DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ, LIBRI VIII.

In quibus diligens instituitur disputatio de certa & perpetua Ecclesiæ Dei tum successione, tum gubernatione Monarchica, ab ipso mundi initio vsque ad finem.

Deinde etiam ciuitatis diaboli persæpè interrupta progressio proponitur, sectæque omnes & hæreses confutantur, quæ vnquam contra veram fidem emerserunt.

Deniqve de Antichristo ipso & membris eius; deque vera Dei & adulterina diaboli Ecclesia, copiosè tractatur.

Si quid præterea difficile & scopulosum vel in Pontificum Romanorum historia, vel in conciliorum generalium ratione accidit; idipsum ex proposito discutitur & examinatur.

Cum Indice *rerum & personarum locuplete.*

Auctore Nicolao Sandero, *sacræ Theologiæ Professore.*

Singulorum librorum argumenta sequens pagina indicabit.

PARISIIS,

Apud Michaëlem Sonnium via Iacobæa, sub Scuto Basiliensi.

M. D. LXXX.

SINGVLORVM HVIVS OPERIS LIBRORVM ARGVMENTA.

Primus demonstrat, Ecclesiæ gubernationem non esse popularem.

Secundus, Ecclesiæ gubernationem non esse penes optimates.

Tertius probat, monarchiam esse præstantissimum optimumq; gubernationis genus, atque ideo optimè visibili quoque huic Dei ciuitati conuenire.

Quartus ostendit, monarchiam Ecclesiæ ab initio mundi vsque ad Christum, præfiguratam & prædictam fuisse.

Quintus, eandem à Christo & Apostolis esse institutam.

Sextus, visibilem hanc Ecclesiæ monarchiam vni Petro delatam esse.

Septimus complectitur, & vnum Pastorem primum semper Ecclesiæ Dei ad Christum vsque præfuisse, & eum à Christo & D. Petro Romanum Pontificem perpetuò & fuisse, & ad finem vsque mundi fore. In quo etiam & ciuitatis Dei, simulque diaboli descriptio quædam dilucida ob oculos proponitur, hæreticique omnes ordine recensentur, quorum peruersa dogmata ab Ecclesiæ doctoribus, tanquam à fortissimis diuinæ ciuitatis murorum custodibus, obseruata temporũ ratione, passim repelluntur ac confutantur.

Octauus & vltimus, Antichristi nomen à summo Ecclesiæ Dei Pastore, in quem ab hæreticis iam diu calumniosissimè impositum est, in ipsos auctores retorquet; ac quis sit verus Antichristus, & qui sint vera eius membra, ex sacræ scripturæ sanctorumque Patrum testimoniis sigillatim inquirit, concluditque.

BEATISSIMO PATRI,

ET SANCTISSIMO DOMINO PIO QVINTO, PONTIFICI MAXIMO.

CVM DVAE ſint res, Pie quinte Pontifex maxime, quæ in qualibet Epiſtola dedicatoria breuiter ſaltem attingi, ac interdum etiam plenius aliquantò ſoleăt vberiúſque tractari; vna, cur tale opuſculum, hoc tempore, ab hoc auctore conſcriptum ſit; altera, cur id ſub illius potiſsimum nomine, cui offertur, in lucem prodeat & emittatur: ego ſanè tot tantiſque cauſis ad ſcribendum hos De viſibili monarchia libros adductus ſum, vt pleraſque earum in alium opportuniorem locum differendas putauerim, ne præter modum hæc Epiſtola creſceret. Illam verò, quæ prima fortè omnium ad hanc rem ſuſcipiendam me commouit, ne hoc quidem in loco prætermittendam eſſe arbitrabar.

Cum ergo animaduerterem, quàm horrendis ignorantiæ tenebris & Anglia patria mea & vniuerſa penè Germania offunderetur; nec ignorare poſſem, quàm malè iſti duo populi de Romana Eccleſia, quæ illos in Chriſto genuerat, meriti eſſent: quod officij mei erat mihi facturus videbar: ſi, cùm peccata populi mei, Danielis prophetæ exemplo prius confeſſus eſſem, operam poſtea darem, vt inter tot millia hæreticorum, qui ſedem Apoſtolicam iniuſtiſsimè oppugnant, extaret mea pro eiuſdem ſedis honore qualiſcunque teſtificatio & defenſio: vt, ſi clamarent in cælum contra duplicem quodammodo hanc patriam meam (Angli enim ex Germania oriundi ſunt) Lutheranorum & Caluiniſtarum in illis gentibus ſchiſmaticæ voces; non deeſſet etiam Angli cuiuſdam Catholica vox, omnium ſanctorum teſtimoniis inſtructa & corroborata, quæ vtrique genti ac populo miſericordiam Dei humillimè peteret, conſtantiſsiméque imploraret. Negare nec Angli, nec Germani poſſunt, ſe per Legatos ab Eccleſia Romana iam olim miſſos, abiectis idolis, quibus ante ſeruiebant, Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam accepiſſe. Anglis Auguſtinus, Germanis Bonifacius, vterque autem à Pontifice Romano miſſus, hunc lætiſsimum verbi vitæ nuntium attulit. Ab illo fonte ſedes tam Archiepiſcopales quàm Epiſcopales in vtraque natione profluxerunt. Inde Academiarum auctoritas petita, inde Collegiorum ſocietas inſtituta, inde militum, qui pro fide Chriſtiana pugnârunt, poteſtas deriuata: poſtremò Imperium ipſum, quod tot ſeculis in Occidente floruit, à Græcis ad Francos, à Francis ad Germanos Apoſtolicæ potiſſimùm ſedis miniſterio tranſlatum fuit, ibique ſeptem Electoribus conſtitutis, fixum ad hunc vſque diem & ſtabilitum perſeuerat.

Quam igitur gratiam pro his tantis beneficiis Angli Germaniique ſedi Apoſtolicæ rependunt? quam vicem reddunt? Diſsimularem ſanè, ſi res apertior non eſſet, quàm vt diſsimulari poſsit. Matrem, quæ illos in Chriſto genuit, quæ multis præterea ſeculis nutriuit & educauit; matrem ætate iam penè confectam, à Turcis & Saracenis vexatam, à domeſticis tyrannis perſæpe oppreſſam, ob eaſque cauſas ope filiorum nunc in primis egentem, honore aliquo non afficiunt. Parum eſt hoc. Honore nullo afficiendum eſſe contendunt. Quid quòd nec matrem quidem omnino eam volunt agnoſcere? Imò ſedem Principis Apoſtolorum, ſedem cum qua omnes Catholici Patres omni ætate neceſſariò communicandum eſſe docuerunt, quæ iam inde à temporibus promulgati primùm Euangelij, tot gentibus verbum ſalutis tanto cum fructu prædicauit, quæ ſemper omnibus hæreticorum ſectis conſtantiſſime ſe oppoſuit, ſedem Antichriſti eſſe, tum ſibiipſis ſtultiſsimè perſuadent, tum aliis impudentiſsimè prædicant. Hoc illud populorum Angliæ Germaniæque peccatum eſt, quod cæteras eorum iniquitates longo interuallo ſuperat, eaſque in vnum quaſi

cumulum collectas numeris omnibus implet et consummat. Quid enim potest in filiis gratiæ, Deo hominibusque magis inuisum aut ingratum esse, quàm ingratus & immemor accepti beneficij animus? Hoc peccatum etsi commune sit Germanis cum Anglis, atque ab illis ad hos primùm transiisse videatur: tamen eo grauius Anglorum gentem premit, quo insignius Ioannes Episcopus Roffensis, Thomas Morus Angliæ Cancellarius, concionator insignis Reginaldus monachus Brigittensis, Carthusiani octodecim, sedis Romanæ primatum non verbis modò & scriptis longè doctissimis, verùm etiam sanguinis sui effusione notum omnibus & testatum reddiderunt: cuiusmodi testimonia Germanis domi suæ data esse, nunquam intellexi.

Quæ cùm ita esse perspicerem, grauiorique Anglorũ vulneri efficaciorem adhibendam esse medicinam considerarem, haud quaquam satis mihi visum est, vt in ista fidei Catholicæ confessione, quam aduersus tam immanem & barbaram hæreticorum Angliæ opinionem hoc tempore scribendam edendamque suscepi, pauca quædam vel scripturarum, vel sanctorum Patrum testimonia extarent: ne fortè plus operæ in mendacio disseminando hæretici posuissent, quàm nos in veritate asserenda poneremus. Memineram enim, Mathiam Flaccum Illyricum ante aliquot annos edidisse librum, quem inscripsit Catalogum testium veritatis, *quo in libro nullum non mouet lapidem, vt ostendat, sedem Romanam quiduis esse potius, quàm (sicuti verè est) cathedram Petri & thronum Iesu Christi. Quo libentius feci, vt omnium ætatum ea quæ mihi occurrissent, vel verba, vel facta, ordine temporum obseruato, in vnum cumulum aggregarem, quibus Ecclesiastici primatus auctoritas sarta tecta cõseruari posset. Quæ autem huius generis in his libris desunt (quæ fateor esse permulta) possunt ab aliis, qui huic rei vacandum esse putauerint, in suam classem atque ætatem posthac reponi, donec plenius quoddam testimoniorũ omnis generis corpus effectum fuerit, quod lectorem non docere modò & instituere, sed oblectare etiam possit, & lætitiis omnibus perfundere. Atque hæc quidem de causa quæ me ad scribendum impulit, sint dicta.*

Quod verò ad alteram illam orationis meæ partem attinet, in qua dicendum est, cur tuæ sanctitati, Pie quinte, hos De visibili Ecclesiæ monarchia libros dedicárim, nõ est opus, vt eius rei valde accuratam rationem reddam. Multo sanè magis instituti mei ratio tunc reddenda fuisset, si tua Sanctitate prætérita, sub alterius cuiuspiam patrocinio eosdem libros prodire voluissem. Cui enim potius, quæ de visibili primatu Ecclesiæ scripta sunt, dedicari oportuit, quàm totius Ecclesiæ primo in terris Pastori & maximè visibili primati? Quòd si neque rei quam explicandam suscepi, natura, nec Magistratus Ecclesiastici, quem Pius V. iure optimo administrat, dignitas & magnitudo, qualecunque hoc munusculum sibi deferri postularet; certè beneficia, quæ vel in me priuatim, vel communiter in patriam meã contulit, id officij genus à me necessariò extorquerent. Nam vt de beneficio pecuniario, quod tua beatitudo per Illustrissimi Cardinalis Hosij operam nuper mihi contulit, nihil dicam: si quid in hæresibus aut colligendis, aut confutandis, Ecclesiæ Dei profui, hoc omne tuæ Sanctitati acceptò ferendum est, cuius primùm benignitate facultas mihi facta est, tam habendi quàm legendi hæreticorum libros. Quorum si plures nactus essem, non dubito, quin per Dei gratiam plus aliquantò fidei Catholicæ causam adiuuissem. Vix enim credi potest, quantopere omnes illi non modò cum scripturis S. & antiquis Patribus, sed etiam cum sodalibus suis, atque adeò singuli cum seipsis pugnent. Iam verò communis illa tua in Anglos beneficentia tum ex ea eleemosyna elucet, quam singulis annis in religiosorum ordines, atque aliàs præterea in alios Catholicos confers, tum ex illa solicitudine Pastorali, qua non multis abhinc annis ad Anglos domi commorantes misisti, testificans illis, quanto studio cuperes, Angliam iterum ad gremium Catholicæ Ecclesiæ

clesiæ reuocari, omnemq; curam tuã & industriam ad eam rem vltrò deferens & promittens. Cuius legationis qui fructus fuerit, tam Nobiles quàm plebeij, qui relicto schismate ad Ecclesiam quotidie redeunt, fidem indies pleniorem faciunt. Nec parua spe ducor, propediem fore, vt suus etiam locus Catholicis Angliæ Pastoribus pateat, in quo verbum vitæ liberè prædicent, & sacramenta Christi ritè administrent.

Qua in re procuranda efficiendaque, vt tua beatitudo curam, studium, cogitationẽque omnem impendat, per eum Pastorum principem, qui pro ouibus suis animam ponens, principem Apostolorum seipsum sequi præcipuè iussit, iterum atque iterum rogo. Qui enim ne vitæ quidem Pastoris parcendum duxit, vt saluti gregis consuleretur: quanto magis voluit, nullam vel pecuniæ, vel famæ conseruandæ rationem hac in causa haberi? Verùm vt hæc scriberem, officij potius & consuetudinis ratione adductus sum, ne patriæ meæ causam videar neglexisse: quàm quòd cuiquam in mentem venire queat, tuam Sanctitatem hac in re admonitore aliquo indigere.

Cum autem hæ tot ac tantæ causæ mihi necessitatem quodammodo imposuerint, vt hos libros tuæ beatitudinis nomini dedicarem: mentiar tamen, nisi & aliam præterea causam attulero, quæ vt hoc facerem, fortius adhuc atque efficacius me commouit. Cui enim viro munus & donum, præsertim quod quisque optimum maximumque habet, dare mittere've solet, nisi ei, quem non modò seipso, verùm etiam cæteris hominibus pænè omnibus præstantiorem esse, verè sibi persuaserit? Nam cùm munera in primis DEO immortali, tanquam omnium bonorum largitori, debeantur: eadem certè deinceps ita cuique maximè offerri solent, vt is ad Deum proximè accesserit. Diuinum verò quiddam est, præesse multis. Tu, Pie quinte, praes non modò multis populis, verùm etiam iis ipsis principibus viris, qui plurimis regnis & prouinciis præsunt. Diuinum quiddam est, benefacere multis etiam priuatis. Tu, Pie quinte, præterquam quòd de priuatis hominibus pænè infinitis optimè præclarissimeque meritus es, etiam florentissimum Galliæ regnum contra impetum Hugonistarum auxiliaribus copiis tuis ita defendisti, vt quicquid Catholicæ religionis in Gallia reliquum est, tuo in primis præsidio sustentatum sit, patrocinioque in hodiernum diem consistet. Omnis potestas à Deo est, qui solus omnium eorum quæ sunt, causa prima & origo vnica existit; tua verò potestas, Pie quinte, à Filio Dei Iesu Christo sic instituta est, vt non solùm à Deo ipsa promanauerit, verùm etiam ad Deum illos perducat, qui rectè atque ordine seipsos ei subiecerint. Multa igitur maximaque dona tibi Deus contulit, beatissime Pater, ob quæ maximum quoque munus iure optimo tuæ Sanctitati offerendum esse videretur. Cæterum habes alia in te maiora, & diuinitati propius coniuncta, fidei, timoris Domini, castitatis, & humilitatis dona. Habes donum prudentiæ, qua summa in rebus gerendis vteris: donum fortitudinis, vsque ad contemptum seculi totius, cui permultis abhinc annis renunciasti: habes donum iustitiæ, qua viros idoneos Ecclesiæ DEI præficis, indignos autem repellis: donum clementiæ, qua etiam hostium Ecclesiæ animos tibi deuinxisti, cùm eos diuinitùs in manus tuas traditos humanissimè dimitteres. Denique habes donum charitatis erga Deum & omnes homines, quæ perfectionis vinculum est, & totius legis plenitudo.

Hæc animi tui bona, Pie quinte, efficiunt, vt non modò cum D. Petro antecessore tuo in altum ducas fluitantem nauim illam in qua præ multitudine piscium rete, quod Petrus laxauerat, fractum fuisse legitur (tale enim est militantis iam Ecclesiæ verriculum, quod quia tam malos quàm bonos pisces comprehendit, interdum scinditur & dirumpitur) verùm etiam vt postquam eadem nauis ad terram, hoc est, ad seculi finem appulerit, eum eodem D. Petro post resurrectionem Domini ascendas, & trahas rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & cùm tanti essent, non est scissum rete.

Omnes quidem Pontifices Romani laxant retia in capturam, omnes etiam trahunt pisces ad terram, licet interim rete ipsorum nonnunquam rumpatur: sed non omnes per dona spiritualia eò vsque ascendunt, vt rete illud piscibus immortalitatis refertum, quod amplius non rumpitur neque scinditur, ad terram cælestem attrahant. Beati pisces illi, quos rete illud non amplius rumpendum continebit. Beatus, qui hoc rete ad terram viuentium pertraxerit.

Porrò, quia non leuibus indiciis deprehendi, te, Pie quinte Pontifex maxime, inter huius retis ductores per DEI *gratiam numerandum esse: non, opinor, temerè feci, vt quod ex iis quæ mihi Deus hactenus contulisset, maximi pretij habere videbar, id tuo in primis nomini consecratum sub tua potissimùm tutela exiret in lucem. Licet enim multa sint alia quæ speciem quandam honoris consectantur, tamen sola virtus atque integritas & amorem verum efficit, & verum honorem promeretur.*

Nunc autem ab æterno Pastore Iesu Christo, in cuius verbo rete omnium Episcoporum, & præsertim Romanæ Ecclesiæ, laxari solet, humillimè precor, vt & piscium multitudinem copiosam, ex magno mari huius mundi eductam, intra tuum hoc vnitatis rete concludas, & eosdem ad terram illam perducas, quæ fluit lacte humanitatis, & melle diuinitatis Iesu Christi, qui tuam Sanctitatem pro nobis orantem in æternum tueatur & conseruet. Datum Louanij, in ipso die festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, anno Domini M. D. LXXI.

Tuæ Sanctitatis obseruantissimus
filius, & humillimus seruus,

Nicolaus Sanderus,
Presbyter.

REVE-

REVERENDISSIMIS ET ILLVSTRISSIMIS CARDINALIBVS IOANNI MORONO, ANGLIAE PROTECTORI, STANISLAO HOSIO, EPISCOPO VVARMIENSI, & Ioanni Francisco Commendono, Episcopo Zacynthi, Patronis suis omni obseruantia colendis, Nicolaus Sanderus summam felicitatem exoptat.

TANTA EST, Illustrissimi Cardinales, & obseruandissimi Domini, habendæ gratiæ, atque etiam quoad fieri potest, referendæ obligatio; vt non tam hoc spectandum sit, quanta cum opportunitate memorem se aliquis accepti beneficij ostendat, quam illud cauendum, ne vlla occasio, qua huic officio vel mediocriter satisfieri queat, prætermissa esse videatur. Ego autem me omnibus vobis tot nominibus obstrictum esse fateor, vt etiamsi referre gratiam non possim, quia peregrinus & inops; habere tamen & possim, & debeam, quia nec immemor sum accepti beneficij, nec ingratus. Ac nimirum, si (per causas in mea priore Dedicatoria epistola commemoratas) vllo modo fas mihi fuisset, summum Pontificem Pium quintum præterire; vestro potissimum splendori & amplitudini, huius operis primitiæ debebantur.

Nam vt à te incipiam, Illustrissime Cardinalis Morone; satis constat, Anglos quidem omnes plurimùm semper tuæ R.mæ dominationi deuinctos fuisse, vel ob hoc in primis, quòd ipsorum causas iam olim à S. memoriæ Cardinale Polo, dum adhuc viueret, commendatas, in tuam fidem ac tutelam benignissimè suscepisses, fidemque quam viuo dederas, etiam mortuo (si tamen moritur Polus) insigni pietate & religione exolueres.

Iam verò præter commune illud gentis Anglicanæ patrocinium, iis me priuatim beneficiis prosecutus es, vt & peregrinum adhuc in vrbe Roma, hospitio apud Anglos, quibus tu præeras, excipiendum; & Thomam Butlerum iuris vtriusque Doctorem (quem virum ego non modò meum, sed & alterum me semper iudicaui) in ordinem eorum iudicum, qui cognoscendis administrandisque territorij Ecclesiastici causis præsunt, cooptandum curares. Ob quæ iudicij tui non leuia tum in nos, tum in omnes nostros testimonia, committere nolui, quin omnium nomine, quoquo modo possem, gratam animi nostri erga te significationem quàm plurimis testatam efficerem.

De tua verò amplitudine, Cardinalis Hosi, quid dicam? Cui, quicquid habeo, quicquid sum, semper ascribendum esse, vltrò præ me feram. Tua me fama & dignitas Roma Tridentum deduxit. Tuus amor & gratia Tridento in Prussiam attraxit. Tua beneficentia & liberalitas non solùm fouit me atque aluit domi tuæ, dum in VVarmiensi agro degerem; verùm etiam ad Belgas properantem comitata, & apud Belgas agentem prosecuta est vsque in hodiernum diem. Abs te accepi multa, quæ corporis & vitæ necessitatibus seruierunt: apud te cognoui plura, quæ animum ad scientiam & virtutem informarunt.

Cum tamen à teipso discesserim, nihil aut maius abs te accepi, aut libentius apud te cognoui, quàm Reuerendissimum Cardinalem Commendonum, qui eo tempore cùm apud serenissimum Poloniæ Regem sedis Apostolicæ nuntium ageret, te visendi ac salutandi causa in Prussiam diuertens, a me antea quidem visus, sed tunc primùm plenè cognitus est, & intimè dilectus. Nam quid eo viro ad imitationem præclarius, ad fructum consuetudinis iucundius, ad omnem ingenij & doctrinæ laudem admirabilius? Qui præterquam quòd magno sumptu suo me Augustam Vindelicorum, vbi ad Imperialia comitia legatione pro sede Apostolica tunc fungebatur, humanissimè accersiuit, ibique omni beneficentia per menses ferè quatuor sustentauit, ac demum liberalissimè auctum, & maximis donis cumulatum dimisit, ob easque res à me summa obseruantia coli semper & suspici debet: etiam huius operis mei præcipuam quandam partem proprio quodam iure sibi meritò vindicauerit. Iam inde enim ab illo die quo apud tuam illustrissimam dominationem, Cardinalis Hosi, vna in VVarmia fuimus, ego & illustrissimus Commendonus; iam inde recordor, cùm per agros tuos oblectationis suæ causa inequitaret, Commendonum certa mihi argumenta nominasse ac proposuisse, quæ si plenè copioseque tractarentur, cætera non difficulter vel ad illa necessariò reduci possent, vel certè sua sponte sequerentur.

In iis argumentis (quæ ad summum quatuor fuisse memoria teneo) primas omnino tulit controuersia illa de vnius Pastoris primatu; nec immeritò. Si enim certum est, vnum aliquem Pastorem à Christo sic præpositum esse ouium atque agnorum toti gregi, vt Christus ipse pro fide eius ne deficeret, orauerit; nec minus ei adhærere tum omnes, tum singuli Chri-

stiani debeant, quàm in ædificio quopiam lapides minores grandi alicui saxo, quod fundamenti loco substernitur, & petræ solidissimæ adhærescunt: quid opus est, vt priuati de reliquis postea controuersiis soliciti sint, cum satis illis esse debeat, vt quod à Pastore primo propositum, constitutum ac definitum fuerit, id corde credant, ore confiteantur, & opere ipso præstent? Addebat præterea Commendonus, hanc primatus Ecclesiastici tractationem id fructus secum afferre, vt qui hoc argumentum persequeretur, totam historiæ Ecclesiasticæ rationem percurrere, & exhaurire necesse habeat; quod sane sine ingenti tam auctoris quàm lectorum vtilitate euenire non posset.

Quæ omnia grauissime à tua prudentia, illustrissime Cardinalis Commendone, cogitata & perpensa cùm ego notassem, eaque patriæ meæ, cui natum me esse nunquam obliuiscor, summam vtilitatem afferre posse animaduerterem: simul ac a peregrinatione aliisque negotiis quæ amici quotidie noua imponebant, liberum me ac solutum sensi, ad illam curam adieci animum, vt quæ primatum Ecclesiæ confirmabant, ea primo quoque tempore in vnum colligerem atque aggregarem. Res tandem ad eam summam peruenit, quam nunc videmus. Quæ si aliis aliquando vsui esse poterit, nescire eos nolui, quibus & quantis viris huius rei vel primas occasiones, vel adiumenta reliqua potissimum accepta ferre deberent.

Vos igitur, amplissimi domini, pro mutuis inter vos officiis, quæ studiosissime præstatis atque exercetis, vehementissime rogo, vt quia hunc librum patriæ meæ causa præcipuè scribendum suscepi, non modò librum ipsum in vestram fidem suscipiatis, verùm etiam, idque multo magis, patriam meam amore eo complectamini, quem illa insula meretur, quæ penè sola hodie in orbe Christiano martyrum ferax est & fecunda. Nam etsi aliquot millia virorum pro Catholica fide in Gallia mortem oppetierunt, tamen id potius per tumultum & rabiem quandam popularem accidit, quàm legitimæ cuiusdam viæ ac rationis obtentu. Verùm in Anglia (vt de illis taceam qui ob arma in causa fidei contra tyrannos suscepta crudelissimè passim necati sunt, quiq; ob fidei Catholicæ confessionem per vniuersam Europá in exilio degunt) non modò Ioannes Roffensis Episcopus, Thomas Morus, & Carthusiani olim; verùm etiam nuper Ioannes Feltonus, atque hoc ipso anno Ioannes Storæus ob fidem Catholicam secundùm impias eius Regni leges ad mortem palàm publiceque adiudicati sunt. Quid quòd eadem sola insula grauissimum hæreseos iugum à paucis & iis obscuris homuncionibus impositum inuita prorsus & coacta sustinet? Nam in Germania, si cui libet, Catholico esse impunè licet. Porrò in Gallia etiam præmium, non modò impunitas, Catholico viro constituitur. In sola verò Anglia nemini licet fidem maiorum, in qua baptizatus est, profiteri, vel aliud in religione sapere, quàm lex terrena, imò tyrannica, permittit. Nec qualibet pœna intenditur, si reclamaueris. Morte luendum est, quicquid contra vel scripseris, vel dixeris, vel etiam senseris.

Ab hac ergo tam immani tyrannide vt fratres vestros idipsum à vobis omni studio contendentes, quod in vobis est, liberetis, operam sedulò dabitis, si rectè vos cognoui, illustrissimi Cardinales: quibus omnibus cùm meipsum meaque omnia humillimè subiecero; tum vitam illis valetudinemque in hoc sæculo prosperam, in futuro autem æternam pro eo, ac debeo, summis viribus opto & precor. Datum Louanij pridie Calend. Iulij anno Domini M. D. LXXI.

PRÆFA-

PRÆFATIO AD LECTOREM
DE VTILITATE HVIVS OPERIS;
DEQVE CIVITATIS DEI AC DIABOLI DIFFERENTIA ET DISCRIMINE.

NON EO CONSILIO, studiose lector, hos De visibili monarchia libros conscripsi, quo putarim, alios qui prius in hoc argumenti genere insigni cum laude versati essent, minus doctè cumulateque, quod res postulabat, præstitisse. Quinimò vix vnquam satis admirari possum Roffenses, Polos, Caietanos, Hosios, Eckios, Pighios, Contarenos, Rufos, Campegios, & alios præterea ex omni gente & lingua permultos, qui ad istam causam excellens ingenium, præstantem doctrinam, singulare studium, insignem laborem atque industriam attulerunt. Sed cum hi omnes nihil ferè aliud sibi proposuissent, quàm vt primatus Ecclesiastici rationem à Christo primum in Petro Apostolorum principe institutam; deinde à Petro in vrbe Romana ex Dei voluntate positam, & collocatam, atque ibi demum à fidelibus populis creditam semper & obseruatam docerent; huic autem proposito suo diligenter sanè accurateq; satisfecerint: ego in his libris non solum eandem vnius Pastoris præfecturam plenius aliquanto confirmaui, sed etiam omnem popularem, itemque optimatum, in summo saltem 1.
gradu, gubernationem ab Ecclesia Christi longè remotam esse, ex proposito planum feci; 2.
vt co[illegible] aliqui saltem ex Protestantibus vnitati Ecclesiæ conciliarentur, quo apertius viderent, non modò nostras partes optime stabilitas, verum etiam ipsorum fundamenta prorsus conuulsa esse & deiecta. Deinde cùm alij ferè omnes à Christi solùm temporibus ([illegible] quidem satis erat) vnius Pastoris primatum deduxerint: ego etiam à Prophetis & Patriarchis, atque adeò ab Adamo ipso eiusdem primatus originem repetendam duxi; vt eò
firmius id genus regiminis in Ecclesia Christi positum esse crederetur, quo manifestius non 3.
cum lege tantùm cærimoniali, sed etiam cum prophetico spiritu & naturali iure (quæ vtraque cum nouo Testamento communia, & ab omni mutatione sunt libera) conuenire cerneretur.

Iam verò cùm ad ipsum Romanæ Ecclesiæ primatum peruenissem, & Patrum antiquorum grauissima testimonia, & rerum in Ecclesia gestarum certissimas auctoritates ea serie
atque [illegible] in medium protuli, vt iam inde à Petro qui primus Romæ sedit, vsque ad pon- 4.
tificatum Pij quinti annum sextum, non multos sanè Pontifices prætermiserim, quin illis aliquod [illegible] testimonium aut à rebus eo tempore gestis, aut ab aliquo graui eiusdem ætatis au[illegible] [illegible]cum esse, ostenderim.

Accedit eodem, quòd si quæ scopulosa & difficilia (quæ multa sunt) in illa perpetua Pon-
tifi[illegible] occurrebant. de illis etiam pro meis viribus ita egi, vt res obscuras, dilucidè; 5.
ambiguas [illegible], implicatas & tortuosas, planè aperteq; proponere conarer & explicare.

Quidquid hæreticorum etiam nomina & singulas opiniones tum (quoad assequi licuit) [illegible] prosecutus, tum ex eorum qui aut simul, aut quàm proximè vixerunt, aucto-
ritate easdem confutaui; quod ab alijs eodem ordine hactenus factum esse, nunquam intel- 6.
lexi. At plurimum certè intererat nostra, vt sciremus, nullam hæresim vllo tempore tam [illegible]ò [illegible]erisse, quin reperti fuerint viri docti & graues, qui sese mox velut murum quendam pro domo Dei opponerent. Quanquam igitur de illa re disputauerim, quam alij prætetea multi egregiè prius ornarunt; tamen eam rationem & viam in hac disputatione mea [illegible]m, quæ vtilissima cùm sit, ab alijs prius (quod sciam) tradita nô fuit aut obseruata.

Caput [illegible], quod ab orbe condito vsque ad hodiernum diem, hinc perpetua Ec-
cl[illegible] Dei exædificatio & structura; inde ciuitatis diaboli perpetuum schisma & ruina, ob 7.
oc[illegible]ris velut in breui tabella proponitur. Qua ex re prudenter animaduersa non paru[illegible] ad Catholicam fidem confirmandam assumi potest. Cum enim constet, [illegible] semper in mundo fuisse hominum societates; vnam Deo, alteram diabolo ad-dictam, [illegible] vtraque pari ferè cursu, dispari autem fructu, ab initio mundi vsq; ad seculi consummationem [illegible]tur; illa quærens quæ sua sunt, hæc verò quæ Iesu Christi: cumque si v[illegible] [illegible]tatis [illegible]ia, progressiones, & fines inter se conferantur, facillimè intelligi q[illegible] [illegible]de Catholicæ, quidve hæreticæ perfidiæ proprium sit; quid præterea in vitæ ac morum institutis fugere, & quid ex altera parte amplecti debeamus: quis negauerit, rem

in primis

in primis vtilem esse, vt ista vtriusque populi discrimina, quæ dum intus in solo mentis ærario recluduntur, & obliuioni sæpe mandantur, & nimis angustè conclusa iacent, nec perinde nos delectant: eadem foris ob oculos corporis in libro quopiam explicata, tum maiore cum voluptate spectentur, tum memoriam nostram rerum optimarum exemplis vberius pascant & confirment? Ac sanè dum hanc duplicem generis humani seriem descripsi, multa mihi occurrerunt, quæ tum ad Catholicam fidem commendandam vtilia, tum alias notatu digna videbantur.

8. Principio, Dei Rempublicam prius & in Angelis & in hominibus inchoatam vidi, quàm diabolus vllam in vtrouis genere partem sibi furatus esset. Quicquid vero in diaboli ciuitate vnquam repertum esset, id non nisi à Dei ciuitate primum defecisse animaduerti. Vt igitur posterior est diaboli populus, sic etiam totus ex perduellibus & apostatis constat. Hoc me primum non mediocriter oblectauit. Ita enim (vt Tertullianus egregie ait) *ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.* Negare non possunt Lutherani, quin *fides Romanorũ, quam suo tempore in vniuerso mundo annunciatam fuisse Paulus attestatur*, semel vera & laudabilis extiterit. Nam quòd illam postea mutatam esse dicunt, cum hoc sine Pauli, atque etiam sine vllius probatæ historiæ testimonio, quinimò contra omniũ scriptorum & historiarum fidem impudentissimè dicant: mendaciis illorum omissis, quod in ipsorum confessione à nobis est, libenter accipimus, *fidem Romanam semel veram fuisse*: & ideo hæresim esse non dubitamus, quicquid fidei Romanæ, quæ semper eadem mansit, vlla ex parte contradicit. Certe in hoc non immeritò gloriamur, quòd vt Ecclesia Dei fuit ante diaboli synagogam; sic Romana fides fuit antiquior VValdensium, Hussitarum & Lutheranorum hæresibus. Nam & hi omnes non negabunt, *primam illis fidem fuisse cum Romanis communem, vt hinc iam destinari possint heretici, qui deserto quod prius fuerant, id postea sibi elegerunt, quod retrò non erant. In tantum enim* (si Tertulliano credimus) *heresis deputabitur, quod postea inducitur: in quantum veritas habebitur, quod retro & a primordio traditum est.*

9. Deinde in illa duplici generis humani serie animaduerti, ciuitatem Dei semel inchoatam, semper aliquam extitisse, nec totam simul interiisse vnquam; cùm tamen diaboli ciuitas (quæ saltem ex hominibus in hoc mundo conflata erat) ita in diluuio Noë tota interierit, vt nisi per maledictum à patre suo Cham, aut certè alium illiusmodi de nouo inchoata esset, aliqua omnino in terris iam esse non posset. Fuit etiam istius rei nec ingrata, nec inutilis consideratio. Etenim omnium hæreticorum congregationes videmus fuisse interruptas; nec aut Arrianos perpetuam successionem sortitos, aut Luthcianos cum Donatistis, aut Caluinistas cum Berengarianis, continua Pastorum & ouium, ceu patrum & nepotum serie, fuisse coniunctos: cum tamen Ecclesiæ Romanæ tam in Pontificibus qui præfuerunt, quàm in multarum simul gentium Episcopis & populis, qui Romanæ sedi adhæserunt, continua semper fuerit & nunquam intermissa successio. Christus enim *venit in mundum, vt dissolueret opus diaboli*, vt arma eius, in quibus confidebat, auferret, vtque perpetuam regni eius continuationem amputaret, ac gloriam præcideret. *Iugum quippe oneris diaboli, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius Christus superauit.* At verò de ciuitate Dei quid prædixit Spiritus sanctus? *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo vsque in generationem & generationem sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius* (vtique Christi) *& thronum eius sicut dies cœli. Semel iuraui in sancto meo (semen eius in æternum manebit, & thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum.* Et alibi: *Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus amodo, & vsque in sempiternum.* Quòd verò toties fit mentio *seminis, & throni, & sedis Christi*, atque etiam verborum quæ *in ore seminis eius ponuntur*; quid aliud significatur, quàm in Ecclesia eius perpetuam fore successionem eorum qui e throno, sede & cathedra, quam ipse fixit, docent ac prædicant Euangelium ipsius? *Sedes enim Christi, quæ ædificatur à generatione in generationem*, visibilis vtique & militans aliqua sedes est. Quæ porrò in terris sedes potius dicetur Christi esse, quàm illa principis Apostolorum, de qua ipse ad Petrum dixit, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Hæc igitur inuicta Ecclesiæ Petri successio, primitiæ sunt *seminis quod in seculum seculi positum est, quodq. in æternum præparatur & manet.* Quæcunque autem secta ab hac perpetua successione discedit, ad contracta disiectaque regni diabolici rudera pertinere intelligitur.

10. Præterea video in ciuitate Dei nec vnquam defuisse, qui tam sacrificium externum Deo palàm offerrent, quàm controuersias in populo Dei ortas ex auctoritate summa deciderẽt, nec alios ad eum honorem ritè atque ordine aspirasse, quàm qui vocatione quidem diuina, humano tamen ministerio *tanquam Aaron*, assumerentur. Populus autem nunquam habuit legitimam

legitimam poteſtatem aut Prophetas ſua auctoritate mittendi, aut ſacerdotes conſecrandi. Nam vel primogeniti ſub lege naturæ (tanquam maiores natu, & ſumma dignitate vi natiuitatis ſuæ ornandi) ſacerdotio fungebantur; vel minores natu diuinitus ad eam dignitatem ſelecti aliquando ſunt & ſegregati, qua etiam ratione Leuitica tribus ſacerdotij honorem acquiſiuit. Verum vt populi multitudo, quos vellet, Paſtores & Prophetas vel mitteret, vel inſtitueret; hoc in Eccleſia Dei per omnes hominum ætates omnemque memoriã prorſus inauditum eſt. Cum igitur Eccleſia Romana eam formam in hodiernum diem obſeruet, vt nemo vel Dei Euangelium cum auctoritate prædicet, vel publicum ſacrificium offerat, præterquam ſi ab anteceſſoribus ſuis (velut Aaron à Moyſe) ad id munus obeundum mittatur & conſecretur: Lutherani verò partim non aliter Paſtores à plebe mittendos dicant, quàm ſi (vt Ariſtoteles in libris ſuis de Repub. opinatur) ſacerdotes & Prophetæ Dei, ciuitatis politicæ, ac non potius diuinæ tantum cæleſtiſque Reipub. partes forent; partim etiã nullum omnino publicum ſacrificium Deo iam offerendum eſſe, contendant: certiſſimum eſt, eos ad ciuitatem diaboli (quæ cum Deo nullum vnquam ſacrificium rectè obtulit, tum ſacerdotes & Prophetas ſuos humana tãtum auctoritate ſemper creauit) pertinere: Romanam verò Eccleſiam, quæ Deo ſummum corporis Chriſti ſacrificium non niſi per miniſtros diuinitùs inſtitutos offert, cum Angelorum & Patriarcharum ſocietate vnicè conuenire.

Singula hoc modo ſi enumerarem, quæ in tota vtriuſque ciuitatis ſerie vel Catholicis cum Dei populo, vel Proteſtantibus cum diaboli membris communia ſunt; vix vllum dicendi finem facturus viderer. Illud autem neceſſariò commemorandum eſt, quod monarchiæ cauſam, de qua iam agimus, vnicè commendat. Conſtat ex ipſo ciuitatis Dei progreſſu & decurſu, nullum vnquam tempus fuiſſe, in quo vnus aliquis dux certus & ſummus Paſtor Eccleſiæ Dei non præeſſet. Nam quis cum Adamo, quoad ille vixit, quis poſtea cum Seth, cum Noë, cum Melchiſedec, cum Abraham, Iſaac, Iacob, cum Aarone & ſummis ſacerdotibus pro illo tempore quo ſinguli ordine ſuo in terris egerunt, in ſacris cauſis moderandis conferri vnquam potuit aut exæquari? Præfuerunt quippe ſinguli ſummo in gradu. At ex altera parte in diaboli ſynagoga, quis neſcit, innumerabiles fuiſſe tum Reges tum ſacerdotes æquali poteſtate præditos, qui nullum Pontificem aut Regem vnum ſupra ſe agnouerint, & obſeruarint? Nec enim Chaldæorum aut ſacri aut profani Magiſtratus ab Ægyptiorum Dynaſtis, vel etiam Ægyptiorum Præſides ab Hiſpanis aut Gallis, aut ij omnes ab vno quopiam præfecto gubernabantur. Neque mirum. Si enim gentes quæ idola colebant, ne de ipſis quidem dijs ſuis inter ſe conſenſerunt; quantò minus plurium & diſſimilium deorum, diuerſi diſſimileſque ſacerdotes & Pontifices vni alicui regulo aut Pontifici ſubeſſe potuerũt? Vnitas igitur viſibilis & perpetua ſeries in hoc mundo tam corporis quàm capitis Eccleſiaſtici, præcipua nota eſt, qua fides Catholica diſcernitur ab omni ſchiſmate & hæreſi. Cum autem vir quiſpiam grauis & prudens, vtriuſque ciuitatis initia, progreſſum, mores, inſtituta, res geſtas, & earum exitus perpenderit; facilè non modò hæc, quæ iam propoſui, diſcrimina, ſed multò etiam plura colliget, vnde tum fidem Catholicam corroboret, tum hæreſim fugiat & odio proſequatur. Quæ cùm ita ſe habeant, non temerè, opinor, adductus ſum, vt de viſibili Eccleſiæ monarchia poſt tot inſignium virorum tam vtiles operas, hæc ipſa literis commendarem. 11.

Nam vt, quod in hoc opere præcipuum eſt, non prætermittam: *ordo ipſe rerum, quem ſequor*, ipſis rebus explicatis mihi præferendus videtur. Nec tamen ordo eiuſmodi eſt, vt eum putem ab alijs doctioribus viris emendari & ſuppleri non poſſe. Nam vt facillimum eſt, inuentis alienis nouum aliquid de ſuo adiicere; ſic viros pios & doctos per fraternam, quæ in ipſis eſt, charitatem rogo, vt ſi quid ad hoc opus adijciendum putabunt, aut vlla alia ratio illis occurret, qua plus vtilitatis religioni Catholicæ afferri poſſe videatur, ijs noſtris non ſecus ac ſuis ad eã rem vtantur; demant, apponant, cõmutent, quicquid libuerit. In communem enim omnes laboramus, a communi Domino vnum eundemque denarium, licet non in eodem honoris & claritatis ordine, percepturi. Equidem non ignoro, multa eſſe à me prætermiſſa, vel quòd ijs libris carerem in quibus ea continentur; vel quòd magis feſtinarò hæc edidi, quàm res tanta prodire debuerat, ſi me ſolum auctorem habitura eſſet. Cæterùm quia non mihi hoc ſumo, vt perinde ac alij, nedum melius alijs, hanc cauſam iuuare poſſim; quin id eſt quod animo conceperam in lucem primo quoque tempore proferendum curaui, vt aliorum etiam opera, ſi res ita poſtularet, conſummaretur. Siue enim aliquid, quod ad primatum Pontificis Romani, ſeu etiam quod ad hæreſim aliquam vel cognoſcendam, vel confutandam ſpectat, in ſanctis Patribus reperietur; ordine temporis & loci obſeruato, erit in hoc opere locus vbi reponatur, memoriæque inſtruendæ cauſa conſeruetur. Tantum verò abeſt, vt putem, me vel dimidia ex parte præſtitiſſe, quicquid in hoc genere fieri poteſt, vt potius iam nunc videam, permulta potuiſſe adijci, partim ornandi, partim 12.

ſupplendi

supplendi gratia, quæ me antea fugerunt. Nam vt in posterioribus consiliis cogitationibusque plus ferè prudentiæ inest, sic iam si omnia essent ab initio retexenda, supplerem nonnulla, commutatem multa, distinctius pænè singula & explicatius proponerem.

Ac dubitaui sanè diu, cõsultiúsne foret, sententiam veterum auctorum de Romani Pontificis primatu (verbi gratia, Hieronymi, aut Augustini) simul eadem serie continenter exponere; an potius ea Hieronymi verba quæ ad singulos ordine Pontifices pertinebant, ita distribuere, vt quæ Damasi primatum confirmabant, è regione Damasi; quæ verò Siricij aut Innocentij, etiam iuxta illorum nomina collocarem. Quod posterius consilium ad postremum me secutum esse, res ipsa loquitur. Illud memoria teneri percupio, nulla planè mea culpa, verùm potius (toto illo tempore) absente me, siue operarum vel incuria, vel inco-gitantia, siue operis ipsius ac paginarum aptè collocandarum difficultate, siue alia quauis causa factum esse, vt nomina quorundam Põtificum (à temporibus videlicet Damasi vsque ad Gregorium Magnum) adeò dissolutè peruersèque disposita sint, vix vt vnquam testimoniis, quæ de illorum primatu dicuntur, aptè cohæreant, & velut ex altera parte respondeant. Quicquid autem in hoc genere, aut alio præterea quopiam, erratum est; id æqui bonique consulet, qui meminerit, nec aliquid in hac vita perfectum, omnibusq; numeris absolutum reperiri, nec ob parua quædam errata maioribus multò commodis carendum esse.

De reliquo, bonis omnibus & prudẽtibus viris, ac potissimùm sedi Apostolicæ ita meum hunc laborem, imo totum me, commendo & committo, vt si quid in hoc opere laudandum esse duxerint, Deum in primis, cuius dono illud effectum est, ob id laudandum esse fatear. Si quid autem reprehenderint, me etiam idipsum vnà secum reprehendere contester. Nolo enim, cùm Christi Sacramentis initiatus sim, à Christi corpore, aut sanctorum communione, vlla in re prudens ac sciens discrepare.

DE VISI-

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

TRES SVNT *laudabiles regendarum Ciuitatum formæ: Monarchia, seu Regnum: Aristocratia, seu status Optimatum: Democratia, seu popularis Dominatio. Regnum degenerat sæpe in tyrannidem, Aristocratia in factionem, Democratia in tumultum. Has tres vitiosas formas tam Catholici quàm Protestantes à Republica Christiana vno consensu reiiciunt, sicuti etiam negant, illud absolutum atque æternum Dominium, quod solus Christus in Ecclesiam habet, ad vllos Christi ministros translatum esse, tamquàm quod longo interuallo superet vires humanas. Ex tribus igitur honestis Gubernationum formis, quæ ab hominibus obtineri, & administrari possunt, Protestantes Popularem Dominationem ex Aristocratia temperatam in Ecclesia positam esse tradunt: Catholici verò Monarchiam quandam paternam, hoc est, lenem, benignam & facilem, cui Optimates in partem solicitudinis adiungantur, in Ecclesia institutam esse credunt. In primo igitur Libro demonstratur, politiam Ecclesiæ non esse popularē, tum in genere, quia Christiani Magistratus præficiebantur à Christo dum viueret, citra vllum populi consensum: tum in specie, quia nullæ vnquam partes fuerunt infimæ plebis Christianæ, vel in statuendo de causis fidei, vel in cogēdo Pastores magistratum suũ ritè deponere. Nam quòd plebs Magistratuũ electioni aut interfuit, aut assensit, permissioni Pastorum ob certas causas, non autem potestati, quam plebs suo iure haberet, tribuendum est.*

Tria esse omnino gubernandæ alicuius Reipublicæ genera.

CAPVT PRIMVM.

QVONIAM MIHI HOC tempore quærendũ, tractandumq́ue proposui, quodnam gubernationis genus in tota Rep. Christiana primas teneat: sequentem orationem illustriorem fore iudicabam, si ab initio de toto regendarum ciuitatum genere paucis agerem. Ita enim fiet, vt ad eam quam institui de primatu disputationē non casu dilapsus, sed certo iudicio videar adductus. Nam qui omnes gubernandæ Reip. modos primùm ob oculos posuerit, ac deinde singulorum rationes cum Dei Monarchia, cum rerum ab illo conditarum natura, cum Euangelij veritate atque institutione Christi contulerit: is facillimè animaduertet, vniuersum & Dei & Christi propositum, totamq́; Ecclesiæ primitiuæ formam ad vnius Pastoris primatum stabiliendum spectasse. Sunt igitur gubernandæ ciuitatis & Reipublicæ cuiusque tria genera, quæ meritò in laude ponuntur. Nam vel vnus Princeps, vel pauci Optimates ad gubernacula Reip. sedent: vel certè ipsa multitudo seipsam communibus suffragiis regit. Quantquam enim hæc genera inter se pluribus etiam modis commisceri queant; tamen quicumque modus ex his tribus primas obtinet, ab eo Rempub. potissimùm gubernari, statuendũ est. Ac vt scias hæc gubernationum genera non à Philosophorum ingeniis, verùm partim à natura, partim à iure Gentium & à rebus ipsis promanasse: tota mente repete hominem sic esse conditũ, non vt sibi soli, verùm etiam aliis viueret. Deus enim ab initio mulierem produxit, vt primo homini *adiutorium simile* adduceret, eo ipso docens, alterum alterius ope indigere, ac propter-

Vide Aristotelem 3. Politicorũ, c. 5.

Gen. 2.

Ecclesiast. 4.

ea homines in communi quadam societate debere viuere. Vnde & Salomon ait: *Melius est duos esse simul, quàm vnum. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur: funiculus triplex difficilè rumpitur.* Quòd si pluribus hominibus in publica quadam societate viuendum est, iam necessariò ad hoc deuenitur, vt vel ea ratione, qua eos natura & sanguinis series deuinxit, cohabitent & regantur; vel certè alia quapiam ex arte & ingenio profecta.

Regimē maximè naturale.

Si naturā ducem optimam sequi volunt, in vnius parentis tutela omnes filij ac nepotes permanebunt: illoq; defuncto ad eum qui primogenitus ex fratribus ac maior natu cæteris fuerit, summā rei perpetuò deferent. Huc enim eos agnationis ratio & naturæ ordo vocat. Sed quoniam pessimi quique (vt Cain & Nemrod) ambitione & dominandi libidine ducti, eò citius paternum hoc gubernationis genus contemnunt, quò id lenius est & facilius: fit interdum, vt alia consilia necessariò capienda videantur. Si ergo malint homines aliam sequi rationem à suo ingenio profectam; certè vel ipsa multitudo per se ac suo iussu, maiorisve partis consensu, omnia vult administrari, (qui status vocatur Popularis) vel certis quibusdam viris eiusdem societatis publicam administrationem committet.

Status popularis.

Hi autem viri si ab initio sciantur vel sperētur boni viri esse, iam ille status appellabitur Aristocratia, hoc est, Optimatū gubernatio.

Status Optimatum.

Vnius Principatus.

Quòd si vnus tantopere putetur cęteris anteponēdus, vt ei potissimū gubernacula Reipub. credātur, hic Reipub. status appellabitur Monarchia. Nam si duo genera ex istis, aut etiam omnia tria alicubi retinenda videbuntur, quamquā illius Reipub. gubernatio mixta erit, tamen (vt antè dixi) vix vnquam fiet, vt non aliqua vna ex iis rationibus cæteras vincat, ob quam verè possit dici, vel *Popularis*, vel *Optimatū status*, vel denique *Monarchia* in ea Repub. potissimùm vigere.

Mixta Gubernatio.

Vitiosæ Gubernationes.

Porrò sciendum est, hæc omnia genera gubernationum apud plerasque gentes degenerasse, & vel in tumultum, vel in factionem, vel in tyrannidem conuersa esse. Nam Monarchia facillimè degenerat in tyrannidem: Optimatum præfectura, in factionem: popularis gubernatio, in plebeium furorem ac tumultum. Cùm igitur tot sint genera ciuitatum regendarum, nec ad eam rem probandā alio teste aut iudice, quàm recta ratione & communi omnium gentium iure atque vsu opus sit; cumq; ij omnes qui Christo nomen dederunt, *Ciuitas Dei*, & Respublica quædam sancta & dicātur, & sint; necesse est, aut nullam omnino esse in hac Dei ciuitate visibilē gubernationem, aut hanc Dei ciuitatem vel ab vno Principe, vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo Christiano, vel deniq; à duobus horū generum, omnibúsve his generibus regi & administrari.

Apocal. 21. Ephes. 2. Hebr. 12.

Cùm enim Christus cum hominibus eo modo agat, quē illi capere, intelligere, & moribus exprimere queant, nec sint apud homines plura quàm hæc tria gubernandi genera; certum est, aut aliquo, aut pluribus istorum modorum, aut iis omnibus eos gubernari, qui saltem vllum omnino visibilē rectorem habent. Quibus ita constitutis, quod in rebus ad Deum pertinentibus faciendum esse Dionysius censuit, vt primùm quidnam Deus non esset, ac tum demum quidnam esset, indagaret: hoc mihi quoque imitandum proponam.

De cælesti Hierarch. c. 2.

Primùm enim quænā potestas in Ecclesia Dei non esse ab omnibus concedatur, tunc verò quęnam potestas in eadē Ecclesia vel ab aliis putetur, vel certò deprehendatur esse, patefaciam. Faciliùs enim in iis quæ Dei sunt, quid tollas, quàm quid ponas, inuenies. Cùm autem sustuleris ea quæ minimè omniū in res diuinas cadūt: ea ratione perspicies, quid eisdem maximè omniū, & demum quid solùm ac necessariò cōueniat. Etsi verò tam Catholici quàm Protestantes in reiiciendis generibus iis quæ maximè vitiosa sunt, inter se conueniant; non est tamen otiosum, aliquid de iis rebus dicere, tùm quia disputatio, quæ ordine progreditur, magis perspicua fiet; tùm præcipuè, quia Protestantes per calumniā nobis interdum imponunt, modò, quòd Christū Vicario indigere dicamus, modò autem, quòd eam gentium dominationē, quam Christus prohibuit, amplectamur. Ex iis ergo quæ dicam, & rei veritas, & nostra fides omnibus manifesta erit.

Nec dominium liberum & absolutum (quod solius Christi proprium est) nec dominatum eiusmodi, qualis est inter gentes, in Christi Ecclesia ex ipsius institutione esse: quātumq; inter profanum Dominatum, & Ecclesiasticum Primatum intersit.

Capvt II.

Potestas omnis videtur in spiritalem & secularem rectè diuidi posse. Spiritalis rursus aut absoluta est, & omnino libera (qualem Christus secūdùm humanam naturā accepit) aut certis legibus & finibus conclusa, qualis illa est quā Christus ministris suis largitur. Ita omnino triplex potestas constitui potest, spiritalis eademq; absoluta, quæ à principio Ecclesiæ vsq; ad finem pertingit: Spiritalis, quæ ad tempus Ecclesiæ inseruit: & secularis, quæ tam extra Ecclesiā est, quàm in ea. Scimus Dominū de suo dominio in Euangelio dixisse: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Apostolū etiam videmus ad Romanos scripsisse: *In hoc Christus mortuus est & resurrexit, vt & viuorum & mortuorū dominetur.* Porrò secularem dominatū, qualis ille gentiū esse solet, Apostolis in Euangelio prohibitum esse fatemur in his verbis: *Reges gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatē exercent in eos.*

Matth. 28. Cap. 14. Matth. 28.

in eos: non ita erit inter vos. Nec ignoramus D. Petrũ iussisse *presbyteros pascere gregem Dei, non* Matth. 18.
velut dominantes in cleris, sed velut forma gregis facti ex animo. Ob quas causas nec absolutam 1. Pet. 5.
illã potestatem, quæ solius Christi propria est, nobis arrogamus: & dominatum illũ secula-
rem ministris Ecclesiæ Christi prohibitũ esse, credimus & cõfitemur. Per dominatũ verò se-
cularem, qualis est inter gentes, intelligimus talem potestatẽ, cuius acquisitionẽ pleriq; Prin-
cipes non tã diuino muneri, quàm suis aut meritis, aut natalibus tribuũt: quæ plerumq; non
præcipuè ad subditorum, sed ad Principũ vtilitatem ac dominandi libidinem refertur: quæ
semper non nisi ob pacem terrenã humanis consiliis & rationibus exercetur: cuius summa
vis est, *vt corpus dumtaxat occidere*, nõ autem animã diuini ministerij virtute à peccatis absol- Matth. 10.
uere, aut etiã ligare queat. Talem ergo dominatum libere fatemur à Christo in Ecclesia sua
institutum non esse. *Ministri enim Christi & dispensatores mysteriorũ eius quicquid possunt*, non 1. Cor. 4.
id aut splendori nataliũ, aut suis meritis, verum gratuitæ vocationi Dei per interpositã vim
cuiusdam cælestis ordinationis acceptum ferunt, nec sua, sed ouium causa præsunt: nec pa- Hebr. 5. 1. Timoth. 4.
cem terrenam, sed cælestem per modos & vias etiã cælestes quęrunt: nec potestatẽ vltimã in Ioann. 10.
corpus, sed in animã acceperũt, ad cuius ædificationẽ salua corporali vita, corpus atq; bona
externa dirigere ij possunt, quos in sublimiore gradu Dominus cõstituit super familiã suam. Matth. 24.
Caput omniũ est, quòd solus Christus Deus & homo directũ dominium vt orbis totius, ita
multo magis Ecclesiæ suæ habeat. Ille toti semper iure suo præest ab initio mundi vsq; ad fi-
nem. Ministri autẽ eius non nisi portiunculis quibusdam vice Christi ad tempus præficiun-
tur de credita sibi gregis parte rationẽ Domino vniuersalis Ecclesiæ redditurí. Nam etiãsi
vnus quispiã vice Christi ad annos forte decẽ, aut etiã viginti totã, quæ in terris eo tempore
agit, Ecclesiam moderetur & gubernet: tamen quantulum est hoc aut ad totum totius Ec-
clesiæ corpus, aut ad immensam Christi dignitatem, qui nõ ad annos decẽ, imo nec ad mil-
le, aut bis mille, sed in æternũ, nec tantum particulę militantis iam Ecclesiæ, sed & huic ipsi,
& prætereà vniuersæ, quæ aut fuit, aut vnquã futura est, non alieno sed proprio iure suoque
merito præest? Ita nec dominium seculare, quod infra Ecclesiæ dignitatem est, nec etiã vni-
uersale & absolutum, quod longè superat hominum vires, Præpositis Ecclesiæ Christi vẽdi-
camus: sed mediũ quiddam à Christo ipso institutũ asserimus, quod non propriè dominium,
sed potius sacra præfectura & Primatus Ecclesiasticus appelletur. Primus enim Apostolorũ,
Matthæo teste, Simon Petrus fuit. a primo autem Primatus denominatur. Superest ergo vt Matth. 10.
ostendamus, talẽ Primatum in Ecclesia Christi esse debere. Ac nimirum si viris non doctis
tantum, sed etiam spiritu Dei præditis fides haberetur: si valeret illa D. Pauli regula, *sic præ-* 1. Cor. 15.
dicauimus, & sic credidistis: qui etiam pro absurdissimo habet, vt vel Pastorũ prædicatio, vel
Christianorum fides inanis sit: si auctoritas Conciliorũ, si mos populi Dei & instituta Ma-
iorum vllius apud Aduersarios auctoritatis essent: iam olim finita erat ista cõtrouersia. Quis
enim nescit, iam inde ab initio Ecclesiæ vnũ presbyterum multis Fidelium familiis, vnum
Episcopum presbyteris etiam multis, itemq; multis Episcopis vnũ præfuisse Primatẽ, ita vt
Ordo Ecclesiæ ipsius ab infimo ad summa gradatim ascendens, magis magisq; semper a dif-
fusa multitudine ad vnitatem singularẽ appropinquaret, donec tãdem in vnius pastoris pri-
matu tota militans Ecclesia colligeretur *in vnum gregem & ouile vnum*? Quis porrò nescit, Ioan. 10.
orbem Christianũ iam diu ab vno Pontifice Romano, qui Christi Vicarius in terris & dice-
batur, & erat, quietẽ tranquilleq; gubernatum esse? Deinde Gregorius Magnus cùm inter
Christi Vicarios Sacerdos non vulgaris quidem, sed planè singularis diuinorum Mysterio-
rum dispensator esset, suam Maiorumque & Posterorũ suorum moderatam & rationi con-
sentaneam auctoritatẽ describens, ita habet: *Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Epi-* Lib. 7. indict. 2. Ep. 64.
scopus Sedi Apostolicæ subiectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem hu-
militatis æquales sunt. Et alibi: *Summus locus bene regitur, cùm is qui præest, vitiis potius fratrũ,* Lib. 1. ep. 14.
ac multo magis suis, quàm fratribus dominatur. Ergo & quendã Principatũ in Ecclesia, & eum
non absolutum, aut tyrannicum, sed moderatum & spiritalẽ, vt cæteri Patres, ita & ipse Ro-
manus pontifex agnouit. Cui assentiens D. Bernardus, ad Eugenium Pontificẽ Romanum
in hęc verba scribit: *Parentes tui* (Apostoli) *constituti sunt Principes super omnem terram. Eis tu* Lib. 3 de consideratione ad Eugenium.
successisti in hæreditatem. (eis dicit non Christo) *Ita tu hæres* (Apostolorum) *& orbis* (est) *hære-*
ditas. At quatenus hæc portio te contingit, aut cõtigerit illos, id sobria consideratione pensandũ. Non
enim per omnem reor modum, sed sanè quadã tenus (vt mihi videtur) dispensatio tibi super illũ cre-
dita est, non data possessio. Si pergis vsurpare & hanc, cõtradicit tibi, qui dicit: Meus est orbis terræ,
& plenitudo eius. Non tu ille, de quo Propheta: Et erit omnis terra possessio eius. Christus hic est, qui
possessionem sibi vindicat, & iure creationis, & merito redemptionis, & dono Patris. Cui enim al-
teri dictũ est, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionẽ tuam terminos ter- Psalm. 2.
ræ? Possessionem & dominium cede huic, tu curam illius habe. Pars tua hæc, vltrà ne extendas ma-
nũ. Quid, inquis? Non negas præesse, & dominari vetas? Planè sic. quasi non bene præsit, qui præest

in solicitudine. Nũquid non & villa villico, & paruus dominus subiectus est pædagogo? Nec tamen villa ille, nec is sui Domini dominus est. Ita & tu præsis vt prouideas, vt consulas, vt procures, vt serues. Præsis vt prosis, præsis vt fidelis seruus & prudens, quem cõstituit Dominus super familiam suã. Ad quid? Vt des illis escam in tẽpore: Hoc est, vt dispenses, non imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominũ homo, vt nõ dominetur tui omnis iniustitia. (& pòst) *Nullũ tibi venenũ, nullum gladiũ plus formido, quam libidinem dominandi.* Ex iis perspicere licet, neque secularem dominatũ, neq; absolutum illud Ecclesiæ totius dominium cuiquã Christiano in Ecclesia Christi vnquàm esse concessum. Præterea ex communi tam Catholicorum, quàm Protestãtium consensu reiiciuntur ab Ecclesia Christi tum confusæ dominationes plebeiæ, tum illa paucorum præfectura, qui omnia dirigunt ad suum priuatum commodum, & nõ ad vtilitatem publicã. Cùm igitur de quatuor iis generibus reiiciendis inter omnes conueniat, sequitur vt quæramus primùm, an vlla omnino communis gubernatio tam à nobis, quàm ab Aduersariis concedatur: Deinde, quoniam licet aliqua vtrisque, non tamen eadem gubernatio placet, quænam illa sit quã Aduersarij ponant. Illorum enim opinione in duobus primis libris confutata, sic demũ ad nostram fidem in sequentibus libris stabiliendam accedemus.

Vniuersalem Ecclesiam Christi non carere omni externa & visibili gubernatione, & de ea re inter Catholicos & Protestantes saltem verbo tenus conuenire.

CAPVT III.

QVanquam nec summũ illud & absolutum Christi dominium, nec tyrãnis eiusmodi, qualis inter gẽtes exercetur, nec etiã plebeia gubernatio aut Optimatũ factio in Ecclesia Christi sit: non tamen caret populus Christianus omni externa & visibili præfectura, cùm Paulus adhortetur presbyteros Ecclesię Ephesiorum, *vt attendãt vniuerso gregi,*
Actor. 20. *in quo Spiritus sanctus eos posuit Episcopos ad regendum Ecclesiam Dei.* Idem ad Timotheũ scri-
1. Tim. 5. bens, *presbyteros, qui bene præsunt, duplici honore dignos iudicat.* Quin etiam Apostolus iubet
Hebr. 13. nos *obedire, atque adeo subiacere Præpositis nostris.* Quomodo autẽ obedire Præpositis nostris
Rom. 12. possemus, si nulli omnino essent nostri Præpositi? Aut quomodo alibi dixisset, *Qui præest, in solicitudine* præsit: si nullus omnino in Ecclesia præesset? Non enim alloquebatur tunc Paulus ciuiles Ecclesiæ magistratus, quia nulli erant adhuc in Ecclesiam recepti: sed illud totum de spirituali & Ecclesiastica præsidentia intelligendum est. Nec tantùm singulæ particulares Ecclesiæ, verum etiam totus Christi grex, qui eodẽ tempore in terris agit, aliquo visibili genere gubernationis in officio contineri debet. Nam si gubernatio aliqua in particulari quapiam Ecclesia ob salutem eius cõstituitur: ipsa vniuersalis Ecclesia multò minus tueri se potest, absque aliqua communi gubernatione. Quò enim maior est ciuitas, eò magis regimen
Prouerb. 11. aliquod flagitat. Nam necesse est verum esse quod Spiritus Dei per Salomonẽ dixit, *Vbi non*
Ezech. 34. *sunt gubernacula, populus corruet.* Et per Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quod non esset*
3. Reg. 22. *Pastor.* Et Michęas Propheta cùm magnum malum populo suo imminere significaret: *Vidi* (inquit) *cunctum Israël dispersum in mõtibus, quasi oues non habentes Pastorẽ.* Contrà verò cùm
Ieremiæ 31. Dominus benefacere vellet populo, id ita enunciauit per Ieremiã Prophetam: *Qui dispersit*
Actor. 14. *Israël, congregabit eum, & custodiet sicut Pastor gregem suum.* Quid? quòd Apostoli non modò per singulas Ecclesias constituerunt presbyteros, verùm etiam, tamquàm eorundem iudices & moderatores, reuersi sunt ad easdem Ecclesias, *vt viderent, quomodo se haberent, præcipiẽtes*
Galat. 2. *custodire præcepta Apostolorum & seniorum:* atque adeò Paulus ipse putauit se *in vanũ & antea cucurrisse, & postea cursurum esse, nisi Petrus, & qui vnà cũ illo erant Apostoli, dextras societatis ei dedissent, atq; cum illis contulisset Euangelium quod in gentibus prædicabat.* Omnia enim mem-
Ephes. 4. bra vnius corporis pro se inuicem solicita esse oportet, *vt seruent vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Deniq; Paulus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse,* ac non vni tan-
2. Cor. 11. tùm ciuitati aut regioni se operam suam dedicasse. Alioqui si liceret singulis Episcopis quicquid ipsis libet, nec à sociis & fratribus suis coërceri aliquo modo possent, actũ prorsus esset de Repub. Christiana Tot enim tyrannides, aut saltẽ sectæ aut schismata futura essent, quot sunt Diœceses. Nullum restaret externum communionis Ecclesiasticæ vinculũ, nulla Episcoporum inter se connexio, nulla prouinciarum & gentium visibilis concordia & vnio, denique nulla esset de fidei quæstionibus iudicandi, vel Episcopos in delictis pertinaciter de-
2. Cor. 10. gentes à cõmunione separandi potestas: cùm tamen Paulus dicat, *in promptu se habere, vt vlciscatur omnem inobedientiam.* Nam neque iudicium Ecclesiasticum exerceri, neque excommunicatio fieri potest, præterquàm ab aliquo Superiore, qui potestate à Christo accepta in eos vtatur, de quorũ re agitur. Atqui abunde cõstat, & iudicium de causis fidei ab ipsis Apo-
Actor. 15. stolis (vt in eorum Actis legitur) interpositum fuisse: & Episcopos alios ab aliis in ipsa primitiua Ecclesia fuisse tum excommunicatos, tum depositos. Nam & Petrus Apostolorũ Princeps *Iudam Coapostolum ab Episcopatu suo excidisse pronunciauit,* aliumq; in eius locum substi-
Actor. 1. tuendi auctor fuit: & Victor Pontifex Romanus excõmunicauit Episcopos Asiæ, eo quòd in obser-

obseruatione Paschatis Decreto Pij Pontificis, ac suo, quod ipsi de fratrum Concilio ad pacem Ecclesiæ stabiliendam promulgârunt, non parebant: & Cornelius Papa eos Italiæ Episcopos deposuit, qui cõtra ius ac fas manus Nouatiano imposuerũt. Quare necessariò fatendũ est, non modò in singulis Ecclesiis particularibus, verum etiã in tota militãte Ecclesia sacram quandã gubernationem existere. Ac vt quilibet Episcopos quamquàm in sua Ecclesia (si ad inferiores eiusdem Ecclesię Diaconos & Presbyteros aspicimus) summus Sacerdos sit, tamen se nõ suo dumtaxat iure, verùm alieni etiã beneficij participatione præsidere meminisset: ab ipsis Apostolis præclarè institutum, ac semper in Ecclesia retentum est, *vt non nisi à duobus aut tribus aliis Episcopis ordinaretur* (vnde etiam Paulus *cũ impositione manuũ Presbyterij*, Timotheum ordinauit) vtq; communicatoriæ literæ aut per omnes Prouincias, aut saltem ad eos quorum maxime intererat, de cuiusque ordinatione darentur: qua ex re singuli admonebãtur, se necessariò debere cum aliis omnibus Episcopis, qui saltem in radice & matrice permanerent, communicare. Quid multis? Ne aduersarij quidem apertè negant aliquam gubernationem vniuersalẽ in Ecclesia esse debere. Vnde Magdeburgẽses in qualibet Centuria (sub capite septimo) de *communi gubernatione & vniuersali regimine totius Ecclesiæ* nominatim tractant. Caluinus etiam cùm illum de Pastoribus & Doctoribus locũ Apostoli apud Ephesios proposuisset, ita subiunxit: *Hominum ministerium, quo Deus in gubernãda Ecclesia vtitur, præcipuus est neruus, quo fideles in vno corpore cohæreant. Neque enim vel solis lumen ac calor, vel cibus ac potus, tam sunt præsenti vitæ fouendæ ac sustinendæ necessaria, quàm est conseruandæ in terris Ecclesiæ Apostolicum ac Pastorale munus.* Denique Beza *vniuersi corporis Ecclesiæ potestatem aliquam esse dicit*, deq; illa tractat in libello suæ Confessionis. Conuenit igitur Catholicis saltẽ verbo tenus cum Lutheranis & Caluinistis hac in re, quòd sit in Ecclesia militante aliqua visibilis & externa gubernatio. Verbo tenus conuenire dixi, quia vereor ne cum ad rem ipsam ventum est, Protestantes deprehendantur nullam gubernationem omnino in Ecclesia relinquere. id quod suo loco patefaciam.

Euseb. lib. 5. c. 24. & lib. 6. c. 11. — Can. Apost. 1. 1. Tim. 4. — Cyp. ad Corneliũ Papã lib. 1. ep. 10. — Magdeburg. in Cẽturiis. — Caluinus Institut. c. 8. artic. 15. — Beza in c. 5. suæ confessionis.

Quænam sit ea communis gubernatio, quam Protestantes in militante Ecclesia esse dicant.

CAPVT IIII.

PRotestantes mihi videntur in ea ferè opinione consentire, quòd politia Ecclesię sit ordinata quædam Democratia. Nam Flaccus Illyricus in libro de sermone sacrarũ literarum dicit, *politiam populi Dei esse quidẽ Democratiam, sed tamen non confusam, verùm ordinatam.* Caluinus verò tametsi putet vtrumque statum in Ecclesia concurrere, tamen in constituendo Ecclesiæ statu, plus Optimatũ, quàm populari gubernationi tribuere videtur. quod haud scio an Illyricus sit concessurus. Nam Illyricus in libello quem de Episcoporum electione cõscripsit, vbi affirmasset omnes cõcionatores, Ecclesiæ ministros esse: addit, *summũ iudicium, tribunal aut potestatem ipsius Ecclesiæ esse. atq; inde concludit, Episcopos non minus à plebe, quam à clericis eligendos.* At Caluinus, quamquàm velit plebem Episcoporum electioni necessarium quendam assensum præbere, tamen clarissimè testatur, quòd in primitiua Ecclesia non plebs, verùm *soli clerici Episcopos eligebant. nec stultis* (inquit) *populi desideriis obsequi ne… se habebant. optimaq; ratione sancitum in Laodicensi Concilio fatetur, ne turbis electio permittatur. vix enim* (inquit) *vnquàm euenit, vt tot capita vno sensu rem aliquam bene componant.* Hoc ergo inter Lutheranorum & Caluinistarum opinionem interesse videtur, quòd Lutherani velint Ecclesię statum Democratiam potius esse quàm Aristocratiam, tametsi vtrumque statum admittant; verùm Caluinistæ malint eundem statum potius ad gubernationẽ Optimatum, quàm ad popularem spectare: quamuis nec illi populum ab omni administratione remoueant. Id ergo vtrique sedulò agunt, vt rem à Primatu longissimè abducant, quem tamen præcipuum Reipub. Christianæ statum esse in iis libris qui sequuntur, patefaciam, si prius de origine, de legibus, deque Magistratibus Ecclesiæ Dei nonnihil dixero, & popularem istam Reipublicæ Christianæ administrationem, quam aduersarij constituunt, ex authoritate diuinarum Scripturarum confutauero.

Illyricus sub verbo Ecclesia. — Institut. ca. 8. Articulo 63. — Can. 13.

De statu & cõmuni politia totius Ciuitatis Dei: in quã nemo vtiliter ingreditur absque charitate fidem ipsius consummante, in qua leges aliæ scriptæ sunt, aliæ nõ scriptæ, quas qui faciendo quod potest, & petendo quod non potest, adimplet, vitam æternam ex instituto Dei promeretur. Sacrificium verò publicũ & externum Ecclesiæ Dei Eucharistia est, cuius mysterij dispẽsatores necessariò sunt Sacerdotes, inter quos vnus visibilis Pastor ex institutione diuina Primatũ tenet, multis aliis & in partẽ solicitudinis, & in consilij cõmunicationem vocatis, ac nemine penitus ex plebeiis ita excluso, quin, si visus fuerit idoneus, ad summum etiam magistratum gerendum eli… possit & cooptari.

CAPVT V.

NVllam hominum societatem perinde aspectabilem pulchramq; esse, ac Dei Ecclesia sit, semperq; fuerit tum Catholici rebus ipsis demõstrant (vti deinceps planum fiet) tum Protestantes verbo saltẽ cõfitentur. Cęterùm si noua Protestantiũ opinio quam

de toto Ecclesiæ Dei statu animo suo conceperunt, & literis prodiderunt, cum antiqua Catholicorũ fide conferatur: mox constabit, quanto interuallo pulchrior sit illa Ecclesiæ facies & conditio, quã Catholici per longissima decurrentium temporum spatia ritè atque ordine à Maioribus acceptam in hodiernum diem sartam-tectam cõseruârunt, quàm ea quę nuper à Protestãtibus excogitata, nouis & hactenus inauditis tum doctrinis tum moribus, nõ prius imbui cœpit, quàm deformari. Quãquam enim ab initio statuerã agere non nisi de illa potissimùm gubernatione cõmuni, quæ per vnum visibilem summum Pastorẽ administratur: tamen quia non ab illo solo, verùm ab aliis tã legibus diuinis, quàm sacris Magistratibus Ecclesia Dei regitur: non erit à proposito nostro alienũ, si plæraque illorum quæ ad ciuitatem constituendã maximè necessaria videntur, in medium proferentes, eadem opera ostendemus, illam Ecclesiæ conditionem quã Catholici & credunt & tenent, longè pulcherrimam esse & perfectissimam.

Descriptio Ciuitatis seu Reipublicæ.

Quælibet igitur Ciuitas constat ex multitudine hominum cõmuni quodam fœdere in vnum congregata, cui propositum est, vt pacem domi conseruet, hostes arceat, fines propaget, omniumq́ue rerum, quoad fieri potest, copiam assequatur. Quas res quoniã homines videbant nec absque Dei præsidio fieri, nec absq; legum præceptis ac prudentum consiliis rectè administrari posse: partim Sacra & Sacerdotes cõstituerunt ad beneuolentiã numinis conciliandam; partim & leges ipsis magistratibus cęterisq; ciuibus regendis, & magistratus quosdam rebus gerendis præfecerũt. Ciuitas autem Dei cum cæteris hominũ societatibus ita cõsentit, vt nihil habeat minus, quàm illæ: multa verò habeat infinitis partibus præclariora, quàm vlli earum contigerunt. Ecclesia enim Christi nihil est dignius, quæ non nisi Deo authore nititur: nihil antiquius, quæ lapsum primorum Parentum in paradiso antecessit: nihil beatius, quæ Deo ipso, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi*, in æternum fruitura est. [*Gen. 2. & 3.*] [*Coloss. 2.*] Dicendum ergo erit, primùm quo pacto ad hãc Dei Ciuitatem aditus pateat: deinde quas leges eadẽ Ciuitas acceperit; & quæ præmia sint iis qui leges obseruant, constituta: tum autẽ quæ Sacra, quos hominũ Ordines, quos Magistratus, ac postremò quam gubernationis formã & nũc certissimò teneat, & semper tenuisse videatur.

Ephes. 2. Tit. 3. & Rom. 9. Iacob 2. Status quæstionis.

Principio conuenit Catholicis cum Protestantibus, neminẽ posse vllis operum præcedentibus meritis locum sibi aliquem in Republica Dei comparare: sed hoc totum *ex vocante esse*, qui nos peccatores & iniustos in suam familiam gratis propter Christum adoptat. Conuenit etiã, neminem sine viua fide iustificari posse. Verùm in eo tota versatur quæstio, *quæ sit fides viua*. Protestantes dicunt illam fidẽ esse viuam, quę Christum vitam nostram credendo tantùm, ac non etiam amando comprehendit. Adeò vt apertissimè doceant, *prius nos iustificari debere, quàm diligamus*. Atqui Paulus dicit: *Si charitatem non habuero, nihil sum.* Ioannes verò: *Qui non diligit, manet in morte.* [*1. Cor. 13.*] [*1. Ioan. 3.*] Cùm igitur nemo iustificetur nisi per fidem viuam, *qui verò charitatem non habeat, nihil sit*, sed *in morte*, hoc est, in statu damnationis *maneat*: impossibile est illam fidem esse viuam, aut vim iustificandi habere, quæ Christũ credendo tantùm comprehendit. Iustificatus enim nec nihil est, nec in morte manet.

Viua fides.

Quapropter Catholici definiunt, non aliam fidem esse viuam, quàm quæ Christum vitam nostram & credendo, & amando cõprehendit. Et hæc est illa *fides, quæ operatur per Charitatem*, [*Galat. 5.*] nõ per illam velut per instrumentum suum (vt Protestantes interpretãtur Apostoli verba) sed fides operatur per charitatem, velut per formam ac perfectionẽ suam, à qua vim sese mouendi atque vtiliter agitandi accipit. Cùm enim Apostolus *fidem, spem, & charitatem*, [*1. Cor. 13.*] non vnum quoddam donum, sed *tria esse, maioremq́ꝫ fide ac spe charitatem esse* doceat, imò illis euacuatis, *charitatem numquàm excidere* testetur: profectò nec fides necessariò complectitur atque in se comprehendit charitatem velut arbor fructum suum, nec per charitatem velut per instrumentum suum operatur. Nam nec fructus vllus, qui non nisi pars est arboris, ab arbore ipsa numerò & specie distinguitur, aut arbore dignior, magisq́ue æternus atq; immortalis censetur: nec vllum instrumentum excellentius est eo, qui per illud operatur. Charitas verò & distinguitur à fide, velut aliud genus doni, & *maior fide* vocatur, & fide post hanc vitam cessante, in æternum perseuerat in cælo. Non igitur instrumentum, aut fructus, sed forma & perfectio fidei charitas est. Quid? quòd charitatem vna cum fide in ipsa radice & fundamento iustificati hominis Apostolus collocat? [*Ephes. 3.*] Nam cùm dixisset, *se flectere genua ad Patrem Iesu Christi, vt ex eius dono Christus habitaret per fidem in cordibus nostris*: mox declarãs, se talem fidẽ intelligere, in cuius non modò fructu, sed etiam radice charitas velut fundans iustificationem nostram adesset, cõtinuò subiecit *in charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatẽ Christi, vt impleamini in omnem plenitudinẽ Dei.* In quorum igitur cordibus Christus per fidem habitat, ij non charitatem velut fidei solius fructũ proferunt, sed in charitate radicantur & fundantur, adeò vt fructus bonorũ operum qui postea producuntur, non minus ex charitatis, quàm ex fidei radice & fundamento generentur.

Ineptissimè

Ineptissimè igitur dicunt Protestantes, fidem operari per charitatem velut per fructum à
se prolatum, aut per instrumentũ suum. Aptissime verò docent Catholici, fidem operari per
charitatem velut per formã extrinsecus ei de cælo adiunctam, à qua vim bene operandi ca-
pit, vt corpus vim operandi ab anima vel spiritu accipit. Nã & D. Iacobus fidẽ cũ corpore,
opera verò bona cum spiritu cõparauit, dicens: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fi-* Iacob. 2.
des sine operibus mortua est. Quemadmodum igitur corpus hominis nõ à se, verùm ab insuf- Gen. 2.
flatione Dei spiritum accipit: sic etiam fides non à seipsa, verùm à charitate quam Deus illi
adiũgit, vitam, seu vim iustificandi habet. Nam si natura fidei hæc esset, vt ex se viueret, ac
per se iustificandi vim haberet, iam nulla esse posset mortua fides. Etenim quæ non viueret,
nec omnino esset fides. Verùm quia aliud est fidem esse (quæ etiam est in dæmonibus) aliud Iacob. 2.
verò fidem viuere, seu operari & prodesse: hinc apparet, vitã fidei iustificantis non à se, ve-
rùm aliunde esse, nimirũ à charitate. Nam vbi charitas à fide abest, illic videmus fidem in-
utilem esse & velut mortuam. *Ex Principibus* (inquit Ioannes Euangelista) *multi crediderunt* Ioan. 12.
in Iesum. Fidem igitur isti habuerũt. sed numquid iustificati sunt? Nihil minus. Nam iidem
Principes metu Pharisæorum repressi, *non confitebantur, vt è Synagoga non eiicerentur.* Ecce,
quia charitatem non habebant, fides illorum ipsis non profuit. Etenim cũ periculo honoris
aut commodi alicuius amittendi Christũ confiteri, hoc sanè opus à charitate, ac non à fide
sola procreatur. Vnde causam reddens Euãgelista, quare *Principes qui credebãt in Iesum, non*
confitebãtur, ita subiecit: *Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei.* Confi-
teri ergo Christũ, in quem credebant, vi solius fidei non poterant, quia magnũ illud chari-
tatis donum, quo Deus super omnia diligitur, nondum acceperant. Confessio igitur gloriæ
Dei, quæ ad salutem fit, non tam fidei, quàm charitatis fructus est: vt vel hinc certum sit, illa
verba Apostoli: *Omnis qui credit in illũ non confundetur* (seu, non pudefiet, quò minus ore cõ- Rom. 10.
fiteatur quod corde credit) de illa tantùm fide intelligi posse, cum qua dilectio in ipsa cordis
radice coniungitur. *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem.* Sed cuius
ore? Nónne illius, *qui diligit gloriam Dei magis, quàm gloriam hominum?* Non alio igitur corde Ioan. 12.
ad iustitiã creditur, quàm in quo dilectio Dei magis quàm vllius alterius rei viget. Nã *cùm*
ex abundantia cordis os loquatur; vbi est magna Dei charitas in corde, ibi est in ore libera no- Matth. 12.
minis diuini confessio, vt illud iam Dauidis: *credidi propter quod locutus sum*, & illud Apostoli Psalm. 115.
verbum, *credimus, propter quod & loquimur*, nõ possit intelligi præterquàm de illo, qui nõ mi- 2. Cor. 4.
nus diligit Deũ, quàm credit in Deũ. Ac sanè cùm *accedentem ad Deũ oporteat credere*, non so- Hebr. 11.
lum *quod Deus sit* (nam hoc etiã *dæmones credunt*) sed præterea quòd *inquirentibus se remune-* Iacob. 2.
rator sit (à qua spe dæmones longissimè absunt) cumq; *Ethnici & Publicani*, multoq; magis Matth. 5.
iustificati, necessariò ament eũ, quem *vt remuneratorẽ* agnoscunt: profectò qui nondũ amat,
is nec adhuc credidit, *quòd Deus inquirentibus se remunerator sit*, & ideò *nec ad Deum accessit.*
Oportet enim *accedentem* ad Deũ, *accedentem*, inquã, oportet credere quòd remunerator sit. Hebr. 11.
Nemo autem iustificatur, antequam ad Deum accedat. nemo igitur iustificatur, antequam
Deum vt remuneratorem suum apprehendat. quod fit Deum etiã diligendo, ac non tantùm
credendo in Deum. Illa ergo sacræ Scripturæ loca, in quibus *ex fide iustificari, viuere, purifica-* Rom. 1. Abacu. 2.
ri, aut saluari dicimur, de illa *fide non ficta* intelligi debent, quæ per charitatẽ diuinitus adiun- Actor. 15.
ctam informatur & perficitur. Augustinus enim *fidem non fictam* rectè definit eam esse, *quæ* De doctrina Christiana,
nec diligit quod non est diligendum, & rectè viuendo id sperat, vt nullo modo spes nostra fallatur. lib. 3. c. 40.
Nam illa fides quæ dilectione Dei caret, ficta est & mendax, vel quia nõ amat eum in veri-
tate, quem verè amandũ esse per fidem didicit, vel quia credendo putat se Deum satis probè
nósse, qui non prius rectè cognoscitur, quàm si super omnia diligatur. Ait enim Ioannes:
Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est. Etsi ergo multa præter fidem &
charitatem ei necessaria sunt qui iustificatur, vt timor Domini, Pœnitẽtia, spes, aliaq; eius- Prouerb. 1.
modi Spiritus sancti dona: tamen donec tanta charitas in corde iustificati diffundatur, *vt di-* Lucæ 13. Rom. 5.
ligat gloriam Dei magis quàm gloriam hominum, coram Deo iustus non habetur. Nec iniuriã. Rom. 5. Ioan. 12.
Iustificationis enim nostræ tum causæ omnes, tum instrumenta, & ab amore promanant,
& per amorem fiunt, & ad amorem tendunt. Stupẽdum planè vt foret, si actus ille in quem
tantæ amoris causæ concurrunt, absque omni tamen creato in nobis Dei amore consum-
maretur. Quis est primus iustificationis nostræ author? Nónne Deus? sicut scriptum est:
Deus qui iustificat. Porrò *Deus est charitas.* At fortè non iustificat nos propter charitatem Rom. 8.
suam. Imò *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, conuiuificauit nos Christo*, id est, 1. Ioan. 4. Ephes. 2.
effecit nos viua membra Christi capitis nostri. quod vtique fit, dum nos ab eo iustificamur.
Iam verò exemplar, ad cuius formam iustificamur, Christus est. *Quos enim Deus prædestina-* Rom. 8.
uit, hos & vocauit: quos autem vocauit, hos & iustificauit. Prædestinauit verò nos conformes
fieri imaginis Filij sui. De Filio autem suo Pater de cælis dixit, *Hic est Filius meus dilectus, in* Matth. 3.
quo mihi complacui: In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum vnigenitum misit 1. Ioan. 4.

Deus in mundum, vt viuamus per eum. Summa ergo est patris charitas non modò in sua ipsius natura, sed etiam erga nos. Quid verò Filius? Nónne eodem modo erga nos secundum hu- [Ephes. 5.] manam suam naturam affectus erat? *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis obla-* [Rom. 5.] *tionē & hostiā Deo in odorem suauitatis.* Nec tantùm in eo *commendauit charitatem suā Chri-stus erga nos, vt cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis moreretur*, sed illa etiam Sacramenta ex amore instituit, per quæ redemptionis eius participes reddimur, dum *mūdamur lauacro aquæ* [Ephes. 5. Tit. 3.] *in verbo vitæ. Cum enim benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei: non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.* Quid quòd etiam [Ioann. 15.] Christus ostendens qua maximè in re illum referre & exprimere debeamus, dixit: *Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.*

Præterea, nec ob aliud æquè cecidit primus pater orbis terræ, quàm quòd in dilectione [1 Tim. 2. 1 Ioann. 3. Ioann. 3.] Dei non mansit (*non enim seductus est Adam*, sed vxoris vocē diuinæ dilectioni prætulit) nec post lapsum alia re magis indigebat, quàm vt Dei charitas in illo renouaretur. Et *Filius Dei, qui in hoc apparuit, vt dissoluat opera diaboli*, nihil magis prauū in mundo reperit, quàm quòd, cùm *lux venisset in mundū*, tamen *homines dilexerūt tenebras magis quam lucem. Erant enim eorū mala opera.* Quos ergo Filius volebat à peccati lege, & æterna morte liberare, illorū morbis & vulneribus tamquàm peritissimus medicus tale remediū attulit, vt contraria cōtrariis [Ephes. 5.] cōmodè sanaret. Hinc Apostolus ait, *eratis aliquando tenebræ, nunc autē lux in Domino. Vt filij* [Rom. 6.] *lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.* Et alibi, *Fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi estis. Liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Nōn modò igitur mentē atque intellectum nostrum ab igno- [Philip. 2.] rantia purgauit Christus, reuelans nobis viam iustitiæ: verùm etiā *operatus est in nobis et velle, & perficere pro bona voluntate.* Voluntatis autē sanatio in eo consistit, vt qui antea mundum, & ea quæ in mundo erant, supra Deū diliximus, nūc diligamus Deum super omnia, & pro- [Rom. 13. Ioan. 17.] ximum sicut nosipsos. *Plenitudo enim legis est dilectio.* Denique cùm *vita æterna hæc sit, vt cognoscamus vnū solum verum Deum, & quem ille misit Iesum Christum:* hic ipse finis totius iu- [1 Cor. 2. Iacob. 1. 1 Ioann. 4. 1 Cor. 8. 1 Ioann. 4.] stificationis nostræ adeò à charitate dependet, vt *nec oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis ascenderit, quæ præparauit Deus iis qui diligunt illū. Deus enim repromisit coronā vitæ diligentibus se.* Contrà verò *qui non diligit, non nouit Deum. Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo, & nouit eum, quoniā Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet,* [Ibidem. Ephes. 2. Ioan. 3. Rom. 8. Ephes. 5. Ioann. 15. Ioan. 3. Rom. 13. 1 Ioann. 4.] *& Deus in eo.* Quòd si Deus, qui efficit nostram iustificationem, tum *charitas est*, tum *propter nimiā charitatem, qua dilexit nos, & filium suum in mūdum misit, & nos membra Filij sui effecit:* si *Christus, ad cuius exemplum & formā iustificamur, dilexit nos*, atq; *ex illa dilectione sua tum tradidit semetipsum pro nobis, tum lauit nos à peccatis nostris, & super omnia præcepit, vt in eius dilectione maneremus:* si nos ipsi nulla re magis indigemus, quàm dilectione Dei, & proximi, qua potissimum virtute *legem implemus:* si tum *qui diligit Deum, nouerit illum, tum qui non diligit, non nouerit:* quomodo fieri potest, vt nostra iustificatio, quæ diuini amoris & redemptionis Christi effectus est, quæque implendæ legis & adipiscendæ gloriæ potissima in nobis causa est, tamen dilectionis dono careat, cùm & ab amore Dei tota proficiscatur, & per amorem Christi tota peragatur, & in dilectione Dei & proximi perpetuò versetur, & ad vnionē diuini amoris toto impetu feratur? Aut potest tot præcedentiū, tot coniunctarū, & tot subsequētiū dilectionū nexus ipse, omni amoris actione carere, & sola fide cōstitui? Fide, nec in Deo, qui iustificat, nec in Christo, qui meretur nostrā iustificationem, nec in cęlo, quod iustificationis nostræ finis est, reperitur. Ex quo manifestè intelligitur, fidē non esse illā virtutem qua [Ephes. 4. Rom. 8. Ephes. 2. 1. Ioann. 4. Ephes. 5.] potissimùm aut *secundum Deum creamur, aut Christo conformes reddimur, aut regni cælorum ciues efficimur.* Deus est charitas, & propter charitatem suā iustificat nos, & dum iustificat, reddit nos conformes Christo dilecto Filio suo, qui etiam *nos diligit, & mundat lauacro aquæ in verbo vitæ*, & omnes tum Angeli, tum sancti per vinculum charitatis, tum vnà cum Deo, tum inter se perfectè vniuntur. Charitas igitur est illa virtus, quæ ad donum fidei accedens, [1 Ioan. 4. Galat. 6. Ephes. 4. Coloss. 3. Ephes. 2.] verè nos efficit filios Dei, secūdùm quod scriptū est: *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Hæc est *noua creatura*, quam in Christo aliquid valere Apostolus dixit. Hic est *nouus homo, qui secūdùm Deū creatur in iustitia & sanctitate veritatis, qui etiā renouatur in agnitionem, secundùm imaginem eius qui creauit illū.* Qui nouus homo *creatur in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.* Creatur, inquā, non solum *ad opera bona*, in quibus deinceps ambulet, sed etiā *creatur in operibus bonis*, id est, in fide & dilectione Dei. [Ioann. 6.] Nam quemadmodum *hoc est opus Dei, vt credamus in eum quem ille misit:* sic etiam hoc opus [Ioann. 1.] Dei est, vt diligamus eū *qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri.* Hæc ergo fidei & dilectionis

opera

opera Deus creat in nobis, dum iustificat nos, & creando illa in nobis, seu nos in illis, simul
etiam *præparat* illa bona opera, in quibus ambulemus. Vbi enim alioqui *præpararet* illa, nisi
dum creamur in illis? Nec aliter eum locum aut Hieronymus, aut Augustinus intellexit. Hieron. in c. 2. Ephes.
Huius noui hominis iustitiam Christus describens, dixit: *Nisi abundauerit iustitia vestra plus-* Augustin. de gratia & lib. arb. c. 8.
quam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum. Et mox declarans, quibus
ex rebus nostra hæc iustitia constari debeat: *vetat non solùm occidere, sed etiam sine causa irasci,* Matth. 5.
vel maledicere, ac ne in corde quidem permittit alienam mulierem concupiscere, nec dimittere vxo-
rem, præterquàm ex causa fornicationis, nec iurare, nec inimicum vlcisci, sed potius admonet, elee-
mosynam dare, mutuare, inimicos diligere, & denique estote (inquit) *perfecti, sicut Pater vester cæ-*
lestis perfectus est. Talis igitur est nouus ille homo, qui ad imaginem Dei creatur in nobis.
Vnde toties repetit, hæc & hæc *antiquis*, id est, carnalibus Iudęis dicta esse, tamquàm videli-
cet ij quos ibi format, noui sint, & non antiqui homines.

Hactenus dictum sit de ingressu Ciuitatis Dei, quem nō nisi per charitatem fidei adiun-
ctam vtiliter fieri posse iam planum fecimus. Etenim cùm *Charitas vinculum perfectionis* ab Coloss. 3.
Apostolo vocetur, absurdum est, vt eū dicamus cum perfectis Ecclesię membris colligatum
esse, qui vinculo ipso, per quod cum illis colligaretur, penitus caret. Nec minus absurdum, Peccatū non manere in spiritu iustificatorum.
atque ab Ecclesiæ præclara & eximia specie, imò etiam à Christi gloria & honore alienum
est, vt putemus peccatum sub vera peccati ratione in eo inhabitare, qui sit in numerū San-
ctorum cooptatus. Docent enim Protestantes, nihil aliud per Christi gratiam in mente ac
spiritu nostro effici, quàm vt peccatum non imputetur nobis ad pœnam aut condemnatio-
nem. Atqui Apostolus de Baptismo agens, dicit nos per Baptismum *consepeliri cū Christo, &* Rom. 6.
veterem nostrum hominē simul crucifixum esse, vt destruatur corpus peccati, vt vltrà non seruia-
mus peccato (qui enim mortuus est (in Baptismo) iustificatus est à peccato) sed vt quemadmodū Chri-
stus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Hæc autem
est similitudo Apostoli: Quemadmodum Christus veterem ac mortalem vitam suā in Cru-
ce deposuit, aliamq; nouā & immortalē in resurrectione assumpsit: sic nos in Baptismo de-
ponimus veterem hominem, qui totus ex peccatis constabat, nouumq; ex iustitia constan-
tem accipimus: ita vt mortui simus peccato, viuentes autem Deo. Sed Christus post resurre-
ctionem suam prorsus caruit omni conditione mortali: nos ergo post Baptismū dignè per-
ceptum prorsus omni peccato in spiritu caremus. In spiritu dixi, quia etiā post Baptismum,
vt Apostolus ait, *habitat in me peccatum*, hoc est, in carne mea: *Scio enim*, inquit, *quòd non ha-*
bitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Etenim vt Christus absque omni peccato conceptus Ioann. 1.
& natus, *plenus etiam gratiæ & veritatis*, tamen dum viueret speciem peccatoris in carne sua
portauit, ac non obstante iustitia mentis suæ, carnem suam passibilem esse permisit & mor-
talē: sic & nos ita in spiritu mentis nostræ ad exemplum iustitiæ Christi renouamur & iusti-
ficamur, vt interim portemus in carne nostra imaginem peccati & mortis, donec & ipsa ca-
ro nostra in resurrectione iustorū ad gloriam carnis Christi conformetur. Manet igitur in
carne nostra species & fomes peccati, partim vt vita & salus nostra, quæ in Deo abscondita
est, fide potius quàm sensu comprehendatur, partim vt humiliores efficiamur, dū per aduer-
sarium tam familiarē, & veteris inobedientiæ admonemur, & ne iterū labamur, tum time-
re, tum cauere cogimur, vt ita *cum timore salutem nostram operemur*: partim etiā eo modo fit,
vt ampliorem gratiam per libidinum refrenationē assequamur. Vt interim nec id omittam,
ea re fieri, vt ij qui secundùm carnem, & nō secundùm spiritum ambulant, ex iusto Dei iu-
dicio in peccatum facillime recidant. Sed interim *lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos* Rom. 8.
(hoc est, spiritum nostrum & animam) *à lege peccati & mortis.* Vt tam verum iam sit, pecca-
tum non esse in spiritu nostro, quàm verum est, mortem æternam ibi non esse. *Nihil quippe*
damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu. An nescitis (inquit Apostolus) *quia iniqui regnū Dei* 1. Cor. 6.
non possidebunt? At si peccatum in nobis, hoc est, in animo nostro maneret: adhuc essemus
[illegible]ui, nec possidere possemus regnum Dei. Nunc autem regnum Dei promittitur nobis,
[illegible]*edimus, & compatimur.* Non igitur sumus iniqui, aut peccatores. Itaque cùm Apostolus Rom. 8.
[illegible]m dixisset, *neque adulteros, neque fornicarios, neq; idolis seruientes, neque maledicos regnum*
[illegible] *uros*: mox addit, *& hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati* 1. Cor. 6.
est[illegible] nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Quàm apertè significat,
eo[illegible]bluti sunt, non manere iam peccatores, sicut antea fuerunt? Iustitia enim, quam Ephes. 4.
Chri[illegible]llis donauit, peccata ipsorum sustulit, & veterem hominem commutauit in
nouum [illegible] *secundùm Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.*

At enim Protestantes, vt Ecclesiæ statum adhuc deformiorem (quod in ipsis saltem est) De iustitia inhærente.
reddant, iustitiam nullam à Christo nobis donatā aut infusam esse respōdent, verùm Chri-
sti [illegible]itiam nobis tantùm imputari. Quasi verò Apostolus cum Adamo Christū conferens,
non dixerit, *Si in vnius delicto mors regnauit, multò magis abūdantiam gratiæ, & donationis, &* Rom. 5.
iustitiæ

iustitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Iesum Christum. Si ergo peccatum ab Adamo cómissum non fuit in illo tantum, sed etiam in singulos ab illo natos propagatum est: multò
Ephes. 4. magis iustitia non in Christo tantum fuit, sed etiá ab illo in singulos, qui ex ipso nati sunt, *se-*
Rom. 5. *cundùm mensuram donationis eius* deriuata est. *Sicut enim per inobedientiã vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnius obeditione* (inquit Apostolus) *iusti cõstituentur multi*. Quid potuit dici planius? *Multi constituentur iusti*. Quo tandem modo? *Sicut multi constituti sunt peccatores*. An in singulis peccatoribus peccatum suum proprium non insedit? Eodem igitur modo & iustitia sua cuique propria donabitur illis à Christo, qui cõstituuntur iusti. ex eoq́ue idem Apostolus ait, *eos accipere abundãtiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ*, & quidem
Rom. 5. multò magis, quàm peccatores acceperãt abundantiã iniustitiæ. *Non enim sicut delictũ, ita & donum, sed multò magis gratia Dei & donũ abundauit. Nam vbi abundauit delictum, superabundauit gratia.* Tamenne iustitia, quam Deus nobis donauit, in nobis non inhæret? Quid ergo?
Galat. 5. *An fides per charitatem operans* non inhæret in nobis? Illa enim est iustitia nostra, quam Deus
Rom. 5. donat nobis. An illa charitas in nobis non insidet, *quam Deus diffudit in cordibus nostris per*
Coloss. 3. *Spiritum sanctũ qui datus est nobis*? An illa charitas in nobis fixa non manet, *in qua radicati &*
Ioann 4. *fundati sumus*? *An fons ille aquæ salientis in vitam æternam, quẽ Christus in iis qui credunt, fieri*
Ephes. 4. Coloss. 3. *dixit*, in iisdem non est situs? An denique ille *homo nouus* non est in nobis, *qui creatus est in iu-*
Galat. 6. 2 Cor. 5. *stitia secundùm imaginem Dei*? An ipsi nos per gratiam Dei *credentes, & bonum operantes ad omnes*, ille homo nouus non sumus? *In Christo enim, qui fecit omnia noua, nos etiam sumus noua creatura*. An ergo sumus nos extra nosmetipsos? Quæ cęcitas obdurati cordis est hęc, vt cùm
Gal. 6 & 5. Ephes. 4. *noua creatura* in nobis ex fide per charitatem operante dicatur fieri, cumq́ *nouus homo in iustitia & sanctitate veritatis creatus ab Apostolo affirmetur*: tamen Christiani ausint negare, iustitiã aliquã in nobis inhærere? Scilicet iis, qui iustificantur per Christũ, inhęret vetus crea-
Rom 5. tura peccati. non inhæret noua creatura iustitiæ? Vtrũ hoc non est asserere, Christi donum longè minus fuisse, quàm fuerit delictum Adæ? Nisi fortè minus potens, quàm peccatum fuit, illud donum non est, quod neq; peccatum verè aufert, neq; iustitiam in nobis verè con-
Baptismum conferre gratiam. stituit. Ad eandem blasphemiam pertinet, quod negant Baptismũ in Christi nomine collatum, gratiam nobis conferre, cùm tamen & Paulus dixerit: *Deus saluos nos fecit per lauacrum*
Tit. 3. *regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum*: & Petrus scripserit: *Saluos nos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientia bonæ*
1. Pet. 3. *interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi*. Sed hæc sint satis de iis quæ ad primam communicationem Ciuitatis Dei pertinent. Communicatur enim Ciuitas Dei non nisi iis fidelibus, qui de nouo per Christi gratiam creati & peccata exuunt, ac sanctitatem veram accipiunt per Sacramentum Regenerationis, quod Christus instituit.

Postquam verò ciues Sanctorũ & domestici Dei per primã iustificationem facti sumus,
1. Thessal. 2. nõ iam deinceps licet nobis otio indulgere, sed *ambulare debemus dignè Deo qui vocauit nos in regnũ suum. Dei enim factura sumus, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus*
Ephes. 2. *vt in illis ambulemus*. Quemadmodum enim qui manent in peccato, per quod *nati sumus filij*
Apocal. 22. *iræ*, illud per noua peccata ab ipsis adiecta, maiorẽ in modum augent, & diaboli Regnũ sta-
Rom. 6. Tit. 3. biliunt, ex eoq́ impletur in illis quod scriptum est, *Qui in sordibus est, sordescat adhuc*: Sic qui liberantur à peccatis per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, iustitiam à
Apocal. 22. Christo ipsis donatam augere debẽt, sicut ibidem est scriptum: *Qui iustus est, iustificetur ad-*
1. Ioann. 3. *huc; & qui sanctus est, sanctificetur adhuc*. Et iterũ: *Filioli, nemo vos seducat: Qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli*. Cùm ergo vnaquæque res aptissime augeatur & confirmetur per illa ex quibus consistit; quemadmodum iusti non sumus absque charitate, sed per eam fidem, cui charitas vitam & operationem tribuit: sic neque de virtute
Galat. 5. in virtutẽ imus, absq; eadem charitate. *Quicumque enim totam legem seruauerit, offendat autem*
Iacob. 2. *in vno* (id est, in charitate) *factus est omnium reus*. quia nimirum omnia præcepta continentur in charitate. Vnde ibidem Iacobus præfatus est: *Si legem perficitis Regalem secundùm Scri-*
Vide Augustin. in ep. 29. Ioan 15. *pturas* (*diliges proximum tuum sicut teipsum*) *bene facitis*. Itaque cum Christus dixisset, *se vitem, Discipulos vero esse palmites*, atque addidisset, *eos mundos esse propter sermonem quem locutus est illis*: mox declarans, quid ille sermo in eis effecisset, aut quo nexu tum ipsius mẽbra primùm
Ibidem. facti essent, tũ in ipso postea manere deberent: *Sicut* (inquit) *dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea*. Pater Filium dilexit, Filius verò non solum dilexit Discipulos suos, verum etiam eos diligendo, per sermonem suum operatorium effecit, vt & crederẽt in eum & redamarent ipsum, ex eoq́; amore illi in Christo tamquam palmites in vite inserti sint. Nec enim dixisset illis, *manete in dilectione mea*, nisi etiam tunc dilectionẽ habuissent, quãdo mundati sunt, & in illo tamquã in vite inserti. Per dilectionem igitur fidei adiunctam, & inserimur in Christo, & in ipso manemus. Porrò ne ista dilectio, per cuius potestatem in illo

manemus, otiosa esse aut cogitatione tantùm, & non opere impleri posse putetur, audi quid Christus adiciat: *Si præcepta mea (inquit) seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* [Ibidem.]

Nunc ergo locus postulat, vt de iis legibus Dei & præceptis agamus, quæ ab iis qui ciues Sanctorum effecti sunt, credi & obseruari debent. [Quæ sint leges ciuitatis Dei.] Illa verò partim sunt Decalogi præcepta, quæ ab initio natura duce primorum Parentum animis innata, & inde post lapsum eorum, per Dei gratiã in animis iustorũ renouata erant: partim etiã sunt instituta quædã Christi ad Ecclesiæ salutem pertinentia, quorum alia in sacras Literas relata sunt, alia verò ex iure non scripto per Maiorum traditionem ad nos deuenerunt. Qui autem vel præcepta legis, *ad quam non soluendam, sed implendam Christus venit*, violauerit, vel ea quæ aut credenda, aut facienda instituit, credere ac facere contempserit: [Matth. 5.] non poterit tamquam *filius manere in domo eius in æternum, sed tamquam seruus eiicietur foras. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viã iustitiæ, quàm post agnitionẽ retrorsum reuerti ab eo quod illis traditũ est sancto mandato.* [Ioan. 8. 2. Pet. 2.] Nec ad mãdatorum obseruationem satis est, vt credamus ea per Christum impleta esse. Nam etsi hoc verissimũ sit, nec absque impletione ac merito illius nostra qualiscumq; impletio vllius vtilitatis futura esset: tamen & *nos compati oportet, si volumus conregnare, & iugum illius tollere, onusq; ferre debemus.* [Rom. 8. Matth. 11.] scientes illũ tam potenter nostram salutem operatum esse, vt nos etiam pro nostra parte & possit, & velit *suos cooperatores*, legisq; Dei obseruatores per gratiam suam efficere, & ea ratione tum iustiores fieri, tum vitam æternã promereri. [1. Cor. 3.] Neque verò lex eiusmodi nobis imponitur, quæ nullo modo possit à nobis impleri. [Christi leges impleri posse.] Nã de parẽtibus Ioannis Baptistæ scriptum est: *Erant iusti ambo ante Deum* (non modò ante homines) nec tantùm iusti, quia crederent, sed *incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* [Lucæ 1.] Ac magnus omnino cuiusque ciuitatis honor est, vt ciues ex præscripto legis viuentes, eam quoquo modo impleant. Nam ob eam causam Lycurgus nullam legem in Sparta scriptam extare voluit, vt cùm sola populi consuetudo lex ipsorum esset, nullam prorsus legem sui ciues haberent, quam non obseruarent. [Vide Plutarchum in Lycurgo.] Nec enim fieri poterat, vt consuetudines ciuium non obseruarẽtur ab ipsis, cum si desinerent obseruari, ne consuetudines quidem omnino futuræ essent.

Verùm ne hic tantus honor incolumis maneret Ecclesiæ Christi, tãquàm illa Dei legem obseruaret, Protestantes dicunt, legem diuinam impleri à nobis non posse: cùm tamẽ scriptum sit, *quicumque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.* [Rom. 2.] Nec timent, ne in Deum blasphemi sint, dum affirmãt, illum ea præcepisse sub æternæ damnationis pœna, quæ tamẽ secundùm aliquã rationem fieri non queant. Nam nec nos dicimus, legẽ in hac vita tam perfectè impleri posse, quàm in futura: nec dubitamus, quin alia sit viæ, & alia patriæ perfectio. Sed si lex Dei non potest eo modo qui huic vitæ cõuenit, impleri, quorsũm dixit Apostolus, *legem per dilectionẽ impleri? Dilectio enim est plenitudo legis.* [Rom. 13.] Sed qui animã suam ponit pro amicis suis, habet summũ gradum dilectionis (Christo attestante, quòd *nemo habet maiorẽ charitatem*) [Ioan. 15.] multa verò millia Christianorũ & posuerunt, & quotidie ponũt animã suam pro fratribus suis. Potest igitur impleri lex, quæ toties & antè impleta fuit & quotidie à Martyribus impletur. Quid loquor de Martyrũ tot millibus? *Omnes qui proximũ diligunt, legem implent*, [Rom 13.] vt idem Apostolus ait. Quid ergo? Nullúsne proximũ diligit? Hoc si dicas, respondet Ioannes: *Qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo.* [1. Ioann. 3.] Et iterum: *Hæc est charitas Dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt: quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* [1. Ioan. 4.] Non vtique sola fides. Nam illa non seruat mandata Dei, sed grauia & obseruatu impossibilia esse iudicat. Verùm illa fides Apostolorum vincit mũdum, *quæ non separatur à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu.* [Rom. 8.] Quantum iam interest inter Spiritum Apostolorum, qui *mandata Dei grauia non esse* attestantur, & Protestantium, qui mandata Dei non posse impleri asseuerant? Vnde hæc tanta discordia? Profectò quia Protestantes charitatem, per quã Dei mãdata custodiuntur, non habẽt. Nihil enim difficile amanti, secundùm quod scriptũ est, *viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* [Psalm. 118.] Et iterum: *Pax multa diligentibus legẽ tuam, & non est illis scandalum. Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer.* Vnde etiam Apostolus scripsit: *Condelector legi Dei secundùm interiorem hominem. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filiũ suum misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnẽ ambulamus, sed secundum Spiritum.* [Rom. 7.] *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabũtur.* [Rom. 2.] *Omnia verò possumus in eo qui nos confortat Christus, qui nõ patitur nos tẽtari vltra id quod ferre possumus, sed dat cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Scimus autem, quòd diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonum.* [Philip. 4. 1 Cor. 10. Rom. 8.] Nec Christus dixisset, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata,* [Matth. 19.]

si nemo

si nemo illa potuisset, quantum huic vitæ satis est, obseruare. Quod enim vel difficillimum in mandatis est petenti dabitur, si vt oportet petierit: quia *omnis qui petit accipit, & pulsanti aperietur.* Qui autem non facit quod in se est, non petit quemadmodum oportuit eum petere. Præterea cùm eò facilius mandata Dei custodiatur, quò minus quis *implicatur negotiis huius seculi*, ob eamq; causam fuerint iam inde ab initio *Eunuchi* spirituales, *qui se castrauerũt propter regnum cælorum:* hoc est qui effecerunt, vt tam impossibile esset ipsis iure diuino liberos procreare, aut matrimonium inire, quàm impossibile est, vt Eunuchus, aut per naturam sic natus, aut per vim factus liberos gignat: cumq; hæc spiritualis castratio sine voto cõtinentiæ fieri non potuerit (quoniam qui non vouit, nondũ se castrauit, aut omnino impotentem reddidit, quò minus iure liberis operam det) cùm præterea multi secũdũm Christi cõsilium vendiderint omnia quæ habebant, & pauperibus dederint, *vt perfecti fierent:* multiq; ad eorum qui primi crediderunt exemplũ, omnia sua bona se relinquere, voto apertissimo professi fuerint, vt Christũ eò facilius sequi, & mãdata eius implere possent: hæc ipsa cõtinentiæ & paupertatis vota vsq; eò displicent Protestantibus, vt neminem in suis regionibus viuere patiantur, qui hæc Euangelij cõsilia sit amplexus. Quasi verò quod Lycurgus in sua Repub. tentauit, vt nummo argenteo inde excluso, ciuibus pecuniæ contemptum persuaderet, hoc ipsum honestissimè non fiat, & palam præ nobis ferendũ non sit in Christiana Repub. dum ordines quidã hominum sanctorum cõstituuntur, qui ab eo etiam quod licet, ideò abstinẽt, quoniam *non omnia quæ licent* etiam *expediunt aut ædificãt.* Quid enim, si pauci præ tota multitudine Christianorum hæc faciunt? *Quid si pauciores rectè prudenterq; faciunt? Tamen dum populi ea probant, audiunt, fauent, diligunt: fit vt populi suam imbecillitatem, quod ista non possunt, nec sine prouectu mentis in Deum* (vt Augustinus ait) *nec sine quibusdam scintillis virtutis accusent.* At verò vt talia continentię & paupertatis vota & exercitia doceatur illicita esse, in qua hoc tandem præterquàm in terrena & diabolica ciuitate euenire potest? Adeóne abhortetis ab impletione mandatorum Dei, vt neque modos quibus ea facilius impleri possint, ferendos iudicetis? Non enim (vt falsò nobis imponere soletis) relinquimus mandata Dei, vt Regulas Benedicti aut Francisci obseruemus: verùm ideò has regulas & permittimus, & approbamus, quoniam illæ eas occasiones peccatorum amputant, quibus plerique in laqueum diaboli pertrahuntur. Sed iam pergamus ad reliqua.

Iacob. 4. Luc 11. 2. Tim. 2. Matth. 19. Matth 19. Actor. 4. & 5. 1. Cor. 10. Ad Honoratum de vtil. cred. c. 17.

Protestãtes enim vt negant mãdata Dei posse à nobis obseruari, sic negant vllas esse leges non scriptas, vllósue mores aut consuetudines à populo Dei ex necessitate obseruãdas, præter illas quæ in sacris codicibus perspicuè describũtur. An hoc nõ est ad seruitutẽ legis Mosaicæ Christi Rempublicam detrudere? Illa quippe lex quia nõ in cordibus rebelliũ Iudæorum, sed *in lapideis eorum tabulis* conscripta fuit: tantùm foris, & non etiã intus legebatur. & ideò soli Prophetæ & iusti homines quædã faciebant, quę intus tantùm, & nõ foris legerant. quale erat, quod *Elias in Carmelo sacrificabat.* Quodq; *Dauid comedebat panes propositionis, quos licebat solis sacerdotibus (per legem foris scriptam) comedere.* Machabæi etiã per eandem legem intus scriptam, & foris per singulorũ verba in vnum collata recitatam & lectam, in Sabbatis aduersus hostes pugnare didicerunt. *Dixit enim vir proximo suo, Si non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, nunc citius disperdent nos à terra.* Ex eadem etiam non scripta lege, sed à Maioribus (vt videtur) per traditionem accepta, pro fidelibus defunctis Sacrificium offerre didicerunt. Iam si tota nostra lex in charta vel membrana hodie concluditur, neque licet nobis Epistolam Christi in cordibus omniũ Fidelium longè clarius conscriptam, & tum Conciliis generalibus, tum in Christianorum moribus prolatam & legere, & tamquàm verum Dei verbum, quoties opus est, in medium producere: Sine controuersia nos quoque literam, quæ occidit, instar Iudæorũ habemus, at *spiritum qui viuificat*, instar Apostolorum & Prophetarum non habemus: Spiritus enim, *qui scrutatur profunda Dei*, reuelat etiã nobis quæ nostrã scire interest, siue ea scripta sint, seu non. Si ergo *spiritus Christi habitat in nobis*, profectò etiam in nobis loquitur Christus: & verbũ eius id omne est, quod Pastores in omnibus gentibus prædicãt, quódq; fideles populi credunt, & secundùm prædicationẽ Pastorum faciunt, siue in vetere aut nouo Instrumento scriptũ id sit, seu non sit ibi scriptum. *State* (inquit Apostolus) *& tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram.* Non igitur sola Scriptura, sed sermo etiã & prædicatio Apostolorum est regula nostræ fidei. Vnde alibi Paulus resurrectionem Christi Corinthiis probaturus, hanc illis regulam tradit: *Sic prædicauimus, & sic credidistis. Si autem Christus non resurrexit: inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra*: quasi dicat, fieri nõ posse, vt quod ab Ecclesiæ Pastoribus vno consensu prædicatur, quodq; à Fidelibus passim creditur, illud sit inane aut falsum. Imò dicit, *ipsos Corinthios Epistolam & Christi & prædicatorum Euangelij esse, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Et Christi quidẽ Epistola erant, quia Christus veritatẽ Euangelij & gratiam rectè viuendi scribens in cordibus eorũ, voluit illam

Esse quasdã leges non scriptas in Ciuitate Dei. Exod. 34. 3. Reg. 18. 1. Reg. 21. Matth. 12. 1. Machab. 2. 2. Mach. 12. 2. Cor. 3. 1. Cor. 2. Rom 8. 2. Thessal. 2. 1. Cor. 15. 2. Cor. 3.

fidem ac sanctitatē illorum velut Epistolam à se conscriptam ab aliis ad eorū eruditionem legi, & cognosci: quod idem de omnibus aliis fidelibus populis sentiendum est. In omnium enim cordibus Christus legem suam describit, vt per eorum fidem & mores, sciatur & legatur lex Dei ab omnibus hominibus. (Hebr. 8.) Apostolorū verò Epistola iidem Corinthij erant, omnesque alij fideles ministrorum Christi Epistola sunt, quia illi sunt ministri eius scriptionis quā Christus per eos operatur. (2. Cor 3.) Nūc audiamus ipsum Apostolum loquentē. *Epistola* (inquit) *nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, manifestati quod Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramēto, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus*. Quòd si fideles Epistola Christi sunt; Epistola verò Christi verbum Dei necessariò est: Fideles verò non sint scriptum Dei verbum, sed verbum alterius generis: profectò est in Ecclesia aliud Dei verbum, præter id quod in vetere ac nouo Testamento scriptum extat. Huius generis est illud verbum Dei, quod in factis Fideliū vbique degentium cernitur. Veluti *quòd infantes suos baptizari petunt*. quòd Eucharistiam extra necessitatis articulū non nisi ieiuni accipiunt, quòd Festa Natiuitatis Domini, Resurrectionis, Ascensionis, aliaq; similia celebrant, quòd ieiunant quadraginta diebus, atq; aliis quatuor anni temporibus, quòd Sanctos velut cū Christo viuentes inuocant, quòd pro fidelibus defunctis velut emendatorio igne ad tēpus detentis orant, *vt à peccatis*, id est, à peccatorum pœnis *soluātur*, quod in Ecclesiis canunt, & in symbolo profitentur, *Filiū Patri consubstantialē esse, Spiritum sanctum ab vtroque procedere*, etiamsi non magis legantur ea verba in Euangelio, quàm Missæ, aut Purgatorij, aut indulgentiarū nomina ibi leguntur, cùm tamen res ipsæ, quas omnia hæc nomina significant, in Euangelio satis manifestè reperiantur. (Verbū Dei nō scriptum. Vide Aug. de Baptismo cōtra Donatistas lib. 2. cap. 7. & in Epist. 118. 2. Mach. 12.) Eodem pertinet, quòd fideles populi & Pastores *Virginem Mariam Dei genitricem nominant*, perpetuamq; eius Virginitatem credunt, quòd venerātur imagines, & memorias Sanctorū, non aliter quàm olim Prophetæ adorabant arcam fœderis, & templū Salomonis. (Psalm. 5. & 98.) Dū enim fideles populi hæc & alia permulta eiusmodi secundùm prędicationem Ministrorū Christi, & facere se vbiq;. ostendunt, & credere profitentur: certè in ea re *sunt Epistola Christi, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, ministratur verò ab Episcopis & Pastoribus Ecclesiæ*. (2 Cor. 3.) Quę Epistola per ministeriū Ecclesiæ Pastorum scripta est, non in tabulis, aut in charta membranave, *sed in cordibus carneis* eorū qui Spiritum sanctum in Sacramentorum Christi participatione acceperunt. secundùm quod apud Ieremiam Dominus ait: *Dabo leges meas in mentem eorum, & in corde eorum superscribam eas*. (Ier 31. Hebr. 8.) Cùm autem duo sint legum genera, vnū quod scripto comprehenditur, alterum quod sine scripto moribus vtentiū & maiorum traditione retinetur: aut vtrumq; genus in qualibet præstante Republica ponēdum est (sicut in Romana vtrumque receptum erat) aut si non nisi alterum ex his duobus in aliqua præstante Repub. ponitur: id necessariò debet esse genus illud quod sine scripto recipitur. (Vide Pandectas Iustiniani de Legibus.) . Hoc enim genus potest per se cōsistere, sicuti manifestè constat, Ecclesiā Dei ab exordio mundi vsq; ad Mosen per bis mille quadringentos annos & amplius absq; vlla scripta lege stetisse. Eodemq́ue modo Respub. Romana (vt Pōponius auctor est) annis propè viginti, Lacedæmoniorū verò multis etiā seculis absq; scripta lege floruit. (Vide Pomponium de origine Iuris in Pandectis.) Nec iniuriâ. Cōsuetudines enim nō ferè possunt esse ambiguę, nec aliqua his oritur circa earū interpretationem, quia omnibus ex æquo notę sunt: quod in scriptis legibus longè secus se habet. Quid quòd nulla vnquam lex (Iuliano iurisconsulto attestante) ita scribi potest, vt omnia quę aliquādo euentura sunt, definiat & cōprehēdat? Si ergo per solas cōscriptas leges Dei Ciuitas gubernaretur, in valdè magna parte eorum quæ passim contingunt, quid faceret nesciret, quia legē de his loquentem nō haberet. Imò si tantùm vna lex toti Reipub. necessaria esse posset, eaq; ipsa scriberetur à prudentissimis viris, ac singulis annis ab orbe condito nouæ interpretationes eidem adderentur: tamen numquā eueniret, vt ea lex tam plenè interpretata foret, quin causæ nouæ possent interuenire, ob quas & lex, & legis interpretatio nouam iterum postularet interpretationem: adeo & fecunda est natura in suis euentis, & angustum ingenium humanū, & varia Iurisperitorum sententia, & verba tum pauca, tum ambigua. Quicquid enim scripseris, semper manebit æquitati suus locus, & semper viua quadam voce opus erit, quæ legis mentem, cui nulla verba paria esse possunt, pro re nata patefaciant. Tamēnne Ciuitas Dei sub tāta Euangelij luce & tam copiosa Spiritus sancti effusione, ad solum scriptum ius restringitur?

Plutarchus refert Anacharsim (prudentem certè virum) vehementer operā Solonis irrisisse, quando eum intellexit leges Atheniensibus conscriptas dare velle. (Vide Plutarchum in Solone.) *Quasi verò* (inquit) ciuiū iniuriæ ac cupiditates literis coërceri possint. Quinimo scriptæ leges velut aranearum telæ, debiles tantùm viros tenent implicatos, *à potentioribus verò statim rumpuntur*. Et addit Plutarchus, rem in Atheniensiū ciuitate eum exitum habuisse, non quē Solon sperārat, sed que in Anacharsis coniecerat. Contrà verò Lacedæmonij ex institutione Lycurgi, legē, nec illam quidem nimis laudabilem, tulerunt, *vt scriptis legibus vti non liceret*. (Plutarchus in Lycurgo.) Quamquam enim

præclarè conabatur Lycurgus, vt optima quæque instituta in mores ciuium suorum penitus
inueterasceret, ac velut in animis ipsorũ insiderent, & corroborarentur: nõ tamen opus fuit
scriptionem ipsam tollere, quæ saltẽ admonere doctum virum poterat, qui alioqui cupidus
officij præstandi, quidnã illud esset, quod præstare deberet, fortitan ignorasset. Itaque longè
Politic. lib. 3. cap. 12. melius Aristoteles, qui scriptas leges non reprehendens, eas tamen præfert, quæ in mores
transierunt *Leges* (inquit) *quæ moribus quàm quæ literis cõtinentur, maiorem auctoritatẽ habent,
& de rebus grauioribus sunt*. Sed cùm neq; Legum-latores, neq; Philosophi possent efficere,
vt leges ipsorũ, id quod maxime optabant, in perpetuã hominũ consuetudinem conuer-
Hebr. 8. terentur: solus extitit Christus, qui dans de cælo Spiritum sanctũ, *scripsit leges suas in cordibus
nostris*: atq; ita perfectam, atque in æternum duraturam, omnibusque numeris consum-
matã Rempub. stabiliuit. Hoc autem sacrosanctæ Legis genus cũ omnibus regni cælorum
ciuibus cõmune iam inde ab initio fuit, & per omnia tempora perseuerat: cùm interim scri-
ptæ leges in Ciuitate Dei non nisi post aliquot annorum millia inceperint, ex eoq; nec sem-
per extiterit, nec postquàm datæ sunt, ab omnibus legi potuerint, quia permulti atque adeò
Lex scripta. plerique fideles viri tales literas nesciẽrunt. Cæterùm ne aliquid ad Reipub. nostræ perfe-
ctionem deesset, accessit etiã per suas vices lex à Prophetis & Euangelistis perscripta, quæ
doctis viris materiam suppeditaret tũ ingenij exercendi, tum aliis veritatem vberius prædi-
2. Timoth. 3. candi. *Sacræ enim literæ per fidem, quæ est in Christo Iesu, possunt instruere nos ad salutem*. Cæte-
rùm ne vllũ Ecclesiæ Christi decus & ornamentum violentas Protestantium manus effuge-
ret: de ipsa scripta lege, quam solã approbant, multos tamen libros desecuerũt, & à Canone
reiecerunt Tobiam, Hester, Iudith, Sapientiã Salomonis, Ecclesiasticũ, & duos libros Ma-
chabæorum. Qua in re magis Iudæorum, quàm Ecclesiæ Christi Canonem approbârunt.

His igitur duabus rebus iam constitutis: priore, quòd legem per Dei gratiam (Deum &
proximũ diligendo) implere possumus: altera, quòd leges & instituta Christi partim scripto,
partim non scripto iure ad nos peruenerunt: id restat iam quærendum, quæ pœnæ, aut quæ
præmia sint iis, qui leges Dei vel violant, vel implent, cõstituta. Conuenit quidem Catholi-
Rom. 6. cis cũ Protestantibus, pœnas violatarum legum esse ignem æternum. quia scriptum est, *Sti-
pendium peccati, mors*. Verùm Protestãtes negant, vitam æternã esse mercedem bonorũ ope-
rum; quia ibidem scribitur, *Gratia Dei vita æterna*. Quod Apostoli verbũ ante nos ita intel-
In epist. 105. lexit S. Augustinus, vt diceret: *Ipsa vita æterna, quæ meritis præcedẽtibus redditur, gratia nun-
cupatur, non ob aliud, nisi quia gratis datur: nec ideò, quia meritis non datur, sed quia data sunt &
ipsa merita, quibus datur*. Ex his intelligimus, æternã vitam & esse mercedẽ, quia meritis præ-
cedentibus redditur, & esse *gratiam*, quia merita, quibus redditur, gratis data sunt. Iam ergo
nos Aduersariis concedimus, *vitam æternam esse gratiã*; quia hoc Apostolus dixit: concedant
& illi, vitã æternam esse mercedem, quia etiam hoc in Scripturis sæpissimè legitur. Verùm
quoniam id illi nolunt facere: proferamus aliquot loca sacræ Scripturæ, ex quibus appareat,
illos Euangelio Dei restitisse vsque adhuc. Etsi ergo postquàm totum quod in nobis est feci-
Lucæ 17. mus, *nihil aliud fecimus, quàm quod facere debuimus, imò cùm nihilominus serui inutiles futuri si-
Psalm. 15. mus* illi Domino, *qui bonorũ nostrorum non indiget*: tamen quoniam (vt scriptum est) *qui arat,
1. Cor. 9. in spe arare debet, & qui triturat, in spe fructus percipiendi triturare. vt labor noster non esset inanis
1. Cor. 15. 2. Paralip. 15. in Domino, sed esset operi nostro merces*: placuit Domino, cui plus debemus, quàm vnquam ex
Matth. 19. nobis persoluere poteramus, secũdùm diuitias bonitatis suæ seipsum nobis debitorẽ consti-
& 20. tuere, ac velut *operarios in vineã suã mittere conuentione prius facta ex denario diurno*, id est, ex
Gen. 12. 15. & 17. vita æterna. Hinc ad Abraham, *quẽ egredi iusserat de terra & de cognatione sua*, dixit: *Noli ti-
mere Abram, Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. Et pòst: *Ambula coram me,
& esto perfectus, ponamq; fœdus meũ inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis*. Deum
autẽ esse mercedem nostram, nihil est aliud, quàm vitam æternam esse mercedem nostram.
Ioann. 17. *Quia hæc est* (inquit Christus) *vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verũ, & quẽ misisti Ie-
Lucæ 10. sum Christum*. Itaq; cùm Legisperitus quidam diceret Christo: *Quid faciendo vitam æternam
possidebo? At ille dixit ad eum: In Lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit:
Diliges Dominum Deũ tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, &
ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitq; illi, rectè respõdisti: hoc fac, & viues*.
Matth. 19. Et iterum, iuueni cuidam de eadem re interroganti, dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serua man-
data*. Et ad Apostolos suos: *Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est regnum cælorũ: beati mites,
Matth. 5. quoniã ipsi possidebunt terram. Deniq; beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam
ipsorum est regnũ cælorum*. Quamquàm igitur *non sunt condignæ passiones huius temporis ad fu-
Rom. 8. turam gloriam, quæ reuelabitur in nobis*: tamen quia placuit Deo promittere vitã æternam, &
iis qui persecutionẽ propter nomen eius paterentur, & illis qui seruarent mandata ipsius: &
Hebr. 10. quoniam (vt Apostolus ait) *fidelis est qui repromisit*: necessariò iam fatendũ est, vitam æter-
nam esse mercedem promissam illis qui patiuntur mala, vel operãtur bona. Merces autem
dicta est à merẽdo; nec aliis datur, quàm iis qui eã merentur. Cùm ergo vita æterna sit mer-
ces no-

ces nobis bene operantibus promissa, & ab eo, *qui solus verax est*, constituta: quis, nisi infideli deterior, negauerit, nos bonis operibus, quę absque fide numquam sunt bona, mereri vitam æternam? Vtrum enim, quia Deus gratis dat nobis gratiá qua bène operemur, ideò nó meremur vitam æterná illis operibus, tum quibus ille promisit vitam æternam, tum quæ ille talia fecit, vt vitam æternam mererētur? *Fons enim gratia, qui factus est in nobis*, de cælo descendit, quia *omne datum bonum de sursum est descendens de Patre luminum*. Porrò hæc est aquę viuæ ac scaturientis natura, vt non minus altú locum petat, quam is est vnde oriebatur. quo respiciens Saluator, ait: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*. Et iterum, *qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu sancto, quem accepturi erant credentes in eum.* Ioann. 4. Iacob. 1. Ioann. 4. Ioan. 7.

Ob duplicem igitur causam opera nostra in gratia Dei facta merentur vitam æternam, & quia Deus promisit vitá æternam iis qui mandata seruarent, & quia cùm Spiritum sanctum credentibus daret, talem in illis fonté operatus est, vt haberēt domi suæ vnde possent vitam æterná promereri, *si tamen Spiritus Dei habitaret in illis*, & non eú contristarentur per mala opera sua. Inde Paulus dicit: *Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meū seruare in illum diem*. Et iterum: *Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.* Quid potuit planius dici? Voluntatem Dei facientes reportabunt promissionem. Quá, obsecro, promissionem, nisi vitam æternam? De hac enim idem Paulus alibi dixerat: *Exerce teipsum, ò Timothee, ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ. fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in Deum viuum, qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium.* Vita igitur quæ futura est, exercitationi pietatis, & labori fidelium promissa est. Vnde iterum legimus in eadem Epistola ad Hebræos: *Non segnes efficiamini, verùm imitatores eorū qui fide & patientia hæreditabunt promissiones*. Et alius Apostolus ait, *Deum vitam æternam promisisse diligentibus se*: diligentibus, inquam, & non tantùm credentibus. Hæc est etiam *plena merces*, de qua Ioannes ait: *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis, sed vt mercedem plenam accipiatis. Itaque charissimi* (inquit Apostolus) *cum metu & tremore vestram salutem operamini*. Numquid salus nostra vita æterna non est? D. autem Iacobus cùm dixisset, *Estote factores verbi, & non auditores tātùm*: postea subiecit, *Qui autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permāserit in ea, nō auditor obliuiosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit*. Quid est aliud *beatum esse*, quàm vitam æternam adipisci? Quid autem aliud est *factorū operis in facto suo beatum esse*, quàm factorem operis propter ipsum illud quod facit, vitam æternam adipisci? Itaque Paulus de seipso in hunc modú scribit: *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus Iudex: non solùm autē mihi, sed & iis qui diligunt aduentum eius*. Certanti, hoc est operanti reponitur corona, & illa non gratiæ tantùm, sed etiam *iustitiæ*; neque solùm danda, sed & *reddenda*; nec reddenda modò à Domino Saluatore, sed à Domino *iudice & iusto iudice*. Nec tantùm Paulo reddenda, sed *& aliis qui diligunt aduentum Christi*. Quid multis? *Deus* (inquit Paulus) *reddet vnicuique secundùm opera eius, iis quidem, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam: iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio. Tribulatio & angustia in omnē animam hominis operantis malum, Iudæi primùm & Græci: gloria autem, & honor, & pax omni operāti bonum, Iudæo primùm & Græco. Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicūque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt: & quicumq; in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.* In his verbis clarissimè dicitur, *vitam æternam* iis non dari tantùm, sed etiam *reddi, qui bene operātur secundùm patientiam*, seu iis qui perseuerant in bene operando. Rom. 8. 2 Tim. 1. Hebr. 10. 1. Tim. 4. Hebr. 6. Iacob. 4. 2. Ioann. Iacob. 1. 2. Tim. 4. Rom. 2.

Atque vt nec id quidem prætermittamus, non solùm vita æterna dabitur iis qui operantur bene vsque ad finē, sed etiam qui bene operantur, & possunt, & debent vitam æternam exspectare, tamquá mercedem operibus suis à Deo præparatam. Paulus enim docet, Deum *vitam æternam redditurum iis qui secundùm patientiam boni operis, gloriá, & honorē, & incorruptionem quærunt*, iis inquam, *qui gloriam quærunt*, sicuti de Moyse scriptum est, *quòd improperium Christi prætulit thesauro Aegyptiorum*. Cur ita? *Aspiciebat enim in remunerationem*. Imò si Christus ipse *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet*: si Paulus *sic currebat, non quasi in incertum, sed ad brauium supernæ vocationis Dei seipsum extendebat, & toto nisu sequebatur, vt cōprehenderet*: si alios *hortatus est sic currere, vt comprehenderent*, idque, *non corruptibilem, sed incorruptam coronam*: Si Iob dicebat, *diem hominis super terram esse sicuti diem mercenarij, qui præstolatur finem seu mercedem operis sui*: qua mente, Hebr. 11. Hebr. 12. 1. Cor. 9. Philip. 3. 1. Cor. 9. Iob 7.

aut quo ſenſu præditi ſunt, qui perhibent, nos mercedē noſtram præſtolari nō debere, aut
Hebr. 12. *proſpicere in authorem fidei & conſummatorem Ieſum*, atque ad illius exemplum propoſito no-
bis æternæ vitæ gaudio ſuſtinere crucem, cōfuſione contempta, & cum Apoſtolo Paulo cæ-
teriſque iuſtis non modò currere, vt brauium incorruptæ coronæ toto niſu ſequamur, ve-
rùm etiam ſic currere, vt comprehendamus?

Duo iam mihi ſuperſunt explicanda. Prius eſt, quæ ſacra ſint præcepta in Ciuitate Dei:
alterum, qui Magiſtratus, & quæ totius Reipub. forma ſit conſtituta. De Sacris omnibus
ſigillatim non agam, quia infiniti laboris id eſſet. Quid enim poteſt in ciuitate Sanctorum
eſſe, quod ſacroſanctū non ſit? Agam igitur tantùm de ſummo genere Sacrorum, hoc eſt, de
Iſaiæ 66. ſacrificio publico, & de Sacerdotibus qui ad eam rem conſtituti ſunt. Nec iam perſequar
Ierem. 33. Prouerb. 9. illa quæ vel Iſaias & Ieremias de externis Sacerdotibus, vel Salomon & Malachias de mū-
Malach. 1. Gen. 4. do & incruento Sacrificij noſtri genere, tot ſeculis ante aduentū Chriſti prædixerunt. Non
repetam iam inde à iuſto Abele, aut à Melchiſedec Sacerdote Dei Altiſſimi, quomodo aut
ille prius faciendo ſacrum de agnis ſuis, ac deinde patiendo mortem in carne ſua, ex duplici
Geneſ. 14. genere Sacrificij, tam Sacrificium Cœnæ Dominicæ, quàm Sacrificium Crucis Chriſti, ſi-
gnificātiſſimè repræſentârit: aut etiam quomodo Melchiſedec à vino & pane, antiqua Sa-
cerdotij ſui materia quam ipſe protulerat, ſubitò tranſiuit ad benedicendū Abraham, & ad
offerendum illum Deo in gratiarum actionem pro victoria ipſius. Nec denique immorabor
Exod. 12. in ea re explicanda, quòd Euchariſtia eſt *nouum Phaſe* nouæ Legis, id eſt, *Sacrificium tranſi-*
Ioann. 13. Lucæ 22. *tus Domini*, & quidem tantò nobilius vetere Iſraëlitarum Paſchali Agno, quantò maior eſt
Chriſtus Moyſe, & veritas figura. Atque hæc ſanè omnia in ſtatu noui Teſtamenti apertiſ-
Gen. 22. ſimè videmus per Euchariſtiæ celebrationem impleri. Illud tantùm dicam hoc tempore,
Euchariſtiā eſſe publicū Sacrificium. Deum adeò mirabiliter (ſicut olim Abrahā propheticè dicebat ad filium ſuū Iſaac) proui-
diſſe ſibi de victima, vt ipſi Proteſtantes, qui nihil aliud agunt, quàm vt Sacrificium publi-
cum de Eccleſia tollant, aliud in Euchariſtia celebranda agere non poſſint, quàm vt Sacri-
ficium publicum in Eccleſia ſtabiliant.

Illud primum conſtat inter omnes, Sacrificiū quod Chriſtus in Cruce peregit, fuiſſe pu-
1. blicum & externum opus, *in quo ſeipſum obtulit Deo, factus propitiatio pro peccatis totius mūdi.*
Epheſ. 5. *Extra portam enim paſſus eſt* in cōſpectu omnium: & dum in Cruce penderet, pro crucifixo-
1. Ioann. 2. Hebr. 13. ribus ſuis, qui neſcirent quid facerent, palàm orauit, ac demum magna voce exclamans,
Lucæ 23. dixit: *Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum*: quod opus expirationis ſuæ, fuit ipſa per-
2. fectio & conſummatio totius Sacrificij propitiatorij. Quò autem vnumquodque aliud ex-
ternum & publicum opus ad illud Sacrificium propitiatorium, quod Chriſtus in Cruce per-
egit, propius accedit: eò veriùs cum vera publici & propitiatorij Sacrificij natura neceſſa-
riò communicat. Per illud enim quod primum eſt in quoque genere, cætera eiuſdem gene-
ris metiri debemus. Sacrificia verò omnia quæ in vera religione Deo fiebant, imaginem
3. aliquā propitiatorij Sacrificij, quod Chriſtus in Cruce obtulit, ſemper geſſerunt. Ex quo fa-
Leuit. 4. & 5. ctum eſt, vt aliqua illorum diceretur *pro peccatis & pro delictis offerri*: nō certè quòd ipſa poſ-
ſent expiationem peccatorum ex ſe operari, ſed quòd eius rei ſignum erant. Euchariſtia pro-
4. piùs accedit ad repræſentandam mortem Domini per opus publicum quod in ipſa fit, quàm
Ioan. 3. vlla veterum Leuitarum ſacrificia. Nam cùm illa per Moyſen data fuiſſent, hæc inſtituta eſt
per Chriſtū. Illa figurabant mortē Domini potius in prædeſtinatione Dei, & iuſtorum fide,
quàm ex vlla ſatis aperta ratione quæ in celebratione ipſorū conteſtata fuit. Verùm Eucha-
riſtia palàm vocatur *Corpus quod pro nobis datur, & ſanguis pro nobis fuſus in remiſſionē peccato-*
Lucæ 22. *rum*. Illa igitur futuram veritatem obſcurè obumbrabant: hæc præteritā, imò & præſentem
Hebr. 10. Exod. 24. veritatem *per ipſam rerum imaginem* exprimit. Illa pertinebant ad vetus Teſtamētum, quod
in ſanguine animalium erat ſtabilitum: Euchariſtia pertinet ad nouum Teſtamētum, quod
Matth. 26. Sanguine Chriſti cōfirmatur. Vnde Calix Euchariſtiæ appellatur *ſanguis noui Teſtamenti*, vel
Lucæ 22. 1. Cor. 11. etiam *nouum Teſtamentum in Sanguine Chriſti*, vt Lucas & Paulus loquuntur. Euchariſtia
igitur (vt iam loquar ſecundùm errorē Zuinglianorū) ſaltē eſt imago Sacrificij verè propi-
tiatorij. Idq; propter neceſſariā relationem, quam ex forma verborū Domini ad ſacrificiū in
Lucæ 22. Cruce peractū habet. Quid enim aliud ſignificant hęc verba, *Hoc eſt Corpus meū quod pro no-*
bis datur, quàm, hoc eſſe Corpus Chriſti, aut hoc ſignificare Corpus Chriſti, non modò qua
ratione Corpus Chriſti eſt, verùm qua ratione pro nobis datū & ſacrificatū fuit? Euchariſtia
Hebr. 7. igitur propriiſſimè ſacrificati Corporis Chriſti ſignū eſt, ſignum, inquā, à Chriſto *Sacerdote*
Exod. 12. *ſummo ſub hora Sacrificij veſpertini poſt cœnā Paſchalis Agni, in pane & vino Melchiſedec Sacer-*
Gen. 14. Matth. 26. *dotis Dei Altiſſimi, panè in ipſo mortis Domini agone, ad eandē mortē annuntiandā per gratiarum*
1. Cor. 11. *actionē & benedictionē, inſtitutum*. Et ſignū tale, à tali Sacerdote in tali materia, ſub tali hora,
poſt talē Cœnā, in tali articulo inſtantis mortis, ſub tali forma verborū, ad finem talē, id eſt,
ad mortē Domini tali modo, id eſt, opere publico, per miniſterium etiā publicum annuntian-
dam,

dam, adeò sollemniter institutum, non erit tamen publicum Sacrificium? Quid ergo erit?
Sacramentum, inquiunt. Equidem fateor, Eucharistiam Sacramentũ esse, quia omne Sacri-
ficium est etiã Sacramentum, id est, signum rei sacræ, nimirum Dominicæ mortis. Quod
ergo veritatis aut honoris Sacramentarij tribuunt Eucharistię, dum illã credunt Sacramen-
tum esse, idem ipsum tribuimus & nos. Verùm nos præterea huic Sacramento honorẽ Sa-
crificij publici tribuimus, quod non faciũt illi. Sacramentũ autem in eo differt à Sacrificio, Quomodo Sacramentũ differat à Sacrificio.
quòd Sacramentũ *nobis* tantùm diuinitus *datur*: Sacrificium verò & nobis datur, & etiam
pro nobis. Sacramentũ, quod nihil nisi Sacramentum est, in vsu tantùm sacro consistit: nec
prius aut diutius est Sacramentũ, quàm dum accipienti administratur. Baptismus enim tunc
demũ est Baptismus, quando inuocatur nomẽ Patris, & Filij, & Spiritus sancti super eũ qui Matth. 28.
eodẽ tẽpore aqua tingitur. Pręterea quod tantùm est Sacramentũ, nõ potest cuiquã à se ipso
ministrari: sed ab altero, qui personam Christi gerit, accipiendum est, vt admoneatur is, qui
Sacramentum accipit, se consequi salutem suã non à se, verùm aliunde, hoc est, à Christo
Iesu. Et ideò publici Ministri & *mysteriorum Christi dispensatores* constituti sunt. 1. Cor. 4.

Iam si demonstrauero Eucharistiam, etiam secundùm Sacramentariorum opinionem, &
pro nobis offerri debere, & significare mortẽ Domini, antequàm eo Sacramentarij vtãtur, &
præterea participari, non ab alterius lingua & manu, sed ab ipso Ministro Sacramentariorũ
per suam ipsius manum & administrationem sibi ipsi factam: nónne adhuc multò fortius ex
ipsorum Protestantium principiis factisq; publicis euicero, Eucharistiã Sacrificium publi-
cũ esse? Ostendamus primùm, quòd Eucharistia pro nobis offertur, & non tantùm nobis
datur. Eucharistia ob id potissimùm instituta est, vt esset signũ Sacrificij verè propitiatorij,
hoc est, vt significaret Corpus Christi pro nobis datum esse vsque ad mortẽ. Nam & forma
verborũ Christi, per quam mysterium operatus est, & finis totius operis huc tendunt. *Hoc* Luc. 22.
est, inquit, *corpus meum, quod pro vobis datur*: Et, *Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro* Matth. 26.
multis effunditur in remissionem peccatorum. Et demum subiunxit, *hoc facite in meam comme-* 1. Cor. 11.
morationem. Cùm igitur Eucharistia ex principali proposito Saluatoris, gerat imaginem &
similitudinẽ Corporis dari pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis: vtiq; ipsa Eucharistia pro
ea similitudine quam ab illa Saluatoris morte accepit, etiã pro nobis aliqua ratione datur.
Si enim nullo pacto daretur pro nobis, nec signũ quidẽ omnino esset Corporis dati pro no-
bis. Nã quomodo illa oblatio Crucis pro nobis facta exprimeretur in Eucharistia, si Eucha-
ristia nullo modo offerretur? Potéstne Sacrificiũ publicum & propitiatorium per id princi-
paliter & dedita opera significari, quod nihil in se habet, quo tale aliquid significet? Certè
ipsi Protestantes fatentur, Eucharistiam significare *Corpus datum pro nobis*, & *sanguinẽ fusum*
pro nobis. Ipsa igitur Eucharistia gerit aliquam Corporis dati similitudinem, secũdùm quam
etiam ipsa non quidem in tota rei veritate, sed in aliqua eius similitudine datur atq; offertur
pro nobis. Nam *si vitulus olim pro peccato Aaronis immolari dicebatur*, & tamen non ob aliud Leuit. 9.
id fiebat, quàm, quòd is vitulus figura esset futuræ mortis Christi, in qua verè fieret immola-
tio pro peccatis nostris: quãtò magis Eucharistia, quę eiusdẽ Christi mortis multò præstãtior
figura est, offerri etiam pro nobis & potest, & debet? *Nec vtique mentitur* (inquit Augusti- Augustin. in Epist. 23.
nus) *qui interrogatus responderit, Christum (qui semel immolatus est in seipso) omni die populis in*
Sacramento immolari. Hoc autẽ de nulla re alia, quæ tantùm est Sacramentũ, verè dici posset.
Nec enim Christus pro nobis in Baptismo immolari vlla ratione dici potest. Licet enim Ba-
ptismus figuram quandã Dominicæ mortis gerat, dũ is qui moritur prioribus peccatis, con- Rom. 6.
sepelitur cum Christo, vt postea resurgens cum illo per nouitatẽ vitę ambulet: tamen neque
illud significatur per verba, quibus in baptizando vti Christus iussit, neq; ille præcipuus est
finis Baptismi, vt mors Domini & resurrectio significetur, sed potius vt per Spiritũ sanctum
intus renouetur is qui foris abluitur aqua, ideoq; Baptismus nõ à Christi morte, sed à nostra
exteriore tinctione, & interiore mũdatione, *regenerationis & renouationis*, atque adeò Bapti- Ioann. 4.
smi, seu lotionis nomen accepit. Neq; verò circũcisio vnquã habita est Sacrificium, etiãsi Tit. 3.
dũ illa celebraretur, sanguis eius qui circũcisus erat, fundebatur. Cùm ergo Eucharistia lõ- Actor. 2.
gè superet alia Sacramẽta, in propinquitate quã habet ad mortẽ Christi, adeò vt oblationis Ephes. 5.
& Sacrificij nomen iam inde ab Apostolorũ tẽporibus ei tributũ sit, cumq; per ea verba pri- Vide Irenæ. lib. 4. cap. 32. & Iustinum Martyrem in Tryphone.
mùm instituta sit, quæ *Corpus Domini pro nobis datũ* enunciant, & multò significãtius Crucẽ
Domini repręsentet, quàm omnia vel naturæ, vel Mosaicę legis Sacrificia: fieri nõ potest, vt
similitudinẽ atq; imaginẽ Sacrificij Crucis ex eo solo, quòd Sacramentũ est, implere possit.
Nam si Leuitica munera, quæ in rei veritate minus similia erãt Christi sacrificio; tamẽ pu-
blici Sacrificij, ac non solùm Sacramenti nomen honoremque participârunt: quantò magis
Eucharistia & Sacrificium publicum verè erit, & pro nobis dari atque offerri dicetur?

Deinde cùm Sacramentarios postulet, vt neq; prius neq; diutius sacræ rei signũ sit, quàm
dum celebratur: ostendemus iam Eucharistię propriũ esse, vt significet mortem Christi, an-

tequam ab vllo mortalium participetur. Christus enim de pane, quem Apostoli nōdum acceperant, dixit, *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur*. Ponamus nunc eum voluisse dicere, Hic panis significat corpus meum pro vobis datum. Tamen cùm hoc non interim, dum panis comeditur (quæ comestio est huius Sacramenti vsus, vt lotio est vsus Baptismi) sed ante a dicatur: certè fatendum est, non solùm Sacramenti, verùm etiam Sacrificij rationem in Eucharistia obseruatam esse. Nam Eucharistia significat mortem Christi, antequam percipiatur à fidelibus. Huc etiam spectat *gratiarum actio*, quam Dominus statim post acceptum panem peregit, vt ostenderet se nō solùm Deo potissimùm id quod ageret dedicare, sed etiam se dedicare illi rem externam per opus & *benedictionem externam*. Tum autem sequitur *fractio* panis benedicti, quæ etiam ipsa repræsentat Dominicæ carnis fractionē per flagella susceptā. Est igitur in ipso pane, & non tantùm in nobis qui panē illum postea comedimus, annunciatio mortis Domini. Nam & prius frangitur cælestis ille panis, quàm māducetur, & prius mortē Domini significat, quàm frangatur. *Panis quē frangimus* (inquit Paulus) *nōnne communicatio Corporis Domini est*? Præterea cùm Paulus Domini Calicem nominat *Calicem benedictionis*, quid aliud quàm docet nos per ipsum calicem Deum laudare eiq; gratias agere, prius etiam quàm vllus de Calice bibat? Nec tantùm dicit, *Calicem Domini Calicem benedictionis esse*, verùm etiam addit, *cui benedicimus*: vtique ostendens, quòd Christus Calici, hoc est, liquori quem calix continebat, benedixit, dum adhuc in Calice esset liquor. Imò idem Paulus & Lucas verba, quibus calix benedicebatur, ita enunciant: *Hic Calix nouum Testamentum est in meo sanguine*. Verba nunc, vt libet, accipite: Id interim efficitur, vt *Calix*, id est, liquor in calice contentus, vel sit, vel significet nouum Testamentum in Christi sanguine, dum adhuc in Calice est. Iam præcipuus rei cuiusque vsus ille est, quem primùm accipit, dum verba Domini (*quæ vtique spiritus & vita sunt*) elementis applicantur. Ac in cæteris omnibus Sacramentis verba Christi ad homines pertinent. *Ego te baptizo* (inquit minister Christi) *ego te absoluo, te vngo, aut confirmo*. *Accipe tu potestatem offerendi: vel te accipio in vxorem, virūmve meum*. In sola Eucharistia, Domini verba non referuntur ad hominem, sed ad elementa ipsa. Nam illud verbum, *Hoc est corpus meum*, ad panem refertur: *Hic est sanguis meus*, ad Calicem refertur. Præcipuus ergo & primus huius panis & calicis vsus est, vt significet Domini mortem & sanguinem in se, antequam ab hominibus sumatur.

Luc. 22. Matth. 26. Marci 14. 1. Cor. 10. Luc. 22. 1. Cor. 11. Ioan. 6.

Quemadmodum igitur alia Sacramentorum verba operantur in hominem, qui baptizatur, vel cui manus imponuntur: sic verba Eucharistiæ operantur in res propositas, id est, in panem & vinum. Et quid tandem operarentur in has creaturas verba Christi, nisi quod significant? Verba enim nullo alio modo, quàm per significationem suam operari possunt. Significant autem verba Christi, hoc, quod prius erat panis, iam per ipsius benedictionem esse Corpus suum: nec id tantùm, sed *Corpus suum pro nobis datum*: id est, ea ratione suum corpus esse, qua id Sacrificium est. velut dixisset, suum Corpus hoc esse in quodam typico & figurali immolationis modo. Hinc meritò credimus, substantiam panis & vini conuerti in substantiā Corporis & Sanguinis Christi, tum quia sic nobis tradiderūt Patres antiqui, quos hoc ab Apostolis accepisse nō dubitamus: tum quia hæc verba Christi, *Hoc est corpus meū*, &, *Hic est sanguis meus*, cùm operatoria sint, & in elementa proposita operētur, nō aliter vtique nunc operantur, quàm ignis in altari Leuitarum accensus in vetera sacrificia olim operabatur. *Ignitum enim est eloquium Domini*. Ignis autem proprium est, conuertere id ad quod accedit, in suam naturam. Vnde D. Chrysostomus de mysteriis ait: *Num panem vides? Num vinum? Num sicut reliqui cibi in secessum vadunt? Absit. Ne sic cogites. Quemadmodum enim si cera igni adhibita illi assimilatur, nihil substantiæ remanet, nihil superfluit: sic & hic puta mysteria consumi Corporis substantia*. Præterea fit hoc, quod demonstratur à Christo, est corpus eius, vt ipse dicit; mox consequetur, vt nec sit lapis, nec agnus, nec vitis, nec panis, nec vinum, nec aliquid aliud à corpore Christi separatum, sed tantùm Christi Corpus, & Christi Sanguis. Ex quo inferri potest, panis & vini substantiam non secùs abiisse in carnem & sanguinem Christi, quàm *aqua in Cana Galilææ vinum facta est*, licet species panis & vini maneant, vt inde ostendatur, hoc Sacrificium pertinere ad religionem & cultum illius *qui est Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec*.

Psalm. 118. Chry. de Eucharistia in Encæniis. Ioan. 2. Hebr. 7.

Iam verò etiam illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, cùm sint statim adiecta post horum verborum enunciationem (*hoc est corpus meum*) profectò prius docent Corpus Domini faciendum esse, quàm comedendum, ad mortis Dominicæ commemorationem. Atque ideò in illis verbis meritò dicimus, principaliter præcipi corporis Domini confectionem: vt per corporis quod moriebatur præsentiā, mors ipsa quam significātissimè repræsentetur. Hinc illud Irenæi: *Quando mixtus Calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia Corporis & Sanguinis Christi*. Hinc Tertullianus dicit: *Acceptum panem & distributum*

1. Cor. 11. Lib. 5 aduersus hæreses. Aduersus Marcion. li. 4 De iis qui initiantur c. 9.

Discipulis Corpus suum illum fecit, dicendo: Hoc est corpus meũ, id est, figura corporis mei. Et Ambrosius: *Sacramentum istud quod accipis, Christi sermone conficitur.* Et iterum, *Hoc quod conficimus, corpus ex Virgine est. Absit* (inquit Hieronymus) *vt de iis quicquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt.* Et Chrysostomus: *Non homo est, qui Corpus Christo facit & Sanguinẽ, sed ille qui crucifixus est pro nobis Christus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute consecrantur & gratia. Hoc est enim, ait, corpus meum: hoc verbo proposita consecrantur. Denique* Augustinus ait: *Panis noster & Calix certa cõsecratione mysticus fit nobis, non nascitur.* Hi omnes dicunt, confici Eucharistiam, non sumptione rerũ, sed pronunciatione verborum. Dicunt, *Panem & Calicem percipere verbum Domini, panem fieri Corpus, confici corpus Christi, & res propositas consecrari, & corpus Christi ore Sacerdotis cõfici, & panẽ fieri mysticũ nobis.* Primus ergo & præcipuus Eucharistiæ vsus est in cõfectione ipsius mysterij, antequàm à nobis percipiatur. Quod profectò non eueniret, nisi quia Eucharistia Sacrificium etiam est, & non modò Sacramentum. Ex eo enim quòd Sacrificium est, cũfectio eius prius ad Dei cultum & honorem refertur, quàm ad nostrã sanctificationem: vt impleatur verbum Domini quo per Malachiã prædixit, *In omni loco mundã oblationem offerendã esse nomini suo, quia magnũ est nomen eius in Gentibus.* Et egit eo in loco Malachias de publicis Sacrificiis tam Iudæorum quàm Gentium, vt ex ipsa verborum lectione cuiuis cõstare potest. Iam verò cùm omne Sacrificium pacificũ debuerit etiam ab aliis participari: secũdarius Eucharistiæ vsus est, vt participetur à fidelibus Christianis. Et quia non est nudũ Sacramẽtum, sed præterea Sacrificium, quod Christiani participant: hinc Apostolus dixit, *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & Calicem Domini bibetis, mortem Domini annũciabitis donec veniat.* Annunciatio mortis Domini per comestionem, est tale Sacrificiũ, quale tota multitudo filiorum Israël offerebat, dum comederet Agnum Paschalẽ antea immolatũ. *Qui enim comedunt hostias, participes fiunt Altaris.* & quia non comeditur victima vel sacrum quodcumque epulum, donec oblatio peracta sit, necesse autem sit, vt illa caro quæ velut sacrificata comeditur, prius fuerit immolata per mortem: hinc Apostolus ait, eos qui comedunt nõ quemlibet, sed *hunc panem*, qui prius est factus Domini corpus, annunciare Domini mortem. Nam ipsa comestio rei vsque ad mortem consecratæ, annunciat mortem ex necessitate præcedentem. Videmus igitur ante sacramentalem Eucharistiæ comestionem multa præcedere, quæ demonstrãt Sacrificiũ esse quod agitur. Præterea tam Zuingliani quàm Lutherani hoc more vtuntur, vt eorũ ministri, quos ad Eucharistiam dispensandam constituunt, sibi ipsis ministrent panem & poculũ. Cæterùm si Eucharistia nihil nisi Sacramẽtum esset, nemini liceret sibi ipsi hoc ministrare, sicut nemo se vnquam iure circũcidit, nemo se baptizauit, nemo se vnxit, nemo sibi manus imposuit. At in eo Sacramẽto participãdo, quod præterea Sacrificium sit, secùs se res habet, propterea quòd, cùm Sacrificium Deo prius dedicatum atque in vsu illo cælesti & præcipuo perfectum & absolutum fuerit: qui iam deinceps illius partẽ tulerit, non id sumit, quod tunc perficiendum aut cõsecrandum in se restẽt, verùm quod prius consecratum & perfectum erat in ipso diuini Sacrificij vsu. Est autẽ omne Sacrificiũ etiam Sacramentum, quia tam hoc quàm illud rei sacræ signum est. Sed non omne Sacramẽtum est continuò Sacrificium. Qui ergo sumit partem Sacrificij alicuius, vtiq; Sacramentũ verè sumit: sed tale Sacramentum, quod simul sit Sacrificium. Et quia dignior est ratio Sacrificij, quàm Sacramenti: propterea non tam consideratur tale Sacramentũ sub Sacramenti, quàm sub Sacrificij ratione. Vnde Sacerdos, qui prius Deo secũdùm eius legis ritum cui seruit, sacrum facit, licitè postea ipse non ab alio, sed per seipsum sumit tale Sacramentũ: velut quod non iam incipiat Sacramentum esse, quando ab ipso sumitur, verùm quod tunc factum sit Sacramentum, quando ad honorem Dei consecratum erat.

Ad Helio-dorum. De prodito-re Iuda. Proposita consecrantur id est, panis & vinum. Cõtra Faust. Manich. lib. 20 cap. 13. Malach. 1. 1. Cor. 11. Exod. 12. 1. Cor. 9.

Hinc etiam Iustinus Martyr, qui tam propinquus fuit Apostolicis temporibus, testatur antiquissimæ Ecclesiæ vsum hunc fuisse, vt postquàm panis & vinum per Pontificẽ fuissent cum gratiarum actione consecrata, & ab iis qui aderant, participata: eadem ad alios qui aberant, per Diaconos portarentur: cùm tamen ex Nicæno concilio certum sit, Diaconos nõ habuisse ius consecrandi seu offerendi. Vt planè videas, semper Eucharistiã velut Sacrificium, & non velut merum Sacramentum habitum esse, hodieque ex necessitate rei, licet non ex opinionis assensu eodem modo apud Protestantes haberi. Nam quod idem Protestantes clamitant, nos derogare vnico Crucis Christi Sacrificio, qui aliud aliquod propitiatorium Sacrificium constituimus: respondemus, annuntiationẽ mortis Christi, quocunque modo in fide non ficta fiat, propitiatorium Sacrificiũ necessariò esse. Nam qui recolens Domini passionem dolet de peccatis in tam benignum Redemptorem cõmissis, ac simul petit illa sibi remitti: profectò sacrificat Sacrificium iustitiæ, & propitium sibi Deum intus facit, quia scriptũ est: *Sacrificiũ Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Qui verò Domini charitatem in morte ipsius erga nos exhibitam publicè laudat, eiq;

In Apologia 2. Can. 14. Psalm. 50.

Hebr. 13. gratias agit, vel etiam inde commouetur, vt proximo suo eleemosynam vel corporalem, vel spiritalem det: is etiam offert Deo *hostias laudis & beneficentiæ, quibus Deum conciliari seu promereri* Apostolus dicit.

Cùm ergo id opus externũ & publicum quod Christus instituit; quodq; nomen & imaginem gerit Corporis dati pro nobis,& Sanguinis fusi pro nobis,non possit minoris pretij esse,quàm id quod nos auctoritate priuata vel in corde nostro domi,vel in opere foris peragimus:non temerè opinor dicimus, Eucharistiam ex vi eius quod fit, Sacrificium esse in suo genere propitiatorium, id est, eiusmodi, per quod Deus conciliari seu propitius nobis fieri queat,non velut in causa præcipuè meritoria, vel in ea quæ consummauerit & promeruerit

Hebr. 10. redemptionem nostrã (hoc in Cruce tantùm semel factum est) sed velut in causa instrumẽtali,exequente & applicante nobis redemptionis factæ beneficium & fructum. Nã si Christus in Cruce pro omnibus & viuentibus,& defunctis,qui vnquam crederẽt & obedirent sibi,seipsum obtulit, in Eucharistia verò fit cõmemoratio eorum omnium quæ in Cruce fiebant:profectò etiam in Eucharistia ex ipsius rei natura & institutione Christi, fit cõmemoratio tam viuentium quàm defunctorum,qui credunt & obediũt Christo. Quicquid enim agebatur semel in Cruce, commemoratur quotidie in Eucharistia. In cruce ita pro nobis offerebatur Christus,vt à nobis in ea forma nec offerri posset,nec corporaliter accipi,& manducari. In Eucharistia verò sic offerebatur Christus à seipso, vt semper debeat eodem modo & à ministris Ecclesiæ offerri, & ore aliculus participari. Illic erat proprium solius Christi Sacrificium: hîc est commune Christi & Ecclesiæ Sacrificium. Ibi Christus erat velut agnus Paschalis,ad cuius Sanguinem in liminibus ædiũ conspectum Angelus Domini transiliit,& Israëlitis pepercit:hic autem est velut Agnus Paschalis,qui quotannis postea immolabatur ab Israëlitis ad gratias ob priorem liberationẽ agendas. Itaq; Agnus idem & in Cruce,& in Eucharistia offertur,sed non penitus ad eundem finem. Ibi, vt liberaret nos:hic autẽ, vt nos haberemus vnde grati animi significationẽ Deo redderemus. Quid multis? Semper in qualibet gente,in qualibet lege,in qualibet religione, Deus externo aliquo ritu colebatur; qui ritus dicebatur Sacrificiũ ab eo sacro quod publicè fiebat, & consecrabatur Deo.

Genes. 4. 9. & 22. Hic erat semper,& in æternum est proprius Dei cultus,quẽ Abel,Noë, Abraham, omnesq; Patriarchæ Deo exhibuerunt. De hoc genere cultus diuini Dominus iussit Moysen ad

Exod. 4. & 5. Pharaonem dicere: *Dimitte filium meum Israël, vt seruiat mihi.* Et iterum: *Dimitte populum meum,vt sacrificet mihi.* Quis,obsecro,est populus Dei,aut quis Dei filius,si non Christiani,

Matth. 6. quibus datum est,vt dicerent, *Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum?* Hic ergo Dei filius,hic,inquã, populus Dei cùm in societate sanctissima viuat, ac publicos ministros habeat:non tantùm debet priuatim Deum colere, sed etiam publicè. Alioqui quod in quauis societate præcipuum est,id in Christiana deesset:Sacrum videlicet publicum,quod Deo vero & viuo totius gentis nomine per ministrum publicum fieret.

Quæ cùm ita sint, facilè apparet, nec Sacrificium publicum & externum deesse Ecclesiæ Dei,nec etiam Sacerdotes & Ministros,qui publicè id offerant. Nam si meritò habebantur Dei sacerdotes,qui Leuitica tantùm sacrificia ministrabant:quantò magis illi vere erunt sa-

2. Cor. 3. cerdotes Christi,qui (vt D. Paulus docet) *vitam, iustitiam, & Spiritum administrant?* Quid enim? Vtrum nomen Sacerdotum honoris est, an dedecoris? Si honoris, cur Ministris noui Testamenti negatur? Si dedecoris est, cur dicitur *Christus Sacerdos?* Imò & ἀρχιερεύς, id est,

Hebr. 7. *Sacerdotũ Princeps*,velut qui Sacerdotes alios sub se habeat.Et certè cùm Sacerdos *secundùm ordinem Aaron* dici noluerit: verius est, vt non tam aliorum, quàm eorum Sacerdotũ Prin-

Ibidem. ceps censeatur, qui Sacerdotio illius, quod est *secundùm ordinem Melchisedec*, subseruiunt. Sunt igitur & hi nõ modò sacerdotes multò veriùs quàm Leuitici illi, verùm etiã Leuiticis

Actor. 20. 1. Pet. 5. Ioan. 2. & 3. sacerdotibus antiquiores. Vnde forsan *Presbyteri*, hoc est, Seniores olim nominabantur,non quòd Sacerdotes nõ essent, sed quòd tam noui ac recentes nõ essent, quàm Leuitici fuerũt, sed essent veri sacerdotes, Leuiticis illis multò antiquiores: vtpote quorũ ministerium iam inde à Melchisedec petitur, cùm & Christus voluerit secũdùm illius ordinem Sacerdos dici,& Presbyteri sint ministri Christi,hoc est, ministri eius qui fuit Sacerdos verus & ęternus secundùm ordinem Melchisedec. Maioris autem dignitatis est, vel Hypodiaconum, hoc est, infimum ministrum Ecclesiæ Christi esse,quàm vel Principẽ Synagogę veteris extitisse.

1. Cor. 4. & 2. Cor. 1. Qua igitur fronte nomen Sacerdotum *ministris Christi, & dispensatoribus mysteriorum eius* negatur,quod iis tribuitur,qui mortis & cõdemnationis occasionem Iudæis ministrabant? Miror si Protestantes non animaduertunt,eiusmodi cogitationes,quæ sic eleuant & deprimunt Euangelij dignitatem & ministeriũ Christi,nõ nisi à maligno spiritu manare potuisse.

Quibus ita constitutis:facilè euincitur,non vnum duntaxat,sed plures hominum Ordines in Ciuitate Dei existere. Sunt enim Sacerdotes publici, & *dispẽsatores mysteriorũ Christi,*

1. Cor. 4. 1. Tim. 4. *quibus gratia datur per impositionem manuum Presbyterij*:& sunt *Sacerdotes priuati*, qui non benedicunt

nedicunt aut gratias publicè agunt, sed tantùm respondent, *Amen*, qui est locus idiotarũ, id est, eorũ qui nullo munere publico in Ecclesia fungũtur. Atq; ex iis ne permittitur quidem aliquibus (vtpote feminis) in Ecclesia cũ authoritate loqui, sed *iubentur domi viros suos interrogare, si quid volunt discere.* Alij verò nec omnino in Ecclesia mysteriorũ tempore manere sinũtur, quia rudes & Catechumeni adhuc sunt, nec ad Eucharistiæ vel solũ aspectũ admitti possunt, priusquàm per Baptismũ in membra Christi transeant. Porrò vt olim Leuitæ Sacerdotibus ex ordine Aaron, sic hodie Sacerdotibus Christi subseruiũt *Diaconi*, quo verbo cæteri quoq; minores ordines cõprehenduntur. Nam fit apud Ignatium mentio *Subdiaconorum, Lectorum, Exorcistarũ, & Ostiariorum*, atque etiam Laicorum. Iã inde ab initio igitur alij fuerũt Clerici (quos Hieronymus definit esse, *qui seruiunt Ecclesiæ Christi*) alij verò Laici, hoc est, de populo qui non vocabantur, *tamquã Aaron*, ad publicũ aliquod Ecclesię ministerium. Sunt qui mediũ quendam ordinem ex Monachis cõstituunt, vtpote qui & Laicis perfectiores iudicantur (propterea quòd licito earum rerum vsui renunciârunt, quæ Laicis interdictæ nõ sunt) & iidem Clericis minus perfecti quò ad ordinẽ habentur: propterea quòd Clericis etiam alios erudiendi & perficiendi cura committitur. Ac de ordinibus fidelium scio longè accuratiorem disputationem institui posse: verùm nos ad alia festinamus.

Apocal. 5. 1. Cor. 14. Ibidem. Num. 3. 1. Tim. 3. Actor. 6. In Epist. ad Antioch. & Smyrnenses. Hieronymus in Epist. ad Nepotianũ. Hebr. 5. Vide Dionys. Areopagitã, de Eccles. hierarc. cap. 6. Et Euseb. lib. 3. cap. 8.

Vltimum ergo ex his quæ ad Dei ciuitatem spectant, quodque ad propositum nostrum maximè omnium spectat, illud est, vt doceamus, quæ sit secundùm Catholicam fidẽ communis Ecclesiæ gubernatio & visibile regimen. Credimus quidẽ omnes & cõfitemur *vnam sanctam Catholicam Ecclesiam.* Ac tametsi Ecclesia ob plures causas *Catholica* dici potest, vel quòd per vniuersum orbem propagata sit, omnesq; Gentes in suum sinum velut cõmunis omnium mater colligat, vel quòd nihil eorũ quæ credenda sunt, omittit, sed totũ in corde complectitur, & cũ opus est, ore profitetur: tamen non dubito, Ecclesiam ob id potissimum Catholicã dici, quòd per omnia sæcula sine vllius tẽporis intermissione ab initio mũdi vsq; ad finem vna semper eademq; perseueret. Nam cæteræ societates hominũ, omnes omnino ad tempus aliquod cessârunt, nec vlla prorsus earum, pręter vnam Dei ciuitatem, Catholica fuit, aut per omnia tempora perdurauit. Primum autem Ecclesiæ fundamentum in Angelis inchoatum est, quando *astra matutina Deum simul laudauerunt, & iubilarunt omnes filij Dei.* Iob 38.
Deus autem Angelos omnes creauit bonos, quia *vidit cuncta quæ fecit, & erant valdè bona.* Gen. 1.
Nec statim ab initio clarè viderunt Dei faciem (alioqui numquam potuissent summum illud bonum semel euidenter cognitum despexisse) verùm per fidem charitate consummatam (qui saltẽ ex Angelis boni erant) ad tempus aliquod ambulantes, eam Ecclesiæ speciem inchoârunt in cælis, quæ postea est per homines continuata in terris. Atque vt dæmones, *qui non steterunt in veritate*, mox post primorum hominum creationem eorum felicitati inuiderunt: sic Angeli boni eandem omni ratione procurârunt. *Sunt enim administratorij Spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capient salutis.* Hebr. 1.

Ob quot causas Ecclesia dicatur Catholica.

Fundamenta igitur Ecclesiæ *in montibus sanctis*, id est, in Angelis Dei. Et quæ ciuitas alia tam antiqua? Nam dæmonum & malorum hominũ coitiones & conspirationes multò recentiores fuerunt. Deinde nulla hominũ societas à lapsu primorum parentum vsque ad hanc diem cõtinuata est. Nam & primi parentes pœnitentiã de peccato suo egisse, ac sanctæ Ecclesiæ Dei perfecta mẽbra extitisse meritò creduntur, tum quòd scriptum sit, *Sapientiam eduxisse illum à delicto suo, qui formatus est à Deo pater orbis terrarũ*: tum quòd Euam in partu filij sui Seth prophetasse videmus, dum diceret, *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.* Videtur enim præcognouisse, quòd Seth futurus erat vir fidelis & iustus, qualis fuerat Abel. Quapropter vsque ad *egressionem Cain à facie Domini*, sola Dei ciuitas in terris fuit. Illo autem egresso, cœpit ea malorum societas iniri, quæ per ciuitatem ab ipso ædificatam, & à filij eius nomine appellatam, non obscurè significata est. Verùm & illa societas per diluuiũ Noë penitus deleta est, solis octo personis in Arca Noë conseruatis, quæ omnes illo tempore in familia præconis iustitiæ, atque in Ecclesia Dei censebantur. Post diluuium autem quamquã malorũ hominũ societas numquàm tota simul dissoluta & perdita est: tamen nulla prorsus Respub. præter Dei ciuitatem nominari potest, quæ ab illo diluuio vsq; ad hęc tempora semper eundem politię statum tenuerit, aut stabilem in eadẽ regiminis forma successionem sortita sit. Oportuit quippe impleri prophetiam Isaiæ, dicentis: *Gens & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit.* Itaque in omnibus Rebuspub. totius mundi, tot ac tantæ mutationes factæ sunt, vt cùm nullũ gubernationis genus tam diuturnum fuisse videatur, quàm Regna & Monarchiæ: tamen Monarchia nulla commemorari queat, quæ bis mille annos absq; vlla eiusdem status permutatione impleuerit. Sola interim Dei ciuitas, vt eãdem semper in Deum fidem ac spem custodiuit, *& in vno spiritu potata est*: sic eundẽ publicæ gubernationis modum, eandemque politiæ formam ab initio mundi vsque ad hanc diẽ obseruauit. Neque verò, vt certum est, Sacramẽtorum ritus aliquando fuisse mutatos, sic etiam demonstrari

Psalm. 86. Sap. 10. Gen. 5. Gen. 4. Gen. 7. 2. Pet. 2. Isaiæ 60. 1. Cor. 12.

monstrari potest, formā externæ gubernationis mutatam fuisse. Nec iniuriā. Cùm enim Sacramenta rerum sacrarum signa sint, res autem sacræ non omnibus eodem modo, sed aliis aliter significari debuerint: meritò comparatum est, vt Christus aliter venturus prædiceretur, aliter præsens demonstraretur, & aliter in cælo regnans cummemoraretur. Sed cùm Ecclesia semper fuerit vna & eadem ciuitas, semper sancta, semper Catholica: oportuit aliquid externum & visibile semper in Ecclesia extare, quod perpetuam & semper sui similem Ecclesiæ formam esse ac permansisse, cōtestaretur. Nam si Ecclesia modò fuisset à Monarchis, modò autem ob Optimatibus, ac tandem à toto populo gubernata; meritò dubitare posses, an illa interim perpetuò fuisset vna & eadem ciuitas.

Vide Aug. in Psalm. 39.

Ac sanè quoniā homines sumus, nec aliter nobiscum Deus, quàm cum hominibus agit: multò verisimillimum est, Deum hac in parte nihil præter communes Iuris gentiū leges ac mores ordinasse. Ius autem Gentium ita rem accepisse videtur, vt mutata cōmuni ciuitatis gubernatione, tota Respub. censeatur mutata, & non iam eadem esse, quæ antè fuit. Aut quid aliud sentiunt, qui dicunt Iuliū Cęsarem perdidisse Romanam Rempub. nisi cum permutasse formam eius, ac popularem statum in Regnum & Monarchiam conuertisse? Nam quod anima est corpori, quodq; mens & ratio legi: hoc idem alicui hominū societati commune ipsius regimen esse putant. Itaque vt anima semel è corpore hominis egressa, iam is non est amplius homo: sic mutata Reipublicæ politia, non amplius est eadē ciuitas quæ fuit, sed prorsus alia. Itaq; omnes qui vnquā de Republica scripserunt, in eo summè consentiūt, quòd modus is quo Respublica regitur, forma ipsius & est, & dicitur. Forma verò est vniuscuiusq; rei intima ratio. Si ergo ex regno fit status Optimatū, iam forma Reipub. mutata est. eodemq; modo fit, si ex Optimatum statu fiat popularis dominatio. Quid multis? Audiamus hac in causa prudentissimi Philosophi sententiam: *Sermo* (inquit Aristoteles) *propriè ad hanc quæstionem pertinet, qua tandem ratione ciuitas eadem, aut non eadem, sed diuersa esse dici debeat.* Cumq; significasset, siue homines dūtaxat, seu etiā locus mutetur, ciuitatem tamen manere eādem: eò tandē accedit, vt dicat: *Cùm ciuitas sit societas quædam, societas autem ciuiū: vtique si Respublica altera fiat specie, cùm sit Respublica diuersa, necessarium esse videri potest, ciuitatem quoque non esse eandem: vt Chorus, qui modò Comicus est, modò Tragicus, licet sæpe eisdem hominibus constet, diuersus tamen esse dicitur. Eodemq; modo quamlibet aliam societatem & compositionem diuersam esse dicimus, si species compositionis sit diuersa: vt concentum earundem vocum diuersum esse diceremus, si nūc Doricus esset, aliàs Phrygius. Quod si ita est, satis intelligitur, ciuitatem, ad Reipublicæ formam spectantibus, esse dicendam, quæ tum diuersa, tum eadem dici potest, siue ab eisdem hominibus siue à prorsus diuersis incolatur.* Hæc ille.

Politicorum lib. 3. cap. 2.

Specie seu forma Reip. mutata, mutatur ciuitas.

Nulla igitur alia eorum qui in eadem societate viuunt, mutatio facit ciuitatem aliā atque aliam esse, præterquàm si forma Reipub. id est, commune gubernationis genus cōmutetur. Ac multi quidem sunt, qui ciues fieri cupiunt in ea societate quæ à populo administratur, qui iidem sub Regibus aut Optimatibus nollent degere. Nec desunt qui mallent agere sub Regibus, aut Optimatibus, quàm sub populi dominatu. Tam diu igitur quæq; ciuitas, quæ communi plurium fœdere inchoatur, eadem esse putari debet, quamdiu ea furma seruatur, in quā ab initio consensum est. Quę forma si mutatur, iam alia ciuitas inchoata esse intelligitur. nec ea rectè stabiliri potest, nisi nouis populi pactis & fœderibus initis, quæ in cōmune omnes obligent. Hinc videmus tot ciuium migrationes & voluntaria quædā exilia suscipi, vt ne compellantur sub alia Reipubl. forma viuere, quàm quæ illis antea probata erat. Hoc in diebus nostris Florentiæ vsu venit, vnde aliquot millia ciuium partim Romam, partim Venetias, partim in alia loca se contulerunt habitatum, vt ne in patria sua vnius principatui subessent. Porrò ne hoc de ciuitatis mutatione iudicium, vnius Aristotelis, aut etiam Græciæ solius existimetur esse: prodibit etiam Latinus testis, eandem veritatē confirmans. *Proponebatur* (inquit Alphenus) *ex his Iudicibus qui in eandem rem dati essent, nonnullos causa audita excusatos esse, inq; eorum locum alios esse sumptos: & quærebatur, si singulorum Iudicum mutatio eandem rem, an aliud iudicium fecisset: Respondi, non modo si vnus aut alter, sed etsi omnes Iudices mutati essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisset, permanere: neque in hoc solùm euenire, vt partibus commutatis, eadem res esse existimaretur, sed & in multis cæteris rebus. Nam & legionem eandem haberi, ex qua multi discessissent, quorum in loco alij subiecti essent: & populum eundem hoc tempore putari, qui abhinc centum annus fuisset, cùm ex illis nemo nunc viueret: Itémque nauem, si adeò sæpe refecta esset, vt nulla tabula eadem permaneret, quæ non noua fuisset, nihilominus eandem esse existimari. Quòd si quis putaret, partibus commutatis, aliam rem fieri: foret vt eius ratione nos ipsi non iidem essemus, qui abhinc anno fuissemus: propterea quòd, vt Philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis consisteremus, hæ quotidie ex nostro corpore decederent, aliæq; extrinsecus in earum locū accederent. Quapropter cuius rei species eadem consisteret, rem quoque eandem esse existimari.* Hæc Alphenus.

In Pandectis de iudiciis.

Res manet eadem, donec species eius commutetur.

Mu-

Mutata igitur specie rei, nec Alphenus quidem putat eandem esse rem. Species autem seu forma Ciuitatis est, non hominum multitudo, sed genus administrationis Reipublicæ.

Nunc si ad rem nostram hæc volumus accommodare: primùm intelligimus, nullius loci aut hominum vicissitudinem ac mutationem effecisse, vt Ecclesia Dei alia & alia fuisse putari debeat. Siue enim vixit in Mesopotamia, seu in Ægypto, seu in Syria, seu diffusa est in omnes terras, & siue ex vna gente & lingua, seu ex pluribus atque adeò ex omnibus constitit, aut non constitit: tamen hæ mutationes non impediuerunt, quò minus vna & eadem Ciuitas Dei semper fuerit. Quod longè secus habendum esset, si mutata fuisset forma Ecclesiasticæ gubernationis. Nam si nobiscū Deus tamquàm cum hominibus agit, si populo suo neque ius Naturæ, neque Gentium violare vnquam permisit: imò si nulla hominum societas in mundo vnquàm vixit, quæ iuris Gentium leges & pacta cōmunia tam diligenter obseruauit, quàm solus Dei populus: quid aliud sentiendum est, quàm vel Ecclesiam semper ab initio mundi vsq; ad finem vno & eodem regiminis modo gubernatam esse, vel non semper vnam eandemque societatem extitisse? Credimus autem omnes, *vnam semper fuisse Dei Ciuitatem, vnamq; Ecclesiam*, nec vnquam dici eam potuisse aliam atque aliam. *Vna est* (inquit Sponsus) *columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa genitrici suæ.* Habuit igitur eadem Ecclesia vnam semper administrationis formam, & semper in hoc mundo eundem communem gubernationis modum. Cant.6.

Quibus ita constitutis, id inuestigandum restat, quænam fuerit hæc perpetua & semper sui similis Ecclesiæ gubernandæ forma. Et sanè cùm secundùm rationem iam propositam eadem semper fuerit Ecclesiastici regiminis conditio, quia videlicet vna semper & eadem fuit, atq; adhuc est Christi Ecclesia: si manifestè ostendero, quòd tota militans Ecclesia per vnum visibilem Pastorem, vel vno dumtaxat anno ita gubernata fuit, vt id negari à nemine possit: mox euicero, Ecclesiam, quæ semper eadem permanet, semper ab vno visibili Pastore primo & gubernatam fuisse, & adhuc gubernari debere. Quis ergo negabit, Christum Iesum, quò tempore in terris apparuit, legem impleuit, turbas docuit, Discipulos collegit, ad euangelizandum misit, Sacramenta instituit, Spiritum sanctum dedit, pro iis qui crederent, aut postea credituri essent, orauit, ac denique semetipsum vsque ad mortem pro nobis obtulit: quis, inquam, negabit, illum eo tempore totius Ecclesiæ primum visibilem Pastorem, & vnicum summumque Caput extitisse? Qualis ergo Ecclesia militans fuit sub Christo Iesu, talis & antè fuit, & in æternum permanebit, quia non nisi vna esse potest: Essent autem Ecclesiæ plures, si forma Ecclesiæ administrandæ alia atque alia extitisset. Ac ne solis diebus illis confidere videat, quibus in terra Christus fuit: audi porrò quid dicam, idque suo postea loco planum (vt spero) faciam. Matth. 5. Matth 24. & 28. Ioann. 17. Ioann. 10. Ephes. 1.

Vnus Adam, vnus Seth, vnus Noë, vnus Sem, vnus Abraham, vnus Isaac, vnus Iacob, quisque pro sua vice illi multitudini præfuit, quæ ipsius ætate in terris Ecclesiæ Dei nomen seruauit. Iam ab initio Synagogæ vsque ad Christum semper extitit vnus Pontifex Leuitici generis, penes quem summa rerum sacrarum potestas esset. Christus dum viueret, præfuit solus. Idem à terra discessurus reliquit Petrum plus aliis amantem sui erga nos amoris Vicarium, id est, Pastorem primum totius gregis sui. Et Petro Pontifices Romani tam vsque in finem seculi succedent, quàm iam per annos mille quingentos & amplius ordine successerunt. Quòd si tempus vllum fuit, in quo non possit nominari, quis vnus illi, aut illi fidelium cœtui sacris in causis præfuit: audacter dixerim, multò minus nominati posse, qui Optimates absque vno Pastore primo rebus sacris præcedente, aut quę popularis multitudo cum summa potestate eidem cœtui eodem tempore præfuerit. Verbi gratia: Si quæras quis vnus præfuerit sacris rebus in Ægypto post mortem Patriarchæ Iacobi, dico vnum Leui, filium eiusdem Iacobi illis rebus præfuisse. Aut si hoc non possum tibi tam clarè ostendere, quàm tu postulabis: multò minus tu poteris mihi ostendere, quòd plures Optimates, aut quòd totus populus eodem tempore sacris rebus præfuerit. Ego ex iis temporibus, quæ sub Iacob præcesserunt, quæq; sub Moyse & Aarone consecuta sunt, non temerè, opinor, coniiciam, eodem modo per interiectos illos seruitutis annos fuisse populum Dei sacris in causis gubernatum, quo & paulò antè, & paulò pòst gubernatus fuit. Tu verò pro tua populari, aut Optimatum gubernatione, quam afferes coniecturam? Et quidem de Monarchia Ecclesiæ Dei (eodem adspirante Deo) plenissimè posthac agetur. Ac tamen si nihil probabilius vel dici, vel cogitari potest, quàm vniuersalem Ecclesiam, vt semper ab vno inuisibili spiritu Christi, & semel per visibilem præsentiam ipsius, sic semper ab aliquo visibili eius Vicario summa potestate reliquo gregi præsidente administratam fuisse: tamen vt illa, quæ sunt certissima, distinguantur ab aliis, quæ licet certa videantur, tamen æquè certa, [illegible] e nota non sunt: quocumque modo ante Christi aduentum in carnem, ipsius [illegible] gubernata est (nec enim de cuiuslibet particulæ eius gubernatione Deut.17. Ioann.21. Vide Aug. Epist 161. & in Præfatio. Tom.7.

Matth. 16. Lucæ 22. Ioann. 21. natione adeò certi sumus, quin dubitare aliquousque liceat) certè post aduentum Christi certissimum est, vnius principatum in Ecclesia fuisse ab ipso institutum, & semper postea retentum.

Nec verò ad id quod nunc agitur, explendũ, alterius rei probatio nobis necessariò imponenda est. Meminisse enim lectorẽ oportet, nõ sic ab initio hanc fuisse cum Protestãtibus institutam disputationem, vt de totius Ecclesiæ politia iam inde ab orbe cõdito quæreretur, sed tantùm vt de illo tempore quæreretur, quod post Christi aduentũ in mundũ vsq; ad nos defluxit. In hac autẽ re nihil dubitauerim affirmare, communẽ totius Ecclesiæ gubernationẽ ab ipso Christo institutã, & ab eius ascensione in cælũ ad nostra vsq; tẽpora cõtinuatam, non aliam fuisse, quàm vnius primi Pastoris vt visibilẽ, ita suauem, fraternam, & clemẽtem Actor. 15. præfecturã: Cui necesse fuerit alios Pastores tamquã fratres & cooperatores in partem sollicitudinis adiungi, quorum etiam consilium, iudicium, & sententiam in eo numero, modo, & genere, quod boni viri arbitratu Ecclesiæ Dei necessarium videretur, in grauissimis quibusque negotiis ita adhibere primus ille Pastor debuerit: vt interim nec infimum quidẽ ex Matth. 18. fideli populo contemnere, illius consilium, admonitionemq; fraternam reiicere, aut etiam eundem (si tamen idoneus esset) à suscipiendo magistratu, ad quem ritè eligeretur, penitus reiicere vnquam licuerit. Eo quippe modo temperata est Ecclesiæ Monarchia, vt quæ in quoquo gubernationis genere optima sunt, in eam simul aggregentur. In Optimatum statu nihil est melius, quàm plurium consiliorum collatio. In populari autem statu nihil est dignius, quàm vt aditus ad gerendos Magistratus cuiuis bono & prudenti viro ex æquo pateat. Vt autem vulgus ipsum per se dominetur, hoc neque ipsi quidem vulgo est vtile, propterea quòd maior plebeiorum pars rudis est atque ignara tum diuinæ legis, tum earum literarum in quibus ea lex vel primùm scripta, vel postea interpretata & explicata est. Nihil ergo maius à plebe secundùm rectam rationem optari potest, quàm vt si quis in ea est qui supra cæteros dona sapientiæ & scientiæ diuinitus accepit, is segregetur ab ea, nec ob id reiici queat, quòd vel idiotæ sit filius, vel non ex tribu Sacerdotali natus, vel ob quampiam eiusmodi minus liberalem causam.

Matth. 20. Lucæ 22. Itaque cùm vnus ita præficitur aliis omnibus, vt neque in eos tyrannicè dominari permittatur, & præterea Sapientium consilia necessariò audire, & quando id æquum est, sequi debeat, itemque vt neminem idoneum ex plebeiis à summo etiam Magistratu gerẽdo repellere queat: hinc obtinetur illa perfecta Reipublicæ forma, quam veteres Philosophi optare fortasse poterant, sperare verò numquam audebant: propterea quòd ignorabant, sapientiam Dei tantum bonum hominibus esse collaturam. Per hũc verò gubernationis modum ante Matth. 23. 1. Pet. 5. Rom. 1. Vide August. in Psal. 44. omnia Gentium tyrannides ab Ecclesia remouentur: vtpote in qua non propriè dominorum & seruorum, non Regum & subditorum, sed *patrum*, *fratrum*, *& filiorum* nomen audias. Patres enim appellantur, qui præsunt: Filij verò ij quibus præsunt: Fratres verò dicuntur partim omnes fideles inter se, cùm Dei communis omniũ patris ratio habetur; partim qui sunt eiusdem gradus & ordinis, quando hominum distinctæ classes, ac variæ ipsorum vocationes ac dignitates considerantur. Neque primus Pastor, qui omnibus Christi membris in terra præponitur, quique tam Reges, quàm Imperatores in ouili suo numerat, quos etiam, cùm vtilitas Ecclesiæ postulat, vel deponit à priore dignitate, vel euehit ad maiorem, sedemque Imperij transfert, ac terminos rerum, non pro arbitrio suo, verùm ad Ecclesiæ ædificationem mutat: tamen neque ille insolentius nomen sibi sumit, quàm vt *Seruum seruorum Dei se scribat*, Papamque, hoc est, Patrem ab aliis appellari se velit. Hinc videas, quàm barbarico fastu nonnulli Principes viri post exortum schisma Lutheranũ (quo nunc implicantur) Pontificis Romani literas ideò reiecerint, quòd in eis tamquam filij salutarentur. Dicebant enim, se spurios non esse, nec Papam se pro patre suo agnoscere. Vide 50 epi. Augustin. & epist. 61. Quid ergo? an *Comes Bonifacius* ideò fuit spurius, quia *Sanctus Augustinus eum appellauit dilectissimum filium?* Aut ideò plebs Christiana tamquam spuria ab eodem Augustino habita est, *quia Melchiadem Papam vocauit & Filium Christianæ pacis, & Patrem Christianæ plebis?* Vide Theodoretum lib. 5 Ecclesiast. histor. ca. 10. 1. Pet. 5. An spurij erant omnes Episcopi Orientis, ad quos in secũda Synodo congregatos cùm Damasus Papa scriberet, eos appellauit *Filios honoratissimos?* Imò an D. Marcus Euangelista spurius fuit, quoniam D. Petrus Apostolorũ Princeps eum appellauit Filium, dum in fine prioris Epistolæ suæ scriberet: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone collecta, & Marcus Filius meus?* Eodem etiam modo Paulus Timotheum & Titum appellat dilectos filios, secundùm communem fidem. Oportuit quidem illos qui secũdùm Euangelij regulam se credere profitebãtur, filiorum appellationem benignè amplecti, nec dedignari eum agnoscere Patrem, quem Petrus suum Successorem, & Christus non dedignatur suum esse Vicarium.

Cæterùm quid his hominibus agas, qui & meritò clamant, non sic fieri oportere in Ecclesia Dei, vt in Gentium dominationibus euenit; & tamen quando amabile Filiorum nomen

men à Pontifice Romano audiunt, id quoque odiosè interpretátur, velut si Presbyterorum filij, aut spurij vocarentur. Quemadmodum verò dulcissima istorum nominum consuetudo Pastores admonet, vt omnes Christianos velut fratres ac filios suos & ament & colant, sic inter multos Coëpiscopos vnius præsidentia efficit, vt optimatum studia & variæ sententiæ in factiones desinere non possint. Simulac enim ab illius communione, qui primus omnium est, quisquam defecerit, mox à cæteris Schismaticus & Ecclesiasticæ pacis violator habetur, veluti qui Cathedram adulterinam *contra vnicam ac singularem Petri Cathedram erigat.* Ita nec desunt consilia varia, quibus Ecclesia iuuetur, nec timentur factiones optimatum, quibus Respub. discerpatur. Imò verò Christus promisit fore, vt *quoties duo vel tres congregarentur in nomine ipsius, ibi esset in medio ipsorum.* Dixit autem hoc non ad quoslibet Christianos, verùm ad Apostolos suos, & ad illos eo tempore quo dixerat, *Quicquid ab ipsis ligaretur in terris, id ligandum esse & in cælis.* Ad Pastores igitur Ecclesiæ hoc verbum promissionis pertinet. Qui etiam tunc intelliguntur in Christi nomine congregari, quādo per eam potestatem congregantur, quam Christus ad congregationes faciendas instituit. Illa verò potestas tunc data est Petro Apostolorum Principi, quando plus alijs amans, agnos & oues pascere iubebatur. Pastoris enim est, oues vocare nominatim, & eas educere, & in quocūq; loco vtile illis esse putauerit, eas congregare. Imò quis iam non modò reipsa ostenderit, sed vel cogitando sibiipsi formauerit pulchriorem Reipub. ordinem, quàm hic est? In quo plebeij, qui bene se gesserint, ad summos honoris Ecclesiastici gradus quotidie ascendunt, & ideò in liberrima Republica degunt, in quo plurimi existunt optimates, vt *vbi sunt multa consilia*, illic secundùm Sapientis dictum, sit salus: in quo denique vnus omnium est primus, cuius fides (Christo pro illo rogante) cæteros aberrantes ad ouile reuocet, dubitantes instruat, fluctuantes confirmet, ac in omni re qua indigere possunt, in verbo atque auctoritate Christi pascat.

Vide Optatum lib. 2. de Schismate Donatistarū.
Matth. 18.
Ioann. 21.
Ioan. 10.
Prouerb. 11.
Lucæ 22.

Si enim Plato, si Aristoteles, cæterique ferè omnes qui de Repub. scripserunt, tūc putauerunt Monarchiā cæteris omnibus Dominationū generibus anteponendā, quādo vir aliquis tam præstans atq. excellens in ciuitate reperiretur, cui nemo alius par esset: quantò magis in Dei ciuitate Monarchiam constitui pulcherrimum fuerit, vbi non tantùm vir quispiam præstantissimus ad primæ Sedis moderationem ex instituto Christi eligitur, sed præterea is qui eligitur, tam singulariter à diuina prouidentia gubernatur, vt quamuis in moribus vitæque priuatæ institutis, ab æternæ vitæ scopo aberrare possit, non possit tamen sui decreti auctoritate alios abducere ab ea fidei & Euangelij veritate, per quam Ecclesiæ ædificatio velut per firmissimam Petram stabilitur & confirmatur.

Vide Aristo. Politic. lib. 3. cap. 1.

Nec mihi iam opponat quispiam, hoc quod dico falsum esse. Nam & me postea demonstraturum non dubito, verè ita se rem habere: & interim nihil aliud quæro, quàm vt denunciem, eam cōmunem Ecclesiæ gubernationem, quam nos à maioribus acceptam in vsu cōtinuo retinemus, in se pulcherrimā, Christo authore dignissimam, Sponsæq; ipsius accommodatissimā existere. Cùm enim illud à Philosophis prudentissimè traditum sit, pro eorum qui reguntur natura, vel vnum, vel paucos optimates, vel totum populum imperio præfici debere: eumque addant, eam ciuium multitudinē vnius dominationi accommodatā esse, quæ apta est, vt ferat præstantissimi cuiusdam viri præfecturam: nec sit, vnquámve fuerit, aut vllo modo esse possit vlla multitudo hominum tam apta ad ferendum præstantis viri Principatum, quàm Christiani sunt, qui & Deum vnū super omnia colunt, & vnū Mediatorem Christum tamquā Regem suum æternū agnoscunt, & promptissimi sunt ad illius voluntatem iussumq; exequendum, & ita quemq; honorant maximè, vt is vel integritate morum, vel ministerij dignitate ad Christum proximè accedit: profectò nulla cōmunis gubernatio Christianæ multitudini accommodatior excogitari potest, quàm vt vnus non tam humana quàm diuina virtute corroboratus, toti Ecclesiæ militanti sub Christo præsit.

Vide Aristo. lib. 5. Politicor. cap. 12.

Nostra ergo Ecclesia infinitis partibus antecellit Protestantium congregationem. In ciuitatem suam ingrediuntur illi per fidem solam: nos autem in ciuitatē Dei, qui charitas est, non nisi per fidem charitate consummatam ingredimur. Quòd si charitas fide maior est, quantò plenior est nostra iustificatio, quæ tum ex fide, tum ex charitate constat, quàm Protestantiū sit, qui sola fide iustificari se opinantur? Peccata nostra in iustificatione ipsa tolli, nos rectè ac decorè credimus: illi peccata sua manere, ac tantùm ipsis ad pœnam nō imputari, quàm turpiter docent? Iustitiā illi nullam sibi propriam inesse fatētur, sed in sola Christi iustitia confidunt: Nos cùm iustitiā Christi non minus quàm illi, & amplectamur, & veneremur: præterea dicimus, propriā iustitiam cuique nostrûm à Christo donari, dum dona Spiritus sancti ab ipso diffusa in corda nostra cum gaudio & gratiarum actione accipimus. Illorum Baptismus nudum signū est: noster verò signum quidē, sed operatorium, quod gratiam & salutem dignè baptizato confert. Leges scriptas ostentant illi: easdem ipsas nos quoque re-

cipimus,& quidē multò plenius quàm illi, cùm plures sacri codices in nostro Canone sint, quàm in illorum. Sed leges non scriptas (quæ scriptis illis tantò præclariores sunt, quantò dignior materia est cor humanū, quàm lapidea tabula) soli nos habemus, cùm illi nec verbo saltem dicant se tales aliquas habere. Legem se facere aut implere posse, illi negant: nos per gratiam Dei & facimus, & implemus, quantum huic vitæ satis est. Nos Christi Corpus & Sanguinē, quo vnico Sacrificio cælum impletur, offerimus Deo: illi panem & vinū inanes Legis vmbras proferre se, nō offerre gloriantur. quas tamē ipsas vmbras, velint nolint, offerunt, quia publicum opus per ministrū publicum in mortis Christi solennem commemorationem exercent. Illi Ecclesiam à populo multorum capitum bellua: nos ab vno præstante Vicario Christi eandem administrari docemus. Postremò nostra fides cū cælesti Ierusalem consentit: Protestantium hæresis ad societatem dæmonum sese adiungit. Nam vt nemo ingreditur in Regnum cælorum, qui non sit præditus charitate Dei & proximi: sic nos docemus, neminem in corpus Ecclesiæ inseri, aut iustificari coram Deo, præterquàm si charitatis donum diuinitus acceperit. Protestantes verò non modò primas in iustificatione hominis charitati non dant, verùm seclusa prorsus omni charitate, vniuersam iustificationē nostram nudæ fidei acceptā ferunt: cùm tamen fides nec sit omnino aut in Deo, aut iam in Angelis & Sanctis, qui Deum clarè vident, nec in nobis ad alium finem sit, quàm vt ostendat nobis illa quę aliter quàm per fidē cognoscere nō possumus, quò semel agnita vel vitemus (vt idololatriā, hęresim, infernū, & peccata omnia) vel amplectamur, & toto corde amemus, vt Dei
Hebr. 11. cultum, fidem Catholicam, cælum, & omnem iustitiam. *Est enim fides substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium.* Quàm fœdè igitur comparatum est, vt in iustificatione hominis omnia tribuātur ei virtuti quæ magis propter alia, quàm propter seipsam datur, vtq́; virtus charitatis (propter quam cætera omnia inseruiunt, & quę propter seipsam infunditur, quæq́; in æternū perseuerat in cælis) penitus à nostra iustificatione submoueretur?

Iacob. 2. Equidem sic statuo, dæmones habere quandam fidem, eosdem nullam penitus habere charitatem: contrà verò Sanctos in cælo solam habere charitatem, nec vllam penitus iam habere fidem, quia visio Dei perfecta vacuam reddidit imperfectam fidei visionem. Quapropter illa congregatio in terris, quæ solam fidem, absque dilectione Dei, iustificare tradit, ad dæmonum Rempublicam pertinet. Illa verò Ecclesia & societas, quæ ita fidem non excludit à iustificatione (propterea quòd adhuc *ambulamus per fidem, & non per speciem*) vt tamē primas in eadem iustificatione tribuat charitati, ad cælestem ciuitatem velut ad eā quę tota
Apocal. 21. in Dei amorem exardet, aggreganda est. Deinde, vt *nihil coinquinatū intrabit in æternam Dei ciuitatem*: sic in hanc militantem Ecclesiam nihil intrare Catholici credunt, quod non sit
Ephes. 5. Rom. 6. *sanctum & immaculatum: quia Christus nos mundat lauacro aquæ in verbo vitæ, ita vt peccatum non dominetur nobis, quia non sumus sub Lege, sed sub Gratia.* Protestantes verò docent, peccata manere in iis qui fiunt membra Ecclesiæ, ac tantummodo ad condemnationem non imputari. Manent sanè peccata dæmonum, nō manent peccata Sanctorum; quoniā Agnus Dei
Ioan. 1. non solùm tegit, sed etiam *tollit illa.* Protestantes igitur, qui peccata fideliū habitare in Spiritu illorum adhuc volunt, dæmonum in ea re socij fiunt: Catholici autem de illa Ecclesia sunt, quæ non habet maculam neque rugam.

Sancti in cælo tum alio, tum digniore modo legem Dei cognoscunt, quàm per sacros codices. Et Catholici credunt, legem Dei clariùs ac digniùs *conscriptā esse in cordibus suis*, quàm
Hebr. 8. 2. Cor. 3. per chartam & atramentum. Protestantes verò ad solam Scripturam, quæ foris legitur, Ecclesiam restringentes, non nisi tale Dei verbum agnoscunt in Ecclesia, quo etiam dæmones abuti soleant, dicentes: *Scriptum est:* Christus in cælo (vt verbis Magni Leonis vtar) *in*
Matth. 4. In Epist. 40. ad Anatol. Cōstantinop. *eadem carne, quam sumpsit ex virgine, Sacramentum propitiationis exequens, interpellat pro nobis.* Catholici credunt, eandem Christi carnem (quæ non solùm fuit, sed etiam *est propitiatio pro*
Rom. 5. 1. Ioann. 2. *peccatis totius mundi*) in Eucharistia exhibitam eiusdem propitiationis Sacramentū etiam in terris eodem tempore exequi, & ideò publicum Ecclesiæ Sacrificiū optimo iure habēdum esse. Protestantes omne publicum & externum Sacrificium de Christi Ecclesia exterminantes, partim negant eam Christi carnē in Eucharistia exhiberi de qua Christus dixit, *Ac-*
Lucæ 22. *cipite, & comedite, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur*: partim etiamsi concedant, eandem carnem præsentem fieri; tamen vsque eò (ad imitationem dæmonum) diuinæ gloriæ inuident, vt nolint idipsum quod fit exterius, pro dignissimo factorū genere ac modo ad Dei cultum referri. Summus enim modus diuini cultus est Sacrificium: ac interni quidem cul-
Contra Faustū Manich. lib. 20. c. 18. tus, internum Sacrificium; externi verò, externum. *Vnde Christiani* (vt ait Augustinus) *Sacrificij quod Christus obtulit, memoriam celebrant.* Quo tandem pacto? An sine alio Sacrificio? Imò (inquit) *sacrosancta oblatione & participatione Corporis & Sanguinis Christi.* Manichæi
Ibidem. verò (qui olim, eodē Augustino auctore, dicebāt, sicuti nūc Protestantes dicunt, *Sacrificia sua esse simplices ac puras orationes*) *nescientes quid tenendū vel obseruandum sit in Sacrificio Christia-*

orum,

norum, vanitatem suam Sacrum offerunt diabolo, qui eos decepit, recedentes à fide, intendentes spiritibus seductoribus. Vtinam Protestantes non commisissent, vt idem ipsum de ipsis necessariò dicendum fuerit ac sentiendum.

Denique in cælo Ecclesia tota regitur ab vno capite summo, quod in æternum omnibus & Angelorum, & hominum ordinibus præsidet. Ad cuius veritatis imaginem in terris depingendam Christus post duodecim Apostolos, & septuaginta Discipulos designatos, & in messem Domini missos, vni Petro plus alijs amâti dixit, *Pasce agnos & oues meas.* Vnde Catholici credunt, ab illo die vsque ad secundū Christi aduentum nō defuisse, nec defuturum esse in sede Petri vnum totius Ecclesiæ summum Pastorem, qui vice Christi præsit reliquo gregi. Protestantes tātopere ab hac veritate abhorrent, vt credant potius concedendū esse, Petrum ipsum fuisse Antichristum, quàm vt huic vnius Pastoris primatus debeat cōcedi. Hęc enim sunt Magdeburgensium verba: *Necesse est aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopū diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Nónne facilè videas, quò hæc verba pertineant? Etsi enim non putē Magdeburgenses dicere voluisse, *quòd Petrus fuit ipsissimus Antichristus*, tamen & hoc video eos dicere, quòd potius habituri sunt Petrū pro Antichristo, quàm pro totius militantis Ecclesiæ summo Episcopo: & præterea video, Satanam & posse, & cupere abuti verbis illorum ad hunc finem, vt etiamsi posthac primatus Petri euidentissimis rationibus, quibus nemo ipsorum contradicere queat, ex Dei verbo demonstretur: Protestantium tamen discipulos potius ad postremum respondere cogat, *Petrum fuisse ipsissimum Antichristum*, quàm vt concedāt, eum fuisse totius militantis Ecclesiæ summum Pontificem. Oportet enim nos dare operam, *vt non circumueniamur à Satana, atque vt non ignoremus cogitationes eius.* Nam quis dubitat, illa Magdeburgensium verba mirū in modum Satanæ placuisse, vtpòte cui propositū sit, non modò Petri, sed per Petri personā & nomen etiam Christi authoritatem imminuere? Sed quoniā vel hoc solum argumentum iusti voluminis mensurā expleturum esset, si quis sigillatim declarare vellet, quàm expressa diabolicæ societatis vestigia in Protestantiū congregatione cernantur, nec id mihi propositū hoc tempore fuit: pergamus iam in eo quod ab initio instituebamus, vt popularem illam dominationem cōnfutemus, quam in Ecclesia Christi positam esse Protestantes falsò affirmant.

Matth. 10. Lucæ 10. Ioann. 21. — Centur. 1. lib. 2. c. 7. pag. 527. — 2. Cor. 2.

Regimen Ecclesiæ Christi non esse populare, quia Christus ei præposuit Pastores & Doctores vnitatis vinculo copulatos, non ab Ecclesia ex authoritate ipsius per temporum vices constituēdos, verùm ab Apostolis & eorum successoribus per Sacramentum ordinis à Christo institutū consecrandos, & Apostolica authoritate in opus Domini mittendos.

CAPVT VI.

Opinionem Protestantium, qui, vt quàm minimum loci D. Petri & Apostolorū successoribus relinquant, ad totum Dei populū regimen Ecclesię reuocant, duobus potissimùm modis statui confutare. In quorū priore, de toto Dei populo in vniuersum: in posteriore, de eiusdem populi membris ac partibus sigillatim disputabo. In regimine populari (sicuti & ratio postulat, & experientia docet) nullus est Magistratus, qui nō & ex consensu totius, maiorisve partis populi, cōstitui debeat, & pro eiusdem populi arbitratu remoueri queat. Cùm enim populus ipse & dominari ponatur, & tamen per se nō possit Rectoris officio semper defungi, sed omnino suis negotiis priuatis plerumq; vacare debeat: saltē per alios eo munere defungatur oportet, si omnino ius suum retinere vult. Siue igitur populus ius dicat, seu decernat, seu deliberet, seu iudicet per alios: illi alij necessariò debēt ex voluntate populi ad id munus obeundū vocari, atq; assumi. Alioqui aut iniuria populo fieret, aut certè totius Reipub. regimen penes populū iure ipso non esset. In Ecclesia verò Christi non omnes qui præsunt, ex voluntate populi Christiani, aut solùm, aut potissimùm præsunt. Nā neque necesse est, quemlibet Magistratū seu Pastorem Ecclesiæ per Christiani populi suffragia cōstitui (cùm & Apostoli, & Septuaginta duo, quos Christus ad prædicandū misit, ab ipso tantùm, & non à turbis fidelium cōstituti fuerint) nec Christianus populus vllū Sacerdotē Dei Pastorémve gregis pro arbitratu suo remouere à dignitate potest. Alioqui in potestate Corinthiorum, Galatarum, & reliquorum fidelium fuisset, D. Paulū priuasse Apostolatu suo. At cùm Paulus *non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum Patrem sit ad Apostolatum* etiam post ascēsionem Domini vocatus: quem Deus in honore collocat, quis eum de illius honoris gradu poterit deturbare?

Matth. 10. Lucæ 10. — Galat. 1.

Non potest autem certior norma, secundùm quam Ecclesia gubernetur, ex vlla re alia peti, quàm ex ipsius Christi factis atque institutis. Cùm igitur Christus omnes Magistratus Ecclesiæ suæ non per suffragia discipulorum, sed authoritate sua creauerit, *vocans ad se* (vt Euangelium ait) *quos voluit ipse*: miror nunc esse, qui eandem Magistratuū creationem totius populi Christiani arbitrio committendam docent. quod certè perinde est, ac si dicerēt, hanc Ecclesiam quæ iamdiu in terris degit, non esse illam Ecclesiam quæ à Christo, dum

Marci 3.

uiueret, constituta & gubernata fuit. Nam cùm Ecclesia sit quædam ciuitas Dei, & fidelium societas: In omni autem ciuitate nihil sit maius ipsa regiminis forma, secundùm quam quælibet ciuitas & in ordine certo constituitur, & ab eodem ordine vel Regnum, vel Aristocratia, vel Dominatio popularis denominatur: profectò si forma regiminis, quod Christus primum in Ecclesia posuit, vllo vnquam tempore mutata est, iam illa non erit eadem ciuitas quam Christus instituebat, sed prorsus alia. Nec enim eadem est, vel Philosopho-

Vide Aristotelem in 3. Polit. c. 2.

rum iudicio, illa ciuitas, quæ à Rege, & illa quæ a populo gubernatur: cum specie Reipub. mutata, non magis possit ciuitas eadem quæ prius fuit manere, quàm aqua in vinum mutata

Nota.

potest adhuc aqua esse. Christo autem in terris viuente, ciuitas Dei fuit *Regnum*, & non popularis status: igitur adhuc eadem ciuitas Dei Regnum est, & non status popularis. Regnum autem hoc administratur à Christi spiritu in æternum. Sed cum ciues huius Regni tam ex corporibus, quàm ex animis cõstent: Christus ad visibilem corporis sui absentiam compensandam, Vicarium loco suo reliquit, per cuius visibile ministeriũ ea disponeret, quæ necessaria sunt. Ita non mutatur forma Reipublicæ à Christo semel instituta, sed perpetuò eadem manet. Quòd si dicas, neminẽ vnum tantæ ciuitati regendæ sufficere: fatebor quidẽ hoc ita

Exod. 18.

futurum fuisse, nisi Christus (sicuti ante in Mosaica præfectura designauerat) multos ei tum fratres, tum ministros addidisset. Nunc autem per aliorum opem, qui vocantur in partem solicitudinis, hoc maximum onus multò melius per Christi gratiã ab vno homine sustineri posse contendo, quàm ab vno Imperatore Orbem Romanum videmus fuisse gubernatum.

Porrò, ne ante locum huic rei designatum in quæstionem de vnius Primatu incidamus: nihil aliud hoc tempore dico, quàm Christum, qui præuidit vnum Petrũ non posse tantam

Matth. 10.

molem sustinere, duodecim Apostolos elegisse, qui vnà cum Petro ipsorum Principe Ecclesiam ipsius gubernarent. Cur igitur saltem non fatemur, ab aliis duodecim Ecclesiam nunc debere gubernari? Nam ea saltem ratione constabit, regimen Ecclesiæ penes duodecim viros, ac non penes totum corpus Ecclesiæ debere esse. Sin & illos non sufficere huic oneri dices: adiungantur & alij Septuaginta. & per numerum septuagenarium intelligãtur tot Rectores adiungendi, quot populo Christiano per vniuersum orbem necessarij sunt; vt ita saltẽ

Exod. 18.

aliquid sit in Ecclesia nostra simile tum Mosaicæ, tum Ecclesiæ primitiuę. Ac ne sic quidem regimẽ Ecclesię Dei populare erit, cùm vniuersæ Christianæ gubernationis regula & ab vno Christo pendeat, & ab exẽplo visibili externoq; illius tẽporis pẽdeat, in quo Ecclesia Christi ex nulla parte à toto populo gubernata est. Affirmare verò, quòd omnes Ecclesiastici Magistratus à populo Christiano eligẽdi sunt, est tale regimẽ præscribere, cuius nulla forma in tota Christi vita præcessit. Imò de hoc regiminis modo nihil vspiam in Euangeliis docetur, vti postea ostendã. Ergo in cõstituendo Ecclesiæ regimine hactenus nos lõgè superiores sumus,

Matth. 28. 1. Cor. 11.

quòd credimus, Ecclesiã illa ratione gubernandã nunc esse, qua Christo adhuc viuente, gubernata est. Vt enim Baptismus Christo viuente institutus & collatus, etiã à nobis obseruã-

Ioann. 13. & 22.

dus est, itemq; vt Eucharistiam ad exemplum Christi conficere, & celebrare debemus: sic etiam credimus, eodem modo Ecclesiam regendã esse, quo Christus eam & rexit, & regendam docuit. Aduersarij verò nostri necessariò ab illius temporis exemplo discedunt, & ad alia subsecuta se conferunt, tantò vtique deteriorẽ causam sustinentes, quò longiùs à Christi ætate coguntur abire, vt causæ suæ patrocinium aliquod acquirant.

Sed age, cùm in prima origine Ecclesiæ victoriam reportauerimus, cõferamus nos etiam

Actor. 1.

ad progressum & incrementum eiusdem Ecclesiæ. Post Christi ascensionem ad cælũ, *Mathias annumeratus est cum vndecim Apostolis.* Quis huius rei post Deum auctor fuit? Diuinitùs enim factum est, vt cùm duo statuerentur, *sors caderet super Mathiam*. Sed Christo excepto (quem omnes vna voce fatemur omnia etiam nũc inuisibiliter gerere) quis postea dedit maximam authoritatem huic negotio? Nónne *Petrus, qui exurgens in medio fratrũ, & Iu-*

Psalm. 48.

dam ex Episcopatu excidisse pronunciauit, & alium dixit in eius locũ substitui oportere? Nam quòd Petrus consensu aliorũ qui aderãt, in ea causa vsus est, nihil hoc ad rem pertinet: quia neque nos negamus, quin is qui vel suo iure, vel ex alterius mandato præsit, subditorũ consensum ad quãcumq; rem velit, adhibere possit. In eo autẽ tota quæstio versatur: cùm Deus aliquo saltem hominum ministerio in electione Mathiæ vsus sit, [illegible] præcipui eius ministri totus fidelium cœtus fuerit, an potius pauci ex eo cœtu, an [illegible] us solus? Nã siue Deus paucorum, seu præcipuè vnius ministerio vsus est: cõstat præcip[illegible] regimen vtrouis modo

Act. 1.

nõ esse penes populum Christianum. Petrus authoritatem rei dedit, Prophetias in medium protulit, quid faciendum esset, edixit. Reliquus verò cœtus non iudicauit de oratione Petri, nec an verũ dixisset, inquisiuit, sed paruit verbo eius, & statuit duos, quorũ alter diuinitùs est electus. Deus igitur Petri ministerio principalius, quàm reli[qu]æ multitudinis vsus est: nisi fortè principalius non est præire, quàm subsequi, prædicare [illegible] audire, authorẽ esse, quàm alterius authoritate cõfidere. Quòd si ministerium Petri præ[illegible]s & gloriosius fuit, quàm

reliqui

reliqui cœtus ministerium: iam iterum dicta est causa, iam tota res finita est. quia si regimen
Ecclesiæ esset populare, nihil ipso populo in Magistratibus designandis maius, aut plenioris
potestatis esse potuisset. Nunc verò cùm Deus Petri potius, quàm reliqui cœtus authoritate
ad Mathiæ electioné faciẽdam & testificandá vsus fuerit: clarum est, Deum prętulisse vnius
ministerium ministerio multitudinis. Cuius autem ministerio Deus magis vtitur, per illum
magis regit Ecclesiam suam. Iam verò cùm omne regimen ab illa parte quæ in ipso dignior
& magis præcipua est, nominari debeat: sine controuersia regimen Ecclesiæ potius dicendũ
est vnius regimen, quàm populare. Nec enim adhuc in illá difficultatem intro, vtrum aliquę
omnino partes multitudinis in regẽda Ecclesia sint, nec ne. Ac profectò si multitudiné accipimus, omnes Christianos prę̨ter vnũ: vtiq; sunt aliquæ partes multitudinis in Ecclesia regẽda. Necesse enim est, vt sint plures Rectores præter vnũ, etiási nullus omnino par & ęqualis
illi vni esse possit. Sin per multitudiné intelligimus infimam plebem, quæ rudis est & ad cle- Exod. 18.
rum penitus non assumpta: iam dico, nullas esse istius multitudinis partes in domo Dei gubernanda. Verùm quia nõdum eò vsque progressa est oratio nostra: demus interim, quoduis
de plebe aliquid posse in Magistratibus eligendis. Si tamen aut pauci aliquot, aut vnus solus
plus tota eadé plebe efficere potest, regimen Ecclesiæ iudicandum est secundùm potiorem,
& non secundùm imbecilliorem ipsius partem. Ita omni ratione verum est, vniuersale regimen Ecclesiæ non esse populare. Hoc idem ostendi potest in septẽ Diaconorum electione.
Duodecim enim Apostoli conuocantes multitudinem Discipulorum, iusserunt illã considerare viros Actor. 6.
septem boni testimony, quos ipsi Apostoli constituerent super hoc opus. Apostoli præscribunt quid
fieri debeat, itemq; sibi seruant potiores partes, vt videlicet *constituant* Diaconos super opus
ob quod eligebantur. Nõ igitur huius Ecclesiastici regiminis prærogatiua penes populũ est.

Tertium exemplũ ab electione aut segregatione Pauli Apostoli ad certum opus, petatur
licet. *Erant autem in Ecclesia quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores. Ministrantibus autẽ illis* Actor. 13.
*Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam ad opus ad
quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesq́ eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto, abierunt Seleuciam.* Erat Ecclesia Antiochię, & erãt in ea Prophetæ
& Doctores. Ecclesiæ ex multis fidelibus cõstitit, Prophetæ & Doctores erant pauci. Nunc
si regimen Ecclesiæ fuisset populare, Spiritus sanctus plus detulisset multis fidelibus, quàm
paucis: quia maior populi pars in pluribus continebatur, quàm in paucioribus. At nunc pauciores illi iubentur id facere, quod maximè pertinuit ad rationé gubernandi. Gubernatoris
enim est, aut per seipsum regere, aut alium qui regat mittere. Paulus verò missus est ad opus
Domini, vt eò iam deinceps cũ authoritate aliqua maiore fungeretur: & missus est à paucioribus, reliqua Ecclesia non modò non præeunte, sed neque omnino vt suffragaretur, interrogata. Ex quo apparet, in Prophetarum & Doctorum arbitrio positũ esse, velintne an nolint
multitudinis consensum in Magistratu creãdo adhibere, nisi quòd quãdo mores eorũ quos
in opus Domini missuri sunt, ignorant, nec eos ab alijs præterquàm ab hominibus plebeijs Actor 14. 1. Tim. 3.
cognoscere possunt: tũc quidé necessariò testimonia etiam plebeiorũ requirenda sunt. quãquàm in tali causa id non ad authoritaté rei dandam, sed tantùm ad securitaté prę̨sidentium
fit, *vt nemini citò manus imponant*, atq; vt non nisi homines probatę fidei & vitæ in opus Do- 1. Tim. 5.
mini mittãt. Quæ cùm adeò clara sint: quanta cæcitate illos teneri putabimus, qui nec Monarchiam, nec Aristocratiá, sed potissimùm Democratiam in Ecclesia constitutá affirmant?
Quæ opinio si vera esset, oporteret commutatá esse etiam illius regiminis formá, quæ post
Domini ascensionem constituta fuit. Nec liceret Apostolo iam dicere: *Ego accepi à Domino,* 1. Cor. 11. 2. Tim. 2.
quod & tradidi vobis: aut, *quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus,
qui idonei erunt & alios docere*: Sed ad posteriora secula recurrendum esset, vt sciremus quo
pacto Ecclesia Dei gubernaretur. Et quænam erunt illa secula ad quorum testimonia sciscitanda nos conferemus? Nam vsque ad ducentos & amplius annos à Christi ascensione, non
erat immutata vetus illa & Apostolica Episcoporũ ordinatio. Cuius rei locupletissimus testis D. Cyprianus est. *Dominus noster* (inquit) *cuius præcepta metuere & obseruare debemus, Epi-* Lib. 4. epist. 6 ad Lapsos.
*scopi honorem & Ecclesiæ suæ rationem disponens in Euãgelio loquitur, & dicit Petro: Ego dico tibi,
quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferorum non vincẽt
eam. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt
Ecclesia super Episcopos constituatur* (id est, fundetur & stabilis reddatur) *& omnis actus Ecclesiæ
per eosdẽ Præpositos gubernetur. Cũ hoc itaq; diuina lege fundatũ sit, miror quosdã audaci temeritate* Gubernatio Episcoporũ diuina lege fundatur.
mihi scribere voluisse, cùm Ecclesia in Episcopo, & clero, & omnibus stãtibus sit constituta. Hactenus Cyprianus, qui non aliã nouit originem Episcoporum, quàm fuerat olim Apostolorum,
vtriusque ordinis originem ad Christum authorem ex æquo referens. Quæro igitur, quo
tempore eius ordinis quem Christus in Ecclesia primùm posuit, mutatio facta sit? Ille con- Ephes. 4.
stituit Apostolos primo loco, tãquam præcipuũ totius Ecclesiæ membrum. Illos velut ope-

rarios misit, qui cōgregarent messem in horrea Domini, per illos plantauit Ecclesias, illi genuerunt filios Christo, & filiolos iterum ei parturierunt. Certe priores filijs patres sunt, & dignior quàm vinea, is est, qui vineam plantat. Quæro igitur, quando Ecclesia cœperit ipsa sibi constituere Pastores, & maior toto Pastorum collegio haberi? Apostoli certè constituerunt in Ecclesia Presbyteros, & Episcopos: idque non ad nutum Ecclesiæ, sed ad inspirationem Dei. Nam si quando interrogârunt consensum Ecclesiæ, vt scirent quinam essent quibus testimonium bonæ vitæ diceretur: tamen ille consensus non fecit, vt ij de quibus interrogabât, mox Presbyteri, aut Episcopi essent: sed quod longe maximum in ea causa erat, penes Apostolos aut alios gregis Præfectos restabat, *vt iis manus presbyterij imponerēt*, & præterea *mitterent* eos, qui iam consecrati essent, *in opus Domini*. Consecratio & missio sunt illa, quæ potissimùm pascendi & regēdi authoritatem dant. Soli *Prophetæ & Doctores Antiocheni segregarunt Paulum & Barnabam in opus ad quod Dominus assumpsit eos*: etiamsi esset eo tēpore cœtus fidelium in Antiochia. Et qui dimittebātur ab illis Prophetis & Doctoribus, dicebantur *mitti à Spiritu sancto*. Idem dicamus licet de Tito, *quem Paulus reliquit Cretæ, vt cōstitueret Presbyteros per ciuitates, secundùm quod Paulus disposuerat illi*. Cùm ergo Apostoli nō cessârint ab Episcopis creandis, & à Presbyteris mittēdis, postquàm Ecclesia iā aliquò vsque dilatata erat; imò cùm Paulus iusserit Titū *constituere Presbyteros, & Timotheo præceperit, ne citò manus imponeret*, eo ipso significans, posse illū alijs manus imponere, modò id ritè atq; ordine faceret, eademq; regula in æternū seruata sit, vt nos credimus: quæro ab Aduersarijs, quādo mutata sit hæc ratio Ecclesiastici regiminis, quando, inquā, effectū sit, vt non liceret Episcopis, qui Apostolis successerunt, & Presbyteris per impositionem manuū Presbyterij consecrare, & illos constituere per ciuitates? Nam si hoc ab Apostolis per manus acceptum semper licuit: semper etiā fuit regimen Ecclesiæ Christi vt penes ipsos Apostolos, dū viuerent, sic penes eorū successores, & nō penes populū Christianū. Nec hic disputo de consensu populi. Nā etsi non semper necessarius is erat, nec semper est adhibitus, vt in Pauli consecratione apparet: tamen demus, eū semper fuisse adhibitū. An hoc satis est, vt penes populū præcipuè regimen Ecclesiæ esse dicatur? Qui ius regiminis verè in se habet, nō modò vnam particulā, sed aut totā prorsus gubernationē, aut certè maximā eius partem in sua manu habet. Sed cōsensus populi præterquā quod nō semper est necessarius, etiā minima pars est eorū, quæ ad constituendū Ecclesiæ Pastorē concurrunt. Restat enim manus impositio, quam populus exercere nō potest: restat missio illius, cui manus imponūtur, in opus Domini, quæ etiā ipsa nō fit à populo, sed ab eo qui manus imponit, aut eas imponi iubet. Cōsecratio autē & missio Sacerdotū, verè dat illis potestatē quam habent. Cōsensus verò populi nihil aliud dat, quàm vt is gratiosior sit & charior populo, quem populus ipse & expetiuit, & cooptauit. Nam & populum Israëlis nō dubito consensisse, vt Aaron in Pontificem consecraretur: sed non ille consensus, verùm cōsecratio Moysis & missio ad sacrificandū, fuit illud opus quod Aaronem effecit Sacerdotem. Quæ cùm ita sint, nihil video, quin vsque in hodiernū diem regimen Ecclesiæ maneat penes Apostolorū successores, nec sit conuersum in aliam politiæ formam. Ac nimirum, si res aliter se haberet, oporteret non multitudinem per suos Optimates, verùm Optimates ipsos per Christiani populi multitudinem pasci & doceri; quod lōgè secus se habet. Nam Christus Ecclesiæ regimen ita disposuit, vt non quelibet statim per seipsum, sed plerosque per alios necessaria cognitione imbuat. Vnde Apostolus ad Galatas scribit: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis*. Quò autem quisquam propiùs à Christo abest, & cōiunctiùs ab eo instruitur ad hunc finem, vt alios iterū publicè pascat: eò sublimiorē in Ecclesiastico regimine locum tenet. Cum enim *Princeps Pastorum sit ipse Christus*, & ille non omnes ex æquo per se, verùm plerosque per aliorum hominum operam & ministerium doceat: primus Pastor post Christum is erit, per quem Christus potissimùm Ecclesiam suam pascit. Esse autem proximum Christo in Ecclesia pascenda, hoc vtique est primum Christi ministrum esse, & eadem opera maximum omnino rectorem esse in Ecclesia Dei. Nam si quis accuratè velit indagare, *quid sit regere Ecclesiam*, inueniet omne regimen Ecclesiasticu[illegible] verbo *pascendi & ministrandi* cōprehensum. Ait enim Ezechiel de Christo Iesu [illegible] *Dauid Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorū*. Idem ergo est, Regem super [illegible]m, & Pastorem esse. Vnde Christus, qui Ecclesiam suam persæpe appellauit *Reg*[illegible]*m*, de Rege illius, hoc est, de seipso dixit: *Ego sum bonus Pastor*. Et alibi de ministerio E[illegible]esiæ loquens, *Ego* (inquit) *in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Et Filius hominis non venit mini*[illegible]*strari, sed ministrare*: cùm tamen aliàs dixerit, *se Dominum & Magistrum omnium* [illegible]. Quando igitur de Ecclesia regenda loquimur, vt omnes fatemur Ch[illegible] *ut Eccle*[illegible] *super omnia, & principem Pastorum, & eum qui subministrat Spir*[illegible] *& Ma*[illegible]*strū vnum in cælis, & qui habet clauem Dauid, quiq; tollit peccata mundi* [illegible] est fateamur, eu[illegible] sub Christo

Marginal references: Actor. 14. & 20.; 1. Timot. 4.; Actor. 13.; Tit. 1.; 1. Tim. 5.; Actor. 13.; 1. Tim. 4.; Exod. 28.; Galat. 6.; 1. Pet. 5.; Ezech. 37.; Matth. 13.; Ioan. 10.; Matth. 20.; Ioan. 13.; Ephes. 1.; 1. Pet. 5.; Philip. 1 [illegible]

Chriſto maximũ in terris, & ſummũ viſibilis Eccleſiæ rectorem eſſe, qui eſt primus Paſtor
inter homin[illegible],& p[illegible]mus miniſter Ieſu Chriſti, & primus clauium Regni cælorũ ſuſceptor,
& Magiſter ſummus in terris. Hoc autem officium non pertinet præcipuè ad totum popu-
lum Chriſtianũ, nec enim is ipſe à Chriſto ſic docetur aut mittitur, vt iterum alios mittat,
aliosq́ue doceat in ſummo viſibilis miniſterij gradu) non igitur populare eſt regimen Eccle-
ſiæ Dei. Quòd verò totus fidelium cœtus non ſit primus Miniſter Ieſu Chriſti,& is Magi-
ſter, per quem ſinguli Paſtores doceantur, vt alios iterum doceant, ſic demonſtro.

Deus per Spiritũ ſuum ſanctum nos docet, ſecundùm quod ſcriptum eſt: *Spiritus Patris* Matth. 10. 1.Cor. 2.
veſtri loquitur in vobis. Et alibi: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum*. Spiritus verò
ſanctus non primùm datus eſt toti fidelium cœtui, ſed Apoſtolis tantum. Nam *cùm vnde-* Lucæ 24.
cim congregati eſſent, Ieſus ſtetit in medio eorum, & aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scriptu-
ras. Et dixit eis: *Pax vobis. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Et cùm hoc dixiſſet, inſufflauit,* Ioann. 20.
& dixit eis, Accipite Spiritum ſanctum: quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum re-
tinueritis, retenta ſunt. Primitias igitur Spiritus ſancti non niſi vndecim Apoſtoli acceperũt. Rom. 8.
Itemq́; illi ſoli *mittuntur à Chriſto*, & ſic mittuntur, *vt ipſe miſſus eſt à Patre ſuo*, id eſt, cũ tan- Actor 8.
ta authoritate, vt alios iterum poſſint mittere, vtq́ue *ad impoſitionem manuum ipſorum Spiri-* 1.Timoth 4. Matth. 16.
tus ſanctus & gratia Dei aliis detur. Vni ex illis claues Regni cælorum ante omnes alios pro- Ioan. 21.
mittuntur, & ille idem ſolus a Chriſto nominatur ouiũ & agnorum Paſtor. Non igitur to-
tum Eccleſiæ corpus velut ſtatus quidam popularis, ſummã poteſtatem primo ſtatim loco à
Chriſto accipit, ſed partim pauci, partim vnus reliquæ multitudini præferũtur. Quòd ſi ob-
iicias, & Petrum, & cæteros Apoſtolos pro Eccleſia poteſtatẽ illam accepiſſe, velut qui per-
ſonã totius myſtici corporis ſuſtinuerint: meminiſſe debes, id quidẽ habere in ſe vt aliquam Quomodo
veri partem, ſic multum fraudis occultatum. Sunt enim omnes Apoſtoli miniſtri Eccleſiæ, Paſtores miniſtri ſint Eccleſiæ.
id eſt, ij qui iubeantur à Domino miniſtrare ipſius Eccleſiæ. Ideoq́ue perſonã Eccleſiæ ge-
runt, ſed à quo impoſitam? Vtrum ab Eccleſia? Hoc illud eſt in quo venena ſua Proteſtan-
tes rudi populo propinant. Ita enim rem efferunt, velut Eccleſia Apoſtolos & Paſtores om-
nes conſtituiſſet ſuos miniſtros: quod prorſus ab omni veritate abhorret. Non enim Eccle-
ſia miſit Apoſtolos Chriſti: ſed Chriſtus fecit Apoſtolos Eccleſiæ procuratores & admini-
ſtros. Itaque ſunt quidem Paſtores omnes miniſtri totius Eccleſiæ, ſed non ab illa, verùm ab
illius Domino conſtituti. Manet igitur firmũ quod dixi, Eccleſiam non eſſe illam, cui pri-
mùm Deus in ſeipſa, ac per illam Apoſtolis dedit Spiritum ſuũ: ſed Eccleſia eſt illa, propter 2.Cor. 3.
quam Deus Apoſtolis ſuis primùm dedit Spiritũ ſanctum, ac per illos Eccleſiæ reliquæ eam
gratiam contulit. Vnde D. Paulus appellat miniſterium ſuũ, *Miniſtrationem ſpiritus, miniſtra-*
tionemq́; iuſtitiæ, videlicet quia miniſtrabant Apoſtoli ſpiritum & iuſtitiam aliis fidelibus.

Porrò ne illuc tandem confugias: Chriſtũ in terris agentem feciſſe, quod ipſi videbatur,
& ideò conſtituiſſe Apoſtolos Eccleſiæ ſuæ Rectores, verùm iam in cælis agentem aliter Ec-
cleſiam ſuam gubernare, & nunc per Eccleſiam ſuam, hoc eſt, per totam fidelium multitu-
dinem omnes noui Teſtamenti miniſtros conſtituere & mittere: audi quid Apoſtolus Pau-
lus de gubernatione Eccleſiæ in æternum duratura conſcribat. *Vnicuique noſtrum data eſt* Epheſ. 4.
gratia ſecundùm menſuram donationis Chriſti: Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam
autẽ Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores ad conſummationẽ San-
ctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti. Quibus in verbis Apoſtolus de gu-
bernatione Eccleſiæ agit, eoſq́; cõmemorat gradus atq; ordines Paſtorum, per quos Eccleſia
regitur. Illos autem omnes dicit *Chriſtum dediſſe*. Tu fortè ſupplebis, quòd per Eccleſiam in-
te[illegible]ectam illos dederit. Cæterùm ſi hoc ita comparatum fuiſſet, oportuit ante omnia dici,
quò[illegible] Chriſtus dediſſet Eccleſiã, quæ poſtea dediſſet Apoſtolos & Paſtores. Deinde conſtat, Marci 3. Ioann. 20.
Apoſtolos ab ipſo Chriſto & electos, & miſſos fuiſſe, nulla prorſus perſona interpoſita, cùm
C[illegible]ſtus ipſ[illegible] inſufflauerit in eos, & iuſſerit eos accipere Spiritum ſanctum. Tertiò, vt Chri-
ſtus dedit Apoſtolos abſque vllius perſonæ interuentu, ſic & *Prophetas dedit*, aut nullo inter-
poſito, aut certè non niſi Apoſtolorum perſonis interpoſitis. Eodemq́ue modo *Paſtores alios*
aut ſtatim à ſeipſo dedit, aut eos nõ niſi per Apoſtolos, Prophetas, & Euangeliſtas interie-
ctos, dedit. Non enim libenter hoc tempore in alienam diſputationem deflecto, vt quæram,
q[illegible]ibu[illegible]odi omnia ſunt diſpoſita & ordinata. Id tantùm dico, Paſtores, quibus Eccleſia
re[illegible]itur, aut ab ipſo Chriſto ſine medio datos eſſe (vt etiam Apoſtoli per ſe ab ipſo dati ſunt)
aut tantum per illos ordines, aliquémve eorum, quos Apoſtolus recenſuit, eſſe datos. Nulla
enim ratio patitur, vt id quod Apoſtolus dicit, abiiciamus, & id quod nõ dicit, de noſtro ap-
ponamus. Ill[illegible] dicit, *Chriſtum dediſſe primùm Apoſtolos, deinde Prophetas, poſtea Euãgeliſtas, &*
demum Paſtores atque Doctores. Quemadmodũ ergo Apoſtolos per ſe, & non per Eccleſiam
ſuam dedit, ſic e[illegible] de[illegible]it Paſtores & Doctores vel per ſe, vel certè non niſi per Apoſtolos,
P[illegible]ophetas ſeu Euangeliſtas ſuos. Verùm vt Eccleſia non interuenit inter Chriſtum & Apo-

 ſtolos:

ſtolos: ſic neque interuenit inter Christum & Paſtores Doctoresque.

Porrò Paſtores & Doctores, quos Apoſtolus nominat, in Eccleſia perſeuerant vſque ad conſummationē ſeculi, quod nec aduerſarij negant. Semper igitur Christus dat Paſtores & Doctores, abſque interuentu Eccleſiæ. Si ergo inter Chriſtū & reliquam Eccleſiam, Paſtores ac Doctores interueniunt: iam profectò nō eſt regimē populare in Eccleſia, ſed vel paucorum, vel tantùm vnius: paucorum, ſi plures Paſtores à Chriſto abſque vllo qui ſit eorum Princeps, dantur: vnius, ſi plures per vnius authoritatem interiectam dati ſunt. Etſi enim Apoſtoli omnes à Chriſto abſque vlla perſona interiecta ſunt miſſi: tamen & ipſos ita præparauit ad Apoſtolatum, vt primùm vocaret Petrum: & ipſis ita dedit poteſtatem clauium, vt eas vni Petro priùs promitteret: & ad poſtremū ita eos miſit in vniuerſum mundū, vt priùs Petro ſoli diceret, *Diligis me plus his? Paſce agnos, Paſce oues meas.* Itaque cum omnes ab illo mitterentur, tamen non omnes abſque vllo Principe inter ipſos conſtituto, ſed vnà cum Petro ipſorum Principe mittebãtur. Verùm de primatu aliàs. Nunc animaduerto, Paſtores & Doctores non magis habere totam Eccleſiam inter ipſos & Chriſtum conſtitutam, quàm Apoſtoli totam Eccleſiam inter ipſos & Chriſtum conſtitutam habent. Paſtores igitur, qui mittuntur à Chriſto abſque Eccleſiæ medio, non ſubſunt fideliū multitudini quoad authoritatem prædicandi & regendi, licet eidē ſubſint quoad voluntatem eius qui iuſſit eos miniſtrare & ſeruos Eccleſiæ eſſe. Quod perinde ſe habet, ac ſi Rex aliquem mittat in publicam cuſtodiam, vt ibi miniſtret atque inſeruiat iis qui vinculis alligantur. Is enim obſequitur & ſubeſt vinctis, non tamquam ij ad hoc vocauerint aut miſerint eum, aut hoc ei præceperint, ſed tamquam ex præcepto ſui Regis.

Math. 10. & 16. — Ioann. 10. [sic, ult.] — Math. 10.

Hoc idem adhuc multò magis cōfirmatur ex iis quæ ſequitur apud Paulum. Ait quippe, iſtos *Paſtores & Doctores datos eſſe in ædificationē Corporis Chriſti, & in opus miniſterij, & ad cōſummationem Sanctorum*, id eſt, ad redintegrationem & refectionem fidelium, qui abſque eo quòd iſti Paſtores interuenirent, cōfracti & diſiecti iacerent. Nūc autem (vt Dominus apud Ezechielem ait) *Ecce ego ipſe ſuper Paſtores, requiram gregem meum de manu eorum. Ego paſcam oues meas. Quod perierat, requiram, & quod abiectum erat, reducam, & quod confractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, conſolidabo.* Hoc vtiq; officio ipſe Chriſtus dum in terris ageret, per ſe ipſe functus eſt. Iam verò idem ipſum facit per externam Paſtorum operā & miniſterium. Si ergo Paſtorum eſt Eccleſiam iacentem erigere, collapſam reficere, diſiectam conſolidare, & diſperſam vnire? Chriſtus autē ſit robur & fortitudo, & lapis angularis Eccleſiæ ſuæ: profectò inter Chriſtum & diſperſos Eccleſiæ lapides, interueniunt Paſtores ac Doctores Eccleſiæ, velut fabri & ſtructores quidā, quorū viſibilis, & temporalis, ac Vicarius architectus ſit Petri ſucceſſor, inuiſibilis verò æternusque architectus, & ſua poteſtate præſidens, Chriſtus Ieſus. Quòd ſi Paſtores ab Eccleſia mitterentur, atque ab illa poteſtatem acciperent: illa neceſſariò deberet eſſe fortior, ſolidior, & magis integra perfectaque, quàm ij ſunt quos mitteret. *Apoſtolus enim non eſt maior eo qui miſit illum.* Neque verò Chriſtus per Eccleſiam Paſtores mitteret, niſi etiā per eandem vires, robur, & Spiritum ſanctum illis ſuppeditaret. Cùm verò Paſtores Eccleſiam conſolident, ſtabiliant, & ędificent, hoc eſt, vniant, & in corpus perfectum cōpingant & coagmentent: nónne manifeſta inſania eſt, Paſtores reliquę multitudini ſubiicere, & eos qui lōgiùs à Chriſto abſunt, iis qui fortitudinem ab ipſo in ſublimiore gradu etiam ad alios corroborandos participant, præponere? Sed quid argumētor? Ipſe Apoſtolus nudè omnia & perſpicuè explicat in his verbis: *Chriſtus dedit Paſtores & Doctores in ædificationem corporis ſui, donec veritatem facientes, in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis, ſecundùm operationem in menſurā vniuſcuiuſque membri, augmentum corporis facit in ædificationem ſui in charitate.* Principiò, ſi totum Eccleſiæ corpus compingitur & connectitur ex Chriſto, non igitur diſſolutum eſt Eccleſię corpus, ſed ordine conſtructum eſt & coagmentatum. Quo autem pacto coagmentatur? *Per omnem iuncturā*, ſiue, *per omnem tactum & commiſſuram ſubminiſtrationis Chriſti.* Vna enim pars Eccleſiaſtici corporis nō aliter cum alia parte vndique connectitur & aptè cohæret, quàm aut vna pars domus cum alia eiuſdem domus parte, aut animalis vnum membrum cum alio membro. *Caput verò Eccleſiæ Chriſtus eſt.* Non ergo ſtatim venter aut pedes capiti adiunguntur, ſed intercedunt alia membra, quæ per naturam inter caput, ventremque, & pedes debeant interponi. Quid ergo capiti proximè adhæret? Vtique collum. Quid collo? Pectus. atque ita *per omnem iuncturam* & commiſſuram peruenitur ad imos pedes.

Ephes. 4. — Ezech. 34. — Ephes. 2. — Ioan. 13. — Ephes. 4. — Ephes. 5.

Ac ſanè conuenit nobis cum aduerſariis, quòd caput Eccleſiæ Chriſtus eſt, ex quo capite profluit, quicquid Eccleſiam vel conglutinat, vel paſcit. Sed Eccleſia paſcitur non tota ſimul, verùm *per operationem* & occultam vim, quā Chriſtus ſubminiſtrat vnicuiq; mēbro, non ex æquo, ſed *pro menſura* quæ illi membro conuenit. Alia enim eſt menſura & dignitas colli,

colli, alia pectoris, alia ventris, alia crurum, alia postremò pedum. Atque ita corpus totum ordinatè ac secundùm proportionem debitã *augetur & crescit in Christo*. Illud autem membrum maiore gratia refertur, quod in ista connexione propiùs capiti adhæret. *De plenitudine enim capitis omnia membra participant, vnumquodque pro mensura sua.* Ioann. 1. Ephes. 4. Quemadmodum enim caloris, qui ab igne proficiscitur, eò magis quidque fit particeps, quò propinquiùs ad ignem accedit: sic fit in mystico Ecclesiæ corpore, vt illud membrum gratia capitis copiosius perfundatur, quod à capite propius abest. Cùm ergo vnum Ecclesiæ membrum vicinius Christo quàm aliud sit (quòmodo alioqui connecteretur Ecclesiæ corpus ex Christo, per omnem iuncturam subministrationis) cumq; Apostolus ibi nominatim agat *de Pastoribus & Doctoribus, quos Christus dedit ad consummationẽ fidelium, & ad ædificationem corporis sui*: Ephes. 4. atque ideò necesse sit, vt ipsos Pastores & viciniores Christo esse, & de potestate gubernandi plus reliqua multitudine participare intelligat: manifestè euincitur, non Pastores per Ecclesiam, sed Ecclesiam per suos Pastores interpositos cum Christo coniungi, & vniri. Nam membrũ minus dignum per aliud membrum dignius & præclarius cum capite cõnectitur. Cæterùm si status Ecclesiæ esset popularis: Christus dona gratiæ illius, qua Ecclesiam regit, in totam populi turbam, & tamquàm in ventrem & medium Ecclesiæ primùm diffudisset: vt Ecclesia deinde vnicuique Magistratui, quantum ei satis videretur, de illo, quod à Christo accepisset, distribueret. Atque ita corpus Ecclesiæ non esset aptum & connexum ex Christo; sed hinc emineret Christus super totum corpus Ecclesiæ diffusus, & nullo ordine cum illo connexus: inde separata iacêret tota Ecclesiæ multitudo, non in manus, aut pedes, articulósve distincta, sed velut chaos quoddam immensum, cui Christus non per collum aut pectus, verùm absque vllo membro interiecto suum spiritum impartiret. Tertiò Ecclesia ipsa ingentem hanc molem suam postea in membra quædam minora formaret: vnde alij Pastores fierent, alij Oues, atque ita quoddam Ecclesiæ collum, & vbera, & manus, & crura, & pedes apparere inciperent. Ipsa enim distinctio Ecclesiastici corporis in Prouincias, in Diœceses, atque in Parochias, hoc vtiq; est in hoc mundo membra illi & partes quasdam distinctas addere. Itaq; cùm Basilius Magnus ad Occidentales Episcopos scriberet: *Siue* (inquit) *caput vosipsos vniuersalis Ecclesiæ reputatis, nõ potest pedibus dicere caput, Non est mihi opus vobis:* Basilius in Epist. 77. *siue in reliquũ vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem locatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus, Non estis nobis necessarij. Nam & manus mutuam inter se operam necessariam habent, & pedes mutuò sese firmant, & oculi per concordiam habent, quod obiecta clarè & dilucidè apprehendunt.* Vbi perspicuè declarauit, secundùm exteriorem Ecclesiæ formam, alias Prouincias velut manus, aut caput, alias autem velut pedes aut brachia esse. Porrò constat, distinctionem Prouinciarum ab Episcoporum iurisdictione promanasse. Vide Greg. Nazianzen. in Monodia.

Quibus ita positis, si connexio ista membrorum & partium Ecclesię, quam Pastores & Doctores efficiunt, non fit ab ipso Christo absque vlla re interiecta, sed fit ab illo per vniuersalis Ecclesiæ interuentum: iterum efficitur, vt duplex quodammodo Ecclesiæ corpus poni debeat: vnum incompositũ & confusum, quod nullos adhuc Doctores habeat, sed à Christo solo irrigetur (Nã si Ecclesia constituit Pastores, necesse est, vt prius Ecclesia sit, quàm Pastores vllos habeat) ac deinde aliud erit corpus Ecclesiæ coagmentatũ & pulchrè dispositũ, quod Christus secundariò per Ecclesiam suam operetur. Nemo quippe negare potest, quin corpus Ecclesiæ lõgè illustrius & aptius futurũ sit, postquàm acceperit Pastores & Doctores Ephes. 4. 1 Cor. 3. quàm prius fuerat: cùm illi sint, qui ædificant & perficiunt Ecclesiam, quique spiritum in illa & iustitiam administrant. Hinc autem plura sanè absurda consequuntur. Nam primùm secundaria Christi actio, quam per alium operatur, longè perfectior erit, quàm prima illa actio, quã per seipsum operatus est. Christus per seipsum (vt Protestantes aiunt) vniuersalem Ecclesiam regit, & per illam postea constituit Episcopos, Presbyteros, & alios Ecclesiæ Præfectos. Perfectius est autem opus illud, per quod Ecclesia Presbyteros & Episcopos accipit, quàm illud in quo iisdem caret. Ex eoque etiam Christus rem perfectiorem operaretur per Ecclesiam suam, quæ Pastores constituit, quàm per seipsum, qui Ecclesiam Pastoribus adhuc carentem producit. Deinde contrariæ repugnantésque essent ipsius Christi actiones. Nam primùm genuit Apostolos, vt illi gignerent plures Ecclesię filios: nunc autem gigneret 1. Cor. 4. primùm Ecclesiam, vt illa postea gigneret Pastores & Doctores.

An forte illud dices, primùm à Christo genitos esse Apostolos velut Ecclesiæ Patres: deinde vniuersalem Ecclesiam velut Apostolorum filiam procreasse Pastores & Doctores velut filios quidem suos, Apostolorum verò nepotes? Atqui nec ista inter se cohærent. Vniuersalis quippe Ecclesia non coit aliquando in vnum, vt vnum aliquem Pastorem aut vniuerso corpori, aut vni cuipiam membro præficiat. Nam etsi Pastores Ecclesiarum aliquando in vnum coëant, & vniuersalem Ecclesiam repræsentent: tamẽ hoc nihil adiuuat causam Protestantium: quia Pastores illi non coëunt ad multitudinis imperium, sed sponte sua, ac sese mutuò

mutuò prouocantes:& quicquid inter se decernunt,id potius probat,regimen Ecclesiæ statim sub Christo penes ipsos esse,quàm penes reliquam Ecclesiam. At per se vniuersalis Ecclesia nec vnquã congregata est,nec aliquando aut Pastores ipsa fecit, aut deinceps quo ordine fierent, præscripsit. Profeies fortè illud Augustini ad Ecclesiam dicentis :

Psalm. 44.

Genuerunt te Apostoli. ipsi missi sunt,ipsi prædicauerunt,ipsi Patres. Pro Apostolis nati sunt tibi filij,cõstituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundũ, vnde nati sunt? Ipsa Ecclesia Patres illos appellat,ipsa illos genuit,& ipsa illos constituit in sedibus Patrum, id est, Apostolorũ. Ad Augustinum igitur, id est,ad hominis testimoniũ confugies,cùm ego te verbo Dei premã? Ostendamus ergo, quæ fuit Augustini mens & iudicium in hac re. *Ecclesia* (inquit) *genuit Episcopos*: hoc est,Ecclesia illos genuit in Baptismo, qui postea ex ipso fidelium corpore assumpti sunt ab aliis Episcopis ad honorem Episcopalem . Iam si quæras,quomodo Ecclesia illos genuit: ipse Augustinus tibi respondebit, Ecclesiã illos genuisse , dum à Presbyteris aut aliis Ecclesiæ ministris baptizarentur. Nec tamen cùm baptizantur fideles, ministri necessariò conuocant Ecclesiam,velut absq; illius iussu Baptismum administrare non possint : sed quia quod Pastores Ecclesiæ faciunt,cum summo bonorum consensu & voto id semper faciunt: id ipsum,quod à paucis verè fit,ab omnibus fieri, meritò interpretamur. Non enim per se baptizatos gignit Ecclesia , sed voto quidem suo, lingua verò & manu ministrorum suorum eos

Actor. 13. 1. Timot. 4.

gignit. Nunc adde quod sequitur: *Ecclesia cõstituit Episcopos in sedibus Apostolorum*. Quo tandem modo? Nónne per interpositam Episcoporũ potestatem, qui manibus de more impositis ad pascendum Dei populum eos miserunt? Per alios igitur Ecclesia genuit Episcopos,& per alios constituit eosdẽ in sedibus Apostolorum. At ipsa (inquies) hoc fecit per alios,velut per suos ministros. Equidẽ fateor. Sed isti ministri non ex institutione ipsius Ecclesiæ, sed ex institutione Domini hoc ministeriũ Ecclesię præstant. Itaq; in hoc versatur summa rei, vtrũ Augustinus putauerit ministros Ecclesiæ fuisse ab ipsa Ecclesia primũ institutos,an potius à Christo Iesu,non per interpositã Ecclesiæ authoritatem , sed per institutum ab ipso Christo aliquod Sacramentum. Neq; verò vllus vnquã Theologus grauis & doctus iudicauit,Sacramenta Christi per Ecclesiam esse omnino instituta, sed tantùm per Christũ Ecclesiæ totius caput. Cùm igitur quidam Donatistæ dicerent,quosdam rebaptizari posse,quia licet ipsorũ ministrorum is quẽ acceperunt, baptismus amitti nõ possit , tamẽ Presbyter vel Episcopus, qui recedit ab vnitate Catholica , *ius dandi Baptismi* (vt illi putabant) amittit, tanquã si ille

Contra epist. Parmen. lib. 2. cap. 13.

postea conetur baptizare,nihil faciat: Augustinus respondit in hunc modũ: *Nulla ostenditur causa,cur ille qui ipsum Baptismũ amittere non potest,ius dãdi amittere possit. Vtrumq; enim Sacramentum est , & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur. Ideoq; in Catholica vtrumq; non licet iterari.*

Sacramentũ ordinis. Ex nouo Testamen. quæstio 93.

Et alibi: *Illud autem quod insflasse in Discipulos Dominus legitur post paucos dies resurrectionis suæ,& dixisse, Accipite Spiritum sanctũ: Ecclesiastica potestas collata intelligitur esse. Quia enim omnia in traditione Dominica per Spiritũ sanctũ aguntur, idcirco cùm regula eis & forma traditur huius disciplinæ, dicitur eis: Accipite Spiritũ sanctum. Et quia verè ad ius Ecclesiasticũ pertinet, statim subiecit, dicens: Cuius tenueritis peccata, tenebuntur,& cuius remiseritis,remittentur ei.*

Gratia infunditur ordinatis per traditionem, id est, per Episcopos ordine sibi succedentes. 1 Tim. 4. Matth. 3.

Inspiratio ergo hæc gratia quadã est,quæ per traditionem infunditur ordinatis,per quam cõmendatiores habeantur. Vnde Apostolus dicit ad Timotheum: Noli (inquit) negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij. Semel ergo fieri oportuit , vt de cætero traditio ista non sine dono Spiritus sancti esse crederetur. Sicut enim in Saluatore forma data est visibiliter, vt post Baptismũ Spiritus sanctus credentibus de cætero inuisibiliter dari non ambigeretur: ita & in supradicta causa forma data est in principio,vt ex eo traditioni Ecclesiastica Spiritus sanctus infusus credatur. Cùm igitur Augustinus crediderit, non minus esse aliquod Sacramentũ ordinis, quàm Baptismi, nec potuerit ad Episcopatum cõscendere, qui prius non esset presbyter ordinatus: manifestũ est illum nõ eo sensu dixisse, quòd *Ecclesia Episcopos constituit in sedibus Apostolorum*, velut illa hoc faciat ex iure suo atque

Ephes. 4.

ex sua institutione: verùm quia id agit per Præfectos suos , quibuscum *vnum corpus & vnus spiritus est* . Sic enim credimus , totam Ecclesiam ex variis membris consistere : potiora verò eius membra, Episcopos & Presbyteros esse: qui ab Apostolorum successoribus ordinati, alios iterum ordinant, vt ita semper principatus Ecclesiæ maneat apud illa digniora Ecclesię membra,& non penes totam multitudinem fidelium: qui tamen fideles, quia vnum corpus cum ipsorum Pastoribus efficiunt,atq; in eodem corpore omnia sunt communia , rectè id totum facere dicuntur, quod vllum Ecclesiæ totius membrum facit.

Ecclesia igitur constituit Episcopos in sedibus Apostolorum , quando Patres Ecclesiæ id agunt, & singuli in Ecclesia loquútur linguis omnium gentiũ, quia de eo corpore sunt, in quo sunt aliqui ex omnibus gentibus. Verùm aliter loquendum est, quando hæretici ea confundere nituntur , quæ sunt alioqui distincta. Itaque cùm Aërius diceret , Presbyteros ab Episcopis

Augustinus Hær. 53.

nulla debere differentia discerni : Epiphanius rectè Catholicam fidem tutatus est , dicens:

Episco-

Episcoporum Ordo Patrum generator est: Patres enim generat Ecclesiæ. Presbyterorũ verò cùm non possit generare Patres, per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non tamen Patres, aut Doctores. Ecce Ordo Episcoporum est, qui generat Episcopos, constituendos in sedibus Apostolorum. Gregorius etiam Nyssenus Sacerdotum ordinationem non ad populi suffragia, sed ad Sacramenti sanctificationem refert. Cùm enim de Sacramentis Baptismi & Eucharistiæ disputaret, eaque vi diuinæ benedictionis sanctificari declarasset: *Eadem* (inquit) *vis etiam Sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum. Cum enim heri ac tempore superiore vnus è multitudine ac plebe esset, repentè redditur Præceptor, Præses, Doctor pietatis, mysteriorum latentium Præsul, eaq; contingunt ei, cum nihil vel corpore, vel forma mutatus, sed quod ad speciem externam attinet, ille sit, qui erat, inuisibili quadam vi ac gratia, inuisibilem animam in melius transformatam gerens.* Magnus autem Leo Sacramentum ordinis duplici columna stabilitum fuisse testatur his verbis: *Præter authoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina, etiam sacra Scriptura manifestat, quòd cùm Apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus sancti ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, vt his qui consecrandi sunt, numquam benedictio nisi in die Resurrectionis Dominicæ tribuatur.*

Epiphan. in Hær. 75.

De sancto Baptismate.

In epistol. 81. ad Dioscorum Alexandrinũ cap. 1.

Tam igitur ex Græcorum Patrum, quàm ex Latinorum testimoniis, imò etiam ex diuina Scriptura constat, Sacramentum quoddam sacrorum ordinũ esse. Totius autem ordinis Ecclesiastici capita Episcopi sunt, attestante D. Ambrosio, cuius hæc sunt verba: *In Episcopo omnium ordinationum dignitas est. Caput est enim cæterorum membrorum.* Quæ cùm ita sint, putabimúsne illos Magistratus ad arbitrium plebis aut constitui, aut remoueri posse, quos diuina benedictio consecrauit, & vt D. Cyprianus loquitur, *quos Deus ordinauit? Christus* (inquit) *arbitrio, nutu, ac præsentia Præpositos ipsos, & Ecclesiam cum Præpositis gubernat.* Præpositi ergo proximè adhærent Christo, illis verò adhæret Ecclesia, & ita per suos Præpositos Ecclesia Christo adhæret. Atq; in ipsis etiam Præpositis ordo est. Nam cæteri adhærent primo, id est, Petro, & Petrus Christo, quæ omnia D. Cyprianum sensisse videmus in eodem loco. Cùm enim Puppianus obiiceret D. Cypriano, quòd propter eũ Ecclesia portionem sui in disperso haberet: respondit Cyprianus, *eam esse Ecclesiam, quæ adhæret Episcopo. Dominus* (inquit) *in Euangelio, cùm eum loquentem Discipuli derelinquerent, conuersus ad duodecim, dixit, Numquid & vos vultis ire? Respondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem imus? Verbum vitæ æternæ habes, & nos credidimus & cognouimus, quoniam tu es Filius Dei viui. Loquitur illic Petrus, super quem ædificata fuerat Ecclesia: Ecclesiæ nomine docens & ostendens, quia etsi contumax ac superba obaudire volentium multitudo discedat, Ecclesia tamen à Christo non recedat, & illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhærens. Vnde scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si qui cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, & frustrà sibi blandiri eos qui pacem cum Sacerdotibus Dei nõ habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica vna est, scissa non sit, neque diuisa, sed sit vtique connexa, & cohærentium sibi inuicem Sacerdotum glutino copulata.* Sacerdotes igitur glutinum Ecclesiæ sunt, sine quibus cùm Ecclesiæ corpus connexum ex Christo & compactum non fit, per illos verò conglutinetur & compingatur: necesse est vt dicamus, totam Ecclesiam esse ita compositam, vt in ipsa prima eius institutione, atque in omni progressu & incremẽto, Pastores & Doctores tamquam præcipua Ecclesiæ membra, & glutinum Ecclesiæ è Christo ipso per successionũ vices, & ordinationes Episcoporum, vnà cum cæteris Ecclesiæ membris procedant, nõ autẽ ab Ecclesia per ipsius Ecclesiæ authoritatem creentur & præponatur. Ac nimirũ si Ecclesia neque agnos quidem & oues per authoritatem suam absque Dominica institutione per Sacramentũ Baptismi operante, creare potest; quantò minus per se potest creare Pastores ipsos & Doctores? Nos credimus, & agnos, & oues, & ouium Pastores ita ex ipsius Christi propria, &, vt ita dicã, immediata institutione procedere, vt quemadmodum pater totum hominem, tam caput & cor, quàm manus & pedes simul quidẽ, sed tamen iuxta cuiusque mensuram & existendi ordinem generat: sic Christus totũ Ecclesiæ corpus simul producat, iuxta mensuram cuiusque membri. Et quemadmodum mõstri loco haberetur, vt pater quispiam generaret hominem sine capite, & corde, & neruis: sic instar mõstri esset, vt Pater Ecclesiæ Christus generaret Ecclesiam sine Pastoribus, qui sunt velut caput, & cor, & nerui Ecclesiæ. Postremò quemadmodum corpus aliquod sine capite, aut corde, aut neruis, ex materno vtero prodiens, non posset postea caput, cor, aut neruos sibi coaptare: sic neque Ecclesia posset sibi Pastores & Doctores eligere, si Christus eam sine

Ambros. in 1. ad Cor. c. 1.

Cyprian. lib. 4. epist. 9.

Lib. 4. Epist. 9.

Pastori-

Pastoribus à seipso immediatè institutis reliquisset. Porrò si corpus Ecclesiæ vnà cum neruis, corde, capiteque suo productum est: quemadmodum quodlibet animalis corpus ita crescit & augetur vsque ad vltimam perfectionem, prout ab initio formatum est: sic etiā Ecclesiæ corpus in ea forma progreditur, quam à Christo primùm accepit. nec modum incrementi sui aliter potest nunc operari, quam à Christo formari cœpit, dum adhuc in Ecclesia primitiua velut in vtero materno coagmentata est. Quemadmodum igitur Pastores ab initio, non per interiectam Ecclesiæ authoritatem, sed ab ipso Christo per vim ac potestatem æterni Pontificatus sui, propriè & per se instituti sunt: sic semper postea, non per interiectam ipsius multitudinis authoritatem, velut cui Christus hoc commisit, sed per Sacramentū ordinis à Christo ipso institutum, atq; ab Episcopis Christi ministris vice Christi administrandum, præficientur iidem Pastores fidelium gregi.

Gregorius Nazianzen. In Apologet. cur in Pontū fugerit.

Diuinitus ante annos mille & pænè ducentos hoc totum docuit D. Gregorius Nazianzenus, dum eum ipsum locum D. Pauli explicans, quo nos hoc tempore nitebamur: *Quemadmodum* (inquit) *in corpore aliud membrum principatum tenet, ac velut præsidet, aliud iubetur ac sequitur: ad eundem quoque modum Deus vel æquabilitatis lege, qua meritum cuiusque perpendit, vel etiam prouidentia, qua vniuersam rerum molem velut quibusdam vinculis adstrinxit, hoc in Ecclesiis constituit, vt alij pascantur, imperiumq́; accipiant (quibus id vtilius est) ac tum sermone, tum opere ad officium dirigantur, alij contrà ad concinnitatem perfectionemq́; Ecclesiæ Pastorum magistrorumq́; munere fungantur, nimirum qui virtute necessitudineq́; ad Deum & familiaritate vulgus antecellunt, rationem animæ ad corpus, aut mentis ad animam sustinentes: vt hæc duo inter se composita atque compacta (hoc est, tam id quod minus plenum est, quàm quod exuberat, vt in membris intueri licet) ac spiritus compage & commissura inter se connexa, & conglutinata, vnum corpus omni ex parte perfectum, atque ipso Christo, qui caput nostrum est, omnino dignum efficiant.* Tantus Theologus ex tota Ecclesia vnum corpus facit, cuius corporis velut anima & mens Pastores sint. Nónne hinc argumentari licet, vt mentem à corpore numquam produci, aut creari, sed tantùm ab ipso Deo fieri & insufflari: sic etiam Pastores numquam præponi ac institui ab ipsa multitudine fidelium, sed tantùm ab ipso Christo, qui visibiliter insufflauit in Apostolos, iubens eos accipere Spiritum sanctum, ac ad effectum eundem ordinis Sacramentum instituit, eiusque ministros fecit Apostolos, atque Episcopos Apostolorum successores? Sic in æternum progreditur Ecclesia eo modo crescens quo primùm producta est. Producta est non absque Pastoribus, sed potius ita, vt Pastores initium formationis eius essent: atque ita in æternum perseuerat. Alioqui si Dominus nunc Ecclesiam dissolutam produceret, illa verò postea conglutinaret sua ipsius membra: Domini opus dissolutum & valdè imperfectum, Ecclesiæ autem opus pulcherrimum & perfectissimum reperiretur. Aut numquid appositio glutini, quo res alioqui disiectæ confractæque compinguntur, ad corporis totius compositionem adeò necessaria non est, vt sine eo nullum corpus, quod ex pluribus particulis efficitur, coalescere queat? Christus ergo Ecclesiam ex viuis lapidibus constantem, ex latere suo non produxit, si eam sine Sacerdotibus, hoc est, sine glutino produxit. Neque enim omnino visibilis Ecclesia est, cuius membra per totum mundum visibilis vnitatis vinculo non copulantur. Visibile autem vinculum Ecclesiæ, Sacerdotes sunt. Quæ si luce meridiana clariora sunt, quid consilij, quid mentis, aut quid sensus communis reliquum habent, qui dicunt totam multitudinem fidelium suis Præpositis superiorem esse, vtpote quę Præpositos ipsa sibi sua authoritate constituat? Quæ opinio cum veritate Euangelij consistere non potest, vti multis iam modis ostendimus. Nam Christus, non autem Ecclesia, constituit, & misit Apostolos in vniuersum mundum. Apostoli porrò (& non multitudo Ecclesiæ) consecrârunt per Sacramentum ordinis à Christo institutum, & miserunt Episcopos & Presbyteros in opus Domini. Isti sunt Pastores, qui ab ipso Iesu Christo Architecto iubentur *pascere gregem*, *& ædificare Ecclesiam*, & glutinum Ecclesiæ esse, per quos totum corpus non ex authoritate multitudinis fidelium (velut Christo per eam operante) sed ex auctoritate ipsius Christi compingitur & coagmentatur, donec in virum perfectum crescat, vt eum facie ad faciem videre, & gloria ipsius in æternum frui possit. Sed hæc sint satis de toto genere gubernationis Ecclesiasticæ, quam ex iis quæ dixi, popularem non esse, liquidò apparet. Nunc totum corpus Ecclesiæ in tria membra partientes, in Ministros Ecclesiæ, in Magistratus ciuiles, & in plebem infimam; demonstrabimus iuxta Euangelij veritatem, nec plebem, nec Magistratus ciuiles, nec ipsos Episcopos in summo præsidentiæ gradu positos esse, & constitutos: sed potius vnum omnibus ad supplendam visibilem Christi præsentiam præesse. Episcopos autem, velut optimates, in partem solicitudinis vocari: reliquam verò multitudinem per Presbyteros & Diaconos ab Episcopis regi.

[Margin notes: Pastores ad Ecclesiā sunt velut anima ad corpus. — Ephes. 4. — Ioann. 20. — 1. Pet. 2. — Matth. 28. — 1. Tim. 4. Tit. 1. Ioan. 21. Ephes. 4.]

Politiam Ecclesiæ Christi non esse Democraticam, hoc est, eiusmodi, vt Ecclesia Dei à toto populo Christiano gubernetur, cùm plebs infima sic ab alijs regatur, vt ipsa neminem regere queat.

CAPVT VII.

CVM populi appellatio tam Principes & Patricios, quàm infimam ciuium multitudinem, quæ plebs propriè dicitur, complectatur: ille status non potest popularis esse, in quo plebs aliquam gubernandi facultatem non obtinet. Alioqui enim popularis gubernatio non distingueretur ab optimatum statu & gubernatione. Plebem verò Christianam, quæ in plebis ordine manet, nec ad altiorem dignitatē assumitur, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotam esse, contendo. Ac tametsi Christianæ plebis nomine omnes ij comprehendantur, qui aliqua dignitate Ecclesiastica præditi non sunt, ex eoque tam cæteri ciuiles Magistratus, quàm ipsi Reges ac Imperatores (quando Ecclesiastici regiminis causa expenditur) non nisi priuatorum loco, & de Christianæ plebis numero existant: tamen partim vt Principes politici non se in ordinem redigi querantur, partim vt sequens disputatio planior fiat, Reges ac Magistratus ciuiles à reliqua Laicorū multitudine distinguā. Principio igitur dico plebem illam, quæ omnis Magistratus tam ciuilis quàm Ecclesiastici expers est, non sustinere vllam Ecclesiæ gubernationem: id quod tribus potissimùm modis planum faciam: vno, quia nullum tale regimen à Christo institutū reperitur: altero, quia nullum tale regimen in vsu Ecclesiastico vnquam fuit: ac postremo, quia id genus regiminis minimè omnium laudabile aut præclarum existit. *Populus quis sit.* *Plebs.*

Ac primùm si qua Ecclesiam gubernandi potestas in plebe Christiana resider, illa necessariò profecta est à Christo, qui solus in æternū totius Ecclesiæ caput ac moderator est: nec quisquam in mysticum Ecclesiæ corpus quicquam iuris habere potest, quod à Christo eiusdem Ecclesiæ Domino & Sponso non acceperit. Alioqui nónne hostis est Sponsi, qui prǽter ipsius voluntatem, in Sponsam cum vno Christo iure matrimonij copulatam aliquid sibi authoritatis arrogat? Christus igitur vbi iussit plebem ad suæ Reipub. gubernacula sedere? Quo in Euangelio tale quippiam legitur institutum? Scimus quidem, vbi *Petrus iubeatur agnos & oues Domini pascere*: verùm vbi oues & agni iubeantur, aut se, aut Pastores suos pascere, hoc ipsum est quod quærimus. *Ouium esse Christus dicit, vt audiant vocem Pastoris sui, & vt sequantur ipsum.* Qui verò alterum sequitur, & alterius ipsum docentis vocem audit: non vtiq. præest, sed potius paret atque obedit. Vnde Apostolus *gratias Deo agit, quòd Romani obedirent ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi erant.* Cùm ergo certissimum sit, nomen agnorum & ouium, maximè omnium in plebem infimam cadere: non video, qua ratione plebs, *quæ Pastoris vocem audire & ipsam sequi iubetur*, vllum omnino regimen sibi vindicare queat. Quos enim regeret plebs? Verum Pastores suos? Atqui Pastores ob hunc finem constituuntur, vt plebem regant. *Nónne greges* (inquit Propheta Ezechiel) *à Pastoribus pascuntur?* Qui verò sunt greges Domini magis, quàm ipsa plebs Christiana? Idem enim Propheta parabolam istam interpretatus, ad Israëlem in persona Dei ait: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis.* Homines igitur sunt greges Domini, & greges à Pastoribus pascuntur. Porrò pascere nihil est aliud, quàm sine omni austeritate gregem Domini regere, atque ad vtilitatem ouium potius, quàm ad suam, ouibus præesse. Sic enim Dauid Propheta & Rex Israël *ad pascendum Iacob* constitutus est, dicente ad illum Domino: *Tu pasces populum meum Israël, & tu eris Dux super Israël.* Pascere igitur in se complectitur etiam ducendi seu ducatum præstandi authoritatem, & totius gregis moderationem. *Ephes. 1.* *Ioan. 21.* *Ioan. 10.* *Rom. 6.* *Ezech. 34.* *Psal. 77.* *2. Reg. 5.*

Quis iam (nisi insaniat) ad plebem Christianam pertinere statuet, vt eos Pastores qui ad plebem in officio continendam præficiuntur, ipsa plebs regat & gubernet? Nam si Pastores suos plebs non regit, quem tandē alium reget? An seipsam? Atqui ob eam potissimùm causam Pastores plebi dantur, quia plebs non potest seipsam regere. Imò absque Pastoris præsidentia non erit vllus grex aut plebs, quæ vel à se, vel ab alio quopiam regi possit. Ita enim ait Dominus apud Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret: non erat, inquam, qui requireret.* Neque negari potest, quin hæc tam de visibili Pastore, quàm de visibili grege sint dicta. Cùm igitur plebs neque seipsam, neque Pastores suos regere possit; imò cùm absque Pastoribus erratura, & in omnes hæreses ac superstitiones præceps itura sit: profectò superest, vt plebs Christiana nullam omnino regiminis Ecclesiastici partem obtineat. Qui enim regit, oportet vtique vt aliquem regat: quia regere eorum est, quæ ad aliud quippiam sunt & dicuntur. Non potest autem excogitari, quem potissimùm plebs regeret: non igitur omnino præest. Verùm si Ecclesiæ status popularis est, etiam plebs in aliqua saltem parte dominatur. Democratia enim significat totius populi dominatum & imperium. Populi autem non minima pars est ipsa plebs. Vbi *Ezech. 34.* *Democratia.*

ergo plebs ex nulla parte dominatur, ibi non est Democratia, hoc est, regimen populare. Falsum igitur est, quod Protestantes dicunt, Ecclesiam totam ab vniuerso populo Christiano regi & administrari.

Præterea qui non potest rectè pascere populũ Dei, non potest eum omnino regere. Nam vel regere populum Dei, nihil omnino aliud est, quàm illũ pascere: vel certè recta pascendi ratio tam necessariò cum regendi potestate cohæret, vt absque pascendi facultate nemo sit idoneus, qui gregem Christi regat: etenim si rectè nõ pascatur grex, aut prorsus dispergitur, ita vt desinat esse grex, aut ab ipso Pastore ita deglubitur & deuoratur, vt potius mactetur ad Pastoris cõmodum, quàm ad suam vtilitatẽ conseruetur. Rectè autem pascere nõ potest, qui rectè docere nõ nouit. Nam modus pascẽdi maximè necessarius, & sine quo nullum regimen exerceri potest, is est qui doctrina constat. Vnde apud Ieremiam Dñs ait: *Dabo vobis* (Ierem. 3.) *Pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Et alibi ostendẽs quinam habeant istam doctrinam: *Labia* (inquit) *Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius.* (Malach. 2.)

(Osee 4.) Ex altera verò parte in Osee Dominus dicit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et apud Isaiam legimus: *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiã.* (Isai. 5.) Deniq. Paulus Apostolus ita *Pastores & Doctores* cõiungit, vt per nomẽ *Doctorũ* velut interpretatione quadã declarauerit, quid nomine *Pastorum* intelligi voluerit. (Ephes. 4.) Ait enim, *Christũ dedisse Pastores & Doctores in opus ministerij, in ædificationẽ Corporis Christi.* Non alius igitur pascit, nisi qui docere potest, & ita docere, vt *ædificet Ecclesiam. Qui autem* (1.Cor. 14.) *prophetat* (inquit Apostolus) *hominibus loquitur ad ædificationem, & exhortationem, & consolationem, & Ecclesiam ædificat.* Pascere igitur non potest, qui docere ac docendo populum ædificare non potest. (August. in Ep. 59. q. 4.) *Pastores & Doctores* (ait ad Paulinum Augustinus) *eosdem puto esse, sicut & tibi visum est, vt non alios Pastores, alios Doctores intelligamus. Sed ideò cum prædixisset Pastores, subiunxit & Doctores, vt intelligerẽt, ad suum officiũ pertinere doctrinã. Ideo enim nõ ait, Quosdam autem Pastores, quosdam verò Doctores, sed cùm superiora ipso locutionis genere distingueret, dicendo, quosdam Apostolos, quosdam autẽ Prophetas, quosdam verò Euangelistas: hos tanquam vnum aliquid duobus nominibus complexus est.* Quòd si rectè non regit Dei Ecclesiam, qui eam non nouit pascere, nec rectè pascit, qui eam docere, docendoque ædificare non potest: docere autem non possit, qui scientiam non habet: profectò si quis est in Ecclesia in quo non sit scientia, idem ab Ecclesiastica gubernatione repelli omnino debet. Apostolus verò dicit, (1.Cor. 8.) *non in omnibus est scientia.* Nã quod antea dixit, *Scimus, quoniã omnes habemus scientiã*, D. Ioannes Chrysostomus id non de imbecillioribus, verùm de doctioribus dictum esse interpretatur. De imbecillioribus igitur dictum est: *Non in omnibus est scientia.* Vnde etiam sequitur, non in omnibus esse potestatem gubernandi Ecclesiam Dei: ex eoque nec penes populum esse regimen Ecclesiasticum. Nam quod populare est, omnibus commune sit oportet.

Ac licet sanè in profanis rebus permultis plebs abundè instructa sit, & ideo in illis dijudicandis permultum in populari statu possit: *tamen scientiam discernendi inter sanctum & pro-* (Leuit. 10.) *fanum, inter mundum & pollutũ* (quæ solis in Lege sacerdotibus credita est) plebs Christiana non sic assecuta est, vt quid æquum, aut iniquũ sit, alijs nouerit præscribere. Vnde cùm Demosthenes (qui & baptizatus, & Valentis Imperatoris culinæ præfectus erat) Magnum Basilium de rebus diuinis Episcopali authoritate disputantẽ barbaro more interpellaret, conuersus ad eum Basilius, *Tuum est* (inquit) *iusculorum curare condimenta. Nam cùm aures habeas* (Theodoret. lib. 4. c. 17.) *oppletas sordibus, sacrosancta dogmata audire non potes.* Et, *Si vnaquæque disciplina* (inquit B. Augustinus) *quamquã vilis & facilis, vt percipi possit, Doctorem requirit aut Magistrum: quid temeraria superbiæ plenius, quàm diuinorum Sacramentorum libros & ab interpretibus suis nolle cognoscere, & incognitos velle damnare?* (De vtilitate credendi ad Honorat. c. 17.) Quomodo autem plebs, quæ neque litteras plerumque nouit, aut ipsos diuinos Libros, aut interpretes eorum legere potest? Porrò scientia, quæ audiendo sacras conciones acquiritur, licet ad fidem sufficiat, tamen tanta non est, vt hæreticorum fraudes detegere, & veritatẽ à falso in omni causa distinguere queat. Itaque D. Hieronymus pro absurdissimo habet, vt cùm minores artes, quæ nõ tam lingua quàm manu administrantur, absq. Doctore esse non possint quod cupiunt: tamen *solam Scripturarum artem sibi passim omnes vendicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc Sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequã discant. Alij discunt, prô pudor, à feminis, quod viros doceant: imò ed[i]sserunt alijs, quod ipsi non intelligunt. Puerilia sunt hæc, & circulatorũ ludo similia, docere quod ignores, imò vt cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.* (In Epist. ad Paulinum Presbyt.) Hæc Hieronymus. Cùm igitur sint aliqui etiam inter Christianos artis Scripturarũ ignari, & cum naturali ratione pugnet, vt cùm fidei causæ potissimùm à Scripturis petantur, de eo iudices quod ignoras: planè barbarum & insanum est, plebi tribuere facultatem iudicandi & statuendi de rebus grauissimis, quæ ingeniũ & vires illius omnino superãt. Sed redeamus ad Apostolum. (1.Cor. 12.) In eadem enim Epistola de qua paulo antè locuti sumus, Paulus dicit: *Nunquid omnes [illegible]*

Stolis?

ſtoli? Nunquid omnes Prophetæ? Nunquid omnes Doctores? Nunquid omnes Virtutes? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguis loquuntur? Nunquid omnes interpretantur? Quibus verbis quid aliud quam docet, non omnes linguis loqui, aut prophetare, aut eſſe Doctores. At enim qui Doctores nō ſunt, regere Eccleſiam nō poſſunt, quia carent maximè neceſſario dono, per quod populus in viā ſalutis æternæ perducatur. Non igitur omnium eſt Eccleſiam Dei regere. Omnium verò eſſet, ſi populare fuiſſet Eccleſiæ regimen.

Ac ſanè ſi Deus commiſiſſet Eccleſiæ ſuæ gubernationē vniuerſo populo: dediſſet etiam vniuerſo populo eam docendi facultatem, ſine qua nullum regimen, quod Eccleſia dignum ſit, intelligi poteſt. Nō ſatisfaciet huic argumento, ſi quis dixerit, nonnullos in plebe doctos inueniri, quorum ope cæteri adiuti officio ſuo fungi queant. Hoc enim perinde eſt, ac ſi dicas, nonnullos in plebe inueniri, quibus regimen Eccleſiæ committi queat, quod neque nos negamus. Ex plebe enim ferè ſumuntur iȷ omnes qui ad quamcunq. dignitatē Eccleſiaſticam vocantur. Verùm ſi tota plebs docta non eſt, tota non eſt apta quæ regat. Si pars aliqua plebis docta eſt, illa certè quidem ex ea parte apta eſt vt regat, ſed nō ſtatim reipſa Eccleſiam reget, niſi tum cætera omnia concurrant, tum per ſignū aliquod externum à vulgo ſegregetur, & tanquam Aaron vocari, atque ad regimen aſſumi declaretur. *Omnia enim honeſtè & ſecundùm ordinem in Eccleſia fieri debent.* Quanto igitur tempore, qui ex plebe docti ſunt, inter plebeios manent, Eccleſiam non regunt: quia non ſola doctrina facit, vt quis Eccleſiæ præſit. Alioqui etiam Neophyti, id eſt, nuper ad fidem conuerſi, quos interdum doctrina excellere videmus, Eccleſię Dei præeſſent, quod tamen D. Paulus vetat. Deinde cùm *ſcientia,* quam charitas non cohibet, *inflare* ab Apoſtolo, *non autem ædificare* dicatur, talis verò ſcientia in Præfectis Eccleſiæ deſideretur, non quæ inflet, ſed quæ Eccleſiā ædificet: neceſſariò iudicium aliquod interponi debet, vt ſciatur, quinam ex iȷs qui docti ſunt, ad Eccleſiam ædificandam præponi debent. Nos autem non iam de ſingulis hominibus, verùm de ordine quodam hominum agimus, qui ordo plebs vocatur. Hic autem non ex vno aut altero, ſed ex maiore ipſius parte iudicandus eſt. Maior verò vulgi pars abſque omni controuerſia eſt indocta, & prorſus ad regendi facultatem inepta. Accedit eòdem, quòd Eccleſia Dei ab Apoſtolo cōfertur cum humano corpore. *Sicut enim in vno corpore multa membra, omnia autē membra non eundē actum habent: ita multi vnū corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, habentes donationes ſecundùm gratiam quæ data eſt nobis, differentes: ſiue Prophetiam ſecundùm rationem fidei, ſiue miniſterium in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit, in ſimplicitate, qui præeſt, in ſolicitudine, qui miſeretur, in hilaritate.* Si hæ donationes differunt, profectò vt aliqui ſunt qui nō habent prophetiæ donum: ſic etiam ſunt qui nō habent donum *præſidendi.* Nam ſi omnes præeſſent, nō diceretur, *qui præeſt, in ſolicitudine præſit,* ſed potiùs cùm omnes præſint, id faciāt in ſolicitudine. Nec enim hic enumerantur dona quæ ſunt ex æquo omnibus communia, ſed quę aliqui ſic habent, vt aliȷ careant iȷſdem. *Nec omnes* (inquit) *eundem actum habent.* Actus autem vnus ex his qui iam enumerantur, eſt *præeſſe.* Sunt igitur qui hunc actum non habent, ſicut etiam ſunt qui non prophetant. Quicunque verò non præſunt, iȷ repelluntur à gubernatione Eccleſiæ.

Obiectionis remotio.

Hebr. 5.
Act. 15.
1 Timoth. 4.
1. Cor. 14.
1. Timoth 3.
1. Cor. 8.
Rom. 12.

Sunt in Eccleſia, qui actum præſidendi non habeant.

Atq; vt in ſimilitudine eadē pergamus, cùm Eccleſiæ corpus humano corpori ſimile ſit, etiam in eo quod officia membrorum diſtincta ſunt (nam qui eſt oculus, nō eſt auris, & qui eſt odoratus, non eſt tactus, & qui eſt caput, non eſt pes) efficitur, vt quemadmodum in humano corpore multa membra ſunt, quæ nullā omnino pręſidentiam exercent, ſed quorum ordo & locus poſtulat, vt tantùm pareant & obediant: ſic etiam in Eccleſiæ corpore multi ſunt, qui non præſunt omnino, ſed tantum obediant, idq. quoniam in tali ordine & loco Eccleſiæ ſtatuuntur. Quicunque verò illi ſunt, à nobis hoc tempore infima plebs appellantur. Plebs igitur non regit Eccleſiam Dei vlla ex parte. Licet enim caput pedibus, & rector plebe ob officia mutua neceſſariò indigeat, *vt non ſit ſchiſma in corpore, ſed pro inuicem ſolicita ſint membra:* tamen non poteſt aut vnumquodq. membrum ſeorſum, aut omnia ſimul præter caput, vnius capitis honorem, ac in gubernādo poteſtatem ſibi, abſq. eiuſdem capitis iniuria, vendicare. Aliud eſt enim officiū præſtare, aliud præſidere. Officio pedum & auxilio caput etiam indiget, ſed pedes nō tantùm communi officio & auxilio capitis, verùm etiam moderatione eius ac præſidētia opus habent, quod nō eſt officium vulgare, ſed eximium, & vnius mentis proprium. Ratio igitur auxiliȷ, non autem præſidentiæ, per totum Eccleſiæ corpus communis eſt. At in omni Democratia plebs etiam infima quarundā rerum cognitionem vnà cum Patriciȷs & Senatoribus iure publico habet. Nam plebs tam Athenienſis, quàm Romana, æquè ac Senatus, aut Equeſtris ordo, ius habebat iubēdi & antiquādi leges, & iudicia publica in grauiſſimis quibuſq. cauſis exercendi: habebat igitur plebs ipſa publicam adminiſtrationē in populari ſtatu. At in Eccleſia Dei nihil tale publice ac ſuo iure adminiſtrare poteſt Chriſtiana plebs, quia nec ſcientiam habet, nec poteſtatem vel ſe vel alios

1. Cor. 12.

Vide Plutarchum in Solone.

regendi, cùm sit instar agnorum & ouium, quæ ita rectore indigét, vt nec seipsas, multò minus Pastores suos regere possint. Verùm de tota hac te audiamus doctissimum Gregorij Nazianzeni Commentarium: *Ordo* (inquit) *in Ecclesijs constituit, vt alij oues sint, alij Pastores, alij præsint atq. imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quoddam corporis membrū ad totius Ecclesiæ coagmentationem, & ornatum, vtilitatemq. subditorum, vel Præfectorum. Et quemadmodum in corporibus licet membra inter se abrupta atque distracta non sint, verùm tota illa congeries vnū corpus sit ex diuersis membris conflatum; non tamen eadem est omnium vis atque facultas (tametsi alioqui ad beneuolentiæ concordiaq. necessitatem, honorisq. parē in dispa-ribus rationem, alia aliorum opera ex æquo indigeant: Neque enim oculus incedit, sed viam demonstrat: nec pes prospicit, sed ingreditur ac loca permutat: nec lingua voces accipit, id enim aurium munus est, nec rursus auris loquitur, quod linguæ officium est: Et naris quidem odorum quæ olfactu sentiuntur, organum est: guttur autem, sicut Iob ait, cibos degustat: manus porro dandi atque accipiendi instrumentum est: mens denique omnibus præest, atque imperat, nimirum à qua vis sentiendi proficiscitur, & ad quam sensus omnes tendunt & referuntur) ad hunc quoque modū apud nos, hoc est, in communi Christi corpore, res se habet. Omnes enim corpus vnum in Christo sumus, singuli autem Christi, atque alij aliorū membra. Alij enim dominātur & præsunt, alij parent & reguntur. Et quāquam eadē non sit vtrorumque actio (nisi quis idem esse contendat præesse, quod parēre) fiunt tamen vtriq. in vnū Christum ab eodem Spiritu constructi atque compacti. Ac rursus quemadmodum inter eos qui subsunt, permagnū discrimen reperitur, vt qui & doctrina, & vsu atq; exercitatione & ætate inter se distent; eodē modo inter Præfectos quoq; nō parua differentia est.* Hæc Nazianzenus.

> In oratione de moderatione in disputationibus servanda. Alius caput, alius pes.
>
> Opera membrorum mutua est, non præidentia.
>
> Iob 14. Sola mens præest.

Vt autem propius ad rem ipsam intremus, atque ad secundam huius orationis partem accedamus, animaduertendum est, nos iam agere non de particulari alicuius ciuitatis, verùm de communi totius militantis Ecclesiæ gubernatione. Quæ cōmunis gubernatio, si ad vniuersum populum iure diuino spectat: certum est, per annos mille quingēros aliquam talem occasionem sese interdū obtulisse, vt oportuerit ad summū hoc Tribunal perueniri. Quæro igitur ab Aduersarijs, an vllum tēpus proferre queāt, in quo vllius cōmunis causæ cognitionem dijudicationemq; populus Christianus in se susceperit? Fuitne vnquā in locum aliquem ob eiusmodi causam euocatus? Congregatúsne est aliquādo? An positæ sunt illi Sedes iudiciariæ? An suffragia tulit? An ad sententiam vltimam peruenit? An secuta est executio? Vbi hoc factū est? Quo seculo? Quibus Imperatoribus? Quo moderante? Quòd si nihil tale actum est vnquam: nonne frustrà prætexitur à Christo institutum, quod nullo modo per tot secula in vsum aliquem fuerit deductum? Aut est quippiam in toto regno cælorū (quod est Ecclesia) maioris ponderis & momēti, quàm totius mystici corporis Christi publica gubernatio? Quomodo igitur Ecclesia dicitur in commune à populo Christiano gubernari, cùm totus populus nunquā hactenus quippiā tale fecerit, per quod iurisdictionē hanc suam orbi Christiano testatam redderet? Nec hoc dico, quasi velim vniuersum populū de omnibus locis in vnum conuenisse. Nam sufficeret, vel paucos nomine aliorum comparuisse: modò tamen vocarentur omnes, nec vllus qui se obtulisset, excludi posset: nullaque regio, ciuitas, oppidum, ecclesiaue sic prætermitteretur, quin suffragiū suum per Legatū aliquem ex ea Orbis terrarū parte missum, interposuisse censeretur. Hoc verò tantum à veritate atque ab vsu omni abest, vt nihil tale vel tentatum vnquā fuisse acceperimus. Testatur quidem Eusebius, Constantinū Imperatorem Cōcilium generale (tanquam quendam Dei exercitum institueret) in vnum locū coëgisse. Sed quid? An vniuersum populum Christianum eò vocauit? Aut vt suo nomine Legatos mitteret, præcepit? Nihil minus. *Episcopos* (inquit Eusebius) *vndiq. per litteras honorificè seriò accitus. Atq. vna ciuitas eos omnes, tanquā maximā Sacerdotū coronā ex multiplici nitidorū flosculorū varietate contextam, excepit.* Consentit cū Eusebio Rufinus sub his verbis: *Constantinus ex Sacerdotum sententia apud vrbē Nicæam Episcopale Concilium cōuocat, ibiq. Arrium, trecentis decem & octo Episcopis residentibus, adesse iubet, ac de eius propositionibus & quæstionibus iudicari.* Ecce nō populus, verùm Episcopi sunt cōuocati. quod idē in omnibus postea Concilijs factitatū esse, nemo in historijs Ecclesiasticis versatus ignorare potest. Episcopi verò quid aliud sunt, quàm Optimates populi? At si cognitio illa vel æquè spectabat ad plebē, ac ad Episcopos, vel ex vlla omnino parte ad plebē spectabat: qui factū est, vt negligeretur plebs vniuersa? Nā si dicas, eā non per se, verùm per Episcopos suos comparuisse: eodem modo dicas, plebem non per se, verùm per Episcopos suos Ecclesiam Dei regere. Cùm enim Episcopi Concilio assuerint, nō plebis nomine, verùm suo iure tanquam Optimates Reipubl. Christianæ: aut alij doceantur plebis nomine ad Synodos missi, aut doceantur Episcopi duplices in Synodis partes obiuisse, vnā suo, aliā plebis nomine. Qui autē aliorum nomine Synodis affuerūt, eorum nomine quorū Legati erāt, subscribere solebāt. Ita Victor & Vincētius Presbyteri vrbis Romæ dicebant, *se Nicænæ Synodo subscribere pro venerabili viro Papa & Episcopo suo Seluestro.* Idemq. aliorū Episcoporū Legati fecerunt.

> De vita Cōstantini lib. 3. c. 6.
>
> Rufinus lib. 9. cap. 1.
>
> In 1. Tomo Concil. sub fine Concilij Nicæni.

cerunt. Dic mihi igitur, an vllus vnquã Primas pro plebe suæ Prouinciæ, aut Episcopus pro
suæ Diœcesis vel ciuitatis plebe subscripserit. Percurre veteres Historias, & acta Conciliorũ
omniũ: nihil tale factum reperies. Pro Episcopis verò alicuius Prouinciæ aut regionis, alios
eiusdẽ loci Episcopos cõparuisse, nõ ignoramus. Nã Patres in secũda Synodo Generali apud
Cõstantinopolim cõgregati, *cùm à Damaso Põtifice Romano vrgerẽtur, vt Romã se conferrent,* Theodoret. in lib. 5. c. 9.
*inter alias causas cur id facere nõ possent, hãc attulerũt: propterea quod per eiusdẽ Damasi litteras ad
Theodosiũ Imperatorẽ scriptas ita essent euocati, vt ad iter dũtaxat Cõstantinopolim vsq. faciendũ se
præpararẽt. Atq. de hoc vno* (inquiunt) *Cõcilio celebrando consensum Episcoporũ, qui in Prouincijs
manserunt, vnà nobiscũ attulimus.* Qui ergo ad Synodos cõuenerunt, *Episcoporũ qui domi re-
manserãt, consensum vnà secũ attulerũt.* Verùm de plebis cõsensu vel domi per Episcopos no-
minatim petito, vel in Synodos allato, quis vnquã legit, aut quis audiuit? Quod certissimum
indiciũ est, nihil vnquã negotij (saltẽ suo iure) cuiquã de plebe cũ Concilijs aut Prouinciali-
bus, aut Generalibus extitisse. Nam quæ rario cogeret, vt plebs tota Christiana in Cõcilijs
generalibus vnà cũ Episcopis per Legatos suos præesset, eadem cogeret, vt in Prouinciali-
bus Concilijs plebs illius Prouinciæ pet aliquos ipsius nomine delegatos adesset. Nunc autẽ
cùm nihil tale sit factũ, meritò dicimus, nullum tale ius plebis in Ecclesia Primitiua cogni-
tum fuisse. Nam cùm nihil minus latêre possit, quàm ipsa Ecclesiæ præfectura, quæ omniũ
se oculis exponit: si Christiana plebs gubernationẽ aliquam suo iure olim consecuta esset,
nunquã potuisset illa res latêre, aut in omnibus, quæ vspiã extant, Historijs prætermitti. O-
mittamus alia Concilia: Illud primũ, & antiquissimũ, quod ab ipsis Apostolis celebratũ est,
vtrum plebẽ Christianam vnà cũ Episcopis & Presbyteris iudicantem ac definientẽ vidit?
Audiamus quid sacræ Scripturę in ea re cõmemorent. Primùm *Paulus, & Barnabas, & qui-* Actor. 15.
dam alij ascenderunt in Hierusalem. Ad quos tandẽ? An ad vniuersam plebẽ? *Ad Apostolos* (in-
quit Lucas) *& Presbyteros.* Ascenderunt ergo ad Apostolos & Presbyteros, & tamen nõ so-
lum ab illis, verùm etiam *ab Ecclesia*, id est, à tota fidelium multitudine suscepti sunt. Susci-
pere enim Legatos, qui ob causas Ecclesiasticas mittuntur, cùm hoc non ad iurisdictionem
Ecclesiasticam, verùm ad officiũ vrbanitatis spectet, æquè ad omnes extẽdi potest. Deinde,
Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de verbo hoc. Per Seniores autem intelliguntur Pa-
stores populi, & Presbyteri tales, cuiusmodi Timotheus erat, *cui data est gratia per Prophetiam* 1. Tim. 4.
cum impositione manuum Presbyterij. Sic enim Presbyterorum & Seniorum nomen sub no-
uo Testamento accipi abunde constat ex illis Petri verbis: *Seniores ergo, qui in vobis sunt, ob-* 1. Pet. 5.
secro cõsenior & testis passionũ Christi, pascite qui in vobis est gregem Dei. Atque etiam Ioannes
Apostolus ita de se scribit: *Senior electæ Dominæ*, &c, *Senior Gaio charissimo.* Ad Apostolos er-
go & Presbyteros ascendebatur. *Apostoli & Presbyteri conuenerunt videre de verbo hoc.* Nam
alij etiam fideles conuenerunt quidem, *sed non vt viderent*, aut iudicarent de re proposita,
sed tantùm vt audirent Apostolorum sententias, & ita fidem suam confirmarent. *Cùm enim* Actor. 15.
*magna conquisitio fieret, surgens Apostolus Petrus dixit: Quid tentatis Deum, imponere iugum su-
per ceruices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus?* Quis verò post
Petrum locutus est? Vtriq. *Barnabas & Paulus Apostoli.* Quis deinceps? An quispiã de plebe?
Nihil minus. *Tacuit enim omnis multitudo, & postquam tacuerunt, respõdit Iacobus, dicens: Ego
iudico* (id est, inquit Chrysostomus, *cum potestate dico*) *non inquietari eos qui ex Gentibus cõuer-
tuntur ad Deum, sed scribere ad eos*, & quæ sequuntur. *Tunc placuit Apostolis & Senioribus cum
omni Ecclesia, eligere viros ex eis & mittere Antiochiam.* Ecce eam sententia de causa fidei di-
cenda est, eam soli dicunt Apostoli, quorum in loco iam Episcopi successerunt. *Omnis autem
multitudo tacuit.* At in eligendo viros qui Antiochiam mittantur, ne plebis quidem consen-
sus prætermittitur. Hinc discimus, in his quidem quæ facti sunt, multũ omnino plebi olim
concessum esse: in his autem quæ ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, nihil eidem
plebi esse delatum. Licuit plebi *suscipere venientes Legatos*, licuit *adesse in Concilio*, licuit ad
eorum legationem *suffragari*, quos à Concilio ad rei decisionem promulgandã mitti opor-
tebat. Verùm in ijsdem Concilijs dictionem sententiæ, in rebus præsertim Ecclesiasticis,
olim plebi permissam fuisse, id prorsus negamus. Nisi enim plebs in Concilijs iudiciũ suum
interponat, nihil video, cur per suam in illis præsentiam Ecclesiæ regimen vlla ex parte su-
stinere existimetur. Ita enim iudicijs interesse, vt in ijsdem nullum dicendæ sententiæ ius
tibi sit, hoc nihil aliud est, quàm te priuari loco adesse, tuo ipsius facto declarare.

Cæterùm vt quod præterea in isto Apostolorũ Cõcilio animaduersione dignum est, non
omittamus, illud in primis obseruo, reliquã plebem, quæ in alijs regionibus agebat, ne voca- Nota.
tam quidẽ fuisse ad hãc Synodum. Neque enim Christiani omnes ex Epheso, Galatia, Co-
rintho, aut ex alijs vrbibus vicinis ad Synodum accersiti sunt. Cur ita obsecro? Nisi quia
non erat necesse, vt omnes Christiani conuocarentur. At si omnium erat cognitio, saltem
in eo illata illis est iniuria, quòd non modò non sunt expectati, sed neq. omnino illis deuo-

ciatum est, vt saltē adesse possent, si hoc illis videretur. Apostolos verò plebi Christianæ iniuriam intulisse, nemo sapiens iudicabit. Tātum igitur abest, vt iure diuino aut Ecclesiastico plebs Christiana locū sentētiæ dicēdæ in causis fidei obtineat, vt neq. adesse illā necesse sit. Quòd si iā illud mihi opponas, ne Presbyteros quidē omnes, aut Episcopos fuisse conuocatos, cū tamē Episcopis ius definiēdi, & in Cōcilijs iudicādi tribuamus; audi quid respondeā. Nō minus enim à me stat ista conuocādi Episcopos, quàm illa conuocādi laicos prætermissio. Nā ego neq. Democratiā in Ecclesia esse, (quod ipsa conuocādi laicos prætermissio docet) neq. Optimates supremū gubernationis Ecclesiasticæ locū tenere puto, quod etiā conuocādi Episcopos prætermissiu docet & cōfirmat. Etsi enim tū Episcopi omnes, vt ad Synodū veniant, inuitari possunt, tum quoties adsunt (neq. ob hæresim, aut crimen aliquod grauissimū excluduntur) sententiæ dicendæ ius necessariò habeant; tamen quia primus Ecclesiasticæ gubernationis gradus ex institutione Christi penes vnū Episcopum est: ad Concilij iusti & legitimi (non etiā ad Oecumenici) perfectionē atque adeò solennitatem satis esse dico, vt ille vnus Episcopus cū aliquot alijs Episcopis & Presbyteris rem cognoscat & definiat. Quæ ipsa res Apostolorum factis confirmatur, qui nihil aliud curârunt, quàm vt ad Apostolos ac Presbyteros in Hierusalē, vbi Princeps Apostolorum D. Petrus erat, ascenderent. verùm de his postea. Nunc nihil aliud quærimus, quàm vt ostendamus, plebē Christianam ab omni gubernatione remotam esse. Primum, quoniam sit instar ouium & agnorum, qui neque se, neque alios regere possunt. Deinde, quoniam maior plebis pars scientia & doctrina semper caret, sine qua nullum regimen Ecclesiasticum exerceri potest. Tum autem, quia eum in corpore Ecclesiæ locum tenet, qui parêre tantùm debeat: quemadmodum pedes & crura in corpore humano tantùm parent nec vlla ex parte imperāt. Postremò vsus Ecclesiæ docet, nullum ius plebi esse in causis fidei disceptādis, propterea quòd plebs tota nec vnquā sit ad Synodos conuocata, nec pro se Legatos, qui nomine ipsius subscriberent, vnquam miserit, nec si quando adfuisset, sententiam suam ritè atque ordine interposuerit.

Tertio demum loco superest, vt ostēdam, hoc genus popularis regiminis in Ecclesia Dei constitutū non esse, propterea quòd minus laudabile, ac minus præclarum cęteris gubernationum generibus existit. Nam si profani vrbium conditores, & earum impij atque idolis dediti Legum-latores, nihil magis optauerunt, quàm vt ciuitates ab ipsis creatæ aut constitutæ perpetuò starent ac florerent, ob eamq. causam in ciuitatibus gubernationem atque ordinem posuerunt, quem longè optimum iudicarent: quis dubitet, quin sapientia Dei Patris Rempub. in terris crectura, eandem & optimis legibus, & optimo genere gubernationis muniuerit ac firmârit? Necesse iam vt sit, eos qui Ecclesiam democraticè gubernari defendunt, simul etiam defendere, quòd popularis gubernatio sit humano generi & omnium vtilissima, & longè optima. Tantum verò abest, ne Caluinus id affirmare auderet, vt omnes gubernandi formas inter se conferens, non dubitauerit scribere: *Procliuis est à regno in tyrannidem lapsus: sed non multò difficilior ab Optimatum potestate in paucorum factionem: multo verò facillimus à populari dominatione in seditionem.* Ab ijs igitur quæ mihi Caluinus concedit, ita conclus erim. Christus in sua Ecclesia nō posuit eam regiminis formam, à qua lapsus multò facillimus in seditionem existat, quia *pacis, non dissensionis auctor est*: sed ex Caluini sentētia multò facillimus est lapsus à populari dominatione in seditionē: non igitur posuit Christus in Ecclesia sua dominationē popularem. Et hoc quidem Caluini verbum tantopere aduersatur Lutheranorū sententiæ, vt quid respondere aliud possint, quàm Caluinum falli ac decipi, prorsus nō intelligam. Caluinus verò ipse non fatebitur aliquādo, seipsum in hac re deceptum esse. Quid ergo dicet? Vtiq. se non prorsus popularem dominationem in Ecclesia ponere, sed mixtam ex populari & Optimatum potestate. Ita enim vbique docet.

Institut. c. 20

Primùm ista commixtionis ratio, quam Caluinus excogitauit, abundè ostendit, nullum certum politiæ genus huic homini placuisse: cùm tamē Lutherani apertè fateantur, Ecclesiæ regimen democraticum esse ac populare. Iam verò si Caluinus omnino voluit mixtam ex pluribus formis gubernationē vni alicui formæ præferre, saltem debuit suum illud regimen aut ex omnibus tribus gubernādi formis componere, aut duas meliores formas, ac non dumtaxat duas peiores miscuisse. Ipse autem fatetur, *facilem quidem esse lapsum à regno in tyrannidem, sed facillimū à dominatione populari in seditionem*. Debuit igitur genus aliquod medium ex Regio & Optimatū statu conflasse, propterea quòd ab illis formis non nisi facilem lapsum in contraria vitia esse arbitratur, ac nō prætermisso Regno (à quo fatetur nō nisi facilem esse lapsum in tyrannidē) ad popularem dominationem cum Aristocraria temperandam se conferre, *à qua facillimum in seditionem lapsum esse* concedit. Nam si omnino voluit populo suū quendam locum ac potestatem cōcedere, etiam visibili vnius gubernationi debuit suum locū reliquisse, quod vtiq. si fecisset, non tātopere à vero aberrasset. Omnes enim fatentur, vnius principatum, cui Senatus Optimatum adiungitur, longè pulcherrimum esse

inter

inter homines gubernationis modum. Nũc autem nec vnũ aliquod regiminis genus cæteris omnibus præfert, & cùm plures gubernationũ formas cõfundat, nec omnia tria, ac neq. duo præstãtiora in mixtionem suã adhibet, sed prætermissa Monarchia, quæ (vtpore Dei ac naturæ propria) omniũ dignissima est: reliqua duo ita committet, vt multitudini tamen potiores partes necessariò deferat. Cùm enim plus quidem possit, minus autem plebeijs concedi nõ possit, quàm vt suffragia sua ad id de quo agitur conferant, & suffragia plerumq. ex numero æstimentur, nec aliter ea vnquã in Ecclesia Dei æstimata fuisse doceri possit, necesse autem sit vt plebs numero vincat Optimates: profectò euenit, vt si plebs cum Optimatibus in Ecclesia regenda cõcurrit, prærogatiua semper sit plebis. Etenim quãquam Optimates bonis ac salutaribus cõsilijs populo præeant, tamen cum ad sententias & consensum semel ventum est, illa causa vincet, quæ maiori multitudinis parti probabitur. Quę cùm ita se habeant, frustrà vult Caluinus, Pastores præesse populari electioni, *ne quid vel per leuitatem, vel per mala studia, vel per tumultum à multitudine peccetur.* Quomodo enim ista in populari statu vitari possunt, cùm rei summa non penes illos qui præsunt, sed penes ipsum populum sit, cuius pars maior & leuis semper est, & plerumque in peiora procliuis?

Graue D. Chrysostomo visum est, vt Magistratus aliquis populo seruiat, vel solũ captandæ gloriæ causa. *Si enim ab eodẽ Magistratu, quid populus sit, percõtaberis: quiddã (inquit) tumultus perturbationisq́. plenũ, è stultitia maiori ex parte cõstans, atque temerè cõpositum, ad instar fluctuum maris, varia & pugnante sententia sæpenumero iactatum. Qui igitur sub eiusmodi domini seruitio premitur, nõnne omniũ est sanè miserrimus?* Hæc Chrysostomus. Quòd si vir tã sapiẽs miserum illum & seruum iudicauit, qui solùm ob aurã popularem captandam, populo seipsum priuatim subijcit, propterea quòd populus perturbationum plenus est, atque è stultitia maiori ex parte constat: quid de illo dicturus esset, qui regimẽ ipsius Ecclesiæ populo subijciendum prædicaret? Nõnne illum & seruum, & stultũ iure assereret? Nam si populus, etiam cùm non sedet ad Reipub. gubernacula, tamen ex ipsa vi multitudinis in animos non æqualium modò, sed etiã magistratuum suorum ita dominatur, vt eos ad studia vulgi effusis sumptibus venanda pelliciat: quid faciet hæc bellua, si in Regio etiã solio collocetur? Quàm tũc arrogans, quàm seditiosa, quàm incõstans & vana euadet? Dicant sapiẽtes quicquid ipsis videbitur, suadeant, dissuadeant, minentur, blandiantur: si tamen semel concesserint iuris aliquid in re statuenda populo cõpetere, præterquã quòd nõ deerunt vnquã Pastores, qui ambitione aut auaritia ducti, sub specie honesta populo peiora quæque amplectẽda proponãt: etiam ipse populus partim non intelligens rei grauitatem, partim gratia & studijs delinitus, partim libidine & impetu cõmotus id faciet, quod ex ipsius aut cõmodo, aut cupiditate futurũ apparebit. Itaq; illud in Christiana Repub. eueniet, quod sapientissimi quique in ipsis gentilium ciuitatibus vituperandũ meritò iudicabant. Etenim Anacharsis professione Philosophus, natione Scytha, cùm interfuisset concioni Atheniensiũ, quorum status erat popularis, vidissetq́. grauissimos viros in hanc illãmue partẽ suadere, populum verò decernere: ad Solonem conuersus, *admirari se dicebat, quòd apud Græcos viri sapientes dicerent, stulti verò iudicarent.* Eleganter sanè per ipsius naturæ lumen animaduertit, plus sapientiæ in illis requiri, ad quos decernẽdi & statuẽdi potestas, quàm in illis ad quos suadẽdi officiũ pertineret. Satis enim est vt is qui suadet, probabiliter in vnã partẽ dicat. Oportet verò vt is qui decernet, vtramq. partẽ nõ tantùm probabili, sed vera etiã ratione dijudicet, sciatq́. præsertim in causa fidei aut morũ, quid vel amplectendũ sit, vel euitandũ. At longè maior populi pars tantũ ab isto acumine abest, vt vix nouerit verũ videre, quando à sapiente viro clarissime proponitur, & ante oculos omnium constituitur: id quod (omisso Anacharsi) à Philosopho Christiano confirmatum audiamus. Is erit D. Augustinus omnium ferè Theologorum sapientissimus, qui ad Honoratum Manichæum de vtilitate credendi scribens, quodam in loco sic habet:

Nemini dubium est, omnes homines aut stultos, aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos aut ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deiq́. firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita moresq́. cõgruentes: cæteros autem, cuiusque modi artibus inertijsq́. affecti sint, quolibet victu probãdi siue improbãdi stultorum in numero deputauerim. Quæ cùm ita sint, quis mediocriter intelligens, non planè viderit, stultis vtilius atque salubrius esse, præceptis obtemperare sapientium, quàm suo iudicio vitam degere? Nam factum omne si rectè factum non est, peccatum est. Nec rectè factum esse vllo modo potest, quod non à recta ratione proficiscitur. Porrò recta ratio est ipsa virtus. Cui autem hominum virtus, nisi sapientis animo præsto est? Solus igitur sapiens non peccat. Stultus ergo omnis peccat, nisi in his factis in quibus sapienti obtemperauerit: à recta enim ratione talia facta proficiscuntur, nec, vt ita dicã, dominus sui facti stultus existimandus est, cum est tanquam instrumentum ministeriúmq. sapientis. Quare si omnibus hominibus non peccare, quàm peccare melius est: melius profectò stulti omnes viuerent, si serui possent esse sapientium. Atque hoc si in rebus minoribus, vt in mercando vel colendo agro, in

In Ioan. Homil. 3.

Plutarchus in Solone.

De vtilitate credendi c. 12.

Stultis vtilius est obtemperare.

Stultus non est sui facti dominus: non ergo iudex.

Argumentatio Augustini etiam in religione valet.

vxore ducenda, in suscipiendis educandisq. liberis, in ipsa deniq. re familiari administrãda expedire nemo ambigit, multò magis in Religione. Nã & res humanæ propriores ad dignoscendũ sunt, quàm diuinæ: & in quibuscũque præstãtioribus & sanctioribus (rebus) quò magis eis obsequium cultũmq. debemus, eò sceleratius periculosiusq. peccatur. Nihil igitur nobis restare amodo vides, quamdiu stulti sumus, si nobis vita optima & religiosa cordi est, nisi vt quæramus sapiẽtes, quibus obtẽperado dominationẽ stultitia neq. ita multũ sentire, dũ inest nobis, & euadere aliquãdo possimus. Ex hac D. Augustini grauissima disputatiõe facile addiscimus, & quàm pauci verè sapiẽtes inueniãtur, & qui sapiẽtes nõ sunt, quàm lõgè ab omni dominatione arceri debeãt, etiã in causis ciuilibus, ac multò magis in ijs quæ Religionis sunt. Nec est quòd quispiam opponat, Spiritũ Dei etiã in mulieres & pueros effusum esse. Hoc enim & nos fatemur: eãsq. mulieres, & eos pueros in numero sapientiũ habemus. Verùm vnde cognosces quis ille sit cui spiritus præ cæteris donetur? Hoc enim est quod Augustinus mox inuestigat, cùm ait:

Ibidem c. 13.

Difficillimã oriri quæstionẽ, quomodo stulti sapientẽ inuenire possent, cùm nomẽ sapientis & pleriq. ex obliquo sibi vẽdicẽt, & tamẽ de rebus ipsis, quarũ cognitione cõstat sapiẽtia, ita inter se dissentiãt, vt aut nullũ eorũ, aut certũ vnũ necesse sit esse sapientẽ. Quid ergo est? *Huic* (inquit Augustinus) *tam immani difficultati quoniã de Religione quærimus, Deus solus mederi potest.* Is igitur quo pacto medicinã illã adhibuit? Respondet Augustinus:

Ibidem c. 14.

Christus afferens medicinam, miraculis conciliauit authoritatem, authoritate meruit fidẽ: fide contraxit multitudinem: multitudine obtinuit vetustatem: vetustate roborauit Religionem, quam non solùm Hæreticorum ineptissima nouitas fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veternosus error violenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret.

Christus igitur per miracula sua sibi authoritatẽ ac fidem apud turbas conciliauit, qua semel parta, Discipulis etiam ipsius, partim quòd à Christo mittebantur, partim ob miracula quę ipsi fecerunt, & ob sanctissimã ipsorum vitã credebatur. Discipulis Christi mox alij, ac deinceps alij tamdiu successerũt, donec ipsa iã vetustas instar miraculi esset. Verùm vt Christus ipsa Dei sapientia fuit, sic post illũ nihil Apostolis ipsius, nec post illos aliquid Apostolorũ successoribus sapientius aut in Ecclesia esse, aut ab hominibus cognosci potest. Ad hoc enim nõ cuilibet de turba, sed paucis potissimùm & miraculorũ & linguarũ dona concessa sunt, vt cæteri scirent, per illorum sapientiã imperitę multitudinis turbam esse moderãdam. Ex quo apparet, minimè omnium debere populum Christianũ præesse, cùm omnino ei expediat non dominari, sed obedire etiam in profanis negotijs: quantòque magis in sacris & Ecclesiasticis? Et quia semel in Augustini grauissimã authoritatem incidimus: à quibus ille sapientiam istam petendã iudicauerit, attendamus. Nam vt nunc docuit, longè maximã hominum partem stultorũ numero habẽdam, & solam esse authoritatem quæ stultos mouet, authoritatem verò miraculis primùm conciliatã, ac deinde sequẽtium multitudine & temporis vetustate firmatã esse: sic in eodem libro declarat, *huius multitudinis Primates quærẽdos esse*, vt ab his potius de sacris litteris aliquid discatur.

Ibidem c. 14.

Qui Primates (inquit) *si nõ essent, discendum omnino esse nescirem.* Ita, quanquã ipsa multitudo fidelium multũ momenti ad fidem de aliqua re faciendã afferat, sapientia tamen Dei, quæ authoritatẽ fidei Christianæ per multitudinem credentiũ attulit, multitudinẽ per *Primates ipsius* & ad fidem perduxit, & in Ecclesia tenuit. Vnde alibi Augustinus manifestè affirmat, *paucos spiritales in Catholica Ecclesia ad*

Contra epist. Fundam. cap. 4.

sincerissimæ sapientiæ cognitionem peruenire. cæterã (inquit) *turbam nõ intelligendi viuacitas, sed credẽdi simplicitas tutissimã facit.* At certè si regimẽ vniuersalis Ecclesię penes populum esset, oporteret ipsam multitudinẽ tanta viuacitate intelligẽdi pollere, vt Primates suos instruere ac docere posset. Par enim est, vt qui summũ in Ecclesia locũ tenet, summũ etiã scientię donum possideat: vt possit rationẽ de ea fide reddere, quam à tota Ecclesia retinendam pro authoritate dominationis suę asserit. Verũ vt breuiter ista concludã, prętérquã quòd nulla scripturarũ authoritas producitur, in qua Christus populo Christiano suã Ecclesiã cõmisit: præterquã quòd Christianus populus nunquã ab Ecclesia primũ instituta in vnũ locũ, aut per se, aut per Legatos suos cõuenit, vt regiminis sui specimen in cõmune ederet: prętérquã quòd hoc genus regiminis & plenũ tumultu, & malè ex duobus rantũ, ijsq. minus pręclaris generibus cõmisceretur: etiã status popularis à natura ipsa lõgissimè recedit, quæ vbiq. primarũ, & non multitudinis dominationẽ & instituit, & amplectitur. Neq. verò aut Angeli, aut cæli, aut stellę, aut Patriarchę, aut Iudæi à maiore multitudinis parte regebãtur, aut ipsæ Gentes tam approbârunt popularẽ statũ, quàm Regiũ, qui etiã status à Deo Monarchias ingẽres ob totius mundi bonũ erigente supra omnes alios cõmendatus est. Vt mirer quod exemplũ aut Dei, aut naturæ sequãtur, qui velint Ecclesiã à bellua multorũ capitũ regi. Sed si veritatẽ amamus præ odio primatus Romani, ad hanc cæcitatẽ detrusi sunt. Cũ enim illũ principarum, qui tam clarè in Petro institutus, & tã manifestè in Ecclesia Romana propagatus est, omni ratione oppugnandũ susciperent, omnia etiã absurdissima dicere maluerunt, quàm vt aliquid cõtra vnius primatũ nõ dicerẽt. Sed nũc argumenta illorũ audiamus, ne se inaudita causa condemnatos querantur.

Rationes

Rationes eorum confutantur, qui statum & gubernationem Ecclesiæ Christi volunt esse popularem.

CAPVT VIII.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm Ecclesia (secundùm Illyrici mentem) non quemuis confusum populi conuentum (vt agnra) sed ordinatum & per classes suas distinctum, maximè apud Athenienses significet: Apostoli nomen Ecclesiæ in vsum assumpserunt, vt ostenderent, politiam Ecclesiæ esse quidem Democraticam, non tamen confusam, verùm ordinatam.

RESPONSIO.

QVID afferũt isti homines præter sua placita, cur Apostoli, quando nomẽ Ecclesiæ in vsum assumebãt, ad Atheniẽsiũ præcipuè cœtus atq. instituta respicerẽt? Scilicet Hebræi homines, nec aliũde ferè quàm à Spiritu sancto per miraculũ edocti, dederunt opera, vt scirẽt quo verbo populus Atheniẽsis cœtus suos, vel confusos, vel ordinatos distingueret. Quãtò rectius iudicabimus, Apostolns hoc ipsum *Ecclesiæ* nomẽ à Septuaginta duobus Interpretib. accepisse? Cùm enim sacras litteras gẽtibus Hebrææ linguæ ignaris tum in cõcionibus exponerẽt, tum descriptas traderẽt; necessariò illas in Græca lingua, vt à Septuaginta Interpretibus ante aliquot secula cõuersę fuerãt, & ipsi legerũt, & gẽtibus legẽdas tradiderũt. Apud Septuaginta verò Interpretes quanquam Synagogæ nomẽ multò frequẽtius quàm Ecclesię reperiatur, tamẽ nõ raró etiã Ecclesię vocabulũ occurrit. Verbi gratia: In libro *Deuteronomy* quater apud Septuaginta Interp. Ecclesiæ nomẽ eodẽ in loco legitur. Vbi certè nõ significat popularẽ aliquẽ statũ, sed eũ potius, qui sub vnius Moysis principatu degebat. Sic etiã cùm Saul Israëlitici populi Rex esset, Dauid de populo sub illius principatu agẽre dixit, *γνώσε) πᾶσα ἡ ἐκκλησία αὕτη, cognoscet vniuersa Ecclesia hæc, quia nõ in gladio, nec in hasta saluat Dominus.* Et postea: Cùm Salomõ Rex benediceret populo in dedicatione tẽpli, Septuaginta frequentẽ populi sed maximè Seniorũ conuentũ per nomẽ Ecclesiæ expresserũt, dicẽtes: *Omnis Ecclesia Israël stabat.* Ecclesiæ igitur appellatio non repugnat statui Regio, sed conuentũ populi significat, siue is cõuentus sub Rege, seu etiam sub Optimatibus celebretur. Ac tametsi quò quisq. cõuentus magis ordinatus est, eò laudabilior sit: tamẽ Ecclesię nomẽ ad cõfusum etiã conuentũ à Diuo Luca in Actis Apostolorũ describẽdis accõmodatur. *Et erat* (inquit) *Ecclesia cõfusa.* Nihil ergo solidi ex Ecclesiæ vocabulo ad stabiliendã populi Christiani Democratiã cõcluseris. Quinimò cùm *Ecclesia* primùm *ab euocãdo* sit denominata, cumq. & is qui nos euocat, *Deus vnus* existat, & is per quẽ nos euocat, vnus Christus sit, & modus quo euocamur, *vna sit fides*, & nexus quo euocati cõiungimur, *vnũ sit corpus, vnus spiritus, eadẽ charitas, vnáq. spes vocationis nostræ*, & finis quò tẽdimus, vna sit æterna vita: rectius meo iudicio dixeris, per Ecclesiæ nomen statũ eũ in quo vnus sit Princeps, designari. Nã omnis Ecclesiæ ratio ab vno Principe profluit, vno vinculo cõtinetur, & in vnũ finẽ destinatur. Cùm verò tã Synagogæ, quàm Ecclesiæ nomẽ apud Septuaginta Interpretes in vsu fuisset, Augustinus eã rationẽ attulit, cur noster status Ecclesia potius appelletur, quòd videlicet *Ecclesia ex vocatione, Synagoga verò ex cõgregatione appellctur. Conuocari, magis hominibus conuenit: congregari, magis pecoribus.* Quòd si profani vsus aliqua ratio habẽda est, cũ Iacobo Tusano dicerẽ, *Ecclesiã* propriè apud Athenienses appellari conuentũ [illegible] qui nõ foris sed intus habitãt. Nã quoties ad magnæ alicuius rei spectaculũ homines ex agro accersebãt, illã rẽ Athenienses nõ Ecclesiã, sed *Διάκλησιν* appellabãt. Et sanè magna cum ratione cœtui Fideliũ nomen illud imponitur, quod ciues illos ac domesticos, nõ autẽ rusticos & peregrinos esse designet. *Sumus enim iã nõ hospites & aduenæ, sed ciues Sanctorum & Domestici Dei.* Verùm vt Sancti iã facie ad faciẽ Deũ in cælo videntes potissima pars Ecclesiæ sunt, neq. tamẽ propterea reguntur à seipsis populariter, sed regio & monarchico vnius Dei Principatu gubernãtur: sic altera Ecclesię pars, quæ adhuc in terris agit, potiorẽ suã partẽ, quæ in cælis agit, quantũ potest imitãs, non populariter, sed ab vno Pastorum Principe gubernari debet.

Deuter. 31. — 1. Reg. 17. — 1. Reg. 8. — Actor. 19. — Philip. 2. — August. in inchoata expositione epist. ad Rom. an. — In Lexico Tusani sub verbo Ἐκκλησία. — Ephes. 2.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Pergit Illyricus in illo suo cõmento: & vniuersam rationem Ecclesiasticæ politiæ describens, eã dicit esse Democraticam quidẽ, verùm ordinatã, *vt quæ habeat suũ regem Christum, & suam Aristocratiã Doctorum, ac præcipuorũ membrorum, quem ordinem aut harmoniam etiam Paulus, Rom. 12. & 1. Cor. 12. & Ephes. 4. describit.*

RESPONSIO.

Quid Paulus in duodecimo capite tã Epistolæ ad Romanos, quàm prioris ad Corinthios, itemq. in quarto ad Ephesios sibi voluerit, iam antè declarauimus. Etenim cùm in illis locis ecclesiã corpori humano similẽ esse dicat, nec politia corporis humani aut animalis cuiuspiã sit democratica, verùm regia & monarchica, vtpote in qua principatus penes vnũ est, siue id cor, seu cerebrũ existat: eũq. si rationẽ, quę potissima hominis pars est, cõsideremus, membra corporis omnia sic ei subsint, vt nullo modo ad cõmunẽ corporis gubernationẽ illa cõcurrãt, sed vniuersa regãtur ab vna mẽte ac ratione, quæ sola præsidet: quis nõ eodẽ modo politiã corporis Ecclesiastici diuinitùs ita ordinatã esse dicat, vt vnus in ea primas teneat, cætera verò

ra verò mẽbra, secundũ quod vel nobiliora, vel ignobiliora sunt, sic magis aut minus de principatu capitis vnius participẽt, cùm interim omnia vni potissimũ Principi obediãt? Deinde in his Illyrici verbis id summa reprehẽsione dignũ esse nõ dubito, quòd dũ Ecclesiæ politiã ex Christo, ex Optimatibus, & ex tota plebe Christiana cõstare vult: interim Christianorũ plebem infimam ipsi Christo parẽ in aliqua saltẽ gubernationis parte facit. Nisi enim in aliquo ciuitatis negotio tantũ efficiat plebs, quantum non modò Pastores alij, verùm etiã ipse Rex Christus: frustrà status Ecclesiæ vocatur popularis. Neq. verò vllã puto Rempub. (quæ saltẽ rectis legibus aut moribus regeretur) aliquando extitisse, in qua gubernandi ratio non fuerit aliquantulũ mixta. Quis enim Rex bonus caruit vnquã Senatu suo? Porrò Senatores quid aliud sunt, quàm optimates? Aut qui optimates vel in constituendo Magistratu, vel in tributis exigẽdis, vel in rogandis legibus, similibúsue causis nõ aliquid saltẽ loci plebeiis reliquerũt? Quemadmodũ igitur Monarchia vel Regnũ vocatur, non solum vbi optimates aut plebs nihil omnino possunt, verùm etiã vbi Rex plus illis potest; & quemadmodum status Optimatũ appellatur, non vbi vulgus ab omni actione publica prohibetur, verum vbi summa rei paucis Principibus potissimùm administranda committitur: sic popularis status erit, non vbi Rex aut Nobiles nihil possunt, verùm vbi plebs in aliqua saltẽ gubernationis parte
Vide T. Liuium Decadis 1. lib. 1. aut plus illis, aut certè non minus potest. *Iudicauit populus Romanus de perduellione etiam sub Regibus, si quis à Duumuiris ad populum prouocasset*: nec tamen propterea is status dicebatur esse popularis. In omni enim mixto statu id potissimùm attenditur, quod cæteris partibus antecellere videtur. Quid ergo sibi voluit Illyricus, quando politiã Ecclesiæ *ex Christo velut summo Rege, atque ex Doctoribus & præcipuis mẽbris velut Optimatibus constantẽ*, nihilominus popularem appellauit? Fac nonnullas causas ad plebis nõ minus, quàm ad Optimatũ cognitionem pertinere. An tamen quisquam vsque adeò desipit, vt in illis ipsis causis plebẽ, atque etiam Optimates plebi adiunctos, nõ minus quàm Christum efficere putet? Si plebs atque Optimates cũ Christo in vlla parte administrationis ex æquis partibus cõcurrunt, concedo statum Ecclesiæ ex illa parte popularem dici posse. Verùm si nihil omnino proferri potest, in quo plus infinitis partibus soli Christo, quàm toti præterea populo tribuendum non sit: quomodo tanta erit in vlla re plebis atque Optimatum facultas, vt status Ecclesię vniuersus potius à populi administratione, quàm ab ipsius Christi Principatu nominetur? Cur nõ potius, quia quicquid populus Dei habet, Christi dono habet: ad honorẽ Christi Regis nostri dicimus, Reipub. Christianæ statum aut nõ nisi regium, aut certè magis regiũ esse, quàm popularem? An id fortè intellexit Illyricus, inuisibilẽ Ecclesiæ Dei politiã ab vno Rege Christo pendẽre: visibilẽ verò à toto populo Christiano? Nam si hoc ipsum nõ sensit, blasphemè nimiũ de Christo sensit, cui plebẽ in vlla parte gubernandi adæquauit. Si ergo Christũ inuisibili, populũ visibili modo præesse vult: cur quæ dissimilia erant, simul in oratione suã coniunxit? Cur visibilẽ gubernatorem cũ inuisibili, mortalem cũ immortali confudit? Duplicẽ igitur politiã Ecclesiæ Illyricus ponat necesse est: vnã inuisibilem & regiã, secundùm quam solus Christus omnia per ministeriũ eorum quos ad eam dignitatẽ vocauit, moderatur: alterã visibilem & democraticã, in qua populus totus, hoc est, tam Pastores & Doctores quàm vulgus Ecclesiam Dei ex æquo regit. Omittamus illud *ex æquo*: vt reliqua oratio tam Caluini, quàm Illyrici opinionem confutet. Nam Caluinus plebi minus quidem quàm Optimatibus, sed aliquid tamen necessariò in ratione gubernandi concedendũ existimauit. Ergóne duplicis generis & conditionis, Ecclesiæ regimen est? Aut alia est, quæ videtur foris, & alia quæ intus latet, Reipub. Christianæ forma? Nónne prima statim facie pulchrius, magisque decorũ esse iudicares, si cùm externa politia Ecclesiæ ab illa inuisibili Monarchia Christi profluat, altera potius alteri similis, quàm dissimilis foret? Aut tu aliã Democratiæ tuæ originem edes, præter ipsius Christi Principatũ? Quod ergo generat, nónne potius aliud sibi simile generat, quàm diuersum? Monarchia (inquã) inuisibilis, quæ in Christo iã latet, potius visibilẽ Monarchiam, qua populus Dei regatur, generabit, quàm Democratiã quæ longius etiam à Monarchia, quam Optimatũ status, abest: nisi forte monstri similẽ vis esse diuinam Ecclesiæ Dei gubernationẽ. Quando enim proles non refert imaginẽ & similitudinẽ generantis, iã certè ad mõstri naturã ea res vergit. Quæcunq; autẽ sit ratio & forma Ecclesiasticæ gubernationis, illa nõ nisi proles eius Monarchiæ est, per quã Christus in totam Ecclesiam dominatur. Antequã Filius Dei carnem assumpsisset, in honorem visibilis Monarchiæ suæ
Deuter. 17. adhuc futuræ, Ecclesiã suã non per populũ vniuersum, sed potissimùm per Pontificẽ vnum vniuerso populo visibiliter præsidentem gubernauit. Et tu nunc postquã Christus carnem & assumpsit, & in immortalitatem transtulit, nõ modò vnum Pontificẽ, ac neq. solã Pastorum multitudinẽ visibiliter vis præesse, verùm etiã totam plebem ad visibile Ecclesiæ regimen vocas? Obsecro te, qui ad tempus regit Ecclesiã Christi, nũquid in ea re minister nõ est
1. Cor. 4. æterni Principatus, quẽ solus Christus accepit? *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores*

dispensatores mysteriorum Dei. Nunquid ergo prorsus omnes Christiani aliqua mysteria
dispensant? aut simul omnes Christi sunt ministri? Nunquid omnes aliquo ministerij ge- 1.Cor.12.
nere funguntur? Verùm de his rebus iam antè satis copiosè dictum esse puto.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Iubet Christus eum qui neque fratrem admonentem, neq; duos testes audierit, denun- Matth.18.
ciari Ecclesiæ, velut supremo tribunali. Ecclesiæ verò pars laici & plebs infima sunt. Ha-
bent igitur & illi ius suum in controuersijs cognoscendis.

RESPONSIO.

Cùm Christus iubet peccatorem contumacem Ecclesię denunciari, per nomen Ecclesiæ Matth.18.
publicum aliquod (fateor) Ecclesiæ forum intelligit. Nam primùm, inter eum qui deliquit,
& eum in quem delinquitur, priuatim agi vult, vt famæ delinquentis parcatur: mox autem
si non emendetur, neque ex toto priuatim, neque publicè, verùm media quadā ratione co-
ram *duobus aut tribus testibus* agendum est. Quòd si delinquens neque sic pœnitētiam agat,
prorsus ad publicum iudicium acceditur. Sed quodnam est hoc publicum iudicium? Certè Publicum forum.
illud, in quo Præsules populo adstante causas cognoscūt, & sententiā ferunt. Populū adstare
dixi, non quòd necesse sit, aut singulos de plebe, aut maiorē partem, aut quenquam, præter
eos quorū interest, adesse: verùm quòd nemo arceri facilè possit ab eo loco in quo iudicium
publicum exercetur. Item interesse iurisdictioni quidē plebs potest, præesse non item. Apo-
stolus enim cùm de ciuilibus causis ageret, certos Iudices, etiā minimos quosque *& cōtem-* 1.Cor.6.
ptibiles, potius quàm nullos, *ab Ecclesia constitui voluit*, vt Christiani apud suos potius, quàm
apud infideles iudicarentur, si omnino volebant litigare. Quòd si nō omnis populus in cau-
sis seculi iudicat, sed ij tantùm *qui constituuntur*: quantò minus idē ipsis permittetur in cau-
sis spiritalibus & Ecclesiasticis? Nam vt cùm certi ministri constituti sunt, omnis populus
promiscuè ministrare nō potest: sic postquàm certi Iudices in Ecclesia sunt cōstituti, nullus
præterea debet se huic negotio ingerere. *Vnusquisque* (inquit Apostolus) *maneat in ea voca-* 1.Cor.7.
tione in qua vocatus est. Quid quòd D. Ambrosius cum locum Apostoli, in quo sapientem si Ambros. in 1.Cor.6.
quis est constitui voluit, vt inter fratres iudicet, ita interpretatur: *Ideo fratrem iudicem eligen-*
dū dicit, quia adhuc rector Ecclesiæ illorū non erat ordinatus. quasi dicat: ordinato semel Rectore,
iudicandi potestas penes illum solum existet, donec ipsa Ecclesia ciuiles Magistratus sortita
sit, qui de secularibus causis cognoscāt. Quę omnia D. Chrysostomus probè sciens, hęc ver- Chrysostom. homil. 61 in Matthæum.
ba Christi (*dic Ecclesiæ*) in hunc modū interpretatur: *Dic Præsulibus, & Præsidentibus*. Imò
Illyricus, qui Democratiam supra cæteros vrget, in libro de sermone Scripturarum, dicit:
Nonnunquā Ecclesia videtur significare tantùm ministros Verbi & Sacramentorū, & aliquos Se-
niores & intelligentiores: sicuti Chrysostomus interpretatur dictū Christi, Matth. 18. Dic Ecclesiæ.
Sed tamē potest exponi de toto cœtu vnius loci, cùm ei quid publicè indicatur. Si hæc omnia essent
vera: non tamen conuinceret hic locus, regimen vniuersalis Ecclesiæ ad populū pertinere.
Nam quod de vnius loci cœtu nominatim dicitur, nō vtique cōtinuò pertinet ad omnium
locorum cœtus Ecclesiasticos. Verùm nunc quale est, vt Illyricus à D. Chrysostomi senten-
tia, & ab vsu Ecclesiarum omniū recedat, & suum somnium nobis pro Euangelio obtrudat?
Nam si D. Petrus cognito Ananiæ ac Sapphiræ mēdacio, ac voti violatione, homines casti- Actor.5.
gauit, non expectato vllius præterea consilio vel consensu: itemq́ue si D. Paulus fornicato-
rem Corinthium excommunicauit, nō adhibito in consilium cœtu Corinthiorum (aberat 1.Cor.5.
enim corpore ab illorū cœtu) quid hoc est, quòd Protestātes causarū eiusmodi cognitionem
ad vniuersum cœtū necessariò spectare dicunt? Quasi verò postquàm Christus dixerat, *Dic*
Ecclesiæ, non statim subiecerit, *Quæcunque alligaueritis super terra, erunt ligata & in cælo*: per- Matth.8.
spicuè declarans, nomen Ecclesiæ ad Apostolos tunc, qui soli poterant ligare & soluere, &
ad Apostolorum successores, atque ad eos qui vicem Episcoporum gererent, nunc spectare.
Vnde Ignatius tam pręclarus Apostolicorum temporum, ac eorū quæ in primitiua Ecclesia
gerebantur, testis, affirmat *nihil in Ecclesia Episcopo maius esse, vtpote qui sacra Deo facit pro to-* Ignatius in Ep. ad Smyrnenses.
tius mundi salute. Quòd si nihil in Ecclesia maius Episcopo est, profectò nec ipsius plebis
Christianæ clericorumq. omnium eiusdē Ecclesiæ maius tribunal esse potest. Nam quod
Cyprianus ad Presbyteros & Diaconos scribit, *à primordio Episcopatus mei statuerā nihil sine* Lib.3.epi.10
consilio vestro & sine cōsensu plebis meæ priuata sententia gerere. nónne apertè ostendit, primùm
inter Presbyteros & plebem, deinde inter Episcopū & Presbyteros magnum discrimen in-
tercessisse? Presbyteri dabant consilium, non tamē iudicabant, vel præscribebant præsente
Episcopo. At plebs tantum aberat à præsidentia, vt neq. consiliū quidem, sed tantùm con-
sensum suū impertiret. Nec enim plebis consensum necessariò expectare debebat Episco-
pus: alioqui non dixisset Cyprianus, *se statuisse nihil gerere absque plebis consensu*. Nam eo
verbo docet, licuisse quidem sibi aliud facere, verùm se illa mente fuisse, vt vellet ad eam
rem sese obligare. Interim verò Episcopus, aut de mandato eius alius quispiā, modò aliundè
in causā instructus esset, omnia quæcunque ad Presbyteros, plebémue in cōmune non per-
tinebant,

tinebant, poterat vel ſine Presbyterorum conſilio, vel plebis conſenſu peragere: idq́ue in [Actor. 5. 2. Corint. 2.] *perſona Chriſti*, tam D. Petri, quàm D. Pauli exemplo. Et ſanè fateor, magnæ cuiuſdam tum humilitatis, tum perfectionis fuiſſe, atque adhuc eſſe, vt Epiſcopus omnia cum Presbyteris & grauioribus ex plebe conferat, & cõmunicet. Sed oportet ea quæ conſilij ſunt, ab ijs quæ ſub præceptum cadunt, diſtinguere. Conſilij autem fuit, vt Epiſcopus nihil magnum ſine [In c. 5. prio- ris ad Tim.] Presbyterorum ſenatu ageret. Vnde D. Ambroſius ita ſcribit: *Et Synagoga, & poſtea Eccleſia Seniores habuit quorum ſine conſilio nihil agebatur in Eccleſia. Quod qua negligentia obſoleuerit, neſcio, niſi fortè Doctorum deſidia, aut magis ſuperbia, dum ſoli volunt aliquid videri.* Hæc ille. Siue autem deſidia, ſiue ſuperbia factum ſit, vt Doctores ſoli præſideant: certe D. Ambroſius non dicit omnino illegitimum illicitúmue eſſe, vt ſoli Epiſcopi aut eorum Vicarij præſint Eccleſiaſticis cauſis. Nec ſolos cùm dico, id ita intelligo, velut nulli debeant ipſis adeſſe: verùm quòd neque ſolenne ſit Presbyteros omnes conuocari, neque neceſſarium: modò tamen ij adſint, quorum conſilijs iudex plenè inſtrui queat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

[Actor 14.] Scribit Lucas, Presbyteros Eccleſiæ, Chriſtianorum ſuffragijs electos. Ac Mathias, & ſeptem Diaconi ſuffragio vniuerſi cœtus ad miniſterium vocati ſunt. Et antiqui Patres (vt Cyprianus & Leo) teſtantur, Epiſcopos à laicis electos. Cùm autem eligere Epiſcopos, nonnulla regiminis Eccleſiaſtici pars ſit, regimen Eccleſiæ penes Laicos etiam eſt, & ideo democraticum.

RESPONSIO.

Etiamſi daremus, Epiſcopos tã olim fuiſſe electos, quàm nunc à Laicis neceſſariò debere eligi: non video tamen quod ex ea re concludi queat, Eccleſiæ regimen populare eſſe. Nam in regnis aliquot Reges non ſuccedũt per cognationem, ſed eliguntur (vt in Polonia fit) aut in Comitijs Nobilium, aut in plebeijs: neque tamen propterea is ſtatus aut optimatum, aut popularis eſt. Nam qui neceſſariò eligit eũ qui futurus eſt aut Rex, aut Paſtor ſuus, etſi agat id quod aliquo modo ad regimen pertinet: tamẽ ſi finis agendi (quæ potiſſima ex cauſis eſt) ſpectetur, non tam agit vt regat, quàm vt regatur. Itaque ſi vnũ ſolum qui præſit eligat, per electionem declarat, ſe vnius Principatui; ſin autẽ plures eligat, optimatum gubernationi ſubiectum eſſe. Sozomenus refert, Valentinianum iam recens ad gubernacula Imperij electum, [Sozomenus lib. 6. cap. 6.] *ad milites, vt alterum ſibi velut imperij ſocium adiungeret, clamantes reſpondiſſe: Me ad imperandum eligere penes vos erat. Sed cùm iam à vobis delectus ſim, conſortẽ imperij quem poſtulatis, non in veſtra, ſed in mea ſolius poteſtate eligere ſitum eſt.* Eodem modo ſi penes laicos eſſet eligere Epiſcopos ſuos, dicendum eſſet, eoſdem laicos poſt electionem cõfectam, regere Eccleſiam non poſſe. Verùm enimuerò permultum intereſt inter diuinas res, & humanas. Illæ deſcendunt de cælo, hæ oriuntur de terra. Illæ igitur per Deum interueniente Chriſto primùm, deinde Apoſtolis Chriſti: hæ autem per Deum interueniente Gentiũ aut Ciuili iure diſponuntur. Chriſtus verò nõ legitur aut facto aut verbo aliquo ſuo detuliſſe plebi neceſſariam Epiſcoporũ electionem. Nam primùm Chriſtus Apoſtolos ac Septuaginta Diſcipulos, dum in terris ageret, ſolus abſque plebis cuiuſquã conſenſu elegit, atque ad prædicandũ [Marci 1. Luc. 6 & 10. Cyprianus lib 3. epiſt. 9.] miſit. Vnde Cyprianus, *Meminiſſe* (inquit) *Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos & Præpoſitos Dominus elegit.* Epiſcopi ergo ad eius electionem maximè pertinent, qui vicem Domini potiſſimùm in terris ſuſtinet. Poſt Domini verò aſcenſionẽ in cælum, Paulus [Tit. 1.] Titum in Creta reliquit, *vt per ciuitates conſtitueret Presbyteros*, nihil quicquam vel de interpoſito plebis alicuius conſenſu ad Titum in Creta relinquendũ, vel ad plebis conſenſum in [Actor. 1.] Presbyterorum electione adhibendum, interponens. Iam verò Mathias non prius in Apoſtolum ab ijs qui aderant, eligi cœptus eſt, quàm D. Petrus Apoſtolus (penes quẽ D. Chryſoſtomus eligendi ius potiſſimùm fuiſſe atteſtatur) eius rei author extitiſſet. Ac tunc etiam [Actor. 6.] non tã ab eis electus, quàm vnà cũ Barnaba nominatus eſt, *Deo interim per ſortem oſtendẽte, quem ex duobus elegiſſet.* Electio igitur illa primùm Dei fuit, deinde Petri; nominatio autem totius multitudinis. Præterea Apoſtoli permiſerunt multitudini Diſcipulorum, *vt conſiderarent*, non quos ipſi, ſed *quos Apoſtoli conſtituerẽt ad miniſtrandum.* Conſideratio plebi permittitur, conſtitutio Apoſtolis reſeruatur. Illa proponit vota & deſideria ſua: hi iuſta plebis deſideria meritò implent, iniuſta verò, cũ opus eſt, repellũt. Verùm ſi noluiſſent Apoſtoli hanc rem ad plebem referre, ſed ſua in hac re authoritate vſi eſſent: iã nihil ſibi vindicare multitudo potuiſſet. Expectẽt igitur populi Epiſcoporũ ad ſe relationẽ, & tũc iure poterunt facere, quod in Diaconis eligendis plebẽ Chriſtianam tẽpore Apoſtolorũ feciſſe vident. Neque [Actor. 13.] verò ſemper Paſtores & Doctores plebi ſuffragia permiſerunt. Nam *Prophetæ & Doctores, qui Antiochiæ erant, manus Paulo & Barnabæ impoſuerunt, & dimiſerunt illos in opus ad quod aſſumpſit eos Dominus*, non expectato plebis conſenſu aut ſuffragio. Quin imò nec Diaconos [Actor. 6.] elegerunt populi ex iure ſuo, verùm ex authoritate ab Apoſtolis conceſſa. Ideoq́ue *electos* [Actor. 14.] *ſtatuerunt ante conſpectũ Apoſtolorum, qui orantes impoſuerunt eis manus.* Quod autẽ obijcitur,

Presbyteros

Presbyteros Christianorum suffragiis electos: id tametsi esset certum (vt non est, quia nihil frequentius accidit, quàm vt verbis interdũ abutamur, quod idem de Græco verbo χειροτονῶ apud Lucã censeri potest) tamen is locus ita intelligi debet, quòd Paulus & Barnabas Presbyteros fidelibus populis constituerunt eos, qui testimonium honestæ vitæ ab iisdem populis accepissent. Cùm enim Apostoli non manerẽt in aliqua certa ciuitate, sed per omnia loca peragrarent: mirandum non est, si eorũ vitam ignorarent, quibuscum educati nõ essent. Oportuit ergo non quoslibet, verũ eos qui iudicati fuissent à ciuibus suis idonei, ad publicum ministeriũ cooptare. Ac sanè recta ratio docet, vt, si hodie ob alicuius Ecclesiæ necessitatem cogeretur Episcopus creare Presbyterũ & Diaconum, de cuius moribus & institutis aliunde edoctus non esset: omnino plebis, quæ tunc adesset, testimonium deposceret, nè minus idoneum ordinando, & *nimium cito manus imponendo*, tam suo nomini cõciliaret notam infamiæ, & cum alienis peccatis communicaret, quàm Ecclesiæ, cui consulere debebat, iniuriam inferret. [1. Timoth. 5.] At verò vt electio sic penderet à plebe, tanquam Paulus aliquem sibi notum sine plebis suffragio creare nõ posset: hoc prorsus à veritate abhorret, cùm Dominus dixerit, *se ita mittere Apostolos suos, sicut ipse à Patre est missus*. [Ioan. 20.] Constat verò Christum ita missum esse à Patre suo, vt sine cuiusquã suffragio quemlibet, dum in terris ageret, vel Presbyterum, vel Episcopũ, vel Apostolum creare posset. *Ac Deus quidem erat in Christo mundũ reconciliãs sibi. Apostoli autẽ pro Christo legatione fungebãtur.* [2. Cor. 5.] Apostolis in iurisdictione omni, quæ saltem Ecclesiæ necessaria est, Episcopi successerunt. Quemadmodũ igitur plebs, atq; adeò totus populus Christianus in Christum nihil iurisdictionis habuit, sic neq; in Apostolos eius, neq; in Episcopos aliquid potestatis accepit. Aut quod minimum verbum è Scripturis proferri potest, vbi constet, Christũ turbam & multitudinem in vlla tẽ fecisse totius Ecclesiæ suæ inspectorem ac moderatorem? Quod autem Cyprianus & Leo populi consensum in electione Episcoporum adhiberi solitum esse testantur: fatemur id ita factum esse ex decoro ferè semper; non autem ex necessitate iuris diuini, præterquam si aliter vita ordinandi sciri non potuit. Nam nec hodie fas habetur, solenni ritu aut ordinari Presbyterũ, aut Episcopũ consecrari, præterquàm in conspectu populi, cui populo suus etiam locus conceditur, vt si quid afferre potest, cur hic homo ad talem dignitatem assumi non debeat, liberè id audacterque proferat. [Locus populi in electionibus sacris.] Nec aliter intelligenda sunt D. Cypriani verba. Nam cùm dixisset, *Plebs maximè habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi*, è vestigio seipsum interpretatus adiunxit: [Cyprianus lib. 1. epist. 4.] *Quod & ipsum videmus de diuina authoritate descendere, vt Sacerdos plebe præsente sub omniũ oculis deligatur, & dignus atq; idoneus publico iudicio ac testimonio cõprobetur, sicut in Numeris Dominus Moysi præcepit, dicens: Prehende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium eius, & impones eos in mõte coram omni Synagoga, & exue Aaron stolã eius, & indue Eleazarum filium eius.* [Numer. 20.] *Instituit & ostendit, ordinationes sacerdotales non nisi sub populi adsistentis cõscientia fieri oportere: vt plebe præsente vel detegantur malorũ crimina, vel bonorum merita prædicentur. Et sit ordinatio iusta & legitima, quæ omniũ suffragio ac iudicio fuerit examinata, quod postea secundùm diuina magisteria obseruatur in Actis Apostolorum.* Hæc Cyprianus. Cuius verba qui rectè perpẽdit, is facilè videt, eum non aliter putasse consensum plebis ad cõstituendum Episcopũ in nouo Testamento necessariũ esse quàm in vetere Testamẽto necessarius fuit. Nam diuinam authoritatẽ ab Eleazari consecratione repetitam ad statũ nouæ Legis trahit. At in vetere Testamento res non pendebat vel præcipuè vel necessariò à populi consensu. Nam Deus ipse per Moysis operá constituerat Aaronẽ Pontificem, & Eleazarum voluit ei succedere in Pontificatu, siue plebs consentiret, seu recusaret. Rem verò in cõspectu populi voluit geri, tùm vt is non ignoraret quis esset suus Pontifex, tùm vt libẽtiùs ei parẽret, cuius consecrationi assensisset. Quod idem in nouo Testamento semper est obseruatum, adeò vt hodie liceat plebi Episcopatũ alicuius impedire, si ea crimina Episcopo consecrando potest intendere, ob quæ indignus Episcopatu appareat. Si autem plebs ordinari Episcopũ videns, nihil ei opponat, sed prorsus tacet, cũ loquendi tempus est: in consecrationẽ eius meritò videtur consentire. [Qui tacet, cõsentire videtur.] Prætetea in omnibus regnis Christianis videmus hoc fieri, vt Rex eũ prærogatiua suffragij sui donet, quem Episcopatui præesse optat. Rex autem per tacitũ populi consensum, in ea re, totius populi, cuius gubernator à Deo constitutus est, personã gerit. Si ergo quem Rex nominat, eũdem postea clerus elegerit: iam salua sunt omnia, nec aliquid aut de populi, aut de cleri priuilegijs perit. Nam loco plebis & omnium laicorũ Rex interponit authoritatẽ suam. Sin ea res populo non satisfacit: cũ Rege potius, qui & suã & populi vicem supplet, quàm cum clero, qui vix locum suũ tuetur, iniuriarum agere debet. Nam si omnia reuocabimus ad nudam veritatẽ: potius clerici, quàm laici hodie priuantur suis suffragijs. Etenim parũ abest, quin vbiq; Rerumpublicarũ Principes tantum non cogant clericos, vt eũ eligant, qui ab ipsis fuerit expetitus. Si autem quæritur, quid ex necessitate iuris diuini ad Presbyteri aut Episcopi creationẽ spectet: neq; altius hanc rẽ repetere possumus,

quàm à Christo ipso, qui solus absq; vllius electione ex authoritate sua misit Apostolos & septuaginta Discipulos ad prædicandum: neq; tutiùs in vllius præterea exéplo conquiescere. Illius vestigia insequentes Apostoli & antiqui Patres, nunquã dubitârunt absentibus etiã populis Presbyteros vel Episcopos iam prius consecratos mittere, sicuti B. Marcus Alexandriam, B. Martialis Rauẽnam, B. Valerius Treuerim à B. Petro est missus. & postea Eleutherius Pontifex Romanus Fugatium & Damianum ad Luciũ Regem Anglorum: Celestinus Palladium Episcopum ad Scotos: Ægyptij Episcopi B. Moysen Episcopũ ad Saracenos miserunt. Quos omnes atq; alios innumerabiles certũ est, non ex illorum populorum ad quos mittebantur, suffragijs, sed ex eorum qui eos consecrârunt iudicio, creatos esse. In summa, talium Episcoporum electio, quorũ vita & doctrina ijs qui præsunt, satis cognita est, non est plebi necessariò committenda; cùm sufficiat, vt Apostoli & eorum successores, quorũ curę Ecclesia est credita, eligant & mittant aliquẽ, à quo plebs regatur. Ex decoro autem suffragatio quædã plebi Christianæ permitti potest, vt eum amet studiosiùs, quẽ inuita rectorem non accipit, quanquã nullum, qui mittitur ab ijs quorum interest, inuita deberet accipere. Cæterùm si plebs aut non petat hunc suffragij locum (vti iam fit in Ecclesia Catholica) aut sufficere putet, vt suo loco Rex, aut primus Magistratus aliquẽ idoneum designet: iam nihil iniuriæ non modò iuris necessitati, verùm neq; ecclesiastici moris vsui & decoro infertur. Postremò cùm Laodicenum Concilium iam olim statuerit, *non esse populis concedendum, vt electionem faciant eorum qui Altaris ministerio sunt applicandi*: manifestissimum est, populorum electionem nunquam tantæ necessitatis in Ecclesia Christi habitam esse, vt aliter facta electio non subsisteret, sed potiùs totum quod in ea re agebatur, decoro & temporum illorum opportunitati concessum esse. Atque hæc sint satis de eo, quòd plebs Christiana Ecclesiam Christi ex aliqua parte iure diuino regere non debeat.

Episcopi ad absentes missi.

Laodicenũ concilij c. 13.

ARGVMENTVM LIBRI SECVNDI.

QVemadmodum in superiore infimam laicorum plebem, sic in hoc libro potiorem laicorum partem, hoc est, Reges, Imperatores, atque omnes ciuiles Magistratus à rerum Ecclesiasticarum diiudicatione tum iure diuino, tum more maiorum remoueri ostendam. Vbi etiam de ciuilis & Ecclesiasticæ potestatis differentia, deque ijs erroribus agetur qui versantur circa spiritalem potestatem, quam Reges in rebus sacris sibi non rectè vendicant. Ad postremum, nec Episcopos quidem summæ rerum præfectos esse, planum faciam. Itaq; totus hic liber in eo versatur, vt Ecclesiam Christi neget ab Optimatibus in summo gradu regi & administrari: cùm alioqui non neget, Episcopos pro suæ solicitudinis parte ad Ecclesiæ gubernacula sedere.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SECVNDVS.

Quid intersit inter ciuilem & Ecclesiasticum magistratum: quodq́; origine, vsu, & fine differunt: & quot errores in ea re hoc tempore deprehendantur. Vbi etiam obiter declarabitur, quomodo Christi regnum de hoc mundo, vel ex eo non sit, cùm tamen in eo sit.

CAPVT I.

DE PLEBE Christiana sic hactenus disserui, vt eos qui nullum gererent Ecclesiasticum aut ciuilem Magistratum, vel ob ignorantiam, quæ in longè maxima ipsorum parte est, vel ob infimum quem in Ecclesia Christi locum tenent, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotos esse ostenderem: nisi quòd si qui ex plebe ad Magistratum in Ecclesia gerendũ idonei sunt, per Præpositos Ecclesiæ ad eum honorem vocari & possunt & debent. Nunc dicendum est de altera illa plebis Christianæ parte, quæ non Ecclesiasticum, sed ciuilem Magistratum gerit. Huius autem rei explicatio eò difficilior videbitur, quò pauciores nouerunt, quid inter Ciuilẽ & Ecclesiasticum Magistratũ intersit. Cùm enim vtraq; potestas à Deo sit, multi putant, aut vtramq; in omnibus causis ex æquo agnoscendam esse, aut primas Regibus & Imperatoribus, tum nõnunquã in Ecclesiasticis, tum semper in ciuilibus causis deferẽdas. De singulorũ autẽ erroribus deinceps agetur, si prius vtriq; potestati suos fines & limites iure diuino præscriptos esse de-

Rom. 13.

esse demonstrauero. Differunt autem hæ duæ potestates non tam in primo principio, aut in vltimo fine (vbi rectè saltem exercentur) quàm in medijs quibusdam causis, officijs, & finibus. Etsi enim ab vno principio, quod est Deus, tam ciuilis quàm Ecclesiastica potestas promanet: tamen ciuilis potestas per alia media, & rursus Ecclesiastica per alia ad nos plerumq; deriuatur. Nam ciuilis potestas per media iuris naturalis, gentiū aut ciuilis ad homines plerumq; deducitur. Etenim vt pater in filium, auus in nepotem, atq; ita deinceps maior natu in minorem aliquid potestatis habeat: hoc vtiq; Deus per ius naturale effecit, dum ex nascēdi modo & ordine declarauit illum superiorem me esse, qui vel causam, vt ego nascerer, præbuit, vel cum eo, à quo natus essem, cognatione quadam coniunctus sit. Patruus enim, qui patris mei frater est, meus quodam modo est pater.

Potestas hæc naturalis in eo Dei præcepto patefit, quo dictum est: *Honora patrem tuum & matrem tuam, vt sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* [Exod. 20.] Potestas verò dominorum in seruos, & Regum in subditos, à Deo per ius Gētium videtur instituta. Nam ius integræ atq; incorruptæ naturæ nullum aut mortalis domini seruum, aut Regis terreni subditum agnouisset. Vnde nec ante diluuium, nec etiam post, vsq; ad Nemrodū, vlla Regię [Genes. 10.] potestatis facta est mentio. Et ipse Nemrod (*cuius regni principium Babylon erat*) *tanquam robustus venator coram Domino*, vi potiùs rapuisse, quam diuinitus regnū sortitus esse videtur. Certè Moyses prædicens, Iudæos velle sibi Regem optare, eam rē ita describit, vt diceret, *eos velle sibi Regem constituere, sicut habent omnes per circuitum nationes.* [Deuter. 17.] Itaque secundùm id quod Moyses præuiderat, post aliquot secula Iudæi ad Samuëlem venerunt, dicētes: *Constitue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersæ habent nationes.* & iterum: *Rex erit super nos,* [1. Reg. 8.] *& erimus nos quoque sicut omnes Gentes. Et iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.* Gentium ergo similes in Rege constituendo Iudæi esse voluerunt. Ex quo apparet, potestatem regiam à Deo quidem esse, verùm nō immediatè, sed potius per interpositum ius Gētium. Si qua verò iusta & legitima potestas ita in vna aliqua ciuitate aut regione recepta erat, vt eadem apud plerasq; Gentes non esset in vsu: talis potestas etiā à Deo erat, sed propriè ad ius ciuile aut municipale referebatur, hoc est, ad consensum & legē eius populi aut societatis, in qua illud ius constitutū erat: vt semper verum sit quod Apostolus ait: *Non est potestas nisi à Deo.* [Rom. 13.] Neq; tamen negandū est, quin Deus forte reuelauerit aliquid etiam immediatè de cælo, quod in seculi huius regimine obseruari vellet, quale nōnulli putāt esse illud: *Quicunq; effuderit sanguinē humanū, fundetur sanguis illius.* [Genes. 9.] Et certe quidē permulta, etiā circa res terrenas, in lege Mosaica diuinitus instituta fuerūt, nullo eius populi consensu ad eā rem interposito. Sed quoniam ea lex, prætetquàm in his quæ iuris naturalis sunt, abrogata intelligitur: nihil est quòd circa illā diutius iam immoremur.

Illud ergo inter omnes, opinor, constat, Regiam atq; Imperatoriam potestatem, etiā quæ hodie in Ecclesia Christi exercetur, in omni causa, de qua in nouo Testamento aliter dispositū non sit, vel iuris Gentiū, vel iuris ciuilis habendā esse. At verò potestas Ecclesiastica tota [1. Timoth. 2.] est à cælo, nec per interiectū ius naturale, Gentiū, aut ciuile, sed tantū per Mediatorem Dei & hominū, hominē Iesum Christū ad nos dimanauit. Licet igitur tam ciuilis quàm Ecclesiastica potestas à Deo sit: tamē ciuilis à Deo plerumq; est per media quædā, vel naturæ, vel ingenij humani interposita. Ob eā causam ciuilis potestas apud Gentes, quæ Deū non cognoscūt, eadē reperitur, quæ apud fideles Reges existit, licet Christus talem in sui regni ministris esse noluerit. Dicebat enim: *Principes gentium dominantur eorum, & qui iuniores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.* Principes ergo Gentium eos vocat, qui secundùm morem & ius Gentiū imperabant. Potestas verò Ecclesiæ per nulla naturæ aut ingenij humani media interiecta, sed immediatè à Deo ipso instituta fuit. *Nec enim animalis homo* [1. Cor. 2.] *percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* Itaq; Christus, qui fatetur Ecclesiam regnum suum esse (*nam regnabit in domo Iacob in æternum*) quiq; seipsum Regem esse nunquā negauit, negat tamen regnum suum esse de hoc mundo, quia nimirū de cælo, ac non de hoc mundo, regnū ipsius profectum est. Vnde constat, & regnum seu spiritalem potestatem Ecclesiæ non esse de hoc mundo, & cætera terrena regna seu terrenas potestates de hoc mundo esse.

Animaduertendum verò est, permultum interesse, vtrum dicas, Regnum Christi non est in hoc mundo (nam hoc falsò diceretur) an verò regnum Christi non est de hoc, vel ex hoc mundo; quod vtiq; verissimè dicitur. Hic enim est regnum Christi, sed hinc non est. In mūdo est, de mundo, vel ex mūdo non est. Regnū verò terrenum & hic est, & hinc est, tam ex hoc mundo productum per ius gentium & humanam consensionem, quàm in hoc mundo finitum & conclusum. Infinito ergo interuallo regnum Christi, regna huius mūdi antecellit. Cumq; potestas spiritalis & Ecclesiastica ex sola Christi potestate profluat, quid illis ingenij reliquū esse putabimus, qui Reges terrenos Pastoribus Ecclesiæ in vlla re spiritali administranda præferūt? Imò cùm nulla sit comparatio inter Christum Dei filium, qui Deus

 ipse est,

ipse est,& creaturam iuris naturalis, aut gentium, aut ciuilis: nulla est etiam comparatio in-
Genes. 9. ter potestatem Ecclesiasticam, quæ tota solùm est per Christum mediatorem nobis colla-
ta,& potestatem Regiá, quæ vel tota, vel pęne tota non nisi per ius gentiú aut ciuile à Deo
instituta est. Nam etiamsi Deus reuelauerit aliquid de cælo, quod ad potestatem Regiá per-
tinuit: si tamen id non pertinuit ad æternam salutem, quæ in Christo abscondita est, ve-
rùm ad pacem inter homines conseruandam: id vtiq; non aliter putandú est reuelatú fuisse,
quàm vt esset declaratio quædam iuris eius quod vel natura nobis inseuerat, vel necessitas
exprimere, vtilitásue secundum naturæ semina in lucem producere debuerat. Atq; hæc de
origine vtriusq; potestatis dicta sint. Quoad vsum verò & officium earundem rerú, scimus
eam distinctioné in illis obseruatam esse, vt qui plenam potestaté Ecclesiasticam habuisset,
etiam ciuilem in gubernando populo Dei, absq; speciali quapiam cósecratione habere pos-
set. Sicut in Noë, in Melchisedec, in Abrahamo, in Moyse, in Heli, atque in Samuele, &
Machabæis euenit. Cæterùm non eodem modo verum erat, vt qui ex iure gentium aut ci-
uili Rex fuisset (qui summus est gradus honoris in eo genere) mox etiam potestatem Eccle-
siasticam haberet, nisi per specialem consecrationem id sibi iuris collatum esset. Hinc cùm
2. Paral. 26. Ozias Rex adolere vellet incensum super altare thymiamatis, statim *ingressus post eum Aza-
rias Sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini restiterút Regi, atq; dixerunt: Non est tui officij, Ozia,
vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotú, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmo-
2. Paral. 19. di ministerium.* Itemq; Iosaphat Rex Iuda vtramq; potestatem distinguens, dicebat ad Le-
uitas & Sacerdotes: *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsi-
debit. Porrò Zabadias filius Ismaël, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad Regis offi-
cium pertinent.* Ecce alia pertinent ad Pontificis, alia verò ad Regis officium. De fine autem
vtriusq, potestatis (non vltimo, sed medio) id tantùm notauerim, quòd potestas ciuilis non
Matth. 10. nisi hanc vitam attingit, dicente Christo: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem
non possunt occidere.* Et iterum Apostolus iubet nos *orare pro Regibus, & ijs qui in sublimitate
sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus.* Vita igitur quieta est finis vltimus potestatis
ciuilis extra Ecclesiam degentis: eius verò quæ in Ecclesia est, non vltimus quidem, sed ta-
men proprius finis est. Cum interim potestas Ecclesiastica pertingat ad futuram vitam, di-
Matth. 18. cente Christo: *Quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Quòd si Ecclesiastica
potestas à ciuili differt origine, vsu & fine; & Ecclesiasticæ potestatis tam origo, quàm vsus
& finis longè dignior sit: nònne à viris prudentibus insani iudicabuntur, qui vel confundi
has potestates, vel Regiam, hoc est, ciuilem Ecclesiastica superiorem esse volunt? Cæterùm
ne illa quæ iam diximus, ex nostro, ac nòn etiam ex antiquorum Patrum iudicio locuti esse
Chrysost. de verbis Esaiæ, Homil. 4. videamur, operæpretiú est audire, quid D. Chrysost. de Regni & Sacerdotij discrimine con-
scripserit. *Alij sunt* (inquit) *termini Regni, alij termini Sacerdotij. Hoc Regnum* (id est, Sacerdo-
tium) *illo maius est. Neque enim ex his quæ videntur hic, declaratur Rex: neq; è gemmis illi affixis,
neq; ex auro, quo amictus est, debet æstimari Rex. Ille quidem ea quæ sunt in terris, sortitus erat ad-
Origo Sacerdotij e supernis. ministranda: cæterùm Sacerdotij ius è supernis descendit: Quæcumq; ligaueritis super terram, erút
ligata & in cælo. Regi ea quæ hic sunt, commissa sunt: mihi cælestia. mihi cùm dico, Sacerdotem in-
telligo. Itaq, cùm videris Sacerdotem indignum, ne traducas Sacerdotiú. Non enim oportet damna-
re res, sed eum qui re bona malè vtitur. Quandoquidem & Iudas proditor fuit, verùm non ob id ac-
cusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est Sacerdotij, sed malum animi. Et tu igitur
ne Sacerdotium vituperes, sed Sacerdotem malè re bona vtentem. Etenim si quis tecum disputet, di-
catq́, Vidisti illum Christianum? respondeto: at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioqui
quot medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vitupero, sed
malè vtentem arte. Quot nautæ malè rexerunt nauigia? Verùm non ars nauigandi mala est, sed il-
lorum animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses professionem ac Sacerdotium, sed re bona
vtentem malè. Regi corpora commissa sunt: Sacerdoti animæ. Rex maculas corporum remittit, Sa-
cerdos maculas peccatorum. Ille cogit, hic exhortatur. Ille necessitate, hic consilio. Ille habet arma sen-
sibilia, hic arma spiritualia. Ille bellum gerit cum Barbaris, mihi bellum est aduersus dæmones. Maior
hic principatus: propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & vbique in vetere Scriptura Sa-
cerdotes inungebát Reges.* Hactenus Chrysostom. de Sacerdotij & Regni differétia disseruit.
Tres autem errores in hoc genere deprehenduntur. Primus error est eorum qui dicunt Re-
giam potestatem in Christiano Principe quauis Ecclesiastica superiorem esse; quam opi-
nionem Protestátes Anglicani tuentur. Secundus error est eorum qui Regiam potestatem
ad quasdam causas Ecclesiasticas regio iure cognoscendas & dijudicandas extendunt. Ter-
tius denique eorum est qui putant Principem Christianum saltem in omni negotio ciuili
atque in suo regno semper, & sine omni exceptione quouis Ecclesiastico Magistratu maio-
rem esse, nec ob vllum peccatum, quod in Ecclesia Dei committet, a regni administratio-
ne remoueri posse.

Nullum

Nullum Regem Christianum in suo regno supremum Ecclesiæ caput aut Gubernatorem summum esse, ... immediate sub Christo esse. CAPVT II.

QVI supremum caput, aut summus Gubernator vllius congregationis iure ac meritò dici potest, is necessariò habet potestatem omnia illa faciēdi, quæ ab inferioribus eiusdem congregationis Magistratibus ex officio aut munere aliquo ad eam congregationē propriè spectante obiri possunt. Fiet hoc planius per exempli appositionē. Qui est in exercitu Imperator, non modò habet potestatem Imperatoriam supra omnes Tribunos & Centuriones, sed præterea id sibi vendicate iure potest, vt locum Tribuni occupet, atq; vt centum militum ductor fiat, si quando id ei faciendum videbitur. Qui toti Reipub. dominatur, potest, si velit, causam infimi cuiusq; cognoscere, & non solum Principis omnium, verum etiam Prætoris sui, aut etiam Iudicum minorum vices sustinere ac munere defungi. Qui est Episcopus, habēt potestatem & baptizandi, & claudēdi ostia, & thesauros Ecclesiæ distribuendi, quanquam ea soleant fieri ab inferioribus ministris. Verum enim est, quod D. Ambrosius dixit, *Episcopus primus est: vt omnis Episcopus Presbyter sit, nō omnis Presbyter Episcopus.* Deniq; quælibet potestas, quæ certis limitibus non coercetur, sed summa & maxima est, aliam quamlibet inferiorē ita sub se continet: vt qui summa potestate sit prædituš, etiā inferiorem Magistratum gerere, nec vllo iure prohiberi possit, quo minus illum administret. Non dico eum, qui summa potestate sit prędituš, habere statim peritiā minoris cuiuslibet officij: hoc quippe facti est, non iuris. nec etiam dico, semper decorū esse, vt inferius illud officium ipse per se exequatur: sed dico, ius nō obstare, potestatemq́; non deficere, quo minus Magistratus summus ea faciat quæ inferiores in eadem Repub. facere solent. In 1. Tim. 3.

Quibus ita prælibatis, adeo iam supremū alicuius Ecclesiæ caput aut Gubernatorē esse supremū eius Reipub. Magistratū, quod nemo sanus negauerit. Si ergo Rex poterit iure ac meritò dici supremū illius Ecclesiæ, in qua degit, caput & Gubernator, vt in Anglia iā diu fit? necessariò idem Rex habebit facultatē illa omnia obeūdi, quæ ab illo Magistratu eiusdē Ecclesiæ obiri possunt. Alioqui eius Ecclesię, quatenus Ecclesia est, summus Gubernator non erit. In Regno autem quolibet Christiano permulti & sunt, & esse debent, qui verbum Dei fidelibus prædicent, qui gentes conuersas in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizent, qui remittant peccata, qui Eucharistiam conficiant ac distribuant. Qui ergo est supremus Gubernator alicuius Ecclesiæ, debet etiā tali potestate præditus esse, vt nullum ius obsistet, quo minus hæc omnia implere ac præstare queat. Rex autē secularis, etiāsi Christianus fuerit, nō potest ista præstare ex vi Regiæ suæ potestatis. Alioqui etiā mulier posset tum in Ecclesia docere, tum peccata remittere, & Baptismum ordinariè ac solenniter conferre, Eucharistiamq́; administrare. Cùm enim & iure gentiū sit receptū, vt mulier ad Regni gubernacula possit admitti, & in lege Moysis scriptum sit, *Homo cum mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit hæreditas:* in hæreditatis verò appellatione, etiā Regnum apud plerasq; Gentes venit: Cumq́; *Debora Prophetis iudicauerit populum Israël*, & tum Athalia, tum Alexandra in Iudæa regnauerint: planè appareat, ius regium non minus ad feminas, quàm ad viros spectare. Quod idem de pueris etiā dicendum est: quia secundùm Apostolum *hæres cùm sit paruulus sit, tamen dominus est omnium. Et Ioas regnare cœpit anno septimo; Iosias autem anno octauo ætatis suæ.* Puer autem propter iudicij defectum, femina verò propter sexus imbecillitatē, ad verbi Dei prædicationem, aut ad solennem Sacramentorum administrationem non admittitur. *Docere* (inquit Apostolus) *mulieri non permitto. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Atq; idem ait, *hæredem paruulum nihil differre a seruo.* Non est autem Ecclesiastici moris, vt qui seruus adhuc manet, minister Ecclesiæ fiat. Math. 28. Ioan. 20. 1. Cor. 11. Num. 27. Iud. 4. 4. Reg. 11. Galat. 4. 4. Reg. 11. 4. Reg. 22. 1. Timoth. 2. 1. Cor. 14. Galat. 4.

Cum igitur eadē sit causa in Regni iure, viri, feminæ, ac pueri; de paribus autē causis par atq; idem iudiciū existat: constet verò, nec puerum, nec feminā, ex eoq; etiam nec virū (qui nihil aliud nisi Rex sit) posse illa præstare in Regno suo, quæ ab alijs Ecclesiæ Dei ministris necessariò præstanda sunt: efficitur, vt nec idē Rex iure dici queat supremus Ecclesiæ, in qua degit, Gubernator & caput. Quomodo enim summus erit Ecclesiæ Gubernator, qui aliū supra se in Ecclesiastico ministerio habet? aut quomodo non habet aliū supra se, qui per ius ... ab eo munere ac ministerio implendo arcetur, quod prorsus spirituale & cœleste est? *Aut ... non debet homo Apostolos & eorū successores sic existimare, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum eius?* Hoc ergo ministerium cui creditum non est: aut ideo creditum non est, quia tā vile sit, vt ab eo geri non debeat, (quod quis dixerit de ministerio Christi & Apostolorum?) aut certè maius ac diuinius est, quàm vt Reges seculi, ex vi Regię potestatis, ad illud aspirare queant, idq́; quoniam ad hoc sanctificati, & *velut Aaron*, legitimè vocati non sunt: secundum quod Azarias Pontifex ad Oziā Regem dixit: *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed sacerdotū, hoc est, filiorum Aaron, qui cōsecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egredere de sanctuario.* Cumq́; Ozias nihilominus adoleret incēsum, *statim orta est* 1. Cor. 4. Hebr. 5. Paral. 26.

lepra in fronte eius, & Sacerdotes festinatò expulerant eum. Si autē Ecclesiæ ministeriū Regio ministerio minus atq; inferius esset: profectò potius gratiæ essent Regibus agēdæ, si quando se ad humile ministeriū Ecclesiæ demittere dignarentur, quam vt ob eam rem e Sanctuario expellendi, aut instar Oziæ lepra feriendi essent. Nunc verò quantò sublimius est, Christianū esse, quàm esse hominem; tantò etiam maius est, ministrū esse Christianæ, quam humanæ Reipub. Si ergo minister Ecclesiæ Christi maius ac diuinius ministerium exercet, quam Rex, aut quilibet alius Princeps: quomodo Rex illius Ecclesiæ supremum caput est, in qua quosdā ministros Christi maiores seipso videt? Maiores, inquam, non quà homines sunt, sed quà *dispensatores mysteriorū Christi sunt.* Ac nimirū illud meo iure mihi sumpturus videor, nō esse Christiani cuiusquā Regis maiorem auctoritatē in suo regno Christiano, quam fuerit olim auctoritas Iudaici alicuius Regis in populo Iudaico. Si enim Dei Ciuitas, cui Christus *nomen nouū ex suo nomine imposuit*, dignior quidē esse potest, inferior autē Synagoga Iudæorū esse non potest: profectò sequitur, vt Rex Christianus in regnū suum Christianū plus potestatis obtinere nō possit, quam Rex Hebraici generis in Hebræos olim obtinebat. Quò enim magis lubet aliqua Resp. suo Regi terreno, eò minor est eius Reipublicæ auctoritas. Non potest autē minor esse Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ Iudæorum auctoritas, quia in Ecclesia Christi, *vsq; ad ipsam rerum imaginem* complentur, quæ in Synagoga Iudæorum per nudas fere vmbras figurabantur. Est sanè vt veritas imagine, ita & imago, vmbra sua, maior. Constat verò, minorē olim fuisse solius Regis Iudæorū, quàm vel totius populi Iudæi, vel summorum Sacerdotū auctoritatem: minor est igitur etiam Christiani Regis, quàm regni sui Christiani, aut Episcoporū suorū auctoritas. Quod ita si est, Rex Christianus, qui & Ecclesia, & Episcopis regni sui minor est, supremum eiusdem Ecclesiæ caput immediate sub Christo esse non potest. Nam inter Christum & Regem, populus ipse Christianus, ac rursus inter populum & Christum, Episcopi & Presbyteri interijciuntur, velut inferiores Christo Rege omnium, maiores autem populo & Rege Christiano. Restat ergo, vt Regē Hebraicæ gentis probemus, & gēte sua, & suo Pontifice minorem extitisse. Quis melior in hac causa iudex erit, quàm ipse Deus? Is enim de sacrificijs pro peccato per ignorantiam commisso agens, quatuor genera hominū distinguit. Aut enim vnctus Sacerdos, aut populus, aut Princeps, aut priuata persona peccat. Ex his quatuor generibus primas tenebat *Sacerdos vnctus*, secundas *Populus Israel*, tertias *Princeps*, vltimas *priuatus*. *Si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit,*
1. *delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Quod si omnis*
2. *turba filiorum Israel per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est, & postea intellexe-*
3. *rit peccatum, offeret pro peccato suo vitulum. Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum e pluribus per ignorantiam quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatū suum: offeret hostiam Domino hircum de capris immaculatum. Quod si peccauerit anima per ignorantiam de populo terræ, of-*
4. *feret capram immaculatā.* Ecce quatuor Sacrificia: ex quibus dignissimum est *vitulus*, qui tam pro Sacerdote, quàm pro toto populo immolatur. Proximæ autē dignitatis est *hircus*, quem Rex offerebat: vltimæ fortis est *capra*, quam priuati offerebant.

Quemadmodū igitur Princeps priuatis, ita Principi omnis turba, his autē vtrisq; vnctus Sacerdos præfertur. Vnde Philo, qui harum rerum (vtpote Iudæus) necessariò peritissimus fuit: *Decebat* (inquit) *Principem priuato homini præferri vel in Sacrificio, sicut Principi populum, quandoquidē totum est sua parte maius: Pontificem vero æquiparari populo in expiatione, impetrandáque peccatorum venia. Habetur tamen is honor Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi, publicè vota faciens soluenda totius gentis nomine.* Quòd verò Pōtificem æquiparari populo dicit: hoc quidem intelligendum est ita euenisse in re immolata. Nam vterq; *vitulum* offerebat. Cęterùm cùm personæ offerentes ibi cōmemorentur secundùm dignitatē suam: ex eo quod Sacerdos primo loco nominatur, eum aliqua de causa digniorē populo esse perspicitur. At dices: Philonem addere, *quòd is honor habetur Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi.* Fateor ita esse: nec in eo deceptus est Philo, quòd Pontificem populi ministrum esse iudicauit. Verùm quod Philoni adhuc Iudæo reuelatum non erat, id nos Christiani ignorare non debemus, Pontificem videlicet fuisse ministrum non populi tātum, sed etiam Dei, ac præterea figurā Christi. Nam & hoc ipsum significatur, quando non simpliciter *Sacerdos*, sed χριςὸς, hoc est, *Sacerdos vnctus* appellatur. Christus enim ab vnctione denominatus, ministros suos voluit dici *vnctos*. Vnde illud Dauidis: *Nolite tangere Christos meos.* Nam si Moyses, *tanquam famulus in domo Dei*, hoc est in populo Iudaico, *fidelis fuit in testimonium eorum quæ dicenda erant*: vtiq; cum cæteri Pontifices ex genere Aaronis descendentes, Moysis legem obseruarint, etiam ipsi fuerunt *tanquam famuli in domo* Dei & Christi, vt ea quæ dicenda erant testata facerent. Famuli autem fuerunt non tantùm populi, sed multò magis Christi. Vnde apud Moysen Deus ait: *Leuitæ mei sunt, ego Dominus.* & apud Ieremiā: *Multiplicabo semen Dauid seruimei, & Leuitas ministros meos.*

Margin notes: 1.Cor.4. — Esaiæ 62. — Hebr. 10. 1.Cor.10. — Leuit.4. — Leuit.4. — Philo in lib. de victimis. — Psal. 104. Hebr.3. — Num.3. Ieremiæ 33.

Quemad-

... Pontifices, ex eo quod erant ministri Synagogæ, minores populo, ... dicebantur: ex eo quod erant ministri Christi, atq; ab illo Synagogæ præpositi, maiores erant eadē Synagoga. Nā cum Christus fuerit verus Dominus tā Synagogæ, quam Ecclesiæ, hic licuit ei facere de suo, quod ipsi bonū videbatur, & *constituere seruū fidelem supra familiam suam*. Neq; verò Dominus tantum, sed is præterea, quem Dominus super familiam cōstituit, eadem familia maior est. Quapropter *Sacerdos sanctus* tanquā Christi minister, in loco primo ante ipsum populū cōstituitur, cum interim Rex tertio demum loco habitat, nec multum a priuato in ratione sacrificandi absit. Vnde Iosephus de ijsdē rebus ita scriptum reliquit: *Principes quoq; cùm pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quod victimas adducunt taurū & hædum masculum.* Quibus verbis Iosephus significat, priuatos vaccam, non taurum, capramq;, & non hædū obtulisse. Theodoretus verò de hac eadē re his vtitur verbis: *Docet quanta sit Sacerdotij dignitas, quam vniuerso populo parem facit. Principē autem, qui prætergressus fuerit legem aliquam, nō vitulum, sed hircum, aut caprū anniculum offerre iubet. Tam procul abesse à Sacerdotali dignitate is, cui corporeum Imperium commissum est.* Postremò Procopius Gazæus in eundem locum ita scribit: *Hinc colligere licet, Sacerdotem esse honoratiorem Principe: et tam populum maiore dignitate, quàm Principem, splendere. Quapropter priscis tēporibus quidam Reges Sacerdotali dignitate semetipsos ornauerunt.* Si ergo Princeps tam populo quam Sacerdote inferior est, vtpote qui post vtrūq;, in tertio demū loco recēsetur, ac debilius animal, & minus dignum offert: quomodo summū Ecclesiæ caput immediatè sub Christo existimatur, qui inter se & Christum, tam populum Christianum, quam Episcopos Christi ministros habet? Præterea *sine vlla contradictione* inquit Apostolus *quod minus est, à meliore benedicitur. Aaron verò extendens manum ad populum, benedixit ei*: maior igitur erat Aaron, quàm populus, & ideo vt populus ante Regem, sic Sacerdos vnctus ante populum collocatur. Quòd si dicas, etiam *Salomonem benedixisse Synagogæ Israel*, atq; ideò maiorem Synagoga fuisse: sine vlla contradictione in ea re maior fuit Salomon, quàm Synagoga. *Solus enim Scriptura non potest, quæ dicit, minus à meliore benedici.* Verum Salomon duplicem personam sustinuit: vnam Regis, alteram Prophetæ. Vt Prophera verò erat insignior minister Christi, quàm ob regiam dignitatem: & hac ratione maior illis fuit, quibus prophetabat: & ita non ex Regio, sed ex Prophetico munere benedixit populo. Verum Sacerdotes non ex alieno munere, sed ex officio Sacerdotali benedicunt tum vniuerso populo, tum multò magis Regi, qui populo toto inferior est.

Ac sane cùm Deus maluisset, populū suum à Sacerdotibus Leuitici generis & Prophetis benedici, quàm à Rege gubernari: tamē populus contra beneplacitum Dei petijt Regem: quam petitionē Deus permisit quidē impleri, cùm tamen eam ad sui nominis cōtemptum ferri videret. Vnde ad Samuelem dicebat: *Non te abiecerūt, sed me, ne regnem super eos.* Quanquàm enim Deus super populū regnabat, etiā quando Reges illi præerant: tamen multò significantius & apertiùs regnare visus esset, si populus alicui Prophetæ, Sacerdoti aut Leuitæ obedisset. Nec enim quisquā sanę mentis vnquā dubitauit, quin *Sacerdos Dei* magis Deum sui, cuius Sacerdos dicitur, in gubernādo exprimat & repręsentet, quàm Rex, cuius nomen ad populum potius, quē regit, quàm ad Deū cui subest, refertur. Regnante igitur aliquo Sacerdote aut Propheta, Deus palā regnasset. Abiecto autem Sacerdote aut Prophera: etiam Dei ipsius Imperiū, cui is Propheta & Sacerdos obediebat, abiectū intelligitur. Quid quòd Rex ad Idololatria abducturus erat populum? At summi Sacerdotes & Prophetæ in solo Salomonis tēplo rite sacrificabant Domino Deo. Vnde Gregorius de hac Regis postulatione agens *Merito* (inquit) *se abiectū Dominus conqueritur. Meritò Regiā dignitatem concedit, indignatus. Tanta quidē erat iniquitas postulantiū, vt cùm illud peterent, per quod à Deo recederent, ex Dei iudicio permitti posset, prohiberi* (forte rectius legeretur, *probari*, seu *approbari*) *non posset.* Et iterum: *His autē, qui vincebant sub spirituali regimine, Regē petere quid aliud est, quàm eandem spiritalē prælationem in secularē dominationem transferre, gestire?* Quapropter cùm Sacerdotum institutio à Dei beneplacito, & a gratuita ipsius misericordia sit profecta, Regis autē dignitatem Deus non nisi ad populi petitionē iratus cōcessent: meritò Regis quam populi minor ratio habetur, tū quia Rex populi tantùm causa, tum quia ad populi tantum petitionē cōstitutus est. Verùm Sacerdotes, etsi populi causa constituti sunt, tamen nec tantùm illius causa, verùm multò magis ob Christi honorem nec omnino ad petitionem populi, sed potius ex gratuita Dei misericordia constituti sunt, idq; ob illam æternam Dei prædestinationem, quæ circa nostram salutem ordinata fuerat, ad effectum suo tempore perducendam.

Cum igitur ... Episcopi Ecclesiæ Christi nō sint hodie minoris dignitatis, quam Leuitici Sacerdotes ... imò cum Apostolus de ministris noui Testamenti agens, ac illos cū veteribus Leuitis cōferens, dicat *illos ministrasse mortē & literæ quæ occidebat, hos verò ministrare spiritū qui viuificat, & iustitiā*; atq; ideò ministros noui Testamēti digniores veteribus Leuitis

Ioan. 13.

Matth. 24.

Iosephus de antiq. Iudaic. lib. 3. c. 10.

Theodoretus in Leuitic. quæst. 1.

Nota.

Procopius in Leuiticum.

Hebr. 7.

Leuit. 9.

3. Reg. 8.

Hebr. 7.

1. Reg. 8.

3. Reg. 12.

In 1. reg. lib. 4. c. 4.

Cor. 3.

Leuitis

Leuitis esse: qualé eum Regé putabimus, qui ministris noui Testaméti contéptis, seipsum dicit esse *supremũ regni sui Christiani caput, idq; immediatè sub Christo?* Ná si ministros Christi non agnoscit supra se: benedici ab illis non potest, ex eoq; nec illum spiritũ sanctificantem participare, cuius illi sunt ministri. Dauid clamat: *Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terrã. Seruite Domino in timore: Apprehendite disciplina, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Quòd si regum est, erudiri: est etiam illorũ, eatenus subesse. Qui enim eruditur, à magistro aliquo eruditur, & fit illi discipulus à quo eruditur. *Discipulus autẽ nõ est supra magistrũ suum*, sed in ea re, quam a magistro suo discit, illo inferior necessario est. Cum igitur Apostolis dictũ sit, *Ite, docete omnes gentes*; cumq; gentium nomine reges etiam earum comprehendãtur & Episcopi ac Presbyteri Apostolis in officio docendi successerint: profectò in docendi munere maior est Episcopus Rege suo: tantũ abest, vt Rex Episcopi caput in omnibus rebus & causis esse queat. Qui tamen titulus non Regi modò, sed etiã Reginæ ab istis hominibus, in Anglia nuper decreto publico tributus est. Isaias prædixit, *Reges fore nutricios Ecclesiæ Christi, & vultu in terrã demisso adoraturos illa*, & mox subiungit: *Scies, quia ego Dominus?* Hoc enim veté signũ est, Dominum regnare in nobis, si tãtum deferamus Ecclesiæ ipsius, vt palã appareat, ministros Christi maiores quolibet Rege ac Regina esse. Verum si Rex in solio suo sedeat, seq; vt supremũ illius Ecclesiæ caput, ab Episcopis, hoc est, à præcipuis eiusdem Ecclesię Pastoribus & Doctoribus adorari iubeat: idq; quoniam Rex est, ille videlicet, qué Petrus *præcellétem* vocat, & cui Christus *tributum dari* iussit: vtrum hoc modo scimus Reges adorare spõsam Christi, aut Christum esse Dominum? Imò verò mũdus hoc modo creditur & agnoscitur Dominus esse: non quòd puté Regem esse mundi ministrum, & non Dei: sed quod sciã Deum, qui fecit etiã mundum, dedisse Reges, vt mundũ tanquàm ministri eius gubernarent: ex mundo auté segregasse sibi Ecclesiam, in qua reges mundi faterentur, aliquẽ seipsis superiorem in hoc mũdo esse, illum videlicet, à quo Baptismũ peterent, à quo fidé docerentur, & a quo peccatorum remissionem acciperent. Qui autem petit & accipit aliquid per ministeriũ alterius, quod ministerium regia sua conditione maius & nobilius sit: is facto ipso agnoscit, illum qui talia dona ministrat, se digniorẽ esse, quanquam verbo seipsum prædicet *supremũ Ecclesiæ caput*. Na vt qui sub Rege aliquo iubetur ius suum cuiq; distribuere, & ita publicæ iustitiæ ministet esse, eo ipso fit quouis alio Regis subdito, qui simili ministerio nõ fungitur, dignior & honorabilior: sic omnino qui iustitiæ spiritalis in Christi Ecclesia minister est, quouis alio ad simile ministeriũ nõ prouecto, ipsius officij sui ratione dignior est, & maiore honore prosequẽdus. Cùm igitur Rex nec ad Sacerdotale, nec ad maius aliquod ministeriũ sit prouectus: necesse est, vt Sacerdos ipso dignior existat. Maius auté ministeriũ quàm Sacerdotale sit, nec (Augustini quidem iudicio) vllũ omnino esse potest in hac vita. Augustinus enim cùm de Moyse Aaronem consecrante disputaret, fatetur Moysen verbo quidé in Lege sacerdoté non dici, cùm tamé reuera & esset Sacerdos, & alibi sic in Scripturis diceretur. *Dauid quippe ait, Moysen & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini.* Vbi Augustinus: *Si hoc* (id est, Sacerdos) Moyses *non erat, quid erat? Nunquid Sacerdote maior esse poterat?* Quasi dicat, nihil Sacerdote maius in hoc mundo esse posse. Cum igitur Rex non sit Sacerdos talis, qui publicè mysteria dispensèt: cumq; habeat plurimos Sacerdotes, *qui mysteria Christi dispensant in regno suo, nihil auté Sacerdote maius esse queat:* nullo modo intelligi potest, quomodo Rex supremum regni sui caput veré appelletur.

Psalm. 2. · Matth. 16. · Matth. 28. · Isaiæ 49. · 1. Petr. 2. · Matth 17. & 22. · Matth. 28. · Ioan. 20. · Psalm. 98. · 1. Cor. 4.

Id autem in hac causa multos decepit, quòd & Regé Christianũ esse, & Christianis præesse vident. Nesciunt enim, aut saltem nolũt scire, quantũ intersit, vtrum homini Christiano præsis, quia homo, an quia Christianus est. Rex quidé præest hominibus Christianis, verùm nõ quia sunt Christiani, sed quia homines sunt. Et quoniã ipsi Episcopi sunt homines, Episcopis etiã ex ea parte Rex præest. Quod inde quidé [illegible] euadit, si consideramus, Reges Christianos nõ modò Christianis hominibus, verũ persæpe Iudæis, interdũ Mauris, & Tartaris, ex æquo præesse, idq; ob hoc solum, quod Reges sunt. Episcopi verò sic præsunt Christianis, vt aliis vllis præesse tanquã Episcopi non possint. Cum igitur Imperiũ Regis ad omnes homines ex æquo, Episcoporũ vero principatus ad solos Christianos porrigatur: ipsa res clamat, Regé præesse nobis vt sumus homines, & ob eam conditioné qua Turcis, Mauris & Tartaris pares sumus. Episcopum vero non nisi ob id quod sumus Christiani. Cumq; conditio Christianitatis nostræ, humanam, quæ in nobis est, naturam in immẽsum superet: quo sensu præ[illegible]tus est, qui Rectoré corporeæ & animalis naturæ nostræ, anteponit illi Episcopo aut Presbytero, *qui vigilat pro animabus nostris, quiq; [illegible] pro [illegible] nostra, si dignos pœnitẽtiæ fructus agamus, [illegible] cor impænit[illegible] [illegible]rimus? Ha[illegible]* inquit) *Chrysostomus etiam terreni Princ[illegible] vinculis poteslat[illegible] [illegible] [illegible] Id aut[illegible] quod dico, Sacerdotum vinculum [illegible] animam [illegible] atque ad cælos [illegible] peruad[illegible]* Iam vero [illegible] Reges etiam Christiani sint terreni Reges, D. Augustinus demonstrat, qui Donatistas [illegible] Episcopis iudicibus

Vide Chrysostomũ in c. 13. ad Ro. · Hebr. 13. · Lib. 3. de Sacerdotio · Epistol. 48.

iudicibus ad Constantinum appellationẽ interponentes dixit *accusasse datos sibi Episcopos iudices apud terrenum Regem.* Ergo Magnum Constantinum tanta pietate, fide, ac integritate virum, Augustinus *terrenum Regem* vocauit. Et Ambrosius cum intelligeret, *Flauianum*, qui Antiochiæ Episcopatũ ambiebat, ad Theodosij opem in ea causa cõfugisse: *frustra ergo* (inquit) *tantorũ Sacerdotum fusus labor: iterũ ad huius seculi iudicia reuertẽdum.* Theodosij maioris Christianissimũ tribunal *huius seculi iudiciũ* appellat; quia licet tã pius is Princeps fuerit, non tamen ob pietatem regnauit (alioqui fortasse D. Ambros. aut etiam D. Hieron. potius quàm Theodosius regnasset) verùm cùm forte, aut suffragio ei delatũ esset Imperiũ, Dei benignitate aut pius fuit, aut postea factus est etiã pius. At nuper vnius Regis ambitio effecit, vt dogma nouum, & ante hæc tempora inauditum, prodiret: *Vnumquemq; Regem Christianum esse in suo regno supremũ eius Ecclesiæ caput immediatè sub Christo.* Scilicet hoc nesciebat olim Constantius ille Arrianus, qui reprehensus à Leontio Tripolis Lydiæ Episcopo, *quod ea in causis spiritualibus dijudicandis tractaret, quæ ad solos Episcopos pertinebant*, non ausus est respondere, se immediate sub Christo supremũ Ecclesiæ caput esse: verùm (vt Suidas testatur) *verecundia quadam affectus, eiusmodi edictis abstinuit.* Nam quippe non erat illo in seculo, ac neque apud Arrianos cognita hæc Regis Christiani celsissima dignitas & præsidentia.

Lib. 10. Epistol. 78.

Suidas in nomine Leontij.

Nostro primum seculo exorti sunt, qui hunc immoderatũ honoris titulũ sibi non timuerunt arrogare. At si quo successu id factũ sit, animaduertimus: habebunt fortasse alij Reges non tã quod imitẽtur in ea re, quàm quod fugiãt & exhorreãt. Cùm enim Henricus Octauus Angliæ Rex omnium hominũ (quod equidẽ scio) primus appellasset seipsum *totius Anglicanæ & Hybernicæ Ecclesiæ summũ caput immediatè sub Christo*, præterquã quòd ille postea nihilo augustior, sed potius multò infelicior, & propter vxorũ, quas plures duxit, adulteria, & propter pecuniæ publicę adulterationẽ, ac subditorum suorũ expilationẽ habitus est: etiã eo defuncto Deus mirabili quadã ratione toti orbi ostendit, quàm parũ Regibus conueniret Ecclesiasticus ille primatus & sublimis appellatio. Mortuo enim Henrico Octauo, successit in Regnũ filius Eduardus nouẽ ferè annorum natus. Si ad ius, quod puer iste in regno habebat, aspicimus; nõ minus fuit ille Rex, quam pater ipsius. Verùm si cõuertimus oculos ad statũ Ecclesiæ: multùm sanè interest, vtrũ ea regatur à puero, an ab homine perfectę ætatis. Nam si ne Christus quidẽ regimen Ecclesiæ sibi assumpsit, antequàm trigesimum ætatis annũ attigisset: quantò minus voluit, eandem Ecclesiã ab impubere gubernari? Quid quod puer, quãdiu paruulus est, *sub tutoribus ac rectoribus degit*: atq; ita supremum Ecclesiæ caput alio superiori capite, nõ tã casu aut fortuitò, quàm ex imbecillitate propriæ naturæ, & ipsius rei necessitate indiget, à quo regatur & gubernetur. Quomodo ergo supremũ Ecclesiæ caput est, qui sub alio capite agit? Nam si dicas, eadẽ ratione illũ ne regni quidẽ sui caput summum esse, propterea quòd illud quoq; per alios regere cogitur: facilis est responsio, non esse mirũ, si lex humana, quæ pueros regnis vi successionis præfecit, imperfecta deprehendatur. Esset verò valde mirandum, si lex etiam Christi, qua Pastores Ecclesiæ suæ præfecit, vlla ex parte imperfectionis accusari posset. Nam vt lex Mosaica *nihil ad perfectũ adduxit*: sic è contrario lex Christi nihil imperfectũ reliquit, vtpote quem decuit *omnẽ iustitiam implere.* Non ergo erit vllum, ac multò minus summum in ecclesia Christi caput, qui capitis Ecclesiastici officium obire per naturam non potest. Puer autem nec docere, nec baptizare, nec difficiliores Euangelij quæstiones dissoluere vlla ex ratione põtest.

Henricus octauus.

Eduar. puer.

Galat. 4.

Ephes. 4.

Hebr. 7.

Matth. 3.

Itaque cum Deus viro non optimo supremum se Ecclesiæ caput appellanti puerũ substituit, rebus ipsis nos admonuit, eum honorẽ non rectè patri cõuenisse, qui tã malè filio coaptatus est. Quid quod cùm ne sic quidẽ homines euigilassent: puero etiã post sextum imperij annũ defuncto, feminam Deus regno Anglię præfecit, quæ longius etiam ab Ecclesia gubernãda, quàm puer abesse debuit? Etenim sexus, qui saltem nõ displicuit in puero, sic in femina quoad Ecclesiæ gubernationẽ Spiritui sancto displicuit, vt is in quo Christus loquebatur, non dubitarit scribere: *Mulieri docere in Ecclesia non permitto.* Accedit eòdẽ, quòd immensa Dei benignitas talẽ feminã ad Anglicani regni gubernacula vocauit, quę hoc ipsum & vidit, & confessa est. Maria enim Regina non modò non assumpsit superbum illũ supremi Ecclesiæ capitis titulũ, sed etiam cùm ab alijs, vt patri similis esse vellet, admoueretur, grauissimas rationes attulit, cur id facere non deberet. Quapropter ipsa in primis adhortante, titulus ille omissus, ac suus honor D. Petri successoribus est restitutus.

1. Timo. 2.

Maria.

Sed cum permulti hæresibus dediti, hanc insignẽ Reginæ modestiam ægrè ferrent, nec Dei consiliũ in Ecclesia ipsius moderanda etiam adhuc intelligere vellent: effecit Deus, vt mortua etiã felicis recordationis Regina Maria, regnũ Angliæ ad talem feminam deuolueretur, quæ nunc seipsam inscribit *supremã Ecclesiæ Gubernatricem in omnibus rebus & causis tã Ecclesiasticis, quàm secularibus*, vt vel ita demũ per successum ipsum homines duri cordis & obstinatæ ceruicis animaduerterent, quàm malè id officij sibi sumpsisset Rex Henricus,

Elisabetha.

quod

quod ab ipsius hærede & successore ritè atq; ordine impleri nō posset. Cui enim docere non permittitur, quod maximè necessarium Ecclesiastici Capitis officiū est: quomodo illa maioribus illis muneribus defungetur, quæ in eorum qui populum docere debent, castigatione & reprehensione versantur? Aut nūquid quæ indigna est, vt vel infimo in gradu ipsa publicè doceat, alios in summo gradu publicè docētes cum auctoritate legitima moderabitur atq; reprehendet? Aut si reprehendere illos iure non potest, iure tamen erit suprema Ecclesiæ Gubernatrix? Omitto hîc quæ in his annis, qui proximè præterierunt, sub eiusmodi supremis Ecclesiæ capitibus in Anglia nescio quā indecorè facta & prædicata sint. Parco eorum qui præsunt, dignitati: aliâs, si Deus volet, sigillatim demonstraturus, quàm vehementer & à lege Dei, & ab Ecclesiæ antiquæ sententia, & à recta ratione ille status Reipublicæ absit, in quo Rex aliquis supremi Ecclesiæ Capitis officium ac nomen sibi arrogat.

Nullum Regem aut Magistratū ciuilem in causis fidei dijudicandis, quicquam sibi vendicare posse. In propugnanda verò Ecclesia, & in promulgandis exequendisq́, Episcoporum decretis, omnes Christianos Magistratus operam suam interponere & posse, & debere. Vbi de imperatoria Synodorum conuocatione, deq́, iudiciali Episcoporum cognitione, cæterisq́, similibus causis agetur.

CAPVT III.

Ex ijs erroribus qui circa Regum & Magistratuum potestatē versantur, secūdus error illorum est, qui putant Reges non quidem Ecclesiarum in quibus regnant, præcipua Capita, sed tamē in quibusdā causis Ecclesiasticis mēbra æquè digna esse, ac Episcopi sunt. Nam etiamsi fortè in vna quapiā re (vtpote in docendi officio) Episcopos Regibus anteponunt: certè partim in alia re Ecclesiastica (vtpotè in deponēdo Episcopū de sede sua, vel in moderanda Synodo aliqua) Reges Episcopis præferunt: partim liberum esse Regibus volunt, vt penè in omni re Ecclesiastica tanquā iudices & cognoscant, & decernant. Cuius erroris confutandi hæc erit ratio, vt ostendam Reges in omni causa Ecclesiastici iuris cognoscenda & dijudicanda vsq; adeò priuatorum loco esse, vt ista disceptatio ne possit quidē illis ab Ecclesiasticis iudicibus delegari: quanquam non negem, quin facti alicuius quod ad ius Ecclesiasticum spectat, cognitio Regibus aut Magistratibus mādari possit. Antequàm verò causa Ecclesiastica cognoscatur, Rex ad eum finē authoritatem suā ritè interponit, vt locus quietus, vbi iudicent Episcopi, concedatur. Itemq; vt Episcopi ad eum locū certo die conuocentur. Vtq; interim, dum causa Ecclesiastica cognoscitur, pax publica in ipso etiā Sacerdotum consessu conseruetur. Deniq; post causam cognitam & à Sacerdotibus iudicatā, Rex vel *gladio, quem frustra non portat*, vel alia pœna corporea in eum animaduertere potest, si quis recusauerit Sacerdotū sententiæ obedire. Itaq; non negamus, quin & ante, & circa, & post Episcopale iudicium, aliquæ Regum partes sint. At in ipso munere iudicandi nihilo plus Reges, quàm priuati possunt. Nam vtriq; rectè & consilium impartire, & quid sibi videatur ostendere: neutri verò, quid in ea re ius diuinum aut Ecclesiasticū statuat, definire possunt. Quibus ita declaratis, nunc ad ipsius rei probationem nos conferemus.

De ijs quæ Dei sunt, homines aliter disponere non possunt, quàm si Deus illis talem authoritatem concedat. Causę autem fidei maximè omnium Dei sunt: quia fides maximè necessarium Dei donum est, quod nullus hominū sibi vllis viribus aut naturæ, aut artis acquirere queat: Causæ igitur fidei non possunt ab alijs iudicari, quàm quibus eam potestatem Deus concessit. Deus verò talem potestatem certis hominibus, & non passim toti populo Christiano concessit. Nam Deus alios constituit Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios Pastores, & Doctores in ædificationem mystici corporis sui, quod est Ecclesia: alios verò constituit velut oues & agnos, qui per Pastores & Doctores suos *ædificarētur, & quibus Pastores attenderent, ne circumferrentur omni vento doctrinæ per astutiam hominum.* Pastores verò soli iudicant, quid ouibus idoneum sit, aut non sit. Nam oues æquali cum Pastoribus potestate donatas cōtendere, hoc nihil est aliud, quàm discrimē quod Christus inter Pastores & oues posuit, tollere; ac quæ ille distinxit, cōmiscere & cōfundere. Reges igitur ac Magistratus, si tanquam oues in Christi grege habentur (sicuti verè sunt oues) vnà cum Pastoribus non iudicant. Sin habentur velut pastores: quæro vnde probent, Christum eis talem potestatem contulisse? *Quid enim habent, quod non acceperunt?* Christus verò, vt antiquam Regum potestatem iure gentium concessam non sustulit, aut imminuit: sic neque eis nouam pascendi oues suas potestatem annexuit.

Ephes. 4.
Ioan. 21.
Actor. 20.
Ephes. 4.

Porrò antiqua Regum potestas etsi à Deo sit, tamen ab illo est per modū iuris Gentiū & ciuilis, ac non per aliquā specialē & præcipuā Euangelij constitutionē; sicut antea declaratū est. Si ergo Reges & politici Magistratus vllam habēt potestatem in causis fidei: aut illam à iure naturali, gentium & ciuili, aut à iure diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, acceperunt. Atqui (vt à posteriori membro prius incipiam) à iure diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, nihil tale Regibus cōceditur. Nihil quippe aliud in nouo Testamēto de Principū potestate reuelatum

reuelatum est, quàm *vt dētur Cæsari quæ sunt Cæsaris, vt tributa soluātur, vt pro Regibus oretur,* Matth.22.
vt tam Regi quàm Ducibus ab eo missis obtemperetur; ac deniq;, vt omnis potestas à Deo promana- 1.Timo.2. 1.Pet.2.
re, & quilibet magistratus non frustrà gladium portare, sed in ea re minister Dei esse agnoscatur. Rom.13.

Porro nihil horum est, quod Regem nominatim iubeat de CHRISTI Ecclesia dispo-nere, vel in causas fidei quicquam sibi arrogare. Nisi igitur iure naturali, Gentiū, aut ciuili talis potestas Regi permittatur: clarum est, eum nullam omnino potestatē in eas res habe-re. Certum verò est, ea iura non posse Regi tribuere vllam potestatē in res quæ ijsdem iuri-bus non sunt subiectæ. Nullum enim ius de alijs aut rebus, aut personis, aut actionibus con-stituere aliquid potest, quàm quæ sub ipsius ambitum cadunt. Res verò Ecclesiasticæ in im-mensum excedunt potestatem iuris naturalis, Gentium, & ciuilis. Nam ex his tribus faci-lè constat, ius Naturale & primum, & maximum esse. At nec illud, cùm in terris ortum sit, in CHRISTI mysteria, quæ solum è cęlo ducunt originem, quicquam statuere potest. Nam vt de viribus naturæ integræ nihil nunc dicam, certè quidē postquàm per peccatum Adæ natura totius humani generis corrupta est, & mors *per vnum hominem intrans in omnes* Rom.5.
pertransiit: fieri non potest, vt ab illa origine infecta quicquam boni promanet. *Arbor enim* 1.Cor.2.
mala nō potest bonos fructus facere: Nec animalis homo (quales per naturam omnes sumus) *per-cipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* Iudicare verò de rebus Ecclesiasticis nō mediocre bonum est, sed vnum ex præcipuis quæ CHRISTVS Ecclesiæ suæ donauit: Quia pascendi *& soluen-* Matth.18.
di ligandiq; potestatem Apostolis, hoc est, summis Ecclesiæ suæ Magistratibus, velut donum maximum contulit. quod vtique munus, nisi iudicio vel præcedente, vel comitante nun-quam rectè possent exercere. Qui enim ligabit non nisi quod ligandum, & soluet non nisi quod soluendum est, is necessario prius & deliberabit, & statuet hoc ligandum, illud soluen-dum esse. Rem verò talem faciendam, aut non faciendam in Christiana religione statuere, hoc vtique est, quod appellamus de causa fidei iudicare.

Cùm ergo potestas tam cælestis & præclara nō possit ex naturæ corruptæ principijs oriri: sequitur, vt tantùm à gratuita Dei misericordia proficiscatur. Illa verò DEI misericordia 2.Thessal.2.
sub tempore noui Testamenti partim scripto, partim non scripto iure manifestata est. Neu-tro autem modo vlla potestas Regibus in causis Ecclesiasticis conceditur. Neque verò aut vlli Reges ab initio Christiani erant, quibus vllam potestatem CHRISTVS commiserit, aut Apostoli regulam vllam tradiderunt, secundùm quam Reges, qui ad fidem pòst accede-rent, de causis Ecclesiasticis iudicarent. Nam si quis ob id solùm Reges dicat in causa fidei 1.Cor.2.
iudices constitutos, quia per Baptismum effecti sunt *spirituales, qui omnia iudicant, & spiri-tus probant qui ex Deo sint*: hoc quidem fateor verum esse in priuati, nō autem in publici iu-dicij genere & modo. Aliud est enim, cùm Catholicæ Ecclesiæ membrum sis, nec Pastori- 1.Ioan.2.
bus tuis te anteponas, quid tibi priuatim necessarium sit, iudicare (atq; hoc quidem vnctio Hebr.5.
docet:) & aliud, cùm ad publicum Ecclesiæ ministerium, tanquam Aaron, non sis vocatus, tibi tamen docendi alios potestatem sumere, & Pastoribus tuis, quid ipsi facere, aut docere debeant, præscribere. Verùm de priuati iudicij ratione partim dicetur latiùs postea, partim, quod satis erat, iam antè dictum est in eo loco vbi aliquot Christianos probauimus ita esse velut brachia, manus, latera, crura, pedes, aliáue inferiora corporis membra, vt nunquā re-gendi facultatē, quæ solius rationis propria est, consequantur. Quod autem est ratio in ho-mine, hoc vtiq; est in Ecclesia ministerium Episcopale, & Sacerdotalis Ordo. Reges verò & laici omnes, tametsi quoad seipsos priuatim regendos per Baptismi sacramentum *Sacerdotes* Apocal.1.
quidam facti sint: non tamen publico sacerdotū ministerio funguntur, & ideo *scientiam distin-* Leuit.10.
guendi inter sacrum & profanum, aut inter mundum & pollutum cousq; non habent, vt etiā Ca-thedram inuadere debeant, & de publica Ecclesiæ doctrina iudicare. Verùm vt præcipuum caput huius quæstionis clarius intelligatur, libuit aduersariorum argumenta ex verbo Dei petita & breuiter proponere, & ex eodem Dei verbo confutare.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In toto veteri Testamento videmus, Duces & Reges tum præscripsisse Sacerdotibus, quid in rebus Ecclesiasticis agere deberent, tum ipsos officium suum negligenter obeuntes à mi-nisterio abdicasse.

RESPONSIO.

Si hoc ita euenisset in veteri Testamēto, tamen nulla ratio cogeret, vt idē in nouo Testa-mento fieret, cùm mutata sit ratio Ecclesiastici regiminis. Nec iniuriā. Synagoga quippe Iu-dæorū licet verè Israëlitas & iustos aliquos in se cōtineret; tamen & fuit, & dicebatur terre-num potius, quàm cęleste regnum: adeò vt Augustinus dubitet, an vnquam in veteri Testa-mento regnum cælorum vel nominetur, nedū in mercedem promittatur. Ea enim quæ ge-rebantur, significabant quidem res diuinas (vt & Lex ipsa erat etiam spiritualis) verùm ipsæ res in se nō perinde erant diuinæ, ac nostræ sunt: adeò vt gloriam Synagogæ ne gloriam qui-dē omnino fuisse Apostolus doceat, præ excellēte gloria eius ministerij, quod iā in Ecclesia 2.Cor.3.
per mi-

per ministros noui Testamenti non litera, sed spiritu exercetur. Itaq; cùm populus Dei cō-
stet ex corpore & anima seu spiritu: carnalis pars in vetere populo primas interdum obtine-
Exo. 19 & 20. Hebr. 12. bat, & ad spiritualia significanda constituebatur. Vnde vt mons Sinai, ignis accensus, turbo,
caligo, procella, & tubæ sonus, & vox verborum, erat ex terra tantùm, & carnalis: sic iam
omnia sunt spiritualia & interna. Illic regnauit seruilis timor Dei, & gladius corporeus: hic
autem amor intimus, & gladius spiritualis. Abutuntur ergo Scripturis sanctis, qui propter
illa quæ in vetere Testamento à regibus gerebantur; nunc etiam putant regnum cęlorum
(quod est Ecclesia) regibus terrenis subiectum esse. Alioqui si regum antiquorum status ad
Num. 3. tempus noui Testamenti trahetur, nónne etiam pontificum Leuitici generis status eadem
ratione ad nostra tempora trahetur? Sit ergo vna tantùm Tribus Sacerdotio externo addi-
cta, sit vnum in mundo Templum, sit vnicus Episcopus, & cruenta reputantur sacrificia. Sin
ista concedis irrita esse facta: cur non etiam illa concedis irrita esse, quæ Reges circa diui-
nas causas egerunt? An verò solæ regum res gestæ æternæ sunt, nec a Christo (quoad re-
rum sacrarum dispositionem) mutari potuerunt?

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si quæ in lege veteri fiebant, ad tempus noui Testamenti non trahuntur: cur pro Ponti-
ficis Romani primatu Papistæ ad exemplum vnius Leuitici Pontificis, itemq; pro externo
sacrificio ad vetera sacrificia confugiunt?

RESPONSIO.

Quicquid in Lege excellens & perfectū fuit, id meritò in Ecclesia Dei multò magis exi-
stere debere, cōcedimus. Est enim Ecclesiæ status multò perfectior Synagogæ statu. Verùm
Gen. 4. & 14. secus est in ijs quæ imperfecta & minus eximia fuerūt. Sacrificare Deo etiam externus per-
fecta est res, ideoq; nec in lege Mosaica tantùm, sed etiam in naturæ melioris statu recepta
erat. Perfectionis etiá erat, vt populus Dei ab vno Pontifice regeretur. Sic enim & finis liti-
Deuter. 17. bus imponebatur, & pax in populo Dei cōseruabatur. Modus autē sacrificiorum per eruo-
rem pecorū & ignem externum, erat imperfectus, itemq; successio Pontificum secundùm
carnem & sanguinē, erat imperfecta. Illis igitur abiectis, quæ imperfectionis erāt, rectè dici-
mus ea quæ olim ad perfectionē pertinebant, retinenda esse: non illa quidē in eodē genere
& ordine, sed in sublimiore. Nam Pont. summus in statu Euāgelij nō secundùm carnis pro-
pagationē nascitur, sed eligitur secūdùm dona spiritualis gratiæ. Itemq; sacrificia nostra non
in sanguine pecorū fundendo, sed in immaculati Agni sanguine, qui semel fusus est, cōme-
morando, & per eiusdē Agni substantiam incruento modo exhibitá quotidie annuntiando
consistunt. Ita quod erat in Lege perfectum & spiritale, non amittimus: quod verò erat im-
perfectum & carnale, non retinuimus. Vt autē Rex in negotijs ecclesiasticis procurādis Sa-
cerdote Dei maior haberetur (si tamen vnquam sic habitus est) magnę imperfectionis fuis-
set. Primùm quia Sacerdotium Regio iure antiquius fuit. Sacerdotū enim creatio partim
ab initio recepta est sub lege naturali etiam ante diluuium, quando nulli adhuc erant Re-
ges: partim aliquot seculis post Moysen secundùm legem ab ipso latam obtinuit, cùm nul-
li adhuc Reges in populo Dei extitissent. Quò autem quicq; in religione antiquius est, eò
etiá dignius meritò censetur. Deinde Sacerdotium prorsus necessarium erat, vt non deesset
in populo Dei aliquádo figura, per quam æterni Sacerdotij Christi admoneremur: cùm ta-
men idē Dei populus adeò potuerit Rege carere, vt Deus abiectū se conquereretur, quan-
1. Reg. 8. do Samuele Leuita ipsius neglecto. Rex terrenus deposcebatur. Præterea Rex à Deo ad po-
puli petitionem concessus est, *vt ad bellum egrederetur ante populum*, non autem vt res Eccle-
siasticas administraret. Illis enim Deus iam prius per Leuitas & Sacerdotes suos cōsuluerat.
Quid quod Regis potestati acceptam ferre Iudæi potuerūt diuisionem populi, Apostasiam
regni Samariæ, & Captiuitatem Babylonicam? Vnde ab illa Captiuitate reuersi, non ite-
rum sibi Regem, qui maior Pontifice haberetur, sed ducem coaptârunt, qui non minus prę-
esset in rebus profanis, quàm Pontifex in sacris principatum gereret.

Illud verò in hoc genere primarium dixerim, quod Christus in hoc mundo cùm esset,
totamq; legem atq; *omnem iustitiam impleret*, tamen rebus ecclesiasticis tantùm vt sacerdos,
ac nullo modo vt rex terrenus, præesse voluit. Recusauit enim regnum terrenum palàm ad-
ministrare, ideoq; fugit, cùm turbam hoc agere videret, vt eum constitueret regem, seque
diuisorem inter fratres constitutū negauit. Si verò secundùm perfectam legis Mosaicæ ra-
tionem & mentem decorū saltem fuisset, vel Ecclesiam, vel ipsum Pontificem à rege terre-
no gubernari: nec eam rem Christus inexpletá reliquisset. Neque enim difficile illi fuerat,
etiam terrenum regnū ad breuissimum aliquod tēpus administrasse. Quod cùm non fece-
rit, nec tamen aliquid omiserit, quod ad perfectū Ecclesiæ suæ regimen iustè desiderari pos-
set: eo ipso declarauit, nullius omnino perfectionis vnquá fuisse, aut etiá adhuc esse, vt Rex
terrenus in res ecclesiasticas vllam aliam sibi potestatem arroget, præterquam vt gladio suo
tueatur & propugnet, quod sacerdotū sententijs definietur. Atq; hæc ita se haberet, etiamsi
olim

olim reges Iudæorum in res ecclesiasticas aut in ipsos Pontifices summam quandã potestatem exercuisſent. Nunc autem nec id verum est, quòd Reges Iudæorũ Leuitici generis ſacerdotibus maiores habiti ſint in iis quæ ad res Eccleſiaſticas pertinebant, administrandis: id quod ſigillatim monſtrate non grauabor. Ac primùm Moyſes præcepit, vt poſtquam rex in ſolio regni ſui ſederet, *deſcriberet ſibi Deuteronomium legis ſuæ in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus.* Quòd ſi pro deſcribenda Lege ad ſacerdotes non modò à cæteris, verùm etiam à Rege ipſo eundum erat: quomodo rex in ea lege interpretãda princeps fuit, cuius exemplar ab aliis petere cogebatur? An non hoc ipſo admonitus eſt, vt meminiſſet, Sacerdotes in iis quæ ad legem ſpectabant, ſuperiores ſe eſſe? Nam vt quilibet Magiſtratus a rege gladium petens & accipiens, eo ipſo regem in iure gladij ſeipſo maiorẽ agnoſcit: eodem modo fit, cum rex à Sacerdotibus exemplar diuinæ legis accipit. Deut. 17.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Moyſes cum eſſet ipſe Legiſlator & Princeps non ſolùm totius populi, ſed etiam Leuitarum omnium & ſacerdotum: tamen non fuit ſummus ſacerdos, ſed eum honorẽ fratri ſuo Aaroni contulit. Præfuit igitur velut politicus Princeps, qui populum Dei ad finem cæleſtem dirigeret, quod procurare cuiuſlibet fidelis Principis officium eſt.

RESPONSIO.

Vix dici poteſt, quàm ineptè hoc totũ nobis de Moyſe obiicitur. Si enim Moyſes, quãdo legẽ promulgauit, terrenum quendã Principatum geſſit: vtiq; ad reges Iudaicos etiam pertinuit, ſacerdotibus mitras imponere, eorũ manus initiare, Pontificem induere, docendi munus attipere, altare vngere, & ſacrificium offerre? Nam hæc omnia Moyſen feciſſe legimus. Dixit enim Dominus ad Moyſen: *Septẽ diebus conſecrabis manus Aaron & filiorũ eius, & vitulum pro peccato offeres per ſingulos dies ad expiandum, mundabiſq́; altare cum immolaueris expiationis hoſtiam, & vnges illud in ſanctificationem:* & quæ ſequuntur. Sin conſtet hæc nõ Regũ, ſed Pontificum & Sacerdotum officia fuiſſe: profectò nec Moyſes iſta fecit velut Rex, aut politicus Princeps, verùm vt Propheta & Sacerdos Dei. Nam quòd Moyſes etiam fuerit Sacerdos, Dauid atteſtatur, cum ait: *Moyſen & Aaron in Sacerdotibus Domini fuiſſe; Samuelem vero inter eos fuiſſe qui inuocabant nomen Domini.* Exod. 28. & 29. Pſalm. 98.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Per Sacerdotum nomen ſæpè intelliguntur Principes & Heroës, ſicuti in Samuelis lib. ſecundo legitur: *Filij Dauid Sacerdotes erant:* eodemque modo etiam Sacerdos dicebatur, quia Princeps totius populi erat.

RESPONSIO.

Fatemur, Sacerdotum nomen aliquando porrigi ad primarios quoſq; viros. Verùm quòd Moyſes non ea tantùm ratione Sacerdos fuerit dicendus, ex ipſa definitione Sacerdotum conſtabit. *Omnis Pontifex* (inquit Apoſtolus) *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona & ſacrificia pro peccatis.* Cæterùm Deus ipſe dixit ad Moyſen: *Aaron loquetur pro te ad populum, & erit os tuum, tu autem eris ei pro Deo, vel in iis quæ ad Deum pertinent.* Si ergo Moyſes etiã ipſi Aaroni erat pro Deo, vel in iis quæ ad Deum pertinebant; ſi Moyſes eum cõſecrauit, ſacrificiaq́; pro peccatis eius obtulit: vtique non nomine tenus, ſed reipſa Moyſes Sacerdos fuit. Iam quòd Propheta Dauid nõ acceperit nomẽ Sacerdotum pro nomine Principum aut Heroũ, quando ſcripſit, *Moyſen & Aaronem fuiſſe in Sacerdotibus Domini*, manifeſtiſſimè apparet: primùm, quia Moyſen cũ Aarone cõiunxit. Notum eſt autem, quò Sacerdotij genere Aarõ functus ſit. Deinde, quia dixit eos fuiſſe non ſimpliciter in numero ſacerdotum, ſed in numero *Sacerdotũ Domini*: Doctores verò Iudæorum eam differentiam animaduetterunt, vt quoties nomen *Domini aut Dei* ad Sacerdotum appellationem adiungitur (veluti cum Melchiſedec dicitur Sacerdos Dei altiſſimi) toties nõ de primariis viris tantùm, ſed de iis accipiatur, qui offerũt ſacrificia pro peccatis. Poſtremò Dauid Samuelẽ ab eadẽ appellatione Sacerdotali ſeiũxit; ita enim dixit: *Moyſes & Aarõ in Sacerdotibus eius*, id eſt, Domini, & *Samuel inter eos qui inuocãt nomẽ eius.* Quòd ſi nomen Sacerdotũ pro viris primariis caperetur: iã & Samuel in Sacerdotibus Domini fuit, quia & ipſe fuit primarius Propheta, & Iudex totius populi. Verùm is nõ in Sacerdotibus, ſed in iis qui inuocant nomen Domini, recenſetur. Aaron verò & Moyſes numerantur inter Sacerdotes, non quoſlibet (vt filij Dauidis) ſed inter Domini Sacerdotes. *Noſcendũ* (inquit Hieronymus) *quod Samuel Leuita, non Sacerdos, non Pontifex fuerit. Vnde & in Pſalmis non nominatur inter Sacerdotes, ſed inter eos qui inuocant nomen Domini. Moyſes* (inquit) *& Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.* Hebr. 5. Exod. 4. Rabbini. Geneſ. 14. Hieronymus aduerſus Iouinian. lib. 1.

Nec aliter ſanè Auguſtinus ſentit, dum eadẽ Pſalmi verba interpretatur. Quinimò Philo Iudæus *duas* (inquit) *partes vitæ Moyſis deſcripſimus, quæ ad Regnũ & leges latas attinẽt: ſupereſt tertia in qua dicetur de Sacerdotio.* Ac ne dicas, de Sacerdotio quidẽ agere Philonem, ſed non de Sacerdotio quo Moyſes ipſe fungebatur, ſed de eo quod Deus per illũ inſtituit: audi quo- Auguſtin. in Pſalm. 98. Philo in lib. 3 de vita Moyſis.

F modo

modo idem Philo totam orationem suam de vita Moysis cócludat. *Huiusmodi fuit vita obitusq; Moysis, Regis, legislatoris, vatis & Pontificis, sicut sacris literis proditur.* Ecce tá Pótifex fuit
Eccles. Hier. cap. 1. Moyses, quàm Rex, idque sacris literis proditum esse, Philo Iudæorum omniú doctissimus
affirmauit. Quid quod Dionysius Areopagita Moysen appellat *primú Pontificum, legalium mystem & ductorem*: eundemq; ait consecrationis munus erga fratré executú esse ἱεραρχικῶς,
id est, vt eum decuit qui Pontifex veré esset. Gregorius etiá Nazianzenus cùm Moysen &
In oratione ad Gregoriú Nyssenum. Aaronem inter se cóferret, ambos dicit *similiter Sacerdotes fuisse*; idq; probat, quoniá scriptú
sit, *Moyses & Aaron inter Sacerdotes eius. Moyses* (inquit) *principum Princeps, & sacerdotum Sa-*
Leo Epist. 84 aliàs 88. *cerdos Aarone pro lingua vtens, ipsi vicissim in iis rebus operam nauauit quæ ad Deum pertinebát.*

Denique Leo primus ita scribit: *Solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui vtique summus Sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius.* Post tantam verò testium & rationum copiá, si quis adhuc Moysen negat Sacerdotem fuisse, is mihi & rationis expers, & ab illa fide quæ sacris scripturis debetur, omnino alienus videbitur. Principatus igitur Moysis probat quidem eum qui Pontifex sit, posse etiam res terrenas per aliorum operam gubernare, vt & Moyses per operam Iosue bellum gessit, multaque alia per alios administrauit. Verùm ex iis quæ Moyses Propheta & Pótifex gessit, non rectè concluseris, alios Reges & Principes quicquam in rebus sacris facere aut tentare posse, nisi vt Sacerdotum decreta comprobent & exequantur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Post morté Moysis Iosue duxit populum, & præscripsit Leuitis & Sacerdotibus, quando
Paral. 13. & 15. vel Arca Dei mouenda esset, vel populus circumcidendus. Itemque Dauid Sacerdotes reprehendit, quòd humeris suis non imposuissent Arcá Dei: constituit Cantores, & benedixit
3. Reg. 2. populo in nomine Domini. Salomon etiam abiecit Abiathar, vt nó esset Sacerdos Domini, & Sadoch Sacerdotem posuit pro eo. Similia quoque & Iosaphat, & Ezechias cæteriq; Reges fecerunt in rebus & causis spiritualibus.

RESPONSIO.

Qui non totam rem, sed partem aliquá dumtaxat contemplantur, nihil miror, si eos contingat falli plerumque & decipi. Non negamus, quin optimi quique Iudices & Reges permulta omni ætate fecerint, quæ ad Dei religionem ornandam pertinerent. Sed aliud est, Regem ea quæ Dei sunt promouere, & aliud, illis ex Regia potestate præesse. Isti auté ferè omnes qui iam numerati sunt, non solùm Reges fuerút, verùm etiá Prophetæ, quos Deus rerum sacrarum ministros etiá extra ordiné interdum constituere solitus est. Ita enim Elias non in Téplo Hierosolymitano, vt lex præscripserat, sed in móte Carmelo, secùs quàm lex
3. Reg. 18. iusserat, bouem sacrificauit, quemadmodú Spiritus Dei & voluit eum facere, & factú eius insigni miraculo comprobauit. Frustra ergo in iis quæ extra ordiné, & præter solitum fiunt, ordinaria Principú iurisdictio & potestas inuestigatur. Ná si ordinem diuinitùs cóstitutum
Num. 27. sequimur, audi quá perspicuè Dominus ad Moysen de Iosue filio Nun locutus est: *Pro Iosue si quid agendú erit, Eleazar sacerdos cósulet Dominú. Ad verbú eius egredietur, et ingredietur ipse, & oés filij Israël cú eo & cætera multitudo.* Siue igitur Arca Dei tollebatur, seu populus circúcidebatur, seu quid aliud ex iis quæ ad cultú Dei pertinebant, ex mádato Iosuæ fieret; aut ad verbú Eleazari hoc mandatú est, aut per extraordinariá Spiritus sancti reuelationem dispo-
Malach. 2. nebatur. Ná in vniuersum Malachias Propheta dixit: *Labia Sacerdotis custodient scientiá, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Si quid verò Deus aliquando Regi cuipiam (qui aliàs Propheta esset) reuelauit, hoc non irritam fecit ordinariá regulam, quæ ad Sacerdotes ascendi, & summorú Sacerdotum vltimam sententiam sub pœna mortis
Deute. 17. obseruari iubebat: sed tantùm demonstrauit, Deú non semper astringi ad ea media quæ per Moysen famulú suú constituerat. Ac sanè quod in his quæ obiiciuntur, longè maximi momenti videtur esse (eiectio videlicet Abiathar Sacerdotis per Salomoné Regem) manifesta
3. Reg. 2. fuit eius prophetiæ quá Deus antè reuelauerat, executio: idque in ipsa Scriptura sacra perspicuè his verbis exprimitur: *Eiecit Salomon Abiathar, vt nó esset Sacerdos Domini.* Cur ita? *Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domú Heli in Silo.* Ecce quod Dominus faciendum antè prædixerat, id iam exequendum Salomoni reuelat. Salomon ergo non auctoritate Regia, sed diuina, & ea non ordinaria, sed inspirata vtebatur, quádo Abiathar abiecit à ministerio, & Sadoch pro eo substituit. Vt ergo semel concludam hunc locum, qui ad res veteris testamenti spectat: partim nó obligamur ad illam rudem & imperfectam rerú diuinarú dispositionem, quæ sub Lege fuerat: (nihil enim ad perfectú adduxit Lex) partim ea ipsa in rebus diuinis constituendis plus Pontificibus, quàm Regibus ex ordinaria salté via & ratione detulit. Cæterùm Christus, qui omnis iustitiæ & in seipso impletor, & in Ecclesia instaurator est, ita res omnes Ecclesiasticas perfectè solus impleuit atq; ordinauit, vt neque Regiam potestatem ob eam causam ipse exerceret, neque regibus primatú in Ecclesia legaret. Imò ne Reges quidem vllos ad aliquot secula sui corporis mébra esse voluit, vt eò apertius liqueret,

Ecclesiam suã, quando sub Apostolis perfectissime gubernata, & omnibus numeris absoluta fuit, tamen Rege terreno caruisse, atque eodē modo in æternum carere posse, nisi quia nec illos ab æterna redemptione sua penitus excludi voluit. Intrauerunt ergo Reges & Imperatores in Ecclesiam Christi suo tempore, sed aut nihil vnquam sibi circa res Ecclesiasticas arrogarunt, aut ob eam rem tyranni & persecutores potius habiti sunt, quam nutricij & cultores Ecclesiæ, cuiusmodi eos debere esse Isaias prædixit. Isaiæ 49.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Imperatores Christiani semper licere sibi existimārunt, vt de causis Ecclesiasticis iudicarent, adeò vt Constantinus Magnus causam Donatistarũ & ipse audiuerit, & Episcopis tanquam eius vice iudicaturis sæpius delegauerit. Idem Imperator & Nicęnā Synodum cōuocauit, & in illa præfuit. Quod eius exemplum Theodosius, Martianus, Theodoricus Italiæ Rex, atque alij Imperatores & Reges secuti sunt, qui numquam aut hoc sibi sumpsissent, aut ab Episcopis id facere permissi essent, nisi iure diuino & Ecclesiastico talis potestas eis credita fuisset & collata.

RESPONSIO.

Quicquid Constātinus in causa Donatistarũ fecit, non eo animo id fecit, tanquam se putaret iudicem legitimum esse, ad quem ab Episcopis in causa Ecclesiastici ordinis appellari deberet: verùm quòd aliter pacē Ecclesię tueri cōseruareq; nō posset, quodq; videbat, Donatistas Episcoporũ iudicio nō acquiescere. Cęterùm quid Constantinus de eo Donatistarũ facto iudicārit, illa eius verba testātur, quę apud Optatũ extāt: *O rabida* (inquit Cōstantinus) *furoris audacia: sicut in causis gentilium fieri solet, appellationē interposuerunt.* Prętetea Augustinus eandem historiā tractans, *Donatistas* (inquit) *magis hinc arguimus, quia eum apud Imperatorem vltrò Cæcilianum accusassent, quem primo vtique apud collegas transmarinos conuincere debuerant, ipso autem Imperatore longè ordinatius agente, vt Episcoporum causam ad se delatam ad Episcopos mitteret: nec victi pacem cum fratribus habere voluerunt, sed rursus ad eundem Imperatorem venerunt, rursus non Cæcilianum tantùm, verùm etiam datos sibi Episcopos Iudices apud terrenum regem accusauerunt, rursus ab alio episcopali iudicio ad eundem Imperatorem appellauerunt.* De schismate Donatist. libr. 1. Epist. 48. Apud terrenum Regem.

Duo in his Augustini verbis notanda sunt. Nam primùm, ait: *Donatistas debuisse primò apud collegas transmarinos agere:* ostēdens vtiq;, ab Episcopis Africæ rem fuisse ad Episcopos orbis terræ deferendam. Deinde reprehendit eosdem Donatistas, quòd Episcopos Iudices apud *terrenũ Regem* accusauerũt. Quem appellat *terrenũ Regem*, profectò illũ significat iudicium interposuisse non ob vllam authoritatē, quam propriē ab Ecclesia, vel etiam vt membrum Ecclesiæ accepisset (nam illa non esset potestas terrena) sed ob illam, quæ nō minus gentiliũ, quàm Christianorũ Regibus iure gentium competit. Accedit eodē quod Augustinus alibi quoque de illa Donatistarũ ad imperatorē appellatione disputans, *Qua in re* (inquit) *quemadmodum detestetur illos Constantinus, audistis. Atque vtinā saltem ipsius iudicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent: atq; vt eis ipse cessit (vt de illa causa post Episcopos iudicaret, à sanctis Antistitibus veniam postea petiturus) sic & illi aliquando cederent veritati.* Epist. 162. Videmus ergo & Cōstantinum cessisse Donatistarum furori in ea cognitione quā post Episcopos suscepit, & eam rem eiusmodi fuisse, *vt veniā postea deberet à sanctis Antistitibus petere.* Nihil igitur inde quoad legitimi iudicij potestatem colligere potes, vbi omnia hinc per *Donatistarum furorē*, inde verò per Cōstantini piam & quodammodo necessariam alieni iuris occupationē facta sunt. Nā & Donatistæ peccārunt ob id ipsum, quia venerunt ab Episcopis *ad Regē terrenum*: & Rex non suo iure, verùm ea spe iudicauit, quòd sancti Antistites veniam illi postea cōcessuri essent, eò quòd paci Ecclesiasticæ (quā procurare Imperator & suo iure potest, & ad beneficiũ Ecclesiæ debet) optimè illo modo consultum fore existimauit. Quàm iniquè igitur tale factum Constantini citatur ab aduersariis, vt probent laicos in causis Ecclesiasticis legitimos esse iudices: Quòd si mentem Constantini extra necessitatis articulum liberè pronũciatam scire volumus: ecce eùm in media Episcoporum Synodo apud Nicęā sederet, & Catholici Episcopi vltrò ad eum querelas detulissent, apertè omnibus Episcopis dixit: *Deus vos constituit Sacerdotes: & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad illud diuinũ reseruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis Dij; & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus de quo scriptũ est, Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit.* Hæc Constantinus. In Ecclesiast. histor Rufini libr. 1. cap. 2.

Quòd verò idem Imperator Synodum Nicenam, aliique eius successores alias Synodos indixerunt, nihil id præiudicij causæ nostræ adfert. Aliud enim est conuocare Conciliũ, & aliud in eodē Concilio iam indicto cum authoritate iudicare. Neq; verò quicumq; aliquos conuocat, continuò iudex in ea causa est ob quā illos cōuocat, nisi tam causa, quàm personæ ex ęquo subsint cōuocantis potestati. *Præcepit Rex Nabuchodonosor, vt cōuocarentur arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi.* Sed cur tandē? *Vt indicarent Regi somnia sua, quæ ab illius memoria* Daniel. 2.

moria recesserāt. Quid ergo? An postquā accesserūt Magi & Chaldæi, etiā Rex, qui eos cōuocauerat, aut præscribebat ipsis quid agerent, aut vnà cū illis iudicabat? Nequaquā. Etsi enim personæ istorum hominū Regi subiectæ fuerunt, tamen in eorum scientiā non perinde potestatem vllā habuit. Sic omnino euenit in Episcoporū conuocatione. Conuocat enim eos Imperator, vt de illa fidei causa iudicent, in qua ipse rudis est, & quam ab ipsis edoceri cupit. Ineptè igitur à conuocandi more iudicādi potestatem Imperatoribus cōpetere, aduersarij nostri colligunt. Nihil enim aliud ex ea re inferas, quàm personas eorum Episcoporū, qui in orbe Romano fuerunt, Romano Imperatori subiectas fuisse; quod nos non negamus, saluo tamen honore, quem Patribus spiritualibus Christiani Reges ac Imperatores debent.

Imperatorū verò authoritas in Synodis cōuocandis multas ob causas pernecessaria olim
1. fuit. Primùm, vt Episcoporum ex orbe terrarum coitio speciem illiciti Collegij, & seditiosę
conspirationis non haberet. Nā quæ ratio patitur, vt tot Præsules cum tanto comitatu in vrbe Imperiali absque Imperatoris consensu conueniant? Consensus verò illius optimè intel-
2. ligitur, si non modò patiatur, verumetiā inuitet Episcopos, vt certa in vrbe coëant. Deinde
Imperialis conuocatio effecit, vt cæteri gentiles ac præsertim Magistratus, qui nondū erant Christiani, & tamen Romano parebant imperio, transitum liberū & quietum Episcopis per
3. singulas prouincias concedere cogerentur. Tum autem, vt equi & iumenta, secūdùm quod
Constātinus iusserat, Episcopis publicè præberentur. Præterea isto modo Imperatores (vt in
4. Aquileiēsi Cōcilio dicitur) *fidei suæ studiū probant, dum ad remouendas altercationes congregare student sacerdotale Conciliū, & Episcopis honorificentiam reseruare, vt nemo deesset volens, nemo congregaretur inuitus.* Atque hac quidem in re Imperatores verè prȩstiterunt se *Aduocatos*
Epist. 141. *Ecclesiæ.* Nā sic D. Bernardus Conradum Imperatorē appellat. Quidquòd hoc modo Con-
5. cilia firmiora & sanctiora esse existimantur, dum vtraque potestas tam Ecclesiastica, quàm secularis ad illorū coitionem suffragatur? Postremò Imperatores & alij Principes eò prom-
6. ptius Concilij eius Decreta exequuntur, cui & ipsi conuocando operā dederūt, & conuocato interfuerūt. Cæterùm illud prorsus absurdū est, vt ratum esse Concilium negetur, quod
Actor. 15. Imperator nō indixerit. Quomodo alioqui conuenerunt Apostoli & presbyteri Hierosolymis? Quomodo aliæ Synodi omnes cōgregatæ sunt in Italia, in Hispania, in Asia, & Africa ante Synodū Nicęnam? Ac neq; necesse est, vt Episcopi ad solam Imperatoris vocem ex toto orbe terrarum conueniant: partim quòd Imperator in totum orbē terrarum non acceperit potestatem, sed tantùm in orbem Romanum: partim etiam, quòd Episcoporū cōsensus necessariò requiritur ad id Concilium, quod Episcopale sit futurum. Nam si neque seruus cogi potest vt hæreditatē adeat, nisi ipse velit cōsentire: quàm abhorret à recta ratione, vt Patres Christianæ plebis ab ipsorum filiis in vnum etiam inuiti cōgregentur? Itaque Rufinus testatur, *Constantinum ex Sacerdotū sententia episcopale Concilium apud Nicæam conuocasse.* Theodoretus etiam narrat, Constantinū non quidem cū authoritate in Cōcilio præsedisse, aut sententiam dixisse, sed *& vltimū ex omnibus esse ingressum, & ab Episcopis postulasse, vt sella parua in medio posita considere sibi permitteretur.* Qui postulat ab altero, vt sibi cōsidere liceat, an ille tibi videtur suo iure tanquā Iudex in Concilio adesse? Ambrosius verò addit, *tam liberā fuisse*
Lib. 5. in epistol. 32. *Concilij congregati disputationē, vt Constantinus nullas ei leges imponeret. Si conferendū est de fide:* (inquit Ambrosius) *sacerdotū debet esse ista collatio, sicut factum est sub Cōstantino augustæ memoriæ Principe, qui nullas leges antè præmisit, sed liberum dedit iudicium sacerdotibus.* Ex altera verò parte si aut Imperator per edicta cogit, aut magistratus seculares præsideant cognitioni alicuius causæ Ecclesiasticæ: etiamsi Episcopi adsint, non habebitur Episcopale iudicium, vel
In Apolog. 2. Athanasio teste, qui sic ait: *Præclari Eusebiani, quò veritatē scriptaq; sua obliterent, nomē Synodi suis actis prætexunt, cùm res ipsa negotium imperatoriū, non Synodale haberi debeat: quippe vbi Comes præsideat, & milites suo satellitio Episcopos cingant, & Imperatoria edicta, quos ipsi volūt, coire compellant.* Distincta igitur sunt iudicia Episcoporum ab Imperatoriis: illa sunt Ecclesiastica, hæc secularia: illis Episcopi præsident, his Tribuni & Comites.

Ac mortuo quidē Constantino, filius eius Constantius tum patri suo, tū fratri Constanti perdissimilis, vim Episcopis adhibere cœpit, eosq; ad suam sententiā exilij tædio pertrahere.
In epist. ad solitariam vitā agentes. Verùm Hosius Cordubensis Episcopus tam liberè illius tyrannidi restitit, vt (quemadmodū Athanasius commemorat) ad Cōstantium Imperatorē in hæc verba scripserit: *Ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce. Tibi Deus imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit.* Et pòst paulò ipse Athanasius ex sua sententia dicit: *Si istud est iudicium Episcoporū, quid commune cum eo habet Imperator? Sin contrà, ista minis Cæsaris conflantur; quid opus est hominibus titulo Episcopis? Quando à condito æuo auditū est? Quando iudicium Ecclesiæ authoritatem suam ab Imperatore accepit? Aut quando vnquam hoc pro iudicio agnitū est? Plurimæ ante hac Synodi fuere, multa iudicia Ecclesiæ habita sunt. Sed neq; Patres istiusmodi res Principi persuadere conati sunt, nec Princeps se in rebus Ecclesiasticis curiosum præbuit.*

Paulus

Paulus Apostolus habebat amicos in Cæsaris familia, & per eos in literis salutabat Philippenses, non tamen eos in iudicio socios assumpsit. Nunc autem nouum quoddam spectaculum ab Ariana hæresi editur. Conuenerunt enim in vnum hæretici & Imperator Constantius, vt ille quidem sub prætextu Episcoporum sua potestate aduersus eos quos velit, vtatur, & tamen in persecutione mouenda persecutor non appelletur: illi verò succincti Principis potestate, insidias faciunt quibus volũt: volunt autem omnibus, qui non eadem impietate, qua ipsi vtuntur, vti velint. Vixit iisdẽ temporibus Leontius quidam Tripolis Lydiæ Episcopus. Is cùm videret aliquando Constantium inter Episcopos præsidentem, & Ecclesiis præscribere volentem: cæteris Constantij dicta cum plausu excipientibus, solus tacuit. A Constantio igitur cur taceret interrogatus: *Miror* (inquit) *qui fiat, vt cùm aliis curandis destineris, alia tractes. Cùm enim rei militari & ciuilibus negotiis præsis, tamen Episcopis ea præscribis, quæ ad solos pertinent Episcopos. Verecundia igitur tactus Imperator, eiusmodi edictis in posterum abstinuisse fertur.* Vide Suidã in verbo Leontij.

Valens autẽ Cõstantij tam in imperio, quàm in hæresi successor, beato Barsa Edessæ Episcopo in exilium misso, Lupum Arianũ in eius locum substituens, Presbyteros & Diaconos Edessæ, vt hæresi Arianæ fauerẽt, vi ac minis agere cœpit. Cùm ergo ad Eulogiũ Modestus Præfectus dixisset, *cõmunica cũ Imperatore:* Eulogius facetè respõdit: *Nũquid cũ imperio est etiã Sacerdotij dignitatem consecutus?* Non istud, dixi, ô stupide (inquit Præfectus) sed vos hortatus sum, vti communicetis cum iisdem, quibuscum Imperator cõmunicat. Vbi autẽ Eulogius dixit, *se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur:* Præfectus octoginta pariter comprehensos in Thraciã amandauit. Quemadmodum verò absurdissimum beato Eulogio visum est, vt quis iubeatur communicare cum Imperatore, quia principiũ communionis Ecclesiasticæ non à Regibus, verùm ab iis qui mysteria Christi dispẽsãt, petendum est: sic prorsus est absurdũ, vt alij iudicent, quid inter sacrum & prophanum intersit, præter Episcopos & Presbyteros, quibus sacrorum potestas diuinitus creditur. Ex his ergo, quæ tũ Patres Catholici rectè senserunt, tum Ariani iniquè patrãrunt, perspicuè cõstat, nullam omnino potestatẽ Imperatoris, ac multò minus plebis in Ecclesiasticis negotiis in Ecclesia Catholica fuisse. Ob eamque causam eũ Imperator hæresi Arianæ fauens volebat Arianorũ hostes vlcisci, non per suum & plebis, sed tantum per nomen & speciem iudicij Episcopalis id poterat agere. Itaque cùm sanctus Imperator Valentinianus videret, Ecclesiam per eiusmodi tyrannidem multũ detrimenti accepisse, meritò dicebat: *Non est meum iudicare inter Episcopos.* Sic enim eũ dixisse testatur Ambrosius. Si ergo totius populi caput Romanus Imperator, nõ modò Episcopos nõ iudicat, sed neque iudicat inter illos: quis iudicij locus iam plebi relinquitur in vllo Cõcilio quantũuis generali? Præterea Seuerus Sulpitius sacræ historiæ lib. 2. *Martinus*, inquit, *vir planè Apostolis conferendus satis superq; sufficere dicebat, vt Episcopali sententia hæretici Priscillianistæ iudicati Ecclesiis pellerentur. Nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ iudex seculi iudicaret.* Hæc Martinus. Cùm verò Priscillianus ne ab Episcopis audiretur, ad Principẽ prouocasset: Sulpitius id nostrorum incõstantia permissum esse dicit, cùm potius Episcopi debuerint sententiam in refragantẽ ferre, nec Imperatori causam de tã manifestis criminibus permittere. Denique D. Ambrosius refert, Valentinianũ Imperatorem non solùm sermone respondisse, verumetiã legibus suis sanxisse, *in causa fidei vel Ecclesiastici alicuius ordinis eũ iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis. Hoc est* (inquit Ambrosius) *Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam, si aliàs quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa: etiam hanc voluit ad Episcopale iudiciũ pertinere* Hoc idẽ Sozomenus de eodem Imperatore cõmemorat his verbis: *Petentibus Episcopis vt sibi de doctrina fidei rectè cõstituenda in vnum conuenire permitteretur, Valẽtinianus respondit, sibi qui vnus è Laicorũ numero esset, non licere eiusmodi negotiis se interponere. Et ideò* (inquit) *Sacerdotes & Episcopi, quibus hæc curæ sunt, per se, vbicunq; ipsis libitum fuerit, in vnum conueniant.* Ratio autẽ, quam Valẽtinianus attulit, non Imperatorem modò, sed præterea omnes *Laicos* à rerum Ecclesiasticarum cognitione remouet. Nam si non licuit Cæsari suam authoritatem interponere ad doctrinã fidei constituendã, idq; *quoniam Laicus esset:* non video qua ratione alij Laici, quorum minor est authoritas, aliquid sibi iuris in eadem re vendicare queant.

Theodoretus lib. 4. cap. 13. & 16.

Epist. 32.

Sulpitius sacræ histor. lib. 2.

Ambros. lib. 5. Epist. 32.

Sozomenus lib. 6. cap. 7.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

At enim Ambrosius in illa Epistola, quã toties laudatis, & in oratione subsequẽte fatetur, *quòd de fide in Ecclesia coram populo debet tractari:* & iterũ, *Causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis cõfidit, huc veniat.* & pòst: *Iste populus iudicat, cuius in corde lex diuina est, non humana: lex non atramento scripta, sed spiritu Dei viui.* Quibus in verbis Ambrosius iudicandi facultatem populo tribuit in causis fidei. Lib. 5. epist. 32.

RESPONSIO.

Vt huic authoritati satisfaciã, non alterius quàm D. Ambrosij iudicio, quàm variè nomen iudicij accipiatur, patefaciã. Iudiciũ quippe aliud est priuatũ, aliud publicũ: & priuatũ quidẽ illud est, cùm quisq; rationẽ eam sequitur, quæ ipsi recta apparet, quocũq; modo ad eam

mentē ac sententiā sit adductus. Publicum verò iudiciū est,cum nō quisq;,sed Magistratus aut Iudex legitimus id solum sequitur, quod pro tribunali sedēs legitimè probatū ac testificatum audiuit. De priuato iudicio Ambrosius in illa verba Apostoli (*Nonne de iis qui intus sunt,vos iudicatis*) ita scribit: *Iudicat quis,dum discernit cui fratri adhæreat,quē arguat, quē deuitet.* De publico aūt iudicio non multò pòst sic ait: *Quia sunt sapientes fratres, aliqui horū eligantur ad iudicandū. Magnus enim pudor est,si inter eos qui dicuntur Deū cognouisse, nō inueniatur qui examinare possit negotiū iuxta ius Euangelicū.* Discernere aūt cui adhæreas,& quē deuites,hoc priuati iudicij genus est: verùm examinare negotiū iuxta ius Euangelicū , hoc nō est cuiuslibet, verùm eius qui ad hoc authoritate publica eligitur & cōstituitur. Prius ergo iudicij genus permittitur populo in causis fidei,posterius autē solis Episcopis & Iudicibus Ecclesiasticis. Et quòd Ambrosius de priuato iudicio in illa Epistola senserit,de qua iam disputamus, perspicuè cōstat. Sic enim ait de Iudicibus quos Auxentius dicebatur elegisse: *Veniāt planè,si qui sunt, ad Ecclesiam: audiant cū populo: non vt quisquā iudex resideat, sed vnusquisque de suo affectu habeat examen: eligat quem sequatur. Agitur de istius Ecclesiæ sacerdote. Si audierit illum* (id est, Auxentium) *populus, & putauerit melius disputare, sequatur fidē eius: non inuidebo.* Hic videmus, nihil aliud intelligere Ambrosiū per iudiciū populi , quàm vt domi apud se di scernat vnusquisq; cuius velit esse fidei, vtrū Catholicę,an Arrianę: & quē Episcopū sequi malit, Ambrosiùmne,an Auxentiū: non quòd Ambrosius quenquā vellet suæ prudentiæ in hac re inniti, verū quòd nec aliud obtineri tūc potuit, cū Imperator potius faueret Arrianis quàm Catholicis,& Ambrosius probè nouerat,populū suum esse Catholicū. Mox enim subiūgit: *Omitto quòd iā ipse populus iudicauit. Taceo quia eum quem habet* (id est,Ambrosiū) *de Patre tuæ clementiæ postulauit.* Et iterū postea: *Hac ego, fratres, coram Auxentio apud vos plenius disputarem:* sed (Auxentius) *certus, non ignaros vos esse fidei, vestrū refugit examen, & gentiles quosdam quatuor aut quinq; fermè homines elegit cognitores sibi, si tamen aliquos elegit, quos vellem adesse in cœtu omnium, non vt de Christo iudicent, sed vt Maiestatem audiant Christi. Tamē illi iam de Auxentio pronunciauerunt, cui tractanti quotidie non crediderunt. Quæ maior eius condemnatio, quàm quòd sine aduersario apud Iudices suos victus est? Ergo & ipsorum sententiam contra Auxentium iam tenemus, & quòd gentes elegit, iure damnandus est, quia Apostoli præcepta dimisit.*

Quibus ita constitutis, videmus non hoc sensisse Ambrosium, vt populus de causa fidei publicum iudicium susciperet, aut alij cuipiam, quid esset credendum, præscriberet (qua de re nos cum aduersariis cōtendimus): sed tantùm vt quisq; iudicaret, quid ipsi ad salutē consequendam magis expedite videretur. Quod priuati iudicij genus etsi ad iudicium Catholicæ Ecclesię conformari semper deberet, tamē ea tēpora interdū accidūt, vt ob Magistratuū, qui ius gladij habent, aut socordiā aut hęresim, plebs iudicio suo relinquenda sit. De eodem Theodosio D. Ambrosius in Aquileiēsi Concilio post rescriptū ipsius recitatum, dixit: *Ecce quod Christianus cōstituit Imperator. Noluit iniuriā facere Sacerdotibus, ipsos interpretes cōstituit Episcopos.* Nónne tibi nunc videtur Ambrosius dixisse, illū Imperatorem, qui Episcopos non constituit interpretes, iniuriā sacerdotibus facere? Nō enim laudat Theodosiū, quasi de suo iure aliquid Sacerdotibus concesserit, verùm quòd ius alienū, vt Imperatores quandoq; solent, nō inuaserit. Præterea cū Ambrosius intellexisset, Flauianū de Episcopatu Antiocheno cū Euagrio contendentem non acquiescere Sacerdotali iudicio, sed Imperatorū implorare auxiliū, hoc modo ea de re ad Theophilū Alexandrinū scripsit: *Cū ex tā æquissima Synodi cōstitutis speraremus iam remediū datū, finemq; oblatum discordiæ: scribit Sanctitas tua, iterū fratrem nostrum Flauianū ad precum auxilia, & Imperialiū rescriptorū suffragia remeauisse. Frustrà ergo tantorū sacerdotū fusus labor: iterū ad iudicia huius seculi reuertendū, iterum ad rescripta, iterū vexabuntur Sacerdotes senes;* & quæ sequūtur Quàm perspicuè iudicia Imperialia vocat *iudicia seculi*, eaq; Episcopalibus iudiciis tamquā contraria opponit? Nā vicumq; Theodosius fuerit Imperator Christianissimus & vir sanctus; tamē potestas in qua Iulio Cæsari & Augusto ac Tiberio successit, seculi potestas fuit, ac nō Ecclesiastica. Quòd autē Flauianus ad fidem ac patrocinium Theodosij confugerit, Theodoretus in historia sua apertissimè docet.

His temporibus floruit Magnus ille Chrysostomus, qui potestatem Regiam cum Sacerdotali conferens, *Habent* (inquit) *& terrestres Principes vinculi potestatē, sed corporum solum. Id autem quod dico, Sacerdotum vinculum ipsam etiam animā contingit, atque ad cælos vsque peruadit: vsque adeò, vt quæcumque infernè Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus supernè rata habeat, ac seruorū sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnā hoc aliud esse dicas, nisi omnium rerum cælestium potestatē illis à Deo concessam?* Quòd si ex D. Ioannis Chrysostomi iudicio Reges non nisi corporū potestatē habēt, potestas verò Ecclesiæ ad animas pertingat: certū est, reges nō habere vllā potestatē Ecclesiasticā, ac multò minus plebē, quæ regibus minor est atq; inferior. Bonifacius autē Pont. Romanus cū ad Honoriū Augustū scribens, diceret, *Honoriū res humanas regere, sui verò sacerdotiū Ecclesiæ Romanæ deputari*; adeò nihil ea distinctione Imperator

In 1.Cor.5 — In 1.Cor.6 — Lib. 5. epist. 32. — Lib. 10. epist. 78. — Lib. 5. cap. 23. — Chrysost. lib. 3. de Sacerd. — Distinct. 79.

rator offensus est, vt mox rescriberet, *se scripta Beatitudinis illius debita reuerētia cōgratulatio-
ne suscepisse, ac petere, vt Apostolatus eius studiū ac votū suum quotidianis orationibus circa salutem
Imperij dignaretur impendere.* Nam quòd idē Honorius Episcopali collatione, quæ in Afri-
ca est habita, *Marcellinū* cognitorē dedit; id non nisi ad Episcoporū Catholicorū petitionem
est factū, qui iam diu experti erant, alio modo quàm brachij secularis metu, ac manu milita-
ri, Donatistas in officio contineri non posse, aut ab iniuria Catholicis inferenda cohiberi.
Quod ergo in Episcoporū gratiā, quò securius cōuenirent, factū est, stultè obijcitur nobis,
velut ex ea re probetur, quòd Imperialis potestas Episcoporū disputationibus Præsidē iure
suo constituere possit. Præsidet quidē imperator Episcopis ad pacē ac concordiā retinendā,
non autē ad sententiā in rebus diuinis ferendā. Itaque Theodosius Iunior, qui Honoriū se-
cutus est, partes tum suas, tum Episcoporū præclare discernens, sibi quidem sumit, vt pacem
Ecclesiæ tueatur: Episcopis autē rerum Ecclesiasticarum disceptationē & iudiciū relinquit.
Eius enim hæc sunt verba in Epistola quadā ad Cyrillum Alexandrinū: *Volumus illā* (pietatis In 4. Tomo operum Cyrilli, epist. 4.
doctrinā) *coacta sacra Synodo ventilari & hactenus praualere, quatenus decere videbitur. Siue autē
veniæ participes futuri sint, siue non sint qui à patribus victi fuerint, nos sanè non patiemur, vt si-
mul & vrbes & Ecclesiæ turbentur, neque vt inexcussa sit nobis ea doctrina cui diiudicandæ præfici
oportet eos qui circumquaque sacerdotio præsident, & per quos in sententia veritatis firmiores & su-
mus, & posthac erimus.* Idem Theodosius cum sanctæ Synodo Ephesinæ primæ scriberet, di- Dist. 96 cap. Satis euidenter.
xit: *Deputatus est Candidianus magnificentissimus Comes strenuorū domesticorū transire vsque ad
sanctissimā Synodum nostram: & in nullo quidem, quæ faciēda sunt de pijs dogmatibus quæstiones,
seu potius expositiones, communicare. Illicitū namq; est eum qui non sit in ordine sanctissimorū Epi-
scoporū, Ecclesiasticis intermiscere tractatibus.* Idē in Commonitorio ad Elpidiū, quod extat in
actione prima Chalcedonensis Cōcilij, officiū secularis magistratus in Cōcilio præsentis ea
ratione describit, *vt nullū fieri tumultū permittat, tumultuantē verò custodiæ mancipet; denique vt
intersit iudicio, & operā det, celerem & circumspectā probationem à Synodo fieri, ac de his rebus Im-
peratorē faciat certiorem; atq; ad hos effectus cōplendos tā ciuile, quàm militare auxiliū illi delegauit.*
Nihil hîc dicitur de Imperatoris præsidentia, nihil de suffragio quod laicorū nomine vnà
cū Episcopis interponat, nihil de iudicandi authoritate præcipitur. Adeò enim illa fuerūt ab
vsu Ecclesiastico remota, vt ne feminā quidem sanctissimā hæc res, qua de agimus, latuerit.
Pulcheria quippe Augusta cum sedulò curasset, vt vndique multitudo Episcoporum con-
gregaretur, primùm in Nicæa, deinde Chalcedone, scripsit ad Consularem Bithyniæ Strate-
gum, *vt monachos atque laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omnimodo de ciuitate & ipsis
locis expelleret, vt cum omni disciplina considente sancta Synodo, sine aliqua commotione atque con-
tentione, quæ à Domino Christo reuelata fuerint, communiter ab omnibus confirmentur.* Ecce anti-
qua Ecclesia passim credidit, *nullam rationem vocare laicos ad Concilium.*

Iam verò si opponatur, quòd ipse Imperator Martianus, qui laicus erat, tamen Concilio
interfuit: respondemus, eum nō ad ius in rebus Ecclesiasticis dicendum, sed ad pacē ciuilem
conseruandā interfuisse. Etenim cum Episcopi paulò ante Chalcedonensem Synodū Ephesi
conuenissent, ibique Dioscori minis & iniurijs omnia fuissent perturbata (vnde & illa *Syno-
dus prædatoria* dicta est) ne quid simile Chalcedoni eueniret, reuerendi Episcopi & Presby-
teri à reuerendissimo Leone Archiepiscopo vrbis Romæ venientes, à Martiano (quemad- Hæc Martianus epi. penult. est inter eas quæ præambulares in Synodum Chalcedonēsem dicuntur.
modū ipse in sacris literis ad Episcopos transmissis attestatur) petierunt, *quatenus omnino ad-
esset sancto Concilio, alioquin enim nec se affuturos, aiebant.* Martianus ergo cum in Synodū vnà
cum Augusta Pulcheria introiuisset, præfatus est, *se nō ad ostendendam potentiam, sed ad confir-
mandam fidem exemplo Imperatoris Constantini adesse, ne in posterum multitudo populi institutio-
nibus prauis attracta inueniatur dissentiens. Quare properarent Episcopi concordantibus animis fi-
dem Catholicam secundùm doctrinam Patrum exponere.* Martiani ergo & Iudicum qui ab eo
secundùm petitionē Episcoporum dabantur, illæ tantùm partes erant, vt curarent ea fieri,
atque (vt ipsi sæpè interlocuti sunt) vt effectui mancipatentur ea quæ Episcopi vel fieri pe- Præter actionem prim. à Cōcil. Chalcedonen. vide Euagriū lib. 2. cap. 4.
tijssent, vel facienda esse iudicassent. Nam cùm Legati Leonis Papæ non paterentur Dios-
corū vnà cum ipsis considere: Iudices curârunt, vt absq; omni tumultu in medio consessu
statueretur, cùm alioqui illis absentibus timendum erat, ne Dioscorus vim potius intētas-
set, quàm vt vel tantillum de honore discederet. Verùm quod ad fidei quæstionem attinet,
iidem gloriosissimi Iudices palā dixerunt ad Episcopos: *Scientes, quia Deo rationem reddituri* In actione secūda Chalcedonen.
*estis, tā pro proprijs animabus singuli vestrum, quàm pro nostris omnibus: doceri, quæ ad religionem
pertinent, rectè desideramus, & omnem ambiguitatem auferri.* Et iterum: *Quod placuit reuerendo* Action. 4.
Concilio de sancta fide ipsum nos doceat. Non opinor de fidei causis iudicaturi venerant, qui
desiderabāt doceri, quæ ad religionē & fidē pertinerent. Iudicaturus enim quæ sit recta fides,
non debet fidei veræ ignarus esse: Ignarus est autē, qui expetit doceri. Præterea cū Episcopi
ad Imperatores Valentinianū & Martianū scriberēt, illosq; velut medicos à Deo cōstitutos Action. 3.

agnoscerēt; nihil tamē maius eis tribuerūt, quàm *quòd omne cōmodassent auxiliū, vt factæ interimerentur discordiæ, & paterna fidei doctrina roboraretur*. Discordias tollere, & fidē non quidē docere aut tradere, sed ab Episcopis traditā roborare, hoc propriū est secularis Magistratus. At verò definire, quæ sit vera fides, hoc vsq; adeò Episcoporū est, vt Martinus quāuis & presbyter & Archimandrita esset, id sibi nō sumpserit tamen, verùm dixerit: *Non est meum subscribere, Episcoporū tantùm est, & eorū qui digni sunt.* In ea enim responsione patefecit Ecclesiæ morē patrium atq; auitum, in quo soli Episcopi velut definiētes, solebāt subscribere.

In 1. Actio. Chalcedon. vbi Actio. 5. Constantin. Concilij recitatur.

Porrò si quando alij Catholici viri præter Episcopos vllā de rebus Ecclesiasticis tulerunt sententiam, id aut non nisi ex Sacerdotum expresso consensu fecerunt, aut certè ea mente fuerunt, vt sententiā suam Episcoporum iudicio subiicerent, aut veniā ab illis, aut cōfirmationem secundum rei qualitatē petituri. Nam in Synodo Chalcedonensi præclarum discrimen inter Episcopos & Imperatores seu alios quoscūq; laicos Ioannis Episcopi Germaniciæ verbis, quibus ille ad Dioscorum vsus est, cōstituitur: *Gloriosissimi iudices* (inquit) *& sacratissimus Senatus vnà cū sancta Synodo examinationē de peccatis Dioscori fecit, & decernens promulgauit sententiā, si hoc placuisset sanctissimis Episcopis, quibus hanc inferre à Domino Deo creditum est. Sed quod ipsam decet sancta & magna Synodus cōcipiens, hactenus Dioscoro dedit inducias.* Ecce Laici, & fortè etiam Diaconi & Presbyteri volebant sententiam in Dioscorum promulgare, si penes se rei summa extitisset. Verùm si maximè sententiam tulissent, tamen non ea mente id fecissent, velut iure diuino ipsorum sententiæ Dioscorus parère obligatus fuisset. Perspicuè enim dicitur, *sanctissimis Episcopis à Domino Deo traditum esse, vt sententiam inferant.* Iudicum igitur aliorum sententia iuris humani, hoc est, vel naturalis, vel gentium, vel ciuilis tantùm fuisset, ac non etiam eius diuini iuris, quo Ecclesiastica negotia terminantur. Hoc enim scientes iudices, qui Concilio assidebant, etsi votū ac desiderium suū in ferendo sentētiam contra Dioscorū Episcopū declarârunt, tamen omnia permiserūt Episcopis, velut iis quibus ea res à Domino Deo esset credita. Itaque sentētia in Dioscorū non in Imperatoris aut Iudicum, sed in Papæ Leonis nomine (per legatos suos & per Synodū iudicantis) lata est. Imò verò Cecropius Episcopus Sebastopolitanus Dioscoro petenti, vt magnificentissimi Iudices & Senatus adesset, respondit: *Quando regularia quædā examinantur, neque Iudices, neque alios Laicos interesse oportet, nisi tantūmodo tuā sanctitatē, quæ in propria accusatur persona.* Hinc apparet, dum excutitur causa fidei, Laicos quidem adesse posse, quia potest is tractatus eis prodesse, dum confirmantur in fide, & addiscunt quæ antè nesciebant. Verùm quando causa morū Episcopi alicuius examinatur, *ne interesse quidē Laicos debere*, multò minus præesse: ne incipiant ex ea re magis magisque contemptui habere ministros Ecclesiæ Dei, & ex humano errore putent mysteria ipsa Christi minoris esse virtutis, quæ per homines interdum pessimos dispensantur.

Actio 3. post tertiam vocationem Dioscori.

In Actio 3. quando Dioscorus secundo vocatus est.

In Synod. 5. sub Symmacho.

In Synodo aūt sub Papa Symmacho Romæ habita cū Basilius Patritius vices Regis Odoaceris agens, edixisset de rebus Ecclesiasticis, non quidē quatenus Ecclesiasticæ fuerūt, verùm sub hac specie, *ne per occasionē seditionis status ciuilis vocaretur in dubium*: tamen Episcopi omnes id statutū seruari prohibuerunt, *quòd contra Patrū regulas esset, aliquid de Ecclesiasticis facultatibus disponi à Laicis quāuis religiosis, quibus nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponēdi legitur vnquā attributa facultas.* Hæc Eulalius, cui omnes alij Episcopi assensum præbuerūt. In quarta autē Synodo, quæ sub eodē Papa Symmacho habita est, ne Theodoricus quidē Rex, licet Arianus esset, sibi iudicium in Episcopos arrogauit, sed postquàm ab Episcopis plurimis audisset, *Papā Symmachum ob prærogatiuā suæ Sedis non posse compelli, vt minorum iudicio se subiiceret*, respōdit *in Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de Ecclesiasticis negotiis pertinere*. O miram veritatis vim! Conuocat Theodoricus Episcopos, vt nescio quid contra Papā Symmachum moliretur. At nūc libertate admonitionis Episcoporum conterritus, omnia Episcoporum iudicio relinquit, *nec ad se quicquam de rebus Ecclesiasticis pertinere ait, nisi vt eas, qua par est, reuerentia prosequatur.* Porrò cùm Rex Vandalorum Hunericus Episcopos Africæ ad rationem fidei Catholicæ reddēdam cogere inciperet, *Eugenius Carthaginēsis Episcopus* (vt Victor scribit) *causam fidei communem esse respondit, & ideo se scripturum*: cui tandem? An omnibus per vniuersum orbem Catholicis? Nihil minus, sed *Fratribus suis, hoc est, Episcopis, vt in Africam veniant.* Communis igitur omnium causa per solos Episcopos expediri & potest, & debet.

De Vandalica persecutione lib. 2.

Iam verò in quinta Synodo, quę sub Iustiniano Constātinopoli habita est, postquàm Clericorum testimonia de quæstione, quæ tunc agitabatur, audita fuerant, iamq; oportebat laicos etiam suum testimonium dicere, sanctissimi Episcopi dixerunt: *Superest, vt rē præsentem testimonium consequatur eorum qui extra sacrum Concilium sunt: & mox Comitū ac Palatinorum* testimonia sequūtur. Qua ex re manifestò liquet, Laicos omni maiorum memoria semper extra sacrū Conciliū habitos esse, præterquam si ad fidem suam confirmandā, vel ad pacem

In Collatione 5. Synodi quintæ.

Ecclesiæ

Ecclesiæ conseruandam adfuissent. Ab hoc tanto clarissimorum testiũ numero Gregorium Magnũ abesse non patiemur. Cum igitur Episcopus quidam Salonitanus de simonia & alus criminibus apud D. Gregoriũ Pontificem accusatus, & ideò Romá ad causam dicendã accersitus, respondisset: *Serenissimos Dominos* (Mauritiũ Augustum, & Cõstantiam) *præcepisse, vt domi suæ, hoc est, in Illyrico eius causæ cognitio haberetur:* Diuus Gregorius respõdit, *Nobis & omnibus notum est, piissimos Dominos disciplinã diligere, & ordines seruare, Canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non mi[s]cere.* Quod ob eam causam in mediũ protuli, vt tam pietas Mauricij Imperatoris, quàm iudiciũ Gregorij Magni de hac etiã re cognosceretur. Ne autẽ ista oratio in infinitum euadat, finem huic quæstioni verba Basilij Imperatoris imponẽt; qui cùm orationem grauissimam in octaua Synodo haberet: *vobis* (inquit) *laici tam qui in dignitatibus, quàm qui absolutè* (hoc est, absque dignitatibus) *versamini, nullo modo licet de Ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hæc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officiũ sortiti sunt, qui sanctificãdi, qui soluẽdi & ligandi potestatẽ habẽt, qui Ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claues: non nostrũ, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamẽto solui egemus. Quantacũq; enim religionis & sapiẽtiæ laicus existat, vel etiã si vniuersa virtute interius polleat: donec laicus est, ouis vocari nõ desinet. Rursus Episcopus quantacũq; sit irreuerẽtia plenus, & nudus omni virtute: donec Antistes est, & veritatis verbum rectè prædicauerit, Pastoris vocationis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis? Pastores verborum subtilitatem discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi & ambiẽdi habent. Oportet nos ergo cum timore & fide syncera hos audire, & facies eorum vereri, (cùm sint ministri Domini omnipotentis, & huius formã possideãt) & nihil amplius, quàm ea quæ ordinis nostri sunt, requirere.* Hæc Basilius Imperator. Etenim Imperatorũ potius, quàm Præsulũ hac in re sẽtẽtias in mediũ produxi, partim ne Episcopi & Presbyteri talia docẽtes causam suã egisse viderentur, partim vt hæc res tã nota olim fuisse intelligeretur, quàm nec ij quidẽ ignorarent, qui minimè omniũ Theologiæ aut diuinarum rerum scientiæ operam dedissent: vt minus hodie ferendi sint Theologi (si tamen sunt Theologi) qui rerum sacrarum non modò scientiam, sed præterea cognitionem & iudicium iis concedunt, qui per nullum visibile signum à Christo institutum in res sacras potestatem acceperunt.

In registro lib. 5 indict. 14 epist. 21.

Laicus est ouis.

Reges & Imperatores Christianos, qui populis Christianis præsunt, licet aliàs in causis & rebus seculi non subsint Ministris Christi, per illos tamen vi clauium regni cælorum tunc demũ coërceri ac deponi posse, quando ipsorum Præfecturæ veritatem fidei ac salutem animarum lædunt. Ad quam fidem salutemq; promouendam omnium Christianorum regna & bona quæcumque ex eo ipso, quòd Christiani sunt, necessariò instituuntur & ordinantur.

CAPVT IIII.

QVemadmodum est homo terrenus; & homo cælestis: ita etiam est regnũ terrenũ, & regnum cæleste. Homo terrenus est Adam, qui de terra factus est. Homo cælestis est Christus Dei Filius, qui secundùm diuinam suã naturam de cælo descendit, dum humanam naturam de Virgine Maria acceptam sibi vniuit. Regnũ verò terrestre illud est, quod homines de terra facti per consensum humanum Principi suo detulerunt. Sic *Nemrod* factus est Rex primus per cõsensum quorundã posterorũ Noë. Sic alij Reges alibi sunt facti, adeò vt in diebus Abrahæ quælibet ferè magna ciuitas Regem suum propriũ haberet. Cæleste autem regnum est illud, quod Christus in terra stabiliuit, dũ homines terrenos fide, spe & charitate donatos in nouam creaturã gratiæ suæ potentia conuertit, & mẽbra sua effecit. Etsi enim Christus per incarnationẽ suam omnium prorsus hominũ Rex est (quia, quod in vnoquoq; rerum genere præcipuum est & dignissimum, id per naturæ vim cæterarum eiusdem generis rerũ caput est & principium) tamen non ferè aliorũ Rex dici vult, quàm eorũ qui ad imaginem ipsius animo tenus cõformantur. Vnde Angelus prædixit, eum *in domo Iacob regnaturũ in æternum.* Per Iacob autem intelligitur quicumque fidelis populus. Iam verò vt Christus in mundum veniens, non destruxit priorem hominis naturã ab ipso formatam, sed peccata, in quæ sua negligentia & culpa homines ceciderant, in iis qui eum recepissent, abstulit: sic etiam nõ euertit regnum terrestre, quod ipse per hominẽ rationis cõpotem non sine admirabili prouidentia erexerat: sed vitia, in quæ terreni Reges sua culpa ceciderant, in iis qui sese regno ipsius cælesti subiicerent, emendanda curauit.

1 Cor. 15.

Genes. 10. & 14.

Genes. 14.

Lucæ 1.

Ioann. 1.

Non tantùm igitur possunt terreni reges, Ecclesiæ Dei ciues fieri, verùm etiam iure suo veteri, & principatu liberrimo vtentur in iis causis omnibus, quæ fidẽ religionemq; Christi non imminuũt. Præficiẽt enim idoneos Magistratus ciuiles quos volẽt, pœnas legitimas pro arbitrio suo in malefactores constituent: omniaq; alia, quæ iure naturali, gentium, aut ciuili seu municipali probata fuerint, liberè administrabunt: nec Pastores Ecclesiæ in iis rebus authoritatẽ suã interponent, præterquã vt eos admoneãt interdũ, ac fidele consiliũ præbeant.

Potestas Christiani Principis.

Neque

Neque verò Dominia & Regna omnia pastoribus Ecclesiæ diuino iure vbiq; & in omnibus
Matth. 5. subiecta esse defendimus: sed in iis tantum causis quæ fidē ac salutē Christianā impeditur æ
Lucæ 6. essent, nisi partim prohiberentur (vt diuortia, vsuræ, ac alia eiusmodi peccata, quę gētes im-
pune cōmittunt) partim præciperentur, vt eleemosynarum largitio, proximorū & maximè
Matth. 25. inopum defensio, Ecclesiæ Christi & religionis Christianæ propugnatio: ac deniq; alia om-
Isaiæ 60. nia, quæ ius diuinum velut res ad salutem necessarias Regibus imperat & præscribit. Nec
Psalm. 2. mirum cuiquā videri debet, vt Reges in iis rebus Christo pareant: Ipsorū enim hoc maximè
interest, cùm aliter vitā æternam adipisci non possint. Cum igitur dicimus, terrenos Reges
Christi ministris subesse, id tantùm dicimus, eos aliter neq; saluari posse, neq; à Christianis
populis aut ad regnū assumi, aut in regni administratione tolerari debere, quā si ea & faciāt,
& prætermittant, quę lex Christi vel fieri, vel prætermitti iubet. Quæ autem sit Christi lex,
& quid præcipiat, nullibi melius cognosci potest, quàm ex eorum ore quibus Seruator di-
Matth. 28. xit: *Ite, docete omnes gentes: &, qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Nūquam enim
Lucæ 10. desunt in Ecclesia, qui *legatione pro Christo funguntur, tamquā Deo exhortāte per ipsos.* Quem-
2. Cor. 5. admodum enim tam alij homines, quàm ipsi terreni Reges Christo per ministros eius, per
Christum autem Deo reconciliantur: sic non tantùm Deo, sicut & antea, sed etiam Chri-
sto, atque adeò ministris Christi nunc subesse debent. Frustra enim se Christo subiicit, qui
recusat ministris Christi parere.

Porrò non satis est Regi Christiano, vt faciat ea quæ priuati solent, nisi etiam ea præstet,
1. Cor. 7. quæ ad Regis officiū ac dignitatem propriè spectāt. Vnusquisque enim Domino seruire, ac
Ephes. 4. dignè ambulare debet *in ea vocatione, in qua vocatus est.* Vocatus es in statu matrimonij? Ser-
uias Deo, non tantùm vt homo, sed etiā vt maritus. Vocatus es in statu Regio? Seruiendum
tibi est vt Rex es, ac non tantùm vt homo. Alia verò sunt Regū, & alia priuatorū officia. Vn-
In epist. 50. de Augustinus eleganter ait: *Aliter seruit quia homo est, aliter quia etiā & Rex est. Quia homo
est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, seruit, leges iusta præcipientes, & contraria
4. Reg. 18. prohibentes, conuenienti vigore sanciendo. Sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum, &
4. Reg. 23. illa excelsa, quæ contra Dei præcepta fuerāt constructa, destruēdo. Sicut seruiuit Iosias, talia & ipse
Ionæ 3. faciendo. Sicut seruiuit Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem ad placandum Dominum compel-
Daniel 14. lendo. Sicut seruiuit Darius, idolum frangendum in potestatem Danieli dando & inimicos eius leo-
Daniel 3. nibus ingerendo. Sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in regno suo positos à blasphemando Deo lege
terribili prohibendo. In hoc ergo seruiunt Domino Reges, in quantum sunt Reges, cùm ea faciunt ad
seruiendū illi, quæ non possunt facere nisi Reges.* His ita constitutis, iam nunc planū fiet, quanta
cum æquitate defendamus, Christianos Reges, qui populis Christianis præsunt, ministris
Christi saltem in iis quæ ad fidem religionemque pertinent, etiam sub pœna regni amitten-
di subesse debere, si prius hoc vnum proposuerimus.

1. Principio, & ius diuinum, & naturalis æquitas manifestè docet, non alium Regē à Chri-
stianis ad ius regni administrandū sponte vocari debere, quàm eum qui sit ipse Christianus.
Hoc enim est quod Dominus per Moysen Israëlitis dixit: *Cùm dixeris, Constituā super me Re-
Deuter. 17. gē sicut habēt omnes per circuitū nationes, eum cōstitues, quē Dominus Deus tuus elegerit de nume-
ro fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus.* Per
fratrē verò intelligimus eum qui sit fidelis, & Christianus. Quamquam verò Christiani olim
cogebantur Imperatoribus Ethnicis parere: tamen ipsi numquam cōmisissent, vt eiusmōdi
homines ad Imperij administrationē vltrò accerserent. Quis enim ferat, vt membra Christi
præficiant sibi membrū diaboli? Certè Iouianus, cùm post mortem Iuliani Apostatæ saluta-
Theodoret. lib. 4. c. 1 retur Augustus & Cæsar: *Non possum* (inquit) *cùm sim Christianus, Iuliani exercitum regere, qui
tam pestifera doctrina præceptis imbutus sit.* Tū milites responderunt, se à Christiana religione
alienos non esse. Verùm si tanta esse debet inter caput & membra similitudo & cohæsētia,
vt Christianus Imperator non nisi Christianis militibus pręesse vellet: quantò magis iniquū
atque indecorum est, vt Christiani milites Paganum aut hæreticum hominē spontè ad im-
perium accersant? Nā quid hoc aliud est, quàm seipsos in discrimē fidei amittendæ inicere?

2. Ius autem Dei, quod præcepit, vt à Christianis non nisi Christianus præficiatur: idē ipsum
iubet, vt à Catholicis populis nō alius, quàm Catholicus ad regni gubernationē assumatur.
3. Qui enim Catholicus non est, licet verbo se Christianū vocet, tamen reipsa viuum Ecclesię
Christi membrum esse desiit. Quæ cùm ita sint, id porrò addendum est, etiamsi aliquis cùm
Rex primū fieret, Christianus & Catholicus fuit, si tamē postea fiat Apostata vel hæreticus:
rectam rationē postulare, vt is inter Catholicos populos à regni administratione remouea-
tur. Tāti enim momēti est Rex fidelis & pius, vt neq; infidelis fidelibus præfici, neque Apo-
stata fideliū Princeps manere debeat. Neq; verò minus periculi subditis creatur ab eo, qui
postquàm in solio Regio collocatus est, ad hæresim deficit, quàm ab illo, qui antequam Rex
1. Cor. 6. fieret, hęreticus extitit. Ac nimirū si Apostolus indignè tulit, vt Christiani apud infideles ma-
gistratus

gistratus i[illegible]pius publica lege cõstitutos litigarent: quantò indignius ferret, vt iidé Christiani vel spõte sibi pręficerét infidelé, vel hęreticũ pertinacé regnate parerétur? Cui enim nec *Aue* 2. Ioan.
dicere debét, *ne cõmunicent cum operibus eius malignis*: quomodo illũ táquàm Regẽ suũ colere absq; insigni peccato possunt? Aut nónne plus est hæretico parere, quam ei saluté dicere?

Huc igitur iam tandẽ res deducta est, vt Regem hæreticum à regno, quod in Christianos obtinet, remoueri oporteat. Et quoniá crimen ob quod remouẽdus est, in fidem committitur, iamq; abundè satis pauló antè probatũ est, eiusmodi causas non à populo, qui instar ouiũ Leuit. 10.
regitur, sed ab iis Pastoribus iudicandas esse, *quorũ est inter mundũ & immundum discernere,* Malach. 2.
& quorum labia ideò scientiam custodiunt, vt populi ex eorum ore legem Domini requirant: vtique ad Episcopos in primis spectar, rũ vt regẽ ipsum pronũcient hæreticũ, aut alioqui Apostatã: rum vt subditos eius declarent ab omni deinceps obediẽntia illi pręstãda libcros esse, ipsósq; operá dare debere, vt alius in eius locum quàm primùm surrogetur. Quòd si nec subditi hac in re officio suo consulát, Pastorũ est, quacũq; ratione possunt, prouidere, vt qui sedet in cathedra pestilentiæ, nó regnet in Ecclesia Dei. Nónne ita se res habet? Nóne *vigilant Pastores* Hebr. 13.
pro animabus tam Regũ, quàm eorũ qui Regibus parent? Illorũ igitur est nihil eorum prętermittere quæ saluti animarũ expedire cognouerint. Quis auté non videt à salute animarum prorsus abhorrere, vt is regnare super fideles permittatur, qui ipse est infidelis? Nónne tunc necesse est populum quoq; infidelem euadere? Atqui cùm Ieroboã Samariæ Rex idola duo 3. Reg. 14.
in Dan & Bethel erexisset, scimus ex ea re decem tribus pænè vniuersas in idololatriam dilapsas esse, ac vnius Dei fidẽ paulatim abiecisse. Eritne igitur hominis appellatione dignus, qui asseuerabit, impiũ Regem cogi nó debere, vt sese à magistratu abdicet? Sin omnino, saltem ob hæresim, deponendus erit: quomodo ea lis absque Doctorũ Ecclesiæ cognitione iudicabitur, qui soli ordinariã & legitimam ex officio suo potestaté habent, *vt attendant gregi* Actor. 20.
in quo eos posuit Spiritus sanctus ad regẽdum Ecclesiã Dei? Iudices auté Regis alicuius, Pastores & Doctores Ecclesiæ non essent, nisi Rex illis ea in re minor atque inferior esset. Nam *neq; par in parem, nec inferior in superiorem potestatem habet.* Meritò igitur asserimus, quoscumque Reges Christianos in iis quæ ad fidei negotia pertinent, ita Episcopis & Presbyteris subesse, vt cùm in religionem Christianam *post vnam & alteram correptionem* pertinaciter delin- Tit. 3.
quentes perseuerauerint, ob eam causam à temporali sua præfectura, quam in Christianos tenent, per sententiam Episcoporum deponi & possint, & debeant. Deus enim, qui cæleste regnum suum ita primùm à terreno regno disiunxit, vt pateretur *Reges terræ conuenire in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*, ex eoq; potentiam suam insigniter osten- Psalm. 2.
dit, dum *per infirma mundi*, hoc est, per Apostolorum paupertaté, & tormenta Martyrũ, *fortia deuicit*. idem paulo pòst ita coniunxit regnum suum cęleste cũ terreno regno, vt ibi quoq; 1. Cor. 1.
non minorem & potentiam & misericordiam ostẽderet: dum alij Reges pauperibus Christi ministris sese vltrò subiicerent: alij verò iisdem subiici primùm recusantes, per illorũ tamen spiritalem potestaté vel postea conuerterentur ad pœnitentiá, vel deiicerentur de sublimi gradu imperij quod possidebant: vt vndiq; verum sit quod Danieli reuelauit Deus: *In* Dan. 2. & 7.
diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum nõ dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet auté & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Hoc vtique est regnum cælorum, seu potestas Ecclesiæ Dei.

Ergóne (inquies) Episcopi & Pastores ouium Christi regnis tẽporalibus præsunt? Propriè quidẽ, & ex se, nullo modo. Sed ita demũ præsunt Episcopi regnis temporalibus, si talia regna subiiciant se fidei Christianæ. Hoc enim ipso quòd Reges & nationes Christi fidẽ & sacramenta postulant, hoc ipso promittunt, se aut diutius imperare, aut imperio cuipiá terrestri parere nolle quàm fides & religio Christiana patiatur. Si ergo aut Regis imperium, aut populi obediẽtia incipiat aliò dilabi: ex vi siue taciti, seu expressi pacti, quod ab initio cũ Ecclesia Christi fecerũt, aut deponi ab imperio, aut etiá à potestate eligendi Regem iustissimè Hoc facit quod Pomponius ait l. Cũ quid mutuũ, de rebus creditis.
excludi possunt. Quicquid enim vsque adeò est ex natura eius quod agitur, vt si fortè illius métio ab initio facta esset, aliter de illo quàm vno modo cõuenire nó posset: id etiási expressum inter cõtrahentes nó fuit, pro expresso tamen habetur: quia in eius quod fiebat, natura necessariò continebatur. Verbi gratia: dicit vir mulieri, Ego te accipio in vxoré, illa vicissim respõdente, & ego te accipio in virũ. Quòd auté vsq; ad mortem simul victuri sint, hoc quáquàm in pactum expressè non sit deductum, tamen ita in ipsius rei natura cõprehẽditur, vt necessariò intelligatur. Eodẽ modo fit, cùm siue Rex, siue priuatus aliquis Ecclesię mẽbrum per fidem & Baptismum efficitur. Eo enim ipso quòd *abrenunciat mundo & pompis eius*, vtiq; promittit, se regni sui terreni potestate contra fidem & Ecclesiam Christi nũquàm abusurũ. Sin id fecerit, se non recusaturũ, quin eodem regni sui iure priuetur. Quæro enim, si hoc nominatim veniret in quæstioné, vtrum hoc necessariò respondendũ ei Regi non sit qui velit fieri Christianus? Esto. Veniat Rex Lucius ad B. Eleutheriũ Papá, aut etiam Rex Clodoueus

ad B.

ad B. Remigium, & postulent se in societatem plebis Christianæ admitti. Demus autem, B. Eleutherium aut Remigium alteri eorum respondere: Gratū nobis est, charissime fili, quod
1. Cor. 10. Matt. 19. eius regni cælorum fieri exoptas, verum enimuerò id scire debes, nō ita in regno cælorum, sicut in seculo agi. Nā in Ecclesia sic viuendū est, vt & *captiues intellectum in obsequium fidei, & serues mandata*. Tu autē quò maior es in hoc seculo, eò magis nocere potes Ecclesię Dei, si iure gladij tui ad hæreticorum defensionem contra fidē Catholicam abutereris. Nō aliter igitur tibi aditus ad Ecclesiam patere potest, quàm si promiseris, te in ea fide permansurū, eamque Ecclesiam totis viribus tuis defensurum, quæ ab Apostolis accepta, per successiones Episcoporū in hunc vsq; diē propagata, & per orbem terrarum diffusa est. Sin aliter te facere contingat, te non recusaturū, quin regni iure decedas, & priuatam vitā agere spondeas. Hic si Rex Lucius respōdeat: Ego fidem Christianam agnoscere paratus sum: sed nec promitto, me fidem Catholicam meo gladio propugnaturum, nec vestro me arbitratu regni ius, quicquid fecero, depositurum: poteritne Episcopus huic homini sic affecto Baptismum cōferre, & Eucharistiā tradere? Ergóne ille fiet membrū Christi, qui sceptrū suum Christo subiicere, ac illi seruire abnuit? Quomodo igitur Dominus apud Danielem dixit, *Regnū, & potestas*
Daniel. 7. *& magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnū regnum sempiternum est, & omnes Reges* (seu potestates) *seruient ei & obedient*? Quomodo apud
Esaiæ 60. Isaiam dixit Dominus Ecclesiæ suæ: *Aedificabunt filij peregrinorū muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi: & venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi*? Quomodo verbū Christi verum erit, in quo ad Di-
Luce 10. Matth. 16. scipulos dixit, *Qui vos spernit, me spernit*? Aut illud quod ad Petrū ait, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiā meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam*? Etenim si Episcopus illū baptizabit, quem audit nominatim dicentem, se nolle diadema suū Christo submittere, aut (quod idē est) se nolle ministris Christi regnū suum etiā in causa fidei subii-
Rom. 1. cere: Vbi est illa *obedientia fidei*, ad quam in omnibus gentibus procurandam Apostoli missi sunt? Æquúmne est, vt is qui denunciat se ob nullū omnino crimen velle imperio suo carere, tamē nomine Christiani ac Sacramētis Christi armetur ad maiores insidias Ecclesiæ ipsius struēdas? Quis enim dubitat, maius discrimē esse ab hoste domestico, quàm ab externo?

Quòd si omnes fatebuntur, non posse Episcopum aliquem illi Regi absq; graui peccato Baptismum conferre, quem tam superbum esse viderit: profectò etiāsi Episcopus per negligentiam aut obliuionem nihil Regi de ea re dixerit: tamen talis est illa obedientia, quā Rex ipse Euāgelio Christi præbet, quādo se membrū illius facit, ab eoq; saluari petit: vt, velit, nolit, in eo facto contineatur hæc promissio, quòd *Christo atq; Ecclesiæ Christi ministrabit* vel in legibus pro ea ferēdis, vel in armis pro ea suscipiēdis, vel in anima pro fratribus suis ponēda,
Luc. 14. multoq; magis in regno suo pro eorū salute vel impendēdo, vel deponendo. *Si quis venit ad me* (inquit Christus) *& non odit patrē suū, & matrē, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autē & animā suā, non potest meus esse discipulus*. Regnū verò quodcūq; charius Regi esse non debet, quàm vita sua. Cùm igitur animā pro Christo quiuis Christianus odisse debeat: quātò magis Rex aliquis regnū suū odio potius habere debet, quàm cōmittere, vt Christum deserat? Quòd si aliter quispiā, qui ad Christū venit, apud se statuerit, nihil aliud quàm seipsum decipit. Ex eo enim quòd Christus hanc legē in Euāgelio posuit, vt nemo ad ipsum accedere, hoc est, in Ecclesiam eius ingredi queat, quin paratus esse debeat huius mundi bona omnia potius deserere, quàm Christi fidē relinquere; eo ipso quòd Rex aliquis fit Christianus, pollicetur se nō modò regnū, sed & vitā potius depositurū, quàm vt scandalū fratribus afferat. Si ergo postea idē Rex in fidē Christianā ita peccet, vt nullo modo emēdari velit, pet Christi ministros regno suo priuari potest: nō quòd omnia regna tēporalia ministris Christi subsint, sed quoniā Christianorū Principum regna ex rei quæ agitur natura, iisdem subiiciuntur, quoties ea ob fideliū populorum salutem vel hoc vel illo modo transferri expedit.

Quid quòd fideliū Principum regna, quorum populi Deum timent, non prorsus terrena sunt aut secularia? Qua enim parte in Christū crediderunt, de hoc mundo esse quodam modo desierunt, ac æterni regni membra cœperunt esse. Nam tametsi externa rerum facies in regno Christiano sit, quæ in regnis merè secularibus inuenitur: cùm tamen spiritus hominis longè potissima eius pars sit, isque totus Christum Regem ac solum Dominum agnoscat:
Christianorū regna merè secularia nō sunt. nihil video, cur Christiana regna secundùm potiorē suā partem spiritalia potius, quàm terrena iudicari non debeant. Atque hæc est causa, cur iam olim, qui populo Dei præfuerunt, à
1. Reg. 11. ministris eius, nō aliter quàm Prophetę, aut Sacerdotes, inungi solebāt. Fiūt enim & ipsi Reges ministerij spiritalis aliquo modo participes, quando inunguntur: non vt illa faciant quæ
2. Paral. 26. solis Sacerdotibus ad hoc ritè cōsecratis committuntur, sed vt ea quæ alij Reges tantum ad finem profanum & terrenum referunt, isti iam ad sacrum finē se dirigere debere meminissent. Nam cùm ipsi facti sint spiritales, par est, vt omnia sua velut spiritalia etiā haberi velint.

Iam verò ſpiritalia omnia Eccleſię Chriſti ita ſubſunt, vt liberè de illis ad totius myſtici corporis commodum diſponere ac ſtatuere queat. Cum ergo populus Iſraël omnino Regē ſibi concedi poſtularet: ex iuſſu Dei *Samuel tulit lenticulā olei, & effudit ſuper caput Saulis, & deoſculatus eſt eum, & ait: Ecce vnxit te Deus ſuper hæreditatē ſuam in Principem.* 1.Reg.10. Quod perinde mihi ſignificare videtur, ac ſi dictum eſſet: niſi Dominus te vngeret in Principē, non poſſes rectè atq; ordine Princeps eſſe in populum ſuum, quem inſtar peculij de toto mundo ſibi elegit & reſeruauit. In id quippe, quod eſt Dei, nullus homo poteſtatem ſibi ſumere abſque diuina permiſſione poteſt. Dominus autem non per ſe, verùm per miniſtrum ſuum Samuelem, Saulem vnxit in Principem. Quapropter quiſquis dominatur in populū Chriſtianum (qui non minus Deo gratus eſt, quàm Iudæorū populus fuerat) is præter ius quod à Deo per cōſenſum populi accepit, etiam à Chriſto per miniſtros eius agnoſcere ſuum imperium debet, ſi tamen is eſt, qui fidem Chriſtianam colit. Vnde in hodiernum diem omnes Chriſtiani Reges ab Epiſcopo aliquo Chriſtiano, aut ab alio Dei miniſtro vnguntur, eo ipſo referentes principatum ſuum non modò ad populum, & ita ad Deum, ſed præterea per Chriſti Sacerdotes ad Chriſtum, cuius illi ſunt miniſtri. Nam Leo Papa eleganter ad Leonem Auguſtum ſcripſit: Leo in Epiſt. 71 aulo 75. *Debes incunctanter aduertere, regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam: vt auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem his quæ ſunt turbata, reſtituas.*

Quòd autem Chriſtiani Regis imperium Chriſto acceptum feratur: non niſi à myſterio incarnationis Chriſti profluxit, vt omnes Chriſtiani Reges humanā Chriſti naturam ſuo principatu ſuperiorē agnoſcerēt, & ideo miniſtris etiā Chriſti in ijs rebus quæ ad fidē Chriſti, aut ad ſalutē æternam pertinent, ſe inferiores eſſe intelligerent. Quorſum alioqui ſpectat illa Regum vnctio ſolennis & conſecratio, quæ præſtari ſolet per Sacerdotes Chriſti? *Maior eſt* (inquit Chryſoſtomus) *Sacerdotis quàm Regis Principatus. Propterea Rex caput ſubmittit manui Sacerdotis: & vbiq; in veteri Scriptura Sacerdotes inūgebāt Reges.* Chryſoſto. Homil. 4. in verba Iſaiæ. Ac ſanè vt populus Dei à cæteris omnibus populis per fidei donum differt, vtq; fidei promulgādæ miniſtri Sacerdotes ſunt: ſic Sacerdotū benedictio & cōſecratio quam Regibus impertiunt, peculiare quoddam ſignū eſt, quo myſterium incarnationis Chriſti, & miniſtrorum eius in eodē myſterio diſpēſando principatus agnoſcitur. Ponamus Chriſtū ipſum in terris hodie verſari, vt olim verſatus eſt. Quiſquámne dubitare poteſt, quin omnes Chriſtiani Reges illius imperio (vt homo eſt) tum in omnibus Eccleſiaſticis, tùm in ijs ſecularibus cauſis, quæ cauſam Eccleſiæ promouere poſſent, ſubeſſe deberent? *Regnabit quippe in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Luc. 1. Si ergo Reges terreni pars domus Iacob fiant, ſuper illos regnabit Chriſtus, illorumq; regna ſuo regno ſpiritali ſubijciet. Quæcunq; autem poteſtas ad æternā ſalutē neceſſaria Chriſto inerat: Ioan. 20. illius externum & viſibile miniſterium ad Apoſtolos trāſtulit, cùm diceret; *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Apoſtoli ergo & eorū ſucceſſores non minus in ſpiritalibus cauſis præſunt Regibus Chriſtianis, quoad viſibile miniſterium: quàm Chriſtus ipſe, quoad ſacram humanæ ſuæ naturæ poteſtatem, ijs in veritate præeſt. Vnde Epiphanius ait: Epiphanius in Hær. 29. *Largitus eſt Chriſtus ſub ſe cōſtitutis regnum, vt ne diceretur à paruis ad maiora procedere. Manet thronus Chriſti, & regni eius non erit finis, & ſedet ſuper thronum Dauid, ita vt regnum Dauid vnà cum Pontificatu tranſtulerit ac largitus ſit ſeruis ſuis, hoc eſt, Pontificibus Catholicæ Eccleſiæ.* Ecce, tam ſacerdotalis, quàm regia poteſtas communicata eſt Paſtoribus Eccleſiæ Chriſti, 1.Cor.15. vt eo modo Chriſtus in æternum, etiam velut homo ſpiritalis & cæleſtis, regnare oſtendatur. Atque hoc quidem vnctio illa teſtatur quam Reges à Sacerdotibus accipiunt.

Quapropter cùm duplex in Eccleſia poteſtas exiſtat, vna tantùm ſpiritalis, cuiuſmodi eſt illa miniſtrorū Chriſti, quibus præceptum eſt, *vt docerent ac baptizarent omnes gentes;* Matth. 28. alia verò mixta, hoc eſt, origine quidem ſecularis, quæ tamen ad finem ſpiritalem referēda iam ſit: licet hæ poteſtates origine, vſu, ac medio quodā fine differāt (vt antea declaratū eſt) In c. 1. huius libri. tamen cùm & in eodē Eccleſiæ corpore concurrant, & ad vnum æternæ ſalutis finem ferantur: ob eas res velut vna quædā ſubordinata poteſtas haberi debent. Quemadmodū enim *in Chriſto Ieſu non eſt Iudæus neq; Græcus, non eſt ſeruus neq; liber, non eſt maſculus neque femina, ſed ij omnes vnum ſunt in Chriſto:* Galat. 3. ſic in regno Dei non ſunt velut prorſus diſtinctæ poteſtates vel patris in filiū, vel viri in vxorem, vel domini in ſeruū, vel principis in ſubditum, vel paſtoris in gregem ſuū, ſed hæ omnes poteſtates in Eccleſia Dei vnum ſunt. Ac inter omnes opinor conſtat, has omnes poteſtates ab immenſa illa gloria, quæ in futura vita in filios adoptionis effundetur, ſic abſorbendas eſſe, vt nihil ſeculare futurum ſit in regno Dei. Cumq; Eccleſia Chriſti futuræ vitæ expreſſa quædā imago ſit, etiamſi manent adhuc (propter mixtam huius vitæ conditionē) iſtarū poteſtatū certa diſcrimina: Hebr. 10. tamen ſic inter ſe diſponuntur, & ordine ſuo collocātur, vt quemadmodū vnaquæq; earum ad futurā vitam propiùs accedit, ſic alijs omnibus magis ac magis imperare debeat. Manifeſtum autē eſt, regiam & ciuilem quālibet

Ephes. 4. potestatẽ apud eos etiã esse qui nõ sunt mẽbra Christi. Nec minus liquidò patet, Pastorum & Doctorũ potestatem in sola Dei Ecclesia (ob ipsius ædificationẽ in Christo Iesu) positam esse & constitutam. Ex quo euincitur, spiritalẽ Pastorũ Ecclesiæ potestatẽ propiùs accedere ad futuræ vitæ statũ, quàm alia quæpiã vel familiæ, vel Reipublicæ terrenæ potestas accedit. Hebr. 13. Math. 28. 1. Cor. 4. 1. Cor. 5. 2. Cor. 2. & 7. Math. 16. Nã ad hoc Pastores in Ecclesia præpositi sunt, *vt vigilẽt pro animabus nostris, vt doceãt, baptizent, mysteria Christi dispensent, manifestos peccatores Satanæ tradãt, eisdemq́; secũdùm Deum ob peccata sua dolentibus in Christi persona condonent*, deniq; vt per claues suas in regnũ cælorum tã Reges terrenos, quàm alios homines introducant. Cùm igitur Christus tã spiritali, quàm terrenę potestati meritò velut Dominus omniũ imperet: cumq́; spiritalis potestas à Christo, non nisi vt is Redemptor humani generis est, promanet: eaq; potestas ob æternæ vitæ cõsecutionem propriè sit instituta & comparata: nec vllo modo dici, aut cogitari à sapienre viro Rom. 8. possit, velle Christũ, vt potestas terrena spiritali præsit in sua ipsius Ecclesia, quæ tota *spiritu agi*, ac super terrena omnia eleuari debet: profectò necesse est, vt in Ecclesia Christi, quę vna est, sola spiritalis potestas dominetur: vtq; patris, viri, domini, atq; adeò Regis ipsius potestas, vnicæ Pastorũ à Christo constitutorum potestati, cùm de rebus futuræ vitæ agitur, omnino 1. Cor. 2. subsit. Nam vt *animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei*: sic neq; animalis potestas moderatur & gubernat ea quæ sunt spiritus Dei. Nam etsi Reges præsunt mẽbris Christi: non tamẽ ea ratione ijs præsunt qua sunt mẽbra Christi, sed qua secularibus negotijs adhuc vacant. Membra enim Christi Rege carere possunt, vt quondã per tria ferè annorũ millia, iam inde ab orbe condito vsq; ad regnum Saulis, terreno Rege caruerunt. At verò Pastore Rom. 10. aliquo nunquam caruerunt Christi membra: quia semper *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Qui autem verbum Christi prædicârunt, ij fuerunt Pastores gregis.

Quapropter cùm Reges & Pastores in vnum Ecclesiæ corpus iam cõuenerint, eorumq́; distinctæ antea potestates, nũc vni Christo inseruire debeant, quæq; videlicet in suo loco & ordine: certissimũ verò sit, potestatẽ spiritualem quæ ob Ecclesiã instituta est, cum Christo propiùs connecti, quàm Regum terrenorũ potestatẽ, quæ ob homines in pace terrena continendos, non modò intra, sed etiã extra Ecclesiam Christi cõparata est: nõ video, quin communem sensum in rebus Dei dijudicãdis perdiderit, si quis contendat, spiritalẽ Ecclesiæ potestatẽ terrenæ Regum potestati non præesse. Nam si neutra præsit alteri, quomodo in vno Ecclesiæ corpore duæ potestates manẽt non vnitæ? Aut quomodo vniuntur, si adhuc ita distinctæ manent, vt neutra possit alteri imperare? Aut quis vnquã in vno corpore animalis, duo prorsus distincta mẽbra in eodẽ loco & honore disposita vidit? Quis (præterquã in corpore prodigioso) pedem brachio, femur collo, tibiã lateri adæquatam cõspexit? Quòd si regia & spiritalis potestas nõ sunt aut prorsus paria membra solo numero distincta, vt duæ manus, duo pedes, atq; oculi duo (quæ enim origine, vsu, ac fine differũt, nunquã paria esse possunt) aut etiã prorsus separatæ res quia in eodẽ corpore Ecclesiæ vniũtur, & coaptãtur: omnino fatendum est, eas & situ differre, & vnius corporis ambitu contineri. Vtra ergo priores partes in corpore Ecclesiæ obtinebit? Nónne spiritalis potestas, quæ ab ipso Deo per Iesum 2. Cor. 3. Christũ in eum finẽ data est, vt nobis *iustitiã, spiritũ, & vitã ministraret*? Nam regia potestas 1. Reg. 8. à Deo quidẽ profluxit, nõ solùm ac propriè per Christũ, vt is saluator est, sed per populi etiã (siue is sit fidelis, seu infidelis) conspirantẽ animi sensum & voluntatẽ: nec ad cælũ sola pertingere vnquã potuit, aut spiritũ & vitã subditis suis ministrare. Si ergo priores partes in corpore Ecclesiæ spiritali potestati debẽtur: illa profectò regiæ, omniq; terrenæ potestati, quę in eodẽ Ecclesię corpore inuenitur, meritò præsidebit & dominabitur. Nam vt in eodem corpore hominis omnia mẽbra, vnius rationis & mẽtis imperio debent obedire, quia nihil est Rom. 12. 1. Cor. 12. Ephes. 4. ipsa mente in eodẽ corpore sublimius: sic etiã in Ecclesia, quæ instar humani corporis est, cùm spiritalis potestas tanquã mens & ratio præsideat, quæcunq; alia potestas in eadem Ecclesia reperitur, spiritali potestati necessariò subijciẽda est. Subijcienda, inquam, nõ vbique, nec omnino: sed in ijs rebus, quæ ad animarum salutẽ, & propriam Ecclesiæ iurisdictionem spectant. Si enim terrena potestas aut iniuriam sponsę Christi fecerit, aut eam ab alterius iniuria, cùm potest, non tuetur, aut in quapiam re deficiat à iustitia & veritate: qui præsunt Ec- Psal. 36. clesiæ Dei, debent admonere ciuilem magistratum, vt *declinet à malo, ac faciat bonum*. Quòd si magistratus ciuilis neque sic quidem sese emendauerit, ad alia remedia properandum est. Nec enim fieri potest in bene cõstituta ciuitate, quin cuicunq; malo quod occurrere queat, remedium sit præparatum. Si quis verò admonitus non emendat sese, iubemur eum *denun-* Math. 18. *ciare Ecclesiæ. Qui si Ecclesiam non audierit, habendus est tanquam Ethnicus & publicanus*. Iam verò si Rex aliquis Ecclesiam non audiens, tamen regnum in Christianos tenere atq; administrare permittatur: quis non videt, totum populum cui Rex ille præest, in periculum certissimum amittendæ fidei venire? Nec enim minus verum quàm tritum est illud:

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Sic vno

Sic vno Ieroboam, vt antè dixi, adorante duos vitulos, vnum in Bethel, & alterum in Dan,
& construēte Sacerdotes, *non de filijs Leui, sed de extremis populi:* facta est res hæc in peccatū 3.Reg.12.
decem Tribubus, & perijt fides de longè maxima parte Israëlis.

Cùm igitur sapiētia Dei non reliquerit Ecclesiam suā (quæ est ciuitas optimè fundata & Psal.86. Matth.16.
munita) sine medicina, quam tali morbo adhibeat, nec tamē alia medicina opē ferre possit,
quàm quæ *auferat Regem adeò malū de medio populi,* & regnū viro meliori tradat: credendum 3.Cor.1.
est, talem potestatē saltem summo Pastori Ecclesiæ concessam esse in his verbis: *Pasce oues* Ioan.2. Matth.16.
meas: &, *quicquid ligaueris in terra, erit ligatū & in cælis:* vt summus Pastor possit nō modò ex-
communicare impiū Regem, sed etiam subditos eius ab omni obseruātia ipsius liberos red-
dere. Si enim *quicquid soluit Petrus, aut Petri Successor in terra, solutū etiam sit in cælis:* profectò Matth.16.
cùm ritè atq; ordine soluit subditos fideles ab obediētia impij Regis in terra, illi subditi etiā
in cælis ab eiusdē Regis obedientia soluti sunt. Præterea *si quicquid Petrus, aut Petri Successor*
ligat in terra, ligatū etiam sit in cælis: quandocunq; Petri successor ex æquo & bono iubet ali-
quem Regē aut cedere magistratu, quē iniustè (vt sic affectus) detinet, aut alium Regē qui
fidelē populū ab æterna vita retardat, quibus potest modis impedire, ne in impie agēdo per-
gat: is Rex obligatur etiā in cælis, id est, corā Deo, & Angelis eius, vt summi Pōtificis decre- Ioan.10.
to pareat, nisi velit sua peccata corā Deo retineri, & nō remitti. Si enim quicquid potestatis
Rex quispiā habet, id totum in honorem Christi cōuertere & accōmodare debet: qui secus
fecerit, rationē de peccato suo in die iudicij redditurus est, quando is ipse gladius (quē olim
aut contra Christū strinxit, aut pro Christo stringere noluit) ipsum inobedientiæ accusabit.
Itaq; si rectam rationem sequeremur: vt Christi minister non deberet eum in Principē con-
secrare, quē videret Christianū, aut Catholicū non esse: ita nec eū in Christianos principa-
tū diu gerere pati deberet, quē ab eodē legitima quapiam ratione remouere posset. Etenim
Dominus ministro suo Ieremiæ tam personas regias, quàm regna eorū subiecit, dicens: *Ecce* Ierem.1.
dedi verba mea in ore tuo: Ecce cōstitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas,
& disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Quæ verba in Christi personā aptissimè cade-
re, ab eo autem per ministros eius quotidie in Ecclesia impleri, nemo Catholicus dubitat.

Verùm Protestantes, qui ferre nō possunt, vt caro spiritui, aut vt regnū temporale spirituali
cedat, (nimiū enim vbiq; carni & seculo fauent) ante omnia nobis opponunt illud verbum
Christi: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Videndum est igitur, quid Christus in illis verbis Ioan.18.
intelligi voluit. Protestantes enim huc ea detorquent, velut ministri Ecclesię Christi, *quæ est* Matth.13.
regnum cælorū, nullā potestatem in Reges Christianos, aut in eorum terrena regna causasq;
illis subiectas vllo vnquā tempore habeant, quia regnū ipsius Christi non sit de hoc mūdo.
Sed nimiū fœdè in hac re falluntur. Aliud enim est *Christi regnū non esse de hoc mundo,* & lō-
gè aliud, regnū Christianum, quod in hoc mundo est, Christo & ministris Christi nō subij-
ci. Quando Christus negat, regnū suū de hoc mundo esse: aut per *mundi* nomen peccatum
peccatiq; tyranniss, & reproborum massa intelligitur (sicut alibi Dominus ait, *de mundo non* Ioan.15.
estis, alioqui mundus, quod suū est, amaret: sed ego elegi vos de mundo) aut per mundi nomen tota
creatura ista visibilis intelligitur, cuius pars etiā fideles sunt, quanto tēpore hic degunt. Si er-
go per mundum intelligimus tenebras, & peccata, & reprobos huius mundi: certum est, re-
gnum Christi *nullo modo esse de hoc mundo,* quia totū Christi regnum lux est, & tenebræ non
sunt in regno eius, *qui illuminat omnē hominem venientē in hunc mundum.* Sin per mundū, vi- Ioan.1.
sibiles creaturas accipimus, in ijsq; Ecclesiā Dei cōprehendimus: non vtiq; negat, illas crea-
turas sibi subiectas esse, aut etiā temporalia hæc regna, quæ in ipsum credunt, sub regno suo
æterno comprehendi. Sed negat suum regnum *hinc esse,* id est, ex hoc mundo (vti alia regna
solent) originem trahere. Nec enim à iure Gentium (vt alia regna) sed à iure diuino, & na-
turali, atq; adeo supernaturali regnum Christi ortum est. Vnde Augustinus animaduertit; In c.18.Ioã.
Christum dixisse, non quidē, *regnum meum non est hic,* sed, *non est hinc.* In mundo quippe est,
de mundo non est, sed de cælo. Et quanquā Christus supra naturæ ordinē de Virgine sit na-
tus: cùm tamen & verus homo, & verè natus fuerit, ac per naturam is debeat esse omnium
Rex & Princeps, qui in eo rerū genere primus & vnicus sit: mihi valde probatur eorum sen-
tentia, qui Christum, vt homo est, verum Regem, & totius humani generis Monarchā esse
docent, licet regnum eius non sit eiusmodi, vt rebus terrenis vnquam se immisceat, præter-
quàm vbi ad finem spiritalem vsui esse possunt.

Regnum ergo Christi & de cælo venit, & ad cælum tendit. Nam & *omnis potestas data est* Matth.28.
ei, vt homo fuit, & mortuus est, ac resurrexit, vt & mortuorū & viuorum dominetur, vtq;
constitueretur super opera manuū Dei, & omnia subijcerentur sub pedibus eius, oues, & boues, insu- Rom.14. Psalm.8.
per & pecora campi. Quinimò D. Cyrillus dicit, etiā impios in die nouissimo ad pœnā resur- In Ioã. lib.4.
recturos *propter Christū, qui primus resurrexit, et omnes, vt homo, in seipso cōtinebat.* Cùm igitur cap.14.
etiam terreni Reges administrent ea, quæ pertinent ad oues, & boues, & ad pecora campi:

 etiam

etiamsi maneant Ethnici & infideles, tamen Christo Regi tanquā homini dignissimo, qui principatū in res omnes huius mundi, nō à terra, sed à cælo accepit, verè subsunt, eiq; malè administratæ Reipublicæ rationē ob id ipsum reddēt, quòd regna sua nō retulerūt ad finē
Psalm. 8. spiritalem, id est, ad gloriam vnius Dei. Christus autem, quoad naturā humanam, *minor Angelis*, regnum illud (quod primus Adam in omnes creaturas ad vnius Dei gloriam administrasset, nisi à gratia excidisset) mihi videtur accepisse, & in seipso instaurasse, atq; ad spirita-
1. Cor. 15. lem finē direxisse, vt cùm *subiecta fuerint Filio hominis omnia, tunc & ipse Filius subycietur ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus.* Cùm ergo Christus per naturā humanam sit Rex omnium, omnia vtiq; dirigit ad finem spiritalem, id est, ad gloriam Dei. Nam Deus
Rom. 9. etiam in ijs qui dānantur, gloriam meretur, tum ob potentiā, tum ob iustitiā suam. Nec ista dico, vt inde ostendā, potestatem in vniuersum mundum Pontificibus Ecclesiæ concessam esse, tanquam illi sint in omnibus Christi hominis ministri, & vicarij: neq; enim totā Christi potestatem administrandā acceperunt, sed eam partem, quæ ad credentes propriè spectat.
Ioan. 21. Matth. 16. Pastori enim primo dictū est, *Pasce* nō omnes homines, *sed oues meas, & tibi dabo claues*, non totius mundi, sed *regni cælorū*. Cùm igitur Christus regnum quoddā cæleste acceperit, quòd etiam terrenis rebus vniuersis ad gloriam Dei vtatur; cumq; ex rebus totius mundi societatem quandā hominum segregauerit, quæ præcipua quadam ratione Deum in fide & charitate colat: in hoc tantùm secundo rerum genere vicarios Pastores instituit. Totū ergo Christi regnum de cęlo venit, id est, de illa dignitate, quæ humanæ ipsius naturæ, propter vnionē ad diuinā, data est. Nec vllo modo ipsius regnum à iure gentium, aut ciuili originem traxit.
Ioan. 6. Luc. 12. Recusauit enim populi suffragijs Rex creari, aut hæreditatem inter fratres diuidere, dicens: *Quis me constituit iudicem, aut diuisorē super vos?* tanquam diceret: neq; Respublica, neque Imperator me cōstituit iudicem: & tamen illi fratres de tali iudice cogitabant. Qua verò ex parte Christus fuit cōstitutus à Deo Iudex per incarnationem suā, ex illa dixit illis fratribus: *Cauete ab omni auaritia.* Videbat quippe, illos nondū ita hæreditatem suā ad finem spiritalem retulisse, vt cæleste Christi iudicium ferre possent. Itaq; ostendens in quem finē omnia quæ
Luc. 12. in mundo sunt, referri debent: *Quærite* (inquit) *regnū Dei, & hæc omnia adycientur vobis*: vbi non negat, etiā res terrenas pertinere ad regnum Dei: sed illas non vult propter seipsas, sed tantùm propter Dei regnum quæri. Regnū verò quod in Christum credit, de hoc mūdo ex ea parte esse desijt, qua ex parte Christus regnum suū de hoc mūdo esse negauit. *Factum est*
In Ioan. tractatu 115. (inquit Augustinus) *regnum non iam de mundo, quicquid inde in Christo regeneratum est.*

Cùm ergo nos non dicamus, alia regna ministris Ecclesiæ Christi subesse, quàm illa quæ in Christum iam credunt, aut aliquando crediderunt: vtiq; stultissimè nobis opponitur, Episcopos nihil potestatis habere in Reges Christianos, eorúmue regna, quia scriptum sit, *Regnum Christi* (quod ministris eius pro parte, qua hic agit, committitur) *non esse de hoc mundo.* Nam nec nos quærimus de regnis quæ sunt de hoc mūdo, sed de ijs quæ licet in hoc mūdo sint, tamen per fidem in Christum de hoc mundo esse desierunt. Si ergo tale regnum, quod Christo dicatū est, ita gubernari videmus, vt Rex per abusum gladij, quē portat, ciues Christianos in peccata grauissima, imò in schisma & hæresim abducat, si Christū nō nisi creaturam esse dicit, si diuortia passim permittit, vsurasq; esse licitas affirmet: nunquid nefarium
Tit. 3. erit, hunc Regem *post vnam & alteram correptionem*, primùm à communione fidelium remouere, deinde si adhuc sese non emendet, eundem per aliorum Principum operam à sui regni gubernaculis prorsus repellere?

Obiectio. At nulla (inquiet aliquis) Reges coërcēdi, aut ab officio remouendi potestas Ecclesiæ data est. Itaq; si Reges sponte emendari nolunt, omnino ferendi sunt, nec aliud aliquid in eos tē-
Responsio. tari legitimè potest. Ita quidem nonnulli prædicant. Verùm ego non dubito, quin quælibet necessaria & vtilis potestas Pastori detur in omnes oues suas, siue sint agni, seu agnorum
Ezech. 34. matres, seu arietes, idq;, *vt quod infirmū est, consolidet: quod ægrotū, sanet: quod confractū, alliget: quod abiectū, reducat: quod perierat, quærat modo cum austeritate, & potentia non imperet.* Deinde menti ac rationi datur potestas in omnia mēbra corporis, adeò vt putridum illud membrum de corpore amputari iubeat, à quo reliquis mēbris, ne inficiantur, timeri possit. Pastores autē
In orat. de moderatione disputat. seruanda. 1. Cor. 6. in Ecclesia sunt velut mens in humano corpore, vt D. Gregorius Nyssenus annotauit. Præterea Paulus nominatim docuit, potestatē Ecclesiæ datā esse in bona, seu in res corporeas fideliū. Persuadet enim Corinthijs, vt si omnino litigare volunt, apud Christianos, & nō apud Ethnicos litigent. Et quia dici poterat, nullos ex Christianis constitutos esse publicos magistratus aut iudices: monet fideles, *vt ipsi cōstituant iudices ex seipsis*: &. si fortè sapientes in eo genere nō essent (quod tamen nō erat verisimile) saltem vt potius *contemptibiles ad iudicandū constituerēt*, quàm apud infideles litigarēt. Porrò ne quis diceret, nihil esse Ecclesiæ Chri-
1. Cor. 6. sti cum negotijs huius mundi, expressè ait: *An nescitis, quoniā Sancti de hoc mundo iudicabunt? &, si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Nescitis, quoniā Angelos iudicabimus?*

iudicabimus? Quantò magis secularia? Ecce argumenratur Apostolus à spiritali potestate ad tē-
poralem, in hūc modum: Cui licet quod plus est, licet quod est minus. verùm nos Christiani
iudicabimus de hoc mundo, & Angelos apostatas, dæmonesque ipsos iudicabimus: (quod
quidem euenit per spiritalem potestatē, qua facti sumus *fily Dei, & cohæredes Christi*) multò Roma. 8.
igitur magis possumus exercere iudicia secularia. Ex quo apparet, secularia spiritalibus &
inferiora esse, & à spiritali potestate nō esse aliena, verùm sub illā cadere tūc præsertim, quā-
do agitur de ijs hominibus coërcendis aut iudicādis, qui Ecclesiæ Christi mēbra sunt. Illorū
enim bona vsq; eò subsunt Ecclesiasticæ potestati, vt liceat Ecclesiæ ex priuatis constituere
magistratus, qui de secularibus causis, ac nō solùm de Ecclesiasticis iudicēt. *Nemo autem plus* De regulis iuris.
iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet. Ecclesia igitur, quæ habet potestatē eos cōsti-
tuendi iudices, qui prius priuati erāt: ipsa multò magis in easdē seculares causas potestatem
per eos ministros Dei accepit, qui *tanquā Aaron* ad Iesu Christi publicū ministerium vocā- Hebr. 5.
tur. Quicquid enim à Christo ad Rempublicam Christianā in commune defertur, per eos
defertur, *qui legatione pro Christo funguntur, & mysteriorum eius dispensatores sunt.* 2 Cor. 5. 1. Cor. 4.

Iam verò si potius constituēdi sunt noui iudices ab Ecclesia, quam vt apud infideles in se- Nota.
cularibus causis litigemus: nónne potius etiam constituendi sunt noui Reges ab Ecclesia,
quàm vt apud hęreticos & schismaticos Reges causas agere cogamur? Certū quippe est, lō-
gè plus periculi esse ab hæreticis regibus, quam sit ab infidelibus iudicibus. Nā infideles iu-
dices non nisi de seculi rebus iudicant, idq; secūdùm ius aut naturæ, quod semper est æquū:
aut ciuile, quod rarò iniquū est. Deinde, quid si paterer iniuriam apud tribunal Pagani Iudi-
cis? Parum damni est *pati rapinā bonorum temporalium, quam viri boni cum gaudio suscipiunt.* At Hebr. 10.
verò hæretici reges cogūt suos subditos, vt abiecta fide Catholica, ipsorum hæresim ample-
ctantur, quod sine detrimento æternæ salutis fieri non potest. Prorsus igitur licet Ecclesiæ
Christi, Regem hæreticū, schismaticū, simoniacum, cum deniq;, qui se corrigere non vult,
à regimine suo amouere, & aliū eius loco inter Christianos præficere. Nam si regnum Sau- 1. Reg. 10. & 13.
lis non stetit ob hoc ipsum, quòd Samuelis præceptum in expectando eum septē diebus an-
tequā sacrificaret non obseruasset: imò si Dominus *proiecit Saulē ne Rex esset*, eò quòd etiam 1 Reg. 15.
aliud præceptū Domini, per ministerium Samuelis annunciatū in occidendo Agag, nō im-
plesset: si ob hanc Saulis inobedientiā, illo adhuc regnante, *Samuel iubebatur Dauidem vnge-* 1 Reg 16.
re in Regem Iudæorum, idq; Samuel in Bethleem occultè fecit: nec post Spiritum sanctum de
cælo missum, minor possit esse nūc in Ecclesia Christi spiritalis potestas, quàm in Synagoga
olim fuit: etiā nunc fatendū est, eum Regem, qui Dominū per summi Pontificis os loquen-
tem audire contempserit, regni iure ita priuari posse, vt alius interim ab eodem Pontifice in
Regem vngatur, vtq; ab illo die is verè sit Rex, quem Pontifex rite inunxit, aut aliâs conse-
crauit, & non is, qui manu satellitū armatus regni soliū occupat. De talibus enim propheta
dicit: *Ipsi regnauerunt, & non ex me.* Quod vsq; adeo verū est, vt etiam Ionathas Saulis filius Osee 8.
agnouerit, regnum ad Dauidem post mortem sui patris deuoluendum, & percusserit fœdus 1. Reg. 23.
cum eo. *Et conuenerunt ad Dauidē omnes qui erant in angustia constituti, & factus est eorū Prin-*
ceps, fueruntq́ cum eo quasi quadringenti viri. Cumq; Achimelech Sacerdos *consuluisset Domi-* 1 Reg 22.
num pro Dauide, & Saul, ea re intellecta, iussisset seruos suos irruere in Sacerdotes Domini:
nemo tam crudele imperiū exequi ausus est, præter vnū Doeg Idumæum. Iam verò ne quis
putet, saltem eorum Regum, qui ex Dauide orti essent, potestatē spiritali Synagogæ pote-
state maiorē extitisse: animaduertat præterea, quod *Ahias Silonites*, viuo adhuc Salomone, 1. Reg. 11.
prædixit, Ieroboam decē Tribubus præfuturum. Ex quo intelligitur, vel totum regnum, vel
partem aliquam ab iniquo Rege per spiritalem Ecclesiæ potestatē auferri posse. Quæ enim
potestas olim fuit in Sacerdotibus & Prophetis: eadem nūc est in Pastoribus & Doctoribus Ephes. 4.
Ecclesiæ, quorū est ita saluti animarum consulere, vt nō patiantur, per impij regis inobediē-
tiam & tyrannidē infinitæ multitudinis populum ad schisma & hęresim cōpelli & pertrahi.

Eodem pertinet, quòd *Elias vnxit Asael Regē super Syriam, & Iehu Regem super Israel, &* 3. Reg. 19.
Eliseum vnxit in Prophetam pro se, ea cōditione, *vt qui fugisset manus Asael, occideret eum Iehu;*
qui autē fugisset manus Iehu, interficeret eum Eliseus. Qua figura quid aliud significatum est,
quàm cōplures potestates idcirco in Ecclesia Dei excitatas erectasq; esse, vt quod per vnam
earum nō fit, per alterā fiat: quarum potestatum vltima & suprema sit penes Prophetas, hoc
est, penes Ecclesiæ Dei Pastores & Doctores? Nā vt Elisei gladius vltimo loco enumeratur,
velut quē nemo effugere possit, etiamsi gladium vel Asaëlis, vel Iehu effugerit: sic spiritalis
potestatis censura euitari nullo modo potest, etiamsi quis potestatis secularis gladiū effuge-
rit. Spiritalis enim potestas non vtitur corporali aut visibili gladio, qui certis modis impediri
potest, sed vtitur gladio spiritus, qui pertransit omnia loca, & vsq; ad animam illius pertingit
quē petit. Quid quod spiritali huic gladio paret etiā alius materialis gladius, qui & ipse pœ-
nas de eo sumit, qui gladio spiritali se opponit? Nā Elias per gladiū spiritus, hoc est per pre- 4. Reg. 1.

 ces suas

ces suas præcepit igni, vt de cælo descenderet, atq; eos quinquagenarios consumeret, qui despecta Prophetæ spiritali potestate, dicebant ad eũ in terrenæ potestatis nomine: *Homo Dei, Rex præcepit, vt descendas.* & iterũ, *hæc dicit Rex, festina, descende.* *Confidebãt enim illi quinquagenarij* in terrena potestate sua, hoc est, tã in militũ qui sub ipsis erant numero, quàm in Regis authoritate pro quo legatione fungebãtur, & præ ista potestate contẽnebant illã spiritalẽ potestatẽ qua Elias præditus erat. Et ideo cũ irrisione salutarũt eum, *hominẽ Dei.* At cùm ad verbum Eliæ descendisset ignis de cælo, & deuorasset duos quinquagenarios, & bis quinquaginta viros, qui erant cum eis: tertius quinquagenarius à Rege Ochozia missus, agnouit
4. Reg. 1. gladiũ Eliæ, & ideo non imperauit ei (vt alij fecerant) sed *precatus est eum, et ait: Homo Dei, noli despicere animã meam, & animas seruorũ tuorum qui mecum sunt.* Quid autẽ est, quòd regis imperio non curauit Propheta obedire, nisi quia ipse fuit in ea causa ipso rege maior, ac spiritalẽ Ecclesiæ potestatem terrena maiorẽ esse, rebus ipsis docuit? Nec enim à tertio etiam quinquagenario humillimè rogatus, ad Regẽ prius descendit, quàm Angelus Domini iussisset eũ non timere, sed descendere. *Sedebat quippe in vertice montis*, hoc est, in loco summo Ecclesiæ. quem locũ terrenus Rex honore potius afficere debuit propter Christũ, cuius personam Elias gessit, quàm ex imperio iubere, vt vir Dei relicta cathedra sua ad regem, veluc
Ambros. lib. 5. Epist. 27. subditus, accederet. Nam & D. Ambrosium legimus questũ esse, quòd *staret inter Consistorianos Episcopus*, atq; Imperatori dixisse: *Si me agnouisses, non hoc loco videres.* Non quòd negem,
Rom. 13. Prophetas & Pastores Ecclesiæ, quoad bona & corpora sua, Regi subiectos esse; verùm quòd potestatẽ illorum nõ modò æqualem, verùm etiã ipsa regia iurisdictione superiorem esse contendam, quoties de animæ salute agitur. Nam nec illud ignorandũ est, ideo Eliam noluisse obedire Ochoziæ regi, sed potius duces & milites eius interfecisse, propterea quòd
4. Reg. 1. Rex ægrotans consuluisset non Domini Prophetam, sed *Beelzebub Deum Accaron.*

Si ergo Rex aliquis ad hæresim & schisma pertinaciter dilabitur, non modò nõ parebit ei Episcopus & Propheta, verùm etiã puniet eũ, non solùm negando illi bona spiritalia, verùm & auferẽdo bona illius corporalia, debito modo & ordine. Indignũ autẽ fuit persona Eliæ, vt manibus suis centum ac duos Regis milites interficeret, ideoq; verbo tãtùm dixit, & descendit ignis de cælo, qui deuorauit duos quinquagenarios cũ militibus ipsorum. Nunc demus, affuisse Eliæ Principem aliquẽ virum, qui potestate gladij accepta sese illo pro Elia vsurum esse obtulisset. Aut etiam demus, ei ab Elia dictum esse: quia isti milites me, ac in me Deum, cuius Propheta sum, contemnunt; irrue in eos, & occide eos. Nunquid peccasset ille
Ex paribus non refert quid fiat. Princeps, si ad verbum Eliæ, regis subditos occidisset? Aut quod ministerium ignis de cælo præbuit, idipsum nõ poterat gladius terrenus præstitisse? Nihil sanè apud prudẽtes viros tefert, quid ex ijs fiat quæ eiusdem ponderis & momenti sunt. Si ignis nobilius elementũ est, quàm terra, vel etiam ea metalla quæ ex terra effodiuntur: non video quin is qui ignẽ euocauit de cælo, qui imperio ipsius satisfaceret, multò magis potuerit magistratui gladiũ portanti dixisse, vt eum gladium pro se contra quemcunq; regem exereret, ac stringeret. Quãquam verò Principes seculi huius non videant potentiã gladij spiritalis, tamen si orante Eliseo, Deus dignabitur oculos eorum aperire: videbunt plures exercitus esse cum Pontifice,
4. Reg. 6. quàm cum quouis Imperatore. *Ecce enim mons plenus equorũ & curruum igneorum in circuitu Elisei.* Cùm autem rex Israël famis magnitudinem videns, iurasset, *caput Elisei non staturũ illo die super illum*: Eliseus, qui sciebat hoc regis iuramentũ fuisse illicitum, in spiritu præui-
Ibidem. dens nuntiũ adesse qui iussum Regis exequeretur, dixit ad senes qui erant secum: *Nunquid scitis, quòd miserit filius homicidæ hic, vt præcidatur caput meum? Videte ergo, cùm venerit nuntius, claudite ostiũ, & nõ sinatis eum introire.* Imò Sãctes Pagninus ita vertit posteriora hæc verba: *Opprimite eũ in ostio.* Quibus verbis non tantùm exclusio nuncij regis, verùm etiã vis quædã ei significatur illata. Quæ omnia in hunc finẽ adduxi, vt ostenderem, Pastores Ecclesiæ potestatem habere non tantùm in animas, verùm etiã in corpora & bona fidelium, quoties ex
4. Reg. 2. ea re salus animarum promoueri potest. Scimus enim *& duos vrsos de saltu egressos lacerasse quadragintaduos ex ijs pueris qui Eliseo illudebãt.* Quo etiam declaratum est, omnes Dei crea-
4. Reg. 1. turas in eorum iniuriam vindicandam insurgere, quos Deus spiritali potestate ornauit. Et quidem cùm Reges boni deerant, qui contumeliam Pastoribus Ecclesiæ illatam vlcisci vellent; elementum ignis, & feræ siluestres eam curam sibi sumpserunt.

At nunc postquàm venit tempus acceptabile, in quo multi reges Christiani sint, quorum aliqui semper obediunt Vicario Christi: iam nõ est opus miraculis, aut creaturarum rationis expertium ministerio, cùm non desint Principes fideles, qui hoc totũ efficiant & exequan-
Zacharias 13. tur. Cùm enim Zacharias Propheta Dei tantum fontẽ gratiæ diuinæ post Christi aduẽtum omnibus patentem fore prædixerit, vt etiã *pater & mater eum sint cõfixuri, quem intellexerint locutum esse mendacium:* quantò magis nõ deerunt hodie, qui eum viuere nõ patiẽtur, quem *summi Sacerdotis imperio nolle obedire perspexerint?* Tantò enim maior est ministrorũ Christi, quàm

quàm Sacerdotum Leuitici generis potestas: quâto interuallo, *iustitia, spiritus & vita, quam nos ministramus, damnationi, literæ ac morti præstant*, quas res Leuitici Sacerdotes per occasionem ministrabant. (2. Cor. 3.) Et tamen etiá in Leuitico sacerdotio tanta Ecclesiasticæ potestatis sublimitas figurabatur, vt tunc quoq; videamus, reges à sacerdotibus coactos esse, quò sese magistratu abdicarent. Nam *cùm Ozias roboratus esset: eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suũ, ingressusq; Templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Tunc Azarias Pontifex, & alij Sacerdotes viri fortissimi post eum ingressi, restiterũt regi.* (2. Paral. 26.) Cumq; ille nihilominus *tenens in manu thuribulum, vt adoleret incẽsum, minaretur Sacerdotibus: statim orta est lepra in fronte eius, quam sacerdotes respicientes, festinato expulerunt eum.* Quid ergo subsecutum est? *Habitauit Ozias in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porrò Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicauit populũ terræ.* Quis non videt, corporalem illam Regis è domo Domini eiectionem, liquidò exprimere potestatem illam Ecclesiasticam, qua Reges officia Sacerdotum sibi sumentes, e regno cælorum eijci possint per summi Pontificis excommunicationem?

Præterea si quia rex Ozias leprosus est redditus, regiæ domus administratio, totiusq; populi gubernatio ad filium regis deuoluta est: quantò magis infectio hæresis, quæ per lepram (auctore Augustino) significatur, efficere debet, vt Princeps aliquis ad priuatæ vitæ cõditionem redactus, cogatur vacuam domum successori suo relinquere? (Quæstionũ Euang. lib. 2. q. 40.) Atq; vt leprosi à solis Sacerdotibus discernũtur, vtrum sani sint, an infecti: sic hæresum dijudicatio ad solos Dei Sacerdotes spectat. Manifesto igitur diuinæ Scripturæ testimonio euincitur, Regẽ hæreticum deponi & posse, & debere, ne subditos omnes eo morbi genere inficiat. Nec enim cõmuni sensu præditus videri poterit, qui hoc infectioni animorũ putabit indulgendum, quod infectioni corporum fateatur esse denegatum. De lepra corporali sic scriptum est: *Quicunque maculatus fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis: omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.* (Leuit. 13.) Quæ omnia cùm *in figuram contigerint Iudæis, scripta sint autem propter nostram doctrinã:* (1. Cor. 10.) res ita prorsus accipienda est, vt negetur eorum cohabitatio cũ fidelibus permittẽda, qui doctrinas peregrinas velut lepræ maculis distinctas, in Ecclesiam afferunt. Iam si neq; priuati soli, verùm etiam Reges hac lege tenebãtur, (vti de Ozia Rege Scriptura sacra testatur) (2. Paral. 26.) profectò etiam Reges hęretica prauitate maculati à Christianorum consortio, & omni regiæ potestatis vsu atq; administratione, Sacerdotum iudicio arcendi sunt. Sed quid argumẽtor? *Athalia Ochoziæ mater interfecit omne semen regium præter Ioam*, quem Iosaba in domo Domini absconderat. (3. Reg. 11.) Porrò Athalia regnauerat super terram annis septem. *Anno autẽ septimo Ioiada pontifex assumens Centuriones, Duces & milites, pepigit cũ eis fœdus, & adiurans eos in domo Domini, ostendit eis filium regis. Et præcepit illis quid facere deberent. Produxitq; filium Regis, & posuit super eum diadema, & testimoniũ, feceruntq; eum Regem, & vnxerunt. Athalia verò cùm vidisset Regẽ stantem super tribunal iuxta morem, exclamauit: Coniuratio, cõiuratio. Præcepit autẽ Ioiada Sacerdos Centurionibus, & ait: Educite eam extra septa Templi, & quicunq; eam secutus fuerit, feriatur gladio. & Athalia interfecta est in domo regis. Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominũ & regem, & inter populũ, vt esset populus Domini, & inter populũ & regem: fecitq; Ioas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eũ Ioiada Sacerdos.* Nónne hîc perspicuè videmus, totã regiæ causæ cognitionem penes vnũ Pontificem Ioiadam extitisse? (3. Reg. 12.) Is milites conuocat, Reginam, quæ septem annis præfuerat, iniustè regnasse iudicat, eamq; & deponi, & occidi iussit, in eiusq; locũ Ioam regem substituit, eũq; & Domino subiecit, & populo præfecit. Quæ omnia cum rectè facta sint, nónne iã verum est secundùm Scripturæ diuinæ sentẽtiam, Pontificem debere cognoscere etiam de regum & Imperatorum causis, vtrum iustæ, an iniustę sint? Quicquid enim Pontifex in hoc genere facit, siue regẽ esse deponendum, seu pręficiendum definit: nihil aliud quàm *Angelus Domini exercituũ est, de cuius labijs legẽ Domini requirere* tam reges, quàm priuati debent. (Malach. 2.) Summus Sacerdos, vt inter Dominum & regem, sic etiã inter regem & populum velut sequester est, apud quẽ tam rex quàm populus eas querelas deponat, quibus iniuriã sibi fieri assueuerat. Ita dum vnus iudex in Ecclesia tum inter ipsos reges mutuis litibus agitatos, tum inter eosdem & populos suos constituitur, infinitæ bellorum & tumultuum occasiones præciduntur.

Si quis verò dicat, hæc omnia in vetere Testamento ita euenisse, aliam verò esse noui Testamenti rationem: is primùm meminerit, ampliorem esse ministrorum Christi potestatem in nouo Testamento, quàm Sacerdotũ Leuitici generis in vetere Instrumento fuerit, sicuti paulò antè ex ipso Apostolo docui, qui hoc argumentum ex proposito tractans, docet (2. Cor. 3. & 4.) ministeriũ noui Testamẽti Leuitico infinitis propè interuallis præstare. Quicquid ergo poterant Leuitici Sacerdotes: hoc ipsum, & multò plura efficere possunt Pastores Ecclesiæ Christi. Deinde nec in nouo quidẽ Instrumento exempla desunt, quibus ostendatur, vitam corporalem (ac multò magis bona fidelium) spiritali potestati toties subiecta esse, quoties

harum rerum dispositio saluti vel eorum,de quibus agitur, vel certè aliorum fidelium pro-
Marci 5. desse intelligitur. Ac constat quidem Saluatorem nostrum ob salutẽ vnius hominis,aut cer-
tè duorum,qui legionem dæmonum in se habebant, duo millia porcorum in mare præci-
pitari passum esse. Vt enim spiritus immundi exirent ex anima hominis,concessit eis vt in
Beda in ca. 8. Matthæi. gregem porcorum intrarent. Vnde Beda D Augustini abbreuiator eleganter ait: *Erubescat*
Manichæus,qui hominum & bestiarum vnam dicit esse substantiam, dum pro vnius hominis salute
duo millia porcorũ suffocantur. Dignum verò ponderatione etiá illud est, quòd nõ modò pau-
ci eorum,qui tenebantur à Dæmonibus,verùm etiá aliorum, qui in ea regione habitabant,
ob proximi salutẽ iustissimo & clemẽtissimo Christi iudicio perierunt. Quo admonemur,
tanti esse salutem proximi,vt non tantùm ipsius,verùm etiá aliena bona negligi debeant,vt
Matth. 28. vel animæ,vel etiá corpori hominis parcatur. Itaq; cùm Christus,*penes quem fuit omnis pote-*
stas,ita regnum suũ spiritale administrauerit,vt animæ seruádæ causa tot porcos nihili æsti-
mauerit: ex ea re ministris suis exemplũ reliquit, vt dummodo animas fidelium à laqueis
Diaboli eximant, nihili æstiment vel Principũ à magistratu suo abdicationem, vel damna,
Marci 8. quæ ex bellis aut tumultibus plebeijs inferri solẽt. *Quid enim prodest vniuersum mundũ lucri-*
Ioan. 2. *facere, si quis animæ suæ detrimentũ patiatur?* Huc etiam spectat, quòd *Christus facto de funicu-*
lis flagello, eiecit de Templo eos qui vendebant oues, & boues, & columbas,& nũmulariorũ effudit
æs,& mensas subuertit. Quanquàm enim Christus temporale aliquod regnum administrare
noluit,tamen quũ omnia téporalia & propter spiritalia fieri, & illis per naturá subijci probè
sciret: spiritalis regni sui partem hanc esse ostendit,vt quoties ea quæ téporaliter fiũt, & ad-
ministrantur,æternæ saluti cuiuscunq; hominis obsunt, ea disponi ab his debeant, quorum
curæ salus animarum cõmissa est. Nam & Apost. Paulus neglexit interitũ seu vexationẽ car-
1. Cor. 5. nis præ salute spiritus in eo Corinthio, qui patris sui vxorẽ habebat. *Tradidit enim hunc for-*
1. Timoth. 1. *nicatorẽ Satanæ in interitũ carnis,vt spiritus saluus esset in die Domini nostri Iesu Christi. Tradi-*
dit etiã Hymenæũ & Alexandrũ Satanæ,vt discerẽt nõ blasphemare. Quomodo autẽ Apostolus
tradidisset hos Satanæ,vt in carne affligerẽtur, ad spiritus emẽdationẽ: nisi quia idẽ Aposto-
lus potestatẽ habebat etiá in corpora Fideliũ? Et tamen Christus nusquam legitur tradidisse
Apostolis suis potestatẽ in corpora Christianorũ. Quid ergo est? Certè cũ dedit illis potesta-
tẽ in animas nostras: simul vtiq; potestatẽ in bona, in corpora, & in omnia illa dedit, quorum
1. ad Timot. Homil. 5. 1. Cor. 4. ministerio anima possit ad sanitatẽ reuocari. Vnde B. Chrysost. de ipso Paulo sic scribit: *Ipsi*
nõ deerat authoritas puniẽdi, sicut cũ dicit, Quid vultis? In virga veniã ad vos? Qui autẽ cõcedit
alicui facultatẽ faciẽdi quippiá: cõcedit vtiq; & illa omnia, sine quibus id effici & cõsumma-
ri nõ potest. Cùm igitur Christus dederit Apostolis & eorũ Successorib. potestatẽ in animas
Ioan. 20. nostras, dicens: *Quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis, &c.* cumq; nulla res frequentius ani-
marũ saluti obsit, quàm dũ homines quærũt quæ sua sunt, & nõ quæ Iesu Christi: certè bo-
nus Pastor habet potestatẽ remouẽdi hęc terrena impedimenta: siue id fiat per pœná corpo-
1. Cor. 5. ralẽ dũ nos *tradit Satanæ in interitũ carnis*, seu per damna fortunarũ, dũ aut capere aliquid ex
1. Cor. 4. testamento, aut in hæreditatẽ succedere, aut beneficij Ecclesiastici fructus percipere, aut in
Ecclesia terrenũ magistratũ administrare per pastoralis virgæ suæ potestatẽ vetat. Atq; vt de
potestate Pastorũ in alias res minus dubites, audi Petrum Apostolũ vita etiá priuantem eos,
Act. 5. qui nõ implebãt vota quæ Deo promiserant. *Vir enim quidã nomine Ananias cũ Saphira vxo-*
re sua vẽdidit agrũ, & fraudauit de pretio agri, cõscia vxore sua: & afferẽs partem quandã ad pedes
Apostolorũ posuit. Dixit autẽ Petrus: Anania, Cur tẽtauit Satanas cor tuũ, mentiri te Spiritui san-
cto, & fraudare de pretio agri? Nõnne manẽs tibi manebat, & venũdatũ in tua erat potestate? Qua-
re posuisti in corde tuo hãc rẽ? Non es mẽtitus hominibus, sed Deo. Audiẽs autẽ Ananias haec verba,
cecidit & expirauit. Et factus est timor magnus super omnes qui audierũt. Surgẽtes autem iuuenes
amouerunt eũ, & efferentes sepelierunt. Factũ est autẽ quasi horarum trium spatiũ, & vxor ipsius
nesciens quod factũ fuerat, introiuit. Respondit autẽ ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti agrũ vendi-
distis? At illa dixit, Etiã, tanti. Petrus autem ad eã: Quid vtiq. conuenit vobis tentare Spiritũ Do-
mini? Ecce pedes eorũ qui sepelierũt virum tuũ ad ostium, & efferent te. Confestim cecidit ante pedes
eius, & expirauit. Intrantes autẽ iuuenes inuenerunt illã mortuam, & extulerunt, & sepelierũt ad
virũ suum. Et factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia, & in omnes qui audierunt hæc. In hac
Chrysost. in Acta Apost. Homil. 12. autem historia D. Chrysostomus multa valde insignia annotauit. Primùm, quòd Petrus co-
gnouit ea, quæ in mente istorũ erant, quantumuis illi clam ea esse voluissent. Deinde, quòd
Num. 15. *præcepto illos occidit*: nec id iniustè. Nam (vt Chrysostom ait) *Si is qui ligna collegerat, lapida-*
tur: quantò magis qui sacra diripit, sacrilegus (est?) *Etenim pecunia illa iam sunt sacra. Quare ac-*
cipis, quod promisisti? Neq; vendere coëgimus, neq; pecunias, postquàm vendidisti, dare. Tu vero ex
tua voluntate fecisti. Cur igitur furatus es de sacris pecunijs? Tertiò, Chrysostomus ostendit vti-
litatem huius occisionis, *Non oportet* (inquit) *quod fiebat, omnino contemni, sed vt putrefactionẽ*
quandam excindi, vt ne postea totum corpus incommodet. Nam nunc quidem & ille (Ananias) *vti-*
litatem

litatem accepit, ne vltrà pergat in malitia, & cæteri magis studiosi facti sunt. Et ortus est timor magnus super eos qui audiebant hæc. Ille punitus est, & alij lucrifacti sunt. Vtilitas mortis Ananiæ. Quartò, notat quanto cū timore Christiani Apostolū obseruabant. Cùm enim vir solus primo esset mortuus, ac triū horarum spatio intercedente, vxor intrasset, tamen toto hoc tēpore tanta res illi non fuerat nunciata. *Hoc erat metus magistri, honor Discipulorū, & obedientia.* Postremò, prudentissimè notat, *quòd Apostoli in suos erant austeri, in alios autem potentia non vtebantur.* Si ergo potestas Apostolorum vsq; ad vitam corporalem verbo solo, ac non exteriore gladio auferendam se extendit (nec enim decet incruenti Sacerdotij ministrū cruorem manu sua fundere & haurire) idq; ob id potissimùm cōparatum est, vt alij cautiores in posterum fiāt, atq; à similibus peccatis abstineant: profectò etiam hodie licet Episcopo Romano, qui D. Petro successit, certis vijs & rationibus corporalem aliorum vitam (vbi alia remedia non sufficiunt) ad reliqui gregis vtilitatem auferre, modò id verbo ipsius, absque externo suæ manus ministerio effici queat. Verbo autem ipsius fit, si Principes Christiani, *qui gladium frustra non portant,* Rom. 13. eius rogatu bellum schismaticis Regibus indicant, ex eaq; occasione vel tyrannos ipsos, vel defensores eorum interficiant. Id tantùm summopere à Pontifice cauendum est, ne aliud in ea re quærat, quàm sui gregis commodum & salutem.

Ac profectò cùm Christus iussent Petrum *pascere agnos & oues suas,* Ioan. 21. atq; ad rationem pascendi pertineat, tū vt lupi quocunq; modo arceātur, tum vt salutaria pabula ouibus ministrentur: non est cōmittendum, vt vlla corporea pascēdi oues via legitima habeatur, quę eadē in spirituali modo pascēdi putetur illegitima. Ideo enim à pascēdis ouibus corporeis metaphora sumpta est, vt inde admoneremur, quid in regēdis animabus faciendū esset. Ponamus ergo, pecora quædā nostræ curæ cōmissa esse. Sit prætereà quidā aries dux & caput reliqui gregis qui furore quodā percitus, aut morbo afflictus, cæteras oues vel cornibus petat, vel tabe inficiat. Nunquid nō & licebit nobis, & necesse erit (si pastores boni esse volumus) hunc arietē (etiāsi primus in toto grege sit) de suo principatu deponere, aliumq; in eius locū substituere? Aut possumus præstantiorē similitudinē ab vlla re, quàm ab ouibus & pastoribus petere, cùm Christus gregē suū vocet oues; ministros autē suos, eiusdem gregis pastores appellet? Ioan. 21. Ephes. 4. Quod autē in grege ouiū est aries, hoc in magna multitudine hominū est rex, aut quiuis alius magistratus. Pontifex igitur nō minus dabit operā, vt regē, qui populū Christianū falsa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Pastor operā dat, vt malè affectū arietem de medio auferat. Tunc enim tātùm potestas regia pōtificis iurisdictioni subijcitur, quando salutē animarū, cui promouēdę Pontifex præficitur, Christianus rex impedit. Nā si Rex, qui terreni regni minister est, omnes suas actiones ad salutis æternæ cōsecutionē dirigat; præclarè cum illo agitur, nec quicquā est, cur dispensator mysteriorū Christi sese in 1. Cor. 4. illius regis administrationē ingerat. Ita enim illa intelligenda sunt, quæ passim apud Sanctos reperias, Vide distin. 96. cap. Duo sunt quibus principaliter hic mundus regitur. *distinctas inter se res esse Regnū & Sacerdotiū: illud regibus, hoc Episcopis concreditum esse: nec aut reges Episcoporū officiū inuadere, aut Episcopos Regum potestatem imminuere debere. Deus enim vtriq; officio suos limites apposuit, quos trāsgredi non liceat.* Sin Rex ministeriū suum terrenū ad perniciē salutis æternæ conuertat, ipsumq; spiritale ministeriū ad suū cōmodum & honorē transferre cupiat: quid obsecro tunc facient Pastores gregis Christi? Nónne summa cū ratione ad talem regē dicent: Fili, tu semel gladium tuū Christo submisisti, ac Satanę pompisq; eius renunciasti. Cæterùm quia videmus, te iam abuti gladio tuo ad perniciē animarū, ac ad nostrum officiū pertinet, vt quia *modicum fermenti totam massam corrūpit, malum quoad possumus, de nobis ipsis auferamus:* 1. Cor. 5. monemus te, vt hæc celeriter emendes: quod si non facis, à communione Sacramentorū te repellimus. Iam si rex ille ministris ipsis vim inferet, si rectè monentes de regno suo expellet, si alios, qui vitia eius adorēt & defendāt, substituet, si hoc pacto periculū sit, ne regnum totū à Christi Euāgelio discedat: vtrum nihil maius tētabit Ecclesia? Nónne de manu furentis huius regis gladium, si potest, extorqueri curabit? Nónne, instar *Pauli cōtra Iudæos in se conspirantes ad militarem Tribuni potestatē confugientis;* Actor. 23. Ecclesia quoq; aliorum fideliū Principum opem ad eā rem corrigendā implorabit? Si nihil horum facere Ecclesia potest, eò quòd maior sit istius insani regis terrena potentia, quàm vt ei vllo pacto resisti queat: fateor Ecclesiā ferre necessariò debere, quod emendare non potest, sicuti ab initio per secula multa factum est, quādo aut vnus Imperator tantùm fuit, aut certè si qui erant præterea reges Christiani, vel ijdem fuerunt schismatici, vel nō ea potentia præditi fuerunt, vt tantis Imperij viribus se tutò possent opponere.

Idem ergo istis respōdemus, qui nunc arma regum Ecclesiæ Christi seruire nollent, quod Augustinus olim respōdit Donatistis, qui dicebāt Apostolos non petijsse à regibus terræ, vt iustas leges cōtra hereticos ferrēt. *Non cōsiderant* (inquit Augustinus) *aliud fuisse tunc tempus,* In epist. 50. *& omnia suis tēporibus agi. Nondum enim agebatur, quod in secundo Psalmo dicitur: Et nunc Reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.*

Quomodo

Quomodo reges Domino seruiūt in timore, nisi ea qua contra iussa Domini fiunt, religiosa seueritate prohibēdo atq; plectendo? Hæc Augustinus. Quando autē plures eodē tēpore sunt reges, quorū aliqui fidem oppugnant: tātò magis alij Reges Catholici Domino seruient, si eandē fidem gladio quē portant, tueātur & defendant. Nam & Magnus Athanasius nihil dubitauit, Cōstantis Imperatoris Catholici fidem atq; opem cōtra Constantij Cæsaris vim ac perfidiam implorare. Et tamen Constantius erat Orientis, hoc est, eius regionis Imperator, in qua sedes Athanasij posita fuit. Ergo tantus Episcopus & athleta Dei nō putauit illicitū esse, vt cōtra suum Imperatorē ab alieno in causa bona subsidium postularet. Ac nimirum si militem Episcopus per plateas gladio stricto incedentē, & turbam, quæ occurrit, passim cædentē videt: verū natura non docet, quòd fas ei erit, vt ciues iubeat gladiū de militis huius manu vi potius exprimere atq; auferre, quàm vt sanguinem innocētem temerè fundi patiatur? Quæ autē ratio in cohibendo gregario milite est, cui gladiū semel commisit terrenus Imperator: eadem est ratio in reprimendo Centurione aliquo, atq; etiam Tribuno, imò & in Cæsare, si gladio secus vtatur, quàm ei à Christo imperatū erat. vt mihi propè insanire videantur, qui putant Pontifici non licēre, illum regem & ex Ecclesia eijcere, & à regni administratione per aliorū operam (si potest) repellere, quem gladio suo contra Christum abuti videt. Nam cùm tota societas Fidelium (vt antè dixi) vnū corpus in Christo sit, cumq; hoc corpus à Spiritu sancto regi totum debeat: Christus verò dispensatores mysteriorum suorum idoneos noui Testamenti ministros non litera, sed spiritu fecerit: absq; omni controuersia quemadmodum dignior est in Ecclesia Christi ministrorum noui Testamenti, quàm Regū aut Imperatorū potestas: sic illa huic in rebus diuinis præscribere debet, per quod vtraq; Domino fideliter seruiat. Nā & in eodē humano corpore cùm sit duplex potestas, vna rationis, altera concupiscentiæ: nónne quemadmodum si concupiscentia rationi cedat, præclarè cum toto corpore agitur: sic ex altera parte, si concupiscentia quam rationi parēre oportebat, imperiū in rationem sumit, à recta ratione reprimi & cohiberi debet? Ad eundem modum si rex terrenus egrediatur fines suos, & obsit saluti æternæ, ad quam dispensatores mysteriorū Christi nos ducunt: nónne à spiritali dignioreq; potestate, quantum fieri potest, vel in officio cōtinebitur, vel ab iniusta gubernatione repelletur?

Theodoret. lib. 2. cap. 5.

1. Cor. 4.

Ex his igitur, quę tum diuinum ius, tum ipsius naturę lumen reuelat, abundè apparet, quātopere aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cùm in fidem obstinatè peccant, à regno remoueri queant. Cur ergo Ambrosius Episcopus Theodosiū, cur Innocentius Pontifex Arcadium Imperatorem excōmmunicauit? Et Ambrosius quidem excommunicauit Theodosium, non ob crimē Ecclesiasticum (qualis fuit Arcadij causa, qui D. Ioannē Chrysostomum iniustissimè persequebatur) sed ob hoc solum, quòd Thessalonicæ homicidium iniustè perpetrasset. Si ergo licuit Ambrosio ob homicidij crimen Theodosium punire, licuit eidem Ambrosio causam eiusdem homicidij cognoscere. Nemo enim rectè condemnat, antequam cognouerit causam. Licuit igitur Episcopo iudicare de ciuilibus aut criminalibus controuersijs, etiam illis quæ ad ipsius Imperatoris personam spectabāt: non tamen ea ratione, qua eædem causæ fuerunt ciuiles aut criminales, verùm qua reus earum rerum Christianus fuit, & Christi mysteria nondum ritè expiatus percipere volebat. Cùm enim Theodosius post cædem illā peractam in templū ingredi cuperet, Ambrosius obuiā procedens, interrogat qua fronte *manus iniusta cæde & sanguine respersas extendere auderet, vt eisdē sacrosanctū Corpus Domini acciperet?* Post octo autem menses (tanto enim spacio Imperator à templo abstinuit) cùm Theodosius obsecrasset Ambrosium, vt vincula sibi solueret: is legem conscribi iubet, *quæ cædis & publicationis bonorum cognitiones ac sententias nō nisi post triginta dies ratas esse pateretur.* vt ita si quid per iracundiam pronuntiasset, intra tot dierū spacium pœnitentiam agere, ac decretum reuocare posset. Quam legem postquàm Imperator subscriptione sua confirmauerat, tum demùm Episcopus vincula eius soluit, & mysteriorum participem vnà cum reliquis Laicis extra cancellos reddidit. Theodosius autē reuersus Constantinopolim, nec ibi quidem intra cancellos mansit, sed Nectario Episcopo fassus est, *agrè se tandem didicisse, quid inter Imperatorem & Episcopum interesset: agrè tādem reperisse veritatis magistrum. Nam solum Ambrosium Episcopi nomine sibi dignum videri.* Iam verò qua potestate Ambrosius effecit, vt Imperator legem ad ipsius arbitrium conscriberet: eadem efficere posset alius quiuis Episcopus, vt arma caperet Princeps Catholicus ad obstinatum alterius regis animum reprimendum. Neque verò hæc efficiunt Episcopi tanquam ciuilium causarum & potestatum vndiq; Domini, sed per censuras Ecclesiæ, quibus obnoxij esse boni & Catholici Principes nullo modo volunt. At si restitisset Ambrosio Theodosius, ac non modò nullam de homicidio pœnitentiam agere, verùm etiam hæresim docere cœpisset, videlicet quòd impunè liceat Imperatori cædem committere, nec ob eam rem aut ab Episcopis

Vide Georgium Patriarcham Alexandrinum in vita D. Chrysostom.

Vide Theodoretum lib. 5. Eccles. hist. cap. 17.

Interesse inter Imperatorem & Episcopum.

Episcopis coërceri, aut à Deo iudicari debeat: profectò si ea tẽpora id tulissent, licuisset etiã Sancto Antistiti eos quorũ erat Imperatorẽ creare, ad noui Imperatoris creationẽ adhortari. Indignus enim erat imperio in Christianos, qui Christianus cùm esset, tale crimen pertinaciter defenderet, ob cuius impiã defensionem cõmunicare cũ Christianis amplius nõ poterat. Sed ea tũc tẽpora non erãt, in quibus tale aliquid tẽtandũ fuerit: propterea quòd cum Comites Palatini & milites nondũ essent omnes Christiani, forsitan Ecclesia plus detrimẽti, quàm cõmodi ex ea re captura esset. Cùm autem cõmutata iam sint tempora, & omnes Christiani probè nouerint, Episcopos ad tegendũ Ecclesiam Dei constitutos esse: nõ immeritò Ecclesiastici regiminis ratio aliquantulũ commutata est. Itaq; & Chilpericum Franciæ regem ob solã socordiam à regno suo legimus (per Zachariæ pontificis authoritatẽ rogatu Francorũ interpositã) fuisse remotũ, substituto Pipino: & Constantinopolitanũ Imperatorẽ partim ob hæresim Iconomachorũ, partim ob Italiã nõ defensam, parte Imperij sui mulctatum vidimus, translato in Occidentẽ, vel potius restituto Occidentis Imperio. Nec dubium est, quin Deus vtramq; translationem sibi valde placere, ex prospero vtriusq; rei successu reuelauerit. Certè Gregorius Magnus, postquàm priuilegia quædã monasterio in Gallijs per Brunichildam Reginam constructo donasset, non dubitauit ad extremũ adijcere: *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum, ac personarum secularium, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tẽtauerit: potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.* Tantus ergo Pontifex iudicauit, fieri posse, atq; interdum debere, vt tam Reges, quàm Sacerdotes ob iniquitatem perpetratam *carerent potestate honoreq; suo.* Non me latet, D. Gregoriũ Papam appellare se *famulũ Imperatoris Mauritij*, eademq; ratione illum agnoscere Mauritium *dominum suum*, & ipsius iussioni se profiteri subiectũ. Scio tamen, eundem Gregorium eiusdem Mauritij legem iniustã reprehendisse, & ad Imperatorẽ scripsisse, in hæc verba: *Ad hoc potestas super omnes homines Dominorum meorũ pietate cælitus data est, vt qui bona appetunt, adiuuentur, vt cælorum via largius pateat, vt terrestre regnũ cælesti regno famuletur.* Quòd ergo Gregorius Imperatori se tam humiliter subiecit, vtiq; id fecit, vt quanto apud homines humilius se gessisset, tanto & facilius fratribus prodesset, & maior coram Deo euaderet. Neq; verò mirandum est, si is qui se vbiq; & passim *Seruum seruorũ Dei scribebat*, tanti Regis famulum se agnouit. *Omnibus enim debitor fuit, vt omnes lucrifaceret.* Quòd verò Imperatorẽ tum de officio ipsius admonuit, tum etiã dixit, *terestre regnum cælesti regno famulari debere*: satis manifestè insinuauit, Regni terrestris ministrũ cælestis regni ministro secũdùm rectã rationem subesse. Quæ enim ratio est regni ad regnum, eadẽ est eorũ inter se qui vel hoc, vel illud administrant. Mauritius regẽ & Dominũ habebat in cęlo nõ minus, quàm Gregorius. Rex verò cælorũ in terra non tam duplex regnũ, quàm vnum duplicis cõditionis & naturæ habet: cuius vna pars terrestris vocatur, altera cælestis. Illam per Mauritiũ, hanc per Gregoriũ administrauit. Nam si prorsus diuersa essent hæc duo regna, quomodo scripsit Gregorius, *Regnũ terrestre ad hoc esse constitutũ, vt cælesti regno famuletur?* Famulus enim ab hero suo alienus non est, verùm aut cõciuis eius, aut certè domesticus. Quòd si terrestre hoc & cæleste regnũ ita vniantur, vt in eadẽ Dei domo conhabitare possint: illaq; domus Dei à Gregorio potius regatur, quàm à Mauritio, quia Gregorij est, velut Pastoris, Mauritiũ velut ouẽ Christi pascere: profectò iam constat, eam esse Gregorij Pontificis causam, vt quibuscunq; verbis quàmlibet humilibus vtatur, eius tamen monitis & præceptis Mauritius aut in re grauissima parẽre, aut regno cælesti excidere necesse habeat. Si ergo Gregorius Mauritiũ magni peccati reũ iudicasset, nec id vellet emẽdare Mauritius: quis neget, iustè illum ab eo Imperio deponi posse, quod sub nomine Christiani potius contra Christũ, quàm pro ipso exerceret? Auferendus enim est gladius ab eo qui nõ rectè illo vtitur, & alteri dãdus, qui (vt Gregorij verbis vtar) *bona appetentes adiuuet, qui cælorum viam largius patefaciat, quiq; regnum suum terrestre cælesti regno Christi subijciat.*

Ado Vienẽs. & Regino in Chron. Cedrenus in compend. histor.

Lib. 11. epi. 10.

Lib. 2 indict. 11. epist. 61.

Rom. 1.

Ioan. 21.

Supremum Ecclesiæ regimen nec olim fuisse, nec adhuc esse debere penes Optimates, cùm neq; qui sint Optimates Ecclesiæ satis perspicuè adhuc definitum sit, nec doceatur, vbi Christus illos præfecerit, nec illud regimen iuge vnquam assiduúmue in Ecclesia fuerit, aut satis opportunum sit ad hæreses & schismata tollenda: & quæ sit vtilitas consociationis Ecclesiarum sub vno Pastore primo, de qua Magdeburgenses tam multa (ob vnius Primatum remouendum) ineptè scribunt.

CAPVT V.

NON me fugit, Protestantes verbo quidẽ non tam solis Optimatibus, quàm toti populo Christiano in cõmuni vniuersalis Ecclesiæ gubernatione summã tribuere potestatẽ. Sed cùm ad rem vẽtum est, nihil prorsus afferunt, vnde vel tenuis cõiectura capiatur, plebis Christianæ vllas omnino partes in gubernanda vniuersali Ecclesia extitisse. Contrà verò in omnibus Magdeburgensiũ Cẽturijs, vbi de politia & cõmuni Ecclesiarum gubernatione agitur, quid tantopere proponitur, quid toties tantoq; cum tædio repetitur, Sub. c. 7.

ac mu-

ac mutuæ illæ operæ quas Epiſcopi & Doctores vel eiuſdem regionis, vel plurium prouinciarum, in moderanda Christi Eccleſia cómuniter tradiderunt? vt nihil dubitẽ affirmare, multò plures ex ijs qui vnitate Eccleſiæ deſerta Centurias Magdeburgenſiũ legunt, in eum errorem trahi, vt putent Eccleſiá olim aut à ſolis Optimatibus, aut ab illis præcipuè administratam fuiſſe: quàm ſint qui vel ſuſpicentur, plebẽ vnà cum Optimatibus ad commune regimẽ Eccleſiæ vlla vnquàm in re cócurriſſe. Quis enim (niſi inſanit) vnquàm ſibi perſuadebit, tabernarios, opifices, & ſedentarios de cauſis Epiſcoporum, & dogmatibus Eccleſiaſticis inter Præpoſitos Eccleſiæ cognouiſſe, ac iudicaſſe? Verùm vt permulti etiá docti viri arbitrentur, Epiſcopos & doctores inter ſe de Eccleſiæ dogmatibus contuliſſe, controuerſiaſque ortas cómunibus ſtudijs, cauſa cognita, ex bono & æquo decidiſſe: hæc vtiq; opinio tam ſanis iudicijs conuenit, vt veriſſimè ita factum fuerit, nec in alia re iſti decipiátur, quàm quòd neſciant talia nihil derogare primæ Sedi: ſed ſub vnius Paſtoris primatu à cæteris Epiſcopis
Inepta ratiocinatio. & ſemper poſſe, & interdũ neceſſariò fieri debere. Sic enim ferè argumẽtantur Magdeburgenſes, vt quicquid ab alio præterquàm à Romano Pontifice fit, id cótra illius primatũ eſſe aut ipſi putent, aut alios putare velint. Licet iſto modo negent Christum, dum in terris ageret, maiorem Apoſtolis & Diſcipulis ſuis fuiſſe, quia quod Euangelium Christus docuit, hoc ipſum etiá & Apoſtoli, & Diſcipuli eius prædicârunt. At verò vt quáquàm Christus & Apoſtoli eius interdũ eandem rem facerent, alia tamẽ auctoritate Christus, & alia Apoſtoli eam faciebant: eodẽ modo licet alij Epiſcopi hoc perſæpe fecerint, quod Romanus Pontifex in gubernanda Eccleſia fecit, nunquam tamen illi cum táta Eccleſiaſticæ iuriſdictionis auctoritate quicquam adminiſtrârunt, quanta ſoli Romano Pontifici diuinitùs cópetebat. Neq; verò nos negamus, quin ſententia & cóſenſus Optimatum, magni omnino momenti, tũ in quolibet regno, tum multò magis in Christi Eccleſia ſemper habitus fuerit, habeatq; in perpetuum debeat. Sed aliud eſt, magno in pretio haberi, & aliud, ſũmũ honoris gradũ obtinere. Illud ſemper in Eccleſia Optimatibus cóceſſum eſt, hoc non item. Nec iá illa profero, ex quibus euincitur, vnũ Pontificẽ ex inſtitutione Christi cæteris omnibus in Eccleſia præponendum eſſe. Quanquàm enim ea ratio maximè omniũ Ariſtocratiá, hoc eſt, ſupremam primatij cuiuſq; viri gubernationem expugnet: quia tamen proprius de Monarchia dicẽdi
Methodus tenenda in hac re. locus à ſequẽte primum libro incipit: hoc tẽpore iſtam pluriũ & maximè inſignium virorum communem præfecturam non niſi ex iis quæ ad hoc genus regiminis propriè pertinẽt,
1. confutabo. In hac igitur quæſtione hæc ferè ſpectanda ſunt. Primum quinam ſint iſti Opti-
2. mates: Deinde, quibus verbis ſummum totius Eccleſiæ regimen illis à Christo ſit commiſ-
3. ſum? Pòſt autem, qua ratione id muneris executi ſint: quot, quando, & vbi iudicauerint,
4. qua via ſciri poſſit, rem ſemel ab illis iudicatam ritè atq; ordine deciſam eſſe: Deniq; an re-
5. gimen hoc eum finem pacis & vnitatis in Christiana Republica vel aſſecutum ſit, vel aſſequi potuerit, ad quem omne regimen potiſſimum referri debet.

Prima quæſtio. Quinam igitur ſunt iſti Eccleſiæ Optimates? aut vnde huius rei notionẽ intelligẽtiamq; recipiemus? Certè quicũq; erũt, neceſſe eſt, vt maior illis in Eccleſia nemo ſit. Alioqui quomodo erunt ſummi Iudices, qui alios ſupra ſe agnoſcunt? Vtrũ igitur ſolos quatuor Patriar-
Nicæn. Concil. Can. 6. chas totius Eccleſiæ Optimates fuiſſe dicemus? Illos enim conſtat ſupremũ locũ in Eccleſia Dei olim tenuiſſe. Atqui nõ illi ſoli iudicabát in Synodis: verùm omnibus præterea Epiſcopis & adeſſe, & ſententiá cum poteſtate dicere licebat. Conſtabitne igitur Optimatũ ordo ex omnibus omnino Epiſcopis? Verùm ſi hoc demus, cùm poſitum ſit Optimates iure ſuo præeſſe toti Eccleſiæ: quomodo factũ eſt, vt ipſis Optimatibus alij rurſus præſint? Aut nunquid Metropolitani, atque etiá Archiepiſcopi maiores in iure dicendo Epiſcopis non ſunt?
Arg Heb. 1. Can. 6. Vnde alioqui tam eximium prę alijs Epiſcopis nomen atq; officiũ ſortiti ſunt? Vnde factum eſt, vt in Synodo Nicęna decernatur, *eum non debere Epiſcopum eſſe, qui præter voluntatem & conſcientiam Metropolitani Epiſcopi fuerit ordinatus?* Vnde aliæ Epiſcopales Eccleſiæ præ alijs tanto honore afficiuntur, atq; etiam ante Synodum Nicęná affectæ ſunt, vt Alexandrini Epiſcopi iuriſdictio & poteſtas per totá Ægyptum, Libyá, & Pentapolim extenderetur? Hinc certè apparet, Epiſcopos non fuiſſe olim ſummos Eccleſiæ Dei Magiſtratus. Nos verò de
Obiectio. ſummis quærimus, quos iam appellamus Optimates. Dices fortè: Optimatũ nomen plures hominũ gradus cóprehendere, quorum primus Patriarcharum ſit, ſecundus Primatum & Archiepiſcoporũ, tertius deniq; Epiſcoporũ: qui omnes ad cómunem Eccleſię gubernationem ita ordine ſuo concurrant, vt nemo iſtorũ omnium à ſententia dicenda excludi poſſit.
Reſpõſio. Fac ita eſſe, tamẽ ex altera parte occurret noua difficultas; vtrũ in ſolis Epiſcopis Optimatũ nomen concludatur, an porrigatur etiá ad Presbyteros, Diaconos, Abbates, atq; omnes Eccleſię Paſtores & Doctores. Nam Presbyteros, & interdũ Diaconos (alieno ſaltem nomine) Synodis non modò interfuiſſe, verùm etiá aliquando præfuiſſe, conſtat. Et Archimandritas atque Abbates ad Synodos conuenire ſolitos, ex multarum Synodorum actis apparet.

Accedit

Accedit eódem, quòd Protestantes (falsò quidē) sed tamen docent, Presbyteros iure diuino pares Episcopis esse. Qua opinione semel posita, necesse est nō minus Presbyteros, quàm Episcopos in Optimatū numero haberi. Et quoniam hæc disputatio cum Protestātibus potissimum initur, contra illos ipsorū sententia rectè vtimur. Nec tamen illorū opinio facit, vt mox quod opinantur verū sit; cæterùm id omnino facit, vt magis incerta & minus explorata sit Optimatū Ecclesiæ cōditio & natura. Quid ergo, aut quæ tandē est Optimatū plena & perfecta descriptio? Quæ, inquā, regula in huiusmodi causa ob rē tam cognitu necessariam, à Christo, ab Apostolis, aut alioqui à maioribus tradita est? Vtcunq. sit, illud audacter notauerim, vt nihil satis explicate in Ecclesia de tota Optimatū qualitate & statu esse traditum: sic ex eo ipso nō leuem coniecturā capi, quòd Christus Ecclesiā suam Optimatibus in summo gradu regendā non cōmiserit. Nihil enim minus hominū etiam infimorū notitiā effugere solet, quàm id genus regiminis, quo vniuersum Reipub. corpus in summo potestatis gradu administratur. Neque verò illa hominū societas Reipub. nomine vnquàm digna erit, quæ post aliquot etiā secula, nō accuratissime nouit supremū tribunal suū. Nouerant Assyrij & Persę Regis sui solium. Nouerāt Athenienses & modū leges ferendi in sua Republica, & ordinem dicēdi iuris, & necessariū vel iudicū vel ciuium numerū, sine quo nihil iure agi poterat. Nec vllus vnquā populus naturā illius vltimi & summi fori, cuius auctoritate lites omnes finiebantur, ignorauit. Ac profectò si Pōtifex Romanus, vt verè totius militantis Ecclesiæ caput per tot iam secula ab omnibus Christianis habitus est, ita hodie ab Aduersarijs supremus Ecclesiæ Pastor esse agnosceretur: nemo etiam ex Christianis summum Ecclesiæ Tribunal ignoraret. Verùm quoniam & Pōtifex Romanus negatur esse totius Ecclesiæ primus Pastor, & Optimates illius loco supponuntur: nec tamen post quindecim secula satis inter doctos viros conuenit, quinam sint isti Optimates: vel id solum satis argumenti est, vt eos certò sciamus nunquam in summo loco & gradu Ecclesiæ Dei præfuisse.

Vide Synodum Chalcedonensem.

Nulla respublica ignorat supremum iudicem suum.

Veniamus iam ad illud alterum, vt istorum Optimatum primā institutionem inuestigemus. Cùm nemo sibi vendicare iuris aliquid in ciuitatē Dei & sponsam Christi possit, præterquàm si Christus ipse eius rei fecerit potestatē: quæro vbinam Christus, aut quibus verbis Ecclesiā suam alicui vel Episcoporum, vel alterius generis hominum congregationi gubernandam cōmiserit. Nam quòd Apostolos omnes iussit *docere, baptizare, corpus suum conficere, ligare, soluere & peccata vel retinere vel remittere*, & quæ sunt eius generis: certè illa eiusmodi sunt, vt singula possint, atq. etiā interdum debuerint à singulis obiri, absque vlla Episcoporum congregatione. Nisi fortè nemo prædicabit, Sacrū faciet, Baptismū conferet, aut peccata cuiquā remittet, præterquàm in Episcopali Cōcilio: quod neminem puto vnquam vel somniasse. Quòd si ea quę omnibus ex ęquo Apostolis pręscripta sunt, à singulis seorsum expediri poterant: nunquā ex iis quæ Christus Apostolis in vnum congregatis præcepit, necessitatē vllam inferre queas, quòd alicui Optimatum cōgregationi administratio Ecclesiæ potissimùm credita sit & cōmissa. Iam quod Christus alicubi dixit, *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorū*: hoc vtique non præscribit, quomodo ab Episcopis potissimū regenda sit Ecclesia: sed quomodo in charitate & pace cōtinenda sit. Nō enim dictū est, vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi est principatus Ecclesiæ meæ: sed ibi sum in medio eorū. perinde ac si diceret: ibi est spiritus Christi. Quod verū est, etiāsi illi eo modo congregati, omniū infimi sint & idiotæ. Præterea Christi præsentia eò loci non tam ab ipsa cōgregatione pendet, quàm *à nomine ipsius Christi, in quo duo aut tres cōgregantur*. Illud ergo ante omnia quærendū est, quid sit *nomen Christi*, in quo nos congregari oportet. Id autē si de gratia & virtute, *quam in cordibus nostris diffundit*, intelligatur: nihil ea res ad visibile regimen Ecclesiæ spectat. Nā quæ in animo cuiusque fiunt, ea nullam ijs quę foris geruntur, formā aut regulam imponunt. Sin velis ea verba ad visibilē aliquam congregationē referri, *nomenq; illud Christi, in quo duo aut tres congregantur*, per signū visibile patefieri: profectò inuestigandū est, quod nomen, quamq; potestatem Christus instituerit, in qua duo aut tres congregarentur. Equidem video, *Pastoris nomen* aptissimum esse ad congregandas oues, cùm Christus ipse dixerit, *Pastor proprias oues vocat nominatim, & educit eas, & oues illū sequūtur, quia sciunt vocē eius* Si ergo per nomen Christi, in quo duo aut tres congregantur, potestatem vllam externā intelligimus: meritò affirmauerim, Christum esse in medio illius congregationis, quam is conuocat quē Christus primum sui gregis Pastorem instituit. Is verò vnum Petrum, *plus alijs amantem*, in eo gradu Pastorem instituit, ad quem nullus alius Apostolorum pertingebat. Alioqui eum vt plus alijs amantē non donasset illa potestate. Si ergo in Petri potestate oues conuocantur, tunc demùm in earū medio est Christus, quādo à Petro aut Petri successore Christiani congregantur. Atqui talis cōgregatio non ipsa summum in Ecclesia locū tenet, sed supra se Pastorem primum, à quo in vnum vocetur, recognoscit. Aut igitur ista verba (*vbi sunt duo cōgregati in nomine meo*) nihil pertinent ad declarandū gu-

2. Quæstio.

Matth. 28. Luc. 22. Matth. 18. Ioan. 20.

Matth. 18.

Rom. 5.

Ioan. 10.

Ioan. 21.

bernationis Ecclesiasticæ modum, aut potius Principatum vnius, quàm plurium cōfirmant.
Non enim cōgregatis absq; omni adiunctione, sed *cōgregatis in Christi nomine* spiritus Christi
promittitur. Prius ergò definiendū est, quid sit nomē Christi eo in loco, quàm ex illa oratione
quicquam concludas. Oportet autem non modò perspicua esse verba, quæ rem rātam
Aug. 3. Cor. 13. decidant, verùm etiam eadē tum prædicatione Pastorum, tum fide ac moribus fideliū planissima
fieri, quia regimen Ecclesiæ quod ad omnes & singulos spectat, numquā in obscuritate
vocis alicuius latère potuisset. Da ergo aut perspicuum Scripturæ sacræ locū, aut claram
experientiam quæ testetur, cuinam Optimarū cōgregationi Ecclesiæ gubernacula sint credita.
Sin nihil tale proferri potest: quod Christus non fecit, vt congregationem aliquam Ecclesiæ
suæ præponeret, si quis hoc postea faciendum docet: sciat se de suo id ingenio docere,
Matth. 18. nec doctrinam illam suam Dominica niti auctoritate. Illa verò verba, *Dic Ecclesiæ*: &; *Si Ecclesiam
nō audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, partim à Catholicis ad singulos cuiusq;
loci Præsules (vt antea declaraui) partim ad particularem cuiusque Ecclesiæ cœtū (vt Protestantes
ipsi docent) ac non ad solos Episcopos in vnum conuenientes pertinent. Alioqui
nemo delinquens alij, quàm Synodo Episcoporum ex toto orbe collectæ, denunciaretur:
quod absurdissimum esse, nemo non videt. Cùm igitur nihil aut in sacris Euangelijs perscriptum,
aut à maioribus traditum sit, quo doceatur, communem totius Ecclesiæ gubernationem
pluribus Episcopis aut Optimatibus commendatam esse: non video qua auctoritate
dicatur, summam Ecclesiæ potestatem penes Optimates esse.

3. Quæstio Præterea, si penes Optimates summa rei Christianę foret: oportebat vel hoc genus semper
exercēdo muneri suo vacare, vel certos homines fuisse aut à Christo, aut à maiore Optimatū
parte designatos, qui perpetuò inseruirent maximis quibusq; controuersijs, quæ domi decidi
non possent, ex illa summa Optimatum potestate finiēdis. Scimus autē, nullos vnquam
aut Episcopos, aut alios primarios viros tali causarum cognitioni perpetuò vacasse. Scimus
Oecumenicas Episcoporum Synodos non fuisse vnquam perpetuas, sed post certa tēporum
interualla coiisse. At certè regimen Ecclesiæ, quodcumq; illud erit, oportet vt nō per interualla
quędam suscipiatur, sed statum ac certum sit: vt ciues Christiani semper sciant, vnde in
rebus dubiis tale responsum ferāt, in quo securè possint ac debeant acquiescere. Quòd si &
Episcopi dicātur esse Optimates, & illorū curia & totū (quoad vniuersalis Ecclesiæ regimē)
nō nisi Oecumenicæ Synodi fuerint: efficietur, vt necessariò fatendū sit, tum regimen illud
non nisi per longissima sæpè interualla exerceri solitum esse, tum per totos trecentos annos,
Actor. 15. hoc est, ab illo tempore, quo Hierosolymis Apostoli conuenerunt, vsque ad Constantinum
Magnū Ecclesiam prorsus vniuersali suo regimine orbatā fuisse. Tanto enim spatio tēporis
Episcopi totius orbis, nullibi ad vllas totius Ecclesiæ cōtrouersias publica auctoritate decidēdas,
conuenerunt: cùm tamen interim grauissimæ quæstiones inter maximas Ecclesias &
Euseb. lib. 5. ca. 23. & 24. Item lib. 7. c. 7. & 8. Episcopos ortæ essent, *de sollemni Paschatis obseruatione, de pænitentiū reconciliatione, de illorum
qui ab hæreticis baptizati essent, rebaptizatione, de schismate Donatistarū*, atque alijs eiusmodi rebus.
Nam multæ etiā hæreses interim disseminatæ sunt, Valētini, Marcionis, Origenistarū,
& Manichæorū. Quid ergo potest absurdius cogitari, quàm vt Ecclesia, cùm adhuc recens
esset, maximeq; omnium rectore indigeret, ac tot scandalis premeretur, tamē omni regimine
vniuersali per tot secula caruisse existimetur? Et tamen vt hoc dicant necesse est, qui putant
ciuitatē Dei ab Optimatibus potissimū administrari. Optimates enim ex toto orbe ad
cōtrouersias totius Ecclesiæ finiēdas, alibi quàm Nicęæ, iam inde à temporibus Apostolorū
vsq; ad Constantini tēpora non conuenerunt. Quis ergo per annos ferè trecētos Ecclesiam
toto orbe diffusam in vnitate ac pace continuit? Vtrū nullus omnino? At & Petro dictū est:
Ioann. 21. *Pasce oues meas*: & ab Ezechiele scriptum est: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor.*
Ezech. 34. Atque in remedium eius mali subiectum est: *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas.
Sicut visitat Pastor gregem suum in die, quādo fuerit in medio ouiū suarum dissipatarum: sic visitabo
eas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis.* Quo ex
loco intelligitur, Christū non relinquere oues suas absque Pastore, hoc est, absque aliqua
summa & certa gubernationis forma, & tā Protestantes, quàm Catholici de visibili regimine
Prou. 11. iam agunt. Nā semper apud homines verum est, quod Sapiens ait: *Vbi non sunt gubernacula,
populus corruet.* Nō corruit verò Ecclesia Christi, quia super Petram ædificata est, *& portæ
Matth. 16. inferi non prævalebūt adversus eā.* Erāt igitur in illis primis tribus à morte Christi seculis quędam
vniuersalis Ecclesiæ gubernacula, licet Optimates ad illa nō sederint. Quòd si dicas, interim
Obiectio. Prouinciales aliquot Synodos extitisse, ac pręterea Episcopos mutuis literis & coniunctis
consilijs Rempublicā gubernasse (hoc enim Magdeburgenses passim repetunt) id abs te
Responsio. quæro: vtrum Optimates ita præesse velis, vt domi suæ manentes, alijs quid ex necessitate sequendū
sit, præscribere queant: an verò, vt tantùm in Synodis suis eam auctoritatē exercere
possint. Si dum in suis Ecclesijs singuli Episcopi agunt, fratribus suis præcipere aliquid possunt:

ſunt: mirabor, quis cui præcipiet. Cur enim non æquè præcipiat Irenæus Polycrati, ac Polycrates Irenæo? Aut vbi omnes aſſeruntur æquales, quis præcipiendi locus vni alicui relinquitur? Et certè vtcunq; aliquis Patriarcha vel Primas alteri eiuſdem Prouinciæ Epiſcopo præcipiat: quomodo tamen toti Eccleſiæ præcipiet? Aut qua pœna præceptum ſuum muniet, ne id contemptui habeatur? Præterea, quid potuit ab aliqua Prouinciali Synodo ita definiri, vt alteri Prouinciæ liberum non fuerit ab eodem recedere? Teſtatur hoc Synodus octoginta & amplius Epiſcoporum in Africa ſub Cypriano habita, quam exteræ omnes Eccleſiæ non modò liberè potuerunt, ſed neceſſariò etiam debuerunt reiicere, & omni auctoritate vacuam decernere. Non igitur aut Epiſcoporum domi ſuæ agentium, aut Prouincialium Synodorũ auctoritas Eccleſiam Dei regere, & ab errore liberam ſeruare potuit. Non ignorant Catholici, quomodo illis trecentis annis Eccleſia tota regebatur. Sciũt, Pij & Victoris Pontificum Romanorum decreto cauſam Paſchatis eſſe deciſam, adiecta excommunicationis pœna, ſi quis non obediret. Nouerunt, Cornelij Pontificis decreto & auctoritate, Nouatianorum ſchiſma & hæreſim eſſe depreſſam. Sciũt Stephanum Papam decreuiſſe, ne rebaptizarentur in Eccleſia, qui fuiſſent ab hæreticis baptizati, atque ita oues Chriſti pauiſſe, vt in hæreſes aliquas non diſpergerentur. Sed qui negant clariſſimam illam vnius Romani Pontificis præſidentiam, & ad Optimates omnia reiiciunt, nullum habent vniuerſale regimen, quod totis annis trecentis in Eccleſia Dei vel fando auditum ſit. Euſebius in Chron. & li. 5. c. 24. & li. 7. c. 7. & 8.

Poſtulat iam locus, vt de via & ordine, quo in Optimatum Synodis vtendũ fuerit, quæramus. Hoc enim ſemel poſito, quòd omnes Eccleſiæ Paſtores pari poteſtate ſint præditi, quis primùm cõuocabit Concilia? Nã olim cõſtat, Metropolitano in ſua Prouincia hoc iuris cõceſſũ eſſe. Vnde Polycrates Metropolita Epheſius, per Victoris Romani Põtificis literas admonitus, Epiſcopos Aſiæ ad Synodum conuocauit. Quodq; iuris in vna Prouincia Metropolitano ratione primæ ſedis, quam ibi tenebat, datum fuerat: hoc idem conceſſum eſt Põtifici Romano in omnibus Prouinciis, ratione poteſtatis, quam in vniuerſam Eccleſiã acceperat: qui tamen poteſtatẽ ſuam in Synodis indicendis exercere non potuit, quamdiu Imperatores nondũ fidem Chriſti amplexi fuerant, ſed potius eãdem perſequebãtur. Verùm Chriſtus non ita defuit Eccleſiæ ſuæ, quin quod vna via fieri nõ poterat, alia fieret. Ob hoc enim ipſum oportebat vnum, vice Chriſti, Eccleſiæ præeſſe, vt quia ſemper indici Cõcilia nõ poterant, ſemper tamen eſſet à quo Eccleſia regeretur. Cæterùm ſi, vt cœpi dicere, nullus Metropolita in qualibet prouincia, nullusque in tota Eccleſia primus Paſtor eſſet: quis Cõcilia indixiſſet? Vtrũm Imperator? At per annos trecentos nullus fidẽ Chriſtianam publicè profiteri auſus eſt. Nec opinor ab idololatris obtineri potuit, vt Synodũ Epiſcopalem indicerent. Et quod aliquando euenit, quin iterũ euenire poſſit, quis denegabit, vt Imperator ſit maximus ac ſeueriſſimus Eccleſiæ & fidei totius hoſtis & perſecutor? Quis ergo tunc illa Concilia indicet, quibus tota Eccleſia in commune gubernetur? Quid quòd res ipſa docuit, Imperatores ad illas anguſtias iam reductos eſſe, vt vix paruã orbis Chriſtiani partẽ adminiſtrent, nec illorum edicto ij parère velint, qui extra ipſorũ iuriſdictionem degunt? An igitur omnes Chriſtiani principes cõmunibus ſtudiis Concilia generalia indicent? At quæ ſpes vnquã erit, vt in ea re principes inter ſe diſſentientes conueniant, cùm tam ægrè, etiam nunc per auctoritatẽ ſummi Pontificis ad id perduci queant, vt Synodo per ipſum indictæ non ſe opponãt, liberũmve aditum Epiſcopis per ſuas regiones tranſeuntibus præbeant? Cum autẽ ad Synodum iam conuentum eſſet: quis inter omnes æquali dignitate deliberaturos præſideret? Si nullus: nónne omnia perturbata forent & cõfuſa? Vult tamẽ Apoſtolus *omnia inter Chriſtianos ſecundùm ordinem fieri*. Si ergo primæ partes alicui deferendæ videbuntur: quantum in ea re ſchiſma expectandum erit, antequã definiatur, cui primus ille præſidendi locus, omnium aut maioris partis ſuffragio, deferatur? Quòd ſi Principum Legati ad Synodum capite viſibili carentem accederent: quantas etiam contentiones de eorum Legatorum præſidentia oriri neceſſe eſſet? Imò in re nondum conſtituta, iure timeri poſſit, ne Dioſcorus quiſpiam, aſſumptis vel Cæſaris, vel Principum, qui adeſſent, copiis, Primatum ſibi manu militari aſſereret. Vnde fieret, vt latrocinio quàm Synodo ea coitio ſimilior futura eſſet. Fac de locis inter Epiſcopos conuenire. Quid fiet, cùm ad ſententias dicendas venietur, dum vnus hoc, alius illud primùm proponi vult & expediri? 4. Quæſtio. Euſeb. lib. 5. cap. 24. 1. Cor. 14. Vide Leonis epiſtolas de prædatoria Dioſcori Synodo.

Conuenerũt Seleuciæ centum & ſexaginta Epiſcopi, nec illis nomine Pontificis Romani quiſquã præerat (quia erant Ariani) ſed præerat *Leonas vir illuſtris ex aula Conſtantij*. Nam nec Ariani quidem aliquo Præſide carere poterant: nunquã alioqui vel in ſuo ſcelere concordes ad vnam horam extitiſſent. Verùm quia Epiſcopi timere Leonem poterant, reuereri velut patrem ſuum non poterant: vide quid ſit conſecutum. Primùm aliquot Epiſcopi negabant, quicquam in quæſtionem vocari debere, donec qui deſiderabantur, aduentarent. Hæc lis vtcumque per Leonæ interlocutionem finita eſt, qui abſentes expectandos negabat. Socrates lib. 2. cap. 31.

bat. Sed maior quæstio mox orta est, vtrum prius agendum esset de criminibus eorum qui accusabantur, an de causa fidei? Ex huius enim rei contentione Synodus illa in duas partes distracta est, quarum alteri Acacius Cæsareæ Palęstinæ Episcopus, alteri Georgius Laodiceæ vrbis Syriæ Episcopus præerat. Cùm randem vicisset illa factio, quæ primùm de fide quæri voluit: ecce è vestigio tertia lis orta est, dum alia pars fidem Nicænam abrogari, nouamque fidem scribi postulat, alia verò cætera in Concilio Niceno Decreta confirmari vellet, sublato solo *Consubstantialis* vocabulo, in quo nimirū omnia continebantur. Itaque licet vtraque pars hæresim Arianā promoueret, adeò tamen Acatianis alterius partis cōtradictio displicuit, vt prorsus è Concilio se subducerent: eorumq; aduersarij postridie foribus occlusis, fidei formulam subscriptionibus ratam facerent. Cùmque tertia die Leonas conaretur Acatianos in concordiam cum aliis reuocare, nihil aliud obtentum est, quàm vt noua fidei formula proposita, etiam nouæ quæstiones quotidie orirentur, atque ita Conciliabulum illud (vt eorum qui Ecclesiastico præside carebant) incertius multò dimissum est, quàm ab initio fuerat. Illud adhuc longè periculosius foret, si (quod etiam aliàs factum est) postquam ducenti aut trecenti Patres vno in loco quippiam decreuissent, in alio interim loco alij trecenti conuenirent, ac prorsus in contrariam sententiam concluderent. Nam si nullum primum Ecclesiæ Caput est, ad cuius communionem præcipuè retinēdam omnes obligentur: nónne tanta erit Ariminensis, quanta Nicænæ Synodi auctoritas? Inde ergo factionum & discordiarum vel origo, vel certè maximum fomentum proficisceretur, vnde pax & tranquillitas expectanda erat. Notum est, quot Synodos Ariani congregârint, & quantum damni Ecclesiæ Christi per eius rei speciem intulerint. In quibus certè grauissimis Ecclesiæ perturbationibus, ad Pontificem Romanum velut ad portum fidei Catholicæ semper cōfugiebatur, vt inde remediū peteretur, *vnde vnitas sacerdotalis esset orta.* Verùm sublata vnius primi Pastoris præsidentia nullus vnquā portus erit, ad quem se Catholici recipiāt: sed eueniet illud, de quo apud Ezechielē Dominus cōqueritur, *vt dispergantur oues, quia nō habent Pastorē.*

Hæc omnia habētur ibidē apud Socratem.

Cyp lib. 1. Epist. 3.

Cap 14.

5. Quæstio Neque verò leges aliquæ constitutæ vnquàm sunt, per quas intelligatur, quæ Optimatum Synodus, ex eo quòd Optimatum sit, legitima, vel adulterina haberi debeat. Nam si qua Synodus ideò recipitur, quoniam vnà cum Optimatum consensu primi Pastoris auctoritas cōiuncta est: ista Synodus non ex auctoritate sola Optimatum, sed potius ex auctoritate vnius Præsidis, Optimatum consensui adiuncta, vim capit. Verùm ego regulam quæro quę doceat, quale id Decretum esse debeat, quod sic ab Optimatibus interpositū dicatur, vt propter illorum summā auctoritatem ab eo recedi non possit. Talem regulā hactenus nō audiuit Ecclesia Dei. Conuenerant multi Optimates ad Polycratis Ephesij Synodum, in Asia: multi ad Cypriani Synodum, in Africa: multi ad Constantij Imperatoris Synodos, Syrmij, Arimini, Seleuciæ: ac sanè centum & sexaginta Episcopi Seleuciæ, Arimini autem amplius quàm trecenti cōuenerant. Quæ tamen omnes Synodi nullius vnquam auctoritatis in Ecclesia sunt habitæ: non profectò quòd Optimatum concursu, aut numero, aut consensu carerent: sed quòd Optimatum concursus ad plenarium Concilium constituendum satis virium non habuit: quia Christus in summo saltem gradu non præfecit Optimates gregi suo. Itaque cùm nulla vnquam Synodus absque Optimatibus celebrata fuerit: qui nesciunt inter veras rerum causas distinguere, putant ideò præcipuè Synodos omnes ratas fuisse, quòd Optimates in illis affuissent. Ideò quidem Synodi fuerunt, quia Optimates in illis erant: sed non ideò legitimæ ratæque Synodi fuerunt, quia illis aderant Optimates (alioqui omnes Optimatum Synodi ratæ fuissent) verùm quia illis aderat summi Pastoris vel auctoritas & consensus, vel saltem rati-habitio & confirmatio. Cuius auctoritas plerumque aderat, vt cōuocarentur: consensus verò semper, dum res agebatur: semper autē rati-habitio, dum quod actum antea esset, postea vel tacita, vel expressa Pontificis voluntate confirmabatur. Auctoritas conuocandi prætermitti aliquando poterat ob rei necessitatem: consensus numquam defuit Conciliis Generalibus, dum celebrarentur, quamuis defuerit aliis: rati-habitio saltem tacita nec Generalibus, nec Prouincialibus Synodis deesse vnquam potuit, si alicuius auctoritatis in Ecclesia D E I futuræ erant.

Socrates lib. 2. ca. 24. 29. & 32.

Papæ auctoritas, consensus, confirmatio.

Obiectio. Nec tamen dicat quispiam, superuacanea esse Concilia, si hoc modo à summi Pontificis *Responsio.* auctoritate potissimùm pendent. Nihilominus enim maximè vtilia, & interdum necessaria sunt. Primùm, hac ratione intelligitur, quòd eadē sit fides Romanæ Ecclesiæ, cæterarumq; omnium, quæ saltem à Patrum regula non degenerant. Nā fideles & ignari populi permultum ædificantur in illa fide, quam omnibus Episcopis ex æquo probari vident. Paulus enim & Barnabas ad Apostolos & Presbyteros, Hierosolymas venerunt, non quòd ipsi dubitarent de proposita quęstione, sed vt omnes scirent, illam suam esse communem omnium Apostolorum fidem. Deinde, si in Scripturis difficile quid occurrit, quod hæretici ad suas partes trahant: vera Scripturarum interpretatio per ingenia & doctrinam plurium facilius inuenitur,

Actor. 15.

solidius confertur, clarius explicatur, & maiore cum auctoritate aliis traditur. Præterea, ex ipsa Episcoporum inter se collatione, multi Episcopi & docti viri, aut ab hæresi reuocantur, aut in recta fide stabiliuntur, ac multò doctiores domum redeunt. Quid quòd de moribus omnium plenior fit inquisitio, & abusus particularium locorum multo diligentius & deteguntur, & emendantur? Imò si quid in Pontifice Maximo, aut in collegio Cardinaliũ, aut in familia Pontificis, aut deniq; in Primatibus, & Metropolitanis corrigendum est: maiore cum auctoritate omnes eius rei admonentur à pluribus collegis suis, & eò facilius ad emendationẽ prouocantur. Reges etiam & Principes ex ea re excitantur ad vindicandum in eos qui cõturbant Ecclesiam, dum promittunt se velle exequi quod ab omnibus Dei Sacerdotibus cõfirmabitur. Postremò, si Põtifex nullus est, aut si quod schisma in Romana Ecclesia euenerit, quod aliàs difficultet tolli queat: plurimum in ea causa valet Episcoporũ auctoritas & consensus. Quò enim minus de vero Ecclesiæ capite cõstat, aut quò illud infirmius est & debilius: eò magis vel cõstituitur caput, vel declaratur, vel ad valetudinẽ reducitur, per præcipuorum membrorũ Ecclesiæ auxiliũ & cõsilium. Sit igitur (vt re vera est) maxima Optimatum necessitas vtilitasque in Ecclesia, sint Synodi perutiles, & necessariæ: nõ tamen propterea primas partes in moderanda Ecclesia vel hodie tenent, vel aliquando tenuerunt.

Illud demũ restat inquirendum, an Optimatum præfectura possit illũ pacis, amoris, atque vnitatis Ecclesiasticæ finẽ conferre, ob quẽ præcipuè omnis externa gubernatio instituitur. Christus enim ad mortẽ (qua pacificaturus erat omnia quæ in cælis quæq; in terris erant) iã trãsiens, *pacẽ Apostolis suis dedit, pacẽ* (inquã) *non huius mundi, sed suam illis reliquit.* Et Apostoli nec aliquid frequentius, quàm Christi pacẽ Christianis cõmendârũt, nec aliquid seuerius in eis reprehenderũt, quàm schismata & factiones. Pax aũt Christi duplex est: externa, & interna. De interna pace iã non agimus, nisi pro ea parte qua illa per externæ pacis vinculũ promouetur & adiuuatur. Videndũ igitur est, verũ præfectura Optimatũ sit vel optima, vel saltẽ satis cõmoda ratio pacem & vnitatẽ externã in Ecclesia efficiẽdi, necne. Tantum certè abest præfectura Optimatum ab isto effectu constituendo, vt ferè nulla res alia cogitari possit, qua pax & vnitas Ecclesiæ facilius dissoluatur. Nã externa Ecclesiæ pax dissoluitur maximè per hæreses & schismata: vnde tã Christus prædixit, vt *à Pseudoprophetis Ecclesia sibi caueret*, quam Apostolus monuit, vt *declinaremus ab illis qui præter doctrinam quam didicimus, dissensiones & offendicula faciunt.* Cùm verò sint tria gubernationum genera, hoc est, vel vnius, vel optimatum, vel populi totius præfectura: ex iis tribus generibus nullum vsque adeò subiectum est periculo hæresum, quàm status Optimatũ. Cùm enim hæreses & schismata nihil aliud sint, quàm Ecclesiasticæ quædam partes ac factiones, facillimum verò sit, vt Optimatum status in factiones cadat, propterea quòd *factio* vicinum illud vitium est, in quod Optimates per vitiosæ naturæ inclinationem velut præcipiti cursu feruntur: profectò, vt tyrannis ab vnius principatu, & seditio à populari statu difficillimè arcetur, sic etiam longè difficillimum est, vt si Ecclesia per Optimates regitur, ab hæresibus & schismatis non penitus absorbeatur. Imò etiam multò magis Ecclesiæ timendum esset ab hæresibus ac schismatis, si ab Optimatibus regeretur, quàm ab iisdem timeri posset, si penes populum totius rei summa foret. Nã hæreses non aliunde magis oriuntur, quàm ab illa *scientia*, quæ caritatis expers *inflat potius, quàm ædificat.* Illa verò scientia non in vulgo aut infima plebe, sed tantùm in Optimatibus reperitur. Vnde vix vllæ vnquam hæreses in Ecclesia ortæ sunt, præterquam ab illis qui vel doctrina insigni, vel dignitate quapiam Ecclesiastica prędita erant. *Simon Magus fuit aliquis magnus* in sua scientia Magica. Nicolaus fuit vnus ex septem Diaconis. Marcion & Valentinus Philosophi fuerunt. Origenes, Tertullianus, Arrius, Presbyteri: Eutyches fuit Abbas. Paulus Samosatenus, Macedonius, Nestorius, Dioscorus, Episcopi erant.

Cùm igitur hęreses ab inflante scientia promanẽt, illa verò nõ sit in idiotis & rudi populo; ex altera verò parte, cùm adeò sit in Optimatibus, vt nullus propriè ad honorẽ Optimatum aspirare queat, nisi aliquousq; doctus habeatur: sine dubio nõ tantũ esset periculum ab hæresibus in populari, quàm in Optimatũ statu. Iã verò ab hæresibus pręcipuè labefactatur Ecclesia, adeò vt illas præcipuè *portas inferorum* à Christo dictas esse, sancti Patres docuerũt. Cùm ergo credendum sit, Christum, qui promisit, *portas inferorum aduersus Ecclesiam nõ præualituras*, talem gubernationẽ non reliquisse, quæ ad hæreses & excogitandas, & alendas aptissima sit: non est etiã credendũ, quòd Ecclesiam voluerit ab Optimatibus potissimũ administrari. Vt enim homines *nõ colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus*: sic neq; de seminario factionũ & hæresum pacẽ Ecclesiasticã metere possunt. Aut quis, obsecro, finis contentionũ ibi erit, vbi quò plura factionũ capita sunt, eò semper lõgius ab vnitate ac pace receditur? Ac alij quidẽ Optimates vnius ferè Prouinciæ ambitu cõtinentur, & vna in vrbe ad deliberandũ adeò frequenter cõueniunt, vt tũ ex vicinitate loci, tum ex frequentia coitionũ, nõ leuis ratio ad factiones, aut ne oriãtur prohibẽdas, aut statim ab initio extinguẽdas, inde nascatur.

Margin notes: 6. Quæstio; Ioan. 14.; 1.Cor.1.& 3; Matth.24. Rom.16.; Roman.16; 1.Cor.8.; Actor.8.; Epiphanius in Ancorato. Matth.16.; Matth.7.

Verùm Ecclesiæ Catholicę Principes & tā sunt locorū interuallis per totū orbē distincti, & tā rarò in vnū coëunt, vt nō eadē sit facultas cohibendi hæreses in Ecclesia, quæ alibi est ad factiones reprimēdas. Præterea multò plures in Ecclesia sunt Optimates, quā in vlla vnquā Repub. extiterūt. Senatores enim quamlibet multi, tamen certo ferè numero comprehendūtur. Verùm Episcopi, Doctores, atq; alij Ecclesiæ primarij viri tot sunt, vt nunquā putem vllius ætatis Optimates ad certū numerū hactenus redactos fuisse. Quò autem plures sunt Principes, eò citius inter multos aliqui reperiuntur pertinaces, & contentiosi. Accedit eodē, quòd cæterorum Optimatum discordiæ statim apparent atque cernuntur. Hæresis autem *serpit vt cancer*, nec statim ab initio animaduertitur: eoq; periculosius ille status gubernationis permitteretur, qui maximè idoneus est ad hæreses fouēdas. Si ergo ciuitas Dei per Optimates regeretur: quis contentionum finis esset, aut quod aduersus hæreses ac schismata remedium excogitari posset? Aut quid in eo genere præstitit antiqua Ecclesia? Equidem scio Magdeburgēses plurimū in hac causa deferre Ecclesiarū, vel in eadē prouincia, vel in vniuersali Ecclesia cōsociationi. Vnus (inquiūt) Episcopus alij ab exilio reuertēti gratulabatur: vnus aliū nominabat fratrē suū. Itemq; literis ad se inuicem datis, alius ab alio petebat consilium, alius alium obiurgabat, & vel de officio suo monebat, vel de statu Ecclesiarum, siue tranquillo, siue turbulento, certiorē faciebat, vel fidem propugnabat, vel hæresim detegebat. Quasi verò hæc omnia non potuerint fieri, etiamsi vnus toti Ecclesiæ præsit. Hæc enim non sunt supremi regiminis indicia, sed tantùm ostendunt, omnes Episcopos in partem solicitudinis vocatos, eoq; munere suo diligenter esse functos. Nec ego vnquā negauerim, fuisse talē aliquā Ecclesiarū inter se consociationem. Sed quòd supremū Ecclesiæ regimē penes istarū Ecclesiarū inter se consociationē fuerit, idipsum est quod pernegamus. Alioqui fuissent certæ leges isti consociationi vel ex Apostolorū institutis, vel omnium consensu præscriptæ, vt scirent cæteri, quæ causa legitimè definita esset, vel quæ adhuc discutienda restaret. Verùm nihil tale vnquam præscriptum est, nec in Ecclesia Dei promulgatum. Imò hæc ipsa Ecclesiarum consociatio à principio quodam visibili, & certo huius societatis auctore necessariò pendebat, quo cum nisi Episcopi alij communicassent, frustrà inter se cōmunem societatem inibant. Fiet hoc textum illustrius per exemplorum appositionem.

[margin: 2. Tim. 2.] *[margin: Magdeburgensium cōsociationes detegantur.]* *[margin: Caput consociationis.]*

[margin: Euseb. lib. 5. cap. 23.] Episcopi Asiæ celebrabāt Pascha nō in Dominica die, sed in decima quarta primi mensis Luna, quocumq; ea die obuenisset. Habebāt aliæ Ecclesiæ aliā consuetudinem: ex quo factū est, vt Ecclesia nec in Paschate, nec in Ascēsione Domini, nec in Pētecoste, imò nec in Dominicis diebus postea per totum annum celebrandis ipsa sibi consentiret. Si ergo iā quæratur, quomodo hæc lis componi, & hæc dissensio tolli possit: inueniemus, solam Ecclesiarum consociationem non satis auxilij ad eam rem cōferre. Nā vt aliæ fidelium Ecclesię, sic etiam Asiaticæ habebant inter se mutuā societatem. Nec minus Asiaticæ laborabāt, vt in sua illa vetere cōsuetudine relinquerentur, quàm aliæ Ecclesiæ operam dabant, vt totū corpus mysticum in præcipuis festiuitatibus celebrandis eandem regulā teneret. Ac erat sanè duplex inita societas ad Asiæ defensionem: vna, quę omnino retinendam consuetudinē pristinam, velut longè optimā, in Prouinciali etiam Synodo cōtenderet, quæ fuit Polycratis & sociorum eius opinio: alia, quæ tametsi consuetudinem illam non valdè laudabat, tolerari tamen posse, ac etiā debere arbitrabatur: quæ mens fuit Irenæi, & Gallicanæ Ecclesię. Interim Romana Ecclesia (cui semper aderāt permulti Italiæ Episcopi) scandalū hoc diutius nō esse tolerandum, iudicauit. Quàm enim absurdū erat, eodē die alios Christianos ieiuniis Quadragesimæ affligi, alios verò festum Paschatis celebrare, alios crucem & mortē Domini, alios eiusdē Resurrectionē publicè colere, alios adhuc in Ascēsione occupatos detineri, alios iam descensum Spiritus sancti repręsentare? Imò fiebat interdū, vt in eodē anno bis cōmemoraretur Domini resurrectio, in alio autem nec semel. Id omnium erat pessimum, quòd Asiatici Iudaico more festum Paschatis agentes, illorum errori fomentū præbere videbātur, qui Legem cum Christi religione coniungendam dicebant. Cùm hæc scādala tolli oporteret, non tantùm cōsociatione Ecclesiarū (quæ vtrinque adhibebatur, & ea multiplex) sed multò magis duce quopiam & auctore certo opus erat, ad cuius societatē cæteri necessariò deberent cōuenire, ne alioqui dissensio euaderet infinita. Posita igitur duce vno, quē in dubio sequi necesse fit: iam Ecclesiarū consociatio multum planè prodest, quæ alioqui potius auget schisma, & dissensiones nutrit. Nec enim dubiū est, quin hodiè tā Lutherani, quàm Zuingliani, & Caluinistæ quandā ineant societatem. Sed quo duce? Nō vno aliquo. Alioqui non tantopere inter se dissiderent. Nūc autem dum Lutherani ad Lutherū, Zuingliani verò ad Zuinglium, Caluinistæ ad Caluinum aspiciunt: fit, vt quotidiè magis magisq; secum ipsi pugnent. Vnum enim ducem oporteret statui ob hoc, vt duæ sectæ ad vnitatem reducerentur.

[margin: Euseb. lib. 5. cap. 24.] *[margin: De his vide Eusebium in vita Constant.]*

[margin: Vide Optat. lib. 2. vbi Petrum appellat Principem nostrum.] Verùm vt ad priorem quæstionem reuertar, cùm omnes Ecclesiæ fidelium scirēt, Ducem & Principem Ecclesiasticæ communionis Petrum Petriq; successorem esse debere: tandem

fratrum

frattum societas vniuersa in hoc incubuit, vt principalem Ecclesiam cæteræ sequerentur. Quæ auté Ecclesia id recusaret facere; vt ea priuaretur cómunione totius Christiani orbis. Hinc præualuit Ecclesiæ Romanæ cósuetudo: & qui pertinaciter ei repugnabant, hæreticis annumerati, dicebantur *Quartadecimani*. Idem prorsus dicendú est de altera illa quæstione, (Epiphanius hæt 59.) an rebaptizandi sint, qui semel ab hæreticis baptizati, ad Ecclesiá postea se conferút. Neque verò hac in re consociatio Ecclesiarú Africæ nobis ob oculos ponenda est, quia verus Princeps totius Ecclesiasticæ societatis non in Africa, verùm Romæ sedebat, cuius societaté qui sequebantur, illi tenebát caput communionis Ecclesiasticæ, ac propterea societatem rectam & sinceram contrahebant. Alij verò aut errabant ad tépus inuiti, non ea pertinacia errorem suum defendentes, vt ob eam rem primæ cathedræ societatem relicturi essent (quæ D. Cypriani causa fuit) aut si ad errorem primum pertinaciam vsque ad primæ sedis reiectioné addebant (id quod Donatistis aliquibus accidit) in hæresim perniciosam omniú Patrum iudicio inciderunt. Vnde Optatus de Donatistis ait: *Contra cathedrã Petri sacrilegio militatis*. Cósociatio igitur Ecclesiarú præclara est, si Ducem à Christo datú sequitur: alioqui perniciem potius affert. (Lib. 2. de Schismate Donatistarum.) Vnum præterea exemplum si adiecero, de hac re plura non dicam. Surrexit Arrius, & Filiú Patri cósubstantialem negauit. Num, obsecro, ille omni Ecclesiarum consociatione caruit? Nónne tum Alexandriæ, tum alibi multos habuit vel socios, vel sectatores? Nónne mox Ecclesia Nicomediensis, paulò aút pòst etiá Constátinopolitana ei se adiúxit? Nónne tandem vniuersus propè Oriens in eam parté inclinauit? Imò adeò nó deerat Arrio Ecclesiarum consociatio, vt decé Synodi ab eius parte breui spatio fierent, Imperatores eius doctrinam propugnarent, orbis contremisceret, ac Arrianum se factum admiraretur. (Vide Hieronymum aduersus Luciferianos.) Quid ergo est? Nónne ab altera etiam parte inibatur Ecclesiarum societas cótra Arrium? Nónne Occidés fidem integram seruabat? Maximè. Sed cùm maior pars orbis videretur Arrij perfidiam sequi, nec illa etiam Scripturarum testimonijs (malè tamen productis) careret: vnde scimus, illam partem in qua Ecclesiæ pauciores coëunt, veritatem tueri ac propugnare, nisi quia illic est sedes Petri, nexus & vinculum communionis Ecclesiasticæ? Consociationem igitur Ecclesiarum & semper fuisse, & adhuc esse debere, asseueramus. Verùm huic ipsi cósociationi duce quodam & Principe opus est, vt sciat se non impiam, sed sanctá inire societatem. Hunc ducem ac principem si tollas, consociatio ad hæresim fouendam plus virium habet, quàm ad rectam fidem conseruandam.

Protestantes verbo quidem aliquam, reuera nullam communem vniuersalis Ecclesiæ gubernationem in rebus fidei diiudicandis constituêre.

CAPVT VI.

MEminerit lector, me iam non agere de particulari singulárú diœcesiú, sed tantùm de cómuni vniuersalis Ecclesiæ gubernatione. Cùm igitur omnes tam Lutherani, quàm Caluinistę verbo saltẽ cócederent, cómune aliquod esse totius militantis Ecclesiæ regimen; seriò inuestigare cœpi, quale tandé hoc regimen esse tradidissent. Occurrit mox Caluinus, qui postquá cómunem hanc Ecclesiæ potestaté in Cócilijs vel prouincialibus, vel generalibus spectari, eamq; potestaté vel in doctrina, vel in iurisdictione, vel in legibus ferédis, consistere dixisset: tandé de facultate interpretandi sacrá Scripturá agens, *Nos* (Instit. c. 8. artic. 144.) (inquit) *libenter concedimus, si quo de dogmate incidat disceptatio, nullú esse nec melius, nec certius remedium, quàm, si verorum Episcoporum Synodus conueniat, vbi controuersum dogma excutiatur.* Si nullú est melius, aut certius remediú ad excutienda dogmata, quàm Episcopalis alicuius Synodi auctoritas: certè nulla est (Caluini saltem iudicio) maior in Ecclesia, quàm Synodorú vniuersaliú potestas. Maxima enim Ecclesiæ potestas certissimum est remediú ad quæstiones grauissimas, quæ de religione oriuntur, decidendas. Ná ob hoc ipsum oportuit olim Iudæos ex omni tribu & gente, in qua degerét, ad summú Sacerdotem ac iudicem venire, vt (Deut. 17.) inde certam auferrent de lite orta sententiam. Nec dubium est, quin dú Christus viueret, ille tú summus Ecclesiæ Pontifex esse à suis discipulis agnosceretur, tum ad decidendas controuersias de quacumq; re motas, certissimú remedium afferret, nec id ob aliud, quàm quòd maxima polleret potestate. Neq; verò magis ob vllam rem aliam institutum est summú in quolibet ciuitate regimen, quàm vt omnibus causis (quatenus inter homines fieri potest) vltimus finis imponatur. Cùm ergo ex sententia Caluini *certissimú sit remedium in Concilijs ad excutienda dogmata*: in Concilijs etiá maxima Ecclesiæ militantis potestas necessariò cernitur. Nam si qua sublimior potestas in Ecclesia diuinitùs constituta esset: ibi profectò melius & certius remedium ad dogmata excutiéda foret: quod secus esse Caluinus iudicat. Si ergo est aliqua gubernatio quæ in quæstionibus de fide ortis ad totam Ecclesiam pertinet, illa in Synodis quærenda est. At illa communis gubernatio quę à Synodis petitur, eiusdé Caluini (C. 8. ar. 169. Optimorum præfectura reiicitur.) iudicio vel nulla, vel incerta est. ait enim: *Hoc perpetuú esse nego, vt vera sit & certa Scripturæ interpretatio, quæ Concilij suffragijs fuerit recepta.* Et paulò ante: *Dum numerantur* (inquit) *non*

 appen-

appenduntur sententiæ, meliorem partem à maiore vinci sæpius necesse fuit. Certè multas impias sententias protulerunt.

Ex quibus Caluini verbis rectè concluseris, Ecclesiam in commune per Synodorum authoritatẽ diuinitus non gubernari. Nam omnis gubernatio, maximè autẽ quæ diuinitùs cõstituitur, est certa, semperq́ue ei obedire nos oportet, si nolumus carere æterna vita. Verùm Caluinus nõ vult, vt semper pareamus interpretationi Scripturarũ, quam Synodi adhibent: imò putat, meliorẽ partem sæpius in Synodis vinci. Vult igitur Ecclesiã in causis fidei nõ gubernari per Synodos. Idem tamen melius remediũ ad excutienda dogmata esse negat: nullum igitur certum remediũ ad excutienda dogmata in Ecclesia relinquit. Atqui fides nostra in dogmatũ certa & cognita veritate omnino consistit. Oportet enim confiteri fidem, cum opus est. Quod vtique non possumus, nisi eam prius accuratè nouerimus. *Absque fide autem impossibile est placere Deo*, quia quoad nostram eruditionem, fides est fundamentum id, præter quod nemo potest in animis nostris aliud ponere. Cùm igitur fides à dogmatum Ecclesiasticorũ scientia pendeat, dogmata verò excutiantur optimè ac certissimè in Synodis; nihil autem in Synodis frequentius tractetur, quàm quis legitimus sit de qualibet cõtrouersia Scripturarum sensus: & tamen Synodorum interpretatio non semper sit certa & vera, imò pars melior sæpius in Synodis vincatur: efficitur ex Caluini iudicio, vt nulla sit ratio, qua vniuersalis Ecclesia in causis fidei vel per Synodos, vel per alium quempiam modum gubernetur. Quod ipsum liberè fatentur Ecclesiarum ministri Tiguri, Bernæ, Scaphusij, Sangalli, & alij plures in confessione fidei suæ. *Non patimur* (inquiunt) *nos in controuersijs religionis, vel fidei causis, vrgeri nudis Patrum sententiis, aut Conciliorũ determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiam multitudine idem sentientium, aut lõgi temporis præscriptione.* Ecce omnes vias remouent, per quas cõmunis aliqua gubernatio exerceri queat. Nam Patribus quid vnquam erat in Ecclesia sanctius, vel doctius? At illorũ sententiis vrgeri aut cogi noluut. Conciliis quid magis vnitum & consentiens? At nec illis patiuntur se vrgeri. Porrò per consuetudinem, per multitudinem idem sentientium, & per longi temporis præscriptionem, à neotericis exclusam, eadem opera excluduntur suffragia non eorum modò fidelium, qui iam in terris agunt, sed omnium prætereà fidelium qui vnquam extiterunt. Quis ergo modus restat, per quem gubernetur Ecclesia? Democratia vel regimen populare ibi valere non potest, vbi multitudo idem sentientium, consuetudines populorum fidelium, & tam Patrum sententiæ, quàm Conciliorum determinationes remouentur. Nam ex his tantum partibus conflatur Ecclesiæ populus. In singulis Ecclesiis Patres præsident, velut *lumina in candelabris constituta*. In Conciliis eorundem Patrum consensus eminet. Domi verò plebs Christiana in multitudine consistit, & per consuetudines optimè suam fidem ac sententiam testatur. Si ergo nulla ratione ex his omnibus vrgeri se Protestantes patiuntur, nullam omnino admittunt vniuersalem gubernationem. Alioqui necesse erat, vt diuinæ ordinationi cederent: *Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

Scio quid hoc loco respondebunt. Scriptura sacra erit id quod omnem Ecclesiã reget. Sit ita, quando est perspicua. Verùm vt Caluinus, ita & nos de interpretatione Scripturæ iam quærimus. Quis ergo interpretabitur illam, quando est obscura? Vtrum ipsa seipsam explicabit? At quo pacto id fiet? Per collationem, opinor, vnius loci cum alio. Sed quis erit iudex, vtrum rectè, an secus fiat collatio? Nam & Lutherus contulit Scripturam, cùm affirmabat Domini corpus in Eucharistia contineri: & Zuinglius, cùm idem ipsum negabat. Nec cessant in hodiernum diem aut Lutherani conferre illam, aut Zuingliani & Caluinistæ. Ad quod ergo tribunal tandem venietur? Respõdent iidem ministri eodem in loco: *Non alium sustinemus in causa fidei Iudicem, quàm ipsum Deum per Scripturas sanctas pronunciantem, quid verum sit, quid falsum, quid sequendum, quidve fugiendũ.* Audio: sed quî sciã, vtrũ Deus intelligat verba ista (hoc est corpus meum) propriè, atque vt voces ipsæ significant, an tropicè, & aliter quàm voces significant? Respondent Ministri: *Iudiciis non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Verùm istos spirituales homines, aut hoc Dei verbum, quando absque ambagibus nobis exponetis? Nam Dei verbum esse nescitur, quod quo sensu accipiendum sit, ignoratur: quia verbum Dei non pro sono, verùm pro sensu accipiendum esse vnà cum D. Hilario, opinor, concedetis. At neque certam regulam profertis, qua sensum verbi diuini cognoscam: & eos Patres, concilia, multitudinem, consuetudinesq́ue, & longi temporis præscriptiones tollitis, quibus potissimùm viis ad cognitionem diuinæ sententiæ perueniendum erat. Non igitur vere communem vllam gubernationem in Ecclesia relinquitis, vtcumq; verbis aliqua reliquisse videri velletis. Quæro enim talem gubernationem, quæ finem vltimũ imponat litibus & controuersiis de fide ortis. Talem verò aliquam nondum protulistis. Nam quicquid Magdeburgenses de consociatione plurium Ecclesiarũ, & Episcoporũ collatione, vel in Synodis, vel extra Synodos afferunt; totum hoc amicabile quoddam

Marginal notes: Rom. 10. — Hebr. 11. — In cap. 2. — Democratia reiicitur. — Matth. 5. — Rom. 13. — Scriptura. — Collationis Iudex. — Consociatio Episcoporũ.

quoddam colloquium esse potest: verùm communis quæpiam gubernatio diuinitus constituta esse non potest. Nam quomodo haberet illa gubernatio à Deo profecta, cui non parère impunè licet?

Nam si Concilio maximè vniuersali, sacram Scripturam certo modo interpretanti, quispiam responderit, non eam esse veræ sacræ Scripturæ interpretationem: Deum enim ipsi permisisse, vt cuiusuis Concilij Decreta conferret cum sacris literis: ibi auté se animaduertere, quòd Concilium ipsam verbi medullam & Spiritum Dei non sit assecutum: sed quòd maior Concilij pars meliorem vicit, in eamque sententiam multa ex Lege, ex Prophetis, ex Euangelijs proferre incipiat: quid huic homini facies? Vtrum, vt Concilio pareat, cogendum dices? At longè aliter scriptum reliquisti. Negas enim, veram semper & certam esse interpretationem, quæ Concilij suffragijs recipitur. Fateris meliorem partem sæpius vinci, Quod tu sæpius fieri concedis, ille hoc tempore factum esse affirmat. Iam si & ipse multos habet sectatores, si regem fortè aliquem secum sententem habet: quis dubitat, quin mox Concilium aliquod, quod tuo opponatur, obtenturus sit: vt ita non verbis modò, sed rebus etiam ipsis fateri cogaris, non omnino Conciliorum Decretis standum esse. Quid ergo fiet? Vtique in fide liberum cuique erit, quid velit, sentire ac docere. Quòd si ad certum dogma quempiam astringes, tyrannidem manifestam secundùm tuæ doctrinæ principia exercebis. Nam vt velis & cuique liberum esse quò diiudicet quod ab alio profertur, & sub pœna capitis quos potes cogas, vt tecum sentiant: hoc sanè perinde est, ac si dicas, liberè crede ac doce quicquid vis, modò ne credas aut doceas, quod meo iudicio falsum existat. Ita tollitur ex vniuersali Ecclesia omne regimen, vt plenum totius Ecclesiæ regimen singulis quibusque Superintendentibus permittatur. Nam si quisquam in Caluini regno aliter, quàm ille sentit, docere audet: mox igni hominem tradédum curabit. Sin ipse aliquid igne dignum commiserit, iam de ipsius sententia nullus est Iudex in terris, qui hoc pronunciet, præter Dei verbum, quod Caluinus à se totum esse contendit. Verùm si Seruetus in suo regno Caluinum nactus fuisset, non dubito quin & ille iudicem aliquem viuum & mortalem interposuisset, cuius opera Caluinus quoque in ignem coniectus esset. Res ipsa clamat, hos homines (si tamen sunt homines) nihil aliud agere, quàm vt confusa vel sublata potius omni Ecclesiastica gubernatione, ipsi tyrannidem soli occupent. Verbo enim admittunt communem aliquam gubernationem: re vera nullam omnino admittunt, sed ἀναρχίαν constituunt, & ordinatissimum Ecclesiæ statum à Christo relictum miserrimè perturbant & dissipant.

ARGVMENTVM LIBRI TERTII.

CVM VIDEREM, Caluinum cæterósque Protestantes adeò parum Monarchiæ deferre, vt alias Republicæ formas huic etiam in Ecclesia Dei regenda præponere nō erubescerent: operæpretium me facturum putaui, si Monarchiæ laudes paulò plenius persequerer, ostenderémque multò verisimillimum esse, Christum id genus regiminis in Ecclesia sua instituisse, quod & optimum est in se, & maximè aptum toti rerum visibilium naturæ. Magna quippe est inter Ecclesiam, & alia Dei opera vicinitas & similitudo. Quæ igitur de cælis, de syderibus, de plantis, de animalibus, deque hominum & naturali, & ciuili regimine dicentur, quamquam fortè seorsim non efficiunt necessariò, vt Primatus visibilis in Ecclesia constituendus fuerit: tamen & Monarchiæ præstantiã (cui rei hic liber præcipuè destinatur) necessariò demonstrant, & reliquam de vnius Pastoris Primatu disputationem probabiliorem constituent. Sed ante omnia declarandum est, nec in se impossibilem esse, nec gloriæ Christi quicquam detrahere, vnius Pastoris Primatum.

DE VI-

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER TERTIVS.

Non esse impoßibile, vt vnus summus Episcopus vice Christi totam militantem Ecclesiam, ab alijs inferioribus Episcopis pro parte cuiusque gubernatam, in grauioribus causis dirigat, & velut ex altiore quadam specula moderetur. Imo nullum aliud visibile gubernationis genus aut facilius, aut suauius excogitari posse: quodq́ solicitudo omnium Ecclesiarum vni, aut potius vnicuique ex Apostolis incubuerit.

CAPVT I.

QVONIAM QVOD fieri non potest, frustrà factum esse contenditur: ante omnia probandum mihi est, eam vnius Præfecturam, quam aduersarij prorsus impossibilem asserunt, rectè in Christi Ecclesia institui & collocari posse. Hinc apparebit, quàm ineptè vel in Apologia Ecclesiæ Anglicanæ scriptum sit: *Neminem vnum esse posse, qui summæ rerum vniuersæ præsit*: vel in Bezana Confessione legatur, (Cap. 5. arti. 1) *Deum, solum eße, qui huic oneri sustinendo par eße poßit.* Ac primùm quis non videat, hanc ipsam obiectionem à spiritu Antichristi atque à rectæ fidei defectu proficisci? Quis enim locus apud fideles relinquitur de eo disputandi, *poßitne Christus vnum supra omnes alios præficere in tota Ecclesia sua?* Nam si fatentur, Christum posse id facere: cùm nos dicamus, id non à Nerone, aut à Iuliano, sed tantùm à Iesu Christo factum esse: frustrà enim vnius Primatum velut impossibilē oppugnant, quē nos non nisi à Christo & optimè institui potuisse, & verè institutum esse defendimus. Aut igitur ea quæ de impossibili vnius Præsidentia dicunt, nihil ad rem pertinent: aut negant Christum posse facere, vt vnus homo totius Ecclesiæ administrationem sustineat. Quòd si Christus hoc non potest efficere: aut ea res omnipotentiam Dei vincit, aut Christus non creditur verè esse Deus. Est autem Christus verè Deus, quia ipse & Pater vnum sunt, nec Deo quicquam est impossibile. (Ioan. 10.) Quare si Christus instituit vnum præcipuum totius Ecclesiæ suæ Pastorē (sicuti posteà planum fiet) quàm ineptè nunc ratiocinantur, qui negant, vnum hominem totam Ecclesiam regere posse? Etenim quamquam ordinariæ hominis vires eò vsque pertingere non possint: tamen Dei Filius de suo id quod deest supplet, vt ita saltem verbum ipsius impleatur, quo vni Petro *plus alijs amanti dixit: Pasce oues meas.* (Ioann. 21.) Quibus ita positis, oporteriam non amplius de potentia, sed tantùm de voluntate Christi reliquam disputationem instituere. Verùm quoniam Deo placuit alijs etiam exemplis planum facere, non modò quàm non impossibile, verùm etiam quàm facile fuerit, vnum hominem permultas gentes & prouincias gubernare: non abs re fuerit, istius generis nonnulla ob oculos Lectoris proponere.

Summus Sacerdos, qui ex Leuitarū genere olim fuerat, in vno quidem loco iuxta Domini Templum assiduus erat, nec longè vnquam à sancta Ciuitate recedebat. Is tamen cùm Pontifex vnicus in toto orbe esset, non modò illos Iudæos, qui propiųs à Templo aberāt, verùm etiā illos regebat, qui per vniuersum orbem terrarum dispersi quocumq; in loco habitabant. Quamquā enim Sacrificij locus omnibus Iudæis vnus erat, tamē cōstat eos in omni natione, quæ sub cælo est, Synagogas habuisse. In quibus si aliqua causa (vt sæpè accidit) per inferiores iudices definiri nō poterat, inde ascendebatur *ad locum quem elegerat Dominus, & ad Sacerdotem Leuitici generis, cuius imperio qui non paruißet, eum oportebat mortem subire.* (Deute. 17.) Vnde statim apparet, quàm falsò ac ineptè philosophentur Pseudoëuangelici, dū dicunt fieri non posse, vt vnus quispiā Episcopus Ecclesiæ per totum mundū diffusæ Iudex & Pastor existat. Si enim vnus Pontifex Leuiticus omnes grauiores Iudæorum controuersias, in quacumq; regione sub cælo habitassent, & poterat & debebat tum cognoscere, tum finire, cùm tamen is neq; vllos foris collegas haberet, nec ferè in alias Prouincias legatos mitteret, nec generale Concilium ex pluribus gētibus conuocare posset, nec tantā diuinæ gratiæ pollicitationem (quanta nouæ legis Pontificibus & Petri successoribus iam data est) accepisset: profectò etiam Pontifex Romanus tot coëpiscoporum fide industriaq; adiutus, qui semper Legatos in maximis quibusque Prouinciis constituit, vt eiusmodi rebus prouideant: quiq; nō modò Senatū grauissimum in Vrbe, verumetiam Synodum ex orbe toto collectā sæpissimè adhiber: profectò etiam ille potest omniū Ecclesiarū grauiores dumtaxat causas ex æquo & bono decidere. Quantò enim maior est Ecclesia Christi, quàm Iudæorū Synagoga fuerat: tantò etiam plus & gratiæ, & auxilij Christianorum Pontifici præbetur, vt onus, quod Christus

D. Pe-

D. Petro imposuit, vires eius, qui Petro in eadem Cathedra succedit, non excedat.

Præterea, qui negát vnú Pontificẽ tá insigniter adiutú, toti Ecclesiæ in causis grauioribus cóstituendis, præesse posse, clarissimè cóuincuntur, & omniú Monarcharú, & præcipue Romanorú exemplo, qui licet spiritum gratiæ ac donum fidei non accepissent, tamẽ latissimas & maximas Prouincias per Procósules, Præsides, & Prætores suos multis etiá seculis gubernârunt; & ita gubernârút, vt numquá pacatius & tráquillius ageretur in terris, quàm cú plurimę regiones vni primo Regi aut Imperatori parèrent: adeò vt Christus tunc demum nasci elegerit, quádo totus penè orbis vni viro parebat, hoc est, Cęsari Augusto, qui per annos plurimos totum orbem Romanum tranquille gubernauit. Audiamus in hac re Eusebiú: *Quis* (inquit) *non obstupescat secũ cogitans atque animo versans, non humanũ hoc fuisse opus, vel ex eo, quòd numquã aliàs sub vno Romanorũ Imperio plurimæ orbis gẽtes esse potuerũt, nisi secũdùm Iesu tempora? Nam simul ac ille admirabiliter ad homines venit, atque inter homines versatus est: etiam res Romanas ad summũ peruenisse contigit; quo primùm tempore videlicet Augustus plurimarũ gentium Dominus euasit. Id verò fuit, cùm & Cleopatra capta est, & Ptolemæorũ successio in Aegypto dissoluta, atq; ex illo in hunc vsque diem, quod ab initio orbis, & ab ipsa (vt ita dicam) hominum origine steterat, Aegypti regnũ euersum est. Ex illo Iudæorum quoq; natio à Romanis in seruitutẽ redacta, Syrorũ item, & Cappadocum, & Macedonũ, & Bithynorũ, & Græcorũ, ac deniq; reliquorum omniũ, qui Romano Imperio cesserunt. Hoc autẽ non sine Deo vnà cũ doctrina, quæ de Saluatore nostro ferretur, introiisse in orbem, quis non fateatur? reputans, non facilẽ Iesu Discipulis externarum regionum peragrationẽ futurã fuisse, si gentes inter se diuisæ, discordesq; fuissent, neq; vllũ prorsus ob multiplices Principatus inter illas cõmerciũ: quibus sanè sublatis Principatibus, intrepidè iã atq; impunè negotiũ propositũ cõpleuerunt, cùm supremus Deus & iter illis expeditũ ac facile cõpararet, & superstitiosorũ in ciuitatibus animos terrore maioris Imperij cohiberet. Reputa enim tecũ parumper, si nulla res impedimẽto fuisset iis qui errore colendi multos Deos tenebãtur, ne doctrina Christi oppugnarent: quàm multas antehac ciuiles seditiones & in vrbibus, & in agris vidisses, quot vexationes, quot bella non mediocria illa quidẽ, si superstitiosi illi suæ ipsorũ potestatis fuissent, ac penes se sui imperij habuissent? Nunc autẽ hoc quoque supremi Dei fuit opus, maiore quodã terrore supremæ alicuius potentiæ, proprij Verbi inimicos habere iam domitos: id enim proficere indies, & apud cũctos homines crescere volebat.* Si ergo Principatus politicus & tam opportunus instituto Christi fuit, & tã facilè ab vno, etiá nulla ęternæ vitæ gratia imbuto, regebatur: quantò facilius hoc idẽ in Ecclesia Christi fiet ab illo, qui talẽ à Christo potestatẽ accepit, vt plus aliis eum amaret, tum pasceret gregẽ Christi? Et tamẽ quod in Rep. seculari summo Dei beneficio sæpius factú esse, hisce oculis vidimus, id vt in Dei Rep. fiat, prorsus obtineri non posse statuemus? Eritne igitur minor Ecclesię Christi iá gratia, quàm olim fuerit terreni regni potentia? Cur nó potius credimus, in hoc pręparatá esse Monarchiarú veterú potentiá, vt illæ ipsę viá Euágelio Christi sternerent? Certè magnus Leo ita iudicauit. *Verbum* (inquit) *caro factũ ita diuinam naturam naturæ vniuit humanæ, vt illius ad infirma inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Vt autem huius inenarrabilis gratiæ per totũ mundũ diffunderetur effectus, Romanũ regnum diuina prouidentia præparauit. Cuius ad eos limites incremẽta perducta sunt, quibus cunctarũ vndiq; gentiũ vicina & contigua esset vniuersitas. Dispositio namque diuinitus operi maximè cõgruebat, vt multa regna vno confœderarẽtur Imperio, & citò peruios haberet populos prædicatio generalis, quos vnius teneret regimẽ ciuitatis. Hæc autẽ ciuitas ignorãs suæ prouectionis auctorẽ, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omniũ gentiũ seruiebat erroribus, & magnã sibi videbatur assũpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantum per Christum est mirabilius absoluta. Nam eùm duodecim Apostoli, accepta per Spiritum sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcẽ Romani destinatur imperij, vt lux veritatis quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc vrbe non essent? Aut quæ vsquã gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic cõculcandæ Philosophiæ opiniones, hic dissoluendæ erãt terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandi dæmonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid vsquã fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo Vrbem tu, beatissime Apostole Petre, venire non metuis, & (cõsorte gloriæ tuæ Paulo Apostolo, aliarum adhue Ecclesiarum ordinationibus occupato) syluã istam frementium bestiarum, & turbulẽtissimæ profunditatis oceanum cõstantior, quàm cùm supra mare graderetis, ingrederis. Nec mũdi dominã times Romã, qui in Caiphæ domo expaueras Sacerdotis ancillã.*

Eusebius de Demonstratione Euã. lib. 3. cap. 5.

In serm. 1. de na. ap. Petri & Pauli.

Flumẽ eloquẽtię quod è labiis Magni Leonis prorupit, longius quàm cogitaui, me in eius oratione detinuit. Id tantùm hoc in loco dicere volui, non modò impossibilem Deo vnius Pastoris Primatum in hoc mundo non esse, verùm etiá veteres Monarchias, ac potissimùm Romaná, in hoc esse præparatam, vt dum orbis totus in vnam quasi vrbem colligeretur;

illaque

illaque vibs primo Ecclesiæ Pastori per Christi potentiam cederet: interim & facilis,& suauis esset vnius Episcopi super militantem Ecclesiam Præfectura. Qui enim tota mente secum cogitat,quantum intersit inter potentiam Christi,& naturam hominum,inter statum peccati,& statum gratiæ,inter hominē suis viribus relictum,& hominem diuina virtute renouatum; & tamen viderit hominem vnū adhuc in statu peccati agentē (quales erāt Octauianus Augustus,& Tiberius Cæsar) potuisse orbem Romanū,cui tot gentes & linguæ suberant, nō modò regere, verùm etiam pacificè & tranquillè regere: is nisi malitia excæcatus fuerit,ex eo perspiciet,quantò faciliùs ab vno Dei Sacerdote nō tantū (instar cæterorū fide-

Ioann. 21. liū) per gratiā renouato, sed etiam iussu & authoritate ipsius Christi ad hoc, vt oues suas pascat, ornato & prædito, vniuersus orbis Christianus regi & administrari queat. Itaque si orbis Christianus etiam decies orbe Romano maior esset (quod nondum vidimus extitisse) tamen facilius esset vni Pontifici, quem Christus gregem suum pascere iuberet, totum orbem Christianum per fratrum opem atque auxilium pascere, quàm vni Cæsari vel tertiam partem orbis Romani gubernare.

Cuius rei ratio non modò à Christi potentia, quam suo Vicario eximiam tribuit, verùm etiam ab iis fidelibus peti potest,qui parent Vicario Christi. Quantū enim ad regendi facilitatem inter feras,& cicures bestias,tantum discriminis est inter Paganum,& Christianū. Ille nihil facit,nisi coactus:hic omnia spontè ac voluntariè. Ille metu,hic amore. Ille nō nisi suū cōmodum honoremque: hic in primis Dei honorē,& commodum proximi spectat. Iā abs te quæro,quicūq; putas Ecclesiā ab vno supremo Iudice regi non posse,mallesne decē millia ouiū,an vnū vrsum aut leonē regere? Quòd si multò securius est, etiā centū millia ouium, quàm vnum leonis catulū in agris educare & pascere:dic mihi,verū Christiani non sint agnī & oues, Pagani autē vrsi & leones? Itaq; Christus ad Petrū loquens, *Pasce* (inquit) *oues meas.*

Isaiæ 11. At Isaias cùm gentes nondum ad fidē conuersas,vrsis,lupis,& leonibus comparasset,Christi aduentū & gratiam, qua gentes feræ in mitissima animalia transmutarentur, considerans: *Habitabit* (inquit) *lupus cū agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos.* Audi hæretice: puer paruulus,hoc est,is qui ex se imbecillis,& secundùm seculū contemptibilis est,per Christi gratiā minabit non modò mansueta animalia,vitulum & agnū, sed etiam *leonem, vrsum, & pardum*, simul tamen cū vitulo & agno in vna Christi Ecclesia morantes. Id est,homo nō ideò magnus,quia seculari potestate eleuatur,sed quia spirituali auctoritate præditus est, gētes quātumlibet feras Christo collum subiicientes facilè ducet quò volet,ac tranquillè gubernabit. Hæc quidē fateor permiranda esse. Nā & ab Isaia pro mirandis rebus prædicūtur. Sed nihilominus ita fient, vt cùm aliquā visibilem præfecturā nō modò in singulis partibus,verùm etiā in toto corpore Ecclesiæ esse oporteat nullum tamen aliud præfecturæ genus excogitari queat, quod minus difficile aut impossibile sit, quàm iste vnius Pastoris Primatus. Cùm enim sint tria gubernationum ge-

A populo difficilius regi Ecclesiam, quā ab vno. nera, vnum populare, alterum Optimatum,& tertium quod præcipuè vnius est: multò difficilius est,Ecclesiam totā vel à populo,vel ab optimatibus, quàm ab vno solo administrari.

Ac primùm,si popularis esset Reipub. Christianæ status:quo tandem pacto fieri posset,vt vniuersus Dei populus per totum orbem diffusus in vnum aliquem locum ad ferēda suffragia conueniret? Aut quis locus tantam multitudinem capere, quod tempus tot hominum suffragiis colligendis sufficere,quis modus eorū animis,aut cùm rudes sunt informandis,aut cùm dissentiūt,cōciliandis adhiberi posset? Caput est,quòd hactenus nulla Ecclesiæ lex fuit,

Difficultates quæ sunt in Optimatum regimine. quæ his rebus modū ordinemq; præscriberet. Porrò si ad Optimates eadem dominatio deuoluetur,qui primùm erūt isti optimates? Vtrum soli Episcopi? At nonnulli hodie hæresim Aërij renouantes,putant Presbyteros Episcopis iure diuino pares esse,ob eamq; causam volunt Presbyteros Optimatum numero haberi. Taceamus de Presbyteris. Erūntne saltē Cæsares Augusti,Reges,& cæteri magistratus, qui fidem in Christum profitentur, ex Optimatum numero? Catholici negant,præsertim quoad definiendum id quod in quæstionē de regula fidei cadit. At cùm Lutherani aliter sentiāt,quis interim statuet de hac ipsa quæstione? Fac de Optimatibus ipsis inter nos conuenire. Quomodo tamē iudicabūt de maximis quibusque controuersiis? Qua lege? Qua forma? Quo exēplo? Vtrū singuli cognoscēt seorsum? At hoc modo non deliberarent in cōmune (quod tamē Optimatum est) nec quisquā alium suo consilio iuuaret. Deinde quis rem ad cuiusq; domum referet? Quis suffragia excipiet? Quis recensebit? Quid si alius ab alio (vt ferè semper euenit) dissentiat? Cuius officiū erit supremam controuersiæ manū imponere? Quòd si dices, Optimates ipsos debere in vnum coire: quo duce, quo die, in quem locum coibunt? Nā & probè scimus, quantopere homines de his rebus dissentiant,& penes quemcumq; erit hoc totum decidere, is vtique supra cæteros erit,& eo ipso ad primatum quendam aspirabit. Sin hęc omnia de omniū aut plurimorū Optimatū consilio fient,iam non puto rem vnquam ad exitum peruenturam: adeò difficile est, vel

est, vel omnium per orbem Episcoporum sedes adire, vel eorum sententias exquirere, vel an tunc etiam, cùm res definienda est, in hoc mundo superstint, cognoscere, vel modũ reperire, quo hæc integrè casteq; tractari & expediri queant. Age, conuenerint Optimates de loco & tempore: quot ad minimum necesse erit ad Synodum conuenire, vt retractari postea res non possit? Nam si quod iudicatũ semel fuit, postea rescindetur: quis non videt, hoc iudicij genus omniũ risui expositum esse? Quot ergo in vnum conuenient? Vtrùm omnes? At quæ vnquam spes erit, vt omnes per orbem Episcopi, Presbyteri, & Principes Christiani coëant. Quot annis ad tale opus conficiendũ opus erit? Quàm raro conuenient? Et tamen controuersiæ in tam immensa Repub. quotidianæ sunt. Cõuenient igitur plerique? Eadẽ ferè difficultas existet. Quid quòd vix vnquam sciri potest, quę sit omniũ Episcoporum maior pars? Satísne igitur erit, vt pauci rẽ decidant? Cæterùm qua lege pauciores pluribus pręiudicabũt? Quid si, dum triginta Optimates vno in loco sedent, interim alij triginta in aliũ locum confluentes prorsus in contrarias sentẽtias eant? Imò quid si eiusdem Synodi Patres varia & repugnantia statuant? Quæ spes concordiæ? Aut quis exitus iudicij erit? Neq; verò negari potest, quin talia impedimenta passim occurrant. Denique ex omnibus gubernationũ generibus nullum æquius, melius, facilius à Deo cõparatum, & vel iure naturali, vel Mosaico, vel Euangelico reuelatũ fuit, quàm illud, in quo summa rei penes vnũ est. Quapropter ineptissimè sentiunt, qui & aliquam omnino Pręfecturã in commune statuunt, & tamẽ vnius Pręfecturam, quæ sola omnibus controuersiis finem facillimè imponit, impossibilẽ esse arbitrãtur. Nam si nulla ratio alia, certè illa sola deberet apud prudentes viros valere, vt ideò vnius Pastoris primatus in Ecclesia poneretur, quoniam omnes alij gubernationũ modi in tã immensa Repub. tũ minus faciles, tũ multò absurdiores forẽt. Nemo faciliùs cõsulitur, quàm vnus Princeps, nec quisquã potest ab altero minus dissidẽre, quàm idẽ à seipso: vnde meritò dixit Pomponius, Romæ *euenisse, vt necesse esset Reipub. per vnum consuli. Nam Senatus* (inquit) *non perinde omnes prouincias commode regere poterat.* Quod igitur plures facere nõ poterant, id necessariò ad vnum esse delatum Pomponius refert, vt ita demũ rectè fieret. Etenim cùm vnus Princeps adhibuerit Optimates in consiliũ, omni periculo ea res vacabit, tũ quia satis erit, viros prudentes & bonos cõuocare, nec aut de numero, aut de genere hominũ, aut de modo sententiã ferendi vlla erit difficultas, propterea quòd siqua impedimẽta occurrent, ea omnia vnius arbitrio, quẽ Christus ipse gregi suo pręfecit, ritè atq; ordine expediẽtur, sicuti res ipsa per tot secula in Ecclesia factũ esse demõstrat. Hacten' de eo sit dictũ, quòd nullũ dominationis genus aut minus impossibile, aut facilius existat, quã vnius Põtificis primatus.

Nõdum esse definitum, quot Optimatum suffragia sufficerent.

Inter cæteros modos illum minus difficilem esse, vt ab vno regatur Ecclesia.

In Pandectis de origine iuris.

Praxis Ecclesiæ.

Cæterùm qua fronte audent Protestantes id pro impossibili habere, quod non modò fieri posse, tum Lex Mosaica docet, tum experientia Monarchiarũ probat: verùm etiam re ipsa nouæ Legis tempore factum esse, verbum Dei pronunciat? Nónne Paulus Apostolus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse?* At quo tempore incubuisse? Cùm omnia essent adhuc in ipsa herba, cùm totus orbis idolorum cultu plenus esset, cùm Iudæorum templum nondum esset euersum, nec deformata religio, cùm Principes gentium, magistratus Iudæorum, populi propè omnes aduersarentur fidei Christianæ, cùm Euãgelia nondum essent in scriptum relata, cùm *in omnem quidem terram exirent verba Apostolorum*, sed nondum altas radices agere possent, cùm nondũ essent Ecclesiæ constitutæ, sed multa restarent disponenda, cùm fides nouella perpaucos reperiret, qui scirent Euangelij veritatem, nedum qui alios eam docerent, cùm surgerẽt falsi fratres, ac teneros adhuc Christianorum animos Legis ac Prophetarum nomine concuterent, ac *Satanas in Angelum lucis seipsum transfiguraret, multiq; Antichristi in mundo essent.* His tot impedimentis (quæ iam olim aut penitus cessârunt, aut maxima ex parte sunt imminuta) non obstantibus, tantus Apostolus non dubitauit dicere, *omniũ Ecclesiarum solicitudinem sibi incumbere.* Et nunc postquam idola gentium confracta sunt, postquam templũ Hierosolymitanum est euersum, & Iudæorũ religio translata, postquã Principes gentium ac populi pęnè omnes facti sunt Christiani, postquam non modò Euangelia sunt scripta, verùm multæ etiam Synodi OEcumenicę sunt celebratæ, postquam tot Episcopi & Primates in vinea Domini cooperantur, postquã Ecclesiæ sunt tot seculis confirmatæ, postquã tot hæreses tot modis confutatæ sunt, vt potius improbissimi quiq; veteres hæreses ab inferis reuocare cogantur, quàm nouas excogitare possint: nunc impossibile habetur, vt *vni Episcopo incumbat solicitudo omnium Ecclesiarũ?* Quod ergo in difficillimis Reipub. Christianę temporibus factum esse, nec ipsi Protestantes negare possunt, hoc in aliis facilioribus eiusdem Reipublicæ temporibus fieri posse, negabunt?

2. Cor. 11.

Rom. 10.

Actor. 20.

2. Cor. 11.

Neque verò Paulus talem solicitudinem intellexit, quę solo animo, ac non etiã exteriore opere exerceretur. Nam postquam disseminauerat Euangeliũ in variis regionibus, dixit ad Barnabã: *Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, in quibus prædicauimus verbũ Domini, quomodo se habeãt.* Idẽ scripsit Epistolas ad Romanos in Italia, ad Corinthios in Achaia,

Actor. 15.

ad Galatas, Colossenses, & Ephesios in Asia, ad Philippenses & Thessalonicenses in Macedonia, ad Titum in Creta, ad Hebræos siue in Syria, seu alibi degentes: in quibus Epistolis, tum quæstionibus quæ ab alijs mouebantur, Apostolica authoritate respondet; tum facilè ostendit, quòd nō aliter cum illis Ecclesijs, quàm ex *persona Christi agit, legatione pro illo fun-*
2.Cor.2 & 5. *gens*, & potestate vtens; quam non in destructionem, sed in ædificationem acceperat.

Cùm igitur Pauli solicitudo talis omnino fuerit, qualē nos hodie Pontifici Romano vindicamus: cur hodie quādo res pacatiores sunt, id in vno Pōtifice iudicatur impossibile, quod in tristissimis Ecclesiæ temporibus nō perinde habebatur? Si Pontificē Romanum dicas idē
1.Cor.3.&4. non posse præstare, quod præstitit Paulus (cùm tamē vterque nō sua, verùm Christi potentia confidat) iā à prima assertione dilapsus es, qua dicebas, Deum solum esse, qui tutius militantis Ecclesiæ oneri sustinēdo par esse possit. Paulus verò nō erat Deus, & tamen cùm *ei solicitudo omniū Ecclesiarum incumberet*, adeò sub hoc onere non defecit, vt paulò ante mortem
2.Timot.4. suam diceret: *Fidē seruaui, cursum cōsummaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Nec ad rem attinet, si dicas Paulū habuisse multos Coapostolos, pari cum illo potestate præditos. Hoc enim probat, duodecim fuisse viros, à quibus singulis omniū Ecclesiarū cura suscepta est. Neq; enim propterea de Ephesiorum Ecclesia solicitus non fuit Paulus, quia illic tā Ioannes Apostolus, quàm Timotheus Episcopus prędicabant: sed singuli Apostoli tū in totum orbē ex æquo mittebantur, tum de tota Ecclesia soliciti ex æquo erant; licèt ea cura Petro,
Matt. 16. Ioan.21. tanquam omnium Principi maximè imposita fuerit, sicut suo loco planū fiet. Porrò Episcopus Romanus in hac generali cura & solicitudine tum omnibus cōmuniter Apostolis, tum specialiter Petro successit. Quid multis? Nondum quæritur de Pontificis Romani primatu, sed tantùm id volui demonstrare, ac iam demonstrasse me non dubito, quòd non sit impossibile, vnum hominem toti militanti Ecclesiæ Christi eo modo præesse, quo iam declaraui.

Primatum vnius Pontificis, qui se Vicarium Christi profitetur, non imminuere, sed potius augere gloriam Christi in hoc mundo: & Catholicos qui Pontificis Romani Primatum agnoscunt, multo pluribus modis, quàm Protestantes, Primatum & gloriā Christi colere & præferre.

CAPVT II.

Ephes.1. Coloss.1. QVia Christus *caput corporis Ecclesiæ* passim in Scripturis sacris appellatur, & *in omnibus Primatū tenere dicitur*: sunt qui putant, nonnihil de Christi gloria detractū, si alius aliquis vel *caput Ecclesiæ sub Christo* vocetur, vel Primatum aliquem in terris respectu eorum quos ad tēpus gubernat, tenere statuatur. Qui homines si ad sobrietatē saperent, iam olim animaduertere debuerant, permultū referre, non quibus verbis, sed qua mente quidq; dicatur, aut nominetur: Cùm enim verba pauca, res autē multæ sint: sit vt eadem verba diuersis rebus plerumq; inseruiant, cùm tamen non eodē sensu de illis omnibus enuntientur.
Ioan.8. Vnus Christus inter omnes homines verè est *lux mundi*: & tamen Apostolis idem ipse dicit,
Matth.5. *Vos estis lux mundi*, non quòd eodē modo Apostoli sint lux mundi, quo & Christus: sed quòd illi quoque aliquo modo lux mundi sint, licet nō sint vnà cū Christo illa æterna lux, *quæ il-*
Ioan.1. *luminat omnem hominem venientem in hunc mundū*. Eodem modo, si nos diceremus, aliquem præter Christū hîc esse caput Ecclesiæ, vt Christus est, aut talem Primatum tenere, qualem Christus tenet: meritò blasphemiæ accusari posset nostra oratio. Nūc autē dicimus, Christū suo iure esse totius corporis Ecclesiæ æternū caput: Petrum verò, & Papam Romanæ Ecclesiæ, nō nisi eius partis Ecclesię caput esse, quæ ad tempus aliquod in terris agit, idque non
Ioan.21. suo, sed alieno iure, quod ius ipsi Christus delegauit. Quo posito: quæri fortè potest, vtrùm Christus tale aliquod ius Petro, aut Pontifici Romano delegauerit, nécne. Cæterùm etiāsi Christus nihil tale cuiquā delegasse probaretur: nō tamē video, cur illius oratio in Christum cōtumeliosa videri debeat, qui dicit hoc ius alteri delegatū esse, quod à Christo absq; detrimento gloriæ suæ delegari posset, etiamsi delegatū non fuisset. Aliud est enim falsò loqui: & aliud contumeliā Christo irrogare. De rei ergo veritate agetur postea. Interim illud affirmo nullam Christi gloriæ iniuriā ex eo fieri, quòd Christus dicatur temporale quoddam caput in Ecclesia sua præfecisse, quod visibilis pręsentię ipsius locū & vicē suppleat. Nam si nullus omnino particularis alicuius loci aut societatis caput absque contumelia Christi esse, aut dici potest: concedo, illā opinionem blasphemā esse, quæ ponit aliquod sub Christo esse mi-
Deutero.18. litantis Ecclesiæ caput, & primatum Pontificē. Sin Moyses dicat, Israëlem mandata Dei custodientē, præ alijs gentibus *constituendum esse in caput, & non in caudam*: Propheta etiam
Osee.1. Osee restetur, filios Iuda & filios Israël, quando post captiuitatē Babylonicam pariter congregabūtur, *posituros sibimet caput vnū*, idq; secundùm litterā intelligi possit de Zorobabele,
Esaie 7. quo duce Iudæi redierunt in terrā suam: itemque si Propheta Isaias, præterquā quòd *Rasin caput Damasci* vocat, etiā *longæuum & honorabilē in populo Israëlis caput esse* definiuit: certè non statim blasphemus est, qui aliquē dicit caput Ecclesiæ sub Christo esse. Videmus enim capitis appellationē, licet non prorsus in eodem significationis gradu, tamē aliquo modo in alios,

alios, præterquam in Christum ipsum cadere. Vnde Magnus Athanasius *eximiarũ vrbium Episcopos, tantarum Ecclesiarum capita vocat.* Non igitur gloriæ Christi repugnat, vt aliquis dicatur sub ipso caput Ecclesiæ constitui. Nam & caput quoddam esse alius præter Christũ potest: & sub Christo caput esse, potius Christi dominium & Principatum, quàm vllam eius ignominiam aut contumeliam indicat. Qui enim sub Christo Ecclesiæ caput esse dicitur, vtique sic dicitur Ecclesiæ caput esse, vt eo ipso Christus longè magis, longeq́ue excellentiore modo & via, eiusdem Ecclesiæ caput esse declaretur. *In Apolog. secunda.*

Quibus ita constitutis, audacter dico: Christi gloriã in hoc mundo augeri, dum aliquis vnus dicitur sub illo totius militantis Ecclesiæ caput esse. Si enim gloria Christi est (vt verè est) caput Ecclesiæ suæ esse: quantò pluribus vijs hæc gloria prædicatur, & in omniũ notitiã perducitur, tantò maior gloria Christo in hac vita defertur. Sint autem quotcunq; erũt modi, quibus Christi primatus annuncietur: certè pauciores erunt, quàm nunc sunt, si negetur vnus aliquis Episcopus in tota Ecclesia militante primus omniũ, qui in terris agunt, & sub Christo alijs omniũ caput existere. Quotiescũque enim vnus in terris Vicarius Christi creditur, quotiescunque vnus summus sub Christo Põtifex cogitatur, quotiescũque caput vnũ & vnus Ecclesiæ Iudex ad tempus in hoc mũdo nominatur, quoties in eã sententiã aliquid scribitur, quoties ad vnũ tanquàm ad vice Christi præsidentem ob quamcũque causam acceditur; toties Christus fide, mẽte, verbo, scripto, aut facto summũ Ecclesiæ caput agnoscitur, & eo ipso tanquã primatũ in omnibus tenens, & fratribus suis benignissimè consulens, pie colitur & adoratur. Quis ergo magis fauet gloriæ Christi? Verũ ille, qui eos modos quibus honor Christi prædicetur, quàmplurimos esse cupit: an ille, qui multos ex his modis, quibus iã honor Christo defertur, auferre & præripere conatur? Honor Christi permagnus in hoc mundo ille est, vt profiteamur eũ totius Ecclesię caput esse. Hoc ipsum Catholici profitentur, & alijs quidẽ omnibus, & prętereà ijs rationibus, per quas vnũ Pontificem vice Christi præsidentẽ agnoscunt. Est enim firmissima hæc cõclusio: *Pontifex Romanus est caput Ecclesiæ militantis sub Christo*, igitur Christus non modò est caput eiusdẽ militãtis Ecclesiæ, verũ etiã est sublimius & honorabilius caput, quã Pontifex Romanus sit. alioqui Pontifex Romanus nõ esset caput Ecclesiæ sub illo, sed ante illũ, vel vnà cum illo. Quicunque ergo credunt, cogitant, dicunt, aut opus aliquod faciũt, per quod Põtificis Romani vicarius sub Christo primatus agnoscatur, ij omnes tantò pluribus modis Christi primatũ prædicant & profitentur, quã illi qui negant eundem vicariũ Pontificis Romani primatũ. Illi enim licèt aliàs fateantur, Christũ Ecclesiæ caput esse, tamen recusant Christum Ecclesiæ caput per illas omnes vias confiteri, quæ à vicaria Romani Pontificis sub Christo præsidentia, ad concludendũ Christi supra vniuersalem Ecclesiam principatũ, necessariò deducuntur. Quocunque autem modis Protestantes agnoscunt aut confitentur Christi primatũ, ijsdem ipsis nos etiam eundem Christi primatum confitebimur, & præ nobis feremus. Contrà verò nos primatum Christi per vicarium eius Põtificem Romanum colimus, & adoramus illo modo quem Protestantes non tantùm nolunt agnoscere, verùm etiam oderũt & detestantur. Catholici ergo manifestant pluribus modis Christi primatum, quàm Protestantes, & proptereà Catholici Christum etiam, eiusq́ue primatum pluribus modis honorant, quàm Protestantes. Vnde fit, vt ex nimia cordis cæcitate laborent, qui eum modum quo Christi gloria non mediocriter augetur, ad Christi contumeliam pertinere opinantur. *Catholicos pluribus modis Christi primatũ agnoscere, quã Protestãtes.*

Multo plura de hac re dici possent, quæ videntur in aliũ locũ opportuniorem differenda: quale illud est, quòd cũ ex Protestantiũ iudicio, multi sint Episcopi & Rectores in Ecclesia prorsus æquali potestate prædíti, nec sub vnius alicuius visibili præsidentia in vnitatẽ visibilem collecti: ex ea re falsum aliquid insinuatur, videlicet nõ vnicũ Christum pręsidere toti Ecclesiæ, sed cũ habere consortes æterni Principatus sui. Cùm enim Ecclesia, quæ in hoc mũdo agit, imago quędã sit Ecclesiæ quę in cælis cum Deo viuit; sicuti Pastores multi sunt in hac vita, & ij ęquales absque vno qui omnibus præsit: sic in futura vita nõ vnus Christus gregi vniuerso præfuturus, sed multi Christi ex æquo pręfuturi videri possent. Nõ solũ autẽ hoc de Christo credendũ nõ est, verùm neque in suspicionem eius rei aliquo modo adduci deberemus. Talis enim vel suspicio sola nõ minimã Christi gloriæ iniuriam inferret. Verum de his aliàs. Tantũ addemus in hoc loco: si quia Christus totius militantis Ecclesię caput est, alius sub Christo eiusdem Ecclesiæ caput esse nõ posset: profectò neque particularis alicuius Ecclesię quisquã sub Christo caput futurus esset. Christus enim vt totius militãtis Ecclesię, sic etiã singularũ diœcesium, & parœciarum caput est. Tam firma igitur in genere suo est hæc cõclusio: *Christus est caput Parisiẽsis, aut Londinẽsis Ecclesiæ; igitur alij sub Christo earundẽ Ecclesiarũ capita esse nõ possunt*: quã illa putatur firma esse, *Christus est caput totius militatis Ecclesiæ, igitur alius sub Christo eiusdẽ militantis Ecclesiæ caput esse non potest.* Si ergo nihil honori Christi derogat, qui fatetur alium sub Christo Londinensis Ecclesię caput esse; pro- *Heb. 10. Apocal. 22.* *Infirmæ firmæ vtraque conclusiones.*

fectò nec ille honori Christi derogat, qui credit aliũ sub Christo militantis Ecclesiæ caput esse. Imo si gloriæ Christi pars in eo cernitur, quòd singulis gregibus, qui aut Lõdini, aut Parisijs, aut Venetijs degũt, singulos Pastores præter seipsum præposuit: quantò maior eiusdem gloriæ Christi pars est, vt sciatur, vniuerso gregi suo per tot Prouincias & regiones diffuso, & ideo in maius errandi periculũ incursuro, vnum Pastorem præter seipsum præposuisse, qui
Ioan. 10. omnes oues in vnum ouile Christi colligat? vt dũ omnes Pastores vnũ in primis agnoscere, & vni obedire teneãtur, oues interim sciant, eũ qui vnitatẽ primi Pastoris non seruat, schis-
Num. 16. maticũ esse, & ideo cum Chore, Dathan & Abiron, ac nõ cum Moyse & Aarone numerãdum. Hæc est vera Christi gloria, qua gregi suo cõsulit, eumq́ue ad salutẽ æternã perducit. Quã Christi gloriã soli Catholici & nouerunt, & agnitã colunt: Protestantes verò ab hoste ipsorum & nostro circumuenti, eandem verã Christi gloriã & oderũt, & cõtumelia afficiũt, aliamq́ue falsam gloriæ vmbrã sequuntur & amplexantur, dũ putant inglorium esse, vt Christus gregi suo per vnũ visibilem Pastorem alijs omnibus præsidentẽ consulat, cum tamen
Ioan. 21. ille in aliquot Apostolorum præsentia vni Petro dixerit, *Amas me plus his? Pasce oues meas.*

Monarchiam esse optimum & dignissimum gubernationis genus: vnde merito iudicare debemus, id à Christo in Ecclesia ipsius positum esse & constitutum.

CAPVT III.

OMnes mihi facilè concessuros puto, Christũ filijs ac fratribus suis, hoc est, Christianis hominibus multa longe præclariora dona contulisse, quàm in rerum natura poterant
2. Cor. 9. 1. Cor. 2. vspiam inueniri. *Est enim eminens gratia Dei in nobis, & donum inenarrabile. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritũ qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.* Vt verò ex altera parte aliquid in rerũ natura excellẽs & præstans fuerit, quo Christus
Rom. 8. Ecclesiam suam nõ exornarit, id nunquã cõcesserit is qui sano iudicio sit præditus. *Qui enim proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nõ etiam cũ illo omnia nobis donauit?* Constat sanè, nullũ gubernationis genus tã præclarũ esse, quàm id quod vnius
Deutero. 6. 1. Cor. 8. Ephes. 1. Actor. 17. est. Nam & *vnus est Deus* conditor ac gubernator omnium rerũ, & *vnus Christus* omnium hominũ redemptor, *quem Deus dedit caput super omnia, ipsi Ecclesiæ*, & ab *vno homine* omnes prognati sumus, cuius paternæ gubernationi per naturæ ipsius vim subijciẽdi eramus. Et in cælo igitur, & in Paradiso, & in mysterio Ecclesiæ per Christum renouatæ, certi Principis vnitas, & vnius potissimum Principatus nobis commendatur. vt dubitari iam nõ possit, quin illud longè optimum genus regiminis habendum sit, quod & ante peccatũ in Paradiso fuit, & post peccatorum remissionẽ in Christo renouatũ est, & à principio vsque ad omnẽ æternitatem in cælo perdurat. Ac Deus quidẽ cùm sit in essentia vnus, in personis verò trinus,
Vnitas in Deo & in Trinitate. quemadmodum tota Trinitas eorum quę creata sunt, vnum omnino idemq́ue principium est: sic in ipsa Trinitate cum summa sit naturę simplicitas, tamen personarum talis est ordo, vt Spiritus sanctus à Patre Filióque, tanquam ab vno principio procedat, Filius autem à Patre generetur, velut à principio, nõ quidẽ per tẽporis interuallũ antiquiore, sed quod propter causę originisq́ue solùm rationem, principiũ Filij nominetur. Pater denique, & Filij & Spiritus sancti vnum quoque principium est ingenitum, quod à nullo prorsus principio originem trahit. Adeò enim ab vnitate omnia & pendent, & profluunt, vt & tota Trinitas eorum quę extra ipsam sunt, vnum sit principium; & duę personę Pater & Filius non duo, sed vnum Spiritus sancti principium sint, & Pater solus principiũ ingenitum existat, à quo tum Filius generetur, tum Spiritus sanctus procedat.

Vndique igitur vnum principium, & vnius Principis vnitas in ipso Deo & erga se, & erga illa quæ extra Deum sunt, nobis intuenda & admiranda proponitur. Quod autẽ regiminis genus in se est optimum, id etiã nobis, quoties obtineri potest, vtilissimũ euadit. Posse autẽ Monarchiã apud nos obtineri, iã planũ feci. Etenim si nõ aliud vtile est, quàm quod honestũ sit, quodq́; est honestissimũ, id etiã vtilissimũ sit: non potest fieri, vt vlla regiminis forma sit nobis vtilior, quã Monarchia, cũ illa sit lõgè honestissima, & optima: vt mirer, Caluinũ scri-
Institut. c. 20 bere ausum esse in hæc verba: *Si ipsos status extra circũstãtias inter se cõpares, nõ facile sit discernere, quis vtilitate præpõderet, adeò æquis cõditionibus cõtendũt. Et quidẽ si in se considerẽtur tres illæ quas ponũt Philosophi, regiminis formæ; minimè negauerim, vel Aristocratiã, vel temperatũ ex*
Vide Epiphanium de his hæresibus & Manich. *ipsa & politia statum alijs omnibus lõgè excellere.* Itáne? Tu ergo faues aut multitudini Deorũ, aut duobus tribúsue principijs, quæ Marcion, Lucianus, Manichæi, atque alij hæretici ponebãt? Tu nõ legisti, *Vnus Deus, & vnus Christus?* Aut nõ credis *vnã Ecclesiã?* Quod enim in Deo excellit, profectò excellit etiã in nobis, quia nos iubemur *perfecti esse, sicut Pater noster cælestis perfectus est.* Quicquid ergo in tuę insanię probationẽ partim ab experimẽto, partim ab auctoritate affers, vanũ est & nugis plenũ. Nã quod experimẽto probatũ esse dicis, Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & politia statum excellere; eadem facilitate hoc à nobis negatur qua est à te positũ. Imò vsus rerum à nobis totus est, quia & Angeli & homines op-

tìmè

timè ab vno Principe gubernãtur. Nã quod in Aristocratia longè optimũ est, vt multa videlicet consilia in re ardua & graui adhibeantur: hoc omnes Monarchæ, nõ Hebræi modò & Græci, verũ & Barbari obseruãrũt, sicut scriptum est: *Rex Assuerus interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorũ faciebat cuncta consilio, scientium leges ac iura maiorum.* Esther 1.
Vbi autẽ multa sunt cõsilia quibus præest vnus, ibi perfectissima est Reipublicæ forma. Nã nec prudẽtia, quæ in pluribus maior esse solet, ab illa Republica abest: & factionũ, quę inter Optimates plerumque seminantur, periculũ propter vnius, quem omnes obseruãt, præfecturã prorsus tollitur. Sed tu, Caluine, cælo bellũ indicis, & Ecclesiam à Deo impiè diuellis, cùm aliud aliquod regiminis genus in populo Dei, Monarchię præfers. quod tamẽ facis, nõ tantùm quoties certarum rerũ circumstãtiæ id cogunt, sed omnino *etiam si res in se extra circumstantias consideretur.* O quantũ abest istorum hominũ sensus & mens ab omni veritate, qui præ odio in Papatum, nec Monarchiã quidem, quæ ipsius Dei tã propria est, alijs administrandæ Reipub. formis apud nos excellere, aut etiã adæquari volũt! Quasi verò fideles, ad quos Dei sermo factus est, *nõ sint etiã Dij*, ac non debeant se, quantum possunt, in sua ciuitate moderanda ad eius imitationem conformare, ad *cuius imaginẽ facti sunt. Mundi vnus est Rector* (inquit Cyprianus) *qui vniuersa, quæcunq; sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtute cõsummat.* Hũc ergo naturæ auctorẽ, hominũ politiæ imitari debent, vt etiã apud illos vnus sit sub Deo cuiusque Reipublicæ summus Rector & administrator. Ac sanè Aristoteles etiã inter homines *illã esse primam & maximè diuinã Reipublicæ formam non dubitat, in qua vnus præstantissimus vir summa rerũ omniũ potestate defungitur.* Præterea si de cælo exemplũ Monarchiæ tã excellens non ostenderetur nobis, si natura infideles Philosophos hanc eandem veritatem nõ docuisset; nónne ipsa experientia nos docet, quòd homines ob pacem vnitatemque conciliandam, in societate degunt? Finis igitur præcipuus (in hac saltẽ vita) totius humanæ societatis & omnium Rerumpublicarũ est, pax & trãquillitas tum totius ciuitatis, tum singulorũ ciuiũ. Hic verò finis à qua gubernationis forma optimè conficitur? Nónne ab vnius Principatu? Nã si plures præsint, dissentire in modo gubernandi plerumque solent. Quapropter ab ijs belli & discordiarum semen oritur, qui ad pacem procurandã cõstituebantur. Quod malum Vlysses apud Homerum perpendens, dicebat:

Ioan. 10.

Cyprianus. De vanitate idolorum.

Aristoteles politicorum lib. 3. cap. 11. & lib. 4 c. 2.

Multos imperitare malum est, Rex vnicus esto.

Quod carmẽ cùm Iustinus Martyr laudasset, de suo adiecit: *Nõ esse multorum Principatũ salutarem, sed contrà noxiũ, reipsa declarandum docendúmq; suscepit, dum eorũ & bella propter multitudinẽ, & pugnas, & dissidia, & insidias inter se exponit. Vnius enim Principatus à bellis dissidijsq; solutus & liber esse solet.* Atque hæc quidem fiunt, si plures illi qui præsunt, dissentiant, quod nunquã ferè aliter euenit. Et quã difficulter pax per multitudinem Principũ nũc efficienda speratur, quæ tam rarò hactenus eo modo effecta est? Sed ponamus multos cõsentire in regimine suo: tamen vtrũ instar vnius hominis in ea re non fiunt? Perfectior igitur vnitas & pax ab vno, quàm à multis efficitur. Nam vnus necessariò nõ nisi vnus est. Multi verò cupiunt esse tanquam vnus. Ibi ergo est vnitas naturæ, quæ nunquã mutatur: hic autem artis, quæ rarò summã perfectionẽ adipiscitur. Nam perfectius est exẽplar ipsum, ad cuius imitationẽ aliud quippiã refertur, quàm id fit, quod per imitationẽ ab alio deducitur. At multi Principes, vt etiã optimi sint, nihil magis cupiunt, nec aliquid diuinius vnquàm assequũtur, quàm vt sint tanquàm vnus Princeps. Exemplar ergo, quod multi Principes sibi proponunt imitandum, est vnitas, & cõstans in gubernando ratio vnius Principis. Ex quo liquet, natura ipsa perfectiorẽ esse vnius Principis, quàm multorũ gubernationem. Ac sanè inter multos si vel vnus fuerit malus, solus totã Rempub. perturbauerit: vnus autem Monarcha etiamsi pessimus fuerit, eò tamẽ minus lædet Rempublicã, quò minus aut à se ipso dissentire potest, aut aliũ reperire æquali potestate preditum, à quo dissentiat. Denique etiam tyrannis quanquàm singulis interdum plus noceat, tamen minus nocet publicæ paci, quàm Optimatũ factiones: adeò vt multæ Respub. coactæ sint potius tyrannorum imperio se subijcere, & vni vtcunque iniusto placere, quàm infinitos Dominos ita pati, vt cui potissimũ seruire aut placere debeãt, incertũ sit. Quia enim filij Samuel, *quos ille posuerat Iudices, acceperunt munera, & peruerterunt iudiciũ*; Hebræi postulauerunt Regem sibi constitui, quamuis ius Regis durũ ac propè iniquũ fore, ab ipso Samuele audissent. Nec Respub. Romana poterat vnquã bellorum ciuiliũ finẽ sperare, nedum adipisci, præterquã si ceruicem vnius Imperio subijcere in animum induxisset. Alioqui semper Syllæ Marijs, Cæsares Pompeijs, Antonij Brutis & Cassijs, vsque ad omnẽ posteritatis successionem restitissent. Itaque vt de tota vniuersitate prudentissimè à Philosopho scriptum est, *Multos esse Principes non est bonum, vnus ergo sit Princeps:* Sic de hominũ societate, quæ præcipua quædam totius vniuersitatis pars est, verissimè dixerim: Etsi bonum aliquando sit, multos esse in Republica Principes, tamen semper melius est, vnum constitui Principem. Ecclesia verò longè perfectissima Respublica

In oratione exhortatoria ad Gentes.

1. Reg. 8.

 est,

Apocal. 21. Matth. 13. est, vtpote quæ *Ciuitas DEI & Regnũ cælorũ* appellatur. Toto igitur cælo errant, qui negăt Christum, qui optima quæque Ecclesiæ suæ contulit, præfecisse ei vnum Principem eiusdẽ conditionis & naturæ, cuius Ecclesia ipsa est, à quo & in hac vita tranquillè regi, & in futurã recta deduci queat, gratuito Christi dono habitante in cæteris quidem, sed maximè in eo, qui visibilem ipsius speciem, æternamque Monarchiam in terris repræsentat. Ac ne quis dicat, hanc de qua loquimur Monarchiam soli Deo propter simplicissimam eius naturam conuenire, in alijs verò creaturis eundem gubernationis modum non seruari: age, ostendamus in ipsis creaturis eandem Monarchiæ rationem diuinitus ita esse constitutam, vt inde etiam aliqua gubernandæ Ecclesiæ forma peti non immeritò posset.

Quòd in cælis Principatus quidam & Monarchia sit, quódque Pastores Ecclesiæ cælorum sint similes. CAPVT IIII.

Genes. 1. CÆlestia corpora plura esse, & oculi demõstrant, & diuinæ literæ tradũt: cùm in principio cæli sint creati, secundo autem die firmamentum, & quarto luminaria sint facta

Deut. 10. 2. Cor. 12. in firmamento cæli. Et alibi Moses ait: *Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli.* Atque etiam D. Paulus *raptum se fuisse dixit vsque ad tertium cælum.* Vt igitur ab eo corpore cælesti, quod primũ omnium mouetur, incipiã: nónne omnes Planetarũ orbes ab vno mobili primo tã perspicuè reguntur, vt etiamsi aliàs ab Occidente versus Orientem proprio motu suo ferantur, interim tamẽ ad primi mobilis impetũ, velint, nolint, ab Oriente in Occidentem rapiantur, primique mobilis velut Principis sui viam & reuolutionẽ tanquã honoris causa comitentur & obeant? Præter Philosophos Græcos retulit hoc Plinius in historia naturali.

Plinius lib. 2. cap. 8. *Certũ est* (inquit) *omniũ errantium siderum meatus, interq; ea Solis & Lunæ, contrarium mundo agere cursum, id est Leuũ, semper illo in dexteram præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensa celeritatis attollantur ab eo, rapianturq; in occasum, aduerso tamẽ ire motu per suos quaque passus.* Vt autẽ inter cælos primum mobile, sic inter Ecclesiæ Pastores primus Pastor principatũ obtinet. Sunt enim Ecclesiæ Pastores instar cælorum; id quod Apostolus Paulus mani-

Rom. 10. Esai. 52. festè docet in his verbis: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona! Sed non omnes obediunt Euangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum*

Psal. 18. *Christi. Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Ecce quod Propheta Dauid de cælis dixerat in libro Psalmorũ, id Apostolus ad prædicatores Euangelij ita accommodat, vt hos illorum similes existere intelligamus. Est igitur inter eos qui prædicant Euangelium, vnus quispiam Princeps, quemadmodum inter cælos vnum est quod cæteris dominatur. Nam si Pastores Ecclesiæ cælorum similes sunt, par est vt in eo sint simillimi, quod in cælis ipsis maximè suspicimus & admiramur. Id autem est non modò ipsorum magnitudo, qua vniuersitatem rerum comple-

Genes. 2. Iob 38. ctuntur, sed præterea ordo inter ipsos, & pulchritudo. Vnde & Moses nominat *exercitum cælorum*, & Dominus apud Iob ait, *Nunquid nosti ordinem cæli?* Cùm igitur Ecclesia Christi, ob quam hic mundus est factus, toto mundo sit præstantior: absurdum est, eum primatum in Ecclesia non esse, quem singulæ mundi partes in suo quæque genere consecutæ sunt.

Quòd inter luminaria quæ in cælis sunt, quidam primatus existit, quódque Pastores Ecclesiæ instar luminarium sint. CAPVT V.

Genes. 1. FEcit Deus luminaria in cęlo, nõ vtique omnia eiusdẽ potestatis, sed *luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti, & stellas.* Maius verò illud luminare Sol

In Hexaem. orat. 6. dicitur, quẽ Basilius Magnus *quasi quendam oculum, qui hãc rerũ machinam illustrat,* meri-

Plinius natural. histor. lib. 2. ca. 6. tò appellauit. *Medius siderũ Sol* (inquit Latinus ille Philosophus) *fertur amplissima magnitudine & potestate. Nec temporum modò terrarumq;, sed siderum etiam ipsorum cæliq; rector. Hic re-*

Psal. 18. *liqua sidera occultat. Hic suũ lumen cæteris quoq; sideribus fænerat.* Hũc Dauid velut *sponsum de thalamo suo progredi, ac velut gigantẽ ad iter suum conficiendum exultare dicit: & à cuius calore qui*

Malach. 4. Ioan. 8. *se abscondat, esse neminem.* Iam verò cùm Christus per naturã sit *Sol iustitiæ & lux mundi*, ta-

Matth. 5. 1. Cor. 15. men per gratiam dignatus est Apostolis dicere: *Vos estis lux mundi.* Et Apostolus qui dixerat, *aliam esse claritatem Solis, aliam Lunæ, aliamq; stellarũ, stellamq; à stella differre in claritate:* alibi

Philip. 2. docuit, *Fideles in medio nationis prauæ & peruersæ lucère, sicut luminaria in mũdo.* Fideles igitur omnes, cũ ad infideles aspicimus, luminaria quędã sunt. Quãdo autẽ ipsos fideles inter

Matth. 5. Daniel. 12. se cõferimus, tũc Pastores & Doctores *lucernæ sunt in candelabro posita, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Qui enim docti fuerint, fulgebũt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiã erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Quę cùm ita sint, quemadmodũ inter omnia mundi luminaria vnum est cæteris maius, quod velut fons luminis totius cõstituitur: sic inter omnes Doctores & Pastores oportet vnũ excellere, qui cęteris, eũm opus est, præluceat, ipsósque Doctores pro humana fragilitate interdũ cæcutientes ad scopum veritatis dirigat.

Et quia

Et quia Christus est verus ille Sol, qui corpore absens, spiritu autē præsens *nobiscum futurus est vsque ad consummationem seculi*; decuit vt nobis, qui tā ex corpore quàm ex spiritu constamus, spiritū suum per alterius visibilis hominis corpus reuelaret, vt ita *omnis iustitia impleretur*, dū neq; aliū haberemus primū Doctorē præter Christum, neq; nos, qui thesaurū cœlestē *in vasis fictilibus*, hoc est, in corporibus nostris circūferimus, à solo spiritu, quē videre, audiréue (ordinaria saltē via) nō possumus, doceremur: sed à spiritu quidem Christi per os alterius prolato, ab ignorātia omni purgaremur, & salutari doctrina institueremur. Vt autē vnus est Sol in mūdo, vnusq́ orbis, in quo admirabilis illa fax circūfertur, vt *vnus est Christus magister* verax: sic & vnum oportuit illū esse, per quē præcipuè velut per vehiculum Christi vox & oraculū ad nos perduceretur. Vnū aūt cum dico, cæteros Doctores nō excludo, sed eos huic vni subijcio velut stellas minores maiori luminari. Sūt enim tritę quędā vię, quibus alij Pastores atque etiā summus Pontifex erudiuntur, vt alios iterū erudiāt. Cæterùm quando res ad eum statum peruenit, vt incertū videatur, quid statuendū sit: tūc ad oraculū illud vnum confugimus, per quod Sol verus nobis respōdere dignatur. Hæc aūt à me ficta nō esse perspiciet, qui meminerit Christū iam breui corporaliter discessurū, vni *Petro plus alijs diligenti*, hoc est, ab alijs omnibus per Christū separato, & in altiorē gradū euecto, dixisse: *Pasce agnos, & oues meas*: quasi diceret, ego per te plusquàm per vllū aliū pascā oues meas. Ita impletur in Ecclesia quod figuratur inter sidera, vt sit vnū luminare maius quod præsit diei.

Math. 28.
Math. 3.
2. Cor. 4.
Math. 23.
Ioan. 18.

In elementis principatum quendam esse, ex quo etiam principatus Ecclesiæ adumbratur.

CAPVT VI.

QVis inter elemēta ignē, vt summum, ita & primum tenere locū ignorat? Quis aërem in secundis, aquā in tertijs, terram verò in infimis subsistere non fatetur? Neque verò ignis & aër primas ex æquo tenēt, sed quod inter elemēta est primū, idem etiam est vnum, vt vndique nobis ostenderetur, vbicunque est ordo, illic & aliquid esse primū, & idipsum ex instituto Dei semper esse vnū. Est aūt ordo in Ecclesia militante ex Protestantiū ipsorū confessione. Est igitur & primū aliquid, & id vnicū in Ecclesia militāte. Quid tandē? Vtiq; aliquid igneum. Ignis quippe propriū est, ima deserere, ac semper in sublime ferri. Deus autē cū & *ignis consumens, & charitas* appelletur, *diffundendo charitatē per corda nostra*, in igneā qualitatē cōuertit tum cæteros, tum illos maximè, quos iussit pascere gregē suum. Quo enim quemque plus alijs pascere voluit, eò plus illi charitatis, qua id implere posset, donauit. Itaque nō prius Petro agnos & oues suas pascendas cōmisit, quàm ab eo quæsisset, an se *plus alijs diligeret*. Dicendo autē, *Diligis me plus his?* apertè significauit, ideo se maiorē in illo quàm in alijs Apostolis deposcere charitatē, quia maiorē pascendi potestatē illi vni, quàm alijs daturus erat. Ac sanè cōstat, Spiritū sanctū in figura ignis ita descēdisse & in Apostolos, & in alios qui credebāt, vt tamē omnes nō ex æquo gratiæ diuinæ compotes fierent. Omnes quidem loquebantur, sed *prout Spiritus sanctus dabat illis eloqui*. *Spiritus autem diuidens singulis prout vult*, omnibus vnū prætulit Petrum, *qui stans cum vndecim leuauit vocem suam*, & rationē huius miraculi ex Prophetis primus reddidit. Itaque tum illi omnes qui replebantur Spiritu sancto, in superiore quodā gradu præ alijs erant, qui eundem Spiritū non acceperāt; tum ex ijs qui Spiritum acceperāt; duodecim Apostoli alijs fidelibus prælati sunt, & inter duodecim vnus Petrus absque omni controuersia primus est designatus, qui & primus fidē docuit, Baptismique Sacramentū promulgauit, & fratres antea incredulos ad pœnitentiā conuertit. Quæ omnia licet postea multo copiosiùs explicanda sint, hic tamen attingenda erant, vt aliquam similitudinem esse ostenderem inter elementū ignis, quod primo loco præsidet, atque Spiritus sancti dona per linguas igneas figurata, quæ totam Ecclesiam sic exornant, vt vni tamen primatum tribuant.

Deutero. 4.
1. Ioan. 4.
Rom. 5.
Ioan. 21.
1 Cor. 12.
Actor. 2.
Ioel 2.
Act. 2. & 10.

Et quoniā semel cœpimus de elemētis loqui, operæpretiū est animaduertere, quòd cùm aëris etiā vnicum sit corpus, id tamē inordinatū non est, sed in tres regiones, supremam, mediā, & infimā ordinatissimè diuiditur: ita vt cùm totus aër inter ignem & aquā interpositus, cum igne calorē, cū aqua humiditatem cōmunem ex natura sua habeat, tamē suprema eius pars ob ignis vicinitatē minus humida & magis calida, quā aliàs futura esset, efficiatur; infima verò magis etiā humida & magis calida, quàm natura ipsius postulabat, propter Solis reflexionē, & vapores ex terra ascendentes fiat; cū interim pars media propter calores extrinsecus nimium intentos, frigidissima perseueret. Tantū ergo charitatis symbolū in ipsis elemētis elucet, vt de sua natura nonnihil cedant, ne cū vicinis suis vlla ex parte dissentiant.

Vnitas & ordo aëris.

Iam verò cùm aquas in vnū locum congregari oportebat, vt terram hominibus & bestijs vacuā relinquerent: sic in varias terræ partes ob agrorū irrigationem, aliaq; hominum commoda partitæ sunt, vt tamē vnitatē naturalem non amitterent. Vnde Cyprianus ait: *Cùm de fonte vno riui plurimi defluūt, numerositas licet diffusa videatur exundātis copiæ largitate, vnitas tamē seruatur in origine*. Nec tantū omnes riui ab eodē fonte promanantes in origine illa sua

Vnitas aquarum.
De vnitate Ecclesiæ.

vnitatē seruāt, sed præterea omnes qui vspiā in orbe sunt, fluuij seruant generalē quandam
Ecclesi. 1. Apocal. 17. vnitatē in ipso mari, *quò* (vt Salomon ait) *omnia flumina intrat, & ad locum vnde exeunt reuertuntur, vt iterū fluant. Aquæ* verò (inquit Angelus ad Ioannē) *populi sunt, & gentes & linguæ.* Quemadmodum igitur in aquis duplex vnitas apparet; vna particularis, quā singulæ in fonte suo habēt; altera generalis, quam omnes simul in mari habēt: sic etiā in populis Christia-
Ioan. 10. nis duplex vnitas inuenitur: vna particularis, quā singulæ Parœciæ aut Diœceses in suis Pastoribus aut Episcopis habent; altera generalis, quā omnes simul in illo maximo primi Pa-
[illegible] storis ouili adipiscuntur. Postremò terra ipsa quæ infimū in mundo locū tenet, nonne & in se vna est, & lapides, metalla, herbas, frutices, arboresq; omnes ita velut in gremio suo complectitur, vt res alioqui separatas & disiunctas in se cōiungat & vniat? Quid multis? Primatū & vnitatem tota rerū natura proclamat, diuinitusq; cōparatum est, vt infima quæq; corpora ordine à superioribus ita regerentur, vt quod in tota corporum natura summū est, id cęteris omnibus præesset. Cætera verò quæ interponūtur, ineffabili quadā ratione sic inter se colli-
Naturalis histor. li. 2. c. 5. gata sunt, vt Plinius grauissime dixerit: *mutuo cōplexu diuersitate effici nexū, & leuia pōderibus inhiberi, quo minus euolēt: cōtraq; grauia, ne ruāt, suspēdi, leuibus in sublime tendētibus. Sic pari in diuersa nisu, vi sua quæq; cōsistere, irrequieto mūdi ipsius cōstricta circuitu: quo semper in se currente, imā atque mediā in toto terrā, eandemq; vniuersi cardine stare pendentē, librantē per quæ pēdeat, ita solā immobilē circa eā volubili vniuersitate, eandemq; ex omnibus necti, eidemq; omnia inniti.* Quòd si & cælestium corporum, & siderum, & elementorum hæc ratio est, vt in omnibus monarchia quædā eluceat: profectò cū homines ex materia cum aliarū rerū corporibus cōmuni consistant, eūque in vniuersa hominū multitudine fideliū lōgè maxima ratio habeatur: quis credat, illos ita esse in vnam Ecclesiam aggregatos à Christo melioris vitæ authore, vt neminē inter seipsos primū, neminē mediū, aut postremū agnoscere debeāt? Quis (nisi præ inuidia in verā Dei Ecclesiam excæcatus) hominem, qui velut paruus mundus, imò totius inferioris creaturæ Dominus maximè per fidē in Christū est constitutus, ita non in ordinem, sed infra omnem ordinem ad *ἀταξίαν* & perturbationem miserrimā redigat, vt inordinatiùs agat, quàm ignis, quàm aër, quam aqua, aut etiam terra? Si enim elementa præter vnius Dei principatum, etiam ex seipsis vnum cæteris dignius agnoscunt, si & sidera, & cęli hoc idem faciunt: quæ cæcitas hæc est, vt solis hominibus Christianis fas non sit, alium Pastorem primum sub Christo præsidentem agnoscere?

In singulis plantis atque arboribus primū aliquid & id vnicum esse, per quod primatus Ecclesiæ à D. Cypriano velut per similitudinem quandam declaratur.

Capvt vii.

Cyprian. de vnitate Ecclesiæ. Diuus Cyprianus de vnitate Ecclesiæ nominatim agēs, eā Soli & arbori comparat in his verbis: *Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quo modo Solis multi sunt radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed arbor vna tenaci radice fundata. Auelle radium Solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit.* In primis ponderandum est, quòd Cyprianus non de vna quapiā particulari Ecclesia iam loquitur, sed de illa, *quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* Tota igitur per orbē Ecclesia vna est. Quo tandem modo? Per fidem
Cyprian. de vnitate Ecclesiæ. (inquies) & charitatē. Quis negat? Verum Cyprianus de illo vnitatis modo iam non agit, vt neque de illo, secundùm quē spiritaliter in Christo vnum omnes sumus. *Episcopatus* (inquit) *vnus est, cuius à singulis in solidū pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* De tali ergo vnitate Ecclesiæ agitur, quę fit per Episcopos, qui licet singuli totum Episcopatus officiū pro parte sua in solidū obeant; sic tamen ab vno Pōtifice primo pendent, vt multi radij Solis ab vno corpore Solis, ac multi rami arboris ab vna eiusdem arboris radice. Nam & singuli radij Solis lumen Solis, quod vtique non nisi vnum est, communicāt: & singuli rami arboris illam arboris vegetantem vim, quæ & ipsa vna est, participant. Sed vt radij Solis à Sole, & rami arboris ab eius radice vim illam trahunt: sic & Episcoporum diffusa & fœcunda multitudo per vnam radicē, qui est summus Pōtifex, Episcopalis officij sui partem in solidum tenent. Atque vt ramus non minus viuit, quàm arbor cuius est ramus, eadémq; vita viuit, quę in arbore ipsa inest: sic & Episcopi omnes per totum mundum non minus sunt Episcopi, quàm summus Pontifex; nec aliā Episcopatus naturā, sed eandem prorsus cum illo tenent. Cæterùm vt alia est potestas radicis, alia ramorū, vtque radix alit ramos, non autem rami radicē: sic Dominus noster Iesus Christus non per alios Episcopos primū Pontificem vel vegetat, vel confirmat, sed per communionē cum primo Pōtifice alios omnes gregi suo præficit, & in fide stabiles reddit. Quod autē hoc tempore instituí tractare, nihil aliud erat, quàm vt demonstrarē, per hanc similitudinē, quę ab arbore sumitur, in Ecclesia quoque primatū quendam declarari. Nā vt arbor ab vna radice in plures ramos extēditur: sic Ecclesia ab vno Pastore primo in plures Coëpiscopos diffunditur. Ac

dum

dum Christus in terra vixit, ipse vnus & solùs radix ista fuit, ipse plures Apostolos, qui etiam Episcopi erant, instituit, ijque omnes ab illo velut ab æterna radice pendebant. Postquàm verò Christus in cælum ascendit, ipse quidem retinuit & veritaté radicis, & vegetandi vim, sed ministerium visibile huius rei Petro cómisit. Petrus verò cathedram suam posuit in vrbe Roma. Ex quo factum est, vt Romana Ecclesia fieret *radix & matrix*, quemadmodum à Cypriano sæpius appellatur. Atque etiam idem Cyprianus ob eandem causam appellat Romanam Ecclesiam, *Petri cathedram & Ecclesiá principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est.* vt planè aut cæcus, aut diabolica pertinacia præditus sit, qui negat Cyprianú sensisse, quòd Romanus Pontifex fuerit primus Pastor, & radix præ alijs omnibus Episcopis. Cypriani ergo mentem ex hac occasione declarauimus: cum alioqui non id præcipuè ageremus, sed tantùm in omni re naturali aliquid primum, & id vnicum cuperemus demonstrare. Cumque Ecclesiasticum ius & ordo nunquá violet naturæ ius, sed semper id exprimat & confirmet: par est etiam, vt quemadmodum in omnibus plantis vna est radix, ita & in omnibus qui in terris agunt Episcopis, vnus putetur in terris etiam primus, instarque radicis esse. [Matth. 10.] [Lib. 2 epi. 10] [Lib. 1 epi. 3]

In animantibus singulis certum esse membrum, cui ex vi naturæ cætera pareant; & Ecclesiam corpori animalis ab Apostolo comparari.

CAPVT VIII.

Singula seorsum animalia si spectamus, certum est, in ijs vnú aliquod esse, quod cætera omnia regat, & id ipsi corpori per omnia aptú esse & cósentaneum, vtpote quod & crescit & minuitur vna cú corpore, eique secundùm motú & sensum perpetuò adest, atq; ad id siue cor, seu caput existat, alia membra naturæ ipsius vi potissimú respiciút. Vnde Aristoteles in animali tum herile, tum ciuile regiumque imperiú animaduertit Herile, dú animal suo corpori; ciuile verò, dú mens appetitui præest. Iam verò Apostolus ait: *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli aút alter alterius mébra.* Quæ verba licet ad vniuersam Ecclesiá, quæ aut ab orbe cóndito fuit, aut vnquá posthac erit, referri possint, eaq; ratione Christú solum vniuersalis Ecclesiæ caput in æternú agnoscant: tamen ita de vniuersali Ecclesia vniuersaliter intelligútur, vt interim ad singulas Ecclesiæ partes pro ea conditione quæ cuique parti ad tempus propria est, simul etiam accómodari debeát. Quatenus enim corpus Ecclesiæ, quod morti adhuc in hoc múdo subiectú est, propriam quádam conditionem, & ab Ecclesia, quæ in cælis degit, separatam habet; eatenus hoc mortale corpus Ecclesiæ & mébra mortalia & inter illa vnum velut præcipuú habet, siue id cor, seu caput appellatur, ad quod ante omnia respiciat, à quo externus gubernetur. Cùm igitur Ecclesia corpori animalis, quod ex pluribus membris constat, ab Apostolo cóparetur, cúmque in corpore Ecclesiæ visibili & mortali necesse sit id membrú quod cæteris secundùm huius vitæ conditioné excellit, visibile quoque esse & mortale, ne alioqui res móstri similis euadat, si corpori mortali nullú aliud vicariú & mortale caput apponatur: profectò ex ista ratione efficitur, vt quemadmodú in vno corpore mortali nó nisi vnum caput est: ita & in tota militante Ecclesia non nisi vnú sit militás caput, quod militantem Ecclesiam externo & visibili modo regat. Quá-quam enim Christus totum corpus Ecclesiæ spiritu suo vegetat, tamé quia nos nó solùm ex spiritu, sed etiá ex corpore constamus, *nec iam secundùm carnem Christum nouimus*: ab alio, quem Christus inuisibiliter pascat, nos pasci debemus, qui secundùm carné à nobis cognoscatur, & is erit militantis Ecclesiæ sub Christo Princeps, & summus Pastor. [Aristoteles lib. 1. politic. cap. 3.] [Rom. 12.] [2. Cor. 5.]

In animalibus ijs quæ gregatim pascuntur, ac multò magis in Ecclesia, quæ grex Domini est, certum esse Ducem & Principem: & quid Caluini circa eam rem cauillationi respondendum sit.

CAPVT IX.

Qvantopere author naturę Deus res omnes creatas incitauerit & cómouerit, nó modò vt ipsius Monarchiæ obediant, verùm etiá vt propriá in suo genere Monarchiá exerceát: tum ex alijs quæ iam commemoraui, tú præcipuè ex eo perspicitur, quod núc dicam. Cum enim ex animalibus quędam seorsum ac sola degát, alia verò gregatim pascatur: in his quæ pascuntur gregarim, animaduertas ferè vnú quendam ducé ac Principé, non quidem electione, sed instinctu naturali constitutum, ad cuius vel motum, vel quietem cætera vel moueantur, vel quiescát. Hoc in gruibus, plurimisque auiú generibus, in ceruis, in ouibus, multoq; magis in apibus cernitur. Vnde & Virgilius *ducé gregis arieté* vocat, & *Rex vnus est apibus* (inquit Cyprianus) *& dux vnus in gregibus, & in armétis.* Astipulatur etiá Cypriano Hieronymus, dicés: *Muta animalia & ferarú greges, duces sequútur suos: in apibus Principes sunt. Grues vná sequútur ordine literato.* Cú igitur homo sit animal sociale, nec vlla prę-clarior societas in hoc múdo sit, quá illa Ecclesiastica, quá per fidé in vnú Deú & Christum Filiú eius inter nos cótrahimus: nónne par est, vt tota Ecclesię societas vnú ad tempus ducé sui generis conditionisque habeat, ad cuius vocem vel moueatur ad agendum, vel quiescat ab opere? Certú quippe est, quòd Ecclesia etiam grex quidam sit, dicente Domino apud [De Idolorú vanitate.] [Tom. 1. epist. 4.]

Ezechielem

Ezech. 34. Ezechielem Prophetá: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Dominus* Ioan. 10. *Deus vester, dicit Dominus Deus.* Et Christus in Euágelio ait: *Fiet grex vnus, & vnus Pastor.* De quibus verbis plura dicá, cú ad Euangelij tépus ordine peruenero. Nunc auté si Ecclesia Christi grex Dñi est, núquid solus Dñi grex illo Duce ac Principe visibili carebit, qué bruti Natural. hist. lib. 11. cap. 5. greges nó sine hominú admiratione cósecuti sunt? Plinius enim ita scribit: *Inter omnia insecta principatus apibus, & iure præcipua admiratio: Rempublicá habent, consilia priuatim, ac duces gregatim.* Quod ergo gregibus apú Deus concessit, id gregi suo Christus negasse putabitur?

Caluini responsio ad prædicta. Eiusdem responsionis cófutatio. Nec vllius mométi est illa Caluini respósio qua dicit, *nó ex toto orbe cófluere apes, aut etiam grues, vt regem vnum eligant, sed singulos reges suis aluearibus aut cateruis contentos esse:* ideóque nihil aliud inde euinci, quàm singulis Ecclesijs debere suos Episcopos attribui: hæc, inquá, Caluini respósio nullius mométi est: propterea quòd nó modò quælibet particularis Ecclesia per se vna est, verùm etiá tota militans Ecclesia est etiam vna; quod in apibus & gruibus secùs se habet. Illorum enim cateruas Christus nó ita collegit in vnú aliquod corpus, sicuti vniuersam Ecclesiá, quæ in terris agit, vnam & dici, & esse voluit. *Iesus enim mortuus est, vt fi-* Ioan. 11. Cyprianus lib. 1. epist. 8. *lios Dei, qui erát dispersi, cógregaret in vnú. Deus vnus est* (inquit Cyprianus) *& Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna super Petrú Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotiú nouú fieri præter vnú altare, & vnú sacerdotiú nó potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Audis, Caluine, quid dicat? *Collegisne tu cum cathedra vna super Petrum Domini voce fundata?* At spargis potius, tot vnas Ecclesias in mundo constituens, quot sunt apum aut gruú vni greges. Tibi satis est, vt quælibet particularis Ecclesia sit in se vna. Verùm nos contendimus Leo in Epist. ad Anatoliú Constantinop. totam Ecclesiam militantem non nisi vnum esse gregem, & ideo Pastorem quoque & ducem spiritalem in summo gradu non nisi vnum habere. *Vt per totum mundum* (inquit Leo) *vna nobiscum sit vnius castæ communionis integritas.* Vt igitur in vno apum aut gruum grege vnus tantùm est rex, ita & in tota militante Ecclesia (quæ magis vna est, quam vllus grex apum aut gruum) vnus visibilis Præpositus esse debet, quem cæteri velut Regem ac ducem suum ordine literato instar gruum sequantur. Eodem vitio laborat & altera, quæ mox adiúgitur, Caluini responsio. Nam cùm Catholici Doctores Monarchiam plurium dominationi præstare dicerent, idque ex Homero confirmarent qui dixit, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, Altera Caluini confutatio. non est laudabilis multorum Principatus: Caluinus respondet, *Homerum nihil aliud voluisse, quàm regnum duos non capere.* Imò (inquam) plus dixit. Nam & multorum dominationé reprehendit, & ex contrario illú Reipub. statú laudauit, in quo plures æquali potestate nó præsunt. Ergo & regnú supra cæteros gubernandi modos extulit, & præ illo plurium dominatio- Salomon in Canticis Canticorum. Isaias ca. 60. 61. 62. Matt. 13. né præclará esse negauit. Cùm auté pulchritudo Ecclesiæ Christi apud Salomonem & Isaiá valdè prædicetur: necesse est, vt præclarissimá quamque gubernationé in Ecclesia constitutá existimemus. Verú sit ita, vt Caluinus ait, non capiat duos regnú. An oblitus est, Ecclesiam regnum esse, ac *regnum cælorum* à Christo vocari? Verùm de eo postea. Interim animaduertere oportet, non modò singulis animalium generibus, quæ saltem in societate viuunt, sin- Plinius li. 10. cap. 3. Epiphan. hæresi 74. gulos duces præesse; verú etiam toti auiú generi aquilá; toti verò animaliú terrestrium leonem dominari. Vnde & Plinius *ex his auibus quas nouimus, aquilæ maximú honorem esse dicit, maximámque vim*: & Epiphanius *leonú genus super alia animalia maximè regale esse attestatur.*

Hominem omnibus animantium & piscium generibus ex Dei voluntate dominari.

CAPVT X.

NE illę innumerabiles pisciú, auium, cæterorumque animaliú species, quas author naturæ cóndidit, hac salté ex parte viderétur inordinatæ, quod ijs omnibus nullus dux v- Gen. 1. nus preponeretur: *Deus hominé ad imaginem & similitudiné suá fecit, vt præesset piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestijs, vniuersæq; terræ, omniq; reptili quod mouetur in terra.* Quæ igitur in genera pęnè infinita sigillatim distinguebantur, quæq; locis lógissimè disiúcta erát, cú alia in cælo, alia in terra, & alia in mari degerét; hæc omnia in vnú Deus collegit, quando ea iterú vniuersa vni homini, hoc est, præcipuo & primo *omniú animantiú* generi subiecit: vt ita nó modò singula animaliú corpora in seipsis, nec tátú singuli greges aut genera singula, verú etiá tota vniuersitas animaliú haberet præter Deum & sub Deo certú Ducé & Principé cui parêret. Quò minus dubitare licet, quin præter caput, quod in hominú singulorum corpore eminet, ac præter Duces Præpositosq; Ecclesiasticos, qui in singulis Ecclesijs cernútur; sit etiá vnus dux primus omniú quæ in múdo sunt Ecclesiarú, cui cæteræ omnes Ecclesiæ debeát obedire. Quemadmodú enim cæteræ omnes creaturæ Monarchiá vnius Dei Monarchia Dei per medios quosdá Principes agnoscitur. agnoscút nó absque vlla re interiecta, sed primú per interpositá suorú in vnoquoque genere Ducú, deinde per interpositá hominis cómuné præfecturá: sic etiá Christiani homines vnius Christi Monarchiá in Ecclesia ipsius agnoscút, nó absq; vlla re alia interiecta, sed primú per interpositos in singulis quibusque Ecclesijs singulos Pastores, ac deinde per vnú Pastoré visibilé omnibus cómuniter interpositú, qui loco visibilis presentię Christi omnibus præest.

Homines

Homines ita conditos fuisse, vt omnes qui simul in terra viuerent, vni subesse debuerint, atque inde gubernationis Ecclesiasticæ exemplum petendum esse.

CAPVT XI.

GReges animalium suis singuli ducibus: Duces verò ipsi, omniaq. omnino animalia per Dei legẽ vni homini subijciuntur. Iam verò ne cùm plures sint homines, illi saltem putentur non itetũ alij duci, verùm absque vlla re interposita vni Deo, atq. vni Christo subesse: restat, vt & ipsos homines numerosâ propagatione diffusos vinculo quodã naturali cohærere declarẽ, vt tã in terra, quàm in cælo nulla reperiatur multitudo, quæ nõ reuocetur ad certã suæ naturæ congruentẽ vnitatẽ & primatũ. *Deus* (inquit Apostolus) *ex vno fecit omne genus hominũ.* Primùm ergo (vt etiã D. Chrysostomus admonet) *Deus caput vnũ omnibus dedit ipsum Adã. Cur enim è terra (quemadmodũ ille) perfecti nõ sumus? nẽpe vt partus, vt nutricatio, vt successio generãdi nos inuicẽ ligarẽt. Hãc ob causam nec mulierẽ ex terra fecit. Itaque velut à capite quodam vno totũ humani generis corpus dependet. Et quia iam à principio parentes duo fuisse videri possunt, vide quî conglutinet, qui in vnum lege connubij coniungat. Et eum ex quo facta est, maritũ mulieri tradit. Deinde hunc imperare, illam subesse iussit: esse enim inter æquales æmulationem nouit: itaque noluit esse Democratiam, sed Regnum: & quod videre in exercitu licet, id in omni bene custodita domo deprehendas. Regis locum obtinet maritus, vxor Primatis & Ducis: imperium proximum liberi tenent, infimum familiares: nam & hi in subiectos similiter imperium tenent. Et vnus quispiam cæteris omnibus præfectus, heri vicem tenet, sed vt seruus. Atque aliud est rursus imperium inter ipsos, vxorũ & liberorũ dico: in ipsis denique liberis aliud, prout cuiusque ætas aut natura tulit: nam ne in pueris quidẽ æquale imperium femina tenet. Assiduus igitur, & cõtinentibus vndique vinculis, ad concordiam nos Deus disciplinamq. coëgit.* (Et pòst) *Denique quòd ex viro sit mulier, & liberi item ex vtroque, hinc multi nascũtur affectionis modi: hũc, quia pater est, amamus; illum, quia auus; hanc, quòd sit mater; illam, quòd nutrix; hunc, quòd filius; illũ, quòd nepos, & illum item, quòd pronepos; hãc, quia filia; illã quia neptis: hunc, quia frater; illum quia ex fratre nepos: hanc quia soror, illã ex sorore neptem. Et quid recensere vniuersam cognationis seriem attineret? Aliam coniunctionis formam cõmentus est insuper: cognatorũ connubio interdicto, ad alienos nos eduxit, illos vicissim ad nos pellexit, & quos naturali necessitudine copulari nõ licet, hos nuptijs conglutinauit, integras sæpè familias vnius nymphæ gratia conciliando, genus generi totum permiscet.* Ac ne tantùm in rebus politicis, non item in Ecclesiasticis hanc Primatus & vnitatis legem institutam dicas, audi etiam quid porrò Chrysostomus dicat. *Obedite* (inquit Apostolus) *illis, qui vobis præpositi sunt.* *Malum quidem est, vbi nullus est Principatus, & multarum cladium hæc res existit occasio, & cõfusionis est turbationumq. principium. Sicut enim si ex Choro ipsum Coryphæum auferas, nequaquam modulatus chorus vel ordinatus existit: & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo acies illa numero vel ordine procedit: & nauis, si gubernatore priuetur, pessum eat necesse est: sic & gregi si Pastorem abstuleris, cunctus dispergetur & peribit.*

Acto.17. In 1. Cor. Hom.34.

Caput vnum humani generis.

Noluit Democratiã, sed Monarchiã. Sic Papa Christi vicẽ tenet, sed vt seruus.

Chrysostom. in Hebr. 13. Homil. 34.

Ne autem morbo huic medicinã esse factam putes, si plures simul in alijs atque alijs Ecclesijs constituantur Pastores: subijcit ibidem Chrysostomus: *Malum igitur est, vbi nullus est Principatus.* Nisi ergo ipsi Pastores (cùm præsertim & plurimi sint, & linguis, regionibusque disiungãtur) sub certo Principatu alterius visibilis Pastoris degãt: ei rationi, qua D. Chrysostomus vtitur, nullo modo satisfactum est. Nam si tot millia Pastorũ, quot in Ecclesia sunt, Pastore summo, cui obediãt, priuẽtur: nónne cùm ipsi Pastores in varias hæreses discedunt, necesse erit greges illis subiectos multò etiam magis diuelli, & dissipari? *Malum est igitur, vbi nullus est inter ipsos etiam Pastores Principatus.* Sicut autẽ cùm de vna sola naui agitur, eam, si gubernatore careat, rectè cum D. Chrysostomo perituram dicimus: eodẽ modo, si classis nauium instruatur, ipsam classem dicimus multò magis perituram, si & illa certum ducem non habeat, cuius auctoritate in hanc illamue partẽ feratur, & cuius arbitrio vel pugnam ineat, vel declinet. Singulæ autem Fidelium Ecclesiæ cum naui vna, verùm ipsa Catholica Ecclesia meritò cum classe nauium comparatur. Quemadmodum igitur qui nec vnam nauim absq; gubernatore incolumem fore dicit, multò magis intelligit, classem integram absque duce aut principe vno, cui pareat, saluam esse non posse: eodem prorsus modo qui nec singulas Ecclesias absq. Pastoris alicuius Præsidentia in recta fide atque vnitate contineri posse dicit, multò magis intelligit, totam Fidelium multitudinẽ, quæ per vniuersum orbẽ diffunditur, ab hæresibus & schismate immunem permanere non posse, præterquam si Pastorem vnum habeat, qui totius corporis Pastorumque omnium curam gerat.

Inter Pastores ipsos debet esse Principatus.

Hæc sæpius repetenda iudicaui, propterea quòd non ignoro, Aduersarios nostros illa, quæ de Pastorum Principatu vel in Scripturis sanctis, vel in Patrum libris leguntur, ad particularem quamque Ecclesiã sic referre, vt nolint vniuerso Ecclesiæ corpori illis modis consuli, quibus consultum est singulis quibusque membris. Quasi verò Deus maiorem rationem totius Ecclesiæ non habeat, quàm singularum eius partium. Quantò præclarius sensit D. Augustinus,

Augustin. de vera religione. cap. 15. D. Augustinus, cùm diceret, *Deus non solùm singulis hominibus quasi priuatim, sed vniuerso generi humano quasi publicè consulit.* Deus ergo in gratiam totius generis humani Principatum quendam naturalem ab initio instituit, & sic instituit, vt inde gubernandæ Ecclesiæ suæ exemplum peti vellet. Nam vt vnus erat omnium hominum pater, qui dictus est à Sapiente (Sapient. 10.) pater non paucorum hominũ, sed pater orbis terrarum: sic vnus est omnium fidelium Pastor Christus Iesus. (Rom. 5. 1. Cor. 15.) *Adam enim erat forma futuri. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de cælo cælestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes.* Iam verò quemadmodũ moriente Adamo nõ perijt de terra gubernatio paterna aut Principatus ille naturalis, verùm ad liberos Adæ, qui successerunt in ius paternum, pertransijt: idemque fuit primùm Seth, deinde Noë & Abrahã cæteris mortalibus, quod Adã ipse futurus erat, si perpetuò vixisset: ad eandem rationẽ cùm placuisset Christo, vt postquã visibiliter in hoc mũdo præfuisset, ex hoc mũdo transiret ad Patrẽ, non perijt de genere humano visibilis præfectura vnius Pastoris. Verùm licet Christus maneat Ecclesiæ suæ caput in æternũ, & ob eam rem longè superet veterẽ Adamum; tamen quia visibiliter & manifeste hoc officiũ iam non exercet, loco visibilis præsentiæ suæ, alium substituit, per quẽ Ecclesiam vsque in finem seculi administret. Loco spiritus Christi nõ dico quenquam substitutum, sed tantùm loco visibilis præsentiæ eius. Spiritu enim adhuc nobiscum adest: visibili autem corporis sui ratione abest. (Matth. 28.) Mirabilis sanè est Deus in operibus suis, & sapientia mirabili cuncta disposuit.

Adam vnus omnium parens factus est, tum vt præterita imitaretur, tum vt futura præfiguraret. Præterita imitabatur, dum ea Monarchia quæ in cælo præcesserat, in ipso exprimebatur. Futura verò præfigurabat, dum ea quæ in Ecclesia quandoque futura erant, per ipsius originem & filiorum eius progressum adumbrata sunt. Ita vltimis prima, vltimaque primis, & media vtrisque respondent. (1. Cor. 6.) *An ignoratis* (inquit Apostolus) *quoniam Sancti de mundo hoc iudicabunt? Ideo hunc mundum* (teste Ambrosio) (Ambros. ibidem, Omnes ab vno.) *dixit, vt ostendat & alterum. Hic ergo mundus ad superioris similitudinem factus est. Vnde homo hic positus est, ad imaginem* DEI *factus, vt sicut in superiore mundo ab vno* DEO *sunt omnia, ita & in hoc ab vno homine omnes haberent originem. Hinc est vnde Moses in Deuteronomio: Cùm diuideret* (inquit) *Altissimus Gentem, quemadmodum dispersit filios Adæ, statuit fines gentium secundùm numerum Angelorum Dei. Quid tam apertum, hunc mundum superioris esse imaginem certa ex causa?* (Hic mundus est imago cælestis Curiæ.) *Est enim & Hierusalem inferior, & illa superior, quam matrem nostram vocat idẽ Apostolus.* (Gal. 4.) *Est & inferior Paradisus, in quo homo positus, mandatum, & vt operaretur, & vt custodiret, accepit. Est & ille cælestis, in quo raptus Apostolus audiuit verba arcana.* Hæc Ambrosius. Quæ ego in eum finẽ protuli, vt appareret, tum magnã esse consensionẽ inter iura & cælorũ, & naturæ, & Ecclesiæ, tũ illa omnia iura vnius præfecturã vbiq. constituere. Transeamus iã à naturali hominum Monarchia, cui Ecclesiastica similis esse debet, ad illud Monarchiæ genus, quod ab ipsis hominibus secundũ naturã institutum est, vt ab illa etiam Ecclesiasticæ Monarchiæ quoddam adminiculum petamus.

Monarchiam in gentibus regendis iure ciuili, gentium, & diuino receptam esse: cùm interim non minus Ecclesiastico regimini, quàm ciuili necessaria sit. CAPVT XII.

SEquitur, vt quæramus an hominum gubernatio iure gentiũ & ciuili recepta, nõ perinde etiã præferat Monarchiã cæteris omnibus gubernãdi modis. Optandũ sanè fuerat, vt nemo relicta clementissima illa Patrumfamiliâs gubernatione, quã Deus per naturã ipsam instituit, ad aliam se contulisset. (Genes. 4.) Verùm quoniã post peccati corruptelam, cæcum est genus hominũ, nec vnquam in vllo viuendi genere acquiescit: factum est, primùm vt *Cain à domo sui patris discedens, habitaret in terra profugus, ciuitatemq. à se ædificatam ex filij sui nomine Henochiam appellaret*, vbi videlicet ipse gereret principatũ à se excogitatũ, postquàm paternum iugum à Deo institutũ excussisset. Cuius exemplũ *Nemrod* etiam, post diluuiũ secutus, cœpit esse potens, non in Domino, sed *in terra*, factusque est tã robustus venator, vt quẽadmodum insignia quæque Domini esse apud Hebræos dicebãtur, sic etiam ipse diceretur *venator coram Domino*; (Genes. 10.) vnde Prouerbiũ exiuit, *Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Hic autẽ primus erat Rex in terra. *Principium enim regni eius Babylon.* Quamuis autem hoc regni constituendi principiũ eatenus à malo videatur esse, quatenus aut Cain, aut Nemrod à meliore alterius Principatu defecerunt: tamẽ hoc posito, quòd semel deficere voluerunt, magnum sanè bonũ generi humano ex hoc nouo gubernationis Regiæ modo creatum est. Factũ quippe est, vt qui nolebant ministris Dei obedire, tamen sine omni obedientia nõ viuerent, sed obedirent saltem ei viro in cuius Principatum ipsi cõsensissent. Ita per Dei prouidentiam effectũ est, vt licet inordinata hominum ambitio præclarissimum ordinem diuinitùs institutum violasset, in ordinẽ tamen alium inferiorem illum quidem, sed tamẽ etiam diuinum redigerentur. Nata est ergo in diebus Nemrod terrestris Monarchia. Sed cùm alij quoque viri audaces & bellicosi eam rẽ animaduertissent, volebant & ipsi non amplius alteri subesse, verùm alijs in locis regnare, prout quisq. multitudinis alicuius assensum ad eam

rem

rem conciliare potuit. Itaq; cùm plures iam reges in omnibus pęnè vrbibus existerent, eaq; res humanum genus, quod in vna societate contineri totum debebat, nimium disiungeret, atq; in diuersa studia traheret: immensa Dei misericordia *regnum Assyriorum in diebus Nini Regis excitauit*, quod fines suos propagans, multa alia regna vniret atq; inter se complecteretur. Successit postea huic Assyriorum Monarchiæ primò Persarum, deinde Græcorum, ac deniq; Romanorũ Monarchia, sub cuius initio Christus nasci voluit. Ac quantũ quidẽ bonum Orbi terrarũ ex his Monarchijs prouenerit, tum ex Prophetia Danieli de ijsdẽ reuelata, tum ex ijs, quæ antè ex *Eusebio & Leone Papa* in mediũ protulimus, abũde intelligi potest. Sic enim ait Daniel ad Nabuchodonosor: *Tu Rex Regũ es, & Deus cœli regnũ, & fortitudinẽ, & imperiũ, & gloriã dedit tibi, & omnia, in quibus habitant filij hominũ & bestiæ agri: volucres quoq; cœli dedit in manu tua, et sub ditione tua vniuersa cõstituit. Tu es ergo caput aureũ. Et post te consurget Regnum aliud minus te: & regnũ tertium aliud æreum, quod imperabit vniuersæ terræ. Et regnũ quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic cõminuet & conteret omnia hæc.* Et pòst: *In diebus autẽ regnorum illorum, suscitabit Deus cœli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Secundùm quod vidisti, quòd obscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Deus magnus ostendit Regi, quæ ventura sunt postea, & verum est somnium, & fidelis interpretatio eius.* Luc. 2. Hulus ll. c. 2. Danielis 2.

Hic autem duo præcipuè notanda sunt: vnum, quòd de Regnis potius, quàm de vllis alijs ciuilium gubernationum generibus cura est Deo. De ijs enim rebus Prophetias maximè reuelat, quarum maximã rationẽ habet. Alterum verò, quod insigniter animaduerti velim, illud est: ista Regna quæ Daniel prædicat, minora esse regno Christi: quod tamen *Christi Regnum Ecclesia eius* intelligitur esse. Quæ Christi Ecclesia, vt visibiliter in hoc mundo agit, etiamsi ad cælestia & inuisibilia suspiret: sic non est dubitandum, quin visibilem cælestis quidem, sed tamen Regni formam in hoc mũdo præ se ferat: verùm de hac re postea. Cùm igitur pęnè omnes per orbem nationes regibus quæq; suis parêrent, populus Dei eò tardiùs in regnum terrenum concessit, quò pręclariùs ad regni cælestis modum à spirituali Pastore, quem Deus ei pręfecerat, regebatur. Nunc illud in primis vrgeo, Monarchiam omni generi hominum adeò fuisse nõ solùm vtilem & opportunam, sed præterea necessariam, vt neq; Dei populus in sacris rebus vllo vnquam tempore, nec ferè quidem in profanis vno caruerit Rectore ac Duce, quocunq; is nomine vocabatur. Nam si fortè post obitũ Iosue, Dux qui præcederet in bello, defuerat (nã, qui præcederet in sacrificio atq; in alijs tẽpli cærimonijs, nunquam defuit) mox aut ad oraculũ Dei, aut ad consensum populi properatum est, vt dux vnus constitueretur, sine quo neq; pax in exercitu proprio, neq; victoria de hoste sperari poterat. *Post mortem Iosue consuluerunt filij Israël Dominũ, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananæum, & erit Dux belli? Dixitq; Dominus: Iudas ascendet. Ecce tradidi terrã in manus eius.* Et iterum: *Israëlitæ surgentes venerunt in domum Dei, hoc est, in Silo; consulueruntq; Dominum, atq; dixerunt: Quis erit in exercitu nostro Princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit Dux vester.* Erant quidẽ singulis Tribubus sui Principes & Duces. Cęterùm nisi Dominus nominatim designasset, cui nã potissimùm totius rei summa cõmitteretur, periculũ erat, ne prius inter se de principatu, quàm cum hostibus de victoria dimicarent. Neq; verò quisquã facilè patitur Imperij consortem. Vnde Alexander Magnus Dario, cùm is dimidium regni sui obtulisset, respondisse dicitur: Vnum Regnũ non magis fert duos Reges, quàm vnus mundus duos soles. Itaq; cùm etiã D. Cyprianus vnicũ esse Deum contenderet: *Ad diuinũ*, inquit, *Imperium etiã de terris mutuemur exemplum. Quando vnquã Regni societas aut cũ fide cœpit, aut sine cruore desiit? Sic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus etiã in morte discordia: & Romanos geminos vnum non capit regnũ, quos vnũ vteri cepit hospitium. Pompeius & Cæsar affines fuerunt, nec tamen necessitatis fœdus in æmula potestate tenuerunt. Nec tu de homine mireris, cùm in hoc omnis natura consentiat.* Et Cypriano Hieronymus assentiens, *Imperator*, inquit, *vnus, Iudex vnus Prouinciæ. Roma vt cõdita est, duos fratres simul habere reges non potuit. In Rebeccæ vtero Esau & Iacob bella gesserũt.* Nec aliter existimauit Augustinus: *Nónne quæuis*, inquit, *multitudo eò minus vincitur, quò magis in vnũ coit? Vnde ipsa coitio in vnum, cuneus nominatus est, quasi coüneus.* Iudicum 1. Iud. 20. Tom. 1. Epist. lib. 4. Lib. 2. de ordine.

Quòd si tãta est necessitas vnius Ducis in bello, quod aduersus carnẽ & sanguinẽ geritur, si tot modis vnitati & cõcordiæ ciuili, per vnius præfecturã consulitur: quãtò magis nos, qui non cũ carne & sanguine, sed cũ spiritibus tartareis, & cũ principibus tenebrarum de fide ac spe dimicamus, vnius Ducis præsidentia muniri debemus, vt ne vexillũ diaboli trãsfigurantis se in Angelũ lucis, putemus esse vexillũ Christi. Etenim sponsa Christi à Salomone aciei castrorũ ordinatæ cõparatur, & ideo nõ minus Duce visibili in hac spiritali militia sua indiget, quàm olim populus Iudæorum Duce aliquo in bellis externis indigebat. Semper igitur Cantic. 6.

Dominum rogare debemus, vt certũ ducẽ, cuius vexillũ in conspectu nostro sit, nobis præbeat, dũ in hoc mundo militamus. Ac sanè si quis dixerit, corporalia Israëlitarũ bella, & singulos duces bellorũ, figurã fuisse eorum quæ nũc in Ecclesia Christi fiunt, nõ errabit; cùm
1.Cor.10. Paulus dicat, *omnia in figurã contigisse illis*. Plus dico: Visibiles & terrenæ Monarchiæ tũ cæteræ omnes, tũ potissimũ Romana, licet ob multas causas à Deo sint cõstitutæ, quas antè ex parte cõmemoraui: tamẽ ob nullã potius causam cõstitutæ sunt, quàm vt pacificũ iter Euãgelio Christi præpararẽt. Qua in re, vt Eusebij & Leonis testimonia, quæ antè posui, nũc o-
In Epist. ad Valerianum. mittã, ita elegãtissimè scribit Eucherius Lugdunẽsis Episcopus: *Illa (inquit) externa omnia, id est, nationes & regna, putásne ob aliud in ditionẽ ac ius cessisse Romanum, & ob aliud magnã partẽ generis humani in vnũ transisse populum, nisi vt facilius tanquã medicamentum per corpus vnum, ita per vnã gentem fides infusa penetraret, & vt capiti ingesta velociter se per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes ritibus linguisq; gentes, nec tam longè per*
Rom.15. *nouorũ semper graduum obiecta transisset. Deniq; B. Paulus per hunc eundem populum disseminãs fidem scribit se ab Hierosolymis vsq; ad Illyricum Euangelio Christi cuncta repleuisse. Quando autem istud inter nationes, aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quòd nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christũ resonat, quod ad vitã omnia mundi latera concurrunt, dum fidẽ Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus. Magnum ergo ex hoc diuinæ pietatis argumentum est, quòd sub Cæsare Octauio, cùm vtiq; Romana possessio verticẽ tenuit, tunc se Deus terris dedit. Itaq; vt tua apud te proferã, cùm ab ortu regni huius cẽtesimus & octogesimus quintus ferè supra millesimũ vertatur annus, quicquid vel sub illa dominatione regum vetusta, vel sub illa deinde gemina administratione Consulũ Roman. accessit Imperio, omnia Christi aduentui præparata, & diffundendæ fidei prouisa, potest, si quis est idoneus assertor, ostendere.*

Quòd si Monarchiæ ciuiles tantum vtilitatis Euãgelio propagando attulerunt, idq; quoniam per illas multi populi sunt in vnam gentem redacti & collecti: quantò magis necessarius est nunc aliquis Pastorum Princeps, qui eosdẽ populos in tam diuersis Prouincijs degẽtes in vnitate vnius ouilis & semel constituat, & semper cõseruet? Nam si Monarchia ciuilis, quæ foris cõstituta est, tantum Ecclesiæ profuit, dum viam Euangelio prædicando per aliarum gentium concordiam patefecit: quantò magis Monarchia Ecclesiastica, quæ ipsum corpus Ecclesiæ intus vegetat & nutrit, eidem Ecclesiæ ad concordiam domi stabiliendam proderit? Sed nunc relicta & naturali gubernatione, & ea quę secundùm naturam maximè est, ad eam Reipublicæ formam accedamus, quæ ab ipso Deo in Ecclesia ipsius instituta est.

ARGVMENTVM LIBRI QVARTI.

ETSI tota Dei Ecclesia verè vna est, quia & ab vno Deo est constituta, & vnico eius Spiritu conseruatur, & in eiusdem summi boni æterna fruitione acquiescit: tamen cùm alia sit Angelorum, aliaq; hominum natura, & ij vtriq; non statum à creatione sua Deum facie ad faciem viderint, sed prius probati fuerint, quàm ad contemplandã Dei maiestatem admitterentur, cumq; homines pro varia tẽporum occasione aliter sub Lege naturæ, aliterque sub Mosaica vixerint: Ecclesiam Christi cum singulis & Angelorum & hominum degendi modis ita conferam, vt vbique vnius primatum diuinitus institutum, & à Prophetis vnicè commendatum fuisse declaraturus sim, eademque opera ostensurus, eandem regiminis rationem in Ecclesia Christi collocandam fuisse.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER QVARTVS.

Inter Angelos, cùm ab initio crearentur, vnum extitisse Principem, qui postea, vt sancti Patres ex diuinis Scripturis collegerunt, defecerit à Deo, eandemq; esse nunc Ecclesiæ Christi cõditionem, quæ Angelorum ab initio fuerit, nisi quòd Christus pro nostri Principis fide rogauit, vt ea non deficeret.

CAPVT I.

Ioan 4. PLACVIT Deo, *qui Spiritus est, & in spiritu coli vult*, de nihilo quosdam Spiritus
Ioan.8. purissimos mox ab ipso mũdi exordio creare, qui luminis & claritatis diuinæ non ita multò pòst (si tamen *in veritate persisterent*) participes redderentur. De quorum conditione & agendi modo antequam aliqui ex illis beati fierent, etsi nihil in Scripturis

in Scripturis diuinis satis perspicuè dictū videatur: tamen multi Prophetæ & Apostoli quasi aliud agentes scripserunt multa, ex quibus viri sancti diuinitùs inspirati, quædam ad Angelorum conditionem pertinentia in vnum collegerunt. Quorum ego vt ingenium admiror, industriā laudo, fidē suspicio: sic argumenta & collectiones in hoc genere maximi quidem, non tamen pluris facio, quam vt intra limites humanæ authoritatis (a qua tamen recedendum facile non sit) eas hac in re consistere existimem. Neq; enim puto, illū vnius Angeli supra cæteros principatum, de quo nunc ago, tàm clare aut in Scripturis proponi, aut ab Ecclesia hactenus definitum esse: vt hæreticus aut infidelis haberi debeat, si quis contradixerit. Sed tamen qui ex altera parte id contemnet, quod ex diuinæ Scripturæ authoritate per ingenia grauissima, tanto fidei & charitatis dono exculta, conclusum fuerit: eum puto non instar magistri sui *mitem esse aut humilem*, sed inani superbię rypho temere inflari. Ego autem cùm in omni rerum vniuersitate, atq; etiam in singulis pæne rerum generibus principatum quendam diuinitùs institutum esse demonstrare conatus sim, non potui in Angelica natura hunc ipsum principatum non inuestigare.

Iob 40. Isai. 4. Ezech. 28. Ephes. 3. Matth. 11.

D. Paulus scribens ad Ephesios, ait, se impetrandę cuiusdam rei gratia *genua flexisse ad Domini nostri Iesu Christi patrem*, *ex quo* (inquit) *omnis paternitas in cælis & in terra nominatur.* Quod autē Latinus interpres vocauit paternitatē, posset etiā verti familia, trib⁹, aut cognatio. Sed interpres ad nomē æterni Patris allusit, *vt ex Iesu Christi Patre omnem paternitatem, siue quæ in cælo, seu quæ in terra est, nominari diceret*. nominatur enim a patre paternitas. Nec erat cur Erasmus ex ista interpretatione sentētiā Pauli perijsse diceret, aut etiā cur D. Thomam Aquinatē notaret ob ea quæ de paternitate in Angelis existente inquirit. Nā Theophylactus vir doctissimus atq; etiā natione Græcus, in hunc ipsum locū scripsit, πατρίας, quo verbo Apostolus est vsus, *a patrū nomine appellatas*. Quo igitur pacto quod à patre deducitur, significātiùs vertas, quàm per nomē paternitatis? adeo vt D. Hieronymus dicat: *πατρίαν Latini paternitatē interpretātur, cùm ex vna radice multa generis turba diffunditur*. Qui etiam sensum Pauli reddēs, *Solus pater* (inquit) *præstat cæteris, vt patres esse dicantur. De terrenis cælestia contēplemur. Adam (quē primùm plasmauit Deus, & creator ipsius & pater fuit) certè Deo Patri sit se debere, quòd substitit. Rursum hi qui geniti sunt ex Adā, patrem illum intelligunt, ex quo orti sunt. Vnde & in Euāgelio secundùm Lucā cùm paulatim à Christo, Dauid & Abrahā retrorsum esset generatio supputata, ad extremū scriptura ait, filij Seth, filij Adā, filij Dei: vt paternitatis in terra vocabulū à Deo primùm esse demonstraret. Quæritur vero, quā ob causam & in cælis ab eo omnis paternitas appelletur. Quomodo nos qui non sumus de genere Abrahā, si fidem illius habuerimus, filij vocamur Abrahā, Patriarchas quoq; & Prophetas (si tamen nos ab eis peccata non separēt) nostros patres dicimus: ita puto Angelos cæterasq́. Virtutes habere Principes sui generis in cælestibus, quos patres gaudeant appellare. Archangelus enim nisi Angelorum dici non potest, & Dominatio, & Principatus, & Potestas, nisi inferiores subditos habeant, nō vocātur.* Licuit ergo D. Hieronymo paternitatē inter Angelos & inquirere, & inuenire: & D. Thomæ Aquinati hoc ipsum inquirere non licuit, nisi mox audiat ab Erasmo, *Thomas Aquinas vocē, vnde quæstionem omnē elicit, non intellexit?* Atqui, ô bone vir, nec aliud in hac re inuestigauit, nec aliud respondit D. Thomas, quam vel D. Hieronymus, vel D. Chrysostomus. Vnde igitur scis, Thomā non intellexisse illā vocem vnde quęstionem elicit? An vocē satis perfectè nō intellexit, qui rem voce significatā eodem modo explicauit, quo doctissimi quiq; tum ex Græcis, tum ex Latinis Patribus eandem intellexerunt, atq; explicârunt? Hieronymus igitur putauit, paternitatem illam quæ in cælo est, ita intelligi, vt Angeli, qui sunt alijs superiores, patres inferiorum dicantur: quod etiam ipsum nomen Archangelorum, Principatuū, Potestatum, & Dominationū significat. Omnia enim illa nomina referūtur ad aliud, cui dominētur & præsint, quēadmodum pater suæ familiæ dominari solet. Chrysostomus etiā quærēs, *quæ sint istæ paternæ cognationes*: *In hoc seculo* (inquit) *paternæ cognationes sunt generationes: in cælis vero cognationes vocat ordines ac familias cælestes*. Sunt igitur familiæ quædam Angelorū. In omni verò familia ac tribu vnus est velut paterfamiliàs, & Princeps illius tribus. Iam hos patres omnium doctissimos pleriq; alij tam Latini quàm Græci imitati, tradiderunt Paulum hoc in loco significasse, quasdam esse Angelorū familias & cognationes, non quidē per carnis & sanguinis generationem propagatas (nam neq; hoc D. Thomas sensit) verùm ita dispositas, vt non temerè ac fortuitò facti, sed ordine quodā certo procreati sint Angeli, cuius ordinis rationē homines melius intelligere non possunt, quàm per nomen Paternitatis. Quemadmodum enim videmus, maximā illam hominum multitudinem, quæ iam diu in mundo extitit, non simul productā, sed ab vno principio primùm exortam, ac deinde in plures familias per patrum diuersorum generationes esse diffusam: sic in productione Angelorum talis procreādi modus à Patre omnium obseruatus intelligi potest, vt etiamsi omnes Angeli eodem tēpore conditi sint, alius tamen alio dignior, atq; ob id prior etiam esset per naturā: donec ad vnum

Ephes. 3. Erasmi commentas. Theophylactus in 3. ad Ephes. In libro aduersus Heluid. & in 3. c. Epist. ad Ephes. Deus pater Adæ. Luc. 3. Paternitas in terra. Paternitas in cælis. Erasmus in annotat. In epistol. ad Ephes. Hom. 7. Vide Halmonem & Theophyl.

accederet ut omnium omnino primum, hoc est, digniſſimũ, qui ob eã cauſam *Pater ac Princeps omnium Angelorum* cenſeri poſſet. Sic nimirum omnis paternitas, tàm in cælis, quàm in terris à Patre Ieſu Chriſti apte nominatur. Ac de Patre quidem cæleſti conſtat, enim ita eſſe Patrem Filij ſui, vt quanquam Filius tempore poſterior Patre non fuerit, nec in ſubſtantia minor: ſit tamen à Patre ſuo, tanquàm à principio, à quo ab æterno generatus eſt. Nam & eo modo Græci Doctores intellexerunt illud, *Pater maior me eſt*. Atq; vt Filius rectè a Patre eſſe creditur, licet nec illo ſit minor, nec iunior: ſic nihil obeſt, quin aliqui Angeli ab alijs velut à patribus ſuis, ac ij deinde omnes ab vno Angelo velut ab omnium Principe dependeant, quicunq; ſit ille nexus ſpiritalis, quo in vnum colligatur. Nam ſi nec in ſimpliciſſima Dei eſſentia ordo Perſonarum deeſt, cùm cæteræ creaturæ, quæ rationis participes ſunt, ac præſertim ſpirituales & digniſſimæ, quæq; ad ſimilitudinẽ & imaginẽ Trinitatis factæ ſint: magna ratione ducimur, vt etiam in Angelis ordinem quendam velut cuiuſdam communis originis ſeu paternitatis eſſe putemus, iuxta quem ſic omnes Angeli ab vno ſui generis Principe in gradu creationis ſuæ depẽdeant, quemadmodum Filius & Spiritus ſanctus à Patre, velut ab vno principio ſunt. Nam cùm & in Trinitate ab vno principio reliquę duę perſonæ exiſtant, & in hominibus omnes ab vno procreentur, Angeli verò propiùs ad in aginẽ Trinitatis per naturam accedant, quàm homines: pluſquàm probabile eſt, inter Angelos etiam vnum Principem extitiſſe, qui tanta fuerit dignitate præditus, vt omnibus emineret, omniumq; primus & ſupremus meritò appellandus eſſet.

Ioan. 1. & 14. Vide Epiſto- la Alexandri apud Theo- doretum lib. 1. cap. 4.

Certè quidem Tatianus Iuſtini Martyris diſcipulus in Oratione quam contra Græcos edidit, ſic habet: *Angelus ille primogenitus in Dæmonẽ mutatur, & alij phantaſmata eius ſecuti, Dæmonũ exercitui deputantur, & propter arbitrij libertatẽ ſtultitiæ ſuæ permittũtur.* Fuiſſe igitur *Angelum aliquem primogenitũ* exiſtimauit. Vnde etiam D. Gregorius in hunc modũ ſcripſit: *Ipſi Angelo, qui primus eſt conditus, per Propheta dicitur, Tu ſignaculũ ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore, in delicijs paradiſi Dei fuiſti. Vbi notandũ eſt, quod nõ ad ſimilitudinẽ Dei factus, ſed ſignaculũ ſimilitudinis dicitur, vt quò in eo ſubtilior eſt natura, eo in illo imago Dei ſimilius inſinuetur expreſſa.* Et pòſt: *Dum cunctis agminibus Angelorũ prælatus eſt, ex eorũ comparatione clarior fuit.* Illum igitur Angelũ, qui poſtea *tanquã fulgur è cælo cecidit*, D. Gregorius ab initio cunctis agminibus Angelorũ putat fuiſſe prælatũ. Nec ſanè id ipſum ratione caret. Quò enim maiora dona primus Angelorũ acceperat, eò citiùs à Dei obedientia illum defeciſſe, veriſimile eſt, poſtquàm ſemel propriæ naturæ excellentiã contẽplatus, nõ Deo, ſed ſibi eius rei gloriã attribuiſſet. *Initium quippe omnis peccati ſuperbia ob id vocatur*, quoniã diabolus, qui primus peccauit, per mentis elationẽ Deo ſubeſſe recuſauit. Iam verò ſuperbię fomes malis ingenijs eſt Principatus. Vnde *Apoſtolus vetat Neophytum fieri Epiſcopũ, ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat Diaboli.* Ex quibus Apoſtoli verbis colligere licet, Diabolum ob id cecidiſſe, quòd dum adhuc *Neophytus*, id eſt, recens creatus erat, alijs ſpiritibus digniorẽ ſe vidẽs, Deum etiã ipſum, non modò cæteros omnes, contẽpſit. Ne igitur Epiſcopus, qui in ſua Eccleſia ſemper primus eſt habitus, eadẽ ſui primatus occaſione, quæ Diabolum decepit, in ſuperbiam elatus, in eandẽ cum Diabolo damnationẽ incideret: Apoſtolus prohibet, eum ex his eligi qui nuper ad fidẽ cõuerſi eſſent. Rectè igitur, opinor, ex his Pauli verbis cõijcimus, inter Angelos, dũ adhuc Neophyti eſſent, fuiſſe vnũ aliquẽ velut Epiſcopũ, id eſt, maximũ & digniſſimũ, cui ſuperbia cauſa fuit vt caderet. Quid quòd non facile vllis, nedum tot ſpiritibus perſuaſiſſet, vt à creatoris ſui obediẽtia ſe ſubducerent, atq; ei adhæreſcerẽt, niſi omniũ Princeps extitiſſet? Si enim alius quiſpiã ex Angelis maior illo & dignior in veritate perſtitiſſet, cæteri Angeli duplicẽ cauſam habuiſſent, cur iſtum nõ ſectarentur. Vnam, quia cõditorẽ ſuum & Dominum cuicunq; ſocio & æquali anteponere debebant: alteram, quia inter ipſos videret alium digniorẽ, cui potius obediendũ eſſet, quàm neſcio cui minus digno. Nunc autem dũ nec faciem Dei Patris, adhuc igne tentationis probati, clarè contẽplarentur, nec etiam aliũ inter ſe digniorem illo viderent, qui per ſuperbiam cœpit deficere atque apoſtatare à Deo: factũ eſt, vt multi Angeli abutentes proprij arbitrij libertate, non ea quæ per fidẽ reuelabãtur, ſed quæ per naturam ob oculos mentis ipſorum poſita erat, intuentes, mallent eum qui coràm pulcherrimus erat, in perpetuum Principem abſque vlla reuocatione eligere, quàm viſionẽ Dei, quæ nondum illis conceſſa erat, per patientia expectare. Quibus conſtitutis, nõ miramur, Satanam ita cecidiſſe de cælo, tãquam fulgur, *vt cauda eius tertiam partem ſtellarum cæli ſecũ traheret. Ipſe enim Diabolus* (inquit B. Thomas) *cum primo eſſet omnibus excellentior, videns ſuã naturalem excellentiam, ſuperbiuit. Multi autem ex alijs videntes eum tam excellentem, conſenſerunt eius ſuperbiæ, & ei adhæſerunt.* Hinc legimus in Euangelio, *æternum ignem paratum eſſe Diabolo & Angelis eius.* Et in Apocalypsi maligni ſpiritus vocantur *Angeli Draconis*, id eſt, Diaboli, nõ quòd eius fuerint creationis, ſed ſtatim voluntatis ſuæ ſubiectione. Nunquam autẽ ſe Diabolo ſubieciſſent, niſi eum natura ipſis digniorem conſpexiſſent.

Tatianus.

Homilia 14. in Euangeli. Ezech 28.

Luc. 10.

Eccleſ. 10.

1. Tim. 3.

Vide Theodoretum in diuin. Decretorum epitome.

Apocal. 12. & ibidem D. Thomas.

Matth. 25.

Cap. 12.

ſpexiſſent. Imò Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus ne Diabolum quidẽ ipſum putat vlla re magis incitarũ vt peccaret, quàm ex primatu ſuo: *Dum* (inquit) *apoſtata Angelus ad nouẽ Angelicorum ordinum comparationẽ, ſe clariorem cunctis aſpexit, confeſtim intumuit, & cor ſuum ad ſuperbiam eleuauit.* Et paulò antè: *Primatum habuiſſe inter Angelos Diabolum conſtat excellentia prælationis: ex qua fiducia cecidit, ita vt ſine reparatione laberetur.* (Iſidorus de ſummo bono li. 1. c. 12.)

Ac ne quis dicat, vel Iſidorum, vel cæteros Patres hæc abſq; diuini verbi authoritate docere, audiat etiã quibus Scripturis ad eam ſententiam adducti ſint. Ab Iſidoro incipiamus; quoniam is iam eſt in manibus. *Ante omnem* (inquit) *creationem Angelorum, diabolus conditus eſt, ſicut ſcriptum eſt: Ipſe eſt principiũ viarum Dei. Primus enim creatus extitit ordinis prælatione, non temporis quantitate.* (Iob 40.) Illud igitur propheticum, quod apud Iob perſcriptum eſt (*Ipſe eſt principium viarum Dei*) citatur à Sanctis, velut in eo verbo Diabolus vocetur principium viarũ, id eſt, operum Dei. Extat verò Commentarius in eundem Prophetam ſub D. Hieronymi, atq; etiam ſub Venerabilis Bedæ nomine, in quo ita legimus. *Diabolus inter cæteras creaturas primus à Deo eſt conditus, & inde dictum eſt: Ipſe principiũ eſt viarũ Domini. Nam in Ezechiele Propheta in capite lapidum ignitorum refertur, quòd primus fuerit omnium Angelorum, & corona in manu Domini.* (In Tom. 7. operum Hieronymi.) Hæc ibi. Ac ſanè D. Hieronymus Diabolũ per *Behemoth* intelligẽdum eſſe tradit in eo opere quod ad Damaſum Papam de filio prodigo ſcripſit. (Tom. 3. Epiſtol. 146.) Eódẽ pertinet, quod Iſaias *de Lucifero, qui manè oriebatur*, ſcribit. Omniũ enim qui vſpiam ferè ſcripſerunt cõſenſu, illa Iſaiæ verba ita referuntur ad Regem Babyloniæ, vt interim mores & ingenium Diaboli depingant. (Iſaiæ 14.) Ille enim eſt, *qui dicebat in corde ſuo: Aſcendam ſuper altitudinẽ nubium, ſimilis ero Altiſſimo. Sub figurata perſona Principis Babyloniæ* (inquit Auguſtinus) *Diabolũ notat.* (De Ciuitate Dei, lib. 11. cap. 15.) Idem etiam ſentit de altero loco Ezechielis, quem mox proferam, non ſolùm Auguſtinus, verùm etiam Hieronymus, & Theodoretus in Epitome diuinorũ Decretorum. Cyrillus autem refert, Draconẽ, hoc eſt, Diabolum *inſignem inter Angelos, & ſuperis Poteſtatibus ſpectabilem extitiſſe*; omniaq; illa quæ Iſaias de Rege Babyloniæ dixit, valdè meritò in diabolum cadere. (Cyrillus in ca. 14. Iſaiæ.) Cum igitur Iſaias Diabolum vocet *Luciferũ, qui manè oriebatur*, videtur ſignificaſſe, quòd vt Lucifer inter ſtellas, ſic etiã Diabolus inter ſpiritus Angelicos primas tenuerit. Ezechiel verò eiuſdem ſpiritus excellentem ab initio primatũ in figuram Tyrij regis ita depingit: (Ezech. 28.) *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientiæ, & perfectus decôre in delicijs Paradiſi Dei fuiſti. Tu Cherub extentus & protegens, & poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti, perfectus in vijs tuis à die conditionis tuæ donec inuẽta eſt iniquitas in te. Quo ſermone demonſtrat* (inquit Hieronymus) *ad hominem vrbis Tyriæ Principem hæc pertinere non poſſe, ſed ad ſanctam quondam & præcipuã fortitudinẽ, quæ vrbis Tyriæ Princeps poſita ſit.* (Hieronymus in cap. 28. Ezechielis.) Iam verò D. Gregorius interpretans hæc verba (*Ipſe eſt principiũ viarum Dei*) totam hanc rem hoc modo concludit: (Gregorius in 40. cap. Iob. lib. 32. ca. 18.) *Quid vias Dei, niſi eius actiones accipimus? de quibus per Prophetã dicit: Non enim ſunt viæ meæ, ſicut viæ veſtræ. Et principiũ viarum Dei Behemoth dicitur: quia nimirum cùm cuncta creans ageret, hunc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorẽ fecit. Huius primatus eminentiam cõſpicit Propheta, cùm dicit: Cedri non fuerũt altiores illo in Paradiſo Dei, abietes nõ adæquauerunt ſummitatẽ eius, platani non fuerunt æquæ frondibus illius. Omne lignũ Paradiſi Dei non eſt aſſimilatum illi, & pulchritudini eius, quoniam ſpecioſum fecit eũ in multis condẽſis frondibus.* (Iſaiæ 55. Vnus Angelus eminentior alijs. Ezech. 31.) *Qui namque accipi in cedris, abietibus, et platanis poſſunt, niſi illa Virtutũ cæleſtiũ proceræ altitudinis agmina in æterna lætitia viriditate plantata? Quæ quãuis excelſa ſint condita, huic tamen nec prælata ſunt, nec æquata. Qui ſpecioſus factus in multis condenſiſq; frondibus eſſe dicitur, quia prælatũ cæteris legionibus tanta illum ſpecies pulchriorẽ reddidit, quanta & ſuppoſita Angelorum multitudo decorauit.* (Prælatus cæteris.) *Iſta arbor in Paradiſo Dei tot quaſi cõdenſas frondes habuit, quot ſub ſe poſitas ſupernorũ Spirituũ legiones attẽdit. Qui idcirco peccãs ſine venia damnatus eſt, quia magnus ſine cõparatione creatus fuerat. Hinc ei rurſum per Prophetam dicitur: Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei, plenus ſapiẽtia, & perfectus decôre, in delicijs Paradiſi Dei fuiſti.* (Sine comparatione. Ezech. 28.) *Multa enim de eius magnitudine locutus, primo verbo cuncta complexus eſt. Quid namque boni non habuit, ſi ſignaculum Dei ſimilitudinis fuit?* (Signaculum ſimilitudinis Dei.) *De ſigillo quippe annuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur, qualis in ſigillo eodẽ eſſentialiter habetur. Et licet homo ad ſimilitudinem Dei creatus ſit, Angelo tamen quaſi maius aliquid tribuẽs, non eum ad ſimilitudinem Dei conditum, ſed ipſum ſignaculum Dei ſimilitudinis dicit, vt quo ſubtilior eſt in natura, eo in illo ſimilitudo Dei plenius credatur expreſſa. Hinc eſt, quòd primatus eius potentiã adhuc inſinuãs idẽ Propheta ſubiungit: Omnis lapis pretioſus operimentũ tuũ: Sardius & Topazius, & Iaſpis, Chryſolithus, Onyx, & Beryllus, Sapphirus, Carbunculus, & Smaragdus.* (Primatus Angeli. Nouem ordines Angelorum.) *Nouẽ dixit genera lapidũ, quia nimirum nouem ſunt Ordines Angelorum. Nam cùm per ipſa ſacra eloquia Angeli, Archãgeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Poteſtates, Cherubin, et Seraphin, aperta narratione memorantur: quantæ ſint supernorũ ciuium diſtinctiones, oſtenditur. Quibus tamen Behemoth iſte opertus fuiſſe deſcribitur, quia eos quaſi veſtẽ adornamentum ſuum habuit: quorum dum claritatem tranſcẽderet, ex eorum cõparatione clarior fuit.* Deniq; Petrus apud Clemẽ-

Lib. 1 recognitionum Clementis, Ruffino interprete.

tem ita loquens introducitur: *Deus cùm fecisset mundū, tāquam vniuersitatis Dominus singulis quibusq; creaturis Principes statuit. Statuit ergo Angelis Angelū Principē, & Spiritibus Spiritum.*

Ex his quæ iam diximus, abundè liquet, Spiritus Angelicos ita fuisse conditos ab initio, vt vnus cæteris omnibus emineret, ac velut *Lucifer* quidā esset, *principiumq; viarum seu operum Domini.* Vnde intelligimus, Deum voluisse creaturas rationis compotes, nō tātùm à seipso, verùm etiam sub se, ab aliquo alio, qui eiusdē cum ipsis creaturis cōditionis esset, regi ac gubernari. Christus verò à vetere peccati statu ad nouitatē vitæ nos vocās, instaurauit omnia, sicut à Deo creata erant *à principio*, & ob eam causam putandus est Ecclesiā militantem regere, non solùm per seipsum, verùm etiā per alium sub se, qui eiusdem cum Ecclesia conditionis existat: qui visibilis videlicet & mortalis sit, prout Ecclesia mortalis adhuc est, & oculis mortalium exposita. Ac neq; parua est inter Angelorum primam creationē, ac nostram hodie conditionem similitudo. Quemadmodum enim Angeli, cùm crearentur, nō mox ad contemplandam Dei faciem assumpti sunt, (alioqui tātam Domini gloriam nec potuissent quidem contemnere) sed suo arbitrio ad tēpus aliquod relicti, partim *persliterunt in veritate*, partim declinauerunt ad mēdacium: sic homines per Christi gratiam iustificati, non statim æterna beatitudine fruūtur, sed in eo statu degunt, vt *per fidē, non per speciem ambulantes*, partim stent, partim verò cadant. Itaq; cùm hæc vita tempus probationis nostræ sit, non minus credendum est, vnum aliquem peregrinationis nostræ ducem à Christo constitutum esse, quàm Angelorū ordines vnum suæ naturæ Principem, dum adhuc de futura gloria decertarent, acceperunt: Præsertim cùm is Dux & Princeps lōgè magis necessarius nobis hodie sit, quàm olim fuerit Angelis. Nam & nostra natura minus digna est, quàm Angelica, & pronitas ad peccandum eò maior in nobis est, quò & grauius ab ipso diabolo tentamur, & diutius in peccato versati sumus, fomitemq; peccati nobiscum perpetuò circūferimus. Nec ad rem pertinet, quòd primus ille Angelus auctor nonnullis fuit, vt à Dei obedientia deficerent. Etenim neq; ille ad eum finem, sed potius ad decus & ornamētum naturæ Angelicæ à Deo cæteris præpositus est: neq; idem in Ecclesia timeri potest, cùm Christus ipse *orauerit pro fide Petri, vt ea non deficeret, sed iusserit vt is aliquando conuersus, confirmet fratres suos.* Licet igitur successor Petri, quoad suam ipsius personam, ab æterna salute non minus quàm Princeps Angelorum possit excidere: tamen propter Christi orationem, & Ecclesiæ salutem, confirmator fratrum, non subuersor constitutus est. Ac nostra quidem cōditio primæ Angelorum conditioni ad hunc modum respondet.

Iob 40.

Matth. 19.

Ioan. 8.

2. Cor. 5.

Luc. 22.

Ecclesiam militantem, quæ est ciuitas noua de cælo descendens, ab vno visibili Pastorum Principe in hac vita regendam esse, quemadmodum triumphans Angelorum Ecclesia ab vno Deo, quem facie ad faciem videt, in cælis gubernatur. CAP. II.

Ioan 8.
Luc. 10.

POstquàm ille Angelorum Princeps *in veritate stare desiit, & tāquam fulgur de cælo* cum suis turmis decidit: cæteri spiritus, qui manserunt in veritate Dei, ad eam felicitatem translati sunt, vt *faciem* substantiamq; *Dei Patris in cælo viderent*, æternamque eius sapientiā & bonitatem perpetuò contemplarentur. Nec tamen propterea vel confusa in illis est naturæ prioris dignitas, vel eadē gratiæ dona omnibus ex æquo sunt collata. Si enim ordo tam præclara est res, *vt nec mala (quæ neq; fecit, neq; diligit Deus) præter ordinem sint, ipsumq; ordinem Deus in ijs diligat:* quantò minus bona illa quæ fecit Deus, quæque (vtpote à seipso facta) vehementer diligit, ordinis expertia esse permittuntur? Ac sunt quidem in cælo Angelorum permulta millia, vel ipso Daniele attestante, *quòd millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebāt ei.* Porrò inter hos tot Angelos, ordinem quoq; aliquem ipsorum naturæ congruentem existere, inde clarissimè constat, quòd *cùm omnes administratorij spiritus sint*, ex eoq; Angeli seu nuncij appellentur; tamen Apostolus Paulus *Archangelum* nominat, cùm ait, *in voce Archangeli Dominum de cælo descensurum:* & Iudas *Michaëlem Archangelū cum Diabolo altercatum esse dicit de Moysis corpore.* Scimus nihil esse aliud Archāgelum, quàm eum qui cæteris Angelis maior sit. Vnde tum Magnus Basilius *vnum Angelū alio maiorem esse* dicit, tum Gregorius Nazianzenus *classes ordinesq; Angelorum* agnoscit. Præterea quando Paulus, *Thronos, Dominationes, Principatus, Potestatesq; distinguit*, & quando regius Propheta *Cherubim*, Moyses autem atq; Isaias *Seraphim* nominant: vtiq, omnes hi per varias Angelorum appellationes docent, esse quasdam Angelorum classes atq; ordines in cælo. Neq; enim distinguerentur tot nominibus, si ratione aliqua inter se non differrent. Postremò, quoties Deus in Scripturis appellatur *Dominus Sabaoth*, hoc est, exercituum: toties ordinatissima multitudo Angelorū in cælo nobis insinuatur, qui tanquàm acies in exercitu sub certis decurionibus, quinquagenarijs, centurionibus, tribunis, in classes atque ordines distinguantur. Vnde B. Ignatius: *Non quemadmodum vinctus sum, ita calestia intelligere possum, Angelicos ordines, Archangelorum & exercituū diuersitates, Virtutum & Dominationum differentias, Thronorum & Potestatum distantias, æonum magnificentias, Cherubin & Seraphin excellentias,*

Matth. 18.

Vide Augustinum li. 3. & 2. de ordine.

Daniel. 7.

Hebr. 1.

1 Thessal. 4.
Iudas in Epistol.
Basilius in Epist. 141.
Nazianzenus in sanctum Baptisma.
Psal. 98.
Isaia 6.

Ad Trallianos Epist. 2.

excellentias, spiritus sublimitatem, Domini regnum, & prater hac omnia, omnipotentis Dei incomparabilitatem. Dionysius verò ex Apostolica doctrina *nouem esse Angelorũ ordines accepit*, eosque in tres sanctos Principatus (quos Hierarchias vocat) distingui tradit. Cumque singulæ Hierarchiæ ex ternis choris, hoc est, ex primis, medijs & infimis quibusdam ordinibus cõsistant, prima Hierarchia sic à solo Deo absq; vlla re alia interiecta illuminatur & perficitur, vt ipsa iterum mediam Hierarchiã, media verò infimam illuminet, omniq; salutari mysteriorum cognitione imbuat. Infima verò Hierarchia hominibus nunciat ea quæ Dei sunt, non quidẽ omnia passim omnibus, sed maxima quæq; præcipuis Patriarchis, aut Prophetis, vt rursum illi alijs hominibus, qui eius rei capaces sunt, eadem exponant, atq; interpretentur. Atq; in his rebus eum Dionysio cõsentit etiam Magnus Athanasius. Ita ab ingenito Patre, per genitum Verbum, in Spiritu sancto, qui ab vtroque velut ab vno principio procedit, primùm ad Seraphim, Cherubim, ac Thronos: deinde per hos ipsos ad Dominationes, Virtutes, ac Potestates: inde autem ad Principatus, Archangelos, atq; Angelos: deniq; per istos ad homines ea cognitio defertur, qua & purgamur ab inscietia, & imbuimur necessaria doctrina, & salutari mysteriorum scientia perficimur.

Dionysius de cælesti Hierarch. cap. 6.

Athanas. de cõmuni essentia Patris & Filij, pro- pe finem.

Ac sanè si etiam in simplicissima Trinitatis essentia ordo quidã perspicitur, si pater à nullo, filius autem à patre generatur, Spiritus verò sanctus à patre filioque velut ab vno principio procedit: quis postea mirabitur, si & Dominationes Seraphinorũ classi, & Principatus Dominationum choro sic subijciuntur, vt à superioribus per media quædã interiecta vsque ad infimos gradus ritè omnia ordineq; perueniant? Miraret potius, si omnia non imitarentur & id principium à quo profluxerunt, & eum finẽ ad quem tendunt. Præclarè igitur D. Gregorius ait: *Ad hoc diuinæ dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines cõstituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionẽ impenderent, vera concordia fieret ex diuersitate cõtextio, & rectè officiorũ gereretur administratio singulorum. Neq; enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eã differentiæ ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna eademq; qualitate gubernari, vel viuere non potest; cælestium militiarũ exemplar nos instruit; quia dum sunt Angeli, sunt Archãgeli, liquet quòd nõ æquales sunt, sed in potestate & ordine sicuti nõstis, differũt vnus ab altero.* Illud ergo certũ est, & esse maximam Angelorum multitudinem in cęlo, & esse inter eos quoddã sacrę Præfecturæ genus ipsorum naturæ conueniens, & quocunq; modo inter se vel per classes distinguãtur, vel per principatus in vnũ iterũ coëant, omnes omnino vni Deo velut auctori summo parêre: vt hoc modo tota cælestis curia & varijs Angelorũ ordinibus repleatur, & cuiq; ordini sua quædam particularis vnio concedatur, & illi omnes in vno capite primò conueniant, *qui est Deus benedictus in secula.* Sed vt antequã ijdem Spiritus diuinæ gloriæ participes effecti erãt, alium Principẽ suæ naturæ conditionisq; supra se agnouerunt: sic nos, & dũ faciẽ Dei clarè non videmus, nostræ naturæ conditionisq; vnum aliquem principẽ agnoscere debemus, & vbi semel Dei faciẽ viderimus, ab illo mortali Principe, sub quo nunc agimus, liberabimur, & æterno vnius Dei Principatu clarissimè fruemur. Postquã enim *Christus tradiderit regnũ Deo & Patri, cùm euacuauerit omnẽ Principatum, & Potestatem, & Virtutẽ, tunc & ipse Filius,* (secundùm eã naturã quã cõmunicat cum Ecclesia, quæ Filij corpus & sponsa est) *subijcietur ei qui subiecit sibi omnia.* Interim verò dũ Ecclesia in terris agit, quod in se est, imitari atq; exprimere debet cæleste illam Hierusalem, *quæ est mater nostra*, præsertim cùm ad illius exemplar *velut in monte ostẽsum* noster cœtus ab initio cõformatus sit. Nihil enim est aliud *Ciuitas illa sancta, quam Ioannes de cælo descendentẽ conspexit, nisi ordo Ecclesiæ militantis, ad exemplum cælestis Ierusalem conformatus.* Illa igitur vera Christi Ecclesia in terris cẽsenda est, quæ varios Laicorum, Monachorum, & Clericorum ordines ita distinctos habet, vt & singulis ordinibus suus quidã præcessor & primas cõstituatur, & ij deinde omnes vni primo Pastori subsint, qui vice Christi omnibus præsit, omnesq; illos in Christo vnum corpus mysticum esse demonstret. Itaq; B. Ignatius cæleste statum ad homines accõmodans, *Quid enim* (inquit) *est Episcopus, nisi qui Principatũ omnem & Potestatẽ supra omnes obtinet, vt obtinere homo potest, qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid verò Presbyteriũ, nisi collegium sacrum, consiliarij & consessores, Episcopi? Quid itẽ Diaconi, nisi imitatores Angelicarũ virtutũ, & ministrantes ministeriũ purum & immaculatũ, vt Sãctus Stephanus B. Iacobo, & Timotheus ac Linus Paulo, & Anacletus atq; Clemens Petro? Qui igitur his inobediẽs fuerit, atheus & impius omnino fuerit, & Christũ improbãs, ac eius ordinationem imminuens.* Hæc Ignatius. In cuius verbis id eximiè animaduerto, quòd in Ecclesia vult non solùm ordines Angelorũ, sed etiam ipsius Christi Dei præsidentiã exprimi. Angelorum quippe imitatores facit Diaconos, Apostolorum verò Presbyteros. *At Episcopũ vult supra omnes Principatum obtinere, instar Christi Dei.*

Gregor. lib. 4. indict. 13. Epist. 52.

1. Cor. 15.

Galat. 4.

Exod. 25. Apocal. 21.

Ad Trallianos Epist. 2.

Porrò quem ordinẽ in vnaquaq; particulari Ecclesia obseruari vir iste Apostolicus testatus est, eundem multò magis in vniuersali Ecclesia retineri oportuit, cùm singulæ quæque

Ecclesiæ aut Diœceses nűquam perinde possint cælestem ordinem exprimere, ac tota fidelium, quæ per orbem diffusa est, multitudo. Nam quod singulæ fidelium societates ex parte adumbrāt, id vniuersalis Ecclesia plenissimè exprimit & repræsentat. Vnde Gregorius Magnus, postquam de Angelorű distinctione locutus illa esset, quę antè citaui, ad vniuersale totius Ecclesiæ regimen orationem conuertens, [Lib. 4. indic. 13. Epist. 52.] *Si ergo* (inquit) *inter Angelos, qui sine peccato sunt, istam constat esse distinctionem: quis hominum abnuat, huic se dispositioni libenter submittere, cui nouit etiā Angelos obedire? Hinc enim pax & charitas mutua se vice complectuntur, & manet* [Vnus Præpositus.] *firma cōcordia, in alterna & Deo placita dilectione, sinceritas. Quia igitur vnumquodq; tűc salubriter completur officiű, cùm fuerit vnus, ad quem possit recurri, Præpositus: idcirco opportunű esse perspeximus, in Ecclesiis, quæ sub regno præcellētissimi filij nostri Childeberti regis sunt, secundùm an-* [Legatus Papæ in Gallia.] *tiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres consacerdotésque nostros aliqua euenerit fortè contentio, authoritatis suæ vigore, vicibus nempe Sedis Apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundam causarum tale fuerit certamē exortum, in quo aliorum præsentia opus sit: congregatis sibi in numero competenti fratribus, & coëpiscopis nostris, salubriter hoc, seruata æquitate, discutiat, & Canonica integritate definiat. Si quam verò contentionem, quod longè fa-* [Synodus prouincialis.] *ciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit; aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortassè dubietas, & pro sui magnitudine, iudicio sedis Apostolicæ indigeat: examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine* [Relatio ad sedem Apostolicam.] *dubio sententia terminari*. Nunc si tam Ignatij, quàm Gregorij verba mentemq; coniungimus: planè constat, illos hac mente fuisse, vt vellent vniuersalem Ecclesiam, singulasq; eius partes ad exemplum cælestis Ierusalem non aliter ab vno Episcopo, cui varij ordines hominum subijcerentur, gubernari, quàm cælestis curia ex varijs Angelorum Ordinibus constās, ab vno Deo, qui omnibus superior est, gubernatur. De militante igitur Ecclesia ad Monarchiam triumphantis conformanda, hæc sint satis.

Ab Adam vsque ad Moysen non nisi vnum Patriarcham ac Pastorem summum simul præfuisse ei populo in quo Deus fidem atque Ecclesiæ successionem conseruauit, & de quo Christum nasci voluit: nec alios Apostatas, aut Idololatras factos esse, præter illos qui ab eius Patriarchæ vnitate & communione defecerunt. CAP. III.

NIHIL præclarius Monarchia, quæ in Deo, in Angelis, in cælis, in sideribus, in elementis, in plantis, in corporibus animalium, in gregibus, in toto creaturarum inferiorum genere, quod vni homini subijcitur: præterea in hominis ipsius naturali erga primum parentem suum subiectione, ac deniq; in ea gubernatione, qua homo homini [Ioan. 10.] se spontè subiecit, ita excellere & præstare cernitur, vt nihil suprà. Iam verò militans Eccle- [Genes. 1.] sia Christi Deum imitatur, cuius etiam nomen imaginemq; participat: Angelorum vt so- [Ephes. 2.] [Rom. 10.] cietatem expectat, sic & gubernationē exprimit: cęlos etiam suos habet, hoc est, Pastores & Doctores, inq; ijs mobile quoddam primum, qui est summus Pontifex, à quo cæteri Pastores velut luminaria minora iurisdictionem nō aliter participant, quàm cætera sidera lumen [Ephes. 4.] à sole mutuantur. Ecclesia etiam instar plantarű est, in quibus radix primas tenet: instar cor- [Rom. 12.] poris animati, quod à capite vel corde regitur: instar gregis, qui ducem certum & visibilem [Ioan. 10.] [Matth. 13.] habet: instar regnorum, quæ ab vno potissimùm gubernantur. Porrò ex hominibus ijs tota cōstat, qui maximè omniű ius naturæ obseruant, per quod vni visibili parenti omnes subijci debebant, si ordinem à natura institutum ob alias causas non mutassent. Magnæ profectò rationes ex ijs omnibus rebus quæ præcesserunt, petűtur, ad stabiliendam visibilem Ecclesiæ Monarchiam. Cæterùm quæ nunc sequuntur, adeò ipsius causæ arcem inuadunt, iugulumq; petunt, vt vnde illis queat satisfieri, nihil prorsus videam. Rectà enim procedunt ab ipsius Christi bona illa voluntate, qua Ecclesiam suam ab initio mundi fundauit erexitq;, & eandem vsq; ad consummationem seculi exædificare nō cessat. Semper, inquam, fuit in Ecclesia Christi vnus visibilis Pastor tam naturæ, quàm legis, atque Euangelij tempore. Incipiamus primùm à natura, hoc est, à tempore fidelium Patriarcharum.

Dum Adam solus erat in műdo, nō propriè aut reipsa poterat dici Ecclesia quædā extare, cùm ea ex pluribus personis cōstet. Erat tamē Ecclesiæ principiű, idq; in vno, vt sciremus nō minus fidē, quàm naturā nostrā ab vno profluxisse. Adam quippe ita cōditus est, vt in Deum [Genes. 2.] crederet, eumq; factorē & dominű suű agnosceret. Quomodo enim mox è somno euigilās de Christo & Ecclesia, vel etiā de matrimonij lege tā insigniter prophetasset, nisi antequam obdormisset, omni scientia tum diuina, tum humana præditus fuisset? In vno igitur fides, in vno prophetia, in vno principiű Ecclesiæ fuit: vt iam inde ostēderetur, per vnum hominem Iesum Christum, nos omnes salutem consecuturos. Deus enim, qui & lapsum hominis, & [Ephes. 3.] incarnationē filij sui pręuidebat, ita rē disposuit, vt quæ tantò pòst futura erant, ab ipso műdi

exordio

exordio prænunciarentur. Postquàm verò Deus ex Adæ costa Euá formauerat, iá congregatio aliqua cœpit esse, nec illa tamen, quantúuis parua, capite suo caruit, quia *caput mulieris vir, caput viri Christus, caput Christi Deus. Adá enim primū formatus est, deinde Eua. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter muliere, sed mulier propter virum*: vnde est nimirū *Adæ adiutor similis eius*, vel corá eo qui scilicet ministraret ei. Si ergo nec duæ quidem personæ in mundo esse poterant, quin altera esset alterius caput, idq́; ita in paradiso cóparatum est quando humanū genus nondú peccauerat: quid post peccatu commissum in tá infinita hominū multitudine futurú putamus? Nónne multo magis vnum caput illis omnibus præponetur, quos à peccato cohibere volumus? Ac nimirú si mulier, quádo primùm tentabatur, non ipsa præbuisset aurē serpenti, sed rem totá ad caput suum retulisset, non eo modo fuisset seducta. *Adā quippe non est seductus. Mulier autē seducta in præuaricatione fuit.* Nec dubito, quin idē possit dici de Cain, qui nó patris, sed Diaboli monitis paruit, quando fratris occidendi consiliú cepit. Occiso autem per Cain Abele, *Adam cognouit vxorem suam, & posuit ei Deus semen aliud pro Abele, vocauitq́; nomen eius Seth. Sed & Seth natus est filius, quē vocauit Enos. Ipse cœpit inuocare nomē Domini.* Etsi autē dubitari non debeat, quin Adam *quē sapientia eduxerat è delicto suo*, inuocauerit etiá nomen Domini: tamen propterea de cultu, quem ille Deo exhibuit, non fit mentio, quia (vt etiá D. Augustinus sensit) ille per naturam fuit cómune principiū tam ad filios Cain, quàm ad posteros Seth. Cultus verò Dei cùm suo proprio & peculiari principio carere non debuerit, primùm per se cóstitit in Abele, deinde illo sine liberis defuncto, in Seth, ac filijs eius. Nam *Cain egressus à facie Domini habitauit profugus in terra*, nec diuinæ religionis aut ipse, aut semē eius vllam curam videtur habuisse: vnde ipsius posteri vocabātur *filij hominum*, sicuti ex altera parte procreati ex Seth (quem Theodoretus *ob pietatem recte putat vocatum esse Deum*) vocabantur *filij Dei.* Seth igitur omnium fidelium caput erat in illo primo seculo, dum viueret. Eo autē defuncto, primogeniti filij Seth locú patris sui ordine suppleuerunt, nec vnquam duo simul pari potestate præerant: quia ætas illa secuta est ordinem naturæ, quæ etiá inter geminos (Esau videlicet ac Iacob) nouit primogenitum: adeò vt cùm posteri Seth non permanētes in vnico eius ouili & sacra cómunione, cœpissent sacra profanis miscere, filiasq́; hominú, hoc est mulieres ex Caino procreatas in vxores sibi accipere, mox Deus id sibi magnopere displicere declarās, cóstituerit vniuersam carnē delere, excepto Noë, qui fuit *vir iustus atq; perfectus in generationibus suis.* Manifestū enim periculú erat, ne postquam filij Seth nuptias cótraxissent cú genere Cain, fideles non iam sub vno capite catholico, sed aut sub sola Caini posteritate, velut sub filio maiore natu, aut certè sub duobus capitibus, quorú neutrú alteri cessurú erat, hoc est, tá sub Caino & eius primogenitis ordine succedētibus, quàm sub Seth & eius posteris victuri, vel fidē & spem de Christo mediatore prorsus amitterent, vel in varias partes & sectas distracti, eá indignissimè contaminarēt. Itaq; *Theodoretus* in eodē loco reprehendit *filios Seth, quod impurarū mulierū pulchritudine capti, cófuderunt familias alioqui distinctas.* Quod si cófusio familiarú vitio illis dabatur, profectò virtutis erat, distinctas perpetuò familias retinuisse. Distinctio autem optimè conseruatur per vnius primatú. Nam vel nullius, vel plurium æqualis præfectura confusionis & perturbationis initium existit.

Præterea quis dubitet, eám legē inter posteritatē Seth ante diluuium in patrum ac filiorū præfectura & successione seruatá esse, quę postea seruabatur in Abrahamo, ac filijs eius? Ná vt Abrahamo solus Isaac, velut is primogenitus quē Deus elegisset, itemq́; Isaaco solus Iacob in gubernāda familia Dei successit: sic nihil dubito, vnú aliquem ex filijs Seth aut naturæ ordine, aut diuina electione primogenituræ ius adeptum patri successisse in gubernanda Ecclesia Dei. Certe quidē solus Noë illam Arcam gubernauit, quam D. Petrus militátis Ecclesiæ Christi figurá gessisse demóstrat, cùm ait, *Baptismum nō aliter nos facere saluos, quàm illi octo in diluuio conseruati sunt.* Quid igitur? Arcá, quæ figura est Ecclesię, vnus paterfamilias gubernabat: & familia Christi, quam illa figura obscurè adumbrauit, vnus ante alios nó gubernabit? Solus Noë minister Dei factus in eo est, vt colligeret in Arcá suá non solùm vxorem & filios, verùm etiam *animalia omnia*: ea re significans, Christum vnius potissimum Pastoris ministerio collecturum non modò Iudæos, velut filios regni, verùm etiá omniú gentium aliquos in Ecclesiá suam. Animalium quippe ingressus in Arcam sub vnius Noë ductu, gentiu ingressum in Ecclesiam Christi sub vnius Pastoris primatu designabat. Et nūc dicemus gentes in Ecclesiá Christi non vnius præcipue auctoritate, sed innumerabiliú ęquali præfectura intrare? Hoc si Christus effici voluit, quàm facile fuerat octo hominibus æquali potestate præditis Arcá illa credidisse? At nunc vt vna est familia Noë, vtq; nauis vna est: sic vnus est præter Deú, sed sub ipso visibilis Pater totius familiæ, vnus visibilis gubernator totius nauis, vnus visibilis omniú animaliú Rector & Pastor, vnus ante alios cógregat ea in nauim, vnus cógregata cóseruat & regit, vnus emittit & coruú & colubá, vnus ante alios egreditur, vnum

Margin notes: 1. Cor. 11 — 1. Tim. 2. — Genes. 2. — 1. Tim. 2. — Genes. 4. — Sapient. 10. — Lib. 15 de ciuitate Dei, cap. 17. — Genes. 4. — Genes. 6. — Theodoret. in Genes. q. 47. — Genes. 25. — Genes. 6. — In Gen q. 48 — 1 Pet. 3. — Genes. 7. — Genes. 8.

ditur, vnum alloquitur Deus, ad sacrificiũ vnitatis respicit, cũ vno paciscitur, vni benedicit, vt is postea vel benedicat bonis filijs, vel maledicat scelerat[is] Apostatis nec tantũ [i]ijs qui tũc erãt, sed nepotibus & pronepotibus suis, quãdiu viueret in hoc mũdo. Cùm igitur Deus extincto schismate, quod per Caini & Sethi familias, nuptiarũ ratiõe cõfusas, oriri cœperat,

1.Pet.2. deletoq; per diluuiũ reliquo humano genere, rotũ velut de nouo in solo Noë *iustitiæ præcone*, atq; in eius familia inchoasset: iterũ extitit *vnus visibilis Pastor sub Deo*, & vnũ militantis Ecclesiæ caput, cuius vocẽ oues Christi audire, ac Dei voluntatẽ per illũ annũciatam, facere deberent.

Genes. 10. Nec ad rem pertinet, quòd ex eius etiã filijs & nepotibus aliqui primum tyrannidem exercere, ac postea fidem verã deserentes, idolis seruire cœperũt. Non enim ad eam impietatẽ prius decidere potuerunt, quàm vnius Noë mitissimã præfecturã recusassent. Totius igitur Idololatriæ caput ac fons erat apostasia illa & defectio, qua vnius Pastoris à Deo constituti Præfecturã filij rebelles & superbia inflati reiecerunt. Nam quis, obsecro, in terris tunc esse poterat, qui Patriarchã Noë non & Patrem suũ, & Pastorem debuisset agnóscere?

Genes. 9. Genes. 11. Vixit autẽ Noë post diluuium *trecentis quinquaginta annis*. Porrò cùm Abraham ducentesimo nonagesimo secũdo anno post diluuiũ sit natus, necesse est vt annum quinquagesimum

Genes. 12. octauũ attigerit, antequã Noë moreretur. *Abraham verò septuaginta quinq; annorum erat, cùm egrederetur de Haran*. Septemdecim igitur anni fuerũt à morte Noë, ad egressum Abrahæ ex terra sua & cognatione sua. In illis verò diebus qui volebãt seruare vnitatẽ Spiritus in vinculo pacis (quia Deus nondũ patefecerat Abrahã dotes & propheticũ Spiritũ) ante omnia de-

Vide Hieronymum ad Euagrium. Genes. 11. bebant ad *Sem filiũ Noë* aspicere, illiusq; monitis obedire. Is enim tãtus fuit Propheta, vt & Hebræi tradãt, & multi Catholici patres assentiantur, eum fuisse illũ Regẽ ac Dei altissimi Sacerdotẽ, qui dictus est *Melchisedec*. Vixit verò Sem post diluuium prope quingentis annis, quem Abrahã Propheta, qui originẽ de stirpe Sem (interiecto etiam Hebero Propheta) tra-

Genes. 14. Heb. 7. xerat, vsq; eò veneratus est, vt ab illo (si tamẽ is fuit Melchisedec) iam victoria de hostibus parta, *benedictionem acceperit, decimasq; omniũ ei dederit*. Vnus autem idemq; Dei spiritus tam in Abrahamo, quàm in Noë, ac Melchisedec fuit. Sed defuncto iam Noë, auctoritatis culmen in Melchisedec potissimùm resedit. Quid verò postea vel de Sem, vel de alijs Noë posteris (præterquàm de Abrahamo) factum sit, sacra Scriptura memoriæ non prodidit. *Propo-*

Lib. 13. de Ciuitate Dei, cap. 1. *situ quippe Moysis fuit* (attestante Augustino) *per successiones certarum generationũ ex vno homine propagatarum, peruenire ad Abrahã: ac deinde ex eius semine ad populũ Dei, in quo distincto à cæteris gentibus, præfigurarentur & prænunciarentur omnia quæ de ciuitate, cuius æternum erit Regnum, & de Rege eius eodemq; conditore Christo in Spiritu præuidebãtur esse ventura*. Festinatio igitur Moysis ad Abrahã & semen eius fecit, vt de rebus quæ ab alijs Noë filijs gerebantur, tantũ in sacra Scriptura silentium esset. Cæterùm cùm ipse Abrahã (tantus Dei Propheta) non sit dedignatus superiorẽ agnoscere Melchisedec, siue ille fuerit Sem, seu alius quilibet: quis non videt, alios omnes multò magis eidẽ Sacerdoti subijci, ac parère debuisse? Fuit igitur Sem seu Melchisedec primus Patriarcha & Pastor in toto mundo: Abrahã verò, quamdiu vixerat Melchisedec (vt etiã alij fortasse nonnulli) inferior quidã Patriarcha & Pastor.

Genes. 14. Heb. 7. *Benedixit enim Melchisedec Abrahæ. Sine vlla autẽ contradictione quod minus est* (inquit Apostolus) *à meliore benedicitur*. Iam verò ponamus, fuisse eodẽ tempore in mundo centũ aut etiam mille Patriarchas & Pastores, qui fidẽ Christi castè integreq; simul conseruârint: hi omnes aut Prophetiæ spiritum habebant (vt Sem, Abraham, Iob, & si qui alij erant chari Deo) aut regula quapiã alia in vera fide continebantur. Si prophetico Dei Spiritu præditi erant, quanquam in tali re cùm alter ab altero dissentire non posset, non multũ referat, quis prior alijs foret: tamen vt videmus Abrahamũ Prophetam primatum quendam in Melchisedec Sacerdote Dei agnouisse: sic nihil vetat, quin hoc etiã modo alius Propheta potuerit alio maior perpetuò extitisse: ita vt vnus velut Princeps Prophetarũ, alij verò velut filij Prophetarũ

4.Reg. 2. essent, sicuti videmus in diebus Eliæ atq; Elisei factum esse. Verùm si omnes Pastores non habebant singulare illud Prophetiæ donum quis dubitat, quin ij necessariò debuerint obedire ei quem scirent diuino Spiritu gubernatum esse? Ac nimirũ si nullus in mundo Pseudopropheta vllo tempore fuisset, satis erat quemcunq; audire, qui se Prophetam nominasset. Cæterùm cùm non sit verisimile, vnquàm defuisse multos Pseudoprophetas: is qui spiritum Prophetiæ non acceperat, nunquàm scire poterat, quis verus, & quis falsus Propheta esset, nisi regula quæpiam ei, quæ banorem indicaret, præscriberetur.

Porrò cùm videamus ante Abraham, Seth, Noë, Sem, ac primogenitum quemque fuisse totius posteritatis suæ Principem; post Abraham verò sub Moyse regulam talem fuisse vt

Deuter. 17. semper ei *Sacerdoti obediretur, qui præfuisset loco quẽ elegerat Dominus* credendũ est, eandem regulã alijs etiam, qui seorsum ab Abrahamo vixerunt, præscriptam esse, vt in rebus dubijs

Hieronymus in quæstion in Genes. oportuerit ad certum aliquem hominem ascendere, qui iudicaret iudicij veritatem cuiusq; imperio parère necesse esset. Ac fere quidem *primogenitus quisque* alijs præferebatur, nisi

Deus aliud

Deus aliud quippiam reuelasset. Fuit autem Abraham de posteris ipsius Sem, ad quem (cæteris antecessoribus suis defunctis) ordine tandem peruenturus erat totius Ecclesiæ primatus. Quicquid porrò cæteris Noë posteris accidit, illud & certum, & omni ratione obseruádum nobis est: non alios diu fidem veram coluisse, aut se in Ecclesia Christi cótinuisse, præter illos qui sub Pastore quopiam certo vixerunt, & illo tãtæ authoritatis, vt omnes cótrouersiæ, tam de fide, quàm de moribus ortæ, illius arbitrio decidi & finiri possent. Quibus enim populis Deus vnum talem Pastorem nõ dedit, verè ijs euenit, quod Paulus & Barnabas dixerunt: *Deus in præteritis generationibus dimisit omnes gẽtes ingredi vias suas.* Actor. 14. Quomodo enim congregarentur in vnum ouile, quibus aut nullus omnino Pastor, aut certè nõ vnus supra cæteros præerat? Nam si multos Pastores æquali auctoritate absq; vllo, qui omnes in officio retineat, cõstituas; breui futurũ est, vt in tot sectas abeant quot sunt Pastores. Aut quid aliud magis in causa fuit, cur cęteri populi ex Noë oriundi fidẽ amitterent, nisi quòd per totum orbem dispersi liberè colebant Deum, suo quisq; more & ritu, nõ attendẽtes, quid primus quispiam Propheta vel Sacerdos Dei prædicaret ac doceret? Neq; verò dubitandũ est, quin Patriarcha Noë, quoad vixit, omnes ad fidem verã sit exhortatus, ac singulis familijs singulos commẽdauerit Sacerdotes, ac ferè quidẽ eos, qui ius primogenituræ adepti essent. Hieronymus in quæstion. in Genes. Sed quantum profuit aliquos habuisse Sacerdotes, tãtum obfuit nullum eos Primatẽ agnouisse, in cuius voluntate diuinitùs inspirata, omnes idem saperent ac sentirent. Id ergo semper nobis ob oculos versari debet, quòd ab Adam vsq; ad diluuiũ, primùm ipse Adam, qui Propheta fuit, deinde Seth, atq; illius semẽ proponebatur à Deo velut lucerna quædam cuius splẽdore sancta fidelium societas illustrari, ac ad vitam æternam dirigi posset. A diluuio autem vsq; ad Abraham, Noë primùm, deinde Sem idẽ officium erga populum Dei præstabant. Ab eo autem die quo placuit Deo *segregare Abrahamũ de cognatione sua*, Genes. 12. & eum populi ex ipsius semine procreandi patrem ducemq; constituere, scimus numquam defuisse vnum quendam de semine Abrahæ vel Patriarcham, vel Prophetam, vel Sacerdotem, vel Ducem (nam de nomine parum soliciti sumus) qui verbum salutis populo Dei ministraret, eumq; ad vitam æternam cælestibus monitis accenderet vsque ad Christi aduentum.

A Moyse vsque ad Christum ex instituto Dei, vnum Pontificem summum rebus sacris perpetuò præfuisse: ac simul Caluini rationes confutantur, ob quas idem iuris in Christi Ecclesia statuendum fuisse negat.

CAPVT IIII.

ANTE ingressum filiorum Israël in Ægyptũ, nemo ignorat, Abraham, Isaac, & Iacob primi Pastoris officio rectè atq; ordine functos esse. In ipsa verò captiuitate constat, fidem in vnum Deum ita mãsisse incolumem (pręsidente rebus Ecclesiasticis Leui, prosanis autem Iuda) vt non modò viuente adhuc Iosepho, fides in Deum castè integreq; seruaretur, verùm etiam postea ipsæ nutrices Hebræorũ mallẽt Deo placere, quàm Pharaoni. *Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit eis domos*, Exod. 1. id est, familias, & posteritatem fidelem. Nec tribus adhuc confusè miscebantur, sed *egressus vir de domo Leui, accepit vxorem* Exod. 2. *stirpis suæ, quæ peperit Moysen, cuius parentes propter fidem occultabant eum mensibus tribus.* Moyses verò etiamsi ab infantia sua educatus fuisset in domo Pharaonis, nõ tamẽ ignorauit etiã ipse veterem fidem in Christum. Imò cùm adoleuisset, *negauit se esse filium filiæ Pharaonis, ma-* Hebr. 11. *gis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem.* Quæ cùm ita se habuerint, manifestũ est, nec fidem à populo Dei perijsse in Ægypto, minimeq; omniũ defecisse in tribu Leui, de qua Moyses ortus est. Iam verò frater Moysis Aaron erat, de quo Dominus ad Moysen dixit: Exod. 28. *Applica ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis de medio filiorum Israël, vt sacerdotio fungantur mihi, eruntq; Sacerdotes mihi religione perpetua.* Exod. 29. *Vestẽ sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, & consecrentur manus eorũ. Externus, qui ad ministrandũ accesserit, morietur.* Numer. 3. Quid quòd Deus insigni miraculo declarauit, se in æternum elegisse Aaron & semen eius in Sacerdotes sibi, quando Num. 17. *germinare fecit virgam Aaron in domo Leui, & turgentibus gemmis erũpere flores, qui folijs dilatatis in amygdalas deformati sunt.* Quæ virga in tabernaculo testimonij seruata est in signum rebelliũ filiorum Israel. Core autem, Dathan & Abiron, qui steterunt aduersum Moysen & Aaron, Numer. 16. terra dirupta sub pedibus eorum, deuorati sunt cum tabernaculis suis, & vniuersa substãtia eorum.

Mortuo autem Aarone in supercilio mõtis Hor, Numer. 20. Moyses Eleazarũ filium eius induit veste ipsius, atq; ita sacerdotium in genere Aarõ stabilitum fuit, quamdiu lex Mosaica viguit. A summo autem Pontifice Leuitico causæ omnes ambiguæ & difficiles, quæ ad Ecclesiastica negotia pertinebãt, definiri debebant, Moyse in hunc modũ præcipiente filijs Israël: Deuter. 17. *Si difficile & ambiguũ apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascẽde ad locũ quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesq; ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem*

qui fuerit

qui fuerit illo tempore: quæresq́ ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunq; dixerint, qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq́ sententiam eorum. Nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistrãm. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctusq́ populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Hinc apparet, non ad quoslibet Sacerdotes Leuitici generis, verùm ad illos tantùm Israelitas venire iussos, *qui praeessent loco, quem eligeret Dominus*, hoc est, qui tabernaculo testimonij tum alibi, tum maximè Hierosolymis inseruirẽt. Qui verò ab ista successione Aa-
3. Reg. 12. ronis, quæ in templo Salomonis Deo ministrabat, defecerunt, aut Idololatræ (vt Ieroboã &
Iosephus antiq. iud. lib. 11. cap. 8. posteri eius) aut hæretici & schismatici (vt Samaritæ) meritò habiti sunt. Itaq; cùm Manasses Iaddi Pontificis frater per operã Sanaballetis, cuius filiam contra legem in matrimonio habebat, Templum in monte Garizim ædificandũ curasset, ac Samaritæ illud tẽplum Dei
Et li. 13. c. 6. verum & legitimum esse contenderent, Iudæi verò contradicerent: prouocatum est ad Ptolemæum Philometorem Ægypti Regem. Cumq́; Andronicus, qui tẽplo Hierosolymitano patrocinabatur, *per continuas Pontificum successiones, Sacerdotij vsq; ad sua tempora propagationẽ ostendisset, & ab omnibus Asiæ Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: persuasit Regi, vt decerneret templum Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis cõditum.* Quinimò cùm Chri-
Ioan. 4. stus ipse in mundum venisset, ac mulierem Samaritanam audisset dicentem: *Patres nostri in monte hoc* (nempe Garizitano) *adorauerunt*, respondit ei: *Vos adoratis quod nescitis, nos adora-*
Matth. 23. *mus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.* Et alibi: *Super Cathedram* (inquit) *Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite: secundũ opera verò eorũ nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt.* Ex his omnibus perspicuè liquet, fuisse olim Hierosolymis vnum Sacerdotẽ summũ, qui sedebat in Cathedra Moysis, hoc est, qui Aaroni, quem
Exod. 28. Moyses vnxerat, successit, à cuius Cathedra cõsortioq́; nemini licuit recedere, qui per Christùm saluari confideret. Hæc olim. Porrò Hebræorum facta semper quidem, sed multò maximè à tempore Moysis (in quo propria & stata quędam ipsorum Respublica constituta est)
1. Cor. 10. Ecclesiam Christi, quam in gentibus quandoq; habiturus erat, figurabant. *Omnia enim* (ait Apostolus) *in figura contingebant illis*. Ac Iudæorum quidem Sacerdotium figurabat Sacerdotium Ecclesiæ Christi. Etenim D. Paulus vtrumq; inter se confert, ita scribens ad Corin-
2. Cor. 3. thios: *Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta, non atramento, sed spiritu Dei viui; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti; non litera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem viuificat. Quòd si ministratio mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est; multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.*

Apostoli ergo & eorũ successores non minùs hodie ministri sunt noui Testamenti, quàm olim Moyses & Leuitæ fuerunt ministri veteris Testamẽti. Res autẽ, quæ nũc ministratur, longè præclarior est & excellentior. Moyses enim ministrabat literã Legis, Apostoli verò & eorum successores ministrant spiritum sanctũ, & iustitiam. Illa enim secundùm Apostolum fuit administratio damnationis & mortis: hæc autẽ spiritus & iustitiæ. Licèt enim Lex, quã
1 Corinth. Homil. 6. Moyses attulit, spiritualis erat: tamen (vt hoc in loco rectè declarat Chrysostomus) *eadem Lex non præbebat spiritum. Nobis autem*, inquit idem Chrysostomus, *credita est potestas dandi spiritum. Spiritum enim vocat gratiam, quæ per Baptismum viuificat à peccatis mortificatos. Nam in Baptismate sepeliuntur peccata, delentur priora, viuificatur homo, velut in tabula, ita in corde illius describitur omnis gratia.* Et pòst: *Deus alijs quoq; præstat remittendi peccata potestatem: Accipite,*
Ioan. 20. inquit, *Spiritumsanctum: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Hæc Chrysostomus. Apostolus igitur videns tantam dignitatem & præeminentiam præ veteribus Leuitis collatam esse ijs qui ministri sunt noui Testamenti, sæpiùs repetit atq; inculcat, *hanc sufficientiam non esse ex nobis, sed ex Deo, qui fecit nos idoneos*, hoc est, tales *noui Testamẽti ministros, vt et ministerio obeundo sufficere possemus.* Paulus igitur confert ministerium veteris Testamẽti cum ministerio Noui, Moysen cum Apostolis, literã Legis quam Moyses ministrabat, cum Spiritu sancto & iustitia, quã Apostoli ministrant, gloriã vultus Moysis, cum gloria ministrorũ
2. Cor. 2. Christi, quia *Deus* (vt idem Apostolus paulò antè dixerat) *odorẽ notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in ijs qui salui fiunt, & in ijs qui pereũt.* Et iterũ: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiã consecuti sumus, non deficimus*, & quæ sequuntur. Summa rei hæc est, ministerium noui Testamenti longè superare in omni honore, gloria, & dignitate veteris Testamẽti ministerium. Cùm ergo in vetere Testamento gloriosum fuerit Iudæorũ Ecclesiæ, vt totius gentis ac omniũ Synagogarũ, quæ per mundum

dispersæ

dispersæ fuerunt, vnus esset summus Pontifex, qui reliquis Sacerdotibus præesset: eadē ipsa res cum gloria maiore in tempus noui Testamenti translata esse intelligitur. Nam inter Leuitas & ministros veteris testamenti nihil fuit excellentius ipso Pōtifice maximo, qui caput erat & Sacerdotū, & Synagogarum omnium: atque vt ille Pontifex Leuiticus non nisi figuratiuū & visibile caput Iudæorum erat, cùm interim verū atque inuisibile ipsius populi caput solus Christus esset: sic inter noui Testamenti ministros, qui sub Christo capite inuisibili degunt, nihil potest excellentius in hac vita cogitari, quàm eorundē ministrorum visibile, ac typicum, seu vicariū sub Christo caput. Nam si corpus & societas ministrorū visibilium veteris Testamenti, præter inuisibile caput Christum Iesum (*in cuius domo* & Ecclesia *Moyses non nisi famulus fuit*) habebat aliud visibile caput in hoc mūdo: ex altera verò parte corpus & societas ministrorū noui Testamēti nō habeat vnū aliquod visibile caput sub Christo Iesu, in cuius domo & Ecclesia se famulos esse agnoscūt: profectò maior est gloria Synagogæ, quàm Ecclesiæ. Nam Christus vtrique ministrorū corpori & collegio Caput cōmune est, quem Synagoga per fidem aduenturū vidit, quem nos per eandem fidē aduenisse videmus. Verùm neque illi, neque nos, eundē Christū oculis nostris aliquando vidimus, licet Apostoli tam pro illis, quàm pro nobis viderint: *Habemus quippe omnes eundem spiritum.* Hebr. 3. 2. Cor. 4.

Si ergo Synagoga sub Christo habuit visibile caput, nos verò sub eodē Christo nullū visibile caput habeamus: maior fuit gloria Synagogæ, quā Ecclesiæ. Præcipua enim gloria corporis alicuius in capite continetur. Vnde sponsa apud Salomonem vocat *Caput sponsi aurum optimum*, siue obryzum: Cætera verò membra corporis nō tantæ dignitatis habētur. Et Apostolus cùm dicit, *virum caput esse mulieris, caput viri Christum, caput verò Christi Deū esse*; vtiq; per caput intelligit id quod reliquis omnibus maius atq; præstantius sit. Fieri autem nō potest, vt visibiliū ministrorū veteris Testamenti maior fuerit olim gloria, quàm hodie sit ministrorum visibiliū noui testamenti. Nam de visibili ministerio Apostolus agit, dignitatemq; suā in posteriore ad Corinthios Epistola præ Pseudoapostolis inde potissimū declarat, quòd sit vnus ex ministris noui Testamēti. Omnes verò ministri in vnū collecti corpus quoddam & societatem efficiunt. Hæc ergo societas aut caput in terris sub Christo habet, aut nō habet. Si habet; nostra causa est melior, & ij errant à fide vera, qui negant vnum aliquē in terris esse Pastorem primum, & summū ministrum Iesu Christi. Per Caput quippe nihil aliud iam intelligimus. Quòd si ministrorū noui Testamenti societas & collegium non habet aliquod caput in terris: est vtiq; eadem societas confusa, & inordinata, quia nihil in ea primū est, sed omnia sunt æqualia. Porrò ministrorū noui Testamenti societas infinitis partibus maior est, quàm fuerat societas veterum Leuitarum. Nam loco vnius tēpli Hierosolymitani, successerunt innumerabilia per orbem Christianū templa: & loco vnius gentis nō maximæ, successerunt plurimæ gentes, & illæ multò maximæ. Nā quæ comparatio est aut solius Italiæ, aut solius Galliæ, aut solius Germaniæ, aut Hispaniarū, ac multò magis totius Asiæ, atq; Africæ, cū vna Iudæa? Cùm ergo nullum omnino templū in orbe Christiano sit, quod aliquot ministros nō habeat, plurima verò habeant permultos: necessariò efficitur, vt plures iā sint ministri sub nouo Testamēto, quàm fuerint sub vetere. Quò autē plures homines eiusdē conditionis in hac vita visibili Capite careant, eò minus ordinata & magis confusa est illa societas. Itaq; minus absurdum fuisset, vt Leuitæ olim caruissent summo Sacerdote, quàm vt nos careamus. Præterea si verbum Dei, cùm adhuc non venisset in carnē, tamen non per solum spiritum, sed præterea per hominē vicarium, Leuitas regebat: quātò magis cōuenit, vt idem *Verbum caro factum*, per alterius vicariam carnem, ac nō solo spiritu suos ministros hodiē regat? Nōne maior est vicinitas carnis Christi ad carnē Petri, quàm spiritus Christi ad carnem Aaronis? Quod ergo verbum Dei per carnē effecit antequam assumpserat carnē, id iam, assumpta carne, per carnem facere negabitur? Habuit Synagoga duplex caput, vnūm in cælo vniuersale, Filium Dei, aliud in terra particulare, Aaronem, aut Eleazarum. Et nunc Ecclesia Christi habebit tantùm suum vniuersale caput Christū, qui est in cælo? aliud verò particulare, quod in terra manet, non habebit? Si ergo nullū particulare caput sub Christo esse potest: cur in qualibet particulari Ecclesia vnus presbyter, atq; in qualibet diœcesi vnus Episcopus cæteris presbyteris præponitur? Cur solus *Iacobus* ab Apostolis constituitur caput & Episcopus in Hierosolymitana Ecclesia? Cur Ignatius in Antiochena, Marcus in Alexādrina, Timotheus in Ephesina præficitur? Sin constet, particulare aliquod caput sub Christo constitui posse, cur supra totam militantem Ecclesiam (quæ pro parte sua multò magis indiget tali Capite) aliquod particulare caput nō præficitur? Anne & illud particulare Caput nō erit, quod toti Ecclesiæ militanti præponitur? Atqui omnes Christiani, qui vllo tēpore simul in terris viuunt, nō nisi pars quædā Ecclesiæ Christi sunt, si cōferantur cum iis qui ab Adam vsque ad finem seculi fuerunt, aut futuri sunt. De particulari ergo capite iam agitur, ac non de vniuersali, quod solum Christum fatemur esse. Cant. 5. 1. Cor. 11. 2. Cor. 3. Ioan. 1. Euseb. lib. 2. cap. 1.

L Quibus

Quibus ita declaratis, non dubito, quin rectè concludere liceat, ministrorũ Christi dignitatem esse duplicem: vnam sub vetere, aliam sub nouo Testamento. Illam præ ista non esse dignitatem, licet alioqui etiam ministrorum veterum fuerit magna dignitas. Illorum verò
1.Cor.9. qualiscumq; dignitas præfigurabat dignitatẽ ministrorũ noui Testamẽti. Nam vt Lex, quam illi ministrabant, erat sancta & bona, & spiritalis: ita illi nõ nisi literã eius à Moyse acceptam ministrantes, significabãt futuros quandoque ministros, qui Spiritum à Christo accipiẽtes, etiam Spiritũ, hoc est, gratiam per Sacramenta nouæ Legis ministrarent. Illi erant homines,
Num.3. Actor.13. & nos etiam homines sumus. Illi ab alia plebe separati, & nos itidem *segregati in ministerium Christi*. Illi plebẽ erudiebant, & nos plebẽ erudimus. Illi ministrabãt Sacramenta sua, & nos nostra: illi circuncisionẽ, nos baptismum. Illorũ alij erant Leuitæ, alij Sacerdotes, vnus autem summus Sacerdos. Et ex nostris ministris alij sunt Diaconi, alij presbyteri, alij Episcopi, vnus autẽ summus Episcopus. Hoc vltimum (inquies) non ita se habet. At hoc vltimum (inquam ego) in tota collatione est optimum & pulcherrimum. Nisi ergo in eo saltem similes illorũ simus, non video cur aut Sacramenta nostra illorum Sacramentis, aut nostri Diaconi respondeant illorũ Leuitis, aut nostri presbyteri & Episcopi illorũ Sacerdotibus. Nam vincere illos possumus, inferiores illis esse non possumus, quia *illi vmbrã, nos verò imaginem ipsarum rerum habemus*. Vincimus eos in hac re, quòd pro paucis illorum Sacerdotibus habemus multos presbyteros atque etiã Episcopos. At melius erat, nullos omnino habere Episcopos, ac per totum orbem nõ nisi vnum Episcopum esse, quàm vt tantus numerus Episcoporum suo quodam capite ac Principe careret. A capite enim reliquum corpus præcipuè dependet. Valde autem vtile fuit Iudæorũ Reipub. vt haberet vnum Pontificem aliis Leuitis & Sacer-
Ezech.34. dotibus præsidentẽ. Primùm vt ne omnes Iudæi essent, *velut oues non habentes Pastorem*. De-
Deuter.17. inde, vt Leuitæ melius illo modo in officio continerentur. Accedit eodẽ, quòd totius populi difficiliores causæ ac lites, quæ alioqui de rebus sacris infinitæ fuissent, eò & citius, & certius decidebantur. Tum autẽ, si aliquod aliud Templũ sub nomine veri Dei ab aliquo Leuitarũ erigi cõtingeret (vt sanè cõtigit tum in Garizim, tũ in Ægypto) facile erat scire, illud solum esse verum & legitimũ Templum, vbi summorũ Pontificum ordinaria successio extitisset. Præterea Pagani facilius ad fidem vnius Dei alliciebantur, quando religionem ritè atq; ordine constitutam videbant. Etenim apud ipsos quoq; erant summi Põtifices, & Reguli quidã sacris rebus præfecti. Quid quòd non paruum ornamentum hoc erat Synagoga, vt & exteri scirent, esse caput aliquod religionis Iudaicæ? Vnde tam Asiæ Reges, quàm alij Principes sæ-
Iosephus lib. 13.ca.6. Antiquit.Iudai. pè honorârunt summum Pontificem Iudæorũ. Denique vnus summus Pontifex in illa particulari Iudæorũ Ecclesia significabat, vnum esse vniuersale caput Ecclesiæ totius, quæ vnquam fuit, aut in posterũ futura est. Atque hę omnes causæ multò nũc & vtiliores Christianis, & magis necessariæ sunt. Illi sunt oues plures, quàm Iudæi erãt, eoq; magis indigent Pa-
Ioann.10. store vno. Illis plures ministri Ecclesiarum sunt, ad quos in officio continendos vnum caput magis est necessarium. Nostræ lites in tanta multitudine variarũ gentiũ plures sunt ac difficiliores, vt tãtò magis ab vno Iudice finiri eas oporteat. Multi sunt hodie, ac semper fuerũt Episcopi & presbyteri, qui nouas hæreses docent, & nouas sectas excitãt, quibus nulla ratione melius, ac manifestius, aut ad vulgi sensum accõmodatius occurritur, quàm per visibilem summorum Pontificũ Ecclesiæ successionem. Propagatio etiã Euangelij & Ecclesiæ Christi postulat certũ aliquod caput, quod à Persis, à Turcis, ab Indis, & aliis Paganis cõsulatur de fide: quodq; ab iis interdũ honoretur per munera & legationes. Postremò nũc valde necessarium est, vt per vnum Pastorem summum eius particularis Ecclesiæ, quæ ad tempus in terra peregrinatur, Christus significetur vnicus vniuersalis Ecclesiæ suæ ab initio mũdi vsq; ad finem Pastor esse. Ita veritas noua veteri figuræ, Euangeliũ legi, Ecclesia gentiũ Synagogæ Iudæorum, suauissimè respondet per vnũ Pastorẽ summũ vtrobiq; præpositum. Vtraque vnum Deum, vnum Christum, vnamque Ecclesiam esse, non verbo tantùm, sed factis operibusque demonstrat. Huic argumento Caluinus in hunc modum satisfacere conatur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Quod in vna natione fuit vtile, id in vniuersum orbem extendere nulla ratio cogit.

RESPONSIO.

Quin imò si fuit vtile, vt in natione vna Põtifex vnus pręesset, idq; ne populus Israëliticus
3.Reg.22. Ioann.10. dispergeretur in montibus Idolorum cultu dedicatis, *velut oues Pastore carentes*: profectò recta ratio vtilius etiã esse demõstrat, vt pontifex vnus toti Ecclesiæ multò latius iã per orbem diffusæ præponatur, ne quantò plures sunt Pastores & oues, eò magis in montibus atq; hæreticorum latibulis errent, si Pastore vno carent, ad cuius supremum ouile cõgregentur, vt ibi saltem seruent vnitatem. Nam quos in gregibus particularibus, hoc est, in Antiochia Paulus Samosatenus, in Constantinopoli Macedonius, in Alexãdria Dioscorus, in Nicomedia Eusebius, in Mediolano Auxentius, in Britannia Pelagius, atq; aliis in locis alij lupi dispergũt: ij omnes

omnes nisi vnum Pastorem primū habeant, ad cuius ouile supremum concurrant, quæ spes foret, vel ad paucos annos conseruandi Ecclesiasticam vnitatē? Toto igitur cælo aberrauit Caluinus, quando minus vtilem toti orbi, quàm nationi vni Pastorem vnum iudicauit. *At Iudæi* (inquit) *idololatris vndique septi erant. Ideo Deus illic vnum Antistitem præficit, quem omnes respicerent, quò meliùs in vnitate continerentur.* Et Christiani (inquā ego) non modò foris vndique ab idololatris obsidentur, à Tartaris, Mauris, Saracenis, Turcis, nouisque Indorum populis; verùm etiam intus ab hæreticis deuorantur, à Simoniacis, Manichæis, Arrianis, Donatistis, Pelagianis, Nestorianis, Eutychianis, Anabaptistis, Libertinis, vt de Lutheranis & Caluinistis nihil dicam. Igitur iam multò magis opus est, vt præficiatur vnus Antistes, ad quem omnes respiciant, quò melius contineantur in vnitate. Quære aliam, Caluine, responsionem. Etenim hæc, quam hactenus attulisti, à nobis tota est. Ait igitur: *Summum illum Pontificem typum fuisse Christi, nemo ignorat. Nunc translato sacerdotio, ius illud transferri conuenit. Translatum porrò est non ad Papam, sed ad Christum.* Hæc ille. Conuenit mihi tecum, vir bone, Leuiticum Pontificem typum fuisse Christi, itemque *translato sacerdotio, ius Leuitici Pontificis in Christum esse translatum*. Quod verò addis, *ad Papam idem ius translatum non esse*: equidem à Pontifice Leuitico mox ad Papam non esse idem ius translatum, fateor. Nam inter Leuiticum Pontificem & Papam intercessit Christus; impletor veteris Pontificatus, & auctor noui. Christus ergo ius tam Leuitici Pontificis, quàm veteris Ecclesiæ in semetipsum transferens, non reliquit orbem terrarū aut sine aliqua Ecclesia, aut sine aliquo Pontifice. Verùm vt Ecclesiam voluit à seipso nominari, non Mosaicā, sed Christianam: sic Pontificem à semetipso voluit, non iam Aaronem, sed Petrum vocari. A Christo enim Petra Simon Petrus nomen accepit, super quem Christus Ecclesiam suam ædificaturum se promisit. Vnde D. Hieronymus in illa Isaiæ verba, quibus Ecclesiam affatur, dicens, *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit*, ita scribit: *Nequaquam vocabitur Ecclesia Ierusalem, aut Sion, sed nomē nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi nō præualebunt aduersus eam. Quod vocabulum à nomine Domini deriuauit, vt dicatur Dominicū: & populus illius nequaquā veteri nomine appelletur Israël, sed nouo, id est, Christianus.* Hęc Hieronymus.

Alia Caluini obiectio.

Alia Caluini ad prius argumentum responsio.

Eiusdem responsionis confutatio.

Matth. 16.

Isaiæ 62.

Matth. 16.

Quemadmodū igitur à populo vetere ad nouū, Christo angulari lapide interposito, peruentum est: sic à Pontifice Leuitico ad Papā est peruentum, non quidē absq; vllo intercedente lapide, sed per Iesum Christū, qui finis erat Legis, & initium Euangelij, perfector veteris, & instaurator noui Testamenti. Nā si propterea quòd Christus transtulit in se ius Leuitici ministerij, & veri tabernaculi minister factus est, hodie nulli erunt amplius in Ecclesia ministri: frustrà dixit Apostolus, *sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, frustrà etiā sunt Prophetæ in nouo Testamento. Nam *Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem*. His nugis miseros & infelices discipulos tuos, non item Ecclesiam Christi, *quæ columna & firmamentum veritatis est*, seducere potes, Caluine. Longè ante Hieronymū D. Cyprianus dixerat, *Dominum (vt vnitatem manifestaret) vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuisse*. In quibus verbis & factum ipsius Domini, & simul facti ratio proponitur. Quoad factū, *Dominus sua auctoritate disposuit vnitatis originē ab vno incipientem.* Non igitur in seipso tantùm cōclusit Dominus omnē vnitatē Pōtificiam, sed eandē (quoad visibilē externāq; formā) disposuit in Ecclesia sua. Nec in tota Ecclesia sic eā disposuit, vt in nullo præter cæteros appareret, sed vnitatē ita disposuit, *vt certa eius origo extaret*, & ea origo extaret, nō simul in pluribus, verū in vno, videlicet in Petro, de cuius primatu Cyprianus eo loco agit. Nūc autē nihil aliud vrgeo, quàm vnitatē eius hominis, in quo Dominus originē Ecclesiasticæ vnitatis disposuit. Illius enim vnitatis origo ab vno, ab vno, inquam, ex Domini dispositione incepit. Atque hæc sint dicta de facto & dispositione Domini. Ratio autem huius facti erat, vt *Dominus vnitatem manifestaret.* Oportebat quippe non tantùm esse vnitatem quandam Pastoralem in terra, nec tantùm illius originem esse in vno Discipulo Domini, sed ita esse in vno, vt per eam rem *manifestaretur vnitas*: hoc est, vt omnes scirent, atque intelligerent, vnum à Deo reliquis in Ecclesia præponi, quo Ecclesia crederetur verè vna esse. Nam & iterum Cyprianus eodem in loco ait: *Exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur.* Quòd si Ecclesiam oportet non modò esse vnam, verùm prætereа *vnam monstrari*, vt ita vnitas illa intima, quam Ecclesia in CHRISTO habet, per visibilem Pastorem vnum, qui foris præest, manifestetur: cùm ista vnitatis manifestatio tam sit omnibus seculis necessaria, quàm Apostolico æuo fuit opportuna, imò cùm Apostoli, qui CHRISTVM in terris viderunt, faciliùs potuerint, absque alio vno Pastore vnitatem Ecclesiæ in CHRISTO & credidisse, & meminisse, quàm nos, qui CHRISTVM corporeis oculis non vidimus: sine omni controuersia in hodiernum diem oportet vnitatis Ecclesiasticæ originem in vno potissimùm auctoritate Dominica disponi, vt eo modo *Ecclesia semper mon-*

1. Cor. 4.

1. Timoth. 3.

De vnitate Ecclesiæ.

per monstretur vna. Cæterùm istius rationis neruì facilius explorabuntur, si Caluini friuola responsio apponatur, & quàm inepta sit, declaretur. Ait Caluinus: *Quid si eum Cypriano & Augustino respondeam, non ideo* CHRISTVM *& communiter cum reliquis Apostolis, & seorsum Petro claues regni cælorum dedisse, vt hominem vnum aliis præferret, sed vt Ecclesiæ vnitatem sic commendaret?*

Responsio Caluini.

Primùm, Caluine, lectorem decipis in eo, quòd scribis, cum Cypriano & Augustino te dicturum, quòd *Dominus Petro seorsum claues non dedit, vt hominem vnum aliis præferret.* Vis enim, vt lector suspicetur, tale quid à Cypriano & Augustino dici. Dicunt illi quidem, claues vni Petro dari, vt Ecclesiæ vnitas commendetur: sed non negant, vnum hominem ex ea re aliis prælatum fuisse. Nam ista duo non possunt separari, sed necessariò cohærent, vt is vnus præferatur aliis, cui aliquid seorsum in eum finem confertur, quò per eam collationem vnitas commendetur. Nam si nemo ei vni viro, de quo agimus, par est: vtique iam præfertur aliis. Sin ille vnus homo in re collata parem aliquem habet, iam per eam rem, quam alius perinde ac ille vnus habet, nulla vnitas commendari potest, quia non commendatur vnitas, præterquam vbi est vnitas. Non est autem in illa re vnitas, per quam duodecim sunt vni æquales. Vbi ergo non est vnitas, ibi vnitas monstrari quomodo potest? Nisi fortè dices, vnitatem quandam Ecclesiasticam nomine tenus in Petro fuisse, re autem vera non fuisse. At neque hoc ipsum aut de Domino cogitari debet, aut cum Cypriani verbis consistit. Dominus enim, qui dixit & facta sunt, quique *vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt,* & nominando facit quidque esse id quod ab eo nominatur, non solet vnitatem verbi nudi absque omni re subiecta cuiquam conferre. Deinde Cyprianus de vnitate Ecclesiastica tractat, quam re ipsa esse, & nō solo verbo nominari, omnes credimus. *Vt Dominus* (inquit Cyprianus) *vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdē originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit.* Vnitatis igitur origo ab vno incipiens, auctoritate Dominica disponitur. At cuius vnitatis origo? Eiusdem quam Dominus manifestare voluit. Quænam illa est? Non alia quàm subiecta verba demonstrant, vbi scribitur, *exordium ab vnitate proficisci, vt Ecclesia vna monstretur.* Illius igitur vnitatis quæ in Ecclesia est, origo disponitur ab vno incipere. Is ergo vnus re vera in se habet aliquem vnitatis Ecclesiasticæ gradum, quem gradum nemo alius Apostolorum (qui cæteris in rebus pari sunt præditi honore & potestate) in se habet. Nam si & in hac ipsa re forent pares, iam *nulla origo vnitatis in vno esset, nec vllum vnitatis exordium ab vno proficisceretur, nec manifestari per eum illa vnitas posset, quæ in ipso prorsus non esset.* Sin hæc omnia sint absurdissima, inepta & minimè inter se cohærentia, desinat Caluinus negare, vnum hominem aliis Apostolis superiorem esse factum, etiam in nouo Testamento. Nec putet, vnitatis Ecclesiæ manifestationem in tertis finitam esse, quia CHRISTVS in se transtulit veteris Sacerdotij iura. Facilius enim à CHRISTO instituitur, & ab illo deriuatur noui Testamenti vnitas in vno Pastore cæteris prælato manifestanda, quàm eadem primi Pastoris vnitas à Moyse in vetere Testamento deducebatur.

Rom. 4.

De vnitate Ecclesiæ.

Cæterùm vix dici potest, quàm turpiter se gerat Caluinus in istiusmodi rerum discussione. Citat enim ex Augustino, *quòd in Petro erat Ecclesiæ Sacramentum, quodq; cùm claues regni cælorum acciperet, Ecclesiam totam designauit, quodq; in ea re personam gesserit ipsius vnitatis.* Et hæc omnia citat Caluinus in eum finem, vt doceat, vnum hominem claues pro omnibus aliis accepisse, non quia verè aliis maior esset, verùm vt ex ea re vnitatem in Ecclesia esse ostenderetur. Atque Augustinus hæc quidem dicit quæ à Caluino citantur, verùm sui dicti causam adiungit, quæ à Caluino prætermittitur. & meritò. Nam ratio ab Augustino allata sic expugnat Caluini propositum, vt nihil magis contrarium cogitari queat. Dicit enim Augustinus, *Petrum cùm acciperet claues regni cælorum, significasse Ecclesiam totam.* Sed cur? *Propter Apostolatus sui primatum.* Et hoc dicit Augustinus in illa 124. Homilia in Ioannem, quam Caluinus citat. Vide nunc hæreticorū impudentem audaciam. Augustinus ait, *Petrus figurata generalitate propter Apostolatus sui primatu personam Ecclesiæ gessit, atque ita dum claues accepit, vniuersam significabat Ecclesiā.* Tria igitur dicit: vnum, quòd *Petrus accepit claues*: alterū, quòd *in ea re Petrus gesserit personam Ecclesiæ totius*: tertiū quòd *eam generalem personā gesserit ob Apostolatus sui primatum*: quia videlicet generaliter omnes in eo figurantur, qui primus omnium sit. Caput enim pro cæteris mēbris & loquitur, & annuit iis quæ donantur. Nūc ex altera parte Caluinus dicit, Dominū dedisse claues Petro, non quia vnum hominē aliis præferret, hoc est, non ob Apostolatus sui primatū, sed vt Ecclesiæ vnitatē cōmendaret. Atqui Augustinus credidit, Petrū non aliā ob causam accepisse claues pro omnibus, quàm *ob Apostolatus sui primatum.* Præcessit igitur primatus Petri (saltem in mēte Domini) clauium donationem. Ei enim primo, & ei vni dedit claues, quem vnum & statuerat, & iam cœperat facere primum Pastorem totius Ecclesiæ. Itaq; cùm Augustinus ita ratiocinetur: Petrus accepit claues pro omnibus, quia caput erat omniū, & ita significabat omnes: Caluinus eum in contra-

In Ioann. tractat. 10. 11 & 124.

In Ioan. tractatu 124.

contrariá sententiá detorquet, vt dicere eum velit: Petrus accepit claues pro omnibus, quia significauit omnes, verùm non quia caput omniũ erat. Quid ab isto bòni & æqui vnquã expectes, qui tam manifestè Augustini verba sententiamq; deprauat? Vnus accipit claues pro omnibus. Cur ita? Quia personã omnium gerit. At cur eam personã gerit? *Propter Apostolatus sui primatum*, inquit Augustinus. Imò (inquit Caluinus, Augustinũ laudans auctorẽ) non propter Apostolatus sui primatũ, sed vt vnitas sic commendaretur. De Augustini sententia circa primatum Petri sæpius mihi dicendũ, eademq; sæpius repetenda erunt; quia tã Lutherani quàm Caluinistæ nunquã cessant doctissimi viri nomine ad suam hęresim stabiliendam abuti: cùm is nihil minus velit, quàm id quod isti de eo fingunt. Hactenus constitit, Christũ in se quidem Pontificatus veteris honorẽ ac iura omnia transtulisse, verùm nõ ita, vt neminem vnum vellet deinceps in Ecclesia sub se vicariũ quẽdam Pontificatũ gerere. Quinimò nõ Mosaica, sed *sua auctoritate Dominus disposuit vnitatis Ecclesiasticæ originem ab vno incipientem, vt ita per vnum Pastorem primum Ecclesia monstraretur vna.* Maneat igitur firmum, quòd quicquid Deus per Moysen præstitit Synagogæ, hoc ad minimũ, idq; multò magis Deus per Christum exhibet Ecclesiæ suæ. In Synagoga verè fuit vnus Pontifex suprà omnes Leuitas, Saçerdotes, & Archisynagogos per totum orbem dispersos: igitur nũc multò magis est vnus primus Pastor supra omnes Diaconos, Presbyteros, & Episcopos in vniuerso mũdo diffusos. Et quemadmodum Prophetæ omnes, quantacumq; peccata in Leuitis & Sacerdotibus cõspexerunt, nunquam deseruerunt eorum cathedram, religionem, & vnitatem: sic quantacunq; essent hodie flagitia summorum Pontificum, non tamen propterea liceret eorũ cathedram, religionem & vnitatem deserere. Ac ne, cùm ex omni rerum atque hominum genere tanta pro vnius Pastoris primatu colligantur testimonia, nihil ex Prophetis allatũ esse aduersarij conquerantur. age, audiamus quid Salomon, Ezechiel, Ieremias, Daniel, & Osee de vno capite, vno Rege, & Pastore vno, in Spiritu Dei prædixerint.

Sanctos Prophetas prædixisse, quòd Ecclesia Christi vnum quoddam caput præter Christum, sub illo tamen, habitura esset.

CAPVT V.

APud Salomonem sponsus animarũ fidelium Christus Iesus dixerat ad Ecclesiã sponsam suam: *Pulchra es amica mea, suauis & decora, sicut Ierusalẽ: terribilis vt castrorũ acies ordinata.* Et iterũ: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora cõsurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorũ acies ordinata?* Vel ex his verbis apparet, Spiritum DEI tum voluisse varios in Ecclesia sua ordines extare (sicut in exercitu varij sunt equitũ, peditũ, centurionum & tribunorũ gradus) tum præterea significasse, quòd Ecclesia ista militans, quæ instar aciei castrorum ordinatæ habetur, nõ minus ab vno visibili Pastore sit regenda, quàm quilibet exercitus ab vno visibili Duce gubernatur. Aut quomodo appellabitur *acies castrorũ ordinata*, in qua nullus est ordo? Aut quis ordo erit, vbi certũ aliquod principiũ, & id vnicũ non est? *In, quãuis grandi exercitu* (inquit Hieronymus) *vnius signũ expectatur.* Et meritò. In omni quippe exercitu bene ordinato, adeò vnus est præcipuus & generalis Dux, vt etiã Respublicæ, quæ domi vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo reguntur, tamẽ militibus suis vnum præponãt, qui summam rei solus moderetur. Cùm igitur Ecclesia militans (nam de illa Salomonem agere mox planum faciã) aciei castrorũ ordinatę assimiletur: vtiq; apertè denunciatur, velut in exercitu, sic etiam in Ecclesia militante vnũ præesse, qui aliis quibuscumque maior sit. Verùm propius ad causam intremus. Nec enim Christus apud Salomonem Ecclesiam aciei castrorũ ordinatæ solùm comparauit, sed prætetea singulas huius mystici corporis exercitusq; partes recensens, *Quid videbis* (inquit) *in Sulamite* (hoc est, in Ecclesia) *nisi choros castrorũ? Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamẽtis, filia principis? Iuncturæ feminum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis. Vmbilicus tuus crater tornatilis nũquam indigens poculis: venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus liliis. Duo hubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ. Collũ tuũ sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta filiæ multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit cõtra Damascũ. Caput tuũ vt Carmelus, & coma capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quàm pulchra es & quàm decora, charissima, in deliciis? Statura tua assimilata est palmæ, & hubera tua botris.* Ecce Christus Ecclesiã suam alloquens, eã vni cuipiã eximiæ pulchritudinis personæ similẽ pronunciat. Quãuis enim Christus & Ecclesia vniuersalis non nisi vnũ corpus mysticũ existãt, tamen cùm eam in terris degentem considerat, habet eã velut sponsam, quæ deducta quidẽ sit ex latere suo, verùm quæ (propter conditionem suã adhuc morti & peccato obnoxiam) in consortiũ gloriæ Christi non plenè admittatur, sed interim per se, ac in sua quadã proprietate subsistat, aliaque persona & sit, & dicatur. Nam quòd de militante Ecclesia iam apud Salomonẽ agatur, perspicuum est ex his sponsæ verbis: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalẽ.* Nigra enim Ecclesia dicitur ob eas persecutiones & maculas, quibus ad tempus in hac vita, velut in medio prauæ nationis habitans, propter mortalis conditionis necessitates inquinatur.

Marginalia: In Ioan. tractatu 124. — Cant. 6. — Hieronymus Tom. 1. Epistola 4. — Vide Aristotelem lib. 5. Polit. ca. 12. in principio itemque lib. cap. 19. — Cantic. 7. — Caput Ecclesiæ. — Cantic. 1.

Cant. c. 1. Quid quòd etiam Sponsus ad sponsam dicit: *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorũ, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorũ.* Egressus verò membrorum Ecclesiæ ab ipsa Ecclesia, & assectatio Pastorũ falsorũ (de quibus ibi agitur) nõ potest alibi, præterquam in hoc seculo cogitari. Cùm igitur Christus de militante Ecclesia loquatur, valde perpendendum est, quòd vt *pedes eius & femora, vt vmbilicũ & ventrem, vt hubera & oculos, vt collum & nasum, ita etiam caput eius* nominat. *Caput tuũ* (inquit) *vt Carmelus, aut* (quemadmodũ alij legunt) *vt coccinum*. Militans igitur Ecclesia caput quoddam habet, idque sub Christo quidem, & ab ipso constitutum, sed tamẽ præter ipsum. Ipse enim Christus, qui Ecclesiæ caput æternũ est, ad sponsam non de seipso, verùm de ea loquens planè dicit: *Collũ tuũ sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, nasus tuus sicut turris Libani. Caput tuũ sicut Carmelus aut coccinum, comæ capitis tui sicut purpura Regis iuncta canalibus.* Ecclesia igitur militans habet vt oculos, nasum, & collum à Christo distinctum, sic etiã caput à Christo capite suo distinctum. Nam sponsa Christũ antea laudans, de illo dixerat: *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurũ optimũ.* Quanto autem interuallo *Carmelus mons aut coccinum* ab auro purissimo abest, tanto etiam caput vicarium Ecclesiæ militantis, quod coccino assimilatur, inferius est illo capite quod Christus in se est,
1. Cor. 11. cuius caput *auro* cõparatur. *Caput enim Christi Deus*, quo nihil sublimius aut dignius; caput verò Ecclesiæ velut granũ illud est ex quo purpura fit, quæ habet aliquid se preclarius, ipsum scilicet aurum, hoc est, deitatem, quę est caput Christi. Quæramus igitur, quodnam sit proprium hoc & temporale caput Ecclesiæ militantis? Ac primùm quidem illud non nisi vnum esse potest. Vnum quippe corpus militantis Ecclesiæ vnico etiam capite militante contentũ est. Neque vt crines sunt plurimi, oculi autem duo, genæ duæ, labia duo, vbera duo, ac pedes duo; sic etiam sunt in eodem corpore capita vel plura, vel saltem duo. Verùm vt est *vnicum collum, vnicus nasus, & vnicus vmbilicus*: ita est etiam *vnicũ caput.* Efficitur ergo ex mẽte Spiritus sancti per sacras Scripturas reuelata, vt vnicum Ecclesiæ militantis caput eodem tẽpore esse debeat. Porrò cùm oculi, cùm nasus, cùm labia Ecclesiæ, ex omnium quos vnquã legerim consensu, Episcopi, presbyteri, ac reliqui Pastores ac Doctores existant, nihilq; ferè sit illo euangelizandi munere in Ecclesia maius & excellentius, nec fieri possit, vt vllũ corporis membrum ipso capite sublimius aut dignius habeatur: necessariò fit, vt caput illud vnicũ Ecclesiæ sit etiã Episcopus, qui summus honoris Ecclesiastici gradus est. Inter omnes igitur Episcopos, vnus primus & summus Episcopus militantis Ecclesiæ caput apud Salomonem vocatur. Atque hæc satis clarè ex Salomone deducuntur.

Ezech. 37. Transeamus nunc ad Ezechielem, apud quem hæc verba legimus: *Ecce ego assumam filios Israël de medio nationum, ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum suam, & faciam eos in gentem vnam in terra, in montibus Israël, & Rex vnus erit omnibus imperans. Et non erunt vltrà duæ gentes, nec diuidentur amplius in duo regna.* Et pòst: *Seruus meus Dauid Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorũ.* Equidem concedo, hunc regem & Pa-
Matth. 22. storem vnũ de quo Ezechiel prædicit, esse Christum qui est *filius Dauid* secundùm carnem, & *Dominus Dauid*, secundùm deitatem. Cæterùm Ezechiel de Christo agit ea ratione quã carnem in plenitudine temporis accepturus erat. Alioqui nõ dixisset, Rex vnus *erit*, sed, Rex
Ioan. 1. vnus *est*. Nec etiam Christum vocasset *Dauidem seruum Dei*. Nam verbum Dei *non seruit*, sed *In principio erat apud Deum, & Deus erat.* Præterea Ezechiel significat, fideles aliter futuros vnam gentem & vnum regnum post Christi aduentum, quàm prius fuerunt. Cùm enim
3. Reg. 12. antea vnum fuisset regnum Iudææ, & alterum Samariæ: *Non diuidentur*, inquit, *ampliùs in duo regna, sed faciam eos in gentem vnam, & vnus erit Pastor omnium eorum.* Porrò etiam ante Christi aduentum fideles, qui vel in Iudæa noti erant, vel in Samaria latebant, duo regna in Deo, seu in spiritu Christi non erant: sed erant duo regna per externum & visibile regimen duorum Regum, & duorum aut plurium Pontificum. Nam vt alius erat Rex in
3. Reg. 12. Ierusalem, & alius in Samaria: sic alij erant Sacerdotes in templo Hierosolymitano, & alij in Dan & Bethel. Nec isti aut de tribu Leui fuerunt, aut parebant Pontifici maximo, qui Hierosolymis in cathedra Moysis sedebat. Post aduẽtum ergo Christi Propheta significat, nõ futura duo regna, id est, duo separata ouilia. Nam vt idem est hoc in loco, *Rex vnus, & Pastor vnus*: sic idem est regnum Christi & ouile. Nec enim de seculi regnis agitur, quæ sub Ecclesia Christi possunt esse etiam mille, si res ita ferat: sed agitur de ouilibus, quę nõ di-
Ioann. 10. uidentur ampliùs in duo, sed *vnus erit Pastor, & vnum ouile*, etiam quoad visibilẽ externãq; speciem. Vnus enim Christus imperabit omnibus. Quo tandem pacto? Vtrũ spiritaliter tantùm & inuisibiliter? Imò sic ab initio mundi solus semper imperauit. Ezechiel ergo, qui de Christi regno velut tunc futuro prophetabat; docuit Christũ, quem etiam *seruũ Dei* appellauit, imperaturũ omnibus secundùm carnis, quam accepit, rationem. Hoc autẽ impletum est ad literam, dum Christus in terris visus, Euangelium regni prædicauit, & ab eadem terra corpo-

corporaliter discessurus, in vno potissimũ Petro visibile regimen Ecclesiæ suæ, quod in æternum perseueraret, instituit. Ista enim ratione & vnus Christi spiritus nunc imperat nobis, (Ioan. 21.) sicuti olim etiã Patriarchis ac Leuitis imperauit: & præterea secundùm carnem aliter nobis imperat, quàm illis imperauit: quia ille visibilis præfecturæ modus, qui iã in Ecclesia obseruatur, ab ipso Christo, dum in carne esset, ore carnis suæ institutus est, & voce corporali cõmendatus. Etenim quem principatum ipse in suo corpore gessit, ac dum viueret in oculis omnium administrauit, eundem (per spiritũ non alterius cuiuspiam, sed suũ, in carne tamen alterius à se constituti reuelatum) perpetuò gerit; sicut etiam *Christus est qui baptizat*, dum alter, potestate ab illo accepta, baptismum, quẽ Christus in carne sua instituit, administrat. Nam quemadmodum *cathedra Moysis* rectè dicitur, quæ per Moysen constituta est, etiamsi ex alterius, hoc est, ex Dei potestate constituebatur: sic multò magis ille dicendus est primatus Christi, quem & ipse in terra semel exercuit, & ex potestate sua alij sub se administrãdum reliquit. Omnium autẽ perfectissimus erit, hodieque est in cælo Christi primatus, vbi tam in spiritu, quàm in carne vnus Rex manet, vnusque pastor omnium nostrûm. Sed quæ in cælis perficiuntur, ea in terris inchoantur: quia regnum Dei etiã intra nos est, qui adhuc peregrinamur à Domino, per fidem, & non per speciem ambulantes.

Qui verò sic intelligit verba Ezechielis, vt velit Christum aut in solo spiritu *(quia eũ iam secundum carnem non nouimus)* regere Ecclesiam suam, aut per plures pastores ex æquo præsidẽtes, & vni summo pastori, eidemq; visibili nõ subiectos, eandem regere: is prorsus aberrat ab instituto Prophetæ, qui & præfecturam Christi secundùm formã serui, hoc est, corporalem, & eam nõ pluriũ, ac ne duorum quidem, sed vnius Regis, & vnius pastoris in æternum fore prædixit. A qua corporali vnius præfectura qui vel ipsi discedunt, vel fidelis alicuius animã diuellunt ac separãt, hi dispergunt & diuidunt gregẽ Christi, & propterea contra Christum sunt. Vnde alius propheta pastorum multitudinem, quæ ad vnitatem aliquã visibilem nõ reducitur, ruinę potius, quàm exædificationis causam fore prçuidẽs, *Pastores* (inquit) *multi demoliti sunt vineã meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meã desiderabilem in desertum solitudinis.* (Ierem. 12.) Quantum ergo in laudem vnius Regis, & vnius Pastoris Ezechiel, tantum in reprehensionem multorũ pastorum (qui Superiori alicui nõ obediunt) Ieremias dixit: vt in eo vterque consentiat, longè optimum Ecclesiæ statum esse, quando multi pastores vni diuinitùs constituto parent. Eòdem pertinet quod Osee Propheta dicit: *Congregabuntur filij Iuda, & filij Israël pariter, & ponent sibimet caput vnum: & ascendent de terra, quia magnus dies Iesrahel.* (Osee 1.) Ecce postquã filij Iuda, & filij Israël per Dei filiũ liberati fuerint de captiuitate peccati, quæ per captiuitatem Babylonicã figurabatur, ponent duo populi sibimet vnum Regem, & *vnum caput*. Christum, inquies. Equidem cõcedo. Aliud enim caput, præter ipsum, & quod ab ipso constituetur, ego nunquam admiserim. (1. Cor. 3.) Cæterùm Christus ita per *caput vnum* hoc loco intelligitur, vt alius tamen præter illum, & sub illo in iisdẽ verbis comprehendatur. *Hæc* (inquit Theodoretus) *typicè & adumbratiuè sub Zorobabel acciderũt: expressè verò & veritate ipsa, vbi Christus se hominem fecit, ac sibi Ecclesiam despondit in æternum.* (Theodor. in cap. 1. Osee.) Et pòst: *Decem tribus, quæ à Regibus ex posteritate Dauid profectis defecerant, post reuersionem ex Babylone, vnum habuerunt Ducem Zorobabel, ex Dauidica tribu procreatum.* Et iterum: *Hoc enim finem inuenit temporibus Zorobabel.* Hæc Theodoretus. Duo igitur nobis in huius Prophetæ verbis animaduertenda sunt: quorum prius est, quod in magna laude ducitur, vt filij Iuda, & filij Israël, qui ante captiuitatem habebant duos Reges, post reuersionem suã *ponant sibimet caput vnum*. Quod perinde est ac si diceretur: multò præstãtius est *ab vno capite*, quàm à duobus gubernari. Alterum verò illud, quod iam perpendo, hoc ipsum est, quòd ista verba *(vnum caput)* simul intelliguntur de duobus quidẽ, non tamen ex æquo prçfuturis, sed quorũ vnum alteri subsit. Nã per *caput vnum*, intelligitur primùm Zorobabel, deinde Christus: Zorobabel velut figura Christi, Christus autẽ velut res ipsa, & veritas figurata. Cumq; Propheta de gubernatione populi Dei, & Ecclesiæ Christi loquatur, meritò hinc concludam, & Monarchiã seu primatum vnius pastoris cuilibet alteri politiæ in Ecclesia Christi præferendã esse, & vnum caput toti Ecclesiæ tunc præesse, quando is qui præest, non suo, sed Christi nomine præest. Nam vt Zorobabel figura Christi, & Christus ipse, nõ duo, sed vnum caput cõstituunt: sic multò magis Christus, & Vicarius CHRISTI nõ duo capita, sed vnum constituunt. (Figura & veritas vnum sunt.) Longius quippe abest à Christo figura, quàm Vicarius Christi: propterea quòd illa obscurior imago Christi est, quàm hæc. Nã Vicarius Christi etiã nomen Christi præ se fert, & vbiq; se fatetur Christi ministrũ esse. At figura Christi fert quidem obscurã Christi speciẽ, non tamen præ se fert Christi nomen; adeò vt multi Iudæi nunquam intellexerint, Zorobabelẽ esse figuram Christi. Cæterùm non modò Christiani omnes, verùm & Iudæi, & pagani per vniuersum orbẽ, qui saltem nobis inter nos cognitus fuit, probè nouerunt, Pontificem Romanũ non nisi in persona Christi, & velut Vicarium eius, toti Ecclesiæ præesse.

Quàm longè verò à Spiritu Prophetæ huius remoti sunt, qui statū popularē eum Aristocratia temperatum in Ecclesia Dei regenda præferunt? Hoc quippe est, nō vnum caput, sed infinita capitum millia sibimet ponere. Si enim quilibet Episcopus, quilibet presbyter, quilibet Diaconus, atq; etiam quilibet de plebe Christiana (sic enim Protestātes volūt) ex æquo ad gubernandam Dei Ecclesiam concurret: nónne infinita millia capitū erunt? Nónne igitur peius cum Christianis agetur, quàm actum est cum Iudæis ante Captiuitatē Babylonicam? Graue ac perniciosum illis fuit, à duobus regi capitibus: & ideo Propheta in magno
1. Reg. 11. beneficio duxit, quòd post Captiuitatē finitam sibimet ponerent *caput vnum*. Et nunc vno capite visibili relicto, ad capita non duo, sed infinita reuerremur? Idq; faciemus illis auctoribus, qui se reformatores Ecclesiæ haberi volunt? O tempora, ô mores! Quis non videat, istos homines præ odio, quod contra legitimum Pastorem & Pontificē suum conceperunt, recti iudicij examen perdidisse, & pro veritate mendacium amplexos esse? Quātum verò bonum Ecclesiastica Monarchia sit, non tantùm Osee & Ezechiel, verùm etiam Daniel prædixit. Postquam enim de quatuor Monarchijs ordine sibi succedentibus apud Regem Nabucho-
Daniel. 2. donosor prophetasset, mox adiunxit: *In diebus regnorū illorum suscitabit Deus cæli regnū, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: Comminuet autem, & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum, secundùm quod vidisti, quòd de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum.* In quæ verba Danielis B. Hieronymus ita scribit: *In fine horum omnium regnorum auri, argenti, æris, & ferri, abscissus est lapis Dominus atque Saluator sine manibus, id est, absque coitu & humano semine de vtero virginali, & factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terrā.* Regnum igitur Christi, quod alia omnia regna comminuet, ab illo die ortum est in quo *lapis abscissus est de monte*, id est, Christus de Maria, *sine manibus*, id est, absque humano semine. Ortum, in-
Luca 1. quam, est regnum Christi ab ipsa natiuitate eius, quod numquam finietur. Nam *regnabit in*
Daniel. 7. *domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* In fine autem seculorum omnium, hoc ipsum Christi regnum manifestabitur vniuerso mundo. *Tunc enim* (vt etiam Daniel prædixit) *regnum, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, dabitur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes Reges seruient ei & obedient.* Cæterùm illud Christi regnum quod in die iudicij eunctis manifestum erit, non negabitur, opinor, iam nunc inceptum esse, & ab ipso Christi aduentu in carnem, quotidie augeri & propagari. Regnat ergo Christus in terris etiam nunc. Quòd si iam in terris regnat: quo in loco habendi sunt, qui putant Ecclesiam Christi aut populariter, aut saltem partim populariter, & partim ab Optimatibus gubernari? Aliud quippe regnū in terris Christus non habet, præter Ecclesiam suam, quæ regnum cælorum est.

Si ergo Ecclesia regnum est, quàm blasphemè Protestantes docent, Ecclesiam Christi non ab vno, sed à pluribus, atq; adeò ab infinitis simul & ex æquo præsidentibus administrari? An illud regnum est, quod à populo, aut etiam à multis æquali potestate præditis gubernatur? An ipsa natura nos non docet, vt Rempublicam à pluribus, sic regnum ab vno præci-
Daniel. 2. puè regi? Daniel cùm enumerasset Assyriorum, Persarum, Macedonum & Romanorū regna, subiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternū non dissipabitur.* Regnum verò quod in diebus Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum Deus cæli suscitauit, non est aliud quàm Christi Ecclesia. Quemadmodum igitur illa regna quatuor ab vno potissimùm Rege, & illo visibili gubernabātur: sic etiam Ecclesia gubernabitur ab vno Rege Christo, & illo visibili. Ac visibili quidem in seipso, tum ab initio regni sui quod in terris olim plantauit, tum in fine seculorum, quando in carne rediens, regnum suum ad æterna habitacula transferet: visibili autem, per hoc intermediū tempus, in Vicario suo, qui vices visibilis eius personæ gerit, & nomen Domini sui profitetur. Ita fit, vt & regni forma in Ecclesia conspiciatur, & per ea quæ videntur, ea quæ non videntur intelligan-
Psalm. 101. 146. tur. Postremò quæ apud Prophetas de collectione & congregatione dispersorum in vnum
Esa. 11. & 49. leguntur, eò pleraq; pertinent, vt significent, omnes Gentes post Christi aduentum non futuras sub diuersis religionibus & sacerdotibus idolorum, sed seruituros Christo in vna fide
Ioan. 10. & religione, sub vno Pastore inuisibili Christo IESV, & vno visibili Vicario eius, cui ipse oues & agnos suos cōmendauit. Proferamus in medium pauca vnius Prophetæ verba, vt inde
Ierem. 31. sciatur, quid etiā de similibus sacræ Scripturæ locis iudicandū sit. Ieremias ait: *Audite verbū Domini gentes, & annunciate in insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israël, cōgregabit eum, & custodiet eum, sicut pastor gregem suū. Redemit enim Dominus Iacob, & liberabit eum de manu potentioris.* Nō ergo quęlibet cōgregatio dispersorū in Prophetis intelligitur, sed eiusmodi, vt tanquā Pastor gregem suū, sic Christus populū ad se congregatū custodiat. Nónne vnius gregis vnus est Pastor? Nam si fortè plures fuerint Pastores: aut sub vno Pastore primo sunt, aut certè non est eorū vnus grex. Quòd si greges diuersi ad nullam visibilem vnitatem

collecti

collecti in Ecclesia fuerint, iam non congregantur fideles in vnũ, nec custodiũtur, sicut Pastor custodit gregem suum. Bonus enim Pastor vult gregem suum esse vnum, nec eadem pascua duos greges pacificè ac tranquillè ferunt. Ac nimirum, si tam insignes viri, tam iusti, & perfecti, quales Abraham, & Lot erant, non poterant suos greges simul pascere, quin iurgium inter ipsorum pastores futurum esset (ideoque *Abram dixit ad Lot: ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus*) quæ spes est, pacẽ inter alios Pastores, qui minus iusti, & minus perfecti sunt, vel ad paruum tempus duraturam, nisi vni Pastori primo, & ei visibili subiiciantur, in cuius vnitate & vnum sint, & vnitatem seruent? Atque hæc de vetere Testamento sumpsisse satis erit. Genes. 13.

ARGVMENTVM LIBRI V.

QVIA Christus cœpit facere & docere: *primùm ex factis, ac deinde ex doctrina eius ostendemus, vnum visibilem Pastorem toti Ecclesiæ militanti præesse debere. Tum autem Apostolorum & verba & facta, quæ ad hoc propositum spectabunt, in medium proferemus: id præcipuè intuentes, vt non ferè admisceamus ea quæ propriè pertinent ad primatum Petri, de quo in sexto libro dicetur. Denique rationes plerasque in vnũ colligemus, ob quas oporteat vnũ Pastorẽ cæteris omnibus præponi.*

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER QVINTVS.

Vnum Pastorem cæteris omnibus, qui Euangelium per orbem prædicant, præesse debere: quia Christus, dum in terris agebat, cæteris Apostolis & Discipulis visibili ratione præfuit. In quo visibili primatu suo nisi Christus Vicarium instituisset, aliter nunc ab omnibus suis cognosceretur, quàm cognitus est in primitiua Ecclesia.

CAPVT I.

ETSI NON negem, quin primitiuæ Ecclesiæ nomen multò latius accipi queat; tamen sine omni cõtrouersia per primitiuã Ecclesiam nihil prius, aut magis propriè intelligitur, quàm illa Ecclesia, quæ sub ipso Christo adhuc apud homines agẽte, nata ac enutrita est. Nihil enim magis primitiuũ eo quod omniũ est primũ, cogitari potest. Quid verò prius in religione ac fide Christiana extitit, quam illa Ecclesia quæ Christũ audiuit prędicantẽ, quæq; ipsum noui Testamenti Sacramẽta instituentẽ coram aspexit? Quęcumq; igitur gubernatio in Ecclesia Dei esse debet, ea nec ab alio principio primo, quàm ab ipso Christo melius deduci, nec ad aliud exemplar conformari securius potest, quàm ad illud, quod Christus ipse primus in seipso, atque in primitiua Ecclesia sua expressit. Decuit enim, tum *vt ille omnem impleret iustitiam*, tum vt Ecclesia subsequens primitiuæ illius imitaretur exemplum. Quæ res in aliis omnibus causis permultum, in illa verò, quæ maxima omnium est, meritò plurimum valere debet. Quid autem in Christi factis maius vel obseruatu dignius inueniri potest, quàm ordo & modus, quo, dum in terris ageret, Rempublicam Christianam gubernauit? Cætera enim Christi facta pertinent ferè ad singulos, alia (vt fit) ad alios: verùm ordo & modus gubernandi complectitur planè tam singulos, quàm vniuersos: nisi fortè membrum Ecclesiæ Christi esse ac manere potest, qui vel nesciat, quod sit caput suum, vel eius imperio non obediat. Deus autem dedit *Christum caput Ecclesiæ super omnia*. Non temerè igitur, opinor, sed grauissimis de causis affirmo, illum in primis ordinem ac modum nobis obseruandum esse, quem Christus in gubernanda primitiua Ecclesia sua tenuit. Nam vt omnibus mystici corporis sui membris, cuique in suo genere cõsuleret: tam cum iis qui mortales erant, mortalis & ipse, vsq; ad mortem suã versabatur: quàm eos, qui iam ad immortalitatẽ transierant, per resurrectionẽ immortalis factus ad se collegit. Quid verò fiat in illo immortali statu, quo iam Christus cum suis fruitur, nos adhuc nescimus: sciemus autem per gratiam Dei suo tempore. Quid verò in hac vita Christus gesserit, hoc in primis ob oculos nobis, qui adhuc viuimus, proponi debet.

Primitiua Ecclesia.

Matth. 3.

Ephes. 1.

Nemo sanè ignorat, Christum in hoc mundo agentem texisse Ecclesiam suam ritu eo, qui propriè ad vnius principatum pertinet. Nec enim aut ipse, dum vixit, populo suo Ecclesiam

Matth. 4. Lucæ 10. Matth. 4. Ioan. 3. & 4. clesiam commisit gubernandam: aut Optimates aliquos in societatem æqualem sui principatus admisit. Solus vocauit ad se Discipulos, solus binos & binos ad prædicandum misit, solus duodecim Apostolos, non in quandam æqualitatem regiminis, verùm in ministerium dispensationis adsciuit. Solus instituit Sacramenta, quibus cæteri fideles initiarentur. Habemus igitur, quod maximè optandum erat, formam & exemplum ipsius Christi, ad visibilem

Prima ratio. Ecclesiæ Primatum, quem iam defendimus, stabiliendum. Negare non potes Lutherane, militantem Dei Ecclesiam fuisse in longè perfectissimo statu ea die qua Christus eam velut manibus suis formabat, & ore proprio moderabatur. Tunc autē regebatur ab vno Pastore primo, & eo visibili ac mortali. Qua ergo audacia tibi sumis, vt illam Reipublicæ formam quæ Christo placuit, euertere, ac in aliam transferre velis? Putásne melius regi Ecclesiam nunc posse, quàm à Christo adhuc mortali regebatur? Ille rexit militantem Ecclesiam, velut Princeps vnus ad vniuersæ Reipublicæ gubernacula præsidens. Et nunc vis plures simul, atque adeò penè innumerabiles Episcopos ac presbyteros, imò plebem totam ad eiusdem Reipublicæ gubernacula sedere? At nos ab ipsius Christi rebus in Ecclesia primitiua gestis docemur, qualem postea gubernationem in reliqua Ecclesia ipsius expectare debeamus. Nam vt Christus, dum in carne ambularet, Apostolos primùm, deinde alios Septuaginta Discipulos instituit, fratres quidem vocans quoscumque fideles, verùm ipse interim summam rerum solus administrans: sic eo in cælum ascendente, alius Ecclesiæ Pastor, qui ab ipso institueretur, expectandus erat, qui vice ac nomine Christi & Episcopos sibi instar Apostolorum tamquam fratres adiungeret, & Presbyteros instar discipulorum Domini certis Ecclesiis præficeret, cùm interim solus ipse grauissima quæque negotia expediret. Nondū eò peruenimus, vt doceamus, quid Christus in huius primi Pastoris institutione dixerit ac præceperit. Illud ostendetur suo loco. Nunc manifestissimam Christi gubernationem ab Ecclesia imitandam esse, non abs re mihi vrgere videor. Nam vnde possumus sperare sa-

Actor. 1. Ioan. 1. Marci 3. pientiorem magistrum? Aut nónne cœpit IESVS *facere* primùm, ac postea *docere*? Doctrinam mox audiemus: nunc facta eius perpendamus. Ex magna auditorum turba quosdam

Lucæ 10. vocauit ad fidem in se habendam, qui dicebantur eius Discipuli. Ex illis elegit *duodecim Apostolos*, velut Senatum fidelem, cuius ministerio maiora quæq; perficeret: mox alios etiam

Ioan. 6. *Septuaginta* inferiore quadam potestate præditos misit ad prædicandum, velut qui viam ei apud rudem populum præpararent. His omnibus ipse vnus præfuit, vtpote qui *verba vitæ æternæ habebat*. Hunc gubernationis modum Ecclesia Catholica hodie tenet, eundemque tenuit permultis iam seculis, etiam ex Aduersariorum confessione. Multi enim Presbyteri mittuntur, velut Septuaginta Discipuli, ad prædicandum in minoribus oppidis IESV Christi Euangelium. Illis maiores sunt Episcopi, velut Apostolorum chorus. Demum Pontifex vnus, instar Christi, præest omnibus, omnesque in vnum ouile, non suum, sed Christi congregat. Nec enim Vicarius Christi de suo, sed tantùm de Christi nomine, nos Christianos vocat. Nam qui aut à Donato Donatistæ, aut à Luthero Lutherani, aut à Caluino Caluinistæ appellantur, ij vel ex ipso nomine produnt, se non Christi, verùm Antichristi gregem factos esse.

Ephes. 4. Quid tibi videtur, ô amice? Vtrum Apostolis transeuntibus, nulli Pastores succedunt in eorum loca? Nónne alij iam sunt, qui doceant & baptizent omnes gentes? Nónne sunt, qui iam prædicent instar Septuaginta Discipulorum? Ex forma igitur illa quæ, Domino in terris agente, recepta est, duas partes infimas retinebis, & illam quæ fuit prima omnium, relinques? Erāt Discipuli Pastores gregis Domini: erant Apostoli eiusdem gregis in altiore quodam gradu Pastores. Erat Pastorum omnium primus, Pastor IESVS Christus. Tu ergo in Ecclesia hodie das mihi Episcopos, & Presbyteros instar Apostolorū & discipulorū Domini: & nō das aliquem summum Pontificem instar ipsius Christi? Das quod minus, quodq; in Ecclesię gubernatione erat inferius: & non das, quod totius gubernationis principium est &

Obiectionis remotio. 2. Cor. 2. caput? Respondebis (opinor) Christum non amisisse Pontificatum suū, sed manere in æternum Ecclesiæ caput: & ideò neminem aut personam eius, aut vicem gerere. At Paulus cùm dixisset, *se illi donare, cui Corinthij donarent*, addidit se id facere, *propter illos in persona Christi*. Cùm igitur Paulus personam Christi gesserit, est profectò modus quidam, per quem manente in æternum Pontificatu Christi, visibilem eius personam alij sustinere possunt. Lega-

2. Cor. 5. ti enim personam eius gerunt, à quo mittuntur. Apostoli verò *fungebātur legatione pro Christo*. Si ergo multi poterant personam Christi repræsentare; multò minus à vero abhorret, vt vnus quispiam id ipsum præstare potuerit. Vnus enim ab vno, quàm à multis, significantiùs exprimitur & repræsentatur. Deinde quemadmodum Christus in æternū solus manet caput Ecclesiæ suæ secundū infusionem spiritalis gratiæ, nimirúmque actum internum & inuisibilem: ita hodie non manet secundùm carnem & aspectum exteriorem caput Ecclesiæ suæ, illo visibili administrandi principatus sui modo, quem olim, dum viueret, exhibuit.

Audisne

Audisne hodie prædicātem in auribus tuis Christum? Vidésne castra & ciuitates obeuntem, cōuocantem Apostolos, mittentem discipulos, expellentē dæmones, administrantē Sacramenta corporis & sanguinis sui? Et tamen hæc omnia gessit in carne secundùm visibilem principatum suum. Quid ergo iam actum est de illo visibili & externo principatu Christi? Vtrum periit? Ergóne periturum aliquid Christus (vt caput Ecclesiæ suæ) aut vnquam gessit, aut in Ecclesia gerendum præ se tulit? An verò idem principatus in cælum transiit? At quis ibi dicat prædicatores mitti, dæmones expelli, aut Sacramenta ministrari? Denique si Apostolorum & discipulorum dignitas, quæ minor fuit, non periit, sed in Ecclesia hodie extat: cur ille dignior principatus Christi pro illa parte qua visibilis fuit, periisse dicitur? Nā si Apostolorum visibilis dignitas reperit visibiles successores, in quibus vigeret: quantò magis illa visibilis dignitas Christi, quam nunc nec in cælo (quia ibi non est necessaria) nec in terris per seipsum exercet (quia hic ipse non videtur) quantò magis, inquam, illa visibilis dignitas Christi nō periit funditus, verum in vno Pontifice instar Christi præsidente, vsq; ad consummationem seculi perseuerat? Nihil enim eorū quæ Christus in terris gessit, multóque minus id, quod omnium ferè caput erat, ita perire potuit, vt non impleretur in Christi corpore, quod est Ecclesia. Quæ (obsecro) est, si hæc non est profunda cæcitas? Felicissima erat Ecclesia Christi, dum visibiliter ab ipso regebatur: & beata hodie meritò creditur illa Ecclesia, quæ saltem quàm proximè ad tempus visibilis præsentiæ Christi accedit. Verùm illa Ecclesia propius ad Christi tempus accedit, quæ instar tēporis Christi vnum Pastorem aliis omnibus præsidentem habet, quàm quæ nō habet: Romanæ igitur Ecclesiæ societas, in qua vnus Pastor aliis omnibus præsidet, felicior est Lutheranorum & Caluinistarum ecclesiis, in quibus Pastor vnus aliis omnibus non permittitur præsidere.

Visibilis principatus, quem Christus semel gessit, semper durat.

Nota.

Frustra nunc mihi occinis de Spiritus Christi, à quo totum corpus Ecclesiæ regitur. Ego enim illud tibi nūquam negauerim. Spiritus Christi regebat Ecclesiam, ipso in terris degente. Idem Spiritus eandem Ecclesiam & rexit, antequam carnē assumeret, & iam regit, Christo in cælum assumpto. Cæterùm vt Spiritus & deitas Christi carnem in personā Filij Dei assumpsit, ac per eam velut per instrumentum vnitum visibiliter ad tempus Ecclesiā rexit: sic *in honorem illius carnis*, credimus eundem Spiritum Christi semper adhibere visibilem alterius hominis carnem, velut instrumentum remotius quidem, sed tamen instrumentū, per quod visibiliter regat Ecclesiam suam. Nam si Christus ipse nunquam in carne cum grege suo versatus fuisset, si palàm non prædicasset, si ad prædicandum alios externæ vocis instrumento non misisset, dicens, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos:* si denique redemptionem nostram per carnem & sanguinem suū non fuisset operatus, verùm Spiritu hæc omnia iam inde ab initio peregisset: profectò nūc etiam diceremus, solum Spiritum Christi ad omnia, quæ in Ecclesia peragi debent, sufficere, absq; eo quòd alius quispiā visibiliter hæc in ipsius Christi nomine administraret. Cæterùm quia dum Christus in terris agebat, eam Ecclesiæ gubernationē quæ in æternum duratura esset, tam verbo quàm exemplo, per visibilē principatum suum primus inchoauit: qua iam ratione asseritur, Ecclesiā Christi aliter postea gubernandā esse, quàm sicut ab ipso, dum viueret, gubernata est? nónne ideo de cælo descēdit, vt nos doceret tum alia omnia quæ sciri expediebat, tum in primis fidei veritatem, quæ cognitu maximè necessaria est? Libet enim non solùm in rem gestam, verùm etiā in rationem rei paululum inquirere. Multi erant Pseudoprophetæ in mundo. Multi surrexerunt magistri mendaces, qui plebem seducebant. Ad mendacia illorum refellenda, & *ad opus diaboli dissoluendū*, Christus in mundū venit. *Omnes* (inquit) *quotquot venerunt*, (*à seipsis*, & antequā ego mitterē eos) *fures sunt & latrones. Fur nō venit, nisi vt furetur, & mactet, & perdat.* Quid ergo medicinæ attulit Christus cōtra hoc malum? *Ego* (inquit) *veni, vt oues vitā habeant, & abundantius habeant. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ.* Nemo autem ignorat, modum quo efficitur, vt oues Christum cognoscant, fidem esse. *Fides autem est ex auditu, auditus verò per verbum Christi.* Quapropter si auditus Euangelij ad hoc necessarius est, vt oues Christum cognoscant, & id non solùm intelligitur de interiore, verùm etiam de exteriore auditu (secūdùm quod scriptum est, *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*) profectò exterior auditus, per quem Christi vox in auribus multitudinis insonuit, ita pertinuit ad cognitionem Christi, vt in hodiernum diem Christus non aliter secundùm vsitatam rationem cognosci queat, quàm per auditum Euangelij. Atqui cùm Christi vox hodie non sonet in auribus nostris: quomodo iam illum cognoscimus, nisi quia alius quispiam à Christo missus, hanc vicem supplet?

Ioan. 20.

1. Ioan. 3. Ioan. 10.

Rom. 10.

Dices, multos Pastores hanc vicem supplere. Fateor. Sed nisi inter istos multos vnus quispiam emineat qui personam visibilem Christi supra cæteros gerat: nego huic rei satisfactum esse. Nam dum Christus vixit, erant permulti Apostoli & Discipuli, qui baptizabant, & Euangelium prædicabant, vt ex ipsis Euangeliis manifestè liquet. Sed præter illos omnes

2. Ratio. Ioann. 3.

Nota. erat vnus Christus omniũ moderator ac Princeps. Da mihi ergo multos prædicatores Euangelij sub vno prædicatore primo:& video imaginem Ecclesiæ primitiuæ. Sin des mille prædicatores,qui nullum superiorem agnoscant, sed in mille sectas plebem diuidãt:tu hanc defendis veram Ecclesiæ formam ac typum esse? Erras, si ita putas. Nam vt eo tempore quo Christus apud nos vixit,*oues cognouerunt vocem eius*,non solum per internã operationem,sed præterea per auditum auris,& per visibilem ipsius principatum: sic in æternum oportet vt sit vnus visibilis Pastor supra cæteros, per cuius exteriorem auditum Christus cognoscatur: vt ita oues Christi & audiant vocem primi Pastoris, & per cõmunionem, quam cæteri Pastores cum illo habent, in æternum sciant,qui sint veri Pastores gregis Domini. Qui enim non colligit cum primo Pastore, qui vice Christi secundùm carnem olim prædicantis præsidet,is vtique dispergit gregem, & Antichristus est. Etenim quemadmodũ Christus non spiritum,sed carnẽ ab oculis nostris abduxit:sic Vicarium accepit, non secundùm deitatis spiritum, qui vbique est præsens, verùm secundùm carnis suæ repræsentationẽ,quæ sua caro à

2.Cor. 5. nobis hoc tempore abscondita est. Etenim *iam non nouimus Christum secundùm carnem*. Est igitur præsens nobiscum vsque ad consummationem seculi secundùm spiritũ. At secũdùm carnem videmus & audimus Christum in Vicario eius,qui Principatum ipsius externum & visibilem in oculis auribusq; nostris, non in mentibus supplet. Si multos das Vicarios vnius Christi, non eius omnino prædicationem & officium (quia is & vnus Princeps erat,& supra cæteros omnes visibili voce ac ritu suam Ecclesiam gubernauit) sed nescio quam prædicationem aliam, quæ ab vnitate non regitur, exprimere conaris. Non igitur potest cognosci Christus, hoc est, veritas & fides per talem prædicationẽ, nec in Christi nomine venit, qui vnitatem ipsius personæ propriam in eius Ecclesia non admittit. Quid hoc in loco prætexent Magdeburgenses? Vtrum negabunt,Christum toti Ecclesiæ suæ omnibusque eius Pastoribus velut summum Pastorem olim præfuisse? At in priore libro primæ Centuriæ, visibilem Primatum Christi vltrò concedunt, nec vel vno verbulo eum labefactare conantur.

Magdeburgẽses in Centuria 1. lib. 1. c. 7. pa. 168. 169. 170. *Etsi verè* (inquiunt) *esset summus Sacerdos* (*Psalm. 110.*) *tamen titulũ sibi arrogare noluit, sed res ipsas ad Pontificẽ pertinentes exequitur. Primò tradit cælestem doctrinam illustriùs, quàm vllo vnquam seculo factum erat: administrat claues regni cælorũ, Matth. 9. quæstiones perplexas & obscuras tam Apostolis, quàm aduersariis soluit. Secundò, orat pro toto mundo, Ioan. 17. Tertiò, Sacrificium præstat pro toto mundo. Alios quoque ad annunciandum ministerium docendi, è reliquo cætu adsciscit, nempe duodecim Apostolos, & Septuaginta, quos ante se binos ablegat.* Hæc Magdeburgenses.

Benedictus Deus, qui tam perspicuè visibilem vnius Pastoris primatum in ipsa radice ac origine prima reuelauit, vt ea res negari nec ab iis queat qui eundem visibilem primatum in Ecclesia, quæ ab eadem radice pullulat, vehementer oppugnant. Magdeburgenses Ecclesiæ Christianæ historiam per singula secula in singulis Centuriis memoriæ prodituri, nec aliud æquè molientes, quàm vt negent, Primatum aliquem visibilem in Ecclesia primitiua

1.Cor. 3. extitisse, coguntur à Christo primùm incipere: *Quis enim potest aliud ponere fundamentũ, præter Iesum Christũ?* Aut quæ fuit Ecclesia primitiua, si non illa primùm, quæ Christũ in carne vidit? A Christo autẽ incipientes, visibilẽ vnius Pastoris primatũ in eo primum & vident, & quamquã inuiti, tamen necessitate cõpulsi cõfitentur. Deinde cùm dicãt, se velle omnia reducere ad origines primas,& ad Ecclesiam primitiuam; nec possint negare, quin totius Ecclesiasticę gubernationis origo prima Christus existat, & Ecclesię primitiuę forma & regula ab ipso Christo peti maximè debeat: tamen & fatentur, Christum omnibus Apostolis, & Septuaginta discipulis visibili quadam ratione solum præfuisse, & super hoc fundamentum ædificare conantur istam propositionem spuriam & adulterinam, *quod vnus Pastor supra cæ-*

Inepta Magdeburgẽsiũ conclusio. *teros in tota militante Ecclesia esse non debeat.* O præclaram Magdeburgensium cõclusionem! Nam ita mihi concludere videntur: Christus fuit primus Ecclesiæ Christianæ Pastor: Illius exemplũ cæteri Pastores, nisi perire in æternũ velint, sequi necessariò debent: Is dum viueret, Pastoribus multis in ipsa primitiua Ecclesia vnus præfuit: Ad primitiuã Ecclesiã omnia quæ sequuntur secula reduci debent: Ergo hodie in Ecclesia non vnus Pastor supra cæteros (vt sub Christo factum est) verùm innumerabiles æquali potestate prædıti (quod sub Christo factum non est) præesse debent. Nónne ista est Magdeburgensium & omnium Pseudoeuangelicorum ratiocinatio? Certè conclusionem ipsorum esse, numquam negabunt. Negant enim,& cõstanter negant, vnum Pastorẽ hodie cæteris Episcopis visibili forma pręesse debere. Confitentur verò,& Christum in carne apparentem fuisse primum Ecclesiæ primitiuæ Pastorem,& illum omnibus discipulis atq; Apostolis vnum pręfuisse, quæstionesq; perplexas & obscuras ab illis propositas soluisse. Porrò vbiq; clamitant, & vociferantur, omnia debere in Ecclesia hodie geri, sicut gesta sunt in Ecclesia primitiua: nec possunt Christi primatũ à tempore primitiuæ Ecclesiæ separare, aut aliunde veriùs, quàm à Christo Ecclesiam primitiuam incipere. Concludunt igitur, ideò non debere vnum Pastorẽ in Ecclesia hodie primatum

primatum gerere, quia vnus Pastor Christus in Ecclesia primitiua primatum gessit.

Dicet aliquis, quòd Ecclesiá primitiuam non inchoant Magdeburgenses nisi à tempore Apostolorum. At Centuriæ Magdeburgensiũ omnes ad Ecclesiam Christianá solum pertinent,& prima Centuria nominatim prosequitur Ecclesiá primitiuam. Cẽturiæ autẽ primæ Liber primus proponit nobis visibilẽ gubernationem, qua Christus in Ecclesia præfuit. Igitur præfectura Christi ex Magdeburgensiũ confessione pertinet ad Ecclesiam primitiuam. Quinquàm enim Christus nondum manifestè dissoluerat totũ legis Mosaicæ ritũ: tamen & ipse instituerat iam nouæ legis Sacramenta, & Discipulos misit ad prædicandũ, & illi baptizabant alios,& omnes veniebant ad Christũ, *& Iesus plures Discipulos faciebat & baptizabat, quàm Ioannes.* Ioan.4. Baptismus verò, qui non datur nisi ad petitionẽ eorũ qui credunt in Christũ, est ipsa ianua, per quam ingrediuntur qui Ecclesiæ Christianæ membra fiunt. Erat igitur Ecclesia quædam sub Christo, & ea erat primitiua, & regebatur à Pastore vno, qui alijs multis Pastoribus præsidebat. Sic hodie fit in Ecclesia Romana, hoe est, in societate illa quę agnoscit Romanũ Pontificem, non quidem vnicũ, sed tamen primũ Pastorẽ suum. Sic non fit in Ecclesia Lutheranorũ, Caluinistarum,&Anabaptistarum. Igitur Ecclesia Romana gerit similitudinẽ Ecclesiæ primitiuæ, non item Ecclesiæ pseudoëuangelicorum. Nam quod obijcitur de tempore Apostolorũ, deq; primitiua, quæ sub illis fuit, Ecclesia, tanquá ea fuerit à multis Pastoribus ęquali potestate gubernata: certò sciat Lector, me in sequente libro non minus clarè ostensurum, quòd solus Petrus alijs Apostolis præfuit, quàm nunc clarum est, quòd solus Christus & alijs Apostolis, & ipsi Petro etiá secũdùm visibilem externamq; gubernationẽ præfuit. Relinquamus igitur primatum Petri suo loco. Nunc vrgemus visibilem Christi primatũ. Obiectionis remotio. Nec dicat quisquá, aliá esse hodie rationẽ Ecclesiæ, quàm sub Christo fuit: quia tunc in sola Iudæa, nũc autẽ in omnibus gentibus Euangeliũ prædicetur. Nam si nunc in terris ageret Christus: quæro, vtrũ secundùm carnem & visibilem præfecturá futurus esset Ecclesiæ totius Pastor primus, nécne? Si hodie futurus esset totius Ecclesiæ Pastor primus: iá videmus, illá differentiá quæ allata est, nullius momẽti existere. Quanquàm enim sit aliqua differentia inter tẽpus illud quo Christus solis Iudæis euangelizabat;& hoc, in quo etiá toti mundo euangelizatur: tamen illa differentia non est talis, quæ visibilem primatum Christi etiá hodie à tota Ecclesia remouere possit. Positum enim est, quòd Christus etiam hodie, si in terris ageret, omniũ gentium primus Pastor secundùm visibilem gubernationis modum futurus esset. Ad illum enim ascenderetur ex omnibus gentibus, vt quæcunq; caussa nõ posset ab alijs Pastoribus dissolui, falsẽ à Christo ipso definiretur. Sin dicas, Christum, etiamsi hodie in terris ageret, non fore supremũ totius Ecclesiæ Pastorẽ: iterum abs te quæram, quis futurus esset etiam in externa & visibili gubernatione æqualis Christo? Quòd si nemo posset æqualis ei esse, profectò solus foret supremus omnium. Cùm igitur si hodie Christus apud nos ageret, futurus esset omnium supremus Pastor: nihil ad rem pertinuit, vt diceretur, Christum ideò fuisse in Iudæa supremum Pastorem, quia tunc Ecclesia parua erat. Nam quantumuis magna vel hodie sit, vel vnquam fuerit Ecclesia: tamen concedis, eum, si nobiscum ageret, solum ei fuisse præfuturum.

At ineptè (inquies) totum hoc iam quæritur, quia Christus noluit in terris agere post Ecclesiam vsq; ad orbis terminos dilatatam. Equidem fateor, noluisse Christum iam inter nos mortalem agere. Sed ad hoc proposita est quæstio, vt tu ipse videres, non ideò eum recusasse in terris agere, velut qui non potuerit totam Ecclesiam suam ex prima & principali cathedra sua regere, si adesset: verùm ob alias caussas partim ipsi melius notas, partim nobis in Euangelio reuelatas. Obiectionis remotio. Dicebat enim: *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Si autẽ abiero, mittam eum ad vos.* Ioan.16. Ecce cur Christus discesserit: non quia totam Ecclesiam vsq; ad fines terræ propagatam regere secundùm carnis assumptæ instrumẽtum, aut non potuerit, aut noluerit: sed quia expediebat nobis, vt accepto Spiritu eius sancto, non iam in carne eius, oculos corporis, sed in deitate eius, oculos mentis nostræ figeremus. Nam quicquid videtur ab hominibus, id nõ diuinũ, sed humanum potius existimatur. Caro autẽ Christi nõ fuit hominis nudi, verùm filij Dei caro. Vt igitur caro, quæ videbatur, nostram fidem nõ impediret, ablata est ab oculis nostris, & ibi posita, vbi crederetur potius per donũ Spiritus sancti, quàm videretur per oculos corporeos. Cæterùm qui totam militantem Ecclesiam per vnum Pastorem primum, in Christi nomine præsidentem, regi & administrari vident, eo ipso facilius admonentur, vt credant, Christum esse Deum, qui gentibus vsq; adeò & fide, & moribus, & municipalium legum varietate, & tanta linguarũ confusione diuisis, tantum beneficij contulerit, vt iam fit in toto mundo *vnum ouile Christi, & vnus Pastor.* Ioan.10. Nec enim ab orbe condito vllum miraculũ tam diuturnum extitit, quàm hoc ipsum est, quod, ex aduersariorũ etiam confessione, ad minimum per mille annos, tot gẽtes & Respublicæ vsq; adeò secundùm externos ritus diuisæ, ab vno visibili Pastorum Principe

 Christi

Christi vicario gubernari se passæ fuerint. Nos autem hunc visibilem vnius Pastoris primatum etiam per mille quingentos annos perseuerasse, planum facturi sumus. Verùm de his aliàs. Quod propositi nostri hoc in loco fuit, id iam absoluamus. Cœpimus enim demonstrare, nostrã Ecclesiam debere ab vno visibili Pastorũ Principe gubernari, quia Christus Pastorum omniũ Princeps Ecclesiam primitiuam supra cæteros Pastores vnus gubernauit, nobis relinquẽs exemplũ, quod intueri & imitari debeemus. Nihil enim primo cuiusq; rei principio (maximè quod à Deo constituitur) perfectius esse potest. Principium autem gubernationis Ecclesiasticæ in vnius Pastoris visibili primatu collocatum est. Ex quo visibili primatu procreatur vnius Pastoris supra cęteros omnes perpetuus quidam & semper visibilis primatus. Omne enim quod generat, vtique generat id quod sibi simile sit, & non quod dissimile. Is autem visibilis & externus vnius supra cæteros omnes Pastoris primatus, qui fuit in CHRISTO IESV, generauit omnem Ecclesiasticam gubernationẽ, quæ vnquàm postea extitit, quod nec aduersarij negant. Visibilis ergo primatus Christi alium visibilem primatum genuit, à quo primùm in Petro, deinde in successoribus Petri, Ecclesia vsq; ad consummationem seculi gubernaretur. *Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus vuas facere, aut vitis ficus?* Sic neque vnius Pastoris primatus potest rectè atque ordine producere vel Optimatum, vel popularem gubernationem, ita vt ea sit omnium suprema, & vnus interim toti Reipublicæ non præsit. Nam Christi primatus non caruit quidem Optimatum gubernatione, cùm & Apostolos plures elegerit, & (quoad Apostolatus officium) pares omnino esse voluerit. Verùm ea visibilis Apostolorum gubernatio primùm visibili vnius Christi gubernationi, dum is vixit, ac deinde post Christi mortem, visibili vnius Petri gubernationi subetat. Poterit igitur semper in Ecclesia quædam esse Optimatum gubernatio, modò ea sit primatui cuidã subiecta. Cæterùm vt visibilis ille primatus Christi producat aliam gubernationem in Ecclesia, in qua nõ sit alicuius Pastoris primatus, hoc illud est, quod nego factũ esse. At quælibet visibilis Ecclesiastica gubernatio à Christi visibili primatu profecta est. Quò magis admirot, quo sensu præditi sint qui negant, hodie aliquem esse visibilem in Ecclesia primatum. De facto & exemplo Christi hæc sint dicta: nunc ad ipsius doctrinam accedemus.

3. Ratio.

Iacob. 3.

Christum per parabolas Euangelicas docuisse, quòd vnum sub se Ecclesiæ suæ militanti præesse voluerit.

CAPVT II.

Matth. 13. CHristus vocauit Ecclesiam suam militantem, *regnum cælorum*, dicens: *Simile est regnũ cælorum homini qui seminauit bonũ semen in agro suo: inimicus autem superseminauit zizania. Ager est mundus: bonum semen, ij sunt filij regni: Zizania filij sunt nequã.* Ex his cõstat, quòd per *regnum calorũ* nihil aliud intelligitur, quàm Ecclesia in hoc mundo adhuc militans, in qua & boni, & mali vsq; ad messem, hoc est, vsq; ad consummationem seculi commiscentur. Quòd si militans Ecclesia *regnum quoddã est*, (in sola enim Ecclesia militante zizania sunt) vtiq; Ecclesia militans ab vno tantùm Rege gubernatur. Neq; enim natura regni magis duos Reges, quàm mũdi fabricatio duos Soles patitur. Iam verò tametsi Christus solis militantis Ecclesiæ suæ Rex & Gubernator supremus existat, gratiamq; inuisibilem solus in cordibus nostris diffundit: tamẽ quatenus ea est visibilis & mortalis, visibiliaq; & morti obnoxia membra complectitur, eam sine visibili & mortali capite non administrat. Est enim Christus *sapientia Dei, quæ disponit omnia suauiter.* Acqui perabsurdũ videretur, vt Ecclesia militans, quæ propriam regni conditionem per se habet, non etiam tali modo regeretur quo ipsa regnũ est. Non modò enim Rex regno, sed præterea tali regno Rex talis respondere debet, ibi præsertim, vbi nihil omnino aliter fit, quàm recta ratio statuit fieri oportere.

Sapien. 8.

1. Reg. 8. Quod, obsecro, est officiũ Regis? *Nónne vt ius dicat subditis? vtq; ante eos egrediatur, & bella ipsorũ pugnet?* Vt verò Ecclesia regnũ spiritale est, sic & spiritale ius in ea dicẽdum, & bellum spiritale in eius defensionẽ faciendũ est. Verùm neq; ius, neq; bellũ, quo de agimus, eo modo spiritale esse intelligitur, vt solo spiritu absque omni corporis adiumento administrari queat. Nam in hoc spiritali regno verbũ Dei corporalibus hominũ auribus dispensandũ est, quia *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Itemq; Sacramenta non aliter spiritui, quàm per corpora & dantium & suscipientiũ exhibentur. Quin etiam bellũ, quod pro fide contra hæreticos suscipitur, palam gerendum est per interposita decreta & sanctiones publicas. Deniq; tam hæretici quàm impij excommunicantur gladio spiritali, sed eo qui per os Pastoris in Ecclesia enuncietur, & in totius populi conspectu proferatur.

Rom. 10.
1. Cor. 4.
Actor. 15.

Matth. 18.
1. Cor. 5.

Nunc quæro à Protestantibus, an eam putent esse conuenientẽ & suauẽ Ecclesię militantis gubernationẽ, vt cùm expectat vel iudiciũ, vel consilium, vel auxiliũ sui regis; eũ tamen neq; videre, neq; audire, vel per se, vel per Vicariũ aliquem suum possit. Nam quòd Christũ ipsum in hoc seculo neq; videat iam, neq; audiat Ecclesia, certum est, quia, vt Apostolus ait, *iam non cognoscimus Christum secundùm carnem.* Ascendit quippe in cælum, sedetq; ad dexteram Patris,

2. Cor. 5.
Actor. 2.

ram Patris, donec ad iudicium in fine mundi reuertatur. Quòd si Christũ per Vicarium aliquem suũ Ecclesia militans audit, iam si Vicarius ille per totã militantem Ecclesiam, erga cæteros Pastores eorumq; greges visibilem personam Christi gerat, vicemq; suppleat: efficitur, vt sit vnus aliquis primus, & supremus Pastor, cui tota militans Ecclesia tanquã regnũ regi suo subesse debeat. Et hoc illud est, quod solũ & quærimus, & probamus. Sin dicas multos esse tales Christi Vicarios, qui locũ visibilis præsentiæ ipsius teneant, nec interim vnum aliquẽ ijs omnibus præesse concedas: vtique tu mihi non vnius regis, sed plurimorũ potius Optimatũ gubernationem describis. At ego probaui tibi, militantem Ecclesiam *regnum cælorum* à Christo appellari, nec id frustrà, sed quia verè ab vnico rege Christo gubernatur. Ab illo autẽ per seipsum visibili quopiã modo non gubernatur. Superest igitur, vt ab illo quidẽ solo, quoad inuisibilis gratiæ infusionẽ: ab illo autem per aliũ, & eum non nisi vnum, quoad visibilẽ præfecturã, gubernetur. Ac ita quidẽ & regni naturæ, & Regis honori, & militãtis Ecclesiæ necessitati optimè satisfit. Illud nempe & moribus est receptum, & magna ratione introductum, vt quoties vnus atq; idem Rex plura sibi regna subiecta habet, quæ lõgè inter se distant, variamq; & diuersam administrationẽ requirunt, in maximo ex illis ipse Rex assiduus sit: alia verò per Legatos & Vicarios suos gubernet. Quis nescit Christũ *in longinquam regionẽ profectum esse, vt regnum sibi maximum accipiat, & deinde reuertatur?* Longinqua regio cælum est. Quid enim ab altero longius, quàm cælum à terra distat? In cælo autem regnum Christo defertur. *Dixit* enim *Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* Interim ergo, donec reuertatur, per aliũ regit Ecclesiam suam, quoad illa quæ visibilem eius præsentiam postulát. Nam inuisibilia ipse opportunè suppeditat, quia in spiritu *nobiscum est vsq; ad consummationem seculi.* Quod sæpius repeto, ne maledicentissimi Protestantes illam mihi sententiam affingant, quasi negem, Christum absentem posse gubernare Ecclesiã suam. Verùm ad hoc mihi cupio vt respondeant. Si pro gubernanda militante Ecclesia, quæ regnum quoddam est, prorsus ad omnipotentiam Christi confugiunt: cur vllum omnino Pastorem in vlla Ecclesia ferunt? quasi verò Christus absq; vllius ope aut ministerio nõ possit regere Ecclesiam suam. Sin aliquos volunt in singulas Ecclesias Pastores præfici: cur non multò magis vnum toti Ecclesiæ præfici patiũtur, præsertim, quia ille vnus vnitatẽ Regis & Pastoris nostri æterni solus repræsentat? cùm interim plures Pastores, per nullũ superiorem ad vnitatem reducti, nihil aliud repræsentent, quàm plures esse Christos, pluresq; Ecclesiæ militantis inuisibiles atq; æternos Pastores: quæ res prorsus aliena est à fide Catholica. Christus verò alibi assimilauit Ecclesiam suam *diuersorio cuidam,* in quod *Samaritanus, dum iter faceret, hominem de via vulneratum duxit, ac duobus denarijs prolatis, eum hospiti seu stabulario curandum & fouendũ, donec ipse rediret, commendauit.* Ac nimirum Ecclesia velut hospitium ac diuersorium est, in quod homines, *per fidem, non per speciem ambulantes,* ad tempus diuertunt, donec ad æterna tabernacula transferantur. Christus verò est Samaritanus, qui per hanc vitam vsq; ad cęlum pertransijt. Stabularius aut hospes quis, obsecro, erit? nónne alius præter Christum? Illius enim fidei & industriæ Christus hominem à latronibus cæsum commisit. Porrò licet in magno diuersorio multi sint ministri, quorum alij stabulo, alij coquinæ, alij alijs cubiculis præponuntur: illis tamen omnibus hospes vnus præest, qui solus omnium aliorũ curam gerit, negligentiamq; supplet. Per hunc igitur hospitem Christus vnum aliquem significauit suo diuersorio (quod est Ecclesia) cum eminentiore quadam auctoritate præponendum. Hic est ianitor de quo alibi ait, *Sicut homo qui peregrè profectus reliquit domũ suam, & dedit seruis suis potestatem cuiusq; operis, & ianitori præcepit, vt vigilet.* Ecce multos seruos, id est, ministros Ecclesiæ multos reliquit cum potestate. Sed vni præcepit, vt vigilet, eumq; appellauit ianitorẽ. Quis, obsecro, potiùs dicetur domus Dei Ianitor, quàm is cui præcipuè ac ante alios *Claues regni cælorum* & promisit, & dedit? Is verò vnus Petrus erat.

Matth. 13. · Lucæ 19. · Psal. 109. · Matth. 28. · Ephes. 4. · Lucæ 10. · 2. Cor 5. · Marc. 13. · Matth. 16.

Omnium autem manifestissimè per similitudinẽ gregis vnius, & vnius Pastoris hæc res significata extitit. In Euangelio enim dictum est, *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocẽ meã audient, & fiet vnũ ouile* (siue vnus grex) *& vnus Pastor.* Quæ verba licet de Christo Pastore vno intelligẽda esse, nemo negare debeat: tamẽ eo modo sunt de illo intelligenda quo res ipsa fert. Constat nimirũ *alias illas oues* fuisse gentes, quæ crediturae erant in Christum. Sed antequàm crederent, de ouili eius non erant. Vocem verò Christi gentes audierũt, non tã ex ipsius ore corporali, quàm in spiritu ipsius per os Apostolorũ manifestato. Rursus gentes venerũt primùm ad ouile militans, quod erat in hoc mũdo, vt ita in gloriosum illud Christi ouile, quod in cælis degit, transirẽt. Hæc enim duo in Christi verbis mutuò se respiciũt, & velut ex altera parte sibi respondẽt, *non sunt ex hoc ouili, & fiet vnũ ouile.* Quod, obsecro, *vnum?* nisi quod antè appellauit *ouile hoc?* Oues igitur quæ nõ sunt ex hoc ouili, fient de hoc ouili, & ita fiet *vnũ ouile, siue vnus grex.* Nã hoc ouile quod ex Iudæis cõstabat, semper vnũ erat, semperq; sub Christo de genere Leuitarũ vnus erat eiusdem

Ioan. 10. · Augustin. in Ioannem tract. 47.

gregis Pastor. Porrò cùm gentes ad illud ipsum ouile trãsierint, erit tam ex Iudæis, quàm ex gentibus non nisi vnum ouile, & vnus Pastor. Quemadmodum igitur ouile, de quo agitur, militans ac tẽporale erat (cui Christus inuisibiliter præfuit) ita & vnus ille Pastor, quẽ Christus ibi designat, militans Pastor fuisse intelligitur, qui tamen nõ nisi sub Christi signis militat. Quæ cùm ita sint, manifestè prædictũ est à Christo, vt vnum ouile suum in terris, ita & vnũ Pastorem sub ipso in terris futurũ, per cuius temporale ministerium oues ad ipsum, vt-
Lib. 1. Epist. 6. pote Pastorem verum æternumq; adducerentur. Itaque D. Cyprianus hæc verba Christi de vicario Pastore intellexit: *Et erit vnus grex, & vnus Pastor. Et mox Pastor haberi quomodo po-*
De vnitate Ecclesiæ. *test, qui (manente vero Pastore, & in Ecclesia Dei, ordinatione succedanea præsidente) nemini succedens, & à se ipse incipiens, alienus sit & profanus?* Et alibi: *Erunt vnus grex, & vnus Pastor, & esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Tota verò terra locus est vnus: in terra verò Ecclesia militans, quandam peculiarem & propriam conditionẽ sortitur, quæ eadem conditio in cælo non existit. Est igitur absurdum, vel Cypriano authore, in tota terra sic esse multos Pastores, vt interim hi omnes vni visibili Pastori non subsint. Alioqui nec est vnus in terra grex, nec ouile vnum.

Ex Apostolorum & verbis, & institutis constare, quòd Ecclesia vni primo eidémque visibili Pastori subsit. CAP. III.

Rom. 12. APostolus Paulus comparat Ecclesiam Christi visibilẽ corpori humano. *Sicut* (inquit) *in vno corpore multa mẽbra non eundẽ actum habent: ita multi vnũ corpus sumus in Christo, singuli autẽ alter alterius membra: habentes donationes secundùm gratiam quæ data est nobis, differentes.* Quemadmodũ igitur in membrorũ multitudine vnũ caput est, quod omnia mẽbra vnit & regit: sic etiã se res habet in visibili Ecclesia Christi. Dices, nos quidẽ esse vnius corporis mẽbra, sed eius corporis caput esse Christum. Fateor, & addo, Christum non
1. Cor. 12. tantùm esse caput, sed & membra eiusdẽ corporis. Nam alibi idem Paulus ait: *Sicut corpus vnum est, & mẽbra habet multa, omnia autem membra corporis cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt: ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum baptizati sumus.* Ecce Christum hîc ita *vnum* esse dixit, quemadmodum corpus ex multis membris cõstans vnum est. *Totus*
Augustin. in Psal. 30. *Christus* (inquit Augustinus) *caput & corpus.* Vnde Chrysostomus etiã dicit, *nomẽ Christi pro*
Chrysosto. homil. 30. 1. ad Cor. *Ecclesia, quæ corpus Christi est, positum esse.* Quemadmodũ igitur licet Christus dicatur nõ solùm esse caput, verùm etiam corpus Ecclesiæ, tamen præter Christi personam alia sunt Ecclesiæ mẽbra, quæ Christum per gratiam induerunt: sic etiã præter Christũ, qui solus æternum totus Ecclesiæ caput est, alia sunt Ecclesiæ ad tẽpus capita, quæ sub Christo nos regũt.
1. Cor. 12. De quo genere capitũ Apostolus ibidem ait: *Non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij.* Vtriq; caput æternũ, quod est Christus, potest & pedibus, & manibus mystici corporis sui dicere, nõ estis mihi necessarij. Verùm caput temporale, quod est vnus quispiam visibilis Pastor sub Christo, nõ potest fratribus suis infimis dicere, nõ estis mihi necessarij. Itaq;
Basil. in Ep. 77. Basilius Magnus hæc ipsa Pauli verba ad tẽporale caput vniuersalis Ecclesiæ accõmodans, ad transmarinos (hoc est, ad Occidentales, quorũ Princeps Pontifex Romanus erat) scribẽs, *Si vosipsos* (inquit) *caput vniuersalis Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere caput, nõ est mihi opus vobis.* Corpus igitur Ecclesiæ, quod in terris agit, partim est visibile & mortale, partim inuisibile & immortale. In externis quippe actionibus (etiam sacris & Ecclesiasticis) visibile est Ecclesiæ corpus. At per spei expectationẽ & charitatis internæ flammam, inuisibile quo-
Coloss. 3. dammodo est corpus Ecclesiæ & immmortale, *quia quæ sursum sunt quærit, vbi Christus est ad dexterã Dei sedẽs, & nõ quæ super terrã, & vita eius abscõdita est in Christo.* Qua igitur ex parte corpus Ecclesiæ morti & externo aspectui subijcitur, visibili capite indiget, vt ne corpus in vllo gradu sit sine capite, quod in eodẽ gradu sibi aptũ sit & congruẽs. Qua verò parte Ecclesiæ corpus spiritale est, à solo Christo regitur. Cùm ergo Ecclesiæ corpus, quod in terris adhuc agit, vnũ sit corpus, & nõ multa corpora: vnũ in terris caput habet, & nõ multa simul æqualia capita. Nam etiãsi multa in diuersis prouincijs capita habere videatur: quamdiu tamen illa omnia vni primo Pastori subsunt, vnũ caput sunt, & nõ multa. Et rursus, licet multi sunt in diuersis tẽporibus primi Pastores: tamẽ quamdiu omnes vnius Petri officiũ potestatemq; per vices suas exercent, Christoq; Pastorum Principi vnà cũ Petro subiecti sunt; non sunt multa Ecclesiæ capita, sed vnũ, quod est Christus, qui est omnia in omnibus. At verò si corpus Ecclesiæ, quod in terris agit, nõ haberet in terris vnũ aliquod primũ sui status caput; instar corporis ritè atq; ordine dispositi non esset, quia caput suo statui & peregrinationi accommodatum, quod manuum ac pedum ministerio indigeat, non haberet. Præterea Apo-
1. Timoth. 3. & 2. Tim. 2. stolus militantem Ecclesiam vocat *domum Dei viui: & in magna domo non solùm esse ait vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædã autem in contumeliam. Si quis verò emũdauerit se ab istis, erit vas in honorẽ sanctificatum.* De illa igitur domo agit, in qua & mali sunt, & boni à malorũ inquinamẽtis emũdare se possunt, quod solùm fit

in hac

in hac vita. Domus verò quantumuis magna, non à duobus, verùm ab vno tantùm patrefamiliàs regi solet. *In naui* (ait Hieronymus) *vnus gubernator: in domo, vnus dominus.* Tom.1.ep.4

Tot igitur similitudinibus diuina Scriptura vnius Pastoris præfecturā nobis cōmendauit: videamus porrò quid Apostoli cōstituerint hac in causa. *Illi quidē constituerunt per singulas Ecclesias Presbyteros.* At quot? Vbique aut vnum solum, aut vnum supra cæteros Presbyteri Act.14. quippe nomen cùm ad Episcopū, atq; etiam Episcopi ad Presbyterum interdum referatur: si Episcopus alicubi constitutus est, is constituebatur solus, vt Hierosolymis D. Iacobus, &, eo defuncto, Simeon, Ephesi Timotheus, Athenis Dionysius Areopagita, Marcus Alexandriæ, & Euodius Antiochiæ, eodemque modo in cæteris ciuitatibus. Sin aut Presbyterum propriè, aut Episcopum abusiuè dictum accipimus: tunc vno ante alios prælato, multi poterant eodem in loco esse Presbyteri seu Episcopi. quemadmodum Ephesi contigit, vbi Apostolus maiores natu Ecclesiæ allocutus, iussit eos *attendere sibiipsis, & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus posuerat eos Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Cæterùm propriè Episcopus Philip.1. Act.20. Presbytero maior fuit, quia permisit Apostolus Timotheo, qui verè ac propriè Episcopus 1.Timoth.5. fuit, *accusationem aduersus Presbyterum sub duobus testibus admittere*; quod tamen facere, Epiphanius nisi Presbytero superior esset, Epiphanij etiam iudicio, non posset. Accusatio enim fit non hæres.75. apud parem, sed apud superiorem, quia *par in parem potestatem non habet, sicuti nec inferior in superiorem.*

Quod ad nostrum propositum attinet, singulos tantùm seu Episcopos, seu Presbyteros Libro prim. in singulis Ecclesijs locum primum tenuisse constat. *Singulis Pastoribus* (inquit Cyprianus) Epist.1. *portio gregis est adscripta.* Quod idem D. Hieronymus attestatur: *Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus nititur.* Tom.1.ep.4. Hinc mihi rectè videor inferre posse, quòd Apostoli singulos Rectores in singulis Ecclesijs constituentes, manifestè docuerunt, in tota militante Ecclesia vnum præesse Rectorem primum, & eum non aliter visibilem in tota Ecclesia, quàm in singulis Parœcijs vnus is qui præest, à suis tribulibus & ciuibus videtur atque cognoscitur. Eadem quippe ratio est totius Ecclesiæ in toto corpore ipsius, quæ est partium singularum in singulis ipsius partibus. Ex partibus enim totum conflatur. Quæ si dissimiles toti suo existant, non erit illud Analogia. corpus pulchrum & spectabile, sed turpe ac indecorum.

Ponamus igitur ante oculos, hinc vnum Pastorem totius Ecclesiæ tam triumphantis, quàm militantis Iesum Christum; inde autem, singularum Parœciarum singulos rectores, Presbyteros; itemque singularum ciuitatum maiorum singulos rectores, Episcopos. Inter vniuersalem Ecclesiam, quæ ab orbe condito vsque ad diem iudicij vnum Christum habet æternum rectorem, & inter singulos particularium in hoc mundo Ecclesiarum Pastores, velut medio loco interponitur tota Ecclesia militans: quæ ad partes eas omnes quæ fuerunt, futuræque sunt, collata, particularis cuiusdam Ecclesiæ locum tenet: ad eas verò partes quæ vnà cum ea in singulis sub cælo nationibus seorsum degunt, collata, vniuersalis non immeritò appellatur. Ea verò magis vna est in illa sua vniuersali conditione, qua permultas Ecclesias particulares sub se complectitur: sic, inquam, magis vna est, quàm singulæ Parœciæ, aut cathedrales Ecclesiæ, in seipsis vnæ sunt. Id inde planum fit, quia tota militans Ecclesia, velut omnium aliarum mater, omnes alias particulares locis & linguis diuisas, in vnum corpus mysticum congregat, magisque eas vnit in se, quàm in seipsis vniebantur. Nam si diuersos in singulis Ecclesijs rectores aspicimus, Ecclesiæ diuiduntur magis ea ratione, quàm vniuntur. Nam vt regnum Israëlitici populi magis 1.Reg.12. diuisum sub Roboam & Ieroboam fuit, quando pro vno Rege duos accepit: sic etiam fit in illis Ecclesijs quæ reguntur æquali potestate à diuersis Pastoribus. Atqui cùm omnes eædem particulares Ecclesiæ agnoscunt, se cognatas esse inter se, ac singulæ omnium aliarum quæ in toto mundo sunt, se fratres & membra sub vno visibili capite esse perpendunt: tunc verè vnum corpus militans hæ omnes constituunt. Et hæc est illa radix & matrix Ecclesia, ad cuius communionem retinendam, & Cyprianus, & cæteri Patres tantopere Christianos hortantur. Lib.4.ep.8.

Si ergo tota militans Ecclesia & magis vna est in seipsa, & magis vnit alias particulares Ecclesias in se, quàm illæ in seipsis vnitæ erant: necessario efficitur, vt ob quascunque causas illæ particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ, ob illas etiam ad minimum tota militans Ecclesia dicatur & fiat vna. Illæ autem particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ potissimùm, quia vnum Rectorem habent. Licet enim multæ præterea causæ sint, cur & singulæ Parœciæ & tota Ecclesia rectè dicatur vna esse (nimirum, quia vno spiritu Dei potatur, vna fide inseritur Christo, vnaque spe & charitate ad æternam vitam tendit) 1.Cor.12. tamen nulla causa est, cur Hipponensis dicatur vna, & Constantinopolitana dicatur e- Ephes.4. tiam vna Ecclesia, nisi quia Hipponensis alium, Constantinopolitana verò alterum, sed

Ioan 10. Theodoret. Eccles. histo. lib 1. cap. 17. Vide Epiph. Hæres. 68.

vtraque vnicum rectorem sortita est. *Docet Christus in Euangelio* (inquit Cyprianus) *dicens: Et erunt vnus grex, & vnus Pastor. Et esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Hinc etiam fideles Romani clamabant contra Constātij Arriani literas (qui volebat, duos Episcopos Romæ simul præesse) *Vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus.* Cæterùm hoc nulla ex re clariùs ostenditur, quàm ex Meletianorum secta, qui nulla hæresi ab initio maculati, ob hoc postea notati sunt velut schismatici, quòd non dubitarēt, Episcopos & Presbyteros ibi constituere, vbi iam antea Episcopi & Presbyteri à Catholicis constituti fuissent. Nam hinc factum est, vt Ecclesia, quæ prius vna fuerat, diuideretur in duas. Atque hoc est, *Altare contra altare, & cathedram erigere contra cathedram.*

Vide Optatum lib. 1.

Quid quòd Miltiades Pontifex Romanus, cùm ageret de tollendo schismate Donatistarum (qui alios Episcopos in ijsdem locis, vbi Catholici prius erant, constituerant) non est ausus decernere, vt vel pacis Ecclesiæ causa duo simul Episcopi perpetuò manerent in eadem Ecclesia, sed ita sententiam tulit, *vt qui prius fuisset ordinatus in quacunque Ecclesia Episcopus, is in ea Sede solus persisteret, alteri verò plebs altera regēda prouideretur.* Quam Melchiadis Papæ sententiā D. Augustinus magnoperè laudauit. Si ergo quælibet particularis Ecclesia ob id potissimùm visibiliter vna est, quia vnum rectorem habet: cùm tota militans Ecclesia, quæ omnium particularium mater & radix est, magis vna visibiliter in se esse debeat, quàm vlla particularis Ecclesia: profectò nec militans Ecclesia vno quopiam visibili rectore carere potest, per cuius visibile ministerium vna & fiat, & conseruetur. Et hoc quidem Apostolorum facta manifestè docebant, dum cuique Ecclesiæ non duos, aut tres æquali potestate, sed vnum præcipuè rectorem constituerunt. Illi enim & Christi primatum vniuersalem probè scientes, & non ignari, quòd vni quoque præ cæteris totam, quæ in terris agebat, Ecclesiam commisisset: ita & pluribus eiusdem Parœciæ familijs vnum Presbyterum, & pluribus Parœcijs vnum Episcopum, & pluribus Episcoporum cathedris vnum primatem per totum orbem præfecerunt, vt ijs gradibus ad Pontificis Maximi primatū agnoscendum omnes adducerentur.

Apud Augustinum Epistol. 162.

Obiectio Protestantium.

In cap. 1. Epist. ad Titum.

Hieronymus dicit: *Antequàm Diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego Apollò, ego autem Cephæ: communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur.* Ex quo apparet, singulos Pastores, qui singulis Ecclesijs præsunt, nihil minus probare, quàm quòd Apostoli primatum aliquem supra totam Ecclesiam constitutum crediderint. Apostoli enim ab initio non vnum, sed plures simul Presbyteros eidem Ecclesiæ præfecerunt.

Responsio.

Primùm, hæc diui Hieronymi verba de particularibus tantùm Ecclesijs, & non de tota Ecclesia, quæ per orbem diffusa erat, accipienda sunt. Deinde non de omnibus Ecclesijs particularibus, verùm de quibusdam solùm accipienda sunt. Denique idem Hieronymus fatetur, in omnibus tandem Ecclesijs singulos vel Presbyteros, vel Episcopos ab ipsis Apostolis, vel saltem ex eorum voluntate ab alijs præfectos fuisse. Hæc tria ordine deinceps cōfirmanda sunt. Primùm quod ad vniuersalis Ecclesiæ regimen attinet, certum est, Apostolos cum summa potestate in orbem vniuersum missos esse. quibus si Christus aliquem præfecit, eum necesse est orbis Christiani caput & summum Pastorem omnium fidelium extitisse. Certum etiam est, D. Hieronymum de facto ipsos Christi agentem ita scripsisse: *Propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et mox, cùm quæsisset, cur hoc honoris Ioanni Euangelistæ delatum non esset, subijcit: *Ætati delatum est, quia Petrus senior erat, ne Magister bonus in Ioannem adolescentem causam præbere videretur inuidiæ. Bonus ergo Magister Christus inter duodecim Apostolos constituit vnū caput, vt schismatis tolleretur occasio.*

Matth 16.

Libro primo aduersus Iouinianum.

Quicquid ergo D. Hieronymus de particularibus quibusdam Ecclesijs senserit, tanquam illæ ab initio plurium Presbyterorum communi consilio gubernatæ fuissent: certè nunquā sensit, totam, quæ in mundo erat, Ecclesiam ita communi Apostolorum consilio gubernatam fuisse, quin præterea Petrus ab ipso Christo *caput inter duodecim cōstitutus fuerit, vt schismatis tolleretur occasio.* Postquam verò vnum caput supra cæteros constitutum est, eò facilius etiam illa schismata, quæ in singulis Ecclesijs oriuntur, per illum vnum tolli possunt. Deinde, quod secundo loco me ostensurum promisi, non sensit Hieronymus, quòd omnes omnino particulares Ecclesiæ plurium communi consilio gubernatæ fuerunt. Ita enim ipse scribit: *Iacobus frater Domini (cognomento Iustus) post passionem Domini statim ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatus,* & quæ sequuntur. Cùm ergo Hieronymus crediderit, Iacobum ab Apostolis ordinatum esse Hierosolymorum Episcopum, idque *statim post passionem Domini:* cumque idem scribat in eodem libro, *Simonē Cananæum Iacobo successisse in Episcopatum:*

In Catalogo Scriptorum Ecclesiast.

patum: ex eoque intelligatur, Iacobum, quàm diu viueret, consortem in Episcopatu non accepisse, verùm ita solùm præfuisse, vt ei defuncto, vnus etiam successor daretur: opinor, satis manifestum est, D. Hieronymum existimasse, aliquas particulares Ecclesias (qualis Hierosolymitana fuit) *statim post passionem Domini* ab vno solo, & non de tali plurium communi consilio, cui vnus non præfuerit, gubernatas fuisse. Postremò, idem Hieronymus in eodem loco, vbi dixerat Ecclesias communi Presbyterorum consilio gubernatas esse, euestigiò adiunxit: *Postquam verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus præponeretur cæteris, ad quē omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur.*

In commétarijs ad Titum cap. 1.

Cùm ergo viuentibus adhuc plerisque Apostolis dici cœptum sit: *Ego sum Pauli, ego verò Cephæ* efficitur, vt ab ipsis Apostolis maiore ipsarum rerum experiméto iam edoctis decretum sit, vt in singulis per totum orbem Ecclesijs præessent singuli, quorum opera & studio schismata minora de ipsorum particularibus collegijs tollerentur: quemadmodum vnus in tota Ecclesia toti fratrum collegio, atq; adeò ipsis Apostolis ab ipso Christo præpositus erat, vt capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio. Quid quòd Caluinus nō tantùm fatetur, sed etiam affirmat, *non humanum esse inuentum, sed Dei ipsius institutum, vt singulis assignentur suæ Ecclesiæ.* Legimus (inquit) Paulum & Barnabam creasse per singulas Lystrensium, Antiochenorum, Iconum Ecclesias, Presbyteros: & Paulus ipse Tito præcepit, vt oppidatim Presbyteros constituat.

1. Cor. 1.
Instit. c. 8.
Actor. 14.
Tit. 1.

Tam igitur ex diui Hieronymi sententia, quàm ex aduersariorū confessione clarum est, Apostolos singulis Ecclesijs ab initio singulos plerunq; Presbyteros præfecisse. Et cùm totius Ecclesiæ regimen, suis partibus singulis consonum ac aptum iudicari debeat: oportet vniuersam militantem Ecclesiam (quæ maximè vna in suo genere est) ab vno etiam Pastore gubernari. Alioqui nec secum quidem ipsa Ecclesiæ gubernatio consentiret.

Nec Dæmoniorum quidem conspirantem factionem, multóque minus Lutheranorum, aut Caluinistarum Synagogam absque vnius Pastoris alteriúsque generis visibili primatu stare ac florere posse.

CAPVT IIII.

TAntum bonum ac tam necessarium cuiq; societati vnitas, & vnitatis externæ vinculum vnius aut Dæmonis aut hominis primatus est, vt Dæmonia ipsa & eorū seruitia & ministeria, quæ in hoc mundo agunt, vnitatem Ecclesiæ Christi non aliter, quàm per contrariā in seipsis institutam vnitatē labefactare possint. Quòd autem Satanas regnum quoddā habeat, probatur ex Euangelio Christi dicentis: *Omne regnū diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. Et si Satanas Satanā eijcit, aduersus se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius?* Satanas ergo regnū habet, in quo ipse velut rex alijs tum spiritibus, tum hominibus malis ita præsidet, vt interim alios etiam sub se regulos permittat. Dum enim Apostolus ait, *nō esse nobis colluctationem aduersus carnem et sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, & aduersus mundi rectores tenebrarum harum, & contra spirituales nequitiæ in cælestibus:* vtiq; docet, plures tenebrosi huius mundi Principes & rectores esse, non tamen æquali potestate præditos, verùm vni potissimùm, non charitatis gratia, nec obedientiæ bono, sed naturæ ordine subiectos, vt ita ex multis inferioribus vni primo obedientibus regnum Satanæ coalescat. Nec istud regnum Satanæ (saltē quoad voluntatē Dęmoniorū) alio vnitatis vinculo continetur, quàm quod omnia in oppugnanda Ecclesia Dei conspirant & consentiūt. Relinquamus Dæmones, & ad hominum malorum, ac præsertim hæreticorum regna transeamus. Nónne quęlibet secta hoc ab initio vsq; ad hodiernū diem obseruauit, vt noui cuiusq; dogmatis inuētor omnibus ijs præesset, qui ad eius sectam accessissent? Nónne à Simone Mago Simoniani, à Valentino Valentiniani, à Marcione Marcionistæ, & ita deinceps dicti sunt? Hoc verò perinde euenit, ac videmus Assyrios ab Assur, Chananæos à Chanaan, Idumæos ab Edom, hoc est, ab Esau, ac denique singulos populos à primo suo duce ac principe denominatos esse. Cùm igitur quilibet vnus per se nimium sit infirmus ad potentissimam Dei Ecclesiam oppugnandam, conuocat ad se multitudinem hominum, quantam potest, vt ita velut agmine facto fortius in vnicam Christi columbam irruat, faciliúsque eam, quoad potest, lædat.

Matth. 12.
Ephes. 6.
Vide Iustinū martyrem in Tryphone.

Et quoniam nulla in re vtilius hoc totum, quàm in ipsa nostrorū temporum hæresi declaratur, operæpretium est animaduertere, quòd vt cæteri olim hæretici, ita & Lutherus pedetentim ab initio in aciem progressus fuerit, eo nimirū cōsilio, vt dum pugnam detrectabat, noua, quæ quotidiè cōfluebant, auxilia colligeret. Ita cùm Pontifici Romano & Cęsari visus esset primùm se paululū submittere: postea reuocauit eam humilitatem suā, & pœnitentiā de illa egit: ac demum vbi satis numerosum exercitū se comparasse putabat, in bellū totus exarsit. Lutherus igitur omnium, qui vocem ipsius audire tubamque sequi volebant, Dux & Princeps factus est. Quid enim? Nónne solus voluit regere? An fortè consortē imperij admisit?

misit?

misit? Imò verò Carolstadiũ sese in Ecclesiæ administrationẽ vnà insinuate conantem, adeò tyrannicè ex Wittenbergensi, hoc est, ex suasede eiecit, vt omnes viderent, Papatũ quendã Saxonicum in animo Lutheri iam olim fundatũ esse. Itaq; vt augeri suos subditos in immẽsum ambiuit, sic eosdẽ vlla ex parte imminui ægerrimè tulit. Vnde agẽs de Sacramẽtariorũ ab ipso discessione, ait: *Quamuis multa ac varia quidẽ in vita sum perpessus, tamẽ illud adhuc experiendum restabat. Meus Absalon, qui suum patrem regno suo expulit: Meus Iudas, qui & Dominum prodidit, & dissipauit cœtum piorum Discipulorum, nondum etiam in me idem designauerant.* Habet ergo Lutherus regnũ suum, habet cœtum discipulorum suorum: est pater, est dominus, habet filium Abfalõ, hoc est, Zuingliũ, qui eum regno suo expulit: habet Iudã suum, hoc est, Zuinglium, qui discipulorũ suorũ cœtum dissipauit. Nec aliquid in vita molestius huic tyranno accidit, quàm quòd vidit se expulsum è regno, & Zuinglianos in locũ eius ex parte quadam surrogatos. O cęcitatem incredibilem! Lutherus vult regnũ in terris habere, in quo solus regnet, à quo nullus dissentire audeat: & Christi spõsa tale regnũ non habebit? Factus est Zuinglius velut alter Iudas Luthero: & non est factus Lutherus velut Iudas impijssimus Ecclesiæ Christi, quæ ipso antiquior necessariò fuit? Lutherus regnauit quidẽ, sed hæreticorum more, hoc est, *nemini succedens*, verùm à seipso ad regnũ hoc nouum absque legitima & ordinaria vocatione ascendẽs. Atqui Ecclesia Christi perpetuos habuit Pastores & Reges spirituales iam inde à Petro, quem Christus gregi suo præfecit, vsq; ad Pium Quintum Pontificem maximum, qui nunc in Petri cathedra sedet. Verùm de his aliàs.

In respõsione ad regem Angliæ. *Heb. 5.* *Ioan. 21.*

Nunc id demũ ostendere volui, nõ modò verã Christi Ecclesiã visibili quodam primatu in vnitate fidei contineri; verumetiã hæresim omnem (quæ velut simia Ecclesiam Christi conatur imitari) hoc agere, vt per primatum quendã inordinatũ, perfidiam suam stabiliat. Quò alioqui spectant singulorũ cœtuum singuli ministri? Quò *Superintẽdentes*, qui singulis vrbibus tantùm singuli per totam Germaniã præponũtur? Quò præterea nisi ad primatum referri potest, quòd quàuis Anglicani Superintendentes doceant, se omnia secũdùm ius diuinum administrare, & iure diuino pares Episcopos ac Presbyteros esse: tamẽ nõ modò ipsi presbyteris crudeliter imperant, sed etiã duos inter se Archiepiscopos tolerant, quorũ vnus *Angliæ totius Primas* appelletur? Quò deniq; nisi ad primatum spectat supremum illud regimen quod in Anglia Regi soli defertur? & ita defertur, vt etiãsi puer atq; adeò femina regnum occuper, tamẽ *omnes sub pœna capitis teneãtur nõ modò profiteri, verùm iurato affirmare, quòd credant, idq; corã Deo, aut puerũ, aut feminã, qua pro tẽpore ad regni gubernacula sedet, in omnibus causis, etiã spiritualibus & Ecclesiasticis, supremum caput aut Gubernatorem totius Ecclesiæ Anglicanæ sub Christo esse?* Et hoc iuramentũ ibi præscribitur, vbi omnia secundùm ius diuinũ, & id scriptum, atq; adeò expressum, agi simulantur. Ac sanè illud omni animaduersione dignũ est, quòd postquam Rex Henricus Octauus, legitima coniuge repudiata, alterã superinduxisset, & (quia Romanus Pontifex, qui tale Euangeliũ à Petro nunquã didicisset, secundas ipsius nuptias, prima vxore viuente initas, ferre non poterat) eum quoq; nec Petri successorem, nec militantis Ecclesiæ sub Christo caput esse docens, eũdem primatus honorem sibi in regno suo arrogasset: eò per Dei prouidentiam res deducta est, vt Henrico succederet Edouardus puer, & is tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum caput & dictus, & creditus est, quanquam ipse per ætatem *sub tutoribus & curatoribus* necessariò degeret. Itaq; huic supremo capiti alio superiore capite opus fuit, non modò vt Ecclesiam Christi, verùm vt sese ipse gubernaret. Sed quia nec adhuc quidem euigilabant homines ex graui somno suę perfidiæ, decedente è vita puero Edouardo, itemq; felicis memoriæ Regina Maria, regnũ delatum iam est ad feminã Elisabetham, quæ & ipsa nõ quidem supremum caput (inuidiosum enim hoc nomen iam cœpit esse) sed quod reipsa idem prorsus est, *suprema Gubernatrix Ecclesiæ Anglicanæ in omnibus causis etiam spiritalibus & dici, & iuratò affirmari voluit*; ne de nouo nouæ Synagogæ primatu aliquid periret. Hæc alijs prædicatoribus silẽtium indicit, alios ad prædicandum mittit, alios in vincula conijcit.

Cantuariẽsis archiep. assul. Oh quale iuramentũ! *Gal. 4.* Elisabetha femina Schismaticorum caput.

Iam verò quale hoc est, vt *femina, quæ in Ecclesia Dei* tanquã magistra & doctrix etiam *loqui prohibetur*, tãtum sibi in Caluinistarũ cœtu sumat, vt presbyteris & Episcopis præscribat, qua de re in visitationibus inquirãt, quid apud populũ in cõcionibus tractẽt, quid è cathedra sacerdotali doceant, imò quid credãt? Ergo caput illud muliebre, quod prorsus mutũ in vera Dei Ecclesia esse debet, tam eloquens in adulterina malignantium Ecclesia factum est, vt ad vocem feminæ de sedibus suis deturbentur, atq; adeò in vincula conijciantur veteris fidei sacerdotes, creẽtur noui, deijciãtur altaria, sacrificium publicum cesset, noua religionis formula, contradicẽtibus Episcopis, & clero vniuerso, cõponatur, deniq; hæresis & apostasia regnet. Et hoc totũ fit, ne illa hæresis quæ Petri primatum à Christo institutum velut sibi aduersariũ tollit, alio ipsa primatu à seipsa excogitato careat. Nã si quid in Anglia profecit siue Lutherana, seu Zuingliana, seu Caluiniana hæresis, profectò id totum huic nouo

1. Cor. 14.

primatui

primatui acceptũ ferre debet. Nisi enim *is qui gladium portat*, & quem homines terreni val- Rom. 13.
de timent, supremũ Ecclesiæ caput in Anglia factus esset: neq; ista hæresis tam generaliter
vnquam ab initio recepta fuisset, nec tã altas postea radices egisset, nec tã diu ab innumera-
bilibus sectis libera extitisset. Nam si adhuc, etiãsi passim omnes sub pœna capitis iurare co-
gãtur, se credere, quòd omnis iurisdictio Ecclesiastica & spiritalis à seculari potestate profi-
ciscatur & pendeat, tamẽ sectæ nouæ apud ipsos nascũtur & fiunt, adeò vt *Puritani* nuper in Noua secta
Anglia orti negẽt, fas esse, vt orent in tẽplis, quæ Catholicorũ olim erãt, aut etiã vt clericali Puritanorũ.
vestitu induanrur; & eandẽ opinionem vsq; ad bonorum amissionem & vinculorũ perpes-
sionem defendant: quid futurũ erat, si cuiq; liceret impunè id prædicare, quod in mentem
ipsi venit? Prærerea si quanquã vni capiti subsunt, tamen per gradus quosdam ab vna hære-
si ad aliam profecerũt: quid euenisset, si nulli omnino capiti paruissent? Nam Henricus rex
etiam si Pontificis Romani primatum abrogaret (quòd ab illo veniã ducendi secundã vxo-
rẽ, prima viuente, non impetrasset) tamen vlterius non est progressus, quàm vt monasteria Henrici fides
euerrerer, ac bona ecclesiastica in suũ fiscum conuerteret. Missæ verò sacrificiũ, orationem
pro fidelibus defunctis, inuocationem Sanctorum, aliosq; Catholicæ fidei articulos vsq; eò
tutatus est, vt pœnã capitis in eos qui secus docerent, cõstitueret. Henrico autem defuncto
successit puer Edouardus, cui Cranmerus Cantuariensis Archiepiscopus Catechismũ dedi-
cauit, in quo docuit, verbũ Dei esse, *quòd vera & realis corporis Christi substantia in Euchari-
stiæ Saramẽto cõtineretur*. Quod ipsum Petrus Martyr & credidit, & docuit Oxonij, quãdo Petri Martyris & Cranmeri fides.
primùm ex Argentorato (vbi Lutherana hæresis docetur) in Angliã euocabatur. Cæterùm
postquam hi duo intellexissent, supremũ caput Ecclesiæ, hoc est, Regiam pueritiã, hoc est,
regis adhuc impuberis curatorẽ & protectorem Somerseti Ducem (qui per inuidiã germa-
num fratrem suum securi percutiendum curauit) aliud credere & sentire; subitò magni isti
doctores ad aulæ voluntatẽ suam fidem accõmodantes, docere cœperunt, *Corpus Christi nõ* Petri Martyris & Cranmeri inconstantia
aliter quàm signo tenus in Eucharistia existere: idq; tã Cranmerus nouo libro ediro, quàm Pe-
trus Martyr publicè Oxonij professus est. Imò etiam Bucerus, quem Cantabrigiæ docẽtem Buceri silentium.
Lutheranæ sectæ cõstabat esse, tamen propter huius regij primatus siue timorẽ, seu reuerẽ-
tiam, non est ausus fidem suam palam aperteq; prædicare. Ac nimirum si per talẽ primatum
hi omnes non fuissent cohibiti, certum est, in Angliæ regno cõtrarias cathedras, & diuersas
tum de Eucharistia, tum de cæteris articulis doctrinas palam erupturas fuisse.

Quod igitur ab initio dicebam, etiam si contra expressum Dei verbũ sit, vt Rex aut secu- 2. Paral. 26.
laris Princeps *adoleat incensum*, hoc est, vt sacerdotale officiũ sibi arroget, tamen si primatus
iste secularis tam vtilis & necessarius est, etiã illi sectæ quæ negat, vllũ in Ecclesia primatum
esse debere: quid putãdum est de vtilitate ac necessitate illius Ecclesiastici primatus, quem
Christus ipse instituit? Hoc enim restat vt doceam, si prius ostẽdero, & Lutherũ, & Caluinũ
partim docere, quòd sæcularis Magistratus præesse in Ecclesia non debeat, partim ipsos qui
omnino præesse ambiunt, nihil aliud quàm seculares Magistratus esse posse. Lutherus ergo Contra Articulos Louan.
clamat, *non est Regum aut Principum, etiam veram doctrinam confirmare, sed ei subijci & seruire*.
Cui Philippus adstipulatur, dicẽs, *non sunt confundẽdæ functiones*. Porrò Caluinus ita scribit:
Qui in initio tantopere extulerũt Henricum Regem Angliæ, certè fuerũt homines incõsiderati. De- Cap. 7. in Amos.
derunt illi summam omniũ potestatem: & hoc me semper grauiter vulnerauit. Erãt enim blasphemi,
cùm vocarent ipsum summum caput Ecclesiæ sub Christo. Deniq; Magdeburgenses vehementer
inuehuntur in eos magistratus politicos, & prorsus *Antichristos vocant, qui hanc tyrannidẽ si-* In præfatione Cẽturiæ 7.
bi sumunt. Docent igitur omnes Lutherani & Caluinistæ, qui extra regnũ Angliæ degũt, nõ
licere politico magistratui supremũ in Ecclesia locum tenere. At eorum fratres, qui sunt in
Anglia, Bucerus, Petrus Martyr, & Cranmerus, ac reliqui eius prouinciæ Pseudoëpiscopi,
siue metu deterriti, seu cõmodo aliquo ducti, aliter docẽt. Nec vlli aut frequẽtius, aut seue-
rius id iuramentũ, quo Regina Ecclesiæ suprema gubernatrix cõstituitur, exigunt, quàm isti
noui ministri Ecclesiarum. Cæterùm quid agerent miseri? Cùm enim ipsorum religio nõ à
Deo per miracula, & bona opera eorum qui promulgabãt ipsam, verũ à regibus & politicis
magistratibus per gladios & spem lucri temporalis ex bonis Ecclesiasticis acquirẽdi, fundata
sit: aut eã religionẽ ferre illos oportet quæ Regibus & Magistraribus inseruiat, aut omnino
exulandum est ipsis, & in ea loca eundũ vbi minus commodi assequẽtur. Nec iam illud di-
co, Lutherum, Caluinũ & Magdeburgenses eo potissimùm consilio negasse, Magistratibus
politicis supremũ Synagogæ suæ regimen, quòd ipsi cuperẽt suas fimbrias dilatari, primum-
que in liberis ciuitatibus locũ sibi deferri, quod fortè si dicerem, multis etiã Caluinistis per-
suaderẽ, me, quod res ipsa est, dixisse: verùm illud & dico, & vehemẽter animaduertendũ es-
se prædico, quòd tam Lutherus, quàm Caluinus cæteriq; omnes omnium huius hæresis Ec-
clesiarũ ministri, nihil aliud sunt, quàm seculares & politici Magistratus. Cùm enim omnis
potestas, quæ à Deo est, vel per ius naturale, gentiũ aut ciuile, vel per ius diuinũ & Ecclesia-
sticum

ſticum ad homines delatū ſit:ius verò Eccleſiaſticū à Chriſto primùm ad Apoſtolos, deinde
1. Timoth. 4. Matth. 21. ab Apoſtolis ad Epiſcopos & Paſtores per manuū impoſitionē, & cathedrarū ſucceſſionem ritè atq; ordine peruenerit: conſtet verò etiā ex ipſius Lutheri, & Caluini cæterorumq; confeſſione, nec manum ipſis ab vllo Apoſtolorū ſucceſſore ad hunc finem impoſitā, nec mandatum tale datū eſſe, vt iſtam fidem quā docent, prædicarent: prorſus neceſſe eſt, aut ipſos nullam omnino prædicādi poteſtatē habere, aut eam à Magiſtratu aut plebe ſeculari accepiſſe. Iam verò neq; Magiſtratus, neq; plebs vllam poteſtatem habent, quam non à iure aut naturali, aut gentium, aut ciuili acceperint. Neq; verò Chriſtus vnquam dedit claues regni cælorum alicui Principi (cùm nullus princeps etiā aliquot poſtea ſeculis Chriſti fidē ſuſce-
Actor. 1. piſſet) aut plebi: aut hāc, illúmue iuſſit ſuū gregem paſcere & gubernare. Nec ad rem facit, quòd fideles in locum Iudæ Mathiā ſurrogārunt. Id enim fecerunt & Principe Apoſtolorū ad id eos conuocante, & ipſis poſtea Apoſtolis id, quod fiebat, confirmantibus. Ita enim authoritas Eccleſiaſtica & initium huic rei bonum, & cōſummationē perfectam dedit. Cæterùm Lutherus & Caluinus à ſolo aut Magiſtratu, aut plebe creabantur, neq; præeunte aliquo Apoſtolo, aut Apoſtolorū ſucceſſore, neq; ratum habente id quod fiebat. Quomodo enim ab aliquo eorum qui ſedent in cathedris Apoſtolicis, legitimè ordinari aut mitti pote-
Rom. 10. rant, qui negant ipſorum Apoſtolorum cathedras & ſucceſſiones? Porrò *niſi mittantur, quomodo prædicabūt?* Cùm igitur tam Lutherani, quàm Caluiniſtæ dicant, ſeculares magiſtratus præeſſe Eccleſiæ non poſſe, & ipſi tamē nihil aliud quàm ſeculares Magiſtratus eſſe poſſint: vtiq; ex ipſorum doctrina concludendum eſt, nec ipſos in ijs vrbibus præeſſe poſſe, quas per fraudē & ſimulationē occuparunt. Ac iſta quidem attigi, quoniā res ipſa eò me prouocauit. Ab initio autem id ſolum mihi erat propoſitum, vt oſtenderem, primatum vi naturæ ipſius quam Deus creauit, adeò vtilem eſſe cuilibet hominum ſocietati, vt neq; hæretici, qui eum in Eccleſia oppugnant, eodem in ſuis ſynagogis carere queant.

Summa omnium eorum quæ præceſſerunt in tertio, quarto, & quinto libro, ex quibus demonſtratur, ſupremam vnius Paſtoris præfecturam & ob rerum vniuerſarum conſonantiam inter ſe, & præterea ob externam pacem in Eccleſia conſeruandam, ſummè neceſſariam eſſe.

CAPVT V.

In lib. de mūdi fabricatione. RAtio vult (inquit Philo Iudæus) *vt parens ac procreator curā illius ſuſcipiat quod procreatum eſt. Vt enim pater ad liberorū et poſteritatis, ſic opifex ad rerū fabricatarum diuturnitatem cogitationes ſuas dirigit; & quæ illis damni quicquā incommodiue allatura videantur, omnibus viribus opibuſq; propulſare: quæ autē vtilitatis & commodi, omni ratione ſuppeditare contendit.* Cùm igitur Chriſtus eò vſque ſit Eccleſiæ ſuæ parens & author, vt illam velut nouus Adam, de latere ſuo, dum in cruce dormiebat, eduxerit, & procreârit: fieri non poteſt, quin ſummam exhibeat prouidentiā in eadem filia ſua & ſponſā nutrienda conſeruandaque.
Matth. 6. Nam ſi *volatilia cæli, quæ neq; ſerunt, neq; metūt, à Patre tamen noſtro paſcuntur; nos autem volatilibus longè pluris, longeq; maioris pretij ſumus:* ſine omni controuerſia, maximam noſtri curam Deus ſuſcipit, noſtræq; paci & quieti velut pius Pater & miſericors Dominus benigniſſimè omnino conſulit. Porrò manifeſtè videmus, non ita Deum agere cum Chriſtianis, vt eos ab humanę cōditionis aduerſis caſibus calamitatibuſq; omnino eximat, aut vt quotidiana quę-
1. Cor. 14. dam miracula ob externam pacem in Eccleſia tuendam operetur. Miracula enim infideliū potius quàm fidelium cauſa olim fiebant. Prouidentia igitur Dei erga Eccleſiam ſuam non in miraculoſa quapiam tutela & cura Eccleſiæ, ſed in ordinaria Eccleſiaſticæ pacis vnitatiſq; procuratione conſiſtit. Quando enim per eam prouidentiam qua volatilibus cæli & fœno agri conſulit, ſe nobis multò magis conſulturum dixit; vtiq; inſinuauit, vt illarum rerum, ſic etiam noſtri apud illum curam eſſe ſtatam & certam. Ratio autem qua Deus tuetur ea quæ in multitudinem numeroſam diffunduntur, illa potiſſimùm eſt, vt per vnū eius multitudinis caput & principium reliquis partibus vires ſuppeditet, roburq; adminiſtret. Sic multi radij Solis ab vno Sole vim capiunt, multi arboris rami ab vna radice aluntur, multi riuuli ab vno fonte prófluūt, multa eiuſdem animalis membra ab vno corde regūtur, multaq; animalia, quæ gregatim paſcuntur, ab vno principe in hanc illámue partem mouentur & inclinantur, multi homines ab vno ſolo homine & naſcuntur, & ſecūdùm ius naturæ ab vno patrefamiliâs gubernantur. Multæ familiæ ab vno Principe, quem ipſæ ſibi præfecerunt, in pace ac tranquillitate conſeruātur. Nec ſingulę tantùm creaturæ ab aliquo ſui generis principio vim quandam capiūt, ſed præterea vniuerſa corpora inferiora & ſuperioribus cælis, & ipſi homini, ob cuius miniſterium condita ſunt, ita ſubijciūtur, vt ab illis naturaliter, ab homine autem ſecundùm ipſius voluntatem (ſaltem quoties ea Dei voluntate & iudicio non impeditur) ordinatiſſimè regantur & adminiſtrentur.

Quid quòd ipſe Deus hunc mundum ex rebus tam diuerſis atq; ex elementis planè contrarijs conflatum ita gubernat, vt ex ipſa inter ſe plurium rerum aptatione & ordinatiſſima connexione,

connexione, vnum ac solum se esse, qui rerũ vniuersitati præsit, perspicuè declaret? *Pugnantia* (inquit Athanasius) *& contraria ex ipsa natura in vnũ non coalescerẽt, nisi præstantior aliquis esset, & Dominus, qui ea coniungeret, cui & ipsa elementa (tanquã ancillæ Dominæ suæ obsequẽtes) cedant & obtẽperent. Non enim singula ad suã ipsorum naturam respectantia cum alijs depugnant, sed eum qui ea ita coagmentauit, Dominum agnoscentia, concordiam inter se fouent, & naturaliter quidem inter se contraria, gubernatoris tamen voluntate in amicitiã conciliantur.* Et pòst: *Si videas ciuitatem ex multis varijsq́; hominibus constantem, paruis, magnis, opulentis, pauperibus, senibus, iunioribus, maribus, feminis bono ordine rectaq́; disciplina coli, eosq́;, qui ibi degũt, tametsi diuersos inter se, animo tamen consentire, neq; opulentiores contra pauperes, neq; magnos contra paruos, neque iuuenes cõtra senes insurgere, sed omnes æqualitate iuris pacem tueri: si hæc inspiciamus, fieri nequit, quin in mentem veniat, Principis inibi præsentia hanc concordiam foueri, tametsi ille in conspectum non prodeat, quum immodestia pro signo habeatur, sine capite Rempublicam esse: ordo autem contrà Principis curam moderationemq́; demonstret. Vt enim cum in corpore membrorum inter se congruẽtiam videmus, neq; oculos cũ auribus pugnare, neq; manus contra pedes seditionem mouere, sed vnũquodque proprium perficit negotium absq; seditione, prorsus ex illo ipso intelligimus, esse animam in corpore, quæ ista ad istum modum temperet ac regat, etiamsi illa oculis non pateat: ita quoque in vniuersitatis istius ordine & harmonia, necesse est vt animaduertamus, omnium istorum Principem esse Deum, eumq́; vnum, & non plures. Nam ille dispositionis ordo & rerum omnium consentiens harmonia nõ multos, sed vnum sibi ducem Principemq́; esse declarat, nimirum verbum Dei. Non enim, si plures essent rerum naturæ Principes, seruaretur eiusmodi vniuersitatis ordo, sed omnia confusa & inordinata forent, propter multos istos: cùm vnusquisq; omnia ad suum arbitriũ traheret, et cum alieno depugnaret. Vt enim diximus, multitudinem numinum nullitatem esse numinum: ita quoque necesse est, multitudinem Principum id efficere, vt nullus esse Princeps videatur (cum enim quisque alterius regnũ tollebat, nullus reliquus conspiciebatur Princeps) sed interregnum potius sine capite erat. vbi autem Princeps nõ est, ibi prorsus disturbatio nascitur. E diuerso in multis ijsq́; diuersis, ordinis & concordiæ obseruantia, vnum quoque moderatorem ostendit, vt si quis è lõginquo citharam audiat ex multis & diuersis neruis compositam, & ex ijs concentus harmoniam admiretur, quòd non solùm grauis suum sonum absoluit, neque solus acutus, neq; solus medius, sed omnes pariter pari modo inter se consonãt, planè ex eo intellexerit, non à seipsa citharã moueri, aut à pluribus pulsari, sed vnum esse Musicum, qui vniuscuiusque nerui vocem ex arte ad concentum harmoniæ misceat, etiamsi illam non contueatur: ita quoque ex consona vbiq; & concinna mundi dispositione, nec superioribus contra inferiora, neque inferioribus contra superiora insurgentibus, sed omnibus in commune vnum ordinem conficientibus, consequens est, vt non plures naturæ Principes & Reges, sed vnum intelligamus, sua luce omnia illustrantem & mouentem.* Hæc Athanasius: apud quem (vt etiam apud reliquos Patres) multò plura huius generis legi possunt.

Athanasius in oratione cõtra Idola.

Vbi ordo, ibi princeps.

Animæ præsidentia.

Vnus princeps.

Multi principes confusionis causa.

Vbi non est princeps, ibi disturbatio.

Vbi concentus citharæ, ibi vnus musicus.

Si ergo in Ecclesia visibili ordinem aliquẽ obseruari oportet, si ob ordinem in Ecclesia diuinitus constitutum, Apostolus eam corpori humano comparat, in quo non totum corpus est vnum membrum, sed aliud est oculus, aliud auris, itemq; aliud manus, & aliud pes: si ob eundem ordinem Salomõ Ecclesiã comparat aciei castrorum ordinatæ, & Ioannes Apostolus Ecclesiam vocat *Ciuitatem nouam de cælo descendentem, & Tabernaculum Dei cum hominibus*: si Christus ob eundem ordinem vocat Ecclesiam *Regnum cælorum*, & eam comparat familiæ seruorum, in qua Dominus cõstituit ianitorem, vt vigilet, & in qua hospes præest, cui cura hominis à latronibus vulnerati cõmendetur: si hæc omnia ducunt nos nõ modò ad ordinẽ, sed etiam ad ordinẽ eiusmodi, qualis est in domo, vbi vnus paterfamiliâs præest, qualis in corpore humano, vbi vnũ membrũ præ alijs dominatur, qualis in exercitu ordinato, vbi vnus dux imperat, qualis denique in regno, vbi vnus Rex ad gubernacula sedet: in quo tandem hominũ ordine illos collocandos censebimus, qui eùm hæc audiant, legant, videát, tamen in militante Ecclesia negãt, vllum debere esse Præpositũ vnum, qui præ cæteris Rempublicam Christianam moderetur: sed infinitos Episcopos æquali omnes potestate cõstitui volunt, illisq́; omnibus aut nullum omnino in hac vita, aut certè non nisi totius Ecclesiæ indoctam multitudinem & infinitam præponi affirmant? Quid, obsecro, ab vnius primatu, quem natura, & sacræ literæ tantopere commendát, longius recedere potest, quàm vt nemo vnus, ac non nisi vniuersa multitudo Christianorum militanti Ecclesiæ præsit? Quòd si quicquid nos pro vnius principatu afferimus, Aduersarij nostri ad Christum solùm referũt, nec alium Ecclesiæ præesse patiuntur præter vnum Christũ: cur saltem sub Christo vniuersum populum Christianũ toti Ecclesiæ præficiunt? Docent enim, regimen Ecclesiæ populare ac democraticum esse. Nunquid indecorum Christo est, vt vnum virum Ecclesiæ suæ moderatorem sub se habeat: & eidem nõ est indecorum, vt innumerabiles Christianos Ecclesiæ suæ moderatores sub se cõstituat? Præterea si omnino ferri non potest, vt vnus aliquis Pastor toti Ecclesiæ præsit: cur illud saltem toleratur, vt vnus Pastor particularis cuiuspiam

1. Cor. 12.

Cantic. 6.
Apocal. 21.
Matth. 13.
Marci 13.
Lucæ 10.

Oseæ 1.
Ezechiel 32.

Ecclesiæ

Ecclesiæ curam gerat? Nónne etiam tota militans Ecclesia quædã particularis Ecclesia est, si cum illo immenso Ecclesiæ corpore, quod ab initio mundi ad finem pertingit, cõferatur? Si tempus vniuersum, quo Ecclesia in terris ab Adã vsq; ad nos egit, primùm in secula ætatesq́, partiamur, ac deinde quantulo temporis spatio quisque Pontificum Romanorum in cathedra Petri sedeat, computemus: nónne apparebit, vnum aliquẽ Pontificem neq; trecentesimam quidem Ecclesiæ totius partem simul regere, atq; ideo longè ab eo esse, vt vniuersalis Ecclesiæ vniuersalis rector propriè appellari queat? Vis igitur particularem Ecclesiã quæ parua est, vnum habere Præpositum, illam verò, quę maior est, vni cuipiam non parere? Cur ergo non solùm vnus Pastor vni Parœciæ, sed etiam toti Diœceli vnus Episcopus præponitur? Ac vna quidem Diœcesis octingentas interdum Parœcias continet, quemadmodum de sua Diœceli Theodoretus attestatus est.

In epist. ad Leonẽ Papã Nicęni Concil. can. 6.

Quid quòd etiam multis Episcopis vnus Archiepiscopus more maiorũ, atq; etiam multis Archiepiscopis vnus Patriarcha præfuit? Imò nec illud negari potest, vnum Pontificẽ Iudæorum omnibus, quæ per totum orbem dispersæ erant, synagogis iure diuino præfectum fuisse. Si ergo Apostoli, atq; illorum exempla secuti antiquæ Ecclesiæ Patres, non solùm singulos Pastores in singulis Ecclesijs constituerunt, verùm etiam vnum Episcopum per multis Parœcijs, & multis Episcopis vnũ Primatem præfecerunt: nónne eo ipso testati sunt, quamlibet particularem Ecclesiam, siue illa minor, seu maior sit, pro ratione tamen suæ partis, ab vno visibili Pastore instar triumphantis Ecclesiæ moderandam esse? Quòd si & vniuersa Ecclesia, quæ vnquam fuit, eritve, soli Christo, & singulæ Parœciæ Pastoribus singulis, & Diœceses singulæ singulis Episcopis, & singulæ Prouinciæ singulis Primatibus, & omnibus in mundo Synagogis, vnus Iudæorum Pontifex præfuit: solane militans Christi Ecclesia, quæ ab ijs omnibus distinctam & separatam cõditionem habet, non regetur ab vno aliquo Pastore primo, sed ab ipsa fidelium numerosa multitudine, cui ne vnius quidẽ etiam minimæ Ecclesiæ regimen à Christo aut Apostolis commissum vnquam fuit? Ergo decorũ atq; ordinem suum sub vno Duce ac Principe Angeli, cæli, sidera, elementa, plantæ, animalia, ipsiq; homines tam spõte sua, quàm ex Legis & Prophetarũ institutis obseruabunt: sed soli Christiani sic regimen Ecclesiæ absq; certo Præfecto confundent, & perturbabunt, vt neq; prima vltimis, neq; media extremis, neq; noua veteribus cõgruant? Quale enim monstrum illud esse statuemus, quod in toto corpore suo vnicum æternum caput habet Christum Iesum, & in singulis minoribus mẽbris (id est, in Parœcijs) vnum temporale caput, itemq́; in singulis paulò maioribus mẽbris (id est, in Diœcesibus) vnum, & adhuc in alijs multò maioribus (id est, in Prouincijs) etiam vnũ, ac deniq; in omnibus membris, quæ per vniuersum mundũ sub lege degebant, non nisi vnũ temporale caput (id est, vnũ Pontificẽ) olim habuit: & nunc tamen idẽ ipsum corpus Ecclesiæ, si Protestãtibus credere libet, in vno quodã pręcipuo militãte mẽbro suo (quod inter hæc omnia mẽbra interijcitur, & propè mediũ totius corporis locum tenet, quodq́; & maximo corporis sui mẽbro, id est, Ecclesia triũphante est longè minus, & minimo eiusdem corporis mẽbro, id est, Ecclesijs Parochialibus, est longè maius, & vmbra sua, id est, vetere synagoga Iudæorũ, est longè plenius & perfectius) in hoc, inquã, membro tã singulari, tam pulchro, tam ad impletionẽ legis accommodato, & ad imitationem cælestis curiæ fabrefacto, in eo tamen solo mẽbro, quod nunc in toto mũndo militat, vnum suæ naturæ conditioniſq; tẽporale caput non habet? Sed & ab inferioribus mẽbris, quæ militant, & à supremo illo, quod triumphat, tota politia disiunctũ, interq́; cognatas sibi & coniunctissimas partes degẽs, cũ neutris cohæret: sed & hæc, & illa (vt leuissime dicã) pudore quodam afficit, quia inordinatã quandam formã vtriusq; imparẽ & multò dissimillimã gerit? Satis erat indecorũ, vt Ecclesia sola cũ cæteris mundi partibus in modo regiminis sui non consentiret. At nunc ne secũ quidẽ ipsa consentit, si Protestantiũ doctrinę fidem habemus. Qui vtinam tota mente perpenderent, eã doctrinã quę vnius Dei præcipuã creaturam ita non solùm ab alijs rebus creatis, verùm etiam à seipsa distrahit, nõ posse ab vno illo cæli & terræ conditore proficisci, verum hanc ab aduersario Dei & nostro, ad odiũ Dei, & nostram perniciem, esse inuentam. Quæ enim Deus fecit, non solùm singula erãt in se bona, sed etiã simul collata *erãt valde bona*: adeò vt tã Græci, quàm Latini hanc molem ab ipsa pulchritudine & cõsensione singularum partiũ inter se, *κοσμὸν*, & mundũ appellarint, quasi quo nihil sit *mundius aut ornatius*. Et nunc soli homines, qui nexus & vinculum huius mundi sunt, imò Christiani homines, qui mediũ locum inter creaturas & Deũ tenent, quiq́; ipsius Dei Tabernaculũ, & Templũ Spiritus sancti appellantur, illi iam soli neq; cum cæterarũ rerum ordine pulcherrimo, neq; etiam cũ cęlesti Angelorum & hominum Ecclesia, neq; cum vetere Patriarcharum statu, neq; cum Synagoga Mosaica, neq; cum alijs militantibus Ecclesiæ Christianæ mẽbris consentiunt. Certè quidem si militans Ecclesia ob hoc in terris à Christo posita & constituta esset, vt imaginem inferni gereret, vtque ex turpitudine sua turpitudinem

Deuter. 17.

Propositio.

Gen. 1.

turpitudinem peccati veteris ostenderet, ac omnibus patefaceret, ex eoq; ciuitas non Dei, sed dæmonũ haberetur: tunc faterer, optimè comparatũ fuisse, vt aliter eiusdem corporis pes, aliter manus, atq. aliter pectus regeretur. Nullus enim est aut in peccatis ordo, aut in loco vbi peccata puniuntur, species & pulchritudo. Ac sanè cùm peccata omnia per dæmonũ & hominũ liberas voluntates excogitata & orta sint: recta ratio monet, ibi deformitatẽ non iniustè spectari, vbi pœna violatæ legis Dei spectanda proponitur. Cæterùm cum Ecclesia Christi non iræ diuinę, sed recõciliationis humanę pignus ac testimoniũ existat, cumq; eius gubernatio nõ à voluntate humana, sed ab institutione diuina promanauerit: nũc illius regimen tale constituere, quod neq; cum Angelis, neq; cum cælestibus corporibus, neq; cũ gregibus animalium, neq; cum Patriarchis, neq; cum lege, neq; cum alijs eiusdem vnitatis partibus consentiat: hoc vtiq; nõ nisi ab illo spiritu maligno profectũ est, qui veram Dei Ecclesiam, quantis maximè viribus potest, assiduè oppugnat. Scio hęc à me ante ex parte quadam cõmemorata esse. verùm quia nondũ fidẽ ijs fecimus ad quos hanc orationẽ habemus: faciendũ putaui, vt rem quàm maximè possem nudã & apertam iterum atq; iterũ proponerẽ. Quis enim scit, an aliqui fortè eorum conuertentur, & pœnitentiam agent de errore suo?

Adijcere istis volui etiam alias rationes aliquot, ob quas necesse sit, vnius primatũ in Ecclesia constitui, si tamen pacẽ vllam, quæ plurimi omnino facienda est, in illa cõseruari volumus. Nam si de Baptismo paruulorũ & Eucharistia lis aliqua inciderit, totaq; Ecclesia in duas pluresue partes discedat, nec in alterutra parte, vel Scripturæ sanctæ, vel Episcopi, vel populi, vel concilia definitiõ: qua vnquã ratione sciemus, quænam sit vera Ecclesia? Iam si hoc non scimus: cùm illa sola quæ vera Ecclesia est, sit corpus Christi; Christus verò nõ nisi *corporis sui saluator* existat: prorsus de ipso fundamẽto salutis nostræ incerti sumus. Atqui Christus ideo dixit vni: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, vt siue pluuia decidat, seu flumina inundent, seu irruant venti, seu quodcunq; aliud malum in Ecclesiã irrumpat, nos tamen visibilẽ petram haberemus, cui adhærescere, & in qua pedes figere tutò semper liceret. Nec sanè ad charitatẽ vnici atq; æterni rectoris aliquid magis pertinere potuit, quàm vt mortali & visibili suo gregi de visibili Pastore sic prouideret, vt quanquã is Pastor naturâ mortalis esset, per gratiã tamen Dei ad immortalem vitã Christianos pasceret: *non quod sufficiens sit cogitare aliquid à se, quasi ex se, sed sufficientia eius ex Deo est, qui & idoneũ facit illum ministrum noui Testamenti, non litera, sed Spiritu*. Res nempe ipsa docuit, non hoc esse homines per fidem consecutos, vt iam non appareat in eis humana infirmitas. Videmus nõ modò Presbyteros, Episcopos, Primates, & Patriarchas in errorem, atq; adeò in hæresim cadere potuisse: verùm etiam non ferè aliundè ortas esse hæreses, quàm ab ordine Sacerdotali. Videmus plurimas dissensiones tum de personis Ecclesiasticis, tum de morum & vitæ disciplina etiam inter Catholicos interdum extitisse, qualis illa fuit inter Epiphanium Cyprium, & Ioannem Chrysostomum Constãtinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum. Videmus orbem Christianum propè in duas partes abijsse, dum Ecclesia Græca de certis fidei capitibus à Latina dissentiens, communionem Ecclesiasticam in vniuersum abrumpit. Quinimò videmus Asiam, Africam, & Græciam propè vniuersam à fide Christiana excidisse, & ab infidelibus occupatam esse, dum homines obstinati malũt partium studijs indulgere, quàm de ingenio aut honore suo quicquam decedere.

Ephes. 5.

Matth. 7.

2. Cor. 3.

Socrat. lib. 6. cap. 13. & 14

Quæ nunc spes restare posset, vt vllæ duæ Episcopales cathedræ, aut etiam vt duæ quæpiam Parœciæ in terris vel ad vnum annum consentirent, nisi vinculo quopiam visibili, & eo maximè conspicuo, in vnitate & pace retinerentur? Aut vnde factum est, vt Romana Ecclesia in hodiernum diem stet ac floreat, nisi quia Pastore vno fideli vel nunquam, vel non diu caruit, qui omnes oues intra Dominicum ouile diligentia & industria sua contineret? Quæ autem gentes cũ Romana Ecclesia cõmunicant, illæ tantò magis in Ecclesiastica pace florent, quò magis communicant cum illa. Si penitus cum illa cõmunicant, penitus à schismate ac hæresi liberæ sunt: vt Sicilia, vt Neapolitanum Regnum, vt reliqua Italia, vt Hispaniæ, vt Lusitania, vt inferior Germania. Ex altera verò parte gentes illæ quæ aut penitus, aut ex parte recesserunt à Romana fide; aut Saracenis subiectæ sunt, vt Afri & Numidæ in pœnam heresis Manichæorum, Donatistarũ, Arrianorum & Pelagianorum: aut Turcis parẽt, vt Ægyptus, Asia, Græcia, in pœnam schismatis, quo ab Ecclesiæ Romanæ vnitate discesserunt: aut certè nec secum quidem ipsæ consentiunt, vt Galliæ, Germania, Polonia, Suecia, Gothia, Anglia, & Scotia, quæ domesticis inimicitijs ob fidem & religionem susceptis, ita debilitantur, vt planè hosti externo viam strauerint, qua facilius eos in seruitutem redigat.* *Gens enim & Regnum quod Ecclesiæ Dei non seruierit, secundum Isaiæ prophetiam peribit*. Non perijt vnquam illud regnum quod vni Pastori in Petri cathedra sedenti obediuit. Perierunt autem illa omnia, & in futurum peribunt, quæ Petri fidem & sedem abdicantia, cathedram alteram contra vnã illam Petri cathedram erigunt, quæque incõsutilem Domini tunicam,

Nota.

Esaiæ 60.

cui milites pepercerunt, diuidere ac partiri conantur. Quid? Tot ista sectarum, quæ hodie
Lib. 1. epi. 3. regnant, monstra nónne ob id orta sunt, quia vni potissimum Pastori non obeditur? Nemo iam ferè est qui ignoret, D. Cyprianum scripsisse: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersum Sacerdotum collegium quidquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coëpiscoporũ consensum iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiã scinderet, nemo sibi placens ac tumẽs seorsum, foris hæresim nouam conderet.* Nec mihi iam curæ est, vtrum illa Cypriani verba quæ in Epistola ad Cornelium Papam scripta extant, ad Pontificem Romanum nominatim, an potius ad Cyprianum, & quemcunq; alium Episcopum referri debeant. Non enim iam de Pontificis Romani primatu loquor, sed tantum de summa illa necessitate, quæ cogit, vt vnum in Ecclesia militante cæteris omnibus anteponi debere credamus. Nã si nec vna diœcesis aut prouincia pacem atq; vnitatem in fide ac religione seruare potest, *nisi fraternitas vniuersa illius prouinciæ vnum ad tempus iudicem vice Christi cogitet, illiq; secundum magisteria diuina obtẽperet:* quantò minus potest Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, & in tot populos tam diuersis linguis vtentes, ac tam diuersis legibus & moribus gubernatos propagata, eandem fidei regulam perpetuò tenere atq; obseruare, nisi vnum sacerdotem & ad tempus Iudicem vice Christi cogitet, illique obtemperet fraternitas vniuersa?

Deus vnicuiq; diuidit gratiam suam pro mensura vniuscuiusq; membri, ad vtilitatem & ædificationem totius Ecclesiç. Pastoribus verò populi sui eò maiorem gratiam impertit, quò
Actor. 20. magis *ad alios regendos vocantur, & peruigilant quasi rationem pro animabus aliorum reddituri.*
Heb. 13. Cæterùm si omnes in mundo Pastores tam Episcopi quàm Presbyteri æquali potestate secundùm ius diuinum præditi essent, (vti Protestantes docẽt) nec alteri quisquam subesse deberet: peius cum Pastoribus, quam cum alijs Ecclesiæ mẽbris ageretur. Quia cùm in toto mundo innumerabiles Pastores sint, & longè maximum Dei exercitum constituant, nec tamen vllum ducem vnum ipsis in hac vita sibi præpositum cogitent: quomodo vnquàm scient in tantis opinionum fluctibus, & sententiarũ cõtrarijs placitis, quid aut ipsis credendum sit, aut populis prædicandum? Aut quid interest, nullúsne omnino Pastor in Ecclesia constituatur, an vero constituantur infinita millia, quorum nullus alteri obedire teneatur? Licet enim vulgus Christianum Pastoribus nomine tenus non careat; cùm tamen ipsi Pastores & possint, & soleant errare: profectò populus Christianus per huiusmodi Pastores eũ finem non consequitur, ob quem Pastores gregi Christiano præfici solẽt. Hæc est enim Pa-
Ioan. 10. storum vtilitas, *vt educant oues, vt ante eas vadant, vt pascua illis procurent, ac denique vt vitam potius pro illis ponant, quàm à lupis mactari & dispergi sinant.* Cæterùm si Pastores ipsi cæcitate percussi, nesciant vbi sint salutaria pascua, sed ipsi potius indigeant Pastore visibili, cuius vocem audiant & sequantur, nec tamen vllum in terris reperiãt, qui cæteris firmior in fide aut constantior sciatur esse: ijdem ipsi Pastores, qui debebant duces plebi esse ad vitam, fiunt ei
Matth. 23. duces ad infernum, (vt de Pharisæorum & Scribarum proselytis Christus dixit) ex quo melius multò fuerat, aut nullos, aut paucissimos accepisse Pastores, quàm tot accepisse, qui nullo inter se obedientiæ vinculo copulentur. Si bellum alicui populo cum hoste incundum esset, nunquid is populus congregato exercitu maximo, commissurus esset, vt infiniti duces constituerentur, quorum nullus alteri parẽre cogeretur? aut ibi speranda vnquam esset victoria, vbi cùm nullus ordo existeret, timeri potius posset, ne duces exercitus in seipsos arma conuerterent, quàm contra hostes bellum facerent?

Si Deus nobiscum vt cum hominibus agit, si nos in Ecclesiam suã cooptans non mutauit naturã nostrã, sed quod in ea vitiosum erat, deleuit, quodq; virtutis capax erat, perfecit; si de-
Ephes. 4. *dit Pastores et Doctores*, tanquã duces in spiritali certamine, quod aduersus hæreses & peccata gerimus, futuros; si appellauit Israẽlẽ, id est populũ in se credentẽ, *potestatẽ suã* & exercitũ;
Psal. 113. si exercitus ille in figurã Ecclesiæ accepit Moysen ducẽ ab ipso Deo tanquã quo prorsus carere nõ poterat, cùm tamen inferiores alij duces à Mose ex consilio soceri sui fuerint postea designati, velut vtiles quidẽ futuri, nõ tamen penitus necessarij, ac primus ille totius multitudinis ductor ac rector si Christus, dũ viueret, hanc visibilẽ præfecturã in seipso expressit;
Ioan. 21. cumq; hinc ad cælos ascensurus erat, vni Petro dixit, *Pasce*, id est, rege *agnos & oues meas*, vt ne illo quidẽ abeunte, visibilis præfectus vnus gregi suo deesset: si Petrus postea & alij Apostoli singulis Ecclesijs Pastores præfecerũt, non quidẽ velut penitus necessarios, ac vt vnus ille Pastor fuerat, sed tamẽ vtiles & opportunos, qui vnius primi Pastoris vocem audire & sequi debebãt: quæ nunc insania est, vt gregẽ ouiũ in immensum iam multiplicatũ & auctũ, dicas adhuc manere incolumẽ, dicas etiã non deesse multa illa Pastorũ millia, quæ singulis Ecclesijs præposita sunt: & interim neges, vllum primũ & visibilẽ Pastorem in Ecclesia superesse,

quem cætera turba vel ouium vel Pastorum velut ducem à Deo cōstitutum agnoſcat & ſequatur? Si Paſtorem primum è terris omnino tollas, & in cælo tātùm reponas: cur manēt ſecundi ac tertij Paſtores in terris? Cur etiā oues ipſæ in cælo tantùm non collocantur? Si in hic ſint oues viſibiles, hic ſint infimi & medij Paſtores viſibiles: cur hic etiā primus aliquis Paſtor & ille viſibilis non creditur eſſe conſtitutus? Cur autem vnus Paſtor cæteris fidelibus à Chriſto præpoſitus putari debeat, nos tot ac tantas rationes afferimus.

Primùm, ne longè præclariſſimum gubernationis genus (qualis eſt Monarchia) à Chriſti Eccleſia abeſſe cenſeatur, in qua ſecundùm ordinem omnia fieri debere Apoſtolus docet. 1. 1 Cor 14.

2. Deinde, vt ſtatus Eccleſiæ cohæreat cum eo gubernationis modo qui obſeruatur in cęteris omnibus creaturis, quæ ad vnum ſuæ naturæ conditionisq́; principium referri ſolent, vt conſtat de cælis, ſideribus, animantiumque & corporibus & gregibus.

Tum autem, vt Eccleſia militans in ſuo genere ſit ſimilis triumphanti Eccleſię, quam nemo negat ab vno Chriſto ita gubernari, vt Chriſtus ab eadem Eccleſia facie ad faciem videatur. Vnde & huic militanti Eccleſiæ vnus militans Paſtor præeſſe debet, qui ab eadē Eccleſia videri queat. 3. Apocal 22.

Præterea, vt regimen Eccleſiæ Chriſti reſpondeat ſtatui, quem eadē Eccleſia ſub Patriarchis habuit, quorum non niſi vnus eadem ætate eodemq́; tempore primas tenuit, & cui cæteri omnes velut primati ſuo cedebant, ſicuti conſtat de Melchiſedec, qui benedixit Abrahæ, tanquam inferiori Patriarchæ. 4. Gene. 14. Heb. 7.

Atque etiam, vt ſtatus Eccleſiæ Chriſti reſpondeat ſtatui legis Moſaicæ, ſub qua vnus tantùm Pontifex omnibus quæ in mundo erant, Synagogis præfuit. 5. Deutero 17.

Vt ſtatus Eccleſiæ Chriſti non diſſentiat à Prophetarum doctrina, qui prædixerunt, eam fore ſimilem aciei caſtrorum ordinatæ, in qua vnus eſt primus dux ſeu Imperator. 6. Cantic 6.

Vt reſpōdeat Chriſti doctrinæ, qui Eccleſiam appellauit *regnum, ouile, hoſpitium, ſeu diuerſorium*, in quo vnus Rex, Dominus, aut Paſtor, iſque viſibilis, & eiuſdem conditionis cum ſubditis ſuis, præeſt. 7. Matth. 13. Ioan. 10. Luc. 10.

8. Vt reſpondeat doctrinæ Apoſtolorū, qui Eccleſiam dixerunt ſimilem eſſe corpori, cuius vnum eſt præcipuum membrum, & ſimilem domui, in qua vnus paterfamiliâs dominatur. 1. Cor. 12. Epheſ 4.

Vt Eccleſiæ gubernatio conſentiat ipſa ſecum, ſitq́; non minus in tota militante Eccleſia vnus militans Paſtor, quàm in ſingulis militantibus prouincijs & parœcijs ſinguli ſunt militantes Paſtores. 1. Timoth. 3. 9. Acto. 14. Tit. 1.

Vt æterna Monarchia Dei per vnum ad tempus Paſtorem demonſtretur. Nam Ignatius tradit, Epiſcopum figuram Dei in Eccleſia gerere, in Epiſtola ad Smymenſes. Sit ergo vnus in Eccleſia ſummus Pontifex, qui figuret vnitatem Dei. 10.

Vt viſibilis Monarchia, quam Chriſtus in terris agēs per ſeipſum inchoauit, & qua in hodiernum diem Eccleſiam gubernat, in terris per Vicarium ipſius cōtinuetur, & perſeueret; nec alia nunc Eccleſia eſſe putetur, quàm ſub Chriſto fuit. Eſſet quippe alia, & non vna eademque Eccleſia, ſi forma regiminis, quæ ſub Chriſto in terris agente non niſi regia fuit, nunc in Ariſtocratiam vel Democratiam mutaretur. 11.

Vt Chriſti vnius in æternum Paſtoris vnitas hoc modo figuretur. Nam cùm Eccleſia ſit imago rerum ipſarum quæ in cælis elucent; vt ibi conſtat, vnum Chriſtum eſſe totius Eccleſiæ ſuæ æternum Paſtorem, ſic oportuit illam Chriſti præſidentiam per vnius Paſtoris primatum in terris figurari. 12. Heb. 10.

Vt etiam inuiſibilis vnitas Eccleſiæ, hoc viſibili vnius Paſtoris primatu deſignetur, quæ Cypriani eſt ratio in libro de vnitate Eccleſię. Ex illa enim viſibili connexione, qua cohærēt inter ſe Presbyteri, Epiſcopi, primates, & ſummus Pontifex, facilè intelligitur, quāta ſit illa ſpiritalis vnitas, quę intercedit Eccleſię tā cū Chriſto capite, quàm cū reliquis ipſius mēbris. 13.

Vt militantis Eccleſiæ externa vnitas & pax per vnum Paſtorem conſeruetur, ſchiſmataque tollantur, quæ eſt Optati ratio in lib. 2. de ſchiſmate Donatiſtarum: & D. Hieronymi aduerſus Iouinianum. 14.

Vt non deſit in Eccleſia, qui iure diuino peccata inferiorum Paſtorum Eccleſiæ puniat, & negligentiam prælatorum ſuppleat. quæ eſt Gregorij Magni ratio, lib. 7. epiſt. 8. 15.

Vt quando Synodus propter extern æperſecutionē cōgregari non poteſt, ſit tamen qui *pro authoritate ſua* cauſas ſingulorū cognoſcat, & decidat. quę eſt Baſilij Magni ratio in ep. 78. 16.

Vt cùm ſingulis Paſtoribus porrio gregis aliqua ſit aſſignata, nec illi teneātur curā ſuſcipere eorū qui non ſunt ipſis commendati: non deſit tamen, qui & propagandi Euangeliū curam gerat, & Epiſcopos nouos illis conſtituat, qui de nouo ad fidē conuertuntur. Hæc enim cura niſi ad vnum aliquem ante alios omnes ſpectaret, non tot nationes, poſt Apoſtolorum ex hac vita migrationem, Chriſti fidem ſuſcepiſſent. 17.

Vt ſit, qui Epiſcopatus antea conſtitutos vel diuidat, vel vniat, prout res ipſa videbitur 18.

 poſtulare.

postulare. Quod nisi ab vno præcipuè fieret; vel non fieret id omnino, vel cum graui scandalo sæpè fieret.

19. Vt certum sit, quæ concilia sint legitima, & quis vel congreget, quemadmodum oportet,
vel quis econtrà dissipet: quæ est ratio Damasi contra concilium Ariminense.
20. Vt quæ de vno inter Apostolos maiore & præcessore in Euangelio scribuntur, vera, &
Luca 22. in Ecclesiæ gubernatione, perpetua esse credantur, vt quę de primatu Petri tam perspicuè in
21. Euangelio narrantur, & à sanctis patribus ita exponuntur, vana esse non existimentur.
22. Vt Ecclesia Christi, dæmonum societate inferior nõ iudicetur, si eo visibili vnius primatu careat, quem Princeps dæmoniorum sortitus est.
23. Vt quæ de Romani Pontificis primatu sancti Patres & œcumenica Concilia tanto consensu docent, vera esse non dubitetur.
24. Postremò, vt eorum qui prædicant, & eorum qui credunt, in omnibus gentibus inanis & vacua fides non sit, qui primatum vnius visibilis Pastoris Romæ diuinitus constitutum esse, tum semper annunciarunt, tum semper crediderunt, de quibus rebus in sequentibus libris abundè copioséque agetur.

ARGVMENTVM LIBRI SEXTI.

HActenus demonstratum est, aliquem vnum Pastorem cæteris Ecclesiæ membris atque etiam Pastoribus ipsis præfici debuisse: Nunc ostendam, illum vnum & ex numero Apostolorum fuisse, & Petrum nominatim extitisse: idque tum quia Petrus accepit multa dona in Ecclesiæ ædificationem, quæ alij Apostoli vnà cum illo non acceperunt, tum quia Petrus etiam illa quæ alij ex æquo acceperunt, priùs accepit, eademque ordinario iure ad posteros transmisit.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SEXTVS.

Christum in Euangelio docere, quòd inter ipsos Apostolos quispiam fuerit maior cæteris, quem suo exemplo ad humiliter se gerendum exhortatus est.

CAPVT PRIMVM.

Matth. 23. Gene. 49. QVEMADMODVM illa vnius Pastoris super gregem reliquũ præfectura, quã in Ecclesia militante esse defendimus, non propriè dicitur Dominatus, aut dominandi potestas, ita primatus non immeritò vocatur. Est enim dominiũ propriè in seruos. *Omnes autem nos fratres sumus.* At primatus etiã inter fratres inuenitur. Cùm enim omnes filij Iacob fratres inter se essent, tamen Patriarcha ipse, quid primogenito suo (nisi per peccatũ iure hęreditario excidisset) deberetur, exponẽs: *Ruben* (inquit) *primogenitus meus. Tu fortitudo mea, et principiũ doloris* (*seu roboris*) *mei: prior in donis, maior in imperio.* Quod Sãctes Pagninus ita vertit: *Excellẽs dignitate, excellẽs fortitudine.* In Traditionibus Hebraicis. Ac eòdem sanè recidit, etiãsi Hebraica cũ Oleastro sic reddas, *residuũ eleuationis, & residuum fortitudinis*, id est, is in quo honor meus & fortitudo potissimùm perstare debeat. Ostendit autẽ Hieronymus in hunc locũ, *Primogenito regnũ & sacerdotium fuisse obuenturũ*, si nõ peccasset in patrẽ. Cùm igitur, nõ obstante fraternæ æqualitatis iure, potuerit vnus quispiã eorũ in sacerdotio maior, seu in dignitate & honore excellentior esse; inde satis liquidò apparet, etiãsi omnes Christiani sint fratres, posse tamen vnũ aliquem inter eos eminere, qui par natura, maior sit vocatione, & sacerdotali honore. Neq; enim aut Moyses, aut Aaron magis e-
Num. 17. rant de filijs Israël, quàm quiuis alius de plebe infima eius populi: & tamẽ videmus, Moysen atq; Aaronẽ cæteris fratribus suis vsq; eò præclaros esse, vt eorũ præfecturã sibi placere Deus
Num. 16. manifestò miraculo sit testatus, cùm fecit, *vt virga Aaron germinaret*, atq; vt terra deuoraret schismaticos viuẽtes: ignisq; à Domino egressus interficeret ducentos quinquaginta viros, qui antea dixerãt ad Moysen & Aaronẽ: *Sufficiat vobis, quòd omnis multitudo sanctorũ est: cur eleuamini super populũ Domini?* Nec tãtùm inter filios aut posteros eiusdẽ Patriarchæ, verùm etiam

etiam inter eiusdem Domini seruos primatus quidam secundùm Christi Euangelium esse potest. *Quis putas* (inquit Christus) *est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quid aliud est constitui super familiã Domini, quàm inter conseruos suos primatem fieri? Quamuis enim, cùm ad cõmunem Dominum adspicimus, omnes ex æquo serui simus: tamen non modò in eius potestate est, vnum aliquem ex seruis suis cæteræ multitudini præficere, verùm etiam id se re ipsa fecisse manifestissimis indicijs declarauit.

Sæpius inter discipulos quæri atq; etiam litigari cœptum est, quis eorũ videretur esse maior. Animaduertebãt enim ex multis indicijs, nõ omnes in eodẽ honoris gradu aut ab initio fuisse, aut postea futuros esse. Etenim videbant, ex omnibus primùm gentibus vnicã Iudæorũ gentem electã esse, ad quã Christus ipse venisset, eiq; viã salutis prædicasset. Deinde ex omni turba Iudæorũ nõ nisi aliquos ad discipulorũ honorẽ vocari, ex reliqua verò discipulorũ turba duodecim præcipuè eligi, quibus Apostolorũ nomen imponebatur, tum autẽ & alios septuaginta duos designari, quos in messem suã binos mittebat. Præterea ex ipsis duodecim animaduertebãt tres potissimùm Apostolos, nouem reliquis longè anteponi, hoc est, Petrũ & duos filios Zebedæi, quos & in Iairi domũ, & in montẽ vbi transfiguratus est, & in hortũ seorsum à reliquis vnà secum duxit. Iam verò ex ijs etiã tribus licet nõ semper idem, tamen vnus quispiã alijs duobus præferebatur. Ac tametsi plurima huius præfecturæ signa in D. Petrũ caderent, tum ob nomen Petræ, quod solus accepit, tum ob claues regni cælorũ illi potissimũ promissas, tum etiam ob staterem Christi & Petri solius nomine solutum; ob eamq; causam Petro tantũ fiduciæ accreuisset, vt plerumq; cęterorũ os vel in quærendo, vel in respondendo fieret: tamẽ interdũ apparebat, vel eundẽ Petrum à primatu etiã deijci (eò quòd Satanas vocaretur, & post Christũ ire iuberetur) vel certè nũc duos filios Zebedęi, nũc saltem vnũ ex illis in gratia & fauore apud Dominũ Petro anteponi. Quęstio igitur illa quę ad minimũ quater de primatu inter discipulos mota est, quemadmodũ in illis qui nondum accepissent Spiritum sanctum, ab humana quapiã infirmitate proficisci poterat: sic non ferè accidisse legitur, præterquàm cùm aut paucis pluribus, aut vnus reliquis anteponi videbatur. Etenim cùm in monte transfiguratus fuisset Christus, quem in locũ soli tres eum comitari essent: ex ea occasione (id quod Beda etiam docet) dum irent Capharnaum, tractabant, *quis eorum maior esset*. Deinde cùm Petrus pro Christo & seipso staterẽ dare iubebatur, *in illa hora* accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes, *quis putas maior est in regno cælorum?* Præterea postquàm mater filiorũ Zebedæi petijsset, vt vnus filiorũ suorum ad dexteram Christi, & alius ad sinistrã in gloria ipsius sederet: iterum reliqui cœperunt indignari de duobus, velut ægrè laturi, vt eis in loci aut sedis dignitate postponerẽtur. Deniq; postquàm in vltima cœna vidissent, tantũ honoris D. Ioanni delatum esse, vt in sinu Iesu recũberet, adeò vt ipse Petrus non iam auderet Christũ interrogare, sed innueret Ioanni, vt (eo interrogante) sciret, quis esset Iesum traditurus: ex illa occasione iam finita cœna, non tractatus aut disputatio quælibet, sed *contentio facta est inter eos, quis eorum videretur esse maior*. Comparabant quippe inter se res varias, & nunc Petrum, nũc Iacobum, nunc Ioannem pluris à Domino fieri suspicabantur. & fortè, vt fit in tali causa, vnus huic, alter illi magis fauebat.

Luc. 6. Luc. 10. Luc. 9. Mat. 9. Matt. 10. Ioan. 13. Luc. 22.

Vidimus ergo varia discipulorum studia (verius fortè dixerim) varias eorum perturbationes & morbos: nũc, quodnã pharmacum bonus magister & dulcis medicus exhibuerit, attendamus. Hoc sanè vbiq; obseruarũ est, vt eorum animos à dominãdi libidine auocaret, & ad veram humilitatẽ conuerteret. Nec enim rectè præerit vnquàm, qui priùs parẽre non didicit. Ac primùm quidẽ ait: *si quis vult primus esse, erit omniũ nouissimus & omniũ minister*. In quibus verbis regulã præscribit, qua nitentes ad verũ primatũ ascendere non vetantur. Ait enim alibi manifestius: *Qui minor est inter vos, hic maior erit*. Via quippe ad verum honorem nõ alia est, quàm per veram humilitatẽ. Nam qui se humiliat, exaltabitur. Deinde puerũ in medio statuens & complexus, ait illis: *Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit: & quicunq; me susceperit, non me suscipit, sed eũ qui me misit*. Vbi vel hospitalitatẽ & beneficentiã cũ humilitate coniungi vult, vel ipsam puerilẽ innocentiã & animum ab omni ambitione & auaritia vacuũ nobis imitandũ proponit: sicut & alibi dicit: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, nõ intrabitis in regnũ cælorũ*. Postquàm verò ter illos ad humilitatẽ hortatus esset, primùm post transfiguratiõẽ suã in monte, deinde post petitionem vxoris Zebedæi pro filijs suis, ac demũ post staterẽ pro se ac Petro datum: tandem in vltima illa contentione, quæ in ipsa nocte passionis Dominicæ accidit, nõ solùm (vt semper antea) à seculari & profana dominandi cupiditate illos deterruit, humilesq; esse iussit, vt magni fierent: sed præterea quendam cæteris maiorem inter eos esse, palàm dixit, eiq; præscripsit, quẽadmodũ in primatus officio se gerere deberet. *Qui maior est* (inquit) *in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recũbit, an qui ministrat? Nõnne*

Marci 9. Luc. 9. Matth. 18. Luc. 22.

qui recumbit? Ego autem in medio vestrûm sum sicut qui ministrat. Cæterùm quò incredibilior est aduersariorũ pertinacia, qui tam perspicuæ veritati obstinatè aduersantur, eò diligentius hæc verba examinanda & exponenda sunt, vt vel corrigantur quidam eorum, si fieri potest, vel saltem Catholicam fidem solidissimis fundamentis niti & confidere animaduertant.

Principiò sciendum est, Christũ ostendisse, quid in quæstione de primatu, Apostoli & cæteri fideles vitare debuerint. *Reges* (inquit) *gentium dominantur eorum, vos autem non sic*. Hoc est, vos non dominabimini instar regum qui gentibus præsunt, nec illo modo potestatẽ pro imperio vestro exercebitis in eos qui vobis subsunt. Qui verò dicit, non sic dominabimini, vtiq; non omnẽ gubernandi modum, sed illũ duntaxat prohibet, qui fit similis tyrannidi gẽtium, de qua iam satis me puto dixisse. Illa enim diui Lucæ verba, ὑμεῖς δ' οὐχ οὕτως, ad literã significant: vos non ad eum modũ dominabimini. Ex quo statim rectè colligas, aliquo saltem modo Apostolos præfuturos esse. Etenim eo ipso, quòd certus quispiã dominandi modus vetatur, alius aliquis permitti videtur. Quis igitur est ille dominãdi modus, qui permittitur Apostolis? Ante omnia oportet ista Christi verba quæ nunc ex D. Luca citauimus, cũ alijs eiusdẽ verbis, vel quæ apud eundẽ Lucam alibi, vel quæ apud cæteros Euãgelistas in simili causa extant, conferre: vt ita per singulorũ inter se collationẽ perspicuè diiudicetur, in quo aut similia sint, aut inter se differant. Tam igitur Matthæus & Marcus, quàm ipse Lucas, vbi de primatu antea disputatũ esset, ita Dominũ eã litem repressisse demonstrãt, vt diceret: *quicunq, voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister*. Nã qui minor est inter vos, hic maior est. Vbi, vt antè declarauimus, Christus non tã de primatu in hac vita quàm in futura consequẽdo agit. Verùm in ista disputatione vltima quæ post institutionẽ Eucharistiæ contigit, ad solitã de humilitate admonitionẽ longè plus adiecit: vtpote in ipso transitu ex hoc mundo animi sui consilia magis magisq; aperiens. Iam ergo dicit, non (vt antè) *si quis vult magnus fieri, aut primus esse*: verùm *qui est maior in vobis, & qui præcessor est, fiat sicut minor, & sicut ministrator*. Quãquam enim Latina exẽplaria legãt etiã priore in loco: *Quicunq; voluerit inter eos maior fieri*, & iterũ, *qui minor est, hic maior est*: tamen in Græcis exẽplaribus vtrobiq; legitur, nõ μείζων maior, sed μέγας magnus. Vbi enim de regno cælorũ agitur, verè magnus fit qui humilitate præditus est. At in hoc mundo potest quidẽ aliquis per primatũ suũ alijs esse maior, qui verè tamen magnus non est, nisi humilitatẽ vnã cum primatu suo coniunxerit. Et antè quidẽ Christus neminẽ discipulorum præ cæteris designabat, sed indefinitè, aut potius in vniuersum dixir, ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας, *quicunq; voluerit esse magnus*. Quasi dicat: Do potestatem vobis, & omnibus, & singulis, & nunc, & in posterũ tendendi ad verũ primatum per viam humilitatis & subiectionis. At nũc de certo quodã viro nominatim ait, ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, *ille qui maior est in vobis*: & rursus, ὁ ἡγούμενος, *ille qui præest*, vel qui est dux & rector, ille fiat sicut minor. Ille igitur primatus ambiri & potest, & debet; hic non item. Ille omnibus ex æquo permittitur; hic vni tãtùm tributus innuitur. Ibi primatus nondũ acquisitus est, & ideò dicitur, *qui voluerit fieri magnus*: fieri, inquam, licet adhuc talis non sit. Nec enim in hac vita quisquã certus esse potest de magnitudine sua, quam obtinebit in cælo, nisi Deus ei hoc ipsum reuelet. *Qui enim perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit*. Interim verò *qui stat, videat ne cadat*. Verùm in hac postrema discipulorũ litigatiõe, Christus docet, primatũ de quo agit, in hac vita geri præsentẽq; esse. Ait enim, *qui est maior*, nõ qui erit, aut qui cupit esse. Ibi humilitas primatum necessariò antecedit, veluti sine qua Primatus cælestis non daretur omnino: hic autem licet optabile sit, vt humilitas concurrat, tamẽ ad præfecturam constituendam prorsus necessaria nõ est. quia multi ad tempus præficiũtur in Ecclesia Dei, quorum animi superbia & ambitione in æternum tument. Atq; ideò Christus eum, *qui iam est maior*, ad humilitatem hortatur, dicens, *fiat sicut minor*. Hic igitur primatus tribuitur, siue sequatur humilitas, seu nõ sequatur: quia nõ agitur de primatu æterno, sed de tẽporali. Nec enim obliuisci debemus, Apostolos cõtendisse, non quis in cęlo, verùm quis in hac vita maior futurus esset. neq; enim de humilitate iam illi, sed de præfectura temporali cogitabant.

Itaq; cùm Christus illorum cogitationibus respondens pronunciat, quẽdam *esse maiorem* inter ipsos, eumq; iubet fieri sicut ministrum: vtique non hoc dicit, aliquẽ vnum inter ipsos in humilitate & animi demissione maiorem esse. Nam licet hoc verè ita potuerit euenire, vt esset vnus aliquis humilior cæteris: tamen is minimè omniũ indigebat admonitione, qua iuberetur se gerere velut esset minor cùm iam tum verè fuerit minor; potiusq; exhortãdus esset, vt in humilitate perseueraret, quàm vt sicut minor fieret. Nam Christus in his verbis libidinẽ potius eorũ qui præfuturi erãt, repressit, quàm eos qui ab hac libidine alieni essent, collaudauit. Omniũ quippe interpretum confessione medicinã potius faciebat Apostolorũ vulneribus, quàm eorũ certaminibus & victorijs prẽmia reddebat. Quapropter Christus palàm confessus, aliquẽ inter Apostolos *maiorem esse*, etiam secundùm temporalem hunc primatum de quo illi iam tum cogitabant, exhortatur eum, vt ita gerat primatũ suum tẽporalem, ne

Matth. 20. Marc. 9. Luc. 9.

lem, ne amittat æternum. Quòd si dicas, neminem iam tum fuisse maiorem: ergóne illi, qui nusquàm est, Christus præcepta dat? Aut potest ille dux & præfectus gerere se, velut si esset minor, qui omnino dux aut rector non est? Hæc enim verba, *fiat sicut minor*, cui tandē præcipiunt humilitatem? Nónne illi, *qui est maior, & qui est dux aut præcessor?* Est igitur inter Apostolos vnus aliquis maior & rector. Nam ci quod non est, nihil omnino imperari potest. Est igitur duplex magnitudo seu dignitas: vna tēporalis, altera æterna. Temporalē quis habere potest, etiamsi æternam non habuerit: ob eamq; rem Christus eum qui maior est temporali præfectura, hurtatur & iubet etiam pro æterna præfectura contendere & laborare. Nec id prætermittēdum est, quòd Christus hunc maiorem de quo post cœnam suam agit, non iubet omnino fieri seruum, aut minorem, aut ministrum, sed magna cum moderatione particulam (ὡς) adijciens, iubet eum fieri *velut minorem*, & *velut diaconum aut ministrum*: cùm tamen eum, qui primatum æternum quærit, absolutè iubeat *esse & seruū & ministrū Apostolorum* (vt apud Matthæū legimus) *& omnium nouissimum*, vt D. Marcus rem exponit. Simpliciter necessariū est, vt qui velit omnium primus esse in cælo, fiat omnium vltimus in hoc mundo: quia maiori humilitati maior dignitas, & maximæ humilitati maxima dignitas reddetur. Cæterùm qui maior est & primus seu præcessor in hac vita, is quidem minor fieri debet, si vult in cœlum ingredi. Sed tamen ad hunc primatum vel acquirendum, vel administrandum, nō est necesse, vt fiat omnium vltimus, quia etiamsi minimum humilitatis gradum teneat, tamen primus & maior est. Matth. 10. Marci 9.

Accedit eodem, quòd D. Lucas hæc verba inter se opponit, ὁ μείζων, maior, & ὁ νεώτερος, iunior. Ex qua collatione intelligimus, Christum de illo maiore egisse, qui præ alio iuniore sit maior. Nec tamen de eo tantùm locutus est qui sit maior annis (neq; verò de eo litigabāt Apostoli, quis eorum ætate maior aut senior foret) sed de eo, qui maior in authoritate ac potestate esset. Nouerāt quippe, solitum esse patremfamiliâs, vnum aliquem ex liberis suis à cæteris segregare, eiq; primogenituræ ius tribuere. Christus autem qui corda illorum viderat, cùm prius admonuisset, primatum à se instituendū nun esse similem illius qui apud Gentes exerceretur: (*Vos*, inquit, *non sic* dominabimini) postea declarauit, quemadmodum ille dominaretur, qui inter eos maior futurus erat, dicens: *Qui maior est in vobis*, hoc est, qui ius primogenituræ adipiscitur, ita se gerat, ac si minor esset inter omnes fratres suos. Talem igitur primatum se insinuasse docuit, qualis erat inter filios Patriarcharum, vbi solus Isaac fuit hæres, cùm cæteris munera tantùm darentur. Vbi solus Iudas potestatem Regiam retinuit, cùm fratres ipsius ipsum collaudarent, & ducem regemq; suum agnoscerent. Vbi omnes primogeniti à Noë vsq; ad Aaronē (vti Hieronymus ex Hebræorum traditione asserit) Pontifices & Sacerdotes fuerint. Non igitur de futuro in vita æterna, sed de temporali primatu Christus tractabat, quem iam tūc vni discipulorum suorū & in animu suo destinârat, & verbo suo promissum ex magna parte præstiterat. id quod postea (si Deus volet) planum faciam. nunc in eo, quod instituimus, pergamus. Apud Lucam igitur subiungit seruator noster hæc verba: *Ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat*. Suo enim exemplo Dominus illum qui maior erat inter Apostolos, ad humilitatem ita informandum putauit, vt in hunc modum ratiocinaretur: Si ego qui verè sum maximus & Dominus omnium, quique sum solus vniuersale caput totius Ecclesiæ ab initio mundi vsq; ad finem, tamen adeò demisse, humiliterq; inter vos versor, vt ministrare potius quàm recūbere videar (paulò enim antea etiam pedes Apostolorum lauerat) quātò minus ei qui maior est inter vos, molestum esse debet, vt instar ministri gerat se inter cōseruos suos? Hîc ab aduersarijs (qui ministeriū de quo Iesus agit, primatui ecclesiastico, velut ex diametro repugnare dogmatizant) libenter quærerem, vtrum non fateantur, Christum verè, absolutè, ac omnino caput totius Ecclesiæ suæ semper existere? Scio quòd eum hoc honore spoliare non audebunt. Inde igitur vide quid inferam. Si ministerium, quod in se Christus, dum viueret, humillimè suscepit, non repugnat sublimi & absoluto illi dominio quod in totam Ecclesiam, siue in cælis, seu in terris, constitutam habet: multò minus ministeriū quod ei, qui maior est inter Apostolos, præcipitur, huic particulari & vicario primatui repugnat, quem in terris ad breue tempus non suo, sed Christi nomine administrat. Sed cōtrà, quemadmodum Christus, etiamsi gessit se apud nos instar ministri, verè fuit Dominus omnium: sic & ille, quem Christus inter Apostolos maiorem facit, etiamsi iubeatur se ad Christi exemplum humiliter gerere; interim tamen verè maior est, in illo saltem primatus gradu qui decet seruum super familiam reliquam ex Domini voluntate constitutum. In quæstionibus Hebraicis.

Potéstne aliquid adhuc ex diui Lucæ verbis pro vnius primatu produci? Potest quidem, & id eiusmodi, vt cætera omnia longè superet. Mox enim subiecit: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudi-*

cantes duodecim tribus Israel. His quippe verbis Dominus declarauit, si non temporalem, at certè perpetuum quendam primatum singulis Apostolis in cælo reddendum esse: vt ita consolaretur & eos qui eodem primatu in hac vita cariturі essent, & eum præsertim, qui talem primatum hîc deberet gerere, vt ea res rectè perfuncta plus illi operis & laboris, quàm gloriæ & vtilitatis in hoc mundo allatura esset. Animis igitur omnium hoc modo in spem longè maximam erectis, ipsum illum nominatim compellat, quem inter Apostolos maiorem ex magna parte iam antea designatum, perfectè post resurrectionem suam in ea præfectura confirmare in animo habebat. Ait ergo Dominus Simoni: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.*

1. *& tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Ecce quò tandem peruenimus. Facta est contentio inter Apostolos, quis eorum videretur esse maior: Christus dixit eis: *Vos non dominabimini, sicut Reges Gentium.*

2. Hinc primò deducitur, vt saltem 2 alio quopiam modo suorum aliquis dominaturus videatur.

3. Quid ergo sequitur? *Qui* (vel potius, 3 ille qui) *maior est in vobis:* est igitur aliquis vnus maior inter Apostolos. Non enim dictum est, quicunque (vt alibi) sed ille qui: non qui voluerit esse, aut fieri (vt antea) sed ille qui 4 est.

4. Non qui voluerit esse magnus (vt antè) sed ille, qui est 5 maior in vobis.

5. Ille ergo, qui est maior inter vos, fiat sicut minor, vel potius, sicut iunior.

6. Non fiat minor aut iunior omnino, sed 6 sicut minor & iunior, cùm interim verè sit maior. Nec tantùm ætate, aut humilitare maior, sed etiam 7 authoritate & primogenitura maior.

7. De tali enim primatu & Apostoli primùm

8. contendebant, & Christus 8 postea disputabat: præscribens vtique modum & cōditionem illi viro qui verè maior erat, & non ei qui nusquam extabat.

9. Adde his, quòd ipse Christus, qui longè 9 maximus naturâ erat, suam humilitatem in exemplum ei Apostolo qui maior inter cæteros erat, proponit: vt inde sciret, humilitatem

10. in quamuis excellente primatu rem valde pulchram fore. Postremò *Simonem* 10 demonstrat hoc primatu donandum, & eum, post pœnitentiam de Domini sui negatione actam, *iubet confirmare fratres suos.* quod vtique proprium est illius, qui maior est in Ecclesia Christi. Ad imbecilliores enim confirmandos, vnus inter cæteros maior efficitur. Sed de tota Simonis Petri prærogatiua iam accuratiùs (Deo adiuuante) pertractabo, si prius illud admonuero, discipulos Christi nondum accepto Spiritu sancto, de primatu sæpe contendisse; verùm postea nō item: nō quòd nullius omnino primatum inter se agnouerint, sed quòd tum demum Petro eum deberi, omnes probè intellexerint. (In Matth. homil. 51.) Hinc diuus Chrysostomus ait, cæteros discipulos solamen ex eo consecutos esse, quòd Petrus super mare ambulans, mergi cœpisset. *Nondum enim gratia Spiritus* (inquit) *corroborati, facilè mouebantur. Gratia verò accepta, non tales nempe fuerunt, sed vbique primatum Petro prabent, & in concionibus eum anteponūt, quamuis cateris rudior videretur.* Hæc Chrysostomus.

Eorum qua ad primatum Petri pertinent, breuis & dilucida explicatio.

Capvt II.

(Ioan. 1. Matth. 16. Luc. 22. Matth. 17. Luca 5. Ioan. 21. Mat. 13. & 14. Ioan. 10.)

Dicturus nominatim de Petri monarchia, illas tantùm similitudines breuiter colligam, quæ ad Petrum & Ecclesiam ita pertinent, vt Petrum Ecclesiæ caput sub Christo futurum esse insinuent. Ecclesia igitur militans in eo sermone quem Dominus aut ad Petrum solum, aut ad eum præcipuè habet, nunc per ædificium, quod à Domino construitur, nunc per familiam, aliàs per nauim, aliàs per mare, aut rete, aut etiam piscationem, nonnunquam per Regnum, ac denique per ouium atque agnorum gregem

1. designatur. Quando Ecclesia comparatur ædificio, intelligitur, omnes Christianos debere inter se ritè atque ordine haud aliter cohærere, quàm multi lapides in vna eademque domo affabrè cohærent. In domo autem qualibet quoddam huius connexionis principium est & fundamentum, cui reliqui lapides adhærent. Hoc fundamentum in Ecclesia Christus est, non pro sola militante, sed etiam pro militante & triumphante Ecclesia. Verùm Christus partem suæ immensæ dignitatis Petro largiturus, dicit ad eum: *Tu vocaberis Cephas.* (Ioan. 1. Matth. 16.) Et iterum: *Tu es Petrus.* Et mox rationem nominis ac similitudinis declarans, ait: *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,* id est, Tu post me eris primus lapis Ecclesiæ illius quam in terris ædificabo. (1. Pet. 2.) Ego te sustentabo, tu reliquos sustine. Omnes enim Christiani sunt viui quidam lapides, qui tali ordine inter se coniunguntur, vt maximus in ædificio lapis post Christum Petrus sit. De successore autem Petri non aliter, quàm de ipso est sentiendum. Semper igitur domus Dei, quæ in terris ædificatur, vnum quendam maximum lapidem habet, cui reliqui adhærent, & *aduersus quem porta inferi non praualebunt.* Præterea secundùm hanc ædificij similitudinem ad eundem Petrum dicitur: *Tibi dabo claues regni calorum. Quodcunque ligaueris, aut solueris in terra, erit ligatum & solutum in calis.* (Matth. 16.) Claues verò soluunt, & ligant seras ostiorum portarumque: & habere claues alicuius oppidi aut domus, est signum certum primatus & præsidentiæ in eadem domo. Si dicas &

alios

alios Apostolos habuisse easdem claues: dico, eos nec ante Petrum, nec statim vnà cum illo, sed postea illas habuisse: vt intelligerent, Petrum eas habere velut omnium Principem, iure ordinario: se autem, velut ex speciali delegatione Christi, & extraordinario iure, quod ad posteros transmitti totum non possit.

Deinde Ecclesia comparatur familiæ cuidam, in qua sunt fratres, atque etiam serui & ancillæ. Secundùm hanc similitudinem Petro tanquàm primogenito inter discipulos dictum est: *Da staterem pro me & te.* Nam paterfamiliàs aut primogenitus potissimùm dabat tributum, non autem cæteri perinde. Iterum verò secundùm hanc similitudinem dictum est: *Satanas expetiuit, vt cribraret vos: ego rogaui pro te, tu confirma fratres tuos.* Primogenitus enim cæteros fratres natu minores confirmare solet. Eódem etiam pertinet, quòd cæteri discipuli, bis præsente, ac semel absente Domino, dicuntur in Scripturis *cum Petro* esse, nimirum velut cum duce ac primogenito fratre suo. Denique ad eandem de familia & domo similitudinem illud referendum est, quod apud D. Lucam Petro nominatim est dictum: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Quòd si seruus ille cœperit percutere seruos & ancillas, Dominus veniens partem eius cum infidelibus ponet. Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo.* Hæc sunt dicta de similitudine domus ac familiæ, in qua Christus est paterfamiliàs: Petrus autem primogenitus inter fratres, & confirmator illorum, idemque seruus supra familiam Domini, hoc est, supra conseruos suos constitutus. 2. Matt. 17. Luc. 22. Marc. 1. Luc. 8. & 9. Luc. 12.

Sequitur similitudo nauis, quæ etiam significat Ecclesiam, vti constat de illa naui quæ olim octo animas seruauit. Christus verò *intrans in vnam nauim, quæ erat Simonis, inde turbas docet*, idque non stans, sed *sedens*. Vt cessauit autem loqui, *dicit Petro: Duc in altum.* eo ipso significans, eos Christianos debere non aliter in vnum coniungi, quàm ex pluribus tabulatis vna fit nauis: tum se turbas in æternum docere ex Petri nauicula. Porrò Petrum *ducere in altum*, est nauim, hoc est, Ecclesiam visibiliter gubernare: idque facere ex Christi præcepto, qui in naui eius sedens, dixit ei, *Duc in altum*, id est, Tu sis gubernator. & hoc totum ad Ecclesiam spectare Christus docuit, dicens eodem tempore: *Posthac eris homines capiens.* Ecclesia verò Christi non mutat conditionem suam. Adhuc igitur est quidam Petrus in Ecclesia, qui gubernat eam. 3. Luc. 5.

Quartò Ecclesia comparatur mari, & reti, & piscationi. Super mare solus ex Discipulis Petrus ambulat, & quamuis incipiat mergi, tamen à Christo sustentatur. Item solus *mittit se in mare, vt ad Dominum veniat, cæteris nauigio venientibus.* Mare significat orbem Christianum, qui totus Petro sic subijcitur, vt præter nauigium, hoc est, Ecclesiam suam particularem, habeat etiam vniuersi mundi ordinariam curam, cùm cæteri Discipuli non nisi intra nauigium, hoc est, intra certos limites ordinariè contineantur: quanquàm extra ordinem ex iure legationis singuli Apostoli habuerint *potestatē eundi in vniuersum mundum*, & tamen etiam sic Matthæus Petrum vocat primum Apostolum. Præterea secundùm eandem similitudinem Petrus dicit, *Vado piscari.* Et cæteri Discipuli respondent, *Ibimus & nos tecum*; quia Petrum vbique sequuntur velut ducem suum. Et licet omnes *traherent rete plenum piscibus*, tamen ad terram non attraxerunt, antequàm Petrus iterum *in nauim ascenderet.* Ille enim vbique aut primus est, aut solus. 4. Matt. 14. Ioan. 21. Marc. 16. Matt. 10. 5. Ioan. 21.

Ecclesia etiam comparatur regno, & inde *regnum cælorum* nominatur. In regno autem is primas tenet, qui *gladiū* iure suo *portat.* Merum quippe imperium ab Vlpiano definitur esse, quando aliquis *gladij potestatem habet ad animaduertendum in facinorosos homines.* Porrò cùm *Apostoli duos haberent gladios*, nec id Christus nimium, sed *satis esse* diceret, eorùmque vno spiritalis potestas, altero secularis figuretur: primus ex Apostolis Petrus tum gladij spiritualis plenissimum & ius & vsum accepit, quando ei dicitur, *Pasce oues meas*: tum ei seculari gladio, qui saltem intra ouile ipsius continetur, præesse manifestatur, quando ad eum Christus dicit: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Quibus verbis quemadmodum gladij secularis vsum Petro Christus inhibuit, sic eiusdem gladij ius penes eum esse docuit, in eo quòd *suum* appellauit. Suum vtique non solius dominij secularis, verùm etiam Euangelicæ authoritatis iure; quò sanè omnia Christi verba referri debent. Nec enim quicquam fecit aut dixit Christus, nisi ob finem spiritalem. 6. Matt. 13. Rom. 13. in Pandectis de iurisdictione. Luc. 22. Matt. 26.

Postremò Ecclesia comparatur ouium & agnorū gregi, secundùm quam similitudinē soli Petro dicitur: *Amas me plus his? Pasce agnos meos, pasce oues meas*, id est, sic pasce, vt amas plus his: hoc est, in eo gradu te Pastorē constituo, in quo reliquos Apostolos excellis. Vt planè impossibile sit, alium in pascendi potestate æquari Petro: alioqui nō ad eum fieret sermo, vt ad hominem *plus alijs* amantem. Si ergo agitur de ædificio domus Dei, Petrus *vocabitur Cephas, & Petrus est petra, super quam ædificabitur Ecclesia.* Ille *primus claues accepit*, cæteri post illū. Si de naui agitur, *Petrus est ductor & gubernator*: si de familia, pro solo Petro ex omnibus 7. Ioan. 21. Ioan. 1. Matt. 16. Luc. 5. Matth. 17.

Discipulis

[Lucæ 22. Marc. 1. Matth. 14. Ioan. 21. Ibidem.] Discipulis didrachmum soluitur, solus cōfirmat fratres, Discipuli Iesu dicuntur esse *cum illo* solo. Si ad mare ibimus: solus super mare ambulat, solus in mare se mittit, cæteris nauigio venientibus. Si ad rete & piscationē nos conferemus: dux est itineris, tractorq; retis. Si de ouibus & agnis sermo habetur: *vt plus alijs amans, iubetur pascere.* Quid ergo nō eximium in Petro? Ecclesia est domus Dei. Primus lapis in ea est Petrus, & clauiū primus susceptor. Ecclesia est nauis: gubernator eius est Petrus. Ecclesia est familia: cuius familiæ vel secundus quidā paterfamiliâs, vel primogenitus frater est Petrus. Ecclesia est instar maris: calcatur & transnatatur à Petro. Ecclesia est rete: ad terrā extrahitur principaliter à Petro. Ecclesia est [Matt. 10. Ioan. 20. Marc. 16. Ioan 6. Matt. 19. Actor. 1. 2. 10 & 15.] ouile: Pastor plus alijs amans, est Petrus. Denique *primus* Apostolus est Petrus, primus intrat in monumentū Domini, primus ex viris videt Christū resurgentē, primus loquitur, idq; pro cæteris omnibus, primus Apostoli in locum Iudæ substituendi est author, primus prædicat Euangelium in die Pentecostes, primus conuertit Iudæos, primus Gentes, primus sententiam dicit in Apostolorum concilio, idq; non velut deliberans, sed vt definiens. Illius præ- [Gala. 1. & 2.] cipua ratio habetur à Paulo, qui etiam ascendit Hierosolymam, *vt videret Petrum, & mansit apud eū diebus quindecim.* Primatus illius celebratur ab omnibus, tam Græcis quàm Latinis Patribus. Et tamen à Protestantibus nuper natis passim dicitur, nullam esse dignitatis prærogatiuam, nullum primatum Petri. O cæcas hominum mentes & saxea corda! Sed nunc præcipua quæque ex his quæ commemorauimus, sigillatim persequamur.

Quot modis hæc verba (Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) *exponantur à Patribus, & quidnam de illis Augustinus senserit. Quodq; nec ipse Christus, nec fides in diuinam eius naturam propriè sit illa petra de qua in his verbis agitur.*

CAPVT III.

ANtequam ad plenam interpretationē eius promissionis quæ Petro facta est, accedo: necessariū duxi, omnes, quæ vspiā occurrerunt, Patrū interpretationes in mediū proponere, non vt vllā omnino reijciam, sed vt declarē, quę sit maximè literalis & maximè propria. Augustinus igitur, & alij nonnulli, non quidem semper, sed interdū sic interpre- [In Ioan. tractatu 124.] tantur ista verba (*Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) vt dicant, Christum esse, qui petra iam appelletur, velut si dictū esset à Christo, super hanc petram, quam tu Petre confessus es, dicēs me esse Christū filium Dei viui, ædificabo Ecclesiā meā. Quā interpretationē Augustinus ideo potissimùm secutus est, quòd eam sciret in se veram esse, licet fateatur, se nescire, an eius loci maximè propria & germana interpretatio fuerit. Nam & ipse narrat, se dixisse alio quodā in loco, *quòd in Petro tanquā in petra fundata sit Ecclesia:* & iā tunc vtraq; interpretatione ob oculos posita, lectori permittit, *vt ex duabus eā sententiā, quæ sit probabilior,* [Lib. 1. Retract. cap. 21.] *eligat.* Illud ergo primùm ex Augustini iudicio certū est, *probabilē sententiam esse, vt ipse Petrus credatur illa petra esse, super quā Dominus promittit, se Ecclesiā suam ædificaturū.* Verè igitur credidit Augustinus, nō repugnare fidei Christianæ, vt in Petro, velut in petra, fundari Ecclesia credatur: alioqui nūquàm fassus esset, illā sententiā esse probabilem, quæ verā fidem oppugnaret. Quo primū constituto: iam vlterius dico longè probabiliorē eam interpretationem esse, quæ Petrum, quàm quæ Christū, hoc in loco petram dici statuit. Cuius rei duas tātùm nunc rationes afferā, postea multò plures allaturus. Certum est in Christi verbis *hanc petram* demonstrare, non quālibet petrā, sed eam de qua sermo antè fuerat. Verùm in sermone qui prius inter Christū & Petrum habebatur, Petrus non dixit nominatim, Christū esse petram, [1. Cor. 10.] licet Christū, *qui verè fuit petra,* filiū Dei esse dixerat. Aliud enim est si non re, saltem verbo tenus, dicere, Tu es Christus filius Dei viui, & dicere, Tu es petra. Nam de respectu qui ad verba habetur, nūc agitur: verbo autē Petrus nō dixerat, Christū esse petram. Ex altera verò parte Christus dixerat Simoni, *tu es Cephas,* hoc est petra. moxq; addidit: *& super hāc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Super hāc videlicet, quæ nominata est. Nam ad nihil aliud hæc demōstratio, quę verbo fit, quàm ad petrā verbo expressam referri potest. Nulla enim ibi petra fuit, quæ oculis exhiberetur. Sed tota demōstratio & verbo facta est, & quænā ea sit, à præcedētibus verbis repeti debet. Cùm igitur ædificare Ecclesiam Christi super hanc petram, sit eam ædificare super petram quæ verbo antea demonstrabatur; Petrus verò ad Christum loquens, nullā petram in verbis suis nominauerit, Christus verò Petrū alloquēs, manifestissimè dixerit, *tu es Petrus:* efficitur, vt illa verba quæ sequuntur, *& super hanc petrā ædificabo Ecclesiam,* sic intelligi debeāt, *super te, ô Simō, quem iam nunc Petrum cognominaui, ædificabo Ecclesiam meam.* Idem est enim, siue dicatur *super te, qui es Petrus,* vel *super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam.* Quia & Petrus denominatur à petra, & hæc petra non ad aliū refertur, quàm ad eum de quo dictum est, *tu es Petrus.* Deinde animaduertendū est, Christum non dicere, ædificaui, aut ædifico, sed *ædificabo.* Super Christū verò iam inde ab incarnatione ipsius ædificata erat Ecclesia. Vt nō satis propria & germana sit illa interpretatio, quæ super Christum Ecclesiā in posterū ædificandam affirmat. Super Petrum verò in posterum optimè & potest

ædificari

ædificari Ecclesia, & reipsa ædificata est, cùm ad eum *plus cæteris amantē* Christus dixit, *Pasce oues meas.* Non igitur Christus propriè ac primùm dictus est petra hoc in loco, quàuis ipse per naturam solus verè sit petra. Sed non quicquid Christus verè est, id statim quocunq; in loco vocari intelligitur. Ex verbis verò istis (*Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) rectè etiam (sed secundariò) deducitur, ipsum Christum esse petram. Neq; verò Simonem Petrum posset petram facere, nisi & ipse multò dignius per se petra esset. Ioan. 21.

Scio nonnullos quandoq; opinatos fuisse, quòd Augustinus alicubi putasset, ipsam Ecclesiam hìc vocari petram; verùm si rem accuratè inspexerimus, reperiemus Augustinū sensisse quidē, quòd per Petrum Ecclesia intelligebatur, non tamē putasse, quòd Ecclesia hoc in loco vocetur petra, super quam ipsa ædificari dicitur. Aliud est enim apud Augustinum petra, hoc est, Christus; & aliud Petrus, hoc est, Ecclesia. Vult igitur Petrū, hoc est, Ecclesia, ædificari super petram, hoc est, super Christum. & rectè quoad rei veritatem, licet is non sit germanus istorū verborum sensus. Cęterùm omitti non debet, quòd Augustinus iudicauit, Petrū significare Ecclesiam, & illius personā gerere, non ob aliud, quàm quia Petrus erat *Princeps Apostolorū.* Ita enim scribit: *Petrus Apostolus propter Apostolatus sui primatū figurata generalitate personā Ecclesiæ gerebat. Quod enim ad ipsum propriè pertinet, naturâ vnus homo erat, gratia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus, idemq́; primus Apostolus. Sed quando ei dictum est, Tibi dabo claues regni cælorum; &, quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis; vniuersam significabat Ecclesiam.* Et alibi: *In illo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum primo & præcipuo, figurabatur Ecclesia.* Hæc eò adduxi, quòd sciam, Pseudoëuangelicos hac authoritate Augustini fraudulenter abuti. Dicunt enim, hæc verba Domini, quæ dicta sunt ad Petrum (Tibi dabo claues regni cælorum) ad Ecclesiam dicta esse, quia Petrus Ecclesiæ personam gerebat: nec in hoc peccant. Sed addunt, nullum significari primatum diui Petri in illis verbis Augustini: in quo turpiter mentiuntur. Neq; enim Augustinus dicit, Petrum significare Ecclesiam, vel quia homo est, vel quia Christianus, vel etiam quia vnus quilibet est ex Apostolis: verùm quia *vnus, idemq́; primus Apostolus est.* propter *Apostolatus* (inquam) *primatum* in vno constitutū Petrus Ecclesiæ personam gerit. Iam Pseudoëuangelici nostri negant, Petrum esse primum Apostolum, aut vllum Apostolatus primatum vnquam adeptum esse. Imò eū cæteris Apostolis, velut ab illis in Samaria missum, subijciunt potius, quàm anteponunt. Non igitur Augustini sententiam, sed sua mendacia imperitis ipsorum auditoribus propinant, cùm docent, Petro claues promissas non sui primatus causa, sed velut qui significauerit totam Ecclesiā: non enim significauit Ecclesiam, aut personam Ecclesiæ gessit, nisi quia primum Ecclesiæ membrum fuit. Primum verò membrum cuiusque corporis aut naturalis, aut politici, aut mystici, caput rectè nominatur, & ob rationē illam primatus totum reliquum corpus meritò & in se colligit, & repræsentat. Verùm de Augustini mente, atque hæreticorum impudentia hæc sint satis. In Psal. 30. In Ioan. tractatu 124. In Ioan. tractatu 124. De verbis Dom. ser. 13.

Sequitur interpretatio altera, quæ nō propria & germana, sed tota spiritalis & mystica est, quales pleræq; interpretationes Origenis esse solent. Origenes quippe ait, *petram esse quisquis Christi Discipulus est.* Licet verò ista ratione dicat, etiam quemlibet Christi discipulū Ionæ, seu Ioannis filium esse; quia Christus non nisi cum iam vocat Petrum, cui prius dixit, *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus.* Tu nimirum, qui es filius Ioannis. Hanc verò tam significantē personæ Petri designationē superuacaneam eò vsq; facere non licet, vt dicamus, hac in re nihil inter Petrum, & alios Christi Discipulos interfuisse. Talis igitur verborū Christi sententia necessariò quærenda est, in qua reperiatur aliquid, quod ob aliud quidē præcipuè, sed tamē quod in ipsam personam Petri (qui filius Ioannis tam significanter hìc dicitur) aptè cadat. A persona enim Petri non potest omnino separari, quod ei velut Ionæ filio attribuitur. Vnde idem Origenes postea dicit: *Petrus per promissionē meruit fieri Ecclesiæ fundamentum.* Tertia igitur verborū Christi, de quibus iam agimus, interpretatio est, vt *fides Petri*, hoc est, fides quā ille confessus est, dicatur illa petra esse, super quā Christus promisit se ædificaturū esse Ecclesiam suam. Christus enim (sicut docet D. Chrysostomus) *super fidem atq; confessionem Petri se Ecclesiam suam ædificaturum promisit*, quādo ei dixit, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meā.* Quæ sententia non modò vera in se, verùm etiam propria huius loci est, si eo modo accipiatur, vt à Chrysostomo intelligitur. Is enim ait: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, id est, *super fidem atque confessionem*, siue, vt alij codices legunt, *super fidem confessionis. Hic* (inquit Chrysostomus) *apertè prædixit, magnā eorū qui credituri & erant & sunt, multitudinē fore, & subliniora sapere ipsum facit, & Ecclesiæ Pastorē constituit.* Et pòst: *Deus concedere solus potest, vt Ecclesia, tot tantisq́; fluctibus impetu irrumpentibus, immobilis maneat, atq; vt homo piscator quauis petra firmior reddatur, vniuerso terrarum orbe reluctante. Et Hieremiam quidem genti vni Pater, Petrum autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit.* Et alibi: *Christus super confessionem Petri Ecclesiam ita fundauit atque muniuit, vt* In cap. 16. Mat. tract. 1. In Matt. tractat. 3. Chrysost. in Matt homil. 55. & 83. In Matt. homil. 55. In Matt. homil. eadem. In Matt. homil. 83.

nullum

nullam periculum, neq; mors ipsi posset eum superare. Si ergo Chrysostomi iudicium sequimur, Ecclesia ędificatur super fidẽ & confessionẽ, non quamlibet, sed Petri, nec super fidem eius quatenus homo est, verùm quatenus vniuersi orbis *Pastor* est. At qualis Pastor? Nunquid instar cæterorũ Apostolorum? De hac re non alterius hoc tẽpore, quàm Chrysostomi iudi-

De sacerdo. lib. 2. c. 1. ciũ proferemus. *Petrum* (inquit) *authoritate præditum esse Christus voluit, & reliquos tũ Apostolos longè præcellere.* Super fidem igitur & confessionem *Petri*, hoc est talis Pastoris, *quẽ authoritate præditum esse, & reliquos Apostolos longè præcellere Christus voluit*, nõ tantum Chrysostomus, verùm etiam omnes Catholici Ecclesiam ædificatã esse & credunt, & confitentur.

In Ioan. hom. 88. & in Acta Apost. homil. 3. &c. Possem verò ex multis præterea locis demonstrare, quid B. Ioannes Chrysostomus de Petri senserit prærogatiua. Cæterùm Protestantes ita hoc sanctissimi Patris testimonio abutũtur, velut ille putauerit, Ecclesiam ædificatam esse super fidem, quæ confitetur Christum esse filium Dei viui, nulla omnino Petri confitentis ratione habita.

Equidem concedo, *fidem & confessionem diuinæ in Christo naturæ* petrã in suo genere esse, & super illam petram inter cæteros fidei articulos ædificari Ecclesiam, non nego. Cæterùm illa fides & confessio sola non satis habet viriũ ad pondus Ecclesiæ sustentandũ. Nam & Nicolaitę, & Nouatiani, & Eutychiani, & Pelagiani, & maxima Donatistarũ pars credebant, & confitebantur, *Christum esse Filium Dei viui*; & tamen super illorũ fidem Ecclesia ædificata non est. Deinde si nihil aliud dicitur, quàm Ecclesiã ædificandã esse super fidem qua Christus creditur Deus: nõ tã dicendũ erat *ædificabo*, quàm aut ædifico, aut ædificaui. Nam cùm illa fides iam nunc ad gloriam Dei prolata sit, atq; ideo ex aduersariorum iudicio nulla fundamenti pars absit aut desideretur; cumq; Christus posito semel fundamento, nõ cesset ab ædificatione, quia *vsq; modò iam ipse, quàm Pater eius operatur*: si hæc sola fides petra esset: dicendũ fuit, *super hanc petrã ædifico Ecclesiam meam*. Imò cùm Ioannes Baptista iam antè fidẽ

Ioan. 1. suam in diuinam Christi naturã confessus fuerit, dicens, *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mũdi, et prior me erat, et hic est qui baptizat in spiritu sancto, & hic est filius Dei*: cùm præterea Na-

Ioan. 1. thanaël dixerit, *Tu es filius Dei, tu es rex Israël*: imò cùm omnes Apostoli, postquã vetus cessasset, adorauerint Iesum, dicẽtes, *verè filius Dei es*; nec vnquã ab illo die cessauerit Christus aut à prædicando, aut à colligendo Discipulos: si tantùm de illa ædificatione agebatur quæ fieret super fidem deitatis Christi: dicẽdum fuit, *super hanc petram ædificaui Ecclesiam meam*, & non tantùm, *ædificabo*. At nunc *solui Scriptura nõ potest*, nec aut ei addere licet, aut detra-

Ioan. 10. here. Illa verò sic habet: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Non igitur de solo fidei (quæ iam sæpe confessione publica in medium efferebatur) fundamento agitur, sed præterea de persona illius qui multis modis ad hoc præparatur & effingitur, vt aptus demum per longam Christi eruditionem fiat, qui Ecclesiam non totam, sed militãtem, hoc est, totius Ecclesiæ partem aliquam stabiliat ac sustentet; ob eamq; causam licet ædificatio Ecclesiæ super Christum ipsum Deum & hominem iamdiu cœpta fuerat per fundamentum fidei, qua Christus credebatur Deus (nam hoc Prophetæ omnes & Patriarchæ ab initio mundi crediderant) tamen ædificatio adhuc restabat facienda *super Petrum*, qui non nisi post Christi visibilem præsentiam ab oculis nostris ablatam, futurus erat visibile funda-

1. Cor. 3. 1. Cor. 10. mentum militantis Ecclesiæ. Non enim iam agitur de fundamento illo maximo, quod est Christus, qui semper fuit, atq; est petra Ecclesię solidissima: verùm agitur de fundamẽto futuro, id est, de temporali fundamento, quod posthac sustineat Ecclesiam visibilẽ, sicut antea Seth, Noë, Abraham, Moyses, Aaron, & posteritas eius eandem Ecclesiam in potẽtia & virtute Christi sustinuerant. Quid multis? Semper fuerat Christus fundamentũ Ecclesiæ, semper fides in Christum eandem Ecclesiam sustinebat. Sed non semper fuerat Petrus vllũ omnino fundamentum; & hinc dictum est, *ædificabo*.

Is igitur super cuius fidẽ Ecclesia ædificabitur, debet non modò hunc vnum fidei articulũ confiteri quo Christus creditur Deus, sed per omnia esse Petrus: hoc est talis Pastor, qui gratia Christi vsq; eò præueniatur, vt & nomẽ Petri promissum ei sit antequam cõfiteatur, & gratia detur confitendi, quoties hoc Ecclesiæ expedit, & pro eius fide Christus rogauerit,

Ioan. 1. Lucæ 22. Ioan. 21. quò is cõfirmet fratres suos, & is deniq; cui amãti plus cæteris Christus dicat, *Pasce oues meas, pasce agnos meos*. Dicã breuius: Debet in officio pastorali successor esse Petri, super cuius fidẽ Ecclesia ædificabitur. Cùm igitur tres ad minimum interpretationes huius loci proponantur, prima, vt Christus ipse dicatur & sit petra; secũda, vt quiuis Christi discipulus petra dicatur, & sit; tertia, vt fides diuinæ in Christo naturæ dicatur & sit petra, super quã ędificabitur Ecclesia: istarũ nulla est propria & perfecta verborũ Christi interpretatio, sed ea tãtùm, quæ statuit, Ecclesiam posthac noua quadam ratione ædificari super ipsum Petrum nõ quocunque modo affectum, sed confitentẽ, nec id quandocunq;, aut qualibet ratione, sed quando Ecclesiæ fidẽ in mediũ proferri opus est. Tunc enim nec Petro Christus deerit, quin confitendi gratiã (Ecclesiæ saltem causa) sit habiturus: nec Petrus deerit Ecclesiæ, quin quod ei

reuelatum

reuelatum est à Patre, palam prædicaturus sit, ac denūciaturus. Hæc igitur veritas rebus rationibusque ab initio repetitis, iam docenda est & confirmanda.

Primatū Petri manifestißimè in Euangelio elucere, id quod permultis sacræ Scripturæ testimoniis euincitur. Et Christum in his verbis (super hāc Petram ædificabo Ecclesiā meam) *promisisse, quòd ædificaret militantem suam Ecclesiam super ipsum Petrum, non persona suæ causa, verùm vt is* Pastor ouium Christi, & fratrum confirmator *à Christo constitutus, veram fidem, ad instructionem & cōfirmationem Christianæ plebis, quandocunque expediret Ecclesiæ, consiteretur. Quæq́; contra hunc primatū iure diuino stabilitum à Protestantibus afferri solent, ex iuris diuini circumstantiis & rationibus confutantur.*

CAPVT IIII.

Constat, Christum promisisse Petro nomen petræ seu saxi, quando eum nondū fidem in se confitentē gratiosè intuitus, dixit: *Tu es Simon filius Ioanna: Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.* Præuenit igitur gratia & promissio Christi, confessionē Petri: nec tam promissio facta est ob præuisam confessionem, quàm confessio subsecuta est ob præcedentem promissionem. *Misericordia enim Dei præuenit nos: & ipse prior diligit nos. Honorificè (inquit Chrysostomus) de eo prædicit. Certa autem prædictio futurorū, immortalis Dei dūtaxat opus est. Animaduertendum autē, quòd non omnia quæ euentura ei erant, hoc primo congressu prædixit Non enim appellauit eū Petrum, non dixit super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Sed dixit: Tu vocaberis Cephas. Illud enim maioris erat & potestatis, nec non etiā auctoritatis.* Duo hic notanda sunt: vnum, quòd prædicitur aliquid, nimirum, quòd Simon filius Ioānis vocabitur Petrus: alterum, quòd non omnia prædicuntur. quia non prædicitur adhuc, quòd *super hanc Petrā Christus ædificabit Ecclesiam suam.* Quod cùm sit maioris potestatis, nō in primo cōgressu prædicitur, licet postea præstetur. Habes ergo ex Chrysostomo, ad illum ipsum pertinere hoc verbū, *Et super hanc Petrā ædificabo Ecclesiam meam,* ad quem pertinet illud, *Tu vocaberis Cephas.* Ad personā igitur Petri (quamquā non suæ personæ, sed totius Ecclesię causa) vtrūq; spectat. Deinde habes, hæc verba, *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiā meam,* verba potestatis & auctoritatis esse. Non igitur tantùm ad confessionem fidei, sed etiam ad officium aliquod pastorale referenda sunt. Cyrillus etiam in eundem locum dicit: *Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus prædicit, vocabulo ipso commodè significans, quòd in eo, tanquam in petra lapideq́; firmißimo suam esset ædificaturus Ecclesiā.* In eo, inquam, ac nō tātùm in illa fide quam de Christo cōfessus est: vt & certa quædam persona vocetur ad hoc officium cōfitendi pascendique, & illa persona verā fidem, velut Petra per Christum fundata, Ecclesiæ causa in æternum confessura sit. Hoc quippe est in Petro, tanquā in lapide firmissimo, Ecclesiā ædificari. Nec tātùm vrgeo sanctorū Patrum verba & auctoritatem, sed multò magis rationē & vim prædictionis Christi. Verbū enim promissionis hoc est, *Tu vocaberis Cephas.* Queādmodum igitur cùm Deus dixisset ad Abrahā, *Sara vxor tua pariet tibi filium*, inde Chrysostomus rectè intulit, *hæc promißio & Dei verbū hoc ipsum Isaac effinxit & genuit:* sic cùm Christus dixerit ad Petrū, *Tu vocaberis Cephas*, ipsa illa promissio ipsum Simonem effinxit & adaptauit, vt Petrus saxumq; immobile fieret suo tempore. Itaque vt, quamquā Abraham postea cognouerit vxorem suam, tamen causa generandi filiū non tam effetis & confectis naturæ suæ viribus, quàm verbo promissionis attribuitur: sic tametsi Petrus postea dixerit Christo, *Tu es Christus filius Dei viui*, tamen non ob id primùm aut præcipuè factus est Petrus, quia iā confessus erat veram fidē in veram Petram Christum Iesum: sed potius ideo gratiam confitendi hanc veritatē consecutus est, quia prius acceperat promissionē, vt Petrus vocaretur. Prima enim omniū & potissima causa fuit diuina prædictio & promissio, quæ cæteras deinde causas & suo tēpore disposuit, & suo loco adhibuit. Hinc illud efficitur, non satis esse cuiquā, fidelem esse ad hoc, vt sit Petra, super quam Ecclesia ædificatur, nisi prius etiam promittatur ei hoc ipsum quod soli contigit Petro. Nulli enim hominum, præterquā Simoni filio Ioannis, dictum est, *Tu vocaberis Cephas.* Illius ergo vices oportet vt subeat locumque teneat, (id quod Romanus Pontifex facit) qui eodem prorsus modo Petra sit futurus.

Deinde vt soli Simoni nomen Cephæ ac Petri promissum est: ita ei soli etiā id nomē impositū est. Cùm enim Christus conuocaret duodecim Discipulos, quos & Apostolos nominauit (auctore D. Marco Euāgelista) *imposuit Simoni nomen Petrus.* Vnde Euthymius, *verisimile* (inquit) *est* (cap. 1. apud Ioan.) *Christum dixisse, Simonem vocandum esse Petrum, nunc autem* (apud Marcum cap. 3.) *vocare eum Petrum.* Christi autem vocatio facit, rem ita esse vt vocatur. *Vocat enim ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt;* quia *vocando* facit ea quæ antè aliud erant, deinceps illa esse quæ ab illo dicuntur & vocantur. Quapropter Simon filius Ioannis aliquo modo fuit Petrus, tum ex certitudine promissionis diuinæ, tum ex nominis impositione, antequam adhuc (externa saltem voce) confessus esset, Christum esse filium Dei viui. Antea enim aliquo modo factus est Petrus, vt intrepidè postea fidem confiteri posset: quia

O ex præ-

Ioan. 1.
Psalm. 58.
1. Ioan. 4.
In Ioā hom. 18.
In Ioannem libro 2.
Gen. 17.
Rom. 9.
Ad Roman. hom. 16.
Marci 3.
Rom. 4.

ex præcedente promissione confessio subsequens vires magnas accepit. Postquam ergo & præcessit nominis gratuita promissio, & subsecura est vera Petri denominatio: Matthæus Apostolorum nomina recitaturus, meritò Simonem primo loco velut dignissimum collo- [Matth. 10.] cat. *Primus* (inquit) *Simon, qui dicitur Petrus.* Vnde Cyprianus dicit, quòd *Petrum Dominus* [Cyprianus ad Quirinū] *primum elegit.* Et Epiphanius: *Ipse* (inquit) *Dominus constituit Petrū primum Apostolorū.* Itēq; [Epiphan. in Ancorato.] Gregorius: *Primus in Apostolatum Petrus vocatus est.* Nec enim primus ille ideo est dictus ab [Gregorius in Ezech. ho. 18] Euangelista Matthæo, velut qui Christum sequi ante alios omnes cœperit (cùm Andreas [Ioan. 1.] prior Dominum secutus, postea fratrē suum *Simonem ad Iesum adduxerit*) sed quia verè om- [In 1. Cor. cap. 12.] nium Princeps & Dux fuit. Vnde Ambrosius: *Prior* (inquit) *secutus est Andreas Saluatorem,* [Albertus Magnus in cap. 10. Matth. 8.] *quàm Petrus, & tamen primatum non accepit Andreas, sed Petrus.* Vbi autem Simon Petrus ita nominatur primus, vt neque tempore accessionis ad Christum alios antecesserit, neque alius quispiā in eodem ordine propriè appelletur secundus, aut tertius: ibi sine controuersia primus intelligitur dici, velut dignissimus, & omnium aliorum Princeps. Vnde Albertus Magnus negat, Andream velut secundum, aut Philippum velut tertium esse numeratum: quia *omnes*, inquit, *subditi Petro, sunt æquales.* Et iterum postea: *Attende, quòd licet Petrus vertex dicatur primus, non tamen dicitur Andreas secundus nec Philippus tertius, & sic deinceps: sed omnes secundi sunt Petro ad iurisdictionem, quia non vnus sub alio, sed omnes sub Petro.* Hæc ille. Petrus igitur non ob ordinem numeri, sed ob dignitatem officij pastoralis, ad quod iam incipiebat vocari, dictus est primus. Quod vt certius constet, collige omnes Euangelij locos, vbi omnes Apostoli recensentur, & vbique *Petrum* primo loco, *Iudam* verò *proditorem* in postremo constitui reperies: ex alijs autem Apostolis modò hunc, modò illum in interiectis locis poni. Quemadmodum igitur certissimè constat, Iudam in postremum locum ob hominis indignitatem reijci: sic ex altera parte non minus certò constare debet, Petrum omnibus vbique anteponi ob ipsius hominis præeminentem excellentiam & dignitatem. [Matth. 10.] In Matthæo secundus à Petro collocatur Andreas, idque, vt arbitror, quia frater Petri erat: nec post Principem Apostolorū alius videbatur magis honorandus esse, quàm frater principis. Verùm ne, si hoc perpetuum fuisset, tam Petrus videretur ex eo, quòd primo loco ponebatur, nihil supra cæteros dignitatis adeptus, quàm certum esset, Andream propter secundum enumerationis locum non fuisse alijs Apostolis maiorem: propterea locus quidem Andreæ mutatus est apud Marcum Euangelistam, qui post Petrum proximè re- [Marci 3.] censet *Iacobum.* Imò & ipse Lucas, qui in Euangelio Andream adiunxerat Petro, in Actis [Actor. 1.] Apostolorum ita eorundem Apostolorum nomina percurrit, vt *Ioannem* in secundis collocet. Quamquam verò Ioannes Euangelista non recenseat ordine omnium Apostolorū nomina, tamen vbi aliquos recenset, inter quos Simon Petrus fuerat, eum semper anteponit [Ioann. 21. Ioann. 13.] cæteris. *Erant simul* (inquit) *Simon Petrus, & Thomas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo.* Et in cœna refert Dominum venisse ad *Simonem Petrū*, vt pedes eius lauaret, nulla nominatim mentione de alijs, quorum pedes lauarentur, facta: cùm tamen ades- [Hilarius in Matth. Can. 16.] sent omnes, omniumque pedes loti fuerint. *Primus* (inquit Hilarius) *lauari sibi pedes Petrus* [Augustin. in Ioan. tra. 56.] *prohibuit.* Item Augustinus, negans, Christum in lotione pedum post aliquos ad Petrum ve- [Marci 13. Luc. 22. Act. 3. & 4.] nisse: *Quis enim* (inquit) *nesciat, primum Apostolorum esse beatissimum Petrum? Cùm sederet Iesus* (inquit Marcus) *in monte Oliuarum contra templum, interrogabant eum separatim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, & Andreas.* Misit Iesus *Petrum & Ioannem* (inquit Lucas) eandemq; rationem in Actis Apostolorum perpetuò seruat.

Vtrum temerè aut fortuitò factum hoc esse putabimus, vt cùm toties occurrant in Euangelijs pluriū simul Apostolorū nomina, semper primas teneat Petrus? An potius hoc ipsum diuinitùs comparatum esse credemus, quia indignum ipsis Euangelistis videbatur, vt omnium Apostolorum principi quemlibet alterum anteponerent? Scio quidem Paulum Apo- [Galat. 2.] stolum ita cōmemorare vno tantùm in loco Iacobi, Cephæ, & Ioannis nomina, vt in medio Petrum locans, Iacobum ei præponat. Verùm quòd id nō eo animo fecerit, velut Iacobum parem per omnia Petro existimauerit, ex eadem Epistola manifestissimè intelligitur: quia cùm in eadem vrbe tam Iacobus, quàm Petrus esset, tamen Paulus ait, *Post annos tres veni* [Galat. 1.] *Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. Alium Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Ecce vt solum Petrum videret, ascendit: apud eum solum diebus quindecim manet. Iacobum vidit quidem, sed ita, vt non magni hoc videatur æstimasse, præ officio & studio, quod exercuit in Petro inuisendo. *Honorat Petrum* (inquit [In Epist. ad Galat. cap. 1.] Chrysostomus) *& diligit plus omnibus. Nec enim ob vllum aliorum Apostolorum narrat se ascendisse Hierosolymam, sed propter hunc solum.* Quando autē aliunde cōstat de volūtate scribentis, nō refert quo in ordine scribātur personarum nomina. Deinde quod semel aliter ab vno fit, nō præiudicat perpetuo instituto reliquorū Euangelistarum. Quid quòd ipse Paulus alibi Cepham nominans, eum & sibi, & alteri cuidam anteponit in iis verbis? *Vnusquisq; ve-*

strûm

strùm dicit, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollô, ego verò Cephæ, ego autem Christi. ab iis quos minores haberi voluit, gradatim ad maiores ascendens, in Christo, qui est maximus omnium, desinit, & secundum à Christo Cepham collocat.

Age verò, ne Petrus ordine tantùm præiuisse aliis Apostolis putetur: illud etiam considerandum est, quòd palam se gessit velut omnium principem, etiā adhuc in terris agēte Christo. Nec enim suo tantùm, vt alij, sed plane omniū Apostolorū nomine, & interrogatè, & ad interrogata solebat respōdere. Christo enim ad perfectionē adhortāte, Petrus pro omnibus ait: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Itemq́; cùm alibi pluribus Discipulis abeuntibus, Christus quæreret, nunquid & vos vultis abire? Petrus omnium personam gerens, dixit: *Domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Rursus Domino interrogante Apostolos, vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit: *Tu es Christus filius Dei viui.* Præterea cùm Dominus ad turbas locutus esset, vt vigilarent, & parati essent in aduentum Domini: Petrus omnium nomine interrogauit, *Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes?* Cui Dominus: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quē constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram?* Quasi dicat, omnibus quidem loquor, sed tibi maximè, quem supra familiam meā cōstitutum, etiam aliorum curā suscipere volo. Tres Apostoli dormierunt, & ad solum Petrum dicitur, *Simon dormis?* Ad eū præcipuè Angelus perferri iubet nunciū resurrectionis Christi: *Ite, dicite Discipulis eius, & Petro,* quia præcedit vos in Galilæam. Cùm is post resurrectionem Domini dixisset, *Vado piscari,* mox qui aderant Apostoli, & Discipuli responderunt, *Venimus & nos tecum.* Eodemq́; modo etiā Iudæi ad Christi fidem iam recens conuersi dixerunt ad *Petrum, & ad reliquos Apostolos:* Quid faciemus, viri fratres? Petrus autem solus omniū nomine respondet, *Pœnitentiā agite,* & quę sequuntur. Hanc Petri supra cęteros prærogatiuam Ignatius animaduertens, dicit Christum venisse πρὸς τοὺς περὶ πέτρον, ad eos qui circa Petrū erāt, id est, ad discipulos Christi, quorum princeps & caput Petrus erat. Vtrum hæc omnia, & alia his similia casu tantùm acciderunt? An fuit insolentior cæteris Petrus, vt seipsum importunè ingereret? Hoc de tanto viro Spiritus sancti gratia prædito piè cogitari non potest. Quid ergo est? Vtique primus omnium id agit, quod ad omnes suæ curæ cōmissos spectat. Vnde B. Cyrillus in illa verba Petri, *Domine ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes,* ita scribit: *Per vnum qui præerat, omnes respondent, sanctam profectò, Sanctuq́; congruentem disciplinam optimè conseruantes, & posterioribus prudentiæ atque modestiæ laudabilia præbentes exempla. Decet enim non omnes cōfusè, nec prosilientes imprudenter, quasi rapta vti oratione: sed cedere iis qui & cōsilio, & ordine præpositi sunt. Propterea Paulus quoq; ait: Prophetæ duo aut tres, & vicissim loquātur. Opus igitur erat diuinitus cōprobatæ prudentiæ, soli responsionem committere illi, qui ordine maior erat.* Idem etiam docet Augustinus, dicens: *Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus, sæpè vnus respondit pro omnibus: vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis.* Et pòst: Ecclesiæ figuram portans, *Apostolatus Principatum tenens.*

Iam illud quàm insigniter declarat præfecturam Petri, quòd reliqui discipuli post Christum etiā velut de familia & comitatu Petri habētur? Nam cùm D. Marcus Petri, Andreæ, Iacobi, & Ioannis vocationem exposuisset: postea narrat, Iesum adiisse in desertum locum, vt oraret. *Et prosecutus est* (inquit) *eum Simon, & qui cum illo erant.* Quid aliud significat illud, qui cum Simone erant, nisi reliquos discipulos post Christum agnouisse Simonem velut Ducem aut Rectorem suum? Consentit cum Marco Lucas: *Cùm Iesus comprimeretur à turbis, & mulier* quædam fimbriam vestimenti eius tangeret, ait Iesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus omnibus, *dixit Petrus, & qui cum illo erant:* Præceptor, turbæ te comprimunt & affligunt: & dicis, quis me tetigit? Eādem verò historiam Marcus his verbis explicat: Dicebant ei discipuli sui, vides turbam comprimentē te, & dicis, quis me tetigit? Discipuli Iesu ij sunt, qui cum Petro esse dicuntur. Et cur, obsecro, dicuntur discipuli Iesu *cum Petro esse,* tam absente, quàm præsente Christo, nisi quia Petrus tanquam primogenitus, illis velut fratribus suis sub Christo communi omnium Patre ac Domino præerat? Vnde iterum Diuus Lucas cùm ostendisset, Christum in montem, vbi transfiguratus erat, secū assumpsisse Petrum, Iacobum & Ioannem: *Petrus,* inquit, *& qui cū illo grauati erant somno.* Ex quo perspicitur, etiam filios Zebedæi, hoc est, eos Apostolos qui cæteris maiores habebantur, tamen solitos esse dici *cum Petro esse,* quia illum velut seipsis maiorem obseruantia quadā fraterna colebant. Vnde etiam Ignatius ait, Christum à mortuis resurgentem venisse ad eós qui *circa Petrum erant.* Cur *circa Petrum* dicuntur esse, nisi quia Princeps eorum erat Petrus? Quis nūc rationem perspicuam non videat, cur ij qui didrachmum Capharnai colligebant, *ad Petrum* præcipuè dixerunt: Magister vester non soluit didrachmum: ait Petrus, etiam. Ad vnum loquuntur Petrum, & tamen dicunt: Magister vester. Vtique propterea, quòd totum Christi

Marginal notes: Matth. 19. — Ioann. 6. — Matth. 16. — Lucæ 12. — Marci 16. — Actor. 2. — In Ioan. li. 4. cap. 18. Præcat vnus — Ordine maior. — De verbis Domini sermone 13. — Marci 1. — Lucæ 8. — Marci 5. — Lucæ 9. — In epist. ad Smyrnaeos. — Matth. 17.

comitatum sub vnius Petri persona comprehendendum non ignorarent, quòd is velut Antistes eius familiæ atque antesignanus haberetur.

Eodem etiam pertinet, quod Christus dixit ad Petrum: *Aperto piscis ore inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te.* Stater autem duo didrachma cõplectitur. Cùm ergo Christus pro se vnum didrachmũ, & pro Petro alterum solueret: vtique significat, etiam Petrum fuisse cuiusdam familiæ caput, aut certè velut primogenitum quendam, qui sacrũ illud tributum soluere deberet. Iosephus enim appellat id *sacrũ didrachma quod Iudæi solebant Deo ex more offerre.* Hilarius etiam in hunc Matthæi locũ, itemq; Chrysostomus rem ad tributum ex lege Moysis primogenitorum nomine debitum referũt. Hieronymus idem tributum ab Augusto Cæsare indictum putat. Origenes vtrunque sensum recipit. Ac sanè poterat id ab Augusto Cæsare in ærarium Imperatoris rapi, quod ante Deo solebat offerri. Vtcunq; id sit, siue soli primogeniti cuiusque familiæ hoc didrachma debebant soluere, siue etiam soli patresfamiliâs, seu paterfamiliâs debebat vnũ pro se, & alterum pro familia exoluere: quolibet modo primatus quidam Petri ex ea re intelligitur. Nam siue primogenitus in Christi comitatu Petrus habetur, nihil est primogenito per naturam prius: siue ipse velut secũdus paterfamiliâs sub Christo numeratur, qui secũdus à Christo est, discipulorum vtique primus est: siue Petrus ipse totam Christi familiam solus repræsentat, ne hoc quidem facere posset, nisi totam Christi familiam sub se complecteretur. Etenim in singulorum capita non fuisse hoc tributum à Christo redditũ, cõstat, cùm pro duodecim Apostolis nõ duodecim didrachma, vel sex stateres, sed tantùm duo didrachma (quodque idem est) vnum staterem soluerit, & eum pro se, & pro Petro. vt meritò Diuus Chrysostomus dixerit, *primogenitus erat Christus, Petrus quoque discipulorum primus esse videbatur.* Et iterum: *Ingens hic honor Petro deferebatur.* Et pòst, *Pro me* (inquit) *& te; quoniam & Petrus primogenitus erat.* Et paulò pòst: *In illa hora cæteris omnibus Petrum prætulit.* Ex eadem re Nazianzenus asserit, *Petrum discipulorum omnium fuisse charissimum.* Imò tam Origenes, quàm Chrysostomus putãt, contentionẽ de primatu inter discipulos mox ortam, inde potissimum fluxisse, quoniam *maximum hunc existimabant honorem in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc indicasset eum cæteris discipulis meliorem.* Addit Chrysostomus: *Cùm ex Iacobo & Ioanne alter primogenitus esset, nihil tamen tale pro ipsis fecisse videtur.* Ac sanè cùm ab Augustino quæreretur, cur Saluator pro se tantùm & Petro, ac non etiam pro cæteris Apostolis didrachma soluisset, respondit: *Saluator cùm pro se & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur, quia sicut in Saluatore erant omnes causa magisterij, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse caput eorum, vt* Pastor esset gregis Dominici. Denique alibi Augustinus *vnum didrachmum pro Christo, alterum pro Petro, id est, pro Ecclesia, datum docet.* Petrus ergo totam familiam Christi, id est, Ecclesiam repræsentat: & cur, obsecro, nisi quia totius Ecclesiæ sub Christo caput est? Atque hæc sunt dicta, vt obiter ostenderem, primatum Petri non tantùm verbis Christi, sed præterea rebus ipsis innixum, ab omnibus Euangelistis pro certissimo vbique habitum esse. Mihi enim ab initio illud præcipuè propositum fuit, vt ostenderem, quid primùm Christus Petro prædixisset, ac deinde, quomodò illam priorem prædictionem re ipsa præstans, mox aliud quippiam de nouo promisisset, donec tandem omnia complesset.

Primùm Simoni filio Ioannis prædictum est: *Tu vocaberis Cephas.* Deinde re ipsa Christus *imposuit ei nomen, Petrus.* Tertiò, inter Apostolos *primus eligitur Petrus.* Cæteri verò idem Apostolatus officium vnà cum Petro assecuti, & eatenus pares, tamen dignitate inferiores erant: quia solus Petrus præter ipsum Apostolatus officium, ex omnibus Apostolis primus est & maximus: ob eamq; causam & os eorum omnium erat Petrus & *supra familiã Domini constitutus* significatur, & discipuli *cum Petro*, velut cum Principe suo esse dicebantur, cæterisque præsentibus, Christus pro se ac Petro solo didrachmum soluit. Nunc sequitur, vt ea persequamur quæ ad propriam petræ naturam officiumque in principe Apostolorum spectant. Nam licet inchoata iam ex parte aliqua sit petræ huius fabricatio, tamẽ multò maiora sunt quæ adhuc restant. Christo igitur interrogante discipulos suos, *Vos autem quem me esse dicitis?* Petrus respondet: *Tu es Christus filius Dei viui.* De quibus verbis Cyrillus ita scribit: *Petrus vt princeps caputq; cæterorũ primus exclamauit, Tu es Christus filius Dei viui.* Petrus non tantùm dixit, sed *exclamauit*, nec tantùm vnà cum alijs, sed *primus*, hoc est, ante omnes; nec id velut sola voce ex priuato studio præcurrens, verùm vt *princeps caputq; cæterorum.* Fuit ergo iam tunc princeps, & caput Apostolorum ex aliqua parte, antequã confessus est Christum esse Filium Dei viui. Nam *vt princeps caputq; cæterorum exclamauit*, hoc est, cõfiteri cœpit. Ac tametsi eadem potestas plenius postea Petro conferatur, tamen etiam id quod præcessit, magni momẽti ad eam auctoritatem stabiliendam fuit. Quod ob eam causam sæpius repeto, vt lector animaduertat, non totam rem à sola confessione pendere, sed multò magis ab illo viro qui iã antè nominatus est Cephas, & factus est Petrus, vt postea confiteri, & Ecclesiam

Margin notes: Iosephus antiqui. lib. 18 cap. 12. — Chrysost. in Matth. hom. 58. — Hieron. in c. 17. Matth. — Origenes in Matth. ho. 3. — In Matth. homil. 59. — Nazianzenus ad Iulian. — Origenes in Matt. tract. 5. — In Matth. homil. 59. — Augustin. in quæst. ex nouo Testamẽto q. 75. — De verbis Apost. serm. 6. — Ioann. 1. Marci 3. Matth. 10. — Ioann. 6. Matth. 16. Marci 1. Luc. 9 & 12. Matth. 17. — Matth. 16. In Ioan. lib. 12. cap. 64.

clesiam Christi per confessionem suam in fide Catholica stabilire posset. Christus ergo, audita Petri confessione, dixit ei: *Beatus es, Simon Bariona.* Ecce non sola confessio, sed etiã persona confitens appellatur beata. Pergit Christus: *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui in cælis est. Et ego dico tibi* (non item aliis qui minore auctoritate & dignitate quàm tu affecti sunt) sed *dico tibi*, cui iam antè & promisi, & imposui nomẽ Cephæ, quemq; primum Apostolorum constitui, *tibi dico: Tu es Petrus.* Nõ dico tantùm, quòd confessio hæc tua est petra, sed *tu ipse es petra*, vt possis tam aliàs confiteri veram fidem pro confirmandis fratribus tuis, quàm nunc eam confessus es. Simon. Tibi. Tu. Petra.

Nec mirum videatur cuiquam, si dico Simonem esse *Petram.* Nihil quippe aliud interest inter Petrũ & petrã hoc in loco, nisi quòd alia est proprietas linguæ Latinæ, quàm fuerat Syricæ aut Hebrææ, in qua Dominus loquebatur. Nam Latini vocabulum cõmune ad certam personam accommodantes, velut propriũ efferũt, quod alioqui solo terminationis charactere, & figura vocis (non itẽ re ipsa) differt à petra, siue à lapide solidissimo. Christus verò dixerat, *Tu es Cephas*, hoc est, *petra* seu Petrus. *Non aliud* (inquit Hieronymus) *significat Petrus, aliud Cephas: sed quam nos Latinè & Græcè* petrã vocamus) *hanc Hebræi & Syri propter linguæ inter se viciniam Cepham nuncupant.* Si ergo idem est petra, & Petrus, & Cephas; consequitur, vt Christus dixerit ad Simonem filium Ioannis, *tu es petra*: & quando addidit, super hãc petram ædificabo Ecclesiam meam, profectò significauit, se super Simonem ipsum, quem vocauerat petram, ædificaturum Ecclesiam suam. Nam, vt iam antè declaraui, hæc petra (de qua dictum est, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) necessariò refertur ad petram priùs iam aut oculis, aut auribus demonstratam. Ad oculum autem nulla omnino petra demonstrabatur. Portò quæ ad aurẽ demonstrabatur, non alia fuit, quàm *Simon filius Ioannis*, cui Christus dixerat, *Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam.* Super hanc, inquam, quæ tu es. Nam alia nulla erat, ad quam pronomen demonstratiuum (*hac*) referri poterat: vt mihi videantur Protestantes aut communi sensu carere, aut malitia prorsus excæcati esse, cùm negant, *hanc petram* ad illum solum referri, qui solus verbo præcedente dictus est *Petra.* Nec mihi opponant Augustinum. Is enim tametsi linguæ Hebrææ ignarus, putauit aliud esse petram, & aliud Petrum: tamen nunquam negauit, Simonem Petrum hoc in loco petram vocari: sed liberum cuique reliquit, vt vel Christum, vel Petrum alio atque alio modo petram vocari existimaret. Cæterùm Lutherani & Caluinistæ pertinaciter negant, Petrum hoc in loco per nomẽ Petræ intelligi. At Christus vbique vsus fuerat vocabulo *Cepha*, quod ipsi Protestantes, linguarum satis iam periti, non ignorant, lapidem ingentem & petram significare. Accedit eodem, quòd ædificatio, de qua Christus agit, in futurum differtur: quæ res nec in Christum, nec in fidem aptè cõuenit. nam super Christum, & super fidem in illum semper fuit ædificata Ecclesia, verùm nunc promittitur alia quædam ædificatio, quæ futura est, quæque nondum est completa. Hieronymus in commentariis cap. 2. ad Galat. Hanc. Retractat. lib. 1. cap. 21. Ædificabo.

Petrus (inquit Origenes) *per promissionem meruit fieri Ecclesiæ fundamentum. In Petro* (inquit Theodoretus) *Apostolorum principe Dominus in Euangelius se Ecclesiam suã ædificaturum promisit.* Promissionis ergo hoc verbum est, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quomodo autem super Christum, aut super fidem in Christũ promittitur in posterum ædificanda Ecclesia, quæ semper ab origine mundi illis modis ædificata fuit? *Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam:* hoc est (inquit Origenes) *neque aduersus hanc petram, neque aduersus Ecclesiam, quæ super hanc petram ædificabitur.* Nimis autem absurdum videtur, vt Christus promittat, portas inferi non præualituras aduersus seipsum. Quasi verò fideliũ quisquã de Christo, quem credit filium Dei existere, solicitus esse, aut vllo pacto dubitare queat, an portæ inferi aduersus ipsum præualituræ sint. Nec etiam quisquam dubitat, quin portę inferi non sint præualituræ aduersus fidem quæ est in Christum IESVM, qui *Saluator est omnium fidelium.* Sed quoniam infirmitatis nostræ conscij, metirò poteramus de nobis ipsis, ac de visibili Pastore nostro soliciti esse: Christus per hoc verbum promissionis (*portæ inferi non præualebunt aduersus hanc petram*) id egit, vt nos de vna quapiam petra visibili à se constituta, securos redderet: promittẽs *portas inferi*, hoc est (inquit Epiphanius) *hæreses & hæresiarchas* non præualituras aduersus Petrum, hoc est, aduersus primum Ecclesiæ Pastorem, quatenus is Pastorali suo officio in decernendo ea quæ ad fidem spectant, fungetur. Nam quòd hactenus de Petro locutus sit, & adhuc loquatur, subiecta etiam verba declarant: *Et tibi dabo claues regni cælorum.* Quid est hoc, *tibi dabo?* Vtrúmne id significatur, quòd Christo, aut quòd fidei Christianæ dabuntur claues regni cælorum? Et certè *cui promittuntur claues regni cælorum*, is etiam appellatur *petra, super quam Ecclesia ædificari promittitur.* Ab initio quippe orationis eius quæ ad Petrum habetur, vsque ad finem omnia Christi verba diriguntur ad vnam personam. *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi* In Matth. tractat. 1. In Cantica Canticorũ. In Matth. tractat. 1. 1. Timoth. 4. Epiphan. in Ancorato. 1. Beatus es. 2. Tibi dico. 3. Tu es Petrus. 4. Super hãc petram. 5. aduersus eam.

6. Tibi dabo *dabo claues regni cælorum.* Nónne ad eandem personam spectant omnia quæ hoc in loco sub demonstrationis modo proferuntur? Nónne is dicitur *beatus*, qui est *Simon filius Ioannis?* Nónne eidem Simoni dicitur, *tu es Petrus?* Nónne qui est *Petrus*, idem appellatur *hæc petra?* Nónne super eũ qui est *hæc petra, ædificabitur Ecclesia Christi? Nónne portæ inferi negantur præualituræ aduersus hanc petram?* Nónne *ei promittuntur claues regni cælorum, qui & Simon, & Petrus, & hæc petra dicebatur?* Ostendant Protestantes rationem aliquam, si possunt, qua doceant, Christum orationem suam à Simone Petro aut ad seipsum, aut ad fidem in se habendam deflexisse. Vbi hoc fieri cœptum est? Nónne à persona Petri manifestè inchoatum est, cùm dicebatur, *Beatus es Simon Bar-Iona?* Nónne in eãdem personam ad postremum finita est oratio, vbi dicebatur, *Et tibi dabo claues regni cælorum?*

Quæ igitur inter principium orationis & finem interiecta sunt, frustra torquẽtur ad alienum quippiam, quod neq; ab initio nominatum, neq; ad finem orationis vllo modo cõclusum est. Aut vbi facta est in oratione Christi vel sui ipsius, vel fidei, quæ in se habenda esset,
Non dicitur, ego sum Petrus, sed tu es vlla mentio? Vbi dixit Christus, *Ego sum Petrus, & super hanc petram ædificabitur Ecclesia mea?* Vbi dixit, *fides qua tu, Petre, dixisti, me filium Dei viui esse, petra est, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam?* Hoc in Euãgelio nusquam legitur. Ibi legitur, Christum ad Simonem, qui suam deitatem confessus erat, dixisse: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Hinc rectè concluseris, *super Petrum fidelem, super Petrũ veram fidem fratrum nomine confitentem*, Christi Ecclesiam ædificandam promitti. Hoc in Euangelio, hoc in fide Catholica, hoc in sanctorum Patrum consensu inuenitur. Verùm quòd fides à persona Petri separata, in quocunq; alio, qui officium sedemq; Petri non teneat, dicatur petra, super quam Ecclesia ædificabitur, id prorsus non inuenitur aut in Euangeliis, aut in maiorum doctrina. Ac nimirum quænam erit ista fides, super quam ædificabitur Ecclesia? Num absq; subiecto quopiam erit, in quo & ab initio sit, & cùm opus est inuestigetur? Oportet enim vt & in homine aliquo existat, & certa ac stata sit, quoniã per demõstrationem *huius petræ* designatur. Si ergo dicas, Ecclesiam ædificari super fidem illam quæ cõfitetur, Christum esse filium Dei viui, in quocunq; homine ea sit: cõfessus est hoc Nouatianus, Donatus, Eutyches, & hodie Anabaptistæ eandem veritatem cõfitentur, nec tamen super illorum fidem ædificata est Ecclesia. Quid multis? Cui promissæ sunt claues regni cælorum, super eum promittitur ædificanda Ecclesia. Petro claues datæ sunt: super Petrum igitur ædificata iam est Ecclesia. Nec enim maius est instar petræ molẽ militantis Ecclesiæ sustentare, quàm triũphantis Ecclesiæ
1 Cor. 3. Apocal. 3. Vide Aug. tract. 50. in Ioann. claues possidere. Nam vt *nemo potest aliud fundamentũ ponere præter Christum Iesum: sic solus Christus habet clauẽ Dauid, qui aperit, & nemo claudit; claudit, et nemo aperit.* Cęterùm vt Christus, qui solus iure suo claues regni cælorum habet, eas Petro & successoribus Petri concedit ad Ecclesiæ militãtis vtilitatem: sic idem Christus, qui solus per naturã suam est vniuersalis Ecclesiæ fundamentũ, Petro & successoribus Petri concedit, vt ad tempus sint militantis Ecclesiæ fundamentum. *Nunquid enim non licet Christo, quod vult, de suo facere? Aut oculus*
Matth. 20. *Protestantium nequam est, quia Christus est bonus?* Qui habet claues regni cælorum, is digno aperit, indigno autem claudit cælum. At hoc quid aliud est, quàm in ipsum cælum potesta-
Claues. tem accipere? Per claues enim tam domus, quàm ciuitatis, alicui traditas, insignis quędam auctoritas & potestas in illam domum ciuitatemq; donatur. Sicuti ergo *qui minor est in regno*
Luc. 7. *cælorum, maior est Ioanne Baptista*, hoc est, quouis homine extra cælum agente: sic etiam qui vel minimam potestatem in regnum cęlorum habet, maior est quolibet Ecclesiæ militantis magistratu, qui saltem in regnum cælorum potestatẽ non habeat: si tamẽ talis esse vllus magistratus in Ecclesia militante potest. Nã id tantùm dicere volui, plus quodammodo videri esse, vt claues regni cælorum quis habeat, quàm vt Ecclesiam militantem in terra sustineat: cùm tamen reuera hæ duæ potestates non separentur à se mutuo, sed omnino in eundẽ hominem coëant, atque adeò vna quædã potestas existant. Nisi quòd sub nomine fundamenti aut petræ, talis potestas indicatur, quæ aliquem in Ecclesiam admissum fouet ac regit: sub nomine verò clauium, etiam illa potestas continetur, quæ & aliquem ab Ecclesia Dei prius alienũ in eam iustè recipit, & aliquẽ iam prius cõmunionis Ecclesiasticæ participẽ ab eadem
In Matth. cap. 16. iustè repellit. *O beatus cæli ianitor* (exclamat Hilarius) *cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata auctoritas sit in cælo, vt quæ in terris aut ligata sint aut*
In Matth. Homil. 55. De Sanctis Serm. 29. *soluta, statuti eiusdẽ conditionem obtineant & in cælo. Magna erat potestas* (inquit Chrysostomus) *& doni magnitudo ineffabilis: & ego tamen dabo tibi, inquit.* Denique Augustinus ait, *Petrum dignum extitisse, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad firmamentum, columna ad sustentaculum; clauis ad regnum.*

Si ergo non minus est, claues regni cælorum accipere, quàm fieri petram super quam ędificetur Ecclesia, cùm certò constet, claues regni cælorũ Petro, & soli Petro nominatim promissas esse: cur negatur, etiam illud eidem Petro esse promissum, quòd super eũ ædificabitur

Christi

Christi Ecclesia? præsertim cùm eodem tempore, eidem homini, ex eadē occasione, tam dicatur, *tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam*, quàm illi dicitur, *& tibi dabo claues regni cælorum?* Aut quid aliud sibi vult illud, *Et tibi dabo*; nisi vt declaret, præcedentia Christi verba pertinere ad eundē Simonem, ad quē pertinent sequentia? Cùm igitur clarum sit, hæc verba, *Et tibi dabo claues regni cælorum*, ad ipsum Petrum dici: constare etiam nobis debet, eundem Petrum appellari *hanc petram, super quā ædificabitur Ecclesia Christi*. Hæc omnia dicta sunt, vt Euangelij veritatem, quæ super Petrum ædificari Ecclesiam docet, contra Protestantium calumnias defenderemus. Nam si pro ipsa Euangelij veritate nō certaremus, profectò sat erat nobis, quòd soli Petro claues regni cælorum ante alios omnes & promittūtur, & secundùm eandem promissionē absque omni controuersia donantur. *Fidelis enim est qui repromisit*. Porrò vel hoc solum ad primatum Petri stabiliendum satis habet viriū. Nam vt ante Apostolos omnes accepit clauium promissionem, ita & princeps eorum in hoc ipso est factus, quòd illi non nisi post illū easdem claues ab eodem Christo accipiunt. Nec enim nihil est, originem & principiū alicuius potestatis in aliquo fundatū esse, etiāsi postea eadem ipsa potestas cum alijs ex æquo cōmunicetur. Nam etsi reliqua potestas plena & tota in secundum aut tertium transeat, tamen hoc vtique transire non potuit, vt ille secūdus aut tertius fieret etiam primus, qui claues regni cælorum accepisset. Facta quippe infecta fieri non possunt. Negari non potest, quin soli Petro ab initio dictum sit, *tibi dabo claues regni cælorum*. Fuit ergo potestas clauium saltem vi promissionis diuinæ ad aliquod momētum in solo Petro. Saltem ergo hic primatus in Petro fuisse cōcedatur, vt ab vna visibili origine omnis Ecclesiastica potestas promanet. Si dicas, *Petrum Ecclesiæ personam in accipiendis regni cælorū clauibus gessisse*: fatebor, ac simul quæram, quis Petro hanc personam imposuerit? Si Ecclesia constituit Petrū velut procuratorem suum in hac re, minor vtique est Petri, quàm Ecclesiæ auctoritas, quæ vice sua substituit illum. Sin certò constet, Ecclesiam nihil tale Petro commisisse, verum hanc personam Petro non nisi ab ipso Christo impositam esse: iam vidēdum est, quo iure ac nomine Christus constituerit Petrū, Ecclesiæ totius procuratorem. Si enim Christus constituit Petrum velut manum aut pedem in Ecclesiæ corpore: erit sanè aliquid in eadem Ecclesia maius Petro. Sin Christus constituit Petrum velut primum Ecclesiastici corporis membrum: iam etiamsi personam Ecclesiæ gerat, erit tamen caput ac princeps in toto Ecclesiastico corpore.

Ibid. (margin: Et.) · Hebr. 10. · Obiectionis Protestantiū confutatio.

Videamus ergo Petri nomina & inde perpendamus viri dignitatem. *Tu vocaberis Cephas*, hoc est, *petra*. Quid, obsecro, aliud est petra, quàm prima & solidissima ædificij pars, quæ alio nomine dicitur fundamentum? Quod autē in corpore animali est caput, hoc idem est fundamentum in ædificio. Accedit eōdem, quòd omnes fideles tanquam *viui quidā lapides sunt, qui ædificātur super Christum maximum & angularē lapidem*, vt ipse Petrus in Epistola sua docet. Petrus verò non frustrà & solus *accepit promissionem*, vt vocaretur Cephas, & solus reuera est cognominatus Cephas seu Petra. Est igitur & ipse lapis super Christum ipsum ædificatus, non instar aliorū, sed tantò maior, *quanto differentius nomen præ illis accepit*. Nam illi sunt lapides tantùm communes, ille verò est petra, id est, lapis magnus & rupes firma. Illi dicūtur lapides, quia super Christū lapidem angularem ædificantur. Petrus verò & hoc cum illis cōmune, imò & præ illis propriū habet, quia Christo proximus est: & prætereà propriè cognominatur *Cephas*, id est, petra, velut etiam alios peculiari quadā ratione sustentans, sicut ipse à Christo peculiari quadam ratione sustentatur. Vt ergo solus cognominatur Petrus, ita solus aliquid veri lapidis proprium habet, in quo tam reliquos fideles, quàm ipsos Apostolos vincit. Item Petro dicitur postea, *Pasce agnos, pasce oues meas*. Pastor ouium, caput illarum, & gubernator est. Petro igitur vt lapidi firmissimo, eidemque vt Pastori & ouium, & agnorum, claues regni cælorum promittuntur. Hoc iure qui claues pro tota Ecclesia primus haber, profectò velut totius Ecclesiæ firmissimus lapis, & ouium agnorumque omnium Pastor, eas habet. Accepit ergo Petrus à Christo claues pro cæteris, vt Moyses pro populo Israël accepit à Deo Legem, atque vt Aaron pro eodem populo Sacerdotalem potestatem accepit: qui modis accipiendi claues regni cælorum, reddidit Petrum illis omnibus maiorem pro quibus dictas claues accepit. Nec aliter hanc rem intellexit Augustinus, vti iam antè planum fecimus, qui Petrum in accipiendis clauibus ait *propter Apostolatus sui primatum, Ecclesiæ personam gessisse*.

1. Pet. 2. · Hebr. 1. · Ioann. 21. · In Ioan. tractatu 124.

Quid illis hominibus iniquius aut miserius cogitari potest, qui cùm verba ex subiecta ratione interpretari debeant, verba primùm separant ab ipsa illorum ratione, ac deinde id per illa verba concludunt, quod ab eorundem verborū ratione longissimē abest? Quid crebrius apud Lutheranos & Caluinistas legitur, & auditur, quàm quòd Petrus accepit claues regni cælorum *pro Ecclesiis*, & velut *personam Ecclesiæ gerens*? Imò addunt, Augustinum ita dicere,

ita sentire: ac mox inde concludunt, Petrũ non fuisse caput Ecclesiæ, sed potius vnũ quendam de turba Apostolorũ, qui etiam fuerit inferior toto Apostolorũ collegio. Atqui cùm Christus fecerit eum Petram, & pastorem, & confirmatorem fratrum; cumq; Augustinus, qui dicit eum in accipiendis clauibus gessisse personam Ecclesiæ, dicat id eum fecisse *propter Apostolatus sui primatum*: quantæ impudentiæ hoc est, vt vrgeant illa verba (*gessit personam Ecclesiæ*) & omittant, imò etiam negent illa alia, *propter Apostolatus sui primatum?* Atq; vt adhuc, si qui ex illis conuertendi sunt, faciliùs conuertantur, sin autẽ illi nolunt cõuerti, tamen alij sciant, eos certissimò à veritate Euangelij aberrare: perpendãt mihi illud quod alibi Augustinus scribit: *Quando super Christũ baptizatum Spiritus sanctus velut columba descendit, tunc corpus suum, id est, Ecclesiam suam præfigurare dignatus est.* Si Christus præfigurauit Ecclesiam suã, in ea ipsa re necessariò etiam comprehenditur, quòd figurauit illam. Christus ergo gessit figuram seu personam Ecclesiæ suæ, dum quod toti Ecclesiæ præstandum quandoq; erat, interim ostẽditur & figuratur in ipso Christo. Vnde Augustinus eodem in loco figurã cum persona coniungens, dicit, *Petrum Apostolum propter Apostolatus sui primatum gessisse Ecclesiæ personam figurata generalitate.* Cùm ergo etiam Christus, dum baptizabatur, personam seu figurã Ecclesiæ gesserit: vtrum dicemus, Christũ propterea non esse caput Ecclesiæ, verùm esse Vicarium & procuratorem eius? Sin vltrò conceditis, Christum etiamsi personam Ecclesię ad tempus in accipiendo Baptismo gessit, tamen æternum eiusdẽ Ecclesiæ caput esse: profectò etiam illud verum erit, Petrum in accipiendis regni cælorum clauibus gessisse personam Ecclesiæ, & tamen eiusdem Ecclesiæ caput ad tempus extitisse. Accepit enim claues pro Ecclesia quidem, sed nec ab illa, verùm à Christo: nec velut inferius quoddam illius membrum, sed vt primum & principale totius Ecclesiastici corporis membrum, idq; ab ipso Christo eiusdem corporis æterno capite constitutum. Quæ cùm ita sint, certum est, in Petro velut in principe Apostolorum totius Ecclesiasticæ iurisdictionis originem sub Christo, ac plenitudinẽ extitisse; illumq; fuisse fundamentũ Ecclesiæ militantis, & petram fidei, cuius rei, præter grauissimas rationes ex ipso Euangelio iam allatas, testem citabo vniuersam & Græcorum & Latinorum Patrum antiquitatem.

In lib. 13. de Trinit. c. 16.

In Ioann. tractat. 24.

Clemens in Epistola 1. ad fratrem Domini: *Simon Petrus veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est: qua de causa etiam Domini ore cognominatus est Petrus.*

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos: *Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum?* Adhuc autem infectus hæresi Tertullianus non fuerat, quando librum de præscriptionibus conscripsit.

Origenes hom. in Exodũ 5. *Vide, magno illi Ecclesiæ fundamento, & petræ solidissimæ, super quam Christus fundauit Ecclesiam, quid dicatur à Domino: Modicæ* (inquit) *fidei quare dubitasti?*

Hippolytus de consummatione mundi: *Princeps Petrus, fidei petra.*

Cyprianus lib. 1. epist. 3. & 12. & lib. 4. epist. 9. *Super Petrũ ædificata à Domino fuerat Ecclesia.* Et ad Iubaianum: *Ecclesia, quæ vna est, super vnum, qui & claues eius accepit, Domini voce fundata est.* Et ad Quintum: *Petrum Dominus primum elegit, & super eum ædificauit Ecclesiam suam.*

Hilarius lib. 6. de Trinitate. *Petrus ædificationi Ecclesiæ subiacet.* Et in cap. 16. Matthæi: *O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesiæ fundamentum, dignaq; ædificatione illius petra, quæ infernas leges dissolueret!*

Ambrosius in Hymno quem Augustinus citat Retractationũ lib. 1. cap. 21. *Hoc* (id est, gallo gallinaceo) *canente, ipsa petra Ecclesiæ culpam diluit.* Non modò Petrum vocat petram, sed petram Ecclesiæ, atque adeò *ipsam Ecclesiæ petram.*

Basilius in concione de pœnitentia: *Petrus petra est propter Christum petram. Largitur enim Iesus suas dignitates: petra est, petram facit.*

Gregorius Nazianzenus in Oratione de moderatione in disputationibus conseruanda: *Petrus petra vocatur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei sua credita habet.*

Hieronymus in illa verba, *Super hanc petram*, Matthæi 16. *Aedificabo Ecclesiam meam super te.*

Chrysostomus homil. 27. ex variis in Matthæũ locis: *Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundauit Ecclesiam, verè immobilis petra & firma confessio.* Hinc videre licet, quo sensu idem Chrysostomus antea dixerat, Christum promisisse, quòd ædificaret Ecclesiã super fidem confessionis Petri. Non enim aliter hoc intellexit, quàm quòd Ecclesia ædificaretur super ipsum Petrum, quatenus is fidem inconcussè confiteretur.

Epiphanius in Ancorato: *Ipse Dominus constituit Petrum primum Apostolorum petram firmam, super quam Ecclesia Dei ædificata est, & portæ inferorum nõ valebunt aduersus illam. Portæ autem inferorum sunt hæreses & hæresiarchæ. Iuxta omnem enim modum in ipso firmata est fides, qui accepit clauem cælorum.*

Paulinus ad Seuerũ Epist. 4. *Petra est Christus: bibebant enim de spiritali sequente eos petra, petra autem*

autem erat Christus. Etiam discipulo suo huius vocabuli gratiam non negauit, cui dicit: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non praualebunt aduersus eam.

Augustinus in Psal. 69. *Petrus Christũ cõfessus erat Filiũ Dei, & in illa cõfessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia.* Augustinus lib. Retractationum 1. cap. 21. *Dixi quodam in loco de Apostolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia. Qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosii.* Et in Ioan. tract. 11. *Respondit Petrus, petra illa, voce omnium: Domine, ad quem ibimus?* Et in Ioan. tractat. 7. *Petro dicente, tu es Christus filius Dei viui, ibi* (Dominus) *nominauit petrã, & laudauit firmamentũ Ecclesiæ in ista fide.* Et serm. 124. De tempore: *Petrum* (quãdo Christum negauit) *Dominus paululũ subdeseruit, vt Ecclesiæ Rectori futuro ignoscẽdi peccatoribus quadã regula poneretur.* Et pòst: *Totius corporis morbum in ipso capite curat Ecclesia, & in ipso vertice componit membrorum omniũ sanitatem, in ipsa confessionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet.* Et de Sanctis, serm. 29. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam. Dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum.*

Maximus Taurinensis in natali Petri & Pauli, Homilia 1. *Petro Christus cõmunionem sui nominis libenter indulsit. Vt enim, sicut Apostolus Paulus edocuit, petra erat Christus; ita per Christũ Petrus factus est petra, dicente ei Domino, tu es Petrus, & super hãc petrã ædificabo Ecclesiã meam.* Et in Homilia de fide Petri, quæ apud Ambrosiũ inter Sermones 47. est, Petrus (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra, tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemque continet.

Cyrillus in Ioan. lib. 2. cap. 2. *Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus prædicit, vocabulo ipso cõmodè significans, quòd in eo tanquam in petra lapideq; firmissimo suam esset ædificaturus Ecclesiam.*

Theodoretus in Cantica Canticorum, *In Petro Apostolorum principe Dominus in Euangeliis se Ecclesiam suam ædificaturum promisit.*

Prosper de vocatione gentium lib. 2. cap. 28. *Hæc fortissima petra ab illa principali petra communionem & virtutis sumpsit, & nominis.*

Leo in anniuersario assumptionis suæ ad Pontificatum, serm. 3. *Cùm ego sim inuiolabilis petra, tamen & tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris.*

In Actione 3. concilij Chalcedonensis: *Petrus Apostolus est petra & crepido Ecclesiæ Catholicæ.*

Gregorius Magnus lib. 6. Epist. 37. *Quis nesciat, sanctam Ecclesiam in Apostolorum principis soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus à petra vocaretur?*

Cõstantinus 4. Imperator in Edicto pro sexta vniuersali Synodo, quod extat in Actione 18. eiusdẽ sextæ Synodi, *Hæc* (inquit) *Petrus, qui et petra fidei, et princeps Apost. intemerata seruauit.*

Damascenus in historia Iosaphat & Barlaam: *Princeps Apostolorum Petrus fidei petra.*

Theophylactus in cap. 22. Lucæ: *Post me, Ecclesiæ petra es & firmamentum.*

Euthymius in 16. Matthæi: *Fidei petra futurus es, siue, te ponam fundamentum credentium: ædificabo super te Ecclesiam meam.*

Andreas Episcopus Cretæ in oratione in Domini transfigurationem: *Petrus supra petram* (id est, Christum) *stabiliter fundatus, & fidei fundamentum, & eam quæ fit per virtutes, Ecclesiæ dispensationem in se suscipit.* Græcos autem recentiores eò libètius adduxi, vt animaduerteretur, etiam illos non dubitasse vnquam de ipsius Petri eximia prærogatiua. nam de Latinis recentioribus nec aduersarij dubitant.

Quamquã ergo tot modis constet, Petrũ fuisse tum petrã, super quam ædificata est militans Ecclesia, tum aliorum Apostolorum caput & verticem, vt salua fide in Euangeliũ Christi, & salua vnitate Catholica, nullo modo iã liceat de ista veritate dubitare: tamen quia nec ista sola hoc probant, etiã ad alia, quæ præcipuo quodam & singulari iure Dominus Petro largitus est, progrediatur oratio. Vix enim dici potest, in quot locis Petri primatus elucet. Lucæ 22. Cùm igitur litigassent Apostoli, *quis eorum videretur esse maior*, Dominus vbi eos omnes à libidine dominãdi reuocasset, iussissetq; vt qui maior inter eos erat, fieret tanquã iunior: mox quisnã ille maior esset, non obscurè demonstrans, ad Simonem Petrum dixit: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce licèt omnes Apostoli tententur à satana, tamen pro solius Petri fide rogatur, vt ea non deficiat: vtique vt non deficiat in iis qui succedunt in cathedra eius. Nam ibi sic pro illo rogatum esse docetur, vt pro aliis Apostolis eodem modo non sit rogatum: & tamen pro personis omnium (excepto Iuda) Christus etiam illa ipsa nocte rogauit qua hæc ad Petrum dixit. Nam & hæc dixit post vltimam cœnam, & tunc (teste D. Ioanne) precatus est iis verbis: *Pater, manifestaui nomen tuũ hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè, quia à te exiui, & crediderunt, quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo.* Ioann. 17.

rogo. Sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea omnia, tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mũdo: & hi in mundo sunt: & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: vt sint vnum, sicut & nos. Cùm essem cũ eis, ego seruabã eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodiui: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, vt Scriptura impleatur. Et post: *non pro eis rogo tantùm, sed & pro eis qui credituri sunt per verbũ eorũ in me.*

Si ergo & pro Apostolis, & pro aliis fidelibus tã studiosè orauit Christus, & tamen cùm satanas expetisset *omnes Apostolos cribrare*, nõ nisi *pro Petro* se rogasse dixit: vtiq; intelligit, se nõ rogasse pro quoquã, velut qui caput militãtis Ecclesiæ solus futurus sit, nisi pro solo Pe-
Quæst. ex nouo testamento quæstion. 71. tro. Nã & hoc apud Augustinũ legimus annotatũ: *Quid* (inquit) *ambigitur? Pro Petro rogabat: & pro Iacobo & Ioanne nõ rogabat, vt cæteros taceã? Manifestũ est, in Petro omnes contineri. Rogãs enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in præposito populus aut corripitur, aut laudatur. Quia & in alio loco dicit: Ego pro his rogo, quos mihi dedisti, Pater: & volo, vt vbi ego sum, & ipsi sint mecũ.* Ecce Augustinus pro cæteris etiã Apostolis rogatũ esse nõ dubitat, verũ pro illis rogatũ esse, dũ pro capite illorũ rogabatur: in capite enim mẽbra cõtineri. Quòd si pro Petro solo tanquã cæterorũ capite rogatũ est, vt illius fides non deficeret: cùm successores Apostolorũ multò magis indigeãt capite, quàm ipsi Apostoli: vtiq; hoc rogatũ est, vt capitis Ecclesiæ fides nunquã deficeret, sed vt omnes Apostoli, hoc est, vt Apostolorum Successores Episcopi cõfirmarentur in æternũ per stabilẽ Petri & Successorũ eius fidẽ ac firmitatẽ: vt ita Petri fides in sede ipsius nõ deficeret aliquando, sed tam is quàm successores eius confirmarent fratres suos vsq; ad consummationem sæculi. Nam quòd ista cõfirmatio fratrũ potestatem quandã eminentem Petro datam esse significet, tum ipsum *cõfirmationis* no-
1. Pet. 2. men abundè probat, tum sancti Patres idipsum contestantur. Quid enim est cõfirmare fratres, nisi eos fideles, qui per gratiã Christi etiã ipsi quidam lapides viui sunt, sua doctrina & cõfessione firmiores in fide reddere? De fide enim iam agitur, & in fide cõfirmari fratres iubentur. Nec ad rem pertinet, quòd Apostoli Spiritu sancto repleti in fide non errabãt. Nam partim ideo nõ errabant, quòd sciebant se eadem omnino docere quę Petrus docuit: partim verò non tam ipsis nominatim Apostolis, quàm per eos toti secuturæ Ecclesiæ forma hæc præscripta erat, vt omnes aliorum Apostolorum Successores in æternũ scirent, se non erraturos in fide, si cum successore Principis Apostolorum eadem sentirent & prædicarent. Sed de successoribus Petri agetur postea: nũc audiamus, quid ter maximus Leo, cui quarta Syno-
Leo in serm. 3. assumptionis ad Pontificatum. dus tantum detulit, vt *Petrum in eo locutum esse agnouerit*, de hac Petri auctoritate dicat. *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri propriè supplicatur, tanquã aliorũ status certior sit futurus, si mens Principis victa nõ fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxiliũ, vt firmitas, quæ per Christũ Petro tribuitur, per Petrum Apostolis cõferatur.*
Epist. 190. Leoni assentitur Bernardus: *Hæc* (inquit) *prærogatiua sedis Petri, vt ibi nõ possit fides sentire defectũ. Cui enim alteri aliquãdo dictũ est, Ego pro te rogaui, Petre, vt nõ deficiat fides tua? Ergo quod*
In Acta Apo. Homil. 3. *sequitur, à Petri successore exigitur, Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Chrysostomus eodem modo hanc ipsam rẽ interpretatur, sicuti postea suo loco ex ipsius verbis planũ fiet.

Quibus ita positis, omnino efficitur, vt Petrus illis omnibus præpositus sit, quos iubetur cõfirmare. Iubetur autem cõfirmare fratres suos. Fratres verò Petri, & alij Christiani, & ipsi
Epist. 2. ca. 3. etiã Apostoli sunt. Vnde & ipse appellat *D. Paulũ charissimũ fratrẽ suũ.* Iubetur ergo Petrus reliquos Apostolos cõfirmare. Ex quo sequitur, vt maior & fortior illis omnibus fuerit, non
1. Cor. 15. tam personali fortè profectu (nã sic *plus omnibus laborauit Paulus*) quàm pastorali auctoritate. Nec enim tam quæritur, quantũ Petrus in laborando fecerit, quàm quantũ facere in gubernãdo potuerit. Nec tam ideo prælatus est, quia plus omnibus aut credidit, aut dilexit: quàm
Ioan. 1. Marci 1. Lucæ 22. ideo & dilexit & credidit plus omnibus, quia Christus eũ voluit omnibus anteponi. Nam & antequã confitebatur, factus est Petrus; & postquã negasset Christũ, iussus est cõfirmare fratres suos: vt neq; cõfessio sit sola & prima causa, cur fiat Petrus, neq; negatio sit vltima ratio,
Ioann. 1. cur desinat esse Petrus: sed hoc totũ pendeat à volũtate Christi, qui & Simonẽ fecit *Cephã*, vt cõfiteri eũ posset: & negare se permisit, vt sciretur, cũ aliunde quàm à sola cõfessione primatũ suũ accepisse. alioquin primatus nec præcessisset eius confessionẽ, nec post negationẽ
Rom. 11. perdurasset, cùm nunc vtrumq; contrario modo euenerit: vt verum sit quod D. Paulus ait:
Greg. lib. 4. epist. 32. & in lib. 6. epi. 37. *Sine pœnitentia esse dona & vocationem Dei.* Denique cùm D. Gregorius diceret, *curam totius Ecclesiæ & Principatum Petro committi*, inter cætera etiã illud confirmandæ rei gratia protulit: *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si Ecclesia super Petri personam ædificata est: illo negante Dominum suum, tota Ecclesiæ ædificatio periit, quia fundamentum ipsum defecit.

RESPONSIO.

Quàm friuola sit hæc obiectio, ipsa Euangelij verba declarant. Nõ enim ante passionem Domini factus est Petrus Ecclesiæ militantis fundamentum, sed promissionem accepit, vt quandoque fieret fundamentum. Nam dictum est: *Super hanc petram ædificabo, nõ autem ædifico Ecclesiam meam.* (Matth. 16.) Deinde nominatim expressum est, Petrum non esse confirmatorẽ fratrum antequam pœnitentiam de negatione Christi egisset. Nam ita habet Euangelium Lucæ: (Lucæ 22.) *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

REPLICATIO PROTESTANTIVM.

Etiam post cõuersionem illam Petrus non in modica re errauit, & à Paulo est reprehẽsus.

RESPONSIO.

Non erat illa fidei aut doctrinæ, sed tantùm conuersationis & facti simulati reprehensio. Nam idem prorsus & docuit, & fecit ea in re Petrus, quod & Paulus. Etenim Petrus docuit, legalia nõ esse necessaria in cõcilio primo Apostolorũ Hierosolymis habito. (Actor. 15.) Et Paulus, non obstante illa sua doctrina, caput aliquando raserat, Timotheumq́; circunciderat, (Actor. 16.) & omnia omnibus factus erat, vt omnes lucrifaceret. (1. Cor. 9.) Sed cùm vterq; illas cærimonias nõ esse necessarias doceret, & vterque eas breui cessaturas sciret, & vterque, cùm opportunũ videretur, eas omitere in animo haberet: Paulus rectè iudicauit, iam aduenisse ipsum tempus, in quo statim cessare atque omitti deberent: cùm interim Petrus putauerat, eas adhuc aliquantò diutius ob Iudæorũ conciliationem tolerari posse. Verùm postquam à Paulo admonitus, eum veritatem Euangelij rectè vrgere animaduertit: non ei restitit, sed tum ei mox dexteram dedit, tum postea epistolas eius insigniter collaudauit. (2. Pet. 3.) Quod ipsum D. Gregorius omni animaduersione dignum esse restatur, *quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.* (In Ezech. Homil. 18.) Tertullianus verò ait de hoc D. Petri facto loquens: *Conuersationis fuit vitium, non prædicationis.* (In libr. de præscript.) Itemq́; Augustinus: *Neque enim negamus, in hac sententia fuisse tam Petrum, in qua & Paulus fuit. Non itaque tunc eum, quod in ea re verum esset, docebat, sed eius simulationem, qua gentes iudaizare cogebantur, arguebat.* (Epist. 19. ad Hieronymũ.) De facto igitur, non de prædicatione Petri agebatur. Facta verò ad mores potius, quàm ad fidem pertinent. At Christus non rogauit Patrem, vt Petrus nunquam erraret in moribus, sed vt *fides eius non deficeret.*

Nihil iam opinor impediunt hæ friuolæ obiectiones, quò minus credamus, Petrũ post resurrectionem Domini verè accepisse potestatem illam confirmandi fratres suos, quã Dominus ei promisit ante mortẽ suam. Porrò nihil est aliud, fratres, *qui & ipsi lapides viui sunt*, cõfirmare, (1. Pet. 2.) quàm *petræ* loco illis esse: adeò vt si tam apertè non dixisset Dominus Petro, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:* (Matth. 16.) tamen vel iste locus, in quo iubetur fratres suos (qui lapides viui sunt) confirmare, manifestè ostenderet, Petrũ fuisse lapidẽ firmiorẽ, quàm vllus alius Apostolus extitisset: nisi fortè is qui alios cõfirmat, iis qui confirmantur, firmior omnino esse non debeat. Hoc totũ adhuc manifestius euadet, si perpendamus, quòd Christus post resurrectionem suam Simoni Petro coram multis discipulis dixit: *Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei, etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei, pasce agnos meos.* (Ioann. 21.) Et postea: *Pasce oues meas.* Idem est pastor erga suum gregem, quod petra erga reliquum ædificium. Nam ille gregem regit defenditq́; & ista ædificium sustentat & confirmat. Iam verò vt agni Christi sunt cæteri fideles, qui sunt in fide infirmiores, & lacte potius quàm solido cibo indigent: sic oues Christi sunt ipsæ matres agnorum, Apostoli videlicet ipsi, multoq́; magis alij Episcopi & presbyteri. Cùm ergo Petrus ouium & agnorũ sit pastor, clarum est, nec vllũ fidelem ab ipsius Præfectura excludi, & eũ qui excluditur, nec ouem, nec agnum Christi esse. Nec obstat, quòd Apostoli eandẽ & prædicandi, & remittendi peccata, & miracula operãdi potestatem acceperunt. Hoc enim probat, illos in multis, nõ tamen in omnibus causis fuisse æquales. (Matth. 10. & 18.) Ne longè abeam, hoc ipso in loco Euangelium perspicuè docet, Petrum omnibus Apostolis in pascendi auctoritate prælarũ esse. Primùm in eo, quòd Petrus *nominatim*, idque *trina vice*, iubetur pascere, *tam agnos quàm oues* Christi: quod idem cæteris Apostolis eodem modo dictũ esse, nusquã legitur. Quod verò non est scriptũ, Pseudoëuangelici tenentur non credere, ex eo quòd hãc seruitutem ipsimet sibi iamdiu imposuerunt. Sub pœna igitur infidelitatis non licet hæreticis credere, quòd vlli Apostolorũ, prætterquã Petro, dicebatur vnquam, *Pasce agnos meos, pasce oues meas.* Iam verò si per Petri personam hoc etiam alijs dictum est: vel ex eo ipso Petrus illos superat. Nã cùm alij aliquot eo tẽpore adstitissent (vt Thomas, (Ioann. 21.) Iacobus, & ille discipulus quem diligebat Iesus) tamen soli Petro *ter* dictum est, *Pasce.* Certè si omnes Apostoli fuissent hac in parte æquales Petro: iis saltem qui simul aderant, ex æquo dictũ fuisset, *Pascite agnos, & oues meas.* Verùm quia princeps omnium Petrus personam gessit omnium: ideo soli capiti pro cæteris fratribus & membris hoc dicitur. Nec potest æqualis illa potestas esse, quæ à Christo ad Apostolos in gradu inæquali deriuatur. Est autẽ gradus inæqualis, vt hæc potestas pascendi à Christo mox ad Petrũ, à Christo autẽ ad alios Apostolos

non

nō mox, verùm Petri demū persona & auctoritate interposita, perueniat. Et hoc quidē necessariò ita se habet, si per hæc verba soli Petro dicta (*Pasce oues meas*) Pseudoëuangelici volunt, cæteros Apostolos accepisse potestatem pascendi oues Christi. Sin ad alia fortè verba Matth. 28. Marci 16. confugient, quæ omnibus ex æquo Apostolis dicta sunt (veluti, *Docete omnes gentes, & ite in vniuersum mundū, & prædicate Euangelium omni creaturæ*) saltē hoc interim cogentur fateri, Petrū tam esse missum in vniuersum mundū ad docendum omnes gentes, & ad prædicandū Euangeliū omni creaturæ, quàm cæteros Apostolos: cùm tamē præterea solus acceperit potestatē pascēdi agnos & oues Christi. Si dicent, nihil interesse inter, *docere omnes gentes, & pascere agnos & oues Christi*: quærā ab illis, an Christū Dei sapientiā putēt frustrà distinxisse illa, inter quæ nihil discriminis est, & ita significāter distinxisse, vt dissimulari ea differētia nullo Ioann. 21. modo queat? Aderant alij Apostoli, & tamē vni Petro Dominus loquitur: & ei loquitur, non tanquam Apostolo (quod erant & cæteri) sed tanquam *filio Ioannis*, quod cæteri non erant. Est igitur aliqua, & ea grauissima causa, ob quā cæteris astantibus, tamen soli Petro Dominus hæc dicit. Quæcunque verò illa sit, vtique testatur, in auctoritate pascendi competere aliquid Petro seorsum à cæteris. Nec enim frustrà quicquam agit Dominus. Quamquam quid opus est tot verbis? Ipse Dominus apud Ioannem manifestè declarat, hæc verba (*Pasce agnos & oues meas*) ita Petro dicta esse, vt cæteris Apostolis in eodem gradu conuenire non Plus his. possint. Ait quippe Dominus: *Simon Ioannis, diligis me plus his?*

Audite, ô cæci Protestantes Euangelij verba, in quibus vos putatis vitam habere, sed ipsi vos fallitis. Nam si Euangelio crederetis, non ita confunderetis illa quæ Dominus tam insigniter distinxit. Audite Dominum dicentem, *Diligis me plus his?* Cogitate seriò, quidnam sit illud *plus his*. Hoc enim verbo separatur Petrus à cæteris, & in superiore quodā gradu constituitur, quò nullus aliorū adhuc ascendit. Non tātùm dicit Dominus, *diligis me*, sed diligis me *plus quàm isti?* Respondet Petrus se amare Dominum: sed quòd amet plus his, hoc quidē sibi non sumit. Sed dum Dominus Petrum interrogat, an plus aliis amet, nihil aliud quàm nos In 24. c. Luc. docet, quòd Petrus eū plus aliis amabat. *Interrogabat* (inquit Ambrosius) *nō vt disceret, sed vt doceret*. In eo igitur gradu in quo plus aliis Petrus amat, dictū est ei, *Pasce oues meas*. Et cū nullus alius Apostolorū in eodē gradu amârit Dominum (alioqui nō plus aliis eum amasset Petrus) efficitur necessariò, vt Petrus ex hoc verbo (*diligis me plus his, pasce oues meas*) plus potestatis ad pascendū, quàm vllus alius acceperit. Idem quippe est siue dicatur, vt iam dictū est, *diligis me plus his, pasce oues meas*: siue ita res efferatur, *si diligis me plus his, vel cùm diligas me plus his, pasce oues meas*. Vnde Chrysostomus verba Domini ad hūc modum explicat: *Si amas* In Ioann. hom 87. *me, fratrum curam suscipias*. Cùm autē maior iste amor non iam propter se tantùm, sed multò maximè propter gregē Domini pascendum postuletur: vtiq; eadem excellentia & dignitas, quæ in amando requirebatur, multò magis in pascēdo intelligitur deposci. Propter quod enim quidq; fit, illud magis spectandū est. Cùm ergo à D. Petro duę res hoc tēpore flagitētur, vna, vt *amet Dominum gregis*, altera, vt *pascat gregē Domini*; cūq; cura gregis Domini sit finis amandi illū: nō potest fieri, vt plus iubeatur amare, quàm pascere. Amat enim vt pascat. Sed *amat plus aliis*: ergo & *pascere iubetur plus aliis*. Quod autē à Domino iubetur facere, vt id verè faciat, potestatem ab illo accipit. Vnde Augustinus in persona Domini sic loquitur ad Pe- De tempore Serm. 144. trū: *Si dilectionē tuā erga me habes, vbi ostendas habes, vbi exerceas: pasce agnos meos*. Et pòst: *Mo-* In Ioan. tractat. 124. *do iam vt possit hoc implere, charitate impletur*. Et in hoc ipsum Euangelium ita scribit: *Sciebat Dominus, non solùm quòd diligeret, verumetiam quòd plus illis diligeret eum Petrus*.

Quis verò iam non videt, parum cohęrere orationem Christi, si potestatem pascendi oues suas Petro cōmissurus, plus amoris ab illo, quàm ab aliis discipulis postulet, & non simul iubeat, vt plus illis, verùm vt æqualiter cum illis pascat? Nam quorsum requiritur plus amoris ob æqualem pascendi auctoritatem? Longè aliter Christus, longeq; aliter sancti Patres cogitârunt. Nam vt ab eo primùm incipiā, Chrysostomus hæc ipsa Domini verba tractans, *Chri-* De Sacerdotio lib. 2. *stus* (inquit) *Petrum auctoritate præditum esse voluit, ac reliquos itē Apostolos longè præcellere. Petre enim* (ait) *amas me plus quàm hi omnes?* Ecce Christus voluit Petrum *longè præcellere Apostolos reliquos*. Vnde id probas? Quia Dominus ait, *Petre amas me plus quàm hi?* Eandē ergo interpretationem, quam ego nunc attuli, sanctissimus hic & doctissimus Pater omnino cōprobauit. Ex quo rectè infertur, Petro maiorem gubernandi gregē Domini potestatem cōmissam fuisse, quàm vlli alij Apostolorū. Idem enim est pascere, quod regere, sicuti *David se te-* Psalm. 77. *statur electum, vt pasceret Iacob seruum Dei, & Israël hæreditatē eius*, id est, vt regeret Israëlitas Dei seruos: *& pauit eos in simplicitate cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos*. Lib. 10. in c. Luc. 24. Hęc omnia D. Ambrosius cōfirmat. Cùm enim dixisset, *Dominum interrogasse Petrum, nō vt disceret, sed vt doceret, quem eleuandus in cælum amoris sui velut Vicarium relinquebat*: & post, *Quia solus Petrus non ad tempus, assumptum, sed iamdudum Deo cognitum testificatur affectū, ideo omnibus antefertur*: demū subiicit: *Tertiò Dominus, non iā, diligis me, sed amas me, interrogauit*.

Et iam

Et iam non agnos (vt primò) quodam lacte vescendos, nec oniculas (vt secundò) sed oues pascere iubetur, perfectiores vt perfectior gubernaret. Audisne, Petrũ a Christo, cùm in cęlũ eleuãdus esset, *vicariũ amoris sui relictum?* Et vt Christus nos id ipsum *doceret*, ideo eũ de amore suo Petrum interrogasse? Audisne præterea, *Petrum omnibus antepositũ*, quia solus ex omnibus hũc amoris affectum profitetur? Audisne tertiò, *Petrũ iuberi, vt non agnos tantùm, aut oniculas, verumetiam vt oues, id est, perfectiores pasceret, hoc est* (inquit Ambrosius) *gubernaret?* Vicatius ergo amoris Christi Petrus est. At cuius amoris? Nunquid Christus ipse iã gregẽ suum non amat? Imò verò quò magis gregẽ amat, eò magis *iam eleuandus in cælũ, amoris sui Vicariũ relinquit:* ostendẽs videlicet, se vsq; eò gregẽ amare, vt nõ satis putarit, nos per seipsum inuisibili modo pascere, nisi etiã, quia corporali eius aspectu cariturι eramus, eam rem suppleret per visibilem *Vicarium sui amoris*, hoc est, per alium, qui Pastor agnorum & ouium vice Christi & sit, & dicatur. Nam cùm iste visibilis ac vicarius Pastor & ipse à Christo in causis fidei gubernetur, & reliquo gregi gubernando ab eodem Christo præponatur: fit, vt non minus consultum gregi sit, tum intus per ipsum Christum, tum foris per hunc Vicarium amoris Christi, quàm si Christus ipse adhuc in terris nobiscũ versaretur. Deinde Petrus *anteferτur omnibus.* Cur? Quia se vehementius cæteris amare profitetur. Vnde autem ille tam vehemens amor in Petro? Vnde, præterquam à Christo ipso? Nisi enim Christus prius amasset Petrum plus quàm alios; non poterat fieri, vt Petrus amaret Christum plusquam alij, *quoniam Deus prior dilexit nos.* Christus ergo prius dedit Perro maiorem erga se charitatem, vt postea securè maiorem illi potestatem in oues suas dare posset. Dices, Ioannem fuisse *Discipulum, quem diligebat Iesus.* Fateor: sed vt cùm, vnus atque idem homo esset *Rex Alexander*, tamen de duobus amicis suis eleganter dixit, *Craterus amat Regem, Hephæstion Alexandrum:* sic mihi rectè videor dicturus, Christum amasse D. Ioannem plus aliis amore quodam personali castissimo, & integerrimo. Nam hoc videtur significari ex eo, quòd *in sinu Domini recũbebat, itemq; ex eo, quod Dominus iam moriens matrem suam ei, velut virginem virgini, commendauit.* Cæterùm quoad amorem Domini vniuersalem erga totum gregem suum, in ea causa & Christus Petrum, & Petrus vicissim illũ, *vt principem Pastorum & Episcopum animarum nostrarum, plus aliis amauit.* Itaque Diuus Nazianzenus vtramque dignitatem egregiè distinguens, *Vides* (inquit) *quemadmodum ex Christi discipulis Petrus petra vocetur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habeat: Ioannes verò impensius ametur, & supra pectus Iesu requiescat, ac reliqui discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant?* Ecce quæ totius Ecclesiæ sunt, Petro, quæ autem amoris priuati, ea Ioanni potius tribuuntur. Nam & alibi idem Nazianzenus de persoluto didrachmo agens, dicit *Petrum fuisse omniũ Discipulorum Christi charissimum.* Charitatem igitur vniuersali Ecclesiæ communem, ac non Petri personæ propriam intelligit.

Amoris Christi vicarius.

Petrus antefertur omnibus.

1. Ioan. 4.

Diodorus libro 17.

Ioan. 13. & 19.

1. Pet. 5.

In oratione de moderatione in disputationibus seruanda.

In oratione ad Iulianũ.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Petrus ter nominatim iubetur pascere oues Christi, non quòd præferatur cæteris, verùm vt non dubitet, sibi iã restitutũ munus Apostolicum, quod Dominũ ter negando, amiserat.

RESPONSIO.

Etiamsi Petrus, Dominum ter negando, amisisset Apostolatum, tamen nunc non modò idem Apostolatus ei restitutus foret, sed etiã ob hoc ipsum esset cæteris Apostolis prælatus, quòd cùm plus quàm illi, amaret, etiam maiore auctoritate, quàm illi, pascere iuberetur. Nã ad restituendum ei Apostolatum satis fuisset, vt non minus quàm alij amaret, vtq; ei ob trinani negationem, ter ad summũ diceretur, *Pasce oues meas.* At cùm dictum sit etiã, *Amas me plus, quàm hi?* per hoc verbum (*plusquam hi*) Petrus nũnc prælatus fuisset ipsis Apostolis, etiã si antè amisisset Apostolatum. Vnde B. Ambrosius ita Petrum alloquitur: *Postquã flevisti, erectus es, vt alios regeres,* qui te ipse antè non rexeras. Et Arnobius ait: *Apostolo pœnitenti succurritur qui est Episcoporũ Episcopus, & maior gradus redditur ploranti, quàm sublatus est deneganti.* Et pòst: *vt non solùm recuperasse, quod amiserat, probaretur, verùm etiam et multò amplius pœnitendo, quàm negando perdiderat, acquisiuisse.* Atque hæc Arnobius. Cæterùm hoc quod ait *de gradu* Petro deneganti *sublato*, potius de gratia ad tẽpus sublata, quæ antè fuerat diffusa in corde ipsius, quàm de sublato Apostolatus officio accipiendum est. Nam Cyrillus Hierosolymitanus de Petro sic scribit: *Petrus princeps Apostolorum excellentissimus, non solùm negationis illius accepit condonationem, verùm etiam dignitatem Apostolicam non ablatã retinuit.* Quinimò beatus Augustinus sic de eadem causa scribit: *Sanctus Dauid de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et beatum Petrũ, quando amarissimas lachrymas fudit, vtiq; Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus mansit.* Et pòst: *Apostolus Petrus quando Saluatorem negauit, & fleuit, & Apostolus mansit, nondum acceperat promissum Spiritum sanctum.* Idem ipsum docet Opratus: *Petrus ter solus negauit, & tamen bono vnitatis de numero Apostolorum separari non meruit.* Et Bernardus, *Peccauit* (inquit) *peccatum grande Petrus Apostolus, & fortassis quo grandius nullum est, & tam velocissimè quàm facillimè veniam consecutus*

Ambros. in 24. ca. Lucæ.

Arnobius in Psalm. 138.

Cyrillus in cate. 2.

August. epi. 50.

Petrus Apostolus mansit.

Optatus lib. 7. de schis.

Bernardus in die Petri & Pauli.

est, & sic, vt nihil de singularitate sui primatus amitteret. Nec igitur Apostolatū amisit Petrus, & quamuis amisisset, tamen quia plus alijs amans oues Christi pascere iubebetur, omnibus alijs in pascendi potestate fuisset antepositus.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Augustinus ait: Cùm Petro dicitur, ad omnes dicitur, pasce oues meas: non igitur debet Petrus ea in re cæteris Apostolis anteponi.

RESPONSIO.

De agone Christian. Antequam hoc diceret Augustinus, præmisit: *Non sine causa inter omnes Apostolos, huius Ecclesiæ Catholicæ personam sustinet Petrus. Huic enim Ecclesiæ claues regni cælorum datæ sunt, cum Petro datæ sunt. Et cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas.* Si Petrus inter omnes Apostolos, hoc est, si præ omnibus Apostolis potissimùm Petrus Catholicæ Ecclesiæ personam sustinet: certè vel in eo ipso præfertur omnibus. Nō enim paruus est hic honor, vt Catholicæ Ecclesiæ personam quis sustineat, nec sine causa id cuiquā euenire potest. Causam

In Ioan. tract. 124. verò alibi Augustinus exprimit, dicens, *eū gessisse personā Ecclesiæ propter Apostolatus sui primatum*. Et alibi ex Cypriani sententia dicit; *In Petro primatum Apostolorum excellenti gratia praeminere*. Et iterum: *Petrus Ecclesiæ figuram portat, Apostolatus Principatum tenet*. Si ergo Petrus propter primatum Apostolatus, personam Ecclesiæ Catholicæ gessit: verè fuit princeps Apostolorum, & ita cæteris omnibus eum fuisse antepositū, Augustinus credidit. Cùm igitur Augustinus ait, *quod Petro dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas*: hoc absq; omni cōtrouersia sic intellexit, Petrum vtpote principem, omnes Apostolos, & omnes qui vnquàm futuri erant, Pastores in seipso comprehendisse, & ideo per eum omnibus, sed non omnibus in eodem gradu, sed cuique in suo gradu dictum esse, *Pasce oues meas*. Alioqui per hoc mandatum quilibet presbyter, cui parœcia minima commissa est, tantam omnes oues pascēdi auctoritatem haberet, quantā ipse Petrus habuit; quod Augustinus nunquam sensit. Nā inter Aërij hæreses hoc enumerat, quòd Aërius *diceret, presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni*. Præterea nec Episcopum vllum putauit Petro æqualem extitisse. Dicit enim: *Quis nescit, illum Apostolatus principatum* (de Petro loquitur) *cuilibet Episcopatui praeferendum?* Imò Augustinus nec Episcopum, nec etiam Archiepiscopum aliquē tanta præditū esse auctoritate credidit, quantam successor Petri haberet. Conferens enim cathedrā, hoc est, successionem Petri cum cathedra Cypriani, quem totius Africæ primatem fuisse constat, dicit: *Et si distet cathedrarum gratia, vna est tamen martyrum gloria*. Distat ergo cathedrarum gratia.

De baptis. contra Donatist. lib. 2. cap. 1.

Hæresi 53.

De baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 1.

Ibidem.

Quæ cùm ita sint, quod Petro dicitur, *Pasce oues meas*, ad omnes quidē dicitur, quia omnes in Petro cōtinentur, sed pro eo gradu & auctoritate ad singulos dicitur, quam sub Petro amoris Christi Vicario, variam & distinctam singuli obtinent. *In vno enim Petro* (auctore eodem Augustino) *figurabatur vnitas omnium Pastorum*.

De sanctis serm. 34.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm omnes Apostoli in vniuersum mundum æquè ac Petrus missi fuerint, ac omnes gentes docuerint: quid amplius potuit Petro committi?

RESPONSIO.

Vtique hoc ipsum, vt Petrus non modò cæteris omnibus Christianis, verùm ipsis etiam Apostolis præesset. Nam etsi Apostoli, cùm essent pleni Spiritu sancto, non indigebant alio moderatore: tamen quia eorum successores tales futuri erant, vt absque vnius præcipui Pastoris præfectura in sectas infinitas abituri essent, id primò institutum est in Apostolis, quod

Ad Anastasium Thessalonicensem. posteris ipsorū nō vtile tantùm, sed etiam prorsus necessariū futurū erat. Vnde Leo sapienter scripsit: *Inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quadam discretio potestatis: & cùm omniū par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præemineret. De qua forma Episcoporū quoque est orta distinctio*. Hæc ille. Atq; hinc sanè & à D. Matthæo, cùm Apostolos enumeraret,

Matth. 10. *primus collocatur Simon, qui dicitur Petrus*, & ab omnibus tam Græcis, quàm Latinis patribus,

Dionysius de diuinis nomin. cap. 3. Apostolorum *Coryphaeus, os, vertex, caput, princeps, & dux* appellatur. Ac nimirū quicquid

Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 64. cæteris Apostolis à Domino collatum est in cōmune, id prius Petro soli collatum est, vt in vno totius rei origo, & ius ordinariū constitueretur; ac tunc demum etiam alijs exercitium

Chrysostomus in Ioan. homil. 87. æquale in cæteras oues tribueretur. Hinc Petro soli claues regni cælorum ab initio promittuntur: & quodcunque ligaret aut solueret in terris, ligandum soluendumq; promittitur in

Matth. 16. Ioann. 20. cælis. Postea verò etiam alijs idem ferè concessum esse fateor. Sed hoc nihil erat aliud, quàm Petrum omnibus præferre in eo, quòd Christus illū constituerat ordinarium istarum rerum possessorē, ad cuius formam & exemplar alij postea idem ministeriū ab eodem Christo ac-

De schismate Donati lib. 7. ciperent. Vnde Optatus ait: *Petrus praeferri Apostolis omnibus meruit, & claues regni calorum communicandas cateris solus accepit*. Claues autem cæteris Apostolis intelligo non per solum Petrum, sed multò magis per Dominum communicandas. Dominus enim ipse quas claues primū soli Petro dedit, vt origo totius Ecclesiasticæ iurisdictionis ab vno duceretur, easdem

ipse

ipse Apostolis aliis dedit, sed iam non nisi participes eos fecit eius potestatis, quam totam prius Petro dedisset. Nam quemadmodum olim *Deus tulit de spiritu Moysis, tradiditq́; eum septuaginta viris de Senibus Israël*, ne in sustētando populi onere solus Moyses grauaretur: ita etiam nunc tulit de potestate Petri, tradiditque eam duodecim viris quos elegit, vt vnà cum Petro sustentarent onus populi, ne Petrus solus grauaretur. Hanc originem potestatis Apostolicæ in Petro primùm constituam, ac deinde eiusdem potestatis exercitium ad alios extensum etiam Diuus Cyprianus multum ac sæpe vrget; de cuius sententia & antea dictum est, & posthac dicendum erit. Num. 11. Vide Aug. q. de tumit. c. 14. De vnitate Ecclesiæ.

Apostoli ergo non inter se pares (quia prior omnibus Petrus) tamen præcipuo quodam & extraordinario iure parem in cæteras oues exercent potestatem, quam impari modo, sed tamen ab eundem effectum omnes à Domino acceperunt. Verùm defunctis Apostolis, sola Episcopalis & Pastoralis potestas, quæ ordinario iure Apostolis collata erat, remansit in Ecclesia Christi, in qua potestate Petri primatus eximiè cernitur. Nam ista ratione non modò maior potestas fuit Petri, quàm aliorum Apostolorum, verùm etiam eiusdem potestatis exercitium longè sublimius in ipso Petro resedit. Nam alij Apostoli (quatenus Pastores ordinarij & Episcopi erant, eandemq́; potestatē ad successores suos transmittere debebant) non nisi limitatam in has aut illas oues acceperunt iurisdictionem. Nam siue illa ordinaria potestas dicatur Pastoralis, seu Episcopalis, seu Archiepiscopalis: tamen ad omnes oues Christi sese non extendit. Nec enim Diuus Iacobus ex eo quòd fuit Hierosolymorum Episcopus, vllam in Ephesios, aut Corinthios potestatem habuit. Verùm Petrus etiam *vt Episcopus & ordinarius Pastor*, accepit potestatem non modò in has aut illas oues, quas vt proprias propriè pasceret, verùm etiam in omnes oues totius mundi; adeò vt ipsi Pastores, cùm opus esset, ab eodem corrigi, & ab officio remoueri possent. Et hoc est propriè, *plus aliis pascere*, quod Petro commissum fuisse, iam docuimus. Vnde cùm Arnobius Petrū dixisset esse *Episcoporum Episcopum: Quod vt doceā* (inquit) *illud ostendo, quòd nullus Apostolorum nomē Pastoris accepit. Solus enim Dominus Iesus Christus dicebat: Ego sum Pastor bonus. Et iterum: Me(inquit) sequūtur oues meæ. Hoc ergo nomē sanctum, & ipsius nominis potestatem post resurrectionem suam Petro pænitenti concessit, & ter negatus, negatori suo hanc, quam solus habuit, tribuit potestatem.* Hoc, inquam, totum de Pastorali seu Episcopali potestate, quæ perpetuò in Ecclesia manet, intelligendū est. Quàm diu enim oues Christi sunt in hoc mūdo, tam diu etiā suos Pastores habēt *ad ædificationem corporis Christi*, vt Diuus Paulus in spiritu prædixit. Inter Pastores autē manifestè audimus, vni dictum esse, *amas me plus quàm hi? Pasce oues meas*. Quod perinde est, ac si dicat: In illo gradu pasce, in quo plus aliis amas. Hinc Eusebius ad Episcopalem Petri potestatem intuens, ait *Petrum fuisse Christianorum Pontificem primum*. Quàm diu ergo manent Christiani, semper etiam erit aliquis primus Christianorum Pontifex. Hinc Optatus testatur, *in vna Episcopali cathedra Petri, vnitatem ab omnibus seruari debuisse, ne cæteri Apostoli singulas (sibi quisque) defenderent, vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret.* Petrum (inquit Leo ter Magnus) *omnium Episcoporum nouerūt esse primatem*. Et iterum: *Petro supra cæteros post regni claues, ouilis Dominici cura mandatur*. Nec aliud sensit D. Gregorius, qui tametsi aliàs fateatur, singulos Apostolos ex Apostolatus ratione in vniuersum mundum plenissimam auctoritatem consecutos, ac nominatim *Paulum dicat effectum esse caput nationum, & obtinuisse totius Ecclesiæ principatum*: tamen Episcopalem tam Pauli, quàm cæterorum potestatē perpendens, longè infra Petrum eos collocat, dicens: *Certè Petrus Apostolus primū membrū sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularum sunt plebium capita?* Ecce quando agitur de Apostolorum Episcopali potestate (quæ potestas clarissimè in eorum successoribus ab ipso Apostolatu discernitur) tunc *Petrus est primum membrum vniuersalis Ecclesiæ*: cæteri Apostoli non itē, sed tantùm eius Ecclesiæ, quam administrant, primum membrum sunt. Denique D. Bernardus ait ad Eugenium: *Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim nō dico Episcoporum, sed etiam Apostolorū sic absolutè & indiscretè tota commissæ sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes: nihil excipitur, vbi distinguitur nihil.* Ex verbo igitur Dei probatur, omnes oues vni Petro & successoribus eius absolutè commissas esse. In Psal. 138. Ioann. 10. Ioann. 21. Ephes. 4. Eusebius in Chronicis. In lib. 2. de schismate. In anniuers. assumpt. serm. 2. De Ascens. Dom. ser. 1. In 1. Regum lib. 4. Lib. 4. Epist. 18. Lib. 2. de cōsyder. ad Eugenium.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Hæc verba quæ Christus Petro dixit, *Pasce oues meas*, de solis Iudæis, & non etiā de gentibus intelliguntur, tanquam dictum Petro fuerit, Pasce Iudæos qui crediturí sunt in me.

RESPONSIO.

Ergóne oues Christi non sunt, qui ex gentibus in Deum per Christi gratiam credunt? 1.
Aut si & illi oues Christi sunt, quomodo nō iure pascentur ab illo, cui Christus oues suas nominatim

minatim nulla distinctione adhibita, commendat? Deinde si Iudæi tantùm per agnos & oues
2. Christi intelligerentur: tamen cùm Apostoli omnes, atque adeò Paulus ipse Iudæus fuerit, certè vel hoc modo Petrus potestatem acciperet pascendi ipsos Apostolos. Et quoniã Apostoli omnes Petro subsunt, etiã ij quibus Apostoli præsunt, multò magis Petro suberunt. Sed quàm noua & inaudita est hæc interpretatio, vt oues Christi dicantur soli Iudæi esse, cùm
Ioann. 10. Christus nominatim antè dixerit, *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere?* Hoc autem de ouibus inter gentes congregandis nemo dictum esse ignorat. Cùm igitur illas oues Christus pro suis habuerit, antequam Petro diceret, *Pasce oues meas:* in illo verbo nec illas quidem oues exclusit, quæ longè maxima ouilis Dominici portio existunt.
In Ioan. homil. 87. Itaq; Chrysostomus ait: *Magna Christus Petro communicat, orbis terrarum curam demandat, martyrium prædicit, & maiorem erga eum dilectionem testatus est.* Ecce orbis terrarum cura Petro demandatur in his verbis, *Pasce oues meas.* Non igitur de Iudæis tantùm pascendis intelligẽda sunt. Arator etiam omnes oues Petro commissas his carminibus declarat:

Primus Apostolico parua de puppe vocatus
Agmine Petrus erat. Et pòst: *Cui tradidit Agnus*
Quas passus saluauit oues, totumq́; per orbem
Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus Surgit. & quæ sequuntur.

Si Christus Petro tradidit oues, quas saluauit, gregemque Domini per totum orbem Petro Pastore auget: non potest dici, quòd solos Iudæos Petro commiserit: nisi fortè illi etiam soli à Christo saluati esse existimandi sunt. *Totius orbis ouium præfecturam* (inquit Theophy-
In cap. 21. Ioann. lactus) *Petro committit. Non autem alij, sed huic tradit. Primùm quidem, quia omnes præcellebat, & totius cœtus os erat. Deinde, ostendens ipsi fiduciam esse sumendam velut negatione deleta.* Eò libentius hunc Theophylacti locum adduxi, quòd & is mentem Chrysostomi fidelissimè referre soleat, & præterea testetur, duas causas extitisse, cur Petro Dominus oues suas cõmendârit. Vna verò, & illa prima fuit, quoniã Petrus omnes præcellebat. Altera verò, sed illa nõ nisi posterior fuit, quia ter Dominum negauerat. Hęc enim secunda causa potius numeri, quàm rei ipsius rationem reddit. Nam oues Petro commendantur simpliciter, quia Petrus omnes præcellebat. Ter verò cõmendantur, quia ter negauerat. Malè igitur sentiunt, qui totã rem in priorẽ negationem reiiciunt, cùm nõ nisi minima rei parte ò pertineat. Facillimum mihi esset hoc in loco illa omnia repetere, quibus antea probaui, Petrum Episcopis omnibus, nedum ouibus, hac Domini voce *(amas me plus his, pasce oues meas)* prælatum fuisse. Verùm eadem vbique inculcare superuacaneum fuerit. Id tantùm diligenter animaduerti velim, quo pacto fieri potuit, vt, cùm singuli Apostoli in totum orbẽ missi fuerint, atque ideo in omnes Domini oues potestatem plenã acceperint, interim solus princeps Apostolorum intra Iudææ limites concluderetur? quasi ob hoc princeps fuerit, vt minus auctoritatis, quàm vllus alius Apostolorum, haberet. Omitto iam, quòd Petrus omniũ primus iis gentibus quæ cir-
Actor. 16. & 15. cuncisæ non erãt, prædicauit, quòd Cornelium baptizari iussit, quòd Antiochiæ sedit, quòd Romæ cathedram posuit: de his quippe omnibus erit postea dicendum. Certè si Petrus cognouisset, se à Christo non nisi Iudæorum Episcopum fuisse constitutum, nunquã post acceptum Spiritum sanctum, tam ipse quàm Iacobus & Ioannes (vt Clemente in sexto Hy-
Euseb. Eccl. histor. lib. 2. cap. 1. potypώσεων libro narrasse, Eusebius refert) vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designassent. Hierosolymorum enim Episcopus adeò & in metropoli Iu-
Euseb. lib. 4. cap. 5. & 6. dæorum sedit, & Iudęorum Episcopus est habitus, vt quindecim primi eius ciuitatis Episcopi de circuncisione omnes fuerint, primusq; ex gentibus fuerit Marcus, qui fuit à Diuo Iacobo non nisi decimus sextus. Nunquid ergo Petrus, quem aut solum, aut præcipuũ à Domino Episcoporum acceperat, eum tam citò alteri moderandum tradidisset? Imò verò ex ea re intelligitur, Petrum potius alibi præficiendum fuisse. Vnde sedem Antiochiæ semel posuit, quæ caput erat Orientis: postea verò etiam Romæ eandem fixit, quæ orbis terrarum caput erat. qua de re posteà.

In homil. de Pastoribus. Nunc illud vnum cõsideremus, quod Augustinus & sæpè & multis verbis repetit: *In ipso Petro* (inquit) *Dominus vnitatem commendauit. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, Pasce oues meas. Absit, vt desint modo boni Pastores. Sed omnes boni Pastores in vno* (Christo) *sunt, vnum sunt. Christus ipse pascit, cùm ipsi pascunt. Nam & ipsum Petrũ, cui commendauit oues suas quasi alter alteri, vnum secum facere volebat, vt sic ei oues commẽdaret, vt esset Christus caput, Petrus figuram corporis portaret, id est, Ecclesiæ, & tãquam sponsus & sponsa essent duo in carne sua. Proinde vt oues commendaret, quid illi prius dicit, ne illi tanquam alteri commendaret? Petre, amas me? Et respondit, amo.* Quibus verbis Augustinus docet, Petrum Domino per amorem vnitum, figuram gestare totius Ecclesiæ: profectò quia, dum totã Ecclesiam iubetur pascere, totam non immeritò repræsentat. Verùm si vnam dumtaxat partem pascere iuberetur (vt hæretici volunt) diuideretur vnitas, & iam ab ipso initio præberetur occasio schismatis, quod à Domino

mino longissimè abest. *Nisi cognoueris temetipsam* (inquit ad Ecclesiā in persona Domini Augustinus) *exi tu: non ego te eiicio, sed exi; vt dicatur de te: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Exi tu in vestigiis gregum: non in vestigiis meis, sed in vestigiis gregum: nec vnius gregis, sed gregum diuersorum & errantiū: & pasce hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur, pasce oues meas) sed pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor.* Petri gregem Augustinus nō dubitat & vnum, & per totam Ecclesiā diffusum fuisse. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat esse schismaticos hædos, nō Catholicas oues. Et tamē noui isti Euāgelici gregē Domini ab ipso initio ita diuisum fuisse volunt, vt ne Petro quidem, *in quo figurabatur vnitas omnium Pastorum*, integer ac totus commendaretur. Hactenus ea omnia protuli & cōfutaui, quæ ab hæreticis vspiam adducta reperi, vt illa Domini verba (*Petre amas me plus quàm hi, pasce oues meas*) aliorsum traherēt, quam ad primatum vnius Petri, quem sanè illa manifestissimè confirmant. Nunc verò illud ipsum à viris prudentibus ponderari velim, quòd Protestantes hac in re ne secum quidem ipsi consentiunt. Modò enim sic aiunt, Petro commendari oues Christi, vt ea, quæ propria sunt soli Petro, animaduerti velint, vtpote trinam negationem Domini, & quòd Apostolus erat circuncisionis, nō etiam gentium: modò autem ea in Petro spectant, quæ illi cum cæteris omnibus Apostolis communia fuisse volunt, qualia sunt, vt cùm Petro dicitur, ad omnes dicatur, *Pasce oues meas*; atq; vt omnes ex æquo ad vniuersum mūdum missi fuerint. Illud igitur in primis quærendum ab ipsis esset, cui potissimùm sententiæ adhærere statuissent. Vtrū illi, qua proprium aliquid in Petro, an illi, qua omnia omnino communia in illo spectari volūt? Si ad communia prouocant, admoneo illos, vt meminerint, hæc verba, *Amas me plus quàm hi*, non permittere vt ea iam in Petro spectentur quæ illi cum aliis Apostolis communia sunt. Quocunque enim agitur, vt cum amante plus aliis, cum eo non communi, sed propria quadam ratione agi, certissimò scimus. Si ergo ab altera parte proprium aliquid in Petro spectabunt, quicquid illud sit, cùm in pascendo, hoc est, in regendo agnos & oues Domini cōsistat: vtiq; inde constabit, fuisse in Petro potestatem aliquam propriam, qua plus aliis gregem Domini pasceret. Atque hoc nihil est aliud, quàm Petrum Pastorum omnium fuisse primatem. Fuit ergo primatus aliquis ab ipso Christo in Ecclesia suā institutus, quem vt Petrus primùm gessit, ita Petri successores eum deinceps iure diuino gerere debuerunt.

In Epist. 48.
Cant. 1.
1. Ioan. 2.
Ioann. 21.
Augustin. de sanctis serm. 24.
Ioann. 21.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cyprianus affirmat, hoc esse cæteros Apostolos, quod fuit & Petrus, pari consortio prædiros & honoris & potestatis: is igitur non intellexit, Petrum iure diuino talem primatum gessisse.

De unitate Ecclesiæ.

RESPONSIO.

Hoc fuerunt cæteri Apostoli in exercitio auctoritatis Apostolicæ erga cæteras oues, quod fuit & Petrus, parique consortio & honoris & potestatis præditi sunt erga quoscunque alios fideles in vniuerso mundo. Sed Cyprianus manifestissimè declarat, se non intellexisse; quòd in origine potestatis æquales Petro fuerint Apostoli. Subinfert enim eodem ipso in loco: *Sed exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur.* Vnitatē verò, vnde exordium sit profectum, non aliam, quàm ipsum Petrū intelligit, cui eodem etiam in loco ait Dominum post resurrectionem suam dixisse, *Pasce oues meas.* Et alibi, *Petrū* (inquit) *primùm Dominus elegit, & super eum ædificauit Ecclesiam suam.* Itemque *Ecclesia vna est, & super vnū, qui & claues eius accepit, Domini voce fundata est.* Necesse autem est, vt exordium & fundamentum, & is, qui primus est electus, cæteris qui postea idem ius accipiunt, saltem ratione primatus & originis suæ anteponatur. Deinde quàm perspicuè docet Cyprianus *cathedram Petri esse Ecclesiam principalē, vnde vnitas Sacerdotalis exorta est?* Vt prorsus abutatur bonis literis, qui hoc affingere Cypriano conatur, quod ille nūquam cogitauit. Cyprianus autem docuit id, quod & nos credimus, Apostolos non inter se (nam sic primus electus, & omnium princeps est Petrus) verùm quoad alias oues Domini regendas fuisse pares: itemque non exordiū, sed exercitium Apostolicæ potestatis æquale sortitos esse: Denique in Apostolatu, ac non in cathedris Episcopalibus, idem iurisdictionis exercitium omnes Apostolos esse consecutos. Nam hæc omnia suis quæque locis abundè probata sunt.

Ad Quintum.
De rebaptizandis hæret.
Lib. 1. epist. 3

OBIECTIO ALIA EX EODEM CYPRIANO.

Cyprianus dicit, neque quisquam nostrûm Episcoporum Episcopum se constituit.

Ad Quintum.

RESPONSIO.

Hoc dixit ex humilitate, cùm alioqui reipsa Episcoporum Synodo etiam ipse non semel præesset, in eaq; Episcopum Episcoporum se quodammodo gereret. Nam etiam Gregorius Magnus, qui omnes Episcopos suæ sedi Apostolicæ subiectos esse affirmauit, tamen *vbi nulla in Episcopis culpa subesset, omnes ratione humilitatis æquales esse dixit.* Humilitatem igitur, quę in Gregorio Magno fuit, in Cypriano etiā fuisse fatemur. Vnde & Augustinus ait: *Cyprianus Catholicus Episcopus, quantò magis magnus erat, tantò se in omnibus humiliauit, vt corā Deo inueniret*

Lib. 7. indict. 2. epist. 64.
De baptis. contra Donatistas lib. 2. cap. 1.

niret gratiam. Deinde ait, *neminem ipsorum se constituisse Episcoporum Episcopum*: non autē negat, aliquem à Deo totius Ecclesiæ, atque ideo Episcoporum etiam constitutum esse Episcopum. Vnde Arnobius, *Petro (inquit) pœnitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus*. Et Leo: *Petrum omnium Episcoporum nouerunt esse primatem*. Postremò, cum ad Stephanum Pontificem Romanum Cyprianus scripsit, *vt abstento per literas ipsius Martiano Arelatensi Episcopo, alium in eius locum substitui curaret*: nonne tunc egit, vt Episcopus Romanus Episcoporum Episcopum se ostenderet? Nisi forte per literas ad Prouinciam & plebem Arelatensem scriptas Episcopum de sede sua deiicere, & alium substitui iubere, hoc non sit Episcoporum Episcopum agere. Extra propositum igitur Cypriani verba detorquent, qui putant, cum negasse primatum vnius Pontificis in Ecclesia Christi.

In omnieri. assumpt. serm 4.
Lib. 5. ep. 13.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Super Petrum (inquit Hieronymus) fundata est Ecclesia, licet idipsum alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claues regni cælorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur.

Lib. 1. aduers. Iouinian.

RESPONSIO.

Hæc quidem omnia Hieronymus, sed non hæc sola scribit: mox enim, etiam nondū expleta præcedentiū verborū periodo, sequitur apud Hieronymū: *Tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio*. Si prima igitur cum postremis coniungas, necessariò dicendum est, ex Hieronymi sententia, fuisse Apostolos æquales, præterquam in eo, quòd vnus inter eos electus est, *qui caput cæterorū constitueretur*. Quod perinde est ac si dicat, quoad plebem regendam pari eos potestate præditos fuisse: verùm inter se non fuisse pares. Quomodo enim vlla membra capiti paria esse possunt? Dices, pares eos fuisse iure diuino, cæterùm humano consilio vnū cæteris præpositum fuisse. Imò verò Hieronymus ibidem subiungit, Petrum fuisse illum qui ab ipso Christo electus est in caput. *Cur nō Ioānes electus est virgo? Aetati delatum est* (inquit) *quia Petrus senior erat, ne magister bonus, qui occasionem iurgij debuerat auferre discipulis, in adolescentem, quem dilexerat* (id est, in Ioannem) *causam præbere videretur inuidiæ*. Ergo magister bonus, qui est Christus, prætulit Petrū Ioanni, *& inter duodecim vnum Petrum elegit, vt capite constituto, schismatis tolleretur occasio*. Accedit eodem, quòd Hieronymus in sequenti etiam libro aduersus Iouinianum scribit in hæc verba: *Et in veteri & in nouo Testamento alium ordinem Pontifex tenet, alium Sacerdotes, alium Leuitæ, alium Ianitores, alium æditui*. Est ergo Pontifex tam in nouo, quàm in veteri Testamento, & vt ibi vnus, sic etiam hîc vnus, per cuius primatum cæteri Sacerdotes, hoc est, Episcopi & presbyteri in pace ac vnitate conseruentur.

Lib. 1. aduers. Iouinian.
Lib. 2. aduers. Iouinian.

Hactenus declaratum est, ex iure diuino Petrum cæteris Apostolis maiorem esse tribus ferè modis: vel quòd primus tam Apostolatus officium, quàm claues regni cælorum accepit, quæ res cæteris Apostolis postea sunt donatæ: vel quòd accepit plus quam illis donatum est, (quia nunquam illis donatum est, vt *plus alijs amarent, aut pascerent*, neque vt quilibet eorum aut *Petrus* vocaretur, aut *primus Apostolorum* esset, aut petra fieret, super quam ædificaretur militans Ecclesia) vel quòd illa eximia Petri potestas fuit ordinaria, sedesque perpetua, & successio nunquam deficiens, quò Christus respexit quando aiebat, *se pro fide illius rogasse, vt ea non deficeret*: cùm tamen res ipsa clamet, cæterorum Apostolorum cathedras defecisse. Hæc autem in ipsius Petri dignitate personali, & non tantum in fide & confessione sua singulare quiddam *designasse*, multis rationibus probaui. Primùm, quia soli Petro facta est promissio, quòd *vocaretur Cephas*, id est rupes, aut saxum ingens. Cognomina verò personis, & non solis ipsarum actionibus imponuntur. Deinde quòd *cognominatus est Petrus*, antequam confiteretur: quòd *primus* in Apostolum est electus: quòd cæteri Apostoli dicebantur *cum illo esse*, velut is eorum dux, & tanquam primogenitus fuerit: quòd *pro illo* tantùm, & pro se Christus didrachmum dederit: quòd confessus est vt petra, & *vt caput, atque os cæterorum*: quòd *super illū* eiusmodi promissionibus Christi, & alijs donis instructum (inter quę fides sua primas tenebat) *Ecclesia promittitur ædificanda*. Nā ædificatio, quæ futura esse dicitur, nec ad Christū solum, super quem Ecclesia semper fuit ædificata, nec ad fidem solam, quæ semper etiam in Patriarchis & Prophetis fuit, referri potest, sed potius referenda est ad Pastorem Ecclesiæ Christianæ iam deinceps constituendum, qui gratia tanta per Christum donetur, vt ad Ecclesiæ vtilitatem in æternum veram fidem confiteri, & ita molem Ecclesiæ militantis visibili modo sustentare queat. Deinde soli Petro promittuntur claues, nec alijs dantur, nisi postquam illius potestas constitui cœpta est, vt in illo potestas ordinaria, velut in vno & primo, constituta intelligatur. Pro illius fide rogatur ne deficiat, sicuti etiam Petræ proprium est non deficere aliquando. Is iubetur confirmare fratres, quod & ipsum firmissimæ petræ officium est. Is plus alijs amans, propterea etiam maiore, quàm alij, auctoritate pascere iubetur. Atque hactenus ex manifestissimis promissionibus & institutis Christi declaratum

Matth. 10. & 16.
Matth. 10. 16. & 18.
Ioann. 20.
Ioann. 21.
Lucæ 22.
Marci 3.
Matth. 10.
Matth. 16.
Lucæ 22.
Ioan. 21.

declaratum est, Petrum fuisse & Apostolorum principem, & totius militantis Ecclesiæ primum Pastorem. Sed quoniam ea quæ maximi ponderis & momenti in Christiana religione sunt, non solùm verbis, verùm etiam factis quibusdam significantissimis cõmendari nobis à Christo solent: videamus iam deinceps, quid fecerit Christus, aut quomodo ita se gesserit erga Petrum, vt eum appareat longè cæteris Apostolis antepositum fuisse. *Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Roman. 15.

Professus fuerat Petrus artem piscandi, priusquam illum Dominus in discipulum elegisset. Vnde vt Magi per stellam, sic ille per piscationem mirabilem, ad Domini fidem adducitur. Christus ergo ad Petrum pisces antè capientem, dixit: *Ex hoc iam eris homines capiens.* Luc. 5. Vnde nobis occasiónem iustissimá præbuit, vt quicquid à Petro fieret circa piscium capturam, id auderemus ad cõuersionem fidelium accommodare. Nam Christus apertè declarauit per hæc visibilia & externa signa, quòd interim vnum Petrũ supra omnes alios Apostolos Ecclesiæ toti præficeret. *Iesus igitur cùm vidisset duas naues stantes secus stagnũ Genezareth, ascendens in vnam nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum, & sedens docebat de nauicula turbas.* Luc. 5. Cur dicuntur duæ naues secus stagnum affuisse, nisi vt inde clarius appareret, Dominũ ascendisse in nauim Simonis, nõ velut in solam, quę casu tunc affuisset, sed velut in eam, quæ mysterij causa præ altera nam studiosè electa esset: idq; etiamsi altera illa filiorum Zebedæi, ac propterea fideliũ quoq; discipulorũ nauis esset. In *nauim* ergo, & *vnam* nauim, & illam *Simonis* Dominus ascendit: *ibi sedet, indè turbas docet.* Nũquid hæc omnia nihil significârũt? Longè aliter sancti Patres de Christi rebus gestis nos docuerunt. *Dominus noster Iesus Christus* (inquit Augustinus) *ea quæ faciebat corporaliter, etiã spiritualiter volebat intelligi.* De verbis Domini homil. 44. Et pòst: *vt excepto eo, quòd mira & magna & diuina erant, aliquid inde etiam disceremus.* Ac multa sanè in eam sententiá ibidé adducit. Nauis ergo Simonis, in qua Christus sedet, & vnde docet turbas, nihil aptiùs quàm Christi Ecclesiam Petri curæ commissam, significare intelligitur. Iã inde enim ab arca Noë edocti sumus, *nauim Ecclesiæ typũ ac figurã esse.* Gen. 7. 1. Pet. 3. *Nauis* (ait Hilarius) *Ecclesiæ typum præfert, intra quã verbum vitæ positum & prædicatum, hi qui extrà sunt, & arenæ modo, steriles atq; inutiles adiacent, intelligere nõ possunt.* In Matth. cap. 13. Nauis verò Simonis, in qua Christus sedet, atque inde turbas docet, id manifestissimè innuit, Christũ in illo cœtu fidelium, qui communionem ac fidem Petri seruat, quique sequitur Petri monita, sedere & commorari, atque ex Petri Ecclesia velut ex cathedra pastorali, salutarem Euangelij doctrinam populis prædicare, *quia* (inquit Beda) *de auctoritate Ecclesiæ docet vsque hodie gentes.* Beda in 5. cap. Lucæ.

Fit autem mentio apud Matthæum alterius etiam nauis, quæ in medio mari iactabatur fluctibus, in qua etiam Petrus vnà cum reliquis discipulis nauigabat. Matth. 14. Vtramque igitur Diuus Ambrosius inter se comparans, *Non turbatur* (inquit) *ista nauis quæ Petrum habet, turbatur illa quæ Iudam habet. In vtraq; Petrus. Sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus igitur perfidum, caueamus proditorem, ne per vnum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur hæc nauis, in qua prudẽtia nauigat, abest perfidia, fides aspirat. Quemadmodũ enim turbari poterat, cui præerat is in quo Ecclesiæ firmamentum est?* Lib. 4. in 5. cap. Lucæ. In Petro est Ecclesiæ firmamẽtum. Quàm perspicuè docet Ambrosius hoc in loco, *& nauim Petri significare Ecclesiam,* & Petrum *huic naui præesse,* & in ipso esse *firmamentum Ecclesiæ?*

Vt autẽ cessauit Christus è nauicula Petri turbas docere, dixit ad Simonẽ: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Ibidem. Quid hæc significent, dicat idem Ambrosius: *Etsi alius* (inquit) *imperatur vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur, Duc in altum, hoc est, in profundum disputationum.* Et pòst: *Apostolorum quæ laxari iubentur retia, sunt verborum complexiones, & quasi quidam orationis sinus, & disputationum recessus, qui eos quos ceperint, non amittant.* Hæc ille. Si ergo retia quidem sua omnes Apostoli iubentur laxare, soli autẽ Petro dicitur, *Duc in altum*; nónne ex ea re manifestè cernitur, quòd tametsi omnes Apostoli verbũ Dei prædicando animas Christo concilient, eius tamen chori *dux* & antecessor solus Petrus est? Illi retia sua laxant æquè ac iste. Sed *iste ducit in profundum*, id quod illi facere non iubentur. Eleganter sanè Beda putat, *ducere in altum, & retia laxare in capturam, ad remotiores gentes, quibus Euangelium annunciandum est, pertinere.* In 5 cap. Lucæ. Qui ergo Apostoli etiam ad gentes conuertendas retia laxabant, *Petro duce*, idipsum egerunt. Quinimò Apostolis iam olim defunctis, tamen Petri Ecclesia in altũ ducere nunquã cessauit, quin sub Eleutherio Pontifice Britannos, sub Celestino Scotos, sub Gregorio Magno Anglos, postea Germanos, Bohemos, Hungaros. Polonos, Pruthenos, Lituanos, ac demum incognitas prius mundo Indorum gentes ad Christum adduceret. Simon autem Petrus Christo respondens, dixit: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete: & cùm hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam.* Lucæ 5. Facilis est interpretatio huius loci, quo docemur, absq; Christi gratia præueniente & cooperante frustrà nos in hominibus ad fidẽ conuertendis laborare. Illo autẽ præeunte, mox multitudinem copiosam ad Euangeliũ cõfluere. *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis qui erant in alia naui, vt venirẽt, & adiuuarẽt eos:*

 & vene-

In Ioan. tract. 122. *& venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur. Rete* (inquit Augustinus) *propter significanda schismata rumpebatur: Oportet enim & hæreses esse* (ait ex Paulo Ambrosius) 1.Cor.11. *vt probentur boni.* Quæcunq; autem hæreses aut schismata oriunrur, vtiq; rete Petri est quod rumpitur, quia semel omnes pisces, hoc est, omnes Christiani erant intra illius rete côclusi, quod & hæc ista res gesta significat, & illa parabola Domini in qua dixit, Matth.13. *Simile est regnũ cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Omne igitur piscium genus intra vnum rete, quod est Simonis Petri, côcluditur. Vnde cùm aliqui recedũt, rete Simonis rumpitur. Quod quãdo euenit, *Petrus, & qui cũ eo sunt, annuũt sociis*, id est, coëpiscopis & fratribus suis, vt veniant (ad Synodum œcumenicam) & adiuuẽt eos: vt vniuerso mundo testatũ sit, non solam Petri Ecclesiam hoc docere & credere, quod hæretici oppugnant; sed omnes præterea fideles Ecclesias, quæ nondum ruperunt rete, nec vnitatem deseruerunt, idem omnino sentire. Atque hoc quidẽ fit ob eos qui rumpunt rete. Ob illos verò qui manent in reti, ad littus, hoc est, ad cælum trahendos, alij etiam vocãtur in auxilium, quia solus Petrus non satis habet in se virium ad totam militantem Ecclesiam absq; sociorum ope gubernan- Lib.4. in Lucam. dam. Vocantur ergo in partem solicitudinis etiam alij ex alia naui, *quam D. Ambrosius putat primò significare Iudæam, ex qua Ioannes & Iacobus allecti de Synagoga ad nauem Petri, hoc est,* (inquit) *ad Ecclesiam conuenerunt, vt implerent ambas nauiculas.* Posteà verò addidit: *Possumus tamen & aliam Ecclesiam intelligere nauem alterius: ab vna enim plures Ecclesiæ deriuantur.*

Siue ergo per nauem Iacobi & Ioannis, Synagoga, seu etiam alia quæcunq; Ecclesia præter eam, quæ propriè à Petro gubernatur, significetur: profectò nauis Petri nauis illa principalis est, ad quam cæteræ naues venire, atque in eius cõmunione & societate manere debẽt, Matth.13. si volunt suos vectores *tanquam bonos pisces in vasa Christi ad extremum colligi.* Nec sanè vnquam deerãt Ecclesiæ Petri tot socij, quin ambæ naues penè mergerentur præ multitudine fidelium, inter quos necesse est multos fore malos, quorum turpis vita premit Ecclesiá vsq; Augustin. in Ioan. tractat. 122. eò, vt in periculum mersionis venire videatur. Quod cùm videret Simon Petrus, *procidit ad* Luca 5. *genua Iesu, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Stupor enim circundederat eũ, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperãt. Similiter autem Iacobum & Ioannem fi-* Ibidem. *lios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Ecce* (inquit Ambrosius) *alia solicitudo Petri, cui sua iã præda suspecta est. Sed nouit perfectus, quemadmodum seruare possit reconditos, qui scit quemadmodum capere possit dispersos. Quos in verbo capit, verbo credit* (*id est, Filio Dei committit*)*: negat suum munus: Exi, inquit, à me Domine, quia homo peccator sum. Admirabatur enim dona diuina, & quo plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Huc vsque Ambrosius. Verè Petri Ecclesia non sibi, sed gratiæ diuinæ tribuit hanc ingentem piscium capturam, qua nauis Petri vsq; in hodiernum diem repletur. Nec enim se pro Christo (vt aduersarij calumniantur) sed pro Christi Vicario semper gessit. Imò peccata sua fatetur, & licet ministerio dignissimo fungatur, tamen nõ ex suis meritis illo se fungi, vbique præ se fert & confitetur. Cæterùm qui iam ruperũt rete Petri, quòd graue ipsis videretur ab alio regi, maluerũtq; in magno huius vitæ mari animalem sequi libertatẽ, quàm intra Simonis rete coarctari: videant saltem, non deesse in Ecclesia Iacobum aliquem & Ioannẽ, qui sint *socij Simonis*, quique vnà cum illo ad pisces Domini colligendos in nauem suá seriò laborent. Quos omnes non minus quàm ipsum Petrum ingens stupor circundedit, dum vident, per annos iam mille quingẽtos tam innumerabilẽ piscium multitudinem à Petro quotidie captá, & Christi Sacramentis imbutá esse. Agnoscunt enim Ibidem. virtutem verbi, quod ad Petrum Dominus iam dixit, *Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.* Ita enim placuit ipsi Christo rem prius gestã interpretari, vt manifestè intelligamus, id omne quod circa pisces capiendos gestum est, ad homines postea capiendos spectasse, vt minus indignari hostes Petri debeant, si auctoritatem Christi sequentes, dicimus, *Nauem Simonis Ecclesiam Petro commissam esse: in qua licet plures Apostoli & Episcopi retia laxent, vnus tamen Petrus in altum ducit, & quicquid piscium est captum, intra illius rete vsque ad rupturam retis conclusum est: quos pisces quia solus ad terram trahere non potuit, alij vocantur & veniunt in eius auxilium, sed omnes sunt socij Simonis; & cùm adessent plures Apostoli, tamen soli Petro dicitur, Ex hoc iam eris homines capiens.*

Nam quòd obiicere possis, hoc idem Andreæ Simonis fratri dictum esse: equidem côce- Matth.4. Luca 5. do, tam Petro quàm Andreæ dictum esse, *faciam vos fieri piscatores hominũ.* Sed iam prius Petro soli dictum erat, *Ex hoc iam eris homines capiens.* Vt cuicunque postea hoc idem fuerit dictum, is intelligatur socius quidem Petri esse, atque in auxiliũ ei venire, sic tamen, vt Petrus De consensu Euãgelistarũ lib. 2. cap. 17. Prius soli Petro. interim totius rei dux & origo sit. *Tantùm Petro* (inquit Augustinus) *Lucas à Domino dictum commemorat, Ex hoc iam homines eris capiens: quod Matthæus & Marcus ambobus fratribus dictum esse narrarunt. Sed potuit vtique prius hoc Petro dici, cùm de capta ingenti multitudine piscium miraretur, quod Lucas insinuauit, & ambobus postea, quod illi duo commemorauerunt.* Con- In 5.c. Luc. sentit cum Augustino Beda: *Non* (inquit) *Lucas Petrum & Andream nunc à Domino vocatos,*

sed

ſed tantùm Petro fuiſſe prædictum, quòd homines eſſet capturus, inſinuat. Quod non ita dictum eſt, quaſi iam piſces nũquam eſſet capturus. Nam & poſt reſurrectionẽ Domini legimus eos eſſe piſcatos. Vnde datur intelligi, eos ad capturam piſcium ex more remeaſſe, vt poſtea fieret quod Matthæus & Marcus narrant, quando eos binos vocauit. Tunc enim, non ſubductis ad terram nauibus tanquã cura redeundi, ſed ita eum ſecuti ſunt, tanquam vocantem & iubentem ſequerentur. Hæc Beda. Cuius tum auctoritas tum præcipuè rationes conuincunt, ſoli Petro ab initio dictũ eſſe, *Ex hoc iam eris homines capiens.* Ac nimirũ quod iam factum & dictũ eſſe D. Lucas narrat, id perſuaſit tam Petro, quàm Andreæ, atq; etiã duobus filiis Zebedæi, vt tam facilè poſtea Chriſtum ſequerẽtur, *quando ambulans iuxta mare Galilææ, vocauit eos.* Apud Lucam enim *ſedet in naui Simonis*; apud Matthæum, & Marcum *ambulat iuxta mare.* Ibi *ad vnũ Simonem loquitur:* hîc etiam *alios tres vocat.* Apud Lucam *ſimul aderant cum Simone Iacobus & Ioannes, quando ſubductis ad terram nauibus, ſecuti ſunt Ieſum.* Apud Matthæum verò & Marcum, *vno in loco erant Simon & Andreas, in alio autem Iacobus & Ioannes.* Nam poſt Simonem & Andream vocatos, ait Scriptura: *Et procedens inde, vidit alios duos fratres.* Deniq; apud Lucam *poſt retia ſubducta, piſceſq; captos, & impletas naues, ſecuti ſunt Ieſum.* Sed apud Matthæũ & Marcum, *Simon & Andreas iam erant mittentes retia, quando eos Dominus vocauit; Iacobus verò & Ioannes reficiebant retia ſua.* Vt manifeſtiſſimum ſit, aliam eſſe hiſtoriã quę apud Lucam, & aliam quæ apud Matthæum & Marcum narratur. Ac veriſimillimum eſt, eam prius geſtam eſſe quæ narratur apud Lucam, propterea quòd & illo miraculo eorum animi ſunt Chriſto conciliati, & poſt vocationem Chriſti non eſt putandum, quòd amplius reliquerint eum vſque ad mortem eius. *Vbique enim* (ait Irenæus) *ſimul cum Chriſto aſſiſtentes inueniuntur Petrus, & Iacobus, & Ioannes.*

Matth. 4. Marci 1. Luc. 5. Matth. 4. Marci 1. Lib. 3. ca. 12.

Narrant præterea Euangeliſtæ, quòd cùm Petrus vidiſſet Dominũ ſuper mare ambulantẽ, dixit: *Domine, ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas. Et ipſe ait: Veni. Et deſcendens Petrus de nauicula, ambulabat ſuper aquam, vt veniret ad Ieſum. Nemo enim* (ait Chryſoſtomus) *ita vt Petrus, Ieſum amabat. Videns verò ventum validũ, timuit: & cùm cœpiſſet mergi, clamauit, dicẽs: Domine, ſaluum me fac. Et continuò Ieſus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei, quare dubitaſti? Et cùm aſcendiſſent in nauiculam, ceſſauit ventus. Euangeliũ hoc* (inquit Auguſtinus) *admonet nos intelligere, mare præſens ſæculum eſſe, Petrum verò Apoſtolũ Eccleſiæ vnicæ typum. Ipſe enim Petrus in Apoſtolorum ordine primus, in Chriſti amore promptiſſimus:* & quæ ſequuntur. Auguſtino aſſentiens Bernardus, *Mare* (inquit) *ſæculum eſt: naues, Eccleſia. Inde eſt quòd Petrus inſtar Domini gradiens ſuper aquas, vnicum ſe Chriſti Vicariũ deſignauit, qui non vni populo, ſed cunctis præeſſe deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cùm quiſque cæterorum habeat ſuam, tibi vna commiſſa eſt grandiſſima nauis facta ex omnibus, ipſa vniuerſalis Eccleſia toto orbe diffuſa.* Audiuimus iam & Dominũ è nauicula Petri docentẽ turbas, & Petrum ſuper mare ambulantem, vt veniret ad Ieſum. Ibi Petro prędicitur, quòd fiet piſcator hominum: hîc admonetur, vt & magna fide præditus ſit, & hominẽ ſe adhuc eſſe meminerit. Ibi *ſolus in altum ducere*, & hîc *ſolus ad Chriſtum ſuper aquas venire* iubetur, vt vtrobiq; aliquid in illo ſingulare animaduerteremus. Et titubat quidẽ in mari, quia perſonam geſſit Eccleſiæ illius quæ adhuc inter huius vitæ fluctus crebrò labitur, & interdũ cadit, nec ſine gratia Chriſti vnquam reſurgit. Illud ſanè prætermittendum non eſt, quòd cùm Chriſtus à Iudęis apprehenderetur, Petrus exemit gladium ſuum, & percutiens ſeruũ principis Sacerdotũ, amputauit auriculam eius. Tunc ait illi Ieſus: *Conuerte gladium tuum in locum ſuum.* Duo hîc ſunt animaduertenda: vnum, quòd gladius iſte ſecularis & communis, quo Petrus iam vſus eſt, ipſius eſſe non negatur; alterũ, quod eodem gladio per ſe vti prohibetur. Maior eſt enim dignitas Petri, quàm vt ſeipſum debeat immiſcere ſecularibus negotiis, quorũ caput eſt poteſtas gladij. Nihil quippe gladij poteſtate ſublimius eſt in tota ciuili Repub. cùm in ea re *merũ imperium* conſiſtere Vlpianus dicat. Sed quanquã vſus gladij abiectior ſit, quàm vt Petrus ad ſpiritalem gubernationem aſſumptus, eum exercere permitti debeat; tamen etiã ille gladius rectè dicitur eſſe Petri, quia omnes Chriſtiani principes ius gladij habentes, Petri oues ſunt, & ideo gladium etiam ſuum Petro ſubmittere debẽt in iis cauſis omnibus quę ad fidem Chriſti ſpectãt. Quam vtramq; rem D. Bernardus animaduertens, ita ſcribit ad Papã Eugeniũ Petri ſucceſſorem: *Quid tu denuò vſurpare gladiũ tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginã? Quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipſe, tuo forſitan nutu, etſi non manu euaginandus. Alioqui ſi nullo modo ad te pertineret & is, dicẽtibus Apoſtolis, Ecce gladij duo hîc; nõ reſpõdiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterq; ergo Eccleſiæ, & ſpiritalis ſcilicet, & materialis. ſed is quidẽ pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exerendus eſt. ille Sacerdotis, iſte militis manu: ſed ſanè ad nutũ ſacerdotis, & iuſſum Imperatoris.* Cùm igitur ſummæ poteſtatis ſignũ gladius ſit, gladius verò ſit duplex, vnus ſpiritalis, alter materialis: inter ceteras Petri prærogatiuas etiã

Matth. 14. In Matth. homil. 51. Serm. 13. de verbis Domini. De conſideratione ad Eugenium Lib. 2. Vide Auguſtin. de agone Chriſtiano cap. 30. Matth. 26. Bernard. lib. 4. de conſideratione ad Eugenium.

illud

illud non immeritò recenseas, quòd solus ex Apostolis etiam materialis gladij summã potestatem accepit, qui nutu quidem suo, sed manu alterius exeri debeat. Discernere enim, quãdo Christi Ecclesia materiali gladio defendenda sit, meritò non cuiuslibet, sed primi Pastoris officium est. Sed pergamus ad reliqua.

Post resurrectionẽ verò Domini hoc primũ in Petro singulare est, quòd ex omnibus viris *primus in Christi monumentum est ingressus*, idque tametsi Ioannes ad monumentũ prior venisset. Deinde *primus virorum dignus fuit habitus, qui Dominũ post resurrectionẽ suam videret.* (Ioann. 20.) Nam vt Angelus nominatim iussit Christi resurrectionẽ *Petro* annuntiari; sic etiam duo discipuli qui cognouerant Dominum in fractione panis, ad discipulos reuersi, didicerũt ex illis, *quòd surrexerat Dominus verè, & apparuerat Simoni.* (Marci 16. Lucæ 24.) Vt meritò Ambrosius dixerit: *Sicut ex mulieribus Mariæ, & alij Mariæ Magdalenæ; ita ex viris Petro visus est primo mane. Et Paulus sic ait: Resurrexit tertia die secũdùm scripturas, & visus est Cephæ. Et ideo Marcus specialiter induxit Iuuenem mandantẽ, vt Petro & discipulis dicerent mulieres, quia surrexit Dominus. Petrus ergo vidit solus Dominũ, alibi cum Ioanne, alibi solus; vbique tamen impiger currit, vbiq; aut solus, aut primus.* (Li. 10. in 24. cap. Lucæ. 1. Cor. 15. Marci 16.) Hæc Ambrosius. Petrus ergo perfectior iam ob crebrũ humanæ infirmitatis experimentum factus, & perfectiorẽ Ecclesiæ futuræ statum significans, dicit ad fratres suos, *Vado piscari: dicunt ei, venimus & nos tecum.* (Ioann. 21.) Et meritò quidem eunt cũ Petro, quia primogenitum reliqui fratres sequuntur, eiq; adhærent. Cùm autem illa nocte nihil prédidissent, *dicit eis Iesus: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Mittere iubet rete* (inquit Augustinus) *in dexteram nauigij, vt significaret eos qui stabant ad dexterã, solos bonos.* (In Ioan. tractat. 122.) In priore enim Petri piscatione tam boni, quàm mali pisces in rete intrârunt. Sed in hac posteriore tantũ boni pisces intrant; quia de iis tantùm agitur, qui perseuerãt in fide ac dilectione Dei vsq; in finẽ. Miserunt ergo rete in dexteram, *& iã non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quẽ diligebat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et misit se in mare.* Vt esset (teste Petro Chrysologo) primus in reditu, qui acceperat in ordine Principatũ. (Chrysologus in serm. 78.) *Vidit cũ piscaretur* (inquit Ambrosius) *sed non vidisse contentus, impatiens desiderij, negligens captionis, immemor periculi, non tamen immemor reuerentiæ, vbi Dominum vidit in littore, veste se texit, serum æstimans, si cum cæteris nauigio perueniret. Sic cùm in mari Dominus ambularet, super vndas maris naturæ suæ oblitus, occurrit. Sic cùm à Iudæis Dominus teneretur, aduersum turbas gladium solus exeruit. Sic & nunc cùm Dominus stetisset in littore, periculoso compendio religiosum maturauit obsequium.* (Ambrosius lib. 10. in ca. 24. Lucæ.) *In omnibus locis* (inquit Hieronymus) *ardentissimæ fidei inuenitur Petrus. Interrogatis discipulis, quem homines dicerent Iesum, Dei filium confitetur. Volentem ad Passionem pergere prohibet, & licet erret in sensu, tamen non errat in affectu: nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulo antè cõfessus. In montẽ cum Saluatore inter primos primus ascendit, & in Passione solus sequitur. Peccatũ negationis quod ex repentino timore descenderat, amaris statim abluit lachrymis. Post passionem cùm essent in lacu Genezareth, & piscarẽtur, & Dominus staret in littore, aliis paulatim nauigantibus, ille non patitur moras, sed accinctus ependyte suo, statim præcipitatur in fluctus. Eodẽ igitur fidei ardore quo semper, nunc quoq; cæteris tacentibus, credit, se posse facere per voluntatem magistri, quod ille poterat per naturam. Iube me venire ad te super aquas. Tu præcipe, & illico solidabuntur vndæ: leue fiet corpus, quod per se graue est.* (Lib. 2. in ca. 14. Matthæi. Ioann. 21.) Deniq; Bernardus ait: *Discipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore: quodq; iucũdius erat, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus, quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, aliis nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe signũ singularis pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiq; suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum.* (De considerat. lib. 2.) *Adscendit ergo Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus; & cùm tanti essent, nõ est scissum rete. Quoniam* (inquit Augustinus) *in illa summa pace sanctorum nulla erunt schismata; pertinuit ad Euangelistam dicere, Et cùm tanti essent, id est, tam magni, non est scissum rete. tanquam illud respiceret vbi scissum est, & in illius mali cõparatione commendaret hoc bonum.* (In Ioan. tractat. 122.) *Petrus rete* (inquit Gregorius) *ad terram trahit: ipsi quippe sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: Simon Ioannis amas me? pasce oues meas.* (In Euangelia hom. 24.) Atq; hoc sanè diligenter ponderãdum est, quòd spiritus sanctus ita nos voluit in scriptura sancta versari, vt prima cum postremis conferentes, alia etiam interiecta non omitteremus.

Ter igitur negotium singulare D. Petro fuit cum mari. Semel, quãdo Christus è naui eius docebat turbas, vbi & ruptũ est rete præ multitudine piscium. (Lucæ 5. Matth. 14. Ioann. 21.) Iterum, quando ambulabat super aquas, & mergi cœpit. Tertiò autẽ, quãdo misit se in mare, & rete integrum ad littus, hoc est, ad cõsummationem sæculi perduxit. Vt planè appareat, Petri nauim & piscationem ab initio primitiuæ Ecclesiæ Christi, vsque ad finem sæculi sic perseueraturam esse, vt quanquam interdũ & peccet Petrus, & titubet, & Petri nauis fluctibus agitetur: non tamen submergatur, aut deficiat vnquam; sed omnes, qui ad vitam æternam peruẽturi sunt, sub Petro Gubernatore ad illam sint peruenturi. *In illius naui Christus docet turbas, ille ducit in altũ, illius*

piscatio

piscatio implet nauiculas, in illius nauium ascendit Christus vt sedetur tempestas, ille rete ad terram trahit, ille amat plus aliis, illi plus aliis amanti cõmendantur agni & oues, ille deniq; Domini mortẽ supra omnes alios imitatur. Nam hoc planè postremũ est inter omnia Petri priuilegia, quòd solus inter Apostolos inuentus est, cuius non dico mortem, sed mortis genus & modũ Christus ipse tanto antè prædiceret. *Cùm senueris*, inquit, *extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Pro Christo* (inquit Augustinus) *fuerat crucifigendus, hoc est enim, Extendes manus tuas. Petrus* (inquit Tertullianus) *Passione Dominicæ adæquatur.* Post hæc ait Dominus Petro, *sequere me. Non sic* (ait Augustinus) *quomodo prius, quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit: Sequere me. Sed tunc ad doctrinam, modò ad coronam. Petrus* (inquit Ambrosius) *crucis, sicut Saluator, exitum tulit, & à Dominicæ deuotionis similitudine nec morte discretus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imitaretur & passione.* Nec tantùm Euangelia, sed etiam res gestæ Apostolorum variis modis primatum Petri commendant. Atque erit sanè operæpretium iam deinceps animaduertere, quem in modum Petrus acceptum à Domino primatum exercuerit, ac potestatem sibi diuinitùs collatam gesserit.

Ioan. 21. De Sanctis serm. 24. De præscr. aduers. hær. serm. 66.

Primatus Petri etiam ex iis quæ post Ascensionem Domini gessit, confirmatur.

CAPVT V.

PEtrus & primus, & solus, post Ascẽsionem Domini, pronunciat, Iudam ab Episcopatu suo depositum esse, aliumq; in eius locum substitui oportere, definit. Ex cuius auctoritate cæteri eligunt Matthiã, quod ipsum Petri factum D. Chrysostomus primatui eius acceptum fert. *Quàm est* (inquit) *feruidus? Quàm agnoscit creditũ à Christo gregem? Quàm in hoc choro princeps est? Et vbique primus omnium incipit loqui.* Et pòst: *Primus omnium auctoritatem vsurpat in negotio, vt qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce, *Princeps in choro Apostolorum* est Petrus, ei *grex à Christo creditur*, is *omnes habet in manu, & fratrum est confirmator.* Quæcunque autem sunt Apostolorũ prærogatiuæ, eas omnes primus, ac propè ab initio solus exercet atque exequitur Petrus. Nam cùm ad Euangelium prædicandum, & ad baptismũ in Christi nomine ministrandum præcipuè mitterentur; Petrus accepto Spiritu sancto, primus omniũ hominum Ecclesiam Dei, verbo Euangelij fundat in fide Iesu Christi. *Stans enim Petrus cum vndecim*, & fidem in Christum Deum & hominẽ primus promulgat, & quid cõuersi facere debeãt, præscribit, ex cuius auctoritate baptizãtur ferè tria millia. Verè igitur prima Christi Ecclesia fundatur à primo Christi Apostolo, tam quoad verbũ fidei, quàm quoad Sacramenta noui Testamenti. Vnde Tertullianus ait: *Primus in Christi baptismo Petrus reserauit aditum cælestis regni.* Cùm Apostoli acceperint potestatem *curandi omnem languorem & omnẽ infirmitatem*, primus omnium Petrus visibili miraculo prædicationem suam cõfirmat, sanans claudum in nomine Iesu Christi, admirãte omni plebe. *Si Petrus petra est* (inquit Ambrosius) *super quam ædificatur Ecclesia: rectè prius pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei fundamentũ continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet.* Hoc etiam primum fecisse Petrũ, Tertullianus animaduertit. Cùm Apostoli ad hoc assumerentur, vt *testes omnium gestorum Christi essent, vtq; confiterẽtur Christum corã hominibus*: primus omnium Petrus coram Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha, & Scribis fidem in Christum publicè confessus, & ad eum finem Spiritu sancto repletus est.

Actor. 1. In Acta Apostolorum homil. 3. Lucæ 22. Matth. 28. 1. Actor. 2. Tertull. in lib. de pudicitia. 2. Matth. 10. Actor. 3. serm. 66. In lib. de pudicitia. Ioan. 15. Matth. 10. Actor. 4.

Quid vnquam homini sublimius collatũ est à Deo, quàm vt alterius hominis cor secretaque consilia inspiceret, qui suum ipsius cor interdum non videt? Hoc ergo, quod sanctis in cælo constitutis ex gratia Dei maxima confertur, Christus Vicario etiam suo in hac vita contulit, vt melius sciret, quomodo rudem adhuc & recens inchoatam Ecclesiã gubernaret. Videns ergo Petrus, Ananiam & Sapphiram de pecunia quã semel ex voto cõsecrârant, partẽ abstulisse: & cognouit ea, quæ in mente erãt, & occidit eos præcepto, quod vtrumque D. Chrysostomus annotauit. *Petrus auctore Deo* (inquit Gregorius) *Ecclesiæ sanctæ principatum tenens, à bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatius venerari recusauit, seq; illi similem recognouit, dicens: Surge, ne feceris, & ego homo sum. Sed cùm Ananiæ & Sapphiræ culpam reperit: mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, & summum se intra Ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus fratribus non agnouit.* Quin & in hac re primatum solius Petri Tertullianus agnouit. Nihil diuinius Apostolis à Christo vnquam promissum est, quàm quòd *opera, quæ ipse fecisset, illi quoque facerent, & maiora illis facerent.* Nec vllibi hoc verbum aut prius, aut excellentius impletum est, quàm in Apostolo Petro, *cùm in plateas eiicerentur infirmi, & ponerentur in lectulis & grabatis, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum. Hoc in Christo* (inquit Chrysostomus) *non est factum, quamuis in virtute Christi fieret. Educti è carcere Petrus & Apostoli, dixerunt*

Actor. 5. In Acta Apostolorum homil. 12. Gregor. lib. 1. epist. 24. Actor 9. Super exteros. In lib. de pudicitia. Ioann. 14. Actor 5. In Acta Apostolorum Homil. 12. Actor. 5.

dixerunt Principi Sacerdotum: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Cur autem *Petrus* nominatur seorsum ab Apostolis, cùm & ipse Apostolus fuerit; nisi quia fuit etiam in illo nonnihil quo Apostolos superabat? Ne igitur putaretur solus Princeps Apostolorum hoc dixisse, additum est, quòd *Petrus & Apostoli* hoc dixerunt. Et sane quamuis hic loquendi modus non vbique reperatur, tamen vbique intelligi debet. Erat enim ordo inter Aposto-
Actor. 6. los. Neque verò *cùm duodecim Apostoli conuocarunt multitudinem discipulorum* ad septem Diaconos eligendos, tunc putandum est, eos perturbatè locutos, verum ita, vt præiret suffragio vel saltem auctoritate Petrus, atque assentirentur cæteri. Parum quippe interest, vtrum ipse nominet aliquos, an alios iubeat id auctoritate sua facere: quia vtrouis modo Petrus est, qui auctoritatem negotio præstat. Ineptè igitur obiiciunt Protestantes, quòd septē diaconi ab omni multitudine sunt electi, & ab omnibus ex æquo Apostolis cōfirmati.
Actor. 6. Neque enim multitudo prius eligit, quàm duodecim Apostoli eos conuocassent, & eligendi potestatem fecissent, qui etiam confirmârunt electos, eis imponentes manus. Nec inter duodecim quisquam poterat prior esse primo, quem infinitis iam argumentis constat fuisse Petrum. Si ergo duodecim Apostoli & conuocârunt multitudinem, & septem Diaconis manus imposuerunt, cùm non modò inter duodecim fuerit Petrus, verùm etiam illis præfuerit: vtique Petrus omnium primus & conuocauit turbam, & confirmauit eos qui eligebantur.

Age verò, cum & Euangelium Christi primò per ipsum Petrum sit prædicatum, & Baptismus primò sit ipsius auctoritate ministratus, & miracula maxima per illum sint facta: cōsideremus & illud, Spiritum sanctum effecisse, vt primus etiam Petrus cōfirmationis Sacramentum (in quo Episcopalis ordo eximiè cernitur) non solùm in Ierusalem, sed in *Samaria*,
Actor. 8. hoc est, extra Iudæam conferret. Licet enim quiuis Apostolus potuerat illud conferre, quia singuli erant Episcopi (dicente Propheta de Iuda omnium infimo, *Episcopatum eius accipiat alter*) nec Petrus videatur se huic muneri spontè obtulisse: tamen factum est, vt à cæteris Apostolis in Samariam mitteretur, vt iis qui prius baptizati erant, vnà cum Ioanne ma-
Actor. 2. num imponeret, quò acciperent Spiritum sanctum ad robur cōfitendæ fidei, quem prius in
Roman. 5. Baptismo ad remissionem peccatorū & charitatem in cordibus diffundendam acceperant. In Samariam verò dum Petrus esset, opportunè Simonis Magi nequitiā cognouit; & quoniam
Actor 8. donum Dei pecunia existimauit possideri, Petrus dixit ad eum: *Pecunia tua tecū sit in perditionem. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.* Atque hinc originem traxit illa contentio, quæ postea inter Simonem Petrum, & Simonem Magum cōsecuta est. Par enim erat, vt fidei Petra & Princeps Apostolorum fontem omnis hæresis & radicem
De præscrip. aduer hæres. omnium sectarum & primus detegeret, & ad postremū damnaret. *Simoniana Magia* (inquit Tertullianus) *disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter idololatrias deputabatur, & à Petro*
Hieron. in Catalogo. Theodoret. hæret. Fab lib. 1. *Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Itaque tam D. Hieronymus, quàm Theodoretus Petrum asseuerāt Romam se contulisse, ad Simonē Magum expugnandum. Ac ne id quidem mysterio vacat, quòd in ipsa vrbe Roma hęresis extinguendę initium est factum, vbi omnes
De hæresib. 1. hær. postea hæreses per diui Petri sedem reprimendæ erant. Quin etiam Augustinus ait: *In vrbe Roma beatus Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*

Actor. 9. Factum est autem, vt *Petrus, dum pertransiret vniuersos, deuenires ad Sanctos qui habitabant Lyddæ. vbi cùm paralyticum sanasset, in Ioppen veniens, excitauit Tabitham à mortuis*, quod genus miraculi etiam ille primus omnium Apostolorum edidit. *Quemadmodū dux in exer-*
Hom. 21. in Acta Apost. *citu* (inquit Chrysostomus) *obambulans, considerabat; quæ pars sit coadunata, quæ ornata, quæ suo aduentu egeat. Vide vbique illum circumcursare, & primum inueniri. Quando eligendus A-*
Primus. *postolus, hic primus: quando loquendum Iudæis, non Apostolos esse ebrios, quando curandus claudus,*
Præ aliis. *quando concionandum, hic præ aliis est: quando agendum contra Principes, quando contra Ananiam, quando ab vmbra sanationes fiebant, hic erat. Et vbi quidem erat periculum, hic: & vbi moderatio. Vbi autem tranquillitate res erant plenæ, communiter omnes. Sic non exigit honorem maiorem. Iterum quando fieri miracula opus erat, ipse prosilit. Et hic iterum ipse per se laborat, ac iter facit.* Longè adhuc præclarius est, quòd Petrus omnium primus in gentibus fidem Christi plan-
Actor 10. tat. Quando enim placuit Deo, Cornelium Centurionem in sanctorum cœtum aggregare,
In Acta Apost. ho. 22. *iussit accersiri Petrum, vt per os eius gentes Euangelium audirent & crederent.* Vnde Chryso-
Præcipuus. stomus ait: *Dominus non Ananiam, sed præcipuum* (id est, Petrum) *adducit ad Cornelium.* Et in illa verba, *quæ Deus purificauit, tu ne communia dicas: Hoc* (inquit) *videtur quidem ad Petrum dici, totum autem Iudæis dicitur. Nam si magister increpatur, multò magis hi.* Et pòst: *Vides*
Hom. 24 in Acta Apost. *vnde initium fit Gentium?* Et iterum: *Vide etiam quanti fecerit, quòd credat Cornelius, vt & Angelus missus, & spiritus operatus, & Princeps Apostolorum accersitus.* Et in alia Homilia: *Petrus*
In epist. ad Saluinam de seruanda viduitate. *ferè simpliciter adest, vt discat, quòd oporteat posthac illos accedere ad Gentes.* Hieronymi verò de hac re iudicium tale est, vt ob Corneliū à Petro baptizatum, dicat, *Petrum de circumcisionis*

angustiis

angustius translatam ad praeputij latitudinem. Meritò igitur & hoc inter Petri singulares praerogatiuas numerandū est, quòd primus Euangelij minister fuit inter gentes. Nam Eunuchus ille Aethiops, qui iam antè per Philippum erat baptizatus, non propriè de praeputio habebatur, quia & circuncisus erat, & proselytus, hoc est, Iudaeorum Synagogae insertus, vtpotè qui secundùm legem venerat adorare in Ierusalem. Actor. 8.

Dum autem Petrus ab Herode Rege, qui & Agrippas nominabatur, in carcere seruaretur, *oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Vide quàm soliciti fideles erant de principe Apostolorum. Nam licet Iacobus Hierosolymorum propriè Episcopus esset, tamen cùm scirent, Petrum etiam totius chori Apostolici esse Principem: meritò pro Pastore primo continuas preces fuderunt. Nec enim pro alio quoquam idem factum esse legitur. Actor. 12.

Orta verò inter fratres quaestione, vtrum necesse foret, credentes circuncidi secundùm legem Moysis: Paulus & Barnabas, & quidam alij super ea re *ascenderunt ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem.* Illa verò fuit potissima causa, cur in Ierusalem ascenderet, quòd Petrus Princeps Apostolorū ibi esset. Vnde Theodoretus ita scribit: *Paulus praeco veritatis, tuba sanctissimi spiritus ad magnum Petrum excurrit, vt ijs qui Antiochia de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret solutionē.* Quod vtiq; non eo sensu dixit, quasi Paulus ipse Petri doctrina indigeret: sed quia Petri nomen & auctoritas ad alios cōpescendos necessariò interponenda erat. Vnde etiam *cùm magna conquisitio ab alijs fieret*, surgens Petrus totā rem ex eorum quae Deus per illū in Cornelij cōuersione gesserat, animaduersione definiuit: solusq; voce ac sententia sua praeiuit toti concilio, docens quid absq; omni dubio credendū & statuendū esset. Secundùm cuius cōcilij formam, successor Petri, vsq; in hodiernum diem & omnibus Oecumenicis concilijs praeest, & illis, quoties videtur, fidei veritatem aperit, quidq; sequēdum sit & confitendum, primus definit. Actor. 15. In epistol. ad Leonem. Actor. 15.

Omnium verò quae primatum Petri demonstrant, illud sit vltimum, quòd D. Paulus, qui *neq; ab homine, neq; per hominem, sed per Iesum* Christum vocatus est ad Apostolatus dignitatem, quiq; nō quidem ob animi superbiam, sed ob gratiae diuinae, qua imbutus erat, copiam, non magni aestimauit quenquam Apostolorum videre, aut alloqui (ne fortè ab illis Christi fidem aut Euangelium didicisse putaretur) tamen adeò pręclara iudicia de solo Petro fecit, vt *ascenderet Hierosolymam videndi Petri causa, & maneret apud eum diebus quindecim.* Posteaq; cùm suae doctrinae contradiceretur, *iterum ascendit Hierosolymam, vt dexteram societatis à Petro & ijs Apostolis qui cum Petro erant, acciperet, ne in vanum aut in posterum curreret, aut antè cucurrisset,* si aliter quàm Princeps Apostolorum, & reliqui eius socij docuissent, docere putaretur. Verùm de hac grauissima quaestione latius paulò post agam. Nunc orationem hanc de Petri praerogatiua institutam his Bernardi verbis terminabo. *Quid Petro potentius, cui & terra obediuit, cùm mortuos reddit, & mare subpedibus eius se calcabile praebuit? qui Simonem Magum spiritu oris sui in aëre attigit, qui claues regni caelorum tam singulariter accepit, vt praecedat sententia Petri sententiam caeli?* Primatum igitur Petri, quem soli haeretici ac schismatici oppugnant, terra, mare, inferi, aër, atque adeò caeli caelorum agnouerunt. Caeterùm diluamus etiam illa quae in contrariam partem citari solent. Gal. 1. Galat. 2. In die Petri & Pauli sermon. 1.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostoli miserunt Petrum & Ioannem in Samariam. Non mittit inferior superiorem, sed contrà: quare sequitur, Petrum fuisse singulis Apostolis aequalem, toto autem concilio inferiorem. Actor. 8.

RESPONSIO.

Varia sunt missionum genera. Vnum, quod à sola mittentis authoritate proficiscitur; veluti cùm Christus *misit Apostolos* ad praedicandum, & ad peccata remittēda. Nihil enim fuit praeclarius in Apostolis, quàm quòd *pro Christo legatione fungebantur.* Aliud autem missionis genus est, cùm par parem mittit, non ex authoritate aliqua maiore, sed ex pari consensu & astipulatione eius qui mittitur, veluti cùm *Herodes rex Magos, in quos nullam potestatem habebat, in Bethleem misit*, vtiq; quia ipsi iamdudum eò properabant. Est verò & tertium genus missionis, in quo non tam authoritas mittentis, quàm eius qui mittitur spectanda est. veluti cùm Senatus aut populus mittit suum Principem ad foedus cum potentissimo aliquo rege ineundum. Maior quidem est Princeps, quàm Senatus Principis. Porrò licet totus populus eo Principe qui suffragijs populi creatur, maior putari debeat: tamen secus est in illo Principe quem non hominum suffragia, sed auctoritas Dei praefecit, ac praesertim si rebus non profanis, sed sacris praesit. Talem Principem si quando Senatus aut populus mittit, non tam pro authoritate sua iubet, quàm ex certa ratione persuadet, vt iter illud suscipiat, ne rei gerendae authoritas vlla defuisse videatur. Atq; isto modo *Israëlitae ad Galaaditas miserunt Phinees Principem suum* (eundemq; non hominum, sed Dei sacerdotem, id est, à Deo, nō ab hominibus constitutum) *& decem Principes cum eo*, vt eos ab altari aedificando authoritate sua reuocarent. Cùm ergo & superior inferiorem, & par parem, & inferior nonnunquam superiorem Matth. 28. Ioan. 20. 2. Cor. 5. Matth. 2. Iosue 22.

riorem mittat: facilè intelligitur, quàm infirma sit ista ratiocinatio: Apostoli miserunt Petrũ ad gratiã Spiritus sancti Samaritanis conferendam, igitur Petrus aut inferior Apostolorum collegio, aut saltē non superior fuit. Nam si causa mittendi perpēdatur, apparebit eam non ab alia origine proficisci, quàm ab eximia D. Petri potestate. Tanta enim res in tali regione nuper ad fidē conuersa, non poterat melius à quoquã perfici, quàm ab eo qui foret omnium Princeps. Missus est igitur Petrus ad rē maximã obeundã, vt Princeps Apostolorũ à Deo cōstitutus, qui auctoritatē suã in re tanta interponeret: ac nō vt inferior ijs à quibus est missus.

De confirm. vide Bedam in cap. 8 Actuum. Nam cùm Samaritani tãtum baptizati fuissent in nomine Christi, nec adhuc Spiritũ sanctum in confirmationē spiritalem (quæ à solis Episcopis conferri potest) accepissent: poterát quidem vel singuli, vel simul plures Apostoli sine cæterorũ inuidia mox ad eos iuisse, vt imponerēt eis manus, fuissetq; ratum, quod is gessisset, qui primus vacuum munus occupasset. Verùm quia res adhuc nouæ, & nō satis cōstitutæ erant, Samariaq; iam diu schismatica fuerat: in cōmune deliberatum est, quis hoc tam magno munere primus fungeretur. Ac Petrus quidē non minus humilitate, quàm potestate multò maximus, alijs ex fratribus suis huius legationis honorē deferri facile passus esset. Illi verò contrà putabant, rem tantam non nisi à præcipuis quibusdã subeundam, quò maior auctoritas rei adderetur. Ita factum est, vt cùm Petrus ob suam humilitatē hoc sibi non arrogaret, tamen alij Apostoli (nō oneris imponendi, sed potius honoris deferendi causa) eum ad hoc munus obeundum eligerent. Quæ res ab

Actor 8. Euangelista Luca *missionis* vocabulo exprimitur. Sic interdũ Presbyteri Episcopum suũ ad Sedem Apostolicã mittunt, non quia iubere possunt, sed quia rogare solent, vt grauiorē aliquam Ecclesiæ causam in se suscipiat. Suffragiorũ igitur desiderio ac voto potius, quàm superioris alicuius potestatis vi missus est Petrus. Atq; hac sanè in causa fidem bonã in aduersarijs requiro. Si enim plurima & pęnè infinita Scripturæ sanctæ loca non essent, quæ abunde restatũ redderent D. Petri primatum: alicuius fortè ponderis apud eos vnus hic locus esse posset. Nunc autem fas non est, ob vnum *missionis* vocabulũ, quod & ambiguum esse videmus, & alio modo rectè interpretari possumus, tãtas Petri prærogatiuas irritas reddere. Cedãt potius verba rebus, ambigua perspicuis, incerta certis, paucissima plurimis, facta legibus, tēporalia rerũ gestarum exempla, æternis Euangeliorũ decretis. Hoc enim totum, quod de missione D. Petri opponitur, cùm & ab ambiguo missionis vocabulo, & ab occulta mittētiũ mente, & non à iure, quod Christus statuit, sed ab eo quod pro tēporis occasione gerendum inter homines videbatur, petitũ sit: eò vsq; mouere sapientē non debet, vt propterea primatum Petri tam insigniter in Euangelio fundatum aut negare, aut in dubium vocare audeat.

Petrum non modò Circuncisionis, sed præterea Gentium fuisse Apostolum iure diuino, & humano.

CAPVT VI.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Gal. 2. Paulus in Epistola ad Galatas dicit, sibi concreditum esse Euangelium præputij, sicut Petro circuncisionis. Qui enim efficax fuit in Petro ad Apostolatum circūcisionis, efficax fuit in me (inquit Paulus) erga gentes. Ecce metas diuinitus Petro circumscriptas, vt sit circuncisorum Apostolus, id quod etiam dextris datis, ac sancto pacto Cephas, Iacobus, & Ioánes confirmãrunt. Ergo Petrus diuino & humano iure particularis tãtum Episcopus (circuncisorum videlicet) est constitutus, quamuis de facto per occasionem prædicauerit aliquando tam ille gentibus, quàm Paulus Iudæis.

RESPONSIO.

VEl hic vnus loc⁹ declarat, quòd Protestãtes pessima fide versantur in sacrosancto verbo Dei. Quod enim D. Paulus de factis Apostolorũ (quę Deus approbauit, & prospera ex ipsis effectibus reddidit) & nō de ipso iure diuino dixit, id ipsi ad iuris diuini ordinationē velut obtorto collo trahũt. Cumq; relicto Euágelio (vbi ius diuinũ ab origine aperitur, & dedita opera memoriæ proditur) ad ea quæ Paulus per occasionē cōmemorat, se conferant: tamen ita hunc locũ Apostoli Pauli vrgent, velut is esset locus institutæ primùm Iurisdictionis Apostolicæ, cùm potius exercitiũ illius, & non institutionē contineat. Ius ergo

Ioan. 1. Matth. 16. diuinũ explicatur in Euangelio, vbi Dominus primùm Simoni Petro dicit: *Tu vocaberis Cephas*, & *tibi dabo claues regni cælorum*. Origo igitur totius rei est in ipso Petro, licet reliquis deinde Apostolis Christus det eandem potestatem ligandi & soluendi. Et iterum Petro ait:

Lucæ 22. *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*. At illis Petrum confirmare nunquam iussit. De-

Ioan. 21. nique Petro ait: *Diligis me plus hîs? pasce oues meas*. Et posteà omnes in totũ orbem terrarum ex æquo mittit, dicens: *Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*. Ex quo firmiter credendum est, Petro & prius omnia esse concessa, quæ postea reliquis Apostolis in cōmune data sunt, & illi nonnulla esse concessa, quæ nulli præterea sunt data: & tamen omnibus hoc esse diuino iure concessum, vt in vniuersum mundũ ex æquo ad prædicãdum Euangelium proficiscerentur, omnesq; tam Iudæorum, quàm gentium Apostoli, si non forte, saltem iure, essent. Ista verò Protestãtium obiectio, quæ negat, Petrum fuisse Apostolum tam gen-

tam gentium quàm Iudæorum, negat eum habuisse *ius eundi in vniuersum mundum, vt prædicaret Euangelium omni creaturæ*, id est, tam gentibus quàm Iudæis; quod prorsus repugnat expresso Dei verbo. Nam si Petrus iure diuino Circumcisionis tantùm Apostolus cõstituitur, nihil ei legitimæ iurisdictionis in eos competit, qui non sunt circuncisi. At longè maxima pars mundi circuncisionis expers fuit (vnde Apostolus Paulus frequentissimè appellat gentes præputium, idque circuncisioni opponit) igitur secundùm Protestãtes primus Apostolus, *Pastor agnorum & ouium Christi, & confirmator fratrum, atque adeò petra Ecclesiæ* à longè maxima parte mundi remouetur, & ad Iudæorum angustias coarctatur. Quodque singulis Apostolis à Christo non permittitur tantùm, sed & præcipitur, *vt omni creaturæ prædicent*, id primo Apostolorum prohibetur. O planè diabolicam Protestantium opinionem! Vide quid odium & inuidia in Romanum Pontificem Petri successorem effecerit. Iure autem diuino circa potestatem omnium Apostolorum ex Euangelijs cognito, iam deinceps ad actiones Apostolicas progrediatur oratio. Marci 16. Matth. 28. Marci 16.

Cùm Euangelio inter Iudæos Petri opera præcipuè disseminato, gentium etiam primitiæ maturescerent, quanquàm Paulus iam esset conuersus ad Christi fidem, tamẽ Angelus Dei ad Cornelium Centurionem venit, iubens vt *accersat, non Paulum, sed Simonem, qui cognominabatur Petrus, quia hic dicturus erat illi, quid eum oporteret facere*. Interim dũ Cornelius ad Petrum mittit, Dominus eidem Petro *visionem eandem ter ostendit*, in qua iubetur occidere & manducare omnis generis animantia: quo videlicet significatum est, vt quemcunque siue ex gentibus, siue ex Iudæis, in Christum credentem in ouile Domini aggregaret. Vnde Petrus ipse ad Cornelium fatur: *Mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem*. Et iterum: *In veritate comperi, quòd in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi*. Petro autem ea quæ fidei erant, explicante, cum Spiritus sanctus in eos qui audiebant verbum, cecidisset: *Iussit Petrus eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi*: & in Concilio Hierosolymitano eandem historiam Petrus attingens, *Vos scitis* (inquit) *quoniam ab antiquis diebus elegit Deus per os meum audire gentes verbum Euãgelij, & credere*. Quid hoc testimonio clarius excogitari potest? Venit *Angelus de cælo* ad Cornelium, iubens Petrum accersiri: ostenditur *cælestis visio*, & soli Petro *ter ostenditur: elegit Deus, elegit*, inquam, *vt gentibus annunciaretur verbum Dei per os Petri*: & tamen Petrus negatur iure diuino Apostolus gentium esse. Quodnam igitur ius hoc fuit, quod Angelus annũciat, visio testificatur, & electio Dei confirmat? Fuitne hoc humanum ius? At factum (inquies) hoc, non autem ius est. Fateor. Sed quia iniustum factum hoc non est, profectò factum hoc iuris diuini testificatio est, & ea tanta, vt D. Hieronymus non dubitauerit dicere: *Omne mysterium quo Petrus de circuncisionis angustijs transferebatur ad præputij latitudinem, ad Cornelij Centurionis merita pertinet, qui primus ab Apostolo baptizatus salutem gentium dedicauit*. Ecce per hoc mysterium Petrus *de circuncisionis angustijs translatus est ad præputij latitudinem*. Quod non eò dicitur, quasi Petrus nunc primùm ius acceperit pascendi gentes quæ ad Christum conuerterentur, sed quia ius antè donatum nunc perspicuè in vsum & exercitium deducitur. Sed tanti momenti res fuit, gentibus euangelizare, vt nõ modò ab initio Apostolis omnibus ista potestas à Domino concederetur; verùm etiam, quando primùm exercenda in gentes fuit, eidem ante omnia committeretur, cui semper in omni authoritate Ecclesiastica primas fuisse datas, nemo Apostolorum ignorabat. Et adhuc Petrus negatur esse gentium Apostolus? At enim Pauli verbis respondendum est. Optimè. Act. 9. Act. 10. Act. 15. Ad Gaudent. de seruanda viduitate.

Principio certum est, quicquid Paulus dicat, id Euangelio Domini contrarium non esse. Cùm igitur Euangelium Domini Petro, nec tãtùm Petro, sed etiam singulis Apostolis det potestatem *euangelizandi vniuerso mundo, & baptizandi omnes gentes*: certum est, eam potestatem per D. Pauli quæcunq; verba non esse reuocatam. Talis ergo verborum Pauli quærenda est interpretatio, quæ non destruat Euangelium Iesu Christi. Ea verò est commodissima, vt dicamus, licuisse quidem iure diuino singulis Apostolis, ac propterea multò etiã magis Petro, cuicunque populo verbum salutis & Christi Sacramenta ministrare. Verùm ne si quisque vel fortuitò, vel quocunque vellet, absque aliorum consensu iuisset, aut omnes in Iudæa mansissent, aut pleriq; in eundem locum profecti essent, atq; ita Euangelium Christi minus longè lateque diffunderetur: instinctu Spiritus sancti factum est, vt sortirẽtur prouincias, & alius aliam regionem Christo conciliandam capesceret. *Thomas* (inquit Eusebius) *vt memoria proditum est (ab Origene) Parthiam obtinuit, Andreas Scythiam, Ioannes Asiam obijt. Petrus autẽ, vt videtur, Iudæis, qui in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia et Asia dispersi vixerũt, verbũ Dei prædicauit. Qui ad extremũ cùm Romæ versaretur, capite deorsum statuto (sic enim perpeti cupiebat) cruci suffixus est. Quid attinet de Paulo dicere, qui simul ab Ierusalem ad Illyricum vsque fuerat Euangelij Christi prædicandi munus plenè executus; post Romæ, Nerone summam rerum administrante, martyrio occubuit*. Hinc facilè intelligimus, Petrum *Circuncisionis Apostolũ* Marci 16. Matth. 28. Historiæ Eccles. lib. 3. cap. 1.

dictum esse, proptetea quòd ea sors illius ab initio fuisset, vt Iudæis per Asiam dispersis prædicaret. Hæc enim meritò habebatur prima sors, & lógè dignissima, vt quemadmodú Christus ipse *ad oues quæ perierãt domus Israel primùm est missus*, ita & Vicarius Christi ad easdem oues ante omnes alios mitteretur; præsertim cùm ex Paulo etiá didicerimus, Iudæos velut *radicem & oleam esse*, gentes verò velut *oleastrum* in oliuam insertas, socios radicis & pinguedinis oliuæ factos esse. Cùm igitur non facilè possent singuli Apostoli facto ipso totú orbem terrarum obire, licet iure id ipsis permissum, atque adeò commissum erat: sors omnium dignissima in honorem primatus sui Petro delata est, vt ille radicem atq; oliuam ipsam coleret, alij verò Apostoli velut nouos surculos in Petri oliuam insererent, atq; ita ex toto mundo vnum gregem sub visibili Pastore vno congregatum, vni Pastorú Principi Christo Domino in æternum aqua viua potandú incorporarent. Cęterùm quia Paulus post Ascensioné
Galat. 1. Domini ad fidé vocatus est, nec postea Hierosolymam statim venit, sed abijt in Arabiam: is non videtur sorte aliqua per consensum Apostolorum iacta certarum gentium Apostolus fuisse factus, verùm ab ipso Domino (præter curam Iudæorum) totam prouinciam gétium absq; limitibus vllis accepit per reuelationem de cælo factam. Dicebat quippe Dominus ad
Actor. 9. Ananiam: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filijs Israel.* Ecce non excludútur à Pauli cura & potestate filij Israël, etiamsi primùm omniú fiat
Gala. 1. mentio gentiú & regum. Nam & ipse testatur, se vocatú per gratiam Dei, *vt reuelaret Chri-*
Actor. 9. *stum in gentibus*, cùm tamen prædicationé suá apud Iudæos inceperit, & aliàs in Actis Apostolorum sæpissimè legamus, illum *Iudæis primum vbique ferè prædicasse*, atq; adeò palam cótestatum esse Iudæis in Synagoga ipsorum: *Vobis verbum salutis huius missum est.* Et iterum: *Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes.* Deniq; Paulus ipse fatetur, sibi *solicitudinem omnium Ecclesia-*
2. Cor. 11. *rum incubuisse.* Nunquid igitur Iudæorú aliquæ non erát Ecclesiæ? Aut solas illas à cura sua pastorali excluserat? Nunquid *ad Hebræos* etiam nó scripsit epistolam? Quid multis? Vt singuli Apostoli alij, sic & Paulus tam Iudæorú, quàm gétium Apostolus fuit, quia singuli *fun-*
2. Cor. 5. *gebantur legatione pro Christo ad* vniuersum mundum. Atque hæc de iure ita se habent.

Quoad vsum verò & praxim, exercitiumq; istius muneris: Paulus erat Iudæorum Apostolus vnà cum multis, atq; adeò post multos, qui ante illum Iudæos ad Christum conuerterant. Idem erat gentiú Apostolus, & vnà cum multis, & post Petrum, qui Cornelium prius ad fidé conuerterat. Sed tamen in eo *Paulus erat princeps omnium, & planè primatum gerebat:* primùm quòd ad multas gentes profectus, ibi Christú prædicasset cum summo fructu & lu-
Rom. 15. cro animarum, vbi nemo ante illum fidei fundamenta iecerat. *Sic* (inquit) *prædicaui Euange-*
lium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est annunciatum de eo, videbunt: & qui non audierunt de eo, intelligent. Deinde alijs Apostolis certæ potissimùm Prouinciæ sorte committebátur. Sorte, inquam, non iure diuino Etenim iure diuino singulis subijciebatur totus mundus. Vnde etiá quando Andreæ Scythia, vel Ioanni Asia committebatur, nó tamen ex ea te prohibiti sunt alibi prędi-
Vide Hieronymi cap. 5. in Amos Prophetam. cate, sed ibi potissimùm in munere suo defungebantur. At cùm ad Paulum est ventum, non ei dictum est, vade in Asiam, aut in Thraciam, aut in Italiam, velut in prouinciá tibi sortitò prę cæteris obtingentem: sed vade ad omnes gentes, percurre, atq; adeò transuola per Arabiam, Syriam, Asiam, Macedoniam, Gręciam, Italiam, Hispaniam, Illyricum, & deniq; per omnes gentes quò te Spiritus sanctus deducet. Præterea licet aliorum Apostolorum sortes à Spiritu sancto promanauerint, tamen ea gratia videtur non immediatè à Deo, sed per conspiratem Apostolorum voluntatem reuelata, quando tractabant inter se de Euágelij disseminatione. Paulus verò ab ipso Christo præter potestaté iuris Apostolici, etiá sortem suam videtur nominatim accepisse, dicente Spiritu sancto ad Prophetas & Doctores Antiochenæ Ecclesiæ:
Actor. 13. *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes & orãtes, imponentesq; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à spiritu sancto abierunt Seleuciam, &*
Rom. 15. *inde nauigauerunt Cyprum.* Ab illo igitur die non cessauit Paulus *replere Euangeliú Christi ab Ierusalem per circuitum vsq; ad Illyricum.* Per circuitum autem dixit, ne solùm recta via processisse Paulum putaremus, cùm ille omnes etiam circumiacétes regiones Euangelio repleuerit. Hic est ille primatus gentium, qui meritò soli *Paulo plus omnibus laboranti* deferendus est. *Hæc est gratia Dei, quam cùm Petrus, Iacobus, & Ioánes datam Paulo cognouissent, dexteras ei* societatis dederunt. Verùm hic primatus licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & Pastoralis prærogatiuam (vt primatus Petri) verum ob facta eximia, & ob gratiæ personalis prærogatiuam primatus quidam & erat, & interdum à sanctis Patribus ita vocatur. Quemadmodum igitur Paulus iure diuino & Iudæorum, & Gentium Apostolus erat (licet in illo sermon ipsius magis eluceret in Gentibus, propterea quòd à Ierusalem ad Illyricum ibi fundasset Ecclesias, vbi prius nullæ omnino fuerant; cùm tamen multa millia

Iudæorum

Iudæorum crederent in Christū & ante Pauli conuersionē,& postea per Petri & Iacobi studium & laborē) sic etiam Petrus tam erat gentium, quàm Iudæorum, tam præputij, quàm circuncisionis Apostolus,quáquàm ipsius ministeriū ab initio saltem magis elucceret in fundandis Iudæorum Ecclesijs. Nam ad ipsius prædicationē in die Pentecostes baptizatę sunt & appositæ ad ouile Christi animæ circiter tria millia: nec ab eo die cessauit Euangelium Christi propagare,donec omnia complesset;ita vt ex ipso rerum euentu manifestum fieret, creditum esse Petro Euangelium præputij. Paulus igitur in eo loco Epistolæ ad Galatas,qui contra primatum Petri nō modò impiè, verùm etiam ineptè citatur,nihil aliud dicit,quàm Deum dedisse felicem cursum & prosperum Euangelij successum tam ipsi & Barnabę inter Gentes,quàm Petro, Ioanni & Iacobo inter Iudæos. nec de iure toto ministerij, verùm de particulari executione sortis,tam suæ quàm Petri agit. Nunc Pauli verba ponderemus. Act. 2. Galat. 2.

Cùm vidissent(inquit) Iacobus,Cephas & Ioannes,qui existimabātur colūnæ esse,quòd creditum est mihi Euangeliū præputij,sicut & Petro circuncisionis; dexteras dederūt mihi & Barnabæ societatis. At quomodo viderūt ij tres Apostoli, quòd Paulo creditū erat Euangelium præputij,sicut Petro creditum erat Euangelium circuncisionis? Id Paulus demōstrat ex euentu ipso,& rerum ipsarū felici exitu. *Qui enim operatus est* (inquit) *Petro* (id est,per Petrum) *in Apostolatum circuncisionis,operatus est & mihi* (id est,per me) *inter Gentes*. Quid sibi vult illud,*qui operatus est*? Vtiq; nihil aliud, quàm quòd Deus efficaciam dedit Euangelio per Petrum inter Iudæos,& per Paulum inter Gentes prædicato. Fecit enim,vt neq; Petrus inter Iudæos,neque Paulus inter gentes frustra prædicaret. Vnde iterum subinfert Apostolus,*& cognouerunt gratiam quæ data est mihi*. Sed vnde cognouerunt? Non ex auditu,sed ex ipsis (inquit Chrysostomus) factis didicerunt. Nec aliter hæc Pauli verba intellexit beatus Irenæus,qui totum hoc ad id quod fiebat,non ad id quod iure fieri poterat,referés,ex Paulo refert: *Vnum & ipsum Deum operatū Petro in Apostolatu circuncisionis,et sibi in gentes*. Ipsius ergo Dei Petrus erat Apostolus,cuius & Paulus. Et quem Petrus in circuncisione annūciabat *Deum & Dei filium,hunc & Paulus in gentes*. Ecce totam rem: Tametsi Petrus, Iacobus & Ioannes inter Iudæos hactenus prædicātes,legalia diutius tolerauerunt,cùm Paulus interim,qui apud gentes Apostolatu potius fungebatur, legalia post certū spatium temporis toleranda non putaret: tamen Petrus, Iacobus & Ioannes inierūt societatē cum Paulo,& doctrinam eius approbārunt,eo potissimum argumento persuasi, quòd viderent Deū non minus secundare prosperumq; reddere conatum Pauli inter gentes, quàm Petri inter Iudæos. Quòd si rediisset etiā Thomas Apostolus ex Parthia, itemq; Andręas ex Scythia vel Thracia,ostendissentq́, non expedire,vt quisquam ex illis gentibus iudaizare cogeretur: nihil dubito,quin etiam Petrus,Iacobus & Ioannes illis daturi erant dexteras societatis,præcipuè si vidissent,& ex rebus ipsis cognouissent,Deum per illos quoq; operatum fuisse inter gentes: fuissentque eum illis pacti, vt illi iterum in gentes, Petrus verò in circuncisionem seu ad Iudæos conuertendos se conferret. Quibus ita probatis, apparet quàm vanum atq; adeò stupidum argumentum contra primatum Petri ab hoc Pauli testimonio deductum sit. Et tamen hoc ipsum verbis vsque eò augetur, velut permultum ad rem faceret. Insignia igitur Protestantium circa hanc rem mendacia hæc sunt. In Epist. ad Galat. cap. 2. Irenæus lib. 3. cap. 13.

Primùm dicunt,metas Petro *diuinitùs* circunscriptas esse. At hoc nusquam in verbo Dei legitur. Nam & *Christus minister fuit circuncisionis*, sicut Paulus docet. Nec plus est ministrū circuncisionis, quàm Apostolū circūcisionis esse. Nam etsi quilibet Apostolus sit minister, non tamen quiuis minister est Apostolus,quia summus ministerij gradus in Apostolatu cernitur. Vnde etiā Christus dictus est *Apostolus & Pōtifex confessionis nostræ*. Quemadmodum igitur licet Christus fuerit *minister circuncisionis*, inde non rectè concluseris,eū nihil habere iuris & potestatis in gentes: ita nec quia *Petrus circuncisionis Apostolus* fuit, propterea licet inferre,metas ei *diuinitus* esse circunscriptas,vt gentium etiam Apostolus iure diuino minimè fuerit. Nam illud secundum (& id valde impudens) mēdacium est,apud Paulum *nō tam de facto,quàm de iure diuino* agi. Paulus enim penitus de facto ipso disputat: vtique secūdùm ius non negaturus,aut se circuncisionis, aut Petrum esse gentium Apostolum. Imò vt hoc mendacium rebus ipsis confutaretur,effecit Deus,vt Petrus ipse in Italiam, atq; adeò in vrbem Romā se conferret, ibiq; expugnaret Simonē Magum Samaritanū, ecclesiamq; Christi & ipse illic regeret vnà cum Paulo: eandemque Lino ac Cleto sub se, post se verò etiam Clementi regendam, ritè atque ordine committeret. Cuius cathedram in Gentium capite constitutā Irenæus, Caius, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius & vniuersi tā Græci,quàm Latini Patres agnouerunt,quorum testimonia suo loco proferētur. Tantum igitur abest,vt aut diuino,aut humano iure Petrus non fuerit gentium Apostolus,vt etiam vtroq; iure Gentibus in summo gradu præfuerit,ac per suos successores cum omniū fidelium summa gratulatione in hodiernum vsque diem perpetuò præsit. Est ergo & illud tertium mendacium, Rom. 15. Hebr. 3. Hieronymus in catalogo.

dacium, quod Petrus fuerit *particularis circuncisorum Episcopus*. Nunquid enim aut soli circũcisi Petrum Romæ prædicantem audierunt, aut ij soli cathedrã eius ab illo die vsq; ad istum Romæ obseruant? Certè si consensus omnium gentium, quæ Christi fidem amplexæ vnquàm sunt, ius humanum constituere potest: etiamsi iure diuino careret (non caret autem) saltem iure humano Princeps totius Ecclesiæ tam Petrus, quàm successor eius esset. Est ergo quartum illud mendacium, *quòd iure humano Petrus non fuit Apostolus gentium*. Neque verò per dexteras id egerunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, vt se ab Apostolatu gentium excluderent, sed vt Paulo illum suo consensu stabilirent. Iam illud quantæ cæcitatis est, quòd ab ipso exordio diuidunt Ecclesiam in duos greges, & in Pastores ad minimum duos, quorum vnus Iudæorum, alter sit gentium Apostolus? Cæterùm Augustinus Ecclesiam illam quæ ab ouili vnius Pastoris Petri discedit, schismaticam esse non dubitat, eamque ijs verbis quæ

In Epist. 48. superiùs etiam citaui, alloquitur: *Exi tu in vestigijs gregum: non in vestigijs meis, sed in vestigijs gregum: nec vnius gregis, sed gregum diuersorum, & errantium: & pasce hædos tuos (non sicut Pe-*

Ioan. 21. *trus, cui dicitur, Pasce oues meas) sed pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor.* Pro absurdissimo atque adeò pro certo schismatis indicio habet Augustinus, vt sint in Ecclesia militante diuersi greges, qui rursum vnius Pastoris vinculo inter se non vniantur. Petri verò gregem non dubitat & vnum fuisse sub ipso Pastore vno, & per totum terrarum orbem fuisse diffusum, quia *omnes Domini oues vnũ gregem fuisse statuit*. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat hædos esse, non oues, id est, hæreticos aut schismaticos, & non Catholicos. Et tamen noui isti Euangelici ab ipso initio Petrum vnius, Paulum verò alterius gregis Pastorem fuisse volunt, illum circuncisionis, hũc præputij: à quibus interim si quæras, vbi sit grex Matthæi, Thomæ, Ioannis, & aliorũ Apostolorũ: adeò non habent quod respondeant, vt necesse sit ipsis, aut reliquos omnes Apostolos in ordinem redigere, aut Petrum circuncisionis, Paulum verò præputij Principatu aliqua saltem ex parte spoliare: adeò nihil apud illos honestè aut secundùm ordinem fit. Nostra verò fides & doctrina mirabili constat rerum pulchritudine ac decore.

1 Co. 3 & 10 Christus primùm solus totam Ecclesiæ molem ab initio mundi vsque ad finem sustentat.

Ioan. 21. Matth. 18 Is ex hac vita discessurus, Petrũ solum ab initio legitimè ac ordinariè toti suo gregi præficit.

Actor. 6 & 8. Mox duodecim socios extra ordinem Petro adiungit, nõ ipsius principatum irritum faciẽs, sed oneris grauitatẽ imminuens. Ij cõmuniter omnes totum gregẽ pascunt, nulla in re graui dissentientes, quia omnes replebantur Spiritu sancto. Verùm si cõtingeret, eos dissentire, ad Petri vnitatem confugiendum erat, vt cuicunque ille dexteras societatis dedisset, eum totus grex pro legitimo Pastore agnosceret. Quem verò Petrus à communione sua repulisset, is

Actor. 15. vitaretur tanquàm schismaticus & factionũ author. Hinc ad Petrum & ad reliquos Apostolos, qui cum ipso Hierosolymis erant, itum est, vt orta de legalibus quæstio dissolueretur. Et mox dissoluta est ab ipso Petro, qui voce sua præiuit omnibus, ac sententiam tulit, vt Gentes à legalium obseruatione immunes & liberę manerẽt. Eodem modo diuus Paulus cùm eius prædicationi à nõnullis contradiceretur, ascendit Hierosolymam & contulit cũ illis Euan-

Gal. 2. geliũ quod prædicauit in Gẽtibus, seorsum autẽ cũ ijs qui erãt magni nominis: ne quo pacto in vanũ curreret, aut cucurrisset. Quid aliud hæc verba significãt, quàm necessarium fuisse, vt Apostoli cõferrent inter se id quod prædicabant, ne schisma inter ipsos cõtingeret. Porrò ne si fortè sex in hãc, & sex in illam partem inclinassent, infinita esset dissensio: principium cõmunionis & collationis huius non nisi Petrus fuit, in cuius velut in primi Pastoris authoritate omnes acquiescere debebant. *Tanta authoritatis* (inquit Hieronymus apud Augustinũ

Gal. 1. Epist. 11.) *Petrus fuit, vt Paulus in Epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrũ, & mansi apud eũ diebus xv. Rursumq́, in consequentibus: Post annos xiiij. ascendi iterum Hierosolymã cum Barnaba, assumpto & Tito: Ascendi autẽ secundùm reuelationem, & exposui eis Euangelium, quod prædico inter Gentes: ostendens se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri, et qui cum eo erant, fuisset sententia roboratũ.* Petrus ergo, & qui erant cum eo, Iacobus & Ioannes, cùm vidissent Dominum efficaciã dedisse Pauli doctrinæ, & cognouissent gratiam quæ data est illi (nam & Barnabam, & Titum assumpserat secum Paulus, ex quorum testimonio res tota sciri poterat) demũ dexteras societatis illi dederunt, nec doctrinam illius vlla in re vituperãrunt, sed tantùm ab ipso postulabant, vt pauperum qui Hierosolymis erant, memor esset. Apostolis verò (qui & Episcopi fuerant) ex hac vita discedentibus, quia iam fundatæ & vbiq; constitutæ erant Ecclesię, non successerunt aliqui in Apostolicã, sed tantùm in Episcopalẽ auctoritatẽ. Qui ergo successit Petro, non minus erat primus Episcopus, & totius Dominici gregis Pastor, quàm ipse Petrus fuerat Princeps Apostolorũ, & cõfirmator fratrum. Qui verò in aliorum Apostolorũ cathedras successerunt, vnitatẽ & cõmunionem primi Pastoris, exemplo Apostolorum commendatã, tantò magis retinere tenebantur, quantò minus erant certi de tanta fidei & perseuerantiæ gratia quantã Apostoli habuerant.

habuerant. Atq; hoc quidem postea luce meridiana clarius demonstrabitur. Ex ijs quæ dixi, arbitror cõstare, quàm parũ hic locus Epistolæ ad Galatas aduersariorũ causam promoueat.

Accedit eõdem, quòd Paulus in eadẽ Epistola narrat, se antè etiam ascendisse Hierosolymã, vt videret Petrum. Cur obsecro? Vt potissimùm videret Petrũ? ac non perinde etiam, vt videret Iacobũ, aut Ioannẽ? Certè nõ de nihilo tanti fit à Paulo Petrus. Nam fatetur, se tunc etiam vidisse Iacobum fratrẽ Domini: cæterùm nõ ascendit vt Iacobum, sed vt Petrum videret. *Alium* (inquit) *Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Quòd si non fuisset Petrus alijs Apostolis maior, nihil video, cur Paulus tam seriò in Euãgelij prædicatione occupatus, ad Petrum vidẽdum ascenderet. Ascendit Hierosolymã (inquit Tertullianus) cognoscendi Petri causa, ex officio & iure scilicet eiusdem fidei & prædicationis. Itaque & dexterã ei dederunt signum concordiæ & cõuenientiæ, & inter se distributionem officij ordinauerunt, non separationem Euãgelij. Dignum erat (inquit Ambrosius) vt cuperet videre Petrũ, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curã Ecclesiarum. Et pòst: Et vt sciret Petrus, hanc illi datã licentiã, quã & ipse acceperat: *Paulus* (inquit Hieronymus) *iuit Hierosolymam studio honoris priori Apostolo deferendi. Apostolorum principi* (ait Theodoretus) *quem par erat, honorem tribuit.* Si quis iam cõtulerit rem cum re, causam cũ causa & rationem cũ ratione is animaduertet, Paulum fuisse dictum Apostolum Gentiũ, nõ ad coarctandã Petri potestatẽ, nec ad metas Petro circumscribẽdas, verùm ad Euangeliũ dilatandũ, saluo interim primatu Petri, quem Paulus etiã post tot gẽtes Christo subiectas agnouit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoq; & dissolutionẽ controuersiæ, quę Antiochiæ orta erat, & dexteras societatis expetijt. non quòd ipse de sua doctrina (quam à Christo immediatè acceperat) dubitaret, sed vt tota Ecclesia sciret, illum vnitatem amare, primatum Petri agnoscere, & eundem Spiritum sanctum in se atque in alijs Apostolis esse, cõfiteri.

Depræscript. aduersus hæret.

In 1. cap. ad Gal.

In 1. cap. ad Galat.

Confutantur ex causæ ob quas Magdeburgenses dicunt, tantum Petro in scripturis delatum esse.

CAPVT VII.

CVM sancti patres ex ijs prærogatiuis quæ in Euangelijs tã multæ ac tã singulares extant, meritò concludant, Petrũ fuisse coryphæum ac Principẽ Apostolorũ, hæretici verò nullum visibilem in Ecclesia Principem ferre queant: oportuit saltem illos aliquam causam afferre, cur Petrus vbique & in nominis dignitate, & in clauium acceptione, & in Pastoris honore, primas tulerit. Sic ergo habent.

Magdeburgensium verba in Centuris 1. lib. 2. cap. 7. Pag. 524.

Petrus videtur præcipuus inter Apostolos fuisse, siue propter insignia sua dona, siue propter ætatem.

RESPONSIO.

Duas ergo causas Magdeburgici afferunt, ob quas Petrus videtur inter Apostolos præcipuus fuisse. Prior est, eò quòd insignia dona ei collata sunt. Et quæ sunt, obsecro, ista dona? Vtrũ personæ ipsius propria? an potius ad officiũ, quod Petrus in Ecclesia gerebat, spectãtia? Si dona Petri talia sunt quæ tãtum personã eius, & non etiã officiũ attingebant, tunc aliquid dicunt Magdeburgici. Sin dona Petri aut omnia, aut plurima pertinebant ad officiũ eius, & nõ nisi propter Ecclesiã in eum collata sunt: nihil omnino, quod ad rem faceret, mihi videntur dixisse Magdeburgici. Petrũ enim fuisse præcipuũ inter Apostolos propter insignia sua dona, est fuisse præcipuũ, quia Christus plura ei contulit, quàm vlli prætera Apostolo. Iam verò si ob Ecclesiã ea illi contulit Christus; vtiq; in Ecclesiæ gratiã Christus fecit eum præcipuũ inter Apostolos. Itaq; ob insignia dona quæ ad Ecclesiasticam administrationẽ pertinebant, Petrus fuit præcipuus inter Apostolos tanquã primus minister Ecclesiæ. Voluit igitur Christus inter Apostolos vnum aliquẽ ministrum præcipuũ esse, cui magis insignia dona in Ecclesiæ gratiã largiretur, quàm vlli alij. Ex his omnibus, quæ dixi, nihil est difficile aut obscurum, præter vnũ id, an dona Petri ad Ecclesiã spectauerint. Id verò quàm facilè demonstratur? Ait Christus ad eum: *Tu vocaberis Cephas*, id est, lapis ingens. Cur, obsecro, vocatus est ingens lapis? Nónne quia in Ecclesia, quã Christus ædificat, eum locum occupat, vt alios etiã possit sustentare? Hoc quippe lapidis ingentis officium est in construendis ædibus. Itaq; Christus ipse rem interpretatus, nominisq; impositi rationem reddens: *Ego* (inquit) *dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.* Hoc donũ Petri nónne ad Ecclesiã pertinuit? Nisi fortè totius Ecclesiæ plurimi nõ interest, vt super firmũ lapidẽ ædificetur. Deinde Christus addit: *Et tibi dabo claues regni cælorũ.* Nunquid & hoc donũ ad Ecclesiã non pertinet? Nónne claues regni cælorum datæ sunt propter *domũ Dei, quæ est Ecclesia?* Primus earũ promissionẽ accipit Petrus, & solus eas accipit, cùm alij Apostoli adessent, nec tamen adhuc eius doni participes redderẽtur. Nunquid ipsi Protestantes non dicunt, Petrum hoc tempore personam Ecclesiæ gessisse? Hoc ipsum donum (vt, multis præsentibus, tamen vnus aut solus, aut primus personam Ecclesiæ gerat) nónne & maximum donum est, & ad totam Ecclesiam spectat? Ad Petrum præterea

De Petri donis.

Ioan. 1.

Matth. 16.

1. Tim. 3.

Lucæ 22. terea dictum est: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quale donum est hoc, vt pro vnius fide oretur, & is alios fideles confirmare iubeatur? Poteritne fieri, vt hoc donū ad fratres, hoc est, ad Christianos, qui cōfirmandi sunt, nō pertineat? Postremò Christus ad Petrū

Ioan. 21. dicit: *Diligis me plus his? Pasce oues meas.* Pascere oues ad Ecclesiam præcipuè pertinet. ita verò pascere, vt non aliter iubearis pascere, nisi plus diligas alijs: est pascēdi potestatē accipere in summo gradu, ad quē nullus hominū, qui vnus cū Petro nō habeatur, aspirare possit. Ideo enim Petrus an plus alijs amet, interrogatur: vt nos sciamus, eū ad talē dignitatem vocari, in qua requiratur maior amor & Christi, & ouium, quàm in vllo preterea homine: quia videlicet altius in officio pastorali præsidere iubetur, quàm alius quispiā. Hæc omnia ostendūt, insignia illa dona Petri ad Ecclesiā spectasse, idq; vt illa stabiliatur, cōfirmetur, & pascatur. Ob illa igitur ipsa dona cùm Petrus fuerit præcipuus inter Apostolos, fuit vtiq; princeps illorū & caput ex ipsa vi pastoralis officij. Nihil ergo aliud in ista causa dixerunt Magdeburgici,

Confutatio secundæ causæ. quàm quod ipsos manifestè condemnet. Veniamus ad alteram causam. *Petrus* (inquiunt) *videtur præcipuus inter Apostolos fuisse propter ætatem.* O egregiam causam, ob quam tot ac tātæ prærogatiuæ in Petrū conferantur! Nesciebant ergo isti, aut certè non meminerūt, scriptum esse, *Senectus venerabilis est.* Quæ tandem? οὐ τὸ πολυχρόνιον, id est, *non illa quæ longi temporis est, neq; annorū numero cōputata.* Quænam igitur alia? πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις. *Cani-*

Sapient. 4. *ties verò hominibus sapientia est, & vita immaculata est senectutis ætas.* Qui ergo sapiētior alijs, & vitæ integrioris est, eum certè Deus pro illo sene habet, cui honor & reuerētia debeatur. Vnde etiā *presbyteri* Ecclesiæ nominati sunt ab ordinis potius dignitate, quàm ab annorum

1. Timoth. 4. numero. Timotheus quippe, cùm adhuc esset adolescens, presbyter & Episcopus est factus, nō ob senectutē quam tunc nō attigit, sed ob scientiā & morū grauitatē qua senes etiam superabat. Nā & Dauid longè antè scripserat, *super senes se intellexisse, quia mādata Domini quæ-*

Aduersus Ioannem Hierosolym. *siuisset, seu obseruasset.* Hieronymus autē notārit, apud Hebræos *triginta annorū fieri Sacerdotē.* Itemq; ad Timotheum perscriptum esse: *Adolescentiam tuam nemo contemnat.* Quę cùm ita sint, miror eos qui tantam scientiam scripturarum præ se ferunt, putasse ætatem Petri satis causæ fuisse, cur tot præcipuis donis ornaretur. Nam si præter ætatem prouectam habebat etiam maiora sapiētiæ & immaculatæ vitæ dona, quàm alij Apostoli: eò iterum redibit oratio vnde paulo antè deflexir. Quærā enim, quæ fuerint ista dona? Et cùm reperero, illa tum esse propria solius Petri, tum illi data esse, non sua solùm, sed totius Ecclesiæ causa, vt eam *sustentet, confirmet, pascat:* necessariò concludam, Petrum fuisse præcipuum inter Apostolos ob illud ministerium quod in Ecclesia exercendū accepit, ex eoq; etiam fuisse caput Apostolorum & Principem: eademq; ratione successorem Petri debere inter omnes Episcopos primatum tenere. Sola igitur ætas Petri non poterat satis magna causa esse, cur tam excellēter alijs omnibus Apostolis vbiq; præponeretur.

Aduersus Iouinianū. Præterea vnde nobis probāt Magdeburgenses, Petrū alijs omnibus Apostolis maiorē natu fuisse? Fuit quidē maior natu Ioāne Euāgelista, ob eamq; causam *D. Hieronymus ætati delatū esse dicit, vt Petrus potius quàm Ioannes à magistro bono inter duodecim Apostolos caput cōstitueretur ad tollendā schismatis occasionem.* Verùm quòd omnibus Apostolis senior fuit Petrus, nō perinde clarū est. Debuit certè clarissimū id esse, quod tanti historici velut fundamentū narrationis suæ esse voluerūt: *Petrus* (inquiūt) *videtur præcipuus inter Apostolos fuisse propter ætatē.* Quā ætatē dicitis, ô boni viri? Non tenerā, opinor, sed adultam; non tātùm adultā, sed prouectā, & propè exactā. Constàtne igitur vobis, ô boni viri, qua ætate Petrus, & qua reliqui Apostoli fuerunt? Nam si neq; in sacris literis perscriptū est, maiorem natu cæteris Petrum fuisse, neq; aliunde singulorum ætatem didicistis; quo pacto cognoscitis, Petrum alios Apostolos ætate superasse? Ergòne super arenā ædificant nostri Magdeburgēses? Et in causa tam graui per ædificiū in arena constructum, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum in petra collocatum se concutere, aut labefactare posse, arbitrantur? Cùm tot Scripturæ Petro primatum

Ioan. 1. deferant, cùm solis ex omnibus *Cephas*, id est, lapis cognominetur, cùm etiā Apostolis duo-

Matth. 10. Marc. 3. decim à Christo electis, ille dicatur esse primus, cùm cæteri Discipuli sæpè dicantur cū illo

Ioan. 6. Luc. 5. esse, cùm ille sit os eorū, cùm de illius naui Christus doceat, eumq; iubeat eandem guberna-

Matth. 16. & 14. & 17. te, seu in altum ducere, cum illi permittat claues regni cælorum, illum iubeat ad se venire super aquas, pro illo soluat didrachmū, pro illius fide oret, eumque fratres confirmare velit,

Lucæ 22. Ioan. 21. cùm Petrū plus alijs amantem, iubeat agnos & oues pascere, cum Petrus omniū primus to-

Act. 1. 2. 10. & 15. tam Ecclesiā rexerit in eligendo Matthia, in conuertendis Iudæis, in euangelizando gentibus, atq; in decidenda quæstione de legalibus orta, cùm tot & tam eximia sint Petri vel solius, vel ante alios omnes priuilegia: nuc istæ Scripturæ omnes ex mera coniectura Magdeburgensium euacuabuntur? Adeóne leuiter, ô Germani & Angli, fundata est fides vestra in

Matth. 10 & 16. & 17. Ioan. 1. & 21. Euangelio Iesu Christi, vt somnio paucorum hominū, quàm quatuor Euangelistarū testimonio, plus fidei adhibeatis? Clamante Euangelio, Petrū esse primum inter Apostolos, pro-

ximum

ximum Christo,cui & nomen suum & potestaté Christus præcipuè cómunicauit,idq; varijs tum verbis,tum factis adeò testatum reliquit, vt id animaduerterint omnes omnino Patres Græci,Latini,& Barbari: nihilominus iam exurgent ætate nostra homines pauci,atque (vt nihil grauius dicam) neq; signis,neq; moribus Apostolicis commendati,& ij vobis prædicabunt, *Petrum quidem visum fuisse præcipuum inter Apostolos*, verùm id ita euenisse,non quòd verè maior illis fuerit,sed propter ætaté?tanquàm videlicet,quia senior alijs fuit,ideò maximè fuerit tá excellenti honore præ cęteris affectus?Primùm dico,istam senectutis causam,si vera fuisset,nó fuisse satis grauem, cú Deus senectutem nó annorum numero,sed virtutum póndere æstimet.Deinde nec mihi,nec Magdeburgésibus cóstat,an Petrus fuerit prouectioris ætatis,quàm alij omnes Apostoli.Ratio igitur ista prorsus incerta cùm sit, quis ferat certissimá scripturarú authoritaté per id,quod penitus incertú est,irritá fieri? Quid verò quod Epiphanius,auctor antiquus & grauis,scriptú reliquit, Petrú fuisse minoré ætate,quàm Andream? *Andreas* (inquit) *primus obuiam venit Iesu,deinde Petrus,& per ipsum vocatus est,neque hoc ægrè ferre incipias. Occursus enim Andreæ primus contigit, cùm minor esset Petrus tépore ætatis.Postea enim rursus,quando perfecta renunciatio facta est,à Petro facta est: ipse enim fratré suum præcessit. Insuper autem & in hoc Deus est,qui nouit vocationes cordiú,& scit,qui dignus sit primò locari,& elegit Petrum,vt dux esset suorú Discipulorum.* Non igitur tantùm super cóiecturam, sed etiá super mendaciú ædificant Magdeburgenses,qui Petrú dicunt præcipuum fuisse visum *propter ætatem*,cùm Epiphanius attestetur,Petrum ætatis tépore minorem fuisse,quàm Andream, licet Christi electione Petrus sit primus & dux discipulorum constitutus. Epiphan. hæres. 51. Minor natu Petrus. Petrus præcessit. Dux Petrus.

Postremò, demus Petrum fuisse maiorem natu alijs omnibus, & eam satis graué causam esse,cur maioribus donis,quàm alij,ornaretur. Tamen etiásí ob dona & ętàtem primus fuit, nónne vel sic salté primus fuit? Aut firma hæc argumétatio nó est:Petrus ob ætatem & dona quædá insignia præcipuus fuit inter Apostolos; fuit igitur quidá primatus inter Apostolos? Quod ergo semel inter Apostolos institutú fuit,quia non propter illos, verùm propter nos institutú fuit, perpetuò in Ecclesia manere debet. *Omnia enim vestra sunt* (inquit Apostolus) *siue Paulus,siue Apollo, siue Cephas,siue mundus,siue vita,siue mors,siue præsentia,siue futura,omnia vestra sunt:vos autem Christi, Christus autem Dei. Omnia enim propter vos.* Vbi est ergo nunc in Ecclesia primatus ille,qui referat primatum Petri? Vbi sunt illa dona insignia in alio cernenda,quæ olim cernebantur in illo venerabili sene D.Petro? Habentne Protestantes talé primatú in sua congregatione? Certum est,eos nó modò nullum talem habere, sed neq; vllum talem ferre posse. At Ecclesia Catholica talé & habet,& semper habuit,nec habere vnquá desinet vsq; ad cósummationem seculi. Nam *portæ inferi non præualebunt aduersus petram à Christo erectam & confirmatam.* Scripturæ ita prædicant,res ipsa hoc demonstrat: & tamen Protestantes duri cordis ac duræ ceruicis semper resistunt Spiritui sancto. 1.Cor.3. 1.Cor.4. Matt.16.

Primatum D. Petri nec suæ tantùm personæ causa, nec extra ordinem ad certum aliquod tempus, sed ordinario ac legitimo iure in æternum totius Ecclesiæ causa institutum fuisse.

CAPVT VIII.

PRincipio illud certum est,eximium illud Cephæ ac Petri cognomé, primatú Apostolicæ dignitatis, clauiú regni cælorum promissionem,confirmandi fratres mandatum, pascendiq; agnos & oues authoritaté,nó ad solam Petri personam, sed ad Ecclesiasticam potestatem in illius persona fundatam & stabilitam spectasse. Ista quippe omnia quæ modò enumeraui,ad aliud quippiam referuntur. Nam Petrę nomen ad ædificium,quod sustentat: Principis Apostolorum,ad eos Apostolos, quorum est princeps: ianitoris,ad eos qui excluduntur à domo,vel in eam per Petri ministeriú intromittuntur:confirmatoris nomen ad eos quibus ex alieno robore plus firmitatis accedit: Pastoris,ad populos qui ab ipso regútur & gubernantur, perspicuè refertur. Cùm igitur hæ omnes prærogatiuæ non tantùm ad Petrum,sed multò magis ad Ecclesiam totam pertineant: quis non videt,potestaté illá quæ semel Petro data est, tam diu perseuerare in Ecclesia debere, quàm diu eadé Ecclesia in eo statu est,in quo eá Christus ab initio posuit & reliquit? Ecclesia verò Christi ab eo die,quo post resurrectioné ipsius, in terris primùm constituta est, quoad eos qui docebunt & baptizabunt omnes gentes,quique Pastores & Doctores Ecclesiæ erunt, in eodem statu omnino permanebit vsq; ad secundum ipsius aduentum. *Ite* (inquit Christus) *docete,& baptizate omnes gentes: & ecce,ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi.* Quis verò de nouo condere Testamétum Christi, aut vltimam eius voluntaté sua ipsius morte & sanguinis effusione confirmatá, deinceps irritá facere audebit? Vnde etiam Apostolus testatur, Christum *Ecclesiæ suæ dedisse quosdam quidem Apostolos,quosdá auté Prophetas, alios verò Euangelistas,alios autem Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij,in ædificationem corporis sui.* Sed quousque? *Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei,in virum perfectum,in mensuram ætatis plenitudinis Christi,* hoc est, vsque ad consummationem Ioan.1. Matth.10. & 16. Luc.22. Ioan.21. Matt.16. Matt.10. Matt.16. Luc.22. Ioan.21. Matth.28. Ad Galat.3. Ephes.4.

mationem seculi. At qua tandem de causa dedit Christus Ecclesiæ suæ hos Pastores & Doctores? *Vt iam* (inquit) *non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris: veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundùm operationem in mensuram vniuscuiusque membri augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.*

Si ergo Pastores & Doctores, qui ab initio Ecclesiæ erant, vsque ad finem mundi perseuerabunt, idque vt doceant nos, vt baptizent, vt efficiant ne decipiamur à falsis Prophetis, verùm vt in fide integra & charitate vera per Christi capitis nostri gratiam vsq; ad perfectionem crescamus & ædificemur: profectò constat, eundem baptizantium ac Pastorum Ordinem in Ecclesia Christi vsque ad hodiernũ diem permanere, qui temporibus Apostolorum institutus fuit. Nam præclarè D. Pacianus: *Quæcunq; Ecclesiæ nascenti dicta sunt, ad plenitudinem Ecclesiæ pertinent.* Tunc autem inter duodecim Apostolos, qui docebant, & baptizabant omnes gentes, Petrus fuit institutus Princeps, vt ille confirmaret fratres suos, agnosq; & oues Domini maiore, quàm alij, authoritate pasceret, gregemq; Domini à peruersa doctrina tueretur, & eum in veritate & charitate exædificaret: igitur nunc etiam vnus aliquis Pastor ratione ministerij sui alijs omnibus comministris sub Christo præfici debet, ad eosdem fidei charitatisq; effectus per gratiã Christi principalis ac æterni capitis, in reliquo Ecclesiæ corpore efficiendos, & consummandos. Nam si quàm diu permanet ratio institutionis Christi, tam diu etiam res instituta necessariò permanere debet; fieri non potest, vt id officium temporale sit, cuius ratio æterna est. Pastor instituitur propter oues: quamdiu ergo manent oues Christi, manebit & Pastor, quem Christus illis præfecit. Christus verò Petrum semel præfecit suis agnis & ouibus, manentq; oues aliquæ Christi vsque ad finem seculi: manet igitur & primatus Petri vsque ad finem sæculi. Nam vt illis ouibus quæ Petro suberant, aliæ per temporum spatia surrogatæ sunt: ita & illi Pastori alius surrogatus est Pastor: vt semper verum sit quod D. Chrysostomus dixit: *Christus sanguinem fudit, vt pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri successoribus committebat. Sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet* (inquit Leo) *quod in Petro Christus instituit.* Et pòst: *In Petri sede, sua viuit potestas, excellit authoritas.* Quanquam ergo Apostolica dignitas extra ordinem instituebatur & temporalis fuit, quia potius ad fundandam Ecclesiam in multis Gentibus, quàm ad exædificandam Ecclesiam destinabatur: tamen primatus Petri est ordinarius, & in successoribus Petri vsque ad consummationem sæculi perseuerat, nec iniuria. Petra enim fidei, & Petra Ecclesiæ non potest cessare, donec ipsa fides Ecclesiaque cesset. Petrum verò fidei petram Hippolytus, petram Ecclesiæ Ambrosius nominat, vterque interim ad Euangelium aspiciens, vbi legitur, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Deinde nónne quamdiu aliqui sunt in regnum cælorum introducendi, tamdiu aliquis ianitor regni cælorum erit? Nónne etiam fratres, qui nunc in Ecclesia sunt, multò magis opus habent confirmatore, quàm ipsi Apostoli, qui primitias Spiritus sancti, potestatemq; in ædificationem, & non in destructionem acceperant? Quapropter absque omni controuersia munus petræ, munus ianitoris regni cælorum, munus confirmatoris fratrum, ac deniq; munus primi Pastoris vsque ad finem mundi perdurabit.

[Ad Sympro. epist. 1. Matth. 10. Lucæ 22. Ioan. 21. — Lib. 2. de Sacerdotio. — Serm. 1. assumptionis ad pontif. — Matt. 16.]

Obiectio protestantium.

Apostolatus nomen & officium iamdiu in Ecclesia Christi esse desijt: ac propterea etiamsi vnus inter Apostolos primus fuit, tamen vt post mortem Apostolorum alij Apostoli non sunt; sic neque alius Apostolorum Princeps esse debet.

Responsio.

Apostoli præter amplissimam & extraordinariam Apostolatus dignitatẽ, habebant etiam authoritatem Episcopalẽ, quę certis limitibus restringebatur, sicuti D. Iacobus Iustus frater Domini & Apostolus, per Petrũ, Iacobum Zebedæi filium, & Ioãnem, Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfectus fuit; eundemq; locum post D. Iacobi mortem Simeon Apostolus tenuit. Atq; etiam Petrus nunc Antiochiæ, nunc Romæ, velut in suo proprio Episcopatu sedebat, Antiochiæ ad tempus, Romæ vsq; ad finem vitæ. Deniq; Ennodius Diaconus ius Episcopatus singulis Apostolis vendicat ex illo Dei verbo quod in Iudam prophetice dicebatur, *Episcopatum eius accipiat alter.* Hinc Theodoretus factũ putat, vt *qui nunc vocantur Episcopi, olim nominarentur Apostoli.* Ita D. Paulus *Epaphroditum* vocat *Philippẽsium Apostolum.* Quibus ita constitutis, dico, primatũ Petri non sola ratione Apostolatus, imò verò longè magis ratione potestatis Episcopalis, quàm Apostolicæ, institutum fuisse. Apostoli enim habebãt aliunde, vt neq; falli possent, neq; alios fallere, quia illis darum erat *nosse mysteria regni cælorũ: ipsis aperiebatur mens, vt intelligerent Scripturas. Illos Christus amicos dixit, omniaq; illis nota fecit quæ à Patre audiuit.* Verùm eadem priuilegia non sunt eodẽ modo Episcopis etiam omnibus communicata.

[Eus. lib. 2. cap. 1. — Psalm. 08. Theodoret. in 1. Timot. cap. 3. Philip. 2. — Matth. 13. Lucæ 24.]

municata. Id quod res ipsa probat, cùm plurimi etiã ex maximis Episcopis non modò sedu-
cti, verùm etiã seductores fuerint, vt Paulus Samosatenus Antiochiæ Patriarcha, Macedo-
nius & Nestorius Cõstãtinopolitani Patriarchæ, Dioscorus & Petrus Mongus Alexãdrini
Patriarchæ, Ioãnes Hierosolymitanus Patriarcha; Eusebius Nicomediæ, Auxẽtius Medio-
lani, atq; alij pęnè innumerabiles tam Orientis, quàm Occidẽtis Episcopi. Cùm igitur cõfir-
matur, maximè eorũ fratrũ causa, qui minimè ipsi firmi sunt, cõstitutus fuerit; necesse est,
vt dicamus, illã potestatẽ qua Petro mandatum est, vt fratres suos cõfirmaret, multò magis Lucæ 22.
ad Apostolos quatenus Episcopi, quàm quatenus Apostoli erãt, spectasse. Imò cùm D. Pau-
lus ait, Deũ dedisse quosdã Apostolos, quosdã verò Prophetas, alios Euangelistas, alios autẽ Ephes. 4.
Pastores & Doctores vsque ad consummationem seculi: certum est, eum per Apostolorum
nomen non modò illos duodecim primos, verùm etiam Episcopos, qui illis in ordinaria &
Episcopali potestate successuri erant, comprehendisse. Quomodo alioqui dedisset Christus
Apostolos, donec ei occurreremus in die iudicij? Porrò in auctoritate Episcopali, Apostola-
tus non est extraordinariũ, sed ordinarium officiũ, & munus Ecclesiæ Christi. Ac propterea
vt omnes Episcopi succedũt Apostolis in cathedris Episcopalibus: sic etiam Petro in cathe-
dra ipsius Archiepiscopali, & omnium cathedrarum prima Episcopus alius succedit, qui cõ-
firmet fratres suos, donec Christus ad iudicium reuertatur. Vnde Augustinus, vt *pro Aposto-* In Psal. 44.
lis Episcopos constitutos alicubi dicit, sic etiam de Romana Ecclesia non dubitauit dicere, *in* Lib. 3.
ea semper viguisse Apostolicæ cathedræ principatum. Imò longè ante illum Irenæus dixerat, *Pe-* Cap. 3.
trum & Paulum Apostolos Lino suum ipsorum magisterij locum tradidisse. Licet igitur propriũ
Apostolatus officium, ex eoq; etiam primatus Apostolicus cessauerit: tamen & authoritas,
& primatus Episcopalis in Ecclesia Christi perdurat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Ratio cur Petrus inter duodecim primus est cõstitutus, non alia videtur fuisse, quàm quia ille numerus perexiguus extitit quem vnus commodè gubernare poterat. Quæ ratio cessauit post propagationem Ecclesiæ vsque ad terminos orbis terrarum.

RESPONSIO.

Quasi verò cùm dicimus, Petrum inter duodecim Apostolos primum fuisse cõstitutum,
dicamus tantùm duodecim homines Petri curæ commissos fuisse: ac non potius omnes, qui
tam ex Iudęis, quàm ex Gentibus ad Christi fidem per eosdẽ Apostolos sunt conuersi. Nam
cùm isti duodecim viri Ecclesiam Christo congregaturi essent ex toto mũdo, atq; id ipsum
per Dei gratiam reipsa fecerint: si Petrus inter eos caput extitit, vtiq; totius militãtis Eccle-
siæ sub Christo caput eadem opera extitit. Itaque cùm circumcisionis hinc necessitas, inde
abrogatio apud Gentes prædicaretur, licet vna tantùm pars ex duabus contrarijs vera esse
posset, eandemq; D. Paulus rectè defenderet: tamen vt orbi vniuerso testatum faceret, se
veritatẽ Euangelij asserere, nõ recusauit *Doctor gentium ad Apostolos ac Presbyteros, qui Hie-* Actor. 15.
rosolymis erant, ascendere, ibique responsum Petri etiam in alieno Episcopatu expectare, *ne*
in vanum curreret aut cucurrisset. Quãquam enim Iacobus Domini frater Episcopus Hie-
rosolymorum esset, magnaque inter alios conquisitio fieret: tamen Petrus non Iacobi, sed
sua fretus authoritate, primus sententiam dixit, idque non velut dubitans, aut consilium à
fratribus quærens, verùm vt definiens, & toti concilio normam proponens, quam imitare-
tur, ex eaque re fratres suos confirmans. Quamobrem inter duodecim tales caput cõstitui,
nihil est aliud, quàm totius Ecclesiæ, quę simul in terris agit, primùm Pastorem & Vicarium
sub Christo iudicem constitui.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Episcopatus vnus est (inquit Cyprianus) cuius à singulis in solidum pars tenetur. Et Hie- De vnitate Ecclesiæ.
ronymus ad Euagrium, Omnes (inquit) Apostolorum successores sunt. Vbicunque fuerit
Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, eiusdem meriti, eiusdem est & Sacerdotij.

RESPONSIO.

Quoad ordinem Episcopalem, qui per consecrationem cõfertur, omnes ex æquo Episco-
pos esse, atq; vnius Episcopatus partem à singulis in solidum teneri, facilè concesserim. Nec
enim minus verè aut confirmabit baptizatos, aut per manus impositionẽ Presbyteros ordi-
nabit Episcopus Eugubinus, quàm Romanus. Cæterùm de gradu & dignitate, seu iurisdi-
ctione Episcopali, neq; Cyprianus, neq; Hieronymus locuti sunt: cùm Cyprianus Ecclesiam
Romanam non nisi ob cathedrã Petri, quæ illic erat, *Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacer-* Lib. 1. epist. 3. & lib. 4. epist. 2.
dotalis exorta est, vocauerit, ac *Fabiani Pontificis Romani locum*, *Petri locum*, *cathedramq; sacer-*
dotalem appellarit. Porrò Hieronymus tantũ Romano Pontifici præ omnibus alijs Episcopis
defert, vt eum appellet *profanum*, *quicunque cum illo Agnum non comedit*, hoc est, qui in ea-
dem cum illo fide ac societate non communicat. Frustra igitur quòd non nisi de ordine E-
piscopali dictum est, ad Episcopalem dignitatem trahitur, cùm ordo sit æqualis & idem
omnibus

omnibus Episcopis, dignitas verò fit maior in Archiepiscopo seu Metropolitano, & in primate seu Patriarcha, quàm in cæteris Episcopis, quod tam Cyprianus per Ecclesiam principalem, quàm Hieronymus per patremfamiliàs, extra cuius domum Agnus legitimè non comeditur, intellexit. Cùm igitur maximà illam dignitatem quæ Petro in cæteros Episcopos data est, ordinariam potestatem fuisse docuerim: nunc restat, vt ab vno solo eam exerceri debere ostendam.

Legitimum & ordinarium D. Petri primatum non ad plures Episcopos, sed ad vnum solum deriuari. CAP. IX.

Matt. 10. Ioan. 21. CVM Petrus fuerit Princeps Apostolorum, & primus Ecclesiæ Pastor; fieri nō potest, vt in ea potestate plures Episcopi simul ei successerint. Nā si non sunt primi omniū qui Petro succedunt, illius in primatu successores nō sunt. Sin autem sunt primi: iam sunt etiam soli & vnici. Nam quod in vllo rerum genere primum est, vtiq; etiam solum est. Alioqui quomodo est primum id, cum quo alia paria & æquè prima sunt? Ac possunt quidē omnes Episcopi aliquo modo Petri successores appellari, quatenus totum Domini gregem solius Petri curæ principaliter commissum, singuli pro parte sua pascunt & regunt. Sed hoc non est omnino, sed tantùm ex parte aliqua Petri successorē esse. Verùm qui penitus Petri successor sit futurus, debet tum vnus & primus esse, quemadmodū Petrus ipse vnus fuit & primus, tum in totum Domini gregē ad exemplum Petri potestatem accipere. Hoc enim & authoritas Euangelij, & ratio, quæ inde ducitur, & antiquorum patrum cōsensus, & vsus Ecclesiæ insigniter cōprobat. Euangeliū primas vbiq; Petro defert, non solùm in ijs quæ soli Petro sunt propria, sed etiam in ijs quæ reliquis Apostolis & Episcopis cū ipso Petro sunt communia. Ac nimirum quod nulli Apostolorum concessum est, nec Episcopo alicui concessum fuisse intelligi potest. Sunt enim Episcopi successores, non antecessores Apostolorū. Quæcunque autem ordinaria potestas in Ecclesiam Christi collata est, illa sic est collata in Episcopos, vti prius concessa erat ipsis Apostolis. Verùm inter Apostolos constat, omnem Ecclesiasticam potestatem vni Petro prius concessam, ac deinde alijs Apostolis eādem fuisse eatenus communicatam, quatenus Christo visum est. Nam Petro soli dictum est, *Tu vocaberis Cephas*, antequam adhuc quisquā vocaretur ad Apostolatū. Illi dicebatur: *Posthac eris homines capiens*, antequam adhuc alijs dixerat: *Faciam vos fieri piscatores hominum*. Ille *primus* Apostolus est electus. Ille primus, tanquam os & caput cæterorum, fidem in Christum est confessus. Illi soli dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non praualebunt aduersus eam*. Cæteri Discipuli *cum Petro*, velut cum duce quodam suo esse, in multis Euangelij locis significantur: Petrus verò cum aliquo illorum eo modo esse nusquam legitur. Imò nec ipsi cum vllo vnquam alio, præterquàm cum Simone Petro fuisse memorantur. Itaq; *pro Christo & Petro didrachma solui iubetur*, velut pro ipso patrefamiliàs, & primogenito ipsius, aut familiæ reliquæ præfecto & curatore. Soli Petro *claues regni cælorum* promittuntur, & ligandi soluendiq; potestas illi primùm, ac deinde alijs conceditur. Ille solus iubetur *cōfirmare fratres*, idq; postquā pro ipsius fide Christus seipsum speciali modo rogasse docuisset. Petrus potestatē in agnos & oues primus & solus, etiam veluti *plus alijs amans*, accepit, nec nisi postea reliquis Apostolis dictū est: *Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*. Doctissimi enim viri ex magna ratione iudicārunt, illam reuelationem quæ Petro ad mare Tiberiadis (vbi solus agnos & oues Christi pascere iubebatur) facta est, antecessisse illam reuelationē qua omnibus simul Apostolis præceptū est, vt docerent & baptizarent omnes gentes. Id quod ex Euangelio D. Marci perspicuè apparet, qui Dominū Iesum, postquam in vniuersum mundum iussisset Apostolos ire, *assumptum esse* ait *in cælum, & sedere à dextris Dei*. Cùm ergo iam prius commisisset oues suas Petro, certum est, quòd etiāsi posteà cæteri Apostoli fiebant Pastores totius gregis Dominici: tamē ea potestas data est primùm vni Petro, nec id frustrà, sed vt omnis Ecclesiastica potestas sciretur in vno ante cæteros constituta esse. Deniq; de genere mortis solius Petri nominatim prædicitur: ac solus Petrus *Christum sequi iubetur vsq; ad mortem crucis*. Vt ergo cætera nunc priuilegia omittam, quæ soli Petro, & non etiam alijs postea vnquam data sunt; quicquid Ecclesiasticæ potestatis concessum est Apostolis omnibus, id prius soli Petro est concessum: vt meritò dixerit Leo: *Cùm Petrus multa solus acceperit, nihil in quenquam sine illius participatione transijt*. Ex his ita, opinor, necessariò conclùserim:

Margin notes: Ioan. 1. Luc. 5. Matth. 10. Matt. 16. Marc. 1. Luc. 9. Matt. 17. Matt. 16. Luc. 22. Ioan. 21. Matt. 28. Marc. 16. Ioan. 21. In serm. 2. assumpt. ad Pontificat.

Est potestas quædam in Ecclesia Christi, qua docere & baptizare, soluere ac ligare, itemq; regere & coërcere alios ij possunt, qui Pastores & Doctores Ecclesię sunt. Illa verò potestas, quæ ad successores Apostolorū pertransijt, necessariò dicenda est ordinaria & legitima fuisse. Id enim vocamus ordinariū, quod certo ac solenni quodam ordine à primis Magistratibus ad sequētes iure officij peruenit. Non potest autem fieri, vt ordinaria potestas rectorum Ecclesiæ in vllo ęquè, ac in ipso Petro instituta per Christum, & stabilita fuerit: quia ordinarium ab

Ordinarium quid.

num ab ordine denominatur: in ordine autem nihil potest eo prius esse quod primum est.
Primus verò Petrus accepit potestatem ligandi & soluendi, atq; etiã pascendi, sicut iã antè
planum fecimus, atq; vt ipse ordo Euãgeliorum demonstrat. Igitur ordinaria ligandi, solué-
di, & pascendi potestas in solo Petro primùm instituta fuit, eademque postea cæteris Apo-
stolis per voluntatẽ Christi communicata est, sic tamen, vt nõ mutaret, aut reuocaret, quod
prius dederat Petro. Si ergo potestas, qua omnes Episcopi iam funguntur, in vno Petro ab
initio fuit: vtique sacerdotalis potestas, quæ originẽ ab vno traxit, non nisi ad vnum secun-
dùm ordinariam rationem pertransibit. Oportet autẽ res rationesq; omnes ad originẽ reuo-
care, si volumus scire, quid legitimũ & solemne primùm fuerit, & quid deinde extra ordi-
nẽ accesserit. Etenim Christus de matrimonio agens, cùm quid verè ad illud Sacramentum
pertineret, ostendere vellet; *Ab initio* (inquit) *non fuit sic.* quasi diceret: Illa est vera & legiti- Matth. 16.
ma natura matrimonij, quæ ab initio diuinitus instituta fuit. Quod autẽ postea ob duritiam
cordis Iudæorum accessit, id præter legitimam matrimonij naturam est. Eodem modo nũc
dicimus, ordinariam clauium potestatem in vno ab initio fuisse, & ideo ad vnum semper se- Matth. 16.
cundùm veram clauium naturam pertinere debuisse: nec obstare, quòd Apostoli omnes,
quoad alios fideles conuertendos, postea pares facti fuerint, cùm & id extra ordinem grauis-
simis ex causis contigerit, & nihilominus eorum omnium princeps Petrus fuerit. Deceden-
tibus ergo Apostolis, ordinaria pascendi potestas in vno primùm consistit, quocum reliqui
omnes velut membra cum suo capite communicare debent. Etenim quicunque in vniuer-
sa Ecclesia Episcopi aut olim facti sunt, aut adhuc fiunt, ab aliis nec eligi, nec legitime con-
secrari possunt, quàm ab iis qui manent in eius Ecclesiæ communione, quæ ob cathedram
Petri illic constitutam, *Sacerdotalis vnitatis origo est.* Hinc Hieronymus cathedram Petri cẽ- In Epist. ad Damas.
suit sibi consulendam: *Super illam petram* (inquit) *ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra
hanc domum agnum comederit profanus est. Qui cum successore Petri non colligit, spargit: hoc est,* 2. Ratio cur vnus primus Pastor esse debeat.
qui Christi non est, Antichristi est. Ecclesia ergo Christi velut vna ingens domus est, in qua sint
multi quidem, qui agnum Paschalem comedant, sed ij omnes necessariò debent commu-
nicare cum primo agni discipulo, hoc est, cum Petri successore. Cuius etiam rei plures ra-
tiones reddi possunt: quarum illa primum teneat locũ, quòd isto modo fidei veritas, & Chri-
sti gloria potissimùm prædicetur. Tota enim Ecclesia sub vno capite Christo ab initio mun-
di vsque ad finem vna & semper fuisse, & nunc esse, & in æternum fore monstratur, dum in
hoc mundo per vnum Pastorem primum Ecclesia militans regitur & gubernatur. Visibilis
ergo ista vnitas primi Pastoris, qui ad breue tempus Ecclesiam regit, signũ est alterius inui-
sibilis vnitatis, in qua vnus Pastor Christus Ecclesiam suam totam in æternum regit. Cumq;
ad gloriam Christi valde pertineat, vt ipsius æterna vnitas & præfectura, visibili quopiam si-
gno prædicetur, & contestata fiat: qui negant hunc temporalem vnius primi Pastoris prima-
tum, inuident æternæ vnius Pastoris præfecturæ.

Deinde non solùm Ecclesia vniuersalis hoc modo vna in se esse monstratur, sed etiam in
hoc mundo vna optimè efficitur per vnius primi Pastoris gubernationem. Nam si rectè à
Cypriano dictum est non aliũde ortas esse hæreses, aut nata schismata, quàm quòd vnus Iu- Lib. 1. epist. 3.
dex ad tempus vice Christi non agnoscitur, cui fraternitas vniuersa obediat: idq; secundùm
aduersariorum cõfessionem de singulis Episcoporum diœcesibus dictum sit, in quibus nisi
vniuersa presbyterorũ fraternitas pareat vni Episcopo, necesse sit infinita schismata nasci, &
hæreses oriri: quantò magis certũ est, innumerabiles in tota Ecclesia hæreses orituras, nisi
vniuersa Episcoporum fraternitas vni primo Pontifici vice Christi ad tempus iudicãti obe-
diat? Vt meritò idem Cyprianus alibi dixerit: *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia,* Lib. 2. epist. 8.
& cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Quid, obsecro, aliud vna cathedra in Ec-
clesia significat, quàm quòd vna sit aliis omnibus cathedris prior & sublimior, cuius cõmu-
nionem & societatem reliquæ omnes tenere atq; obseruare debeãt? Vnde Optatus etiã ait: De schismate Donatistarum.
*In vna cathedra, in qua sedit Petrus, vnitatem ab omnibus seruandam, ne cæteri Apostoli singulas
sibi quisque defenderent, vt iam* (inquit) *schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathe-
dram, alteram collocaret.* Eòdem respicit Pacianus, de Petro, ad quem Dominus loquebatur, Ad Sympronianum epi. 3.
sic dicens: *Locutus est Dominus ad vnum, vt vnitatem fundaret ex vno: mox idipsum in commu-* Hier. aduersus Iouin.
ne præcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit. Itemq; Hieronymus: *Inter duodecim vnus eligi-
tur, vt capite constituto schismatis tollatur occasio.* Deniq; Leo in hæc verba scribit: *Magna dispo-* Epist. 84 ad Anastasium Thessalon.
*sitione prouisum est, vt essent in singulis prouinciis singuli, quorũ inter fratres haberetur prima sen-
tentia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, solicitudinem susciperent ampliorem, per
quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vnquam à suo capite dis-
sideret.* Adde his omnibus illam *perfectionem, quam in vnitate esse* & ratio naturalis clamat, & 4. Ratio.
auctoritas sanctorum attestatur. Nam *perfectio* (inquit Bernardus) *est in vnitate.* Quis enim
dubitet, quin Christus illum gubernandi modũ in Ecclesia sua instituerit, qui sit longè opti-

5. Ratio. mus tum in se, tum ad stabiliendā Ecclesię pacem? Postremò (vt omittā plurimas alias rationes iam antè propositas) ipse vsus, qui magister satis bonus etiā rudibus & ignaris esse solet, nos docet, Ecclesiam Christi longè optime ab vno semper gubernatam fuisse. Nam vnum in terris Iudicem vice Christi & olim vera Dei Ecclesia cōfessa est, & adhuc cōfitetur: adeò vt si quæ prouincię, aut ciuitates vnius Pastoris primatum repulerint, illæ per schisma & hæresim ab ipsa fide breui collapsæ fuerint. Quæ autē regiones aut semper, aut diutissimè in vnius primi Pastoris obedientia permanserunt, apud illas & fides & religio maximè semper floruerit: id quod ex his quæ postea dicemus, planissimum fiet. Nunc restat, vt doceamus, Romanum Pontificem, & Petri successorem, & illum vnum Iudicem esse, quem vniuersa Episcoporum fraternitas agnoscere, ab illoque in fide confirmari debeat.

Petrum fuisse Romæ, atque ibi cathedram suam collocasse.

CAPVT X.

1. Pet. 5. PEtrum fuisse Romæ, ipse in primis testatur in Epistola sua priore his verbis: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Nam quòd per Babylonē hoc in loco Romā intellexerit, & scripturæ sanctæ ratio, & Patrum auctoritas docet. Scriptura enim noui Testamēti per Babylonis nomen Romā solet describere, vt ex Apocalypsi constat, secūdùm Tertulliani & Hieronymi interpretationem. Nec verò vnquā aut in libris sacris, aut in veteris Ecclesiæ historiis legimus, D. Petrū in alia Babylone fuisse, quàm in vrbe Roma, quæ idcirco Babylon appellata est, quòd ibi & monarchia, & insignis ædificiorum pulchritudo, & linguarum nationumq; velut quædam congeries & confusio, & idololatriæ caput tunc fuerit, & inde grauissima in Ecclesiam Christi persecutio per Imperatores in posterum mouenda prævideretur. Accedit eòdem, quòd *Marci* nomen adiunctū sit, quem Romæ vnà cum Petro fuisse, ex antiquissimis Ecclesiæ historiis constet, ibiq; Euangeliū, quod à Petro Apostolo cōfirmaretur, scripsisse. Quid quòd Papias Hieropolitanus Episcopus Apostolorum ipse auditor, priorem Petri Epistolam Romæ scriptā fuisse, ipsamque Romam verbi translatione Babylonem appellari testatur? Quod ipsum & Eusebio, & D. Hieronymo visum est, quorum auctoritatem cùm Græca scholia sequendam putarent, ita scriptum reliquerunt: *Babylonem vocat Romam, eò quòd adeò insignis ac præclara esset.* Est igitur in verbo Dei satis apertè significatum, quòd Petrus Romæ fuerit, vt iam sciant, se oppugnatores codicum sacrorum esse qui hoc negare audent.

[Margin: Tertullianus in lib. aduer. suis Iudæos. Hieronym. — Vide Euseb. lib. 2. cap. 14. Hieronymus in Catalogo, in verbo Marcus.]

Cæterum tametsi hoc in scriptura sacra nusquam significaretur, tamen vniuersalis Ecclesiæ traditio ad fidem huic rei faciendam iis qui sano cerebro prædiri essent, sufficere deberet. Romæ sub Claudij dominatu (inquit Eusebius) fama est, *Philonem Iudæum* in colloquium Petri, qui Romanis eodem tempore verbum Dei prædicabat, venisse. Porrò hæc fama de prædicatione Petri in vrbe Roma non temerè orta, verùm ab antiquissimis prodita est scriptoribus.

[Margin: Euseb. lib. 2. cap. 17.]

Papias D. Ioannis auditor hoc in primis memoriæ prodidit. Nisi enim Petrū Romæ fuisse credidisset, nunquàm ita interpretatus esset illam priorem D. Petri Epistolam, velut is per Babylonem figuraliter (vt Hieronymus loquitur) significasset Romam. Deinde Caius apud Eusebium ita scripsisse perhibetur: Si lubet in Vaticanum proficisci, aut in viam quæ Hostiensis dicitur, te conferre, trophæa Apostolorum (Petri & Pauli) qui istam Ecclesiam suo sermone & virtute stabiliuerunt, inuenies.

[Margin: Euseb. lib. 2. cap. 24. Eccles. hist. lib. 2. ca. 24.]

Dionysius Corinthiorum Episcopus in Epistola ad Romanos apud Eusebium lib. 2. Eccles. histor. cap. 24. Petrum & Paulū, qui Romanos & Corinthios primùm in Ecclesiā Christi inseruerunt, prudenti quadam admonitione impulsi, in vnum locū conclusistis. nam ambo cùm & nostram Corinthi, & vestram Romæ Ecclesiam fundassent, & eiusdem doctrinæ præcepris tū nostros animos, tū vestros imbuissent, eodē tempore pariter martyriū subierūt.

Irenæus lib. 3. cap. 3. Maxima, & antiquissima, & omnibus cognita à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta est Ecclesia. Et in eodem libro cap. 1. Petrus & Paulus Romæ euangelizabant & fundabant Ecclesiam.

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos: Si Italiæ adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque auctoritas præsto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, postea quàm in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.

Cyprianus ad Cornelium lib. 1. Epist. 3. dicit eos *qui Romam ex Africa nauigabant, ad Petri cathedram* iuisse. Quomodo autem Petri cathedra est Romæ, si numquam Romæ sedit Petrus?

Athanasius in Apologia de fuga sua: Petrus & Paulus cùm audissent, oportere se Romæ martyrium subire, cum gaudio abierunt.

Eusebius

Eusebius Eccles. histor. lib. 2. cap. 13. sub ipso Claudij Imperio Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè principem Petrum Romam versus ad Simonem Magum delédum quasi manu deduxit. *Et lib. 2. cap. 24.* Paulum Romæ Nerone regnante securi percussum, & Petrum etiam suffixum cruci, historiarum monumentis proditum est. Quin etiam insignis ac testata Petri & Pauli inscriptio, quæ in cœmiteriis Romæ ad hoc vsque tempus manet, huius rei gestæ fidē facit.

Dorotheus in Synopsi: Petrus Apostolorum coryphæus tandem Romæ prædicauit, ibiq; crucifixus & sepultus est.

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 21. Christus decedens, aperuit discipulis suis futura omnia, quæ Petrus & Paulus Romæ prædicauerunt, & ea prædicatio in memoriam scripta permansit. Et pòst: Cùm eos Nero interemisset, Iudæorum nomen & gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia quæ illi futura prædixerant.

Hieronymus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum: Simon Petrus princeps Apostolorum post Episcopatum Antiochenis Ecclesiæ, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram sacerdotalem tenuit vsque ad vltimum, hoc est, decimum quartum Neronis annum, à quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum, quòd sic crucifigeretur vt Dominus suus.

Ambrosius lib. 5. post Epistolam 32. de Basilicis tradendis: Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos Gētilium: quibus eum quærentibus, Christianæ animæ deprecatæ sunt, vt paulisper cederet. Et quamuis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, vt ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret. Quid multa? Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemque ingredi, ait: Domine, quò vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucem diuinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptæ mortis exuerat. Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autem viuit, viuit Deo. Intellexit ergo Petrus, quòd iterum Christus crucifigendus esset in seruulo. Itaque sponte remeauit, interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimque correptus, per crucem suam honorificauit Dominum Iesum.

Hegesippus lib. 3. c. 2. Dato à Nerone, vt Petrus & Paulus comprehenderentur, præcepto, rogabatur Petrus, vt aliò se cōferret. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione proficisci solus cœpit. Vbi ventum est ad portam, videt sibi Christū occurrentē, & adorans eum, dixit: Domine quò vadis? Dicit ei Christus: Iterū venio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quòd in ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis: nō vtique corporis dolore, sed quadā misericordiæ compassione, aut gloriæ celebritate. Et cōuersus in vrbē redit, captusq; à persecutoribus, cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigiis cruci affigeretur, quòd indignus esset, qui simili modo crucifigeretur, vt passus est Dei Filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur vt Christus prædixerat, vel quia persecutor nō inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse, & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Optatus lib. 2. de schismate Donatistarum: Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primò cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus.

Chrysostomus in Psalm. 48. Piscator Petrus, quoniam virtutem est persecutus, & ciuitatem maximè regiam occupauit, etiam post mortem resplendet sole clarius. Et in Homil. 32. ad Romanos: Non ita cælum splendescit, quando radios suos sol ex sese dimittit, quemadmodum Romanorum vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repentè ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus cathenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celebro hanc vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas Ecclesiæ.

Orosius lib. 7. cap. 6. Exordio regni Claudij Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fideli verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbauit, atque exinde Christiani Romæ esse cœperunt.

Epiphanius hæresi 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus, Apostoli iidem, ac Episcopi.

Prudentius in hymno S. Laurentij:

Romæ iam regnant duo Apostolorum principes,

Alter vocator gentium, Alter cathedram possidens
Primam, recludit creditas Aeternitatis ianuas.

Maximus Taurinensis homil.5.in natali Apostolorum: Petrus & Paulus martyriū pertulerūt in vrbe Roma, quæ principatum & caput obtinet nationum: scilicet, vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis.

Sulpicius Seuerus in sacræ historiæ lib.2. Diuina apud vrbem religio inualuerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo postea Romam deducto. Etenim tum illustris illa aduersus Simonem Petri ac Pauli congressio fuit. Et pôst: Paulus ac Petrus capitis damnati, quorum vni ceruix gladio desecta, Petrus in crucem sublatus est.

Augustinus de consensu Euangelistarum lib.1.cap.10. Merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & sollemnitet Roma commendat. Et contra literas Petiliani, lib.2. cap.51. Cathedra tibi quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit?

Leo in Natali Petri & Pauli, serm.1. Petrus princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij.

Theodoretus in Psalm. 116. Magnus Petrus ab Hierosolyma vsque ad Romanorum vrbem percurrit.

Prosper in carminibus de ingratis: *Sedes Roma Petri.*

Arator in fine Actorum Apostolorum:
Venit ad excelsæ sublimia culmina Romæ
Petrus in Ecclesia sacrato corpore princeps.

Iornandes (aliàs Iordanus) Episcopus Gothorum in lib. de regnorum ac temporum successione. Nero ipsos doctores fidei Petrum & Paulum in vrbe interemit, alterum cruci affigens, alterum capite plectens.

Gregorius Magnus lib.6.Epist.37. Petrus sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est.

Gregorius Turonensis lib.1.cap.25.B. Petrus Apostolus sub Imperatore Claudio, quarto ab Augusto, Romā aggreditur, ibique prædicans in multis virtutibus manifestissimè Christum esse Dei filium comprobauit. Ab illis enim diebus Christiani apud ciuitatem Romanam esse cœperunt. Et pôst: Nero Petrum cruce, Paulum gladio iubet interfici.

Huc tandem, studiose lector, deductam esse rem vides, vt ex tribus gubernandi generibus nec populare, nec Optimatum in Ecclesia Christi, aut ab initio institutum, aut vnquam receptum esse, declaratum fuerit. Porrò quemadmodum vnius cuiuspiam Principatus in se longè præclarissimam gubernationis formam complectitur, tum quia Dei proprius, tum quia per vniuersitatem rerum diffusus est: sic vnius Pastoris visibilem primatum in Paradiso, & sub Patriarchis, & sub Lege Mosaica, & sub Christo in terris agente, & sub Apostolorum tēporibus in Ecclesia Dei fuisse, ac eatenus omni ætate floruisse, iam satis perspicuè, opinor, demonstrauimus. Id solum restat, vt illam institutionem Christi de vnius Pastoris supra cæteros primatu, non in Petro Apostolorum principe finitam, sed in Romanis Pontificibus D. Petri successoribus ad nostra vsque tempora continuatam esse, ostēdam. Id quod in libro sequente, si Deus adfuerit, ita præstabitur, vt à prima vniuersitatis origine vnius Pastoris primatum repetentes, eundem stabilem & perpetuum in Ecclesia DEI esse ostensuri simus.

DE

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI SEPTIMI.

INSTITVTI *operis ratio postulabat, vt explicato iã D. Petri certißimo principatu, Episcopos Romanos in eodem Ecclesiæ militantis primatu D. Petri successores esse, demonstrarem. Verùm vt plenior esset & cumulatior tum voluptas, tum vtilitas lectoris, visum est eundem vnius Pastoris primatu non tantùm à Christo per D. Petrum, sed etiam ab Adamo per filios & posteros eius ita persequi, & ad Apostolorum vsq; tempora deducere, vt nulla ætas vnquã fuisse intelligeretur, in qua non extarent huius Ecclesiastici primatus & ante Christi aduentum haud obscura vestigia, & post eius resurrectionem manifestißimæ demonstrationes. Iam verò vt ciuitatis Dei succeßio per aduersariæ ciuitatis comparationem illustrior fieret, paucis etiam exemplis patefeci, quinam singulis ætatibus antę aduentum Christi, relictã Dei ciuitate, ad idololatriam, hæresim, aut schisma delapsi essent. Postquam ad Natiuitatem Christi peruentũ erit, paulò diligentius de hæresibus agam, earumque confutationem non ferè nisi ex iis Patribus adiungam, qui hæreticorum ipsorum temporibus vixerunt, iisque aut coram, aut libris non multò postea conscriptis, palam aperteque restiterũt. Itaq; constabit, non modò semper fuisse aliquam Dei Ecclesiam, verùm illam omni ætate illis qui tunc viuerent, probè cognitam fuisse: tum quia notißimi erant aduersarij, quorum vi & fraude oppugnabatur, tum quia in oculis omnium erant & primi sacerdotes, & cum iis communicantes alij Ecclesiæ Pastores, quorum fide, studio, & diligentia defendebatur. Interim etiam quædam hæreses antiquæ detegentur, quas ab inferis reuocatas Lutherani & Caluinistæ nobis iterum his temporibus obtruserunt, quales sunt hæreses Simonis Magi, & Manichæorum de sublata liberi arbitrij potestate, Nouatianorum de Chrismatis contemptu, deque Sacramento Pœnitentiæ reiecto, Donatistarum de altarium euersione, & Ecclesia Christi ad angulos & latebras nescio quas redacta, Aërianorum de spretis tum Ecclesiæ ieiuniis, tum precibus quæ pro defunctis fiunt, Pelagianorum de non necessario infantium baptismo, Iouinianistarum de nuptiis virginitati exæquatis, & aliæ complures eiusdem generis. Denique cùm tanta Doctorum Ecclesiæ in hæresibus refellendis diligentia & industria singulis ætatibus fuerit, vt ne minimã quidem hæresim prætermiserint, quam non primo quoque tempore cõfutârint, certißimum verò & clarißimum sit, quòd tum alij, tum nominatim Episcopi Romani iã olim & verbo dixerint, & in scriptum retulerint, & factis demonstrarint, se credere ac docere, penes Romanum Pontificem, vtpote D. Petri succeßorem, totius militantis Ecclesiæ primatum eße: nec tamen vllus vnquam Pastor, Doctor, aut vir Catholicus eam sententiam velut hæreticam reprehenderit, aut impugnârit, sed potius ita ipsi prædicauerint, docuerint, scripserint, vt ex ipsorum verbis in hoc libro citatis cuincitur: ipsa luce manifestius est, eam fuisse fidem omnium Catholicorum Patrum, quòd Romanus Episcopus verè sit tum D. Petri successor, tum princeps Pastorum, quocum cæteri fideles necessariò semper communicare debeant. Re igitur ab initio mundi repetita, vniuersam & Patriarcharum ab Adamo vsque ad Mosen, & Leuitici generis sacerdotum ab Aarone vsque ad Christum, & Pontificum Romanorum succeßionem à D. Petro vsque ad Pium quintum, qui nunc Romæ in Petri cathedra sedet, ordine perpetuo continuatam, velut sub vnum lectoris aspectum in hoc septimo libro subiiciam.*

Regimen Ecclesiæ Dei iam inde ab orbe condito fuisse penes vnum præcipuè, qui reliquum gregem in figuram Christi æterni Pastoris ad tempus gubernârit, quod primùm ita factum esse ostenditur per Patres qui ante diluuium vixerunt.

ADam primùm formatus est *1. Cor.* 11. Deinde, *cùm ille obdormisset, costa ex eius latere sumpta in mulierem ædificata est; Gen. 2.* Adam verò statim vt euigilauit ex sopore illo suo, prophetauit de perpetuo nexu qui futurus erat inter virum & vxorē, *quod magnū Sacramentum est in Christo & in Ecclesia; Ephes. 5.* Fidelis igitur Propheta, & Ecclesiæ Christi prima origo in terris Adam fuit Cumq; Deus post lapsum Adæ promisso benedicto semine (quod serpentis, qui seduxit Euam, caput contereret) *Mulierem dixisset in viri potestate futuram, Gen. 3.* necessariò efficitur, vt vir fuerit spiritalis pastor & *caput mulieris; 1. Cor. 11.* Porrò qui postea ex Adamo & Eua in mundum nati sunt, necessariò subditi erant iis parentibus quos vt honorarent, Lex diuina (*Exodi 20.*) & naturalis præcepit. Forma igitur secundùm quam Ecclesia primùm regebatur, necessariò fuit vnius Pastoris præsidētia, & non aut plurium Optimatum æquale regimen, aut totius populi promiscua dominatio. nisi fortè aut filij parentibus, aut vxor viro, tam in Dei, quàm in sæculi causis subiecta non fuit. Bene habet. In monarchia igitur Ecclesiæ Dei regimen tam insigniter fundatum est, vt nec impudentissimus quisque id possit negare. Ac nimirum Theophilus Antiochensis doctissimus & antiquissimus auctor, *in lib. 2. ad Autolycum* docet, *Deum ideo ex costa viri mulierem finxisse, vt monarchiæ suæ mysterium demonstraret.* Itemque S. Martialis in Epistola ad Burdegalenses ait: *Ex quo primus homo cœpit, à Deo formatus de limo, congregatio filiorum Dei, quæ iam congregatur, in illo sæculo proclamabatur.* Imò & Epiphanius in lib. 1. contra hæreses ait: *Sancta & Catholica Ecclesia principium omnium est. Adam nouit patrem Deum, & filium, & Spiritum sanctum. Propheta enim erat: neque circuncisionem habens, neq. simulachra colens, sed Christianismi formam ostendens.* Denique diuus Chrysostomus in 1. Corinth. Homil. 34. cùm prius dixisset, *Adamum fuisse caput vnum omnibus datum*, paulo pòst adiecit: *Deus noluit inter æquales æmulationem esse. Itaque noluit democratiam, sed Regnum.* Nec tantùm viuente Adamo regimen Ecclesiæ penes vnum fuit, sed etiā illo defuncto, Seth inter fideles facilè primas obtinuit. *Seth* (inquit Theodoretus in Gen. quæstione 47.) *propter pietatem vocatus est Deus: vnde qui ex eo nati sunt, vocati sunt filij Dei, Gen. 6.* Seth igitur fuit pater & princeps filiorum suorum, non modò secundùm carnem, sed etiam secundùm externam & visibilem gubernationem, qua eos fidem & virtutem docuit. Nam circiter illud tempus in quo natus est Enos, *cœptum est inuocari nomē Domini*, quo ex verbo sollemnior quidam Dei cultus tunc institutus fuisse videtur. *Septimus verò ab Adam Enoch* prophetauit de vniuersali iudicio, sicuti Iudas Apostolus in Epistola sua scriptum reliquit. Quæ res abundè restatur, nec fidem, nec dona gratuita in Ecclesia illis diebus defuisse. In tota verò ista Patrum serie, maior natu cæteris præerat, nisi fortè circa fidem naufragium faciens (vt Cain, qui fugiebat à facie Dei, *Genes. 4.*) ab Ecclesia excidisset. Ex iis autem qui permansissent in Ecclesia, vt quisque maximus natu erat, sic depositum quod à maioribus acceperat, & ipse custodiebat, & posteris tradebat. Nec vnquam duo simul, nedum plures, æquali potestate præsidebant, cùm etiam inter geminos is qui prior ex vtero prodierat, sciretur fuisse primogenitus. Idcirco enim hoc ipsum non legis Mosaicæ, neque etiam Euangelij aut gratiæ, sed naturæ tempus vocatūm est, quia iam Dei populus regebatur non per instituta Mosaica, vel Euangelica & Apostolica, sed potissimum per eam Dei gratiam quæ tributa erat secundùm legis naturæ semina & ordinem nascendi. Quapropter cùm certissimum sit, Ecclesiam in primo exordio suo per vnum Adamum fuisse gubernatam, cumque Ecclesia & verè credatur ciuitas seu Respublica Dei esse, *Apocal. 22.* & vna eademque semper manete; nec tamen vna eademque ciuitas & respublica semper maneret, si diuersis temporibus secundùm aliam & aliam formam regeretur (mutata enim regiminis forma, etiam ipsa Respublica mutatur, vt eadem non sit, quemadmodum ex Philosophorum & Iurisprudentum iudiciis in primo huius operis libro docuimus) necesse est vt credamus, Ecclesiam, quæ semel ab vno summo Pastore manifestissimè gubernata esse cognoscitur, ab vno summo Pastore in æternum gubernari.

1. *Adam*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	PRIMA ÆTAS Mundi, Annorum 1656.	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

1. Adam Pater orbis terrarum. Sapient. 10.

Cain egressus est à facie Domini: vt etiam omnes hæretici egrediuntur ab Ecclesia Dei. 1. Ioan. 2. *Exierunt è nobis*. Ferè autem exeundi origo ab inuidia promanat, dum sibi alium anteponi molestè ferunt. Vnde beatus Cyprianus in tractatu de zelo & liuore: *Ad hæreses atque ad schismata prosilitur, dum Episcopus inuidetur, dum quis aut queritur, non se potius ordinatum, aut dedignatur alterum ferre præpositum. Hinc recalcitrat, hinc rebellat.*

2. Seth.

1. Ioan. 3. Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum; quoniam opera eius maligna erant; fratris autem eius, iusta.

3. Enos.

Iosephus antiquitatum Iudaicarum lib. 1. cap. 2. *Cain ex illa regione in qua fratrem occiderat, extorris, tandem Naida condidit, illicq́; sedem optauit. vbi etiam liberis procreatis, facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ socijs, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamq́; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium, in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq́; exstructam & communitam, coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enosæ nomine imposito, ab Enoso liberorum natu maximo.*

4. Cainan.

5. Malaleel.

6. Iared.

7. Enoch.

Augustinus de ciuitate Dei lib. 15. cap. 8. *Moyses dicturus præcipuè de ciuitate Dei, nec de altera hominum societate tacet, quam terrenam dicimus ciuitatem, vt ciuitas Dei etiam suæ aduersariæ comparatione clarescat.*

8. Mathusalem.

Primus Lamech vnus ex posteris Cain duas simul vxores duxit, quod tamen vitio ei non vertitur. Ex matrimonio inter eos contracto, qui dispariscultus erant, gigantes nati sunt. *Isti sunt potentes à seculo, viri famosi.* Genes. *6.*

9. Lamech.

Tota posteritas Cain absorpta est in diluuio: vt manifestò appareret, solam Dei ciuitatem esse Catholicam, hoc est, ab initio mundi vsque ad finem pertingere: cùm interim nulla sit perpetua & continuata terrenæ ciuitatis series aut successio. Nam vt nunc per diluuium tota periit: sic sæpe aliàs per Dei potentiam deformata est, & interrupta; quod in omnibus hæresibus locum habet.

10. Noë.

Anno autem vitæ Noë 600. extitit diluuium anno mundi 1656.

Epiphanius in præfatione libri sui de hæresibus: *Prima omniũ sectarum mater Barbarismus est, quæ durauit à diebus Adam in decem generationes vsque ad Noë. Appellatus est autem Barbarismus ex eo, quòd eius temporis homines non habuerint principem quendam aut vnam concordiam, sed quòd vnusquisque pro sua ratione procedebat, & sibi ipsi lex iuxta propriæ voluntatis prærogatiuam fiebat.*

Regimen Ecclesiæ Dei fuisse penes vnum præcipuè sub Noë, Melchisedec, & alijs Patriarchis post diluuium.

DEus eo consilio diluuium induxisse videtur, ne per commixtionem infidelium filiorum Cain cū fidelibus posteris Seth, Ecclesia Dei aut hæresi aliqua inficeretur, aut ignota & inter impios confusa delitesceret. Deleta igitur impiorū generatione, soli remanserunt fideles & Catholici, vt ita sciretur, seriē ciuitatis diabolicæ interrumpi solere & diuidi: Catholicā verò Ecclesiam habere immutabilem ordinis sempiterni continuationem. Iam verò ille vnius Pastoris in Ecclesia Dei primatus, qui tā insigniter ante diluuium in Adamo elucebat, clariùs etiam, si fieri potest, in Patriarcha Noë post diluuiū apparet. Nam cùm octo solæ personæ remansissent in arca Noë, quarum vna fuit vxor ipsius Noë, aliæ verò tres fuerunt filij, tres autem reliquæ vxores filiorum Noë: certū est, & omnes vxores viris suis, & reliquos viros cum vxoribus ipsorum, patri suo Noë per legem naturæ subiectos fuisse; ipsumque Noë *præconem iustitiæ* ab Apostolorum principe appellatum, *2. Pet. 2.* eos omnes in via iustitiæ secundùm Dei voluntatem direxisse. Nam & *cum illo Deus pepigit fœdus, Genes. 6. & ipse altare primus erexit, & de pecoribus ac volucribus mundis obtulit holocausta super altare, benedixitq́, ei Deus, & filiis eius, Genes. 8. & 9.* Fuit ergo Noë totius Ecclesiæ tunc in terra degentis summus Pastor & Rector, *vixitq́, post diluuium trecentis & quinquaginta annis*, ita vt Abraham quinquaginta duorum ferè annorum esset, antequam Noë moreretur. Quæ sola res quamquàm ad primatum vnius Pastoris confirmandum satis virium habeat, tamen illud etiam ex Hebraicis diui Hieronymi quæstionibus adiicere operæpretium erit: *Tradunt* (inquit) *Hebræi, Sem filium Noë fuisse Melchisedec, omnesq́, primogenitos Noë, donec sacerdotio fungeretur Aaron, fuisse Pontifices.* Si ergo vsque ad Aaron primogeniti erant Pontifices, certè quidem vt vnus erat primogenitus in singulis familiis, ita in omnibus simul tribubus erat etiam vnus, qui non ignorabatur inter alios primogenitos omnium esse primus & natu maximus. Fiet hoc illustrius per exempli appositionem. Abraham fuit primogenitus Thare. Nam cùm Thare (*Genes. 11.*) dicatur genuisse tres filios, Abraham, Nachor, & Aram; primus eorum commemoratur Abram tum in lib. Geneseos, tum *1. Paralipom cap. 1.* Præterea Sem fuit primogenitus filius Noë. Legimus enim *Genes. 5. Noë cùm quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, & Iapheth, Gen. 10. Hæ sunt generationes Noë, Sem, Cham, & Iapheth.* Denique *1. Paralip. 1. Noë, Sem, Cham, & Iapheth*, eodem ordine collocantur. Hæc eò pluribus persequor, quòd non ignorem, nonnullos contra scripturarum fidem insinuare velle, quòd Sem non fuerit primogenitus Noë.

Cùm ergo & Abraham primogenitus Thare, & Sem primogenitus Noë fuerit, si nūc hi duo aut etiam plures primogeniti concurrissent, facilè intellectum esset, quis eorum alteri cedere, quisve omnium primus haberi debebat. Sem quippe totis octo generationibus antecessit Abraham, & ideo maior natu sacerdos, ac dignitate potiore præditus fuit. Hinc factum est, vt cùm Abraham venisset ad Sem (*Hebræi* enim, vt D. Hieronymus auctor est, *tradunt Sem esse Melchisedec*) tantò se minorem illo atque inferiorem cognouerit, *vt Melchisedec benedixerit Abrahæ, Gen. 14. Abraham verò dederit illi decimas ex omnibus, Heb. 7.* Hinc apparet, cùm & Abraham & Sem primogeniti ambo ac sacerdotes fuerint, non ideo tamen æquales extitisse, verùm primas obtinuisse Melchisedec, eo quòd seculis aliquot Abrahamum anteiret. Vnde Theophilus Antiochensis in lib. 2. ad Autolycū, meritò scripsit de isto Melchisedec, *οὗτος ἱερεὺς ἐγένετο πρῶτος πάντων ἱερέων τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου: Hic sacerdos fuit primus omnium sacerdotum Dei altißimi.* Apposui Græca verba, quoniam Conradus Clauserus Tigurinus malè ea Latinè reddidit; sic enim ea vertit: Hic primus omnium sacerdos Dei altissimi fuit. Theophilus non dicit, quòd Melchisedec primus omniū fuit Dei sacerdos: Nam & Noë, & Abel fuit Dei sacerdos ante illum: sed dicit, *ex omnibus Dei sacerdotibus Melchisedec fuisse primum sacerdotem.* Quinetiam Hieronymus in quæstion. Hebraicis Melchisedeci & Abrahæ sacerdotium conferens, ait: *Apostolum in Epistola ad Hebræos ex eo quòd Melchisedec Abrahæ benedixerit, colligere velle; quòd sacerdotiū Ecclesiæ habentis præputium benedixerit circuncisō sacerdotio Synagogæ.* Fuit ergo etiam in illis diebus sacerdotium vnum altero maius. Quapropter, quotcunq; in loca fideles olim dispersi fuerant, salua tamen ordinis & dignitatis inter illos ratione, primatus penes maximum natu primogenitum perpetuò mansit. Qui verò sacerdotes neglecta maiorum suorum præsidentia, sibiq; solis cōfidentes omnia domi pro imperio egerunt; hi & ipsi errârunt, & alios in errorem similem trahentes, à vera & Catholica fide exciderunt. Id quod aliis generationibus penè omnibus, his quidem citiùs, illis verò tardius, at omnibus tādem euenit, præterquam Israëlitis posteris Abrahæ, qui per Isaac & Iacob ab eo descendentes, incolumem sacerdotij primatum omnino conseruârunt.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

SECVNDA ÆTAS Mundi, Annorum 292.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.* E.

Noë.

Cham, Chus.

Nemrod. Ipse cœpit esse potens in terra. Principium regni eius Babylon; Genes. 10. Is dixit, non Deo, sed propriæ virtuti homines felicitatem suam debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat; ratus fore, vt plurimi homines ad se deficerent à Deo, si modò se illis ducem praberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium. Hæc Iosephus antiquitat. lib. 1. cap. 4.

Sem.

Arphaxad.

Epiphanius hæresi 8. *Omnis gens Regem sibi in caput præficiebat: hinc bellum, & seruitus.*

Sale.

Heber.

Phaleg.

Nimrodo successit Belus Iupiter, quem Belũ (auctore Eusebio in Chronicis) Assyrij Deum sibi nominauerunt. Eodem ferè tempore Dynastiæ Ægyptiorum inchoatæ sunt. Post annos verò sexaginta duos, Ninus, qui & Assur dicebatur, filius Beli Iouis, tam Assyriorum auream monarchiam erexit, quàm Niniuen ciuitatem condidit, quæ monarchia stetit annis 1240. Ex his autem nominibus Beli, ac Iouis, omnia pænè idola tum apud Chaldæos & Assyrios, tum apud Græcos & Latinos nominata sunt. Hinc Bel Babyloniorum Deus, quem Daniel destruxit. Hinc Beel-phegor Moabitarum, Belzebub Accaronitarum, & Baalim, & Baal-iada, & Baal-meon, & quæ sunt eius generis.

Reu.

Sarug.

Epiphanius tom. 1. lib. 1. *Tempore Sarug incepit inter homines idololatria ac Græcismus. Postea deificauerunt aut infelices tyrannos, aut præstigiatores monumenta ipsorum venerantes, & longo tempore postea Saturnum & Iouem, Rheamq́ ac Iunonem, & alios deinceps. Hinc initium sumpserunt Ægyptiorum fabulæ.*

Nachor.

Thare.

Epiphanius in præfatione libri sui de hæresibus: *Secunda sectarum omnium mater, est Scythismus à diebus Noë vsque post turris Babylonicæ tempus, ad paucos ipsius Phaleg & Rhagan annos, qui ad Europa declinantes regionem, Scythia parti & ipsorum gẽtibus adiudicati sunt, ab ætate Thare & vlterius, ex quo Thraces nati sunt.* Et pôst libro 1. tom. 1. *Scythismus à diluuio vsque ad turrim & Seruch fuit. A Seruch autem vsque ad Abraham, & hue, Græcismus.* Duæ igitur sectæ in hanc ætatem incidunt, Scythismus & Græcismus.

Ciuitas

Regimen Ecclesiæ penes vnum præcipuè fuisse à diebus Abrahæ vsque ad Legem Moysi datam.

IN diuinis scripturis tanta ratio habetur vnius Abrahæ, vt Dominus ipse dicat, *Genes.17. Num celare potero Abraham quæ gesturus sum, cùm futurus sit in gentem magnam, & benedicendæ sint in illo omnes nationes terræ?* Deinde Apostolus *ad Rom. 4.* ait, eum fuisse *patrem* non modò *circuncisionis*, sed etiam *omnium credentium per præputium.* Augustinus verò in 15. *de ciuitate Dei cap. 8.* non dubitat affirmare, *Spiritum sanctum id egisse per Moysen, vt per successiones certarum generationum ex vno homine propagatarum, perueniretur ad Abraham, ac deinde ex eius semine ad populum Dei.* Iā verò in rebus gestis Abrahæ clarissimè præfigurata est vnius summi Pastoris necessitas. Cùm enim ex Chaldæa exiisset vnà cum Lot filio fratris sui, & tam ipse quàm Lot gregibus ouium abundaret, *non poterat eos terra capere, vt habitarent simul, Gen. 13. Vnde facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Lot. Dixit ergo Abraham ad Lot: Ne quæso sit iurgium inter me, & te, & inter pastores meos, & pastores tuos: fratres enim sumus. Diuisiq; sunt alter ab altero.* Hęc verò in figura contigerunt illis. Designarunt autē, non posse duos Pastores aut præfectos populorū, qui prorsus æquali potestate præditi sunt, nec superiorē vllum agnoscunt cui ambo pareant, in eadē Ecclesia cum pace diu manere, quin rixa & iurgium vel inter ipsos, vel inter eorū presbyteros & vicarios intercedat. Nam si ne fratres quidem, & ij tam iusti & probi viri, poterāt simul pacificè habitare: quantò minus hoc idem in aliis non tam perfectis hominibus expectandū est? Frustra igitur Protestantes dicunt, omnes Ecclesiæ Pastores cum æquali potestate ad Ecclesiam regendam missos esse. Hoc enim perinde est, ac si dicerent, Ecclesiam in tot partes & sectas necessariò diuidendam esse, quot sunt in mundo Pastores & præfecti fidelium. Cùm autem Abrahæ familia ex Ismaële filio, ex vernaculis & empticiis consistens, *Gen. 17.* Christi Ecclesiam figurârit: quotquot fideles in Ecclesia Christi simul degunt, vni summo Pastori, qui vicem Christi nunc gerat, sicut Abraham olim gessit, subesse debent. In huius vnitate Sacramenta percipiant, sicut olim domus Abrahæ signaculum circuncisionis ab vno illo accepit. Moriturum verò Abrahā constat *vni Isaac omnia quæ possederat, dedisse.* Quin etiam certum est, Deum post obitū Abrahæ, non Ismaëli, sed Isaac benedixisse, *Gen. 25.* Vnus igitur Pastor vni succedit. Et quamuis Rebecca vxor Isaac geminos vno tēpore pareret, non tamen ambo fuerunt æquales, sed qui prior ex vtero matris egressus est, primogenituræ honorem assecutus est, donec *primogenita sua paruipendens eadem fratri natu minori vendidit*, qui postea ius industria sua sibi acquisitum contemplans, in mysterio dixit: *Ego sum primogenitus tuus Esau.* Satis autē ad nostrū propositum est, quòd plures simul primogeniti esse non poterant, sed in vno simul Pastore primo benedicitur Ecclesia Dei. Atque hactenus quidem Ecclesia illius tēporis intra vnius familię fines continebatur. At postquam Iacob est mortuus, duodecim Patriarchas post se reliquit, atq; ij totidem familias alebant, & singularem familiarum singuli primogeniti sacerdotium administrârunt. Isti enim primogeniti sunt *illi iuuenes quos Moyses altari erecto, & duodecim titulis per duodecim tribus Israël constitutis, ad immolandum Domino misit, Exodi 24.* cùm nondum vnctus esset Aaron in summum Pontificē, aut filij eius in sacerdotes. Hoc enim postea factum est, *Exod. 28.* Habebant igitur singulæ familiæ sacerdotes suos. Sed nunquid omnes æquali prorsus potestate præditi erant? nihil minus. Imò primogenitus familiæ Ruben fuisset omnium dignissimus, secundùm quod Iacob ei dixit, *Gen. 49. Ruben primogenitus meus, prior in donis, maior in imperio*, nisi reiectus esset, quia maculauit stratum patris sui. Exhæredato igitur primogenito Ruben, is honor postea delatus est familiæ Leui. Sed hoc interim certum est, Ruben futurum fuisse priorem cæteris secundùm ius naturæ tam in regni, quàm in sacerdotij administratione. Cæterùm vt regni hæreditas ad Iudam, sic sacerdotij primatus ad Leuitas extra ordinem translata est. Nec iam rectè mihi opposueris, solos Leuitas in sacerdotio successisse. Hoc enim factum est non per legem naturæ, quæ hactenus obseruata erat; sed per legem Mosaicam, quæ posthac primùm incipiet. Neque verò fuisset opus, *vt solus Aaron & filij eius super cultum sacerdotij constituerentur, vtq; externus, qui ad ministrandum accederet, moreretur*, nisi quia absque hac lege, quam Deus per Moysen tulit, omnium familiarum primogeniti sacerdotio fungi potuissent, sicuti constat, iustum Iob, aliosq; alibi degentes Deo sacrificium obtulisse. Hoc igitur est quod vrgemus, quoties multæ familiæ ad vnam fidei societatem pertinebant, certum ordinem fuisse inter illas constitutum, & primatum sacerdotij penes vnum semper extitisse: vt si fortè inter fideles ipsos lis quæpiam de sacris rebus orta fuisset, non deesset, qui pro auctoritate sua vel finem, vel certè modum controuersiis imponeret. Hoc enim fieri debere cùm natura ipsa nos doceat, non est putandum, id eo tempore prætermissum esse, in quo secundùm naturæ legem Ecclesia potissimùm regebatur.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

TERTIA ÆTAS
Mundi Annorum
505.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Abraham.

Isaac.

Iacob.

Iudas. *Leui.*

Phares. *Caath.*

Esron. *Amram.*

Aram. *Aarō et Moses nati.*

Moses fugit in terram Madian. *Aminadab.*

Moses populum Israël ex Ægypto educit.

Esau pro pane & lentis edulio vendidit primogenita, & abiit paruipendens quòd primogenita vendidisset. Hieron. in Epist. 26. ad Euagriū: *Hebræi tradūt, quòd vsq; ad sacerdotium Aaron omnes primogeniti ex stirpe Noë fuerint Sacerdotes, & Deo victimas immolarint, & hæc esse primogenita, quæ Esau fratri suo vendiderit Iacob.* Hæc ille. Parui ergo facere sacerdotalem dignitatem, & ei præferre bona seculi, quæ sunt esca ventris, hoc vnum est ex illis signis per quæ hæretici & apostatæ cognoscuntur.

Anni quadringenti & triginta afflictionis & seruitutis filiorū Israël nō post ingressum Iacobi in Ægyptum, sed ab egressu Abrahæ de Haram computādi sunt. Primùm quia Paulus *ad Galat. 3.* significat, legem datam tot annis post promissionē Abrahæ factam. Deinde quia nō est verisimile, inter ingressum aui Caath, *Gen. 46.* & egressum Moysis nepotis, Exod. 12. tot secula defluxisse. Deniq; 70. Interpretes ita litem dirimunt, *Exod. 12.* Habitatio (inquiunt) filiorū Israël, quā habitauerūt ipsi & patres eorū in terra Ægypti, & in *terra Chanaan, quadringenti & triginta anni.* Adiciūt (velut interpretationis loco) ad Hebraicorum codicū lectionem ea verba, *Et in terra Chanaan.* quam lectionē Eusebius in Chronicis secutus est; eademq; sententia placuit Augustino lib. 16. cap. 16. de ciuitate Dei.

Epiphan. in præfatione librorum de hæresibus: *A temporibus Abrahæ Iudaismus formā adeptus est, idemq; per Moysem septimum ab Abraham, Lege data ipsi à Deo, dilatatus: A Iuda verò quarto filio ipsius Iacob per Dauidem (qui primus ex eiusdem tribu regnauit) perfectum Iudaismi nomen sortitus. De his enim quatuor sectis Apostolus compendio dixit: In Christo enim Iesu non Barbarus, non Scytha, non Græcus, non Iudæus, sed noua creatura.* Barbarismum Epiphanius assignauerat primę ætati mūdi, Scythismum secundæ, & Græcismi initia: Iudaismum verò velut sectam numerat, præ illis cærimoniis quæ Dei cultum ad circuncisionem carnis, & ad templum Hierosolymitanum astringebant.

Græcismus ergo antè inceptus, his gradibus creuit. Primùm homines à traditione maiorum recedentes, & nimium graue onus arbitrati vt Dei mandata custodirent, voluptatibus sese totos addixerunt. Deinde cùm molestia aliqua premerentur, ac necesse haberent opē, quam sibi ipsi ferre non poterant, aliunde petere eos ipsos, vnde aliquod solatium perceperant, diuinis honoribus prosequi cœperunt. Ita imagines vel hominum, vel aliarum rerum coloribus expressetūt, moxque religiosam ipsarum venerationem suis commendarunt.

Eusebius in Chron. Anno Mosis 35. Cecrops regnauit primus in Attica: nec multo pòst Io in Ægyptum profecta est, & Isis ibi nuncupata. *Ferūt Cecropem* (vt est apud Cyrillum lib. 1. contra Iulianum) *primum ex hominibus sacrificasse bouem, nominasseq; Iouem apud Græcos summum Deorum.*

Iam vsq; eò creuerat idolorū cultus, vt sacerdotes ei rei publicè præficerētur, certaq; sacra & cærimoniæ cōstituerentur, quibus idola colenda essent. verùm præter alia omnia quibus ille vanissimus creaturarū cultus reprehēdi potest, illa duo sunt in primis perpendēnda: vnum, quòd non ab initio hic cultus erat à Deo institutus, & continua maiorum serie traditus, sed nuper ab hominibus impijs introductus. Alterū, quòd non vbique eodem modo est receptus, sed in tanta dissensione alibi aliter propositus, vt meritò Magnus Athanasius de ea re in Oratione contra idola sic scripserit: *Quot sunt gentes, totidem Deorum genera confingūtur. Est quoque vbi eadem regio, atque adeò eadem ciuitas inter se dissideat in superstitione Idolorum. Phœnices certè Aegyptios Deos non agnoscunt: neque Aegyptij eadem cum Phœnicibus simulachra adorant. Nec Scythæ Persarū, nec Persæ Scytharum numina recipiunt. Pelasgi Threcios deos repudiant, Thraces Thebanos ignotos habent. Indi contra Arabes, Arabes contra Aethiopes, & Aethiopes vicissim cōtra illos, in ratione cærimoniarum dissentiunt. Syri Cilicum deos non colunt: & Cappadocum gentes, alios præter istos, deorum nominibus appellant. Diuersos item Bithynij, diuersos Armenij commenti sunt. Et quid opus multis? qui in continente sunt, alios ab Insulanis deos venerantur. In summa, qualibet ciuitas, & vicus, vicinorum numina non agnoscens, sua præstituit, eaq; sola Deorum loca habenda existimat.*

Visibile regimen Ecclesiæ Dei penes vnum præcipuè sub Moyse extitisse, idq́ tam ante Legem datam, quàm postea.

Sacerdotum Leuitici generis successio.

1. *Aaron.*
2. *Eleazarus.*
3. *Phinees.*
4. *Abisue.*
5. *Bocci.*
6. *Ozi.*
7. *Zaraias aliàs Eli.*
8. *Meraioth, aliàs Achitob, sub quo Samuel.*
9. *Amarias, aliàs Abimelech,* quem Saul occidit.
10. *Achitob, aliàs Abiathar.*
11. *Sadoch.* sub quo templum constructum est.

NE visibilis Ecclesiæ monarchia Legi Mosaicæ primùm accepta ferretur, tum per tres primas mundi ætates vnũ præcipuè aliis fidelibus præfuisse declaraui, tum idipsum ostendam in Moyse primo Pastore euenisse, etiam antequã à Deo Legem accepisset. *Deus enim cõstituit Moysen omnium Iudæorum principem*, mittens eum ad Pharaonem, vt educeret filios Israël de Ægypto, *Exod.3. Act.7.* Cùm autem eduxisset eos, & mare trãsisset, venit ad eum Iethro cognatus suus, *Exod.18.* Qui videns Moysen solum sedere, vt populũ Dei iudicaret, non est ausus quidẽ principatũ eius à Deo constitutum euertere, auctorq́; esse, vt alios Optimates in societatem Imperij adsciscerer; verum prudenter ei consuluit, vt inferiores quosdam magistratus eligeret, *qui minora tantùmodo iudicarent: quicquid autẽ maius esset, ad Moysen referrent. Quibus auditis, Moyses electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui faciliora tantummodo iudicantes, quicquid grauius erat, referebant ad Moysen.* Porrò Lex nondum erat data, nec constitutus adhuc fuit sacer ille status Reipublicæ, qui vsque ad Christum in populo Iudæorum perseuerarer. Iste igitur principatus Mosis hactenus ad naturæ legem referendus est, secùdùm quã & Adam, & Seth, & Enos, & Noë, & Melchisedec, & Abraham, & Isaac, & Iacob, singuli suo tempore populo Dei præfuerunt. Quibus ita positis, absque omni dubitatione concluserim, vnius primi Pastoris prẽsidentiam omni iure ac tempore nobis commendatam fuisse. Nam vt naturali iure ac tempore ita rem se habuisse hactenus ostendi, sic postea id ipsum de legis Mosaicæ, ac de gratiæ Christi statu planum faciam. Quod autem in lege Mosaica vnus potissimùm sacris rebus præfuerit, nec aduersarios puto negaturos. Scriptum est enim, *Exod.28. Applica ad te Aaron fratrem cum filiis suis de medio filiorum Israël, vt sacerdotio fungantur mihi.* Et Exod.29. *Indues Aaron vestimentis suis, linea, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo. Et pones tiaram in capite Aaron, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius.* Et pòst: *Vestem autem sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum. Septem diebus vtetur illa, qui Pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius.* Et Num.3. *Applica tribum Leui, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, vt ministrent ei. Dixitq́, Dominus ad Moysen: Ego tuli Leuitas à filiis Israël pro omni primogenito qui aperit vuluã in filiis Israël.* Hic manifesta ratio redditur, quare tribus Leui sacerdotalis fiat. Cùm enim primogeniti fuerint hactenus Sacerdotes, nunc Leuitæ ad id munus deputantur, vt primogenitorum vicem teneant. Leuitæ autem non fuerunt primogeniti filiorum Iacob, quia non de Ruben, qui primogenitus erat, sed de Leui, quem Iacob tertio loco genuit, nati sunt. Sed nunc instar primogenitorum à Deo habentur: Primùm quidem, quia Deo sic visum est. Deinde verò, quia Moyse contra idololatras clamante, *Si quis est Domini, iungatur mihi: congregati sunt ad eum omnes filij Leui, manusq́, suas Domino in cæde filiorum fratrumq́, suorum consecrãrunt, vt daretur illis benedictio. Exod. 32.*

Quia ergo Leuitę peccatum adorationis vituli tanto feruore expiãrunt, cæteris omnibus in sacerdotali honore prælati sunt. Inter Leuitas autẽ familiæ plures cùm essent, primatus sacerdotij fuit penes Aaronem solum: filij verò eius inferiorem sacerdotij gradum obtinebant. Mortuo autem Aarone, Moyses filium eius Eleazarum vestibus illius induit. *Num.20.* Primatus igitur ab Aarone ad filios eius ordine peruenit. Atque in æternum seruata est ea regula quam Moyses præscripsit, dicens: *Si Iudicum verba inter portas tuas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui pro tempore ministrat Domino, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israël.* Eadẽ igitur obedientia vsque ad Christi aduentũ debebatur iis qui post Aaronem sedissent in cathedra Moysis, quę ipsi Moysi, dum viueret, debita fuit. Quod hactenus de vnius primatu dixi, aut in posterum dicturus sum, ad Ecclesiasticum regimẽ atque ad res sacras totum referri debet. Neq; enim nego, Rempublicam Iudæorum in ciuilibus causis sæpius quidem à Monarchis, sed tamen interdum ab Optimatibus, interdum etiam à populo gubernatam fuisse. Verùm id in primis asseuero, vnum Pastorem cæteris omni ætate præfuisse, & regimen Ecclesiæ Dei præcipuè semper penes vnum fuisse. Quod vt in hac ætate ac sequentibus manifestè appareret, summorum Sacerdotum successionem partim ex 1. lib. Paralip. cap. 6. partim ex Iosepho, Nicephoro, & aliis auctoribus repetitam adscripsi.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

QVARTA ÆTAS
Mundi, Annorum
480.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Lex datur in monte Syna.

Duces & Iudices post Mosen

Naasson. — *Iosue.* *Othoniel.* *Aiod.*
Salmon. — *Debora et Barac.* *Gedeon.* *Abimelech.*
Booz. — *Thola.* *Iair.* *Iephte.*
Obed. — *Abesan.* *Ahialon.* *Abdon.*
Iesse. — *Samson.* *Heli.* *Samuel.* *Saul Rex.*
Dauid Rex.
Salomon.

Templum ædificari cœptum est Hierosolymis, Anno quarto Salomonis.

Core Nepos Caath: itemq; Dathan, Abiron atque Hor, alijque ducenti quinquaginta proceres Synagogæ, *surrexerunt contra Moysen & Aaron, dicētes: Sufficiat vobis, quòd omnis multitudo sancta est. Cur eleuamini super populum Domini?* Vide si hæc eadem Protestantium verba non sint contra diui Petri successorem. Ait autem Dominus ad Moysen: *Præcipe vniuerso populo, vt separetur à tabernaculis Core, Dathan, & Abiron. Et dixit Moyses ad turbam: Recedite à tabernaculis hominum istorum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. Terra igitur aperiens os suum, deuorauit eos cum vniuersa substantia eorum, descenderuntq; in infernum viui, operti humo. Sed & ignis egressus à Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum.* Num. 16.

Ignatius ad Magnesianos, Epist. 3. *Nemo remansit inultus qui se contra superiores extulit: neque enim Legi Dathan & Abiron restiterunt, sed Mosi: ac viuentes ad inferos detrusi sunt Chore & qui cum eo conspirauerant aduersus Aaron: ducenti quinquaginta igne consumpti sunt.*

Cyprianus lib. 1. epist. 6. *Core, Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron & Mose eundem Deum nouerant, pari lege & religione viuentes, vnum & verum Deū, qui colendus atque inuocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron sacerdotem, qui sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, sacrificandi sibi licentiam vindicauerunt, diuinitùs percussi pœnas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata esse, & proficere sacrificia, irreligiose & illicitè contra ius diuinæ dispositionis oblata. Turibula quoque ipsa, in quibus incensum illicitè fuerat oblatum, ne in vsu de cætero essent sacerdotibus, sed potius indignationis & vltionis Diuinæ memoriam corrigendis posteris exhiberēt, iussu Domini conflata atque igne purgata, in laminas ductiles producuntur, et affiguntur altari, secundùm quod loquitur Scriptura diuina: Memoriale, inquit, filijs Israël, vt non accedat quisquam alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma non fecerant, nec foras egressi, contra Dei sacerdotes impudenter atque hostiliter rebellauerant, quod nunc hi Ecclesiam scindentes, & contra pacem atque vnitatem Christi rebelles, cathedram sibi constituere, & primatum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vindicare conantur.*

Eusebius in Chronicis. Tempore Iephte Iudicis, Alexander, qui etiam Paris dicebatur, Helenam rapuit: vnde belli Troiani origo. Argonautarum nauigatio paulò antiquior habetur. Homerus longè postea floruit, in diebus, vt putatur, Heli Sacerdotis & Iudicis. *Constat autem* (inquit Iosephus libro 1. contra Apionem) *quòd apud Græcos nulla inuenitur conscriptio poëmate Homeri vetustior. Antiquissimum literarum vsum habuisse creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo se didicisse gloriantur.* Et paulò antè: *Apud Ægyptios, atque Chaldæos, & Phœnices res gestæ antiquissimam & permanentem habent memoriæ traditionem. Quia* (vt alibi in eodem libro ait) *Sacerdotibus erat iniunctum, vt circa conscriptiones diligentiam adhiberent.*

Reges Iudæorum in sacris causis non fuisse pontificibus prælatos, diuino saltem iure. 12. *Achimaas.*

QVI summorum Pontificum in Ecclesia Christi primatum oppugnát, cùm omnino
fateri cogátur, fuisse in Synagoga Iudæorum à diebus Moysis vsq; ad Christum cer-
tam Pontificum Leuitici generis successionem: hoc saltem obtendunt, Pontifices 13. *Azarias.*
illos adeò non solos rebus sacris præfuisse, vt etiá Iudæorum Reges maiorem in Ecclesiasti-
cis negotijs non quidem vsum aut scientiam, sed tamen auctoritatem ipsis Pontificibus ha-
buerint. Reges enim tum alijs Pontificibus præscripsisse quid agerent, tum alios ab officio
penitus remouisse. Hoc qui dicunt, adeò præ inuidia, quam cótra summos Pontifices exer- 14. *Iohanam.*
cent, obcæcati sunt, vt propè communem sensum amisisse videantur. Vnde enim metiun-
tur auctoritatis magnitudinem in aliqua re? Vtrum ex factis hominum? An ex iure & præ-
scripto Dei? Quod illi à Regibus factum asserunt, etiamsi à bonis hominibus, & bene inter-
dum fuisse factum, non negem, atq; ideo putandum sit, Dei voluntate idipsum esse factum: 15. *Azarias.*
tamen nihil inde aliud rectè concludas, quàm in simili causa per easdé aut similes personas
tale aliquid quandoq; fieri posse. At facta hominum, quantumuis bona & Deo probata, di-
uinas leges non immutant. Ab initio Deus creauit masculum & feminam, vt duo essent in
carne vna, & vir adhæreret vxori suæ. Postea rebus ita postulantibus, & vnus vir plures accę-
pit vxores (vt Abraham, Iacob, Dauid) & vxori suæ libellũ repudij dedit, vt Moyses Iudæis 16. *Amarias.*
permiserat. Hæc quidem facta sunt, & non semper malè sunt facta. Sed num propterea ius
Dei mutatum est, & non semper potius eodem modo se habuit, vt vnus vir vnam duceret
vxorem, eamq́; (excepta causa fornicationis) nũquàm repudiaret? Sic omnino se res habet
in causa Pontificum Synagogæ. Quod enim vel Dauid, vel Salomon, vel quisquã alius Rex 17. *Achitob.*
bonus in rebus sacris fecit, illud quidem in factorum genere improbandũ illo tempore non
fuit: sed tamen ius Dei mansit illæsum, quod summam cognoscendi & iudicandi potestaté
sacerdotibus Leuitici generis commisit. *Qui enim superbierit, nolẽs obedire sacerdotis imperio
qui eo tempore ministrat Domino, ex decreto Iudicis morietur homo ille, Deuteron. 17.* Sacerdotes 18. *Sadoch.*
enim ab omni quod inebriare poterat, abstinere iubebãtur, *vt haberent scientiam discernendi
inter sanctum & profanum, docerentq́; filios Israël omnia legitima Dei; Leuit. 10. Pactum meum
cum Leui, dicit Dominus exercituum. Lex veritatis fuit in ore eius. Labia enim Sacerdotis custo-* 19. *Sellum.*
*dient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. vos autem re-
cessistis de via, & scãdalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum Leui, dicit Dominus exer-
cituum. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis; Malach. 2.* Ecce 20. *Helcias.*
Propheta rationem reddit, cur mali sacerdotes non modò à Regibus Iudæorum, sed etiam
ab alienis ex Dei voluntate afflicti & puniti sint. Sed neq; ista mutant ius diuinum. Nos au-
tem quærimus, quid fieri Deus voluerit, quidq́; ab initio præceperit. Si Reges Pontificibus 21. *Azarias.*
in sacris causis præesse iussit, tunc aduersarij nostri bonam causam fouent. Sin Pótifices Le-
uitici generis primum instituti sunt, nulla Regum facta métione, Exod. 28. & Num. 3. si ne-
que suasit Deus, neq; auctor fuit, sed tantùm permisit, vt Reges à Iudæis crearentur: ex eoq́;
si Pontificum creatio profluxit ab æterna Dei misericordia, qua homines saluos facere prę-
destinauit; Regum autem Israëliticorum electio ab ira potius Dei promanauit, qua punire 22. *Saraias.*
Israëlitas voluit, quòd ipsum abiecissent, ne regnaret super eos; 1. Reg. 8. si Rex iam electus
iubeatur *exemplar Deuteronomij à Sacerdotibus Leuiticæ tribus accipere*, Deuter. 17. si peccante
Sacerdote, populo, principe, priuato, primus sacrificij honor sacerdoti, secundus populo,
Principi autem non nisi tertius locus deferatur, Leuit. 4. si Eleazarus sacerdos, quando ali-
quid agẽdum erat, iubebatur *pro Iosue consulere Dominum, vt ad verbum sacerdotis egrederetur
& ingrederetur* tam ipse Iosue, quàm omnes filij Israël, Num. 27. si Rex Iosaphat inter Pon-
tificis & Regis officium distinguens, præclarè dixit, *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in* 23. *Iosedech,*
*his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porrò Zabadias, qui est dux in domo Iuda, super ea opera e-
rit quæ ad Regis officium pertinent; 2. Paral. 19.* si Azarias Sacerdos laudatur, quòd ad Regem
Oziam diceret, *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filio-
rum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium*, 2. Paral. 26. si is qui est Sacerdos, po-
test etiam ciuilibus causis præesse, vt constat in Abraham, Isaac, Iacob, Moyse & Heli eue-
nisse; imò si Deus ægrè tulit, quando filij Israël, reiecto Leuitico primatu, Regem eius-
modi postularunt, qualem Gentes habebant; 1. Reg. 8. Postremò si prophetæ & sacerdo-
tes inungebant Reges; 1. Reg. 10. ex eoq́: sacerdotum principatus maior fuisse intelligitur,
vt diuus Chrysostomus annotauit, Homil. 4. in verba Isaiæ: quis poterit dubitare, quin vt
semper fuerint aliqui Pontifices Leuitici generis, sic etiam illi in rebus sacris ordinandis
iure diuino primatum semper obtinere debuerint?

sub quo Captiuitas Babylonica. Plures Pontifices à Nicephoro interponuntur lib. 1 ca. 4. sed ego nomina posui quæ habentur 1 Paralip. 6.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

QVINTA ÆTAS
Mundi, Annorum
430.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salomon.
Roboam.
Abia.
Asa.
Iosaphat.
Ioram.
Ochozias.
Ioas.
Amazias.
Ozias.
Ioathan.
Achas.
Ezechias.
Manasses.
Amon.
Iosias.
Ioacim.
Ioachim, qui & Sedechias & Ieconias.

Ieroboam primus Rex decem Tribuum, seu Samariæ, timens ne si populus ei commissus secundùm legem ascendisset in Ierusalem, vt ibi sacrificaret Domino, conuerteretur cor eius ad domum Iuda, cui prius paruerat, *excogitato consilio, fecit duos vitulos, posuitq; vnum in Bethel, & alterum in Dan, dicens: Nolite ascendere in Ierusalem: Ecce Dij tui, Israël, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Et fecit fana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant filij Leui. 3. Reg. 12.*

Augustinus de vnitate Eccles. *Deus easdem tribus iusserat separari, non vt religio, sed vt Regnum diuideretur, & hoc modo vindicaretur in regnum Iuda. Deus autē nunquam iubet schisma vel hæresim fieri. Neq; enim quia & in orbem terrarum plerumque regna diuiduntur, ideo & Christiana vnitas diuiditur, cùm in vtraque parte Catholica inueniatur Ecclesia.*

3. Reg. 19. Ecce vox ad Eliam dicens: *Quid hic agis Elia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuū filij Israël, altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, vt auferant eam.* Hæc verba quidā errantes ipsi, & alios in errorē mittentes, eò trahunt, velut Elias putasset, nullū fidelem in mundo relictū esse præter seipsum: ex eoq; effici volunt, vt lateat interdū vniuersa Dei Ecclesia per totum orbē terrarum. Sed primùm etiamsi hoc ita in veteri Testamēto euenisset: secus tamen esset in statu gratiæ, sub quo *ciuitas in monte constituta non potest abscōdi*; Matth. 5. Nam siue hoc verbum vel de quolibet insigni viro, seu de toto prædicatorum ordine, seu etiam de tota Ecclesia intelligatur: quolibet modo certum est, Ecclesiam totā latêre nunquàm posse. Nam si aut pauci Pastores Ecclesiæ, aut vnusquispiam vir insignis latêre non potest: nec illa quidem Ecclesia latêre potest, in qua illi pauci, aut vnus ille viuit. Iam verò nunquam deerunt in Ecclesia multi simul Pastores, Christo ad Apostolos dicente: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.* Qui verò omnibus diebus docent & baptizant multas gentes (quomodo enim alioqui Christus cum illis esset *omnibus diebus*, nisi vt illi præcepto Christi *omnibus diebus* obedirent) ij nullo vnquàm die latêre possunt. Deinde Elias non est locutus de tota Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, sed tātùm de Samaria. Ita enim dixit: *Dereliquerunt pactum tuum filij Israël.* At interim in Ierusalē templum stetit, altare Dei floruit, Leuitæ ministrabant, Prophetæ prædicabāt, sacerdotes officio suo fungebantur. Denique *Asa regnauit, qui fecit rectum in conspectu Domini, sicut Dauid pater eius*; 3. *Reg.* 15. Regnauit autem annis 41. & successit ei filius eius Iosaphat, qui & *ambulauit in omnibus vijs Asa patris sui, et regnauit in Ierusalem annis viginti quinque*; 3. *Reg.* 22. Cùm igitur Elias horum Regum tempore vixerit, nec illos ipsos, eorúmue sanctam societatem ignorare potuerit: filij maledictionis sint necesse est, qui non parum in Dei verbo versati, dicunt tamen, Eliā neminem præter se fidelem cognouisse. Ille autem non loquębatur de Iudæa (in qua tunc erant plusquàm vndecim centena millia hominum rectam fidem profitentium, vt apparet 2. *Paralip.* 17. sed de Samaria, in qua propter apostasiā Regum, non apparebat quidem vllus qui profitebatur veram fidem (vt nec hodie scitur esse, qui Catholicam fidem profiteatur in Geneua) licet Deus multa millia seruauerit, qui non curuârunt genua ante Baal. In aliqua ergo parte mundi latet interdum Ecclesia, non autem in toto mundo.

Templum combustum, 4 Regum 25. & Israelitæ in Babylonem traducti.

Eusebius in Chronicis: Ioathan apud Hebræos regnante, quadringentis ferè annis post Troiæ captiuitatem, Olympiades (quatuor annis in medio singularū expletis) institutæ sunt. Ante quod tempus nihil certi haberur in Græcorum historijs. Circiter Olympiadem quintam aut sextam Roma fertur condita, regnāte apud Hebræos Achaz. Draco primùm, deinde Solon Legumlatores paulò ante captiuitatem Babylonicam Athenis floruerunt.

S 2 *Pontifices*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	SEXTA ÆTAS Mundi, Annorum circiter 580.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salathiel.

4. Reg. 17. Tráslatis in Assyriam decem tribubus, adduxit Rex Assyriorũ gentem de Babylone, de Cutha, de Anah, de Emath & de Sepharuaim, qui terram Samariæ incolerent. Hi autem cum idola colerent, à leonibus interfecti, postea simul Dominũ colebant, simul dijs suis seruicbãt. Inde Samaritarum hæreses & sectæ.

1. Quinque libros Mosis admittunt, sed nullas præterea scripturas.
2. Dum orant, intenti sunt in montem Garizim.
3. Resurrectionem corporum, & Spiritum sanctum negant.
4. Vrina se proluunt, vbi ab externis venerint. Hæc Epiphanius lib. 1. Secta 9.

Zorobabel.

Diuiduntur (secundùm eundem Epiphanium) in 4. sectas: Essenos, Ghnrrenos, Sebuæos, & Dositheos. Præcipuæ contentiones inter eos erant de Festorum legalium ritu & celebratione.

Quanquam Pythagoras multo antè sub Numa Rege in Italia docuerit, tamẽ quia reliqui Philosophi ferè his temporibus floruerunt, hîc potissimùm de sectis eorum agere visum est. Dissenserunt autem de rebus plurimis & maximis. Atq; vt conijcias, quantæ in alijs rebus Philosophorum fuerint dissensiones; de solo rerum omnium principio vide quàm variè opinati sint, Epiphanio authore in Compendio contra hæreses.

1.	Thales Milesius	Aquam	dicebant esse Principium vniuersi.
2.	Anaximenes	Aërem	
3.	Heraclitus	Ignem	
4.	Strato	Calidam essentiam	
5.	Archelaus	Terram	
6.	Anaximander & Parmenides	Infinitum	
7.	Anaxagoras	Similares rerum rationes	
8.	Epicurus	Atomos	
9.	Empedocles	Inimicitiam	
10.	Plato	Deum materiã & formam	
11.	Aristoteles	Deum, & materiam	
12.	Prodicus	Quatuor elementa	

Abiud. *Eliachim.*

1. Pythagorici docuerũt quandã animorum immortalitatẽ, sed simul mendaciũ adiunxerunt de eorundem animorum à corporibus ad corpora transmigratione.
2. Stoici Deum appellãrunt animum mundi, animam verò Dei partem: Deitatem in Solem, aërem, & alia diuidebant. fatum posuerunt.
3. Platonici, qui & Academici, materiam Deo contemporaneam posuerunt.
4. Epicurei dixerunt, mundum casu, non prouidentia substitisse: Summũ bonũ in voluptate situm esse, sic tamen, vt voluptas etiam animi posset in ea sententia comprehendi. Sed Aristippus in voluptate corporis summũ bonum posuit. Alij mundos innumerabiles asseruerunt, alij vnũ quidem, sed ipsum hi ortũ, & interiturum; illi æternum dixerunt. Alij constituerunt tantùm in corpore finem bonorũ, alij tãtùm in animo, alij in vtroq; , alij extrinsecus posita bona ad animũ & corpus addebant. Quantoperè verò dissenserint etiã de principijs rerum, ac de fide sensibus adhibenda vel non; quodq; nihil ferè aliud, quàm alij alijs contradicere conati sunt: videre licet apud Eusebium de præparatione Euangelica lib. 14. c. 1. 2. & 3. itemq; apud Epiphan. li. 1. tom. 1. & apud Augustin. de Ciuit. Dei, li. 18. c. 41. Idem lib. 19 ca. 1. ex Marco Varrone declarat, placita Philosophorum de finibus bonorum tam incerta & malè fundata fuisse, vt vsque ad ducẽtas & triginta & octo sectas multiplicari potuerint.

Azor.

His omnibus sectis Augustinus opponit vnã Ecclesiæ Dei fidẽ & sententiam, de Ciuit. Dei, lib. 19. cap. 4. *Ciuitas Dei confitetur, æternam vitam esse summum bonum, propter illam adipiscẽdam rectè nobis esse viuendum. Et quoniam bonum nostrum iam non videmus, oportet vt credendo quæramus: nam iustus ex fide viuit. neque ipsum rectè viuere nobis ex nobis est, nisi credentes adiuuet & orantes is, qui & ipsam fidem dedit, qua nos ab illo adiuuandos esse credamus.* Hæc ille.

Atque vt testimonium sacerdotio Christi antequàm aduenisset, non verbo tantùm, sed etiam externo sacerdotum officio ferebatur: sic etiam nũc oportet, æternũ Christi sacerdotium & verbo & facto contestatum reddi: *vt sciamus traditiones Apostolicas* (inquit Hieronymus ad Euagrium) *sumptas de veteri Testamento: quod Aaron et filij eius atq́; Leuitæ in tẽplo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & presbyteri, & Diaconi vindicent in Ecclesia.* Hæc ille. Quemadmodum igitur in Sacerdotio visibili Iudæorũ vnus Pontifex pręfuit pluribus Sacerdotibus, vt ita sacerdotium Christi vnicum fore significaretur: sic in Christianorum visibili sacerdotio seu ministerio, vnus Episcopus cæteris omnibus præesse debet, vt ita & id quod fit in Ecclesia, legem plenius impleat, impletamq́; ostendat, & vnitas æterni Sacerdotis nostri verius atq; expressius demonstretur. Idem Hieronymus in lib. 2. aduersus Iouinianum, ita scribit: *Et in veteri, & in nouo Testamento aliũ ordinem Pontifex tenet, alium sacerdotes, aliũ Leuitæ, alium Ianitores, alium Aeditus* Ecce iterum confert ministros Christi cum Leuitico ministerio. Nec ita huic auctoritati satisfacias, si dicas, in singulis Christi Ecclesijs ita nunc esse vnum Episcopum, vt tunc inter omnes Leuitas vnus fuit Pontifex. Nam etsi hoc verum est, tamen vt olim, quæ in toto mundo erant Synagogę, licet proprium Archisynagogum singulæ haberent, tamen omnes vni summo Pontifici parebant: sic etiam nunc, licèt singulæ Ecclesiæ per vniuersum mundum singulos habeãt vel Presbyteros, vel Episcopos ipsis præpositos, tamen omnes vni summo Pontifici parêre debent. Status enim Synagogæ veteris & Leuitici ministerij non modò singulas Christianorum Ecclesias, & separatas Episcoporum Diœceses, verùm etiam Ecclesiæ militantis corpus connexum, & per omnes iuncturas sibi aptum & cohærens, tantò magis significauit, quantò dignius est, & præstantius totum sua parte.

Augustinus etiam in epist. 166. dicit Christum in illis verbis, *Quæ dicunt, facite* (quæ verba constat de ijs sacerdotibus dicta esse, qui sedebant in cathedra Moysis) *plebem securam de propositis malis fecisse. Deum enim in cathedra vnitatis doctrinam posuisse veritatis, ita vt cogãtur etiã mali bona dicere.* Porrò nihil hæc ad Ecclesiæ Christi statũ pertinerẽt, nisi & veteris synagogæ status nostrũ adumbrasset, & esset *vnitatis quadã cathedra* in Ecclesia Christi constituta. vt autẽ cathedra Moysis in synagoga; sic Petri cathedra in Ecclesia meritò *vnitatis cathedra* dicitur, quia vtrobiq; illa Sacerdotũ successio primas obtinet, quæ vel à Moyse in lege, vel à Petro in Euangelio deducitur. Caput est, quòd Christus, dum in terris agens legem implebat, visibilem totius Ecclesię suę curam gessit, & tam Discipulis, quàm Apostolis eius vnus præfuit. Quòd si lex illo tempore per visibilem vnius Christi pręfecturam implebatur, debeatq́ue nunc eodem modo, quo tunc impleta est, semper plena manere, & nunquàm iterum ad priorem imperfectionem aut vacuitatem reuerti: omnino fatendum est, per omnia secula vsq; ad finem mundi aliquem vnũ in terris esse debere, qui sub Christo alijs fidelibus instar visibilis præsentiæ Christi præsit: ne Lex, quæ per visibilem Christi primatum semel impleri cœpit, nũc aliter impleta censeatur, si nullus omnino existit primatus, qui sub Christi nomine in terris agnoscatur. Cùm enim visibile regimen Ecclesiæ eorum sit, non quæ semel fiunt, & mox transeũt, vt mors & passio Christi, sed quæ semper eodem modo manent, vt prædicatio Euangelij, Baptismus, & alia Sacramẽta, quæ Christus instituit: certè sicuti eadẽ nunc Eucharistia ab alijs ministris in Christi nomine datur, quæ dabatur ab ipso Christo, dum in terris agebat: sic etiam idẽ primatus nunc in Ecclesia perseuerat, qui tunc aderat, quando Christus ipse visibilem Ecclesiæ præfecturam in prædicãdo, in mittendo Apostolos, & in ministrando Sacramenta exercuit. Dicebat enim ad Apostolos suos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Ioan. 20. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Porrò vt Christus cum Apostolis est ita nunc quoq̃ue docens & baptizans, vt tamen illi sub illo velut ministri eius tam doceãt visibiliter, quàm baptizent: sic etiam Christus cum Apostolis & eorũ successoribus ita hodie quoq; vnus & solus primatum in Ecclesia exercet, vt tamen sub illo alius etiam vnus & solus visibile ministerium eiusdem primatus obeat, & exequatur. Quicquid enim Christus per visibilem & externam actionem gessit, dum in terris erat: idipsum ita nunc inuisibiliter agit & præstat in cælis, vt simul eiusdem rei visibile signum & ministerium in terris appareat, quod inuisibilẽ illam veritatem significet, ac hominibus contestatam reddat.

45. *Aristobulus,* qui diadema sibi imposuit primus.
46. *Ianneas Alexander.*
47. *Hircanus,* sub quo Pompeius templũ diripuit.
48. *Antigonus.*
49. *Anaelus,* ab Herode suppositus.
50. *Aristobulus.*
51. *Iesus.*
52. *Simõ.*
53. *Mathias.*
54. *Iosephus.*
55. *Iozarus.*
56. *Eleazarus.*
57. *Iesus*
58. *Ananus seu Anna Caipha socer.*
59. *Ismael.*
60. *Eleazarus.*
61. *Simõ.*
62. *Caiphas,* sub quo Christus nos redemit. Alij fuisse vndecim succeserunt vsque ad tempus Hierosolymitani excidionem. Iosephus refert ab Aarone, vsque ad vltimum Phanasum, Pontifices 83. extitisse. antiq. Iud. lib. 20 cap. 18 Nostra connumeratio pauciores habet.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	SEXTA ÆTAS Mundi, annorum circiter 580.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Achim. *Manasses,* frater Iaddi Pontificis partim libidine ducendi alienigenam, partim spe summi sacerdotij consequendi, à carhedra Moysis & successione Pontificum defecit, seque ad Sanaballetem Persam, cuius filiam duxerat, contulit, cuius opera templo in monte Garizim ædificato, schismaticum Pontificatum ibi administrauit, & posteris suis reliquit. *Iosephus antiquitat. Iudaic. lib. 11. cap. 8.* Cuius templi honorem cùm Samaritæ Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Hierosolymitani templi maiestatem per continuas Pontificum successiones, vsque ad sua tempora continuatam demonstrante, Rex Ptolemæus Philometor decreuit, Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum. *Iosephus antiquit. libro 13. cap. 6.*

Eliud.

Eleazar.

Mathan. Ibidem ostendit, Oniam in Ægypto aliud templum ædificasse, velut ex Isaiæ prædictione.

Iacob. Onias, qui & Menelaum se dici voluit, vnaque cum illo Tobiæ filij secedentes ad Antiochum Epiphanem, renunciârunt patrijs institutis, & legibus, ac ritus Græcanicos assumpserunt. *Iosephus antiquit. Iudaicar. libro 12. cap. 6.* Hinc Rex Antiochus accepit occasionem euertendi Iudæorum religionem, quam restituerunt *Machabæi.*

Ioseph vir Mariæ.

Iudaismus à tempore circuncisionis Abrahæ inculpatæ inceptus, tandem diuiditur in septem hæreses.

1. Sadducæos, qui negabát resurrectionem.
2. Scribas, qui Scripturas sophisticè interpretátes, portabát in pallijs suis latas ex purpura notas fimbrijs adiectas.
3. Pharisæos, qui fatum ponebant.
4. Hemerobaptistas, qui quondie lauabátur.
5. Nazaræos, qui dicút, fictos esse libros qui sub Moysis nomine feruntur.
6. Ossenos, qui oderunt virginitatem.
7. Herodianos, qui Herodem esse Christú dixerunt.

Iesus Christus.
1. Natus est anno 42. Augusti.
30. Baptizatus anno 15.
33. Tiberij, & crucifixus an. 18. eiusdem.

Reliqua vide apud Epiphanium lib. primo, tomo primo, ab hæresi 14. vsque ad 20.

Christus Ecclesia in nomine suo fundata, sectis Iudæorum finem imposuit.

Summa eorum ex quibus probatum est, Petrum à Christo Principem Apostolorum, & primum Pastorem totius Ecclesiæ secundùm Euangelij veritatem constitutum esse.

1. Ioan. 1. Intuitus Simonem Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, *Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur Petrus, id est, saxum ingens, quale in fundamento ædium collocari solet. Petrus ergo post Christum molem Ecclesiæ militàtis sustentabit, potestate in idipsum à Christo data.

2. Lucæ 5. Ascendens *Iesus in vnam nauem quæ erat Simonis, sedens docebat de nauicula turbas.* Vt cessauit autem loqui, *dixit ad Simonem: Duc in altum.* Nauis Petri, Ecclesia eius est, in qua Christus sedet, quia semper manet in Ecclesia Petri, & inde turbas docet. Quoties verò Ecclesia progreditur in altum, id est, in disputationem arduam ad hæreses confutandas, gubernator nauis & dux itineris Petrus est.

3. Marci 1. Prosecutus est Iesum *Simon & qui cum illo erant*. Ecce Discipuli Iesu dicuntur esse cum Petro, tanquàm videlicet cum duce ac præcessore suo. Idem loquendi modus habetur Lucæ 8. ac 9. & Ignatius in epist. 7. Apostolos nominat eos *qui circa Petrum erant.*

4. Matth. 10. *Primus* (Apostolus) *Simon qui dicitur Petrus.* A primo autem primatus denominatur. Primatus igitur Petri in Euangelio fundatus est & re & nomine.

5. Ioan. 6. Dixit Iesus ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? *Respondit ei Simon Petrus* tanquàm os & caput cæterorum. Capitis enim est pro reliquo corpore rationem reddere. idem facit Lucæ 12. Matth. 18. & 19.

6. Matth. 14. Petrus dixit: Domine si tu es, *iube me ad te venire super aquas.* & ipse ait: *veni.* Et descendens Petrus de nauicula, *ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum.* Aqua maris populum totius mundi significat, qui curæ Petri plusquàm alterius cuiuspiam committitur. & ideo cæteris nauigio venientibus, solus Petrus super totam aquam graditur.

7. Matth. 16. Dixit Iesus ad Discipulos suos: *Vos* autem quem me esse dicitis? *Respondens Simon Petrus*, dixit: *Tu es Christus filius Dei viui.* Ab omnibus quæritur, sed vnus respódet pro omnibus, quia omnium vicem tenuit, vtpote caput omnium. Respondés autem Iesus, dixit ei: *Beatus es Simon Bar-Iona*, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Petra præsens demonstratur, *Tu es Petrus:* ædificatio in futurum differtur. Ex quo liquet, nec Christum, nec fidei confessionem, per hāc petram propriè intelligi: quia super illa fundamenta iam antea erat ædificata Ecclesia. Nunc igitur Ecclesia *promittitur ædificanda super Petrum*, vtpote qui primus lapis Ecclesiæ militantis erit: Cui reliqui omnes tanquàm firmissimæ rupi securè adhæreant.

8. *Et tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque ligaueris* super terram, erit ligatum & in cælis: &, *quodcunque solueris* super terram, erit solutum & in cælis. Primus accipit promissionem clauium, vt dum cæteri claues vni Petro prius datas postea ex dono Christi accipiunt, ab vno Christo per vnum visibilem Pastorem omnia proficisci intelligantur.

9. Matth. 17. Cùm venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, *ad Petrum*, & dixerunt *ei*: Magister vester non soluit didrachma? *Ait, Etiam.* Et cùm intrasset in domum, *dixit illi Iesus: Vade ad mare, & mitte hamum*, & eum piscem qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies statêrem: illum sumens, *da eis pro me & te.* Solus cum Domino verissimo patrefamiliàs censetur, tanquàm & ipse militantis huius familiæ caput sub Christo constitutus.

10. Ioan. 13. Cœpit lauare discipulorum pedes & extergere. *Venit ergo ad Simonem Petrum.* Venit vtique primùm ad Petrum, quia Princeps omnium erat Petrus.

A Matth.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

SEPTIMA ÆTAS mundi, & nouissima eius hora inchoatur à primo Christi aduentu, & pertingit vsque ad secundum, cuius temporis iam agitur annus 1571.

Anni Domini.	Pontifices maximi.	Imperatores Rom.
	Iesus Christus	Iulius Cæsar imperauit an. 4. m. 7.
2. 10. 33.	Pontifex Maximus in æternum mansit, natus anno 42. Augusti, baptizatus anno 15. Tiberij, & crucifixus anno 18 eiusdē: paulo antequā ascēderet in cœlū, dixit Petro: *Simon Ioannis diligis me plus his? pasce oues meas.* Quibus potissimum verbis Simon filius Ioānis iā antè à Christo nominatus Petrus seu Cephas, omniū discipulorū primus ac summus Ecclesiæ totius Pastor constitutus est.	Octauianus Augustus an. 56. Tiberius an. 22 aliquot 13.
		Caius Caligula an. 1. m. 10. d. 18.

Pseudoprophetæ, & signa falsa doctrinæ.	*Doctores Catholici, & signa veræ fidei.*
A Matth. 15. Pharisæi & Scribæ dixerunt: *Munus quod filius obtulisset Deo, id patri profuturum, nec vltrà dimittebant filium quicquam facere parentibus suis.*	A Matth. 15. Deus dixit: *Honora patrem & matrem: vos autem irritum fecistis mandatum Dei, propter traditionem vestram.*
B Matt. 22. *Sadducæi dicunt non esse resurrectionem.*	B Matth. 22. De resurrectione mortuorum non legistis quod dictum est à Deo, dicēte vobis: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed viuentium.*
C Marci 7. *Iudæi nisi crebrò lauerint manus, non manducant: & baptismata calicum, & vrceorum, & aramentorum, & lectorum tradita sunt illis seruanda.* Isti dicebantur Hemerobaptistæ.	C Marci 7. *Quod extrinsecus intrat in hominem, non potest eum coinquinare:* quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit. *Quæ de hominum cordibus exeunt, illa coinquinant hominem.*
D Ioan. 4. Samaritani *in monte Garizim adorauerunt.*	D Ioan. 4. *Samaritani adorant quod nesciunt: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.*
Signa falsæ doctrinæ.	Signa veræ fidei.
Ioan. 10. *Omnes quotquot venerunt* ante me (id est, antequàm mitterentur à me) *fures sunt & latrones.*	Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Ioan. 10. *Oues pastorem suum sequuntur, quia sciunt vocem eius, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Ioan. 21. *Simon Ioānis, diligis me plus his? Pasce oues meas.* Et Lucæ 22. *Et tu conuersus, confirma fratres tuos.* Matth. 18. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*
Matth. 12. *Omne Regnum diuisum contra se, desolabitur; & qui non congregat mecum, spargit.*	
Matth. 24.	Matth. 24.

11. Lucæ 22. *Qui maior est in vobis*, fiat sicut minor,& *qui præcessor*, sicut ministrator. Est ergo aliquis maior inter Apostolos:& quisnam ille sit,ex ijs quæ Christus subiungit,apparet. Ait enim Dominus:*Simon Simon*,Ecce, *Satanas expetiuit vos*, vt cribraret sicut triticum,*ego autem rogaui pro te,vt non deficiat fides tua*.Satanas experiuit,vt cribraret omnes: Christus rogauit *pro vno*,quia eius firmitas omnium firmitas futura erat. Vnde ait: Et tu aliquando conuersus *confirma fratres tuos*.Confirmare autem,Petræ seu fundamenti officium est.

12. Matth.26. Ait Petro Iesus: *Conuerte gladium tuum* in locum suum. Est ergo Petri gladius etiam is quo alius in Ecclesia percutitur,tametsi tanta officij spiritalis,quo Petrus fungitur, dignitas sit,vt nutu quidem suo,sed non nisi alienis manibus materialem gladium exercere debeat.

13. Marci 16.Dixit Angelus ad mulieres: Ite,dicite Discipulis eius *& Petro*,tanquàm qui officium Discipuli non modò non amiserit,sed etiam nominatim certior de tanto gaudio fieri debuerit,vtpote maior cæteris.

14. Ioan.20.Cucurrit Maria Magdalena,& *venit ad Simonem Petrum* & ad alium discipulum quem amabat Iesus.Primùm venit ad Petrum,velut ad Principem omnium: ad alium verò velut ad socium Petri.Exijt ergo Petrus & ille alius Discipulus.

15. Currebant autem duo simul,& ille alius Discipulus venit prius ad monumentum,*non tamen introiuit*.Venit ergo Simon Petrus sequens eum, *& introiuit in monumentum*. Primitias introëundi Ioannes concessit Petro,velut digniori.

16. Lucæ 24.Inuenerunt congregatos vndecim,& eos qui cum illis erant,dicêres, quòd surrexit Dominus verè, *& apparuit Simoni*. Primus ex viris Petrus Dominum post resurrectionem suam vidit.Et hoc quoque dignitati eius datum est.

17. Ioan.21. Erant simul *Simon Petrus*, & Thomas, & Nathanaël,& filij Zebedæi,& alij ex Discipulis duo.Dixit eis Simon Petrus: *vado piscari*. Dicunt ei, *venimus & nos tecum*. Cum Petro eunt Discipuli Iesu, & cum successore Petri semper manent successores Discipulorum Iesu.

18. Ioan.21. Simon Petrus cùm audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, & *misit se in mare*. Alij autem Discipuli *nauigio venerunt*, trahentes rete piscium. Mare significat mundum,nauigium verò singulas Ecclesias.Cæteri Pastores,Ecclesias singulas. Petrus præterea mundum gubernat,hoc est,Ecclesiam Christi per vniuersum mundum diffusam.

19. Ioan.21. *Ascendit Simon Petrus,& traxit rete in terram* plenum magnis piscibus,centum quinquaginta tribus.Et cùm tanti essent,*non est scissum rete*. Rete significat Ecclesiam,terra verò significat vitam æternam. Nulla Ecclesia trahitur ad vitam æternam,nisi sub ijs Pastoribus,qui piscantur cum Petro,& quorum dux Petrus est.

20. Ioan.21. Dicit Simoni Petro Iesus:*Simon Ioãnis,diligis me plus his?*Dicit ei: Etiam Domine,tu scis,quia amo te.Dicit ei: *Pasce agnos meos*. Iussus pascere,si plus alijs diligat,in eo gradu pascere iubetur in quo alios superat. Hæc igitur pascẽdi authoritas,quæ Petro vt ab alijs distincto datur,ad alios in eodem gradu,in quo ad Petrum pertinet,pertinere non potest.

21. Ioan.21. Amen amen dico tibi,cùm senueris,*extendes manus tuas*,& alius te cinget,& ducet quò non vis.Hoc autem dixit,significans,*qua morte clarificaturus esset Deum*. Et cùm hoc dixisset,dicit ei:*sequere me*.Si Ioannem volo manere donec veniam,quid ad te? *Tu me sequere*.In hoc toto sermone Christus nihil voluit alijs cõmune cum Petro esse. Petrus & pascere ita iubetur, vt nemo alius pascet; & Dominum ita sequi, vt nemo alius sequetur. Ac meritò sanè præfertur omnibus,qui omnium caput tot modis declaratur.Siue enim Ecclesiam militantem *ædificio* compares (Ioan.1. Matth.10.) Petra & firmitas eius,est Petrus: seu familiæ (Matt.17.) ianitor & paterfamiliâs,qui soluit pro se,ac velut pro dignitate capitis sui, Petrus est:seu naui(Lucę 5.)gubernator eius est Petrus:seu reti(Ioan.21.)dux piscationis & auctor præcipuus piscium ad terram attrahendorum Petrus est: seu legatis ad orbem missis (Mat.10.) Legatorum primus est Petrus: seu agnationi plurium eiusdem patris filiorũ (Lucæ 22. velut primogenitus & fratrum confirmator est Petrus: seu regno(Matth.13.)eius regni gladium portat Petrus:seu gregi ouium & agnorum (Ioan.21.)eorum Pastor Petrus est, idque *plus alijs amans*, id est,in ea sublimitate ad quam nemo alius pertingit. Tot igitur & verbis & figuris primatus Petri in Euangelijs commendatur.

Matth.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.

Iesus Christus Matth. 24. *Multi Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam iniquitas abundabit; refrigescet charitas multorum.* Ibidem prædicit, hæreticos Christum ostensuros non in luce omniũ gentium, aut in ciuitate supra montem posita, *quæ non potest abscondi*, sed *hic* & *illic*, id est, in particularibus tantùm cœtibus, quos etiam propter obscuritatem vocat *desertum, & penetralia.*

Surrectio igitur, id est, aduentus subitaneus & extraordinarius absque successione, aut missione legitima præcedente; *diuisio, & dispersio gregis.* Itemque *deserta, & penetralia*, id est, opinionum, quæ in particularibus tãtùm & abditis locis clam docentur, consectatio: & *cessatio à prædicando, & à Sacramenta Christi administrãdo* omnibus gentibus vllo die post Christi Euangelium promulgatum: tum autem *exeundi* ex antiqua Ecclesia libido, & *seductio*, id est, hominum à regia via & fide ad priuatas sectas auocatio: *Charitatis restinctio, & scandalorum atque iniquitatis abundantia*, hæresum & falsæ doctrinæ signa sunt. Denique eùm Christus dicit, Matth. 16. *Portas inferi non præualituras aduersus hanc petram, quæ Petrus est*; vtique docet, portas inferi tum oppugnaturas eam petram, tum non alium eius Petræ hostem futurum, quàm eum qui
Simon Petrus. regni inferorum ciuis existat. Oppugnatio igitur Petræ, hoc est, diui Petri & successorum eius, est clarissimum signũ & infidelium, & Apostatarum, & hæreticorum, & schismaticorum, & denique omnium eorum qui sunt alieni à Dei regno, ac terrenæ ciuitatis membra. Etenim vt caput hæreticorum Simon Magus Petrum Apostolorum Principẽ potissimùm oppugnauit: sic etiam posteri Simonis Magi successores D. Petri potissimùm oppugnant, & ab illis potissimùm vincuntur vsque ad consummationem seculi.

Doctores Catholici, & signa veræ fidei.

Matth. 24. *Videte ne quis vos seducat. Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus. Si quis vobis dixerit, Ecce hic est Christus, aut illic; nolite credere. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire. Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vsq; in Occidẽtem: sic erit aduẽtus filij hominis*, id est, propter gloriæ splendorem, vbiq; videbitur. *Vbicunq; fuerit corpus*, id est, Christus, *illic congregabũtur & aquilæ*, id est, Angeli, Martyres, & reliqui sancti.

Matth. 23. *In cathedra Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcũq; dixerint vobis, seruate & facite.* Quod autem olim sub lege fuit cathedra Moysis, hoc nũc est cathedra Petri sub Christo. Petrum enim fecit Pastorem ouium suarum.

Matth. 28. *Ite, docete omnes gẽtes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad cõsummationem seculi.* Christus igitur omnibus non solùm annis, sed etiã diebus est cũ ijs qui prædicant, quiq; Sacramẽta ipsius administrant nõ vni aut alteri populo, pro vna aut altera ætate, sed *omnibus gẽtibus, omnibus diebus*. Nã Christus cũ talibus esse omnibus diebus non posset, nisi etiam tales *omnibus diebus docerent, & baptizarent omnes gentes vsq; ad consummationẽ seculi.* Præterea successio iam inde à Christi Apostolis, eorumq; discipulis; perseuerantia in fide antiqua; cautio, vt ne exeamus in desertum, aut occultas Ecclesias; vniuersalis prędicationis per totũ mundũ, & claræ, omnibusque notæ fidei obseruatio; Martyrum & sanctorum consensus; charitatisq; fraternæ, & vnitatis conseruatio, signa sunt veræ doctrinæ, ac veræ Christi Ecclesiæ. In summa Christus dixit ad Simonem: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Promissio igitur facta est Petro, & Ecclesiæ super illum ædificandæ, id est, populo doctrinam & fidem ab illo prædicatam & conseruatam complexuro. Vt autem aliæ oues alijs per singulas ætates succedunt, ita & alius Petrus, id est, alius summus Pastor, alij summo Pastori per singulas ætates succedit, super quem pro tẽpore ædificetur Ecclesia. Cathedræ igitur Petri successio, quæ per totum mundum semper clarissima erat, & cum qua omnes Sancti semper communicârunt, quæque omnibus hæresibus vnicè restitit, veræ Ecclesiæ primarium & summarium quoddam signum est.

Quòd

Quòd Petrus exercuit primatum suum aliquot annis in Iudæa.

1. Actor. 1. Postquàm Apostoli reuersi sunt Hierosolymam à môte qui vocatur Oliueti, cùm in-
2. troissent in cœnaculũ, ascenderũt vbi manebãt *Petrus & Ioãnes, &c.* In diebus illis *exurgens Pe-
trus in medio fratrũ, dixit: Viri fratres, oportet impleri Scripturã quam prædixit Spiritus sanctus
per os Dauid de Iuda: *Et Episcopatũ eius accipiat alter.* Oportet ergo ex his viris qui nobiscũ sunt
congregati, testem resurrectionis Christi fieri vnũ ex istis. Primus ex his qui manebãt in cœna-
culo, annumeratur Petrus. Idẽ solus pronunciat, Iudã Episcopatu suo excidisse, cùm tamẽ ex cæ-
teris Apostolis nullus eodẽ excideret, etiã cùm moriebatur, nec in locũ alterius cuiusquam, alter
fuit vnquã substitutus. Quia manẽt in æternũ Apostoli, & sedebũt in regeneratione super sedes
duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Matth. 19. Solus igitur Petrus habuit potestatẽ iu-
3. dicãdi & statuẽdi, quis excidisset è suo Episcopatu. Idẽ *primus & solus proponit noui Apostoli ele-
ctionẽ.* Vnde Chrysost. Homil. 3. in Acta Apostolorũ ait: *Meritò primus omniũ auctoritatem vsurpat
in negotio, vt qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquãdo conuersus cõfirma
4. fratres tuos.* Acto. 2. *Stans Petrus cũ vndecim*, prædicauit Iudæis Euangeliũ Christi. Illi autẽ dixe-
runt *ad Petrũ* & ad reliquos Apostolos, Quid faciemus viri fratres? *Petrus ad illos*, Pœnitentiã (in-
quit) agite. Primus Euangeliũ Iudæis prædicat Petrus: & quãuis cum alijs stet, atq; alij etiam in-
5. terrogentur, tamen solus respondet pro omnibus, quia dux omniũ erat. Actor. 3. Petrus & Ioan-
nes ascenderunt in templũ, quos claudus ab vtero matris eleemosynã rogat. Petrus autẽ dixit ei,
*In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Et apprehensa manu eius dextra, alleuauit eũ, et pro-
tinus cõsolidatæ sunt bases eius & plãtæ.* Primus ex Apostolis Petrus miracula operatur. *Et primum
signum* (inquit Ambrosius ser. 68.) *mirabiliũ suorum Petrus fecit, claudo pedũ restituendo vestigia.* Et
post: *Si Petrus petra est, super quam ædificatur Ecclesia, rectè prius pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei
6. fundamentũ continet, ita & in homine membrorũ fundamẽta confirmet.* Acto. 4. Annas Princeps Sa-
cerdotũ & Caiphas interrogabãt Apostolos: In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?
Tunc repletus Spiritu sancto *Petrus, dixit: In nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis.*
7. Primus apud tribunal Pharisæorum, Christũ confitetur Petrus. Actor. 5. Dixit Petrus ad Ana-
niã fraudantem de pretio agri, quẽ vendiderat: Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es
8. mentitus hominibus, sed Deo. Audiẽs Ananias hæc verba, cecidit, & expirauit. Greg. in Ezech.
lib. 2. Homil. 18. *Petrus mentientes verbo occidit.* Et lib. 1. epist. 24. *Cùm Ananiæ & Sapphiræ culpã re-
perit; mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit.* Idem ægros corporis sui vmbra solus le-
9. gitur sanasse, Act. 5. Actor. 8. Primus Petrus vnà cũ Ioanne Samaritanis iã antè per Philippũ ba-
ptizatis *Spiritum sanctũ per manus impositionẽ dedit.* Ille Simonis Magi cor fictum deprehendit, &
10. Hæresiarchæ simulationẽ detexit primus. Actor. 9. Petrus transibat vniuersos, & Lyddæ quidẽ
paralyticũ verbo sanauit. In Ioppen verò ad hoc ipsum accersitus, Tabithã à mortuis excitauit,
nec tã in eo felix quòd ista fecit, quàm quòd talia primus fecit. Nã & ista inter eius prærogati-
uas D. Gregorius enumerauit, lib. 2. in Ezech. Homil. 18. Actor. 10. Angelus Dei iussit Corneliũ
Centurionẽ accersere Petrũ, qui diceret illi quid oporteret eũ facere. Cumq; Petrus diuinã reue-
lationẽ de vocatione gentiũ primus omniũ, & adhuc solus accipiens, aduenisset; Cornelius pro-
cidẽs ante pedes eius, adorauit eũ. Sed cùm Petrus in hoc etiã ostẽdisset magnitudinẽ suã, quòd
adorari à cõseruo recusauit: primus fidẽ Christi Cornelio alienigenæ prædicauit, primusq; iussit
gẽtes, quæ in Christũ crederẽt, *in Christi nomine baptizari.* Vnde etiã ipse dixit: Act. 15. *Vos scitis,
quoniã ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meũ, audire gẽtes verbũ Euãgelij & credere.* Hinc
11. Hiero. in epist. ad Saluinã ait: *Corneliũ primũ ab Apostolo baptizatũ salutẽ gentiũ dedicasse, & ad illius
merita pertinuisse mysteriũ, quo Petrus de circuncisionis angustijs trãsferebatur ad præputij latitudinẽ.*
Acto. 15. Paulus & Barnabas ob quæstionẽ de Circuncisione propositã ascenderunt Hierosoly-
12. mã ad Apostolos & Seniores: vtiq; (vt Theodor. in epist. ad Magnũ Leonẽ annotauit) quia Pe-
trus Hierosolymis erat, cùm alioqui ne Antiochiæ quidem deessent Apostoli & Seniores, vbi &
*Paulus, & Barnabas, Niger, & Lucius Cyrinẽsis, & Manahen, & Prophetæ ac Doctores erãt, sicut di-
citur Actor. 13.* Ad illos ergo Apostolos & Presbyteros ibatur, inter quos Petrus fuit; quia vbi ca-
put Apostolorũ erat, ibi totius Apostolici collegij maiestas versabatur. Præscriptaq; est forma in
æternũ, vt plenũ & Oecumenicũ conciliũ id demũ habeatur, vbi vnà cũ cæteris coëpiscopis suc-
cessor Petri, hoc est, Princeps Episcoporũ adesset. Ac sanè in eo cõcilio cùm magna fieret cõqui-
sitio, Petrus totã litẽ *primus definiuit*, ac velut voce sua præiuit alijs omnibus Apostolis. Paulus
ad Gal. c. 1. *Veni Hierosolymã videre Petrũ, & mansi apud eũ diebus quindecim.* In quẽ locũ Ambro.
13. ita scribit: *Dignũ fuit, vt cuperet videre Petrũ, qui primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator
curã Ecclesiarũ, & vt sciret Petrus, hãc datã Paulo licentiã quã & ipse acceperat.* Idẽ Paulus Galat. 2.
14. narrat, se Hierosolymã secundũ reuelationẽ ascẽdisse, & cõtulisse Euangeliũ cũ ijs, qui videbãtur
maiores esse, hoc est, cũ Petro, Ioãne, & Iacobo: non quasi eorũ eruditione indigeret, qui fuisset
ab ipso Deo edoctus: verũ *ne in vanũ curreret aut cucurrisset.* Quibus verbis declarauit, illum cur-
rere in vanum, qui vel verè discedit, vel putatur discedere à primi Pastoris fide ac doctrina.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperator Rom.
33.	Petrus Apostolorū princeps post ascensionem Domini mãsit in Iudæa annis quinque & paulo amplius.	

Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.

Causæ hæresum secundùm doctrinam Apostolorum.

A satana, *qui se transfigurat in Angelum lucis, quiq́; Euam seduxit astutia sua,* (2. Corinth. 11.) hæreses primùm ortæ sunt. sed nō ferè alij aut merentur, aut permittuntur à Spiritibus erroris seduci, quàm *qui seipsos amant, qui sunt cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei*. 2. Tim. 3. Cùm enim tales secundùm Apostolum 1. Timoth. 1. *aberrent à charitate, quæ est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: conuertuntur in vaniloquiū, volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Et iterum: *Quidam* (inquit) *repellentes bonam conscientiam, circa fidem naufragauerunt.* Repulerūt verò bonam conscientiam, qui grauissimorum scelerum sibi conscij, tamen emundare se ab illis negligunt. Eiúsmodi verò homines cùm in reprobum sensum dati sint, & *ad diaboli voluntatem captiui teneantur*, quid mirum est, si quoscunque vult errores facillimè illis persuadet? His igitur gradibus ad hęresim peruenitur. Impij primùm, qui non diligunt fraternitatem, secundis proximorū successibus inuidēt. Deinde ex inuidia oritur studium litigãdi, & immensa primatus obtinendi cupiditas. Hæc porrò detinet mentis aciem suiipsius gloria præpeditam, ne veritatem videre aut amare queat. Et quia mali homines & *Seductores proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes* (2. Timoth. 3.) dum aliis etiã id in quo ipsi errant, probare conantur, scientiam velut de nouo ipsis reue-

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Quod Catholica Ecclesia & religio secundùm Apostolorum res gestas & doctrinam, per vnius Pastoris Petro succedentis primatum cognoscatur.

Actor. 1. Post Christi ascensionem Discipuli narrantur simul in cœnaculo mansisse, inter quos primus collocatur Petrus, velut omnium dux ac princeps, qui etiam solus reliquis omnibus auctor fuit noui Apostoli eligendi; *Actor.* 1. Ad quod exemplar cùm Apostolica Christi Ecclesia in æternum conformanda sit, non alia censeri potest vera Ecclesia esse, quàm in qua vnus aliquis Pastor præest, instar Petri. Nec iam curo, qualisnam fuerit Petri præsidentia, hoc est, quàm lenis, & paterna, quámve modica & exigua. Sit ordinis tantum (quod tamen falsum esse, antea demonstraui) sed sit vel solius ordinis cōseruandi causa institutus hic primatus, modò aliquis fuisse primatus cōcedatur. Quod certè negari à nemine potest, prætorquam si omne iudicium atque intelligentiam amiserit. Nã & cùm Apostoli simul erant, ille cæteris voce atque auctoritate præiuit; *Actor.* 1. & 2. & quando seorsum agebant, ad illum videndum Paulus ascendit Hierosolymam, *Galat.* 1. Idemque vnà cum Barnaba & Tito ad eundem Petrum sociosque eius iterum ascendit Hierosolymam, *ne alioqui in vanum curreret, aut cucurrisset*; Galat. 2. Petrus item & Iudæis, *Actor.* 2. & gentibus, *Actor.* 10. primus verbum salutis annunciauit, & Sacramenta Christi administrari iussit. Primusque & hæresim Simonis Magi detexit, *Actor.* 8. & schismata ob doctrinam fidei commota sustulit, *Actor.* 15. Et quamuis nec Apostoli, nec Prophetæ, ac Doctores Antiochiæ defuissent, *Actor.* 13. quando

illic

Quòd D. Petrus Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ assecutus, licet inde postea discesserit, tamen eam Ecclesiam honorabilem, ac totius Orientis metropolim reddidit.

NArrat Eusebius lib. 2. cap. 1. ex auctoritate Clementis Alexandrini, quòd Petrus, Iacobus, & Ioannes post Seruatoris ad cœlos ascensum, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designârunt. qua ex re non immeritò colligere licet, nihil minus cogitasse Apostolos, quàm Petrum solius circuncisionis Apostolum à Christo fuisse constitutum. Quanquàm enim Deus, qui filium suum ad perditas oues Israëlis reducendas primùm miserit, voluit etiã principẽ Apostolorũ Iudæos primùm Christo lucrifacere, atque ideo Petri labores in Iudæis conuertendis mirum in modum prosperos reddidit; Galat. 2. tamen manifestissimè constat, & ex reuelatione facta Petro de Gentium vocatione, Actor. 10. & ex Cornelio per eum conuerso ac baptizato, quòd Petrus Gentium etiam, tum iure diuino, tum Ecclesiastico ministerio, ac non tantùm Iudæorum Apostolus erat. Alioqui cùm circuncisionis, id est, Iudæorum metropolis Hierosolyma esset; nunquàm commisisset Petrus, vt prouinciam ab ipso Christo sibi impositam, vltrò deponeret, alijs gubernandam traderet. Quid ergo est? Certè cùm Apostoli ad totum orbem non pertur batè, sed Petro ipsorum principe prius designato, delegati essent: Petrus qui erat omnium primus, putabat se debere in omnes occasiones paratum esse; atque ideo Hierosolymam Iacobo regendam commisit, ipse verò sibi libertatem reseruauit, vt quò spiritus Domini eum vocaret, illò se conferret. Cumque Antiochiæ primum cognominati essent discipuli Christiani, & inde non solùm toti Syriæ, verùm etiam toti Asiæ, in qua Iudæi iam olim dispersi agebant, consuli posse videretur: post aliquot annos in Iudæa transactos, Petrus Antiochiam se contulit eo animo, vt ibi sedem Episcopalem figeret; idque eum ita fecisse, auctor est non solùm Anacletus epistolâ 3. sed etiam Hieronymus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum. Imò & Ignatius, Antiochenus ipse Episcopus à Petro tertius, in epistola ad Magnesianos ait, *Petrum & Paulum Ecclesiam in Antiochia fundasse.* Clemens verò in decimo Recognitionum libro auctor est, Theophilum quendã, qui erat cunctis potentibus in ciuitate Antiochena sublimior, admirantem quantæ sanitates per D. Petri orationem fierent, quotque animæ ad Christi fidem conuerterentur, domus suæ ingentem basilicam Ecclesiæ nomine consecrasse, *in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra, &* omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum conueniens, credebat sanæ doctrinæ, quam sanitatum efficacitas affirmabat. Quod autem de cathedra Petri Antiochiæ constituta dicitur, Ecclesiastica etiam traditione confirmatur, cùm in eius rei memoriam quotannis dies festus etiam in hodiernum diem celebretur octauo Calendas Martias, ac D. Augustinus sermonem quendam in eo festo habitum posteris reliquerit. Porrò Eusebius lib. histor. 3. c. 30. refert, *Ignatium post Petrum successione secundum, Episcopatum Antiochiæ sortito cepisse.* Petrum igitur primum Antiochiæ Episcopum fatetur fuisse. Quod verò Ignatium dicit secundum post Petrum Episcopatu functum, ita intelligendum est, vt Petro non connumerato, secundus fuerit Ignatius, quia primus post Petrum fuit Euodius. Nam cùm Petrus intellexisset, Simonem Magum Romam confugisse, admonitus vt eum illuc persequeretur, alium ordinauit Antiochenfibus Episcopum; qua de re Ignatius in Epistol. ad Antiochenses ita scribit: *Pauli & Petri fuistis discipuli; ne perdatis depositum apud vos. Mementote meritò beatissimi Euody patris vestri, qui primus vobis ordinatus est ab Apostolis Antistes.* Hæc fuit dicta de illo Episcopatu quem Petrus Antiochiæ gessit. Vnde consecutum est, vt illa vrbs totius Orientis *metropolis* esset; atque ita eam nominat Hieronymus in Epistola aduersus Ioannem Hierosolymitanum. Theodoretus libr. histor. 5. cap. 2. & eius historiæ belli Iudaici, quæ sub Hegesippi nomine circumfertur, libr. 3. cap. 5. Hinc Leo ille Magnus ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum ita scribit: *Antiochena Ecclesia, in qua primùm, prædicante Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, numquàm se fiat inferior.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

reuelatam, promittentes (quæ tamen verè scientia non est, sed ignorantia) *Circa fidem exciderunt, 1. Timoth. 6. & sectas non metuunt inducere*; 2. Pet. 2. Deus interim hoc malum ad suam gloriam, & Ecclesiæ suæ vtilitatem conuertens, per occasionem hæresum *manifestat eos qui probati sunt inter Christianos, 1.* Cor. 11. vt ea ratione triticum à paleis dignoscatur.

Signa & notæ quibus deprehenduntur hæretici.

Primum hæretici animi signum est, *litigare & verbis contendere* de iis rebus quæ ab Ecclesia firmiter credendæ proponuntur, qualis est incarnatio Christi, resurrectio mortuorum, sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ efficacia & necessitas, Eucharistiæ oblatio tam viuis quàm defunctis in Christo vtilissima, & alia eiusmodi. Nam de iis rebus iam olim in vniuersa Ecclesia prædicatis & receptis, nouas nūc quæstiones ex inani philosophia petitas (veluti quòd vnum corpus, etiamsi hoc idem Christi corpus fuerit, in pluribus locis simul esse non queat) commouere, & oppositiones seu obiectiones, quæ à scientia falsò sic nominata, proficiscuntur, in medium proferre: *ad nihil vtile est* (inquit Apostolus 2. Timoth. 2.) *nisi ad subuersionem audientium. Profanus enim talium sermo serpit vt cancer, & subuertit quorundam fidem.* Et iterum 1. Timoth. 6. *Deuita profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* Et Heb. 13. *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci.*

Secundū hæretici animi signum est, schisma in Ecclesiam introducere. Qui enim de fide litigāt, primò id clā faciūt apud indoctos & instabiles, *qui circūferuntur*

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

illic de legis obseruatione disceptari cœptum est, tamen is demum locus plenissimæ auctoritatis habitus est, in quo Petrus, & qui vnà cum Petro erāt, degebant; Actor. 15. Vnde omnes fideles decreto, quod illinc emittebatur, cum gaudio acquieuerunt. Prima ergo & certissima veræ Ecclesiæ nota est vnius Pastoris, vt inchoatus in Petro, sic perpetuò in Ecclesia perseuerans primatus, per quem Ecclesia & continetur in fidei veritate, & propagatur in nouas quotidie gentes, & defenditur aduersus intestinos hæreticorū tumultus, vt si forte inter Episcopos, qui sunt Apostolorum successores, schisma aliquod interueniret (id quod persæpè accidit) illa demum multitudo Episcoporum atque fidelium sciretur vera & Apostolica Ecclesia esse, quæ communicat cum principis Apostolorum successore. Cùm autem in Protestantium congregatione nullus ad exemplum Petri sit aliquo modo primus, qui cæteris saltem voce, loco, auctoritate præeat, multoq; minus aliquis sit, qui Petro in cathedra certa successerit: necesse est, illam congregationem, quæ ab Apostolica Ecclesia tantopere abhorret, veram Ecclesiam non esse. In Catholica verò Ecclesia & in ea sola notissimum est, Romanū Pontificem iam inde ab Apostolorum temporibus Petro in cathedra Episcopali successisse. Illa igitur sola est vera Christi Ecclesia, quæ communicat cum pontifice Romano in cathedra Petri sedente.

Vera Ecclesia cognoscitur per successionem Episcoporum iam inde ab Apostolis cum Petri successore in multis Gentibus communicantium.

2. Perfectio & plenitudo illius notæ quam de vnius Pastoris primatu iam

inferior. Hæc Leo. Gregorius autem Magnus lib. 6. Epistol. 37. ad Eulogium Alexandrinum sic habet: *Cùm multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit. Ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit.* Marcellus verò Pontifex vtroque antiquior, in Epistol. ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ: *Petri* (inquit) *sedes primitus apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino) Romam translata est.* Imò etiam Nicæna synodus cùm in sexto Canone præfata esset, vt *mores antiqui praualerent*, præterea iubet, apud Antiochiam cæterasque Prouincias honorem suum vnicuique seruari Ecclesiæ. Ex quo manifestè intelligitur, honorem quendam eximium vt Alexandrinæ, ita & Antiochenæ Ecclesiæ habitum esse iam olim ante Nicænæ synodi tempus. vt meritò verum putari debeat quod in Epistol. 3. Anacleti legitur: *Tertia sedes apud Antiochiam beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis, quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit.*

Quòd Petrus non solùm Romæ fuit, verùm etiam primus Episcopus Romanus extitit, cathedrámque suam Romæ collocauit in qua Episcopi Romani ei succederent.

1. Pet. 5. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.* Papias apud Eusebium lib. 2. c. 14. *per Babylonem in Petri Epistola Romam intelligi ait.* Consentit Hieronymus in Catalogo, & Oecumenius in eadem Petri verba. Imò etiam Tertullianus tam in libro *aduersus Iudæos*, quàm *aduersus Marcionem lib. 3.* ait, *Babylonem apud Ioannem portare figuram Romanæ vrbis, & ob magnitudinem, & ob monarchiam, & quia non minus tunc persequebatur sanctos*, id est, Christianos, *quàm olim Babylon persequebatur Iudæos vnum Deum confitentes.* Magna igitur ratione factum est, vt non quidem Ecclesia Romana (vt calumniantur nonnulli) sed vrbs Romana tunc longè maiore ex parte à fide abhorrens, Babylonis nomine in scripturis sanctis significaretur. Diuinis igitur scripturis cōtradicunt, qui negant D. Petrum Romæ vnquàm fuisse: cùm & inde Epistolam suam scripserit, & D. Marcum in Ægyptum destinârit. Paulus 1. ad Roman. *Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo.* Hoc ex prophetico spiritu de fide Romanæ Ecclesiæ dictum esse, præter alios D. Cyprianus lib. 1. Epist. 1. & D. Hieronymus in Apologia 3. aduersus Ruffinum, affirmat.

Clemens in Epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini. *Petrus Apostolorum primus obscuriorem Occidentis mundi plagam velut omnium potentior illuminare præceptus, regem omnium seculorum per orbem terræ vsque ad ipsius vrbis Romanæ notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit.* Et quòd Petrus non solùm Romæ fuerit, sed etiam Episcopus Romanus extiterit, ex eo patet, quòd moriturus Clementem *loco suo* Episcopum Romanis dedit, vt paulo pòst dicetur, cùm de Clementis ordinatione agemus.

Cyprianus lib. 1. Epistol. 3. Romanam Ecclesiam appellat *cathedram Petri.* Non esset autem cathedra eius, nisi Petrus in ea Ecclesia velut Episcopus sedisset. vnde etiam idem Cyprianus *locum Fabiani Pontificis Romani, vocat locum Petri.* libro 4. epistol. 2.

Hippolytus apud Prudentium περὶ στεφανῶν: { Vna fides vigeat, prisco quæ condita tēplo est;
Quā retinet Paulus, quamq́; *cathedra Petri.*

Eusebius lib. 3. c. 4. *Linus primus post Petrum in Romanæ Ecclesiæ Episcopatum sorte delectus est.* Fuit ergo Petrus Romanæ Ecclesiæ Episcopus ante Linum.

Dorotheus in Synopsi dicit, *Linum primū Romæ Episcopum fuisse post Petrum.* Fuit ergo & Petrus Romæ Episcopus ante Linum.

Epipha-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperator. Rom.
38.	Petrus Antiochiæ sedit septem annis, vt Damasus in Pontificali tradit. Et Gregorius lib. 6. Epist. 37.	Idem Caligula.

Hæretici & Pseudopropheta.

runtur omni vento doctrinæ. Vnde Apost. 2. Tim. 3. ait, homines eiusmodi *penetrare domos, & captiuas ducere mulierculas oneratas peccatis. quæ ducuntur variis desideriis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes.* Pôst autem vbi doctrinam suã certis hominibus probari intelligunt, in lucem erumpunt, & Ecclesiam turbant ac diuidunt. Tunc enim qui sunt fideles, mox his nouæ doctrinę auctoribus se opponunt, ex quo fit, vt alij hos, alij verò illos sequãtur. vnde Apostol. *Audio* (inquit) *scissuras inter vos esse, & ex parte credo. Oportet enim hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* & Actor. 15. *Quidam turbauerunt vos, euertentes animas vestras.* Et ad Galat. 5. *Vtinam & abscindatur* (ad circuncisionis nomen alludit) *qui vos conturbant.* Isti verò Actor. 20. dicuntur *lupi rapaces* (*seu graues*) *qui non parcunt gregi.* Nam gregis salus consistit in vnitate & pace: qui verò gregem diuidunt, & dispergunt, atque ex vna societate duas aut plures efficiunt, gregi non parcunt, sed sunt lupi rapaces.

Tertium & id certissimum hæretici animi signum est, nõ obedire, sed resistere iis qui præsunt in Ecclesia Dei. Nam cùm Episcopus animaduertit, schisma in Ecclesia ortum esse, mox ad se auctores nouæ doctrinæ vocat, eósque monet, ne veritati amplius resistant. Qui si eum audierint, lucratus est fratres suos: sin, vt ferè fit, pacem cũ Episcopo habere nolint, sed ei resistãt, id Apostoli verbum in eos rectè cadet, quod legitur in priore ad Timoth. 3. *Quemadmodum Iannes & Mãbres restiterunt Moysi, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem.* post quod tempus *& per Epistolam notandi* (*2. Thessalon. 3.*) & omnino vitan-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

antè proposui, ea est, qua societas Christianorũ in multis gentibus iã inde ab Apostolis aut Apostolicis viris inchoata, per cõtinuam Episcoporum ordine sibi succedentiũ seriẽ, in Apostolorum doctrina & cõmunione perseuerasse intelligitur. De qua nota legimus Act. 2. *Erant perseuerantes in Apostolorum doctrina, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Nam hæc nota, vt primatũ vnius Pastoris necessariò includit, quia inter Apostolos vnus extitit saltem aliquo modo primus; nec in Apostolorum doctrina perseuerat, qui degit in illa Ecclesia, vbi nullus omnino primus Pastor est iure diuino cõstitutus; sic eadẽ nota cõtingit aliorũ Pastorũ & fideliũ necessariã societatem, eamq́; in multis gentibus visibilem & cognitã, velut ciuitatẽ, quæ supra montem ædificata nõ potest abscondi. Alioqui enim cõstare non posset, quomodo ea societas in Apostolorũ doctrina perseuerasset. Nũc autẽ si fideliũ aliqua societas ab Apostolis aut Apostolorũ successoribus in cõmunione vnius primi Pastoris Petri succedentis, & fundata primùm fuit, & continuò perseuerat, certissimũ & plenissimum hoc est signum veræ Dei Ecclesiæ. Hæc est *vnitas spiritus in vinculo pacis*, quam Apostolus commendat ad Ephes. 4. vbi etiam Apostolus vinculum Ecclesiæ docet esse *Pastores & Doctores, qui dati sunt ad ædificationem & redintegrationem seu consummationem totius Ecclesiæ.* Nam cùm res ipsa doceat, potissimam hæresum & schismatũ materiam à Pastoribus Ecclesiæ perpetuò administratam fuisse: nulli alij Pastores vinculũ Ecclesiæ possunt esse, præter illos, qui ad exemplũ Apostolorũ, vnius primi Pastoris vinculo ipsi inter se connectuntur. Hoc est enim *vnum corpus, & vnus spiritus*, de quo ibidem Apostulus agit: vnum corpus Ecclesiasticum, visibile, ac militans: & vnus spiritus inuisibilis à Christo subministratus. Qui Christus cùm sit vnus, etiam corpus hoc visibile in vnitate visibili cõtinet, non modò per spiritũ suum qui est inuisibilis, verùm per vicarium suum Pastorẽ, qui est visibile vinculũ pacis & vnitatis. Petrus enim fecit, vt Paulus, qui erat aliis suspectus, velut recentior Apostolus, qui Gentiũ, quàm Iudæorũ studiosior videretur, vinciretur tamẽ cum illis, quia *Petrus & qui erãt cum illo dederunt ei & Barnabæ dexteras societatis.* Gal. 2. Post quod

pacis

Epiphanius hæresi 27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, iidem & Episcopi.*

Optatus lib. 2. contra Parmenianum: *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo cathedram Episcopalem esse collatam.* At nunc quot insensati hoc idem negant? Hieronymus in Catalogo dicit, *Petrum ad expugnandum Simonem Magum Romam perrexisse, ibiq. viginti-quinque annis cathedram sacerdotalem tenuisse. Linum verò ait secundum Romæ Episcopum post Petrum fuisse.* Et in Epistola ad Damasum, vocat eum *Piscatoris*, id est, Petri *successorem*.

Sozomenus libro 4. cap. 14. ait: *Non sine diuina prouidentia factum esse, vt mortuo Felice, solus Liberius Romanæ Ecclesiæ præesset, ne sedes Petri vlla infamiæ macula aspergeretur.*

Prudentius in Hymno S. Laurentij:

Romæ iam regnant duo
Apostolorum principes:
Alter vocator Gentium,
Alter *cathedram possidens*
Primam, recludit creditas
Æternitatis ianuas.

Cathedra igitur Petri, & in vrbe Roma est, & *prima cathedra* est in tota Ecclesia. Leo in sermone primo de natiuitate Petri & Pauli, dicit, *Romam caput orbis effectam esse, per sacram beati Petri sedem.* Sedes ergo Petri posita est in vrbe Roma. Vnde idem Leo ait Epistola 32. ad Martianum & Faustum Presbyteros: *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit.*

Prosper: *Sedes Roma Petri.*

Gregorius Magnus, libro 2. epistola 33. *Nos, licet immeriti, sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam.* Et libro 6. epistola 37. Eulogius Alexandrinus Episcopus ad Gregorium Romanum scribens, multaque de Petri Apostolorum principis cathedra locutus, dixit *eundem Petrum in ea nunc vsque in suis successoribus sedere.*

Certum igitur est, diuum Petrum non modò primum fuisse Christianorum Pontificem, (sic enim illum Eusebius in Chronicis vocat) verùm etiam nominatim Romanum Episcopum extitisse, vt meritò cæteri omnes Romani Pontifices ob id ipsum, quòd in Petri cathedra sedent, eique in Episcopali officio succedunt, primi etiam & supremi Christianorum Pontifices & fratrum confirmatores existimari debeant.

Quòd

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifice: Romani	Imperator. Rom.
44	1. Petrus sub Claudio & Nerone Imperatoribus Romanam fundauit Ecclesiã, ac in ea primus Episcopus sedit circiter annos 25. licet sæpius interim ab vrbe abfuerit, Gal. 2. Actor. 15. Epiphan. hær. 27.	Claudius, an. 13. m. 9. d. 28.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

vitandi sunt, secundũ Apost. doctrinam, Tit. 3. *Hæreticũ hominem post vnam & alteram correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio cõdemnatus.* Non enim tantùm ideo perit, quia ex infirmitate contra legem Dei & suam consciẽtiam peccat, vt alij qui scelerate agunt, sed ideo etiã perit, quia iudicium ipsum & cõscientiam, qua posset peccati sui admoneri, adeò corruptam gerit, vt in peccato & hæresi sua glorietur, tamquã in vero Dei Euangelio. Mendacium enim pro veritate amplectitur & tenebras pro luce.

Quartum hæretici animi iam plane deplorati signũ est, deficere à fide & ab Apostolica Ecclesia, cũ qua semel vixerat, exire. 1. Tim. 4. *Discedẽt quidam à fide,* & 1. Ioan. 2. *Exierunt à nobis, sed si fuissent ex nobis vtiq; permansissent nobiscum,* 2. Ioan. *Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deũ nõ habet.* Denique 2. Thes. 2. *veniet discessio primùm, & tunc reuelabitur Antichristus.*

Quintũ animi hæretici etiam deploratissimi signũ est, cũ is qui ab Ecclesia recessit, nouũ cœtum sua auctoritate absq; mãdato superiorũ colligit, quo primatũ gerat. *Quomodo enim prædicabũt, nisi mittantur?* Rom. 10. & Act. 15. *Quidam ex vobis exeuntes turbauerunt vos, euertentes animas vestras, quibus non mandauimus.* Et 3. Ioan. *Scripsissem forsitan Ecclesiæ, sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes, non recipit nos.* Huic autem signo contaneum est, vt qui nouã Ecclesiã congregauit, etiã nouã Euangelij interpretationem ei proponat. Vnde princeps Apostol. Petrus sub finem Epistolæ posterior. docet, *indoctos & instabiles deprauare & D. Pauli Epistolas, & cæteras Scripturas*

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

pacis vinculũ Christiani omnes & Catholici, tam Paulo & Barnabæ, quàm reliquis Apostolis idẽ Euãgeliũ prędicãtibus obediuerunt. Hac igitur plenissima Ecclesiæ nota semel cõstituta certũ est, Romanã Ecclesiam iure diuino caput esse omniũ Ecclesiarũ, vtpote quæ cum Petro in Episcopali cathedra certissimò sciatur successisse, tum cęteras totius orbis Ecclesias (quæ schismate non sunt infectæ) secum in fide ac Sacramentis communicantes habeat, semperque habuerit.

3. Veri Catholici solẽt obedire præpositis, & subiacere illis. Heb. 13. Vnde *Rom. 16.* dicit Apost. *Romanorũ obedientiam in omnem locum diuulgatam esse.* Et Ignatius in Epistol. 8. ait: *Animam meã pro iis ponerem, qui subditi sunt Episcopo, presbyterorum collegio, Diaconis,* &c.

4. Obseruant prædicationem, quæ non tantùm fit in priuatis & certis locis, verùm *vbique in omni Ecclesia;* 1. Cor. 4. *Et quæ per testes multos audita sunt, hæc commenda fidelibus.* 2. Timoth. 2.

5. Nec tantùm obseruant quid sit scriptũ in sacris codicibus, verùm etiã quid *prædicetur, credatur, & fiat à fidelibus Christianis per vniuersum orbem;* 1. Cor. 15. Christiani enim perseuerantes in doctrina Apostolorũ, sunt *Epistola Christi, ministrata ab Apostolis, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus;* 2. Cor. 3.

6. *Non gloriantur in hominibus.* 1. Cor. 3. hoc est, non committunt, vt priuato cuiquam Doctori à reliquis Pastoribus diuiso ita se addicant, vt ab illo denominentur: veluti ab Arrio, Arriani; à Luthero, Lutherani; à Caluino, Caluinistæ.

7. *Non exeunt ab Apostolis aut* Apostolorum successoribus, *1. Ioan.* 2. sed *permanent in eadem regula, Philippen. 3. & in doctrina Christi, Ioan. 2. Depositum custodiunt, 1.* Timoth. *6. & supercertant semel traditæ sanctis fidei,* vt in Epistola Iudæ admonentur.

8. Solent non latêre aliquando, sed *lucere, sicut luminaria in mundo, Philip. 2. Et tanquam ciuitas quæ supra montem posita, non potest abscondi, Matth. 5.* Et tanquam *lucerna, quæ super candelabrum constituitur, vt ingredientes lumen videant. Luc. 8.*

9. Solent conuertere infideles ad fidem, Actor. 2. & 4. & 10. non autem *subuertere eos qui iam antè crediderunt. 2. Timoth. 2.*

10. Solent crescere in fide, ac nouos fidei articu-

Quòd Petrus Apostolorum princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Petrus Simonis Magi cor prauum detexit in Samaria; Actor. 8. Eundem in Cæsarea conuictum à Petro, & postea Romam se conferentem, & ibi tanquàm Deum statua illi posita adoratum, Petrus persecutus est, & precibus suis extinxit, vti scriptores omnium ætatum attestantur.

Clemens constitutionum Apostol. lib. 6. cap. 7. *Nouæ hæreses à Simone Samarita habuerunt exordium.* & cap. 8. *Cùm Petrus in Cæsarea Stratonis, tertiò cum Simone de Prophetia, Deiq; monarchia disputasset, illum virtute Domini repressum, in Italiam confugere compulit.* Et cap. 9. *Cùm Simon sublatus à dæmonibus volaret sublimis, Petrus verò precaretur, & imperaret dæmonibus, vt remitterent vires suas, Simon cum magno fragore corruens fregit coxendicem & pedum tarsos: elamorq; plebis ortus est, quo ferebatur vnum esse Deum, quem Petrus nunciaret.*

Tertullianus de præscriptionib. *Simoniana Magiæ disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter idololatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Et pòst: *Felix Ecclesia* (Romana) *vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur.*

Eusebius lib. 2 cap. 13. *Sub ipso Claudij Imperio, Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè principem Petrum Romam deduxit, ad pestiferam Simonis Magi corruptelam delendam.*

Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi 6. *Petrus & Paulus cùm essent Præsides Ecclesiæ, Simonem Magum in aërem vehiculo dæmonum sublatum per concordem orationem deiecerunt in terram. Neque mirum. Petrus enim erat, qui claues regni cælorum portabat: & Paulus qui in tertium cælum raptus fuerat.*

Damasus in Pontificali in Petri vita: *Petrus cum Simone Mago multas disputationes habuit, tam coram Nerone Imperatore, quàm coram populo. Et quos ad fidem Petrus ad fidem Christi congregabat, ille per magias ac deceptiones segregabat; & dum diutius altercarentur, Simon diuino nutu interemptus est.*

Ambrosius in oratione in Auxentium de tradendis basilicis: *Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo ruminaret, doceret castimoniam: excitauit animos gentilium. Quibus eum quærentibus, deprecatæ sunt animæ Christianæ, vt paulisper cederet. Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemq; ingredi, ait: Domine quò vadis? Respondit Christus: Venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucem diuinum pertinere responsum.*

Epiphanius hær. 21. *Simon Magus in Romanorum vrbe collapsus, mortuus est.*

Pacianus in 2. Epistola ad Sympronianum: *Nóne Simonem Petrus, Iudice astipulante, confundit?*

Hieronymus: *Petrus ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit.*

Hegesippus lib. 3. de excidio Hierosolymorum c. 2. *Adolescentem nobilem defunctū, quem Simon Magus non poterat excitare, cùm Petrus suscitasset, Magus offensum se dicit à Galilæis, relicturum vrbem, quam tueri solebat. Sese igitur de rupe Capitolina deiiciens, volare cœpit. Mirari populus. Cæterùm ad preces Petri implicatis remigiis alarum, quas sumpserat, corruit, & fracto crure Aritiam concessit, atque ibi mortuus est. Nero autem virum sibi tam vtilem sublatum dolens, quærere cœpit causas, quibus Petrum occideret. Petrus ratu populi vrbem egressurus, occurrente in porta Christo, in vrbem redit: & comprehensus, inueis vestigiis cruci affigitur.*

Augu-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Petrus.	Idem Claudius.

Hæretici & Pseudopropheta.

pturas ad suã ipsorum perditionem, maximè in iis rebus, quæ difficiles intellectu sunt.

Sextum hęreseos iam omni ex parte consummatæ signum est, cum noua ista congregatio in nomen Pseudoapostoli sui transiit, veluti quando *à Nicolao dicũtur Nicolaitæ. Apocal. 2.* ab Arrio Arriani, à Donato Donatistę, aut à Luthero Lutherani, & à Caluino Caluinistæ. Hoc autem Apostolus appellat, in carne aliorum gloriari. *Galat. 6. Volunt* (inquit) *vos circumcidi, vt in carne vestra glorientur*, id est, vt vos ipsorum discipuli & sectatores videamini, & illi appellentur Patres vestri spiritales & doctores. Hunc morem Ecclesię Dei non approbat, adeò vt Paulus non patiatur, ne à se quidē aut à B. Petro, aut à quopiam priuato homine fideles denominari. Itaque *1. Corinth. 3.* ait: *Cùm quis dicat, Ego quidem sum Pauli; alius autem, ego sum Apollo: nónne carnales estis?*

Septimum hæreseos signũ est, quòd quælibet hæresis præ Catholicæ fidei perpetua firmitate facilè transit ac perit. *Reprobi circa fidem* (ait *Apost. 2. Timoth. 3.*) *vltrà non proficient. Insipientia enim illorũ manifesta erit omnibus.* Et 2. *Pet. 2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem, & perditio eorum non dormitat.* Modi autē quibus hæreticorum insipientia manifestatur & destruitur, multi sunt. Nam & per Catholicos viros qui eis resistũt, & per concilia Episcopalia, & per schismata quæ inter ipsos oriuntur, & demum aut per fidelium principum iustam castigationem, aut per infidelium inuasionem & captiuitatem delentur de hominum memoria, vt res ipsa docet: eum interim Ecclesia Catholica & Apostolica permaneat in æternum: *quoniam maior est qui in nobis est, quàm qui in mũdo.* 1. Ioann. 4.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ticulos cum prioribus consentientes, ac diuinitùs reuelatos ad priorem cumulum adiicere; *Actor. 10. Ephes. 3.* ac non priores fidei articulos tollere aut diminuere. Hoc enim est ædificationem quam in Christo Iesu plebs Christiana obtinuit, dissoluere, & Antichristi studium promouere, cuius character est, *negare* omnia Christi mysteria. Vnde per *apostasiam & defectionem mysterium iniquitatis operatur. 2. Thess. 2. 11.* Solent *doctrinis variis & peregrinis non abduci.* Hebr. 13. *sed declinare ab illis qui dissensiones & offendicula faciunt præter doctrinam quam Catholici didicerunt. Rom. 16. Si quis enim euangelizat vobis præter id quod accepistis, etiamsi Angelus fuerit, anathema sit.* Galat. 1. Accepisse autem intelliguntur tam illa quæ per Epistolam Apostolorum, quàm ea quæ per eorum sermonem, hoc est, sine scripto tradita sunt illis; *2. Thessal. 2.*

12. Catholici licet persecutionem pænè assiduam patiátur, vt Abel à Cain, Gen. 4. Isaac ab Ismaël, Gal. 4. Iacob ab Esau, Genes. 27. Israëlitæ ab Ægyptiis, Babyloniis, & vicinis gētibus: tamen Catholici eandem persecutionem semper vincunt, *1. Ioan. 4. & 5. Matth. 16.* Sic Romana Ecclesia primis trecentis annis tantam persecutionem ab Imperatoribus paganis passa est, vt triginta ferè ex primis Pōtificibus Romanis martyrium subierint: nec tamen ideo desierunt, qui etiam cum certo vitæ discrimine sederent in Petri cathedra. Vicit ergo Romanorum fides. Postquàm verò Imperatores cœperunt palàm in Christũ credere, Constantius Imperator hæreticus eandem cathedram persecutus est; idemque fecerunt hæretici omnes, vt Theodoricus, Basiliscus, Iustiniani vxor Theodora, omnesque Imperatores Iconomachi. Sed eadem Romana Ecclesia tam insigniter vicit, vt non modò non deesset vnquam Pontifex qui sederet in Petri cathedra, sed etiam Leo tertius qui in eadem Petri cathedra sedit, Imperiũ Orientis diminueret, translato in Carolum Mag. Occidentis Imperio. Ac neque ex Caroli successoribus Imperatores Germani defuerunt, qui Pontificem Romanum sæuissimè persequerentur: sed in tantum vicit fides Romana, vt non alij potuerint hactenus sibi ac suis Imperiũ tenere, quàm qui fidem & vnitatem cathedrę Petri teneant. Hæc enim est illa Petra, aduersus quam non præualent inferorũ portæ. *August. in Psal. aduersus Donatistas, tom. 7.*

Petrus — Simon

Continuatio testimoniorum, quòd Petrus Apostolorum princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Augustinus in lib. ad Quoduult-Deum hær. 1. *In vrbe Roma B. Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*

Theodoretus in lib. 1. hæreticarum fabularum: *Simon Magus Romanos suis præstigiis tanta admiratione affecit, vt etiam ænea columna honoraretur. Sed rursus veniens diuinus Petrus fraudis eum pennis nudauit. Qui cùm eum tandem in miraculorum certamen prouocasset, & diuina gratiæ & præstigiarum discrimen ostendisset, omnibus Romanis videntibus, eum ex magna altitudine deturbauit, cùm orasset: & qui miraculum viderant, eos cepit ad salutem.*

Mysterio quodam vacare non videtur, quòd princeps Apostolorũ Simon Petrus, principem hæreticorum Simonem Magum, ita & in Samaria detegit, & in Iudæa conuincit, & in Italiam persequitur, vt tandem in vrbe Roma hominem penitus extinguat. *De Sion quidem exiuit lex, & verbum Domini de Ierusalem.* Sed quia Iudæi non receperunt fidem, *Apostoli conuersi sunt ad Gentes*, & in capite Gentium Roma, caput Apostolorum Petrus, Simonem Magum omnis magiæ, hæreseos, & schismatis principem debilitauit, fregit, ac deleuit, eo ipso declarans, totum corpus totamque hæreseos & schismatis caudam per Episcopos Petro in Romana cathedra succedentes, in æternum reprimendam fore. Nec tantùm hæreticos repressura erat sedes Petri, sed etiam tum cæteros infideles, tum ipsos Reges & Imperatores ad fidem Christi conuersura, quemadmodum prædictum est à Sibylla Erythræa, quæ de Christi rebus gestis prophetiam edens, inter cætera prædixit, *quòd eligeret sibi ex piscatoribus & deiectis numerum duodenarium, vnumq; diabolum* (Iudam videlicet) *quodq; non in gladio bellóve Aeneadem vrbem Regésque subiiciet, sed in hamo piscantis.* Hæc prophetia primum ex Chaldæo sermone in Græcum, ac deinde in Latinum translata, extare dicitur Venetiis in Bibliotheca sancti Georgij Maioris, & citatur à Bernardino in sexta parte serm. 1. de festiuitat. Mariæ. Itemque in Chronicis Antonini, parte 1. tit. 3. c. 9. §. 14. Constat verò, per *Aeneadem vrbem* non nisi Romam, per hamum verò piscantis, non nisi diuum Petrum & successores eius intelligi. Vnde Augustinus in Tractatu 7. in Ioann. Christus (inquit) volens superborum frangere ceruices, *de piscatore lucratus est imperatorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solùm orator, sed & Imperator.*

Cæterùm vt ad hæreticorum primam originem inuestigandam accedamus: Hegesippus quidem apud Euseb. lib. 4. c. 21. testatur, *Thebulim quendam, eò quòd in Episcopatus petitione repulsam tulisset, Ecclesiam eatenus virginem labe erroris inficere conatum esse.* Ibidémque subiicit: *Dositheum, Cleobium, Gortheum, Masbotheum, & alios ex septem Iudæorum sectis procreatos res impias in Deum & blasphemas iisdem temporibus docuisse.* Verùm quòd iidem fuerint Christi membra per Baptismum effecti, non perinde liquet: vt potius ad Synagogæ, quàm ad Ecclesiæ sectas referendi esse videantur. Inter hæreticos verò ab ipsis Christianis ortos, Irenæus fatetur, Simonem Magum fuisse omnium principem. lib. 1. cap. 20.

Quòd

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperator. Rom.
		Nero an. 14. m. 7. d. 28.
68.	Petrus sub finem imperij Neronis Simonem Magum in aere volitantem precibus ad Deū fusis, deiecit: quæ res effecit, vt Nero eum ad mortem condemnaret.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Simonianis.

[a] Simon Magus ex Dosithei schola prodiens (vt Clemens Romanus refert lib. 2. Recognitionum) & à Philippo baptizatus, obtulit pecuniam Petro & Ioanni, vt cui manus imposuisset, is acciperet Spiritum sanctum; Actor. 8. Hinc Simoniaci denominātur, qui donum Dei pecunia possideri existimant. [b] Simon præterea dixit, se esse eum qui sit super omnia, & in Samariam descendisse quasi patrem. [c] Inter Iudęos quasi filium apparuisse. [d] In reliquis gentibus quasi Spiritum sanctum aduentasse. [e] Per Selenem meretricem quæstuariam se mente concepisse Angelos, & Archangelos facere, [f] illamque eos generasse. [g] Ab illis Angelis mundum hunc esse factum. [h] Et Prophetas ab iisdem Angelis inspiratos prophetasse. [i] Docuit transmigrationem animarum de corpore in corpus. [k] Secundùm ipsius gratiam dicebat saluari homines, *non secundum operas iustas, quibus vacare seruitus esset.* [l] Eius mystici Sacerdotes & sectatores libidinosè viuebant, & incantationibus vtebantur. [m] Itemque imagines ipsius & Selenæ tanquam deos adorabant. Hæc Irenæus lib. 1. c. 20. [n] Clemens præterea docet lib. 2. Recognit. quòd *multos deos posuit, quibus præesset vnus incomprehensibilis omnibus incognitus.* [o] Ex multis verò illis vnum forte electum, vt Iudæorū populo Deus esset. [p] Itemque lib. 3. Recognit. quòd *liberum negans arbitrium, omnia fato assignabat.* [q] Et in Cōstitution. Apostol. lib. 6. cap. 16. dicitur, quòd quædam sub nomine Apostolorum falsò edidit. [r] Epiphanius hæres. 21. refert,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Petrus dixit Simoni Mago, *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniā existimasti donum Dei pecunia possideri: in obligatione iniquitatis video te esse,* Actor. 8. [b] Matth. 23. *Patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim pater vester qui in cælis est.* Et Ioan. 5. *Neque vocem patris vnquam audistis, neque speciem eius vidistis.* [c] Matth. 24. *Multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus.* [d] Luc. 24. *Spiritus carnem & ossa non habet,* §. sicut Simonem habere videbant, qui vnà cum eo vixerunt. Qui verò S. Trinitatem postea negârūt, aut patrem cum filio vnum esse dixerunt, eorum pater est Simon, qui seipsum diuersis tātùm in locis & patrem, & filium, & Spiritum sanctum fuisse dixit. Et in Epistol. Iudæ secūdùm Græca exemplaria: *In somniis agitati carnem maculant, dominationem spernunt, in splendores maledicta congerunt,* [f] §. Hinc sumpserunt occasionem, qui materiam Deo coęternā posuerunt, ex qua velut ex Helena quadam & Angeli, & alia sint producta. [g] Heb. 3. *Qui omnia creauit Deus est.* [h] 2. Pet. 1. *Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* [i] Hebr. 9. *Statutū est hominibus, semel mori.* §. Sæpius autem moreretur, hoc est, dissolueretur eadem anima, si de corpore in corpus transiret. [k] 2. Pet. 2. *Superba vanitatis loquentes, pelliciunt in desideria carnis luxuriæ eos qui in errore conuersantur, libertatē illis permittentes, cùm ipsi serui sint corruptionis.* §. Hinc promanârunt, qui solam fidem sufficere existimant. [l] In epistola Iudæ: *Oculos habent plenos adulterij, cor exercitatum auaritia, maledictionis filij.* [m] Actor. 15. *Ego* (inquit Iacobus) *iudico scribendum ad cōuersos ex Gentibus, vt abstineant à contaminationibus simulachrorū.* Et Luc. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* [n] 1. Cor. 8. *Scimus, quòd nullus est Deus nisi vnus.* [o] Iudæus erat qui dixit, 1. Tim. 1. *Regi seculorum, soli Deo gloria.* [p] Paulus ad Philemonem: *Sine consilio tuo nihil volui facere, vti ne velut ex necessitate bonum tuū esset, sed voluntarium.* [q] Clemens lib. Constit. Apostol. 6. c. 16. ita loquitur in persona Apostolorum: *Nostro nomine promulgatos ab impiis libros ne receperitis. Non enim nominibus Apostolorum attendere debetis, sed naturæ rerum & rectæ sententiæ.* [r] Ioan. 3. *Scrutamini*

Quòd Petrus D. Marci Euangelium Romæ scriptum approbauerit, eundemq́ in Aegyptum ad prædicandum Christi Euangelium mittens, Alexandrinam Ecclesiam secundæ sedis honore cohonestauerit.

D. Marcum in Babylone, hoc est, in vrbe Roma cum Petro fuisse, illa diui Petri verba declarant, 1. Petri 5. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.*

Papias & Clemens Alexandrinus (vt est apud Eusebium libro histor. 2. cap. 14. tradunt, quòd *postquàm vesana Simonis Magi potentia extincta est, ac homo ipse astutum vnà penitus profligatus; tanta pietatis lux eorum mentibus qui Petrum audiebant, affulsit, vt à Marco Petri comite contenderent, quò monumentum illius doctrinæ quam verbo illis tradidisset, etiam scriptis mandatum apud eos relinqueret. Quam scripturam ferunt diuum Petrum authoritate sua ratam fecisse, quò in Ecclesiis passim perlegeretur.* Hoc adeò constitit inter omnes Romanos, vt in Pontificali Romano, quod Damasi dicitur, ita perscriptum legatur: *Petrus scripsit duas Epistolas, quæ Catholicæ ac Canonicæ nominantur, & Euangelium Marci: quia Marcus auditor eius fuit, & filius à Baptismo.*

Eusebius lib. secundo, cap. 15. ex testimonio Papiæ & Clementis: *Aiunt Marcum primùm in Aegyptum traiecisse, & Euangelium quod ipse conscripserat, illic prædicasse, primumq́ Ecclesiarum Alexandriæ institutarum auctorem extitisse.*

Anacletus in Epistola tertia: *Secunda sedes apud Alexandriam beati Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est: quia ipse & in Aegypto primùm verbum veritatis directus à Petro prædicauit, & gloriosum suscepit martyrium.*

Gloria igitur Alexandrinæ Ecclesiæ beatus Marcus est, qui eam fundauit; Marci verò gloria, beatus Petrus est, cuius ille discipulus fuit. Petrus autem fuit Romanus Episcopus, & hoc illud est, quod Hieronymus in Epistola 68. ad Theophilum Episcopum Alexandrinum scribit: *Scito, nobis nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq́ meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cuius se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Alexandrina verò Ecclesia, *Romanæ fidei se esse participem gloriatur*: quia vt Euangelistam suum à Petro Episcopo Romano illuc missum accepit, sic per eum discipulum, secundùm Ecclesiam Romanam, prima in mundo Ecclesia facta est: adeò, vt Nicæna Synodus in sexto Canone, *mores antiquos conseruari volens, declaret Episcopum Alexandrinum habere potestatem in Aegypto, Libya, & Pentapoli, idq́ quoniam & Episcopo Romano hoc in more positum est.* Ad exemplum ergo formamq́ eius consuetudinis, quam Romanus Episcopus vel instituit, vel seruauit, constituta est ab initio Alexandrini Episcopi iurisdictio & præsidentia. Vnde Hegesippus in lib. 3. excidij Hierosolymitani, cap. 5. *Romam dicit esse primam ciuitatem, secundam verò Alexandriam.*

Præterea Leo Magnus in Epist. ad Anatolium Episcopum Constantinop. *Non conuellantur* (inquit) *prouincialium iura primatuū, nec priuilegiis antiquitùs institutis Metropolitani antistites fraudentur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per S. Marcum Euangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis.*

Alexandrina igitur sedes dignitatem meruit per S. Marcum beati Petri discipulum. At quantam dignitatem? Vtique tantam, vt Petri etiam cathedra haberetur. Sic enim scribit D. Gregorius lib. 6. Epist. 37. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum: *Ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Petrus enim decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit.* Imò Eusebius Ecclesiast. histor. lib. 4. cap. 1. de successione Episcoporum Alexandriæ agens, *Annum* (inquit) *circiter duodecimum Imperij Traiani, quidam nomine Pri-*

mus,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Petrus.	Idem Nero

Hæretici & Pseudoprophetæ.

fert, quòd dixerit omnem credentem veteri testamento mortem subire.

ᵃ Legem verò non esse Dei, sed sinistræ virtutis.

ᶜ Quam tamen legem (secundùm Augustinum hær. 1.) Simon se in monte Sina Iudæis dedisse dixit. Et apud Clementem lib. 2. Recognition. fatetur legem, in omnibus qui religionis curá gerunt, plenæ auctoritatis esse, modò secundùm proprium cuiusq; sensum intelligatur. verisimillimum vt sit, eum approbasse legem, hoc est, quinq; libros Moysis (quos & Samaritæ, ex quibus ipse erat, approbabant) donec ex eadem lege à Petro confutatus, eam cœpit detestari.

ᵛ Adiungit Epiphan. hæres. 21. quòd interitum carnis asseruit, negata resurrectione.

ˣ Augustinus addit hær. 1. quòd docuit *indifferenter vti feminis.*

ʸ Philastrius in Catalogo hæreseon, & Theodoretus lib. 1. hæretic. fabularum, addunt, Simonem negasse, *quòd esset verè homo, aut verè passus*, quamuis appareret tanquàm homo, & tanquã passus.

ᶻ Dicebat, Christum nec venisse, nec à Iudæis quicquam pertulisse. Augustinus hær. 1.

2. *Pseudoapostolorum errores.*

ᵃ Docebant circumcisionem obseruandam, Actor. 5. dies, menses, & annos, Gala. 4. ciborum discrimen, Col. 2.

ᵇ Euangelicam gratiam dicebant meritis suis debitam fuisse, eò quòd Iudæi cognominarentur, quodque in Deo gloriantes, confiderent se habere formam scientiæ & veritatis in lege. Rom. 2.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

mini scripturas, illæ sunt quæ testimoniũ perhibẽt de me. 5. Quę verba cùm Christus enuntiaret, non erant aliæ, quàm veteris testamenti scripturæ, quas Iudæi possent scrutari.

ᵃ Rom. 7. *Lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bonum.*

ᶜ Rom. 7. *Lex spiritualis est.* & Rom. 10. *Finis legis Christus.* 5. Simon autem totus carnalis cùm fuerit, nunquàm dedit legem, quæ spiritaliter intellecta ipsum oppugnaret.

ᵛ 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.*

ˣ 1. Cor. 6. *Neque fornicarij, neque adulteri, regnũ Dei possidebunt.* Et c. 7. *Propter fornicationem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum habeat.*

ʸ Simon in cruce quidem Christi passus non est: sed si verè homo non fuit, quomodo cùm sublatus à dęmonibus volaret sublimis, imperante Petro improbis virtutibus, ab alto decidit, coxendice & pedũ tarsis cõfractis? Auctor est Clemens Constitut. Apostol. lib. 6. c. 9.

ᶻ 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ, annunciamus vobis.* Et c. 4. *Omnis Spiritus, qui cõfitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus qui soluit Iesum, ex Deo nõ est, & hic est Antichristus.*

Apostolorum prædicatio.

ᵃ Legis iugum non esse imponendum eredẽtibus in Christum; Acto. 15. nec festa Iudaica; Gala. 4. & 5. nec vetera ciborum discrimina; Col. 2. Heb. 13.

ᵇ *Intentio Apostoli in tota Epistola ad Romanos hæc est, vt non se quis arbitretur ideo percepisse gratiam, quia bene operatus est, sed bene operari non posse nisi per fidem perceperit gratiam*: verba sunt Augustini *ad Simplicianum libro 1. quæstione 2.*

Qui- V ᵇ Apo-

mus, ab Apostolis successione quartus, ministerium Ecclesiæ Alexandrinæ sortitò capit. Cur Episcopum Alexandrinum ab Apostolis successionem ducere affirmat, nisi quia vel Apostolorum aliquis Alexandriam se contulit, atque ibi velut Episcopus sedit, vel certè D. Marcum ea lege illuc misit, vt Alexandrinam Ecclesiam velut Apostolorum legatus non sub communi Sedis Episcopalis, sed sub eximio Sedis Apostolicæ nomine constitueret ac fundaret? Ac Nicephorus quidem lib. 14. cap. 39. Antheri Pontificis Romani verba profert, in quibus dicat, *D. Petrum ex Antiochia Romam, ex Romana verò vrbe in Alexandriam trāsiisse,* tanquam & illic sederit, velut Alexandriæ Episcopus. Fateor tamen ea verba (quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexādriam transijt) in Antheri Epistola, quæ apud Latinos habetur, non extare. Simeon verò Metaphrastes in vita Petri & Pauli narrat, Petrum Lino Romæ ordinato Episcopo, *in Hispanias transiisse, inde autem venisse in Aegyptum, & Thebis Rufum, Alexandriæ autem Marcum Euangelistam Episcopatui præfecisse.*

De Clementis ordinatione à Petro Apostolo,
déque Epistola eius ad Iacobum
fratrem Domini.

Clemens in epistol. 1. ad Iacobum fratrem Domini, quam Rufinus abhinc annis mille & penè ducentis Latinam fecit: *Simon Petrus Apostolus primus, regem seculorum vsque ad Romanæ vrbis notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit. Hic pro pietate pati volens, apprehēsa manu mea in conuentu fratrum dixit: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado.* Et iterum: *Ipsi trado à Domino mihi traditam potestatem ligandi & soluendi. Ligabit enim quod oportet ligari, et soluet quod expedit solui, tanquàm qui ad liquidum Ecclesiæ regulam nouerit.*

Epiphanius hæres. 27. *Nemo miretur, quòd ante Clementem Linus & Cletus Episcopatum assumpserunt, cùm sub Apostolis hic fuerit contemporaneus Petri & Pauli: nam & illi contemporanei Apostolorum fuerunt. Siue igitur adhuc ipsis superstitibus à Petro accepit impositionem manuum Episcopatus, & eo recusato remoratus est: siue post Apostolorum successionem à Cleto Episcopo hic constituitur, non ita clarè scimus.* Quamuis autem Epiphanius neget, se hoc clarè sciuisse: tamē & declarat hoc ipsum nec ignotum sibi fuisse, nec pro absurdo habitum esse, vt à Petro Clemens ordinaretur Episcopus. Et quod ille, vtpote Græcus, minus clarè de rebus Romanis cognouerat, id Romani verum & clarum fuisse attestantur. Plus autem creditur vni testi affirmāti, quàm vel mille dubitantibus. Ille enim quod scit loquitur, hi nihil aliud quàm se fatentur ignorare.

Anacletus & Alexander huius Epistolæ Clementis honorificam mentionem facientes, eo ipso docent, eum à Petro fuisse ordinatum, prout in eadem Epistola narratur.

Tertullianus de Præscriptionibus aduersus hæreticos: *Romanorum Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit, id est, per instrumenta & rationes publicas demonstrat.*

Dama-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Petrus antequàm in crucem Romæ ageretur, & Marci Euangeliū approbauit, & ipsum misit Alexandriam.	Nero

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Quidam ad salutem obtinendam sufficere solam fidem putauerunt: quia Paulus diceret iustificari hominem sine operibus legis, ex eoque opera iustitię neglexerunt.

[d] Affirmabant, Paulum dicere: *Faciamus mala, vt veniant bona. Rom. 3.*

[e] Dicebant Paulum aut non esse Apostolum, aut ab alijs Apostolis constitutum esse. 2. Cor. 1.

[f] Quidam inter Corinthios dixerūt, *quòd resurrectio mortuorum non est.*

[g] Terrebant Thessalonicenses, *quasi instaret dies Domini.* 2. Thessal. 2.

[h] *Subintroierunt quidā, Dei gratiā transferentes in luxuriā, & solum dominatorem & Christum negantes.* In epist. Iudæ.

[i] Auctores erant, vt qui essent in matrimonio deprehensi, quando ad fidem conuertebantur, à re vxoria velut iam illicita in perpetuum abstinerent, vtq; virgines, viduæ, aut cælibes non nuberent omnino.

[k] 2. Pet. 3. In ijs, de quibus Paul. in Epistolis scribit, sunt quædam difficilia intellectu, quæ *indocti & instabiles deprauârunt, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.*

[l] Inflati scientia, quæ propter absentiam charitatis non ædificauit, docebát, *Idolothyta posse mā-ducari, eò quòd idolum nihil esset.* 1. Cor. 8.

[m] Dicebant, bona hominum ab ipsis hominibus esse.

[n] *Consuetudinis erat quibusdam, deserere collectionē fratrū. Heb.* 10.

[o] Acto. 13. Elymas Magus quærebat auertere Paulum Proconsulem à fide.

[p] Idem Elymas dicebat: *Si est omnipotens Deus, quomodo dicitur à Paulo, seipsum negare nō posse?* Dionysius c. 8. de diuinis nomin.

3. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] *Apostolicæ Epistolæ Petri, Ioannis, Iacobi & Iudæ (sicut etiam ipsius Pauli, Gal. 5.) contra eam opinionem maxime dirigunt intentionē, vt ostendant fidem sine operibus nihil prodesse.* Augu. de fide & operib. c. 14 Idem in lib. de vnico Baptis. contra Petilianum, c. 10. *Apost. Iacobus cùm quosdam redargueret, qui sufficere dicebant homini solam fidem, nec ei charitatis opera coniungebant, eos ex dæmonum comparatione conuicit.*

[d] *Quorum damnatio iusta est.* Rom. 3.

[e] *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum patrem.* Gal. 1.

[f] *Si resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si Christus non resurrexit: inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.*

[g] *Veniet discessio primum, & reuelabitur homo peccati, filius perditionis.*

[h] *Supercertate semel traditæ sanctis fidei, scientes Sodomam & Gomorrham ignis æterni pœnam sustinere.*

[i] 1. Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnusquisque suam vxorem habeat*, id est, eam cui ante conuersionem suam iunctus erat. Nam sequitur: *Dico non nuptis & viduis: bonum est, si sic permaneant, sicut & ego. Quòd si non se continent, nubant. Vidua beatior erit, si sic permanserit. Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit.*

[k] *Charissimus frater noster Paulus secundùm datam sibi sapientiam scripsit vobis. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate.* 2. Pet. 3.

[l] 1. Corinth. 8. *Videte ne fortè hæc licētia vestra fiat offendiculum infirmis. Si esca scādalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem.*

[m] Iacob. 1. *Nolite errare: omne donū perfectum desursum est, descendens à patre luminum.*

[n] Heb. 10. *Consideremus inuicem in prouocationem charitatis*, & *charitas fraternitatis habitet in vobis.* Heb. 13.

[o] Actor. 13. Paulus dixit ad Elymam: *O plene omni dolo, fili diaboli, non desinis subuertere vias Domini rectas? et nunc eris cæcus. Tunc Proconsul cùm vidisset factum, credidit.*

[p] Dionys. de diuinis nom. c. 8. *Seipsum negare, est à veritate decidere.* Porrò *Deus est veritas. A Deo igitur cadere Deus non potest: & non esse*

Continuatio testimoniorum de Clementis ordinatione à Petro Apostolo, deque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Damasus in Pontificali in vita Clementis: *In epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter Clementi commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.* Id ipsum etiam refert in vita sancti Petri.

Rufinus in præfatione recognitionum Clementis: *Epistolam sanè (in qua idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini scribens, de obitu nuntians Petri, & quod se reliquerit successorem cathedræ & doctrinæ suæ, in qua etiam de omni ordine Ecclesiastico continetur) ideo nunc huic operi non præmisi, quia & tempore posterior est, & olim à me interpretata atque edita.*

Eusebius lib. 3. cap. 10. tradit, *Simeonem* (quem alij Simonem vocant) *Seruatoris consobrinum, post D. Iacobum Iustum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum accepisse.* Dorotheus autem Tyri Episcopus *in Synopsi*, putat illum qui dicebatur Simō, etiam Iacobum Alphæi dictum esse. Cùm igitur hic Simon non minus frater Domini fuerit, quàm Iacobus Iustus; atq; etiā idem Simon Iacobus cognominatus fuerit: facilè intelligimus, errore id factum esse, vt Epistola Clementis, quæ ad fratrem quidem Domini, atq; etiam ad Iacobum, sed ad Simonem eundemq; Iacobum Alphæi, non autem ad Iacobū Iustum scripta est; tamen ab ijs qui hoc non animaduerterant, ad Iacobum Iustum scripta esse putaretur. Iacobus enim Iustus ante Petrum aliquot annis mortuus fuerat, cùm tamen Clemens non nisi post Petri mortem ad Simonem seu Iacobum Alphęi, eundemq; fratrem Domini, scripserit. Vtcunq; sit, ob tituli errorem Epistolam tot antiquorum testimonijs probatam non oportuit reijci. Nec ista hoc tempore ob aliud commemoramus, quàm quòd veritati consentanea sunt, cùm alioquin parum referat nostrâ, vtrum vel Clemens à Petro sit ordinatus, vel ea Epistola quæ ad Iacobum Domini fratrem inscribitur, sit Clementis. Nec enim ab ijs rebus pendet Catholica fides. Sed cùm primæ Pontificum Romanorum successiones aliter apud alios recenseātur, meritò Romanæ Ecclesiæ testimonium plurimi facimus in ea re quæ apud Romanos gesta, in eadem vrbe debebat etiam esse notissima. Ac Hieronymus quidē origine Romanus, verùm inter Græcos plurimum versatus, ita Clementem (in catalogo Scriptorum Ecclesiæ) quartum à Petro ex instituto Græcorum numerat, vt interim fateatur, *plerosque Latinorum putare, eundem Clementem à Petro secundum extitisse.* Nec tamen ita soli Romani aut Latini tradiderunt, Clementem à Petro secundum fuisse, quin Græci etiam idem ipsum fando acceperint, vt ex Epiphanij verbis paulò superius citatis constat. Quinimò *Ephraim Episcopus Chersonis* (vt est apud Metaphrasten) in narratione de miraculo à Clemente in puerum facto, ait: *Clemens Romanus post Petrum fuit præco veritatis, & eius Romanæ Sedis successor fidelis.* Quæ cùm ita sint, meritò cum Damaso, Epiphanio & Rufino dicimus, Clemētem ordinatum quidem à Petro, sed Linum & Cletū ante illum scribi, & in Catalogo Pontificum reponi, quòd eos ipse Petrus coadiutores sibi asciuisset, ac Clemēs eos, Episcopatus ministerium exercere coēgisset, recusans Episcopatus sui exercitium, quamdiu illi viuerēt. Quibus ita constitutis, ad rem ipsam, hoc est, ad probandum Pontificis Romani primatum nos conferemus, si prius insigne testimonium Eucherij Lugdunēsis Episcopi de nostro Clemente adscripsero. Eucherius in Epist. ad Valerianum: *Clemens vetusta prosapia Senatorum, atque etiam ex stirpe Cæsarum, omni scientia refertus, omniumq; liberalium artium peritissimus, ad hanc iustorum viam transijt. Itaque etiam in ea excellenter effloruit, vt Principi quoque Apostolorum successor extiterit.*

Romanos

Ciuitas Dei, ***seu Continuata Ecclesiæ successio.***

Ciuitas diaboli, ***seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.***

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Clemēs à D. Petro Pontifex Romæ ordinatus, ab administratione Pontificatus abstinuit vsq; ad mortem Lini & Cleti, quod ipse etiā Petrus prædicationi & orationi vacans, curam summi Pontificatus ab ijs gereret, demandasset. Clementis vero nomen hoc in loco ascripsi, non vt secundum locū in Catalogo Pontificum ei darē, sed tātùm vt eas quæstiones, quæ proprie ad illum spectāt, prius expedirem, quàm ad reliquā primatus Romanæ sedis demōstrationem aggrederer.	Galba an. 7.
2.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

3. De Hymenæo & 4. Menandro.

[c] 2.Timot.2. *Hymenæus & Philetus à veritate exciderunt, dicētes resurrectionem esse iam factā, & subuerterunt quorundam fidem.*

[d] Menander Simonis Magi discipulus, dicebat se ab inuisibilibus missum pro salute hominū, mundum verò per Angelos, ab intelligentia emissos, esse factum. Iren.lib.1.cap.21.

[e] Dicebat Discipulos suos post baptisma ipsius, non esse morituros. Iren.ibid. & Iustinus Apol.2.

[f] Seipsum præceptore maiorem iactabat. Epiph.hær.22.

5. De Diotrepe & 6. Cerintho.

[g] Diotrepes *verbis garriens in Apostolos, prohibebat suscipere fratres, & eos qui recipiebant, de Ecclesia eiecit.* 3. Ioan.

[h] Cerintho *impossibile visum est, vt Iesus ex Virgine nasceretur.* Ideo dicebat *Christum esse nudum hominem ex Ioseph natum. Ire.lib.1. ca.25.*

[i] Legem seruandam asserebat.

[k] Dicebat Christum nondum resurrexisse, & si qui ex Discipulis eius ante baptismum moriebantur, alios in nomen mortuorum baptizabat. Epiph.hær.28.

[l] Matthæi Euang. ex parte recepit, reliqua Euangelia, acta Apostolorum, & Pauli Epistolas reiecit.

7. De Chiliastis.

[m] Hinc sunt Chiliastæ seu millenarij, à Cerintho (vt August.ait hæres. 8.) oriundi, qui mille annos post resurrectionem secundùm ventris voluptates futuros fabulantur. Papias Irenæo, atque (vt videtur) etiam Iustino persimilis quidem, sed non penitus eiusdem erroris auctor extitit.

8. De Ebio-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

non est, *& non posse non potest, & non nosse secundùm priuationem non nouit. Paulum igitur pro viribus assequentes, Deum vt omnipotentem celebramus.*

[c] 1.Timoth.1. *Quidā fidem & bonam conscientiam repellentes, circa fidem naufragauerunt. ex quibus est Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ, vt discant non blasphemare.*

[d] Colossen.2. *Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione Angelorum in ijs quæ non vidit, ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput.*

[e] Rom. 8. *Corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus vero viuit propter iustitiam.* Licet ergo spiritus per baptismum Christi viuat, tamen corpus mortem ad tempus non euadit.

[f] Iacob. 4. *An putatis, quia inaniter scriptura dicit, ad inuidiam concupiscit spiritus, qui habitat in vobis?*

[g] *Nos debemus suscipere fratres, & hospites, vt cooperatores simus veritatis. Si venero, suggeram Diotrepis opera quæ facit.* 3. Ioan.

[h] Lucæ 1. dixit Maria: *Virum non cognosco.* Et Angelus respōdit: *Spiritus sanctus superueniet in te.* Et Luc.3. *vt putabatur filius Ioseph.* Non ergo verè fuit filius Ioseph.

[i] Rom. 6. *Non sub lege estis, sed sub gratia.*

[k] 1.Corin.15. *Si Christus non resurrexit, quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt?* Vbi ab ipsis Cerinthianorū institutis ipsorum opinionem conuellit. Epiphan.hæret.28.

[l] *Misimus fratrem* (id est, Lucam) *cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias.* 2.Corin.8. Et 1.Petri 5. Laudantur Epistolæ Pauli. Cum Cerintho inimico veritatis, Ioannes lauari noluit. Iren.lib.3. cap.3.

[m] Rom. 14. *Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax.*

Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, cap.7. *Aliqui ad carnales cogitationes declinantes, dixère præsenti vitæ similem eam, quæ sanctis promissa est, requiem: cibósque vitæ variabilis proprios, his qui æquales Angelis sunt euasuri, nefariè applicuerunt. Sed absit, vt vnquam sanctus aliquis vir in istiusmodi errores incidat.* Causam erroris Papiæ vide apud Euseb.lib.3. cap.33.

Romanos Pontifices D.P. successores esse in prima Episcopali cathedra, idq́; sanctorum testimoniis, rerum gestarum singulari prærogatiua, diuturni temporis antiquissima præscriptione, denique & omnium Catholicorum fide, & multorum Gentilium confessione confirmari.

1. Dorotheus in Synopsi dicit, Linum post Petrum fuisse primum Romæ Episcopum. Id ipsum docet Euseb.lib.3.cap.4.

Epiphanius hær.27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, ijdem ac Episcopi, deinde Linus, deinde Cletus, deinde Clemens, qui contemporaneus fuit Petri & Pauli.*

Optatus lib.2. de schismate Donatistarũ: *Cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus.* August. in epist.165. *Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerẽti Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam? Petro enim successit Linus.* Quòd si Linus Petro successit, vtiq; nihilo minor fuit Lini quàm Petri in Episcopatu gerendo auctoritas. Eadẽ est quippe antecessoris & successoris ratio in alicuius muneris obeũdi potestate. Quemadmodũ igitur Optatus ibidem fatetur, *singularem & vnicam fuisse Episcopalẽ Petri cathedrã, vtpote quæ in vrbe Roma Petro collata est, vt in vna cathedra vnitas ab omnibus seruaretur,* & quemadmodũ August. lib.2. de Baptismo contra Donatistas cap.1. *Apostolatus Petri principatum cuilibet Episcopatui præferendũ docet, ita vt cathedrarũ gratia inter Petrũ & Cyprianum distet, quamuis eadem sit martyrum gloria:* sic fatendum est, cathedram Lini talem fuisse, *vt in illa vna & singulari vnitas ab omnibus seruanda fuerit, vt iam schismaticus fuerit, qui contra singularem cathedram alteram collocârit,* vtq́ue gratia cathedræ in qua Linus sedit, *præferri debuerit cuilibet alteri cathedræ & Episcopatui.* Transijt igitur primatus Petri ad Linum, aliosq́ue Pontifices Romanos. Atque hæc quidem ratio, quæ ad omnes æquè Pontifices Romanos pertinet, in ipso initio prætermitti non debuit.

2. Damasus in Pontific. *Linus fecit duas ordinationes, Episcopos quindecim.* (Et iterũ) *Clemens fecit Episcopos per diuersa loca quindecim.* Ex ista ordinatione Episcoporum, quæ à Romanis Pontificibus iam inde ab initio facta est (dum in tanta Ecclesiarum, præsertim cathedralium paucitate, à Lino quindecim, itemq́; à Clemente per diuersa loca quindecim Episcopi fierent) manifestè cõstat, Romanam Ecclesiam non ei tantùm diœcesi aut prouinciæ cõsuluisse, quæ Pontifici Romano propriè subiecta erat (quæ vtiq; prouincia & à sex ad summum Episcopis regebatur, & in tam paruo tempore tot ordinationes non desiderabat) verùm aliarum per orbem Ecclesiarum curam gessisse. Nam alij fiebãt Episcopi, vt in nouas prouincias nondum ad fidẽ conuersas mitterentur, alij verò, vt populos iam ad fidem conuersos, regerent. Hinc apparet, authoritatẽ Pontificis Romani etiam olim agnitam fuisse ab ijs omnibus qui Episcopis Romæ consecratis obediuerunt. Quanquam enim etiam aliæ Episcoporum sedes Episcopos in remotas prouincias interdum miserint, id tamen nec passim ab omnibus, nec præterquàm à maximis quibusq; factum legitur; nec adeò antiqua testimonia de tot Episcopis, tam breui spatio, tamq́; inde ab ipsis Apostolorum temporibus vllibi, quàm Romæ per diuersa loca ordinatis, extant: vt ex hoc signo cum infinitis alijs, quæ suo loco adiungam, non minima de toto primatu coniectura capiatur.

Gregorius Turonensis in libro quem scripsit in gloriam Confessorum: *Martialis Episcopus à*
3. *Romanis missus Episcopis, in vrbe Lemouicina prædicare exorsus est.*

Hildiwinus in Areopagiticis: *Dionysius cũ arcis Romanæ mœnibus præsentiam intulit, B. Clementẽ Pontificem sanctæ & summæ Apostolicæ Sedis iam apicem gubernantem inuenit. Cui Clemẽs ait: Frater charissime Dionysi, quia de omnibus Catholicæ pietatis es sufficienter edoctus, in nomine Domini partes Occidentis aggredere, & Apostolica nostra authoritate omnem suscipiens Galliam, opus fac Euangelistæ. Ita B. Dionysius sedis Apostolicæ priuilegio, tradente sibi B. Clemente Petri Apostoli successore, Lutetiam Parisiorum Domino iubente peruenit.* Romanus igitur Pontifex nõ in suam modò diœcesim, nec tantùm in Italiam, sed præterea in Transalpinas prouincias iurisdictionem iam inde ab initio exercuit. Ob hanc enim Martialis & Dionysij aliorumq́; præsulum à Pontifice Romano missionem in Gallias, factum est, vt Episcopi Galliarum ad Leonem Papã scribentes, dicerent, *se gratias Domino agere, quòd tantæ fidei Antistitem dedisset Apostolicæ Sedi, vnde* (inquiunt) *religionis nostræ propitio Christo fons & origo manauit.* Quæ verba repetiuntur in epistola Episcoporum Galliæ, ad Leonem Papam post epistolam Leonis 49.

4. Irenæus li.3.c.3. *Sub hoc Clemẽte dissensione nõ modica inter eos qui Corinthi erãt fratres facta, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthijs, ad pacẽ eos congregãs, & reparãs fidẽ eorũ, et annuncians, quã in recenti ab Apostolis receperãt traditionẽ.* Romana igitur Ecclesia iam inde ab initio authoritatẽ suã interposuit in moderãdis etiã Græcis, & Trãsmarinis aliarũ gentiũ Ecclesijs.

Quod

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	2. Linus Herculani filius Volaterran. Tuscus sedit an 11. mē. 3. dies 12.	Otho an. 1. m. 3.
		Vitellius m. 7.
73.	3. Cletus Æmiliani filius, Romanus, de Regione Esquilina, sedit ann. 6 men. 5 d. 3.	Vespasianus, an. 9. m. 11. d. 22.
		Titus an. 2 m. 2.
	4. S. Clemens Faustini fil. Romanus, de Regione Secunda Cœlimontanum, sedit ann. 9 mē. 4. d. 16.	Domitianus an. 15 m. 4.
		Secunda persecutio.
		Nerua an. 1. m. 4 d. 8.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

8. De Ebionitis.

[a] Ebionei cum Cerintho quo ad doctrinam de Christo sentientes (authore Irenæo lib. 1. cap. 26.) Christum aiebant nudum hominem fuisse, & ex Ioseph natum, & alium esse Iesum, alium verò Christum.

[b] Ab animatis abstinebant.

[c] Mysteria faciebāt ad imitationem sanctorum per azymos, sed alteram mysteriorum partem per aquam solùm.

[d] Tertias simul nuptias admittunt.

[e] Pauli epistolas reijciunt.

9. De Nicolaitis.

[f] Nicolaitę docebant indifferenter mœchari & idolothytū edere. Iren. lib. 1. cap. 27.

Epiphanius hær. 25. Nicolaus Antiochenus Proselytus, vnus ex septem Diaconis, cum ab initio continuisset se ab vxore sua, ad imitationem eorum quos Deo addictos videbat, à proposito relapsus, & cum propria vxore formosa præ intemperantia coiens, dicebat, nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitę æternę participem fieri: vnde etiam vxorem suā alijs cōmunicabat, & hinc (teste Augustino, hær. 5.) turpissima secta orta est, qua placet vsus indifferens feminarum.

10. De Sacramentarijs.

[g] Ignati[a] refert (vt est apud Theodoretum in Dialogo 3.) quosdam hæreticos fuisse, qui non cōfitebantur Eucharistiam esse carnem Seruatoris nostri Iesu Christi, quæ pro peccatis nostris passa est. Hæc ille. Porrò idipsum hodie Zuinghani & Caluinistæ docent.

11. De Sa-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Ioan. 1. *Deus erat verbum, & verbum caro factum est. Ioannes Apostolus* (vt refert Hieronymus in Catalogo script. Ecclesiast.) *rogatus ab Asiæ Episcopis aduersus Cerinthū aliosq; hæreticos, & maximè Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam nō fuisse, nouissimus omnium scripsit Euangelium, vnde & compulsus est, diuinam eius natiuitatem edicere.*

[b] 1. Timoth. 4. *Discedent quidam à fide* (iubentes) *abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione.*

[c] Mysteria non per aquā solam celebrari, sed *calicem Domini ex vino & aqua* illis diebus *mixtum fuisse*, tradit Clemens lib. cōstitut. Apostol. 8. cap. 17.

[d] Matth. 19. *Ab initio masculum & feminam fecit eos, & erunt duo* (non tres aut quatuor) *in carne vna.* & 1 Corint. 7. *vnusquisque habeat vxorem suam, non suas vxores.*

[e] 2. Pet. 3. Paulus secundùm datam sibi sapiētiam scripsit.

[f] Apocalypsis 2. Angelo Ephesi Ecclesiæ scribe: *Hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Et pòst reprehēdit Episcopum Thyatiræ permittentem *fornicari, & manducare de Idolothytis.*

Mathias (vt est apud Clementem Alexandrinū lib. Strom. 3. vbi de hoc Nicolao agit) docuit cū carne pugnare, & ea abuti, nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem: augere autē animam per fidem & cognitionem. Clemens Cōstitut. Apostol. lib. 6. c. 8. *Ex Dosithei discipulis aliqui inuerecundè fornicantur, quod nunc faciunt Nicolaitæ falsi nominis.*

Ignatius in Epist. ad Trallianos: *Fugite illos immundos Nicolaitas, falsi nominis, voluptatum amatores, calumniatores, & sycophantas.*

[g] Martialis in Epistola ad Burdegalēses: *Christus immaculatum corpus habens, in ara crucis ipsum permisit immolari. Quod autem Iudæi per inuidiam immolauerunt, putantes se nomen eius à terra abolere, nos causa salutis nostræ in ara sanctificata proponimus, scientes hoc solo remedio nobis vitam præstandam, & mortem effugandam. Hoc enim ipse Dominus noster iussit nos agere in sui commemorationem.*

[a] Timoth.

Quod tantum abest, vt displicuerit antiquissimis Græcorum Episcopis, vt Euseb. (lib. histor. 3. c. 12.) testetur, *eam Epistolam tum antè, tum suaipsius memoria plurimis in Ecclesiis publicè lectam*. Neq; verò illud prætereundum est, quòd Clemens eam epistolam, non suo tantùm nomine, sed *ex Romana Ecclesia persona exarauit, vt etiam Eusebius eodem in loco tradit*. Plus enim authoritatis res habituta erat, quæ à sede Petri, hoc est, ab omnium Ecclesiarum capite promanasset. Etenim ne personæ Clementis hunc honorem delatum putaremus, vt eius epistola tot sæculis publicè legeretur, non in solo Clementis nomine, sed *in persona Romanæ Ecclesiæ* scripta est. Romanæ igitur Ecclesiæ prærogatiua, & in authoritate, qua ad scribendum venit, & in publico lectionis vsu elucet.

Multi scriptores putârunt, Cletum & Anacletum prorsus eundem fuisse: verùm libro Pontificali potiùs credendum est in hac re, qui tot differentias inter vtrumq; constituit, vt Cletum dicat fuisse Romanum, Anacletum verò Græcum natione: illum patre Æmiliano, hũc Antiocho procreatum: illum temporibus Vespasiani & Titi, vsq; ad Domitianum nonò, & Rufum consules: hunc temporibus Domitiani fuisse, vsq; ad Domitianum decimoseptimò, & Clementem consules. Cletum sedisse annis duodecim, mense vno, diebus vndecim: Anacletum annis 9. mẽsibus 3. diebus 10. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quàm vel mille qui negant, præsertim cùm nihil intersit scriptoris, vtrum hoc an illud credatur, nisi quia veritas historiæ præferenda est, quam in facto, non in iure positam Græci absque vllo peccato ignorare, historici autem Latini absque immani scelere corrumpere non potuerunt. Successit igitur Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus.

5. Ignatius in inscriptione Epistolæ ad Romanos: *Ignatius Ecclesiæ sanctificatæ ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου ῥωμαίων*, id est, *quæ præsidet in loco regionis Romanorum*. Cùm verò Ignatius ad plurimas Ecclesias, atque etiam ad Antiochenam, cuius ipse Episcopus erat, scripserit, nec præcipuas eiusdem Antiochenæ Ecclesiæ prærogatiuas omiserit, sed eam dixerit *primam esse, quæ Christi cognomen accepit:* (quia fideles primùm Antiochiæ nominati sunt Christiani) tamen soli Romanæ Ecclesiæ hunc honorẽ detulit, vt eam diceret *præsidere*. Quod profectò non ob aliud dixit, quàm quia Romanam omnium Ecclesiarum præcipuam, & dignissimã esse intellexit. Nam quòd addidit Ignatius, eam Ecclesiam cui scribit *præsidere in loco regionis Romanorum*, ostendit, quo in loco sit illa Ecclesia quę alijs *præsidet*, hoc est, quæ ante alias sedet: ita vt pręsidere pertineat ad omnes Christi Ecclesias: locus autem præsidendi, sit proprius Romanis. Nisi enim hoc modo intellexisset Ignatius Romanam Ecclesiam *præsidere*, vtiq; & Antiochensem, & Smyrnẽsem, & Ephesinam Ecclesiam, aliasq; ad quas scripsit, dixisset etiam præsidere. Nam & Antiochena Ecclesia suis fidelibus populis, & Ephesina suis præsidebat. Sed nunc, tametsi ad multas scribebat Ecclesias, tamen solam Romanam Ecclesiam dixit *præsidere*: quia solam illam nouit ante alias omnes sedere, vtpote omnium primam & magistram, ex institutione diuina: quoniam Petrus Apostolorum Princeps ibi cathedram suam posuit.

6. Anacletus in epistola 3. *Aliæ primæ ciuitates, quas vobis cõscriptas in quodam tomo mittimus à sanctis Apostolis, & à B. Clemente (prædecessore nostro) siue à nobis, Primates prædicatores acceperunt. Hæc verò sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit: & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregẽ assecuta est, sic vt ipse B. Petro Apostolo dixit: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meã:* Et pòst: *Prima ergo Sedes est cælesti beneficio Romana Ecclesia, quam Petrus & Paulus suo martyrio cõsecrârunt. Secunda apud Alexandriam B. Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est. Tertia Sedes apud Antiochiam eiusdem Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquàm Romam veniret, habitauit.* Hæc ibi. Cui Epistolæ quoniam derogari ab aduersarijs nõ ignoro (vt omittam quòd eiusdem fit mentio in Aniceti Pontificis Epistola decretali) illud in primis perpendant velim, Ecclesias omnes iam inde ab initio ita cõstitutas fuisse, vt secundùm dignitatẽ Apostolorum, qui aut ibi sedissent, aut eò prædicatores misissent, aliæ alijs digniores haberentur. Nec enim omnes Episcopi Apostolis æquali dignitatis iure successerunt. Quæ res clarissimè probatur, nõ solùm ex Nicæni Concilij sexto canone (de quo postea) sed præterea ex Dionysij Areopagitæ Epistola 8. quæ scribitur *ad Demophilũ monachũ*. Ac sanè tametsi opera, quæ sub nomine Areopagitę extãt, nõ essent à Dionysio Areopagita Pauli discipulo, verùm à Dionysio Corinthiorũ Episcopo conscripta (vt aduersarij ex sola inani cõiectura affirmant) tamen permagni referret, etiã tale antiquitatis testimoniũ protulisse, cùm Dionysius ille Corinthius nõ totis centũ annis ab ascẽsione Christi abfuerit. Nũc verò nec illius quidẽ, sed tãtùm Dionysij Areopagitę opera hæc esse possunt, cùm sæpè meminerit Apostolorum, velut quos ipse viderit & audiuerit, Epistolasq; ad Ioannẽ Apostolum, ad Apollophanẽ Philosophũ, ad Titum & Polycarpũ Episcopos conscribat, & librũ suũ de diuinis nominibus, ad *Timotheum Episcopum Ephesinum inscribat*.

Quæ cer-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
84.	5. S. Anacletus Antiochi fil. Atheniensis, Græcus, sedit an. 12. m. 4. d. 10.	Traianus an. 19 m. 6. d. 3. 3 Persecutio.
96.	6. S. Euaristus fil. Bethleemites, sedit an. 13 m. 3.	
109.	7. S. Alexander Alexandri filius, Romanus, ex vico caput Tauri sed. an. 7. m. 3. d. 19.	Adrianus an. 21
117.	8. S. Xystus Pastoris fil. Romanus de regione via lata, sed. an. 9. m. 10. d. 19	Quarta persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
11. De Saturnino, Et 12. Basilide.	a 1. Timoth. 4. *discedent quidam à fide prohibētes nubere.*
a Saturninus (vt refert Irenæus lib. 1. cap. 22.) præter Simonianam hæresim, dicebat, nubere & generare à Satana esse.	Martialis in epistola ad Tolosanos: *Coniugium honestum constitutum est à Deo, in tantum vt Christus quasdam nuptias præsentia sua maiestatis sanctificauerit, aqua in vinum mutata.*
b Vt verò idem Irenæus ait in cap. 23. Basilides dicebat, 365. cælos esse, non Christum, sed Simonem Cyrenæum crucifixum fuisse.	b Ignatius in epistola ad Trallianos: *Fugite Basilidem, & vniuersam eius malignitatis colluuiem.* Castor Agrippa (authore Eusebio lib. 4. cap. 7.) Basilidem scriptis confutauit. Ignatius ad Tarsenses: *Verè crucifixus est Dominus ab impijs.*
c Basilidis sectatores (inquit Clemens Stromat. libro 2.) fidem esse naturalem existimant.	c Dionysius Areopagita in lib. De diuin. nomin. cap. 7. Animus habet vnionem mentis naturæ præcellentem, per quam diuina intelligit, non humano more, sed à seipso excedēs, & in Deum transiens: præstat enim Dei esse, quàm iuris nostri. (Et pòst) Diuina fides (inquit) est stabilis credentium sedes, quæ hos in veritate locat.
13. De Gnosticorum hæresibus.	
a Carpocrates (vt refert Irenæus, lib. 1. cap. 24.) dicebat Iesum è Ioseph natum.	a Ignatius in epist. ad Philippenses: *Tu ignoras quis sit qui natus est, qui omnia te scire simulas? Multa enim te latent, virginitas Mariæ, admirabilis partus, quis ille sit qui est in corpore, &c.*
b Resurrectionem animarum esse, non corporum.	b Iustinus in Apologia 2. *Speramus mortuos corpora sua inhumata iterū accepturos.* (Et pòst:)
c Sacrificabat Imaginibus tanquā dijs. vide Epiphan. hær. 27. Epiphanes filius Carpocratis eandem hęresim consectans, adorabatur vt Deus. Clem. Strom. 3.	c *Simulachra dicimus non esse adoranda, quia effector re qua efficitur, maior sit.*
d A Carpocrate orti sunt Gnostici, hoc est, homines scientiæ òpinione inflati, qui etiam ob turpitudinem, quam in suis mysterijs exercebant, Borboritæ, hoc est, Cœnosi vocabantur.	d Eusebius lib. 4. cap. 8. *Iisdem temporibus ipsā veritas complures eius defensores & patronos in lucem protulit. Ex quorum numero fuit Hegesippus.*
e Dicebāt animam esse Dei substantiam.	e Iustinus martyr in Tryphone: *Solus Deus nec generatus est, nec interire potest. Animi verò orti sunt. Alioqui si originem non haberent, nec peccarent.*
f Itemque duos esse Deos.	f Idem in lib. de Trinitate: *Vnus verè est Deus omnium.*
g Com-	g *Euaristus*

Quæ certè omnia perspicuè testantur, istorum operum authorem vel fuisse hypocritam maximum, (quod vtiq; de tam doctis, ac sanctis libris nemo bonus vnquàm suspicabitur) vel nō fuisse alium, quàm Dionysium Areopagitam, qui solus & tam excellenter sapuit, & cum ijs viris, quorum vbiq; meminit, familiarissimè vixit. Is igitur ita scribit ad Demophilū Monachum, epist. 8. *Tibi* (id est, ordini Monachorum) *venerandi ministri moderentur, ministris sacerdotes, sacerdotibusque Pontifices, atque illis ipsis Apostoli, Apostolorumq; successores conuenientia dicant. At si quis fortè & inter ipsos à recto tramite deuiârit, is ab æqualibus atque sui ordinis sanctis corrigatur: vt non ordo in ordinem ruens, cuncta permisceat, sed vnusquisque in suo ordine, suoque officio maneat.*

Sunt igitur quidam Apostolorum successores, etiam Pontificibus ipsis, atq; Episcopis maiores, qui Episcopos à recto tramite deuiantes corrigant. Nam vt Sacerdotes & Presbyteri superant ministros & Diaconos, atq; vt Pontifices & Episcopi superant Sacerdotes & Presbyteros: sic etiā Apostolorum successores superant Episcopos & Pontifices. Tametsi enim omnes isti ordines Apostolorum successores aliqua ex parte sint (nam Apostoli cum Christo collati, non modò Sacerdotum, sed Diaconorum etiam ordinem & locū tenuerunt) tamen aliquid in Apostolis fuit, quod neq; omnes Episcopi sunt, & tamen ad aliquos eorum successores pertransijt. Porrò qui sunt isti Apostolorum successores Episcopis ipsis præferendi? Profectò ij, quos nunc Metropolitanos & Archiepiscopos vocamus: quorum etiam maximi quiq; solent dici, *Primates & Patriarchæ*. Vtcunq; igitur Dionysius à nomine primatum abstinuit, tamen abundè satis docuit, rem ipsam nec suo seculo ignotam fuisse. Apostoli enim ita constituerunt ordinem Episcoporum, vt etiamsi in ordine functionis Episcopalis omnes forent æquales; tamen in ordine dignitatis & iurisdictionis, alij alijs essent maiores. Nec ista præfectura quorundam Episcoporum præ alijs, aut ab ijs qui pari inter se authoritate præditi essent, sine singulorum assensione decerni iustè potuisset, aut singulorum Episcoporum cōsensu decreta vnquam est: cùm ante Concilium Nicænum potestas omnibus aut plurimis per orbem Episcopis in vnum coëundi facta non sit. Porrò ante Concilium Nicænum istam quarundam Ecclesiarū prærogatiua in vsu fuit, vti constat, tum ex ijs quæ postea dicentur in gestis Dionysij Romani Episcopi, tum ex ipsius Nicæni Concilij sexto Canone, qui *mores antiquos obseruari, & sua priuilegia Ecclesijs rata esse iubens*, manifestè declarat, ante Nicæni Concilij tempora, certas Ecclesias alijs fuisse antiquo more prælatas. Et certè ista prærogatiua Ecclesiarum, origine certa carere nō potest. Neq; enim alioqui aut tres potissimùm Ecclesiæ illam authoritatem in alias sibi supra cæteras arrogare ausæ essent, aut cæteræ omnes, cùm propè innumerabiles essent, seipsas tam facilè & tanta cum pace solis tribus aut quatuor Episcopis subiecissent. Itaq; nisi ab ipsa cathedralium Ecclesiarum institutione, ac prima Episcoporū ordinatione aut didicissent, se necessariò debere, aut fassæ essent, se vltrò velle huic aut illi Episcopo subijci: nunquàm illa eminens Patriarcharum, Primatum, & Archiepiscoporum iurisdictio in vsum venire potuisset. Iam verò quī factum est, vt solæ tres Ecclesiæ hunc honorē præ alijs consequerentur? Vnde etiam, vt tres istę potius, quàm tres aliæ? Vnde postremò, vt in his tribus certus ordo constitueretur? Vnde Romana Ecclesia primas tulit? Vnde Alexandrina secundas? Vnde Antiochena tertias? Vnde factū est, vt Africa tota potius Romanæ, quàm Alexādrinæ Ecclesiæ subesset? Aut quare suo Patriarcha proprio tertia orbis terrarū pars caruit? Quid multis? Cùm neq; casu Dei Ecclesia gubernetur, neq; cōsensu omnium aut plurimorū Episcoporū, qui nusquàm conuenerunt, hæc prærogatiua data, & hæc diuisio facta sit, neq; tamen certa origine carere, aut absq; grauissima authoritate constitui & obseruari potuerit, cumq; illius rei prima explicatio ad Anacletum Papam, in antiquis monumentis perspicuè referatur: eamq; à Romano Pontifice profectam, verisimillimum sit, quia & Romano Pontifici primæ tribuuntur, & ex affinitate, quam cæterę Ecclesiæ cum Petro maiorem aut minorem habebant, ita vel secūdo, vel tertio loco præsint: nihil melius, æquius, prudentius dici aut cogitari potest, quàm Pontificē Anacletum D. Petri successorem, hunc ordinem primatum, aut ab Apostolis traditum accepisse, aut ipsum constituisse, eiusq; decreto ab omnibus obedirum fuisse: quia fideles ab initio edocti erant, Pastori primo cedere, illiusq; vocem audire, tanquàm qui loco Christi post Petrū præesset. Ac sanè fieri vix, ac ne vix quidem poterat, vt tot Ecclesiarum Principes & moderatores in vlla, præterquàm in diuina authoritate conquiescerent.

7. Damasus in Pontificali: *Sixtus constituit, vt quicunq; Episcopus vocatus fuerit ad sedem Romanam Apostolicam, rediens ad Parochiam suam, nō susciperetur, nisi cum formatis salutationibus ad plebē à sede Apostolica.* Hoc ipsum Decretum Sixti Papæ, quod à Damaso commemoratur, extat in secunda Epist. ipsius, quam ad omnes Episcopos scripsit. Secunda igitur illa Sixti Epist. & maiorum traditione, & Damasi testimonio confirmatur. Porrò in ea Epistola videmus, Romanam Ecclesiam appellari caput cæterarū, his verbis: *Si quis vestrûm pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet sedem, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
127.	9. S. Telesphorus Anachoreta, Græcus, sedit an. 10. m. 8. d. 28.	Hem Abrianus.	[g] Communes vxores habent, & liberorum generationem auersantur, vt Clemens ait, Strom. lib. tertio.	[g] Euaristus in epistola 1. docet, id demùm esse legitimum matrimonium, si vxor ab ijs in quorum potestate est, petatur, sponsetur, & à sacerdote benedicatur, vt bonę soboles generentur. Vide etiam Theophilum lib. 3. ad Autolyceum.
			[h] Dicebant, bruta esse rationis capacia, itemque creaturas factas esse à malo Deo, & quasdam earum esse in se malas.	[h] Iustinus in quæstionum à gentibus positarum explicatione, 127. & 128. docet, bestias rationis expertes nec bene aut malè agere, & tamen earum naturam bonam, hominibusque vtilem esse.
			[i] Tertullianus meminit quorundam Gnosticorum, qui martyrijs refragarentur.	[i] Contra Gnosticos Tertullianus librũ scripsit, quem Scorpiacum inscripsit.
			14. [k] Soboles verò quædam Gnosticorum sunt Ophitæ, qui (vt est apud Tertull. de præscriptionibus) Magnificant serpentem velut authorem scientiæ boni & mali.	[k] Irenæus lib. 1. cap. 35. *Illorum miseremur, qui adhuc tam miserrimis & instabilibus fabulis tãtam elationem assumpserunt, vt meliores semetipsos reliquis propter talem magnitudinem, imò ignorantiam, arbitrentur. Aduersus eos victoria est sententia eorum manifestatio.*
			15. Item Caiani, qui adorant Cain, velut ex potenti virtute procreatum.	
			16. Et Sethiani, qui adorant Seth, velut ex superna matre natum.	
			17. De Iudaizantibus. [l] Aquila (vt refert Epiphanius in libro de mensuris) ex Christiano Iudæus proselytus interpretatus est Scripturas, irruens in 72. interpretationem, vt testimonia de Christo in Scripturis prolata aliter ederet.	[l] Iustinus in admonitorio ad Gentes: *Posteaquàm Ptolemæus Aegypti Rex septuaginta interpretes non solùm eadem sententia, sed ijsdẽ etiam verbis vsos esse comperit, vt diuina interpretationem scriptam credẽs, omni quidem eos honore, vt Deo charos viros dignos iudicauit; libros autem cùm suspexisset, vt par erat, & consecrasset, in Bibliotheca sua reposuit.*
			18. De Nazaræis. [m] Nazaræi (vt refert Epiphanius hæt. 26.) adhuc legi sunt obligati, circuncisionique, ac Sabbatho, & alijs.	[m] Iustinus Martyr in Tryphone: *Nos circuncisionem & Sabbata ob scelera durumque cor Iudæis præscripta scimus. Sine circuncisione autem, vel Sabbathorum obseruatione Abel, Enoch, & Noë placuerunt Deo. Et Melchisedec non circuncisus benedixit Abrahæ, qui primus accepit circuncisionem.*
			19. De Cer-	[n] Tradi-

8. Eusebius in Chronicis: *Quadragesimale ieiunium à Telesphoro per hoc tempus institutum ac praeceptum, quidam scribunt.* Cęterùm aut hoc intelligendum est de ieiunio septem hebdomadarũ solis clericis proximè ante Pascha indicto (cuius rei tã illius Epistola decretalis, quàm pontificale Damasi meminit) aut certè quadragesimæ ieiuniũ iam antè ab Apostolis institutum (nam & Ignatius antea in epistola ad Philippenses *quadragesimam contemni vetuerat, quia continet imitationem conuersationis Christi*; & Hieronymus *ex Apostolorum traditione quadragesimam obseruari* testatur, in Epistola aduersus Montanum) à Telesphoro nõ nisi renouatum est, & de nouo præceptum. Vtcunq; sit, certè singularem Romanæ Ecclesię prærogatiuam iam olim esse oportuit, cui soli concessum semper fuit, vt decreta, etiam absq; Concilij œcumenici authoritate, proponeret, quæ cæteri per orbem Episcopi obseruarent. Nam si Alexandrinus Patriarcha, vel Antiochenus legitimè quicquam de ritibus Ecclesiasticis decreuisset, id vtiq; ab ijs qui fuerãt in eadem Prouincia, poterat fortè in vsum recipi. Verùm vt extra propriam cuiusque Prouinciam illud decretum obseruaretur, id soli Romano Pontifici tributum fuit, vtpotè cuius potestas in omnes Christi oues iam inde ab initio extendebatur. Nam quod Damasus etiam testatur, ab eodem Telesphoro decretum fuisse, *vt in natali Domini Missa noctu celebrarentur*, idipsum & in Epistola eadem legitur, & in vsu Ecclesiastico vsque in hodiernum diem cernitur.

9. Irenæus (vt est apud Eusebium Ecclesiast. historiæ lib. 5. cap. 24.) testatur, Sixtum, Telesphorũ, Higinum, Pium, Anicetum, licet ipsi non obseruarent festũ Paschatis eo die quo Episcopi Asiæ, tamen Episcopis illarum Ecclesiarum *ad se accedẽtibus Eucharistiam misisse*, & cum illis pacem & concordiam perpetuò retinuisse. Qua ex re id tantùm hoc in loco notandum putaui, quòd moris iam inde ab initio fuit, vt Episcopi non ex Occidente solùm, sed etiam ex Asia proficiscerentur ad Romanos Pontifices. Ita enim verba Irenæi se habent: εἰρήνευον τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἐρχομένοις πρὸς αὐτούς, *Pacem habebant Pontifices Romani cũ Episcopis qui ex parœcijs* Asiæ (de ijs enim agitur) *ad se accesserãt.* Episcopi ergo Asiæ solebant ad Romanos Pontifices accedere. Et ob quas, obsecro, nisi ob Ecclesiasticas causas, id quod ex ijs quæ de Polycarpo mox dicemus, constabit. Par enim fuit, vt inferiores militantis Ecclesiæ Pastores à primo totius gregis Pastore & in dubijs rebus certum responsum, & in rebus certis certissimam confirmationem acciperent.

10. Eusebius in Chronicis: *Sancitum est à Pio, vt resurrectio Dominica die Dominica celebretur: quod à pluribus postea Pontificibus confirmatum est.* Cuius decreti mentio fit in Epistola decretali prima Pij Papæ. Hic animaduerto, Pontificem Romanum huius decreti primum authorem extitisse: nec id nouũ in Ecclesia visum esse, vt is præscriberet alijs Episcopis & Ecclesijs quæ in Asia, vel vsquàm alibi fuissent, quid sequi, & obseruare deberet. Non enim ob suã Ecclesiam, quę semper in Dominica die resurrectionẽ obseruauerat, sed ob alias, & potissimum Asiaticas, hoc Pius sanxit. Et sanxit authore Deo. Nam Damasus in Pontificali, de ista re sic scribit: *Sub huius Episcopatu frater ipsius Hermes librum scripsit, in quo mãdatum continetur, quòd ei præcepit Angelus Domini, cùm veniret ad eum in habitu Pastoris, vt sanctum Pascha die Dominica celebraretur.* Nec mirũ Protestantibus videatur, si Deus, qui Prophetis & Apostolis suis visiones olim de cælo reuelauit, id etiam tunc præstitit Romanis Pontificibus, aut ijs qui circa ipsos forent. Animaduertant potius in ea causa & testimonium antiquitatis, & rei exitum. Quamuis enim plurimi Episcopi & Ecclesiæ huic decreto se opponerent, tamen id tandẽ effecerunt, quod Romani Pontifices decreuerũt, vti postea docebimus. Nec sanè D. Cypriani temporibus, quæ diu pòst subsecuta sunt, nouum habitum est, vt cælestes visiones sanctis Episcopis ostenderentur. lib. 4. epist. 4. & 9.

11. Eusebius Ecclesiasticæ historiæ lib. 4. cap. 21. *Cùm essem* (inquit Hegesippus) *Romæ, mansi ibi vsq; ad Pontificis Aniceti tempora, cuius tum quidem Eleutherus Diaconus erat. Huic successit Soter, quo morte extincto, Eleutherus munus Episcopale cepessit. Nulla Episcoporum sedes (successione ab Apostolis deducta) nulla ciuitas, in qua non ita obseruata essent omnia, vt lex præscripserat, docuerant Prophetæ, & Dominus ipse prædicauerat.* Cùm igitur Hegesippus Romæ sub Pio Pontifice agens, & postea ibi vsq; ad Aniceti tempora manens, eiusdem Pontificis Pij decretum de celebrãdo Paschate ignorare non posset, quo decreto etiam Orientales Ecclesiæ tenebantur, & tamen idem Hegesippus testetur, omnia tunc secundùm Domini præceptum obseruata fuisse: ne illo quidem tempore iniquum habitum est, vt Romanus Pontifex legem ferret, qua Oriens etiam teneretur.

Irenæus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
138.	10. Hyginus philosophus filius Atheniensis, Græcus, sed. an. 4. m. 0. d. 0.	Antoninus Pius, a 23. m. 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

19. De Cerdone, & 20. Marcione.

[a] Cerdon & Marcion (ait Irenæus lib. 1. c. 28. & 29.) duos posuerunt deos, vnum sæuum & ignotum, qui mundum, & vetus testamentum fecit: alterum bonum & cognitum, qui fuerit pater Christi.

[b] Christum dixerunt in phantasmate & natum, & passum.

[c] Resurrectionem animæ probant, corporis negant.

[d] Prophetias, Legem, Euãgelia (præterquàm Lucæ) Acta Apostolorum & Apocalypsim reiiciunt.

[e] Lucanus extitit sectator Marcionis, itemque Theodotion Bibliorum interpres.

21. De Archonticis.

[f] Archontici dicebant, rerum vniuersitatem à principibus seu Archangelis factam.

22. De Valentinianis.

[g] Valentinus (Irenæo auctore lib. 1. c. 1.) asseruit, quoddam Chaos ab initio in mũdo fuisse, quod profundum & silentium dixit. inde processisse intellectum & veritatem, atque ita deinceps vsque ad triginta æonum fœtus.

De incarnatione Christi.

[h] Christum de cælo carnem detulisse, non de Maria accepisse.

[i] Ani-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] *Traditio quæ est ab Apostolis (cuius testis est successio Episcoporum in omnibus Ecclesiis, & potissimùm in Romana) annuntiat vnum Deum factorem cæli & terræ, patrem Iesu Christi.* Iren. lib. 3. cap. 3.

Quomodo constabit eis, eum panem in quo gratiæ actæ sunt, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant? Iren. lib. 4. cap. 34.

[b] Polycarpus in Epistol. ad Philippenses (cuius epistolæ Irenæus meminit lib. 3. cap. 3.) *Omnis qui non confitetur, Iesum Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysterium crucis, ex diabolo est.*

[c] *Qui detorserit eloquia Domini ad propria desideria, & dixerit neq; resurrectionẽ, neque iudiciũ esse, hic primogenitus satanæ est.* Polycar. ibid.

[d] Quatuor Euangelia probat Irenæus, lib. 3. cap. 11.

Cerdon sub Hygino Romam veniens abstentus est à religiosorum hominũ conuentu. Irenæus lib. 3. cap. 4.

Polycarpus Marcioni occurrenti & dicenti, Cognosce nos, respondit: *Cognosco te primogenitum satanæ.* Iren. lib. 3. c. 3.

[e] Aduersus Marcionem Tertullianus scripsit quinque libros. Idemque Lucanum fatetur fuisse discipulum Marcionis, in præscript. aduersus hæreticos.

[f] Irenæus lib. 2. c. 2. *Deus verbo condidit omnia, neque Angelis indigens adiutoribus, neque virtute aliqua.*

[g] Valentinus alium Episcopatu, quem sperauerat, potitum indignatus, ad expugnandam veritatem conuersus est. Tertullian. in lib. aduersus Valentinianos.

Iustinus Martyr in Tryphone: *Alij aliter blasphemant rerum conditorem, Christumq; ab illius Prophetis prænunciatum. Ex his alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniniani, alij alio vocabulo, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit auctor nouæ doctrinæ & sententiæ. Cum nemine istorum communicamus.*

[h] Iustinus in Tryphone in illud Isaiæ 7. *Dominus ipse signum dabit, Ecce virgo in vtero concipiet: Signum* (inquit) *verè fidele hoc est, vt ex vtero virgineo primigenius creaturarum omnium filius caro verè factus nasceretur.*

X [i] Idem

12 Irenæus(vt eſt in lib.5.cap.24.apud Euſebium) refert, *Polycarpum Smyrnenſem Epiſcopũ* (quem Hieronymus in Catalogo *totius Aſiæ principem vocat*) *Aniceto Epiſcopatum adminiſtrante, Romam aduentaſſe, & tum de aliis rebus, de quibus inter ſe diſcrepabant, tum de feſto Paſchatis contuliſſe.* Perpende, obſecro, quòd cùm Pij decretum ad Polycarpi notitiam perueniſſet, officij ſui exiſtimauit, aut ei obedire, aut Pontifici Romano ſatisfacere: ob eamq; cauſam quàuis Aſiæ totius princeps ſeu primas eſſet, iam propè confectâ ætate, Romam ſe contulit, ac pacem ab Aniceto impetrauit. Ex iis perſpicitur, quantum honorem Pontifici Romano etiam primi Orientis Epiſcopi, iidemq; antiquiſſimi Martyres & ipſorum Apoſtolorum auditores detulerint, vtpote qui ad Romanum Pontificem acceſſerint, tanquã ad eum cuius communio ipſis neceſſariò retinẽda eſſet.

13 Damaſus in Pontificali narrat, Anicetum conſtituiſſe, *vt clericus comam non nutriret.* In Epiſtola verò ad Galliæ Epiſcopos, vbi hoc Anicetus conſtituit, refert, Anacletũ prædeceſſorem ſuum quædã de Epiſcoporũ ordinationibus decreuiſſe. Præterea ipſe decernit, *vt Metropolitani alicuius contumacia referatur ad Apoſtolicam ſedem Romanam; vel penes primatem, eiuſdem ſanctæ ſedis auctoritate iudicetur.* Hæc tot antiquitatis teſtimonia vſu etiam Eccleſiæ confirmata verbo ſolo eludere, hominum eſt in rebus grauiſſimis parum grauiter agentium.

14 Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus (apud Euſebium lib. 4.cap. 22. vel ſecundùm Rufinum, 23.) ad Soterem ita ſcribit: *In hoc ſacro die Dominico veſtram epiſtolam legimus, quam ſemper (ſicuti etiam priorem à Clemente miſſam) ad noſtram inſtitutionem legere ſolemus.* Romanorum igitur Pontificum Epiſtolæ in tanto pretio ab initio fuerunt, vt publicè in Eccleſiis non ſemel, ſed ſæpe legerentur.

15 In eadem verò Epiſtola Dionyſius teſtatur, *Eccleſiam Romanam à primis ipſius fundamentis mittere conſueuiſſe vitæ ſubſidia, tum omnibus fratribus in metalla damnatis, aut alioqui afflictis, tum Eccleſiis permultis quæ in quaque ciuitate ſunt. Quod etiam Soterem feciſſe ait, dum fratres ad ipſum aduentantes tanquam pater indulgens & clemens in liberos, beato ac pio ſermone ad virtutem confortaretur.* Ex his apparet, Pontificem Romanum ſemper omnium fidelium curam geſſiſſe, nimirũ, quia omnes erant ſuæ oues: adeò vt Euſebius dicat, *eam Romanorum conſuetudinem aſſiduè etiam vſque ad perſecutionem ſua ætate graſſantem, fuiſſe obſeruatam*, vt Romani Epiſcopi omnes fratres afflictos variis beneficijs afficerent, non Romanos tantùm, ſed cuiuſcunque linguæ ac gentis fuiſſent.

16 Euſebius lib.5.cap.3. *Martyres, qui circa Lugdunum & Viennam mortem pro Chriſto ſubibant, cùm adhuc tenerentur in vinculis, literas exarabant Eleuthero Epiſcopo Romano, vehementer eũ rogantes, vt pax & concordia in Eccleſiis conſtitueretur.* Hoc certè non feciſſent, niſi maximè omniũ in manu Pontificis Romani poſitum eſſe intellexiſſent, vt pacem in Eccleſiis faceret. Ac veriſimile eſt, intellexiſſe illos de tolerandis Aſianis in illa ſua Paſchatis celebratione, quam Pontifices Romani hoc tempore prohibere inceperant. Videbant igitur, penes Romanum Pontificem eſſe, vt vel permitteret hunc morem, vel vetaret.

17 Hieronymus in Catalogo. *Irenæus Photini Epiſcopi, qui Lugdunenſem in Gallia regebat Eccleſiam, presbyter, à Martyribus eiuſdem loci ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones Legatus Romam miſſus, honorificas ſub nomine ſuo ad Eleutherum Epiſcopum perfert literas.* Moris igitur erat etiam tunc, vt Eccleſiæ tranſalpinæ & Gallicanæ ad Epiſcopum Romanum legatos mitterent ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones. Cur, obſecro, niſi quia Gallicanæ etiam Eccleſiæ Romanum Epiſcopum curam ipſarum gerere agnouerunt?

18 Damaſus in Pontificali refert, Eleutherium conſtituiſſe, *vt nulla eſca humana, quã Deus creauit, à fidelibus reputaretur.* Quod ille quidem conſtituit contra Seuerianorum hæreſim, qui docebãt, abſtinendum à quibuſdam cibis, velut ex ſe malis. Fidem igitur Catholicam propugnauit Eleutherius. Verùm in ea epiſtola quæ hoc decretum continet, illud etiam legitur, *vt finitiua Epiſcoporum tantùm iudicia Romanæ ſedis auctoritate finiantur, ſicut ab Apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus multorum conſenſu Epiſcoporum iam definitum eſt.* Vt meritò (ſicut poſtea declarabitur) Epiſcopatus cauſam, iudiciumq; de fide & Sacerdotibus, ad Apoſtolicæ ſedis examen deferri debere, Leo Papa dixerit. Tantæ prærogatiuæ in variis ætatibus vno tamen conſenſu Romanæ ſedi ſemper delatæ ſunt, initio rei non niſi ab Apoſtolis petito.

Damaſus in Põtificali: *Eleutherus accepit epiſtolam à Lucio Britannico Rege, vt Chriſtianus efficeretur*
19 *retur per eius mandatum. Et mox* (inquit Beda Eccleſ. hiſtoriæ gentis Anglorum, lib.1.cap.4.) *effe-*

ctum pia

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
142.	11. S. Pius Rufini filius, Aquileiensis, sedit an. 11. m. 5. d. 27.	
	12. S. Anicetus Ioannis filius de vico Mumisia, Syrus, sedit an. 9. m. 8. d. 24.	*M. Antoninus Verus cum L. Aurelio, an. 19. m. 1*

Hæretici & Pseudopropheta.

[i] Animam solam non corpus saluari.

[k] Sectatores eius (vt est apud Tertul. de præscript.) erant Ptolemæus Secundus, Heracleon, Marcus & Colarbasus, quorum duo posteriores negant, veritatem sine Græcorum alphabeto inueniri, & ideò Christum dixisse aiunt, Ego sum α & ω.

23. De Bardesane, & 24. Hermogene.

[l] Bardesanes ex eadem Valentini schola prodiit, humana omnia fato ascribēs. Augustinus auctor est, hær. 35.

[m] Hermogenes materiam semper fuisse; Deumque illi appropinquando mundum condidisse dixit.

[n] Harmonius Bardesanis filius, eandem hæresim sectatus est, auctore Theodoreto in lib. 1. hæreticarum fabularum.

25. De Tatiano, & 26. Seuero.

[o] Tatianus (præter Valentini hæresim) & nuptias, & [p] carnium comestionem damnauit, & negauit, [q] Adamum saluatum esse. Irenæus lib. 1. cap. 31.

[r] Hic erat princeps eorum qui vocantur Encratitæ, id est, continentes, de quibus Iren. lib. 1. cap. 30.

[s] Seuerus eadem cum Encratitis sensit, vnde Seueriani sunt appellati.

[t] Hi

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Idem in Apologia 2. *Quemadmodum ex parua gutta homines posse fieri non crederetis, & fieri cernitis: sic cogitate fieri posse, vt hominum corpora, seminum instar, in terram dissoluta, constituto à Deo tempore, excitentur, adipiscanturq́; immortalitatem.*

Iren. lib. 4. cap. 34. *Quomodo dicunt, carnem non percipere vitam, quæ à corpore Domini & sanguine alitur?*

[k] Tertullianus in lib. aduersus Valentinianos: *Viri sanctitate insignes ipsorum Hæresiarcharum contemporales, retuderunt Valentinianos: Iustinus, Miltiades, Irenæus, Proculus, quos in omni opere fidei optauerim assequi.*

[l] Iustinus in Apologia 1. *Non (vt Stoicis placet) fato, sed iudicio ac voluntate vnusquisque bene agit aut peccat.*

[m] *Apostolus cùm improbat elementis seruientes, aliquem Hermogenem ostēdit, qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparat.* Tertullianus de præscript.

[n] Theophilus Antiochensis Episcopus contra Marcionem & Hermogenē scripsit. Hieronymus in Catalogo. Tatianus etiam Iustini Martyris discipulus (licet posteà hæreticus sit factus) in oratione contra Græcos dicit: *materiam principij haud immunem esse, cum aliquando inceperit*, nec parem Deo potentiam habere queat.

[o] Irenæus lib. 1. cap. 30. *Isti accusant Deum, qui masculum & feminam ad generationē hominum fecit. &* [p] *animalium abstinentiam inducentes, ingrati existunt ei, qui omnia fecit, Deo.* [q] *Contradicunt quoque eius saluti, qui primus plasmatus est à Deo. At nimis irrationabile est* (ait Irenæus lib. 3. cap. 34.) *illum, qui prior captiuitatem passus est, non eripi à Christo, qui vicerit inimicum, filios verò eripi, quos in eadem captiuitate generauit. Itáne victus quidem videbitur inimicus, veteribus spoliis (& maximè primis omniū) manentibus apud eum?*

[r] *Musanus* (vt est apud Eusebium lib. 4. c. 27.) *Encratitarum errorem iam tum ortum libro elegantissimo confutauit.*

[s] Eleutherus Papa decretum edidit, nullum cibum velut ex se malum, esse respuendum. Damasus in Pontif.

[t] Iren.

ctum pia postulationis consecutus est, susceptamq. fidem Britanni vsque in tempora Diocletiani Principis inuiolatam integramq. quieta pace seruabant. Cur, obsecro, tot Episcopis, quot iam tunc & in Galliis, & in vicinioribus Italiæ regionibus erant, præteritis, ad Romanum Pontificem Lucius confugit; nisi quia ex iis fidelibus qui Christum in Britannia prædicabant, didicerat, Petrum Apostolorum principem Romæ Episcopalem cathedram collocasse, ibique principium & fontem Catholicæ communionis in æternum sedere, cuius in manu potissimùm esset, nouas constituere Ecclesias, & illis nouos præficere Pastores?

Ac sanè Britannias illo seculo ad fidem conuersas esse, Tertullianus testis est in libro aduersus Iudæos, vbi ait, *Britannorum inaccessa Romanis loca Christo subdita esse.* Et Origenes in Ezechielem, homilia 4. *Quando* (inquit) *terra Britanniæ ante aduentum Christi in vnius Dei consensit religionem?* Ex quibus testimoniis apparet, Britannorum conuersionem ad fidem & apud Græcos, & apud Latinos celeberrimam ab initio fuisse.

29. Irenæus lib. 3. cap. 3. de successionibus Ecclesiarum nominatim agens, *Maxima* (inquit) *& antiquissimæ, & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his qui sunt vndique, conseruata est ea quæ est ab Apostolis, traditio.* Et pòst: *Cùm successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis, in Ecclesia traditio, & veritatis præconiatio peruenit vsque ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis vsque nunc sit conseruata, & tradita in veritate.* Ergo ad Ecclesiam Romanam, velut ad *maximam, & antiquissimam, & omnibus cognitam, & à gloriosissimis Apostolis fundatã, necesse est omnem Ecclesiam*, id est, *eos fideles qui vndique sunt, conuenire*, idq; *propter potentiorem* eius Ecclesiæ *principalitatem.* Scio Lutheranos & Caluinistas hoc in loco respondere, quòd propter principalitatem Romanæ vrbis, atque Imperij, necesse fuerat, omnes fideles ad Romanam Ecclesiam conuenire. Verùm cùm non possint ostendere, quòd de vrbis aut Imperij gloria quippiã ibi sit ab Irenæo dictum, contraque cum certissimo constet, quòd de Ecclesia Romæ ab Apostolis fundata manifestè agatur: profectò *dicendum est, potentiorem principalitatem* non ad Imperium, de quo maximum ibi silentium est, sed ad *Ecclesiam Romanam*, quæ summis illic elogiis ornatur, omnino referri debere. Potentior est igitur principalitas Romanæ, quam cuiusquam alterius Ecclesiæ. *Ad hanc* (inquit) *Ecclesiam* (non autem ad hanc vrbem, quia vrbs est) *omnem Ecclesiam conuenire necesse est.* Ecclesia est & quæ conuenit, & ad quam conuenitur. Iam ratio conueniendi est *potentior principalitas*, non vtique tam vrbis quàm Ecclesiæ. Debent quippe media cum extremis cohærere.

Illud etiam in Irenæi verbis notatu dignum est, quòd antiqui Patres accuratissimè obseruabant & tenebant numerum Romanorum Pontificũ: adeò vt idem Irenæus alibi quoque Hygini Papæ mentionem faciens, lib. 3. cap. 4. dicat: *Qui fuit octauus Episcopus.* Et paulo pòst: *Marcion inualuit sub Aniceto decimum locum episcopatus continente.* Haud scio, an vllius præterea Ecclesiæ Episcopi numerum ordinis locique sui non modò tam crebrò, sed vnquam ferè omnino perinde adiunctum habeant, ac in Romanis Episcopis videmus vsuuenisse. Qua de re agetur posthac fusius.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
163.	13. S. Soter Concordij filius, Fundanus Latinus, sed. an. 7. m. 11. d. 18.	
		Antoninum Commodus an. 13.
171.	14. Eleutherus Habundi filius, Nicopolitanus, Græcus, sedit an. 15. d. 25.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[f] Hi (inquit Euseb. li. 4. ca. 27.) scripturarũ sensus pro suo arbitratu interpretãtur, Pauli epistolis & Actis Apost. fidẽ abrogaut.

27. De Hydroparastatis.

[g] Hydroparastatæ hinc sunt, qui aqua sola in mysteriis vtebãtur, vt notauit Theod. li. 1. hær. fab.

28. De Apelle.

[h] Apelles Marcionis discipulus & ab eodem segregatus (auctore Tertull. de præscript.) legem & Prophetas repudians, [*] Christum dicebat ipso descensu aëream sibi carnem contexuisse, eandemq; singulis elementis in ascensu reddidisse. Solo vtebatur Apostolo, & eo non toto.

[i] Philumenem puellam quasi Prophetissam sequebatur.

[k] Carnis resurrectionem negabat.

29. De Alogis.

[l] Alogi. i. Bruti (auctore Epiphan. hær. 51.) nõ suscipiũt æternũ Dei verbũ, nec Ioannis Euãgelium, aut Apocalypsim.

30. De Adamianis.

[m] Adamiani Adæ in Paradiso nuditatẽ imitantes, condemnãt nuptias. Augustin. hær. 31.

31. De Ascodrogitis.

[n] Ascodrogitæ vtrem inflatum ponunt & cooperiunt in sua Ecclesia circumeuntes eum, bacchantes sicut Pagani Libero patri, non intelligentes, quod Saluator ait, nouũ vinum in vtres nouos mittendum. Philastrius.

[o] Marcion sub Eleuthero Papa inconstanter palinodiã cecinit, auctore Tertulliano.

32. De Montanistis.

[p] Mõtanus adhuc Neophytus, insatiabili primatus cupiditate incensus, cœpit aliter prophetare, quàm Ecclesiæ consuetudo postulabat.

[q] Ad-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[f] Irenæus lib. 4. c. 80. *Quæ à Paulo prædicatore veritatis dicta sunt, hæretici nõ intelligũt.* Expositionem epistolarum Pauli in alio libro disponemus. Idem lib. 1. cap. 20. *Actorum Apostolicorum auctorem Lucam citat & laudat.*

[g] Iustinus in Apolog. 2. tradit *vinum aqua mistum* in mysteriis adhiberi solitum.

[h] Rhodon Asiaticus (vt refert Euseb. li. 5. cap. 13.) ita scripsit de Marcionitis. *Ob hanc causam dissentiunt, quod parũ sibi constantem doctrinam stabilire nituntur.* Nã cùm Marcion ipse, Porinus, & Basiliscus, *duo* induxissent principia, Syneros autẽ etiam *tria:* Apelles vnus ex eorum grege, *vnum* principium fatetur ille quidẽ, sed prophetias ex spiritu sibi repugnãte editas cõtendit, [i] dæmonio Philomenæ obsecutus.

[*] Soter papa in epist. ad Episcopos Cãpaniæ, ex Propheticis & Apostolicis literis probat *Christũ ex semine Dauid secundũ carnem factum esse:* Hortaturq; eos, vt cõtra maleuolos homines inconcussum Ecclesiæ statum defendant.

[k] Irenæus lib. 5. *Quomodo negant carnem, quæ sanguine & corpore Christi nutritur, capacẽ esse incorruptibilitatis?*

[l] Irenæus lib. 4. c. 37. *Semper adest Deo verbum & sapientia filius.* Idẽ laudat Ioãnis Euangeliũ lib. 3. c. 11. & Apocalypsim li. 5. Itẽq; Clemens Alexandrinus Stromarum li. 2. *Qui verbo credidit, nouit rem esse verã. Verbũ enim est veritas.*

[m] Clem. in 3. Strom. *Omnes Apostoli epistolæ, legis cum Euãgelio seruantes conuenientiã, & eum admittunt, qui Deo gratias agens moderatè vtitur matrimonio, & eum qui (vt vult Dominus) viuit in castitate.*

[n] Iustinus Martyr in Apologia 2. Tradit mysteria Christianorum confici ex pane, & vino aqua mixto, quæ per preces sermonis à Christo accepti, caro & sanguis Christi fint: de vtre aũt insanis motibus consecrando nihil scribit; imò ibidẽ ait, dæmones ad imitationẽ mysteriorũ Eccles. vinũ in Bacchi sacris prodidisse.

[o] *Marcion semel & iterum ex Ecclesia Romana electus, postmodum pænitentiam confessus, cùm conditioni datæ sibi occurrit, ita pacẽ* (id est, recõciliationẽ seu absolutionẽ) *recepturus, si cæteros quoq., quos perditioni erudisset, Ecclesiæ restitueret, morte præuentus est.* Tertull. de præscript.

[p] *Zoticus & Iulianus Episcopi cum aliis Asiæ fidelibus recens inductam Montani doctrinam improbãrunt, & Montanistas à communione repulerunt.* Euseb. lib. 5. cap. 15.

[q] In epi-

21. Hector Boëthius historiæ Scotorum lib. 6. *Donaldus Scotiæ rex apud Victorem pontificem maximum (qui quintusdecimus post Petrum Ecclesiæ præfuit) per legatos obtinuit, vt viri doctrina & religione insignes in Scotiam ab eo missi se cum liberis & coniuge, Christi nomen profitentes, baptismate insignirent. Regis exemplū Scotica nobilitas secuta, Christi religionem complexa est, anno D. 203. à Scotorum regni restitutione, 533. nostri, qua fide & pietate instituti semel fuerunt, hactenus erroribus aspernatis, perseuerant.* Hector autem floruit anno D. 1526. post quod tempus Scoti primùm cœperunt Christi religionem in Caluinianam superstitionem commutare. Verùm vt id quod nobis propositum est, non prætermittamus: qui factum est, vt, cùm Britanni fidem Christi iam publicè profiterentur, tamen Scoti nec ab illis, nec à Gallorum Episcopis, sed tantùm à Romano Pontifice baptismum peterent, nisi quia volebant ab ipso fonte communionis Christianæ fidem religionemque suam deriuare?

De controuersia inter Episcopos Romanos & Asiaticos de Paschate.

22. Polycrates Ephesiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 5. capit. 23. aliàs capit. 24.) *scribit se rogatum esse à Victore, vt ad Synodum accerseret Episcopos Asiæ: quod & fecit.* Hinc patet, ius Pontifici Romano fuisse etiam in Orientales Episcopos, cùm & illos in Synodum cogendos curauerit. Quod enim de Polycrate expressum est, idem est de cæteris omnibus intelligendum. Nec ad rem pertinet, quòd vt in Synodum coirent, *rogauerit*, non iusserit. Hoc enim Ecclesiasticæ modestiæ est, vt ius suum verbo quàm mitissimo exprimat, dum memor est, se ita maiorem esse inter fratres, vt tamen debeat se gerere tanquam ministrum, & non tanquam Regem & Dominum. Præclarè Gregorius lib. 7. epist. 64. *Siqua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus sedi Apostolicæ* (Romanam intelligit) *subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humanitatis æquales sunt.*

23. At postquam intellectum est, nec Polycratem nec reliquos Asiæ minoris Episcopos, Pij, aliorumue Pontificū Romanorum decretis de sententia dimoueri, aut omnino adduci potuisse, vt cum reliquis totius orbis Christiani Episcopis, Domini resurrectionem Dominica die celebrarent: Victor Pontifex Romanus, nolens tantum schisma diutius ferre, iterum decreuit Pascha in Dominico die celebrandum. Et (auctore Eusebio, lib. 5. cap. 24. ni id fieret, *totius Asiæ Ecclesias omnesq́ fratres eam regionem incolentes, à communione secludendos edicit.* Iam verò tametsi ea res Irenæo, & nonnullis aliis Episcopis parum ab initio placebat, tamen nemo eorum vnquam dixit: legitimam potestatem Romano Pontifici defuisse, quò minus ex legitima causa cæteras Ecclesias, & Episcopos omnes coërcere posset. Quinimò, quod diligentiùs Victorem Irenæus admonuit, ne tam multas Ecclesias, quæ antiqua maiorum traditione confidebant, à corpore vniuersæ Ecclesię penitus amputaret, & quò magis ad antecessores Victoris prouocauit, vt ostenderet, eos pacem cū iisdem Ecclesiis in eadē causa constitutis antè retinuisse: eo certiùs docuit, tum fuisse in potestate priorum Pontificum Romanorum, tum in Victoris potestate iam esse, vt Episcopos non rectè se gerentes ab Ecclesiastica communione arcerent. Frustrà enim apud aliquem interceditur, ne illos excommunicet, in quos nullum tale ius exercere potest. Nam *supra iurisdictionem suam ius dicenti, impunè* (inquit Paulus iureconsultus) *non paretur.* Qui verò causam excommunicandi satis graué adhuc nō esse contendit (id quod Irenæum fecisse videmus, de qua tamen re mox pluribus agam) vtique is fatetur, vbi causa grauis occurrit, Pontificem Romanum posse quemlibet Episcopum à communione remouere. Cur alioqui non vtebatur Irenæus illa fori exceptione, quæ omnium & prima, & tutissima est, vti quæreret: *Vnde Pontifici Romano hæc potestas excommunicandi fratres suos tam longè positos?* Nunc verò nihil tale dicitur, quia notissimum omnibus fuit, Pontificem Romanum Petri successorem existere, ideoque & omnes Christi oues illius vocem audire debere, & quod ligasset aut soluisset in terris, ligatum solutumque esse in cælis.

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceßio.*

Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici & apoſtatæ, qui ſucceßionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Commod.
186.	15. Victor Felicis filius, Afer, ſedit an. 19. m. 1. d. 28.	

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

[c] Adiunxit ſibi Priſcillã & Maximillam velut prophetiſſas ſuas. Euſeb. lib. 5. c. 14.

[d] Iſtæ prophetiſſæ maritos deſeruerunt, vt Montanum ſequerentur. Vnde nuptiarum diuortia eum docuiſſe, Apollonius refert. Euſeb. lib. 5. c. 17.

[e] Oblationum nomine munera & ſibi & ſuis prædicatoribus accepit. Euſeb. ibid.

[f] Pepuzam, vbi habitauit, Hieruſalem nominauit, in qua tres Antiſtitũ ordines conſtituit, Patriarchas primo, Cenones ſecundo, Epiſcopos tertio loco. Hieronymus ad Marcellam.

[g] *Introduxit tres Quadrageſimas, quaſi tres paßi ſint ſaluatores.* Hieronymus ad Marcellam. Et hæc ſunt *noua ieiunia*, quæ Theodoretus narrat Montanum præter Eccleſiæ conſuetudinem introduxiſſe.

[h] Montaniſtæ, à Phrygia dicti Cataphryges, dicebant Spiritum ſanctum in Apoſtolis fuiſſe, Paracletum verò maiora & plura in Montano dixiſſe, quàm Chriſtus in Euãgelio protulit. Tertullian. de præſcript.

[i] Cataphrygum non vna doctrina eſt, ſed alij dicebantur ſecundùm Proclum, alij ſecũdùm Æſchinem.

[k] Iſti ſecundùm Æſchinem, dicebant, Chriſtum ipſum eſſe filium & patrem: hos Praxeas & Victorinus ſecuti ſunt. Tertull. ibidem.

[l] Tri-

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

[c] In Epiſtola quam Seraphion Antiochiæ Epiſcopus contra Montaniſtas edidit: *Aelius Publius Iulius ex Debelto in colonia Thraciæ Epiſcopus, ita ſubſcripſiſſe legitur: Viuit Deus in cælis, quòd B. Sotas in Anchialo voluit Priſcillæ dæmonem eiicere, ſed veteratorij illi hypocritæ nunquam permiſerunt.*

[d] Clemens in 3. Stromatum: *Ipſe Dominus dicit, Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.*

[e] *An non vniuerſa ſcriptura* (inquit Apollonius apud Euſeb. lib. 5. cap. 17.) *videtur Prophetam vetare, ne munera & pecuniam accipiat.*

[f] Tertullianus (nõdum Montaniſta) in præſcription. *Eccleſiæ Apoſtolicæ exhibent viros ab Apoſtolis vel Apoſtolicis viris in Epiſcopatum conſtitutos, vt ita edant origines Eccleſiarum ſuarum, & euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum per ſucceßiones ab initio decurrentem.* Hinc apparet nullum ordinem Epiſcopali maiorem ab initio fuiſſe. Nec aliud ſunt apud Catholicos Patriarchæ, quàm Epiſcopi maxima quadam iuriſdictione præditi.

[g] *Apoſtoli tradiderunt, vnam Quadrageſimam toto anno, tẽpore nobis congruo ieiunandam, quod munus non tantùm voluntate, ſed neceßitate offerimus.* Hieronymus ad Marcellam, §. Traditio igitur Eccleſiaſtica, quæ & ante, & ſub Mõtano viguit, eius hęreſim abundè refellebat. Inſigni cum impoſtura Magdeburgẽſes in centur. 2. c. 5. pag. 105. diſſimulantes tres Quadrageſimas nouo more à Montano introductas, hæreſim eius in eo ponunt, velut ieiuniorum, quæ catenus libera fuiſſent, leges ille primus excogitaſſet.

[h] Tertullianus (nondum Mõtaniſta) de præſcriptionibus hæretic. *Chriſtus promiſit, Apoſtolos omnem veritatem cõſecuturos per Spiritum veritatis, & vtique impleuit re promiſſum, probantibus Actis Apoſtolorum de ſcenſum Spiritus ſancti.*

[i] *Pontifex Romanus recuſauit literas pacis & communionis Cataphrygibus dare.* Tertullianus aduerſus Praxeam.

[k] Clemens in 5. Strom. *Non eſt pater ſine filio. Simul enim cum eo quod eſt pater, eſt filij pater.*

X 4

[l] Ter-

24. Refert quidem Eusebius lib. 5. cap. 24. excommunicationem Ecclesiarum Asię à Victore promulgatam, *cæteris omnibus parũ placuisse Episcopis, eosq́; dicit Victorem acrius & acerbius coarguisse.* Verùm quò pluribus hoc Victoris decretum displicuit, eò manifestior fit & illustrior Pontificis Romani primatus. Nam si Episcopus Romanus nihil aliud tunc habitus est, quàm vnus Episcopus è multis: quî factum est, aut etiam fieri potuit, vt omnibus pene aliis contradicentibus, vnius tamẽ auctoritas & sententia vinceret, ac pręualeret? Nónne hoc ipsum declarat, Episcopum Romanum caput ac principem omnium Pastorum & verè extitisse, & ita illis diebus habitum esse, à cuius communione cæteri non auderẽt recedere, etiamsi hoc fecisset, quod illis omnibus parum placuisset? Aut nunquid in tot Episcopis atque adeò in tot Episcoporum conciliis quæ tunc vbiq; congregata fuerãt (auctore Eusebio lib. 5. c. 22.) vllus Episcopus, aut etiam vlla synodus Episcoporum reperta est, quę Victoris decretum contemni, aut irritum fieri iuberet; quæue ipsum Victorem, nisi fratrum & coëpiscoporum consiliis acquiesceret, Ecclesiastica communione interdiceret? Nihil tale vnquam tentatum est. *Cæteri omnes Episcopi* (inquit Eusebius lib. 5. c 24.) *Victorem magnopere adhortabâtur, vt pacis, concordiæ & charitatis erga proximos diligentem curam haberet.* Et pòst: *Irenæus* (inquit) *de hac re Victorem apposité & conuenienter admonuit.* Adhortabâtur igitur cæteri Episcopi, & admonebant Episcopum Romanum, ne à corpore Ecclesiæ tot populos maiorum traditionem consectantes amputaret. Præcipere verò illi aut minari nõ audebant, etiamsi tot ac tanti essent. Cur ita? Certè quia videbant, illum esse omnibus maiorem, vt qui nõ ab hominibus, verùm à Iesu Christo (qui Petrum iussit *fratres suos confirmare, agnosq́; & oues suas, vt plus aliis diligentem, pascere*, hoc est, regere) potestatem præsidendi accepisset.

25. Hinc factum est, vt Episcopi Catholici omnes in vniuerso terrarũ orbe Victoris decreto, etiamsi parum ab initio placuisset, reipsa tamen obedirent. Nam ab illo die pro hæreticis & schismaticis habiti sunt, & τεσσαρεσκαιδεκατῖται apud Græcos, apud Latinos verò *Quartadecimani* appellabantur, qui decima quarta die primi mensis Pascha celebrassent. Itaque *Tertullianus* in lib. De pręscriptionibus aduersus hæreticos, *Concilium Antiochenum ca. 1. Laodicenum ca. 7. Philastrius in Catalogo* hæreseωn, *Augustinus* hær. 29. *Theodoretus* in hęret. Fab. lib. 3. cap. vltimo, & *Damascenus* in hær. 50. eos, qui decima quarta die Pascha celebrabant, inter hæreticos recensent, non quòd illa obseruatio hæresim ab initio ex se saperet: verùm postquàm Pius, Anicetus, Eleutherius & Victor Pontifices Romani, quibuscum necessariò communicandum erat, aliter semel decreuissent, nec contrariam consuetudinem, vt eatenus fecerant, amplius tolerare vellent: qui iam deinceps pertinaciter defendebant, Pascha in decima quarta luna celebrari debere, hi ob illam pertinaciam in hæresim incidisse iudicati sunt. Imò etiam D. Ioannes Chrysostomus cùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesset, *eis, qui in Asia festum Paschatis decimo quarto die mensis primi celebrabant, Ecclesias non secus, quàm Nouatianus ademit*, auctore Socrate lib 6. c. 10. Idemq́ue fecit Leontius Episcopus Ancyræ apud Socratem lib. 6. cap. 20. Constat igitur auctoritatem Victoris Romani Pontificis in hac re meritò obtinuisse victoriam, illiusq́ue iudicium tandem ab omnibus Catholicis, atque adeò à Nicæna synodo approbatum esse: adeò vt Nicæna synodus eodem modo Pascha celebrandum decreuerit.

26. Etenim synodus ipsa Nicæna cùm ad Alexandrinam Ecclesiam scriberet (cuius Epistolæ exemplar apud Theodoretum extat lib. 1. cap. 9.) *Scitote* (inquit) *cõtrouersiam de Paschate susceptam, prudenter sedatam esse, ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, iam Romanos, nos, & omnes vos sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps secuturi.* Hactenus Nicæni Patres: qui non ignari, quid Victor Pontifex Romanus in Episcopos Orientales, nisi decreto ipsius parêrent, iam olim decreuisset, ac probè scientes, totius controuersiæ summam inter consuetudinem Orientalium & Romanorum constitisse: tamen sedulò hoc egerunt, vt Orientales in celebrando Paschatis festo Romanos deinceps sequerentur, idq́ue effectũ ab ipsis esse magno cum gaudio Alexandrinis significant. & ita significant, vt non cõtenti dicere, Orientales deinceps secuturos esse auctoritatem Nicænæ synodi, prius etiã dicerent: *Orientales velle deinceps sequi Romanos*: ac deinde adiicerent, eosdem Orientales velle sequi Nicænos Patres, tum autem velle etiam in ea re sequi Alexandrinam Ecclesiam. Romanorũ igitur appellationem synodus ipsa Nicæna, ipsi Nicænæ synodo prætulit. *Orientales* (inquit) *in*

Paschate

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
186.	Idem Victor.	Æli. Pertinax, m. 6.
		Iulianus [illegible], m. 7.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

l Trinitatem in vnius personæ angustias cogebant. Hieronymus ad Marcellam.

m Pœnitentiæ virtutem velut nimium rigidi sustulerunt, erubescentes confiteri peccata quasi iusti. Hieronym. Ibidem.

n Secundas nuptias pro fornicationibus habent. Augustinus hær. 26.

o Docent Prophetas fuisse arrepticibs, nec intellexisse quæ dicerent. Hieron. ad Marcellam.

p Pacianus in Epistol. 1. ad Simpronianum, testatur eos excitasse controuersias de Paschali die, & Catholico nomine.

q Baptizant mortuos.

r Appellabant eos animales, qui nouam non attenderent prophetiam. Clemens in 4. Strom.

s Infantis sanguinem in suis sacrificiis miscebant, sed illi non fatebantur hoc, vt ex Hieronymo & Theodoreto coniici potest.

De falsis martyribus.

t Affirmabant se habere complures martyres. Eusebius libro 5. cap. 15.

v Publicè mysteria celebrabant, auctore Philastrio: fortè vt infamiam sanguinis puerilis quem fundere dicebantur, purgarent.

x Artotyritæ à Montano etiam promanantes, panem & caseum in mysteriis suis apponebant.

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

l Tertullian. aduersus Praxeam, & in lib. de Trinitate, *Tres personas vnius essentiæ egregiè asserit.*

m Clemens in 2. Strom. *Fidei officium & opus est pœnitentia: nisi enim crediderit, & id esse peccatum quo prius tenebatur, & delinquētis impendēre supplicium, & paratam esse salutem ei qui ex præceptis viuit, non dimouebitur* (à malo) *nec mutabitur* (in bonum).

n Clemens in 3. Strom. *Apostolus ex venia concedit secundum Matrimonium. Nam hic quoque non peccat, licet perfectionē Euangelij nō impleat.*

o *Miltiades* (apud Euseb. lib. 5. c. 16.) *dicit minimè credere oportere, quenquam Prophetarum furore percitum prophetare solere.*

p *Ecclesiæ per orbem terrarum dispersæ* (præter Asianam) *consuetudinem ex Apostolica traditione tenebant, vt nō alio die, quàm quo Seruator à morte resurrexit, ieiunia dissoluerent, aut Pascha celebrarent.* §. Catholici nominis fit mentio in Epistola 1. Victoris, & Ecclesiæ Catholicæ apud Clementem in 7. Strom.

q Victor Papa in Epist. 1. neminem permittit etiā in articulo necessitatis baptizari, prætérquam si Christianæ credulitatis confessionem ediderit, §. quā exhiberi mortui nō possūt, nec dū baptizātur (vt adulti) nec postea, vt paruuli.

r Aduersus Phrygas differemus, cùm agemus de *Prophetia*. Clemens in 4. Strom.

s Victor in Epist. 2. ad Afros: *Perlatum est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrûm in Sacramētis discrepare, & ob id contentiones & æmulationes inter vos fieri, à quibus si vos auertere neglexeritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis.*

t Apollinaris Hierapolitanus (apud Eusebium lib. 5. c. 15.) refert, Gaium & Alexandrū, atque alios martyres Christi vnà cum Montanistis quibusdam ad testimoniū fidei vocatos, cum iisdē cōmunicare ad extremum vsq; spiritum prorsus recusasse. Quin & Marcionistæ permultis martyribus abundare se prædicant.

v Tertullianus ad vxorem: *Hoc delictum est, quòd Gentiles nostra nouerunt.*

x Irenęus lib. 4. c. 32. *Dominus noster eum qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit, dicens: Hoc est corpus meum. Et calicē similiter, qui est ex ea creatura quæ est secundū nos, suū sanguinē cōfessus*

De

Paſchate celebrando ſequentur deinceps Romanos: ſequentur *nos*, id eſt, Patres Nicænos: ſequentur & *vos*, id eſt, Alexandrinos. Cur ita loqueretur Synodus, in hac præſertim re, quam hæretici vitio Romanis vertunt: niſi quia cōſtabat Patribus Nicænis, Romanam Eccleſiam ob D. Petri cathedram illic ſtabilitam, omnium Eccleſiarum caput formamq́ue eſſe?

27. Vnde etiam Conſtantinus Magnus (apud Euſebium in vita Conſtantini lib. 3. c. 18.) dum Eccleſias hortatur ad feſtum Paſchatis eodem die celebrandum, ante omnia proponit illis: *vrbem Romam, deinde Italiam, Africam, Aegyptum, cæterasq́; Chriſti Eccleſias.*

Ac primatum quidem Romani Pontificis ex hac de Paſchate controuerſia inſigniter confirmari, iam demōſtrauimus, idq́; multis modis. Primùm *Deus* (vt eſt apud Damaſum) *reuelauit Hermeti, vt Paſcha celebraretur in Dominico die.* Deinde cùm Pius Pontifex Romanus, velut diuinæ voluntatis ſupremus in Eccleſia miniſter & executor, *hoc ipſum decreuiſſet*, Polycarpus probè ſciens, decretum ſummi Paſtoris contemni abſque graui peccato non poſſe, *propter iſtas ſuper die Paſchæ quæſtiones* (vt Hieronymus in Catalogo ſcribit) ad vrbē Romam venit, vbi Pio iam defuncto, cum Aniceto collocutus, impetrauit, vt liceret ipſius Eccleſiis in vetere conſuetudine, quam à Ioanne Apoſtolo accepiſſent, perſeuerare: qui certè ea de cauſa Romam non veniſſet, niſi auctoritatem Romani Pontificis maiorem ſua ipſius auctoritate agnouiſſet. Pòſt autem, cùm res ad maius periculum vergeret (id quod mox planum faciam) atq́; ideò tolerari diutius non deberet: Victor Pontifex Romanus decretum Pij renouauit. Huic reſtiterunt plerique in Aſia Epiſcopi. Sed nihil aliud eſt conſecutum, quàm vt quotquot pertinaciter Epiſcopo Romano aduerſabārur, hæreticorum numero tandem haberentur. Demum Nicæna Synodus finem controuerſiæ huic imponens, iuſſit vt *Aſiatici Romanos in Paſchate celebrando ſequerentur:* idq́ue ſe facturos illi promiſerunt: atque vt id facerent, Conſtantinus Imperator eos palàm eſt adhortatus. Vicit ergo Victor, vicit veritas, vicit Romani Epiſcopi auctoritas.

Finita igitur diſputatione, quam ob probandum Romanæ ſedis primatū inſtitui, ad illud iam accedo, vt oſtendā præterea, Victorem non id modò quod ſummo iure potuit, ſed etiam id quod ex bono & æquo debuit, feciſſe. Nam & hoc ipſum ad rem noſtrā vehementer ſpectat. Dico igitur, decretum hoc de concordi Paſchatis obſeruatione tunc omnino rectè à Victore promulgatū eſſe. Nec enim ſchiſma illud in quo Eccleſiæ Aſianæ à reliquis omnibus diſſidebant, intra fines Aſiæ concludebatur, ſed foras etiā prorupit; nec in ſola facti diſſimilitudine quieuit, verùm etiam ad diuerſam Euangelicæ prædicationis doctrinam aſpirauit. Nam Tertullianus auctor eſt in libro de præſcriptionibus aduerſus hæreticos, *Blaſtum* quendam iiſdem ipſis temporibus *latenter Iudaiſmum introducere voluiſſe*, vt qui dixerit, *Paſcha non aliter cuſtodiendum eſſe, niſi ſecundùm legem Moyſi, decima quarta menſis. Quis autē* (inquit Tertullianus) *neſciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, ſi* (Blaſtus) *ad Legem Chriſtum redigit?* Conſtat verò ex Euſebij lib. 5. c. 14. Blaſtum Romæ vixiſſe, ibiq́; hæreſim ſuam promulgaſſe. Prӕterea Nicephorus lib. 4. c. 36. ſic habet: *Eccleſia Aſianæ ex traditione vetuſta, quæ ad eas vſque ad id tempus tranſmiſſa erat, quartumdecimum diem Lunæ obſeruandum eſſe neceſſariò duxerunt; quando & Iudæi ex præſcripto legis agnum mactare, & Paſcha ſuum manducare ſoliti ſunt. Perinde atque neceſſitas prorſus quædam impoſita eis eſſet, in quemcumque diem hebdomadis incidiſſet, eo ipſo die ſtata conſuetaq́; ſoluerētur ieiunia, & (vt ſemel dicam) vnà cum Iudæis, apud ipſas quoque ſacrum noſtri Paſchatis myſterium celebraretur. Ecce* Aſiani rem ad legis *neceſſitatem* trahunt, ac iudaizandū in hac re eſſe conſtanter aſſeuerant. Qui ergo animaduertit, vſq; eò creuiſſe Aſiaticorū in Paſchate celebrādo ſchiſma, vt tam in Aſia, quàm in ipſa vrbe Roma nō deeſſet qui Paſcha more Iudaico celebrandū contenderet; is ſi Chriſto, quàm Legi magis ſtudet, facilè concedet, non licuiſſe Victori iam deinceps quieſcere, aut ſchiſma illud Aſiaticorum diutius ferre. Ibi enim primò corrigendum fuit malum, vnde primùm eſt ortū: vt curato capite, reliquis membris ritè atque ordine medicina adhiberetur. Tēpus igitur opportunum fuit; quod quidē vnà cum Victore alios Italiæ Epiſcopos iudicaſſe, non eſt dubiū. Nec enim aliquid maioris momenti vnquam eſt à Pontificibus Romanis ſuſceptum aut factum, præterquàm in concilio Sacerdotūm. Porrò Euſebius teſtatur, *Concilium Romæ ob iſtam cauſam habitum fuiſſe*, lib. 5. c. 22. Si ergo cauſæ grauitatē inſpicimus, tanti vtique ea res fuit, quanti eſt Euangelij gratiam à ſeruitute legis vindicare. Permitte enim, vt vel in vna re, quam Lex vetus præſcripſit, liceat cuilibet regioni diſſentire à reliqua Eccleſia, & pertinaciter

Victorem rectè excommunicaſſe Epiſcopos Aſiæ.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
186.	Idem Victor.	Iulianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Pepuzianis, qui pars Montani sunt.

[y] Pepuziani, Quintilliani, seu Priscilliani (apud Epiph. hær. 49) gratias agebant Euæ, quòd de ligno prudentiæ comedisset.

De feminarum præsidentia in sacris.

[z] Iidem mulieres honorabant Sacerdotio, Augustinus hær. 27. Et apud Anglicanos Caluinistas mulier, quæ regnat, etiã summo Pontificatu in suo regno honoratur, diciturque in omnibus etiam spiritalibus causis summa Ecclesiæ gubernatrix seu caput.

33. De Prodico.

Qui Prodici dogmata sectantur, *inducunt non esse orandum.* quæ hæresis accepta est à Philosophis, qui dicuntur Cyrenaici. Clemens lib. 7. Strom. Prodicum inter hæreticos numeratum etiam videmus in actione 11. Synodi sextæ.

34. De Blasto.

[a] Blastus (auctore Tertulliano de præscription.) latenter voluit Iudaismum introducere. Pascha enim dicebat non aliter custodiendum esse, nisi secundùm legẽ Moysi decimaquarta mensis.

35. De Florino.

[b] Florinus (præter Valentinianã hæresim) dixit Deum esse auctorem mali. Eusebius lib. 5. c. 19.

26. De Theodotis, & Melchisedecianis.

[c] Theodoti duo erant. Prior cum Artemone & Asclepiodato (Eusebius lib. 5. c. 27.) dixit Christum esse hominem tantummodò. Posterior & hæc dixit, & præterea illum esse Melchisedeco inferiorem. Tertullianus de præscription. Hinc Melchisedeciani, qui Melchisedec spiritum sanctum fuisse opinabantur.

[d] Iidem

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

festus est, & noui testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo. §. Vt autem caseus apponeretur, neque Euangelium, neque Ecclesia vnquàm docuit.

[y] Clemens in 3. Strom. *Heua fuit causa mortis, & prior inchoauit transgressionem. Appellatur autem vita, propter causam generationis, & eorum qui generantur, tam iustorum, quàm iniustorum mater est.*

[z] Tertullianus de Virginib. velandis: *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, ne dum Sacerdotalis officij sortem sibi vendicare.*

[t] Clemens lib. 7. Strom. *Si nonnulli certas horas, vt Tertiam, Sextam, Nonam constituunt orationi: at is qui est cognitione præditus, per totam orat vitam, per preces cum Deo studens versari. Non est autem petitio superflua, etiamsi bona dentur absque oratione.*

[a] *Blastus cùm Romæ esset Presbyter, Presbyterij Ecclesiastici gradu abdicatus est.* Euseb. li. 5. c. 14. Victor Pontifex Romanus constituit, *vt die Dominico Pascha celebraretur.* Damasus in Põtific. & Victor in Epist. ad Theophilum. Tertullianus de præscriptionib. *Quis nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si Blastus ad legem Christum redigit?* Irenæus Epistolam cõtra Blastũ compositam de schismate ad eum inscripsit. Eusebius lib. 5. c. 19.

[b] Irenæus cõtra Florinum scripsit Epistolam de monarchia, siue quòd Deus non sit fabricator mali. Euseb. ibidem.

[c] Liber, qui nomen auctoris inscriptum non habebat (vt est apud Euseb. lib. 5. c. 26. 27.) contra Artemonis & aliorum hæresim sic habet: *In Iustini, Miltiadis, Tatiani, Clemẽtis & aliorum libris Christus verè Deus esse confirmatur.* Et pòst: *Exploratè cognitum est, Victorem, qui tunc erat Pontifex Romanus, Theodotum illũ Coriariũ, qui primus Christũ solum hominem dicebat, Christiana cõmunione interdixisse.* Tertullianus contra Iudæos Melchisedecum vocat *patriarcham* instar Abrahæ, & Leuitam Leuitico sacerdorio antiquiorem: homo igitur fuisse tunc credebatur.

[d] Clemens

rinaciter Iudaicam religionem ſectari:mox permiſeris,vt in cęteris etiam rebus idem attenderetur.
Nec eſt,quòd quiſquā obiiciat,hanc controuerſiam non niſi de cærimoniis extitiſſe. Non enim
eſt cærimoniæ quæſtio, pro cuius defenſione vſq; ad hæreſim & ſchiſma peruenitur. Hæreſim
Blaſtus docuit, ſchiſma fecerunt Aſiatici, iamq; ſchiſmati ſuo hæreſim adiungere cœperunt: &
tamen adhuc iſti malo non fuit occurrēdum? Nouimus,quàm ſeriò D. Paulus Cephæ in faciem
reſtiterit Antiochiæ,cùm non de Euangelij veritate, ſed tātùm de cōuerſationis peccato agere-
tur. Idem quippe docuit Petrus (Actor.15.) quod & Paulus (Gal.2.) Si ergo Paulus neque cōuer-
ſationem Petri, quæ ad Iudaiſmum tendebat, abſque reprehenſione prætermiſit: quantò mi-
nus licuit Victori, doctrinam quæ Iudaiſmum palàm defendit,impunitam relinquere? Iam verò
Victor,vt in re quam decreuit,non errauit:ſic neq; in modo,quem ſecutus eſt,à recto deflexit.
Nam primum curauit, vt omnium Epiſcoporum atque Eccleſiarum ſententiæ ſigillatim in
28. ſynodis Prouincialibus exquirerentur,quos omnes ſecū conſentire deprehendit. *Omnes Epiſcopi*
(ait Euſeb.lib.5.ca.22.) *per literas ad omnes Eccleſias perſcriptas vna ſententia ratū faciebāt decretum*
Eccleſiaſticū, nempe, vt non alio die aliquādo, quàm Dominico, myſterium Domini Reſurrectionis à mor-
tuis celebraretur. Et vt in hoc ſolo ieiuniorum, quæ circiter Paſcha fieri ſolent, finem faceremus. Porrò in
cap 23.fit mentio Epiſtolæ Polycratis, quam ille ad Epiſcopum Romanum ſcripſit, vt rationem
redderet, cur à cæteris Epiſcopis hac in re diſſentiret. Quanquam enim omnes Eccleſiæ aliter
faciendum decreuiſſent, quàm Aſiani facerent: tamen ſi ſoli Epiſcopo Romano ſe Aſiani pur-
gaſſent,omnibus aliis ſatisfactum ſciebant eſſe, quia omnes primum Paſtorē ſecuturi erant. His
ita conſtitutis, Victor Aſianis cedendum ſibi eſſe non arbitrabatur, atque ideò fecit,quod ex of-
ficio Paſtorali facere potuit. Et certè quanquam veriſimile ſit, Victorem alioſque Epiſcopos
vrbis Romæ poſtea ſe ad tempus cohibuiſſe ab vltima ſui illius Decreti executione; tamē in hoc
magnum Eccleſiæ fructum Victor attulit,quòd Aſianorum pertinaciam ſemel fregit, eorumque
animos ad ſententiæ mutationem maxima ſaltem ex parte præparauit. Nam id tandem effectum
eſt, vt Aſiani à ſchiſmate ſuo ceſſare cogerentur, quod ex Nicephori verbis melius intelligetur,
quæ extant lib.4.cap.39.
29. *Hac in re Aſia vix tandem ceſſit: & vbique terrarum in orbe decretum eſt, vt non cum Iudæis, ſed ipſo*
Dominico die myſterium Paſcha peragatur: quamuis adhuc in Aſia reliquiæ quædam maneant, conſuetu-
dinem eam in paucis prorſus inuiolatam retinentes. Vnde etiam Quatuordecimani cognominati ſunt, cō-
ſuetudinem eam & alia quædam ex illegitimis, & ab Eccleſia reiectis libris decerpta ſeruantes, & nomi-
nibus quorumdam magnorum Apoſtolorum ea in re abutentes. Porrò quantū ſit myſterium in Paſcha-
tis celebratione ſecūdùm Eccleſiæ Catholicæ morem, Auguſtinus diligenter ac plurimis verbis
explicauit in Epiſt.119.quam ad Ianuarium perſcripſit, vbi inter cætera ſic ait, c.15. *In magno vti-*
que, ſicut iam intelligis, ſacramento, & in Scripturis quidem veteribus ad agendum Paſcha non eſt præce-
ptum tempus, niſi ex menſe nouorum, à luna quartadecima vſque ad viceſimam primam. Ex euangelio ta-
men, quia iam manifeſtum eſt, quo etiam die Dominus crucifixus ſit, & in ſepultura fuerit, & reſurre-
xerit, adiuncta eſt etiam ipſorum dierum obſeruatio per Patrum Concilia; & orbi vniuerſo Chriſtiano
perſuaſum eſt, eo modo Paſcha celebrari oportere. Qui ergo iis rebus intellectis, Victoris factum repre-
hendunt,non videntur mihi ſatis intelligere,quid dicant. Nam ſi perpenderent, hominem *ſexta*
die in Paradiſo conditū, *ſexta etiam die* per Chriſti mortem in Iudæa redemptum eſſe, *Sabbatum*
verò Iudæis diem feſtum fuiſſe, dū Lex Moſaica ſtabat, ſed poſtquàm ea Lex per Dominum le-
gis impleta fuerat, Domini corpus per *totum Sabbatum* in ſepulchro quieuiſſe, vt deſignaretur, le-
gem veterem iam *quieſcere*, nec amplius vim ſuam exercere: ſi præterea conſiderarent, poſt ſab-
bati dinumerationem, iterum nos reuerti ad *vnam ſabbathi ſeu* Dominicum, quo die mundus pri-
mùm eſt per Dei verbum creatus, quo etiam die idem mundus per Chriſti reſurrectionē ex mor-
tuis, velut renouatur, & ad nouam futuræ vitæ immortalitatem per immortales corporis Chriſti
primitias dedicatur & conſecratur: ſi adhæc attenderent, quòd dum ſollemne illud Paſcha in Æ-
gypto antea inſtitutum, à Chriſto implebatur, idem Chriſtus *noui teſtamenti calicem benedicens*,
memoriam ſuæ mortis in eiuſdem principio inſtituit, eo ipſo docens, myſterium veri Paſcharis
ad noui etiam Teſtamenti ſtatum debere ſpectare: ſi ex bono & æquo perpenderent, eos qui ne-
glecta Dominicæ mortis & reſurrectionis die feſtum Paſchatis ſecundùm Lunæ veterem cur-
ſum obſeruant, non modò cum Iudæis in ea obſeruatione communicare, ſed etiam multò *magis*
obſeruare dies typicos in lege præfiguratos, quàm vera myſteria per Chriſtum reuelata: ex altera
verò parte, eos qui Romano more Paſcha faciunt ita ſemper id facere, vt & *feria ſexta* Domini
mortē, & *Sabbato* ſepulturā eius, & *Dominica die* reſurrectionem cōmemorent, ex eoq; & veteris
hominis lapſum, & noui inſtaurationem rebus ipſis exprimāt, & repræſentēt: ſi præter hæc om-
nia conſiderarēt, quàm abſurdū ſit, vt idē corpus Eccleſiæ præcipuū totius religionis Chriſtianæ
feſtū aliter atq; aliter celebret, atq; ita celebret, vt interdum bis, interdum verò neque ſemel in

vno

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apoſtatæ, qui ſucceßionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Seuerus Pertinax. an. 18
		Quinta persecutio.
186.	Idem Victor.	

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

[d] Iidem ſacras audacter deprauarunt Scripturas, veteriſque fidei Canonem abrogârunt. Euſeb. lib. 5. c. 72.

37. De Quartadecimanis.

[e] Teſſareſcædecatitæ ſeu Quartadecimani cum Blaſto, de quo paulo antè diximus, conſentientes, dicebant Paſcha celebrandũ, & ieiunium ſoluendum eſſe, non tantùm in Dominica die, ſed in decima quarta lunæ Martij, in quamcunque diem incidiſſet. Epiphan. hær. 50.

38. De Valeſiis.

[f] Valeſij dicebant, neceſſarium eſſe ad bene Deo ſeruiendum, vt quiſque eſſet Eunuchus, & caſtratus, ideóq; ſe ipſos & diſcipulos ſuos exſecabant. Auguſt. hær. 37.

39. De Apoſtolicis.

[g] Apoſtolici ſe iſto nomine arrogantiſſimè vocauerunt, eo quòd in ſuam communionem non reciperent vtentes coniugibus, & res proprias poſſidentes, *quales habet Catholica Eccleſia* (inquit Auguſtinus) *& Monachos & Clericos plurimos. Sed ideo isti hæretici ſunt, quoniam ſe ab Eccleſia ſeparantes, nullam ſpem putant eos habere, qui vtuntur his rebus quibus ipſi carent.* Encratitis iſti ſimiles ſunt. Nam & Apotactici appellantur. Auguſtin. hær. 40.

40. De Angelicis.

[h] Angelici Angelos adorabant. Aug. hær. 39.

41. De

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

[d] Clemens in 7. Strom. *Si propheticis ſcripturis vſi fuerint hæretici, non omnibus vtuntur, et quæ dicta ſunt, ambiguè traducunt ad proprias opiniones.*

[e] *Eccleſiæ per vniuerſum orbem diſperſæ, conſuetudinem ex Apoſtolica traditione ad hoc vſq; tempus continuatam tenebant, vt non alio die, quàm quo Seruator à mortuis reſurrexit* (*hoc eſt,* Dominico) *ieiunia diſſoluerentur, et myſterium reſurrectionis Domini celebraretur.* Sic decreuerunt Epiſcoporum Concilia in Palęſtina, pręſidentibus Theophilo Cæſarienſi, & Narciſſo Hieroſolymorũ Epiſcopis: in vrbe Romana, ſub Victore: in Ponto, ſub Palma: in Gallijs, ſub Irenæo: apud Oſſrænam, itemq; apud Corinthũ, ſub Bacchillo: & in alijs locis propè infinitis. Euſebius lib. 5. cap. 22.

[f] Clemens in 3. Stromatum, tractans illud (*Iſaiæ 56.*) *Ne dicat Eunuchus, lignum ſum aridum: Eunuchus* (inquit) *dictus eſt, non qui per vim habet exciſas partes, ſed nec qui cælebs eſt, ſed qui non gignit. Hic ſi fecerit mandata, erit honorabilior ijs qui abſque recta vitæ inſtitutione ſolo verbo erudiuntur.* 5. Non ergo carnales, ſed ſpirituales eunuchi debemus eſſe, vt Deo placeamus.

[g] Clemens in 3. Strom. *Sceleratum dicentes coitum, qui ipſi quoq;, vt conſiſterent, ex coitu accepêre, quomodo non fuerint ſcelerati?* Et pòſt: *Qui ex propoſito caſtitatis profeſſus eſt vxorem nõ ducere, maneat cælebs.* Et iterũ: *Licet ex ſana regula caſtitatem eligere cum pietate, gratias quidẽ agendo propter datã gratiam, non habendo autem odio creaturam, neque eos aſpernando, qui iuncti ſunt matrimonio. Eſt enim creatus mundus, creata eſt etiam caſtitas.* Et in lib. 4. *Quæ ſunt mundi, aliena dicimus, qui in eis non permanemus: vſu verò ſunt vniuſcuiuſque noſtrûm propria, propter quos etiam facta ſunt, ſed tamen quatenus cum eis eſſe nobis neceſſe eſt.*

[h] Clemens in 3. Stromat. *Curæ eſt Magis Angelos colere, & dæmones: ſimul à vino, & animatis, & rebus abſtinere venereis.*

vno eodemq; anno (secundùm lunæ mobilem rationem, ac fidelium diuersam obseruationem) id festum recurrat (qua de re vide apud Euseb. in vita Constantini lib. 3. cap. 17.) præsertim cùm hoc Paschatis festum toti reliquo anno in Dominicarum dierũ obseruatione regulam præscribat, ob eamq; causam, qui eo in festo aberret, eum necesse sit in toto deinceps anno aberrare: Si hæc, inquam, omnia ob oculos ponerent, qui liberam & variam festi Paschatis obseruationem esse vellent: æquiores, opinor, Pontificibus *Pio & Victori* forent, nec aut Victorem veris rationibus vinci potuisse, aut Pium à sui decreti pietate deduci debuisse concederent.

30. Euseb. lib. 5. cap. 27. *Natalius ab Asclepiodoto, & Theodoto, qui Christum dicebant nudum esse hominem, deceptus, & persuasus, vt illius erroris Episcopus crearetur, cùm visiones à Domino ad se demissas negligeret, tandem per sanctos Angelos flagris grauiter cæsus, cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum lachrymis ad pedes Zepherini Pontificis se supplicem abiecit, & vix tandem in communionem Ecclesiæ receptus fuit.* §. Hinc perspicuè cernitur, Zepherinum hæresibus sui temporis acriter restitisse, fidemque Catholicam propugnasse, & Episcopos schismaticos in Ecclesiam collegisse.

31. *Optatus* contra Parmenianum lib. 1. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & cæteri temporibus suis à Victorino Pictauensi & Zepherino Vrbico* (is est Zepherinus Pontifex Romanus) *& à Tertulliano Carthaginensi vsque ad Cataphrygas, & ab alijs assertoribus Ecclesiæ Catholicæ, superati sunt.* Zepherinus non Montanizauit, vt nonnulli de eo loqui non erubuerunt.

32. Cùm ex ijs qui Asiam incolebant, pauci Montanum admirarentur, pleriq; verò, & præsertim Episcopi Soticus & Iulianus, doctrinam eius profanam ac detestabilem esse contenderent: sectatores Montani (aliàs Cataphryges à regione in qua degerent, dicti) Romam (vt ex Tertulliani verbis necessariò deducitur) miserunt, Pontifici Romano supplicantes, quò ipsos in communionem suam receptos declararet. Obtenta enim primi Pastoris communione, sciebant se tutos cõtra omnes alios Episcopos fore. Cùm verò Pontifex Romanus, licet primùm pęne obreptum ipsi esset, tamen postea siue per *Praxeam*, seu aliundè instructus, negasset Montanistis communicatorias literas: tunc Tertullianus qui ad Montani dogma delapsus fuerat, eam rem indignè ferens, in libro aduersus Praxeam (aliàs non rectè sentientem) scripsit his verbis: *Praxeas Episcopum Romanum agnoscentem iam prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesiis Asiæ & Phrygiæ inferentem, falsa de ipsis prophetis & Ecclesiis eorum asseuerando, & præcessorum eius authoritates defendendo, coëgit & literas pacis reuocare iam emissas, & à proposito recipiendorum charismatum concessare.* Ex hoc Tertulliani loco patet, Ecclesiasticæ cõmunionis fontem in Romano Pontifice constitisse, eumq; tantæ authoritatis habitum esse, vt cui literas pacis ille dedisset, is Catholicus iudicaretur: qui verò eius communione caruisset, eius doctrina in suspicionem hæresis eo ipso deuenirer. Nec enim ob aliam causam Montanistæ perierũt *literas pacis* à Romano Põtifice, quàm vt per illas ab impugnatione Episcoporum Phrygię securi essent. Primatus ergo Romanæ sedis nec Phrygiæ ignotus fuit.

33. Euseb. lib. 6. c. 12. aliàs 14 *Origenes (Zepherino eisdem temporibus Romanam Ecclesiam gubernante) scribit, se Romam propterea iter suscepisse, quod sibi admodum erat in optatis, Ecclesiam Romnam planè antiquissimam visere.* Non igitur sola vrbs, sed multò magis *Ecclesia Romana* tanquam antiquissima inuisebatur illis diebus: vt vel inde appareat, quando Irenæus dixit: *Omnes fideles ad Ecclesiam Romanam propter potẽtiorem principalitatem solitos esse accurrere*, id eum non tam de vrbis, quàm de Ecclesiæ principatu dixisse.

34. Damasus in Pontificali: *Calixtus constituit, vt ieiunium quater in anno fieret,* quod antea ter in anno celebrabatur, vt in ipsa Calixti epistola videre est, in qua vocat *Romanam Ecclesiã caput Ecclesiæ.* Porrò hæc ieiunij Quatuor temporum traditio, vt ante Leonis Magni ætatem aliquot seculis instituta fuit, sic ab illo commemorata est & testificata his verbis, in Serm. 8. de Ieiunio septimi mensis. *Ideo* inquit) *ipsa continentiæ obseruantia quatuor est assignata temporibus, vt in ipsum totius anni redeunte decursu, cognosceremus nos indesinenter purificationibus indigere.* Ex quibus Leonis verbis maior etiam fides tum Epistolæ, tum decreto Calixti accrescit.

Anterus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio:	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
198	16. S. Zepherinus Habundij filius, Romanus, sedit an. 20. m. 6. d. 27.	
		Antoninus Caracalla an. 6. m. 2.
218.	17. S. Callistus Domitij filius Romanus, de vico Rauennatẽ sedit an. 5. m. 1. d. 13.	
		M. Aurelius Antoninus Heliogabalus, an. 4.
223	18. S. Vrbanus Pontiani filius, Romanus, sedit an. 7. m. 7. d. 5.	
		Diadumenus, Macrinus, Albinus, Edus, an. 1.
232.	19. S. Pontianus Calparnij filius, Romanus, sedit an. 5. men. 5. d. 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

41. *De Proclo, &*
42. *Beryllo.*

[a] Proclus, Phrygum seu Montanistarum errorem propugnauit. Euseb. lib. 6. c. 14.

[b] Beryllus Bostrorum Arabiæ Episcopus asseruit, Christum ante incarnationem non habuisse propriam ex se diuinitatem, sed solam patris in eo extitisse. Euseb. lib. 6. c. 26.

43. *De Arabicis.*

[c] Arabici animos vnà cum corporibus mori & resurgere dixerunt. Euseb. lib. 6. c. 30.

44. *De Helchesaitis.*

[d] Helchesaitæ fidem ore tenus negare, cùm necessitas vrgebat, quiddã indifferens esse dicebant, modò interiore cogitatione rectè de fide sentiretur. Euseb. lib. 6. cap. 31.

[e] Paulum Apostolum reijciebant.

45. *De Tertulliano.*

[f] Tertullianus (vt Hieronymus in catalogo testatur) ad Montani dogma delapsus, aduersus Ecclesiã texuit volumina de ecstasi libros sex, & septimum aduersus Apollonium, qui scripsit longum & insigne volumen contra Montanum, Priscillam, & Maximillam. Tertullianus etiam scripsit libros de pudicitia, de persecutione, de ieiunijs, de monogamia, in quo libro secũdas nuptias damnabat. Augustin. hær. 86.

[g] Dicebat, animam esse corpoream.

[h] Item, quòd per traducẽ propagatur, tamersi eandem fatebatur esse immortalem.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Gaius *vir eloquentissimus Romæ, Zepherino Ecclesiam regente, Proclum reprimit refutátque.* Euseb. lib. 6. cap. 14.

[b] *Origenes cum Beryllo collocutus, hominem confutauit, & ad sanam de Christi diuinitate opinionem, quam olim tenuisset, restituit.* Eusebius lib. 6. cap. 26.

[c] Athenagoras de resurrectione mortuorũ: *Homines secundùm animam ex creatione habẽt, vt sine vlla vicissitudine variationis perdurent: secundum corpus verò, vt immutentur, & ita perdurent.*

[d] *Helchesaitarum doctrinam Origenes in concione publica, sceleratam & impiam appellauit.* Euseb. lib. 6. cap. 31. & Clemens in 4. Strom. declarat, *laudari martyrem, qui cõfessus est: vituperari autem, qui negauit.* Item *presbyteri ac Diaconi Ecclesiæ Romanæ, apud Cyprianum* lib. 2. epist. 7. scribunt: *Cùm totum fidei sacramentum in cõfessione Christi nominis intelligatur esse digestũ, qui fallaces in excusatione præstigias quærit, negauit, et qui vult videri propositis aduersus Euangelium vel edictis, vel legibus satisfecisse, hoc ipso iam paruit, quod videri paruisse se voluit.*

[e] Gaius in disputatione aduersus Proclum, commemorat tredecim Epistolas Pauli, Euseb. lib. 6. cap. 14. & Clemens in libris ὑποτυπώσεων, Epistolam ad Hebræos Pauli esse affirmat. Euseb. lib. 6. cap. 11.

[f] Tertullianus ipse Montanistas duobus modis destruxit; vno, quoniam eos inter hæreticos in libro de Præscriptionibus connumerat: altero, quoniam (vt Augustinus ait in hær. 86.) ab ipsis diuisus, sua conuenticula propagauit.

[g] Origenes contra Celsũm lib. 7. *Scimus, animam suapte natura incorpoream & inuisibilem esse.*

[h] Origenes lib. 1. de principijs, *hominis anima nõ cum corporibus facta, sed extrinsecus probatur inserta. quomodo alioqui Ioannes adhuc in ventre matris positus, repletus est Spiritu sancto? Idem* in epistola ad Titũ (teste Euseb. in Apologia

35. Antherus Episcopus Romanus in Epist. ad Episcopos prouinciarum Bæticæ & Toletanæ: *De mutatione Episcoporum, vnde sanctam Sedem consulere voluistis, scitote eam communi vtilitate atq; necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusquam aut dominatione. Eusebius de quadam parua ciuitate, Apostolica authoritate mutatus est Alexandriam.* Exercuit ergo Pontifex Romanus authoritatem suam in Orientales Ecclesias; & ab Episcopis longè positis Sedes Apostolica semper solebat consuli, vt omnium Ecclesiarum prima & maxima. Porrò hæc Antheri Epistola scripturas veteris testamēti non iuxta Hebraicam Hieronymi versionem, sed potius iuxta editionem septuaginta Interpretum citat: nisi quòd ad finem eius, nescio quid aliundè assutum apparet, quod tamen priori eius parti præiudicium afferre nō debet. Nam quod ego ex ea Epistola sumpsi, etiam apud Græcos olim extitit, ob eamque causam nulla suspicionis nota inuri potest.

36. Nicephorus enim de legitima translatione Episcoporum agens, postquàm de ea re Cælestini verba laudauerat: *Eadem* (inquit) *& Anterius* (Antherus autem ille idem à nostris appellatur) *collega Cælestini refert, ita ad verbum dicens: Translationem Episcoporum communis vtilitatis aut necessitatis gratia scitote fieri licere: non autem cuiuslibet cupiditate, aut dominationis affectione. Siquidem Petrus Doctor & dux noster, Ecclesiasticæ vtilitatis causa ex Antiochia Romam translatus est, & inde postea Alexandriam transijt, vt quis istic prodesse magis Ecclesiæ posset. Eusebius autem ex oppido quodam paruo, Apostolica authoritate Alexandriam est traductus. Atq; eodem modo Felix ex ciuitate, qua ei ciuitatis electione obtigerat, propter eam qua praditus erat egregiam doctrinam & vitam, de communi Episcoporum reliquorumq; sacerdotum atq; Apostolorum consilio Ephesum transijt. Non enim ciuitatem ciuitate mutat, qui id non cupiditate sua, aut vanæ gloriæ studio facit; verùm propter vtilitatem aliquam, aut necessitatem, aliorum authoritate maiore pollentium cohortatione & consilio, ex minore in maiorem vrbem transit: non inani gloria aut voluntate ipse sua ductus, sed authoritati potentiorum obsecutus, aut sede sua expulsus, aut etiam vtilitate loci vel populi permotus: & quidem non arroganter, sed humiliter ab alijs productus.* Hæc ipsa verba in Antheri Epistola in Tom. 1. Conciliorum leguntur, nisi quòd ibi non fit mentio, quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexādriam transijt. De quo tamen antè nonnihil dixi.

37. Cùm Origenes in varios errores incidisset, ob eamq; rem sciret, se debere & alijs quidem, sed potissimùm Romano Pontifici (vtpote primo Ecclesiæ Pastori) suæ fidei rationem reddere, *ad Fabianum Romanæ vrbis Episcopum scribit, in eaq; Epistola* (teste Hieronymo ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis) *pœnitentiam agit, cur talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium* (non Mediolanensem illum) *refert, quòd secretò edita in publicum protulerit.* Vnde perspicitur, quanta olim ratio tam Romanæ Ecclesiæ, quàm Pontificis Romani etiam à Græcis habita fuerit, vtpote apud quem etiam doctissimi viri pœnitentiam per epistolas agebant.

38. Episcopi Orientales cùm non eodem vbique tempore Chrisma fieri viderent, consuluerunt Sedem Romanam, quid aut de nouo Chrismate conficiendo, aut de veteri incendendo fieri oporteret. Quibus respondit Fabianus in hunc modum: *Exigit dilectio vestra Sedis Apostolicæ consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede, Domino largiente, collocati sumus, agere debere, fraterna charitas & obedientiæ debitum compellit.* Hinc apparet, etiam Orientales Episcopos in omni causa difficili ad Romanam Ecclesiam confugisse, vt inde certam sententiam reportarent.

39. Idem Fabianus in epistola 3. ad Hilarium Episcopum: *Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolicæ authoritate, generali sanctione prohibemus: quia indignum est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales & à se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum. Vnde oportet, si aliquis Episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia, Episcopis.* (& pòst:) *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur. Placuit etiam, vt si Episcopus accusatus appellauit ad Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem Sedis Pontifex censuerit.* Hæc quæ de peregrinis iudicijs prohibendis cōstituuntur, illius decreti portio sunt, de quo Cyprianus loquitur lib. 1. epist. 3.

40. *Cùm statutum sit* (inquit) *ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusque causa illic audiatur vbi est crimen admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit ascripta, quam regat vnusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus: oportet vtique eos quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem sua subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suā, vbi accusatores habere & testes sui criminis possint: nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui iam de illis iudicauerunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vinctam iudicij sui nuper grauitate damnārūt.* Si iam verba Cypriani cum verbis Fabiani contulerimus, reperiemus, idem ipsum decretum ab vtroque indicari. Fabianus ait; *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur:* Cyprianus verò, *vniuscuiusque causa illic audiatur, vbi est crimen admissum.* Quando igitur Cyprianus ait, *Statutum est ab omnibus nobis,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
236.	20. S. Anterus Romuli filius, Græcus, sedit an. 1. d. 14.	Alexander Seuerus an. 13
237.	21. Fabianus Fabij filius, Romanus, sedit an. 14. d. 6.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵗ Animas hominũ pessimas post mortem in dæmones verti.

ᵘ Deum dixit esse corpus, ex quo tamen hæreticus non habebitur.

ᵗ Ducitur Chiliastarum errore. Hieron. in Catalogo sub nomine Papiæ.

Hinc Tertullianistæ.

46. De Origenistis.

ᵃ Origenes (vnde Origenistæ) dicebat (teste Epiphanio in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum) non posse filium videre patrem, neq; Spiritum sanctum videre filium. Imò (vt ait Augu. hær. 43.) filium patri collatũ, esse mendacium, nec orandum vnà cum Patre, sed Filiũ & Spiritum sanctum esse creaturas. Ob quos errores, Arrianorum pater meritò habitus est.

ᵈ Ani-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

pro Origene) *scribit Ecclesiasticam regulam non tradere, quòd anima ex semine traducta ducatur.* Et addit Eusebius: *Si anima simul cum corpore seminaretur, esset mortalis, quod fides (inquit) nostra non recipit.*

ᵗ Origenes in Prouerbia Salomonis, & citatur ab Eusebio in fine Apologię pro Origene. *Cùm Dominus dicit hominibus, Ite in ignẽ æternũ, qui paratus est Diabolo & Angelis eius, ostendit, quia eadem species pœnarum peccatoribus hominibus, & Diabolo, & Angelis eius præparata sit, licet in eadem pœna diuersa sit quantitas pœnæ.* Hæc ille. Non esset verò eadem pœna hominibus & diabolo præparata, nisi hominum animæ etiam in pœnis perpetuò manerent humanæ. Etenim si mutarentur in dæmones, iam non eis diceretur, *ite in ignem, diabolo,* sed vobis ipsis *præparatum,* quia vos iam in diabolos conuersi estis.

ᵘ Tertullianus aduersus Praxeam: *Quis negabit, Deũ corpus esse, & si Deus spiritus est? Spiritus* enim (est) *corp⁹ sui generis in sua effigie.* Hęc ille. Hæresis esset, si per corporis nomen aliquid, quod sub sensum subijcitur, intelligeret. Sed ille per corpus intellexit *rem inanitati & nihilo oppositam,* hoc est, *veram naturã & substantiam,* auctore Augustino hær. 86.

ᵗ Clemẽs in 3. Strom. *Post resurrectionem* (inquit Dominus) *nec vxores ducunt, nec nubunt. Etenim de vẽtre & cibis dictũ est: Deus et illũ et hos destruet (seu otiosa reddet) hos impetẽs, qui instar caprorũ & hircorũ sibi viuendũ esse censent.*

ᵃ Pro Origene Apologiã fecit Eusebius Pãphili, in qua ex ipsius Origenis operibus probare conatur, *coæternam & coæqualem esse Trinitatem:* vt vel inde appareat, nec in suo quidẽ errore, aut satis apertum, aut satis cõstantem fuisse Origenem. Sed eodem tempore Ecclesia Romana, (vt etiam cæteræ omnes) fidem Trinitatis apertè confessa est. Vnde Calixtus dicit in Epistol. 2. *Vno animo, & vno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in sęcula.* Et Fabianus (cui etiam Origenes per Epistolam se purgare voluit) in Epistol. 1. *Nec eis,* inquit, *omnino est credẽdum, qui Trinitatis fidem ignorant.* Felix Episcopus Roman. in epist. 3. *Quomodo astruunt, filium non posse patrem videre, in cuius sinu noscitur permanere?*

ᵇ Cle-

nobis, non tantùm de Episcopis Africæ agit, vt quidam calumniantur, qui non videntur meminisse, illam Epistolam, vbi hæc Cypriani verba leguntur, ad Cornelium Pontificem Romanum esse missam. Cùm ergo dicit, *ab omnibus nobis statutum esse*: tam ab Italiæ, & Africæ, quàm etiam ab Asiæ & Græciæ Episcopis idem statutum esse intelligitur. Nam per Epistolas hoc inter omnes videtur conuenisse, cùm forte antea qui accusabantur, potius à peregrinis, quàm à prouincialibus causam cognosci optarent. Deinde cùm Cyprianus negat, *minorem esse auctoritatem Episcoporum in Africa constitutorum*: non ibi putandus est conferre Episcopos Africæ cum Episcopo Romano, sed cum Episcopis Galliæ, Hispaniæ, Asiæ, aut Græciæ, ac potissimùm Numidiæ. Nam si apud has regiones iudicia domi agebantur: cur non & in Africa? Cæterùm quod ad Romanum Pontificem attinet, ex verbis Epistolæ Fabiani satis constat, causam Sedis Apostolicæ exceptam esse, vt illuc Episcopi liberè possent appellare. Neque hoc negauit vnquam Cyprianus, sed potius approbauit, vt ex ijs quæ sequuntur, mox apparebit, in causa præsertim Martiani & Basilidis, de quibus agetur suo loco.

Cypriani fides & sententia de Romani Pontificis primatu.

41. Cyprianus lib. 1. epist. 8. *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna, super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare & vnum sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Quisquis ergo extra vnam Petri cathedram collegerit, spargit. Porrò cathedram Petri Ecclesiam Romanam esse, idem Cyprianus docet lib. 1. epist. 3. *Pseudoepiscopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audent: & ad Petri cathedrā atq; Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis literas ferre,*
42. *nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Petri cathedra apud illos Romanos est, *quorum fides Apostolo prædicante laudata est, & ad quos perfidia habere non possit accessum.* Iam verò illa cathedra Petri fecit, vt Ecclesia Romana esset *Ecclesia principalis, vtq; sacerdotalis vnitas ex illa oriretur.* Cùm enim per totam Ecclesiam sit eadem fidei & Sacramentorum communio, sit etiam *copiosum corpus Sacerdotum & Episcoporum*: tamen illud corpus non est confusum & inordinatum, sed (vt alibi Cyprianus docet, lib. 3. epist. 13.) *concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro* (inquit)
43. *hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniāt cæteri.* Iam verò quodnam est hoc glutinum cōcordiæ? Aut quænam hæc vnitas, cuius vinculo Sacerdotes, hoc est, Episcopi copulantur, præter vnam Petri cathedram, & Ecclesiam principalem, à qua vnitas sacerdotalis exorta est? Nam cùm vnumquodque ex ijs quæ ipsi familiaria existunt, confirmetur & augeatur, contrarijs verò corrumpatur & dissipetur: quemadmodum vnitas sacerdotalis ab vna Petri cathedra iudicio Cypriani exorta est, sic per eandem vnam Petri cathedram perpetuò fouetur, & conseruatur. Glutinum igitur concordiæ Sacerdotum, Ecclesia principalis est, cui cæteros Sacerdotes oportet adhærere, vt dum ei Ecclesiæ quæ vna est adhærent, ipsi inter se vnitatis vinculo copulentur. Iam verò Ecclesia principalis eiusdem Cypriani iudicio non nisi Ecclesia Romana est, idque non (vt Magdeburgenses in Centuria 3 cap. 7. docent) ob id solum, quia cæteras Ecclesias primùm ad cōsociationem exhortata est, sed potiùs quia Petri cathedra est. Nam quæ hæc est audacia, cùm Cypriani mentem requiras, expressam Cypriani rationem relinquere, & tuam supponere? Cyprianus ait, hæreticos ausos esse literas ferre *ad Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est*: vbi tria ordine quodam annotauit, velut sibi cohærentia & omnino connexa. Petri cathedra fecit Ecclesiam Romanā principalem. Principalis autem Ecclesia est vnitatis sacerdotalis origo & caput. Nam si principalis à Principe nominatur; Princeps verò sit principium eius societatis cuius est Princeps: vnde potiùs oriretur, aut quo maiore vinculo copularetur Sacerdotum vnitas, quàm principij sui obseruantia & imitatione? At Magdeburgenses ad aliam rationem à consociatione petitam se conferunt, de qua Cyprianus nihil dixit. Equidem fateor, Ecclesiam Romanam semper fuisse consociationis Ecclesiasticæ principium, sed id non casu obuenit, verùm ei ex necessitate delatum est, quia omnis societas visibilis à capite suo visibili pendet. Communio autem & consociatio Ecclesiæ non debet esse incerta: & proinde nec libera prorsus & voluntaria. Alioqui non esset *vinculum vnitatis*, sed causa & origo dissensionis. Nam si Romana Ecclesia necessariò est principium Ecclesiasticæ consociationis: iam eâdem opera est etiam necessariò caput Ecclesiæ. Si enim ob aliud nihil; certè vel ob hoc vnum, quòd consociationis principium sit, Ecclesiæ principium quoddam est & caput. Sin Ecclesia Romana fuit quidem ad tempus consociationis principium, postea verò idem principium sit aut aliò translatum, aut prorsus sublatum: iam talis consociatio non est vllum *vinculum vnitatis*. Aut quale hoc vinculum est, quod vel penitus tollere, vel suo arbitratu dissoluere is potest, qui debebat eo vinculo ad certam necessitatem obligari? Nisi

fortè

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Maximinus an. 3

Sexta persecutio.

148. Idem Fabianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Animas, postquàm peccassent superius, in corpora velut in tumulos, pœnæ causa, relegatas fuisse.

[c] Adam perdidisse imaginem Dei.

[d] Pessimos homines atque adeò diabolum & angelos eius post longissima tempora cælo reddendos.

[e] Christum pro dæmonibus passum fuisse.

[f] Paradisum esse in tertio cælo.

[g] Aquas, quæ supra cælos sunt, tunicas pelliceas, & alia multa in Scripturis sanctis, non secundùm historiæ veritatem, sed allegoricè accipi debere.

[h] Carnem hanc non resurgere.

47. De Origenijs.

[a] Origenij non ab Origene Adamantio, vt videtur, appellati, reijciebant nuptias, cùm tamen luxuriosè interim & libidinosè viuerent. Epiphan. hær. 63. & Augustinus hær. 42.

48. De Rebaptizantium errore.

Agrippinus Cypriani prædecessor (licet non proximus) irruente magna quæstione, vtrum remissio

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Clemens in 4. Strom. *Non huc de cælis anima ad ea quæ sunt deteriora, demittitur (Deus enim facit omnia ad ea quæ sunt meliora) sed ea quæ vitam elegit optimam ex Deo & iustitia, cælum terra commutat.*

[c] Theophilus ad Autolycum: *Homo figmentũ & imago Dei est.* §. Quàm diu igitur Adã mãsit homo, id est, ratione præditus, etiã imaginẽ Dei (licet deformatam) circumtulit in seipso.

[d] Presbyteri & Diaconi Romæ consistentes ad Cyprianum scribunt in hæc verba: *Parauit (Deus) refrigeria, sed parauit etiã æterna supplicia. Parauit inaccessibilem lucẽ, sed parauit etiam perpetuæ noctis vastam æternamq́ue caliginem.* Extant hæc apud Cyp. lib 2. epist. 7.

[e] Tertullianus aduersus Marcionẽ lib. 4. *Spiritus nequam vociferantes, Tu es filius Dei, iubebantur tacere. Christus enim ab hominibus, non à spiritibus immundis volebat se filium Dei cognosci.* §. Non ergo perinde pro dæmonibus, ac pro hominibus passus est.

[f] Theophilus ad Autolycum li. 2. *Paradisum esse terram & super terram plantatum, docemur à Scriptura, dicente: Et plãtauit Deus paradisum in Eden, in regione Orientali.*

[g] Tertullianus de resurrectione carnis: *Plures prophetarum voces nudæ & simplices & ab omni Allegoriæ nubilo puræ defendi possunt. Res in literis tenentur, vt literæ in rebus legantur. Ita non semper, nec in omnibus allegorica forma est prophetici eloquij, sed interdum, & in quibusdam.*

[h] Athenagoras de resurrectione mortuorum: *Cùm Deus sit iustus, & tamen in præsenti vita nec boni præmia virtutũ, nec mali scelerũ pœnas pro meritis referant; homo autẽ nõ solùm ex anima, sed etiam ex corpore consistat: necesse est, eadẽ corpora in ijsdem animabus reddi, vt simul inhæreant præmijs, cùm simul sustinuerint labores.*

[a] In operibus Cypriano ascriptis, homil. de Natiuitate Christi: *Et si bona sunt, et à Deo instituta coniugia, melior est tamen continentia, & virginitas excellentior, quam non cogit necessitas aut mandatum, sed perfectionis suadet consilium.*

Saluberrimam cõsuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoq; schismaticis & hæreticis corrigere quod prauum est, non iterare quod datũ est, sanare quod vulneratũ est, non curare quod sanũ est.

fortè omne vinculum necessitatem vincto nō imponat. Languent igitur Protestantes,& insipidi penitus euadunt,cùm ad veras rerum rationes indagandas peruētum est. Omnis autē Ecclesiastica consociatio,quæ Christo auctore digna sit,debet certa & firma esse, ac talis, quæ ab hominibus commutari postea non queat. Cùm ergo Ecclesia Romana ex Protestātium confessione semel fuerit *Ecclesia principalis, & Sacerdotalis vnitatis origo*: certè in hodiernum diem eadem Ecclesia manet,atq; in æternum manebit & principium cōsociationis Ecclesiasticæ, & Ecclesia principalis,& (quæ res omnium istorum causa est) cathedra Petri. Nam vt sacerdotium Legale in genere Leuitico semel inchoatum, & in Templo Salomonis Dei voluntate cōstitutum, perpetuò in eodem & genere & loco mansit vsq; ad primum Christi aduentum: sic in nouo etiam Testamento cùm sacerdotalis ministerij vnitas in Petro semel instituta,& per Petrum in Ecclesia Romana semel sit ex voluntate Dei collocata: in eadem Romana Ecclesia vsq; ad secundum Christi aduentum perseuerabit: nisi forte Sacerdotalis ordo per aliam rationem nunc vnietur, quàm ab initio vnita fuit. Atqui cùm Christus vniuersalis Ecclesiæ Pastor primam vnitatis rationem instituerit: quis nunc illam audeat commutare, nisi eo ipso Antichristi membrum se esse fateri velit? Nam quod Protestantes nobis opponunt, gratiam noui Testamenti certo generi aut loco alligatam non esse, quis hoc illis negabit? Non enim dicimus, solos Romanæ vrbis incolas aut Christianos, aut Episcopos esse, aut in Roma tantùm noui Sacramenti ritu sacrificari posse: nec Sacerdotij successionem ad carnalem familiam Petri contrahimus, vt olim sub lege comparatum fuit. Sed cùm tota fides, & totius fidei ministerium per omnes gentes propagetur, dicimus nihil officere, sed potiùs plurimum honoris & vtilitatis id afferre libertati Christianæ, vt certam sedem habeat, quam in rebus dubijs consulat, & vndè vnitatis suæ originem ducens, schismata omnia excludat. Nam si D. Lucas origine ab ipso Deo petita, Christi ortum per Adā & posteros eius ad Iosephum vsque deduxit, vel potiùs à Iosepho Mariæ viro per eandem patrum seriem ad Deum vsque reduxit: profectò vt successio Patriarcharum Christo non dedecori, sed honori fuit: sic neque Principis Apostolorum non carnalis, sed spiritualis successio Ecclesiæ Christianæ dedecori, sed magno potius & commodo, & ornamento erit. Sed pergamus in Cypriano. Is libro quarto Epistola secunda, sic scribit:

44. *Vna est Ecclesia per totum mundum à Christo in multa membra diuisa. Item Episcopatus vnus Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus.* Cùm ergo Cyprianus dicat, Episcopatum & esse vnum & tamen in multos numero Episcopos diffundi: quærendum est, quódnam vnitatis genus hoc sit. Interpretatur verò seipsum in libro de Vnitate Ecclesiæ, dicens: *Episcopatus vnus est, cuius*

45. *à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo solis multi radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum. Et cùm de fonte vno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore: diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum: fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum: præcisus arescet: Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit: vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur.* Hinc videas, vnitatem Episcopatus ijs rebus conferri, quæ vnæ sunt in origine, licet multiplicentur in propagatione. Ex quo efficitur, vt vnus Episcopus à Christo fuerit constitutus, à quo velut à matre fœcunda, cæteri Episcopi procrearentur. Quomodo igitur (inquies) *eiusdem vnius Episcopatus pars à singulis in solidum tenetur?* Si enim singuli partem vnius Episcopatus in solidum tenēt, perinde Episcopus est, siue Eugubinus, seu Roffensis Episcopus, ac Alexādrinus, aut Romanus. Nec ista ratione maior est Romanus, quàm quilibet alius Episcopus. Cui argumento vt satisfaciam, illud in primis animaduerti velim, omne genus hominum rectè vnum dici posse. Vna quippe est natura humana, & non multæ. Sed quomodo vna? Vtrum homines plurimi non sunt? Certè sunt. Sed quoniam ab vno ij omnes propagati sunt, quamuis magna sit numerositas in propagata multitudine, vnitas tamen seruatur in prima origine. Iam verò istius, vt ita dicam, humanitatis partē singuli homines in solidum tenent. Nam perinde homo est Martialis aut Barnabas, ac ille Adam quē Deus de limo terræ formauit. Sed nunquid propterea non est maior Adam cæteris hominibus? quasi verò ille non sit pater omniū & ideo maior omnibus. Eodē igitur modo licet idem sit ordo & idem Episcopale officium tam Romani, quàm cuiuslibet alterius Episcopi; tamen quia Romanus Episcopus cathedrā Petri tenet, Petrus verò fuit ille primus Episcopus, quē Christus velut omniū aliorum fontē & caput instituit: hinc fit, vt Romanus Episcopus eandem Episcopalis officij naturā vnà cū cæteris Episcopis adeptus, atq; ideò *frater & collega* eorū meritò nominandus, omnibus tamen sit maior, velut vnitatis à Christo in Petri persona institutę custos & conseruator. Cùm enim Petri principatus non natura insitus illi fuerit, nec per corpoream seminationem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Gordianus an. 6.
248.	Idem Fabianus.	
		Philippus 3. Christianus an. 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

missio peccatorum & spiritalis regeneratio hominis posset apud hæreticos vel schismaticos fieri, cum cæteris Coëpiscopis suis, qui illo tempore in prouincia Africa, & Numidia Ecclesiam Domini gubernabant, statuit, baptizatos ab hæreticis in Ecclesia baptizari debere, velut prior baptismus nullus fuerit, eo quòd hæretici baptismum conferre non possint. Hæc habentur apud Cyprianum in libro ad Quintum, & apud Augustinum de baptismo contra Donatistas, lib. 2. ca 8 & 9.

Iam verò licet iste fuerit Episcoporum Africæ potius error, quàm hæresis; tamen quia cœpit posteà hoc decretum pertinaciter à Donatistis defendi, libuit primum eius principium hoc in loco recensere, vt appareat, quo primùm tempore prior consuetudo Ecclesiæ corrumpi cœpta fuerit.

49. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Quam consuetudinem, credo, ex Apostolica auctoritate venientem, sicut multa non inueniuntur in literis eorum, neque in cōcilijs posteriorum: & tamen quia per vniuersam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur Porrò eiusdem consuetudinis ipse Cyprianus testis erat, quærens in Epistola ad Iubaianum, *quid fieret de ijs qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes, sine baptismo admissi sunt?* Hæc habentur apud Augustinū de baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 7. & 9. Licet enim Augustinus hac ætate nondum cœperit viuere, tamen cùm de consuetudine tali testetur, quæ Cypriani temporibus antiquior fuerit, rectè illius testimonium hoc in loco adhibetur.

Cor-

minationem propagari & ita permanere potuerit, sed in tali officio sacerdotali versatus sit, quod
semper in Ecclesia debuerit perseuerare: tam in illius primatu successor ex delectione consti-
tuendus fuit, quàm in suis posteris per naturalem generationem ordine succedentibus Adam in
hoc mundo viuit vsque ad finem seculi. Episcopalis igitur cathedra Petri semper habet Petrum
aliquem in ipsa toti Ecclesiæ præsidentem. Neque verò Episcopatus illius, qui Christo proprius
est, partem in solidum singuli Episcopi tenent. Christum quippe *Deus præ participibus suis vnxit
(Psalm. 44.)* nec ille aut successorem, aut parem in æterno & vnicè singulari Episcopatu suo ha-
bet. Vnus ergo ille Episcopatus, cuius partem in solidum singuli Episcopi tenent, non est Christi
Episcopatus, sed alius aliquis à Christo in gradu inferiore institutus. At quando institutus? Audi
46. ipsum Cyprianum in lib. de vnitate Ecclesiæ ita disserentem: *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego
dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et eidem post resurrectionem
suam dicit, Pasce oues meas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem
tribuat, & dicat, Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite spiritum sanctum: si cui remiseritis pec-
cata, remittentur illi, si cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdem
originem ab vno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant vtique & cæteri Apostoli, quod fuit Pe-
trus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis, sed exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna
monstretur.* In Petro igitur ista vnitas & fundata, & incepta est. Sint ergo pares Petro alij Aposto-
li in ordine ac officio Episcopali, vt & cæteri homines in veritate naturæ humanæ pares primo
parenti erant. Nunquam tamen paritas vel naturæ vel officij primam originem subsecuta, ipsi
origini penitus adæquabitur. A Petro autem rursus progrediamur ad Pontificem Romanum,
quem Petri successorem esse D. Cyprianus manifestissime tradidit. Ait enim, *Corneliũ* ad subli-
47. me fastigium Sacerdotij ascendisse. *Cùm Fabiani locus, id est* (inquit Cyprianus) *cùm locus Petri,
et gradus cathedræ sacerdotalis vacaret.* Hoc igitur Cypriani tẽpore fuit Ecclesiæ Christi Fabianus,
quod Apostolorum tempore Petrus in Episcopali ordine fuerat. Vt ergo super Petrum Ecclesiã
à Christo fundatam fuisse, D. Cyprianus persæpè tradit, lib. 1. epist. 3. & lib. 4. epist. 9. itemque ad
Iubaianum, & in alijs multis locis: eodem modo credidit, Ecclesiam militãtem super *Fabianum*,
aut quemlibet alium Petri successorem, ad tempus fundatam esse. Hinc etiam factum est, vt *ra-
dicis & matricis* nomẽ eadem opera tum ad Catholicam, tum ad Romanam Ecclesiam accom-
modet. Etsi enim tota per orbem Ecclesia, quoties singulorum fidelium ratio habetur, verissimè
sit eorum radix & mater: tamen quia per vrbem non alia vera est Ecclesia præter illam, quæ ini-
tio à Principe Apostolorum Coapostolisque eius ducto, per cõtinuam Episcoporum seriẽ com-
municat cum Ecclesia principali, vnde vnitas sacerdotalis exorta est (& illam Cyprianus apertis-
simè lib. 1. Epistol. 3. dixit esse Romanam Ecclesiam) profectò sic tota Ecclesia singulorum fide-
lium radix est & mater, vt interim totius Ecclesiasticę communionis prima in terris origo & ca-
put sit Ecclesia Rumana, Petri cathedram tenens. Quare Cyprianus de schismaticis Romæ agẽ-
48. tibus scribens, libro 2. epistola 10. *Miseramus* (inquit) *Caldonium & Fortunatum, qui elaborarent,
vt ad Catholicæ Ecclesiæ vnitatem scissi corporis membra componerent. Sed diuersæ partis obstinata per-
tinacia non tantùm radicis & matricis sinum atque complexum recusauit, sed etiam adulterum & con-
trarium caput extra Ecclesiam fecit.* Si Nouatianus extra Ecclesiã fecit se *adulterum caput*: erat ergo
etiam verum & visibile caput intra Ecclesiam, & vtiq; vnius & totius Ecclesiæ militãtis non nisi
vnum caput, atq; hoc vnum necessariò erat Ecclesia principalis, quam Cyprianus tradit esse Ro-
manam. Vnde lib. 4. epist. 8. Cyprianus ad Cornelium Papam scribens, *Singulos* (inquit) *nauigan-
49. tes hortati sumus, vt Ecclesiæ Catholicæ radicẽ et matricẽ agnoscerent, & tenerent.* Et pòst: *Vt te vniuer-
si collegæ nostri, & communicationẽ tuam, id est, Catholicæ Ecclesiæ vnitatem pariter & charitatẽ proba-
rẽt, ac firmiter tenerent.* Pontifex ergo Romanus vinculũ est sacerdotalis collegij, & velut visibilis
50. vnitas Ecclesiæ militantis. Et lib. 4. epist. 2. *vt sciret Cornelius, se secũ, hoc est, cũ Catholica Ecclesia cõ-
municare.* Cùm ergo in omni ordinata plurium hominũ communione, principiũ aliquod & ca-
put existat: Ecclesiasticæ cõmunionis principium & caput Ecclesia Romana semper fuit, adeò
vt illa Ecclesia cæterarũ omnium curam iam inde ab initio gesserit, non solùm per ipsum Ponti-
ficem Romanũ, sed etiã eo mortuo, vel relegato per clerũ eius, ob eamq; causam Cyprianus lib.
51. 1. epist. 3. dicit, *florentissimum clerum vnà cum Cornelio Romæ præsidere.* Cumq; idem Cyprianus ob
Decianam persecutionẽ secessisset, atq; ab Ecclesia sua Carthaginiensi abesset: clerus Romanus
(vt habetur in Cypriano, quẽ Morelius Parisijs edidit) scripsit ad Carthaginiensem clerũ in hæc
verba: *Didicimus secessisse benedictũ Papam Cyprianũ.* Et pòst: *Cùm incũbat nobis (qui videmur præ-
positi esse & vice Pastoris) custodire gregẽ.* quibus sanè verbis declarát, vnã causam vniuersalis præ-
sidentiæ Romani Pontificis illã esse, vt absentiam aliorũ Pastorũ & pręcipuè primatum sollicitu-
dine sua pastorali suppleat, & negligentiã emendet. Vacante autem Romana sede, Presbyteri &
Diaconi eiusdẽ Ecclesiæ, vice Pastoris præponebãtur, & ideo ipsis incubuit, vt gregem Domini
custo-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
249	Post mortē Fabiani vacante Romana sede, presbyteri & Diaconi Ecclesiæ Romanæ ad tempus aliquod vniuersæ Ecclesiæ curam gesserunt.	Decius. Septimus persecutor.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

49. De Nouatiani moribus, vnde etiam hæresis orta est.

Nouatianus (quem Græci Nouatum nominant) cùm propter grauem morbum, in lecto baptismum, aqua circumfusus, accepisset, neque cætera post baptismum iam morbo elapsus, acquisiuit, *neque Domini sigillo ab Episcopo absignatus fuit*. Hæc Cornelius, apud Eusebium lib. 6. cap. 35. Theodoretus verò in 3. libro hæret. fab. ait: *Sectatores Nouati* (sic enim appellat Nouatianum) *ijs qui ab ipsis tinguntur, sacrum Chrisma non præbent. Quacirca eos, qui ex hac hæresi corpori Ecclesiæ coniunguntur, benedicti Patres vngi iusserunt.* Hæc ille.

Videant iam Lutherani & Zuingliani, vtrùm vna cum Nouatiano & reliquos ritus baptismum subsequi solitos nō despiciant, & vngi ac sigillo Domini ab Episcopo consignari non recusent. Nec enim aut cæremonias in baptismo ab Ecclesia iam inde ab antiquo receptas obseruant, aut sacramentum Confirmationis agnoscunt.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Cornelius Papa apud Eusebium lib. 6 c 35. *Alijs quibusdam post Baptismum secundùm Ecclesiæ canonem imbui oportebat.* (Et pòst.) *Qui sigillo Domini* (hoc est, sacramento Confirmationis) *ab Episcopo obsignatus non fuit, quomodo, quæso, spiritum sanctum adeptus est?* Hæc ille: aperte docens, ad robur vtiq; & cōfirmationem eum non accipere spiritum sanctum, si quis ab Episcopo non obsignetur Domini sigillo. Quid verò aliud est Domini sigillum quod post Baptismum accipitur, quàm signū sacrum Chrismatis, aut (vt hodie loquimur) Confirmationis sacramentum?

Cyprianus lib. 2. epist. 1 *Parum est eis manum imponere ad accipiendum spiritum sanctum, nisi accipiant Ecclesiæ baptismum. Tunc enim demùm plenè sanctificari, & esse filij Dei possunt, si Sacramento vtroque nascantur.* §. Cyprianus ergo non tantùm Baptismi, sed & manuum impositionis quoddam Sacramentum esse credidit. Hæc enim duo sacra signa, *vtrumque Sacramentum* nominauit. Vnde etiam in Epistola ad Iubaianum, de ijs agēs, quibus à Philippo Diacono prius baptizatis, postea Petrus & Ioannes (Actor 8) manus imposuerunt: *Quia* (inquit) *legitimum & Ecclesiasticum Baptismum consecuti fuerant, baptizari eos vltrà nō oportebat: sed tantummodo quod deerat, id à Petro & Ioanne factum est, vt oratione pro eis habita, & manu imposita, inuocaretur & infunderetur super eos spiritus sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Ecclesia baptizantur, per præpositos Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem, spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummētur.* Et inter opera Cypriano adscripta, in titulo *De vnctione Chrismatis* cùm author ille perantiquus de Feria quinta in cœna Domini ageret, *Hodie* (inquit) *in Ecclesia cum cæteris vnctionibus ad populum acquisitionis sanctificandum, in participationem dignitatis & nominis sacrum Chrisma conficitur, in qua mixtum oleo balsamum, Regiæ et sacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem, quibus dignitatibus initiandis diuinitùs est vnctio instituta.*

De No-

custodirent, non tantùm in Romana, sed etiam in Carthaginiēsi, & in quacunq; alia per orbem
Ecclesia degentem. Itaq; in eadem epistola Romanus clerus Carthaginiensem admonens, pœ-
52. nitentes non esse arcendos ab Ecclesiasticis pręsidijs, tandem ait: *Petimus harum literarum exem-
plum ad quoscunq; poteritis transmittere faciatis, vt stent fortes & immobiles in fide.* Sibi ergo id one-
ris impositum esse, Ecclesia Romana credidit, vt cōsuleret omnibus per orbē Ecclesijs, & ijs ma-
ximè, qui proprij Pastoris eiusdemq́; primatis præsentia carebant. Sic enim antea B. Clementem
audiuimus ad Corinthios seditione laborātes in persona Ecclesiæ Romanæ scripsisse. Postea ve-
rò ipse Cyprianus hanc paternam gubernationem in Ecclesia Romana probè agnoscens, ad eun-
53. dem clerum Romanum ita scripsit, lib. 3. epist. 5. *Quoniam comperi, fratres charissimi, minus sim-
pliciter, & minus fideliter vobis renuntiari, quæ hic à nobis gesta sunt, & geruntur: necessariū duxi, has
ad vos literas facere, quibus actus nostri, & disciplinæ, & diligentiæ ratio redderetur.* Ac statim sub-
54. iungit, quomodo Episcopatum suum per epistolas administrauit; ac demum infert: *Cùm vestra
scripta legissem, quæ ad clerum nostrum per Clementem Hypodiaconum nuper feceratis, vt ijs qui post la-
psum infirmitate apprehensi essent, & pœnitentes communicationem desiderarent, subueniretur: stādum
putaui & cum vestra sententia, ne actus noster, qui adunatus esse, & circa omnia consentire debet, in ali-
quo discreparet.* Hæc autem verba, quæ iam retulit Cyprianus, habentur etiā in Epistola Romani
cleri ad clerum Carthaginiensem, vt vndiq; & fides Epistolæ cleri Romani, quam Morelius
edidit, ex ista Cypriani Epistola concilietur, & auctoritas Ecclesiæ Romanæ eniteat, quæ cæteris
per orbem Ecclesijs regulas præscripsit, & cui cæteri Episcopi administratæ Ecclesiæ rationem
reddere non dedignabantur. Nam & iterū Cyprianus ad clerum Romanū scribit in hunc mo-
55. dum, li. 5. epist. 4. *Post factas ad vos literas, fratres charissimi, quibus actus noster expositus, & discipli-
næ ac diligentiæ quantulacunq; ratio declarata est, aliud accessit, quod nec ipsum latère vos debuit.* Et mox
rationem de singulis pænè rebus quæ in ipsius Ecclesia gestæ erant, accuratè reddit, seq́; Roma-
56. ni cleri sermone adiutum docet, vtpote *cuius cleri sententia vnanimiter secum staret.* Idemque
lib. 5. epist. 5. clerum Romanum sic alloquitur: *Et dilectio communis, & ratio exposcit, fratres cha-
rissimi, nihil conscientiæ vestræ subtrahere de his quæ apud nos geruntur, vt sit nobis circa vtilitatem Ec-
clesiasticæ administrationis commune consilium.* Et pòst: *Quòd si temeritas eorum nec meis, nec vestris
literis compressa fuerit.* Ergo valuit, aut Cypriani iudicio valere debuit Romani cleri auctoritas
ad comprimendam temeritatē etiam eorū qui in trāsmarinis partibus agebant. Alibi verò apud
Cyprianum (lib. 2. epist. 7.) ijdem presbyteri & Diaconi Romani modestissimè præfati, *se non tā
iudices, quàm participes eorum consiliorum esse,* quibus Ecclesiam suam Cyprianus rexit (nec enim
verè fuit, cur Iudicum personam sibi sumeret, cùm culpa nulla in Cypriano fuerit) tandem fatē-
tur; *pleniorem futurā auctoritatem suam,* si etiam Episcopum (qui tunc illis, mortuo Fabiano, dee-
57. rat) habuissent. In ea verò Epistola primum dicunt, *vigorem fidei & disciplinæ, quæ apud illos vige-
bat, mutuatum fuisse de temporibus Apostoli contestantis, fidem Romanā prædicari in toto mūdo; Rom. 1.*
Deinde adijciunt, *se literas etiam misisse in Siciliam, earumq́; exemplum ad Cyprianum transmittunt.*
Quo ex loco illud intelligitur, Ecclesiæ Romanę curam sese ad Siciliam quoq; iam tunc exten-
disse. Quod etiam de cæteris per orbem Ecclesijs iudicandum est.

58. Postremò ibidem scribunt in hunc modū: *Absit ab Ecclesia Romana; vigorē suum profana facili-
tate dimittere. Sicut respici debet diuina clemētia. sic respici debet & diuina censura Cuius temperamenti
moderamen nos hic tenere quærentes, diu & quidē multi, & quidem cum quibusdā Episcopis vicinis no-
stris & appropinquantibus, et quos ex alijs prouincijs longè positis persecutionis istius ardor eiecerat, an-
te constitutionē Episcopi nihil innouandum putauimus.* Hinc apparet, quantū sit discriminis inter E-
piscopū Romanū, & alios Episcopos. Nam cùm & presbyteri ac Diaconi multi, & Episcopi tā vi-
cini, quàm longè positi Romæ simul affuissent; nihil tamen innouandum hi omnes putauerunt,
antequàm Episcopus Romanus cōstitueretur, qui maiore cū auctoritate omnia decerneret. De
59. illo quippe nominatim agitur, vt ex his verbis quæ nunc adscribā, constat: *Nobis differendæ huius
rei necessitas maior incūbit, quibus post excessum nobilissimæ memoriæ viri Fabiani, nondum est Episco-
pus, propter rerum & temporū difficultates, constitutus, qui omnia ista moderetur, & corū qui lapsi sunt,
possit cum auctoritate & consilio habere rationem.* Ecce quanquam ex maiorū traditione, & ex om-
niū Episcoporū consuetudine iam-dudum erat quædā regula de lapsis præfixa; tamē plenior au-
ctoritas rerum istarum futura erat penes Episcopū Romanū, qui posset *cum auctoritate omnia mo-
derari.* Quapropter cùm iam Cornelius ad moderanda Ecclesiæ Romanæ gubernacula cooptа-
tus esset, decreuit vnà cum alijs quidem coëpiscopis suis, sed tamen velut maximus omnium,
quid in causa lapsorum fieri oporteret. Cuius decreti Cyprianus & alij Episcopi meminerunt, li.
60. 1. epist. 4. idq́; cùm iam mortuus esset Cornelius. *Iampridem* (inquiunt) *nobiscum & cum omnibus
omnino Episcopis in toto mūdo cōstitutis etiā Cornelius collega noster sacerdos pacificus ac iustus & mar-
tyrio quoque dignatione Domini honoratus decreuit, eiusmodi homines* (hoc est lapsos) *ad pœnitentiam
quidem*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Decius.
250.	22. S. Cornelius Castinitius Romanus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Nouatiana seu Catharorum tam propria & præcipua hæresi quàm schismate.

Cum sciã, plerosq; ad illud quod in hæresi Nouatiana præcipuum est, nõ attendere: totam rem non meis, sed antiquorũ patrũ verbis exponã. Pacian. in ep. 3. ad Sympronia. *Nouatus presbyter ex Africa Romam veniens, cum de lapsis receptis inuidiam Cornelio cõflasset; quorundã Episcoporũ literas, qui tempestatẽ persecutionis (Decianæ) euaserãt, ad Nouatianum dat. Ille ex auctoritate literarũ, sedente iam Romæ Episcopo, aduersum fas sacerdotij singularis, alterius Episcopi sibi nomen assumit. Cornelium lapsis cõmunicasse arguit, se vindicat innocentem.* Hæc ille. Socrat. verò lib. 4. c. 23. refert, Nouatum (quem Latini appellant Nouatianum) omnibus vbique Ecclesiis scripsisse literas, *vt eos qui simulachris immolassent, minimè ad mysteria admitterent, sed hortarentur ad pœnitentiam, remissionemq; permitterent Deo, qui potest & habet auctoritatem peccata remittendi.* Ex his etiam ipsius Nouatiani literis constat, illum non ab omni abhorruisse pœnitentia, sed tantùm ab illa quæ *per Sacerdotes Dei ministros dispensabatur.* volebat enim solum Deum recõciliare peccatores, nec vllum instituisse signum seu sacramentum pœnitentiæ, per quod iidem in Ecclesiam recepti esse cognoscerẽtur. Propria enim Nouatianorum hæresis hęc fuit, non posse eos qui post baptismum peccassent, per sacerdotes in Ecclesiam recipi, etiãsi pœnitentiã egissent, & crimen cõfessi essent. Cũ enim tria, hoc est dolor animi, oris cõfessio, & operis emendatoria quædam satisfactio pœnitenti necessaria sint, vt is ritè à sacerdote absolui atque Ecclesiæ reconciliari queat: Nouatiani dolorem cordis, & satisfactionem operis nequaquam abstulerunt: sed potius ad ista hortati sunt. Oris

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Nouatianæ hæresis condemnatio in concilio Romano sub Cornelio Papa.

Concilium maximũ (auctore Euseb. lib. 6. c. 39.) *Romæ cogitur, in quo sexaginta Episcopi, & presbyteri totidem, atque amplius vnà cum Diaconis in vnum conueniunt. A Pastoribus etiam separatim per singulas cuiusque regionis prouincias, quid de ea re agendum esset, deliberãtibus, colloquia fiunt. A quibus omnibus tandem decernitur, Nouatum eiusq; fautores tanta superbia inflatos, & qui illius inhumanissimæ & à fraterna charitate alienissimæ opinioni assentirentur, in eorum numero, qui ab Ecclesia excluderentur, haberi: fratres autem, qui casu infelici prolapsi essent, pœnitentiæ medicamentis curari.* Hæc ibi. Per *medicamenta verò pœnitentiæ*, nihil aliud, quàm Sacramentum pœnitentiæ, Synodus intellexit. Neque enim Sacramenti nomen illis diebus tam frequenter, ac nunc, ad certa illa Christianæ religionis signacula denotanda in vsu erat. Etenim Baptismũ, Eucharistiã, & Pœnitentiam de maioribus criminibus post Baptismum actum nominantes, intelligebãt quidem illas res quas hodie Baptismi, Eucharistiæ, ac Pœnitentiæ sacramenta vocamus. quanquam nomine Sacramenti rarò tam strictè ac propriè vterentur. Sed hoc ipsum ex D. Cypriani auctoritate confirmemus.

Ex Cy-

Z

quidem agendam posse admitti, ab ordinatione autem cleri atque sacerdotali honore prohiberi. Nõ parum auctoritatis decreto Episcopali additum insinuant, ex eo quod etiam Cornelius idem cum aliis decreuit. Nam alioqui fuisset forsitan Prouinciale, sed certè quidẽ non vniuersale decretũ, quo vbique omnes Ecclesiarum Pastores niti possent & confidere. Sed quoniam ad Cornelij mentionem iam est peruentum: age, quid ex Cypriano pro testificando illius primatu colligi queat, animaduertamus.

61. Cornelius (inquit Cyprianus lib. 4. Epist. 2.) *ad sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Nec(vt quidam*, id est, Nouatianus)*vim fecit, vt Episcopus fieret; sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus acciperet. Et factus est Episcopus à plurimis collegis nostris* (sedecim numero) *qui tunc in vrbe Roma aderant, cùm Fabiani locus, id est,* (inquit Cyprianus) *cùm locus Petri & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret. Tum deinde sedit intrepidus Romæ in sacerdotali cathedra eo tempore* (id est, sub Decio) *eùm tyrannus infestus sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, cùm multo patientius & tolerabilius audires, leuari aduersus se æmulum principem, quàm constitui Romæ Dei sacerdotem.* Significat verò, sublimem illam Romanorũ Pontificum cathedram tantæ, per vniuersum orbem fidelium multitudini præfectam, adeò formidolosam Imperatoribus Romanis visam esse, vt magis sibi ab illis timuerint, quàm ab æmulo principe, qui purpuram sibi vltrò imposuisset. Nec enim illis assentior, qui (lectione mutata) Cornelium dicunt, tolerabilius audisse æmulum Principem, id est, Imperatorem contra se leuari, quàm æmulum sacerdotem, id est, Nouatianum Romæ constitui. Nam Imperatores à Christi fide ac religione abhorrentes, non rectè dicantur *æmuli Pontificum Romanorum.* Deinde Cyprianus de tyranno Decio proximè locutus erat, dicens, *tyrannum Dei sacerdotibus infestum, fanda atque infanda comminatum esse:* & continuò subiunxit, *cùm multo patientius & tolerabilius audiret* (vtique Decius tyrannus) *leuari aduersus se æmulũ principem*, id est, Imperij competitorem, *quàm constitui Romæ Dei sacerdotem*, id est, Pontificem maximum. Præterea laudatur eo in loco virtus, robur, & firmitas Cornelij. Vnde obsecro? nisi quia tyrannum, Dei sacerdotibus tam infestum, vt mallet Imperij competitorem, quàm Pontificem Romanũ: ferre tamen vsque adeò non timuit, *vt eo tempore in sacerdotali cathedra intrepidus sederet.* Denique statim post verba illa, de quibus iam agitur, subiicit Cyprianus: *Nónne hic* (id est, Cornelius) *summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? Nónne inter gloriosos Confessores, & Martyres deputandus, qui tantum temporis sedit, expectans corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis vltores, qui Cornelium aduersus edicta feralia resistentem vel gladio inuaderent, vel cruci figerent, vel igne torrerent?* Hæc omnia in mediũ protuli, vt lector videret, vniuersam Cypriani orationem eo in loco ad Cornelij Papæ laudem ideò spectare, quòd tyrannum, à quo tantopere cathedra ipsius timebatur, ipse tamen prorsus non timeret? Quidnam ergo est, quod Romanus Imperator, hoc est, orbis terrarum dominus, Pontificem Romanum timet? Nunquid à singulis etiam Episcopis eodem modo sibi timebat? Minimè gentium. Ac neq; Cyprianus id affirmat: sed ait, *Imperatorem timuisse Dei sacerdotem Romæ constitutum. Roma*, inquam, vbi caput Christianorum sedere, & Ecclesiam principalem esse audiuerat, vbi Apostolorum Petri & Pauli gloriam celebrari acceperat, quam vrbem (si fortè Sibyllæ oracula non ignorabat) piscatoris hamo fore quandoque expugnandam, didicisse poterat. Ita enim prædixerat Sibylla Erythræa, vt alibi declarauimus. Nec Gentiles tam imperiti rerum erant, quin scirent, quanta esset Romanorum Pontificum auctoritas, vt ex Aureliani Augusti, & Ammiani Marcellini, & aliorum gentilium verbis ac testimoniis posthac planum fiet. Præterea, vt alibi per vniuersum orbem quo maior quisque Episcopus fuit, eò magis ab illo timebant, & propterea infestiores ei erant Imperatores: sic cùm intelligerent, maximum Pontificem Romæ consedisse, maximè omnium & metuebant, & persequebantur eundem Pontificẽ Romanum, adeò vt ex triginta primis Pontificibus, vix tres naturali morte defuncti sint, sed ab Imperatoribus Romanis violentam necem subire coacti fuerint.

Quid multis? Nónne de hoc ipso Cornelio narrat Damasus in Pontificali, *quòd Decius cùm audisset, Cornelium agentem apud Centumcellas, à beato Cypriano epistolam accepisse, ei coràm dixerit: Sic definisti, vt nec Deos consideres, nec præcepta Principum audias, nec nostras minas timeas, vt contra Rempublicam literas accipias & dirigas?* Vide quid sit, quod Decius timebat. vtique vt Herodes timebat, ne Christus Rex Iudæorum auferret sibi regnum terrenum: sic timebat Decius, ne Pontifex maximus auferret sibi terrenum Imperium. Iam quippe videbat, in immensum creuisse Christianum populum. Iam verebatur, ne qui populus tam obediens foret Pontifici Romano, iuberetur aliquando ab illo inuadere imperium, & idola perdere. Sed alia erant Dei consilia, & ideo Cornelius Decio respondit, dicens: *Ego de corona Domini mei literas accepi, & direxi, & non contra Rempublicam, sed magis per spirituale consilium ad animas redimendas.* Hæc ille.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Decius.
		7. Persecutio.
252.	Idem Cornelius sed. an. 1. m. 2. d. 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Oris verò confessionem, & sacerdotis sacramentalem absolutionem penitus abstulerunt, velut solus Deus potestatem remittendi peccata sibi perpetuò retinuisset, nec illam à ministris Christi ad ædificationem Ecclesiæ vnquam voluisset dispensari.

Hoc testatur Cyprian. de Nouatiana hæresi nominatim tractans, in lib. 4. Epist. 2. prope finem: *O hæretica institutionis inefficax et vana traditio, hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam: dicere fratribus, plange, & lachrymas funde, & quæcunq; ad pacem pertinent, facies, sed nullam pacem, quam quæris, accipies.* (Et pòst:) *Dum fructus pœnitentiæ intercipitur, pœnitentia ipsa tollitur. Quòd si inuenimus, à pœnitentia agẽda neminem debere prohiberi, & deprecãtibus atque exorantibus Domini misericordiam, secundùm quod ille misericors & pius est, per sacerdotes eius pacem posse concedi: admittendus est plangentium gemitus, & pœnitentiæ fructus dolentibus non negandus. Et quia apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest: qui ex toto corde pœnituerint & rogauerint, in Ecclesiam debent interim suscipi.* Nouatiani ergo ad pœnitentiam homines hortabantur, sed pœnitentiæ fructum (qui est absolutio à crimine) dicebant per sacerdotes obtineri nõ posse, velut qui nullum signum seu sacramẽtum à Domino institutum accepisset, cuius vi talem potestatem exercerent. Fient hæc omnia suis tẽporibus & locis planiora ex Ecclesiastica historia, ex Lactãtio, Ambrosio, Hieronymo, Paciano,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Ex Cypriano certissimè intelligi, quòd Nouatianus peccatores ad pœnitentiam quidem adhortabatur, non tamen admittebat pœnitentiæ sacramentum, hoc est, absolutionem sacerdotis, qua pœnitentes reconcilientur Ecclesiæ.

Cyprianus ad Cornelium libro 1. epistola 2. *Permisit Dominus, vt ligata in terris, etiam in cælis ligata essent: solui autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesia soluerentur.* Cùm peccata prius in Ecclesia, quàm in cælo solui dicit, idque Domini permissione: nihil aliud significat, quàm Dominum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ, quod sit instrumentalis quædam causa remittendi peccata. Et cùm causa effectum præcedat: peccatum non dimittitur in cælo, quod per Sacramentum Pœnitentiæ non sit prius dimissum in Ecclesia. Nam iterum in eadem Epistola sic scribit: *Episcopatus nostri honor grandis, pacem dedisse Martyribus.* Et pòst: *Quomodo potest ad Confessionem* (nominis diuini coram persecutore) *idoneus inueniri, qui non prius pace recepta receperit spiritum patris?* Pax ergo, quam Episcopus dabat, spiritum diuinum, hoc est, gratiam pœnitenti contulit: quod nunquam ita euenisset, nisi aliquod esset sacramentum Pœnitentiæ. Rursus ibidem subiicit Cyprianus: *Placuit, examinatis singulorum causis, pacem lapsis dare.* Non ergo talis erat pœnitentiæ Ecclesiasticæ ratio, vt satis esset prædicatori palàm dicere: si quem vestrûm in fidẽ recta pœnitet suorum scelerum, is sciat, sibi remissa esse peccata: sed singulorum causæ, id est, circumstantiæ personarum & rerum à sacerdote solo examinabantur, & ita demum pax iis dabatur, qui verè pœnitentiam egissent. Nam postea in. 6. eiusdem libri Epistola, Cyprianus Baptismum & Pœnitentiam simul conferens, ait: *eum solum posse baptizare, & remissionem peccatorũ dare, qui habeat Spiritum sanctum.* Baptizare autem, & remittere peccata, non essent eiusdem hominis, & potestatis, nisi vtrumque fuisset Sacramentum. Et quanquam Cyprianus in eo errabat, quòd Sacramentum Baptismi à schismaticis cõferri

 non

Post Cornelij assumptionem ad Pontificatum, cæteros per orbem primates (vt moris erat) de
sua ordinatione certiores fecit, vt scirent, quocum communicare, & à quo literas communica-
torias accipere, atque ad quem dirigere in caussis Ecclesiasticis deberent. Primates verò per pro-
uinciam ipsorum hæc eadem collegis singulis in notitiam perferebant. Illa quippe eadem sunt
62. in hac re D. Cypriani verba lib. 2. ep. 10. vbi etiam Cyprianus testatur, *solius Pontificis Romani
literis de sua ordinatione scriptis absque aliorum præterea testificatione credi solitum esse.* atque ideo ex-
cusat se, quòd non statim post acceptas de ea re Cornelij literas eius ordinationem promulgas-
set: hoc enim vtilius ipsi eo tempore visum est ad retardandum Nouatiani schisma & dissensio-
nes inde subsecutas. Cypriani verba hæc sunt libro 2. Epist. 10. *Quòd scripta collegarum nostrorũ,
qui illic ordinationi tuæ affuerant, desideraumus; non veteris moris obliti nouum aliquid quærebamus.
nam satis erat, vt tu te Episcopum factum literis nuntiares, nisi esset ex diuerso discrepans factio.* Hoc
ergo ad reliquas Romanæ sedis prærogatiuas accedit, quòd vetus, etiam Cypriani tempore, mos
fuit, vt vnius Pontificis Romani literis absque aliorum necessaria testificatione crederetur. Ac-
cedit & illud, quòd moris fuit per totum mundum, vt maiora quæque ad sedem Romanam
quamprimum perferrentur. Ex quo Cyprianus, qui ad aliquod tempus nouam Pseudoëpiscopi
creationem Romano Pontifici nunciare prætermiserat, de illa re seipsum purgaturus ad Corne-
63. lium scribit lib. 1. epist. 3. *Quòd tibi de Fortunato isto Pseudoëpiscopo, à paucis & inueteratis hæreticis
constituto, non statim scripsi, frater charissime, non ea res erat quæ in notitiam tuam deberet per nos fe-
stinatò statim quasi magna aut metuenda perferri.* Cùm autem Cyprianus dicit, hanc rem non de-
buisse festinatò, *quasi magnam, ad notitiam Romani Pontificis perferri,* nónne clarissimè docet, res
magnas ad illius notitiam festinatò perferri debuisse? Præterea cùm Marcianus Arelatensis E-
piscopus Nouatiani hæresim sectaretur, Cyprianus lib. 3. epist. 13. ad Stephanum Papam scri-
bens, *Faustinus* (inquit) *collega noster Lugduni consistens, frater charissime, semel atque iterum mihi
64. scripsit. significans ea quæ etiam vobis scio vtique nunciata, tam ab eo, quàm à cæteris Coëpiscopis nostris
in eadem prouincia constitutis, quòd Marcianus Arelate consistens Nouatiano se coniunxerit, & à Catho-
licæ Ecclesiæ vnitate atque à corporis nostri & sacerdotij consensione discesserit, tenens hæreticæ præsum-
ptionis durissimam prauitatem.* Tam consuetum erat, Pontificem Romanum de rebus istiusmo-
di ab Episcopis vbique degentibus admoneri, vt Cyprianus nihil dubitet, hóc illi à pluribus si-
gnificatum esse. Nec est quòd dicas, hanc eãdem rem Cypriano quoque nunciatam fuisse. Nam
vt hoc nõ negauerim: sic manifestum est, cum Cypriano eam rem fuisse ob id communicatam,
vt is Pontificem Romanum ad Marciani excommunicationem incitaret. Ad multos quidem &
Episcopos & cleros Cyprianus literas dedit, sed nunquam ita cum vllis aliis, vt cum clero & Pon-
tifice Romano egit, nunquam vlli tam accuratam rationem rerum à se gestarum dedit; nec vl-
lam præterea Ecclesiam vel *principalem*, vel tanquam *Petri cathedram* salutauit. Multa (fateor) cæ-
teris Ecclesiis communia cum Romana erant: veluti vt scirent omnes & singulæ, quis à quibus
esset ordinatus Episcopus, quis à communione abstentus, aut quis Ecclesiæ reconciliatus esset.
Cæterùm quia quædam erat communia omnibus inter se Ecclesiis; propterea dicere, quædam
singularia, & ea longè maxima Ecclesiæ Romanæ tributa non fuisse, hoc illud est, quod à veri-
tate alienum esse contendimus.

65. Cornelius Episcopus Romanus (vt est apud Eusebium lib. 6. cap. 35.) ad Fabium Episcopum
Ecclesiæ Antiochenæ scribens, cùm exposuisset, quo pacto Nouatus procurasset, vt tres Episcopi
simplices & agrestes ex angulo quodam Italiæ per fraudem euocati, imaginaria quadam imposi-
tione manuũ, ipsi Episcopatum tribuerent, postea declarat, *se vnum ex iis apertè confessum, vt lai-
cum in communionẽ recepisse. Qui verò in reliquorum duorum loca succederent, alios* (inquit) *Episcopos
misimus.* Non solùm igitur delinquentes Episcopos deponere potuit Romanus Episcopus, ve-
rùm etiam alios mittere, qui in depositorum loca succederent. Ex quo apparet, Pontificis Ro-
mani potestatem nec intra vrbem, nec intra suburbanas, & adiacentes vrbi Ecclesias (vt quidam
volunt) conclusam fuisse.

66. *Gratianus Episcopus anno Imperij Decij primo, à Romanæ sedis Papa transmissus est in vrbem Turo-
nicam, vbi de paganis nonnullos prædicatione sua conuerti fecit ad Dominum.* Auctor est Gregorius
Turonensis, historiarum lib. 10. num. 31.

67. Lucius in Epistola ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ: *Literas dilectionis vestræ, quas ad beati
Petri Apostoli sedem pro vestri causa negotij misistis, libenter suscepimus.* Hoc igitur omnino ve-
rum & certum est, maiores causas ad sedem Apostolicam ex omni parte Ecclesiæ relatas fuisse.
Hinc eidem Lucio Cyprianus cum collegis grauissimas literas misit, lib. 3. epist. 1. in quibus ei
reditum ab exilio gratulatur, & demum subiungit: *Vicarias pro nobis ego, & collegæ, & fra-
ternitas omnis has ad vos literas mittimus, frater charissime, & repræsentantes vobis per Epistolam
gaudium nostrum, fida obsequia charitatis expromimus, hic quoque in sacrificiis atque orationibus no-
stris non cessantes Deo patri, & Christo filio eius Domino nostro gratias agere, & orare pariter ac pete-
re, vt qui perfectus est atq; perficiens, custodiat & perficiat in vobis confessionis vestræ gloriosam coronã.*

Equidem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Gallus & Volusianus. an. 2. m. 4.
253.	23. S. Lucius Porphirij filius, Roman. sedit an. 1. m. 3. d. 13.	
		Aemilianus m. 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

no, Augustino, & aliis Patribus. Quoniam enim hæc hæresis, à Lutheranis plerisque, à Zuinglianis verò & Caluinistis omnibus renouatur; & licet verbo id illi negēt, re ipsa tamen ex aliqua parte Nouatiani sunt, & res magni momenti existit: de hac hæresi diligenter & sæpe agam.

ᵃ Nouatiani (vt apparet ex Epistola Cypriani ad Iubaianum) rebaptizabant eos, qui ad ipsos à Catholicis venissent.

D. Cyprianum vnà cum 87. Episcopis errasse, verùm hæresim non incurrisse.

ᵇ Plura concilia in Africa habita sunt de iis baptizandis in Ecclesia, qui fuissent apud hæreticos baptizati, quorum in vno Episcopi ferè octuaginta septem ex diuersis prouinciis sub Cypriano Carthagini conuenerunt,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

non posse putabat, ob eamq; rem ab Ecclesia reprehensus est: tamen non errauit in eo, quòd baptizare, & peccata pœnitentibus remittere post baptismum, paria esse iudicauit, cùm id etiā Ecclesia semper docuerit. Imò etiam in 3. eiusdem libri Epistola Cyprian. docet, per eos, qui nimium citò lapsis manus imponunt, vtrumq; perdi, *vt & amissa sit gratia, quæ de baptismi sanctificatione percipitur: & non subueniat pœnitentia, per quam culpa curatur.* Vbi cùm significet, pœnitentiam curare, quod post baptismum de baptismi sanctificatione perierat: vtique docet, hanc, de qua loquitur, pœnitentiam nō minus sacramentū esse, quàm Baptismum. Quæ alioqui comparatio esset inter sacramenta Dei, & opera hominum? Denique hic ordo agendæ pœnitentiæ apud Cyprian. describitur lib. 3. Epist. 14. *Peccatores pœnitentia iusto tempore acta secundum disciplinæ ordinem, ad exomologesim (id est, confessionem) veniunt, & per manus impositionem Episcopi & cleri ius communicationis accipiunt.* Et in tractatu de lapsis docet, eos qui vel cogitauerunt de sacrificio idolis immolando, ipsum apud sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ facere solitos, dum admitti confessio poterat, dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes apud Dominū grata erat. Hæc omnia probant, & Nouatianos in eo hæresim suam posuisse, quòd Pœnitentiæ sacramentum negârunt, & Catholicam Ecclesiam idem ipsum sacramentum contra eos defendisse. id quod ex his quæ postea subiungam, luce meridiana clarius euadet.

ᵃ Dionysius Alexandrinus apud Eusebium, lib. 7. cap. 7. contra Nouatum, qui Ecclesiam tam miserè discidetit, sanctum Baptismatis sacramentum abrogauetit, & fidem ac cōfessionem, quæ Baptismum præcedunt, condemnauerit, nō sine causa graue odium concepimus.

ᵇ Stephanus Pontifex Romanus (teste Eusebio libro 7. capite 3.) cùm audisset, Cyprianum existimasse, non aliter, quàm per lauacrum Baptismatis, hæreticos in Ecclesiam admittendos, hac de re animo vehementer

Equidem non puto, rationem tantam cuiuſlibet alterius,& præſertim tranſmarini Epiſcopi, aut
in Africana, aut in vlla omnino Eccleſia habitam eſſe, quantam vndiq; probamus eſſe habitam
vnius Pontificis Romani. Sed ad Stephanum Lucij ſucceſſorem ſe conferat oratio.

68. Ex iis quæ dicuntur à Cypriano lib.1. epiſt.4.conſtat, Baſilidem Aſturicæ, vt videtur, in Hiſ-
pania Epiſcopum, idololatriæ libello maculatū, à ſacerdotij adminiſtratione de iudicio ſacerdo-
tum eius prouinciæ fuiſſe repulſum, & alium in locum eius ſubſtitutum. *Baſilides autem poſt cri-
mina ſua detecta, & conſcientiam propria confeßione nudatam, Romam pergens, Stephanum Pontificem
Romanum longè poſitum, & geſtæ rei ac veritatis ignarum fefellit, vt exambiret, reponi ſe iniuſtè in E-
piſcopatum, de quo fuerat iuſtè depoſitus.* Hiſpaniarum igitur Epiſcopi cùm viderent, Baſilidem ex
auctoritate Romani Pontificis Epiſcopatum ſuum repetere: hinc auctoritate ſedis Apoſtolicæ,
inde ſimulatione & fraude Baſilidis commoti, ad Cyprianum & Epiſcopos Africæ ſcribunt, de-
ſiderantes *iuſtam pariter ac neceſſariam ſuam ſolicitudinem vel ſolatio vel auxilio ſententiæ ipſorū ſub-
leuari.* Cyprianus ergo & reliqui Epiſcopi reſcripſerunt, Baſilidem atque etiam Martialem, qui
fuerat in eadem cauſa, iuſtè depoſitos videri, nec in priſtinum honorem reſtituendos eſſe: eosq;
perſeuerare Epiſcopos debere, quibus loco ipſorum manus fuiſſent impoſitæ. *Nec reſcindere* (in-
quiunt) *ordinationem iure perfectam poteſt, quòd Baſilides Romam pergens, ambiuit ſe iniuſtè in Epi-
ſcopatum reponi.* Iam ad totius cauſæ arcem ventum eſt. Quæri enim oportet, ob quam cauſam
Cyprianus & reliqui Epiſcopi dicant, ſententiam Romani Pontificis non debere ſeruari. Nam ſi
putârunt, illum nihil iuris habuiſſe in longè poſitas Hiſpaniarum Eccleſias: omnino iſta ratio ſtat
à Proteſtantibus. Sin dicant (vt verè dicunt) *obreptum Epiſcopo Romano fuiſſe,* nec id videri ab eo
69. mandatū eſſe, quod vt mandaret, fraude inductus fuit: tunc Magdeburgenſes cauſa ceciderunt,
Catholica verò fides vicit. Audiamus ergo Cyprianum. *Hoc,* inquit (id eſt, vt Baſilides ad Stepha-
num Pontificem Romanum rei geſtæ ignarum pergens, ambiret reponi ſe iniuſtè) *Hoc* (inquam)
*eò pertinet, vt Baſilidis non tam abolita ſint, quàm cumulata delicta, vt ad ſuperiora peccata eius, etiam
fallaciæ & circumuentionis crimen accesſerit. Neque enim tam culpandus eſt ille cui negligenter obre-
ptum eſt, quàm hic execrandus, qui fraudulenter obrepſit. Obrepere autem ſi hominibus Baſilides potuit,
Deo non poteſt, cùm ſcriptum ſit, Deus non irridetur.* Vides iam, ſtudioſe lector, ex iſta re poreſtatem
Epiſcopo Romano in Hiſpaniarum Eccleſias vehementer confirmari: tantum abeſt, vt tollatur
omnino, aut eleuetur. Nam qui ob eam ſolam cauſam dicit Baſilidem in Epiſcopatum reſtitui
non debere, quoniam fefellit Pontificem Romanum lōgè poſitum & veritatis ignarum, eo ipſo
fatetur, Pontificem Romanum iure potuiſſe Baſilidem contra ſententiam Epiſcopòrum Hiſpa-
niæ reſtituere, ſi iuſta fuiſſet Baſilidis poſtulatio. Cyprianus igitur in facti cognitione Pontificem
Romanum erraſſe dicit, non autem iure ac poteſtate ita priuatum eſſe, vt illum reſtituiſſe non
potuerit. Et tamen in omni cognitione prima quæſtio illa eſt, vtrum iure potuerit is cauſam co-
gnoſcere, à cuius ſententia recedere conamur. Cùm autem qui cauſam cognouit, legitimus Iu-
dex fuiſſe deprehēditur, tum deinceps ad alia remedia confugiendum eſt. Cyprianus igitur con-
tra Pontificis Romani poteſtatem nihil iure obiici poſſe, videns, ad obreptionem Baſilidis ſe cō-
tulit, vt ſententiam Pontificis irritam eſſe oſtenderet. Nam nec illi, quod petunt, obtinent,
qui fallunt Imperatores (cùm Theodoſius & Valentinianus decreueriot, *vt mendax precator ca-
reat impetratis,* in Codice Iuſtiniani lib.1.tit.25.) ſed tamen non idcirco carent Imperarores pote-
ſtate priuilegia iis conferendi qui veritatem narrauerint. Sed quorſum de Cypriani ſentētia quę-
rimus, cùm ille ipſe auctor fuerit eidem Stephano, vt in Gallicanas Eccleſias iuriſdictionem
ſuam exerceret? lib.3. epiſt.13. *Marcianus* (inquit) *Arelate conſiſtens, Nouatiano ſe coniunxit, &
70. à Catholica Eccleſia vnitate, atque à corporis noſtri & ſacerdotij conſenſione diſceßit, tenens hæreticæ
præſumptionis durißimam prauitatem, vt ſeruis Dei pœnitentibus & dolentibus, & ad Eccleſiam lachry-
mis & gemitu, & dolore pulſantibus, diuinæ pietatis, & lenitatis paternæ ſolatia & ſubſidia claudan-
tur, nec ad fouenda vulnera admittantur vulnerati, ſed ſine ſpe pacis & communicationis relicti ad lupo-
rum rapinam & prædam diaboli proiiciantur. Cui rei noſtrum eſt conſulere & ſubuenire, frater cariſsi-
me, qui diuinam clementiam cogitantes, & gubernandæ Eccleſiæ libram tenentes, ſic cenſuram vigoris
peccatoribus exhibemus, vt tamen lapſis erigendis, & curandis vulneratis, bonitatis & miſericordiæ diui-
næ medicinam non denegemus. Quapropter facere te oportet pleniſsimas literas ad Coëpiſcopos noſtros in
Gallijs cōſtitutos, ne vltrà Marcianum peruicacem & ſuperbum, & diuinæ pietatis ac fraternæ ſalutis
inimicum, collegio noſtro inſultare patiantur.* Et pòſt: *Dirigantur in prouinciam & ad plebem Arelate
conſiſtentem à te literæ: quibus abſtento Marciano, alius in locum eius ſubſtituatur, & grex Chriſti, qui
in hodiernum ab illo dißipatus & vulneratus contemnitur, colligatur.* Et iterum: *Marcianus ſententiam
non dicat, ſed accipiat; nec ſic agat, quaſi ipſe iudicauerit de collegio ſacerdotum, quando ipſe ſit ab vniuerſis
ſacerdotibus iudicatus. Seruandus eſt enim anteceſſorum noſtrorum beatorum martyrū Cornelij & Lucij
honor glorioſus: quorū memoriam cùm nos honoremus, multò magis tu, frater chariſsime, honorificare &
ſeruare grauitate & auctoritate tua debes, qui Vicarius & ſucceſſor eorum factus es. Illi enim pleni ſpiri-
tu Dei, & in glorioſo martyrio cōſtituti, dandā eſſe lapſis pacem cenſuerūt, & pœnitētia acta fructū com-
munica-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator Rom*
255.	24. Stephanus, quem Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos vocat vigesimũ sextum à B. Petro.	*Idem in Æmiliano*

Hæretici & Pseudopropheta.

runt, qui omnes licet à veritate in decernendo aberrarint, nõ tamẽ fecerunt hæresim aut schisma. Nec verò ab illis aliqui vnquam nominati sunt Cyprianistæ. nec Cypriani populus (vt Pacianus testatur in epist. 2. ad Sympronianum) aliud quàm Catholicus nominatus est. Hac enim conditione sententias dixerunt, nisi aliter fratribus suis per totum orbem diffusis videretur.

50. De Sabellianis.

Sabellius Afer Pẽtapolitanus (Noëti sectator, & tam Hermogenis, quàm Praxeæ in hæresi successor) dicebat (auctore Hilario in lib. 4. de Trinitate) eundem esse Patrem & filiũ, atque (vt ex Epiphanio & Augustino constat) etiam Spiritum sanctum: vt sint in vna substantia tres nomẽclaturæ. Hinc factum est, vt Sabelliani humanam filij naturam patri etiam imputarent, velut pater natus & passus sit pro nobis: ex quo iidem dicti sunt *Patripassiani.* Calistus eandem hæresim sectatus est, auctore Theodoreto libro 3. hæret. Fab. 7.

51. De Nepote Chiliasta.

Nepos Ægyptius Episcopus promissa in sacris Scripturis quę sanctis viris fiebant, pręstanda in hoc seculo docens, dicebat homines mille annis victuros in deliciis corporis, & voluptate; adeò vt nõ modò schismata nascerentur, sed integræ Ecclesiæ à fide deficerent. Eusebius lib. 7. cap. 19.

Hie-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

menter commotus fuit. *nihilque noui aut alieni à traditione ex Apostolorũ temporibus deriuata moliendum arbitrabatur.* Hæc Eusebius. Porrò verba decreti, quod Stephanus promulgauit, apud Cyprianum habentur in epistola eius ad Pompeium: *Si quis* (inquit Stephanus) *à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innouetur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in pœnitentiam.*

Cyprianus in epist. ad Iubaianum Patripassianos appellat *pestes, quæ gladiis ac venenis subuertunt veritatem.*

Dionysius Alexandrinus hæresim Sabellij confutauit, vt apparet ex Eusebio lib. 7. cap. 5. itemq; ex Athanasio in libro quem scripsit de sententia eiusdẽ Dionysij, vbi hæc habet verba: *In Pentapoli superioris Libyæ, quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur, tantumq; eorum commenta inualuerant, vt vix vltegius filius Dei in Ecclesiis prædicaretur. Re cognita, Dionysius, ad cuius curam ea Ecclesia pertinebant, legatos misit, qui auctores harum rerum ab illis prauis opinionibus retraherent. Illis autem in impietate pergentibus, Epistolam scripsit, & humanitatem Christi ex Euangeliis commonstrare, vt illis audacius filium Dei abnegantibus, & humana eius patri imputantibus, commonstrata res veritate (nõ patrem, sed filium pro nobis hominem esse genitum) rudibus illis & insciis hominibus patrem non esse filium persuaderet.*

Dionysius Alexãdrinus duos libros de promissis contexens, in illis Nepoti (viro alioqui non malo) contradicit, vbi etiam cõqueritur, *Nepotiana sectæ doctores legem & prophetas pro nihilo putare, Euangelia negligere, Apostolorum epistolas deprauare, nec pati homines de nostra cum Domino coniunctionis, & ad eius immortalem naturam assimilationis opere admirando cogitare; sed persuadere, abiecta & mortalia præmia tandem futura.* Denique in colloquio familiari Corationem eius opinionis apud Arsenoitem primarium quendam doctorem eò adduxit, vt ab ea opinione discederet. Euseb. lib. 7. cap. 19.

municationis & pacis negandam non esse, literis suis signauerunt, quam rem omnes omnino vbique censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus diuersus, in quibus vnus esset spiritus: & ideo manifestum est, eum Spiritus sancti veritatem cum cæteris non tenere, quem videmus diuersa sentire. Significabis planè nobis, quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, vt sciamus ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.

Quàm multa, & quàm insignia testimonia eliciuntur ex his omnibus Cypriani verbis, pro Pontificis Romani primatu! Primùm animaduerto, Cyprianum sentire, quòd Pontifex Romanus cum Episcopis Galliarum iure suo agere potuit, vt Martianum Arelatensem Episcopum deponerent. Nec enim adhortatus esset Pontificem Romanum id facere, quod iniquum iudicasset. Deinde perpendo, maiorem fuisse Pontificis Romani, quàm Carthaginiensis potestatem in Ecclesias Gallicanas. Alioqui frustrà id ab illo petisset Cyprianus, quod ipse non minore cum auctoritate præstare potuisset. Præterea video, hac in re maiorem fuisse Pontificis Romani, quàm aut Lugdunensis Episcopi, aut cuiusquam præterea in Galliis potestatem in ipsos Episcopos Galliarum. Nam in eadem epist. Cyprianus significat, *Faustinum Lugdunensem Episcopum illi semel atque iterum de isto Martiano scripsisse, additq̀, scire se, illa eadem Pontifici Romano tam per Faustinum, quàm per alios nunciata esse.* Frustrà verò Faustinus implorasset opem Romani Pótificis in ea causa, quam ipse potuisset pleniore quapiá auctoritate disponere. Accedit eodé quòd nó modò Episcopi Galliarum, sed etiá plebs Arelatensis eo tempore & cognouit, & agnouit Episcopi Romani primatum. Nam Cyprianus postulat, *vt dirigantur litera à Pontifice ad plebem Arelate consistentem*: quod nunquam fecisset, nisi probe perspectum habuisset, ne plebem quidem latuisse, quòd Pontifex Romanus etiam in Gallicanas Ecclesias potestatem legitimam haberet. Quid, quòd perspicuè indicatur, quæcumque ab Episcopis omnibus contra Nouatianum decreta sunt, ea fuisse ab auctoritate Romani Pontificis potissimùm profecta? *Illi enim lapsis* (inquit) *fructum pacis negandum non esse, literis suis signauerunt. Quam rem omnes omnino Pontifices Romani* siue sua sponte, seu ab aliis admoniti, suis literis signabant, ac deinde illas literas ad primates mittebant, quorum opera eædem literæ ad singulos perferebantur Episcopos, vt ita omnium accedente consensu, ab omnibus eadem res decerneretur. Nec vllius momenti habitum est, si vnus aut alter Episcopus dissensisset. Cæterùm si res Pontifici Romano probata non fuisset, nunquam poterat vniuersalis decreti nomen auctoritatemve adipisci. Cæterùm vt in eo, quod instituimus, progrediamur;

71. Cyprianus ait, *Stephanum Papam debere in Martiano abstinendo* (vt qui Nouatianus esset) *memoriá antecessorum suorum Cornely & Lucij sua grauitate & auctoritate seruare.* Non ergo res hæc erat consilij tantùm, aut exhortationis, verùm etiam auctoritatis. Debuit enim Stephanus auctoritatem suam ad hoc interponere, vt qui Nouatiani dogma, quod sui antecessores damnauerant, defendere auderet, ab Episcopali sede remoueretur. Iam verò nec illud otiosum est, quòd Cyprianus Cornelium & Lucium Pontifices Romanos vocat non solùm Stephani, sed præterea *suos antecessores. Seruandus est* (inquit) *antecessorum nostrorũ beatorum martyrum Cornely & Lucij honor gloriosus.* Ac nimirum ista ratione intelligitur, *quo mutua concordia glutino, & quo vnitatis vinculo sacerdotum corpus sit copulatum.* Nam cùm omnes Episcopi auctoritatem Romani Pontificis agnoscerent, illiusque Ecclesiæ Episcopos velut proprios antecessores numerarent, nec fas esse iudicarent, vt ab eorum decretis recederent: factum est, vt vnius cathedræ communis omnibus obseruatio congregaret omnes in vnum, faceretq́; ne sensus esset diuersus in singulis, quibus vna esset cathedra, Episcopatus vnus, vna Ecclesia, vnus denique Christus, & vnus Deus. Nam his gradibus video me posse ad vnitatem Dei ascendere, quibus antea Cyprianum à Deo *ad cathedram vnam* descendisse perspicimus, lib. 1. epist. 8.

His ita positis, appareat facilè, quàm leuiter Magdeburgenses huic D. Cypriani loco, qué Catholici magnopere vrgere solent, satisfacere conentur. *Alius* (inquiunt Centur. 3. cap. 7. pag. 164.) *alium monebat de suo officio. Sic Cyprianus lib. 3. epist. 13. monet Stephanum Romanum Pontificem, vt ad Arelatensem Ecclesiam scribat, & populum exciret ad deponendum Martianum, & substituendum alium.* Ergo totum hoc, de quo hactenus actum est, nihil aliud volunt esse, nisi excitationé quandam populi. At longè plura in Cypriani verbis iam sunt annotata. Nam si tantùm excitatio populi quærebatur, quid causæ erat, cur Faustinus Lugdunensis, aut etiam ipse Cyprianus id efficere non posset? Quid necesse fuit, excitationem populi à Pontifice Romano tam seriò flagitare? Seriò enim agit Cyprianus, & velut rem magnam, quæ à se præstari non possit, multis verbis persuadere Pontifici Romano laborat. Excitat autem quisque eò melius, quo est doctior, facundior & eloquentior. Certè non puto, Stephanum Cypriano aut doctiorem fuisse, aut facundiorem. Sed bene habet, quòd Magdeburgenses dicũt, Cyprianum *monuisse Stephanum de officio suo.* Illorum igitur confessione, pertinuit ad officium Romani Pontificis, curare, vt Episcopus schismaticus in Ecclesia diutius non præsideret. Nam impudentissimam calumniam, quæ eodem in loco apud Magdeburgenses in Cornelium Papam velut auctorem, vt calix Domini absque vino in aqua sola consecraretur, vir doctissimus, & mihi summa familiaritate coniunctus Alanus Copus copiosè iam antè confutauit in Dialog. 1. cap. 16.

Vnum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
256.	24. S. Stephanus Iulij alius, Romanus.	
		Valerianus & Gallienus an. 15. 8. Persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

52. De Hierachа.

ᵃ Hierachas (vt est apud Hilarium lib. 4. & 6. de Trinitate) Vnigeniti ex Patre natiuitatem comparauit vnius lucernæ duobus luminibus, aut lychno in duas partes diuiso, tãquam esset substantia exterior, quæ, velut oleum aut alia quæpiam media materies, lumen ex se vtrumque protenderet.

ᵇ Hierachas (teste Epiphanio hær. 67.) nuptias non admisit, & ideo cum solis continentibus versabatur.

ᶜ Carnem negauit resurgere.

ᵈ Pueros ante cognitionem & merita certaminis morientes, reiecit à spe regni.

ᵉ Paradisum sensibilem negauit.

ᶠ Melchisedec putauit esse Spiritum sanctum.

Pau-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ *Dici religiosè non existimetur, quod impiè dictum & nunc & antè damnatum est.* Hilarius lib. 6. de Trinitate. Itaque testatur, antequam ipse scriberet, opinionem Hierachæ de diuinitate, velut lampade in duas partes diuisa, condemnatam fuisse. Sixtus secundus in epist. 1. ait: *Agnosce filium Dei ante omnia tempora de paterno vtero ineffabiliter generatum.* Et post: *Quod pater est, id etiam est filius, Salomone dicente: Ego ex ore Altissimi prodij.*

ᵇ Cyprianus de habitu Virginum: *Cùm iam refertus est orbis, & mundus impletus: qui capere continentiam possunt, spadonum more viuentes castrantur ad regnum. Nec hoc iubet Dominus, sed hortatur, & cùm habitationes multas apud patrem suum dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat.*

ᶜ Hippolytus in oratione de consummatione mundi, præterquam quod ait, *Christum carnem suam tertia die suscitasse*; etiam docet ex Daniele c. 12. & Isaiæ 26. *excitandos è puluere terræ, qui sunt in monumentis, & denique omnem carnem mortalium visuram esse faciem Christi, cùm ad iudicandum venerit.*

ᵈ Cyprianus lib. 4. epist. 6. *Ob nomen Christi, à bimatu & infra qui fuerant, necabantur. Ætas nec dum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam.* Et lib. 3. epist. 8. *Est apud omnes siue infantes, siue maiores natu, vna diuini muneris æqualitas.*

ᵉ Methodius apud Epiphanium sub hær. 64. *Paradisus ex hac terra palàm locus eximius est.* Sixtus 2. in epist. 1. *Si antiquus hostis in paradiso hominem strauit, quis locus extra paradisum esse potest, in quo mentes hominum penetrare non valeant?* §. Paradisum igitur verè locum, ex eoque & sensibilem esse, Sixtus docuit.

ᶠ Cyprianus lib. 2. epistol. 3. Quòd Melchisedec, qui panem & vinum obtulerat, typum Christi portaret, declarat in Psalmis Spiritus sanctus. §. Spiritus sanctus igitur de Melchisedec locutus est, tanquam de alio à se, imò tanquam de sacerdote & ministro suo.

Iri

Vnum illud iam supereſt explicandum in Cypriano. Maxima quæq; ad Epiſcopũ Romanum
referri ſolita eſſe, iam oſtendimus. Inter maxima verò non immeritò habita ſunt eiuſmodi Syno-
dorum decreta, in quibus de fide quippiam eſſet definitum. Dico igitur, Cyprianum etiã in hac
re veterem Eccleſiæ morẽ obſeruaſſe. Ipſe id teſtatur lib. 2. in Epiſtola quam ad Stephanũ Pon-
tificem Romanum ſcripſit, quæ numero prima eſt. *Ad quædam* (inquit) *diſponenda & concilij com-*
72. *munis examinatione limanda, neceſſe habuimus, frater chariſſime, conuenientibus in vnũ pluribus ſacer-*
dotibus, cogere & celebrare concilium, in quo multa quidem prolata atq; trãſacta ſunt. Sed de eo vel maxi-
mè tibi ſcribendum, & cum tua grauitate ac ſapientia conferendum fuit, quod magis pertineat & ad ſa-
cerdotalem auctoritatem, & ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem pariter ac dignitatem, de diuinæ diſpoſitionis
ordinatione venientem. Mox autem proponit quæſtionem de rebaptizatione in eadem Synodo a-
gitatã, & (vt Epiſcopis Africæ videbatur) rectè atq; ordine definitam. Sed vel in hac vna re appa-
ret, quàm neceſſaria Eccleſiæ Dei fuit vnius primi Paſtoris fides & præſidentia. Cùm enim D.
Cyprianus tanta doctrina præditus, quanta in eius Epiſtolis & aliis operibus elucet, tantaq; pie-
tate afflatus fuerit, vt pro Christi nomine martyrium ſubierit, cùm præterea frequentiſſimos ſa-
cerdotes in conſilium adhibuerit, nec anteceſſoris ſui Agrippini exemplo caruerit, quem imita-
retur, & tamen in cauſæ illius definitione vnà cum toto concilio errare permiſſus ſit; cumq; eo-
dem ipſo tempore Stephanus Papa cum iis qui ipſi aderant, Cypriani decreto ſeſe oppoſuerit, &
in contrariam ſententiam decretum aliud verum & catholicum promulgârit: profectò inſigni
hoc exemplo Deus voluit toti Eccleſiæ ſuæ reuelare, quãtum inter ſucceſſorem Petri, pro cuius
fide rogaſſet, & alium quemcunque Epiſcopũ, imò etiam frequentem Epiſcoporum Synodum
intereſſet. Sed hæc ſint alterius loci. Nunc de Cypriani mente agitur, quam talem fuiſſe auda-
cter dixerim, vt nullo modo ſibi licere putauerit, ab ea fidei regula penitus diſſentire, quæ illis
Epiſcopis & populis placuiſſet, qui manerent in Pontificis Romani communione. Probabilius
quidem viſum eſt Cypriano, vt ab hæreticis baptizati de nouo in Eccleſia baptizarẽtur, tanquam
prior baptiſmus ipſo iure nullus extitiſſet. Nam vſque adeò illi placuit ea ſententia, vt cùm vi-
diſſet, Stephanum Papam non modò illi non aſſentire, verùm etiam in contrariam partem de-
cernere: contra Epiſtolam & decretum Stephani ſcribere non dubitauerit. Sed quid? An propter-
ea deſeruit Stephani communionem? Nihil minus. Et tamen ſi Proteſtantes verũ docent, maior
fuit Stephano Cyprianus. Nam Pontifici Romano quidam Proteſtantium non niſi Romanam
Eccleſiam & quaſdam ſuburbicas, hoc eſt, vrbi vicinas ſubiiciunt: qui verò plurimum ei tribuũt,
vltra Italiam non extendunt eius poteſtatem. At Cyprianus fuit totius Africæ Primas, vt colligi-
tur ex iis Epiſcopis quos vndiq; ad tertiam Synodum ſuam Carthaginiẽſem cõuocauit, quibuſq;
in ea Synodo præfuit. Nam ibi aderant Epiſcopi ex Tripoli, ex Byzãtio, ex Numidia, ex vtraque
Mauritania, hoc eſt, ex Cæſarienſi & Siticenſi. Nam hæ ſunt prouinciæ totius Africæ. Maior ve-
rò Africa eſt multis ſanè partibus, quàm Italia: & tamen primas Africæ decretum ſui concilij re-
fert ad ſedem Romanam, vt ab illa cognoſcatur & confirmetur, cùm interim Romana ſedes a-
deò ſeſe non ſubiecerit Africanis Eccleſiis, vt contraria potius omnia definierit. Non ergo ita ſe
res habuit, vt Proteſtãtes impudentiſſimè affirmãt. Non Italiæ tantùm, ſed toti præterea Eccleſiæ
Romanus Pontifex præpoſitus iam inde ab initio fuit, atque ita hodie perſeuerat. Hinc ad illam
ſedem acta ſui concilij refert Cyprianus, quod multo meliùs ex Hieronymi verbis, quàm meis,
intelligetur.

73. Hieronymus igitur in Dialogo aduerſus Luciferianos: *Conatus eſt Cyprianus contritos lacus fu-*
gere, nec bibere de aqua aliena: & idcirco hæreticorum baptiſma reprobans, ad Stephanũ tunc Romanæ vr-
bis Epiſcopum, qui à beato Petro vigeſimus ſextus fuit, ſuper hac re Africanam Synodum direxit: ſed co-
natus eius fruſtrà fuit. Denique illi ipſi Epiſcopi qui rebaptizandos hæreticos cum eo ſtatuerant, ad anti-
quam conſuetudinem reuoluti, nouum emiſere decretum. Hinc apparet, Cyprianum *Synodi ſuæ acta*
direxiſſe ad Romanum Pontificẽ, certè vt eius aſſenſum ad id quod agebat, obtineret. Sed quoniam
Papa Cypriani Synodo, vtpote non rectè docenti contradixit; Hieronymus dixit, Cypriani co-
natum fruſtrà fuiſſe, adeò vt Africani Patres reuocato priore decreto nouum emiſerint. Qui-
bus ex rebus facilè animaduertas, quanti ponderis etiam longè ante Nicænam ſynodum Põtifi-
cis Romani auctoritas in Eccleſia fuerit. Etſi enim Cyprianus cum aliis *octoginta Epiſcopis* in con-
cilio Prouinciali decreuiſſet, baptizatos ab hæreticis in Eccleſia Catholica baptizandos eſſe,
eamq; rem multis ſcripturis confirmare viſus eſſet; tamen quia Põtifex Romanus aliter decreue-
rat, nõ eſt auſus Cyprianus anathema illis qui ſecus docuiſſent denũciare; id quod Hieronymus
in eodẽ Dialogo atteſtatur. *Sciant* (inquit) *Cyprianũ hæc quæ de ſcripturis ob hæreticos rebaptizãdos in*
74. *Epiſtolis ſuis reliquit, non cũ anathemate eorũ qui ſe ſequi noluerant, edidiſſe: ſiquidẽ in cõmunione eorum*
permãſit qui ſentẽtiæ ſuæ cõtraierant, ſed hortatũ potius fuiſſe propter Nouatũ, & alias tũc hæreſes mul-
tas enaſcentes, ne quiſquam ab eo ſine dãnatione erroris ſui recuperetur. Sermonẽ denique ſuum, quem ſu-
per hac re ad Stephanum Romanũ Pontificem habuit, tali fine complevit: Hæc ad conſcientiam tuam, frater
chariſ-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
257.	Idem Stephanus, sedit an. 3 m. 3. d. 14.	Idem Valerianus & Gallienus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

53. De Paulo Samosateno.

* Paulus Samosatenus, præter Sabellianam hęresim, quam eum tenuisse Epiphanius refert in hęr. 65. etiam (vt est apud Eusebium lib.7.cap. 22. & 24. vbi se res sua ætate gestas prodere ait) Christũ dicebat communi solùm hominis natura præditum, nec aliud quicquam fuisse. Conuictus à Firmiliano Cappadociæ Episcopo, sententiam se muraturum pollicitus est, sed fidem non seruauit. Canone Ecclesiæ relicto, ad doctrinã adulterinã se transtulit: in verbi Dei interpretes, qui è vita excessissent, palàm debacchatus fuit. Psalmosque & cantus in honorem Christi tanquam à viris recentioris memoriæ editos explosit. Hæc eadem imitati sunt Lutherani & Zuinglhani horum temporum. Nam & regulam Ecclesiasticæ prædicationis relinquunt, & interpretes, qui ex hac vita excesserunt, contemnunt, & Psalmos cantusque à Patribus compositos, velut à viris recentiotis memoriæ editos exploserunt. Ista nec ipsi quidem negare possunt.

54. De ha-

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

* In concilio Antiochiæ Paulus sui erroris & peregrinæ opinionis perspicuè conuictus est, & tum ab Episcopatu, tum à Catholica Ecclesia exturbatus, præcipua Malchionis cum eo disputantis opera, qui presbyter & humanioris literaturæ in Antiochia magister fuit. deque ea re Patres qui aderant, epistolam communi consensu ad Dionysium Romanum & Maximum Alexandrinum Episcopos miserunt, cuius exemplar ad omnes prouincias mittebatur, vt testatur Eusebius lib.7.cap. 23. & 24. In qua epistola cùm Pauli Samosatensis mores describantur, Synodus in magno vitio ponit, quòd *in Patres vita functos debacchatus sit, quodq́ priores cantus Ecclesiasticos mutarit, &* nouos ipse in sui laudem instituerit, simulque populi, dum prædicaret, clamores & applausus captauerit.

Confu-

charissime, & pro honore communi, & pro simplici dilectione protulimus, credentes etiam tibi pro religionis tuæ & fidei veritate placere, quæ & religiosa pariter, & vera sunt. Cæterùm scimus, quosdã quod semel imbiberunt, nolle deponere, sed, saluo inter collegas pacis & concordiæ vinculo, quædam propria, quæ apud se semel sint vsurpata, retinere. Qua in re nec vim cuiquam facimus, aut legem damus, quin habeat in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum vnusquisque sit præpositus, rationem actus sui Domino redditurus. Ad Iubaianum quoque de hæreticis rebaptizandis scribens, in fine libelli sic locutus est: *Hæc tibi breuiter pro nostra mediocritate rescripsimus, frater charissime, nemini præscribentes aut præiudicantes, quò minus vnusquisque Episcoporum, quod putat, faciat, habens arbitrij sui liberam potestatem. Nos, quantum in nobis est, propter hæreticos cum collegis & Coëpiscopis nostris non contendimus, cum quibus diuinam concordiam & Dominicã pacem tenemus: maximè cùm & Apost. dicat, 1. Cor. 11. Si quis autem putatur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Seruatur à nobis patienter & firmiter charitas animi, collegij honor, vinculum fidei, & concordia sacerdotij.* Denique in sententia quam dixit primus in Synodo Carthaginiensi, *Superest* (inquit) *vt de hac ipsa re singuli quid sentiamus proferamus, neminem iudicantes, aut à iure cõmunicationis aliquem, si diuersum senserit, amouentes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium, tamq; iudicari ab alio non possit, quàm nec ipse potest alterum iudicare.* Cum autem dicit, neminem ipsorum *se constituere Episcopum Episcoporum*, vtique significat, se, quanquam sit Primas, non tamen id sibi sumere, vt collegis suis præscribat, quid ipsi aut dicant, aut sentiant. Nihil verò hæc oratio detrahit Pontifici Romano, qui non se constituit, sed à Domino constitutus est Episcopus, non quidem Episcoporum (saltem quoad ordinem sacerdotalem) sed tamen etiam Episcoporum, quoad gubernationem omnium Christi ouium, & fratrum confirmationem. Qui enim sunt æquales in potestate ordinis, possunt rectè impares in potestate iurisdictionis inueniri. Nostri autem instituti iam fuit, vt ostenderemus, Cyprianum præclarissima iudicia fecisse de primatu Romani Pontificis, id quod multò etiam apertiùs contestatus esset, nisi hæc opinionum dissensio inter ipsum & Stephanum Papam incidisset. Cæterùm cuiusmodi est hoc, vt cùm tot modis primas Pontifici Romano concedat Cyprianus: hoc totum illo futili argumento Magdeburgenses eleuare conẽtur, quia Pontificem Romanum vocat *fratrem, collegam, & Coëpiscopum suum?* Quasi verò nos negemus, eos fuisse aut fratres, cùm ambo fuerint Christiani: aut collegas, cùm fuerint ambo Presbyteri: aut Coëpiscopos, cùm fuerint ambo Episcopi, & quidem permagni ambo. Nunquid enim prouinciam Cyprianus non habuit? Nónne dixit (lib. 2. Epist. 10.) *Per prouinciam nostram hæc eadem collegis singulis in notitiam pertulimus?* Prouincia verò etiam plures Episcopos comprehendebat, qui eidem Metropolitano suberant. Metropolis autem Africæ Carthago fuit, in qua sedit Cyprianus. Non ergo ad nomina, sed ad res attendamus, nisi volumus puerili more nominibus abuti ad rerum certissimarum euersionem. Fuit Cyprianus plus quàm simplex Episcopus, si iurisdictionem spectamus. Fuit etiam Pontifex Romanus plus quàm primas, si ad Petri cathedram respicimus. Fuerunt tamen vtrique Episcopi: & pro humilitate, cui ex æquo studebant, ambo non dici apud homines, sed esse apud Deum magni laborabant. Adamum aut Noë non legimus aliquãdo Reges fuisse appellatos: & tamen si res ipsas, & nõ sola nomina consideramus, nullus vnquam Rex cum illis cõferri potuit, vel antiquitate Imperij, vel amplitudine regionum subiectarum, vel æquitate legum & disciplinæ fidelis veritate. Apage ergò istas pueriles Magdeburgensium nugas. *Nolite* (inquit Apostolus 1. Cor. 14) *pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote, sensibus autem perfecti estote.* Sed hæc sint satis de fide Cypriani & sententia.

75 Vincentius Lirinensis contra hæreses cap. 9. *Mos iste semper in Ecclesia viguit, vt quò quisque floreret religiosior, eò promptius nouellis adinuentionibus contrairet. Vnum aliquod exemplum, & hoc ab Apostolica potissimùm sede sumemus, vt omnes luce clarius videant, beatorũ Apostolorũ beata successio quãta vi semper, quanto studio, quãta cõtentione defenderit susceptæ semel Religionis integritatẽ. Quondam igitur venerabilis memoriæ Agrippinus Carthaginensis Episcopus, primus omniũ mortalium contra diuinum Canonem, contra vniuersalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium consacerdotum, contra morem ac instituta maiorum, rebaptizandum esse censebat. Quæ præsumptio tantum mali inuexit, vt non solùm hæreticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem præbuerit erroris. Cùm ergo vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquauersum sacerdotes pro suo quisq; studio reniterẽtur: tunc beatæ memoriæ Papa Stephanus, Apostolicæ sedis Antistes, cum cæteris quidem collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit: dignum, vt opinor, existimans, si reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat. Denique in Epistola quæ tunc ad Africam missa est, idem his verbis sanxit, nihil nouandum nisi quod traditum est.* Ecce Episcopus Romanus reliquos omnes Episcopos loci auctoritate superabat, etiam ante Nicęnum concilium.

Diony-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
258	25. S. Xystus Iunior Philosophi filius. Atheniensis. Græcus, sed. an. 1. m. 10. d. 23.	
260	26. S. Dionysius Monachus, sed. an. 10 m. 5 d. 5.	
		Claudius an. 1. m. 9.
		Quintilius dieb. 17.
		Aurelianus an. 5. m. 6.
		9 Persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

54. *De hæresibus Manichæorum.*

ᵃ Manes Persa (vnde Manichæi) duodecim Apostolos sibi adiungens, & in orbem mittens, Christum volebat simulare, auctore Euseb. lib. 7. cap. 25. cùm tamen Christianus nunquam fuisset, sed tantùm Catechumenus, vt Cyrillus Hierosolymitanus ait in Catechesi 6.

ᵇ Manichæus dixit, filiū esse partem vnius substantiæ patris, & id filium voluit intelligi, quod ex Dei substantia parte aliqua deductum apparuerit in carne. Hilar. de Trin. lib. 6.

De vetere Testamento.

ᶜ. Veteris Testamenti Deus (inquit Manes) malorum est inuentor, dicens de seipso, *Ego ignis consumens.*

ᵈ Et qualis Deus, qui obcæcat? Paulus enim dicit: In quibus Deus seculi huius obcæcauit mẽtes infidelium, vt nō splendeat illis nomen Euangelij.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Confutatio hæreseωn Manichæorum.

ᵃ *Archelaus Caschare in Mesopotamia Episcopus, Manetem in disputatione vicit, iudicibus etiam externæ doctrinæ Philosophis*, vt & Cyrillus Catechesi 6. & Epiphanius ait Hæresi 66.

ᵇ *Pia Ecclesiæ fides Manichæum damnat. Nescit enim in filio portionem, sed scit Deū totum ex Deo toto, scit ex vno vnum, non defectum, sed natum: scit natiuitatem Dei nec diminutionem esse gignentis, nec infirmitatem esse nascẽtis.* Hilarius de Trinit. lib. 6.

ᶜ Manetis & Archelai ea quæ sequitur disputatio extat apud Cyrillum in Catechesi 6. *Si veteris* (inquit Archelaus) *Testamenti Deus ignem seipsum dicit, cuius est filius ille qui dicit, Ignem volo in terram mittere? Si oderis eum qui dicit, Dominus mortificat & viuificat: quare honoras Petrum, qui Tabitham quidem suscitauit, Sapphiram autem mortificauit? Si oderis eum, eo quòd etiam mortem parauerit, quare non oderis eum qui dicit, Ite in ignem æternum? Si odisti dicentem, Ego Deus faciens pacem, & creans mala: perquire quid dicat Iesus, Non veni mittere pacem super terrã, sed gladium? Amborum sunt æqualia dicta; ergo è duobus alterum sit necesse est: aut vterque bonus, per eandem locutionem: aut si irreprehensibilis Iesus hæc dicens: quare vituperas eum qui in lege Veteri similia dicebat?*

ᵈ Lege quod præcedit paululum: *Si verò est obscurum Euangelium nostrum, in perditis est obscurum. Vides, quòd in perditis obscuratur. Non sunt enim sancta danda canibus. Nunquid autem solus veteris Testamenti Deus obcæcauit cogitationes infidelium? Iesus autem ipse nõnne dixit, Propterea in parabolis loquor, vt videntes non videant?* Et pòst: *Loquebatur Christus his qui audire non poterant, in parabolis: Discipulis autem seorsùm dissoluebat parabolas. Splendor gloriæ illuminatus, excæcatio autem infidelibus. Hæc mysteria quæ nunc Ecclesia enarrat tibi Catechumeno, non est mos Ethnicis enarrare.*

De

a ᵉ Minu-

76 *Dionysius* (apud Eusebium lib 7.cap.4.) postquàm Stephanum Pontificem Romanũ de omnium Orientalium Ecclesiarum fide & consensione certiorem reddidisset, demum ita scribit: *Syriæ vniuersæ & Arabiæ vestra doctrina & consilio semper magno adiumento fuistis, quibus etiam modo scripsistis epistolas.* Curam igitur omnium Ecclesiarũ semper hæc Sedes sustinuit, etiamsi longissime tum spatio terrarum, tum lingua & moribus à se abessent.

77 Maximus Taurinensis, Hom. 2. in natali D. Laurentij: *Xistum (cùm Apostolicæ Sedis sacerdotio fungeretur) ante omnes summum Domini Sacerdotẽ furor gentilis aggreditur, vt Ecclesiastica membra, tam valido truncata capite, velut munimine præsidij cælestis amoto, cruentus persecutor inuaderet.*

78 Hippolytus cùm Nouatiani schismate ab initio deceptus fuisset, postea sententiam mutans, dum ad martyrium duceretur (vt Prudentij verbis vtar) consultus, quænam secta foret melior:

> *Respondit: fugite, ô miseri, execranda Nouati*
> *Schismata, Catholicis reddite vos populis.*
> *Vna fides vigeat, prisco quæ condita templo est:*
> *Quam Paulus retinet, quamq; cathedra Petri.*

Vt autem per Paulum, Romanam Ecclesiam a Paulo edoctam, sic per cathedram Petri, perpetuam Pontificum in Ecclesia Romana successionem intelligit.

79 Dionysius Alexandriæ Episcopus (apud Eusebium li 7.cap.8.) in causa Ecclesiastica & consilium quærit, & *Xisti Pontificis Romani sententiam exquirit, veritus ne per errorem labatur.* Quod perinde est, ac si dicat, Pontificem Romanum in sententia sua de rebus Ecclesiasticis lata nõ labi, vtpote qui ad fratrum fidem in rebus dubijs confirmandam à Christo sit constitutus. Nec enim Dionysius Xisti sententiam, velut qui doctior se fuisset, expetijt, sed velut eius, qui primus Ecclesiæ Pastor esset: vnde etiam prius ad Cornelium & Stephanum Pontifices Romanos de similibus causis scripserat. Auctoritas igitur Sedis, non hominum doctrina spectata est.

80 Athanasius in lib. de sententia Dionysij Episcopi Alexandriæ: *In Pentapole Superioris Libyæ quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur. Re cognita, Dionysius (ad cuius curam eæ Ecclesiæ pertinebant) epistola scripta humanitatem Christi ex Euangelijs commonstrat, vt illis filium Dei abnegantibus & humana eius patri imputantibus, patrem non esse filium persuaderet.* Et post: *Quidã ergo ex Ecclesia rectè quidem sentientes, sed tamẽ ignari eius causæ ob quã Dionysius ita scripsisset, Romã ascenderũt, ibiq; eũ apud Dionysiũ eiusdẽ nominis Romanũ Præsulẽ accusauerũt. Re cõperta, Dionysius cũ obiecta postulasset à Romano Præsule, eaq; accepisset, opus edidit sub nomine Elenchi & Apologiæ ad se purgandũ. Porro ex Dionysij Romani Episcopi voluminibus contra eos qui filium Dei creaturã asseuerant, scriptis clarè ostenditur, hæresim Arrianorũ olim ab omnibus damnatã fuisse.* Primũ hoc in loco notandum est, antiquissimã fuisse illam Patriarcharum in certas regiones iurisdictionem, & eam non in Nicæno primùm concilio constitutam, quia temporibus Dionysij *Pentapolis Episcopo Alexandrino subiecta fuit.* Nec aliud ferè ex vllis actis Ecclesiasticis eius constitutæ iurisdictionis initium, quàm ab Anacleto Pontifice Romano deduci potest, qui sic vnamquamque Sedem honorauit maximè, vt illa propius ad D Petri patrocinium & cathedram aspirauit. Deinde notandum est, *Episcopum Alexandriæ apud Romanum Pontificem fuisse accusatum:* cum tamen omnis accusatio apud superiorem Iudicem fiat. Denique Romanus Pontifex volumina mox edidit in fidei Catholicæ defensionem, ne illa ex vlla parte læderetur, vtpote ad cuius officium pertinuit confirmare fratres suos. Cùm Episcopi Orientales (vt est apud Eusebium lib 7.cap.22.23.&24.) Antiochiæ in vnum conuenientes, Paulum Samosatenum Antiochiæ Episcopum ob hæresim (qua Christum dicebat nudum hominem fuisse) gradu suo deiecissent, atque in locum Samosateni Domnum rectè sentientem substituissent, deberentque ex antiquo more alios per totũ orbẽ Episcopos de noua ista electione certiores facere, vt omnes & singuli scirent, quibus scribere, & à quo literas communionis accipere oporteret: mox communi consensu epistolam miserunt. Ad quem tandem? *Ad Dionysium Episcopum Romanum nominatim*, velut ad principium & caput Catholicæ huius communionis: atque etiam nominatim ad Maximum, qui Ecclesiam Alexandriæ procurabat, velut ad Patriarcham, qui secundas post Episcopum Romanũ teneret. Vnde constat, iam ab initio Ecclesiæ, primatum semper fuisse penes Pontificem Romanum, eamque rem nulli Episcopo nec in Oriente quidem, nedum in Occidente, ignotam fuisse.

81 Dionysius in Epist. ad Seuerũ Episcopũ: *De Ecclesijs Parochianis, vnde Apostolicã sedem cõsulere voluisti, qualiter sint per Cordubensem prouinciã diuidẽda Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quã vt sequaris, quod nos in Romana Ecclesia nuper egimus: Ecclesias verò singulas singulis Presbyteris dedimus, vt nullus alterius Parochiæ terminos inuadat. Hanc quoque normam, charissime, te & omnes Episcopos sequi conuenit. Et quod tibi scribitur, omnibus quibuscunque potueris, notum facias, vt non specialis, sed generalis sit ista praeceptio.* Portò Damasus in Pontificali narrat, hunc

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
270.	27. S. Felix, Constantij filius, Romanus, sedit an. 4. m. 5.	*Tacitus m. 6.*
		Florianus m. 2. d. 20.
275	28. S. Eutychianus Maximi filius, Lunensis, Tuscus, sedit an. 8. m. 0 d. 4.	*Probus an. 6. m. 4.*
		Carus cum Carino & Numeriano an. 1.
283.	29. S. Caius, Caij filius, Salonensis Dalmata, sedit an. 12. m. 4. d. 6.	*Diocletianus & Maximianus an. 20.*
		10. *Persecutio.*
296.	30. S. Marcellinus Proiecti filius, Romanus, sed an. 7 m. 9. d. 26.	*Constantius 1. an. 1*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Principijs.

[e] Manichæi posuerunt duo principia cōtraria & coæterna: Deū, & materiam: Lucem & tenebras: bonum & malum. Epiphanius Hær. 66.

De malo.

[f] Malum dicunt certam habere substantiam. Vnde concupiscentiam carnalem volunt substantiā esse nobis contrariam, quæ separetur ab ijs qui purgantur.

[g] Animas de substantia Dei esse dicunt.

De libero arbitrio.

[h] Manichæorum est (inquit Hieronymus in procemio Dialogorū aduersus Pelagianos) hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitriū, & adiutorium Dei tollere. Itemq; fatum (inquit Socrates lib. 1. cap. 17.) Manichæus introducit; quod in nostra situm est potestate, tollit. Quæ omnia verba cùm ad eandem rem pertineant: tamen illa de fato, Magdeburgenses inter Manichæi hæreses posuerunt; de sublata verò per eundem Manichæum arbitrij nostri potestate, nihil dixerunt: ne si seipsos cum Manichæis in tollenda arbitrij libertate consentire prodidissent, suo miseri iudicio perijssent. Manichæos verò sustulisse liberum arbitrium, Chrysostomus etiam ait, Hom. 45. in Ioā. & Augustinus in lib. contra Fortunatum Manichæum.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] Minutius Fœlix in Dialogo (qui inter libros Arnobij aduersus Gentes octauum locum tenet, quique Octauius inscribitur:) *vnius imperio cæleste regnum gubernari, non est multi laboris aperire, cogitanti Imperia terrena, quibus exemplum vtique de cælo. Quando vnquam regni societas aut cum fide cœpit, aut sine cruore discessit?*

[f] Auctor Iustino annexus, qui circa hoc tēpus vixisse creditur, in quæstionibus (quas à Christianis propositas Ethnici nō rectè dissoluerūt) in reprehensione 1. sic habet: *Bona sunt, quæ hic sunt omnia: nec maximum malū in eis vllum est per essentiam. Ac Deus diem constituit, quo scelera omnia delebuntur. Interim permittit, vt ea mala faciamus, quæ sponte suscepimus ac diligimus, non propter imbecillam vim qua sit præditus, sed vt & nostrum liberū arbitrium, & ipsius patientia declaretur, sine quibus nec nos homines, nec ipse bonus, in hoc vitæ statu esse posset.*

[g] Apud Iustinum in Quæstion. quas gētes Christianis posuerunt, *Hoc differt Deus ab anima quo effector ab eo, quod effectorem habet.*

[h] Minutius Felix in Dialogo quem inscripsit *Octauium.* Nec de fato quisquam aut solatium captet, aut excuset; *mens tamen libera est, & ideo actus hominis, non dignitas iudicatur.* Quid enim aliud est fatum, quàm quod de vnoquoque nostrùm Deus fatus est? *Qui cùm possit præscire materiam, pro meritis & qualitatibus singulorū etiam fata determinat. Ita in nobis non genitura plectitur, sed ingenij natura punitur.* §. Ex his constat, Minutij verba de meritis præscitis non nisi ad merita pœnarum referenda esse: vt nemo intelligatur, ex fati necessitate, sed voluntariè peccare; cùm interim non dicat, solam hominis voluntatem ad hoc sufficere, vt bonū quod cupit, suis viribus efficere queat. Ad hoc enim gratia Dei opus esse fatemur, quam solius Christi merita nobis primùm acquirunt. Sed tamen & illa Dei gratia cùm naturam hominis non mutet, sed ad altiora euehat, etiá libera & grata voluntate suscipitur.

hunc Dionysium Papam *Presbyteris Ecclesias diuisisse, & cœmeteria, parochiasq́; & diœceses constituisse.* Collata igitur Epistola Dionysij cùm Damasi testimonio, manifeste iudicat, Pontificis Romani potestatem sese ad omnes Episcopos extendisse: vtpote quibus Parochiarum terminos obseruandos præscripserit.

82 Cùm Paulus Samosatenus in concilio Antiocheno de Episcopatu deiectus (vt est apud Eusebium lib.7.cap.24.) ex Episcopi domo, quæ illius Ecclesiæ propria erat, exire nollet: Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiã, sanctissimè, quid esset agendum, decreuit. Præcepit enim, vt domus Ecclesiæ illis tribueretur, *quibus Christiani Italiæ & vrbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent.* Verisimile autem est, Imperatorem ab ijs qui Christo in comitatu eius nomen dederant, hac de causa instructum fuisse. Ita enim respondit & decreuit, ac si iam nosset, Orientales etiam Ecclesias Romani Pontificis, & Episcoporum Italiæ (qui solent ei adesse in Concilio) decreto gubernandas esse. quod ipsum etiam Eusebius (& ipse Orientis Episcopus) sanctissimè decretum fuisse testatur.

83 Felix Papa in Epist. 3. ad Benignum Episcopum: *Me requisisti super fidei documentis.* Et pòst: *Sæpe enim dubia & maiora negotia terminum ab hac sancta Sede (à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt) accipere consueuerunt.*

84 Eusebius in Chronicis dicit, *D. Petrum fuisse primum Pontificem Christianorum*, additq́; eundem Petrum annis 25. perseuerasse *vrbis Romæ Episcopum.* Porrò tam in Chronicis, quàm in Ecclesiastica historia (lib.3 ca.4.) scribit, *Linum Romanam* Ecclesiam *primùm post Petrum rexisse.* Et in lib.4.cap.1. ait, *Alexandrum successione à Petro & Paulo ducta, quintum Romanæ Ecclesiæ Pontificem fuisse.* Cùm igitur Petrum dicat fuisse primum Christianorum Pontificem, Episcopos autem Romanos D. Petri successores esse doceat: non est dubium, quin etiam senserit, Episcopos Romanos esse primos Christianorũ Põtifices. Quid quòd cùm ex proposito præcipuarũ Ecclesiarũ Episcopos nominet, successionésque describat (nisi aut occasio rei narratæ, aut ratio respõsis atque historiæ aliud postulet) primas in Episcoporum enumeratione tribuit Romanis Episcopis, secundas ferè Alexandrinis, tertias Antiochenis, vt videre licet apud eundem Eusebium li.3. cap.12. lib.4.cap.4.10.18. ac 19. Item lib.5.cap.21. lib 6.cap.15.22. ac 23. lib. 7. cap. 13. 24. ac 26. Hinc videas, quàm longè ab ipsa veritate absit, quod ab ipsis Magdeburgensibus in Centuria 3. cap.7.pag.173. scriptum est: *Nec Eusebius* (inquiunt) *cùm passim Romanorũ Pontificum facit mentionem, vsquam eis præ cæteris plus attribuit iuris aut etiam dignitatis.* An plus Romanis Episcopis præ cæteris non tribuit, qui eos & D. Petri (quem *primum Christianorum Pontificem fuisse tradit*) successores vocat, & in Catalogo Apostolicarum Ecclesiarum primos tot in locis tanto consensu collocat? Imò cùm liquidò pateat, Ecclesiasticam Eusebij historiam prius finitam esse, quàm Concilium Nicænum indiceretur (vnde nec eius Concilij mentionem in historiarum libris facit) cumque præcipuè agat de præcipuarum Ecclesiarum successionibus, inter præcipuas verò Ecclesias vbique numerat Romanam, Alexandrinam, Antiochenam & Hierosolymitanam, ex ijs autem quatuor Sedibus Romanam cæteris præferat; certum est, ex Eusebij libris euinci posse, quòd & Romanæ Ecclesiæ primatus, & cæterarum trium prærogatiuę concilio Nicæno antiquiores fuerunt.

85 Synodus Sinuessana ex trecentis Episcopis & 30. presbyteris constans, ac de Marcellini Episcopi Romani apud idola thurificatione agens (vt legitur in tomo 1. Conciliorum) eum etiã conuictum præterquam ex ore suo condemnare non audet, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquàm. Sed cùm, cinere caput conuolutum habens, clamasset, *peccaui coram vobis, & non possum in ordine esse Sacerdotum, quoniam auarus me corrupit: tunc subscripserunt in eius damnationem, dicentes: quia ore suo anathematizatus accepit maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit Pontificem, nec præsul Sacerdotem suum, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Ecce Romana Sedes prima est, & ideo non iudicatur à quoquam,* quia nec par in parem, nec inferior in superiorem, vllam potestatem habet.

86 Augustinus contra Epist. Parmeniani li.1.cap.5. *Arbitrio Constantini à iudicibus Episcopis causa* (Cæciliani) *cognita est, quibus præfuit Meltiades Romanæ vrbis Episcopus.* Et contra Iulianum Pelagian. lib.1.cap.2. *Melchiade Apostolicæ sedis Episcopo præsidente, Rheticius cum alijs iudex interfuit.* Res autem ita se habuit. Post Cæcilianum ritè apud Carthaginem ordinatum Episcopum, Donatus de Numidia veniens, & Lucillæ potentis feminæ opibus adiutus, Maiorinum per schisma ibidem ordinauit. Sed cùm & clerus & plebs Cęcilianum retinere Episcopum statuisset; Donatistæ ad Constantinum causam Cæciliani detulerunt. Sed quia (vt Augustinus ait in Epist. 166. *Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, eam discutiendam atque finiendam Episcopis delegauit.* Dati sunt iudices, de Gallia tres, de Italia quindecim, qui omnes cùm ad vrbem venissent, præsidente Milciade Romano Pontifice, causa cognita, & iudiciũ ab eo-

87 dem Milciade his verbis clausum est (vti Optatus lib.1. contra Parmenianum refert) *Cæcilianũ suæ communioni Ecclesiasticæ integro statu retinendum meritò esse censeo.* De qua etiam re ita scribit

B. Augu-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperatores Rom.
304.	31. S. Marcellinus Benedictus, Romanus de regione Via lata, sedit an. 5. m. 6. d. 25.	Galer. Max. an. 16
309.	32. S. Eusebius Medici filius, Græcus, sedit an. 2. m. 7. d. 27.	Maximinus & Maxentius an. 6.
311.	33. S. Melchiades Afer, sedit an. 3. m. 2. d. 24.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[i] Christum nō fuisse in carne vera, sed mortem ac resurrectionem similiter esse mentitum.

[k] Nuptias damnant.

[l] Carnibus velut immundis non vescuntur.

[m] Baptismum in aqua nihil perhibent salutis afferre.

[n] Vnà cum Pythagora & Platone dicebant, solas animas perpetuò manere, & in alia vel hominū vel pecudum corpora transmigrare: ipsa autem corpora nullo modo resurgere.

[o] Reliquæ Manichæorū opiniones, de toto belli genere damnato, de sacrificijs externis (præter puras preces) omnino reiectis, de Imaginum sanctarum vsu improbato; ac denique de falsa Manichæorum perfectione & alijs eius generis, sub Fausti Manichæi nomine deinceps confutabuntur: quia nec ista omnia dogmata primo statim die sunt condita, nec ab omnibus simul Manichæis ex æquo recepta.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Eutychianus Papa in ep. ad Ioannem & Episcopos Bæticæ: *Vitam suam nescit, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & verū ignorat hominem.*

[k] Minutius in Octauio: *Nos vnius matrimonij vincula libenter inhæremus: cupiditate procreandi aut vnam scimus, aut nullam.* §. Intellige Christianos vnam tantùm vxorē simul habuisse.

[l] Lactantius de ira Dei, c. 13. *Omnia quæ generat mundus, ad vtilitatem hominum accommodata sunt: animantes quidem partim ad cibū, partim ad vestitum.*

[m] Melciades Papa in ep. ad Episcopos Hispaniæ: *Spiritus sanctus super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu: in baptismo regeneramur ad vitā:* Regeneratio per se (id est, absque Confirmationis Sacramēto) *saluat mox in pace beati seculi recipiendos: Confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos.*

[n] Minutius in Octauio: *Ista sententia,* (quæ corporibus dissolutis animas solas perpetuò manere, & in noua corpora sæpius vult cōmeare) *non Philosophi studio, sed Mimi officio digna est. Vide adeo quàm in solatium nostri, resurrectionem futurā omnis natura meditetur! Sol demergit, & nascitur: astra labūtur, & redeunt: flores occidūt, & reuiuiscunt; post seniū arbusta frondescunt; semina non nisi corrupta reuirescūt: ita in seculo corpus, vt arbores in hiberno occultāt virorē ariditate mētita. Quid festinas, vt cruda adhuc hieme reuiuiscat, & redeat? Expectandū nobis etiā corporis ver est.*

[o] Quidam nomine Viator (apud Augustinum in hær. 46) tres Manichæorum sectas fuisse dicebat: vnā, quæ maneret in speciali nomine *Manichæorum*: alteram, quæ dicebatur *Macarij*, siue à certo authore, seu velut beati & *electi*: nam sic appellabantur, qui sanctius & excellentius auditoribus suis viuere putabantur: tertiam, quæ dicebatur *Catharistæ*, id est, purificatores, qui per alimenta, quæ sumebant, bonum à malo purgare se & liberare putabant. hi carnibus nō vescuntur, tanquàm de occisis fugerit diuina substantia, nec aliquid iam remanserit dignum, quod in electorum ventre purgetur. Denique Eusebius lib. 7. ca. 25. ait, *Manichæum falsa & impia dogmata ex infinitis erroribus iam olim extinctis, in vnum consarcinasse.*

B. Augustinus Epist. 162. *Qualis ipsius B. Melciadis vltima est prolata sententia, quàm innocens, quàm integra, quàm prouida atque pacifica? qua neque collegas, in quibus nihil constiterat, de collegio suo ausus est remouere, & Donato solo, quem totius mali principem inuenerat, maximè culpato, sanitatis recuperandæ optionem liberam fecit, cæteris paratus communicatorias literas mittere, etiam ijs quos à Maiorino ordinatos esse constaret: ita vt quibuscumque locis duo essent Episcopi, quos dissensio geminasset, eū confirmari vellet, qui fuisset ordinatus prior, alteri autem eorum plebs alia regenda prouideretur. O virum optimum! O filium Christianæ pacis, & patrem Christianæ plebis! Conferte nunc istam paucitatem cum*

88 *illa multitudine Episcoporum: neque numerum numero, sed pondus ponderi comparate.* Confert autē, atque adeò præfert octodecim Episcopos cum Milciade Romano Pōtifice in iudicio sedentes, alijs *septuaginta Episcopis*, qui Cæcilianum absentem temerè damnauerant. Denique ait (in eadem Epist. 162.) quòd *Cæcilianus Carthaginis Episcopus posset non curare conspirantem multitudinē inimicorum, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse coniunctum, vbi paratus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.* Ergo Augustinus fatetur, non modò ante Nicænum concilium primum, sed etiam *semper, semper*, inquam, *Apostolicæ cathedræ principatum* non modò fuisse, verùm etiam *viguisse in Ecclesia Romana*; ob eamque causam Cæcilianū cum Milciade Episcopo Romano, & cum cæteris coëpiscopis eius communicantem, *potuisse non curare alios etiam septuaginta Episcopos*, omnemq; clerum, & plebem illis adhærentem, qui seorsum communicabant. Vnde, obsecro, hæc libertas Cæciliano tributa est, vt posset septuaginta Episcopos Africæ, hoc est, prouinciæ suæ non curare, modò cum Ecclesia Romana, & cum cæteris Episcopis in Romani Pontificis communione permanentibus communicaret, nisi quia Romanus Pontifex propiùs est cum Carthaginiensi Episcopo coniunctus, quàm ipsi Africæ & Numidiæ Episcopi erant. Etenim si ad originem præsidendi aspicimus, caput pedibus est vicinius, quàm femur & tibia: nam caput ægris pedibus consulere atque medicinam facere potest; tibia verò & femur non item. Christus autem in Euangelio definiuit, eum esse proximum, qui benignissimam vulnerato homini manum præbuit. Itaq; cùm Romanus Pont. visibile principium totius Ecclesiasticæ vnitatis fuerit, qui principiū hoc tenet, meritò potest eos qui ab eodem principio deflectunt, non curare. Præterea quando Milciades paratum se dixit cæteris Episcopis Africæ (præter Donatum solum) *communicatorias literas mittere*, eamque benignitatē August. ita laudat, vt eum *virū optimū, & filium Christianæ pacis, patremq; Christianæ plebis appellet*: nónne eo ipso tam Milciades, quàm Augustinus contestantur, in manu Pontificis Romani positum fuisse, vt Donatistæ non haberentur amplius schismatici, idque propterea quòd *Pontifex Rom. communicatorias literas illis misisset?* Aut poterat alius quispiam in orbe terrarum Episcopus communicatorias literas illis qui tunc schismatici essent, mittendo, eosdem in Ecclesiæ corpus colligere? Imò verò si quisquam, præter primum, hoc esset conatus, multò citius seipsum in aliorū schismate implicasset, quàm alios à priore diuisione in vnitatem Ecclesiæ restituisset. Ordo in Ecclesia retinendus fuit: ordinis verò principiū necessariò erat in Apostolicæ cathedræ principatu. Nam quid potest prius esse principatu ipso? Porrò *Apostolicæ cathedræ principatus in Ecclesia Romana semper viguit.* Inde igitur Ecclesiasticæ cōmunionis principiū petendum erat, inde schismatici reconciliationis obtinendæ spem præcipuam habere debuerunt. Iterum atque iterum perpende, studiose lector, non verba modò auctorū, sed multò magis rationes, ac sententias verborum. Milciades paratus fuit *dare communicatorias literas Africanis*, qui Cæciliano Catholico Episcopo hactenus aduersati erant. Augustinus verò ait, *Cæcilianum potuisse non curare Episcopos Africæ.* Cur ita? Quoniam *cum Romano Episcopo communicasset.* At quanti hoc (inquies) refert? Aut nónne Primaris Numidiæ communio tanti valet, quanti communio Romani Episcopi? Nullo modo. Quas tandem ob causas? Quia *semper in Romana Ecclesia viguit Apostolicæ cathedræ Principatus.* Qui autem seruat principatum Apostolicæ cathedræ, de cætero securus est: sicuti ex altera parte qui excidit Apostolicæ cathedræ principatu, per nullius præterea communionem securus vnquam erit. Perturbatum quippe & ab ordine recto alienum est, quicquid extra ipsum principium seu principatum inuenitur.

Cōstantinus Magnus Romæ cōstruxit Baptisteriū, quod Ammianus Marcellinus in li. 27. *Cōstantinianū lauacrū* appellat: vbi baptizatū esse Imperatorē *Damasus* in vita Siluestri narrat; eandemq; historiā Adrianus Pōtifex in Epistola ad Cōstantinū & Irenē cōmemorat. Et Adriano lōgè antiquior Gregorius Turonēsis li. hist. 2. num. 31. Clodouæū iam baptizandū dicit *processisse, velut nouū Constantinū ad lauacrū, vt qui lepra veteris morbū deleturus esset.* Adde huc Bedā de sex ætatibus mūdi, anno mundi 4288. Zonarā tom. 3. Cedrenū in cōpendio historiæ, Nicephorū lib. 8. ca. 3. Petrū de Natalibus in li. 5. de Sanctis ca. 26. Nec sanè alioqui verisimile est, tam pium virum post tanta Dei beneficia in ipsum collata, baptismum suum vsque ad mortē fuisse dilaturū, & salutari mysteriorū fructu per annos ferè 30. fuisse cariturū, præsertim cùm & Synodo Nicænæ interfuerit, & multas res Ecclesiasticas rescriptis suis expedierit, & Persas ad fidē inuitārit.

Quod

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Donati duo fuerũt: vnus, qui de Numidia veniens Maiorinum ordinauit Carthaginis Episcopum, cùm Cæcilianus iam antè fuisset ritè ordinatus: hic erat princeps hæresis Donatistarum. Sed Maiorino successit alius Donatus in eodem schismate Episcopus, qui eloquentia sua cõfirmauit hæresim Donatistarum. Ab vtroque horum Donatistæ appellari potuerũt. Hi schisma potius, quàm hæresim ab initio condiderunt.

ᵃ Cæcilianus legitimè ordinatus Carthaginis Episcopus, idque antequã Donatus Maiorinum ordinasset, *poterat* (inquit Augustinus in Epist. 162.) *non curare multitudinẽ conspirantem inimicorum, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per cõmunicatorias literas esse coniunctum.* Ibidem refert, *iudicante Melciade Romanæ vrbis Episcopo,* Cæcilianum fuisse absolutum. Idem Cæcilianus legitur etiam concilio Nicæno interfuisse, atque eius *nomen inter Episcopos qui subscripserunt, reperitur.*

55. *De schismate Donati.*

ᵃ Donatus ab Episcopis non tẽ lectum à quibus erat condemnatus, ad Cæsarem appellauit. Ex quo apparet, schismaticos hoc animo tam olim fuisse, vt Imperatorum & regum tribunalia vellent Episcoporum cognitionibus etiam in causis ecclesiasticis anteferri. quam hæresim multi Protestantiũ hodie sequuntur.

ᵃ Constantinus Magnus de Donatistis ait: *O rabidi furoris audacia! Sicut in causis Gentiliũ fieri solet, appellationem interposuerunt.* &c. Quo dicto significauit Imperator, causas Ecclesiasticas non à Cæsare, verùm à solis Episcopis fuisse cognoscendas: & ideo Imperator in hac causa iudices dedit, non velut ea ratio legitima fuisset, verùm quia pax non aliter, imò ne sic quidem obtineri potuit.

ᵇ Donatistæ dicebant, Catholicã Ecclesiam esse apud se, nec rationem vllam Episcoporũ aut Galliæ, aut Italię, aut vrbis Romæ habebant, cùm tamen octo decim Episcoporum iudicio, præsidente illis Romano Pontifice, condemnati fuissent, velut iniusti accusatores Cæciliani, & schismatis authores. Hodie itidem pauci, & nuper nati Lutherani dicunt, Ecclesiã Catholicã esse apud se. Zuingliani verò etiã apud se esse, cùm tamen & ipsi à se inuicem, & à reliqua Ecclesia dissentiant.

ᵇ Duo Episcopi Eunomius & Olympius apud Carthaginem fuerunt per dies quadraginta, *vt pronunciarent, vbi esset Catholica.* Nouissima eorum sententia talis legitur, *vt dicerent, illam esse Catholicam, quæ esset in toto orbe terrarum diffusa, & sententiam decem & nouem Episcoporum iamdudum datam non posse dissolui.* Hæc Optatus lib. 1. de schismate Donatistarum.

314. | 14. S. Siluester Rufini filius, Romanus. | Constantinus.

56. *De schismate Meletij.*

ᶜ Meletius Thebaidos in Aegypto Archiepiscopus, lapsos non nisi post longum tempus ad locum pœnitentiæ admittendos, dicti-

ᶜ Petrus Alexandriæ Archiepiscopus, & idẽ Primas Ægypti, opposuit se Meletio, lapsos primo quoq; tẽpore suscipiens, quẽ pauciores Episcopi, presbyteri, & monachi abinitio se-

Quod autem Eusebius de Constantino refert, in Constantinum Constantini filium verius ca-
dit, *quem ab Eusebio rebaptizatum Nicomediæ* Damasus in vita Felicis Romani refert. Porrò ba-
89 ptizati Romæ solebant fidei suæ confessiones edere, vt legimus apud Augustinum lib. Confess.
8. cap. 2. Constantinus ergo formulam sua maiestate dignam concipiens, publice confessus est,
id se credere, quod edoctus erat à B. Siluestro, quem vocat vniuersalem Pontificem. Aliosq; ad similem
fidem ac baptismum cohortatur. Is verò etiam edixit (idque ex monumentis maiorum ad nos
vsque peruenit, in tom. 1. Conciliorum, & rebus ipsis confirmatum est) vt sedes imperij transfer-
retur in Orientem. *Quoniam* (inquit) *vbi principatus Sacerdotum & Christianæ religionis caput ab
Imperatore cælesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem.* Hæc il-
le. Ac plura quidem vel antecedunt, vel sequuntur eodem in loco, quę honoris causa Pontifici-
bus Romanis ab Imperatore concessa sunt, quibus optimi quique Pontifices vel vsi ab initio nō
sunt, eo quòd pompam secularem illi honores sapiebant, vel certè ijs nō sunt delectati. Ammia-
nus verò Marcellinus in lib. 27. de partium Vrsicini & Damasi contentione ob Pontificatum
90 Romanum agens, *Neque ego* (inquit) *abnuo, ostentationem rerum considerans vrbanarum, huius rei
cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgare debere: cùm id adepti, futuri
sint ita securi, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantq́; vehiculis insidentes, circumspectè vesti-
ti, epulas curantes profusas, adeò vt eorum conuiuia Regales superent mensas: qui esse poterant beati re-
uera, si magnitudine vrbis despecta, quam vitijs opponunt ad imitationem Antistitum quorundam pro-
uincialium viuerent, quos tenuitas edendi potandiq́; parcissimè, vilitas etiam indumentorum & super-
cilia humum spectantia perpetuo numini verisq́; eius cultoribus, vt puros commendant & verecundos.*
Quòd si tanto cum splendore Pontifices Romani & procedebant & epulabantur, cùm certum
sit id ipsos ante Constantini ætatem non fecisse; quis neget hoc ipsum a Cōstantini temporibus
inchoatum, debere etiam ex occasione donationis ab ipso factæ videri profectum? Quæ non di-
co, vt splendorem hunc externum expetendum iudicem (absit) sed tantùm vt declarem, quā-
ta signa concurrant ad illius donationis veritatem demonstrandam, quæ à Constantino facta di-
citur, cuius rei etiam ad nos vsque perscripta instrumenta & antiqua testimonia peruenerunt.
Sed omnium testimoniorum authoritates illud superat quod oculis intuemur. Cernimus enim
domum Constantinianam, quæ Lateranensis etiam dicebatur, in templum Saluatoris conuer-
sam esse, atemque ibi aliquando sedisse Pontificem Romanum; vbi Constantinus Magnus ha-
bitauerat. Legimus autem eiusmodi rerum suarum largitiones à Christianis potissimùm sub
ipso baptismi sui tempore fieri solitas, vt in primis ex cap. 2. Actorum Apostolicorum constat.
Scimus verò Constantinum relicta Roma, quæsisse nouas sedes. Constat posteros illius nunquā
ferè ad vrbem figendæ illic sedis causa reuertisse. Ac sanè si nihil omnino scriptum extaret, ta-
men quis non miretur Dei prouidentiam, & consilium hac in re? Ex tot Imperatoribus Augu-
stis, qui Romani Imperij nomine ac titulo tam in Oriente, quàm in Occidente tantoperè glo-
riantur, videmus ab illo die nec vnum ferè in vrbe Roma, velut in stabili sede Imperij sui substi-
tisse, verùm aut Constantinopoli, aut Mediolani, aut Rauennæ, aut in aliqua Galliarum vrbe
habitasse; Romam verò velut pæne peregrinos, honoris causa interdum inuisisse. Zonaras in vi-
ta Constantis nepotis Heraclij refert, eum cogitasse de imperio in veterem Romam transferen-
do, quòd *plus honoris matri, quàm filiæ deberi diceret*; sed id non successit. Christus enim videtur, vt
omnia marmora & alia ornamenta, quæ Romam ex toto mundo portabantur, suis ac martyrū
suorum templis; ita & ipsam vrbem, Principis Apostolorum cathedræ in æternum destinasse.
vt lux veritatis (inquit Leo in serm. 1. natalis Petri & Pauli) *quæ in omnium gentium reuelabatur
salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.*

Laonicus Chalcondylas de gestis Turcorum lib. 1. *Romani cùm essent nacti Imperium in orbe
longè lateq; maximum, commiserunt Romam Pontifici maximo: Ipsi verò transierunt in Thraciam, By-
zantium (quæ nunc Constantinopolis est) Thraciæ metropolim constituentes.* Eucherius Lugdunen-
sis Episcopus in epistola ad Valerianum: *Quicquid vel sub illa dominatione regum vetusta, vel sub
illa deinde gemina administratione Consulum, Romano accessit Imperio, omnia Christi aduentui præpa-
rata, & diffundendæ fidei prouisa, potest (si quis idoneus est assertor) ostendere.*

Nicænam Synodum Siluestri tempore habitam esse.

Primā synodū Nicęnā sub Siluestro, & nō sub Iulio celebratā fuisse, multis rationibus demō-
stratur. Eusebius primū, qui tū vixit, in Chronicis suis ita describit Nicænę Synodi tēpus, vt in
Pontificatū Siluestri necessariò ceciderit. Deinde in lib. 3. de vita Cōstantini ca. 7. narrat, Episco-
pū vrbis penes quam Imperiū est, abfuisse, eo quòd ingrauescente ætate impediretur. Hoc au-
tē multò aptius de Siluestro, quā de Iulio intelligitur, quanquā Sozomenus li. 1. c. 16. hoc de Iu-
lio dictū fuisse putat, sed male. Verius scripsit Theodoretus li. 1. ca. 3. *Eodem tempore Siluester Ro-*

mana

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudopropheta.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Siluester.	Idem Constantinus.	dictitans, absque authoritate legitima constituebat Episcopos & clericos, ac proprias Ecclesias ædificabat, quas Martyrum Ecclesias appellauit, à fide quidem ipse nõ discedens, sed in schismate tamen suo pertinax. cuius discipuli potius elegerunt, vt se cõiungerent cum Arrianis paulo pòst exortis, quàm vt re conciliarentur Catholicis, vnde etiam Theonam elegerũt Alexandriæ Episcopum contra magnũ Athanasiũ. Epiph. hær. 68.	tio sequebantur: sed tamen fides illius vicit, ac Petrus martyrij coronam adeptus est sub Diocletiano, Alexandro in cathedra ipsius (aut, vt alijs videtur, Achilla) succedente. Qui autem Petro iungebantur, veteres Ecclesias suas non nisi Catholicas appellârunt. Nec obtinere post mortẽ Meletij Alexander potuit, vt Meletiani relicto schismate ad Ecclesiæ vnitatẽ redirẽt, sed Nicæna Synodus Meletium ipsum omnesque Meletianos Alexãdro subiecit, vti videre est apud Theodoretum lib. 1. cap. 9.
			57. De Arrio, & Arrianis:	
			[a] Arrius dicebat, tempus fuisse, quando non erat filius, iodeque perspicuum esse, eum ex nihilo essentiam habuisse: nec nisi per abusionem verbum & sapientiam dici. Arrio statim adhæsit Eusebius Nicomediæ Episcopus, Alexander Baucalis Presbyter, Achillas, Æithales, Carpones, Arrius alter, Sarmates, Euzoius, Lucius, Iulianus, Mænas, Helladius, Gaius, Secundus, & Theonas, qui dicti sunt olim Episcopi. Socrates lib. 1. ca. 2. & 3.	[a] Alexander Archiepiscopus Alexandriæ Concilio Episcoporum ferè centum ex Ægypto & Libya cõuocato, Arrio & eius fautoribus anathema denunciauit. Et literas ad Episcopos cuiusque ciuitatis scribit, in quibus Eusebium Arrij fautorem ambitionis accusat, quòd Beryti Ecclesiam deserens, Episcoparum Nicomediæ inuaserat: & addit, *Quis est, qui non hæc tanquam insolita & peregrina obstupesceret? Aut quis est, qui Ioannem audiens dicentem, In principio erat verbum, non istos condemnauerit, dicentes, erat tempus aliquando cùm non esset?* Apud Socratem li. 1. ca. 2. & 3. eandem hæresim Nicæna Synodus postea damnauit, docens, Filium Patri consubstantialem esse.
			[b] Hinc Arriani prodierunt, qui etiam dicebant, Spiritum sanctũ esse creaturam creaturæ, hoc est, à Filio creatum. August. hær. 49.	[b] Liberius Pontifex Romanus in Cõfessione fidei quæ extat in tom. 1. operum Athanasij, confitetur *Spiritum sanctum verè ex Deo naturaliter Deum, quò vera sit Trinitas sub vna substantia.*
			[c] Dicebant, Christũ carnem sine anima suscepisse. Augustinus ibid.	[c] Athanasius tom. 3. de Incarnatione Christi: Spiritu conturbatus est Iesus: Ioan. 13. Quod nec brutæ carni, nec impatibili deitati congruerit, sed animæ, de qua Dominus dicit, Anima mea turbata est.
			[d] Rebaptizabant Catholicos ad se venientes. Aug. ibid.	[d] Cyrillus Hierosolym. in præfatione Catecheseon: *Non licet bis aut ter hoc lauacro vti. Vnum enim Baptisma. Soli rebaptizantur hæretici, si modo prius illud nõ erat baptisma.*

58. De | Constan-

manæ Ecclesiæ gubernaculum tenuit. Ac sanè cùm Socrates lib. 1.c.12. dicat, idque authore Eusebio, Constantinum post confectum Concilium Nicænum, celebrasse festum solenne ad vigesimum Imperij sui annum: constet verò, & Siluestrum annis viginti ad minimum præfuisse Ecclesiæ Romanę, & Cōstantinum Papæ Melchiadis tempore Imperium tenuisse, atque illi causam Cæciliani vnà cum alijs cognoscendam commisisse (vt tam Optatus, quàm Augustinus testantur) necessariò efficitur, vt Nicæna Synodus, quę ante vigesimum Constantini annum perfecta est, non fuerit acta sub temporibus Iulij Papæ, qui non poterat vllo modo ad Episcopalem cathedram ascendere ante vigesimum annum Imperij Constantini expletum. Imò verisimile est, Maxentium prius fuisse deuictum, quàm Constantinus Iudices daret, qui Romæ causam Cæciliani cognoscerent. Quomodo alioqui, Roma per Maxentium Constantini hostem occupata, Constantinus in Vrbe quicquam effecisset? Septimus porrò Imperij Cōstantini annus agebatur, quando is Maxentium in virtute signi Crucis deuicit, authore Socrate lib. 1. cap. 1. Quo posito, necesse est, Iulium Papam non sedisse in Cathedra Petri ante vigesimum octauum annū Imperij Constantini. Postremò historiæ Latinorum, quibus hac in re plus credendum est, tradunt, Nicænā Synodū sub Siluestro habitam; vti ex ijs quæ postea dicentur, liquidò apparebit.

Nicænam Synodum non præcipuè ab Imperatore Constantino, sed magis necessariò à Pontificibus alys quidem, sed maximè Romano conuocatam fuisse.

Quin Constantinus Imperator Synodū Nicænā conuocauerit, nemo dubitare potest qui vel Ecclesiasticam historiam legerit, vel iuris Romani peritus fuerit: vtpote quod illa collegia tanquam illicita condemnauit, quibus in vnū coëundi legitima potestas facta non fuisset. Quid quòd cùm plerique ciuiles magistratus illo tempore à fide Christi abhorrerent, nunquàm Episcopis commeatum liberum præbuissent, absque Imperatoris publico mandato? Sed in hoc versatur tota quæstio, vtrum vel solus Imperator, vel is præcipue Synodum indixerit, nec ne? Protestantes quippe ab Imperatore alijsque Regibus vel solis, vel potissimum Synodos indici volunt: nos verò ab illis quidem tanquam Ecclesiæ aduocatis, sed nec ab eis solis, nec ab eis potissimùm Synodos Episcoporum aut olim fuisse indictas, aut nunc esse conuocandas, defendimus. Nisi enim Synodi in nomine Christi congregentur, nunquam sciemus, quòd is sit in medio earum. *Matth. 18.* At Christus nunquam dedit Imperatoribus aliquam huiusmodi præcipuam potestatem, sed tantùm eam ciuilem potestatem illis reliquit, quā iure Gentium vel Ciuili prius acceperant. Verùm Petro dedit potestatem pascendi non agnos tātùm, sed etiam oues, quæ sunt matres agnorum, atque illum iussit confirmare fratres suos, id est, non alios Christianos, quàm ipsos Episcopos. Pastoris verò est, vocare oues suas nominatim, & eas educere ad pascua, & reducere. *Ioan. 10.* Prima igitur Synodorum potestas est penes Petrum, & Petri successorem. Cui rectè suffragatur etiam ciuilis Imperatorum & Regum Christianorū potestas: Nec refert, quo tempore interueniat Petri vel Successoris eius potestas: Vtrum præcedat iussio eius, an ipsa reì authoritas adsit, an ratihabitio subsequatur. Nam id tantum expetitur, vt *in Christi nomine*, hoc est, in potestate quam Christus ad eam rem instituit, Synodi coëant. Vtrum autē id fiat, nec ne: vt ex Pastorum aliorum, sic potissimū ex primi Pastoris vel consensu vel contradictione intelligitur. Ac Synodum Nicænam *ex Sacerdotum*, hoc est, Episcoporum consensu indictam esse, Rufinus testatur in priore historiarum suarum libro. ca. 1. Inter cæteros autem Sacerdotes Romanum

91 num etiam eidem Concilio assensum præbuisse. Theodoretus narrat lib. 1. cap. 7. *Trecenti decem & octo* (inquit) *Episcopi Nicææ in vnum conuenerant. Episcopus autem Romanus propter ætatem admodum ingrauescentem abfuit; verùm duos illo misit presbyteros, potestate illis concessa, actis illius Concilij assentiendi.* Hæc ille. Nec tantùm id animaduertendum est, Pontificem Romanum per suos presbyteros actis Concilij assensisse, verùm etiam illud, quòd hi duo *presbyteri* subscripserunt eidem Concilio ante quoscunque etiam Apostolicarum Sedium Episcopos. Nam in ipsis Episcoporum subscriptionibus primas quidem Osius Cordubensis Episcopus omniū permissione extra ordinē tulit, velut qui fidē in persecutione gloriosè confessus, ob eamq; rem Imperatori ac toti Synodo percharus esset. Post Osiū verò sequuntur nomina *Viti & Vincentij* presbyterorū, qui locū Episcopi Romani suppleuēre. Ac propriū hoc sedi Romanæ est, vt siue Episcopus, siue Presbyter, seu Diaconus locum Episcopi Romani suppleat, omnibus alijs Episcopis & Patriarchis in Concilio præferatur; cùm tamen Presbyteri, qui vices aliorum Episcoporum agunt, non nisi post omnes Episcopos suffragium ferant, aut subscribant. Oportuit enim aliquid inter primam sedem & sequentes interesse. Romanus igitur Pontifex non modò assensit Synodo Nicænæ, verùm etiā assensit primo in loco, velut cuius assensus maximè omniū esset necessarius. Imò Damasus in Pōtificali scribit, Conciliū id *cū Siluestri consensu factū esse.* Quibus verbis indicat, non tantùm post coitionem Episcoporū affuisse cōsensum Siluestri, sed præterea in

hoc

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
314.	Idem Siluester sedit an. 20.d.4.	
	§ Primum entuci a e Concilium Nicęę ex 318 Episcopis pro consubstantialitate filij Dei, contra Arrium. Loco Episcopi Romani adesat Vitus & Vincentius. Zozomenus lib.1.c.16. confirmatur idem Concilium a Siluestro in 10. 1. Cóciliorum.	Constantinus an. 3. m. 10

Hæretici & Pseudoprophetæ.

58. De Acesio Nouatiano.

Acesius sectæ Nouatianorum Episcopus à Constantino Magno interrogatus, cur se à communione seiungeret, dixit, *eos qui post Baptismum in illud peccati genus, quod sacro sanctæ Scripturæ peccatum ad mortem appellant, delapsi fuissent, nō debere diuinorum mysteriorum fieri participes; sed ad pœnitentiam cohortandos, & remissionis spem non à Sacerdotibus, sed à Deo expectandi, qui & potest, & authoritatem habet peccata remittendi.* Socrates li.1.ca.7. Hinc manifestè patet, Protestātes, qui nunc sunt, cum Nouatianis eatenus consentire, vt neutri velint Sacramentum aliquod pœnitentiæ esse, quod à Sacerdotibus administrari queat, sed pœnitentiam quidem aliquam esse fateantur, cuius tamen dispensandæ authoritas non sit penes Sacerdotes.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Constantinus dixit: *Erigito tibi scalam Acesi, & solus in cælum ascendito.* Zozomenus lib.1.cap.21. quod ironice dictum esse, nō est dubium. Lactantius Firmianus de vera sapientia li.4.ca.30. *Cum Nouatiani aut Arriani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso, humana & externa vocabula induerunt. Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet.* (Et pòst) *Quia singuli quique cœtus hæreticorum se potissimum Christianos, & suam esse Catholicā Ecclesiam putant: sciendum est, illam esse veram, in qua est confessio, & pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.* Hæc vtique regula proposita est à Lactantio, vt distingueret Catholicos à Nouatianis, qui pœnitentiam, hoc est, confessionem & sacerdotalem absolutionē sustulerūt. In Catholica verò Ecclesia & cōfessio criminum semper fuit, & pœnitentia, quæ salubriter curabat peccata. Sacerdos enim, qui peccatorē absoluebat, medici loco erat. Absolutio autē ipsa fuit medicina, quæ curabat pœnitentis vulnera.

59. De hæresibus Eustachij.

[a] Eustachius ex monacho Sebastiensis Armeniæ Episcopus in concilio Cæsareæ Cappadociæ habito abdicatus, quòd se habitu pro dignitate sacerdotij parū decoro vestiuerat, præter ritus & cōsuetudines Ecclesiasticas multa tentauit. Socrates lib.2.cap.33.

[a] Concilium Episcoporū Gangris in Paphlagonia coactum *gradu Episcopali Eustachiū dimouit*, eiusque dogmata damnauit. Soc.lib.2. cap.33.

De nuptijs.

[b] Nuptias damnauit, docens nullum eorum qui sunt in coniugio, habere in Deo spem.

[b] *Si quis nuptias accuset, velut mulier fidelis cū viro suo dormiens, in regnū Dei introire nō possit, anathema sit.* Cōcil. Gangrens. can. 1. Sed can. 9. idē Conciliū docet, *virginitatē propter sanctitatem ipsius absque contumelia nuptijs illata rectè suscipi.*

[c] Nonnulli Eustachiani carnibus vesci detestabantur.

[c] *Si quis eum condemnat qui carnem (præter sanguinem, & idolothytum, & suffocatum) cum pietate & fide comedit, tanquàm eo quòd ea vescatur, spem non habeat, sit anathema.*

De

[d] Paphnu-

hoc affuisse, vt coire possent: adeò vt epilogus Synodi Romanæ sub Siluestro habitæ dicat, *tre-*
92 *centos decem & octo Siluestri vocatione fuisse congregatos.* Atque etiam in Actione 18. sextæ Syno-
di scriptum est, *Constantinum & Siluestrum magnam Synodum in Nicæa congregasse.* Cedrenus au-
93 ctor Græcus, ex eoque minus fauens Romanis, tamen in compendio historiarum addit, *Vitum*
& Vincentium Siluestri loco & nomine Synodo Nicææ præfuisse. Nec tantùm ceteri Chronographi,
vt Marianus Scotus, Regino, Platina & Photius in lib. de septem Concilijs, verùm etiam Eccle-
siastica traditio, & instrumenta publica idem ipsum confirmant. Extat enim & Epistola Synodi
ad Siluestrum (sub finem concilij Nicæni) & rescriptum Siluestri ad Synodum Nicænam. De-
nique in Synodo ducentorum, septuaginta & amplius Episcoporum intra Thermas Domitianas
94 celebrata, Siluester dixisse legitur: *Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est, ad robur sanctæ ma-*
tris Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ a sanctis sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro ore confor-
miter confirmamus. Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni Concilij, quod apud
Nicæam congregatum est, sub præsentia pijssimi & venerandi principis Constantini Augusti, anathema-
tizamus. Et dixerunt omnes: Placet. De hac Romani Pôtificis in conuocandis generalibus Conci-
lijs potestate, dicetur postea sępissimè, prout locus postulabit, aut occasio se offeret. Prima Syn-
odus Nicæna Can. 6. ait: *Antiqui mores seruentur qui sunt in AEgypto, Libya, & Pentapoli, vt*
Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est
consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs prouincijs sua priuilegia & authoritates Ecclesiis con-
seruentur. Et Can. 7. *Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, vt qui est in AElia Episcopus,*
honoretur: habeat honoris consequentiam, Metropoli propria dignitate seruata. Hæc Patriarchaliũ Ec-
clesiarum eximia priuilegia, quæ ante Synodum Nicænam recepta sunt, non potuerunt Syno-
dali Episcoporũ consensu stabiliri, qui nullibi ante illã Synodũ ex omnibus, aut etiam plerisque
gentibus in vnum conuenerunt. Aut igitur ab Apostolis, aut ab vno quopiam eorum, aut certè
95 a Principis Apostolorum successore, hic ordo præscriptus fuit. Quicunque verò illum præscri-
psit, & vnius Pastoris primatum in Ecclesia esse declarauit, & illum non nisi ob honorem D. Pe-
tri constitutum esse. Cur enim plures familiæ ad vnius primum Parochi curam? cur plures pa-
rochiæ ad vnius Episcopi diœcesim? cur plures Episcoporum cathedræ ad vnius Primatis prę-
fecturam? cur etiam plures prouinciæ ad vnius Patriarchæ iurisdictionem aggregantur; nisi vt
ipsi demum Patriarchę vni etiam primo Pastori subsint, præsertim cùm nec Patriarchæ æquali
omnes honore potiantur, sed Hierosolymitanus quarto, Antiochenus tertio, Alexandrinus se-
cundo, Romanus autem primo loco præsideat: Porro quòd hæc vnitas ad D. Petri honorẽ præ-
cipuè tendat, illud certissimo argumento est, quoniam iis potissimùm Ecclesiis hic maximus
honor est habitus, quæ per D. Petrum honore quopiam insigni affectæ sunt. Nec enim alia ra-
tio vnquam audita est, cur Alexandria non solum Carthagini, Epheso, Corintho, vtrique Cæsa-
reę, Mediolano, & Rauennæ, verùm etiam Hierosolymis & Antiochiæ prælata sit, quàm quòd
Marcus Euangelista D. Petri auditor & discipulus illuc sirâ D. Petro missus, vt sedem ibi stabi-
lem figeret. Et quoniam idem Petrus Antiochiæ septem annis consederat, illa ętiam pręlata est
Hierosolymis, vbi & Christus est passus, & duo viri Apostolici Iacobus & Simeon, alter post al-
terum consederunt. Iam verò cùm Petrus ipse cathedram suam Romę fixisset, ibique ex Do-
mini mandato (vt D. Ambrosius commemorat, lib. 5. Epist. 3 .) mortem obiuisset: meritò factũ
est, vt Roma esset omnium Ecclesiarum prima, id quod antiquissimus hic ordo Ecclesiæ iam
inde ab initio vsque in hodiernum diem perpetuò seruatus contestatur, & clamat. Vnde Hiero-
96 nymus in Epist. 68. *Romanæ fidei se esse participem, Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Et epist. 78. *Præ-*
dicationem cathedræ Marci, cathedra Petri sua prædicatione confirmet. Denique in concilio Chalce-
donensi Actione 16. sextus Nicænę Synodi Canon (Paschasio eum recitante) sic incipit: *Eccle-*
sia Romana semper habuit primatum.

In ipso Chalcedonẽsis concilij fine, Atticus Episcopus docet, qualiter Formata epistola fiat
97 ex decreto Nicęni concilij. *Græca* (inquit) *elementa literarum. numeros etiam exprimere nullus,*
qui vel tenuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis Epistolis Canonicis, quas
mos Latinus Formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis de-
cem & octo Nicææ congregatis saluberrimè inuentum est & constitutum, vt Formatæ Epistolæ hanc cal-
culationis seu supputationis habeant rationem, id est, vt assumatur in supputationẽ prima Græca elemẽ-
ta patris, & filij, & Spiritus sancti, hoc est, π, υ. α. Quæ elementa & octogenarium, & quadringente-
simum, & primum significant numerũ. Petri quoque Apostoli prima litera, id est, π, quæ numerũ octo-
ginta significat. Eius quoque, qui scripsit Epistolam, prima litera: cui scribitur, secunda litera: accipien-
tis, tertia litera: ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta: & Indictionis (quæcunque est) temporis idẽ,
qui fuit, numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis literis, quæ (vt diximus) numeros exprimũt,
in vnũ ductis, vnam, quæcunque fuerit collecta, summã Epistola teneat. Hanc qui suscipit, omni cũ cau-
tela requirat expressè, addas præterea separatim in Epistola nonagenarium & nonũ numerũ, qui secun-
dũ Græca elementa significat, Valete in Domino. Dignũ verò animaduersione est, quòd vt personarũ

sanctis-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Presbyterorum vxoribus.

Item Constantinus.

[d] Benedictionem & communionẽ *Presbyteri habentis vxorẽ, quam lege, cùm Laicus esset, duxisset*, declinandã præcepit. Socrat. ibidẽ. Licuit igitur Laico apud Græcos vxorem accipere, & posteà Sacerdotio fungi. Sed post sacros Ordines nunquam licuit vxorem ducere. At Protestantes nullo nec Latinorum, nec Græcorũ exemplo repetunt coniugia, quoties libet, etiam post sacrorum Ordinum susceptionem.

De locis sanctis.

[e] Loca Sanctorum Martyrum & Basilicas contemnebant.

[f] In Dominico ieiunandum docuit.

De Ieiuniis.

[g] Ieiunia præscripta aduersabantur, quod Lutheranos & Caluinistas hodie passim facere, certissimum est.

De Habitu.

[h] Suos peregrino vestitus genere vti voluit, velut in hoc iustitia quædam esset, adeò vt mulieres virili veste induerentur. §. Lutherani & Caluinistæ calumniam in eo nobis faciunt, quòd dicũt, nos in veste iustitiam constituere, quod nos non facimus.

60. De Asterio Arriano.

336. 35. S. Marcus Pris. sedit Romanam sedem m. 8. d. 22.

[a] Asterius Sophista scripsit, Christum esse Dei virtutẽ, sicuti Moses locustã & erucã dixit esse magnam Dei virtutẽ. qui Austerius posteà in persecutione sacrificauit Idolis. Socrat. lib. 1. c. 24.

De Fautoribus Arrianæ hæreseos.

Eusebius Nicomediæ, & Theognis Nicææ Episcopus noluerunt abdicationi Arrij subscribere, quamuis fidei formulæ consentirent.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[d] Paphnutius confessor (vt est apud Sozomenũ li. 1. c. 22.) in medio Nicæni Consessus dixit, *Veterẽ Ecclesiæ traditionẽ esse, vt qui cælibes gradum sacerdotalem cõsecuti fuissent, posteà minimè vxores ducerent: qui autem post nuptias ad eum Ordinem vocati essent, hi ab vxoribus, quas habebant, minimè separarẽtur. Atq; ista quidẽ licet coniugij expers, suasit Paphnutius. Cuius sententiã approbauit Conciliũ: & de hac re nullã legem tulit, sed eã in cuiusq; arbitrio, nõ in necessitate poni voluit.* Et Conc. 1. Neocæsar. c. 1. *Presbyter* (ait) *vxorem ducens, Ordine suo mouetur.*

[e] *Si quis docet, domum Dei contemnendam esse, & in ea populi conuentus esse despiciendos: anathema esto.* Conc. Gangren. c. 5. Idem in Can. 6. & c. 20.

[f] *Si quis, tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, Dominico die ieiunauerit: anathema esto.*

[g] *Si quis eorum, qui exercentur absque corporali necessitate, se insolenter gerat, & tradita ieiunia, quæ communiter seruantur ab Ecclesia dissoluat, perfectã in eo residẽte ratione, sit anathema.* Cõc. Gang Can. 19.

[h] *Si vir aliquis propter eã, quæ existimatur, exercitationem pallio vtatur, & tanquam ex eo iustitiam habens, condemnet eos, qui beros* (hoc est, sericas vestes) *cum pietate ferũt, quiq; alia cõmuni veste vtũtur, sit anathema.* Ibidem. C. 12. & 13. Vestis certè non affert iustitiam homini, nec id vnquã ita esse docuit Ecclesia, verùm docet, quid aliquis vouerit, & distinguit regulas, & genera eorũ qui exercentur, monetq;, non deesse inter Christianos, *qui vendiderint omnia quæ habuerunt, seq; ipsos propter regnũ cælorum castrauerint, & Christũ secuti sint, vt perfecti essent.* Matth. 19. Cuculli antẽ, quo monachorũ caput iam olim tegi solebat, fit mẽtio apud Sozom. lib. 3. cap. 13.

[a] Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi 4. *Crede in filium Dei Iesum Christum consubstãtialem per omnia generanti, sapientiam Dei, & virtutem, & iustitiam substantialem.*

Constantinus Magnus Arrium, Eusebiũ & Theognidẽ exilio multauit, & pœnã capitis in eum constituit, qui librũ ab Arrio conscriptum non illicò incẽdisset. Sozom. lib. 1. c. 20.

ſanctiſſimæ Trinitatis primas literas Græcas, ita etiam & D. Petri primã literam exprimi voluerunt: certè eo ipſo docentes ſe, vt fidem vnius Dei Patris & Filij, & Spiritusſancti conſtanter tenere, ſic etiam in vnitate Petri Apoſtolorum Principis, atq; in cathedræ quam ille fundauerat, communione perſeuerate. Addita verò eſt etiam Paſchatis mentio, vt ne in ritibus quidem externis (qui ſaltem vniuerſales forent) aliqua diſſenſio reperiretur. Nam vt per has ſolennes literarum formas ſignificate volebant, Catholicæ communionis eum clericum eſſe qui eiuſmodi literas detuliſſet: ſic forma Catholica ad eam rem vndique electa eſt. Vt nimirum & Trinitas omnium rerum caput, & Petrus omnium Epiſcoporum caput, & Paſcha omnium Eccleſiaſticorum Feſtorum caput in ijſdem literis delinearetur.

98. Domino & ſanctiſſimo fratri Silueſtro Epiſcopo Marinus vel cœtus Epiſcoporum, qui adunati fuerant in oppido Arelatenſi. Ca. 1. *Quæ decreuimus cõmuni Concilio, charitati tuæ ſignificamus, vt omnes ſciant, quid in futurum obſeruare debeant de obſeruatione Paſchæ Domini, vt vno die & tẽpore per omnem orbem obſeruetur, & iuxta conſuetudinem literas ad omnes tu dirigas.* Duæ res in hoc Arelatenſis Concilij decreto ponderandæ ſunt: vna, quòd acta eius Concilij mittebantur ad Silueſtrum Pontificem Romanum, cuius intererat, maiora Eccleſiæ negotia ſcire: altera, quòd ab eo petitur, vt literas de obſeruatione Paſchatis ad omnes dirigat, idq; *iuxta conſuetudinem.* Moris igitur fuit ante Concilium Nicænum (nec enim poterat illa Silueſtri tempore conſuetudo appellari, quæ poſt Nicænam Synodum iam tunc peractam inchoata fuiſſet) vt quicquid vniuerſis fidelibus erat intimandum, per Epiſcopi Romani literas potiſſimùm intimaretur. Vnde hoc obſecro? niſi quia Romanus Epiſcopus fuit principium & caput totius Eccleſiaſticæ communionis? à quo quicquid profectum eſſet, id Catholicum, & ex omnium Epiſcoporum ſententia vel iam ſtatutum, vel mox conſtituendum ſciretur.

99. Synodus Romana ſub Silueſtro Can. 20. *Nemo iudicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iuſtitiam deſiderant temperari. Neque ab Auguſto, neque ab omni clero, neque à regibus, neq; à populo Iudex iudicabitur. Et ſubſcripſerunt 284. Epiſcopi, & 45. Presbyteri, & 5. Diacones, & duo Sequentes* (id eſt Acoluthi) *& Auguſtus Conſtantinus, & Mater eius Helena. Et fixit Canonẽ hunc Silueſter Epiſcopus in vrbe Roma, & omnibus Epiſcopis aſperſit. Actum in Traianas Thermas 3. Kalẽd. Iunij, Donno Conſtantino Auguſto tertio, & Priſco Conſule.*

Plures quàm viginti Canones in Synodo Nicæna vel conditos, vel quauis ratione editos & approbatos fuiſſe, idq; ab antiquiſſimis Patribus tam Græcis, quàm Latinis abundè conteſtatum eſſe.

Athanaſius & Ægyptij ſcribentes ad Marcum Pontificem Romanum, petũt ab eo ſeptuaginta Nicænæ Synodi capitula, quæ per Victorem & Vincentium Presbyteros Apoſtolicæ Sedis A-
100 pocriſarios ad Silueſtrũ miſſa ſint. *Optamus* (inquiunt) *vt à veſtra ſancta Sedis auctoritate, quæ eſt mater & caput omnium Eccleſiarum, ea capitula percipere per præſentes legatos mereamur.* Reſpondet Marcus Papa: ſe à ſuis, qui Nicænæ Synodo interfuerũt, didiciſſe omnia ſic fuiſſe comparata, vt
101 in Ægyptiorũ literis perſcriptum erat. Ibiq; Pontifex Marcus non modò affirmat, *Sanctã Romanam Eccleſiam ſemper immaculatam manſiſſe, verùm etiam prædicit, eandem (B. Petro Apoſtolo opem ferente) in futuro firmam & immobilem omni tẽpore manſuram eſſe. Quia Dominus fidem B. Petri non defecturam promiſit, & cõfirmare eum fratres ſuos admonuit. Quod* (inquit) *Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores ſemper feciſſe, cunctis eſt cognitum.* Has Epiſtolas tam Ægyptiorum, quàm Marci Papæ, omnino confictas eſſe, Proteſtantes affirmant: atq; ex omni antiquitatis memoria conantur docere, non ſeptuaginta, ſed tantùm viginti capitula fuiſſe Nicænæ Synodi. Quibus nos non, opinor, malè reſpondemus: Si hæc ſunt ab aliquibus cõficta: id nobis obeſſe nõ debet, qui eius mendacij nullo modo conſcij ſimus. Imò longiſſimi tẽporis, atq; adeò plurium ſeculorũ præſcriptionem Aduerſarijs opponimus, in quo interim ſpatio fidẽ bonam & in maioribus noſtris verſatam eſſe accepimus, & in nobis verſari corã Deo & Angelis eius atteſtamur. Nam Gratianus cùm ante annos quadringentos, Iſidorus verò etiam ante nongentos hanc rem tradiderint: non eſt dubium, quin nos ab omni fictione in hac re longiſſimè abſimus. Itaq; etiamſi hæc fuerint aliquando ficta: nos tamẽ, qui hoc intelligere non poſſumus, nõ idcirco debemus ea quæ bona fide poſſidemus, aut alijs vltrò concedere, aut pro derelictis habere. A nobis igitur cùm & rei honeſta poſſeſſio, & iuris neceſſaria præſumptio ſtet: ne audiendi quidem eſſent Aduerſarij,

quicquid

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
336.	Idem S. Marcus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Arrij verò hæresim præcipuè tuebantur Menophantus Ephesiorum Episcopus, Eustachius Sebasteæ, secundus Ptolemaidis, Quintilianus Gazeorum, Valens Mursiæ, Vrsacius Singidonis, Narcissus Neroniadis, Stephanus Antiochiæ, Maris Chalcedonis, Theonas Marmaricæ, Georgius Alexandriæ Episcopus, & Presbyteri, ac Diaconi permulti varijs in locis, Synodique nonnullæ in Antiochia, Tyro, Nicæa Thraciæ, Seleucia & alibi celebratæ, sed omnes non nisi Prouinciales.

De Euphrata Arriano.

• Euphratas Coloniorum Pseudopręsul Christũ negabat Deum. In Synodo Agrippinensi, Tom. 1. Concil.

• *De Sectis Arrianorum.*

• Arriana hæresis in tres sectas abijt, in Aëtianos seu Eunomianos: in Macedonianos, Semiarrianos, seu Pneutomachos: & in eos qui manent in veteri ac proprio Arrianorum nomine, quorum Dux Acacius Cæsareæ in Palęstina Episcopus: Constantius verò Imperator eiusdem hæreseos patronus extitit. Dicemus iam ordine de singulis.

61. De Acacianis.

• Arriani seu Acaciani filium patri similem, non tamen consubstantialem dicebant. Vnde apud Seleuciam Isauriæ ita decretum est: *Coëssentialis vocem reijcimus: dissimilitudinem verò detestamur: similitudinem verò Filij ad Patrem clarè confitemur.* Epiphan. Hære. 73.

62. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Fidem Catholicã aduersus Arrianos propugnârunt omnes Romani Pontifices, Syluester, Marcus, Iulius, atque etiam Liberius, vt suo loco demõstrabitur. Alexãder & Athanasius Alexandriæ Episcopi, Macarius & Cyrillus Hierosolymorum, Eustachius Antiochię, Hilarius Pictauiensis, Lucifer Caralitanus, Eusebius Vercellensis, Osius Cordubensis, Eleusius, Antonius Eremita, Constantinus Magnus, Constans filius eiusdem Constantini, & Synodi œcumenicæ, Nicæna, & Sardica, præter plurimas Prouinciales, Romanam, Antiochenam, Arelatensem, Coloniensem, Hierosolymitanam, Syrmiensem & Laodicensem.

• Seruatius Tungrorum Episcopus in Conc. Coloniensi dixit: *Quid fecerit, quidue docuerit Euphratas Pseudoëpiscopus: non opinione, sed veritate cognoui, pro finitimi loci coniuncta ciuitate, cuique publicè & domesticè obstiti sæpe, cùm ille Christum Deum negaret, audiente Athanasio, &c.*

• Athanasius in Epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ: *Mala soboles* (vt in Prouerbijs scriptum est) *patrem execratur. Ipsi autem Arriani in se mutuò resurgunt, et à patribus suis deficientes, non tuentur eandem sententiam, sed varijs & multiplicibus mutationibus iactantur: & aduersus Nicænam Synodum contendentes, multas Synodos instituerunt, in quarum singulis nouam semper fidem edentes, in nulla earum perdurare possunt, neq; vnquàm aliter facient, quoniam malè quærendo, non inueniunt sapientiam, quam odêre.* §. Nónne hîc Zuingliani & Caluinistæ ad viuum depinguntur, qui non aliter à Luthero, quàm Eunomiani & Macedoniani ab Arrio desciuerunt?

• Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ: *Acacius quidnam Eusebio suo Magistro responderit, qui non solùm Synodo Nicanæ subscripsit, sed per Epistolam suis populis significauit, eam esse veram fidem, in quam in Nicæna Synodo consensum fuit? Etsi enim, vt voluit, se per Epistolam excusaret, voces tamen Synodi nõ repudiauit. Quin & Acacianos criminatus est, quod dicentes, Non erat filius priusquàm nasceretur, eum ne ante Mariam quidẽ voluerint extitisse. Quid videlicet docebunt populos ab ipsis institutos? An Patres suos lapsos esse?*

quicquid in contrarium afferre parari essent. At nunc bonitate causæ nostræ confisi,non recusamus,quin stemus etiam in iudicio cum illis, & ius nostrum in medio foro tueamur. Dicunt ergo,non fuisse vnquam septuaginta Nicænæ Synodi capitula:idq; quoniam viginti solùm Canones extant, nec plures olim apud se fuisse, Atticus, & Cyrillus, aliiq; tam Orientis,quàm Occidentis Episcopi affirmârunt. Huic argumento primùm respondet hęc ipsa Ægyptiorum Epistola, quæ dicit, integra & vera eius Synodi capitula fuisse per Arrianos combusta. Cuius rei non paruum id signum est, quòd in his viginti Canonibus quos nobis reliquerunt, nihil ferè extat quod ipsos Arrianos vlla ex parte oppugnet: cùm tamen omnes historiæ clament, Arrianam hæresim primam causam fuisse,cur ea Synodus conuocaretur. Deinde poterat fieri,& mihi verisimile fit, vt Synodus Nicæna verbo tantùm cõfirmaret sacros Canones permultos in aliis anteà Conciliis, aut etiam in Epistolis Synodicis promulgatos: cùm interim de nouo non nisi Canones viginti ederet, eos,qui nunc in eius Synodi nomine circumferûtur. Vnde etiam euenerit,vt alii solos Canones de nouo editos in scriptum retulerint, alii verò etiam illos antiquos, qui eo tempore confirmabantur, in Canonum Nicææ editorum numerum reponerent. Vtcunque id comparatum fuerit,certissimum est,plures Canones,quàm hos viginti qui nunc extant,à Synodo Nicæna vel primùm conditos,vel aliqua ratione receptos,& posteris commendatos fuisse.

i. Nam (vt ab eo potissimùm incipiam) Socrates lib. 1. cap. 5. refert,Concilium non solùm Arrio & omnibus eius opinionis fautoribus anathema denunciasse, verùm etiam vetuisse, *ne Alexandriam Arrius aduentaret*,neue liber,quem Thaliam inscripserat,legeretur. Sozom. lib. 1. cap. 20. De quibus rebus non fit aliqua mentio in 20. Canonibus qui iam extant.

ij. Deinde Eusebius in lib. 3. de vita Constantini cap. 13. testatur, in Synodo Nicæna obtentum fuisse, vt *vnum idemq; tempus in salutari festo Paschatis celebrando ab omnibus obseruaretur*. At neque hæc res in viginti Canonibus decreta fuisse inuenitur.

iij. Ex oratione etiam Constantini Magni (apud Eusebium de vita Constantini lib. 3. cap. 17.) colligitur, Nicænam Synodum vsque à prima Passionis die recoluisse Paschatis celebrandi tẽpus. Imò & Gennadius in Catalogo virorum illustrium (sub nomine Theophili Alexandrini) recursum quendam Paschalem narrat, quem magna Synodus Nicæna inuenerat. Idemq; facit Isidorus in Præfatione in opus Conciliorũ. Quę tamen res ad nos in eiusdem Synodi Canonibus minimè peruenerunt.

iiij. Præterea Synodus Nicæna in literis quas ad Ecclesiam Alexandrinã dedit (quæ apud Theodoretum extant in libro historiarum primo cap. 9.) refert, seipsam decreuisse,vt Meletius in sua quidem ciuitate remaneat, nullam verò habeat potestatem manus cuiquã imponendi, vel quenquam ad aliquod munus Ecclesiasticum deligendi: vtque presbyteri ab eo designati & sanctiore ordinatione confirmentur,& omnibus presbyteris ab Alexandro ordinatis inferiores habeãtur, nec quicquam omnino transigant absque consensu Episcoporum qui sub ipso Alexandro sunt. Quorum certè nihil in his viginti Canonibus Nicæni concilij promulgatum est.

v. Nihil etiam in iisdem viginti Canonibus de Sabellio aut Photino perscribitur, quos tamen in Synodo Nicæna condemnatos,& Damasus in vita Siluestri, & Epilogus Romanę Synodi sub Siluestro habitæ refert: nisi fortè (quod interdum suspicor) per Synodum Nicænam omnes antiquæ Synodi Catholicæ,quæ cum illa consenserunt,intelligi debeant. quanquã fit etiam mentio Photinianorum seu Photinianorum apud Rufinum in Eccles. histor. lib. 10. cap. 6.

vj. Concilium Constantinopolitanum (apud Theodoretum lib. 5. cap. 9.) sic habet: *Sanctorum Patrum in Concilio Nicæno decisio est, vt singularum Ecclesiarum Antistites vnà cum finitimis Episcopis (modo ipsis ita visum fuerit) ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum prouinciis ordinent*. Hoc decretum in 20. Canonibus Nicænis minimè reperitur.

vij. Secundum Arelatense Concilium, quod pænè statim post Nicænam Synodũ in Gallia Narbonensi celebratum est, affirmat, *Magnam Synodũ ante constituisse, vt qui fratres falsò accusassent conuicti essent, vsque ad exitum non communicarent, nisi digna satisfactione pænituissent*. Porrò quòd per *Synodum Magnam* Nicæna intelligatur, abundè liquet tum ex cap. 2. & 3. Nicæni, tum ex cap. 6. eiusdem Arelatensis Concilij, vbi dicitur eum qui sine conscientia Metropolitani constituitur Episcopus, *iuxta Magnam Synodum* esse episcopum non debere. Hoc autem ipsum reperitur decretum in can. 6. Nicænæ Synodi. Nunc verò nihil inter viginti Canones Nicænæ Synodi reperitur in eos decretum qui fratres falsò accusassent.

viij Legati Prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis in Africano concilio dixerunt, can. 14. *De fide Nicæni Tractatus audiuimus, verum & de sacrificiis inhibendis post prandium, vt ab ieiunis, sicuti dignum est, offerantur, & tunc, & nunc firmatum est*. Dicunt autem in concilio Nicæno statutum esse, vt ne sacrificium Eucharistiæ fieret, aut acciperetur, præterquàm à ieiunis. At hoc non habetur in 20. Canonibus.

Ambro-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Constantinus, Constans, & Constantius, an. 24
356.	36. S. Iulius Rustici filius, Romanus, sedit an. 24. m. 5. d. 16.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

62. De hæretico edicto Constantij.

[a] Constantius Imperator Synodum in Seleucia Isauriæ conuocans, præcepit, vt *Episcopi nihil præter diuinas Scripturas Ecclesiasticæ fidei adderent.* Vnde Synodus ibi definiuit in hęc verba: *Coëssentialis vocem reijcimus velut à Scripturis alienam.* Epiphan. hær. 73. Fides etiam ab hæreticis Arrianis Arimini edita (vt est apud Athanasium in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ) iubebat vocabulum substantiæ de medio tolli, eo quòd sacræ Scripturæ nusquam meminissent substantiæ Patris & Filij. §. Nónne hoc ipsum, quod in Constantio & Arrianis tanquam impium omnes sancti Patres condemnàrunt, hodie renouant Lutherani & Caluinistæ, ad solas Scripturas, ad solas, inquam, nos reuocantes?

63. De Metangismonitis.

[b] Metangismonitæ dicebant, filium in Patre sic esse, vt vas minus in maiore.

64. De Aëtianis & Eunomianis.

[a] Aëtius Syrus vnigenitũ filium alterius esse substantiæ, quàm sit Pater, primus asseruit. Basil. lib. 1. cont. Eunomium.

[b] Idem primus dixit ea quæ secundùm naturam dissimilia sunt, dissimiliter proferri. Vnde illa Apostoli verba, *ex quo omnia*, referebat ad Patrem; illa verò, *per quem*, ad filium velut patri dissimilem

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non solis Scripturis nitendum in causis fidei.

[a] Hilarius in lib. contra Constantiũ Augustũ: *Nolo* (inquit Constãtius) *verba quæ non scripta sunt, dici. Hoc tandem rogo, quis Episcopis iubeat? Et quis Apostolicæ prædicationis vetet formam? Dic prius, si rectè dici putas: Nolo aduersum noua venena, nouas medicamẽtorũ comparationes. Nolo aduersum nouos hostes noua bella. Nolo aduersum nouas insidias concilia recentia. Si enim Ariani hæretici idcirco ὁμοούσιον hodie euitant, quia prius negauerunt: nónne tu hodie idcirco refugis, vt hi nunc quoq; denegent? Nouitates vocũ, sed profanas, deuitari iubet Apostolus. Tu cur pias excludis? cùm præsertim ab eo dictũ sit: Omnis scriptura diuinitùs inspirata vtilis est. Innascibilem scriptum nusquam legis. Nunquid & hoc negandum erit, quia nouum est? Decernis, similẽ Patri filium, Euangelia non prædicant. Quid est, quòd non refugis hanc vocem? In vno nouitas eligitur, in alio submouetur. Vbi impietatis occasio patet, nouitas admittitur: vbi autem religionis maxima & sola cautela est, excluditur.*

Epiphan. hær. 71. *Oportet & traditione vti. Non enim omnia à sacra scriptura accipi possunt.*

Basilius in lib. de spiritu sancto, cap. 27. *Dogmata quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus è doctrina scripto prodita; quædam rursus ex Apostolorum traditione, in mysterio, id est, in occulto tradita recepimus. Quorum vtraq; parem vim habent ad pietatem, nec his quisquam cõtradicit, quisquis sanè vel tenuiter expertus est quæ sint iura Ecclesiastica.*

[b] Philaster Brixiens. Episc. in Catalogo hæreseon: *Saluator non dixit, filium in Patrem intrare, sed æqualitatis causam in diuinitate & potentia docuit.*

[a] Athanasius in lib. de Synodis: *Aëtius cognomento Impius, in Arrianam insaniam transiens, cum suis quos decepit, naufragium fecit.*

[b] Basilius de spiritu sancto cap. 4. *Spiritus libertas nullo modo seruit iuxta rerum sensibilium indignitatem.* & cap. 5. *Ex quo*, etiã ad filium refertur; Ephes. 4. & Coloss. 2. Caput Christus, *ex quo* totum corpus augescit. Itemque *per quem*, ad Patrem interdũ refertur; 1. Cor. 1. *Fidelis*

ix. Ambrosius in epist. 82. *Qui iterauerit coniugium, prærogatiua exuitur Sacerdotis. Nec solùm hoc Apostolus de Episcopo & Presbytero statuit* (ad Tit. 1.) *sed etiam Patres in concilio Nicæni Tractatus addiderunt, neque clericum quenquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit.* Porrò neque hoc decretum inter viginti Canones numeratur.

x. Hieronymus in Præfatione ad librum Iudith: *Hunc librum Synodus Nicæna in numero sanctarum scripturarum legitur computasse.* §. Verùm neque ista computatio fit in illis 20. Canon.

xj. Idem in epist ad Occanum: *In Nicæna Synodo à Patribus est decretum, ne de alia ad aliam Ecclesiam Episcopus transferatur.* Vbi hoc in 20. Canonibus? Nam Canon 16. de Episcopis non loquitur.

xij. Augustinus in epist. 110. *Sedi cum Patre & Episcopo meo sene Valerio, quod concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam.* §. Significat ergo, in concilio Nicæno prohibitum fuisse, ne Episcopus sibi successurem substitueret, cùm tamen neque id in 20. Canonibus exprimatur.

xiij. Idem lib. 2. de Baptismo contra Donatistas, cap. 9. testatur, *in plenario Concilio (quod antequam ipse natus esset, conuenerat) definitum esse, ne semel ab hæreticis baptizati rebaptizarentur.* Qui locus cùm necessariò sit intelligendus de Nicæno Concilio, quod solum ex plenarijs Concilijs, antequam natus esset Augustinus, conuenerat, tamen inter viginti Canones nullum tale decretum recensetur.

xiiij. Leo Papa in epist. 76. *Quod nostris temporibus apud Chalcedonem de D. N. Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicænam mysticus ille Patrum numerus definiuit.* Definitio autem illa nusquam comparet inter 20. Canones Nicæni Concilij.

xv. Ratio literarum, quæ *formata* olim dicebantur, concepta est in concilio Nicæno (in cuius tamen 20. Cauonibus nulla fit earum mentio) quemadmodum Attalus refert in ipso fine Chalcedonensis Concilij.

xvj. Duplex Canon, alter de Baptismo, alter de Eucharistia, citatur Græcè à Cuthberto Tonstallo in lib. de Eucharistia, quorum neuter habet suum inter *viginti Canones locum.*

Nec dubito, quin diligens Lector etiam alia multa ex antiquitate collegerit, quæ in concilio Nicæno decisa fuisse commemorentur: quorum tamen nihil in eiusdem Concilij actis memo-
xvij. riæ proditum sit, & posteris commendatum. Nam & Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, vt *subscriptionum* Episcopalium meminit, sic etiam docet, *acta quædam Synodi Nicænæ fuisse, in quibus legi posset, quò docto Episcopi Arriani à Synodo suscepti fuerint.*

xviij. Denique præter Iulij, Marci, Felicis, & Innocētij Pontificum Romanorum Epistolas, in quibus fit mentio plurium decretorum, quæ Synodus Nicæna ediderit: Isidorus in Præfatione in opus Conciliorum ita scribit: *Nobis quidam (è consortio fratrum nostrorum) Orientales testati sunt, se vidisse concilium Nicænum habens potiorem quatuor Euangeliorum magnitudinem.* Vbi etiam plura in eandem sententiam sequuntur.

Vincentius Lirinensis meminit Epistolarum Iulij vrbis Romæ Episcopi, in libello quem scripsit contra hæreses.

Athanasius in episto. ad solitar. vitam agentes: Eusebiani à Marcello Galatię Episcopo de hęresi reprehensi, hæreseos recriminationem illi vicissim impingentes, hominem in exilium eie-
102 cerunt. *Ille autem Romam profectus, sese innocentem docuit.* Epiphanius hær. 72. Marcellus Ancyræ inter hæreticos, velut qui declarasset, se cum Sabellio sentire, numeratus, *sermonem fecit ad Iuliū B. Romanorum Episcopum,* suijpsius defensionem faciens: *Beatissimo comministro Iulio Marcellus in*
103 *Domino gaudium.* Quandoquidem aliqui ex cōdemnatis, prius ob hoc, quòd non rectè credunt, quos ego in Nicæna Synodo redargui, *contra me scribere ad pietatem tuam ausi sunt, tanquam ego nō rectè neq; Ecclesiasticè sentiam, suam culpam in me transferre studentes; ea gratia necessarium duxi, me conferre Romam, & commonefacere te, vt eos qui contra me scripserunt, accersas, quò præsentes ipsi in vtrisq; à me redarguerentur, & quòd quæ contra me scripserunt, falsa sunt, & quòd adhuc nunc permanent in suo ipsorū errore priore, & horrenda contra Dei Ecclesiam, tum contrariòs præsides ipsorum, ausi fuerunt. Quandoquidem igitur apparere non voluerunt, cùm demiseris tu presbyteros ad eos; & hoc, cùm ego annum & tres integros menses in Roma vixerim, necessariū putaui hinc discessurus, meam fidem mea manu à me conscriptam cum omni veritate tibi tradere, quam didici, et ex diuinis Scripturis sum edoctus; & simul de his quæ ab ipsis malè dicuntur, te commonefacere; quò cognoscas, quibus sermonibus ad decipiendos auditores vtētes, veritatem occultare volunt.* Et pòst: *Per libellum* (inquit Epiphanius) *ornauit suos sermones, quò occultet ea quæ ab ipso dicta sunt, vt ne excidat per depositionem à communi Episcoporum collegio ac regula.* Et pòst: *Athanasius habebat Marcellum, veluti qui se purgasset.* Hæc Epiphanius. Hinc apparet, eum non excidisse vnquam à communi Episcoporum collegio & regula, qui seipsum purgasset apud Pontificem Romanum, qui semper habitus fuit principium Ecclesiasticæ communionis. Cæterùm (vt id quoq; obiter dicam) Sozomenus lib. 2. cap. 31. refert, Marcellum in concilio Sardicensi purgatum & ad Episcopatum restitutum esse.

Liberatus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
418.	Idem S. Iulius.	Constans, & Constantius, an. 14

Hæretici & Pseudoprophetæ.

milem. Basilius de Spiritu sancto cap.2.

* Eunomius latiùs asserebat, filiũ per omnia dissimilem Patri. Rufin. Eccles. hist. lib. 10. cap. 25.

De authoritate Ecclesiæ.

* Eunomius negauit, multitudini, antiquitati, & dignitati Christianorum plus deferendum esse, apud Basilium lib. 1. contra Eunom. qua etiam in opinione Lutherani & Caluinistæ Eunomianorum imitatores sunt.

Eupsychius primùm sectator Eunomij fuit, deinde ab Eunomianis diuisus est. Nicephorus lib.12. cap.30.

De sola fide.

* Eunomius fertur vsq; adeò fuisse bonis moribus inimicus, vt asseueraret, *quòd nihil cuiquam obesset quorumlibet perpetratio ac perseuerantia peccatorum, si huius quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset.* August. hær. 54. Nónne hoc idem Lutherani & Caluinistæ docent, cùm nos ab omnibus peccatis per fidem solam, hoc est, per genus quoddam fiduciæ, quam ipsi soli docent, iustificari contendunt? quam fidem qui habet, eũ quicquid delinquat, securum de vita æterna esse iubent.

65. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

delis Deus, per quem vocati estis in consortium Filij ipsius. Gal. 4 & Rom. 6.

* Basilius lib. 1. aduersus Eunomium: *Eunomius iste Galata è rebus sibi ipsi turpissimis factus illustrior, Princeps atq; defensor totius hæresis appellari concupiuit.* Vnde arguitur à Basilio totis quinque libris.

* Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ: *Quomodo eos quibus successère, Patres suos appellabunt, quorum sententias ipsi culpant? aut quomodo ipsi veri apud discipulos suos habebuntur, quibus persuadent, præceptoribus credendum non esse? aut quo iure ipsi Episcopi esse poterunt, si ab hæreticis, quos ipsi criminantur, constituti sunt?*

Hilarius de Synodis aduersus Arrianos: *Cogitemus tot sacerdotes sanctos & quiescentes: Quid de nobis Dominus iudicabit, si nũc anathematizantur à nobis? Ordinati enim ab his sumus, & eorum sumus successores.* Basilius Magnus in lib. 1. contra Apologeticum Eunomij: *Quid tu narras? Non dabimus plus antiquitati? nõ reuerebimur Christianorum multitudinem tam eorum qui sunt, quàm eorum qui fuerunt, ex quo Euangelium prædicatum est? Nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spirituali gratia claruerunt?*

* Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 15. *Si à peccatis mundaberis, ac deinceps opera habueris, sicut lana munda, manebit impolluta stola tua.* (Et pòst) *Non in hoc solũ cõfidas, quòd credis, sed fidẽ ardẽtem cõserua, ita vt luceat lux tua coram hominibus per bona opera, ne blasphemetur propter te Christus.* Chryso. in homil. de Anna, & Samuelis educat. *Professio Christi fit nõ tantũ per fidem, verùm etiã per opera, quæ si absint, periculum est, ne cũ abnegantibus pœnas luamus. Profitentur se nosse Deum, sed factis negant;* Tit. 1.

Basilius cõstitut. Monasticæ cap. 35. *Si Dominus charitas est, sine dubio qui charitatem non habet, is diuina gratia caret.* §. Nón habet verò charitatem, qui solam fidem, qua iustificetur, habere se dicit: alioqui enim fides eius non sola iustificat, cùm sine gratia Dei nihil iustificet. *Qui verò charitatem non habet, is* (inquit Basilius secundum Scripturas, 1. Cor. 13.) *diuina gratia caret.*

104 Liberatus in Breuiario: *B. Athanasius Romanum Pontificem appellauit.*

105 Hieronym. in epist. 16. dicit, Athanasium confugisse Romam, quasi ad tutissimum communionis suæ portum.

106 Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes: *Eusebiani Romam contra Athanasium scribunt. Episcopus autē Romanus Iulius Synodum iussit fieri, vbicunq; vellemus: vt tutò & crimina obijcerēt, & inuicem sibi obiecta refutarent. Id enim eorum Legati, cùm se vinci animaduerterent, postulârunt.* Papa igitur Synodum vbicunq; vellet, cōuocandi potestatē iam olim habuit, quia videlicet totius Ecclesiæ curam gessit. Et pòst: *Athanasius semel re cognita, Romā profectus est, non ignarus hæretici furoris. Iulius vero Presbyteros suos Elpidium & Philoxenē cum literis ad Eusebianos misit, certum diem definiens, vt aut præsentes se sisterent, aut cognoscerent, se omnibus modis suspectos haberi. Cæterùm Eusebiani vbi semel audissent, Ecclesiasticum consessum fore, vbi nec Comes affuturus esset, neque satellites pro foribus excubarent, nec ex Cæsaris præscriptis omnia fierent, quibus rationibus & non aliis Episcopos vicerant, imò qui sine hoc præsidio ne loqui quidem auderent: ita subhorruerunt, & metu quidem contracti sunt, vt Presbyteros detinerent vltra diem condictam, causificationem interim turpem fingentes. Certè Presbyteros suos dimiserunt cum absurdissima excusatione.* Et pòst: *Romæ verò congregati Episcopi propè quinquaginta Eusebianos vt suspectos, timentesq́; se sistere non receperunt, & quæ ab ipsis scripta essent, pro vanis habuerunt: nos autem receperunt, nostramq́; communionem amplexi sunt.*

107 Ex epistola Iulij quæ ad Eusebianos in Cōcilio 50. Episcoporū cōscripta extat apud Athanasiū in Apolog. 2. *Si, vt dicitis* (Athanasius & alij) *omnino in culpa fuerūt, oportuit scribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus, quod iustū est, decerneretur. Episcopi enim erant, & non vulgaris Ecclesiæ, qui ista patiebātur, sed quā ipsi Apostoli suamet opera ad fidē instruxerāt. Cur in primis nihil nobis de Alexādrina ciuitate scribere voluistis? An ignari estis, hāc cōsuetudinem esse, vt primum nobis scribatur, vt hinc, quod iustum est, definiri possit? Quapropter si isthic huiusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit.* Et pòst: *Quæ accepimus à B. Petro Apostolo, ea vobis significo.*

108 Sozomenus lib. 3. cap. 7. *Athanasius fugiens Alexandria, Romam aduentauit. Eodem tēpore Paulus etiam Constātinopolitanus Episcopus fortè illo accessit, & Marcellus quoq; Episcopus Ancyræ, & Asclepas Gazæ Episcopus: qui cùm doctrinæ Arrianæ aduersaretur, in crimen vocatus est ab Arrianis quibusdam, quod altare euerterat, & fuit propterea abdicatus. Cuius locū in Ecclesia Gazæ administranda obtinuit Quintianus. Itémque Lucius Episcopus Adrianopolis ab aliis accusatus, sua, quam regebat, Ecclesia spoliatus, Romæ ætatem degit. Quorū criminationes cùm Episcopus Romanus intellexisset, & omnes fidei concilij Nicæni consentientes reperisset, in cōmunionem recepit.* Ac cùm propter Sedis dignitatē curā omnium ad ipsum spectaret, *singulis suam Ecclesiam restituit, scripsitq́; ad Episcopos Orientis, eosq́; incusauit, quòd inconsultò de hisce viris iudicassent, Ecclesiasq́; perturbassent, cùm decretis concilij Nicæni stare nollent. Deditq́; mandatum, vt quidam illorū omnium nomine ad diē constitutum accederent, perspicuè declaraturi, sententiā, quā de his tulerant, æquā iustamq́; esse. Quinetiam minatus est, se de reliquo non passurum eos inultos esse, nisi nouis rebus studere desisterent.* Ita quidem scripsit Iulius.

109 *Athanasius autē & Paulus ad suas Sedes reuertūtur, literasq́; Iulij Episcopis Oriētis mittūt. Quibus illi grauiter cōmoti, conueniunt Antiochiæ in vnum, & epistolā verbis elegantibus ornatā, & disertè, vt Rhetorū mos est, compositam ad Iulium scribunt, eamq́; plenā ironiæ, & minarum non expertē grauissimarum. Nam quanquā literis suis fatebantur, Ecclesiā Romanam primas apud omnes ferre, vtpotè quæ Apostolorū schola, & pietatis metropolis (licet auctores Religionis Christianæ primùm ex Oriente eò venissent) iā ab initio fuisset, tamen indignati sunt, se posteriores ideo ferre, quod magnitudine Ecclesiæ superarētur.* Nec hæretici ergo negare poterāt, quin Romana Ecclesia primas apud omnes tulerit.

110 Socrates lib. 2. cap. 11. & 13. Quoniam *Ecclesia Romana priuilegiū præter cæteras obtinebat, cùm Iulius intellexisset, contra Athanasium Antiochiæ pseudosynodum fuisse celebratam, scripsit eos cōtra Ecclesiæ Canones egisse, quòd illum ad Conciliū non vocassent, quippe cùm Canon Ecclesiasticus vetet, præter sententiam Episcopi Romani Concilia celebrari.* Hosius Episcopus Cordubensis ad Constantiū Imperatorem (teste Athanasio in Epist. ad solitar. vitam agentes) ita scripsit: *Ego Athanasii accusationibus non subscribo, quem nos, & Romana Ecclesia, & vniuersa Synodus innocentem pronunciauit.*

111 Sozomenus lib. 3. c. 9. *Iulius* (ab Episcopis Ægypti) *certior factus, non tutū esse Athanasio in Ægypto vitā agere, eum ad se accersiuit. Ad illos autem qui Antiochiæ in vnū conuenerant (nā forte fortuna id temporis eorū acceperat epistolam) scripsit; atq; adeò incusauit, quòd clam contra fidē concilij Nicæni nouas res moliti fuerāt, quodq́; contra leges Ecclesiæ ipsum ad Conciliū non vocârant. Nam legem esse ad sacerdotij dignitatē spectantem, quæ pronunciat, Acta illa irrita esse, quæ præter sententiā Episcopi Romani constituuntur. Ea autē quæ Tyri & in Mareote aduersus Athanasium decernebantur, iniqua esse.*

112 Sozomenus lib. 3. cap. 10. Occidentis Episcopi ad Episcopos Orientis rescripserunt, *se nunquam ab Athanasii & Pauli communione refugisse, neque iam velle ab ea refugere, præsertim cùm Iulius Episcopus Romanus causa eorum accuratè cognita, illos neutiquam condemnasset.* Quis hîc non videt, Episcopum Romanum primam Ecclesiasticæ communionis regulam ab omnibus Catholicis haberi, eundemq́ue schismaticis vnicè inuisum esse?

Synodum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
348.	Idem Iulius.	Constantius Arrianus.
352.	37. S. Liberius Augusti filius, Romanus, sedit an. 15. m. 4. d. 17.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

65. De Macedonianis, seu de spiritus sancti diuinitate.

ᵃ Macedoniani à Macedonio vrbis Constantinopolitanæ Episcopo nominati, dicebantur & Semiarriani, eo quòd Arrianorũ similes ex aliqua parte essent. Et Pneumatomachi, eo quòd Spiritus sancti consubstantialem cum Patre deitatem vnà cum Arrio negabant. Isti dicebant, Spiritum sanctum esse administratorium, & seruilem Spiritum, ex eoque creaturam, & non creatorem. Basilius epist. 78.

ᵇ Photinus Sytmij (quod oppidum in Illyrico est) Episcopus, temporibus Constantini (auctore Epiphanio hæresi 71.) asseruit, Christum ante Mariam non fuisse.

ᶜ Trinitatis verò plenitudinem negauit. Neque vllam Dei verbi, aut Spiritus sancti putauit esse personam. Et Deum ergo singulum ac solitarium, & Christũ docuit solum hominem esse.

66. De Audeanis seu Vadianis.

ᵃ Audeani siue Anthropomorphitæ formam & partes humani corporis Deo tribuerunt. Epiphan. hær. 70.

ᵇ Tenebras, aquam, & ignem dicunt ingenita. Theodoret. hæret. Fab. lib. 4.

ᶜ Pascha cum Iudæis celebrabãt. Epiphan.

De Di-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Basilius Magnus in Epist. 78. *Declaratio recti sensus in eo est, si spiritus sanctus à Patre & filio nõ separetur. Oportet enim baptizari nos, iuxta quod à Domino accepimus, & credere sicut baptizamur: Glorificare vero Patrem, et Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodũ credidimus. Et posteaquàm hac in re conuenit, oportet simul communionem eorum fugere qui spiritum sanctũ creaturam esse dicunt.* Damasus in cõcilio Romæ postea celebrato (vt habetur lib. 5. Theodoret. cap. 11.) *Anathema denunciamus omnibus qui non liberè prædicant spiritum sanctum vnius & eiusdem tum essentiæ, tum potestatis cum Patre & Filio.*

ᵇ Hilarius in lib. de Synodis: *Eam fidem retractemus, quæ tunc cùm Photinus Episcopatu deiectus est, Syrmij conscripta est. Credimus in vnum Filium Dei ante omnia secula ex Patre natum: Si quis hominem solum dicit de Maria filium, anathema sit.*

ᶜ Hilarius in lib. de Synodis: *Si quis Patrem, et Filium, & Spiritum sanctum vnã personam dicat, anathema sit. Necessitas & tẽpus admonuit eos qui tum conuenerant, per multiplices quæstiones latius ac diffusius expositionem fidei ordinare: quia multis & occultis cuniculis in Catholicã domum ea quæ per Photinum renouabatur, hæresis tentaret irrepere: vt per singula genera intemerata & illæsa fides vnicuiq; generi hæretica ac furtiuæ fraudulentiæ contrairetur.*

ᵃ Athanasius in orat. cont. Arrianos, quòd ex Deo Deus est verbum: *Sicuti dum mentio fit de corde Dei, non humanũ cor intelligimus: ita quoque dum Scriptura loquitur de vtero Dei, non ita accipiendũ est, quasi corporeus sit ille vterus. Consuetudo enim est Sacræ scripturæ, humanitùs ea quæ supra hominem sunt, eloqui.*

ᵇ Basilius homil. 2. in Hexam. *In principio fecit Deus cælum & terram. Multa sanè obticuit, vt ignem, aërem, aquam, quæ simul cum vniuerso substitêre.* Et pòst: *Dicimus tenebras non secundùm substantiam extitisse, sed affectionẽ esse, quæ aëri ex luminis priuatione accidat.*

ᶜ Concil. Laodicense, c. 7. *Qui quartadecima Luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, non sunt recipiendi, priusquàm condemnent omnem hæresim in qua detinebantur.*

ᵃ Cyril-

Synodum Sardicam fuisse OEcumenicam & Generalem.

Athanasius in principio Apologiæ secundæ testatur, *in magno Concilio Sardico ad edictum religiosissimorum Principum Constantij & Constantis plures quàm trecentos Episcopos conuenisse ex multis Prouincijs Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, Palæstinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphyliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Sciſciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Picini, Thusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Bruttiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum.* Idem ferè ipsum tradit Hilarius de eadem Synodo in libro de Synodis aduersus Arrianos.

Sulpitius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Constantinus* (Iunior) *iubet, ex toto orbe apud Sardicam cōgregari Episcopos. Synodus congregata Athanasium absoluit, &c.* Socrates lib. 2. cap. 16. *Edicitur Concilium Generale, vt omnes Sardicam conuenirent (est autem hæc ciuitas Illyrij) idq́; de sententia duorum Imperatorum. Episcopi circiter trecenti, qui versus Occidentem habitabant, vt ait Athanasius, eò conueniunt. Ex Episcopis autem Orientalibus, vt Sabinus narrat, solùm septuaginta sex Sardicam aduenniunt.* Theodoretus lib. 2. cap. 7. *Ducenti & quinquaginta Episcopi, sicut est à veteribus memoriæ proditum, Sardicæ in vnum conuenêre.* Iustinianus etiam in fidei confessione, quam ad Ioannem Papam secundum transmisit, *Synodum Sardicensem appellat vniuersalem.* Quid multis? Literæ Synodicæ docent, ex quot gentibus ea Synodus conflata sit. Sic enim habent: *Sanctum Concilium, ab Episcopis Romæ, Hispaniæ, Galliæ, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, Aphricæ, Sardiniæ, Pannoniæ, Mysiæ, Daciæ, Dardaniæ, & Daciæ inferioris, Macedoniæ, Thessaliæ, Achaiæ, Epiri, Thraciæ, Rhodopæ, Asiæ, Cariæ, Bithyniæ, Hellesponti, Phrygiæ, Pisidiæ, Cappadociæ, Ponti, Phrygiæ minoris, Ciliciæ, Pamphyliæ, Lydiæ, Insularum Cycladum, Aegypti, Thebaidis, Libyæ, Galatiæ, Palæstinæ, Arabiæ, per Dei gratiam Sardicæ celebratum, omnibus vbique Episcopis, & ministris Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, dilectis Fratribus in Domino, Salutem.*

Porrò quòd Sardica Synodus etiam ex Romani Episcopi sententia fuerit indicta, perspicuum fit ex verbis Socratis lib. 2. c. 16. Testatur enim, Orientales Episcopos culpam absentiæ suæ à Sardica Synodo in Iulium Episcopum Romanum contulisse, *eò quòd nimis angustum tempus præstitutum esset.* Non autem potuisset vel suspicio aliqua culpæ in Romanum Pontificem cecidisse, nisi omnes sciuissent, illum fuisse conscium & approbatorem eius temporis, in quo Synodus illa indiceretur. Moris enim fuit, vt vel Imperator (saltem si Catholicus esset) cum Pontifice Romano communicaret, vel certè Pontifex Romanus peteret ab Imperatore Synodi Oecumenicæ conuocationem, vtq́; vel tempus & locum ipse præscriberet, in quo Synodus coiret, vel certè hæc ad Imperatoris arbitriũ referret. Quæ tum paulò pòst in Synodi Constantinopolitanæ conuocatione ita se habuisse demonstrabuntur, tum idipsum ex ijs quæ protulimus, manifestè colligitur. Cùm enim Constans Imperator Catholicam fidem amplecteretur, is nihil huius generis fecit, quod non prius de consilio vel rogatu primi Pastoris susciperet. Quantuli verò Imperatoris potestas in rebus sacris ex se habita sit (præterquàm si rectam fidem tuebatur, & ita vtilis erat Ecclesiæ) inde cognoscatur, quòd omnes Patres, qui ex Imperatoris edicto Arimini conuenerant (quos Sozomenus lib. 4. c. 16. ad quadringentos fuisse tradit) inuito Imperatore atq; etiam illo prohibente, ad suas singuli Ecclesias reuerterunt, eidemq́; Imperatori scripserunt in hæc verba: *Iam per hasce literas confitemur, tibiq́; confirmamus, nos à nostro proposito & sententia nequaquam discessuros, legatis etiam nostris idem imperauimus.* Hæc habentur apud Socratem lib. 2. cap. 29. Ex quibus abundè liquet, Imperatoris potestatem in Concilijs cogendis non maiorem fuisse, quàm ipsis Episcopis visum esset per spontaneam obedientiam illi concedere. Neque enim Cæsares à Christo potestatem acceperant res sacras cum auctoritate obeundi, sed tantùm inseruiendi Ecclesiæ, quando Episcopi hoc expedire iudicarent.

113 Sardicense Concilium Canone 3. aliàs 4. Osius Episcopus dixit: *Quòd si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, vt iterum iudicium renouetur: si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur vel ab his, qui examinauerunt, vel etiam ab alijs Episcopis, qui in prouincia proxima morantur, (Iulio) Romano Episcopo. Et si iudicauerit, renouandum esse iudicium, renouetur, & det Iudices. Si autem probauerit talem causam, vt ea non refricentur, quæ acta sunt: quæ decreuerit Romanus Episcopus, confirmata erunt. Si ergo omnibus placet, statuatur. Synodus respondit: Placet.*
114 Et Canone 7. Osius Episcopus dixit: *Placuit autem, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui*

deiectus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
152.	Idem Liberius.	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De diuitijs Clericorum.

a A Catholicorum communione abstinebant propter Episcopos diuites, & alia eiusmodi. Epiphan. ibidem.

67. De Bonosianis.

a Bonosus Episcopus dicebat, Christum Dei filium adoptiuum esse, non autem naturalem. Isidorus Etymologiarum lib. 8. c. 5. Fit autem præterea mentio Bonosi, ac damnationis eius in Epistola Innocentij Papæ primi, ad Martianum Episcopum, quæ numero est vigesima prima. Et apud Gregorium lib. 9. Epist. 61.

68. De Nouatianis huius ætatis.

a Sympronianus Nouatianę hęresis sectator dicebat, solùm Deum ignoscere posse pœnitenti: quod idem plerique Lutherani & omnes Caluinistæ hodie dicunt. Pacianus in Epistola 1. ad Sympron. Et in Epistol. 3. ad eundem refert, hoc continere tractatum omnem Nouatianorum, quòd post Baptismum pœnitere non liceat, quòd mortale peccatum Ecclesia donare non possit.

b Aiebant Nouatiani (vt est apud Ambrosium lib. 1. cap. 2. de pœnitentia) se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reseruent. Hinc apparet, Nouatianos non prorsus pœnitentiam abstulisse, imò, vt Ambros. lib. 1. cap. 1. dicit, ipsi pœnitentiā indicebant, sed eandem non relaxabant: cùm tamen (vt idem Ambrosius. ca. 2. ait) qui soluendi ius non habet, nec

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a Cyrillus Hierosolym. in Catech. 8. *Manifestè per prophetam dicit Dominus: Meum est aurum, et meum est argentum. Non est malū argentum, tu modo vtaris bene, seminans illud pauperibus.* Ecclesiam agros habuisse, constat ex oratione D. Ambrosij de Basilicis tradendis, Epistol. lib. 5.

a Hilarius lib. 6 de Trinit. tractans hæc verba Euāgelij, *Hic est filius meus, ipsum audite, sic infert: Ne per communionem adoptiuæ hæreditatis cognomentum filij Vnigenito Deo adderetur, naturæ veritas per significationem proprietatis ostēsa est, Hic est filius meus. Donaui adoptionis plurimis nomen, sed iste mihi filius est. Hunc ego tāquàm indice digito ac verbi significatione contingo, quo dico, & meus est, & hic est, & filius est.* Hæc Hilarius. Porrò si quis rationem dictorum attendat, videbit eandem afferri posse, vt ista verba (hoc est corpus meum) doceantur non figurata, sed propria esse.

a Pacianus in Pyrenæi iugis Barcilonæ Episcopus in Epistola 2. ad eundem Sympro. ait: *Quod Deus per sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolis dicit, Quæ ligaueritis in terris, ligata erūt & in cælis: & quæcunq; solueritis in terris, soluta erūt & in cælis? Cur hoc, si ligare hominibus ac soluere nō licebat? An tantùm hoc solis Apostolis licet? Ergo et baptizare solis licet, & spiritum sanctum dare solis. Si ergo et Lauacri et Chrismatis potestas maiorum longè charismatum, ad Episcopos inde descendit: & ligandi quoq; ius adfuit atque soluēdi.* Et in Epist. 3. *Incestum peccatorem Paulus tradidit Satanæ in interitum carnis, non animæ. & hunc ipsum idem Paulus absoluit. 2. Cor. 2.*

b Ambrosius lib. 1. de pœnitentia, cap. 2. *Ius ligādi & soluēdi solis permissum sacerdotibus est. rectè igitur hoc Ecclesia vēdicat, quæ veros sacerdotes habet: hæresis vendicare non potest, quæ sacerdotes veros non habet.* Et cap. 6. *non habent enim Petri hæreditatem, qui Petri fidem non habēt, quā impia diuisione discerpūt. Sed hoc improbè, quòd etiam in Ecclesia donari peccata negant posse, cùm Petro dictū sit, Tibi dabo claues regni cælorum.* Et ca. 7. *Cur baptizatis, si per hominem peccata*

*deiectus est, & fugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt re-
nouetur iudicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua
Prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, et iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is, qui ro-
gat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyte-
rum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse qui præ-
sentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si ve-
ro crediderit, Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo*
115 *iudicauerit.* Cum hac Sardici Canonis sententia consentit Iulij Pontificis Epistola in Tom. 1.
Conciliorum, vbi dicitur, *à Synodo Nicæna permitti omnibus Episcopis, vt liberè Apostolicam appel-*
116 *lent Sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant.* Itemque Augustinus Epist. 162. *Neque enim
de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis clericis, sed de collegis* (id est, de Episcopis) *agebatur,
qui possunt aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram
reseruare.* Iam verò inter Apostolicas Ecclesias Romanam semper principatum tenuisse, ibidem
dixit.

117 Athanasius in Epist. ad Solitar. vitam agentes refert, *Valentem & Vrsatium Romam vltrò profe-
ctos esse, & in Ecclesia, vbi nullus nisi Dei metus, & vbi liberè quisq; sententiam proferebat, spontè pœ-
nitentiam suam professos esse, & scripto edidisse.* Vide quãtis laudibus efferat Romanam Ecclesiam,
ac præterea quàm notum omnibus Episcopis tunc fuerit, Romanæ vrbis Episcopum omnium
aliorum & cognitorem & iudicem esse.

118 Epiphanius hær. 68. *Vrsatius & Valens Pannoniæ Episcopi vnà cum libellis profecti sunt ad B. Iu-
lium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore & delicto, quòd calumnias struxissent
Papæ Athanasio. At suscipe* (inquiunt) *nos in communitatem ac ad pœnitentiam.* Et Sozomenus lib.
3. cap. 22. *Hoc quoque* (inquiunt Vrsatius & Valens) *confitemur, si quando nos Episcopi Orientis vel
Athanasius ipse præ malitia in iudicium de hac re vocare voluerint, nos ab eo, quod tu statueris, minimè
decisuros.*

119 Sozomenus lib. 3. cap. 11. *Osius & Protogenes, qui principem locum inter Episcopos Occidentis, qui
Sardicæ conuenerant, obtinebãt, veriti ne quibusdam viderẽtur decreta Cõcilij Nicæni innouare, scripsè-
re ad Iulium, & testati sunt, se illa quidem rata habere, sed quò faciliùs intelligerentur, eadem pluribus
verbis explicasse, eo consilio, ne Arrianis, qui breuitate formulæ fidei in eo Concilio editæ, abutebantur, fa-
cultas ex verbis daretur, imperitos in absurdam aliquam opinionem rapiendi.* Apud Papam ergo, velut
apud summum Ecclesiæ Iudicem se purgant.

120 Sozomenus lib. 3. cap. 12. *Ecclesia versus Solem obeuntem sita quoniam Patrum decretis ritè guber-
nata erat, omnino à contentione, & captiosis verborum argutijs, quæ inde nasci solẽt, libera & vacua fuit.
Nam quamuis Auxentius Episcopus Mediolani, & Valens, & Vrsatius ex Pannonia oriundi, impensè
laborarent, opinionem Arrij in illam imperij partem traducere: tamen eorum conatus haud quaquam suc-
cessit ex sententia, quandoquidem Sedis Romanæ Antistes, & alij Episcopi ac Sacerdotes studiosè præca-*
121 *uerunt, & illius hæresis germina amputàrunt.* Sozomenus lib. 3. cap. 19. *Athanasius à Constantio do-
mum accersitus, cùm eo tempore Aquileiæ vitam ageret, acceptis Constantij literis, venit Romam, cum Iu-
lio, quid sibi agendum sit, consulturus, qui eum perhumanitùs demisit, deditque eius causa ad clerum &
populum Alexandrinum literas.*

*Præter declarationem primatus Romanæ Ecclesiæ, ostenditur, quòd Papa Liberius non fuerit
Arrianus, aut vllius alterius hæreseos vel promulgator,
vel ex animo fautor.*

Ita dicam de Liberio Pontifice Roma. vt quid ante exilium de fide senserit, quid in reditu ab exilio aut fecerit, aut fecisse putetur, quidq; post reditum crediderit, atq; adeò qualis post obitũ à viris præclarissimis existimatus fuerit, ordine exponam. Principio constat, Liberium fuisse catholicum, & ab omni labe Arrianæ hæreseos immunem, antequam in exilium à Constantio relegaretur. Athanasius enim non modò communicauit cum Liberio iam Episcopo Romano, sed etiã scripsit ad eum vna cũ Episcopis Alexandriæ cõgregatis, vbicum vim & fraudem Arrianorum insinuasset, *Vestra* (inquit) *hæc recensentur authoritate.* Et pòst: *Huius rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis.* Quæ epistola Athanasij habetur in Tom. 1. Cõciliorum. Quinimò apparet ex operibus Athanasij, quòd idem Athanasius ad Liberium scripserit, quodq; Liberius confessionẽ fidei Catholicæ proposuit, cui Athanasius subscriberet. In qua confessione Liberius declarat, se credere, *Verbum Dei filium secundùm naturam ex Deo, eodemq; Patre suo genitum esse, non creatum. Anathema verò dicit Sabelli & Arrij dogmata.* Quę confessio extat in 1. Tom. operum Athanasij. Quòd verò etiam pro Athanasio scripserit, ex ipsius Athanasij verbis manifestè colligitur. Nam in Epistola *ad Solitar. vitam agentes*, Athanasius introducit Liberium enunciantem, quòd Imperator Constantius *iubebat deleri, quæ Liberius
pro Atha-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
354	Idē Liberius	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nec ligandi habet. Sed Nouatiani solùm negabant, Sacerdotes Ecclesiæ posse fideles à peccatis maioribus absoluere, prætérquā in Baptismo. Non igitur credebāt Nouatiani, esse aliquod Sacramentum Pœnitentiæ, sicut Baptismi est. Et in hac parte Lutherani & Caluinistæ eorum hæresim renouârunt.

ᶜ Sympronianum ita loquentem introducit Pacianus. Epist. 3. Age, certemus exemplis, & ratione pugnemus.

69. De Aërianis.

De Oblatione pro defunctis.

ᵃ Aërius præter hæresim Arianam, negauit oportere orare, vel oblationem offerre pro mortuis. August. hær. 53. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ negant.

De Ieiuniis indictis ab Ecclesia.

ᵇ Negauit statuta solēniter celebrāda esse ieiunia, sed cùm quisque voluerit ieiunandum, ne videatur esse sub lege. ibid. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De Episcopi & Presbyteri differentia.

ᶜ Dicebat, Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni. ibidem. Hoc etiam Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De celebratione Paschatis.

ᵈ Negauit, oportere Pascha peragi. Epiph. hær. 75.

De perfectione.

ᵉ Quidam perhibent, eos non admittere ad communionem suam, nisi continentes, & eos qui nulla propria possident.

70. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

peccata dimitti non licet? In Baptismo vtiq; remissio peccatorum omnium est. Quid interest, vtrum per pœnitentiam, an per lauacrum hoc ius sibi datū Sacerdotes vindicent? Vnum in vtroque mysterium est, id est, Sacramentum.

ᶜ Pacianus Epi. 3. *Ego huc vsq; securus ipsa Ecclesiæ serie, congregationis antiqua pace contentus, nulla certaminū argumenta quæsiui. tu postquàm à reliquo corpore segregatus es, totos librorum recessus assiduus scrutator inquiris.*

ᵃ Chrysostomus Homil. 69. ad pop. Antioch. *Non temerè ob Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysteriis defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cùm enim totus cōstiterit populus extensis manibus, Sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum nō exorabimus pro his deprecātes?*

ᵇ Ambrosius in serm. 34. *Qui in Quadragesima prandetis, in conscientoijs vestris rei estis, quod abstinente toto populo, vos soli deuoratis. Sicut reliquo anno ieiunare præmiū est, ita in quadragesima non ieiunare peccatum est. Illa voluntaria sunt ieiunia, ista necessaria: illa de arbitrio veniunt, ista de lege: ad illa inuitamur, ad ista compellimur.*

Hieronymus in Epist. 54. *Vnam quadragesimā secundum traditionem Apostolorum toto anno ieiunare, appellat munus, quod necessitate offertur.*

Philastrius in Catalogo. *Per annum quatuor ieiunia in Ecclesia celebrantur.*

ᶜ Epiphanius hær. 75. *Episcoporum Ordo patres generat Ecclesiæ.* (per manuum impositionem, vt postea significat) *Presbyterorū ordo per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non aūt Patres aut Doctores.* Et pòst. *Si Episcopus super Presbyterum potestatem non haberet, quomodo diceret Apostolus ad Timotheū Episcopum: Aduersus Presbyterum ne cito admiseris accusationem, nisi coram duobus aut tribus testibus?*

ᵈ Epiphanius ibidem. *Qualem Pentecostē perficiebat Paulus, si non Pascha perficiebat?*

Augustinus in Epist. 118. testatur *Passionē Domini, Resurrectionem, & c. toto terrarum orbe anniuersaria solennitate celebrari.*

ᵉ Ambrosius in 6. cap. Luc. *Non eos, qui habēt diuitias, sed qui vti his nesciunt, sententia cælestis authoritas condemnat.*

c ᵉ Grego-

pro Athanasio scripsit. Pro Athanasio igitur scripserat quædã Liberius. Sed quid argumentor vel-
ut in re minus perspicua? Audiamus potius, quàm præclara iudicia de Liberio Athanasius in ea-
dem Epistola faciat. *Clarissima* (inquit) *sunt confessionis viri religiosi, & Episcopi boni, Paulinus E-
piscopus Treuirorum, quæ Galliarum Metropolis est, Lucifer Metropolitanus Episcopus Sardiniæ, Euse-
bius Vercellis ciuitate Italiæ; Dionysius Mediolani, quòd & ipsum est Metropolis Italiæ.* Et post: *Ne Liberio*
112 *quidem Romano Episcopo pepercerunt, nulla reuerentia ducti, vel quòd Sedes illa Apostolica esset, vel quòd
Roma Metropolis esset Romanæ ditionis, vel quòd eos Apostolicos viros in literis suis appellassent, sed omnia
simul miscentes, æquè omnium obliuiscebantur, neque quicquam illis curæ nisi sola impietas fuit. Nam quum
Liberium vidissent orthodoxum, & osorem quidem Arrianicæ sectæ, studiosum verò in hoc, vt cũctos ab ea
hæresi retraheret; ista secum impij cogitarunt: Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes bre-
ui superabimus. Rem igitur ad Imperatorem deferunt: Ille autem sperans, per Liberium omnes se posse attra-
here, mittit eunuchum quendam Eusebium cum literis & donis ad eum, vt donis quidem blandiretur, lite-
ris verò minaretur. Profectus igitur Romam spado, primùm incitabat Liberium, vt contra Athanasium sub-
scriberet, & cum Arrianis communicaret: id enim Imperatorẽ velle, & pro imperio iubere. Deinde munera
ostentans, verbis instabat, manuq; Liberij apprehensa, ita locutus est: Obtempera Regi, & ista accipe. Episco-
pus contrà verbis quærebat, quomodo hoc contra Athanasium posset fieri? Quem enim (inquiens) non vna,*
113 *sed iam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronunciauit, & Romana Ecclesia cum pace dimisit,
quomodo poterimus condemnare? Aut quis nos probaret, si quem præsentem dileximus, & habuimus in no-
stra communione, eundem absentem auersemur? Non ita se habet Ecclesiasticus Canon, neque vnquã accepi-
mus talem a Patribus traditionem, quam ipsi à B. & magno Apostolo Petro acceperunt. Quòd si Imperator
curam suam pro Ecclesiastica pace interponere quærit, aut si scripta à nobis pro Athanasio deleri iubet, dele-
antur quoque ea, quæ contra illum scripta sunt, fiatq; deinde Ecclesiastica Synodus longè à Palatio, vbi nec Im
perator præsto est, nec Comes se ingerit, nec Iudex minatur, & vbi solus timor Dei ad omnia sufficit, &
Apostolorum institutio: vt eo in loco ante omnia Ecclesiastica fides asseratur, quemadmodũ à Patribus de-
finitum est in Nicæno Concilio, iiq; qui Arrianicæ sententiæ sunt, eyciantur, & eorum hæresis anathemate
damnetur, ac deinde iudicium de Athanasio fiat. Eunuchus autem oblitus sui, quòd coram Episcopo staret,
magnis minarum denuntiationibus iactis, domo egressus, in templo Apostoli Petri ea ipsa dona consecrauit.
Quod cùm rescitum esset à Liberio, magnopere increpuit custodem loci, quod id non prohibuisset. Ipse dein-
de progressus, dona illa vt victimam illicitam proiecit.* Et iterum: *Scribit igitur Imperator Romam, rur-
sus que Palatini & Comites emittuntur, & literæ ad Præfectum, vt Liberium aut per dolum è Roma sedu-
ctum in castra ad se mitterent, aut vim in eo persequendo adhiberent. Cœpit iã Roma experimẽtum Christi
perduellium, cognouit tandem quod antea non credebat, quomodo Ecclesias in singulis vrbibus deuastassent.*
Hæc Athanasius.

114 Porrò D. Hilarius facilè ostendit, quid de Primatu Romanæ Ecclesiæ senserit, dum alijs Con-
stantij sceleribus & persecutionibus enumeratis, tandem ait in lib. contra Constantium vita de-
functum: *Tribuni tui adierunt Sancta Sanctorum, protraxerunt de altario Sacerdotes. Vertisti deinde
vsque ad Romam bellum tuum, eripuisti illinc Episcopum.* Hæc Hilarius, qui grauius putat, quòd ex
vrbe Roma Episcopus Romanus eripiebatur, quàm alia scelera, quæ in Alexandrinam, Treui-
rensem & Mediolanensem Ecclesiam a Constantio committebantur. Certè quia maior est di-
gnitas Romanæ, quàm vllius alterius Ecclesiæ. Sed reuertamur ad Athanasium. *Trahitur ergo
Liberius ad Imperatorem; quò cùm peruenisset, magna quoque & ibi libertate dicendi vsus est, Desine, in-
quiens, persequi Christianos, ne tenta per me hæreticã impietatem in Ecclesiã introducere. Ad omnia potius
sustinẽda parati sumus, quàm nos Christiani eò deueniamus, vt Arriani appellemur. ne coge nos fieri Christi
perduelles. Ita tunc Liberius locutus, omnibus admirationi erat.* Et pòst: *Missis à Liberio ad Cæsarem,
Eutropio Presbytero, & Hilario Diacono, alterũ eorum, nẽpe Presbyterum in exilium misere: alterius ve-
rò terga detractis vestibus flagellis conciderũt, flagellatumq; extorrem fecere, inter verbera ita Diacono ver-*
115 *bis insultantes: Quare Liberio non restitisti, sed eius literas attulisti? Ad istum modum Romanam Ecclesiam
adorti sunt peruertere, cupientes illi admiscere suam impietatem.* Ex his omnibus Athanasij verbis,
duo hæc valde perspicua fiunt: vnum, quòd Liberius in defendenda Catholica fide constantissi-
mus fuerit: alterum, quòd non modò Catholici, verùm etiam omnes hæretici, atq; adeò Impe-
rator ipse plus positum esse videbat in vno Romano Episcopo, quàm in maximo illo Episco-
116 porum Orientalium consensu, quem in multis iam Concilijs obtinuerant. Ita enim dicunt
Eunuchi: *Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes breui superabimus.* Vnde mox
Imperator dona misit ad Liberium, *sperans per eum se omnes posse attrahere.* Vnde etiam idem Im-
117 perator Constantius apud Theodoretum lib. 2. cap. 16. ita Liberium alloquitur: *Tantáne orbis
terræ pars, Liberi, in te residet, vt tu solus homini impio subsidio venire, & pacem orbis ac nũ [illegible] totius
dirimere audeas?* Athanasius interim profitetur; *Ecclesiam Romanam esse Apostolicam Sedem &
metropolim non tantùm Italiæ* (nam eum honorem paulo antè detulerat etiã Dionysio Episco-
po Mediolani) nec etiam solius Occidentis metropolim (vt multi nuper asserere cœperunt)

sed *Roma-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
355	Idem Liberius.	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudopropheta.

70. De Patricianis, & 71. Paternianis.

[a] Patriciani carnem non à Deo, sed à diabolo conditam dicunt. Vnde quidam eorum mortem sibi intulerunt, vt carerent carne. Aug. hær. 61. Symmachiani erant Patricianorum discipuli. Philast. in Catalogo.

[b] Paterniani partes corporis inferiores à diabolo factas opinantur. Aug. hær. 85. Hos quidam Venustianos vocant, qui omnium vitiorum licentiam illis partibus tribuunt.

72. De ijs qui negant mundi renouationem.

[c] Innominati quidam dicebant, hunc mundum post resurrectionem in eodem statu, in quo nunc est, esse mansurum. Aug. hær. 67.

73. De nimium silentibus, & 74. Excalceatis.

[d] Pattalorinchitæ naribus & labijs suis digitum opponentes, nimium silentio studebant. August. hær. 63.

[e] Apud August. sub hær. 68. est hæresis quædam nudis pedibus semper ambulantium, quia non propter corporis afflictionem sic ambulant, sed testimonia Scripturæ malè intelligunt, in quibus Moyses, Iosue, aut Esaias sic ambulare iubebantur.

75. De Rhetorijs.

[f] Rhetorius quidam laudabat omnes hæreses, tanquàm omnes bene sentirent.

76. De corporea imagine Dei.

[g] Hæresis quædam est, quæ dicit, corpus hominis, non animam, esse imaginem Dei. Aug. hær. 76.

77. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Gregorius Nyssenus in oratione de dormientibus: *Ineptum est, natura carnis infensum esse. Non enim ab hac malorum causa dependet, sed à voluntate vitia & affectus procreante.* Et pòst: *Dilige proprium corpus iuxta præscriptum Apostoli, qui ait, quòd nemo suum corpus odit.*

[b] Cyrillus Hierosolym. in Cateches. 9. *Ex tua substantia cognosce artificem. Quid improbandum in corpore tuo creatum est? Nihil vile ex omnibus membris tuis reperies. Adam in Paradiso cũ Eua nudus, non propter membra reiectus erat. Non igitur membra sunt causa peccati, sed malus membrorum vsus. Sapiens membrorum creator construxit vasa matricis ad puerperia, inanimatum animat, neruis & ossibus carnẽ & cutẽ induit. Ex magnitudine pulchritudineq́; creaturarum secũdùm proportionem creatorem contemplare.*

[c] Idem Cyrillus Catechef. 15. *Creatus hic mũdus rursus renouabitur. Et complicabitur sicut liber; cælum (inquit Isaias) & omnia astra cadent. Et Euangelium inquit, Sol obscurabitur, & Luna non dabit splendorem suum, & astra cadent de cælo. Cæli (ait Dauid) peribunt: sed mox addit, & mutabuntur. Vnde sicut iustus perijt, & resurrectio eius expectatur: sic & cælorum resurrectionem expectamus.*

[d] Basilius in Epist 73. Hilarius cõtra Cõstantium vita defunctum: *Non minus periculi est semper tacuisse, quàm nunquam.*

[e] Basilius in Epi. 1. ad Greg. Theologũ: *Vnum modò sit vestitus propositũ, operimentũ vt existat, ab æstus frigorisq́; iniuria corpus asserere aptum & idoneum. Calcearium esto pretio illud quidem vili, sed quod vicem suam implere possit.*

[f] Philaster Brixiẽsis Episc. in Catalogo hæreseõr: *Christus dixit, nõ dimitti hominibus in Spiritũ sanctum blasphemantibus (& perseuerãtibus) neq; hic, neq; in futuro. Propter quod constat, istum Rhetoriũ esse hæreticũ, qui eos laudãdos iudicauerit.*

[g] Basilius in Hexam. homil. 10. *Quòd ad Dei imaginem facti sumus, id non possidemus in istius corrupti corporis forma. Nihil corruptiuũ rei incorruptæ imago esse potest. Scriptum est: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & dominetur piscibus. Ista imperandi vis sita est in diuite copia rationis. Primas sibi asserit primogenia præsidendi authoritas attributa animæ. Quæ concernunt carnem, secundas obtinent.*

ſed *Romanæ ditionis*, in qua vtique ditione, tam Alexandria, quàm Antiochia, Conſtantinopolis, & Hieroſolymorum Eccleſia continebatur. Iam verò Liberius ipſe *negat, ſe poſſe damnare Athanaſium, quem Romana eccleſia cum pace dimiſit*. Vndique igitur eminet atque elucet Romani Pôtificis primatus & prærogatiua, adeò vt Ammianus Marcellinus, cum alienus à religione Chriſtiana eſſet, tamen in hunc modum non ſolum de Liberio, verùm etiam de Romani Epiſcopi authoritate ſcripſerit.

128 Ammianus Marcellinus lib. 15. *Athanaſium Epiſcopum apud Alexandriam Synodus remouit à ſacramento quod obtinebat. Hunc per ſubſcriptionem abijcere ſede ſacerdotali, paria ſentiens cæteris, iubente Principe, Liberius monitus perſeueranter renitebatur, nec viſum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum ſæpè exclamans, apertè ſcilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim Conſtantius Athanaſio ſemper infeſtus, licet ſciret impletum, tamen authoritate, qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari, deſiderio nitebatur ardenti. Quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit aſportari. Et hæc quidem Romæ.* Licet ergo Imperator ſciret, Athanaſiũ & ſuo imperio, & per Synodum Epiſcoporum iam eiectum Sede ſua; tamen quia *Romanæ vrbis Antiſtites authoritate potiores erant*, idipſum Pontificis Romani authoritate confirmari vehemẽter cupiebat, vtpotè qui nouerat, nec Imperatoris vllas eſſe partes in rebus religionis decidẽdis, nec vllam Synodum, multò minus eam in qua Epiſcopus deponeretur, Eccleſiaſtica lege ratam eſſe, quam Pôtificis Romani (vtpotè primi Paſtoris) authoritas non confirmaret. Hoc igitur vidit Conſtantius hæreticus Arrianus, hoc vidit Ammianus Marcellinus ethnicus: & tamen idipſum non vident noſtri temporis hæretici. Præterea fides populi Romani iam inde ab Apoſtolo laudata (Roman. 1.) nunc quoque inſigniter elucet, dum Epiſcopum ſuum etiam contra Imperatoris voluntatem in ſua Sede retinere nitebatur. Hactenus declaratum eſt, qualis fuerat Liberius, & antequam exularet, & in exilio ipſo. Sequitur vt videamus, quo pacto ab exilio redierit.

Socrates lib. 2. cap. 29. *Conſtantius Vrſacio præcepit, vt qui non ſubſcriberent formulæ fidei quæ in Ariminenſi concilio perlegebatur, ab Eccleſijs expellerentur. Principio igitur Liberius Epiſcopus Romanus, ſimul ac ſe illi fidei aſſentiri denegauerat, ab Vrſacio in exilium eiectus eſt.* Et pòſt: *Liberius autem non multo pòſt ab exilio reuocatus, Sedem Epiſcopatus propterea recuperauit, quòd populus Romanus, ſeditione conflata, Felicẽ Eccleſia illa eiecerat, Imperatorq; ipſe inuito animo illis conſenſerat.* Theodoretus li. 2. ca. 16. *Liberius à Conſtantio accerſitus, vt contra Athanaſium ſubſcriberet. Ego (inquit) æquum cenſeo, vt primũ generalis proponatur Epiſcoporum ſubſcriptio, qua fides in Concilio Nicæno expoſita confirmetur: deinde vt fratribus noſtris ab exilio reuocatis, & ad ſuas ipſorum ſedes reſtitutis, ſi iſti qui nunc tumultus cient, fidei Apoſtolicæ aſſentire comperiantur, tunc omnes contendamus Alexandriam, vbi reus, vbi accuſatores, & cauſa eorum patronus, ſunt: atq. litigantium cauſa diligenter cognita, ſententiam de ea pariter feramus. Cui*
129 *Conſtantius tandem ait: Si conſilium Liberius non mutet, exulet velim vſque Berœam Thraciæ. Et cap. 17. Cùm Magiſtratuum & Nobilium vrbis Romæ coniuges oraſſent Conſtantium, vt Paſtor Liberius ſuo gregi redderetur, eidemq́; ſignificaſſent, quòd nemo ex Romæ habitatoribus in Eccleſiam ingredi voluit, dum Felix, qui Liberio abſenti ſucceſſerat, intus eſſet, propterea quod Felix cum ijs qui fidem Nicænam labefactare ſtudebant, liberè communicaret; ſic inflectebatur Imperatoris animus, vt Paſtorem illum longè præſtantiſſimũ Romam redire, vtroſque communiter inter ſe Eccleſiã illam regere iuberet. Itaque lectis Imperatoris in circo literis, plebs clamat, æquam eſſe Imperatoris ſententiam. Nam bifariam diuiſos eſſe ſpectatores, quibus nomen impoſitum eſt ex colorum varietate: & propterea alterum Epiſcopum his, illis alterum præeſſe debere. Itaque cum hoc modo Imperatoris literas irriſione luſiſſent, omnes vno ore vociferantur: Vnus Deus, vnus Chriſtus, vnus Epiſcopus. Has enim voces emittere rectum eſſe cenſebant. quibus vocibus cum pietate & iuſtitia à pia plebe profuſis, redijt Epiſcopus Liberius: Felix autem clàm Roma ſe ſubducens, ad aliam vrbem migrauit.* Sulpicius Seuerus Sacræ hiſtoriæ lib. 2. *Liberius vrbis Romæ, & Hilarius Pictauorum Epiſcopus, dantur exilio. Sed Liberius paulo poſt Vrbi redditur ob ſeditiones Romanas.*

Hactenus manifeſtè conſtitit, Liberium non modò ab omni labe Arrianæ hæreſeos, verùm etiam ab omni contra Athanaſium ſubſcriptione liberum fuiſſe, vtpote qui ob alias cauſas narretur Sedi ſuæ reſtitutus. Nunc autem veniemus ad ea quæ cauſam præbuerunt, cur alij aliter de illo ſentirent. Sozomenus lib. 4. c. 7. *Conſtantius iam ſolus Imperio Romano potitus, Epiſcopis Occidentis primò perſuadere conatus eſt, vt rebus contra Athanaſium ab Epiſcopis Orientis iudicatis ſuffragarentur. Nam ſi Athanaſius communi omnium ſententia è medio remoueretur, ſic cogitabat, ſe res ad Religionem pertinentes facilè ex ſententia confecturum.* Ibidem, cap. 10. *Liberius Epiſcopus Romanus ad Conſtantium Imperatorem accerſitus poſtulauit ab eo, vt fides in Concilio Nicæno tradita ſubſcriptionibus omnium vbique Epiſcoporum confirmaretur, & illi qui propter eius defenſionem in exilio ætatem degerent, domum reuocarentur. Imperator verò cùm dediſſet mandatum, vt Liberius in Thraciam relegaretur: vt primùm Romam ingreſſus eſt, & ingens ibi populi multitudo pro Liberio clamorem edidit, eumq́ue denuo habere poſtulauit, conſilio cum Epiſcopis qui ſecum erant, inito, decreuit eum reuocare, &*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
356	Idem Liberius.	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

77. De Concilio Ariminensi.

Valens Mursiensis Episcopus hæresi Arriana infectus, tamen Arrianum se negauit, vt eò facilius Patres Arimini congregatos deciperet. Quibus persuasit, vt à voce Vsiæ, hoc est, substantiæ abstinerent, tum quòd scripta non esset, tum quòd multos offenderet, atque Ecclesiæ concordiam impediret. Patres arbitrati, non vocabulum, sed rem ipsam curæ sibi esse debere, Valenti assenserunt, præsertim cùm audirent, ipsum anathema denunciantem ijs qui tempus aliquod extitisse dicerent, quando non erat Filius. Hæc diffusius narrátur apud Hiéronymum in Dialogo contra Luciferianos.

Cùm autem non consentiant, qui errant (nihil enim, vt aiunt Iurisconsulti, tam contrarium est consensui, quàm error) manifestum est, Patres Arimini congregatos in hæresim aliquam non consensisse, licet ab hæreticis (id quod humanum est) decepti fuerint.

78. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Athanasius de Synodo Arimini refert, Catholicos Patres ad Constantium Augustum ita scripsisse: *Conati sunt Vrsacius & Valés per vafriciem & tumultum, cum socijs istius factionis Germinio, Auxentio, Gaio, contentiones discordiasq́; Arimini seminare. Vbi autem viderunt, non esse ibi homines qui illorum prauis sententiis astipularentur, in nostrum Concilium se transtulerũt, vt viderentur aliud quippiam scribere, sed ipsi non ita diu postea animum suum ostenderunt. Ne igitur tumultus Ecclesiasticas res inuoluat, vt, um est olim decreta pro legitimis inconcussim seruanda esse, & istos à nostra communione submouendos.*

Ibidem Patres narrant, Vrsacium & Valentem de peccatis suis veniam postulasse, dum Mediolani Synodus in consessum iret, *Præsentibus ibidem Romanæ Ecclesiæ Presbyteris.*

Ariminense verò Concilium Oecumenicũ non habetur, tum quia solus Imperator, non item Pontifex Romanus id approbauit, (vt videre est apud Theodoretum lib. 2. cap. 22.) tum quia Patres, qui per fraudem inducti erant, vt subscriberent, postea sententias mutarunt, & cum Liberio vrbis Romæ Episcopo communicarunt, anathema priori formulæ, quam Valens ediderat, denuntiantes, vt refertur apud Socratem lib. 4. ca. 11.

Ambrosius in 6. cap. Lucæ, in illa Euangelij verba, *Væ cùm vobis benedixerint homines, Nonne* (inquit) *tibi videtur, his dicere, qui dudum in Ariminensi Concilio perfidæ præuaricationis auctores, cùm Imperatoris gratiam sequuntur, Dei gratiam perdiderunt?*

Hieronymus in Catalogo: *Hilarij Pictauorũ Episcopi liber aduersus Valentem & Vrsacium, historiam Ariminensis & Seleuciensis Synodi continet.*

Syricius Papa in Epist. ad Himetium Tarraconensem, significat, *Concilium Ariminense cassatum sub venerandæ memoriæ Liberio prædecessore suo.*

care , & populo petenti reddere , si modò Episcopi, quos secum haberet , consentire in animum induceret.
Et cap.14. *Haud longo tempore pòst, Imperator Romà Syrmium reuersus, rogatu Legatorum, quos Epi-*
scopi Occidentis ad ipsum miserant, Liberium Beræa reuocauit. Atque præsentibus Legatis Episcoporum O-
rientis, & quibusdam Sacerdotibus, qui erant fortè in exercitu, in vnum coactis, compellere tentauit eum fa-
teri, Filium Patri non esse consubstantialem. Et pòst : *Vicissim autem confessionis fidei formulam à Li-*
130 *berio adduxerunt, quæ illis qui Filium Patri non substantia & cæteris rebus omnibus similem asseuerarēt, in-*
terdixit Ecclesia. Nam cùm Eudoxius, & cæteri cum eo Antiochiæ, hæresis Aëtianæ fautores , epistolam Osij
nacti fuissent, rumorem dissiparunt, Liberium quoque verbum Consubstantiale reiecisse, asseruisséq; , Filium
Patri dissimilem esse. Vbi verò hæ res Legatis Episcoporum Occidentis hòc pacto successere, Imperator dat Li-
berio potestatem Romam reuertendi . Atque Episcopi Syrmij congregati scribunt literas Felici tum Romanæ
Ecclesiæ Antistiti , & clero eiusdem Ecclesiæ, vti Liberium accipiant , & ambo pariter Sedem Apostolicam
administrent, communiq; consensu & concordia sacerdotiò illo fungātur, atque tum casum acerbum , qui in
electione Felicis obtigisset, tum exilium Liberij obliuione deleant. Nam populus Romanus Liberium, tum quòd
in alijs rebus vir excellens & spectatus erat , tum quòd Imperatori animo adeò excelso & constanti in fide
defendenda contradixerat , tam eximiè charum habuit , vt seditionem planè maximam eius exilij causa con-
flaret , resq; ad cædem prorumperet . Haud ita diu pòst moritur Felix , solusq; deinceps Liberius Ecclesiæ illi
131 *præest . Quod quidem non sine diuina prouidentia factum est, ne Sedes Petri à duobus Præsulibus guberna-*
ta (quæ est planè nota dissidij , & à sacrosanctis Ecclesiæ legibus aliena) vlla infamiæ macula aspergeretur.

Iam audiuimus, & quis rumor de Liberio fuerit falsò dissipatus; *nempe quòd verbum Consubstā-tiale reiecisset:* & quis eum dissiparet, nimirum *impius Eudoxius & Aëtianæ hæreseos auctores* : & quid Liberius fecerit ob eam infamiam purgandam; etenim *formulam edidit , qua illis interdixit Ecclesia, qui Filium Patri substantia & omnibus rebus similem non asseuerarent* : & quid post istā purgationem factum sit, vtique *vt Romanæ vrbi redderetur* . Satisne perspicuè res tota declarata est? Nunc autem qui sermonibus per impium Eudoxium & Aëtianos hæreticos dissipatis ideo crediderunt, quòd veritatem integram non audiuissent: ij scriptum reliquerunt, quòd Liberius hæresi subscripsisset. Ex ijs fuit D. Hieronym. qui sic habet in Catalog. *Fortunatianus Aquileiēsis Episcopus in hoc habetur detestabilis , quòd Liberium Romanæ vrbis Episcopum pro fide ad exilium pergentem primus solicitauit ac fregit , & ad subscriptionem hæreseos compulit* . Et in Chronico ait: *Arriani post annum cum Felice Roma eiecti sunt, quia Liberius tædio victus exilij, & in hæreticam prauitatem subscribēs, Romam quasi victor intrauerat* . Verùm quòd Hieronymus in ea causa deceptus fuerat; Socratis, Theodoreti, Sozomeni, & Sulpicij Seueri testimonia abundè probant. Athanasius verò quanquā ijsdem rumoribus quos Aëtiani excitauerant, falli poterat; tamen nunquam (quod sciam) dicit, Liberium contra fidem subscripsisse. Ita enim scribit in Epist. ad solitar. vitam agentes: *Liberius post exactum in exilio biennium, inflexus est, minisq; mortis ad subscriptionem inductus est. Verùm illud ipsum quoque & eorum violentiam, & Liberij in hæresim odium, & suum pro Athanasio suffragium, cùm liberos affectus habebat, satis coarguit . Quæ enim per tormenta contra priorem eius sententiam extortæ sunt, ea iam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habendæ sunt.* Quòd verò Athanasius Liberium putauit subscripsisse, præterquàm quòd summa diligentia hominem in eo purgauit, vt non putetur ex animo id fecisse: etiam non ita est accipiendus, velut putarit, Liberium nominatim contra fidem Nicæni concilij , sed tantùm *contra se*, hoc est, contra Athanasium subscripsisse. Hoc enim Imperatorem postulasse, & Ammianus Marcellinus testatur, & Athanasius in eadem ad solitar. vitam agentes Epistola significat, vbi & Constantium *imperasse Episcopis* Paulino, *Lucifero, Eusebio, & Dionysio, vt contra Athanasium subscriberent* , & cum Arrianis communionem inirent . Et posteà hæreticos iam loquentes ad Constantium Imperatorem introducit: *Omnia quidem à nobis facta sunt. Profligauimus in exilium Romanorum Pontificem, & quàm plurimos Episcopos . Sed tamen nihil profecimus, quamdiu reliquus est Osius. His auditis, Constantius edicit, vt Osius ad se veniat, quemadmodum & Liberium initio tentauit: cohortatus vt in nos subscriberet , & cū Arrianis communionem haberet.* Non ergo alia subscriptio vel Osij, vel Liberij intelligenda est, quàm quæ fiebat contra Athanasium, velut is ritè ab Orientalibus in eorum concilijs damnatus esset. Quę subscriptio quanquā poterat etiam ad fidei causam quodam modo trahi , quia constabat Athanasium fuisse Catholicum; tamen poterat etiam salua fide fieri, quia Catholicus Episcopus meretur interdum vt deponatur: non quòd Athanasium tale quid meritum esse dicam, sed quòd minus sit contra Episcopū Catholicum, cui morum vitia imputantur, subscribere, quàm contra fidem ipsam , quæ semper immaculata est. Etenim nec Orientales in iudicio Episcopali tam fidem Athanasio, quàm nescio quæ morum peccata obiecerunt. Subscriptio igitur Liberij, si qua fuit, non contra fidem fuit, sed cōtra Athanasium, & ea non nisi vi minisq; extorta : quòd autem Liberius cū hæreticis Arrianis vnquam communicauerit, nullum in vlla historia vestigium me animaduertisse memini.

Ac ne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Constantius Arrianus.
	Idem Liberius.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

78. De Luciferianis, seu de pœnitentium honore saluo.

Lucifer Caralitanus Episcopus aliàs Catholicus, negauit Episcopos aut ab hæreticis creatos, aut in hæresim lapsos, etiam post satisfactionem, cum Episcopatus honore in Ecclesiam recipiendos esse.

De Ecclesia.

[b] Volebat suos tantùm sectatores Ecclesiam esse: antiquam verò illam Ecclesiam dicebat factum de Ecclesia lupanar. Hieron. contra Lucifer. Hoc idem & Lutherani ac Caluinistæ iamdiu de antiqua Patrum nostrorum ætate dixerunt.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Hieronymus aduersus Luciferianos: *In Synodo Nicæna, quæ propter Arrianam perfidiam cõgregata est, octo Episcopos Arrianos susceptos scimus. Hilarius etiam confitetur, à Iulio, Marco, Siluestro, & cæteris veteribus Episcopis similiter in pœnitentiam omnes hæreticos susceptos. Synodus Nicæna Episcopo Nouatianorum si cõuersus fuerit, Presbyterij gradum seruat.*

[b] Hieronymus ibidem: *Allocutio patris impleta est, postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Si Ecclesiam Christus in Sardinia tantùm habet, nimium pauper factus est. Quomodo ad angulum vniuersæ terræ Crucis trophæa collata sunt?* Et pòst: *In illa est Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata vsque ad diem hanc durat.*

Ac ne dicas, Liberium antea quidem fuisse Catholicum, post reditum verò ad Arrianam hæresim declinasse, audi porrò quid post reditum fecerit scripseritque: Macedoniani cùm sub initio Imperij Valentis valde affligerentur, constituerunt (auctore Socrate lib. 4. ca. 11.) ad Valẽtinianũ & Liberium Episcopum Romanum confugere, illorumq; fidem amplexari. Sed cùm Imperator in Gallijs fuisset, Eustachius, Siluanus, & Theophilus Episcopi *Liberio literas offerunt. Ille eas recipere noluit. Nam eos secta Arriana fautores esse dixit, & propterea ab Ecclesia non posse recipi, vtpote qui fidem Concilij Nicæni abrogassent.* Cui illi respondent, *se pœnitentia inductos veritatem agnouisse: fidem eorum qui Filium Patri dissimilem esse docent, iam pridem reiecisse, Filium in omnibus Patri similem confiteri, atque illam vocem Similem nihil à voce Consubstantiali discrepare.* Quę cùm dixissent, *Liberius postulat ab illis; vt opinionis suæ declarationem scriptis mandarent.* Illi libellum ei obtulere, in quo verba, in fidei formula Nicææ edita comprehensa, fuere perscripta. Et mox sequitur libellus, quem Legati dederunt Liberio, in quo *Arrium, impiam eius doctrinam, discipulos, opinionis fautores, hæresim Sabellij, Patripassianos, Marcionistas, Photinianos, Marcellianos, & Pauli denique Samosateni sectatores condemnant,* ac demum subiungunt:

132 *Quod si quis post hanc fidem à nobis expositam, aut contra nos, aut contra illos qui nos miserunt, aliquod crimen adduxerit, cum tua Sanctitatis literis ad Orthodoxos Episcopos, quos tua pietas probauerit, veniat, & coram illis nobiscum de eo disceptet: & si quid offensum esse constiterit; in auctorem illius vindicetur.* Liberius (inquit Socrates ibidem) isto libello tanquam sponsione Legatos obstringens, in communionem recepit, literasq; dedit tam ipse, quàm alij Occidentis Episcopi ad omnes in Oriente orthodoxos Episcopos, in quibus ait, *se hanc Catholicam & Apostolicam fidem agnoscere, quæ vsq. à Concilio Niceno hactenus* (inquit) *integra stabilisq; permansit. Et quanquam nequam & scelerati Arriani effecere, vt omnes Episcopi Occidentis Arimini in vnum cogerentur, quo ibi vel persuasione, vel, vti verum dicam, Imperatoris auctoritate, illud quod erat ad summam cautionem in fidei formula positũ, aut tollerent, aut peruersè infitiarentur, nihil hac fraudulenta molitione omnino profecerunt. Nam omnes illi ferè Episcopi, qui Arimini conuenerant, quiq; vel fallacibus inescati illecebris, vel vi compulsi à fide tum quidem desciuerant, nunc tamen ad sanam mentem reuersi, fidei formula ab Episcopis Arimini conuocatis editæ, anathema denunciarunt, & fidei Catholicæ & Apostolicæ Nicææ confirmatæ subscripserunt, & nobiscum iam vnà communicant.*

133 Hinc, opinor, planũ fit, Liberium neque post reditum ab exilio aut Arrianũ fuisse, aut ita esse habitum. Nec ad rem pertinet quod quidam dicunt, eum iam cum Macedonianis communicasse. Licet enim aut olim fuissent Macedoniani, aut fortè etiam tunc essent, ac post ad ingenium redierint, & vocem illam Consubstantiale auersarentur (apud Socratem lib. 5. c. 4.) tamen hoc tam Liberius, quàm alij Episcopi Occidentis ignorabant. Nec enim Macedoniana hæresis fuerat adhuc perlata vsque in Occidentem, sed tantùm in Græciam vel Asiam paulo antè irrepserat. Satis verò est, quòd in ipso libello quem Legati Orientalium obtulerunt, præter pœnitẽtiæ professionem, omnis perfidia est damnata, quodque conscientiæ Occidentalium Episcoporum fuerunt liberæ tam à Macedoniana, quàm ab Arriana hæresi. Sozomenus verò, qui eãdem historiam perscripsit, li. 6. c. 10. dicit, perrectum esse tum ad Liberium Episcopum Romanum, tum ad reliquos
134 Episcopos Occidentis, *vtpote qui fidem ab Apostolis ductam ratam firmamq; tenerent, & præ cæteris deberent religioni prospicere.* atque in c. 12. narrat, Concilium Tyanis à Catholicis Episcopis habitũ (inter quos aderat Gregorius Nazianzenus) magnam cepisse lætitiam de literis Liberij; scripsisseque omnibus Ecclesijs, vt tum decreta Episcoporum Occidentis, tum *literas Liberij & aliorum Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ & Siciliæ diligenter perlegerent, deinde numerum omnium (Concilium namq; Ariminense longè superabant) secum subducerent, tum vt doctrinæ se illis & communionis*
135 *socios adiungerent.* Hæc adduxi, vt appareret, tum quanta ratio per vniuersam Ecclesiã habita sit communionis cum Romano Pontifice, tum quòd totus orbis Catholicus longè post reditum Liberij ab exilio communicauit cum eo, tanquam cum Episcopo, qui & fidem Nicænam propugnaret, & *præ cæteris religioni deberet prospicere.* Quòd si tam præclara & numerosa innumerabiliũ propè Episcoporum testimonia Liberium ab hæresi non vindicant, credatur iam paucis homuncionibus, qui non tam ex fama nobiles, quàm ex infamia notabiles, huic sancto Pontifici hac primùm ætate hæreseos infamiam inurere conantur. At fortè omnes qui tunc viuebant Episcopi, adulabantur Liberio. Credat hoc, qui vidit eos nec Imperatori Iuliano, nec Valenti adulatos fuisse. Quid quòd mortuo etiam Liberio, tamẽ Magnus Basilius, Ambrosius, & Epiphanius vocant eum beatæ memoriæ virum?

Ambrosius de Virginibus li. 3. *Tempus est, Soror sancta, beatæ memoriæ Liberij præcepta reuoluere, vt quo vir sanctior, eò sermo accedat gratior. Namque is, cum die Saluatoris Natali ad Apostolum Petrum virginitatis professionem vestis quoque mutatione signares, bonas* (inquit) *filia nuptias desiderasti.*

Epiphanius hæresi 75. *Eustathius ad Liberium beatum Romæ Episcopũ vnà cum multis Episcopis Legatum agebat.*

Basilius

Ciuitas Dei. *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			De rebaptizatione. * Hilarius Diaconus post Synodum Ariminẽsem dixit, Arrianos ad Ecclesiam reuertentes rebaptizandos esse.	* Ambro. lib. 5. Epist. de tradendis Basilicis: *Si baptismum Ioannis non soluerunt Iudæi, Auxẽtius soluit baptismum Christi?* Hieronymus ibidem: *Hilarius cùm Diaconus de Ecclesia recesserit, neque Eucharistiam cõficere potest, nec vllum clericum ordinare. Ecclesia autem non est, quæ non habet Sacerdotes. Si hæretici baptisma non habent, Hilarius Christianus non est. In ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ baptizatos ab hæreticis recepit.*
366	Idẽ Liberius	Constantius Arrianus.	*79. De Aga-*	

* Hiero:

Basilius in Epist.74. docet, Eustathium ex Sebastea minoris Armeniæ fugatum in Occidentē
136 confugisse. Vnde, quibusdam cōditionibus illi *à beatissimo Liberio* propositis, Epistolam retulit,
qua in concilio Tyano ostensa, restitutus est in locum. Sed quoniam fidem, propter quam susceptus
est, depopulabatur: petitur, vt tā ipse quàm Apollinarius, & Paulinus per literas Episcoporum
Occidentis, ad omnes Ecclesias Orientis perscriptas, nisi errores corrigant, à cōmunione separentur. Ita & admittuntur ad communionem, & ab ea repelluntur, quos Pōtifex Romanus, cui
Occidentales Episcopi assident, causa cognita, vel admittit, vel repellit per vniuersam Ecclesiā.
Syricius in Epist. ad Himetium, appellat Liberium venerandæ memoriæ prædecessorem suum.
137 Socrates lib.3.cap.4.& 7.Sozomenus lib.5.cap.11.& 12. itemque Theodoretus lib.3.cap. 4.&
5.testantur, *Luciferum Carallorum vrbis Sardiniæ, & Eusebium Vercellarum in Italia, Episcopos, ex
Thebis, in quibus regnante Constantio exularunt, reuertentes, obiuisse Orientales Ecclesias, ac nominatim
Alexandrinam & Antiochenam, vt viderent, ne decreta concilij Nicæni violarentur. Ac Lucifer quidem
Antiochiæ Paulinum designauit Episcopum: Eusebius verò Alexandriæ vnà cum Athanasio Concilium
coëgit, cùm interim Lucifer etiam eò mitteret Diaconum, per quem significat, se rebus quas Concilium decerneret, assensurum.* Atque hæc sanè hi tres historici vna voce narrant. Ceterùm si quæras, vnde
his duobus non maximarum ciuitatum, idq; etiam in Occidente Episcopis, hæc tanta auctoritas extiterit, vt in Sedibus Apostolicis, atque in maximis Orientis Ecclesijs concilia cogerent,
Episcopos constituerent & canones Ecclesiæ stabilirent: in historijs ipsis nihil aliud reperias,
quàm quòd reuersi ab exilio ista fecerint. Qua verò potestate fecerint, non memini me legisse,
præterquàm quòd in Monodia D.Gregorij Nazianzeni, quam is in D. Basilij vitam cōposuit,
legitur, *Luciferum & Eusebium Episcopos ex vrbe Roma Cæsaream missos fuisse, ad seditionem quæ in
138 Ecclesia Cæsariensi orta fuerat, sedandam.* Ex quibus verbis intelligimus, Luciferum & Eusebiū nō
sua priuata auctoritate, sed missos venisse, & missos quidem *ex vrbe Roma*. Didicimus præterea
eos non tantùm ad Antiochenam, aut Alexandrinam, sed præterea ad Cæsariensem Ecclesiam,
quæ in Cappadocia est, missos, vt vndiq; causis Ecclesiasticis opem ferrent. Quæ cùm ita sint,
omnes qui præ inuidia non sunt excæcati, facilè vident, hos Occidentis Episcopos à Romano
Pontifice ad vniuersas Oriētis Ecclesias, quæ Catholicam fidem seruarent, missos fuisse, vt quæ
corrigenda essent, corrigerent: quæ verò statuenda, stabilirent. Hoc etiam ex eo fit multò probabilius quia legimus apud Hieronymum in Catalogo, *Eusebium istum ex Lectore vrbis Romanæ
Vercellensem Episcopum fuisse factum*. Itemq; *Luciferum Caralitanum Episcopum, ad Constantium
Imperatorem à Liberio Episcopo pro fide Legatum esse missum*. Eusebius igitur & Lucifer, qui tam
manifestè probantur & Ecclesiæ Romanæ aliâs paruisse, & ex vrbe Roma Cæsaream Cappadociæ ob seditionem tollendam missi esse, absq; omni controuersia, non nisi ex Romanæ Ecclesiæ
auctoritate Orientales, Apostolicasq; Ecclesias & inuiserunt, & tum Concilijs conuocatis, tum
139 decretis Apostolica auctoritate interpositis moderari sunt. Atq; hoc quidem est, quod Basilius
Magnus in Epist.52.& optat, & petit. *Visum est nobis* (inquit) *consentaneum, vt literas ad Episcopum Romanum mittamus, quò res nostras consideret, & iudicij sui decretum interponat, vt quia difficile est,
de communi & Synodali decreto aliquos illinc mitti, αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, ipse authoritate sua in re vtatur, delectis viris qui Acta Ariminensis Concilij secum ferant, ad ea rescindenda quæ illic
violenter acta sunt*. Hæc Basilij verba ostendunt, quàm necessarius sit in Ecclesia vnius Pastoris
primarius, nimirum vt cùm perdifficile sit, Synodum de graui qualibet causa congregari, saltem
vnus aliquis ea sit authoritate præditus, vt ipse Ecclesias visitare, decreta interponere, & res malè gestas emendare queat. Hanc authoritatem Romanum Pontificem etiam in Orientales Ecclesias habere, tùm res à Lucifero & Eusebio gestæ, tùm ipse D.Basilius perspicuè testatur.

Idē Basilius in Epist.77.ad Epis. trāsmarinos, id est, eos qui Occidētalibus Ecclesijs præerant:
140 *Cùm ad hunc modum habeant res nostræ, debebant continuè à vestra dilectione ex sinceris fratribus aliqui
mitti, qui nos afflictos & oppressos inuiserent, & multo crebrius amicæ ad nos vestræ destinari literæ, quibus vel in proposito confirmaremur, vel, si qua in re offendamus, corrigeremur. Non enim negamus, innumeris nos erroribus obnoxios esse, cùm homines simus, & in carne viuamus, parati hac in re vestram institutionem amplecti.* Et pòst. *Vnus nobis est Dominus, vna fides, spes eadem. Siue Caput vosipsos vniuersalis
Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere caput, non est mihi opus vobis: siue in reliquum vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem collocatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus: non estis nobis necessarij*. Concedit igitur Basilius, Occidentales Episcopos & reputasse
interdum, & rectè potuisse reputare (nec enim eam rem ipse reprehendit) *seipsos Caput vniuersalis Ecclesiæ*. Cur obsecro? Nisi quia in Occidente erat Cathedra Petri, in qua Pontifex
Romanus sedebat? Et tamen etiam si Occidentales reputent se *caput vniuersalis Ecclesiæ*,
hoc est, primos omnium, qui vbique sunt fidelium, Basilius id nec pro blasphemia, nec
pro contumelia habet. Moris enim erat, vt aliqui viciniores Italiæ, Siciliæ, Galliarum, atq; etiā

Africa-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	366 Felix Anastasius, Romanus sedit in schismate, dum adhuc Liberius viueret	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

79. De Agapetis.

[a] Hieronym. ad Ctesiphontem, aduersus Pelagianos: In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, cæcũ cæca duxit in foueam, successoremq́ suum Priscillianum habuit. Porrò vt Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ docet, Marcus ex AEgypto profectus Agapen docuit hanc sectam. Vir & mulier simul habitabant, velut spiritalis consortij causa: cùm re vera turpiter viuerent, nec matrimonio iungerentur. Idem hodie faciunt Anabaptistæ.

80. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis: *Vnde in Ecclesias Agapetarũ pestis introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomẽ vxorum, imò vnde nouum concubinarum genus? Plus inferam. Vnde meretrices vniuiræ? eadem domo, vno cubiculo, sæpe vno tenentur & lectulo, & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit. Calibem spernit virgo germanum: fratrem quærit extraneum, & cum in eodẽ proposito esse se simulent, quærunt alienorum spiritale solatium, vt domi habeant carnale commerciũ. Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur?* Prouerb. 6.

Cùm

Africanorum Episcopi assiderent Pontifici Romano in Concilio. Inde quod erat proprium Episcopo Romano, vt vniuersalis Ecclesiæ Caput reputaretur (velut quem ipse Basilius in Epist. 52. dixit *ex auctoritate sua* visitare posse Orientem) hoc ad omnes Episcopos Romano Pontifici assidentes transfertur.

141 Vnde iterũ subinfert Basilius: *siue volueritis ad nos proficisci, & per vosipsos infirma nostra scrutari, an verè ita habeant vt auditis, vel ex falsis adiectionibus grauiora sint de nobis ad vos relata delicta, fiat & hoc. Parati namque sumus, obuijs manibus vestrum excipere aduentum, nosq́; ipsos diligenti sistere examini: duntaxat in ijs, quæ fiunt, superiores habeat charitas. Siue vestro iudicio locum quendam designare placuerit, in quo & quod nos concernit, visitationis debitũ implebimus, & quãtũ fieri potest, nostri experiẽtiã offeremus, vt & præterita curentur, & nullus deinceps calũniæ locus relinquatur, per nos licebit vt & hoc fiat.*

Sozomenus lib. 6. cap. 22. Tam hi hæretici, qui Filium Patri dissimilem, quàm qui similẽ asserebant, Spiritum sanctum administrum, & a Patre substãtia diuersum affirmabant. Qui verò Filium Patri Consubstantialem putabant, hi de Spiritu sancto idem ipsum censebant. *Quæ con-*
142 *trouersia* cùm contendendi studio, vti credibile est, in dies magis magisq́; cresceret, *Episcopus Romanus de ea certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, vt vnà cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & consubstantialem esse, & gloria æqualem existimarent. Quo facto, singuli rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis acquieuerunt, hacq́; controuersia finem habere visa est.* Quid potuit pro Ecclesiæ Romanæ Primatu expressius aut clarius dici? Orientis Ecclesiæ acquieuerunt rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis.

Extat Liberij Pontificis Romani ad Constantium Augustum Epistola nuper à Reuerendissimo Ioanne Tilio Meldensi Episcopo edita, & per Luciferum, Pancratium atq; Hilarium missa, quos viros Hieronymus (in Catalogo) à Liberio ad Cõstantium pro fide missos testatur. Ibi ergo ita scribit Liberius: *Ad istud officium, testis est mihi Deus meus, inuitus accessi. In quo cupio quidẽ*
143 *sine offensa Dei, quam diu in sæculo fuero, permanere: & nunquam mea statuta, sed Apostolica vt essent, semper firmata & custodita perfeci. secutus morem ordinemq́; Maiorum, nihil addidi Episcopatui vrbis Romæ, nihil minui passus sum. Et illam fidem seruans, quæ per successionem tantorum Episcoporum cucurrit, ex quibus plures Martyres extiterunt, illibatam custodiri semper exopto.* Hactenus de Liberio.

Felix Romanus (teste Damaso in Pontificali) *declarauit Constantium filium Constantini hæreti-*
144 *cum, & secundò rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi in Aquilone villa.* Iam tunc ergo Papa exercuit suam potestatem in malos & schismaticos Imperatores.

Secundam Generalem Synodum mandato literarum Damasi potissimùm fuisse conuocatam.

Theodoretus lib. 5. cap. 8. Episcopi Oriẽtales Constãtinopolim ob necessaria Ecclesiæ negotia euocati, Epistolam à Concilio Episcoporum in Occidente coactorum acceperũt, quæ illos hortabatur, *vt Romam, vbi tam maximus Episcoporum cœtus congregatus erat, accederẽt.* At illi tam longum iter suscipere omnino recusantes, inter alia multa etiam in hæc verba rescripserunt ad Damasum, Ambrosium, & alios ibidem collectos cap. 9. *Vos, quò fraternam vestram erga nos charita-*
145 *tem declararetis, Concilio per Dei voluntatẽ ac nutum Romæ coacto, nos velut membra propria per Imperatoris sanctissimi literas accersiuistis.* Hæc ibi. Porrò si Orientales *velut membra propria* ab Occidentalibus accersebantur, certè Occidentales erant eiusdem corporis mẽbra digniora, & ideo velut caput proprium Orientalibus erant. Capitis enim est reliqua membra colligere & conuocare. Occidentales verò caput erant non vtique ob aliud, quàm quia Princeps Episcoporũ in Romana vrbe, ad quam Orientales vocati iam erant, residebat. Vnde in eadẽ Epistola cùm Orientales,
146 quid in Synodo cõfectum esset, diligenter exposuissent, tandẽ subiungunt *Quibus rebus tanquã legitimè & secundùm Canones constitutis, obsecramus vestram reuerentiã vt congratuletur.* Talibus enim verbis Romani Episcopi consensum, & eorum quæ fecerant confirmationẽ postulãt. Porrò nec illud est prætermittendum, quod ex ijsdem verbis intelligimus, Imperatoris quidem literas ad Synodum indicendam impetratas fuisse, verùm ita vt Romanus Pontifex in primis consensum suum authoritatemq́; ad eam rem præbuerit, vt pote qui Imperatorem præuenire, ac per Epistolam, in qua Pontificis Romani consensus Imperatori exponebatur, Imperatoris literas impetrare solebat: vt ita Papæ atque Imperatoris conuocatio vna eademque esset. Dicunt enim Episcopi Orientis ad Occidentales Episcopos: *Accersiuistis nos per Imperatoris literas.* ita vt prima generalis Concilij causa sit Romani Episcopi, hoc est, primi Pastoris conuocatio: Modus autem, quo primus Pastor in ea re vtitur, sit *per Imperatoris literas Episcopos conuocare.* Vt nimirũ brachio seculari ad Ecclesiasticam auctoritatem adiuncto, plenior ex omni parte esset conuocatio. Quid quòd in ijs verbis, quæ in eadem Epistola Orientalium Episcoporum sequũtur, clarissimè exprimitur, Papæ Damasi literas, quæ ad Imperatorẽ missæ sunt, mandatum cõplexas esse, quo in vnum conuocarentur Episcopi. Etenim Episcopi Oriẽtales Damaso rationem reddẽtes,

cur non

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperatores Rom.*
	38.	*Iulianus Apostata an. 1. m. 8.*
366.	Damasus Antonij filius genere Lusitanus. *Sedit annos 18. men. 3. d. 11.*	*Iouianus m. 8.*
	Secunda œcumenica Synodus Constantinopoli conuocata est à Damaso, & celebrata per 150 Episcopos cõtra Macedonium Theodoretus lib. 5. c. 6. 10. 11.	*Valentinianus cũ Valente fratre Ariano an. 13. m. 5.*
		Valens lege lata, vt Monachi militarent, nolentes iussit interfici. Iornandes in lib. de temporum successione.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

80. De Iuliano Apostata.

[a] Iulianus cùm antea fidẽ Christianàm professus fuisset, subitò mutata religione, se Pontificem (vtrique Græcum) nominauit. Sozomenus lib. 5. c. 1. Hoc idem in Christi religione imitatus Angliæ Rex Hẽricus 8. abdicata sedis Apostolicæ vnitate, se appellauit summum Ecclesiæ Anglicanæ caput; quod perinde est, ac si se Pontificem nominasset.

[b] Cùm Iulianus in adyta quædam oraculi consulendi causa descendisset, spectrisque ex improuiso apparentibus, se Cruce consignasset, diffugêre spectra. Magus ita rem interpretabatur, velut dæmones tam sceleratum Iuliani factum ferre non possent. Socrates lib. 3. c. 3. Hoc idem hodie Protestantes nobis respõdent, cùm obiicimus eis virtutem signi Crucis.

[c] Iulianus Christi statuam apud Cæsareã Philippi à muliere quæ sanguinis profluuio laborabat, erectam deturbauit, suamq; eius loco posuit. Id temporis Gentiles Christi statuam cum violentia trahentes confregerunt. Sozom. lib. 5. cap. 20. Hoc idẽ in Anglia, tempore schismatis sub Edouardo 6. passim fieri vidimus, vt remota Christi statua, eius loco regia insignia proponerentur.

[d] Iulianus contra Christianos pro idololatria gentium scripsit. Ibique signum Crucis Christi reprehendit, quod nec Caluinistæ nostri temporis ferre possunt.

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Cùm ad Eulogium Presbyterum Modestus Præfectus dixisset, communica cum Imperatore, *Eulogius respondit: Nunquid cum Imperio est etiam sacerdotij dignitatem consecutus?* Tum Præfectus, non istud (inquit) dixi, sed vos adhortatus sum, vt cum eisdem communicetis, quibuscum communicat Imperator. *At Eulogius addidit, se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur.* Theodoretus lib. 4. cap. 16.

Osius Cordubẽsis (vt est in Athanasij epistol. ad solitar. vitam agent.) ad Constantium dixit: *Nobis in Ecclesiasticis ne præcipe, sed ea potius à nobis disce.*

[b] Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Iulianũ: *Iulianus dæmonũ conspectu perculsus, ad crucem, vetusq; remedium confugit. Valuit signaculum, cedunt dæmones, pelluntur timores.*

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 27. *Cùm quidam ministrorum nostrorum sacrificantibus dominis assisterent, imposito frontibus signo, Deos illorum fugauerunt. Sed aiunt hoc Deos non metu, verùm odio facere, quasi quisquam possit odisse, nisi eum qui aut noceat, aut possit nocere. Sed dæmones nocere iis non possunt, quos signum immortale munierit.*

[c] *Ignis violentus de cælo delapsus statuam Iuliani circiter pectus persecuit, caputq; vnà cum collo in terram deiecit. At Christiani cùm fragmenta statuæ Christi collegissent, in Ecclesia posuerunt, vbi etiam adhuc custoditur.* Sozom. lib. 5. cap. 20.

[d] Iuliano respondit doctissimè D. Cyrillus Alexandrinus libris decem, in quibus habet suum locum & laudem atque honorem signum Crucis Christi lib. 6. *Curaq; semper esse dicit Christianis, domos, & frontes signo pretiosæ Crucis signare.*

18. De. d Damasce-

147. cur non possent Romani venire, ita scribūt: *Est nobis in optatis, si fieri posset, Ecclesiis penitus relictis, necessario Ecclesiæ negotio inseruire. Verùm quoniam hoc modo Ecclesiæ nuper renouatæ nudarentur, & res à plerisque fieri omnino non queat, propterea quòd Constantinopoli mandato literarum superiore anno à vestra reuerentia post concilium Aquileiense ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum, ad iter dumtaxat Constantinopolim vsque faciendum nos præparauimus, atque de hoc vno concilio celebrando consensum Episcoporum, qui in Prouinciis manserant, vnà nobiscum attulimus: idcirco neque longiore itinere opus esse expectabamus, neque de vllo alio omnino antè acceperamus, quàm Constantinopoli in vnum conuentum esset.* Mandato igitur literarum *à Damaso ad Theodosium missarum*, Episcopi cōuenerūt ad secundam Synodum œcumenicam Constantinopoli celebrādam. Non temerè igitur defendimus, œcumenicas Synodos potissimùm à Romano Episcopo semper fuisse cōuocatas. Postremò, Damasus Orientalibus Episcopis (vt videre est apud Theodoretum lib. 5.c.10.) hoc modo
148. respondit: *Quòd vestra charitas debitam sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit, filij honoratissimi, vobis ipsis quoque maximo sanè honori est. Nam tametsi in sancta Ecclesia (in qua sanctus Apostolus sedens nos docuit, quo pacto illius gubernacula, quæ suscepimus, tractanda sint) nobis primæ partes deferuntur: tamen confitemur, nos illo dignitatis gradu longè inferiores esse.* Ecce, & Orientales Episcopi *debitam sedi Apostolicæ reuerentiam* tribuerunt, & Damasus Papa cæteros Episcopos vocat *filios*, tantamque sedis suæ dignitatem etiam tunc fuisse vidit, vt in *sancta Ecclesia primæ partes Romano Pontifici ob honorem D. Petri deferrentur.*

149. Sozomenus lib.7.cap.9. & Socrates lib.5.cap.8. *Decretum fuit, vt Episcopus Constantinopolitanus secundùm Episcopum Romanum primas obtineret.* Quin ergo Romanus Pontifex omnium primus esset, nulla vnquam fuit dubitatio.

150. Leo Pontifex in epist. 51. aliàs 53. ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, huius decreti (in quo sedes Constantinopolitana secundùm Romanam primas obtinere conabatur) mentionem facit, dicens *quorundam Episcoporum subscriptionem factam esse, cum quadā eius rei notitia ad sedem Apostolicam transmissa.* Et in epist. ad Pulcheriam Augustam, de eadem re agens, *Frustra* (inquit) *quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negauit effectum.* Nec igitur Damasus, nec alius quispiam Pontifex Romanus id decretum eatenus approbauerat, & ideo à Leone pro nullo habetur.

151. Rufinus in Symbolo: *Hæresis nulla in Ecclesia vrbis Romæ sumpsit exordiū.* Apud Hieronymum
152. tom.4. in Symboli explanatione ad Damasum: *Si quid parum cautè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedem tenes.*

153. Sulpicius Seuerus sacræ historiæ lib.2. *Instantius, Saluianus, & Priscillianus in synodo apud Cæsaraugustam damnati, Romam profecti sunt, vt apud Damasum Vrbis ea tempestate Episcopum, obiecta purgarent. Hi vbi Romam peruenère, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem eius admissi sunt.* Id tantùm animaduerto, compertum omni memoria fuisse, quòd in Romani Pontificis potestate fuit, etiam res in Episcopalibus Synodis iudicatas rescindere, si post interpositam purgationem hoc illi æquū visum esset. Hac enim spe ad Damasum ibatur, licet ille hominum improbitatem non ignorans, eos audire noluerit.

154. Hieronymus in Apologia pro libris aduersus Iouin. *Dum adhuc viueret sanctæ memoriæ Damasus, librum contra Heluidium de beatæ Mariæ virginitate perpetua scripsimus, in quo necesse fuit nobis, ad virginitatis beatitudinem prædicandam, multa de molestiis dicere nuptiarū. Num vir egregius, & eruditus in scripturis, & virgo, Ecclesiæ virginis doctor, aliquid in illo sermone reprehendit?* Cùm Damasus appellatur *Virginis Ecclesiæ doctor*, cumque Hieronymus illum librum nunquam reprehendendum putat, quem Damasus Ecclesiæ doctor nō reprehendit; vtique significat Damasum fuisse doctorem sponsæ Christi, hoc est, totius militantis Ecclesiæ, non communi modo, sed ita, vt in summa specula sedens, ea quæ reprehendēda in quocunq; erant, pro auctoritate sua reprehenderet. Sic enim semper in more positum fuit Pontificibus Romanis.

155. Hieronymus epist.61. Idolorum cultor solebat ludens Papæ Damaso dicere: *Facite me Romanæ Vrbis Episcopum, & ero protinus Christianus.* Improbè quidē ille: sed tamē inde apparet, quàm nota etiam Ethnicis Romani Episcopi auctoritas fuerit, quam nunc hæretici nuper natam fuisse volunt.

156. Theodoretus lib.2.ca.22. *Damasus in Ecclesia Romanæ primatu Liberij successor*, & nonaginta Episcopi ex Italia & Gallia Romæ in vnum collecti, Episcopis qui erant in Illyrico, in hæc verba scripserunt: *Numerus Episcoporum qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere non*
157. *debet, præsertim cùm formula illa composita sit, Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, non consentiente, neque Vincentio &c.*

158. Sozomenus lib.6.cap.23. Cùm ostendisset, dissensionem inter Vrsinum & Damasum de Episcopatu exortam fuisse: *De doctrina* (inquit) *neq; Romani, neque vlli alij in Occidēte inter se dissentiebant, sed omnes concilij Niceni decreta approbabant, excepto Auxentio Mediolanensi Antistite.*

Atque

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Gratianus cum Valentiniano 2. an. 6. cũ ipso & post ipsum, Theodosius 1. an. 11.
184.	Idem Damasus.	
		Iustina Valentiniani iunioris mater, & ipsa fautrix Arriana, & [illegible] infesta.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

81. De Apollinaristis.

[a] Apollinaris dicebat, Christũ suscepisse carnem sine anima. Tandem Euangelicis testimoniis victus, dixit ipsum verbum in Christo fuisse pro méte, qua rationalis est anima hominis. Augustin. hær. 55. Eundem errorem sectatus est Timotheus.

[*] Polemius dixit, cõmixtionem diuinitatis & corporis factam esse. Theodot. lib. 4. hær. Fab.

82. De Seleucianis & Hermianis.

[b] Seleucius & Hermias materiam elementorum Deo coæternam ponebant. Augustin. hær. 59.

[c] Angelos de igne & spiritu creare animas. Ideo non baptizant in aqua.

[d] Malum nunc à Deo esse, nũc à materia.

[e] Saluatorem in carne ad dexteram Patris non sedere, sed eam exuisse.

[f] Visibilem Paradisum non esse.

[g] Resurrectionem non putant futuram, sed quotidie in generatione filiorum fieri.

83. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Damasus in epist. ad Orientales apud Theodoret. lib. 5. c. 10. *Timotheus vnà cum magistro suo Apollinari iudicio sedis Apostolicæ abdicatus est.* Et c. 11. *Ipsum Dei verbum nõ animæ rationis & mentis compotis locũ in corpore, quod sibi sumpserat, obtinuit, sed nostram animam ratione & mente præditam (expertem tamen peccati) accepit seruauitque.*

[*] In Symbolo Athanasij: *Iesus Christus perfectus Deus, perfectus homo, vnus omnino, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.*

[b] Ambros. Hexam. lib. 1. cap. 5. & 6. *Pulchrè ait Moyses: Fecit Deus cælum & terram. Ex ipso ergo materia. In cælo enim & terra quatuor illa elemẽta creata sunt, ex quibus generantur ista quæ mundi sunt.*

[c] Damasus ad Paulinum Thessal. lib. 5. Theodoreti c. 11. *Non in nomina Angelorum, sed in Patrem & Filium, & Spiritum sanctum baptizati sumus.*

[d] Ambros. Hexaëm. lib. 1. c. 8. *Malitia ex nobis orta, non à creatore Deo condita, morum leuitate generatur: non vllam habens auctoritatem substantiæ naturalis.*

[e] Damasus Papa ad Paulinum Thessal. lib. 5. Theodot. ca. 11. *Si quis negauerit, Christum in carne, quam sumpsit, sedere ad dexteram Patris, anathema esto.*

[f] Epiphan. in epist. ad Ioannem Hierosolym. *Quis audiat Origenem Paradisum de terra ad cælestia transferentem? Ego aquas Geon* (qui est Paradisi fluuius) *his carneis oculis aspexi, & bibi de magno flumine Euphrate.*

[g] Hieronymus in epist. aduersus errores Ioannis Hierosolymitani: *In symbolo fidei & spei nostræ, quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trinitatis, & vnitatem Ecclesiæ, omne Christiani dogmatis Sacramentum, carnis resurrectione concluditur.*

[h] Gre-

Atque cùm Episcopi Galliæ, & agri Venetorum alios etiam nonnullos apud se eadem seriò conari significassent. breui tempore pòst, multi multarum Gentium Episcopi Romæ in vnum congregati, eum Auxentium, tum alios, qui eidem fauebant doctrinæ, à sua communione alienos esse pronunciarũt, fidemq́; à Concilio Nicæno confirmatam ratam manere statuerunt: denique decreta Concilij Ariminensis huic repugnãtia irrita esse, propterea quòd neque Episcopus Romanus, neque alij item cõplures illis consenserant, imò verò etiam quod à multis, qui illi concilio interer ant, eadem ipsa decreta improbata fuerant. Quæ ita gesta esse & constituta, testis est Epistola Damasi Episcopi Romani, & cæterorum cum eo id temporis simul coactorum ad Episcopos Illyrici scripta, quæ ita se habet: Episcopi ad Sanctum Concilium Romæ conuocati Damasus, Valerianus & cæteri. (& post) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere non debet, præsertim cùm formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integrè gesserat, neque aliis eidem consentientibus.*

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica leg. 1. Imperatores Gratianus, Va-
159. lentinianus, & Theodosius AAA. ad populũ vrbis Cõstantinopolitanæ. *Cunctos populos, quos Clementia nostræ regit Imperium, in tali volumus religione versari, quam D. Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio vsque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamq́; Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis.* In hoc Edicto fidei Ecclesiasticæ regula petitur primùm, & velut deriuatur à Petro Apostolorum principe, deinde à Romanis velut fide sua contestantibus, quid illis Petrus tradidisset: Tum autem à Damaso, velut successore Petri & Romanorum Episcopo: Denique à Petro Pontifice Alexandrino, velut ab eo, qui & Petri Apostoli doctrinam sequeretur, & successionem eius in Romana vrbe agnosceret, & cum Damaso Petri successore communicaret. Ita enim scribit D. Hieronymus de hoc eodem Petro in epist. ad Principiam, quæ numero est 16. *Petrus persecutionẽ Arrianæ hæreseos declinans quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugit.* Porrò (vt Socrates lib. 4. ca. 30. tradit) Christiani, qui vbique persecutionis tempestate iactabantur, & potissimùm Alexandriæ, magnopere re-
160. creari erant, propterea quòd *Petrus ex vrbe Roma cum literis Damasi Episcopi Romani Alexandriam reuersus erat. Quæ quidem literæ & Mosis fidem confirmabant, & Petri creationem. Populus igitur illis literis confisus expellit Lucium, Petrum autem in eius locum introducit.* Hactenus verba Socratis. Licet ergo Damasus & Petrus in edicto Theodosij simul nominentur, tamẽ Petrus ita pendebat à Damaso, vt simul atque Alexandrini vidissent, ex duobus Episcopis, qui Ecclesiam Alexandrinam occupare cupiebant, non Luciũ, sed Petrum à primo Pastore confirmatum esse, mox Lucium expulerint; Petrum verò in Episcopali sede collocârint. Quòd verò Socrates dixit, *literas Damasi confirmasse Mosis fidem*, id ab eodem Socrate in capite præcedenti narratum ita se habet. Mauia Saracenorum Regina pacem ea cõditione obrulit Romanis, si Moses monachus sanctus crearetur suæ gentis Episcopus. Moses verò ea de causa Alexandriam ductus, non est passus à Lucio Pseudoepiscopo Alexandrino manus sibi imponi, quòd is foret Arrianus. Cùm igitur Damasi literæ venissent Alexandriam, in quibus non Lucius, sed Petrus declarabatur legitimus ipsorum Episcopus esse, tunc fides Mosis confirmabatur, qui prius ab eodem Lucio ob ipsius perfidiam recusauerat ordinari. Itaque omnibus ritè perspectis, Theodosij, Gratiani, & Valentiniani edictum hanc regulam credendi præscripsit, vt cuncti populi sequerentur fidem Episcopi Romani, eò quòd is D. Petro succederet. Vnde Theodoretus lib. Eccles. histor. 5. cap. 2. ita recitat
161. sententiam edicti: *Gratianus toto Imperio potitus scripsit legem, qua iubebat sanctas Ecclesias tradi his qui Damasi (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur.*

162. Ambrosius in prioris ad Timoth. c. 3. *Ecclesia domus Dei dicitur, cuius hodie rector est Damasus.* Cùm autem Paulus eo loco totam militantem Ecclesiam appellauerit *domum Dei*: efficitur, vt Ambrosius intellexerit, totius Ecclesiæ militantis Rectorem esse Damasum.

163. Hieronymus ad Ageruchiam de Monogamia epist. 11. *Cùm in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ vrbis Episcopũ, Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondi.* Ergo totius orbis Christiani etiam Synodicæ consultationes ad Romanum Episcopum deferri solebant.

Idem ad Damasum tom. 2. epist. 57. *Cum successore piscatoris, & discipulo crucis loquor. Ego*
164. *nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione cõsocior: super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine disterminat, nec possum sanctum Domini, tot interiacentibus spatiis, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hîc collegas tuos Aegyptios confessores sequor, & sub onerariis nauibus parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Et in
165. epist. 58. ad eundem Damasum. *Si quis cathedræ Petri iungitur, meus est.* Cathedra ergo Petri secundùm Hieronymum *illa Petra est, super quam ædificatur Ecclesia.* Et illa est cathedra Petri secundùm

cundùm

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Damasus. | Iisdem Imperantibus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

83. De Proclianitis.

[b] Proclianitæ, præter Seleucianam hęresim, negârunt, Christũ in carne venisse. Augu. hær. 60.

84. De Priscilliano.

[i] Priscillianus ab Agape & Elpidio institutus, Gnosticorũ & Manichæorum turpissima dogmata sequebatur. Ob quã causam Episcopali iudicio in Hispaniis apud Cæsaraugustã, vnà cum Instantio & Saluiano Episcopis cõdemnatus est. Qui ttes, cùm Romam peruenissent, vt apud Papam Damasum se purgarent, ac ne in cõspectum quidem eius admissi essent, ad Imperatorem se contulerunt; vbi quanquam corrupto Macedonio Ecclesiis restituti essent, postea tamen ex sententia Maximi Treueris imperitantis, capitis damnantur. Seuerus Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ.

85. De Messalianis, Euchitis seu Enthousiastis.

An Sacramenta conferant gratiã.

[a] Dicunt Baptismum nihil iuuare, neque excindere peccati radicem, precatione verò assi dua id fieri. Theodoretus heret. Fab. lib. 4. Sic hodie Protestantes dicunt, Baptismum non auferre peccata, nec gratiã dare.

[b] Negant diuinorũ mysteriorũ participationem, animi sordes expiare. Damascenus her. 80. In hoc quoque Protestantes cum illis sentiunt.

De Sacramento Ordinis.

[c] Dicũt, in clericorum ordinationibus Spiritum sanctum non suscipi. Damasc. hæres. 80. §. Nónne & hoc illis commune est cum hodiernis Protestantibus, qui negant vllum esse ordinis Sacramentum?

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[h] Gregorius Nyssenus de sancto Baptismate: *Cùm maleficus ille serpentem (dignum suo consilio velamentum) nactus, peccatum aduersus nos introduxerit: Christus illius nequitiam corrigens, hominem perfectum assumit, & seruat hominem.*

[i] Hieronymus ad Ctesiphontem aduersus Pelagianos, Priscillianum appellat *Manichei partem*, eumq; *& seculi gladio, & totius orbis auctoritate damnatum asserit.*

De Priscilliani nonnullis erroribus Orosius ad Augustinũ, & vicissim Augustinus ad Orosium scripsit, quæ in 6. tom. operum D. Augustini extant. Quoniam verò Priscilliani dogmata & per discipulos eius aucta sunt, & non tã sigillatim, & clarè mox ab initio, quàm postea emerserunt, idcirco sub Leonis Papæ (eius nominis primi) temporibus, de Priscillianistarum nefariis dogmatibus fusiùs agam.

[a] *Baptisma Christianorum, Trinitate confectum, confert gratiam.* Optatus lib. 5.

Hieronymus in epist. 83. *Baptismus hominem ex toto nouum facit, impietas in Deũ, parricidium, incestus in parentes Christi fonte purgantur.* Augustin. in Psalm. 73. *Sacramenta noui testamenti dant salutem.*

[b] Ambrosius de sacram. lib. 4. c. 6. *Quotiescumque accipimus, mortem Domini annunciamus: si mortem annunciamus, annunciamus remissionem peccatorum: si quotiescumque effunditur sanguis, in remissionem peccatorum funditur: debeo illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper debeo habere medicinam.*

[c] Gregorius Nyssenus in lib. de S. Baptismate: *Sanctificatio, qua à spiritu procedit, sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum.*

Augustin. contra Epistol. Parmen. lib. 2. c. 13. *Vtrumque sacramentum est, & quadam consecratione vtrumq. homini datur, illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur: ideoq; in Catholica vtrumque non licet iterari.*

cundùm eundem, in qua Petri successores (qualis Damasus fuit) sedent. Romani ergo Pontifices
illa petra sunt supra quam Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam suam.

166. Ambrosius lib. 10. in epist. ad Syricium Papam: *Fideliter commissam tibi ianuam seruas, & pia sollicitudine Christi ouile custodis, dignus quem oues Domini audiant & sequantur.* (Et ibidem) *Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat* (Et pòst:) *Quid plura apud magistrum atque doctorem? Iouinianum, Auxentium, &c. quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.* Hæc Ambrosius. Ergo tanti doctoris & Episcopi, quantum constat Ambrosium extitisse, magister & doctor Syricius (alioqui vir simplex, vt mox docebimus ex Hieronymo) ob id tantùm esse dicitur, quia Pontifex Romanus est, cuius Ecclesia semper custodit intemeratũ Symbolum, hoc est, fidem ab Apostolis prædicatam.

167. Optatus lib. 2. aduersus Parmenianum: *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma, Petro primò cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorũ caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est: in qua vna cathedra vnitas ab omnibus seruaretur, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram, alteram collocaret. Ergo cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus. Cui successit Linus* (& post alios Episcopos Romanos ordine enumeratos) *Iulio successit Liberius, Liberio Damasus. Damaso Syricius hodie, qui noster est socius: Cum quo nobis totus orbis commercio formatarum, in vna communionis societate concordant.*

168. Augustinus contra epist. Fundamenti cap. 4. *In Ecclesia me tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.*

169. Hieronymus ad Eustochium epist. 27. tom. 1. *Orientis & Occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxerunt.* Et epist. 16. ad Principiam: *Et me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxit necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam.* Et pòst: Cùm dixisset, per occasionẽ librorum Origenis, quos Rufinus Latinos fecerat, *Romanæ fidei purissimum fontem cœno permixtũ fuisse, & fidem Apostolico ore laudatam in plerisque* (*hoc est, in Macario & aliis Rufini sociis*) *cœptam esse vio-
170. lari*; ostendit etiam, eundem Rufinum & comites ipsius *illudentes simplicitati Episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, petisse* (à Siricio Papa) *& impetrasse Ecclesiasticas epistolas, vt* (inquit) *communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur.* Tanti sempet habitum est, Romanæ Ecclesiæ communionem sortitum esse.

171. Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus ad Papam Syricium scripsit literas, *quas* (inquit Hieronymus in epist. ad Ioannem Hierosolymitanũ) *si perlegeris, peruidebis, quomodo tua dicta* (ironicè loquitur) *miratus sit, & Catholica declarauerit.* Et pòst, *in epist. ad Romanum Pontificem dicit Epiphanius, se Ioannem coram multis de dogmatibus arguentem, non meruisse responsum.* De singulorum igitur Pontificum fide aut perfidia, ratio apud sedem Apostolicam reddebatur.

172. Hieronymus ad Demetriadem: *Dum sancta ac B. memoriæ Anastasius Episcopus Romanam regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere conata est. Sed vir Apostolicæ solicitudinis statim noxium perculit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.*

173. Hieronymus ad Principiã: *Succedit in Pontificatu vir insignis Anastasius.* Et pòst: *Acciti frequentibus literis hæretici* (Rufinum intelligit) *vt se defenderent, venire non sunt ausi: tantáque vis conscientiæ
174. fuit, vt absentes damnari, quàm præsentes coargui maluerint.* Idem in Apologia 3. aduersus Rufinum: *Confessionem tuam ab omnibus Italiæ Episcopis asseris esse susceptam: & tamen miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma contempsit; Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit.* Vbi apparet, Hieronymo visam esse rem impossibilem, vt Episcopi cæteri id probarent quod Romana Eccle-
175. sia condemnasset. Idem etiam paulo antè dixerat: *Scito, Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigias non recipere: etiamsi Angelus aliter annunciet, quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari.* Cùm Rufinus dixisset, Latinum lectorem nihil in suis libris inuenturum quod à fide nostra discrepet; *Fidem suam* (inquit Hieronymus in Apologia prima
176. contra Rufinum) *quam vocat? Eámne quâ Romana pollet Ecclesia; an illam quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transtulimus.* Eadem igitur est Romana, quæ & Catholica fides. Vnde hoc, nisi quia Romana Ecclesia errare in fide non potest?

177. Ambrosius de obitu fratris, narrat Satyrum quæsisse, *vtrùmnam Episcopus loci, ad quem venerat, cum Catholicis, hoc est, cum Ecclesia Romana conueniret.* Nónne hęc declarant, Ecclesiam Romanam semper habitam esse caput Catholicæ communionis? Vt cuicumque illa communicatorias literas daret, is Catholicus; cui verò negaret, is à communione Catholicorũ exclusus intelligeretur?

178. Augustinus in epist. 165. *Si ordo Episcoporũ sibi succedentiũ considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figurã propter Apostolatus sui primatũ* (*in Ioãnem Tractat. 124.*)

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	39.	Theodosius.
185.	S. Sancius Tiburtij filius, Romanus, sedit an. 13. m. 2. d. 25.	
		Arcadius & Honorius, a. 13.
	40.	
188.	S. Anastasius Maximi filius, Romanus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De honore altarium.

[d] Ecclesias & altaria despiciũt, eo quòd non deceat monachos & Ecclesiasticos, cœtus & sacrificiũ celebrare. Damasc. ibid.

De Sacramento Matrimonij.

[e] Nuptias dissoluũt. Damascenus ibidem.

[f] Spiritum S. sic dicebant accedere, vt sentiretur: vnde & Enthusiastæ dicti sunt.

An omnes Monachi necessariò debeant operari.

[g] Detestantur operationẽ quæ manibus fit, vt Christianis indignam. Damascenus ibidem. §. Negare verò, quòd deceat operari manibus, aut dicere, quòd cuicunque hominum generi aliquando (id est, cùm necessitas ad id cogit) necessarium id non sit, hæresis est. At contrà docere, quòd omnes monachi necessariò debeant manibus victũ quærere, nec liceat vel mẽdicando id impetrare, vel euangelizãdo, & altari ministrãdo id promereri, hoc quoque est hæreticum.

[h] Parentibus suadent, vt liberorum educationem negligant.

[i] Pauperum curam habendam negant.

86. De Hypsistariis.

[k] Hypsistariorum hæresim ita describit Gregorius Nazianzenus in Oratione de funere patris, vt dicat eam ex Iudaico & Gentili errore cõflatam. Ex gentilium enim religione ignis & lucernarum cultum; ex Iudaismo Sabbatum, & abstinentiam à certis cibis retinebant: & solum Omnipotentem venerabantur.

87. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[d] Gregorius Nyssenus de S. Baptis. *Altare hoc sanctum, cui adsistimus, lapis est natura communis, nihil differens ab aliis crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimenta exornantur; sed Dei cultui consecratum atque dedicatũ est, ac benedictionem accepit mensa sancta: altare immaculatum est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis sacerdotibus iisq; venerantibus contrectatur.*

Ambros. epist. 33. *Irruentes in altaria osculis, significabant pacis insigne.*

[e] Basilius in epist. ad Amphilochium Can. 9. *Domini dictum ex æquo viris & mulieribus conuenit, quòd non liceat à matrimonio discedere, præterquam propter fornicationem.*

August. de bono coniugali, cap. 7. *Vsque adeò fœdus illud initum nuptiale cuiusdam Sacramenti res est, vt nec ipsa separatione irritum fiat.*

[f] Gregorius Nyssenus in Apologetico: *Per Spiritũ solum Deus & intelligitur, & exponitur, & auditur.* Et in oratione in S. Baptisma: *Dauid* (inquit) *Spiritum rectum in visceribus innouari petens, intellectricem animi facultatẽ, atque huius motus cogitationẽ, que significat.*

[g] Augustinus de opere monachorum cap. 1. *Dicit Apostolus, qui non vult operari, non manducet; quod propriè de opere corporali, cibóque dixit.* cap. 2. Et pòst, ca. 21. & 22. *Si fratres isti* (seu monachi) *Euangelistæ sunt, si ministri altaris, dispensatores Sacramentorum: bene sibi istam* (manibus non operandi) *vindicãt potestatem. Si saltem habebant aliquid in hoc seculo, quo facilè sine opificio sustentarent istam vitam; quod conuersi ad Deum, indigentibus dispertiti sunt, eorum infirmitas ferẽda est. Solent enim languidius educati, laborẽ operum corporalium sustinere non posse. Tales fortasse multi erant in Hierosolymis,* Actor. 2. & 4. *Nũc autem veniunt plerũque ad hanc professionem seruitutis Dei, vel serui & liberti, vel rustici & opifices, & tales ex malè intellecto Euangelio præcepta Apostolica peruertere meditantur.* Et cap. 25. *Tales si nolunt operari, non manducent.* §. Illi ergo monachi non tenentur operari, qui aut sunt infirmi, aut delicatius educati, aut altaris ministri, aut concionatores, aut lectores, aut simili de causa excusati.

[h] Chrysostomus lib. 3. aduersus vituperatores vitæ monasticæ: *Quid me prosequi necesse est*

Tractat.124.)gerenti Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim successit Linus. Et pòst: *Iulio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Syricius, Syricio Anastasius, qui nunc eandem cathedram sedet. In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus inuenitur.*

179. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis: *Quisquis es assertor nouorum dogmatum, quæso te, vt parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod antè nesciuimus? Cur profers in medium, quod Petrus & Paulus edere noluerunt?*

180. Anastasius Papa in epist. ad Germaniæ ac Burgundiæ Episcopos: *Exigit dilectio vestra, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ vestris deberemus respondere consultis. Et quamuis succinctè hoc agere festinaremus, denuò tamen ob has vel alias necessitates, quasi ad caput mittere charitatiuè non dubitetis.*

181. Concilium Toletanum primũ sub fine assertionis fidei, sic habet: *Si quis in errore Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, vt aliud in salubri Baptismo contra sedem S. Petri faciat; anathema sit.* Nihil ergo in sacramentis faciendum agnoscunt, quod *contra sedem Petri* fiat. Cur id? nisi quia sedes Petri Ecclesiasticæ communionis ptincipium est.

182. Concilium Africanum canone 35. *Placuit, vt literæ mittantur ad fratres & coëpiscopos nostros, & maximè ad sedem Apostolicam, in qua præsidet venerabilis frater & collega noster Anastasius, vt nouerit, habere Africam magnam necessitatem, vt ex ipsis Donatistis, quicumque clerici correcto cõsilio ad Catholicam vnitatem transire voluerint, in suis honoribus suscipiantur.*

183. In Concilio Carthaginiensi sub Anastasio Papa: *Recitatis literis Beatiss. fratris, & consacerdotis nostri Anastasii, Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos paterna ac fraterna charitatis solicitudine ac sinceritate adhortatus est, vt de hæreticorum, & schismaticorum Donatistarum insidiis & improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam Catholicam grauiter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino nostro, quòd illi optimo ac sancto Antistiti suo tam piè curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.* Qui appellant Pontificem Romanum non modò fratrem, sed etiam *patrem suum*, quique laudant curam eius pro membris Christi adhibitam; quæ membra quamuis in diuersitate tertarum, tamen in vna compage corporis constituta fatentur: illi eadem opera fatentur, se non aliter Pontifici Romano iure Ecclesiastico subesse, quàm iure naturali filius patri subest: eumque agnoscunt vniuersalis Ecclesiæ velut nexum in terris & vinculum.

De schismate quod per annos ferè octoginta quinque Ecclesiam Antiochenam tenuit, & quo pacto in ea seditione Romani Pontificis primatus eluxerit.

Cùm S. Eustachius Eusebij Nicomediensis dolo in exilium pulsus esset, atque Arriani Episcopi locum eius inuaderent, quamplurimi Orthodoxi tum ex clero, tum ex populo separatim per se cõuentus agere cœperunt, quos Eustachianos nuncupauêre. Auctor est Theodoretus lib. 1.c.21.& 22. Post annos verò pęnè triginta Meletius Arrianorũ adhortatione primùm, sed tamen etiam cum assensu Catholicorum (vt Theodoretus narrat lib.2.c.31. Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ creatus est, & ob fidem Catholicam iterum per Constantium Imperatorem expulsus. At cùm Lucifer Caralitanus Episcopus (quem ex vrbe Roma cum Eusebio Vercellensi Episcopo missum paulo antè docuimus) Antiochiam veniens Paulinum Catholicis non satis consideratè ordinasset Episcopum: reuersus postea Meletius studiis suarum partium, quæ etiam erant Catholicæ, sedem Episcopalem recepit. Inde (vt est apud Socratem lib.5.c.5.) iusiurandũ fit, vt siue Paulinus, seu Meletius è vita prior exiret, qui superesset, demortui locum solus obtineret. Quo fœdere nõ obstante, post mortem Meletij, Flauianus, viuente adhuc Paulino, contra sacramenti sui pollicitationem constitutus est Episcopus. Quam rem velut seditionis fomitem Pontifices Romani ægrè tulerunt, & ideo cum Paulino, dum is viueret (auctore Sozomeno lib.7.c.11.) *tam Pontifex Romanus, quàm alij Occidentis Episcopi communicabant: Flauiano autem iidem acerrimè restiterunt.* Nam Paulinum etiam ob istam Ecclesiarum dissensionem, vnà cum Epiphanio venisse

184. Romam, ex epistola Hieronymi ad Eustochium intelligitur, quæ numero est 27. Pendente autem adhuc inter Euagrium & Flauianum lite, D. Ambrosius ad Theophilum Alexandriæ Episcopum in hæc verba scripsit, lib.10.epist.78. *Non habet quod vrgeat Euagrius; & habet quod metuat Flauianus, ideoq; refugit examen. Scribit Sanctitas tua, Flauianum ad Imperialium rescriptorum suffragia remeauisse. Frustrà ergo tantorũ sacerdotum fusus labor: iterum ad huius seculi iudicia reuertendum.* Et pòst: *Sanè referendum arbitramur ad sanctum fratrem nostrum Romanæ sacerdotem Ecclesiæ, quoniam præsumimus ea te iudicaturum quæ etiam illi displicere nequeant.* Et pòst: *Vt nos quoque cùm id gestum esse cognouerimus, quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobauerit, læti fructum huiusmodi examinis adipiscamur.* Mirari satis non possum, quid sibi velint hæretici, quòd negent, pri-

matum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini, &c. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Anastasius.

S. Innocen tius, &c.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

87. *De Iouinianistis.*

An paria sint peccata.

[a] Iouinianus dicebat, omnia peccata esse paria, Aug. hær. 82. Eódem tendit doctrina Protestantium non discernentium peccatum mortale à veniali.

[b] Non posse peccare hominem post lauacrum. Aug. ibidem.

De ciborum delectu.

[c] Ieiunia, vel à cibis aliquibus abstinentiam non prodesse. Hoc idem, quoad animæ salutẽ, Protestantes affirmant.

An Maria sit virgo in partu.

[d] Mariã pariendo fuisse corruptam dicebat. Hoc idem Bucerus & Molinæus in 3 parte Vnionis Euang. vbi dicunt, Iesum nascentem adaperuisse vuluam Mariæ.

De Sanctimonialium dignitate.

[e] Virginitatẽ Sanctimonialiũ, & continentiam sexus virilis in sanctis eligẽtibus cælibẽ vitam, cõiugiorum castorum atque fideliũ meritis adæquabat. Aug. hær. 82. Hoc idem hodie Lutherani & Caluinistæ docent.

[f] Quædam Virgines sacræ prouectæ iam ætatis in Vrbe Roma, vbi Iouinianus hæc docebat, eo audito, nupsisse dicuntur. Hoc idem & fecit, & faciendum docuit Lutherus, atque illius sectatores.

De meritorum & præmiorum in cælo inæqualitate.

[g] Dicebat, in regno cælorum par omnium fore præmium. Hieron. in lib. 2. aduersus Iouinianum. Hoc ipsum etiam Protestantes docent.

Sectatores Iouiniani.

[h] Iouinianus habuit discipulos Auxentium, Genealem, Germinatorẽ, Felicem, Prontinum, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum.

88. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

educandorum liberorum summas necessitates? (Et pòst) *Nos in liberis nostris study cælestis disciplinam solidari permittamus. Quantò enim amplius fuerint in scholis virtutis exercitati, tantò ampliores vires adipiscentur. Denique ab exemplo Heli probat, eos, qui seuerè non corripiunt liberos suos, diuinæ vindictæ subiacêre.*

[i] Gregorius Nazianzenus elegantissimã scripsit orationem de pauperũ amore, vbi sic ait: *Si ex Pauli atque ipsius etiam Christi sentẽtia & auctoritate charitatem, vt legis & prophetarũ caput, præceptorum omnium primum maximumq́; censendum est: huius potissimã partem in eo sitam esse cõperio, vt pauperes amore & beneuolentia cõplectamur, atque eorum, qui nobis cognationis iure sunt cõiũcti, calamitate moueamur atq. doleamus.*

[k] Nazianzenus in Apologetico 1. Cùm tres morbi circa diuinitatis doctrinam versentur; Atheismus, Iudaismus & plurium Deorũ assertio: nos nec in Iudaicæ paupertatis angustias reducamur, solo Ingenito diuinitatẽ circunscribentes, nec tria principia construentes gentilem Deorum multitudinẽ inuehamus: quandoquidem & Deus vnus necessariò retinendus est, & tres personæ confitendæ, atque vnaquæque cũ sua proprietate. Et in Orat. ad Gregor. Nyssenum. Festos dies Iudæus agitat, sed secundum literam. Festos iterum Gẽtilis, verùm vt dæmonibus placeat. At nobis quẽadmodum omnia, sic etiam festorum celebrãdorum ratio spiritualis est.

[a] August. epist. 29. *De parilitate peccatorũ soli Stoici ausi sunt disputare cõtra omnem sensum generis humani, quorũ vanitatẽ Hieronymus in Iouiniano, de scripturis sanctis dilucidissimè cõuicit.*

[b] Hieron. li. 3. aduer. Pelag. *Scito Baptismũ præterita donare peccata, nõ futurã seruare iustitiã, quæ labore, & super omnia Dei clemẽtia custoditur, vt nostrũ sit rogare,* illius tribuere quod rogatur.

[c] Hieron. aduer. Iouin. li. 2. *Adã in Paradiso accepit præceptum, vt ab vna arbore ieiunaret. Et Christus docuit, acriora dæmonia non nisi oratione & ieiuniis posse superari.*

[d] Aug. ep. 120. c. 12. *Quòd ait: Tu extraxisti me de ventre matris meæ, inde significare voluit partũ virginis, seruata virginis integritate mirabili.* Amb. ep. 81. *Scriptũ est: Virgo in vtero accipiet, & pariet filiũ. Non concepturam tantummodo, sed & parituram virginem dixit. Isaia 7.*

[e] Am-

matum Romani Pontificis ab antiquis Patribus agnitum fuiſſe, cùm & ſinguli,& vniuerſi nihil aliud clamare videantur. Hæc enim rei ſumma eſt apud Ambroſium, vt id non fiat quod Epiſcopo Romano diſpliceat. Quid quòd etiam D. Ioannes Chryſoſtomus, qui fuerat à Meletio diaconus ordinatus, tamen ab Euagrio, qui Paulino ſucceſſerat, Presbyter deſignatus eſt, vt eſt apud Socratem lib. 6. cap. 3. At cur, obſecro, Chryſoſtomus, qui ab initio Meletium Paulino prætulerat, tamē Paulini ſucceſſorem Euagriū prætulit Flauiano, qui Miletio ſucceſſerat? Vtique propterea quod intellexit, Flauianum optimi quidem viri ſucceſſorem, tamen iniquè creatum eſſe Epiſcopum. Itaque cùm Flauianus ab optimis quibuſque & potiſſimùm à Romano Pontifice reprehenderetur, cumq; (vt Sozomenus lib. 7. cap. 11. ſcribit) tam Epiſcopus Romanus cum omnibus Epiſcopis Occidentis, quàm Gratianus Imperator in Occidentem cōuocarent Epiſcopos Orientales: *Theodoſius* (vti Theodoretus lib. 5. cap. 23. atteſtatur) *Flauianum Conſtantinopolim accerſit, & Romam proficiſci iubet.* At Flauianus reſpondit, hiemem iam eſſe. Itaque pollicitus ſe in-
195. eunte vere imperata facturū, in patriam reuertit. Sed *cùm Epiſcopi Romani, non Damaſus ſolum ille admirabilis, verùm etiam poſt illum Syricius, & Anaſtaſius Syricii ſucceſſor, vehementius in Imperatorem inuecti eſſent, dixiſſentq́; eum illos qui tyrannidem contra ſe exercere molirentur, opprimere, ſed his qui per tyrannidem Chriſti leges euertere ſtuderent, impunitatem concedere: eum accerſit denuò Imperator, Romamq́; vt contendat, cogere laborat.* Tum ſapientiſſimus Flauianus coram Theodoſio velut abdicans ſeipſum Epiſcopatu, fecit vt Imperator Romam aduentans cauſam eius in ſe ſuſciperet, eaque ratione Occidentis Epiſcopos placaret. Præter Imperatorem verò & D. Ioānes Chryſoſtomus Conſtantinopolis Epiſcopus (vt eſt apud Sozomenum lib. 8. cap. 3.) & Theophilus Alexandriæ Epiſcopus (vt Sozomenus refert lib. 5. ca. 16.) & Epiphanius (vt coniicimus ex Hieronymi epiſt. 27.) operam ſuam interpoſuerunt, *vt Flauianus in gratiam Romani Epiſcopi reduceretur.*
196. Atq; (vt Socratis ea in re verbis vtar, lib. 5. ca. 15.) *Theophilus per Iſidorum Presbyterum miſit, vti Damaſi animum in Flauianum exulceratum mitigaret, doceretq́; ex vſu Eccleſiæ eſſe, ſi propter populi concordiā peccatum à Flauiano commiſſum remitteret.* Tandem igitur Pontifex Romanus & alij Occidentis Epiſcopi (mortuo iam Euagrio) promittunt, ſe Legatos, qui mitterentur à Flauiano,
197. admiſſuros. Qua re intellecta (inquit Theodoretus lib. 5. cap. 23.) *Diuus Flauianus Epiſcopos quoſdam illuſtriſſimos, Presbyteros etiam Antiochiæ & diaconos Romam miſit.* In qua legatione principem locum tenebat Acacius Epiſcopus Berœæ oppidi Syriæ, vir omnium ore ac ſermone paſſim celebratus. Qui vnà cum cæteris *Romam aduentans, inimicitias ad decem & ſeptem annos con-*
198. *tinuatas extinxit, Eccleſiisq́; pacē reſtituit.* Qua re audita, *Aegyptij quoque odio ſedato, ſunt concordiam amplexati. Id temporis Innocentius, ſucceſſor Anaſtaſii, Eccleſiæ Romanæ Antiſtes fuit, vir ingenij & prudentiæ ornamentis egregiè inſtructus.*

Primùm animaduerto, hanc ſimultatem in Oriente inceptam eſſe, idq; in primaria totius Orientis Eccleſia. Deinde video, quatuor Pontifices Romanos ordine ſibi ſuccedentes, Damaſum, Syricium, Anaſtaſium, & Innocentium pacem Orientalium Eccleſiarum ita quæſiſſe, vt ſuam interim auctoritatem in ea re potiſſimùm ſpectandam eſſe iudicauerint. Tum autem perpendo, inter tot Epiſcopos Orientales nullum omnino (qui ſaltē Catholicus fuerit) reieciſſe auctoritatem Pontificis Romani, velut is alienus aut peregrinus in illis partibus fuerit, nihilque ſibi iuris in Orientales Eccleſias vindicare potuerit. Præterea tametſi Theodoſius vehementer fauebat Flauiano, tam longè tamen ab eo aberat, vt iuberet Flauianum nihili facere Epiſcopum Romanum tanquam extra ſuum territorium ius dicentem, vt potiùs Flauianū iuſſerit bis *Romam ire.* Cur ita quæſo? Niſi quia oportebat, maximas quasq; controuerſias Romæ velut apud ſummum Eccleſiæ tribunal decidi? Quid quòd primi totius Eccleſiæ Patriarchæ Alexandrinus & Conſtantinopolitanus Epiſcopus pro tertio, hoc eſt, pro Antiocheno apud ſedem Romanam intercedunt? Et Epiphanius, & Ambroſius, & Hieronymus nihil perinde in hac re ſpectârunt, quàm vter eorum qui de Epiſcopatu contendebant, in Epiſcopi Romani communionem admitteretur, quodq́ue Flauiano remitti ab Epiſcopo Romano delictum ipſius, deprecati ſunt? Denique poſtquam Epiſcopus Romanus Flauiano indulſit, mox Ægyptij & reliqui omnes Occidentis Epiſcopi cum eodem cōmunicarunt. Omnes enim Catholici Principem ſuū & Paſtorem primum meritò ſequuntur. Hæc omnia certiſſimò probant, Epiſcopum Romanum in tota Eccleſia & verè fuiſſe, & ſemper habitum eſſe totius Eccleſiaſticæ communionis principium & caput.

199. Innocentius Papa in epiſt. ad Decennium Eugubinum Epiſcop. *Quis neſciat, aut nō aduertat id quod à Principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur, ab omnibus debere ſeruari, nec ſuperinduci aut introduci aliquid quod aut auctoritatē non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cùm ſit manifeſtum, in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam atque Siciliam, inſulasq́; interiacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores, conſtituerint ſacerdotes? Aut legant, ſi in his prouinciis alius Apoſtolorum inuenitur aut legitur docuiſſe.*

200. Idem ad Victriciū Rhotomagenſem Epiſc. *Quia Romana Eccleſia normam atque auctoritatē magnope-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
401.	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

88. De Sabbatianis, seu de Paschatis celebratione.

[f] Sabbatius ex Iudæo, sectę Nouatianorum Episcopus, volebat festũ Paschatis, Iudæorũ more, celebrari. Sozomenus li. 7. c. 18.

An celebratio Paschatis sit res indifferens, seu mysterij cuiusdam grauis.

[g] Martianus Nouatianorũ Põtifex maximus, suæ sententiæ Episcopos Sangarum Bithyniæ conuocauit. Vbi Canonem cõscripserunt ἀδιάφορον, hoc est, promiscuum, quo permittebatur vnicuique festum Paschatis vtcunque vellet celebrare. Sozomenus ibidem. Protestantes etiam in hac re cum Nouatianis consentiunt, quia & ipsi dictitant, parui momenti esse, quo tempore aut ritu hoc festũ celebretur, ob eamq; causam Victorem reprehendunt, qui studuerit Ecclesiam vniuersam ad vnum morem hac in re tenendum reuocare.

89. De Hilario Laico, seu de Canticis Ecclesiasticis.

[l] Hilarius Laicus Catholicus asserebat, nõ oportere fieri, quòd tunc apud Carthaginẽ fieri cœperat, vt Hymni ad altare dicerentur de Psalmorum libro, siue ante oblationem, siue dũ distribueretur populo, quod fuisset oblatum. August. lib. 2. Retract. cap. 11. Ac ne hodie quidẽ Protestantes cessant reprehendere Cantica Ecclesiastica, quæ Catholici à maioribus etiam accepta, dũ oblatio celebratur, sollemni ritu canunt.

90. De Abelianis.

[m] In campo Hipponensi erant, quibus nec sine vxoribus viuere sectæ ipsius dogmate licebat, nec

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] Ambro. epist. 81. *Iure laudatur bona vxor, sed melius pia virgo præfertur, dicente Apost. qui iungit virginẽ suã, bene facit, et qui nõ iũgit, melius facit.* Nazianz. in carmine Virginitatis:

Virginitas mundũ abrũpens, abruptaq; mundo,
Connubiũ tantum exuperat, & vincula vitæ,
Quantũ animus carni præstat, cæliũq; rotundũ,
Tellurem pretio vincit, quantumq; fugaci,
Illud in æternum durans præstantius æuum est,
Quantò mortali melior Deus.

[f] Epiphan. hær. 61. *Tradiderunt Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem ad nuptias conuerti. Et quod scripsit Apostolus: Si nupserit virgo, non peccauit: illam virginem dicit, quæ non est dicata Deo. nam idem Apostolus dicit, iuniores viduas nubere velle, habentes damnationẽ, quòd primã fidem irritam fecerunt.* Et hær. 48. de iisdem Apostoli verbis agens: *Quæ* (inquit) *promiserũt, & reprobauerunt, iudicium habent.*

August. hær. 82. *Citò ista hæresis extincta est, nec vsque ad deceptionem aliquorum sacerdotum potuit peruenire.*

[g] Amb. epist. 81. *Agrestis vlulatus est diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cælestiũ remunerationũ inducere, quasi Christo vna sit palma quam tribuit, ac nõ plurimi abundent tituli præmiorum.*

Hieron. lib. 2. cont. Iouin. *Vnus denarius nõ vnũ est præmiũ, sed vna vita. Nostri laboris est pro diuersitate virtutũ diuersa nobis præmia præparare.*

[h] Syricius Papa in epist. ad Mediolan. Ecclesiã, apud Amb. 80. *Nos sanè nuptias nõ aspernãter accepimus, quibus velamine intersumus, sed virginũ nuptias Deo deuotas maiore honorificentia veneramur. Facto igitur presbyterio, constitit doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi, esse cõtraria. Vnde Apostoli secuti præceptũ, quia aliter quàm quòd accepimus annunciabant, omniũ nostrũ tam Presbyterorum, & diaconorũ, quàm totius etiã cleri vna suscitata fuit sententia, vt Iouinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Prõtinus, Martianus, Ianuarius & Ingeniosus, qui incẽtores nouæ hæresis & blasphemiæ inuenti sunt, diuina sententia & nostro iudicio in perpetuum dãnati, extra Ecclesiam remanerent. Quod custoditurum sanctitatem vestram, non ambigens, hæc scripta direxi.*

Ambrosius, Bassianus, Euẽtius, Maximus, Felix, Ge-

gnoperè postulasti, voluntati tuæ morem gessi, &c. Idem Episcopis per Macedoniam constitutis:
Graue non oportuit videri mentibus vestris, cuiuscunque retractari iudicium, quia veritas agitata sæpe ma-
gis resplendescit in luce. Hanc autem paginulam nostram sollicitius, credentibus sibi Episcopis, relegen-
dam mittite, vt sciant plenissimè, quid sit de Bubalio & Tauriano, cæterisque pronunciatum, vt sciuerit qui
digni admonitione sunt, cauere à talibus ne talibus socientur.

100. Idem in epist. ad Aurelium Episcopum, postulat, vt scripta sua de Episcoporum ordinatione per om-
nes Africanas Ecclesias dirigantur.

101. Idem in epist. 17. ad Alexandrum Antiochenum Episcopum, significauit, Atticum Constanti-
nopolitanæ vrbis Episcopum à se fuisse suspensum, seu abstentum.

102. Idem in epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ, dicit, se aduertisse, aliquam iniuriam fieri sedi Aposto-
licæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarũ missa currebat, cuius adhuc in ambiguũ sententia duceretur.

Præter tomum 1. Cõciliorum, etiam Leo primus in epistol. 1. meminit decretaliũ constitutio-
num tam aliorum prædecessorum, quàm nominatim b. recordationis Innocentij, vt vel inde ap-
pareat, solitos esse Romanos Pontifices decreta constituere.

103. Hieronymus ad Demetriadem epist. 8. Quia cognoui, in quibusdam pullulare venenata plã-
taria, te præmonendam puto, vt S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & Anastasij successor, & fi-
lius est, teneas fidem, nec peregrinam doctrinam recipias. Patres concilij Carthaginiensis (apud Au-
gustinum epist. 91.) postquam ostendissent, quid cõtra Pelagium & Celestium decreuissent: hoc
gestum (inquiunt) charitati tuæ, frater sancte, intimandum duximus, vt Statutis nostræ mediocri-
104. tatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas. (Et pòst:) Consideret ergo sanctitas tua, & pastorali-
bus nobis compatiatur visceribus. Synodus Mileuitana (apud Augustinum in epist. 92.) Arbitra-
mur, adiuuante misericordia Christi, qui te & regere consulentem, & orantem exaudire digna-
tur, auctoritati sanctitatis tuæ de sanctarum scripturarum auctoritate depromptæ, facilius eos, qui
tam peruersa sentiunt, esse cessuros. Christus ergo regit Papam consulentem, exauditque oran-
tem: & Papæ auctoritas de scripturarum auctoritate depromitur. Quæ omnia dicuntur à Synodo,
quia Pontifex Romanus tenet locum Petri, pro cuius fide Christus rogauit, & cuius primatus in
105. scripturis tam insigniter elucet. Et in eadem 92. Epistola: Quia te Dominus gratiæ suæ munere in
sede Apostolica collocauit, magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastoralem diligentiam quæ-
sumus adhibere digneris. Episcopi Numidiæ pastoralem Pontificis Romani diligentiam flagitant.
Est igitur & ipsorum Pastor, idque quoniam in Apostolica sede collocatur, quæ omnes Christi
oues pascit.

106. Innocentius in responso ad Patres concilij Mileuitani, apud Augustinum epist. 93. Consulitis
super anxiis rebus, quæ sit tenenda sententia: Antiquæ scilicet regulæ formam secuti, quam toto semper
ab orbe mecum nostis esse seruatam. Et pòst: Scientes, quòd per omnes Prouincias de Apostolico fonte pe-
tentibus responsa semper emanent, præsertim quoties fidei ratio ventilatur, quod arbitror omnes fratres
& coëpiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut
nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.

107. Augustinus epist. 106. Missæ sunt ex duobus Conciliis Carthaginiensi & Mileuitano relatio-
nes ad Apostolicam sedem. Et pòst: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat atque
oportebat Apostolicæ sedis Antistitem. Ergo Augustinus agnouit, hæc omnia quæ Innocentius re-
scripsit, vera esse.

108. Idem August. contra Iulianum Pelagianum, lib. 1. Puto tibi eam partem orbis sufficere debere, in
qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsi-
dentem beatum Innocentium si audire voluisses, iam tunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis la-
queis exuisses. Quid enim potuit vir ille sanctus Africanis respondere conciliis, nisi quod antiquitus Apo-
109. stolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia. Et pòst: Sancto Innocentio vide quid
110. respondeas, qui cum Irenæo, Cypriano, Hilario, Ambrosio considet, etsi posterior tempore, prior loco. Lo-
cus igitur Pontificis Rom. dignior est, quàm cuiuscunque alterius Episcopi locus. Augustinus
cõtra Pelagiũ & Celestiũ lib. 2. cap. 7. Celestius B. Papæ Innocentij literis non est ausus obsistere; imò
se omnia quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit. ô magnam sedis Romanæ auctoritatem!

111. Chrysostomus per factionem Theophili Alexandrini Episcopi in exilium actus, ad Innocen-
tium Papam (apud Chrysostomum tom. 5.) quatuor Episcopos mittit, inter cætera sic scribens:
Obsecro, vt scribas, quod hæc tam iniquè facta & absentibus nobis, & non declinantibus iudicium, non
habeant robur: sicut neque sua natura habent. Illi autem, qui iniquè egerunt, pœnæ Ecclesiasticarum legum
subiaceant. Poterat ergo Papa & irrita facere acta Theophili, & eum secundùm canones punire.
Cum Theophilo consenserant triginta sex Episcopi, & Epiphanius Cypri.

112. Prosper in Chronicis. Ioãnes (Chrysostomus) à Theophilo oppressus, Pontũ exilio pergere cogitur: cùm
tamen communionem eius maxima pars Episcoporũ, Romani Põtificis exemplum secuta, seruauerit. Ecce
duobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
4. 5.	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nec tamen eis permiscebâtur: sed sub continentiæ professione simul habitabant, morte præuentis singulis alij surrogabâtur. August. hær. 87. Hæc non dissimilis erat Agapetarũ sectæ, de qua iam antè dictum est. Hæresis in eo consistit, quòd necesse erat in coniugio viuere. Fuit etiam periculũ, ne simul viuentes votum continentiæ violarent.

91. De Donatistarum hæresibus.

An Ecclesia semper maneat apud omnes gentes?

[a] Postquàm Donatistæ pertinaci dissensione schisma in hæresim verterunt, dicebant *Ecclesiam de toto orbe perijsse, & in sola parte Donati remansisse.* August. hær. 69.

Hoc singuli hæretici ab initio docuerunt. Hoc nostra ætate Lutherani, Zuingliani & Caluinistæ docent. Dum enim singuli volunt suam sectam esse veram Dei Ecclesiam, cumque singulorum secta necessariò ab ipsis inchoata sit à quibus denominatur: omnes & singuli docẽt, Ecclesiam de reliquo terrarum orbe perijsse, & apud se tantùm manere, cùm illa semper maneat apud omnes gentes, & vbiq; diffundi sciatur.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

lix, Geminianus, Eustasius, Constantius, Episcopi, & omnes ordines ad Syricium Papã. *Quos sanctitas tua dãnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.*

[l] Conciliũ Laodicenũ Can. 37. *Non oportet cũ Iudæis dies agere festos.* Amb. epist. 83. *Christus quartadecima Luna Pascha cũ discipulis mãducauit, quintadecima crucifixus est. Sabbato illo magno, sextadecima fuit. Septimadecima resurrexit à mortuis: vnde Lex Pascha nobis seruanda est, vt non quartamdecimã, in qua ieiunandũ nobis maximè est, obseruemus in die Resurrectionis. Quia Resurrectionis celebritas die Dominica celebratur, in qua ieiunare non possumus* (Et pòst:) *Ad literam legis nos teneri non oportere, licet ipsa cõsuetudo celebrandi Pascha nos instruat, tamen & Apostolus docet qui ait: Pascha nostrum immolatus est Christus.* August. epist. 119. *Patres nostri censuerunt, vt nostra festiuitas à Iudæorum (Paschali) festiuitate distingueretur.*

[k] Ambrosius epist. 83. *Non mediocris est sapiẽtia, diem celebritatis definire Paschalis. Maiores nostri conuenientes ad Synodum Nicænam, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouem annorũ collegêre rationẽ, sequentes illud, quòd nõ debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbique sacrificium pro Resurrectione Domini deferatur.*

Augustinus epist. 119. *Dies natalis Domini non in Sacramento celebratur, sed tantùm in memoriam reuocatur, quòd natus sit. Sacramentum est autem in Paschatis celebratione, quò pertinet quòd primus mẽsis anni (qui et Nouorũ dicitur) huic celebrationi attributus est* (vt videlicet innouatio vitæ nostræ in Christo significetur) *quodq; tertia hebdomada Lunæ, Pascha fit,* (ob tertium tẽpus, quod iam sub gratia est, significandum) quodq; fit *à decimaquarta vsque ad vigesimam primam* (propter numerũ septenarium, quo vniuersitatis signatio sæpe figuratur.) Et hæc fiunt *secundùm motum lunæ*, per quam Ecclesia in ista carnis mortalitate signatur: quodq; Pascha *sabbato interposito, tantùm fit in Dominico die*, qui est *vna sabbati* & *dies octauus* ab eo qui primus erat, vt & prima stola, quæ peccâtibus ablata est, reddi, & ea in æterna requie permanere signetur. *In magno igitur sacramento ex Euangelio dies crucifixi, sepulti & suscitati Domini ad veterem Iudæorum obseruationem adiuncta est, per Patrum concilia, & orbi*

De re- e

duobus tantis Patriarchis, etiam Catholicis, contẽdentibus, & altero iniustè agente, reliqui Epi-
scopi nescirent, quocum potius communicare, & à cuius communione abstinere deberent, nisi
Pontifex Romanus ita omnibus emineret, vt cum quocunq; ille, cum eodem & cæteri omnes
213 communicarent. Itaq; (vt est apud Georgium Patriarcham in vita Chrysostomi) *Presbyteri An-
tiochiæ in hac causa scripserunt, se agnoscere decorum ac disciplinam Romanæ Ecclesiæ. Innocentius enim*
(vt est apud Sozomenum li.8.c.26.) *& ea damnauit quæ contra Ioannem acta erant, et conciliũ œcu-
menicum conuocare studuit.* Itemq; cùm post Arsacium breui defunctum Atticus in Chrysostomi
214 locum suffectus esset: *Innocentius Papa* (Georgio Alexãdrino in vita Chrysostomi attestãte) *scri-
bit Proclo Cyzici Episcopo, vt pasceret Constantinopolitanam Ecclesiam, donec Attici causa cognosceretur;
quod & Proclus fecit.* Porrò Innocentius videns Arcadij Augusti & Eudoxiæ culpa factum esse,
quòd Chrysostomus in Sedem non restitueretur: scribit ad Arcadium ijs verbis, vt præter Geor-
gium attestatur Nicephorus lib.13.c.34. *Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deũ aduersum
215 te, ô Imperator.* Et pòst: *Quapropter ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli concreditus
est, separo te & illam* (id est, Eudoxiam) *à participatione immaculatorũ sacramentorum, & quemcunq;
Episcopum aut clericum, qui præsumpserit ea vobis ministrare.* Postquàm verò Arcadius & vindictam
in calumniatores Chrysostomi transtulisset, & absolutionem pro se atq; Euxdoxia velut iam à se
afflicta efflagitasset, Innocẽtius rescripsit: *Confirmato animo accedite ad Dominica symbola, iubete Io-
216 annis nomen sacris tabellis inscribi. Quæ enim aduersus Ioannem gesta sunt à Theophilo, nos authoritate
freti S. Petri eximij Apostolorum Principis, discussis causis docebimus ex animo sanguinario processisse.* Et
simul ad Synodum Oecumenicam Thessalonicæ celebrandam Episcopos conuocat. Sed hanc
totam historiam latius à Palladio explicatam audiamus.

*Historia exilij Ioannis Chrysostomi, in qua insigniter elucet Romani Pontificis
primatus, idq; ex totius orbis Christiani consensu.*

Palladius Helenopolitanus Episcopus, Ioannis Chrysostomi discipulus, in eiusdem Chrysosto-
mi vita introducit Theodorum Ecclesiæ Romanæ Diaconum ea quæ D. Chrysostomo iniustè
217 acciderant, ita exponentem. *Primus omnium profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ Lector cum
Papæ Theophili literis, quibus indicabat, Ioannem à se fuisse depositum. Eas literas cùm legisset beatissimus
Innocentius, Romanæ Sedis Antistes, exhorruit temeritatem, fastumq; Theophili ægrè ferens, & quòd solus
scripserat, & quòd rei totius seriem referre omiserat, cuius scilicet rei gratia, quibusue adiunctis sibi sociis,
illum deponere ausus fuisset: inter hæc mansit admirans, nihilq; rescribere voluit, rei indignitate commotus:
Dum Eusebius quidam Diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiasticæ vtilitatis
gratia, Innocentium adyt, libellisq; traditis adiurauit, sustineret vt modicum temporis. fore enim breui, vt
218 sibi totius scenæ facies patesceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor à Ioanne missi, reuerendissi-
mi profectò viri, Pansophus Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres In-
nocentio epistolas deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam verò Episcoporum quadraginta de
communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum, & seditionem
pariter significantes. Erat autem Epistolæ Ioannis huiusmodi series.*

*Domino venerabili, ac beatissimo Episcopo Innocentio,
Ioannes in Domino Salutem.*

219 Postquam verò exposuisset, quid Theophilus fecerat, tandem ait: *Ne immanis ista confusio cun-
cta percurrat, & vbiq; dominetur: scribite, precor, et authoritate vestra decernite, huiusmodi iniquè gesta, no-
bis absentibus, & iudicium non declinãtibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profectò & ir-
rita, & nulla. Porrò qui talia gessêre, eos Ecclesiasticæ censuræ subijcite. Nos autem insontes neq; conuictos,
neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesiis nostris iubete restitui, vt charitate frui
ac pace cum fratribus nostris consueta possimus. Quòd si modò quoque voluerint authores sceleris apertè cri-
mina, quorum gratia nos iniustè eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniãt
accusatores mei, sedeat incorruptum intemeratumq; iudicium. non recuso, non renuo, imò & constanter hoc
expeto iudicemur. Crimina profectò diluemus, nosq; ostendemus innocentes, neq; criminibus vllis obiectis ob-
noxios. Nam quæ ab eis modò gesta sunt, omni prorsus ratione carent. Extra omnem ordinem omnemq; legem
220 ac regulam Ecclesiasticam sunt. Ad hæc rescripsit beatissimus Papa Innocentius, communioneq; vtriusque
partis admissa, Theophili iudicium cassum atque irritum esse decreuit: dicens, oportere consiteri aliam irre-
prehensibilem Synodum, Occidentalium, & Orientalium Sacerdotum.*

Paucis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu, Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De rebaptizatione.

[b] Rebaptizabāt Catholicos. Ambrosius, 1. ad Cor. cap. 1. idq; quoniam putabant Baptismum non esse qui dabatur à Catholicis. Aiebant enim, conscientiam dātis in Baptismo attēdi. Augustin. cont. lit. Petiliani, lib. 1. cap. 1.

De Trinitate.

[c] Minorem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum sanctū putabant.

[d] Circumcelliones per mortes varias præcipitiorum, aquarum & ignium sese necare consueuerunt, & inde sibi martyrum nomen assumebant.

[e] Facta sunt inter eos schismata, & ab eis se diuersi cœtibus alij atque alij separauerunt. Hinc sunt Donatistæ, Circumcelliones, Maximianistæ, Parmeniani, Rogatistæ.

De mo-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

& orbi vniuerso Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere. Hæc Augustinus. §. At ab isto Christiano orbe vniuerso, vt olim Nouatiani, sic hodie Protestantes non fortasse tam factis, quàm doctrina dissentiunt: quia & Nicæni concilij & omnium Patrum solicitudinem in hac re impiè irrident.

[l] Huic Hilario, D. Augustin. lib. 2. Retract. cap. 11. fatetur, se respondisse.

Augustinus lib. Confessionum 10. cap. 33. *Cùm reminiscor lacrymas meas quas fudi ad cātus Ecclesiæ tuæ in primordijs recuperatæ fidei meæ, magnam instituti huius vtilitatem agnosco.*

Idem in epist. 119. *Cùm in Ecclesia fratres congregantur, tempus est sancta cātandi, nisi cùm legitur, aut disputatur, aut Antistites clara voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicitur.*

Ambr. lib. 5. epi. in Orat. de tradēd. Basilicis: *Grande carmen hymnorum est. Quid enim potētius, quàm confessio Trinitatis, quæ quotidie totius populi ore celebratur?*

Socrates lib. 6. cap. 8. *Chrysostomus, crucibus argenteis excogitatis, quibus lucernæ cereæ imponebantur, nocturnos Hymnos in laudem Consubstantialis decantari curauit.*

[a] Aug. cont. Faustum lib. 15. cap. 7. *Matrimonium ex hoc appellatum est, quòd non ob aliud debeat femina nubere, quàm vt mater fiat, quod vobis odiosum est.*

Hieronym. lib. 1. cont. Iouin. *Si solutus sum ab vxore, non quærā vxorem. Vt ego non soluo cōiugia, si semel ligata sunt: ita tu non liges quod solutum est.* Hæc ille. Porrò si hæc vox in vllum alium, aptissimè in eos cadit, qui cùm profiteantur non permisceri vxoribus suis, tamen eis mortuis alias ducunt.

Possidius in vita Augustini cap. 26. *Feminarum intra domum Augustini nulla vnquam conuersata est, nec quidem germana soror, aut patrui sui filiæ: tum quia sine alijs necessarijs feminis esse non possent, tum quia de ijs scandalum infirmioribus nasci posset.*

[a] Chrysostomus in homil. quòd Christus sit Deus: *Cogita tecum, quid sit in tam breui tēpore omnem sub Sole terram tantis Ecclesijs impleri, tantas gentes ad fidem transferri, populos persuaderi, vt excitent altaria vbiq; gentium, in regione Romanorum, Persarum, Scytharum, Maurorum, Indorum, & vltra orbem nostrum. Sunt enim etiā in Britānicis insulis extra hoc mare sitis fundata Ecclesia, & erecta altaria.* Et paulo antè:

Paucis pòst diebus, aduenit vnà cum martyrio *Petrus Theophili Presbyter, eum Epistola quædam*
221 *commentariola deferens, in quibus 36. Episcopi (ex quibus 29. erant Aegyptij) Ioannem Chrysostomum con-*
demnasse videbantur. Cumque ingemuisset Papa ob indignitatem rei, ad Theophilum rescripsit:
222 *Frater Theophile, nos ad te, & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus.* Si con-
scientiæ confidis, tu quoq; accurre ad Synodum proximè in Christo celebrãdam. *Modicum tem-*
poris fluxerat, cùm Theotecnus Constantinopolitanus Presbyter venit, literas concilij Ioannis vigintiquinq;
Episcoporum, aut paulo plurium ferens, quibus docebant, Ioãnem militum auxilio vrbe depulsum, & Cucu-
223 *sum in exilium missum, Ecclesiamq; incensam fuisse. Cui & ipsi communionis literas, & ad Episcopum Ioã-*
nem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat eum lachrymis, vt patienter tolerarent, cùm
opẽ ipse ferre non posset, eo quòd nonnulli obsisterent potentes aduersarij, Ecclesiasticæ pacis inimici. Post pau-
lulum rursus applicuit homunculus aspectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Constãtinopolitanæ Ec-
clesiæ se Presbyterum dicens, qui & ipse totus elatus, & fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens,
224 *plurima contra Ioannem Episcopum vomebat. Hic literas paucorũ Episcoporum Acacij, Pauli, Antiochi, Syri-*
ni, Seueriani & aliorum quorundam, Innocentio reddidit, quibus Ioannem calumniabantur, quasi incen-
disset Ecclesiam. Mendaciũ apertè deprehensum est, cùm eius rei (quippe quæ cùm illi non fuisset obiecta) men-
tionem in Synodo nullã fecisset Ioãnnes. Eũ Innocẽtius cũ indignatione reijciens, ne rescribere quidẽ voluit.
Pòst diebus aliquot venit Episcopus Cyriacus fugiens propter comminationem Regalis Edicti, ita continentẽ:
Si quis non communicat Theophilo, Arsacio & Porphyrio, hic Episcopatu quidem arceatur,
amittat verò, si quam videtur habere, substantiam pecuniarum, siue prædiorum. Post Cyriacum
aduenit Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens literas à quindecim Episcopis de Ioannis concilio, &
à præclaro sene Anysio, Thessalonicense Episcopo, in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tunc erat,
Constantinopoleos totius deprædationem vastitatemq; signabant. Anysius verò Romanæ se Ecclesiæ iudiciũ
225 *sequi fatebatur. Porrò Eulisius ipse consona per omnia Cyriaco dixit. Vix mensis fluxerat, cùm Palladius quo-*
que Episcopus Helenapoleos absque literis venit, qui & ipse fugisse dicebat vesaniam Principum. Expressius
autem, ac signantius enarrauit omnia, ipsumq; exemplar Edicti protulit in hanc sententiam. Quicunque oc-
cultasset Episcopum, ac Clericum, siue in suam domum susciperet, qui Ioannem communicaret, eius domum
publicandam. Post Palladium Germanus Presbyter, Cassianusq; Diaconus Ioãnis, viri magnæ religionis lite-
ras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpessam esse, Episcopo per
vim militum eiecto, & in exilium misso, agentibus id Acacio Berœ̈nsi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Ga-
balensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & breuiculum memorati viri, vbi ornamenta sub indicibus te-
stibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis Thesaurorum
& Eustachij Quæstoris ac Tabularij, in auro, & argento, & vasis vt Ioannis Episcopi calumniam diluc-
226 *rent. Post istos venit secundo Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat commu-*
nionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij literis, afferens literas ab Episcopis
Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem. Ab Antiochena itidem Ecclesia Presbyteris, vbi
Romanorum sequũtur disciplinam, laudantes integritatem iudicij: & ordinationem apud se factam de Por-
227 *phyrio, vt illicitam ac nefariam, execrantes. Post hos omnes venit Domitianus Sacerdos, Constantinopolita-*
næ dispensator Ecclesiæ, & Vallagas quidam Nysibius Presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamiæ ge-
228 *mitum & eiulatum.* Hæc Theodorus. Cuius orationem Palladius excipiens, ac vitam D. Chry-
sostomi latiùs explicans, tandem ait: *Theodorus quidem Tyaneus Episcopus, vir summæ grauitatis,*
vbi ex his quæ venerant ad aures eius, quid ageretur aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, relictis
omnibus ad suam remeauit Ecclesiam, valefaciens comitatui, suamq; prouinciam vallans pietatis muro, &
229 *ad finem vsque in communione persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus testatur & dicit: Fides*
vestra annunciatur in vniuerso mundo.

Hæc Theodorus & Palladius, quorum alter Latinæ Ecclesiæ Diaconus fuit, alter Græcæ etiã Episcopus. Vterque verò testatur, duos maximos Orientalis Ecclesię Patriarchas vnà cum Synodis Episcoporum illis adhærentium certatim contendisse, quis causam suam Episcopo Romano melius probaret. Et quanquam Imperator Theophilo potius studeret, tamen vicit D. Ioannis Chrysostomi causa, eo quòd Pontifex Romanus ab illo staret. Nunquam enim præualuerũt, sed nec aliquando præualebunt portæ inferi aduersus primæ Sedis decretum.

Gelasius Papa in epist. ad Episcopos Dardaniæ: *Sancta memoria Ioannem Constantinopolitanum*
230 *Synodus etiam Catholicorum præsulum certè damnauerat: quem Sedes Apostolica etiam sola, quia non con-*
sensit, absoluit.

231 Prosper contra Collatorem: *Tunc Pelagianorum machinæ fractæ sunt, quando b. memoriæ Inno-*
centius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.

Possidius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Roman.	Imperatores Rom.
410.	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De moribus Donatistarum.

Eucharistia contempta.

ᵃ Donatistarum Episcopi iusserunt Eucharistiam canibus fundi. Optatus lib. 2. Hoc idem fecerūt Caluinistæ in Anglia, Belgia, & Gallia nostris temporibus.

Chrisma contemptum.

ᵇ Ampullam quoque Chrismatis per fenestram, vt frangerent, iactauerunt. Idem lib. 2. Similiter se fecisse nec ipsi Caluinistæ negauerint.

Altaria Dei contempta.

ᶜ Altaria Dei fregerunt, raserunt, remouerunt. Idem lib. 6. Hæc eadem hodie Lutherani & Caluinistæ faciunt.

Calices contempti.

ᵈ Fregerunt etiam calices & passim vendiderunt. Optatus lib. 6. Hoc idem fecerunt nuper Lutherani & Caluinistæ.

Sacerdotes contempti.

ᵉ Raserunt capita Sacerdotum. Optatus lib. 2. id testatur, vt sacrā Vnctionem auferrent. Porrò Lutherani & Caluinistæ negant vngi debere Sacerdotes, in eo peiores Donatistis.

San-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non solùm hoc mirū est, quòd Christus ædificauit Ecclesiam per totū mūdum, sed quia inuictā fecit, licet tot bella insurgant. Et pòst: *Et portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Ab his, & de futuris crede, quòd nullus obsistet. Si enim cùm ex paucis constaret, tot pugnæ non præualuerunt,* multò magis (non præualebūt) *cùm vniuersum orbē, & omnem locū, & montes, & colles, & valles, et terram, & mare, & omnes gentes, quæ sub cælo sunt, cōprehenderit.* Augustinus autē cōtra hūc errorē Donatistarū, & Epistolas, & libros permultos perscripsit, quorū vnus inscribitur *de vnitate Ecclesiæ*, vbi latissimè hanc hæresim confutat. Et de Agone Christiano, cap. 29.

ᵇ Syricius Papa in epist. ad Himerium: *Denuò baptizare & Apostolus vetat, & Canones contradicunt, & missa ad prouincias à veneranda memoriæ prædecessore meo Liberio generalia decreta prohibent: quod etiam totus Oriēs Occidensq́; custodit, à quo tramite vos quoque posthac minimè conuenit deuiare, si nō vultis à nostro collegio, synodali separari sententia.*

Optatus lib. 4. *Christus dicit in Euāgelio: Qui semel lotus est, non habet iterum necessitatem lauandi. Tu rebaptizādo iterum lauas.* Et pòst: *Per exorcismum spiritus immundus depellitur, intrat Deus & habitat. Vos rebaptizādo exorcizatis hominem fidelem, & dicitis Deo habitanti: maledicte exi foras.*

August. in Ioan. Tract. 5. *Baptisma tale est, qualis est Christus in cuius potestate datur, non qualis est ille per cuius ministerium datur.*

ᶜ Episcopi Illyrici Ecclesijs Dei (apud Theodoretum lib. 4. c. 8. *Qui opinantur Trinitatem non esse consubstantialem, anathema sunto.*

ᵈ August. epist. 50 *Hæc tria mortis genera Diabolus eos docuit, qui & Saluatori nostro, vt se de pinna templi præcipitaret, tanquam de lege suggessit. Ergo sic pereunt, quemadmodum grex ille porcorum, quem de monte in mare turba dæmonū deiecit.*

ᵉ Augustinus de Agone Christiano: *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est, sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Hæc ille. Quis autem idipsum Luthero accidisse ignorat? imò ipse appellat Zuinglium Iudam suum & Absalom suum, quia primus Zuinglius se ab illo adhuc viuente diuisit.

ᵃ *Iidem canes, quibus Eucharistia fundebatur, accensi rabie, ipsos dominos suos, quasi latrones sancti corporis reos, dente vindice tanquam ignotos & inimicos laniauerunt.* Optatus lib. 2.

 ᵇ *Non*

232 Possidius in vita Augustini cap. 14. *Literæ Sedis Apostolicæ compulerunt Augustinum Cæsariensem Mauritaniæ ciuitatem venire vnà cum alijs Episcopis, ob terminandas videlicet aliquas Ecclesiæ necessitates.*

233 Augustinus in epistola 157. *Iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo Apostolicæ Sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas ad Cæsaream in Mauritania nos traxerat.* Potuit ergo Papa etiam transmari-
234 nis Episcopis ea quæ pro Ecclesia gerenda erant, iniungere. Atque etiam in capite 6. Carthaginensis Synodi sextæ, Augustinus appellatur *Legatus prouinciæ Numidiæ.* Item in epist. 157. *Pela-*
235 *gius & Cælestius Conciliorum Episcopalium vigilantia, etiam à duobus venerabilibus Antistitibus Apostolicæ Sedis Papa Innocentio, & Papa Zozimo, nisi correcti, etiam egerint pœnitentiam, toto Christiano orbe damnati sunt.* Et iterum: *Vt iam verbis vtar Beatissimi Antistitis Zozimi, Christi illud propagatione contractum Chirographum rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequàm per Baptismum liberetur,*
236 *non tenetur obnoxius. In his etiam verbis Apostolicæ Sedis* (inquit Augustinus) *tam antiqua atq; fundata, certa & clara est Catholica fides, vt nefas sit de illa dubitare Christiano.* Vide quantum tribuat decretali Epistolæ Romani Pontificis.

237 Augustinus contra Pelagium & Celestium libro secundo cap. 8. *Pelagius fefellit iudicium Palæstinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zozimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis senserit gestis. Attendit etiam quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.*

238 Augustinus contra duas epist. Pelagianorum lib. 2. cap. 4. *Quomodo ab istis fidei desertoribus & oppugnatoribus gratiæ, Romani clerici præuaricationis arguuntur sub Episcopo Zozimo, quasi aliud senserint in damnatione posteriore Celestij & Pelagij, quàm quod sub Innocentio in priore senserunt? Quia vtique cum literis venerabilis Innocentij de paruulis, nisi baptizarentur in Christo, in æterna morte mansuris, Catholicæ fidei clareret antiquitas, profectò Ecclesiæ Romanæ præuaricator potius esset, quicunque ab illa sententia deuiasset.*

239 Prosper Aquitanicus in carminibus de Ingratis, de Pelagio agens, ita scribit:

pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Religione tenet.

240 Prosper in Chronicis: *Concilio apud Carthaginem habito 217. Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Cur
241 perferunt decreta Synodi ad Papam, nisi vt ab eo confirmentur? Vnde idem contra Collatorem cap. 41. ait: *Africanorum conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zozimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antistitum.*

Gennadius Massiliẽsis Presbyter meritò putatur eius libri (qui apud Augustinum de Eccle-
242 siasticis dogmatibus inscribitur) auctor esse. Vbi cap. 26. *authoritatem Papæ Zozimi* appellat *regularem*, velut quæ ad Canones aut regulas constituendas satis virium habeat. Cuiusmodi authoritas nulli vni, præterquàm Romano Episcopo, vnquam tributa est.

243 Possidius Calamensis Episcopus in vita S. Augustini, cap. 17. *Innocentius & Zozimus Apostolicæ Sedis Antistites, suis diuersis temporibus Pelagianistas notantes, atque à membris Ecclesiæ præcidẽtes, datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias, eos anathematizandos & deuitandos ab omnibus Catholicis censuerunt. Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijssimus Imperator Honorius audiens, ac sequens, suis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere constituit.*

Præter authoritatem Sedis Apostolicæ in literis ad totam Ecclesiam mittendis, etiam illud perpendo, quòd Possidius appellat *iudicium Sedis Apostolicæ, iudicium Ecclesiæ Dei Catholicæ.* Denique Imperator non sibi sumpsit causam hæreseos cognoscẽdam (vt hodie apud Protestantes, & potissimùm in Anglia fit) sed Apostolicę Sedis & Ecclesię Dei iudicium *audiuit, & secutus est.*

Contro-

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceßio.*	Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici & Apoſtatæ, qui ſucceſſionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
410.	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

Sanctimoniales contemptæ.

[f] Denuò nudârunt capita virginum velata. (Optatus libro 2.) vt priorem profeſſionem ita irritam facerent. Lutherani & Caluiniſtæ nullam omnino virginitatis profeſſionem tolerant, in eo Donatiſtis longè peiores.

Pallæ altaris contemptæ.

[g] Extorſerunt velamina & inſtrumenta Dominica, & cum codicibus pallas, arbitrati ea apud Catholicos eſſe pollura. Oprat. lib. 6. At Lutherani & Caluiniſtæ, nec pallas quidem vllas, aut velamina in altari eſſe volunt, in eo Donatiſtis peiores.

[h] Speculam quandam foris à ciuitate Romana, gradibus ſepſerunt, vbi pro tempore conuenticulum habere potuiſſent, vnde Montenſes appellati ſunt. Optatus libro 2. Talem ſpeluncam VValdenſes in Gallia, VVicleſiſtæ in Anglia, & Proteſtantes in Germania ab initio frequentârunt.

Succeßio Epiſcoporum contempta.

[i] Non habebant plures quàm quinque Prædeceſſores Epiſcopos. Optat. lib. 2. At Lutherani etiam pauciores habent.

Nouum nomen Chriſtianis impoſitum.

[k] Cùm ante Donati ſuperbiam omnes qui in Chriſto crediderant, Chriſtiani vocarentur, auſus eſt populum cùm Deo diuidere, vt qui illum ſecuti ſunt, iam non Chriſtiani vocarentur, ſed Donatiſtæ. Optat. libro 3. Hoc idem cadit in Lutheranos à Luthero, in Zuinglianos à Zuinglio, in Brentianos à Brentio, & in Caluiniſtas à Caluino vocatos, cùm antea omnes vocarentur Chriſtiani.

Eccle-

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

[b] *Non defuit manus angelica, quæ ampullam ſpiritali ſubuectione deduceret: proiecta caſum ſentire non potuit: Deo muniente illæſa inter ſaxa cõſedit.* Synodus Laodicena Can. 7. iubet, *hæreticos ad Eccleſiam reuerſos vngi ſancto Chriſmate.*

[c] *Quid eſt tã ſacrilegũ, quàm altaria Dei (in quibus & vos aliquãdo obtuliſtis) frangere, radere, remouere? Quid enim eſt altare, niſi ſedes & corporis, et ſanguinis Chriſti?* (Et poſteà:) *Quid vos offenderat Chriſtus; cuius illic per certa momenta corp⁹ & ſanguis habitabat? Iudæi intulerũt man⁹ Chriſto in cruce, à vobis percuſſus eſt in altari.*

[d] *Fregiſtis etiam calices Chriſti ſanguinis portitores: atq; ad mercedem nefarijs nundinis prouocatam nec emptores eligere voluiſtis ſacrilegi, dum inconſideratè vendidiſtis.*

[e] Optatus li. 2. *Oleum Sacerdoti à Deo collatum non debuiſſe vos tãgere, à puero Dei Dauid diſcere debuiſtis, qui ſic per Samuel vngitur, vt Sauli, quod iamdudum datum fuerat, minimè tolleretur.* Hæc ille. Sacerdotes igitur Catholici olim vngebantur.

[f] Optatus lib. 6. *Spiritale nubendi hoc genus eſt. In nuptiàs ſponſi* (Chriſti) *virgines iam venerãt volũtate & profeßione ſua. Et vt ſecularibus nuptijs ſe renunciaſſe monſtrarent, ſpiritali ſponſo ſoluerant crines. Nudaſtis denuò capita iam velata, de quibus profeßionis detraxiſtis indicia, quæ contra raptores aut petitores videntur inuenta: vt iam Deo deuotam nec quæ ſponſabat, perſeueret petere, aut ne raptor audeat violare.*

[g] Opratus lib. 6. *Quis fidelium neſcit, in peragendis myſterijs ipſa ligna linteamine cooperiri?* §. Hoc vtique Caluiniſtæ neſciunt.

[h] Optatus lib. 2. *Cùm ipſa luce ſit clarius, nos cũ tot innumerabilibus populis eſſe, et tot prouincias nobiſcum: iam videtis vos in parte vnius regionis poſitos, & ab Eccleſia veſtris erroribus eſſe ſeparatos, fruſtrà vobis ſolis hoc nomen Eccleſiæ cum ſuis dotibus vindicare.*

[i] Opratus lib. 2. *De dotibus Eccleſiæ, cathedra eſt prima, quam probauimus per Petrum noſtram eſſe. Veſtra cathedra vos originem reddite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vindicare. Miſſus eſt Victor ex Africa Romam. Erat ibi filius ſine patre, ſequens ſine antecedente.*

[k] Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos: *Sicubi videris eos qui dicuntur Chriſti, nõ à Domino Ieſu Chriſto, ſed à quopiam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenſes ſiue Campates: ſcito, non Eccleſiam eſſe, ſed Antichriſti Synagogam.*

Controuersiam quæ inter Pontifices Romanos & Episcopos Africæ in Apiarÿ causa est agitata, non tam lædere, quàm adiuuare Pontificis Romani primatum.

Apiarius Siccensis Episcopus, per Synodum Africanam abstétus, ab Episcopo Romano petijt, vt Ecclesiæ suæ redderetur. Romanus Episcopus Faustinum Ecclesiæ Potétinæ in prouincia Piceni Episcopum, & Presbyteros duos in Africam misit cum tali Commonitorio, quod hæc quatuor capita complectebatur: *Vnum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem:*
244 *Alterum, ne ad Comitatum Episcopi importunè nauigent: Tertium, de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis perperam excommunicati fuerint: Quartum, de Vrbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.* Hæc Pontifex Romanus.

Et Zozimus quidem Papa dixerat, in concilio Nicæno firmatum fuisse, vt esset in potestate Episcopi Romani, vel causam Episcopi alicuius ad se prouocantis, ab alijs Episcopis cognoscenda committere, vel è latere suo Presbyterum mittere, qui vnà cum Episcopis iudicaret, habens authoritatem eius à quo destinatus esset. Sic enim tum in Sardicensi concilio apertè scriptum extat, cap. 4. & 7. (vt antea sub Iulio Papa exposuimus) tū prius in Nicæno, si non perspicue scriptum, at certe ex eo firmatū fuit, quod ante idipsum in vsu extiterat. Etenim Faustinus in 6. Carthaginensi concilio, his verbis vsus fuisse legitur: *Iniuncta nobis sunt à Sede Apostolica aliqua tractanda de Nicænis Canonibus, vt conseruentur, & constitutio eorum* (aliàs constituta) *& consuetudo: quia aliqua ordine & Canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt.* Hucusque Faustinus. Ac sanè cum in canone 6. Nicæni concilij, *mores antiqui obtinere iubeantur*: quicquid in more principalium Ecclesiarum antea positum erat, id à Nicæno cōcilio rectè firmatum esse intelligitur, eoq́; magis, si de Ecclesia Romana agatur. Nam in Synodo Nicæna tantum *Ecclesiæ Romanæ moribus* defertur, vt ideo potestas Alexandrino Episcopo in Ægyptum, Libyam, & Pentapolim cōcedatur, *quia Episcopus Romanus ita consueuit.* Quæ cùm ita sint, si quid in Ecclesia Romana receptum fuit ante Synodum Nicænam, id etiam in ipsa Synodo firmatum probatur per hæc ipsa eiusdem Synodi verba, *Mores antiqui seruentur.* Et pòst: *In alÿs prouincÿs sua priuilegia, suæ dignitates, & authoritates Ecclesÿs seruentur.* Itaque Romanus Pontifex cùm de vsu Ecclesiæ suæ iam olim securus fuerit, de authoritate etiam Nicænæ Synodi securus extitit. Nam & Victor Papa Episcopos Asiæ iudaizantes excommunicauerat; & Cornelius Papa Episcopos Italiæ, qui Nouatiano manus imposuerunt, deposuerat: & D. Cyprianus Papam Stephanum hortatus fuerat, vt Martialem Episcopum Arelatensem deponendum curaret: & Dionysius Alexandriæ Episcopus apud Dionysium Romanum de hæresi causam dixerat: & Milciade Papa cum Cæciliano Episcopo Carthaginiensi communicante, poterat Cæcilianus (teste ipso Augustino) *non curare communionem etiam septuaginta Episcoporum Africæ, qui eum excommunicauerant*: quæ omnia suis temporibus & locis in hoc eodem libro abundè sunt iam antè explicata. Quapropter cùm Faustinus non tantùm constitutionum, sed etiam consuetudinis apud Nicæam approbatæ mētionem fecerit, hac saltem consuetudinis authoritate ab omni vitio falsitatis Papa Zozimus immunis declaratur. Deinde Canon septimus concilij Sardicensis, quem liquidò apparet à Faustino citatum fuisse, ita se habet: *Si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt renouetur iudicium vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit, mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet, quod sapiētissimo consilio suo iudicauerit.*

Iam si dicamus, Pontifices Romanos hunc ipsum Canonem, qui Sardicæ in concilio generali est descriptus, Nicænum appellasse: quid aliud erit, quàm nominis tantum error, & nō rei aut veritatis alicuius (quæ ad rē pertineat) ignoratio? Cùm enim (sub Marci Papæ nomine) superius declarauerim & cōcilia multa, in ijsq́; etiam Africanum, & permultos Patres antiquos varia capita sub concilij Nicæni appellatione laudasse, quæ inter viginti hos Nicæni concilij Canones minimè extant: cur non æquè Zozimo in ea re ac alijs etiam Patribus falli & errare licuit, si errarunt illi, ac non potius verè plures quàm viginti Canones Nicææ sunt cōstituti? Aut maioris forte authoritatis sunt Nicæni Canones, quam Sardicenses? Videntur quidē forte nonnullis, vt etiā

Pentateuchus

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
416.	42. S. Zozimus Habahtio filius, Cesariensis, Cappadox, sedit an. 2. m. 4. d. 7.	Idem Honorius.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Ecclesia prior dissecta.

[l] In Africa, sicut & in cæteris prouincijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur ab ordinatoribus Maiorini. Optat. lib. 1. Sic in Germania, Anglia, & Gallijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur à Luthero, Zuinglio, Henrico octauo, Caluino & Beza.

De Canticis Ecclesiasticis.

[m] Donatistæ reprehédebant Catholicos, quòd diuina Cantica Prophetarum in Ecclesia psallerent. Augustin. in epist. 119. ca. 18. Eodem modo Protestátes reprehendunt Catholicorum psallendi morem & institutum.

92. De Collyridianis.

[n] Collyridiani (apud Epiphan. hær. 79.) in Arabia Collyridem seu panem offerebant in nomen Mariæ: & cæteri de eo pane participabant.

De muliebri Præfectura in rebus sacris.

[o] Et hoc sacrificium per mulieres fiebat. Epiph. ibidem. Porrò nostris temporibus in Anglia vidimus mulierem Caluinistá non quidem sacrificantem, sed tamen quod plus est, & Sacerdoti, & Prædicatori palàm in rebus sacris dominantem. Elisabetha enim, nescio vtrùm Lutherana, an Zuingliana quoad sectam (quia vtriusq; sectæ plures Pseudoepiscopos præfecit) occupato Angliæ regno, præcepit venerandæ memoriæ Carliolensi Episcopo ad altare iam constituto (cùm adhuc religio Catholica non esset abrogata) vt in sua Missa non eleuaret corpus Domini. An hoc non est sacrificio præesse? cui ille respondit, *Ecclesiam Dei non habere talem consuetudinem.* Præterea eadem mulier (abdicata iam Catholica religione) Alexandrũ Nowellum è suggestu ad populum verba facientem coram omni populo reprehendit, velut à proposito suo digressum,

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Chrysostomus hom. 33. in Acta Apostolorũ: *Habent hæretici quosdam, à quibus appellantur: prout enim hæresiarchæ nomẽ, ita et secta vocatur.* (& de Catholicis subijcit:) *Nũquid scindimur ab Ecclesia, nunquid hæresiarchas habemus? nũ ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis dux quidã, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreseos dux?* Et pòst: *Assistit nomen accusans illos.* Hoc etiam in Lutheranos, Zuinglianos, & Caluinistas conuenire quis non videt?

[l] Optatus lib. 1. *Videndum est, quis in radice cũ toto orbe manserit, quis foras exierit, quis cathedram sederit alteram, quæ antè nõ fuerat, quis altare contra altare erexerit, quis ordinationem fecerit, saluo altero ordinato.* i. dum viueret alter, qui prius fuisset ibidem canonicè ordinatus. Hæ omnes notæ in Lutheranos cadunt, qui foras exierunt, & Superintendentes ordinârunt, vbi prius Catholici Episcopi erant, cùm interim reliqui Catholici in radice cum toto orbe manserint.

[m] August. epist. 119.. cap. 18. *Etiam de Scripturis defendi potest illud de Hymnis & Psalmis canendis, cùm & ipsius Domini, & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta de hac re tam vtilia.*

[n] Epiph. hær. 78. *Sit Maria apud se sancta Virgo, sanctum vas: non conuenit colere sanctos vltra decorum. Neq; enim Deus est Maria, neque de cælo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris: secundùm promissionem verò velut Isaac disposita.* Et in hær. 79. *Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus.*

[o] Epiph. hær. 79. *Deo ab æterno nullatenus mulier sacrificauit, non ipsa Eua. Deueniã & ad nouum Testamentũ. Si mulieribus præceptum esset sacrificare Deo, aut regulare quicquam operari in Ecclesia, oportebat magis ipsam Mariam Sacrificium perficere. At non complacuit. Electi sunt Apostoli sacrificantes per terram Euangelium, & ab Apostolis cõstitutæ sunt successiones Episcoporum & Presbyterorũ in domo Dei, & nusquam mulier inter hos constituta est. Fuerũt quatuor filiæ Philippo Euangelistæ prophetantes, non tamẽ sacrificantes. Et est Diaconissarum ordo in Ecclesia, sed non ad sacrificandũ, verùm vt quando nudatum fuerit corpus mulieris* (dũ baptizaretur, aut vngeretur oleo sacro) *ne à viris sacrificantibus conspiciatur, sed à ministrante muliere, cui præcipitur à Sacerdote, vt curam gerat ad tempus indigentiæ mulieris, in tempore denudationis corporis ipsius.*

Pentateuchus Mosis videbatur olim Samaritanis plenioris authoritatis esse, quàm reliquorum Prophetarum libri. Sed cùm nos sciamus, vnū Spiritum sanctum siue in Mose ac Prophetis, seu in Nicæno & alijs Oecumenicis Concilijs extitisse: parui refert, vt in quo libro, sic in qua Synodo Oecumenica hoc vel illud statutum fuisse dicatur. Nam quòd Synodus Sardicēsis Oecumenica etiam sit, ex Athanasij testimonio clarissimè constat, qui tam Nicæno quàm Sardicensi cōcilio intererat. Is in ipsa Apologiæ secundæ principio sic habet: *In magno Sardico concilio* (quod coierat ad edictum Religiosissimorū Principum Constantij & Constantis) *nostram innocentiam plures quàm trecenti Episcopi suis calculis comprobárunt, qui ex multis prouinciis Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, Palæstinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphiliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Sisciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Picini, Tusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Bruttiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum eò se ad Concilium contulerant.* Idem ferè tradit Hilarius in lib. de Synodis, & Socrat. lib. 2. cap. 16.

Si ergo tam frequens concilium Sardicæ, tum ex Oriente, tum ex Occidente coierat: quid impedit, quò minus etiam Oecumenicū & vniuersale perinde ac Nicænum habeatur? Quibus ita positis: dico, primatum Romani Pontificis ex eodem sexto Carthaginiensi concilio vehementer confirmari, per quod eum magnopere frangi & debilitari Protestantes arbitrabantur. Nam Patres ducenti & septendecim, qui ex Africa sola in sexta prouinciali Synodo conuenerant, vna voce omnes Faustino responderunt: *Id nos seruaturos profitemur, quod in Nicæno concilio cōstitutum est.* Et pòst: *Vniuersum Concilium dixit, omnia quæ in Nicæno cōcilio statuta sunt, nobis omnibus placet.* Iam nemo nisi insanus dixerit, hos Patres grauissimos de verbis tantùm solicitos, rem ipsam neglexisse. Idem igitur est, siue in Nicæno concilio, seu in alio, quod Nicæno par sit, aliquid decernatur. At Sardicense concilium par fuit Nicæno, & quoad authoritatem coëundi (cùm vtrunque & Episcopali, & Imperiali authoritate & consensu coierit) & quoad loca vnde coijt, (nam ex orbe vniuerso vtrumque coijt) & quoad Patrum qui coierunt grauitatem, (nam partim ijdē Sardicæ coierunt, qui prius Nicææ conuenerant, partim eo clariores viri Sardicæ coierunt, quo iam per Arrianorum persecutiones magis probati erant.) Nihil igitur interest ad rem ipsam, vtrum aliquid Nicææ, an Sardicæ decretum fuerit. At in concilio Sardicę decretum est, vt *Episcopus à Concilio damnatus, liberè appellet ad Pontificem Romanum, qui causam vel cognoscendam alijs mā-*
245 *dare, vel per presbyterum à latere suo missum de nouo cognoscere potest*, vt statuitur in Canone 7. Sardicensis concilij. Omnes igitur *ducenti & septemdecim Episcopi*, qui conuenerunt in 6. Synodo Carthaginiensi, hac mente fuerunt, vt concederent Episcopo Romano potestatem mittendi Presbyterum è latere suo, qui cognosceret causam Episcopi alicuius, qui domi condēnatus ad ipsum prouocasset. Ac ne quis dubitēr, hanc esse Patrum Africanorum sententiam, audiamus quid ipsi ad Papam Cælestinum scribant: *Vt aliqui tanquam à tua Sanctitate latere mittātur, nulla* (inquiūt) *inuenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud quod pridem per eūdem Coēpiscopum nostrum Faustinum, tanquàm ex parte Nicæni concilij, exinde transmisistis: in Conciliis verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à sancto Cyrillo coēpiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & à venerabili Attico Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo prædecessori vestro, à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire.* Hæc illi.

Porrò cùm dicunt, *se nec in synodo Nicænā, quam solam Pontifex* videtur ab initio nominasse, *nec in alia quapiā constitutū inuenisse, vt aliqui tanquàm à latere Pontificis Romani mittantur*: vtiq; ostendunt nec se inuenisse hoc idem in Sardicensi concilio statutum, nec se fuisse id pro nihilo ducturos, si hoc ipsum quod verè ibi statutū erat, inuenissent. Ipsa enim Sardicēsis concilij verba erāt, quæ Faustinus protulit. Canonum igitur Ecclesiasticorum, qui Græcè scripti erant, toleranda ignoratio, & Apiarij fortè infamia effecit, vt Africani Patres vsq; adeò resisterent Pontifici Romano. Verebantur enim, ne pessimus quisq; ad Papam deinceps confugiens, infinitas molestias ipsis afferret. Cui malo dum cupiebant remedium adhibere, in aliud maius malum inciderunt, vt à vero (licet inuiti) deflecterent. Quis enim negare potest, illos fuisse in hac re deceptos, dum putant *in nulla Synodo statutū fuisse, vt aliqui à latere Pontificis Romani mittantur*, cùm id ipsum in Synodo Sardica tam apertè perscriptū legatur. Aut quis Magdeburgensiū cæcitatem & duritiā cordis satis admirari potest, qui non ignorātes hæc ipsa verba quæ Faustinus recitauit, in 7. Canone Sardicensis cōcilij extare, atq; adeò ea ipsa verba in Centuriam tertiam cap. 9. pagina 763. describentes, tamen in Centuria quarta cap. 9 pag. 852. & sequentibus, vocār Zozimum Papam Romanum, *omnium facinorosorum perpetuum Asylum, et falsatorem Nicænorum* Canonum: itemq; Bonifacium appellār *Romanum illum Malefactum*. Quasi verò falsarores Canonum Nicænorum Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, Theodoretus, atq; adeò ipsi Africani Episcopi habēdi sint, quia sub Nicænæ Synodi nomine omnes isti permulta citārunt (vt antea sub nomine Papæ Marci

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Zozimus.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

gressum, quòd eum redire iussit. Eadem appellat se supremã Gubernatricem Ecclesiæ Anglicanę. An hæc non sunt persimilia ijs quæ ab Arabicis mulieribus olim fiebant?

93. De Heluidianis, seu Antidicomarianitis.

Antidicomarianitæ (quos Heluidianos fuisse Augustin. indicat hær. 84.) sunt aduersarij Mariæ Virginis, qui dicebant, Mariam, postquàm Christum genuit, ipsi Ioseph viro suo copulatam esse, & ex eo filios genuisse. epist. hær. 78. Hieron. contra Heluid.

De virginitatis dignitate.

Heluidius etiam (vt author est Hieronymus in fine opusculi, quod aduersus eum scripsit) volebat eiusdem esse gloriæ virgines & maritatas.

94. De Feliciano.

Præter hæresim Arrianam, qua infectus erat, hoc de suo adiunxit, vt diceret: *Melior mihi ad docendũ videtur hæc via, qua primùm fidei ratio sine testimonijs redditur, post, ratione conuicto, idem illud Scripturis respondentibus expolitur.* Apud Augustinum in Dialogo contra Felicianum.

95. De Vigilantij hæresibus. De cælibatu Clericorum.

Vigilantius impugnabat Cleri cælibatum, adeò vt Episcopi sceleris

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ipsius. Diaconissis olim indiguit Ecclesiasticus ordo; nusquàm autem Presbyteras aut sacrificulas constituit. Nam neq; Diaconis in Ecclesia concreditum est, vt aliquod mysterium perficiant, sed solùm vt administrent, & exequantur commissa. Hæc Epiphan. Porrò vt hinc cõstat, sacrificãdi potestatem mulieribus negatam esse, ita ex eodem hoc loco manifeste constat, eandẽ Presbyteris in nouo Testamẽto esse commissam: vt miranda sit Protestantium impudentia, qui negant externum & publicum Ecclesiæ Christi sacrificium.

Epiph. hęr. 78. *Si filij fuissent Mariæ, Christus non tradidisset sponsam Ioanni, dicens: Ecce mater tua. Nunc autem id fecit propter virginitatem, & ab illa die accepit illã Ioannes ad seipsum.* Et pòst: *Nuptiæ aliàs honesta, à Prophetis & Pontificibus prohibentur propter maius ministeriũ. Postquàm prophetauit Moyses, non amplius vxori coniunctus est. Prophetissa verò est Maria. Et Philippi filiæ prophetabant propter virginitatem. Et Tecla cùm sponsum haberet formosissimũ, Primariũ vrbis, incidit in S. Paulum, & à nuptijs exoluitur: quantò magis Maria contẽnit sanctã illa terrena, vt cælestium potẽs fiat?* Hieron. in lib. aduersus Heluidium: *Inuocandus est Dominus Iesus, vt sacri ventris hospitium, cuius nouem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspicione tueatur. Ipse quoque Deus Pater est inuocandus, vt matrem filij sui virginem ostendat fuisse post partum, quæ fuit mater antequam nupta.*

Chrysost. in lib. de virginitate: *Bonũ est connubiũ. Est verò ob eã causam virginitas admirabilis, quæ eo, quod bonũ est, melior exsistit: tantoq́; melior, quanto remigibus gubernator, quanto est militibus dux præstãtior: ac si libet, illud adiungã, tanto nuptiis virginitatem præstare, quanto calũ terræ, quanto hominibus Angeli antecellunt.* August. in lib. de sancta virginitate cap. 1. *Iure diuino continentia connubio, & nuptijs pia virginitas anteponitur.*

August. contra Felicianum de vnitate Trinitatis ad Optatum: *Quam rationẽ afferre potes, si partum prædicas Virginis: et sepultos redisse ostendas à mortuis? Si ergo horum & incõprehensibilis ratio, & veritas prompta est: facilius in negotijs fides testimonijs creditur, quàm ratio inuestigatur.*

Ambrosius de officijs lib 1. cap. 50. *Ministro altaris* (futuro, nã de illius electione iã agit) *vna tantùm nec repetita permittitur copula. Inoffensum autem exhibendum & immaculatum mini-*

pæ Marci planum feci) quæ hodie non reperiuntur in Canonibus Nicænæ Synodi. Verisimillimum est, plura fuisse ab initio Nicænæ Synodi capitula quàm viginti. Poterat etiam fieri, vt Patres antiqui hoc in more habuerint, vt quicquid ab vlla Synodo antiqua, quæ cum Nicæna consentiret, statutum aut vbique receptum fuerat, id Nicænæ Synodi Canonẽ appellarent. Vt vt sit, iam manifestè cernitur, quid inter Catholicam fidẽ, & Protestantiũ hæresim intersit. Illi miscẽt cælum terræ, quia in nomine tantùm concilij sit erratum, si tamen vel in eo est erratum. Pro Sardicensi enim concilio positum est concilium Nicænum, cùm fortè in vtroque olim ita fuerit constitutum. Sed demus, in Nicæno prorsus non fuisse hoc scriptum: tamen in Sardicensi extat. Hoc autem perinde est, ac si quod est in Matthæo, quisquam velut in Marco Euangelista conscriptum proferat. O nefarium scelus! ô insignem falsatorem! Perinde quasi de nomine authoris multum referat, quoties de re ipsa constat. Verùm ex altera parte cùm Protestantes in re tota errent, nec tantùm negent, in concilio Nicæno perscriptum esse, *vt Papa è latere suo Presbyterum mittat, qui vnà cum Episcopis prouinciæ cognoscat causam eius qui à Synodo in qua damnatus erat, prouocauit:* verùm etiamsi concedant, hoc in Sardicensi concilio scriptum esse; tamen hoc ita debere fieri, prorsus negant; & ita non in verbo errant, sed in spiritum sanctum peccant, negantes id obseruandum esse, quod statutum fuisse nec ipsi negant.

Si ergo tantum est scelus Catholici hominis, qui solius nominis errore decipitur: qualis est illorum damnatio, qui & errant in rebus permultis, & permultas, in quibus non errãt, tamen sciẽtes ac prudentes condemnant? Sed illorũ audacia prætermissa, reuertamur ad Africanos Patres, qui nunquàm hoc animo erant, vt quod in Generali concilio statutum fuisse intelligerent, despecturi essent. Ac præcipuè hoc de sanctissimo viro Augustino affirmârim, qui post Canonẽ de
246 inferioribus clericis citatum, *Et hoc nos* (inquit) *seruaturos profitemur, salua diligentiore inquisitione concilij Niceni.* Nónne hîc perspicuè apparet, Augustinum sensisse, quòd Episcopi Africani vellent quidem & illa seruare quæ in Sardicensi concilio decernerentur, si talia ibi statuta fuisse cognouissent? Sed quoniam mẽtio facta est Nicæni concilij, cupere se ait, vt diligenter inquiratur, quid ibi sit definitum. Ac fateor, tunc fuisse prolatum Canonem Sardicensis concilij decimum septimum, qui statuebat de clericorum inferioris ordinis appellationibus. Verùm quis nõ videt, eiusdem necessariò potestatis & roboris fuisse Sardicensis concilij Canonem septimum, cuius fuit decimus septimus? Qui ergo se promittit seruaturum Canonem decimum septimum concilij Sardicẽsis, in quo de clericis minorum ordinum decernebatur: obseruabit profectò & septimum Canonem eiusdem concilij, in quo statutum erat, *vt Episcopus à concilio condemnatus posset Romanum Pontificem appellare, atq; eius opera, si passus iniuriam fuisset, in integrũ restitui.* Quid quòd ex eiusdem Synodi fragmentis apparet, Augustinum voluisse rem de minoribus clericis ad Pontificis Romani arbitrium referri? Neque verò tam breuiter putandum est vnumquemque locutum esse ac res ibi narratur, cùm singula vix inter se cohæreant. Leguntur autem in illo sexto Carthaginiẽsi concilio hæc verba, sub persona Faustini: *Ad sanctum & venerabilem Ecclesiæ Romanæ Bonifacium Episcopum, vestra scribere dignetur Sanctitas, vt & ipse, quod S. Augustinus statuere dignatus est, deliberare possit, vtrúmnam & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appellatio-
247 nibus inferioris gradus?* Vnde apparet, Augustinum statuisse, vt ista res de appellationibus inferioris gradus *ad Pontificem Romanum referretur.*

Non ergo (vt somniant, aut potius calũniantur Magdeburgenses) omnes Africani Patres opposuerunt se Pontifici Romano, sed potius multi cupiebant, rem ad ipsum referri. Et hoc quidẽ planius euaderet, si omnes totius rei actiones extarent. Quamuis enim Aurelius Carthaginiensis Archiepiscopus totius Africæ Primas iniquior Põtifici Romano fuisse videatur, idq; vt suum fortè honorem tueretur, neminemque superiorem seipso in causis morum ac disciplinæ agnosceret: tamen multa sunt signa, ex quibus apparet, & alios aliter fuisse affectos, & ipsum non idẽ in causis fidei sensisse. Nam (vt antea plenissimè docui) quæ decreuerãt de fide Africani Episcopi, vno consensu ad Sedem Apostolicam miserunt, *vt Apostolicæ authoritatis robur illorum decretis adderetur.* Præterea mortuo iam & Zozimo & Bonifacio, ad Cælestinum Papam ita scripserũt: *Præfato debitæ salutationis officio impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc venientes non
248 facilius admittatis.* Timide igitur scribunt, vt ad eum cuius multò maiorem esse authoritatem, quàm ipsorum foret, non ignorabant. Et ideo precantur, non quidem vt penitus non admittat eos qui ex Africa venirent, sed vt *facilius non admittat.* Cæterùm si de Presbyteris agitur, ne Pontifex quidem Romanus iam postulat, vt causa extra prouinciam Africæ cognoscatur, sed tãtùm à vicinis Episcopis. Sin de Episcopo agatur, iam nec Africani Episcopi (saltem qui ex illis doctiores & grauiores erant) eam cognitionẽ (si ritè appellatum esset) Apostolicis Ecclesijs (quarum prima erat Romana) denegabant. Vnde Augustinus in epist. 162. affirmat, Cæcilianũ *paratũ fuisse causam dicere apud cæteras Ecclesias extra Africam. Neq; enim* (inquit) *de Presbyteris, aut Diaconis, aut infe-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Honorius.
	Idem Zozimus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sceletis Vigilantij consortes, non ordinarent Diaconos, nisi prius vxores duxissent. Hieronymus in libro aduersus Vigilantium. Et hoc quidem illi faciebant more certarum Ecclesiarum Asiæ & Græciæ, in quibus cùm post sacros Ordines acceptos, vxorem ducere fas non esset, prius ducebant, vt postea illius consuetudine vti possent. Nostri ergo Protestantes eatenus sunt imitatores Vigilantij, vt velint etiam in Occidentali Ecclesia coniugatos fieri Presbyreros; eatenus verò peiores, quòd & Presbyteros postea quoq; vxorem accipete volunt, nec vnam modò, sed & secundã, & tertiam, & non minus viduam, quàm virginem. Quod nunquã ante hæc tempora in Ecclesia est vel fando auditum.

De Reliquiarum veneratione.

[b] Reprehendebat venerationem, quam Catholici Martyribus & eorum reliquijs exhibebãt, quas ab eis adorari mentiebatur.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ministerium, nec vllo coniugali coitu violandũ cognoscitur, qui alieni etiam ab ipso consortio coniugali, sacri ministerij gratiã recepistis. (Nota gratiã sacri ministerij, quia est aliquod Ordinis Sacramenrum.) Idem Ambros. in 1. Timoth. *cap. 3. Nunc autẽ Diaconi, Presbyteri, & Episcopi à conuentu feminæ abstinere debent, quia necesse est eos quotidie præsto esse in Ecclesia. Omni enim hebdomada saltem bis offerendum est.*

Epiph. hær. 59. *Nõ suscipit sancta Dei prædicatio post Christi aduentũ, Diaconũ, & Presbyterũ, & Episcopum, & Hypodiaconum liberos gignentẽ vnius vxoris virum, sed eum qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit, maximè vbi sinceri sunt Canones Ecclesiastici.*

Hieronymus conrra Vigilantium: *Isti ostẽdũt quàm sanctè viuant, qui nisi prægnantes viderint vxores Clericorum, Christi Sacramẽta nõ tribuũt.* Hic obiter iterum annotarim, Sacramentum aliquod Ordinis iam olim creditum fuisse. Pergat D. Hieronymus: *Quid facient Orientis Ecclesiæ?* (id est, Antiochena & vicinæ.) *Quid Aegypti & Sedis Apostolicæ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes: aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt.*

August. de adulterinis cõiugijs li. 2. c 20. probãs pet exempla feminarum, quę viris absentibus per plurimos annos continenter viuũt, continentiam non esse impossibilẽ, tandẽ ait: *Quando terremus homines, ne adulterinis coniugijs hærendo pereant in æternum, solemus eis proponere etiam continentiam Clericorum, qui plerũque ad eandem* (continentiæ) *sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamq; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, perducunt. Dicimus ergo eis: Quid si & vos ad hoc subeundum populorum violentia caperemini? Nónne susceptum castè custodiretis officium, repente conuersi ad impetrandas vires à Domino, de quibus nunquam antea cogitastis?* Nota quid ei faciendum sit, qui post votum conrinentiæ rentatur.

[b] Hieronymus ibidẽ: *Quis aliquando Martyres adorauit? Quis hominem putauit Deum? Dolet Vigilantius, Martyrũ reliquias pretioso operiri velamine. Ergo sacrilegus fuit Cõstãtinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei trãstulit Cõstantinopolim, apud quas dæmones rugiũt. Sacrilegus & nũc Arcadius, qui ossa B. Samuelis longo pòst tempore de Iudæa transtulit in*

De

f Thra-

aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis (id est, de Coëpiscopis) *agebatur, qui possunt alioru Collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare*. Ecce Africanus Episcopus dicit, quòd *Episcopi possunt reseruare causam suam iudicio Coëpiscoporum, & præsertim iudicio Apostolicarum Ecclesiarum*. Atque idem Augustinus in eadem Epist. dicit, *in Romana Ecclesia semper Apostolicæ cathedræ viguisse principatum*. Et postea: *Cæcilianus videbat, apud Ecclesiam transmarinam incorruptum & integrum examen suæ causæ remanere*. Insigniter animaduertẽdũ est, quòd Augustin. distinguit inter Presbyteros & Clericos inferiores, atque Episcopos. Itaque omnibus inter se collatis, id certum est: Patres Africanos in sexto Carthaginiensi concilio, vt pro iure suarum Ecclesiarum enixè contendisse, ita nihil minùs quàm negasse primatum Romani Pótificis.

i. Nam primùm Acta suarum Synodorum in causis fidei ad Sedem Apostolicam confirmanda miserunt.

ij. Deinde parati erant, Papæ legationem in Episcoporum etiam iudicijs admittere, si hoc in vlla Synodo statutum reperissent. Nec Aduersarij negare possunt, hoc ipsum in Sardicensi concilio & ante a statutum fuisse, & adhuc in libris tam Græcorum, quàm Latinorum, atque adeò in ipsis Magdeburgensium Centurijs extare.

iij. Tum autem Episcopos Africæ extra Africam apud Sedes Apostolicas iudicari posse, Augustinus docet, atque ex omnibus Apostolicis Sedibus principatum Apostolicæ cathedræ in Romana Ecclesia semper viguisse, affirmat in Epist. 162.

iiij. Adde his mores antiquos in Synodo Nicæna confirmatos, & priuilegia Ecclesijs conseruata, cùm certißimum sit, moris fuisse, vt Pontifex Romanus etiam ante Cócilium Nicænum haberetur in Ecclesia summus Iudex, vti varijs exemplis antè est demonstratum.

v. Postremò, si Patres Africani potuissent ea mente fuisse (quod nunquàm existimauerim) vt aliquam sui primatus partem Romano Pontifici auferri voluissent: tamen ne hoc quidem tam ad Apostolicæ cathedræ, quàm ad Africanæ Ecclesiæ infamiam valere deberet. Nã Romana fides
249 ita per hos mille quingentos annos floruit, vt *portæ inferi*, hoc est, hæreses aut schismata nũquàm contra eam præualuerint: cùm interim Africana Ecclesia breui post illud sextum Carthaginiense concilium & à Vandalis deformata ac pæne extincta sit: & per hos annos ferè septingentos Catholica fides à Saracenis ita fuerit ex vniuersę Africæ finibus eiecta, vt vix nomẽ Ecclesiæ Catholicæ illic sit per aliquot secula vel fando auditum. Ac de his quidem hæc sint satis.

250 Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum lib. 1. cap. 1. ad Bonifacium: *Non dedignaris, quamuis altius præsideas, esse amicus humilium*. Et pòst: *Specula Pastoralis communis est omnibus nobis qui fungimur Episcopatus officio, quãuis ipse in eo præmineas celsiore fastigio*. Et iterum: *Hæc ergo quæ*
251 *duabus Epistolis* (Pelagianorum) *ista disputatione respondeo, ad tuam potißimùm dirigere Sãctitatem, non tam discenda, quàm examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui*. Romani ergo Pontificis est, examinare etiam doctißimorum scripta.

252 Augustinus in Psalmo quem fecit contra partem Donati, qui habetur in initio Tomi 7. *Venite fratres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cùm vos videmus præcisos ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede: & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ*. Ecce successio Pontificum Romanorum Petra Ecclesiæ est.

253 Gregorius Turonensis Histor. libr. 2. non longè à principio: *Briccius Diui Martini apud Turonos successor, cum tricesimo tertio ordinationis suæ anno per tumultum populi ex Ecclesia sua eijceretur, Romanæ vrbis Papam expetijt, & ad Sedem Apostolicam residens, plerumque Missarum solennia celebrans, inibi quicquid in Sanctum Dei (Martinum) deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma, cum authoritate Papæ illius, Turonos redire disponit, & tandem* (duobus iam, qui in eius locum suffecti erant, defunctis) *in locum suum regressus est*.

254 Arnobius Afer (non ille qui disputationum libros aduersus gentes edidit, sed alius, qui sub Augustini ætate vixit) in Psalm. 106. *Petrus in deserto huius seculi perambulans quousque perueniret ad Romam, prædicauit Baptismum Iesu Christi, in quo vniuersa flumina benedicuntur vsque hodie à Petro. Ipse posuit exitus aquarum in sitim, ita vt qui exierit foras ab Ecclesia Petri, siti pereat*.

255 Incertus author huius (vt puto) ætatis ita scribit, vt videre licet apud Hieronymum tom. 4. de Virginitatis laude: *Romana Ecclesia sine dubio, Apostolico, cuius Sedem obtinet, spiritu animata*, & quæ sequuntur.

256 Prosper in lib. contra Collatorem, cap. 41. *Sanctæ memoriæ Papa Bonifacius, contra inimicos gratiæ Dei, non solùm Apostolicis, sed etiam Regijs vtebatur edictis*.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Christi	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
419	43. S. Bonifacius, Iucundi filius, Rom. sedit an. 4. m. 9 d. 18.	Honorius & Theodosius Iunior.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De cereorum vsu in Ecclesiis.

[c] Reprehendebat, quòd Sole adhuc fulgête Catholici moles cereorum ad memorias Martyrum accendebant. Hoc & Lutherani & Caluinistæ in nobis reprehendunt.

De Vigiliis.

[d] Vigilias volebat esse non frequêtes, verùm proprias festi Paschatis. Nostri Protestantes nec in Paschate Vigilias approbant.

De Miraculis.

[e] Dicebat signa & virtutes quæ in Basilicis martyrum fiût, incredulis prodesse, non credentibus. Irrident etiam Protestantes eiusmodi signa.

De Sanctorum inuocatione.

[f] Dicebat, Apostolorum & Martyrum animas non posse suis tumulis & vbi voluerint adesse præsentes. Hoc idem dicunt & Protestantes.

[g] Nullius mortui orationem pro alio exaudiri dicebat. Et hodie Protestantes cum Vigilátio, Sanctos cum Christo viuentes appellant mortuos, negantq́ illos audire preces nostras.

De Eleemosynis in loca pia.

[h] Prohibebat Hierosolymam in vsus Sanctorum aliqua sumptuû solatia dirigi. Eodem modo Protestantes ægrè ferunt, quòd Sanctis, qui iam Hierosolymis & in monte Sina degunt, vel vllis etiā aliis, qui sæculo renunciarunt, eleemosyna detur.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Thraciam. Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui cineres dissolutos, in serico & vase aureo portauerunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis, & tanta lætitia, quasi præsentē viuentemq́ Prophetā cernerent, susceperunt, vt de Palæstina vsq. Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent. Malè ergo facit Romanus Pontifex, qui super mortuorū hominū Petri & Pauli secundùm nos ossa veneranda, secūdùm te vilem puluisculum, offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratur altaria.

August. Epist. 103. *Reliquias B. Martyris Stephani nō ignorat Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quàm conuenienter honorare debeatū.*

[c] Hieron. ibid. *Si aliqui secularium hominū zelū Dei habentes, non secundum scientiam, cereos clara luce pro honore Martyrum accendunt, secundum fidem suam habent mercedem. Et absque Martyrum reliquiis per totas Orientis Ecclesias, quando legendum est Euangelium, accenduntur luminaria ad signum lætitiæ demonstrandum.*

[d] Hierony. ibid. *Ergo & die Dominico non sunt Christo offerēda sacrificia, ne resurrectionis Domini crebrò Pascha celebremus. Quod semel fecisse bonum est, non potest malum esse, si frequenter fiat.*

[e] Hiero. ibid. *Non iam quæritur, quibus fiant, sed qua virtute fiant. Sentio quid timeas. Spiritus iste immūdus, qui hæc te cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est puluere, imò hodieq́ torquetur.*

[f] Hieron. ibid. *Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula inyicies, ne sint cum Domino suo? De quibus scriptum est: Sequuntur agnū quocunq. vadit. Si agnus vbiq;: ergo & hi qui cum agno sunt, vbiq. esse credendi sunt.* Non quidē per seipsos (vt nōnulli verba Hieronymi calumniosè interpretantur) sed per hoc, quòd cū agno sunt, qui per suam diuinitatem vbique est.

[g] Ambros. in lib. de Viduis: *Obsecrādi sunt Angeli pro nobis, obsecrandi Martyres. Illi sunt nostri Præsules, speculatores vitæ actuumq́ nostrorum.* Hieronym. ibidem: *Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc esse debent soliciti: quantò magis post coronas? aut postquàm cum Christo esse cœperint, minus valebunt? Deniq. Sancti non appellātur mortui, sed dormientes.*

[h] Hieron. ibidem: *Paulus in cunctis penè Epistolis suis præcepit Ecclesiis gentium per vnam sab-*

Beda in Ecclesiastica Historia gentis Anglorum, lib. 3. cap. 4. Australes Picti, qui intra ardua at-
que horrentia montium Scotiæ iuga habebant sedes, multo tempore ante Imperium Iustini
257 iunioris, *relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Nynia Episcopo
reuerendissimo & sanctissimo viro de natione Brittonum, qui erat Romæ regulariter fidem & myste-
ria veritatis edoctus.*

258 Socrates lib. 7. cap. 35. *Perigenes Ecclesiæ Patrensis designatus fuit Episcopus, quem vbi populus illius vrbis repudiauerat, Episcopus Romanus mandauit, vt Episcopo Corinthi metropolis iam mortuo, in Sede Episcopali illius vrbis collocaretur: cui Ecclesiæ reliquo vitæ spatio præfuit.* Quàm perspicuum hinc fit, Episcopum Romanum habuisse potestatem etiam in primarias Græcorum Ecclesias!

259 Socrates lib. 7. cap. 39. & 40. Cælestinus Episcopus Romanus Cyrillum Alexandriæ, Ioannem Antiochiæ, Rufum Thessalonicæ Episcopum edocuit, vnius ciuitatis Episcopum ad alterum transferri posse: cuius decreti authoritate Proclus designatus Episcopus Cyzici sedem Constantinopolitanam obtinuit.

Prosper in Chronicis: *Nestorianæ impietati præcipua Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Pa-
260 pæ Cælestini repugnat authoritas.* Vtcunque igitur alij laudentur ob industriam, certè *auctoritas præ-
cipua est in Romano Pontifice:* nam alioqui nec Cyrillo sua defuit auctoritas, cùm fuerit secundus
Patriarcha. Sed multum interest, vtrum quis primus in Ecclesia sit, an secūdus, cùm magnus ho-
nor Episcopo secundi loci accedat, si locum primi ad tempus aliquod possit gerere.

261 Euagrius lib. 1. ca. 4. *Episcopi conuenientes Ephesi, Nestorium accersunt, Cyrillo obtinente locum Cælestini antiquæ Romæ Episcopi.* Vtique si par Cælestino fuisset Cyrillus, nunquam se vsque eò demisisset, vt eius vices gereret. Ipsa verò Epistola Cælestini Pontificis Romani ad Cyrillum Alexandriæ Episcopum missa, in qua vices suas ei committit, extat in operum Cyrilli tomo 4. Quam ex Græca lingua in Latinam conuertit Ioannes Clemens Anglus, vir optimus, & præter accuratam linguarum scientiam, artis medicæ integerrimus Professor. Partem igitur extremam Epistolæ Cælestini ex Ioannis Clementis translatione (quòd ea translatio mihi purior videbatur) adscripsi.

262 *Quod si Nestorius in inceptis persistat, dilucida in eum feratur sententia. Vulnus enim eiusmodi exciden-
dum, quippè quod non vni solùm membro damnum, sed compagi corporis Ecclesiæ vniuersæ plagam infligit.
263 Nam quorsum cum ijs qui inter se mutuò consentiunt, versatur is qui solus sibi videtur rectè sapere, à no-
straque dissentit fide? Proinde nostra sciant in communione manere ij omnes, quos ille sibi repugnantes, com-
munione (vt putabat ipse) priuauit, intelligantque, nostra eum communione frui non posse, si constitutioni ad-
264 uersatus Apostolicæ, in hac peruersitatis via permanserit. Igitur adiuncta tibi nostræ Sedis authoritate, ipse
qui vice nostra potestateque fungeris, sententiam hanc summa seueritate pronunciabis, vt ni intra decem ab hac
admonitione dies, prauas suas conciones confessione mandata literis execretur, confirmetque se eam de Chri-
sti, Deique nostri ortu fidem tenere, quam tum Romana Ecclesia, tum Sanctitas tua, tum etiam Catholica Re-
265 ligio prædicat; tu Ecclesiæ ipsius curam, prouidentiamque suscipias, discatque se omnibus modis nostro cætu pel-
lendum, qui ne medentium quidem auxilium admittere voluit, sed indesinenter ad suam perniciē, eorumque
omnium qui illi commissi sunt, proteruè, ac velut pestifer morbus procurrere properat, de Ecclesiæ corpore pro-
fligatus.* Hæc Cælestinus.

Cyrillus præterea in Epistola quam scribit ad Presbyteros & populum Cōstantinopolitanum,
266 de hac eadem re tale testimonium dicit: *Nisi Nestorius ad terminum à sanctissimo Romanæ Ecclesiæ
Episcopo Cælestino præfixum, nouis suis dogmatibus abstineat, & scripto anathemate detestetur, quæ apud
vos & locutus est, & libellis inseruit, siue vt insererētur, subornauit: nihil cum Sacerdotibus Dei habiturus
commercij, sed omnino futurus est alienus.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent,*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
428.	44. Cælestinus Prisci filius, Rom. sedit an. 8. m. 10. d. 17.	Theodosius Iunior.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De voto paupertatis.

ⁱ Dicebat eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim earum fructus pauperibus diuidũt, quàm eos, qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur. Hoc idem hodie Protestantes dicunt ac docent.

De voto Religionis.

ᵏ Detertebat Monachos à suo studio, dicens: Si omnes se clauserint, & fuerint in solitudine: quis celebrabit Ecclesias, quis seculares homines lucrifaciet? Hodie Protestantes nullum omnino se claudere in monasterio, aut in solitudine religiosius colendi Deũ causa, fugere volunt.

96. De libris Canonicis.

ᵃ Inter innominatas hæreses Philastrius numerat & illas quæ reprobarunt quasdam Canonicas Scripturas, vt Salomonis Ecclesiasten, & Cãtica canticorum, in quibus putant Salomonem de amore concubinarum suarum egisse. Quam hæresim Lutherus ex parte, Castalion autẽ ex toto videtur amplexus. Omnes verò Protestantes fidem abrogant libris quibusdam canonicis, vt Machabæorum, &c.

97. De Septuaginta duobus Interpretibus.

ᵇ Idem Philastrius inter hæreticos censet eos, qui Aquilæ, Symmachi, Theodotionis, aut cuiuscunque alterius translationem sacrorum Codicum ex lingua Hebræa ei translationi præfert, quam Septuaginta duo Interpretes olim ediderunt: quam tamen Protestantes hodie contemnunt.

98. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

bati, hoc est, in die Dominico omnes conferre debere quæ Hierosolymam in Sanctorum solatia dirigantur. Alijs quidem diuidere poterat quæ accepisset. Sed sanctorum locorum pauperibus dare cupiebat, qui sua pro Christo facultates relinquentes, ad Domini seruitutem tota mente conuersi sunt. In sanctis pauperibus beatitudo est intelligentia, vt ei tribuat, qui erubescit accipere, metens carnalia, & seminans spiritalia.

ⁱ Hieron. ibidem: *Non à me eis, sed à Domino respondebitur: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Iste quẽ tu laudas, secũdus, & tertius gradus est.*

ᵏ Hieron. ibidẽ: *Vtinam hoc omnes essent, quod pauci sunt. Idcirco vrbium frequẽtias declinamus, ne facere compellamur, quæ nos non tam natura cogit facere, quàm volũtas. Monachus non Doctoris, sed plangentis habet officiũ, qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Auctores huius dictatiunculæ D. Hieronymi, præter Sisinnium, sancti Presbyteri Riparius & Desiderius fuerunt, qui parochias suas vicinia Vigilantij scripserunt esse maculatas.

ᵃ Librum Ecclesiastes, & Cantica Canticorũ præter omnem antiquitatis traditionem in Canone hoc sæculo numerat Innocẽtius Papa in Epist. ad Exuperium Tholosanum Episcop. cap. 7. Vbi quinque libros sacros Salomoni attribuit. Idem facit Synodus tertia Carthaginensis cap. 47. Itemque Augustinus li. 2. de Doctrina Christiana, ca. 8. & Hieronymus in Prologo Galeato tres libros Salomoni assignat. Deniq; totus Canon Scripturarum habetur & in illis locis, & in traditione maiorũ, & in obseruatione Ecclesiastica. Vt meritò hæretici habẽdi sint, qui nũc aut Machabæorum aut quoscunq; eiusmodi libros à canone repellunt.

ᵇ Chrysostomus Homil. 5. in Matthæum: *Ad faciendam vera trãslationis fidem, omnibus aliis iure Septuaginta interpretes sunt digniores.* Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 43. *Eã trãslationẽ quæ Septuaginta est, tanquam sola esset, sic recepit Ecclesia: spiritus autẽ, qui in Prophetis erat, etiam in 70. viris erat, qui & prætermittere aliquid & addere potuit authoritate diuina.* Nec D. Hieronymus vnquã negauit, 70. Interpretes fuisse Prophetas, licet eos negauerit iuxta literã omnia trãstulisse. At nunc Protestantes pro verbo Dei

Cyrillus Alexandriæ Episcopus cùm in Epist. 18. ad Cęlestinum Episcopum Romanum, ordinē hæreseos à Nestorio promulgatæ, ac pertinaciam eius exposuisset, quodq́ Episcopi multi, tum in Oriente, tum in Macedonia hæresi eius infici cœpissent, declarasset; denuum ita concludit:
267 *Veruntamen ipsi ab illius communione cum fiducia nos non eximimus, donec ista Pietatis tuæ communicemus. Quapropter quid videatur, exprimere dignare, an aliquando debeamus illi communicare, aut in posterum confidenter edicere, quòd tali & sentienti & docenti nemo nostrûm communicet. Scopum verò Integritatis tuæ perspicuum aportebit fieri per literas etiam religiosissimis, qui per Macedoniam sunt, Episcopis, & simul omnibus per Orientem.* Hæc Cyrillus.

§. Quàm perspicuè autem docet, Caput Ecclesiasticæ communionis Pontificem Romanum esse? Nam nec à Nestorij tam impij hominis & pertinacis hęretici communione ausus est prorsus ac sine vlla cunctatione abstinere, donec sciret, quid Sedi Apostolicæ videretur.

268 Cyrillus in Epist. 13. ad Ioannem Patriarcham Antiochenum: *Nestorius Romanorum quoque aures corripere se & occupare posse arbitratur. Scripsit enim enormia quadam, congerens in Epistola prolixa ad Dominum meum pientissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum Cælestinum, & scriptis etiam suis hoc inseruit contra eos qui à se diuersa sentiunt, quòd non horrescant, cùm S. Virginem Deiparam esse dicunt. Deinde & quaterniones expositionum suarum misit, quibus lectis, qui in magna Româ pij reperiuntur Episcopi,*
269 *multis habitis consessibus, reclamarūt disertè, dicentes eū omnino periculosam renouare hæresim.* (Et pòst:) *Lectis itaque in Concilio cùm expositionibus, tum Epistolis, præsertim in quibus non est sycophantiæ locus (habent enim illius subscriptionem) S. Romana Synodus, quæ manifesta sunt, notauit. Quanquam & ad tuam pietatem scripsit, quibus etiam obediendum est necessariò ab illis qui vniuersæ Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque scripserunt ad pientissimum Rufum Thessalonicensem Episcopum, & alios quosdam sapientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius adhæsere sententiis.*
270 *Scripserunt autem nihilominus & ad Iuuenalem pientissimum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopū. Est itaq. Pietatis tuæ considerare, quid conducat. Nos enim illius sequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de causis indignantur, neq. ob res minutas, sed propter ipsam fidem, & quæ vbilibet sunt Ecclesias, populiq. ædificationem motus istos excitarunt.* §. Catholicis igitur Ecclesiis tam Orientis quàm Occidentis definitissimum semper fuit, *Romanæ Ecclesiæ iudicia sequi, nec vnquam ab illius communione separari.*

Leo Pontifex in Epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum, testatur, *Cyrillum perhorrescentem Iuuenalis Episcopi ambitionem* (qui, dum Ephesi Concilium habebatur, Palæstinæ
271 prouinciæ primatum appetebat) *ad ipsum Leonem* (tunc quidem non Pontificem, sed tamen qui apud Cælestinum authoritate plurimum valeret) *scripsisse, & sollicita prece multum poposcisse, vt* (Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum) *illicitis conatibus nulla præberetur assensio.* Cyrillus igitur probe nouerat, etiam si reliqua Synodus primatum Palæstinæ prouinciæ (eatenus Metropolitano Cæsariensi addictum) Episcopo Hierosolymorum assignaret: tamen Episcopum Romanum pro suæ Sedis auctoritate id impedire potuisse.

Quid quod Synodus Ephesina (vt est apud Euagrium cap. 4) accusata prius Nestorij cōtuma-
272 cia, sic demum concludit: *Tum Ecclesiæ Canonibus, tum Epistola Sanctissimi Patris nostri & collegæ Cælestini, Episcopi Ecclesiæ Romanæ, necessariò compulsi, ad hanc seueram sententiā, idq́ non sine crebris lachrymis contra Nestorium pronunciandam venimus.* Hinc perspicere licet, solitos esse Romanos Pontifices, postquam reliquis in veræ fidei confessione velut voce sua præiuissent, præscribere, vt si quis à dicta formula pertinaciter aberrasset, is omni Ecclesiastico honore exutus ab Ecclesiæ communione excluderetur.

Pręterea extat Ephesinæ Synodi Epistola in tomo primo Conciliorum, vbi Patres ita scribūt:
273 *Quoniam necessitas postulauit, vt quæ cōsecuta sunt in hac sancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis tuæ referrentur, necessariò scribimus.* (Et pòst:) *Ioannis Antiocheni temeritatē* (qui B. Cyrillū Alexādrinū, & Memnonem Ephesiorum Episcopum in Synodo triginta Episcoporum deposuerāt) *reseruauimus Pietatis tuæ iudicio. Etenim viri triginta, quorum alij hæreseos macula sunt notati, alij extorres & reiecti, quam Synodi faciem, aut quid roboris haberent contra Synodum ex vniuerso, qui sub cælo est, orbe collectam? Fuerunt etiam in consessu nostro etiam illi qui à Sanctitate tua sunt missi pientissimi Episcopi Archadius & Proiectus, & cum illis religiosissimus Presbyter Philippus, qui vicem & præsentiam tuam nobis consessu suo exhibuerunt, & Apostolicæ Sedis locum adimpleuerunt.* Ecce ille numerus Episcoporum semper vincit, cui Sedes Apostolica communicat.

Operæpretiū etiā est audire, quid ex ista legatione, qua Cyrillus pro pōtifice Romano functus est, tā Cyrillo, quā successori eius obtigisse, Nicephorus scribat, lib. 14. cap. 34. Cælestinus Romę
274 Episcopus, propter nauigatiōis pericula, ipse Synodo adesse detrectauit: *ad Cyrillū tamē, vt locū sibi suū obtineret, Cælestinus scripsit. Ex quo tēpore, fama est, mitrā illum & Papæ appellationē, atq. vt orbis*

vniuersi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Cælestinus.

Tertia Oecumenica Synodus Ephesi contra Nestorium celebrata.

Valentinianus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

98. De Fortunati, Fausti, Felicis, Secundini, & aliorum huius temporis Manichæorum hæresibus.

De anima.

[a] Manichæi dicebant, animam esse Dei substantiam.

De Iustificatione & libero arbitrio.

[b] Anima à contraria natura cogitur delinquere. *nam prudentia carnis inimica est Deo, nec subijci potest eius legi*. patet ergo quòd anima peccare videtur, non sua sponte, sed quoniam à tenebrarum gente ad id cogitur. §. Hinc videmus quo fundamento Manichæi negent hominis liberum arbitrium. Protestantes verò eatenus cum Manichæis consentiunt, vt dicãt, nos cogi grauiter peccare etiam post iustificationẽ: idque, *quoniam prudentia carnis legi Dei non potest subijci*. Nam eò torquent Apostolica illa verba non secus ac Manichæi.

De Serpente.

[c] Augu. lib. 1. cõt. Faustum: Manichæi solent laudare Serpentem, quòd per suum consilium oculos homini aperuit.

De Christo.

[d] Negabant, Christum esse natũ, aut in Euangelio vsquam se natũ ex hominibus dicere.

[e] In illa genealogia Christi apud Matthæũ & stella inducitur, quæ confirmat genesin. i. fatum.

[f] Lib 3 c. 1. Luc. & Matth. dissentiunt circa genealogiam Christi.

De vetere Testamento.

[g] Lib. 4. Testamentum vetus abijcio, quia circumcisis, & sacrificãtibus, & alia iam antiquata obseruantibus, repromittit miseram & temporalem hæreditatem.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

nõ habẽt, quicquid Testamẽti veteris in Hebræorum codicibus hodie non legitur.

Cõfutationes hæresum dictarũ ex solis D. Augustini libris sumentur, vt nõ sit necesse illius nomen sæpius repetere.

[a] Aug. in lib. cont. Fortunatũ: *Animam videmus & peccatricẽ esse, & in ærumna versari, & veritatem quærere, & liberatore indigere, quæ mutatio ostendit, quòd non sit Dei substantia, quæ nec errat, nec corrumpitur. Anima quidem à Deo facta est de nihilo, quia omnipotens non quærit adiuuari aliqua materia, sed quod Deus fecit, non potest esse æquale illi qui fecit.*

[b] August. ibid. *Qui cogitur necessitate aliquid facere, nõ peccat. Qui autem peccat, libero arbitrio peccat. Quod nisi Deus dedisset, nec iudicium puniendi, nec meritum rectè faciendi, nec præceptum de peccatu pænitendi; nec indulgentia peccatorum esse posset. Postquam autẽ primus homo libera voluntate peccauit, posteri eius in necessitatem præcipitati sunt. Consuetudo autem mala, quæ fit in carne, appellatur prudentia carnis, quæ legi Dei subijci nõ potest, quandiu carnis prudentia est: vt neq; nix, quandiu nix est, calida esse potest. Sed vt nix calefacta desinit nix esse: sic Deus, cùm fuerit mẽs nostra illuminata, pro mala animæ consuetudine facit cõsuetudinem bonam. Cùm autem gratia Dei amorẽ nobis diuinum inspirauerit, liberans nos à lege peccati & mortis, ab ista lege liberamur, cùm iusti esse cœperimus.*

[c] Idem lib. 1. cap. 3. *Puto iustum esse, vt serpentem illum à vobis laudatum, agnoscas parentem tuum.*

[d] Li. 2. ca. 2. *Quomodo se natũ ex hominibus nusquã dicit, qui penè nunquã se filiũ hominis tacet?*

[e] Lib. 2. c. 5. *Sub fato nullius hominis (quãto minus* Christi *) genesin ponimus, vt liberum arbitrium volũtatis ab omni necessitatis vinculo vindicemus. Nam illud sidus non Christum subijciebat imperio, sed indicabat obsequio.*

[f] Lib. 3. c. 3. *Matthæus narrat, qui fuerint parentes Ioseph per naturam. Lucas, qui fuerint per adoptionẽ. Nam in rebus humanis fieri solet, vt alius carne generet filium, alius eum voluntate adoptet, ac sic vnus duos patres habeat.*

[g] Lib. 4. c. 2. *Vetus Testamentum non ad consequendas illas promissiones, sed ad intelligendas in eis noui Testamenti prænuntiationes accipimus.* 1. Cor. 10. Lucæ 24.

vniuersi Iudex appellaretur, accepisse. Quæ deinde omnia per successionem ad eos etiam peruenerint, quibus forte Alexandrinæ Ecclesiæ thronus legitimè obuenisset, sacros Episcopos.

275 Prosper in Chronicis: *Pelagianus Seueriani, Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britanniæ dogmatis sui insimulatione corrupit. Sed Papa Cælestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.* Et pòst: *Ad Scotos in Christum credentes ordinatur à Papa Cælestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.*

276 Idem Prosper contra Collatorem: *Venerabilis memoriæ* Pontifex Cælestinus, *cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iustitiæ, sed solùm pœnitentiæ remedium esse præstandum: Cælestium, quasi non discusso negotio, audientiam postulantem, totius Italiæ finibus iussit extrudi. Nec verò segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam. Per hunc virum etiam Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antistiti, glo-*
277 *riosissimo fidei Catholicæ defensori, ad execandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum prosternerentur. Per hunc virum intra Gallias istis ipsis qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultantium actione suscepta, & librorum qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret eorum authoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio.*

Episcopi Europæ, hoc est, Ioannes Heracleæ, Theophyonius Aphrodisiadis, Theotegnus Cyclensis, & Babilas Episcopus nouæ Theodosiopolis, ad Leonem Imperatorem in 2. Concil. tom.
278 Ephesium concilium sub B. memoriæ *Cælestino successore sancti, & venerandi, & custodis clauium Regni cælorum Petri, & sub S. memoriæ* Cyrillo *Alexandrino* Pontifice *congregatum est.* Et pòst: *Rectè*
279 *sapimus semper, & sicut sapit Apostolica Romanorum* Sedis *Ecclesia. &c.*

Prosper contra collatorem: *Ad Beatissimum Apostolicæ* Sedis *tum* Presbyterum *Xystum, nũc verò* Pontificem *ab Augustino emissa pagina recurrantur.* Et pòst: *Confidimus Domini protectione præ-*
280 *standum, vt quod operatus est in Innocẽtio, Zozimo, Bonifacio, Cælestino, operetur & in Xysto; vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.*

Prosper in Chronicis: *Iulianus* Pelagiani *erroris assertor, correctionis spem præferens, molitus est in*
281 *communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidijs Xystus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius obtruncasset.*

Prosper de vocatione Gentium lib. 2. cap. 16. *Roma per Apostolici sacerdotij principatum amplior*
282 *facta est arce Religionis, quàm solio potestatis.*

Concilium Vasense (quod celebratum est in Gallia Narbonensi) Can. 4. decernit, *vt in omnibus*
283 *Missis nomen Papæ vrbis Romæ in nostris Ecclesiis recitetur.*

Vincentius Lirinẽsis contra hæreses cap. 42. *Testes iudicesq; in Ephesino* Concilio *producti sunt, ex Alexandrinis quidem Episcopis, Petrus, Athanasius, Theophilus, Cyrillus; ex reliqua Græcia, Gregorius de Nazianzo, Basilius, & Gregorius Nyssenus. Atque vt Latinus etiã orbis ita semper sensisse probaretur, lectæ sunt*
284 *ibi Epistolæ Felicis Martyris, & S. Iulij vrbis Romæ Episcoporum. Et vt non solùm (inquit) caput orbis, verùm etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibiti sunt à Meridie Cyprianus, à Septentrione Ambrosius.* Quis hic non videt, Episcopos Romanos *Caput orbis* appellari, quorum velut latera Cyprianus & Ambrosius existunt?

285 Theodoretus in Epistola ad Renatum Presbyterum: *Tenet ista Sedes gubernacula cũcti orbis Ecclesiarum, cùm propter alia, tum quia semper hæretici fœtoris exors permansit. Neque vllus vnquam, qui contraria sentiret, in ea sedit, quin potius Apostolicam gratiam inuiolatam custodiuit.*

286 Apud Bedam tom. 3. in lib. 1. vitæ S. Patricij: S. *Patricius à Domino missus, vt Euangelium eius in Hibernia prædicaret, ita precabatur: Perduc me obsecro Domine, ad Sedem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vt accepta inde authoritate prædicandi cum fiducia verbum tuum, fiant Christiani per me populi Hibernorum. Nec multo pòst vir Domini Patricius venit ad caput (vt postularat) omnium Ecclesiarum Romam. Ibique benedictione Apostolica petita, & accepta, dum reuerteretur, ab Amatore Archipræsule Episcopali gradu sublimatus, in Hibernia magno cum fructu Euangelium* Christi *prædicauit.* Quis hic non videat, & quàm necessaria fuit vnius summi Pastoris cura, quæ aliorum negligentiam suppleret, & quàm latè patuit solicitudo Romani Pontificis, qui transmarinis etiam Ecclesiis, totoque diuisis orbe Britannis & Hibernis, tam paterno affectu consuluit?

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Ciuitas diaboli , seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impera-tores Rom.
432	45. S. Xistus Romanus, sedit an. 7. mēs. 11.	Iustin. imperatur.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Perfectione.

b Lib.5. Aes in zonis habere destiti, omnia mea dimisi, vxorem, filios, voluptates.

De sacrificijs Legis.

i Sacrificia credo esse velut Idololatriam.

De natura carnis.

k Omnem carnem immundam existimo.

De Scripturarum veritate.

l Lib.10. Illud, quòd filius Dei sit natus ex semine Dauid secundū carnem, Pauli non est, sed est falsatum. 5. Et in hoc imitantur Faustum Caluinistæ. Nam Beza in suis annotationibus in c.22. Lucę falsatū vult esse quod ibi dicitur, *Calicem hunc* (videlicet Eucharistiæ) *fusum esse in remissionem peccatorum*. Quamuis ibidem fateatur, ita in omnibus codicibus haberi. Necessariò autem sanguis Christi reipsa est in eo calice qui dicitur in remissionem peccatorum fundi. Sed vt August. hic ait, *vsq; adeò inuicta sunt quæ aduersus hæreticos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicant, nisi eos esse falsatos.* Lib.10.c.2.

De Prophetis.

m Lib 12. Nihil est cur Prophetas accipere debeamus: nec enim de Christo prænunciarunt.

De manifesto veræ Ecclesiæ signo.

n Lib.13. Hebræorum testimonia nobis ante fidē inutilia sunt, quia Gentiles cùm simus , non credimus Hebræis. At Augustinus eadem Prophetarum testimonia & ad homines conuertendos , & ad eosdē ab hæresi muniēdos, vtilia esse demōstrat. Vbi etiā declarat, quo manifesto signo vera Christi Ecclesia cognoscatur . Nec aliud signū edit, quàm vt illa Ecclesia vera esse existimetur , quæ omnibus sectis eminet, vtpote nūquàm abscondita, sed in oculis omnium

Doctores catholici , & custodes murorum Ecclesiæ.

h Lib.5.c . 9. *Quàm multi in nostra cōmunione veraciter faciūt ista sublimiora, de quorū specie salutis imperitos? Multæ (sunt) fraternæ congregationes, nihil habētes propriū, sed omnia cōmunia. Multi humiliter sanctū custodiētes propositū salui fiunt. Nec tamen illi solis pertinent ad regnū cælorū , sed & hi, quorum domos ex liberis, vxoribus, & seruis constantes, componit Apostolus.* Coloss. 3.

i *C.5. Sacrificia vetera varijs modis vnū sacrificiū, cuius nūc memoriam celebramus , significauerunt. Et audetis sacrificia talia Idololatriam nominare?*

k C.6. *Nullam carnem immundam ducimus , tenentes illud Apostoli: Omnia munda mundis.*

l Lib.10.c.2. *Vbi manifesta veritate isti præfocātur, testimoniū, quod prolatū est, falsum esse respōdent. Quis sacer liber ad cōuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittitur? Vides in hac re , quid Ecclesiæ Catholicæ valeat auctoritas , quæ ab ipsis fundatissimis Sedibus Apostolorum vsq; ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporū serie, & tot populorum consensione firmatur.*

Et c.8. *Quantò religiosius diuinæ Scripturæ ita pertractantur , vt discussis omnibus concordare inueniantur, quam deficiente homine in quæstione quā soluere non potest* (vt Beza nescit , quomodo calix fundatur in remissionem peccatorum, nisi contineat Christi sanguinem , quod ille credere non vult) *tanquam vera in parte acceptentur, & tanquam falsa in parte damnentur?*

m Lib.12.c.2.Rom.1. *Paulus ait se segregatū in Euangeliū Dei, quod antè promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis.* Et Rom . 3. *Iustitia Dei testificata est per Legem & Prophetas.*

n Lib.13.c.14. *Cum magna & multa, quæ prædixerunt Hebræi Prophetæ, iam ad effectum manifestationemq; perducta sint (vt est primùm persecutio, deinde fides Regum & populorum, abolitio Idolorū, cæcitas Iudæorū, probatio codicum ab ipsis custoditorum, amentia hæreticorum , excellentia sanctæ Ecclesiæ verorū & germanorū Christianorū ante prædicta, & nūc impleta) planè qui catechizandus esset, nec ista vllo modo cōtemneret, nec illos Prophetas à quibus præuideri & prænunciari potuerunt.* Et cap.12. *Si hac re gentilis moueretur, cur Christiani in multas hæreses variásq; discedūt , neq; hoc à Prophetis Hebræis prætermissum esse doceremus.*

Et cap.13. *Tanquam enim ille quē catechizamus, quæreret, quo manifesto indicio nondū valēs à tot erroribus liquidam discernere veritatē, teneb Ecclesiam*

287 Petrus de Natalibus de Sanctis, lib. 1. cap. 20. Episcopatu Rauennate vacante, quidam Rauennas
à clero & populo electus est, & pro confirmatione habenda, multi nobiles Romam ad Xistũ Pa-
pam tertium accesserunt. Sed *Xistus ex Petri Apostoli reuelatione, Petrum Chrysologum, cunctis ap-
probantibus, in Episcopum consecrauit.*

288 Gennadius in Catalogo: *Xistus vrbis Romæ Episcopus ad Orientis Episcopos aduersus errorem Ne-
storij succidendum, sententias direxit.*

289 Maximus Taurinensis Episcopus, Homil. 1. in Natali Martyris Laurentij, Ecclesiam Roma-
nam appellat *Sedem gloriosissimi Patriarchæ.* In secunda verò de eodem Homilia, eandem Eccle-
siam appellat *Apostolicam Sedem.*

290 Prosper Aquitan. in Præfatione ad responsiones suas contra Vincentianas obiectiones, ait:
Fidem contra Pelagianos ex Apostolica Sedis authoritate defendimus.

Cùm Polychronius Hierosolymitanus Episcopus simoniacæ prauitatis accusaretur, Xistus Põ-
291 tifex Romanus in concilio Episcoporum 81. & Presbyterorum 48. misit Legatos suos Hieroso-
lymam, qui Synodo Episcoporum 76. conuocata, *damnauerunt Polychronium Patriarcham,* quem
Xistus postea sedi suæ restituit. In tom. 1. Concil.

Leo Epist. 4. ad Episcopos Siciliæ: Diuinis præceptis & Apostolicis incitamur, vt *pro omnium*
292 *Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquam reprehensioni inuenitur obnoxium, celeri
solicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus. Monente enim Do-
minicæ vocis imperio, quo Beatissimus Apost. Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Chri-
sti oues, qui Christum diligit pascat: ipsius Sedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præsumus, reuerentia co-
hortamur, vt periculum desidiæ quantum possumus declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorẽ
Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quia negligenter pascens toties commendatum Dominicũ
gregem, conuincitur summum non amare Pastorem.* Et pòst c. 1.

293 *Quã culpam* (Sacramẽtũ Baptismi numerosius in die Epiphaniæ, quã Paschali tẽpore celebrãdi)
*nullo modo potuissetis indicere, si vnde consecrationẽ honoris accepistis, inde legem totius obseruãtiæ sumere-
tis. Et B. Petri Apostoli Sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis.*
Et cap. 7. *Quia saluberrime à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debe-*
294 *re esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam fraterno concilio
sociandi occurrant, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur.*

295. In Epist. 7. *Eutyches ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam misit.* Et Epist. 8. ad
Flauianum Constantinop. Episcop. *Facti tui nosse volumus rationem, & vsque ad nostram notitiam*
296 *cuncta deferri, quoniam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis
rebus in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquàm vniuersa quæ gesta sunt, veraciter audiamus.*
Et pòst: Quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessariò esse solicitos, quàm plenissimè &
lucide *vniuersa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet,* ne inter assertiones partium aliqua
297 ambiguitate fallamur. Et mox: *Flauianus* (vt in Epist. sequente apud Leonem apparet) Papam de
tota re certiorem fecit. Vnde Leo in Epist. 18. ad Iulianum ait: Postquàm *gestorum ad nos Episco-
palium documenta prolata sunt, omnia illa quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quàm essent de-
testanda patuerunt.*

In Epist. 27. ad Anastasium Thessalon. Definitissimum est, *in nostræ communionis numero n[illegible]*
298 *futuros eos qui conantur antiqua Catholicæ fidei fundamenta conuellere.*

In Epist. 30. ad Martianum & Faustum: *In scriptis nostris, quæ non solùm Apostolicæ Sedis authorita-
te, sed etiam sanctæ Synodi, quæ ad nos frequens conuenerat, vnanimitate directa sunt, quantam curam totius*
299 *Ecclesiæ habeamus, apparet. Et pòst: Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Ie-
su Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit.*

300 In Epist. 38. ad Anatolium Constantinop. Episc. *Vt per totum mundum vna nobiscum sit vnius castæ
communionis integritas.* Et pòst: De fratribus nostris (qui metu in damnationem Flauiani consen-
301 serunt) quos communionis nostræ cupidos esse cognouimus, *illud quidẽ, quod præsentibus & agẽti-
bus nostris cõstitutum est, approbamus, vt suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti. &c.*

In Epist. 41. ad Martianum Augustum: Poposceram quidem à gloriosissima clemẽtia vestra, vt
302 *Synodum*, quam pro reparanda Orientalis Ecclesiæ pace *à nobis etiam petitam* necessariã iudicastis,
aliquãtisper *differri ad tempus opportunius iuberetis.* Hinc apparet Synodum & à Põtifice Romano
petitam, & dilatam, quia illius authoritas ad Synodũ congregandã semper necessaria iudicata est.

303 In Epistola 44. ad Anatolium Episcopum Constantinopol. *Eorum qui in hac causa cõtra Flauianũ
grauius peccauere, si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ Sedis cõsi-
lijs reseruetur; vt examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum agnitionibus quid cõstitui debeat, æsti-*
304 *metur.* Et pòst: Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter *ad nos relatio dirigatur*, vt
pertractata qualitate harum causarum, *nostra, quid obseruari debeat, solicitudo constituat.*

In Episto-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idē Xystus.

Martianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

omnium omni tempore posita. Cùm ergo Protestantes fateantur, Ecclesiam suam aliquando latuisse: nō potest illorum Ecclesia vera esse.

De Scripturarum intelligentia.

ⁿ Lib. 16. cap. 2. Scripturas perscrutatus, nullas ibi de Christo prophetias inueni. Hoc idem de sacrificio Missæ, & de operum iustificatione cæterisque fidei articulis Protestantes dicunt.

De Trinitate.

ᵖ Lib. 20. cap. 2. Vnum sub triplici appellatione numen colimus: sed Patrem credimus lucem incolere summam & inaccessibilem.

ᑫ Filius in hac secunda luce cōsistit, cuius virtus in Sole, sapientia in Luna habitat. Sedem Spiritus sancti omnem hunc aëris ambitū fatemur.

ʳ Virtute Spiritus, terram concipientem credimus gignere patibilem Iesum omni suspensum ex ligno.

De Eucharistia.

Nobis circa vniuersa, & vobis similiter erga panem & calicem par religio est. § Hoc mihi videtur in Brentianos cadere, qui corpus Christi vbique esse docent. Illis enim cum Manichæis par religio esse debet circa vniuersa, cùm in vniuersis dicunt esse corpus Redemptoris.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

clesiam Christi: Propheta docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictam, quæ omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim Sedes gloriæ, de qua Ieremias dicit cap. 17. Sedes gloriæ exaltata est sanctificatio nostra. Propter hos enim motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus prouidens ait: non potest ciuitas abscondi supra montem constituta. Lib. 16. c. 17. Se scilicet montem, fideles autē suos in sui nominis gloria asserens ciuitatem, vt non audiantur qui ad religionum scissuras traducūt. Partes enim, ostendūt, dicentes: Ecce hic est Christus, ecce illic. Nec audiantur, qui nomine quasi secreta & apocrypha veritatis & hominum paucitatis dicūt, ecce in cubiculis, ecce in deserto: quia non potest abscondi ciuitas supra montem constituta.

o Lib. 16. c. 14. *Nō inuenit, quia nō intelligit, & non intelligit, quia inimico animo legit: non ideo scrutatus vt sciat, sed quod nescit, scire se putat. Hæc præsumptio tumidæ arrogantiæ oculum cordis vel claudit, vel distorquet.*

p Lib. 20. cap. 7. *Hoc conspicuū omni carni lumē in immensum augentes, dicitis in eo patrem habitare cum regnicolis suis. Nec enim discernitis lucem quam cernimus, à luce qua intelligimus. At hoc lumen creatura est, cùm Deus sit creator: hoc mutabile, ille immutabilis.*

ᑫ Ibid. *Incōmutabilem Trinitatis substātiā etiā locis diuiditis: nec saltē Trinitati loca tria datis, sed quatuor, patri lumē inaccessibile, filio solē & lunā, Spiritui sancto aërem. At filius in ipso Patre inseparabilis manet (ca. 8.) nec à Christo separatur Spiritus sanctus. Hinc vos Paganis dicimus deteriores, quòd illi ea quæ sunt, sed Dij non sunt, pro Dijs colunt. Vos ea colitis, quæ nec Dij, nec aliquid sunt.*

ʳ Lib. 20. cap. 11. *Potéstne terra de Spiritu sancto concipere patibilem Iesum, & Maria virgo non potuit? Compara, si audes, virginalia viscera tanta castitate sanctificata cum omnibus terræ locis. Dicite nobis, quot Christos dicatis. Secundùm præsentiam quippe spiritalem, nullo modo pati posset. Secūdùm corporalem simul & in sole, & in luna, & in cruce esse non posset.*

ˢ *Noster panis & calix non quilibet (quasi propter Christum in spicis & in sarmentis ligatum sicut illi desipiunt) sed certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur. Proinde quod non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est refectionis, non Sacramentum religionis.*

In Epist.45.ad Synodum Chalcedonensem: Amplectendum est Clemētissimi Imperatoris ple-
305 num religione consilium, in quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas insidias diaboli,& ad reformandam Ecclesiasticam pacem voluit conuenire, *Beatissimi Petri Apostoli Sedis iure atque honore seruato, adeò vt nos quoque suis ad hoc literis inuitaret, vt venerabili Synodo nostram præ-*
306 *sentiam præberemus. Quod quidem nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamē in his fratribus Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo vestra fraternitas existimet præsidere, nec seiunctam à nobis præsentiam meam cōfidat, qui nunc in vicarijs meis adsum, & iamdudum in fidei Catholicæ prædicatione non desum, vt qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus.*

In Epist.46. Ad Anatolium Episc. Constantinop. *Filij nostri Basilius & Ioannes Presbyteri lon-*
307 *ginquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica Sede patefecere, damnantes Nestoriam & Eutychianam hæresim. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes dilectioni tuæ scripta nostra direximus, fidenter orantes, vt qui gratia Apostolicæ communionis ornantur, etiam tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari.*

In Epist.49.ad Pulcheriam Augustam: *Binos de Coëpiscopis meis & Presbyteris ordinaui, qui vicē*
308 *meam implere sufficerent, etiam datis ad venerabilem Synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret, quam formam seruare in hac dijudicatione deberet: ne vlla temeritas, aut fidei regulis, aut Canonum statutis, aut benignitatis remedijs obuiaret.*

309 Episcopi Galliarum *Apostolico honore venerando Papæ* Leoni: *Deo gratias agimus, quòd tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantaq́ doctrinæ Apostolicæ Sedi (vnde Religionis nostræ propitio Christo fons & origo manauit) Antistitem dederit*, petentes etiam, vt datum eoncessumque munus Pontificij vestri lōgissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.

310 Eusebius Mediolanensis Episcopus Domino sancto & beatissimo Patri Leoni: *Placuit omnibus, quorum nomina subscriptio subter annexa poterit declarare, eos qui seipsos abiectione dignos fecerint, suo etiam consensu, authoritatis vestræ præcedente sententia, damnatione congrua persequendos.*

Episcopi secūdæ Mœsiæ, Martianus, Martialis, Monophilus, Marcellus, Petrus & Dittas sem-
311 per Augusto Leoni: *In Chalcedonensium ciuitate multi sancti Episcopi conuenerunt, per iussionem Leonis Romani* Pontificis, *qui verè caput est Episcoporum*. 5. Papa igitur Synodum etiam conuocauit, & Episcopos conuenire iussit.

312 Valentinianus Imperator Theodosio Augusto, ante Synodum Chalcedonēsem: *Fidem à nostris maioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conseruare: quatenus beatissimus Romanæ ciuitatis Episcopus, cui Principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & Sacerdotibus iudicare, Domine sanctissime Pater, & venerabilis Imperator. Hac enim gratia secundum solennitatem Conciliorum & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellauit, propter contentionem, quæ orta est de fide.*

313 Galla Placidia ad Theodosium: *In Apostolica Sede primus ille qui cælestes claues dignus fuit accipere, principatum Episcopatus ordinauit.*

314 Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino: *Petrus Apostolicum à Domino accepit principatum, & Romana Ecclesia in eius permanet institutis.*

315 In Actione prima Synodi Chalcedonensis secundū editionem Coloniensem anni 1567. pagina 15.a. *Cùm omnes ordine consedissent ante cancellos altaris, Paschasinus vicarius sedis Apostolicæ dixit: Papa vrbis Romæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum, præcipit, vt Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non sedeat in Concilio. Et Lucentius collega ipsius addidit, quia cùm personam iudicandi non haberet, præsumpsit, & Synodum ausus est facere sine authoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est.*

Hęc eadem narrat Euagrius histor. lib.2.cap.4. Dioscorus igitur de sententia Senatus in medio constitutus, accusatur ab Eusebio Episcopo Dorylei. Et demum (Actione tertia Synodi Chalcedonensis) per Legatos B. Leonis omni Concilio consentiente, spoliatus est omni dignitate Episcopali, & omni ministerio sacerdotali abdicatus.

Vrbs Roma igitur dicitur à Paschasino Ecclesiæ Lilibetanæ Episcopo, *caput esse omnium Ecclesiarum*. Et quanquam id coram Imperatore Martiano, & gloriosissimis Iudicibus, atque adeò coram *sexcentis Episcopis* diceretur; tamen nec vnus quidem ab eo verbo velut nouo & inaudito abhorruit, sed potius per vniuersum Concilij tempus ita se Patres gesserunt erga eundem Paschasinum, vt eum cognoscerent & Catholicæ fidei Episcopum, & Leonis Papæ Legatum, eumque permitterent primo loco tum sedere, tum loqui, sententiamq́; in Dios-
316 corum sub Papę Leonis nomine pronunciare, & in hæc verba subscribere. *Paschasinus Episcopus Ecclesiæ Lilibetanæ vice Beatissimi atque Apostolici vniuersalis Ecclesiæ Papæ vrbis Romæ Leonis, sanctæ Synodo*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
[illegible]	46. S. Leo Romanus sedit an. 10. m. 1. d. 13.	Marcianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De vno principio.

Pagani corporalia & diuina vnum habere principiũ dogmatizant: ego bonis omnibus principium fateor Deum, contrarijs verò Hylen. Vos igitur estis schisma gentium, quia cum gẽtibus in hac re conuenitis.

De publicis & externis sacrificijs.

Pagani aris, simulachris, victimis Deum colunt. Ego honores diuinos, ac sacrificia in solis orationibus, & ipsis puris ac simplicibus pono. §. Manichęi ergo nõ admittebant externa sacrificia vlla, sed solis orationibus Deum colebant, qua in re illos imitantur Lutherani, Zuingliani, ac Caluinistæ, qui negant publicũ & externum Sacrificium ac Sacerdotium vllum esse in nouo Testamento. Itaque non culpãt solùm, quod offertur dæmonijs (vt gẽtes impiè fecerũt) nec solùm quod Iudaico ritu offertur (quod nunc non licet) verùm culpant, quòd ritu noui Testamenti vero Deo veri Mediatoris sacrificium offeramus.

De Imaginibus.

Ibidem: Pagani delubris & simulachris Deum colẽdum putant. Ego ab his in hoc quoque multum diuersus incedo, qui simulachrum Christum Dei filiũ accipio, ac postea Christianos Paganorum similes monstrare conatur. § Hinc apparet, Manichæos nullas Christi externas imagines tulisse, vt nec hodie Caluinistæ ferũt; cùm Christiani semper sanctas imagines fabricârint.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lib. 20. ca. 19. *Monarchiæ opinionẽ non ex Gẽtibus habemus: sed Gentes non vsque adeò ad falsos Deos sunt delapsæ, vt opinionem amitterent vnius veri Dei, ex quo est omnis qualiscunque natura.* Et ca. 10. *Vos autẽ nec quid sit Hyle scitis, qui gentem tenebrarũ eam dicitis. Hylen namque Græci cùm de natura disserũt, materiã quãdam rerũ definiũt nullo prorsus modo formatã, sed omniũ corporaliũ formarum capacem. Sed cùm quidam gentiliũ eã Deo coæternam coniungant, (quod alienũ est à veritate) vos illis Paganis similes estis, quòd eam quoque suũ habere principium, nec ex Deo esse perhibetis. In eo autem, quòd Gentiles Hylen non nisi à Deo formari asserunt, nostræ veritati consentiunt.*

Lib. 20. ca. 18. *Si templum, ara & verum sacrificiũ vero Deo non debentur, cur laudabiliter in vera religione prædicãtur? Si autem Deo vero verum sacrificiũ ritè debetur: cætera, quæ dicuntur sacrificia, ad similitudinẽ fiunt cuiusdam veri sacrificij. Hæc partim sunt imitamenta fallacium dæmoniorũ diuinos honores superbè sibi exigentium (vnde Apostolus ait, quæ gentes immolant, dæmonijs immolant & non Deo: non quòd offerebatur culpans, sed quia illis offerebatur) partim sunt prædicamenta venturi vnius verissimi sacrificij, quo Dei altare solus Christus impleuit, vnde iã Christiani peracti eiusdem sacrificij memoriã celebrant sacrosancta oblatione, et participatione corporis & sanguinis Christi. Manichæi verò nescientes, quid damnandum sit in sacrificiis Gentium, & quid intelligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid tenendũ vel obseruandũ in sacrificio Christianorũ, vanitatẽ suam sacrum offerunt diabolo.* Hæc Augustinus. Vt ergo cætera illa Gentium, & Iudæorum sacrificia erant publica & externa: sic & hoc quòd fit in nouo Testamento. Quod qui negãt (negabant autem olim Manichæi, & nunc Protestantes negant) *vanitatem suam* (authore Augustino). *sacrum offerunt Diabolo.* Protestantes igitur sunt dæmonum cultores & idololatræ.

Lib. 20. cap. 15. *Quòd inde Paganis vultis esse meliores, quòd illi delubris & simulachris Deũ colendum putant, vos autem nihil horum facitis: quis non irrideat? Planè Christus vester phantasticus nõ à similitudine, sed à simulatione simulachrum vocari potest.* August. verò, vt in lib. contra Faustum 22. cap. 73. testatur, factum Abrahæ immolãtis filium suum *tot locis pictum esse, vt aures & oculos dissimulantes feriret:* sic in lib. 4. de consensu Euangelistarum cap. 9. fatetur, *Petrum & Paulum vnà cum Christo in pluribus locis Romæ pictos fuisse: vt inde scias, picturas* imaginum sanctarũ,

g quæ

Synodo præsidens, in Dioscori damnatione consensu vniuersalis Concilij subscripsi.

Item quotquot libellos accusationis contra Dioscorum in Synodo porrexerunt (vt Theodo-
rus, & Ischyrion Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconi, Athanasius presbyter, & Sophronius Christia-
317 nus) Leonem vel *vniuersalem Archiepiscopum*, vel *Patriarcham vniuersalem* salutârunt, eique pri-
mùm, ac deinde sancto vniuersali concilio Chalcedonensi preces suas obtulerunt. Vnde admi-
ror Caluini audaciam, qui Gregorium Magnum ob id notauit, quasi falsò dixisset, Synodum
Chalcedonensem obrulisse B. Leoni vniuersalis Episcopi nomen. Cùm enim & Paschasinus
Concilio præsidens ita Leonem appellârit, & libelli omnes in eam formam concepti fuerint,
nec quisquam de Concilio non modò Paschasinum, aut formam libellorum ob eam causam
reprehenderit, sed potiùs appareat, libellos per publicos concilij Notarios ex concilij totius vo-
luntate sub ea forma editos fuisse (alioqui enim in formula & modo non vsque adeò consensis-
sent:) facilè constat, eundem vniuersalis Episcopi, seu Patriarchæ titulum Episcopis Romanis
recipere in æternum ex concilij Chalcedonensis authoritate licuisse, nisi quòd aliter sanctis Pô-
tificibus Romanis visum est, ob id, credo, periculi, aut scâdali potius, quod in Vniuersalis appel-
latione latebat. De qua re postea.

Senatus autem, qui aderat in Chalcedonensi concilio, quamuis in alijs rebus fidem doceri
cupiebat: tamen de primatu Romani Pontificis adeò non dubitauit, vt multis Episcopis, ac præ-
318 sertim Ægyptijs reclamantibus, tamen *Theodoretum in concilium ingredi, & proprium locum reci-
pere voluerit*, quia (vt in Actione prima eiusdem concilij dicitur) *proprium recepit locum à sanctis-
simo Episcopo inclytæ vrbis Romæ.*

319 Præterea in Actione quinta Illyrici Episcopi dixerunt: *Qui contradicunt, Romam ambulent: vt
Leo, sic credimus.*

320 Imò & Episcopi postea clamabant (Actione octaua) *Post Deum Leo iudicauit.*

In Actione verò decima, Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus dixit: *Definimus,
nihil horum valere quæ in secunda Synodo Ephesina sunt facta, nisi circa maximum Antiochiæ Episcopũ,
321 quoniam & sanctissimus Leo Romanus Archiepiscopus in communionem eum recipiens præesse eum An-
tiochensium iudicauit Ecclesiæ.* Quod igitur in quolibet concilio factum Papa ratum habuit, id va-
lidum iudicatur, etiamsi reliqua omnia fuerint irrita.

322 In Actione decima sexta legimus hæc verba: *Deus nobis impenetrabilẽ in omni errore propugna-
torem prouidit, & Romanæ Ecclesiæ Papam ad victoriam præparauit.*

323 Tum autem Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestârunt Dioscori damnationẽ his
verbis: *Sanctiss. ac beatiss. Papa caput vniuersalis Ecclesiæ Leo, per nos vt Legatos suos, sancta Synodo
consentiente, Petri Apostoli præditus dignitate, qui Ecclesiæ fundamentum, & Petra fidei, & cælestis regni
ianitor nuncupatur, Episcopali dignitate Dioscorum nudauit, & ab omni sacerdotali opere fecit extorrem.*
(Et paulo antè:)

324 *Alijs verò Episcopis qui Flauianum damnârunt, Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra volun-
tatem gessisse, quæ patrata sunt, approbantur: ita vt nunc vsque adhæreant & beatissimo Papæ, & vniuer-
sali, sanctoq; concilio. Qua de re sacrosanctæ communionis consecuti sunt medicinam.*

Denique Illustrissimus Senatus Canonibus tam Nicænæ, quàm Constantinopolitanæ Syno-
325 di ac sententijs Episcoporum auditis, dixit (in eadem Actione decima sexta:) *Ex his quæ gesta
sunt, vel ab vnoquoque deposita, perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum, secun-
dùm Canones, antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari.*

326 Quibus ita gestis, Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribit ijs verbis: *Sacerdotibus
tu quidem sicut membris caput præeras.* Et pòst: *Dioscorus contra ipsum, cui vineæ custodia à Saluatore
commissa est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam Sanctitatem. Et excommunicatio-
327 nem quoque meditatus est contra te, qui corpus Ecclesiæ vnire festinas.* (Et pòst:) *Rogamus igitur, & tuis
decretis nostrum honora iudicium, & firmitas tua filijs (quod decet) adimpleat.*

5. Sexcentorum ergo Episcoporum in nomine Christi congregatorum iudicio, Romanus E-
piscopus agnoscitur, non modò singulis seorsum Episcopis, verùm toti simul Concilio haud
aliter præesse, quàm caput membris præest. Accedit eòdem, quòd ex ijs Episcopis plusquam
sexcenti ex Græca Ecclesia erant, cùm & in Asia Synodus haberetur, & propter longitudinem
itineris, non multi ex Hispanijs, Gallijs, Italia, & Africa facilè possent conuenire. Præterea
idem Romanus Pontifex à sexcentis Episcopis agnoscitur is esse, *cui custodia vineæ*, id est, Eccle-
siæ, non per homines, neque ab hominibus, sed *à Saluatore commissa est.* Ergo tanta Synodus
Episcopalis, quæ instar vnius ex quatuor Euangelijs à sanctis Patribus honoratur, confessa
est, *Primatum Romani Pontificis ab ipso Christo esse.* Quid quòd etiam Synodus ista causam
expressit, cur vnum aliquem oportebat *velut caput cæteris præesse*: nimirum, *vt corpus Ecclesiæ vni-
ret*; id quod Leonem Papam, vt faceret, festinasse ait. Denique Synodus Episcoporum tot se *filios*

Episcopi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Leo.	Leo Imperator.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De adoratione Solis.

[r] Solem istum corporeum adorabant, idque quoniam Christus interdum in Scripturis per Solem significatur.

[s] Ibidem: Idola paganorum vertistis in martyres, quos votis similibus colitis. Idem ferè de nobis ex eadem blasphemia Protestantes dicunt. Displicuit ergo tum olim Manichæis, tum iam Protestantibus, quòd apud memorias martyrũ offerimus Deo: quodq; martyres cultu dilectionis fraternæ inuocamus, vt eorum orationibus apud Deum adiuuemur.

De corporibus humanis.

[a] Apud Augustinum libro 20. ca.22. Manichęi corpora humana opificium dicunt esse gentis tenebrarum, non Dei. Idem argumentum tractat Faustus in lib.24.cap.1.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quæ Manichęis & Caluinistis tantoperè displicēt, olim à Catholica Ecclesia receptas fuisse.

[r] August. in Psal. 103. *Ne putetis, fratres, ideo nõnullis Solem adorandum, quia Sol in Scripturis aliquando Christum significat. Talis est enim dementia hominum. Adora ergo & Petram, quia Christum significat. Ouis, Leo, Sol, Christus in similitudine, nõ in proprietate. Quæris proprietatem Christi? In principio erat verbum, & verbum caro factum est. At de isto Sole quid dictum est? qui facit Solem suum oriri super bonos & malos.* §. Animaduerte diligenter, Christiane Lector, quòd quanquàm Augustinus sępissimè dicat, & petrã vnde aqua Iudęis fluxit, significasse Christum, & Eucharistiã esse figuram corporis & sanguinis Christi: nunquàm tamen dicit, aut petrã, aut aquam illam fuisse adorandam ob signum & figuram Christi quam gerebat. Imò idipsum hoc in loco apertè negat. Dicit verò, *neminem manducare carnem Domini, quam ipse nobis manducandam dedit, nisi prius adorauerit*, in Psal. 98. Ex quo manifestè docet, aliud signi genus fuisse illam petram, & longè aliud genus esse Eucharistiam. Petra significatione fuit Christus, non substantia: sed Eucharistia & substantia est corpus Christi, & significatione mors Christi est.

[s] Ibid. c. 21. *Populus Christianus memorias martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuuetur. Ita tamen, vt nulli martyrũ, sed ipsi Deo martyrũ altaria cõstituamus apud memorias martyrum, vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem & in illos quos imitari possumus, & in illũ quo adiuuante possumus. Colimus ergo Martyres non cultu latriæ, aut sacrificij oblatione, sed cultu dilectionis ac societatis. Sacrificamus enim Deo frequentissimè in memorijs martyrũ, illo dũtaxat ritu, quo sibi sacrificari noui Testamenti manifestatione præcepit.* Hæc Augustinus. Est ergo præceptũ à Deo, vt sacrificemus palam certoq; ritu sub tempore noui Testamenti. Et quod aliud sacrificiũ habet, aut vnquã habuit Ecclesia Christi, pręter sacrificiũ Eucharistiæ, quod oẽs Lutherani & Caluinistę detestantur?

[a] Ibidem, cap. 22. *Paulus fideles corpus Christi effectos alloquitur, dicens: Obsecro vos, fratres, per misericordiã Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem.* Et li. 21 cap. 9. dicit Apost. 1. Cor. 12. *Deus tẽperauit corpus: & dicit iste, Hyle, non Deus.* Eandem hæresim confutat August. lib. 24. cap. 2.

[b] Ibid.

Episcopi Romani vocat, confirmationemque eius, quod gestum erat, ab eo petit. Quòd si vlla fuit in mundo Ecclesia Christi sub Leone: certe illius præcipua membra iam erant Chalcedoni cõgregata, cùm ibi & veritas Euangelij contra Eutychis hæresim defensa fuerit, & nullus Catholicus in vniuerso terrarum orbe illis diebus vixisse demonstrari possit, qui non communicauerit cum hac vniuersali Synodo. Ibi ergo erat illa Ecclesia, *quæ domus Dei est, columna & firmamentũ veritatis*. Videte nunc vos omnes, quorum oculos Deus aperuit, a quam noua & contestata Romani pontificis præsidentia, & Græci postea, & nuper Angli, & Germani defecerint. Qui nisi quamprimum redeant, nec *vinea Domini esse, nec membra Ecclesiæ* apud Deum haberi possunt.

Cum autem Episcopus Constantinopolitanus obtinuisset à Synodo, vt Patriarchæ Alexandrino & Antiocheno præferretur, & post pontificem Romanum primas in Ecclesia obtineret: Leo Pontifex ægrè ferens, antiquos Ecclesiæ & Nicæni Concilij canones violari, ad Martianũ Augustum in hæc verba rescripsit, Epist. 52. *Multum Anatolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito erescere optat augmento. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana ciuitas gloriam suam, ac protegente dextra Dei, diuturno Clementiæ vestræ fruatur Imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium,*
328 *alia diuinarum, nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit vlla constructio. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit prædicto, quod vestræ pietatis auxilio & mei fauoris assensu, Episcopatum tantæ vrbis obtinuit. Non dedignetur Regiam ciuitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem.*

Hic insigniter animaduerto Prophetiæ donum in Papa Leone. Prophetiam verò talem intelligo, qualis noui Testamenti propria est, quæ sic futura per fidem in Euangelio reuelata prævidet, vt simul in præteritis declarandis laboret. Quod enim Dominus Petro dixerat, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam:* hoc de Apostolica Petri Sede, id est, de Romana Ecclesia dictum esse, Leo affirmat, *nec aliam constructionem stabilem fore prædicit*. Certè nos vidimus, gloriam vt omnium aliarum Patriarchalium Sedium, sic & Ecclesiæ Constantinopolitanæ vel prorsus extinctam, vel mirum in modum imminutam esse, non modò quia Imperium in Turcos translatum est, sed multò magis, quia Græci pęne omnes (etiam Protestantium iudicio) ab Euangelica veritate aberrant, & tam schismare, quàm in captiuitate agunt: cùm interim *stabilis sit illa Ecclesiæ Romanæ constructio, quam Dominus in fundamento militantis Ecclesiæ posuit*. Quod certè non solus Leo, sed multi præterea Episcopi Romani sæpe magna eum fide prædixerunt, vt suo loco videbitur, idque ex rerum ipsarum euentu fidem apud nos capere debuit.

329 Idem Leo epist. 53. *Consensiones Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, vnita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatem B. Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus.*

330 Leo epist. 57. Ad Martianum Augustum: *Ad vestræ deuotionis pertinet palmam, si malum quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibuscunque reliquijs deleatur. Quod facilius Clementia vestra arbitretur implendum, si per vniuersas Ecclesias definitiones Synodi Chalcedonensis Apostolicæ Sedi placuisse doceantur.*

Et pòst: *Constitutionibus Synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei Catholicæ, & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adieci sententiam meam, quæ vt in notitiam omnium Sacerdotum, Eccle-*
331 *siarumq́ perueniat, vestræ clementiæ præceptio ordinare dignetur.*

Primùm hic perpendo, quòd omnes Episcopi & Ecclesiæ videntur expectasse confirmationẽ Synodalium gestorum à Sede Apostolica, & hac mente fuisse, vt nisi eam viderent esse factam, non putarent se ad Canonum ibi decretorum obseruationem obligari. Deinde perpendo, Imperatorem solitum esse publicare, quod Sedes Apostolica decreuisset: quod idcirco dixi, vt intelligeretur, quomodo Imperatores Catholici olim Synodos Episcopales indicere consueuissent. Non enim sua hoc solùm authoritate poterat legitimè fieri, sed aliorum etiam, & præsertim Romani pontificis authoritas interponebatur. Cuius consensu semel cognito, Imperatores effecerunt, vt conuocatio Synodi Oecumenicæ ad omnium notitiam peruenirent.

332 Leo epist. 58. Ad Pulcheriã Augustam: *Quod pyssimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuêre, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illic de fide sunt regula definita, firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cum per Constantinopolitanum Episcopum, cui lætitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit notitiam peruenire, quod scripseram, ni maluisset meum gaudium tacere, quàm repulsam sui ambitus publicare.*

333 Leo epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum: *Decet te hæreticis authoritate sacerdotali resistere, nosq́; sæpius de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere.*

334 Theodoretus Cypri Episcopus ad Leonẽ Romæ Episcopũ: *Insigniter vestrã vrbẽ exornat fides.* (Et pòst:) *Alexandrinus Præsul* (Dioscorus) *nos cõdemnauit, vt voluit. Ego autem Apostolicæ vestræ Sedis ex-*

Civitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Civitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De moribus Gentium & Christianorum.

ᵇ Ibidem: De vita Paganorum mutâstis nihil: estis sanè schisma gentium. Eodẽ modo Protestãtes nobis exprobrãt, quòd instar gentium quidam ex nobis profitẽtur castitatem, quodque festos dies, & alia eiusmodi colimus; cùm tamen omnia hæc in honorem veri Dei faciamus per Iesum Christum filium eius.

De Matrimonio.

ᶜ Lex Manichæorum, prolem ante omnia deuitari à concumbentibus iubet.

Idem Leo.

An liceat Pontifici bellum gerere?

ᵈ Lib.22.c.75. Reprehẽdit Moysen, quòd bella gesserit, cũ esset Propheta, quodq; crudelia multa & mandãrit, & fecerit. Nónne etiam hodie Protestantes reprehendũt Pontificem Romanum, quòd bellum interdũ vel aduersus externos hostes Christianorum, vel aduersus hæreticos Ecclesiæ inimicos, vel ipse per suos ministros gerit, vel alijs gerenda persuadet?

Synodus Chalcedonensis.

De Virgine Maria.

ᵉ Lib.23. Virginis Mariæ origo ex tribu Iuda fuisse non monstratur.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵇ Ibid.cap.25. *Cùm ad confirmandã vitam fideliũ tria hae maneant, Fides, Spes, Charitas: unde fieri potest, vt pares cum aliquo mores habeat, qui hæc tria eum illo paria non habet? Qui enim aliud credit, aliud sperat, aliud amat, necesse est, vt aliter viuat. Et, si vsus quarundam rerum similis videtur nobis esse cum gentibus, sicut cibi, potus, & tectorũ tamen aliter his rebus vtitur Gentilis, qui ad alium finem vsum earum refert, & aliter qui ex his Deo gratias agit.* Et cap.21. *Nec ideo contemnẽda est vel detestanda virginitas sanctimonialiũ, quia & Vestales virgines fuerunt. Quia multum distat, cui virginitas vel voueatur atque reddatur.*

ᶜ *Lex æterna, id est, voluntas Dei, vt saluti generis prospiciatur, ad prolem tantummodo propagandam mortalis carnis delectatione dominata rationis in concubitu relaxari sinit. August. lib. 22. cap. 30.*

ᵈ Cap.74. *In illis bellis Moyses diuina secutus imperia, non sæuiens, sed obediens fuit. Bella verò licitè suscipi à bonis inde cõstat, quòd Ioannes nõ iusserit milites quærẽtes ab eo, quid facere deberẽt, abijcere arma, sed suis stipendiis contentos esse.* Lu.3.

Cap.76. *Bella gesserunt Patriarchæ, & Prophetæ, vt tales quoq; victorias appareret Dei voluntate præstari. Non resistendo interfecti sunt Apostoli, vt potiorẽ esse docerẽt victoriã, pro fide veritatis occidi.*

Et c.77. Idẽ ipse Christus & antea dicit: *Misi vos sine sacculo & pera.* & posteà: *qui habet sacculũ, tollat similiter & perã: & qui habet tunicã, vẽdat, & emat gladium. Ita pro temporum diuersitate vel consilia, vel praecepta, vel permissa, mutantur. Atq; obtemperantium quoque Discipulorum facta in Euangelio secuta sunt. Nam & tunc sine sacculo & pera ierunt: & dixerunt ei nunc, cùm de gladio emẽdo insisset, ecce sunt hic duo gladij: & ille respondit, sufficit. Hinc & Petrus armatus inuẽtus est, cùm aurem persecutoris abscidit, vbi spontanea eius coërcetur audacia, quia non vt iussus fuerat ferrũ tollere, ita iussus fuerat & ferire. latebat certè Domini volũtas, cur arma portare præcepisset, quibus eos vti noluisset.* Hæc Augustinus: qui certè non dubitat, portationem armorum re vera discipulis imperatam, licet Christus eorundem vsum non perinde eis præceperit, ex quo deducitur, ius quidem gladij penes Petrum Petrique successorem esse; vsum verò eiusdem gladij tanquàm spiritali viro minus dignum, alijs in hoc mundo militantibus committendum esse.

ᵉ Lib.23. cap.9. & 10. *Scriptura confirmatissimæ authoritatis & Christum dicit ex semine Dauid, & eius matrem sine vllius concubitu virginẽ Mariam. Vnde credimus, Mariam fuisse in cognatione*

Sedis expecto sententiam: & iustum vestrum appello iudicium. Ante omnia rogo, vt sciam à vobis, an in hac iniusta depositione me oporteat acquiescere, an non.

Leo Papa in epist. 61. ad Theodoretũ: Agnoscimus dilectionem tuã tam Nestorianæ, quàm Eu-
tychianæ impietatis nobiscum extitisse victricem. Adiutorium nostrũ in nomine Domini, qui nullũ nos in
335 nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, vniuersæ fra-
ternitatis irretractabili firmauit assensu, vt verè à se prodisse ostẽderit, quod prius à prima omniũ Sede fir-
336 matũ, totius Christiani orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoq; capiti membra concordent. (Et pòst:)
In hoc quoque tuæ vigilantiæ solicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione currente, quæ apud Euty-
chianos ac Nestorianos, Religionis doctrina Dominicæ proficiat, Apostolicã Sedem festines instruere.

337 Leo in epist. 62. ad Martianum Augustum: Quicquid pietas vestra de hac consultatione cogno-
338 uerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis mysteriis nulla dissonantiæ culpa nasca-
tur. Et in epist. 63. Ad meam notitiam iubeat peruenire, vt Dei cultus nullo errore lædatur. Et 65. Ad
339 Coënsem Episcopum, ne quid possit de statu fidei me latere.

Leo epist. 66. ad Iulianum Episcopum: Christianissimus Princeps ad nos Epistolam dedit, inter-
ueniens pro Anatolio Episcopo, vt nostri animi gratia illi præbeatur, quoniam correctionem eius pro-
mittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur. §. Certè
Imperator, qui pro ipso primate suæ Regiæ vrbis apud Sedem Apostolicam intercessit, nec se-
metipsum, nec supra sui regni Episcopos ius habere didicerat, nec Patriarcham suæ Regiæ vr-
bis Episcopo Romano subesse ignorabat.

340 Leo in epist. 68. Iulianum Episcopum in speculis propter fidem illic esse constitui.
341 Leo in epist. 73. ad Leonẽ Augustũ: Cùm vniuersalis Ecclesia per illius principalis petræ (id est,
Christi) ædificationem facta sit petra; & primus Apostolorũ beatissimus Petrus voce Domini audie-
rit, Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiã meã. quis est nisi aut Antichristus, aut Dia-
bolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem? Antichristum vocat, qui aduersatur Ecclesiæ
Romanæ.
342 Leo in epist. 75. Chalcedonensem Synodum Apostolicæ Sedis firmauit authoritas.
343 Leo in epist. 77. ad Nicetam Aquileiensem Episcopum: Dilectio tua poposcit, vt de his à nobis
authoritatem Apostolicæ Sedis acciperes, quæ magnam difficultatem dyiudicationis videntur afferre.

344 Leo epist. 82. Anastasio Episcopo Thessalonicensi: Sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita
ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui, vt curam quam vni-
uersis Ecclesiis principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus
adiuuares, & longinquis ab Apostolica Sede prouinciis præsentiam quodammodo nostræ visitationis
345 impenderes. (Et pòst:) Cùm omnium (Apostolorum) par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris
præemineret. De qua forma, Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum
346 est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouinciis singuli, quorum inter fratres ha-
beretur prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, solicitudinem susciperent
ampliorem, per quos ad vnam Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsque à suo ca-
pite dissideret.

347 Leo in epist. 85. ad Episcopos Mauritaniæ: Cùm de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos
illicitè vsurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret: ratio pietatis exegit, vt pro solicitudine,
quam vniuersæ Ecclesiæ ex diuina institutione impendimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem
curæ nostræ proficiscenti à nobis fratri, & consacerdoti nostro Potentio iniungentes, qui secundũ scri-
pta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas ha-
beret, inquireret, nobisq; omnia fideliter indicaret.

348 Et pòst c. 2. Causam Lupicini Episcopi illic iubemus audiri, cui multum & sæpius postulanti com-
munionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset.
349 Et cap. 3. Donatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum,
ita Dominico volumus gregi præsidere, vt libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum.

350 Et cap. 5. De componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, vt ea quæ iuxta
Ecclesiasticum morem iustè & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur.

Leo in

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Leo.	Leo Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De veritate carnis Christi.

[f] Lib. 26. Christus & omnes humanæ conditionis affectus & mortem simulauit.

De Canone Scripturarum.

[g] Cùm Manichæi reijcerent Matthæi Euangeliũ, tamẽ li. 28. cap. 1 Faustus dicebat, quærendũ esse, quid Christus ipse de se, quidue Apostoli sui de eodem prædicârint. Hoc ipsum clamât & nunc Protestantes, cum interim non credant Ecclesiæ, quæ custos est & interpres vnica verborum Christi.

De abstinentia à certis cibis.

[h] Lib. 30. c. 3. & 4. *Si Quadragesima sine vino & carnibus non superstitiosè à vobis, sed diuina lege quotannis omni cũ studio per orbẽ terrarũ in consensu Catholico seruatur:* videte, ne summæ demẽtiæ sit, hoc à Paulo dictũ putare, quòd dæmoniorum doctrina sit abstinentia omnis ciborũ. Hæc Faustus. Porrò etiam Protestantes Catholicis hodie obijciunt, quòd dæmoniorũ doctrinæ cõsentiunt, quia iubent populum Catholicum aliquando a certis cibis castigandi corporis & significandi mysterij causa abstinere. Itaq; idem spiritus in Protestantibus est, qui fuit in Manichæis.

De voto cælibatus.

[i] Ibidem c. 4. *Certatim semper ad virginitatis professionem virgines incitatis*, vt penè iam maior in Ecclesijs omnibus virginum apud vos, quàm mulierũ, numerositas habeatur. & Paulus Iconij Theclam oppignoratam iam thalamo, in amorem perpetuæ virgini-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

tione Dauid, quem constat fuisse de tribu Iuda.

[f] Lib. 26. ca. 8. *Ergo ille mentiebatur, quando dicebat, oportet filium hominis occidi, & tertia die resurgere? Quis tibi hoc contra Euangelium concessurus est, quòd omnes humanæ conditionis simulauit affectus? Dormiuit Iesus, esuriuit, contristatus, exhilaratus est: omnia vera sunt, non necessitate conditionis (vt in alijs hominibus, qui etiam nolentes dormiunt & contristantur) sed magisterij voluntate, & diuina potestate.*

[g] Lib. 28. ca. 4. *Istum librum crede esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum, Ecclesia certa successione ab Apostolicis Sedibus vsque ad præsentes Episcopos perduxit. Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cælo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino nõ crederet.* Galat. 2. 9. Nota, studiose Lector, quàm necessarium sit, communicare cum illa Ecclesia, quę non interrupta temporum serie ab Apostolis ad nos vsque per certas Episcoporum successiones deuenit.

[h] Lib. 30. cap. 5. *Christiani Catholici edomandi corporis causa propter animã ab irrationalibus motibus amplius humiliandam, non quòd illa esse immunda credant, non solùm à carnibus, verùm à quibusdam etiam terræ fructibus abstinent, vel semper, sicut pauci, vel certis diebus atq; tẽporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes; quanto magis quisque vel minus seu voluerit, seu potuerit. Vos ipsam creaturam negatis bonam, quòd carnes diabolus operetur feculentiore materia mali, hoc animo ab esceis huiusmodi tẽperatis, quòd non significatione, sed natura mala & immũda sint. qua in re Creatorem sine dubio blasphematis, hoc est quod pertinet ad doctrinam dæmoniorum.* Hæc ille. Cùm igitur Catholici credant & doceant, naturam carnium esse bonam, eaq; sæpissimè in cibis vtantur: illorum à carnibus abstinentia siue per quadragesimam, seu alijs diebus, nõ est dæmoniorum doctrina, vt Protestantes calũniantur.

[i] Ibidem ca. 6. *Si ad virginitatem sic hortaremini, quemadmodũ hortatur Apostolica doctrina (qui dat nuptũ, bene facit; & qui nõ dat nuptum, melius facit) vt bonum esse nuptias diceretis, sed meliorem virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ verè Christi est Ecclesia: non vos Spiritus sanctus ita prænunciaret, dicens, Prohibentes nubere. Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit, nõ qui huic bono aliud melius anteponit.* Hæc Augustinus. Quemadmodum

351 Leo in epist. 86. *Episcopos Ecclesiarum Germaniæ & Galliæ reprehendit, quod Chorepiscopos desti-*
narent, qui absente Pontifice altaria erigerent, Basilicasq́ consecrarent.

Leo in epist. 87. Ad Episcopos per Viennensem prouinciam. *Prædicationis Euangelij Sacramen-*
tum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro, Apostolorũ
omniũ summo, principaliter collocaret, vt ab ipso quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunde-
ret, vt exortẽ se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. (Et pòst:)
Hanc Petra istius sacratissimam firmitatem, (Deo (vt diximus) *ædificante, constructam, nimis im-*
pia vult præsumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere. (Et pòst:) *Nobiscum itaque*
352 *vestrã fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem pro sui reuerentia, à vestræ etiam Prouinciæ Sacerdoti-*
bus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat)
appellatione causarum, aut retracta, aut confirmata fuisse iudicia, adeò vt seruata vnitate Spiritus in vin-
culo pacis, commeantibus hinc indè literis, quod sanctè agebatur, perpetua proficeret charitati. Quam soli-
citudo nostra non sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem diuinitùs datam, nec Ecclesijs, nec Eccle-
siarum Sacerdotibus arrogabat. Sed hunc tramitem semper inter maiores nostros & bene tentum, & salu-
briter constitutum, Hilarius Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum nouis præsumptionibus tur-
baturus excessit, iterum sua vos cupiens subdere potestati, vt se B. Apostolo Petro non patiatur esse subie-
353 *ctum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vendicans, & debitã Metropolitanis Sacerdotibus*
in suũ ius transferens dignitatem, ipsius quoque Beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantibus minuẽ-
do; cui cùm præ cæteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura specialius
mandata est. Cui quisquis Principatum æstimat denegandũ, illius quidem nullo modo potest minuere digni-
354 *tatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum in inferna demergit.* (Et pòst:)
Quod Patroclo à Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum est meliore sententia
sublatum. (Et pòst:)
355 *Nec vltrà Hilarius audeat conuentus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini iudicia, se interseren-*
do, turbare, qui non tantùm nouerit se ab alieno iure depulsum, sed etiam Viennensis prouinciæ (quam malè
356 *vsurpauerat) potestate priuatum.* (Et denique:) *Fratrem & Coëpiscopum nostrum Leontium pro-*
babilem Sacerdotẽ, hac (vobis si placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterius Pro-
uinciæ non indicatur à vestra Sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius &
probitas exigit, honoretur.
357 Leo in epist. 91. ad Turbium Asturicensem Episcopum, cap. 17. *Dedimus literas ad fratres &*
Coëpiscopos nostros, Terraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisq́ Concilium Synodi
generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis solicitudinem pertinebit, vt nostræ ordinationis authoritas
ad prædictarum Prouinciarum Episcopos deferatur.
358 Leo in epist. 92. *Fratres mei vice mea Orientali Synodo præsiderunt.*
359 Celerius, Salonius & Veranus Episcopi Gallorum ad Leonem Papam: *Quasi in quadam spe-*
cula charitatis constituti, Apostolica illa cura ac solicitudine, conclamatis, ne inopinantibus improuisus
hostis aduenias. (Et pòst:) *Verè consona omnium sententia declaratur, meritò illic Principatum Sedis*
Apostolicæ constitutum, vnde adhuc Apostolici Spiritus oracula referantur.

Gregorius Romanus li. 4. epist. 76. & 80. *Pro B. Petri Apostolorum Principis honore, vni per san-ctã Chalcedonensem Synodũ Põtifici Sedis Apostolicæ hoc vniuersitatis nomen oblatũ est; id est, solus Põtifex Romanus à tãta Synodo appellatus est vniuersalis Põtifex.* Et li. 7. epist. 30. *In sancta Chalcedonensi Synodo atque pòst à subsequentibus Patribus, hoc* (id est, vniuersalis Episcopi nomẽ) *decessoribus meis oblatũ vestra Sãctitas nouit. Sed tamẽ nullus eorũ vti hoc vnquã vocabulo voluit.* Hæc ibi.

Qui diligenter legerunt Epistolas vel Papæ Leonis ad alios, vel aliorum ad ipsum cõscriptas: vident in illis plura etiam primatus indicia contineri, quàm ego adhuc produxerim. Sed ista sanè abundè probant, & illum ea fide fuisse, vt crederet, *Ecclesiam Romanam caput omnium Ecclesiarum esse*, & neminem in toto mundo repertum esse, qui vir bonus & Catholicus cùm haberetur, Leoni Papæ tanquàm Antichristo alicui aut inimico Euãgelij sese opposuerit. Quò enim sæpius ad omne genus hominum, ad omnium Prouinciarum tam Orientis quàm Occidentis Episcopos, ad Imperatores Augustos, ad Synodum etiam vniuersalem scripsit, ac primatũ suum semper professus est, ac præ se tulit: eò maior & occasio alijs offerebatur, & necessitas quibusdã imponebatur, vt eius doctrinæ contradicerent, nisi omnes Catholici verè credidissent, Romanum Episcopum & D. Petri verum atque vnicum in summo Episcopatus gradu successorem, & totius Ecclesiæ omniumq́ue membrorum eius *Caput ac Primatem* esse: adeò vt Conciliorum etiam Oecumenicorum definitiones vltra id quod ipse Legatis suis præstituerat, interpositas, *Apostolica authoritate* irritas reddiderit.

Si ergo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Annum | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Leo.

Quarta Synodus Oecumenica sub Leone Chalcedoni celebrata cõtra Eutychianos.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

virginitatis sermone suo incendit. Quòd si hæc dæmoniorum doctrina non fuit, extra culpã & nos sumus. Hæc Faustus. Quid quòd Protestantes dicũt, nostrarum virginum professionem esse gradum quendam prohibendi nuptias.

De Festis diebus.

[k] Lib. 32. c. 3. Christiani Pascha & Pentecosten assumunt, sed agnũ non mactãt, nec azymos edunt per septem dies.

De Apostolatu.

[l] Felix dicebat, Apostolũ Christi esse Manichæũ, eundemque Spiritũ sanctum esse. Victus tamẽ ab Augustino, anathematizauit Manichæũ, & omnes blasphemias eius.

De Animarum differentia.

[m] Animas hominum & pecorum dicebant esse similes.

De Ieiunÿs.

[n] Die Dominica ieiunabant, quod & quosdam nostri tẽporis hæreticos facere, compertũ est.

99. De Pelagianis & Celestianis.

De Peccato originali.

[a] Pelagius patria Brito, professione Monachus, habebat discipulum nomine Celestium, qui vterque docuerunt, peccatũ ex primo homine in alios non propagatione, sed imitatione trãsisse. August. de pec. mer. lib. 1. c. 9.

[b] Negabant paruulos secundũ Adam carnaliter natos, contagiũ mortis antiquę prima natiuitate contrahere.

De Baptismo paruulorum.

[c] Etiamsi nõ baptizarentur paruuli, promittebat eis vitã beatã, sed extra Dei regnũ, & tamẽ baptizandos dicebant nõ in originalis, sed in propriorũ peccatorũ remissionem, aut regni etiam Dei, non æternæ vitæ causa. Dicunt

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

modum ergo Catholici non prohibent nubere, quia non docent nuptias esse malum, licet ad virginitatem, quę maius bonum est, hortentur: sic Protestantes ab Ecclesia vera & ab Apostolica doctrina alieni sunt, quia docent, virginitatem nuptijs meliorẽ nõ esse, cùm Augustinus dicat, Apostolum & veram Christi Ecclesiam aliter docere.

[k] C. 11. & 12. *Insultat, quòd Pascha vt Iudæi nõ celebramus, cùm ouẽ magis nos habeamus in re præsentis Euãgelij, eiusq; occisionẽ cùm quotidie, tum maximè anniuersaria solennitate factam cõmemoremus. Vt quæ insigniter excellẽtia certis diebus facta sunt, eorũ necessariã salubremq; memoriam festiuitas concelebrata custodiat.*

[l] August. in lib. de Actis cũ Felice Manichæo: *Manichæũ inter Apostolos nõ legimus. Spiritus autẽ sãctus, quẽ venturũ promisit Dominus, Ioã. 16. in Apostolos venit, Act. 2. anteq̃ Manichæ⁹ natus esset.*

[m] Aug. in lib. de fide cont. Manich. ca. 73. *Quomodo Christus tã multas animas necãdas dæmonibus in porcis tradidit, cùm tales animas dicatis esse pecorũ, quales sunt hoĩm?* Et c. 44. *Anima irrationalis peccare non potest, quia nec præcepta rationis potest accipere. Rationalis autẽ, quia potest rectè factorum rationabilia præcepta percipere, & rectè factis ad æternam beatitudinem peruenire, si hoc peccando noluerit, iustè ad inferiora damnatur.*

[n] Amb. epist. 83. *Manichæos ob Dominicæ diei ieiunia iure damnamus. In Resurrectionẽ Christi non credit, si Legẽ q̃s ieiunij die Resurrectionis indicat.*

[a] August. de peccat. merit. & remissione, lib. 1. c. 11. Apost. ait Rom. 5. *Regnauit mors ab Adam vsq; ad Moysen etiã in eos qui non peccauerunt in similitudine præuaricationis Adam, id est, qui nondũ sua propria voluntate, sicut ille, peccauerunt, sed ab illo peccatum originale traxerunt.*

[b] Ibid. c. 16. *Prædicat Apostolus Rom. 5. iudiciũ ex vno delicto in cõdemnationem. Itaq; paruuli simul peccato, & morti primi hoĩs obnoxij nascũtur in carne.* (Et pòst c. 18.) *Si nulla originalis peccati ægritudine sauciati sũt, quomodo ad percipiẽdũ sacramẽtũ salutis æternæ suorũ currentiũ pio timore portãtur?*

[c] Concil. Mileuitanum c. 2. *Placuit, vt quicunq; paruulos recentes ab vteris matrũ baptizandos negat, aut dicit in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma Baptismatis non verè, sed falsè intelligatur, anathema sit.* Aug. de verb. Apost. Ser. 14. *Dicimus, paruulos aliter salutẽ & vitam æternã nõ habituros, nisi baptizentur in Christo.* Et

Si ergo vlla fuit illis diebus in orbe terrarum Ecclesia Christi: vel cum Leone isto communicauit, vel ei restitit. Nunquàm verò legimus, vllum fidelium cœtum vel minimum Leoni restitisse, atque eum vocasse Antichristum. excipio infideles Nouatianos, Manichæos, Donatistas, Pelagianos, Nestorianos, Eutychianos, & alia eiusmodi monstra. Cum illo autem communicarunt omnes Patriarchæ, Primates, Episcopi & populi fideles per vniuersum mundum.

Iam verò si quis dicat, latuisse quendam cœtum fidelium in illo seculo, qui & ab hæresibus fuerint immunes, & tamen primatum Romani Episcopi non agnouerint: is partim in eo desipit, quòd id suspicetur fuisse, de quo certam scientiam ex historia Ecclesiastica non habet, partim manifestè ex eo conuincitur, quòd putet illam potuisse veram Dei Ecclesiam fuisse, cuius Pastores sese pro veritate Euangelij contra Episcopum Romanum (tam blasphemè, vt illi volunt, à fide aberrantem) palam aperteque non opposuerint. Christus enim promisit, *se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis esse, qui docerent & baptizarēt omnes gentes; Matth. 28.* Nunquàm ergo potuerunt deesse veri & boni Pastores in Ecclesia, quæ regitur à Christo. Qui autem vidit lupum venientem, & fugit, non est Pastor bonus, sed mercenarius, cui non est cura de ouibus. Si autem vllus Pastor bonus in tali cœtu qualem sub Leone Papa in mundo latuisse Protestantes somniant, exaltasset velut tuba vocem suam, in summis excelsisque verticibus supra viá in medijs semitis stás clamasset, iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus locutus esset, prędicasset super tecta, institisset opportunè, importunè, & tanquá lux in candelabro posita lucē omnibus qui in domo Dei erant, præbuisset: is *tanquā ciuitas in monte cōstituta, nō potuisset abscōdi.* Vtrum ita non attestantur Prophetæ, Euangelistæ, Apostoli? Tum autem ex ista prædicatione contraria, dissensiones inter populos Christianos ortæ fuissent, alijs hoc, alijs illud credentibus: inde Episcoporum factiones, factionumque duces mox apparuissent: Imperatorū aut gratia, aut simulatio in hanc illámue partem prodita fuisset: Concilia conuenissent: anathemata huic illiue parti fuissent indicta: denique pars altera victa, & finibus Ecclesiæ abdicata fuisset in æternum. Nunc autem cùm nihil horum extiterit, imò cùm Hilarius quidam D. Petri primatum verbis arrogantibus minuendo, nihil aliud obtinuerit, quàm vt in reprehensionem omniū bonorum caderet, nec aut temeraria verba sua defendisse, aut vir bonus habitus esse, aut vllam Ecclesiam ipsi consentientem habuisse legatur, nec vllos suæ opinionis aut antecessores demōstrârit, aut successores reliquerit: ex altera verò parte D. Leonis primatus omnium prouinciarū relationibus, Episcoporum literis & appellationibus, atque etiam maximæ Synodi manifestissima confessione eluxerit, adeò vt eadem Synodus pro absurdissimo habuerit, quòd Patriarcha Dioscorus contra ipsum Papam, *cui vineæ custodia à Domino commissa erat, & qui alijs Episcopis velut caput membris præerat, excommunicationem ferre ausus esset:* necesse est, vt ea sola Christi Ecclesia fuerit, quæ illis diebus cum B. Leone, primatum in omnes Ecclesias iure optimo sibi vēdicante, communicauit.

Cæterùm ne quis putet, aut solū viuente Papa Leone, Ecclesiá adeò magnificè de primatu Romano sensisse, aut Chalcedonensem Synodum in hac vna causa errasse: operæ pretium est audire, quid Gregorius Magnus, qui centum & quadraginta ferè annis post Leonis mortē vixit, de Synodo Chalcedonensi attestetur, lib. 7. epist. 53. *Valde (inquit) libenter accepi, quod tua me charitas de sua dubitatione requisiuit, an Orientales Ecclesiæ fidem atque doctrinam sanctæ memoriæ Leonis sequantur, ne fortassis earum sensus inter semetipsas pro trium capitulorum defensione diuisus sit.*
360 *Vnde certam dilectionem tuam esse desidero, quia prædictæ sanctissimæ Orientales Ecclesiæ vno sensu, vna doctrina fidem eiusdem sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamq́ Chalcedonensem Synodum ita nobiscum custodiunt atque venerantur, vt nullus esse Episcopus reputetur, qui eiusdem Synodi defensor sectatorq́ non fuerit. Hinc est etiam, quòd quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi Epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum alijs generalibus Synodis custodire fateantur: sicut & nos auersamur, atque anathemate plectendos ducimus, qui de fide eiusdem Synodi aliquid minuere, vel aliquid in ea addere præsumunt.*

Si tanta diligentia fides Leonis & Synodi Chalcedonensis custodita est: certè per aliquot secula vel nulla erat Ecclesia Christi (quod fieri non potuit) vel ea est vera & sola Christi Ecclesia, quæ primatum Romani pontificis amplectitur.

Protestantes igitur, qui pontificis Romani primatum oppugnant, vt certissimè habiti fuissent impij & blasphemi, si quod nunc docent, in Synodo Chalcedonensi enuntiassent: sic hodie ab illis omnibus qui fidem Synodi Chalcedonensis conseruare volunt, impij & blasphemi necessariò habendi sunt.

Leo

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Leo. | Leo Imperator.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cunt etiam Protestantes, quòd paruuli absque Baptismi Sacramento vitam æternam, & Dei regnum obtinere possunt. neq; mirum, cùm dicant, Sacramenta Christi gratiam nō conferre, quia peccatum aufetatur.

[d] Adam dicunt, etiamsi nō peccasset, fuisse corpore moriturū, neque moriturum merito culpæ, sed conditione naturæ.

De gratia Dei.

[e] Sine gratia Dei dicunt hominem per liberum arbitrium posse facere (licet non tam facilè) omnia diuina mandata, si velit.

De Lege & mandato.

[f] Dicunt legem Dei & doctrinā ad hoc adiuuare, vt discamus, quę facere & sperate debeamus, charitatem autem, qua piè viuitur, dari negant.

De perfectione.

[g] Dicunt vitam iustorum in hoc seculo nullum omnino habere peccatum.

De meritis præuenientibus & libero arbitrio.

[h] Dicebant, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, secundū merita nostra dari. Aug. her. 88. Bene addidit Augustinus, *qua liberamur ab impietate*, quia hoc verè Pelagianum est, vt quis dicat, primam gratiam, siue illam qua impius fit iustus, secundum meri-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

sto. Et in Epist. 28. *Ab Ecclesia cū baptizandis paruulis festinatur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo viuificari non posse.* Aug. in Psal. 73. *Sacramenta noui Testamenti dant salutem.*

[d] *Corpus* (inquit Apost. Rom. 8.) *mortuum est propter peccatū: nō dicit, propter fragilitatē terrenā, sed propter peccatū.* Côc. Mileuit. can. 1. *Quis dicit Adā mortalē factū, ita vt siue peccaret, siue nō peccaret, moreretur, id est, de corpore, non peccati merito, sed necessitate naturæ exiret, anathema sit.*

[e] Conc. Mileuit. c. 5. *Placuit, vt quicunque dixerit, ideo nobis gratiā iustificationis dari, vt quod facere iubemur per lib. arbit. facilius possimus implere per gratiā, tanquā etiā si gratia non daretur, non quidē facilè, sed tamē possimus etiā sine illa implere diuina mandata, anathema sit.* Dominus enim ait Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* Hieron. li. 1. aduers. Pelagian. *Possibilia præcepit Deus: & ego fateor. Sed animi lassitudo cūctas simul & semper nō potest habere virtutes. Dices, si nō possū, ergo peccatū nō habeo. Habes peccatū, quare nō feceris, quod alius potuit facere.* Et li. 2. *Si non quod volumus facimus, sed quod nolumus, operamur* (Ro. 7.) *quomodo dicis, posse hominē sine peccato esse, si velit? Quod antē scriptū est, Et sanguis Iesu mundat nos ab omni peccato, tā in cōfeßione Baptismatis, quàm in clementia pœnitudinis accipiendum est* (vtrumq; igitur ex æquo est Sacramentum) *sed aliud est mūdari à Deo, aliud per se esse sine vitio.*

[f] *Quisquis dicit, per gratiā* Dei *non præstari, vt quod faciendū cognouerimus, etiā facere diligamus atq; valeamus: anathema sit. Sicut scriptū est* Psal. 93. *Qui docet hominē scientiā: ita scriptū est,* 1. *Ioā.* 4. *Charitas ex Deo est.* Concil. Mileuitanū, cā. 4.

[g] Concil. Mileuit. can. 6. *Quod ait Ioannes, Si dixerimus, quia peccatū nō habemus, veritas in nobis nō est: Quisquis propter humilitatē ita dici putat, & non quia verè ita est; anathema sit.*

[h] Aug. li. 3. Hypognosticωv: *Præcedit misericordißima gratia sua Deus hominis ignorātis et nōdū se quærentis voluntatē liberi arbitrij, vt eū se scire & quærere faciat.* 1. Ioan. 5. *Filius dedit nobis sensū, vt cognoscamus verū Deū, & simus in vero filio eius.* Hieron. in Procemio aduers. Pelagian. *Manichæorum est, liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere: appetitumq; propriæ voluntatis, Dei semper credamus auxilio gubernari.*

Augustinus de gratia Christi contra Pelagianos, lib. 1. cap. 44. *Vbique* (inquit Ambrosius in Lucā, lib. 2. cap. 12.) *Dominī virtus studijs coopera-*

161. Leo in Natali Petri & Pauli, Serm. 1. *Roma per sacram B. Petri Sedem caput orbis effecta, latius præsidet religione diuina, quàm dominatione terrena.*

Petrus Chrysologus in Sermone 175. *Edicto Cæsaris & Pagani, Dominus (Iesus) obtemperaturus*
162. *occurrit: & Decreto beati Petri, Decreto Principis Christiani seruus adhuc aliquis irreuerenter obsistit?*
Non est dubium, quin hoc in loco *per Decretum B. Petri*, D. Chrysologus intelligat Ecclesiæ
Romanæ Decretum, sicut etiam per Decretum Principis Christiani, Decretum Imperatoris
insinuat. Vult igitur Chrysologus, perinde obediri Ecclesiæ Romanæ in Ecclesiasticis, quàm
Imperatori Christiano in ciuilibus causis.

163. In Concilio Romano Hilarius Papa dixit: *Nulli fas sit sine status sui periculo, vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ Sedis Decreta temerare. Acclamatum est ab Episcopis: Hilario vita. Ista per S. Petrum, vt in perpetuum seruentur, optamus.*

164. Tarraconenses Episcopi ad Hilarium Papã: *Ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, inde responsa quærentes, vnde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pontificali totum deliberatione præcipitur.*
165. Simplicius Papa ad Zenonem Hispalensem Episcopum: *Congruum duximus, Vicaria Sedis nostræ te authoritate fulciri. Cuius vigore munitus, Apostolicæ institutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo transcendi permittas.*

Dioscoro per Synodũ Chalcedonensem ab Alexandrina Sede pulso, grauissimũ schisma in
Alexandrina Ecclesia oritur. Et ex Catholicis quidẽ sederunt primum Proterius, deinde Timotheus, Salophaciolus, ac demum Ioannes Talaia. Ex altera verò parte flabellum seditionis fuit
Petrus Moggus Diaconus ex Dioscori ordinatione, qui Alexandriæ latitans, & Proterium occidi, & Timotheum Ecclesia pelli curauit. Et hactenus quidem Acatius Constantinopolitanus
166. Episcopus, Catholicis fauebat, adeò vt *Synodicam Epistolam Papæ Romano mitteret, petens ne adulterum & hæreticum in Episcopali dignitate reciperet.* Cæterùm postquàm vidisset, Ioannem Talaiam nõ transmisisse ad se Epistolam Synodicam (siue ea res per negligentiam, seu diuinitus ab
illo prætermissa est, vt cor impurum Acatij reuelaretur) Acatius, odio in Ioannem suscepto, curàt per dolum ab Imperatore proponi Henoticon, id est, pacificatorium quoddam rescriptum,
quo Ecclesiæ inter se hactenus dissidentes, vniri viderentur. Ex qua occasione & cũ Petro Moggo cõmunicat, & eum (Ioanne Talaia reiecto) Episcopum Alexandrinę Ecclesię cõstitui curat.
167. Tunc *Ioannes Talaia (communicato cum Calendione Antiocheno Patriarcha consilio) Romanũ Pontificem Simplicium appellauit*, vt Liberatus in Breuiario attestatur, cap. 18. Simplicius igitur ad Acatium pro Ioanne Talaia scribit. Cumque Acatius respondisset, se non cum Ioanne, sed cum
168. Petro Moggo communicare: *Simplicius Acatium reprehendit, quòd hæreticum in communionem cõtra Sedis Apostolicæ sententiam recepisset.* Interim verò cùm Ioanni Talaiæ Papa Nolanã dedisset
Ecclesiam, tam Simplicius, quàm Ioannes in pace defuncti sunt.

169. Simplicio autem in Episcopatu Romano succedit *Felix*, qui postquàm intellexisset, Petrum
Moggum palam anathematizasse Synodum Chalcedonensem, itemque Acatij pœnitentiam
170. per quinquennium frustrà expectasset: tandem *abdicauit Acatium*. Quo defuncto, *Flauitas non consensit sine Romano Episcopo inthronizari.*

171. Euphemius etiam Flauitę succedens, *Felicis Papæ nomen, quod Acatius ex Commentarijs deleuerat, reposuit.* Historiæ autem istæ referuntur à Liberato, à cap. 14. vsque ad cap. 19. & à Zonara,
Cedreno, & Nicephoro lib. 16. In omnibus autem controuersijs liquidò apparet, solam Sedem
Romanam veræ fidei per omnia omnino tempora Petram fuisse; nec alios, quàm qui cum illa
communicabant, mansisse Catholicos.

172. Nicephorus li. 16. c. 16. *Felix ad Zenonem misit, vt Acatius Romam aliquos mitteret cum Ioanne*
Alexandrino Patriarcha, *in iudicio, si quam haberet actionem, experturus, aut causam dicturus.* Idem
Felix Zenonem quoque de Vandalica persecutione admonebat, velut pius pater, de ijs fidelibus qui in Africa essent, solicitus.

173. Victor lib. 1. de persecutione Vandalica: *Cùm Theodoricus Regis filius iussisset Armogasten B. Confessorem capite truncari, prohibetur à Iucundo Presbytero suo, dicente: Si gladio peremeris, incipient eũ Romani martyrem prædicare.* Vbi per Romanos intellexit, *Catholicos*. Eò enim res iam à multis seculis deuenit, vt quia Pontifex Romanus Catholicæ Ecclesiæ caput est, idem prorsus sit inter
Christianos Romanum & Catholicum dici, quod & antè ex Ambrosio & Hieronymo docui.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
461.	47. S. Hilarius Crispini filius, Sardus, sedit an. 6. m. 3. d. 10.	Idem Leo Imperator.
		Zeno.
467.	48. Simplicius Castini filius, Tiburtinus, sedit an. 15. m. 6. d. 25	
471.	49. S. Felix 2. aliàs vocatus 3. Rom. sedit an. 8. m. 11. d. 8.	Anastasius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

merita dari, quod nemo Catholicus vnquàm sensit, licet Protestantes eiusmodi calumniam nobis impingant.

De splendore vestium.

[i] Dicebant (vt est apud Hieronymũ li. 1. aduersus Pelagianos) gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam. Hoc ferè opinantur Caluinistæ, ac præsertim Puritani, hoc est, ij Caluinistæ qui cæteris puriores in Anglia videri cùm velint, pro ingenti piaculo habent, vt in administratione vllius Sacramenti veste candida minister Dei vtatur.

De regno cælorum.

[k] Item, regnum cælorum in veteri Testamento repromitti. Hieronymus ibidem.

De iustitia huius vitæ.

[l] Visus est Pelagius dicere, eum qui peccauit in quibusdam, iustũ esse desiisse; vt ita ostenderet, eos qui appellantur iusti in scripturis, in nullo peccasse. Hieronym. lib. 2. ibid. Protestantes etiam hodie neminem iustum, aut perfectum putant, qui vel in minimo peccat, imò nullum veniale peccatum admittunt.

De securitate Iustitiæ.

[m] Per nimiam sanctitatem securamque iustitiam audacter vobis cælestia dona vendicatis, inquit Hieron. aduersus Pelagian. libro 3. In quã etiam fiducia de sua imputata iustitia Protestantes securos se faciunt de regno cælorum.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

operatur humanus, vt nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino.

[i] Hieronym. lib. 1. aduersus Pelagianos: *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorẽ: si Episcopus, Presbyter, & Diaconus, et reliquus Ordo Ecclesiasticus, in administratione sacrificiorum candida veste processerint?*

[k] Hieronymus lib. 1. aduersus Pelagianos: *Perspicuum est, regnum cælorum primùm in Euangelio prædicari per Ioannem Baptistam, & Dominum Saluatorem, & Apostolos.* Augustinus contra Faustum, lib. 19. cap. 31. *Quod non temerè dixerim, nescio vtrum quisquam in illis libris* (Veteris Testamenti) *inueniat nomen regni cælorum, quod tam crebrò nominat Dominus. Fit quidem mentio æterni regni, beatæ vitæ, & immortalitatis. Sed hoc nomen regnum cælorum, de nullo inde loco mihi occurrit. Hoc enim propriè pertinet ad reuelationem noui Testamenti.*

[l] Hieron. lib. 2. cont. Pelag. *Nõ ex eo quòd parua quis peccauit, iustitiæ nomen amisit, sed ex eo quòd multa bona fecit, iustitiæ nomen possidet.* Aug. De spir. & ca. 28. *Nõ impediũt à vita æterna iustũ quædã peccata venialia, sine quibus vita hæc non ducitur.* & cap. 36. *Dici potest quædam iustitia minor, huic vitæ competens, qua iustus ex fide viuit. Neque enim si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenæ perfectæq; debetur, iam culpæ deputandum est.*

[m] Hieron. lib. 2. ibid. Propheta Michæas ait: *Indicabo tibi, ô homo, quid Dominus quærat à te: vtiq; facere iudiciũ, & diligere misericordiam, & solicitũ ambulare cum Deo tuo, vt nunquã* (inquit Hier.) *securus sis. Qui cautus & timidus est, potest ad tempus vitare peccata. Qui securus est de iustitia* (vt Lutherani & Caluin. iubẽt quẽlibet nõ minus de æterna salute, quàm de sua fide securũ esse) *repugnat Deo, illiusq; auxilio destitutus insidiis hostiũ patet.* Aug. de corrept. & gratia c. 6. *Quis ex multitudine fideliũ, quàm diu in hac mortalitate viuitur, in numero prædestinatorũ se esse præsumat, quia id occultari opus est in hoc loco, vbi sic cauẽda est elatio, vt etiã per satanæ angelũ, ne extolleretur, tãtus colaphizaretur Apostolus. Hic & Apostolis dicebatur, Si manseritis in me: dicẽte illo, qui illos vtiq; sciebat mãsuros. Omnes etiã qui bene currunt, timeant; dũ occultũ est quò perueniãt.*

*Existi-

h DE

Idem Victor in lib. 2. Cùm Rex Vandalorum & Alanorum Hunericus Catholicos Episcopos prouocasset ad rationem fidei suæ reddendam, Eugenius Carthaginiensis Episcopus respondit, *causam fidei communem esse, & ideo sine vniuersitatis consensu non debere tractari. Se igitur scripturum fratribus suis, vt in Africam veniant & præcipuè* (inquit) *Ecclesia Romana, quæ caput est omnium Ecclesiarum.*

374. Hinc apparet, non hoc actum esse in sexta Synodo Carthaginiensi, vt in causis fidei Africana Ecclesia non agnosceret Ecclesiam Romanam, velut omnium Ecclesiarum caput, sed tantùm, vt presbyterorum & inferiorum clericorum appellationes extra Africam facilè non admitterentur. Cùm alioqui totius Africæ Primas de communi fratrum sententia vltrò præ se ferat, *Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum.* Et certè in omnibus Ecclesiis etiã Africana comprehenditur. Africani ergo etiam eo tempore quo Dei gratia stabiliti pro fide Christiana patiebantur, confessi sunt, Romanam Ecclesiam Ecclesiæ Africanæ caput esse.

375. Gelasius in commonitorio ad Faustum fungentem legationis officio Constantinopoli: *Appellationes totius Ecclesiæ ad huius sedis examen Canones voluère deferri: sententiamq́ illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius decreta sequenda mandârunt.*

376. Idem ad Anastasiũ Augustũ: *Nosti fili clementissime, quòd licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus diuinarũ deuotus colla submittis: quantò potius sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est, & habet deuota primatem?* (Et post:)

377. *Hoc est quod sedes Apostolica magnopere cauet, vt quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus auertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proueniret* (nimirum vt Petri confessio, hoc est, sedes Apostolica, contagione aliqua falsæ doctrinæ macularetur) *vnde cuiquam resistere auderemus errori? Vel vnde correctionem errantibus posceremus?*

378. *Gennadius Massiliensis Presbyter de fide sua scripsit librum ad Papam Gelasium.* Sic enim moris erat vt facerent de quorum fide vel suspicio leuis fuisset.

379. Gelasius Episcopis per Lucaniam, Brutios & Siciliã constitutis: *Indignum est, quenquam Pontificum hanc obseruantiam refutare, quam B. Petri sedem & sequi videat, & docere, satisq́ conueniens est, vt totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quàm illic vigere conspiciat, vbi Dominus Ecclesiæ totius posuit principatum.*

380. Gelasius ad Episcopos Dardaniæ: *Vniuscuiusque Synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam exequi sedem præ cæteris oportet, quàm primam: quæ & vnamquamque Synodum & sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.*

381. Idem in concilio 70. Episcoporum, & sanctarũ scripturarum Canonẽ tradidit, & ex Patrum opusculis, quæ rata, quæq; apocrypha habẽda essent, declarauit, & vniuersos hæreticos, eorũque scripta perpetuo damnauit anathemate, sub cuius concilij initio sic habetur: *Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis, cæteris Ecclesiis prælata est. Sed Euangelica voce Domini primatum obtinuit, Matth. 16. Est ergo prima Petri Apostoli sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid huiusmodi.* Hæc septuaginta Episcopi in Synodo.

Quidam nescio cuius hæresis Anastasium insimulant, quòd cum Photino Thessalonicensi Diacono Acatij consorte communicasset, atque Acatium ab antecessoribus suis damnatum reuocare voluisset. Primùm Acatius reuocari non poterat ab Anastasio, qui ante pontificatum eius vita defunctus fuerat, vt constat ex Euagrio lib. 3. cap. 23. Deinde Anastasius Pontifex in epistola quam scribit ad Anastasium Imperatorem, precatur eius clementiam, *vt nomen Acatij, quod multis ex causis offendiculum Ecclesiæ concitauit, taceatur.* Quomodo autẽ putabimus, eum communicasse cum Acatij consorte, qui neque Constantinopolitanos quidem cum nuda Acatij appellatione communicare passus est. Tertiò, qui hæresis accusant hunc Pontificẽ, nullum ea de re testimonium antiquitatis proferunt. Quartò, crimen hoc, quodcunq; id est, schismatis potius est, quàm hæreseos crimen. Neque enim Acatium ipsum, ac multò minus Photinum Diaconum, in hæresim lapsum esse probant, etiamsi pacis causa non rectè cum hæreticis communicarent. Quintò, si vel maximè cum hæreticis communicasset Anastasius, tamen ab omni hæresis crimine libera mansisset Romana Ecclesia, quæ in illa causa (quam Gratianus commemorat distinct. 19.) ob id Anastasij factum ab eo discessisse dicitur. Sextò, si & Romana Ecclesia potuisset ad punctum aliquod temporis lapsa esse: tamen Deus prouidentiam suam ex ea re mirabilem erga illam sedem ostendisset, eo quòd Pontifex, qui fuisset causa erroris, diuino nutu ideo percussus est, ne per Petri sedem Catholica Ecclesia in errorem aliquem duceretur: nemo enim id in Anastasio imitatus esset, ob quod eum à Deo percussum intellexisset.

Postremò

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domi.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
492.	50. S. Gelasius Valeri Episcopi filius, Afer, sedit an. 4. m. 8. d. 19.	Idem Anastasius, 1.
496.	51. Anastasius 2. Iunior, Petri filius, Roman. sedit an. 1. m. 11. d. 24.	

DE CERTIS DVBIIS, QVÆ INTER CATHOLICOS HOC TEMPORE CIRCA
prædestinationem exorta sunt, quorum pleraque si quis pertinaciter defenderet, Semipelagianus habendus esset.

IN VRBE MASSILIENSI, ET IN RELIQVA GALLIA viri quidam Ecclesiastici lectis D. Augustini opusculis, quæ contra Pelagianos ediderat, Pelagianos quidem pro hæreticis habuerunt; sed nonnulla in Augustini dictis Patrũ opinioni & Ecclesiastico sensui contraria putauerũt.

Hæretici & Pseudoprophetæ. — *Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*

De principio Iustitiæ.

ᵃ Existimabant (vt Hilarius in Epistola sua ad Augustinum refert) adiuuari gratia Dei eum qui cœpisset velle, non etiam donari, vt velit.

ᵃ Contra hunc errorem D. Augustinus scripsit librum priorem de Prædestinatione Sanctorum, vbi ex scripturis probat, *nihil nos habere quod non accepimus*, 1. Cor. 4. *Cùm nec cogitare quidem ex nobis ipsis aliquid possimus, sed omnis sufficientia vestra ex Deo sit.* 2. Cor. 3. *Misericordiam enim consequimur, vt fideles simus*; 1. Timoth. 1. *Nam & fides Dei donum est*, Ephes. 2. *Nec ad Christum aliquis venire potest, nisi Pater traxerit eum.* Ioann. 6.

De Perseuerantia.

ᵇ Deinde quicquid donatum sit prædestinatis, id eos amittere posse, & retinere propria voluntate.

ᵇ Contra istum errorem August. scripsit posteriorem librum de bono perseuerantiæ, de quo scriptum est, Philip. 1. *Vobis donatum est, pro Christo non solùm, vt credatis in eum, verùm etiam vt patiamini pro eo. Optimus enim finis Christiani est, pati pro Christo, & qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Matth. 10. *Qui videtur stare, videat ne cadat. Potens est Deus* (non autẽ ipse seipsum) *statuere illum, dum non permittit tentari supra id quod possumus.* 1. Cor. 19. *Deus operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Philipp. 2.*

De numero prædestinatorum.

ᶜ Non esse definitum eligendorum reiiciendorumque numerum.

ᶜ Augustin. de corrept. & gratia, cap. 13. *Prædestinatorum ita certus est numerus, vt nec addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis. Potens est Deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Matth. 3.* Quasi dicat: *Non deerit vllo modo numerus Abrahæ promissus.* Et Apoc. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdiderit, certus est numerus.*

De præuisis paruulorum operibus.

ᵈ Ex paruulis tales baptizari antequàm moriantur, talesq; mori antequàm baptizentur, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruarentur ætatem, diuina scientia præuiderit.

ᵈ Augustin. de bono perseuerant. ca. 10. *Falsum est secundùm ea mortuos iudicari, quæ facturi essent, si ad viuentes Euangelium perueniret.*

Saluianus Episcopus Massiliensis, de iudicio & prouidentia Dei lib. 4. *Quæ fieri non video, quasi facta habere non possum. Nullus pro eo quod non admittit, scelere punitur.*

ᵉ Præ- — h 2 — ᵉ August.

Postremò, non quid Episcopi faciant, sed quid legitimè faciendum decernant, spectandum esse, Christus ipse docuit, *cùm iuberet suos facere ad quod sedentes in Moysis cathedra dicerent illis*. Id autem legitimè decretum intelligitur, quod ex more maiorum de concilij sententiâ liberè decernitur. Cum ergo nihil tale sub Anastasio Ecclesia Romana decreuerit, vtique illa & quoad factum ipsum, & quoad ius omne, ab hæresi est immunis.

Ecclesia Orientalis ad Symmachum Episcopum Romanũ: *Quotidiè à sacro Doctore tuo Petro doceris, oues Christi per totam habitabilem mundum tibi creditas pascere.* Ennodius in libro Synodorum sub Symmacho habitarum, *Athanasium Romano Antistiti imparem locus ostendit.* Itemque de Pontifice Romano ait: *Qui B. Petri Apostoli Vicarius æstimatur.* (Et pòst:) *Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem sedis Romanæ factã toto orbe venerabilem, dum illi, quicquid fidelium est vbique, submittitur, cum totius corporis caput esse designatur.* Et paulo antè: *Causas Præsulis sedis istius suo Deus reseruauit arbitrio.*

Paulus Diaconus in vita Anastasij Imperatoris: *Transamundus Vandalorum Rex clausis Catholicorum Ecclesiis, 220. Episcopos in Sardiniam exilio relegauit, quibus B. Papa Symmachus quotidiana subsidia ministrare non destitit.* Et hoc quidem sedi Apostolicæ proprium fuisse, iam ante ex Eusebio docuimus. Natura quippe iubet, vt omnium Ecclesiarum Pastor nullius gentis aut linguæ fideles à se putet alienos, sed omnibus potius tanquàm pater filiis thesaurizet.

In Synod. 3. sub. PP. Symmacho Eulalius Syracusanus Episcop. dixit: *Apostolicæ sedis Præsul prærogatiua Petri per vniuersum orbem primatum obtinens sacerdotij, statutis Synodalibus consueuit tribuere firmitatem.*

Theodorus lector Collectaneorum lib. 2. *Imperator Anastasius Macedonium Patriarcham Constantinopolitanum vehementer vrsit, vt Synodum Chalcedonensem anathemate damnaret. Ille verò sine vniuersali Synodo, cui magnæ Romæ* Episcopus præsideret, nihil se facturum dixit. Illa ergo Synodus verè vniuersalis & vnicè rata est, cui Romanus Episcopus præsidet. Græci etiam Episcopi testimonium est hoc.

In Synodo 4. sub Symmacho plusquam 70. Episcopi à Rege Theodorico Romam conuocati, vt Papæ Symmachi Acta discuterent, Regi dixerunt, *Papam debere Synodum conuocare, quia eius sedi primùm Petri principatus, deinde conciliorum authoritas, singularemq; in Ecclesiis tradidit potestatem: nec facile formam aliquam testari, antedictæ sedis Antistitem minorum subiacuisse iudicio.* Vnde Theodoricus (tametsi hæreticus alioqui esset) tamen veritate ac vsu Ecclesiastico victus, *ipsum Papam in colligenda Synodo voluntatẽ suam significasse, declarauit.* Cumque Episcopi non crederent Regis verbo, *Rex ipsius Papæ literas exhibuit.* Qua ex re conuincitur, concilia quidem generalia persæpe ab Imperatoribus esse conuocata, verùm id nunquam esse factum absque Pontificis Romani literis, quas ille prius ad Imperatores ob eam causam misisset. Nam si legimus, & in Synodo Romana Siluestrum conuocasse concilium Nicænum, & alibi Damasum ad Theodosium scripsisse, vt Constantinopolitanum primum congregaretur, itemque si Leonis permultæ literæ extant, quibus Martianum ad conuocandam Synodum sæpissimè hortatus est, si ne Theodoricus quidem Arrianus, cum Rex Italiæ esset, Synodum contra Papam cogere ausus est, præterquam ex eiusdem Papæ auctoritate per literas consignata: quis dubitet, quin etiam si non vspiam extet testimonium de vnius alicuius concilij generalis conuocatione per Papam facta, pe[r] cum tamen ea conuocatio & plerũq; ab initio procurata, & semper ad postremũ cõfirmata fu[erit].

In quinta ducentorum octodecim Patrum Synodo, sub Papa Symmacho habita, idem Symmachus dixit: *Sedes Apostolica (cui, licet indigni, præsumus) solida Petri confessione stabilita est.*

Paulus Diaconus in vita Anastasij: *Dum Anastasius in hæresi qua delapsus fuerat, perseueraret, duásque in Christo naturas, Deitatis videlicet, & humanitatis, Eutychen hæresiarcham sequens, denegaret: Hormisda Papa, qui Symmacho successerat, direxit Euodium Ticinensem Episcopum, aliosq; cum eo Constantinopolim Legatos, cum Catholicæ fidei inscripto; quatenus Anastasium ad Ecclesiæ reduceret gremium. Is Legatos naui fragili imposuit, mandatq;, ne vspiam per totam Græciam ad aliquam ciuitatem accederent. Quam eius impiam temeritatem diuina continuò vltio subsecuta est. Nam cùm iam septimum & vigesimum Imperij annum ageret, ictu fulminis interiit.* Hinc puto errorem illum cepisse originem, quo putatum est, Anastasium Pontificem Romanum nutu diuino percussum esse. Quod enim Anastasio Imperatori accidebat, Anastasio Pontifici per errorem facillimè ascribi potuit.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
498.	52. S. Symmachus Fortunati filius, Sardus, sedit an. 15 m. 7. d. 28.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Prædestinationis doctrina.

ᵃ Prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quàm exhortationis afferri.

An omnibus offeratur gratia?

ᵇ Arbitrabatur, velle Deũ omnes homines saluos fieri, vt nullus habeatur exceptus, sed propitiationem, quæ est in Sacraméto sanguinis Christi, vniuersis hominibus sine exceptione esse propositam.

ᶜ Prædictarum opinionum assertores, licet manifestè errauerint, tamen hæretici iure habendi non sunt, quia sic à S. Augustino dissenserunt, vt & ad ipsius dicta, quæ ante scripsisset, & ad alios Catholicos Patres, & ad sedem Apostolicam prouocarent. Vnde nec in eis pertinacia fuit, nec vllum nomen apud antiquos hæresum censores acceperunt.

100. De Nestorianis.

An Maria Deum pepererit.

ᵃ Nestorius sententiam Anastasij presbyteri (qua dixerat, Mariam à nemine Deiparã vocari debere) pertinaciter defendens, nouam hæresim condidit. Socrat. lib. 7. cap. 32. Theodoret. hæret. fab. lib. 4. ca. penultimo.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ August. de bono perseuerant. cap. 17. *Hoc est dicere, tunc de sua salute hominẽ desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere,* cùm Ieremias clamet cap. 17. *Maledictus, qui spem ponit in homine.*

ᵇ Cælestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliæ, cùm & Augustinũ eximiè laudasset, ca. 2. & *gratiam Dei præuenientem continuamq́; necessitatem exposuisset*, cap. 5. 6. & 9. tandem ita cõcludit: *Profundiores verò, difficilioresq́; partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractârunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita nõ necesse habemus astruere. Quia ad confitendam gratiã Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt.*

ᶜ Cœlestinus ibidẽ cap. 3. *Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, cum Pelagiũ atq; Celestiũ anathematizare non dubitent, ea tantũmodo sequi & probare profitẽtur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit & docuit.* Augustinus de prędestin. Sanctorũ ca. 1. *Peruenerunt isti fratres nostri, vt credant cum Ecclesia Christi peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanũ, nec ab isto malo, nisi per iustitiã secundi hominis aliquẽ liberari. Peruenerũt etiam, vt præueniri voluntates hominum Dei gratia fateantur: atque vt ad nullum opus bonum vel incipiendũ, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse, consentiant. Retenta ergo ista, in quæ peruenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orent eum qui dat intellectum, siquid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis quoque reuelabit.*

ᵃ Socrates lib. 7. ca. 32. *Anastasii verba* (quibus Mariã negauit vocandã esse Deiparã) *omnium animos tam clericorũ, quàm Laicorũ magnopere conturbârũt. Nam iam olim didicerant, Christum verè Deũ esse, & nequaquàm propter incarnationis mysterium, tanquam solum hominem à diuinitate separatum.* Hæc Socrates. Quæ verba produxi, non ob Socratis, verùm ob populi Constantinopolitani, atque adeò cleri totius Catholicam fidem ac testimonium.

De

Ioannes Maxentius in responsione ad epistolam quæ falsò ab hæreticis dicebatur Hormisdæ Papæ. An non est Catholicum, Christum filium Dei viui vnum confiteri ex indiuidua Trinitate? Pro hac enim sola sententia *Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum*. Nam & ipsi hæretici ad hoc vbique hanc ipsam, cui respondimus, epistolam proferunt, quatenus & sæpe dictis Monachis inuidiam concitent, *& omnes quasi ex auctoritate Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei vnum confiteri ex Trinitate. Absit, vt ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat.*

Ex libro Pontificali in vita Hormisdæ. Postquam Anastasius Imperator Eutychianus fulmine
392. percussus interiit, *Iustinus Orthodoxus Imperium sumpsit, & direxit auctoritatem suam ad Hormisdam Papam sedis Apostolicæ, per Gratum Illustrem nomine, petens à sede Apostolica, vt redintegraretur pax Ecclesiarum.* Acacius enim Constantinopolis Episcopus, se ac suos ab Ecclesia Romana diuiserat. Cumque Hormisda *misisset Legatos ex omni parte, fide, & textu libelli pœnitentiæ munitos,* Monachorum Orthodoxorum & illustrium virorum (in quibus Iustinus Imperator, & Vitalia-
393. nus Consul) simul occurrerũt, & illos cum gloria susceperunt. Iustinus verò Imperator ad Hormisdam Papam rescripsit, *Episcopum Constantinopolis, & clerum cum Papa consentire.* Sed ipsius Constantinopolitani Episcopi verba referamus. *Certus* (inquit Ioannes Constantinopolitanus E-
394. piscopus ad Papam Hormisdam) *esto, quod omnes à te repudiatos hæreticos renuo. Et ego pacem diligens, sanctissimas Dei Ecclesias, id est, Superioris vestræ, & nouellæ istius Romæ, vnam esse accipio: illam*
395. *sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ ciuitatis, vnam esse definio.* (Et pòst:) *Non potest prætermitti sententia Domini, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica inuiolabilis semper Catholica custoditur re-*
396. *ligio. Quapropter sequentes in omnibus sedem Apostolicam, prædicamus omnia quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero, in vna communicatione vobiscum quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra deuotio Christianæ religionis, & perfecta soliditas.*

397. Hormisda Pontifex in epist. ad Ioannem Episcopum Melicitanæ Ecclesiæ, vt refert, Constantinopolitanam Ecclesiam ad cõmunionem suam redusse: sic adiicit, *plurimos Episcopos per Orientis partes sic fecisse.* Tum autem in epistol. ad Episcopos Hispaniæ scripta, libelli formam edit, se-
398. cundùm quam in communionem recipi Orientales clerici queant. Simulque declarat, *de Thraciæ, Scythiæ, Illyrici, vel Epiri veteris partibus, itemq; de Syria multos iam esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & deuia declinasse.*

Idem Hormisda Sallustio Hispalensi Episcopo iniungit, *vt & prouinciis longinquitate disiun-*
399. *ctis Pontificis Romani exhibeat personam, & Patrum regulis adhibeat custodiam. Vices itaque nostras* (inquit) *per Bæticam, Lusitaniamq; prouincias (saluis priuilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decreuit antiquitas) præsente tibi auctoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerij dignitatem, releuantes nostras, eiusdem remedio, dispensationis excubias. Quoties vniuersalis poscit religionis causa, ad concilium te cuncti fratres euocante conueniant. Quicquid pro fide & veteribus constitutis formabis, totum ad scientiam nostram instructæ relationis attestatione perueniat.*

400. Ioannes Maxentius Constantinopolitanus velut fidei adderet aliquid, accusatus, Catholicam fidei suæ confessionem apud sedes Apostolicæ Legatos edidit, eo ipso agnoscens & communionem, & obedientiam Ecclesiæ Romanæ.

Paulus Diaconus in vita Iustini: *Theodoricus Arrianus Ioannem Papam Constantinopolim ad Iustinum principem Catholicum misit, interminatus, vt nisi hæreticis* (quos Iustinus relegare volebat) *Ecclesias redderet, vniuersos Italiæ populos deleret. Re obtenta, cum Ioannes Papa Rauennam ad Theodoricum veniret, in carcerem (vbi etiam felici morte decessit) coniectus est, quòd eum Iustinus Catholicæ*
401. *pietatis defensor honorificè suscepit.* Iustinus quippe Imperator (vt Pontificale Romanum habet) gaudio repletus est; *quia meruit temporibus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius*
402. *manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus.* Miraculo tribuit D. Gregorius in 3. Dialogorum, cap. 2. quòd equus qui Ioannem Papam portauerat, post *tanti Pontificis* sessionem, mulierem ferre recusauit. Quem eundem Papam in aurea Constantinopolis porta cæco lumen reddidisse testatur.

403. Ioannes Papa II. epistola 1. respondet Zachariæ Archiepiscopo, *Romanæ Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulanti.*

404. In tom. 2. Conciliorum, Afri Episcopi cum Episcopo Romano (qui tunc erat Bonifacius) sese cõmunicare, his verbis testati sunt: *Non potest Domini sententia prætermitti, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata religio.* Deinde anathematizant omnes qui con-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
514.	53. S. Hormisda Iuli. natione Frusinonius Campanus, sedit an. 9 m. 6. d. 17.	Iustinus I.
523.	54. S. Ioan. Constantij filius, Tuscus, sedit an. 2. m. 9. d. 16.	
526	55. S. Felix dictus 4. Castori filius, Samnis, sedit an. 4. m. 2. d. 14.	Iustinianus.
530	56. S. Bonifacius secundus, Sigeberti filius Roman. sedit an. 2. d. 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De persona Christi.

[b] Dicebat Christū hominē tantùm in vtero virginis de Spiritu sancto fuisse cóceptum: sed postea Deum homini fuisse permixtum, nec Deū hominē passum sepultūq; dicebat. Aug. hær. 89.

De Patrum scriptis.

[c] Nestorius veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est, seipsum omnibus antecellere existimans. Socrat. lib. 7. c. 32. Nónne & hodie Protestātes dedignātur veterum Ecclesiæ doctorum scripta perdiscere? Quomodo alioqui negarent orādum pro defunctis, quod tota per orbem semper docuit, prædicauit & exercuit Ecclesia? quod idē de aliis eorū erroribus sentiendum est, in quibus à fide Catholica impudēter discedūt.

De Quaternitate.

[d] Theodorus Mopsuestenus dū impie negat, Deū (hoc est, Dei Filiū) de Virgine natū esse, nec tamen negaret, aut Filiū Dei esse consubstantialē Patri, aut verum hominē assumpsisse ex virgine: Quaternitatē pro Trinitate impie dogmatizauit, vt & cæteri Nestoriani, & Anastasius Imperator, qui postea eandē hæresim propagasse traditur. Dum enim vni Christo duę personę tribuūtur, fit Quaternitas. Hæc to. 2. cóc. in Syn. 5. & apud Ioā. Maxentiū in Catholicæ fidei cófessione, & in Dial. cótra Nestoriū.

101. De heresi Prædestinatorum.

[e] Prædestinatorum hæresis dicebat, nec piè viuētibus prodesse bonorū operū laborē, si a Deo ad mortē prædestinati fuerint, nec impiis obesse, quòd impiè viuāt, si a Deo prædestinati fuerint ad vitā. Hæc hæresis ex libris Augu. malè intellectis, initiū sumpsisse dicitur. Sigebertus in Chron. sub an. Domini 415.

102. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Augusti. hær. 89. *Nestorius euacuare contendit omne nostrū remediū, quo verbū Dei sic hominem suscipere dignatū est in vtero virginis, vt vna persona fieret Dei & hominis.* Socrates lib. 7. c. 33. & Euagrius lib. 1 c. 4. testatur, *Nestorium a Cyrillo (Episcopi Romani locū obtinēte) in Concil. Ephesino abdicatū Episcopatu, & postea Oasim deportatū esse.*

[c] Socr. lib. 7. cap. 32. *Veteres Mariam Deiparam appellare non sunt veriti. Sanctissima Helena* [illegible]*quit Euseb. Pamphili, Deiparæ partū eximiis monumētis decorauit.* Quinetiā Origenes in epist. ad Rom causam explicat, cur Deipara dicta sit. Aug cōtra Iuli. Pelag in [illegible] proleccū il libri. *Oportet, vt populi Christiani eloquia Sanctorū* [illegible]*stris profanis nouitatibus ante ponant, eisq. potius eligāt adhærere, quam* [illegible] Et li 1. c. 2 *Quod credidi (Orientis & Occidentis E*[illegible]*do, quod tenent, teneo, quod docēt, doceo quod prædicant, prædico.* Ambros. lib. epist 5. de tradend. Basilicis *Absit vt tradam hereditatem Patrum, hereditatem Dionysii, qui in exilio in causa fidei defunctus est, hereditatem Eustorgij Confessoris, hereditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium Episcoporum.*

[d] Proclus Constantinopolitanus Episc. Armenus id ab eo petentibus Theodori blasphemias cōfutauit. *Si vnus* (inquit) *ex Trinitate est, qui crucifixus est (hoc enim crucifixū est, quod incarnatū est, quia causa Incarnationis Crux) solutum est iurgium.* Nimirum vna est Christi persona: & sola Trinitas in diuinis adoratur. *Sin alius aliquis præter Trinitatē* id est, præter vnū ex Trinitate crucifixus est *quartus est sine dubio gloria Dominus, et ab illa glorificatione, qua Seraphim glorificāt, existit alienus. Seraphim autē Trinitatem laudant, & vnitatē cōfitentur.* Hæc etiam citātur à Ioanne Maxentio in Catholica professione.

[e] Prosper Aquitanicus in responsionibus ad capitula Gallorū cap. 6. *Iustificatus homo, id est, ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donum, quo medio acquirat & meritum: vt quod in illo inchoatum est per gratiam Christi, etiam per industriā liberi augeatur arbitrij, nunquam remoto adiutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquā potest. Prædestinationem Dei, siue ad bonum, siue ad malum in hominibus operari, vt ad vtrumque homines quadā necessitate videatur impellere, ineptissimè dicitur, cum in bonis voluntas sit intelligenda de gratia; in malis autem voluntas intelligenda sine gratia.*

qui contra Ecclesiam Romanam erigunt ceruices.

405. In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica: *Iustinianus Augustus Ioãni Archi-*
episcopo Romæ. Nec patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet (quamuis manifestum &
406. *indubitatum sit, quod mouetur) vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium sancta-*
rum Ecclesiarum.

407. In Authenticis Collatione 2. Tit. 4. *summi Pontificatus apicẽ apud Romã esse, nemo est qui dubitat.*

Idem, Collatione 9. tit. 6. aliàs in Constitutione 131. *Sancimus secundum quatuor Synodorum*
408. *definitiones, sanctissimum Senioris Romæ Papam, primum esse omnium sacerdotum.* Tantùm igitur
abest, vt Romanæ sedis primatus à Phocæ Imperatoris tẽpore inceperit, vt Iustinianus, qui Pho-
cam diu antecessit, in primatu Romanæ cathedræ sanciẽdo, fateatur, se *quatuor primarum Syno-*
dorum definitiones sequi.

409. Liberatus in Breuiario cap. 20. Ad Ioannem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius E-
phesiorum Episcopus, & Demetrius à Philippis, *consulere sedem Apostolicam contra legatos Acu-*
micorum: negantes B. Mariam verè & propriè Dei genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum
& carne passum. Sed *Papa Ioannes nobis ibi positis hoc confitendum Epistola sua firmauit, & Impera-*
tori direxit. Nunquid Theologos Græcia hoc tempore non habuit, vt ad Romam de tali re mit-
teretur? An potius inde petitum est responsum, vbi subesse in doctrina fidei falsitas non potest?
Quod vtique verius est.

410. Procopius lib. 1. de Bello Gothorum: *Ex Byzantio ad Romanum Antistitem Legati venerunt,*
Christianorum altercationis sedandæ causa. (Et pòst:) *Christianæ fidei disciplinam si alij vnquam, Ro-*
mani præcipuè sunt venerati.

Exemplar precum Eulalij Carthaginiensis Episcopi ad Bonifaciũ Papã extat in tom. 2. Con-
ciliorum. De qua etiam re Bonifacius mẽtionem facit in epistola sua ad Alexandrinum Patriar-
411. cham. Ait igitur Carthaginiensis Episcopus: *In sede Apostolica extra maculam semper est Catholica*
seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, ana-
thematizamus omnes qui contra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas eri-
gunt ceruices: sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per
omnia spero, vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est
integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas.

Ex lib. Pontificali. Iustinianus Augustus videns, Agapetum vicisse Anthimum Patriarcham,
412. *humiliauit se sedi Apostolicæ, & adorauit Agapetum Papam: Anthimum verò expulit in exilium.*

Aimoinus (aliàs Annonius) de gestis Francorum lib. 2. cap. 16. *Agapetus Romanæ sedis Pontifex*
413. *Iustinianum in Eutychis sectam delapsum ad veram reduxit fidem, & Anthimum Patriarcham Con-*
stantinopolitanum damnauit.

Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 3. *Dum Agapetus S. Romanæ Ecclesiæ Pontifex ad Iustinia-*
num principem proficisceretur, in Græciarum partibus propinqui cuiusdam muti & claudi obtulerunt
414. *eum Agapeto curandum, dicentes se in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam illius spem habere. Protì-*
nus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum sollemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei
Omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & a-
spiciente populo, eum mox à terra in propriis gressibus erexit. Cumq́ ei Dominicum corpus in os mitte-
ret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumq́
gentes illicò metus & reuerentia inuasit, cùm videlicet cernerent, quid Agapetus facere in virtute
Domini ex adiutorio Petri potuisset. Non puto aut vulgo ignotam olim, aut omnino vanam fuisse
Romani Pontificis Petrique successoris auctoritatem, quæ cùm vulgi fide, tum editione miracu-
lorum contestata est.

415. Liberatus cap. 21. *Petentibus principibus, vt Agapetus Anthimũ* (qui abhorrebat à Synodo Chal-
cedonensi) *in communionem susciperet: recusauit, nisi se libello probaret Orthodoxum, & cathedræ*
suæ (id est, Romanæ) *reconciliaretur. Anthimus igitur pallio Imperatoribus reddito, discessit, & Pa-*
pa ex Imperatoris consensu Menam sua manu consecrauit Antistitem. Si iam olim certissima per-
suasio non tenuisset omnium Christianorum animos, illum manere Episcopum iure non posse,
qui non communicaret cum Romano Pontifice: nunquam Imperatores tam potentes, ad vnius
Episcopi vocem, Anthimum in exilium egissent, pro quo tanta iterum certamina cum Romano
Pontifice postea subiuerunt.

416. In epistola Orientalium ad Agapetum: *Christus sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, com-*
misit, & firmauit super firmam petrã pedes vestros. Reperitur hæc epistola in Actione prima quin-
tæ Synodi Constantinopolitanæ.

417. Synodus Constantinopolitana secunda, Actione 4. in sententia quã tulit contra Anthimum:
Anthimus deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæcumq; summus Pontifex magnæ
sedis Apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia sedem Apo-
stolicam.

Tanta

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
532.	57. Ioannes Iunior Mercurius, Proiecti filius, Rom. sedit an. 2. m. 4. d. 6.	Idem Iustinianus.
534.	58. S. Agapetus, Gordiani filius, sedit an. 1. d. 19.	Idem Iustinianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

102. De Eutychianis.

An duæ naturæ in Christo?

[a] Eutyches Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter & Monachus dicebat, ante inhumanationem Christi, duas naturas esse, diuinitatis & humanitatis: post humanitatem verò, vnam naturam factá. Flauianus Archiepiscopus Constantin. in Epistola ad Leonem Papam.

De carne Christi.

[b] Dicebat corpus Domini, quod ex Maria factum est, non esse nostræ substantiæ, neq; humanæ conspersionis, sed humanú quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neque genitrici eius secundùm carnem. Flauianus ibidem.

De Christi diuinitate.

[c] Dicebat, verbum immutabiliter conuersum per virginem solum traiecisse, cruciq; appensam vnigeniti diuinitatem, & eam sepulchro mádatam resurrexisse. Theodoretus hæret. fab. lib. 4. cap. vltimo.

De conciliis.

[d] Gesta Ephesi confecta pro nihilo habuit. Flauianus ibidem.

Contra

Doctores Catholici; & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Leo in epist. 10. ad Flauianum: *Tam impiè duarum naturarum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuisse dicitur, quàm nefariè, postquàm verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.*

Theodoretus in Dialogo 2. *Post conceptionem fuit fœtus in vtero, & natus est infans, circumcisus, & auctus ætate; quorum nihil conuenit diuinitati, vt nec esurire, sitire, ambulare, dormire. Non ergo post vnionem humanitas suam naturam amisit.*

[b] Leo ibidem c. 2. *Superare non possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatū contaminare, nec mors potuit detinere.* Et c. 4. *Qui verus est Deus, idem verus est homo. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.* Et c. 5. *Propter hanc vnitatem personæ in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cùm filius Dei carnem de ea virgine de qua natus est, assumpserit.*

Euagrius lib. 2. c. 4. *Synodus Chalcedonensis approbat sanctissimi antiquæ Romæ Archiepiscopi Leonis epistolam ad Flauianum Archiepiscopum de tollendo insano Eutychis errore scriptam, vtpote eximij Petri confeßionis consentientem, & velut columnam quandam, quæ verum dei timam contra male de fide sentientes roboret.*

[c] Theodoretus in dialogo 3. *Si cognouissent (inquit Apostolus) Dominum gloriæ, non crucifixissent: Qui verò diuinā naturā ignorauerunt, humanā crucifixerant. Ita igitur [illegible] esse affixam conuenit dicere, diuinam naturam [illegible] inseparabilem confiteri & in cruce, & in sepulchro.*

Vigilius Tridentinus lib. 4. cōtra Eutychem: *Quia verbum, id est, vita mori non potest, Christus autem mortuus est, nihil aliud restat, nisi vt carnis habuerit naturam, quæ mori potest.*

[d] Prosper Aquitanicus paulò antè finem libri contra Collatorem: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est; & Prædecessorum suorum statuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat: vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.*

Vigi-

Tanta ergo fuit sedis Apostolicæ auctoritas apud ipsos Patriarchas, vt hæretici ad eius nomen confugere necesse habuerint, quò seipsos ad tempus aliquod à suspicione hæreseos tuerentur. *At* 418. *magno Deo* (inquit Synodus) *non permittente talia vsque in finem procedere, missus est huic Regiæ vrbi Agapetus Papa, qui statim ipsum de sede sibi non conueniente depulit, data venia his qui talis rei participes* 419. *aut communicatores sunt. Nos igitur* (inquit Synodus) *sequentes ea quæ à beatissimo Papa bene examinata sunt, conspicimus omnino ipsum tanquam membrum inutile.*

420. Mennas Patriarcha in sententia contra Seuerum, Petrum & Zoaram in Synodo 5. Actor. 1. *Contempserunt quidem Ecclesiam Romanã successorem Apostolorũ, quæ sententiã contra ipsos protulit.*

421. Petrus Hierosolymorum Episcopus in sententia sua contra Anthimum, quintæ synodi Act. 4. *Depositionis sententia in Anthimum venit, principaliter quidem ab Agapeto antiquæ Romæ Pontifice.* (Et post:) *Consententiatius sumus his quæ bene formata sunt ab ipso Agapeto.*

Aimoinus de gestis Francorũ li. 2. ca. 17. *Augusta petiit à Silueria, vt reuocaret Anthimũ in sedem Constantinopolitanã, Siluerius rescripsit: Augusta domina, rẽ hanc nunquam faciam, vt reuocem hominem in damnata perfidia permanentẽ. Augusta igitur Bellisario præcipit, vt Siluerium in exiliũ agat.*

422. Liberatus in Breuiario cap. 22. *Cùm Siluerius Papa ob veræ fidei constantiam à Iustiniano cogeretur apud Pataram Lyciæ exulare, venerabilis Episcopus Pataræ venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de tantæ sedis Episcopi expulsione, multos esse dicens in hoc mũdo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundi totius, à sua sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iussit.*

Quale hoc est Græci Episcopi, atque adeò Asiatici testimonium, quo inter vnius Pastoris primatum super Ecclesiam mundi totius, & multorum regum in eodem mundo gubernacula, perspicuè distinxit.

423. Amator Episcopus ad Siluerium Papam: *Audiuimus, vos à sede S. Petri iniustè pulsum. Quid pu-* 424. *tas de nobis fieri, Pater summe, cùm de summo Pastore, & Vicario S. Petri talia fiunt?*

Iustinianus in Cõstitutione 131. *Sãcimus, vt Archiepiscopus Iustinianæ primæ patriæ nostræ in prouinciis ipsi subiectis locũ teneat Apostolicæ sedis Romanæ secundũ ea quæ sanctus Papa Vigilius cõstituit.*

Vigilius Belisarij, aut potius Theodoræ Augustæ factione ad hoc ordinatus Episcopus, vt Anthimum restitueret, Synodumque Chalcedonensem abdicaret: iam in Petri cathedra constitutus, turpem sponsionem implere noluit. Cum enim Theodora Augusta iuberet eum venire, & reuocare Anthimum in pristinum gradus honorem (auctore Aimoino de gestis Franc. lib. 2. ca. 32.) *rescripsit: Absit hoc à me, domina Augusta. Prius locutus sum malè & insipienter, nunc autem nullo modo tibi consentio, vt reuocem hominem hæreticum & anathematizatum.* Vnde Constantinopolim adductus, in faciem cæsus, ab altari auulsus, fune in collum iniecto, per vrbem circumducitur, ac pane & aqua in ergastulo nutritur.

Vigilium verò, propterea quòd Anthimum in sedem Cõstantinopolitanam restituere nollet, in exilium esse missum, præter Aimoinum, Pontificale Romanũ attestatur. Itemq; Paulus Diaconus in vita Iustiniani, Marianus Scotus & Platina in vita Vigilij, Blondus Decadis 1. lib. 6. Petrus de Natalibus lib. 6. de vitis Sanctorum, cap. 12. Martinus Polonus in supputationibus temporum. Sabellicus Enneadis 8. lib. 4. Quod ipsum ex Nicephoro colligi potest lib. 17. cap. 26. [illegible]mò Gregorius Magnus, qui vnà cum Vigilio Romæ vixit, & postea in eadem D. Petri sede 425. præfuit, de Vigilio sic scribit, lib. 2. in dict. 10. Epistol. 36. *Recordãda memoriæ Vigilius Papa in vrbe Regia constitutus, cõtra Theodorã tunc Augustã & Acephalos, dãnationis promulgauit sententiã.* Vnde constat, minus rectè sensisse illos, qui deprauato Liberati diaconi Breuiario nitentes) Vigilium dicunt in Anthimi restitutionem consensisse. Nec enim condemnasset Vigilius Theodorã Augustã & Acephalos Eutychianistas, si Anthimum (& ipsum Eutychianum) restituisset. Aut quomodo Anthimũ restituit, qui patronã & præcipuã fautricẽ Anthimi Theodoram cõdemnauit.

Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus in epist. ad Vigilium Papam, quæ habetur in fine 426. 1. Collationis 5. Synodi, 2. tom. concil. *Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, ideo festinantes vnitatem conseruare, ad Apostolicam sedem V. beatitudinis manifestum facimus, quòd seruamus fidem à Christo Apostolis traditam, & à S. Patribus maximè in S. 4. Synodis explanatam. Suscipimus & epistolas Præsulum Romanæ sedis Apostolicæ. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, de tribus capitulis quæri & conferri.*

427. Vigilius Papa respõdit Eutychio, ibid. *Annuimus, vt de tribus capitulis, facto regulari cõuentu, medio sacrosanctis Euangeliis collatio habeatur, & finis detur placitus Deo.* Papa igitur assensit, vt Synodus quinta celebretur, licet ipse noluerit interesse collationi, eo quòd pauci Occidentis Episcopi adessent. Aderat verò ex Africa *Primasius Byzacenæ Paracia Episcopus* (vt in collat. 2. quintæ Syn- 428. odi legitur) à quo vbi postulatũ est, vt concilio interesset, ille dixit: *Papa non præsente, non venio.* Hic est ille Primasius, qui testimonium Apostoli attestantis, quòd *fides Romanorum annuntiatur in vniuerso mundo* (Rom. 1.) ad sua vsque tempora verum fuisse demonstrat, ita scribens in ea D. 429. Pauli verba: *Et verè vbique fides clara est Romanorum.*

Vigilius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
535.	59. S. Siluerius Hormisdæ Papæ filius, Campanus, sedit an. 1. m. 10. d. 7.	Idem Iustinianus.
537.	60. Vigilius Iohannis consularis viri filius, Romanus, sedit an. 17. m. 6. d. 26.	
	Quinta Synodus Oecumenica Constantinopoli celebrata est contra Theodori scripta in Cyrillum, Theodorum Mopsuestiæ, & epistolam Ibæ, itemque contra Origenem.	Idem Iustinianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Contra Chalcedonense verò concilium etiam contumeliosis vocibus antlarunt, vt B. Vigilius Tridentinus refert in fine lib. 4. contra Eutychen. Quis autem ignorat, Protestantibus quoque in more positum esse, vt tam veterum quàm recentium conciliorum decreta pro nihilo habeant?

103. *De hæresibus Priscillianistarũ.*

De Trinitate.

[a] Cum Sabellio, Patris, & Filij, & Spiritus sancti vnam asserunt esse personã sub tribus vocabulis. Leo epist. 91.

De Processionibus ex Deo.

[b] Quasdam virtutes ex Deo procedere commenti sunt, quas ipse sua essentia præcesserit, & ita cum Arrio senserat Patrem Filio priorem esse.

De Vnigenito.

[c] Vnigenitum ideo volebant dici filiũ Dei, quòd solus esset natus ex virgine.

De Incarnatione Christi.

[d] Natalem Christi non verè honorabant, ieiunantes eo, sicut & Dominico die, idque quoniam cum Marcione & Manichæo Christum non putabant verum hominem.

De anima humana.

[e] Animam hominis dicerebant esse diuinæ substantiæ.

De Angelis malis.

[f] Diabolũ nunquã fuisse bonũ, nec eius naturam opificiũ Dei esse: sed ipsum ex Chao emergentẽ, omnis mali esse substantiam.

De Matrimonio.

[g] Nuptias & procreationem nascentium perhorrescunt.

De corporibus humanis.

[h] Plasmationẽ humanorum corporum diaboli esse figmentũ, & ideo ea non resurgere.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Vigilius Martyr, Episcopus Tridẽtinus li. 5. contra Eutychen: *Nulli erit profectò ambiguum, istos hæreticos esse, qui sancti ac venerabilis concilij Chalcedonensis decreta respuunt, atq; contemnunt, tantorumq; Patrum religiosis constitutionibus audaci temeritate resistunt.*

[a] Leo in epist. 91. c. 1. ad Turibium: *Alius est qui genuit, alius qui genitus est, alius de vtroque processit, quia Vnitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia.* Hæc Leo. Qui autem hoc non cõfitetur, ei Toletanum concilium primum & Braccarense primum denunciat anathema, cap. 1.

[b] Leo ibidem: *Catholica Ecclesia detestatur istos, qui putant vnquam Deo id quod eiusdem est essentiæ, defuisse. quem sicut mutabilem, ita proficientem dicere, nefas est.*

[c] Leo ibid. c. 3. *Ista dicendo aut Christum negãt (vnà cum Samosateno & Photino) fuisse, antequã nasceretur ex Maria, aut alios ex summo patre progenitos volunt, quorum hic appelletur vnigenitus, quia vnus sit natus ex femina, cùm & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de Patre nemo sit genitus præter verbum.* Item c. 3. Braccarensis concilij.

[d] Leo ibidem c. 4. *Natalem Christi secundùm susceptionem veri hominis Catholica Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*

[e] Leo c. 5. *Non intelligunt nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabilẽ, & ipsum perpeti quicquid potest natura eius (id est, anima humana secundùm illos) inferri.* Braccar. c. 5.

[f] Leo c. 8. *Catholica fidès omnium creaturarum bonam confitetur substantiam, & mali nullam esse naturam. Vnde & diabolus bonus esset; nisi à summo bonõ, cui debuit adhærere, desciuisset. Ipsum autem malum non est substantia, sed pœna substãtiæ.*

[g] Leo c. 7. *Coniugalem copulam detestantur; quia non est illic libertas turpitudinis, vbi & pudor matrimonij seruatur, & spes sobolis.* Braccar. c. 11.

[h] Leo c. 8. *Hoc immundissimum virus de Manichæa impietatis specialiter fonte procedens, olim fides Catholica reprehendit atque damnauit.* Braccar. c. 13.

[i] Leo

Vigilius verò etsi ad Synodum ipse non accessit, tamen (vt Euagrius ait lib.4.cap.37.) *per literas concilio consensit.* Et condemnauit tria capitula, id est, Theodorum Mopsuestiæ Episcopum, librosque eius, Theodoriti scripta contra Cyrillum, & epistolam Ibæ ad Marim Persam scriptam. Imò *Rusticum & Sebastianum ex B. Petri auctoritate* ob easdem hæreses à diaconorum honore alienos decreuit, vt habetur in 7.collat. 5. Synodi.

Præterea in eadem quinta Synodo etiam Origenis dogmata sunt damnata. vnde Cassiodorus
410. ca. 1. de diuinis lectionibus ait: *Origenem, licet tot Patrum oppugnet auctoritas, præsenti tamen tempore & à Vigilio viro beatissimo Papa, denuò constat esse damnatum.*

Arator Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, cùm Acta Apostolica Hexametro carmine celebrasset,
411. opus suum Vigilio Pontifici Romano his verbis dedicauit: *Domino S. beatissimo, Apostolico, & in toto orbe, primo omnium sacerdotum Papæ Vigilio.*

Vigilius Papa in epist. ad Eucherium: *Sancta Romana Ecclesia Petri merito, Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput semper referenda sunt.*

Idem Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, tum quia in Ecclesia
412. sua non resedisset, tum ob alia scelera condemnauit his verbis, quæ habentur in tom.2. Conciliorum: *Ex persona & auctoritate B. Petri Apostoli, cuius (licet exigui) nos locum gerimus, cum Datio Mediolanensi* (& aliis duodecim Episcopis) *Theodorum Cæsareæ ciuitatis quondam Episcopum hac sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communione Catholica, quàm vel omni officio Epi-*
413. *scopali seu potestate spoliatum esse decernimus. Teq; Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam Diœcesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, qui excessibus Theodori præbuistis assensum, tamdiu à sacra communione suspendimus, donec vnusquisque vestrûm culpã apud nos propriam sua satisfactione diluerit.* De Theodori blasphemiis agitur apud Euagriũ, lib.4. c. 37. Mennam verò 4. mensibus à communione exclusum, & postea per Vigilium Papam ad communionem admissum esse, Nicephorus refert lib. 17. cap. 26.

Gregorius lib.7. epist.115. *Childebertus Francorum Rex, Catholicæ religionis amore succensus, intra muros Arelatensis ciuitatis, Monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete Monachorum disposita fuerant, turbarentur, quæq; contulit in iure Monasterij, epi-*
414. *stolis suis Apostolica petiit auctoritate firmari: hoc quoque sua petitioni subiungens, vt eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quàm in ordinatione Abbatis, quædam pariter priuilegia largirentur: Sciens quippe, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicita vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, à Vigilio Romanæ sedis Antistite ad Aurelium Arelatensem Episcopum scripta transmissa sunt, vbi omnia quæ amplectenda voluntatis studium deposcebat, Apostolica auctoritatis libenter annisu firmata sunt, quia difficultatem pati non potuit huiusmodi res petita.*

Metaphrastes in vita Gregorij Agrigentini Nouẽbris 23. *Theodoro Episcopo Agrigenti* (quod op-
415. pidum est in Sicilia) *vita functo, alij (vt fit) alium in sede collocare studebant. Cùmque vnusquisque designatum à se auctoritate Pontificis firmari ratumq; fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis maximi arbitrio permissuri. Pontifex verò ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundémque apud eum postea falsi criminis accusatum absoluit.* De hoc (opinor) Gregorio fit mentio apud Nicephorum lib. 17. cap. 17. & apud Gregorium Magnum lib. 2. epist. 12. indict. 11.

Sub temporibus Agapeti, Silueri j ac Vigilij Papæ, Iustinianus Imperator, & eius in Imperio successores propter vrbem à Gothis liberatam, hoc iugum imposuerunt Romanis Pontificibus, vt eorum creatio firma & stabilis censeri non deberet, donec Imperatoris consensus accessisset: ob quem consensum obtinendum oportebat certam pecuniæ summam à nouo Pontifice exsolui. De hoc onere imposito Gregorius Magnus in 4. Psalm. Pœnitentiali conqueritur. Vbi de Simonis Magi hæresi disputans, & Simoniacam prauitatem siue in Imperatore Mauritio, seu in aliquo rege accusans, *Huius* (inquit) *erroris vesania concitauit aduersus Ecclesiam Dei, regiam, si fas est dicere, potestatem. Qui turpissimi lucri cupiditate illectus, Ecclesiam Christi, quam Saluator noster voluit esse liberam, potestatis regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam; quantò melius foret sibi,*
416. *Dominam suam esse cognoscere?* (Et pòst) *In tantum autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Dominã gentium terrenæ ius potestatis vsurpet?* Dominã Gentium Gregorius paulo antè appellauerat totam quidem Christi Ecclesiam. Sed quia totius Ecclesiæ caput Romæ in Petri cathedra sedet, propterea *Romanã quoq; Ecclesiam*

vocauit

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſsio.*	Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici & Apoſtatæ, qui ſucceſsionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores.
540.	Idem Vigilius.	

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

De filijs promiſsionis.

[f] Filios promiſſionis ex mulieribus natos, ſed ex ſpiritu ſancto dicunt eſſe conceptos, ne illa ſoboles, quæ de carnis ſemine naſcitur, ad Dei conditionem pertinere videatur. [g] Caluiniſtæ verò etiam filios promiſſionis eos volũt eſſe, qui naſcuntur ex baptizatis parentibus, etiamſi filij moriantur ante baptiſmum.

De animarum origine & præexiſtentia.

[h] Animas ob peccatum in cæleſtibus cõmiſſum ad inferiora delapſas corporibus fuiſſe incluſas, prout in aërias poteſtates vel duriores, vel mitiores incidiſſent: & fatalibus ſtellis tam corpora, quã animas hominum aſtringi.

De Canone Scripturarum.

[i] Corruptiſſimos codices ſuos pro Canonicis vindicabant.

[k] Dicticinij libros pro Canonicis habuerunt, quos ille poſteà correctus reuocauit. Eodem modo ſacramentarij horum temporum verbis Berengarij vtuntur, quæ ipſe correctus non ſemel reuocauit.

De ſectis Neſtorianorum & Eutychianorum.

[l] Eutychiani (ſub quorum etiam nomine comprehendendos puto quoſdã, qui etiã erant Neſtoriani) in duodecim ſectas diſſecti ſunt, vt author eſt Nicephorus lib. 18. c. 45. Qui nõ eadem omnes ætate, verùm ex eadem malæ arboris radice orti, varijs nominibus appellati ſunt, Ægyptij, Schematici, Theodoſiani, Monophyſitæ, Acephali, Trotinianiſtæ, Tritheitæ, Theopaſchitæ, Barſaniani, Chryſtolytæ, Iacobitæ, Iulianiſtę, Seueritę, Armenij, Aphthartodocitæ, Conrobalditæ, Angelitæ, Tetraditæ, Cononitæ, Gainitæ, Caaizarij, de quorum præcipuis ſectis

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

[f] Leo c. 9. *Catholica fides omnem hominẽ in corporis animæq́; ſubſtantiam à conditore vniuerſitatis formari, atq; animari intra materna viſcera, confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatiſq́; contagio, quod in prolem à primo parente tranſcurrit, ſed regenerationis ſacramento ſubueniente, quo per ſpiritum ſanctum promiſſionis filij renaſcuntur, non in vtero carnis, ſed in virtute Baptiſmatis.* Et cap. 10. *Nemo poteſt à conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramẽtum Baptiſmatis Chriſti.*

[h] Leo c. 10. *Catholica fides conſtanter prædicat, animas, priuſquam ſuis inſpirarentur corporibus, non fuiſſe, nec ab vllo incorporari, niſi ab opifice Deo, qui & ipſarũ eſt creator, et corporum. Quid hic agunt curſus ſiderum, quid figmenta fatorũ? Eccleſia, quæ corpus eſt Chriſti, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiſcit.* Idem argumentum perſequitur, cap. 11. 12. 13. 14. Et Braccarẽſe Concilium cap. 9.

[i] Leo ca. 15. *Sacerdotali diligentia prouidendum eſt, vt falſati codices in nullo vſu lectionis habeantur. Apocrypha ſcripturæ ſub nominibus Apoſtolorum habentes ſeminarium falſitatum ignibus concremandæ ſunt.*

[k] Leo c. 16. *Inter Catholicos non cẽſeatur, quiſquis vtitur ſcripturis non ab Eccleſia ſolummodo Catholica, ſed etiã à ſuo authore damnatis.* Braccar. cap. 7.

Denique Leo c. 17. ait: *Habeatur inter vos* (id eſt, inter Hiſpaniarum Eccleſias) *Epiſcopale concilium & ad eum locum qui omnibus opportunus ſit, vicinarum prouinciarum cõueniant ſacerdotes, vt ſecundùm ea quæ ad tuum conſultum reſpõdimus, pleniſſimo diſquiratur examine, an ſint aliqui inter Epiſcopos, qui huius hæreſeos contagio polluantur, à communione ſine dubio ſeparandi, ſi nefandiſſimam ſectam per omnium ſenſuũ prauitates damnare noluerint.*

[l] Fulgentius lib. 3. ad Moninium: *Sic totum confundunt, qui à veritate diſſentiunt. Ecce, quibus adinuentionibus fidei veritas impugnatur. Sed quibuſlibet artibus Eccleſiam ſanctam hæretici quatere nitantur, certi ſumus de Domino Deo noſtro, quoniam ciuitatem ſupra montem cõſtitutam ſubuertere non valebunt. Imò ſeipſos prorſus ſubuertunt & exterminant.* Gregorius Magnus lib. 7. Indict. 1. epiſt. 3. *Magna omnipotentis Dei eſt gratia, quòd in ipſis qui à S. Eccleſiæ doctrina diuiſi ſunt, vnitas non eſt, quoniã*

vocauit Dominam gentium, honorem qui toti corpori debetur, præcipuo corporis membro, nempe capiti præcipuè tribuens. In his autem verbis nihil dubito, Gregorium de illa pecunia conquestum esse, quam Imperatores Græci nuper cœperant à Pontifice Romano exigere, vt in Sede ab ipsis pacificè confirmaretur. Huius enim pecuniæ nõ quidem coactã ex Pontificis parte solutionem, sed auarã ex parte Imperatoris exactionẽ, simoniæ speciem habere innuit. Et hoc est quod Paulus Diaconus in vita Mauritij dicit, *Pelagium Romanæ Ecclesiæ Pontificem absq; iussione Principis ordinatũ esse, eo quòd Longobardi Romã per circuitum obsiderent, ne posset quisquã à Roma progredi.* Ante Iustiniani verò tempora nunquam fit mentio (quod aut sciam, aut audiuerim) de confirmatione Imperatorũ expectãda. Huc etiam spectat quod Aimoinus lib. 2. de gestis Francorũ ait c. 16. *Siluerius eleuatus est à tyranno Theodoro, qui apud Gothos regnũ arripuerat, sine deliberatione decreti Imperialis.* Cùm enim Gothi essent hostes Imperatorum: quos Græci oppresserant tributis, eos Gothi releuabant, vt Romanorum beneuolentiam sibi conciliarent. Vnde idem Aimoinus de B. Gregorij electione ad Pontificatum agens, lib. 3. cap. 74. ait. *Non enim licebat tunc tẽporis ad Pontificatum promoueri absque iussione Principis Constantinopolitani.* Ecce, *ad id temporis*, & *ad Principem Constantinopolitanum* hoc totum restringit. Non enim hoc oneris antea imposuerant Ecclesiæ ne tyranni quidem ipsi, nedum cæteri Christiani Imperatores Occidentis. Quod ideo notandum duxi, quia nonnulli cùm vident, his diebus & sequentibus aliquot seculis, mentionẽ Imperialis assensus in Pontificis Romani electione fieri, putant nullum olim Pontificem electũ fuisse, cuius electioni Cæsares non debuerint assentire; quod secus se habet.

437 Concilium Aurelianense 4. Can. 1. *Quoties aliquid de solẽnitate Paschatis dubitatur, inquisita vel agnita per metropolitanos à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur.*

438 Turonica Synodus 2. Can. 21. post decretum Innocentij Papæ recitatum, *Quis* (inquit) *Sacerdotum contra decreta talia quæ à Sede Apostolica processerũt, agere præsumat? Et quorum authorum valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper intromisit? Et Patres nostri hoc semper custodierunt quod eorum præcepit authoritas.*

Turonica Synodus 3. Can. 1. sectas Eutychis & Nestorij, *quas Sedes Apostolica sancta condemnat, cum suis authoribus & sectatoribus execramur.*

439 Longobardi ad Iustinianum (vt refert Procopius lib. 3. de bello Gothico) sic loquuntur: *Nos*
440 *cum Romanis de vera iustitia diuinoq; cultu eadem semper & rectè sensimus. Gepedes verò, vt Arrianæ hæreseos sectatores, nulla vobiscum in re conueniunt.* Iidem ergo Romani sunt, qui & Catholici: omnes autem hæretici, cùm de fide agitur, minimè sunt Romani.

Gregorius lib. 12. post epist. 31. *Testatur, Dominum Papam Ioannem comitante Illustrium Regum*
441 *clementia, Clotarij & Sigeberti, sub anathematis vinculo priuilegia quædam monasterio S. Medardi in Gallia concessisse.* Quæ res docet, in Gallia etiam ab ipsis Regibus authoritatem Sedis Romanæ agnitam vsque eò esse, vt ea firmissimè stabilita iudicarent, quæ Romani Episcopi sanciuissent.

442 Pelagius in episto. ad Episcopos in Synodũ illicitè conuenĩetes Constantinopoli. *Nec vnquam Romana Sedes, quæ instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum, priuilegijs suis vsquam careat.*

Gregorius lib. 3. Dialog. c. 31. Richaredus ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus totam Visigothorum gentem ad veram perduxit fidem. Sub hoc Rege Episcopi Hispaniarum ante om-
443 nia sic decreuerunt, Toletani Concilij tertij cap. 1. *Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodicæ sanctorum Præsulum Romanorum epistolæ.* Initium ergo instauratæ fidei Catholicæ in Hispanijs à Conciliorum statutis & synodicis Romanorum epistolis petitur. Quas Epistolas certum est, & non minus olim ab Arrianis, quàm nunc à Lutheranis cõtemptas fuisse, & semper à Catholicis magno in pretio habitas esse.

Gregorius lib. 4. epist. 36. *Ante hos annos octo sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagij tempore, frater & Coëpiscopus noster in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis literis ex*
444 *authoritate sancti Petri Apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit.* Gregorius igitur Magnus iudicauit, illam Synodum ratam non esse, quam Romana Sedes non approbat. Sed nunc audiamus verba illius epistolæ, in qua Pelagius prędecessor Gregorij Synodum illam Constãtinopolitanam irritam reddidit.

Vniuersis (inquit) *Episcopis illegitimè conuocatis Pelagius: Relatũ est ad Apostolicã Sedem, Ioannẽ Con-*
445 *stantinopolitanũ Episcopum vniuersalẽ se scribere, vosq; ex hac sua præsumptione ad Synodũ conuocare generalem, cùm generalium Synodorũ conuocãdi authoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradita, & nulla vnquã Synodus rata legatur quæ Apostolica authoritate nõ fuerit fulta. Quapropter, quicquid in*
446 *prædicto vestro conuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta, esse non potuit) statuistis, ex authoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua B. Petro potestatem ligandi atque soluendi, ipse*

Saluator

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatica & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
555.	61. Pelagius I. ... Romanus, sedit an. ... m. 10. d. 28.	Iustinian. 6.		
560.	62. Ioannes Catelinus Anastasij Illustris filius, Romanus, sedit an. 11. men. 11. d. 19.			
571.	63. Benedictus Bonosus Bonifacij filius, Romanus, sedit an. 4. m. 1. d. 29.	Tiberius.		
579.	64. Pelagius Iunior, Vnigildi filius Romanus, sedit an. 10. m. 2. d. 10.			

sectis agetur postea sigillatim.

De secta Pacificatorum seu tepidorum in rebus fidei.

* Zeno Imperator per edictum quod Henoticum seu Pacificatorium appellant, id egit, vt tum Catholici de fidei veritate, tum hæretici Eutychiani de sua vanitate nonnihil cedentes, vnitatem quandam & pacem imaginariam amplecterentur. Nam vt vna cum Catholicis Eutychi anathema indixit, sic decisionem Synodi Chalcedonensis vnà cum hæreticis parui facere videbatur. Vnde consecutum est, vt singuli Ecclesiarum Præsides pro suo arbitratu in ea re agerent. Euagrius lib. 3. cap. 14. Anastasius verò Imperator imaginariam Zenonis pacem consectatus est, adeò vt Chalcedonense concilium neq; palam in Ecclesijs prædicaretur, neque reijceretur ab omnibus. Euagr. lib. 3. cap. 30.

104. De Theopaschitis.

* Petrus Cnapheus (id est, fullo) Pseudoepiscopus Antiochenus, præter Eutychianam hæresim, illud nouo more in Ecclesiam introduxit, vt in Trisagio *Sanctus Deus, sanctus fortis, S & immortalis*) adderetur. *Qui crucifixus est pro nobis.* Nicephor. lib. 15. cap. 28. Vnde hæresis Theopaschitarum orta est.

Idem Petrus, cùm Xenaiam nondum baptizatum creasset Episcopum, dicebat, consecrationem sufficere ei pro baptismo. Nicephor. lib. 16. cap. 27.

omne regnũ in se diuisum nõ stabit. Et sãcta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum quæstionibus impugnatur.

* Theodor. Lector, li. 2. Collectaneorũ: *Cum omnes, vt fertur, alij Patriarchæ conciliationem Zenonis approbarent: solus Felix Romanus illi non cõmunicauit.* Hæc ille. Porrò sub nomine Felicis Episcopi Romani, cũ omnes Occidentis Episcopi, tum alij etiã Orientis Episcopi cũ eo cõmunicantes cõprehenduntur. Nam Euagrius li. 3. c. 30. ait: *Nonnulli Præsides Ecclesiarũ decretis in Chalcedonensi concilio editis firmè & constanter adhæserunt, vt ne syllabam de rebus in illo definitis remittere, imo vero ne literæ mutationem admittere voluerint. Quinetiam ab illis qui eiusdem decreta repudiabant, magna cum animi confidentia resilierunt, recusaruntq́; penitus cũ illis cõmunicare.* Et post: *Episcopi Occidentis & Libyæ cum Orientalibus reduci non poterat.* Itemq́; Niceph. li. 16. c. 27. *Occidentales nõ aliter communicare cum Oriente voluerunt, quam si Nestorium, Eutychetẽ, Dioscorũ, Petrũ Moggum & Acatiũ anathemati subijceret.* Vnde etiam ait, Alexãdriam, Ægyptum & Libyam cœpisse dissidere. §. Salus igitur fidei Christianæ semper à Romana Ecclesia potissimùm pependit, cui omnes ferè Occidentales Episcopi, & optimi etiam quiq; ex Orientalibus adhæserunt, vti constat fecisse hoc tempore *Macedoniũ Constantinopolis, Flauianũ, & posteà Caladionem Antiochiæ, Iulianum Bostri, Petrum Damasci, & Episcopos omnes, qui Ecclesiæ parebant Apameæ* Euagrius lib. 3. c. 33. Fulgentius de mysterio Mediatoris paulò post principium: *Apud Christianos penè idem est, fidem nolle asserere, quod negare.*

* Felix Episc. Rom. in epist. ad Petrum Cnapheum: *Quoniam nõ statuisti credere veritati, & literis nostris contra te scriptis, nunc incepi sententiare contra te, imo ille qui est vertex omnium pastoralium Sedium, Apostolorũ optimus Petrus, à cuius immaculata fide valde declinasti. Quandoque enim dicis, Trinitatem propter nos crucifixã, non Christum: quandoq; immortalem spiritum, Manichæizans: quandoq; Patrem, Filiũ, & Spiritum sanctum, Sabellianizans simul coniungis: Trinitatem negans, in qua baptizamur, et credimus, & confitemur. Tam impium facinus fingentes, alienos putauimus ab orthodoxa fide, & à communione Ducis nostri gloriosi prædecessoris Petri, qui claues regni à Saluatore nostro recepit.*

Salvator dedit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit, præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse, ita vt deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. (Et post.

447 *Prædecessores verò Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissimè Epistolas atque libellos propriis manu subscriptas sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus corā Deo protestati sunt, nihil vnquam proteruè contra Apostolicam Sedem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquam vsurpare. Qui hactenus in archiuo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorum roboratis habentur integri.* (Et post:) *Nullus Patriarcharum profano* (vniuersalis) *vocabulo vnquam vtatur, quia si summus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Perspicuè cōstat ex huius epistolæ, itemq; ex Gregorij Magni verbis in vnum collatis, eos hac mente fuisse, vt neq; vllum Patriarcham, nedum Episcopum, vellent Vniuersalem appellari; & tamen interim crederent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, totiusq; militantis Ecclesiæ caput ac summum Iudicem esse. Itaq; ineptè arguunt, qui Pontificis Romani potestatem ab ijs negari putant, qui negant, aliquem appellādum esse vniuersalem Patriarcham aut Episcopum. Quia ex eo quod agitur constat, non omnem verbi significationem, sed potius illam reijci & damnari, quæ meritò in inuidiam trahi posset. *Vniuersalis* enim ab vniuerso nomē sortitur. Vniuersum autem tum continet in se vim & potestatem eius quod vnum est, tum aliud quiddam præterea significat. Iam, Rufino auctore in symbolo ad Laurentium, *vnus vel numero dicitur, vel vniuersitate: numero, vt vnus homo, tanquā vnus inter multos: vniuersitate, vt vnus Sol, vel vnus Deus, tanquam vnus in vniuerso, qui propterea* (inquit) *vnus dicitur, quòd alius non sit.*

Quibus ita constitutis, qui se vniuersalem Episcopum aut Patriarchā nominat, cùm non tantùm dicat, se vnum Episcopum è multis esse, verùm etiam aliud quidpiam, quod ad vniuersitatem referatur, in vniuersalis nomine præ se ferat: videndum est quidnam aliud id esse queat. Ac proprijssime quidem nō est aliud Episcopus vniuersalis, quàm Episcopus vnus in vniuersa Ecclesia. Quod siue intelligatur de tota Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, seu de illa tota quæ simul in terris agit: *solus Christus propriè vniuersalis est Episcopus*, quia nullus in eodē ordine cum illo, aliquo modo est. Vnde Tertullianus in lib. 4. aduersus Marcionem ita scribit: *Homo verbo Dei emaculatus offerre debet orationem, & gratiarum actionem Deo apud Ecclesiam per Christum Iesum Catholicum Patris Sacerdotem.* Hoc autē est vniuersalis Latinè, quod Catholicus Græcè. Catholicus ergo Patris vel Episcopus, vel Sacerdos propriè solus Christus est. Cæterùm si nomen vniuersalis non tam accuratè vrgebitur, sed abusiuè (vt verba ferè solent) accipietur: iam vniuersalis Episcopus erit, non quidem qui vnus, sed tamen qui primus Episcopus est in vniuerso mundo. Nam quod in vnoquoq; genere primum est, quia etiam idem solet vnum esse: fit interdum, vt vnius atq; vniuersalis nomine præcipuum illud & primum alicuius multitudinis membrum intelligatur. Itaq; cùm Pacianus in epist. 1. ad Sympronianum, de Catholico nomine disputans, rationi consentaneum esse ostenderet, *vt inter diuersas hæreses plebs Apostolica certum nomen retineret, quo nomine incorrupti populi vnitas distingueretur: Nónne* (inquit) *appellatione propria decuit caput principale signari?* Caput principale, vniuersalem Ecclesiam appellat, ex qua sectæ aliæ sub appellationibus auctorum suorum exierint. Caput ergo principale potest etiam in suo genere dici Catholicum, & Vniuersale. Atq; in eo sensu dicimus Magnum Leonem Pōtificem Romanum ab vniuersali Synodo Chalcedonensi appellatum esse *Vniuersalem Episcopum*. Sicuti Gregorius Magnus testatur lib. 4. epist. 32. 36. & 38. Sed cùm Episcopus Constātinopolitanus vniuersalis nomen non ita sibi arrogasset, velut qui primus in tota Ecclesia esset (nam vt Gregorius testatur lib. 7. epist. 64. seipsum dicebat Sedi Apostolicę subijci) quid superest, quod intelligatur dixisse, nisi se solum in tota Ecclesia Episcopum esse? Volebat quidem (vt puto) per eam appellationem seipsum Episcopo Romano parem facere. Sed cùm rē ab initio non succedere animaduerteret: nomine retento, ad tempus à re abstinuit. Vtcunq; illud sit, tam Pelagius, quàm Gregorius Magnus ei opponunt idipsum, quod in verbo vniuersalis propriè intelligi poterat: videlicet, quòd tanquam vnicus Episcopus & Patriarcha præesse voluerit, in quo tamē sensu nec ipse Romanus Pontifex potest vniuersalis dici. Quia licet primus Episcopus & Patriarcha sit, tamen solus Episcopus aut Patriarcha non est, sed gradus Episcopalis seu Patriarchalis illi cum omnibus Patriarchis aut Episcopis ex æquo est communis.

Porrò quòd tam Pelagius, quàm Gregorius ita verbum hoc intellexerint, apparet ex ipsorum scriptis. Nam Gregorius ait lib. 4 epist. 38. *Vt despectis fratribus Episcopus appetas solus vocari.* (Et post:) *Ne si sibi Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur.* Ecce in Pontificatus gradu gloria ista singularitatis non est quærenda velut vnus omniū loco sit Episcopus. & epist. 36. *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Dicet

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Pontifices Romani. Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.*
590 Idẽ Pelagius Iunior. Mauritius.	*105. De Iconomachis.* ᵃ Xenaias Persa nondum baptizatus, & tamen pro Episcopo se gerens, primus vocem illam euomuit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas. Nicephor. lib. 16. cap. 27. *106. De Acephalis.* ᵇ Acephali Eutychianam hæresim defendunt, hoc est, vnam in Christo naturam: nõ inde appellati, quòd capite aut certo authore suæ sectæ careant (cùm Seuerus Antiochiæ Episcopus eorum dux fuerit) verùm aut quia Seuerus ipse ἀκέφαλος est dictus, authore Nicephoro lib. 16. cap. 27. aut quia post mortem Seueri, aut Episcoporum, qui ab initio illi adhæserant, isti hæretici non viuebant sub aliquibus Episcopis, quos instar capitum in Ecclesiasticis ministerijs haberent, quod ipsum etiam Nicephorus illis euenisse testatur lib. 18. ca. 45. Hoc autem posteriore modo Protestãtes etiam Acephali sunt, quia Episcopos à successoribus Apostolorum ritè consecratos non habent, qui Sacramenta Ecclesiasticá illis ministrent. *107. De Christolytis.* ᶜ Dicebant, Christi corpore & animo apud inferos relicto, eum ascendisse in cælos cum sola diuinitate. Damasc. hær. 93. *108. De Agnoitis.* ᵈ Agnoitæ (quorum dux Themistius Diaconus Alexandrinus erat) dicebant, Christum ignorare diem iudicij, quia scriptum sit, De	ᵃ Theodoretus in historia sanctorum Patrũ cap. 26. *Aiunt Romæ, quæ est longe maxima, Simeonem adeo fuisse omnium ore celebratum, vt in officinarum omnibus vestibulis & porticibus ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.* ᵇ Ioannes Maxentius contra Acephalos elegantem libellum scripsit. Item Hierosolymitani, Antiocheni, & Secundæ Syriæ clerici, in supplicatione ad Iustinũ Imperatorem porrecta, *Eutychianistas, & Acephalos (inquiunt) toto animo odientes, anathematizamus.* Vigilius etiam Episcopus Romanus Constantinopoli agens, *contra Acephalos damnationis promulgauit sententiam, vt author est Gregorius Magnus* lib. 2. indict. 10. epist. 36. Fulgentius in sermone de confessoribus: *Apostolus Episcopos dispẽsatores esse ostendens, ait: oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem. §.* Qui ergo Episcopos non habent qui Sacramẽta Ecclesiastica illis dispensent, vera Christi Ecclesia esse non possunt. Contra Seuerum Leontius Byzantius scripsit, vt Euthymius testatur in 2. parte Panopliæ, tit. 15. ᶜ Vigilius lib. 2. cõtra Eutychen: *Iure dicimus, Christum in sepulchro* (per triduum) *iacuisse, sed in sola carne, Christum nõ derelictũ in inferno, sed in sola anima.* Et lib. 1. *Post resurrectionẽ ad demonstrandam sui corporis veritatẽ & comedit, & bibit, & contrectandum se Discipulis obtulit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Postea verò quàm cælos ascendit, quid facit nomen filij hominis, si non erat ibi natura humanitatis? Dicit enim, cùm venerit filius hominis in gloria Patris sui. Secundum quam filij hominis naturam iuxta Ioannis Apostoli verba, ipse interpellat pro peccatis nostris: secundùm deitatem enim, aduocati aut sacerdotij officio non fungitur.* ᵈ Eulogius Patriarcha Alexandrinus contra Agnoitas scripsit, librumq; suum ad Gregorium Papam misit, qui lib. 8. indict. 3. epist. 42. respondet, *ita doctrinã Eulogij per omnia Latinis Patribus concordare, vt in diuersis linguis spiritus nõ fuerit diuersus.* Eulogius autẽ dixerat, illud Euangelij de die illo filius nescit) *non ad filiũ, iuxta hoc quod caput est, sed iuxta corpus eius,*

Dicet aliquis, Episcopum Constātinopolitanum nihil tale cogitasse. Sit ita. Sed nomen quod vsurpabat, ad eam cogitationem alios ducebat. Videndo non tam vsurpantis mens, quam vis ipsa vocabuli merito spectatur. Vniuersalis enim cum ab vniuersitate dicatur, si quis Episcopus vniuersalis dicitur in vniuerso terrarum orbe, is vnicus Episcopus atque eodem tempore nullus alius esse Episcopus intelligitur. Qui ergo cum sit, & ab omnibus habeatur vnus Episcopus ex multis, tamen præterea nominat se vniuersalem: is non tantum dicit, se vnum esse numero (nā hoc illi nemo vnquam negauit) verùm etiam se vnū esse vniuersitate. Ex quo sequitur, eum vi ipsius verbi dicere, quòd ipse sit solus Episcopus. Qui sensus quoniam offendit pias metés, ne vocabulum quidem ipsum permitti debet, ne hoc aliquis appetere putetur, quod eo nomine significatur, quo vti nō timet. Aliud enim est primus Apostolus, quod fuit Petrus; aliud vniuersalis, quod ille nunquam dicitur fuisse.

Hic verò insignis Magdeburgensium, an inscitia, an impudentia, prætermitti non potest: qui in Centuria 5. cap. 9. pag. 868. vel stulte putant, vel impudenter fingunt, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, ne Pontifex Romanus appellaretur Vniuersalis. Quid enim attinuit ad Africanos, hoc est, ad inferioris gradus Episcopos (hoc enim ipsi de se fatentur) de Pontificis Romani appellationibus statuere? Res vero sic se habet. Gratianus cum in 99. Distinct. dixisset, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, *ne primæ Sedis Episcopus appellaretur summus Sacerdos, aut Princeps Sacerdotum* (quia vere nullus in Africa Episcopus hoc erat, sed tātum Episcopus Romanus verè fuit summus Sacerdos, & Princeps eorum qui suo tempore in terris degebāt Sacerdotum) inde voluit Gratianus ad tale nomen transire, quod nec ipsi Episcopo Romano verè cōpeteret. Itaq; nō tertiæ Synodi, sed Gratiani verba illa sunt: *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*: adeò vt nec in Græcis exemplaribus, nec in Latinis ea verba vnquam Synodo tertiæ attributa fuerint: sed eius tituli tertiæ partis ad duas præcedentes, Gratiano authore, continuatio quædam sunt per modum incrementi. Quod nec glossa illic ignorauit, nec typographus: nec ego Magdeburgenses puto tam stupidos fuisse, vt id ignorare possent: verum diabolicam in illis malitiam & video sæpe & nunc iure accuso, vt alij ab illorum imposturis sibi caueat. Nihil quippe agunt sincere aut fide bona. Vnde sæpe nec authorum suorum verba proferunt, sed rem ipsi mendacissime narrant, atque inde propositum suum cōcludunt, id quod in historia sextæ Carthaginiēsis Synodi passim faciunt. Sed de Vniuersalis appellatione hæc sint satis. Plura si quis expetat, habet doctissimam Remundi Rufi ea de re disputationē, in defensione pro Pontifice Maximo contra Molinæum. Vbi cùm tres causas reddidisset, cur vniuersalis Episcopi nomen Pelagio & Gregorio displicuisset: præclarè ex omni antiquitatis memoria repetijt maximos quosque Imperatores id dici recusasse, quod & esse, & credi vellent. Quinimò & Paulum Apostolum, qui & haberi, & esse voluit omnium seruus, quiq; ob eandem causam inanes nouarum appellationum titulos nunquam æquo animo tulisset, acriter tamen pugnasse pro Apostolatus sui potestate, quam Dominus ei dedisset in ædificationem, & non in destructionem. Quod idem Pelagium & Gregorium Pontifices tum in recusanda Episcopi vniuersalis appellatione, tum in propugnanda Sedis Apostolicæ quam regebant, dignitate, vno consensu fecisse contendimus.

Gregory Magni fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ primatu.

Gregorium Magnum, licet ob declinandam ambigui vocabuli inuidiam, vniuersalis Episcopus aut Patriarcha dici noluerit, primatum tamen supra omnes Episcopos & Christianos totius militantis Ecclesiæ, tam verbo sibi debitum agnouisse, quàm rebus ipsis & factis per annos tredecim exercuisse, nunc planum faciam.

1. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Italiæ.

448 Libro primo, indict. 9. epist. 16. Iuxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iussionem *ad B. Petri Apostoli limina eum suis sequacibus venire Aquileiensem Episcopum iubet, vt in Synodo quod iustum est, iudicetur.*

449 Epist. 19. *Episcopus Cumanus solenniter electus ad nos consecrandus occurrat.*

450 Epist. 22. Ioannem *Episcopum Rauennatem* monet, *vt grauiora quæque ad Sedem Apostolicam referat.*

451 • Epist. 32. *Vnit Cumanam atque Misenatam Ecclesias ex sua authoritate.*

452 Lib. 2. epist. 1. indict. 11. Scholastico Campaniæ Iudici iniunxit, vt *peruersitatem in Paulum Episcopum commissam, districta emendatione corrigeret.*

453 Epist. 15. Hortatur Neapolitanos, *vt eligant Episcopum qui Romæ ordinetur.*

454 Epist. 20. *Vnit Ecclesiam S. Anthemij Numentano Episcopo.*

Epist. 26.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sit, De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Marci 13. Nicephorus hunc Themistium Philosophum fuisse putat, qui sub Valente Imperatore floruerit. Verùm rectius sensisse credo Liberatum, qui in Breuiario ca. 19. eum asserit fuisse Diaconum Timothei Alexandrini Episcopi. Nã de Agnoitis sub Valente nihil vnquam legi.

109. De Aphthartodocitis.

ᵃ Aphthartodocitæ (ramusculus quidam Eutychis) asserebant, Christi corpus ab ipsa conceptione nulli obnoxium fuisse interneciοni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter absque vlla reprehensione insitæ sunt, particeps fuisse: cuius hæresews duces Iulianus Halicarnasseus, & Gaianus Alexandrinus fuerunt. Damascenus in libro de centum hæresibus. Eandem verò hæresim Iustinianus edicto promulgare in animo habuit. Euagrius lib. 4. cap. 38.

65. Gregorius Magnus. Gordiani Senatoris filius, Romanus, monachus, sedit an. 13. m. 6. d. 10.

Idem Mauritius.

110 De Monophysitis.

ᵇ Monophysitæ Eutychianorum portio vnam compositam naturam in Christo statuunt: ex diuinitate videlicet, atque ex humanitate.

111. De hæreticis circa resurrectionem carnis.

ᶜ Quidam Presbyter Ecclesiæ Turonensis in Gallia dicebat, nõ esse futuram nostræ carnis resurrectionem. Apud Gregorium Turonensem, libro 10. num. 13. quia in Psalmis dicitur, quòd non resurgent impij in iudicio.

112. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quod nos sumus, esse referendum. Addit verò Gregorius ex Augustini sensu: *Deum aliquando loqui more humano, vt dicat se scire, quod scire nos facit; vel nescire, quod nos non facit scire.* *Vnde* (inquit Gregorius) *subtilius intelligi potest, quod incarnatus Vnigenitus in natura quidem humanitatis nouit diem & horã iudicij, sed tamẽ hunc nõ ex natura humanitatis nouit, quia diem & horam iudicij, non nisi per deitatis suæ potentiam nouit.* Et post. *Qui quis Nestorianus non est, Agnoita esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam: qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Omnia per ipsum facta sunt, & omnia dedit ei Pater in manus. Si omnia: procul dubiò etiam diem iudicij & horam.*

ᵃ Fulgentius in sermone de duplici natiuitate Christi: *Vnigenitus Deus, sicut pro nobis dignatus est nasci, sic pro nobis secundum carnẽ dignatus est mori. Conceptus in vtero, factus est particeps mortis nostræ.*

Anastasius Antiochiæ Patriarcha per literas suas Iustiniano contradixit, ostendens *diuinos Apostolos confessos esse, atq; adeo tradidisse, corpus Domini interneciοni obnoxium esse, & affectionum quæ sunt natura in animis impressæ, quæq; reprehensione carent, particeps.* Euagrius lib. 4. cap. 39.

ᵇ Cassiodorus in fine Psalm. 107. tum ex sua, tum ex D. Ambrosij authoritate affirmat, eos Arrianis peiores esse, qui diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnius dicere tentauerunt. Idem in conclusione Psal. 138. quatuor rationibus demonstrat, eum, qui confitetur Christum esse perfectum Deum & perfectũ hominem, id quod confessus est perimere, nisi duas perfectas naturas in Christo fateatur. Gregorius Magnus li. 10. epist. 55. Monophysitas (inquit) ab errore conuersos, ab hæreticorum iniurijs arceri postulat.

ᶜ Gregorius Turonensis lib. historiarum 10. num. 13. Resurrectio Sacris literis prædicitur, & Apostolicæ traditionis authoritate firmatur. Tunc vt in Apocalypsi est scriptum, reddet mare mortuos suos. Impij autem non resurgunt vt iudicent, verùm vt iudicentur. Denique Apostolus ait: Omnes quidem resurgemus. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti.

 ᵃ Grego-

455 Epist.26: *Mediolanensem Presbyterum à Laurentio Episcopo Mediolanensi immerito excommunicatum, officio suo restituit.*

456 Epist.29.& 30. *Ioannem Subdiaconum nostrum transmisimus, vt electum virum sua imminentia secundùm morem prædecessoris eius à proprys Episcopis cum nostræ authoritatis assensu faciat Episcopum consecrari. Nam sicut ab alys nostra exigimus, ita singulis sua iura à nobis concessa seruamus.* Agit autem de consecratione Mediolanensis Episcopi.

457 Libro 3.indict.12.epist.33.ad Theodelindam Longobardorum Reginam: *Cùm integritatē nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis: dignum est, vt de Ecclesia B. Petri Apostolorum Principis nullum vlterius scrupulum dubietatis habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestrā in Petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate.* Per confessionē Petri, *confessionem & fidem Romanæ Ecclesiæ intelligit.* Nec enim Theodelinda dubitauit de fide Apostoli Petri, sed tantùm an Ecclesia Romana fidem Synodi Chalcedonensis integram conseruatet. Fidem ergo Romanæ Ecclesiæ appellat *Petram Ecclesiæ.*

458 Lib.5.epist.9. *Carinensem Episcopatum Regitano vnit.*

459 Lib.6.epist.13. Fauensis Episcopus petit, *vt authoritate Apostolica liceat ei ob redemptionem captiuorum sacra vasa vendere,* quod D. Gregorius concessit.

460 Lib.7.Indict.2.epist.10.ad Rauennæ Episcopum scribit, *vt de causa Maximi Salonitani Episcopi cognoscat, si Maximus habeat tuam fraternitatem suspectam, etiā reuerendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis Episcopus Rauennam veniat, & de eadem causa pariter discernite.* Ecce quàm paucis verbis declarat, se in tres maximos Episcopos authoritatem habere, dum vnius causam ab alijs duobus cognosci iubet.

461 Lib.10.epist.56. Ioannes Episcopus Rauennæ ita scribit: *Recolo me in gremio sacrosanctæ Ecclesiæ vestræ Romanæ & nutritum, & Deo auxiliante prouectum, & quibus ausibus ego sanctissimæ illi Sedi, quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare, propter cuius conseruandam authoritatem, sicut Deo manifestum est, multorum contra me inimicorum inuidiam grauiter excitaui.* (Et pòst:) *Sanctæ Rauennati Ecclesiæ, quæ peculiariter vestra est, non solùm vetera priuilegia conseruetis, sed & maiora vestris temporibus conferatis.*

462 Lib.11.epist.33. Anthemio Subdiacono Campaniæ: *Hac tibi authoritate præcipimus, vt si quem Episcoporum Campaniæ post hæc negligentem esse cognoueris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittas: vt quàm sit graue nolle ab his quæ reprehensibilia sunt, corrigi, regulari in se valeant districtione sentire.*

2. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Siciliæ.

463 Lib.1.epist.1. *Petro Subdiacono Sedis nostræ intra prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus, sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium, vni personæ omnia committere.*

464 Lib.2.indict.10.epist.4. *Maximinianū Episcopum Syracusanum super cunctas Siciliæ Ecclesias, vices Sedis Apostolicæ ministrare decernimus, vt non sit necesse pro paruulis causis Romam ire. Sed difficilia solummodo nostrum iudicium flagitent, vt subleuati de minimis, in causis maioribus efficacius occupemur.*

465 Lib.6.epist.19. *Nouit dilectio tua, hanc olim cōsuetudinem tenuisse, vt fratres & Coëpiscopi nostri semel in triennio Romam de Sicilia conuenirent.*

466 Lib.7.epist.8. Episcopo Catenensium: *Ad hoc, locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, vt nec præpositi in opprimendos se frustra valeant occupare subiectos, nec subiectis iterum contra suos Præpositos effrenata sit resultandi licentia.*

467 Lib.7.epist.62. *Lucillum de Episcopatus ordine deponendum pronunciat.*

468 Lib.11.epist.42.ad Ioannem Episcop. Panormitanum: *Illud admonemus, vt Apostolicæ Sedis reuerentia nullius præsumptione turbetur. Tunc enim status membrorum integer manet, si caput fidei nulla pulset iniuria.* §. Ergò Sedem Apostolicam, hoc est, Romanam Ecclesiam vocat *caput fidei.*

469 Lib.12.epist.31. Felici Episcopo Siciliæ: *Exegit dilectio tua, vt ex authoritate Sedis Apostolicæ tuis deberemus consultis respondere. De tribus enim Apostolicam Sedem consulendam prædecessorum tuorum sequens exempla, credidisti,* & quæ sequuntur.

3. Gre-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

591. Idem Gregorius. Idem Mauritius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

112. De Eutychio.

ᵃ Eutychius Constantinopolitanus Patriarcha, corpus nostrũ in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aëreque subtilius esse futurum scripserat. Gregorius libro 14. in Iob, cap. 29.

ᵇ Dicebat Eutychius post confirmata palpantium corda, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquã redactum.

ᶜ Euticius addidit: Caro & sanguis Regnum Dei possidere non possunt.

ᵈ Euticius statim cessit Gregorio, quoad veram naturam resurrecturæ carnis: non tamen assensit, palpabile fore resurgentium corpus, quia diceret Apostolus, non corpus quod futurum est seminas.

ᵉ Euticium, vt ab hac disputatione discessit, ęgritudo & mors protinus secuta est.

113. De Iacobitis.

De baptismo.

ᵃ Iacobus Syrus huic sectæ nomen dedit, quæ præter Eutychianam heresim, candenti ferro characterem crucis baptizatorũ frontibus inurit, quia scriptum est: Ipse baptizabit vos aqua & igni. Bernardus Lutzenburgus.

De auriculari Confessione.

ᵇ Dicunt, non esse necessarium confiteri Sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri. Bucchingerus in Ecclesiastica histor. Nónne etiam hoc ipsum docent Protestantes?

114. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Gregorius Magnus in Iob lib. 14. c. 29. *Erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentiæ, sed palpabile per veritatem naturæ, juxta verbum Domini: Palpate, quia carnẽ & ossa me videtis habere.*

ᵇ Gregorius respondit: *Christus resurgens ex mortuis, iã non moritur. Si quid verò in eius corpore post resurrectionem potuit immutari, post resurrectionem Dominus rediit in mortem.*

ᶜ Grego. ibid. *Caro & sanguis iuxta culpam & corruptionem suam regnum Dei possidere nõ possunt. Iuxta naturam vero suam in illa cælestis regni gloria caro erit, sicut scriptum est, Iob 19. Circundabor pelle mea.*

ᵈ Gregorius ait: *Id insinuat Apostolus, granum quod sine culmo & foliis seminatur, cum foliis et culmo nasciturum. non ergo deerit, quod erat: sed aderit, quod non erat.*

ᵉ Greg. ibid. *Qui tamen dum adhuc viueret, pellem manus suæ ante oculos astantium tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus. Tiberius verò tunc Imperator librum Euticii flammis tradi voluit.*

ᵃ Claudianus Mamercus Viennensis Galliarũ Episcopus li. 3. de statu animæ ca. 14. docet *ignem in Euangeliis allegoricè accipi pro Spiritu sancto, veluti cùm dicitur: Ignem veni mittere in terram.* Hæc ille. §. Ex isto autẽ loco perspicuè videmus, quàm necessarium sit, Catholicæ maiorũ traditioni fidẽ habere. Nam cùm nunc ignis, nunc aqua in Scripturis Baptismũ nominantibus exprimatur: sola traditio testatur, elementum aquæ, non item ignis, in vsu Baptismi adhibendum esse.

ᵇ Gregorius homil. 26. in illa Euãgelii verba, quorũ remiseritis peccata: *Discipuli principatũ superni iudicii sortiuntur, vt vice Dei quibusdã peccata retineant, quibusdã relaxent. Horum nunc in Ecclesia Episcopi locũ tenent. Causæ ergo pensandæ sunt, vt Pastores Ecclesiæ ei pœnam debeãt amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.* Idẽ lib. 1. indict. 9. epist. 24. *Talẽ se, qui præest, exhibeat, cui subiecti quiq; occulta quoq; sua prodere non erubescant.* Nicephorus Chartoph. in epist. de ligandi soluendiq; potestate, ad Theodosium Monachũ: *Olim omnes oportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaq; illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem, vel repudium ferre: Põtifices verò frequenti multitudinis turbulentia (vt arbitror) defatigati, id opera ad probatos monachos transmiserunt.*

ᶜ Grego-

3. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Corsicæ.

470 Lib. 1. epist. 76. Leoni Episcopo in Corsica: *Pastoralis nos cura constringit, Ecclesiæ Sacerdotis moderamine destitutæ sollicita consideratione concurrere. In Ecclesia Sagonensi Diaconos & Presbyteros tibi concedimus ordinandi licentiam.*

4. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Sardiniæ.

471 Lib. 4. epist. 33. Vnum ex Italiæ Episcopis misit in Sardiniam ad conuertendos Paganos.

472 Lib. 7. indict. 2 epist. 2. Carahtanus in Sardinia Episcopus petijt, *personam à latere Gregorij deputari, cui causas Gregorio referendas insinuaret.*

5. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Africæ.

473 Lib. 1. epist. 72. ad Gennad. *Ex concilio Numidiæ, si qui ad Sedem Apostolicam venire voluerint, permittite, & contradicentibus eorum viæ, obuiate.*

474 Epist 75. Vniuersis Episcopis Numidiæ: *Per Hilarium Chartularium nostrum petijstis, à B. memoriæ prædecessore nostro, vt omnes à vobis retro temporum consuetudines seruarentur, quas à B. Petri Apostolorum Principis ordinationum initijs, hactenus vetustas longa seruauit.*

475 Lib. 2. indict. 10. epist. 33. *Constantius & Mustellus Maximinianum Ecclesiæ Pudentianæ in Africa Episcopum, apud Sedem Apostolicam accusauerunt, quod præmio Donatistarum corruptus, Episcopum nouâ licentia fieri permisit.* Vnde Gregorius Columbo Episcopo Numidiæ mandat, *vt adunato Episcoporum vniuersali Concilio, si reus conuincatur, à dignitate officioq; degradetur.*

476 Lib 2. indict. 11. epist. 47. Columbus Numidiæ Episcopus *tota mente Apostolicæ Sedi inhæret.*

477 Epist 48. Adeodatus Primas Numidiæ. ad Gregorium ita scripsit, *vt spiritus eorum vniti fuerint.* Idem ergo de primatu Romanæ Ecclesiæ credidit Adeodatus quod Gregorius: alterorum magnopere dissensissent.

478 Lib. 7. epist. 32. ad Dominicum Carthagin. Episcopum: *Sedem Apostolicam diligendo ad officij vestri originem recurritis, scientes vnde in Africanis partibus sumpserit ordinatio sacerdotalis exordium.*

479 Libro 10. epistola 8. *Donadeus Diaconus à Victore Numidiæ Episcopo gradu officij sui deiectus, querelam apud Gregorium Papam deposuit, qui Columbo Numidiæ Episcopo sic scribit: Vnà cum primate Concilij vel alijs Coëpiscopis nostris omnia quæ petitio eius continet, diligenti vobis examinatione quærenda sunt: & si querela eius veritate fulcitur, in Episcopo eius Victore Canonici rigoris districtio teneatur.*

480 Epist. 32. Cùm Paulinus Regensis Episcopus in Numidia Ecclesiasticos ordines per Simoniacam hæresim dare diceretur: *Papa Gregorius rem Columbo Episcopo Numidiæ, & Victori, qui primatus ibi locum tenuit, examinandam commisit.*

6. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Hispaniæ.

481 Lib. 11. epist. 50. Ioanni defensori eunti in Hispaniam: *Is qui superstite Episcopo innocente, contra Canones in Ecclesia eius ordinari præsumpsit, sacerdotio priuatus ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur, qui etiam in custodia habeatur, vel ad nos transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinauerunt, sex mensibus Dominici corporis & sanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in monasterio.*

482 Porrò epist. 53. Idem Ioannes: *Ex deputatione* (inquit) *& iussione Beatissimi atque Apostolici Domini mei Gregorij, inter Episcopos cognitor resedi.* (Et pòst:) *Memoratos Episcopos in monasterium recipiendos ad agendam in tempus pœnitentiam decerno.*

7. Grego-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Ann. Dom. | Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

114. De nouis quibusdam Origenistis.

ª Georgius Presbyter & Theodotus Diaconus dixerant, Christum ad inferos descendentem, omnes qui illic cōfiterentur eum Deum, saluasse atque à pœnis debitis liberasse. Quam hæresim Philaster antea prodidit, sed sub nullo certo authore.

Idem Gregorius. | Idem Mauritius.

115. De nouis Donatistis.

ᵇ Donatistarum in Africa his diebus ita creuit authoritas, vt de suis Eccesijs eijcerent Catholicæ fidei sacerdotes. Gregor. libro 3. indict. 12. epist. 32. & in 4. Psal. pœnitent. Fuerunt hæretici qui dicerent, *Ecclesiam non esse generalem*, sed in tempore Donati, & ante finem seculi consummandam. Protestantes verò in hac parte Donatistarum similes, Ecclesiam nonnunquam in angulis latere, & ita de mundo visibili perire dicunt.

592

116. De nouis Pelagianis.

ª Pelagianus quispiam erat, qui tanquam hæreticum notauit illud dictum, *quod Adæ anima cùm peccauit mortua est*. Gregor. lib 5. indict. 14. epist. 14.

De Sereno sacras imagines confringente.

593

ᵇ Serenus Massiliensis Episcopus inconsiderato zelo succensus, sanctorum imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregit. Gregorius lib. 9. epist. 9. Vt autē qui fuerint huius hominis mores nos non lateat, (Nam ex fructibus eorum, inquit Christus, cognoscetis eos) Gregorius ibidem affirmat, istum Serenum libēter malos homines in sua

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ª Gregorius lib. 6. indict. 15. epist. 15. *Descendens ad inferos Dominus, illos solùmodo ab inferni claustris eripuit, quos viuentes in carne per suā gratiam in fide & bona operatione seruauit.*

Philaster in lib. de hæresibus (inquit Gregorius) Prophetam dixisse ait: *In inferno quis confitebitur tibi? & Apostolum: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.*

ᵇ Greg. in 4. Psal. pœnitent. *Dominus in Apostolis promisit, dicens: Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi* (Et pòst:) *Toto vitæ illius tempore debet fides Christiana in mundo vigere.*

Iustus in Cantic. Canticorum. cap 12. *Legimus in Euangelio: Si dixerint, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite exire. Hic enim atq; illic partes esse noscuntur. Christus autem in Ecclesia Catholica tanquam in meridie cubans, mūdum vniuersum suo fulgore perfudit, & in spiritu feruentibus requiescit. Atque ex ea charitate qua orbem vniuersum irradiat, credentes in se populos quotidie pascit.* §. Non alia ergo est vera Ecclesia, quàm quæ sic vno tempore viget, vt semper eodem modo viguerit, & credētes ex ea charitate pascit, quæ orbem vniuersum irradiat. Quæ autem Ecclesia vllo temporis momēto post Euangelium in multis gentibus prędicatum in angulis latuit, vera Dei Ecclesia, quæ abscondi nunquam potest, vtique non fuit.

ª Gregor. lib. 5. indict. 14. epist. 14. *Deus dixit: Qua hora comederitis, morte moriemini. Cùm ergo comedit de ligno vetito Adā, quia in corpore mortuus non est: (nam post hoc filios genuit) si nec in anima mortuus est (quod dici nephas est) ipse mentitus est, qui prædixit, hunc die qua peccasset, moriturum.*

Sacris imaginibus non illa, quæ Dei propria est, sed typica quædam adoratio ob res quas significant, debetur.

ᵇ Gregorius lib. 9. indict. 4. epist. 9. *Quia Sanctorum imagines adorari* (cultu latriæ) *vetuisses, omnino laudauimus.* (Et pòst:) *Omne manufactum adorare non licet, quoniam scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Et postea monet Serenum, *vt doceat plebē suā in adoratione solius Omnipotētis S. Trinitatis prosterni. Nam talē adorationē picturis incōpetēnter exhiberi.* Quibus vtiq; verbis insinuat aliud esse adorationis genus, quod sacris picturis com-

7. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Hibernia.

483 Lib.9.Indict.4. epistola 61. ad Quirinum Episcopū & cæteros Episcopos in Hibernia Catholicos: *Lator præsentium ad B.Petri Apostolorum Principis Ecclesiam veniens, fraternitatis vestræ se asseruit ad nos Epistolas accepisse. In quibus (sicut ipse ait) studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes, quæ Nestoriana hæreseos errore confusa sunt, cùm ad matrem electorum omnium Catholicam Ecclesiam reuertuntur, vtrum baptizari debeant, an certè solius veræ fidei confessione eiusdem matris Ecclesiæ visceribus adiungi?* Hibernorum igitur Ecclesiæ tanto interuallo ab orbe reliquo diuisæ, tamen didicerant ad Romanam Sedem maiora quæque referri debuisse.

8. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Angliæ.

484 Beda Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum lib.2.cap.1. *Beatus Papa Gregorius cùm primum in toto orbe gereret Pontificatum, & cōuersis iamdudum ad fidem veritatis esset prælatus Ecclesiis: Anglorum gentem eatenus idolis mancipatam Christi fecit Ecclesiam, ita vt Apostolicum illum de eo liceat nobis proferre sermonem: Quia etsi alijs non est Apostolus, sed tamen nobis est.*

485 Lib.12.epist.15.Augustino Episcopo Anglorum: *Per loca singula duodecim Episcopos ordinet, quatenus Londinensis Episcopus ciuitatis honoris pallium ab hac Apostolica Sede percipiat: Eboracensis quoque Episcopus 12.Episcopos ordinet, & Metropolitani honore perfruatur. Sed tua fraternitas omnes Britanniæ sacerdotes habeat subiectos.*

9. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Galliæ.

486 Lib.4.epist.51.52.& 53. Ad petitionem Regis, *Virgilium Arelatensem Episcopum facit suum Legatum in regno Childeberti Regis Galliarum iuxta antiquum morem.*

487 Lib.4.Indict.13. epist.51.sic ait: *Quia cunctis liquet, vnde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cùm priscam consuetudinem Sedis Apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesiæ recurrit?*

488 Epist. 2. *Quia vnumquodque tunc salubriter completur officium, cùm fuerit vnus, ad quem possit
recurri, Præpositus: idcirco opportunum esse perspeximus, in Ecclesiis quæ sub regno præcellentissimi fi-
lij nostri Childeberti Regis sunt, secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelaten-
sis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, id est, Sanctarum
quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres consacerdotésque
nostros aliqua euenerit fortè contentio, authoritatis suæ vigore, vicibus nēpe Sedis Apostolicæ functus,
489 discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundā causarum tale fuerit certamen
exortum, in quo aliorum præsentia opus sit, congregatis sibi in numero competenti fratribus & coëpi-
490 scopis nostris, salubriter hoc seruata æquitate discutiat, & Canonica integritate definiat. Si quam verò
contentionem, quod longè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negotium emerse-
rit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio Sedis Apostolicæ indigeat: exa-
491 minata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis va-
leat congrua sine dubio sententia terminari.*

492 Lib.7.Indict.2.epist.112. Episcopo Augustodunensi vsum pallij concedens, *Hoc* (inquit) *pariter perspeximus concedendum, vt Ecclesia ciuitatis Augustodunæ post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostræ authoritatis indulgentia vendicare.*

493 In priuilegio, quod monasterio S.Medardi in Gallijs concessit, ita scribit: *Hæc Sedes Romana speculationem suam toti orbi indicit.*

10. Grego-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
		Idem Mauritius.
591.	Idem Gregorius.	

Hæretici & Pseudopropheta.

in sua societate recepisse, adeò, vt Presbyterum antea lapsum, & adhuc in suæ iniquitatis pollutione versantem haberet familiarem. Tales sunt hæreticorum nostri temporis antecessores, qui nec sanctis hominibus (qualis fuit D. Gregorius) placent, nec improbos deuitant.

117. De Simoniaca hæresi Regiæ potestatis, Ecclesiam Romanam opprimentis.

[a] *Simoniaca hæresis* (inquit Gregorius in 4. Psal. Pœnitent.) *nostris maximè temporibus concitauit aduersus Ecclesiam Dei non modò innumerabilẽ populi multitudinem, sed etiam regiã potestatem, in tantũ, vt in Romanã Ecclesiam terrenæ suæ potestatis vsurpet.* §. Puto autem, quòd contra eam hæresim agat, qua Imperatores Græci non diu antè nouo more adducti sunt, vt nemi-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ris competẽter exhibeatur. Vnde etiam in li. 7. epist. 5. *& crucẽ Christi, quæ in synagoga Iudæorũ ponebatur, venerandã appellat, & tũ venerandam crucẽ, tũ imaginẽ genitricis Dei, qua dignũ est veneratione, de eadẽ synagoga Iudæorũ auferri iubet.* Deniq; Ionas Aurelianensis Episcopus, qui abhinc annis ferè octingentis floruit, in lib. 1. de cultu imaginũ, testatur D. Gregoriũ in lib. Sacramentorũ ita scriptũ reliquisse: *Deus qui vnigeniti tui Domini nostri Iesu Christi pretioso sanguine humanũ genus redimere dignatus es, concede propitius, vt qui ad adorandũ viuificã crucem adueniunt, à peccatorũ suorũ nexibus liberentur.* Quẽadmodum igitur adoratio, qua soli Deo seruitur, nullo modo vllis aut imaginibus, aut creaturis deferẽda est: sic alia quædã longè inferior adoratio (quã frequẽtius venerationem S. Patres appellant, licet sacra scriptura etiam adorationis nomẽ sacris imaginibus, id est, tabernaculo fœderis attribuat, cùm ait Psal. 98. *Adorate scabellũ pedũ Domini*) nec imaginibus quidẽ sacris negari debet. Postquã verò S. Gregorius sanã de re proposita doctrinã explicasset, ad Serenũ ait: *Sanctorũ imagines fregisse reprehendimus. Dic frater, à quo factũ sacerdote aliquãdo auditũ est, quod fecisti? Si nõ aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne despectis aliis fratribus, solũ te sanctũ, & esse crederes sapientẽ?* (Et pòst:) *Si quis imagines facere voluerit, minimè prohibe.* Præterea docet, quæ sit imaginũ vtilitas. *Nam quod legẽtibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernẽtibus, quia in ipsa etiã ignorãtes vidẽt, quod sequi debeant; in ipsa legunt, qui literas nesciunt. Vnde & præcipuè gẽtibus pro lectione pictura est.* Postremò hoc Sereni factũ in damnum Christianæ plebis cessisse testatur, iis verbis: *Dum in hoc animi tui incautè nimis motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhiberis, vt maxima eorum pars à tua se communione suspenderit. Quando verò ad ouile Dominicum errantes oues adduceas, qui quas habes, retinere non prauales?*

[a] Gregorius in 4. Psal. Pœnitentialẽ: *Christus præcepit, dicens: Gratis accepistis, gratis date. Nostris verò temporibus* (Rex seu Imperator) *turpissimi lucri cupiditate illectus, sponsam Christi captiuã capit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc iste potestatis Regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam.*

k Quan-

10. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Dalmatiæ.

494. Lib. 1. epist. 19. Monet Salonitanum Episcopum, vt Honoratum Archidiaconum suo gradui restituat: *alioqui se quod iustum est, decreturum.*

495. Lib. 2. Indict. 10. Episcopum Salonitanum Natalem per pallij communionisq; priuationem adigit, vt restituat Honoratum Archidiaconum loco suo: ni faciat, *se inquisiturum, an in Episcopatu ipso persistere debeat.*

496. Lib. 2. Indict. 11. epist. 22. Antonino Rectori patrimonij in Dalmatia: Facto in personam electam decreto, ad nos transmitte, *vt cum nostro decreto, sicut priscis fuit temporibus, ordinetur.*

497. Lib. 4. epist. 9. Episcopis per Illyricum: *Vt Ioanni, quem confirmat, velut delegato sedis Apostolicæ, obediant.*

498. Lib. 5. epist. 26. *Debuistis repulsum cognoscere, quem sedes Apostolica repellebat.*

499. Lib. 5. epist. 48. *Quos Apostolica sedes in communionis suæ consortium non recipit, charitas vestra omnino refugiat.*

11. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Græciæ.

500. Lib. 2. epist. 6. *Cassatis Ioannis Episcopi primæ Iustinianæ decretis, ex B. Apostolorum principis auctoritate decreuit, eum 30. dierum spatio communione priuatum: & Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum, à dicto Ioanne damnatum, in suum locum & ordinem restituit.*

501. Lib. 2. epist. 7. *Sanctæ memoriæ decessor meus Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum Ecclesiamq́; eius de iurisdictione potestatis Ioannis Episcopi Larissei exemit.* Quam exemptionem Gregorius cō-
502. firmat, iubens, vt si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria aduersus Adrianum eueniat: si mediocris est, per Responsales suos in vrbe Regia cognoscatur: si ardua est, *vt Romam ad Apostolicam sedem decidenda deducatur.*

503. Lib. 4. epist. 15. Ioanni Episcopo primæ Iustinianæ: *Pallium ex more transmisimus, & vices vos Apostolicæ sedis agere, iterata innouatione decernimus.*

504. Lib. 4. epist. 50. ad Corinthiorum Episcopum: *Secundinus Episcopus Apostolicæ sedis Legatus ita damnauit Anastasium Episcopum, vt quasdam personas Episcopi Romani arbitrio reseruaret.*

505. Lib. 4. epistol. 55. Mittit pallium Episcopo Corinthiorum vtendum: *Sicut* (inquit) *prædecessores nostri prædecessoribus vestris concesserant.*

506. Epistola 56. *Episcopos per Helladâ iubet Corinthiorum Episcopo parêre.*

507. Lib. 5. Epist. 7. *Episcopis Epiri significat, se cuncta priuilegio Andreæ Episcopi confirmasse: Quæ prædecessores* (inquit) *nostri eius prædecessoribus contulerunt.*

508. Lib. 10. epist. 36. Episcopo Scodritano: *Ioannes primæ Iustinianæ ciuitatis Episcopus seruat vices nostras.* (inquit Gregorius.)

12. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Corcyræ.

509. Lib. 12. epist. 2. *Quoniam frater noster Nicopolitanus Metropolita sententiam tulit, Caßiopi Castrum sub iurisdictione Ecclesiæ tuæ, quemadmodum semper fuit, debere persistere: formam eiusdem sententiæ comprobantes, Apostolicæ sedis auctoritate eam, fauente iustitia, comprobamus, confirma-*
510. *mus, atque per omnia robustam manere decernimus.* Et in epistol. 8. constat, *sententiam Papæ effectum habuisse.*

13. Im-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
598.	Idem Gregorius.	Pho. cas an. 8.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

neminem paterentur Ecclesiæ Romanæ Pontificatum gerere, præterquam, si pro sua confirmatione certum tributũ Cæsari persoluisset. Quod cùm in quauis Ecclesia iniustum fuisset: in Romana, quæ cæterarum caput est, non nisi iniquissimum fuisse existimari debet. Cæterùm si hoc in Imperatoribus hæreticũ est habitum: quid de Henrico Octauo Anglorũ Rege statuemus, qui summũ Anglicanę Ecclesiæ caput seipsum scribens, omnium Ecclesiarum & beneficiorum Ecclesiasticorum primitias sibi & suis vsurpauit?

118. De Armeniorum erroribus.

De veritate carnis Christi in Eucharistia.

Armeniorum secta Nicephorus meminit sub Phoca, lib. 18.c.53.

[a] Armenij (duce Echanio quodã) Eutychianorũ pars, imò hæresum omniũ sentina, dicebãt, *Sacrificium panis carnis Christi* (id est, eius panis qui est caro Christi) *non Christi, sed diuinitatis corpus esse.* vt ait Euthym. parte 2. tit. 20. Certè non multum absunt Caluinistæ ab hac sententia, cùm talem carnis Christi manducationem etiã in Sacramento doceant, quæ potius diuinitati, quàm carni per sacramentũ manducandæ conuenit. Volunt enim, solo spiritu eam corporis manducationem fieri, quæ in cœna Domini non solùm potissimum, sed solummodò ad visibile sacramentum refertur, vtpote de cuius corporali manducatione Christus dixit: *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum.* Spiritalis autem manducatio, quæ fit in Eucharistia, fit dum id Spiritu participatur, quod corporaliter accipitur.

Vinum

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Quantò melius foret sibi, dominã suam esse agnoscere, eiq; religiosorum principum exemplo, deuotionis obsequium exhibere? Sed contra Deum fastuosus, terminos quos posuerunt Patres nostri, contempto diuino timore, transgreditur, & cõtra Catholicam veritatem suæ furore tyrannidis efferatur. In tantum autem suæ temeritatem extendit vesania, vt caput omnium Ecclesiarũ, Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam. Omnis ergo hæreticorum acies obmutescat, quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis inuenitur destructum.

[a] Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. c. 58. *Debemus quotidianas carnis Domini & sanguinis hostias immolare.* (Et pòst:) *Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur.* Diuinitas autem, quæ omnem locum implet, nec per vices sumi ex se, nec in ora fidelium fundi potest. At de Christi sanguine in Eucharistia repræsentato, id est, præsente & reipsa exhibito, idem Gregorius ita scribit homil. 22. in Euãgelia: *Sanguis Christi super vtrumque postem ponitur, quãdo non solùm ore corporis, sed etiam ore cordis haurîtur.*

13. Imperatorem Ecclesiæ Romanæ primatum agnouisse.

511 *Sicut parentes priores vestri principes* (inquit ad Constantiam Augustam) *S. Petri Apostoli gratiā quæsierunt, ita apud vos eius honor nullatenus minuatur.* (Et iterum:) *Si Episcoporum causa mihi commissorum apud piißimos Dominos aliorū patrociniis disponuntur* (qui curauerant, vt Imperator iuberet, Maximum Episcopū cum honore suscipi) *infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Vt Episcopi mei ad seculares iudices refugium habeant, peccatis meis deputo.* Suos vocat, quia ei suberant.

Lib. 4. Indict. 13. epist. 34. *Salonitanæ ciuitatis Episcopus à me ac Responsali meo ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit.*

512 Lib. 7. epist. 64. *Piißimus Imperator primatem Byzancenum* (id est, Patriarcham Constantinopolitanum) *iuxta statuta Canonica per nos voluit iudicari.*

513 Lib. 11. epist. 43. ad Phocam Augustum, *Antiquam consuetudinem fuisse testatur, vt Apostolicæ sedis Diaconus in Palatio Imperatoris permaneret.*

14. Hæreticos pertinaces Ecclesiæ Romanæ primatum non agnouisse.

514 Lib. 7. epist 53. *Peruersi homines* (trium capitulotum damnatores) *subesse sedis Apostolicæ præceptis nolunt.* Omnibus omnino hæreticis hoc semper in mote fuit, hodieque Protestantibus in mote est, vt sedis Apostolicæ præceptis subesse nolint.

15. Reges diuersarum nationum & Magnates, Ecclesiæ Romanæ primatum agnouisse.

515 Lib. 3. Indict. 12. epist. 41. ad Bonifacium Magnificum Africæ: *A B. Petri Ecclesia (cui claues regni cælestis commissæ sunt, & ligandi ac soluendi potestas attributa) vestra anima non inueniatur diuisa, ne si hic beneficium eius despicitur, illic vitæ aditum claudat.*

516 Lib. 5. epist. 61. Gennadio Patricio Africę: *Episcopum communione priuatum esse, valde miramur, cur nobis hoc non primatis eius Epistola indicauit.*

517 Lib. 7. Indict. 2. epist. 3. Proconsul Dalmatiæ *petit gratiam D. Gregorij pro causa Maximi.*

518 Lib. 7. epist. 95. Magistro militum in Istria: *Nullum illic ab Apostolica segregatum remanere vultis Ecclesia: tantusq́; vos B. Petri Apostolorum principis amor accendit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis:* Ecclesiam Romanam vocat ouile Petri, & omnes fideles vbique diffusos illi traditos docet.

519 Lib. 7. epist. 97. Gallinico Exarcho Italiæ: *Petimus, vt pro bono desiderij, quo* (Istrici) *ad Apostolorum principis petram solidam concurrerunt, habere dignemini commendatos:* Quęnam est petra solida Apostolorum principis, quò Istrici concurrebant, præterquàm vnitas Ecclesiæ illius quæ Petri sedem caput & fundamentum suum post Christum agnoscit?

520 Lib. 7. epist. 114. *Theodericum & Theobertum Reges Francorum filios vocat, hortaturq́;, vt Synodum congregari præcipiant, in qua præscribit sub anathematis obligatione, quid debeat constitui.*

521 Epist. 115. *Sciens Childebertus Francorum Rex, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius decreto fuissent disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur: petiit, ea quæ disposuerat de monasterio à se constructo, auctoritate Apostolica firmari.*

522 Lib. 11. epist. 8. Brunichildæ Reginæ Francorūm: *Filij nostri ex vestra perhibuêre iußione sibi mandatum, vt talis debeat à nobis in Galliis persona transmitti, quæ facta Synodo, cuncta quæ contra Canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore poßit corrigere.*

523 Lib. 11. epist. 10. *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum ac personarum secularium hanc Constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit, potestatis honorisq́; sui dignitate careat, reumq́; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.*

524 Lib. 12. epist. 7. Theodelindæ Reginæ Longobardorum: *Falsa sunt omnia quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit, nos cuiuslibet hæretici recipere sensum.*

16. Fide-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			Vinum aqua non miscent. Nicephorus lib. 18. cap. 53. Et hoc etiam Protestantes obseruant contra omnem Ecclesiæ totius morem.	[b] Concil. Aurelianense quartum, cap. 4. decernit, *vt nullus in oblatione sacri Calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, aqua mixtum offerre præsumat.*
			De originali peccato & gratia Sacramentorum.	
600.	65. Idem Gregorius.	Idem Phocas.	[c] Negantes vllum esse originale peccatum, etiam ab omnibus Sacramentis virtutem conferendi gratiam tollunt. Auctor est Guido Carmelita. Et in hoc Protestantes imitārur illos. Vnde tam Armenij, quam plerique Protestantes putant, pueros absque baptismo saluari posse.	[c] Gregorius in Iob, lib. 4. cap. 3. *Quem salutis vnda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit.* Et lib. 12. Indict. 7. cap. 10. *In illo quippe mysterio omnis culpa funditus extinguitur.* Et Dialog. lib. 4. cap. 58. de sacramento Eucharistiæ agens: *Hæc* (inquit) *singulariter victima ab æterno interitu animam saluat.* §. Tam Baptismus igitur, quàm Eucharistia conferunt gratiam iis qui dignè illa sacraméta percipiunt. Quod idem de cæteris etiam sacramentis credendum est.
			An beati Deum videant.	
			[d] Volebant beatos ante diem Iudicij Deum non videre.	[d] Gregorius in Iob, lib. 12. cap. 14. *Animæ sanctæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nec vllo modo credendum est, quia foris sit aliquid quod ignorent.*
			De antiquorum fidelium salute.	
			[e] Dicebant, omnes homines ante Passionem Christi damnatos fuisse.	[e] Gregorius in Iob, lib. 4. cap. 3. *Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides* (parentum & aliorum fidelium) *vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro his qui ex Abrahæ stirpe prodierant, mysterium Circumcisionis.*
			De peccatorum remissione per sacerdotes.	
			[f] Dicebant quædam esse peccata quæ a nullo sacerdote remitti possint. Protestantes verò vix, ac ne vix quidem vlla omnino peccata per sacerdotes remitti docēt.	[f] Nicephor. Chartophylax in epist. ad Theodosium Monachum: *Ligandi soluēdiq́; prouincia Pontificibus ipsis à clementissimo Deo nostro demandata est. Siquidem ad Petrum ait: Quæcunque ligaueris, ligata, & quæcunque solueris, soluta erunt.* (Et pòst:) *Si quis expertus sacerdotio fungatur, quamuis & sæpe & multum delinquentes, quo pacto abiiciet? Qui autem hinc emigrant, in quocunque fuerint peccato detenti, ne ligaueris.*

De k 3 Isido-

16. Fideles populos factis suis demonstrasse, quantopere supra cæteras omnes Romanam Ecclesiam coluerint velut Petri sedem.

525 Lib. 4. epist. 44. *Indignos nos pro B. Petri Apostoli reuerentia mens fidelium veneratur. Ex amore quippe fidelium huius sedis Rectoribus mos vltra meritum erupit, vt cùm eorum corpora humanda deferuntur, Dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibimet partiendas, populus scindat.*

526 Lib. 7. Indict. 2. epist. 115. *Sciebat, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur.*

Lib. 3. Dialogorum cap. 3. D. Gregorius refert, in Græciæ partibus propinquos cuiusdam muti & claudi ab Agapeto Papa *ex auctoritate Petri* postulasse, vt sanitati redderetur. Quod & factum est *post Missarum sollemnia celebrata, & sacrificiū in conspectu Dei omnipotentis immolatum.*

17. Patriarchas omnes Ecclesiæ Romanæ subiectos fuisse, & ipsos id confessos esse.

527 Lib. 2. epist. 37. Ad Natalem Episcopum Solanitanum scribens, ait: *Fraternitatem tuam etsi non vita, tamen loco transgredior, contempta & decessoris mei & mea sententia, Honoratus Archidiaconus proprio gradu priuatus est. Quod si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine grauissimo scandalo tanta contumacia nullo modo transire potuisset.* §. Agnouit ergo se maiorem quouis Patriarcha in peccatis vllius Episcopi auctoritate sua puniendis.

528 Eulogius Patriarcha Alexandrinus ad B. Gregoriū scripserat (vt cōstat ex lib. 6. epist. 37. indict. 15.) *quòd B. Petrus Apostolorū princeps in cathedra sua* (Romæ) *nunc vsque in suis successoribus sederet.*

Lib. 5. epist. 60. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum: *Semper ad magistri sui gremium, vnde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre deuotione sentimus.*

529 Lib. 7. epist. 30. Eulogius Gregorium salutauit vniuersalem Papam, sed ille nomen recusat, dicens: *Ego non verbis quæro prosperari, sed moribus: nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Et quidem in Chalcedonensi Synodo atque post à subsequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas nouit, sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit.* Ius ergo rei agnitum est in Pontifice Romano.

530 Lib. 7. epistol. 63. *De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & Dominus piissimus Imperator, & frater noster Eusebius, eiusdem ciuitatis Episcopus assiduè profitentur.*

531 Lib. 7. epist. 64. *In quodam crimine Byzancenus primas fuerat accusatus.* (Et pòst:) *Nam quòd idem primas se dicit sedi Apostolicæ subiici: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humilitatis æquales sunt.*

532 Lib. 11. Indict. 6. epist. 46. Eulogium Patriarcham Alexandrinum monet, vt simoniacam hæresim funditùs euellat *à sanctissima sede Alexandrina, quæ* (inquit Gregorius) *nostra est.* Nimirū, quia Ecclesia Alexandrina per B. Marcum D. Petri discipulum, sedis Petri, hoc est, Romanæ Ecclesiæ portio quædam est.

533 Lib. 1. Indict. 9. epist. 27. Gregorius significat, *se vsum pallij Anastasio Patriarchæ Antiocheno concessisse.* Vnde constat, ipsos Patriarchas honorem pallij à Romano Pōtifice velut à suo maiore & superiore solitos esse accipere.

18. Romanam Ecclesiam ex iudicio D. Gregorij synodis etiam præfuisse, easq́; vel indicendi, vel irritas faciendi ius habuisse.

534 Lib. 4. epist. 34. *Cuncta acta illius Synodi* (in qua Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem se vocauerat) *sede contradicente Apostolica, soluta sunt.*

535 Lib. 2. Indict. 10. epist. 33. Columbo Episcopo Numidiæ mandat, *vt vniuersale concilium Episcoporum adunet in Africa.*

536 Lib. 7. Indict. 2. epist. 69. *Sine Apostolicæ Sedis auctoritate atque consensu, nullas, quæcunque acta* (in Synodo) *fuerint, vires habent.* (Et pòst:) *Si quis scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, à B. Petri Apostolorum principis pace se nouerit segregatum.*

19. Hæreti-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
601.	Idem Gregorius.	Idem Phocas.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

De sacrificio externo.

[a] Cultu Iudaico boues & agnos sacrificant, & in Paschate non corpus Dominicum, sed agnum igni assum sumunt.

[a] Isidorus ibidem: *Sacrificium, quod à Christianis Deo offertur, primum Christus instituit, quando commendauit Apostolis corpus & sanguinem suum. Accepit Iesus panem, & calicem, & benedicens, dedit eis. Hoc ergo sacrificium Christianis celebrare præceptum est, relictis ac finitis Iudaicis victimis, quæ in seruitute veteris populi celebrari imperata sunt.*

De Crucis veneratione.

[b] Crucem non prius venerantur, quàm eam baptizauerint, & in eius medio vnum clauum fixerint (quo significant, vnum ex Trinitate crucifixum, id est, diuinam eius naturam) & sacrificij sanguine ipsam inunxerint.

[b] *Gregorius Magnæ Præsul Armeniæ antè omnes iussit, cruces ligneas quibusdam in locis à se collocatas adorari, ad easque tanquam ad sacra profugia concurri, idque cùm nondum esset Pontifex declaratus, easque nec ablutione, nec clauo, nec sanguine expiasset.* Euthym. parte 2. tit. 20. circa medium.

De Purgatorio.

[i] Negabant vllum esse Purgatorium, in quo minora fidelium delicta emendentur.

[i] Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 34. *De quibusdam leuibus culpis esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est, pro eo quod Veritas dicit: Quia si quis in sanctum Spiritum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neque in futuro. In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse laxari.* (Et pòst:) *Hoc tamen sciendum est, quia illic saltem de minimis nihil quisquam purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, vt illic obtineat, promereatur.*

De origine peccati.

[k] Peccatum simpliciter à dæmone esse aiunt, non autem omnino à libero arbitrio.

[k] Greg. in Iob, li. 33. c. 20. *Reprobi nequaquã patriæ cælestis præmia æterna percipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempserunt.*

De liberorum procreatione in Paradiso.

[l] Dicunt, Adamum & Euam in statu innocentiæ nunquam fuisse carnali copula coniungendos, humana specie aliter propagata.

[l] Greg. in Iob, lib. 4. c. 28. *Si parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, ne quaquam ex se filios gehennæ generaret, sed hi, qui nunc per redemptionem saluandi sunt, soli ab illo electi nascerentur.*

De sexuum resurrectione.

[m] Omnes in virili, nullum autem in femineo sexu resurrecturum asserunt. Hactenus Guido.

[m] Greg. in Iob, lib. 3. c. 7. *Sensus prauæ voluntatis mulieribus in vitio est, non autem sexus.*

19. Hæreticos & schismaticos ad Ecclesiæ vnitatem reuertentes agnouisse primatum Romanæ Ecclesiæ.

537 Lib. 7. Indict. 2. epist. 97. quosdam de Istriæ partibus à schismaticorum errore ad vnitatem Ecclesiæ reuertentes, & Romanæ Ecclesiæ militare desiderantes, Exarcho Italiæ commendat, *pro bono desiderij, quo ad Apostolorum principis, Petram solidam concurrerunt.*

538 Lib. 10. indict. 5. epist. 38. ad Firminum Episcopum Istriæ: *Credimus* (inquit) *de Dei nostri potentia, quia S. Petrus, ad quem reuersi estis, vos deserere non debet.*

Forma abiurationis Episcopi schismatici apud Gregorium lib. 10. epist. 31.

539 Lib. 10. Indict. 5. epist. 31. *Ego ciuitatis illius Episcopus, comperto diuisionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & spontanea voluntate ad vnitatem sedis Apostolicæ, diuina gratia duce, reuersus sum. Et ne praua mente seu simulatè reuersus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te sancto Petro Apostolorum principi, atque eius Vicario beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocunque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum: sed semper me in vnitate sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permansurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem, & hæc sancta quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & salutem gentium atque Illustrium dominorum nostrorum Rempublicā gubernātium, me in vnitate, sicut dixi, Ecclesiæ Catholicæ, & communione Romani Pōtificis, semper & sine dubio permanere. Quod si, quod absit, aliqua excusatione vel argumento ab hac me vnitate diuisero, periurij reatū incurrens, æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cū auctore schismatis habeā in futuro sæculo portionem.*

20. Zelus & feruens studium D. Gregorij pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

540 Lib. 7. epist. 1. *Antè paratior sum mori, quàm B. Petri Ecclesiam meis diebus degenerare.*

541 Gregorius in 4. Psalm. Pœnitentialem: Simoniacus Rex *in tantum suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Dominam gentium terrenæ ius potestatis vsurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens, Tibi dabo Ecclesiam meam.*

Qui hæc omnia in D. Gregorio legerit, ac plura etiam eius generis, quæ in scriptis eius extāt, animaduerterit, & tamen perfricta fronte non timet ea quæ apud Gregorium contra nomen vniuersalis Episcopi conscripta sunt, ita interpretari, tanquam D. Gregorius non potuerit ferre, vt vnus aliquis Pontifex totius militantis Ecclesię primam sedem & summum regimen teneret: is mihi videtur aut sensum hominis exuisse, aut obfirmatam diaboli peruicacitatē induisse. Quid enim dici apertius potuit, quàm *sedem Apostolicam Deo auctore cunctis prælatam constare Ecclesiis?* (lib. 2. epist. 30.) *omnes Episcopos, si qua culpa in eis inuenitur, sedi Apostolicæ subiectos esse?* (Lib. 7. epist. 64.) *Cuiuslibet ex quatuor Patriarchis tantam contra ipsum contumaciam transire sine grauissimo scandalo non potuisse?* (Lib. 2. epist. 37.) *sedem Apostolicam caput omnium Ecclesiarum esse?* (Lib. 2. epist. 55.) *Denique Romanam Ecclesiam ob ea quæ Christus ad Petrum dixit* (Matth. 16.) *omnium Ecclesiarum esse caput?* in 4. Psalm. Pœnitentialem. Sic ergo locutus est D. Gregorius: quia verè credidit, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, fidei caput, petram solidam, denique velut Petrum ipsum esse. Nam sic etiam interdum locutus est, vt ex iis quæ iam diximus, abundè constat.

Isidorus in Præfatione sua in opus Conciliorum & decretalium Epistolarum: Subiecimus (post concilia diuersa Græcorum & Latinorum) reliqua *præsulum Romanorum decreta vsque ad S. Gregorium, & quasdam ipsius Epistolas, in quibus pro culmine sedis Apostolicæ non impar concilio-*
542 *rum* (auctoritati *extat auctoritas.* (Et pòst:) *Nec vllam Synodum ratam esse legimus, quæ non fuerit Apostolicæ sedis auctoritate congregata, vel fulta.*

Paulus Diaconus rerū humanarū li. 8. in Phocæ vita: *Phocas, rogante Papa Bonifacio, statuit sedē*
543 *Romanæ Ecclesiæ, vt caput esset omniū Ecclesiarū, quia Ecclesia Cōstantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat.* Nimis impudēter dicūt Pseudoëuangelici, Pontificē Romanū à Phoca primùm accepisse hūc honorē, vt Romana Ecclesia caput omniū Ecclesiarū fieret: cùm ex iis quæ iam dixi,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

603. Idem Gregorius.

119. De Chazinzariis.

• Chazinzarij (& ipsi Armeniorum pars) etiam Nestoriani sunt, & solam crucem (non etiam alias sacras imagines) venerantur. Niceph. lib. 18.

• Gregor. lib. 9. Indict. 4. epist. 9. *in locis venerabilibus sanctorum depingi historias, non sine ratione, vetustas admisit.*

604.

66. Sabinianus Blerianus, Tuscus, sedit an. 1. m. 5. d. 19.

Idem Phocas.

De execrandis ieiuniis.

• Ieiunium Artziburtzi colunt in memoriam canis à dæmone inhabitati, quo Sergius eorum doctor, velut duce itineris, aut potius præcursore, vtebatur.

• Isidor. de summo bono, libro 2. cap. 44. *Sæpe abstinentia simulatè agitur, ieiuniaq; per hypocrisim exercentur, tantumq; miseris laboris exercitium non pro Dei amore, sed sola humana laudis admiratione sectantur.*

607. 67. Bonifacius 3. Romanus, sedit m. 8. d. 27.

120. De

• Isido-

iam dixi, manifeſtè probetur, eum honorem à Petro vſq; ad hoc tempus Pontifici Romano tributum eſſe. Verùm quia Epiſcopus Conſtantinopolitanus vniuerſalem Patriarcham ſe vocabat, cùm inde videretur ſecuturum, quod nunc ſecutum eſſe vidimus, vt Eccleſia Conſtantinopolitana vel exæquaret, vel præferret ſe Romanæ Eccleſiæ: opportunè cauit Bonifacius, ne ſedi Apoſtolicæ ac Petri cathedræ hic honor iniuſtè auferretur, ac propterea periit, vt Imperator Cõſtantinopolitanus finem huic rei per ſanctionem ſuam imponeret. Verùm aliàs declarauimus, & Optatum in lib. 2. contra Parmenianum, & Victorem in lib. 1. Vandalicæ perſecutionis, & concilium Chalcedonenſe in Actione 3. & Epiſcopum Pataræ in Lycia (vt eſt perſcriptum in Breuiario Liberati) & Iuſtinianum Imperatorem in Codice ſuo, & Gregorium Magnum in epiſtolis, & alios quàm plurimos nominatim appellaſſe aut Põtificem Romanum, aut Romanam Eccleſiam *omnium Eccleſiarum caput* longè ante Phocæ tempora.

144. Concilium Braccarenſe ſecundum, can. 22. *Placuit, vt eodem ordine Miſſæ celebrentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſuſcepit ſcriptum.* Et can. 23. *Nullus ordinem baptizandi prætermittat, quem pro amputanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus ſibi directum à ſede beatiſſimi Petri Apoſtoli ſuſcepit.*

141. Beda hiſtoriæ Eccleſiaſt. Anglor. lib. 2. cap. 17. Eduino Regi Anglorum Honorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ſalutem. *Ea quæ à nobis pro veſtris ſacerdotibus ordinanda ſperaſtis, ſine vlla dilatione tribuimus, & duo pallia Metropolitanorum Honorio & Paulino direximus, vt dum quis eorum ad auctorem ſuum fuerit accerſitus, alter in loco ipſius alterum Epiſcopum ex hac noſtra auctoritate ſurroget.* Et ibidem, cap. 18. *Ne ſit neceſſe ad Romanam vſque ciuitatem pro ordinando Archiepiſcopo fatigari.*

Etiamſi Honorius in hæreſim Monothelitarum incidiſſet, non tamen propterea erraſſe in fide Eccleſiam Romanam, quæ non modò nihil tale credendum decreuit, verùm etiam hæreſim illam deteſtata ſemper eſt, & ſummis viribus perſecuta.

Honorij epiſtola ad Sergium Conſtantinopolitanum Patriarcham perſcripta in ſexta Synodo Actione 12. prolata eſt, quæ declarabat, eũ erraſſe in articulo de duabus quæ in Chriſto ſunt, voluntatibus. Quod totũ etſi fateamur verum eſſe (nihil enim iam in ea cauſa definio) tamen Eccleſia Romana ex ea re non probatur hæreſim aliquam aut prædicaſſe, aut profeſſa eſſe, ac multò minus prædicandam & profitendam publico decreto ſanxiſſe. Quemadmodum autem Simon aliter filius Ioãnis erat, aliter verò cognominabatur à Chriſto Petrus, cùm illud naturæ, hoc gratiæ nomen eſſet: ſic omnino quilibet Pontifex Romanus duplicem perſonam ſuſtinet, vnam ſibi lege naturali propriam, in qua velut Simon quidam, aut alius quilibet homo errare etiam in fide poteſt, aliam à Chriſto impoſitam, in qua velut petra, ſupra quam Eccleſia militans pro tempore ædificatur, *velut confirmator fratrum, & Paſtor agnorum atque ouium errare non poteſt, quia pro eius fide, vt ea non deficiat, Chriſtus rogauit.* Cùm enim hanc publicam perſonam non ſuæ, ſed totius militantis Eccleſiæ cauſa ſuſtineat, non magis in ea perſona errare poteſt, quàm Eccleſia ipſa, quæ *columna eſt, & firmamentum veritatis.* Porrò hanc publicam perſonam ſuſtinet, quoties hoc ipſum ex propoſito agitur, vt ſedes Petri conuocatis Epiſcopis & fratribus, qui pro tempore adſunt, & magna conquiſitione facta (Actor. 15.) videat, deliberet ac decernat de re in controuerſiam vocata. Tunc enim liberè poterit cum Apoſtolis concludere, *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis:* quia Chriſtus promiſit, *ſe fore in medio eorum qui in nomine eius congregarentur.* Nunquam autem certius ſciri poterit, aliquos in nomine Chriſti congregari, quàm cùm ab illo Paſtore quem Chriſtus plus aliis amantem agnis & ouibus præfecit, Epiſcopi & presbyteri, *quos Spiritus ſanctus regere Eccleſiam iuſſit,* conuocantur, *vt difficile & ambiguum iudicium, quod domi inter fratres componi non potuit, ab iis qui præſunt loco quem elegit Dominus, decidatur.* Tunc enim fides conſulitur *Apoſtolico ore laudata, quam Auguſtinus prædicandam in Domino vocat, & quæ, vt Hieronymus ad Oceanum ait, mutari non poteſt.* Tunc aditur *cathedra Petri, & Eccleſia principalis, vnde vnitas ſacerdotalis exorta eſt, quæ apud eos Romanos collocatur, ad quos* (vt Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. ait) *perfidia non poteſt habere acceſſum.* Id ergo reſtat, vt qui Romanam Eccleſiam erraſſe vnquam in fide affirmant, demonſtrent tale aliquid decretum in cauſa fidei palam publiceq; de fratrum conſilio à ſede Apoſtolica interpoſitum, quod hæreſim ſtatuere ac ſtabilire conatum ſit. Tale autem nihil ab Honorio factum proferri poteſt.

Accedit eòdem, quòd hic Articulus (*Chriſtus duas in ſe voluntates habet*) nondum erat in aliquo Eccleſiæ conſeſſu expreſſè definitus, quando Honorius illam epiſtolam ſcripſit. Deinde publica Honorij decreta & facta erant eiuſmodi, vt potius læderent Monothelitas quàm iuuarent: quemadmodũ apud Platinam in Honorio, & apud Sabellicum Ennead. 8. lib. 9. videre licet. Egit enim Honorius apud Heraclium Imperatorem, vt Pyrrhũ Patriarcham Cõſtantinopolitanum Mono-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani*	*Imperator. Rom.*
608.	68. Bonifacius 4. Valeriensis, Marsus, sedit an. 6. m. 8. d. 12.	
615.	69. Deus dedit Romanus, sedit an. 3. m. o. d. 23.	*Heraclius an. 29. Monotholita.*
619.	70. Bonifacius 5. Neapolitanus, sedit an. 5. m. 10.	
	71. Honorius Campanus, an. 12. m. 11. d. 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

120. De Heicetis.

[a] Heicetæ cum tripudiis in feminarũ cœtu Deum à viris laudandum afferebant. Damasc. 87.

121. De Gnosimachis.

[b] Superuacaneũ dicunt eorum laborem, qui scientiam in diuinis scriptis exquirunt. Damasc. hær. 88. Nónne & hoc aliquando Protestantes opinabantur, quando abiectis libris, cœperunt opificiis sese dedere?

122. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Isidorus de summo bono, lib. 3. cap. 10. *Dei seruum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne forte mentem otio deditam spiritus fornicationis subripiat.*

[b] Concil. Toletan. 4. cap. 24. *Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus, dicens ad Timotheum: Intende lectioni & exhortationi, doctrina quoq;, & semper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes scripturas sanctas, & Canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quàm operum disciplina.*
Iustus Episcopus Orgelitanus in Cantic. cap. 154. *Qui verbo Dei assistunt, quotidiano profectu per nitorem iustitiæ in excelsiora proficiunt.*
Olympiodor. in Ecclesiast. cap. 1. *Scientia Dei ac diuinus sermo semper est vtilis.*

[c] Sophron.

Monothelitam ſede deiectum in Africam relegaret. Poſtremò cum Honorio, dum vixit, totus
orbis Chriſtianus communicauit, nec ab eius communione vllus Catholicus Epiſcopus (nedum
Eccleſia vel Prouincia tota) vnquam diſceſſiſſe legitur. Itaque epiſtola eius cùm ſecretò ſcribe-
retur, & non niſi eo mortuo prolata, & mox ab ipſa Petri ſede in concilio generali ſexto con-
demnata eſt: vt certò conſtaret, Monothelitarum hæreſim nunquam approbatam eſſe ab Eccle-
ſia Romana, quæ vt cæteras omnes, ita & illam hæreſim vſque ad internecionem perſecuta eſt,
vti deinceps planum fiet.

Apud Bedam tom. 3. in vita S. Bertolfi. Cùm Procus Cleronenſis vrbis Pontifex conaretur ſi-
bi ſubiicere monaſterium Bertolfi, Bertolfus Arioaldi Longobardorũ Regis opera *Romam iter
arripiens ad Honorium Papam acceſſit. Erat venerabilis Præſul Honorius, ſagax animo, vigens conſilio,*
546. *doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens. Et præbuit optatum munus S. Papa, priuilegia ſcilicet
Apoſtolicæ ſedis, quatenus nullus Epiſcoporum in præfato cœnobio quolibet iure dominari conaretur.*

Beda in vita S. Euſtaſij Abbatis: Agreſtinus, qui quondam Theodorici Regis notarius fuerat,
religionis ſpeciem in monaſterio S. Euſtaſij præ ſe ferens, ſed reuera mentis arrogantia elatus,
poſtulat vt gentium eſſe prædicator permitteretur. Qui cùm in regionem Baioariorũ veniſſet,
nullum fructũ exercens ibi, poſt aliquantum temporis ad Aquileiam tranſit. *Aquileienſes etenim
diſcordabant à communione ſedis Apoſtolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad B. Petrũ loquitur dicens:*
547. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus
eam: ob trium videlicet capitulorum diſſenſionem, quæ præſenti operi neceſſarium non duximus inſerere.
Itaque veniens Aquileiam, ſocius ſtatim ſchiſmatis effectus, Romanæ ſedis à communione ſeiunctus ac di-
uiſus eſt, totius orbis communionem, quicunque Romanæ ſedi iungeretur, damnans, in ſola Aquileia Or-*
548. *thodoxam fidem retineri decertans.* Hinc apparet, totum orbem Chriſtianum communicaſſe cum
Romana ſede, præter paucos hæreticos Eutychianiſtas.

Maximus Monachus ſui temporis facilè doctiſſimus cum Eccleſia Romana communicauit,
ac tam gratus illi fuit, vt Nicolaus Papa primus in epiſtola ad Michaëlem Conſtantinopolitanũ
Imperatorem dicat, *Maximum propè ſolum illo tempore apud Conſtantinopolim Catholicum fuiſſe.*

Zonaras in vita Heraclij, & Cedrenus in compendio Hiſtoriarum: Heraclius Imperator Ser-
gium Conſtantinopolitanum & Cyrum Phaſcidis Epiſcopum interrogat, vtrum Chriſtus duas
549. voluntates & operationes, an vnam ſolam haberet? Ij reſpondent, Chriſtum vnam ſolam habe-
re. *Quorum ſententiam cùm ad Ioannem Papam Romanum perſcriberet, hæc ab eo improbata eſt: imò con-
gregata Synodo, Monothelitarum hæreſim deteſtatur.* Ecce mox vt huius controuerſiæ notitia pu-
blicè ad ſedem Apoſtolicam delata eſt, Eccleſia Romana in Synodo pænè ſtatim ab Honorij
morte, illam hæreſim condemnat, quæ ab Hnnorio in priuatis fortè literis, re ad nullam Syno-
dum relata, approbari viſa eſt, & cum Pontifice Romano Eccleſia Hieroſolymitana & Africana
vniuerſa conſenſit. Nam ſi Honorius in Synodo legitima decreuiſſet, in Chriſto vnam tantùm
voluntatem ineſſe: quomodo id clam eſſe potuit, vt non etiam eius rei mentio in omnibus hiſto-
riis fieret, cùm nihil prorſus, quod Romæ acciderat, latêre vnquam poſſet? Adeò, vt cùm Papa
quiſpiam vel nomen fortè mutaſſet, vel ſpectaculo cuipiam interfuiſſet, id ab omnibus diligen-
ter notatũ ſit. Deinde quàm neceſſarium erat, vt illa etiam Synodus præſertim Romæ celebrata
nominatim anathemati ſubiiceretur? quod tamen factũ eſſe nõ legimus. Præterea cùm aliquod
decretum in Synodo fieri non potuerit ſine plurium Epiſcoporum & Presbyterorum aſſenſu:
iidem Epiſcopi & Presbyteri Synodum illam Honorij velut auctoritate Apoſtolica celebratam
defendiſſent, atque ob id anathemati fuiſſent ſubiecti ab aliis conciliis, vnde maximas diſſenſio-
nes in Eccleſia ipſa Romana oriri neceſſe fuit: quorum nihil vnquam auditum eſt, quia nihil tale
euenit.

550. Ex Pontificali, in vita Theodori Papæ: Pyrrhus Patriarcha in libello ſedi Apoſtolicæ oblato,
condemnauit omnia quæ ſcripta vel acta ſunt à ſe, vel à deceſſoribus ſuis *contra immaculatam no-
ſtram* (id eſt, Romanam) *fidem.*

551. Beda in Chronico de ſex ætatibus, anno mundi 4593. Pyrrhus (Conſtantinopolitanus Patriar-
cha) ſub Theodoro Papa Romam veniens, *obtulit eidem Papæ libellum cum ſua ſubſcriptione, in quo*
552. *condemnauit omnia, quæ à ſe, vel à deceſſoribus ſuis acta eſſent aduerſus Catholicam fidem,* & benignè
ſuſceptus eſt. Sed quia ad errorem poſtea rediit, *Papa conuocatis ſacerdotibus & clero condemnauit*
553. *eum ſub vinculo anathematis.* Conſentiunt Zonaras, & Cedrenus hiſtorici Græci.

Beda ibidem an. 4594. Paulus Patriarcha Conſtantinopolitanus & Monothelita *Catholicos*
554. *cruciat, Apocriſarios ſanctæ Eccleſiæ Romanæ, qui ad eius correctionem miſſi fuerant,* partim carceri-
bus, partim exiliis, partim verberibus afficiens. Sed & *Altare eorũ in domo Placidiæ ſacratum in ve-*
555. *nerabili oraculo ſubuertens diripuit, prohibens eos ibidem Miſſas celebrare: vnde & ipſe, ſicut præceſſores
illius, ab Apoſtolica ſede iuſta depoſitionis vltione damnatus eſt.*

Theodorus (vt habetur in epiſt. Stephani, quę extat in ſynodo Martini Papę) *ordinauit Stephanũ
Dorenſem,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Idem Honorius.

72. Seuerinus Romanus, an. 1. m. 2. d. 4.

Heraclius Monothelita.

639.

73. Ioannes 4. sedit an. 1. m. 9. d. 18.

640.

74. Theodorus Hierosolymitanus, sedit an. 6. m. 5. d. 18.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

122. De Monothelitis.

ᵃ Monothelitarũ dux fuit Cyrus Alexandrinus Patriarcha, licet etiam Macarius Antiochiæ Episcopus, & Theodorus Pharanitanæ Ecclesiæ Episcopus eodẽ morbo prius laborasse putentur. Eiusdem verò hæreseos confirmatores fuerunt Sergius, Pyrrhus, & Paulus Constantinopolis Episcopi. Qui omnes vnam voluntatem, vnam q́ actionem & operationem in Christo ponebant. Damasc. hęr. 99. & Martinus Papa in concil. Roman.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in concilio demonstrauit, *qui vnam in duabus Christi naturis voluntatem, atque actionem affirmarent, eos palam vnam quoque naturam statuere. Cui Ioannes Papa Romanus assensus est.* Zonaras tom. 3. in vita Heraclij.

Martinus Papa dum præsideret concilio centum & amplius Episcoporum, ita locutus est: *Qui confirmat vnam operationem, apertissimè abnegat sanctorum Patrũ (Basilij, Cyrilli, & Leonis) consonam doctrinam. Per differentiam enim naturæ differentia naturalium operationum introducitur. Illi verò duas naturas, operationes & voluntates, diuinam dico & humanam, inconfusam, & indiuisam in vnione, in vno eodemq́ sanctæ Trinitatis Dei Verbo propter nos incarnato, tradidisse monstrantur.* Eandem Monothelitarum hæresim Synodus sexta Constantinopoli celebrata damnauit.

Maximus monachus in epistola ad Nicandrũ Cypri Episcopum, sicuti refert Euthymius in parte 2. Panopliæ tit. 18. *Neque diuinam increatamq́ naturam sine essentia & voluntate, aut actione consideramus, neque naturã nostram humanam creatamq́ sine essentia & voluntate, aut actione cognoscimus.* Hic Maximus cum Pyrrho disputationem de hac re iniit, in qua totam quæstionem doctissime explicauit.

123. De Thnetopsychitis.

ᵇ Thnetopsychitæ hominum animos cum corporibus, instar pecudum, interire. Damasc. 90.

ᵇ Claudianus Mamertus de statu animæ lib. 1. cap. 3. *Nunquid illud Apostolicum tibi in mentem venire non debuit? Etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur. Anima sine corpore viuit melius: corpus sine illa nec potest.* Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 14. *Animæ habent initium, finem verò nullum.*

Olympiodorus in Eccles. cap. 3. *Quòd rationalis anima sit immortalis, brutorum verò anima corpori immoriatur, manifestum est.*

124. De

556 *Dorensem* (Hierosolymitanæ Diœceseos primum Episcopum) *loci seruitorem, per Apostolica eius*
scripta, quatenus ea quæ fuissent Ecclesiastica capitula, perageret, & Canonice si nullatenus emendaren-
tur) deponeret eos qui sub denominato (Monothelitarum) *prætextu ordinati essent Episcopi, nisi libel-*
lum pœnitentiæ offerrent. Exercuit ergo Pontifex Romanus iurisdictionem in Palæstina & Iudæa.
Sergius Cypriensis Episcopus Theodorum Pontificem Romanum vocat in epistola sua (quæ
557 citatur in Synodo Martini Papæ) *Patrem Patrum, Archiepiscopum, & vniuersalem Papam.* Et addit:
Christus Deus noster (ò sacer vertex) firmamentum à Deo fixum & immobile, atque tituli formam lu-
cidissimam fidei, vestram Apostolicam sedem constituit. Tu es enim (sicut diuinum veraciter pronunciat
558 *verbum) Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt.* (Et post:) *Thius no-*
ster Archadius vestram Orthodoxam sequitur doctrinam.
Primates & Episcopi trium prouinciarum Africæ, Numidiæ, Byzacij, & Mauritaniæ, Theo-
dorum Papam salutant *Patrem Patrum, & summum omnium Præsulum Pontificem.* Et addunt:
559 *Magnum & indeficientem, omnibus Christianis fluenta redundantem, apud Apostolicam sedem consi-*
stere fontem, nullus ambigere possit, de quo riuuli prodeunt affluenter vniuersum largissimè irrigantes
560 *orbem Christianorum, cui etiam in honorem beatissimi Petri, Patrũ decreta peculiarem omnem decreue-*
re reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & solicitè debent, maximè vero iusteq. ab ipso
561 *Præsulum examinari vertice Apostolico, cuius vetusta solicitudo est, tam mala damnare, quàm probare*
laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quicquid quamuis in remotis, vel in longinquo positis
ageretur prouinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset
562 *deductum, vt huius auctoritate, iuxta quæ fuisset pronunciatio, firmaretur, indeq. sumerent cæteræ Ec-*
clesiæ (velut de natali suo fonte) prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis
incorruptæ maneant fidei sacramenta salutis.
Victor Carthaginiensis Episcopus ad eundem Papam Theodorum ita scripsit: *Vestrum est, fra-*
563 *ter sanctissime, Canonica discretione solicitè contrariis Catholicæ fidei obuiare. Nos enim vno vinculo*
caritatis vobiscum sumus constricti.
Beda in Chronico de sex ætatibus: *Martinus Papa congregata Romæ Synodo centum & quinque*
564 *Episcoporum*, damnauit sub anathemate præfatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum hære-
ticos. Et post hæc missus ab Imperatore Theodorus Hexarchus, tulit Martinum Papam de Ec-
clesia Constantiniana, perduxitque Constantinopolim, qui post hæc relegatus Cersonam, ibi-
dem vitam finiuit, multis in eodem loco virtutum signis vsque hodie refulgens. Cum Beda con-
sentit Pontificale Romanum.
In illo Martini concilio Abbates & Monachi propè quadraginta ex diuersis Græciæ potissi-
mùm Ecclesiæ locis confluentes, libellum Papæ obtulerunt, vbi hæc verba habentur in tom. 2.
Conciliorum, pag. 776. a. *Omnium corda post Deum in vos pendent, summum Ecclesiarum scientes*
565 *vos caput à Christo Deo nostro præpositum.*
Maurus Rauennatis Ecclesiæ Episcopus appellat Martinum Papam *toto orbe Apostolicum &*
566 *Vniuersalem Pontificem*, in Epistola quam ad eum concilio præsidentem scripsit.
Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha, cùm propter incursionem Saracenorum ipse Ro-
mam venire non posset, Stephanum Hierosolymitanæ diœcesis primum Episcopum sic allocu-
567 tus est: *De finibus terræ ad terminos eius ambula, donec ad Apostolicam sedem, vbi Orthodoxorum dog-*
matum fundamenta existunt, peruenias. Imò *reuerẽdissimi Episcopi & Christiani populi penè omnes,*
de eadem ipsa re Stephano supplicârunt. Stephanus igitur Dorensis Episcopus Romã veniens
ad Martinum Papam, in supplicatione ac libello suo ita scripsit, cùm de Monothelitarum erro-
re ageret: *Annunciemus hæc omnia omnium præpositæ, dico autem, summæ vestræ, & principali* (sedi)
568 *ad medicinale consultum emersi vulneris. Quippe quoniam hoc potestatiuè olim & ab antiquitus facere*
per Apostolicam siue Canonicam consueuit auctoritatẽ, dum aperta lucubratione non solùm claues regni
cælorum creditæ sunt ei, atque ipse tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè au-
tem Euangelij gratiæ credentibus iustè claudere magnus secundùm veritatem & princeps Apostolorum
569 *meruit Petrus, sed etiam & pascere primus iussus est oues totius Catholicæ Ecclesiæ, & confirmare exa-*
gitatos consortes suos & spiritales meruit fratres, vtpote dispensatiuè super omnes, ab ipso qui propter
nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & sacerdotalem auctoritatem. Quod sciens Patriarcha
Sophronius, me ad hanc Apostolicam, magnamq. direxit sedem.
570 Pontificale in Eugenij vita refert, *Petrum Patriarcham Constantinopolitanum Synodicam dire-*
xisse ad Apostolicam sedem iuxta consuetudinem. Sed cùm operationes aut voluntates in Christo non de-
clararet, accensus populus vel clerus proiecit eam, vt etiam nec Eugenium Papam dimitteret Missas cele-
brare, nisi promisisset, minimè eam Synodicam aliquando suscipere. Hic apparet, fidem Romanam
571 Apostolico ore laudatam non solius Pontificis Romani propriam, sed etiam communem illi
cum clero & populo Romano esse.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Ann. Domini.	Pontif. et Roman.	Imperator Rom.
	Idem Theodorus.	
		Constantinus 3. 4.
650.	75. S. Martinus Tudertinus, Tuscus, sed. an. 6. m. 1. d. 26.	
		Constans 3. 28
654.	76. Eugenius Romanus, sed. an. 2. m. 9. d. 24.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

124. De Theocatagnostis.

[a] Theocatagnostæ in Deo & sanctis nonnulla reprehendebant. Damasc. 92.

125. De Mahometanis.

[b] Mahomet (quem Ioãnes Damascenus Mamedium appellat) ex Iudaica & Arriana superstitione, nouam sectam condidit, quam Saraceni (eatenus idololatræ) amplexi sunt. Auctor est Ioannes Damascenus, hær. 100.

[c] Docuit vnum esse Deum, qui neque genitus sit, neque genuerit.

[d] Christum esse verbum Dei, & Spiritum, sed creatum & seruum.

[e] Christum, quem à Maria sine semine generatum fatetur, in crucem à Iudæis actum esse negat.

[f] Mahometani crucem abominantur, & Christianos eam adorantes appellant idololatras.

[g] Deum omnis mali auctorem esse dixit. Cedrenus in vita Heraclij.

[h] Latrones, veneficos, aliosque vetiti facinoris conuictos, a Deo ad hoc dixit certo consilio destinatos fuisse, vt sic morerentur. §. Quid hoc à Caluinistarum & Bezanorum hæresi differat, non video.

126. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Olympiodorus in Ecclesiasten, c. 2. *Operibus Dei nullus quicquam potest adiicere.* Beda in illa verba, *Dominum equum & ascensorem proiecit in mare, omnes* inquit, *qui persequuntur sanctos, equi sunt, & habent ascensores diabolos.*

[b] *Mahometus ex mercenario camelorum pastore factus locupletis mulieris eiusdemq; gentilis maritus, & hæres, cùm morbo comitiali laboraret, finxit se ad Archangeli Gabrielis cælitus ad se missi conspectum prosterni. Quam imposturam Sergius monachus è Constantinopoli ob hæresim Nestorianam abdicatus vehementer adiuuit.* Zonaras & Cedrenus in vita Heraclij.

[c] Concil. Toletan. 4. can. 1. *Patrem à nullo factum, vel genitum dicimus: Filium à Patre non factum, sed genitum: Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio.*

[d] Concil. Tolet. ibid. *Christus Dei filius, & creator omnium, ex substantia Patris ante secula genitus, æqualis est Patri secundùm diuinitatem.*

[e] Concil. Toletan. 4. ibid. *Christus vna persona in vtraque natura pertulit paßionem & mortem pro nostra salute, non in virtute diuinitatis, sed in humanitatis infirmitate.*

[f] Et in Canone 73. sextæ Synodi: *Cùm crux viuifica illud salutare nobis ostenderit, nos omne studium adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum qui par est, honorem habeamus, vnde & mente, & sermone, & sensu adorationem tribuimus.*

[g] Isidorus de summo bono, lib. 1. cap. 11. *Deus malũ non fecit. Malum verò natura nulla est, quia accedendo in bonam naturã, efficit eam vitiosam.*

[h] Isidorus de summo bono lib. 2. c. 5 *Obcæcare dicitur quosdam Deus, non vt in eis eandem ipse cæcitatem faciat: sed quod pro eorum inutilibus meritis cæcitatem eorũ ab eis ipse non auferat.* (Et c. 6.) *Gemina est prædestinatio, siue electorum ad requiem, siue reproborũ ad mortem: vtraq; igitur diuino iudicio, vt semper electos superna, & interiora sequi faciat; semperq; reprobos infima & exteriora deserendo sectari permittat.* § Etsi ergo Deus mala, quæ ab impiis fiunt, nõ impediat: tamen *nullo modo prædestinationi diuinæ imputãda sunt,* (vt Prosper loquitur in responsionibus ad calumnias Gallorum; cap. 1.) quia *Deus nemini mandauit impiè agere.* Ecclesiast. 15.

• Olympio-

Beda in histor. Eccles. Anglorum lib. 3. cap. 25. Contendentibus de obseruatione Paschæ hinc
Colmanno cum clericis suis de Scotia, inde VVilfrido, & Agathone Presbyteris, illo traditionem
Ioannis, hoc autem Petri & Pauli doctrinam vrgente, tandem *VVilfridus dixit: Si tu, Colmanne,
& socij tui, audita decreta sedis Apostolicæ, imo vniuersalis Ecclesiæ, & hæc sacris literis confirmata se-
qui contemnitis, absq; vlla dubietate peccatis. Etsi sanctus erat Columba vester, imo & noster, & Chri-
sti erat, num præferri potuit beatissimo Apostolorum principi, cui Dominus ait, Tu es Petrus, & super
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo cla-
ues regni cælorum?* Hæc perorante VVilfrido, dicit *Osvvi Rex Saxonum: An vtrique vestrûm in
hoc consentiunt, quòd hæc principaliter Petro dicta, & ei claues regni cælorum sint datæ à Domino.* Re-
572 sponderunt: *Etiam, vtrique.* At ille ita conclusit: *Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille cui ego
cōtradicere nolo, sed in quantū noui vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, ne fortè me adue-
niente ad fores regni cælorum, non sit qui reseret, auerso illo qui claues tenere probatur.*
573 Beda eiusdem histor. lib. 3. cap. 29. Osvvi quamuis educatus à Scotis, intellexerat veraciter, *quia
Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia, vnde tam ipse quàm Egbertus Cantuariorum Rex VVi-
ghardum Romam miserunt, vt accepto gradu Archiepiscopatus, Catholicis Anglorum Ecclesiis per om-
nem Britanniam ordinare possit Antistites.* Ad Regem verò Osvvi Vitalianus sic rescripsit: *Opor-
574 tet vestram Celsitudinem, vtpote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenni-
ter principis Apostolorum, siue in Pascha celebrando, siue in omnibus quæ tradiderunt sancti Apostoli
Petrus & Paulus.*
575 Beda lib. 4. c. 1. *Vitalianus Theodorum natum ex Tarso Ciliciæ in Britanniam misit, adiungens ei A-
drianum Abbatem, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Eccle-
siam, cui præesset, introduceret.* Tanto semper studio pro fide & propaganda, & ab erroribus con-
seruanda, Romani Pontifices contenderunt.
576 In Pontificali Romano: *Donni temporibus Ecclesia Rauennas, quæ se ab Ecclesia Romana segrega-
uerat causa Autocephaliæ, denuò se pristinæ sedi Apostolicæ subiugauit.*
577 Constantinus quartus Imperator Donnum adhortans, vt Legatos Constantinopolim con-
cordiæ causa mittat, eundem salutat *Archiepiscopum antiquæ Romæ, & vniuersalem Papā:* Non
quòd Papa hunc titulum (vniuersalis) ambiret, sed quòd qui ex Græcis Catholici essent, libenter
eum Episcopo Romano tribuerent, non aliud in ea re sentientes, quàm quòd Episcopus Roma-
nus vniuersalis Ecclesiæ primus esset Episcopus & Pastor. Ineptè igitur Magdeburgenses no-
tant, Pontifices Romanos hac demum ætate cœpisse dici vniuersales. Nam si ad ipsorum vo-
luntatem respicimus, ne tunc quidem ita se aut vnquam postea vocârunt. Sin aliorum erga illos
obedientiam & charitatem spectamus, in ipso Chalcedonensi concilio id nomen eis oblatum
est: vti Gregorius Magnus sæpius attestatur, libro 4. indict. 13. epist. 32. & 36. Itaque Magdebur-
gensium annotationes, vt ex inuidia profectæ sunt, ita non nisi ex mendaciis totæ constant.
Beda lib. 5. histor. Gentis Anglorum cap. 20. VVilfridus monasticam vitam secutus, cùm a-
nimaduerteret, minimè perfectam esse virtutis viam quæ tradebatur à Scotis, *proposuit animo
venire Romam, & qui ad sedem Apostolicam ritus Ecclesiastici siue monasteriales seruarentur, videre.*
Qui postea ordinatus Nordhanhumbrorum Episcopus, regnante Egfrido, pulsus est Episcopa-
578 tu: *Romam igitur iuit, corā Apostolico Papa causam dicturus. Vbi præsente Papa Agathone & pluribus
Episcopis vniuersorū iudicio absque crimine accusatus, & Episcopatu dignus inuentus est,* & dimissos cū
579 hoc elogio: *VVilfridus Eboracensis Episcopus* Apostolicam *sedem de sua causa appellans, & absolutus,
& cum aliis Episcopis 125. in Synodo in iudicij sede constitutus, pro omni Aquilonari parte, Britanniæ,
& Hiberniæ insulis, fidem Catholicam confessus est.* Cumque iterum à Rege Alfrido Episcopatu
580 pellererur, causa eius Romæ cognita, *Scriptum est ab Apostolico Papa Ioanne ad Reges Edilfredum
& Alfridum, vt eum in Episcopatum suum facerent recipi.*
Postquam Agatho in Epistola ad Constantinum quartum Imperatorem, veram fidem tum de
Trinitate, tum de Christi persona vna, & naturis ac voluntatibus duabus confessus esset: *Hæc*
(inquit) *Apostolica Petri Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cuius
auctoritatem (vtpote Apostolorum omnium principis) semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vni-
uersales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secuta sunt, omnesq; venerabiles Patres Apostolicam
581 eius doctrinam amplexi.* (Et pòst:) *Hæc est vera fidei regula, quam & in prosperis & in aduersis viua-
citer tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia,
quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæ-
reticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit, ab auctoribus suis
Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus manet, secundùm Saluatoris pollicitationem: Ego
582 pro te (Petre) rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos:* Prædixit
Agatho Papa, fidem Romanam vsque ad finem fore illibatam. & per nongentos iam annos iu-
stificata est prophetia eius.

Iam ve-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
657	77. Vitalianus Segninus, Volscus Latinus, sedit an. 14. m. 5 d. 29.	Constantinus 4. à patre in partem Imperij suscipitur, solus imper. an. 17	*126. De Gentilium imitatoribus.* ᵃ Ethnophrones fortunam, fatum, astrologiam, auspicia, & veneficia probabant, diesq́; obseruabant & annos. Damasc. 94.	ᵃ Olympiodorus in Eccles. cap. 2. *Qui studens circa ea quæ vana sunt, & sese voluptatibus tradunt, excusare non possunt carentis ratione fortunæ motum, neque fati necessitatem. Humanæ siquidem actiones proficiscuntur ab electione.*
672	78. Adeodatus Romanus monachus, sedit an. 4. m. 2. d. 15.		*127. De Parermeneutis.* ᵇ Parermeneutæ diuina scripta arbitratu suo interpretabantur. Dam. 97. Hoc etiam Protestantes passim faciunt, nulla veterum Ecclesiæ doctorum habita ratione.	ᵇ Isidorus de summo bono lib. 1. cap. 19. *Via, per quam fit hæresis, est obscuritas diuinarũ scripturarum, in qua caligantes hæretici aliud, quàm se res habeat, intelligunt.* §. Cùm verò Protestãtes nihil nisi diuinas scripturas, vnde illarum obscuritas tollatur, admittant, illas verò non ex sanctorum Patrum sententia, sed ex suo libito interpretentur: necesse est, eos in summo gradu hæreticos euadere.
676	79. Domnus Romanus, sedit an. 1. m. 5. d. 10.			
679	80. Agatho, Siculus, sedit an. 2. m. 6.		*128. De Lampetianis.* ᶜ Lampetiani liberum vitæ institutum etiam monachis, tam in vestitu, quàm in aliis rebus permittunt. Dam. 98. Huc Erasmus respexit in D. Hieronymi vita, & quotquot ex Protestantibus vota monastica nihili faciunt.	ᶜ Concil. Aurelian. 1. can. 21. *Monachi Abbatibus omni obedientia & deuotione subiaceant.* S. Dorotheus in sermone 1. de obedientia: *Nihil adeò homines iuuat, quàm vt proprias amputent & abrumpant voluntates.* Et pòst: *Dicebat Ioannes Abbas: Quicunque se Patrum obedientiæ totum dediderit, talem animi tranquillitatem sentiet, vt nullam sibi videatur sustinere tribulationem. Atque ita dum vult propriam explere voluntatem, inuenietur illam semper expleuisse, quia quicquid euenit, propriũ arbitratur ac suum.* Et in sermone 5. *In quibus nulla est gubernatio, decidunt tanquam folia.*

Iam verò Episcopi Occidentales centum viginti quinque in Epistola quæ in sextæ Synodi A-
ctione quarta proximè sequitur, ita scribunt: *Lumen Catholicæ atque Apostolicæ fidei per beatos Pe-*
583 *trum & Paulum Apostolorum principes, eorumque discipulos & Apostolicos successores, gradatim vsque*
ad nostram paruitatem, Dei opitulatione seruatum est, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum,
nec falsitatis nebulis confœdatum, nec intermixtis hæreticis prauitatibus velut caliginosis nebulis perum-
bratum, immune atque sincerum, & suis radiis perlustratum, piissimis conatibus conseruare cupit ve-
strum à Deo coronatum fastigium. In hoc enim tam Apostolicæ sedis, quàm nostri exigui famulatus præ-
decessores vsque hactenus non sine periculis desudarunt, nunc decretali commonitione cum Apostolicis
Pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quæ veritatis regula continebat, omnibus innotescen-
tes, & terminos, quos transgredi nefas est, vsque ad animæ ipsius exitum constanter defendentes. §. Præ-
terquàm quòd his omnibus Episcopis de re alioqui nobis ignota credendum esset, etiam res ipsa
docuit, hoc verum esse quod dicunt, sicuti & decursus ætatum singularum, & testimoniorum
584 quæ apposuimus, concordia declarat. Denique iidem centum viginti quinque Patres in eadem
Epistola dicunt: *Veram & Apostolicā confessionem nunc vsque nobiscum S. Romana seruat Ecclesia.*
Beda de sex ætatibus mundi. Finito huius Synodi conflictu, *Georgius Patriarcha Constantinopo-*
585 *litanus* (qui fuerat Monothelita) *correctus est, tantaque gratia Legatos Catholicæ pacis comitata est, vt*
Ioannes Portuensis Episcopus, qui erat vnus ex ipsis, Dominica octauarum Paschæ Missas publicè in
Ecclesia sanctæ Sophiæ coram principe & Patriarcha Latinè celebraret. §. Patriarcha igitur Constan-
tin. iudicatus est & correctus à R. Ecclesiæ legatis.
586 Zonaras in vita Constantini Pogonati: Constantinus conciliū Constantinopoli indicit, *cuius*
fuêre principes Agathonis Papæ Romani Legati, Georgius Constantinopolitanus, & Theophanes
Antiochenus: *Neque Alexandria, neque Hierosolyma Patriarcham habebant, à Saracenis occupatæ.*
587 In Actione 18. sextæ Synodi Generalis: *Antiqua Roma & Apostolicæ summitatis Pōtificalis An-*
tistes pro se literarum paginam, eosque qui eius personā describerent, sacerdotes cōstituit. (Et pòst:) *Sum-*
588 *mus nobiscū concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatorem, & sedis successorem habuimus*
fautorē, & diuini sacramenti mysterium illustrantem per literas. Confessionē tibi à Deo inscriptam illa
Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus extulit. Charta & atramen-
589 *tum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.* (Et iterū:) In literis *Constantini ad Synodū Apo-*
stolicæ sedis antiquæ Romæ. Tanquàm ipsius diuini Petri vocem Agathonis relationē supermirati sumus.
Cum aūt Agatho mortuus fuisset, priusquam Legati ipsius à Synodo reuersi essent, Leo Papa
secundus Agathoni succedēs, literas Imperatoris & gesta Synodi accepit, eaque cōfirmauit iis ver-
bis quæ extāt in Actione 18. sextæ Synodi: *Quia sancta vniuersalis & magna sexta Synodus defini-*
tionē rectæ fidei (vt dictū est) plenissimè prædicauit, quā & Apostolica sedes beati Petri Apostoli (cuius,
licet impares, ministerio fungimur) veneranter suscepit, idcirco & nos, & per nostrū officium hæc vene-
randa sedes Apostolica concorditer ac vnanimiter his quæ definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri
auctoritate confirmat, sicut suprà solidatam petrā, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem.
590 Rodericus rerū Hispanicarum lib. 3. cap. 13. *Benedictus Papa Romanus Iuliani primatus librū de*
591 *tribus substantiis reprobandum indixerat, ob id quòd voluntas genuit voluntatem.* Sed cùm S. Iulianus
Apologeticū fecisset, *Roma dignè & piè suscipiens, cunctis legendū indixit.* Est igitur sedis Aposto-
licæ vel auctoritatem libris Catholicis tribuere, vel iis quæ secus conscripta sunt, fidem abrogare.
592 Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. cap. 4. *Cedoaldus Rex Anglorum Saxonum*
(rectius dixisset, Rex Britonum, vt est apud Galfridū lib. 9. de gestis Britannorum) *ad Christum*
cōuersus Romā properauit, vbi à Papa Sergio baptizatus ad cœlū trāsiit, hoc Epitaphio tumulo inscripto:

Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos
Armipotens Cedoal liquit amore Dei:
Vt Petrum, sedemque Petri Rex cerneret hospes,
Cuius fonte sacras sumeret albus aquas.

Beda histor. Eccles. Anglorum lib. 5. cap. 12. *Pipinus, fauente omnium consensu, virum venerabi-*
593 *lem VVilbrordum Romam misit, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulans vt eidem Frisio-*
num genti Archiepiscopus ordinaretur. Quod ita, vt petierat, impletum est, anno ab incarnatione
Domini sexcentesimo nonagesimo sexto. Ordinatus est autem in Ecclesia sanctæ martyris Cæ-
ciliæ, die natalis eius, imposito sibi à Papa memorato nomine Clementis, ac mox remissus ad
sedem Episcopatus sui, id est, post dies quatuordecim, ex quo in vrbem venerat. Donauit autem
ei Pipinus locum cathedræ Episcopalis in Castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum
vocabulo VViltaburg, id est, oppidum VViltorum, lingua autem Gallica Traiectum vocatur in
quo ædificata Ecclesia Reuerendissimus Pontifex longe lateque verbum fidei prædicans, mul-
tosque ab errore reuocans, plures per illas regiones Ecclesias & monasteria nonnulla construxit. §.
Deus ergo fidem suam per Papæ ministerium propagauit.
594 Paulus Diacon lib. 8. in vita Iustiniani 2. *Aquileia ob imperitiam fidei quintum vniuersale conci-*
lium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergij monitis instructa, & ipsa huic cum cæteris Chri-
sti Eccle-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
679	80. Idẽ Agatho.	
682	81. Sanctus Leo iunior, Siculus, se. m. 10. dies 19.	
684	82. Benedictus 2. Roman. sedit m. 10. d. 27.	*Iustinianus 2. an. 10.*
685	83. Ioannes Antiochenus, sedit an. 1. d. 9.	*Leontius Imperium inuadit an. 3. quo expulso, Tiberius 3. dictus, regnat an. 7. Sed paulo post Iustinianus Imperio restitutus, reg. an. 6.*
686	84. Conon, Thrax, sedit m. 11.	
687	85. Sergius Tiberij filius, Antiochenus. Syrus sedit an. 13. m. 8. d. 23.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Naturalibus perturbationibus obsisti non postulabant. Ibidem. Hinc Lutherus didicit illud suum, quod pudet dicere. Sed omnia volebat suos sequi, ad quę naturales perturbationes commouissent eos.

129. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

* S. Dorotheus ibidem: *Sancti omnes post sacrosanctum Baptismum non modò passionum assultus & impetus resecarunt, sed ipsas etiam passiones atq; animi affectus radicitùs auellere conati sunt: quales fuisse credimus Antonium, Pachonium & reliquos Deserti Patres.*

Isidorus de summo bono lib. 2. cap. 9. *Multi post conuersionem etiam nolentes motum libidinis sustinent, vt semper habeant pro excutienda inertia hostem cui resistant. quod ad probationem, non ad damnationem tolerant, dummodo non consentiant.*

14 * Cæsa-

ſti Eccleſijs annuere conſenſit. §. Vnitas igitur Catholicæ fidei non parum adiumenti ſemper acce-
pit per vnius primi Paſtoris operam.

Beda in natali Benedicti Abbatis inter ſermones hiemales de ſanctis: *Beatus Benedictus cùm*
eſſet nobilis natu, ad beatorum Apoſtolorum limina peregrinaturus aduolauit, vt quia rudis ad-
huc in gente Anglorum fides & Eccleſiarum inſtitutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam ſu-
595 *meret, vbi per ſummos Chriſti Apoſtolos totius Eccleſiæ caput eminet eximium.* Romæ igitur emi-
net *totius Eccleſiæ caput,* idque *eximium.*

Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum lib. 6. cap. 10. *Aribertus Rex Longobardorum do-*
nationem patrimonij Alpium Cottiarum, quæ quondam pertinuerunt ad Apoſtolicam ſedem, ſed à Lon-
596 *gobardis multo tempore fuerant ablatæ, reſtituit, & hanc donationem aureis exaratam literis Romam*
miſit. Tunc quoque venit Benedictus Archiepiſcopus Mediolanenſis Romam, & cauſam egit pro Eccle-
ſia Ticinenſi, ſed victus eſt eo quòd à priſcis temporibus Ticinenſes Epiſcopi à Romana fuerant Eccleſia
597 *conſecrati.* A priſcis igitur temporibus tanta fuit Eccleſiæ Romanæ auctoritas, vt cuiuſcunque
Archiepiſcopi aut etiam Epiſcopi conſecrationem ſibi reſeruare poſſet.

Iuſtinianus ſecūdus in Imperiū reſtitutus (vt Beda narrat de ſex ætatibus an. m. 4665.) *Conſtan-*
598 *tinū Papam ad ſe venire iubens, honorificè ſuſcepit, ac remiſit, ita vt eum die Dominica Miſſas ſibi facere*
iubēs, cōmunionem de eius manu acceperit: quē proſtratus in terra pro ſuis peccatis intercedere rogans, cū-
cta Eccleſiæ priuilegia renouauit. Quod etiā à Paulo Diacono traditur li. 8. in vita Iuſtiniani ſecūdi.

Cum Philippicus & contra ſextam Synodum ſe armaret (quemadmodum teſtatur Zonaras
599 in vita eius) & picturam iuberet auferri, in qua ſex vniuerſalium Synodorum geſta cōtinebantur,
etiam *literas praui dogmatis* (vt narrat Paulus Diaconus lib. 8. in vita Philippici) *Conſtantino Papæ*
direxit, quas ille cum Apoſtolicæ ſedis concilio reſpuit: tunc (vt tā Diaconus, quàm Beda an. m. 4667.
teſtantur) *ſtatuit populus Romanus, ne hæretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram ſolidi ſu-*
ſciperent. Vnde nec eius effigies in Eccleſiam introducta eſt, nec nomen ad Miſſarum ſollemnia prola-
tum. §. Hic non Pontificis tantùm, ſed & populi Romani fidem ab Apoſtolo non immeritò lau-
datam admirari licet. Præterea hæreticus Imperator ob hæreſim ſuam non parua imperij parte
ab iis qui prius ei ſubditi erant, multatur.

600 Paulus Diaconus lib. 8. in vita Anaſtaſij 2. *Anaſtaſius literas Conſtantino Papæ Romam per Scola-*
ſticum Patricium & Hexarchū Italiæ direxit, quibus ſe fautorem Catholicæ fidei, & ſanctæ ſextæ Syno-
di prædicatorem eſſe declarauit. §. Fidem enim ſuam potiſſimùm primo Paſtori debuit probare,
tum vt ſe membrum Eccleſiæ Catholicæ oſtenderet, tum vt à primæ ſedis communione vnà
cum anteceſſore ſuo non excluderetur.

601 Beda in Martyrologio Idibus Februarij: *Gregorius in Germania per Bonifaciū Epiſcopū verbū ſa-*
lutis prædicauit. Papa igitur dilatat fidem & Eccleſiā Chriſti, quod certè Antichriſtus non faceret.

In Pontificali Romano in vita Gregorij 2. tom. 3. concil. Paulus Diaconus in vita Leonis lib 8.
602 Leo Imperator ſanctorum imagines incendens, Romano Pontifici, vt ſimilia faceret, mandauit.
Sed *Pontifex hoc facere contempſit. Vnde & Rauennæ & Venetiarum exercitus Imperatoris iuſſioni re-*
ſtiterunt, ac nouum Imperatorem elegiſſent, niſi Pontifex eos prohibuiſſet.

Cedrenus in compendio hiſtoriarum Romæ: Gregorius Apoſtolicus vir, & Petri coryphæi
603 σύνθρονος (ſeu conſeſſor, hoc eſt, qui in eadem ſede ſuccedit in qua Petrus primùm ſedit) *à Leone*
Iconomacho ob eius impietatem defecit, & pacto cum Francis icto, tributa Leoni denegauit. Anaſtaſium
(qui depoſito Germano ſanctiſſimo Patriarcha ſpiritu prophetiæ prædito, per Imperatorē in E-
piſcopatum Conſtantinopolitanum intruſus eſt) *ac ſocios anathemate ferit,* Imperatoremq; mul-
tis epiſtolis manifeſtò redarguit. Leo *cùm contra Papam emiſiſſet claſſem, ea periit in Adriatico mari.*
Iratus ergo, patrimonia templorum D. Petri & Pauli (quæ pecunia cùm eſſet talentorum trium
& ſemis, Romam antiquitùs deferebatur) in ærarium publicum inferri iuſſit.

Polydorus Virgilius libro 4. Angl. hiſtor. *Inas Occidentalium Anglorum Rex, regnum ſuum Ro-*
604 *mano Pontifici vectigale fecit, ſingulis argenteis nummis, quos Petri denarios vocant, in ſingulas domos*
impoſitis. Fecit idem Merciorum Rex.

Theodorus Cœnobij Studienſis Conſtantinopoli Antiſtes, in Dogmatica de adoratione ſan-
ctis imaginibus exhibenda: *Intelligo aſſeruari Romæ claues Petri, Apoſtolici Senatus principis, honoris*
gratia, etiamſi claues nullas ſenſibiles dederit Dominus Petro: ſed ore tenus, in hoc, vt penes illū eſſet
poteſtas ligandi atque ſoluendi. Eas autem argento confectas palam adorandas proponunt. Sanè
605 *tanta eſt eorum fides, vt & illic infracta videatur eſſe petra fidei, nimirum iuxta verbum Domini fun-*
data. §. Græcus homo, & regiæ vrbis Antiſtes, ipſa Græcarum opinionum multiplici varietate,
& turpitudine adactus eſt, vt apud Romanam Eccleſiam fateretur eſſe *Petram fidei, & illam in-*
fractam, idq; iuxta verbum Domini.

Bonifacius, qui Martyr poſtea in Friſia eſt factus, in epiſt. ad Pontificem Zachariam petiit, *vt*
auctoritate ſedis Apoſtolicæ tres Epiſcopatus in Germania conſtituerentur, Herbipolenſis, Bamber-
606 genſis, & Erpfordienſis.

Cedrenus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Sergius.	
701	86. Ioannes 6. Græcus, sedit an. 3. m. 2. d. 24.	
705	87. Ioannes 7. Platonis filius Græcus, sedit an. 2. m. 7. d. 17.	
707	88. Sysinnius, Ioannis filius, Syrus, sedit dies 20.	[illegible] Monothelita an. 2. m. 6.
		Anastas. 2. an. 3
	89. Cõstantinus Ioannis filius, Syrus, sedit an. 8. m. 1. d. 20.	Theodosius 3. an. 1.
716	90. Gregorius 2. Romanus, sedit an. 14. m. 10. d. 22.	
		Leo 3. Iconomachus an. 24.
731	91. Gregorius 3. Syrus, sedit an. 10. m. 8. d. 24.	
	92. Zacharias Græcus, sed. an. 10. m. 3. d. 15.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

129. De Agonychitis.

a Agonychitæ quoties orant, genu flectere prouoluique nolunt, sed semper stantes precantur. Damascen. hær. 91.

130. De Iconomachis.

a Licet tam Iulianus Apostata imaginem Christi iam olim deponi curauerit, quàm Philippicus Imperator imaginem sex synodorum gesta continentem ante hæc tempora deposuerit: tamen & ille Christum, & hic Synodum sextam potius odio prosecutus est, quàm imaginum ipsarum rationem & naturam. Xenaias verò etsi docuit Sanctorum imagines non esse venerandas: tamen illa eius hæresis non est illo seculo pertinaciter defensa, nec etiam latè propagata. Primus igitur, qui & Sanctorum imagines venerandas negauit, & auctoritatem suam ad easdem palàm deponendas atque igni mandandas interposuit, erat Leo Imperator, qui ex ea re *Iconomachus* est cognominatus, velut imaginum sanctarum oppugnator. Paulus Diaconus, & Zonaras in vita eiusdem Leonis.

Icono-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a Cæsarius Arelatensis Episcopus in hom. 30. *Diacono clamante, flectemus genua, Christianis erectis stare nec licet, nec expedit. Ipse Dominus procidens in terram, orauit: & non se prosternit multis peccatis obnoxius?* (Et pòst:) *Quoties Diaconus clamauerit, vt vos ad benedictionem inclinare debeatis, & corpora & capita fideliter inclinetis, quia benedictio nobis licet per hominem, non tamen ab homine datur.*

a Leo ad imagines Sanctorum oppugnandas addictus est à duobus Hebræis, qui regnum ei prædixerant sub eo pacto, vt id nactus, Christi & Sanctorum (quos isti Iudæi oderant) imagines demoliturum se iuraret. id quod fecit. Auctores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Mox autem huic Leonis hæresi opposuerunt se primùm *Germanus Patriarcha Constantinopolitanus*, quem ob eam rem Leo deiecit Episcopatu: deinde *Oecumenicus magister cœnobij Constantinopolitani, cum 12. socijs*, quos ob eam rem crudeliter combussit. Tum autem *Ioannes Damascenus*, qui eo tempore tres libros Apologeticos contra sanctarũ imaginum criminatores doctissimè conscripsit: Denique *Gregorius secundus Pontifex Romanus* tam Imperatorem, quàm eos qui illi adhærerent, *synodico anathemate obstrinxit, ac tributo Romæ & Italiæ prohibuit: missa etiam decretali Epistola monuit, non esse Imperatoris de fide statuere, aut vetera Ecclesiæ decreta immutare.* Auctores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Tandem verò in secunda Synodo Nicæna omnibus Iconomachis anathema indictum est iis verbis, actione 5. *Qui sententias scripturæ de idolis torquent in venerandas imagines, aut clamant Christianos imagines vt Deos adorare, aut venerandas imagines non complectuntur, anathema.*

b Epi-

Cedrenus in Compend. histor. in vita Leonis Isauri: *Memoriæ proditum est, Regem Franciæ, con-*
607 *suetudine sic obtinente, regnum per stirpem à maioribus suis ad se delatum gerere, nulli aly negotio inten-*
tum, quàm brutæ voracitati atque poculis. Præfectum aulæ Regis, rerumq; gentis eius omnium curam
gerere. Hinc perspicere licet, quam iuste regnum ab hac stirpe ablatum sit postea per populum
Franciæ & sedem Apostolicam.

Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. c. 5. *Apud Gallias Froncorum Regibus à solita*
fortitudine & scientia degenerantibus, y qui maiores domus regalis esse videbantur, administrare Re-
gis potentiam, & quicquid Regibus mos est, ogere cœperunt: quippe cùm cælitus esset dispositum, ad ho-
rum progeniem Francorum transferri regnum. Hinc secutum est, quod Ado Viennensis Archiepi-
608 scopus in Chronicis refert: *Pipino enim per Bruchordum Herbipolensem Episcopum ad sedem Apo-*
stolicam referente, Zacharias Papa respondit, Regem potius illum debere vocori, qui Remp. regeret. Vn-
de Rhegino in Chronicis addit, *iussisse Papam, vt per auctoritatem Apostolicam Pipinus Rex crea-*
retur. Tantæ ergo auctoritatis Apostolica sedes olim habita est, vt mutatio regnorum, quæ illius
iudicio interposito fiebat, non seditiosè, verùm legitimè fieri erederetur. Nam omnes Catholi-
ci semper habebant Pontificem Romanum pro Christi Vicario, per quem res in tota Republica
Christiana grauissimæ semper decidendæ essent. Mentiuntur verò, qui hanc mutationem ex
mera Pontificis libidine factam dicunt. Nam is nihil aliud quàm interrogatis Francorum id
quod rectæ rationi conueniebat, respondit, auctoritatemque rei dedit. Res verò ab ipsis Fran-
cis inchoata est, & perfecta.

Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. c. 13. *Venerabili viro Petronati, sacerdotum*
609 *præcipuus & Deo dilectus Pontifex Zacharias regulom, quam B. Pater Benedictus suis manibus con-*
scripsit, poterna pietote concessit.

Ambrosius Ansbertus in Epistol. præfixa Commentariis suis in Apocalypsim, quam Papę Ste-
610 phano dedicat: *Sanctorum* (inquit) *Ecclesia corpus Redemptoris sui est, cuius tu quoque Pontificalis*
ordinis primatum sortitus es. Et in fine addit: *Temporibus Pauli Pontificis Romoni, & Desiderij Regis*
Longobardorum hoc opus compleui.

Cedrenus in Compendio histor. in vita Irenes & Constantini: Tarasius, qui prius à secretis
611 fuerat, Patriarcha Cōstantinopolis electus, *missis Romā de concilio literis, & fidei suæ confessione,*
ab Adriano Papa est approbatus. Hic Tarasius (vt est in Actione 2. Synodi Nicęnæ 2. post lectionem
Epistolæ Adriani Pontificis Romani, quam is de sacrarum imaginum veneratione scripserat, ita
612 in Synodo respondit: *Paulus Apostolus studium sinceræ fidei Romanorum erga verum Deū nostrum*
exosculatus, sic inquit: Fides vestra prædicatur in vniuerso orbè: Hoc testimonium & nos insequi par
est, temerariumq. repugnare arbitramur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ primas, & testatorum
principum successor, clare & verè mihi scripsisse videtur.

De Synodo quæ septima falsò dicebatur.

Cùm autem ante Synodum hanc, quæ à Constantino & Irene Augustis sub Adriano Pontifi-
ce pro sacrarum imaginū veneratione indicta, verè septima est, Constantinus Copronymus fal-
sam Synodum in Constantinopoli contra sacras imagines congregasset, quam hæretici vole-
bant septimam haberi necessarium fuit, vt cùm vtrobiq; & Imperator conuocasset Synodum,
& permulti Episcopi affuissent, ratio aliqua redderetur, ob quam hæc Synodus illi deberet præ-
ferri. Plures igitur huius rei rationes in Actione sexta his verbis redduntur; *Qui in Synodo* (prio-
re sub Copronymo) *congregati fuère (vt eum Propheta loquar.) inter sanctum & profanum non*
distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt. Imaginem enim Domini Dei
nostri cum imagine simul satanæ, idolum appellàrunt. Quomodo autem magna & vniuersalis, in
quam neque omnes consenserunt, & reliquarum Ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed onathe-
mate eam deuouerunt? Non habuit cooperatorium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam,
neque illius sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Prouinciales literas, quemadmodum fieri in
613 *Synodis debet: Quin etiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam,*
Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam mystas & sacerdotes. Et
post: *Neque in omnem terram Apostolicè egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrorum verba*
eorum, quemadmodum sex priores sanctæ vniuersoles Synodi. Septima outem quomodo erit vtpotè
quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis? Omne enim septimum ordina-
tum, in eadem numeratione, quæ res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet.
Quandoquidem id quod nihil cum ante numeratis participat, simul connumerari nequit. Quatuor
igitur grauissimæ rationes proferuntur, ob quas Synodus septima secunda priorem vinceret.
Prima ex rebus ipsis: quoniam prior illa Synodus idolum Iouis, & imaginem Iesu Christi eo-
dem loco habuit. Secunda, quoniam illi Synodo Romani Episcopi auctoritas non aderat, quæ
omnibus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	93. Idem Zacharias.	
751	94. Stephanus 2. Romanus, sedit dies 4.	Constantinus Copronymus an. 34. m. 3. d. 16. cum Leone 4. filio an. 5.
	95. Stephanus 3. Romanus, sedit an. 5. dies 29.	
757	96. Paulus Romanus, sedit an. 10. m. 1.	
768	97. Stephanus 4. Siculus, Monachus, sedit an. 3. m. 5. dies 27.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Iconomachi sacrarum imaginum contemplationem cupientes obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, *Eucharistiam appellantes veram imaginem naturalis carnis Domini.* Qua in re tam vafrè locuti sunt, vt quamquam nō negarint veritatem Dominicæ carnis in Eucharistia: tamen aures Catholicorum Patrum offenderint, vt constat ex verbis Epiphanij in concilio Nicæno secundo.

[c] Iconomachi Catholicos imitari cupientes, Synodum Cōstantinopoli sub Copronymo congregàrunt, quæ septima falsò est nominata, in qua Pseudosynodo inuocationem sanctorum secundùm antiquam Ecclesiæ fidem, semel confessi sunt iis verbis quæ habentur in Actione 6. secundæ Synodi Nicænæ, tom. 6. definitione 17. *Si quis non confitetur* Sanctos venerandos esse coram Deo, & anima & corpore, & horum intercessiones non petierit, vtpotè qui libertatem apud Deum habeant, pro mundo secundùm Ecclesiasticam traditionem, interuenire, anathema. De quibus tamen verbis pœnitentiam postea egisse dicuntur, eaque delesse ex libris suis. Talis est hæreticorum inconstantia.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Epiphanius Actione 6. Concilij Nicæni secundi paulo ante finem tertij tomi: *Nemo vnquàm sanctorum Apostolorum, qui tuba sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum Patrum nostrorum, incruentum nostrum sacrificium in memoriam Passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginē corporis illius dixerit.* (Et pòst:) *Christus dixit: Accipite, edite, hoc est corpus meum: non autem dixit, sumite, edite imaginem corporis mei.* (Et pòst:) *Legas quousque voles: nunquam inuenies, neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres, incruentum illud sacrificium, quod à sacerdote offertur, imaginem dixisse, verùm ipsum corpus, & ipsum sanguinem.*

[c] Epiphanius in secundi Nicæni concilij Actione 6. tom. 1. cum ageret de Synodo illa quæ falsò dicebatur fuisse septima, quam Iconomachi congregauerant in vrbe Constantinopolitana: *Execrabilis* (inquit) *est, & profana, & adulterina. Non enim habuit cooperarium, vt quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam Mystas & Sacerdotes.* (Et pòst:) *Septima quomodo erit, quæ nō cōcordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis?* Et iterum tom. 6. in responsione ad definitioné decimamseptimam: *Post hanc illorum editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem, resecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes nouère. Hunc namque morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempserint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis enim res veritas, mēdacium autem in varia distrahitur.* Et iterum ad finē sextæ Action. *Cum timore Dei omnia agamus, postulantes intercessiones Deiparæ & semper virginis Dominæ nostræ Mariæ: item sanctorum Angelorum, omniumq́ Sanctorum, salutantes & venerandas illorum reliquias, vt nos sanctitudinis eorum simus participes.*

131. De

Paulinus

omnibus Synodis adesse debet. Tertia, quòd neque aliorum Patriarcharum & sacerdotum vnanimis consensus interuenit. Quarta, quòd prior illa Synodus in vniuersa Ecclesia non est recepta, vti sex Oecumenicæ Synodi fuerant. Tota enim Occidentalis Ecclesia nunquam deturbauit, sed moderatè semper venerata est sacras imagines, vt impudentia eorum meritò appareat, rebusque ipsis refellatur, qui volunt, septimam Synodum, quæ sub Constantino & Irene congregata est, Francofurti ab Episcopis Occidentalibus, cum etiam *Romanæ Ecclesiæ Legati Theophylactus & Stephanus Episcopi non modo interessent, verumetiam præessent*, reiectam esse. Ostendant igitur sacras imagines in Germania, in Gallia, & Italia eo tempore deiectas. Sed id nunquam facient. Quod ergo de reiecta septima Synodo in Platina, in Chronicis Adonis, & Rheginonis, ac similibus dicitur, de illa Synodo intelligitur, quæ sub Copronymo congregata est, *& falsò dicebatur septima Synodus*. Ac sane mihi videntur carere communi sensu, qui aliter opinatur. Nam si nulla de hac re literarum monumenta extarent, tamen res ipsæ consulendæ essent ab iis qui mēdaciis supra modum non delectarentur. Res autem clamat, imagines sacras in tota Occidentali Ecclesia propugnatas, & non deiectas esse, vti antè ex Paulo Diacono docuimus. Nā & Imperiū ex ea occasione potissimùm ex Oriente in Occidentem est translatum. Ex eadem insania laborant, qui putant, Carolum Magnum aut edidisse, aut edendum curasse librum aliquem contra sacrarum imaginum venerationem, cùm res ipsa declaret, eum quadriennio post illius libri, quem in Synodo editum, & à Carolo approbatum fingunt, conscriptionem, à Romano Pontifice Imperatorem salutatū & inauguratum esse: quod beneficium Romanus Pontifex nunquam sponte obtulisset illi viro quem sciuisset, eam Synodum septimam, cui Romana Ecclesia auctoritatem dedisset, oppugnasse. Hæc hæreticorum mendacia non tantùm historiis & monumentis antiquorum, sed etiam ipsis rebus & factis manifestissimis confutantur. De quibus omnibus & D. Alanus Copus in Dialogis doctissimè, & nos pro mediocritate nostra disputauimus in libris quos inscripsimus, *De typica sacrarum imaginum adoratione*.

614 Post Synodum Francofordiæ Carolus ad Elipandum sic scribit: *Nec vestra me paucitati in consensione huius nouæ assertionis socium admitto: sed Apostolicæ sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungo.*

615 Ex concilio Caroli Imperatoris apud Gratianum Distinct. 19. *In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam Ecclesiam & Apostolicam sedem: vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, Ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus.*

616 Opus quod in Caroli Magni nomine contra Synodum in partibus Græciæ habitam à nescio
quo sub ficto Eli Phili titulo editum est, primatum Ecclesiæ Romanæ his verbis commendat,
lib 1. c. 6. *Sicut cæteris discipulis Apostoli, & Apostolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris sedibus, Apostolica, & Apostolicis, Romana eminere dignoscitur. Hæc enim nullis Synodicis cōstitutis, cæteris Ecclesiis prælata est, sed ipsius Domini auctoritate primatum tenet, dicentis: Tu es Petrus, & super*
617 *hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* (Et pòst:) *A cuius* (scilicet Romanæ Ecclesiæ) *sancta & venerandæ communione multis recedentibus, nostra tamen partis* (id est, Galliarum) *nunquam recessit*
618 *Ecclesia.* (Et iterum:) *Non solùm omnium Galliarum prouinciæ, & Germania, siue Italia, sed etiam Saxones, & quædam Aquilonaris plagæ gentes, Deo annuente, ad B. fidei rudimenta conuersæ, B. Petri sedem in omnibus sequi curant.*

619 Albertus Crantzius in Metropoli sua li. 1. c. 7. Extat priuilegium Caroli Regis, quod Bremensi Ecclesiæ contulit in hæc verba: *Summi Pōtificis & vniuersalis Papæ Hadriani præcepto, necnon & Moguntinensis Episcopi Lullonis, omniumq; qui affuère, Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam, cum omnibus suis appendiciis, VVillehado probabilis vitæ corā Deo & sanctis eius commisimus.*

620 Paulinus Aquileiensis Episcopus aduersus Felicem Vrgelitanum: *Elipandum & Felicem à gremio S. Ecclesiæ censeo alienos, reseruato per omnia iuris priuilegio summi Pontificis, & Patris nostri Adriani primæ sedis beatissimi Papæ.*

Cùm Carolus Magnus adstante populo & clero in Basilica Petri, Episcoporū qui ex tota Ita-
621 lia & Francia conuenerant, sententias de vita & moribus Leonis Papæ rogasset, *ab omnibus vna voce responsum est, sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum caput à nemine (laico præsertim) iudicari debere* Platina in vita Leonis tertij, consentiente Paulo Æmilio lib. 3. de rebus gestis Francorum, in hæc verba: *Conuenturus de Leone venerat Rex. Cùm vero ad rogandas sententias descendit, tunc Episcopi magis Sacrosanctæ potestatis, quàm regiæ Maiestatis memores, consentienti ore reclamauère, summum optimumq; Regem esse Carolum: sed eum nam tandem de Pontifice maximo iudicium facere fas*
622 *esse? Susciperet Leo in gremium causam suam: quiq; in cæteros clauium ius haberet, de se quoq; ipse incorruptè iudicaret, solo numine vel teste conscientia, vel vindice. Ita Leo (haud ægrè ferente Franco, dēmptum sibi graue onus de Pontifice maximo iudicandi) suggestum conscendit, crimenq; iureiurando diluit.*

Albinus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

131. De Felice & Eliphando.

Felix Vrgelitanus, & Eliphandus Toletanus, Episcopi, dicebāt Christum secundum humanam ipsius naturam esse adoptiuum, & non proprium DEI Filium. Itaque necesse est, vt isti fuerint Nestoriani, duasque vnius filij Dei personas constituerint, vnam secundum diuinitatem, & alteram secundum humanitatem. Ionas Aurelian. de cultu Imaginum.

72 — 98. Hadrianus, Romanus, sedit an. 23. m. 10. d. 17.

Constantinus 6. Irene. Translatio Imperij ad Francos.

132. De Paulicianis.

Synodus septima Constantinopoli contra Iconomachos celebratur Episcoporū 350.

Pauliciani à ducibus Paulo & Ioanne appellati, præter Manichæorum & Valentinianorū hæreses, dicebant Baptismum esse hæc verba: *Ego sum aqua viua*, & corpus & sanguinem Domini esse illa verba, *Accipite, & comedite, & bibite.* Euthym. parte 2. tit. 21. Elementum igitur seu materiam isti sustulerunt à Sacramentis, totamque rem ad nudam prædicationem redegerunt, in quo non longè ab illorum opinione absunt Caluinistæ.

96 — 99. Leo 3. Romanus, sedit an. 20. m. 5. d. 18.

Signum crucis non adorant. Euthym. ibidem. Nec Protestantes hoc faciunt.

Sacer-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Paulinus Aquileiensis Episcopus in lib. aduersus Felicem Vrgelitanum, *Paulus ait: Misit Deus Filium suum natum ex muliere: Et iterū: Proprio filio suo nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Proprius igitur filius factus est ex muliere, non adoptiuus.*

Adrianus Papa in Epist. ad Episcopos Galiciæ, de errore Eliphandi Toletani Episcopi: *Christus distinctè dixit: Ascendo ad Patrem meū (per naturam) & vestrum, per gratiam adoptionis. Hinc Paulus dixit: proprio filio suo nō pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus, quia non est traditus secundum diuinitatem, sed secundum id quod homo verus erat. Illum nimirū, qui traditus est, id est, hominem, ipsum Apostolus proprium Dei Filium protestatur.*

Ado Vien. in Chron. *Felix ad præsentiam Adriani Pontificis Rom. deductus, hæresim verbis solummodo abdicauit.*

Paschasius in li. de corpore & sanguine Domini: *Sacramentum est, quicquid in aliqua celebratione diuina nobis quasi pignus salutis traditur, cùm res gesta visibilis longè aliud inuisibile intus operatur, quod sanctè accipiendum sit. Vnde & Sacramenta dicuntur, aut à secreto, eo quòd in re visibili diuinitas intus aliquid vltrà secretius efficit per speciem corporalem: aut à consecratione sanctificationis, quia Spiritus sanctus manens in corpore Christi, latenter hæc omnia Sacramentorum mystica, sub tegumento visibilium pro salute fidelium operatur.* Ab eo igitur quod fit, quodque per Dei verbum consecratur, ac non solùm à nudis verbis ratio Sacramentorum petenda est. Vnde Paschasius ibidem subiungit: *Corpus Domini & sanguis, ob hoc Sacramenta vocantur, quia sub earum specie visibili, quæ videntur, secretius virtute diuina caro consecratur, vt hoc sint interius in veritate, quod exterius creduntur virtute fidei.*

Ioannes Damasc. de Orthodoxa fide lib. 4. ca. 17. *Imaginem transfixionis Christi videntes, in Salutaris Passionis memoriam redimus, & procidentes adoramus, non materiam, sed imaginem repræsentatum.* Et post: *Est autem hæc traditio non scripta, perinde ac adorationis ad Orientem: adorare scilicet crucem.*

m Alcui-

623 Albinus (aliàs Alcuinus) Caroli Magni præceptor in lib. de diuinis officijs: *Religionis cultum sic Dominus instituit, vt in beatissimo Petro Apostolorum summo principaliter collocaret, atque ab ipso quasi quodam capite dona sua vellet in corpus omne manare. Vnde constat, ab vniuersi orbis communione separatos esse, sicut docet B. Pelagius, qui qualibet dissensione inter sacra mysteria Apostolici Pontificis memoriam secundum consuetudinem non frequentant.*

Romani Pontificis authoritate, Imperium Occidentis constitutum esse.

Ado in Chronicis: *Leo Pontifex capiti Caroli coronam imposuit, fitq; ab vniuerso Romanorum populo acclamatũ est: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria.*

Eginhartus in vita Caroli Magni: *Carolus Imperatoris Augusti nomẽ primò tantum auersatus est,*
624 *vt affirmaret, se eo die, quamuis præcipua solẽnitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset.* A consilio igitur Pontificis propè solius trãslatio hæc Imperij profecta est, quod postea Deus tam illustre ac magnificum reddidit.

Zonaras in vita Irenes & Constantini: *Adriano Papæ suffectus Leo vir venerendus & honorabilis, qui penè excæcatus à populo, cùm se ad Carolum Francorum Regem contulisset, ab illo Sedi Romanæ restitutus inimicos suos vltus est: ab eoq; tempore Roma prorsus Franci potiti sunt Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato.*

625 Innocentius tertius in rescripto cuius fragmentum extat in Decretalibus, sub titulo, de electione & electi potestate: *Apostolica Sedes Romanum Imperium in persona magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos.*

626 Albertus Crantzius in Metropoli sua, lib. 1. cap. 14. *Pontifex Leo (cui ius ac fas esse videbatur de Imperatore creãdo) volente populo, peregit sacrum ministerium in Caroli Magni coronatione.* (Et pòst:) *Olim Imperatores non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Græculi, postquam apud eos, extincta stirpe Constantini, & deinde Magni Theodosij, non habuere Romanum Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent: mutatæ sunt rerum vices, vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, & consecrârit. Domini est terra & plenitudo, ipse transfert regna & Imperia, dignissimeq; ad suum in terris Vicarium hoc sacrum ministerium delegauit.*

627 Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorum Pontifex maximus, cùm longo tempore concertassent cum Græcis in Christianæ religionis quibusdam articulis, tandem à Græcis defecerunt, Romanum Cæsarem nunc è Gallis, nunc è Germanis eligentes.*

628 Blondus Decadis 2. lib. 1. *Leo Pontifex Patriarchæ Gradensi pallium de corpore B. Petri sumptum misit per manus Eustachij Primicerij S. Sedis Apostolicæ.*

Ado in Chronicis: *In Nicephori locũ Michaël gener eius Imperator creatur. Cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes.*
629 *Et pacis libello ab Imperatore accepto, & denuò à Leone Papa Romæ, reuersi sunt.* Ecce, Græci quoque pacis libellum à Papa Leone accipientes, Occidentale Imperium renouari potissimùm Pontificis Romani opera fatentur, nec id tã ægrè ferunt, quã illi ipsi Germani, ad quos hoc Imperiũ est translatum. Germanos hîc dico, non germanè legitimis patribus in fide legitima succedentes, sed spurios & adulterinos, qui relicta prius fide Catholica, mox indignantur, quòd Papa Græcos etiam hæresi deditos aliqua Imperij parte multasset. Qui legerit Centur. 8. cap. 10. in vita Leonis Papæ, videbit Magdeburgenses attribuere Imperij translationem vel præcipuis operibus Antichristi. Ex quo efficitur, vt omnes qui tam in Gallijs, quàm in Germania ex illo die imperârunt, per istos historicos Antichristi clientes & alumni haberi debeant. Næ istæ historiæ, aut potius fabulæ impiæ, dignæ sunt quę in Imperio solùm & excudantur & approbentur, quia tam augusti Imperij origines ad Antichristũ referunt. Miror, si hæc Imperatoribus placere possint. Si non placent, miror quòd earum rerum auctores in Imperio solo viuunt, atque adeò regnant.

630 Methodius (qui postea fuit Patriarcha Constantinopolitanus) *ob crimina Nicephoro Patriarchæ intentata* (vtique vt illum purgaret) *Romam missus est.* Cedrenus in vita Michaëlis & Theodotæ rem narrat, quamuis ea prius, id est, hoc tempore facta sit.

631 Ionas Aurelianensis de cultu imaginum lib. 1. *Iussu Caroli Magni in vnum coacti milites Christi, adhibita etiam S. Romanæ Ecclesiæ authoritate, Felicem damnauerunt.*

632 Ioannes Turpinus Rhemensis Archiepiscopus de vita Caroli Magni c. 19. *Iure Roma Sedes Apostolica primæ præponitur, quia eam princeps Apostolorum Petrus prædicatione sua, & proprio sanguine & sepultura dedicauit.*

633 Blondus Decadis 2. lib. 2. *Ludouicus mitissimi Imperator ingenij semper multum fidei Apostolicæ detulit, adeo vt quatuor Romani Pontifices (quos illius Imperij tempora habuerunt) adiumento nunquam caruerint, quo in Romanorum persecutionibus sæpenumero indiguerunt.*

634 Marianus Scotus anno Christi 817. *Stephanus Papa obuiante Ludouico Imperatore, in campo magno Rhemensium, sequenti die Dominico, corã omni populo, ante Missam, vnxit eum in Imperatorem.*

Hildi-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas diaboli, seu Schismatici et Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator Rom.

Hæretici et Pseudoprophetæ

[c] Sacerdotes Ecclesiæ non recipiunt. Euthymius ibidem. Nec Protestantes eosdem recipiunt.

Idem Leo.

100
816 Stephanus 5. dictus 4 Romanus, sedit m. 6. d. 23. — Lat. Ludouicus Pius an. 11.

133. De Bertramo.

[d] Sub nomine Bertrami, liber quidam de Eucharistia extat, qui hoc ferè seculo dicitur esse scriptus, in quo is author conatur ostendere, Eucharestiam nihil esse aliud quàm panis et uini substatiam, quæ figuram et similitudinem corporis et sanguinis Christi gerat. De, qua doctrina, deque libro Bertrami ea confirmante, quia nihil uspiam illa ætate legitur: nonnulli suspicantur, totam rem ab alijs Berengarij studiosis confictam, et sub nomine Bertrami falsò editam.

Græ. Michael Balbus an. 9.

101.
817 Paschalis Romanus Monachus sed. an. 7. m. 3. d. 17.

134 De Claudij Taurinensis hæresibus

[a] Claudius Taurinensis Episcopus, Felicis Nestoriani discipulus, pestiferum dogma (ut ait Ionas Aurelianensis) in commissam sibi plebem transfudit, idque libello in defensionem sui dogmatis conscripto confirmauit.

[b] Picturas rerum sacraru, et cruces materiales euertit, nec ullo genere aut modo adorationis dignas iudicauit.

Doctores catholici, et custodes murorum Ecclesiæ.

[c] Alcuinus Caroli Magni preceptor, in lib. De diuinis officijs, sub titulo De Ecclesiastico ordine, cum enumerasset ueteris Leuitici sacerdotij gradus et offitia, tandem ait: *Hæc de octo gradibus diximus, qui Veteris legis tempore obseruantissime custodiebantur, quod in nouo Testamento suscepit Ecclesia tanto melius, quanto et uerius, quia illis omnia in figura contingebant.* Et in titulo sequente, cum ab Ostiario incipiens, omnes Ordines enumerasset, denique Sacerdotem definit eum, qui sacrificium offert Deo.

[d] Ioannes Damascenus de orthodoxa fide lib. 4. c. 14. *Panis hic, et hoc uinum, non est figura corporis, et sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est ipsum corpus Domini deifiatum, ipso Domino dicente. Hoc est meum (non figura corporis, sed) ipsum corpus: non figura sanguinis, sed ipse sanguis* (Et paulo ante:) *Non quod ipsum corpus assumptum ex cælo descenderit, sed quod ipse panis et uinum transmutatur in corpus et sanguinem Dei.* Paschasius de corpore et sanguine Domini: *Omnia quæcunque uoluit Dñs, fecit in cælo et in terra. Et quia uoluit, licet figura panis et uini hic sit, omnino nihil aliud quàm caro Christi et sanguis post cõsecrationem credenda sunt. Vnde ipsa Veritas ad discipulos: Hæc, inquit, caro mea est, pro mundi uita. Et ut mirabilius loquar, non alia planè, quam quæ nata est de Maria, et passa in cruce et resurrexit de sepulchro.*

[a] Ionas Aurelian. in Præfat. ad Caroli Rege: *Theodemirus Abbas Claudium à superstitiosa doctrina auertere uolebat. Idemq; indicauit Claudio* (ut constat ex ijs quæ à Iona Aurelianensi dicuntur in li. 3.) *quod Paschalis Pontifex Romanus Claudio indignatius esset.* Præterea libellus Claudij a Ludouico Pio suiq; palatij sapientissimis uiris examinatus iusto iudicio repudiatus est, ac Ionæ Aurelianensi Episcopo negotium datum, ut Claudij hæreses confularet.

[b] Ionas in lib. I. de cultu Imaginum: *Sancta Ecclesia consueuit uti picturis rerum sanctarum et crucibus ob honorem et recordationem redemptionis suæ.* (Et post:) *Quod ob recordationem salutiferæ Passionis Dominicæ annuatim in sanctissimo die Parasceues secundum traditionem Ecclesiasticam Crucem Christi adorat, id est supplicando salutat.*

m 2 [c] Ionas.

[a] Aduer.

635 Hildiuinus in Areopagiticis. Extant apud nos Epistolæ Innocentij et post eum Gelasij nec non
et modernus B. Papæ Gregorij, aliorumque Pontificum ad Episcopos vrbium Galliarum et An-
tistitum uestrorum ad ipsos, de more Romanæ in cunctis Ecclesiasticæ authoritatis manus imitando.

636 Saxo Grammaticus lib. 9. Haraldus Daniæ Regno occupato, Sanctissimi teneris specimen a Roma-
nis ritibus mutuatus, incondita patria Christianismi sacra primus intulit qui tamen postea Christianæ Religionis de-
sertor euasit.

637 Gratianus distinct. 63. Ego Ludouicus Imperator concedo (tibi B. Petro Principi Apostolorum, Vicario tuo D. Paschali
Summo Pontifici, et successoribus eius in perpetuum sicut a prædecessoribus uestris vsque nunc in uestra potestate et ditione
tenuistis) Romanam ciuitatem cum Ducatu suo, seu cunctis ciuitatibus, oppidis, castellis, et villis in Tusciæ partibus.
Et quem Romani ad Pontificatus ordinem elegerint, sine contradictione consecretur, et cum consecratus fuerit, Legati ad
nos uel successores nostros dirigantur qui inter nos et illum pacem consocient.

Ionas Aurelianensis de cultu Imaginum lib. 3. Quid enim si, ut supra dictum est, claues regni cælorum
quasi eminentissimo sociæ Ecclesiæ membro intelligo traditas, B. videlicet Petro, ut per illum ad cæteros hæc dignitas
transeat? Num idcirco meus mea ab eius amore tepescet, quem pluris uideam a domino honorari? Potior namque in eius
deuotione amoris conualescit ignis, qui adeo inter reliquos constituitur insignis, ut quod omnium est commune, ipse
quodammodo accepisse uideatur singularis. Hæc de primatu Petri: cuius successores Romanos Pontifices
Idem Ionas agnoscens in eodem libro appellat Gregorium Magnum Romanæ sedis gloriam post B. Petrum. Præte-
rea cum Paschalis Papa indignaretur Claudio Taurinensi ob peruersa eius dogmata, Claudius uero diceret
Paschalem iam corruisse præsenti uita, Ionas respondet: Improbitatem hominum ex ob sibi scelerum promiserit
impunitatem, si eos contingat euadere iudicij humani seueritatem. Quibus uerbis significat, Paschalem Pontificem
Romanum uoluisse iudicium aliquod seuerius in Claudium Taurinensem Episcopum exercere. Postea uero
cum interpretatione Apostolici (quod nomen Papæ attributum est) ageretur, et Claudius inepte diceret,
638 Apostolicum dici uelut Apostoli custodem. Imo (inquit Ionas) is dicitur Apostolicus, qui tamquam Vicarius
sub Apostolo substituitur: et mox ad Claudium orationem conuertens: Cauere (inquit Ionas) te decuerat, ut in-
caute eum (id est, Paschalem Papam) reprehensione tua læderes, quem tibi prælatum nosses, iuxta consilium Sapientis,
Fili, ne contemnas patris tui senectam. Audi etiamque (subiungit Ionas) quid B. Gregorius de incautis reprehensoribus
dicat: Is qui sub manu Pastoris est, ligari timeat uel iniuste, ne Pastoris sui iudicium temere reprehendat. Hactenus
Ionas. Ex cuius oratione animaduertere licet, eum habuisse Pontificem Romanum pro Vicario et succ-
essore D. Petri, atque etiam pro Iudice et Pastore Claudij Taurinensis Episcopi.

639 Ado in Chronicis circa an. Domini 850. Lotharius filium suum Ludouicum, quem in Italia Regem fecerat,
ut Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruum Romam misit, cui Sergius iam tum Pontifex coronam imposuit,
acclamante uniuerso populo Imperator et Augustus est salutatus. Hinc animaduertimus, aliud esse Regem,
et aliud Imperatorem fieri. Illud a uoluntate Patris, hoc a coronatione Summi Pontificis et acclamatione
populi pendebat.

640 Aimoinus lib. 4. de gestis Franc. cap. 112. Legati Michaelis Imperatoris Constantinopolitani, inter
cætera ad legationem suam pertinentia quædam de Imaginum ueneratione protulerunt, propter quæ se Romam
ire, atque Apostolicæ Sedis Præsulem (qui tunc erat Eugenius 2.) consulere debere dixerunt. Græci igitur
nec adhuc quidem in causis fidei cessarunt consulere Ecclesiam Romanam.

Paulus Aemilius de gestis Francorum lib. 3. Lugduni Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperato-
641 ris filij (ita in patrem arma sumentes) contraxerant, habitum Imperiumque patri abrogatum. Quod decretum mox
a Gregorio Pontifice maximo rescissum est, et audacia Archiepiscopi Lugdunensis mulctata. Ex Sede enim deie-
ctus est. Idem uero Gregorius 4. (ut est apud Aimoinum, lib. 5. cap. 14) patri filios reconcili-
aturus aduenerat sed re non impetrata, discessit. Et in eodem lib. cap. 16. Gregorij lætitiam
de restitutione Ludouici Pij commemorat.

De Ioanne femina.

Post Leonem 4. collocatur a quibusdam Ioannes femina, uelut Papa. Quod ita si euenisset,
quia non iuris, sed facti error esset, qui etiam in prudentissimos cadere potest: nihil præiu-
dicij ea res Sedi Apostolicæ afferret, sed omnia perinde habenda essent, ac si toto illo biennio
sedes uacasset. Verum hanc fabulam in annotationibus suis ad Platinæ historiam in uitam Ioannis
8. egregie confutauit Onuphrius Panuinius antiquitatum omnis generis diligentissimus perscru-
tator. Ascribam in huius rei testimonium uerba Anastasij Bibliothecarij, qui non modo eodem
tempore Romæ uixit, uerum etiam plurium Pontificum electionibus interfuit, eorumque uitas dili-
gentissime perscripsit. Is ergo ait: Sanctissimus Leo Papa 4. obdormiuit in domino XVI. Calend. Augusti,
sepultus ad S. Petrum et cessauit Episcopatus dies 15. Quo mortuo mox omnis clerus Romanæ sedis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem. Paschalis.		[c] Aduersus reliquias & sepulchra Sãctorum quædam nefanda dogmatizauit.	[c] Ionas ibidem: *Non sunt contemnendæ Sanctorum reliquiæ, quorum mors speciosa* (est) *in conspectu Domini: eorumq́ sepulchra, vt à sanctis Patribus traditum est, honoranda.*
824	102. Eugenius 2. Iunior Romanus, sedit an. 3. m. 2. d. 24.	*Gra. Michael Balbus an. 9.*	[d] Omnes S. Ecclesiæ cultores Galliam & Germaniam incolentes Idololatriæ abominatione irretitos dixit.	[d] Ionas ibidem: *Qui sanæ fidei sincerissimis cultoribus abominationum nomina non metuit adscribere; author schismatum ac superstitionum iudicandus est.*
827	103. Valentinus Romanus, sedit m. 1. d. 10.		[e] Verba Dei, quibus similitudo omnium quæ in cælo & in terra sunt, fieri prohibetur, (Exo. 20.) ita interpretatus est, quasi non liceat imagines Sanctorum in Ecclesijs ob recordationem depingere.	[e] Ionas ibidem: *Sanæ fidei congruentissimum est, nullam prorsus similitudinem omnium quæ in cælo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt, faciendam, vt cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Sed aliâs quæro abs te, cur, præcipiente Domino, Moses duos Cherubim aureos, & cætera quæ in Exodo leguntur, in tabernaculo Domini fecerit, & Salomon in domo Domini similitudines boum & leonum expresserit?* (Et pòst:) *Alius est cultus, quo non nisi diuinæ potentiæ famulandum est: Alius est, qui non solùm rationabilibus, verùm etiam irrationabilibus creaturis iuxta modum proprium impenditur.*
828	104. Gregorius 4. Romanus, sedit an. 16.	*Gra. Theophilus an. 12*	[f] Peregrinationes fidelium præcipuè ad limina Apostolorum Petri & Pauli velut minus vtiles cauillabatur.	[f] Idem Ionas lib. 3. de cultu Imaginum: *Licet Deus vbique præsens sit, tamen non in quocunque loco, sed in monte, quo sibi placuit, filium (Abrahæ) offerri præcepit. Et trium dierũ spatio ad eundem locũ Abrahã ire voluit; Gen. 22. Moses item præcepit, victimas non in quouis loco, sed in eo quem Dominus elegisset, offerri. Si locus retinens arcam insensibili ligno compactam tanta frequentia populi meruit honorari: cuius putandus est ille religionis, qui complectitur corpus Apostoli tãquã cælestis thesauri arcam?*
844	105. Sergius 2. Iunior Romanus, sedit an. 3. m. 2. d. 3.	*Lot. Lotharius an. 15*	[g] Claudius Taurinensis (vt Ionas Aurelianensis refert in præfatione librorum suorũ de cultu Imaginum) se Arrij sectatorẽ monstrauit. In vita quidem docendo & prædicando: in morte quoque in nefandis codicibus suis eundem errorem à se scriptum relinquendo.	[g] Ionas in præfat. *Secta Arrij olim à Patribus damnata, quæ ab eodem Claudio dicitur resuscitata, necesse est, vt diligentissimo scrutamine cum resuscitatore suo ab Ecclesiasticis viris rursus sanctarum Scripturarum telis feriatur, ne simplicium mentibus in processu temporis virus mortiferum propinet.*
847	106. Leo 4. Romanus, sedit an. 8. m. 3. d. 6.	*Gra. Michael & Theodora mater, an. 11*	[h] Inuocationem Apostolorum eo argumento labefactare conatus est, velut postquàm obierint, iudiciaria potestate nõ fungantur, quia in eorum locum alij Episcopi succedunt.	[h] Ionas lib. 3. *Sapientium virorum in S. Ecclesiæ gremio consistentium est, pro absolutione animæ suæ B. Petrum, cæterosq́ Sanctos nõ quasi Deũ, sed quasi familiares exorare. Nec credendum est, Apostolos amittere iura iudiciaria, cùm hominẽ exuentes, ad vitam transeunt potiorem.*

De schis- m 3 *Non*

dis, vniuersi Proceres, cunctúsq; populus, ac Senatus congregati sunt, Domini clementiã exorantes, vt beatificum illis in omnibus demonstrare dignaretur Pastorem, qui Apostolatus culmen regere valuisset tran-
642 *quillè. Qui diuinitùs, ethereoq; lumine inflammati, vno consensu, vno conamine Benedictum pro tantis, quibus pollebat, sacris operibus, Pontificem promulgauerunt erigere. Miro verò vniuersa & alacri studio plebs & populi cœtus ad Callisti titulum properantes, eum cum hymnis & canticis spiritualibus ad Patriarchium Lateranense perduxerunt, & ,vt moris est, in Pontificali solio collocârunt.* §. Post Leonem igitur non Ioannes femina, sed Benedictus statim successit.

Otgarius Archiepiscopus Moguntinensis (vt testatur Ioãnes Trithemius in Hirsaugiensis mo-
643 nasterij Chronicis) *donationem comitis Erlafridi* (qui primus illud crexit) *vice Apostolici domini Gregorij Papæ 4. & pijssimi Imperatoris Ludouici primi, bannò perpetuæ stabilitatis communiuit.*

Idem *Gregorius* 4. (eodem Trithemio ibidem non ita multo pòst attestante) *cùm audisset, S.*
644 *Fridericum Traiectensem Episcopum iussu Iudithæ interfectum (eo quod dixerat ad Imperatorem: Non licet tibi Iudith sanguine proximam pro vxore habere) Ludouicum Imperatorem pro agenda pœnitentia in monasterium posuit.*

645 In vita S. Remberti (quæ extat 1. tom. Sanctorum) scriptum est, Ansharij primi Hamburgensis Archiepiscopi ministerium Sedis Apostolicæ approbatione & priuilegijs sub Ludouico Pio communitum fuisse.

645 In Synodo apud Medardum habita: *Ego Hincmarus metropolis Ecclesiæ Remorum Episcopus eligo mihi Iudices* (hunc & illum) *salua reuerentia Apostolicæ Sedis, cui in omnibus causis debet reuerentia exhiberi.* (Et pòst:) *Idem Hincmarus in conspectu Principis & Synodi porrexit epistolam totius Galliæ Episcoporum manibus subscriptam, ad Apostolicam Sedem pro confirmatione ipsius ordinationis,*
647 *quoniam Sedes Apostolica per Sergium Papam sæpe dictum Ebbonem damnauit Episcopum, adeò vt inter Laicos communionem tantùm habere mereretur. Ostendit etiam diploma venerandi Principis manibus insignitum, & sigillo subter signatũ ex approbatione suæ ordinationis, ad eandem sanctam & Apostolicam, omnium scilicet Ecclesiarum matrem, Romanam Ecclesiam.*

648 *Edelphus Rex Anglorum* (vt est apud Polydorum Virgilium Anglic. histor. lib. 5. *Romam voti causa petiuit. Vbi à Leone 4. Pontifice benignè acceptus, fecit Romano Pontifici eam quoque insulæ partem quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, vectigalem.*

649 Rhegino Chron. li. 2. anno Domini 842. *Romana vrbs ab omni sancta Ecclesia propter præsentiã Apostolorum Petri & Pauli speciali quodam veneratur priuilegio.*

Lotharium Regem ob adulterium à Papa iustè excommunicatum, itémque Coloniensem & Treuerensem Archiepiscopos iustè depositos fuisse.

Rhegino an. Dom 864 Lotharius Rex (Ludouici Imperatoris frater) propter VValdradam concubinam suam odio habens legitimam vxorem Thietbergam, cum Guntherio Coloniensi Episcopo, ac per eum cum alijs agit, vt Episcopali authoritate liceret ei vxorem repudiare: *ac eiusmodi sententiam ab Episcopis in concilio Remensi pronunciari curat.* Qui etiam anno proximo nouam vxorem accipi permittunt. §. Hic manifestè apparuit, quàm necessarium sit, non modò, vt vnus summus Pontifex Ecclesiæ toti præsit, verùm etiam vt is à Spiritu sancto ita gubernetur, vt Ecclesiam in re quapiam grauissima errare non permittat. Alioqui partim vi & tyrãnide, partim opibus & blanditijs Principum iustitia penitus extingueretur. Quid enim aliud iam præter summi Pontificis authoritatem restabat? Episcopi & Germaniæ, & Galliarum in publica Synodo vel seducti sunt, vel seduxerunt alios. Legati à Sede Apostolica missi, accepta pecunia, rem infectam reliquerunt. Rex abdicata per iniuriam coniuge, secundam, quod fœdius erat, ex Episcoporum auctoritate ducturus erat. Quod ergo solum & ad fidei præsidium, & ad honestatis tutelam supererat, *Nicolaus Papa Archiepiscopos Coloniensem & Treuerensem Romam vocat, ac*
650 *opem Imperatoris frustra implorantes omni Ecclesiastica dignitate priuat. Lothario, ni pellice abdicata vxorem reuocet, anathema denunciat.* Vnde (inquit Rhegino) vellet nollet, Thietbergam reginam in matrimonium recepit. Cætera apud ipsum auctorem videri possunt, in qua tam insigni causa
651 Rhegino sic meritò scribit: *Stultitiæ quidem elogio denotandi* (sunt) *qui illam Petri Sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquàm falli potuit.*

652 Sigebertus, Guntharius, & Thergaudus Archiepiscopi Romæ à Papa Nicolao *pro adulterio Lotharij Regis* examinati, cùm & suis synodalibus gestis, quæ præferebant, & suorum ore etiam conuicti fuissent, *Episcopatu & sacris gradibus exordinati, anathematizati sunt, eisq; tamen laicalis communio concessa est.*

Ioã. Trithemius in Hirsaugiẽsis monasterij Chronicis: *Anno Do. 856. Lotharius Rex frater Ludouici Imperatoris duxit in vxorẽ Thietbergã filiã patrui sui Caroli Calui postea Imperatoris. Sed nõ multo pòst repudiauit eam, & superduxit VValdradem concubinã suam pristinã, sororem Guntheri Archiepiscopi*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
	Idem Leo.	
855.	107. Benedictus 3 Romanus, sedit an. 2. m. 8 d. 16.	
		Lot. Lud. an° 4. an. 11
858.	108. Nicolaus Magnus Romanus, sed. an. 9 m. 6. d. 20.	
		Gre. Michael solus an. 13

Hæretici & Pseudopropheta.

De schismate Græcorum: seu, ob quas causas Græci ab Ecclesia Romana defecerunt.

Defectionis Græcorum ab Ecclesia Romana plures causæ extiterunt. Ac prima quidem causa huius mali erat leuitas Græcorum, ac totius Orientis vel in excogitandis, vel in defendendis aut hæresum, aut schismatum causis. Qua de re Hieronymus in Epistola ad Damasum conqueritur.

Secunda causa fuit Cõstantinopolitani Præsulis inuidia & ambitio, qui nec Romanũ Episcopum superiorem libenter agnouit, nec à superbo vniuersalis Episcopi titulo, vt abstineret, adduci potuit. Cuius etiam rei Gregorius Magnus locupletissimus testis est, lib. 4. Indict. 13. Epistola 32. & libro 7. Indict. 1. Epistol. 30.

De schis-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non Romanos à Græca, verùm Græcos à Romana Ecclesia defecisse.

Cùm duo, qui diu simul in eadem Repub. & societate vixerunt, inter se postea dissident, siquidem pares & æquales omnino erant; non magis hic ab illo, quàm ille ab hoc discessisse videri potest. Verùm non ea erat Græcorum & Latinorum causa. Ita enim vixerunt in vna domo Dei, vt quanquàm fides ab Oriente in Occidentem allata primùm esset; tamẽ ob D. Petri cathedram in Occidente ex voluntate Dei constitutam, Occidentalis & Romana Ecclesia omnium fideliũ cõsensu, primas tenere agnosceretur. Quod tam perspicuè relucet, tum ex ijs quæ sub Pio, Victore, Cornelio, Stephano, Dionysio, & alijs Pontificibus Romanis gesta commemorauimus, tum præcipuè ex Concilio primo Constantinopolitano, vt nullus pateat contradicendi locus. Cùm enim Episcopus Constantinopolitanus non dubitaret, (Ecclesijs Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, præteritis) sibi priores partes arrogare, eo quòd Regiæ vrbis, ac nouæ Romæ cathedram teneret: tamen neque parem se Romano Episcopo vel ipse facere, vel Imperator & Synodus eum constituere ausa est. Itaque decretũ (quod tamen Romana Ecclesia tunc non approbauit) ita scriptum est, c. 3. *Constantinopolitanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eo quòd sit ipsa noua Roma.*

Cùm igi-

scopi Coloniensis: ex qua coniunctione multa mala non solùm illi, sed etiam omni regno eius suborta sunt. (Et pòst:) *Sanctus Papa Nicolaus primus Lotharium Regem fratrem Imperatoris propter Thietbergam Reginam iniustè repulsam, vnà cum pellice VValdrada excommunicat ad instantiam fratrum Reginæ, qui causam ad Apostolici audientiam detulerunt. Ob eandem causam Guntherius Coloniensis, & Thiedgaudus Treuerensis Archiepiscopi ab eodem Papa depositi vsque ad laicalem statum, dignam iniquitatis suæ mercedem acceperunt; quippe qui falsis criminibus arte confictis Reginam innocentem damnare præsumpserant.* §. Tot huius rei testes eo cõsilio produxi, vt omnes viderent, quã maledicè Magdeburgẽses Nicolaũ primũ accusent, velut hãc Regis Lotharij & Archiepiscoporũ causam iniustè decidisset.

653 Rhegino anno Dom. 868. *Directi sunt à Sede Apostolica in Bulgarum gentem* (quæ iam cœperat ad religionem Christianam transire) Sacerdotes ac viri religiosi, qui incultam barbariem sacris dogmatibus excolerent.

VValafridus Strabo de rebus Ecclef. cap. 22. *Romanorum morem ideo in sacris rebus tam multæ*
654 *gentes imitantur, quia & tanti magisterij ex apice Apostolico primordijs clarent, & nulla per orbem Ecclesia, æquè vt Romana, ab omni fece hæreseon cunctis retro temporibus pura permansit.*

Zonaras in vita Michaëlis, qui fuit filius Theophili & Theodoræ: *Papæ Romani Legati contra*
655 *Iconomachos missi Constantinopoli aderant*, & S. Ignatio ab exilio reducto, dignitatẽ (aliter quàm ipsis mandatum erat) abrogant.

Glossa ordinaria, quæ Strabi Fulgensis monachi fuisse creditur, in 2. Paralip ca. 17. *Spiritua-*
656 *lis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Et hoc Papæ conuenit in vniuersali Ecclesia: Archiepiscopus autem in suis prouincijs, & Episcopis in diœcesibus suis.*

Nicolaus primus in Epistola ad omnes veræ Religionis ministros: Postquàm Ignatius ab Ecclesia Constantinopolitana, cui iure præsidebat, tyrannicè proiectus, & Photius ex militia seculari eidem Ecclesiæ præfectus est, ex eaque re scandalum & schisma Constantinopoli ortũ erat:
657 *Imperator Michaël (qui & ipse Bardæ Patricij versutijs suasus, Photij parti fauebat) ad Apostolatũ nostrum Legatis cum epistolis destinatis, accusationes quasdam aduersum Ignatium deferentibus, petijt, vt à Sede Apostolica missos daremus, qui scandala illa sedarent.* (Et pòst:) *Legatus Imperialis nomine Leo, à secretis, duo volumina obtulit, quorum vnum depositionis Ignatij gesta continebat, alterum de sanctis habebat imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo Imperiales literas, vt in depositionem Ignatij, & confirmationem Photij subscriberemus. Quod coram tota Ecclesia nos facturos non esse, professi sumus.* Quis hic non videt, Græcos vsque in hoc tempus agnouisse primatum Romanæ Ecclesiæ, vtpote sine cuius approbatione id quod egissent, consistere non posset?

Nicolaus Papa (quem Ado in Chron. virũ religione præcipuum vocat) in epist. ad Michaë-
658 lem Imperatorem: *Priuilegia Ecclesiæ Romanæ Christi ore in B. Petro firmata, perpetua sunt, diuinitùs radicata atque plantata sunt; impingi possunt, transferri non possunt; trahi possunt, euelli non possunt. Quæ ante Imperium vestrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, manebuntq́; post vos, & quousque Christianum nomen prædicatum fuerit, illa subsistere non cessabunt immutilata.* Hæc ille. Ego autem non solùm in illis verbis authoritatem viri, sed etiam constantiam fidei & propheticum gratiæ donum admiror. Ante annos septingentos hoc scripsit Nicolaus Papa, nec verbum eius aut per tot secula irritum fuit, vt vir prudens rerum effectus cum oratione Pontificis cõferens, meritò putare debeat, Spiritum sanctum in eo locutum esse, idque si non ob aliud, certè quia fuit Pontifex Sedis illius.

Rhegino: *Post B. Gregorium vsque in præsens, nullus Præsul in Romana vrbe Nicolao videtur æquiparandus.*

Otto Frisingensis lib. 6. ca. 3. appellat eundẽ Nicolaũ *religiosum, ac Dei zelo plenũ Sacerdotem.*

659 Lotharius Rex (vt est apud Rheginonem an. D 868) scribit ad Papam Hadrianum 2. *Quia Deus omnipotens Princeps Pastorum in illa sancta Sede vestri Pontificatus apicem sublimauit, vestrũ multipliciter desideramus conspectum. Ad hæc supradictus Papa rescripsit, Sedem sancti Petri semper*
660 *paratã esse, dignam satisfactionem suscipere, nec quod diuinæ humanæq́; leges iustè decernunt, vnquàm repulisse. Itaque si immunem ab obiectis se sciret, cum omni fiducia Sedem Apostolicam oporteret adire, vt expeditam benedictionem perciperet: si culpam autem recognosceret, nihilominus absque hæsitatione venire* festinaret, condigna pœnitentiæ remedia suscepturus.

Hincmarus Remorum Episcopus ad Hadrianum secundum scribens, vocat eum, *Patrem Patrum, primariæ Sedis Apostolicæ & vniuersalis Ecclesiæ Papam. Et quantum* (inquit) *sciui & potui,*
661 *semper Apostolicæ Sedis priuilegium extuli.* (Et iterum:) *Hanc meæ suggestionis humillimam subiectionem ea benignitate suscipite, qua primus Apostolorum non solùm minoris sui Apostoli redargutionem pro simulatione suscepit, verùm & minorum suorum quæstionem cur ad præputiatos intraxerit, lenire curauit.*

Rodericus rerũ Hispan. li. 5. c. 16. & 17. *Cũ Rex Aldefonsus duos Presbyteros ad Ioannẽ Papã destinasset, is rescripsit in hac verba: In cura totius Christianitatis B. Petri Apostolorũ Principis successores,*

Ecclesiam

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio			Ciuitas diaboli, seu Schismatici et Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.	
[illegible]	Pontifices Romani	Imperator. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, et custodes murorum Ecclesiæ.

Idem Nicolaus.

Gre. Basilius. an. 17

7 | 109 Hadrianus 2 sed. an. 4 m. 11. d. 12.

Concilium 8 General: Constantinopoli celebratu

De schismate Græcorum.

Tertia demum causa erat Imperatorum Orientalium hæresibus addictorum tyrannis et superbia. Cum enim ipsi Imperatores non modo hæresum propugnatores (ut Constantino, Valenti, Iustinæ, Valentiniano, Anastasio, et Heraclio contigerat) uerum etiam hæresiarchæ facti essent (ut Leo Iconomachus, et Copronymus) iam quis dubitat, eos ullo modo laturos amplius fuisse, ut Pontifici Romano subessent, qui eorum hæresim approbaturus nunquam esset?

De schis-

Cum igitur omnis defectio, quæ inter inæquales contingit, ab inferiore suum priorem deserente committatur: omnino dicendum est, non Romanos à Græcis, uerùm Græcos à Romanis defecisse. Nam ut Core, Dathan, et Abiron ab Aaron defecerunt, et non Aaron ab illis: sic etiam Græci ab Ecclesia Romana, cui primas olim nec ipsi negabant, defecisse conuincuntur.

Claues salutares (inquit Optatus lib. 2. contra Parmenianum) contra portas inferorum accepisse legimus Petrum, principem scilicet nostrum (Et paulo ante:) Vt iam schismaticus esset, qui contra singularem (Petri) cathedram alteram collocaret. Itemque Hieronymus in Epistola ad Damasum, quæ est numero 58. In tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. Ego interim clamito: Si quis cathedræ Petri iungitur, meus est. Quid potuit dici aptius? In omni ergo schismate Ecclesiastico adhærendum est Petri cathedræ, ut ne fias schismaticus.

Puto tibi (inquit Augustinus contra Iulianum lib. 1.) eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum uoluit Dominus glorioso martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidere tunc B. Innocentium dixit. Si ergo et cum Græcis, et cum Romanis in doctrina fidei sentimus, bene est. Sin autem illi non consentiant inter se: sola Occidentalis et Romana Ecclesia debet sufficere nobis, Augustini iudicio. Hoc autem de sola Orientali Ecclesia tot antiqui Patres perinde constanter scripsisse non facile monstrabitur.

Deinde

662 *Ecclesiam Oneteuem uestro consensu et assidua petitione, Metropolitanam constituimus, cui omnes uos subditos esse*
663 *mandamus.* Et cap. 18. *Rex cum Episcopis et Magnatibus authoritate D. Papæ Onetum ad celebrandum Concilium*
conuenerunt.

Cedrenus in uita Basilij: *Res Ecclesiasticas correxit, Pontificatu exturbans (authoritate ad hoc cōgregati Cō-*
664 *cilij) Photium, qui in eum se ingesserat, restituitq; Ignatium.* Hoc autem Cōcilium octauū Generale ex trecentis et
septuaginta Episcopis constans, Can. 21. (cuius Canonis initium habetur apud Gratianum distin-
ct. 22.) *decreuit honorādos Patriarchas, præcipue Sanctissimū Papā Senioris Romæ. Nec oportere sententiā dicere etiā*
in Synodo uniuersali cōtra summos Seniores Romæ Pontifices. Præterea in eiusdem Sinodi Actis Basilius Imperator
665 legitur dixisse: *Neq; enim ut sacratissim⁹ Patriarcha ad propriā regrederetur thronū, Imperij mei opus uel excogitatio fa-*
cta est: sed multū ante sanctissim⁹ et beatissim⁹ Papa Nicolaus, quæ circa illū erant certissime discens. Synodice decreuit, reddi
ei ius proprij throni, et anathema cū tota sācta Romanorū Ecclesia pronunciauit cōtra resistentes huiusmodi decreto atq; sētētiæ.
666 *Hoc autē nos alim scientes, et pauentes iudiciū anathematis promulgari, obsecundare Synodico iudicio Romanæ Ecclesiæ ne-*
cessariū duxim⁹. Et huius rei gratia reddidim⁹ ei propriū thronum. Ob hanc Synodum Aimoinus testatur (lib. 5. c.
28) Donatū Hospiēsem, et Stephanū Nepesinū Episcopos, et Martinū Diaconū S. R. E. ad Basili-
um Imperatorē missos esse, cum quib⁹ perrexerit Anastasius Bibliothecarius Romanæ Sedis,
667 Græcæ et Latinæ linguæ peritus.

Rhegino an. D. 872. *Ioannes Papa Imperatorem a iuramēto quo se ob mortis periculū euadendū Adalgyso tyrā-*
no obligauerat, authoritate Dei & sancti Petri absoluit.

668 Ado in Chronic. circiter an. D. 877. *Ioānes Papa in Gallias uenit & apud ciuitatē Trecas habuit Synodū*
Episcoporū, ubi diploma illi (ut est apud Aimoinū li. 5. c. 37) in hæc uerba porrectū est: *Domine sanctissime*,
669 *ac reuerendissime Pater Patrum, Ioānes Catholicæ atq; Apostolicæ Ecclesiæ (sāctæ uidelicet Romanæ primæ Sedis) Papa,*
nos filij, famuli, ac discipuli uestræ authoritatis Galliarum et Belgicarū Episcopi. His quæ super uulnera dolorū uestro-
rum maligni homines, ac ministri diaboli addētes in sāctā matrē nostrā, ac magistram omniū Ecclesiarū cōmiserunt, cōpa-
timur, et dolori uestro cōsentientes cōdolem⁹: atq; iudiciū uestræ authoritatis (quod priuilegio B. petri et Sedis Apostolicæ,
in eos et cōplices eorum iuxta sacros Canones Spiritu Dei cōditos, et totius mundi reuerentia cōsecratos, ac secūdum eiusdē S.
Romanæ Sedis Pōtificum prædecessorū uestrorū decreta protulistis) uoto, uoce, et unanimitate nostra, atq; authoritate
670 *sancti Spiritus (cuius gratia in Episcopali ordine sum⁹ cōsecrati) gladio Spiritus sācti, quod est uerbū Dei, eos interimen-*
tes persequimur: scilicet, quos, sicut prædixim⁹, excōmunicastis excōmunicatos tenem⁹, et quos regulariter satisfacientes
671 *uestra authoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus.* Hæc Episcopi Galliarum.

Adrianus tertius ad Senatum et populū Romanū tulit, *ne in creando Pōtifice Romano Imperatoris authori-*
tas expectaretur, uti Platina in uita eius attestatur. Neq; hoc ita est accipiendū, uelut creatio Pōtifi-
cis Romani, semper antea per Imperatorē cōfirmari debuerit: sed eam potestatem Græci tantum Im-
peratores à Iustiniani demū sæculo sibi sumpserunt, postquam à Romani Pōtificis potentia time-
re sibi cœperant. Intererat quippe ipsorū, ut tantæ ciuitatis tantū Pontificem saltem in ciuilibus
causis non haberent sibi aduersarium. Nam in Ecclesiasticis causis quicumq; Imperatores semper experti
sunt eam Sedis Apostolicæ reprehensionē, quę Christi Vicariū decebat. Nunc igitur creatio Pōtificis
ad eam libertatē reuertitur, qua ante Iustinianū Romani utebātur: et Ecclesia Romana ab illa ser-
uitute eruitur, quā Gregorius Magnus (ut à me antea notatum est) in 4. Psalmū Pœnitētialem,
Dominæ Gentium *ancillæ* impositam fuisse, conqueritur.

Rhegino an. Dom. 895. Synodus apud Triburias 26. Episcoporū celebrata est. Tomo autem 3. Cō-
672 ciliorum in Triburiensis Synodi Epistola prælocutiua (ut uocant) legimus, *Decreta Apostolicorum Roma-*
næ Sedis eodem in loco haberi, quo habita sunt Nicæni cōcilij statuta.

673 Rhegino an. Dom. 896. Arnulphus à Formoso Apostolicæ Sedis Præsule antē cōfessionē S. Petri coro-
natus, Imperator creatus est. Et an. Dom. 898. Ludouicus, fugato Berengario, Romæ a summo
Pontifice coronatus Imperator appellatur.

De gestis Formosi Papæ.

674 Luithprādus Ticinensis, rerum per Europam gestarū lib. 1. c. 8. Formosus Papa religiosissim⁹
a Romanis uehementer afflictabatur, *cuius et hortatur Rex Arnulphus Romā aduenerat, in cuius ingressu, ulci-*
675 *scendo Papæ iniuriam, multos Romanorū Principes decollari præcepit.* Paulo autem post appellat Romanū Pon-
676 tificem *Apostolorū Vicarium, eiusq; Sedem uocat Romanam uniuersalem Sedem.* Idem lib. 3. c. 13 fatetur *Petrū*
677 *Rauēnatis Sedis Archipræsulem, debita subiectionis officio Ioānem quendam suæ ministrū Ecclesiæ, Romā sæpius*
Domino Papæ direxisse: eundemq; Ioānem (Petro defuncto) Rauenatis Ecclesiæ Episc. Romæ ordinatum esse.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperatores Rom.
72.	Idem Hadrianus.	Lot. Carolus Caluus, an. 6
	910. Ioannes 8. Romanus, sedit ann. 10. d. 2.	Lot. Carolus Crassus an. 12
		Græ. Leo 6. an. 18.
12.	111. Martinus. Tuscus, sedit an. 1. m. 1.	Lot. Arnulphus an. 12
4.	913. Hadrianus 3. Romanus, sedit an. 1. m. 3. d. 19.	Lot. Ludouicus 3. an. 6 absolute ... translato imperio ad Lotharios apud Italos.
	884. Stephanus 6. dictus V. Romanus, sedit an. 6. d. 9.	
	Formosus, Portuensis, sed. an. 4. m. 6. d. 18.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De schismate Græcorum.

Tunc demum accessit quarta, & ea forte omnium grauissima huius defectionis causa, videlicet, quòd Pontifex Romanus Græcorum Imperatores ob hæresim vrbis Romæ Imperio, ac magna parte Italiæ priuasset. Vnde post sextam Synodum magis in dies ac magis cessarunt Orientales Apostolicam Sedem consulere. A 6. Synodo (inquit Nicolaus magnus & primus in Epist. ad Michaëlem Cōstantinop. Imperatorē) *Imperatores aut hæretici, aut (licet perpauci) Catholici fuerunt. Et hæretici quidem, si mittere ad nos dedignati sunt, non est mirum. Noue-runt enim, per gratiam Dei nos nunquam penitus sibi sociaturos. Catholici verò nostrum præsidium quæsierūt, sicut Synodus sub Constantino & Irene facta indicat.*

De schis-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Deinde etiamsi Græci & Latini omnino inter se pares extitissent, tamen in eo superiores erant Latini, quòd non omnes Græci aut simul, aut vnquam ab eis defecerunt. Etenim Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus etiam illo tempore cum Ecclesia Romana communicārunt, quo Episcopi Constantinopolitani ab ea sese diuiserāt, id quod tum aliunde (vt in ijs quæ in hoc libro scripsimus, apparet) tum ex eo insigniter elucet, quòd Antiochenus Episcopus (vt constat ex ijs quæ sub Leone Papa nono, in 3. tom. Conciliorum extant) fidem suam vnà cum literis synodalibus ad Leonem nonum transmisit eo tempore quo Michaël Constātinopolitanus & Acridanus Bulgarorum Episcopus vel maximis contumelijs Ecclesiam Romanam affecerunt. Nec verò vnquam simul omnes Græci ab Ecclesia Romana defecerunt. Præterea quoties vel sponte sua, vel ab Imperatoribus coacti, Constantinopolitani & reliqui Græcorum Episcopi ad Romanam Ecclesiam se cōtulerunt, tum priuatim, tum publicè in Lateranensi, Lugdunensi, & Florentina Synodo? Illud etiam singulari animaduersione obseruandum puto, quod cùm Græci octo Synodos Oecumenicas intra quadringentos annos (à Nicæna initio facto) in Oriente celebratas viderint (quamdiu videlicet cum Ecclesia Romana consenserunt) tamen nec vnam, quæ vel nomen Synodi falsò habeat, per hos annos septingentos ibi celebrare potuerunt, postquam à Latina Ecclesia separati sunt.

Accedit

Formosus à Ioanne 8. degradatus, cùm iurasset, se Romam non rediturum, atque etiã promisisset, se perpetuò mansurum in statu laici: postea Romam rediens, & per Martinum Papam (vt Sigebertus ait an. Dom. 900.) *à periurio absolutus, factus est Pontifex*. Hinc nonnulli falsò dicebant, Formosum non potuisse quenquam ordinare. Vnde Stephanus Septimus ordinatos à Formoso (vt ait Sigebertus anno Dom. 903.) *per vim exordinat, cùm alij sanıore iudicio præditi reclamarent, qualiscunque fuerit Formosus, tamen propter sacerdotalis officij dignitatem & fidem eorum qui ordi-*
678 *nati fuerunt, consecrationes eius ratas esse deberẽ*. Itaque Theodotus Papa violentum illud Stephani decretum irritum faciens, reconciliauit ordinatos à Formoso. Ioannes etiam nonus (teste Sigeberto an. Dom 903.) *In Synodo Episcoporum 74 præsentibus Francorum Archiepiscopis, & Rege, apud Rauennam Formosi ordinationes confirmauit*. §. Hoc igitur notatu dignum est, illam non fuisse legitimam Synodum quæ à Stephano contra Formosi ordinationes habita est: verùm ea demũ censeri legitima Concilia, in quibus Episcoporum sententiæ non per vim extorquẽtur (vt à Stephano factum erat) sed liberè & more maiorum dicuntur. Pontifex verò, qui vel minas, vel blãditias in decernendo adhibet, non tam decernit in legitimo fratrum conuentu quid iustum sit, quàm præiudicatæ opinioni suæ quoquomodo satisfacit. Nec vnquàm vllus Põtifex Romanus ita in facto publico errauit (facti enim erat, & non iuris, vt aliquid Synodo reclamãte velut Synodicum decerneretur) quin mox alij Pontifices Romani se velut muros opposuerint pro fidei veritate & domo Domini.

Quòd Ecclesia Romana omni tentationum genere probata, in omnibus victoriam consecuta est.

Sedes Romana vix vnquàm hactenus à Tyrannorũ persecutionibus libera fuit. Primis enim trecentis annis à Principibus Babylonis, hoc est, ab Imperatoribus Romanis, adhuc infidelibus, persecutionem passa est vsque ad Cõstantinum Magnum. Deinde à Constantio, Iuliano, & Iustina: pòst autem, tam à Theodorico & alijs Italiæ Regibus, quàm a Constantinopolitanis Imperatoribus. Interim etiam non cessauit hæreticorum contra eandẽ Ecclesiam furor & rabies. Nec enim vllus fuit hæreticus à Simone Mago vsque ad hunc diem, qui nõ & ab hac Sede tãdẽ excommunicaretur, & hanc Sedẽ ob eandem causam (quod in se erat) oppugnaret. Verum illa omnium grauissima persecutio extitit, qua Sedes Petri iam pacem foris sortita, in seipsam arma conuertit, quod hoc potissimum seculo euenisse constat. Hæreses enim propè omnes iam erant extinctæ, primùm luce ipsa Catholicæ fidei, deinde potẽtia Principum Christianorũ, postremò vindictæ diuinæ seueritate, quæ Manichæorum, Marcionitarum, Sabellianorum, Arrianorum, Monothelitarum, Iconomachorum, & aliarum hæresum reliquias conuerterat in Mahometi sectam, quæ totam fidem in Christum Dei Filium abnegauit. Ac nimirũ hæresum vt vltimus finis, ita & grauissima pœna est apostasia illa quæ totam simul fidem abdicat. Porrò Imperatores Constantinopolitani (translato iam in Occidentem Italiæ Imperio) non ferè amplius Pontifici Romano infesti erant. Itaq; vt D. Bernardus egregiè alicubi scripsit, in pace Ecclesiæ, amaritudo eius amarissima. Tunc enim Pontifices Romani, hinc quidam eorum ambitione & gloria terrena elati, inde alij zelo iustitiæ commoti, alij alios ita oppugnant, vt planè videas, nullum genus tentationis omissum esse, quod in illam Sedem non irruerit. Nec enim alioqui diuinæ promissiones tam admirabiliter in oculis omnium completæ fuissent, quibus dixit: *Portas inferi aduersus Petram à se constitutam non præualituras*. Nam siue per inferorum portas intelligamus tyrannidem Principum huius seculi, seu hæreses & schismata, seu peccata & improbos mores, nisi ab omnibus his rebus oppugnata fuisset Petri sedes, cum tamen à nulla earũ penitus expugnari potuerit: diuinæ promissionis nõ tã clarum & illustre testimoniũ ea in re extitisset, quàm nũc extat. Nũc autẽ post tot Imperatorum persecutiones, post tot schismata domestica, in quibus pro gloria Romanæ cathedræ inter ipsos Pontifices dimicatũ est, post tot externas hæreses, à quibus & minis & blanditijs ea Sedes tentata est: tamẽ cathedra & successio Petri non modò aliqua est, verùm etiã stat, floret, atq; adeò regnat, cùm interim Alexãdrini, Antiocheni, Hierosolymitani, atque etiã Cõstantinopolitani Patriarchæ (quos tamen ijdem Imperatores, qui Romanam cathedram oppugnarũt, summis viribus euehere conati sunt) vel prorsus nihil sint, vel certè ita iaceant, vt in miserrima captiuitate degant. Vnde iste honor cathedræ Romanę? Nunquid ex meritis Pontificũ? Non puto. Illi enim licet per octingentos ferè annos quàm optimi sanè fuerint, tamẽ & hoc ipso tẽpore, & sæpe deinceps tã malè meriti sint, vt si ad opera hominũ respiceretur, illa Ecclesia in æternũ obscuranda fuisse videri posset. Vix enim vllum peccatum (præter hæresim) cogitari potest, quo illa sedes non sit maculata. Porrò cur in hæresim aliquam non impegerit, nihil prorsus præter diuinam bonitatem afferri potest. Cum enim hæresis, quæ cum cæcitate cordis coniuncta est, nunquàm sit primum alicuius hominis peccatum, sed pœna potius

na potius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
893.	115. Bonifacius 6. d. 15.	*La. Berēgarius 1. an. 4.*
896.	116. Stephanus 7. dictus 6. Romanus, sedit an 1. m. 2. d. 19.	*apud Germanos Conrados 1. an. 7.*
897.	117. Romanus, Tuscus, sedit m. 4. d. 23.	
897.	118. Theodorus 2. Romanus, sedit d. 20.	
897.	119. Ioannes 9. Tiburtinus Monachus, sedit an 2. d. 15.	*Berēgar. 2 an. 4.*
898.	120. Benedict. 4. Roman. sed. an. 3. m. 6. d. 15.	
902.	121. Leo 5. Forensis, Ardeatinus, sedit m. 2. d. 10.	*Græ. Alexāder Constantinus & Romanus Lacapenus an. 39*
902.	122. Christoforus Roman. sedit. m. 7.	
905.	123. Sergius 3. Romanus, sedit an. 7. m. 3. d. 16.	
910.	124. Anastasius 3. Romanus, sedit an. 2. m. 2. d. 22.	*Apud Germanos Henricus 1. an. 18*
912.	125. Lando, Sabinus, sedit m. 6. d. 22.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De schismate Græcorum.

Cùm igitur hæc ita se haberent, nec tamen ignorarent Græci, Romanum Pontificem omnium maiorum suorum memoria Ecclesiæ totius gubernatorem, & Pastorum omnium principem habitum fuisse, nec deficere penitus à Romana Ecclesia (si tamen vnquam penitus defecerunt) sed nec satis constanter ab illius obedientia se maiore ex parte subducere poterant, præterquàm si aut verè ostenderent, aut etiamsi falsò, tamen seriò sibi persuaderent, Romanam Ecclesiam in fide atq; in Catholica doctrina errare. Cuiusmodi autem illę res fuerūt, quas vel tanquàm absurdas, vel tanquam impias Romanæ Ecclesiæ obiecerint, mox videbimus, si prius ostenderim, quantis iniurijs eam affecerint, cùm ne adhuc quidem aliquid hęreticum ei posśint opponere.

Iniuria

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Accedit eôdem, quòd per manifestā Dei vindictam subijciuntur iam Turcis & Mahometanis: adeò vt fidem propè vniuersam perdiderint, & Apostatæ pænè omnes facti sint. Tamenne tot argumentis, tot rerum successibus victi, audebunt sese cum Romana Ecclesia conferre? Aut nónne etiam indignius est, quòd Protestantes, qui fatentur, Græcos in causa processione Spiritus sancti palàm errasse, quique eos diuino iudicio tam seuerè afflictos vident, tamen eosdem & semper opponunt Romanæ Ecclesiæ, & interdum anteponunt? Græcos verò ab Ecclesia Latina velut non rectè ad Euangelij veritatem ambulantes, iam olim notatos esse, Beda testatur in Ecclesiastica historia gentis Anglorum lib. 4. cap. 1. *Cùm enim Vitalianus Papa Theodorum in Tarso Ciliciæ natum in Angliam misisset, Adrianum adiunxit, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui præesset, introduceret.* Hæc Beda. Porrò Græci magis magisque in suis erroribus progressi, tandem à D. Bernardo notati sunt in lib. 3. de cōsideratione ad Eugenium, his verbis: *Ego addo & de pertinacia Græcorum, qui nobiscum* (id est, Christianis) *sunt & non sunt iuncti fide, pace diuisi, quanquam & in fide ipsa claudicauerint à rectis semitis.* Denique S. Antoninus Archiepiscopus Florentiæ in historiarū parte 3. tit. 22. cap. 13. §. 1. 2. & sequentib. declarat & docet, principales Ecclesias Orientis, & præcipuè Constantinopolitanā, duodecim vicibus seipsas ab Ecclesię Romanæ obedientia subtraxisse.

n   Nico-

na potius grauissimorum, quæ præcesserunt, scelerum: non puto grauiora scelera facilè præcessisse, aut in Alexandrina, aut in Antiochena, aut in Constantinopolitana Sede, quàm in Romana. Ac sanè vt ad superbiam & ambitionem accedamus (ex quibus hæresis proximè oritur) nulla vnquam Ecclesia tantam superbiendi materiam & occasionem habuit, quantam Romana, quæ vt omnium prima meritò semper est habita, sic ea ipsa dignitas in multorum Pontificum oculis non tam boni operis, quàm fallacis honoris causâ videtur interdum fuisse. Cùm ergo in singulis aliorum Patriarcharum sedibus non hæretici modò permulti, verùm etiam Archihæretici aliquot sederint (Paulus Samosatenus in Antiochena, Ioánes Origenista in Hierosolymitana, Dioscorus & Petrus Mongus in Alexandrina, Nestorius & Macedonius in Constátinopolitana) qui factum est, vt Sedes omnium prima, quæ maximè impunè aberrare potuit, nullam omnino hæresim aut excogitauerit, aut defenderit: nisi quia Christus hoc honoris visibili Ecclesiæ suæ delatum esse voluit, vt saltem prima Sedes in ipsa fide Christiana (quæ fundamentum & substantia est omnium aliorum) nō erraret? ne si Petra ipsa defecisset, reliqua exædificatio tota corrueret. Omnis igitur homo (etiam Pontifex Romanus) vt mēdax per naturam est, ita (quoad propriam personam ipsius) mendax per me habeatur. Sed tamen Deus interim vsque eò verax credatur, vt fateamur eum, quod res ipsa clamat, Petri Sedem & successionem velut petram solidissimā cōstituisse, in quam falsa vel fidei, vel morum doctrina constanter cadere nunquàm potuerit, quia Christus ipse dixit Petro: *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Sciant igitur hæretici, quòd quo plura & grauiora Pontificum Romanorū peccata enumerant, eo fortius stabilitur fides nostra. Nam prorsus fieri non posset, vt post tot scelera Pontificum, tamen Pontificalis authoritas per annos mille quingentos eâdem perpetuò doctrinam retineret, eandemq; totius militantis Ecclesię communionem in seipsâ colligeret atq; adunaret: nisi hoc immensum beneficium à Christo effectum fuisset, qui est æternum totius Ecclesiæ suæ caput, quique per ministerium Pontificis, Ecclesiæ suæ corpus in vnitate fidei ac doctrinæ conseruat & confirmat. Illud etiam omni animaduersione dignum est, quòd nulla voquàm Pontificum Romanorum scelera efficere potuerunt, quo minus tota Catholica Ecclesia cū Petri Sede per omnes ætates communicaret, nec vnquàm Catholica Ecclesia eum quem constabat Pontificem iure esse, aut excommunicauit, aut spreuit, sed ad eius cognitionem grauissima quæque negotia semper detulit.

679 Polydorus Angl. histor. lib.6. Cùm Edouardus bello nimis intentus nouos Episcopos præfici non curaret, Ioannes 10. Pontifex Romanus per literas Regi minatus est, *se illum vnà cum populo religionis hostem denunciaturum, nisi negligentiam resarciret. Rege igitur hortante, Pleimundus Cantuariensis Archiepiscopus primùm creat plures Episcopos, deinde purgandi sui causa Romam profectus, Pontificem placauit.*

680 Æneas Siluius cap.13. historiæ Bohemicæ: *Cyrillus Morauorum Apostolus, baptizato Suatocopio Rege, Morauis Christiana sacra crediderat, multasq; alias Sclauorum gentes ad fidem Christi conuerterat. Referunt Cyrillum, cùm Romæ ageret, Romano Pontifici supplicasse, vt Sclauorū lingua eius gentis hominibus quam baptizauerat, rem diuinam faciens vti posset. De qua re dum in sacro Senatu disceptaretur, essentq; non pauci cōtradictores, auditam vocem tanquàm de cælo in hac verba missam: Omnis spiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei. Indeq; datum Cyrillo indultum.* Nec quenquam hæc res moueat, velut diuinitus iam reuelatū sit, sacra officia in vulgari lingua celebrari posse. Nam vt hoc vltrò fateamur, ita ne hic quidē dicitur, aut sacra officia tātùm in vulgari, aut melius in vulgari, quàm in sacra lingua peragi. Adeò, vt quacunq; in lingua Cyrilli ætate, vel in Morauia, vel etiam Bohemia factum ab ipso factum sit, certissimò constet, postea Latinam linguam in ijsdem locis generaliter ad sacros vsus accommodatam esse. Neq; verò eadem ratione agitur cum Neophytis, & cum ijs qui plenè sunt edocti fidem Christi. Quod verò ad nostrum propositum attinet, hinc perspicitur, *Apostolicam Sedem* pro matre & capite reliquarum Ecclesiarum tam à Cyrillo, quàm ab ipsa gente Morauorum & Bohemorum agnitam fuisse. Nam in Romanæ Ecclesiæ sancta communione Vinceslaus Rex Bohemorum & sanctè vixit, & Martyr ad postremum effectus est. Imò etiā Angelica vox illa quæ de cælo sonuit, satis manifestè significauit, nec sacra in Ecclesia Occidentali absque venia Pontificis Romani aliter quàm in sacra lingua ritè atq; ordine celebrari posse, & penes Pontificem Romanum esse, vt is pro temporis & loci opportunitate in ea re dispenset, ac ius ex bono & æquo dicat.

681 Æneas historiæ Bohemicę cap.16. *Boleslai Bohemorum Regis soror Milada cùm Romam orationis causa petiuisset, à Ioanne Pontifice maximo excepta, ipsius authoritate monasteriū S. Georgij in arce Pragensi construxit, ibiq; sacerdos* (id est, monialis) *consecrata est. Eadem quoque S. Viti ædem à Venceslao fundatam in Pontificalem leuari obtinuit.*

682 Schafnaburgensis anno D.948. Synodus Ingelheim congregata est, *cui Marinus legatus Apostolicus præsedit.*

Sigebertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
913	126. Ioannes 10. Romanus, sedit an. 13. m. 2. d. 15.	*Lan. tiuge. an. 10*
928	127. Leo 6. Romanus, sedit m. 6. d. 15.	
92.	128. Stephanus 8. dictus 7. Romanus, sedit an. 2. m. 3. & d. 15.	*Berē-ga-rius 9 an. 21.*
93.	129. Ioannes 11 Romanus, sedit an 4. m. 10. d. 15.	
935	130. Leo 7 Romanus, sedit an. 3 m. 6. d. 10.	
939	131. Stephanus 9. dictus 8. Romanus sedit an 3. m. 4. d. 15.	*Lotharius 2. an. 3.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Iniuriæ Græcorum & contumeliæ in Ecclesiam Romanam.

Latina lingua reprehensa.

* Michaël Theophili & Theodoræ filius Constantinopolis Imperator cùm Ignatium Patriarcham iniustè deponendum curasset, ob eamque rem à Pontifice Romano iustè reprehensus esset, eo insaniæ prorupit, vt *linguæ Latinæ iniuriam irrogans*, in epistola sua eam appellaret Barbarã & Scythicam.

Ecclesiæ Latinorum clausæ.

* Sub Constantino Monomacho Græci Constantinopolitani omnes Latinorum Ecclesias, quæ penes ipsos erant, clauserunt, & Monachis monasteria abstulerunt, nisi Græcorum viuerent institutis.

Sacri-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

* Nicolaus primus in epist. ad Michaëlem Constantinop. Imperatorem: *O furorem, qui nec linguæ nouit parcere, quam Deus fecit! Et quæ inter cæteras, in nomine Domini, hortante Apostolo, confitetur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei patris: & quæ cũ Hebræa atq; Græca, in titulo Domini à reliquis discreta, insignem principatum tenens omnibus nationibus prædicat Iesum Nazarenum Regem Iudæorum.* (Et pòst:) *In principio Epistolæ vestræ, Imperatorem vos nũcupâstis Romanorum, & tamen Romanam linguam Barbaram appellare nõ veremini. Ecce quotidie, imò verò in præcipuis Festiuitatibus, inter Græcam linguam velut quiddam pretiosum, hanc, quam Barbaram & Scythicam linguam appellatis, miscetis.* (Et pòst:) *Ipsius enim dictione linguæ Constantinopolitana Ecclesia lectionem Apostolicam & Euãgelicam in stationibus fertur primitùs recitare, sicq́; demum Græco sermone, propter Græcos vtique, ipsas lectiones pronunciare.*

* Leo nonus Pontifex Romanus in epist. ad Episcopum Constantinopol. Michaëlem & Acridanum Bulgarorum Episcopum cap. 29. *Ecce in hac parte Romana Ecclesia quantò discretior, moderatior, & clementior vobis est? Siquidem cùm intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur monasteria siue Ecclesiæ, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione siue sua consuetudine: quin potius suadetur & admonetur eam obseruare.* Scit namque, quia nil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes.

Con-

Sigebertus an. Dom. 942. *Ad Marinum Papam Waldricus Romam veniens, ab eo cognouit, se futu-
rum Episcopum Augustæ Vindelicorum, quod post annos quindecim factum est.*

Saxo Grammaticus histor. Danicæ lib. 9. *Frotho apud Angliam solennibus aquis humectatus, pri-
683 uatam salutem suã in publicam exuberare cupiens, ab Agapeto, qui tunc ciuitatis Romanæ sacris præ-
erat, Daniam diuinitus erudiri petiuit. Sed fatis suis Romanæ legationis præcucurrit aduentum.*

Abbas Vrspergensis in Chron. *Otto à Ioanne Papa literis suppliciter exoratus, quatenus pro amore
Dei sanctorumq́ Apostolorum Petri & Pauli Romanam Ecclesiam ex faucibus Berengarij liberaret,
684 collectis copijs in Italiã veniens, ab eodem Apostolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione subli-
matus, Imperator & Augustus est appellatus.*

685 Luithprãdus Ticinensis lib. 6. rerum per Europam gestarum cap. 6. *Otto à summo Pontifice &
vniuersali Papa Ioanne vnctionem suscepit Imperij.*

686 Blondus Decadis 2. lib. 3. *Ioannes Pontifex Capuanã Ecclesiam ob Pandulfi Principis merita Me-
tropolitanam fore constituit.*

Otto Frisingensis lib. 6. cap. 22. Otto Rex à Summo Pontifice Ioanne ac toto populo susce-
ptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur. Et cap. 23. Idem Otto au-
diens, eundem Ioannem Papam in partes Alberti & Berengarij inclinasse, cùm prius absentem
687 vocasset, *collecta Synodo Episcoporum, Leonem ei in pontificatu substituit.* Quod factum Otto Frisin-
gensis modestè notans, *quæ omnia* (inquit) *vtrum licitè, an secus facta sint, dicere, præsentis nõ est ope-
ris.* Et cap. 24. Cùm Otto discessisset, Romani pulso Leone, Ioannem restituunt, eidemq́; postea
mortuo, Benedictum substituunt. Verùm Otto armis eos coëgit, vt Leonem, quem ipsi antè (vt
Rhegino testatur) elegerant, Pontificem agnoscerent.

§. Inter cætera, quæ Deus miris modis in B. Petri Vicarij sui cathedra stabilienda operatus est,
nec illud prætermittẽdum videtur, quòd cùm *Papa iste Ioannes* multò nequissimus esset (vt tam
ex Luithprandi Ticinensis, quàm Platinæ verbis constat) ob eamq́; causam à subditis, vt se cor-
rigeret, admoneri quidem seriò deberet, deponi tamen ab officio non posset (quia nemo summã
Sedem, excepta hæresis causa, rectè iudicat) cumq́; nihilominus prudens & pius Imperator Ot-
to Dei zelo motus, sed Ecclesiasticarum legum non satis peritus, in Synodo Romana Ioannem
à Sede sua remouere, aliumq́; substituere conaretur, quæ res maximi schismatis occasio futura
erat, alijs legitimum, licet improbum Pontificem ritè creatum agnoscentibus, alijs verò eũdem
ob immania crimina velut ritè depositum nihili æstimãtibus: cùm hæc, inquam, ita se haberent,
Deus, qui solus summi Iudicis Iudex est, Papam Ioannem subitò in medijs ferè turbis ex hac vi-
ta sustulit, vacuumq́; eius locum nouo Pontifici reliquit. Nec ista solùm ratione cõsuluit Eccle-
siæ suæ, sed prætetea cùm *Benedictus* in locum Ioannis à Romanis surrogatus esset, Leone octa-
uo iam prius ad eam dignitatem, dum viueret adhuc Ioannes, minus legitimè assumpto, cumq́;
& Imperator, & Synodus Leoni, populus autẽ Romanus Benedicto studeret: Deus etiam huic
morbo duplicem medicinam fecit, vnam ex persona sumptam, quòd *Benedictus*, qui antè con-
senserat in Leonem, eo ipso electioni suæ præiudicasse videbatur: alteram ex ipsa rei natura pe-
titam, quòd idem Benedictus (authore Luithprando, qui tunc vixit, in fine lib. 6. cap. 11.) *sponte
cessit iure suo, ad Domini Leonis Papæ, ipsiusq́; Imperatoris pedes se abyciens, & pallium sibi auferens,
idq́; cum Pontificali ferula, quam manu gestabat, Domino Leoni Papæ in præsentia Synodi reddens.* Ita
& pium Imperatoris totiusq́; Synodi studium Deus à schismatis horrendo scelere cohibuit, &
duos Pontifices, qui nullius hominis authoritate iustè remoueri poterãt, sua potestate remouit,
alterum ex hoc mundo euocãs, alteri humilitatis donum, vt officio suo cederet, infundens. Nec
mihi opponat quisquam, hinc saltem probari, quòd Synodus Episcoporum errare possit. Nec e-
nim legitima Synodus fuit, quæ celebrata est contra voluntatem eius Pontificis à quo præcipuè
tum omnes Synodi confirmantur, tum illæ potissimùm, quæ vel de causa fidei, vel de Episcopo-
rum depositione tractant. Quibus ita constitutis, hoc est, & Ioanne iam mortuo, & Benedicto
cedente: meritò Luithprandus de Papa Leone ita scripsit in vita Othonis primi, quæ iam habe-
tur in fine lib. 6. rerum per Europam gestarum: *Leo* (inquit) *venerabilis in Sede B. Petri Apostolo-
688 rum nunc Vicarius.*

Stanislaus Orichouius Roxolanus in Chimæra: *Admonitu piorum virorum quorundam, Mie-
scone Monarcha, cùm audiuissemus, esse ciuitatem quandam Dei cuius Antistes esset Romanus Petrus,
penes quem authoritas esset summa, ex seruitute Diaboli in libertatem Christi homines vindicandi: ab
hoc ipso istius ciuitatis Antistite, Miescone Monarcha, opem aduersus Diaboli vim implorauimus Itaq́;
Ioannes 13. Vicarius Iesu Christi, Simonis autem Petri successor, exoratus à Monarcha, Senatu ac po-
689 pulo, doctissimos viros Italos, videlicet Villibaldum, Prochorium, Iordanum, Gotfridum, Lucidum, An-
gelotum, Octauianum, Iulinum ad nos Vandalos ac Lechitas doctũm misit, qui & Miesconem Monar-
cham, & genus nostrum illi subiectum sacri Baptismatis vndis ab originali culpa abluerent, & ex ciui-
tate Diaboli ablutos ac mundatos, in ciuitatem Dei transferrent, in Christiq́; Ecclesiam dicarent. quod
etiam*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
942.	132. Marinus 2. Romanus, sedit an. 3. m.6. d.14.	
946.	133. Agapetus 2. Iunior, Romanus, sedit an.9.m.7. d.10.	
		Berengarius 4. cũ Alberto filio an. 13
956.	134. Ioannes 12. Romanus, sedit an.8. m.4.d.9.	
		Trãsfertur Imperiũ ad Germanos.
963.	135. Benedictus 5. Romanus, sedit m.6.	
		Græ. Romanus, an. 15
964	136. Leo 8 Romanus, sedit an.1.m.3. d.12.	*Lat. Otho 1. an. 12*
	137. Ioannes 13.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Sacrificium & Baptismus Latinorum pro immundo habitus.

a Si quando Sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non prius ipsi sacrificarevolebant in illis, quàm ea, tanquàm per hoc inquinata, lauissent. Baptizatos etiam à Latinis rebaptizare præsumebant. In concil. Lateran. cap.4.

Transitus Latinis in Terram sanctam inhibitus.

a Alexius primus Imperator Constantinopolis, fœdere cum Turcis icto, & Nicæa Solimanni filijs reddita, custodias ad prohibendum transitum peregrinis (ex Occidente venientibus) terra, mariq́ue constituit: Babylonicum Regem contra Latinos (in Terra sancta bellum Domini gerentes) frequentibus nuncijs animauit. Vrspergens. in Chron. an. Do.1106. Nicetas etiam Choniates in libro 1. rerum à Manuele Comneno gestarum fatetur, eum Latinos in Syriam euntes ferro, fraude, veneno persecutum esse, calce in farinam iniecta.

De Græcorum erroribus.

a In fermentato pane consecrantes, appellarunt Latinos Azymitas, & eos anathematizauerũt, eo quòd de pane azymo Christi corpus conficerent. Addebant etiam

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a Concilium Lateranense sub Innocentio tertio (cui præter Patriarchas Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, interfuetant Prælati mille ducenti & amplius) cap.4. *Licet Græcos in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicæ reuertentes, fouere & honorare velimus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possimus, sustinendo; in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & Ecclesiasticæ derogent honestati.* (Et pòst:) *Volentes ergo tantum ab Ecclesia Dei scandalum amouere, sacro suadente concilio, districtè præcipimus, vt altaria (in quibus Latini celebrârunt,) lauare, & baptizatos ab illis, rebaptizare) de cætero non præsumant, conformantes se tanquàm obedientiæ filij sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ: vt sit vnum ouile, & vnus Pastor. Si quis autem quid tale præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur.*

a Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib.4.cap.13. Græci eũm sint Christiani, non secus, imò plerumque etiam ferocius, quàm Saracenos, abominari Latinos noscuntur. Cumq́ Imperator Latinus (Fredericus) à Græco, Christianus scilicet à Christiano, per nuncios peteret, (quod olim Israël sub Moyse petierat ab Edõ Amorthæo) obsecro te, inquiens, vt transire mihi liceat per terram tuam: Græcus ille impio regi simillimus, & Saladino, quàm Christo fidelior, concedere noluit, vt Christianus exercitus simpliciter transiret per fines suos.

a Leo nonus in epist. posteriore ad Michaëlem Cõstantinop. Episcopũ: *Christus, qui non venerat soluere legem, sed adimplere, iuxta ipsius legis præceptum, ex azymis & vino vetus Pascha adimpleuit, & protinus ex azymis & vino nouum (sicut apertè Lucas narrat) Discipulis tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum*

etiam est factum. Nam illi viri sanctißimi Vandaliam, siue tu malis Poloniam dici, ingreßi, prædicabant nobis Christum, & gratiam eius qua nos in communionem suorum Deus conuocauerat, celebrabant: homines turmatim ad flumina confluentes baptizabant, idola ex Vandalia exterminabant.

Rhegino an. Dom. 967. Otto Imperator apud Rauēnam Pascha celebrans cum Domino Ioāne Papa, plurimos ibi ex Italia & Romania Episcopos coadunauit, & habita Synodo, multa ad vtilitatem sanctæ Ecclesiæ adinuenit, & *Apostolico Ioanni vrbem & terram Rauennatium, aliaq;*
690 *complura multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit.*

Polydorus Angl. histor. lib. 6. Edgarus Rex rogatu Dunstani, Etheluoldi & Osualdi (qui erant
691 sanctissimi Episcopi) *à Ioanne 13. Romano Pontifice obtinuit, vt secularibus presbyteris eiectis, liceret monachos in eorum loco stabilire.*

Martinus Cromerus de rebus Polonorum lib. 3. sub Mieceslao primo Polonorum Christiano Principe, *ad diœceses Episcopis, & prouincias Archiepiscopis distribuendas, & basilicas dedicandas,*
692 *Aegidius Cardinalis Episcopus Tusculanus Ioānis decimitertij Pontificis Maximi Legatus præfuit: qui primos Archiepiscopos & Episcopos Italici, nonnullos etiam Gallici, & Germanici generis fecit.* §. Putârim hæc serius aliquanto sub Ioanne 16. aut etiam 17. contigisse. Verùm & nomina horū Pontificum, & tempora vsqueadeò sunt confusa & perturbata vt (Blondo etiam attestante decadis 2. lib. 3.) vix scias, quam rationem inire oporteat. Nam quem Platina Ioannem decimumoctauum numerat, eundem ipse fatetur, nullo in loco numerandum fuisse, quia tempore Gregorij quinti per factionem Pontificatū occupauit. Quod idem de multis alijs Pontificibus censeri potest, vt non multum referat, de ordine ac numero eorum qui eiusdem nominis fuerunt, contendere, modò constet de reipsa. Constat verò ex Cromeri, Bonfinij, & Platinæ testimonijs, Vngaros à Romano Pontifice tum Regiæ coronæ ius, tum Sedis metropolitanæ honorem petijsse, atque impetrasse.

693 Crescentius Numentanus (vt est apud Blondum decad. 2. lib. 3.) qui se Consulem Romanum fecerat, *Ioannem decimumquintum (qui Othonem 3. ad opem Sedi Apostolicæ ferendam inuocauerat) debita veneratione prosecutus est, in faciemq; cernuus pedes osculatus.*

694 Æmilius de gestis Francorum lib. 3. *Cùm Arnulfus Rhemorum Archiepiscopus in Synodo Episcoporum, reclamante vno Seuino Senonum Archiepiscopo, Sede sua eiectus esset: Ioannes Pontifex Maximus Leonem in Franciam legatum misit, qui cognita causa, concilij acta rescidit.* Idem traditur apud Aimoinum lib. 5. cap. 45.

Cromerus lib. 3. de rebus Polonorum: Adalbertus Pragensis Episcopus, cùm apud suos admo-
695 nitionibus nihil proficeret: *Romā primùm, ac deinde impetrato à Pontifice Maximo commeatu, in Vngariam profectus est.* Vbi Stephanum Regis filium vel baptizauit, vt volunt quidam, vel baptizatum antè confirmauit. Inde Poloniam venit, vbi Gnesnensis Archiepiscopatus ei defertur. Denique (vt etiam Otto Frisingensis lib. 6. cap. 26. ait) in diebus Ottonis tertij B. Adalbertus Pragensis Episcopus prædicans Prutenis, martyrio coronatur, anno Dom. 997.

A Gregorio quinto ex Ottonis Imperatoris assensu, septem ex Germaniæ Principibus constitutos esse, qui Imperatorem eligerent, recentiores historici passim tradūt, Blondus decad. 2. lib. 3. Platina in vita Gregorij quinti, Æneas Siluius in Epitome Blondi, Cromerus de rebus Polonorum, & alij alibi. Verùm id valde admiratur Onuphrius, quî factum sit, vt inter tot historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerūt, de tanta re prorsus nulla fiat mētio. Silet hac in parte Sigebertus, Otto Frisingensis, Schafnaburgensis, Vitichindus, Luithprandus, & Aimoini appendix. Sabellicus dubitat de re tota Enneadis 9. lib. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur. Onuphrius ergo negat, vllum tale decretum Gregorij quinti ætate factum esse, in libro *de Imperatorijs comitijs.* In omnibus autem controuersijs longè quidem probabilior est sententia cōmunis; præsertim cùm Onuphrij opinio veterum historicorum obscuro potius silentio, quàm expressa authoritate nitatur.

In electione autem Philippi Regis, & Ottonis quinti, quæ longè post Gregorium quintū facta est, Ioan. Tritemius ita testatur, plures quàm septem Principes ius suffragiorum cōsecutos esse: vt tamē tam Andernaci, vbi Philippus, quàm Erfordię, vbi Otto electus est, primæ fuerint penes Archiepiscopos & Ducem Saxoniæ. Apparet, Episcopos, Comites, & alios nobiles in curiā Generalem (sic enim vocat) conuenisse. Ex altera verò parte Henricus Ostiēsis Cardinalis, qui floruit circa annū Domini 1240. dum epistolam decretalem Innocentij tertij explicat (quæ extat sub tit. de electione c. Venerabilem) septem Principum meminit, qui ius eligendi Cæsarē ante ipsius ætatem habuerint. Recentior quidē est Aluarus (sed & ipse abhinc annis ducentis & quadraginta vixit) qui de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 41. dicit, eam electionis formā, quæ tam sua quàm nostra ætate in vsu est, institutam esse à Gregorio quinto. *Ista* (inquit) *electio incepit anno Domini 1030. & perseuerabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna transferre, & Principes de sua Sede deponere.* §. Vtcunque sit, cùm ex omnium Authorum consensu certissimè constet,

post

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
965.	Idem Ioannes 11. Romanus, sedit ann. 6 m. 11. dies 5.	
		Lat. Otho 3. an. 17
972.	138. Benedictus 6. Rom. sedit an. 1. m. 6.	Græ. Nicephorus Phocas an. 10
	139. Donus 2. Roman.	
974.	140. Bonifacius 7. Rom. sed. an. 1. m. 1. d. 12.	
975.	141. Benedictus 7. Rom sedit an. 9. m. 1. d. 10.	
984.	142. Ioannes 14. Papiensis, sedit m. 6.	Græ. Ioannes Zemisces, an. 6.
985.	143. Ioannes 15. Romanus, sedit an. 5. m. d. 10.	Græ. Basilius et Constantinus 8. an. 53
991.	144. Ioannes 16. Romanus, sedit an. 4.	Lat. Otho 4. an. 18
	145. Gregorius 5. Saxo, an. 2. m. 8.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

etiam Græci, fermentatum panem fuisse, quo Dominus Apostolis suis corporis sui mysterium in cœna commendauit.

[f] Damascenus de fide lib. 1. ca. 11. Ex filio Spiritum sanctum non dicimus, sed spiritum Filij nominamus. Theophylactus in cap. 3. Ioannis. Latini malè exponentes, quid sit, Deum mittere Spiritum Filij sui, vel etiam nos habere spiritum Christi, dicunt quòd spiritus etiam ex Filio procedat. Cæterùm esse ex Filio Spiritum nulla scriptura testatur, vt ne duo principia Spiritus introducamus Patrem & Filium.

[g] Latini (vt ibidem Theophylactus adijcit) dicunt Christum inspirasse discipulis, & dixisse: Accipite Spiritum sanctum. At hæc quidem ridicula. manifestum enim, quòd tunc illis Spiritum sanctum non dederit, sed donum vnum Spiritus sancti, remissionem scilicet peccati.

[h] Purgatorium ignem reiecerũt, contendentes, illa verba Pauli (ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem) de igne quidem, qui post mortem secuturus esset, verùm de perpetuo igne inferni, ac non de temporali & purgatorio quopiam igne intelligi posse.

[i] Ex

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

tatum apparebat in omnibus finibus Israël: Anselmus in lib. de fermentato & azymo. *Certum est, quia Christus azymum benedixit, & melius sacrificatur de azymo.*

[f] Vt antiquos Ecclesiæ Doctores prætermittam (Basilium in fine lib. 2. contra Eunomiũ, & Epiphaniũ in Ancorato) Beda de elementis Philosophiæ li. 1. *Spiritus sanctus* (inquit) *à Patre & Filio procedit.* Leo nonus in epist. ad Petrum Antiochenum Episcopũ, fidem, quã ad Sedem Apostolicam miserat, approbans, suamq; simul explicans, ita profitetur, *Spiritũ sanctum à Patre & Filio procedere, vt Antiochenus Episcopus idipsum antè confessus videatur.* Denique Anselmus doctissimum libellũ De processione Spiritus sancti aduersus hunc Græcorum errorem conscripsit.

[g] Rupertus in Ioannem cap. 20. *Sicut non solùm à Patre, sed etiam à Filio Spiritus sanctus procedit: sic non semel, sed bis pro diuersis effectibus dari illum oportuit. A Filio namq; in remissionem peccatorum procedit, sicut Euãgelista manifestè hoc verbo expressit, dicendo: Insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum: Nam insufflauit. i. de seipso procedentem dedit.*

[h] Vt omittam Latinos Doctores, Ambrosium qui in 1. Cor. ca. 3. eius meminit, qui per ignem in die Domini fit saluus: & Augustinum, qui in Psal. 37. meminit ignis emẽdatorij, qui grauior, quàm quicquid potest homo pati in hac vita, & Gregoriũ Magnũ, qui manifestissimè probat, lib. 4. Dialogorum ca. 37. & 25. vtq; ad Græcos de quibus iam agitur, accedam: apertè Ioannes Damasc. in oratione de dormientibus, ait, *Apostolos edixisse memoriam eorum qui fideliter obdormierũt, in tremendis & vitalibus sacramentis habendam.* Atq; idipsum docuisse Dionysium Areopagitam, Athanasiũ, Gregoriũ Nazianzenum in oratione funebri ad Cæsarium, Chrysostomũ in Commẽtarijs Epistolarum ad Philipp. & Galat. ac deniq; Gregorium Nyssenũ, qui certè in oratione de dormientibus, ignis Purgatorij sæpius meminit. §. Ac sane quorsum oblationes pro mortuis ab Apostolis institutæ sunt, nisi quia nonnulli post mortem in eo loco sint, vbi orationes & sacrificia viuentiũ prodesse illis queant?

 [i] Beda

post Imperij translationem ad Francos & Germanos, cum nũquam habitum esse imperatorem
Augustum, qui non fuisset à Pontifice Romano coronatus : orbi Christiano abundè testatũ est,
Deum, qui Occidentalis Imperij conditor atque author fuit, in eo constituendo conseruandoq́;
singulari ministerio Romani Pontificis vsum esse. Quod vtiq; nõ fecisset, si Romanus Pontifex
aut Antichristus esset, aut Antichristi signifer & minister. Nam vt peccãt in Spiritum sanctum,
qui boni operis gloriam Deo auferunt, & satanæ tribuunt: sic in eiusdem blasphemiæ periculũ
incidunt, qui eum, per cuius operam Deus tam admirabile Imperium constituit, non Dei, sed
Satanæ ministrum appellant.

Blondus Decad. 2. lib. 3. *Nullus Scriptorum affirmare dubitat, Siluestrũ secundum literis moribusq́;
ornatissimum fuisse.*

Blondus Decad. 2. lib. 3. Post Ioannem 17. & 18. *suffectus est Sergius quartus, honestæ & integræ
vitæ vir.* Qua tempestate & Saraceni de Sicilia, & Græci de magna parte Apuliæ pulsi sunt. (Et
697 pòst:) *Henricus optimus, & Christianissimus Princeps, & castitatis laude insignis, à Stephano Octa-
uo* (Pontifice Romano) *Imperator Augustusq́; appellatus est, & diademate ornatus.* §. Puto autem
voluisse Blondum dicere, *à Benedicto octauo.* Nec enim Stephanum aliquem (legitimum saltem
Episcopum) his diebus fuisse inuenio. Platina verò in vita *Benedicti octaui* refert, *Henricum Ro-
698 mam venientem accepisse coronam Imperij*, additq́ue, *Benedictum, mortuo Henrico (quo defensore in
omnibus vtebatur)* vrbe pulsum, sed iterum postea in Sedem esse restitutum. Illud animaduerto,
vt quisq; Imperator alijs melior & sanctior fuit, eò promptiùs illum & alacrius Pontificem Ro-
manum, ac Sedem Apostolicam defendisse. Quod idem etiam de Regibus omnium quæ Chri-
sto nomen dederunt, nationum, audacter affirmauerim. Nec enim alius quisquam se vnquam
opposuit Vicario Christi præter illos qui erant hostes Christi.

Burchardus VVormatiensis Episcopus decretorum libros viginti hac ætate conscripsit, in
quibus quantum decretalibus Epistolis Pontificum Romanorum tribuerit, & quid de illius Se-
dis authoritate senserit, tum ex alijs multis rebus, tum ex eo in primis perspicias, quòd lib. 1. cap.
699 42. dicit, *authoritatem congregandarum Synodorum Sedi Apostolicæ priuata* (hoc est, speciali) *potesta-
te commissam esse.*

700 Antonius Bonfinius (qui res Hungaricas literis mandauit) Decadis 2. lib. 1. *Stephanus cùm bello
contra Cupã pro fide Christiana inito, victor euasisset, Astricum virum sanctitate conspicuum, Romã ad
summum Pontificem mittendum esse censuit: mandata dat, vt à Christi Vicario in Vngaros, qui eius fi-
dem nuper inierint, Apostolicã benedictionẽ imploret, & inter oues Petri adnumeret. Posthæc vt Stri-
goniensem Basilicam Metropolitanam esse iubeat: item cæteros Episcopatus nuper in Vngaria erectos, sa-
crosancta authoritate confirmet: Demum quando potestas omnis à Deo est, & maxima cœpta sine diui-
701 na ope confirmari nequeunt, Regalia insignia cum Pontificia benedictione assequatur.* (Et pòst:) *Cùm le-
gatus omnia non solum è sententia, sed præter spem & opinionem impetrasset: magno refertus gaudio, in
Pannoniam se recepit. Strigonio appropinquanti Rex eum singulari sacerdotũ Pontificumq́; pompa obuiã
702 prodijt. Astricum Pontificia munera deferentẽ, & coronam & crucem ostentantem honorificentissimè,
Deo gratias agens, excepit, Apostolica insignia præreuerenter accepta: quando ad vnam quamq. Roma-
ni Pontificis mentionem, Stephanus, spectante populo, inclinato capite se ingeniculabat, vt exemplo suo ad
Romani Pontificis Apostolicíq́; Senatus obsequiũ & obseruantiã omnes hortaretur.* §. Certè cùm hic
sanctus Rex Stephanus tã charus Deo fuerit, vt per eius operã & Vngaria fidẽ Christi primũ re-
ceperit, & Christianæ fidei hostes bello domiti sint: nõ est paruũ hoc primatus Romani testimo-
niũ, quòd tãtus Rex agnouit, Romanũ Episcopũ Iesu Christi Vicariũ esse. Quid quòd eodẽ ipso
703 tẽpore (vt Martinus Cromerus refert lib. 3. de rebus Polonorũ) *Princeps Polonorũ Miecesl aus, hor-
tãte Senatu, Lambertũ Cracouiensem Archiepiscopũ mittit ad Benedictũ septimũ Pontificẽ Romanum,
vt Regiũ diadema sibi mitteret, Regemq́; Polonorũ se & posteros suos esse iuberet.* Sed cum Põtifex co-
ronã regiam Miecesl ao donare in animo haberet (authore Bonfinio Dec. 2. li. 1.) Deus reuelauit
Pontifici Romano, vt eam coronã in Stephanũ potius Vngarorũ ducẽ trãsferret. quod & fecit.

704 Polydorus Angl. histor. lib. 7. Canutus postquàm tertiodecimo anno, postquàm in Anglia re-
gnari cœperat, *voti causa Romam petiuit, vbi à Ioanne 20.* (melius dixisset 19.) *benignè acceptus est.*

705 Polydorus Angl. histor. lib. 8. Robertus Normannorum Dux pœnitens, quòd fratrem veneno
necasset, cùm Hierosolymam voti causa esset iturus, *primùm Romam proficiscitur, vt Benedictum
nonum* (melius octauum) *Pontificem Romanum abeundi facultatem, vti mos est, rogaret.*

Berno Augiensis in lib. de rebus ad missam spectantibus: *Cùm Romanorum Presbyteri ab Henri-
co Imperatore interrogarentur, cur post Euangelium (vt in alijs Ecclesijs fiebat) Symbolum non canerẽt:
706 me* (inquit Berno) *assistente, audiui eos huiusmodi responsum reddere, videlicet quòd Romana Ecclesia
non fuisset aliquando vlla hæreseos fæce infecta, sed secundùm S. Petri doctrinam, in soliditate Catholi-
cæ fidei permaneret inconcussa: & ideo magis his necessarium esse, illud symbolum sæpius cantando fre-
quentare, qui aliquando vlla hæresi potuerunt maculari.* At Imperator Domino Benedicto Apostoli-
co persuasit, vt ad publicam missam illud decantarent.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
999.	146. Siluester 2. Aquitanus, sedit an.4. m.6. d.12.	*Lat. Hēricus 2. (cognomento Persper. gēs in Chronicis) an.D. 1002 regnare cœpit, et regnauit an.23 m.5.*
1003	147. Ioannes 17. Romanus, sedit m.4. d.25.	
1003	148 Ioannes 18 Romanus, sedit an 5. m.7.d 19.	*Lat. Hēricus 2. an.14 secundum alios vndecim imperauit.*
1009	149. Sergius 4. Rom. sedit an. 2.m.9. d.12.	
1012	150. Benedictus 7.dictus 8. Romanus, sedit an.11. m.8. d.21.	*Gre. Constantinus filius an. 3. & Romanus Argyropulus an.5.*
1024	151. Ioannes 19. Romanus, sedit an.9. m.9.d.9.	
1032	152. Benedictus 8.dictus 9. Romanus, sedit an 12. m.4.d.20.	*Lat. Conradus 2. an. 15.*
1045	153. Gregorius 6. Rauennas, sedit an.1. m.7.d 20.	*Gre. Constantinus 9. an.12*
1047	154. Clemens 2. Saxo Germ. sedit m 9. d 15.	*Henricus 3. an. 17.*

Hæretici & Pseudopropheta.

[i] Ex altera verò parte, quidam ex Græcis putabant, etiam ignorationem ipsius fidei, per cognitionem in alio seculo reuelatam, in nonnullis purgari posse: id quod Damascen. in Oratione de dormientibus videtur opinari.

[k] Tandem verò negabant primatum Romanæ Ecclesiæ, & Constantinopolitanam ei prætulerunt. Sigebertus anno Domini 1054.

[l] Sanctorum animas non putabant in cælum, atq; ad aspectum Dei ante resurrectionem admittendas, licet beatè eos agere, & pro nobis orare, nostrasque preces exaudire fatebantur: quanquam ipsa opinio nec propria Græcorum fuit, nec ab illis pertinaciter defensa est in Concilio Florentino.

[m] Græci multa alia & in Latinis detestabantur (vt connubia eorũ vbi cognati cognatis copulabantur, de qua re meminit Anselmus in lib.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Beda in Psalm.37. *Domine purgatum me hîc redde, vt non corripias me tunc (id est, post hanc vitam) in ira tua. Corripiũtur in ira Dei, qui super Christum ædificãtes, intermiscent ligna, fœnum, stipulas, id est, committũt quadam venialia peccata, grauiora & leuiora: & ideo necesse est, vt hi tales in ira corripiantur, id est, in purgatorio igne nunc interim ante diem iudicij ponantur, vt quæ in eis immunda sunt, per illum exurantur, & sic tandem idonei esse cum his qui in dextera coronandi sunt, inueniãtur.* (Et post:) *Sunt* (inquit) *quidam ex sanctis, quorum leuia peccata ignis tribulationis, quem patiuntur, vel pœna mortis penitus exurit. tales statim transeũt ad vitam æternam, sicut è contra quidam malorum statim æternas pœnas incurrunt.*

[k] Leo Papa nonus in epist. ad Michaelẽ Episcopum Constantinop. & Acridanum: *Postquam enumerasset quindecim, aut eò amplius Cõstantinopolitanos Episcopos, quorum aliqui fuerunt Arriani, alij Macedoniani, Nestoriani, Eutychiani, Monothelitæ, tandem ostẽdit omnes qui Ioannem quendam secuti sunt, tunc per quadringentos annos & amplius, nomen vniuersalis Episcopi sibi sumpsisse, nec oblatum à quoquam, nec concessum, imo sub anathematis interpositione ab Apostolica & prima Sede, & à sanctis & Orthodoxis Patribus interdictum.* De Romana verò Ecclesia in epist. ad Petrum Antiochenum Episc. sic ait: *Venerabilis & efficax Christi oratio* (qua rogauit, vt fides Petri non deficeret) *obtinuit, quòd fides Petri hactenus non defecit, nec defectura creditur in throno illius vsq; in seculum seculi: sed confirmabit corda fratrum varijs concutiẽda fidei periclitationibus, sicut vsque nunc confirmare non cessauit.*

[l] In Synodo Francofordiæ ad Mœnum habita Episcopi Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, præsidentibus eidem Romanæ Ecclesiæ Legatis, ad Episcopos Hispaniarum scripserunt in hæc verba: *Sufficit vobis sanctorum Patrum vestigia sequi, & illorum dicta firma tenere fide, quorum animæ apud Deum Dei Filium Dominum nostrum Iesum Christum pro magno pietatis labore regnant in cælis. Hos ergo sequimini, vt horum doctrinis inconcussa veritate inhærentes, consortiũ æternæ beatitudinis, donante Christo, cum illis habere mereamini in cælis.*

[m] Rupertus Tuitiẽsis de diuinis officijs, lib.2. c.22. *Romana Ecclesia per Apostolicæ fidei petrã altius*

Ex Ottone Frisingensi lib.6.cap.32. Cùm tres simul inuasissent Ecclesiæ Romanæ Pontifica-
707 tum, religiosus quidem Presbyter Gratianus, zelo pietatis *matri suæ compatiēdo*, illis pecunia per-
suasit, *vt a Sede sancta cederent*, redditibus Angliæ relictis Benedicto, qui maioris videbatur essē
authoritatis. Vnde ciues Romani Gratianum velut Ecclesiæ liberatorem in summum Pontifi-
cem eligentes, Gregorium vocauerunt. Cui postea velut de simonia notato cum Henricus Im-
perator Pontificatu cedere persuasisset, Clemens in eius locum suffectus est. At Hildebrandus
hominem admiratus, trans Alpes vsque ob amorem insecutus est.

Blondus Decad.2.lib.3. *Damaso mortuo, Romani ab Henrico Imperatore Pontificem de mala cōsue-
tudine petunt. Datur Bruno, qui ab Ildebrando admonitus, Papalia deposuit ornamenta, vt apostasiæ pe-
riculum euitaret.*

Otto Frisingensis lib.6.cap.33. Bruno, qui & Leo, authoritate Regalis excellentiæ ad Sedem
708 B. Petri destinatus fuit. Cumq; assumpta purpura Pontificali, per Gallias iter ageret, contigit eū
Cluniacum venire, vbi fortè tunc Hildebrādus Prioratus, vt dicitur, obedientiā administrabat.
*Is Leonem adiens, æmulatione Dei plenus, constanter eum de incepto redarguit, illicitum esse inquiēs, per
manum laicam summum Pontificem ad gubernationem totius Ecclesiæ violenter introire. Verùm si suis
se credere velit consilijs, vtrumq;, & quod maiestas Imperialis in ipso nō exacerbetur, quodq; libertas Ec-
clesiæ in electione Canonica renouetur, se pollicetur effecturum.* Inclinatus ille ad monitum eius, pur-
puram deponit, peregriniq; habitum assumens, ducens secum Hildebrandum, iter carpit. Igitur
ad vrbem vsq; venientes, *consilio Hildebrādi à clero & populo Bruno in summum Pontificem eligitur.*
709 (Et iterum:) *Post hæc Synodus Moguntiæ celebratur in præsentia summi Pontificis Leonis, & Impera-
toris.* §. Hic est ille Pontifex, qui hortatu Hildebrandi ad summam præfecturā assumptus, Chri-
stū hospitio suscepit. Sic enim tradit Sigebertus an. Dom. 1048. *Bruno, qui et Leo, cùm ad capessen-
dam Sedem Apostolicam Romam tenderet, audiuit voces Angelorum canentium: Dicit Dominus, ego
cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Hic de multis sanctis cantus composuit, & multa fecit &
scripsit Ecclesiæ vtilia. Hic cùm in Papatu pauperem leprosum ante fores offendisset, eum solum diligen-
ter in lecto suo collocauit, quem cùm reserato ostio non inuenisset, in paupere se Christum suscepisse obstu-
puit.* Et an. Dom. 1049. *Leo Papa in Gallias veniens, Godefridum Imperatori reconciliauit, & in Ger-
mania & Gallia Synodis habitis, statum Ecclesiæ meliorauit.*

710 Vrspergensis in Chron. an. Dom. 1053 Cum Papa Hunibertum Episcopi VVormatiensis Dia-
conum ob inobedientiam sibi ipso missæ tempore degradasset, Episcopus contestabatur, nec se,
nec alium quempiam, completurum illud officiū, nisi reciperet ministrū suum. *Quod vbi Apo-
stolicus intellexit, reinductum ministrum continuo remisit. Qua in re & Pontificis (Wormatiensis) au-
thoritas, & Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officij sui dignitatem defendere contende-
bat, & iste licet maioris dignitatis, Metropolitano tandem in sua diœcesi cedendum perpendebat.*

711 Sigebertus an. D. 1051. Francia turbatur per Berengarium Turonensem, qui asserebat, Eucha-
ristiam quam sumimus in altari, non esse re vera corpus & sanguinem Christi. Inter cæteros au-
tem Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis contra errorem illius per Dialogum disputauit.
712 Itaque (teste Guillelmo Malmesburiensi lib. 3. de gestis Anglorum) *soliditati Catholicæ timens
sanctissimæ memoriæ Leo Papa, Vercellis contra Berēgarium instituto concilio, tenebras nebulosi erroris
Euangelicorum testimoniorum fulgore depulit.*

Lanfrancus in lib. de Sacramento altaris: *Humbertus cùm esset vir religiosus, fide Christiana &
713 sanctissimis operibus perseuerantissimè decoratus, scientia diuinarum & secularium literarum apprimè
eruditus, eum de Lotharingia sanctus Leo Romam traduxit, & ad prædicandum Siculis verbum Dei
Archiepiscopum ordinauit.*

714 S. Eduardus Rex Anglorum à Leone Papa (vt in vita eius narrat Alredus) voti, quo Romam
ire promiserat, redemptionem Apostolica authoritate obtinuit.

715 Leo Papa nonus in epist aduersus præsumptiones Michaëlis Constantinop. Patriarchæ, & A-
cridani Bulgarorum Episcopi cap.32. *Romana Ecclesiæ fides per Petrum super petram ædificata, nec
hactenus defecit, nec deficiet in secula, Christo eius Domino rogante pro ea, ceu testatur ab ipsa passione
sua: Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.
Quo dicto demonstrauit, fidem fratrum vario defectu periclitandam, sed inconcussa & indeficiente fide
Petri, velut firma ancora subsidio figendam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmādam.* §. Ec-
ce quanta cum fidei constantia prædicit, Romanam fidem aliquando in posterum non defectu-
ram: & iam quingenti & eò amplius anni sunt, in quibus rerum euentus huic prædictioni testi-
monium dicit.

716 Idem Papa Leo in epist. ad duos Episcopos Africæ: *Solus Carthaginiensis Episcopus pallium ab
Apostolica Sede habere solet.*

717 Idem Papa Leo in epist ad Petrum Patriarcham Antiochenum: *Promotionem tuam ad Episco-
pale fastigium, electione cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuā secundum antiqua consuetu-
dinis*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	153. Gregorius 6.	
	154. Clemens 2.	
1048	155. Damasus 2. Bauarus, Germanus, sedit d. 23.	Lo. Hen- Henricus 3.
		ara. Theodora dis an. 2.
1049	156. Leo 9. Alsat. Francus, sedit an. 5. d. 8.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

in lib. de azymo) & multa in suis Ecclesijs malè administrabât, dû vel rebaptizabant à Latinis baptizatos, vel neophytos, vel eunuchos ad sacerdotiû promouebât, vel paruulos ante diem octauum morientes, & mulieres adultas in partu periclitantes non baptizabant. quarum rerum author est Sigebertus in Chron. Verùm quia nec omnes Græci hæc passim faciebant, nec pertinaciter ea propugnabant, in hæresibus numeranda non videntur.

136. De Ioanne Scoto.

* Libellum quendam impium de Eucharistia scripsit Ioannes Scotus, à quo Berengarius hausisse videtur doctrinam suam, non super tecta, instar Apostolicæ doctrinæ in multis gentibus per testes multos prædicatam, sed in penetralibus & deserto à paucis homúcionibus, sicuti Christus de Pseudoprophetis prædixerat (Matt. 24.) obscurè ab initio traditam & disseminatam.

137. De Berengariana, seu sacramentaria hæresi.

* Berégarius Archidiaconus Andegauensis ad B. Lanfrancum literas quasdam scripsit, in quibus Ioannem Scotum extollebat, Paschasium damnabat, & communi de Eucharistia fidei aduersa sentiebat. Per hanc occasionem prodita est Berengarij hæresis, quæ dicebat, *superesse in altari post consecrationem substantiam panis et vini.* Hæc enim sunt ipsius Berégarij verba, quæ apud Lanfrancum sub persona eius extant. Quo errore semel posito, quod necessariò sequi videbatur, adiunxit, *non esse in altari veram corporis & sanguinis Domini substantiam post cõsecrationem.*

Roma-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

altius fundata firmiter stetit, et tã Græcia, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tribunali data sententia iudicauit.

* Liber Ioannis Scoti de Eucharistia in Synodo Vercellensi palam lectus est, & omnium sententia damnatus, vt Lanfrácus testatur in libro de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistia.

Fulbertus Episcopus Carnotensis in epist. ad Adeodatum: *Christus non inanu mysterij symbolum, sed verum corpus suũ nobis reliquit, quod quotidiana veneratione sub visibili creaturæ forma, inuisibiliter virtus secreta in sacris solennibus operatur. Vnde in nobis manet, non solùm per concordiam voluntatis, sed etiam per naturæ vnitæ veritatem.* (Pauloque pòst:) *Et quæ substantia panis & vini apparebat exterius, iam corpus Christi & sanguis fit interius.*

* Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium: *Cùm clerici quidam literas Berengarij legissent, contra vsitatissimã Ecclesiæ fidem scriptas animaduerterunt. Ecclesia enim Christi panem in carnem, vinum credit conuerti in sanguinem.* (Et pòst:) *Confitetur Ecclesia toto terrarum orbe diffusa, panem & vinum ad sacrandum proponi in altari, sed inter sacrandum incomprehensibiliter & ineffabiliter in substantiam carnis & sanguinis commutari* Hæc Lanfrancus.

Hoc igitur cum cæteris hæreticis cõmune habet Berengarius, quòd fidem Ecclesiæ cõmunem & vsitatissimam oppugnauit, vt nemo excusari posset, qui postea profanas vocũ nouitates contra consilium Apostoli amplectens, doctrinis varijs & peregrinis abduceretur. Deinde illa fides Ecclesiæ vsitatissima nõ modò Zuinglij (vt vulgo putatur) sed etiã Lutheri hæresim destruit. Hæresis enim Berengarij non ea solùm habita est, quę veritatẽ carnis Christi in Sacramento Eucharistiæ negauit, sed ea etiam, quæ panis & vini materiam post consecrationem superesse asseruit.

Magde-

dinis religiosum & valdè necessarium studium, Apostolicæ & primæ Sedi, cui Deo authore quamuis in-
718 *digni præsidemus, annunciare & exponere curasti.* (Et pòst:) *Cunctis in toto orbe terrarum Ecclesiis*
sancta Romana & Apostolica Sedes caput præponitur, ad quam maiores & difficiliores causæ omnium
Ecclesiarum definiendæ referantur.

Thomas Carthaginiensis Episcopus ad Leonem Papam scribens, declarauit, *quinque vix Epi-*
719 *scopos tunc superfuisse in tota Africa, ac S. Romanæ Ecclesiæ matris suæ sententiam requisiuit super quæ-*
stionibus suis.

Schafnaburgensis, anno D. 1054. *Victori eius nominis secundo Subdiaconus toxicũ in calicẽ misit,*
quẽ cùm ipse post consecrationẽ leuare vellet, nec posset, à Domino causam facti inquisiturus, cum populo
ad orationẽ prosternitur, statimq́; toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur causa manifestata, Dominus
Papa calicem cũ sanguine Dominico cuidã altari iussit includi, & pro reliquijs in perpetuum conserua-
720 *ri. Deinde iterum cum populo tam diu ad orationem prosternitur, quousque Subdiaconus à dæmonio li-*
beraretur. Certe Papa, quem Deus orantem exaudit, Antichristus non est.

721 Schafnaburgensis anno D. 1057. *Principes & plebs Romana Fridericum monasterio extractũ su-*
per candelabrum extulerunt Sedis Apostolicæ, qui Stephanus Papa dictus est. Et an. D. 1058. *Eius iam*
mortui sepulchrum, signis & prodigijs vsque hodie diuinitùs illustratur.

722 Alredus in vita S. Eduardi Regis: *Summo vniuersalis Ecclesiæ Patri Nicolao, Eduardus gratia Dei*
Anglorum Rex, debitam & subiectionẽ, & obedientiam. Glorificamus Deũ, quia curã habet suæ electæ
Ecclesiæ, quoniam in loco boni prædecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter iustũ iu-
723 *dicamus, apud vos velut ad solidam Petram acuere & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram*
notitiam atque societatem in bono habere: quatenus eas donationes & priuilegia, quæ obtinuimus apud
prædecessorem vestrum, renouetis & augeatis nobis: videlicet, vt quod ille iniunxerat nobis sub nomine
724 *obedientiæ & pœnitentiæ propter votum, quod voueram ire Romam & in remissionem omnium pecca-*
torum meorum, construere cœnobium monachorum in honore Apostoli Petri, ratum faciatis, priuilegia
possessionum & dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis & decernatis. Ego quoq; pro modulo meo
augeo, & confirmo donationes & consuetudines pecuniarum, quas habet S. Petrus in Anglia: & ipsas
pecunias collectas cum regalibus donis mitto vobis, vt oretis pro me, & pro pace regni mei, & continuam
ac solennem memoriam instituatis totius gentis Angliæ coram corporibus Sanctorum Apostolorum. Re-
scripsit autem ei Papa, & omnia quæ Rex postulauit, Dei, Apostolorum, & Romanæ Sedis authoritate
concessit ac confirmauit.

725 Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium de condemnatione Berengarij agens: *Et cætera* (in-
quit) *à Nicolao totius Christiani nominis summo Pontifice, & à centum tredecim Episcopis Romæ exa-*
726 *minata atq; damnata sunt.* (Et pòst:) *Beati Doctores si non eisdem verbis, eisdem tamen sententijs mul-*
tis in locis concorditer astruxerunt, hæreticum esse omnem hominem qui à Romana & vniuersali Ec-
clesia in fidei doctrina discordat.

727 Guitmundus de Sacramento altaris: Berengarius defunctum S. Leonẽ Papam maledicis ver-
bis & scriptis lacessebat, *Sanctissimum illud ac reuerendissimũ Ecclesiæ Dei speculum summum, non*
Pontificem, sed pompificem atq; pulpificem vocãs, eumq́; infatuatione Lanfranci infatuatum, Concilium
vanitatis adunasse blasphemans: Turonis item generali aggregato concilio, præsenti venerabili Gregorio
Romano tunc Archidiacono, panẽ & vinum in sacrificio Domini non vmbraticè, sed verè Christi car-
728 *nem & sanguinẽ fieri, dato propria manu Sacramento, confirmauit. Inde postmodũ desipiscens, itidem*
Romæ in generali Concilio cõflictu rationis reuictus, libellos suos propria manu sub præsentia felicis me-
moriæ Papæ Nicolai, corã omni Synodo cremauit, errorẽ anathematizauit, confessionemq́; bonam, quam
729 *Turonis fecerat, præstito itidẽ propriæ manus Sacramento, renouauit his verbis: Ego Berengarius ana-*
thematizo omnẽ hæresim, consentio autem sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi, & ore & corde
profiteor, de Sacramentis Dominicæ mensæ eã fidem me tenere quã Dominus & venerabilis Papa Ni-
colaus, & hæc sancta Synodus authoritate Euangelica & Apostolica tenendã tradidit, mihiq́; firmauit:
scilicet panem & vinũ, quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solum Sacramentum, sed etiam
verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse. (Et pòst:) *Eos qui contra hanc fidem ve-*
nerint, cum dogmatibus & sectatoribus suis æterno anathemate dignos esse pronuncio.

Æneas Siluius in Epitome 2. Decad. Blondi, li. 3. Otho Coloniẽsis Archiepiscopus Alexandrũ
increpauit, qui Pontificatũ Romanum iniussu Cæsaris præter consuetudinẽ accepisset. *Respondit*
Ildebrandus Archidiaconus, consuetudinẽ illam malã esse, & iustè reuocatã. Quo audito, Otho sibi satis-
factũ duxit: petijt tamen, vt pro pace populorũ concilium Mantuæ fieret. Annuit Pontifex, & cum Car-
dinalibus eò se transtulit: vbi omnes eum venerati sunt, & Apostolicam Sedem magistram recognouère.

730 Marianus Scotus Chron. lib. 3. *Viri Catholici multa nefanda & inaudita Regis Henrici flagitia*
videntes, directis Romam nuncijs ad Alexandrum Apostolicæ Sedis Antistitem, hæc ei tam literis, quàm
viua voce conquesti sunt.

731 Otto Frisingensis lib. 6. cap. 34. *Alexander in Summum Pontificem promotus, Ecclesiam in pristi-*
nam reduxit libertatem. (Et pòst:) *Multa inhonesta de Principe* (Henrico quarto) *ad aures summi*

Pontificis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator Rom.*
	Idem Leo.	
1055	157. Victor 2. Sueuus, Germanus, sedit an. 2. m. 3. d. 16.	*Gra. Michael Stratioticus* an. 4.
1057	158. Stephanus 10. dictus 9. Lotharingus Gallus, sedit m. 7. d. 18.	
1059	159. Nicolaus 2. Allobrox sedit an. 2. m. 5 d. 25.	*Lat. Henricus 4.* an. 4[8] *persecutor Ecclesiæ Romanæ*
		Gra. Constantinus 10. m. 7.
		Gra. Eudoxia m. 7.
1061	160. Alexãder 2. Mediolanẽsis, sed. an. 11 m. 6. d. 22.	*Romanus Diogenes* an. 3.
		Michael 7. an. 6.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Magdeburgenses igitur licet id non animaduerterint, seipsos insigniter condemnatos confessi sunt, cùm ita scripserũt in Centuria vndecima, cap. 10. pag. 527. *Leo nonus in eo meretur laudem non exiguam præ multis suis antecessoribus, quòd sub initium statim Berengarianæ hæreseos, in Synodo* Romana eam cum authore damnauit. §. Berengarianę verò hæreseos pars illa fuit, quę panis & vini substantiam post consecrationem in altari superesse docuit. Ergo Magdeburgẽsium iudicijs, Leo meretur non exiguam laudem, quòd ipsorum Lutheranorum atque adeò Magdeburgensium hæresim statim sub initiũ eius in Synodo condemnauit. Berengarius verò primùm à Leone Papa nono Romæ excõmunicatus est: deinde in Synodo Vercellensi, ad quam Berengarius vocatus non venit, fides Ecclesiæ sub Papa Victore coocordi omnium assensu confirmata est. Tum autem in concilio Turonensi Berengarius, data potestate partem suam defendendi, cùm eam non auderet suscipere, *confessus est coram omnibus communem Ecclesiæ fidem, & eam se ab illa hora seruaturum iuratò* promisit. Denique palinodiã suam in concilio Romano sub Nicolao secundo repetijt. Aduersus Berengarium scripsit Adelmanus Episcopus Brixiensis, Guitmundus Archiepiscopus Auersanus, Algerus primùm Canonicus Leodiensis, deinde Monachus Benedictinus, Iuo Carnotẽsis Episcopus, & ante omnes Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus.

[b] Romanam Ecclesiã, cùm adhuc palinodiam non cecinisset, vocauit Ecclesiã malignantiũ.

[b] Lanfrancus de Sacramento Eucharistiæ aduersus Berengarium: *Traditus in reprobum sensum Ecclesiam Romanã vocas Ecclesiam malignãtium, Concilium vanitatis, Sedem Satanæ. Et hoc impióore garristi, quod garrisse nemo legitur, non hæreticus, nõ schismaticus, nõ falsus aliquis Christianus. Quotquot enim à primordio Christianæ Ecclesiæ, Christiani nominis dignitate gloriati sunt, etsi aliqui, relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerunt, Sedem tamen S. Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nullamq; aduersus eam huiusmodi blasphemiam vel dicere, vel scribere præsumpserunt.*

Pontificis referuntur. Deinde missis à Rege, Annone Coloniensi, Hermanno Babenbergensi, pro iustitia regni Romam Episcopis, peracta legatione reuertentes, literas summi Pontificis reportant, Regem ad satisfactionem pro simonia, alijsq. multis, quæ ei obiecta fuerant, inuitantes.

732 Petrus Damianus Ostiensis Episcopus in vita sancti Barbatiani: *Roma absque dubio caput est & principalis Sedes totius sanctæ Ecclesiæ.* Et in vita S. Vitalis Martyris: *Roma per duos summos Apostolos Petrum & Paulum totius orbis sibi vindicat Principatum.* Et in vita S. Odilonis Abbatis: *Romanorum Pontifex omnium Christianorum caput est.*

Saxo Grammaticus historiæ Danicæ li.12. Fortè *Hamburgensis Antistes ob inanes & falsas*
733 *suspiciones Ericum execratione mulctandum censuerat. Quod veritus Rex, appellatione sententiam præcucurrit, Romámque è vestigio petiuit: vbi causæ suæ examine diligentius habito, Pontificis accusationem potenter repulit, cunctisq. defensionis partibus actore superior rediit. Nec contentus efficacissimum causæ dictionis suæ propugnatorem egisse aduersariæ partis odio, penetralium sacrorum decus externo sacerdotio subiectum habere passus non est. Quamobrem Romam regressus, tum se, tum etiam patriam ac domestica sacra*
734 *Saxonica prælatione liberari petiuit: ne religionis ratione, exteris admodum obsequi cogeretur: aut eius disciplinam ab alienigenis petere necesse haberet. Nec difficilem curiæ consensum habuit. Quæ ne clarissimum virum repulsa afficeret, tum dignitatis, tum etiam fatigationis eius intuitu mota, petitioni annuit, seq. regnum ipsius summi Sacerdotij insignibus adornaturam spopondit.* (Et pòst:) *Nec eum Romanæ promissionis fides fefellit. Profectus enim à curia Legatus, qui sacri insignis prærogatiua nostræ gentis sacerdotium adornaret: cùm celeberrimis Danorum vrbibus inspectis, cuncta curiosissimè collustrando, non minorem personarum, quàm ciuitatum respectum egisset, Lundiæ ob egregios Asceri mores, tum quòd ad eam è finitimis regionibus terra mariq. transitus abundè pateat, hunc potissimum honorem deferendum existimauit, nec solùm eã Saxonica ditione eruit, sed etiã Sueciæ, Noruegiæq. religionis titulo magistrã effecit. Nec parũ Dania Romanæ benignitati debet: quo nõ solũ libertatis ius, sed etiam exterarũ rerum dominium assecuta est.*

735 Schafnaburgensis an. D. 1069. *Rex Henricus Episcopum Moguntinum, aliósque Regni Principes rogat, vt patiantur ipsum vxorem repudiare. Cunctis ergo, licet ægre, id fieri decernentibus, Synodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ. Ibi Petrus Damianus vir ætate & innocentia vitæ reuerendus, Legatus*
736 *Sedis Apostolicæ occurrens, mandata exposuit Romani Pontificis, qui & discidium fieri prohibebat, & Episcopo Moguntino Apostolicæ animaduersionis sententiam minitabatur, quòd tam nefariæ separationis se authorem promisisset. Adhæc, suis manibus nunquàm Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantum in se esset, fidem Christi perdidisset. Principes aiebant, æqua censere Romanum Pontificẽ. Ita fractus magis, quàm inflexus Rex, ab incepto abstinuit.*

737 Idem Schafnaburgensis pòst, an. D. 1071. *Carolus, cui Rex Henricus Constantiensem Episcopatũ dederat, ab eodem arcetur ob crimen simoniæ & furti, in quod incidisse conuictus est, Episcopo Moguntino ex delegatione Sedis Apostolicæ sententiam in eum ferente, cùm etiam Rex in iudicio assideret, causámque Caroli quoad posset, tueretur.*

Hildebrandum, qui Gregorius septimus vocatus est, & sanctissimum virum fuisse, & sanctissima decreta edidisse contra Presbyteros concubinarios, & simoniacos, quorum antesignanus Henricus quartus, & communione, & regno iustissimè priuatus est.

De Gregorij sanctissima & integerrima vita ij testes erũt locupletissimi, quos illa ætate vixisse, & Gregorij mores probè cognitos & perspectos habuisse, constat. Illi autem sunt in primis clerici ac ciues vrbis Romæ, qua in vrbe Gregorius annis viginti & amplius, antequàm Pontifex crearetur, summa cum laude, imò insigni cum admiratione vixit. Nam sub *Leone Papa nono (quem ex omnium historicorum consensu Romam comitatus est) itémque sub Victore secundo, Stephano decimo, Nicolao secundo, & Alexandro secundo* ita Romæ egit, vt maximæ res tam domi quàm foris ipsius auspicijs faustè feliciterque gererentur. Itaque & in Germaniam Pontificis nomine profectus est, & in Gallijs Turonensi concilio interfuit, & in clericorum improbos mores summa cum authoritate & fructu sæpius inquisiuit. Porrò cùm in cathedra Petri collocaretur, ita & Episcopis, & clericis, & ciuibus vniuersis integritas eius probata est, vt insigni cum elogio, suæ electionis verba memoriæ posterorum apud Platinam & Sabellicum commendata extent, quæ nos etiam suo loco proferemus. Iam verò dum rexit Ecclesiam, optimis quibusque viris maiorem in modum placuit, vt *Guilielmo Abbati & Monachis Hirsangensibus*, vt *Hugoni Abbati Cluniacensi*, vt *Anselmis duobus, Cantuariensi & Lucensi Episcopis*, vt *Mariano Scoto*, *& Lamberto Schafnaburgensi* grauissimis omnino historicis. quod idem constat

etiam de

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Alexander.			
			Crimina Gregorio intentata.	*Gregorij contestata integritas & innocentia.*
1073	161. Gregorius 7.	Henricus 4 persecutor Ecclesiæ Romanæ.	[a] Apud Brixiam Noricam certi Episcopi, mandato Regis Henrici quarti conuenientes, accusabant Gregorium septimū, primò velut simoniacum. Marianus Scotus in Chron.	[a] Ioannes Trithem. in Chron. *In Synodo apud Brixiā Noricorum habita, S. Pontificem inauditis criminibus falsò accusarūt.* Et alibi de illiusmodi Synodo agens: *Adhoc* (inquit) concilium *malignantium VVilhelmus Abbas Hirsaugiensis vocatus, ire cōtempsit: quippe qui Vicariū Christi sanctum & innocentem nouerat.* Itemque Lambertus Schafnaburgēsis in historia rerum Germanicarum ait: *Hildebrandi constātia & inuictus aduersus auaritiā animus, omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ.* Martinus Polonus in Chron. *Gregorius Septimus propter laudabilem vitam est in Papam electus.* Denique Platina & Sabellicus commemorant electionis verba in hanc formam: *Nos sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdiaconi, Presbyteri, præsentibus Episcopis, Abbatibus, multisq; tum Ecclesiastici, tum laici ordinis, eligimus hodie decimo Calendas Maij in Basilica S. Petri ad Vincula, anno salutis 1072. in verum Christi Vicarium Ildebrandum Archidiaconum virum multæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ, religionis, modestum, sobrium, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitalem, in gremio sanctæ matris Ecclesiæ liberè à teneris annis vsque ad hanc ætatem educatum, doctum. Quem quidem cum ea potestate præesse volumus Ecclesiæ Dei, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit.*
			[b] Item	

O 2 [b] Fides

etiam de *Bernardo Corbienſi* Monacho, deque *Paulo Benriedtenſi*, *& Geroeho Rieherſpergenſi Antiſtite*, quorum libros Apologeticos pro Gregorio ſeptimo ſcriptos, *Auentinus* (*Annaliũ Boiorum lib. 5.*) ſe legiſſe confitetur, vbi adiungit, eoſdem Antiſtites ob ſtudium quo erga Gregorium afficiebantur (Boiarij cùm eſſent) ſedibus pulſos, & in exilium actos fuiſſe, idemque Giſelberto & Diemoni ſanctiſſimis Archimandritis eueniſſe, Trithemius narrat. Quid de Anglia, Italia, Polonia, Hiſpania, Gallia, Græcia, Dania, Saxonia, cæteriſque orbis Chriſtiani regionibus, dicam: quas Gregorio ſemper paruiſſe, & grauiſſimæ hiſtoriæ conteſtantur, & nos ex ipſius rebus geſtis paulò poſtea declarabimus. Porrò cùm idem Gregorius ſeptimus vita exceſſiſſet, nõ ſolùm omnes Romani Pontifices, *Victor*, *Vrbanus*, *Paſchalis*, Eugenius, Innocentius, Alexander, cæterique cauſam eius tutati ſunt, ſed etiam omnes alij præſtantes Theologi & hominem laudàrunt, & decreta eius magnopere ſuſpexerunt. Fidem verbis meis faciunt Gratiani Decreta (15. q. 6. cap. *Nos ſanctorum.*) & Diui Thomæ Aquinatis doctiſſima ſcripta, (2. 2. q. 12. art. 2.) qui ambo illud ipſum Gregorij ſeptimi decretum, quo Henrici quarti ſubditos à iuramenti religione abſoluit, velut æquiſſimum commemorant. Horum verò authoritatem cæteri ferè omnes Theologi ſequuntur. Quid quòd miraculis etiam claruit Gregorius, vt ſigillatim hoc in loco docemus, vbi eum & Catholicum, & optimum virum fuiſſe contra paucorum, qui Henrico adulabantur, calumnias, dedita opera defendimus.

Nam quòd Sigebertus in Chronicis ſuis Gregorium notat, velut negaſſet, Presbyterum concubinarium, ſi fortè ſacrum faceret, corpus Chriſti conficere: nihil eiuſmodi aut dixit vnquam Gregorius, aut ſenſit. *Hildebrandus Papa* (inquit Schafnaburgenſis in Chronicis) *cum Epiſcopis Italiæ conueniens, iam frequentibus Synodis decreuerat, vt ſecundùm inſtituta antiquorum Canonum, Presbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur.* Sed cùm plures clerici (vt ait Marianus Scotus an. Domini 1075.) *ſub ſententia interdicti Apoſtolici libentius eſſe mallent, quàm feminis & vxoribus carere; vt ſaltem per alios caſtigarentur; decreuit Papa etiam Synodica legatione, vt nullus Chriſtianus audiret Miſſam coniugati Presbyteri.* Cuius decreti ſententiam Trithemius his verbis in Chronicis refert: *Laicis interdixit, ne Miſſas Sacerdotum concubinas habentium, audire præſumerent.* Non vtique negat Gregorius, Presbyterum qui cõcubinam habet, ſi temerè ad altare Dei accedat, verè corpus Domini conficere; ſed tantùm vetat, ne vel is id facere præſumat, vel alij eius oblationi adſint: vt nimirum qui ſententiam excommunicationis nõ timebãt, ſaltem populi fidelis abalienationem & odium pertimeſcerent. Sed ne hoc ſine graui teſtimonio aſſeruiſſe videar, Anſelmi Cantuarienſis Epiſcopi verba proferam ex Epiſtola quã ad VVil-
738 helmũ Abbatẽ Hirſaugienſem (authore Trithemio in Chron.) exarauit. *Anſelmus* (inquit Tri-
themius) *dũ pro defenſione iuriũ Eccleſiæ ſuæ ad Sedẽ Apoſtolicã perrexiſſet, VVilhelmũ Abbatẽ Hir-
ſaugienſem (quem pro confirmatione inſtituta libertatis Romam ſub Gregorio Papa ſeptimo iuiſſe iam
diximus) reperit*, ad quem poſtea ſcribens, deque illa ipſa Henrici quarti excommunicatione a-
gens, quam nunc iuſtè factam defendimus: *Comes* (inquit) *veſter, qui excommunicatus vobis diui-
na celebrantibus ſe immiſcet, mihi videtur humiliter admonendus, ne contemnendo ſententiam eorum à
quibus & in quibus Deus ſe confirmat audiri cùm audiuntur, & ſperni cùm ſpernuntur, ſeque ligare, cùm
ligant, & ſoluere cùm ſoluunt, aggrauet ſuper ſe Dei iudicium, à quo fugere nuſquàm homo poteſt. Quare
739 illi melius eſſet, vt per ſalubrem humilitatem abſtineat ab his à quibus eum ſententia Apoſtolica ſegregat,
quàm per præſumptionis contemptum ſe ingerat in illa, quæ nuſquam niſi per humilitatẽ quæſita proſunt,
at ſemper inordinatè præſumpta obſunt: nec deberet cum nullo ſuo commodo, & grauiſſimo veſtro malo co-
740 gere vos, vt cùm eum offendere nolitis, Deum & Apoſtolici authoritatem grauiter irritetis, ad quos pacan-
dos illum adiutorem habere non poſſitis: facilius quoque ac benignius Apoſtolicũ eius rationes ſuſcepturũ, ſi
ſuam illam ſententiam cognouerit reueritum. Quòd ſi Comes idem hãc admonitionẽ reſpuerit, ſcitis quia
741 Deus plus timendus eſt, quàm homo. Quapropter aut ſecundùm iam prolatam Apoſtolicam ſententiam erga
illum agendam, aut ipſum Apoſtolicum, ſeu aliquem vices eius gerentem, de hoc ipſo conſulendum æſtimo.
De Presbyteris verò, qui ſe apertè reprobos libidinis commercio Deo execrabiles exhibent, omnino tenen-
742 dum eſt, quod Apoſtolica prouidentia Eccleſiaſtico inſtoq́; rigore conſtituit. Nempe nullatenus conuenit, vt
ibi reuerenter aſſ tetur, vbi pertinaciter aperta & impudenti libidine fœtentes, Dei & Sanctorum prohibi-
tionem contemnendo, ſacris altaribus deſeruiunt: imò non deſeruiunt, ſed quantum ad ipſos pertinet tur-
piter commaculant: non quò quis ea quæ tractant, contemnenda, ſed ipſos potius tractantes execrandos exi-
ſtimet, vt qui Dei & Angelorum præſentiam non reuerentur, vel hominum deteſtatione repulſi, ſacra
contaminare deſiſtant.* §. Habemus in ijs Anſelmi verbis & ſententiam eius de iuſtè lata in Regẽ
Henricum excommunicatione, cui omnes parêre optat, & interpretationem legis quam Gre-
gorius conſtituerat, de non audiendo Presbyteri coniugati ſacro. *Non* (inquit) *ea quæ tractant,
contemnenda, ſed ipſi potius qui tractant, execrandi ſunt.* Et perſona igitur Gregorij ſeptimi, & de-
creta magnam merentur laudem, ſed nullam planè vituperationem.

At Henri-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1073.	162 Gregorius 7. Sanctus, Bonizi filius, Monachus, & Prior Cluniacensis.	Gre. Nuncupat. an. 5. Leo idem Henricus 4.	[b] Item accusabant eundem velut hæreticum, qui Catholicam & Apostolicam fidem de corpore & sanguine Domini in quæstionem posuerit, hæretici Berengarij antiquus discipulus. Hæc illi, vt testatur Vrspergensis in Chron.	[b] Fides Gregorij septimi de corporis & sanguinis Domini veritate in Eucharistia, multis modis toti Ecclesiæ probata fuit. Primũ, quia communicauit cum Leone Papa nono, dum ad vrbem Romá eum deduceret, vt ex Sigeberto iam antè docuimus. Leo autem is erat, qui primus hęresim Berengarij condẽnauit. Deinde Guitmundus author est (cuius etiam verba paulo antè in mediũ protulimus) mortuo iam Papa Leone, Hildebrandũ Ecclesiæ Romanæ tũc Archidiaconum, in Turonensi concilio affuisse, vbi Berengarius iterũ damnatus est. Pręterea Schafnaburgensis testatur, eundem Gregoriũ *& missas celebrasse, & sacra confecisse, & corpus Dominicũ manu praeferentẽ* tum velut Iudicem suum agnouisse, tum aduersario suo Imperatori Henrico eam conditionem detulisse, vt non alio iudice, quàm Dominici corporis sumptione purgari eum exoptaret. Denique Aeneas Siluius in Epitome Blondi, 2. Decadis lib. 3. sic habet: *Romæ à Gregorio Synodus ſcta est, in qua error Berengarij de Sacramento damnatus est.* Potuitne hæc res contestatior fieri? Quòd si Episcopos illos in hæresi Berengariana Gregorio imponenda impudenter mentitos fuisse constat: (vt certè iam constat) idem omnino de reliquis etiam criminibus in eum confictis iudicandum est. Sin posset fieri, vt Gregorius septimus cum Berengario sensisset: saltem id efficeretur, vt omnia hæc crimina in eum caderent, qui non Catholicæ fidei vir, sed ex Protestantium huius temporis antecessoribus extitisset. Verùm hoc adeò falsum est, vt Victor, Vrbanus & Paschalis secundus (quos certum est insignes & Catholicos Pręsules fuisse) honorauerint memoriam Gregorij septimi, eiusque sententiá in Henricum latam confirmarint.

At Henricus interim, quem Gregorius excommunicauit, qualis tandem extitit? Certè is, qui matrem Agnetem ex suo regno aufugere compulit, qui Praxedem vxorem acerrimè persecutus est, in quem filius arma sumpsit, quemque Principes Germaniæ tam clerici, quàm laici, iusto iudicio deserendum iudicârunt. Sed de ijs postea. Nunc ea primùm attingamus, quæ ad hanc orationis partem spectant. Abbas Vrspergensis, cuius testimonio nec aduersarij quidem recusare possunt, propterea quòd eum omnibus eorum temporum Historicis longè anteponunt, tamen is de Henrico Imperatore ita scribit, anno Dom. 1068. *Henricus Rex adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, venatui, lusibus, cæterisq́; huiusmodi exercitijs, plus quàm iustitijs faciendis (vt incusatus est) operam dare, filias Illustrium quibuslibet obscurè natis coniugare, priuata præsidia (nimirum potentibus regni non satis fidens) instituere. His discordiæ seminariis contigit Regi quàm plurimos insidiatores tam vitæ, quàm regni sui crescere.* Talia igitur initia ipsius erant, qui tot Pontifices Romanos persecutus postea est.

Adiungamus Abbati Vrspergensi Auentinum, qui & ipse plurimum arridet Protestantibus, quorum partes fouet. Is autem in li. 5. Annalium Boiorum hæc habet verba: *Hainricum stupris, amoribus, impudicitiæ & adulterij flagrasse infamia, nec amici quidem negant.* Ore igitur ac voce duorum testium, quos ipsi Protestantes omni exceptione maiores esse concedunt, nostra oratio nititur ac confidit. Cùm autem peccata æquè ac virtutes velut funibus & vinculis quibusdam inter se connectantur: cuius cor adulterij ac stupri plenum esse non negas, difficile est, vt illum immunem à cæteris criminibus esse persuadeas. Quanquàm enim necesse non sit, qui vnius grauis peccati reus est, eum statim omnibus sceleribus esse obnoxium: illud tamen certissimum est, eum qui ob vnum crimen quod æterna morte punitur, charitatis expers fuerit, nullius veræ virtutis compotem esse. Nam eum qui charitatem non habeat, nihil esse Apostolus docet. Multum igitur interest inter Henricum quartum, quem nec amici quidē ab immani scelere excusant, & Gregorium septimum, quem permulti sanctissimi viri testantur omni virtutū genere abundasse, turpitudinis autem nullius reum fuisse. His ita positis, accedamus ad alia grauiora peccata, ob quæ Henricus excommunicatus fuit. Marianus igitur Scotus, qui sub Henrico quarto in Germania vixit, ac propterea rei veritatem optimè scire potuit, qui etiam scribendis Annalibus operam dedit, is, inquam, Marianus in Chron. suis (anno Dom. 1075.) hunc in
743 modum scribit: *Gregorius querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis aduersus Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam. Quod factum Catholicis quidem viris bene placuit: simoniacis verò ac fautoribus Regis nimium displicuit.* Hæc Marianus. Fuit ergo in Henrico scelerū immanitas: in Gregorio autem zelus Dei. Huius acta Catholicis placuerunt: illius fautores appellantur Simoniaci. Ac ne frustrà hoc infame Simoniaci nomen Henrico impositum quisquam putet, audi quid Ioannes Trithemius in Chron. suis referat. *Stephanus* (inquit) *Halberstatensis Episcopus vir do-*
744 *ctus & sanctus, semper Henrici quarti scelera detestatus, cum Romana Ecclesia optimè sensit. Scripsit ex persona Ludouici fidelis Ecclesiæ Romanæ, ad VValramum Episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi Pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegātem, quàm prolixam: in qua cunctos errores, crimina, & scelera ipsius Henrici Regis tā apertè describit, vt nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter cætera verò eiusdē Epistolæ sic dicit ad VValramum defensorem Regis schismatici & excommunicati: Audi igitur vera, non fucata: audi fortia, non faceta. Omnis qui dignitates spirituales diuendit, hæreticus est: Dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus & Abbatias vendit. Etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem, & plures alias pecunia: Ratisponensem, Augustensem, & Strasburgensem, pro gladio, Abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem verò Episcopatum, quod dicere & audire nefas est, pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste cœlo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli, con-*
745 *cludent hoc: Dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, qui Catholici sumus, poterit exercere. Hæc viri constantissimi scripta, & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam Ecclesiam temeritas manifestant, qui persequebatur vsque ad mortem omnes, qui Christi Vicario obedientiam exhibebant.* Hæc Stephanus. Vt autem alia eius generis omittam quæ non solùm de reliquo comitatu Regis, verumetiam de Ruperto & Hildolpho, quos Rex creauerat Episcopos, Schafnaburgensis perscribit: illud vnum de VVilhelmo Traiectensi Episcopo quàm insigne est? *Qui repentè grauissima ægritudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam, quòd Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operā*
746 *suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius, Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem, vt asserunt, sine communione, sine vlla satisfactione expirauit.* Hæc ille. Iam verò cùm Henricus Rex à

Pontifice

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperatores Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1073	Idem Gregorius 7.	*Lot. idem Henricus 4.*	[a] Obijciebant illi præterea ijdẽ Episcopi, quòd esset diuinationum & somniorũ cultor, & Necromanticus. Quod vtique non aliunde factum est, quàm quòd gratiam Dei, qua Gregorius miracula operabatur, diabolo (vt quondam Iudæi fecerãt) in Spiritum sanctum peccantes, ascribebant.	[c] Lambertus Schafnaburgensis ibidem: *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & Zelus eius feruentissimus pro Deo & Ecclesiasticis legibus satis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.* Vincentius Gallus in speculi histor. lib. 25. c. 44. Ex Gulielmi Historici verbis refert, *Hildebrandum dono Prophetiæ præditum fuisse, tùm quia intimas Hugonis Cluniacensis Abbatis cogitationes vidit, tum quia pestem prædixit, tum quia reuelatum ei est, quòd simoniacus quidam Episcopus ad hunc versum* (Gloria Patri & Filio) *non posset voce tenus adijcere hæc verba* (& Spiritui sãcto) *quod etiam rei exitus comprobauit.* Martinus Polonus etiam fatetur, eũ miraculis coruscare.

a Postre-

d Otto

Pontifice Romano ob ſimoniam, & alia eiuſmodi ſcelera excommunicatus, conuentum Principum VVormatiæ indixiſſet: *commodè* (inquit Schafnaburgenſis) *interuenit Hugo quidam, quem ante paucos dies propter ineptiam eius & mores incondiſos Papa de Cardinalium ordine amouerat. Huius authoritatem cæteri ſecuti, ſententiam promulgârunt, quòd Gregorius Papa eſſe non poſſit, nec vllam iuxta priuilegium Romanæ Sedis ligandi aut abſoluendi poteſtatem habuerit.* Hic obiter illud animaduerto, neminem iſtorum Sedis Apoſtolicæ primatum, ſed tantùm Hildebrandi perſonam oppugnaſſe. Imò in illo ipſo conuentu Epiſcopi aliquot dixerunt, *contra Canonum ſtatuta eſſe, vt Epiſcopus aliquis (nedum Romanus) abſens, necdum probatis criminibus condemnaretur. Vbi autem Papa intellexit, in ſuam damnationem ſubſcriptum eſſe, in Synodo frequente Regem cum tribus Epiſcopis nomina-
747 tim excommunicat. Interim Teutonici Principes Henrici flagitijs commoti, Papam inuitant, vt Auguſtam veniat ad diſcutiendam Regis cauſam. Eodem etiam tempore Vtonis Epiſcopi Treuerenſis authoritate adducti, optimi quique ſeſe à Palatio ſubtrahunt. Præterea Altmannus Patauienſis Epiſcopus magnarum in Chriſto virtutum, & Patriarcha Aquileienſis à Pontifice miſſi ſunt, vt omnibus per Gallias conteſtarentur, iuſtis de cauſis excommunicatum eſſe Henricum, & ad eligendum alium Regem Apoſtolicæ authoritatis
748 ſuffragium pollicerentur. His anguſtijs Rex concluſus, Romano Pontifici apud Canuſium occurrit. Et quoniã pænitentia eius vera eſſe non credebatur, ægrè poſt tridui expectationem his conditionibus abſolutus eſt, vt certo die & loco ad generale Concilium præſto eſſet, accuſationibus quæ à Teutonicis Principibus intenderentur, reſponſurus. Rex promiſit, & alij aliquot Principes ſub iureiurando confirmârunt, hoc eum facturũ. Papa vero vbi Miſſarum ſolennia celebraſſet, præferens manu corpus Dominicum, ad regem palàm ait: Ego iam pridem à te tuiſq; fautoribus inſimulor, Sedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & alijs criminibus vitam maculaſſe. Quo igitur ſatisfactionis compendio, omnem omnibus ſcandali ſcrupulum auferam, Deum precor, vt ſuo me hodie iudicio vel abſoluat ſubiecti criminis ſuſpicione, ſi innocens, vel ſubitanea morte interimat, ſi reus. Et mox partem Dominici corporis accepit, & comedit.
749 Qua liberrimè abſumpta, cùm populus innocentiæ Pontificis congratulatus in laudes Dei aliquandiu acclamaſſet, ad regem conuerſus: fac (inquit) fili, ſi placet, quod me facere vidiſti. Rex poſt dilationẽ impetratam, recuſauit eo modo ſe purgare. Nec iniuriâ: vbi enim ad ſuos redierat, ſtatim etiam ad ingeniũ redijt, nec prius quieuit, quàm & B. Gregorium vrbe expuliſſet, & Gibertum Rauennatenſem Epiſcopũ eius loco ſuppoſuiſſet. Gregorius verò* (vt author eſt Otto Friſingenſis lib. 6. c. 36.) *Salerni manẽs, appropinquãte vocationis ſuæ tempore, dixiſſe fertur: Dilexi iuſtitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.*

Guilielmus verò Tyrius Metropolita, rem iſto modo exponit belli ſacri lib. 1. c. 13. *Henricus Teutonicus Rex, & idem Romanorum Imperator, à D. Gregorio Papa ſeptimo paſſus fuerat quæſtionẽ & controuerſiam non modicam, ſuper annulo Epiſcoporum defunctorum, & baculo. Inoleuerat enim conſuetudo (præſertim in Imperio) quòd defungentibus Eccleſiarum Prælatis, annulus & virga Paſtoralis ad Dominum Imperatorem dirigebatur. Vnde poſtmodũ vnumquemlibet de familiaribus & Capellanis ſuis inueſtiens ad Eccleſiam vacantem dirigebat, vt ibi Paſtoris fungeretur officio, non expectata cleri electione. Quod Dominus Papa contra omnem fieri honeſtatem conſiderans, & iura in eo facto conculcari Eccleſiaſtica perpendens, ſemel, ſecundò, ac tertiò eundem Imperatorem commonuit, vt à
750 tam deteſtabili deſiſteret præſumptione. Quem præceptis ſalutaribus commonitum, cùm reuocare nõ poſſet, vinculo anathematis innodauit. Quod factum nimis indignè ferens Imperator, cœpit Eccleſiã Ro-
751 manam perſequi, & Domino Papæ Guibertum Rauennatem Archiepiſcopum, virum literatum & locupletem nimis, ſuſcitauit aduerſarium. Qui de viribus Imperatoris præſumens, & de multitudine diuitiarum confiſus, excluſo violenter prædicto venerabili viro, Sedem inuaſit Apoſtolicam: ita delirus, & ab intellectus ſinceritate deficiens, vt id ſe eſſe crederet, quod falsò dicebatur.* §. Ecce tam illuſtres hiſtorici, tamq; affines illorum temporum, vno conſenſu & factum Gregorij ſeptimi laudant, & Imperatorem eiuſque imaginarium Pontificem reprehendunt. Sed pergamus etiam ad alios, huiuſce rei teſtes idoneos.

Vrſpergenſis in Chron. Poſtquàm oſtendiſſet, quid 19. Epiſcopi ab Henrico Imperatore contra Papam Gregorium in vnum conuocati factitaſſent, itemq; quòd Antipapam Giſbertum (aliâs VVigbertum) conſtituiſſent, adiungit hæc verba: *Scripſit poſt hæc Anſelmus, Lucenſis Epiſcopus, epiſtolam ad eundem VVigbertum, in qua illum præuaricatorem ac ſuperbum cognominat, inter alia ſubinferens: Vt ergo de B. Gregorio Patre noſtro dicam, quod de Cornelio ſcripſit beatus Cypria-
752 nus: factus eſt Epiſcopus de Dei & Chriſti eius iudicio, de clericorum penè omnium, &, vt verius dicam, omnino omnium teſtimonio de plebis, quæ tunc aderat, ſuffragio, de ſacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, cùm nemo ante ſe factus eſſet, cùm Alexandri locus, id eſt, cùm locus Petri, &
753 gradus ſacerdotalis cathedræ vacaret. Quo occupato, & de Dei voluntate, atque omniũ noſtrũ conſenſu ordinato, quiſquis iam Epiſcopus voluerit fieri, foras fiat neceſſe eſt; nec habet Eccleſiaſticam ordinationẽ, qui Eccleſiæ nõ tenet vnitatẽ. Quiſquis ille fuerit, licet multũ de ſe iactans, ſibi plurimũ vendicans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt. Et cùm poſt primũ ſecũdus eſſe nõ poſſit, quiſquis poſt vnum, qui ſolus debet eſſe, factus eſt, iam non ſecundus ille, ſed nullus eſt. Hac priori* (Epiſcoporum) *ſententiæ valde*

contraria

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperatores Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
		Gre. Annum an. 33 Occultus Ecclesiæ persecutor, qui cum se cum Turcis, ob immunda vel Latinos Principes, tunc in Palæstina diu Domini excepitus.	[d] Postremò vocârunt eum homicidam, & sacrilegum.	[d] Otto Frisingensis Histor.li.6.c.32. sic habet: *Hildebrandus semper in Ecclesiastico rigore constantissimus fuit.* Et in eodē li.c. 36. *Ecclesia tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes & Romanos Pontifices præcipui zeli ac authoritatis fuit, orbata, dolorem non modicum habuit.* Gotfridus Viterbiensis in Chronico. part. 17. Gregorius septimus seipsum athletam Dei, pro domo Domini murum constituit. Trithemius in Chron. Hildebrandus cultor & defensor iustitiæ, & libertatis Ecclesiasticæ omnium acerrimus. (Et pòst:) Vir multæ doctrinæ, magnæque pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ. Nauclerus, qui & ipse Germanus fuit, de eo sic scribit in generatione 37. *Vir fuit Gregorius religiosus, timens Deū, iustitiæ, & æquitatis amator, in aduersis constans, qui propter Deum in his quæ ad iustitiam pertinebant, nil timuisset perficere.* Crantzius in Metrop.li.5.c.20. *Henricus quartus Ecclesiarū iura inuasit, Episcopos pro suo arbitrio instituens destituensque. Summū Pontificē Gregorium septimum, virum sanctum, insectatus est.* Platina in vita Gregor. septimi: *Salerni sanctè & piè moritur. Vir certè Deo gratus, prudens, iustus, clemens, pauperū, pupillorū, viduarum patronus.* Consentit Sabellicus Ennead.9.lib.3. Viderint Protestantes, verum authores satis graues habeant, quos Anselmo Cantuariensi, Bernardo Corbiensi, Mariano Scoto, Lamberto Schafnaburgensi, Gulielmo Tyrio, Ottoni Frisingensi, Gotfrido Viterbiensi, Vincentio Gallo, Martino Polono, Trithemio, Platinæ, Crantzio, Nauclero, Blondo, Sabellico opponāt. Abbatem Vrspergensem illi quidem laudant: sed eum etiam à nobis stare ipsius verba, sæpius à me citata, satis perspicuè demonstrant. Cùm igitur hi omnes causam Romani Pontificis æquiorem iudicarint, admiror Auentinum non animaduertisse, quòd ab historiæ veritate permultum aberrauit, dum in Gregorium septimum maledicè inuectus, Henricum quartum immeritò laudat.
1073	Idem Gregorius sedit an 12.m.1. d.3.	*Lat. idem Henricus 4.*		

138. *De*

[d] *Alexius*

contraria ſcripſit Anſelmus Epiſcopus, vir literis apprimè eruditus, ingenio acutiſſimus, facundia præci-
puus: & quod omnibus maius eſt, in Dei timore & ſancta conuerſatione nominatiſſimus, adeò vt tam in
vita, quàm poſt mortem referatur miraculis clarus. §. Porrò (quoniam facta eſt mentio iſtorũ no-
uemdecim Epiſcoporum, qui ſententiam depoſitionis in Sedis Apoſtolicæ Pontificem protule-
runt) vt ſciatur, quid illis eorumque ſimilibus poſtea euenerit, ſciendum eſt, eos qui pœniten-
tiam de ea re egerunt, reconciliatos Eccleſiæ fuiſſe. Qui autem impœnitentes mortui ſunt, de
ijs Abbas Vrſpergenſis in Chron. (an. D. 1106.) ita ſcribit: *Fœtet & reſpuitur, condemnatur &*
754 *anathematizatur hæreſis VVigbertina, vel Henriciana. Abdicatis ſiue fugatis hæreſibus, Catholici cathe-*
dris Pontificalibus deſtinantur, è quibus etiam aliqui inter ipſa Feſta conſecrantur. Denique in tantũ di-
uinæ legis ſubitò zelus efferbuit, vt etiam ipſa cadauera Pſeudoëpiſcoporum ab Eccleſijs eliminarentur.
755 *Quotquot autem ab ipſis erant ordinati, vſque ad generalem audientiam ab officijs ſuſpenderentur. Iam*
enim exaltatis ſibi diuinitùs Eccleſia Romana cornibus, ad incutiendum timorem cunctis vſquequaque
ſchiſmatum membris, etiam capitis ipſius oſſa, VVigberti ſcilicet dicti Papæ, de ſepulchro ſuo, quod per quin-
que iam annos in Eccleſia Rauennenſi poſſederat, proijci fecerat, vniuerſaq́ eius inſtituta, vt verè non Apo-
ſtolici ſacerdotis, ſed Apoſtatici inuaſoris annullari decreuerat.

Inter hos omnes tumultus, qui ſub Henrico quarto acciderunt, id magnopere animaduer-
tendum eſt, quòd nec ipſe Henricus (nedum alius quiſquam) Romanæ Eccleſiæ primatum vl-
la ex parte impugnauit. Imò idem *Henricus & apud Gregorium Papam interceſſit, vt Rudelphum*
Regem excommunicaret, & de Paſchali Papa ad Principes Germaniæ dixit: Domino Papæ in præſen-
756 *tia Legati ſui & veſtra obedire parati ſumus: & nunc parati ſumus ei omnem debitam reuerentiã & obe-*
dientiã in ſincero corde & deuotione præſentialiter exhibere. (Et poſt:) *Appellamus* (inquit) *Romanũ*
757 *Pontificem, & ſanctam vniuerſalem Romanam Sedem & Eccleſiam.* Hæc Henricus apud Vrſper-
genſem in Chron. Si ergo vlla fides in Henrico fuit, ea primatum Romani Pontificis agnouit
perinde ac debuit. Cætera quæ ad tempora Henrici pertinent, ſub Vrbani & Paſchalis ætate
explicabuntur.

758 Blondus Decad. 2. lib. 2. *Michaël per Nicephorum ab Imperio Conſtantinopolitano deiectus, ad*
Gregorium confugit, qui Nicephorum excommunicauit. §. Græcorũ igitur Imperator agnouit Gre-
gorij ſeptimi primatum.

Cromerus de rebus Polonorum lib. 4. *vbi Romæ nunciatum eſt, Boleſlaum Poloniæ Regem eius*
759 *nominis ſecundum apud ipſum altare S. Staniſlaum (qui mortuum etiam ſuſcitauerat) nefariè occidiſſe:*
Gregorius ſeptimus toti Poloniæ ſacris interdixit, Boleſlaum diris deuouit, regnumq́ ipſi ſolenni ritu abdi-
760 *cauit. In poſterum quoque ne quem Epiſcopi Regem ſine ſuo iuſſu inungerent, & coronarent, edixit. Quod*
edictum adeò ſeuerè obſeruatum eſt, vt à Rege Boleſlao ſecundo vſque ad Præmiſlium, hoc eſt, per ducentos
& eò amplius annos nemo Principum Bohemiæ auderet regium nomen ſibi ſumere. Boleſlaus verò, etſi anno
ferè vno poſt Papæ ſententiam in regno permanere videbatur, (quod tempus ei Deus ad pœnitentiam con-
ceſſit) tamen poſt annum expletum, primi omnium imperium eius detractârunt nuper ſubacti Ruſſorum
Principes. Deinde in eum conſpirârunt Nobiles ac Proceres nonnulli. Tum autem in Vngariam fugit. De-
mum amentia corripitur atque ad poſtremum ſibi ipſi necem conſciuit. §. Tam ſeuerè Deus Pontificis
Romani ſententiam in Regem latam curauit exequendam; vt omnes ſciant, Reges Chriſtianos
in cauſis fidei & morum, Pontificibus Romanis ſubeſſe.

761 Ioan. Trithem. in Chron. *Rupertus Abbas Augienſis per Papam Gregorium 7. depoſitus, quia Ro-*
mam, vt ſe de obiectis criminibus purgaret, ire contempſit, monaſterium in Gegenbach à Rege Henrico ſuſ-
cepit, vbi dum pro conſuetudine ſua lucris temporalibus immoderatius intẽderet, ac progreſſus ipſe ad vim
arcendam ius ſuum defenderet, vnà cum alio monacho adoleſcente occiſus eſt. §. Tales ſanè monachi
ſolent eſſe, qui malunt Cæſari, quàm Petro adhærere.

762 Rodericus rerum Hiſpanicarum lib. 6. c. 25. & 26. *Gregorius ſeptimus miſit Ricardum Abbatẽ,*
vt Eccleſias Hiſpaniæ Eccleſiaſtico moderamine ordinaret.

763 Ioannes Trithemius in Chron. *Præfuit eo tẽpore ſacroſanctæ Romanæ & vniuerſali Eccleſiæ re-*
uerendiſſimus Papa Gregorius ſeptimus, qui precibus Adalberti de Calua Sedi Apoſtolicæ humiliter dire-
ctis acquieſcens, Apoſtolicæ authoritatis priuilegio muniuit liberalitatis ipſius inſtitutionem in Hirſaugienſi
monaſterio reparando.

764 Idem Trithemius ibidem: *VVilhelmus Abbas Hirſaugienſis, qui Gregorium ſeptimum Vicarium*
Chriſti ſanctum & innocentem nouerat, cum ſancta Romana Eccleſia optimè ſentiebat.

Victor Pontifex creatus (inquit Platina in vita ipſius) *ſtatim Gregorij partes ſuſcepit. Hanc ob rem*
crediderim, eum Henricum Regem hoſtem habuiſſe, cuius fraude (vt Martinus ſcribit) *veneno in ca-*
licem iniecto, dum ſacrificat, necatur: licet Vincentius dyſenteria perijſſe hominem dicat.

765 Iuo Epiſcopus Carnotenſis primatum Pontificis Romani plurimis authoritatibus ac teſti-
monijs probat in quinta parte eius libri qui *Decretum Iuonis* inſcribitur.

Crantzius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1086	162. Victor 3. Beneuentanus, sedit an. 1. m. 3. d. 24.	Lat. Idem Henricus 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
138. *De Bogomilis.* [a] Primarius Doctor Bogomilorũ (authore Zonara in vita Imperatoris Alexij) Basilius quidã fuit.	[a] *Alexius Imperator communi suffragio Basilium impostorem in equestri theatro comburi iussit.* Zonaras in vita Alexij.
[b] Trinitatẽ negauit, vt est apud Euthymiũ Panop. par. 2. tit. 23.	[b] Theophylactus in Matth. c. 28. *Christus præcepit baptizare in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, non in nominibus, sed in nomine. Vnus igitur Deus, tres.*
[c] Septem Scripturę libros duntaxat suscipiebant, reijcientes Moysen.	[c] Paschalis Papa in Lateranensi concilio (vt Vrspergensis testatur, an. D. 1112.) *Amplector* (inquit) *omnem diuinam Scripturam veteris & noui Testamenti, Legem à Moyse scriptam & sanctis Prophetis.*
[d] Deum humana forma præditum putabant.	[d] Theophylactus in Ioan. cap. 4. *Deus spiritus est, hoc est, incorporeus.*
[e] Angelos vel potius dæmones creasse mundum.	[e] Anselmus in Prosologio, c. 5. *Deus solus existẽs per seipsum, omnia alia fecit de nihilo.*
[f] Michaëlem Archangelũ fuisse incarnatum.	[f] Anselmus in lib. Cur Deus homo, c. 5. *Redemptio hominis non potuit fieri per aliã quàm per Dei personam*, ne homo, qui Redemptoris sui seruus necessariò esse debebat, si alterius quàm Dei seruus fieret, non in eam dignitatem instauraretur, quam habiturus erat, si non peccasset.
[g] Basilium Magnum, Naziázenum, Chrysostomum, ac Patres omnes qui sacras imagines venerati sunt, fuisse reprobos, & idololatras.	[g] Euthymius Panopliæ par. 2. tit. 23. c. 11. *Venerandas imagines idola gentium appellant, ignorantes falsa esse idolorum exemplaria, cùm Deos appellent, qui dæmones, aut scelerati homines sunt. At imaginum apud nos exemplaria verè id referunt quod appellantur.*
[h] Crucem despiciunt, quòd in ea Seruator occisus fuerit.	[h] Euthym. *Crucem potius debebant honorare tanquàm diaboli per dtricem.*
[i] Aiunt, dæmones ficte crucẽ fugere, vt homines eam velut dæmonum expultricem magis honorent.	[i] Euthym. cap. 15. ibidem: *Gemitus & corporis vexatio eorum qui opprimuntur à dæmonibus, tormenta & cruciatus dæmonum indicant.*
[k] Baptismum nostrum (quia per aquam fit) Ioannis baptismũ esse; suum verò esse Christi, quia fit per Spiritum. Caluinistæ dicunt, & eum baptismũ qui ministratur in Ecclesia, esse eundem cum Ioannis Baptismo.	[k] Euthym. c. 16. *Si noster Baptismus aqua solùm perageretur, Ioannis esset. Nunc autem aqua peragitur & Spiritu. Ioan. 3.* Theophylactus in Luc. ca. 3. *Baptisma Ioannis præparabat homines vt acciperent Christi Baptismũ, quod solum habebat remissionem peccatorum.*
[l] Mysticum venerandum sacrificium contemnunt, vt hodie Lutherani & Caluinistæ.	[l] Iuo Carnotensis Episcopus in Ep. ad Haimericum Abbatem: *Cùm Christus semel in distinctione membrorum suorum, in manifestatione corporis sui, se obtulerit hostiam viuentem, passibilem & mortalem: quotidie tamen sub velamento panis & vini, à sancta Ecclesia immolatur, & non in partes scissum, neque cruentum corpus eius fideliũ ore percipitur.*

Crantzius in Metropoli sua lib. 5. cap. 21. *Henricus quartus cùm iam alteram sibi iunxisset vxorē,*
filium suum Conradum ad vxoris fertur inuitasse complexum. Cumq́; horreret infandum crimen bonus
iuuenis, Henricus dixisse fertur, se patrem illius non esse, & ideo thorum suum non esse illi tantopere refu-
giendum. Hinc iuuenis in Italiam concedens, ductu Mathildis ad Vrbanum Pontificem venit, qui detesta-
766 *tus scelera Regis, renouauit excommunicationem in ipsum.* Eôdem mihi videtur Abbas Vrspergen-
sis respexisse in Chron. cum laudata Conradi castitate, ait illum reueritum esse illud legale prę-
ceptum, *Turpitudinem patris tui non reuelabis.*

Aimoinus lib. 5. c. 48. anno D. 1095. *Felicis memoriæ Papa Vrbanus, vir deuotus Deo, vita &*
767 *moribus egregius, ad partes Gallicanas descendit, & in Aruernia apud Clarummontem Concilium coadu-*
nari fecit: in quo, assistentibus trecentis decem tam Episcopis quàm Abbatibus, ipse sicut erat vir magnæ
eloquentiæ, quomodo se deberent habere, & subditos regere, eos plenè instruens, & de pace per Prouincias
eorum reformanda & tenenda admonens, desolationem terræ Dei, Orientalis scilicet plagæ, in qua Salua-
tor noster natus est & passus, sicut à multis vera relatione cognouerat, lachrymabiliter manifestauit: & vt
Christianitati, quam Turci, gens scilicet Persica, deuastabant, succurreretur, suspirando prædicauit. Quod
verbum audientium cordibus diuinitùs intimatum plurimùm inualuit.

768 Rodericus rerū Hispan. li. 6. c. 26. *Bernardus ab Vrbano secundo benignè acceptus, consecrationē,*
palliū & priuilegiū obtinuit, & Primas institutus est Hispaniarū, Apostolicæ Sedis benedictione suscepta.
769 Et c. 27. *Sed cū Toletanus Primas Hierosolymā iturus Crucis insigne accepisset, prohibuit eū D. Papa*
Vrbanus, ne per absentiā Pastoris nouella plātatio periculo subiacêret, eumq́; à voti et Crucis proposito absoluit.

Otto Frisingensis lib. 7. c. 2. *Vrbanus Papa verbo sanctæ prædicationis circiter centum millia homi-*
num ex diuersis nationibus in militiam Christi coadunauit, præfectis sibi ducibus Gotfrido Lotharingensi,
Roberto Flandrensi, Regimundo Comite de Sancto Ægidio, Hugone fratre Philippi Regis Galliæ, aliisq́; Nobi-
770 *libus & viris bellatoribus, quorum omnium curam venerabili Podiensi Episcopo commisit.*

Sigebertus an. D. 1095. *Vrbanus per Burgundiam & Franciam habitis Concilijs, Hildebrandi*
771 *decreta renouat & confirmat; Philippum Regem Francorum, qui viuente vxore sua superduxerat alterius*
viuentis vxorem, excommunicat. idq́ue fecit (inquit Aimoinus lib. 5. c. 49.) *Regis saluti prouidēs, &*
timens, ne animam eiusdem Saluator exigeret.

Anselmus Cantuariensis Episcopus ca. 1. de Incarnatione verbi: *Domino & Patri vniuersæ Ec-*
772 *clesiæ in terra peregrinantis, summo Pontifici Vrbano. Diuina prouidentia vestram elegit Sanctitatem, cui*
vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret. Ad nullum alium
rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, vt eius authoritate corrigatur, nec vlli
alij tutius, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, vt eius prudentia examinetur.

Vrspergensis in Chron. *Vrbanus Papa super Ecclesiarū hactenus heu manente commotione, Conci-*
773 *lia multa congregauit: inter quæ, etiā conuocatis ad Placentiā ciuitatem 200. ferè Patribus, Henricum Im-*
peratorem tam à se, quàm a prædecessoribus suis communione priuatum declarauit: maximè Regina Agne-
te (nescio an rectius legeretur Praxede) *ipsius Imperatoris vxore astante, multáque nefanda in illum*
ad aures totius Synodi testificante. §. Qualem hunc Imperatorem fuisse putabimus, quem Princi-
pes Germaniæ, & optimi quique Episcopi apud Sedem Apostolicam constantissimè accusârūt?
Quem omnes historici reprehendunt? A quo vniuersi Saxones defecerunt? Quem non solus
Gregorius septimus, verùm plures Romani Pontifices, tum antecessores, tum successores Gre-
gorij, etiam in Synodis Episcoporum, toties, tanto cum vitæ periculo excommunicârunt? Quē
mater ipsius Agnes Romam cōfugiens, deseruit? In quem vxor palàm in Synodo testificata est?
A quo filius Cōradus, & is bonus ac modestus adolescens, vehemēter abhorruit? In quē postrē-
mò alter filius Henricus, vt postea constabit, arma sumpsit, & quē vniuersi Principes filio Impe-
rium cedere coëgerunt? Et tamen hic est ille Henricus, quem Protestantes maximi faciunt, &
cuius calumnias in Papam Gregorium intentatas pro Euāngelio habent.

Vrspergensis in Chron. *Antequàm Vrbanus Papa ex hac vita migraret, spiritu instructus diuino,*
Reginerum Cardinalem de S. Clemente, sanctæ conuersationis & boni testimonij Abbatem nobilē Ro-
774 *manum, designauit in regimen Apostolicum eligendum, quem etiam reuelationibus alijs insuper deno-*
tatum, vniuersa Romana Ecclesia Pastorem sibi consecrat, licet inuitum, Paschalem appellans eum.

Anselmus Cantuariensis Episcopus in libro de fermentato & azymo ad VValtrannū Naum-
775 burgensem Episcopum, de quo dubitabat, ne Imperatori contra Pontificem Romanū faueret.
Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani Apo-
statæ contra successorem & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos, & amicissimum & reuerendū
Episcopum salutarem. Et pòst in lib. de diuersitate Sacramentorum ad eundem VValtrannum iā,
relicta parte Cæsaris, Pontifici Romano adhærentem: *Gaudeo, & gratias ago Deo, quia sicut scri-*
776 *bitis, glorificat eum in vobis Catholica Ecclesia: quoniam in vestra mutatione diuinæ voluntatis appa-*
ret gratia, & Domini Papæ Paschalis amicitiam habetis & familiaritatem, vt iam mihi liceat vestrā
amicabiliter salutare Sanctitatem.

Vrspergen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	163.	
1088.	Vrbanus 2. Gallus, D. Oddo, ex oppido Castilionis diœcesis Remēsis, sedit an. 11. m. 4 d. 18.	*Idem Henricus 4.*
	164.	
1099.	Paschalis 2. sedit an. 18. m. 6.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Panem Communionis interpretantur esse orationem Dominicam, *Pater noster.*

ᵇ Reliquas orationes, præter Dominicam, multiloquia vocāt, eaque sola vtuntur.

ᶜ Aiunt suos omnes concipere verbum Dei, gestare in vtero, & parere, non secus, quàm Dei genitricem.

ᶠ Dicebant, non aliam esse resurrectionem, præter pœnitentiam & vitam Euangelicam.

ᵍ Aiunt, licere fidem simulare, vt se à morte liberent.

139. De errore quorundam circa inuestituras Ecclesiasticas.

ᵃ Erant qui dicerent, inuestituras Ecclesiæ à laicis per virgam & annulum accipiendas esse, quoniam illi prædia & alia bona temporalia Ecclesiis donassent: adeò vt nollent, electum Canonicè consecrari, *nisi priùs à Rege inuestiretur.* Quem errorē Henricus quartus & quintus propugnarunt.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Adelmannus Episcopus Brixiensis in epist. ad Berēgarium: *Qui dixit in principio, fiat lux, & facta est lux de nihilo: non potuit dicendo de pane, Hoc est corpus meū, ita fieri efficere? Et qui tacita virtute aquam vertit in vinum: non efficacius poterat (si quid tamen de Deo efficacius dici debet) sonante vocaliter eadem virtute, vinum ipsum in sanguinem suum transferre?* (Et pòst:) *Christus per manum & os sacerdotis, corpus & sanguinem suum creat.*

ᵇ Euthym. cap. 19. *Non animaduertunt in eo Euangelij loco (vbi de multiloquio in precibus vitando agitur) non tam verborum multitudinem, quàm rerum non conuenientium petitionem, reprehendi. Porrò Dominus noster precationem illam, Pater noster, nobis tradidit tanquam obsecrandi formulam, & exemplum ac radicem, non vt illis verbis precandi rationem concluderet, sed vt inde aliarum precationum argumenta, propagata iam fide, sumeremus.*

ᶜ Euthym. c. 22. *Tantum mentis non habent, vt intelligere valeant, quid intersit inter verbum in sua subsistens persona, & verbū quod ore pronuntiatur, vt omittamus res venerandas, & admirabiles, quæ in Dei genitrice propriæ sunt.*

ᶠ Theophylactus in 1. Cor. ca. 15. *Eam ob causam resurrexit Christus, vt vniuersalem resurrectionem faceret.* (Et pòst:) *Vbinam iustitia est, si corpus, quod animam in laboribus adiuuit, nullo bono perfruatur?*

ᵍ Theophyl. in c. 10. ad Romanos: *In confessione oris est perfecta salus: tunc enim effulget fides, adeòq; plures adiuuantur.* Et in 1. Timoth. 6. *Non solùm confessione est opus, verùm etiam patientia.*

ᵃ Paschalis Papa 2. in Epistola ad Anselmum Cantuariensem Episcopū, quæ inter Anselmi Epistolas duodecima est: *Si virgam pastoralitatis signum, si annulum signaculum fidei tradit laica manus: quid in Ecclesia Pontifices agunt? Ecclesiæ honor atteritur, soluitur disciplinæ vigor, & omnis religio Christiana conculcatur, si quod nouimus sacerdotibus solis deberi, laica patiamur temeritate præsumi. Non est laicorum, Ecclesiam tradere, nec filiorum, matrem adulterio maculare. Iure ergo priuandus est patrimonio, qui matrem polluit adulterio. Nec meretur Ecclesiasticæ benedictionis consortium, qui eam impia infestatione insequitur.*

P Laicorum

Vrspergensis in Chro. an. D. 1102. Constat, quòd Imperator Henricus alterum Papam ipsi Domino
Paschali superponere, si fieri posset, conatus sit, nec profecerit. Transacta post hæc media Quadragesima,
conuenientibus vniuersis Apuliæ, Campaniæ, Siciliæ, Tusciæ, totiúsque simul Italiæ Præsulibus, Vl-
tramontanorum quàm plurimorum Patrum Legatis, Synodus magna Romæ est habita, vbi præter anti-
777 qua Patrum constituta more solito reuerenter confirmata, etiam sæpe dictum nostri temporis schisma in-
ter præcipuas hæreses computatur, atque perpetuo cum suis auctoribus atque sequacibus anathemate hu-
iusmodi subscripta professione condemnatur: Anathematizo omnem hæresim, & præcipuè eam quæ sta-
tum præsentis Ecclesiæ perturbat, quæ docet & astruit, Anathema contemnendum, & Ecclesiæ ligamen-
ta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicæ sedis Pontifici Domino Paschali, eiusq; suc-
778 cessoribus, sub testimonio Christi & Ecclesiæ, affirmans quod affirmat, & dãmnans quod damnat v-
niuersalis Ecclesia.

Idem Vrspergensis an. D. 1105. Henricus quintus rebellationem aduersus Patrem in Baioaria pa-
779 rans primò hæresim præscriptam anathematizans, Apostolicæ sedis Pontifici debitam profitetur obedien-
tiam. Consilio tamen atque ministerio Ruothardi Moguntini, atque Gebehardi Constantiensis Episcopi,
Responsalium scilicet Domini Paschalis Papæ, totam Saxoniam Romanæ Ecclesiæ communioni reconci-
780 liauit. (Et post:) Vidimus (in Synodo) quod silentio præterire non possumus, Regem Henricum non modi-
cam bonæ indolis spem magna simul humilitate & auctoritate prætendentem. Inter hæc obortis lachry-
mis ipsum Regem cæli, cunctamq; cæli militiam testabatur, se nulla regnandi cupiditate paternum sibi
regimen vsurpare; neque Dominum & patrem suum à Romano deponi Imperio exoptare, imò debitam
781 pertinaciæ & inobedientiæ eius semper compassionem exhibere: siq; sancto Petro suisq; successoribus lege
Christiana subiici velit, siue regno cedere, siue seruiliter, ipsi se subesse promisit. Quod auditũ omnis mul-
titudo collaudans, lachrymas simul & preces, tam pro patris conuersione, quàm pro filij prosperitate fun-
dere cœpit, voce magna Kyrieeleison declamans. Eadem hora Vto Hildinisheimensis, & Henricus Pa-
derbrunensis, ac Fredericus Halberstatensis, Præsules, vestigiis Metropolitani prostrati, ipsius atq; Re-
782 gis stantis, totiusq; præsentis Ecclesiæ testimonio, Apostolicæ se dederunt obedientiæ. Quorum etiam com-
missa Apostolico nihilominus iudicio reseruantur sub officij sui tantùm suspensione. (Et post:) Henricus
quintus patrem suum Bingæ reperiens, ore ad os de anathematis vinculo, cæterorumq; in Rempubli-
cam insolenter commissorum, ordine quidem præpostero, sed necessariè commutato, filius patrem com-
monuit, obedientiæ debitum, si resipiscere dumtaxat dignetur, repromisit. Senior has & quàmplures
huiusmodi sententias ad audientiam Optimatum & Senatum, Consulum instanti curiæ distulit, sicq;
comitatus vterque pacificus adinuicem, pariter contra sæpe dictam se metropolim conuertit. Inter hæc,
aliqua, quæ huic pacto pacisq; non conuenirent, dum per occultos nuncios conari patrem, filio fideles de-
notarent, visum est eisdem, vt pater separatim cum suis in castello quodam tutissimo principum conuen-
tum expectaret, præsertim cùm Præsules Moguntinus atque Spirensis, cæteriq; qui aderant, inter nu-
per reconciliatos suos, Ecclesiæ communicationem illi præstare se non posse, publicè reclamarent. His
itaque dispositis, custodibus quoque ne noui quicquam ab ipso, vel ad ipsum procederet, adhibitis; Rex Mo-
guntiam publico conuentu principum occurrit, sed vulgaris inde stultitia patrem à filio dolo captum, &
783 custodiæ mancipatum, circumquaque diffamauit. (Et post:) Anno D. 1106. Tantus apud Moguntiam,
mediante Henrico Iuniore, factus est conuentus, vt ibi adessent 52. & amplius Optimates. Ibi cùm Lega-
ti sedis Apostolicæ confirmassent sententiam excommunicationis in Henricum latam, principes illum
generali circumuenientes consilio, vsque ad reatus confessionem, satisfactionisq; professionem perducũt.

De nouo tumultu per Henricum quintum excitato, eodemq; ob Romani
Pontificis captiuitatem sacris interdicto; quæ etiam
in re victoria penes Papam fuit.

Vix iam quietis aliqua spes per Henrici quarti vel pœnitentiam, vel debilitatem oborta erat,
cùm ecce noua turbatio interponitur per Henricum quintum. Is enim cum exercitu maximo
in Italiam transiens, atque ad vrbem accedens, dum à Paschali Papa & clero, populoque Roma-
no magna sollemnitate suscipitur, præfatum Pontificem (Ottonis Frisingensis hæc verba sunt lib.
Chron. 7. c. 14.) consilio quorundam sceleratorum, cum magna tamen reuerentia, captiuauit, ac Vlricho
Aquileiensium Patriarchæ custodiendum commisit: sicq; tumultu orto, ac omnibus pretiosis rebus ad
decorem & regale fastigium expositis, immaniter distractis, in luctum versum est gaudium. Occasio sce-
leris hæc fuit, quòd Rege Romam tendente, inter ipsum & Papam conuentio facta, ac obsidibus firmata
narratur, vt scilicet Rex inuestituras Episcoporum remitteret, & Papa ipsis regalia eorum resignaret.
Itaque dum Romam venisset, ac à Pontifice promissa sibi persolui exegisset, Papa eo quòd reclamanti-
bus Episcopis, ea quæ petebantur, adimplere non posset, tanquam nocens, cùm per omnia esset innocens,
custodiæ mancipatur. Videns hoc venerabilis Iuuaniensis Ecclesiæ Archiepiscopus Conradus, qui
784 cum Rege venerat, zelo æquitatis vicem Dei dolens, factum hoc improbauit. Cui dum quidam ex mini-
stris Regis

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1099.	Idem Paschalis.	Lo. Idem Henricus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De inuestitura Episcoporum per Imperatores facienda extat VValthrami Episcopi Naumburgensis libellus, quem ab eo reuocatum esse cõstat, quia Anselmus in lib. de diuersitate Sacramentorum testatut, eundem VValthramum sententiam mutasse, & in amicitiam Paschalis Papæ receptũ esse. Ac aliud sanè est, posse tales inuestituras de licentia Pontificum quandoque fieri: longeque aliud, inuito Pontifice summo ius faciendi eas sibi vindicare.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Laicorum enim est, Ecclesiam tueri, non tradere. Ozias quidem cum illicitum sibi sacerdotium vindicaret, lepra percussus est. Filij quoq; Aaron quia ignem alienum imposuerunt, igne diuino cõsumpti sunt. Alienum enim est ab Ecclesia, & à sacris Canonibus est inhibitum, ne principes & seculares viri inuestituras, non solùm non dare, sed nec electioni Episcoporum audeant se violenter inserere.

Otto Frisingensis lib. Chron. 7. c. 16. *Imperator* (Henricus 5.) *deficere à se regnum videns, inuestituras Episcoporum legato Apostolicæ sedis Lãperto resignauit, per eumq; anathematis vinculo absolutus est.*

Henricus Archidiaconus Huntingtoniæ scribit, Regem Angliæ Henricum primum annò D. 1107. *statuisse, vt nunquam per donationẽ baculi pastoralis vel annuli, quisquam de Episcopatu vel Abbatia per Regem vel quamlibet laicam manum in Anglia inuestiretur.* Idem testatur Edmerus lib. 2. de vita Anselmi.

Bernardus Bonæuallis Abbas in vita S. Bernardi lib. 2. c. 1.. Cùm Innocẽtius Papa secundus Leodij Lothario Romanorum Regi occurrisset, *Lotharius Rex importunè institit, vt Episcoporum inuestituræ sibi restituerentur, quas ab eius prædecessore Imperatore Henrico per maximos labores & multa pericula, Romana Ecclesia vindicârat. Tunc Bernardus Abbas Clarauallis audacter resistens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira auctoritate compescuit.*

Denique Martinus Polonus an. D. 1110. ait, *Teutonicorum & Hungariæ Reges renuntiauisse inuestituris Episcoporum & aliorũ Prælatorum.*

§. Non humana hæc vis, sed planè diuina virtus fuit, quæ tot regibus per vniuersum orbem Christianum diffusis persuasit, vt priuilegio maioribus ipsorum concesso ac diu retento spontè renuntiarent, quod vtique nisi in Christi gratiam, & ob Vicarij eius monita non fecissent. Tam firma fuit omnium de Romanæ Ecclesiæ primatu fides & indubitata persuasio.

140. De

P 2 Bernar-

ſtris Regis (Henricus cognomento caput) euaginato gladio mortem interminaretur, tamquàm pro iuſtitia mori optans, iugulum præbuit, malens, ſi minus ad effectum perducere ille voluiſſet, temporalem vitam finire, quàm tanti piaculi ſcelus diſſimulare. Populus etiam Romanus Regem inuadit. (Et pòſt:) *Igitur per aliquod temporis, ſacrilego auſu, tento ſummo Pontifice, ac extorto ab eo per vim de inueſtitura Epiſcoporum priuilegio, Rex in vrbem ingreditur, & coronatur. Hoc priuilegium poſtmodum Synodo congregata, Epiſcoporum auctoritas tanquàm prauilegium reprobauit.* Sed de hac re mox plura.

Vrſpergenſis in Chron. an. D. 1106. *Cùm Paſchalis Papa Iuuanenſibus Conradum, Tridentinis Gebehardum Præſules conſecraſſet, enarrare longum eſt, quàm indefeſſè prudens & fidelis ille ſummi*
785 *Patrisfamiliâs diſpenſator conſeruos ſuos verbi Dei tritico lautiſſimè quotidie reficeret, pſeudoëpiſcopos deponeret, Catholicos conſtitueret, Archiepiſcopis pallia, monaſteriis priuilegia concesserit, præſentes ouium Chriſti Paſtores mellifluis alloquiis, abſentes paternis commonitoriorum literis inſtruxerit, quædam olim abſciſa membra Eccleſiæ iterum incorporauerit, quædam etiam quæ inſanabilia videbantur, anathematis abſciſione truncauerit.*

786 Idem an. D. 1107. *Paſchalis Papa, vt fidelis diſpenſator & prudens, quotidianam ſolicitudinem omnium Eccleſiarum gerens, in concilio quod apud Trecas non modicum habuit de libera Paſtorum electione, & de coërcenda Laicorum in Eccleſiaſticas dignitates præſumptione, iuxta prædeceſſorum ſuorum decreta ſententiam promulgauit.* Et an. D. 1111. *Cùm Henricus quintus vrbi Romæ appropinquaret, Legati renunciàrunt, promptum eſſe Papam ad Regis conſecrationem, ſi tamen laica inueſtitura ab Eccleſiis prohiberetur. Aſſenſit Rex, modò cæteri principes conſentirent. At vbi ventum eſt ad vrbem, Rex Dominum Apoſtolicum tenuit, & ſecum (velut captiuum) duxit, donec is inueſtituræ Eccleſiaſticæ priuilegium Regi confirmaſſet.* An D. 1112. *Romana Eccleſia Domino Apoſtolico obiecit, quòd contra inſtituta totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ, Regem Henricum Tyrannicum Eccleſiarum deſtructorem priuilegio ſacrilego condonaſſet.* Hæc Vrſpergenſis. Atq; (vt id hoc in loco adiungã) Anſelmus Cantuarienſis Epiſcopus ad eundẽ Papam Paſchalẽ ſcripſit, *reprehendens eum, quòd inueſtituras Eccleſiarum laicis indulſiſſet.* Paſchalis igitur ab Eccleſia Romana & cæteris per orbem Catholicis Patribus ob illam extortam conceſſionem ita reprehenſus, in concilio Lateranenſi fidem ſuam con-
787 fitebatur, decreta prędeceſſorum ſuorum, ac nominatim *Gregory ſeptimi, & Vrbani ſecundi* collaudans. Deinde Patres cum vniuerſo concilio reuocàrunt, & anathema dixerunt illi priuilegio quod per Henricum quintum à Domino Papa extortum erat. Iterum quoque anno. D. 1116. refert Vrſpergenſis, aliud celebre concilium Romæ habitum eſſe de hoc negotio, vbi Papa ſeipſum damnauit & excuſauit, in hæc verba: *Poſtquam Dominus de ſeruo ſuo fecit quod voluit, & me, populumq; Romanum tradidit in manus Regis, videbam quotidie paſſim fieri rapinas & incendia, cædes & adulteria. Hæc & huiuſmodi mala cupiebam auertere ab Eccleſia & populo Dei, & quod feci, pro liberatione populi Dei feci: feci autem vt homo, quia puluis ſum & cinis. Fateor me malè egiſſe, ſed rogo vos omnes orate pro me ad Deum, vt indulgeat mihi. Illud autem malum ſcriptum, quod in tentoriis factum eſt, quod pro prauitate ſui prauilegium dicitur, condemno ſub perpetuo anathemate, vt nullius vnquam ſit bonæ memoriæ; & rogo vos omnes, vt hoc idem faciatis. Tunc ab vniuerſis conclamatum eſt: Fiat, fiat.* (Et pòſt:) *Dominus Papa ſilentium indicens: Fratres* (inquit) *& domini mei, audite. Eccleſia iſta nunquam habuit hæreſim, imò hic omnes hæreſes conquaſſatæ ſunt. Pro hac Eccleſia filius Dei*
788 *in Paſſione ſua orauit, cùm dixit, Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua.* Hactenus Vrſpergenſis. Quæ in eum finem aliquantò pleuius citaui, vt ſcirent qui hæc eſſent lecturi, quid interſit inter facta hominũ, & decreta Pontificũ Fecit malũ Marcellinus thurificans idolis: fecit malum Liberius, ſi in condemnationem Athanaſij ſubſcripſit: fecit malum Honorius, quando literas de vna Chriſti voluntate ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum dedit: fecit malum Paſchalis, quãdo vt ſe redimeret, iniquo Regi Eccleſiaſticam inueſtituram conceſſit: nemo tamen horum omnium *per nomen auctoritatemq; Eccleſiæ Romanæ* ſuum factum aut potuit vnquã ſtabilire, aut etiam conatus id eſſe legitur. Nemo ad ſucceſſores eam mentem potuit tranſmittere, vt hoc idem illi ratum haberent, quod vnus aliquis iniquè patraſſet. Imò plerique iſtorum omnium, ac certè omnes (præterquam quod de Honorio id minus cõſtat) dum adhuc viuerent, & pœnitentiam de ſuo errore egerunt, & contrariæ ſententiæ auctores aliis extiterunt. Hæc illa eſt inſignis prærogatiua, quam Rnmanæ Eccleſiæ vindicamus, vt illa nihil publico decreto ſanxerit, quod à vera & Catholica fide alienum eſſet.

Rhodericus rerum Hiſpan. lib. 6. c. 28. Burdinus (aliàs Mauritius) *Archiepiſcopus Braccarenſis, Paſchali Papæ magnum pondus pecuniæ promiſit, vt fieret Pontifex Toletanus. Qui nequitiam eius in eo quod deliquerat volens punire, accepta pecunia, cum petitione fruſtrauit. Cumq; eo tempore Eccleſia perſecutione grauiſſima læderetur, eo quòd Imperator Otto Papam cum Cardinalibus carceri mancipaſſet: Burdinus ob pecuniæ dolorem Imperatoris famulatui ſe deſpondens, Antipapa factus, & à Paſchali excommunicatus eſt. Paſchalis verò carcerem euadens, exul Caietæ moritur, perſecutionem conſtantiſſimè tolerans.*

Gulielmus Tyrienſis Archiepiſcopus belli ſacri li. 11. c. 28. *Balduinus Rex Hieroſolymorũ ſecũdus*

miſſu

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1107	Idem Paschalis.	Idem Henric. an. 3. an. 29.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

140. De clancularijs Berengarij discipulis.

ᵃ Postquam Berengarius venenum illud suum contra Eucharistiá semel effuderat, orti sunt, non velutà Christo, qui lux mūdi est, ciuitas quædam in monte constituta, quæ abscondi non potest, sed velut ex spiritibus caliginosum hunc aërem inhabitantibus, nescio qui obscuri homunciones hinc inde velut aspides ex antris suis prorepentes. Itaque *clericus quidam probabilis vitæ in Lesmor* (oppido Hiberniæ) *præsumpsit dicere, non esse in Eucharistia corporis Christi veritatem:* eamq́; opinionem vsque ad anathematis denūtiationem pertinaciter defendit. Sed postea conuersus est ab errore, non sine miraculo. Verùm Pantaleon in Chronologia sua huius clerici turpissimū errorem cum laude ipsius commemorat: admirabilem verò conuersionem ad Dei laudem Malachiæ ministerio factam, ne significat quidem vllo verbulo.

141. De

ᵃ Bernardus in vita S. Malachiæ: *Ad istum clericum prius publicè conuictum Malachias Episcopus dixit: Dominus fateri te veritatem faciat, vel ex necessitate. Is igitur clericus infirmitate graui non multo pòst correptus, errorem abiicit, veritatem agnoscit, confessus reatum, absoluitur; petit viaticum, datur reconciliatio.* §. Cęterùm si mansisset pertinax: quæ comparatio futura fuisset inter viros Dei celeberrimos Bernardum & Malachiam, qui communicantes cum Ecclesia Romana hunc clericum in fide errasse iudicabant, & illum vsque adeò obscurum homuncionem, vt neque nomen eius memoriæ mandatum sit, neque scire vnquam possimus, vbi ea Ecclesia fuerit, cum qua cōmunicauerit. Nam Berengarius neque à maioribus eam opinionem accepit, neque reliquit post se vllam suæ opinionis (quam reuocauit) Ecclesiam.

Hugo Lingonensis Episcopus in Epistola ad Berengarium: *Sicut non capis, quomodo verbum caro factum est: sic nec potes iterum capere, quomodo panis iste mutetur in carnem, & vinum in sanguinem transformetur, nisi te docuerit omnipotentia fides.*

P 3 ᵃPater

789 *mißis nuntiis ad Romanam Ecclesiam, petiit vt quascunque prouincias sua solicitudine de potestate ho-*
stiū eriperet, omnes regimini Hierosolymitanæ Ecclesiæ subiacerent. D. Paschalis Papa id cōcessit, de
illis nominatim Ecclesiis, *quarum terminos diutina infidelium possessio cōfudisset.* Alioqui verò Pa-
triarchæ Antiocheni Prælationem integram conseruari voluit.

Leodienses scripserunt Epistolam aduersus Paschalem Papam circa annum D. 1107. acerbio-
790 rem illam quidem, quàm par erat: in qua tamen sæpissimè agnoscunt Romanæ Ecclesiæ prima-
791 tum. *Romanus* (inquiunt) *Præsul Pater omnium Ecclesiarum.* Et iterum: *Non infirmamus aut re-*
792 *prehendimus verbum Episcoporum Episcopi.* (Et pòst: *) Non inuehimur in Christum Domini, ad*
793 *quem pertinet solicitudo omnium Ecclesiarum.*

Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 28. Gelasius Paschali succedens, Bernardo Toletano scribit,
vt ad electionem noui Archiepiscopi Braccharensis operam suam præbeat: Gelasio Calixtus secundus
succedens, *Burdinum iam ab Imperatore abiectum Sutry conclusit, & captum trusit in monasterium.*

794 Vaseus Chron. Hispan. tom. 1. cap. 21. *Calixtus secundus Compostellanam Ecclesiam (quod & an-*
tea Vrbanus secundus facere cœperat) Metropolitana dignitate sublimauit, & in eam omnia Emeri-
tensis Ecclesiæ iura transtulit.

795 Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum li. 1. c. 10. *Concilium Lundoniis ab Henrico VVin-*
toniensi Episcopo sedis Apostolicæ Legato, pro quiete & Prærogatiua ordinis clericalis celebratum est.

Vrspergensis in Chron. an. D. 1122. *Cùm Rex Henricus quintus adolescentem nomine Gebehar-*
dum nulla Ecclesiastica promotione mancipatum in VVirciburgensis Episcopi locum, saniore cleri & po-
puli parte id ipsum constanter renuente, Pontificali inuestitura sublimaret, ex eaq; re principibus viris
& Episcopis inter se dissentientibus ingens schisma exarsurum videretur, benignus & amator homi-
796 *num Iesus per seruorum suorum sedis Apostolicæ Legatorum, qui tunc Moguntiæ morabantur, indu-*
striam, imò per habitantem in eis spiritum suum, charitatem in cordibus principum diffundere cœpit. Fa-
cto igitur vniuersali conuentu apud vrbem VVangionum, quæ nunc VVormatia dicitur, sicut longum,
ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quamq; per omnia sollicito cunctorum
797 *Procerum consilio, pro pace & concordia, per vnam vel amplius hebdomadam, certatum sit, donec ip-*
se, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentiæ obedientiam
causa matris Ecclesiæ, etiam vltra spem plurimorum inflexit. Mox tamen ab Apostolicæ sedis Apocri-
siariis in communionem receptus tam Imperator, quàm vniuersus sibi subiectus exercitus, imò generali
absolutione cunctis hoc schismate pollutis per auctoritatem Apostolicam facta, qualiter Ecclesiasticas
inuestituras, cæteraq; spiritalia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici administrauerāt, quæq; ipse,
ne regni diminueretur honor, nunquam vita comite se dimissurum proposuerat, humiliatus pro Christo
coram multitudine maxima abnegauerit, & in manus Domini Episcopi Ostiensis, ac per ipsum Domi-
798 *no nostro Iesu Christo, suæq; in perpetuum ius Ecclesiæ dimiserit, rursumq; qualia sibi ob honorem regni*
obseruandum auctoritas Apostolica concesserit, vtriusque partis melius edocebunt subter annotata scri-
pta: Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei & sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ, & Domini Papæ Calisti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & sanctis eius Apostolis Pe-
tro & Paulo, sanctæ Catholicæ Ecclesiæ omnem inuestituram per annulum & baculum, & concedo in
omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones & regalia B. Petri, quæ à
principio huius discordiæ vsque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei, siue etiam meo ablata sunt,
quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo: quæ autem non habeo, vt restituantur fideliter iuua-
bo. &c. Vicissim verò Papa Calistus 2. cōcessit Henrico Regi electiones Episcoporum & Abbatum
regni sui, atque vt electus regalia per sceptrum ab eo reciperet. Ita pax facta est, Deo victoriam
sedi Apostolicæ vltra omnem humanam fidem conferente, vt iustificetur in verbo quo dixit, *In-*
ferorum portas, hoc est, quamcunque mundi potentiam *aduersus petram à se stabilitam non præ-*
ualituras. Denique Vrspergensis de Rege Henrico tale iudicium fecit. *Henricus quintus primo*
sub specie Religionis patrem excommunicatum Imperio priuauit: cōfirmatus in honoribus mores mutauit:
799 *sed post iniurias Apostolicæ sedi illatas, semper seipso inferior fuit: iustitiis regni non multū inuigilauit.*

Vrspergensis in Chron. an. D. 1124. *Otto Babenbergensis Episcopus diuino admonitus instinctu,*
Calisti secundi Apostolici auctoritate & assensu roboratus, partes Pomeranorum Paganorum, cum qui-
800 *busdam ciuitatibus terræ Lubeciæ aggressus est, vt eos ab errore suo reuocaret, & ad viam veritatis, &*
ad agnitionem filij Dei perduceret. Quibus baptizatis & conuersis, Ecclesias construxit & consecrauit.

Bernardus in vita S. Malachiæ. *Gillebertum aiunt primum functum legatione Apostolicæ sedis per v-*
801 *niuersam Hyberniam.*

Martinus Polonus an. D. 1136. *Honorius Papa descendit in Aquileiam, vt eam, quia iuris est B. Pe-*
802 *tri, tueretur à Comite Rogerio Siculo.*

Apud Bernardū epist. 49. Summo Pōtifici Honorio Stephanus Cisterciēsis, Hugo Pōtiniacen-
803 sis, Bernardus de Claraualle: *Nō cessamus orare pro vobis, et pro cōmissa vobis Ecclesia Dei, cōgaudentes*
& sponsæ

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
	Idem Paschalis.	*Idem Henricus 5.*
1118.	165. Gelasius 2. Caietanus D. Ioann. Crescentij filius, sedit an. 1. d. 5.	*Gra. Ioannes Cœmonus an. 16.*
1119.	166. Calistus 2. Burgundus, Guido, Gulielmi Burgundiæ Comitis filius, sedit an. 5. m. 10. d. 11.	*Lot. Lotharius 3 ...* 3. an. 12.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

141. De Tandemo.

ᵃ Tandemus hæreticus circa Antuerpiam agens, sacri ordinis ministros, & Episcopalem ac sacerdotalem gradum nihil esse dicebat. In Supplemento ad Chronica Sigeberti.

ᵇ Corporis & sanguinis Christi perceptionem sumentibus ad salutem prodesse negabat.

ᶜ Filias in matrum præsentia, & sponsas maritis intuentibus, corrumpere (id quod tribus ferè millibus armatorum stipatus factitabat) spirituale opus esse asserebat.

142. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Pater Nobertus (qui post sumpta mysteria in oculos cæcæ mulieris insufflando visum ei restituerat) Antuerpiensem Ecclesiam regẽs, per salutarem suam doctrinam sustulit hæresim Tandemi, adeò vt viri ac mulieres corpus Domini, quod per decem annos & amplius in cistis & foraminibus reposuerant, afferrent & ad sanctam fidem resipiscerent.

Petrus Lombardus Parisiẽsis Episcopus lib. 4. senten. Distinct. 24. ait, *Christũ septem ordines sacros Ecclesiæ obseruandos reliquisse, quorum septimus (qui est Presbyterorum) sacramẽtum corporis & sanguinis Domini in altari Dei conficiat, in quorum ordinum collatione res sacra* (inquit) *id est, gratia confertur, quam figurant ea, quæ ibi geruntur: Episcopus verò dignitatis simul & officij nomen est.* Hæc ille.

ᵇ Idem Petrus Lombardus lib. 4. distinct. 12. H. *Institutum est hoc sacramentum in augmentum charitatis & medicinam quotidianæ infirmitatis.* (Et pòst:) *Mysteriũ fidei dicitur, quia credere debes, quòd ibi salus nostra consistit.*

ᶜ Rupertus Tuitiensis Abbas in Matth. c. 5. docet ex verbis Christi, vel *solam voluntatem adulterij damnandam, etiam non sequente effectu:* Quantò autem magis hoc impium Tandemi facinus condemnaret?

ᵈ Bernar-

& sponsæ Domini super tam fido custode, & sponsi amico super labore tam fructuoso. Et epist. 50. ad Pa-
804 pam Honorium, *Vt tenendum irrefragabiliter, quicquid præcipitis: sic sperandum indubitanter bonum de omni re quam decernitis.*

805 Trithemius in Chron. an. D. 1120. *Præmonstratensis ordo cœpit, quem Calixtus Papa confirmauit.*

806 Rupertus Abbas Tuitiensis lib. 2. de diuinis officiis cap. 22. *Tantis hæresibus fermentata est Græcia, vt mirum videri non debeat hoc, quòd de fermento immolat. Tantæ econtrà sinceritatis semper fuit sancta Romana Ecclesia, vt cui deest scripturarum notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de azymo contra Græcos sufficere debeat eius auctoritas. Nam Constantinopolitana non solùm hæreticos, sed & Hæresiarchas protulit multos. Romana verò Ecclesia, super Apostolicæ fidei petram altius funda-*
807 *ta, firmiter stetit, & tam Græciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tri-*
808 *bunali data sententia iudicauit.* (Et pòst:) *Beata Romana Ecclesia, quòd in fundamento suo petram illam excepit, quam in suo veritas ore laudauit, & beatificauit, talis structura super illam ædificata est, vt contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunque mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clypeos ex ea, omnemq́ armaturam fortium, qua se defenderet, pendentem & præparatam inuenit.*

809 Idem Rupertus in Ionam Prophetam lib. 2. *Roma, eo quòd B. Principis Apostolorum Petri sedes facta sit, (eiusdem, & consortis eius Pauli sicut prædicatione illustrata, ita & martyrio coronata) cunctis*
810 *Ecclesiis caput altius extulit, latiusq́ dominatur per omnes gentes sacra Pontificum eius lingua, quàm dominata fuerit Cæsarum siue Augustorum purpura.*

Rupertus lib. 11. in c. 20. Apocalypsis, vbi scriptum est, *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis: Istæ* (inquit) *sedes Ecclesiasticæ sunt dignitates, quibus datum est iudicium ligandi & soluendi. Summum iudicij huius tribunal in Ecclesia paratum est Romana, vbi sedes Apostolica B.*
811 *Petri & nomine, & corpore fundata est, cui specialiter dictum est, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum.*

812 Idem Rupertus de officiis diuinis lib. 3. c. 10. *Petro primo post Christum Ecclesiæ summum collatum est Pontificium, quiq́ primus & princeps sacras in Ecclesia celebrauit ordinationes, cuius vice maximè fungitur Romanus Pontifex.*

De schismate Petri Leonis, & vero Innocentij secundi primatu in Ecclesia Romana, S. Bernardi & aliorum Patrum fides.

Innocentius Papa secundus (vt constat ex Ottone Frisingensi lib. 7. c. 18.) competitorem habuit Petrum quendam Leonis, qui electus à paucioribus, cum armata manu Ecclesiam S. Petri adiit, sacra templa spoliauit, & Innocentium ab vrbe discedere coëgit. Cùm igitur plurimi ab Innocentio, pauci verò contra eum starent, D. *Bernardus* ad Hildebertum Turonensem Archiepiscopum, qui nondum receperat Papam Innocentium, ita scripsit: *Ecce Christus Domini iste*
813 *Innocentius positus est in ruinam & in resurrectionem multorum. Nam qui Dei sunt, libenter iunguntur ei: qui autem ex aduerso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus. Cernitur abominatio* (id est, Petrus Antipapa) *stare in loco sancto, quem vt obtineret, incendit igni sanctuarium Dei.*

Insignis planè est Protestantium quorundam impostura, qui dum ignaris persuadere conantur, Pontificem Romanũ esse Antichristum, in eam rem impudentissimè producunt hæc D. Bernardi verba. Bernardus (inquiunt) clamat: *Cernitur abominatio stare in loco sancto.* Quibus verbis eam sententiam ascribunt, velut S. Bernardus dicere voluerit, Pontificem Romanum etiam ritè electum, esse abominationem illam quæ stat in loco sancto, id est, in sede Petri, atque in Ecclesia Dei: cùm absq; omni controuersia Bernardus nõ nisi de Petro Leonis loquatur, qui non ritè electus, verùm sese ingerens atque obtrudens, vi, non iure obtinebat locum sanctum, id est, cathedram Ecclesiæ Romanæ, in qua primus omnium D. Petrus Apostolorum princeps ex Dei voluntate sederat: & quæ nunc Innocentio secundo, quem maior pars Cardinalium elegerat, debebatur. Vnde idem Bernardus in eadem ad Episcopum Turonensem Epistola subinfert: *Pul-*
814 *sus vrbe Innocentius* (per factionem Petri Leonis) *ab orbe suscipitur.* Et epist. 125. *Nec infructuosè Alemaniæ, Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hispaniarum & Hierosolymorum Reges cum vniuerso clero & populis fauent & adhærent Domino Innocentio tanquam filij patri, tanquam capiti membra, soliciti*
815 *seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Et epist. 126. de eadem agens Innocentij electione, *Dei esse iudicium* (inquit) *senserunt, & consenserunt vniuersæ Orientales Ecclesiæ tam Archiepiscoporum*
816 *quàm Episcoporũ, quorum nomina sunt in libro vitæ.* His ex verbis diligenter animaduerto, vsque in hæc tempora *Catholicos Orientalis Ecclesiæ Episcopos communicasse cum sede Romana.* Nec refert vtrum hoc ad solos Græcos, an ad Latinos etiã, qui iam in Syria cathedras Episcopales acceperãt, pertineat: quia vel hoc ipsum Dei opus erat, vt quàm diu Ecclesia Christi in Oriẽte quoquo modo florebat, in eadẽ semper essent Catholici Episcopi, qui vnitatem & prærogatiuã primæ sedis agnosce-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Idem Calistus 2.

167.

1124 Honorius 2. Bononiēsis, D Lambertus de Fagnano, sedit an. 5 m. 2. d. 3.

168.

1130 Innocentius 2. Romanus sedit an. 13. m. 7.

Lotharius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

142. De Petrobusianis & Henricianis.

ᵃ Petrus de Bruis de Ecclesia quam tenebat, eiectus, & Henricus quidā ex monacho Apostata factus (vt refert Abbas Cluniacensis in opere quod contra istos cōscripsit) dicebant, paruulis vsu rationis carentibus, eo quòd fidem nō habebant, baptismum non esse conferendum.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Bernardus in epist. 77. *Infantes quando baptizantur, non omnino fide carent, sine qua impossibile est, vel ipsos placere Deo: sed saluantur & ipsi per fidē, non tamen suam* (quia nec propriam habent culpam, scilicet actualem) *sed alienam, quia sine sorde non nascuntur aliena.*

ᵇ Iidem cruces & crucifixos (id est, imagines Christi crucifixi) exurebāt. Cluniacensis, ibidem.

ᵇ Rupertus Abbas Tuitiensis, cùm in lib. 6. de diuinis officiis cap. 9. illud Sedulij carmen citasset, *Néue quis ignoret, speciem crucis esse colendam*: postea cap. 21. *Adoramus* (inquit) *in cruce Christi salutem acquisitam, adoramus crucem fidei præsidium, pacis vexillum.* & multa plura ibi in laudem crucis adiunguntur.

ᶜ Templa destruebant, nouásque Basilicarum ædificationes ridebant. In vita D. Bernardi li. 2. c. 5.

ᶜ Petrus Cluniacensis in lib. contra Henricianos: *Habetis, si aduertitis, antiquorum sacrificia tantùm Deo placuisse, vt non solùm ipsa, sed & loca in quibus fiebant, construeret, benediceret, consecraret, fumo, nebula, igne, aliisque indiciis glorificaret.*

De potestate conficiendi corpus Christi.

ᵈ Negabant, presbyteros & Episcopos in altaris officio corpus Christi conficere, & aliis ad salutem animarum tradere. Corpus enim Christi semel tantùm (inquiunt) ab ipso Christo in cœna ante passionem factum est, & semel (hoc est, tunc tantùm) discipulis datum est. Exinde neque confectum ab aliquo, neque alicui datum est. Hæc eorum verba extant apud Cluniacensem.

ᵈ Petrus Cluniacensis, ibidem: *Postquam Christus dixit, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum,* (& quæ sequuntur) *statim adiunxit: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc planè, non aliud, hoc idem quod accipitis ad comedendum, quod sumitis ad bibendum, corpus scilicet meum & sanguinem, hoc, inquam, facite in meam commemorationem. Paulus cœnæ illi non interfuit, & tamen dixit: Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est? Imò de vniuersis hominibus ait: Quicunque mā-ducauerit panem, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini. & de omni tempore ait: Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Obmutescat ergo hæresis quæ dicit, datum hoc esse tantùm in cœna Domini.*

De

ᵉ Clunia-

agnoscerent. Cùm autem Innocentius Roma fugatus, Pisam inhabitaret, Bernardus ad Pisanos
817 scribens epist. 130. ciuitatem sic alloquitur: *Honora tuum & vniuersitatis Patrem: honora mundi
principes qui in te sunt, & Iudices terræ.*

Idem ad Mediolanenses ait in epist. 131. *Plenitudo potestatis super vniuersas orbis Ecclesias, singulari prærogatiua Apostolicæ sedi donata est: qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*
818 *Potest, si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt. Potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit, ita vt de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & è conuerso, si necesse visum fuerit.* Ideo autem ista scripsit D. Bernardus hoc tempore ad Mediolanenses, quia Innocentius (vt est apud Martinum) *Genuensem Episcopum, qui sub Mediolanensi fuerat, fecit Archiepiscopum, itemq́; Pisanum Episcopum fecit primatem totius Sardiniæ.*

819 Idem Bernardus in epist. 124. *Romanæ Ecclesiæ auctoritati atque examini totum hoc (de conceptione virginis) sicut & cætera, quæ huiusmodi sunt, vniuersa reseruo: ipsius (si quid aliter sapio) paratus iudicio emendare.*

820 Idem epist. 183. ad Conradum Regem Romanorum: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Quam sententiam moneo vos custodire in exhibenda reuerentia summæ & Apostolicæ sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari Imperio.*

821 Idem in epist. 190. ad Papam Innocentium: *Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimùm resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe huius*
822 *prærogatiua sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est, Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Id quidem modò necessarium. Tempus est, vt vestrum agnoscatis, Pater amantissime, principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo planè Petri impletis vicem, cuius tenetis & fidem, si vestra admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate conteritis fidei corruptores.*

Beatus Malachias, quem S. Bernardus tam insignibus miraculis resplenduisse non incerto sermone audiuit, sed visu, consuetudine, & certissima experientia didicit, adeò præclara iudicia de Romanæ Ecclesiæ primatu fecit, vt tum *in cunctis Ecclesiis suis consuetudines S. Romanæ Ecclesiæ*
823 (auctore Bernardo in vita ipsius) *statueret: tum Romam contenderet, vt sedi Metropolicæ, quam de nouo constituerat Celsus, palliū impetraret, quo prærogatiua eius, Apostolicæ sedis auctoritate confirmaretur. Erat tunc temporis in sede Apostolica felicis memoriæ Innocentius secundus Papa, qui eum benignè suscepit, & paranti iam repatriare, cōmisit vices suas, per vniuersam Hiberniā Legatum illū cōstituens.*

824 Guilielmus Tyrensis Archiepiscopus belli sacri lib. 15. cap. 15. *Legatus Ecclesiæ Romanæ Petrus nomine, natione Burgundio, Lugdunensis Archiepiscopus, missus à Domino Innocentio Papa, venit in Syriam, vt Patriarchæ Antiocheni causæ debitum finem imponeret. Qui Dominum Patriarcham, &*
825 *vniuersos regni Pontifices apud Antiochiam pridie Calend. Decemb. ad Synodum cōuocans, illuc cū omni celeritate contendit.* Et cap. 16. *Die secunda Serlo Apamiensis Archiepiscopus, ab omni officio sacer-*
826 *dotali & Pontificali depositus est.* Et c. 17. *Die tertia datur in Patriarcham Antiochenum depositionis sententia.* Et c. 18. *Legatus Hierosolymam reuersus cùm Domini templum dedicasset, conuocatis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarū Prælatis, vnà cum Domino Patriarcha Hierosolymitano, concilium celebrauit. Cui Synodo interfuit Maximus Armeniorū Pontifex, imò Episcoporum Cappadociæ, Mediæ*
827 *& Persidis, & vtriusque Armeniæ princeps, & doctor eximius, qui Catholicus dicitur. Cum hoc etiam de fidei articulis (in quibus à nobis dissentire videtur populus eius) habitus est tractatus, & ex parte eius promissa est in multis correctio.*

828 Theobaldus Cantuariensis Antistes, *vir multò præstantissimus* (auctore Polydoro histor. li. 13.) *cùm accepto de more pallio Legatus ab Innocentio secundo Romano Pontifice factus esset, manauit id munus postea ad omnes Cantuarienses Archiepiscopos, qui Legati nati dicti sunt.*

829 Gulielmus Tyrens. belli sacri lib. 15. c. 16. *D. Fulcherus Tyrensis Archiepiscopus S. Romanæ Ecclesiæ multum deuotus & fidelis erat, vir magnanimus & discretus plurimum.*

830 Bernardus in epist. 234. ad D. Papam Cęlestinum: *VVilhelmus in sedem Eboracensem bis est intrusus: primò per Regem, deinde per Legatum: quippe qui illum contra mandatum summi Pontificis, in iniuriam summæ sedis, & totius Romanæ curiæ, impudenter intrusit. Oportet vos secundùm iustitiam quæ ex lege est, suscitare semen fratris vestri defuncti. Quod dignè implebitur, si Papæ Innocentij, cui in hæreditate Domini successistis, & defenditis bene gesta, & minus adimpleta perficitis. Præ manibus est, in quo id liceat experiri. Causam Eboracensis Ecclesiæ per eum fuisse decisam, quis nesciat? At quomodo executioni mandatum sit, quod egressum est de labiis tanti viri, vtinam nesciretur.*

Et in epist. 235. ad totam curiam Romanam: *Licet omnium minimus, tamen Romanæ curiæ in-*
831 *iuriam à me non iudico alienam.* (Et pòst:) *Ecce audierunt filij incircumcisorum, subsannant Romanam curiam.* §. Notandum meritò duxerim, quòd pro incircumcisis eos D. Bernardus habet, qui Ecclesiæ Romanæ verenda irrident.

Lucius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1130	Idem Innocentius 2.	Idem Lotharius.
1143	169. Cælestinus 2. Tifernas, Tuscus, sedit m. 5. d. 13.	Gre. Emanuel an 39.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Transsubstantiatione.

[a] Ex præcedente hæresi necessariò sequitur, vt Transsubstantiationem negarint, quod etiam illis imputat Cluniacensis.

De sacrificio Missæ.

[f] Ex illa etiam priore opinione iterum efficitur, vt Euchatistia ne Sacramentũ quidem sit mortis Christi, hoc est, vt nulla sit sollemnis & publica cõmemoratio mortis Christi inter Christianos: sed vt Ecclesia sit absq; proprio sui status & noui Testamenti sacrificio. id quod illis etiam Cluniacensis imputat. §. Illud verò est insigniter animaduertendum; quòd istorum hæresis à Zuinglianorum & Caluinistarum differt, quia Petrobusiani concedebant, Christum saltem in cœna illa prima suum corpus confecisse: at isti nec illud quidem cõcedunt. Ita in Ecclesia malignantium, quod aliis est Euangelium, aliis est hæresis.

De sacrificio pro fidelibus defunctis.

[g] Ridebant orationes, oblationesque pro mortuis, vt post D. Bernardum Clareuallis Abbatẽ, alius Bernardus Bonæuallis Abbas in vita B. Bernardi testatur.

De Sanctorum innocatione.

[h] Ridebant inuocationes Sanctorum.

Deex-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] Cluniacensis ibidem: *Quisquis in sacramento Ecclesiæ panẽ in Christi carnem, vinum in eius mutari sanguinẽ, aut non credis, aut dubitas; vel de voluntate Christi, vel de potentia, vel de vtroq; diffidis. Quòd voluerit, si Euangelio credis, dubitare non potes. Nam in sui memoriam hoc fieri non praciperet, si hoc fieri noluisset. Si verò omnia quæcunq; voluit, fecit; vtique & voluit, & potuit, vt panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguinẽ suum: idcirco & fecit.* (Et pòst:) *Manet tamen tecta veritas carnis & sanguinis, honesta panis & vini specie, vt & vsui humano condescendatur, & fides exerceatur, & meritum augeatur. Inde est, quòd sacramentum, mysterium, species & figura vocatur: quia intra hoc, quod exterior forma nunciat, virtus diuina verum corpus & sanguinem Redemptoris occultat.*

[f] Idem Cluniacensis: *Respondet vobis, ô hostes Dei, Ecclesia Dei, se neq; absque sacrificio esse, nec illo suo sacrificio aliquid aliud, quàm corpus & sanguinem sui Redemptoris offerre. Cur sacrificia Christiana vobis Christianis (si tamen hoc estis) nõ placent; cùm signo sacrificiorũ semper suos Deus ab alienis discreuerit? In omni loco (Malachiæ 1.) offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomẽ meũ in gentibus, dicit Dominus. Nõnne videtis, sicut Legem, sic sacra, sic sacrificia, sic cultum omnem diuinum à Iudæis ablatum, & ad Gentes translatum? Etsi non eodem ritu celebrentur apud nos sacra, si non eodem ordine constant sacerdotia: sunt tamen sacerdotia. Si non de eisdem rebus fiunt sacrificia: sunt tamen sacrificia, quia alio quidem modo, sed non alij Deo sacra celebrantur, sacerdotia ordinantur, sacrificia exhibentur. Cessit pluralitas Iudaicarum victimarum vnitati victimæ Christianæ. Solus agnus, qui tollit peccata mundi, altari superponitur Christianorum. Quod semel Christus obtulit, hoc semper Ecclesia sua offerendum reliquit.*

[g] Bernardus in Cantica, sermone 66. *Mortui, qui opus habebunt, & digni erunt, viuentium preces & hostias mediantibus percipient Angelis.*

[h] Bernardus in Cantic. serm. 66. *Eorum qui iam peruenerunt* (ad cælum) *viuentibus adhuc nequaquã solatia deerunt, per Deũ, qui vbique est, & in Deo nusquam affectu charitatis absentium.*

Petrus

831 Lucius Papa (inquit Platina in vita Lucij) nihil prætermittebat, quod ad Hierosolymitanam expe-
ditionem pertineret. Eius præterea consensu in Gallia Synodus Episcoporum facta est contra Eabari-
dum philosophum Peripateticum, non bene in quibusdam cum fide nostra sentientem: qui victus, mona-
sticam vitam induit.
833 Bernardus ad D. Papam Eugenium in epist. 237. Locus in quo stas, terra sancta est, locus Petri est,
locus principis Apostolorum, locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus suæ, & princi-
834 pem omnis possessionis eius. Constitutus es super gentes & regna, vt euellas & destruas, & ædifices
& plantes.
835 Idem Bernardus in Epistol. 236. Ridiculum, an miraculum? Pannosum homuncionem (Eugenium)
assumi ad præsidendum principibus, ad imperandum Episcopis, ad regna & imperia disponenda.
836 In epist. 238. Peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis
noscitur esse: pro eo nimirum, quòd etsi alij multi vocati sunt in partem solicitudinis, solus ipse plenitudi-
nem habet potestatis.
837 In epist. 243. Conradum Regem Romanorum appellat aduocatum Ecclesiæ. In epist. 314. testatur,
Eskilum per Daciam & Sueciam, itemq́ (in epist. 315.) Malachiam per Hiberniam sedis Apostolicæ
Legatum fuisse.
838 Item de consideratione ad Eugenium lib. 2. Tu es cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt
quidem & alij cæli ianitores, & gregum pastores: sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius v-
trumq́ præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos: tibi vniuersi
839 crediti, vni vnus. Nec modo ouium, sed & Pastorum tu vnus omnium Pastor. Et lib. 3. Orbe exeundum
ei qui fortè volet explorare, quæ non ad tuam pertinent curam. (Et pòst:) Appellatur de toto mundo ad
te, id quidem in testimonium singularis primatus tui. Et in libr. 4. Quid tu vsurpare gladium tentes,
quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere
840 verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu,
etsi non tua manu euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis, Ecce
gladij duo hic; non respondisset Dominus: satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritalis sci-
licet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est. Iste sacer-
dotis, is militis manu: sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris.
841 Hildegardis in epist. ad Eugenium Apostolicum: Tu, qui es in vice Christi sedens in cura Ecclesia-
842 sticæ cathedræ, meliorem partem tibi elige. (Et pòst:) De summo Iudice dirigitur ad te, vt graues & im-
pios Tyrannos eradices.
843 Ioannes Magnus de vitis Pontificum Vpsalensium, lib. 2. Eugenius tertius Nicolaum Anglicum
Cardinalem Albanensem ad Noruegiam misit, vt pallium Archiepiscopale Ioanni Archiepiscopo Ni-
droiensi daret, nouem Suffraganeis ei subiectis.
844 Petrus Comestor in historia Euangelica cap. 90. cùm tractaret ea verba Matth. 20. Qui vo-
luerit primus esse inter vos, erit vester seruus: hinc tractum esse ait, quòd primus omnium in Ecclesia
seruum seruorum Dei se fatetur: Vtique nec dubitans, quin aliquis in Ecclesia sit omnium primus,
nec ignorans, Pontificem Romanum esse, qui hoc genere tituli vtatur.
Otto Frisingensis lib. 7. cap. 32. Legati Armeniorum Episcoporum, & eorum Metropolitani (quem
quòd amplius mille Episcopos sub se habet, Cathelicon vocant) ab vltimo penè Oriente summum Ponti-
ficem Eugenium Viterbij, post iter vnius anni & sex mensium adeunt, eiq́ ex parte illius Ecclesiæ subie-
ctionem omnimodam (nobis cum aliis multis præsentibus) obtulerunt. Cùm enim inter eos & Græcos
845 de ritu sacrificij disceptaretur, Romanā Ecclesiam iudicem eligentes, formam sacrificij iuxta consuetudi-
nem eius sibi tradi deposcunt. Et cap. 33. Vidimus etiam ibi tunc de Syria Gabulensem Episcopum, cuius
præcipuè opera ad plenum Antiochia Romanæ sedi subesse cœpit.
846 Gulielmus Tyrensis belli sacri lib. 16. c. 17. Cùm Tyrensis vacaret Ecclesia, pars Episcoporum darî
sibi deposcebat Dominum Radulphum Regis Cancellarium, Anglicū natione: pars altera, interposita ap-
pellationis voce, modis omnibus prohibebat. Factum est autem, quòd per violentiam obtinens prædictus
Cancellarius, Ecclesiam & eius bona inuasit, possedítq́ per biennium, quousq; per Romanum Pontificem,
847 præsentibus partibus lis decisa, dictante Romano Domino Eugenio, factum prædicti Cancellarij in ir-
ritum est deductum. (Et cap. 18.) D. Eugenius Papa tertius, vir Deo plenus, paternā gerens pro filiorum
Orientalium afflictione solicitudinē, & eis affectu pleniore cōpatiens, viros religiosos, & exhortatorij
848 sermonis habētes gratiam, potentes in opere & sermone, ad diuersas Occidentis partes dirigit. Qui prin-
cipibus, populis, & tribubus, & linguis, Orientalium fratrum denuntient pressuras intolerabiles, & ad
tantas vltum iri fratrum sanguinis iniurias, eos debeant animare. Inter quos vir immortalis memoriæ
& honestæ conuersationis, Dominus Bernhardus Clareuallensis Abbas, piæ in Domino, & per omnia
amplectendæ recordationis, ad prædicti Dei placiti muneris executionem præcipuus eligitur: qui iniūctæ
sibi dispensationis sedulus executor, eiusdem operis secum Deo amabiles trahens comministros, impiger,
indefessus, licet corporis esset inualidi (tum propter ieiunia penè cōtinua, & subtilē nimis diætam) regna
circuit,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1144	170. Lucius 2. Bononiēsis, sedit m.11. d.4.	Lot. Conradus 3. an. 15.	*De excommunicatione.* [i] Ridebant excommunicationes Sacerdotum.	[i] Petrus Lombardus lib.4.distinct.18. *Est modus ligandi & soluendi per excommunicationem, qua pœna qui percelluntur, gratia Dei & protectio illis amplius subtrahitur. Orationes quoque Ecclesiæ, & benedictionum ac meritorum suffragia eis nequaquàm suffragari putantur.*
			De peregrinationibus. [k] Ridebant peregrinationes fidelium.	[k] Bernard. in vita Malachiæ narrat, quòd is vir sanctus *mensem integrū fecit in vrbe Roma, loca sancta perambulans & frequentans causa orationis.* Deniq; Otto Frisingensis Chron. lib. 7.ca.31. *Nefary ausus arguit eos, qui peregrinis, causa orationis Romam veniētibus, vim aliquam intulerunt.*
			De festis diebus. [l] Ridebant dierum solennium vacationes.	[l] Gratianus de consecrat.distinct.3. cap.1. ex concilio Lugdunensi decretum hoc profert: *Pronuntiandum est laicis, vt sciant tempora feriandi per annum.i.omnem Dominicam à vespera vsq; ad vesperam, ne à Iudaismo capiantur. Feriādi verò per annum isti sunt dies: Natalis Domini, S.Stephani,* (& cætera) *& illæ Festiuitates quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cū populo collaudauerint.*
1145	171. Eugenius 3 Pisanus, sedit an.8 m 4. d.12.		*De Chrismate.* [m] Item, Chrismatis & olei consecrationes.	[m] Rupertus de diuinis officijs lib.5.c.16. *Erat olim mystica vnctio tantùm in Regibus ac Sacerdotibus. Sed post Domini aduentum, qui Christus à Chrismate nuncupatur, omnis Ecclesia vnctione Chrismatis per impositionem manuum consecratur.* (Et pòst:) *Chrisma Spiritus sancti signū est, cuius & virtutem continet.*
			[n] Denique ridebant omnes Ecclesiasticas institutiones.	[n] Bernard.in Cantica Serm.66. *Qui Ecclesiam non agnoscunt, non est mirum, si Ordinibus Ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiunt, si Sacramenta contemnunt.*
			De moribus istius Archihæretici. [o] Apostata est (inquit Bernardus in epistola 240.) qui relicto religionis habitu, factus Gyrouagus, & venale distrahens verbum Dei, si quid supra conductum à simplicioribus populi, aut aliqua matronarum elicere poterat, id ludendo aleis, aut in vsus turpiores effundebat. Frequen-	[o] In B.Bernardi vita lib.3.cap.5. *Bernardus ab Ecclesia Regionis Tolosana, sæpius antè rogatus, & ab Alberico Hostiensi Episcopo Sedis Apostolicæ legato deductus, prædicauit in ciuitate Tolosa, & in cæteris locis, quæ miser ille Henricus frequentasset. Cæterùm etsi tunc fugit hæreticus ille, & latuit; postea tamen catenatus Episcopo traditus est. In quo itinere Sarlati post sermonē completum panes ad benedicendum oblatos, eleuata manu, & signo crucis edito, in Dei nomine benedicens: In hoc, inquit, scietis; vera esse quæ à nobis; falsa, quæ ab hæreticis suadentur, si infirmi vestri, gustatis panibus istis, adepti fuerint sospitatem. Timens autem venerabilis Episcopus Carnotensium magnus ille Ganfridus (siquidem præsens erat & proximus viro Dei) Si bona, in-*

q *quit,*

circuit, regiones obambulat, euangelizans vbique regnum Dei: afflictionem populi, qui & in Oriente est, simul & molestias, quibus incessanter opprimuntur, aperit diligenter.

849 Trithemius in Chron. *Dum Eugenius Papa Treueri Synodum celebraret, Henricus Archiepisco-*
pus Moguntinus, & B. Bernardus ipsi summo Pontifici retulerunt mirabilia, quæ Deus operabatur in
Hildegarde Abbatissa. Papa rem diligentius inuestigare volens, Virdunensem Episcopum ad S. Hilde-
gardem misit, cui illa simpliciter, quæ de se erant, aperuit, & legatos cum scriptis reuelatis sibi diuinitùs,
dimisit. Quibus coram Cardinalibus, Archiepiscopis, Abbatibus, & omni clero, cum omnium stupore
& Dei laude recognitis, Papa ad eam scripsit in hæc verba: Gratiam, quæ in te est, per humilitatem serua:
ita vt ea quæ in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas. At virgo Christi diuinitùs inspirata,
summo Pontifici literas remisit, in quibus eum de arcanis quę habebat in corde suo, admonuit,
& diuinam circa hæc voluntatem indicauit.

Gotfridus Clarçuallensis monachus in lib. 3. vitæ S. Bernardi, fidem suam de Romana Eccle-
sia confitetur ijs verbis: *Petrus Abaylardus Sedem Apostolicam appellauit. Quando verò Petrus ille*
850 *refugium inueniret in Sede Petri, tam longè dissidens à fide Petri? Et ipsum ergo authorem, eadem sen-*
tentia cum erroribus suis Apostolicus Præsul inuoluens, scripta incendio, scriptorem silentio cõdemnauit.
851 Theobaldus Episcopus in vita Gulielmi Eremitæ: Cùm Gulielmus Pictauiensis Comes Petri
Leonis partem & schisma tueretur, ob eamq; causam Episcopum Pictauiensem Catholicum
852 virum è sede sua expulisset, D. Bernardus Comitem aggressus, ei dixit: *Innocentio subdere, & ele-*
cto à Deo tanto Pontifici pare, sicut ei obedit omnis Ecclesia sanctorum. Gulielmus igitur paularim ad
se rediens, mundum relinquit, eremum adit, lorica ad carnem nudam induitur, catenis ferreis
853 seipsum circundat, ac de consilio sancti cuiusdam Eremitæ ad Eugenium Papam accedit, ita eũ
allocutus: *Tu, qui Vicarius Christi es, Patrem misericordiarum, quem repræsentas in terris, iure imita-*
854 *re. Sana me medicamento pœnitentiæ, cui commissum est vice Christi super terram soluere & ligare. Pa-*
pa verò potestatem suam in animam comitis Patriarchæ Hierosolymitano commisit, à quo absolutus
multis postea miraculis tam viuens, quàm mortuus floruit.

Cùm Fridericus Imperator Guicmannum Cicensem Episcopum ad Magdeburgẽsem Eccle-
siam sua authoritate transtulisset, Eugenius (vt videre est apud Ottonem Frisingensem de gestis
855 Friderici, lib. 2. c. 8.) ad Episcopos Germaniæ scripsit in hæc verba: *Quoniam quicunq; temporalis*
auræ flatibus agitentur, nos in illius petræ soliditate fundati, quæ in fundamento meruit Ecclesia collo-
cari, sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut à sacrorum canonũ recti-
tudine impulsu aliquo deuiare: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus causæ isti fauorem vlte-
rius non præstetis, & apud clarissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro seruã-
da libertate Ecclesiæ in eminentiã regni euexit, efficere vestris exhortationibus studeatis, vt & ipse à sua
super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros Canones, contra Regiæ dignitatis officium,
eidem causæ fauorem suum vlterius non impendat, sed Ecclesiæ Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesiis re-
gni à Deo sibi commissis, liberam facultatem quem voluerit secundùm Deum eligendi relinquat, & ele-
ctionem ipsam postmodum fauore suo, sicut decet maiestatẽ Regiam, prosequatur. §. Postquàm Eugenius
ea libertate quæ Christi Vicario conueniebat, hæc perscripsisset, ex hac vita decessit, *vir iustus*
(vt Otto ibidem c. 9. ait) *& religione insignis.* Ab Anastasio autem Eugenij successore Fridericus
856 obtinuit, vt Guicmannus in episcopatu Magdeburgensi confirmaretur. Qua ex occasione (vt
Otto adiunxit) *authoritas Principis in Ecclesiasticis negotijs disponendis plurimũ creuit.* Quod ideo
prætermittere hoc loco nolui, vt prudens lector animaduerteret, quanta necessitas Adriano &
Alexandro, qui postea in Petri cathedra sederunt, imposita sit, opponendi se pro domo Domini
aduersus profanos Friderici conatus: qui suæ vocationis oblitus, iam deinceps non modò Regiã,
sed etiam Ecclesiasticam sibi potestatem magna ex parte vindicauit. Verùm de his postea.

Sancta Hildegardis (vt auctor est Trithemius in Chron.) cùm ab Anastasio Papa literas pater-
no affectu plenas accepisset, Pontifici rescribens, omnia quæ illi pro emendatione vitæ necessa-
857 ria erant, etiam occultissima cordis aperuit. Inter cętera verò Hildegardis vsa est ad eum his ver-
bis: *Tu sedes in principali cathedra Domini.*

Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. ca. 24. *Memini me, causa visitandi*
Dominum Adrianum Pontificem quartum, qui me in vlteriorem familiaritatem admiserat, profectũ in
Apuliam. Cùm itaq; ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiarius & diligen-
tius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala quæ in diuersis prouincijs audieram, patenter
858 *exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, quæ mater omnium Ecclesiarum est, se non tam*
matrem exhibet alijs, quàm nouercam: sedent in ea Scribæ & Pharisæi, ponentes onera importabilia in
humeris hominum, quæ digito non contingunt. (Et pòst:) *Vnum tamen audacter, conscientia teste, profi-*
teor, quia nusquàm honestiores clericos vidi, quàm in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam dete-
stentur. Quis Bernardi Redonensis, sanctorũ Cosmæ et Damiani Diaconi Cardinalis continentiã, con-
temptumq;

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Eugenius 1.	
1153	179. Anastasius 4. Romanus an. 1. m. 4. d. 24.	Fridericus 1. reg. an. 37 persecutor Ecclesiæ.
1155	179. Adrianus 4. Anglus, sed. an. 4. m. 8. d. 28.	

Hæretici & Pseudopropheta.

Frequenter post diurnum populi plausum, nocte insecuta eũ meretricibus inuentus est, interdum etiam cum coniugatis. Inquire quomodo de Lausana ciuitate, de Cenomanis, de Pictauis, de Burdegali exierit. Nec patet ei vspiam reuersionis aditus, vtpote qui fœda post se vbique reliquerit vestigia. Hæc Bernardus de Henrico isto, quem Pantaleon in Chronologia sua hæretica doctũ vocat.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quit, fide sumpserint, sanabuntur. Cui Pater sanctus de Domini virtute nil hæsitans: Non hoc ego dixerim (ait) sed verè, qui gustauerint, sanabuntur, vt proinde veros nos, & veraces Dei nũcios esse cognoscant. Tam ingens multitudo languentium, gustato eodem pane, conualuit, vt per totam prouinciam verbum hoc diuulgaretur, & vir sanctus per vicina loca regrediens, ob concursus intolerabiles declinauerit, & timuerit illò ire. Porrò hæc res per ipsius D. Bernardi epistolã ad Tolosanos (quæ numero est 241.) confirmatur, cùm ait: *Mora quidem breuis apud vos, sed non infructuosa, veritate nimirum per nos manifestata, non solum in sermone, sed etiam in virtute. Propterea, dilectissimi, persequimini, & comprehendite eos, & nolite desistere, donec penitus depereant, et diffugiant de cunctis finibus vestris, quia non est tutum dormire, vicinis serpentibus.* §. Confer nunc Henricos & Petrobusianos hæreticos cum Catholicis Bernardis & Rupertis: videbis illic inauditi erroris nouitatem turpissimis moribus condemnatam: hic verò antiquam veritatis traditionem miraculorum illustribus signis, & vita planè Apostolica relucentem, ac orbi Christiano cõmendatam.

143. De Gilberti Porretani errore.

• Dicebat, Deum diuinitate sua esse Deum, sed ipsam diuinitatem non esse Deum. quam hæresim ab illo reuocatam discipuli eius contentiosius defendebant. Bernard. in Cant. hom. 80.

• Eugen. in concil. Remensi definiuit, *Diuinam essentiam esse Deum.* Otto Frisingensis de gestis Friderici lib. 1. cap. 57.
Bernardus in Cant. Serm. 80. *Si diuinitas, qua tanta est, vt faciat Deum, Deus non est, quid est? Absit, vt assentiat Catholica Ecclesia esse substãtiam, vel aliquam omnino rem, qua Deus sit, & quæ non sit Deus.*

144. D Pseudoapostolicorum hæresibus.

• Hæretici quidam, qui se Apostolicos dixerunt, cõtinentiæ voto se insignientes, rusticani homines & idiotæ, nuptias primùm omnes damnabant. Bernardus in Serm. 66. in Cantica.

• Bernardus in Cant. Serm. 66. *Hac hæresis est per immissionem dæmoniorum in hypocrisi prohibentiũ nubere. 1. Timoth. 4. Fingebant enim se amore castitatis id dicere.* (Et paulo antè:) *Sola cum vxore causa est, quæ turpitudinem excusat in coitu.*

• Postea quidam ex illis volebãt, non nisi virgines licito matrimonio coniungi.

• Bernardus ibid. *Mulier, si dormierit vir eius, soluta est à lege viri. Cui vult, nubat; tantùm in Domino. 1. Cor. 7. Paulus concedit viduæ, vt cui vult, nubat: & tu præcipis, vt nulla præter virginem nubat, & hoc non nisi virgini.*

templumq́; pecuniæ non mireiur? Nondum natus est, à quo munus acceperit. Quod tamen à communione fratrum sinceriore iure proueniebat, interdum accipere persuasus est. Quis non stupeat Episcopum Prænestinum, qui scrupulum conscientiæ metuẽs, et à participatione bonorum communium abstinebat? Plurium tanta modestia, tanta grauitas est, vt Fabricio non inueniantur inferiores, quem agnita salutis via modis omnibus antecedunt. Quia ergo instas, vrges, præcipis; cùm certum sit, quod Spiritui sancto mentiri non licet: fateor, quia quod præcipis faciendum est, etsi non sitis omnibus operibus imitandi. Nam
859 *qui à doctrina vestra dissentit: aut hæreticus, aut schismaticus est.* (Et lib.7.cap.21.) de hypocritis agens: *Ad Ecclesiam* (inquit) *Romanam confugiunt, quæ mater pietatis religioni consueuit prouidere quietem.* (Et pòst:) *Claues Ecclesiæ vsurpantes, aut surripientes Petro.* Et lib.8.cap.17. *Ecclesia Romana, parens authore Deo, & nutricula fidei & morum, non potest ab homine iudicari & argui, cælesti pri-*
860 *uilegio munita.* Et cap.23. *Quis præsumet, Summum iudicare Pontificem, cuius causa Dei solius reser-*
861 *uatur examini? Vtique quisquis hoc attentauerit, laborare quidem, sed proficere nequaquàm potest.* (Et
862 iterum:) *Quid ponderosius est solcitudine omnium Ecclesiarum? Apostolicum priuilegium transit ad successores. Et planè pars priuilegij est, quod Apostolus ad Corinthios loquitur: Quis, inquit, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Si totum non vultis reuoluere: vel istud vendicet, qui de primatu contendit: &, vt puto, citò faciet locum. Præterea, qui Romanus Pontifex est, eundem pro conditione Ecclesiæ, quæ nunc est, esse seruum seruorum necesse est.*
863 Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, lib.4.distinct.24. *Petri Vicarius & successor est Pontifex summus. Vnde dicitur Apostolicus, & Papa.* (Et pòst:) *Ordo Episcoporum quadripartitus est, scilicet in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis: Patriarcha Græcè summus Patrum interpretatur, quia primam, id est, Apostolicum tenet locum: vt Romanus, Antiochenus, Alexandrinus: sed omnium summus est Romanus.*
864 Gratianus etsi nihil sæpius inculcat in libro decretorum suorum, quàm primatum Romani
865 Pontificis: tamen id nominatim proponit & persequitur, causa 9. quæstione 3. & in distinct.19. 20.21.& 22. vbi ait in ipsa præfatione: *Romana Ecclesia primum locum inter cæteras obtinet.* Ac de-
866 mum in distinct.93. ait: *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit. nec in Ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit.*

Quòd Fridericus primus, licet grauiter peccauerit, quia se Pontifici Romano sæpius iniustè opposuit, tamen primatum Ecclesiæ Romanæ semper confessus est.

Fridericus Imperator, cùm Romæ esset, vidit imaginem depictam quasi Papæ Innocentij in cathedra Pontificali sedentis, ante quem Lotharius Imperator se incuruás, ab eodem coronam Imperij acciperet. Hinc prima Friderici contra Pontificem Romanum indignatio concepta est. Imaginẽ enim, quæ historiæ contestandæ causa pingebatur, velut contumeliæ causa factam interpretabatur. Postea verò Hadrianus Papa cùm intellexisset, *Lundensem Archiepiscopũ*, dum à Sede Apostolica rediret, captũ & in vinculis detentũ esse, ac tantum scelus ab Imperatore dissimulari conspiceret: non dubitauit pius Pater ea de re filiũ Ecclesiæ Fridericũ per literas suas admonere. Quibus in literis dixit, *Sacrosanctam Romanam Ecclesiam Friderico Imperatori dignitatis & honoris plenitudinem contulisse*. Intellexit autem Pontifex de Imperiali corona, quam capiti Friderici paulo antè imposuerat. Et addidit in eandem sententiam, *gauisurum se fuisse, etiamsi Regia excellentia de manu eius maiora beneficia suscepisset*. Imperator igitur ex nomine *beneficij* occasionem captans, remq́ue ita interpretatus, velut si Pontifex diceret, eum regnare suo beneficio ac dono, legatos Apostolicos ignominiosè dimisit. Pontifex verò ad Episcopos Germaniæ hac de re scribens (teste Radeuico in 1. lib. de Friderici gestis) inter cætera sic habet: *Si filium*
867 *nostrum* (Fridericum Imperatorem) *ad rectam sententiam non reduxeritis, nouerit ex promissionis Euangelicæ veritate, quòd sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam petram Deo collocante fundata, quantocunque ventorum turbine quatiatur, in sua firmitate, protegente Domino, in sæculum sæculi*
868 *permanebit.* §. Si hæc verba non nisi ab hominis priuata opinione proficiscerẽtur, contemni fortassis non immeritò possent. Nunc autem cùm & promissionis Euangelicæ veritate nitantur, & tot sæculorum vsu atque experientia confirmentur: apud prudentes viros grauissimi omnino ponderis ac momenti esse debent. Episcopi verò Germaniæ ita Pontifici responderunt, vt ex
869 Imperatoris mandato atque eius nomine dicerent: *Debitam Patri nostro reuerentiam libenter exhibemus: liberam Imperij nostri coronam diuino tantùm beneficio ascribimus.* §. Agnouit ergo, Pontificem Romanum Patrem suum esse, quem etiam (apud Radeuicum lib.1. cap.10.) *caput san-*
870 *ctæ Ecclesiæ vocat.* Quod cùm ita sit, certum est, Fridericum de Protestãtium societate non esse.

Alioqui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1155	Idem Adrianus 4.	Idem Fridericus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Abstinebant à lacticinijs, & ab omni quod ex coitu procreatur.

ᵇ Irridebant Catholicos, quòd baptizarent infantes.

ᶜ Irridebant, quòd oramus pro mortuis.

ᵈ Irridebant, quòd sanctorum suffragia postulamus.

ᵉ Non credunt ignem purgatorium restare post mortem.

ʰ Se solos corpus & Ecclesiam Christi esse gloriantur. Vnde etiam se Apostolicos nominabant, velut qui essent successores Apostolorum, in quos potestas Ecclesiæ primitiuæ transfiata esset.

ⁱ Cir-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Idem: *Hinc quoq; hæreticos se probãt, non sanè quia abstinent, sed quia hæreticè abstinẽt. Nam & ego interdum abstineo. Sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate. Nũ redarguimus Paulũ, quòd castigat corpus suum & in seruitutẽ redigit?* 1. Cor. 9. *Hæreticus autem de insania Manichæi, quod Deus ad percipiendum cum gratiarum actione creauit, immundum discernit, & tanquam à malo abstinet.*

ᵇ Idem: *Pro infante clamãt hæc omnia ad Deum: sanguis fratris* (Christi) *iubentis paruulos venire ad se: fides matris* (Ecclesiæ) *destitutio miseri, & miseria destituti, quia in originali peccato infans concipitur. Mater inuoluit infanti fidem in Sacramento* (Baptismi) *quousque idoneus fiat, proprio non tantùm sensu, sed assensu euolutam purámque percipere.*

ᶜ Gratian. causa 13. q. 2. in c. Non æstimemus, & sequent. probat per D. August. Ambro. Gregor. & alios Patres, *eorũ animas qui dum viuerent cooperabantur vt eis talia prodessent, quatuor modis adiuuari, & à pœnis peccatorũ solui, oblationibus sacerdotum apud altare, precibus sanctorum, charorum eleemosynis, & ieiunijs cognatorum.*

ᵈ Theophylact. in cap. 11. Paul. ad Hebr. *Sancti iam nũc arrhabonem & pignus honoris habent. Vnde enim eis potestas esset, vt succurrere queant inuocantibus se? Vnde ipsis, quòd fiduciam habent intercedendi?*

ᵉ Petrus Lombard. lib. 4. dist. 21. *Christus in Euangelio ait: Qui peccauerit in Spiritũ sanctũ, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. Ex quo datur intelligi, sicut sancti Doctores tradunt, quòd quædã peccata in futuro dimittantur, si bonis actibus meruerunt in hac vita, vt dimittantur eis. De illis etiã qui ædificãt lignũ, fœnũ, stipulã, dicit Aug. quòd ignẽ tribulationis transitoriæ inueniunt cremabilia ædificia, quæ secũ portauerunt homines, cremantem.* Idq; post ipsius corporis mortem: vt habetur apud Aug. de ciuit. Dei lib. 21. c. 26.

ʰ Bernard. in Cantica serm. 66. *Nempe se iactant esse Apostolorũ successores, et Apostolicos nominãt: nullũ tamen Apostolatus sui signũ valentes ostendere. Quousq; lucerna sub modio: Vos estis lux mũdi, dictum est Apostolis: & ideo Apostoli super candelabrum, vt toto luceant mundo. Pudeat successores Apostolorũ lucem non esse mundi, sed modij, mundi autẽ tenebras. Dicamus eis, vos estis tenebræ mundi. Se dicunt Ecclesiã, sed contradicunt ei qui dicit, Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Itáne lapidẽ de monte abscissum sine ma-*

Alioqui Romanum Præsulem *caput S. Ecclesiæ* non appellaret. Vtcunq; igitur Protestantes causam Friderici defendant, certò sciant, se eum virum defendere, qui opinionem ipsorum hæreticam & impiam iudicârit. id quod adhuc planius fiet ex his quæ subijciam. Cùm enim per mortem Anselmi, Rauennas Ecclesia vacaret, Imperator Guidonem Ecclesiæ Romanæ Diaconum in ea Ecclesia præficere cupiens, ad Papam Hadrianum (Radouico authore lib. 2. cap. 16.) literas
871 scribit in hunc modum: *Decentissimum est sanctam Romanam Ecclesiam tanquam matrem omnium*
872 *Ecclesiarum filios aggregare, & aggregatos ad decorem domus Dei, per domos & familias distribuere: quibus etiam nostrum Imperium tanquam ab vtero & gremio matris nostræ progredientibus debeat, & velit congruum honorem impendere.* §. An non satis apertè vocat Romanam Ecclesiam *& vterũ, & gremium matris suæ*, atq; adeò *matrem omnium Ecclesiarum?* De cæteris controuersiarum capitibus quæ inter Pontificem & Imperatorem agitabantur, non necesse habeo loqui hoc tempore. De primatu enim tantùm ago, quem non minùs agnouit Imperator Fridericus, quàm Pontifex Adrianus.

Certè post Adriani mortem Fridericus in hominis persona errauit, Octauianum Alexandro tertio anteponens. Sed tamen ne sic quidem voluit, aut nullum esse Pontificem primum in Ecclesia, aut intra limites Italiæ iurisdictionem eius claudi. In epistola enim (quæ extat apud Rade-
873 uicum lib. 2. c. 56.) *Quod in passione* (inquit) *sua Christus duobus gladiis contentus fuit, hoc in Romana Ecclesia, & in Imperio credimus mirabili prouidentia declarasse: cùm per hæc duo rerum capita &*
874 *principio totus mũdus tã in diuinis, quã in humanis ordinetur. Cumq; vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator sufficiat, & vna Ecclesia Dei esse debeat; quod sine dolore dicere nõ possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur.* §. Meritò sane de hoc schismate doluit Imperator. Sed in eo peccauit, quòd iudicem se in causa Ecclesiastica cõstituit: quòd altera parte absente & inaudita, sententiam tulit & promulgauit: quòd à pleniore Episcoporum concilio in Gallijs habito admonitus, veritati non cessit, ac denique quòd mortuo Octauiano, qui author schismatis fuerat, *Guidonem Cremensem* substituit, nec id tantùm, sed ei extincto surrogauit *Ioannẽ Salmtensem* furto etiã infamem, vt Platina scriptum reliquit in vita Alexandri tertij.

Quòd verò totus orbis Christianus, præter Fridericum & eius factionem, Alexãdro paruerit, tanquàm legitimo D. Petri Apostolorum Principis successori: tum ex omnium historicorum testimonio, tum ex generali concilio, quod idem Alexander in Basilica Constantiniana conuocauit (de quo mox plura) tum postremò ex ipsius Friderici confessione abundè constat, qui post decem & nouem annos, omissa persecutionis suæ rabie, Alexandri tertij primatum Venetijs in
875 vestibulo S. Marci vltrò confessus est, vt Platina testatur. Sed habemus præterea locupletissimũ eius rei testem Gulielmum Tyrensem Archiepiscopum, qui vixit illis tẽporibus, ac rem totam optime perspectam habuit. Is belli sacri lib. 18. c. 26. *Tandem* (inquit) *anno decimo nono, redeunte ad vnitatem Ecclesia D. Friderico Romanorum Imperatore (qui parti oppositæ auxilium suggerebat & cõ-*
876 *silium) & Domino Alexandro Papæ plena charitate reconciliato, reddita est pax Ecclesiæ.* §. O quãtum interest inter Catholicos, & schismaticos? Catholici non dubitabant, pacem esse redditam Ecclesiæ, quãdo Imperator qui eatenus vnitatem rupisset, verum & legitimum Petri successorem agnouerat. Hæretici verò, qui ex discordijs & dissensionibus pasci solẽt, tunc demum Ecclesiam diuidi putant, cùm ex omni fidelium in terris agentium cœtu fit vnus Pastor, & ouile vnum. Sed quoniam in hãc litem ingressi sumus, alios etiam grauissimos authores producamus, Neubrigẽsem Anglum, & Saxonem Grammaticum, qui & ipsi, cùm ea ætate florere cœperint, testimonium omni exceptione maius hac in causa dicent.

Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicar. lib. 2. cap. 9. *Adriano mortuo, pars maior saniorq; in Alexandrum virum religiosum & literatum concordans, eundem ritu Canonico consecrauit: pars verò nonnullo, & ferè nullo in Octauianum conuenit. Poterat sanè scissura illo cito resarciri, poterat multitudini paucitas cedere atq; vniri, nisi Fridericus Imperator veteri odio Rolandi Alexandrum non ferẽs, partem Octauianam tuendam fouendamq; modis omnibus suscepisset. Itaque Episcopi ditionis Imperialis Papiæ congregati, in gratiam Imperatoris in Alexandrum tanquam rebellem, sententiam tulerunt. Imperator Anglorum etiam & Francorum Reges sollicitauit in eandem sententiam. Sed illi, re per legatos vtriusque partis cognita, nõ cunctabantur, repudiata parte Octauiani, D. Alexandrum recipere, & cum*
877 *regnis sibi subditis ei de cætero in ijs quæ Dei sunt, tanquam Patri parere. Imperator verò ex priuata simultate semel in reprobum sensum datus, & vel à ratione viuens indecorum Imperatoriæ reputans maiestati, multo tempore distulit palmam dare perspicuò veritati.*

Saxo

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1159	174. Alexander 3. Senensis. sedit an. 22. m. 11. d. 23.	Fride ricus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[c] Circumducebãt secum feminas, cùm tã viri quàm feminæ continentiã vouissent.

[h] Quæsiti fidem, omnia de quibus suspecti videbantur, suo more prorsus negabant.

[l] Læti ducebantur ad morté.

[m] Omne iuramentũ dicebãt esse illicitum, vt author est Guido Carmelita.

145. De Eudone.

[n] Quidam Eudo Ecclesijs & monasterijs infestus, dicebat se esse eum qui venturus est iudicare seculum per ignem. Guliel. Neubrigens. rerum Anglic. lib. 1. c. 19.

[o] Discipuli huius Eudonis (quos nominauerat Scientiã, Sapientiam & Iudicium) ardere, quàm corrigi maluerũt.

146. De Petro Abaylardo, & Arnoldo Brixiensi.

[a] Constituebãt Deum patrẽ plenam esse potẽtiam tam in gerẽdo, quàm in discernẽdo: Filium quandam potentiam in discernendo per sapientiã: Spiritum sanctum nullam esse potentiam, sed benignitatem. Bernardus in epist. 190.

[b] Spiritum sanctũ minimè de Patris esse Filij ve substantia.

[c] Fidem sine ratione admittendam non esse.

[d] Fidem definiebant æstimationem.

[e] Spiritum timoris Domini negabant fuisse in Domino.

[f] Timorem Domini castum in futuro seculo nõ futurum.

[g] Post cõsecrationem panis & calicis, priora accidentia quæ

Doctores Catholici.

nibus, montẽ factũ, et implentem mundũ, vestris creditis inclusum antris? Habet & semper habebit integrã Christus hereditatẽ suam, et possessionem suã terminos terræ. Se potius subtrahunt huic magnæ hereditati, qui Christo illam conantur detrahere.

[c] Bernard. in Cant. ser. 66. *Cogendi sunt vel abijcere feminas, vel exire de Ecclesia. Et feminas quidem cum alijs sui & sexus, et voti degere cogas, viros æquè cum sui propositi viris. Per hoc enim consultum erit vtrorumq; voto simul & famæ, cùm continentiæ suæ & testes habuerint & custodes.*

[h] Bern. ibid. *Melius procul dubio gladio coërcerentur (illius videlicet, qui non sine causa gladium portat) quàm in suum errorem multos traijcere permittãtur.*

[l] Bern. ibid. *Nónne plus est sibimet hominem inijcere manus, quàm id libenter ab alio sustinere? Hoc autem in multis potuisse diabolum, frequenter experti sumus, qui seipsos aut submerserunt, aut suspẽderunt. Denique Iudas suspendit seipsum, diabolo sine dubio immittente.*

[m] Theophylac. in c. 6. ad Heb. *Dominus in Euangelio Amen amen dicens, iuramentum iurat.*

[n] Otto Frisingensis de Friderici rebus lib. 1. ca. 55. *Eudo pro contumaci fatuitate sua Sigerio Abbati sancti Dionysii commissus, ab eoq; arctæ custodiæ mancipatus, vitam in breui finiuit.*

[o] Bernard. in Cant. Serm. 66. *Mirabantur aliqui, quòd læti ducerentur ad mortem: sed qui minus aduertunt, quanta sit potestas diaboli, non modò in corpora hominum, sed etiam in corda, quæ semel permissus possederit.*

[a] Ber. in ep. 193. *Ille dignè diuinam æstimat magnificẽtiam, qui nil in ea cogitat dispar, vbi totũ est summũ: nil distãs, vbi totum est vnum. nam quod alter ex altero, vel alter ad alterum veracissimè dicitur, personarum designatio est, non vnitatis diuisio.*

[b] B. Ansel. in Monolog. c. 74. *Pater et Filius cũ suo Spiritu, sunt vna eademq; summa essentia, in quam solam omnis homo debet credere.*

[c] Ansel. in l cur Deus homo, c. 2. *Rectus ordo exigit, vt profunda Christianæ fidei credamus, priusquam ea præsumamus ratione discutere.*

[d] Ber. ep. 190. *Scio cui credidi, & certus sum, clamat Apost. (2. Ti. 1.) Non est fides æstimatio, sed certitudo.*

[e] Petrus Lombar. lib. 3. dist. 34. *Castus & filialis timor fuit in Christo, quatenus Deum præ omnibus reueritus est.*

[f] Idẽ Petrus ibid. *Spiritus timoris casti & filialis erit in futuro, sicut & alia dona Spiritus S. Sed faciet nos reuereri Deũ, nõ autẽ timere, ne separemur ab eo.*

[g] Petr. Lõb. l. 4. dist. 12. *Accidẽtia quæ remanent, potius existũt sine subiecto, quã in subiecto. quæ remanent per se subsistẽtia ad mysterij ritũ, ad gustum, fideiq; suf-*

Saxo Grammaticus histor. Dan. lib. 14. *De vrbis pontificatu cõtrouersia inter Cardinales orta, va-*
riè prouinciarum suffragia ferebantur. Nam Gallia Alexandro obtentui fuit: Germania, authore Cæsa-
re, Octauiani partibus obsecuta est. Sed iustior religioniq́; propior Gallorum sequacitas fuit.

Idem Saxo Grammaticus lib. 14. *Waldemarus Daniæ Rex* Eskyllo Archiepiscopo contendenti,
vt cum bona Regis venia sibi liceret Episcopatu se abdicare, quoniam summus Põtifex eam ipsi
878 licentiam fecisset: *votis eius annuere se dixit, quòd Romana sententiæ decreto obuiam ire nequeat, pe-*
nes quam publica religionis norma consistat. Hæc VValdemarus Rex.

Ioannes Trithemius in Chron. an. Domini 1175. *Magna fuit in Imperio turbatio, propter inobe-*
879 *dientiam & rebellionem Friderici primi Imperatoris contra Sedem Apostolicam. Rupertus Abbas &*
880 *fratres Hirsaugiensis monasterij aperte in primis cum S. Romanâ Ecclesia sentientes, multas à fautori-*
bus Imperatoris iniurias susceperunt. Hæc sint satis de hoc schismate.

De S. Thomæ Cantuariensis exilio & martyrio.

Thomas Bekettus (auctore Polydoro lib. 13.) ciuis Londinẽsis, patre Gilberto, matre Syra seu
Saracena, vir summa integritate atq; prudentia, cum cerneret, Regem quotidie minus idoneos
eligere Episcopos, atque omnem sacerdotalis ordinis dignitatem frangere: primò Regem amicè
admonuit, deinde propalam resistens, multis eum argumentis ab incepto deterrere conatus
est. Verùm Henricus Rex postquàm aliquot Episcopos in suam sententiam traxerat, Antistitem
881 nullo in honore iampridem à se habitum in exilium egit. *Thomas ad Alexandrum tertium Ponti-*
ficem Romanum, qui tunc Senone in Galliis erat, se contulit, apud quem spontè se Episcopatu abdicauit,
quòd diceret se ascendisse in ouile Christi, non per Christi ostium, *velut quem* (vt ipse tunc dice-
bat) *non Canonica vocauit electio, sed terror publicæ potestatis introduxit. Verùm si ad Regis commina-*
tionem, vt Coëpiscopi mei (inquit) *persuasere instantius, renunciassem authoritatis Episcopalis mihi in-*
dulto priuilegio; Catholicæ Ecclesiæ relinqueretur perniciosum exemplum. Nunc igitur in manu tua, Pa-
ter, Archiepiscopatum Cantuariensem resigno. Pontifex verò eam dignitatẽ vltrò ei restituens, post-
882 eà etiam eius admonitu *interdixit administratione sacrorũ Rogerio* Eboracensi Archiepiscopo (vi-
ro sanè improbo) quòd ille in Cantuariensi prouincia sine Cantuariensis permissu Henricũ Re-
gis filium coronasset. Iam penè sex annos Thomas exularat, cùm *Ludouicus Galliæ Rex, vnà cum*
883 *Theobaldo Comite Blesensi viro integerrimo, Romanũ Pontificem rogat, vt sua authoritate Regẽ cogeret*
ad pacem cum Thoma conciliandam. Henricus verò cùm sanctissimum Antistitem in gratiam acce-
pisset, de industria tamen cauit, *ne cogeretur inter sacra, vti moris est, optimi Patris osculum pacis acci-*
pere. Thomas in Angliã reuersus, Eboracensi Archiepiscopo, itemq́; Londinensi & Sarisburiensi
veniam ab eo petentibus absolutionem non negauit, *modo spondere͂t, se ipsius iusto iudicio staturos.*
Quod facere cùm recusassent, ob eamq́ue rem vsu sacrorum priuati remanerent, Eboracensis
homo facinorosus (inquit Polydorus) Thomæ nomen apud Regem defert. Tum Rex miserum
se exclamans, quòd nemo suorum esset qui eum hac molestia liberaret: ea voce quatuor impios
satellites suos visus est prouocare, vt sanctissimum Antistitem ante venerandum altare orantem
interficere͂t. Quo intellecto, *Alexander Pontifex Romanus pro sua dignitate & pro sceleris atrocitate*
884 *quæstionem habendam statuit.* Henricus interim *Legatos Romam misit*, partim vt purgarent facinus,
885 partim vt veniã à Romano Pontifice impetrarent. *Missi ergo à Sede Apostolica (vt etiam Gulielmus*
Neubrigensis refert lib. 2. c. 25. et 34.) duo Cardinales, in celebri Episcoporũ & Nobilium cõuentu sus-
886 *ceperunt purgationem Henrici Regis Anglorum de nece B. Thomæ Cantuariensis: vbi Rex iuxta morem*
publicè pœnitentiũ, nudũ se Ecclesiasticæ submisit disciplinæ. Idemq́; posteà & ad sepulchrum B. Thomæ
fusis vbertim lachrymis orauit, & ingressus capitulum monachorũ, à cunctis per ordinẽ fratribus propriæ
petitionis instãtia virgis corporaliter castigatus est. Qua ipsa die atq; hora hostem eius Regem Scotorũ in
extremis Angliæ finibus virtus diuina pessumdedit, vt merces pij operis (inquit Neubrigensis) *non con-*
secuta ipsum opus, sed comitata potius videretur: nullusq́; super hoc ambigere sineretur. §. Debuit certè
Neubrigensis ab hac generali oratione sua Caluinistas excepisse, qui adeò nihil istorum aut pro-
bant, aut ferunt, vt Regem contendant in procurando cædẽ tanti martyris præclarè fecisse, in a-
gendo autem pœnitentiã vehementer peccasse. Ex quo & sepulchrum B. Thomæ diruerunt, &
nomen eius ex libris suis deleuerunt, & memoriæ ipsius notam proditoris inurere non erubue-
runt. Ego autẽ eo diutiùs in tota re attingenda immoratus sum, quo certius & plenius videbãt,
Romani Pontificis primatũ ex hac historia confirmari. Constat enim ex his quæ cõmemoraui,
non solum *B. Thomam*, sed tam *Ludouicum Galliæ*, quàm *Henricum Angliæ Regem*, atq; etiam *illu-*
strem Comitem Theobaldum, denique vniuersos vtriusq; regni populos ne minimũ quidem dubi-
tasse,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			quæ remanent, pendère in aëre.	*fragium, quibus tegitur Christi corpus, habens formam & naturam suam.*
			[h] Dæmonum suggestiones in nobis contactu lapidum & herbarum fieri.	[h] Petrus Lombardus lib. 2. dist. 7. & 8. declarat ex Augustino & Beda, *nec materiam rerum visibilium dæmonibus ad nutum seruire, nisi quatenus Deus permittit*, & illos per energiã quãdam illabi animæ, & applicatione illa vnitos, malitiæ suæ effectum operari, quousq; Deus sinit.
		Fridericus 1. reg. an. 37 persecutor Ecclesiæ Romanæ.	[i] Mundum iuxta Platonem tantò excellentius animal esse, quantò meliorem animam habet spiritum sanctum.	[i] Ansel. in lib. de Imagine mũdi ca. 2. ostẽdit, mundi creationẽ vel in mente diuina cõcipi, vel in materia, & in 4. elemẽtis simul creari: vel in forma per sex dies produci: vel postea vnumquodq; de semine sui generis nasci: vel deniq; in consummatione seculorum innouari. Idem verò in Monolog. ostendit, Spiritũ sanctum esse increatum, & Patri Filioq; consubstantialem. vt impossibile sit, Spiritũ sanctũ qui & immutabilis, & increatus est, creati mundi animam vel spiritum esse.
			[k] Diabolum ius in homine non habuisse, nisi vt carcerarium.	[k] Bernardus in epist. 190. scriptum est Psalm. 106. *Redemit nos de manu inimici. & 2. Timoth. 2. A diabolo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Idem Ioan. 14. appellatur Princeps huius mundi, & principatus eius, potestas tenebrarum. Luc 22.*
1159	Idem Alexander 3.		[l] Filium Dei non assumpsisse carnem, vt hominem liberaret, sed vt institueret, charitatemque suam ostenderet. Quæ opinio eò tendit, velut Christus iustitiam nõ infundat, quæ nos liberet, nostrisque cordibus inhæreat, sed solùm sit exemplaris quædã causa iustitiæ nostræ.	[l] Bernardus in epist. 190. *Quid prodest, quòd nos instituit, si non restituit? Si omne quod profuit Christus, in sola fuit ostensione virtutum; præstat vt dicatur, quod Adam quoq; ex sola peccati ostensione nocuerit. aut si Christianæ fidei, et non hæresi Pelagianæ acquiescentes, generatione, non institutione in nos traductum confitemur Adæ peccatum, & per peccatum mortem: fateamur necesse est, & à Christo nobis non institutione, sed generatione restitutam iustitiam, & per iustitiam, vitam.*
			[m] Ab omnium sanctorum Patrum fide ac doctrina discedere non curabant: quod illis cum Lutheranis & Caluinistis omnibus commune est.	[m] Bernard. ibid. *Quid secretius tibi reuelatum iactas, quod tot prætererit sanctos, effugerit sapientes? Tu verò de tuo nobis tradis, & quod à nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur. Ioan. 8.*
			[n] De persona Christi sapiebat Nestorium.	[n] Anselmus de incarnatione verbi cap. 5. *Verbum caro factum assumpsit naturam aliam, non aliam personam: quoniam proprietatum collectio eadem est assumpto homini, & verbo.*
			[o] Idem Abaylardus docuit etiam falsa quædam de anima Christi, de Christi descensu ad inferos, de Sacramento altaris, de potestate ligandi atq; soluendi, de originali peccato, de cõcupiscentia, de	[o] Innocentius Papa in epistol. ad Senẽsem & Remẽsem Archiepiscopos, itemq; ad B Bernardũ scribit in hũc modũ: *Nos qui in B. Petri cathedra (cui à Domino est dictũ, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos) licet indigni, residère conspicimur, cõmunicato fratrũ nostrorũ Episco-*

taſſe, quin Pontifex Romanus & totius Eccleſiæ Paſtor, & Regum ipſorum legitimus Iudex in
ijs quæ ad Deum pertinent, habendus eſſet. Quin imò *ipſi homicidæ* (vt Neubrigenſis refert lib.
887 2.cap.25.) *conſcientia ſtimulante, ad Sedem Apoſtolicam profecti, ad agendam pœnitentiam à ſummo
Pontifice directi ſunt Hieroſolymam, vbi annis aliquot indictum ſatisfactionis modum nō ſegniter exe-
quentes, vitam omnes finiêre.* Et addit Neubrigenſis (qui vixit abhinc annis trecentis & amplius)
hæc verbâ: *Quàm pretioſa in conſpectu Domini mors B. Pontificis fuerit, quantáque facinoris in eum
commiſſi atrocitas ratione & loci, & temporis, & perſona, ſignorum ſequentium frequentia declarauit.*
Hæc ſint dicta de B. Thoma, quem *idem Alexander Papa tertius* in numerum diuorum relatum
888 eſſe orbi Chriſtiano denunciauit.

Platina in vita Alexandri tertij: *Cùm Emanuel Conſtantinopolitanus Imperator Græcorum cum
889 Eccleſia Romana vnionem promitteret, ſi pateretur Imperium diuiſum in vnum corpus redigi: Alexan-
der iam tunc, etiam ſi ab imperatore Occidentis exagitaretur, tamen reſpondit, ſe nolle in vnum coniun-
gere, quod olim de induſtria maiores ſui disiunxiſſent.* §. Non ergo ſuo, ſed Eccleſiæ Dei commodo
vir ſanctus proſpexit.

890 Ioannes Magnus de vitis Pontif. Vpſalenſium lib. 2. *Carolus Sueciæ Rex ab Alexandro Papa 3.
impetrauit, vt Vpſalenſis Eccleſia in metropolim erigeretur.*

Radeuicus lib. 2. appendicis ſuæ ad Ottonis Friſingenſis hiſtoriam, cap. 11. *Otto Epiſcopus Fri-
ſingenſis, dum ſacro liquore olei, ſicut moris eſt, perunctus fuiſſet, & de pecunia ſua laudabili teſtamento
ordinaſſet: inter cætera, quæ ſolicitus de ſua ſalute prouidebat, etiam hunc codicem (de geſtis Friderici)
manibus ſuis offerri præcepit, eúmque literatis & religioſis viris tradidit, vt ſi quid pro ſententia magi-
ſtri Gilberti, vt patet in prioribus, dixiſſe viſus eſt, quod quempiā poſſet offendere, ad ipſorum arbitrium
corrigeretur, ſeq. Catholicæ fidei aſſertorem, iuxta ſanctæ Romanæ, imò & vniuerſalis Eccleſiæ regulam,
891 profeſſus eſt.* §. Otto igitur vtcunque, dum vixit, liberius ſcripſit: in mortis articulo tamen de fu-
tura vita ſolicitus, nec fidem profiteri voluit iuxta alterius quàm Romanæ Eccleſiæ regulam,
nec aliam iudicauit Romanam Eccleſiam eſſe, quàm quæ Catholica eadem eſſet & vniuerſalis.

Anno Domini 1177. (inquit Neubrigenſis lib. 3. cap. 2. & 3.) *Friderici Imperatoris in venerabi-
892 lem Pontificem Alexandrum rabies conquieuit. Vnita igitur Eccleſia, Pontifex totius Latini orbis Epi-
ſcopos ad concilium euocauit. Vbi decretum eſt, Papam à duabus Cardinalium partibus eligendum. Quæ
893 forma electionis in Romana Eccleſia ſpecialiter obſeruari præcipitur, quia in ea non poteſt ad ſuperiorem
recurſus haberi.*

Huic

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui succeßionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1159	Idem Alexander 3.	Im. Fredericus 1. an. 17. persecutor Papæ ad tẽpus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

de peccato delectationis, de peccato infirmitatis, de peccato ignorantiæ, de opere peccati, de voluntate peccandi, vt S. Bernardus testatur in epistola 188.

Apud Gabrielem Prateolum reperi etiam alias hæreses Abaylardo attributas: nimirum quòd Deus naturæ necessitate agat, nec alia possit facere, quàm quæ propter iustitiæ & sapientiæ suæ ordinem faciat. Et verè hæc hæresis Petri Lombardi ætate agitata est.

Deum omnium bonorum authorem non esse: & aliud quiddam æternum esse, præter Deum.

Deum per essentiam à beatis non videri.

In Deum aliquid compositionis inesse.

Præter creatorem & creaturas, aliud quiddam esse.

. Angelos aliquid creare.

147. De Catharorum, seu Patarenorum hæresibus.

Catharorum hæreses quatuordecim, de mundo à dæmonibus facto, de Baptismo paruulis negato, & vsu lacticiniorũ damnato, deque omnium Sacramentorum cõtemptu, Guido enumerat. Verùm ex locis in quibus isti vixerunt,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretione capitula, & vniuersa ipsius Petri peruersa dogmata sanctorum Canonum authoritate cum suo authore damnauimus, eique tanquàm hæretico perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque erroris sui sectatores & defensores, à fidelium consortio sequestrãdos, excommunicationisq́; vinculo innodandos esse censemus.

Petrus Lombardus lib. 1. dist. 43. 44. & 45. *hanc hæresim oppugnat, & rem* de qua agitur, distinctè explicat, docẽs: Deum & plura posse facere quæ non vult, & posse dimittere quę facit, sicut scriptum est, Matth. 26. *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquàm duodecim legiones Angelorum? Vbi & filius poterat rogare, quod nõ rogabat; & pater exhibere, quod non exhibebat: cùm tamen qui natura neceßitate agit, aliud agere non poßit.*

Anselmus in Monolog. ca. 3. 4. 5. 6. & 7. eleganter probat, & *illud necessario esse vnum, per quod sunt omnia, & illud solum esse per seipsum & æternum: per ipsum autem fieri omnia quæ facta sunt.*

Petrus Lombardus lib. 4. dist. 49. *Summo bono electi omnes perfruentur, videndo per speciem, non per speculum in ænigmate. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum: id est, vt per cognitionem habeant bonum quod tu es.*

Anselmus in Monolog. cap. 16. *Omne compositum, quicquid est, per illa est ex quibus componitur: & idcirco penitus summum non est. Deus autem est id quo nihil superius esse queat.*

Anselmus de casu Diaboli cap. 1. *Si non est aliquid, nisi vnus qui fecit; & quæ facta sunt, ab vno sunt: clarum est, quia nullatenus potest haberi aliquid, nisi qui fecit, aut quod fecit.*

Petrus Lombardus lib. 2. distin. 1. A. *Et homo, & Angelus dicitur aliquid facere, sed non creare. Creatoris enim nomen soli Deo propriè congruit, qui & de nihilo quædam, & de aliquo aliqua facit.*

Concil. Lateranense sub Alexandro 3. parte prima cap. 27. *Quia in Gasconia, Allegesio* (fortè Albigesio legendũ esset) *& partibus Tolosanis, et alijs locis ita hæreticorũ (quos alij Catharos, alij Patrinos (seu Patarenos) alij Publicanos, alij alijs nominibus vocant) inualuit dãnata peruersitas, vt iam non in occulto, sicut aliqui, sed suum errorem*

Huic Lateranensi concilio interfuit optimus & doctissimus vir Gulielmus Tyrensis Archiepiscopus, vt ipse testatur belli sacri lib. 20. cap. 26. *Roma celebrata est Synodus in Basilica Constantiniana, quæ dicitur Lateranum, trecentorum Episcoporum*, anno Pontificatus D. Alexandri 20. *Cuius si quis statuta, & Episcoporum nomina, numerum, & titulos scire desiderat, relegat scriptum quod nos ad preces sanctorum patrum qui eidem Synodo interfuerunt, confecimus diligenter: quod in archiuio Tyrensis Ecclesiæ iussimus collocari.*

894 In concilio Lateranensi primo sub Alexandro tertio, parte 2. cap. 4. Alexander Papa rescribit ad Vigilensem Episcopum in hanc formam: *Cùm Romana Ecclesia, cui licet immeriti præsidemus, sit mater Ecclesiarum omnium & magistra; cogimur ex debito suscepti honoris & regiminis, prout Domi-*
895 *nus nobis dederit, respondere consultationibus singulorum, vt dubiæ quæstiones Apostolicæ Sedis prouidentia enodentur.*

896 In supplemento Sigeberti an. D. 1182. *Ioannem Cardinalem Romanus Pontifex miserat Constantinopolim ad petitionem Manuel Imperatoris, qui erat vir religiosus, et volebat per prædicationem illius Cardinalis reuocare Ecclesiam Græcorum ad instituta & subiectionem Romanæ Ecclesiæ. Cùm ergo per tyrannidem & inuidiam Andronici (qui Alexium Cæsarem demerserat in mare, & Latinorum hostis erat) Ioannes Cardinalis periculum imminere cerneret, ac propterea fugere moneretur: Absit* (inquit:)
897 *Ego hic sto pro vnitate Ecclesiæ, & præcepto Papæ Alexandri Domini mei. Tunc irruentes in eum Græci perfidi, occiderunt eum. Ad cuius sepulchrum crebrò fiebant miracula.*

898 Lucius Papa 3. extrà de hæreticis in cap. Ad abolendam: *Vniuersos qui de Sacramento corporis et sanguinis D. N. Iesu Christi, vel de Baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio, vel reliquis Ecclesiasticis Sacramentis aliter sentire, aut docere non metuunt, quàm sacrosancta Romana Ecclesia prædicat, & obseruat, & generaliter quoscunq; eadem Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi per diœceses suas cum consilio clericorum, vel clerici ipsi, Sede vacante, cum consilio, si oportuerit, vicinorum Episcoporum, hæreticos iudicauerint, vinculo perpetui anathematis innodamus.*

Gottofridus Viterbiensis vniuersalis historiæ suæ libros Vrbano tertio, sub quo floruit, dedi-
899 cat in hæc verba: *Summo & vniuersali Papæ Vrbano tertio, Domino & Patri suo reuerendissimo, Gotfridus Viterbiensis sacerdos indignus. Dum sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ culmē inspicio, & eius eminentiæ considero maiestatem; illud ante omnia necessarium esse intueor, vt sicut ipsa omnibus*
900 *noscitur præesse Principibus, ita omnes Reges, & Principes, & vniuersa orbis Ecclesiæ, doctrina eius & regimine adornentur, & ab ea tanquàm à fonte iustitiæ, totius sapientiæ regulis instruantur: quia nullū Scripturarum elogium noscitur esse authenticum, nisi ab eius sapientiæ fluminibus, sitiētibus propinetur.*

901 Clementis Papæ hortatu Christiani Principes (vt Platina refert) in Saracenos ducūt: quorum de numero præcipui fuère Fridericus Imperator, Philippus Franciæ, Richardus Angliæ Reges, & Ottho Burgundiæ Dux.

Gulielmus Neubrigēsis rerum Anglicarum lib. 4. cap. 13. *Fridericus Imperator Teutonicus iter Ierosolymitanum ingressus, cùm in gurgitem fluuij equo stimulato prosiliisset, in momento suffocatus interijt. O abyssus multa iudiciorū Dei! Vir tantus, & qui diuino quodam feruore relictis delicijs opibusq; Imperij, mille se exposuerat propter Christum periculis, tam subito miseroq; casu absumitur. Peccatum tamen eius tantum & tale elucet, quod fortè in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq; ideo oportue-*
902 *rit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouisione in hac vita seuerius castigari. Siquidem nefarij schismatis sub venerabili Papa Alexandro principalis fautor extiterat, & pacis Ecclesiasticæ per Imperialem potentiam, multo tempore perturbator. Tandem verò perspicuè dans palmam veritati, minus tamē in delicijs Palatij piaculare malum defleuerat.* §. Ac illud quidem sæpissimè vsuuenit, vt Reges qui se Romano Pontifici opposuerunt, aut in se, aut saltem in posteris suis manifestam eius contumaciæ pœnam luere coacti sint.

Cùm Richardus Angliæ Rex ab Hierosolymitana expeditione rediens, primùm à Duce Austriæ, ac deinde à Frederico Imperatore in custodia teneretur; Regis Angliæ mater *ad Cælestinū*
903 *Pontificem* (Petro Blesensi Archidiacono Bathoniensis Ecclesiæ dictante eam epistolam quæ est 144.) in hęc verba scripsit: *Gentes diuulsa, populi lacerati, prouinciæ desolatæ, & generaliter tota Occidentalis Ecclesia confecta lamentis, in spiritu contrito & humiliato supplicant vobis, quem constituit Deus super Gentes & Regna in omni plenitudine potestatis.* Afflictorum, quæso, clamor introëat in aures vestras: calamitates enim nostræ multiplicatæ sunt super numerum, nec ista dissimulare potestis citra criminis & infamiæ notam, *cùm sitis Vicarius crucifixi, successor Petri, sacerdos Chri-*
904 *sti, Christus Domini, Deus etiam Pharaonis.* (Et pòst:) Vbi est zelus Heliæ in Achab, zelus Ioannis in Herodem, zelus Ambrosij in Valentem? *Zelus Alexandri tertij, qui sicut audiuimus & vidimus,*

patrem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Alexander 3.	
	Concilium Lateranense ex Episcopis 300. sub Alexandro 3.	
		Gra. Alex. an. 2. m. 3. & Andronicus an. 2. & Isacius & Angelus an. 16.
1181	175. Lucius 3. Lucensis an. 4. m. 2. d. 18.	
1185	176. Vrbanus 3. Mediolanensis an. 1. m. 10. d. 25.	
1187	177. Gregorius 8. Beneuentanus m. 1. d. 27.	
1188	178. Clemens 3. Rom. an. 3. m. 2. d. 10.	
1191	179. Cælestinus 3. Rom. an. 6. d. 11.	Lo. Henricus 6. an. 10.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

rūt, & erroribus, quos docuerūt, apparet, eos non propriam hæresim cōdidisse, sed Henricianorū portionē fuisse, ac fortè eosdem omnino cum Albingensibus.

148. *De Correriorum, seu Coterellorum hæresibus.*

a Præter aliquot Petrobusianorum errores, de quibus antè egimus, dicebant, B. Virginem fuisse angelum. Guido in Summa.

b Corpus Christi non esse glorificatum in cælo, sed post diem etiam Iudicij putridum cadauer fore.

c Animas Sanctorum non esse in gloria ante diem Iudicij.

149. *Errores hæreticorum de Barulo.*

d Dicunt, animas ante mundi constitutionē creatas, tūc etiam peccasse. Guid. in Sum. de hær.

e Christum assumpsisse corpus cæleste, non carnem de Virgine.

150. *De VValdensibus.*

a Quoniam Protestantes, & præsertim Caluinistæ, hos hæreticos pro maioribus suis agnoscunt, admonendum censui lectorem, Caluinistas, qui vbicunque iam regnant, Monachos aut occidunt, aut in exilium mittunt, tamen colere & laudare VValdenses, qui etiā genus quoddam monasticæ vitæ professi sunt. Hoc testatur Abbas Vrspergensis, Guido Carmelita, Trithemius & Paulus Aemilius, quorū verba sigillatim proferemus, vt omnes intelligant, in quantas angustias nostrorum temporum hæretici adducantur; qui quotum vitæ statum condemnant, eorum sectantur opiniones. De VValdensibus maiorem in modum gloriantur. At VValdenses quicquid erant, monachi

Doctores Catholici.

errorē publicè manifestēt, & ad suū cōsensum simplices attrahāt & infirmos: eos, et defensores eorū, et receptores anathemati decernimus subiacere.

a Gotfridus Viterb. in parte Chron. 14. de B. Virgine agēs, ita canit: *Anna fuit mater, Ioachim narro genitorem: Tempore quo placuit Domino, parit Anna puellam*: id est, Mariam.

b Gotfridus ibidem ex Prophetis & Euangeliis probat, carnē Christi post resurrectionē ascendisse in cælū, nec vnquā sensisse corruptionem.

c Alter Gotfridus Claræuallēsis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 2. ait: *Verè beatus à corpore mortis in terram viuentium migrauit. Felix ille dies, quo plenus illi meridies Christus illuxit. Felix transitus de fide ad notitiam, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad Patrem.*

d Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Deus simul ab initio temporis creaturam angelicam & mundanam condidit; ac deinde humanam ex corpore & spiritu constitutam.*

e Ibid. *Christus ex Maria semper virgine cōceptus, ex anima rationali & humana carne compositus, viam vitæ manifestius demonstrauit.*

VValdenses genus quoddam monasticæ vitæ professos esse, & sedem Apostolicam ab initio coluisse, donec hypocrisim suam ab ipsa nullo modo approbatū iri viderent.

a Vrspergens. Abbas, cùm viueret hoc ipso tēpore, in Chron. an. Dom. 1212. *Exortæ sunt duæ religiones in Ecclesia, quæ etiam à sede Apostolica sunt cōfirmatæ, videlicet minorū Fratrū, & Prædicatorū. Quæ fortè hac occasione sunt approbatæ, quia olim duæ sectæ in Italia exortæ, adhuc perdurant, quorū alij Humiliatos, alij Pauperes de Lugduno se nominabant. Quos Lucius Papa quondam inter hæreticos scribebat, eo quod superstitiosa dogmata & obseruationes in eis reperirentur. In occultis quoque prædicationibus, quas faciebant plerumque in latibulis, Ecclesiæ Dei, & sacerdotio derogabant. Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud sedem Apostolicam cum magistro suo quodam, vt puto Bernardo, & hi petebant, sectā suam à sede Apostolica confirmari, & priuilegiari. Sanè ipsi dicentes, se gerere vitā Apostolorum, nihil volentes possidere, aut certū locū habere, circuibāt per vicos & castella. Ast Dominus Papa quædā superstitiosa in conuersatione ipsorū eisdē obiecit, videlicet quòd calceos desuper pedem præcidebant, & quasi nudis pedibus* (id est, non verè nudis, sed simulatione

patrem istius principis Fredericum, plena auctoritate Apostolicæ sedis sollemniter & terribiliter à fidelium communione præcidit? Porrò tyrannus Apostolicas claues habet ludibrio, nec nisi verba reputat Legem Dei: sed tanto constantius deberetis arripere gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Scriptum est enim: Qui vos spernit, me spernit. Ideo si vestram non vultis, aut Ecclesiæ Romanæ iniuriam persequi, vobis tamen dissimulare non licet Petri opprobrium & iniuriam Christi.

905 Erasmus Stella in lib. 2. de Borussiæ antiquitatibus: *Cælestinus Pontifex Romanus Christianum ordinis Cistereiensis monachum in Episcopum Borussiæ designat.*

906 Cœlestinus 3. (teste Gulielmo de Nangiaco) *toti Franciæ sacris interdixit, ob Gelbergam vxorem à rege Philippo repudiatam.*

De Constantinopoli à Latinis expugnata, & Latinis Episcopis in sedibus tam Constantinopolitana, quàm Hierosolymitana & Antiochena collocatis. Vnde factum est, vt hæ omnes Ecclesiæ Romani Episcopi communionem, sicut olim fiebat, amplecterentur.

Magna planè & admirabilis est diuinæ prouidentiæ ratio in totius Ecclesiæ suæ statu regendo atque administrando. Sed quemadmodum capitis, quàm reliqui corporis, maior solet esse augustiorque species, & pulchritudo; sic Dei prouidentia erga Ecclesiam suam cernitur potissimùm, maximeque elucet in Ecclesia Romana, quæ mystici corporis Christi velut visibile caput ac principium existit. Huic Romanæ Ecclesiæ cùm cæteri hæretici omni memoria restiterunt, tum nuper Græci penè omnes, auctore Constantinopolitano Patriarcha vehementissimè aduersari cœperunt. Cùm igitur Græci recentiores sponte sua nollent Petri cathedræ, quam ipsorum maiores semper summa obseruantia coluerant, debitum honorem deferre: factum est diuinitùs, vt ipsi ex suis sedibus eiecti, viderent non modò eos Episcopos in ipsorum Ecclesiis constitutos, qui communicarent cum Ecclesia Romana, sed etiam viderent ipsos Latinos, quorum nomina ferre non poterant, non minus Regia, quàm Episcopali dignitate per vniuersum penè Orientem reliquamque Græciam præfulgere. Ita placuit Patri misericordiarum, perfidam ac rebellem Constantinopolim leniter primùm corripere atque admonere, si fortè hac ratione ad officium, hoc est, ad Ecclesiæ Romanæ communionem reuocari possent. Qua paterna castigatione cùm nihil redderentur meliores, Deus seuerius in eos animaduersurus, pro Latinis Episcopis & Regibus dedit illis magistros duriores, nimirum Saracenos & Turcos. Ac de illis quidem posteà. Nunc illud quod institui, persequar.

Cùm

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani*	*Imperator. Rom.*
1191	Idem Celestinus 3.	
		Le. idem Henr. 6.
1198	180. Innocentius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nachi erant, fraterculi erant, pauperes ex voto & professione erant. nec ita erant monachi, vt quondam Lutherus, qui ex monacho factus est apostata, & ita cùm hæresim suam profiteretur, pro nó monacho haberi voluit: sed VValdenses habuerût monachismum pro doctrinæ suæ fundamento.

De Valdensium hæresibus.

Primùm non puto, Æneam Siluium in c.35. de origine Bohemorú, tam Valdensiú, quàm Hussitarú hæreses recensere, licet magna ex parte idé ambo docuerint. Valdésium ergo hæreses ex Guidone sumemus, & ex Antonino in 4. parte Summæ, tit. 11. c. 7. §. 2.

[b] Dicunt, quòd Romano Pótifici obedire nó tenétur, imò totum Ecclesię Romanæ statú in capite ac membris damnát. Guido in errore Valdesium 1. & 11. §. Sed hoc prius nó dixerût, quàm viderent, suá professionem à Pótifice Romano reie-

Doctores Catholici.

mulatione quadá) *ambulabát. Præterea cùm portarét quasdá cappas quasi religionis, capillos capitis nó attondebát, nisi quasi laici. Hoc quoq; probrosum in eis videbatur, quòd viri & mulieres simul ambulabát in via, & plerumq; simul manebát in vna domo, vt de eis diceretur, quod quádoq; simul in lectulis accubabát. Quæ tamé omnia ipsi asserebát ab Apostolis descendisse. Cæterum Dominus Papa in loco illorum exurgentes quosdá alios, qui se appellabant Pauperes minores, confirmauit: qui prædicta superstitiosa & probrosa respuebant, ac præcise nudis pedibus tam æstate, quàm hieme ambulabant, & neq; pecuniá, nec quicquam aliud præter victum accipiebant, & si aliquando vesté necessariá quisquá ipsis sponte conferebat.* §. Iste Vrspergensis, qui de suo visu testimoniú dicit, quiq; Romę fuit, cùm ista professio & petebat se approbari, & iustissimè repudiata fuit: nec ré ignorare potuit, nec erat cur falsum narraret. Hinc efficitur, vt cùm hypocritę isti viderét se non posse Romaná Ecclesiá fallere, omnino illam oppugnârint: ne si ab incepto desisterent, victi esse viderentur. Nec solus Vrspergensis tradit, istos monachorum professos esse. Guido etiá Carmelita, qui vixit ante annos ducentos, in Summa de hæres. *Secta* (inquit) *Valdésium incepit circa annú Dom. 1170. Fuit Valdesius ciuis Lugdunensis, qui diuitias reliquit, vt pauper fieret, & Christum sequeretur, & Euangelicam perfectionem seruaret. Sed errore praua intelligentia scripturarum, ipse & eius sequaces ab vnitate & obedientia Ecclesiæ alienati, per schisma in hæresim sunt prolapsi.*

Trithem. in Chron. an. D. 1160. *His temporibus perniciosa hæresis Valdensium cœpit per quendam ciuem Lugdunensem diuitem, qui relictis omnibus paupertatem euangelicam profitebatur.*

Æmilius de gestis Francorum lib. 6. *Per idem tempus ordines duo abrogati: Humilium (ita se vocitabant) & pauperú à Lugduno, qui neq; fundos suí iuris, neq; certas sedes habere volebant: errabát, mulieres idé professas secú circúducebant, nec secubare dicebantur. Prædicatorú, Minorumq; ordines (conditoribus Dominico, & Francisco) sanctiores visi: hoc remedio illi priores sublati.* §. Vt igitur nunc Franciscanorum, sic olim Valdensium seu pauperum de Lugduno erat quidá ordo & professio. Denique Pantaleon in hæretica Chronologia sua, an. D. 1160. *Ordo* (inquit) *pauperú de Lugduno incipit.*

[b] Gratianus in principio dist. 93. *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse*

r 2 *exti-*

Cùm igitur ad Pontificis Vrbani sanctam exhortationem in Synodo apud Clarummontem habitam, Christiani pro terræ sanctæ liberatione arma & crucis insigne sumpsissent, cùm Antiochiam, Cæsaream, Tripolim, Tyrum, ipsamq; vrbem Hierosolymitanam in potestatem redegissent, ac in præcipuis quibusque ciuitatibus Patriarchas, Primates, Episcopos, secundùm Pontificis Romani mandatum & confirmationem præfecissent, & alibi quidem Præsides, Hierosolymis autem Regem collocassent: iam certum erat, duas ex primis sedibus Romani Pontificis communioni redditas esse, Antiochenam & Hierosolymitanam. Porrò cùm ad annos octoginta aut amplius Syria Latinis paruisset, quod temporis spatium satis amplum esse videbatur ad voluntatem Dei circa primatum Ecclesiæ aperiendam: de Syria quidem aliquamdiu variè dimicatum est, donec in potestate m infidelium tota demum reuersa esset. Cæterùm quia ne sic quidem euigilarunt Constantinopolitani Patriarchæ, & reliqui Græci, paulò propius attingi eos oportuit.

Anno igitur Domini millesimo, ducentesimo & ferè septimo, cùm Alexius Imperatoris Constantinopolitani filius ad vrbem venisset, ac primùm Pontifici, deinde Imperatori Occidentis, exposuisset, quantæ iniuriæ tum ipsi, tum patri ipsius in vincula iniquissimè coniecto, à patruo suo illatæ fuissent, ac iuratus promisisset, se curaturum, vt Ecclesia Græcorum Romanæ vniretur: data est opera, vt copiæ Latinorum (quæ Venetiis eo tempore conuenerant, in terram sanctam traiecturæ) Constantinopolim ducerentur. Qua vrbe feliciter expugnata, Balduinus Flandriæ Comes, Orientis Imperator, ac Thomas Maurocenus Venetus eiusdem vrbis Patriarcha est creatus. Et ita (vt Blondus Decad. 2. lib. 6. annotauit)
907 *Ecclesia Græca Romanæ iterum plenissimè subiecta est.* Iam verò hanc rem totam ad procurandam vnionem Græcorum & Latinorum fuisse ab initio destinatam, non modò passim historici Latini, sed etiam Græci, vellent nollent, memoriæ prodiderunt. At enim Laonicus
908 Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Ob causam dissidy, quod propter religionem inter Græcos & Romanos erat, Occidentalium plurimi, adiunctis etiam Venetis, Pontifice Maximo sic instigante, decreuerunt, classe maximè magna proficisci aduersus Græcos. Appellentes igitur Byzantium, vrbem eam vi ceperunt.* Quòd autem vnio Græcorum ex ea re consecuta fuerit, Concilium Lateranense (quod frequentissimum sub Innocentio 3. conuenit) attestatur, c. 4. *Græ-*
909 *cos* (inquit) *in diebus nostris ad obedientiam sedis Apostolicæ reuertentes, fouere & honorare volumus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possumus, sustinendo.*

Hoc ergo à Domino mirabili benignitate factum esse contendimus, vt quoniam Græci nolebant Romanam Ecclesiam velut matrem suam honore & charitate debita prosequi, saltem Dei voluntatem eam esse cognoscerent, vi ac armis ad officium coacti. *Latini*
910 *autem præfuerunt in vrbe Constantinopolitana ad annos ferè sexaginta.* Et quoniam Græci neque sic quidem diuinæ voluntati cesserunt, iam demum in manus Turcorum venerunt; id quod neminem latère potest.

Ottonem

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſsio.*	Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici, Apoſtatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1198	Idem Innocentius 3.	
		Lo... Idem Henricus 6.

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

reiectam fuiſſe, vt ex Vrſpergenſis relatione conſtat.

De Pontificum decretis.

a Summorum Pontificũ Canones & decreta nullius momenti eſſe.

De poteſtate iudicandi.

d Nullum omnino iudicium ſanguinis, aut cuiuſcunque corporalis ſupplicij ferunt, quia ſcriptum ſit, Nolite iudicare. §. In hic etiam à Proteſtantibus diſſentiunt Valdenſes, nec ad eandem Eccleſiam vtrique pertinent.

De conſecratione Euchariſtiæ.

e Auctoritatem conficiendi corpus Chriſti dicunt datam eſſe etiam laicis, modò iuſti ſint. Presbyteros autem qui grauiter peccant, nec Euchariſtiam conficere, nec alios à peccatis abſoluere.

De confeſsione peccatorum homini facta.

f Poteſtatem confeſſiones audiendi & abſoluendi etiã laicis à ſolo Deo datam eſſe. §. In hoc autem ab Huſſitis & noſtrorum temporũ hæreticis differunt, quòd crimina putabant cõfitenda: quod hodie à Caluiniſtis non obſeruatur.

De ſacrificio Miſſæ.

g Semel tantùm in anno, id eſt, in cœna Domini Miſſam celebrant, & illam abſq; forma verborum Chriſti (hoc eſt corpus meum) dicendo ſepties Pater noſter, & benedicendo panem & vinum.

De indulgentiis.

h Irrident indulgentias per Prælatos Eccleſiæ datas. §. At illas contritis & confeſſis virtute clauium Chriſti rectè dari, concilium generale ſub Innocentio 3. docuit.

Doctores Catholici.

extiterit, nec in Eccleſia eſſe poterit, qui eius cathedram deſerit.

Gregorius 9. extrà de hæreticis: *Excommunicamus & anathematizamus vniuerſos hæreticos, Catharos, Patharenos, Pauperes de Lugduno, Paſſaginos, Toſſepinos, Arnaldiſtas, Speroniſtas,* & quæ ſequuntur.

c Gratianus diſtin. 20. in principio: *In negotiis definiendis non ſolùm neceſſaria eſt ſcientia, ſed etiam poteſtas. Vnde Chriſtus dicturus Petro, quodcumque ligaueris, prius ei dedit claues regni cælorum.* Et diſt. 21. *Decretis ergo Romanorum Pontificum, & ſacris Canonibus conciliorum Eccleſiaſtica negotia terminantur.*

d Ioannes Sarisbetienſis in Policratico, lib. 4. c. 2. *Princeps publicæ vtilitatis miniſter omnium iniurias, damna & crimina æquitate media punit. Non enim ſine cauſa gladium portat, quo innocenter ſanguinem fundit.*

e Concil. Lateran. ſub Innocentio 3. c. 1. *Sacramentum Euchariſtiæ nemo poteſt conficere, niſi ſacerdos, qui fuerit ritè ordinatus ſecundum claues Eccleſiæ, quas Chriſtus conceſsit Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus.* §. Gratianus autem in cauſa 1. q. 1. c. Multi ſecularium, & deinceps, doctiſſime probat, ſacerdotum immunditiam ſacramenta Chriſti non polluere.

f *In ordinatione Sacerdotum hoc obſeruat Eccleſia Catholica, vt poſt datam poteſtatem conficiendi corpus Domini & ſanguinem, per Epiſcopum detur eis poteſtas remittendi peccata.* Notauit id Guido in quinto Valdenſium errore. Vniuerſalis igitur Eccleſiæ conſuetudo probè confutat hunc errorem.

g Gotfridus Claræuallenſis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 1. *S. Bernardus oblationem hoſtiæ ſalutaris vſque ad defectum vltimum vix aliquãdo intermiſit.* Innocentius 3. de ſacro altaris myſterio lib. 4. c. 17. *Ad prolationem verborum iſtorum (hoc eſt corpus meum) panis mutatur in corpus: & ad prolationem iſtorum verborum (hic eſt ſanguis meus) vinum mutatur in ſanguinem.*

h Innocentius 3. ad finem ipſum concilij Lateran. *Nos omnipotẽtis Dei miſericordia, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi, ex illa quam nobis* (licet indignis) *Deus ligandi, atque ſoluendi contulit poteſtatem, omnibus qui laborem propriis perſonis ſubierint atque expenſis, plenam ſuorum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confeſſi, veniam indulgemus.*

Ottonem quintum ab Innocentio Papa 3. iuſtè excommunicatum, & Imperio priuatum fuiſſe.

911 Poſt mortem Imperatoris Henrici 6. cùm Philippus Henrici frater, & Otto, per con-
tentionem Reges Romanorum ab aliis atq; aliis eligerentur: *Innocentius Papa Ottoni magis*
ſtudens, eum in Imperatorem inunxit: Philippus autem contra Ottonem mouens, breui ex-
tinctus eſt. Mathildis verò filia Rogerij principis Siciliæ donauerat Eccleſiæ Romanæ Mar-
chiam Apuliæ. Hanc donationem Otto ſine principum Imperij conſenſu inualidam fuiſſe
calumniatus, cùm nullo modo ipſam Marchiam Eccleſiæ concederet, quinimò contra
iuſiurandum, quod paulo antè ſuſceperat (vt B. Antoninus in 3. parte Chronicorum tit. 19.
annotauit) Apuliam & Calabriam vi & armis ſibi ſubiiciens, obedire mandatis Apoſtolicis
contemneret; Papa ſententiam excommunicationis primùm, ac poſtea depriuationis in
912 eum ferens, Siphrido Archiepiſcopo Moguntino (vt eſt apud Trithemium in Chron.) *præ-*
cepit, vt per totam Alemaniam Imperatorem excommunicatum, & ab Imperio depoſitum denun-
ciaret. quod & fecit. Interea cùm Otto Archiepiſcopum perſequens neque de abſolutione
petenda, neque de tranſactione ineunda quicquam curaret: Papa Fridericum Imperato-
rem Henrici ſexti filium de conſilio Regis Franciæ, ex voluntate etiam certorum Princi-
913 pum Germaniæ, è Sicilia euocatum in Alemaniam miſit, *mandans Principibus Imperij, vt*
ipſum in Imperatorem ſuſciperent. Dum autem Otto cum exercitu occurrit Friderico, à ſuis
derelictus, loco cedere, & in Saxoniam ſecedere compulſus eſt: *Fridericus verò ab omnibus,*
tanquam Rex, in conuentu Principum Aquiſgrani habito, ſuſcipitur. Poſtea Otto contra
914 Philippum Regem Francorum (qui Friderico ſtudebat) in bellum vnà cum Rege Angliæ
auunculo ſuo, cumque Brabantiæ Duce, & Comite Flandriæ profectus, *apud Tornacum*
915 *ſuperatur*, ac demum anno Domini 1216. ab omnibus derelictus, & præ mentis dolore infir-
matus, poſt multas anguſtias moritur. Talis ferè illorum exitus eſt qui ſe Romanæ Eccle-
ſiæ opponunt.

Blondus etiam cum Trithemio conſentiens, in Decad. 2. lib. 6. ait: *Otto cùm ab Innocen-*
tio coronam Imperij ſuſcepiſſet, poſtea eo quòd contra iuriſiurandi religionem multa oppida Ro-
manæ Eccleſiæ occuparet, Regnumq́; Neapolitanum legitimo hæredi auferre cuperet, à Pontifice,
916 *poſt multas admonitiones excommunicatus, Imperij etiam titulis priuatur. Vnde Rex Bohemiæ,*
Lantgrauius Turingiæ, Dux Auſtriæ, Archiepiſcopi Moguntinus, & Treuerenſis, & ex mili-
tibus præſtantiores quique Othonem deſeruerunt. §. Quòd ſi manus Dei ſententiam Pontificis
Romani & in euehendo, & in deturbando eodem Othone apertè confirmauit: quis eſt
qui neget, Eccleſiæ Romanæ primatum non modò Euangeliorum auctoritate, & Patrum
aſſenſione, verùm etiam rerum ipſarum & factorum euentu pulchrè ſtabilitum & conte-
ſtatum eſſe? Quodque nominatim de Othone dixi, hoc idem de multis aliis Imperatori-
bus & Regibus intelligi debet, quos à Vicario ſuo vel erectos, vel deiectos ipſe Deus aut
in regno tueri, aut abiicere dignatus eſt: durum vt ſit Proteſtantibus, contra ſtimulum
calcitrare.

Vincen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Lot. Otto persequutor Papæ an. 3.
1198.	180. Innocent. 3. Romanus, sedit an. 18. m. 6. d. 9.	
		Gr. Alexius Comnenus: Alex. Angelus. Alexius Ducas: Balduinus & Henricus an. 32.

Hæretici & Pseudo-prophetæ

De Purgatorio.

[f] Negant post hanc vitam esse Purgatorium.

De ordinibus Ecclesiasticis.

[g] Dicunt, tantùm tres ordines in Ecclesia esse: diaconatum, presbyteratum, & Episcopatum.

De miraculis.

[h] Vera miracula in Ecclesia non fieri.

De inuocatione Sanctorum.

[i] Sanctos in cælo nec audire, nec attendere preces nostras.

[k] Dies festos contemnũt, & in illis manibus operantur.

[l] Ieiunia Ecclesiæ contemnunt, & in illis carnes comedunt.

De illicitis commixtionibus.

[m] Vrente carnis libidine, dicunt omnem carnalem commixtionem esse licitam.

De labore manuum.

[n] Dicunt, quòd perfecti non debeant manibus laborare.

De

Doctores Catholici.

[f] Otto Frisingensis Chron. lib. 8. c. 26. *Esse apud inferos locum purgatoriũ, in quo saluandi, vel tenebris tantùm afficiantur, vel expiationis igne decoquantur, quidam asserunt, iuxta illud Patriarchæ: Lugens descendam ad inferos. Et illud Apostoli: Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem.*

[g] Gulielmus Durand. de diuin. offic. lib. 2. c. 1. *Sacrosancta mater Ecclesia gradus & ordines habet distinctos.* (Et pòst:) *Communiter asseritur, septem ordines fore, quorum Ostiarius est primus, & sacerdos vltimus.*

[h] Gotfrid. Claræuallens. de vita S. Bernard. lib. 4. c. 4. *Testati sunt, qui affuère in territorio Cõstantiensi circa vicũ Donzuent, vna die ad impositionẽ manus S. Bernardi illuminatos cæcos vndecim, sanatos etiam mancos decẽ, & claudos erectos decẽ & octo.* (Et pòst:) *In pago Senonico inter Missarum sacra sollemnia, femina, cuius ibidem cæcitas per annos decem omnibus innotuerat, sub manu viri Dei, omnibus admirãtibus visum recepit.*

[i] Gotfridus ibidem in prologo lib. 3. *S. Bernardum alloquens: Durè* (inquit) *momordit mors improba, sed non totum pariter deglutiuit: tulit aspectum, sed non rapuit fidem præsentis etiam nunc opitulationis.* Et lib. 5. c. 3. *Euge, Pater sancte, iam ad thesauros sapiẽtiæ & scientiæ peruenisti, vbi omnes iam docibiles Dei: adesto laborantibus, subueni periclitantibus. Dat fiduciam tua nobis ab olim experta, nec exinanita modo, sed amplius cumulata benignitas.*

[k] Alexander 3. extrà de feriis in c. licet: *Tam veteris, quàm noui Testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit. Et tam eum quàm alios dies Maiestas altissima deputatos, nec non natalitia sanctorum martyrum Ecclesia decreuit obseruanda, & in his ab omni opere seruili cessandum.*

[l] Innocentius 3. extrà de obseruatione ieiuniorum, c. cõsilium: *Omniũ Apostolorum Vigiliæ (præterquam Philippi & Iacobi, & B. Ioãnis Euãgelistæ) sunt in obseruatione ieiunij celebrandæ.* Illos tamen qui necessitate coacti carnes in Quadragesima comedunt, non credit puniendos, nec vult, vt infirmis & debilibus propter abstinentiam à carnibus periculũ emergat.

[m] Gratianus causa 32. q. 4. parte 2. *Præter coniugale debitum, nec fecunditatem in aliqua licet alicui quærere.* Quod ipsum multis auctoritatibus sanctorum Patrum probat, ac nominatim Ambrosij dicentis in lib. 1. de Abraham c. 4. *Nulli scire licet mulierem, præter vxorem.* Et quæ sequuntur.

[n] Idem Gratianus dist. 91. in principio: *Si Ecclesia Ecclesiastico sufficere non potuerit, proprio artificio vel agricultura (exemplo Apostoli, qui de labore manuum viuebat) sibi necessaria inueniat, ita tamen, vt occasione sui operis Ecclesiæ vigiliis non desit.*

917 Vincentius in historiali Speculo, lib. 29. cap. 93. *Missi sunt ab Innocentio Papa, 12. Abbates
Cistercienſis ordinis cum vno ſedis Apoſtolicæ Legato, in terram Albigenſium, vt fidem Catho-
licam prædicantes, hæretica venena pro viribus expulſarent; id quod pompa omni abiecta in ſum-
ma humilitate fecerunt. Petrus igitur de Caſtro nouo D. Papæ Legatus à Comite Toloſano (quem
918 *propter hæreticorum defenſionem excommunicauerat) occiditur. Ideoq; terra eius Comitis expu-*
gnanda Regi Francorum à Papa exponitur. Sed poſtea per Legatum Papæ idem Comes abſolu-
tus eſt.

919 Vir nobilis erat de monte Peſſulano, qui, legitima vxore excluſa, filios adulterinos ex
alia ſuſceptos *ab Apoſtolica ſede legitimationis titulo decorari petierat.* Ad eamque rem faci-
lius perſuadendam, Regis Francorum exemplo abuſus fuerat, cum cuius filiis in ſimili cau-
ſa diſpenſatum eſſe affirmabat. Huius petitionem cùm Papa Innocentius 3. concedendam
non eſſe perſpiceret, tum de exempli diſſimilitudine, tum de Romani Pontificis auctorita-
te ita planè diſſeruit in lib. Decretalium 4. tit. 17. c. 13. *Cùm Rex ſuperiorem in temporalibus*
minimè recognoſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubiscere potuit, in quo
videretur aliquibus, quòd per ſeipſum (non tanquam pater cum filiis, ſed tanquam princeps cum ſub-
920 *ditis) potuit diſpenſare; tu autem aliis noſceris ſubiacère.* (Et infra:) *Rationibus igitur his inducti,*
Regi gratiam fecimus requiſiti, cauſam tam ex veteri, quàm ex nouo Teſtamento trahentes, quòd
non ſolùm in Eccleſiæ patrimonio (ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem) verùm
921 *etiam in aliis regionibus certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus.*
Non quòd alieno iuri præiudicare velimus, ſed quia, ſicut in Deuteronomio continetur, (Deut.
17.) *Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem,*
cauſam & cauſam, lepram & lepram, & iudiciū inter portas videris variari: venies ad ſacerdotes
Leuitici generis, & iudicem qui fuerit illo tempore: qui iudicabunt iudicij veritatem: & facies
quæcunque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus: ſequerisq; eorum ſententiam: qui
autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo,
ex decreto iudicis morietur. Sanè cùm Deuteronomium Lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli
comprobatur, vt quod ibi decernitur, in nouo Teſtamento debeat obſeruari: locus enim quem elegit
922 *Dominus, Apoſtolica ſedes eſſe cognoſcitur. Cùm enim Petrus vrbem fugiens exiuiſſet, volens eum*
Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quò vadis? reſpondit: ve-
nio ad Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reuer-
ſus. Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis fratres noſtri, qui nobis iure Leuitico in executione ſa-
923 *cerdotalis officij coadiutores exiſtunt. Is verò ſuper eos ſacerdos ſiue iudex exiſtit, cui Dominus in-*
quit in Petro: Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis. Eius Vicarius, qui
eſt ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedec, conſtitutus à Deo iudex viuorum &
mortuorum. Tria quippe diſtinguit iudicia. Primum inter ſanguinem & ſanguinem, per quod
criminale intelligitur & ciuile. Vltimum inter lepram & lepram, per quod Eccleſiaſticum & cri-
minale notatur. Medium inter cauſam & cauſam, quod ad vtrumque refertur, tam Eccleſiaſti-
cum quàm ciuile. In quibus cùm aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium eſt ſedis Apo-
924 *ſtolicæ recurrendum. Cuius ſententiam qui ſuperbiens contempſerit obſeruare, mori præcipitur, id*
eſt, per excommunicationis ſententiam velut mortuus à communione fidelium ſeparari. Paulus
etiam, vt plenitudinem poteſtatis exponeret, ad Corinthios ſcribens, ait: (1. Cor. 6.) *Neſcitis, quo-*
niam Angelos iudicabitis? quanto magis ſecularia?

Concilij

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1198.	Idem Innocent. 3.	Idem Otto.

Hæretici & Pseudo-prophetæ

De salutatione Angelica.

[a] Contemnunt salutationem Angelicam.

De Symbola.

[b] Contemnunt Symbolum Apostolorũ. §. In hoc quoque Protestantes ab illis dissentiunt.

De iureiurando.

[c] Omne iuramentũ prorsus illicitum esse dicunt. Quæ hæresis apud Bernardũ Lutzemburgũ propriè attribuitur Insabbatatis, siue illi omnino iidẽ sunt cũ VValdẽsibus, seu pats & secta VValdẽsium. §. Verùm nec in ista hæresi Protestantes nostrorum temporum cum VValdensibus consentiunt.

151. De Albigensium hæresibus.

[a] Ponebant duo principia, malum, & bonum, id est, Deum, & diabolũ, quem credebant creasse corpora omnia. Bernard. Lutzem.

[b] Corporum resurrectionem negant.

[c] Quicquid beneficij mortuis à viuis impenditur, irrident.

[d] Ire ad Ecclesias, vel in eis orare, nihil dicunt prodesse.

[e] Baptismum abiiciunt.

[f] Sacramentum corporis & sanguinis Christi blasphemant.

[g] Negant nouas animas à Deo infundi, sed animarũ transmigrationem de corpore ad corpus, etiam animalium & serpẽtum, docent. Hactenus Lutzemburgius. Verùm Antoninus plures etiam istorum etto-

Doctores Catholici.

[a] Gulielmus Durand. li. 7. de offic. diuin. c. 7. declarat, in salutatione Angelica benedictiones quatuor contineri, quarum præcipua est illa quæ pertinet ad annuntiationem incarnationis Christi. §. Quò minoris igitur hæretici faciunt hanc salutationem, eò longius à fructu incarnationis Christi absunt.

[b] Idem lib. 4. c. 25. *Euangelio lecto, mox cantatur alta voce Symbolum, vt Ecclesia ostendat, quòd Euãgelij verbum & prædicationem fide & corde recipit, & ore decantat. Omnis enim Christianus tenetur publicè fidem Catholicam confiteri.*

[c] Conciliũ Lateranense sub Innocentio 3. sub finem capitis tertij: *Si qui ex illis qui de hæresi accusantur, iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur.*

[a] Concilium Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod vnus solus est verus Deus, Pater, & Filius, et Spiritus sanctus: vnũ vniuersorum principium, spiritualium & corporalium.*

[b] Concil. Lateran. ibidem: *Omnes cum suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant, vt recipiant secundùm merita sua, siue bona, siue mala.*

[c] Innocentius 3. de sacro altaris mysterio lib. 5. c. 5. *Orat pia mater Ecclesia pro defunctis, & eos sacræ oblationis intercessione commendat, certissimè credens, quòd sanguis effusus in remissionem defunctorum, ad defunctorum etiam valeat absolutionem.*

[d] Gulielmus Durand. in Rationali diuin. offic. li. 5. c. 2. num. 58. *Licet vbiq; sit Deus adorandus, specialiter tamen in Ecclesia.* Psal. 5. *Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Vnde Salomon orauit (3. Reg. 8.) *vt vir pro quacunq; tribulatione in templo Dei clamans exaudiretur.*

[e] Concil. Lateran. c. 1. *Sacramentum Baptismi ritè collatum, tam paruulis quàm adultis proficit ad salutem.*

[f] Concil. Lateran. c. 1. *Corpus Christi & sanguis in Sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, vt ad perficiendum mysterium vnitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro.*

[g] Gotfridus Viterb. 2. parte Chron. declarat, animã hominum in bestiis nunquam reperiri. Alioqui nec irrationales forent: nunc autem nec consilia, nec virtutes, nec aliud ad intellectum pertinens in ipsis est. Deinde vnumquodque animal secundum suam speciem similiter eadẽ operatur. Omnis lepus similiter timet, & omnis lupus similiter insidiatur. Sed mille sun. semitæ actionum humanarũ, propter humani

Concilij Lateranensis, quod sub Innocentio tertio celebratum est, de primatu Romanæ Ecclesiæ sententia.

In Basilica Lateranensi (auctore Martino Polono) celebratum est cōcilium generale. Cui interfuère (inquit Platina) Hierosolymitanus & Constantinopolitanus Patriarcha, Metropolitani 70. Episcopi 400. Abbates 12. Priores Conuentuum 800. Græci & Romani Imperij Legati Regum Ierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ & Cypri Oratores. In hoc ergo tam celebri concilio sub Innocentio tertio c. 5. de primatu Ecclesiæ Romanæ, ac de aliarum Ecclesiarum prærogatiuis secundùm antiquos canones ita decernitur:

Antiqua Patriarchalium sedium priuilegia renouantes, sacra vniuersali Synodo approbante,
925 *sancimus, vt post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ pote-*
statis obtinet principatum, vtpote mater vniuersorum Christi fidelium & magistra: Constantino-
politana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum
obtineant, seruata cuilibet propria dignitate; ita quòd postquàm eorum Antistites à Romano Ponti-
926 *fice receperint pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne, præstito sibi fidelitatis &*
obedientiæ iuramento, licenter & ipsi suis suffraganeis pallium largiantur, recipientes pro se pro-
927 *fessionem Canonicam, & pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab iisdem.* §. Iam primùm
Constantinopolitana sedes Romanæ Ecclesiæ assensum publicè obtinuit, vt post Roma-
num Pontificem secundas obtineret. Nam Guilielmus Tyrensis Archiepiscopus, qui non
multo anteà Lateranensi concilio sub Alexandro tertio interfuerat, belli sacri lib. 4. c. 9. di-
928 xit: *Antiochia tertium, vel potius secundum (nam de hoc maxima quæstio est) post vrbem Romam*
dignitatis gradum sortita est. Lis igitur hæc illo tempore non fuerat definita.
929 Concilij Lateranensis c. 2. *Abbas Ioachim scripta sua Apostolicæ sedis iudicio approbanda,*
seu etiam corrigenda assignauit, dictans epistolam, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter
confitetur, se illam fidem tenere quam Romana tenet Ecclesia, quæ cunctorum fidelium disponente
Domino, mater est & magistra.

Eiusdem Lateranensis concilij cap. 3. *Si Dominus temporalis, monitus ab Ecclesia, terram*
suam ab hæretica fœditate purgare neglexerit, per Metropolitanum, & cæteros comprouinciales
930 *Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, si-*
gnificetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & ter-
ram exponat Catholicis occupandam.

Frideri-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
111.	180. Idem Innocent. 3.	
		Fridericus 2. & ipse persecutor Papæ reg. an. 33.
	Lateranense concilium.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

errores connumerat, nisi forte (quod non puto) alij sint Albigenses, quam Albanenses.

[h] Dicunt, Christum nec fuisse verũ Deum, nec verũ hominem. Antonin. 4. parte Summæ, tit. 11. c. 7.

[i] Quòd ante aduentum Christi non fuerunt aliqui boni.

[k] Quòd malus homo non potest esse Episcopus, vtpote cuius vitia subditis obsint.

[l] Quòd Ecclesia non potest aliquid possidere, nisi in communi.

[m] Quòd Ecclesia non potest facere constitutiones.

[n] Quòd Ecclesia non potest excommunicare, nec malos persequi.

[o] Quòd peccatum originale nihil est.

[p] Quòd

Doctores Catholici.

mani arbitrij libertatem. §. Ex his efficitur, vt anima hominis in nullius animalis corpus aliquando transmigret. Ac neq; vnius hominis anima in alterius hominis corpus ingreditur secundùm fidẽ nostram, cùm vnaquęque rationem reddítura sit de iis quæ in corpore suo gessit, ac non de iis quæ in pluribus gessit corporibus.

[h] Cócil. Later. c. 1. *Vnigenitus Dei filius verus homo factus, in ligno crucis passus et mortuus, descẽdit ad inferos in anima, resurrexit in carne, ascẽdit pariter in vtroque.*

[i] Conc. Lat. c. 1. *Sancta Trinitas per Mosen et Prophetas, aliosq́; famulos suos iuxta ordinatissimã dispositionẽ temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem.*

[k] Ioannes Sarisberiensis in Policratico, lib. 8. cap. 19. *Caiphas licet sacrilegus, & qui cum Iudæis cõspirauerat in necem Saluatoris, cum esset Pontifex anni illius, prophetauit, vt constet, ipsum ab officio, prophetiæ gratiam quam demeruerat, accepisse.*

[l] Alexander 3. mandat, *vt si terræ quæ arabiles sunt, intra certam alicuius Ecclesiæ parœciam fuerint, earum decimæ assignentur eidem Ecclesiæ.* c. Quoniã à nobis, extrà de decimis. §. Vnusquisq; igitur Presbyter suæ parœciæ decimas sibi propriè, ac non alijs in communi possidet. Alioqui nec locare eas posset, quod tamen Innocentius 3. permisit, in c. Vestra nobis, extrà, *de locato & conducto.* Hinc etiam certæ distributiones & velut dimensa singulis assignantur præbendarijs pro loci & dignitatis ratione, quam in Ecclesiis cathedralibus obtinent. Extrà de præbendis.

[m] Concil. Later. 2. c. 6. *Sicut olim à S. Patribus noscitur institutũ, Metropolitani singulis annis cum suis Suffraganeis Prouincialia concilia celebrantes, Canonicas regulas, & maximè quæ statutæ sunt in hoc generali concilio, faciant obseruari, debitam pœnam transgressoribus infligendo.* Et in c. 50. declaratur, *statuta Ecclesiastica propter necessitatem, aut vtilitatem laudabiliter mutari, quoniam ipse Deus ex his quæ in veteri Testamento statuerat, quædam mutauit in nouo.*

[n] Innocent. 3. extrà de sentent. excommunic. ca. A nobis: *Ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atque soluendi homines super terram.* Forma verò excommunicandi, monitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, & ob causam iustam præscribitur in concil. Lateran. 2. c. 47. & 49.

[o] Innocentius lib. 1. de contemptu mundi, c. 3. *Habet anima tres naturales potentias: rationalem, vt discernat inter bonũ & malũ: irascibilem, vt respuat malum: concupiscibilẽ, vt appetat bonũ. Istæ tres vires tribus oppositis vitiis originaliter corrumpũtur: Per hominem vnum peccatum in hunc mundum intrauit; Rom. 5.*

[p] Inno-

Fridericus Imperator, licet ægrè ferret, se ob crimen suum a Pontifice Romano deponi
atque ideo negaret, eum posse id iure facere: tamen aliàs ipsa veritate victus, de potestate
931 *Romani Pontificis* ita scribit in epist. 3. *Fatemur collatā in spiritualibus potestatem, vt quantum-*
cumque (quod absit) sit ille peccator, quod in terra ligauerit, sit ligatum in cælis, & quod soluerit, sit
solutum.

Innocen. 3. de sacro altaris mysterio lib. 1. c. 8. *Omnibus Apostolis Christus vnum præposuit,*
videlicet Petrum: cui totius Ecclesiæ principatum commisit, & ante passionem, Matth. 16. & circa
932 *passionem, Luc. 22. & post passionem, Ioan. 21. Fides enim Apostolicæ sedis super firmam petram*
stabili soliditate fundata, nullis vnquam errorum sordibus potuit inquinari, sed à cæteris maculas
detersit errorum.

Vincentius lib. 29. cap. 97. 98. & 99. *Franciscus Fratrum Minorum institutor, in ciuitate*
Assisio negotiator, & mundi vanitatibus indecenter vsque ad annum ætatis ferè 25. nutritus, sed
posteà conuersus ad Dominum, & iis quæ possederat in pauperes distributis, alios exemplo suo ad
pœnitentiam agendam commonuit. Cernens igitur accrescere numerum fratrum, breui sermone re-
gulam conscripsit, interpositis in ea verbis sacri Euangelij, ad cuius perfectionem, quantum potuit,
933 *anhelauit. Desiderans autem, quæ scripserat, a summo Pontifice confirmari, cum vndecim fratri-*
bus Romam perrexit. Quibus Papa Innocentius de regula confirmanda dans consensum, & de pœ-
nitentia prædicanda mandatum, cum gaudio illos dimisit.

Rodericus rerum Hispan. lib. 7. c. 29. *Rex Alphonsus, & Regina Verengaria propter con-*
sanguinitatem ab Innocentio Papa tertio fuerunt separati.

Vincentius lib. 30. c. 65. *Cùm B. Dominicus Papam Innocentiū ob sui ordinis confirmationem*
935 *adiisset, Papa difficilem se non nisi nutu diuino exhibuit, vt nimirum ex reuelatione diuina Vica-*
rius Iesu Christi cognosceret, quàm necessarium esset vniuersali Ecclesiæ, cui præsidebat, id quod
vir Dei Dominicus petebat. Pontifex enim videns in somnis Lateranensem Ecclesiam, quæ iam-
iam minabatur ruinam, B. Dominici humeris sustentari, eiusq́; ordinem Ecclesiæ profuturum: ex
ea re intelligens, regulam qua confirmaretur, ex fratrum B. Dominici consensu, describi iubet. Ho-
936 *norius verò Pontifex confirmationem, quam Innocentius promiserat, compleuit.*

Hugo de S. Victore in lib. 1. eruditionis Theologicæ de sacramentis Eccles. cap. 43. *Papa*
dicitur, quia Pater Patrum. Hic vniuersalis dicitur, quia vniuersæ præest Ecclesiæ. Hic quoque Apo-
937 *stolicus vocatur, quia principis Apostolorum vice fungitur. Hic etiam summus Pontifex nuncupa-*
tur, quia caput est omnium Episcoporum. Huius nomen in ordinatione mutatur, quia Petri nomen
in prælatione Ecclesiæ à Christo mutatum est. Huic etiam claues traduntur, sicut Petro à Domino
938 *claues regni cælorum traditæ sunt, vt se ianitorem regni cælorum esse cognoscat.* Idem parte 3. cap.
14. *Sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur Ecclesiis.*

Gulielmus Antisiodorensis in lib. 4. Summæ suæ in lib. 4. Sententiarum, titulo de ordi-
939 nis sacramento: *Cùm Dominus Papa non habeat superiorem vel parem, de necessitate inferior*
consecrat eum.

Ioannes Angliæ Rex ob sacerdotes ab Ecclesiis vi prohibitos aut expulsos, à Pontifice
940 Romano *excommunicatus, non antè absolutus, quàm diadema capiti ademptum Pandulpho se-*
dis Apostolicæ Legato tradidisset, nunquam id aut hæredes, nisi à Pontifice Rom. accepturi. Po-
lyd. lib. 15.

De Friderici secundi iusta excommunicatione, & misero exitu.

Cùm Ecclesia Romana Fridericum secundum ab ineunte ætate sub tutela sua (teste An-
tonino parte Chron. 3. tit. 19. c. 3.) in regno Apuliæ educasset, & Papa Honorius 3. an. Dom.
1220. in Imperatorem vnxisset: posteà tamen, mortua matre Constantia, quæ ipsum (au-
ctore Platina) in officio continebat, immemor accepti beneficij contra ius fasque Pontifi-
941 ciam ditionem vexabat. Ob quam causam *ab Honorio excommunicatus*, Ioannis Hierosoly-
mitani Regis intercessione, ea lege absolutus, & Ecclesiæ reconciliatus est, vt tum res abla-
tas restitueret, tum ad recuperationem terræ sanctæ cum exercitu se conferret. Quas con-
ditiones cùm non seruaret, sed ægritudine simulata maximam Christianorum multitudi-
nem Brundisij expectantem, ipsumque Regem Hierosolymitanum, atque adeò Chri-
stianos in Asia bellantes deciperet, eaq́; fraus adeò apertè deprehenderetur, vt ad nuncium
mortis Lantgrauij Hassiæ statim ad res eius diripiendas homo valetudinarius è Sicilia Brun-
942 disium adnauigaret: *Gregorius nonus Honorij sententiam prius in Fridericum latam, denuo re-*
petiit, & confirmauit.

Frideri-

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceßio.*			Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici, Apoſtatæ & Heretici.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pſeudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			Quòd extremæ Vnctionis Sacramentum nihil eſt.	Innocent.3.extra de ſacra Vnctione: *Vnctio viſibilis (de qua Iacobi 5. Vngentes eum oleo in nomine Domini) ſignum eſt inuiſibilis vnctionis, quæ docet nos de omnibus.* 1.Ioan.2.5. Hinc & Sacramentum eſt.
1216	Idem Innocentius 3.			
		Græ- Pe- trus Antiſiodorenſis an. 3. et Robertus an. 7. & Balduinus an. 31	Quòd peccatum non eſt à libero arbitrio.	Gotfridus Viterbienſis in 1. parte Chron. *Deus non creauit Angelos tales, quin peccare poſſent, vt aliquod initium boni vel mali ex arbitrio eorum fieret, quod à Deo remunerari debuiſſet.* Et paulo antè: *Aly Angeli, qui erant cum Lucifero, in hoc præcipuè peccauerunt, quia ei conſenſerunt, placuitq́ illis extollentia ipſius.* Et iterum: *Quia ſponte ſua malum elegerunt, iuſtè ablata eſt eis voluntas bene volendi.* §. Hinc apparet primam peccati cauſam à libero Angelorũ arbitrio profluxiſſe.
			Quòd non poteſt quis pœnitere poſt peccatum.	Concil.Lateran.c.1. *Si poſt ſuſceptionem Baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt reparari.*
			Quòd non eſt confitendum.	Ibidem c. 21. *Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquàm ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno proprio Sacerdoti.*
1217	181. Honorius 3. Rom.an. 10. m.8.		Quòd infernus nihil eſt.	Ibid.c.1. *Reprobi cum diabolo ſecundùm merita ſua mala, pœnam recipient perpetuam.*
			Purgatorium nihil eſſe.	Gulielmus Durand.lib.4.de offic.diuin.cap.45. in Canone Miſſæ vocantur quieſcentes in Chriſto, qui in charitate mortui ſunt, habentes tamen aliqua purgabilia, eo quòd non plenè ſatisfecerint pro peccatis confeſſis: propter quod ad locũ purgatorij deſcenderunt, vbi exiſtentes, ſuffragio indigent Eccleſiæ militantis.
			Quòd mũdus ſemper fuit, & ſemper erit.	Gotfridus Viterb.in 1.parte Chron. Qui viuit in æternũ, creauit omnia ſimul. omnia ſimul, & ſemel fecit. Diſtinxit autẽ per partes in ſex dieb⁹. Otto Friſing.li.8.c.8. Terribili ignis virtute cũcta cremabuntur. Quam ſæculi per ignem exterminationem nõ ſolùm Prophetæ, ſed & Plato, & quidam Poëtarum, & Sibylla prædixerunt. Vnde Petrus: Adueniet (inquit) dies Domini magnus, in quo cæli magno impetu tranſibunt, id eſt, (inquit Otto ibidem c.9.) de hoc ſtatu ad alium pulchriorem transfigurabuntur.
1228	182. Gregorius 9. Romanus an.14.m.5.			
			Quòd matrimonium malum eſt.	Concil.Lateran.c.1. *Non ſolùm virgines & continentes, verùm etiam coniugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire.*
			Quòd vſuræ non ſunt prohibitæ.	Concil.Lateranẽ.ſub Alexandro 3. parte 1.c.25. *Cùm vſuræ vtriuſq; Teſtamenti pagina condemnentur, cõſtituimus, vt manifeſti vſurary nec ad communionem admittantur altaris, nec ad Eccleſiaſticam (ſi in hoc peccato deceſſerint) ſepulturam.*

Quòd ſ Con-

Fridericus autem vncias auri centum & viginti millia Ecclesię Romanæ ob damna illata persoluens, pacem impetrat, ac pro Siciliæ regno verum Ecclesiæ feudatariũ se confitetur. Sed cùm in Romanos Pontifici resistentes moturum se pollicitus, adeò fidem nõ liberaret, vt in Germaniam abiens, voluerit milites suos in Italia relictos Romanis ciuibus in omni re obedire: nec ita multo pòst in Italiam reuersus tam ipse quàm eius nomine Ecelinus socias ciuitates oppugnaret, factionumque teterrimarum, quæ iam tum Guelphi & Gibellini appellati sunt, auctor esset, Saracenis & magistratus mandaret, & vrbem (quæ Nuceria Saracenorum dicta est) concederet, Ecclesias & monasteria spoliaret, Siculos tyrannide grauissima opprimeret, fratrem Regis Tunisij Baptismum Panormi petentem à tam sancto proposito verbis deterreret, vias præcluderet, ne concilium, quod Gregorius Romæ indixerat, conuenire posset, Cardinales & alios Prælatos in vinculis teneret, Innocentio quarto post Gregorij & Cælestini mortem Pontifici creato insidias strueret, eumque in Franciam proficisci cogeret, denique ad concilium Lugduni congregatum vocatus venturum se promitteret, nec veniret: omnium consensu in eodem Lugdunensi concilio & Imperio, & Regnis priuatur. Vnde literis ad Principes Germaniæ ab Innocentio datis, Henricus eligitur Imperator, qui Conradum Friderici filium bello deuicit. Fridericus verò ipse cùm legatum Apostolicum biennio Parmæ obsedisset, nouamque vrbem eò loci condere in animo haberet, cui Victoriæ nomen imponebatur: Legatus, subito erumpens, Fridericum fundit, & castris exuit. Sententiæ autem in Fridericum latæ forma & ratio in sexto decretalium libro extat sub titulo de sententia & re iudicata, ca. ad Apostolicæ: vbi postquàm permulta grauissima crimina, quæ Fridericus commiserat, commemorata

943 essent: *Nos* (inquit Innocentius Papa quartus) *super præmissis, & quàm pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto cõcilio deliberatione præhabita diligenti (cùm Iesu Christi vices, licet immeritò, teneamus in terris, nobisq́; in B. Petri persona sit dictum, Quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis) memoratũ Principem, qui se Imperio & regnis, omniq́; honore & dignitate reddidit tam indignum, quiq́; propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, vel imperet, est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq́; honore ac dignitate priuatum à Domino ostendimus,*

944 *denunciamus, & nihilominus sententiando priuamus omnes qui ei iuramento fidelitatis tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuò absoluentes: authoritate Apostolica firmiter inhibẽdo, ne quisquam de cætero sibi, tanquàm Imperatori vel Regi, pareat & intendat. Decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacẽre. Illi autem, ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire.*

Post tot ac tantas exagitationes, quibus tamen ad officium reuocari nunquam voluit, is demum Friderici exitus fuisse memoratur, vt ex graui morbo conualescens, *à Manfredo filio, quem ex nobili concubina susceperat, compresso per vim ore ac spiritu, mori cogeretur.* Nec mirum est, si is qui Ecclesiam Romanam matrem suam tot modis, per tot annos, tam nefariè persecutus est, à filio demùm spurio interfectus, diuinæ iustitiæ exemplum fieret, dum talia patitur à carnali filio, qualia in patrem spiritualem machinatus erat. Hæc autem quæ scripsimus, passim habentur apud Vincentium, Blondum, Antoninum, Platinam, Sabellicum, Nauclerum, Trithemium: qui omnes Friderici scelera non dissimulant. Solus autem Vrspergensis Abbas in Friderici partes inclinat, de quo Paulus Æmilius (de gestis Francorum libro 7.) tale iudicium fecit. *Abbas Vrspergensis* (inquit) *historias suas claudit laudibus Friderici, insectationeq́; Pontificum. Fama frequentior, & sensus propè omnium conspirans eum damnant. Satis constat (quod & Vrspergensis non dissimulat) Augustum Frangipanes & alios Principes vrbis Romæ viros euocasse, & emptos ipsorum agros posteà reddidisse, sacramento fidelitatis seruandæ exacto, eorumq́; opera exactum vrbe Pontificem.*

§. Non solùm autem ex historicorum iudicio, sed præterea ex tot Pontificum Romanorum ordine succedentium perpetuo consensu, ex Imperatoris Constantinopolitani, Regumq́; Angliæ, Franciæ, Danię, & Hierosolymorum studijs & sententijs, quas pro Pontifice contra Fridericum non obscurè præ se ferebant, ac denique ex grauissima concilij Lugdunensis auctoritate abundè constat, Vrspergensem à vero deflexisse, ac immeritò vel Fridericum laudasse, vel tot Pontifices Romanos insectatum esse, quorum tamen authoritati nihil vspiam detractum esse in tota Ecclesia gubernanda voluit.

Innocen-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ succeßio. | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Pontifices Romani. | Imperator.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Quòd non tenetur quis restituere ablata.

† Bagnolenses & Concordenses Albigensium portio fuerunt.

152. De errore Abbatis Ioachimi.

ᵃ Ioachimus iste, Petrum Lombardum inuste reprehendens, dicebat, quòd Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sunt vna essentia verum vnitatem eiusmodi nō propriam & veram, sed quasi collecticiam, & quasi similitudinariam esse, vt multi fideles sunt vna Ecclesia.

ᵇ Alios siue istius Abbatis (seu alterius, qui similiter Ioachim dictus sit) errores atque hæreses Guido Carmelita commemorat de triplici videlicet statu mundi, quorum primus, secundum carnem ad Christum vsque durauerit: secundus velut mixtus inter carnem & spiritum, à Christo vsque ad sanctum Benedictum: tertius secundum spiritum tantum, a sancto Benedicto vsque ad finem mundi perseueret.

Doctores Catholici.

* Concil. Lateran. parte 1. c. 27. in fine iubet eū qui ob fraudem pro fide militanti factam excommunicatus est, non absolui, *donec & ablata reddat, & pro illatis damnis congrue iterum satisfaciat.* Denique in lib. 6. regula iuris notissima est: *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*

† Albigenses, Bagnolenses & Concordēses in multis erroribus conueniebant, licet in paucis discordabant, inquit Antoninus in 4. part. Summæ suæ, tit. 11. c. 7.

Albigenses verò cum ad B. Dominici & duodecim Abbatum prædicationē quos Papa Innocētius ad illos misit non resipiscerent, per Simonem Comitem a Monteforti bello eis indicto, circiter centū millia eorum a vix decem millibus Catholicis contrita sunt: cùm Catholici & duces, & milites tam confessione, quam sacra communione se prius muniissent. Auctor est Æmilius lib. histor. Fran. 6.

1204. Celestin. 4. Mediolanen

ᵃ Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 2. *Nos sacro & vniuersali concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro, quod vna quædam summa res est, incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, ac singulatim qualibet earūdem. Et ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia siue natura diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quod aliud inueniri non potest, & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, & Spiritus sanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura.*

1185 Innocent. 4 ... 4.14. Generale ... Lugdunense.

ᵇ Bernardus in Sermone de natiuitate Ioannis Baptistæ: *Ioannes tantò propinquior Deo, quantò vox verbo ... cui nulla voce alia media, quod foris sonet, oporteat indicari.* Et pòst: *Victu & vestitu contentum esse, Apostolica perfectio est. Sed Ioannes etiam hæc contempsit. Venit Ioannes in viam Domini non manducans, nec bibens, planè nec vestiens. Sicut enim locusta non est cibus humanus, sic nec pilus cameli humanum est indumentum. Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum* Luc. 7. 5. Ex his videmus, non modò in eo crassessisse Ioachimum, quòd tempus illud ab aduentu Christi vsq; ad S. Benedictum (in quo Apostoli vixerunt) minus perfectum posteriore monachorum statu putauerit; verumetiam quòd mundi statum ante Christum (in quo præter cæteros Patriarchas & Propheras Ioannes Baptista vixit) secundùm carnem fuisse dixerit. Ioachimi ergo partitio tota est friuola & carnalis, quæ nec S. Benedicto, nec vlli sancto Monacho vnquam probari potest.

153. De f 2 ᵃ Petrus

Innocentius quartus antequàm adhuc Papa crearetur, in Epistolas decretales Commentaria
945 scribens lib.3.tit.de voto,c. Quod super. *De Christianis* (inquit) *non est dubium,quod eos iudicare potest Papa, si contra legem Euangelicam facerent* & quæ tum præcedunt in eandem sententiam, tum sequuntur.

946 Vincentius in Speculo lib. 31. ca. 2. *Innocentius Papa 4. fratrem Ascelinum de ordine Prædicatorum, & alios cum literis Apostolicis ad exercitum Tartarorum misit, hortans eos, vt à cædibus abstinentes, fidei veritatem reciperent.*

Ibidem c.39.narratur, cum quanta gratulatione Papæ nuncij excepti sint *apud Kiouienses & totam Russiam, Poloniam & Bohemiam.* Et tandem re cum Episcopis collata, *responderunt communiter, dicentes quod Dominum Papam habere vellent in specialem Dominum & in patrem, sanctam quoque*
947 *Romanam Ecclesiam in Dominam & Magistram. Super hoc etiam ad Dominum Papam nuncios suos & literas transmiserunt.*

948 Nicephorus Gregoras lib.5.ca 2. *Nicephorus Blemmydes Græcus multa e sacra scriptura testimonia,quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere ac conscribere cœpit, clam ille quidem infa-*
949 *miæ metu, sed tamen scripsit quædam, quæ postea cum Beccus Charthophylax legisset, mutauit sententiam, & in Latinorum ba[...]*

Hugo Cardinalis in Deuteronom. cap. 17. *Si difficile iudicium esse perspexeris, ascende ad lo-*
950 *cum quem elegerit Dominus. Ex hoc* (inquit) *loco inoleuit consuetudo appellandi ad summum Pontificem.*

951 Accursius Glossator in Authentica, vt Ecclesia Rom. gaudeat 100. annorum præscriptione. *Vetus Roma habet primam Sedem Ecclesiarum, item originem legum, item fontem Sacerdotij.*

Henricus Cardinalis Ostiensis in Summa, §. Vnde in fine Procemij. *Sed nunquid Papa est ma-*
952 *ior Imperatore? Quicquid autem dicatur, hæc veritas est, quod distinctæ sunt iurisdictiones, quamuis vna maior sit reliqua: & quæ[...] et secundum [...] in suam iudicabit, sed vtraque tamen Ecclesiasticos Canones sequi debet.*

Idem in summa de authoritate & vsu pallij, §. Et quo loco. *Speciale est in Papa, quod semper*
953 *& vbique pallio vti potest: item quia vniuersa Christianitas prouincia sua intelligitur: item & respectu ipsius vnus est Episcopatus, nedum quoad hoc, vt intelligatur sponsus vnus Ecclesiæ quia hoc commune est sibi & omnibus Episcopis quinimo etiam quoad administrationem: item & res[...]u huius ge-*
954 *neralis administrationis potest dici, quod alas habet latas & liberas, qui nulli subest, & vbique dominatur: sed a[...] habent ipsas alligatas nexibus præceptorum.*

Gulielmus Durandus Mimatensis Episcopus in Rationali diuinorum officior. lib.6.c. 53.agēs
955 de cærimonia rosæ aureæ, quæ in quarta Dominica Quadragesimæ portatur: *Huius* inquit *floris baiulus est Romanus Pontifex, successor [...]que Petri, & Vicarius Iesu Christi.*

956 Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Sacramento Ordinis: *Papa est successor Petri, quantum ad potestatem & dignitatem.*

Alexander de Ales in 3. par. Summæ q. 40. membro 2. *In ordine potestatum secularium nullus est maior Rege vel Imperatore, quemadmodum in ordine potestatum spiritualium, nullus est maior Papa:*
957 *tamen collatione facta potestatis spiritualis ad secularem, potestas spiritualis est super secularem, sicut spiritus est supra corpus. Vnde & Ierem. 1. dicitur: Ecce constitui te super gentes & regna. Et ostensum est 2.Paralip. 26. in Ozia, quod voluit sibi vsurpare sacerdotalem dignitatem, & percussus est lepra.* Idē parte 4.q.83.membro 3. *Pontifex est totius vniuersalis Ecclesiæ sponsus & rector.*

Nicephorus Callistus sententiam suam de primatu Romanæ Sedis pluribus in locis declarat
958 Nam in lib.4.c.38. cùm loqueretur de Victore Pontifice Romano: *Alij Episcopi* (inquit) *acrius seueriusq. cum illo, qui gloria eos anteiret, egerunt.* Victorem igitur fatetur anteiuisse alios Episcopos, gloria. Itemq; in lib.9.c.37.dicit Deum rectè consuluisse Ecclesiæ rebus, cùm Felicem qui
959 Liberio in exilium misso erat subrogatus, e vita sustulisset, *ne primaria Apostolorum Sedes fœdam illam & incommodam à duobus gubernata ducibus contraheret notam.*

Albe-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Innocentius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

153. De Almarico.

[a] Negabat, aut generationem filiorum, aut distinctionem sexuum in paradiso futuram, nisi Adam peccasset. Beroardus Lutzemburgensis.

[b] Non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quã in alio pane, & in alia qualibet re. ʒ. Hic homo videtur fuisse antecessor Brentij, ac non solùm Caluini.

[c] Turificationem, qua in Ecclesijs vtuntur, Idololatriam vocabat.

[d] Negabat resurrectionem corporum, Paradisum, Infernum, & idearum in mente diuina æternitatem.

[e] Dicebat, quemlibet fidelem teneri, vt credat se esse membrum Christi, & hoc esse de articulis fidei. Vincẽtius in Spec. lib. 29. c. 107. Quod ipsum Protestantes credunt.

154. De Dauide Dinantio.

[f] Iste (præter hęreses Almarici, cuius fuit discipulus) dicebat, Deum esse materiã primam.

155. De Petro Ioannis Ioachimi Abbatis discipulo.

[g] Negabat animam rationalẽ, qua rationalis est, formam esse humani corporis. Guido in Summ. de hæres.

[h] Gratias & virtutes in Baptismo infundi negabat, imputatiuæ tantùm iustitiæ primus (vt videtur) auctor.

[i] Chri-

Doctores Catholici.

[a] Petrus Lombardus lib. 2. Sentent. distin. 20. *Si nõ peccassent primi parentes, sine omni macula, carnali copula in Paradiso conuenissent: & genitalibus vterentur membris sine aliquo pruritu carnis.*

[b] Innocent. tertius de sacro altaris mysterio cap. 8. *Vbi panis est consecratus* (non ergo antè) *sub tota specie totum corpus existit.* (Et pòst:) *Deus illam virtutem verbis attulit, vt ad prolationem eorum corpus Dominicum incipiat esse sub specie Sacramenti.* ʒ. Ecce, nõ nisi post prolationem verborum incipit ibi esse.

[c] Gulielm. Durand. Mimatensis Episcopus in Rationali diuinorum lib. 4. cap. 10. *De turibulo Moyses ad Aaron specialiter ait: Tolle turibulum, & hausto igne de altari, mitte incensum desuper.* Et in Proœmio 1. lib. Num. 6. *Licet reuera figuræ, quarum hodie veritas apparuit, recesserint: tamen adhuc multiplex latet veritas, quam non videmus, propter quod vtitur Ecclesia figuris.* Innocentius de altaris mysterio lib. 2. ca. 16. *Per turibulum enim verbum incarnatum accipitur,* id est, intelligitur, *quia per fidem mediatoris incensum offerimus Deo.*

[d] Concil. Lateran. sub Innocẽtio 3. c. 2. *Damnamus peruersissimum dogma impij Almarici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit, vt eius doctrina non tam hæretica censenda sit, quàm insana.*

[e] Bernardus Serm. 2. de octaua Paschæ: *Nouit Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit quas elegerit à principio. Quis verò scit hominum, si amore est dignus vel odio? Quod si, vt certum est, certitudo nobis omnino negatur, nunquid non tanto delectabiliora erunt, si qua fortè electionis huius signa possimus inuenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum prædestinationis suæ nullum adhuc testimonium tenet?* Et posteà hæc tria signa enumerat, *si contines à peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis opera vitæ.* ʒ. Nemo autem aut scire potest, aut in hac vita credere tenetur, se hæc tria indubitatò consecutum esse, licet id sperare & possit & debeat, nisi consciẽtia reclamat.

[f] Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Deus simul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem.* Non igitur de sua substantia, veluti de materia, res omnes condidit. Contra hũc huius Dauidis errorem Thom. de Aquino disputat contra Gentes lib. 1. c. 17.

[g] Concilium Viennense in Clementinis de summa Trinitate ca. 1. *Substantia animæ rationalis verè ac per se humani corporis forma est. Qui contrariam doctrinã pertinaciter defendit, hæreticus est censendus.*

[h] Concil. Viennense c. 1. de sum. Trinit. *Tam adultis quàm paruulis in Baptismo informans gratia & virtutes conferuntur.*

Albertus Magnus in illa verba Christi ad Petrum, Math. 16. *Dico autem tibi: Singulariter* (inquit
Albertus) *non quòd singulariter acceperit* (claues) *Petrus, sed quia in vnitate ordinis Ecclesiæ vnus est,*
qui accipit in plenitudine potestatis, qui est successor Petri, & Petrus in potestate. Alij autem in eadem
vnitate accipiunt in parte potestatis, eo quòd vocantur in partem solicitudinis.
960 Idem c. 22. Lucæ, in illa verba, *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: Hoc* (inquit) *argumētum*
efficax est pro Sede Petri & successore ipsius, quod fides eius non finaliter deficiat.
961 Nauclerus in 43. generatione: *Vrbanus instituit sollemnitatē de corpore Christi.* §. Ex mirabili cō-
sensu quo Ecclesia festum illud iam per annos tercentenos coluit, constat, & fidē realis præsen-
tiæ corporis Christi in Eucharistia certissimam semper fuisse (alioqui saltem aliquæ Ecclesiæ re-
962 stitissent Pontificis decreto) & vniuersam Occidentis Ecclesiam Romani Pōtificis primatum
agnouisse, vtpote cuius decretum tanta cum alacritate suscepit & obseruauit.
963 Thomas de Aquino edidit opusculum *cōtra Græcorum errores*, idq́; Vrbano quarto dedicauit:
in quo probat ex authoritatibus antiquorum Patrum Orientalium, *Romanæ Ecclesiæ Pontificem*
habere vniuersalis Ecclesiæ primatum, quodq́; ad eum pertineat, ea quæ fidei sunt, determinare.
964 Blondus Decad. 3. Inclinationis Imperij lib. 7. *Vrbanus Guidonem Cardinalem componendis inter*
Henricum Angliæ Regem & Simonem Montisfortis Comitem contentionibus legatum miserat. Guido
965 *autem absens Pontifex creatus & Clemens dictus, Carolum corona Hierusalem & Siciliæ ornat, spon-*
dentem Romanæ Ecclesiæ recognitionem, & duodequinquaginta mille aureos in feudi subiectionisque
pensionem.
966 Thomas de Aquino in opusculo de Symbolo Apostolorū ait: *Sola Ecclesia Petri* (*in cuius partē*
venit tota Italia, dum discipuli mitterentur ad prædicandum) *semper fuit firma in fide. Cumq́; in alijs*
partibus vel nulla fides sit, vel sit commixta multis erroribus: Ecclesia tamen Petri & fide viget, & ab
erroribus munda est, quia Dominus dixit Petro: Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.
Idem in lib. de regimine Principum ad Regem Cypri, cap. 14. *Quia finem fruitionis diuinæ non*
consequitur homo per virtutem humanam, sed virtute diuina (*iuxta illud Apostoli, Roman. 6. Gratia Dei*
vita æterna) *perducere ad illum finem, non humani erit, sed diuini regiminis. Ad illum igitur Regem hu-*
967 *iusmodi regimen pertinet, qui non est solùm homo, sed & Deus, s. ad Dominum nostrum Iesum Chri-*
stum, qui homines filios Dei faciens, in cælestem gloriam introduxit. (Et posteà:) *Vnde omnes Chri-*
sti fideles, in quantum sunt membra eius, Reges & Sacerdotes dicuntur. Huius ergo regni ministe-
rium, vt à terrenis essent spiritualia distincta, non terrenis Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, &
præcipuè summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario, Romano Pontifici, cui omnes Reges populi
Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino Iesu Christo. (Et pòst:) *Et quia in veteri lege promit-*
tebantur bona terrena, non à dæmonibus, sed à Deo vero, religioso populo exhibenda: inde & in lege ve-
968 *teri Sacerdotes Regibus leguntur fuisse subiecti. Sed in noua lege est Sacerdotium altius, per quod homi-*
nes traducuntur ad bona cælestia. Vnde in lege Christi Reges debent Sacerdotibus esse subiecti. Propter
quod mirabiliter ex diuina prouidentia factum est, vt in Romana vrbe, quam Deus prauiderat Christia-
ni populi principalem Sedem futuram, hic mos paulatim inolesceret, vt ciuitatum rectores Sacerdotibus
subiacērent. Vide prætereà, quid D. Thomas de hac re dicat, contra Gentiles, lib. 4. c. 76.
Bonauentura in lib. 4. Sentent. distinct. 25. quæst. 3. *Cùm ordinis potestas principaliter sit ordinata*
ad dispensationem Sacramentorum, & maximè illius nobilissimi Sacramenti, scilicet corporis Christi:
vltra Sacerdotium non est gradus ordinis. Sed tamen intra hunc gradum et ordinem cōtingit esse distin-
ctionem dignitatum & officiorum, quæ tamen nouum gradum vel ordinem non constituunt, vt Archi-
969 *presbyter, Episcopus, Patriarcha, Pontifex summus.* Et in 6. parte Breuiloquij c. 12. *Quia* (inquit) *ex-*
cellentia quantò magis descendit, tantò magis dilatatur; & quantò magis ascendit, tantò magis vnitur:
970 *hinc est, quòd plures sunt Episcopi, pauciores Archiepiscopi, paucissimi Patriarchæ, & vnus Pater Pa-*
trum, qui Papa meritò appellatur, tanquam vnus primus, & summus Pater spiritualis omnium Patrum,
Pastor omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, sponsus vnicus, caput indiuisum, Pontifex summus,
Christi Vicarius, fons & origo & regula cunctorum Principatuum Ecclesiasticorum, à quo tanquam à
summo deriuatur ordinata potestas vsq; ad infima Ecclesiæ membra, secundùm quod exigit præcellens di-
gnitas Ecclesiæ in Ecclesiastica Hierarchia.
971 Blondus 2. Decad. lib. 7. *Clemens 4. vacantis Imperij curam sucipiens, Carolum Siciliæ Regem, suū*
in Hetruria Vicarium instituit. Cùm autem Henricus & Conradinus in Carolum mouerent, Clemens
Papa spiritu, vt videtur, prophetico prædixit, Conradinum ad cædem tanquam victimam deduci. quod &
factum est.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Heretici & Pseudoprophetæ.

[c] Christum adhuc viuentem lancea vulneratum & quòd Euangelista rem aliter narret, perturbate narratum videri.

[d] Per Babylonem meretricem magnam in Apocalypsi, vniuersalem Romanam Ecclesiam intelligi.

1254 | 186. Alexander 4. Romanus Anagninus, sed. an. 9. m. 5. d. 5. | *Era. Michaël Palæologus an. 35*

156. De Gulielmo paupertatis hoste.

[a] Gulielmus de Sancto Amore in libello quodam suo affirmabat, licitam quidem esse promptitudinem ad relinquendū omnia pro Christi nomine, cùm necessitas vrgeret: sed illicitam esse illam paupertatem spontaneam, qua nondum ad id compulsus renunciat quis omnibus, quæ possidet, vt liberiùs Christo inseruiat.

1261 | 187. Vrbanus 4. Trecensis, Gallus sedit an. 3. m. 1. d. 4. | *Lu. Rodulp. an. 19*

1265 | 188. Clemens 4. Narbonen. Gallus, sedit an. 3. m. 9. d. 25.

[b] Desiderius quidam hæresiarcha Lombardus nostri temporis (inquit F. Thomas de Aquino in opusculo contra impugnantes Religionem) in Tractatu, quem edidit contra Catholicam veritatem, inter cætera condemnat statum eorum, qui relictis omnibus, egere volunt cum Christo, dicens non esse licitum, antequam necessitas vrgeat, sua omnia pro Christo relinquere.

[c] Addebat Desiderius, non nisi talem Religionem intrandam, quæ possessiones habeat, saltem in communi.

[d] Postre-

Doctores Catholici.

[c] Concil. Viennens. ibidem: *Declaramus, Ioannem (c. 19.) rectum factæ rei ordinem tenuisse in narrando, quòd Christo iam mortuo, vnus militum lancea latus eius aperuit.*

[d] Thom Aquin. in Apocal. c. 14 Babylon est multitudo mundanorum, qui alios ad peccatum trahunt vel exemplo, vel verbo. *Eodem modo Augustinus, Primasius, Beda, Haymo & alij Patres vno semper consensu Babylonis figuram interpretati sunt.*

[a] Thomas de Aquin. in 2. Secundæ, q. 186. articul. 3. ad 2. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, 1. Timoth. 6. Iste affectus deponitur ab ijs qui voluntariam paupertatem sequuntur.* Et ad 5. *Voluntaria paupertas est efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem, & ideò multum valet ad cælestem beatitudinem consequendam. Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, et veni sequere me, & habebis thesaurum in cælo. Diuitiæ autem habitæ per se quidem natæ sunt perfectionē charitatis impedire. Vnde Matth. 13. dicitur, quòd solicitudo seculi & fallacia diuitiarum suffocant verbum Dei. Et Matth. 19. Diues difficilè intrabit in regnum cælorum.* Deniq; ad sextum ait ex B. Gregorij sententia: *Qui ex rebus possessis subsidia egentibus ministrant, Deo sacrificium (minus dignum) offerunt. Qui verò nihil sibi reseruant, offerunt holocaustum, quod est maius alio sacrificij genere.*

[b] Thomas de Aquin. in opusculo contra impugnātes Religionem c. 6 *Perfectio Euangelica consistit in imitatione Christi et Apostolorum, & aliorum Patrum. Sed Christus (Luc. 9.) non habuit, vbi caput suū reclinaret: Apostoli vero dicebant sicut res erat (Math. 19.) Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: Itemq; alij discipuli & fratres in primitiua etiam Ecclesia omnia sua vendiderunt, & ad pedes Apostolorum posuerunt, Actor. 2. & 4. Deniq; multi Patres in Aegypto (& Syria) possessionibus suis relictis paupertatem spōtè amplexi sunt: Omnes verò tam cōtra Iouinianum, quàm contra Vigilantium docuerunt, melius esse, vt nudū Christum nudi sequamur (quæ sunt verba Hieronymi ad Rusticum Monachum) vtq; absoluti à solicitudinibus egeamus cum Christo (apud Augustinum de Ecclesiast. dogmatibus:) ergo actualis & spōtanea paupertatis electio & exercitatio ad perfectionem Euangelicam pertinet. Nec tantùm licita est, sed etiam laudabilis.*

[c] D. Thom. ibidem: *Apostolici viri (in Actis Apostolorum c. 2. & 4.) ita vendiderunt propria, vt nullas possessiones in communi reseruarent sibi Et Augustin. li. 3. de Doctrin. Christian. præfert perfectionē Iudæorū Ecclesiæ primitiuæ ijs qui ex Gentibus conuersi erant, in eo quòd illi omnia sua vendiderunt (non seruanda in commune, sed) pauperibus distribuenda. Ergo maioris perfe-*

 ctionis

Blondus Decad.2 lib.8.*Gregorius Pontifex Lugduni conciliũ indixit. Contulit se ad id concilium*
972 *Michael Palæologus Græcorum Imperator, & vnioni Orientalis ad Occidentalem Ecclesiam consensit.*
973 *Secutiq́; illum nonnulli Tartari, Gentis Scythicæ Proceres, sacro baptismatis charactere superfusi, Christianos se & Catholicos fore professi sunt. Sed & Rodulphus ab Electoribus Germanis in Romanorum Regem declaratus, ea conditione à Gregorio Pontifice in cõcilio est acceptus, vt Romam pacificus ad inunctionem accipiendam sé conferret, ac rebus Hierosolymæ, quantam posset, opem ferret.* In eodem concilio (vt est ab Onuphrio annotatum apud Platinam in vita Gregorij decimi) cautum est, *vt Cardinales, nisi Romano Pontifice creato, è conclaui, quod decimo die post mortem Pontificis ingressi fuerant, non permittantur egredi.*

Niceph. Gregoras lib.5.c.1. Michaël Palæologus à Carolo Rege sibi timens, Legatos ad Papã mittit de ineunda veteris & nouæ Romæ Ecclesiarum concordia, modò Caroli expeditionem auerteret. Concordiæ capita fuerunt: 1. *Vt in sacrorum voluminum hymnodijs Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret: 2. Vt liceret cuiuis, Romam veterem, quæ curia maior & perfectior esset, appellare: 3. Vt illi principatus in omnibus deferretur.*

974 Ræmundus Sebundius de natura hominis, Dialog.6.c.81. *Quia oportuit Christum ascendere in cælum, ideo per seipsum aliquos magnos constituit Sacerdotes, quibus potestatem contulit alios Episcopos & Presbyteros ordinandi, & vnum præ cæteris loco sui Vicarium constituit, qui haberet præeminẽtiam*
975 *longè supra alios, in quo tanquam in capite vno omnes Christiani fideliter vnirentur. Hic est Petrus Apostolus, & omnes summi Pontifices sui sequaces, qui gerit personam Christi, qui habet vniuersalem potestatem illimitatam, & Sacramentum ordinis conferendi, & omnia peccata pœnitentium Christianorum, & omnia scelera iudicandi, absoluendi, & donandi.*

M. Paulus Venetus lib.1. de regionibus Orientalibus cap.4 6.& 7. *Magnus Cham* (Cublai voca-
976 tus) *cũ regni sui Principibus inito consilio, rogat Latinos (ciues Venetos è clarissima Paulina familia natos) vt nomine suo ad Papam proficiscantur, petántque vt centum viros mittat, qui sapientibus suis persuadeant Christianorũ fidem cæteris omnibus sectis præferendam, &c.* Gregorius verò Papa decimus cum literis suis ad Tartarorum Principem, etiam Nicolaum & Gulielmũ Tripolitanũ probitate & literatura cõspicuos adiunxit. à quibus literas Pontificis Tartarorũ Imperator lętatus accepit.

Ioannes de Parisijs in tractatu de potestate Regia & Papali c.3. *Manifestum est, quòd licet populi distinguantur per diuersas diœceses & ciuitates, in quibus præsunt Episcopi diuersi in spiritualibus: tamen vna est omniũ fidelium Ecclesia, & vnus populus Christianus. Et ideo sicut in qualibet diœcesi est*
977 *vnus Episcopus, qui est caput Ecclesiæ in illo loco vel populo: ita in tota Ecclesia, & in toto populo Christiano, est vnus summus Episcopus, Papa scilicet Romanus, Petri successor: vt sic Ecclesia militans per similitudinem à triumphante deriuetur, vbi vnus præsidet, qui præsidet toti vniuerso.*

978 Antoninus in 3 parte historiarum tit 20. c.4. *Martinus quartus* (aliàs secundus) *excommunicauit Græcos, qui Ecclesiæ Romanæ non parebant.*

Henricus à Gandauo in Quodlibeto 6. q.23. *In Ecclesia militante sub Deo Christus (secundùm*
979 *quod homo) caput est & Monarcha. Hierarcha primus post Christum Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commisit. Vnde Papa habet vtrumque gladium, spiritualem & temporalem in auctoritate quadam prima & superiore.*

980 Trithemius in Chron. an. Dom. 1287. *Honorius 4. Ordinem Eremitarũ S. Augustini confirmauit.*

Frater Robertus vir sanctus ita Deum allocutus est: *Ego, Domine, fidem sanctã Catholicam, quã*
981 *docet, credit & prædicat S. mater Ecclesia Catholica Romana, credo firmiter, confiteor simpliciter: pro qua sustinenda paratus sum semper cum tuo adiutorio ponere vitam, anathematizans omnem hæresim aduersum sanctam Romanam Ecclesiam se extollentem. Abnego, & reprobo omnes schismaticos, & diuisos ab vnitate sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ Catholicæ.*

982 Engelbertus Abbas Admontensis in lib. de ortu & fine Rom. Imperij ca.18. *Appropinquante tempore aduentus Antichristi, veniet discessio primùm regnorũ omniũ ab Imperio, deinde Ecclesiarũ ab*
983 *obediẽtia Sedis Apostolicæ, & vltimò fideliũ à fide.* Et c.21. *Stante adhuc capite Ecclesiæ in spiritualibus, scilicet Apostolica Sede.* & capite in tẽporalibus, scilicet Imperio Rom. & stãtibus adhuc fidelibus in fide: locũ & commoditatẽ non habebit deceptio, & dominatio Antichristi, capitibus prædictis & mẽbris ipsorũ ei resistentib. Et c.22. Cùm igitur cõstans sit, & indubiũ, quòd non nisi ante aduentũ Antichristi futura sit prædicta triplex discessio; scilicet primò regnorũ à Romano Imperio, per quam discessionem ipsum Romanum Imperium deficiet & cessabit in totum: secundò *Ecclesiarum ab obedientia Sedis Apostolicæ*, quæ ad prædictam primam discessionem causarum ordine consequetur, quia gladio secularis siue temporalis potestatis sublato, gladius spiritualis carebit finaliter tandem suo defensore contra schismaticos & hæreticos: tertiò fidelium à fide, quæ discessio similiter consequetur ad duas primas discessiones: quia *nec potestate spirituali vel seculari tunc valente coercêre homines schismaticos sub Christianæ fidei vnitate & obedientia, sicut prius:* singuli secundùm suas affectiones & voluntates confingent & eligent sibi diuersos errores, quos teneant & defendant, & secundùm quos (sicut volunt) viuant & agant, secundùm Prophetiam Apostoli, 1. Timoth.2.

Sabellicus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.
1271	189. Gregorius X. Placentinus, an. 4. m. 4. Concilium Lugdunense.
1276	190. Innocentius V. Burgundus, m. 5. d.
1276	191. Adrianus V. Ligur, m. 1. d. 7.
1276	192. Ioannes 20. alias 21. Lusitanus, m. 8. d. 8.
1277	193. Nicolaus 3. Rom. sedit an. 2. m. 8. d. 29.
1281	194. Martinus 2. alias 4. Turonensis, Gallus, an. 4. m. 1. d. 7.
1285	195. Honorius 4. Roman. sedit an. 2. d. 1.
1288	196. Nicolaus 4. Asculanus, Picenus, an. 4. m. 1. d. 14.
	197. Cælestinus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Postremò, volebat nullam religionem esse licitam, nisi quæ de labore manuum viuere intendat.

187. De Raymundo Lullio.

ᵃ Libellum scripsit de inuocatione dæmonum, magiæ plenum.

ᵇ Oppugnauit etiam sanctæ Trinitatis vnitatem essentiam, & personarum æqualitatem.

ᶜ Iniuriam eos facere, qui puniunt hæreticos.

De Templariorum perfidia.

ᵈ Vrspergensis in Chron. post an. Dom. 1227. Fridericum 2. apud Acon in terra sancta, vt aiunt, multa sustinuit ex perfida proditione Templariorum.

Platina in vita Clementis quinti. Relatum est, Templarios a nostris ad Saracenos defecisse. Hanc ob rem eorum bona partim Rhodiis militibus, partim nouis Religionibus sunt attributa.

De

Doctores Catholici.

ctionis est illa paupertas, quæ in commune possessiones non habet, quàm quæ habet: adeo vt ista per tyrannum omnia temporalia nobis auferentē impediri nō possit, longiusq; à solicitudinibus seculi recedat, cum ne de communibus quidem excolendis curet.

ᵃ D. Thomas ibidem: *Nullus ad laborem manuum tenetur, quasi ex præcepto, nisi quando aliàs victum licite habere non posset. Et tunc quilibet homo (ac non soli Monachi) tenetur manibus laborare. Si ergo aliquis nec voueat ex labore manuum se victurum, nec intret Religionem, quæ illum ad eiusmodi laborem nominatim obliget, ac possit victum suum aliter quærere, siue id fiat prædicando, seu deseruiendo altari, seu mendicando, seu ex spontaneis aliorum oblationibus: non tenetur manibus laborare, præsertim cùm ista corporalis exercitatio non sit absolute necessaria propter se, & interdum spiritualem contemplationis finem impediat.* Hæc est summa eorum quæ D. Thomas eo in loco doctissime persequitur.

ᵃ Thomas in 2.2.q.90.art.2. *Non licet dæmones adiurare per modum deprecationis: quia is ad beneuolentiam pertinet, qua non licet ad dæmones vti.* 1. Cor. 10. *Nolo socij dæmoniorum fiamus. Licet tamen per virtutem diuini nominis eos adiurando eijcere, ne noceant: non autē vt aliquid per eos discamus, aut consequamur.*

ᵇ Idem in c.5.1.epist. Ioannis: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt in essentia, quia vnus Deus.* Genesis 23. *Abraham tres vidit, & vnum adorauit.*

ᶜ Idem 2.2.q.11.art.3. *Post primam & secundam correptionem* Tit. 3. *Ecclesia de pertinacis hæretici cōuersione desperans, aliorum saluti prouidet excommunicando, & eum seculari iudicio relinquendo, vt per mortem exterminetur. Si enim qui adulterant pecuniam Regiā, morte plectuntur: multo magis, qui corrumpunt fidem, per quam est animæ vita.*

ᵈ Gulielmus Tyrius Archiepiscopus in historia belli sacri: Templariorum (quibus de mandato D. Honorij Papæ, & D. Stephani Hierosolym. Patriarchæ regula & habitus assignabatur) professio hęc fuit, vt vias & itinera maxime ad salutem peregrinorū cōtra latrunculorum incursiones in terra sancta conseruarent: qui, quoniā iuxta Domini templū mansionem haberent, *Fratres militiæ Templi dicebantur.* Cum autem Patriarchæ Hierosolymitano, à quo prima beneficia susceperant, obedientiam denegarent, & Ecclesijs Dei decimas & primitias subtraherent, earumdem turbando possessiones, facti sunt omnibus molesti. Hæc Tyrius.

Bonfinius Dec. 2. lib. 9. In concilio Viennensi Clemens 5. Templariorum nomen extinxit.

Aluarus

Sabellicus Ennead. 9. lib. 7. Cælestinorum nobilis ad posteros religio per idem tempus orta est, quam auxit perspecta Cælestini auctoris sanctitas, & indubitata quædam circa iacentis corpus facta miracula.

984 Bonifacius 8. in Extrauagante, Vnā sanctam. *Siue Græci siue alij se dicant Petro, eiusq; successoribus non esse commissos: fateantur necesse est, se de ouibus Christi non esse; dicente Domino in Ioanne, vnum ouile, & vnicum esse Pastorem.*

985 Blondus Decadis 2. lib. 9. *Bonifacius Pontifex Romanus prudentis piorúq; vsus consilio, Patres imitatus veteris Testamenti, annum instituit iubileum*, in quo (inquit Antoninus, 3. parte, tit. 20. c. 8.) visitantibus certas Ecclesias & pœnitentibus, ac confessis, plenaria indulgentia pœnæ peccatis debitæ concedebatur. Et addit Blondus: *Magnum ea Pontificis indulgentia alicubi fructum attulit, quod dissidentes aliqui in pacem conciliati sunt.* §. Cum autem constet, vniuersam Ecclesiam Occidentalem hanc Romani Pontificis de anno Iubilei constitutionem vsq; in hodiernum diem obseruasse, constat etiam ea ex re, hanc fuisse vniuersæ occidentali Ecclesiæ fidem, quod Pontifex Romanus legitimè poterat & hanc rem & alias eiusmodi decernere.

Petrus de Palude distinct. 24. quæst. 6. *Potestas iurisdictionis, quæ ad regēdum populum tota in suo fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius, quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente*

986 *Domino Ioan. 21. Pasce oues meas. Hoc nulli aliorum Apostolorum dictum fuit nec tunc, nec ante, nec post: ergo talem potestatem plenam & perfectam habet solus successor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, quasi Pater Patrum.*

987 Antoninus parte 3. tit. 20. c. 8. Duodecim legationes, quarum Florentini extiterant principes, vno anno ad Bonifacium 8 ex diuersis mundi partibus accesserunt.

988 Ioannes Andreæ Glossator lib. 6. decretalium in c. Felicis, in fine de pœnis lib. 6. *Romanus Pontifex est totius orbis Episcopus.*

De excommunicatione Philippi Regis Franciæ, & diuina vltione subsecuta.

Platina in vita Bonifacij 8. Philippus 4. dictus Pulcher, Frāciæ Rex, Apameensem Episcopum a Papa missum, vt Regem ad expeditionem Hierosolymitanam hortaretur, in carcerem ob minas precibus additas coniecit. Bonifacius verò si non dimitteretur legatus suus, Regnum Franciæ ad Ecclesiam deuolui contēdebat. Addit huic historiæ Antoninus in part. 3. tit. 20. §. 20 Comes Attrebatensis literas Papæ in ignem proiecit in contemptum Pontificis, propter *quod iusto Dei*

989 *iudicio male perijt* in bello Flandrico postea interfectus. Rex ergo vias interclusit inter Franciā & Pontificem. *Papa verò Regem excommunicauit.* Rex conuocatis Prælatis & nobilibus suis, corā Abbate Cisterciensi appellauit à sententia Papæ: *Sed Abbas non acceptauit appellationem.* Rex igitur conduxit Sciarram Columnensem, qui Papam Pontificalibus indutum inueniens, *Domino disponente, ob dignitatem Apostolicæ Sedis non est ausus mittere manus in eum*: sed prædæ cuncta sua tri-

990 duo vacans, Papam custodiæ commisit. Cumq; nuncius interim ad Regem Franciæ properaret, *Episcopus Morianensis vir sanctæ conuersationis coram multis ait: Hoc nuncium dabit magnum gau-*

991 *dium Regi Franciæ, sed propter tantum excessum notabile iudicium Dei irruet super eum & prouentem eius.* Quod totum impletum est non multo pòst tempore. Nam Rex, intercurrente apro inter

992 equi sui crura, mortuus est. Tres autem filij eius vnus post alium breui spatio regnārunt, eorumque omnium vxores in adulterio deprehensæ sunt. Et hoc ideo scriptum est, vt hoc exemplo cæteri obseruent illud oraculum, *Nolite tangere Christos meos.* Benedictus Bonifacij successor vir

993 sanctæ vitæ, qui etiam miraculis dicitur claruisse, *violatores Pontificis excommunicat* cum Rege verò Franciæ pacem iniit.

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologiæ sub verbo, Ordinis: *Supra potestatem Episcopalem*

994 *debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primo, quia cum regimen Ecclesiæ sit optimum, & potest per eum disponi-*
positum, per quem Reges regnant; pax autem & vnitas sit finis optimi regiminis: vnitas regentis est con-

995 *uenientior causa vnitatis in Repub. quam multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis*

996 *tantis exemplar est, Exod. 25 Apocalyp 21. vnus præsidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus*

997 *principaliter soli Petro immediatè promisit claues regni cælorū. Matth. 16. Quarto, sicut in vno speciali*

998 *populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnam Ecclesiam facit) vnum sit caput, quod est Papa. Quinto, sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput vnum vnicum.*

Generalis concilij Viennensis, quod sub Clemente quinto celebratum est, de Romani Pontificis primatu possiles & sententia.

Quanquā nihil certius existat, quàm concilio Viēnensi de primatu Ecclesiæ Romanæ [illegible] se, id quod singulæ pæne constitutiones a Clemente 5. in eodem concilio editæ clamant [illegible] con-

[illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schiſmatici, Apoſtatæ & Heretici.*

Anno Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1294	Idem Cœleſtin. 5. m. 5. d. 7.	
	198. Bonifacius 8. Anagninus, an 8. m. 9. d. 18.	
		Græ. Andronicus cũ Michaele an. 25
1303	199. Benedictus 9. dict. 11. Taruiſinus, m. 8 d. 16.	
		Lat. Albertus an. 10
1305	200. Clemens 5. Vasco, an. 6. m. 10. d. 10.	
	Generale Concilium Viennenſe.	

Heretici & Pſeudoprophetæ.

De Templarijs verò conqueſtus eſt Alexander 3. in Concil. Later. part. 1. c. 9. & potiſſimùm, quòd abutentes priuilegijs à Sede Apoſtolica conceſſis, robur Epiſcopalis authoritatis eneruarent.

Doctores Catholici.

Aluarus Pelagius de planctu Eccleſiæ lib. 2. ca. 23. paulò poſt principiũ capitis: *Templary modo propter eorum flagitia ab Eccleſia reprobati ſunt.* §. Cùm autem & Clemẽs quintus cauſam Templariorum cognouerit, eorumq; ordinem abrogauerit, & hic Aluarus, vir certè inſigni doctrina & pietate, vixerit eo tempore quo Templariorum nomen deletum eſt, multò ſecurius ei creditur, quàm neſcio quibus rumuſculis, qui aut ab incerto, aut certè à priuato auctore prodierunt.

158. De hæreſi Waldachiana.

ᵃ Durandus de VValdachia dicebat, matrimonium eſſe occultum meretriciũ. Bernard. Lutzenburg.

ᵃ Thomas de Argentina in Sentent. lib. 4. diſtinct. 26. art. 1. & 2. *Matrimonium eſt verum Sacramentum, quia non ſolùm eſt ſignum gratiæ (quam in animis dignè contrahentium efficit)* quatenus ex diuina inſtitutione principaliter depẽdet: (Geneſ. 2. Matth. 19.) verùm etiam eſt ſignum coniunctionis Chriſti & Eccleſiæ Epheſ. 5.

159. De Fratricellis & Dulciniſtis.

ᵇ Fratricelli (quorum dux Hermanus quidam Italus fuit) promiſcuos concubitus in locis occultis exercebant. Alij quoq; in Alpibus eandem fœditatem (Dulcino quodam duce) exercuerunt. Lutzenburg.

ᶜ Fratricelli dicebant, viſionem animarum ſanctarum differri vſque ad nouiſſimum diem.

ᵇ Bonifacius octauus (authore Palmerio in Chron.) hæreſim eorum qui ſe Fratricellos dicebant, damnauit: Clemens verò quintus bello per legatum ſuũ illato, Dulciniſtas pænè vſque ad internecionem deleuit. Ber. Lutzemburgius.

ᶜ Bonauent. in lib. 4. Sentent. diſtinct. 21. quæ. 2. f. 3. *Aliqui errant, dicentes animas non eſſe glorificãdas ante diem iudicij. Certum enim eſt, quòd Chriſtus expoliauit Principatus & Poteſtates tenebrarum, ac per hoc cõſtat, Sanctos qui in limbo erant, ad cælum cum Chriſto ſublimatos, ac per hoc & omnes iuſtos, qui non habent reatum pœnæ.*

160. De Begardis.

ᵃ Dicebant, hominem in hac vita poſſe talem perfectionis gradum acquirere, vt reddatur penitus impeccabilis, nec amplius in gratia proficere valeat. §. Hæc Lutheranorum hæreſis eſt, quatenus dicunt, nullũ peccatum fidelibus imputari. Quod ipſum eſt, impeccabilem quoad peccati pœnam fieri.

ᵇ Poſt talem perfectionem ieiunare non oportere hominem, nec orare. quia ſenſualitate ſpiritui ſubiecta poteſt corpori concedere, quicquid placet.

ᶜ Eos qui ſunt in ſpiritu libertatis, non eſſe humanæ ſub-

ᵃ Aluarus de planctu Eccleſiæ lib. 2. c. 52. *Iſte error (qui hominem in hac vita conſtituit impeccabilem) ab illo errore videtur trahere ortum, qui dicit nullum peccatum imputari ijs qui manent in fide, 23. q. 3. c. Quidam. Sed ſi ad impeccabilitatem in hac vita venire poſſemus, fruſtrà oraremus: Dimitte nobis debita noſtra, Matth. 6. Et Paulus dicit Rom. 7. Video aliam legem repugnãtem legi mentis meæ. Quodq; ſemper poßimus in gratia proficere, teſtatur Pſalm. 83. Ibunt de virtute in virtutem, vſque quò videatur Deus in Sion, ideſt, in gloria.*

ᵇ Aluarus ibid. *Quantumcunq; quiſq; in hac vita perfectus ſit, caro contra ſpiritum concupiſcit. Gal. 5. Non enim, quod volo, bonum, hoc facio. Roma. 7. Semper igitur neceſſarium eſt ieiunium, impetum carnis refrenans. 1. Corinth. 9. Caſtigo corpus meum. 2. Corinth. 11. In ieiunijs multis, et vigilijs. Genus enim maximè ſubtilium dæmonum ieiunio & oratione expellitur, Matth. 17. Et Matth. 26. Orate ne intretis in tentationem. Et Eccleſ. 18. Non impediaris orare ſemper.*

ᶜ Aluarus ibid. *Deuteron. 17. Qui ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morietur. Rom. 13. Omnis anima*

testantur, tamen cùm mei propositi fuerit, ea quæ in hoc genere occurrebant, sanctorum testimonia in hunc librum referre, & velut ad cumulum adiungere: ex magna copia, quam Viennēse concilium suppeditat, illud vnicum hoc tempore delegi, quod illic de magistris & linguarum professoribus in academijs gratuitò præficiendis decernitur: tum vt hæretici ex eo videant, Ecclesiam Romanam nec vllam prętermisisse occasionem, qua fides Christiana dilatari possit, nec vllam scientiam sacram, artémue liberalem, ac ne linguarum quidem peritiam (vt ipsi loqui solent) subterfugere aut negligere, barbariémve cupidè sectari & amplecti, cùm ante annos trecentos huiusmodi constitutionem ediderit: *Inter solicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti cura reuoluimus, vt errātes in viā veritatis inducere, ipsósq; lucrifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequendum, diuinorum eloquiorum sit expositio cōgrua, ipsorumq; fidelis prædicatio admodū opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuaq; redire, si auribus linguam loquētis ignorantium proferantur. Ideoq; illius cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitātes exemplum, qui ituros per vniuersum*
999 *mundum ad euangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtuntur infideles præcipuè abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumq; collegio, per doctrinam Christianæ fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Vt igitur peritia linguarum huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciā obtineri, hoc sacro approbante cōcilio, scholas in subscriptarum linguarum generibus, vbicunq; Romanam curiam residere contigerit, nec non in Parisien. Oxoniē. Bononiē. & Salamantino studijs prouidemus erigendas. Statuentes, vt in quolibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici, sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ & Chaldææ linguarū notitiam, duo videlicet vniuscuiusq; linguæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas solicitè doceant, earumq; peritiā studiosa in illos instructione transfundant: vt instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi fructum speratum possint (Deo authore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles.* Porrò eadem constitutio renouata est in concilio Basiliensi, Sess. 19.

Platina in Clementis 5. vita: *Veneti cum Carolo secundo contra Imperatorem Cōstantinopolitanum fœdus ineuntes, eò Rasstianum Regem perpulêre,* (anno D. 1307.) *vt orthodoxæ fidei rationem à Roma-*
1000 *no Pontifice peteret. Verùm cùm postea Veneti ac Carolus refrixissent, Rassiani ipsi malo exemplo sententiam mutant.*

Æneas Siluius in histor. Bohemica c. 28. Ioannes ex Rodulphi Imperatoris filio natus, cùm Albertum Cæsarem sua manu interfecisset, *pœnitentia ductus, Clementem quintum Pontificē maximum, qui sibi purgationem indulgeret, apud Auinionem adijt: Pōtifex Imperatoris occisionem ab Imperatore iudicandam ait.* 5. Quod ideo in medium protuli, vt constatet, Pontifices Romanos non alienam sibi arripuisse iurisdictionem, sed eam quæ à Christo ipsis credita erat, omni studio cōsectuasse. Nec enim quæ merè secularia erant, sibi atrogârunt.

Antoninus part. 3. tit. 21. c. 2. *Clemens quintus confirmauit Henricum in Imperatorem, & Robertū in Sicilia & Apulia Regem.* Et cap. 3. Cùm ad plusquam trecentos Episcopos Viennæ congrega-
1001 tos causa Bonifacij delata esset, quem Rex Franciæ volebat ostendere hæreticum fuisse: *Concilium declarauit, ipsum fuisse Catholicum & indubitatum Pontificem.*

1002 Ioannes Scotus super Sententias, distinct. 19. artic. 5. significat, quemlibet Christianum teneri obedire Papæ.

1003 Guido Carmelita in Summa de hæresibus, primo errore Valdensium: *Constat, quòd Dominus Petrum (& in Petro Petri successores) posuit omnium fidelium caput: cui ait Dominus Luc. 22. Rogauī pro te, vt non deficiat fides tua: tu autem aliquando cōuersus, confirma fratres tuos: ita quòd in directione & confirmatione fidei Petro, & Petri successoribus est standum & obediendum. Sic quòd Petri fides nō*
1004 *deficiet à Sede Apostolica, nec à Romana Ecclesia Christi Sponsa, quæ tota pulchra est, & labes hæresis seu macula non est in ea. Item nolentes obedire Romano Pontifici Pastori ouium Christi, cui in Petro Dominus ait (Ioannis vltimo) Pasce oues meas, desinunt esse oues Christi, quia oues Christi vocem eius libēter in doctrina fidei audiunt, Ioannis 10. Et Christus cum Petri successoribus adest, per suam gratiā eos*
1005 *dirigens, & confirmans in fide, vt eorum doctrina & regimine perseueret Sedes Apostolica & Romana Ecclesia sine ruga aut macula hæreticæ prauitatis.*

Ioannem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1305	Idem Clemens 5.	Lu. Henricus, an. 7. mi. 9
		Ludouicus 4. imperat an. 33.
		Græ. Andronicus 2. cũ Ioanne Caro... an. 52

Hæretici & Pseudoprophetæ.

næ subiectos obedientię, nec ad pręcepta Ecclesię obligari. 5. Et hoc illis cũ Lutheranis commune est.

[d] Hominem posse perfectã beatitudinem consequi in hac vita, sicut in futura.

[e] Quamlibet intellectualẽ creaturam in seipsa naturaliter beatam esse.

[f] Animam non indigere lumine gloriæ ipsam eleuante ad videndum Deum.

[g] Exercere se in actibus virtutis esse hominis imperfecti, & animam perfectam licentiare à se virtutes.

[h] Osculũ mulieris (cùm ad hoc non inclinet natura) esse mortale peccatum.

[i] Actum carnalem (cùm ad hoc natura inclinet) non esse peccatum, maximè cum tentatur exercens.

[k] Imperfectionis fore, si ab altitudine contemplationis ad ministerium humanitatis Christi & Sacramentum Eucharistiæ attenderent:

Doctores Catholici.

anima potestatibus sublimioribus subiecta sit. Nullã excepit, quantũuis perfectã. Heb 13. Obedite Præpositis vestris. Luc. 10. Qui vos audit, me audit. Et Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Ergo quilibet est obligatus ad Canones seruandos, sicut ad præcepta Dei. 1. Pet. 2. Quasi liberi, & nõ quasi velamen habẽtes malitiæ libertatẽ, sed sicut serui Dei. Gal. 5. Vos in libertatem vocati estis, fratres: tantũ ne libertatẽ detis in occasionẽ carnis.

[d] Aluarus ibid. Mat. 11. *Inter natos mulierũ nõ surrexit maior Ioanne Baptista. Qui aũt minor est in regno cælorum, maior est illo. Et 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Et Philipp. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

[e] Aluarus ibidem: *Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Iacob. 1. Omne datum optimum de sursum est. 1. Corinth. 15. Gratia Dei sum id quod sum. 2. Cor. 3. Nõ quòd sufficientes simus ex nobis. Luc. 18. Vnus est bonus Deus: est autem creatura bona, & ex consequenti beata suo modo, sed non essentialiter: alioqui non posset suum illud bonum perdere & peccare.*

Aluarus ibid. *Apocal. 21. Claritas Dei illuminat ciuitatem Dei, & lucerna eius est agnus. In lumine ergo filij ambulabunt (non in eo quod à se habent) Sancti in patria. Psal. 25. 88.*

[g] Aluarus ibid. *Matth. 4. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. 1. Timot. 4. Exerce teipsum ad pietatẽ, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Phil. 3. Quicunq; perfecti sumus. (Et post:) Nõ quòd iã accepimus, aut perfecti simus: sequor aũt, si quomõ cõprehẽdã.*

[h] Aluarus ibid. *Oscula per pacem danda vel ratione cõsuetudinis possunt fieri bona intẽtione absq; peccato mortali & veniali. Si autẽ ex libidinoso animo fiat, mortale est, propter deliberatum consensum in actum peccati. Matth. 5. Siue autẽ natura inclinet, seu non inclinet (& tamen etiam ad oscula inclinat) peruersa voluntas, quæ creaturæ delectationẽ creatori præponit, est id quod facit peccare. Matth. 15. De corde procedunt cogitationes malæ. &c.*

[i] Aluarus ibid. *Dominus dicit: Exod. 20. Non mœchaberis. Itẽ Apostolus Gala. 5. præmissa fornicatione, ait: Qui talia agunt, regnum Dei nõ possidebunt. Tobiæ 4. Præter vxorem tuam non patiaris crimen scire. 1. Cor. 6. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Licet verò nõ tentari sit impossibile, tamen non consentire tentationi, per Dei gratiam facile est. Matth. 6. Ne nos inducas in tentationem. 1. Ioã. 4. Maior est qui in nobis est, quàm qui in mundo est.*

[k] Aluarus ibid. *Vidẽdo corpus Christi, vident per fidem diuinitatẽ eius, quæ coniuncta est carni Christi, quanquã ipsum in hoc altissimo Sacramento corporaliter videmus sub illis visibilibus speciebus latentem, si veraciter in ipsum credimus, & propterea ipse nobis in hoc Sa-*

t cramento

Ioannem, qui vulgo dicitur 22. errasse quidem, sed neque hæreticum rectè dici posse, & certè nihil hæreticum decreuisse, ac falso ab hæreticis calumniosèque accusatum esse.

Huius Ioannis temporibus quæsitum est, an Sanctorum animæ iam purgatæ fruantur clara visione diuinæ essentiæ ante diem Iudicij. Ioannes quidem (vt apparet tum ex libris Gulielmi Occami, tum ex Sermone Gersonis 4. tom. in festo Paschali) magis putabat, Sanctos nondũ clara Dei visione frui. Sed tam longè ab omni pertinacia aberat, vt Benedictus Papa, qui Ioanni successit, quique ab eo in ea re dissentit: tamen in publica Constitutione sua (quæ in lib. 3. Alfonsi de Castro aduersus hæreses sub verbo Beatitudinis extat integra) testatus sit, *Papam Ioannem multis Prælatis & Magistris in Theologia districtius in consistorio mandasse, vt in ea quæstione vnusquisque deliberatè diceret quod sentiret. Ad decisionem enim concertationum huiusmodi sese parabat. Tamen morte præuentus* (inquit Benedictus Papa) *illud perficere nequiuit.*

Primùm animaduerto, quòd licet Ioannes Papa vt homo errauerat, tamen non ita suo errori adhæsit, quin omnia quæ ab altera parte dici possent, audire paratus esset. Deinde admirabilem planè Dei prouidentiam in hac re circa Sedem Apostolicam perspicimus, quòd non est passus, decretum aliquod falsum in causa fidei à Vicario suo (forsitan in falsam partem nimium inclinante) interponi, sed potius morte hominis honorem Sedis Apostolicæ stabiliuit. Mortuo autem Ioanne, *Benedictus Papa* (vt verbis Laziardi Cælestini in Epitome vniuersalis historiæ vtar) *Decretalem edidit, determinans, quòd animæ sanctæ nihil habentes expurgabile, statim, vt decedunt, ante diem Iudicij faciem Dei vident.* Occamus verò factionum odijs (quæ tunc inter Papam & Imperatorem erant, occæcatus) nimis acriter in Ioannem scripsit, id quod ex ipsius Occami verbis clare perspicitur. Fatetur enim (in Dialogorum tractatu primo secundæ partis c. 9. & 10) Papę Ioannis verba hæc esse: *Licet nos, postquam fuimus in isto statu, studuimus singulariter Sanctorum originalia:* (Et pòst) *nunquàm tamen meæ intentionis fuit, dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Hæc Ioannis verba Occam oppugnat, cùm tamẽ illa & honestissimam orationem contineant, & sophisticè vrgenda non sint, præsertim extra iudicium, in quo demum post vnam & alteram admonitionem cernitur, quis hæreticus sit, aut non sit. Ioannes verò nunquam ita est in iudicium Ecclesiasticum vocatus ad causam dicendam, vt contumaciam suam in prædicta opinione prodiderit. Temerarium igitur fuit, vt homo priuatus tantum Præsulem, etiam vltrò fatentem, *se reuocare quicquid contra fidem dixerat*, tamen hæresis accusaret. Nec alioqui modestè satis locutus est Occamus. vnde Æmylius de gestis Francorum lib. 8. ait: *Occamus Theologus Papam Ioannem maledictis lacerat.*

Quid quòd hic error, qui Sanctorum animas Dei faciem *ante diem iudicij clarè intueri negat*, adeò communis est huic Pontifici cum multis veteribus & Latinis, & Græcis Patribus, vt ex Latinis Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius & Bernardus; ex Græcis verò Iustinus Martyr, Irenæus, Origenes, Chrysostomus, Theodoretus, Œcumenius, Theophylactus, Euthymius, in eundẽ errorẽ impegisse videantur: quorum verba licet videre in Bibliotheca Sixti Senensis li. 6. annotatione 345. vt iniquissimum sit, in vnum Papam Ioannem conuicia ob eam rem iacere, quæ illi cum tot Sanctis communis est; nec aliã ob causam communis est, quàm quòd is Papa in scriptis Patrũ religiosè versatus, credebat se nõ temerè debere à tot Doctorum sententia dissentire. Ac fateor quidem, non defuisse aut alios Patres, aut hos etiã ipsos, qui alijs in locis aliter interdum docuerint, ac verba ipsorum piè intelligi tũ posse, tum debere contendo. Sed quænam impudentia est, ob causam aliquam papæ Ioanni crimen hæreseos intentare: & ob eandem ipsam idem crimen Iustino, Irenæo, cęterisque Patribus non intentare? Sin illos nota ipsorum & generalis fides liberat ab omni suspicione hæresis, quia doctrinam suam Ecclesiæ decretis semper parati erant subijcere: certè hoc idem Ioannes Papa de seipso quoque testatur, vt verba ipsius, quæ antè ex Occamo citauimus, manifestè docent.

Quæ cùm

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1316	201. Ioannes 21. dictus 22. Caturcensis. Gallus, an. 18. m. 3. d. 28.	Idem Ludouicus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

derent: & ideo non esse assurgendum in eleuatione corporis Christi.

[l] Bononatus, Iacobus Iustus, Gulielmus, Gilibertus, & Bartholomæus inter Begardos primarij quidam viri extiterunt.

161. *De errore Michaëlis de Cesena & VVilhelmi Occami.*

[m] Erant hac ætate qui dicerent, Christum eiusque Discipulos & veros imitatores nihil in speciali aut in communi, velut suum, habuisse. Ob quam doctrinam Michaël de Cesena Fratrũ minorum generalis minister, & VVilhelmus de Occam excommunicati sunt à Ioãne 22. Ac potest quidem fieri, quòd isti duo nihil aliud senserint, quàm Christum & Apostolos nihil habuisse proprij, secundũ seculi huius consuetudinem. Sed in eo peccârunt, quòd summi Iudicis decreto suũ qualemcunque sensum non subiecerunt.

162. *De Beguinorum hæresib.*

[a] Beguini dicebant, Christum & Apostolos nihil habuisse nec in proprio, nec in communi. Vnde inferebant, cõtra perfectionẽ Euãgelicã esse, aliquid etiam in cõmuni habere. Apud Guidonem Carmelitã ab errore Beguinorũ primo vsque ad sextum. Videtur enim Guido sine causa tot Beguinorũ errores facere, cùm ad paucissima capita redigi posśint.

[b] Papam non posse dispensare in Regula S. Francisci, & votis, ac transitu Fratrum mino-

Doctores Catholici.

cramento sui memoriam dereliquit, dicens Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationẽ. Non ergo descendunt à contemplatione perfecta, adorando carnem illam vnitam inseparabiliter verbo, sed ascendunt. Nihil enim sic hominem ad Deum trahit, sicut Deum hominem contemplari. Nam via veniendi ad contemplationẽ diuinitatis, est contemplatio humanitatis (Christi) quæ est facilior. Deum nemo vidit vnquam. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit: vtique per assumptam humanitatem.

[l] Begardorum hæreses vnà cum authoribus & sectatoribus eorum condemnati sunt in Viennensi cõcilio, sub Clemente quinto.

[m] Ioãnes Papa 22. (in Extrauagãte. Cùm inter. c. 4. de verbor. signif.) de fratrum cõsilio *declarat, illã assertionẽ hæreticã, quæ pertinaciter asserit Christũ eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi: vtpote quæ assertio sacræ scripturæ cõtradicit, quæ in plerisq; locis* (Ioan. 4. & 13.) *ipsos nonnulla habuisse asserit. Iis autem, quæ habuerunt, vtendi, vendendi, seu donandi ius illis competijt: alioqui enim talis vsus earum rerum iniustus fuisset.*

Aluarus Pelagius de plãctu Ecclesiæ li. 2. cap. 59. distinguit duplex dominiũ: vnũ, quod sit iuris merè humani & positiui, quod soli seculares habẽt, cũ interim Religiosi tale ius abdicent: aliud verò, quod sit naturalis & diuini iuris, cui renunciare licitum non sit. Christum igitur, & Apostolos, atque omnes Religiosos ait habere dominium istud posterius, dũ simplicem, sed tamen iustum facti vsum circa res ipsis donatas habent, absque omni aut proprietate positiui iuris, aut affectione ad illã. Errare igitur illos, qui omnem habẽdi modum à Christo & Apostulis tum in speciali, tum in communi excludunt.

[a] Guido Carmelita Episcopus Perpinianus in Summa de hęresibus in cõfutatione huius erroris Beguinorum c. 2. *Christus loculos habuit ad suam & suorum necessitatem; Ioan. 13.* (Et pòst.) *Constat, quòd Ecclesia tempore Pauli reseruabat oblata à fidelibus ad prouidendum viduis. 1. Timot. 5.* (Et iterũ pòst:) *Paulinus Nolanus, & Hilarius Arelatensis Episcopi, cũ ex amore perfectionis sua propria reliquissent, facti Episcopi nõ solũ susceperunt, sed etiã laudabiliter Ecclesiæ facultates cõmunes auxerunt, nõ ad propriũ dominatum, sed ad dispensandum ministris Ecclesiæ & pauperibus. Imò,* inquit, *sicut in veteri, sic etiam in nouo Testamẽto fuerũt multi Reges, & Martyres, & Confeßores valde perfecti, cùm tamen proprium aliquid possiderent.*

[b] Guido ibidem cap. 7. *Dominus Papa* (Ioannes 22.) *in hoc iustè & sanctè fecit, tollẽs erroneũ intellectũ, quẽ isti habebãt de paupertate Christi & Apostolorũ.* Et c. 8. *Papa potest dispensare in votis, vt dicit S. Bernard. 3. ad*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores.
1317	Idem Ioannes 22.	Idem Ludouicus

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Minorum ad aliam religionem: & ideo D. Papam Ioannem 22. perdidisse suã potestatem, quia cùm non posset (inquiebant) hoc facere, concessit Fratribus minoribus, vt haberẽt frumentum in granarijs, & vinum in cellarijs pro communi vita.

[c] Dicebãt, quòd status Fratrũ minorũ, est perfectior statu Episcoporum.

[d] Papam non posse dispensare in voto simplici, etiamsi ob pacis bonum id fieret, vel ob gentis alicuius conuersionem ad fidem.

[e] Quòd interrogati ab inquisitoribus non tenentur respondere, nisi tantùm de articulis fidei & Sacramentis.

163. *De Lolhardorum hæresibus.*

[a] Trithemius in Chron. refert, fuisse in Germania quosdam,

Doctores Catholici.

Eugenium Papam de dispensatione & præcepto. Et sicut regulæ & status Religionum habent vim ex authoritate summi Pontificis, per quem approbantur, ac confirmantur: sic subsunt eius authoritati, vt suos obligent, vel non, prout rectè ipsi Domino Popæ videbitur expedire. Et sicut poterit eius authoritate ex vna religione transire in aliam etiam minus arctam: quia poterit esse causa transitus. Item licet Ordo Fratrum minorum præmineat alijs statibus in voto paupertatis: non sequitur tamen, quòd præmineat in alijs votis, quia inter vota religionis minimum est votum paupertatis. Vnde & Hieronymus super Matth. dicit, quòd cum Dominus ait, Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & do pauperibus: præmisit, quod minus est: scilicet, cõstituere pauperem, & subiungit quod maius & perfectius est: dicens, Et veni, & sequere me.

[c] Guido ibid. c. 9. *Est de necessitate status Episcopalis, euangelizare, 1. Timoth. 3. baptizare, cõfirmare, ligare & soluere: non autẽ Fratrum minorum, nisi quantũ Sedes Apostolica concedit eis, ex gratia. Requiritur in Episcopo tanta perfectio, vt possit subditorũ salutẽ operari, & paratus sit pro fratribus & ouibus animã ponere, Ioan. c. 10. In cuius rei signũ Dominus Petro Romanorũ Episcopo martyriũ fugienti, & plebem deserenti apparuit. Cui Petrus: Domine quò vadis? Et Christus respondit: Venio Romam iterũ crucifigi. In quo didicit, quòd pro fide Christi & salute populi martyriũ pateretur, quod & fecit. Et quia maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, vt animam suã ponat pro amicis suis: præminet in perfectiõe status Episcopalis statui simpliciũ Fratrũ minorũ: qui nõ sũt Papa, vel Episcopi.*

[d] Guido ibid c. 16. *Licet aliqui dicãt, quòd in voto solẽni cõtinentiæ nõ possit summus Pontifex dispensare (cuius oppositum tenet Innocentius, cui credo magis), tamen de voto simplici omnes Catholici Doctores tenẽt, quòd Papa potest dispensare: quia, vt dicit S. Bernard. Dispensatio licita est, cùm vrget necessitas, aut expostulat communis vtilitas. Vbi ergo est vel necessitas, vel cõmunis vtilitas, quia periclitatur fides, vel bonum commune, quod est maius, & diuinius, ac eligibilius bono priuato continẽtiæ (vt dicitur primo Ethicorum) laudabiliter de voto continentiæ dispensatur. Quamuis enim status virginitatis de se sit altior & perfectior statu matrimonij secundũ se: tamẽ ratione maioris boni adiuncti, propter quod dispensatur, præfertur tunc matrimoniũ, vt cõiugiũ Abrahæ propter Christũ, qui ex eius semine erat nasciturus, in quo futura benedictio & redẽptio generis humani, præferebatur cælibatui Ioãnis, secundũ Augustinũ de bono cõiugali.*

[e] Guido ibidem c. 18. & 19. De erroribus Pseudoapostolorum: *Iuramentum pro omni veritate, dum adsit iudicium & iustitia, licitum est; Ieremiæ cap. 4.*

[a] Bonauentura in 4. Sentent. dist. 2. c. 18. *Sacramẽta*

t 3 *sanant*

tio aggregata, ac post Christi Iesu passionem & mortem viderunt & vident & videbunt diuinam essentiam immediatè, se bene & clarè & apertè illis ostendentem, quódque sic videntes, eadem diuina essentia perfruuntur: nec non quod tali visione & fruitione eorum animæ qui iam decesserunt, sunt verè beatæ, & habent vitam æternam & requiem.

Qui perpenderit ista Benedicti Pótificis verba, primùm animaduertet, nihil omnino à Ioãne definitum esse: atque ideo non fuisse, vbi quisquam se opponeret illius opinioni. Deinde perspiciet, aut omnes omnino, aut pęne omnes Cardinales Pontifici Ioanni se oppositurosfuisse, si semel ad rem peruentum fuisset. Cùm enim statim post mortem Ioannis omnes in cõtrariam sententiam sub Benedicto iuerint, non est credibile, quin ab Ioanne adhuc viuente etiam dissenserint, præsertim cùm ipse Benedictus testetur, *aliquos Theologos negatiuam, alios verò affirmatiuam partem veram ostendere conatos esse*, ac Ioannem ipsum mandasse, *vt deliberatè vnusquisque diceret quod sentiret.*

Postremò si omnes alij assensum Ioanni Papæ erant præbituri, quis tamen credat, ipsum Benedictum, qui ad contrariam sententiam definiendam auctor extitit, quíque sub Ioanne Papa erat Cardinalis, suum quoque iudicium fuisse dissimulaturum? Quid multis? Tota res ficta est à Caluino, vt ostéderet, se filiũ eius esse qui ab initio mendax fuit, & in veritate nõ stetit. Quod verò ad Occamum attinet, iracundia commotus, vindictæ potius quàm veritatis causa, Ioannem oppugnauit.

Guilielmus enim Occamus (vt scribit Trithemius an. Domini 1324.) à Ioanne Papa excommunicatus, ad Ludouicum Imperatorem confugit, à quo susceptus, multa & varia scripsit contra Papam. (Et pòst:) Vir doctus quidem, sed temerarius nimium. *Sunt qui dicant, eum circa finẽ vita suum recognouisse errorem, & Apostolicæ Sedis gratiam impetrauisse.*

Paulus etiam Aemilius in lib. 8. de gestis Francorum: *Occamus* (inquit) *Theologus minor, Ioannem Pontificem non criminibus modo, sed maledictis lacerat.*

Licet autem iste Occamus contra Papam Ioannem scripserit, tamen sine omni controuersia velut contra hominem, non autem velut contra Ecclesiæ Romanæ fidem authoritatémue
1011 scripsit. Nam alioqui fidem suam de Romana Ecclesia apertissimè confitetur in prologo libelli, quem scripsit de Sacramento altaris. *De illo* (inquit) *altissimo Sacramento aliqua breuia conscripturus, protestor, me nihil asserturum, nisi quod Romana tenet & docet Ecclesia.*

De Ludouici Bauari iusta excommunicatione, & nefario schismate.

Ludouicus Imperator (inquit Trithemius in Chron. an. D. 1324.) vxorem potẽtis cuiusdam viri abstulit, quocum annis vndecim matrimonialiter vixerat, eamque Ottoni filio suo copulauit, vt eo pacto Ducatum Carinthiæ & Tirolis ad mulierẽ iure hæreditario deuolutum obtineret. Ioannes autem Papa commotus tanta iniquitate, cùm nec monendo, nec comminando quicquam proficeret, communionem Ecclesiæ Ludouico interdixit. Ludouicus autem an. D.
1012 1327. Romam profectus, ibique à simplici quodam Episcopo, reclamante Papa, coronatus, in Concilio suorum Ioannem 22. temeraria præsumptione deposuit, eundemque hæreticum & schismaticum denunciari cùm fecisset, Petrum Corbarium ordinis Minorum Papam constituit. Qui post discessum Imperatoris in Germaniam, Pisis relictus, & à Bonifacio Comite Pisano Auinionem ad Ioannem Papam adductus, errore prius recognito, in carcere vitam cũ morte permutauit.

1013 Persistente autem Ludouico in contumacia sua, ex *Clementis Papæ 6. mandato*, maior Principum pars elegit Carolum 4. qui etiam post Ludouici mortem, quæ breui subsecuta est, pacificè imperauit solus, licet factio Ludouici primùm Edouardum Angliæ Regem, deinde Marchionem Misnensem, ac denique Guntherũ Comitem de Svvartzburg ei opponere conata esset. §. Deus igitur effecit, vt Vicarij sui Pontificis Romani sententia præualeret.

Aluarus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe-ratores Rom.
1318	Idem Ioannes 22.	Idem Ludo-uicus.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

quosdam hæreticos (quorũ dux fuit Lolhardus, nomine Gualtherus) qui Sacramenta Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Matrimonij & extremæ Vnctionis, ieiunia Ecclesiæ, Festos dies, Ecclesiarum, altarium & similium rerum consecrationes, inuocationes Sanctorum, ac denique Romanam Ecclesiam contemserint, ac irriserint, non aliter quàm Petrobusianos, Henricianos, VValdenses & Albigenses fecisse, antea declarauimus. Nec tamen isti Lolhardi propterea vnius eiusdemque Ecclesiæ, seu fidei, cum Petrobusianis & reliquis illis erant: cùm proprias præterea hæreses docuerint, ob quas necesse fuit, eos propriam habuisse & sectam, & congregationem. Proprias verò istorum hæreses Ioannes Trithemius cõmemorat in Chron. circa annum Domini 1315.

[b] Luciferum cum dæmonibus suis cælo iniuria pulsum, beatitudini cum suis restituendum esse.

[c] Michaëlem & bonos Angelos omnes æternis cruciatibus deputandos.

[d] Mariam non mansisse virginem post partum; alioqui (vt dicebant) non hominem, sed Angelum peperisset. Hanc hæresim Protestantes amplectuntur.

[e] Deum negabant aut scire, aut punire mala, quæ sub terris fierent, & ideo in subterraneis turpitudinem exercebant. Vnde puella quædam,

Doctores Catholici.

sanant infirmitates tã culpæ quã pœnæ, & virtutes adiuuant. Infirmitas culpæ primũ est peccatum originale, cõtra quod est Baptismus Sacramentum fidei, deinde peccatum actuale mortale, contra quod est pœnitentia, quæ datur in auxilium iustitiæ: tum autem peccatum veniale, contra quod est extrema Vnctio in auxilium spei. Pœna autem infirmitas est quadruplex. 1. pœna ignorantiæ, contra quã est Ordo, in quo potestas discernendi traditur in auxilium prudentiæ. 2. impotentiæ, contra quam est Confirmatio, in auxilium fortitudinis. 3. pœna malitiæ, contra quam est Eucharistia, in auxilium charitatis. 4. pœna concupiscẽtiæ, contra quam est Matrimonium, in auxiliũ tẽperantiæ. D. Thomas p. 3. q. 65. art. 3. *Inter sacramẽta potissimũ est Eucharistia. Primũ, quia Christus in eo substãtialiter cõtinetur. Deinde, quia cætera sacramẽta & ad Eucharistiam ordinantur, & per illam consummantur.* Bonauentura in lib. 4. distinct. 23. de Sacramentorũ formis agens: *Romana* (inquit) *Ecclesia vitat ea quæ possunt esse occasio deuiandi.*

[b] Bonauent. in Sentent lib. 2. distinct. [illegible] q. 1. a. *Lucifer eleuatus in superbiam, quia altior erat, cecidit profundius; & quia dignior, ad malũ se conuertit inseparabilius. Vnde scimus, quantũ Deus odit peccatũ, & maximè superbiam, quia pro vno motu cordis nobilissima creatura omniũ creaturarũ (Angelica) æternaliter sine spe veniæ est damnata.*

[c] Tho. de Aquin. p. 1. q. 62. ar. 8. *Angelorũ beatitudo in hoc consistit, quòd essentiã ipsam bonitatis vident. Vnde cùm nemo operetur, nisi attendens ad bonum; illi attendentes ad Deum, qui summum est bonum, peccare non possunt.* §. Et ideo nec puniri possunt.

[d] Thom. p. 3. q. 28. art. 2: *Propheta nõ solùm dixit, virgo concipiet, sed etiã, & pariet filiũ. Nã licet Christus, vt corpus verũ ostenderetur, natus est ex femina; tamẽ vt ostenderetur eius deitas, miraculosè processit ex virgine.* Et q. 35. art. 6. *Nulla violentia apertionis meatuum in partu Mariæ fuit, & propter hoc nullus in illo partu fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio.*

[e] Thom. p. 1. q. 14. art. 11. *Cùm Deus sit causa rerũ per suã scientiã, necesse est, quòd essentia sua sit principiũ sufficiens sciendi omnia, quæ per ipsum fiunt, non solùm in vniuersali, sed etiam in singulari.* Bonauent. in Sentent. lib. 4. distinct. 48. c. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonũ, siue malum. 2. Cor. 5. Si iustitia Dei manifestatur, potissimũ in iudicio id fiet, quantum ad omnia merita & omnes merentes. quod vtique faciendum intelligitur vel per manifestam collationem meriti ad præmium, vel etiam per discussionem, vel denique per ipsam condemnationẽ.*

1014 Aluarus Pelagius in Procemio lib.1.de planctu Ecclesiæ: *Vnam, sanctam, Catholicam Ecclesiã Romanam, sponsam Christi confiteor, veneror & obseruo, extra quam salus non est. Sponsum eius legitimũ, & caput Dominum reuerendissimum & sanctissimum, Dominum Ioannẽ Papam 22. de Caturco (cuius Papatu durante, & in annum 14. se Dei gratia extendente, hoc opus in ciuitate Auinionensi, vbi tunc cũ sua vera curia residebat, incepi) successorem almi Petri Apostoli, & Vicarium Domini nostri Iesu Christi, vicem non puri hominis, sed Dei & hominis Domini Iesu Christi tenentem in terris, vere celo, profiteor &*
1015 *amplector. Petrum de Corbario Apostatam Fratrum Minorum, quem Ludouicus Bauarus intrusus (qui se pro Imperatore gerit, & pro suis sceleribus à dicto Domino Ioanne vero Papa, schismaticus, & hereticus sententialiter extitit condemnatus) in prædicta sancta Sede Petri intrusit, cum Dathan & Abiron schismaticis, quos viuos terra absorbuit, nisi pœnituit, habere censeo portionem.*
1016 Idem cap.6.lib.1. *Synodus vniuersalis in Papam (corrigibilem præsertim) iurisdictionem non habet, nec in eum sententiam depositionis profert, etiam in hæresi, sed dicit ei: Ore tuo iudica causam tuam,*
1017 *quoniam ex te (inquit) iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis.* (Et pòst:) *Papa enim super omnia generalia Concilia est, & ab ipso ipsa recipiunt iurisdictionem, & auctoritatem, & licentiam congregandi se, non ipse ab eis principaliter.*
1018 Idem ca.13. *Iurisdictionem habet vniuersalem in toto mundo Papa, nedum in spiritualibus, sed temporalibus: licet executionem gladij temporalis, & iurisdictionis, per filium suum legitimum Imperatorem, quum fuerit, tanquam per aduocatum & defensorem Ecclesiæ: & per alios Reges & mundi Principes, & in patrimonio sancti Petri, & in regno Siciliæ, quod est regnum Ecclesiæ & patrimonium, & in alijs terris Ecclesiæ eam per suos Rectores debeat exercere: quia sicut vnus Christus Sacerdos & rex Dominus omnium: sic vnus eius in terris & in omnibus Vicarius generalis. Ad hoc Hierem.1. Ecce constitui te hodie super*
1019 *gentes & super regna. Hieremias autem Sacerdos fuit typus Papæ, vt alienum à suo demonstraret ouili, qui Petrum & successores eius magistros non cognosceret, & Pastores.*

Idem in cap.26. & 37. doctissimè probat, quanto Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit, antiquius fuit regno temporali, quod demum post diluuium incepit. Ex regibus autẽ, primum Regem iustum & verum fuisse *Melchisedec Sacerdotẽ Dei:* cæteros enim tyrannos potius fuisse. In populo autem Dei primum institutum esse sacerdotium, & postea *per Sacerdotes Regalem potestatem à Deo esse ordinatam.* Sacerdotes autem veteris Legis etiã materiali gladio vsos esse, *vt Moysen, quando Ægyptium interfecit, & quando Leuitis mandauit interficere fratres suos idololatras;* Exo.32. Itemque Phinees, Num.25. Samuelem, dum regem Agag in frusta concidit, & Matathiam, dum iudicem idololatram in altari occidit. In nouo etiam Testamento *Christus per flagellum de funiculis eiecit ementes è templo. Petrus amputauit Malcho auriculam, & verbo occidit Ananiam. Paulus obcæcauit Elymam Magum. Ecclesia igitur habet gladium temporalem, licet per se exercitium eius non habeat, quod propter maiorem puritatem ordinatum est, quia David ob multũ sanguinem quem effudit, non poterat ædificare domum nomini diuino. Alioqui etiam Angelus iustè & innocenter occidit 85. millia virorum, Isaiæ 37. Vnde Papa, qui singulariter animas ligat & soluit, tam corporibus quæ animabus subsunt, quàm temporalibus alijs quæ ad sustentationem corporis comparata sunt, multo magis præest. Papa igitur hoc modo vtramque habet potestatem, quod qui negaret, duo principia cum Mar-*
1020 *cionitis poneret.* Plura eius generis videre licet apud Aluarum eo in loco.
1021 Petrus de Bella Pertica Bartoli præceptor, lib.1. de summa Trinitate & fide Catholica: *Duo sunt in terris loco Dei: Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus.*

Durandus de S. Porriano in lib.4 Sentent. dist.24.q.5. *Potestas iurisdictionis, quæ est ad regendũ*
1022 *populum, tota & in suo fonte data fuit soli Petro & successoribus eius. Ioan.21. Pasce oues meas. Super omnes igitur & sacerdotes & Episcopos & Archiepiscopos Papa collocatur, penes quem residet plenitudo & primitas huius potestatis. Et hoc est rationabile, quia optimum regimen vnius multitudinis est, quando regitur per vnum supremum, à quo descendit authoritas regendi in medios & vsque ad infimos, & propter hoc regnum est optima politia, secundum Philos. 2. Politic. Sed regimen Ecclesiæ optimè est à Christo institutum: ergo in tota Ecclesia debet esse vnus vniuersalis rector, à quo descendat authoritas regendi in medios*
1023 *vsque ad rectores infimos, & hic est Papa. Et propter hoc stat vnitas Ecclesiæ, quòd omnia mẽbra sunt sub vno capite. Qua de causa illi qui hanc potestatẽ negãt, schismatici dicũtur, quasi vnitatis Ecclesiæ diuisores.*

Augustinus de Anchona insignem librum edidit de potestate Ecclesiastica, quem Ioanni 22.
1024 dedicauit; in cuius libri procemio hũc in modũ scribit: *Error est (vt puto pertinaci mente nõ credere, Romanũ Pontificẽ vniuersalis Ecclesiæ Pastorem, Petri successorem, & Christi legitimum Vicarium.*
1025 Idem in q.1. declarat *potestatẽ iurisdictionis spiritualiũ conuenire Papæ, secundũ immediatã institutionẽ & executionẽ: temporaliũ verò, secundùm institutionem per analogiam quandam, sed non se-*
1026 *cundũ immediatã executionẽ, nisi in quibusdã casibus.* In q.3. probat, potestatẽ Papæ maiorẽ quàm alia esse,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1320	Idem Ioannes 22.	Idem Ludouicus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

quædam, nomine Gisla, cũ interrogaretur in ipso tempore, quo propter hæresim suam comburebatur, vtrum virgo esset: Super terram (inquit) virgo sum, sub terra minimè.

164. De Ioanne Poliaco.

[a] Ioannes de Poliaco dicebat, stante statuto Concilij generalis, quod omnes homines iubebat crimina sua omnia proprio Sacerdoti confiteri, nec Papam, nec Deum ipsum facere posse, vt alius præter Parochialem sacerdotem ita posset quenquam absoluere, quin is eadem peccata proprio sacerdoti denuò cõfiteri obligaretur. Vnde inferebat, frustra fieri confessiones apud Fratres mendicantes, etiam de Papæ licentia.

165. De flagellantium se hæresibus.

[b] Flagellantes, cùm seipsos virgis conciderent, interim prædicabant, neminem saluari posse, nisi in sanguine de proprio suo corpore per flagella excusso baptizaretur. Nam Baptismum aquæ mutatum esse in baptismũ sanguinis. §. Quæ hæresis etiamsi prius aliquantò in Italia dicatur exorta, in Vngaria & Alemania percrebuit demum circa an. Do. 1350. authore Trithemio in Chron.

[c] Dice-

Doctores Catholici.

[a] Augustinus Anconitanus in lib. de Ecclesiastica potestate, quæst. 65. art. 1. 2. & 3. in sũma sic docet: *Proprius sacerdos intelligitur in isto decreto, quicunque non est alienus: & sic nomen proprij Pastoris accipitur.* Ioan. 10. *Oues proprium pastorem sequuntur, alienum verò fugiunt.*

Quo sensu & Episcopus diœceseos, & Papa sũt proprij sacerdotes. Atque etiam alius quiuis presbyter, cui Episcopus vel Papa legitimam potestatem concedit, non ordinariã, sed dispensatoriam, quæ fundatur in exẽplis Apostolorũ. *Planũ est enim, quod Apollo fuit presbyter Corinthiorũ, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 4. Ego plãtaui, Apollo rigauit: & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionẽ exercebat, iuxta illud quod ipse dicit 1. Cor. 3. In virga veniam ad vos, aut in charitate? & illum publicum fornicarium Satanæ per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorum Corinthiorum instructionem destinauit.* Est autem necessarium, religiosos & alios viros idoneos tanquam coadiutores Episcoporum in prædicationibus & confessionibus ordinare, tum propter Parochialium presbyterorum ruditatem & ignorãtiam, tum propter multitudinem eorum qui confitentur, ac denique quoniam nonnulli vel erubescũt ei Parochiano quocum familiariter agunt, cõfiteri, vel monita eius negligũt, vel etiã de homine illo minus bene sentiunt. Qui verò peccata legitimè semel confessus fuerit, is neque ab ipso Papa cogi potest, vt eam confessionem repetat; quia Sacramentum, quod operatur ex institutione diuina, effectum iam sortitum est, nec quisquã potest cogi ad id quod nõ est præcepti, sed tantùm consilij.

[b] Durandus de S. Portiano lib. 4. distinct. 4. q. 8. *Loquẽdo propriè, solùm est vnus Baptismus in aqua.* Eph. 4. *Alio modo dicitur aliquid Baptismus secundum proportionem ad effectum veri Baptismi: et sic est Baptismus flaminis, seu pœnitentiæ, in casu necessitatis, & sanguinis in martyrio.* Idem lib. 4. distinct. 1. q. 9. declarat, legalia Sacramenta ideò cessasse, quia *nimis onerosa erãt* ijs qui debebant ea obseruare, Actor. 15. 5. Cùm igitur onus circumcisionis in eo consisteret, quòd sanguis illius fundebatur, qui sacramentum illud percepturus erat: nunquam credendum est, Christũ sublata circumcisione, in qua non maximũ vulnus perferebatur, ad durissima flagellorũ verbera & sanguinis abundãtem fusionem ex necessitate Sacramẽti nos fuisse obligaturum. Quid quòd Ioãnes Gerson tom. 1. in Tractatu *contra sectã se flagellantiũ*, restatur, quòd *Ecclesia Christi hãc sectã, postquã insurgere videbatur, in diuersis partibus mundi reprobauit, tam in Lotharingia, quàm in Alemania & Francia.*

[c] Ludolphus

alia esse, quia spiritualis est in summo gradu. Spiritualis autem homo iudicat omnia & à nemine iudica-
1017 *tur.* Idem q.22.art: Si Papa mandat aliquid contra ius diuinum, aut naturale, resistendum ei est.
Sed *in ijs quæ sunt iuris positiui, obediendum est ei,* siue aliquid præcipiat contra ipsa, seu secus quã
scripta sunt, ea interpretetur.

In q.26.art.3. *Est* (inquit) *in Ecclesia duplex vnitas: vna membrorum ad caput* (id est, ad Christũ)
& alia membrorum inter se, secundùm rationem, qua alia eorum alijs magis eminent, & capiti Christo
propinquiora sunt. Si ergo Tyranni primam tantùm vnitatem, quæ tota spiritualis est, per eorum tyran-
nicam violentiam turbent: satis est, vt pœna spirituali (nimirum excommunicatione) puniantur, quia non
nisi spiritalem pacem violant. Sed si in tantum progressi fuerint malum, vt (superioribus suis manifestè re-
sistendo) velint turbare vnitatem secundam, quæ visibilis est: puniendi sunt etiam pœna temporali, quia or-
do iustitiæ diuinæ requirit, vt secundùm multiplicationem culparum, fiat multiplicatio pœnarum. Apo-
1018 cal.8. Et in responsione ad secundum argumentum: *Hinc fit, vt Papa (mediante potestate seculari)*
possit, & debeat in Tyrannos turbantes pacem Ecclesiæ, iustitiam exercere. Dicit enim Augustinus in epi-
stola ad Vincentium: In tali primitus sententia eram, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum: verbo
esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberem, quos apertos hæ-
reticos noueram. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis tantùm, sed demonstrantium superabatur
exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, quæ cùm tota esset in partem Donati, ad vnitatem Catholi-
cam, legum Imperialium timore, conuersa est. Quam nunc videmus ita illius animositatis perniciem dete-
1019 *stari, vt in ea nunquam fuisse credatur.* Et in sequente Articulo: In eo tantùm casu putat *Papa de-*
bere cruce signatos contra Tyrannos destinare, quando graue scelus, quod emendare nolunt, per eos committeretur.
teretur. Exemplum habetur Iud. 20. vbi cùm aliqui de filijs Beniamin grande piaculũ commisissent, nec cor-
rigere parati essent: alij filij Israël congregati ex præcepto Domini vindictã fecerunt in fratres suos, ita vt
interficerent 25. millia pugnatorum. §. Multa huiusmodi habentur in eo libro Augustini Antoni-
tani, quæ hunc in locum trãscribi non possunt. Hæc autem protuli, vt cùm nonnulli (qui etiã
se Catholicos haberi volunt) in Papam commoti esse videantur, quòd eum videant spiritualem
potestatem suam ad temporale dominium filiorum Ecclesiæ nonnunquàm extendere: ij sciant,
hoc eum, quoties causa postulat, necessariò debere facere, ne alioqui ob neglectam officij sui ra-
tionem Dei iudicio sit obnoxius. Cùm enim omnia quæ filijs Ecclesiæ data sunt, ob vtilitatem
totius mystici corporis dẽtur, secundũ illud Apostoli (1. Cor. 3.) *Omnia vestra sunt, vos autem Chri-*
sti, Christus autem Dei: certè etiam bona temporalia, & temporales pœnæ atque vindictæ per
eos qui præsunt, ea ratione temperari debent, quæ ad ædificationem Ecclesiæ vtilissima cense-
bitur. Sed de his aliâs.

Herueus librum scripsit de potestate Papæ, quem librum ego nõ vidi, sed inter alia permul-
ta, quæ S. Antoninus ex eo citat, hæc quę sequuntur, apud eundẽ Antoninũ habentur, part. 3. tit.
22. c. 3. §. 4 Primùm, *collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum,* quia ligare & soluere in
foro conscientiæ superat omnem authoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Eccle-
1020 siæ talis delegatio spectat. Deinde, *prima collatio fuit facta determinatè & singulari personæ Petri,*
dicente ad eum Christo, Tibi dabo claues regni cælorum: Et, *Pasce oues meas.* Tertiò, *aliæ collationes*
Petri successoribus factæ, sunt factæ a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis
qui habent vices Ecclesiæ, vt modò habent Cardinales. Et §. 5. *Omnis potestas Ecclesiastica Papali*
subest, quoad tria: primò, quantum ad correctionem abusuum: secundo, quantum ad institutionem &
collationem ipsius potestatis inferioris: tertiò, quia inferior potestas tenetur adiuuare Papalem, si aliqua
modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere ali-
quos ad aliquem finem, & tollere ea quæ impediunt motionem & profectum communitatis.
Hæc autem sunt vitia & abusiones, quæ inordinant hominem à Deo. Tota autem communitas
Christiana ad hoc ordinatur, vt coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impedi-
1021 tur per vitia & diuersas abusiones: pertinet *ad Papam, qui est primus Præsidens & principalis,*
vt huiusmodi vitia castigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores
à Papa (vt Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatæ, vt apparet de facto. Non autem insti-
tutæ sunt à Christo immediatè (vt iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, &
forum contentiosum ac pœnitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expressè,
nec implicitè habetur. Præterea si Christus immediatè hæc instituisset, non possent ab homine
immutari quod secus fit de communi consuetudine Ecclesiæ. Deinde nec ista limitatio insti-
tuta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante authoritatẽ ipsi institutioni: tum quia Christus nõ le-
gitur talẽ potestatẽ Ecclesiæ cõtulisse, tũ quia quandocunq; in aliquo cõcilio aliqua statuũtur,
1022 *tota authoritas dans vigorẽ statutis, est in solo Papa.* Alij possunt facere ad directionẽ, cõsulendo, &
orationibus iuuare, quòd in dubijs à Domino dirigantur: sed *solus Papa habet plenitudinẽ potesta-*
tis. Ex quo igitur institutio potestatum inferiorum non est facta immediatè à Christo, nec ab
vniuersa-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperatores Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
1314	Idem Ioannes 22.	*Idem Ludouicus*		

[c] Dicebant, aquam benedictã qua in Ecclesijs aspergimur, nihil habere efficaciæ.

[d] Postquam aduenisset ipsorum secta, Euangelium Christi & Sacerdotium Ecclesiæ cessare.

[e] Sacramentum confirmationis nihili esse.

[f] Sacramentũ altaris corpus Christi realiter nõ continere.

[g] Confiteri mortalia crimina Sacerdoti, inutile esse.

[h] Extremæ Vnctionis nullũ esse Sacramentum.

[i] Purgatorium non esse nec viuentium suffragia defunctis prodesse.

[k] Quendam Begardum de Erfordia fuisse Heliam: Enoch verò fuisse quendam Conradum Smet, qui has hæreses primus in Turingia publicauit, quem etiam in vltimo iudicio Christi loco sessurum dicebant.

Om-

Doctores Catholici.

[c] Ludolphus de Saxonia de vita Christi, c. 12. Dum explicat rationem purificationis B. Marię, dixissetq; *ingressuros Ecclesiam prius debere à peccatis purificari: Propter quod* (inquit) *consuetudo est, quòd aqua benedicta habetur ante fores Ecclesiæ, vt ingressuri eius aspersione purificentur etiam à venialibus. In cuius figura labium cum aqua erat ante ostium Tabernaculi: & ibi Aaron & filij eius ingressuri Tabernaculũ, lauabãt manus & pedes.*

[d] Harueus (in c. 7. ad Hebræos, interpretãs illa verba quæ Apostolus de Melchisedec dixerat, *manet Sacerdos in perpetuum*) *Sacerdotium* (inquit) *Christi & Ecclesiæ est æternum.* (Et pòst:) *Nam Melchisedec panem & vinum obtulit Deo pro Abrahã, & quotidie panẽ & vinum Deo Sacerdotes offerunt pro salute fidelium, atque panis ipse & vinum fiunt corpus & sanguis Christi, ac permanent in æternum; ita vt vitã æternam dignè accipientibus conferant. Propter ista rectè dicitur Melchisedec manere Sacerdos in perpetuum, quia nullus alius ritus instituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Christum designat perpetualiter interpellantem pro nobis.*

[e] Durandus li. 4. dist. 2. q. 2. *In Confirmationis sacramento datur Spiritus sanctus ad robur: ideo dictũ est Luc. 24. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.*

[f] Idem li. 4. dist. 10. q. 1. *A principio Ecclesiæ fuit articulus fidei ab omnibus concessus, quòd verum corpus Christi esset realiter in hoc Sacramento, & non figuratiuè, nec sicut in signo tantùm, nec per solam communicationem idiomatum.*

[g] Idem li. 4. distin. 17. q. 9. *Confessio (habita copia Sacerdotis) de necessitate salutis est ijs qui peccauerunt mortaliter: quia ministri quædam peccata remittere (Ioan. 20.) & quædam retinere non possent, nisi eis innotescant. quod fit per vocem confitentis.*

[h] Idem li. 4. dist. 23. q. 1. *Extrema vnctio est sacramentum, quia est remedium sub rebus sensibilibus appositum, quod in subsidium vitæ spiritualis ordinatur. Iacobi 5.*

[i] Harueus in 1. Cor. 3. *Catholici Doctoris minus recta doctrina, quam ignis in die Domini probabit, damnum patietur: ipse autẽ saluus erit, sic tamẽ quasi per ignẽ. vt per ignẽ purgatus fiat saluus, & nõ sicut perditus æterno igne in perpetuum torqueatur.* Thomas verò de Argentina li. 4. dist. 45. q. 1. docet, *viuos per suffragia sua ijs defunctis prodesse, qui sunt membra eiusdem mystici corporis, quia membrorum natura est, sibi mutuò subuenire.*

[k] Harueus in c. 11. ad Hebræos: *Deus posuit Enoch in alia secreta regione, donec circa finem seculi cum Elia veniat, reliquias Israël ad fidem conuertere.* §. Non ergo adhuc aut Elias, aut Enoch venit: ac multò minus isti nebulones taliũ Prophetarũ personas gestârunt.

[l] Thom.

1033 vniuersali Ecclesia: sequitur, *quod sit facta à Papa, vt à Vicario Christi generali:* quod etiam patet
ex hoc, quia *frequenter Papa creat nouas Sedes, seu Episcopatus, & mutat & priuat. Et Iura dicunt
expressè, hoc eum facere posse.* Quantum ad tertium: *Omnes potestates inferiores etiam seculares te-*
1034 *neantur iuuare Papam in eo quod expedit ad bonum regimen Ecclesiæ:* quia bonum Reipub. ad cuius
conseruationem omnes tenentur, potissimè dependet ex potestate eius cuius est ordinare gra-
dus & status in tota Ecclesia. Et quantum ad hoc, ei subsunt. Hæc dicta sunt de sentẽtia Herue⟨i⟩.

1035 Platina: *Benedictus* 10. (aliâs 12.) *censuras in Bauarũ à Ioanne, vt in vsurpatorem Imperij factas,
confirmauit.*

Ludolphus Saxo de vita Christi, in 2. parte ca. 1. *Petrus tanquam senior, ac princeps, & caput
aliorum, fit os totius collegij, & præ omnibus, & pro omnibus respondit, qui omnibus præesse & prodesse*
1036 *debuit. Ex quo patet, quòd præcipuè ad Petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide, & per-
tinentibus ad eandem.*

Ioannes Beletus de diuinis officijs cap. 13. *Ecclesiasticæ personæ, aliæ sunt dignitatis, aliæ ordinis:*
1037 *Dignitatis sunt, vt Papa, Patriarcha, Cardinalis, Primas, &c.* (Et ca. 14.) *Dominus Papa, id est, Pater Pa-
trum, summi Pontificis, qui in Lege fuit, personam gerit.*

Ioannes Boccatius in ea siue historia, seu fabula, quam de Abrahamo Parisiensi Iudæo, post
inspecta Romanæ curiæ flagitia, ad fidem Christi conuerso, narrat, eleganter insinuat, singula-
re opus Dei, & veritatis fidei Christianæ certissimum signum esse, quòd in tanta Pontificum &
clericorum Romanæ vrbis auaritia & luxuria, tamen eiusdem Ecclesiæ fides & successio firma
1038 per omnes ætates perseuerat. vt cùm Ecclesia Romana nihil interdum aliud agere videatur,
quàm vt seipsam perdat: solus Christus eam ex gratuita misericordia sua sciatur conseruare, ad
veritatem fidei suæ ea potissimùm ratione manifestandam.

Bartolus in Constitutione extrauagante, quæ incipit, Ad reprimendum, quomodo in læsæ
maiestatis crimine procedatur, verb. totius orbis. *Primò fuit imperium Babylonis, secundo Persa-
rum & Medorum, tertiò Græcorum, quartò Romanorum: vltimò adueniente Christo, istud Romanũ Im-*
1039 *perium cœpit esse Christi Imperium, & ideo apud Christi Vicarium est vterque gladius, scilicet spiritualis,
& temporalis. Christus enim est lapis abscissus sine manibus, cuius regnum non dissipabitur: de quo propheta-
uit Daniel cap. 9. Post Christum igitur omne Imperium est apud Christum & eius Vicarium, & transfer-
tur per Papam in Principem secularem.*

Nicolaus de Lyra in c. 16. Matthæi: *Potestas clauium data Petro, intelligitur dari alijs, licet Pe-
tro principaliùs, in quantum erat aliorum Capitaneus.* Et in cap. Lucæ 22. super illa verba, (*Vt non
deficiat fides tua, & tu conuersus confirma fratres tuos:*) *Ex hoc* (inquit) *patet, fidem non deficere ad finẽ
mundi, potissimùm in Ecclesia Romana, quæ à Petro post Christum fundata est.*

1040 In Reuelationibus S. Brigittæ, Deus conqueritur de Papa lib. 1. c. 41. *Conqueror super te, caput
Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successoribus eius tradidi ad sedendum in ea, triplici
authoritate & dignitate: primò, vt potestatem haberent ligandi animas & soluendi à peccato. Secundo, vt
aperirent cælum pœnitentibus: Tertiò, vt clauderent cælum maledictis & contemnentibus &c.*

1041 In Reuelationibus B. Brigittæ, lib. 4. c. 49. de Papa ad Deum hæc verba proferuntur: *Ecce Vi-
carius tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxit iam sedem suam in antiquum & priorem locum, vbi
sedit primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum.*

1042 Ibidem ex parte filij Dei ad Vrbanum quintũ dicitur ca. 137. *Regulam religionis, quæ fundari &
incipi debet in loco VValzstena, volo vt non solùm authoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui
Vicarius meus es in terris, roboretur.*

1043 Ibidem ex parte matris Dei ad B Brigittam: *Audi & attende diligenter, quid ego volo dicere de
duobus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est filius meus Iesus Christus: Secundus, quem
reputo pro filio meo, est ille qui residet in Papali sede: videlicet sede Dei in mundo.*

1044 Deus B. Brigittæ reuelans quædam ad Regnum Cypri spectantia, lib. 7. c. 19. *Ista* (inquit) *ver-
ba loquor ego ad illos Christianos Latinos, obedientiæ Romanæ Ecclesiæ subiectos, qui mihi in Baptismo rectã
fidem Romanam Catholicam deuouerunt, & per opera mihi contraria, à me totaliter recesserunt. Græci au-
tem, qui sciunt, quod omnes Christianos tenere oportet vnam tantùm fidem Christianam Catholicam, &
vni tantummodo subesse Ecclesiæ, scilicet Romanæ, vnumq́; solum Vicarium meum generalem in mũdo, vi-
delicet Romanum summum Pontificem supra se spiritalem habere Pastorem: & tamen nolunt se eidem Ec-*
1045 *clesiæ Romanæ, & Vicario meo spiritualiter subijcere, & humiliter subiugare, propter eorum pertinacẽ su-
perbiam, & propter cupiditatem, vel propter carnis petulantiam, siue propter aliquod aliud, quod ad mundũ
pertinet: indigni sunt post mortem veniam à me & misericordiã obtinere. Alij verò Græci, qui desideranter
vellent, sed scire non possunt fidem Catholicã Romanam, & tamen si scirent & possent, eam deuotè & li-
benter reciperẽt, & Romanæ Ecclesiæ se humiliter subiugarẽt, & nihilominus secundum ipsorum conscien-
tias in statu & fide sua, in qua sunt, abstinent à peccando, & piè viuunt: isti talibus post ipsorum mortem
in supplicijs misericordia mea debetur, quando ipsi ad iudicium meum vocati fuerint.*

Sciant

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
1334	102. Benedictus 10. dictus 12 Tolosanus, Gallus sedit an. 7. m. 4. d. 6.	
1342	103. Clemens 6. Le mouicen Gallus, sedit an. 10. m. 7.	Lu. Carolus 4 an. 32
1352	104 Innocentius 6. Le mouicensis Gallus, sedit an 9. m. 8 d. 26	
1362	105. Vrbanus 5. Le mouicensis, Gallus, sedit an 8 m. 2 d. 27.	Gratianus Palæologus an. 3

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[l] Omnium hominum animas ab initio simul creatas esse in Paradiso.

[m] Ieiunia per sacerdotes indicta non esse obseruanda, nisi tantùm Vigiliam Natiuitatis Domini, & Assumptionis B. Mariæ..

[n] Imagines Sanctorum, & Christi crucem non esse adorandam.

[o] Licere Flagellantibus dissimulare, & tam sacerdotes, quàm Ecclesiastica sacramenta exterius profiteri, atque etiam peierare corã Inquisitoribus, quoniam hæc & cætera peccata per flagellationis victimam expientur.

166 De Marsilio Patauino.

[a] Marsilius dicebat, nec Episcopum à presbytero, nec presbyterum à Papa differre in potestate. Bernardus Lutzenburgus.

[b] Christum, quando cælos ascendit, non dimisisse Vicarium, & ideo Papam non esse Vicarium Christi.

[c] Papam iudicari posse ab Imperatore, sicut Christus,

Doctores Catholici.

[l] Thom. de Argent. lib. 2. distinct. 17. *Nullius corporis anima fuit producta ante corporis humani productionem. Alioqui nec opus Dei fuisset perfectum: & anima vel bene agens cum Angelis beatificata esset, vel malè cum dæmonibus damnata.*

[m] Ioannes Belethus de officiis diuin. c. 8. q. 10. & 11. *Ab ipso Deo, in Paradiso statim post ipsam hominis creationem ieiunium cœpit, cùm dicebatur: De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. Quod ante Legem à Moyse, sub lege ab Elia, tempore gratiæ à Christo obseruatum est. Vnde & nos ex Patrum institutione Quadragesimam ieiunãtes, decimas dierũ Christo damus. Et loco Vigiliarũ, quæ fiebãt in profestis Sanctorũ, ieiunia successerũt.*

[n] Durandus lib. 3. distinct. 9. q. 2. *Solus Deus adoratur adoratione latriæ per se, humanitas Christi per accidens. Crux autem & imago nunquàm propriè adoratur ea reuerentia quæ debetur exemplari, sed tantùm reuerendæ sunt vt signa, per quæ admoniti ita rem adoramus, ac si præsens esset in se.*

[o] Durandus lib. 4. distinct. 7. q. 1. *Confiteri fidem tempore persecutionis, necessarium est ad salutem cuilibet fideli, adeò vt sacramentum confirmationis ad hoc institutum esse dicat, vt baptizatus, qui tempore pacis tam habebat gratiam confitendi fidem, haberet deinceps tantam fortitudinem, vt etiã tunc confiteretur, quãdo mortis periculũ ex confessione immineret.* Clemens Papa 6. (vt auctor est Trithem. in Chron.) hãc sectã è medio sustulit: corrigibiles per publicã pœnitentiã ad viã veritatis reducẽdo, pertinaces iudicio seculari tradẽdo.

[a] Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 68. *Nedum Papa, sed quilibet Episcopus maior est in iurisdictione & administratione quolibet presbytero, vt ait Isidorus 25. distinct. c. Perlectis. Summus autem Põtifex maior est omnibus Episcopis, excepta consecratione Episcopali, Presbyteri tenent typum septuaginta Discipulorum, Episcopi Apostolorum, Papa vero Christi.*

[b] Aluarus in eodem lib. c. 68. *Hòc fuisset Ecclesiam dimittere sine capite, contra illud concilij Parisiensis dictum: Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & prouidẽtia gubernantur. Tales enim ἀκεφάλους, id est, sine capite prisca consuetudo nuncupauit.* Et c. 55. *Petrus inter Apostolos (Ioannis 1. Matth. 16. 17. 18. Marci 16. Lucæ 5. 22. Ioan. 6 13. & 21. Actor. 1. 5. & 10.) & per consequens successor Petri inter vniuersos Ecclesiarũ Prælatos præcellit potestate & dignitate.* Et c. 12. notat ex Cypriano, *locum Fabiani Papæ locum esse Petri.* Et cap. 68. *Omnes Romani Pontifices successores Petri sunt.*

[c] Aluar. c. 56. *Potestas spiritualis, quæ supremũ finẽ hominis intẽdit (1. Cor. 2. Spiritualis à nemine iudicatur)*

Sciant etiam Græci, quòd eorum Imperium & regna, siue dominia nunquàm stabunt secura, neque in pace tranquilla, sed inimicis suis semper subiecti erunt, à quibus semper sustinebunt grauissima damna, & miserias diuturnas, donec ipsi cum vera humilitate & charitate, Ecclesiæ, & fidei Romanæ se deuotè subiecerint, eiusdem Ecclesiæ sacris constitutionibus & ritibus se totaliter conformando. Hæc ibi.
1046 Quam reuelationem verè diuinam extitisse, ex eo scimus, quòd ita res tunc futuras prædixit, vt
eas euenisse nunc videmus. Nam D. Brigitta multis annis prius mortua est, quàm tota Græcorum respublica (expugnata per Turcos Constantinopoli) penitus deleretur. Futura verò prædici verè non possunt, præterquàm à Dei spiritu, qui solus futura nouit, velut is qui & auctor est eorum, & cui iam nunc præsentia existunt. Itaque apud Isaiam ad idola & idolorum cultores ait: (cap. 41.) *Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia dij estis vos.* Romanæ igitur Ecclesiæ primatus non modò certissima de cælo reuelatione testificatus, verùm etiam insigni prædictione earum rerum quæ tunc futuræ erant, munitus, & prædictionis manifesto euentu ac veritate confirmatus est.

1047 Baldus l. f. in fine C. D. ll. nu. 4. *Solus Papa potest deponere Imperatorem, & non ex omni causa, sed solum ex causa graui & notoria; ex qua turbatur vniuersalis status Christianus vel Ecclesiæ.*

Idem ibidem nu. 2. *Nihil est maius siue sanctius Imperio, intellige, nisi Apostolatus B. Petri. Cùm enim Apostolicus confirmet principem, istud est manifestum signum superioritatis, vt in Authentica de defensore ciuitatis. §. Interim. Et ideo Imperator iurat Domino Papæ fidelitatem.*

Idem ad ius Canonicum in Proœmio decretalium nu. 6. *Papa est seruus seruorum Dei, quantum ad humilitatem. Nam quantum ad potestatem, est Dominus dominorum, & quæcunque potestas est sub cælo, est in summo Pontifice.*

Iacobus Nauarchus in epistola Asiatica: *Factum est* (inquit) vt anno circiter 1368. *Nestorianus quidam Marcus nomine Romam venerit, quem initiatum summus Pontifex ad suos remisit. Romanum enim Pontificem Apostolorum principis successorem appellant.*

1048 Richardus de Media villa in lib. 4. sentent. dist. 24. *Cùm Ecclesia sit vnum corpus Christi mysticum, ex diuersis statibus & membris constitutum, ad obseruationem huius vnitatis oportet esse vnum caput, sub quo diuersi status Ecclesiæ & membra diuersa conueniant secundùm proportionem in vnum, vt sic conformetur Ecclesia militans suo exemplari in cælo. Ille autem Episcopus, qui præest toti Ecclesiæ, est Episcopus Romanus.*

1049 In tract. Parisiis edito contra errores Ioannis de Montesono, qui extat in fine libri Sent. Petri Lombardi: *Præsentem* (inquiunt) *tractatum sub Apostolicæ Petri sedis, & sedentis in ea summi Pontificis correctione duximus compilandum.* (Et pòst:) *Prima conclusio est. Ad sanctam sedem Apostolicam pertinet, auctoritate iudiciali suprema circa ea quæ sunt fidei, iudicialiter definire. Et hæc proba-*
1050 *tur, quia ad illius tanquàm ad supremam iudicis auctoritatem pertinet, in fide iudicialiter finire, cuius fides nunquàm deficit. Sed sanctæ Apostolicæ sedis fides nunquàm deficit. Maior est nota, sed minor probatur: quia de hac sancta sede in persona Petri Apostoli in ea præsidentis dictum est: Petre, rogaui pro te vt non deficiat fides tua.*

Vnum Pastorem primum omnino esse debere: illum autem hoc tempore videri fuisse Vrbanum 6. & quomodo se gerere aliquis debeat in schismate, quando plures simul Pontifices Romani eliguntur.

Ioannes de Gerson p. 1. de auferibilitate Papæ ab Ecclesia, Consideratione 8. *Auferibilis est & mutabilis, lege stante, qualibet politia ciuilis, Monarchia seu regalis, vt fiat Aristocratica: & non sic de Ecclesia, quæ in vno monarcha supremo per vniuersum fundata est à Christo. Potest deduci consideratio*
1051 *tam à priori, quàm à posteriori, deducendo variationes, quæ fuerunt in aliis politiis: quia nullam aliam politiam instituit Christus immutabiliter monarchicam, & quodammodo Regalem, nisi Ecclesiam. Et oppositum sentientes de Ecclesia, quòd scilicet fas est esse plures Papas, aut quòd quilibet Episcopus est in sua*
1052 *Diœcesi Papa, vel Pastor supremus, æqualis Papæ Romano, errant in fide, & vnitate Ecclesiæ, contra articulum illum, Et in vnam sanctam &c. Et si pertinaces maneant, iudicandi sunt hæretici: sicut Mar-*
1053 *tinus de Padua, & quidam aliorum. Consonat ratio: quia sicut ad vnam fidem, & ad eadem sacramenta obligantur omnes viatores: sic oportet, vt non esset schisma, reductionē finalem fieri ad vnum supremum. Secus, vbi cōmunitas regitur legibus solis naturalibus & traditionibus humanis quæ pro varietate temporum & locorum laudabilius & vtilius variantur, quàm vt vno tenore ligent omnes.*

Ioānes de Gerson in 4. parte, serm. de pace, & vnitate Græcorum: *Quamuis principale caput & tanquam essentiale sit Deus, in carne humana caput Ecclesiæ Christus; voluit tamen constituere caput*
1054 *secundum, tanquam Vicarium, quod in his inferioribus esset. Et hoc caput vocamus Papam, Patrem nostrum sanctum, qui est verus & solus Christi Iesu Vicarius: alioquin facilè Ecclesia laberetur in diuisionem, nisi esset ei caput quoddam principale & summū, ad quod potest & debet fieri recursus.* (Et pòst:)
1055 *Omnes homines principes, & alij subiectionem habent ad Papam: inquantum eorum iurisdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent contra legem diuinam & naturalem: & potest superioritas illa nominari potestas directiua & ordinatiua, potius quàm ciuilis vel iuridica.*

Theo-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1371	206. Gregorius 11. Lemouicensis, Gallus, sed. an. 7. m. 2. d. 27.	Lu. VVencesl. laus an. 22.
1378	207. Vrbanus 6. Neapolitanus, 1 an. 11 m. 6. d. 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

stus à Pilato aut Cæsare iudicatus est.

a Ecclesiam temporalia habere non posse.

167. De impio Bertoldo.

b Bertoldus de Rorbach Begardus dicebat, Christũ in sua passione sic derelictum, vt præ dolore dubitauerit de salute. In Appendice Vsperg.

168. *De Turelupinis.*

c Dicebât, de nulla re naturaliter indita, erubescẽdum esse: & ideo in nuditate & pudendorum exercitio palàm viuendum esse. Bern. Lutzenb.

169. De VVielefi hæresibus.

d Quadraginta quinque articuli, qui ex variis VViclefi operibus decerpti, in concilio Constãtiensi extant in Sess. 8. neq; singuli sunt pro diuersis hæretib. habẽdi, cùm permulti eorũ eandem rem sæpius inculcent & repetant: neq; plerique eorum nouam hæresim condunt, sed plerumq; vnam ex antè damnatis renouant. Quas iam sub Berengarij, Petrobusianorum, Henricianorum, VValdensium, Albigensium, Lolhardorũ, aut Marsilij Patauini impiis placitis cõfutatas esse, declarauimus. Itaque hoc in loco non veteres illas cõtra Eucharistiã, Cõfessionẽ, Excõmunicationem, religiones Mendicantiũ, Indul-

Doctores Catholici.

habet iudicare temporalem potestatem, qua intendit finem ordinabilem ad finem spiritualis potestatis. Et c. 68. *Pilatus iudicauit Christum, quasi personam priuatam, & tanquam populi deceptorem, à Iudæis accusatum. Papa verò succedit Christo, non secundùm quod ille malignè accusatus est, sed in potentia.*

a Aluarus ibidem c. 68. *Christus habuit loculos, Ioann. 12. & Ecclesia primitiua pecunias in communi, Actor. 4. & 5. Item si sancti martyres & confessores Prælati scivissent, esse peccatum bona temporalia possidere, nunquam donationes talium recepissent, & dispensassent.* Sic argumentatur Prosper 12. q. 1. c. Expedit.

b Thomas de Argentina in 3. sent. distinct. 15. art. 1. *Secundùm fidem, quam tenemus, Christus fuit verus comprehensor, & nunquã à fruitione beata destitit, & tamen fuit verus viator, & acerbissimam mortem sustinuit.*

c Nicolaus de Lyra c. 12. 1. ad Corinth. in illa Pauli verba: *Quæ putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorẽ circundamus:* *Cultus* (inquit) *exterior magis adhibetur membris ignobilioribus. Nam pudenda & partes egestioni deseruientes, propter aliquam fæditatem diligenter tegimus. Honesta autem nostra nullius egent operimenti.*

d Postquam intellectum est, VViclefum noui aliquid in Ecclesia moliri, mox Pontifex Romanus (cuius epistola extat apud Foxum in hæreticis ipsius Commentariis) ad Richardum Angliæ Regem scripsit, vt cùm Archiepiscopus Cantuariensis & Episcopus Londinensis mandatum ab ipso accepissent, VViclefi confessionem ad se transmittendi, suam auctoritatem ad eam rem, si opus esset, interponeret. Deinde silentium VViclefo est indictum. Nec ita multo pòst concilium Prouinciale conuocatum est, in quo multi eius articuli condemnabantur. Et illi in primis, qui trãssubstantiationem & realem corporis Christi præsentiam in Eucharistia oppugnabant. Tum autem complures viri docti scripserunt contra VViclefi hæreses, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinham, Gulielmus Bertho, Ioannes Gascoyn, Simon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas VVynterton, Richardus Maydeston, Gualterus Dissæ, Robertus Humbleton, Ioannes Tyssington, Ioannes Marows, Ioannes Mark, Gulielmus VVodfordus. Et hi omnes Angli cùm essent, eadem ferè ætate cum VViclefo vixerunt. Demum Constantiense concilium Sess. 8. sic habet: *Nostris temporibus vetus ille & inuidus hostis noua certamina (vt probati temporis huius manifesti fiant) suscitauit, quorum dux & princeps extitit quondam Ioannes VViclef, Pseudochristianus,*

Theodoricus à Nien in lib. 2. de schismate cap. 2. *Cardinales in electionem Vrbani nemine dis-*
crepante concordârunt. Et cap. 15. *Carolus Imperator, & Ludouicus Hungariæ Rex scripserunt ad*
1056 *Cardinales, qui iam ab Vrbano schismaticè recesserãt, ipsos rogando, vt Vrbano, quẽ ipsis regibus & toti*
1057 *Christianitati generalem Pontificem paulo antè dederant, obedirent.* Et cap. 17. *Habuit Vrbanus secum*
quasi totam Tusciam, Lombardiam, pro maiori parte Alemaniam, Bohemiam, Hungariam, Angliam,
Poloniam, Daciam, Sueciam, Noruegiam, Prussiam, Frisiam, & multas alias nationes Alemaniæ
contiguas.

Platina in vita Vrbani sexti: *Post mensem tertium Galli Cardinales veriti seueritatem Vrbani acer-*
rimè simoniacis interminantis, Anagniam primò, deinde Fundos confugêre, vbi priorem Pontificis
electionem velut non liberam accusantes, Ioanna Regina fauente, nouum Pontificem creant Clementem
septimum. Hinc grauissimum schisma ortum est, cùm pars Christianorum principum Vrbano, pars Cle-
menti fauerit. §. Clementi autem adhæsit Francia & Hispania.

Franciscus de Zabarellis Cardinalis Florentinus, interim dum schisma hoc durabat, ita scripsit
1058 in tractatu de schismate Pontificum: *Quærimus, quibus modis prouideri possit, vti sit in Ecclesia v-*
nicus Romanus Pontifex, cui Catholici omnes pareant, & non duo, vti nunc de facto? Si contingat esse
contentionem inter duos de papatu, concilium est iudex. Nam regimen vniuersalis Ecclesiæ, vacante papa-
tu, consistit penes ipsam Ecclesiam vniuersalem, quæ repræsentatur per concilium generale, & ipso Con-
cilio congregato, penes ipsius concilij partem potiorem.

Ioannes de Gerson de modo habendi se tempore schismatis: *In schismate præsenti, tam dubio,*
temerarium, iniuriosum, & scandalosum est, asserere, omnes tenentes istam partem, vel alteram, vel
omnes neutrales etiam absolutos, esse vniuersaliter extra statum salutis, vel excommunicatos, vel ra-
tionabiliter de schismate suspectos. (Et pòst:) *In præsenti schismate potest apud plurimos applicari ratio-*
nabiliter documentum Ambrosii ad Augustinum de ieiunando vel non ieiunando Sabbato, secundùm
diuersitatem temporum, locorum & personarum. Potest sine periculo schismatis aut damnationis nunc
illi, nunc isti, modis istis, obedire: & nunc cum istis, nunc cum aliis communionem præstare. Et hoc totum
dicitur propter probabilem ignorantiã iuris, istius vel illius partis. Et supposito, quòd ab initio schismatis
fortè tentanda fuisset alia via, ad sciendum, si per excommunicationes, aut prædicationes, vel aliter, om-
nes ad vnam obedientiam trahi potuissent; attamen cognito per experientiam, quòd talia nihil proficerẽt,
imò nocuerunt, quòd de die in diem maior inuolutio sequitur: videtur faciendum, vt dictum est. Secun-
dum documentum, quòd inter omnes eiusdem obedientiæ expedit adhærere sententiis latis à suo superio-
re credito, alioquin non esset vinculum charitatis. Tertium documentum est, de casibus reseruatis Papæ,
1059 *de dispensationibus, & aliis in foro conscientiæ, vel publico, possint homines secundum credulitatem suæ*
partis, & seipsos quietare pro facto tenendo, id quod eorum superior creditus fecerit. Neutrales autem
videntur habere sufficientem recursum ad Ordinarios, apud quos secundùm eorum opinionem, communi-
ter loquendo, est potestas deuoluta.

Antoninus part. 3. tit. 22. à cap. 2. vsq; ad 6. de hoc schismate diligenter copioseq́; agens, tan-
1060 dem ait: *Etsi necessarium sit credere, sicut vnam esse Catholicam Ecclesiam, non plures; ita & vnicum*
eius Pastorem Vicarium Christi (iuxta id Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Pastor:*) *tamen si contin-*
git, plures per schisma creari seu nominari Pontifices summos vno & eodem tempore; non videtur salu-
ti necessarium, credere istum esse, vel illum; sed alterum eorum, qui scilicet fuerit canonicè assumptus.
Quis autem fuerit canonicè electus, non tenetur quis scire, sicut nec ius Canonicum; sed in hoc populi
sequi possunt maiores suos seu Prælatos.

Epistola Ioannis VVicleffi ad Vrbanum Papam sextum. Quodq́; præcipua causa, cur
hæretici tantopere semper oppugnârunt Ecclesiam Romanam, non ea
fuit, quòd ab initio negârint eam esse primam sedem, aut
caput omnium Ecclesiarum, sed quòd suam hæresim ab
ea condemnari, molestè ferrent.

Ioannes Foxus VVicleffista ex parte, sed ex toto Caluinista, in rerum gestarum Commẽtariis,
lib. 1. fatetur, VVicleffum ad Vrbanum Papam sextum in hæc verba scripsisse: *Gaudeo planè dete-*
gere cuicunque fidem meam, & specialiter Romano Pontifici, quia suppono, quòd si sit orthodoxa, ipse fi-
dem meam humiliter confirmabit, & si sit erronea, emendabit. (& pòst:) *Suppono iterum, quòd Romanus*
1061 *Pontifex cùm summus Christi Vicarius in terris sit, ad illam legem Euangelij inter viantes maximè ob-*
ligatur. (Et pòst:) *Si in istis errauero, volo humiliter, etiam per mortem, si oporteat, emẽdari. Et si in per-*
sona propria ad votum potero laborare, vellem præsentiam Romani Pontificis humiliter visitare. (Et ite-
rũ:) *Cùm Dominus dederit Papæ nostro instinctus iustos Euangelicos, rogare debemus, quòd instinctus*
illi non per subdolum consilium extinguantur, nec quòd Papa aut Cardinales aliquid agere contra legem
Domini

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1380	Idem Vrbanus 6.	Idem VVenceslaus.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Indulgentias, Decretales Epistolas, & Romanæ Ecclesiæ primatum, iam olim damnatas hæreses, proferam, sed aut prorsus nouas, aut eas certè, in quibus à VVicleffo Lutherani aut Caluinistæ dissentiunt, vt ipsi videant, se nō esse eiusdem fidei & Ecclesiæ, cuius VVicleffistæ fuerunt.

[b] Prima VVicleffi hæresis hæc fuit, non licere Ecclesiasticis tēporales aliquas possessiones obtinere: adeo vt ne decimas quidem eis deberi dixerit. Quod principium hæreses suas promulgandi instituto eius maxime opportunū fuit. Ea enim re & apud laicos alios qui diuitiis cleri iam inuidebant, & apud principes aliquot viros tantam gratiam iniit, vt Episcopis non liceret in eum aliquid grauius statuere. Ad hanc verò hæresim pertinent septem articuli 10. 16. 18. 32. 33 36. 39.

[c] Deus debet obedire diabolo. Artic. 6. 6. Quem articulū quācūque in catione VVicleffus proposuerit, certum est, nihil dici potuisse, quod diabolo iucūdius foret: multa verò istiusmodi adscribit ei Thomas VValden. in principio tomi 2. doctr. 4. veluti, quòd Deus est quidlibet.

[d] Artic. 15. Nullus est Dominus ciuilis, nullus Prælatus, nullus Episcopus, dū est in mortali peccato. Eodem pertinent alij sex articuli 4. 8. 13. 17. 26. & 30. Nam in sexto articulo ait: Si Epi-

Doctores Catholici.

stianus, qui dum viueret, aduersus religionem Christianam & fidē Catholicā, pertinaciter asseruit & dogmatizauit plures articulos. (Et pòst:) *Aduersus quos in Dei veritate exurgētes magistri & doctores vniuersitatū & studiorum Oxoniensis & Pragensis, articulos prædictos scholasticè diu pòst reprobarūt: reuerendissimi insuper Patres Archiepiscopi, Episcopi, pro tempore Cantuariensis & Eboracensis, sedis Apostolicæ Legati in Angliæ, & Pragensis in Bohemiæ regnis, condemnārūt. Libros etiam eiusdem Ioannis VVicleffi comburendos fore, dictus Archiepiscopus Pragensis, sedis Apostolicæ Commissarius in hac parte, sententialiter iudicauit, & eorum qui superessent, prohibuit lectionem. Rursus his ad notitiam sedis Apostolicæ & generalis concilij deductis, Romanus Pontifex in concilio Romano vltimò celebrato, dictos libros, Tractatus & opuscula condemnauit, iubens illos publicè concremari.*

[b] Nicolaus de Lyra in Moralibus super c. 18. libri Numerorū: *Per hoc quod sacerdotibus assignantur primitiæ, & Leuitis decimæ pro sua familiarumq́ue suarum sustentatione, ostenditur, quòd in nouo Testamēto populus tenetur prouidere seruientibus Deo de victu & vestitu, secundùm rationem statuum & personarum.* Ioannes de Gerson in 1. parte, de statibus Ecclesiasticis sub litera K sic ait: *Status summi Pontificis & alter quicunque inferior Ecclesiasticus dotandus est vel fouendus pro debita & honesta sustētatione temporaliū, sine quibus in hac vita misera, spiritualia diu non subsistunt.* Et in tractatu De contractibus, parte 1. consideratione 20. *Licitum est Ecclesiasticis, de redditibus in communi vel proprio viuere iuxta determinationē Christi & Apostoli,* (1. Cor. 9.) *& obseruationem totius Ecclesiæ. Dignus est enim operarius mercede sua. Denique detrahentes Ecclesiasticæ dotationi, propter hoc damnati sunt, vt hæretici, nouissimè in concilio Constantiensi. Et hæc est causa, quæ martyrem Thomā* (Cantuariensem) *fecit* Hæc Gerson.

[c] Gerson de passionibus animæ, Cōsiderat. 6. *Iustum Dei iudiciū dæmones excæcat, illudens eis, & peruersissimos eorum conatus aduersus electos suos conuertens in vsum suæ bonitatis.* 5. Hoc vtique non est, Deum obedire diabolo, sed illius ministerio vti ad fidem diabolo molestissimum.

[d] Lyranus in 23. c. Matth. *Prælatis etiam malis est obediendum, nisi in eis quæ sunt manifestè contra Deum. Et sunt habendi in reuerentia, quàm diu tolerantur in suo officio. Quod patet per exemplū Dauid, qui venerabatur Saulem, licet sciret, eum malum & à Deo reprobatum.* Item in Reuelation. S. Brigittæ lib. 1. c. 47. *Etsi*

Domini moneantur. Igitur rogamus Deum nostrum cuiuslibet creaturæ, quòd sic excitet Papam nostrum Vrbanum sextum, vt inceperat, vt imitetur cum clero suo etiam in moribus Dominum Iesum Christum, & rogemus specialiter, Papam nostrum à maligno consilio præseruari. &c. VViclefi verba planè docent, illum in principio suæ hæreseos à primatu Romani Pontificis non abhorruisse, cùm Vrbanum sextum & *suum Papam* vocet, & *summum Christi Vicarium in terris* esse dicat, ab eoque fidē suam vel *confirmari*, si orthodoxa est, vel *emendari*, si erronea est, supponat, contentusque sit, etiam per mortem, si oporteat, emendari. Deinde agnoscit iustos instinctus Euangelicos in Vrbano, eosque petit præseruari. Quæ omnia declarant, VViclefum fuisse hoc animo, vt si Romanus Pontifex hæresim ipsius tolerare voluisset, eū semper habiturus esset pro summo Christi Vicario in terris; imò semper ita videtur habuisse Vrbanum sextum. Nam *in articulo nono* sic ait: *Post Vrbanum sextum non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendum more Græcorum sub propriis legibus.* Quid verò? Qui negat aliquem recipiendū in Papā *post Vrbanum sextum*, nónne eo ipso fatetur, & Vrbanum sextum, & Romanos Pontifices, qui *ante Vrbanum* in Petri cathedra sederunt, legitimos Christi Vicarios fuisse? Quòd ergo idem VViclefus in articulo 37. dicit, *Romanam Ecclesiam esse Synagogam satanæ, & Papam non esse immediatum Vicarium Christi & Apostolorum*: vtique illam dicit Romanam Ecclesiam, quæ post Vrbanum sextum extitit: illam vtique Romanā Ecclesiam, quæ iam cœpit dogmata VViclefi reiicere, & velut hęretica condemnare. Sin autē Romana Ecclesia hæreses VViclefi approbasset, iā absq; omni controuersia nō modò Catholica & orthodoxa, verùm etiam prima sedes, & omnium Ecclesiarū caput, ipsius VViclefi iudicio habita semper fuisset. Heretici enim cogitationum & adinuentionum suarum idola sic adorant, vt qui ea coluerit, ab ipsis in summo pretio; qui verò non coluerit, in nullo numero habeatur. Et quoniam huc vsque progressi sumus, non abs re erit, pauca exempla producere, vnde appareat, Romani Pontificis primatum non alia de re ab hæreticis tam olim quàm nuper oppugnatū, quàm quòd ipsorum aut hæreses, aut impia facinora noluerit confirmare.

Tertullianus in libro aduersus Praxeam fatetur, Montanistas suos à Romana Ecclesia *literas pacis* petiisse, & pęne impetrasse: qui tamen cùm viderent, Romanum Pontificem non recipere ipsorum hæreses, iudicio ipsius stare, nouamq; & falsam prophetiam abiicere omnino recusarūt. Eusebiani, qui hæresim Arrij sectabantur, accusarunt quidem Athanasiū (vt præter alios Athanasius in epistola ad Solitariam vitam agentes fatetur) apud Romanum Pontificem, velut apud summū in Ecclesia iudicem; nec enim alioqui poterat causam Patriarchæ Alexādrini cognoscere. Sed postquam intellexerunt, eum studere fidei Catholicæ, atque ipsi Athanasio, licet *fatebantur* (vt est apud Sozomenum lib. 3. cap. 7.) *Ecclesiam Romanam primas apud omnes ferre, vtpote quæ pietatis schola, & Apostolorum metropolis (licet auctores religionis Christianæ ex Oriente primùm eò venissent) iam ab initio fuisset: tamen indignati sunt, se posteriores ideo ferre, quòd magnitudine Ecclesiæ superarentur, cùm pio viuendi studio & virtute lōgè superiores essent.* Ac demum (vt cap. 10. ibid. Zozomenus narrat) abdicarunt ipsum Papam, & Hosium Cordubensem, & Maximū Treuiris Episcopū. Eodē modo *Pelagius* operam dedit, vt sua hæresis Romanæ Ecclesiæ probaretur. Quod cùm non succederet, iudicio eiusdem sedis, quoad potuit, restitit. *Eutyches etiam Archihæreticus*, à Flauiano Constantinopolis Episcopo ad Pontificem Romanum appellauit. Sed postquam vidit, suam insaniam sedi Apostolicæ displicere; nec ampliùs ei etiam placuit primatus Romanæ Ecclesiæ. Quid quòd paulo antè ex Abbate Vrspergensi ostendimus, ipsos *VValdenses* ab Ecclesia Romana petiisse suæ religionis confirmationem? Qua non impetrata, mox clamant, Romanum Pontificem esse Antichristum. Idem iam videmus fecisse VViclefum: idemque Lutherum factitasse, suo loco demonstrabimus. Hæc ergo est summa rei. Primatus Romani Pontificis tam illustris semper & perspicuus fuit, vt nemo ferè hæreticorum potuerit negare, quin penes eum fuerit, ac in æternum debeat esse summum Ecclesiæ tribunal & iudicium: sed cùm propter mentis suæ cæcitatem certissimò sibi persuadeant hæretici omnes, sua placita esse verum Dei Euangelium, concludunt demum, potius optandum atque eligendum ipsis esse, vt summo iudici Ecclesiæ recusent parēre, quàm vt mendacium, quod instar veritatis amplexi sunt, quodq; iamdiu palàm defendere cœperunt, cum famæ suæ detrimento deserant postea, & condemnent. Sed iam reuertamur ad schismatis, quod sub Vrbano exortum est, persecutionem.

Cùm igitur post Vrbanum sextum vita functum, ei primùm Bonifacius 9. deinde Innocentius 7. demum Gregorius 12. Clementi autem Benedictus 13. successisset: de concordia, ex parte Gregorij sincerè, ex parte autem Benedicti simulatè actum est. vnde Benedicto pareri desitum est ab omnibus, præterquam fortè à rege Aragonum. Interim Cardinales multi vtriusque partis, vnioni Ecclesiæ addicti, *tertium Pontificem Pisis creabant Alexandrum quintum*, quem volebant solū haberi pro vero Petri successore. Quo mortuo, elegerūt in locū eius Ioan. 22. (aliàs 23.) Hic cùm legatos ad Imperatorē Sigismundū missurus, statuisset primū certa loca præscribere, in quibus solis concilium generale indiceretur; demū vbi legatis mādata dedit, diuinitùs mutauit sententiā, eisq; liberā loci electionē reliquit. vnde Cōstantiæ indictū est conciliū, cuius etiā indictionem

Gre-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1389	208. Bonifacius 9 Neapolitanus, sedit an. 14. m. 11.	
1404	209. Innocentius 7. Sulmonensis sed. an. 2. d. 21.	Lat. Robertus Rous rex an. 10.
1406	210. Gregorius 12. Venetus, sed. an. 8. m. 7. d. 5.	
1409	211. Alexander 5. Cretensis, Græcus, sedit m. 10. d. 8.	
1410	212. Ioannes 22 (dictus 23.) Neapolitanus, sedit an 5. d. 15.	Lat. Sigismundus an. 17.

Hæretici & Pseudoprophetæ

Si Episcopus vel sacerdos est in peccato mortali; non ordinat, non cóficit, nó cósecrat, nó baptizat. §. Illud notarim, VVicleſum non minus ordinis, quàm Baptismi aliquod sacramentum posuisse.

ᵉContra institutioné religiosæ vitæ, & contra eos qui sustentant religiosos eleemosynis suis, agit in articulis 11. Videlicet in 20. 21. 22. 23. 24. 25. 31. 34. 35. 44. 45. Adeò vt dicat, Augustinum, Benedictum, & Bernardum, & omnes religiosos esse damnatos, nisi eos pœnituerit.

ᶠArtic. 27. Omnia de necessitate absoluta eueniút. §. Nec hoc quidem placet Protestãtibus, saltem omnibus.

ᵍArtic. 29. Vniuersitas, Studia, Collegia, Graduationes, & magisteria in iisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantùm prosunt Ecclesiæ, sicut diabolus. §. Scio, nec húc articulú Protestantibus probari, licet aliquando Melanchthon, & alij, hoc idem sentientes, abiecerint libros.

ʰArtic. 43. Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad robotandú humanos contractus, & commercia ciuilia. §. Nec istum articulú puto Protestantibus placere. Cùm igitur VVicleſus dissenserit primùm à Lutheranis ob denegatá corporis Christi præsentiam in Eucharistia, deinde tam à Lutheranis, quàm à Zuinglianis & Caluinistis ob Deú diabolo subiectú, ob Vniuersi-

Doctores Catholici.

pessimus homo fuerit sacerdos, & dixerit verba illa, Hoc est corpus meum: ipse consecrat verum corpus meum.

ᵉLyranus in Moralibus super c. 9. Matthæi: *Vocatio Matthæi ad Apostolatum significat vocationem hominis secularis ad religionis statú. Pharisæi murmurantes sunt homines maligni, religionis statui detrahentes.* Idem in c. 33. Ezechielis: *Monachorum & Canonicorum regularium temporalia bona frequenter vsurpare nititur terrena potestas crudelitati coniuncta. Sed sicut per venditionem hominis factam ius rei transfertur, sic & magis per donationem factam monasteriis, quia fit principaliter ipsi Deo.*
Nicolaus VVoldford art. 10. cótra VVicleſum: *Certum est, quòd Apostoli monachos instituerint.* Actor. 2. & 4. *& moniales* 1. Timoth. 5.

ᶠGerson de consolatione Theologiæ lib. 1. Prosa 4. §. *Neque audiendus est Cicero, qui vt libertatem in hominibus statueret, abstulit à Deo prouidentiam; neque alter, qui diuinam prouidentiam sic instituere voluit, vt arbitrio nostro (prò nefas) etiam in peccatis necessitatem imponeret. Theologia viam mediam tradit, reuelata fide subnixa. Et in* Centilogio de conceptibus. p. *Concursus Dei generalis non impedit libertatem, imò causat, fortificat & actuat: quamuis non necessitet. quia tolleret primum motum suum.*

ᵍGerson in Oratione facta de licentiandis in Decretis consideratione 14. & 15. *Dominus sicut in vno corpore naturali diuersa mébris singulis officia cóstituit: sic in corpore mystico diuersos voluit esse Doctores pro varietate doctrinarú, legum, vel iurium, vt vnusquisque gratiam quam accepit, communicaret sine inuidia, & in alterutrum administraret.* Et 20. *Dominus voluit, vt euitetur confusio in politico regimine, & ne insufficiens vel immeritus ad hoc ipsum se ingerat. Postremò honor alit artes, & omnes accedunt ad studia propter gloriam.*

ʰLyranus in c. 6. Deuteron. *Nolite iurare omnino, id est, non iuretis ex qualibet causa: quia hoc ad irreuerentiam nominis Dei pertinet. Sed tamen ex causa necessaria, vt si occurrit necessitas aliquid affirmandi inter homines, debet fieri per veritatem immobilem, quod fit iurando per nomen Domini.* Et in c. 6. ad Hebræos: *Homines per maiorem suum iurant, & omnis controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentú.* Vbi Lyranus ait: *Quia facta hominum sunt fallibilia, ad confirmationem oportet recurrere ad diuinam veritatem infallibilem, qua in iuramento vocatur in testem.*
Thomas VValden. tom. 2. doctrina 6. scribit, *Oxoniense studium per publicum duodecim electissimorum viro-*

 rum

Gregorius 12. confirmauit, & Papatui renunciauit, vir *sanctißimus* (inquit Antoninus) *& vnitatis Ecclesiasticæ amantißimus, quem multi Deum timentes & periti reputabant Pōtificem summum.* Ioannes autem coactus Papatui cessit, Benedictus verò dignitate priuatus est, ac demum *Martinus*
1063 *quintus* (aliàs tertius) omniū cōsensione est in Pont. summū electus. Atq; hæc quidē Antoninus.

Fides & sententia concilij Constantiensis de primatu Romani Pontificis, & quomodo id concilium vel œcumenicum, vel secus haberi debeat.

Constantiense concilium (quod Ioannes 23. Papa, subsecuto postea Gregorij 12. consensu, aut salrē ratihabitione, cōuocauit) in Sessione 8. cōdemnat vt cæteros Ioānis VViclefi articulos, ita & istum, numero 41. Non est de necessitate salutis, credere Romanā Ecclesiā esse supremam inter alias Ecclesias. Hæc VViclefus. *Error est* (inquit concilium) *si per Romanam Ecclesiam intel-*
1064 *ligat vniuersalem Ecclesiam, aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* Martinus etiam Papa huius concilij studio & opere electus (hoc idem requirente sacro concilio, vt in Sess. 45. dicitur) *absoluit dictum concilium*, omnibus & singulis ad propria remeādi licentiam impartiens. Idemque in approbatione damnationis errorum Ioannis VViclefi & Ioannis Hus in concilio Constant. damnatorū, iubet eos qui de illis hæresibus suspecti habebantur, interrogari vt alia permulta, sic & hoc ipsum: *Vtrum credant, quòd B. Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi & soluendi super terram?* Item: *Vtrum credāt,*
1065 *quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit (eius nomine proprio expresso) sit successor B. Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesiam Dei?* Hæc ibi. §. Quòd autem concilium hoc videtur innuere; Romanam Ecclesiam non nisi *super alias particulares Ecclesias primatum obtinere*: quódque in Sessione 4. asserit, *ipsam Synodum potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis existat, obedire tenetur*: hęc quidem sua difficultate non carent, & ideo diligenter examinanda sunt. Illud interim velut à tot Episcopis concessum mihi sumo, *Romanam Ecclesiam primatum supra quamlibet aliam habere*, quod tamen ipsum Lutherani & Caluinistæ negant. Nunc ad reliqua se conuertat oratio.

• Debemus ante omnia ob oculos ponere temporum illorum conditionem & statum. Erant eo tempore tres Pontifices, quorum singuli satis magnam speciem habebant, cur soli præesse debere putarentur. Vnus habebat prærogatiuam electionis suæ, quia Vrbano sexto successerat, qui solus aliquot mensibus in Petri cathedra sederat. Alter à pluribus de collegio Cardinalium postea electus, dicebat priorem electionem esse nullam, eo quòd facta esset à Cardinalibus, tali metu per Principes Romanos incusso, qui cadere posset in constantē virum. Tertius de quorundam Cardinalium, imò & de concilij (vt dicebatur) consensu cum magna totius Ecclesiæ expectatione electus est, vt priore schismate sublato, vnicus deinceps Papa Ecclesiam gubernaret. Singuli habebant suas prouincias & nationes, quibus præessent. Quæ res cùm in hoc statu essent, ab initio non nisi vnus ex his tribus (nimirum Ioannes 23.) Constantiensem Synodum indixit: idque, vt concilium Pisanum (cui Synodo alij duo Pontifices ferè semper aduersabantur) continuaret, vt habetur in Constantiensi concilio, Sess. 1. Idem Ioannes in 2. Sessione sub certis legibus & modis cessit papatu suo. Ea igitur Episcoporum pars quæ Ioanni eatenus paruerat, cùm & ipsum putaret iustissimum titulum habuisse, & eum videret eidē titulo in Synodi manibus renuntiasse, iamq; penes se fore crederet tam Synodale, quàm Papale ius: his tot causis commota, vt solidiore fundamento niti & confidere videretur, asseruit, non quamlibet Synodum (vt aduersarij calumniātur) sed illam Constantiensem *habere potestatem immediatè à Christo, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis esset; (vtique propter Papæ cessionem, & schisma inter plures Papas) obedire teneretur*; non tamen in re qualibet, nec ad quemlibet effectum, sed (vt mox ibidem adiungitur) *in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite, & in membris.* Hæc autem dicta sunt in 4. Sessione. Porrò in decimaquarta demū Sessione Gregorius 12. (quē titulum iustissimum habuisse putauerim) per Carolum Malatestam Papatui suo renūciauit. Tertius autem Papa Benedictus ne sic quidē adduci potuit, vt speciem illam iuris quam ad Papatū habebat, relinqueret, nisi quòd à suis desertus est, & ita sine populo & Ecclesia relictus. Quæ cùm ita fuisse ex ipsius Synodi actis deprehendantur, nec verba illa de quibus agitur, tanquā vniuersalis cōcilij decretū censeri debēt, nec generalia sunt, nec vnquā illud conciliū rectè haberi poterit œcumenicū, quod ab vno tātùm ex tribus Romanis Episcopis indicebatur, quodq; ab vnius tantū partis Antistitibus celebrabatur. Aut nūquid illud erit œcumenicū cōciliū, quod duabus Christiani orbis partibus neglectis, vna verò parte etiā renitente & reclamante, conuocatū est? Nec enim legitimè se ad conciliū vocari putabant, qui vocantis auctoritatē non agnoscebant. Aberat adhuc Gregorij consensus cum suis Episcopis & prouinciis: aberat semper Benedicti cōsensus eū suis. Accedit eodem, quòd verba Synodi possunt nō in vniuersum, sed pro causa, tēpore & personis ita accipi, vt non alium statum, quàm in quo tunc Ecclesia fuit, comprehendant. Quoties autē nescitur, vtrum hic, an ille Papa legitimus sit; verū aliquo modo est, conciliū Episcopale immediatè à Christo potestatē habere ad schisma illud extirpandū. Vtcūq; fuerit, absq; omni cōtrouersia nondū erat illa Synodus vniuersalis, quādo ea verba de quibus agitur,

prouun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1415	Constantiēse concilium semper quidem legitimum, sed nō semper, verū in fine solo œcumenicū.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

uersitatem studiorum abdicatam, ob fati resolutam assertioné, ob ciuilis magistratus potestaté grauiter peccanti statim sublatá, & ob iuramenti vsum in cómercus ciuilibus denegatū: necesse est, vt aut quçlibet hæresis liberè possit apud Protestanres doceri, aut certè VViclefus tot hæreses tam repugnantes Euágelio apertè docés, de illorū Ecclesia non fuerit. Quot enim sunt hæreticorum sectæ, tot etiam sunt eorū synagogæ: cùm interim Catholica fides vna sit. *Ephes.* 4.

170. De Ioanne Hus.

[a] Ioannes Hus VViclefi discipulus, præter magistri articulos, etiá alios triginta de suis adiecit, eiusdem ferè sententiæ, nisi quòd quædam attigit quæ in articulis VViclefi non exprimebantur.

[b] Ioannes Hus vniuersalem Ecclesiā ex solis prædestinatis constare dicebat. Artic. 1. 3. & 6. Et isto modo (inquit) Ecclesia est articulus fidei: præscitos verò negabat esse partes Ecclesiæ.

[c] Artic. 2. Paulus numquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

[d] Defendit etiá vnà cum VViclefo (teste Siluio in Bohem. histor. c. 35.) quòd qui mortalis culpæ reus sit, is neque seculari, neque Ecclesiastica dignitate potiatur, nec ei pareri debeat.

Doctores Catholici.

rum decretum damnauisse dogma plusquàm ducentarum hæresum VViclefi.

[a] Concilium Constantiense in Sess. 15. declarat, Iohannem Hus esse verum hæreticum, ipsumq; hæreses dudum damnatas publicè prædicasse in fidei Catholicæ detrimentum.

[b] Ioannes de Turre-cremata in Summa de Ecclesia, lib. 1. c. 3. *Ecclesiam accipimus Catholicorum collectionem, siue sint prædestinati, seu non. Qui modus acceptionis est cōuenientior sacræ Scripturæ, quæ comparat Ecclesiam (Matth. 3.) sagenæ ex omni genere piscium congreganti, quia nunc bonos malosq́, communiter continet: Item agro, in quo simul cum bono semine orta sunt zizania: Item virginibus decem, quarum quinque sunt fatuæ. Matth. 25. Deinde sub hac nominis Ecclesiæ amplitudine omnes alij modi comprehenduntur, secundùm quos nomē Ecclesiæ particulariùs accipitur. Tertiò magis in gloriam Dei cedit hæc acceptio; quia in multitudine populi, dignitas Regis. Prouerb. 14. Quàm magna domus Domini. Baruch* 3. Sic Gen. 13. & 15. *Ecclesia comparatur arenæ maris, propter carnales & aridos; & stellis cæli, propter eos qui virtutibus fulgent. Nec alioqui posset Ecclesia esse nota.*

[c] Idem li. 1. c. 55. *Omnes infideles & peccatores, quādiu in infidelitate & criminibus iacent, sunt membra diaboli, qui Rex est super omnes filios superbiæ; Iob 40. & 1. Ioan. Qui facit peccatū, ex diabolo est. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non est iustus, non est ex Deo.* 5. Paulus verò dum adhuc infidelis persequebatur Ecclesiam Dei, non erat iustus.

[d] Gerson de vita spirit. lect. 3. B. *Nunquid David perdidit ius in regno, quia adulterij crimine pollutus est? Nunquid apud infideles, quoties scriptura Reges nominat, nemo iustè politizat? Absit.*

Ioannes de Turre-crem. lib. 1. c. 99. *Potestas spiritualis in ministris Ecclesiæ sicut per bonitatem vitæ non acquiritur (superat enim omnem humanam facultatem, nisi diuinitùs*

pronunciata sunt. Nemo autem negat, concilium, quod vniuersale non sit, in quacunque re decernenda errare posse. Postquam verò & Gregorius 12. iuri suo renunciauerat, & Benedictus non modò sine successore, sed etiam sine Ecclesia est relictus, & *omnium consensu Martinus* ad Petri cathedram est assumptus: iam deinceps quicquid vel fiebat in illo cōcilio, vel factum antea, per consensum Martini Pontificis ratum habebatur, hoc vere dixeris fuisse sacrosanctum, & rectè atque ordine ab vniuersali concilio definitum, gestum seu approbatum.

Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus in lib. de obedientia: *Redemptor noster post Ascensionem suam, principem in terra vicem suam gerentem voluit habere in Ecclesia, ad quem vniuersi con-*
1066 *fluerent, vt ad Patrem apud quem totius Ecclesiæ esset auctoritas. Huius Apostolicæ sedis arcem, huiusq;*
Ecclesiæ Catholicæ monarchiam Petrus primus accepit, Matth. 16. Hanc potestatem sortiti sunt, quotquot post illum canonicè in ipsa cathedra resederunt, qui respectu cæterorum Summi sunt nominati Pontifi-
1067 *ces. Istis vtique tanquam Christi Vicariis totius Ecclesiæ est attributa facultas instituendi per ciuitates Episcopos, & per prouincias Metropolitas ordinandi, congregandi concilia. Cæteri Præsules certis deputati sunt præesse in locis: Istis vero vniuersalis Ecclesiæ incumbit regimen.*

Ioannes de Przibrani Bohemus, qui fuerat quandoque VViclefista, iam reuocans errorem, in professione fidei suæ ait: *Profiteor fideli corde & ore: Quia omni voluntate & desiderio sum in spe, & esse cupio in re, ex integro inuiolabiliter & inseparabiliter membrum sanctæ matris Ecclesiæ Catho-*
1068 *licæ, vniuersalis, & Romanæ, per totum orbem diffusæ, in Apostolicis sedibus à beato Petro Apostolorum principe fundatæ, & vsque modò continuatæ, & super firmam petram tam firmiter roboratæ, quòd portæ inferi non possunt aduersus eam quomodolibet præualere.*

Petrus de Alyaco in Speculo considerationis in serm. facto in concilio generali Constantiensi: *Episcopali auctoritati nimis detrahunt, qui definire præsumunt, Episcopos non posse in suis diœcesibus errores in fide & moribus notoriè scandalosos cum peritorum consilio condemnare. Sicut enim hoc potest generaliter in vniuersali Ecclesia summus ille Episcopus, qui habere dicitur plenitudinem potestatis, sic*
1069 *inferior Episcopus vocatus ab eo in partem solicitudinis, hoc vtique poterit particulariter in sua diœcesi seu particulari Ecclesia.*

1070 Ioannes de Nyder, Præcepto 3. c. 9. *Papa habet iurisdictionem in omnes, Episcopus in diœcesanos, plebanus in Parochianos suos, &c.*

Post multa prœlia inter Sigismundum Imperatorem & Ziscam, Orebitas, Taboritas, Orphanos, & alia eiusmodi monstra infeliciter commissa, tandem schismaticis à Mainardo Catholicorum procerum duce victis, maioreque eorum parte vel cæsa, vel igne combusta, reliqui (auctore Ænea Siluio, in Bohemiæ historia cap. 51. & 52.) has conditiones à concilio Basileensi acceperunt, vt quæstione illa (vtrum ex præcepto Dei necessariò sub vtraque specie communicandum esset) generali concilio reseruata, Bohemi de integra carnis & sanguinis Domini substantia, sub alterutra specie plenissimè exhibita, rectè instructi, tunc demum vtriusque speciei communionem (missa legatione id petentes) liberè acciperent. His ita constitutis, & certis aliis fœderibus cum Imperatore initis, *Rochezana* (schismaticorum eo tempore princeps) *cum aliis quatuor Presbyteris nomine totius cleri sibi adhærentis sedente Sigismundo pro tribunali in foro ciuitatis erecto, assistente Alberto genero, magnáque Procerum & Oratorum circumstante corona, obe-*
1071 *dientiam Romanæ Ecclesiæ sese præstare professus est. Sequenti vero die haud absimili sollemnitate absoluti sunt ab anathemate, ceterísque censuris hæretici, & in Ecclesiam per concilij Legatos introducti.*

1072 Nicolaus de Gorran, in enarratione super c. 16. Matthæi: *Petrus & successores eius soli vocantur in plenitudine potestatis: cæteri in partem solicitudinis.*

Nicolaus Plunius Posnaniensis serm. 97. de tempore: *Quoties dubia occurrunt & perplexa circa fidem, ad Papam est recurrendum, penes quem est plenitudo potestatis.*

1073 Thomas VValden. Anglus in tom. 2. de Sacramentis contra VViclefistas, doctrina septima: *Moneo* (inquit) *fideles, ne permittant se abduci varia ista & peregrina VViclefistarum doctrina, quòd*
1074 *non sit attendendum monitis aut decretis Papæ. Attendite fideles, quid lex dicat, Deuteron. 17. Qui superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Quod ne dicatur intelligendum de Christo textus adiunxit, qui eo tempore ministrat, sacerdotem temporaneum distinguens à perpetuo, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis. Respice Petilianum Donatistam, contra quem Augustinus scribit (lib. de vnico Baptismo, c. 16.) quàm superba fronte despexit Papam Romanum & eius clerum, quia contra suam hæresim decreta præscripserant. Sic semper mos est hæreticorum, iudices errorum suorum insectari. Gregorius de trium Capitulorum damnatoribus dicit: subesse sedis Apostolicæ præceptis nolunt.* Denique idem Thomas VValdens. ad extremum tom. 2. sic Papam Martinum eius nominis quintum alloquitur: *Te in terris præsta Vicarium Iesu Christi.* Amen.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
		La. ... 47.
1417	213. Martinus 5. dictus 5. Romanus, an. 13. m. 3. d. 10.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

beat. §. Quæ hęresis ius omne humanum ac diuinum confundit & tollit. Et tamen eam defendentes non videntur Lutheranis & Caluinistis fuisse hæretici, sed boni Catholici, & Euangelici.

Doctores Catholici.

diuinitùs conferatur) sic per malitiam non amittitur. (Et pòst:) *Christus iubet malis Prælatis obedire.* (Matth. 23.) *quod non faceret, nisi in eis etiam malis existentibus potestas spiritualis maneret.*

[a] Recepit quatuor tantùm sacramenta. Quintum (id est, Pœnitentiâ) ex parte oppugnauit. Alia verò duo penitus sustulit. §. Quomodo igitur Foxus, & cæteri Caluinistæ VViclefitas & Hussitas pro antecessoribus suis habent, cùm Caluinistæ ne quatuor quidem, sed duo tantùm admittant? Nam legitima Sacramentorum celebratio, etiam secundùm ipsos, vna ex illis notis est, per quas vera Ecclesia cognoscitur.

[a] Æneas Siluius in epist. 130. *Bohemi & Taboritæ ex sacramentis Ecclesiæ, Baptismum, Eucharistiam, Matrimonium ordinemq́ recipiunt. De Pœnitentia parum sentiunt, de Confirmatione & extrema Vnctione nihil.* Et paulo ante finem. *Septem sunt Ecclesiæ sacramenta, etsi vos (ad Bohemos loquitur) tantùm quinque recipitis.* Antonin. Archiep. Florent. p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. *Ad eripiendum nos ab infirmitatibus spiritualib animæ, Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum.*

171. De Hieronymo Pragensi.

[a] Permultis in rebus primùm VViclefo assentiens, deinde abiurata eius hæresi ad Catholicam fidē reuersus, demum rediit iterum ad VViclefi errores, à quo tamen in causa Eucharistiæ penitus dissensit, vt concilium Constantiense testatur, in Sess. 21.

[a] Concilium Constantiense in Sess. 21. *Hieronymus de Praga*, postquàm errores VViclefi semel abiurasset, iterum ad vomitum reuersus asserebat, se iniquè cōsensisse damnationi Ioannis VViclefi & Ioannis Hus: nec se in libris eorum vllam hæresim aut errorem legisse, licet *in sacramento altaris, & transsubstantiatione panis in corpus Christi se tenere & credere profiteretur, quod tenet & credit Ecclesia, magisq́ in eare Augustino & cæteris Ecclesiæ Doctoribus, quàm Ioãni VViclefo & Ioanni Hus credere.* §. Hæc mira Dei prouidentia est, vt cùm hæretici caudas coniungant, tamen capita diuisa habeant: vt omnes perspicerent, non esse veram vnitatem fidei extra Ecclesiam Catholicam.

172. De errore Ioannis Parui circa tyranni occisionem.

[b] Ioannes de Gerson, in Cōmentariis ad illud præceptum Dei, *Non occides*, refert,

[b] Ioannes de Gerson in præceptū illud, *Non occides: Omnes qui gladiū acceperint (propria auctoritate, inquit Glossa) gladio peribūt.* Item illa Ioãnis Parui assertio

De calumnia quam Henricus Pantaleon & alij Protestantes Constantiensi concilio iniquissimè fecerunt.

Scribit Henricus Pantaleon in hæretica Chronologia sua circiter anni Domini 1415. idemq; passim ab hæreticis occinitur & iactatur, decretum in Constantiensi concilio fuisse, *vt fides hæreticis non seruetur.* Quod decretum extare aiunt in Constantiensis concilij Sess. 19. Hoc autem ibi non legitur, sed Constantiensis Synodus in eo loco declarat, (hæc enim sunt Synodi verba:) *Ex saluoconductu per Imperatorem, aut alios seculi principes hæreticis concesso, nullum fidei Catholicæ vel iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudicium generari posse, aut debere, quò minus liceat Iudici Ecclesiastico de huiusmodi personarum erroribus inquirere, eosq; punire, quantum iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint: etiamsi de saluoconductu confisi, ad locum venerint iudicij, aliàs nō venturi. Nec sic promittentem, cùm fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obligatum:* Hactenus verba concilij; quæ non modò non dicunt, fidem hæretico seruandam non esse ab eo qui dat illam; sed plane significant, illum qui dat fidem, *in causa honesta, facere debere quod in ipso est, vt fides illa præstetur.* cùm verò id fecerit, de reliquo securum esse. Cum igitur *non Synodus*, sed Imperator fidem hæreticis dederit, nec Synodus illam fidem quam non dedit, seruare potuit, nec ob fidem ab alio datam suo iuri cedere, aut renunciare tenebatur; cùm magis interfit reipub. Christianæ, vt Pseudopropheta puniatur, ne fidelium animas in grauiorem perniciem trahat, quàm vt Synodus in gratiam Imperatoris eundem impunè abire patiatur. Sin autem Synodus ipsa fidem hæretico dedisset, vtique Imperatori liberum erat, extra Synodum in eundem hæreticum manus inijcere. Nam ratio ipsa dictat, *rem inter alios actam, aliis præiudicium afferre non debere.* Quòd autem hæreticus tam Synodi quàm Imperatoris fidem interponendā curare oblitus est, diuino iudicio adscribimus, qui voluit huius mundi sapientes in astutia sua comprehendi. Aliàs verò manifestissimum est, quatuor hæreticos Hussitas ad Synodum Basiliensem sub fide publica Synodi venisse, ac post quinquaginta dierum disputationem libere domum dimissos esse: quod idem Tridenti quoque euenit. Non igitur docet Ecclesia, fidem hæretico seruandam non esse, verùm declarat, alium neminem cogi eam seruare, quàm eas personas à quibus honeste data est. Non me fugit, illud quoque à multis dici, quòd Ioannes Hus, de quo tūc agebatur, conditiones quasdam sibi præscriptas violauerit. Sed mihi non videbatur hoc tempore ab ipsis concilij verbis ad nescio quas præterea lites diuertendum; præsertim cùm honestissima Synodi ratio sit, vt tum *Imperator faceret quod in se est*, tum Synodus non obligaretur, fidem ab Imperatore datam, à seipsa verò non datam, pro sua parte præstare, cum & distincta sit secundùm fidem nostram vtriusque potestas & iurisdictio; & in causa fidei maior sit Synodi, quàm Imperatoris auctoritas. Minor verò auctoritas nunquàm potest maiorem cohibere, quò minus iure suo vtatur.

Nullum concilium, ex quantacumque Episcoporum multitudine conflatum, ei quem constat esse Pontificem Romanum, praeesse, aut iudicium legitimum in illum (extra causam hæresis) exercere posse: ex eoq. Basiliense concilium, quod Papam Eugenium deponere conatum est, illegitimum meritò iudicandum esse.

Per occasionem schismatis quod inter plures Pontifices, quorum singuli primatum sibi vendicabant, per annos fere quadraginta exercebatur, multæ graues controuersiæ in Ecclesia Dei exortæ sunt, atque illa in primis, *Vtrum Papa sit supra concilium, an vero concilium supra Papam?* Principiò nullum est concilium perfectè œcumenicum, & ex omni parte plenum, à quo D. Petri aut eius successoris auctoritas omnino abfit. Nec enim perfecta illa ouium Christi congregatio videri potest, quā primus ouiū Christi Pastor aut non efficit, aut nō approbat. Ouiū enim est, *sequi pastorem suum ad pascua* (Ioan. 10.) & illum quidem qui primus est omnium, maximè omnium sequi. Nec in nomine Christi per ordinariā Ecclesiæ potestatem congregantur (Matth. 18.) qui contemnunt congregationis totius visibilem ducem, & *regni cælorum ianitorem*, Matth. 16. Petrus verò, & successor illius Pontifex Romanus, *illa petra est, super cuius confessionem [illegible]bilis Ecclesia ædificatur*, vt iam antea plenissimè probauimus. Eritne ergo illa domus firm[illegible]er ædificata, quæ præter petram & fundamentum à Domino positum alibi se construere a[illegible] e[illegible]ngere velit? Aut rectè vnquam pascet Christi gregem, qui Pastorem *plus aliis amantē* (Ioa. 21.) & ideo maiore pascendi auctoritate præditum, negligunt? eoq; inuito & repugnante, concilium

œcu-

Ciuitas Dei, seu Continuitas Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Do-mini.	Pontifices Romani.	Impera-tores Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*

refert, quendam Ioannem Paruũ asseruisse, quòd honorabile, meritorium, & licitum est vnicuique subdito, absque quocunque præcepto vel mandato, secundùm leges, naturalem, moralem & diuinam, occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui machinatur contra salutem naturalem sui Regis, aut superioris, non obstante præstito iuramento, seu confœderatione facta cum eo.

assertio condemnata est in concilio Constantiensi, Session. 15. ita vt eam pertinaciter defendẽs, declaretur esse hæreticus.

Idem Martinus 5.

173. De Orebitis.

1431 — 214. Eugenius 4. Venetus, an. 15. m. 11. d. 10.

[a] Orebitarum secta profitebatur, Catholicos sacerdotes, si quos intercepissent, aut igne cremare, aut alio modo vel mutilare, vel occidere. Æneas Siluius de Bohem. c. 43.

[a] Antoninus p. 3. tit. 14. c. 7. §. 1. *Vos autem (inquit Isaias c. 61.) Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Verùm quantumcunque sunt mali, tamen quia ministri Dei sunt, & personam eius repræsentãtes (præcipuè in baptizãdo, & in absoluendo, vbi locutio eorum est in persona Dei) honorari debent: primo, quia Scriptura vocat eos Deos, Psal. 81. aliquando Angelos, Malach. 2. Secundo, Constantinus noluit sacerdotum accusationes audire. Tertiò, etiam Pagani sacerdotibus Deorum ligneorum tribuebant magnum honorem. Non ergo pro vita eorum mala debent contemni, aut lædi.*

Concilium Basiliense schismaticum manifesti [illegible] prauuit.

174. De Piccardo Adamita.

[b] Piccardus quidam è Belgis in Bohemiam profectus, ac sese Dei filium professus, sectatores iubebat nudos incedere, & promiscuos inire concubitus. Bonfin. Dec. 3. lib. 2. §. Hic videtur fuisse de Turelupinorum secta.

[b] Ioannes Gerson de examinat. doctrinarum, consideratione 6. *Sicut nulla est vehementior affectio, quàm luxuriosa libido: sic ad errandum falsùmq; docendum nulla perniciosior. Non est nostrum, fœditates horrendas detegere, considerantes illud Apostoli: Quæ in occulto fiunt ab eis, turpe est dicere.*

175. De

œcumenicum conantur contra ipsum celebrare. At enim Papa (inquit Burgensis Episcopus in Basileensi concilio) est tanquam Rex in regno. Vt autem Rex malè administrans, à toto regno excluditur: sic per generalia concilia Romani Pontifices possunt deponi. Hęc ille. Ego potius dixerim, Papam esse velut patremfamiliàs à Christo in domo non sua, sed ipsius Christi cōstitutum (Matth. 24.) quem tota familia nō possit à principatu suo excludere, tum ob familiæ naturam, quæ semper capiti suo per legem cōmunem subijcitur, tum ob Christi honorem & maiestatem, qui dominus Ecclesiæ cùm sit, hunc hominem præfecit familiæ suæ. Quicquid ergo regnum possit facere in Regem à se constitutum: certè familia non idem poterit facere in patrēfamiliàs, quem Dominus constituit supra familiam suam. At *Ecclesiam* (inquit alius) *qui non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Concilium verò Oecumenicū repræsentat Ecclesiam: vnde concludit, quamlibet dignitatem, etiam Papalem debere audire concilium generale, tanquam supremum iudicem suum. De quibus rebus etsi iam antè nonnihil dixi: tamen quoniam de ijs verbis (*Si Ecclesiam non audierit*) nonnulla est etiam inter Catholicos controuersia: non abs re erit, veram eorum sententiam ex Euangelij circumstantijs iterum indagare.

Primùm apparet, per *Ecclesiæ* nomen eo in loco nec totam vniuersalem Ecclesiam per vniuersum orbem diffusam, nec Synodum aliquam Episcoporum necessariò ac precipuè intelligi. Hoc enim & infiniti laboris esset, singulos peccatores, vel sigillatim apud singulos fideles, vel etiā necessariò apud Episcoporum Synodum accusare: & tam rarò fieri posset, vt magna vtilitas ex ea re subsecutura non esset. Deinde per Ecclesiam non intelligitur multitudo quælibet cōfusa & inordinata. Alioqui Christus non tam exquisitā ordinis rationem in hoc præcepti genere habuisset, vt primùm vellet peccatorem corripi solùm, ac deinde apud paucos testes. Qui ordo in primo & secundo correptionis gradu tam accuratè adhibendus, satis declarat, ne tertium quidem correptionis locū & gradum inordinatum esse. Non igitur ita hunc peccatorem Ecclesiæ denūciabis, vt palàm publicèq; in plateis, aut in foro, aut passim vbicunq; libuerit, eius peccata detegas; verùm ordine quodam & ritu iudiciario id facies. Reum igitur hunc denunciabis Ecclesiæ, hoc est, multitudini fidelium ritè atq; ordine congregatę. Sic autē congregari fideles non solent, nisi per Iudices & Præpositos suos. Nec id ritè denunciatum Ecclesiæ intelligitur, nisi quod per eosdem Præpositos causa cognita, sic demum Ecclesiæ denunciatur, vt sanè per illorū, qui præsunt, sententiam hoc totum absolui & consummari debeat. Vnde patet, talem Ecclesiam particularem in his Christi verbis intelligi, in qua saltē Episcopus, aut alius iudex Ecclesiasticus adsit, qui iuris dicendi potestatem habeat. Et hic sensus tum vsu ipso asseritur, tum manifestè confirmatur per illud Apostoli verbum, quod ad Timotheum Episcopum scripsit: (1. Tim. 5.) *Peccātes coram omnibus argue, vt & cæteri timorē habeant.* Et iterum: *Aduersus Presbyterum noli accusationē accipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Nam ex eo, quòd alius palàm arguitur ab Episcopo, alterius autem accusatio non nisi certo modo admittitur; manifestum est, iudiciarium quempiam ordinem in criminum cognitione obseruandum præscribi. Atq; hoc totum planissimum etiā fit ex ipsis Euangelij verbis. Statim enim post illa verba (*Dic Ecclesiæ; si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*) statim, inquā, sequitur: *Amen dico vobis, quicquid ligaueritis super terrā, erit ligatum & in cælo.* quasi dicat: Nemo contemnat vestrum iudiciū & sententiam in Ecclesia latam. Illa enim rata erit, nō in terris modò, verùm in cælo. Sic etiam Corinthius ille, qui patris vxore abutebatur (1. Cor. 5.) denunciatus est Ecclesiæ. Sed quo tandem modo? *Congregatis*, inquit, *vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu* (ecce legitimam Ecclesiā) *Ego* (ecce Iudicē) *iam iudicaui vt præsens, tradere hominem huiusmodi Satanæ, &c.* Ecce formam sententiæ. Nisi ergo Paulus in Ecclesia iudicans audiatur, verè tunc Ecclesia non auditur. Ex his non dubito quin cōstet, hæc verba (*Dic Ecclesiæ*) pertinere præcipuè ac primùm ad Ecclesiam particularem, in qua Iudex ritè de crimine aliquo cognoscat, & ita sententiam publicè ferat. Nec etiam dubito, quin eadem verba rectè ad quamcunq; Synodum accommodari possint: quæ Synodus quò maior & grauior erit propter Iudices in eo congregatos, eò sententia illius Synodi erit maioris momenti & ponderis. Sed quemadmodū in particulari quopiam foro Ecclesiastico, sic etiam in maiore quapiā Synodo, ac demiq; in omniū maxima, quæ vniuersalis & œcumenica dici solet, eadē ratio semper teneri debet, vt nihil fiat inordinatè, sed vltima sententia per summū in ea Synodo Iudicē ritè atq; ordine feratur. Itaq; hæc verba Christi (*Dic Ecclesiæ; si Ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*) adeò non præferunt Ecclesiam (quæcunq; illa siue maior, seu minor sit) Iudici ac Præposito in ea constituto, vt in ipso *Ecclesiæ* nomine nihil priùs designetur & intelligatur, quàm primus Iudex, & summus Pastor illius Ecclesiæ, apud quam de crimine tum cognoscitur, tum sententia dicitur. Quę sententia (nisi per Iudicem superiorem eiusdem ordinis velut iniusta reuocetur & corrigatur) in cælis quoq; rata erit: vt iam ille dicendus sit Ecclesiam nō audire, qui Iudicem in Ecclesia præsidentē, & in persona Christi (1. Cor. 5.) quod iustum & æquum est pronunciantē, recusat audire: ac nō, vt summus Ecclesiæ Pastor cæteris inferioribus, ac deinde medij Pastores vulgo infimo per hæc verba subiecti esse intelligātur. Nam si eorum illa esset sententia,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1432	Idē Eugenius quartus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

175. De Petro Dresensi, aliàs Tracēsi, & de quatuor Hußitarū erroribus, quos in Basileensi concilio proposuerunt.

* Hussitæ cùm data fide ad concilium Basileense accessissent, obtulerunt quatuor tantùm articulos, quibus concessis, promittebant vnionem cum Concilio, & subiectionem quibuscunque legitimè præfectis. Primus autem ex ijs articulis postulabat, vt communio sub vtraque specie in regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ liberè ministraretur. Notandum autem est, hunc errorem non à VViclefo, aut Iohanne Hus, verùm à *Petro Dresensi* excogitatum fuisse, vt Bonfinius rectè animaduertit, Dec. 3. lib. 3. Hæretici ergo proficiunt in peius, & apud eos discipuli sunt supra magistros suos, quod in sua Ecclesia secus fore, Dominus prædixit. Nonnulli Iacobellum Misniensem huius hæresis authorem constituunt.

* Secun-

Doctores Catholici.

* Æneas Siluius in epist. 130. post medium: *Quæ sunt de necessitate Sacramentorum, immutabilia perseuerant: quæ circa ritum sunt, immutare Ecclesia potest.* (Et pòst:) *In Eucharistia vero, sicut antè prolatum est, non est vsus vtriusque speciei populo necessarius: adimi ergo altera species non ineptè potuit, quia non est hoc Sacramentum variare, sed vsum.* (Et iterum:) *Nec subtracta vini specie, subtrahitur Sacramentum, quia totum in altera sumitur. Rectè igitur & sanctissimè Romana Ecclesia in huius obseruantia Sacramenti sese habet.*

Gerson in compendio Theologiæ de Sacramento Eucharistiæ, A: *Quare non datur populo sub vtraque specie? Dicitur, quòd triplex est ratio: vna, quia non legitur, Christum corpus suum sanguini intinctum præbuisse. Nec est contrarium de Iuda, cui videtur Dominus intinctum panem porrexisse: quia secundùm Augustinum, prius verum corpus dedit, et postea panem vsualem intinctum. Alia causa est, imminens periculum: quia scilicet facilius caderet gutta sanguinis, quàm mica hostiæ: quia in hostia partes cohærent sibi, non sic in sanguine. Tertia causa est præcedens signum, quia in lege, quæ in sacrificijs offerebant libamina, de libamine nihil habebant offerentes, sed sacerdotes tantùm: licet de alijs haberent. Vt ergo congruat veritas signo, non datur populo Eucharistia cum sanguine.*

* Gerson

sententia, vt si Papa nollet Episcoporum Synodo parere, tanquam Ethnicus haberetur: profectò futurum etiam esset, vt dicerent, ipsam Synodum Ethnici loco habendam, nisi & illa vocem totius multitudinis fidelium auditura esset. Nam si *Ecclesiæ* summum est tribunal, Episcopi verò in Synodo congregati, non nisi multitudinis vicem gererent: omninò sequeretur, Episcopos non minus debere totius multitudinis infimæ vocem audire, quàm primus Pastor ad vocē plurium aut omnium Episcoporum audiendam obligaretur. Neq; verò dubitari potest, quin *Ecclesiæ* nomen propriè acceptum ad totam fidelium multitudinem primò pertineat. Quo posito, non erit verum, quod à Basileensi concilio pro vero ponitur, *Concilium habere potestatē immediatè à Christo supra quemcunq; statum.* Istiusmodi ergo interpretationes non rectè ad verba Christi accōmodantur. Nunc autem ad Ecclesiam quidem res pertinet, sed nō tanquam ab illa petatur tota iudicandi authoritas, verùm tāquàm & illa *testiū* debeat assistere, dum res examinatur & absoluitur. Etenim vt ab vno primo *teste* ad duos aut tres non tam iudices, quàm *testes* transitur: sic à tribus *testibus* peruenitur ad Ecclesiam, non tanquam velut iudicem in seipsa cōstitutam, quàm velut testem locupletissimam, quæ tamen iudicem à Christo designatum & constitutum, in se comprehendit, & velut præsupponit, per quem legitimè ad audiendam sententiam (quæ fertur de tali crimine) conuocetur. Ita res incipitur priuatim, progreditur verò per testes duos aut tres: finitur autem in pleno (vt dici solet) consistorio. Quæ cùm ita se habeant, non rectè vrgetur hæc Domini verba, velut per illa concilium generale constituatur iudex summi Pontificis. Nec interim ego suam concilijs authoritatem vlla in parte detogatam aut imminutā velim. Quinimò fateor, plenissimam esse conciliorum authoritatem, sed tūnc demum, quando ipsa quoq; sunt plenissima. Diximus autē *plenissima* esse concilia, in quibus præsidet vnus quispiam velut Christi Vicarius, qui cæteros fratres suos & cōuocet authoritate Pastorali, & secundū Christi promissionē (Lucæ 22.) ita *confirmet*, vt illi adhærentes petræ à Domino constitutæ, fiant *columna & firmamentum veritatis*. Si verò concilia indicantur ad deponendū Catholicū Pontificem, qui vice Domini iubetur oues Christi pascere: nunquam ego dixerim, illa vel plena, vel salutaria. Quantumuis enim caput laboret ac doleat, quàm diu tamē viuit ac spirat; quis feret, vt reliqua mēbra idipsum amputent ac præcidant? Caput verò Ecclesiæ (quòd ad Ecclesiæ regimen satis sit) viuit per fidem tectam, qua si caret, mortuum est. *Qui enim non credit, iam iudicatus est.* Itaq; si Pōtifex aut hæreticus est, aut nullus omnino est, ac ne speratur quidem breui fore: aut propter infinitas contentiones Cardinalium incertus ac dubius est: facile concesserim, & concilium aliquod Episcopale iuuandæ Ecclesiæ causa coire tum posse, tum debere: & certum Episcopale cōcilium, siue sit œcumenicum, seu non, vel nulli, vel incerto Papæ anteponendum esse.

Ac nimirum si Monarchiam & à Christo exercitā, dum in terris ageret, & in Ecclesia institutā, cùm in cælum ascenderet, manifestissimè demonstrauimus: si deinde Christus optimates tū quidē summæ rerū pręfecit, sed in partem solicitudinis necessariò asciscendos per Apostolorum tes gestas declarauit; nec primum Pastorē certum & indubitatū, cui potestatis plenitudo diuinitùs commissa est, minorū ordinū Patres per minorem illam authoritatē suam in iudicium vocare legitimè vnquàm possunt, nec interim ad alios magis, quàm ad hos ipsos spectat, quoties primus Pastor aut nullus, aut omnino incertus est, vel vnum eligendum curare, vel verum Pastorem patefacere, cui reliqua Ecclesia velut certissimo Christi Vicario in rebus ad Deum spectantibus obediat. Ita nec par, nec maior est concilij, quàm Pontificis à Christo instituti potestas: nec tamen nulla, sed post Pontificem proxima est concilij Episcopalis authoritas. Quoties igitur primus Ecclesiastici regiminis gradus in vigore suo non existit, proximum est, vt proximus eiusdem regiminis gradus, quoad potest, Ecclesiæ succurrat, in ostendendo illo quem Dominus elegit in Pastorem primum. Atq; ea in causa concilium non supra Papam, sed supra nullum aut incertum Papam esse rectè conclusetis. Quoad nos verò, idem ferè est, aut nullum esse Papam, aut incertum. Nam apud homines, quod prorsus nescitur, perinde habetur, ac si non esset. Cumque Deus visibilem Pastorem ob nullam perinde causam constituerit quàm vt ab ouibus cognoscatur, & cognitus Ecclesiam in vnitate contineat: qui non potest cognosci, nec esse quidem visibilis Pastor potest. Nec eo in statu multum refert, quis concilium indicat: vtrum Cardinales, an Patriarchæ, an Imperator, an Rex aliquis, an Episcopi se mutuò ad tam pium opus prouocent, an etiam quiuis laicus eos roget, vt in vnum conueniant. Non enim authoritas conuocantis iam quæritur, cùm rei necessitas nullum omnino remedium negligi patiatur. Imò secundùm Euangelicam parabolam, *Ille proximus est*, (Luc. 10.) qui Ecclesiæ laboranti quocunq; modo succurrit, *siue sit Leuita, seu Samaritanus.* Quoties igitur Papa certus non speratur: Concilio non cuilibet, sed tali primas detulerim, quòd eo animo & proposito congregetur, vt certum Papam Ecclesiæ reliquæ vel demonstret, vel constituat. Tale verò concilium ideo legitimū est, & *in Christi nomine congregatum*, quia nihil agit in contemptum Pastoris primi, quem Christus instituit, sed potius & illius honori, & Ecclesiæ vtilitati consulit. Sed si iam certus quispiam, idemque fidelis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

1433 Idem Eugenius 4.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

[b] Secundus, vt omnia peccata mortalia, & præsertim publica eliminarentur. §. Quibus verbis intelligebãt, nullum peccatum mortale, quamlibet maioris mali euitandi causa, tolerari posse aut debere.

[c] Tertius, vt verbum Dei à Sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis liberè prædicaretur.

§. Intelligebant verò, missionem ab Episcopis non esse necessariã, vt tam Æneas quàm Bonfinius rem explicant.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Gerson, part. 1. in Tractatu de concilio generali vnius obedientiæ, T. *In delictis tangentibus communitatem, aut homines grandis status, consultius tolerantur errores communes, quàm vindicari seuero rigore quærerentur. Nunquid non tolerat Ecclesia meretrices? Nónne hæc est expressa prudentissimi Augustini sententia in scriptis suis multis?* Et part. 2. De regulis moralibus, E. *In omni Repub. tolerari possunt aut debent vitia, quæ absque deteriori periculo neque corrigi, neque extirpari valerent. Quando autem illud est, & quando non; difficile est, & penè impossibile generaliter definire: nisi prout circunstantijs particularibus inspectis, Prælati sapientes & superiores determinabunt. Exemplum est de meretricibus, & vsuris, & similibus, quæ quandoque permittuntur. Et ita de concubinarijs sacerdotibus pro loco & tempore stare forte esse faciendum.*

[c] Gerson p. 1. in Sermone habito in concilio Remensi Dominica 2. post Pascha: *Quomodo prædicabunt* (inquit Apostolus) *nisi mittantur? Confunderetur enim penitus Ecclesiastica hierarchia, si cuilibet indifferenter authoritatiuum prædicationis officium laxaretur. Fit autem missio per Deum vel immediatè (quæ tamen probari debet apud recipientes per miraculum, aut prophetiam, aut aliud tale sufficiens signum) vel mediante Superiorum authoritate.*

fidelis atque Catholicus Papa est (nec enim alioqui est Papa, sed quolibet Catholico, nedũ Episcopali concilio minor) iam nihil dubitarim asserere, illum Papam, sit quantumlibet improbus & nequam, verius tamen repræsentare Ecclesiam totam, quæ in terris agit, quàm ipsum concilium Episcopale. Nam si Episcopi ob id personam Ecclesiæ referunt, quia (certè nõ sine Episcopi Romani societate & communione) sunt capita certarum administrationum & prouinciarũ: quantò verius ille totam Ecclesiam repræsentabit, qui velut Vicarium caput, Ecclesiam totam regere, à Domino totius gregis iubetur? Si ergo *debet esse nobis tanquàm Ethnicus & Publicanus, qui non audierit* Episcopos, qui minus perfectè ob singulas tantùm Ecclesias, quibus præsunt, totam Ecclesiam repræsentant: multò magis is tanquàm Ethnicus & publicanus haberi debet, qui totius Ecclesiæ Pastorem, qui totam simul Ecclesiam in seipso perfectissimè exhibet, non audierit. Nullum igitur concilium audiendum est, quod vero Papæ se opponit, nisi quòd admonere illum atque obsecrare vt patrem, iniustoque illius imperio resistere, non tamen de solio deturbare licet.

At Papa (inquies) non est constitutus supra totam Ecclesiam simul collectam, sed tantùm supra singulas particulares Ecclesias. Quasi verò Domini grex possit vnquam aliter considerari, quàm velut collectus & congregatus. *Vos greges mei, greges pascua mea, homines estis, ait Dominus* apud Ezechielem c.34. *Qui autem congregat dispersos Israël* (Isaiæ 56.) ipse est qui dicit, *Fiet vnus Pastor, & ouile vnum, seu grex vnus*: cumq; gregem vni Petro plus alijs amãti, alijs etiam Apostolis præsentibus, commendauit dicens, *Pasce oues meas*. Si ergo totus militans Christi grex in vno Christi ouili agit, & vni Petro cõmendatur: quis negauerit, Petrum ac Petri successorem toti simul gregi præesse? Aut quis dixerit, verius colligi gregem Christi, quãdo Episcopi vna quapiam in domo coëunt, quàm congregatur in orbe terrarum qualibet die atque hora, quando *filij Iuda & Israël* in vna fide & vna Sacramentorum communione congregati, *ponunt sibimet caput vnũ*, quod Dominus illis præscripsit? Aut cur *Ecclesia* semper creditur & vocatur *Catholica*, si tũc *Ecclesia*, id est, multitudo congregata & conuocata non est, quando etiam per vniuersum orbẽ diffunditur? Aut cur semper similis dicitur ædificio (1. Tim.3.) cuius fundamẽtum post Christum Petrus est, (Matth.16.) si non cohæret, nisi quando Episcopi simul coëunt? Sin autem Ecclesia semper sit *domus Dei, columna & firmamentum veritatis*, semperq; sit grex Domini Petro ante alios commendatus: vtique semper ei toti præficitur Petrus, & certissimus Petri successor Pontifex Romanus. Non igitur singulis tantùm Episcopis Papa, sed & omnibus simul collectis eò magis præficitur, quò manifestius tunc gregis & familiæ rationem habent. Deinde si Papa singulis tantùm Episcopis præesset, pluribus autem simul congregatis subesset: ista ratione schismatis occasio per summum Pontificem non tolleretur. Nam cùm nec numerus Episcoporũ qui coire debeant, nec modus ferendi suffragia, nec authoritas conuocantis eos (si semel à Petro discesseris) vel in Scriptura sacra, vel in Ecclesiastico vsu præscribatur: futurum est, vt vna Episcoporum congregatio aliam impediat, imò etiam condemnet. Ita vnitatem Ecclesiæ turbaueris potius, quam adiuueris.

Postremò qui tenetur *audire Ecclesiam*, tenetur audire eam illo potissimùm modo, per quem modũ illa potissimùm loquitur. Illa verò potissimùm loquitur in Petro, qui & sæpè respõdit pro fratribus suis (Ioan.6. Matth.16.17.& 18.) & os Apostolorũ tum à D. Chrysostomo, tum à cæteris Patribus dicitur. Tota enim Ecclesia cùm nõ nisi vnũ visibile primum caput habeat, & in solo primo capite linguã suam principalem gerat: primũ autem visibile caput Ecclesiæ Romanus Pontifex sit: procul dubio nullius vox æquè audienda est in tota Dei domo, ac Romani Pontificis. At ille (inquies) nocet Ecclesię per improbos mores suos. Imò (inquam) dũ Christus (Matth. 23.) iussit suos non quidem facere quæ *sedentes in cathedra Mosis* facerent, sed *facere quæ illi dicerẽt: de præpositis malis* (vt rectè annotauit Augustinus in epist. 166.) *plebem securam fecit*. Licet ergo Papa (vt homo) possit Ecclesiã malo exemplo grauiter lædere: tamen id non facit vt Papa. Et cùm puniri vt homo non possit, quin vt Papa etiam puniatur: in honorẽ publicæ personæ, quam ei Christus imposuit, priuatæ personæ, quam ex naturæ suæ conditione gerit, parcendum ei esse crediderim. Nec minima Dei prouidentia in ea re cernitur: partim dum ostendit se tam bonum esse, vt gratia ipsius, qua Ecclesiam regit, neq; per malum hominẽ in reliquum Ecclesiæ corpus diffusa, inquinari possit: partim dum se tam iustum & seuerum esse declarat, vt membris militãtibus (quæ maiore ex parte plerumq; mala sunt) simile caput quandoq; accõmodet: quia *propter peccata populi facit hominem hypocritam regnare*, Iob 30. Præterea Dei potentia & veritas tunc maxime elucet, quando apparet, *portas inferi* neq; sub illo Pontifice, qui propter improbã vitã ipse portio inferorum sit, *aduersus Ecclesiam Christi præualere*. Quid quòd per mali Põtificis persecutionem (quam aduersus Ecclesiã per improbos mores suos exercet) Deus interdũ constituit electos ad vitam æternã adducere? Quis ergo es tu, qui opus Dei reprehendis? Certè si vnquam verum est Domini verbum (vt semper est verissimum) quo dixit, *zizania euellenda non esse, ne fortè*

triticum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			* Quartus, non licere clero tempore legis gratiæ super bonis temporalibus seculariter dominari. §. Appellant seculariter dominari, vt hodie Pseudoëpiscopi Lutherani & Caluinistæ in Anglia dominantur. Licet enim, cùm adhuc miserè victitarent, mirum in modum opibus, quas fideles Christiani Ecclesiæ ad honorē Christi obtulerant, inuiderent; tamē postquàm reperti sunt impij Principes, qui paterentur ipsos ijsdem bonis potiri; videmus hisce oculis, quòd Protestantes multo magis seculariter cum vxoribus etiam & liberis iam dominentur, quàm vnquàm dominati sunt Catholici.	* Gerson p.4. in Sermone de inuidia: *Ecclesiastici status est, dirigere ad bene operandum, vt veniamus ad finem principalis nostri præmij, scilicet Paradisum: & quia hoc facere non posset, & simul laborare; necesse est, ciuilem & militarem statum sustentare eum dando redditus, vel decimas, vel similes huiusmodi subuentiones.* Ioannes de Turre-cremata, in Summa de Ecclesia lib.2. cap.116. *Licet spiritualis & temporalis iurisdictio sint distinctæ, tamen cùm non sint contrariæ, sed temporalis ad spiritualem ordinetur: ita possunt in eandem personam cadere, vt aliqua persona Ecclesiastica possit habere temporalem aliquam iurisdictionem, vel castrum, vel villam, vel aliquod aliud. Vnde tempore legis naturæ simul ambæ currebant: & omnes primogeniti Regum, Sacerdotes erant & Reges, & iurisdictionem in temporalibus & spiritualibus exercebant.* (Et pòst:) *Abrenunciatio propriarū facultatum, quò ad actum ipsum, non est ad perfectionem necessaria, sed tantùm quoad animi præparationem. Multi enim sancti Prælati ex deuotione fidelium habuerunt multam temporalem iurisdictionem, quorum tamen perfectioni & bonitati nihil ex hoc derogatum esse creditur.*
1431	Idē Eugenius quartus.		Adeò vt Pilkentonus Caluinista, & Dunelmensis in Anglia Pseudoëpiscopus, nō Episcopum modò, sed & Comitem agat. Hinc apparet, quale Euangelium isti prædicent, quod vtique pro suo arbitratu inuertunt, & conuertunt, donec totam Ecclesiam, quod in ipsis est, euerterint.	
			176. De	x 4. * Gerson

triticum simul eradicetur: hoc tunc potissimùm valere debet, quando agitur de tali zizanio euellendo, quod ipsam tritici radicem & occupat, & in se cóplectitur. Tunc enim non modo longè maximum, sed etiam longe certissimum periculum erit, *ne triticum simul eradicetur.* Radix verò Ecclesiæ militantis Petri successor est, qui licet pessimus in se fuerit, tamen in virtute Christi complectitur sub se triticum *quod in horreum Domini congregandum est.*

Præterea si Rex terrenus Præsidem alicubi loco suo cóstituat, is verò malè administret Rempub. nónne solius Regis iudicio, quam diu saltem Rex viuit & regnat, is homo subent? Christus autem Rex regum, qui viuit & regnat in æternum, visibilis præsentiæ suæ locum per Pontificem Romanum suppleri voluit. Tu ergo si iudicas & Vicarium Christi, & Pastorem tuum, nónne & Christo Domino, & Pastori tuo iniuriam infers? Huic ergo Pontifici, etiamsi ob impiam vitam in zizanium degenerauerit, meritò est parcendum: vel quia Iudicem supra se præter Deum non habet: vel quia Deus nouit, eum quandoq; ad se conuertendum esse: vel quia Deus potentiam suam, bonitatem, iustitiam, veritatem, patientiam hoc potissimùm pacto aperit & reuelat, ac demq; certorum hominum salutem isto modo operatur ac perficit. Notæ sunt Deo cogitationes eius: nos autem decet ei relinquere secreta sua. Cæterùm ne solus ego videar hoc sensisse, non quidem omnium Patrum (de quorum sententijs alibi dictum est) sed corú testimonia hoc in loco producam, qui hac ferè ætate vixerunt. Sic enim postulat instituti mei ratio.

Henricus Boicius in Rubrica decretalium de constitution. *Cùm Papa non recipiat potestatem*
1075 *ab homine, sed à Deo, & est successor Petri, & Vicarius veri Dei: nulla regula seu constitutio Apostolica illum ligat, quoniam non habet imperium par in parem. Item: Nulla concilia ligant ipsum: sed potius ipse est supra ipsa.*

1076 Ioannes de Turre-cremata, in summa de Ecclesia, lib. 2. c. 93. *Romanus Pontifex verus & indubitatus, extra casum hæresis pro sublimitate Principatus sui, Iudicem non habet superiorem in terris.* Quam conclusionem probat sex rationibus, quos hoc in loco transscribere opus non est, cum satis sit admonuisse lectorem eius rei.

Vt autem propius ad id accedamus, quod nostri instituti proprium est, idem vir lib. 2. c. 100. probat concilium Basileense (de quo nunc potissimùm agitur) licet legitime ab initio indiceretur, tamen desijsse legitimum esse multas ob causas. Primum, quia eos qui missi erant à Papa
j. Eugenio 4. vt concilio præsiderent, noluit in authoritate sua recipere, iuxta mórem cócil orum
ij. vniuersalium. Deinde, quia eius concilij decreta ne Synodi quidem vnanimi consensu fuerunt cóclusa: tum quia multi Prælati & Doctores vtriusq; iuris eiusmodi decretis restiterunt, tú quia in fraudem legatorum, quos à Castellæ & Angliæ Regibus missos in itinere esse, ac Synodo iam appropinquare cognouerant, id definire festinabant, cui dictos legatos nolle assentiri sciebant. Quod factum (inquit) est in Sessione 18. Et addit Ioannes de Turre cremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui nouit, cum quanta grauitate, integritate, & modestia, fidei iudicia tractanda sunt, indubitabit esse vniuer, ali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spirituq; sancto dictata, in quibus huiusmodi factiones et*
iij. *practicæ interuenerunt.* Præterea eiusdem concilij decreta negat ab Eugenio 4. approbata vnquam esse, licet progressum concilij aliquando approbasset. In eo autem quòd decreta non approbauit, ait Eugenium sapientissime fecisse, propterea quòd decreta ipsa nunquàm examinasset, vtrum aliquid minus rectum, minus verum, aut minus expediens continerent. *Vnde mos* (inquit) *fuit summorum Pontificum, cùm confirmaturi essent decreta conciliorum vniuersaliũ, quibus per-*
1077 *sonaliter non interfuerant, congregare Synodum Prælatorum, qui erant sub Patriarchatu Romano, & ibidem diligenti examinatione facta, illa confirmabant, sicut de B. Siluestro legitur, cum decreta concilij Nicæni approbasset. Item, diebus posterioribus Papa Clemens quintus ita fecisse legitur, vt Ioannes Andreæ in principio Clementinarum ponit, de constitutionibus factis in concilio Viennensi.*

1078 Idem lib. 3. c. 24. *Romano Pontifici cura totius Ecclesiæ commissa est, & non alteri personæ aut congregationi, cùm dictum sit soli B. Petro pro se & suis successoribus: Petre, pasce oues meas.* Ioan. 21.

1079 Bernardinus in Mariali p. 3. Sermonis 3. *Cùm Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in*
1080 *terris, ex quo sequitur, quòd habet plenitudinem potestatis, & illud quod facit, præsumitur facere authoritate Dei: ideo ipso approbante aliquid, & nos approbare debemus. imò ipsius sententiæ est magis standum, quàm sententia totius mundi.*

Antonius de Rosellis in Tractatu de concilijs, num. 40. & pòst: *Principale fundamentum fuit in Christo, & deinde non in Ecclesia vniuersali (alioqui Ecclesia fuisset fundamentum sui ipsius, quod est*
1081 *ridiculũ) sed in Petro, & hodie in Papa.* Et nu. 52. ac deinceps vsq; ad nu. 72. *Cùm potestas Papæ non sit à toto concilio, vel à tota Ecclesia, sed à Deo: ex consequenti docet, potestatem eius non ideo esse mino-*
1082 *rem, si reliquæ partes mystici corporis ab eo dissentiunt: quia potestas Papæ non dependet ab illis, sed illorum potestas dependet à Papa. Nam & Christus cum sit caput Ecclesiæ, sola potestas eius maior est,*
1083 *quàm totius reliqui corporis. Et tamen fatetur, potestatem fuisse concessam toti Ecclesiæ, sed in Petro, quoq; Petri & Ecclesiæ potestas vna est, non duæ. Et est in solidum in Papa; in alijs pro parte, nisi quòd de*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperatores Rom.
	Idem Eugenius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

176. De Nicolao Galeco.

[a] Præter VVielefi errores, hic illum de suo adiecit, tẽpore nouæ legis nullum in iudicio esse occidendum, quia nouum Testamentum id non dictat. Bernard. Lutzemb.

177. De

[a] Gerson in compendio Theologiæ de decem Præceptis: *Personæ priuatæ, quæ nullam habet iurisdictionem & authoritatem, Deus prohibet occidere. Legi autem, vel ministro iustitiæ præcipit occidere.* Exod. 22. *Maleficos non patieris viuere.*

Dionysius Ricelius Carthusianus in ca. 13. ad Rom. *Si malè feceris, time potestatem. Non enim sine causa gladium portat. Potestas secularis portat gladium materialem, Ecclesiastica spiritualem: vtraque verò habet iudiciariam potestatem, quæ per gladium designatur.*

[f] Anto-

1084 Papa est hæreticus. Nam Papa subest concilio in causa fidei & schismatis, quia ista sunt de iure diuino,
cui Papa subest. Et num.66. Vbi agitur (inquit) causa fidei, & quæritur vtrum aliquid sit peccatum, vel
non peccatum; credo, quòd sit maior tunc sententia concilij quàm Papæ, vbi Papa solus esset, vel paucos se-
quaces haberet. Sed si concilium prouinciale Romanorum, & Ecclesia Romana, & Sedes Apostolica ali-
1085 quid in prædictis pro vero deliberasset; tunc credo, quòd esset maior sententia Papæ & Ecclesiæ Romanæ,
1086 quàm alterius concilij generalis, sententiam Sedis Apostolicæ non habentis, tum quia non est generale
concilium, à quo discrepat caput (sicut ait in num.70.) tum quia rogauit Dominus, vt non deficeret fides
1087 Petri: & debet intelligi de Ecclesia sibi specialiter commissa, vt per ipsius Ecclesiæ indubitabile iudicium,
maiores causæ finem susciperent. Hæc Rosellus multò copiosiùs dilatauit.

Cataldinus de Boncompagnis, de translatione concilij Basileensis (cui ipse Cataldinus inter-
fuit) ad Ferrariā, num.26.27. & deinceps. Cùm in Synodo Basileensi tractaretur de loco in quo
1088 Græci cum Latinis conuenirent, & maior pars concilij de ciuitate Auinionensi concordaret,
Græci verò illam ciuitatem, velut non maritimam, recusarent: Licuit Domino nostro Papæ ex ea
causa illud concilium Basileense dissoluere, & ad Ferrariensem ciuitatem edicere transferendum, vt ipse
1089 personaliter simul cum Græcis cōueniret ac præsideret. Nam Papa simul cum concilio deberet, & non so-
lus, quæstionem fidei terminare. Et num.21. Nititur ergo illa Synodus Basileensis, verum Vicarium Iesu
Christi (qui non puri hominis vicem, sed Dei viui gerit in terris) suis literarum monitorijs infestare. Et
1090 num. 45 & 46. Si constaret, Apostolicum nedum ista quæ narrantur in Citatorio, sed etiam homicidium
commisisse: quamuis peccet, tamen de hoc accusari vel inquiri non potest, quia cunctos ipse iudicaturus à
1091 nemine est iudicandus, nisi à fide deuius. Nec potest concilium pro quocunque crimine vel delicto, nisi pro
hæresi, Papam deijcere de Papatu, quia eiectionem summorum Pontificum Dominus sibi reseruauit.

1092 Petrus a Monte Venetus, in Tractatu de concil. generalibus c.1.num.4.&6. Ad denotandum
Ecclesiæ vnitatem, vnus creatus est Pastor, qui alijs præesset, & apud quem esset omnis potestatis plenitu-
do, quoniam monstruosum esset, vt in vno corpore essent plura capita. Sicut ergo vnicus est Dominus cæ-
1093 lestis totius mundi, ita decens fuit, vt vnum in terris relinqueret Vicarium, qui fuit Petrus, & post eum
sui successores. Petrus enim, præter dona personæ ipsius concessa, habuit quædam realia pro se ac suis suc-
cessoribus, vt fuit potestas clauiū: aliàs portæ inferi aduersus Ecclesiam præualuissent. Petri autem succes-
1094 sores sunt Romani Pontifices. Et num.17. Verum caput Ecclesiæ Christus est: Papa verò est ipsius Vica-
rius & caput ministeriale; quod qui negat, est hæreticus. Et c.2. Magna cum ratione ait ad solum Roma-
1095 num Pontificem congregationem generalium Conciliorum pertinere, à quo robur ea sumere posse dicit,
etiamsi prius ab alio congregarentur. Si autem duo contenderent de Papatu, concilium (per modum decla-
rationis) iudicare debet, tanquàm vacante Ecclesia. Nam ratione dubij quædam permittuntur, quæ regu-
lariter non permitterentur. Deinde, si fortè esset infidelitas in Papa, concilium etiam declarat, eum eo
1096 ipso priuatum esse, quia desinit esse caput Ecclesiæ, secundùm illud (Deuteron. 17.) non poteris alterius
Gentis Regem facere, qui non sit de fratribus tuis. Ac tandem: Pro nullo (inquit) alio crimine Papa,
etiamsi incorrigibiliter et notoriè scandalizaret Ecclesiam, potest per concilium quouis modo deponi: quia
generalia concilia confirmantur à Papa (Lucæ 22. Confirma fratres tuos:) potest tamen exemplo Pauli
(Galat.2.) Papæ sine causa turbanti Ecclesiam resisti (seruata mansuetudine humilitatis) vel orando,
vel exprobrando, vel concilium generale contra eum (non tamen in quo deponatur) congregando, vel bra-
chium seculare inuocando.

1097 Antoninus.par.3.tit.22.cap.10.§.4. Eugenius 4. Concilium Basileæ congregatum authoritate Apo-
stolica dissoluebat. Illi tamen obturauerunt aures suas, & cœperunt Eugenium citare, solicitati ad hoc à
Duce Mediolani ægrè eius Pontificatum ferente. Sigismundus vero Imperator & Veneti dissuadebant
ijs qui Basileæ erant congregati, ne pergerent. At illi deposito Eugenio, ducem Sabaudiæ Amedeum in ido-
1098 lum sibi erigentes, Felicem quintum nuncupauerunt. Cui tantùm intra territorium suum obeditum
fuit. Is cùm Abbatem Panormitanum, & Ioannem quendā instituisset Cardinales, Ioannes morte sub-
1099 tractus est, Abbas verò Panormum reuersus, pileum sponte dimisit. Denique Iulianus Cardinalis relicto
Basileensi conciliabulo, ad Eugenium Papam se contulit. §. Ex eo quòd Papa, quem Synodus creauit,
ab vnica tantùm prouincia est receptus, apparet totam Ecclesiam credidisse, quòd Synodus non
habuerit ius Papam Eugenium deponendi.

Panormitanus c. Significasti, de elect. ext. Nota 7. quòd cōcilia generalia nō sunt supra Papā. Vnde nō
1100 possunt statuēdo præfigere legem Papæ: imò in omnibus statutis concilij intelligitur excepta authoritas Papæ.
et iste est textus satis in hoc notabilis, et quotidie allegatur, præsertim vbi disputatur de potētia Papæ et cōcilij.
1101 (Et infrà ibidem:) In his quæ sunt iuris positiui, indubitanter Papa est supra cōciliū, quia ipse est caput Ec-
1102 clesiæ. Vnde licet potestas fuerat data Papæ & toti Ecclesiæ; Papæ tamē fuit attributa, tanquā capiti. vnde de-
bet moueri corpus ad dispositionem capitis. Sed in his quæ non dependent à plena potestate Papæ, non est sim-
pliciter dicendum, quòd Papa sit supra concilium: ideo in concernentibus fidem, concilium est supra Papam.
Vnde

Ciuitas Dei seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idē Eugenius quartus.	Lo. Albertus 2.	*177. De Rochezana Hussita.* ᶠ Rochezana Hussitarum facilè princeps, etsi Romanæ Ecclesiæ aliquando se subiecerat, tamen iterum rebellis, *paruulis ac dementibus Christi sanguinem præbebat.* Æneas Siluius in Bohemica historia cap. 57. §. Nec tantùm hac in re à Protestātibus nostrorum temporum Hussitæ dissentiebant, sed præterea in multis alijs rebus. Nam Rochezana iste, etiam post hæresim susceptam publicè missarum solennibus interfuit, & ad altare accedens, inde Eucharistiam dispensauit.	ᶠ Antoninus p. 3. tit. 14. c. 12. §. Perpetuò furiosis & amentibus Eucharistia, quia nunquàm habuerunt actualem deuotionem ad Sacramentum, quæ tamen requiritur, dicente Apostolo, Probet seipsum homo. & pòst: Impuberibus, qui carent omnino discretione, non est danda; sed si habent aliquam deuotionem circa annum vndecimum vel duodecimum, potest eis dari. Gerson in regulis moralibus de Sacramēto Eucharistiæ, C: Vituperabile est & sæpe criminale, vt Catholicus habēs vsum rationis, ab Eucharistiæ susceptione totaliter abstineat. Illi pueri sunt idonei suscipere Eucharistiam, & ad hoc ligari vidētur semel in anno, qui secundùm leges censentur habiles ad nubendum. Potest quoque deuotio ætatem præuenire, sicut in quibusdam ætatem supplet malitia.
			178. De	Quòd

Vnde non potest Papa disponere contra dispositum per concilium. Item dic, quòd in concernentibus vniuersa-
lem statum Ecclesiæ, non potest Papa disponere contra statuta concilij, si statuendo contrarium, decoloraretur
status ipsius: secus dicerem, vbi non decoloraretur seu diffamaretur Ecclesia.

Idem Panorm. ibidem num. 9. *Quare autem dicit Textus, quòd Archiepiscopi sunt membra de mē-*
bro? Solutio. Dicunt Doctores, quod vnica est Ecclesia vniuersalis (24. q. 1. c. Loquitur) cuius caput est ipse
Deus, seu Papa loco Dei. Cæteri verò Prælati, & Ecclesiæ particulares sunt membra huius capitis, vel mē-
1103 *bra ex membris. Nam sicut in humano corpore à brachio procedit manus, & à manu digitus, à digito vn-*
guis: ita à capite Romanæ Ecclesiæ procedunt Sedes Patriarchales: ab istis, Archiepiscopales: ab istis, Episco-
pales ab eis inferiores Prælati.

Postremò, Pius 2. (Æneas Siluius antea dictus) in Bulla Retractationum suarum ita scribit: *In*
minoribus agentes, nondum sacris ordinibus initiati, cùm Basileæ inter eos versaremur, qui se generale con-
cilium facere, & vniuersalem Ecclesiam repræsentare aiebant, Dialogorum quendam libellū scripsimus, (&
pòst:) *in quo ignorantes (vt Paulus) persecuti fuimus Romanā primamq́ Sedem. Vnde in Domino commo-*
nemus, ne fidem vllam præstetis prioribus illis scriptis, quæ supremā Apostolicæ Sedis authoritatē quouis pa-
cto elidūt. Nec cū Pontificatu hæc nobis opinio aduenit. Sed cùm Iulianus S. Angeli, & Ioannes S. Petri, Car-
dinales, quibus plurimum credebamus, ad Eugenium defecissent, cùm paucissimi in fide Basileensi remansissent,
1104 *cùm Fridericus Romanorū Rex Felici 5. in Eugenij locum suffecto, honorem tanquàm Pontifici Romano ex-*
1105 *hibere nollet, cùm in Friderici aula agētes, Eugenium in multis falsò accusatum inuenissemus, cùm Iulianus*
1106 *Cardinalis post vnionem Græcorū Ferrariæ Florentiæq́ cōclusam in Vngaria legatione functus, Viennæ nobis*
occurrisset, dixissetq́, vnā vocem Græcorum & Latinorum hanc esse, saluari non posse, qui S. Romanæ Eccle-
1107 *siæ non teneret vnitatem, cùm Ioannes Carauaialis Apostolici palatij auditor, alijq́ docti viri multum nobis*
frequentibus colloquijs suis profuissent, cumq́ Cæsar Basileenses induceret, vt Ecclesiasticæ pacis causa, se ad
nouum concilium, quod Constantiæ indiceretur, transferrent; illi verò id primi recusarent, ob eamq́ rē multi
doctissimi viri, & opinione sanctitatis illustres, scire se dicerent, Basileenses Spiritum sanctum non habere
ductorem: His omnibus consideratis, recognouimus errorem nostrum, Basileense dogma reiecimus, Eugenio
1108 *Pontifici maximo caput submisimus, illud Hieronymi diximus: Cathedræ Petri communione consocior, super*
illam fundatā Ecclesiam scio. Eramus q́ adhuc clericali tantùm charactere insigniti, quādo ad Eugenij obediē-
tiam rediuimus. Inter genera gubernationum, communis Philosophorum sententia est, præstare Monarchiam.
Romani in aduersis casibus ad vnum Dictatorem recurrerunt, cuius dicto non liceret aduersari. Nec vnquam
Romana res admirabilior fuit, quàm sub Augusti Cæsaris principatu: quo tempore natus mundi Saluator Mo-
narchicum regimen cæteris prætulisse videtur gubernationibus. Orbis maximam partem gubernant Reges,
siue Christiani, seu Barbari. In cælesti aula vnus est omniū Rex æternus Deus, cuius vnigenitus filius Chri-
stus Iesus, seruili accepta forma, in Ecclesia tanquàm dux verus corporaliter præsedit, & cùm ascendisset in
cælum, Petrum indubitanter sui gregis Pastorem reliquit, cui dixerat, Pasce oues meas; quem omni potesta-
te donauit, quæ ad bene regendum oues necessaria ducitur. Alioqui sapientia Patris Ecclesiæ suæ haud suffi-
cienter prouidisset. Petrus ab Antiochia Romam veniens, ibi glorioso martyrio vitam finiuit, successore Cle-
mente substituto. Atq; ita in hanc vsque diem seruatum est, vt qui Romæ sederit Antistes ritè institutus
per legitimum electionis tramitem, tanquàm Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, po-
1109 *puli, Reges, Clerici, Episcopi tanquàm Iesu Christi Vicarium & B. Petri successorem, vniuersalis Ecclesiæ ca-*
1110 *put, ac rectorem, & ducem venerati sint. Christus, qui pacem in vltimo Testamento reliquit, dedit & regi-*
1111 *men pacis amicum, id est, Monarchicum, sub Petro & successore illius Romano Pontifice, cui & congregare*
generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui etsi filius est Ecclesiæ propter regenerationem, propter digni-
tatem tamen Pater habetur, & præfertur ei, vt pastor gregi, princeps populo, rector familiæ. Hæc tam fines,
& in Apostolatus apice constituti, credimus, & profitemur.

Fridericus Imperator (vt est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græ-
corum Emanuēli salutem. *Sicut ille Rex regum, à quo omnis potestas, Romanum imperium caput to-*
tius orbis constituit; ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum vnicam matrem, dominā & ma-
1112 *gistram ordinauit, quod vtique duorum gladiorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor*
fidei nostræ. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus nobis & Romano Imperio honorem de-
bitum impendas, & summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas,
& honorem.

Fides & sententia generalis Concilij Florentini (in quo tam Græci quàm Latini consenserunt) de primatu Romanæ Ecclesiæ.

In tom. 3. Concil. in Actis Synodi Ferrariensis & Florētini, secūdùm Græcā translationē An-
no 1438. Ioānes Palæologus Imperator, & Iosephus Cōstātinopolitanus Patriarcha vnà cū Græ-
cis Episcopis Ferrariæ a summo Pōtifice Eugenio & Latinis Episcopis excepti sunt, qui simul ad
Synodum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*	
Anni	*Pontifices Roman.*	*Impe- ratores Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Generale concilium Florentinum.			
		Fridericus 3. an. 54.	*178. De Bohemorum sectis & dissensionibus inter se.*	*Quòd Lutherani & Caluinistæ nec cum VVicleso, nec cum Hussitis in doctrina consentiant.*
1432	Idem Eugenius 4.		• VVielefus transsubstantiationem, & realem Christi præsentiam in Eucharistia condemnauit. Eandem Hieronymus Pragensis, & ipse ex parte VVieleficta, iam moriens acerrimè defendit.	• Quoties à Lutheranis aut Caluinistis quærimus, quas origines Ecclesiarum suarum edant, quosque antecessores proximè ante se habuerint: ad VVicleſum & Hussitas mox confugiunt.

Petrus y Porrò

Synodũ celebrandam conuenerunt. In eo concilio definitum est in hanc sententiã: *Definimus,*
1113 *sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ip-*
sum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi Vica-
rium, totiusq́; Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato
Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam
1114 *potestatem traditam esse, quemadmodum etiam gestis œcumenicorum conciliorum, & in sacris Canoni-*
bus continetur.

Est verò animaduersione dignum, quòd Græci Episcopi & Doctores primatum Pontificis Ro-
mani hoc tempore agnouerunt, non vi quapiam coacti, neque numero suffragiorum à Latinis
superati, sed sponte sua ipsius veritatis ponderi cedentes. Nam cùm soli Græci in Imperatoris
Constantinopolitani domo, absentibus Latinis, conuenissent, lectis (vt in Sessione vltima conci-
lij Florentini dicitur) Græcorum Doctorum de summi Pontificis potestate sententiis, eo modo
definierunt, quo superius declaratum est. Ex quo etiam constat, antiquos Græcorum Doctores
& Patres ea ipsa iudicia de primatu Pontificis Romani iam olim fecisse. Ac ne hoc dicatur tan-
tùm in Latinorum historiis aut libris conscriptum extare, libuit aliquot etiam Græcorum testi-
monia hoc in loco ascribere.

1115 Georgius Pachymerus historiarum lib. 5. hæc recenset capita pacis Græcorum & Latinorum:
1116 *Principatus sit Romanæ sedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria Romani Pontificis vnà cum*
Patriarchis celebretur.

Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorũ Pontifex maximus nullam*
prorsus omittentes occasionem, Legatos miserunt ad Græcos, vt conuenientes in vnum, conciliumq́; cele-
brantes, concordiam, quantum ad religionem Christianam attinet, inter se conglutinarent. At Græci
cùm plurimis annis aduersus Romanos contentiones mouissent, noluerunt patrium religionis suæ cultum
perturbari. Tandem Ioannes Paleologus Græcorum Rex, assumptis Byzantij Episcopis & Græcorum do-
1117 *ctis, ad colloquium venit cum Pontifice Romano Eugenio quarto. Tandem Græci pariter & Romani in*
religionis negotio consenserunt. Sed Græci, qui domi manserant, noluerunt stare iis quæ acta erant in
Italia Synodis. Hinc perpetuò discordiã fouisse Græcos in negotio religionis aduersus Romanos, constat.

Præterea ne Græcos ipsos non domestica conscientia, sed sociorum cohortatione ad hanc
Romanæ Ecclesiæ obedientiam tractos putaremus: perpendendum est quòd Iosephus Patriar-
cha Constantinopolitanus cùm esset solus, ac horam mortis suæ, quæ etiam subitanea erat, præ-
sentiret, ita scriptum reliquit, vt habetur in Sessione vltima concilij Florentini. *Quoniam ad*
extremum vitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filiis benignitate Dei meam sententiam his
1118 *literis palàm facio. Nam quæ Domini Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Romæ veteris*
sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire credereq́; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum
autem Patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romæq; veteris Papam, Domini nostri Iesu Christi
Vicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse, non infitior: Datum Florentiæ, die octaua
mensis Iunij, anno D. 1439. 6. Quid quòd ista Græcorũ confessio non subitò, nec verbo tantùm
nuncupata est? Nam hoc totum decretum, quod antè perscripsi, ab ipsis Græcis post diuturnam
deliberationem & singulorum subscriptionibus (excepto Marco Ephesino) & sigillo Impera-
toris Cõstantinopolitani confirmatum est? Aderant verò etiam *Vicarij trium Patriarcharum*, qui
singuli exemplar literarum quæ subscriptæ fuerant, ad singulas Patriarchales Ecclesias detule-
runt. Denique Legati Patriarchæ Armeniorum superuenerunt, & cum Ecclesia Catholica cõ-
1119 iuncti sunt, accipientes ab Eugenio Pontifice Romano fidei regulam. Nam vt in decreto Eu-
genij quarti legimus, postquam & veterum conciliorum decreta proposita, & septem sacramen-
ta ritè explicata erãnt: *Armeniorum Oratores nomine suo, & sui Patriarchæ, & omnium Armenio-*
rum, hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus,
traditionibus, præceptis & statutis, omnemq́; doctrinam in ipsa descriptam, nec non quicquid tenet &
docet sancta sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, susci-
piunt, & amplectuntur. Illos quoq; Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi re-
uerenter suscipiunt: quascunq; verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat, & reprobat,
ipsi pro reprobatis & damnatis habent: profitentes, tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo suprà
ipsius sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.

Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui in Synodo Florentina interfue-
1120 rat, pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque scripsit, è quibus vnum erat *de primatu sum-*
mi Pontificis, quem primatum ex Græcorum Patrum testimoniis confirmauit.

Matthæus quidam Hieromonachus, cùm de variis canonibus Græcè scriberet, tum Constã-
tini Magni, tum Iustiniani primi leges ac testimonia de Romani Pontificis primatu dicta & con-
scripta protulit, nec homo Græcus Apostolicæ sedis Romanæ prærogatiuam timuit confiteri.

Iacobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Eugenius quartus.	
1438	Generale concilium Florentinum.	
		Idem Fridericus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Petrus Dresensis, ex parte VVieclefista, primus intulit necessitaté vtriusque speciei, quam VViclefus nunquàm docuit.

Rochezana & ipse VViclefista, demétibus & paruulis Eucharistiam ministrauit: quod & Petrus Dresensis, non item VViclefus, approbasse dicitur.

Orebitæ, Hussitarum non parua factio, sacerdotes passim occidendos clamabant.

Nicolaus verò Galecus, etiam Hussita, neminem, ne in iudicio quidem, occidendum affirmabat.

Romanam Ecclesiam VViclefus appellauit Synagogam satanæ, cum ea tamen & VViclefus communicauit, sedente iam Vrbano sexto, ad quem scripsit, eumq́, Vicarium Christi agnouit, & quatuor Bohemorum legati totam Bohemorũ factioné communicaturã cum eadem Ecclesia Romana concilio Basileensi spondebat, si quatuor tantùm articulos illis concederet, ex quibus três ad summũ fuerant à VViclefo prædicati. Vnde apparet, Hussitas non curasse reliquos VViclefi articulos, etiamsi permulti essent. Ita nec secum VViclefus, nec cum Hussitis, nec Hussitæ aut cum VViclefo, aut cum seipsis potuerunt cõsentire, quia omnes à vera Dei Ecclesia dissenserunt, extra quam nec vnitas fidei, nec salus animarum inuenitur.

Deni-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Porrò etiamsi VViclefus in Angliæ latebris Protestantium fidem aliquousque disseminasset; quid tamen hoc esset ad multas gentes, in quibus eam secundùm Prophetias & Euangelium *omnibus diebus* manifestè prædicari oportuit? Nuper nati sunt VViclefus & Hus. Ecclesiam in toto mundo, nec vnam quidem, nedum in variis gentibus simul innumerabiles habuerunt, in quibus Episcopi iam inde ab Apostolis originem suam ducentes, omni ætate palàm publiceq́; fidem ipsorum prædicarent. *Non exiuit sonus eorum in omnem terram*, non in Asiam, non in Africam, multoq́ue minus in Æthiopiam aut Indias nouas: imò neque in Græciam, quæ pars Europæ est, peruenit: nec in Hispaniis, aut in Italia concionem hactenus vel minimam consecuta est.

Quid quòd ne VViclefus quidem, aut Hussitæ de Lutheranorum aut Caluinistarum Ecclesia fuerunt? Illi enim crediderunt, & celebrârunt ad minimum *quatuor Sacramenta*: hi ad plurimum *tria*, plerumque verò non nisi *duo* recipiunt. VViclefus & Hus *propter quodlibet mortale peccatum, quemlibet ciuilem aut Ecclesiasticum ministrum officio & magistratu excidere dicebant.* Hoc Lutherani & Caluinistæ seriò negant. Vtriusque speciei necessitaté nec VViclefus, nec Hus vrgebant: Isti eam cum Bohemis vrgét. Bohemi *dementibus & paruulis* Eucharistiam præbebant: Reprehendunt hoc Lutherani & Caluinistæ. *Eucharistiam honoris causa per plateas ciuitatis circumtulerunt Bohemi, & nominatim Rochezana*, vt auctor est Æneas Siluius in histor. Bohem. c. 62. Hoc ipsum vehementer damnant Lutherani & Caluinistæ. Illi Romanam Ecclesiam propter primatum ipsum non accusabant, imò apud Æneam (c. 130.) Bohemorum Pastores & Duces ita loquuntur: *Obediremus Apostolicæ Maiestati, & omni deuotione subiecti essemus, nisi legi diuinæ contraria iuberet.* Quid, quòd Rochezana, & reliqui Bohemorum Legati spondebant in Basileensi concilio, *se obedituros Ecclesiæ Romanæ*, si tantùm quatuor articulos ipsis concederet. At Lutherani & Caluinistæ ipsum primatum Ecclesiæ Romanæ *à diabolo fundatum* dicunt, etiamsi nulla in re alia Romanus Pontifex ab illis dissentiret. Non igitur eadem est VViclefi, Hussitarum, Lutheranorum & Caluinistarum congregatio aut fides.

Iacobus Nauarchus Ondischotanus in Epistola Asiatica: *Cùm* (inquit) *Eugenius ad Orientis & Aethiopum Patriarchas scripsisset, illi in suis Epistolis de Latina Ecclesia, & Pontificis auctoritate honorificè, Catholicè ac disertè scripserunt. Iacobita enim Ioannes* (*qui se B. Marci sedis Alexandrinæ, & totius Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, & Occidentalis Africæ, Patriarcham nominat*) *Pontificē Romanum,*
1111 *sacerdotij perfectionem, & omnium Ecclesiarum Apostolicum Pastorem vocat, sacerdotum principem, peregrinantium, qui cæteris viam salutis ostendat, ducem, & languentiū medicum. Ipsius verò Vicarius Hierosolymitanus Andreas Abbas Syrus, caput & vniuersalis Ecclesiæ Doctorem eum appellat.*
1112 *Latinam vero Ecclesiam retinere doctrinam, quam ab initio Petrus & Paulus tradiderunt, quam aliæ Ecclesiæ deserentes, & se* (vt ait) *à Romana Ecclesia matre & magistra omnium separantes, gentibus in opprobrium & ruinam traditæ sunt, vt euidenter* (ait) *in Armenis, & Græcis, & nobis Iacobitis cernitur. Postremò Deum trinum & vnum confitetur, & ipsius nomen* (vt habet translatio Epistolæ) *ex immaculata matre carne suscepta, mediatorem factum esse.* Eandem ferè sententiam Nicodemus Abbas Æthiops & Hierosolymis Vicarius Patriarchæ, de sede Romana tenet: *Palam est,* (inquit) *eos qui à Romana Ecclesia defecère, corruisse, & dum quisque suam fidem veriorem prædicat* (*quod à dæmone est*) *relicta Apostolorum sententia, in vias sui sensus abiisse omnes: Aethiopicā tamē integram & liberam perdurasse, quia nequaquam perfidia & voluntaria defectione,* (*vt aliæ Ecclesiæ*) *peccasset, ac propterea in seruitutem & exterminium non incidisse, sed locorum distantia & itinerū periculis seiunctam fuisse, nec non Pontificum negligentiâ accidisse, vt nulla visitationis memoria, aut literarum ratio à quingentis annis apud eos extaret. Nihilominus Aethiopes tanta veneratione sedem Romanam colere, vt pedes eorū osculentur, qui Roma veniunt in Aethiopiam, vestiumq́; eorum partes rapere, & reliquiarum loco seruare; nec mirum. Si enim Regina Saba abiit Hierusalem, vt audiret sapientiam Salomonis: plus quàm Salomon* (inquit) *summus Pontifex est. Regem item Aethiopum tantum facere Romanum nomen, & Latinorum fidem, vt nihil æquè in votis habeat, atque vt eum Romanis iungantur Aethiopes, & se Pontificis subdat pedibus, auidissimeq́; amplexurum esse, quæ de concordia ineunda statuentur in Synodo. Pontificem autem omnium Ecclesiarum caput fatetur, suoq́; splendore orbem illustrare, cui omnes Pa-*
1113 *triarchæ, Episcopi, Imperatores & Reges inclinantur. Nec se Legatos disputandi gratia mittere, sed vt summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur: quis enim, ait, Soli lumen inferat? Ingens est* (*inquit*) *& vetusta Latinorum scientia, & orbi nota, nec oportet discipulum esse supra magistrum. Hæc illi in suis literis 1441. 18. Octob. ab Eugenium missis.* Addit his omnibus, *se adfuturum Pontifici, in sesis Iacobitarum Patriarcha & Saracenis, ne vi impediatur, vel ambitione aliqua. Philetus verò Alexandriæ & Aegypti Patriarcha, petram fidei summum Pontificem vocat, & luporum repulsorem, omnium*
1114 *Ecclesiarum caput, cæterorumq́; Patriarcharum protectorem:* addit, *se executurum Pontificis sanctiones, scripsisseq́; Ioanni Imperatori Palæologo, tanquam tyrannos exterminādos esse, qui ea quæ in S. Synodo statuta essent, non reciperent. 1. Septemb. 1440.* Hæc apud Iacobum Nauarchum.

Isidorus Ruthenus cùm esset ex iis Græcis qui ad concilium accesserant; præter honorem Cardinalicium, *Legatus Papæ apud Constantinopolim est* factus, vbi vsque ad vrbem à Turcis captam ipse non captus permansit. Bessarion etiam, qui erat Nicęnus Episcopus, & omnium Græcorum optimus ac doctissimus, Romanæ Ecclesiæ fidem secutus, in Italia remansit, & ab Eugenio 4. S. R. E. Cardinalis postea est factus. A Nicolao autem quinto Episcopatu Tusculano donatus, vt Andreas Barbatia Siculus attestatur in tractatu de Cardinalium præstantia, quem Bessarioni dedicauit.

1115 Mathias à Michovv de Sarmatia li. 2. *Isidorus Metropolitanus Kiouiensis, lingua & doctrina Græcus peritissimus, tempore Eugenij ad concilium Florentinum iuit, & vnione Ecclesiæ Romanæ percepta, in Russiam rediit. Hunc Mosconitæ obedientiam Romanam eis prædicantem spoliauerunt, & in necem extremam impulerunt.* §. Non defuerunt igitur, qui pro Ecclesiæ Romanæ primatu martyrium etiam inter Barbaros subiuerint. Idem Mathias paulo antè in eodem libro dixerat, in Russia plures sectas esse: Græcorum videlicet, Armeniorum, & Iudæorum. *Est etiā* (inquit) *religio Christiana Romano Pontifici subiecta, & illa regis ac prævalet, quanquam sit exigua numero.*

1116 Platina in vita Pij 2. *Fridericus 3. Aeneam Siluium Romam mittit, qui Eugenio publicè diceret, se ac Germanos omnes in humanis diuinisq́; et deinceps obtemperaturos.*

Paulus de Castro consilio 414. num. 2. cum seq. in prima parte consiliorum suorum: *Certum est, quòd solus Papa est immediatus Vicarius Christi, & quod ipse facit, ab ipso Domino fieri. Ipse enim*
1117 *solus Dominus Romanam fundauit Ecclesiam, cuius ipse Papa caput est c. 1. distinct. 22. Aliæ vero Ecclesiæ particulares fundatæ fuerunt non immediatè à Christo, sed à Petro & eius successoribus, vt ibi dicitur: maximè in Italia, Hispania, Gallia & Africa.* Item ibid. *Romana Ecclesia mater est & magistra omnium aliarum Ecclesiarum, aliæ verò dicuntur filiæ.*

1118 Ioannes Hugo Selestadiensis in tract. de officio 4. Prælatorum in principio: *Papa est caput omnium, ideoq́; à nemine iudicandus est.*

1119 Andreas Barbatia Siculus ad Bessarionem de præstantia Cardinalium, num. 15. *Papa est Petri successor, & Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed veri Dei vices gerens in terris.*

Fran-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Idem Eugenius 4.

Denique Mathias Vngariæ Rex (apud Bonfinium decret. 4. libr. 2.) *Bohemica hæresis* (inquit) *tam multiplex est, & diuersa, vt contrariis semper fluctuet opinionibus. Hic Adamitas cum mulieribus nudos incedentes, sine pudore pudibunda ostendentes cernere erit. Hic Iacobitas, hic Paulinos, hic Taboritas, hic Hussitas, ac varias hæreticorum sectas quisque spectabit: nec abs re quidem, quando postquam ab ipsa veritate diuertitur, diuersi vtrimque nos errores excipiunt.*

179. *De*

Lutherus etiam ipse (apud Roffensem in articulo 30.) sic ait: *Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant. Non enim mecum ille sentit.* (Et pòst:) *Ioannes Hus non repugnare videtur, quo minus sit Monarchia Papæ: hoc tantum agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ.* (Et iterum:) *Fortassis & in hoc peccauit Ioannes Hus, quòd duodecim consilia Euangelica fecit, cùm non sit nisi vnicum virginitatis siue cælibatus. Denique omnia* (inquit) *Ioannis Hus, etsi ab illis probata, non admitto.* Hactenus Martinus Lutherus.

Præterea Philippus Melanchthon ad Fridericum Miconium: *Inspexi VViclefum: sed deprehendi in eo multa alia errata, ex quibus iudicium de spiritu eius fieri potest. Prorsus non intellexit, nec tenuit fidei iustitiam. Ineptè confundit Euangelium & politica: nec videt, Euangelium nobis concedere, vt legitimis omnium Gentium politiis vtamur. Contendit, Presbyteris non licère, vt possideant quicquam proprium: decimas nullas vult solui, nisi docentibus. Quasi verò Euangelium vetet, vti politicis ordinationibus. De dominio ciuili sophisticè & planè seditiosè rixatur. Ad eundem modum de cæna Domini sophisticè cauillatur publicè receptam sententiam.* Hactenus Melanchthon.

Y 3 *Dionysius

Franciscus Philelphus in epist. ad Poggium & Laurentiũ Vallam: *Quid insanius queat excogi-*
1448 *tari, quàm viros doctos ac senes maledicendi intemperantia gloriari? Et id quidem Romana in curia, in oculis summi sanctißimiq; Pontificis Nicolai quinti, qui non minus mirabili virtute & sapientia, quàm suprema dignitatis præstantia vices Christi in terris gerit.*

1449 *Amedeus Antipapa coram Nicolao Pontifice renunciauit omni iuri, quod in papatu visus est habere. Et ita schisma Basileense cessauit in totum. Antoninus par. 3. tit. 22. c. 12. §.* Hinc manifestissimè liquet, opus Basileensium nõ fuisse à Deo. Alioqui stetisset (Actor. 5.) nec dissolui potuisset. Nunc autem quia fuit ex hominibus, dissolutum est.

Georgius Trapezuntius in dictum Euangelij; *Si volo eum manere*, Papam Nicolaum 5. sic alloquitur: *Ad sanctitatem tuam, quæ in hac perfacili quæstione auxilio eius cuius tu in terris Vicarius es, dictamus, meritò mittenda putauimus. Id enim propositum semper erit, non dico scribere, aut dicere, sed*
1450 *ne cogitare quidem quod Apostolicæ doctrinæ ac Ecclesiæ Dei, cuius tu princeps es, repugnare videatur.* (Et pòst:) *Commendatio militantis Ecclesiæ Petro tunc (quando ter interrogatus est, an Christum amaret) facta, successoribus etiam suis facta cognoscitur. Oportet enim, sicut oues agniq; (veteres videlicet in fide atque nouelli) ad diem vsque aduentus in gloria Domini per successionem duraturi sunt, eodem*
1451 *vtique modo illum permanere, cui commendatio facta est.*

Nicolaus de Cusa in epist. 2. ad Bohemos de vsu communionis: *Si scire velis, an in Ecclesia*
1452 *existas, hac vestiges ratione: si cathedræ Romani Pontificis adhæreas, quæ per continuas successiones bonorum malorumq; in Petrum principem continuatur. Credendum est, hanc sedem sacratißimam, quoad locum, etiam inexterminabilem. Et tamen si casu Roma deficeret: ibi veritas Ecclesiæ remanebit, vbi erit*
1453 *principatus & Petri sedes, modo prædicto. Cùm enim Episcopi succedant Apostolis: primo Apostolo rectè primus succedit Episcopus, ad quemcunq; particularem locum aliũ à Romana vrbe fuerit sedes cõtracta.*

Æneas Siluius, antequam adhuc esset Pontifex electus, in epist. 288. *Cũ necesse sit ad perfectum regimen vnum præesse, à quo cæteri dependeant: minimè dubitandum est, quin ex ordinatione Christi vnus Ecclesiæ præsit. Dixit enim Petro: Pasce oues meas. Nec fas est dicere, hanc dignitatem Petro datam ad successores eius non deriuari. Matth. 28. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Itaq; post Christum Petrus fuit Pontifex vnus, qui Ecclesiæ præfuit. Petro autem vita functo successores eius*
1454 *vsque ad Calixtum tertium, Christi Vicariatũ tenuere. Nam Christus cùm Vicarium suum Petrum elegit, ei loco hanc dignitatem concessit, quem Petrus ipse suo sanguine consecraret. Romana igitur Ecclesia,*
1455 *vt sacri Canones dicunt, caput omnium est.*

Idem Æneas Siluius in Dialogo cõtra Bohemos, Epistol. 130. *In his quæ sunt fidei, nunquam re-*
1456 *perta est Apostolica sedes errasse, aut adulterinis acquieuisse dogmatibus.* (Et pòst:) *Hoc ausim dicere,*
1457 *Romanus Præsul indubitatus nemo vnquam inuentus est falsæ doctrinæ publicus assertor.*

1458 Calixtus Papa 3. in epist. ad Fridericum Imperatorem, quæ apud Æneã Siluium est 371. *Nota*
1459 *est omnibus Apostolicæ sedis auctoritas, manifesta cuique primæ sedis dignitas, vulgata per orbem Vi-*
1460 *carij Dei potestas, cui dictum est à Domino: Pasce oues meas. Nec huius, aut illius prouinciæ, sed vniuersi orbis Præsulatum in Apostolicæ sedis specula consecuti sumus.*

Platina in vita Calixti 3. *Calixtus ad Vsumcassanum, Persarum & Armeniæ Principem misit, eum*
1461 *in Turcam excitans. Ferunt Vsumcassanum ad Pontificem scripsisse, se ob eius preces victoriam ab hoste reportasse.*

Angelus de Clauario in Summa Angelica: *Papa summus est inter omnes, quia ipse solus habet ple-*
1462 *nitudinem potestatis.*

Pius Papa secundus (Æneas Siluius antea dictus) *ad Ducem Burgundiæ*, epist. 376. *Inualescente magno Turco fidei Christianæ aduersario, felicis recordationis Prædecessores nostri Nicolaus 5. & Calixtus 3. quisque eorum ad Asiam & Orientis partes misit dilectum filium Ludouicum de Bononia, fratrem ordinis Minorum de obseruantia regulari, vt is pro sua prudentia, rerum, locorum, hominumq; notitia, Christianos Orientis, & alios Christianorum amicos excitaret, ad faciendum similiter arma contra Turcum. Accedens frater Ludouicus, omnia sibi per nos commissa diligentißimè & prudentißimè est executus, qui vt optimam illorum Principum & Regum obedientiam & deuotionem quam habent ad hanc sedem Apostolicam, intelligere possemus, curauit secum aduenire dilectos filios Michaëlem Impera-*
1463 *toris Trapessundarum, Nicolaum Regis Persarum, Costopam Ducis Georgianæ, Maunethem Assenbech Soldani Mesopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominum, Oratores & nuncios, qui nobis literas attulerunt suorum Dominorum exprimentes fauorem, ad præsumptuosißimi Turci destructionem, & simul motiuam nostrorum desideriorum executionem. §.* Hinc abundè liquet, ne his quidem diebus defuisse Christianos in Asia & reliquo Oriente, qui sedem Apostolicam & Romanam debita obseruantia colerent, & cum ea communicarent.

Idem Pius in epist. 375. ad Regem Frãciæ: *Dicis te obsequentißimũ & obedientem sanctæ Romanæ*
1464 *sedis filiũ. Si filius obedientiæ es, cur Pragmaticam sanctionẽ tenes, atq; defendis? Eugenius te hortatus*

est, vt

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperatores Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1447	216. Nicolaus 5. Lunensis, an. 8. d. 19.	*Græ. Constantinus Palæologus an. 9.* *Lat. Idem Fridericus 3.*		
1455	216. Calixtus 3. Valentinus, an. 3. m. 4.			
1458	217. Pius 2.			

179. *De Ioanne Behaim.*

* Ioannes Behaim tympanista, & pecorum pastor vitam cleri accusans, decimas persoluendas vnà cum VViclefo negans, illud habebat proprium, vt etiam telonia, vectigalia, & tributa negaret persoluenda, aquas verò & nemora omnibus libera esse vellet. Hæc apud Munsterum in libro Cosmographiæ 3. de Germania.

180. *De*

* Dionysius Ricelius Carthusianus, in 22. caput Matthæi: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; vtpotè censum, tributum, subiectionem: & quæ sunt Dei, Deo, videlicet oblationes, & cætera quæ in lege iubentur. Hæc subiectio Iudæorum in temporalibus sub Romanis, non derogauit spirituali libertati & subiectioni eorum sub Deo.* Et in cap. 13. ad Romanos: *Omnis homo existens sub alio, subditus sit per obedientiam promptam ac humilem constitutis à Deo principibus secularibus, spiritualibusque Prælatis. Ideo enim & tributa præstatis, quod est signum subiectionis.*

Y 4 *Diony-

*est, vt illam dimitteres quæ non est secundùm Deum. Idem petiit Nicolaus, idem rogauit Calixtus: tres
Romani Pontifices sancti ac venerandi Patres modò nuntiis ac Legatis, nunc literis te rogauère, vt Pra-
gmaticã relinqueres magni in Ecclesia dissidij ac mali: tamẽ nunquã audiuisti in hac parte vocem Ecclesiæ
Romanæ. Vbi ergo tua obedientia? vbi religio? Plus regni tui aliquibus Prælatis, quàm Ecclesiæ Romanæ
1145 fidei auscultasti. Loquimur cum fiducia sine felle, sine arrogantia, amor in te noster loqui vrget. Deus in
terris per Filium suum Iesum Christum crucifixum Apostolicam sedem erexit, & primum ac summum
1146 tribunal esse voluit. Nulla potestas est quæ huic æquari possit. Hæc de omnibus hominibus ac dignitatibus
iudicat: eam solus iudicat Deus. Non est de grege Dominico qui Romanum Pontificem suum esse Pasto-
rem negat. Audi quid dicat Dominus: Qui non colligit mecum, dispergit. Certè cum Christo non
colligit, qui cum Vicario eius non seminat.*

Ludouicus Francorum Rex (vndecimus:) *Beatissimo Patri nostro Pio Papæ secundo obedientiam
1147 filialem. Te Vicarium Dei viuentis ea veneratione prosequimur, vt sacra præsertim in Ecclesiasticis re-
bus tua monita, veluti vocem Pastoris audire, illisq́; parère prompta mente velimus. Te principem totius
Ecclesiæ, Antistitem sacrorum, te Dominici gregis Pastorem profitemur, & scimus, teq́; iubentem sequi-
1148 mur, tibi & beatissimi Petri cathedræ consentimus, & iungimur. Itaque sicut mandasti, Pragmaticam
sanctionem (tuæ sedi infensam, vtpotè quæ schismatis tempore atque per seditionem mota sit) à regno no-
stro, nostroq́; Viennensi Delphinatu & omni ditione nostra per præsentes pellimus, deiicimus, stirpitusq́;
abrogamus.* Datæ Turonis sub magno sigillo nostro, die 27. mensis Nouemb. anno Dom. 1461.
& regni nostri primo.

Antoninus part. 3. tit. 22. c. 13. *Anno Dom. 1453. die 29. Maij capta est ciuitas Constantinopolita-
na à Turcis. Quàm iusto Dei iudicio fuerint Græci illi exterminati, & ad nihilum redacti ab infideli-
bus, satis patet ex hoc, quòd postquam Constantinus transtulit sedem Imperij ab vrbe Romana in Con-
stantinopolim, 12. vicibus in diuersis temporibus successiuè recesserunt ab obedientia Romanæ Ecclesiæ
1149 per diuersas hæreses & schismata, cùm tamen secundùm Catholicam fidem Romana Ecclesia sit mater
omnium Ecclesiarum & magistra. Et Petro, & successoribus eius canonicè intrantibus in sedem eius
omnes Christicolæ Imperatores, Reges & alij Principes, & Domini temporales, nec non & omnes Pa-
triarchæ, Primates, Metropolitani, & Episcopi, ac religiosi cuiuscumque status & conditionis existant,
sint Pontifici Romano subiecti, vt successori Petri, & vicario Iesu Christi, & omnes teneantur ei obedi-
re. Quam auctoritatem & potestatem non accepit Petrus & quilibet successor eius ab homine, vel à con-
ciliis, sed à Domino Iesu Christo promittente, cùm ait, Tibi dabo claues regni cælorum, &c. Matth. 16.
Et post resurrectionem exhibente, cùm ait ter, Pasce oues meas.* Ioan. 21. Porrò Antoninus ordine sin-
gula Orientalis Ecclesiæ schismata enumerat, & latissimè explicat.

1150 Ioannes Annius Viterbiensis in Apocalypsim Ioãnis, c. 1. *In medio Ecclesiæ est posita sedes, sancta
Romana Ecclesia, caput omnium Ecclesiarũ, in qua residet Agnus, & eius Vicarius Pontifex maximus.*

1151 Nicolaus de Orbellis super sententias lib. 4. distinct. 24. q. 4. *Omnium Episcoporum est aliquis in
Ecclesia superior, qui sub Christo totius Ecclesiæ caput est, scilicet Episcopus Romanus, vt sic conforme-
tur Ecclesia militans suo exemplari in cælo.*

1152 Ludouicus Bologninus in additionem ad Cataldini tractatum de potestate Papæ num. 5. *Papa
nõn potest iudicari ab Imperatore, nec à quocunq; alio, cùm ipse non habeat superiorẽ, nisi in causa hæresis.*

Ioannes de Lignano in tractatu de censura Ecclesiast. num. 5. *Inter ministros Christi solus Ro-
1153 manus Pontifex, vt vicarius Christi, est caput: à quo ad totum corpus mysticum & singulos ministros ip-
sius velut à capite defertur potestas omnimoda.*

Rodericus Zamorensis de speculo humanæ vitæ lib. 2. c. 1. *Si teste Ambrosio nihil in hoc sæculo
excellentius atque excelsius inueniri potest statu & dignitate simplicium sacerdotum & particularium
1154 Præsulum, qui per diuersa orbis loca in partem solicitudinis assumuntur: quid cogitandum est de summo
Pontifice, qui vicem veri Dei gerit in terris, qui ad plenitudinem status, qui ad Apostolicum thronum,
qui ad culmen omnium dignitatum assumitur.*

1155 Dionysius Carthus. in Lucam, artic. 48. *Christus orauit pro Petro, vt non deficeret fides eius, quo-
niam Petro specialiter fuit Ecclesia committẽda. Vnde quod dicitur, Vt non deficiat fides tua, exponitur,
vt non deficiat fides Ecclesiæ tibi committendæ, sicq́; ex verbis his sumitur argumentum, quòd fides Ro-
manæ Ecclesiæ, quam in ea Petrus plantauit, sit vsque in finem duratura.*

In noui orbis descriptione, sub nauigatione Iosephi Indi, c. 33. eorũ populorum qui circa insu-
lam Ormũ & reliquum Orientem inhabitant, magnus quidã Antistes refertur esse, qui Catho-
licus appellari solet, cui astant Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiscopi verò & Epi-
scopi complures: *Tempore igitur quo Alexander sextus sceptra moderabatur Ecclesiæ vniuersalis, Io-
1156 sephus Indus patria Caragonorensis, vir Christianus & verax, Romam cõtendit. Hunc Alexander ma-
ximus Pontifex percontatus est, à quo Catholicus præfatus facultatem antistandi* (hoc est, auctorita-
tem Episcopos & cæteros prædicatores in Domini vineam mittendi) *habuisset in Oriente: huic re-
spondit Ioseph, olim D. Petrũ Apostolũ Antiochiæ præfectũ fuisse. Et cùm S. Romana Ecclesia schismate
laboraret*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1418	Idem Pius 2. Senensis, Æneas Siluius dict. an. 5. m. 11. d. 27.	Idem Fridericus 3.
1464	218. Paulus 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

280. De Pontificum paupertate.

• In Poli oppido in Æquicolis posito, hæretici erant, qui dicerent, nullũ verè Christi Vicarium esse eorum qui post Petrum fuerũt, nisi qui paupertatem Christi imitati sunt. Platina in Pauli 2. vita. §. Hic Henricus Pantaleon patefecit malam fidem suam. Ita enim rem narrat: *Poli* (inquit) *in Aequicolis quidam dicentes, Pontificem nullum post Petrum Christi in terris agere Vicarium, hæretici à Romana Ecclesia iudicantur.* Hæc Pantaleon velut ex Platina refert: cùm Platina id non dixerit. Nam ego Platinæ verbis vsus iam sum. Ex quo apparet, Protestantes per mendacia velle suam hæresim propagare. Vellét enim lectori persuadere, tanquam aliqui semper (licet plerumque occulti) fuissent, qui restitissent Romanæ sedis primatui. Verùm is qui dicit, *nullum esse Vicariũ Christi post Petrum, nisi qui paupertatem Christi imitatus est*, vtrique fatetur, eum qui post Petrum Pontificatu functus, Christi simul paupertatem *imitatus est*, verum Christi Vicarium extitisse. Non igitur fuerunt isti hæretici de Protestantium secta. Tam enim à legitimis maioribus isti laborãt, vt malint videri occultis hæreticis, quàm nullis omnino successisse.

281. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

• Dionysius Catthus. in c. 9. Lucæ. *Christus habuit pecuniam, cuius custodem posuit Iudam. Nam & loculos habuit, & quæ mittebãtur, portauit, & discipuli introierunt ciuitatem, vt emerent cibos. Sed Christus hæc ex eleemosyna habens tulit, & habuit ea pro communi gregis sui ac egenorum necessitate, non quasi propria priuatáq; bona: dans posteris formam, quòd ob totius sustentationem congregationis, hæc licitè habeantur.* Angelus de Clauario in Summa Angelica: *Episcopus potest intendere multiplicationi temporalium ad vtilitatem Ecclesiæ, quando opportunitas adest, & fieri posset sine damno spiritualium notabili: aliàs non. Et si necessitas non imminet pro pauperibus, potest reseruare in futurum, vel emere possessiones, vt tempore necessitatis prouidere possit. Bona verò patrimonialia potest tenere ad libitum.*

• Hiero-

laboraret atroci, duce Simone Mago, qui sui nominis monumenta reliquit: S. Petrus accersitus est Ro-
mam, vt Simonem confunderet, & laborantibus Christianis non deesset. Hic itaque Petrus non prius
soluit Antiochia concessurus Romam, quàm Vicarium Antiochiæ præfecerit; & is est, qui Orientalem
plagam moderatur, & dicitur Catholicus, geritq́; Petri vices. Hunc verò Catholicum præficiunt Cardi-
nales duodecim in Armenia, & id iactant auctoritate Romani Pontificis se facere: quod esse falsum,
nemo est qui nesciat, quandoquidem vna est sponsa Christi, quæ vnam figurat Ecclesiam Romanam, ex-
1157 *tra quam salus est nulla. Quæ vero dicuntur de aliis; commenta sunt omnia, & fidei nullius. Hæc dixe-*
rim, nequis putet, à soliditate petræ Christi esse recedendū. Vnus Deus igitur, vna fides, vna est sancta
Romana Ecclesia Hęc ibi. Qua in historia illud certè notādum videtur, omnibus tā Græcis, quàm
Latinis, tam Orientalibus, quam iis qui Occidentem inhabitant, persuasum semper fuisse, nul-
lam post Apostolorum e corpore migrationem, in terris potestatem spiritalem esse, quæ non à
D. Petri & successorum eius Pontificia & pastorali dignitate pendère debeat. Sed cum ignotum
sit nobis, quænam fuerit Episcoporum in Orientē fides, quæ doctrina, quæ successio, quis cōsen-
sus: nónne prorsus insani hominis esset, Occidentalium Episcoporum notissimam fidem, doctri-
nam, successionē, consensumq́; & alias, & potissimùm in conciliis generalibus interpositum, or-
biq́; vniuerso contestatū relinquere, atq; ad fabulas Armeniorū, aut Iacobitarum se conuertere?
Idem ille Alexander sextus Pontifex Romanus, vt dissentionum occasiones, quas ob nouas
nauigationes nuper inchoatas videbat inter Hispanos & Lusitanos oriri facile posse, prudenter
1158 amputaret: sua interposita auctoritate effecit, vt Castellani Occidentem versus, Lusitani verò
ad Australem polum nauigarent. Qua ex re factum est, vt Catholica & Romana fides (à qua nō-
nullæ Occidentis prouinciæ per Lutheri hæresim defecturæ præuidebantur) diuina Christi
prouidentia longe latéque in noui orbis regionibus diffunderetur. Alexandri Pontificis hoc de-
cretum vidi aliquando, & legi, licet iam in promptu illud non haberem.

De Georgio Pozebracio Bohemorum Rege à Papa ob hæresim excommunicato, & regni iure tum decreto Pontificis, tum Regis Vngarorum armis priuato.

1159 Antonius Bonfinius dec. 4. lib. 1. *Paulus Pontifex verus Romanæ Ecclesiæ Pastor, fideliumq́; Pater,*
ad corrigendos hæreticos animum aduertens, Georgium Bohemiæ Regem execrabilis hæreseos planè con-
1160 *uictum, publico, grauiq́; edicto regno ac dignitate priuauerat.* an. Dom. 1466. *Itaque tam Pontifex Pau-*
lus, quàm Fridericus Imperator, Mathiam Vngariæ Regem ad bellum Georgio inferendum incitant.
Accessit eodem auctoritas Vngarici Senatus, qui pestilentissimam Bohemorum hæresim esse dicebat:
verendumq́; ne vt ex Bohemia prius in Morauiam, sic breui è Morauia in Vngarorum animos illaberetur.
Tum Rex Mathias (vt apud eundem Bonfinium habetur, dec. 4. lib. 2. Quodnā inquit) bellum
1161 gloriosius nobis proponi posset, quam id in quo de animarum salute agitur? Vos nunc *Pastor*
gentium sacrosanctum collegium, & Romanum Imperium hortatur, vt Christi populum ab
hæreticorum contagione liberetis. *Inter Turcos & hæreticos nati sumus, qui Turcis longè pernicio-*
1162 *siores in perpetuam animorum miseriam nos asserere conantur.* Reputate, quid à vobis sacrosancta
mater Ecclesia, quid sponsus eius Seruator noster, quid *Christi Vicarius, quid Apostolicus ordo,*
quid Cæsar Augustus, quid res denique ipsa postulare videatur. Pro victoria nostra Romæ Ponti-
1163 ficis edicto supplicationes indictæ. Secundum grauissimam regis orationem *parendum Pontifici,*
obsequendum Cæsari, vna voce affirmàrunt. Bohemicum igitur bellum an. Dom. 1468. initum
1164 est. Moraui Slesitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes sectari non decernunt.
1165 A Bohemica fide pars magna deficiunt, *vrbes Romanæ Ecclesiæ dogma retinent,* Senatus popu-
lúsque Brunensis legatione ad Regem Mathiam missa, *Romanæ fidei ac dogmatis sectatores* se esse
cùm dixissent, mox addiderunt hæc verba: *Omnes ad vnum interire malumus, quàm ab Apostolica*
1166
1167 *Romanæ Ecclesiæ veritate deficere.* Rex cum legato Pontificio congratulatur, quòd à *Rege Bohe-*
1168 *mico, quàm à summo Pontifice deficere maluerunt.* Olomutij etiā ciues *se fideles, & Romanæ Ecclesiæ*
sectatores esse profitentur. Mathias Rex Trebychū expugnat, arcem per deditionem capit. Geor-
1169 gium id recusantem ad singulare certamen prouocat. Arce Olomutij vi, & Spilbergo post diu-
1170 tinam obsidionem potitur. *A Catholicis Bohemis & Morauis Rex Bohemiæ eligitur.* Bradislauia Sle-
siæ caput Mathiam vltrò aduocat, *eumq́; Orthodoxæ fidei vindicem* perpetuò se habituros, profitē-
1171 tur & iurant. Id ipsum ceteræ ciuitates & oppida faciunt. Victorinū Georgij filium cū validissi-
mo præsidio oppidum Vezele tenentem obsidet, & capit, viuáque donat, cùm patris hære-
1172 sim deserere, ac *verissima Romanæ Ecclesiæ dogmata sectari* iussisset. Georgius interim pater ex
morbo quem filij capti dolor ei inflixerat, è viuis excessit. Mortuo Rege, Mathias per Lega-
tos suos Regem se in comitiis declarari petit, quoniam *regni titulum à Paulo summo Pontifice*
habuisset:

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1464	Idem Paulus 2. Venetus, sed. an. 6. m. 10. d. 26.		181. *De Hermanno Rissuich Apostata.* • Hermannus Rissuich à fide Christiana penitùs defecit, eam totam velut stultam accusans, & Aristotelis doctrinam Christianæ gratiæ ac veritati præferens. Bern. Lutzenb.	• Hieronymus Sauanorola de triumpho crucis Christi lib. 3. cap. 3. 4. 5. & deinceps, doctissimè probat, nullam religionem Christiana perfectiorem, aut rectæ rationi magis consentaneam esse posse. Primùm, quia beatitudinem hominis (quæ nec in hac fallaci vita, nec in creaturis desiderio eius nunquam satisfacientibus sita est) in vnius perfectissimi Dei plena æternáque visione ac fruitione positam esse, sapientissimè tradit. Deinde, quia modum quo ad hanc Dei fruitionem peruenitur, rationali naturæ aptissimum adhibendum esse docet, puritatem videlicet cordis, quam fieri credit per dona supernaturalia diuinitùs infusa: in qua re superat Christiana religio doctrinam Philosophorum omnium, qui tantùm de mediis imperfectis, vtpotè solùm humanis & naturalibus, & loqui, & cogitare potuerunt. Quid quòd sola Christiana religio sacrosanctos Prophetarum libros habeat, qui non solùm de Iudæis, verùm de Monarchiis Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum admiranda quædam aliquot mille annis prædixerunt antequam euenirent, quæ tamen partim euenisse, iam omnes vident, vt Imperiorum translationes, Christi natiuitatem & mortem, Gentiúmque conuersionem ad Christi fidem: partim euentura esse non dubitant, vt mortuorum resurrectionem, & vitam æternam; & quæ sequuntur.

Via ea

1173 *habuisset: sine cuius* (inquiunt Legati) *auctoritate approbationeq́, nullũ regnũ, nulla potestas haberi po-*
test. At cùm Bohemi Vladislaum Polonorum Regis filium cooptassent, isque à patris exercitu
adiutus Morauiam & Slesiam à Mathia repeteret; Mathias in vtrumque tam Poloniæ quam
Bohemiæ Regem arma capiens, ad has conditiones eos adigit (teste Bonfiñ. dec. 4. lib. 3.) vt Mo-
rauia & Slesia Mathiæ cederent quoad viueret. Post mortẽ verò eius (si saltem superstes ei Vla-
dislaus foret) ad Vladislaum pertinerent, quadringentis millibus nummûm aureûm successori-
bus Mathiæ repensis. §. Hinc videmus, Pontificis Romani sententiam eò vsque valuisse, vt Geor-
gius & vinceretur viuus, & moreretur citius, & posteritas eius regno priuaretur: tantaque pars
regni Bohemiæ Regi Mathiæ cederet, quantam in eo bello quod pro fide gesserat, occupasset.

Platina in vita Bonifacij 3. fidem suam de Romanæ Ecclesiæ primatu ita exprimit: *Petrus A-*
1174 *postolorum princeps successoribus suis Pontificibus Romanis, regni cælorum claues, potestatemq́, à Deo*
sibi concessam reliquit, non Constantinopoli, sed Romæ. Illud tantum dico, multos Principes, maximè ve-
1175 *ro Constantinum comparandæ Synodi, ac dissoluendæ, confutandi vel confirmandi ea quæ in Synodis de-*
creta erant, Romanæ sedi tantummodo concessisse. Merito igitur sedes Romana cæteris antefertur,
cuius integritate, & constantia cunctæ hæreses confutatæ sunt & explosæ.

1176 In Summa Concil. Bartholomæi Caranzæ Archiepiscopi Toletani: Petrus Oxoniensis pa-
linodiá canit Compluti in hæc verba: *Consentio sanctæ matri Ecclesiæ Romanæ, & sedi Apostolicæ;*
& ore ac corde confiteor Sacramenta Ecclesiæ, & illam fidem tenere quam Dominus Sixtus Papa mo-
dernus auctoritate Apostolica & Euangelica tenet.

1177 Bernardus Iustinianus in oratione ad Paulum 2. *Magnum quidem est, Ecclesiam vnam admini-*
1178 *strare; longè verò præstantius, Metropolitanam: quid dicam autem, vniuersas totius orbis Ecclesias?*

1179 Gabriel Biel in sacri Canonis expositione, Lect. 23. *Papa est caput Ecclesiæ, saltem vicarium &*
ministrale (& addit) *secundum tempus sui Pontificatus, & statum præsentis peregrinationis & viæ.*
(Et pòst: *Diuina ordinatione Romana Ecclesia primatum obtinuit.*

1180 Bernardus Iustinianus in Oratione quam ad Sixtum 4. nomine Venetorum habuit: Cùm vi-
1181 derent Illustrissimus princeps noster atque senatus, tuæ diligentiæ *dilectissimam Christi sponsam,*
totius orbis Ecclesiam esse commissam, misère nos Legatos, vt tuæ B. humilem deuotamque obediẽ-
tiam suo nomine deferamus: *te primum Pastorem, summum sacerdotem, Petri successorem, Christi*
Vicarium omni cultu venerationis prosequamur.

Pomponius Lætus in Romanæ historiæ compendio, de Gallo Cæsare agens, postquam osten-
1182 derat, Paulum Episcopum Constantinopolitanum à Constantio pulsum, Romam se contulisse
1183 ac petiisse, *vt ab Episcopi Romani auctoritate restitueretur in sedem suam*, affirmat, *Episcopum Roma-*
1184 *num caput Catholicæ fidei semper fuisse.* (Et pòst:) *Romani Pontifices* (inquit) *semper habiti Orthodoxi*
& iustissimi, vt ipsi Græci in historiis tradiderunt. Episcopus igitur Romanus & diuino iussu, & hu-
manæ rationis vinculo generis humani parens & princeps est. Nam illud perpetuò mansurum, quis du-
bitat? Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quasi dicat: Quod verbo nititur, deficere aliquando non potest.

1185 Hector Fliscus Genuensium Reip. Orator, in oratione sua ad Innocentium 8. *Christus te v-*
num in terris Vicarium sibi delegit, cui gregem suum committeret, & claues traderet regni cælorum.

Ioannes Camerarius VVormatiensis Episcopus, in orat. ad Innocẽtium 8. Bauariæ Ducis no-
mine: *Si maiores nostri Romam communẽ generis humani esse patriam volebant, nec intelligi potuisse, in*
exilio fuisse eum qui vndecunque veniens Romæ fuisset, hácq́, ratione velut sacro quodam affectu animos
omnium vrbi terrarum principi obligabant: quam ergo necesse est esse nunc mentem, quod studium cun-
ctis erga hanc vrbem, & sanctissimum illius atque adeò orbis terrarum Antistitem & Rectorem?

1186 Titus Vespasianus Strozza in oratione ad Innocentium 8. Ferrariensium Ducis nomine: *Te*
1187 *Christi vices in terris agentem & videmus, & confitemur, & colimus.*

1188 Iacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus in Psalm. 106. *Qui antè non audebant publicè*
Christum nominare, nec Ecclesias erigere, iam exaltent Christum, & Papam Vicariũ eius. Nam Chri-
stus in suo Vicario Papa & cæteris Prælatis Ecclesiæ veneratur.

Nauclerus in volumine 2. generatione 21. pag. 754. *Petrus Apostolorũ princeps successoribus suis*
1189 *Romanis regni cælorum claues à Deo sibi concessas reliquit.* Et volum. 3. pag. 458. generatione 49.
Hæreticum esse ait, vt Ecclesia Constantinopolitana negetur sub Romana esse.

* Iacobus Spinola in oratione ad Alexandrum sextum Genuensium nomine: *Tu ad tantæ glo-*
1190 1191 *riam sanctitatis admitteris, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, &*
1192 *ad gloriam æternam dirigas, instruas, & promoueas.* (Et pòst:) *Quis tam vesanæ mentis & vecordis*
animi, qui te primum sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pasto-
rem, totiusq́, nauiculæ Petri gubernatorem nesciat? eundemq́, sacrosanctæ vniuersalis Ecclesiæ basim
& fundamentum, Petriq́, successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

Iason

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Paulus 2.	
1471	219. Xystus 4. Saonensis, sed. an. 13. d. 4.	Let. Maximilianus an. 28
1484	220. Innocentius 8 Genuensis, sed. an. 7. m. 10. d. 17.	
1492	221. Alexander 6 Valentinus, Hispanus, sed. an. 11. d. 8.	

Viæ ac methodi, qua in hoc opere antehac vsus sum, iam deinceps immutandæ ratio reddita.

TAmetsi hactenus illis me limitibus vltrò conclusi, vt nihil ferè in medium afferrem, quod sub aliorum nominibus, atque etiam verbis non preferrem: tamen cùm iam ad eas hæreses ventum sit quæ nostris potissimùm temporibus extiterunt, quæque adhuc deletæ penitus extinctæque non sunt; illam mihi veniam ab humanissimo Lectore non immeritò dari peto, vt liceat deinceps non quidem authoritate, sed tamen libertate mea in huiusmodi hæresibus oppugnandis vti: nec semper necesse habeam, dum alienos libros reuoluo, temporis permultum operæque plurimum insumere: cùm interim fortè aliquid non inutile statim occurrisset, quod ad rem non ineptè accommodari posset. Agam igitur deinceps modò meis, modò aliorum rationibus, semper tamen meo more apponens eius nomen, qui eorum verborum auctor existit. Vbi autem nullius nomen apponitur, Nicolaum Sanderum *eius rei rationisque authorem esse Lector intelligat.*

z *Lutherum*

Causa

Iason Mainus in oratione ad Alexandrum 6. Mediolanensiũ Principis nomine. *Tu Alexander*
1193 *sexte Pontifex maxime, suscepisti culmen Pastoralis fastigij, locum summi sacerdotij, Vicariatũ Christi.*
Te Christus non vni tantùm Ecclesiæ, sed vniuersis; non in parte, sed in plenitudine præesse voluit.
Gentiles Episcopus Aretinus in orat. ad Alexandrum 6. Florentinorum nomine. *Locus, in quo*
1194 *sanctus stas, beatissime pater, terra sancta est: locus Petri Principis Apostolorũ, vbi steterunt pedes eius,*
locus illius, quem constituit Dominus Principem omnis possessionis eius. Stat inconcussum priuilegium
tuum tibi. Tu hæres Apostolorum, tu es, cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt.
1195 Angelus Politianus in Orat. ad Alexandrum 6. pro Senensium Oratoribus. *Merito de Petro ma-*
ter decantat Ecclesia: Tu es Pastor omnium, Princeps Apostolorum: tibi tradidit Deus omnia regna mũ-
di. Sed quando Ecclesiam suam Christus ita instituit, vt non protinus euanesceret, sed ad consummatio-
1196 *nem seculi vsque perduraret: dubitandum nõ est, quin potestas illa tanta in ipsius quoque Petri successo-*
rem, quasiq; è posteritate descenderet. Sed quis, rogo, verus Petri successor? An alius, quàm Romanus
Pontifex?
1197 Baptista Egnatius in lib. 2. de Romanis Principibus. *Vnum hoc in Phoca laudes, quod Romanum*
Pontificem Principem omnium iure declarârit.
1198 Nicolaus Tigrinus in oratione ad Alexandrum 6. pro Lucensibus. *Te verum Iesu Christi Vica-*
rium credimus, veneramur, & colimus.
1199 Ioannes Franciscus Picus Mirandula in Theoremate 13. *Ad Romanam Ecclesiam caput & ma-*
gistram Ecclesiarum mentis acies dirigenda est, atque huic ipsi Ecclesiæ, hoc est, Apostolicæ Sedi Petri
1200 *Christi Vicarij, sanctissimi viri adhæserunt semper, & dictis eius obtemperantes fuerunt. Apud Areopagitam*
1201 *Dionysium obseruauimus, Petrum Apostolum, cui succedunt Romani Pontifices, supremum discipulo-*
rum fuisse.
1202 Ioannes Murmellius in fine commentariorum ad libros Boethij de consolatione: *In his com-*
mentarijs & cæteris, quæ edidimus, vel Dei gratia sumus edituri, nihil omnino approbamus, nisi quod à
Romana Ecclesia decretum atque assertum fuerit.
1203 Franciscus Guicciardinus historiarum sui temporis lib. 11. Iulius secundus Papa edictũ in Lu-
douicum duodecimum Galliæ Regem promulgauerat, quo eum, & quotquot illi studerẽt, om-
nibus & schismaticorum & hæreticorum pœnis subijciebat, facta cuiq; potestate fortunas, re-
gna, tesq; illorum omnes occupandi. Cùm igitur Iohannes Albretti filius (Catharina Foissea in
matrimonium accepta) per eam causam Regnum Nauarræ possideret, ac Regi Ludouico sup-
petias ferret: Ferdinandus Aragoniæ Rex magna celeritate Regnum Nauarræ inuadens non a-
lio magis nomine se illud legitimè possidere affirmabat, quàm quòd *Sacrosanctæ Sedis authorita-*
1204 *te adductus, Pontificij edicti iure illud occupasset.* §. Tanti ergo momenti est Pontificium edictum,
vt regni iura transferat à veteribus Dominis ad nouos. Ac in hodiernum diem eo titulo ac no-
mine Regnum Nauarræ à Regibus Catholicis detinetur.
1205 Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis lib. 4 c. 1. probat primùm, Ecclesiam debere ab
vno potissimum visibili Pastore gubernari, quoniam id genus gubernationis & optimum est, &
triumphantis Ecclesiæ statui maximè respondet, & tam in vetere, quam in nouo Testamẽto in-
stitutũ est, vtpote sine quo neque lites de fidei causis decidi, nec hæreses reprimi possent. Vnde
1206 Christum (Matth. 16. Lucæ 22. Ioan. 21.) Petro contulisse primatum: illi verò succedere Pontifi-
ces Romanos. ac manifestum esse, quòd *Ecclesia Romana sit dux & magistra omnium aliarũ, quodq;*
omnes fideles Christiani debent in vno Pontifice Romano, velut in suo capite, vniri. Qui verò discedit ab
vnitate & doctrina Ecclesiæ Romanæ, illum sine dubio discedere à Christo. Cumq; omnes hæretici ab Ec-
clesia Romana discedant, neq; Christianos illos esse, licet hoc nomine se falso appellent. Deinde cùm verũ
vero semper cohæreat aptumq; sit, omnes autem sectæ hæreticorum inter se dissentiant, Ecclesię
autem Romanæ doctrina in ijs quę pertinent ad fidem & recte viuendi rationem, summe secum
ipsa cõsentiat, idq; etiamsi Doctores penè innumerabiles in Romana Ecclesia extiterint: neces-
sariò effici, vt *solius Ecclesiæ Romanæ, Patrumq; cum ea consentientium doctrina, sit vera, cæterorum*
1207 *vero falsa.* Denique cùm Christi & militantis Ecclesiæ regnum non tantùm vsque ad finem se-
culi, sed post mundi renouationem in æternum durare debeat: illam necessariò esse veram Ec-
clesiam, quæ per omnia tempora durauerit. Cùm igitur, *licet hæretici omnes oppugnauerint Ec-*
clesiam Romanam, illa tamen victrix perstiterit, hæreticorum vero sectæ & falsæ opiniones, ad nihilum re-
1208 *dactæ fuerint: certum esse, istorum congregationes nõ esse veram Dei Ecclesiam.* Hæc Hieronymus Sa-
uanorola. §. Nec miretur quisquàm, si non tam verba ipsius, quàm verborum sententiam descri-
psi. Nec enim Hieronymum ipsum Latinè loquentem in promptu iam habebam, sed tantum
interpretationem eius Hispanice conscriptam sequi coactus sum.

Paulus Cortesius cùm in 4. Sententiarum libros scripsisset, eosq; Iulio Põtifici dedicasset, sub
finem ait, se etiam scripturum de potestate summi Pontificis. quod an fecerit, nescio.

Pettus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Alexander 6.	
1503	222. Pius 3. Senēsis d. 16.	
1550	223. Iulius 2. Saonensis, an. 10. d. 11.	Idem Maximilianus
	Concilium Lateranense sub Iulio.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lutherum certissimè hæreticum fuisse, vtpote omnibus tam causis hæresum, quàm signis in eum concurrentibus: idq; tam ex factis, quàm ex verbis ipsius perspicuè deprehendi.

Causæ ac signa hæresum.

Lutherum à diabolo seductum fuisse.

a In genere causarum exteriorum, prima hæresum atq; errorum omnium causa diabolus est, qui Euam seduxit astutia sua. Gen. 3. 1. Cor. 11.

a Lutherus tom. 7. in lib. de Missa priuata, fol. 228. narrat, diabolum sub mediam noctem disputationem secum iniisse, in qua diabolus cōcludebat, nec Missam esse sacrificium, nec sub vna specie communicari debere, nec aliquid credendum esse quod scriptum non sit. Denique Lutherus coram diabolo confessus est, se peccasse, eo quòd Missam celebrasset.

Hîc nos dicimus, Missam cæteraq; omnia meritò nobis probari, vel ob hoc ipsum, quòd diabolo veritatis aduersario non placet. Respondet Lutherus, diabolū quidem esse mēdacem, non tamē mentiri quando accusat. Illum verò accusasse Lutherū, eo quòd Missam legisset aliquando, & ob id peccarum voluisse hominem ad desperationem redigere. Ob quam causam negat Lutherus, diabolum in his articulis mentitum esse.

Ego autem etsi non negem, diabolum vera interdum crimina hominibus obijcere; tamen nihil dubito, quin multò etiam studiosius det operam, vt veras virtutes instar grauissimorum criminum habeant. Hac enim ratione tū intelligentiæ tenebras offundit, tum voluntatem ad ea odio prosequenda inflectit, quæ summis viribus erant consectanda.

Cùm igitur constet, Satanam Christo aduersari, Missam verò & communionem sub vnica specie nullo modo Satanæ probatam fuisse: vtiq; constat, Satanam bis decepisse Lutherum, tam in eo, vt res optimas condemnaret, quàm vt de præclarissimis virtutibus impiam ageret pœnitentiam.

Lutherum adhuc nouitium, instar diaboli, principatum in noua sua congregatione sibi arrogasse.

b Apostolus 1. Timoth. 3. vetat Neophytum, hoc est, in fide Christi aut in ministerio Ecclesiastico nouitium, fieri Episcopum, ne per superbiam elatus, incidat in iudicium diaboli,

b Lutherus pro fideli se non habuit, nisi ab illo die quo à Romana Ecclesia deficiens, *ad cætum piorum* (quem vocat) se contulit. In illo autem cœtu prima statim hora, nō cathedram modò aliquā, sed omniū primam cōsecutus est: prædicauit Euangeliū, misit alios ad prædicandū, visitauit Ecclesias, Carolostadium

1509 Petrus Galatinus in opere *de arcanis Catholicæ veritatis*, lib. 12. ita concludit: *Quæcunq; in hoc*
opere dixi, omnia Sedis Apostolicæ ac sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio corrigenda, ac determinanda
relinquo, atque subycio.

Fratris Baptistæ Mantuani Carmelitæ Theologi ad *Iulium secundum Pontificem maximum:*

1510 Maxime Quercenrum Princeps, & *summe Sacerdos*,
Qui iura & leges diuumque, hominumque gubernas,
Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Cæsar, & aurato vestiti murice Reges:
Non Italæ solùm gentes, sed tota per orbem
Sparsa tibi æternas grates Ecclesia soluit.
Nam postquam *in Petri solium* te Roma leuauit,
In decus antiquum maiestatemque vetustam
Publica res Christi tandem reuocata, tyrannis,
Respirare potest, & ducere gaudia victis.

1512 Henricus 7. Angliæ Rex à Iulio 2. impetrauit, vt Catharina Ferdinandi Regis & Elisabethæ
Hispaniarum Reginę filia, quæ prius Arthuro iam sine liberis defuncto nupserat, in matrimoniũ
daretur fratri Arthuri Henrico (qui postea eius nominis octauus Rex fuit) ob pacem inter An-
gliæ & Hispaniæ regna conseruandam. Iulij autem rescriptum sic habet: *Romani Pontificis præ-*
cellens authoritas, concessa sibi desuper vtitur potestate, prout personarum, negotiorum & temporũ qua-
litate pensata, in Domino conspicit salubriter expedire, &c.

De Pisano conciltabulo, quod meritò à Iulio Papa 2. & Leone 10. per Lateranensis concilij authoritatem irritum, vel potius ipso iure nullum est declaratum. In quo omnium pane gentium fidem quam de Romanæ Ecclesiæ primatu habebant, licet intueri.

Cùm Iulius Papa secundus iuratò promisisset, se infra biennium ab assumptione sua in Ponti-
ficatum generale concilium celebraturum, nec id necessarijs causis impeditus, præstitisset: Car-
dinales quidam à Pontifice recedentes, concilium generale Pisis indicere conati sunt. Quorum
audaciam vt Iulius Papa reprimeret, cùm eorum facta ipso iure nulla esse planum fecisset, pri-
mùm, quia *soli Pontifices Romani generalia concilia indicunt, & aliter indicta rata nõ sunt:* Deinde,
quia nec trimestre tempus indictionis erat satis longum, nec ciuitas Pisana diuturnis bellis ex-
hausta, locus satis opportunus esset: ipse verum vniuersale concilium apud Lateranum in vrbe
habendum de fratrum suorum consilio & assensu cõuocauit. Quod ipsum concilium ante Lu-
theri defectionem indictum, more maiorum Romani Pontificis primatum agnouit & confes-
sum est. Ac primùm Iulius Papa in Bulla indictionis eiusdem concilij, *Romanam Ecclesiam* vocat
sacrosanctam, martyrum sanguine consecratam, magistram fidei, veritatis alumnam, omnium errorum
1512 *expertem, vnicam & immaculatam, diuina institutione, sanctorum authoritatibus, conciliorum Cano-*
numq; omnium testimonio, primatum Ecclesiarum cunctarum tenentem.

1513 Ægidius Viterbiensis in concilio Lateranensi. *Appello te, Iuli secunde, Pontifex maxime. Summus*
ille te appellat Deus, qui suam te gerere in terris vicem voluit.

Bernardus Zane Patricius Venetus, & Archiepiscopus Spalatensis, in oratione quam habuit
in 1. sessione concilij Lateranensis: *Ego* (inquit) *qui coram te, beatissime ac sacratissime Pontifex ma-*
1514 *xime Iuli, hoc est, coram totius orbis Principe, & vero Christi Vicario, in excellentissimo humani generis*
fastigio posito, sum verba facturus, quo dicendi genere tantum oneris sustinere, ad finemq; perducere va-
leam, nescio. (Et pòst:) *In vno spiritu omnes nos, in vnum corpus baptizati sumus. Huius corporis et Ec-*
clesiæ sub Christi vexillo militãtis potestas libera amplissimaq; iurisdictio & habenæ sunt demãdatæ, nõ
quidem per internuncios, siue Prophetas seu Apostolos, vel sanctos alios, sed ab ipsa prima veritate Iesu
1515 *Christo, vero Domino & Deo nostro, dicente Petro, & in eo omnibus summis Pontificibus: Quodcun-*
que ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis. Et, Pasce oues meas. (Et iterum:) *Ecclesiæ vnitatem*
in duobus consistere sacri Doctores affirmârunt, primò in membrorum Ecclesiæ, id est fidelium ad inui-
1516 *cem connexione: Secundò in eorundem ordine ad vnum caput, Christi scilicet Vicarium. Inde meritò in-*
fertur, schismaticos illos appellari, qui summo Pontifici subesse, membrísque Ecclesiæ subiectis commu-
nicare recusant.

Ferdinandus Arragonum Rex mandauit conciliario suo Hieronymo Vich, vt suo & Ioannæ
1517 Reginæ nomine interesset sacro Lateranensi concilio, *ad obedientiam debitam beatissimo* (inquit)
Domino nostro Papæ Iulio præstandum, atque ad recognoscendum eundem D. Iulium Papam secundum
esse verum, vnicum, Canonicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.

Thomas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Iulius 2.		boli hoc est, in talem damnationem, in qualem diabolus (in ipso creationis suæ initio, principatum sibi arrogans) incidit. Nam vt diabolus, cùm se alijs Angelis prælatum conspexit, Dei Principatu derelicto, nouam sibi ex Apostatis synagogam per superbiam congregauit: hoc idem in illo timendum est, qui adhuc rudis & ignarus Ecclesiasticæ disciplinæ, ad præsidendum alijs cooptatur. Ex inter-	dium eo inconsulto mutante certos ritus in Ecclesia, è ministerio eiecit, e cathedra docuit, libros cum summa potestate edidit, libros Iuris Pontificij comburendos decreuit, postremò Episcopum, hoc est, Christi ministrum in summo gradu egit. Quamobrem, secundùm Apostoli prudentissimam regulam statuendum est, Lutherum qui tam subitò in tantum honoris gradum sua solius authoritate euectus est, vt diaboli præsumptionem in ea re imitatū esse, sic & damnationem ipsius incurrisse.

At Ambrosius (inquies) nec adhuc quidem baptizatus, in Episcopum electus fuit. Nihil (inquam) simile in Luthero. Nam præterquàm quòd Ambrosij electio per infantis vocem in populo insonātem (Paulino teste) miraculose effecta est: Ambrosius etiam multis antè annis nouerat eam Ecclesiam, ad cuius partem regendam adoptabatur. Audiuerat Christi Euangelium in ea prædicatum, dederat nomen Christo in eadem Ecclesia, viderat ordinem ritumque religionis in ea obseruatum, sacramentorum dispensationem, Episcopalium Synodorum formam, ministeriorum Ecclesiasticorum varietatem; nouerat populum Catholicum ab Arriano distinguere, nec nisi à Catholico Episcopo voluit baptizari; fuerat Romæ, vbi sororem habuit, quæ non modò fidem Catholicam, sed præterea virginitatem professa erat; matrem suam viderat Sacerdotis manum osculari, quo tempore ludens & ipse manum suam sorori offerebat, dicens se quoque futurum Episcopum. Sciebat se habere multos collegas in Episcopatu, à quibus antiquam fidem consuetudinemq; Ecclesiæ posset addiscere. Vnum etiam ex his collegis suis (Siricium videlicet Episcopum Romanum in epist. 81.) magistrum & doctorem suum iam grandæuus ipse Episcopus appellauit.

At verò Lutherus neque fidem, quam de pœnitentia, & iustitia fidei primus omnium sua ætate prædicauit, alibi antè prædicatam audierat, neque collegas ipsi æquales, nedum magistros & doctores habuit, à quibus officij admoneretur, neque prius eam Synagogam in qua Neophytus fuit, nouerat, quàm in eadem primatum solus obtineret. Itaque in præfatione primi tomi, *Solus* (inquit) *primò erā, & quidem ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus.*

Quis iam dubitet, talem nouitium in tali Ecclesia etiam nouitia, hoc modo ad summum regimen à seipso vocatum, per eiusmodi superbiam in eam damnationem quæ à diabolo inflicta est, incidisse?

Thomas de Vio Caietanus in oratione quam habuit in 2. Seff. Lateranẽsis concilij: *Illius beatißimæ Reipublicæ, quæ in cælis est, exemplo, huius quæ in terris est regimen constituit Deus, vt illud non*
1318 *penes omnes aut multos, sed penes vnum Christi Vicarium & Dominici gregis Pastorem cõsistat. Nam sicut in Hierusalem illa quæ in cælis est, matre nostra vnus tantùm Dominus est Iesus Christus: ita in hac Hierusalem illius filia, quæ Christi sanguine irrigata, & matris est illustrata splẽdoribus, vnus tan-*
1319 *tùm Princeps est, Vicarius Christi & Pont. maximus, cui omnes de cælo descendentis Hierusalem ciues & incolæ, non solùm vt separatim singuli, sed etiam vt simul vniuersi, obedire debẽt: quemadmodum qui in superna sunt Hierusalem sancti, cùm singulatim, tum vniuersè, diuisimq́; ac simul, omnes vni omnium creatori subsunt, parent, obtemperant. At dicet fortè quis: Cùm ijs temporibus duæ nobis Ecclesiæ, & duæ Synodi proponantur, vna Romana, Pisana altera; vtrum ambæ de cælo descenderunt? Alteram enim earum tantummodo descendisse necesse est, siquidem Christi sponsa vna est.* (Et pòst:) *Tantum abest, vt Ecclesia illa Pisana vera Dei ciuitas sit, quantum abest, vt sancta & legitima sit: quantum ad errorum sordes accedit. Accedit autem plus tantò, quantò magis Petrum Ecclesiæ, & Papam concilio, & suo conciliabulo summum, verum, certumq́; Christi Vicarium subijcere conatur. Quod tamen nil aliud est, mea sen-*
1320 *tentia, quàm naturæ ipsius rationisq́; ordinem peruertere, & filios patri & membra capiti Pastoriq́; ipsi suarum greges ouium præficere.*

Maximilianus Imperator constituit Gurcensem Principem procuratorem suum ad comparendum pro ipso in concilio Lateranensi: *Per sanctißimum* (inquit) *in Christo Patrem & D. Do-*
1321 *minum IVLIVM II. sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificem, Dominum nostrum sanctißimum, de consensu sacri Reuerendiß. Dominorum Card. collegij indicto & denunciato, & illud approbandum & prosequendum, etsi, & in quantum opus foret, illud ad alium locum ac aliud tempus transferendum, etiam ex toto tollendum, & extinguendum, necnon reuocandum, annullandum & irritandum, & penitus delendum omnia & singula ea quæ per Ecclesiam Gallicanam in ciuitate Turonis eodem anno superiori fuerunt acta, conclusa & deliberata, & similiter ad reuocandum omnia & singula mandata & procuratoria, si qua à nobis emanauerunt pro indictione concilij Pisani, quod nonnulli Cardinales tunc indixerant, & idem concilium Pisanum penitus tollendum & extinguendum.*

Alexius Episcopus Melfitanus in 3. Sess. Lateranensis concilij: *Ecclesia per regiones & prouincias constituta annis ferè singulis capite cum suis membris in locum omnibus tutũ coëuntibus, quæ emẽdari oportebat ad publicam honestatem animarumq́; salutem redigebantur. De rebus verò ponderosis & dubijs, summum caput, vt communis omnium magister & doctor, consulebatur.* (Et pòst:) *Primi tres &*
1322 *triginta* (Pontifices Romani) *à Petro Melciadem vsque ita certarunt aduersus Romanum Imperium, vt non modò Ecclesiam, pro qua certabant, suo sanguine solidauerint, dilatauerint, extulerint, sed ita ip-*
1323 *sos quoq; hostes orbis domitores & armis insuperabiles deuicerint, vt sibi corona victoriæ, cæliq́; regno per martyrium comparatis, illos illorumq́; successores Ecclesiæ iugo æternum subegerint. Vel quis non inueniet subsecutos à Siluestro ad splendidißimum sidus Gregorium Gordiani, totidem quidem numero, quamuis alio rerum cursu tenoreq́; certandi, persecutione Ecclesiæ per Christianos Principes in fauorem protectionemq́; conuersa, ita & præcepta sui Principis seruantes, & exempla maiorum sequentes, dignitatis incrementoq́; religionis & Ecclesiæ consuluisse, vt ipsi quoq; omnes sicut priores, iure optimo in diuorum numerum sint relati.* (Et iterum:) *Quos sex & sexaginta* (Pontifices) *Redemptor noster ita partitus est, vt æqua portione & plus quàm miranda ratione, & primi confitẽdæ tuendæq́; veritatis, pascendarumq́; ouium curam martyrio, & secundi eadem cura voluntatem martyrij terminarent, & alterutri suo numero annos eius temporales æquarent.*

Laurentius Lauredanus dux Venetiarum: *Cùm sanctißimus & beatißimus in Christo Pater &*
1324 *Dominus noster Dominus Iulius, digna Dei prouidentia sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ Pontifex maximus, diuino afflatus numine pro suo Pastorali officio (vt verum decet in terris Christi Vicarium) & ad extinguendum hæreses, tollendumq́; peßimum exortum schisma, ac reprimendam eorum temerariam audaciam, qui diabolico spiritu inducti, tunicam inconsutilem Domini nostri Iesu Christi discindere & dilacerare conãtur, & deniq; pro bono pacis omnium Christianorum, celebrare decreuerit, & iam indixerit generale & vniuersale concilium in Laterano, nosq́; inter alios Christianos Principes & Potentatus, eiusdem sancti operi adesse paterna charitate sit hortatus: sedulam adhibuimus operã, vt status nostri viri Ecclesiastici & seculares, doctrina, religione & moribus præstantes, qui rei conducere possent, sese Romam conferrent. Et ne vlla in re à summa deuotione, reuerentia, cultu & obseruantia no-*
1325 *stra erga sacrosanctam Sedem Apostolicã, & eundem sanctißimũ Dominum nostrum deesse videamur, demandamus nobili & dilectißimo Patricio Veneto Francisco Foscaro, Equiti, Oratori nostro Romæ agenti, vt sacrosancto concilio Lateran. nostro nomine intersit, aßistat.* & quæ sequuntur.

Christophorus Marcellus in Sess. 4. *Cùm tantæ Reipublicæ vnicus atque supremus Princeps fueris*
1326 *institutus, beatißime Pontifex, cui summa data potestas, ac diuinum iniunctum Imperium: tuum est, quemadmodum oppressam armis erexisti, amplificasti, ita moribus deprauatam Ecclesiam reformare, corrigere, illustrare.*

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Iulius 2.			

Lutherum, etiamsi fateretur, suam doctrinam sibiipsi suspectam fuisse, tamen præ nimio sui amore (id quod hæreticorum proprium est) maluisse totius Ecclesiæ vnitatem discerpere, quàm vt tantillum de ingenio aut honore suo cederet.

* Ex internis hæresum caussis, nulla maior est, quàm amor sui. Vnde Apostolus 2. Timoth. 3. *Instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes.* In sui autem amore id in primis cõprehenditur, vt sui honoris aut commodi caussa, hæreticus non curet reliquæ totius Ecclesiæ pacem, vnitatemque dissoluere. Vnde Apostolus, vt huic suiipsius amori, tanquam graui morbo medicinam faciat, vbique ad *amorem fraternitatis* adhortatur, iubetque *retinere vnitatem Spiritus in vinculo pacis.*

* Hære-

* Lutherus adeò suum honorem toti Ecclesiæ prætulit, vt quamuis fateretur, se nescire an verum doceret: mallet tamen vniuersam Ecclesiam perturbare, quàm palinodiam canere. Itaq; tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, ita scribit: *Vnus eram, & per imprudentiam in istam caussam lapsus, cùm non liceret referre pedem, in multis ac magnis articulis Papæ non solùm cedebam, sed vltro etiã adorabam. Ego vero tam confidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nunc scio. Deniq; de indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam. Ideo non disputabam, vt eas tollerem, sed cupiebam discere, quidnam essent. Statui ipsam Ecclesiam Dei audire. Mox indicitur mihi silentium, & allegatur consuetudo. Ego territus authoritate nominis Ecclesiæ, cessi, & Cardinali Caietano Augustæ obtuli silentium, humiliter petens, vt & clamoribus aduersæ partis silentium indiceret. Ille verò nõ solùm hoc denegauit, sed addidit: nisi reuocarem, sese dãnaturum omnia quæcunque docuissem. Docueram autem iam Catechismum non paruo fructu, quem damnari non oportere sciebam: neque mihi hoc ferendum esse, nisi vellem Christum abnegare. Ita ventum est ad hanc necessitatem, vt cogerer extrema tentare & expectare.* Hæc Lutherus.

Primùm attendat lector Lutherum esse, qui hæc de seipso narret: nec dubitet, quin omnia in suæ caussæ gratiam, quoad fieri potest, exaggeret. Deinde animaduertat, etiamsi hæc quæ narrat, vera essent, manifestè inde probari, quòd *seipsum immoderatè amarit*, vtpotè qui suum honorem totius Ecclesiæ paci prætulerit. Ac se quidem fatetur, *per imprudentiam in caussam esse lapsum*, nesciisse autem, quid esset, quod de indulgẽtijs docebat, diffisum esse suæ caussæ, *consuetudinẽ Ecclesiæ* contra se esse animaduertisse, eo fuisse animo, *vt vellet Ecclesiã Romanã audire:* paratũ fuisse, *vt cederet*, vnumq; illud ei rei obstitisse, quòd errores reuocare iubebatur. Nam si eos reuocasset, non erat opus vt timeret (quod se dicit timuisse) ne damnarentur omnia quæ docuerat. Nec enim fuissent dãnata cætera, si errores tantùm suos reuocasset. Is igitur status caussæ est: liceretne bono viro, quod ignorabat esse verum, imò quod propter contrariã Ecclesiæ consuetudinẽ suspicabatur esse

 falsum,

Ioannes Maria de Monte, Archiepiscopus Sipontinus in Seſſ. 5. Lateran. concilij: *Nihil aliud*
1227 *sacrarum literarum continent monumenta, quàm vnum eſſe Deum, vnum Chriſtum, vnam Eccleſiam,*
vnam fidem, vnam cathedram ſuper firmiſſimam petram Domini voce fundatam.

Florentini, vt in Seſſ. 6. habetur, dederunt mandata certis ſuis ad concilium Lateran. Legatis,
1228 in quibus agnoſcunt, *Iulium ſecundum fuiſſe verum, & indubitatum Chriſti Vicarium, Catholicæ*
Eccleſiæ Pontificem Maximum, Petri ſucceſſorem.

1229 Sigiſmundus Poloniæ Rex. *Poſtcaquàm accepimus, Iulium ſecundum diuina prouidentia ſanctæ*
Romanæ Eccleſiæ, vniuerſalis Eccleſiæ ſummum Pontificẽ, pro defendenda ſanctæ Romanæ Eccleſiæ v-
1230 *nitate, & ſanctiſſima contra Catholicæ fidei et crucis Ieſu Chriſti hoſtes expeditione ſuſcipienda, con-*
cilium generale in Laterano indixiſſe; memores officij ac debiti noſtri, quo eidem ſanctæ Romanæ Ec-
cleſiæ matri noſtræ ſumus adſtricti, pro cuius honore & tranquillo ſtatu omnes vires noſtras effun-
dere ſemper parati ſumus, Ioannem Eccleſiæ Metropolitanæ Gneſnenſis Archiepiſcopum, & Staniſlaum
1231 *de Oſtrorog Equitem auratum deſignauimus, & deſignamus Oratores noſtros, dantes illis poteſtatem co-*
ram ſanctitate Leonis decimi Papæ comparendi, ibidemq; obedientiam iuxta maiorum meorum conſue-
tudinem præſtandi, & recognoſcendi, eundem eſſe verum, vnicum & indubitatum Pontificem, & Do-
minici gregis Paſtorem.

Simon Begnius in Seſſ. 6. concilij Lateran. coram Leone Papa 10. *Sicut Chriſtianus populus te*
ſolum, & verum Pontificem veneratur: ita & Chriſtiani nominis hoſtes te religioſiſſimum metuant, te
potentiſſimum contremiſcant: & iuxta Legiſlatoris noſtri potentiam, portæ inferi, id eſt, inferiores mũ-
1232 *di poteſtates, aduerſus Romanam Eccleſiam quæ ſumma eſt & ſuprema, non præualeant.*

Maximilianus Maria Sfortia dux Mediolani: *Nuper certior factus ſum, D. Leonem Pontificem*
1233 *maximum in Lateran. Concilio Seſſionem ſextam celebraſſe. A ſancta noſtra matre Eccleſia ſeparare me,*
iniquiſſimum eſſet. &c.

1234 Franciſcus Marchio Mantuæ: *D. Leonem indubitatum Pontificem Dominici gregis Paſtorem eſ-*
ſe, nunquam negabimus.

1235 Staniſlaus dux Mazouiæ Ruſſiæque ad idem Lateranenſe concilium per Iulium Papam in-
ſtitutum legatos mittit: *Iuſſis* (inquit) *ſanctiſſimi Domini noſtri morem gerentes.*

1236 Baltazar del Rio in Seſs. 7. concilij Lateran. *Tu* (Papa Leo) *Chriſtianæ Reipublicæ primus, &*
caput es. Sit vna fides, vnum baptiſma. Vt es vnus Paſtor, ſit vnum ouile.

1237 Ioachimus Marchio Brandeburgenſis legatos mittit ad concilium *à Iulio ſecundo indictum,* &
à Leone decimo continuatum.

1238 Idem fecit Marchio Montisferrati *ad exaltationem S. Romanæ Eccleſiæ* & concilij Lateranenſis.

Ioannes Baptiſta Gargia Senenſis in 8. Seſs. *Tibi Leo Pontifex maxime, Chriſtus ligandi & ſol-*
1239 *uendi poteſtatem dedit. Tibi omnium Eccleſiarum Præſides, & totius orbis Chriſtiani Principes parère*
affectant.

Emanuel Rex Portugalliæ & Algarbiorum, Oratores mittit *cum obedientia ad Leonem S. Ro-*
1240 *manæ vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem maximum.*

In 9. Seſſ. Prælati Gallicani, qui in congregatione Piſana interfuerant, certiorem faciunt Pa-
1241 pam Leonem, *ſe talem gerere voluntatem erga Sedem Apoſtolicam, vt ab illius vnitate nunquam vo-*
luerint, nec in futurum velint diſcedere: nec ſchiſmaticos vnquam fuiſſe, ſed vnam Eccleſiam Catholi-
cam ſub vno Pontifice maximo coluiſſe, & obſeruaſſe: itemq; expreſsè renunciare congregationi Piſanæ
1242 *iam diſſolutæ, adhærere autem concilio Lateranenſi, & petere abſolutionem, quatenus opus ſit, à ſanctiſ-*
ſimo D. Papa Leone.

1243 Antonius Puccius in 9. Seſſ. *vniuerſum Eccleſiæ corpus vni capiti, hoc eſt, tibi (Leo Pontifex Maxi-*
me) ſubditum eſſe conſpicitur.

Stephanus Patracenſis Archiepiſcopus in 10. Seſſ. *Quatuor Patriarchales Eccleſiæ, aliæq; innu-*
merabiles propter illarum hæreſes rebellionem contra obedientiam S. Sedis Romanæ ad manus infidelium
1244 *deuenerunt. Siquidem in Sede Romana in ſuo Vicario Deus ſibi obedientiam incommutabilem reſerua-*
uerat.

Carolus Dux Sabaudiæ mittit Oratores ad concilium Lateran. *Qui obedientiam exhibeant*
1245 *Leoni, tanquam Vicario Chriſti, & B. Petri Apoſtolorum Principis vero ſucceſſori.*

Mandatum Patriarchæ Ma-
ronitarum.

Gratias Deo reuerẽter agimus ſub mũdiſſimis pedibus Patris noſtri ſanctiſſ. Chriſti Vicarij & D. noſtri
1246 *Papæ Leonis 10. qui vices B. Petri veritatis Petræ gerit in terris, ſedetq; ſuper Apoſtolicã Sedẽ ipſius ſan-*
ctiſſima.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
	Idem Iulius 2.			
1513	224. Leo 10. Florentinus, sed. an. 9.			

falsum, tamen contra summum Ecclesiæ iudicem id potius pertinaciter defendere, potiusque schisma facere, & nouam Ecclesiam instituere, quàm vt in eo se errasse fateatur? Ibidem enim fatetur, *se adorasse Papam, & Ecclesiā Papæ pro vera Ecclesia coluisse.* Quæ cùm ita sint, necesse est Lutherum sic apud se statuisse, vt etiamsi erraret, etiamsi Ecclesiá veram non audiret, tamē potius quàm reuocare aut palinodiam canere vellet, se errorem pro veritate amplexurum esse, Ecclesiamq́; nouam, in qua errorem suum reuocare nō cogeretur, quæsiturum. Necesse est, inquam, vt ita concluserit apud se. Verbis ipse suis tenetur, nec effugere potest. Nam quòd timet, ne Christus negaretur, quem se in Catechismo docuisse putabat: primùm hoc non fuisset factum, si reuocasset suos errores. Deinde etiamsi nollet reuocare, idq́; verum fuerit quod dicit: nihilominus nō iubebat Caietanus, vt ipse Lutherus omnia sua dānaret, sed tātùm dixit, se, hoc est Caietanum id esse facturum. Quid verò ad Lutherum attinuit, si Caietanus etiam Catechismi doctrinam damnasset? An maluit Lutherus malè ipse facere, quàm vt Caietanus peccaret (fingamus enim, quòd peccasset Caietanus) permittere? Nihil ergo dicit Lutherus, quod ipsum ab immoderato sui amore excuset. Noluit sua, nedum alterius, onera portare: maluitq́; infinitas turbas in Ecclesia ciere, quàm vt videretur id quod ignorās docuit, reuocare. Nam quòd postea finxit, ipsam Euangelij veritatem se in omnibus suis opinionibus assecutum esse: non vidit miser, se peristum nimium sui amorem meruisse, vt cęcitate incredibili percuteretur, ac deinceps non nisi in tenebris ambulasse, quia modicum illud lumen quod semel habuit, vt saltem verá Ecclesiam coleret, repugnante primùm conscientia reprimere, ac vi adhibita restinguere summis viribus cōtendit. O qualem magistrum Lutherani & Caluinistæ in fidei iustitia multisque alijs articulis sequuntur!

Lutherum fuisse elatum & superbum. quod ipsum hæretici animi non paruum est signum.

ᵈ Hæretici præterea (vt apud Apostolum videre est 2. Timoth. 3.) solent esse *elati & superbi*, vt & glorientur de seipsis, iactabundi, & alios præ se contemnant. Superbia enim

ᵈ Quantopere, & quàm inaniter ac vanè Lutherus seipsum iactet, cùm infinita sint exempla, ab illis incipiemus quæ in eius libris extant contra Regē Angliæ. *Certus* (inquit) *sum, dogmata mea habere me de cælo. Dogmata mea stabūt, & Papa cadet. Deus viderit vter primò fessus defecerit, Papa, an Luther⁹.* (Et pòst:) *Christus mihi spiritum suppeditabat insignē.* Et iterū: *Atq ego*

ctissimæ benedictionis super nos. Amen. Cogimur in diuinas laudes erumpere, Deoq́; à quo omne bonũ,
gratiarum actiones indesinenter agere, qui purissimæ S.V. menti illabi dignatus est, eamq́; per inspiratio-
nem pulsare, vt nos per sanctum nuncium suum fratrem Ioannem Franciscum de potentia visitaret. Is
enim Fratre Francisco Reatino interprete, & viam salutis nobis ostendit, & sancta documẽta reliquit,
nempe quomodo sanctum conficiatur chrisma, ex puro videlicet oleo, & balsamo, nihilq́; præter hæc im-
miscendum: quo etiã tempore aquis salutaribus infantes ablui debeãt, ac sacro Baptismatis fontẽ renasci:
nonsitq́; quadragesimus præstolandus dies, sicuti antea erroris tenebris inuoluti præstolari consueuimus,
1147 *sed in octauo, vel etiam antea si necessitas expostulauerit: qua verò ratione, iuxta Patrum & sanctæ Ro-*
manæ Ecclesiæ instituta, matrimonia contrahantur, quæ eadem impediant; ac sacri quonam pacto confe-
rantur Ordines: quibus etiam verbis in consecratione Dominici corporis ac sanguinis vti debeamus, &
quod Spiritus sanctus à Patre procedit & Filio, sicuti ab vnico principio & vnica spiratione, & quòd
Christianus, qui in hac vita sufficientem de suis peccatis pœnitentiam non egit, ea functus ad quendam
(diuina permittente iustitia) ducatur locum, qui Purgatorium dicitur, vt ibidem (quousque dignior sit,
cælum ascẽdere) maneat, & quòd semel saltem in anno nostra proprio sacerdoti cõfiteamur peccata, san-
1148 *ctissimumq́; Eucharistiæ Sacramentum in Paschate suscipiamus D.N. Iesu Christi, qui in sanctorũ A-*
postolorum Petri & Pauli natali hoc consueuerimus adimplere, & vt semper, & in omnibus Apostoli-
cæ Sedis, ac S.V. eiusq́; successorum submittamur mandatis, præsentibus Archiepiscopis, Episcopis, nec nõ
1149 *doctoribus nostris, cleri ac populi maioribus, & claro nos docuit eloquio, & dulciter instruxit. Nos verò*
cum prælibato fratre Ioanne Francisco, quosdam ex nostris ad S.V. destinamus, ea ducti opinione, vt Pa-
trum instituta, ac S.R.E. dogmata addiscant; & cùm edocti fuerint, ad nos, docturi alios postmodũ re-
deant. Interea non paruo afficimur tædio, quoniam ad deosculandum adorandumq́; sanctiss. S.V. pedes
accedere prohibemur, & quæ mente gerimus, fixis in terram poplitibus proprio ore exprimere ipsi nequi-
mus. Vt autem affectui nostro & voto vtcunque satisfaciamus, cum præfato S.V. nuncio fratre Ioanne
Francisco, Oratorem nostrum Acuri Ioseph cum Helia, ac Helia monacho, ad S.V. destinandum decre-
uimus, vt nostro, ac totius cleri Maronitarumq́; populi nomine, terrã fronte tangẽs, flexisq́; genibus san-
1150 *ctiss. S.V. & adoret, & deosculetur, ac sanctæ Apostolicæ Sedi, coram fratribus vestris S.R.E. Cardina-*
libus, S.V. obediẽtiam præstet, & fidelitatem iuret, & quòd veraciter S. Sedis Apostolicæ, & S.V. serui
fideles sumus, demisso capite firmiter protestetur, Amen, Amen. Quædam verò alia supradicto fratri no-
stro Ioanni Francisco reseruauimus, quem, vt S.V. enarret, sub Dei attestatione adstrinximus. Erit enim
veluti noster amabilis frater Benedicti monasterij S. Mariæ de Cambin in monte Libano sancto, ac to-
tius cleri & Maronitarum populi, ad pedes S.V. solicitus procurator. Omnia quidem nostra, & quomodo
sub infidelium detestanda seruitute, tanquam omni auxilio orbati, infelicissimam vitam ducimus, pro-
prijs oculis ipse conspexit. Hoc est responsum paruitatis nostræ sanctiss. & purissimo Patri nostro. Cuius
sanctas benedictiones misericors Deus ad nos transmittat, Amen, Amen, Amen. Scripta sunt hæc an-
no Dominicæ incarnationis 1515. mensis February die 14.

A tergo.

11 *Præsentabuntur cum Dei gratia in manus sanctiss. D.N. Leonis, qui super sanctam Sedem Petri A-*
postoli residet, pro parte pauperis discipuli sui Petri Patriarchæ Maronitarum ex monasterio Cambin
in monte Libano serui seruorum Dei. Quo perlecto, dicti Oratores accesserunt ad Sanctiss. D.N. &
deosculati sunt eius beatissimos pedes, præstantes eidem S.D.N. nomine, quo suprà, debitam obediẽtiam
& reuerentiam. Qua præstita, D. Marius de Peruschus Procurator concilij, petijt instrumentum, & in-
strumenta dictæ obedientiæ.

1152 Iudocus Clicthouæus Neoportuensis in expositione canonis Missæ: *Papa omnium Episcoporũ,*
Patriarcharum, & cæterorum Ecclesiæ Patrum spiritualium Pater est supremus atque summus. Debet
autem ipsius Papæ nomen exprimi nominatim, vt nunc celebrantes *Leonem nominare debent,*
qui his temporibus Sedi Apostolicæ præsidet.
1153 Iacobus VVimpelingius in Præfatione ad Epitomen rerum Germanicarum, probat, Argen-
tinam, Selestadium, cæterasque ciuitates à Rheni littore Galliam versus sitas tum ob alias ra-
tiones, tum etiam ob hanc à Germanicis laudibus non excludi, *quoniam Ecclesia Romana inter*
1154 *Germaniæ metropoles Maguntinam, Treuerensem & Agrippinam collocauit. Cumq́; summus Pontifex*
(inquit) *Legatos à latère ad Germaniam mittit, in his patriæ quoque nostræ ciuitatibus munus legatio-*
nis suæ illi exercent.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1514	Idem Leo 10.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

enim velut ramus quidam est ex immoderato sui ipsius amore procreatus.

* Post

Doctores Catholici.

Aio ego D. Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu Christi indignus Euangelista, quòd hunc articulũ, (sola fides sine vllis operibus iustificat apud Deum) saluũ & incolumẽ esse sinere debebit Imperator Romanorũ, Imperator Turcarũ, Imperator Tartarorũ, Imperator Persarũ, Papa, Cardinales omnes, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus, dæmones vniuersi: atq; insuper sine alicuius bona gratia ignem tartareum habebunt in capita sua. Hic meus esto Doctoris Lutheri à spiritu sancto proficiscẽs instinctus, germanumq́; sacrosanctum Euangelium. Et iterũ: *Tanta* (inquit) *est dignitas mea, quod ad doctrinam & ministerium mihi diuinitus datum attinet, & quatenus vita ac mores cum illo congruunt, vt nemo vnquàm (præcipuè verò Tyranni) nec patientiam, nec submissionem, nec assentationem in me experturus sit. Hoc pacto, velint, nolint, debent me, Deo sic volente, viũ sanctumq́; Dei organum agnoscere.*

Quid quòd in ep. 2. ad Leonẽ 10. *Carolus* (inquit) *Miltitius beatitudinis tuæ nũcius cursans & recursans, vix tandẽ etiã auxilio Friderici Electoris effecit, vt semel et iterũ familiariter mecũ loqueretur.* §. Qui versati sunt in historijs Ecclesiasticis, facilè vidẽt, Romani Põtificis nunciũ à nullo vnquàm Imperatore aut Rege tã superbè cõtemptũ fuisse, quàm à Luthero.

Idem Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, nullius miraculi patrator, tamẽ petit, vt *ne quis existimet de illo supra id quod in illo videt: & eum fuisse hominem, & esse, nihil dubitet.* Timebat nequissimus Apostata, ne velut Deus haberetur. Et in præfatione ad tractatum de excommunicatione, seipsum vocat *Christum. Mei* (inquit) *studij erit, omnibus viribus sudare, vt Christus* (hoc est, Lutherus) *Christum* (Iesum) *Christo* (id est, Discipulis suis) *nunciet.* Iam verò inter Apostolos suos vnum *Zuinglium* vocat *Iudã suum.* Satanas enim, qui operabatur in Luthero, cupit se modò *Euangelista,* modò *sanctum Organũ,* modò *Christum* dici, ac interdũ etiam *Deum videri:* submittere autem se cuiquam, nullo modo in animũ inducit. Vnde per ministrum suum Lutherũ ita Regẽ Angliæ ad finem operis alloquitur: *Neq; ego quæro, quid Ambrosius, Augustinus, Concilia, & vsus seculorum dicunt: nec fuit opus mihi Henrico Rege Magistro, qui me hæc doceret, qui adeò pulchrè ea noueram, vt etiam impugnarim.* Sed quid ago? Omnia scripta Lutheri plenissima sunt istiusmodi portentorum, quæ nihil nisi elationem, superbiã, & arrogantiam sonant. Et certè hæc permagna est hæreseos nota. Discipuli enim Christi discunt ab illo, quòd humilis fuit & mitis corde, qui etiam ait Matth. 5. *Beati pauperes spiritu.*

Luthe-

Christophorus Longolius in oratione ad Lutheranos: Obsecro, viri optimi, quale vobis spectaculum illud visum est, cùm Martinum Lutherũ in Reipublicæ Principes nominatim aper-
1255 teq; incurrentem, cùm *tot summorum Pontificum decreta, tot populi Christiani festa*, furiosè & impie comburẽtem intueremini? Breuiter, cùm illum inflammato ore, ardentibus oculis, *Pontifici maximo sacris interdicentem* audiretis? (Et pòst:) Quis Nestorio quodam tempore vulgo gratiosior? Quis Arrio aliquando etiam potentior? Quis Dioscoro popularior? Cæterarum factionum duces floruerunt quondam opibus, floruerunt artibus, viguerunt ingenio, eloquentia, industria. iacuerunt tamen ad extremum omnes, obsoletisq; & extinctis tãdem eorum partibus, recuperauit ius suum Respublica: atq; ita recuperauit, vt *summi Pontificis & amplissimi collegij decreta*, quanquàm minimè omnium popularia, sed seuera & improbis tristia, valerent tamen,
1256 eamque inter mortales omnes, quam etiam nunc habent, authoritatem assequerentur & obtinerent.

Ioannes Lupus de libertate Ecclesiastica, lib. 6. *Romanam Ecclesiam Saluator ipse fundauit, &*
1256 *supra petram fidei mox nascentis erexit. Et sic Romana Ecclesia non habet maculam neque rugam, ideo dicitur Catholica, & caput aliarum Ecclesiarum.*

1256 Ioannes Randeus in Tractat. de formulis dispensationum: *Papa tenet locum B. Petri, & est Vicarius Iesu Christi.*

1256 Petrus Bertrandus de origine iurisdictionum, q. 4. *Omnis humana creatura subest Papæ, & sic potestati spirituali.*

1257 Ioannes Reuclin siue Capnion in fine trium librorum de arte Cabalisticâ, Leonem Papam (cui eos libros dedicauerat) ita alloquitur: *Totum hunc librum tuæ subijcio authoritati, cuius in arbitrium collata est totius mundi censura.*

Martinus Lutherus cùm an. D. 1517. certas conclusiones de Pœnitẽtia & pœnarum remissionibus seu indulgentijs edidisset (ex quibus ortum est illud incendium quo postea orbis Christianus conflagrauit) tam longè ab omni Spiritus sancti gratia & dono aberat, vt in maximis rebus nihil constanter ab initio crederet, sed potius hæsitaret, *similisq; esset fluctui maris, qui à vento mo[uet]ur & circumfertur.* Nam ex vna parte & primatum Pontificis Romani, velut rem certissi[mam], itemq; Purgatorium agnouit: & ex altera, de modo pœnitendi aut remittẽdi pœnas tum in hac vita, tum in futura, partim dubitauit, partim impiè sensit. Sequente verò anno, qui fuit 1518. idem Lutherus edidit priorum suarum disputationum quasdam resolutiones, quas Leoni decimo Pontifici maximo dedicauit, vbi epistolam suam ita claudit: *Quare, beatissime Pater, pro-*
1258 *stratum me pedibus tuæ B. offero, cum omnibus quæ sum, & habeo. Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, reproba: vocem tuam, vocem Christi in te præsidentis & loquentis agnoscam.*

Idem Lutherus an. D. 1519. Resolutiones de alijs propositionibus edidit, in quarum vna (quæ erat decima tertia) tractat nominatim de Pontificis Romani primatu. Et quanquàm (vt solus videatur sapere) neget, Romani Pontificis primatum illis rationibus probari, quas alij hactenus attulerunt; tamen ipse sex nouas rationes proponit, quibus idem primatus fortissimè stabiliatur.
1259 Hæc autem eius verba sunt: *Primum quod me mouet, Romanum Pontificem esse alijs omnibus (quos saltem nouerimus se Pontifices gerere) superiorem, est ipsa voluntas Dei, quam in ipso facto videmus.*
1260 *Neque enim sine voluntate Dei, in hanc monarchiam vnquàm venire potuisset Romanus Pontifex. At voluntas Dei quoquomodo nota fuerit, cum reuerentia suscipienda est, ideoq; non licet temerè Romano Pontifici in suo primatu resistere. Hæc autem ratio tanta est, vt si etiam nulla Scriptura, nulla alia causa esset, hæc tamen satis esset ad compescendam temeritatem resistentium. Et hac sola ratione gloriosissimus martyr Cyprianus per multas epistolas confidentissimè gloriatur contra omnes Episcoporum quorumcunque aduersarios, sicut 3. Reg. legimus, quòd decem tribus Israël discesserunt à Roboam filio Salomo-*
1261 *nis, & tamen quia voluntate Dei siue authoritate factum est, ratũ apud Deum fuit. Ideo non video, quo-*
1262 *modo sint excusati à schismatis reatu, qui huic voluntati contrauenientes, sese à Romani Pontificis authoritate subtrahunt. Ecce hæc est vna prima mihi insuperabilis ratio, quæ me subijcit Romano Pontifici, & [pri]matum eius confiteri cogit.* Hactenus Lutherus. Secunda ratio eiusdem Lutheri est, quia ce-
1263 *de[ndum] potius att,* (iuxta Christi præceptum in 5. c. Matthæi) *aduersario* (id est, Romano Pontifici, vt sibi cedatur, exigenti) *quàm vt vnitas, charitas, & humilitas dissoluatur. Ideo* (inquit) *non du-*
1264 *bito, peccare eos qui in dissensionem sese tradunt.* Tertia Lutheri ratio est: *Si propter peccata nostra nos Deus voluerit premere multis Principibus (sicut in Prouerbijs dicit Salomon) nunquid resistendum est*
1265 *flagello Dei?* Quarta Lutheri ratio: *Apostolus Rom. 13. clarè asserit, nullam potestatem nec esse quidem posse, nisi à Deo. Cùm autem Romani Pontificis potestas tam sit robustissimè stabilita, vt videmus;*
1266 *certè non oportet Dei ordinationẽ hanc impugnare.* Quinta Lutheri ratio: *Cùm arbitremur* (inquit) *Romani Pontificis potestatem humano decreto statutam, & ordinante Deo sic roboratam: sine crimine non est* (iuxta verba 1. Pet. 2.) *qui sese sua authoritate subduxerit.* Sexta Lutheri ratio hæc est:

Ad hoc,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1515	Idem Leo 10.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵉ Post sui amorem & superbiam, Apostolus 2. Timoth. 3. blasphemiam adiungit: quò significet, amorem illũ suî, quem hæreticus habet, adeò non esse diuinitùs datum, vt potius erigat se contra Deum, & in blasphemiã erumpat.

ᶠ Non minima etiam hæresis causa est inuidia, ira & odium. Qui enim his peccatis implicantur, ex his sunt, quos Apostolus (2. Timoth. 3.) appellat *sine affectione* (seu fœdere) *sine pace criminatores, incontinentes* (hoc est, qui non refrenant iram,) *immites, sine benignitate, proditores, proteruos, tumidos.*

ᵍ Qui

Doctores Catholici.

Lutherum spiritu blasphemiæ repletum fuisse.

ᵉ Lutherus in Præfatione primi tomi operũ suorum: *Ego* (inquit) *non amabam, imò odiebam iustum & punientem peccatores Deum, tacitaq́; si non blasphemia, certè ingenti murmuratione indignabar.* (Et pòst:) *Furebam sæua & perturbata conscientia.* & quę sequũtur. Si hæc non est blasphemia, equidẽ nescio, quid appellem blasphemiam, aut quid eo nomine accipi debeat. *Non amabam* (inquit) *Deum.* Parum hoc ei visum est. *Imò* (inquit) *odiebam*: quem tãdem? Deũ. Quid? Creatorem tuum? At fortè putaueras, illum potuisse iniustum esse. *Oderam* (inquit) *iustũ, & peccatores punientem.* Itàne! Oderas iustum Deum? Imprudens, opinor, id fecisti, odio quodam occulto, quod ipse non intellexeras. *Imò* (inquit) *si non tacita blasphemia* (fortè igitur, te ipso authore, etiam *tacita blasphemia*) *certè ingenti murmuratione indignabar, atque adeò furebã sæua & perturbata conscientia.* O mõstrum hominis, qui non didicerat illud mite verbũ Heli Sacerdotis 1. Reg. 3. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* Nec refert, qua occasione Lutherus hæc dixerit. Nulla enim potest satis iusta causa interuenire, ob quam Deus, etiam vt iustus est, odio haberi, & ingens murmuratio contra illum commoueri debeat. Idem Lutherus cùm in disputatione Lipsica (vt est apud Cochleum in actis Lutheri) à Conciliarijs Ducis Georgij admoneretur, vt nihil per iram, sed omnia modestè ageret: *Non propter Deum* (inquit) *hæc res cœpta est, neq; propter Deum finietur.* Quam blasphemiã se ex ore Lutheri audisse, Hieronymus Emserus scripsit. Meritò igitur Lutherus ob hunc blasphemiæ spiritum in hæresim præceps ferri permissus est.

Lutherum inuidiæ atque odij stimulis agitatum non potuisse cernere veritatem.

ᶠ Lutherum inuidia præcipuè commotũ fuisse, vt has turbas excitaret, illud satis apertè probat, quòd tunc demum conciones habuit, & propositiones contra Indulgentias edidit, quando Indulgentiarũ prædicatio nõ Augustinianis (quod illi expectabant) verùm *Ioanni Tetzelio Dominicano* commissa est. Hinc etiam passim tot contumelias in *Thomistas* euomit: hinc sæpissimè testatur, se *casu, non volũtate in has turbas dilapsum.* Quo casu? Nisi quòd occasiones captauit, quibus detraheret Ioanni Tetzelio, illisq́; indulgentijs, quas de suis ac sui Ordinis manibus eripi dolebat. Nam alioqui tum in Ep. ad Archiep. Moguntin. tũ in Præfat. ad proposit. suas de

 viribus

1267 *Ad hoc* (inquit) *facit vnus ille consensus omnium fidelium, qui hodie sub Romano Pontifice sunt.* (Et
pòst:) *An possibile* (inquit) *est, Christum non esse inter tot ac tantos Christianos? Si autem Christus ibi
est, & Christiani: cum Christo & Christianis standum est in quacunque re, quæ contra Dei præcepta
non fuerit. Hæc, inquam, ratio fortis est & insolubilis: & ex ijs possunt alia multa formari. Quin huc
1268 potest vniuersa Scriptura duci, quæ vbique charitatem, humilitatem, vnitatem spiritus, & timorẽ Dei
commendet, non violandas esse pro vlla re mundi, ne dum pro vnius Pontificatu vel primatu, etiamsi so-
lo iure humano esset institutus.* Hæc Lutherus.

§. Nunc mihi perpendat prudens lector, has sex rationes à Luthero in verbo Dei fundatas es-
se. Perpendat nihilominus, eundem postea discessisse ab eiusdem Romani Põtificis, atque adeò
totius Ecclesiæ vnitate atque obedientia. Si posteriora eius facta & consilia magis alicui prob[illegible]-
tur, is animaduertat, Lutherum non fuisse præditum spiritu Dei eo tempore quo suum hoc
schisma incepit. Nam idẽ Dei spiritus nunquam duas res contrarias docet. Lutherus verò post
inchoatũ schisma suũ docuit ista duo: *quod nõ oporteret se à Romani Pontificis authoritate subtrahere:*
(nam & hæc ipsa eius verba sunt) *& quòd omnino oporteret se à Romani Pontificis authoritate velut
ab Antichristo ipso subtrahere.* Et hoc posterius facto suo confirmauit. Ipse enim, qui fatebatur,
Romani Pontificis potestatem necessariò esse a Deo, tamen illam ipsam potestatem & cõtem-
psit, & scriptis suis oppugnauit: imò eundem primatum à diabolo fundatum esse dixit. Si erra-
uit Lutherus, cum diceret, fœdissimum crimen, imò schismaticum crimen esse, vt quis Roma-
ni Pontificis primatui resisteret: idem sciat, iam tunc eum, imò & biennio antea suas istas dispu-
tationes proposuisse, vnde omnis, quæ secuta est, Lutherana congregatio & secta originem [s]uã
traxit. Lutherana igitur hæresis tunc fundata est, cùm spiritus mendaci[j] (vt saltem Pseudoeuã-
gelici rem accipere coguntur) regnaret in Luthero. Quis verò Prophetarum & Apostolorum
isto modo in initio suæ prædicationis hæresim scripto publicè edidit, & ex verbo Dei confir-
mare conatus est? Quæcunque igitur sit vera fides: impossibile est, doctrinam Lutheri à Spiritu
sancto inceptam ac stabilitam fuisse. Nam si Romanæ Ecclesiæ fides vera est, (vt certè est verissima)
Lutherus in causa Indulgentiarum atque in alijs pluribus articulis eã oppugnauit. Quòd
si fides Ecclesiæ Romanæ (quam D. Paullus propheticè dixit *in vniuerso mundo annunciari*, quę-
que authore Hieronymo *mutari non potuit*) falsa esse potuisset: tamen Lutherus eam confirma-
uit, quia docuit, Primatum Romani Pontificis secundùm Prophetarum & Apostolorum verba
omnino agnoscendum esse. Porrò nisi obedias ei⁹ doctrinæ quã primus Pastor Ecclesiæ prædi-
cat; necesse est, te huic primatui resistere, atque ita schismaticum esse, quod Lutherus ipse *fæ-
dissimum crimen* appellat. Qui ergo tale initium Lutheranicæ doctrinæ perpendit, is facilè vide-
bit, eam in mendacio & leuitate fundatam, non potuisse deinceps à Spiritu sancto exædificari
& compleri. Cùm reliqua igitur ædificatio Lutheranica primo fundamento respondeat: neces-
sariò tota leuis, inconstans, & errorum plena est. Nam hoc in vniuersum obseruari potest, Pro-
phetas Dei mox ab initio prædicationis suæ, maximis donis & miraculis fuisse alijs hominibus
commendatos. Sic ignis cælestis holocaustum Abelis inflammans, Abraham secundùm tradi-
tionem Iudæorum per miraculum ex Vr Chaldæorum, id est, ex incendio eductus, Moyses &
Aaron miracula operantes in Ægypto, Christus, dum baptizaretur, è cælo testimonium acci-
piens, Apostoli varijs linguis loquentes doctrinam Dei mundo probauerunt. At nunc Lutherus
mendacem se in ipso initio prophetiæ suæ fatetur, & ideo se filium diaboli esse demonstrat.

Iason de Maino Mediolanensis Iurisconsultus & Orator summus ad L. Qui Romæ. §. Seia.
1269 1270 in Pandectis de verb. oblig. *Papa est omnium ordinarius. Item est Pater Patrum, & concurrit cum om-
ni Prælato in iurisdictione. Item ad* L. Duo Iudices. ff. de re iudicata. *Papa à nullo dependet, contra
quem nullus est superior.*

Ioannes Tetzelius in suis positionibus, Francofordiæ ad Oderam editis, an. Dom. 1517. *Do-
cendi sunt Christiani, ex quo in Ecclesia potestas Papæ est suprema, & à solo Deo instituta, quòd à nullo pu-
1271 ro homine, nec à toto simul mundo potest restringi, aut ampliari, sed iurisdictionis authoritate superior est
1272 tota vniuersali Ecclesia & Concilio: quódque iudicium Papæ in his quæ sunt fidei, & ad humanam salutem
necessaria, de eis sententiando errare non potest, quodq; claues Ecclesiæ, non vniuersali Ecclesiæ, quæ dicitur
omnium fidelium collectio, sed Petro & Papæ, & in eis, omnibus eorum successoribus, & vniuersis Præla-
tis futuris per deriuationem eorũ in ipsos, sunt collatæ.*

Siluester Prierias in Epitome responsionis ad Lutherum, li. 1. *Quòd Ecclesia militans sit Chri-
1273 sti monarchia & hierarchia, in qua Petrus fuerit, & nũc Romanus Põtifex sit Hierarcha primus & sum-
mus, & Iudex à nemine mortaliũ iudicandus, quodq; vt Papa vel caput, id est, si vtatur auxilio membrorũ,
& faciat bona fide quod in se est, quò intelligat veritatẽ, de fide & moribus decernendo errare nequit, licet vt
1274 singularis persona possit malè operari, & malè credere. Quòd si in materia fidei inter Papam & Concilium
esset dissidiũ, si quidem iam res esset decisa per iudicium irrefragabile Spiritus sancti, illi standum esset qui
pro se haberet illam decisionem. Si verò res decidenda esset, standum esset Pontifici bona fide & maturo con-
1275 silio procedenti: quia Concilium sine Papa non habet irrefragabile iudicium.*

Lutherus

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
1516	Idem Leo 10.			

viribus hominis) fatetur, *se non disputasse, vt Indulgentias tolleret.* Inuidia igitur præbuit huic schismati occasionem. Deinde subsecuta est ira in omnes quidem aduersarios, maximè in eos qui iuste damnabát ipsum, & à quibus sibi timebat, vtpote in Episcopos tum alios, tum pręcipuè Romanũ. Quæ ira in tantum odium tandem excreuit, vt (Tom. 7. in farragine epistolarum eius) ita ab ipso scriptum sit: *M. Lutherus Ecclesiastes & Euangelista VVittenbergensis amicis & Christianis Argentinæ. Hoc diffiteri non possum, nec volo, quòd si Carolstadius, aut alius quispiam ante quinquennium mihi persuadere voluisset, in Sacramento præter panem & vinum esse nihil, ille magno beneficio me sibi deuinctũ reddidisset. Grauibus enim curis anxius, in hac excutienda materia multum desudabam, omnibus neruis extensis, me extricare, & expedire conatus sum, cũ probè perspiciebam, hac re Papatui cum primis me valde incommodare posse.* Hinc aperte liquet, Lutherum summis viribus ea expetijsse, per quæ posset Papatui incommodum aliquod afferre. Nónne hoc propositum ab odio in Papatum concepto profectum est? Cùm igitur verum sit quod ille dixerit,

Impedit ira animum, ne possit cernere verum:

quis non videt, inuidiam & odium Lutheri oculis mirandas tenebras offudisse, quò minus veritatem fidei Catholicæ perspicere posset?

Lutherum fuisse voluptatum amatorem magis quàm Dei: & ideo religionem quam inuitus suscepit, spontè deseruit.

ᵃ Qui seipsum ita amat, vt nec Deo quidem parcat: eũ necesse est suas voluptates magis amare, quàm Deum. Itaque D. Paulus 2. Timot. 3. hæreticos ait *voluptatum amatores magis esse, quã Dei.*

ᵃ Lutherus quanquam fateatur, cælibatum esse consilium Euangelicum (apud Roffensem articulo 30.) nec possit negare, quin vouerit cælibatum, quando monachum sollẽni ritu se professus est: debeatq; reddi quod Deo no uouetur, Deuteronomij c. 23. ac manifeste in Euangelio legatur (Matth. 19.) *esse quoddam eunuchorum genus, quod se castrat propter Regnum cælorum:* nec id possit aliter euenire, præterquàm si quis per votum efficiat, vt iure ipso tam impossibile ei sit filios legitimos generare, quã impossibile per naturam est, vt natus eunuchus filios omnino generet: tamẽ contra expressam Euangelij sententiam, contra votum suum sollemne, & mulierem in vxoris locum accepit, eamque etiam sollemni ritu Christo dedicatam, & ex ea filios generauit: vtique *voluptatum amator magis quàm Dei*, cui promisit, imò & vouit, se aliter facturum: nec præstitit fidem quam dedit. Et quomodo eam fidem

ᵇ Christus

Lutherus cùm à Cardinali Caietano citatus Augustam venisset, atque ex mandato Papæ (vt
in actis Lutheri Coclæus scribit) iussus esset errores præteritos reuocare, ab eisdem in futuro
abstinere, & pacem Ecclesiæ non perturbare; *post deliberandi tempus impetratum, altero die reuer-
sus, cùm adessent quatuor viri ex ordine Procerum, & Consiliariorum Cæsaris, vt omnem hæreseos suspi-*
1176 *cionem è mentibus illorum tolleret, coram Legato personaliter protestationem suam in hæc verba scriptam
ex scheda quam in manibus tenebat egit, ac recitauit: Ego Frater Martinus Luther Augustinianus, pro-
testor, me colere ac sequi sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis & factis, præsentibus, præ-
teritis & futuris. Quòd si quid contra, vel aliter dictũ fuit, vel fuerit, pro non dicto haberi & habere volo.*

Idem Lutherus in disputatione Lipsica cùm Eckius ei obijceret, quòd ex verbis suis suspe-
ctus haberetur fautor Bohemorum: *Nunquàm* (inquit) *mihi placuit, nec in æternum placebit, quod-
cunque schisma iniquè faciunt Bohemi, quod se authoritate propria separant à nostra vnitate, etiamsi ius di-
uinum pro eis staret, cùm supremum ius diuinum sit charitas & vnitas spiritus. Petebat igitur ab Eckio,
ne vellet impingere tantam contumeliam, vt eum Bohemum faceret, quia semper sibi inuisi fuissent, ideo,
quia ab vnitate dissentiant.*

1177 Ioannes Eckius tres libros de *Primatu Petri & Romani Pontificis* ad Leonem decimũ inscri-
psit. Idem præterea in Enchiridio locorum communium post multas authoritates ex Scriptu-
1178 ris sacris de primatu Petri adductas, tandem ait: *Nullus sanctorum Martyrum subtraxit se ab obe-
dientia Petri & successorum eius, vbi, & quando oportebat. Fallitur* (inquit) *hæreticus, quod, si Papa sit*
1179 *supremus, oporteat omnes Episcopos ab eo confirmari.* (Et pòst:) *Suscipiamus omnes authoritatẽ Ecclesiæ,
in Apostolica Sede Romana relucentem, quum eam in rebus arduis fidei consuluerit Hieronymus ex Asia
ad Damasum, Augustinus ex Africa ad Innocentium, & Bonifacium, ac Cyprianus ad Corneliũ, Atha-
nasius ex AEgypto ad Marcum, & Iulium, Ambrosius ex Italia ad Syricium.*

Erasmi sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Erasmus Roterodamus, etsi opinione scientiæ, ac pręcipuè linguarum in illo rudiore seculo
inflatus multa temerè scripsit quæ Dei Ecclesiam non ædificabant, temeritatemque suam ipse
in responsione sua ad Albertum Pium vltrò agnoscat, dicens, *Quicquid edo, abortus verius est, quã
partus*, ob eamque causam à viris doctis & Catholicis admonitus seipsum corrigere, ac inter-
pretationem verborum suorum benigniorem efflagitare coactus sit: tamen eò vsque non est
progressus, vt Ecclesiam Catholicam, successiones Episcoporum aut Pontificis Romani com-
munionem sibi desetendam vllo modo esse arbitraretur. Ac primùm in scholijs suis ad Episto-
lam Hieronymi, quam ille ad Damasum scripsit, fatetur, Episcopum Romanum ex mẽte Hie-
1180 ronymi tum *D. Petri successorem esse*, tum *Crucifixi*, hoc est, Christi *vices gerere.* Deinde addit:
*Ecclesia ædificata est, non super Romam, vt arbitror (nam fieri potest, vt Roma quoque degeneret) sed super
eam fidem quam Petrus professus est, & quam hactenus Romana quoque seruauit Ecclesia, quæ non alia mi-
nus laborauit hæresibus.* Hæc Erasmus. Si Romana Ecclesia fidem quam Petrus professus est, ha-
ctenus seruauit; non opus fuit dicere, nullam aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, sed
prorsus efficitur, vt Ecclesia Romana nullis laborârit hęresibus. Petri enim fides (vtpote quam
Deus ei reuelauit) integra & perfecta, nullam hæresim ferre poterat. Sed Erasmus in more ha-
buit, orationem suam ita moderari, vt neminem, quò ad posset, offenderet, plurimis verò pla-
ceret. Illud certum est, Erasmum voluisse in ea Ecclesia manere, quam Apostolicam & maxi-
mè sinceram iudicasset. Fatetur autem, *non aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, quàm Ro-
manam, & eam hactenus Petri fidem seruasse.* Romanę igitur Ecclesiæ membrum esse voluit, ac
non Lutheranæ, quam mox ab initio grauissimè errasse & vidit, & in Epistola ad fratres inferio-
ris Germaniæ questus est. Sed pergamus ad reliqua. *Hieronymus* (inquit Erasmus ibidem) *omni-
no videtur sentire, omnes Ecclesias debere subesse Romanæ Sedi, aut certè ab hac non alienas, quæ peculiari-
ter hoc Apostolo gloriatur, qui inter Apostolos primas tenuit, & sic est orthodoxa, vt sit orthodoxarum pri-*
1181 *ma dignitate.* Fatetur igitur, Ecclesiam Romanam *dignitate primam esse.* Idem in Spongia aduer-
sus Huttenum: *Non indixi bellum Romano Pontifici, non professus sum me protectorem Lutheranæ*
1182 *factionis.* Et iterum: *Constat, Græciam in Romani Pontificis potestatem concessisse. Et si Principatus
Pontificis non esset à Christo, tamen expediret vnum esse, qui cæteris authoritate præemineret. Christum*
1183 *agnosco, Lutherum non agnosco, Ecclesiam Romanam agnosco.* (Et pòst:) *Quòd aduersetur dignitati Se-
dis Romanæ, certo certius habeto, non esse profectum ab Erasmo, quocunque titulo circumferatur.*

Idem Erasmus in fine Annotationum ad priorem Petri Epistolam: *Friuolum* (inquit) *est, quod*
1184 *quidam cauillantur, vacillare Principatum Romanæ Sedis, si Petrus hanc Epistolam scripsit Babylone: quasi
fieri non potuerit, vt Petrus hæc scribens egerit Babylone, ac postea Romæ sederit.* Ecce *Principatum Roma-
næ Sedis* agnoscit.

Idem

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem	
	Leo 10.	
1518		Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Christus D. Thomam de resurrectione sua dubitantem (Ioan. 20.) appellat incredulum, dicens: Noli esse incredulus, sed fidelis. Itemque Apostolus Rom. 2. Abrahæ fidem laudans: *Nō hæsitauit* (inquit) *diffidentia, sed confortatus est fide.* Hæsitans ergo in tali causa fidei, quæ obscura & inuoluta non sit, vel iam infidelis est, quia non assentitur perspicuæ veritati: vel certè mox infidelis fiet, si paulò contumacius permanserit in sua hæsitatione. Ipsa enim hæsitatio, dum iudicem se in re ad Deum pertinente, omnemque humanam rationem superante, constituit, meretur eam pœnam

Doctores Catholici.

rectè præstaret, quam non sua sponte velut filius Deum timens atque amans, sed inuitus & coactus dedit, velut improbus seruus, qui tantùm timore pœnæ, vt quicquam agat, adducitur? Itaque Lutherus ipse in Præfatione ad tractatum de votis monasticis: *Neque* (inquit) *libens & cupiens fiebam monachus: sed terrore & agone mortis subitò circumuallatus, voui coactum & necessarium votum.* Hæc ille. Vt autem ea verba melius intelligantur, sciendum est, Lutheri sodalem subitò vi quapiam cælitus immissa, fuisse interfectū: id quod Philippus Melāchthon in Præfatione 2. tomi operum Lutheri non dissimulat: ab eaq; die, Philippus ibidem dicit, *Lutherum attentius de ira Dei & mirandis pœnarum exemplis cogitasse.* Ob solum igitur metum seruilē Lutherus impulsus est, vt vitam meliorem profiteretur, ne alioqui Deus illum quoque subitò interficeret. Cùm ergo solus filius hæres sit, seruus autem non maneat in domo Dei in æternum: quis miretur, si Lutherus è domo Dei, hoc est, ex Ecclesia Catholica eiectus sit, cùm nihil se aliud, quàm ingratissimum mancipium etiam eo tempore ostenderit, quo Deus illum per sodalis sui interfectionē, ad officium misericordissimè inuitauit?

Lutherum fuisse infidelem, vt qui diu de notissimis fidei articulis sese dubitasse confitetur.

* Lutherus Tom. 1. in præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, apertè ostendit, se in multis hæsitasse ab initio: *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cùm nō liceret referre pedem, in multis & magnis articulis Papæ nō solùm cedebam, sed vltrò etiam adorabam. Quæ & qualia cor meū isto primo & secundo anno passum fuerit, quantaq; fuerit mea tum non ficta humilitas, ac penè desperatio: ah quàm parū norunt illi qui postea vulneratam Pontificis Maiestatem cœperunt superbissimè inuadere? Ego verò, dum illi spectatores essent, & vnum me sinebant periclitari, tam lætus, cōfidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nūc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam.* §. Certus ergo non fuit, neque de ijs quidem, quæ docebat è cathedra, imò de quibus populo ausus est prædicare. Miramur nunc, si pertinax hæsitatio in hæresim cōuersa est? Nihil vnquàm ipsa Ecclesia illustrius cuiquā Christiano esse potuit. Illam enim omnes profitentur in Symbolo. Illi etiā denunciari debet, quisquis peccat in fratres. *Ecclesiam verò si quis non audierit, debet nobis esse tanquam Ethnicus & Publicanus.* Cùm illa in verbo Dei au-

 diendo,

Idem Erasmus in responsione ad exhortationem Alberti Pij Carporum Principis: *Tot (inquit)*
1185 *scriptis tribuo Romano Pontifici totius Ecclesiae primatum, frementibus cunctis qui Romano Pontifici male volunt. Ego apud Lutherum nō alio nomine peius audio, quàm quòd vbique sartam tectam volo Pontificis authoritatem.* Et iterum: *Nos toto pectore agnoscimus Episcopi Romani primatum, praesertim in spiritualibus.*

Denique praeterquam quòd in Praefatione ad Arnobij Commentarios in Psalterium, declarat, *Arnobium Ecclesiae Romanae hoc honoris videri deferre, vt extra Ecclesiam Catholicam sit, qui sit ab hac alienus:* etiam in eadem Epistola, quam ad Adrianum sextum scribit, *Orbi Christiano gratulabor* (inquit) *si, quod fore confidimus, ita tractaris munus istud Apostolicum, vt mundus intelligat tandem, Romae contigisse Pontificem, qui Christi vicarium sic gerat, vt orbis sentiat Christi spiritum in*
1186 *illo versantem. Neque grauatim agnoscet populus Apostolicam potestatē, si senserit Apostolicā pietatem.*

Alberti Pij fides & sententia de Romana Ecclesiae primatu.

Albertus Pius Carporum Princeps in responsione ad primam Erasmi Epistolam: *Cùm diuina*
1187 *lege (etsi prisca) summum sacerdotium institutum sit, nouaq; non fuerit improbatum: etsi ea expressè sancitum esse non constaret, at certè illius imitatione vel exemplo à populo Christiano videretur esse constituendum, praesertim si comperiatur, easdem rationes illius constituendi Christianis esse, quae Iudaeis fuerint; quarum non minima censendi est quae in Deuteronomio habetur, vt constitueretur Iudex qui valeret desinire quae in controuersiam venissent, & quorum magis ambiguum & difficilius esset iudicium, cuius sententia tam rata esset, vt ab ea prouocari non liceret, & alia quàm plurima. Praeterea, vt rectè sit Respublica constituta, sitq; in ea ordo congruus, & nulla confusio. Cùm igitur tam consentaneū rationi sit, vt si non esset sancitum, tamen sanciri debuisse: quantò magis retinendum, cùm iam tot seculis, vt à Christo Seruatore institutum, publico consensu fuerit receptū? Quòd si nec veteris Legis exemplo, nec noua decreto institutum fuisset; constituendum tamen foret à Christianis, vel solo rationis naturalis iudicio, ne populus Christianus acephalus maneret, careretue summo Magistratu in rebus*
1188 *quae ad Religionem pertinerent. Veteres enim Romani, etsi verae religionis cultus eis non fuerit reuelatus, sapientissimi tamen viri cùm optimis legibus Rempub fundarent, hoc vel in primis ratione ducti naturali, cauisse videntur, vt omnis cuiusque ordinis multitudo ad vnitatem redigeretur. Ita cùm collegium Sacerdotum & Pontificum haberent, vnum esse voluerunt cunctis praepositum, qui maximū gereret Pontificatum, & praeuium inter Pontifices locum obtineret. Lutherus autem aduersus rationis iudicium, aduersus exemplum antiquae legis, aduersus decreta Patrum, consensum publicum omnium Catholicorum, consuetudinem vetustissimam populi Christiani, institutum Iesu Christi, Christianum populum obtruncat, expoliatq; capite, & omnem Ecclesiasticam hierarchiam, dum inde scelerum suorum iudicium pœnamq; timet, subuertit. Cùm tamen apertissimè constet, non solùm populi Christiani consensu, aut*
1189 *veteris Legis exemplo, sed & filij viuentis Dei decreto summum sacerdotium fuisse institutum. Primùm, quia ipse Sacerdos maximus fuit iuxta illud: Tu es Sacerdos in aeternum secundùm ordinem Melchisedec: Pontifex factus in aeternum. Quod & Paulus ad Hebraeos scribens, confirmat ferè tota Epistola. Cùm igitur Ecclesia Christum in terris habuerit Pontificem, iamq; introierit in ipsum caelum, vbi militans Ecclesia non est constituta, quae proprio & terreno ministro indiget: conuincitur, quod & terras relinquens, alium sibi in terris substituerit, qui Pontificia munera loco illius in Ecclesia perageret. Hunc autem fuisse Petrum, sacrae literae attestantur, Matth. 16. & Ioan. 21. His igitur verbis (Pasce oues meas) Sacerdotes tum Graeci, tum Latini, Petrum testantur Apostolorum Principem summumq; Praesulē fuisse constitutum. Hoc receptum est ab vniuerso orbe Christiano, hoc decretis publicis definitum & declaratum, & sine controuersia retentum. A quo scopo & certissima regula quotquot declinârunt, in errores inexplicabiles prolapsi sunt. Itaque praeclarissimae nationes & populi persistentes in solida & antiqua pieta-*
1190 *te puritatis fidei, Episcopum Romanum agnoscunt Pontificem maximum, & tanquam Christi Vicarium, Petriq; successorem (vt par est) reuerentur, eiusq; decretis obtemperant; quod omnes Catholici semper fecerunt. Qui Romanus Pontifex etsi caeteris Episcopis par sit ordine, tamen sublimior est munere & potestate. Neque putandum est, sine numine Diuûm hanc sibi Petrum Sedem postremò delegisse, vt etiam ex loco ipsa collocata Sedis declararetur, nō ciuitatis vnius primatū, sed publicum totius orbis & summum esse Pastorem: quandoquidem in qua vrbe solium terrarum & corporum haberetur, in ea sedes etiam Imperij animorum esset collocata, vt illud Imperium ideo institutum fuisse videretur, vt huic alteri tanto maiori, quantò animi corporibus praeferuntur, locum praepararet: & huic iam non sine illius opera constituto & propagato cederet loco, quod ipsum diuino decreto fecit, victaq; dedit manus, posteaquàm acerrimè de-*

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſsio.*

Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici, Apoſtatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1520	Idem Leo 10.	Carolus 5.

Hæretici & Pſeudo-prophetæ.

pœnam, vt præ cæcitate intellectus, non apprehendat poſtea ipſam veritatem: vt-pore quam non humiliter à Deo per Eccleſiæ miniſterium oblatam accipit, ſed velut ratione ſua diſcutiendam curioſè inueſtigat.

[i] Eſt etiam inanis gloria non parua hæreſis cauſa. Vnde Paulus de Pſeudoprophetis agens, *Volunt* (inquit ad Galat. 6.) *vos circumcidi, vt in carne veſtra glorientur.*

[k] Conſummatio autem hæreſis in pertinacia conſiſtit.

Doctores Catholici.

diendo, & Sacramẽtis participandis, neceſſariò cõmunicandum eſt. Eccleſia igitur nota ſemper fuit ijs qui membra eius extiterunt. Lutherus verò etiã de Eccleſia dubitauit. Nã in Præfatione ad eaſdem cõcluſiones ſuas dicit: *Cùm magiſtri mortui ſeu muti, id eſt, libri Theologorum & Iuriſtarum mihi non ſufficerent, ſtatui viuos conſulere, & ipſam Eccleſiam Dei audire.* (Et mox:) *Hi multi boni viri meas propoſitiones extollebant, ſed hos vt Eccleſiam, aut organa ſpiritus ſancti agnoſcerem, fuit impoſsibile. Papam, Cardinales, Epiſcopos, Theologos, Iuriſtas, Monachos ſuſpiciebam, & ex ijs ſpiritum expectabam.* (Et pòſt:) *Cùm omnia argumenta ſuperaſſem per Scripturas, hoc vnum cum ſumma difficultate & anguſtia tandem (Chriſto fauente) vix ſuperaui, Eccleſiam ſcilicet eſſe audiendã.* Denique tom. 2. de ſeruo arbitrio fatetur, ſeipſum *vltra decennium authoritate, ſcientia, multitudine Martyrum, Epiſcoporũ, Pontificum, Conciliorum & Academiarum ſic motum eſſe, vt incredibile eſſet, hanc Troiam tanto tempore, tot bellis inuictam, poſſe aliquando capi.* §. Quis non videt, omnem quæ cogitari poteſt, cæcitatẽ huic homini diuinitus infligendam fuiſſe, qui hoc modo ſe in apertiſsimis fidei articulis gerere non exhorruit, vt per decẽnium totũ de vera Eccleſia dubitaret, cùm tamen alijs in doctrina fidei præire videri vellet?

Lutherum ex ſua confeſsione inanem gloriam captaſſe.

[i] Lutherus in primi tomi operum ſuorum Præfatione, quam, vt videtur, poſt viginti & amplius annos ab apoſtaſia ſua edidit: *Ego* (inquit) *cœpi dehortari populos, ne Indulgentiarum clamoribus aurem præberent. Mox ſcripſi epiſtolas duas ad Moguntinenſem & Brandeburgenſem Epiſcopos. Contemptus, edidi diſputationis ſchedulam, & paulò pòſt, reſolutiones. Accuſor apud Papam. Dux Saxoniæ Fridericus apud Cardinalem Caietanum à latere Legatum agit, vt ipſe, me vocato, rem cõponeret. Interim Germani ſuſpenſis animis expectabant euentum tantæ rei, quam nullus antea neque Epiſcopus, neque Theologus auſus eſſet attingere. Et fouebat me vtcunque aura iſta popularis, quòd inuiſæ iam eſſent omnibus artes & Romanationes illæ.* Ecce aggreſſus eſt Lutherus, *quod nullus ante eum audebat tentare: & fouebat eum vtcunque aura illa popularis.* Habemus igitur confitentem reum, quòd inanis gloriæ cupidus erat.

Lutherum manſiſſe pertinacem vſque ad excommunicationem in eum à Summo Pontifice latam. nec vnquam Iudicem vllum ſuper terram agnouiſſe.

[k] Lutherus in Præfatione ad 1. tom. fatetur, *& Cardinalem Caietanum* corripuiſſe ipſum, & *Carolum*

rimè depugnârat. prius quàm diuinũ arcanum cognosceret, seq́ intelligeret fuisse institutũ, vt huius præcursorem ageret, & figuram illius & typum gereret, cui demum subministraret, vt quidem par erat, cùm omnifaria facultas diuino decreto huic tributa esset.

Carolus Quintus in edicto VVormatiensi: *Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet,*
non solùm fines huius sacri Imperij, quod prædecessores nostri Germaniæ Principes, ob defensionem sanctæ
1291 *Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, suo suorumq́; sæpius effuso sanguine, per diuinam gratiam sibi quæsierunt,*
ad Orthodoxam fidem adductis vel expulsis infidelibus, propagare; verùm etiam ne qua hæreseos labes aut
suspicio, in iam sibi subditis nationibus, sacrosanctam Religionem nostram commaculet, summo studio pro-
1292 *uidere. At si qua iam oriri cœperit, eam omni ope, omniq́; cura, iuxta normam à sancta Romana Ecclesia ha-*
1293 *ctenus obseruatam, delere penitus & extinguere.* (Et pòst:) *Ad honorem Dei omnipotentis, Romaniq́; Pō-*
1294 *tificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio debito, nec non*
Zelo & studio, quo nostrorum maiorum more, & ingenita etiam nobis vi, ad defensionem Catholicæ fidei,
sanctaq́; Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ honorem, tutelam & protectionem, omnes nostras vires & fa-
cultates, Imperium, Regna, dominium, amicos, vitam denique & animam ipsam nostram exponere sumus
parati. Ex Imperiali & regia authoritate, nec non consilio & assensu Electorum, & omnium sacri Rom.
Imp. Principum, Ordinum, & Statuum, in hac celeberrima & frequentissima Imperiali diæta VVorma-
1295 *tiæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam exequendo sanctissimi Domini nostri Papæ, veri in hac*
parte Iudicis, sententiam, decretum & condemnationem in literis Apostolicis (vt suprà dictum est) ad nos
directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Ecclesia Dei abalienatum, vt obstinatum, schis-
maticum, & notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus, & singulis ha-
bendum, decernimus & edicimus.

Henricus Octauus Angliæ Rex in assertione septẽ Sacramentorũ aduersus Lutherũ, artic.
1296 2. *Negare Lutherus non potest, quin omnis Ecclesia fidelium, sacrosanctam Sedem Romanam velut ma-*
trem primatemq́; recognoscat ac veneretur, quæcunque saltem neque locorum distantia, neque periculis in-
teriacentibus prohibetur accessu. Quamquam si vera dicunt qui ex India quoque veniunt huc, Indi etiam
ipsi, tot terrarum, tot marium, tot solitudinũ plagis disiuncti, Romano tamen se Pontifici submittunt. Ergo
1297 *si tantam ac tam latè fusam potestatem, neque Dei iussu Pontifex, neque hominum voluntate consecutus*
est, sed sua sibi vi vindicauit: dicat velim Lutherus, quando in tantæ ditionis erupit possessionem. Non po-
1298 *test obscurum initium esse tam immensæ potentiæ, præsertim si intra memoriam hominum nata sit. Quòd*
si rem dixerit vnam fortasse aut duas ætates superare, in memoriam nobis rem redigat ex historijs. Alioquì
si tam vetusta sit, vt rei etiam tantæ obliterata sit origo; legibus omnibus cautum esse cognoscit, vt cuius ius
omnem hominum memoriam ita supergreditur, vt sciri non possit, cuiusmodi habuerit initium, censeatur
1299 *habuisse legitimum: vetitumq́; esse constat omnium consensu gentium, ne, quæ diu manserunt immota, mo-*
ueantur. Certè si quis rerum gestarum monumenta reuoluat, inueniet iam olim protinus post pacatum orbē
1300 *plerasque omnes Christiani orbis Ecclesias obtemperasse Romanæ. Quin Græciam ipsam, quanquam ad ip-*
sos commigrasset Imperium, reperiemus tamen, quod ad Ecclesiæ Romanæ primatum pertinebat, præterquā
1301 *dum schismate laborabat, Ecclesiæ Romanæ cessisse.*

1302 Bernardus Lutzenburgus in responsione ad Lutherum, particula 8. *Papæ obediendum est de ne-*
cessitate salutis; & peccatum paganitatis incurrit, qui cùm Christianum se asserit, Sedi Apostolicæ obedi-
re contemnit.

1303 Paulus Annicola Cellæ veteris Abbas, *de authoritate Papæ* libellum scripsit.

Gaspar Schatzigerus lib. 9. tractatu 3. de primatu Romani Pontificis & Romanæ Ecclesiæ
1304 præeminentia: *In regimine Ecclesiæ Catholicæ successit Petro non quiuis fidelis, sed Romanus Ponti-*
fex. Quia enim Petrus totius Ecclesiæ Pastor Romæ resedit, ibiq́; vitam martyrio gloriosè consummauit, nō
immeritò Romana Ecclesia B. Petri nuncupatur Sedes. Accedit ad hoc totius Ecclesiæ Catholicæ concors sen-
tentia, vnde, etsi fingatur (vt nonnulli somniant) Petrum nunquàm venisse Romam, contra communem
1305 *Historiographorum testimonium; nihilo secius approbante & decernente Ecclesia, B. Petri Sedes est*
Romæ habita.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1521	Idem Leo 10.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

sistit. Apostolus enim (ad Tit. 3.) *subuersum dicit eum, & suo iudicio condemnatum, qui post vnam & alteram correptionem non emendatur.*

[l] Hactenus causas eas enumerauimus, ob quas Lutherus meruerit, vt derelictus à Deo, in laqueum diaboli, & in hæresim caderet. Nunc signa etiam quæ comitari hæreticum solent, in eo reperta esse, declarabimus.

Primum hæretici animi signum est, litigare, & verbis contendere. 2. Tim. 2.

[m] *Quomodo prædicabunt* (inquit Apostolus) *Rom.* 10. *nisi mittantur?* Et Heb. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorē, nisi qui vocatur à Deo, quemadmodum & Aaron.* Certum verò est, Aaronem fuisse missum à Moyse per visi-

Doctores Catholici.

Miltitiū egisse cum eo: quos ipsos, aut vllos prętérea tantum abest vt audiuerit, vt ad Papam Leonem perscripserit in hæc verba: *Beatissime pater, palinodiā vt canam nō est vt vllus præsumat, nisi malit adhuc maiore turbine causam inuoluere. Deinde leges interpretādi verbi Dei non patior:* (intelligit verò, se non admittere Patrum & Conciliorū in Scripturis interpretandis consensum) *cùm oporteat verbum Dei esse non alligatum, quod libertatem docet omnium aliorum. His duobus saluis, nihil est quod non facere aut pati possim.* Et hæc dixit Lutherus, cùm nondum renūtiasset Papæ, aut eum à suo cœtu penitus abdicasset. Permansit ergo Lutherus in sua pertinacia vsque ad excommunicationem in eum latam, nec tantùm à Pontifice, verùm etiam à Cōcilio generali Tridentino (pęnè singulis eius hæresibus anathemate indicto) memoria ipsius est damnata. Lutherus verò etsi prouocauit à sententia Leonis Papæ (in eaque re agnouit illum pro Iudice suo) ad Concilium generale: tamen tale Concilium intellexit, in quo ipse Iudex præsideret. Nam voluit illud Concilium esse *Christianum & liberum*, hoc est, quod nullis Ecclesiasticis legibus subesset, nisi tātùm verbo Dei secūdùm Lutheri sensum interpretando. Iudicē igitur nullum super terrā agnouit, & ideo secundùm Dei sententiam (Deuteronomij 17.) mortuus est Lutherus morte animæ ob superbiam & contumaciam suam.

Lutherum fuisse cupidissimum litis & contentionis.

[l] Lutherus in responsione ad Regem Angliæ: *Adeste omnes, vos, inquam, Papistæ, Sectarij, Satanæ administri, & satellites, ac totum agmē Diabolici gregis: vnanimes vires coniungite vestras, huc copias adducite, confertis agminibus vnum Lutherum adorimini. Papistæ in frontem aciem dirigite, à tergo inuadant Sacramentarij.* Quid est hominem rixæ & contentionis spiritū habere, si hoc non est? Rursus ad Pręfationem in libro de libertate Christiana: *Prouocari rursus* (inquit) *nolo: prouocatus autē, Christo magistro, elinguis nō ero.*

Lutherum absque legitima vocatione aut missione prædicasse Euangelium.

[m] Lutherus ab initio quidem ad prælegendum vocatus est à Stupitio Generali ordinis Eremitarum D. Augustini Vicario. Sed postquàm ab Ecclesia Romana defecit, ex eoq́; si illa caruit authoritate, quæ ab Apostolis per successiones Episcoporum ad nos vsque peruenit: deinceps à nemine mortalium, qui potestatem mittēdi eum habuerit, legitime, vel vocatus est ad docendum, vel missus ad prædicandū.

Nam

Caietanus in Tractatu de authoritate Papæ & Concilij, c. 1. *Saluator noster statuit, vt non popu-*
1306 *lare, non diuinum, non potentum, non optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, sed vnius tantum:*
promittens soli Petro, (Matthæi decimosexto) Tibi dabo claues &c. eidem soli promissionem exhibens,
curam omnium ouium suarum committens; Ioannis vltimo: Pasce oues meas. Comparatiua siquidem inter-
1307 *rogatio, à qua sermo incepit, dicens, Simon Ioannis, diligis me plus his? conuincit pro cæteris, quod Petro vt*
distincto ab Apostolis cæteris præsentibus ad quos refertur comparatio, & non in persona eorum, loqueba-
tur Dominus.

Ibidem c. 7. *Christus Petrum fecit Pastorem, non modò singularum ouium, sed totius simul Ecclesiæ:*
1308 quia (Ioan. 10.) ait: *Alias oues habeo, quas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.*
Verbo futuri temporis vtitur: *Fiet* (inquit) *ouile vnum, & vnus Pastor.* Christus autem, qui de
seipso dixit, *Ego sum Pastor bonus*; non est postmodum factus Pastor vnus. Sed dum soli Petro
postmodum dictum est, *Pasce oues meas*, non has, vel illas: impletum est illud, *fiet vnus Pastor loco*
illius summi Pastoris, qui solus per essentiam est Pastor bonus Ecclesiæ. Per vnum ouile intelligitur
Ecclesia vna ex Iudæis & Gentilibus. Ergo Ecclesia, vt vna & simul collecta est, sub Petro est, vt
1309 ouile aut grex sub Pastore. Ibidem ad extremum capitis vndecimi: *Christus disponit regimen*
Ecclesiæ suæ vt viuus, non vt defunctus: propter quod non ante mortem, sed post resurrectionem in æternũ
non moriturus, Petrum instituit, non successorem, sed Vicarium suum. Commune est autem omnibus Prin-
cipibus viuentibus vicarios instituentibus, vt potestatem Reipublicæ super vicarium non dent, sed sibi re-
1310 *seruent iudicandum. Dominus igitur Iesus Christus communitati Ecclesiæ non dedit potestatem super suo*
Vicario: sed illi suam assistentiam non defuturam aperiens: (Lucæ 22.) Ego rogaui pro te, vt non deficiat
fides tua, sibi confirmationem aliorum commisit, dicens, Confirma fratres tuos.

Idem in Tractatu de institutione Romani Pontificis, postquàm primatum Petri ex Euan-
gelio egregie confirmasset, in c. 13. *Mors* (inquit) *Petri à Christo (vt Ambrosius ait lib. 5. post epi-*
1311 *stolam 22. præcepta in vrbe Roma, firmauit Romanam Sedem in Petri successione: ita quòd quem Ponti-*
ficatum ad Ecclesiam Catholicam relatum Petrus à Christo habuit, eundem retulerit Petrus ex voluntate
Christi ad Ecclesiam Romanam, appropriando sibi illam. Ratio autem successionis, est Euangelica institutio.
1312 *Romanus siquidem Pontifex Petro succedens, authoritatem habet Apostolicam ab Euangelica Christi voce,*
Pasce oues meas. Scitur autem hoc, diuina reuelatione facta tum vniuersali Ecclesiæ, tum sanctis Doctoribus
1313 *innumeris, tum sacris Concilijs.* Et post: *Romanus Pontifex errare non potest, sententialiter definiendo*
de fide Christiana, quoniam in huiusmodi definitione consistit fides vniuersalis Ecclesiæ, & per eam ædi-
ficatur Ecclesia Christi ab ipso Christo super petram Sedis Apostolicæ ædificata. Impossibile autem esse cõ-
stat, vniuersalem Ecclesiam errare in fide. Libet autem intueri, quàm suauiter commendata sit huiusmodi
fidei definitio, voce Euangelica. Fide siquidem construi Ecclesiam constat, cùm sit (vt ad Hebr. 10. dicitur)
sperandarum substantia rerum, & ideo ædificandi, & confirmandi actui respondet. Vterque autem actus
substantiam ad fidem respicit; sed quoniam fides donum Dei est, ideirco Christus sibijpsi attribuit ædificationẽ
Ecclesiæ super Sedem Apostolicam, dicens. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Firmare verò
fideles in ambiguitatibus & quæstionibus fluctuantes, quæ circa fidem emergunt, quia ministeriale opus est
Petri & successorum, ideo dicitur Petro & successori, Confirma fratres tuos. Quicquid enim agit Sedes A-
postolica definiendo de fide, nihil aliud est, quàm declarare, quid sub fide à Christo data cõtinetur: sic enim cõ-
firmat fratres suos. Et hinc oritur, vt definitis de fide ab Apostolica Sede, subsit etiam ipse Roman. Ponti-
fex, sicut subest fidei. Non enim alieui propterea de nouo subijcitur, sed quod implicitè credebat, tenetur ex-
plicitè credere. Sed quid mirari fideles debet de tali contagio diuinæ gratiæ assistentia suo in terris Vicario:
1314 *cùm Caiphæ Pontifici Synagogæ minus legitimo ac persecutori ipsius Christi astiterit ad prophetandum,*
ratione Pontificatus; testante Ioanne Euangelista, dum dicit, A semetipso non dixit, sed cùm esset Pontifex
anni illius, prophetauit, quòd Iesus erat moriturus pro gente. Ioan. 11. Cur cum Ioannes hoc docuit, cur hoc
reuelauit? nisi vt diuinam assistentiam peculiarem Pontifici esse, reuelaret.

1315 Ioannes Driedo de Ecclesiast. Scripturis lib. 4. *Pontificis Ecclesiæ Romanæ officium est, omnem*
orbem pascere, solicitè curantis, vt pascantur omnes. Christus vniuersalis Pastor Iudæam non exiuit: in to-
tum orbem Apostolos misit. Et Christiani vbilibet locorum constituti, & qui Romanam Ecclesiam secũdùm
1316 *faciem seu famam non nouerunt, Ecclesiæ Romanæ subsunt, etiam ignorantes, quamuis obedire, priusquàm*
nouerint, non teneantur. Post ea constitutiones Romanæ Ecclesiæ non ligant probabiliter ignorantes.
Denique post Scripturarũ & sanctorũ Patrum testimonia prolata, in hunc modum concludit:
1317 *Romanæ igitur Ecclesiæ Pontifex est vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, Iesu Christi in terris Vicarius, & Pe-*
tri Apostoli successor, non quia Bernardus sic docet, non quia Cyprianus, aut Hieronymus, aut Augustinus,
sed quia Ecclesia Christi ab initio, secundùm successionem seriè tracta ad hæc vsque tempora, ex Scripturis
sic credidit, tenuit, docuit & prædicauit. Et antè: *In fide errat, quisquis dixerit, quod fas esset plures*
1318 *esse Papas.*

Franciscus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1522	225. Adrianus 6. Traiectens. an. 2.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

visibilem inunctionem ad Pontificale munus. Moyses verò suam missionem extraordinariam per miraculum probauit. Exod. 4. Sed ideo Scriptura nominauit Aaronem, & non Moysen, vt sciremus, extraordinarias missiones expectandas iam non esse.

* Exite ab vna Ecclesia Christiana, & ad aliam, quæ certius à Christo per successionem Fidelium propagata sit, nō ingredi, certum est hæreseos signum. De talibus Ioannes dicit, 1. Ioan. 2. Exierunt à nobis, sed nō erant ex nobis: alioqui permansissent nobiscum. Licet quidem exire à Donatistis, à Nestorianis, à Græcis aut Hussitis, vt accedas ad Catholicos, qui se ab Apostolis descendere, per Episcoporum certissimā successionem demonstrant: sed à Catholicis non habes quò eas, nisi ad hæreticos.

*Cer-

Doctores Catholici.

Nam quòd dicere solebat, se à cœtu piorū ad id officium vocatum esse, præterquàm quòd nihil affert vnde probet, cœtum aliquem in seipso accepisse à Christo claues regni cælorum, aut pascendi & regendi potestatem: etiam falsum est, quod quoquo modo à cœtu fideliū est missus. Nec enim fieri potuit, vt ab illo cœtu mitteretur, qui adhuc non erat. Lutherus verò docendo & prædicando cœtum sibi nouum aggregauit, & ita non à cœtu missus est, sed ita se gessit, velut si ad cœtum nouum colligendum aliunde missus fuisset. Quæro igitur, quis illi dedit potestatem congregandi cœtū, a quo posteà mitteretur? Si ad Spiritum Dei confugit, quò se missum dicat, nec id aut Prophetæ alicuius prædicatione, aut miraculo certissimo comprobet audiri non debet. Nam hoc eodem argumento ipse Carolstadiū, & alios, à ministerio Ecclesiastico abdicauit.

Lutherum exiuisse à Romana Ecclesia, sed ad aliam in terris antiquiorem nunquam se contulisse, verùm sibi ipsi nouam fabricasse; quod hæretici certissimū est signum.

* Lutherus fatetur, se Romanæ Ecclesiæ aliquando membrum fuisse. Item fatetur, se ab illa Ecclesia exiuisse. Ad quam aliam verò iuerit, nunquam exposuit. At certè, qui omnino credidit, aliquam esse Ecclesiam cuius membrum esse debuit (hoc enim fatetur in libello de notis veræ Ecclesiæ) quiq́, fatebatur, Romanam Ecclesiam fuisse aliquam Ecclesiā (ibi enim dixit, esse verum Baptismū, & verū Euāgelium) non debuit aliquam illam Ecclesiam relinquere, donec meliorem in terris alicubi agentē inuenisset. Nec enim aut à persona Lutheri Ecclesia Christi potuit inchoari, aut ille ad aliam debuit Ecclesiam accedere, præterquàm ad veram: quę in terris cùm necessariò fuerit (secūdum illud Matth. 28. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi*) certè prædicatores Luthero antiquiores, & vnà cum illo viuētes habuit, qui velut lucerna in candelabro posita lucebant, tam ijs omnibus qui in domo erant, Matth. 5.) quàm ijs qui debebāt in domum ingredi, Lucę 8. Sed Lutherus ad nullam Ecclesiam in toto mundo se contulit, nullis prædicatoribus ita per doctrinam suam ante ipsius apostasiam in domo Dei lucentibus se submisit, non est reconciliatus Græcis, non Æthiopibus, non Bohemis: igitur absque omni controuersia ædificauit nouam Ecclesiam super seipsum, & hoc ipsum est Antichristi; Ioan. 5. 1. Ioan. 2. Fuit ergo Lutherus de Antichristi comitatu & familia.

Luthe-

1519 Franciscus de Siluestris in Commentatijs super c.76.4. libri D. Thomæ cōtra Gentiles: *Manifestum est, quòd Christus in Ecclesia Petrum suum Vicarium & successores eius instituit.*

1520 Philippus Francus Perusinus ad lib.6. Decretalium in proœmio li.6. Sacrosanctæ tit.1. *Principatus Romanæ Ecclesiæ ab ipso Deo processit: vnde videtur, quod eius priuilegium per Papam vel Cōcilium tolli non possit.*

1521 Ludouicus Gomes, auditor Rotæ ad regulas Cancellariæ, in Proœmio regularum: *Papa habet iurisdictionem vniuersalem, & est Ordinarius totius mundi.*

1522 Adrianus Papa Sextus ad Fridericum Saxoniæ Ducem: *Lutherus non modò Sacerdotes Dei, sed & Principem Sacerdotum, Petri successorem, Iesu Christi in terris Vicarium, tam nefarijs infamibusq; nominibus, tam inauditis contumelijs, conuicijs ac blasphemijs, nusquam non lacerat, discerpit, & insectatur, vt ea commemorare pudica refugiat lingua, & audire horreant aures castæ. Qui Apostolicam cathedram in qua præsidet caput Apostolorum Petrus, cui præfuerunt tot sancti Pontifices, quam Ecclesiam principalem, vnde sit exorta vnitas sacerdotalis, sanctus ille & gloriosus martyr Cyprianus non dubitat asserere, impio ac pestilentiore cathedram pestilentiæ, Antichristianam, diabolicam, & si qua potuit excogitare nefandiora, toties appellare non cessat.*

Buceri confessio primatum Ecclesiæ Romanæ in suam condemnationem agnoscentis.

1523 Bucerus in præparatorijs ad Concilium, *Ingenuè* (inquit) *confitemur, apud veteris Ecclesiæ Patres Romanam Ecclesiam præ cæteris primatum obtinuisse, vt quæ cathedram D. Petri habeat, cuiusq; Episcopi successores Petri ferè semper habiti sint.* Hæc Bucerus. Qua ex re necessario fatetur, se tū à vetere Ecclesia, tum à Petri cathedra defecisse. Cùm ergo Bucerus nō fuerit in reti quod Petrus ad terram traxit (Ioan.21.) nec erit cum Petro in cælo, quod per illam attractionem significatum fuit.

Fides Ioannis Roffensis de primatu Romanæ Sedis, quam fidem martyrio etiam sanguinis sui confirmauit.

Ioannes Roffensis Episcopus in articulo 25. contra Lutherum, postquàm decem Prærogatiuas Petri ex Euangelijs, aliasque decem ex Actis Apostolorum collegisset, eamque sententiam Patrum antiquorum testimonijs corroborasset, vnitatemque militantis Ecclesiæ ab vnitate Episcopatus Petri pendêre docuisset; tandem ait: *In Synagoga, quæ fuit vmbra Ecclesiæ, præfuit vnus Princeps Sacerdotum, sub quo multi gradus & ordines fuerunt. Ecclesia etiā triumphans, cui velut exemplari nostra militans respondet, vnum habet Præsidem Deum: sub quo nouem Angelorum ordines esse, cunctis est creditum. Quomodo igitur Ecclesia, quæ media inter vmbram & exemplar est, ex vna quidem parte*
1524 *te respiciens vmbram, ex altera verò spectans exemplar, carere potest vnitate Præsidis? Sed etsi natura modum intueamur, prospiciemus, omnem multitudinem, quæ quouis modo dicitur vna, nunquam non ad v-*
1525 *num, seu caput & principium referri. Vnde nunquam potest Ecclesia rectè gubernari, nisi tanta varietas*
1526
1527 *ordinum ad vnum referatur. Primùm, vt lites de rebus fidei per aliquem supremum iudicem decidantur. Deinde, vt generalia Concilia per quendam seu Principem (cuius mandato cæteri parituri sunt) conuocen-*
1528 *tur: denique propter contumaces reprimendos, maximè cum inter se dissentiunt Episcopi.* (Et pòst:) *Nos itaque cum Græcis & Latinis Patribus, & ij nobiscum sentiunt, Petrum exordium Ecclesiæ Christi fuisse, & ab eodem Christi Ecclesiam profluxisse velut à summo capite & supremo post Christum, cuius & successio perpetuabitur, finem nullum habitura, quàm diu seculum hoc durauerit. Nónne cernimus, Christianos è sacerdotibus nasci, sacerdotes autem ex Episcopis, Episcopos quoque ab ipso Pontifice summo (quoties necesse fuerit) propagari? Sed & ipsum denique, qui iam summus est, ab ipso Petro per successionem, quæ nullis dæmonum insidijs hactenus interrumpi potuit, rectissima quadam linea descendisse?*
1529 Idem Roffensis in eodem articulo declarat, Ecclesiam a Christo ædificandam promissi non iam supra seipsum, quod antea factum erat, sed in posterum supra potestatem Pontificiam Petri & successorum eius, qui fideles (quoad ea quæ potestatem spectant) in æternum permanent. Supra fidem verò (quæ Pontificia potestate ac successione in sede Petri careat) Ecclesiam non potuisse ædificari, grauissimis rationibus demonstrat. Primùm, quia hoc ædificationis genus, quod fit per fidem, non erat futurum, sed & præteritum erat, & præsens; cum & semper fuerint, & iam tunc essent alij fideles, & ante Petrum, & præter Petrum, qui crediderunt in Christum. At Christus dixit, *Ædificabo*. Futura igitur erat ædificatio illius. Deinde cùm lapides qui superædificātur, sint fideles homines (1. Petri 2.); fundamentum congeneū & eiusdē naturæ illis hominibus optime cōgruerit, alter videlicet homo fidelis, qui est Petrus, nec is tātū, velut fidelis homo, (alioqui alius quilibet fidelis ex æquo fundamentū esset, atque ita cū singuli forent

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Adrianus 6.

Idem Carolus 5.

216.
1523 Clemens 7. Florentinus an. 10. d. 7.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

• Certum hæresis signum est, si quis propter doctrinam ab alio quàm à Christo nominetur. Nicolaus enim ex eo probatur fuisse hæreticus, quoniã Scriptura sancta quosdam eius discipulos nominat Nicolaitas, Apocal. 2. Idem sentit Iustinus in Tryphone, Hieronymus contra Luciferianos, & Chrysostomus in epistolam ad Hebræos.

• Sola Dei Ecclesia stat in æternum, Matt. 16. Hæreses verò omnes deficiũt, idque citò; 2. Pet. 2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem.

182. De

Doctores Catholici.

Lutherum sectæ alicuius auctorem extitisse, ipsum Lutheranorum nomen abundè testatur.

• Lutherum dedisse nomen nouo cuidam cœtui fidelium, vt ab ipso appellentur Lutherani, res ipsa clamat. Nec enim possemus exprimere aut describere multitudinem illam quæ ab antiqua fide recedens, Lutheri prædicationem amplexa est, nisi per nomẽ aliquod; nec aliud aptius cogitari potest, quã vt discipuli priorem fidem mutantes, ab eo cognominentur, cuius auctoritate illam mutârunt. Quid quòd Lutherus ipse alicubi definiuit, Ecclesiam Dei cœtum illum esse, qui suas propositiones laudaret. Sic enim ipse loquitur in Præfatione ad suas propositiones, de viribus hominis: *Multi boni viri meas propositiones extollebant. Sed hos vt Ecclesiam aut organa Spiritus sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Episcopos, monachos suspiciebam*, & quæ sequuntur. Seipsum igitur accusat, quòd ab initio non intellexit, illos Ecclesiam esse, qui suas propositiones extollebant. Factus autem prudentior, non dubitauit, suarum propositionũ laudatores vera esse organa Spiritus sancti. Hoc vtique est illud, quod Christus (Matth. 24.) dixit: *Surgent Pseudoprophetæ dicentes se Christum esse.* Nimirum, quia gloriam illius æmulantes, non aliter sibi Ecclesiam asciscent quæ ab ipsorum doctrina cognominetur, quàm Christiani à Christo sunt cognominati.

Lutheri sectam inde hæreticam probari, quoniam celeriter defecit, ac pæne tota periit.

• Sectam Lutheri pæne totam periisse, multis argumentis docetur. Primùm, quia per concilium Tridentinum insipientia eius detecta est: deinde maior pars sectatorum eius facta est Zuingliana, quam sectam Lutherus diabolicam iudicauit, vt constat ex eius libellis quos scripsit contra Sacramentarios. Quicquid enim est quod à Romana Ecclesia defecit in Galliis, in Anglia, in Heluetia, in Scotia & Polonia, id totũ Zuinglio addictum est, aut Caluino. Deinde ex ipsis Germanis alij sunt in Zuinglianos mutati, vt Basileenses, Augustani, Bremenses: alij verò in Anabaptistas, vt Frisij pęne omnes, & Bataui, vt alias sectas pæne innumerabiles omittam. Caput omniũ est, quòd ipsi VVittẽbergenses & Lypsici, ac pæne omnes alij tã Saxones quàm Sueui & Lituani abhorrent ab illa rigida Lutheri secta, & molliorem aliam à Philippo Melanchthone compositã colũt. Vnde nõ simpliciter Lutherani, sed molles Lutherani iamdiu appellantur. Propria ergo Lutheri doctrina iamdiu periit, nec habet in vigore suo certam sedem aut successionẽ. Quid quòd Turca omnium Germanorum ceruicibus imminet, ac nisi ad Ca-

forent fundamentum, nulli essent loco parietum aut tecti) sed velut fidelis Pastor, qui omnibus
præsidens, omnes in se fideles complectatur.

Ad hæc, si ratio petræ ac fundamenti dumtaxat in fide constituetur, Christus hoc modo fun-
damentum Ecclesiæ dici non poterit, cùm fide careat: vtpotè qui vera semper fruitus sit visio-
ne. Petrus verò cùm non sit aliud fundamentũ à Christo vera petra, sed in illo & sub illo funda-
mentũ agat: fundamentum & petra factus intelligitur per id potissimùm, quod illi cum Christo
cómune est, hoc est, per Pontificiam potestatẽ ipsi à Christo collatam, & in fide ipsius (quæ visio-
nis, qua Christus fruitur, locum tenet) receptam & stabilitam. Has insignes rationes Roffensis
1310 latius explicans, demum ita concludit: *Solius Petri sedes ad hunc vsque diem absque hæreseos ali-
qua nota, manet inuiolata, solidiorq́ quolibet saxo perdurat.* Et sub finem articuli: *Si quis euentum rei
trutinauerit, quomodo non Hierosolymis, nec Antiochia, nec alibi locorum postremam sedem elegerit
Petrus, quàm in ea vrbe quæ tum erat totius orbis caput, in qua iam ad hunc diem prosperatur, cùm cæte-
1311 rorum Apostolorum sedes vel Papæ sedem venerentur, vel prorsus euanuerint; non poterit, opinor, am-
plius super hoc primatu dubitare.*

Postquam ista præclarissimè conscripsisset Roffensis, euenit, vt Rex Angliæ *Henricus octauus*,
quem sanctissimæ vxoris suæ Catharinæ iam tædebat, illa repudiata, cuperet Annam Bolenam
in matrimonium accipere. Quod cùm *à Clemente septimo* Pontifice maximo vt facere permit-
teretur, impetrare non posset; oblitus eorum quæ prius contra Lutherum scripserat, imò Chri-
sti & fidei suæ oblitus, id consilij cepit, vt Pontificis Romani auctoritate abrogata, suo arbitratu
Rempublicam Christianam in Anglia moderaretur, ac tum de priore vxore (ex qua filiam Ma-
riam posteà regno potitam, genuerat) repudianda, tum de noua domum ducẽda, secum ipse dis-
pensaret. Volebat ergo, *summum Ecclesiæ Anglicanæ caput immediatè sub Christo non dici tantùm,
sed & scribi, & iuratò credi.* Quod idolum sanctissimus Episcopus Roffensis cùm adorare nollet,
Deus illi mercedem laborum suorum redditurus ad martyrij coronam hominem euexit. Cùm
enim Tyrannus intelligeret, Cardinaliciam dignitatem Roffensi delatam esse (quam Pontifex
eo proposito detulerat, vt eius honoris ratio facilius Regem ab illius cæde auocaret) mox timens
sibi à tanto viro, senem omni veneratione dignum, vita, quam diu per naturam tenere non po-
terat, mox priuandum curauit. Quod igitur de primatu Pontificis Romani Episcopus Roffen-
sis verbo scripserat, *hoc demum sui sanguinis effusione obsignauit*; nó aliud ferè, cùm ad supplicij lo-
1312 cum peruenisset, locutus, quàm *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur*: in qua cygnea
cantione tum præsentem vitam finiuit, tum futuram inchoauit.

*Fides & sententia Thomæ Mori de primatu Romanæ Ecclesiæ, quam fidem san-
guine suo pro Ecclesia Dei fuso confirmauit.*

Thomas Morus pro Regis Henrici octaui Catholico libello, quem is de Sacramentis con-
tra Lutherum ediderat, in eundem Lutherũ scribens, *Vt Romanæ* (inquit) *sedi obedienter obtem-
perẽ, cùm illa mouent omnia quæ docti sanctiq́ in eam rem collegerunt: tum illud profectò non mouet mi-
1333 nimè, quod toties sumus experti, non modo neminem inimicum fuisse Christianæ fidei, qui non illi sedi
bellum simul indixerit, sed etiam neminem vnquam extitisse, qui se professus sit eius sedis inimicum,
quin idem paulò pòst se declarârit insigniter Christiq́ & religionis nostræ capitaliter hostem & prodi-
1334 torem esse. Valdè me mouet & illud, quòd si ad istum modum hominũ vitia imputentur officiis: nó modò
nó cõsistet papatus, sed & regnũ, & dictatura, & consulatus, & omnis omnino Magistratus corruet, &
erit populus absq́ rectore, sine lege, & ordine. Quæ res si aliquãdo contingat, id quod aliquot Germaniæ
locis videtur imminere: tum demum magno cum damno sentient, quanto magis intersit mortalium, vel
malos habere Rectores, quàm nullos. Certè quod ad Papam pertinet, quid mali fuerit caruisse, nouit*

Deus,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
•125	Idem Clemens 7.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

182. De hæresibus Martini Lutheri in causa Iustificationis.

ᵃNon resecetam hoc in loco eas hæreses quæ communes Lutheto fuerūt cū Hussitis, VViclefistis, Lolhardis, Albigēsibus, Henricianis & Petrobusianis, atq; aliis eiusmodi hæreticis iā antè confutatis. Hoc enim esset idem millies repetere. Prima & maxime propria Lutheri hæresis hæc erat, *solam dem etiam ante infusam d.. .tione D.i iustificare*. Ita enim d..t Lutherus in di..ut.... sua de illo Do.. m ve bo Lucæ 7. *Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multū*. Fidē formatā charitate Catholici iustificare dicūt. Sed hos Lutherus negat intelligere quicquam istarum rerum.

Vnde Lutherus didicit heresim suam de speciali fide.

ᵇApprehensionem Christi per fidem non vult Lutherus sub vlla conditione ad se applicari, velut Christus nos saluet, *si compatimur* (Rom. 8.) aut si obedimus ei, prout tenemur, sed *absolutè quemlibet fidelem de salute sua certū esse vult, ac firmiter statuere, sibi priuatim remissa esse peccata, &* hāc esse fidē quæ iustificet.

Cùm autem Lutherus (vt narrat Melanchthō in Præfatione ad 2. tom. operū Lutheri) terrores acerrimos de ira Dei in animo suo sentiret, ac seni cuidā ordinis Augustiniani consternationes suas exponeret, ille senex dicebat, mādatum Dei esse, vt singuli homi-

Doctores Catholici.

tholicam Ecclesiā, vnde exierunt, iterum reuertantur: eos omnes eodē captiuitatis laqueo implicabit, quo Græcos schismaticos iamdiu inuolutos tenet?

De iustitia fidei quæ non fit nisi per illam fidem quacum charitas in cordibus nostris per Spiritum sanctum diffusa, concurrit.

ᵃ Caietanus tomo 3. tit. de fide & operibus cap. 4. *Cùm homo ex iniusto per Christum fit iustus, fit ex inimico Dei, amicus Dei.* Rom. 5. *Charitas autem est ipsa amicitia inter hominem & Deū.* 1. Ioan. 4. & Cant. 2. *Ergo peccatorem iustificari, hoc est, remissis iam peccatis, Dei amicum fieri, sine amicitia, hoc est, sine charitate nec fieri, nec intelligi potest. Vnde Christus & Apostoli attribuunt remissionem peccatorum fidei & charitati simul.* Cui enim dixit Christus (Lucæ 7.) *Fides tua te saluam fecit: de eadem dixit; dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Fides enim inchoatiuè, charitas autem completiuè, est causa remissionis peccatorum.* 1. Pet. 4. *Charitas operit multitudinē peccatorū.* 1. Ioan. 3. *Nos scimus, quod translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* Translatio autem de morte ad vitam verificatur de tali charitate dumtaxat, qua diligimus Deum propter seipsum, & proximū propter Deū: & Gal. 5. *In Christo Iesu neque præputium, nec circuncisio aliquid valet, sed fides quæ per dilectionem operatur.*

De certitudine iustificationis in singulis hominibus.

ᵇ Hosius contra Brentium lib. 1. *Aduersatur Scripturis illud axioma Lutheranorum, cuiuis ad peccatorum remissionem assequendā esse necessarium, vt credat, absq; vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & indispositionis, esse peccata sibi remissa. Dicit enim Scriptura* Eccles. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.* Et c. 7. *Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est.* Et Hieremiæ 17. *Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda & renes.* Et 1. Cor. 4. *Sed neq; meipsum iudico. Nil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* Et quæ ibi tū præcedunt, tum sequuntur in eandē sententiam.

Caietanus de fide & oper. c. 2. & 3. *Fides, qua ille homo credit se hic & nunc iustificari, multū distat à fide quæ verè iustificat. Nā fides quæ iustificat, est substantia rerū sperandarū, argumentū non apparentiū, cui subesse falsum nō potest. Credulitas autē illa potest falli, quia est non de cōmuni re, quā omnes credūt, sed de singulari effectu, partim quidē proueniens ex fide ad salutē necessaria, quatenus est de merito Christi & sacramentorū efficacia (& in ea parte falli non potest: partim verò prouenit ex humana cōiectura, quatenus credit, quòd ego nunc intus & extrà, absq; vllo impedimēto, ritè suscipio fidem*

1315 *Deus, qui eum suæ præfecit Ecclesiæ: nec optandum puto, vt res Christiana periculo perdiscat. Quanto magis optandum, vt tales Deus faciat esse Pontifices, quales è re Christiana & Apostolici muneris dignitate fuerint, vt sua sponte contēptis diuitiis, & terrenis honoribus toti cælum spirent, pietatem in po-*
1316 *pulo promoueant, pacem procurent, & auctoritatem quam acceperunt à Deo, aduersus mundi Satrapas & robustos venatores exerceant, diris omnibus persequentes, & tradentes satanæ, si quis aut alienam ditionem inuadat, aut malè tractet suam. Breui sentiret Christianus orbis ab vno aut altero tali Pontifice, quanto fuerit satius emendari Papas, quàm auferri. Nec dubium est, quin iam olim Pastorem sui gregis respexisset Christus, si Christianus populus salutem Patris potius precari, quàm persequi, & nudita-*
1317 *tem patris tegere, quàm pudenda ridere maluisset. Sed non deseret, Luthere, Vicarium suum Deus. Respiciet aliquando, & nunc fortasse respicit, cùm patrem dolore quem patitur à perditissimo filio, flagellat.*
1318 *Nam planè te, Luthere, puto flagellum Dei esse, magno sedis illius bono, magno cum malo tuo.*

Nec satis huic sancto viro fuit, Romani primatus causam scriptis suis hunc in modum de-
1319 fendisse, nisi etiam vnà cum Roffensi animam pro fratribus poneret. Quod tanta constantia fecit, vt ne charissimæ quidem filiæ conspectu, quæ illi iam ad mortem properanti occurrit, à proposito abduci posset.

Morus autē cùm & ex Lutheri defectione admoneretur, & longè antè prospexisset, quò Regis consilia tenderent: toto septennio (quod ipse fatebatur) huic causæ operam dedit, vt cognosceret, atque ex scripturis sacris omnique antiquitate repeteret, quid de vnius summi Pastoris, aut de Romani Pōtificis primatu perscriptũ esset. Cumq; nihil eo viro ingeniosius, nihil doctius,
1340 nihil sanctius in terris ageret, post septenniũ in ea quæstione positũ, dicebat: *Se Pontificis Romani primatum semper quidem coluisse, velut rem orbi Christiano summè necessariam*: illud tamen examinandum eatenus non putasse, vtrum diuino, an humano iure niteretur. Nunc autem se nihil
1341 dubitare, *quin diuino iure is primatus institutus & stabilitus fuisset.* Ac de ingenio quidem & doctrina Mori tum ipsius libri, tum Erasmus Roterodamus præclarissimum testimonium dicunt. Sanctitatis verò id vnum insigne specimen esto.

Cùm humanioribus literis & legibus Angliæ municipalibus operam ab ineunte ætate dedisset, atque à conditione mediocri per omnes honorum gradus ad summam Cancellariæ seu Prætoris Vrbani præfecturam peruenisset, adeò vt princeps senatus, regni moderator, ac Regi proximus esset, duasque ordine vxores, ac liberos aliquot haberet: tamen in tot magistratibus administrandis tot annis versatus, ac in tāto splendore agens, non auxit facultates suas vsque ad annuos reditus centum aureorum. Qua vna ex re meritò coniicias, quantam in omni virtutis genere laudem promeruerit. Qui enim cùm facillimè id posset, tamen *post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia thesauris*: hic est Thomas Morus, & laudabimus eum. Fecit enim mirabilia in vita sua, sed mirabiliora in morte. Maiorem enim charitatem nemo habet, quàm vt ponat animam suam pro fratribus suis, Ioann. 15.

Eandem primatus Romani causam Abelus & Povvellus presbyteri, Forestus ordinis Mino-
1342 rum frater, Reginaldus Brigittensis, Carthusiani octodecim, & laicus quidam nomine Germanus, aliique complures Angli, sub Henrico tyranno, sanguine suo tutati sunt, iidemque martyrij palmam adepti. Iamdiu enim capitale in Anglia fuit, Romanum Pontificem Christi Vicarium confiteri.

Catharina vxor Henrici octaui cùm videret, se per iniustissimam Archiepiscopi Cantua-
1343 tiensis sententiam à Regis consortio separari, *ad Pōtificem Romanum Clementem septimum prouocauit*, qui diuortium illud iniquè tentatum esse, matrimonium verò legitimum fuisse, deliberatione prius cum omnibus orbis Christiani academiis habita, pronuntiauit.

Lauren-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1527	Idem Clemens 7.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

homines crederent, non solùm aliquibus in genere, sed sibi nominatim remitti peccata. Qua voce confirmatus Lutherus, eã persuasionẽ mordicus semper postea tenuit, & defendit. Hanc igitur fidem specialem Lutherus non è Scripturis hausit, nõ ab Ecclesia didicit, non in ciuitate supra montem posita palam in luce fidelium populorum vbique prædicatam audiuit, sed in deserto Saxoniæ, in penetralibus Erphordiæ, sub modio Augustiniani collegij accepit & didicit. Scilicet in illius senis tam obscuri homuncionis pectore, vt neque nomen ipsius literis vnquam mandatum viderim, latuit veritas Euangelij, & Catholicæ Ecclesiæ lux, quã Prophetæ & Euãgelia per totum orbẽ diffundendam, & in candelabro ponendam, vt luceret omnibus qui in domo essent (Psal. 2. Matth. 5.) prædixerunt. Hæreses quidem in deserto & penetralibus disseminandas, Christus Matth. 24.) admonuit.

• Iustitiam nostram in sola peccatorum remissione constituebat, absque interioris hominis innouatione, ad ambulandum in operibus bonis.

[d] Nec illa opera (inquit Lutherus in disputation.) quæ ex fi le fiunt, iustificãt coram Deo. §. Hæc omnia tametsi pendeant ex prima hæresi, quæ solam fidem, seclusa dilectione diuinitùs infusa, iustificare statuit: tamen sigillatim pro-

Doctores Catholici.

Christi & sacramenta, & in hac parte falli potest. Nam fides omniũ Christianorũ vna est, Ephes. 4. Sub fide autem, quæ est in me, non continetur credere, quòd ille suscipiens sacramentum nunc, & hic, iustificetur: ergo nec sub illius fide, qui iustificatur, hoc cadit, quia vna est mea & illius fides, credens & sperans easdem res. Errant ergo Lutherani, dum ea quæ attribuuntur in scripturis fidei omnibus communi, ascribunt suæ priuatæ credulitati, velut illa credulitas purificaret corda eorũ. Nam (Ioël. c. 2.) de iis qui conuertendi erant ad Deum ex toto corde, tamen subiungit: *Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus?* Hãc hæresim Lutheri doctissimè confutauit Ioã Hessels à Louan. in lib. quẽ inscripsit, *Cõfutationẽ notitiæ fidei, quã vocãt specialẽ*, vbi docet hãc Lutheri doctrinã & Dei timorẽ tollere, & de occultissima eius prædestinatione pronunciare, & orationi, spei, sacramentis, ac denique scripturis aduersari.

• Michaël Baius de iustitia & iustificatione li. 1. c. 3. *Iustitia huius vitæ duabus constat partibus, remissione peccatorũ* (Actor. 13. Rom. 6.) *& vitæ nouitate*, de qua scriptũ est (1. Ioan 3.) *Qui facit iustitiam, iustus est.* Et Rom. 8. *Vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui nõ secundùm carnem ambulamus, sed secundùm spiritũ.* Et Rom. 12. *Præputium, legem consummans, iudicabit te, qui per literam & circumcisionem præuaricator es legis.* Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam.* Quapropter Dominus apud Ieremiã c. 31. non tantùm suis pollicetur, quòd propitius erit iniquitatibus eorum, sed etiam (idque prius) *quòd dabit leges suas in mentem eorum.* At quas leges? *Et spiritum meum* (inquit Ezech. 36.) *ponam in medio vestri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & operemini.*

[d] Dietenbergius in Freno Lutheranorũ: *Iustificatio, cũ accipitur pro adeptæ iustitiæ augmẽtatione, & cõsummatione, etiã operibus tribuitur.* Apocal. 22. *Qui iustus est* (gratia videlicet per fidẽ à peccatis purgatus) *iustificetur adhuc*, bonis nimirum operibus in iustitia crescendo, atq; *iustitiã adimplendo*, *Matth. 3.* Sic ergo iustificatus, apud Deũ & homines iustorũ albo adiudicatur. Roffensis, artic. 1. cõtra Lutherũ. Christus ob opera misericordiæ iustificationẽ pollicetur, Luc. 11. *date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* (Et pòst) Matth. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, sed *qui facit voluntatẽ patris mei, intrabit in regnũ cælorũ.* Certũ est, nemini iustificato ianuas regni cælorũ occludẽdas esse. Verũ est igitur quod ait Iacob. (c. 2.) *Ex operibus iustificatur homo, & nõ ex fide tãtùm.* Et Matth. 6. *Si nõ dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittit vobis peccata vestra. Factores legis iustificabũtur.* Rom. 2. & 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Ecce vitam, hoc est, iustificationem pollicetur iis qui facta carnis mortificauerint.

 [e] Hosius

Laurentius Campegius Cardinalis, sedis Apostolicæ ad Germaniam, ac Hungariæ, Bohemię,
Poloniæque regna de latere Legatus, cum Serenissimo Principe Ferdinando Archiepiscopo
1544 Saltzburgensi, Episcopis plurimis, Gulielmo & Ludouico Ducibus Palatinis Rheni, communi-
catis Ratisbonæ consiliis constitutionem piam auctoritate Apostolica edidit, ad remouendos
abusus, & cleri vitam reformandam.

Anno Dom. 1528. celebratum est concilium Senonense in Galliis contra Lutheranos, & se-
1545 cundùm fidem Ecclesię Romanæ, vbi sic habetur: *Intelleximus, Lutheri libellos perniciosos iam pri-*
dem cum suo auctore à sanctißimis Pontificibus Leone Papa & Adriano, nec non Clemēte Papa moder-
no damnatos.
Et in decreto 3. Si vbi duo vel tres in nomine Domini congregantur, in medio eorum sit Do-
1546 minus: quantò magis vbi summus Pontifex, cæterique primores Ecclesiastici conueniunt?
Denique in eius concilij c. 17. iste articulus recensetur (*Primatus summi Pōtificis non est à Chri-*
1547 *sto*) inter damnatos errores collocatur.
In eadem fide, atque in eiusdem Romanæ sedis obedientia habitum est concilium Colonien-
1548 se, anno D. 1536. cum expressa renouatione decretalis Epistolæ Honorij 3. in parte 12. c. 7.

Anno Dom. 1548. Otho Cardinalis & Episcopus Augustanus Synodum diœcesanam tenuit,
1549 in qua præter alia decreta Catholica, in cap. 2. renouauit Laurentij Campegij sedis Apostolicæ
Legati Constitutiones Ratisponæ publicatas. Et in c. 19. *Casus sedi Apostolicæ reseruatos* agnoscit,
& obseruari iubet.
Synodus Treuerensis Romanæ Ecclesiæ fidē & vnionem retinens, eodem anno celebrata est,
1550 in qua doctor *Pelargus* ait, *Petri naniculam fluctibus ventisque concuti:* nihil aliud per nauiculam
Petri, quàm Catholicam Ecclesiam intelligens.

Anno Dom. 1549. Synodus Prouincialis Colonię habita est, *vbi Canonici, qui ex indulto Aposto-*
1551 *lico præbendas habent cum onere legendi collatas, muneri suo, iuxta tenorem Bullæ summi Pontificis, sa-*
tisfacere iubentur; alioqui decernitur, negligentiam eorum deferendam ad summum Pontificem & pe-
tendam prouisionem, qua huic casui prouideatur.
Eodem anno celebrata est Synodus Moguntina, vbi secundùm Ecclesiæ Romanæ fidem &
1552 consuetudinem omnia decernuntur, adeò vt Synodus his verbis concludatur: *Hæc omnia cum*
debita obedientia, submittimus sacrosanctæ Romanæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ iudicio, cuius au-
ctoritatem in omnibus saluam conseruari volumus.

Alia etiam Treuerensis Synodus eodem anno (1549.) celebrata sic habet: *Quando vera in Ie-*
sum Christum fides fundamentum est, & petra illa de qua Saluator noster dixit (Matth. 16.) super
eam ædificandam esse Ecclesiam suam, aduersus quam inferorum portæ nunquā præualituræ essent (præ-
ualerent autem, si Ecclesia errare perniciosè posset, aut docere noxia) fateri oportet, Ecclesiam in fide &
veritate radicatam & fundatam, errare non posse. Nam & in confesso est, testantibus nimirum sanctæ
1553 *Ecclesiæ Patribus, ac re ipsa clamante, Christi Apostolos Petrum & Paulum, Dei sanctum Euangelium*
in sanguine quoque ipsorum signatum, Romanæ Ecclesiæ reliquisse, atque in illius fidem Ecclesias omnes,
quæ vbique sunt fideles in toto orbe terrarum, religiosè conspirasse, atque societati Sacramenti confœde-
ratas & coniunctas esse. Itaque cùm ad nos per Episcoporum successionem perpetuò continuatam ea fi-
des peruenerit, non dubitamus, hanc vnam eandemq; esse, atque adeò veram fidem, quæ ab Apostolis ipsis
in veritate est tradita, & vsque nunc religiosè semper custodita, & in Catholica Ecclesia semper conser-
uata. Nihil proindè aliud credendum, tenendum, aut docendum est, nisi quod sancta Romana tenet &
1554 *docet Ecclesia, omnium consentientium Ecclesiarum mater & magistra. Eum verò qui à fide Catholica*
& Romana Ecclesia recedit, necesse est à veritate & capite deficere.

In Enchiridio Christianæ institutionis in concilio Coloniensi edito, de Sacramento ordinis:
1555 *Patriarcharum summus est Romanus, non quòd ordine sacerdotij cæteros antecellat, sed magis plenitudi-*
ne administrationis, regiminis ac potestatis. Hanc enim apud vnum oportet esse in Ecclesia, vt Ecclesiæ v-
nitas monstretur ac conseruetur. Sacerdotij potestatem, quæ diuidi non potest, singuli Episcopi in suum
quisque gregem in solidū possident. Sed Pontifex Romanus (veluti successor illius, in cuius persona Chri-
1556 *stus hanc potestatem Ecclesiæ tradidit) hanc in vniuersum super totum gregem Christianum tenet. In*
hoc enim constitutus est, vt fratrum suorum negligentiam suppleat, Lucæ 22.

Alfonsus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1528	Idem Clemens 7.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

proponenda erant, vt manifestò appareret, quantæ absurditates ex illa malè intellecta iustificationis radice oriantur.

[e] Iustitiam verò in nobis à Deo nō creari, aut in nobis inhærere, sed tātùm ait iustitiā Christi nobis propter fidem imputari. Lutherus ibidem.

[f] Peccatum in renatis etiam pueris verè esse, ac manere: licet non imputetur ad pœnam propter fidem in Christum.

[g] Christianum, etiam volentem, non posse perdere salutem suā, nisi nolit credere. Nulla enim peccata posse damnare, nisi solā incredulitatem. Cætera omnia in momento absorberi per eandem fidem. Lutherus de Captiuitate Babylonica, & de Sacramento Baptismi.

[h] In omni opere bono iustus peccat.

[i] Dicebat bona fidelium opera in gratia Dei facta, non

Doctores Catholici.

[e] Hosius in confessione Cath. c. 72. Aperta sunt scripturæ verba, Rom. 5. *Per obedientiam vnius Christi iustos constitui multos.* Et Ioan. 8. Si vos filius liberauerit, *verè* (ac nō imputatione tantùm) *liberi eritis.* 1. Ioan. 3. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur & simus.* Rom. 8. *Prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui.* Ad exemplum ergo Christi, iustitia nobis secundùm mensuram nostram inhæret.

[f] Hosius ibidem: Deus dixit, Isaiæ 43. *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.* Et Ioan. 1. *Agnus Dei tollit peccata mundi.* Paulus 1. Cor. 6. Cùm recensuisset fornicarios, idolis seruientes, & aliis id genus criminibus infames: *Et hæc quidem fuistis* (inquit) *sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis.*

Roffensis artic. 2. contra Lutherum: Voce peccati Paulus multifariam vtitur. Primò pro fomite peccati, Rom. 7. *Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū.* Deinde pro impuris motibus carnis, Rom. 6. Coloss. 3. Item pro consensu mentis ad seruiendum illis motibus, Rom. 6. *Ne regnet peccatū in mortali vestro corpore, vt obediatis concupiscentiis eius.* Denique pro hostia quæ pro peccatis offertur, 2. Cor. 5. *Deus Christum pro nobis fecit peccatum.* Insignis ergo est vel inscitia, vel malitia Lutheri, qui tam varias peccati acceptiones in vnum confundere molitur.

[g] Ruardus Tapper tom. 2. art. 11. Hæc Martini Lutheri verba blasphemā illā hæresim insinuāt quam improbat Augustinus lib. de fide & operibus, quòd videlicet fides eos saluare potest qui in peccatis viuunt. De quibus est aperta sententia Apostoli, Galat. 5. *Opera carnis sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, ira, rixa, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comissationes, & his similia: qualia qui agunt, regnum Dei non consequentur.* Atqui Ioannes Caluinus in fine capitis de iustificatione impij, efficaciter probat cōtra Martinum Lutherum, *infidelitatem non esse in quolibet peccato rationem ob quam peccatum est.*

[h] Roffensis in artic. 31. contra Lutherum: *Quamdiu homo pro viribus iam possibilibus, gratia cooperante, seipsum ante Deū erigit, in illo opere peccato caret. Alioqui Paulus cùm raptus in tertium cælum operam dedit arcanis illis verbis quæ non licet homini loqui, peccasset,* cùm tamen etiam de operibus aliis dicat (1. Cor. 7.) *Si nupserit virgo, nō peccauit.* 1. Ioan. 2. *Qui seruat verbum eius, verè in hoc charitas Dei perfecta est.*

[i] Caietanus tomo 3. de fide & operibus c. 6. 8. & 9. *Opera fidelium, etiamsi per naturam suam, aut per vires*

Alfonſus de Caſtro aduerſus hæreſes lib. 12. in verbo Papa: *Alius* (inquit) *Apoſtolis datæ ſunt*
claues cæli: Petro autem cælorum. Quod illi ſoluunt, aut ligant in terra, ſoluitur & ligatur in cælo: ſed
1157 *quod Petrus ſoluit, aut ligat in terra, ſoluitur et ligatur in cælis.* Quod ipſum Origenes antè animaduertit. (Et pòſt:) *Certè niſi à Deo fuiſſet ita inſtitutum, vt vnus in Eccleſia eſſet ſummus ſacerdos,*
eueniret in Eccleſia neceſſariò id quod in libro Iudicum dicitur: In illis diebus non erat Rex in Iſraël,
ſed vnuſquiſque quod ſibi videbatur bonum, faciebat. Et hac ſola de cauſa (vt exiſtimo) hæretici conãtur
primatum Petri & eius ſucceſſoris minuere, vt videlicet liberius, quas voluerint, poſſint docere hæreſes.
Vbi autem Alfonſus oſtendiſſet, antiquas Græcorum Eccleſias, itemque Galliam & Hiſpaniam
ſemper obediuiſſe Pontifici Romano: *Ergo* (inquit) *ſi tantam, ac tam latè fuſam poteſtatem, non*
Dei iuſſu Romanus Pontifex, ſed ſua vi (vt Lutherus ait) acquiſiuit: oſtendat, obſecro, Lutherus, quando primùm tam latam poſſeſſionem adeptus eſt, quibus ſuffragiis, quo milite hanc tyrannidem vſurpauit.
Non eſt enim veroſimile, vt tam immenſæ potentiæ obſcurum ſit initium. Ex hiſtoriis nobis rei initium
deducat. Illud ſanè coget, vt huic fabulæ nulla præſtetur fides, ſi aduertat quiſque, minimè fieri poſſe, ſa-
1158 *cerdotem inermem, ſolum nullo milite ſtipatum (qualem fuiſſe neceſſe eſt prius, quàm hac tyrannide potiretur) nullo iure fultum, nullo fretum titulo, in tot vbique pares Epiſcopos, apud tam varias, tamq́ diuiſas nationes, tantum obtinere imperium, vt non ſolùm Epiſcopi, ſed Reges & Imperatores, qui extra illius diœceſim vitam degunt, illi obediant. Quis enim tam ſtupidus eſt, vt credat populos omnes, Regna,*
Prouincias fuiſſe ſui iuris ac libertatis tam prodigos, vt externo ſacerdoti, cui nulla ſubiectionis cauſa tenerentur obnoxij, tantum in ſe poteſtatis darent, quantum ipſe fortè vix auſus eſſet optare, aut ſaltem petere? Abeant ergo hæretici, & nos fidem Eccleſiæ Catholicæ tenentes, fateamur, vnum eſſe in illa ſummum ſacerdotem, vt ſicut ipſa vnum eſt ouile, ita ſit vnus illius Paſtor.

Dominicus Soto in 4. lib. Sentent. tom. 2. q. 1. art. 1. docet, *Chriſtum inſtar monarchiæ Eccleſiam*
1159 *ſuam inſtituiſſe.* Matth. 16. & Ioan. 21. idque *vt Petri ſucceſſores non minus quàm ipſe Petrus, vice Chriſti fungerentur, atque adeò vnuſquiſque eorum ſummum in Eccleſia faſtigium teneret.* Ac decentiſſimum quidem eſſe ait, vt Romana ſedes Petri ſanguine decorata, ſit ſedes ſucceſſorum Petri. Dubitat tamen, verum fieri non poſſet, vt ſucceſſor Petri vel ſedem ſuam mutet in aliam Eccleſiam, vel nullibi omnino reſideat, ſed maneat tantùm vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, vt quondam Apoſtoli per totum mundum obambulabant.

Ibidem q. 2. artic. 1. in Concluſione 5. *Poteſtas* (inquit) *quæcumque ciuilis eatenus eſt Eccleſiaſticæ ſubiecta in ordine ad ſpiritualia, vt Papa poſſit per ſuam ſpiritualem poteſtatem, quoties ratio fidei & religionis exegerit, non ſolùm Eccleſiaſticarum cenſurarũ fulminibus aduerſus Reges agere, eosq́ cogere;*
1160 *verùm & cunctos Chriſtianos Principes temporalibus bonis priuare, & vſque ad eorum depoſitionem procedere.*

Franciſcus à Victoria in lib. de poteſtate Eccleſiæ q. 2. in 4. propoſitione: Chriſtus ſic inſtituit Eccleſiam, vt eſſet vſque in ſeculum duratura. Vnde Iſaiæ 9. Super ſolium Dauid & ſuper regnum eius ſedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio & iuſtitia, amodo & vſq; in ſem-
1161 piternum. Sed *Chriſtus ædificauit Eccleſiam ſuper Petrum* (Matth. 16.) *velut ſuper poteſtatem ordinariam in perpetuum duraturam: ergo opus fuit, vt Petro è medio ſublato alius loco illius ſubrogaretur cum ſimili auctoritate & poteſtate iuriſdictionis in totum orbem. Qui ordo vnius ſummi ſacerdotis & ſummo ſacerdoti legis reſpondet, & rationi, quæ monarchiam præfert. Et reuera non minus pernicioſus fuit error negantium perſeuerare in Eccleſia vnum Pontificem, cui omnes Chriſtiani ſubeſſe teneantur, quàm eorum qui omnes Chriſtianos æquales eſſe volunt. Hic enim maiorem orbis Chriſtiani partem primò in ſchiſmata deduxit, deinde ab Eccleſia alienauit, poſtremò in impientiſſimam Mahumeti perfidiam impulit.*

Deinde oſtendit, Petrum potuiſſe conſtituere formam qua ei poſt obitum ſuccederetur: quia cùm haberet omnem poteſtatem, quæ neceſſaria Eccleſiæ foret, hæc etiam fuit neceſſaria. Si autem Petrus abſque ſucceſſore à ſe conſtituto mortuus fuiſſet, tamen reliqua Eccleſia per Epiſcopos potiſſimùm poterat poteſtatem ſemel à Domino inſtitutam continuare.

1162 Poſtremò ait, *Epiſcopum Romanum eſſe ſummum Pontificem, nec vllum alium ſe geſſiſſe pro Epiſcopo vniuerſalis Eccleſiæ, præter Pontificem Romanum.* Quem ſiue clerus, ſeu populus Romanus aliquando elegerit, eam eligendi formam non à diuino iure, ſed vel à lege per ſummos Pontifices lata, vel à conſuetudine accepta promanaſſe.

Petrus à Soto in aſſertione Catholicæ fidei circa articulos confeſſionis VVirtenbergenſis: *Chriſtus qui Eccleſiam ſuam vnicè dilexit, & firmiſſimè vſque ad finem ſeculi duraturam fundauit, Petrum conſtituit Vicarium ſuũ atque viſibile caput loco ſui, vt curam vniuerſalis Eccleſiæ in corpore hic*

peregrinantis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
		Idem Carolus 5.
1528	Idem Clemens 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

non mereri vitã, quia hoc putabant derogare merito Christi.

[k] Deum præcepisse nobis impossibilia. Quale illud esse dicebat: Diliges Deum ex toto corde. Nec enim volebat illud præceptum sic interpretari, vt spiritus Dei Ecclesiam docuerat, sed secũdum suam voluntatem.

[l] Primos motus, etiã quibus Christiani resistũt, volebat verè esse peccata, & nos

Doctores Catholici.

liberi arbitrij non mereantur à Deo vitam æternam, tamen nunc ea merentur: partim quia placuit Deo, talem conuentionem cum fidelibus facere (Matth. 20.) & ita seipsum non tam nobis, quàm sibi ipsi debitorem constituere: partim quia charitas tanquã semẽ Dei (1. Ioã. 3.) in nobis manens, fit in nobis (vtique per cooperationem nostram, qua Deo cooperamur (1. Cor. 3.) fons aquæ salientis in vitam æternam (Ioan. 4.) partim quia Christi membra cùm simus, non tam soli nos, quàm Christus in nobis & operatur, & meretur, sicut scriptũ est (Gal. 2.) Viuit in me Christus. Cùm enim Deus prædestinauerit nos conformes fieri imaginis filij sui (Rom. 8.) cõformiores sumus habendo meritum æternæ vitæ, tum ex Christi solum morte, tum ex Christo operante & merente in nobis, quàm si vno dumtaxat modo, id est, per Christũ solum eam mereremur. Nam Christus ex duplici causa vitam æternam habuit, & sine merito suo per vnionem ad verbum, & per meritum suum, dum Deus (Phil. 2.) propter mortem eius dedit illi nomen supra omne nomen. Gloriosius igitur Christo est, vt paruulos tantùm ex ipsius merito saluet, adultos faciat etiam per suam gratiam in se mereri vitam æternam. Huc spectant permulta Scripturæ loca, Gen. 15. Isa. 40. Matth. 20. Apocal. 22. & 2. Tim. 4. Mihi certanti, cursum consummanti, & fidem seruanti, Dominus iustus iudex reddet coronã iustitiæ.

[k] Hosius de confes. Cathol. c. 74. *Sunt qui blasphemãt, impossibilia Deũ præcepisse. Nos Christo potius credamus dicenti, Marc. 9. Omnia possibilia sunt credenti. Et cum Paulo quisq; nostrûm glorietur, Phil. 4. Omnia possum in eo qui me confortat Christo.* Mox idipsum probat auctoritatibus Basilij, Marci Eremitæ, Dorothei, Augustini, & Hieronymi.

Ruardus Tapper tom. 1. artic. 2. *Deum ex toto corde diligere dicitur (ex mẽte Chrysost. August. Bernard. & cæterorũ Patrum) qui nihil diligit supra Deum, contra Deum, aut æqualiter cum Deo, sed amorem Dei tanquã scopum sibi proponat, ad quem omnia referat. Sic dicitur Deut. 4. Inuenies illum, si toto corde quæsieris eum. Et 1. Reg. 7. Si in toto corde vestro reuertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra Domino, & seruite ei soli. Vnde toto corde aliquid facere, est auferre impedimenta contraria, & facere seruitium necessarium. Sic Dauid ait: In toto corde meo exquisiui te. In toto corde meo scrutabor mandata tua. Et clamaui in toto corde meo, exaudi me Domine. Nam vt homo aliter est perfectus in pueritia, & aliter in virili ætate: sic alia est peregrinantium, & alia in patria degentium perfectio. Illa nobis in hac vita præcipitur, quam per Dei gratiam implere possumus.*

[l] *Adulteria, fornicationes, furta* (Matth. 15.) *de corde exeunt:* hoc est, de voluntate libera, & non de inuoluntario carnis motu. *Non regnet peccatum*

1363 *peregrinātis gereret, ita vt hoc in perpetuum in Ecclesia permaneret. Quare in Petro etiam eius succes-*
sores, Romani scilicet Pontifices, hoc ipsum acceperunt, vt caput sint vniuersalis Ecclesiæ. Et in defen-
sione Catholicæ confessionis in tit. de vno certo iudicio Ecclesiastico c. 4. *Quo pacto* (inquit) *ser-*
1364 *uari potest vnitas hæc fidei, quam Deus à nobis exigit, & vt à nobis inuicem eam exigamus, præcipit, nisi*
vnum manifestum visibile iudicium sit, in quo audiri causa, & proferri poßit sententia.

1365 Idem in defensione Catholicæ confessionis c. 96. *Si Augustinus (in epist. 165.) triginta octo Pon-*
tificū (Romanorum) succeßiones, & quadringentorum plus minus annorum tanti fecit: quanti nos nunc
facturi sumus succeßionem continuam ducentorum, & amplius, quàm triginta Pontificum vsque ad
Paulum huius nominis quartum, mille quingentorū & amplius annorum, de quibus & dicere possumus,
quod Augustinus eo loco inquit, in hunc ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Pau-
lum quartum, qui nunc in ea cathedra sedet, etiamsi quis traditor per illa tempora surrepsisset, nihil præ-
iudicaret Ecclesiæ, & innocētibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait de malis Præpositis: Quæ
dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & non faciunt. (Et pòst:) *Cùm perpetua*
quædam Ecclesiæ persecutio durauerit à Nerone vsque ad Constantinum non multò minus quàm trecen-
tis annis, licet nonnunquam paulò remißior, vel ad breue tempus intermissa videri poßit: nónne igitur
miranda diuinæ prouidentiæ efficacia fuit, quòd in sede Romana satanas, & Imperatores obtinere non
1366 *potuerunt, vt deesset certa & legitima succeßio? Certè qui hæc per singula (vt ita dicamus) membra con-*
siderauerit, intuebitur miranda Dei opera. Occidebantur vno die Petrus & Paulus, & tam atrociter sæ-
uiebat Nero in Christianos, vt ex cadaueribus interfectorum lumina continuata per aliquot noctes fuis-
se dicantur. Et tamen intrepidè audet Linus locum Petri tenere, nec officio deesse boni Pastoris. Affici-
tur ille supplicio vltimo, & mox succedit Clemens, aut accedit potius ad periculum & victimam, atque sic
demum, omnibus illis temporibus neque defuit populi & cleri cura & constantia in eligendo Pontificem,
nec in electis virtus & charitas animas suas ponendi pro ouibus. Quæ maiora miracula spectare debe-
mus, quibus hæc confirmetur fides? Succedunt post hæc mutationes circa imperium, diuersæq; irruptio-
nes in Italiam, & Romam, & hinc circa ipsas electiones Pontificum difficultates plurimæ ortæ sunt, &
contentiones: & inter hæc omnia nec defuit hæc succeßio, nec legitimi Pontifices defuerunt officio suo, ita
vt etsi nonnulla aliquando fuerit turbatio, vnde & in historiis inuenitur diuersitas: tandem semper il-
luxit diuina gratia Ecclesiæ suæ, qua & agnosceretur verus Pastor, & ipse vel præstaret quod sui erat
1367 *muneris, vel certè non læderet Ecclesiam. Et in hac præcipuè sede Vicarij Christi illud quod in domo*
Dauid, ex cuius succeßione Christus nasciturus erat, factum legimus, videmus impleri: Vt remaneat, ait,
lucerna seruo meo Dauid cunctis diebus coram me in Hierusalem ciuitate quā elegi, vt esset nomen meum
1368 *ibi. Multò enim iustius dicere possumus, elegisse Christum Romam, in qua sedem suam collocaret, dum*
eam Principum Apostolorum sanguine fundauit, & multorum millium nobilißimorum martyrum con-
1369 *stantia, & meritis ædificauit.* Pòst autem iudicium Dei patefecit in Episcopos Constantinopoli-
tanos oppugnatores Romani primatus, qui tum à fide Christi exciderint; tum in miserrimam
seruitutem inciderint.

Cumque Mauricius Romanæ sedis primatum euertere, & Cōstantinopolitanum Episcopum
1370 illi æquare, aut etiam præferre conatus sit, eum in ipso conatu extinctum esse, quod ipsum & mi-
raculo viri apparentis in monachi vestitu contestatum fuisse (monachus enim fuit Gregorius
Papa) & à Phoca Imperatore animaduersum, qui emendata Mauricij negligentia, dignitatem
suam Romanæ sedi restituerit. Denique egregiè explicat discrimen quod est inter ipsam Roma-
ni Pontificis potestatem, & eiusdem potestatis vsum. Illam tollere nullus vnquam Catholicus
conatus est: hunc ex parte aliqua moderari, & contra eum præscribere, tum Reges, tum quidam
1371 Episcopi ac populi nonnunquam tentârunt, tum ipsi Pontifices interdum id permiserunt, vel
ob humilitatem, qua fratribus cedendum arbitrabantur, vel ob charitatem, ne grauiora scan-
dala excitarentur.

1372 Iacobus Sadoletus Episcopus Carpentoracti Cardinalis ad ciues Gebennenses elegantem
epistolam scripsit, qua eos ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ reducere conatur.

Ruardus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1541	227. Paulus I. Romanus, an. 15.	
		Idem Carolus I.

Hæretici & Pseudoprophetæ

nos coram Deo reos facere.

Discipulorum Lutheri opiniones de iustitia fidei & operibus.

183. *De Osiandro.*

ᵐ Dicebat, hominem iustum fieri ea iustitia qua Deus ipse essentialiter iustus est.

ⁿ Idem docuit, Christum esse iustificatorem humani generis secundùm solam diuinam ipsius naturam, exclusa humana.

ᵒ Docuit etiã Christum iuxta vtramque naturam, quemadmodum in matris vtero fuit, eandem esse imaginem ad quam, vel secundùm quam primus homo conditus sit.

184. *De Stanearo.*

ᵖ Iste docuit, Christũ esse iustificatorem nostrum, secundùm solam naturã humanam, exclusa diuina, vt Staphylus ait, de cõcordia Lutheranorum.

185. *De*

Doctores Catholici.

catum (Rom. 6.) *in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius.* Obedire igitur peccato, aut concupiscentiis, hoc vtique est peccare. At verò si non obedimus, non peccamus. Nã vt *qui facit peccatum, seruus est peccati* (Ioan. 8.) sic qui non est seruus peccati, non facit peccatum. Si autẽ motus primi, quos impedire non possumus, nos facerẽt peccatores, frustrà moneret Apostolus, *ne peccatum regnaret.* Semper enim, nobis etiam inuitis, regnaret. Nunc autem Apostolus dicit (Rom. 6.) *peccatum in vobis non dominabitur. Non enim estis sub lege, sed sub gratia.*

ᵐ Psal 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Ephes. 2. *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis.* Ioan. 1. *De plenitudine Christi nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.* Iustitia igitur nostra non Dei essentia, sed creatum aliquod Dei donum est.

ⁿ 1. Timoth. 2. *Vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ephes. 5. *Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra sumus corporis eius de carne eius, & de ossibus eius.* Homo igitur Iesus Christus redemptionẽ semetipsum dans pro nobis, quod fit secundùm carnem, quæ sola potuit mori, qua vna oblatione consummauit in sempiternũ sanctificatos. Hebr. 10. Factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio; 1. Cor. 1. Humana ergo Christi natura fuit quædam causa (videlicet meritoria) iustificationis nostræ.

ᵒ Gen. 1. Dixit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Dicẽdo *nostram*, significauit, hominem ad totius Trinitatis imaginem factum esse. Tota verò Trinitas non est incarnata, sed tantùm secũda persona, quia *Verbum caro factum est.* Ioan. 1. Ratio igitur imaginis, ad quam factus est primus homo, petitur à diuina Trinitatis essentia. Postquam autem homo lapsus est, reficitur & reparatur ad exemplum humanæ in Christo naturæ. *Nã Deus* (Rom. 8.) *prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Et (1. Cor. 15.) *Qualis homo terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis.*

ᵖ Rom. 8. *Deus est qui iustificat.* Et Rom. 2. *Quoniam quidem vnus est Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem,* Cõcilium Tridentinum Sess. 6. c. 7. *Efficiens causa iustificationis nostræ est misericors Deus, qui gratuitò abluit & sanctificat, signans & vngens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.*

ᵠ Philip. 2.

Ruardus Tapper in explicatione articulorum Louaniensium, quoties occasio fert, Romanæ
Ecclesiæ primatum libenter agnoscit & prædicat. In articulo autem 17. *A seculari Magistratu*
(inquit) *nulla iurisdictio vel administratio in Ecclesia Pastores transfundi potest, sed sequitur ipsum*
Episcopatum, vel potius à capite, Romano Pontifice, in ipsum promanat. Id docent sacri Canones, & Ni-
1173 *colaus Papa, & Leo Pontifex.*

Ioannes Viguerius Granatensis in Christianæ Theologiæ institutionibus, de Sacramento ordi-
1174 nis, versu. 5. *Christus dedit potestatem Petro* (Matth. 16. & Ioan. 21. & Lucæ 22.) *& successoribus*
suis, tanquam capiti Ecclesiæ, sicut olim Moysi tanquam capiti Synagogæ, & successoribus suis: vt ex-
pressè Christus dixit de iis qui sedent super cathedram Moysis; Matth. 25. *Et sic apparet, quòd D. Petro*
data est primò potestatis plenitudo, per Petrum ad alios deriuanda, & ab eo dirigenda, tutanda, & con-
firmanda. Vnde Luc. 22. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, hoc est Apostolos, quoad po-
testatem, & directionem ac soliditatem fidei. Ratione etiam naturali ac manifesta conuinci potest, Chri-
stum vnum super omnes dimisisse Pastorem. Quia cum Christus sit sapientia Patris, necesse est dicere,
ipsum perfectiorem instituisse politiam in Ecclesia sua, quàm fuerit aliqua politia humana. Sed euidẽter
constat, politiam regalem, in qua præsidet vnus, esse omnibus aliis perfectiorem, vt probat Philosophus 12.
1175 *Metaph. Et ideò illi qui primatum Petri negant, sunt schismatici & hæretici. Negant enim vnitatem,*
quam Christus tantum commendauit, & pro ea orauit. Manifestum est etiam, quòd inter Episcopum &
Papam sunt alij gradus dignitatum, correspondentes gradibus vnionis Diœcesium, Prouinciarum, &
1176 *regnorum, secundùm quos vna congregatio vel communitas includit aliam, & communitas totius mundi*
includit communitatem omnium regnorum, & sic sunt Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ.

D. Conradus Clingius in locis communibus lib. 3. c. 12. *Essentiale primum ac principale caput Ec-*
clesiæ in quod tendit fides nostra, quod caput influit membris gratiam & iustitiam, Christus est. Dein-
1177 *de caput ministeriale & secundarium Ecclesiæ, Petrus ac sui successores sunt, in quod caput non credi-*
mus, sed obedimus veluti Vicario Christi. Cui Christus in terris hoc commisit, statuit & ordinauit.

Fridericus Nausea Episcopus Viennensis in Centuria 1. Homiliarum, homil. 89. de Sanctis:
Christo visum est, in Ecclesia varios esse gradus & ordines oportere, non modò sacerdotes, verùm etiam
1178 *Episcopos, & summum etiam ipsum Pontificem, & qui vnus vice capitis toti præsideret Ecclesiæ. Pri-*
mò, quoties lites emergerent de rebus fidei, & quoties incideret de scripturarum sensu controuersia, vt
aliquem supremum iudicem haberemus, cuius iudicio staretur. Deinde vt per principem (cuius mandato
cæteri sunt parituri) conuocari facilius possit Episcoporum Synodus. Tertiò, propter contumaces repri-
mendos, & maximè cùm inter se dissentiant Episcopi, necessaria est capitis vnitas; quæ studeat eos ad
concordiam reducere, ne fautoribus hinc inde multiplicatis, pusilla principio lis in perniciosum tandem
schisma prorumpat; id quod accidisse aliquoties compertum est. (Et paulo pòst:) *D. Petrum (& non mi-*
1179 *nus Romanum Pontificem Petri successorem) Christi esse Vicarium, & super omnes vniuersi orbis Ec-*
clesias primatem institutum, totiusq; Ecclesiæ esse caput atque Patrum Patrem, testatur vnanimis tam
Græcorum, quàm Latinorum sacræ Scripturæ interpretum, & Patrum deniq; omnium Orthodoxorum
qui spectatissimi sunt, consensus.

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1535	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-propheta.

185. De Andrea Muſculo.

¶ Aſſeruit, diuinam Chriſti naturam vnà cum humana in cruce mortuam eſſe.

186. De Amſdorfio.

¶ Amſdorfiani docent, bona opera ad ſalutem homini eſſe pernicioſa.

187. De Maioriſtis.

¶ Iſti contrà docẽt, nullum hominem (ne infantẽ quidem) iuſtum fieri poſſe, aut vnquàm ſaluatũ fuiſſe, abſque bonis operibus præcedentibus. Ita docuit Georgius Maior in multis aduerſus Illyricum ſcriptis. Illyricus etiam in ſuo ſcripto cõtra Lipſenſes, accuſat Melãchthonem, eo quòd dixerit, hominem in puris naturalibus potuiſſe diſponere ſe ad recipiendam gratiam Dei.

188. De Antinomis.

¶ Antinomi negant, homines Euangelicos ad bona opera diuinæ legis obligari. Staphylus de Lutheranorũ intet ſe concordia.

¶ Denique tam inconſtans & ſecum ipſa diſſentiens eſt Lutheranorum opinio de iuſtificatione, vt cùm quatuordecim Eccleſiæ contra Oſiandrum ſcripſiſſent, totidem iuſtificationis inter ſe diſcrepantes definitiones afferrent. Staphylus ibidem.

Hære-

Doctores Catholici.

¶ Philip. 2. *Chriſtus cùm in forma Dei eſſet, formam ſerui accipiens, & habitu inuentus vt homo, factus eſt obediens vſq; ad mortẽ crucis.* In eo *quod accepit*, in eo quod *obedire* Deo potuit, id eſt, *in forma ſerui* mortuus eſt, nõ in forma Dei, qui *non mutatur* (Malach. 3.) *nec ſicut veſtimẽtum veteraſcit, ſed idem permanet.* Pſalm. 101. Heb. 1.

¶ Ad Tit. 3. *Curent bonis operibus præeſſe, qui credunt Deo: hæc ſunt bona & vtilia hominibus.* Heb. 6. *Non enim iniuſtus Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri.* Ro. 2. *Reddet vnicuique ſecundum opera, ijs quidem qui ſecũdùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam.*

¶ Epheſ. 2. *Gratia ſaluati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis (Dei enim donum eſt) non ex operibus, vt ne quis glorietur.* Rom. 11. *Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioqui gratia iã nõ eſt gratia.* Rom. 9. *Cùm nõdũ nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundùm electionẽ propoſitũ Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei, quia maior ſeruiet minori, ſicut ſcriptũ eſt: Iacob dilexi, Eſau autẽ odio habui.* Aut quid præceſſit iuſtificationẽ Pauli iam perſequentis Eccleſiam Dei, præter mala ipſius opera? Tridentina Synodus in Seſſion. 6. cap. 5. declarat, *ipſius iuſtificationis exordium in adultis (Dei per Chriſtũ Ieſum præuenientẽ gratia) ſumendum eſſe ab eius vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur.*

¶ Dauid ait Pſal. 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiã.* Rom. 8. *Deus mittẽs filium ſuum in ſimilitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatũ in carne, vt iuſtificatio legis impleretur in nobis, qui non ſecundùm carnem ambulamus, ſed ſecundùm ſpiritum. Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Matth. 7. *Omnis arbor, qui nõ facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Tit. 2. *Chriſtus dedit ſemetipſum pro nobis, vt mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorũ operũ.* Iacob. 1. *Qui perſpexerit in lege perfecta libertatis, et permãſerit in ea, nõ auditor obliuioſus factus, ſed factor operis, hic beatus in facto ſuo erit.*

¶ Hoſius contra Brẽtium lib. 1. Poſtquàm ex Oſiandri confeſſione oſtendiſſet, Proteſtantes, ſimul vt locum aliquem in Scripturis viderunt, in quo iuſtitiæ mentio fieret, ſtatim nouam ex eo iuſtificationẽ eſſe fabricatos, idq; varijs exemplis ita ſe habere demonſtraſſet: ad ſereniſſimũ Poloniæ Regem cõuerſa oratione, ita ſubiungit: *Certum eſſe ducit argumentum Lutherus, quandoquidem ſeptem aut octo ſectas enumerauit Sacramentariorum, doctrinam eorum ab authore Satana profectã eſſe, quòd in ipſo ſtatim exordio ſit in tot capita diſſectã. Atqui nos non ſeptẽ, ſed bis aut ter ſeptem Lutheranorum ſectas de vno ſaltẽ iuſtificationis articulo, qui ſummam Euangelij continet, recenſuimus.*

CC *De con-*

Gaspar Contarenus Cardinalis in libello de potestate Pontificis: *Obtestatur Christus Petrum* (Ioan. 21.) *per eum amorem quo præ alijs omnibus ab illo amabatur, vt pasceret oues suas. Si ergo Christus ouium suarum Pastor & Dominus* (Ioan. 10.) *Petrum item constituit, non Dominum, sed Pastorem ouium suarum; vicem Christi gerit Petrus. Proportio igitur Petri eiusq́ successorũ ad populũ Christianum, est proportio Pastoris ad oues.* Vnde, *quæcunque pertinent ad institutionem Christiani gregis in vita Christiana, quæcunque ad gubernationem, aut curationem: ad Petrum & successores Petri spectant. Nam cuicunq; aliquod munus iniunctum fuerit, vtiq; omnia etiam quæ pertinent ad id munus, iniuncta illi fuisse videri debent. Quamobrem cùm coërcere mulctásque imponere spectet ad eum cui commissa est gubernatio; præ alijs ergo data est Petro ligandi & soluendi potestas. Alia item potestas Petro data est, declarandi scilicet & discutiendi ea quæ pertinent ad fidei Christianæ dogmata, eiúsque sententiæ parêre cæteri debent. fides enim Petri* (Lucæ 22.) *nititur Christi oratione, quæ inefficax nulla ratione esse potest. Subdit deinde: Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Quapropter cùm Pontifex Romanus Petri successor sit, ius hoc Romani Pontificis nullo hominum consensu, sed diuinitùs et tributum est.*

Præterea: *Iacobus erat Hierosolymitanæ vrbis Episcopus: Petrus tamen constitutus erat à Deo Apostolus circumcisionis, id est, Iudæorum.* (Galat. 2.) *Habebat ergo Petrus potestatem à Deo traditam, qua Episcopum superabat. Ratio etiam nobis persuadet, multitudinem omnem quæ vna sit, nequaquam posse vnam esse perseuerare, nisi contineatur ab vno. Nam suapte natura multitudo omnis in plura dilabitur: ac nisi id à quo in vnione continetur, vnum fuerit, ipsum quoque aliena opera indigebit, vt vnum sit. Cùm ergo Ecclesia Christiana vnum corpus sit, hominumq́ genus à sensibilibus & disciplinam & institutionem omnem hauriat, adeò vt Christi sacramenta in rebus sensibilibus constituta sint: vni homini, quem sentiat, gubernationem Ecclesiæ demandari oportuit. Nisi ergo velimus fateri, defuisse, deesséue diuinam prouidentiam gubernationi ac vnitati Ecclesiæ: cuius ratio persuaserit, diuinitùs datam fuisse Petro hanc potestatem, sicq́ per manus ad nos deuenisse.* Denique *semper à probis omnibus Christianis Romanæ Sedi, Sedi, inquam, Petri summa veneratio, summa authoritas est delata.*

Hosii Car-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
858	Idem Paulus I.	Idem Carolus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreses ex doctrina Lutheranæ iustificationis procreatæ.

[a] *Contritio maiorem facit hypocritam & peccatorem.* Luther. in Serm. de pœnit.

Doctores Catholici.

De contritione.

[a] Ezech. 18. *Conuertimini, & agite pœnitentiã ab omnibus iniquitatibus vestris. Proycite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuaricati estis.* Psalm. 6. *Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectũ meum.* Isaiæ 38. *Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* 2. Cor. 7. *Quæ secundùm Deũ tristitia est, pœnitẽtiam in salutem stabilem operatur.* Meritò igitur Tridentina Synodus in Sess. 14. can. 5. hanc hæresim Lutheri anathemate percussit.

[b] *Confeßio peccatorum nõ est necessario facienda sacerdoti: nec illius absolutio sacramentalis expectanda.* 6. Quæ fuit olim Nouatianorum hæresis, vti iam ante probaui ex Cypriano, Lactantio & Ambrosio.

Peccata mortalia ministro Christi necessariò confitenda esse.

[b] Christus dixit Apostolis, Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctũ: quorum peccata remiseritis, remittuntur eis, & quorũ retinueritis, retenta sunt.* Remittere autem vel retinere peccata minister Christi non debet, nisi cum iudicio & discretione matura: ne alioqui *communicet cum peccatis alienis,* (1. Timoth. 5.) & potestate, *quam in ædificationem accepit* (2. Cor. 13.) ad destructionẽ abutatur. Nam si est *peccatũ ad mortem,* pro quo vt rogetur, Apostolus præcipere (1. Ioan. 5.) non audet: certè etiam est peccatũ, quod per Apostolos aut eorum successores remitti non potest. Vt ergo sciat minister Christi, quando vel remittere peccata, vel retinere debeat: necesse est, vt species, numerus, & grauitas criminum ab illo enuncietur, qui solus cogitationum suarum conscius est. *De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia,* & quæ (Matth. 15.) sequuntur. Christus ergo, qui peccata per ministros suos soluit (Matth. 16. & 18.) per illos verò non remissa pro ligatis & retentis habet, illum ad confessionem peccatorum suorum obligat, qui crimina post baptismum commissa remitti sibi exoptat. Et hoc iure Ecclesia Dei vtitur, semperq; vsa est, vt constat ex oratione Cypriani de lapsis, & ex D. Hieronymo in c. 16. Matth. Et magno Leone in epistol. 78.

[c] *Post peccata etiam grauißima satisfactio nulla facienda est à nobis, ne satisfactioni Christi derogemus.* 5. Hęc heresis ante annos mille trecẽtos à Cypriano confutata est, lib. 1. epistol 3. Datur (inquit) opera, ne satisfactionibus, & lamentationibus iustis delicta redimantur, imminente Antichristo, exarmatur fides militantis populi, dum tollitur vigor & timor Christi.

[d] Omne

De satisfactione pro temporali pœna peccatorum suscipienda.

[c] Plenissima Christi satisfactio promeruit, vt (deleto reatu criminum quæ post baptismum committuntur, per gratiam in sacramento Pœnitentiæ, aut etiam in voto eius collatam) nos deinceps vtiliter possimus pœnam temporalem exoluere, quæ post peccatum dimissum remanet. Nam & Dauid (2. Regum 12.) & Moyses atq; Aaron (Num. 20.) post peccata ipsis remissa temporaliter afflicti sunt. *Qui enim sciens Domini voluntatem, peccat* (Luc. 12.) *vapulat multis.* Dominus verò *purgat filios Leui.* (Malach. 3.) *Et Ephesios iubet* (Apocal. 2.) *agere pœnitẽtiam, & prima opera facere: nisi enim compatiamur* (Rom. 8.) *non cõregnabimus.* Fit autem satisfactio per *eleemosynas* (Luc. 11. Tob. 4.) per *ieiunium* (Ioël 2. Ionæ 3.) per *orationem* (Daniel 9. 2. Machab. 12. Iacob. 5.) per *corporis castigationes;* (1. Cor. 9.) Hæc pœnitentiæ opera dum agimus, Christi pro nobis passi (1. Pet. 2.) *vestigia sequimur.* Et *iugum eius* (Matth. 11.) *tollimus, facientes dignos fructus pœnitentiæ.* Luc. 3.

Hosii Cardinalis fides & sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Stanislaus Hosius Cardinalis, Episcopus VVarmiensis, in Catholicæ fidei Christiana confes-
sione c.26. *Christus cùm sub sua tempus passionis orasset Patrem, vt quos dederat sibi, essent vnum, sic-*
1385 *ut ipse cum Patre vnum est, quò facilius hæc vnitas sempiternis temporibus retineri posset, ascensurus*
1386 *ad Patrem, vni Petro pascendas oues suas commisit, vnum illum Principem designauit multis argumē-*
tis: vt ipse quidem in cælis author esset vnitatis perpetuæ, Petrus autem, & quisquis ei successisset, eiusdē
retinendæ dux et Princeps in terris haberetur. (Et pòst:) *Si petram nolis nisi Christum ipsum intellige-*
re: quod futurum Christus prædixit, dicet Lutherus, ecce hic est Christus: dicet Zuinglius siue Caluinus,
ecce hic est. Anabaptistæ contrà apud neutrum esse dicent, sed sibi solis eum vindicabunt. Idem Adami-
tæ facient, idem Iconomachi. Quid ergo aliud, quàm commēticia erit Ecclesia, cuius nec fundamentum,
nec ædificium agnosci poterit? Si verò petram interpreteris fidem quam confessus est Petrus: idem illud
eueniet. Nam & hanc isti certatim ad se rapient, sibiq; singuli certatim vsurpabunt. Quamobrem si ta-
lem esse volumus Ecclesiam, quæ videri & agnosci possit; necesse est, vt visibilem esse petram statuamus,
1387 *super quam illa sit visibilis ædificata, vt Petra nomine Petrum, Petríque successorem consitentem Chri-*
stum intelligi velimus.

1388 Idem c.28. *Sola Romana Ecclesia, quam ab exordio fidei Christianæ normam accepit, in ea semper il-*
libata permansit. Defecit Hierosolymitana Ecclesia, cui præsedit Iacobus, defecit Achaia, vbi Andreas,
defecit Asia, vbi Ioannes, defecit India, vbi Thomas, defecit Persis, vbi Iudas, defecit Aethiopia, vbi
1389 *Matthæus, defecit Phrygia, vbi Philippus, defecit Græcia, vbi Paulus. Sola fuit, & est, Ecclesia Roma-*
na, ad quam, sicut præclarè scribit Cyprianus, nunquam accessum habere potuit perfidia. Quæ mille iam
quingentis & amplius annis, ita est Catholica semper & Apostolica habita, nunquam vt vlla fuerit hæ-
reseos labe maculata. In qua videre etiamnum licet viros & vitæ sanctimonia, & doctrina præstantissi-
mos. Neque enim existimandum est, si quando ad Petri cathedram de causis maioribus refertur, solum
esse Paulum, aut Iulium Pontificem, qui de illis iudicet. Habet ille lateri suo assidentes totius orbis viros
doctissimos, quibus ipse minimè doctrina secundus præsidet, de quorum consilio de rebus grauioribus pro-
1390 *nunciat. Quamobrem ferendi non sunt, qui Pontifici se dicto audientes fore profitentur, non autē Pau-*
lo aut Iulio, sibiq; hoc arrogant, suum vt esse velint iudicium, quando vt Pontifex, quando vt Iulius de-
cernat. Quæ si semel admissæ fuerint captiones, omnis erit è terris obedientia sublata. Cùm enim non ea-
dem ratione sibi sumat quisquam, vt de Regis sententia iudicet, quòd Sigismundum, non autem Regem
pronuntiasse dicat: nihil captione hac perniciosius cogitari potest.

Idem in lib.2.cōtra Brentium: *Si Caiphas (Ioan. 11.) qui sedebat in cathedra Moysi, quamuis esset*
impius, non destituebatur dono Prophetiæ; certè multò minus eo destitui credendus est qui sedet in cathe-
1391 *dra Petri, super quem Christus ædificauit Ecclesiam suam, pro cuius fide propriè supplicatur. Recensen-*
tur quidem à nonnullis, qui cùm in cathedra Petri sedissent, ab hæresi dicantur alieni non fuisse. Verùm
falsò notam hanc eis inuri, dubitandum nō est. Ac statim deinceps Marcellinū, Liberium, Felicem,
Anastasium, Honorium, Benedictum, Ioannem vigesimum secundum nihil à fide alienum do-
cuisse, ostendit.

Peresius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Ann. Dom. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Carolus 5.

1538 Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici.*
* Omne peccatum per se & suapte natura esse mortale, nullum veniale.	*Venialia quædam peccata esse.* * 1. Cor. 3. *Si quis ædificauerit super fundamentum hoc* (id est, super Christum, aut fidem in Christũ) *ligna fœnum, stipulam* (id est, opera minus perfecta, in quibus est peccatum veniale, vel doctrinam friuolam & inutilem) *vniuscuiusque opus manifestum erit, quia in igne reuelabitur. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Si quis autem templum Dei violauerit,* (id est, peccatũ mortale commiserit, vel doctrinam hæreticã prædicauerit) *disperdet illum Deus.* Cùm igitur alius fidelium (opere suo detrimentum patiẽte) saluus fiat per ignem, alius verò vnà cũ opere suo pereat: manifestum est, alterius peccatũ esse mortale, alterius autem veniale. Differũt ergo hæc duo. Vnde etiam Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) *peccatum non ad mortem, à peccato ad mortem* distinguens, pro illo rogari vult, pro hoc non item.
* Euangelium nihil præcipere, nec venisse Christum, vt legem aliquam ferret.	* Matth. 5. Dictum est antiquis hoc & hoc: *Ego autẽ dico vobis.* Perfectius igitur aliquid in nouo, quàm in vetere Testamento præcipi videtur; Ioan. 15. *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Manete in me, & ego in vobis, Lucæ 22. Hoc facite in meam cõmemorationem. Matth. 28. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas: docentes seruare, quæcunque mandaui vobis.* Nec certè Ioannes Euangelista diceret (1. Ioan. 5.) *Mandata Dei grauia non sunt,* si nulla omnino essent. Et Rom. 8. *Si secundùm carnem vixeritis, moriemini.* Quicquid autem in Decalogo præceptum olim fuit, idipsum (præter Sabbati cæremoniam, quæ in Dominicum diem cõmutata iam est) hodie etiam (Matth. 19.) præcipitur, sed velut renouatum, & nunquã veterascente charitatis vinculo ita nobis commendatum, vt noua hæc charitatis & gratiæ lex, non tantùm bona iubeat, sed spiritum etiam subministret, quo & impetrentur, & impleantur, quæ mandata sunt. Vide Augustin. de spir. & liter. itemq; de natura & gratia. Cùm igitur Christus tulerit legem charitatis, quæ diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis; nec vlla vnquam lex fuerit, quæ cum illa
De Melanchthone. * Omnia mala fieri à Deo non tantùm permittente, sed etiam decernente & operante. Imò adulterium Dauidis, & proditionem Iudæ proprium Dei opus fuisse	

conferri queat (Iere. 31. Heb. 8.) in illa verò lege regali si quis offenderit, omnium mandatorum reus fit: (Iacob. 2.) certè optimus & seuerissimus omnium legislatorum Christus est.

Deum non operari mala, id est, peccata.

* Psalm. 105. *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Imò (Marci 10.) *nemo bonus, nisi vnus Deus.* Bonus verò nũquã est author aut causa mali. Nã *Deus intẽtator malorũ est.* Iacob 1. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate?* 2. *Cor.* 6. *Aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Deus lux est* (1. *Ioan.* 1.) *& tenebræ in eo non sunt vllæ. Qui seminauit bonum semen* (*Matth.* 13.) *est filius hominis. Inimicus autem, qui seminauit zizania, est Diabolus. Vos* (qui non potestis audire sermonem meum) *ex patre Diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida*

Peresii sententia de primatu Ecclesiæ Romanæ.

Peresius de diuinis traditionibus in parte 3. *Vnus est Episcopatus in Ecclesia, cum quo debemus vni-*
tatem tenere, puta, Romanus, quem præter hoc quod Ioannis vltimo statuere videtur Christus, cum vni
1392 *Petro oues suas commisit regendas: ipse etiam diuus Petrus, in ordinatione Clementis potestatem suam*
1393 *ex diuina dispositione Clementi resignans, his verbis nobis tradidit hanc necessariam cõmunionem: Vos,*
fratres charissimi, huic qui præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite, scientes, quòd si
quis eum vnquam contristauerit, ipsum qui ei docendi credidit cathedram, non recipit, ideo nec ipse sus-
cipietur in regno cælorum. Propter quod satagite ad omnem collectam congregationem semper cõuenire,
conuenientes verò semper date operam pro ipso sentire. Et infrà: Si inimicus fuerit alicui malorum pro
actibus suis, vos nolite sperare, vt ipse vobis dicat: cum illo nolite amici esse, sed prudenter obtemperare de-
betis voluntati eius, auertentes vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum. Quæ verba à sanctis Patribus &
1394 *martyribus, nec non & multis Synodis ad hoc propositum allegãtur. Adde quòd sicut Ecclesia est visibilis*
& manifesta, necesse erat; vt caput esset in ea visibile & manifestum, à quo, quantum ad externam poli-
tiam, & ea quæ Christus in Ecclesia instituit, gubernaretur & regeretur. Quare non sufficit Christia-
1395 *no, dum in Ecclesia visibili militat, quòd putet, se Christo in cælo regnanti adhærere, quippe cui impossi-*
bile est, nisi cum suis Vicariis communionem teneat. Quare rebelles & ceruicosi aduersarii, quia cum vi-
sibili capite Ecclesiæ non communicant, ad visibilem Ecclesiam minimè pertinent, ac proinde Christo re-
pugnant. Sed argumentum hoc alibi à nobis, tum per scripturas, tum totius Ecclesiæ consensum, ab ipsis
Apostolis vsque in præsentem diem abundè tractatum & corroboratum est, & propediem, si Deus vi-
tam & opportunitatem dederit, in lucem edemus.

Robertus Præsul Arboticensis in tom. 1. de vtroque gladio: *Apertissimè constat, Ecclesiam ex*
1396 *verbo Christi ædificandam super Petrum, quæ iam ædificata erat super Christum.* (Et pòst:) *Nec mirũ,*
si cathedra Petri succedat cathedra Moysi, adiecta etiam imperandi facultate ac præcipiendi, cùm Chri-
stus ipse dicat: Quæ dicunt, facite. Qui ergo iubet imperata facere in Moysi cathedra, nemini dubium es-
se debet, quin idem ipse obtemperandi necessitatem imponat his, qui Sedi Petri subiiciuntur.

1397 Ioannes Quintinus Æduus in Aristocratia: *Caput Ecclesiæ Christus. Petrus etiam petriq; suc-*
cessor in vsu clauium Ecclesiæ caput est. (Et pòst:) *Ista hæc* (inquam) *omnibus cognita, Romana Eccle-*
sia meritò caput habetur aliarum omnium Ecclesiarum orbis.

Fides

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperatores Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

fuisse non minus, quàm vocationem Pauli. Ita docet Melanchthon in epistol. ad Rom. & Caluinus in Institution.

[g] Liberum arbitrium post peccatum, esse rem de solo titulo.

[h] Si vxor debitum reddere improbè recusasset, ancillã voluit in viri thorũ traduci, quemadmodum ipse dixit in sermone quodam de matrimonio, tom. 4.

1517 Idem Paulus 3. — Idem Carolus 5.

[i] Deus ex æquo iubet, nos vxorem ducere, ac cibum sumere & potum. Lutherus in epistol. ad VVolfgangum Reissenbush. Vbi etiam ait, castè & integrè viuere,

Doctores Catholici.

erat ab initio. Ex his liquet, nõ Deum, sed diabolum ad mala opera quos potest, incitare & impellere. Cæterùm (vt Augustinus præclarè dicit ad articulos sibi falsò impositos, artic. 10.) *Nec casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitauit, aut suasit, aut impulit. Sed planè prædestinauit iudiciũ suũ, quo vnicuiq; retributurus est, prout gessit, siue bonum, siue malum.*

De libero arbitrio.

[g] Gen. 4. Dixit Deus ad Cain: *Cur iratus es? Nónne si bene egeris, recipies? Sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit.* Luc. 13. *Quoties volui cõgregare filios tuos, Hierusalẽ, & noluisti?* 1. Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatẽ, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruare virginem suam, benè facit.* In epist. ad Philemonem: *Sine consilio tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitatè bonum tuum esset, sed voluntarium.* Hinc constat, & malos liberè peccare, & bonos liberè per Dei gratiam benè operari.

[h] Christus (Matth. 19.) ait: *Deus ab initio masculum & feminam fecit eos. Propter hoc adhærebit vxori suæ, & erunt duo* (non tres) *in carne vna. Itaq; iam nõ sunt duo sed vna caro.* Et 1. Cor. 7. *Viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Cùm autẽ vir & vxor iam sint non tantùm in carne vna, sed vna caro, & ideo non possint vsum corpis suæ ab inuicem separare, adeò vt *ne vir quidem* (1. Cor. 7.) *potestatem sui corporis habeat, sed mulier*, etiamsi mulier peccet grauissimè, recusando reddere debitum; non potest tamen vir absque mortali peccato, & æternæ damnationis reatu ad ancillã confugere: *ne quod Deus coniunxit, id homo separet.* Quod Christus vetat fieri. (Matth. 19.) Hoc ergo Lutheri consilium manifestè probat, eum spiritu satanæ repletum fuisse.

[i] Quæ ad vitam cuiusque tuendam pertinent, ea sunt penitus necessaria, vt cibus & potus: nec per votum aliquod ab ijs in vniuersum abstinere quisquam debet. Quæ autem pertinent ad speciem cõseruandam (vt generatio prolis) illa non sunt penitus necessaria. Vnde Apostolus, qui neq; perfectissimos quidem à cibo, potu, & vestitu in totum abstinere permittit (1. Tim. 6.) tamen *omnes optat sui similes esse in abstinendo à nuptijs*, 1. Cor. 7. consulitque, vt *qui sine vxore est, non quærat vxorem*, permittens interim, vt qui non continet, hoc est, qui nec reipsa continet, nec ob causam aliquam cõtinere debet, matrimoniũ contrahat. Qui enim debet continere, etiãsi non contineat, is à Paulo (qui semper secundũ ius Dei & loquitur, & intelligendus est) pro continente habetur. Debet autem continere qui vel vxorem accipere non potest, quia nulla in eum consentit, vel cuius vxor impedita est, ne possit debitum reddere, vel qui vouit, se nunquam velle vxorẽ ducere. Nam vt qui vxorem habet viuentem, etiãsi ea sit à latronibus capta, nec restituatur; tamẽ aliã ducere non potest, sed iure diuino cõtinere iubetur, ne alioqui reus fiat adulterij (Matth. 19. Ro. 7.) sic etiam,

Fides Aethiopum de primatu Episcopi Romani.

Damianus à Goes Eques Lusitanus, Paulo Pontifici Romano tertio: *Aethiopum Imperator
cum omnibus suis regnis, sub tua disciplina viuere cupit, nec quicquam magis optat. Neç etiam ignorat, ex
Apostolorum doctrina, quam in octo libris digestam habet, Episcopo Romano omnium Episcoporum to-
1398 tius orbis Principatum deberi: cui planè sanctéq; parêre vult, ab eoq; in Christi Ecclesiæ institutis bene
& sanctè instrui: ad quod viros doctos sibi dari orat, atque exorare audè affectat.*

1399 Hæc sunt quæ de fide & religione apud nos Æthiopes habentur, & obseruantur: *Credimus
in nomen sancta Trinitatis &c.* (Et pòst·) *Praterea Pontificem Romanum tanquam primum Episcopũ,
& Pastorem ouium Christi agnosco, ac omnes Patriarchas, Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, quo-
rum ille caput est: quibus tanquam ipsius Christi ministris pareo, ac obedio.*

Francisci Titelmanni testimonium & sententia de primatu Pontificis Romani.

Franciscus Titelmannus in 7. cap. Canticorum, ad illa verba, *Caput tuum vt Carmelus: Caput
Ecclesiæ duplex consideramus, alterum primum & principale, quod est Christus:* (Ephes. 1.) *alterum se-
1400 cundarium & vicarium, cui Dominus tradidit vniuersalem & plenariam potestatem soluendi atq; li-
gandi super vniuersitatem omnium Christi fidelium. Qui propter sui eminẽtiam, Papa, id est, Pater Pa-
trum ab Ecclesia meruit nominari. Voluit enim Sponsus à Sponsa abscedens, non solùm ipse caput eius in-
uisibile remanere, verùm etiam aliud visibile caput suo loco ei aßignare, ne quasi acephala posset ab hosti-
1401 bus irrideri. Huius capitis locum post Christi ascensionem primus tenuit Simon Petrus, quem totius Apo-
1402 stolici collegij caput & Principem Dominus constituit. (Matth. 16. Luca 22. & Ioan. 21.) Post hunc
verò alij quoq; eiusdem capitis locum obtinuère, qui in eius locum diuina vocatione & Canonica electio-
1403 ne fuerunt surrogati, per quos illa Petri nauicula inter fluctus & procellas turbulenti seculi extitit gu-
bernata, & in fidei rectitudine hactenus non sine peculiari Dei munere conseruata. Vt manifestè pa-
teat, non inanem fuisse sermonem Domini quo dixit Petro, Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.
1404 Quod quidem non solùm ad ipsam illam singularem Petri personam pertinere arbitrandum est, verùm
etiam ad vniuersos posteros, & successores illius, qui secundùm diuinam & Canonicam electionem, ad
huius Pastoralis regiminis vniuersalem curam fuerint assumpti, quemadmodum & cætera, quæ paulo an-
tè citata sunt, vt dicta Petro, illis quoque dicta intelliguntur, iuxta sanctorum & Orthodoxorum Pa-
trum enarrationem.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostata & Hæretici.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
1537	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

viuere, tam non esse in manu nostra, quàm omnia Dei miracula. Et ideò votú continentiæ impossibile minimeque seruandum esse.

* Non esse aduersus Turcas prœliandum.

Non tantùm humanam naturam, sed etiam diuiná, seu verum Deum pro nobis passum esse & mortuum. Quia quod vni naturæ proprium est, hoc communicatur alteri, propter inseparabilem cohærentiam: vt passio competit humanæ naturæ, & tamen eam diuina

Doctores Catholici.

qui castrauit se propter regnum cælorum (Matth. 19.) hoc est, qui ob vitæ æternæ amorem fecit, vt iure diuino eunuchus fieret, nec iam legitimos filios generare queat, (hoc autem nullo modo fit, prætcrquá voto continentiæ) is etiamsi actu continere nó vult, tamen vxorem ducere non potest, *quia se castrauit*, non quidem naturaliter & facto externo, sed euangelice & iure diuino; tantumq; abest, vt hoc continentiæ votum sit impossibile aut inhonestum, vt Christus ad illud nos adhortetur, dicens, *Qui potest capere* (vt se castret propter regnum cçlorum) *capiat*, id est, *castret se*. Quod proculdubiò nihil est aliud, quàm si dixisset, voueat continentiam, seu voueat se vxorem non ducturum. Quamdiu enim hoc non vouet, etiamsi abstineat ab vxore, nódum castrat se, nec eunuchus fit, quia nondum habet se ad similitudinem eunuchi, aut hominis castrati. Nam eunuchus & castratus non modò non generant, sed nec possunt generare filios. Is ergo qui potest capere hoc donum continentiæ, admonetur, vt voueat, se nunquam ducturum vxorem. Satis ergo est, vt illo tempore quo vouet, capere hoc possit. Ná alioqui nunquam voueret, si deberet semper timere, ne fortè posteà non posset illud donum capere. Est auté aliquando vouendum, prout ipsa Christi verba apertissimè sonant: Igitur si quis semel vouerit, non aliter debebit votum suum posteà seruare, quoad iuris diuini obligationem, & à liberis procreandis refrenationem: quàm si vel natus, vel etiam ab hominibus factus fuisset eunuchus.

* Roffensis in artic. 34. contra Lutherum: *Si possessiones nostras bello defendere licet aduersus Christianos (quemadmodum ostendimus licere, non solùm ex Augustini testimonio, verùm etiam ex Baptistæ doctrina, quam ipse militibus Luc. 3. tradidit:) quantò magis aduersus Turcas prœliari licet?* (Et pòst:) *Si nemo Turcis repugnet, idem reliquis Europæ prouinciis eueniet, quod alijs pridem euenit, timendumque ne inexpectata clades (vt olim Constantinopolitanos) sic propediem reliquos opprimat.*

Diuinam naturam non esse passam aut mortuam pro nobis.

* Licet eadem sit in Christo diuinæ & humanæ naturæ persona, & ideo per communicationem idiomatum ea quæ sunt vnius naturæ, attribuantur personæ solam diuinam naturam (vt Deus) vel solam humanam (vt homo) significanti: tamen neutrius naturæ proprietates alteri naturæ attribui possunt. Itaq. *filium Dei* rectè dicimus *morti traditum*, diuinam verò eius naturam non item. *Dominum gloriæ crucifixum* Apostolus dicit, non tamen diuinam gloriá. Cùm enim vtraque natura in vna & eadem persona conueniat, sed non vna & eadem in se fiat: vt per solam personam fit naturarum vnio, sic per solam personam communicantur vtriusque naturæ proprietates, Deus patitur, Deus moritur, quia Christus, qui est Deus, patitur & moritur. Sed si homo etiam non esset, non rectè diceretur

Petrus de Anchorano ad lib 6. decretalium ad c. Fundamenta de electione lib. 6. *Deus distin-
xit Dominia, præferens Papam in spiritualibus, & Imperatorem in temporalibus, & secundùm hoc non
1405 *esset disputandum, quis sit maior: & quilibet debet reputari maior in suo Dominio. Dic tamen, vt nota-
tur de iudic. c. Nouit. & de foro compet. c. Licet. per Innocentium.* Ibi autem constat, Innocentium
dicere, ad officium Pontificis spectare, *vt de quocunque mortali peccato corripiat quemlibet Christia-
num, seu magnum, seu paruum.*

1406 Clemens Monilianus Cardinalis Aræ cæli Catholicarũ institutionum cap. 57. *Romanus Pon-
tifex succedit B. Petro in ea perfectione potestatis & dignitate Vicariatus Christi, qua ipse beatus Pe-
trus à Christo in Ecclesia est sublimatus.*

Et antè in eodem capite, *Fides habitualis ita necessaria est ad esse Papam, quòd sine illa nec potest fie-
ri Papa, nec conseruari in Papatu.* Et pòst: *Christus dicit expressè, se super fidei confessionem fundatu-
rum Ecclesiam, & propter talem fidei confessionem promisit, se daturum Petro in præmium claues regni
cælorum. Vnde Papa hæreticus effectus, iure diuino eo ipso est Papatu priuatus. Licet enim, vt persona pu-
1407 blica & communis, in dandis toti populo Christiano fidei decretis (vt piè creditur) errare non possit: vt
tamen singularis & priuata persona, & errare potest, & hæreticum fieri nonnulli opinantur.*

Idem Monilianus cap. 107. *Sacræ literæ docent, quòd conciliũ non debet sine Papæ authoritate con-
gregari. Vnde in simili (primo Machab. 14.) dicitur, quòd inter alia, quæ Simoni sacerdoti magno totius
populi & omnium sacerdotum consensu attributa sunt, hoc singulare priuilegium fuit, vt conuentus sine
ipso non fieret in regione. Cùm autem secundùm Apostolum sacerdotium veteris legis figura sit sacerdotij
noui instrumenti, & summus sacerdos noui Testamenti, prout Paulus ad Hebræos testatur, excellentio-
ris sit dignitatis, quàm veteris: non est dubium, quin simile priuilegium diuina institutione habeat sum-
1408 mus sacerdos & Pontifex in lege noua, ne videlicet sine eius authoritate conuentus vniuersalis fiat in
Ecclesia.*

Felicianus Ninguarda in assertione fidei Catholicæ art. 10. *Si Papa Antichristus esset appellan-
dus, ad quid Christus ipsum tamdiu perseuerare permisit? Omnis enim plãtatio quam non plantauit Pa-
ter cælestis, (Matth. 25.) eradicabitur. Quare vnumquemque Pontificum mundo talem esse, non mani-
festauit Christus, & spiritu oris sui non interfecit? Nam ait Apostolus, de ipso Antichristo loquens, (2.
Thessal. 2.) Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui Impossibile
1409 nempe esset, quòd Deus tot, & tantos homines, Principesq́; amore, feruore, zelo erga Christum affectos,
Romano Pontifici (si talis esset) obediendo, perire permisisset, & tantam Romanorum Pontificum succes-
sionem sustinuisset, sed tandem ipsis finem prorsus imposuisset, quemadmodum omnibus reliquis hæreti-
corum sectis, quæ non diu perseuerare valuerunt. Qualis enim reperiri potest synagoga, quæ tantam, diu-
tinamq́; suorum Pontificum retinuerit successionem, quemadmodum Romana fecit Ecclesia? Fortassis
Simoniacorum, vel Ebionitarum, aut Marcionistarum, Manichæorum, Pelagianorum, Arriarorum, aut
Lutheranorum? Qui Martino, illorum Deo adhuc viuente, inter se diuisi, neminem in superiorem reco-
gnoscentes, diuersas constituerunt factiones, vt citius eradicarentur: cùm omne regnum in seipsum di-
uisum desolari sit necesse Quod indicat, ipsorum sectas verè Antichristi esse synagogas, & non Chri-
sti Ecclesiam, quæ vna est, sectionem non patiens, vti benè dicebat Cyprianus lib. 2. epist. 12. Ecclesia Ca-
tholica vna esse potest, scindi, vel diuidi non potest, & omnes hæreses destruens, quemadmodum benè ait
1410 & Laurentius Puderiens Neapolitanus, in Breuiario Decreti 24. quæst. 1 cap. Memor. Romana Ecclesia
nullam hæresim tenet, sed hæreses destruit.*

Antonius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1538	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

uina quoque subijt: *Proprium filium pro nobis tradidit, Dominum gloriæ crucifixerunt.* Hanc doctrinam ex ore docentis Lutheri bona fide exceptam Musculus euulgauit, auctore Staphylo in respons. ad maledicentiá Andreæ Musculi.

Hæreses Lutheranorum circa sacras scripturas.

* Solis scripturis credédum esse, nec alia esse in fidem & mores necessariò trásferenda, præter illa quæ in expresso Dei verbo continentur. §. Hoc isti valde impudenter & pęnè contra communem sensum affirmant, quia ipsarum scripturarum Canoné ex non scripta traditione acceperunt. Itaque dum non scriptas traditiones reijciút, ipsarum scripturarum & numerum, & ordinem, & authoritatem reijciút, quia nos hæc omnia per solam traditionem accepimus.

De scripturis quas Lutherus & eius discipuli à Canone abiecerunt.

* Cùm Lutherani abiectis traditionibus Ecclesiasticis

Doctores Catholici.

diceretur Deus pati & mori. Cùm ergo Deus quidé moriatur, sed tamen non quia Deus, verùm quia homo; vtiq; id vocabulum quod hominis rationem prorsus excludit, prorsus etiá excludit mortis & passionis rationem. Tale autem est vocabulum *naturæ diuina*. Illa enim nec est homo, nec natura humana. Dicere igitur, naturá diuinam esse mortuá, nihil est aliud, quàm dicere, Deum quà Deus est, mortuum esse. Quod ita si esset, etiam pater & Spiritus S. moreretur: quia vterq; illorum Deus est. Hæc hæresis in *Theopaschitis* iam olim dánata fuit. Sed magnopere laborat diabolus, vt talis cótumelia naturæ diuinæ inferatur; & quoties aptum ad eá rem instrumentum nanciscitur, non prætermittit huiusmodi blasphemias euulgare.

Verbum Dei multis alijs modis, quàm per scripturas nobis reuelari.

* Dietenbergius in Freno Lutheranorú c. 1. *Spiritus sanctus non per solas nudas scripturas loquitur, sed per Christum. (Heb. 1.) Prophetas (Luc. 1.) Apostolos, (Matth. 10.) Euágelistas (Luc. 10.) Pastores & doctores (Ephe. 4.) Synodos vniuersales. (Mat. 18. & Act. 15) Apostolicas traditiones (2. Thessal. 2.) per generales Ecclesiæ consuetudines (1. Cor. 11.) deniq; per Spiritú sanctum Ecclesiam suam docet, docebitq́; amodò vsq; in sempiternum (Ioan. 15.) non se obligans ad solam chartá & atramentum. Nec enim Deus frustrà dedit sacerdotes ad ambiguitates legis definiendas (Deuter. 17.) nec in vanú iussit legem ex ore sacerdotis requiri (Malach. 2.) nec sine causâ Christus Apostolis dixit (Luc. 10.) Qui vos audit, me audit.* (Et post.) *Nec enim Dominus solis scripturis vsus est, sed exemplis, parabolis, rationibus à natura sumptis, quemadmodum & Paulus Poëtarú carminibus, consuetudine, Apostolicisq́; traditionibus. Denique Apostolus (Rom. 10.) fidem ex auditu esse protestatur. Quòd si ex solis scripturis fides haurienda esset, diceretur potius fides ex visu esse, velut ex primo fidei principio; cùm tamen Dominus ipse (Matth. 28.) iusserit Apostolos ire & docere omnes gentes, vt seruarent omnia quæcunque mandasset illis, hoc est, quæ audiuissent ab illo. Auditus igitur est verum fidei principium. (1. Cor. 15.) Sic prædicauimus, & sic credidistis. Et (Matth. 4.) De omni verbo quod procedit ex ore Dei, viuit homo, siue id verbum procedat per atramentum & chartam, seu tantùm viua voce Pastorum & doctorum (2. Thess. 2.) Hæc qui spernit, non hominem, sed Deum spernit.* (1. Thessal. 4.) §. Illud insigniter animaduertendú est, eos qui solas vrgent scripturas, ex ipsis scripturis docere non posse, quot sint scripturarum libri, aut quis earum certus canon. Cùm ergo ipsis scripturis fides aliundè, hoc est, ex traditione non scripta fiat: vtiq; traditio vniuersalis, quæ nisi verbum Dei esset, scripturas indubitatè ostendere non posset, in omni etiam alia causa pro verbo Dei vero & indubitato habenda est.

* Melchior Canus Episcopus Canariensis de locis Theologicis lib. 1. c. 7. *Iudiciú de scripturis per scripturas ipsas nullo pacto idoneum esse potest. Nam vt de pluribus alijs taceamus, quorum similis omnino causa est, certè libros Ruth, Esther, Iob, esse Canonicos, nullo*

1411 Antonius Florebellus de authoritate Ecclesiæ: *Nullum à Christo constitutum fuisse Ecclesiæ re-*
ctorem atque Antistitem, repugnat sacris Euangelys, repugnat grauißimorum scriptorum testimonys,
repugnat Imperatorum legibus, antiquißimorum conciliorum iudicys, totius Christiani nominis perpe-
tuo consensui: deniq; rectæ multitudinis cuiuscunque hominum regendæ rationi repugnat, & vero Dei
ipsius etiam instituto, quod in constituenda Iudæorum Ecclesia declaratum est. An populus Iudaicus, qui
præ Ecclesia Christiana exiguus fuit admodum & pusillus, vsq; eò curæ Deo fuit, vt Pontificem illi per-
petuò præsidere voluerit, ad quem controuersiæ deferrentur, cuius decreta & iudicia rescindere aut im-
probare non esset fas, id quod, vt in Deuteronomio est, capite etiam sancitum fuit, Ecclesia Christi, quam
Deus, repudiata Iudaica, sibi adoptauit, cui non terrestria & caduca bona proposuit, sed cælestis eam hæ-
reditatis, & beatitudinis, ac gloriæ suæ participem esse voluit, quam tantoperè dilexit, vt eam filij sui cru-
1412 *ciatu & morte redemerit: cùm quidem Christus ab vno eam moderatore & Principe regi voluisset, quò*
commodius gubernaretur, paxq; in ea & cōcordia facilius seruaretur, quibus temporibus potißimùm re-
ctoris præsidium, authoritatem, & prouidentiam requirebat, in seditionum procellis ac tempestatibus sine
duce, sine gubernatore, deserta ac destituta est?

1413 Marianus Socinus Senensis ad tit. Decretalium, de foro competenti. c. significasti. nu. 10. *Pa-*
pa non debet submittere se iurisdictioni Iudicis secularis, quia hoc redundaret in opprobrium Dei, cuius
Papa Vicarius est.

Idem Marianus c. licet ex suscepto, eodem tit. nu. 6. *Iesus Christus Vicarium suum cōstituit Pe-*
1414 *trum & successores, dum dixit, Pasce oues meas. Et rursus, Tu es Petrus; Matth. 16. Et licet in multis*
distincta sint officia & regimina mundi: quandoque tamen necessarium est recurrere ad Papam, siue sit
necessitas iuris, quia alius non est Iudex superior, siue facti, quia de facto minores iudices vel non possunt,
vel nolunt iudicia exercere.

1415 Idem ad c. qualiter & quando 2. ext. de accusat. num. 5. *Papa est ille, qui confirmat constitutionem*
concily, non econtrà. Pro quo facit (secundùm Hostiensem) quia confirmatio pertinet ad superiorem: &
ideò statutum Papæ non confirmatur à concilio, cùm sit inferius.

Ambrosius Catharinus Archiepiscopus Compsanus in epist. ad Iulium 3. Pontificem maxi-
1416 mum: *Illud Catholicum est, quod scriptura euidenter profert, quod Catholica recipit ac declarat Eccle-*
sia: in quod vnanimes sancti Patres conueniunt: denique quod ex contentione & inquisitione à tua illi-
batißima Sede & veritatis cathedra, vt Catholicum, certa sententia fuerit definitum.

De ori-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Idem Carolus 1.

1540 Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

siasticis auctoritatem solis Scripturis deferrent, par erat, vt scripturas saltē quá plenissimas esse cuperent, nec vllam earū pattē tollerent. Nunc autem negârunt eos libros veteris Testaméti, qui nō erant in canone Iudæorum, Baruch, Tobiá, Iudith, Sapiētiam, Ecclesiasticū, & duos Machabæorū libros. Tum autem ex nouo Testaméto alios ferè totidem libros sustulerunt. Nā Iacobi Epistolam Lutherus *aridam et stramineā appellat*, quæstionem etiam mouet de Epistola Pauli ad Hebtæos, de secunda Petri, & de secunda & tertia Ioannis, de Iudæ Epistola, & Apocalypsi Ioannis Apostoli.

De Iacobi Epistola.

Caluinus in Præfatione ad Epistolam Iacobi non sequitur Lutheri iudiciū, sed potius nihil se in ea videre ait quod non sit dignum Apostolico spiritu.

189. *De epist. D. Iacobi cēsura ministrorum Heluetiæ.*

[a] Ministri cōgregationum Heluetiæ in confessione quam ediderunt an. 1566. cap. 15. ita scribunt: *Iacobus dixit*

Doctores Catholici.

nullo modo ex ipsis scripturis comprobabitur? Deinde si in controuersia sit, an ambo Testamenta nouum & vetus Deo auctore sint edita: per nullam alterutrius Testamenti auctoritatem hæc disceptatio componi potest. Qua enim ratione de toto volumine dubitabitur, eadem quoq; de qualibet particula voluminis ambigetur. Necesse est igitur, huius quæstionis aliquē, præter sacras scripturas, iudicem constituere. Præterea priuatas cuiusque vel reuelationes, vel opinationes velle sequi, idq; in quæstione si ies necessaria, stultū erit. Pro sua etenim factione quisque definiet, & quæ ipse existimauerit, ea sibi asseret à Deo reuelata. Quid? quòd nullus homo priuatus habet in Ecclesia certā auctoritatē, nullus apud reliquos fideles exploratā & solidā veritatem? Ab Ecclesia igitur est determinādum, quisnā liber sit Canonicus, & illius auctoritas certa regula est, ad libros vel in sacrorum numerum recipiendos, vel etiam ex eo numero reiiciendos. Hāc tenuit Iren. lib. 3. aduers. hæreses c. 2. 3. & 4. & Aug. lib. cont. Faust. 13. c. 4. & li. 28. c. 2. & 4. & 2. lib. de doctr. Christian. c. 8. Deniq; in lib. cont. epist. Manich. c. 5. Vbi illa est omnium sermone trita sententia, Euangelio non crederē, nisi me Ecclesiæ moueret auctoritas. Hæc eadem definitur à concilio Toletano 11. in hæc verba: Si quis dixerit vel crediderit, alias scripturas esse Canonicas, præter eas quas Ecclesia Catholica recipit, anathema sit. Nō est autem vnde commodius atque constantius huiusmodi iudicium censuramq; petere debeamus, quàm ab Ecclesia, quæ est columna & firmamentum veritatis. Atque (vt Augustinus cont. Faust. lib. 28. c. 4. ait.) Si Apostolus Paulus non inueniret in carne Apostolos (Gal. 2.) cū quibus conferret Euangelium, Ecclesia illi omnino non crederet. Ostendit se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri & qui cum eo erāt fuisset sententia roboratum. Ego verò primùm sentio, ad Apostolos pertinuisse libros sacros probare, non reiicere. Existimo deinde huiusmodi traditionem Apostolicam non alia ratione melius innotescere, quàm per Patres & Doctores Ecclesiæ post Apostolos succedentes. (Ex c. 8.) *Nec tamen fidei vltima resolutio fit in Ecclesiæ testimonium. Sed licet oporteat humana quædam & exteriora adminicula interuenire, sine quibus non eramus credituri, quoniā ab his quæ sunt notiora nobis, ad ea quæ minus nota sunt, quodam quasi natura ductu ferimur: tamen ratio formalis assentiendi lumen fidei est, quod Deus infudit credenti. Vnde Ioann. 4. Iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.*

Idem Canus c. 9. probat, omnes istos quatuordecim tam veteris quàm noui Testamenti libros ab hæreticis negatos, verè Canonicos esse, idque per auctoritates tum Pontificum, Innocentij, Gelasij, Augustini & Isidori, tum etiam conciliorum Laodiceni, Carthaginiensis, Florentini & Tridentini.

[a] August. in lib. 83. quæst. c. 76. *Qui putant, Iacobi sententiā Pauli sententiæ (Rom. 3.) contrariam esse, possunt arbitrari etiam, ipsum Paulum sibi esse contrarium, quia dicit (Rom. 2.)*

De origine Societatis Iesu, & quo fructu fidem Christi tum in Europa confirmârint, tum in Asia propagârint.

Iacobus Payua Andradius Lusitanus in lib. de origine Societatis Iesu: *Ignatius Layola Canta-*
ber in Põpeiopolitanæ arcis obsidione, à Gallis vulneratus & captus, ab illo die cùm viginti sex annos na-
tus esset, non armis modò, verùm etiam omnibus humanis curis & cogitationibus abiectis, Christianæ
militiæ se addixit. Cumq́; in pœnitentiæ, charitatis, virtutumq́; omnium palæstra se aliquot annis exer-
1417 *cuisset, iamq́; optimi quidam viri se commilitones illi adiunxissent: anno Dom. 1540. à Paulo tertio Pon-*
tifice maximo Contareni Cardinalis opera impetrârunt, vt institutum ipsorum (quo erudiendæ iuuen-
tuti, & hominum animis tam doctrina salutari, quàm peccatorum extirpatione purgandis vacare decre-
uerant) confirmaret. Quod sapientissimus Pontifex libentissimè fecit, atque adeò diuino quodam spiri-
tu, qui in Pontificibus peculiari quadam ratione residere solet, afflatus, prædixit, hanc vitæ rationem ma-
xima instauranda Christianæ Reipublicæ auxilia esse allaturam. Ne verò inconsideratè tantam rem
gessisse videretur, principio cauit, ne plures quàm sexaginta viri ad eam Societatem asscriberentur.
At posteaquàm idem Paulus 3. Pontifex prudentissimus intellexisset, quàm illi se indies præclarius
in curanda animarum salute gererent, & quantum pietate, fide, honestate, grauitate, innocentiaq́; excel-
lerent: ne Spiritui sancto, quem instituti huius auctorem, atque procuratorem esse apertissimis indiciis co-
gnouerat, resistere videretur: anno à Christo nato 1543. illud ipsum rursus firmauit, & Apostolica au-
1418 *ctoritate communiuit, neque vllis ipsum terminis aut virorum numero circumscriptum esse voluit, quod*
augeri, atque amplificari summopere iam optabat. Prævidebat enim sanctissimus Pontifex, nullam fore
tam barbaram & incultam gentem, quam horum hominum ardentissima charitas non esset persuasura,
nec vllum tam apertum ac ingens periculum, cui pro Christi gloria non illi se libenter offerrent.
Erat per id temporis Romæ Petrus Mazcarenhas Lusitaniæ Regis ad Summum Pontificem Orator. Is
1419 *à Paulo tertio impetrauit, vt ex illa Societate duo viri, Franciscus Xauier, & Simon Rodericus in Lusi-*
taniam anno Dom. 1541. mitterentur. Cùm autem Ioannes Lusitaniæ Rex ex India ac cæteris Orien-
tis prouinciis quæ Lusitano Imperio subsunt, cælestes potius quàm terrenas opes quæreret: relicto in Lu-
sitania Simone Roderico (vbi prima societatis Iesu fundamenta iaceret) curauit, vt Franciscus Xauier in
Indiam nauigaret, vt Christum Iesum Barbaris hominibus cum reliquis religiosis viris, qui illud iam
ibi munus præclarè obibant, annunciaret. (Et pòst:)
Vt verò egregios aliorum ordinum viros, præsertim instituti D. Dominici atque Francisci, qui in iis-
dem prouinciis Euangelio amplificando summa cum laude incumbunt, & de Christi Ecclesia præclarè
admodum merentur, taceam: vix sanè dici potest, quot hominum millia, diuina in primis virtute, Socie-
tatis verò Iesu opera, & industria; idolorum impietate abiecta, fideiq́; lumine illustrati, sacro sunt laua-
cro expiati, adeò vt non semel Goæ, quæ inter omnes Indiæ ciuitates quæ Lusitano Imperio subsunt, regia
est atque præcipua, tria circiter hominum millia simul baptizati fuerint. Et vt ex eorum Ducum qui in
India Regis locum ac vicem tenent, literis nuper ad Lusitaniæ Regem potentissimum Dominum meum
missis constat, intra vnum aut duos annos ex barbaris illis hominibus viginti ferè millia Christianæ mi-
1420 *litiæ sese sacramento obligarunt, quos diligenter salutaribus documentis Societatis Iesu viri imbuunt,*
atque pietate, & religione instituunt.
Quid commemorem eos qui illorum opera, & incredibili diligentia quotidiè omnem impietatem
abiiciunt, & sacro lauacro expiantur in Tana, Cochim, Malacha, Malucho, Amboim, Ormuz, Daman,
1421 *Coulam, Manuar, vbi octoginta iam circiter hominũ millia in Christi Iesu, Euãgeliiq́; dilucidam cogni-*
tionẽ venerunt: cùm nullus ferè sit angulus in latissimis illis regionibus Orientis, quem officiosissimi hi
viri præclara Euangelij luce non aliqua ex parte illustrauerint? Quibus verò ac quantis laboribus his in
rebus perfungantur, satis intelliget, qui nauigationum discrimina, in perdiscendis barbaris & incultis
linguis difficultatem, atque abducendis agrestibus animis ab ea in qua nati & educati sunt, perfidia,
& superstitione, negotium secum perpenderit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1540	Idem Paul. 3.	
		Idem Carolus 1.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

dixit opera iustificare, non contradicens Apostolo, reiiciendus alioqui: Ergo isti nõ admittunt Epistolam Iacobi, tanquam quæ verbũ Dei fuerit: alioqui nullá ob causam reiici posset. Sed ideò recipiunt eã, quia putãt se posse Iacobum ita intelligere, vt non contradicat ipsorum sententiæ in Paulo interpretando.

190. *De Castalcone.*

ᵃ Sebastianus Castaleo Anabaptistas in ea re sectatus, dicebat Canticũ Canticorũ esse colloquiũ Salomonis cum amica quadam sua Sunamitide, quod est profani potius, quàm sacri amoris argumentum. De venereis enim amoribus hîc agi, Castaleo impiè putauit.

ᵇ Anabaptistæ plurimos veteris ac noui Testamẽti libros reiiciunt, etiã præter illos, qui per alios Pseudoëuangelicos à Canone remouẽtur, vt librum Iob, Psalterium Dauid, librum Danielis Prophetæ.

De intelligentia scripturarum.

ᶜ Quas autem scripturas Lutherani, Zuingliani aut Anabaptistæ recipiunt, eas recu-

Doctores Catholici.

(Rom. 2.) *Factores legis iustificabuntur.*

Michaël Medina de recta in Deũ fide, lib. 6. ca. 8. *Epistola Iacobi recensetur inter Canonicas scripturas ab Innocẽtio 1. in ep. ad Exuperium in concil. Carthag. 4. can. 47. ab August. lib. 2. de Doct. Christ. à Gelasio; ab Isidoro etiam & Damasceno; denique à concilijs Florentino & Tridentino: adde & Milenitanum c. 7.*

Ibid. c. 23. *Fex hæreticorum nostra memoria cũ epistola Iacobi bellũ gerit irrecõciliabile ob inueteratũ bonorum operũ odiũ, quo sua sterili fide contenti flagrant. Hæc enim caput omnium hæresum amputat, dum ait, fidem sine operibus mortuam esse; Iacob. 2. Eusebius lib. 2. Ecclesiast. historiæ c. 23. Scimus, inquit, Epistolam Iacobi & Iudæ cum cæteris ab omnibus pene Ecclesiis recipi. Et Hieronymus de Viris illustribus: Iacobi (ait) Epistola paulatim tempore procedente obtinuit auctoritatem.*

Sixtus Senensis Bibliothecæ sanctæ lib. 7. *Lutherus abiecit de Canone epistolam Iacobi, nulla alia de causa, quàm quod dogmati suo de iustificatione per solam fidem aduersetur.*

ᵃ Sixtus Sen. lib. 8. hær. 8. *Tales sunt similitudines, per quas adamata sponsa describitur, vt si iuxta literam exponãtur, magis eã deturpent, quàm exornent. Dicit enim sponsam habere amplum caput instar montis Carmeli, oculos persimiles piscinis magnis, quæ sunt in Esebon, nasum instar turris, quæ respicit contra Damascũ. Oportet igitur in hoc Salomonis, viri omniũ sapientissimi, Cãtico, nõ carnale aliquid, sed castas Christi & Ecclesiæ nuptias intelligere, quarũ Epithalamiũ præsenti volumine canitur: Sicuti omnes Patres & concilia rẽ intellexerũt.*

ᵇ Præter consuetudinem auctoritatemque Ecclesiæ, quæ libros Iob, Dauidis & Danielis semper velut Canonicos recepit, vt cõstat ex Laodiceno & Carthaginensi cõcilijs: etiam Sixtus Senensis in Bibliothecæ sacræ libr. 8. respondet illis Anabaptistarum friuolis obiectionibus, quas opponunt.

ᶜ *Gregorius Nazianzenus & Basilius Magnus* (auctore Rufino histor. Eccles. lib. 2 c. 9.) *per annos tredecim solis diuinæ scripturæ voluminibus operã dabant: earumq; intelligentiam non ex propria præsumptione, sed ex maiorum scriptis, & auctoritate sequebantur: quos & ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat.* Hunc morem seruabãt sancti Patres. At contrà, quod nunc Caluinistæ & Lutherani dicunt seipsos facere, id veteres hæreticos facere solitos esse, antiqui Patres attestantur. Tertullian. in lib. de Præscript. aduers. hæret. ait: *Ista hæresis non recipit quasdam scripturas: & si quas recipit, adiectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui interuertit. Et si recipit, non recipit integras: & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diuersas expositiones commentata cõuertit. Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum & corruptor stylus. Variæ præsumptiones necessariò nolunt agnoscere ea per quæ reuincuntur: his nituntur, quæ ex falso composuerunt, & quæ de ambiguitate ceperunt.* Itaq; Tertullianus ibidem rectè admonet, priusquã in scripturis certamen cõstituatur,

1411 *Inter egregios verò sanctissima huius societatis viros, qui de Christi Ecclesia præclarè admodum in Orientis regionibus promeriti sunt, fuit Franciscus ille Xauier, vaticinandi spiritu (vt ex Lusitanis hominibus, qui cum eo familiariter vixerunt, accepimus) cum primis exornatus, quem omnes Indiæ incolæ veluti alterum Franciscum Minoritarum parentem habent, & illius corpus (quod integrum huc vsque non sine miraculo conseruatur) religiosissimè colunt & venerantur; qui cùm crebris aliquorum sermonibus Iapanicæ gentis ingenium morumq́ suauitatem intellexisset, in magnamq́ spem venisset, fore, vt Iapanici innumerabilibus diis, quibus maxima cum superstitione sacra facere solent, abiectis & repudiatis, veram Christi fidem complecterentur, Christianiq́ nominis gloriam consectarentur; illò nauigauit, Christianæq́ religionis ibi prima fundamenta iecit, quam alij deinde eiusdem societatis viri, nouem iam templis exædificatis, maiorem in modum auxerunt & amplificàrunt.*

§. Hoc verò tantum propagandæ fidei studium & donum à Pontificis Romani primatu promanasse, dubitare non potest, qui videt, alios Episcopos non nisi de sua quemque prouincia solicitum esse (atque vtinam hoc ipsum omnes præstarét:) Romanum verò Episcopum & singulorum negligentiam domi supplere, & de Christi Euangelio Barbaris annunciando, vel solum, vel certè supra omnes alios solicitè prouidere. Cuius Ecclesiæ primatus si non esset à Deo: vnde, obsecro, haberet, vt tam præclarè supra omnium aliorum Episcoporum cathedras de fide Christi mereretur?

Cardinalem Polum & libros doctissimos conscripsisse, & damna maxima pertulisse, & labores grauissimos subiusse pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

Reginaldus Polus Cardinalis pro vnitatis Ecclesiasticæ defensione quatuor libros ad Henricum octauum eiusdem vnitatis in Anglia euersorem conscripsit. In quorum secundo ait, *Deum ita voluntatem suam Ecclesiæ patefecisse, vt nomen hoc nouum Ecclesiæ dederit* (Isaiæ 62.) *Vocaberis voluntas mea in ea. Interroga ergo maiores tuos* (*Deut. 32.*) *& dicent tibi, Petrum à Christo accepisse Christi in terris locum, capitis locum in Ecclesia, cui qui succedunt Romani Pontifices, eundem locum teneant.*
1413
Pòst autem, accuratissimam disputationem *de Petra, super quam Christus ædificabit Ecclesiam suam*, instituens eo argumento probat, nescire hæreticos quid illis verbis significetur; quia *modò Christum, modò fidei confessionem, modò etiam Ecclesiam* dicunt illam Petram esse. Ipse autem docet, Simonem Christi potestate præditum, Petram esse, de qua Christus (Matth. 16.) agit. In cuius rei signum nomen Simoni mutatum esse, vt qui Petrus à petra diceretur. Et cùm Christus Ecclesiam, quæ multitudine hominum constat, exædificare in animo haberet; ante omnia locutus est de lapide vno, qui tanquam caput reliquis membris prouideret: *quasi planè intelligi vellet, multitudinem nullam posse vllo modo consistere, nisi in vno aliquo firmaretur. Eoq́ magis decère, illam multitudinem, quæ vnitatis vinculo reliquas omnes superaret* (*qualis futura erat Ecclesia*) *ad vnius*
1424 *curam ac solicitudinem reduci. Quod ipsum Apostoli, natura illis indicante, cùm viderent; non semel præsente Christo contenderunt, quis eorum maximus foret. Hanc contentionem de Principatu Christus ad humilitatem eos cohortans, sic ab initio repressit, vt clarè non intelligerent, quem cæterorum Principem faceret.*

Sed tandem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

recusant vel secūdùm traditionem Ecclesiasticam, vel secundùm interpretationem antiquorū Patrum intelligere, adeò vt ministri Heluetiorum in confessione fidei an. 1566. editæ dicant: *Illam dumtaxat scripturarū interpretationē pro orthodoxa & genuina agnoscimus, quæ ex ipsis est petita scripturis.* (Et pòst:) *Non patimur, nos in controuersiis religionis vel fidei causis vrgeri nudis Patrū sententiis, aut cōciliorum determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiā multitudine idē sentientium, aut longi temporis præscriptione. Ergo nō alium sustinemus in causa fidei iudicem, quàm ipsum Deum per scripturas sanctas pronunciantem, quid verum sit, quídve fugiendum. Ita iudicius non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Hæc illi.

1542 Idem Paulus 3.

Idem Carolus 5.

191. De Svvenckfeldianis.

[a] Svvenckfeldiani sacras literas penitus abiiciunt & ab

Doctores Catholici.

illud prius quærēdum, *quibus competat fides ipsa, cuius sint scripturæ, à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit, esse veritatem disciplinæ & fidei Christianæ: illic erit veritas scripturarū, & expositionū, & omniū traditionum Christianorum.* Hæc Tertullianus. Porrò Augustinus cùm dixisset, (in Ioan. tractat. 18.) *non esse natas hæreses, nisi dum scripturæ bonæ intelliguntur non bene*, & (in lib. 83. Quęstion. q. 69.) *non posse hæreticis errorem oboriri palliatū nomine Christiano, nisi de scripturis non intellectis.* idem alibi (de motibus Ecclesiæ Catholicæ lib. 1. c. 1.) remediū contra malam scripturarum intelligētiam adhibens: *Quis* (inquit) *mediocriter sanus nō intelligat, scripturarum expositionem ab his petendam esse, qui earum doctores se esse profitentur?* Cuius rei grauissimas aliquot rationes tradit in lib. 2. contra Iulianum. Primùm enim, Patres antiqui (quod optimorum iudicum est) *ab omni odio & amicitia vacui sunt*, quia tunc scripserunt, quando adhuc nulla fuit mota lis de illis quæstionibus quas nunc agitamus. Deinde, *Sancta Ecclesia per tales Pastores plantata, rigata, ædificata creuit.* Id vtiq; signum est, eos Deo placuisse. Quod certè illis non accidisset, nisi veritatem fidei docuissent. Postremò, quo propinquiores Apostolis erant, eo faciliùs, quid ab illis prædicatum fuerat, didicerunt. §. Cùm ergo Catholici & plures scripturas recipiant quàm hæretici, & non minus diligenter eas & inter se, & cū regula charitatis cōferant, atq; etiam Patrum, & conciliorum fidem doctrinamque cum sua scripturarum intelligentia consentientem habeât, cùm præterea consuetudine maiorum & præscriptione longi temporis nō parum adiuuentur, & quod omnium caput est, cum nihil de suo confingant, sed ita dumtaxat interpretentur scripturas, quemadmodum à Spiritu sancto pluribus modis veritatem reuelante acceperunt: fieri non potest, quin Catholici & verius nôrint, & rectiùs intelligant scripturas sacras, quàm ij qui solas scripturas iudices admittunt, in ea re non nisi *spiritualium hominum*, hoc est, suo proprio iudicio vtentes. Nam cum nec Patrum sententiis, nec decretis conciliorum vrgeri se patiantur; non est dubium, quin per *spirituales viros* intelligant seipsos, & prætereà neminem. Qui verò seipso tantùm iudice litigat, miror si causa cadere vnquam velit.

[a] Ioan. 5. *Scrutamini scripturas. Illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me.*

Rom. 15. *Quæcunq; scripta sunt, ob nostram doctrinā scripta sunt, vt per patientiā & consolationem scripturarū spem habeamus*; 2. Tim. 3. *Sacræ literæ te possunt ad salutem instruere per fidē quæ est in Christo Iesu. Omnis scriptura diuinitùs inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendū in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Catholici hæc omnia fide amplectentes, rāto sincerius nō modo Svvenckfeldianis, verùm etiā Lutheranis & Caluinistis sacras scripturas recipiunt; quanto religiosius omnes eos libros pro Canonicis

Sed tandem cùm eos corporali sua præsentia esset omnino relicturus, ad Simonem, quem petram fir-
mam se facturum promiserat, sermonem dirigens (Luc. 22.) *Satanas, ait, expetiuit, vt cribraret vos. Cur*
de futuris omnium tentationibus loquens, ad vnum tãtùm sermonem dirigit, nisi quia is vnus caput om-
1415 *nium erat? Nec enim id fecisset, nisi aliquid præcipui in illo notari vellet. Quale autem id esset, verba*
sequentia declarant: Ego autem rogaui, vt non deficiat fides tua. Oratio Christi pro fide vnius capitis, re-
medium est contra communes omnium tentationes. Vnde adiecit: Tu verò conuersus, confirma fra-
tres tuos.

Denique *si omnes quicunque in Ecclesia sunt, oues Christi sunt, cùm oues Christi* (Ioan. 21.) *sine*
1416 *vlla exceptione Petro committantur: nónne tota Ecclesia illius curæ & gubernationi sine vlla exceptione*
attribuitur? En Christi testamentum. En omnes suas opes, quas in hoc seculo reliquit, Petri curæ com-
mendauit. En Dei filiis Petrum vnum, neque aliũ præterea tutorem relictum. Post tot sæcula oues Chri-
sti, Petri & eius successorum custodiæ commissas, iam à successore Petri abigere, hæretici student.

In tertio autem libro Ecclesiam Christi cum synagoga Iudæorum cõferens, eleganter infert:
Ecclesias quæ à Romana secesserunt, non aliter ac Dathan & Abiron absorptas esse, vnámque Petri
Ecclesiam velut virgam Aaronis effloruisse, vtpotè quam nulla vnquam hæresis occupauerit. Illud etiam
1417 *præclarè admonet, quòd vndecim Apostolis ad gentes iam dimissis, Christus hoc munus ad vnum Pau-*
lum, quem Gentium Apostolum nominauit, reuocans, eo ipso significauit, à multitudine præfectorum re-
cessum esse, atque omne genus humanum, duobus præcipuis Legatis commissum esse, Petro & Paulo; huic
Gentium, illi circumcisionis Apostolo. Tum autem, quemadmodum Paulus dixit, oleastrum oleæ, hoc est,
Gentes stirpi Abraham insitas esse: sic etiam res ipsa demonstrat, Pauli Apostolatum quasi surculum in
Petri Apostolatum, tanquã in arborem, insitum, atque ita ex duobus vnum esse effectum. Nam in Eccle-
1418 *sia Romana amborum Apostolatus in vnum coaluit, quod in nulla alia Ecclesia de duobus Apostolis acci-*
disse videmus. Omnia igitur ad Petri Apostolatum, hoc est, ad Ecclesiam Romanam tanquam ad vnam
arborem sunt conducta, quo magis vnitas Ecclesiæ conseruetur: quæ arbor ex Christo viuificum humo-
rem trahens, omnibus deinceps ramis eum dispertit.

Scripsit prætereà Polus librũm de summo Pontifice, in quo sic habet, c. 8. *Christi Vicarius, cui*
singulare & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod ad vltimum spectat
1419 *hominis finem in orbe terrarum, Ecclesiaq́; gubernandæ, obtinet summam ac præcipuam potestatem inter*
cæteros omnes Dei ministros, seu Imperatores, seu Reges seu Principes, aut quocunque alio nomine nũ-
cupentur: quos etiam diuina scriptura vocat ministros regni Dei, sed illos quidem iustitiæ potius, quàm
misericordiæ: cùm Vicarius Christi, misericordiæ, quæ superexaltat iudicium, propriè minister sit.

Veniq

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1541	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

ab inspiratione diuina toti pendent.

Doctores Catholici.

nonicis habent, qui sunt ab Apostolis & Apostolicis viris vlla maiorum suorum memoria in sacrum Canonẽ relati. At interim Pseudoëuangelici verè scripturis honorẽ nõ deferre ex eo probatur, quòd non nisi eos libros pro sacris habent, quos aut ipsorũ opinionibus minus apertè aduersari putant, aut tam clarè ab omni antiquitate, omni memoria in Canone recensitos vident, vt pudeat eos contradicere. Nam si vel minimam quæstionem à quibusdam Catholicis olim de sacro quopiam libro motam fuisse intelligunt, mox ipsi negant, eum librum indubitatæ auctoritatis esse, atq; inter apocrypha eum recensent. Hæc non sunt hominum scripturas ex fide non ficta, & corde puro amantium: sed eorum potius, qui testes Christianæ fidei & doctrinæ quàm paucissimos in vtriusque Testamenti Canone esse cuperẽt. Nam scripturas verbo quidem magnifaciunt, non ipsarum causa, verùm vt hac spécie traditionibus nõ scriptis auctoritatem abrogent. Quo semel impetrato, etiam scripturas ipsas, in quãtas possunt, angustias cogunt: alij quidem pluribus, alij paucioribus; sed omnes aut aliquot, aut omnibus scripturis fidem auctoritatemque adimentes. Non ita Catholici, non ita se gerunt. Omnes admittunt scripturas, non tamen solas. Nam vt *illæ testimonium perhibent de Christo* (*Ioan. 5.*) sic etiã Ecclesia perhibet, sicut scriptum est, Ioan. 15. *Et vos testimonium perhibebitis de me.* Sic etiam *Spiritus sanctus perhibet.* Ioan. 15. & 16.

De translatione scripturarum in linguas doctas.

[b] Penè omnes horũ temporum hæretici nouis sacrorum codicum editionibus & ipsi vtuntur, & aliis vtendum esse contendunt, abrogata fide non solùm vniuersis editionibus Latinis & Græcis, verùm etiam ipsa translatione Septuaginta interpretũ (qua con-

[b] Verissimè mihi iam videor cum Apostolo (1. Timoth. 6.) exclamare debere: *O Timothee, depositũ custodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ; quam quidam promittentes, circa fidem exciderant.* Quod enim vnquam depositum fuit custodiendum, si non illud, quod ipse Christus & Apostoli eius nobis commendassent? Nec enim quicquam Apostoli apud Ecclesiam deposuerunt, quod non *à Christo & spiritu eius accepissent*, 1. Cor. 11. Constat verò, Apostolos tradidisse Ecclesiis sanctas scripturas in Græcam linguam à Septuaginta interpretibus conuersas, adeò vt tum ipsi, tum D. Lucas Euangelista sæpissimè ac pæne semper eandem editionem secuti fuerint, quoties ex vetere Testamento quippiam citabát. Nec tamen ideò vel Hebræos codices damnamus, vel nouas translationes fieri prohibemus. Hoc molestum est, quòd noua cuduntur ad persuadendâ veterum abiectionem & contemptum, quòd *profanæ vocum nouitates in Ecclesiam* introducuntur. ac neq; nomina quidem vrbium & virorũ eadem quæ per annos mille quingentos habita vbiq; sunt, deinceps manere permittantur. Iam pro Ezechia, Iehiskiahu; pro Cyro, Choresk legendum est, & audiendum. Vere *falsi nominis hæc scientia est*, ad nihil vtilis, nisi ad pugnas verborum, & inflationem adolescentum, qui putant neminem vnquam, ne Apostolos quidem ipsos, præ seipsis quicquam sciuisse, aut fontes Hebræos satis accuratè explorasse. Quantam fidem

Venio nunc ad damna & labores, quos pro Ecclesia Romana Polus sustinuit. Cùm enim vir tam sanctus esset, vt neque ambitione intumesceret, cùm duobus tantùm suffragiis à Romanæ cathedræ principatu abesset, neque rursus animo deiiceretur, cùm in Iulium tertium vota Cardinalium trãsiisse intelligeret, ob eamq; rem fateri debeamus, eum virum spiritu nõ huius mundi, sed ipsius Dei actum fuisse: plurimi omnino refert, vt sciamus, non modo quid ille senserit de primatu Ecclesiæ Romanæ, verùm etiam quid pro eius defensione fecerit, aut etiã passus fuerit.

Quo igitur tempore Polus animaduertit, Regem Henricum, cui sanguinis ratione coniunctus erat, vsque eò voluptatibus diffluere, vt non modò legitimam vxorem, ex qua prolem susceperat, repudiare, verùm etiam Pastorem animæ suæ Romanum Episcopum omni potestate in
1530 Anglia spoliare vellet: patriam potius, quàm fidem sibi deserendam ratus, ex Anglia sponte exiuit, non certè vt exteras regiones inuiseret, quas iam antè obiuerat, sed vt conscientiæ tantùm ac saluti æternæ consuleret. Matrem igitur charissimam, cognatos amicosque, & quod amplius est, spem ad summos honores aspirandi non inuitus reliquit, vt Ecclesiæ vnitatem, quæ in Romana potissimùm cathedra eminet, incolumem sibi conseruaret. Ac non multo quidem posteà, cùm se à Regis Henrici pessimis consiliis abhorrere ostendisset, mox audit, fortunas primùm omnes
1541 ablatas esse, deinde læsæ Maiestatis notam falsò quidem, sed tamen publici decreti specie nomini suo inustam: matrem postremò non tantùm ad carceres, verum & ad mortem, literarum causa, quas à filio accepisse dicebatur, pertractam.

Nec ità quieuit Regis furor. Quinimò Polum vbique persequitur, nec aut in Galliis, aut in Belgis vel exulem tranquillè agere illum virum permittit, cui similem eo tempore nec tota quidem Anglia (ob schisma quo tunc laborabat) vllo modo habere potuit. Quinimò tam chara vnius Poli mors Henrico Regi fuit, vt stipendia in decem menses pro quatuor millibus peditum Senatui Cæsaris apud Belgas ea tantùm lege offerret, si vir integerrimus in homicidæ illius potestatem daretur. Quod Polus cùm intellexisset, id tantùm dixisse fertur, *Regem Henricum, qui vita ista eum spoliare tantoperè studeret, nihilo plus ei molestiæ afferre, quàm si quis dormitum ire cupienti vestem detrahat.* Hactenus de Poli scriptis & periculis pro sede Apostolica susceptis dictum sit. Quomodo enim Angliæ ad Ecclesiæ vnitatem reuocandæ minister fuerit, id suo posteà loco narrabitur.

1548 Michaël Bucchingerus Colmatiensis in historia Ecclesiastica: *Sancta Romana Ecclesia sem-*
1551 *per fuit maior auctoritas, quàm quarumcunque aliarum Ecclesiarum. Hæc hæresiarchas nullos vnquam produxit.*

Caluinũ

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus I.
1541	Idem Paulus I.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

constat Apostolos esse v-sos) reiecta, & præ Munsteri aut Castaleonis translationibus, nihili æstimata.

[1] Scripturas necessariò debere in vulgares linguas conuerti.

Doctores Catholici.

Iudæi præstiterint in suis codicibus conseruandis, Ecclesia Dei nec facilè scire, nec temerè affirmare potest. Illud certum est, Hebræos codices nec palam in Ecclesiis Gentium vbique lectos, nec passim apud omnes Ecclesias custoditos esse. Potuit igitur fieri, vt corrumperentur ab iis quibus nihil impurius, nihil Christo infestius vnquam extitit. Græcos verò codices Ecclesia Græca, Latinos Latina semper magna fide tutata est. Latina tamen Ecclesia laudem præripuit Græciæ hac in parte: sicuti fides Latina & Romana tum in profanis rebus, tum in sacris, castior Græca & integrior habita semper fuit. Ob quas causas Tridentina Synodus (in decreto 2. Sessio. 4.) neque Hebræos codices, neque Græcos contemnés, sed vtrosque in sua fide & auctoritate relinquens, nec tamen quàm incorruptè seruati sint, definiens, id vnum rectè decernit, *vulgatam editionem & veterem, quæ longo tot sæculorum vsu in ipsa Ecclesia probata est, ex omnibus Latinis editionibus pro authentica habendam esse*, nec reiici à quoquam, velut suspectæ fidei, posse. Quo decreto nec fontes consulere vel Hebræorum vel Græcorum codicũ: (quod quidam secus, & id prauè intellexerunt) nec etiam vetamur id inde repetere, quod vtilitatem Ecclesiæ Dei afferre queat. Denique nec ipsam veterem editionem à mendis purgare, & suæ veritati restituere prohibemur. Tantùm salua sit fides Catholica, contéptusq; absit: & sanè deprehendes, nullam scientiam, quæ ædificare Ecclesiam possit, ab Ecclesia Romana contemni. Nam præclarè Adrianus sextus Pontifex maximus cùm apud illum Erasmus accusaretur, respódisse fertur: *Se non bonas literas, verùm impias hæreses persequi.*

[1] Certissimum est, Apostolos non tradidisse Gentibus à se conuersis ad Christum, scripturas in linguam vulgarem cuiusq; gẽtis translatas. Nam vsque ad Origenis ætatem (qui floruit an. Dom. 220.) non erant in Orientali & tota Græcorum Ecclesia plures quàm sex interpretationes Græcæ, vnde ipse Hexapla confecit. Nec enim fieri poterat, si Apostoli aut in Cilicum, aut in Ægyptiorum, aut in Galatarum vulgarem linguam scripturas conuertissent, vt hæ conuersiones aut ab Origene, aut ab aliis Patribus prætermitterentur, vel in paruo pretio haberentur. Præterea cùm nemo dubitet, quin Apostoli epistolas suas Græcè tantũ, ac nó etiã in vernacula cuiusq; gentis, ad quam missæ sunt, lingua conscripserint, certumq; sit, nullam partem scripturarũ magis esse necessariam cognitu, quàm sint Apostolorum epistolæ: profectò hinc efficitur, vt Apostoli satis esse iudicauerint, si scripturæ in linguis doctis, extarent, vt inde per Pastores explicari plebibus ea possent, quæ ipsarum scire maximè interesset. Imò Hieronymus in Prologo ad libros Paralipom. docet, *totũ orbem Christianũ ab Alexandria vsq, Cõstantinopolim septuaginta interpretum versionẽ, vel ab Hesychio, vel à Luciano, vel ab Origene elaboratam*

Caluini confeßio de honore sedi Romanæ iam olim exhibito.

1414 Caluinus in suis Institution.c.8. num.103. *Non nego* (inquit) *quin magnum Romanæ Ecclesiæ ho-*
norem vbique deferant veteres, reuerenterq́ de ea loquantur. Quod tribus maximè causis fieri arbitror.
Opinio enim illa, quæ nescio quomodo inualuerat, fundatam & constitutam eam fuisse Petri ministerio,
1415 *ad conciliandam gratiam & auctoritatem plurimum valebat. Itaque in Occidente sedes Apostolica,*
1416 *honoris causa, vocabatur. Deinde, cùm illic esset caput Imperij, & hac ratione credibile esset, præstan-*
tiores tum doctrina, tum prudentia, tum peritia, & multarum rerum vsu, viros illic esse, quàm alibi vs-
quam; eius rei meritò habebatur ratio, ne & Vrbis nobilitas, & alia etiam Dei dona multò excellentiora
contemni viderentur. Acceßit ad hac & tertium, quòd cùm Orientales & Græca Ecclesiæ, Africanæ
etiam, multis opinionum dissensionibus inter se tumultuarentur, hæc sedatior aliis & minus turbulenta
1417 *fuerit. Ita factum est, vt pij & sancti Episcopi, sedibus suis pulsi, illuc se veluti in asylum aut portum*
quendam, sæpe reciperent. Nã quo minus acuto & celeri ingenio sunt Occidentales Asiaticis, & Afris,
eo etiam sunt rerum nouarum minus cupidi. Hoc ergo Romanæ Ecclesiæ plurimum addidit auctorita-
tis, quòd non ita dubiis illis temporibus tumultuata est, vt reliquæ: ac doctrina semel tradita fuit aliis
omnibus tenacior, quemadmodum melius statim explicabimus. Has, inquam, tres ob causas non vulgari
in honore habita fuit, & multis præclaris veterum testimoniis commendata.

5. Primùm Caluinus fatetur, *veteres vbique magnum honorem detulisse Romanæ Ecclesiæ.* Si ergo fides Caluini cum veterum fide consentit; ipse quoque magnum honorem Ecclesiæ Romanæ deferre debet. Neque verò mutatam esse Romanam fidem, ostendere vnquam poterit, cùm eius rei nullum in historiis vestigium extet; nec tamen vlla ferè sit historia quæ non passim Romanorum Pontificum & rerum ab his gestarum meminerit. Sua ergo ipsius confessione Caluinus tenetur.

Deinde dum causas exquirit ob quas tantum vbique apud veteres Ecclesiæ Romanæ deferebatur: illam refert primam, quòd illi *Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam & constitutam exstimauerint*: Caluinus verò neq; in ista re cum veteribus sanctis consentit. Non vult enim, rem certam fuisse, quòd Ecclesia Romana Petri ministerio sit fundata. Sed quid opinetur Caluinus, nihil ad nos. Id plurimi refert, quòd fatetur, veteres nobiscum omnino consentire. Credimus enim vnà cum illis, Ecclesiam Romanã Petri ministerio fundatam esse, nec id temerè aut casu, verùm certo Dei consilio, vt Princeps Apostolorum idololatriam quæ in vrbe Roma præ-
1418 cipuè vigebat, in prima vrbe funditùs euertens, ibi successores suos velut in candelabro illustrissimo collocaret, vnde lucem gentibus ad Christi fidem secundùm prophetias conuertendis omni ætate præberent, easdemq́ue conuersas in recta fide perpetuò conseruarent, quorũ vtrumque videmus re ipsa effectum esse.

Putat etiam Caluinus, *ob nobilitatem primæ vrbis, & ob doctorum virorum in ea concursum*, Ecclesiæ Romanæ multum esse delatum. Sit ita. Sed nũquid ista quoque diuinitùs prouisa & ordinata non sunt? O cæcum hominem, si non videt, Patrem cęlestem, cuius prouidentia neque passeres quidem deserit, insigniter effecisse, vt lux Euangelij quam ad Gẽtium salutem præparauerat, inde potissimùm effulgeret, vnde plurimum vtilitatis instituto Christi afferre posset. Nam quòd Caluinus postrèmo in loco fatetur, *Ecclesiam Romanã minus tumultuatam esse, cõstantioremq́*

Orientali

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
1543	Idem Paulus 3.	
		Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

192. De Bibliistis.

[a] Dicebant, nihil proponendũ vel in Ecclesia populo, vel in scholis iuuentuti, præter Biblia, nec discẽdas esse vllas Philosophiæ artes. Hinc Carolstadius factus est agricola, Melanchthõ verò pistoriã artem meditabatur. Ludi etiã literarij per bienniũ in quibusdam Germaniæ partibus occlusi sunt. Staph. de Lutheranor. concord.

193. De Anabaptistis.

[c] Anabaptistæ (siue eorum dux primus fuerit Thomas Muntzerus Nicolai Storkij discipulus, seu Baltazar Pacimontanus, seu Bernardus Rotman, seu etiam Carolstadius) inde nomen sumpserunt, quòd cùm paruulos actu fidei carentes, non rectè baptizari dicerent, eos iterum baptizabant: cuius erroris occasionem ex Lutheri libris sumpsisse dicuntur. Cùm enim Lutherus Pikardos reprehenderet, quòd paruulos ad futuram fidem, quam in ætate grandiore habituri erant, baptizarent, diceretq́ue, eos fidem

Doctores Catholici.

boratã recepisse, atq; in vsu habuisse. Porrò Hesychius, Lucianus & Origenes longè post ætatem Apostolorũ vixerũt. Ac neq; Aquila Põticus, neque Symmachus & Theodotion Apostolorum tempore floruerunt: sed Aquila quidem annis pæne centum viginti post Christum, Symmachus centum & nonaginta, Theodotion ducẽtis. Apostoli ergo solã Græcam Septuaginta interpretum conuersionem, ac nouũ Testamentum Græcè etiam conscriptum Ecclesiis Dei reliquerunt. Adeò vt Augustinus de ciuitate Dei lib. 18. ca. 43. dicat, *plerosque Christianos populos neq; scire quidem, vtrum alia sit translatio ex Hebræo in Græcam edita, præter illã quæ septuaginta interpretum dicebatur.* Iã verò in tot ac tantis Orientalium Prouinciarum populis, innumerabiles pæne vulgares linguas extitisse constat, adeò vt Mithridates Rex Ponti duas & viginti linguas addisceret, vt suis tantùm populis ius dicere, ac responsa dare posset in propria cuiusque lingua. Deinde varias in Cappadocia, Phrygia & Pamphilia dialectos fuisse, ex 2. c. Act. abundè liquet. Quod ergo Apostoli dono linguarũ & Spiritu sancto instructi necessarium non iudicârunt, vt scripturæ in vernaculas cuiusque gentis linguas cõuerterentur: hoc neq; nos hodie, qui multò facillimè in cõuertendis scripturis errare possumus, necessarium iudicare debemus: licet non negem, id fieri tum in omnibus scripturis posse, vbi occurrit idoneus interpres, tum in iis libris ex decoro debere, qui cùm difficultatis parùm contineant, vtilitatis plurimum fidelibus præstare possunt.

[b] In Ecclesia primitiua, Eusebius testatur (lib. 3. cap. 12.) *Clementis Epistolã* (quæ certè Bibliorũ pars non fuit) *tam Corinthi, quàm in aliis plurimis Ecclesiis publicè lectam vsurpatamq́ue.* Quod idem de *passionibus martyrum* dicitur in concil. Cartha. 3. c. 47. Iam verò Actor. 7. *Eruditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis & in operibus suis.* Salomon etiam (3. Reg. 4.) *disputauit super lignis à cedro vsque ad hyssopum, & disseruit de iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus, & veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis.* Danielis c. 1. Ananiæ, Misaëli, & Azariæ *dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia.* Paulus etiam vsus est Poëtarum carminibus, Actor. 17. Tit. 1. Denique vide Basilium in homilia, *Quomodo adolescentes ex Gentilium doctrinis proficiant.*

[c] Concil. Trident. Sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit, paruulos, eo quòd actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cùm ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum baptisma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit.*

Richardus Smithæus Anglus in lib. de Baptismo infantium: *Infantes peccato originali obnoxij* (Psalm. 50. Rom. 5.) *licet fidem propriam non habeant; tamen* (vt Augustinus ait cõtra duas epistolas Pelagij, lib. 1. c. 22.) *in Ecclesia Saluatoris per alios credunt,*

Orientali Ecclesia se in fide conseruanda præbuisse, exclamem necesse est: ô magnam veritatis vim! quæ virum tam obfirmati cordis & obduratæ ceruicis, tamen fateri coëgit, *Romanam Ecclesiam esse eam pro qua Christus rogauit, ne deficeret fides eius*. Nam sine oratione Christi, nunquam hoc diuinum & cæleste munus consequi potuisset. Atque Caluinus hoc ad minus acuta Romanorum ingenia refert. Scilicet, Italis desunt ingenia. Testatur hoc Romanæ leges, & responsa iurisconsultorum, quibus haud scio, an quicquam verius, æquius, solidius excogitari queat. Quàm deinde à recta ratione abhorret, vt fidem diuinam secundùm humanorum ingeniorum vel acumen perdi, vel stupiditatem retineri dicamus? Putabam non ignorasse Caluinum, *fidem esse donum Dei* (Ephes. 2.) nec per ingenia humana, sed per Dei gratiam retineri. Quòd ergo Ecclesia Romana minus tumultuata est quàm Græca, magisque ab omni errore se continuit: sine omni controuersia non aliunde ortum est, quàm ab illo Dei gratuito dono, quo ad Petrum dixit, *Tu es Petrus*, hoc est, firmus in veræ fidei confessione; *& super hanc petram* (quæ tu per meam gratiam es) *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Rogaui, ne fides tua deficiat, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Qui firmitatem Ecclesiæ Romanæ, quam neque Caluinus ei affuisse negat, alij causæ, quàm Dei promissioni & gratiæ tribuit, Pelagianus est, & inimicus gratiæ Dei. Id ergo de Ecclesia Romana cõfessus est Caluinus, quod eum ipsum qui ab eiusdem Ecclesiæ fide ac vnitate defecit, hæreticum esse necessariò conuincit.

Petrus Auratus in Paradoxo 70. *Conuenit, vt sicut in vno corpore naturali est caput vnum, sic & in vno corpore mystico. Et sic Ecclesia inuisibilis vnum habet Christum, visibilis autem Ecclesia, quæ di-*
1439 *cit adiurationem fidelium in vnam fidei professionem, habet caput visibile, Petrum, sub capite Christo. Proinde ad vnitatem Ecclesiæ oportet sit vnus, qui toti Ecclesiæ præsit; quia Christus in necessariis Ecclesiæ haud defuit. Manifestum est, quòd omnia Ecclesiastica Sacramenta ipse Christus perficit. Ipse est enim qui baptizat, ipse est qui peccata remittit, ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara crucis, & cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur. Et tamen quia corporaliter aut visibiliter, non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus: elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret. Eadem igitur ratione, quia præsentiam visibilem & corporalem erat subtracturus, oportuit vt alicui committeret, qui loco sui vniuersalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quòd Petro ante suam ascensionem dixit: Pasce oues meas.*

Paulus 3. Pontifex maximus Carolo quinto Imperatori: *Charissime fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex edicto Maiestatis tuæ acta cõuentus tui Spirensis cognouimus, de quibus cùm nostram sententiam dissimulare paternus noster erga te amor non patitur, tum verò officij & muneris à Deo no-*
1440 *bis per Christum commendati ratio in cura vniuersalis Ecclesiæ, vt apertis verbis te admoneamus, compellit. Omnia verò, fili, in eo sunt, si ab vnitate Ecclesiæ te abduci non sinas, à consuetudine maiorum tuorum religiosissimorum Principum nõ recedas, sed eundem, vt debes, morem in omnibus quæ ad Ecclesiæ disciplinam, ordinem, & instituta pertinent, obserues, quem multos annos summa cum pietatis animi tui significatione edidisti. Is verò est eiusmodi, vt quoties de his quæ ad religionem pertinent, disceptatur,*
1441 *ad sedem Apostolicam omne iudicium semper referatur, nihil, illa inconsulta, statuatur.* (Et pòst:)
Qui verò huius sedis auctoritati restitère, à Deo sic castigatos constat, vt manifestè appareat, quàm
1442 *grata sit ac semper fuerit Deo huius sedis obedientia. In primis eum ex Imperatoribus qui in apertam defectionem & contemptum huius sanctæ sedis erupit, legimus fuisse Anastasium primum, quem à Gelasio Pontifice Romano admonitum, ne Acatij Episcopi Constantinopolitani à sede Apostolica damnati, partes foueret: cùm nec monitis eius paruisset, & Hormisdæ eiusdem successoris Legatos, ad eum ea de causa missos, vt à communione cum hæreticis desisteret, contemptim primùm auditos contumeliosius dimisisset, diuina tandem ira fulmine è vita sustulit.*

Sequuntur

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1544	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

fidem actu iam habere, *alioqui præstare* (vt Staphylus vêrba Lutheri citat in Tractatu de Lutheranorum inter se concordia) *Baptismum in paruulis omitti, quàm baptizari eos sine ipsorum fide*: quidam illorum videntes, nec fidem habere actu iam paruulos, nec sine ipsorum fide baptizari iudicio Lutheri posse, nec omnino quidem baptizandos paruulos censuerunt.

De sectis Anabaptistarum.

Duodecim Anabaptistarum sectas Staphylus ponit: sed de Adamitis inter Bohemorum hæreses paulo antè dictum est.

194. De Stebleris.

[b] Stebleri docent, nec gladium, nec peram portandã, nec in iudicio quenquam accusari posse.

195. De Sabbatarijs.

[c] Sabbatum, non Dominicam diem colendam. Patrẽque, nõ item Filium, & Spiritum sanctum esse inuocandum.

196. De Clancularijs.

[d] Satis esse, vt fides clam afferatur: eandem verò palam negari posse.

197. De Dæmoniacis.

[e] Dæmones post finem mũdi saluandos.

198. De Communia habentibus.

[f] Vxores, liberos, & omnia volebant esse communia.

199. De Condormientibus.

[g] Viros & feminas in eodem loco dormire volebant.

200. De Eiulantibus.

[h] Nihil Deo periode gratũ esse, ac lachrymas.

201. De

Doctores Catholici.

dunt, sicut ex alijs ea quæ illis remittuntur in Baptismo, peccata contraxerunt. (Et pòst:) *Fateor, promissionem gratiæ et salutis æternæ ad infantes Ecclesiæ insitos pertincre: ac propterea paruulos necessario esse inserendos Ecclesiæ per Baptismum.* Sed id tamen probari sola Apostolorum traditione, citra scripturi quoduis sacrum. Ac in eo quidem libello Smithæus docet, ea scripturæ loca ex quibus multi existimabant baptisma infantum statui, non efficere necessariò, vt qui per ætatem doceri non possunt infantes, quique actu non credunt, in fide aliena baptizati debeant, solaq; non scripta, sed ab Apostolis tradita & per fidelium manus retenta authoritate & consuetudine tantum hoc mysterium, ac tot animarum salutem niti & confidere. Nec enim parua Ecclesię Dei sunt portio illi ipsi paruuli, qui post Baptismum acceptũ ante adultam ætatem ex hac vita migrant. Ex quá vna re manifestè ostenditur, tum quantæ sit authoritatis Ecclesiæ Catholicæ communio, quæ fidem propriam non habentibus, alienam per sacramentum baptismi attribuit, tum illam non veram Dei Ecclesiam esse, quæ non scriptas traditiones reijcit; sicut omnes Protestantes passim illas reijciunt.

[b] 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum ad vindictam malefactorum.* Et Ioan. 12. *Iustum iudicium iudicate.* Et 1. Cor. 11. *Nõnne ipsa natura vos docet?* Quasi dicat, quod natura duce fit, rectè fit. Iure autem naturæ gladium in defensionem & peram ob necessitates quotidianas portare licet.

[c] *Vna Sabbati* (hoc est, primo die post Sabbatum, qui est Dominicus dies) *fideles conuenerunt ad frangendum panem*, Actor. 20. & Stephanus (Act. 7.) *Domine Iesu* (inquit) *suscipe Spiritum meum.*

[d] Rom. 10. *Ore fit confessio ad salutem Omnis enim qui credit in eum, non confundetur*, hoc est, non timebit confiteri eum.

[e] Matth. 25. *Ignis æternus paratus est Diabolo & Angelis eius.*

[f] 1. Cor. 7. *Vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum.* Et 2. Cor. 9. *Vnusquisque eleemosynam conferat, prout destinauit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate.*

[g] Eccle. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* Et 1. Cor. 15. *Nolite seduci: corrumpunt bonos mores colloquia mala.*

[h] Michęæ 6. *Indicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo.* Hæc autem qui obseruârit, etiamsi lachrymas interdum prætermittat: nihil refert. Sine horum autem obseruatione, parui momenti sunt lachrymæ.

EE [i] 1. Pet. 5.

Sequuntur huius impietatis successores, sed per interualla, multi alij Imperatores, quales fuêre Mauritius, Constans secundus Iustiniani Constantini Pogonati filius, Philippus, Leo. Henricum quartum à suo filio captum Leodij vltio diuina in carcere mori fecit, iustissimam quidem inobediẽtiæ pœnam ab ipso repetens, vt à filio castigaretur, qui eum, quem patris loco diuina ei prouidentia in Ecclesia constituerat, tot modis vexauerat, eiusq́; authoritatem neglexerat. Id quod & de Friderico secũdo dici potest, nisi quòd infeliciori mortis genere est sublatus, qui (filio suo ipso carnificis munere fungente) strãgulatus interijt. Nec verò in singulos tantum homines hæc vltio diuina, castigans eorũ inobedientiã erga hãc principẽ Sedem, est peruagata, sed in nationes etiam & prouincias, in quibus videmus, cùm grauissimè omniũ ij sunt castigati qui Christum Dominum habere recusarẽt, proximum miseriæ locum eos sortitos esse, qui Vicarij Christi authoritati restitêre. Duas verò nationes à Deo in primis castigatas, atq; afflictas videmus, quæ olim florentissimæ fuêre. Quarum vna pertinax in negando Christo permansit, altera aliquamdiu cum Vicario eius præ cæteris omnibus contendit. Illa est Iudæorum, quæ nulla maiori miseria est oppressa: hæc verò Græcorum, quæ proximè ad miseriam Iudæorum accessit, quia proximè ad impietatem accesserat. (Et pòst:)

Cùm autem vniuersalis Ecclesiæ vtilitatis causa concilium fieri summopere cupimus, tum verò præcipuè illius inclytæ nationis Germanicæ, quæ iampridem discordijs, in his quæ ad religionem pertinent, plu-
rimum vexata dissidet, cuius saluti (vt tua etiam maiestas fatetur) commodissimè per generale conciliũ
opitulari nos posse semper sperauimus. Horum autem consilijs, qui iam ab hac Sede sunt damnati, te vsum
esse (quod nunc conquerimur) non ob id quidem conquerimur, quòd semper hos remotos à tua amicitia
1443 *esse cupiamus, aut id quæramus, quia semel damnati sint, vt semper damnati maneant. Testis enim nobis*
est Deus, quàm nihil magis in votis habeamus, quàm vt oues perditas ad Dominicum ouile reducamus, et
vt illam nobilem prouinciam vniuersam in fide & religione, cum capite & reliquo corpore in omni amo-
re atq; amicitia coniunctam videamus. Sed tu nunc, dum extra Ecclesiam sunt (per edictum etiam tuum
damnati) eorum amicitiam pluris, quàm par est, facis, dum indulgentius eos tractas: cùm hæc tua indul-
gentia, & præteritorum edictorum declarationes separatim à te factæ, non solùm hactenus illis non pro-
fuerint, vt ad saniorem mentem redirent, sed potius, quod re ipsa compertum est, occasionem dederint, vt
insolentiores sint facti, & ad occupanda vicinorum bona animosiores. Dissidium certè ipsum magis hoc
modo fouere, quàm tollere videris. Sed hæc quia ad meliorem formam, non ijs quidem vijs alienis ab omni
more & consuetudine maiorum, atque ab ipso iure diuino, sed per generale concilium optimè perduci po-
tuisse, semper in Domino sperauimus, & nunc etiam speramus: ideo nos plus illius prouinciæ commodis,
1444 *quàm vllius alterius consulentes, ad Germaniæ fores, Tridentum vsque, Legatos nostros misimus. Sed*
vocauimus, & non erat qui audiret: venimus, & non erat vir. Verùm nec propterea destitimus, sed ad-
huc vocamus, & clamamus ad te, & ad cæteros Principes; clamamus verò cum Propheta Dauide: Veni-
te, ploremus coram Deo. Nec enim aptius principium concilij esse poterit. Quare sterne viam, dilecte fili,
ad tale concilium. Hoc enim tui muneris proprium erit. Sternes autem, si vel pacem reddas, quantum in
te est Christiano populo, tantopere ab omnibus expetitam, vel saltem arma cohibeas, dum Ecclesia in con-
cilio congregari possit, vbi æquius est, quàm per vim, vestras disceptationes decidi. Datum Romæ, an-
no Dom. 1544.

Alberti

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carol. 5.
1544	Idem Paulus 3.	

Heretici & Pseudoprophetæ.

201. De Georgiodauidicis.

[l] Negant, esse diabolum, & carnis resurrectionem.

202. De Memnonitis.

[k] Negant, Christum carnē ex Maria sumpsisse.

203. De Bernardino Ochino, seu de Polygamistis.

[l] Docēt, licere vni viro plures vxores eodem tempore habere. Et hic error tam Luthero videtur placuisse, qui vxore non reddente debitum, ancillam vocari voluit; quàm Bernardino Ochino Caluinistæ, qui librū de licita vxorum multitudine conscripsit.

[m] Articuli viginti à Monasteriēsibus Anabaptistis propositi erant.

Hæreses Pseudoeuangelicorum de Sacramentis.

[a] Lutherus in captiuitate Babylonica: Non hæc (inquit) dico, quòd damnem Sacramenta septē, sed quòd è scripturis ea probari negē. Pòst autē: Si rigidè (inquit) loqui volumus, tantum duo sunt Sacramēta, Baptismus & Panis.

Tria verò Sacramenta posuit *Iacobus Præpositus Flander*, & in ea perfidia Bruxellis cōbustus est. Is Baptismo & Eu-

Doctores Catholici.

[i] 1. Pet. 5. *Aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide.* 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.*

[k] Matth. 1.: *Maria peperit filium suum primogenitum, & vocauit nomen eius Iesum.* Rom. 1. *Christus ex semine Dauid secundùm carnem.*

[l] Marci 10. *Quicunque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit; adulterium committit super eam.* Si ergo ne dimissa quidem vxore aliam ducere licet; quanto minus hoc licet, eadem adhuc retenta? Ephes. 5. Matrimonium declaratur *signum esse coniunctionis Christi & Ecclesiæ.* Vna verò est Ecclesia, vt in Symbolo confitemur. Vna ergo vxor solùm esse debet, non plures: in ijs præsertim, quorum matrimonium significat vnam sponsam Ecclesiam vni Christo adhærere.

[m] Viginti Anabaptistarum articulos Coclæus confutauit, vt ipse refert in Actis Lutheri.

De septem Sacramentis à Christo institutis, & olim in Ecclesia receptis.

[a] Præter Baptismi & Eucharistiæ Sacramenta, Christus etiam instituit Sacramentum Confirmationis. Vnde Apostoli non nisi quod à Domino acceperant, alijs tradētes, iam ante baptizatis *imposuerunt manus, vt acciperent Spiritū sanctum.* Actor. 8 & 19 Itaque tam Cyprianus (lib. 2. epist. 1. & in epist. ad Iubaianum) quàm Augustinus cōtra literas Petiliani, lib. 2. c. 104. & in Ioan. tractat. 98. agnoscunt Sacramentum Cōfirmationis nō minus quàm Baptismi. Augustinus verò etiam *Olei & Chrismatis* mētionem facit. De Sacramento Pœnitentiæ Dominus ipse ait Ioan. 20. *Quorum peccata remiseritis, remissa erunt.* Idemque Sacramentum Ecclesia iam inde ab Apostolis in vsu habuit, vt ex ijs apparet quæ antea ex Cypriano citauimus, cùm de Catharis seu Nouatianis ageremus. Et Augustinus in lib. de adulterinis coniugijs, c. vltimo: *Eadem* (inquit) *Baptismi & reconciliationis est ratio* De Ordinatione autem seu de ordinis Sacramento Paulus agit 1. Timoth. 4. & 2. Timoth 1 Et ita rem ab Ecclesia semper acceptam fuisse, intelligimus ex concilio Nicæno, quod negat, Diaconis potestatem offerendi Eucharistiam esse collatam, cùm tamen Presbyteris eadem facultas tributa sit. Et Augustinus conferens Ordinationem cum Baptismo (contra epist. Parmen. lib. 2. c. 13.) *Vtrumque* (inquit) *Sacramentum est, & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur; ideóque in Catholica vtrumque non licet iterari.* Hæc ille. Ex quibus etiam verbis intelligimus *characterem* in Sacramento ordinis imprimi. quam rem Lutherus improbè (vt omnia) in captiuitate Babylonica irridet. De Sacramento Matrimonij & Dominus, Matth. 19 & Paulus loquitur. Ephes. 5 Quo in loco non tam nomen Sacramenti seu mysterij vrgemus, quàm rei sacræ naturam, quam Paulus in con-

Alberti Pighij fides de primatu Romanæ Ecclesiæ.

1445 Albertus Pighius in illa insigni Ecclesiasticæ hierarchiæ assertione, quam sex integris libris
1446 doctissime explicauit. Postquàm *ex ipsa primum forma societatis Ecclesiasticæ*, deinde *ex vmbra in*
1447 *Synagoga veteri*, tum autem ex *clarissimis Christi verbis*, & postremo ex *Catholicæ Ecclesiæ consen-*
1448 *su & sententia* demonstrasset, Petrum a Christo constitutum Ecclesiæ caput, *& Romanos Pontifices in Petro accepisse vniuersam illam authoritatem, quæ patrifamiliàs necessaria erat*, nempe vt omnes qui de Christi familia sunt præceptionum suarum vinculis obligatos teneret. Demum lib. 5. cap. 14. ita scribit:

Multorum communio conspirans in vnum subsistere non potest, nisi multi illi regantur alicuius principantis imperio. Ecclesia vero est regnum Christi, de quo Apostolus dicit (1. Cor. 15.) *deinde finis, cùm tradiderit Regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem principatum, & potestatem, & virtutem. Vbi Apostolus loquitur de regno Christi super terrã.* Addit enim, *oportere Christũ regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Nouissimè autem inimica destruetur mors. Christus ergo, antequam mors adhuc destruatur, regnabit in Ecclesia super terrã, donec sponte & vltrò Principatus & potestas omnis euacuetur, & ei subdatur: quod fiet, cùm plenitudo gẽtium, & vniuersus Israël in Ecclesiam intrauerit. Cui Regno terrestri Christus inuisibiliter præsidens, Petrũ vice sua visibiliter præfecit, committens ipsi totius Ecclesiæ curã & regimen. Oportet igitur, vt Reges & Imperatores, quicunq; de hoc ouili Christi esse voluerint, sub Petro se humiliẽt. Cessit Christi regno Constantinus, & Romani Imperij caput Petri successoribus concessit. Attamen si quando Principes alios minus cohibuerat Christiana religio, conabantur quidem illius authoritatem, cui ouilis gubernatio commissa erat, sibi facere obnoxiam, donec iuxta Danielis vaticiniũ, lapis ille abscissus de monte sine manibus, ab initio modicus, sed qui paulatim in montem magnum excreuit, impleturus adhuc vniuersam terram, percuteret illã statuam quam viderat Rex ille Babylonius, succedentium sibi regnorum exprimẽtem imaginem, in suis pedibus ferreis & fictilibus. Quos (eodem Daniele fideli interprete) Romanũ Imperiũ circa sui finem significare certum est. Lapidem autẽ istũ, quem sic ille prædixit comminuturum, & sibi subiecturum Romanum imperium, esse hoc Regnũ Christi, hoc est, Catholicam Ecclesiam, idem ille Daniel certissimus testis. In diebus autem, inquit, Regnorum illorum, suscitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & Regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet vniuersa Regna hæc, & ipsum stabit in æternum, secundùm quod vidisti, quòd de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Vides itaque, quis sit ille lapis de monte abscissus sine manibus, nempe hoc Regnum Christi, Catholica, inquam, Ecclesia: quod, inquit, consumet vniuersa Regna hæc, sibiq; subijciet.*

Rectè verò Catholica Christi Ecclesia per lapidem significatur abscissum de monte sine manibus: vt quæ instar sui capitis, sine carnali commixtione de Spiritu sancto concepti & nati ex virgine sine virginitatis iniuria, & ipsa ex aqua & Spiritu sancto regenerata, virgo ex virgine, sine ruga & macula permanens, noua tamen quotidie sobole contra legem naturæ fecunda est. Cui etiam Esaias sub nomine Hierusalem ita loquitur. Surge, & illuminare, Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos, & vide; omnes isti congregati venerunt tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere consurgent. Tunc videbis, & afflues; mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, &c. Et ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorũ ministrabunt tibi, &c. Gens enim & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit, & gẽtes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul, adornandum locum sanctificationis meæ, &c. Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te: & adorabunt

vestigia

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperatores Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

& Eucharistiæ Pœnitétiam adiecit. Quod etiam in Lipsensi districtu seruatur.

Melanchthon verò etiam illis tribus quartum Ordinis Sacramentum annexuit. Quæ inconstantia satis declarat, eos non intelligere quid loquantur, aut de quibus affirment.

Idem Carolus 5.

ᵇ Lutherus vt doctrinam suam de fide sola iustificante corroboraret, non modò charitatem diuinitùs infusam eiusdem iustificationis formam, & perfectionem,

1544 Idem Paulus 3.

aut omnino causam esse vllam negauit: sed etiam Sacramentorum gratiam exclusit. Cuius impietatem sectatus Caluinus contendit, Sacramenta esse nuda signa bonæ voluntaris Dei erga nos, & ideo aliquam significandi, sed nullam sanctificandi internam vim habere. Fatendum tamen est, Norimbergensem Institutioné docere, nos per Baptismum à diaboli potestate liberari, & fieri filios vitæ.

ᶜ Negant, intentionem in ministris requiri, dum Sacramenta

Doctores Catholici.

iugatis exprimi fatetur. Vnde Augustinus (de bono coniugali, c.24.) *Bonum* (inquit) *nuptiarum per omnes gentes atq; omnes homines in causa generandi est, atque in fide castitatis: quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, per quam nefas est, etiam repudio intercedente, alteri nubere, dum vir eius viuit, nec saltem ipsa causa pariendi.* Denique extremæ Vnctionis Sacramentum non instituit, sed per occasionem tradidit Iacobus c.5. Et Augustinus per eādem *olei sacri delibutionem intelligi ait, Spiritus sancti typicalem vnctionem.* de Visitatione infirmorū lib.2. c.4. Denique septem Sacramentorum doctrina in concilio Florentino stabilita est, antequá natus esset Lutherus: Vt meritò Synodus Tridentina in Seß.7. Can.1. anathema illis indixerit; qui septem Ecclesiæ Dei Sacramenta esse negant.

Sacramenta nouæ legis conferre gratiam ijs qui obicem non opponunt.

ᵇ Ephes.5. *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mūdans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Vnde Ananias (Act.22.) ad Paulum iam conuersum, dixit: *Baptizare & ablue peccata tua, inuocato Christi nomine.* Et ad Tit.3. *Saluos nos fecit per lauacrū regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Et 1. Pet.3. *Saluos vos facit Baptisma.* Cumque baptizati prius per *impositioné manuum Apostolorum acciperent Spiritū sanctum* (Actor.8.& 19.) quid aliud illis, quàm gratiæ augmentum conferebatur? De Eucharistia verò Dominus ait, Ioan.6. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me*, id est, (Hilario lib.8. de Trin. & Cyrillo in Ioannem attestantibus) propter naturalem Christi in se præsentiā viuet, quem instar cibi & ore foris, & corde intus capit. Et Apostolus (1. Cor. 10.) *vnum panem, vnumq; corpus illos fieri* (id est, magis ac magis Christo & Ecclesiæ inseri) *docet, qui de vno pane participant.* Iam verò quáta gratia hæc est, vt Apostolorū in Presbyterio successores *remittant nobis peccata nostra?* Ioan. 20. Mat. 18. Itemq; vt *per impositionem manuū presbyterij gratia in nobis & sit, et resuscitari queat?* 1.Tim.4.& 2.Tim.1. Tum autē, vt *Deus coniungat eos* (Matth.19.) qui per matrimonium significant copulationem Christi & Ecclesiæ? Ephes.5. Denique vt *infirmo, qui oleo in nomine Domini per orationem fidei vngitur, peccata remittantur?* *Iacobi 5.* Quemadmodum igitur Christus nec sine fide, nec sola fide, sed vel verbo, vel tactu suo credentes curans, non solùm interim significauit aliquid, sed etiam maius quippiam effecit atq; operatus est: eodē modo Sacramenta Christianæ religionis, etiamsi res præclarissimas visibiliter significent, tamen quia instrumēta quædam sunt à Christo ipso instituta, operātur etiam aliquid ex Dei volūtate in nobis, & quod significāt foris, intus conferūt, vt impleatur quod Dominus (Marci 16.) dixit, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.*

Intentionem ministri, dum Sacramenta dispensat, necessariam esse.

ᶜ Cùm is qui Sacramenta Christi dispensat, in ea re *minister* (1.Cor.4.) *Christi sit*

*vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi, &c. Pro eo quòd fuisti derelicta & odio habita; & non erat
qui pertrãsiret per te, ponam te in superbiam seculorum, & gaudium in generationem, & generationem.
Et suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis. Hactenus ille.*

*Hoc autem Esaiæ vaticinium an non impletum clarissimè cernimus, cùm iam Gentes & Reges am-
bulẽt in lumine fidei, illuminati splẽdore ortus illius primitiuæ Ecclesiæ, qui fugauit tenebras & caligi-
nem infidelitatis, quæ operuerat terram & populos? Quæ pro eo quòd fuerat derelicta & odio habita, op-
pressa, & in camino tribulationum persecutionumq́ excocta, nunc vice versa dilatata affluit, conuersa ad
eam multitudine maris, et fortitudine gentium. Itaq; & filios peregrinorũ & alienorum ædificasse nunc
videmus muros Ecclesiæ, & Reges illi ministrasse ac ministrare. Ita Constantinum, Pipinum, Carolos;
omnes denique Christiani orbis pios Imperatores & Principes se curuos illi humiliasse, & adorasse vesti-
1449 gia pedum Ecclesiasticæ hierarchiæ Principum. Cui nunquid indignum quisquam putabit, obedientiam
& reuerentiam deberi ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus? Si filij nunc sunt Ecclesiæ, nunquid
eidem, atque eius Pastori ac Præsidi non debent obedientiam & reuerentiam?*

*Quid igitur hanc indignaris impiè sibi subiecisse Reges, Imperatores, Principes, Regna deniq; & Im-
peria, quod ab æterno ita futurum præordinauit omnipotens illa sapientia, & priusquam fieret, tanto an-
tè (vt audisti) fore & ab Esaia, & Daniele prædictum est? Nunquid non legisti in Apostolo, Qui Dei
ordinationi resistunt, sibi damnationem acquirere? Et hæc si nõ tanto antè tam apertè & clarè prædicta
legerentur Propheticis oraculis: quis tamen, modò ad Gamalielis sententiam, imò ad ipsa Christi verba
respiceret, dubitare posset, diuinæ prouidentiæ & ordinationis ea esse opera, à quibus dependent Ecclesia-
stici regiminis vigor, ordo, & vnitas? nempe vt omnis ciuilis in Ecclesia authoritas iam dudum subiecta
1450 cernatur authoritati Ecclesiasticæ hierarchiæ Præsidis. Dixit ille: Si ex hominibus est hoc opus, dissolue-
tur. Et tu vis, vsurpatione & fraude Romanos Pontifices sibi subiecisse authoritatem Regum, Imperato-
rum, & Principum, quam ante annos octingentos aut mille illis subfuisse videmus? Tu vis, rem tantam,
vnde pendet salus, vnitas, vigor disciplinæ totius domus Ecclesiasticæ, & quam tot annorum vsu confir-
matam videmus, humana tantùm præsumptione factam, sine diuina ordinatione & prouidentia, sine qua
vel minima fieri Christus pernegat? Et quo tandem pacto verum erit quod affirmat Apostolus, nullam
esse potestatem, etiam ciuilem, nec apud Ethnicos, nisi à Deo, hoc est, vt idem ipse exponit, à diuina ordi-
natione & prouidentia? Quarum tamen initia plerumq; vi, fraude, & scelere vsurpata, & planè tyran-
nica fuisse, indubitatum est: vt authoritatem illam Cæsaream, quæ initium traxit ab illo Iulio, qui credita
sibi vt ciui arma Reipublicæ perfidè in eiusdem conuertit viscera, in necem & proscriptionem suorũ con-
ciuium optimè meritorum de Republica, super quam tyrannicè sibi vsurpauit dominationem & impe-
rium. Quo deinceps in Senatu confosso vulneribus, Octauianus eadem perfidia sibi credita arma Reipu-
blicæ, coniungens cum hostibus Reipublicæ, crudelitatis in conciues, & vsurpatæ in Rempublicam domi-
nationis successor factus est. Ab his initijs processit authoritas & potestas illa Cæsarea. Cui tamẽ & ipsi,
vt à Deo, diuinaq; ordinatione existenti, quamdiu viguit, obediendum fuit à subditis, iuxta illam sentẽ-
tiam Apostolicã. Quantò magis Ecclesiasticæ authoritati non vi aut fraude vsurpatæ ab homine, sed præ-
ordinatæ diuinitùs, prædictæ Propheticis oraculis, deinde ab ipso Christo omnium nostrûm Domino com-
missæ Petro successoribusq́ eius super vniuersum hoc ouile aut Regnum suum, obediendum est omnibus
1451 qui in eodem ouili sunt, quantumuis Imperatores sint, quantumuis Reges aut Principes? Certè nihil sibi
vi vsurpauit in quenquam indebitum, sed vltrò se ei submittentes ad propriam salutem, Reges & Prin-
cipes benignè suscepit. Audisti equidem, quid ille dixerit Ecclesiæ: Gens enim & regnum, quod nõ ser-
uierit tibi, peribit. Vides esse necessarium ad salutem omnibus, etiam Regibus, & Principibus, seruire Ec-
clesiæ, authoritatiq́ Ecclesiasticæ. Hoc ipsum est quod Christus dixit Petro, quodcunque ipse obligaret in
vniuersa terra, hoc ipsum obligatum haberi coram Deo. Eius verò præceptis & mandatis contumaciter
inobedientes, eodem loco habendos à nobis quo Ethnicos & Publicanos, qui ad Christi ouile non pertinẽt,
nec in illa arca continentur quæ sola saluat ab inundante diluuio.*

Commi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Haretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1548	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cramenta dispensant. Caluinus in Antidoto.

Lutheranorum inconstans doctrina de fide baptizandorũ infãtium: & hæresis de Sacramẽtis per opus operatum gratiam non conferentibus.

⁴ Infantes necessariò esse baptizandos, rectè statuunt. Sed cùm Baptismùs aliud nonnihil sit, quàm sola fides: vtique ex Baptismi necessitate solius fidei iustificatio excluditur. Deinde

Doctores Catholici.

& dispensator mysteriorum eius, ac inter dispensatores quæratur, vt fidelis quis inueniatur: signum id perfectum est, hoc animo esse Christum, vt quoties hominibus tanquàm instrumentis suis vtitur, nolit eis aliter vti, quàm vt homines sunt. Alioqui nec solis hominibus publicum ministerium Ecclesiæ imposuisset, nec pueros, feminas, neophytos & alios id genus à publico ministerio prohibuisset, ac neq; fidem in ministris suis postulasset. Nunc autem cùm & certos homines ad ministerium assumat, & illis per manuum presbyterij impositionẽ, gratiam ad id munus obeundũ cõferat (1.Tim.4. 2.Timoth.1.) certum est, eum velle hominibus in ministerio suo secundùm ipsorum dignitatem vti: adeò vt Apostolus de ministerio suo loquens, dicat, *Dei cooperatorem se esse.* 1.Cor.3. At minus in homine, quà homo est, & quà Deo cooperatur, spectari non potest, quàm vt velit, & intendat, Christi ministrum in eo quod agit, se præbere. Hoc igitur saltem in ministro expectandum est. Nam & veteres Iurisconsulti cùm scirent, seruum iure gentium non nisi domini sui instrumentum esse: tamen quià viuum, animàrum, & ratione ac volũtate præditum instrumentum est; statuerunt, *seruum, qui hæres in testamento scriptus sit, non acquirere domino suo illam hæreditatem, nisi hoc ipsum velit & intendat.* Itaq; in lib. ff. 29. tit.2.c.6. *Celsus perhibet, seruum, qui metu verberum, vel alio timore coactus fallẽs adierit hæreditatem, dominum hæredem non facere. Si autem liber sit, ipsum non fieri hæredem.* Vnde etiam in lib.6.Cod.Iustiniani, tit.24.L.Cùm proponas: *Seruus dicitur potuisse nolle adire hæreditatem, quàmuis iubente domino.* Ac sanè filius Dei neq; carnem de B.Virgine, antequàm ea cõsensisset (Luc.1.) accepit: neq; Pauli ministerio ad gentes conuertendas vsus est, antequam eum ex inuito volentem effecisset. Actor.9. Certè Christus nos dixit *amicos, & non seruos.* Et tamen si tantum seruili conditione in Christi ministerio præditi essemus, cùm homines per naturã simus, non nisi viuens & ratione præditũ Domini instrumentũ putari deberemus. Christus per incarnationis suæ mysterium, naturam humanã non depressit, sed ad maiora euexit, cùm per eius gratiam audeamus clamare, *Abba pater.* Cùm ergo nõ vtatur nobis velut inanimatis & brutis instrumentis, sed velut ijs qui ratione ac voluntate sint præditi: quoties nolumus cooperari Christo, seu agere quod in Sacramento administrando Ecclesia Christi agere solet, non sumus in ea re *cooperatores Christi, aut ministri eius.* Vt meritò Tridentina Synodus in Sess.7.de Sacramentis can.11.decreuerit in hunc modũ: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta cõficiũt & conferunt, nõ requiri intentionẽ saltẽ faciendi quod facit Ecclesia; anathema sit.*

Nec Baptismum esse solam fidem, nec infantes actu habere vllam fidem, nec aliter quàm per opus in Baptismo operatum, ex Lutheranorum confessione iustificari.

⁴ Aliud esse fidem, aliud Baptisma, nemo dubitare potest, qui fatetur, Christum dixisse Apostolis (Matth.28.) *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas. Fides enim ex auditu docentiũ,* (Rom.10.) Baptismus ex facto & opere est eorũ qui nos in Christi nomine lauãt. Fidei doctrina Baptismũ necessariò præcedit in adultis: Baptismus autem in paruulis necessariò doctrinã fidei antecedit. Frustrà enim docentur, qui non intelligunt docentẽ. Barbarus enim est talis magister, nec auditorẽ suum ædificat, qui ab eo non intelligitur. 1.Cor.14. Cùm igitur constet, infantes non intelligere, & ideo Apostolus (1.Cor.14.) *nolit adultos sensibus paruulos effici*: profectò cõstat, etiam infantes non habere fidem ex auditu per verbum Christi. Quòd si ha-

1412 *Comminuit igitur Christi Ecclesia, & sibi subiecit, iuxta Danielis vaticinium, Principatus & Regna, Reges & Principes, sed illorum submissione vltronea, atq; ita hoc volente & ordinante diuina prouidentia, pro conseruanda vnitate necessaria & concordia in domo Ecclesiastica, vt nō solùm subesset, sed planè dependeret etiam eorum authoritas ab authoritate Ecclesiastica, abolita paulatim omni illa seculari potestate, quæ se in gentilitatem quoquo modo referre posse videretur.*

Thomas Campegius Episcopus Feltrensis de potestate Romani Pōtificis c.22. *Asserimus, Romanum Pontificem superiorem, nedum singulis particularibus Ecclesiis, sed etiam ipsi vniuersali Eccle-*
1451 *siæ, si de congregatione fidelium sine Romano Pontifice sit nobis sermo, & eadem ratione generali concilio*
vniuersalem Ecclesiam repræsentanti, si contingeret concilium à Romano Pontifice dissidere. Sicut enim
minus rectè diceretur, singulas oues pastorem habere, non autem vniuersas; & singulos Regem habere,
non autem Regnum, aut populum: sic nec rectè dici potest, singulas Ecclesias caput habere, non vniuersa-
lem Ecclesiam. Cùm itaq; Pastor authoritate & potestate maior sit grege cuius est Pastor, & Petrus &
eius successores Pastores sint Dominici gregis ex eo, quòd dictum est Petro, Ioannis vltimo, Pasce oues
1454 *meas: subsequitur, Romanum Pontificem, Petri successorem, fore superiorem Ecclesia vniuersali, & cō-*
cilio generali illam repræsentante. Ex eo autem potissimùm cognoscitur Romani Pontificis supra concilia
1455 *authoritas, quòd absoluit, & suis Ecclesiis restituit Episcopos, quos Synodus damnauerat, & expulerat.*
Item ex eo, quòd spiritualis & Ecclesiastica potestas suis legibus & præceptis non solùm hominem dirigit
ad humanam felicitatem, quæ est viuere secundùm virtutem, sed ad perpetuam etiam & æternam, quæ
1456 *à solo Deo est expectanda. Propterea necesse est, talem potestatem à Deo, non ab hominibus tribui, & à so-*
lo Deo, à quo pendet, iudicari. Præterea quemadmodum terreni Principes illius iudicium sibi reseruant,
cui vices suas commiserint: sic rationi congruere videtur, cælestem Dominum Christum Iesum nulli de-
1457 *disse super Vicarium suum iudicij potestatem, pro cuius fide, vt non deficeret, rogauit Patrem, & cui fra-*
trum confirmationem demandauit: non autem, quòd coram eis iudicio sisteret.

Ioannes Morocurtius Neruius in Threnodia contra Lutherum:

———Rerum per te confunditur ordo,
Omnia perturbans sacrorum iura, mouésque
1458 *Aduersus quoscumque stylum, linguámque procacem.*
Romanum tu Pontificem aspernaris, hiánsque
Gutture Cerbereo iactas conuicia, & audes
Blasphemo sermone tuos sine more latratus
Scribere, & immodicis illum ridere cachinnis.
1459 *Quisquis is est, reddenda illi subiectio supplex,*
Præcipuè ratione loci, Sedísque supremæ,
Quam tenet.

Remun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

inde cùm negent, Sacramēta *ex opere operato* (id est, ex vi & potestate diuini operis, quod in illis dispensandis à ministro Christi fit) gratiam non ponenti obicem conferre, & tamen infantes per baptismum saluos fieri, & propterea gratiam accipere concederent: partim coacti sunt dicere, infantes habere fidem, cùm tamen fateãtur, eos non intelligere doctrinā fidei; partim nescierũt prorsus quid dicerent: & ideo Caluinistæ nullo modo volentes solam fidem suam deserere, necessitatem Baptismi negârunt, vt mox videbitur.

204. Cal-

Doctores Catholici.

bitum infusæ fidei accipiunt in Baptismo: certè *per opus operatum* accipiunt eum habitum, id est, vi Sacramenti, quod illis in Christi nomine administratur. Præterea, cùm vi eiusdem Sacramenti accipiãt remissionem peccatorũ, vtiq; tum Sacramenta gratiam ex opere operato conferunt, tum sola fides nō iustificat. Sed cùm disputamus ex ijs quæ aduersarij nobis concedunt: age, verba ipsorũ proferamus, quę (vt præter Coclæũ Ruardus Tapper testatur, to. 1. artic. 2.) ita se habent: Anno Dom. 1536. die 23. Maij, VVittenbergæ in solenni consessu, Lutherani in ædibus Martini Lutheri, præsente etiam Buccero, de Baptismo infantiũ omnes sine vlla dubitatione cōsenserũt, *quod necesse sit infantes baptizari. Cùm enim promissio salutis pertineat etiam ad infantes, & pertineat non ad illos qui sunt extra Ecclesiam; necesse est, eā applicare infantibus per ministerium, & adiungere eos membris Ecclesiæ. Cumq́ de talibus infantibus qui sunt in Ecclesia, dictum est, Non est volũtas Patris, vt pereat vnus ex illis: constat, infantibus per Baptismum contingere remissionem peccati originalis, & donationem Spiritus sancti, qui in eis efficax est pro ipsorum modo. Reijcimus enim errorem illorum qui imaginantur, infantes placere Deo, & saluos fieri sine actione aliqua Dei, cùm Christus clarè dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Etsi*

1548 | Idem Paulus 3. | Idem Carolus 5.

igitur nos non intelligimus, qualis sit in infantibus: tamen certum est, in eis nouos & sanctos motus effici, sicut & in Ioanne in vtero noui motus fiebant. Nam etiamsi non est imaginandum, quod infantes intelligant: tamen illi motus & inclinationes ad credendum Christo & diligēdum Deum, sunt aliquo modo similes motibus fidei & dilectionis. Hæc dicimus, cùm infantes habere fidem dicimus: ideo enim sic loquimur, vt intelligi possit, quòd infantes non fiant salui & sancti sine actione diuina in ipsis. Quanquam igitur mos est alicubi, vt certis diebus publicè administretur Baptismus; tamen docendi sunt homines, si quid periculi est vitæ infantium, vt eos interim baptizari curent; & ministri debent talibus impartiri. Hæc Lutherus & Lutherani. Principiò rectè dicunt, *necesse esse infantes baptizari* Hoc ipsum tamen Caluinistæ negant. Deinde cùm scripturam proferre non possint quæ iubeat infantes baptizari; efficitur vt Lutherani dicant, *aliquid necessariò efficiendum esse, quod scriptum non est in sacris literis.* Nā quòd dicunt promissionem salutis pertinere ad infantes: ad illos quidem pertinet, qui sunt membra Ecclesiæ, non autem ad omnes. Sed quòd membra Ecclesiæ per Baptismum fieri debeant; idq́ue dum infantes nec adhuc in fide instructi sunt: hoc quidem ex traditione sine scripto accepimus, non tamē in scripturis id expressum inuenimus. Tertiò, rectè statuunt, necessitatem Baptismi ex illis Christi verbis, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto:* in quibus tamen infantium non fit mentio, imò eadem verba omnino spectare ad Baptismum, Caluinistæ negant. Quartò dicunt, *per actionem diuinam in Baptismo nouos & sanctos motus in paruulis effici, ad credendum Christo & diligendum Deum, & per Baptismum contingere infantibus remissionem peccatorum, & donationem Spiritus sancti.* Atqui hoc ipsum est quod nos dicimus, *Sacramenta velut instrumenta Dei ex opere operato conferre gratiam.* Cumq́ue hoc in nobis illi derideant, mutatis tamen verbis idem prorsus dicere ipsi coguntur: nisi velint, infantes nihil gratiæ per Baptismum accipere. Quintò *fatentur, infantes non intelligere.* ex quo etiam certũ est, eos fidem non habere

Remundi Rufi sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Remundus Rufus in opere doctissimo quod pro Pontifice maximo in Molinæum edidit: *In-*
1440 *telligebam (inquit) hanc semper de Romano Pontifice fuisse sententiam, vt eum tanquam omnium maximum colerent & obseruarent non populares modò homines, verùm etiam optimi, clarissimi & potentissimi viri. Donec non ita pridem ad quendam ludimagistrum ventum fuit, eorum qui Hussitæ dicebantur, principem. Hic enim vt posteà explicabimus, anno 1385. in scholis otiosus nimium, concitauit in Germania contra Pontifices, turbulentos quosdam homines, qui primùm singulari quadam pietate ac religione duci videbantur: deinde multitudine & viribus aucti, cæde, rapinis, incẽdijs Germaniam vastárunt, Sophiam Sigismundi Imperatoris vxorem obsederunt, Bohemiæ regnum inuaserunt, eius denique potiti sunt. Postremò cùm damnati fuissent concilio Constantiensi & Basileensi, decreto Catholicorũ omnium & armis fuerunt oppreßi. Itaq; magis vt, quàm doctrina aliquo genere isti facinorosi homines tuebantur sententiam: nullum verò doctum ac probum virum in Pontifices commouere poterant, prædæ dulcedine tantùm pellexerant ad latrocinium, agreste vulgus atq; imperitum. Postea verò, an. 1515. Vnus cognomento Lutherus extinctum iam illud bellum accendit atq; inflammauit vehementius, fretus maiori*
1451 *sanè ac acutiori dicendi præsidio. Ego autem, quale istud genus causæ esset, cùm considerare cœpissem, visa est mihi eorum sententia, qui huius Pontificatus Romani magnitudinem negãt & potestatem, multò scopulosior & periculosior, quàm sit eorum à quibus summa esse creditur. Si quid enim iubet aut vetat Romanus Pontifex, quod per se, aut propter legem diuinam expetendum sit, aut fugiendum; dubium non est, quin obtemperare oporteat, non tam quòd Pontifex ita iusserit, quàm quòd tale genus causa est, vt propter suam vim & naturam faciendum sit, vel non faciendum. Honesta enim & diuina sua dignitate debent nos ad se trahere, & turpia deterrere. Sin res est eiusmodi, vt nec ita sit per se bona vel mala (sunt enim inter illa media quædam, quæ Græci ἀδιάφορα καὶ τὰ ἀνὰ μέσον appellant) ea verò præcipiat collega tuus, vxor, vel seruus, & tu obtemperes: quod, quæso, scelus, aut peccatum est? Itaque si quis putet, Pontificem Romanum esse maximum, atque eum, cui omnes vt pareant, eo ducant pium, religiosum & Christianum,*
1462 *quòd primas Christus Petro in repub. Christiana concesserit: hæc sanè opinio etiamsi aut error esset, aut verba Christi non tam perspicua, sed aliquod genus continerent ambigui, multò tutior eo errore foret, quo illud ipsum de Romano Pontifice negaretur. Nam hic semper obest, si quis non pareat, cùm parendum sit: ille verò parendo, cùm parêre sit liberum, nihil, aut minus certè nocere potest; vt cùm obsequimur, vel morem gerimus sodali, vel alij, cui non sit necesse. Quare genus causæ ita primùm consideranti mihi, visum est tutius fuisse Molinæo in alteram partem scripsisse, vel tacuisse potius, quàm illam suam sentẽtiam discriminis plenam defendisse, apud Francorum præsertim Regem ac populum. Neq; enim ignorat ipse, qui historiæ scientiam sibi vendicat, si huiusce regni antiquißimi, florentißimi & potentißimi memoriam*
1471 *recordetur vltimam, summam semper rationem Gallos habuisse Sedis Apostolicæ. Nam Alpes sæpe traiecerunt, fortunas & salutem eius causa in discrimen obtulerũt; vnde dicta est Gallia Pontificum Asylum tutißimum, & fortißimum propugnaculum, Regesq́; nostri Christianißimorum cognomen sunt nacti.*

(Et pòst:)

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Caroˡus 5.
1548	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

bere, qua in Deum credũt. *Fides enim ex auditu est:* (Rom.10.) *auditus autem per verbum Christi.* Quod verbum qui aliquo modo non intelligit, credere nõ potest. Et tamen mox addunt, se dicere, *infantes habere fidem*, id est, (vt nunc rem interpretantur) *quosdam nouos & sanctos motus seu inclinationes ad credẽdum*: à quibus si roges, cuiusmodi sint isti motus: ingenuè respondent, *se nescire*. Sed exemplum à Ioanne Baptista petunt, qui adhuc in vtero matris cùm esset, adueniente Christo exiliuit præ gaudio. Verùm Augustin. (in epist. 57.) dicit, *Illud quod Ioanni euenit, in miraculis diuinæ potentiæ habendum, & non trahendum ad exemplum humanæ naturæ.* Dum igitur nec id volunt dicere, quod Ecclesia dicit (nimirum, infantes absque fide sua per Sacramentum fidei in fide Ecclesiæ saluos fieri) nec tamen explicare possunt quid velint dicere: fecerunt, vt tum Caluinistæ ab illis, velut nescientibus quid dicant, dissenserint, tum Catholici eos pro huiusmodi hęreticis habeãt, quos Paulus ita describit, vt *nesciant quæ loquantur, neque de quibus affirment.* Postremò excusant, vel potius corrigunt se in his verbis: *Hæc dicimus, cùm infantes habere fidem dicimus.* Ab initio enim dicebant, *infantes baptizatos fidem non secus, quàm adultos habere*: nunc rem ad motus quosdam fidei reuocant. Sed cùm fateantur, infantes necessariò baptizandos, fides autem sola secundùm illos necessaria sit iustificando: quî fit, quòd non vident, & Baptismum aliquid esse præter solam fidem, & tamen sine Baptismo infantibus collato & ab ipsis percepto, infantes non saluari? Non igitur sola fides, sed Baptismus etiam, qui est sacramentum fidei, ad salutem infantibus ministrandam ex eorum confessione necessarius est.

204. Caluinistarum hæreses de Baptismo.

* Caluinus in Antidoto cõcilij Tridentini docet, Baptismum non esse necessarium ijs paruulis qui ex fidelibus parentibus gignuntur. Ait enim, salutem promissam esse fidelibus, & eorum semini. §. Quod quidem verum est, si semẽ illud intelligamus etiã spirituale esse, & non tantùm carnale. Nam

Paruulos non posse consequi vitam æternam absque Baptismo.

* Apostolus (Ephes. 2.) ait: *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.* Et Rom. 5. *Sicut per vnius delictum in omnes homines* (peccatum vel iudicium deriuatum est) *in condemnationem: sic & per vnius iustitiam* (gratia seu donum deriuatum est) *in iustificationem vitæ in omnes homines.* Quemadmodum igitur omnes qui procreantur ex semine Adæ, sunt ob idipsum damnati, donec per vnum Christum liberentur: ita non liberantur à Christo, donec vel re ipsa, vel voto suo *renascantur ex aqua & Spiritu sancto.* Ioan. 3. Paruulus autem, qui per actum fidei suæ non post regenerationem suã intus inchoare, nisi per Baptismum Christi actu ipso ei dispensatum renascatur, nullo modo regeneratur in Christo. Nam promissio Dei non pertinet ad alios, quàm qui per fidem aut fidei sacramentum inseruntur Christo. Quid quòd Augustinus (in epist. 28. ad Hieronym.) non modò suam in hac re, sed totius Ecclesiæ fidẽ his verbis docet? *Quisquis dixerit, quòd in Christo viuificabuntur paruuli qui sine Sacramenti eius participatione de vita exeunt; hic profectò & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: vbi propterea cum baptizandis paruulis festinatur et curritur; quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo viuificari nõ posse.*

Qui

1464 (Et pòst:) *Sit igitur hæc nostra sententia & Catholicorum omnium, non solùm alios Episcopos alijs*
præstantiores esse, & antecedere tempore, dignitate & potestate: sed etiam Romanum Pontificem omniū
omnibus illis rebus esse primum, & præstantissimum, cui omnes obtemperare oporteat. Fuit quidem prius
in Oriente Christus notus, quàm Romæ, sed omnium Apostolorum primus Petrus delectus à Christo, vt
in Euangelio scriptum est, Luca 5. Marci 1. Matth. 4. & Matth. 10. Nomina (inquit Matthæus) duo-
decim Apostolorum hæc sunt: Primus Simon, qui dicitur Petrus. Petrum autem Romanum Episcopum
1465 *fuisse, Molinæus non negat. Quocirca nullus Episcopus in orbe terrarum potest profiteri se successorem*
vllius antiquioris Apostoli, vel discipuli: Romanus verò Pontifex se primi omnium. Si igitur Episcopi
priores & antiquiores dicerentur, quòd Apostolorum vel Discipulorum antiquiorum sunt successores,
Romanus erit omnium antiquissimus. §. Hæc pauca ex Remundo Rufo descripsi, cùm alioqui to-
tus liber dignissimus in hoc genere, meo iudicio, existat, qui ab omnibus legi debeat, & postero-
rum memoriæ commendari.

Melchioris Episcopi Canariensis fides de primatu
Romanæ Ecclesiæ.

Melchior Canus de locis Theologicis lib. 6. c. 7. *Si legū Christi interpres nullus sanior est, quàm*
perpetuus Ecclesiæ vsus; Ecclesia verò in fidei religionisque quæstione ac cæteris grauissimis cōtrouersiis
1466 *non ad Antiochenum, Alexandrinum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Mediolanēsem, Parisiensem,*
Coloniensem, Toletanum, aut Braccarensem Episcopos, sed ad Romanum omni semper ætate recurrit:
quis dubitet, hunc esse, quem vt successorem Petri, ita quoque doctrinæ Apostolicæ magistrum, quæstio-
numq́ de fide Iudicem habemus? Nam si aliquem eiusmodi post Petrum, in Ecclesia instituenda atque in
veritate continenda reliquit Christus: nimirum aut hic est, aut nullus est: quippe cùm de aliarum Eccle-
siarum Episcopis nulla quæstio sit, quin non fuerint loco Petri, vniuersalis Ecclesiæ doctores pastoresq́; à
Deo dati. Romanus igitur Episcopus, Ecclesia vsu interpretante, ille est cui Dominus in Petro ait, Super
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque solueris, &c.
Ac rursum: Pa'ce oues meas. Et iterum: Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu cōfirma fratres
1467 *tuos. Quid, quòd ipso rerum experimento comperimus, Christi de Petro et successoribus vaticinia in Ec-*
clesia Romana manifestius impleri? Hanc enim constat fixam & immobilem, orbe etiam toto omni illam
machinarum genere quatiente, in fide & authoritate Petri permāsisse. Et cùm cæteras Apostolorum Ec-
clesias vel ab infidelibus occupatas, sine fidei vestigio, vel ab hæreticis aliquando affectas viderimus: at ad-
uersum hanc vnam Romanam Sedem, nec Pagani, nec hæretici præualere potuerunt. Pugnatum est sique-
1468 *dem vehementer, non à Græcis solùm, sed ab alijs plerisq. totius orbis Episcopis, vt hoc Romanæ Ecclesiæ*
priuilegium labefactaretur. Atque habebant pro se illi quidem & Imperatorum arma, & maiorem Ec-
clesiarum numerum: nunquam tamen efficere potuerunt, vt aut Romani Pontificis potestatem abrogarēt,
1469 *aut in alium transferrent Episcopum. Quinimò, qui à Romana quidem Sede defecerunt, hi schismatici*
semper in Ecclesia sunt habiti: qui verò huius Sedis de fide iudicium detrectârunt, hæretici. Quæ profe-
ctò omnia satis ostendunt, non humano, sed diuino decreto, Ecclesiam Romanam & cæteris esse præposi-
tam, & Petri priuilegia iure sibi suo vindicasse, & eam demum petram esse supra quam Christus vni-
1470 *uersalem construxit Ecclesiam, aduersus quam portæ inferi præualere non possunt.*

Robertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator Rom.*

Idem Carolus 5.

1548 Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Nā promissio fit fidelibus & semini eorum, id est, iis quos constat sectari vestigia fidei parentū suorum, non autem iis qui quoquo modo ex fidelibus secundùm carnem nascuntur, cùm interim ex spiritu nō renascantur. *Primus enim homo ex terra terrenus, & nos portamus imaginem terreni* (1.Cor. 15.) *donec induamus nouum hominem per Baptismum. Galat.3.*

[f] Illa verba Ioan.3. (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*) Caluinus negat, ad Baptismum referri, ne videlicet scriptura sacra contradicere existimetur suæ opinioni, qua statuit, absque Baptismo salutē paruulis dari. Non igirur fidem suam ad scripturarum normam dirigunt, sed scripruras ad suam volūtatem velut obtorto collo trahunt. Nam Lutherani fatentur, illud Domini verbum pertinere ad Baprismum.

[g] Bucerus in Mat.c.3. Non ideo, inquit, paruulus saluatur, quia baptizatus est. Multi enim baptizati statim moriētes dānantur, & alij nō baptizati saluantur.

[h] Cal.

Doctores Catholici.

Qui autem non viuificatur in Christo, restat vt in eadem damnatione maneat de qua dicit Apostolus: Per vnius delictū in omnes homines condemnationē. Ineptissimè aūt Caluinus *promissionē semini Abrahæ factam,* ad carnalē natiuitatē applicat, cùm Apostolus dicat, Rom.9. *Non omnes qui ex Israël sunt, ij sunt Israëlitæ, nec qui semen sunt Abrahæ, omnes filij; sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est, non qui filij carnis, ij filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine.* Cuius verba tam perspicua sunt, vt *etiam filios Abrahæ, qui pater est omnium credentium,* neget tamen filios promissionis esse ob id, quòd ex Abram nascuntur, nisi præterea ipsis hæreditas promissa fuerit. Cuius promissionis sacra signa & instrumenta efficacia sunt Christi Sacramenta, si obicem non opponas, quem non opponunt paruuli.

[f] *Omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit;* 2.Pet.1. Quòd aūt aqua (ex qua Christus nos dicit renasci debere, (Ioā.13.) nō significet aquā Baptismi: hoc vtiq; nō ex publica, sed ex priuata interpretatione promanauit. Nam & minus propria est illa interpretatio, quæ negat, *aquā naturalē* per nomē *aquæ* intelligendum esse, & minus aptè cadit in verā Euangelij circūstantiam. Agit enim Christus (Ioan.3.) de regeneratione, seu de secunda natiuitate, quā cōstat in Baptismo fieri. Baptismus autē, id est, lotio fit per aquā naturalē. Vnde Eunuchus (Actor.8.) *Ecce aqua* (inquit) *quid prohibet me baptizari?* Postremò Cyprian.li.3.ad Quirin.art.25. Basil.in lib.de Baptismo; Chrysost.homil.24.in Ioan. Augustin. tractat. 11. in Ioan. Cyrillus in Ioan.lib.2.c.42. cæterīq; Patres tam Græci quā Latini vno consensu docent, illa Christi verba, (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*) Baptismi necessitatē statuere: vt meritò concilium Trident. ita decreuerit in Sess.7.c.2. *Si quis dixerit, aquā verā & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa D.N. Iesu Christi (Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto) ad metaphoram aliquam detorserit; anathema sit.*

[g] Paulus ad Tit.c.3.ait: *Deus secundùm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christū Saluatorem nostrum.* Quòd si quisquā per lauacrū regenerationis saluus fit; certè etiam de paruulo idem verissimè dicetur, qui eo quòd nullum ipse peccarū per se commisit, sed alienum participat, per alienū beneficiū facillimè purgatur. *Nā magis abundat donū & gratia Christi, quàm delictū Adæ;* Rom.5. *Quicunq; enim baptizati sunt, Christū induerūt;* Gal.3. Quod ipsum de infantibus verissimè dicitur, qui nūquam fictè aut indignè accipiūt baptismū, vt in adultis aliquando contigit, Act.8. Infans igitur cū Christū per baptismū induat, vtiq; ideò saluatur, quia baptizatus est: nec perdere potest beneficiū Baptismi, si adhuc infans moriatur, quia cùm in veritate (Ioā.8.) sit collocatus, nō habet vnde ab eo statu excidat, donec deseratur à Spiritu sancto; quod nō fit nisi propter peccata, quæ in tenera ætate vel nulla, vel non grauia sunt. Et ideo Apostolus (1.Cor.14.) vult, *vt malitia simus paruuli.*

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus, vſque eò Pariſiis in literis profecit, vt Theologiæ
Doctor creatus, non modò ſacerdos Romæ, verùm etiam Archiepiſcopus Armachanus in Hi-
1471 bernia fieret, & paulo pòſt *Legatus à latere* vicem Pontificis Romani in Hibernia gereret.

Andreæ Modreuij confeſſio de vnius Pontificis primatu.

Andreas Modreuius lib. 2. cap. 10. de Eccleſia, etſi contendat, Pontificem Romanum non neceſſariò debere ſummæ rerum hoc tempore præeſſe: tamen & fatetur, eum aliquando ſummæ rerum præfuiſſe, & Gregorium Magnũ concedit ea mente fuiſſe, vt primatus quidam in Eccleſia Chriſti conſeruari deberet, & denique ſummam rerum Eccleſiaſticarum præfecturã ad vnum potiſſimùm eſſe deferendam affirmat, quem vnum vellet nullo certo in loco ſedere, ſed liberè tum eligi, tum in quauis regione aut prouincia cathedram ſuam collocare. Atque hæc quidem eſt Modreuij ſententia. Ac ſanè ſi D. Petrus nullo certo ſucceſſore ſibi ſurrogato ex hac vita deceſſiſſet, ſi perpetuus maiorum mos & traditio Eccleſiaſtica non declaraſſet, eam Chriſti voluntatem fuiſſe atque eſſe, vt Roma foret ſummi Pontificis ſedes, & velut candelabrum, in quo lucidiſſima Eccleſiæ Dei fax conſtituta omnibus qui in domo ſunt, præluceret: nos quoque fateremur, non neceſſariò primum Eccleſiæ Pontificem in Romana vrbe aſſiduum eſſe debere. Illud ad hoc quod agimus, ſatis eſt, ex ipſis Proteſtantibus nonnullos exiſtere, qui primatum vnius Paſtoris in Eccleſia Dei conſtituant: adeò fortis eſt veritas, inuictaque Romana & Catholica fides.

Ioannes Gropperus in capitibus inſtitutionis ad pietatem: *Vt* (inquit) *Eccleſiæ vnitas, & diſci-
plina conſeruetur, Hierarchia ſeu ſacer ordo in Eccleſia conſtitutus eſt, vt ſuperiores inſpicerent, & cùm
res poſtulat, corrigerent inferiores. Multis presbyteris vnus Epiſcopus, in ſchiſmatis remedium, præpo-
ſitus eſt. Epiſcopis cuiuſque prouinciæ vnus Archiepiſcopus, qui & Metropolitanus dicitur. Metropolita-
nis verò pluribus vnus primas, inter quos omnes Pontifex Romanus, veluti tenens legitima ſucceſſio-
1472 ne cathedram ſancti Petri, Apoſtolorum Principis (quem Chriſtus ſingulariter ouili ſuo præfecit, & cui
confirmationem fratrum impoſuit) ſummus eſt amplitudine iuriſdictionis & ſolicitudinis omnium
Eccleſiarum.*

Ioannes Bunderius à Gandauo in Compendio, tit. 31. *Ea intelligenda eſt Catholicæ Eccleſiæ au-
ctoritas, quæ eſt in conciliis vniuerſalibus, aut in Romana Eccleſia, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum,
1473 vt caput à Spiritu ſancto directum, regat & confirmet cætera membra, ſecundùm pollicitationem ipſius
veritatis. Et hæc quidem Eccleſia non immeritò dicitur Catholica ſeu vniuerſalis, quia cæteris præſidens
eas gubernat ſana fide & doctrina: ac in maioribus negotiis dubia diſcutit. Docet hoc Auguſtinus contra
1474 Epiſtolam Manichæi c. 4. & 5. Dicitur & Apoſtolica, quia ab ipſis Apoſtolis Petro & Paulo, verbo &
exemplo inſtituta ac roborata eſt, quia Apoſtolorum fidem, doctrinam & auctoritatem hactenus tenet,
nec vnquam in fidẽ aut bonis moribus deuiauit.* (Et pòſt:) *Nec miretur quiſpiam, ſi Romanam Eccleſiam
inſectentur hæretici. Nunquam pueri virgas, nunquam canes baculos, quibus cæduntur, nunquam lupi
canes, quibus coërcentur, diligunt.*

D. Conradus Brunus de ſeditionibus lib. 1. c. 5. *Ab obedientia Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ
1475 nemo, quantalibet dignitate præfulgeat, exemptus eſt. imò ab ea nemo eximi à quoquam, & ne à Romano
quidem Pontifice poteſt: tum quia omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubiecta, eiſdem fideliter obe-
dire debet: tum quia hæc Eccleſia omnium aliarum mater eſt & caput. Cui non ſolùm aliæ omnes commu-
1476 ni lege naturæ tanquã minores maiori ſeruire & obedire, ſed ipſius etiam iudicio omnes Reges & Prin-
cipes voluntatem ſuam ſubdere, & legibus & mandatis parêre tenentur.*

Iacobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1548	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Caluinus in Antidoto suo dicit, Baptismum à Christo in aqua institutum, & ab Ecclesia receptum, nihil differre à Ioannis Baptismo.

Doctores Catholici.

Quantū intersit inter Christi & Ioannis Baptismum.

[a] Inter Baptismum Ioãnis & Christi, ad minimum quinque differentiæ colligi possunt ex verbo Dei. Ioannes *baptizabat in aqua* tantùm (1. Ioá. & 1. Mar.) Christus verò *in aqua & Spiritu sancto.* Ioannis c. 3. Deinde Baptismus Ioannis *nō remittebat peccata*, sed præparabat corda hominum, vt *peccata sua confitentes*, & in Christum credentes, ab illo acciperent remissionem peccatorum. Matt. 3. Ioan. 1. Marci 1. Baptismus verò Christi remittit peccata, dicente Petrò (Act. 2.) *Baptizetur vnusquisq; vestrùm in nomine Iesu Christi in remissionē peccatorum.* Et Ephes. 5. *Christus Ecclesiam mundare dicitur lauacro aquæ in verbo vitæ.* Tertiò, Ioannes prædicauit *baptismum pœnitentiæ*, non gratiæ; & ideo iis qui ad ipsum veniebant, indixit, vt *facerent dignos fructus pœnitentiæ*, Luc. 3. Non autē dabat Ioannes nouum Spiritum à se baptizatis. Christus verò *per suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum* (non iam pœnitentiæ) *sed regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Tit. 3. Et ideo qui accipiunt Baptismū Christi, *accipiunt etiam* (Act. 2.) *donum Spiritus sancti.* Quartò, nullus vnquam, qui Baptismum à Christo institutum dispensabat, illud dixit suum, sed tantùm Christi Baptismum esse. *Hic est enim qui baptizat.* Ioan. 1. Cæterùm Matthæus Euangelista c. 3. dicit, Ioannem *vidisse multos Pharisæorū venientes ad baptismum suū*; ad *suū*, inquam, id est, ad Ioannis baptismum. Quintò, qui prius acceperat baptismum Ioannis, non poterat modò, sed etiam debebat postea (si occasio sese obtulit) baptismum Christi accipere. Et ita D. Paulus (Act. 19.) *baptizabat illos in nomine Iesu, qui prius acceperant Ioannis baptismū.* Sed qui semel accepisset baptismum à Christo institutum, nullo modo poterat vel Ioannis baptismum accipere, vel eundem Christi baptismum repetere. Hebr. 6. *Vnum quippe est baptisma*, Ephes. 4. Gregorius Nazianzenus in Oratione *in sancta lumina*, primum baptisma esse dixit, *per figuram in mari & nube.* 1. Cor. 10. Secundum *Ioannis, in pœnitentiam.* Tertium *Christi in Spiritu, per quod nos ait diuinitatem assequi.* Quartū porrò, quod martyrij sanguine cōparatur. Quintum quoque lachrymarum, quale fuit Manassis & Niniuitarum. Græci ergo alium crediderunt esse Ioannis, aliū Christi baptismum. Nam idem etiam discrimen apud Cyrillum reperitur. Imò Cyrillus narrat, Ioannem Baptistam in spiritu Dei præuidisse hanc Zvvinglianorum hæresim. Itaq; in Ioannem lib. 3. c. 57. ita scribit: *Ioannes spiritus gratia illuminatus videbat, quàm necessarium esset ea enarrare quibus aperiretur, quantum Christi baptismus Ioannis baptismo præstaret. Perspexit non multo pòst aliquos futuros, qui aut nullam inter baptismum & baptismū differentiam facerent, aut meliorem esse baptismū Ioannis putarēt.* §. Cōstat sanè, Zvvinglianos & Caluinistas esse illos, *qui nullam inter Ioãnis & Christi baptismū, quo Ecclesia Christi vtitur, differentiā statuunt.* De istorum igitur hæresi prædictū est tot antea seculis. Denique Augustin. cont. duas liter. Petilian. c. 37. *Manifestum est* (inquit) *ex scripturis, alium fuisse baptismum Ioannis, alium Christi.*

[b] Omnes administrandi Baptismi sanctos ritus & cærimonias contemnunt velut vanos, quia in scripturis sanctis non extent: cùm tamen ab ipsis Apostolorum temporibus hæc in vsu fuisse, ex omnibus omnium

[b] Exufflationis & exorcismi tum Dionysius libr. 1. de hierar. Eccles. c. 1. tum Augustin. meminit lib. 1. c. 1. de Symbol. ad catechum. *Per exorcismum* (inquit Optatus lib. 4. contra Parmen.) *spiritus immundus depellitur.* De apertione auriū & nariū baptizari, deque vnctione, seu chrismate & abrenuntiatione, Ambros. lib. 1. ca. 1. & 2. imò & Tertul. in li. de baptismo: de vestimentorum candidorum mysterio Ambrosius agit in lib. de iis qui initiantur, c. 7. De statione

1477 Iacobus Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ sacrificio aduersus anatomen Missæ, versus finem libri: *Romam Ecclesia Catholica caput à Domino constitutam confitemur.*

Gaspar Casalius Lusitanus de cœna & calice Domini, lib.3.c.18. *Sancta Ecclesia Romana, si consideratur vt est Ecclesia quædam particularis cathedralis, multas habet similes cathedrales in orbe. Si con-*
sideratur vt est metropolis, multas habet similes Metropolitanas. Si consideratur vt est Patriarchalis,
1478 *multas habet similes patriarchales. Si autem consideratur vt habet sedem Apostolicam, Petri sedem & Petri auctoritatem; sic considerata, non habet similem in terris. Sed vt sit, est caput, prima atque princeps orbis totius Christiani: vt sicut partes orbis habent distinctas cathedrales per orbem; sic totus orbis habeat hanc vnam cathedralem, in qua nunc est & semper fuit Petri Apostolica sedes, atque Petri Apostolica auctoritas, in qua ob id qui præsidet, non solùm vrbis Romæ, sed & totius orbis est Episcopus, Pastor, atque Rector. De his S. Thomas multa dicit contra Gentiles, quæ omittimus breuitatis causa. Con-*
1479 *cordat cum aliis sanctis Patribus, & quæ dicta sunt, sufficiunt. Hæc igitur Ecclesia est audienda, quia caput, quia mater, quia magistra, quia domina.*

Adamus Delphinus in oratione de Ecclesia: *Hoc nunc restat ostendere, videlicet Romanum Pontificem esse legitimum successorem Petri, adeoq́ Christi in terris Vicarium: nec hoc sanè difficile. Habe-*
1480 *mus traditionem antiquam iam inde ab initio ad nos vsque deriuatam, quæ quidem adeò plena est veritatis ostensio, vt ea maior aut certior alia haud vlla esse queat. Scripturæ adulterinus sensus affingi potest, at traditæ doctrinæ non item. Ac primùm, quòd ita senserit Ecclesia ante annos quadringentos, vt hinc incipiamus, constat ex Bernardo ad Eugenium. At verò Ecclesia tempore Bernardi hoc credidit & docuit, quod ante annos plusquam quingentos inuenit docuisse Ecclesiam temporibus Hieronymi (ad Damasum Papam) & ante hunc temporibus Cypriani (ad Antonianum.) Rursus quam vincente Cypriano Ecclesia doctrinam profitebatur, eandem tenuit & docuit Ecclesia iam olim ante mille trecentos annos temporibus Irenæi (libro tertio contra hæreses Valentini, capite tertio.) Quam profectò successionem cùm nec tyranni, nec hæretici, nec machina demùm vlla diabolica infringere hactenus valuerint, cùm dixisset Christus, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: rectè subiunxit, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ex his quæ diximus, certum est, Romanum Pontificem esse Petri successorem, adeoq́ Christi in terris Vicarium, ac vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, nō qui-*
1481 *dem ob id quòd doceat sic Bernardus, non rursus quia hoc tradit Cyprianus, Hieronymus, Augustinus aut cæteri, sed quia iam inde ab initio ad hæc vsque tempora Ecclesia sic credidit, tenuit, docuit & prædicauit, quæ (vt diximus) plenissima veritatis ostensio est. Atque hac potissimùm machina sanctissimi Patres aduersariis munitiones deiecerunt, cunctaq́ hæreses vsque abolitæ sunt. Quid, inquit Irenæus, si nec Apostoli scripturas reliquissent nobis? Nónne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt his quibus committebant Ecclesias? Oportebat sanè.*

Sepul-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1548	Idem Paulus 3.	
		Idem Carol. 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

omnium Patrum scriptis abundè constet.

Erasmi error de infantium baptizatorũ ratihabitione.

[b] Si non potest obtineri, vt is qui adhuc infans baptizatus est, cùm ad pubertatem venerit, ratũ habeat quod gestum erat. fortassis expediet, illum non cogi, sed suo relinqui animo, donec resipiscat, nec ad aliam interim vocari pœnã, nisi vt à sacramentis arceatur.

Ordo & progreßio hæresum in causa Eucharistiæ.

[a] In primis Lutherus negabat, Eucharistiæ celebrationem publicum, aut vllo modo propitiatorium noui

Doctores Catholici.

ante sacrarium, Psalmorum cãtillatione; & lampadibus accensis, Nazianzenus in Oratione in S. Baptisma. De spirituali cognatione inter susceptores & baptizatum contracta, Origenes loquitur in Epistolam ad Romanos. Postremò Basilius Magnus de Spiritu sancto c.27. *Vt signo crucis (inquit) eos qui spem collocãrunt in Christum, signemus, quis scripto docuit? Cõsecramus aquã baptismatis, & oleum vnctionis. Iam ter immergi hominem, renunciare satanæ & Angelis eius, ex qua doctrina habemus? Nónne ex priuata hac & arcana traditione?* Cætera vide apud Cardinalem & Dominum meũ Hosium in tit. de baptism. in Cõfess.

[b] Si Apostolus verè testificatur (Gal. 5.) omnem hominẽ circuncidentẽ se debitorem esse vniuersæ Legis faciendæ; cùm apud Christianos baptismus locũ circũcisionis teneat, vtique etiam qui baptizatur, ad Christi legem obseruandã obligatur, hoc est, ad seruanda mandata, si vult ad vitã ingredi (Matth. 19.) ad sumendam Eucharistiam, si vult manere in Christo, & Christũ in se manentem habere (Ioan. 6.) ad obediendum præpositis (Heb. 13.) & ad pœnam subeundam, quæ ab illis in virga & austeritate infligetur; 1. Cor. 4. & 5. Quemadmodũ igitur is qui nascitur in aliqua Repub. vel etiã adhuc infans in eã cooptatur; ad seruandas eius Reipub. leges tenetur, etsi de nouo in eas nunquã consentiat: sic multò magis euenit in eo qui per Sacramentũ regenerationis fit ciuis Ecclesiæ Dei. Quod adeò verum est, vt ne possit quidem Ecclesia talem hominẽ iam adultũ à legũ Christi obseruatione vllo modo absoluere, quia membrũ aliquod Christo semel insitum & acquisitũ, non potest eorum arbitratu dimitti aut sacramento solui, qui potestatem habent in ædificationem, & non in destructionem.

Missam seu Eucharistiæ celebrationem publicum & propitiatorium sacrificium esse.

[a] Mors Christi publicũ sacrificium fuit, Ephes. 5. Heb. 9. 10. & 13. Eademq́; mors fuit propitiatio pro peccatis totius mũdi, 1. Ioan. 2. Eucharistia verò est signum & commemoratio Dominicæ mortis, Luc. 22. 1. Cor. 11. Omne autem signum necessariam communionem cum re significata habet: quod tum ratio docet, tum Augustin. tradit in epist. 23. Cũ igitur Eucharistiæ celebratio consistat in operibus externis, nempe in accipiendo panem & vinũ, in benedicendo, seu cõsecrationis verba ex persona Christi pronuntiando, in frangendo & distribuendo: cumq́; hęc omnia *per ministros Christi* (1. Cor. 4.) *& dispensatores mysteriorũ eius fiant ob mortẽ Domini annunciandã*, adeò vt ipsum id quod benedicitur, & distribuitur, non tantùm dicatur Domini corpus & sanguis, sed etiam *corpus Domini datum pro nobis, & sanguis noui Testamenti, pro multis fusus in remißionem peccatorum:* necesse est, huius operis peractionẽ sacrificium publicũ & propitiatoriũ esse: ac sacrificium quidem, quoniã auctoritate diuina instituitur ad commemorandũ summũ illud mortis Dominicæ sacrificium. Cuius vtiq; symbolũ esse nõ posset, nisi & ipsum esset symbolicũ quoddã sacrificiũ. Deinde publicum sacrificiũ est, quia per opus publicum à publicis Christi ministris efficitur atq; exercetur. Deniq; propitiatorium sacrificium est, quia cõmemorat & annunciat corpus Domini, prout *datum est pro nobis*, & sanguinem Domini, prout fusus est pro nobis, hoc est, ipsam propitiationẽ Domini cõmemorat & annuntiat; quod nunquã facere posset, nisi esset signum ipsius propitiationis. Ac nimirum si vetera Leuitarum sacrificia futuram Domini mortem ac propitiationem adeò verè obumbrabant, vt quædam eorum

Sepulueda sententia de auctoritate Romani Pontificis in legibus ferendis aut relaxandis.

Ioannes Genesius Sepulueda lib.2. de ritu nuptiarum & dispensatione: *Si Regum atque Princi-
pum tantam esse ferendarum atque moderandarũ legum potestatem, non solùm homines esse voluerũt, sed
Deus etiam, qui per Apostolum Paulum subditos nos esse iubet Magistratibus, & dicto audientes: atq;
per Petrum, Regi parère, tanquam praexcellenti, ducibus tanquam à Deo missis: qua tandem potẽtia eum
esse, credi par est, cui Christus claues dedit regni cœlorum, & summam contulit auctoritatem verbis illis:
1482 Quicquid solueris super terram, erit solutum & in cœlis; & quicquid ligaueris, ligatum: ad summam
quem terris excedens Ecclesia sua ac reipublica Christiana cum summa potestate præfecit, suiq; loco in-
ter homines esse voluit? Hanc igitur potestatem tùm in Petro Apostolorum Principe datam esse constet
1483 summis sacerdotibus eius successoribus: nefas esset dubitare, quin Pontifici Maximo, quem Papam appel-
lamus, ferendi, abrogandi, intendendi, remittendiq; leges, potestas longè maior, quàm cunctis Regibus &
Principibus à Deo tributa sit. Quid est enim ligare & soluere, nisi leges cõdere, easdemq; pro sua pruden-
tia & arbitratu moderari: vel etiam, si res posceret, abrogare? Aut quid aliud verba illa significant: Quic-
quid ligaueris super terram; nisi illud, quamcunque legem hominibus dederis, hac auctoritate Dei confir-
mabitur, eritq; rata? quamcunque legem abrogaueris, vel ex parte remiseris, in tribunali relaxabitur.
Quicquid demùm iusta de causa siue in vniuersos, siue in singulos statueris, ratum erit. Sic enim loquun-
tur omnes, vt qui legi subiectus est, hunc lege teneri, lege constringi, lege obligari, aut è diuerso lege solu-
tum esse dicant, vt non temerè quibusdam viris doctissimis à ligando lex dicta fuisse videatur.*

Ioannis à Louanio sententia & fides de primatu Romana Ecclesia.

Ioannes Hessels à Louanio de perpetua cathedræ Petri firmitate c.2. *Christus peregrè profectu-
rus, mandauit seruis suis, cuique vt vocationi sua non ignauè inseruiret. Sed vni ianitori iniunxit, vt
1484 omnibus vigil intenderet, an suũ officium persoluerent: dans ei claues seu regimen Regni sui. Ipse ei oues
suas pascendas, fouendas, atque regendas ter diligentissimè commendauit. Quibus institutis, vtique non
minus seruos subditos atque oues obstrinxit, ad audiendum, obediendum, pabulumq; à Pastore accipien-
dum, quàm Pastorem ad vigilandum, regendum & pascendum. Et ne vel de tanto onere sustinendo de-
sperares Pastor, vel oues parum fiderent suo Pastori: ipse insignem promissionem huic Pastori dedit:
nempe quòd rupes esset planè immobilis, super quam tam firmiter construeretur ipsius domus, Ecclesia, vt
porta inferi, hoc est, tribunalia, iudicia, principatus diaboli sectatorumq; eius ei præualere nequirent.
Qua de causa hunc Pastorem appellauit Petrum: vt ipso nomine hac Christi promissio in omnium oculos
statim incurreret. Hac Christi promissio quàm verax esset, cœpit ostendere, quando orante Christo inde-
fectibilis fides vni Petro concessa est: & hac via omnibus Christi discipulis prouisum: ipso videlicet Pe-
tro confirmaturo Dei institutione omnes fratres suos. Quod enim dicit Christus, Confirma fratres tuos:
1485 non tam est imperantis aliquid, vnde vel obedientia laudaretur, vel inobedientia puniretur (incerto inte-
rim manente euentu obedientia, vel inobedientia) sed est Christi ordinantis atque instituentis confir-
matorem fratrum in fide. Sicut est illud quod dixit Deus piscibus, Crescite, & multiplicamini. Vnde per
Petrum eiúsque sedem, & huc vsque confirmati sunt, & vsque in seculi finem confirmabuntur fideles.
1486 Nec solùm promissum est à Christo, quòd per hunc Pastorem insuperabilis esset à portis inferi Ecclesia,
quodq; contra hæreses vniuersas in fide firma persisteret: verùm etiam adiecit, se eius regimen ratum ha-
biturum: Quodcunque, inquiens, ligaueris super terram, ligatum erit & in cœlis: & quodcunque solue-
ris super terram, solutum erit & in cœlis. Requiritur enim non solùm, vt paterfamilias atque Pastor do-
mum & oues ab hostibus extrinsecus oppugnantibus tueatur, sed etiam vt intus prudenter gubernet &
1487 pascat suos. Hac autem non pro Ecclesia dumtaxat & ouibus tempore Petri viuentibus sunt dicta, sed &
pro tota Ecclesia Christi in finem vsque seculi duratura, testante Christo: Super hanc petram ædificabo
Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt: siue, numquam præualebunt aduersus eam. Vnde
etiam ad Petri successores transeunt: vt compleatur quod dictum est discipulis: Ecce ego vobiscum sum
omnibus diebus vsque ad seculi consummationem.*

Et cap.3.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ui Testamenti sacrificium esse. Putabat enim, se non paruum incommodũ Pontifici Romano & Presbyteris omnibus allaturum, si persuaderet suis, Eucharistiam vtiliter Deo non offerri. Verùm hanc doctrinam, vt antè declaraui-mus, à diabolo hausit.

Doctores Catholici.

dicerentur *Sacrificia pro peccatis & pro delictis* (Leui. 4.5.& 6.) quanto magis Eucharistia, quæ instituitur ab ipso Christo, quæ vocatur & est *corpus datum pro nobis, & sanguis fusus in remissionem peccatorũ*, quæq; ob mortem Christi annuntiandam fieri iubetur, donec Dominus veniat, verè propitiatorium est & publicum sacrificium? Quid, quòd Eucharistiæ celebratio sacerdotium Melchisedec (Gen.14.) per figuras quidem panis & vini, demonstrat; per corporis verò Christi & sanguinis veritatem, etiam implet? quòd maximè sollemnis sacrificij, nimirum veteris Agni Paschalis locum (Exod.12.) in nouo Testamẽto supplet? quòd veterẽ similæ oblationem (Leuit. 2.) & specie refert, & virtute superat? quòd *munda illa oblatio est*, quæ in omni loco inter gentes immolata (Malach.1.) nomen Dei summo honore afficit? quòd ab Apostolo (1.Cor.10.) *cum Iudæorum & Gentium sacrificiis* cõfertur? quòd ab eodem vocatur *altare* (Hebr.13.) id est, area, sedes, repositorium, & velut vehiculũ, in quo sacrificium crucis conseruatur; & ad nos commodissimè defertur? Non

Idem Carolus 5.

potest autem fieri, vt Christus Ecclesiam suam relinquat in eo statu, quem antè per Prophetas suos miserum & execrandũ esse docuerat. Nam *vt dies multi absq; sacerdote transeant*, Azarias (1.Paral.15.) pro pœna grauissima habet: itemq; Ozee, vt populus Dei (c.3.) *sine sacrificio & sine altari sedeant*: Ioël autem (c.1.) *plangere sacerdotes iubet, quoniam interiit de domo Dei sacrificium & libatio.* Vnde apud Danielem (c.9.) tres pueri velut rem miserrimam deplorant, quòd *non sit sacrificium, neque oblatio, vt inuenire possint apud Deum misericordiam.* Et ij omnes de publico

Idem Paulus 3.

1549

& externo sacrificio agunt. Quid multis? Nulla hominum congregatio, quæ Deum vllũ credit, exterius confitetur & colit, sacrificio carere potest, quod per ministros sub totius populi nomine Deo immolet, nisi & à iuris naturæ instinctu atque officio, & ab omniũ Gentiũ moribus, & à legis Mosaicæ forma deficere velit. Summus autem cultus quem populus Christianus publicè Deo exhibet, omnium confessione est Eucharistiæ celebratio, in qua mẽbra Christi & cum capite suo, & inter se, per modum iugis sacrificij ac sacramenti, mirabiliter & suauissimè cõmunicant, quem iugis sacrificij mundum & incruentum cultum abrogare, & (quod in se est) tollere: hoc profectò Antichristi & opus & labor erit: quemadmodum legitur in Prophetia Danielis c.12. vt vel hinc manifestè constet, Lutherum in abrogando Eucharistiæ sacrificio Antichristi præcursorem extitisse.

ᵇ Idem Lutherus negat, Eucharistiam pro defunctis offerri posse.

ᵃ Imò

Eucharistiam, pro defunctis in Christo, rectè offerri.

ᵃ Cùm mors Christi defunctos, etiam redemerit, non quidem omnes; verùm eos qui dum viuerent, fide Christi & charitate donati fuissent: Eucharistia, quæ mortis Dominicæ efficacissimum signũ est, pro illis etiã defunctis rectè offertur qui (vt August. ait in Ench. c.110.) *cùm viuerent, vt hæc sacrificia altaris sibi posteà prodesse possent, meruerunt.* Ergo sacrificia altaris *pro valde bonis gratiarũ actiones sunt, pro nõ valde malis propitiationes sunt.* Hinc D. Chrysostomus (homil.69. ad pop. Antioch.) *non temerè ab Apostolis sancitum fuisse refert, vt in tremendis mysteriis defunctorum agatur cõmemoratio. Cùm enim tremendum proponatur sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes?* Inde Tertullianus (in lib. De corona militis) *oblationes* (inquit) *pro defunctis, pro Natalitiis, annua die facimus.* Inde apud Cyprianũ lib.1. Epist.9. fit mẽtio *sacrificij pro dormitione fidelium celebrati.* Deniq; Augustin. (de verbis Apost. serm.34.) *Hoc*

 (inquit)

Et cap. 3. *Hac maxima fidelium consolatio, qua securi sunt, per Petrum eiusq́ successores semper fidei doctrinam propugnandam atq́ custodiendam; seq́ errare non posse in fide, dum Petri cathedram sequuntur, similis est consolationi fidelium, quam habuerunt ante Christi aduentum de futura eius incarnatione ad hominum salutem. Ex quo enim dixit Deus Abraham, Benedicentur in semine tuo omnes gentes: fideles fuêre semper certi, Christum expectandum esse ex semine Abraha, & eius domum respiciendam, vt agnosci posset Christus. Et multiplicata post Abraha stirpe, quia nec tota Abraha posteritas mansura erat in vera & religiosa expectatione Meßia; iterum Deus pro consolatione fidelium aliam domum delegit & determinauit, in quam respicientes fideles, Meßiam expectarent; nempe domum Dauid: ita vt vulgo notißimum esset, Christum nasci debere ex stirpe Dauid, imò ex Bethleem ciuitate Dauid. Et quamquam fuerint in domo Dauid impiißimi Reges, Achaz, Amon, aliiq́ permulti: non fuêre tamen turbati fideles. Respexerunt magis in Dei promißionem Dauidi factam, quàm in præsentium suis temporibus Regum impietatem. An putamus, & tempore gratia & effusionis largißima Spiritus sancti non prouisam etiam sensibilem & corporalem succeßionem, in quam intuentes fideles expectarent ex ea Christi solidam doctrinam, fidei & pietatis custodiam? Si Christus designauit, ex qua familia esset nasciturus: vtique & sensibiliter designauit, ad quam domum & familiam saluandam esset venturus.*

Cap. 4. *Si enim oriatur quastio fidei: quò quaso respicient idiota fideles, vt rectam non deserant fidem? An in totam Ecclesiam? Sed admodum lata est, nec vna esse eius per tam diuersa loca diffusa sententia, facilè & certò à quolibet percipi potest: & iactant se de Ecclesia esse illi ipsi, qui eius acerrimi sunt hostes. An expectabunt futurum concilium? Sed in longum tempus se eius extendit congregatio: & si id placeat, interea non pauci morientur anxij quid sequi debeant: summaq́ cum difficultate conuenire videas ex toto orbe in vnum locum. His & plerisque aliis incommodis benignißimè remedium prouidit Christus, dicens nobis, quòd pro Petro orauerit, vt ipse à fide non deficiat, omnesq́ fratres suos consolidet. Omnes igitur veri fideles in promißionem Petro factam intuentes, non tam attenderunt in successoribus Petri mores, quos quandoque malos fuisse constat (etsi non adeò frequenter, nec tales, vt clamitant haretici) non tam morati sunt priuata eorum facta vel dicta, quàm Christum esse veracem in suis promißis.*

Cap. 7. Hæc differentia est inter cathedram Moysi & Petri, quòd *Dominus pradixit* (Isaiæ 6. & 29.) *Pontificatum Iudaorum auferendum.* At in Euangelio hanc facit promissionem: *Super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praualebunt aduersus eam. Quapropter dubitare non oportet, quin politia hac à Christo instituta immutabilis sit permansura vsque ad diem iudicij.*

Cap. 12. Arbitramur, non pertinere hanc promissionem (quæ fit Lucæ 22.) ad priuatam Pontificis fidem aut doctrinam, aut quando contra apertè prius definita docet, *sed cùm in Ecclesia quastio aliqua religionem Christianam concernens exoritur, & ad eum à fidelibus ea refertur, illeq́ consideratis prius definitis, adhibitoq́ Pastorum inferiorum consilio prascribit & pracipit toti Ecclesia, quid fide sequatur: tunc locum habet Christi promißio de fide eius non defectura, sed fratres omnes confirmatura. Sic enim semper Petri successores immaculatam fidem custodisse legimus: quamquam & in priuatis consultationibus, in quibus aliis particularibus Episcopis similes sunt, longè excellentiores misericordia diuina Petri successores fecerit, etiam hoc modo plerumque fideles confirmans.*

Denique hoc diuina misericordia prouidit per ipsam sedem B. Petri, vt priuatos errores, siue imperitia & rerum inexperientia, siue malitia (cuius tamen certum exemplum non habemus) Petri successoribus subrepentes, statim per eandem sedem aboleret, vt Ecclesia non nocumentum, sed tutelam in fide à Petri sede semper susceperit, omnibusq́ modis firma sit Christi vera promißio.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

[a] Imò etiam negat, vllos esse in nouo Testamento sacerdotes publicos, sed vult omnes ex æquo sacerdotes nasci.

[d] Nihil

Doctores Catholici.

(inquit) *à Patribus traditũ vniuersa obseruat Ecclesia, vt pro eis qui in corporis et sanguinis Christi cõmunione defuncti sunt, cùm ad ipsum sacrificiũ loco suo cõmemorantur, oretur, ac pro illis quoq; id offerri cõmemoretur.*

Sacerdotes externos à Christo institutos esse.

[a] *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli alter alterius membra* (Rom. 12.) *habentes donationes secundùm gratiã quæ data est nobis, differentes.* Et 1. Cor. 12. *Si essent omnia vnũ mẽbrum, vbi corpus?* (Et paulò antè) *diuisiones gratiarum sunt, diuisiones ministrationũ sunt, & diuisiones operationum sunt.* Et 1. Cor. 3. *Dei enim sumus adiutores,* (seu cooperatores) *Dei agricultura estis.* Vbi inferiores manifestè velut ager Domini coluntur, maiores verò colunt inferiorum mẽtes, velut agrum ipsis subiectum. Non eadem est igitur omnium Christianorum ratio, quoad sacerdotium. Etenim ij qui verbum Dei ministrant, sacerdotium quoddam visibile exercent. Vnde etiam Paulus (Rom. 15.) cùm dixisset, se *ministrum Christi esse in Gentibus:* mox addit, *se sanctificare* (seu sacrificare) *Euãgelium Dei, vt fiat oblatio gentium accepta & sanctificata in Spiritu sancto.* Quòd si ipsa prædicatio Euangelij sit sacrificatio quædam, & non cuiuslibet ministerij, sed propriè sacerdotale opus, nõ omnes autẽ possint Euangeliũ prædicare (quia *Deus* Ephes. 4. *quosdã posuit Pastores & Doctores;* nec omnes eo munere ex æquo fungi possunt:) profectò est quoddã externũ sacerdotiũ, quod non est cũ omnibus Christianis cõmune. Vnde Leo in epist. ad Maximũ Antiochen. Episcopum: *Præter eos* (inquit) *qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docẽdi & prædicãdi audeat vẽdicare.* Imò cùm par atq; eadẽ sit ratio *legis & sacerdotij* (Heb. 7.) cũq; lex vetus trãsierit in nouã (Heb. 8.) litera in spiritũ (2. Cor. 3. & 4.) timor seruilis in filialem amorem: (Rom. 8. & 1. Ioan. 4.) necesse etiã est, vt publicũ sacerdotij secundũ ordinẽ Aaron ministeriũ transierit in aliud publicũ sacerdotij externi secundùm ordinẽ Melchisedec. Nam Christus ab Apostolo (Heb. 7 & 8.) vocatur ἀρχιερεύς, id est, sacerdotum princeps, velut qui sacerdotes plurimos sub se habeat ordinis sui sacerdotio deseruientes. Ac profectò fieri non potest, vt *minister Christi & dispensator mysteriorũ eius* (1. Cor. 4.) minoris sit auctoritatis quàm *minister Sanctuarij* veteris; qui tamẽ non solùm priuatus (per Sacramentũ circumcisionis) verùm etiam (per Sacramentum visibilis vnctionis) publicus sacerdos fuit. Vt igitur apud nos Baptismus circũcisioni, sic vnctioni sacerdotali sacramentum ordinis respondet, de quo Paulus ad Timotheum ait: (2. Timoth. 1.) *Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei quæ est in te, per impositionem manuum mearum.* Et iterum: (1. Tim. 4.) *Noli negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij.* Nisi enim hoc genus ordinationis Sacramentum quoddam esset, gratia Dei per visibile signũ impositionis manuũ in eius collatione nõ daretur. Itaque Augustin. (contra epist. Parmen. lib. 2. cap. 13.) *ordinem cum baptismo conferens: Vtrumque* (inquit) *Sacramentum est.* Sacerdotium verò, quod singulis fidelibus in baptismo confertur, (1. Pet. 2. Apocal. 5.) priuatum est, quod tam pueris datur quàm fœminis, quæ *nec docere in Ecclesia.* (1. Cor. 14.) *nec aliis præesse possunt, cùm viris suis subiectæ esse debeant.* Quid quòd Dominus apud Isaiam (c. 66.) de gentibus per Apostolorum prædicationẽ conuertendis agens, *Assumam* (inquit) *ex eis in sacerdotes & Leuitas.* Primùm gentes conuertuntur, deinde non omnes conuersi fiunt statim eiusmodi sacerdotes quales ibi describit; sed ex ipsis conuersis *assumam* (inquit) *in sacerdotes & Leuitas.* Vides, non solùm ex tota multitudine aliquos *assumi*, verùm etiam eos in diuersis ordinum gradibus constitui. Nam alij fient *sacerdotes* (quorum est sacrificare, & maximis quibusque rebus gerendis præesse:) alij verò fient *Leuitæ*, hoc est, Diaconi, quorum est ministrare & sacerdotibus parere. Quem Isaiæ locum Augustinus (libr. 2. de ciuitate Dei, capite 31.) inter-

Idem Carolus I.

1549 *Idem Paulus I.*

Patriarchæ Antiocheni fides de primatu Ecclesiæ Romanæ anno Domini 1552.

Fidei professio nomine Patriarchæ Antiocheni, Romæ facta anno Dom. 1552. quam ex auto-
grapho Syrico traduxit Andreas Masius Bruxellanus: *Ego Moses* (Mardenus) *credo in Patrem,*
& Filiũ, & Spiritũ sanctum. (Et post professionẽ fidei in Christum Deum & hominẽ perfectum,
1494 itemque quatuor conciliorum approbationem) *Recipio* (inquit) *Pastores veros, qui instituerunt S.*
Ecclesiam Romanam ac Patres omnes qui in ea habentur ab initio Christianæ religionis vsque ad hunc
diem. Obtestor Patrem Patrum, & Pastorem Pastorum, benedictionem vniuersæ Respub. Christianæ,
portantem claues regni, fontem, ex quo profluit suauitas, Pontificem Iulium tertium, qui accepit si-
gnaculum nominis Trinitatis, vt dignetur acceptare hanc meam professionem meo nomine, atque etiam
nomine Patriarchæ nostri. Insuper vos, Patres electos, qui estis sepes Ecclesiæ sanctæ, vos, inquam, Car-
dinales sanctissimos obsecro, vt accepteris hanc professionem fidei ab humilitate mea, pro me, & pro Pa-
triarcha nostro, qui iussit me cõfiteri coram vobis fidem hanc vestram, dicens se acceptare professionem per
me factam. Ego verò ex quo huc adueni, non sum illico eam professus, quia ille iussit, ne præproperus essem
in profitendo, donec ipsam professionem probè assecutus essem. Nunc verò animaduerti, professionem ve-
1495 *stram esse veluti lucernam, quæ super candelabrum posita est, ad quam nullæ pertingunt tenebræ, etsi vel*
totus mundus tenebras offuderit, illa nihilominus luxerit, ceu Sol, super omnes. Plus quàm illa verò, aut
minus, non accepto. Charitas autem Iesu Dei nostri sit vobiscum in sæcula.

Nestorianorum fides de primatu Ecclesiæ Romanæ anno Domini 1553.

Epistola Nestorianorum (qui nunc tamen abiurarunt hæresim Nestorianam ductu Romani
Pontificis) ad Pontificem Romanum, eodem Masio interprete: Hoc scito, *Pater noster excelse,*
1496 *quòd sacerdotium nostrum à priscis temporibus ex Roma sit, quæ est sedes Petri Principis Apostolorum:*
verùm ex quo confusus est ordo Christianorum à filiis Agar Aegyptiæ, interrupta est via nostra ad vos
inde à spatio trecentorum annorum vsque ad hunc diem. (Et in alia Epistola ad eundem Pontificẽ Ro-
manum) *Pater Patrum, & Apostolorum maxime, Petrus temporis nostri, & Paulus dierum nostrorũ,*
qui es loco Christi Domini & Dei nostri, sedensq; super sedem Petri Apostoli. (Et pòst:) *Gregem suum*
1497 *tradidit tibi Christus, ne perturbaretur per lupos. Tu es Pater vniuersi populi Christiani, sicut Petrus*
caput omnium Discipulorum, cui obuenerat sors docendæ Romæ magnæ & celebris. Nos serui tui Nesto-
riani Orientales, sumus pupilli absque patre electo, qui possit dare Ordines sacerdotales. Neque supersunt
apud nos Metropolitæ, quorum est ordinare Catholicum: sed soli pauci Episcopi, Arbele, Salmasti, Adur-
beigan. Approbauimus monachum Siud, quocum misimus tres viros primates, Thomam, Adamum, &
1498 *Caleph, ante pedes tuos. Nunc igitur petimus à Celsitate tua, absolutio negotium ipsorum, & ordinate il-*
lum in Catholicum, dateq; ipsi potestatem per verbum tuũ, vt possit conferre gradus Ecclesiasticos, prout
opus habuerit grex, pro more Patriarcharum, & vt ligare possit & soluere pro consuetudine Patrum, &
Canonum Apostolicorum.

Professio fidei quam Siud Patriarcha fecit Romæ, anno Dom. 1553. eodem interprete: *Profite-*
1499 *mur Trinitatem gloriosam.* Et pòst:) *Conciliũ Nicanum scripsit de Ecclesia S. Romana, quæ est sedes Pe-*
tri, quòd sit caput omnium Ecclesiarum, quod donum dedit ipsi Christus per illa verba quæ dixit ad Pe-
trum plantatorem illius, nimirum: Tu es petra, & super istam petram ædificabo ipsam Ecclesiam meam.
Habetur apud nos illa fides. Et fecerunt ipsam trecenti & octodecim Patres orthodoxi. (Et iterum:) *Re-*
1500 *cipimus omnia illa concilia quæ recepit Ecclesia Romana. Et excommunicamus quos excommunicat Ec-*
clesia Romana & illa quatuor cõcilia. (Et denique:) *Habetur in libris nostris, quòd sacerdotium nostrum*
ex ista Ecclesia Romana sit.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1140	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 1.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

a Nihil miror, si Lutherus, sacrificio ipso abdicato, Canonem etiam Missæ maledicentissimè lacerauit & derisit.

Doctores Catholici.

interpretans: *Nunc* (ait) *videmus, sacerdotes & Leuitas ex Gentibus accipi. Non enim ex genere carnis & sanguinis (sicut erat primum secũdùm ordinem Aaron) sed (sicut oportebat in Testamento nouo, vbi secundùm ordinem Melchisedec summus sacerdos est Christus) pro cuiusq; merito, quod in eo gratia diuina cõtulerit, Sacerdotes & Leuitas elegit, sicut nunc videmus.* Postremò, nullum sacrificium typicum in terris vnquã, vel ante legẽ, vel sub lege oblatum est, quod propiùs accessit ad referendam Christi crucem & mortem, quàm celebratio Eucharistiæ, quę vocatur à Christo *corpus suum datum pro nobis.* Potestas verò sacrũ publicum faciendi, nihil est aliud, quàm publica sacerdotalis potestas: igitur Apostoli verè facti sunt sacerdotes publici, quando eis per ista verba (*hoc facite, Luc. 22.*) collata est potestas corpus & sanguinem Domini consecrandi. Est ergo publicum quoddam sacerdotium in Ecclesia, quod & à Prophetis prædictum, & in Euangelio institutũ, & ab Apostolis administratũ, & in Ecclesia per impositionẽ manuum Presbyterij (1. Tim. 4.) vsq; ad hanc diẽ retẽtum est.

De canone Missæ.

a Canon Missæ nihil aliud est, quàm regula & ordo ab Apostolis & eorum successoribus ritè præscriptus, quem in celebranda Eucharistia obseruare debemus. Quod nomen vsu iam & cõsuetudine loquẽdi propriè assignatur, nõ missæ Catechumenorũ, de qua iã non agimus, sed ei parti Missæ, quæ in mysteriorum benedictione & cõsecratione versatur. Qui totus Canon ab Innocent. 3. & aliis præterea multis doctissimè iam olim explicatus est. Licet autem verba quædam & nonnulla sacræ orationis velut mẽbra sint ab aliis atque aliis Pontificibus pro temporis occasione adiecta: ordo tamen & summa rerum ab Apostolis instituta & tradita fuit. Nunquã alioqui eadem precãdi ratio à Græcis, Latinis, Æthiopibus & Armeniis tam accuratè obseruari potuisset. Quanquã enim alij pluribus, alij paucioribus verbis vtantur: tamen res eædem vbiq; reperiuntur, hoc est, panis, vinum, aqua, altare & sacerdos, inuocatio S. Trinitatis, crebra signi crucis repetitio, memoria & eorum qui adhuc in terris militant, & Sanctorum cum Christo regnantium, & fidelium in Christo quiescentiũ: quodque caput omnium est, verborum Christi super elementa proposita, sacerdotalis, immolaticia, & efficax pronuntiatio, orationis Dominicæ adiectio, pacis osculum, & benedictio populi. Quod autem præcipuè Lutherus in hoc sacro canone reprehendit, apud Ambros. pro sanctissima prece habetur, in lib. 4. de Sacram. c. 6. Quinimo D. Aug. in epist. 118. *Quia multum* (inquit) *erat, vt Apostolus* (qui 1. Cor. 11. cætera, cùm veniret, se ordinaturum dixerat) *in Epistola totum illum agendi ordinem insinuaret, quem vniuersa per orbem seruat Ecclesia: datur intelligi, ab ipso ordinatum esse, quod nulla morum diuersitate variatur.* Dum autem D. Cyprianus (lib. 1. Epist. 9.) dicit, *eos qui clericos ad tutelam vel curam nominabant, antecessorum suorum iudicio non meruisse, vt apud altare Dei nominarentur in prece*: profectò illam precem intellexit, quam hodie canonem Missæ vocamus. In illa enim prece suus quidam assignatur locus, tam viuentibus quàm fidelibus defunctis nominãdis. Denique de illa prece super oblatione dicta D. Gregorius agit lib. 7. Indict. 2. Epist. 63. Lutherani ergo, dum Missæ canonem accusant, nihil aliud efficiunt, quàm vt prodant, se non esse eiusdem in Christo societatis & cõmunionis, cuius fuerunt omnes omnium ætatum Græci Latinique Patres.

a Lu-

De aqua

Ioannes Antonius Delphinus in libr. 2. de Ecclesia, dum docet, Romanam Ecclesiam esse
veram, sanctam & Catholicam Ecclesiam: *Ab initio* (inquit) *constitutis diœcesibus, cùm Petrus iu-*
bente Deo suam cathedram posuisset Romæ, quicunque vbiuis gentium constituebantur Episcopi, tam in
1501 *Asia quàm in Africa & in Europa, nonnullis adhuc viuentibus Apostolis, cathedram Ecclesiæ Roma-*
næ peculiari honore prosequebantur vt primam: ad quam in rebus fidei controuersis, alijsq́ arduis vni-
uersæ Ecclesiæ negotiis recurrebatur, ad quam & gratis omnibus Episcopis licuit semper appellare. (Et
1502 pòst:) *Concilium supra Papam est, quantum ad sapientiam, prudentiam & doctrinam spectat. Verunta-*
men Papa quando supremus in tota Ecclesia est, solusq́ immediatè habet à Christo iurisdictionem Eccle-
siasticam, vt probauimus antea, etiam supra concilium est auctoritate, potestate & iurisdictione. Quare
debet Papa referre ad concilium generale quæstiones altissimas & ambiguas passim orientes in Ecclesia.
Propterea verò statuta nulla per concilium generale ordinata, quamuis commoda sint ac vtilia, propemo-
dumq́ necessaria (de iis quæ sunt ex verbo Dei, nõ loquor: ea quidẽ cùm à Deo sint, obligant omnes homi-
1503 *nes absque vlla humana determinatione & confirmatione, quamuis ea declarari oporteat aliquando ab*
Ecclesia, vt suprà diximus:) neminem tamen fidelium astringunt & obligant, nisi prius accedat Papæ
auctoritas, qui iure suo illa diligenter à Patribus examinata, discussa, iudicata, definita, approbata confir-
met, planeq́ rata efficiat.

Ioannes Slotanus in lib. disputationũ aduersus hæreticos in c. de primatu Petri & Romanę Ec-
clesiæ: *Ecclesia Catholica regnum est ordinatissimũ, non Babylonica confusio, cui Christus in regionem*
longinquam abiens, Petrum sua vice præfecit, illiq́ tradidit claues eiusdem, hoc est, illud ipsum regendi
auctoritatem, vt eo commodius conseruaretur in hoc Regno necessaria illa communicatio membrorum om-
nium & vnitas ad totius salutem. Cumque hanc Petri prærogatiuam quindecim ferè modis Slota-
1504 nus probasset, tandem ostendit, Papam Romanum Petro succedere in primatu. Licet enim Pau-
lus etiam Romæ prædicauerit Euangelium, non tamen *tam Pauli quàm Petri cathedra sedes Ro-*
mana dicitur.

Tilmannus Segebergensis in libro de septem Sacramentis capite tertio: *Vt Romana sedes omni-*
1505 *bus aliis & prior & excellentior est, & omnium (vt ita dicam) domina ac magistra: ita rationi consen-*
taneum est, vt clerici ac ministri sedis illius quadam singulari dignitate cæteris præfulgeant, vt Cardi-
nales Romanæ Ecclesiæ omnibus aliis Prælatis præferantur honoris dignitate. Quis enim ignorat, Ro-
manam Ecclesiam duorum Apostolorum sanguine consecratam, esse principalem, vnde vnitas sacerdo-
talis exorta est, cuius fides Apostolo prædicante laudata est, ad quam perfidia non potest habere accessum?
1506 (Et c. 5.) *Malè habet hæreticos, Papam in canone Regi prælatum. At frustra eam ob rem marcescunt in-*
uidia. Nulla enim in hoc Regi fit iniuria, cùm Summus Pontifex Christi sit in terris Vicarius, Petriq́
successor, non Rex. Christus enim instituit piscatorem, cui oues suas pascendas commisit, non Regem. In
cœna quoque pro Petro rogauit, ne deficeret fides eius. Et pro liberatione Petri Ecclesia sine intermissione
orabat ad Dominum, dum in carcere sub Herode detineretur. Hinc Ecclesia orandi formam didicit, &
1507 *primò orat pro Papa, deinde pro Rege. Non enim tam sacerdotium subest Imperio, quàm Imperium sa-*
cerdotio.

Legati à Pontifice Romano ad Aethiopas & Indos missi
cum auctoritate summa.

Iacobus Nauarchus Ondiscotanus in epistola Asiatica: *Anno 1554. postquam iam multi Lusitani*
Aethiopiam non solùm frequentarent, sed etiam Regis concessione sibi vxores ducerent, & more Romanæ
Ecclesiæ viuerent, & vxores suas Catholicos ritus docerent: cœpit Lusitanorum Rex de Patriarcha eò
mittendo cogitare. Visus est ipsi idoneus pater Ioannes Nunezius, Societatis Iesu vir, qui in Africa inter
1508 *Saracenos & Christianos summo cum fructu & pietate versabatur. Ad summum igitur Pontificem*
eum misit. Pontifex Patriarchatus onere ei imposito, in Indiam cum Episcopo Andrea Ouiedo, alio de
eadem Societate Iesu viro integerrimo, amandauit. vbi an. 1556. appulêre. Andream verò ex India,
Patriarcha, & Indiæ primores in Aethiopiam anno 1557. præmittendum esse concludunt. Iuit, huma-
nissimeq́ exceptus est.

Verùm

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Lutherus in formula Missæ: Nondum (inquit) constitui mecum, miscendáne sit aqua vino. Magis tamen inclinat, vt non misceatur.

ᶠ Postquam Lutherus Eucharistiæ sacrificium abrogasset: restabat etiam, vt altaria, hoc est, diuini sacrificij sedem, destrueret. Hinc Lutherus in formula Missæ pro Ecclesia VVittenbergensi, Altaria vni Deo viuo & vero sub Christi nomine, aut Sanctorum titulis & memorijs cōsecrata, vocat insignia Baal & omnium Deorum.

De aqua vino miscenda.

* Iam inde ab Apostolorum temporibus aquam in sacrificio Domini vino mixtā fuisse, præter Alexādrum Pontificem quintum à Petro, etiam Iustinus Martyr in Apologia 2. testatur. Cuius rei mysteriū Cyprianus docet lib. 2. in Epist. ad Cæcilium. Quā ratione Lutherus in suæ Missæ formula irridet. Sic enim decuit nouum Euangelistam veteres Apostolicas institutiones contemnere. Illud verò quàm ridiculum est, quòd post mille quingētos annos à deliberatione vilissimi & nequissimi Apostatæ pendet, miscendáne sit aqua vino, an non? O bene constitutam Protestantium Ecclesiam!

De altaribus.

ᶠ Ioannes (Apocal. 6.) dicit, *se vidisse animas occisorum sub ara.* Augustin. hoc de visibili ara Dei, quæ in Ecclesijs passim erigitur, accipiens: *Rectè* (inquit in Serm. 11. de Sanctis) *sub altario iustorum animæ requiescūt, quia super altare corpus Domini offertur, vbi etiam pro peccatoribus Christi sanguis effunditur.* Optatus etiam altare noui Testamenti definiens (lib. 6. contra Parmenianum) *Quid est* (inquit) *altare, nisi sedes corporis & sanguinis Christi?* Nec aliud ferè

1549 | Idem Paulus 3. | Idem Carolus 5.

apud Apostolum (1. Cor. 10. *mensa Christi*, quàm altare Christi significat. Nam cū dixisset, *eos qui edunt hostias, communicare cum altario*: postea concludit, eos qui comedunt idolothyta, *non posse mensæ Christi participes esse.* Constat certè, illos posse manducare panem Christi, & bibere vinum eius, vt Iudas fecit. Verùm nō possunt communicare cum sacrificio Christi, & ita *participes fieri mensæ*, id est, altaris Christi. Mensa enim tū pro altari sæpissimè ponitur (Malach. 1. Prouerb. 9. Isaiæ 65.) tum pro altari necessariò accipitur, quoties cibum continet Deo in ipsa consecratum. Cibus autem mensæ Dominicæ cùm sit *corpus & sanguis Christi*, nec ibi hæc sacra sponte nascantur, sed per benedictionem ministrorum Christi fiāt, (*Hoc enim*, ait, *facite in meam commemorationem*) nec fiant in alterius quàm in honorem Dei, cui mox ab initio *gratiæ aguntur*: certè mensa talis, in qua talis cultus offertur Deo, non potest aliud esse, quàm altare Dei. *Altare hoc sanctum, cui assistimus* (inquit Gregorius Nyssenus in lib. de sancto Baptismate) *lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimenta exornantur. Sed Dei cultui consecratum atque dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta: Altare immaculatum est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis Sacerdotibus, iisq́; venerantibus contrectatur.*

* Cùm Protestantes viderent, sacrorum altarium mentionem passim apud antiquissimos Patres fieri: dixerunt, vnicū saltem altare in quolibet templo fuisse, & vnicum factum in eo templo eodem die celebrari solitum esse.

De pluribus Missis celebratis, & multis altaribus in eadem Basilica constitutis.

* Quamdiu pauci erant Christiani, vnū illis templum in eodem oppido, vnū altare in eodem templo, vnumq́; sacrificium in eodem altari oblatum sufficiebat. Sed postquàm per Dei gratiā in immēsum multiplicati sunt, non modò plura templa in eadem ciuitate, sed & plura constituta sunt altaria in eodem templo, & plura in eodem altari eodem etiā die oblata sunt sacrificia. Adeò vt apud S. Gregoriū (lib. 5. indict. 14) Palladius Sanctonis in Gallia

*Verùm cùm defuncto pio Rege, qui hos auidè expectarat, Claudium quendam regnantem inuenisset, à Ca-
tholica religione adeò alienum, vt diceret, se nec Romano Pontifici pariturum, nec Concilio Ephesino quic-
quam tributurum: ab eo, anno 1559. sine fructu discesserunt. Ille verò in Turcas cùm mouisset, qui re-
gionem suam vastabant, à suis desertus occubuit. Victoria haec adeò insperata fuit Turcis, vt eorum dux soli
1509 Deo eam acceptam referret, & asello insidens victoriam celebrare voluerit. Hic fuit finis illius, qui Romanæ
Ecclesiæ subesse noluit.*

Idem Iacobus ibidem : *Soli Ecclesiæ Catholicæ, & potissimùm omnium Ecclesiarum capiti Ro-
1510 manæ, Deus reseruauit, vt oues dispersas quærat, & ad Christum adducat, & hanc rei veritatem esse, om-
nis historia tam profana quàm Ecclesiastica clamat, & modo in America & India fieri videmus. Pro-
prium autem hæretico est, quæ hæc acquisiuit, perdere; quæ congregauit, dissipare.*

*Francisci Turriani fides de Romanæ Ecclesiæ
primatu.*

Franciscus Turrianus ait, se *tres libros scripsisse de primi capitis ac iudicis authoritate & princi-
patu*, quos ego hactenus non vidi. In libro autē 3. de dogmaticis characteribus verbi Dei, sic ha-
bet: *Christus pro Petro orauit, propter Ecclesiam, quæ se ad illum debet tanquam ad caput conuertere,
vt vxor ad virum suum. Itaque vt illud quod Dominus à principio dixit: Propter hoc relinquet homo pa-
trem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carnem vnam, non de Adam & Eua tantùm
dixit, sed idem in futuro de cæteris omnibus legitimis coniugibus dictum esse voluit: sic quod de Petri fide
non defectura, & de Ecclesia sorore & sponsa casta firmanda dixit, idem in futuro de vnoquoque successo-
1511 re Petri, & de Ecclesia fratrum Catholica sustentanda, & perpetuò stabilienda intelligi voluit, secundùm
promissionem suam de ædificanda Ecclesia super Petrum, quem propter firmitatem fidei nunquam defectu-
ra Petrum appellauit, vt magni Doctores Gregorius cognomento Theologus, Basilius, Cyrillus & alij quos
prætereo, interpretati sunt.* (Et pòst:) *Cur Petro successerit, & vsque ad consummationem sæculi perpetuò
succedat Episcopus Apostolicus, reliquis verò Apostolis non ita (neque enim Alexandriæ Episcopus Aposto-
1512 licus beato Marco semper successit, aut Hierosol. beato Iacobo, aut Ioanni, Ephesi) in causa est, quia diuina pro-
uidentia ac sapientissimo consilio vnum esse voluit Christus totius Ecclesiæ caput, quod ita sanum esset, vt
reliquo corporis ex eo connexi membra sanitate firmare posset, si sanis Domini nostri Iesu Christi sermoni-
bus, vt Apostolus ait, acquiescere vellent. Quod quidem effecit, orando pro eo, & pro fide Ecclesiæ Catholicæ
cui præerat. Quam quidem prærogatiuam vnius capitis supra reliqua omnia, quia non conueniebat eum
alijs communem esse: non sic pro aliorum fide, neque pro fide Ecclesiarum quæ eis commissæ sunt, rogauit, ita
vt eas super fidem huius, aut illius Apostoli ædificaret. Vbi enim, aut quando dixit de Ioanne, aut fide eius:
Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, Ephesinam? Aut de Marco: Super hanc Petram ædi-
ficabo Ecclesiam meam, id est, Alexandrinam? in qua Gregorius, Sergius Cappadox, Lucius, Dioscorus, Timo-
theus, AElurus, Moggus, & alij hæretici sederunt. Quare falsum est, quod scribit Cal. in Institut. de fide,
c. 8. art. 23. nunquam apud Græcos interruptam fuisse Episcoporum successionem, apud quos tamen (inquit)
1513 Ecclesiam esse negemus. Falsum, inquam, est. Loquimur autem de legitima successione Episcoporum. Quis
enim ignorat, quàm multi præterea hæretici Patriarchæ fuerint Constantinopoli (quæ noua Roma appellata
est, & facta simul totius Græciæ princeps Ecclesia) Macedonius, Acatius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus,
Anastasius, & alij? Hierosolymis verò Ioannes Origenista, Salustius, Arsenius, Heraclius, Ilarius: Antiochiæ
Paulus Samosatenus, Eulalius, Euzoius, Ioannes, Domnus, Petrus Gnaphæus, Macarius.* Pòst au-
1514 tem copiosè exponit, *Papam Romanum per vniuersas Ecclesias Catholicorum in cuncto orbe, velut
nouum Aaronem esse*: cæteros autem Episcopos, velut filios Aaronis existere. & quæ præterea
sequuntur.

Fides &

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Caro. 5.

149 | Idem Paulus 3.

Heretici & Pseudoprophetæ.

De sectis ad minimū duodecim circa verba cœnæ Domini.

[b] Carolstadius per pronomen (hoc) tantùm *Christi corpus visibile* intelligit. Zuingliani plerique tantum intelligunt *hunc panem*. Lutherani *& hunc panem & inuisibile Christi corpus*. Iuannes à Lasco (per hoc) intelligit *actionem cœnæ Domini*. Deniq; Cratoaldus per pronomen (hoc) intelligit panem spiritualem, qui descendit de cælo, tanquam ita dixisset Christus: *Corpus meum est hoc*. i. *panis quidem* & cibus, sed spiritualis & viuus. Sunt igitur circa pronomen hoc quinq; hęreses. Nam Zuinglius verbū (est) ait poni pro *significat*, quod ipsum defendit Beza contra VVestphalum. Oecolápadius maiuult (corpus) poni pro *figura corporis*, quod etiam Vireto placet. Musculus verba singula propriè accipiens, ait, esse *prædicationem sacramentalem* Caluinus *efficaciter* ea Domini verba intelligit. Bucerus *in vsu* demum vera esse prædicat. Beza negat, poculum seu *calicem* (Lucæ 22.) effundi pro nobis. Svvéckfeldius intelligit hoc est *corpus meū*, velut Christus

Doctores Catholici.

Episcopus dicatur *Ecclesiam cōstruxisse, in qua tredecim altaria collocârit.* Magnus autem Leo (in epist. 80. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum) *Missam in eadem Ecclesia toties repetendam admonet, quoties basilicam præsentia nouæ plebis impleuerit. Quam consuetudinem ex forma paternæ traditionis insedisse*, ibidem ait. Et sane cum Christus dixerit, *hoc facite in meam commemorationem*: cui, præterquàm diabolo & membris eius, ingratum esse potest, quòd mortē Domini commemoramus assiduè? Aut nunquid licuit olim plura holocausta in figura Christi victimę eodem die offerre: & nunc non licebit, plures eodē die eandē Christi victimam à Christianis in eodem loco sacro commemorari? Hactenus de sacrificio Ecclesiæ dictum sit.

Verba cœnæ Domini operantur quod sonant, & quid operentur, per pronomen (hoc) incipiunt demonstrare.

[b] Protestantium inter se dissensiones certissimam fidem faciunt, doctrinæ veritatem non penes illos, verùm penes Ecclesiam Romanā esse: in qua multitudinis credentium cor vnum est, anima vna, labiumq; vnum, quia vni Pastori vicem Christi in terris gerenti subsunt, à cuius ouili vno qui discesserūt, illorum & labium, & mens, & cor confusum est, factiq; sunt *plures magistri*, nullam alicuius primi Pastoris vocem audiētes, atq; ideo *errârunt ipsi, aliosq; in errorem miserunt*. Verùm ne tantùm ab ipso rerū euentu, ac non potius à causis proprijs nostras petamus probationes; dicimus, illa Domini verba (*Hoc est corpus meum*) non tam conferenda esse cum illis alijs, *semen est verbum Dei, petra est Christus*, & quæ in eodem genere ad solam doctrinā pertinēt, quàm cum his omnibus quę dum dicūtur, aliquid interim faciunt. Nam quod Christus in cœna dixit, nō tam docendi quàm faciēdi causa dixit, ideoq; subiūxit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Quemadmodum igitur Christus, cùm dixit leproso, *mūdare*: surdo, *adaperire*: mortuo, *surge*, vel *exi foras*, iam tūc per mutationem prioris eorum status tum noui aliquid fecit, tum nō quomodo, sed quid faceret, verbo demōstrauit (surdo enim aures adaperuit, mortuumq; suscitauit:) sic omnino in hac oratione sua (*Hoc est corpus meum*) & hoc quod digito demonstrauit, nouum quippiam esse fecit, & quidnam faceret, verbo aperuit, dicens, *Hoc est corpus meū*. Itaq; vt illa Christi verba, *Exi foras*, ad mortuum relata, mortem eius in vitam cōmutârunt, nec tamen de morte remouenda, sed de vitali quadá actione, quæ mortem abesse ponit, mentionem faciunt: sic ista verba (*Hoc est corpus meum*) ad panem acceptum & benedictū relata, substantiá illius panis in substantiam corporis Christi commutarunt, licet non de substantia panis remouenda, sed tantū de alia corporis Christi substāria ibi exhibita, vbi panis antè fuit, mentionē faciant. Nam vt qui foras exit, mortuus eodem tempore esse nō potest:

Fides & sententia Concilij Tridentini de primatu Romanæ Ecclesiæ, sub Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4.

1515 Tridentina Synodus, *per Bullam Pauli tertij Pontificis Romani* datam, anno Dom. 1543. indicta perpetuò præsidentes sibi habuit Sedis Romanæ Legatos. Itaque in Spiritu sancto legitimè congregatam se asserens, vbique rationem eius rei hanc adiungit: *In ea præsidentibus Sedis Apostolicæ Legatis.*

1516 Eadem Synodus in sessione 7. can. 3. affirmat, *Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarũ matrem ac magistram esse.*

1517 Eadem in session. 14. cap. 7. *Meritò* (inquit) *Põtifices maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare.*

1518 Eadem in sess. 23. can. 6. *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina ordi-*
natione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris: anathema sit. Et can. 8. *Si quis*
1519 *dixerit, Episcopos qui authoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed*
figmentum humanum: anathema sit.

1520 Eadem negotium de vsu calicis *ad sanctissimum dominum retulit.* In sess. 22. & in sess. 24.
1521 c. 1. profitetur, *Pontificem Romanum solicitudinem debere vniuersæ Ecclesiæ ex muneris sui officio.* Et
c. 5. *Causas criminales grauiores contra Episcopos, etiã hæresis, quæ depositione aut priuatione dignæ sunt,*
1522 *ab ipso tantùm Summo Romano Pontifice cognosci iubet ac terminari.*

Deniq; *ex decreto ipsius Concilij petita fuit omnium & singulorum quæ in Synodo Tridentina decer-*
nebantur, confirmatio. Et Pius Papa quartus eadem omnia authoritate Apostolica, de fratrum suorum Car-
1523 *dinalium consilio & assensu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmauit, atque ab omnibus Chri-*
sti fidelibus recipi, & inuiolabiliter obseruari, mandauit.

Quòd Imperatores, Reges & Respublicæ Christianæ Tridentinam Synodum à Romano Pontifice indictam, Legatorum suorum præsentia cohonestauerint, ac eadem opera fidem suam & obedientiam erga Apostolicam Sedem professi fuerint.

1524 Anno Dom. 1545. Didacus à Mendoça in oratione coram Sedis Apostolicæ Legatis habita, fatetur & narrat, *Dominum de Granuela Episcopum Atrebatensem & seipsum à Carolo 5. Romanorũ Imperatore Augusto Tridentum missos fuisse, vt generali Concilio Tridentino, quod Paulus 3. summus Pontifex indixisset, Cæsareæ Maiestatis nomine interessent.* Qua etiam in oratione idem Didacus agnoscit, *Summi Pontificis munus atque præcipuũ officium esse, vt indicto Concilio Christianæ Reipublicæ non desit.*

Anno Dom 1546. *Franciscus à Toleto* ad eandẽ Synodũ Tridentinã à Carolo 5. missus, testatur *Cæsaream Maiestatem illud tempus vehementissimo animi gaudio amplexatam esse, quo per sanctissimum dominum Paulum 3. publicati patefactiq; Concilij Oecumenici dies populo Christiano faustissimus primùm illuxit.*

Ioannes 3 Portugalliæ Rex in literis suis ad Paulum tertium Papam: *Nulla* (inquit) *res concep-*
1525 *tam de sanctitate tua opinionem æquè, vt Oecumenici Concilij indictio confirmauit. Quamobrẽ supplex*
ipse Sedis Apostolicæ filius, Sanctitatem tuam oro atque obtestor, quàm modestissimè possum, vt ad omnem
se difficultatem confirmet, ne animum contrahat ac remittat.

Franco-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Roman.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

stus dixisset; *hæc est deitas mea.* Denique Petrus Martyr negat, potentiam Dei ad hoc se extendere, vt corpus Christi simul sit in multis locis. Non igitur prius hæc hæresis perfectionem suam sortitur, quàm Dei omnipotentia negetur: de quibus rebus agetur iam ordine & sigillatim.

[1] Cum sacrificij Missæ negatione etiam error ille necessariò coniunctus est, quo Lutherus negabat, in Eucharistia vllã fieri transsubstantiationem; sed panẽ & vinum volebat vnà cum carne & sanguine Domini adesse, velut Christus dixisset, vnà cum hoc pane, aut in hoc pane, est corpus meum. Itaque hæc Lutheranorum interpretatio consistere nullo modo potest, quin verba Euangelij violet; quibus semel inuersis, aut priuatorum opinione commutatis, nihil certi relinquitur, quod ex eodem Euangelio constitui queat.

205. *De*

Doctores Catholici.

sic quod corpus Christi est, eodem tempore panis triticeus esse nõ potest. Prorsus enim disparata sunt, panis triticeus, & Christi corpus. Vnde meritò dicimus, pronomẽ (hoc) nec ad visibilẽ corporis Christi formam, nec ad hunc panem, velut qui maneat panis, nec simul ad hunc panem & hoc corpus, nec ad cœnæ totius actionem, sed tantũ ad corpus Domini iam tum de substantia panis factũ, & sub figura panis demõstratum, certissimè referri. Quod qui negârunt, in errores infinitos prolapsi sunt, vt mox clarius apparebit.

De Transsubstantiatione, quodq́; pronomen (hoc) duas simul substantias non demonstrat.

[1] Natura sacrificij iam inde ab orbe condito hæc fuit, habitaq́; semper est, vt res quę sacri faciẽdi causa offerebatur, perderet substãtiam suam, & id quidẽ per ignem, qui celerrimè absumit, & in se mutat id quod in altari consecratur. Sic Abelis hostia cælitus fuisse incensa traditur; Gen. 4. Sic Abrahã in ariete immolandò non modò gladium, sed etiam ignẽ adhibuit; Gen. 22. Sic non modò Legis Mosaicæ (Leuit. 2. & 6.) verùm etiã Elię sacrificiũ per ignẽ consumptum est. 3. Reg. c. 18. Dominus verò noster *ignis consumens* est. Deut. 4. &, *Eloquia eius ignita sunt.* Psal. 118. & Prouerb. 30. Itaque cùm panis in altari positus per os eius *qui minister est Christi & dispensator mysteriorum Dei, percipit* (vt Irenæus loquitur) *verbum Domini* (videlicet, *hoc est corpus meum*:) *per omnipotentiam Dei* (vt Cyprianus ait) *non effigie, sed natura mutatus, fit Christi caro.* Et ita verũ est, *hoc*, quod Discipulis Christi datur, *esse corpus Domini datũ pro nobis.* Nam si in Eucharistia non nisi vnica substãtia est (vnde velut res vna demonstratur numero singulari, non plurali, dum dicitur, *hoc*) & illa substantia *est corpus Domini* (quam Domini substantiã Lutherus præsentem fatetur (vtique iam substantia panis ibi non est: alioqui oportuisset dicere, *vnà* cum hoc, est corpus meum. At nunc pronomen (*hoc*) quod totã rei propositæ substantiam demonstrat, nihil tamen aliud, quàm corpus Domini demonstrat: nisi fortè panis triticeus, manens idem panis, est etiam corpus Domini; quod nemo dixerit, cùm corpus Domini nec pani de nouo vniri, nec augeri iã, nec minui queat. Adde huc, quòd Spiritus sanctus, quo inspirante locuti sunt (quoties eandem fidem vno ore prædicauerunt) sancti Patres, tàm Græci quàm Latini, per illos docuit nos, *panẽ factũ esse carnẽ Christi, de pane fieri carnẽ, panem in carnem Domini per operatoriũ Christi sermonẽ conuerti, panẽ corporis Christi præsentia cõsumi, nec id aliter in Eucharistia fieri, quàm cùm comestus in substãtiam comedentis vertitur, transelementari panem in corpus Christi.* Denique in concil. Lateran. sub Innocentio 3 rei veteri nouum *Transsubstantiationis* nomen, ob nouam hæresim ea de re suscitatam, impositum est.

Transsubstantiationem statui ex Lutheranorum positione, vt Zuingliani indicant.

Boquinus contendit, *nulla ratione dici posse, quòd in cœna verè & substantialiter sumatur ore corporis verum Christi corpus, quod pro nobis in morte traditum est, nisi statuatur prius ἡ μεταβολὴ καὶ μετατοίησις τοῦ ἄρτυ, conuersio & transsubstantiatio panis.*

Francorum Rex Franciſcus Petrum Daneſium ad Synodum Tridentinam à Rom. Pontifice
indictam allegauit. Daneſius autem in Oratione quam ad Synodum habuit, ſic habet: *Cùm
Franci Romanam Eccleſiam, cui ille Apoſtolorum Princeps præſediſſet Petrus, orbis terrarum Principa-*
1526 *tum ſemper obtinuiſſe, eiuſq́; Epiſcopum capitis loco, reliquis magno conſenſu Epiſcopis habitum eſſe, didi-
ciſſent: piè hoc quoque ac præclarè fecerunt, vt qui & Eccleſiam & Epiſcopum præcipuè ſibi colendos propo-
ſuiſſent, vtriuſque & opes opibus ſuis augerent, & quum res poſceret, pericula periculis item ſuis propul-
ſarent.*

Et iterum poſtea: *Ab his profectus maioribus Chriſtianiſſimus Rex Franciſcus cùm animaduer-*
1527 *teret, quantam ſemper vim habuiſſet ad res continendas, eſſe vnum in Eccleſia Romanum Epiſcopum, vtpo-
te Petri ſucceſſorem, reliquorum & dignitate & authoritate Principem, ad quem cæteri vt ad caput re-
ferrentur, quæ maximè re, noſtra hæc in terris militans Eccleſia, illius in cœlo triumphantis effigies quadã
agnoſceretur: non minori cura ac ſtudio prouidit, ne qua inde ſeceſſio defectione vllam ob cauſam accideret.*

Anno Domini 1550. Iulius 3. Põtifex factus mox celebrat Iubileum. Ac primo Põtificatus ſui
anno Concilium œcumenicum quod antea inchoatum fuerat Tridenti, ſed ad tempus aliquod
intermiſſum, de nouo indixit. Cui concilio Pius demum quartus finem impoſuit. Cuius tem-
pora etſi cum Iulio tertio minimè concurrunt, tamen ne ea quæ ad Tridentinum concilium
pertinebant, nimium diſiungerentur: hunc in locum cætera Imperatorum & Regum Chriſtia-
norum mandata viſum eſt aggregare.

1528 Mandatum Ferdinandi Imperatoris: *Cùm beatiſſimus in Chriſto Pater D. Pius 4. S. Romanæ
ac vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex maximus ad id nos hortatus ſit: Oratores noſtros conſtituimus, vt vices
noſtras in concilio Tridentino gererent, ratum habituri quicquid per illos actum fuerit &c.*

Mandatum Sebaſtiani Portugalliæ Regis: *Conſtituimus N. noſtrum Oratorem ad ea noſtro no-*
1529 *mine Tridenti agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Catholicæ Eccleſiæ ſupremo
Præſide, & Chriſti Vicario, ſanctaq́; Sede Apoſtolica omnium Eccleſiarum parente & magiſtra, vnionẽ,
hæreſum errorumq́; extirpationem, & morum reformationem, & reliqua, quæ ad Catholicæ religionis
augmentum, fidei exaltationem & Chriſtiani nominis hoſtium debellationem, expedire & conducere ſa-
cro Concilio & eidem noſtro Oratori videbuntur.*

1530 Carolus Gallorum Rex ad concilium Tridentinum à Pio 4. indictum miſit Guidonem Fa-
brum, qui teſtatur in Oratione ſua, *eundem Carolum Regem allegaſſe Ludouicum Sangelaſium ad
Pium 4. Pontificem maximum, vt ipſum Pontificem currentem quidem ſponte ſua ad Concilij procuratio-
nem acrius incitaret, Galliæq́; vulnera ita nudaret, ita detegeret Pontifici ceu parenti bono; vt tamen ea ipſa
ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, nedum curari penitus, aut ſanari poſſe contenderet.*

Mandatum Philippi Hiſpaniarum Regis: *Cùm beatiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus no-*
1531 *ſter D. Pius 4. diuina prouidentia ſacroſanctæ Romanæ Sedis Pontifex maximus*, vniuerſale Conci-
lium Tridentinum continuandum indixerit: illuſtrem Dominum N. Procuratorem conſtitui-
mus, *vt coram reuerendiſſimis S.R.E. Cardinalibus à beatiſſimo Pontifice Legatis nominatis*, alijſq́;
Patribus ibidem congregatis, noſtro nomine compareat.

Literæ Ducis Florentiæ ad Legatos Concilij Tridentini: *Cùm ſummo affectu, ſummaq́; pietate*
1532 *iam inde à maioribus noſtris ſanctam ſedem Apoſtolicam, ſummoſq́; Pontifices Ieſu Chriſti Domini noſtri
Vicarios, & Catholicam Eccleſiam in fide ac ſinceritate Patrum noſtrorum coluerim ſemper ac ſtudioſè
obſeruauerim; officij ac reuerentiæ meæ fore arbitratus ſum, ne in ſancta iſta tantorum Patrum vniuerſali
Synodo, authore Deo, ſummoq́; Pontifice pientiſſimo congregata, ceſſarim, quin pro virili mea per Ioannem
hunc ſtudioſiſſimum Legatum nobilitate natalium, fide, moribus, ac doctrina inſignem, reuerendiſſimis at-
que illuſtriſſimis DD. veſtris adeſſem, qua optimũ ſanctæ Catholicæ atque Apoſtolicæ fidei alumnum decet
promptitudine atque obſequio.* Sequitur mandatum eiuſdem Coſmi Medices Florentiæ ac Sena-
rum Ducis in eandem ſententiam.

Literæ

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	228. Iulius 3 Aretinus, an. 5. m. 2. d. 16.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

295. De Brentio, seu de Vbiquarijs.

[k] Brentius (alioqui Lutheranus) cùm Trásubstantiationis doctrinam ferre non posset, & tamé verám corporis Christi præsentiam in Eucharistia constitueret; modum præsentię talem inuenit, vt diceret, corpus Christi post ascensionem in cælum, vbique esse, atque illo modo in pane manducari, dum panis editur; quo accepto, Christus dixerit: *Edite, hoc est corpus meum.* Quorum verborum hanc putat esse interpretationé: Edite hoc quod in pane est, illud enim est corpus meú. Isti ergo vt transsubstantiationem tollerent, ad opinionem monstrosam confugere coacti sunt.

De

Doctores Catholici.

Lutherani autem ponút, verum Christi corpus ore corporis nostri vere sumi: ponunt igitur illud, ex quo doctrina tráslubstátiationis necessariò infertur Zuinglianorú iudicio. Quin etiam Beza (in sua De cœna Domini tractatione, contra VVestphalú, vt etiam passim alij Zuingliani & Caluinistæ alibi) cú obiecisset Lutheranis illas loquendi formulas, quòd alij dicant *in pane*, alij *cum pane*, alij *sub pane* corpus Domini esse, tandem ait: *Hoc quidem sæpè diximus, quod nunc quoque repetam, reipsa non posse retineri τὸ ῥητὸν in his Christi verbis, Hoc est corpus meum, quin Transsubstantiatio papistica statuatur.* Hæc Beza. Sic igitur concludo: Lutherani dicút, & rectè, illa Domini verba (*Hoc est corpus meum*) propriè ac secundùm id quod sonant, accipienda esse: hoc si fiat (inquiunt Zuingliani) trásubstantiatio statuitur. Trásubstátiatio igitur ab ipsis Lutheranis iudicio Zuinglianorum statuitur, nisi tropum in Christi verbis intelligi velint. Hæc certè non parú ædificant fidem Catholicam, quòd cùm illa credat, *& Dominú propriè locutum esse, & inde transsubstátiationé necessariò inferri*; omnes Lutherani cócedunt, *Dominum propriè locutú esse*, & omnes Zuingliani có secutionem istam firmam esse docent, quòd si *Dominus propriè locutus sit, transsubstantiatio statuitur*. Benedictum sit nomen Domini, qui sic linguas Protestantium confudit, vt vtriq; aliquid ponerent, quod coniunctum antiquam & communem Ecclesiæ fidem stabiliret. Nostra igitur de Tráslubstantiatione fides, & cum sacrificio Eucharistiæ necessariò cónexa est, & proprietati verborum Christi vnicè conuenit, & Patrú doctrina, Cócíliorum generalium authoritate, populorum fide, ac denique aduersariorum confessione stabilitur.

[k] Ioannes Hessels à Louanio in lib. De probatione corporalis præsentiæ corporis & sanguinis Dominici in Eucharistia, paulò post principium: *Brentij sententia Scripturis contraria est, docentibus, Christum secundùm corpus non solùm ante resurrectionem, sed & post resurrectionem non fuisse vbique. Ait enim ipse: Non eram ibi. Et Ioannes de eo: Reliquit, inquit, Iudæam. Angelus quoque: Surrexit, non est hic. Et è cælo venturus est ad iudicandos viuos & mortuos. Vbique esse, & immensum esse, diuinitatis est proprietas, sicut omnipotentem esse, & æternum. Quemadmodum & personæ filij proprium est gigni à Patre, æqualem esse Patri & Spiritui sancto. Si igitur immensitas Christo conueniat etiam secundùm carnem, vt caro Christi vbique sit; consequens est, vt & æterna sit, & omnia tempora præcesserit, imò vt omnipotens sit, & Deo Patri æqualis. Atque sic falsum erit illud: Pater maior me est. Rursum & hoc: Filius subiectus est ei qui sibi subiecit omnia.* (Et pòst:) *Qui asserit, Eucharistiam fieri, priusquàm Euangelicis verbis benedicantur panis & vinum: prorsus aduersatur Scripturis. Nam hanc consecrationem panis & vini primus protulit Christus, sicut Marcus ostendit, dum non tantùm voce, Eucharistizas (quæ cùm gratias egisset, significat) vtitur; verùm etiam voce, Eulogizas, quæ idem est ac, cùm benedixisset, & ad panem refertur. Quemadmodum & cùm multiplicaret paucos illos*

GG4 *panes,*

Literæ Reipubl. Venetiarum ad concilium Tridentinum: *Cùm Pio 4. digna Dei prouidentia*
1533 *sacrosancta Romanæ atque vniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. (vt Christiani gregis incolumitati salutiq́;*
consuleret) vniuersali placuerit in ista vrbe Trident. haberi Concilium, quod sanctum & venerabile om-
nibus semper habitum est, ac propterea eò mandauerit conuenire tot singulari sapientia ac religione prædi-
tos viros, qui Christianam disciplinam, diuina in primis aura fauente, in suam restituant integritatem: ad
nos etiam pertinere visum est, pro summa nostra in Christum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuan-
1534 *dæ religionis desiderio, preq́; ea qua eundem Pont. Max. Christi Vicarium in terris gerẽtem prosequimur,*
obseruantia, quæ omnia à maioribus nostris edocti, perpetuò retinere & volumus, & debemus: præter
Ecclesiasticos nostræ ditionis viros, quos istuc se conferre quàm primùm curauimus, nostros certos ac gra-
ues homines eòdem legare, qui nostro nomine sancto isti Concilio intersint ac faueant.

1535 Mandatum septem Cantonum Heluetiorum: *Nos sacrosanctæ Apostolicæ Sedis obedientes*
filios ac defensores ostendimus ab antiquo.

Adamantus Orator septem Cantonum Heluetiorum: *Pius Pontifex maximus Oecumenicum*
Concilium in hac Tridentina ciuitate aperuit. Itaque Lucernenses, Vranienses, Suitbienses, Siluanienses
1536 *supra & subtus Siluam, Tugienses, Friburgenses, & Solodorienses, qui erga Sedem Apostolicam, & vestrũ*
hunc sanctissimum Ordinem bene semper fuerunt affecti, noluerunt & ipsi in re tam necessaria, & in pu-
blica quasi totius orbis causa, suos Oratores desiderari. Cupiunt enim maximè, & vehementer exoptant hoc
vobis testatum relinquere, se quidem, quod ad fidem, religionem & obedientiam attinet, itémque alacritatẽ
1537 *& studium iuuandi Romanam Sedem, nullis populis, qui Christiani censentur, cedere. Gratias enim Deo*
agunt, quòd eius munere sibi datum est, quòd ijs viribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius Se-
dis beneficium semper vsi sunt. Quorum fidem satis erit hoc tantùm argumento comprobasse, quòd cũ sint
ipsis fidei hostibus coniunctissimi, nunquam tamen adduci potuerunt, vt in eorum peruersa dogmata ali-
quando concederent, quin potius eis semper constantissimè restiterunt. Et hoc apertissimè declarârunt,
quando inito cum ipsis fidei hostibus religionis causa bella, immanissimum ac nefandissimum Ecclesiæ ho-
stem Zuinglium Hæresiarcham peremerunt, extractumq́; è cadaueribus combusserunt. Hæc autem testari
placuit, vt quique exploratissimum & persuasissimum habeant, Heluetios erga Romanam Sedem tales sem-
1538 *per fore, quales omnibus pro sæculis fuerint.*

Sigismundus Poloniæ Rex ad Tridentinam Synodum misit Valentinum Præmisliensem E-
piscopum, qui loco suo eidem Synodo assisteret, cum literis inscriptis, *Ad S. Romanæ Ecclesiæ*
1539 *Cardinales Concilij Legatos.* Valentinus autem indictionem Concilij Deo primùm, deinde *bea-*
tissimo ac maximo Pontifici Pio 4. acceptam fert.

1540 Philibertus Sabaudiæ Dux in literis ad Synodum Tridentinam: Et *Pontifici summo, qui hoc*
tam salubre medicamentum adhiberi voluerit, & vobis omnibus maximæ sunt agendæ gratiæ.

1541 Raynaldus Ferrerius Orator Christianissimi Regis in oratione apud Concilium habita: *Vos*
Itali, vos Hispani Patres, appello: periculum ex alijs facite, vobis quod ex vsu fiet, cuius magis intersit, hanc
veram & seriam disciplinæ Ecclesiasticæ emendationem fieri, quàm Romani Episcopi Pontificis maximi,
summi Christi Vicarij, Petri successoris, in Ecclesia Dei supremam potestatem habentis.

Martinus Royas Portalcubeus Magni Magistri ac totius Ordinis Hierosolymitani Orator
in generali congregatione: *De Magistro & societate nostra id vobis, amplissimi Patres, sanctè*
promitto, quæ ab hoc sanctissimo conuentu decreta emanabunt, pro ijs omnibus non fortunas modò & fa-
cultates, sed etiam vitam & sanguinem, si opus fuerit, esse effusuros. Cùm in hospitalitate & Christiana
1542 *militia piè ac fortiter exercendis Ordo noster perpetuò incumberet (omnipotente Deo, summorum Pontificũ,*
Principum, aliorumq́; piorum hominum animos permouente) tandem effectum est, vt non exiguum facul-
tatum atque fortunæ acceperint incrementum. Et quæ sequuntur.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1518	Idem Iulius 2.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De ijs qui ponunt Sacramentalem vnionem Christi cũ pane.

[l] Lutherani, quibus vbiquitas non placet, interrogati qua authoritate Christum pani vniunt: respondent, eam corporis Christi & panis vnionẽ esse, qualem Deus in Sacramento constituit: se aliud nihil statuere posse.

206. De Carolstadio.

[m] Cùm nimis absurdum Carolstadio videretur, vt Eucharistia ex pane triticeo ac simul vera Christi carne constaret: ad illud confugit, vt diceret, panem quidem manducandum à Christo proponi, verba autẽ illa (*Hoc est corpus meum*) non ad panem Eucharistiæ, sed ad corpus Domini quod mensæ assidebat, pertinere.

207. De

Doctores Catholici.

panes, & pisciculos, benedixisse panibus ac piscibus legitur, & Lucæ vltimo suis discipulis, dum in cælum ascẽderet, & apud Marcũ, puerulis. Nos vero eius imitatione id quoque debere facere, constat tum ex Christi institutione, dicentis, Hoc facite in meam cõmemorationem: tum ex Apostolo, qui ait, Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est? Adde, etiam veteres constanter hoc docuisse, nimirum consecratione atque mysticis precibus opus esse, vt habeamus Eucharistiam. (Irenæus id tradit lib. 4. c. 34. Iustinus Martyr in Apol. 2. *Cibus* (inquit) *per preces sermonis, quem ab eo accepimus, consecratur.* Idem docet Hieron. ad Euagrium, tom. 2. Ambrosius de ijs qui initiantur mysterijs c. 9. August. contra Faustum li. 20. c. 13.

[l] Ecclesia Spiritu sancto edocta semper, quantumuis occultũ seu Trinitatis, seu incarnationis Christi mysterium tunc aperuit & explicauit, quando ad id per hæreticos coacta fuit. Cùm aũt Christi corpus, quod vbiq; esse nõ potest, in Eucharistia non sit, nisi per Dei operationẽ: Catholici modum talis præsentiæ docent esse conuersionẽ panis & vini in substãtiam corporis & sanguinis Christi. Sed cùm Lutherani hunc modum & sacrificio instituto, & incarnationi ac morti Seruatoris nostri significandæ longè accõmodatissimũ nolint recipere: cogũtur; gloriosum Christi corpus & substantiam panis ita in Eucharistia vniri, affirmare, vt neq; ipsi aliquid tale vnquã legerint vel in scripturis, vel in sanctis Patribus, neque prædicatum vnquam audierint, ac ne præcipuam quidẽ aliquam & specialẽ eius rei rationem possint reddere: sed tantùm dicant, nouam esse hanc & sacramentalẽ vnionem. Noua igitur est doctrina, quæ hanc vnionem effingit, cùm verbum Dei iam olim audierimus *incarnatum*: nunquã verò audierimus *impanatũ*. Nec enim Christus in personam suam, quæ vnica tantùm est, vel tres diuersas naturas vnquam assumpsit, vel iam immortalis in cælo agens panis substantiam de nouo sibi vnit. Abhorreant igitur Lutherani a transsubstantiatione, quantum volunt. Certè quilibet alius præsentiæ Christi modus multo erit absurdior, vt iam res ipsa clamat: adeò vt Carolstadius, Zuinglius & Oecolampadius, ipsius Lutheri sodales & commilitones, seu (vt ipse appellat) Iudæ ac proditores sui, maluerint præsentiam corporis Christi prorsus negare, quàm vel vbiquitatẽ, vel impanationẽ eius credere.

Pronomen (Hoc) ad visibile Christi corpus nõ referri.

[m] Cum Christus *post acceptũ panem*, & benedictionem interpositam, *fregerit, ac dederit discipulis suis, dicens, Accipite & manducate,* hoc est corpus meũ: ex ipsius orationis ordine & collocatione clarum est, eum illud appellasse corpus suum, *quod dedit, quodq́ discipulis manducare iussit*; adeò vt in tradi-

Ioannes Moronus Cardinalis concilij Tridentini Legatus & primus Præsidens, in generali congregatione tum alia multa, tum hæc habuit verba: *Verè dicam, Patres, quantum licuit, quantũ potui, hoc onus recusaui, eius grauitatem & virium mearum imbecillitatem reformidans. Sed quid? Hunc*
1543 *timorem vicit obedientiæ necessitas. Parendum fuit Vicario Christi, qui Petro & eius successoribus oues suas pascendas regendásq; commendauit. Huc igitur iussus veni. Ac, vt cætera desint, duo certè præcipuè mecum affero: alterum, optimam voluntatem summi Pontificis certam & exploratam: alterum, huic non dissimile, propensam voluntatem meam ad ea peragenda (Deo adiuuante) quæ sanctitas sua verbo præcepit.*

Paulus Guidellus Tridentinus ad Patres Concilij: *Christus vt dispersos Israël, nempe mysticũ Ecclesiæ corpus, congregaret in vnum, se cruci martirióq; obtulit: quo nobis veram lucem apertámque veritatem ob oculos poneret: ac non vt, Apostolis & primis Ecclesiæ proceribus sublatis, iterum ei in antro Trophonij, in Democriti puteo, in specubus Cimmerijs esset delitescendum, donec post mille quingentos & amplius annos vnus cum nefandissima sua schola, vnus, inquam, impurissimus Lutherus insurgeret. Nónne hoc perinde esset, ac si mercator cùm pro pretiosa margarita comparanda nullis laboribus pepercisset, maximásq; opes & fortunas erogasset, in profundum abyssi illam abijceret atque demergeret? Deberent saltẽ isti satanæ satellites contemplari, quis ipsius S. Ecclesiæ fuerit cursus & status à Christo passo ad hæc vsque tẽpora. Primò Apostoli & eorum discipuli in proprio sanguine per annos 330. religionis iecerunt fundamẽtum. Deinde apertius Iesu Christi imperium cœpit orbi innotescere, cœperunt templa aperiri. Tum autem Constantio Arriano, & Iuliano Apostata sublatis, reddita est pax Ecclesiæ per Iouinianum, ab hocq; Iouiniano ad vsque Caroli cognomento Magni tempora, omnes pij Cæsares religiosíq; Principes se S. Romanæ*
1544 *Ecclesiæ subditos esse, iuxta Nicænæ Synodi sanctionẽ professi sunt: adeò vt Græci Cæsares ferè omnes Romanæ Ecclesiæ protectores fuerint, vsque ad Caroli Magni tempora. Tunc siquidem vexata Ecclesia, nullisq; suppetias afferente Græco Cæsare, Stephanus Pontifex Pipinum Francorum Regem accersiuit, Leo & Adrianus Carolum ipsum contra Astulphum & Desiderium Longobardorum Tyrannos. Ob quam caussam Adrianus coacto Romæ Concilio 150. Patrum, Imperium à Michaële Cæsare Græco in Carolum transtulit. Cùmque iterum perturbata Ecclesia nullam opem ferret Ludouicus Caroli successor, Leo 7. Othonem I. Saxonum Ducem in Ecclesiæ subsidium euocauit, eúmque compressa hostium feritate, Imperij diademate decorauit. Cui secundus & tertius Otto continua serie successerunt. Túmque per Gregorium quintum natione Germanum inuecta fuit Cæsarum electio per septem Germaniæ Principes, quæ in hanc vsque diem*
1545 *perdurat, & tam diu perdurabit, quoad Christi fidelibus expedire iudicauerit sacrosancta ipsa Romana Ecclesia, quæ supremum gradum & primas in Imperio iure merito sibi vendicat. Nam quemadmodum corpora ipsa per animam consequuntur virtutem, vim & functiones: ita & temporaria Principũ Imperia vim, virtutem & maiestatem consequuntur per ipsum spiritale Christi, Ecclesiæque Petri, eiúsque Pontificum imperium. contra quod nunquam præualuerunt portæ inferi, quæ nihil aliud (meo quidem iudicio) sunt, quàm ipsæ aulæ & curiæ Tyrannorum, à quibus omnium errorum qui militantem Ecclesiam inuadunt, caussæ semper exoriuntur, cùm ad huiusmodi Tyrannos hæretici & impij confugere consueuerint.*

Maximianus Beniamus Cremensis in oratione apud Concilium habita: *Cæci sunt omnes, qui*
1546 *ab Ecclesia Romana deficientes, non solùm suis legibus viuunt, sed aduersus tam armatas acies instruxerũt. Pastoribus grex non obtemperat, Pontificibus Principes non parent, nec Sacerdotes populus veneratur.*
1547 *Tu, Pie Pontifex Maxime, à Deo tanquam Aaron vocatus, super gentes & Regna positus, quod cœpisti, iam perfice. Tu verò, Christe Seruator noster, in nobis effice, vt vna tandem sit Petri domus à te electa & dilecta, tantóque studio complexa.*

Ioannes Franciscus Lombardus: *Summus hierarcha & Pontifex futurorum bonorum Christus*
1548 *non sine singulari prouidentia in pascendis ouibus Ecclesiæ suæ de tanto Pastore prouidit. Pium Pontificem Maximum intelligo, qui noctu diúque incumbens in solicitudinem omnium Ecclesiarum, vt boni Pastoris ac Episcopi animarum nostrarum officio ritè fungatur, diligentissimè curat orta dissidia com-*
1549 *ponere. Facite, vt Satanas, tanti exercitus vniti fide non ficta, & charitate de corde puro, retundatur, & draco ille rufus, summum Apostolorũ coryphæum, & milites Christianæ Reipub. euigilare, intelligat.*

Roma-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anni Domi.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

207. *De Ioanne à Lasco.*

• Ioannes à Lasco pronomen (Hoc) non quidē præcipuè ad panem (vt cæteri Zuingliani) sed ad totius Cœnæ actionem retulit, velut dictum fuisset, panem accipere, benedicere, frangere, distribuere, & manducare, *Hoc* totum est
Idem Carolus 5 corpus meum. Quam hæresim VVestphalus ait, Caluinum quoque defendere, sed Beza id pernegat. Qui autem defendunt eam, volunt pronomen (*Hoc*) in his
1550 verbis, *Hoc est corpus meum*,
Idem Iulius 3. idem significare, quod in his, *Hoc facite*. Et rectè: sed vtrobique corpus Christi præcipuè & factum ostenditur, & fieri iubetur.

Doctores Catholici.

in traditione calicis diceret (Math. 26.) *Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus.* Frustra verò post bibēdi præceptū, adiecisset illud (*enim*) nisi sanguis quem demonstrabat, non tunc tantùm in venis sui corporis credendus, sed præterea in calice potādus exhiberetur. Iraque omnium (quod sciam) hominum cōsensu hæc opinio Carolstadij repudiata est, velut non modò falsa, verum etiam stulta, quæ vnà cum authore suo iamdudum explosa est.

Pronomen (Hoc) ad totius Cœnæ actionem præcipuè nō referri, sed ad corpus Christi, velut ad rem iam nunc confectam & permanentem in mensa Domini, vt manducetur.

• Christus dicendo (*Hoc est*) certam aliquam permanentem demonstrauit substantiam, ac non prætereuntes quasdā actiones, & præsertim plures: cuiusmodi sunt accipere, benedicere, frangere, dare, comedere. Alioqui dicendum erat, *Hæc omnia sunt corpus meum*, id est, (secundùm Tropistas) figurant & adumbrant corpus meum. Nunc autem vt enallage numeri hoc in loco statuatur, nulla ratio permittit. Nam prætetquàm quòd dicendo (hoc) vnū quoddā singulare demonstrauit: etiam dicendo (est) illud quod non transijsset, verùm adhuc existeret ac perseueraret, demonstrauit. Acceptiò autē & benedictio iam transierat. Deinde cùm Christus subiunxit, *τοῦτο ποιεῖτε, hoc facite*: non solùm præcepit, vt id ageremus, quod ille panem accipiēdo, benedicēdo, frangendo, & destribuendò egit, verùm etiam vt opus quoddā relinqueremus in mēsa Domini post nostras actiones finitas. Quod opus ipse appellat *corpus suū*: Cuius operis perfectio & absumptio, est eiusdem corporis manducatio. Præclarè enim Basilius (in Hexameron, Homil. 1.) distinguit inter contemplationē, actionē & vim factiuam. Contemplatio foris nihil agit, actio vnà cum corporis motione transit: vis autem factiua opus quoddam spectandum post se relinquit, vt domū aut nauem. Cùm igitur Christus iussent nos non hoc contemplari, aut *agere*, sed *hoc facere*, quidq; ipse fecisset, planū fecerit, dicens, *Hoc est corpus meum*: vtiq; pronomen (Hoc) quod cùm permanentis substantiæ verbo ac nomine coniungitur, non tā plures illas actiones transeuntes, quàm vnū certū opus factū & permanens demōstrat. Vnde Iustinus Martyr, *Christū*, ait (in Apolog. 2. *accepto pane, cùm gratias egisset, dixisse, Hoc facite in memoriā mei, hoc est, corpus meū.* quasi dicat, facite corpus meū in memoriā mei. Inde apud Patres passim legimus, *fieri & ore Sacerdotis cōfici* corpus Christi. Proprium enim Cœnæ Domini opus non aliud est, quàm corpus Domini de panis substantia confectum, & sub panis figura exhibitum, ad contestandā Sacerdotij secundùm ordinem Melchisedec admirabilem impletionem.

208. De Tropistis, qui pronomē (Hoc) ad solam panis substātiam referunt.

• Explosa tam Lutheranorum, quàm Carolstadij & Ioannis à Lasco falsa opinione: ad id ventum est, vt saltem alius aliquis tropus præ-

Pronomē (Hoc) in Christi verbis nō substantiuè accipi pro hoc pane, sed referri ad Christi corpus, quod sub figura panis (vnà cum reliqua oratione Christi) & facit, & factum demonstrat.

• Certum est, pronomen (Hoc) si adiectiuè vsurpetur, nec posse cum pane tāquam cum substātiuo nomine à quo pendeat, cohærere (cū panis masculini, pronomen autem (*Hoc*) neutrius generis sit) nec etiā substantiui nominis loco positū esse, verùm

à solo

Romanam Ecclesiam ex eo probari veram Christi Ecclesiam esse, quòd Synodum Oecumenicam Tridenti ritè celebrauerit his diebus atque absoluerit.

Semper quidem Ecclesia Christi velut acies castrorum ordinata, dæmonibus, atque hæreticis planè terribilis est, & formidabilis. Verùm alijs temporibus habet se vt regnum quoddam maximum, cuius copiæ in præsidijs separatim agunt. Quoties verò Concilium Episcoporũ ex orbe Christiano conuocat, tunc sanè copias vndique collectas in vnum cogens, tantũ hostibus suis terrorem incutit, vt in speluncas suas se abdeotes, prodire in aciem ex aduerso non audeãt. Nã quis nescit, Lutheranos & Caluinistas, qui antequam Synodus vlla indiceretur, nihil aliud in ore habebant quàm Concilium Oecumenicum, ad quod se etiam vltrò prouocare dicebãt: quis, inquam, nescit, eosdem Concilio semel Tridenti celebrato, etiam data fide publica, tamẽ recusasse, vel ad Concilium omnino adire, vel certè cum Catholicis ibidem congredi? Fatetur quidẽ Melanchthon in Præfatione quam tertio operum Lutheri tomo præfixit, *non defuisse eruditionem illi cœtui.* Sed addit, *Monachos noluisse veritatem cernere.* Quod de Concilij cœtusque Tridentini doctrina Melanchthoo dat, accipimus. Quòd autem sancto Monachorum ordini contumeliam infert, Augustini verbis ei respondemus: (in Psal. 132.) *Meritò* (hæreticis) *displicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus, sed sequentes Donatum* (quod perinde est, ac si diceret Lutherum) *Christum dimiserunt.*

Verùm vt ad id quod hoc tempore explicãdum suscepimus, reuertamur: vidimus iam Synodum Tridentinam à Pontificibus Romanis indictam, à Legatis Ecclesiæ Romanæ gubernatam, ab Archiepiscopis & Episcopis ex omni gente cõfluentibus celebratam, ab Imperatoribus Romanis, primum Carolo 5. deinde Ferdinando agnitam, & in magno pretio habitam, à Regibus Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæque per Legatos suos frequentatam, à Rebuspub Venetorum, & Heluetiorum, itemque à Ducibus Sabaudiæ, Florentiæ & alijs regionum Præfectis ordinumque Magistris, studiosè ac summo cum honore obseruatã. Aderant præterea insignes Theologi, dẽ quorum dictis tum antea nonnihil, tum postea plura, quæ ad nostrum propositum accommodari queãnt, sumemus. Porrò vt tot viri omnium ordinum ac generum in vna eademque fide non semel, sed ter sub diuersis Pontificibus & Imperatoribus Romanis tanto cum sumptu & labore suo conuenirent, vt tot annis post interualla etiam plura & impedimenta grauissima, tamen simul persisterent, vt in tanta linguarum, morum, & ingeniorum varietate omnes idipsum in Domino saperent ac sentirent, vt tot quæstiones, quot aliàs nunquam in vllo Concilio propositæ fuerunt, tanta cum diligentia & doctrina deciderent, vt postremò tantum Concilium feliciter absoluerent, finemque & manum vltimam, idque oblatrantibus vndique hæreticis, imponerent: hoc quale opus Dei sit, ille cogitet, qui oculis suis videt, nihil simile vel in vna quapiam Prouincia per protestantes vnquam effici potuisse, etiamsi illud sæpissime, frustra tamen semper, tentauerint. Conuenerunt Lutherani & Caluinistæ quot vicibus, quot in locis, quanta cum quorundam optimatum cura & impensa? Et tamen quis nescit, nunquam eos aut in tanto etiam infimę sortis Theologorum numero cõuenisse, quantus Episcoporum Tridenti affuit? Aut tot mensibus simul perstitisse, quot annis Tridentina Synodus perdurauit, aut ita discessisse ad postremum, vt acquiescerẽt vni sententię, ac eandem fidem de Eucharistia cęterisque articulis inter ipsos agitatis, vel reciperent ipsi, vel alios docerent.

Fuerunt sanè Tridenti nonnullę contentiones de iurisdictione, ac necessaria Episcoporum assiduitate, seu residentia, de sacrificio propitiatorio, de clandestinis matrimonijs, de certitudine gratię, deq; alijs rebus nõnullis: & tamẽ cũ istę res semel definitę, atq; altera pars cõfirmata erat, cessit quisq; de iure suo priuato, vt frueretur cõmuni omniũ iure & charitate publica: nec vel vnus est repertus, qui deficeret ab ea sententia, quę Concilio ipsi & Pontifici Romano tandẽ probata esset. Quicquamne simile Pseudoëuangelici in suis conuentibus effectum ostendunt? Neque mirũ. Dei enim gratia, non autem humanis viribus efficitur, vt quis ingenio suo cedat, vt sen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1550	Idem Iulius 3.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

præter numeri mutationẽ, in ipsa enuotiatione Christi quærcretur. Dum enim sectarij plerique omnes volunt, pronomeo (Hoc) significare nihil, nisi *hunc panem*; dicunt, ita se tem babere, ac si Christus dixisset, *Hic panis est corpus meum.* vt ita dum duæ separatæ naturæ simul copulantur, salua vtriusque substantia, *hic panis* in similitudine quadã significetur esse corpus Christi, & ita signũ eius esse, quemadmodũ petra olim fuit. Quanquam enim Lutherani per pronomen

Doctores Catholici.

à solo nomine corporis secundũ præcepta grãmatica regi. Ac primũ quidẽ, vt *hoc panis*, aut *τοῦτο ἄρτος*, dictum iutelligatur: neq; Græca oratio, neq; Latina permittit. Vnde si pronomẽ (hoc) adiectiuè ponitur, (vt mox constabit) non ad panem, sed ad corpus Christi solùm necessariò refertur. Nam quòd pronomen (hoc) substãtiuè non ponatur, quodq; hæc res, quæ panis est, per pronomen (hoc) non intelligatur: id inde constat, quia cùm ad sanguinem ventum erat, non est dictum, *hoc est sanguis meus*, verùm, *Hic est sanguis meus*: itemq;, *hic est calix nouum Testamentum in meo sanguine.* Eadẽ verò est panis & calicis consecrati ratio. Itaq; vt in his verbis (*Hic est sanguis meus*) pronomen (*hic*) non ponitur substãtiæ vini loco, sed ad sanguinẽ refertur, velut ad nomẽ, à quo in constructione grammatica regitur: sic in istis (*Hoc est corpus meum*) pronomen (hoc) non substantiæ panis loco ponitur, sed ad corpus refertur, velut ad nomen substantiuum, à quo regitur. Vnde apud Cyprianum, vbi corporis nomen in vocabulũ *carnis* mutatum legitur, non legitur, *hoc est caro mea*, sed, *hæc est caro mea*. Et Augustinus (in Psalm. 33. cõcione 1.) *Ferebatur* (inquit) *Christus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meũ. Ferebat enim illud corpus in manibus suis.* Cùm Augustinus dicat, *Christum tulisse illud corpus in manibus suis, de quo dixerat, Hoc est corpus meum*: vtiq; vt pronomen (illud) ad solum Christi corpus, sic etiam pronomen (hoc) ad idem Christi corpus retulit. Idem enim est, *hoc corpus*, & *illud corpus*: nisi quòd Chtistus dixit *hoc*; Augustinus verò, illud. Ac ne pures, Augustinum per *illud corpus* intellexisse vel corpus triticei panis, vel signum Christi corpotis: aduerte quòd antea dixit, *Christum commendasse ipsum corpus suum*, quando aiebat, *Hoc est corpus meum.* Pro eodem ergo ponitur, *hoc Christi corpus, illud corpus*, & *ipsum suum corpus.* Nec tamen dicimus, hoc corpus meum, est corpus meum: sed, substantia quam demonstro, est substantia corporis mei: perinde ac si diceretur, En substantiam corporis mei: aut, En corpus meum sub his huius panis accidentibus. Vbiq; igitur pronomen ad solum nomen, quod attributi ac prædicati loco ponitur, necessariò refertur, siue id sit corpus seu caro, seu sanguis, seu calix. nec iniutia. Etenim pronomen demonstrat, non quidnã id sit quod pistor antea fecerat, sed quidnam id sit quod Filius Dei iam faciat: *Hoc* (inquit) *est corpus meũ*: id est opus, quod ego panem accipiens, benedicens & distribuens, operor & cõficio, est corpus meũ quod pro vobis datur. Quid quòd Paulus volens declarare, quàm necessariò pronomen (*hoc*) cum nomine corporis subsequente connecteretur, ita scribit: *τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα*, *hoc meum est corpus.* Vbi ista verba, *hoc meum*, ita coniunguntur & copulantut, vt facilè appareat, vtraque debere ab eodem nomine regi. Vnde si pronomen (*hoc*) ad substantiam panis pertineret, etiam pronomen (*meum*) ad eandem panis substantiam referri deberet. Dicit enim *τοῦτό μου*, hoc meum, vtique illud suum esse dicens, quod per pronomen (*hoc*) demonstrat: quasi dicat, hoc non est aliud, quàm meum corpus. Eò igitur prorsus refertur illud pronomen (hoc) quò illud pronomen (meum) quod vtiq; refertur ad solum Chtisti corpus. Cùm igitur pronomen (hoc) non solùm possit, verùm necessariò debeat ad corpus Christi solùm adiungi: non modò nulla necessitas cogit nos ad aliquã orationis figuram & tropum in hac oratione quærendũ; sed potius maxima necessitas cogit, vt tropum non quæramus: ne pronomen à suo nomine, ad quod necessariò refertut, tã incon-

HH grue,

vt ſententiam propriam mutet, vt ad ſobrietatem ſapiat, vt deniq; à ſchiſmate abſtineat,& cha-
ritatem fraternitatis ex animo colat. Hoc ibi tantùm euenit, vbi Paſtor vnus, ouile vnum,&,vna
eſt Eccleſia. Hoc quidē eſt ſignū veræ Dei Eccleſię, de quo Chriſtus ad Apoſtolos dixit, (Ioā.13.)
1550 *In hoc cognoſcent omnes quod mei diſcipuli eſtis, ſi diligitis inuicem.* Talis ſocietas liberè poterit
dicere, (Actor.15.) *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis. Ibi* (Matth.18.) *ſunt duo vel tres in Chriſti no-
mine congregati, in quorum medio Chriſtus eſt.* Ac nimirum ſi capita ſola, quæ conuenerunt, numε-
raremus, ſi nemo illorum Epiſcopus, nemo Presbyter, nemo Imperatoris, Regis, aut Reipublicæ
legatus extitiſſet: tamen vel ſoli tot homines, ex tot nationibus, tantopere conſentientes, non
temerè dicerentur in Spiritu ſancto congregati. Nunc verò hi conuenerunt non ſuo tantùm pri-
uato, ſed etiam publico totius Eccleſiæ nomine. Conuenerunt Epiſcopi ad primi Paſtoris cōuo-
cationē, conuenerunt Theologi ad fidem ſuā vel conteſtandā, vel docendā, conuenerunt capita
Eccleſiæ ad hæreſes auferendas, atq; ad pacem in Eccleſia Dei procurandam. Quid hîc eſt non
pulcherrimum? *Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona!* Omittamus
Paſtores, quibuſcum Chriſtus (Matth.28.) *ſe omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi affu-
turum promiſit.* Ponamus tantùm Cæſaris primùm, deinde tot Regum & Principū Legatos con-
ueniſſe. Poteritne aliquis negare, poteſtatem illorum Magiſtratuum à Deo eſſe? Aut vllum eiuſ-
modi conuentum Proteſtantes vnquàm indicere potuerūt? Quod igitur illi ex poteſtatum ſua-
rum collatione pro domus Dei pace concluſiſſent, etiamſi promiſſionem Spiritus ſancti aſſiſtē-
tis non haberet annexam: contemni tamen, opinor, nullo pacto deberet, quia Deus facere cre-
ditur, quicquid ritè atque ordine fit per miniſtros ſuos.

Habent quidem Proteſtantes non parua Regna ſuis hæreſibus ſubiecta, quæ defecerūt à Ro-
mana Eccleſia. Numerant gentes ferè quinque: Angliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam, & Sue-
ciam. Habent præterea liberas Germaniæ ciuitates: Heluetiorum magnam partem: non paucos
in Pruſſia, Lituania, & Liuonia aſſentientes. Habent in Gallijs velut quoddam Regnum, non
quidem in rupe inſtar Sedis Petri, ſed tamē in Rupella poſitum, prout Antichriſtus more ſimia-
rum Chriſti regnum imitatur, quantum poteſt. Cur non ex omnibus his regionibus & locis
quoddam generale concilium alicubi conuocant, in quo & de perfidia ſua propaganda tractent,
& controuerſias inter ipſos tam diu motas aliquando componant? In promptu cauſa eſt. In Dei
nomine ritè non coëunt, quicunque à ſucceſſore Petri deficiunt. Plus dico: Quingenti propè
anni erant, cùm Græcia Sedem Romanam odio habēs, & Epiſcopis domi abundans, & Impera-
tores Conſtantinopolitanos errori ſuo aſſentientes nacta, nullum tamen potuit Oecumenicum
aggregare concilium, in quo vel ſpecie tenus opponeret ſe ac parem Eccleſiæ Romanæ cōſtitue-
ret. Nam quòd olim Arriani plures indixerunt Synodos, nihil aliud ex ea re lucrati ſunt, quàm vt
ſuam infirmitatem detegentes, poſteris ſuis tentandi quicquam ſimile deſperationem inijce-
rent. Nulla enim Synodus Græca vnquam rata fuit, quam Romana Eccleſia reieciſſet.

Hoc igitur, hoc proprium eſt Eccleſiæ Romanæ, Synodos indicere, continere, & confirmare.
Hoc fecit in diebus noſtris Eccleſia illa Romana, cuius peſtem ſe Lutherus fore putauerat. Hoc
ſanè eſt, quod nobis credendum, prædicandum, & profitendum erat hoc in loco, vt omnes in-
telligerent, Deum per Synodi Tridentinæ conuocationem & cōſenſum voluiſſe orbi Chriſtia-
no teſtatum facere, quòd Eccleſia Romana verè ſit illa petra ſuper quā ædificatur reliqua Chri-
ſti Eccleſia, contra quam portæ inferi non præualebūt. Hæc Romana Eccleſia claues habet re-
gni cælorum, per quas conuocantur Synodi, quęſtiones ambiguæ definiuntur, & fratres, hoc eſt,
Epiſcopi omnes in fide confirmantur. Quod enim ſub Conſtantino Magno in Synodo Nicæna
factū eſt contra Arrianos, quod in Conſtantinopolitana ſub Theodoſio contra Macedonianos,
quod in Epheſina ſub altero Theodoſio contra Neſtorianos, quod in Chalcedonenſi ſub Mar-
tiano contra Eutychianos, quod iterum Conſtantinopoli ſub Conſtantino quarto factum eſt in
ſexta Synodo contra Monothelitas; hoc idem nuper ſub Ferdinando factum eſt in Tridentina
Synodo contra Lutheranos & Zuinglianos. Quemadmodum igitur ea fuit Eccleſia Chriſti ve-
ra, quæ Nicææ, Conſtantinopoli, Epheſi, & Chalcedone repræſentata eſt; ſic etiam illa ſola eſt
1551 hodie vera Chriſti Eccleſia, quæ Tridenti conuenit, quæque cum ijs qui affuerunt Tridenti, cō-
municat; qui omnes fatentur & credunt, ſe Pontificis Romani oues agnoſque eſſe,

Petri

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Romani.

Idem Iulian. 1.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nomen (hoc) & panem & corpus simul intelligi volũt (quos satis ipse numerus singularis redarguit) tamen alij Pseudoëuangelici per idem pronomen non nisi panem verè ac naturaliter demonstrari dicunt: corpus autem Christi non quidem per pronomen (hoc) demõstrari (cùm tamen solum Christi corpus, ac non panis à Christo nominetur) sed adumbrari voluñt per modum quendam loquendi figuratiuũ, vnde Figuristæ & Tropistæ dicti sunt.

209. De

Doctores Catholici.

gruè quàm impiè separemus. Iam puto planum esse factum, quòd hæc oratio Christi (*Hoc est corpus meũ, &, Hic est sanguis meus*) nullum prorsus tropum admittit, cùm vtriq; non duæ, sed vna tantùm natura, in illis verbis tam ore Christi proferatur, quàm facto ad postremum demonstretur, licet ab initio rei gerendæ, naturam panis affuisse, perspicuum sit: quę tamen quia non erat perpetuò mansura, pronomen ita enũciatum est, vt cum sola corporis & sanguinis Domini substantia (quam vnà cum reliqua Christi oratione & facit; & ad postremum demonstrat) in constructione cohæreat. Qui aliter docent, nõ modò Theologiam nouam, sed nouæ etiam Grammatices præcepta, nouam Euãgelij phrasim, & nouam patrum doctrinam edãt oportet: nisi fortè *hoc panis, & hoc vinum*, simul constare possint. Nam quòd ipsi quoq; hodie hęc verba Christi (*Hic est sanguis meus*) isto modo conuertunt, (*Hoc est sanguis meus:*) iam non adiuuat causam illorum, sed vehemẽter lædit, quia contra communem totius antiquitatis sensum verba Euangelij nunc demum mutare coguntur, vt ipsorum opinioni consentanea sint: cùm potius debuerint suam opinionem expressis Euangelij verbis accommodare. Aut verum nouitas vocum (quam Paulus vitari iubet 1. Timoth. 6.) hæc non est, vt dicatur, *Hoc est sanguis meus?* Aut nostra primùm ætate Matthæi ac Marci Euangelium Latinè redditum fuit? An ipsa primitiua Ecclesia semper non legit, *Hic est sanguis meus*? Aut à Germanis verbum Dei processit? (1. Cor. 14.) Aut in solos Caluinistas peruenit? *Si quis ignorat* (inquit Apostolus) *ignorabitur*. Postremò illud istis Tropistis responsum sit: Quælibet oratio ex Iurisconsultorum atq; adeò omnium prudentium iudicio propriè accipienda est, donec figurata esse & impropria demonstretur. Quod multò magis in Sacramẽtorum institutione valere debet: quę cùm sacra signa sint, nec eorum significatio melius intelligatur, quàm per illa verba, quibus fiunt & administrantur: si verba illa vel omnino propria, vel secundùm communem loquendi vsum intelligenda non essent, illa Sacramenta, quæ certæ rei significandæ causa instituuntur, certum signum ob incertam verborum significationẽ nõ essent. Et ita Christi actio seipsam destrueret: quo nihil absurdius cogitari potest. Hæc autem verba (*Hoc est corpus meum*) nihil propriè significant, nisi hoc quod demonstratur, quamcunque speciem gerat, secundùm substantiam suam esse ipsissimum Christi corpus. Et hæc interpretatio consuetudine & fide Ecclesiæ, imò etiam scripturarum collatione aptissimè confirmatur. Illa enim verba, *Hic est Filius meus*, persimilia sunt istis, *Hoc est corpus meum*: nisi quòd ibi nouum nihil fiebat, dum Filius, qui prius fuerat, tantùm demonstrabatur: hîc autem accepto pane, *per benedictionem* de nouo ibi fiebat Christi corpus, vbi antè non fuerat. Itaque ista verba, *Hoc est corpus meum*, ad panem acceptum & benedictum directa, substãtiam panis mutant in Christi corpus; illa verò, *Hic est Filius meus*, ad filium directa, qui duas naturas in vnica sua persona vnitas habebat, talem eum demonstrant qualis fuerat, nihil tunc nouum operantia. Verùm, excepta ista differentia: vt ibi verbum, *hic est*, secundùm Tertullianum (lib. 4. aduersus Marcionem) *sistit & repræsentat eum quẽ Deus antea per Prophetas promisit*: sic ista verba, *Hoc est corpus meum*, sistunt & repræsentãt illam Domini carnem in alimentũ, de qua iam antè dixerat (Ioan. 6.) *Et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*. Deinde secundùm Hilariũ (lib. 6. de Trinitate) *pronomina obtinẽt*

Petri Fontidonij fides & sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Petrus Fontidonius in oratione pro concilio Tridentino: *Illud abs te, Fabrici, quæro, cùm hæc in
sanctam Synodum scriberE, aut potius euomere cogitabas, nunquid ex Italia, Hispania, Gallia, Hungaria,
Anglia, Græcia, Dalmatia, Boemia, Polonia, Hibernia, ipsa Germania, ex toto deniq; orbe Christiano do-
ctißimos & grauißimos Episcopos, alios etiam quamplurimos omnium literarum genere præstantes &
excellentes homines, florem, inquam, Reipub. Christianæ, in hunc locũ confluxisse, sciebas, an non? Nun-
quid Ferdinãdi Cæsaris, omnium Regum, Principum Christianorum, & Rerumpublicarum legatos hic
adesse intelligebas, an non? Nunquid eos omnes, non alio nomine conuenisse, quàm vt Ecclesiæ saluti con-
sulerent, & ruenti religioni Christianæ subuenirent, ignorabas, an non? Si intelligebas: quæ tanta demẽ-
tia tuum istum sceleratum animum potuit impellere, vt vinolentæ atque furentis orationis aculeos in eos
exereres, quos lumina Christianæ Reip. agnoscebas?* (Et pòst.) *Illam vnicam esse Ecclesiæ reformationẽ
existimatis, si Romanus Pontifex ab illo loco in quo illũ Christus collocauit, depellatur. O vos deceptos, de-
lusósq; Germanos, quibus vel hæc vnica persuasio tãtum hactenus malorum inuexit, & in posterum ma-
iora comminatur. Hæc vobis funestißimas excitauit tragœdias, hæc clades acerbißimas edidit, hæc dul-
cißimum eripuit otium, pacem abstulit, bellum ciuile, seruile, domesticum & intestinum intulit: hæc om-
nia erroribus infinitis, insanißimisq; compleuit. Quæ quidem mala non aliũde (mihi credite) nata sunt,
1551 quàm quod Ecclesiam Romanam, veritatis magistram, antiquæ religionis scholam, rectæ & incorruptæ
fidei religiosißimam aram, columnam deniq; atq; firmamentum Euãgelicæ veritatis deseruistis; & sum-
mum Pontificem, quem & Christus suæ Ecclesiæ Principem, & Pastorem supremum instituit, & totus
orbis Christianus iam inde ab ipsis Ecclesiæ primordiis, ad hæc vsq; nostra tempora, Christi Vicarium ag-
nouit, non modò non veneremini, sed odio plusquàm Vatiniano, & contumeliis improbißimis prosequa-
mini.* Et iterum: *Res ipsa clamat, Fabrici: conuerte oculos in Germaniam vniuersam, Galliam, Polo-
niam, Vngariam, Boemiam, Angliam: Vicinas prouincias, atq; regiones animo & cogitatione perlustra:
incendia, cædes, strages populi Christiani circumspice: hunc tantum tumultum, quasi fremitum quendam
concußi tempestatibus maris, ausculta: tot erroribus miseram plebem fluctuantem tacitus ipse considera:
quot hæresibus scissa atq; distracta sit, tecum expende: circumiacentes prouincias, tot erroribus & tumul-
1551 tibus æstuantes, contemplare. Vnde hæc tãta fluctuatio? Vnde tam varius spiritus erroris, atq; vertiginis?
Vnde istæ furiæ proruperunt, vt Christiani milites non modò infinitis hæresibus dißideant, sed mutuis
se iam vulneribus conficiant; nisi quòd vnius Ecclesiæ Principis, Romani, inquã, Pontificis signa deserue-
runt? Vnde illos tot errorum procellis, tempestatibúsque iactari animaduertimus, nisi quòd Gubernato-
rem illum diuinum clauo assidere non patiantur? Vnde miseras oues errantes per tot præcipitia ferri cer-
nimus, nisi quòd summo Pastori baculum à Christo traditum eripere voluerunt? Vnde hæ omnes pertur-
bationes, tumultus, hæreses profecta sunt, nisi quòd, quemadmodum Africanus ille Pastor & martyr in-
clytus dixit, Sacerdoti Dei non obtemperatur? Quid habes quod hic opponas? Quam tu aliam horum
malorum causam adduces?*

*Leontius Antiochenus Episcopus auctore Nicephoro, in grauißima illa apud Antiochenos de religionis
negotio dissensione, cùm timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non auderet, aliquando ca-
put suum canis florescens demulcens dixisse fertur: niuem eam solutam lutum multum consecuturum es-
se: indicans, eo capite sublato, quod sua auctoritate homines in officio continebat, dißidia ciuium in aper-
1554 tam seditionem euasura. Quanta igitur malorum sentina secutura sit, quantæ tenebræ Christianum or-
bem occupaturæ, si caput istud Ecclesiæ vniuersalis, Romanus, inquam, Põtifex à Sede sua deturbaretur,
testatur iam istud fœtidum hæresum cœnum, quo nunc illi miserè volutantur, qui illum non reuerẽtur.
Quæ cùm ita sint, audes tu, homo audacißime, tot Patres & Pastores Ecclesiæ reprehendere, eos defor-
matores veritatis & religionis hostes appellare, quòd non animo euertendi summum Pontificium ad con-
cilium accesserint? Quòd Ecclesiæ membra contra caput (sine quo fides, pax, religio, salua esse non possunt)
non coniurauerint?*

Professio

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

209. De Zuinglio.

[r] Illud Zuinglio in Carolstadij opinione placuit, quòd veritatem corporis Christi ab Eucharistia remouisset: non tamen placuit modus quo illud fecit. Voluit enim Zuinglius, verba Christi ad Eucharistiam referri, sed in eo sensu, tanquam verbum substantiuum (est) in oratione Christi positum fuerit pro significat. Nam à spectro suo (quod albúmne, an atrum esset, ipse dubitabat) sed à spectro suo sine controuersia diabolico admonitus, dicebat, illa verba, *Hoc est corpus meum*, sic interpretanda esse, *Hoc significat corpus meum*. Quam interpretationem Beza cōtra VVestphalum defendit.

Doctores Catholici.

in se nominũ virtutẽ. Itaq; vt ille agens de his verbis (*Hic est Filius meus*) rectè subiungit: *Proprietatis significatio est*, vbi &, *Hic est*, dictum esse auditur, & *meus est: hunc ego tanquam indice digito ac verbi significatione contingo, qua dico, & meus est, & hic est, & filius est: quid post hæc intelligentiæ poterit esse, ne nõ esse credatur?* eodem prorsus modo iam & ego dixerim, pronomen (*Hoc*) itemq; pronomẽ (*meum*) obtinere in se *nominum virtutẽ. Proprietatis significatio est, vbi &, Hoc est*, dictũ esse auditur & *meũ est*. Perinde valent hæc pronomina Hilarij iudicio, ac si diceretur, *Proprium est filius*, aut, *Proprium est corpus quod demõstro.* Nam qui dicit, *Hoc est corpus meum*: hoc suum corpus tanquam indice digito & verbi significatione contingit, qua dicit, & *meum* est, & *hoc est*, & *corpus est*. Quid post hæc intelligentiæ poterit esse, quò minus propria & naturalis corporis Christi substantia esse credatur, quæ tam significanter ostenditur?

Verbum substantiuum (est) nunquam ex se vsurpari pro alio verbo composito.

[s] Verbum (est) quod substantiuum dicitur, simplex omnino ac purum, affirmationibus & negationibus deseruit, eaq; res quæ alijs attribuũtur, cum ijs connectit, quibus attribuuntur, nec vnquã ex se compositum aliquid significat. Etenim composita verba omnia in partes suas vltimas per hoc verbum resoluuntur, & distinctè explicantur: adeò vt Hebræi nũquã ferè exprimant illud verbũ, quia per cõmunem sensum vbique suppletur absque vlla ambiguitate. Quinimò Lucas cùm verba benedictionis Dominici calicis (c. 22.) recitaret, prorsus omisit verbũ (est) velut ex communi more ac sensu tam supplendum quam intelligendum. Nam quòd ista oratio (*Petra erat Christus*) soleat ita exponi, *Petra significat Christum*: id non accidit, quoniam verbũ (est) pro (significat) ex se collocetur: sed quoniam Petra illa cum Christo aliter cohærere, quàm per similitudinem & signũ quoddam non potest. Cùm igitur in rebus per eiusmodi orationem connexis ratio tantùm signi reperiatur: fit, vt parum referat, dicasne, *petra est signum Christi*, an, *petra signo tenus Christo conuenit*, an etiam, *petra significat Christum.* Sed nisi prius per naturã rerum vis signi ac potestas in ipsis nominibus petræ & Christi fuisset: nunquam posses illud (est) pro significat interpretari. Iam verò cùm in rebus per verbum (est) copulatis ratio ac natura signi necessariò insit: non illud (est) ponitur pro significat, sed illud verbum (significat) ponitur pro toto hoc (est signum) quod quidem signum in rebus ipsis, ac non in verbo constitutum, à rebus ad verbum transfertur, ac non in verbi substantiui natura propriè constituitur. Ineptè igitur Zuingliani tropum quærunt in simplicissimo verbo substantiuo, quod nihil aliud ex se facit, quàm vt duo extrema cõnectat, & tali modo connectat, qualia in se iam sunt, nihil omnino illis addens aut detrahens. Itaque si tropus in oratione Christi quærendus est, in nomine corporis, non in verbo (est) quæri debet.

210. De Oecolampadio, seu Viretto.

[t] Oecolampadius non quidem hæresim Zuinglij deseruit,

Nomen corporis in his verbis (Hoc est corpus meum) propriè ac non figuratè seu tropicè accipi, & cur id ita se habeat.

[v] *Corpus quod datum est pro nobis*, verum Christi corpus erat, secundùm naturam: sed Christus dixit, *hoc est cor-*

Professio fidei R. D. Abd-Isu Patriarchæ Assyriorum Orientalium, &c. facta sub S. D. N. Papa Pio quarto.

Ego Abd-Isu filius Ioannis de domo Martia ex ciuitate Geziræ in Tigri flumine, olim Monachus ordinis sancti Antonij, monasterij sanctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriarcha ciuitatis Muzal in Assyria Orientali, iuro, quòd ita corde credo, & ore confiteor, *Sanctaq́; Romanæ Ecclesiæ fidem, approbatis omnibus & singulis illis quæ ipsa approbat, & damnatis si-*
1562 *militer omnibus quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuò me amplexurũ, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropolitas, siue Episcopos ac diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectos, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor: ita me Deus adiuuet & hæc sancta Dei Euangelia.* In quorũ omnium fidem, hanc meæ fidei professionem, & attestationem manu mea scripsi, & subscripsi coram Reuerendissimis, & Illustrissimis Dominis D. Michaële titulo sanctę Sabinę, Alexandrino, & Domino Marco Antonio tituli sancti Marcelli, Amulio, vulgariter nuncupatis, S R. E. Presbyteris Cardinalibus, Romæ die vij. Martij: an. Dom. M. D. L X I I.

Alia professio eiusdem Patriarchæ, qua iurat, se credere, recipere & tenere omnia decreta Conciliorum, præsertim Tridentini, &c.

Ego Abd-Isu, nunc Dei & Apostolicæ Sedis primas, siue Patriarcha ciuitatis Muzal, in Assyria Orientali, sub cuius iurisdictione multi Metropolitę, Episcopi, & Diœcesani continentur (videlicet, Arbel Metropolis, Saraua, Hancaua Episcopatus, Cheptiá Metropolis, Carálcys, Achusch Episcopatus, Nassybin Metropolis, Macchazzin, Tallescaui, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis, Azzen Episcopatus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchię, Hayn, Tammit Episcopatus, quæ omnes simul regiones subsunt *Turcarum Imperio*, Ormi superior Metropolis, Vscimi & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior Metropolis, Dutta, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Sciabathan, Vaschan Episcopatus, omnes *Persarum Regi, vulgo Sophi* nũcupato subiecti: in India verò *Lusitanis subiecta*, Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quæ adhuc ab Idololatris, & Ethnicis hominibus possidetur) *iuro & polliceor* (cùm mihi nõ liceat ad sanctam sacram Tridentinã Synodum accedere, sed necesse sit, vt ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eget auxilio, & sine custode, me absente permanet)
1562 *tam meo quàm eorum nomine, quos omnes ex corde sanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ partes tenere non dubito*, inhærendo iuramento fidelitatis, aliàs per me confecto, siue per me præstito: iuro, inquã, & polliceor, *omnia nos tenere, & credere, quæ in sanctis Oecumenicis concilijs hucusque sunt acta, & secundum eorum decreta promitto omnes filios nostros instituere, & præcipuè in ijs quæ in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima congregatione nihil penitus dubito, sed et & meo & eorum nomine reuerenter & humiliter me subijcio, vocatusq́; ad hanc seu ad aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter semper accedam. Sic me Deus adiuuet & hæc sancta Euang lia.*

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apoſtatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1553	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

ſeruit, ſed modum aptiorē excogitare conatus eſt, quo eandem propugnaret. Dicebat igitur, nomen *corporis Chriſti* poſitum eſſe pro ſigno & figura corporis Chriſti, atque ita figuram dictionis conſtituit in prædicato & attributo, non autem in verbo (eſt.) Vnde etiam Vitetrus, *Metonymiam* (inquit) *quam eorū aures in verbo* (*eſt*) *reſpuunt, collocemus in nomine corporis, vt corpus capiatur pro corporis figura & ſignificatione.*

211. De

Doctores Catholici.

eſſe corpus ſuum, illud ipſum, quod datum erat pro nobis, & ſanguinem ſuū pro nobis effuſum in remißionē peccatorum: non igitur abuſus eſt nomine corporis pro figura & ſignificatione corporis, quia figura corporis Chriſti non eſt data pro nobis. Itaq; ſi qua dubitatio poterat in corporis nomine ſuboriri, eadem prorſus eſt ſublata per adiuncta illa verba, *quod pro vobis datur.* Vt, Chriſto dicente, *hoc eſt corpus meum,* ſi tu interroges, quod corpus? rum ille reſpondeat, *idem ipſum, quod pro vobis datur.* Nam articuli Græci manifeſtum faciunt, vim ac proprietatem Chriſti corporis prorſus per ſubſequentem deſcriptionem explicari, & indubitatā reddi. Nam quòd nonnulli Patres dicunt, *Chriſtū dediſſe figuram corporis ſui:* nō vtiq; Rhetoricam dictionis aut ſententiæ alicuius, ſed myſticam figuram intelligunt. Cuius quidem figuræ ſubſtantia non alia ſit, quàm vera Chriſti & naturalis caro ſub ſpecie panis in cibum mentis data. Nam vt non panis aut vinum, ſed ſola Chriſti caro mortem pro nobis in cruce pertulit: ſic mortis eiuſdem commemoratio, quæ fit per ſacrum epulum, non poteſt legitimè fieri, præterquam ſi eadem ipſa caro ab iis qui comedunt hoſtias & participes fiunt altaris, ore corporis manducetur. Sacra enim menſa, quæ ad ſacrificium aliquod refertur, eandem ſubſtantiam, quæ in altari oblata fuit, neceſſariò continet. Alioqui nō eſt eius altaris aut ſacrificij mēſa & participatio. Sic agno Paſchali oblato, eiuſdem ſolius agni caro in memoriam tranſilientis olim Angeli comedebatur, Exod. 12. Altare, vbi Chriſtus magnū ſacrificium pro genere humano obtulit, crux fuit: Ibi certum eſt veram Chriſti carnem vſque ad mortem fuiſſe pro nobis oblatam. Euchariſtia verò tam neceſſariò refertur ad illam Domini mortem & crucis oblationem, vt *quoties manducamus hunc panem, & calicem Domini bibimus, mortem eius annuntiemus, donec veniat.* Vnde Chriſtus, *Accipite* (inquit) *& manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Cùm igitur verba Domini cum reipſa conueniant, nec ſolùm oporteat id corpus Domini eſſe, quod manducandum porrigitur, quia Chriſtus ita dixit, verùm etiam quia rei natura id poſtulat: abſq; omni controuerſia id quod in cœna Domini ore corporis manducamus, propriè corpus Domini eſt ſine vlla orationis, non itē ſine vlla rei alicuius figura. Corpus enim Chriſti ſub ſpecie panis (ob demonſtrationem ſacerdotij, quod ſecundùm ordinem Melchiſedec Chriſtus obiuit & impleuit) diſcipulis datum, ſui ipſius vel in cruce ad mortem traditi, vel iam in ſpiritu nos viuificantis & nutrientis, vel poſthac in cæleſti gloria exhibendi, figura eſt. Nam vt *vitam in nobis habere non poſſumus* (Ioan. 6.) *niſi manducauerimus* (ſpiritu ſaltem & deſiderio) *carnem filij hominis:* ſic neceſſitas internæ huius manducationis nulla re alia perfectè figurari & exprimi poteſt, niſi eadem ipſa Chriſti caro in Sacramento Euchariſtiæ ore corporis capiatur. Etenim ſi aliud quippiam comeditur, ex eo potius figuratur, in alio præterea cibo, quàm in ſola viuifica Chriſti carne alimentum noſtrum cōſiſtere. Sin autē ſolius Chriſti carnis (vt verè facimus) ſubſtantiam manducemus; perfectiſſimè ſignificatur, in ſolo Chriſto vitam ſpiritualem nobis repoſitam eſſe. Et hæc vera eſt ratio, cur Euchariſtia toties appelletur figura corporis Chriſti. Figurat enim caro Chriſti hoc modo porrecta, & mortē ipſius prçteritā, & viuificationē noſtrā præſentē, & gloriā in futuro per eiuſdē corporis meritū acquirendā. Sola talis ac tanta figura Chriſto auctore digna eſt, nō autē vmbratilis illa, quam Sacramētarij nuper excogitârunt, dum rerū tantarū myſticam figurā in tropum & figuram orationis conuerterunt.

1557 Gaspar à Fosso Archiepiscopus Rheginus: *B. Petri eiusq́ in Romana & Apostolica Sede succes-*
sorum authoritatem, eminentiamq́ super cæteros omnes ab ipsa Christi resurrectione indubitatam acce-
perunt, ad quos alij quiuis grauia fidei dubia & Ecclesiæ negotia tanquam ad supremos Doctores, & to-
1558 *tius Dominici gregis Pastores summos referebant.* (Et post:) *Sola hæc Ecclesia nunquam fuit errori-*
bus deprauata.

1559 Gaspar Cardillus Villalpandeus: *Ecclesia Catholica & Apostolica eadem prorsus est cum Ecclesia*
Romana.

Petrus Fontidonius in concione ad Patres Tridentinos: *Sedem illam Apostolicam Romanam vel*
ipsi antiqui Ecclesiæ hostes, summa veneratione iam inde ab ipso Apostolorum Principe Petro, continua
1560 *Pontificum successione deductam, tanquam cæterarum omnium Ecclesiarum principē & moderatricem*
prosequebantur. In hanc igitur vnam curā & cogitationem de conseruando diuino sacrificio, quod illi ex-
tirpare; de asserenda Sede Romana, quam illi euertere & funditùs delere conantur, incumbite: ad susten-
tandam vnicam illam & firmissimam Ecclesiæ columnam, omnes ingenij vires adhibete: quam qui ere-
1561 *ctam & firmam esse cupit, saluam cupit esse Ecclesiam. Illa etenim collapsa, ruet totum Ecclesiasticum æ-*
dificium: illa extincta splendidissima face, omnia hæresum & errorum tenebris occupabuntur, quæ non
aliunde natæ sunt, quàm quod Sacerdoti Dei (vt dixit Cyprianus) non obtemperatur: illa occidente, occū-
bit simul Christiana religio: adeo vt mihi quidem cum illius funere miserabile etiam Ecclesiæ funus con-
iunctum esse videatur. Nihil est quod aduersarij maiori odio prosequantur, & maiori rabie infectentur.
Sed nihil mirum. Nefarium illum & improbissimum magistrum atque ducem imitantur. Quò maiori
studio & animi contentione laborandum est, vt quod illi ad affligendam magnopere religionem è medio
tollere conantur, nos illud vnum ad eam firmandam stabiliendamq́ fulciamus.

Gaspar Ferrantius Suessanus in oratione ad Patres Tridentinos: *In cælum Saluator noster a-*
scensurus, agnos & oues suas Petro Apostolorum principi cælestis doctrinæ pabulo pascendas ter commē-
dauit, apertè ostendens, quantum illas diligeret. Ac Petrum ipsum, cui soli, antequàm cruci pro nostra
salute affigeretur se claues regni cælorum daturum, & super illum Ecclesiam suam ædificaturum promi-
serat, pro quo Patrem quoque orauerat, ne illius vnquam fides deficeret: quò alios docere, & in vera reli-
gione confirmare posset, orbis vniuersi magistrum ac Pastorem præposuit. Et ab eo sublimi quadā sapien-
tia Ecclesiam suam vnam, gregemq́ vnum monstrari voluit, vt omnis perturbatio & confusio ab Ecclesia
tolleretur, & ordo seruaretur: nosq́ cum capite nostro Romano Pontifice, Christi Vicario, petriq́ succes-
1562 *sore quasi membra compacti Christi corpus in terra referremus.*

Ludouicus Blosius Abbas Lætiensis in Collyrio hæreticorum lib. 2. c. 2. *Quòd hæretici prima-*
1563 *tum summi Pontificis & eminentiam Sedis Apostolicæ despiciunt atque impugnant; hoc faciunt quod*
sibi proprium est. Nec enim aliunde ortæ sunt hæreses, quam dum vnus in Ecclesia ad tempus vice Chri-
sti iudex non cogitatur.

1564 Laurentius Surius in appendice ad Naucleri Chronica: *Pontificis Romani sententiam & au-*
thoritatem vniuersus orbis Christianus semper agnouit, suspexit & reueritus est, quem nunc Lutherus
& discipuli eius non alio quàm ipsissimi Antichristi loco habent. Sic enim expedit istis Euangelistis, vt
nulla sit Romanæ Sedis authoritas, cuius pondere sciunt superiorum temporum hæreses omnes mirabili-
1565 *ter oppressas & elisas.*

Hieronymi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

An. Do.	Pontifices Romani.	Impe. rator. Rom.
		Carolus 5.
551	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

211. De Valentino Cratoaldo.

Ioannes Langus in Apologiam Iustini Martyris ad Antoninum Pium Annotationes conscribens, non modò narrat, sed etiam approbat Valētini Cratoaldi præceptoris sui nouam & hactenus inauditam de verbis cœnæ Domini opinionem, qua dixerat, propositionem istam; *Hoc est corpus meum,* ita ordinandam, *Corpus meũ est hoc,* videlicet, panis (nam hunc demonstrat) & cibus, sed panis & cibus spiritualis & viuus, qui de cælo descēdit, sicut Ioan. 6. dicitur, *Caro mea verè est cibus.* Et ibidem Langus rationem suæ opinionis hanc reddit, quia in Græca lingua articulus efficit, vt ea vox cui is adiectus sit, subiecti & altera prędicati locum obtineat: articulum verò (τὸ) adiectum esse corporis numini.

212. De

Doctores Catholici.

Cùm in omni enuntiatione illud sit subiectũ, cui nonnihil tribuere, & de quo aliquid affirmare volumus: liquidò apparet, Christum in cœna sua de pane potius, quàm de corpore suo aliquid affirmare voluisse. Accepit enim ab initio, nō quidem corpus suũ, sed panem, velut materiam & elementum, ad quod verbũ suum mox accessurũ erat, vt fieret Sacramentũ. Panis igitur elementum est & primũ initiũ cœnæ Domini. Corpus autem non initium, sed perfectio est cœnæ Domini. Ac sane cùm Domini verba factis eius consentanea esse debuerint, sicuti primùm facto ipso accepit panem in manus suas: sic quod postea, dum benediceret ac frangeret, locutus est, ita interpretari debemus, vt potius de pane iam accepto aliquid fieri & affirmari statuamus, quàm de Christi corpore, cuius adhuc nulla ibi mentio facta fuerat. Nam si verba Domini sic intelligimus, vt à corpore suo inchoauerit, & id ante omnia ostenderit panem cibumq; esse: iam præterquàm quòd verba Christi factis eius non respondēt (nam volumus verba eius incipere à Christi corpore, cũ facta Christi à pane inceperint) etiam corpus Christi cōstituimus elementum cœnæ Domini: panē verò facimus velut virtutem quandam maiorē, quæ attribuatur Christi corpori: quo nihil à recta ratiōe alienius dici potest. Nam quòd Cratoaldus vim articuli Græci tantopere vrget, nihil omnino dicit. In his enim orationibus, *Hic est Filius meus, hic est hæres, q̃ erat ille lux,* articulus in Græca lingua filio, hæredi, & luci præponitur. Nec tamen propterea sic inuertendæ sunt illæ enuntiationes, *Filius meus est hic, hæres est hic, lux non erat ille.* Quòd autem hęc propositio (*Deus erat verbũ*) ita ordinetur, verbũ erat Deus, non tam ob articulum verbo illi præpositum id accidit, quàm quòd manifestè constat, Euangelistam id ex proposito agere vt aliquid attribuatur Dei verbo, quod & ab initio fuisse, & apud Deum, imò etiam Deum esse, affirmat. Res igitur subiecta docet, verbum eo in loco subiecti locum tenere, sicuti eadem res docet, in cœna Christi panem esse, qui primùm vocatur & fit Christi corpus: & tunc quidem corpus Christi iam prius de pane confectum, cibus etiam esse declaratur. Itaque corpus Christi cibus quidem noster est, sed hoc non prius ita comparatur in cœna Domini, quàm panis acceptus verbo & benedictione Christi fiat corpus ipsius. Iam quòd Ioannes Lãgus dicit, corpus Christi panem spiritualem & viuũ vocari, quemadmodũ vbi dicitur, *Caro mea verè est cibus:* certè quidem per hanc opinionem pronomē illud (hoc) non propriè accipitur, sed figuratè. Nec enim corpus Christi re vera est panis hic triticeus, quem Christus (secundùm Cratoaldi mentem) demonstrat, sed velut panis hic. vt ita suppleri debeat Christi oratio, corpus meũ (subaudi, spiritui vestro) est verè ac reipsa (subaudi velut) hic panis triticeus (subaudi, corpori vestro.) Nam multũ interest, vtrũ dicat Christus, corpus meũ est panis in genere, hoc est, cibus (sicuti Ioã. 6. dicitur, *Caro mea verè est cibus*) an verò dicat, corpus meum est hoc, videlicet hic triticeus panis quem accepi. Quod certè vt absurdissimè diceretur de vno aliquo certo pane: sic non minus absurdè suppleretur illa vocula (velut) aut (tanquã) perinde ac si Chri-

stus

Hieronymi Osorij fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ primatu.

Hieronymus Osorius Episcopus Siluensis in Gualterum Haddonum, lib. 1. *Consentaneum optimæ moderationi fuit, vt cùm summus ille Princeps, qui cælum atque terrã imperio sempiterno deuincit, Rempublicam cælestem in cælis condere statuisset: primùm leges daret, deinde Magistratus & Principes crearet, qui ex legum præscripto & ratione eandem Rempub. temperarent. Hi fuerunt Apostoli & reliqui discipuli Christi. Postremò ne societatis vinculum dissolui, & consensus ciuitatis huius turbari posset: Monarchiam, Petroq; summum Imperium delegauit.* (Et post:) *Si ergo Christus Ecclesiam sempiternam esse voluit, eo illam tunc ordine constituit, qui semper in omni temporum varietate conseruari deberet. Si igitur constat, & luce meridiana clarius constat, Petrum fuisse aliorum omnium Apostolorum Principatu collocatum, constat certè, omnibus qui in locum illius successerint, eandem dignitatis & honoris excellentiam deberi. Aliter enim in vna Christi Ecclesia minimè fuisset Monarchiæ cælestis ratio, sed multorum potestas instituta. Quod igitur fuisset cõcordiæ vinculum? Cuius authoritate tempestates sedari, turbulentæ opiniones euelli, superbia & contumacia coërceri & comprimi potuisset, si nullus in Ecclesia constitutus ab initio fuisset, cuius authoritate & imperio omnes continerentur? Cùm igitur Ecclesia Christi simplex & vnica sit, & vnica esse non possit, nisi vnus Princeps existat, & constet id à Christo fuisse cõstitutum, vt vnus esset summus Ecclesiæ Rector, quem omnes intuerentur; & perspicuum sit, eam dignitatis præstantiam ad Petri successores pertinere, & nemo vnquam ex antiquis hominibus diuina virtute præditis dubitarit, quin Romani Pontifices Petri successores essent, quod eorum monumẽta, & communis vniuersæ Ecclesiæ consensio declarat: cuius spiritus impulsu Apostoli vestri hanc nouã Euangelij disciplinam attulêre, quæ ordinem à Christo institutum disturbaret, cõcordiæ vinculum dirimeret, & Ecclesiam de statu conuelleret? Sed ne omnino temerè eos id facinus suscepisse, quispiam suspicari possit, quod eorum aut Satanæ potius consilium fuerit, exponam.*

Nunquam fieri potuisset, vt pestilentes sectæ vires colligerent, nisi prius Pontificis maximi labefactata fuisset authoritas. Quomodo enim pestis diu viguisset, cùm facillimum fuisset, eam nascentem Pontificis authoritate resecari? Capite, inquit sponsa, nobis vulpes paruas, quæ vastitatem inferunt vineis. Huic sponsæ postulato quis satisfaciet, si nullus erit ea potestate præditus, qua possit hæreticorum prauitatem, antequam adolescat, extinguere? Per vulpes enim hæreticos constat intelligi. Itaque Paulus in secunda ad Thessalonicenses epistola negat futurum, vt Antichristus ante defectionem adueniat. Necesse igitur est, vt minores Antichristi, qui iam, vt Ioannes ait, illius futuri Antichristi imaginem gerunt, antequam scelus impium moliri queant, non solùm ab Ecclesia, & ab illius summo Rectore deficiant, verùm etiam omnes quos discipulos abducere conantur, ad eandem defectionem solicitent. Inde adeò factum est, vt omnes hæretici, qui conatus omnes ad Ecclesiæ euersionem comparant, in hanc primùm arcem inuadant, hãc tormentis oppugnent, huic machinas admoueant, ad illam subruendam cuniculos agant: nec enim illa expugnata diffidunt, se liberè posse sementem omnium malorum facere, & cum multorum exitio & interitu, quacunque illis libuerit, impunè volitare.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

212. De Wolfgango Musculo, seu de ijs qui propriè Sacramentarij dicuntur.

Id demum, post hæc omnia tentata, restabat, vt Tropistæ absque verbo Dei scripto, imò contra manifestam Scripturam, tamen contendere non cessarent, suam opinionem esse veram, saltē ex natura & proprietate Sacramenti, quod necessariò ex signo rei factæ constat. Est enim Sacramentum nihil aliud, quàm sacrum signum. Quod autem signum corporis Christi sit, idipsum Christi corpus nō esse, præterquàm in signo, & Sacramentali modo. Ob quam causam VVolfgangus Musculus, quanquā in locis suis communibus (sub titulo, De cœna Domini) fateatur,

Doctores Catholici.

stus voluisset dicere, corpus meum est tanquàm iste panis. Itaq; si à fide Catholica semel discesserimus, ne illud quidē pronomen (hoc) quod omniū certissimum esse debeat, quodq; rei ad oculum demonstrandę maximè seruit, certā habet significationem. Nam alij ex Protestantibus (vt Carolstadiani) aiunt (hoc) referri ad visibile Christi corpus, alij (vt Zuingliani) tātùm ad panem acceptum, alij (vt Lutherani) simul ad panem hūc & Christi corpus in eodem pane exhibitum, alij (vt Laschitæ) ad actionē cœnæ, postremò alij (vt Cratoaldini) referūt pronomē (hoc) ad spiritualem panem de cęlo descendentem.

Ratione certissima demonstratur, Corpus Christi necessariò adesse in Eucharistia, idq; secūdùm rationem eius Sacramenti quod nouo Testamento congruit.

Fides nostra de substantiali Christi corporis præsentia in Eucharistia, tam solidè in Dei verbo, & in ipsa veritate Euangelij fundatur, vt Sacramenti natura non modò præsentiam Christi realem non oppugnet, sed etiam permultū adiuuet firmiterq; stabiliat. Licet enim signum ac res signata inter se differant; nō est tamen necesse, vt ob eam differētiam signum alterius naturæ ponatur, sed tātùm vt in ratione alia fundetur, cùm Dei filius, qui est eadē natura cum patre suo, *figura tamen substantiæ Patris* dicatur, (Heb. 1.) & manna de cælo cadens iubeatur (Exod. 16.) in memoriam eiusdē panis de cælo cadentis conseruari. Sic vtiq; Christi corpus verè adest ac repræsentatur in Eucharistia, vt per hanc eius præsentiā fide sciamus, quali esca nos Deus & quōdam in cruce redemerit, & nunc nutriat in deserto huius seculi. Sed parum est respondere aduersarijs. Audiant potius, quàm certa ratione fidei nostræ veritatem demonstremus: & ea ipsa ratio petetur à Sacramenti etiam natura, tali quidem, qualem in nouo Testamento institui secundùm scripturam sacram necesse fuit. Eucharistia instituta est *ad mortem Domini commemorandam* (Lucæ 22.) eademque summus cultus est, quem ritu noui Testamenti offerimus Deo, vt manifestè apparet ex verbis Pauli (1. Cor. 10.) Eucharistiam eo loco ponentis apud Christianos, in quo sacrificia Leuitica erant apud Iudæos. Vnde celebrationem Eucharistiæ ad modum sacrificij se habere, paulo antè demonstrauimus. Vetera verò sacrificia *vmbram futurorum habebant, non ipsam imaginem rerum.* Heb. 9. & 10 *Reprobatio autem fit præcedentis mandati* (Heb. 7.) *propter infirmitatem eius & inutilitatem.* Nouū ergo hoc celebrādæ Eucharistiæ mandatum, quod illis veteribus surrogatum est, *nec infirmum esse debet, nec inutile.* Sed veteris mandati hæc erat infirmitas, quòd nec sacerdos, nec hostia erat perfecta, sed tum *plures sacerdotes facti sunt, quia nemo vnus eorum mansit in æternum*; tum quotidie repetebātur aliæ atq; aliæ eiusdem generis, licet numero diuersæ hostiæ, *quæ non poterant auferre peccata.* Nos ergo, qui debemus ab his infirmitatibus sub nouo Testamento liberari (cùm tamē nec cultu omni carere possimus, nec vllum externum Eucharistia præstantiorem habeamus) nec vno æterno sacerdote in cultu nostro destitui, nec nouas quotidie hostias, sed semper eandem & illam efficacem offerre debemus. Si autem Eucharistia constaret ex panis & vini substantia, nec iam eæ creaturæ verè transirent

in cor-

Michaël Medina Christianæ Parænesis lib.7.c.17. *Potestas in diuinas leges, ordinariè quidem in*
1572 *Romano Pontifice residet. Hoc est enim quod illi à Domino in regionem longinquam proficiscenti, quasi*
Vicario & Reipub. Christianæ, dum reuertitur, Præsidi, in procinctu suggeritur: Quodcunque ligaueris
super terram, erit ligatum in cælis, &c.

Idem Medina de sacrorum hominum continentia lib.5.c.43. *Constat, Christum sacrum quendam principatum instituisse, cui omnes parêrent. Hunc autem principatum non paucorum, aut multorũ,*
1573 *sed vnius dumtaxat qui suo loco Ecclesiæ præsideret, fuisse, Catholici omnes planè confitemur. Reliquit e-*
nim Petrum ac eius successores Romanos Pontifices, regia cuiusdam ac Pontificalis potestatis hæredes.

1574 Thomas Elysius Neapolitanus in Clypeo piorum, quæst.36. artic.2. *Christus cõstituit Petrum*
caput omnium Christianorum, & Vicarium suum in terra, cui dixit, Pasce oues meas. Pascere, est guber-
nare & regere oues verbis, exemplis, & alijs necessariis ad regimen animarum, à cuius regimine nullus
Christianorum est exemptus, qualicumque dignitate fulgeat. Quæ authoritas datur successoribus Petri
1575 *à Christo, mediante vera & bona ministrorum electione, alijs Episcopis & Prælatis datur à Christo,*
mediante Petri successore.

Marianus Victorius Reatinus in lib. de Confessionis Sacramento, quem Pio 4. Pontifici maximo dedicat, rectè asserit, *diuinam, & ab ipso Christo ad nos vsque manãtem, doctrinam esse, quã hodie Romana Ecclesia vtitur, quáque semper etiam vsa est, cùm ei in Petro promissum fuerit, defuturam*
1576 *nunquam esse illius fidem, nec portas inferi aduersus eam vnquam præualituras, sed ab ea potius, veluti*
omnium matre, cæteras in fide confirmandas fore Ecclesias.

Fides & sententia Cardinalis Seripandij de Petri & successorum eius primatu.

Hieronymus Seripandius Cardinalis ad epist. Pauli ad Galatas, in refutatione 14. *Tu es Simon (inquit Christus Ioan. 1.) Tu vocaberis Cephas. Cephas autem (auctore Ioanne) est Græcè πέτρος, quæ Græca dictio Latinè petram, & saxum omnibus significat. Qua quidem voce & appellatione, cum eodẽ Simone alium longo post internallo sermonem habens, hanc ipsam metaphoram petræ secutus, vsus est: Tu es Petrus, inquit: ideoq; rectè intulit: Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; vt hac breui oratione tria potissimùm sint, quæ Christi mentem, atque sententiam palàm & apertè demonstrẽt. Primum est cognomentum ipsum & nouum nomen Petri, Simoni inditum, quod petram sonat. Alterum est quod, quam petram intelligit, quasi digito ostendens, Super hanc (inquit) petram, cum qua loquor, id est, super*
1577 *teipsum, ô Simon, quem Petra cognomento cohonestaui ad soliditatem & firmitudinem tuam ostendendam. Tertium est verbum, ædificabo: quod & metaphoram explet, & Christi consilium, atque animum omnibus aperit, planeq; sub aspectum ponit.*

Iam ve-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

tur, singula sacræ benedictionis verba propriè accipienda esse, tamen *modum* (inquit) *prædicati non possum statuere proprium (nisi cõfusionem intolerabilem in hãc causam inducere velim) sed sacramentalem, Sacramento conuenientem: vtpotè panis, quatenus est Sacramẽtum corporis Domini, hactenus est corpus Domini pro nobis traditũ ratione ac modo sacramentis conuenienti, quemadmodum ratione ac modo naturæ ipsius naturaliter est panis.* Hæc Muscul.

Idem Carolus 5.

Doctores Catholici.

in corporis & sanguinis Domini substantiam, profectò nostræ hostiæ nosterque sacer cultus nihilo esset potentior aut vtilior legali. Nam quotidie repetuntur panis nouus & vinum nouum, *quæ nõ possunt auferre peccata*. Fuit etiam fides mortis Christi non minus in Moyse, Aarone, Dauide, cæterisque iustis olim, quàm nunc in nobis est. Et tamẽ cultus istorum ob externi operis infirmitatem reprobatus est (Heb. 7.) Oportet igitur vt credamus, Eucharistiam, quæ hostia nostri cultus est, nullã veterem infirmamque substantiam, post interpositam benedictionẽ Christi sacerdotis æterni (cuius personam visibilis minister gerit) in se continere: sed sub specie panis & vini esse verum corpus Domini & verũ sanguinem, *quæ solæ hostiæ possunt auferre peccata*, quoniã virtus sacrificij crucis semper manet in illa corporis Christi substãtia ad applicandum nobis Dominicæ passionis fructum. Et ita non mutamus quotidie hostias & summum sacerdotem (vt olim fiebat in lege) *sed per vnũ sacerdotem Christum, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis*, offerimus vnicam ipsius Christi hostiam, quæ in æternum potens est (corpus videlicet eius ac sanguinem) *ad cõsummandam in nobis illam sanctificationem*, (Hebr. 10.) quam in cruce per mortem suã omnibus iis meruit qui per fidem & mandatorum obseruationẽ obtemperarent sibi. Mutamus quidem quotidie panem & vinum, mutamus etiam persæpe ministerialẽ presbyterum, ac sacerdotem: & ob has ipsas mutationes noster cultus deficit à veritate nuda, quæ vel iam in cælis est, vel in Christi cruce præcessit, vbi solus ipse sacerdos, ac solum corpus illius sacra hostia fuit. Verùm noster cultus per has externas & initiales, vt ita dicam, mutationes ita figuralis & typicus est, vt interim verus sacerdos Christus ipse sit, qui consecrat hostiam suam & Eucharistiæ sacramentum: ipse etiam sit victima, in quam panis & vinum conuertitur. Itaque licet imperfectum aliquid in sacramẽti nostri materia & visibili ministro existat; est tamen etiam perfectio ipsa, propter quam cultus noster non *quidem vmbra futurorum est* (vt olim legis Mosaicæ sacramenta) sed præterea *imago rerum*, id est, veritas quædam occulta, veritas velata & abdita, veritas tamen ipsa, *quæ per Christum facta est*, quæ facit, vt non reprobetur Eucharistia nostra, *velut infirma & inutilis*, sed grata sit Deo propter ipsam Christi substantiam, quæ non tantùm in nostra fide, sed etiam in sacramento visibili continetur. Quę ratio tam efficax est, vt D. Ambrosius, Sedulius, Chrysostomus, Theodoretus, Primasius, & quotquot præterea sancti viri Catholicos commentarios in Epistolam ad Hebręos scripserunt, nulla ratione alia potuerint sese ab illa obiectione liberare, quin alioqui noster cultus nunc in Ecclesia Christi positus, foret tam infirmus, & inutilis, quàm cultus Leuitarum fuit. Quod vt vel cogitetur, blasphemũ est. Omitto infinitas pænè alias rationes, quibus hoc ipsum certissimò demonstrare possem, si locus & causa pateretur.

1553 | Idem | Iulius 3.

213. De Caluino, seu de Energicis.

[1] Cùm Caluinus animaduerteret, Zuinglij, Oecolampadij & cæterorũ opinionem

Corpus Christi in Eucharistia sacramento non tantùm efficaciter à spiritu iustorum, sed substantialiter à corpore omnium communicantium, & spiritualiter à spiritu iustorum accipi.

[1] Præterquam quòd hic modus præsentiæ corporis Christi, quem Caluinus ponit, nec ad celebrandũ publicum Ecclesiæ sacrificium, nec ad transsubstantiatio-

Iam verò quod sequitur, his quæ diximus non solùm est consentaneum atque conforme, sed lucẽ etiam Christi sententiæ adauget, & veritatem multò illustriorem reddit. Et tibi dabo (inquit) claues regni cælorum. Deplorate miseri, deplorate cæcitatem vestram, lugete surditatem mentium vestrarum, qui solis lucem non videtis, qui vocis huius Christi sonum tam grandem, tam plenum, tam clarum nõ auditis. Aut velitis, aut nolitis, claues habet regni cælestis Petrus, claudendi & aperiendi cæli potestatem & Petrus
1578 *& eius successores habent. Claues præterea vni Petro datæ sunt, cùm cæteris Apostolis de clauibus non solùm nihil actum, sed ne verbum quidem factum fuisse legitur, vt altius quiddam, & excelsius omnino, claues attulisse Petro, & tradidisse, necesse sit, quàm ligandi & soluendi potestas, æqualiter omnibus communicata, cæteris attulerit. Claues enim potestatẽ Petro dederunt, & de fide, & de moribus decernendi, quæ credenda, quæ non, quæq; agenda quæ non, vniuersæ Ecclesiæ præscribendi. Claues Petri & vniuersam Ecclesiam administrant, & singulas eius partes ordinant, & temperant, præcepta fidei, spei, charitatis dant, hisq; præceptis iter, & aditum in cælum obtemperantibus, & bonis aperiunt, contumacibus & improbis claudunt. Claues hæ non solùm infimis ac mediis, sed etiam summis & excellentioribus Ecclesiæ membris, Cæsaribus, Augustis, Regibus, Principibus, Rebuspub. Dynastis, Tetrarchis, omnibus gẽtibus ac nationibus quæ ad regnum cælorum adipiscendum facere videantur, præscribunt. Hæ terrarum orbi, quatenus ad religionem spectat, leges imponunt. Soluendi autem atque ligandi potestas ea est, quæ cùm omnibus Apostolis communiter ac promiscuè à Christo data sit, ad omnes sacerdotes pertinet, & in omnes sacerdotes ab Apostolis est propagata. Hac potestate ligandi atque soluendi, sacerdotes omnibus Christianis hominibus, quos peccasse pœnitet (tanta vis est pœnitendi) peccata condonant: sumpta tamen à pœnitentibus aliqua pœna atque supplicio.* (Et pòst:) *Ligandi & soluendi potestatem Christus ita omnibus Apostolis communem esse statuit, vt in ea etiam ipsa, penes Petrum tamen esset Prin-*
1579 *cipatus, qui hanc suæ potestatis, seu muneris procurationis partem, ad salutarem Ecclesiæ gubernationem, aliis impertiret, acremq; curam & diligentiam adhiberet, vt eam omnes purè, castè, & diuini potius quàm humani spiritus consilio administrarent. Qui si corruptum quid esset in Ecclesia, aut temporis longinquitate, aut hominum negligentia, ipse sanaret: si quæ vnius, aut alterius peccato, longaq; deinceps consuetudinis corruptela, in abusum delapsa, & deprauata essent, ipse corrigeret. Quod ipsum iam tum ab Orientis Ecclesiæ principio Petrũ fecisse legitur, aduersus Ananiam & Sapphiram, qui Spiritui sancto mentiri non dubitârant, & in Simonem Magum, qui donum Dei pecunia comparari posse existimârat. Quæ quidem animaduersiones, & pœnæ de impiis sumptæ, Apostolorum cœtu astante, & vniuersa Ecclesia vim & virtutem Petri admirante, ac trepidante, summam eius in Ecclesia potestatem facilè ostendunt. Patet igitur, omnes Christianos homines hanc Petri potestatem, & Pontificis Max. excellen-*
1580 *tiam oportere admirari, suspicere, venerari, timere, colere, obseruare, si in Christi grege esse cupiunt. Soluendi enim potestatẽ communicare cum aliis solus Petrus potest, vt iure meritoq; Pater Hilarius vir sanctissimus, Petri potestatẽ his verbis admiretur: O beatus cæli ianitor, cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata auctoritas sit in cælo: vt quæ in terris aut ligata sunt aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cælo. Iam verò Christus etiam (Ioan. 21.) omnem gregem suum amori fideiq; Petri commendauit. Cùm autem Pastoris officiũ ex seruitute & imperio commixtum sit, ideo fit, vt munus hoc interdum seruitutem, interdum imperium esse iure dicamus: & seruitutem quidem, quia non ad suas, sed ad ouium cõmoditates, vtilitatesq; respicere Pastor semper debet. Imperiũ, quia viuendi præcepta dare, viasq;, quæ ad salutem ferant, cõmonstrare Pastor pro suo iure potest. Seruitutem, quia nunquam illi deserendæ sunt oues, quarum gratia omnes aspernandæ sunt voluptates,*
1581 *pericula omnia subeunda. Imperiũ, quia si quæ oues obedientiam abiiciant, & imperata facere detrectent, supplicio & vinculis coërcendi ius & potestatem habet, ac de omnibus quæ ad oues spectant, cognoscere, statuere, iudicare, huius muneris & officij maximè proprium ac perenne est.*

Est igitur

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nionem habere in se permultum absurdi, eo quòd rem ad veteres vmbras reducere viderentur: primus mortaliũ excogitauit hunc modum præsentiæ corporis Christi, vt diceret, panẽ & vinum *efficacia signa corporis & sanguinis Domini esse*, & ita *efficacia*, vt nõ solùm per fidem, sed *reipsa* corporis Christi substantia manducetur, & sanguinis bibatur à spiritu nostro, quoties cum fide panem illum edimus, & vinũ bibimus: adeò vt etiã indignè manducãtibus offerarut corpus Christi vnà cũ pane & vino, licet ab illis (vt air) non manducetur. Itaque hęc Domini verba, *Hoc est corpus meum*, sic interpretatur, *Hic panis est signum efficax corporis mei.*

De Ludoico Zuingliano Caluini doctrinam oppugnante.

Claudius Sanctes in doctrinæ Caluinianæ examine, tradit, Ludoicum Alemani natione Italum, secta Zuinglianũ, pręstigias verborum, quibus Caluiniani vtũtur, animaduertentem, ad purum Zuinglianismũ rediisse. Vnde has positiones apud Lugdunẽses Ludoicus edidit, an. D. 1566. 1. *In hoc Sacramento Cœnæ nulla nobis ad edendum & bibendum datur substantia corporis & sanguinis Christi.* 2. *Neque etiam per fidem, seu incomprehensibili modo, vt vocant.* 3. *Quia hoc totum imaginarium, & repugnat apertissimo Dei verbo.* 4. *Hanc autem manduca-*

Doctores Catholici.

tiationem statuendam satis aptus est (quia quod in altari offertur, & in quod panis natura vertitur, verè, ac non sola efficacia repræsentatur, & adest) nec etiam cultum nostrum exteriorẽ ab infirmitate Iudaica & legali vendicat (quia repetimus, & quotidie in cultu noui Testamenti proferimus eundẽ panem, & idem vinum, *quæ non possunt auferre peccata*) etiam aliis modis iam confurabitur. Cõuenit inter Catholicos & Caluinum, *corpus Christi & sanguinem spiritu manducatum & haustum, esse longè præcipuam cœnæ Dominicæ partem.* Dicit enim Caluinus, *panem & vinum esse velut arrhabonem & sigillum:* res verò ipsas quæ promittuntur & exhibentur, *non nisi corpus & sanguinem Domini esse.* Quod ergo præcipue in sacramento Eucharistiæ capiendum est, id à Domino in eiusdem Sacramenti administratione præcipi ac doceri, quis negabit? Nam vt baptismus extra causam necessitatis non datur, præterquam iis *qui prius catechizantur* (Galat. 6.) sic neque Eucharistia nisi iis qui prius docentur quemadmodum dignè accipienda sit. Christus verò in distributione corporis & sanguinis sui nihil præcepit aut docuit de sacramento Eucharistiæ, nisi hoc ipsum, quod coram Apostolis *benedixit, fregit, ac dedit, quodq; illos accipere & mãducare iussit, esse corpus & sanguinem suum.* Si ergo Discipuli iubebantur in spiritu corpus Domini & sanguinem accipere, vtique per istud verbum (*accipite*) hoc illis est præceptum. Sed hoc verbum (*accipite*) pertinet ad illud aliud verbum (*dedit illis*) nam non accipitur à Christo nisi quod Christus dat: verbum verò *dandi* translationem rei corporeæ de manu Christi in manus Discipulorum significauit (nam manu illis *dedit*, dicens, *accipite:*) quicquid ergo Discipuli debebant *accipere*, idipsum erat prius in manu Domini. Sed iubebantur *in spiritu potissimùm accipere corpus & sanguinem Domini*: corpus igitur & sanguis Domini erat prius in manu Christi, & inde spiritu quoque accipi necessariò debuit.

Quod autem fuit in manibus Christi, speciem panis & vini habebat: quod ergo etiam spiritu accipiendum erat, sub specie panis & vini continebatur. Corpus igitur & sanguis Domini verè continebatur sub specie panis & vini. Alioqui ne iubebantur quidem Discipuli omnino in illa cœna corpus & sanguinem Domini spiritu accipere; quo nihil à vero alienius dici potest. Quod enim facere homo iubetur, vtiq; secundùm rem subiectam id facere debet, quatenus homo est, id est, quatenus ratione præditus est & voluntate: & hoc multò maximè in sacramenti alicuius participatione. Sensus igitur sacramentalium verborũ Christi necessariò talis

Est igitur Ecclesia Christi, ouium & agnorum Christi grex. De agnis enim bis, Pasce agnos meos, dixit: de ouibus semel, Pasce oues meas. Quæ definitio si à translatione atque metaphora ouiũ, ad proprium & expressum dicendi modum traducatur; quid aliud erit Ecclesia Christi, quàm cœtus & congregatio tam eorum hominum qui lacte indigent, quàm eorum quibus solidiore pastu opus est? Illud in quo tam insolenter gloriantur de Græciæ, Indiæ, Persidis, Africæ, Aegypti Ecclesiis, prorsus irridendum, & puerile est. Quasi verò nos mundum vniuersum Petri curæ Christum commisisse dicamus, non suam Ecclesiam tantum, suos agnos, suas oues. An non etiam ipsi videmus, nondum vniuersum orbem Christo dedisse manus, eiusq; admisisse doctrinam, & pietatem? id quod oraculo Dauidis Deus fore pollicetur:
1582 *Postula à me (inquit) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Neque igitur vnquam Ecclesia Christi erit illa, quæ non & Petri, & eorum qui in eius munere substituuntur,*
sedem, auctoritatem, doctrinam, potestatem suscipiat ac veneretur; neque Christi oues vllo modo erunt
1583 *(sint licet apud Antipodas) quarum mentes hæc non imbuerit fides, Christum, antequàm in cælum regrederetur, aliquem, qui eius locum teneret in terris, omnino reliquisse, successoresq; nunquam esse defuturos, qui Ecclesiam rectè super hanc petram ædificatam & stabilitam moderentur ac tueantur. Quibus quidem Petri successoribus (si daretur facultas) & libenter obtemperarent, & ab vltimis Orientis Occidentisq; partibus ac terris, ab omnibusq; Oceani vel iamdiu, vel paulo antè cognitis Insulis, ad eos tanquam Christi Vicarios venerandos atque colendos conuenirent.*

Hæc autem pauca de multis, quæ sese nobis ad dicendum offerebant, si partim ex Christi promissionibus, partim ex factis ipsis hausta & deriuata sunt, si totius antiquitatis sententiam sequuntur: quæ quo propius à primo Ecclesiæ ortu & ædificatione aberat, hoc melius vera cernebat: si contrà, hæreticorum,
1584 *qui huic veritati bellum indixerunt, dicta factaq; omnia eò pertinent, vt eis quicquid libet liceat: nulliusq; Christi loco Ecclesiæ præsidenciũ, nomen aut iudiciũ reformident: Si ex huiuscemodi arrogantia atque contumacia omnes ortæ semper sunt in Ecclesia seditiones & sectæ pro temporibus damnatæ, vt Cyprianus*
1585 *(Epist. 3.) est testis: quid dubitamus, & Patrum, & multorum conciliorum auctoritate diuina subnixi, libera & quanta maxima possumus voce, vt omnis orbis exaudiat, pronuntiare: Qui summam in Christi Ecclesiam Petri & successorum auctoritatem non agnoscit, ac non pronus adorat; anathema esto.*

Gulielmus Postellus (teste Córado Gesnero in Bibliotheca) librum (quem ego hactenus non vidi) conscripsit, *de æterno Christi in interioribus regno, & sacro Petri primatu iam inde ab Adamo per Noachum, Abrahamum, Moysen & Christum ad nos vsque deducto.*

Idem in libro de Etruriæ originibus & institutis: *Noachus* (inquit) *sub primogenituræ Imperio volebat in æternum regi mundum.* Et mox addit, *Sabbathium Sagam (qui etiam Saturnus dictus est) Asiæ Pontificem summum instar Adami institutum, à sua sede, quam illi Noachus pro Pontificatu externo constituerat, ita per Babyloniæ tyrannum esse pulsum, vt sit coactus ad Romæ locum refugere, & ibi bonum agere Saturnum, vbi iam pater Ianus & longè melior Saturnus instituerat primogenituræ Imperij sedem. Volebat vero sanctorum ille sanctissimus Noah, vt secundùm voluntatem Dei in vno mundo vnum esset paternum & solius primogenituræ Imperiũ. Vnde qui primus hoc ius infregerit, quin sit omnium tyrannorum & impiorum fons, dubium non est.*

Reconci-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
		Idem Caroius 5.
1552	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ducationem corporis & sanguinis Christi spiritualem tantùm esse contendimus. 5. Christus licet à suis fidelibus non sit absens, tamen constãter affirmamus, illius substãtiale corpus non esse præsens in hac cœna. Hæc Ludoicus.

Doctores Catholici.

est: *Accipite* (corpore & spiritu) *manducate* (corpore & spiritu) *hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Idem verò non euenisset in agno Paschali, qui cibus erat ventris, non mentis, licet cibum mentis figuraret. Verùm corpus & sanguis Domini præcipuè *cibus mentis sunt:* mente igitur illas res accipere iubemur. Sed cùm manu fuerint datæ, vtiq; per manus etiam ministerium in mentẽ deriuari debuerũt: & ita totus homo pascebatur, non de alia & alia re (hoc infirmitatis esset, ob quã lex reprobata est, cùm in lege quoq; de vna re corporea, vt de agno Paschali, & de alia re spiritali, vt de verbo Dei carnem suscepturo mãducare oporteret) sed de eadem ipsa re, quæ cùm caro sit, carne potest capi, cumq; Dei sit caro, spiritu quoq; capi & manducari tum potest, tũ debet. *Spiritus enim est qui viuificat,* vtiq; Spiritus Christi in carne sua datus & acceptus. Negare corpus Domini spiritu accipiendũ esse, nihil est aliud, quàm tanti sacramẽti fructu nos priuare. Negare idem corpus manu accipiendũ esse, nihil est aliud, quàm & cultum nostrum exteriorem instar legis infirmũ statuere, & sacramenti veritatẽ tollere, & spiritũ ipsum, qui iã totus tãtùm pẽdet ab eo quod Christus manu sua dat, ea re quę in manu Christi negatur esse, spoliare. Præterea Caluinus ponit, *efficaciam corporis necessariò annexam esse pani & vino: idemq; ponit, veritatem corporis Christi ab efficacia sua non seiungi.* Cùm igitur panis & vinũ capiatur ore nostro, capitur & efficacia simul cum pane, & veritas carnis cum efficacia, idq; ore etiam indignè manducantis. Hoc si negat, vel efficacia non cohæret cum signo, & tunc non semper est signũ efficax: vel veritas separatur ab efficacia, & tunc non est vera corporis efficacia quæ adest, sed aliud quoddam separatum à carne Christi donum. Quale porrò est hoc, vt panis & vinum, quod sacramentum est, tamen sit aliis signũ efficax, aliis verò, id est, indignè manducantibus, nudũ signũ & inutile. Nã aliud esset, si hoc diceretur de fructu sacramenti. Nunc autẽ de sacramenti signo, quod semper efficax debet esse, hoc dicitur. Postremò (Lucæ 22.) Christus dedit calicem benedictũ, dicens, *Hic calix* (id est, contentũ in hoc calice) *effunditur pro multis.* Græca enim verba manifestè ostendunt, non sanguinem secundum constructionem eo in loco, sed *calicem* dictum esse *pro multis effundi,* quod ipsum Euthymius in eum locum annotauit. *τὸ ποτήριον ἐκχυνόμενον, calix effusus.* Calix verò spiritum non habuit, quo sanguinem Christi caperet. Sanguinem igitur Christi sub vini specie tam verè præsentem calix continebat, quàm verè sanguis Christi est in remissionem peccatorum in cruce effusus. Huic loco tam perspicuo nihil satisfacere potest, salua Euangelij veritate. Itaque videamus, quid Beza in hæc verba dicat. Fortè enim Euangelium negabit, vt ne cogatur à sua hæresi discedere.

214. De Bezæ ipsius Euangely verba oppugnante.

Sciens Beza, de sua & Caluini hæresi actum esse, si Euangelium D. Lucę incolume ac saluum consisteret: celeriter affuit sibi, & Euãgelium dixit corruptum esse. Quid enim nisi corruptum esset, quicquid Bezæ

Calicem pro nobis (Luc. 22.) effundi nõ potuisse, nisi quia sanguis Christi effusus pro nobis in calice Domini continebatur. Qua in re discutienda, vera hæretici hominis natura & effigies apparebit.

Bezæ oratio ipsa se accusat, imò & condemnat. Nam vt ab eo quod vltimùm dixit, primùm incipiã: *Omnes* (inquit) *vetusti nostri codices ita scriptum habebant,* videlicet calicem effundi pro nobis, Lucæ 22. Sed qui erant isti vetusti codices? Certè sacri codices noui testamenti Græcè potissimùm scripti. Omnes ergo illi, cùm etiam vetusti essent, habebant id scriptum

Reconciliatio Regni Angliæ ſub Maria Regina ad ſedis Romanæ vnitatem, & Catholicæ Eccleſiæ fidem.

Andreas Duditius Epiſcopus Tininienſis in vita Cardinalis Poli. Poſteaquam Maria omni humano præſidio deſtituta, non ſine admirabili Dei benignitate atque auxilio, Ducem Northumbriç omni exercitu atque opibus, quas contra ſe maximas comparauerat, ſpoliaſſet: Iulius tertius Pontifex maximus Polo legationem in Angliam decernit. Is anno 1554. poſt Chriſtum natum, Caleto in Angliam traiicit. Tertio die poſtquam venerat, Regem Philippum cui Maria nupſerat, adit, quo cum agit de ratione, qua regnum Angliæ ad Eccleſiæ vnitatem reuocandum eſſet. Huius rei cauſa poſtero die habitus eſt in Regia Conuētus coram ipſis Regibus, in quo Legatus quoque interfuit. Hic ſummus regni Cancellarius Polum Cardinalem à Pontifice maximo Legatum ad Reges, atque vniuerſum Angliæ regnum miſſum eſſe dixit, eumq́; cùm Legationis ſuę mādata Regibus expoſuiſſet, illuc veniſſe, vt omnibus qui aderant, qui totius regni velut corpus quoddam referrent, eadem exponeret. Tum Polus patria lingua ſatis longam orationem habuit; & prius quàm de cauſa dicere ingrederetur, ſibi antea non modò illuc, ſed in ipſum regnum præcluſum fuiſſe dixit omnem aditum legibus, quæ contra ſe nominatim latæ eſſent. Has quòd illi abrogaſſent, iis ſeſe pro tanto beneficio gratias agere, & habiturum ſemper, quantas poſſet maximas. Atque hoc quidem beneficium eo ſibi contigiſſe gratius, quòd facultatem ſibi præberet viciſſim illis inſeruiendi in tanta re & cauſa quæ tantopere ad eorum incolumitatē & ſalutē pertineret, ſeq́; illuc propterea veniſſe, vt, quemadmodū ab illis in terrenam patriam nobilitatemq́ue reſtitutus ipſe fuerat: ita rurſus eos in cæleſtem patriam ac nobilitatem reſtitueret, qua ipſimet ſeſe tum priuaſſent, cùm ab Eccleſiæ vnitate deſciuerant. Atque ex eo tempore quantas illi calamitates perpeſſi eſſent, & quantum nunc iis beneficium ſumma Dei benignitate proponeretur, quantaque omni tempore extitiſſent in eos præcipuè ſedis Apoſtolicæ & Rom. Pontificum merita, commemorauit. Vt ſuperioris temporis errata demum agnoſcerent, eaque verè, atque ex animo deteſtarētur, & quod iis beneficium Deus Vicarij ſui nomine per eius Legatum detuliſſet, id omni animorum alacritate acciperent, ſtudioſeque retinerent, adhortatus eſt. Illud verò iam reliquū eſſe, vt, cùm ipſe adeſſet, clauesq́ue attuliſſet, quibus fores Eccleſiæ illis aperiret, quemadmodum aditum ei in patriam patefecerant, legibus quæ illum præcludebant, abrogatis: ita rurſus leges omnes abrogarent, quæ contra ſedem Apoſtolicam latæ eſſent, quibus ipſi quidem à reliquo Eccleſiæ corpore abſciſſi penitus ac diuulſi fuerant.

Hæc dum Legatus diceret, magno omnes ſilentio attenteq́ue audiebant, multi etiam manus ſæpè tollebant, vt eos quidem valde commotos, nec mediocrem fructum cepiſſe iam ex Legati oratione cerneres. Tum Cancellarius, Regum, atque vniuerſi Conuentus nomine Legato gratias egit, eoſq́ue inter ſe de iis quæ ipſe retuliſſet, deliberaturos reſpondit. Deniquc cùm Legatus in proximum cubiculum ſeceſſiſſet, rurſus exorſus Cancellarius: *Prophetam ſuſcitauit Dominus ex fratribus noſtris, vt ſaluos faceret nos*: breuiter ea commemorauit quæ Legatus dixerat, atque hæc ipſa maximè confirmans, & ſe quoque vnà cum cæteris lapſum eſſe, & cecidiſſe confitens, admonuit, quantum hoc eſſet Dei beneficium quod iis deferretur, atque vt omnes aliquando tandem exurgerent, & oblatam veniam amplexarentur, eſt cohortatus. Ita eo die diſceſſum eſt.

In proximo Conuentu, qui poſtridie manè fuit, cùm de eo relatum eſſet, vt ad Eccleſiæ vnitatem rediretur, id omnes mirifica conſenſione approbârunt. Atque inſequenti die, qui dies Andreæ Apoſtolo ſacer erat, vniuerſi in Regiam conuenerunt, miſitq́; Rex ad Legatum Arondelli Comitem, Regiæ domus præfectum, vnà cum ſex aliis primariis viris, Garteri ordinis qui appellantur, Equitibus totidémque Epiſcopis, qui eum in Regiam deducerent. Is eò venit Legati ornatu, atque omnibus inſignibus, magnóque honore ab ipſis Regibus eſt acceptus. In ipſo Conuentu Cancellarius, quæ pridiè acta eſſent, Anglicè expoſuit, atque eos qui aderant rogauit, num hæc ipſa rurſus confirmarent; placerétque iis vt ipſorum nomine venia peteretur, & ad Eccleſiæ vnitatem, ac Pontificis Romani, ſupremi eius capitis obedientiam rediretur. Id cunctis magno clamore aſſentientibus, porrexit Cancellarius ſupplicem libellum Regibus, quo vniuerſi cùm declararent, ſeſe præteriti ſchiſmatis, atque eorum omnium quæ aduerſus ſedem Apoſtolicam & Romanam Eccleſiam admiſſa eſſent, pœnitere, profiterentúrque, ſeſe, quantū in ipſis

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
513	Idem Iulius 3.	
		Idem Corn. lus 5.
555	229. Marcellus 2. Tuscus, d. 21	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Bezæ opinionē oppugnaret? Sed ipsius verba in medium proferamus. Beza in c. Lucæ 22. ita scribit: *Qui pro vobis effunditur*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. *Cùm hæc verba, si constructionem spectemus, necessariò non ad sanguinem, sed ad poculum pertineant, neq; tamen de vino (nedum de poculo) intelligi possint, aut manifestum est Solœcophanes, cùm dicēdum fuerit*, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνομένῳ, *vt legit Basilius in Ethicis* ὅρῳ κα, *aut potius cùm hæc essent ad marginem annotata ex Matthæo aut Marco, postea in contextum irrepserunt: quod eò quidem facilius est admissum, quòd cùm in superiore versiculo ad scriptum esset*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, id est, *quod pro vobis datur, simile quippiam vide-*

Doctores Catholici.

scriptum, quod Beza velut non rectè scriptum oppugnat. Habebant videlicet scriptum, quòd Christus dicebat, *calicem* (id est, liquorem in calice contentum) pro nobis *effundi*. Ex quo efficitur necessariò, vt liquor in calice contentus fuerit sanguis Domini. Cur igitur non credit Beza omnibus his codicibus vetustis? Quia noluit? At cur noluit? Quia non poterat esse verum, quod Lucas Euangelista (cuius laudem in Euangelio esse Paulus dixit) contra opinionem Bezæ scriptū reliquit. Cur, obsecro, verum non fuerit, quod tantus Dei minister pro vero narrauit? An quia Beza aliter opinatur? Lucas ergo dicit, *calicem effundi pro nobis*. Et quod Lucas dicit, Catholica & Romana Ecclesia verū esse credit, ac docet, nec audet Euangelio se opponere. Beza verò quid ait? *Hæc* (inquit) *verba* (*effunditur pro nobis*) *necessariò pertinent non ad sanguinem, si constructionem spectemus*. Sanguis enim (apud D. Lucam c. 22.) legitur in casu datiuo, verùm τὸ ἐκχυνόμενον, *qui effunditur*, recti casus est. Licet igitur apud Lucam fiat mētio sanguinis, dum dicitur, *Hic est calix nouū Testamētum in meo sanguine*: tamen verba illa, *qui effunditur*, non possunt in Græcis codicibus ad sanguinem referri, sed tantùm *ad poculū*. *Neq; tamen de vino* (inquit Beza) *ne dum de poculo intelligi possunt*. Quid ergo superest? Profectò nihil, *nisi vt de liquore, qui continetur in poculo, intelligātur, qui tamen liquor nō sit vinum, sed sanguis Christi*. Et ita idem est sanguis, & poculum, apud Lucā: nimirū, quia licet differāt casu, tamē poculū, de quo agitur, sanguinē Christi cōtinet. Hoc si creditur, periit Bezę opinio, quę negat, Christi sanguinē in poculo cōtineri. Quid ergo sibiipsi respondet? Primùm putat, *solœcismū esse*, in quo rectus casus ponatur pro obliquo, nominatiuus pro datiuo. In hac igitur sentētia sibi constat? Nequaquam. Subiicit enim: *Causam nō video, cur Lucas vsurparet Solœcophanes*. Hoc ipse Beza dixit? Ipse profectò. Cur ergo ita vertit, ac si fuisset scriptū, *qui sanguis effunditur?* Nā Beza totam D. Lucę orationē ita interpretatus est: *Hoc poculū est nouum illud Testamentum in meo sanguine, qui pro multis effunditur*. Ecce dicit, *qui sanguis effunditur*, cum debuisset ita vertisse, *quod* (videlicet poculum) *pro nobis effunditur*. Ita cùm ipse scribat, *se non videre, cur Lucas vsurparet Solœcophanes*: tamen ita interpretatur Lucam, vt necessariò statuat, eum vsurpasse Solœcophanes. Cùm enim Lucas participium illud ἐκχυνόμενον (*qui effunditur*) retulerit ad poculū: Beza illud in ipsa constructione *ad sanguinem* refert. Et cùm hoc faciat, tamē scribit, *se non videre causam, cur Lucas aliū casum pro alio vsurparet*: & ipse interim ita Euāgelium peruertit, tanquam si Lucas id fecisset, quod Beza non credit eum fecisse. An hoc non est seipsum cōdemnare? O monstrum hominis, ô cor durum, ô mentem reprobam! Si Lucas igitur oratione recta vsus est, si omnes vetusti codices ita scriptum habent: cur Beza non credit, *sanguinem Domini* (qui solus funditur pro nobis) in poculo contineri? Causámne affert aliquā, cur hoc non debeat concedere? Imò nescio quam affert coniecturam, videlicet, quòd hæc verba (*qui effunditur*) *ex margine in textum irrepserint*. Verùm hanc si admittimus: quis vllum Euangelij versum cōtra hæreticos sartum tectū præstabit? Quid quòd hanc coniecturam ipse destruit, non quidē alia coniectura, sed alio necessario argumento,

ipsis quidem esset, eo ipso conuentu leges omnes antiquare, quæ cōtra sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ auctoritatem latæ fuissent: Reges ipsos orabant, vtpote quos Deus ab hac labe putos atque integros conseruasset, veniam sibi à Pontifice Maximo per eius Legatum impetrarent, atque vt in gremium matris Ecclesiæ, tanquam filij reciperentur, quos eorum omnium quę in illam antea deliquissent, verè atque ex animo pœniteret, vtque eiusdem corpori à quo diuulsi fuerant, velut germana & viua membra rursus agglutinarentur. Hunc libellum Reges cùm ipsi legissent, Cancellario reddiderunt, qui eum alta voce, ita vt exaudiretur ab omnibus, recitauit. Deinde surgentes Legatum adibant, qui eis confestim occurrit, ac Regina tum suo tum Regis nomine ab eo petiit, vt, quod supplici libello rogabatur, vniuerso regno veniam tribueret, illudq́; ad Ecclesiæ vnitatem aggregaret. Hic Legatus, cùm rursus omnes consedissent, recitari iussit quæ ad eius legationem & facultates pertinebant, Bullam vocant, & Breuia. Deinde in hāc sententiam locutus est, vt diceret, immortales gratias ab vniuerso conuentu immortali Deo agendas esse, qui eis tam præclaram sua errata corrigendi facultatem dedisset, ac planè declararet, se illius Regni præcipuam curam gerere. Etenim, quemadmodum priscis Ecclesiæ temporibus Anglos hoc munere affecerat, vt primi omnium relictis gentium erroribus, verum Dei cultum publico consensu amplexarentur; ita nunc iisdem tribuisse, vt, cùm sese ab Ecclesia seiunxissent, primi omnium quàm grauiter deliquissent, agnoscerent. Quòd si eos verè atque ex animo pœniteret, quantum gaudij putandum esset capere Angelos ex tanti populi tamq́; ampli regni conuersione, quibus vel vnius peccatoris pœnitens animus incredibilem afferre lætitiam soleret? Hæc atque alia permulta cùm Legatus diceret, visi sunt omnes vehementer commoueri.

Tùm surrexit ipse, & cùm omnes in genua procubuissent, vniuersos, Anglicè loquens, absol-
1590 uit. Atque hæc postrema verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, vix protulerat, cùm ab omnibus continuò acclamatum est, *Amen, Amen.* Ac dum ille absolutionem tribueret, Reginæ, & plerisque aliis præ gaudio, summoque pietatis studio oborræ sunt lachrymæ, omnesque absolutione peracta, amanter inter se amplexabantur, atque hæc verba sæpius vsurpantes, Hodie renati sumus, mutuò gratulabantur. Deinde in Regiæ sacellum processum est ad agendas Deo gratias, ibique Hymnus, *Te Deum laudamus*, decantatus est. Postridie ad Cardinalem Polum salutandi causa domum venit Londinensis ciuitatis Prætor, (Maiorem illi appellant) atque vnà cæteri Magistratus, cùm permulti quidem adessent ex nobilissimis totius Regni, & ampliss. viris, ab eoque petierunt, vt vrbem, Legati ornatu atque insignibus omnibus ingredi vellet, quòd cum cuperent tanquam sedis Apostolicæ Legatum accipere, meritisq́; honoribus afficere. Hoc ille libenter annuit, postridieque qui primus fuit Dominicus dies Aduentus, magno comitatu
1591 Londinum ingressus est, cùm ei tota ciuitas obuiam processisset, quę illum ad D. Pauli templum deduxit, vbi sacrum sollemniter peractum est, affuitque Rex ipse & vniuersa regni nobilitas, ac Vintoniensis Episcopus summus regni Cancellarius concionem ad populum habuit, cuius argumentum sumpsit ex illis Apostoli verbis, *Tempus est iam de somno surgere.* Ac postremò Legatus omnibus quicunque aderant, Pontificalem benedictionem simul cum indulgentia de more impertiuit. Hactenus Tininiensis Episcopus.

Egò autem illud hoc in loco addendum putaui, quod regno Angliæ post defectionem à Romano Pontifice insigniter contigit. Cùm enim Henricus octauus ob negatam illi à Pontifice Romano repudiandę vxoris facultatem ita cuperet ipsum Pontificem vlcisci, vt solam ipsius potestatem à regno suo vellet excludere, in cæteris autem omnibus fidei capitibus Catholicam religionem retinere firmiter statueret, ob eámque causam indictis totius regni publicis Comitiis grauissimas pœnas in eos constituisset, qui vllum ex septem sacramentis vel negasset, vel reueritus non esset: tamen vt intelligeremus, præcipuum vnitatis in Ecclesia retinendæ vinculum in Pastore primo (nempe Romano Pontifice) consistere, diuinitùs factum est, vt quod regnum se-
1591 mel vinculum concordiæ reiecisset, nullo modo posset cæteris in rebus Catholicam fidem conseruare. Itaque vt, viuente adhuc Henrico Rege, omnia penetralia hæresibus referta erant: sic illo semel defuncto, mox illa eadem Comitia quæ antea hæresim tot modis persequebantur, eandem religioni Catholicæ statim prætulerunt. Tam difficile est, rupto semel vnitatis vinculo, reliquos fidei articulos incolumes conseruare.

Fides

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

videtur adiiciendum fuisse, vbi agitur de sanguine. Sed neq; hoc additur apud Paulũ, 1. Cor. 11. c. 25. (*qui tamen videtur, ex hoc loco descripsisse cœnæ institutionẽ*) *neque causam video, cur Solœcophanes Lucas vsurparet. Omnes tamen vetusti nostri codices ita scriptũ habebant.* Hactenus Beza.

Doctores Catholici.

cũ dicit, *omnes vetustos codices ita scriptũ habere.* Magis enim credendũ est omnibus codicibus, & iis præsertim vetustis, quàm decies mille hominibus (vt nihil dicam grauius) ex quacunq; suspicione aliter opinantibus. Nam quòd Basiliũ ait legere sanguinem pro nobis effusum esse, ille quidem Domini sententiam fideliter tradit, non tamen negat, in Euangelio haberi, quòd poculum pro nobis fundatur. Imò Euthymius expressè notat, in Euangelio legi, poculum seu calicem pro nobis effundi. Quid ergo tandẽ cõcludit Beza? Quid affert, quod ipse non destruit? Nihil omnino. Fatetur Lucam esse Euangelistam; apud eum legi, *quòd calix effunditur pro nobis*; nec ea verba intelligi posse de vino, ac multò minus de poculo, quòd neq; vinum ipsum, neq; poculũ (quod ad materiam poculi attinet) effusum sit, aut effundi potuerit in remissionem peccatorũ.

Idem Carolus 5.

Quid ergo? An parum congruè scripsit Lucas? *Hoc* (inquit Beza) *cur fecisset, non video.* Suntne igitur ista D. Lucæ verba vera, an non? Beza quidem vera esse non putat. Et tamẽ *omnes vetustos codices ita scriptũ habere, testatur.* Nõ ergo credit vetustis codicibus, etiamsi omnes codices totius Ecclesiæ ita legant. Mentiar, si vnquàm vidi tantam in homine audaciam. Nihil affert omnino, cur nolit huic loco Euangelij credere, quin ipse multò afferat plura, & ea longè fortiora, cur debeat eidem loco, vt in omnibus Græcis codicibus extat, credere; & tamen prudens ac sciens fatetur, se non credere, quòd scriptum sit, poculum effundi pro nobis, etiãsi Euangelistæ verba, & constructio Grammatica, & vetustorum codicum lectio, & Catholicæ Ecclesiæ fides eius hæresi cõtradicat. Beza igitur in hac re bellè ostendit, quid sit esse hæreticum. Est vtique pertinacẽ te in eo quod semel affirmãdum elegeris, exhibere, etiãsi & scriptura sacra, & Ecclesia tota iudicet te errasse. Nos autem, omissa tam insigni huius hominis impudentia, sic tandem concludimus: *Calix dicitur apud D. Lucam pro nobis effundi; sed vinum pro nobis non effundebatur, sanguis verò Christi effundebatur: non igitur vinum post consecrationem, sed sola sanguinis Christi substantia in calice Domini continetur.* Hoc qui negat, expressis Euangelij verbis non credit. Expressa Euangelij verba mauult negare hæreticus, quàm ad Romanæ Ecclesiæ fidem, à qua temerè defecit, consultò redire.

1555 | 259. Paulus 4. Neapolitanus, an. 4. m. 2. d. 27.

215. De Bucero.

ª Præter inconstantiam, qua Bucerus non modò à monasticæ religionis voto ad seculum, & à Catholica fide ad hæresim, verũ etiam à Luthero ad Zuinglium, & rursum à Zuinglio ad Lutherum defecit ac trãsiit, illud propriè huic homini tribuitur, quòd primus persuasit Luthero, corpus & sanguinẽ Christi non adesse in Eucharistia, nisi in sacramẽtali vsu, hoc est, dum comeditur, & bibitur.

Corpus & sanguinẽ Christi adesse in Eucharistia aliàs quàm dum manducatur & bibitur; & cur ita in hoc solo sacramento eueniat.

ª *Calix benedictionis* (inquit Apostolus 1. Cor. 10.) *cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est?* Si liquor in calice post benedictionem interpositam effectus & contentus, cõmunicatio sanguinis Christi est (calix enim noster non nascitur, sed fit facit) profectò cùm liquor ille ibi sit, antequàm de calice quicquam hauriatur; etiam *communicatio sanguinis Christi* non tantùm in iis est qui de calice bibunt, verumetiam in ipso calice, antequam de eo bibatur. Nam & *calici benedicimus*, antequã ex eo bibamus, & idem calix iam tum appellatur *calix benedictionis*, quia iam tum, id est, mox postquam ei benedixerimus, in se habet ea mysteria, per quæ laudemus Deum & gratias illi agamus. Eodemq; modo

Aposto-

Fides & confeßio Richardi Britanni de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Richardus Britannus annorum ferè vigintiquatuor Oxoniæ agens, cùm Locos communes Eckij,& aliorum qui Catholicam fidem propugnabant,legeret,animaduertiſſerque ſingularem rationem Pontificis Romani, tanquã primi Paſtoris Eccleſiæ,omni ætate ac memoria habitam fuiſſe;cœpit de primatu Eccleſiæ Romanæ tum loqui liberius, tum etiam interdum diſputare. Quæ res cùm læſæ maieſtatis crimen in Anglia haberetur,Britannus ad Iudicẽ delatus eſt,velut
1551 Regiæ maieſtatis legumque Regni hoſtis publicus. Ille autem in iudicio liberrima voce confitebatur, *Paſtorem ſuum atque omniũ Catholicorum eſſe Pontificem Romanũ*,atque eam eſſe Catholicam fidem aſſeuerabat,nec aliter debere Iudicem ipſum credere, ſi vellet æternam ſalutẽ conſequi. Iudex autem ſecundùm tyrannicas eius regni leges, hominem in cuſtodiam duci iubet, rem de more ad Regium Senatum relaturus. Ibi adoleſcens,quod verbo dixerat, ſcripto confirmans, *multa in primatus Romani defenſionem perſcripſit*,eaque ad iudicem deferri curauit,conſciẽtiamque hominis(quem & Eccleſiaſticum,& doctum, & aliàs Catholicum eſſe,non ignorabat) vehementer commouit,vt ipſe etiam,quod ſciret verum eſſe, non dubitaret confiteri.Huic cõfeſſioni liberrimæ adiunxit idem Britannus inſignem vitæ innocentiam ac pietatem, adeò vt mirabili & noſtris temporibus inaudita vteretur abſtinentia. Nam ſolo pane,& eo perexiguo quotidie victitabat,niſi quòd in Dominicis atque aliis feſtis diebus paululum fortè iuſculi ſorbebat. Qua ex abſtinentia, vt ego quidem puto, nimium auſtera, cùm paſſionem cholicam grauiſſimam contraxiſſet,nunquam tamen adduci potuit,vt vitæ rationem mutaret: tantaque cum patientia morbum ſuum pertulit,gratias Deo continuas etiam in mediis perpeſſionibus ſeriò agens,vt magnæ omnino inhabitantis in ſe gratiæ Dei ſpecimen ederet.

Erat ſanè ſtuporis plena hæc res,quòd cùm Epiſcopi,Theologi,omneſque homines in Anglia eo tempore agentes,tantum abeſſent à primatu Pontificis Romani agnoſcendo, vt neque auderent nomen eius in libris ſuis pati extare, neque mentionem eius fecre,ne hoc in capitis periculum eis cederet: quòd illis ipſis diebus Deus hunc iuuenem in medio Academiæ florentiſſimæ excitauit, qui tam lingua & calamo, quàm vitæ probitate ac mortis contemptu ſedem Romanam confiteretur. Nihil enim aliud hic vir in votis habebat,quàm vt pro fide Catholica & fratribus ſuis animam poneret. Non quod audiui,ſed quod vidi & noui,hoc ſcribo. Nam & in eodem collegio cum hoc homine vixi,& patientiam eius incredibilem aſpexi, & in carcere poſitum inuiſi,& per eius preces in animum quoque meum induxi,vt ſi neceſſitas imponeretur,pro eadem fide per Dei gratiam decertaturus eſſem, quod aliis præterea multis eiuſdem collegij perſuaſum erat. Cæterum,Deo aliud prouidenre,mutatus eſt ſubitò rerum Angliæ ſtatus. Edouardo enim Rege mortuo, ius regni ad Mariam ſpectabat quæ fidem Catholicam omnibus viribus tuebatur. Emiſſus igitur è carcere poſt aliquot menſes Britannus, in ſocietatem D. Franciſci ſe contulit,in eoque habitu quod reliquum erat vitæ tranſigens, breui poſtea ex hoc mundo ad cæleſtem patriam commigrauit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

bibitur. Dum enim capita Lutheranæ & Zuinglianæ factionis VVitrébergæ cõuenissent, an. Dom. 1537. ac viderent, suam discordiam maximè iam offensioni omnibus esse: tãdem auctore Bucero cum protestatione quadam subscripserunt huic errori, adesse quidem Christi corpus, dum sumitur sacramentũ, nec vnquam præterea.

216. De

Doctores Catholici.

Apostolus de altera parte sacramenti agẽs: *Panis* (inquit) *quẽ frangimus, nónne participatio corporis Domini est?* Panẽ verò frãgimus, antequã eũ dispensemus, aut manducandũ porrigamus. Fit enim fractio, tũ ad insinuandũ mysteriũ passionis (in qua Christi caro flagellis, clauis, & lancea, fracta & cõscissa est) tum vt iis qui participabũt de mysteriis, distribuatur vnicuiq; sua pars & velut buccella. Prius ergo, quàm iste panis frãgatur, *corporis Domini cõmunicatio est.* Etenim benedictio facit, vt panis ille corporis Domini communicatio sit: benedictio, inquam, Domini, qua & ipse gratias agens, dixit: *Hoc est corpus meum,* & nos *hoc facere iussit in suam cõmemorationem.* Quocũque autem ex loco panis ille dispensatur, & calix porrigitur; is vtiq; locus appellatur (1. Cor. 10.) *mensa Domini.* Nam ibi Apostolus negat, eos posse *mensæ Domini participes esse, qui participant de mensa dæmoniorum.* Quemadmodum igitur cibus quem gentes in

Idem Carolus 5.

epulis Deorum suorum mãducabant, prius in mensa quàm in ore ipsorum fuit: sic etiam cibus ille quem Christiani capiũt in mysteriis, prius est in Domini mẽ-

1555 Idem Paulus 4. sa, hoc est, in loco aliquo externo, vbi benedicitur & consecratur, quàm sit in ore fidelium. Nam de mensa Dominica in os nostrum accipitur. Non igitur Dominici corporis præsentia pendet à nostra manducatione, sed nostra mãducatio pẽdet à Dominici corporis præsentia in mensa Domini. Quod nisi ita se habere primitiua Ecclesia credidisset, nunquam apud Tertullianum legissemus hæc verba in lib. de corona militis: *Calicis aut panis etiã nostri aliquid decuti in terram, anxiè patimur.* Cur id, obsecro, nisi quia in calice ipso, & sub figura benedicti panis, mysteria sanguinis & corporis Domini continebantur? Quid ergo est? Vtrum sacramentale aliquod elementum, præterquam in vsu ac dispẽsatione sua, vim sacramenti habet? Non, opinor. Sed Eucharistia non modò sacramentũ, sed præterea sacrificium est. Adest enim corpus Christi, non primum, aut solum, vt à nobis comedatur, sed multò magis, vt per hanc oblationem *nomen Dei magnificetur in Gentibus*; Malach. 1. dum oblatio non immunda (qualis illa Iudæorũ fuit) sed *munda* & incruenta *offertur nomini eius inter gentes.* Vnde Christus statim post acceptum panem *gratias egit,* Matt. 26. Cui tandem, nisi Deo? Itemq; (vt est apud Marcum Euangelistam c. 14.) *benedixit,* vtiq; etiam pani. Quod planissimum fit ex D. Paulo, qui dicit, se aliosque Dei ministros *calici benedixisse*; 1. Cor. 10. Quis aũt dubitet, quin eadẽ ratio faciat, vt pani benedictionẽ impẽsam credamus, quæ disertè exprimit, Apostolos *calici,* hoc est, liquori contento in calice *benedixisse?* Quòd si Eucharistiæ consecratio primùm per gratiarum actionem referatur ad Deum, deinde per benedictionem ad res propositas, hoc est, ad panem & calicem (vt illa videlicet fiat corpus & sanguis Domini, sicut verba Christi significant:) profectò primus Eucharistiæ vsus non est, vt nos eam participemus, verùm vt in gratiarum actionem offeratur Deo corpus & sanguis Christi sacerdotis æterni, qui suam Ecclesiam neq; sine sacrificio relinquere, neq; aliud sacrificium habere voluit, præter seipsum: vt is qui redemptionem nostram in corpore & sanguine suo verè semel operatus erat, per eandẽ rerum veritatem & semper glorificaret Dei nomen in hoc mundo, & quotidie exequeretur, quod antè inceperat. quò ista ratione omnes intelligerent, *non esse aliud nomen sub cælo,* per quod vel Deus coli velit, vel nos saluari possimus, *præter nomẽ Iesu Christi.* Quare præcipuus Eucharistiæ vsus est, vt per mortis Christi cõmemorationem in carne ipsa, quæ olim

morie-

Quot millia Sanctorum in Galliis pro Ecclesiæ Romanæ primatu martyrium subiuerint.

Iacobus Payua de origine Societatis Iesu: *In ciuilibus* (inquit) *bellis, quibus Gallia nuper exarsit,*
cùm à Deo Opt. Max. Regiaq́ Maiestatis hostibus sacerdotũ circiter sex millia capta fuerint, qui reiecta
1594. *salutis impia conditione, maluerunt diuersis cruciatuum generibus affecti interire, quàm debitam Roma-*
no Pontifici obedientiam abiicere, atque veram sanctißimi corporis Christi in Eucharistia præsentiam
cum Caluino sceleratè denegare: ex illis tria ferè millia fuerunt omniũ ordinum monachi religiosißimi,
quorum sanguis ad Deum è terra clamans, non minorem sanè sceleribus vestris (Lutheranos alloqui-
tur) *vltionem comminatur, quàm vniuersa Gallia, totique Christiano orbi pacis religionisq́ instaura-*
tionem pollicetur.

Friderici Staphyli fides de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Fridericus Staphylus in defensione contra Illyricum: *Falsò prorsus moreq́ suo Illyricus, cùm*
1595 *ait, Cyprianum disceptasse cum Cornelio de primatu. Nam D. Cyprianus multis in locis primariæ digni-*
tatis honorem defert Romanæ Ecclesiæ, tanquam sedi Apostolicæ. Et pòst:

Fatendum quidem est, fuisse inter Ecclesias Latinam & Græcam ingens certamen variis de rebus,
de quibus tamen in Florentino concilio maxima ex parte concordia inita est. Vtra autem Ecclesiæ illius
schismatis auctores fuerint, nec ipsi Græci dißimularunt, nec ira Dei vindex iustißima reticuit, vtri
1596 *parti adiudicàrit causam, cùm Romanam Ecclesiam hactenus incolumem conseruârit, dißipàrit Græ-*
cam: quæ (perinde atque nos Germani nunc) dum Petri Apostoli sedem iudicem non ferebat, iam ferre
1597 *cogitur Turcicam seruitutem vindicem rebellantis contumaciæ.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
		Ferdinandus Imp. an. 6.
1555	Idem Paulus 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

216. De Svvencfeldio.

Docuit, Christi corpus in cælo assumptum plane Deū esse factum: & ita in cœna Domini adesse quidem corpus Domini, sed quod jam sit diuina essentia. Sic docuit in lib. de duplici statu Christi, artic. 17. & 18.

217. De Lucâ Sternbergero.

Iste (vt in more positum habent plerique Sacramentarij) Eucharistiæ Sacramētum blasphemè irridere solitus, quodam die communicaturus, ad sodales qui minus frequentes conuenerunt, dixit, Venire huc, non enim possum solus illum deuorare; Staphyl. de concord. Lutheranorum.

218. De Petro Martyre, seu de ys qui negant, Deum posse corpus suum sub specie panis exhibere.

Petrus Martyr contra Stephanum Gardinerum Vintoniensem Episcopum, post obiectionem vndecimam, ita scribit: *Querimur vos dicere, corpus Christi esse in multis locis, quodq́ Dei potentiam obyciatis, cùm hoc ex illarum sit rerum genere, ad quas Dei potentia se non extendit: nempe, vt multis locis eodem tempore corpus humanum, salua natura sua, diffundatur.* Hæc ille. Negat igitur, Deū posse facere, vt corpus Christi manens semper (vt verè manet) verum corpus Christi, sit eo modo simul in pluribus locis, quo in Eucharistia id esse Catholici atque etiam Lutherani credunt. Vide in quantam blasphe-

Doctores Catholici.

moriebatur, nunc factā, Deus inter gentes honorificetur & colatur; secundus verò, vt post fractionem mysterij eadem Christi mors (per veritatem carnis quæ mortua est, à nobis corpore & spiritu acceptā) operetur in nobis fidei, charitatis & iustitiæ augmētum, donec eò vsq; creuerimus, vt mercedem plenā de manu Domini capiamus in cælis.

Corpus Christi assumptum non esse conuersum in diuinitatem.

Iesus Christus, qui est ad dextrā Dei (Rom. 8.) *etiam interpellat pro nobis.* Hoc autem secundùm diuinitatem facere non posset. Angeli etiā dicunt (Actor. 1.) *Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Humana igitur forma & natura quæ in cælū assumpta est, manet in Christo in æternum. Quomodo alioqui mādücaremus corpus eius, & sanguinē biberemus, (Matth. 26. Lucæ 22.) si corpus & sanguinē amplius non haberet? Denique Fridericus Staphylus in responsione ad tergiuersationē Longini Svvēcfeldiani hanc hæresim & vere à Svvencfeldio affirmatam ostendit, & doctissimè confutat.

Basilius Magnus in Serm. 2. de Baptismo, c. 3. *Grauissimum supplicium in lege Deus aduersum eos decreuit, qui cùm sint immūdi, sancta contingere non verentur. Quanto autem maius aliquid Christus est templo, (secundùm Domini vocem) tāto grauius & terribilius est in anima impuritate constitutum, Christi corpus temerè contingere, quàm sit accedere ad arietes vel tauros, dicente Apostolo: Qui manducat aut bibit indignè, iudicium sibi ipsi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Ita ergo ad sancta accedamus, vt iudicium eorum qui Dominum occiderunt, effugiamus.*

Sacramentarios nunquam posse causam aliquam satis grauē afferre, ob quam necesse sit, hanc orationē Christi (Hoc est corpus meum) *figuratam esse et impropriam: nisi ponant & credant, Deum non posse facere, vt corpus Christi sub specie panis verè adsit.*

Scio, plerosque Sacramentarios verbo tenus non negare, quin Deus per omnipotētiam suā possit efficere, vt corpus Christi sub specie panis verè adsit. Itaque id tantùm hactenus pleriq; eorum profiteri audent, nolle Deū, vt corpus Christi adsit sub specie panis. At cur nolint, si roges, coguntur eas rationes afferre, quæ vel necessariæ ac certæ non sint, vel certè vt necessariæ sint, id necessariò ponāt, Deum non posse facere, quod Catholici eum in Eucharistia quotidie facere credūt. Quæro enim abs te, Beza: cur dicis, hanc orationem Christi (*Hoc est corpus meum*) esse impropriam? Vtrum sacra Scriptura hoc te docuit? Vbi tādem id legis? Nuspiā profectò.

Quot & quanti tum Episcopi, tum alij tam Ecclesiastici, quàm nobiles & illustres in Anglia, Hibernia, & Scotia viri, dignitatem, fortunas, patriam, libertatem, ac denique vitam, Elisabetha apud Anglos regnante, atque hæresim profitente, amiserint, vt ne cogerentur Pontificis Romani primatum abijcere atque abiurare.

Henricus octauus Angliæ Rex, vt Annam Bolenam in Catharinæ vxoris suæ adhue viuentis
1598 locum introduceret, Pontificis Romani ab eo diuortio abhorrẽtis potestatem ex Anglia eiecit.
Hanc Pontificiam potestatem Regina Maria Catharinę filia, vt desereret, adduci nunquam po-
tuit, etiamsi mors, viuente adhuc Henrico eius patre, ob eam causam illi fuisset intentata. Cùm
igitur Deus Mariam Regno Angliæ præfecisset, illa honorem Sedi Apostolicæ debitum publi-
co Regni assensu reddendum curauit, vt iam antè explicuimus.

Maria verò sine liberis mortua, cùm Elisabetha Annæ Bolenæ filia Regium thronum occu-
passet: mox de reijcienda Pontificis Romani authoritate cogitare cœpit, nec iniutiâ. Videbat e-
nim, si primatum Romanæ cathedræ agnosceret, suo, matrisq́; suæ honori derogatum iri, quam
illa cathedra non legitimè nuptam Henrico Regi fuisse pronuntiauerat. Ne igitur aut matrem
illegitimè Regi nuptam, aut seipsam, viuente adhuc priore eiusdem Regis coniuge, illegitimè
natã fateretur; maluit Sedi Apostolicæ in æternũ stanti atq; adcò florenti repudij libellum dare,
quàm breui perituro honori suo quicquam detraxisse videri. Conuocatis igitur publicis Regni
comitijs, cum ad regni ordines de Papatu deserendo, & hæresi stabiliẽda retulisset, quanquàm
dederat operam, vt non ferè alij ad ea comitia conuenirent, quàm qui iam antè abhorrerent à
Catholica fide: tamen quia Episcopos & Optimates ab illo conuentu excludere nõ potuit, post-
quam omnes neruos intendisset, vix tandem obtinuit, vt hæreticorum partes constantiam Ca-
tholicorum vel solis tribus suffragijs superarent. In tam exiguo momento salutis æternæ ratiò
apud Anglos pependit illo tempore. Ac tunc quidem Episcopi, & cæteri, qui aderant, Prælati,
cùm essent viri grauissimi, atq; ab omni crimine immunes, ad vnum omnes huic impio decreto
restiterunt.

1599 Nobilissimus etiam Baro & Vicecomes *D. Antonius Brunus* de Monte-acuto, liberè copiose-
que exposuit, quãto dedecori ea res toti Regno futura esset, si, cùm paucis antè annis Sedi Apo-
stolicæ reconciliatum fuisset, ob eamq́; rem vsq; ad vrbem Romam legationem publicam mi-
sisset, nunc iterum ab eiusdem Sedis vnitate sponte sua resiliret: nec dedecus modò, verùm eti-
ingẽs periculum in ea re esse, si forte Sedes Apostolica ob tãti sceleris vindictam, excommunica-
tis hæreseos authoribus, Regnum ipsum gladio & direptioni vicinorum Principum, exponeret.
Quo tunc in statu & publicas, & priuatas res suas fore arbitrarentur? Se quidem vnum ex ijs le-
gatis fuisse; qui *Paulo quarto* Pontifici Romano debitam obedientiam publicè tum præstitisset
ipse, tum totius Angliæ & Hiberniæ nomine eandem in posterum sartam tectam conseruandã
esse promisisset: nec sibi iam integrum esse, vt aliter vnquam faceret aut statueret. Rogare igi-
tur Optimates, vt fidei ab se nuper datæ memores, retinerent illius Pontificis communionem,
cuius authoritate religionem Christianam & primùm accepissent, & perpetuò conseruassent.
1600 Hæc illo apud optimates cum magna ingenij, fidei, constantięq́; laude perorante, interim *Ioan-
nes Storæus* Iurisconsultus, vir ingenio, doctrina, & longo rerum gerendarum vsu excellens, ean-
dem causam apud inferiorum Ordinum viros diligenter accurateq́; egit, multa interponẽs tum
de necessitate vnius summi capitis in Ecclesia, tum de longa & maximè diuturna maiorum cõ-
1601 suetudine, qui Romanam Sedem velut Apostolorum Principis cathedram semper omni obser-
uantia coluissent.

Portò cùm ob contraria Reginæ studia nec hi viri, nec alij qui eandẽ causam fouebant, quic-
1602 quam proficerent; id demũ restabat, vt *Episcopi omnes* recusarent Ecclesijs suis præesse in ea Re-
publica quæ à capite Catholicæ cõmunionis defecisset. Omnes igitur sedibus suis abdicati vel
in exilium spontaneum ierunt (quæ sors obtigit Thomæ Goldvvello Reuerendissimo Episco-
po Assaphensi, qui mihi manus presbyterij Romæ imposuit) vel in custodiam, alij priuatam, alij
publicam, traditi, Pontificis Romani primatũ gloriosius confitebantur & prædicabant iam vin-
cti, quàm liberi & soluti potuissent. Nam (vt Apostolus de seipso dicebat, Philip. 1.) non paruũ
lucri accessit Euangelio, *dum vincula eorum quæ ob Christum perpetiuntur, manifesta fiunt in omni
prætorio, adeò vt plures etiam ex fratribus in vinculis eorum confidentes, abundantiùs auderent sine ti-
more verbum Dei loqui.*

Ac sanè

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1560	Idē Pius 4. Mediolanē. sis, an. 5. m. 11. d. 15.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

sphemiam hæc hæresis ad postremum desinit. Quod nequissimis hominibus credere non libet, hoc Deum posse efficere negant. Id verò pium Lectorem admonendum hîc putaui, nullam esse in ijs articulis omnino contradictionem, si quis dicat, *Corpus Christi esse in cælis, & simul esse in omnibus ijs locis vbi panis ritè consecratur in corpus Christi.* Hæc enim duo, *Corpus Christi est in cælis, & corpus Christi non est in cælis*, contradictionem manifestam continēt, & ideo simul esse vera non possunt: certè non quia Deus est infirmus, aut quicquam sit, quod ille facere non possit; verùm quia eorum quæ in contradictionē cadunt, alterum est à vero alienum, & ideo est eiusmodi, vt quia non est verum, non sit etiam bonū, & quia non est bonum, non est vllo modo aptum, vt à Deo creetur, qui summè bonus cùm sit, nihil creare potest, quod nō participet aliquam eius bonitatem. At mendacium est idolum, & minus nihilo. Si autem verum est,

Doctores Catholici.

Primùm igitur dicis ac doces aliquid, & id contra maiorum nostrorum communem & Catholicā fidem, quod in Scriptura sacra non reperitur. Deinde cùm Christum esse Deum nō neges, ex eoq; fatearis, eum posse facere quicquid vult: quare non credis, eū fecisse, vt hoc verè esset corpus suū, quod ille non solo verbo, sed, *benedictione* etiam interposita, & *corpus suum esse* dicit, & à discipulis in mortis suæ memoriam comedi iubet? Cumque fatearis, corpus Christi verè mortuum, & eadem opera verè sacrificatum esse, hanc verò cœnam eiusdē sacrificij commemorationē participationemq; esse concedas, debeatq; in mensa, quæ sacrificij alicuius propria est, eadē caro corporaliter manducari, quæ ante corporaliter oblata fuit: cùr tamen dicis, veram Christi carnem ore Christianorum nō accipi? Verba Christi hoc ita esse dicunt, rei natura & ratio, vt ita sit, omnino flagitat: & tu interim tam verborū significationem, quàm rationem rerum contemnēs, contrariam sententiam defendis. Dic tandem, quid potissimùm ad hoc te impellit? *Veritas corporis Christi* (ait in Tractatione sua contra VVestphalū) *& articulus de ascensu Domini in cælos, & eius in cælis commoratione, manifestè repugnat.* Quid? Vtrum nos credimus, verum Christi corpus in cælum ascendisse, & ibi vsque ad finem mundi commorari? Credimus sanè, & simul credimus, idem corpus, quod ad dextram Patris assidet, in Eucharistia verè adesse, non quia è cælo descēdat, sed (vt Damascenus de Orthodoxa fide lib. 4. c. 14. loquitur) *quia ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei.* Cùm ergo nos & maiores nostri semper ex æquo crediderint tam articulum ascensionis, quàm realis pręsentię Christi in Eucharistia, adeò vt Chrysostomus hæc vtraq; simul vera esse doceat (lib. 3. de Sacerdotio:) cur tu propter Christi commorationem in cælis, negas eius præsentiam sub specie panis? Dicis, *hos duos articulos manifestè repugnare.* Cur tandē? An Deus efficere non potest, vt simul vtriq; veri sint? Si potest id efficere, cùm ipse & ascenderit, & nihilominus benedicens dixerit, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*; cur non tam credis, hoc quod in cœna Domini comeditur, esse corpus Christi, quàm credis eum in cælis commorari? Christum huius verbi authorem habes, Euangelistæ plures ita rem narrant, de parabolica phrasi nihil admonent (quod tamen alias Ioan 2. 4. 7. 21. & Matth. 13. sæpe faciunt) Ecclesia Christum sub specie panis præsentem semper agnouit & adorauit, Berengarium aliter opinātem ad palinodiam coëgit: cur igitur non putas, id velle Deum ita se habere, quod tot modis ita esse, planum facit? Restat ergo vt dicas, articulum Ascensionis Christi sic pugnare cum reali eius præsentia in Eucharistia, vt hi duo articuli simul constare non possint. Certè nihil est aliud, hos duos articulos simul constare non posse, quàm Deum facere nō posse, vt vterq; eorum simul sit verus. Nam si facere hoc Deum

Ac sanè, vt ne id quidem prætermittam, postquàm Episcopi & cæteri Theologi atq; Ecclesiarum cathedralium Presbyteri Canonici tum vincula, tum mortem in carceribus ob asserẽdum summi Pastoris primatum subiuissent; diuinitus factum est, vt Angli Catholici, qui apud Belgas sub Regis Catholici clientela agebant, auderent liberiùs veritatem fidei suæ non verbis modò, sed scriptis etiam cõfiteri. Quo in genere facile princeps extitit *Thomas Hardingus* sacræ Theologiæ professor, qui Iuellum Pseudoëpiscopum Sarisburiensem iuueniliter exultantẽ ita repressit, vt cùm Iuellus palam in suggestu affirmasset, *se Catholicæ fidei subscripturum, si locus aliquis aut è Scriptura sacra, aut ex Patribus, qui primis sexcentis annis vixissent, proferretur, in quo Pontifex Romanus diceretur vniuersalis Ecclesiæ caput* (de alijs enim articulis iam non agimus:) mox Hardingus librũ doctissimum Anglico idiomate conscribens, docuit inter cætera, Damasum Pontificẽ Romanum ab Ambrosio (in Commentarijs 1. ad Tim. 3.) vocatum esse *Rectorẽ eius Ecclesiæ quæ*
1563 *domus Dei & columna ac firmamentum veritatis* ab Apostolo dicitur. Nec enim dubium est, quin & *Rector* idem sit quod *caput*, & illa fuerit vniuersalis Ecclesia quã Apostolus eo in loco describit. Romanus igitur Pontifex, qui *Rector est domus Dei, quæ est columna & firmamentum veritatis*, idem vtiq; vniuersalis Ecclesiæ caput existit. Multa etiam alia in eandem sententiam ex Cypriano, Athanasio, Augustino, Hieronymo, alijsq; Patribus Hardingus in mediũ protulit, quæ Iuellum eò tandẽ redegerunt, vt per edictum regium curaret, eiusmodi libros interdicẽdos & abdicandos, adiecta etiam mulcta & minis terrore plenis, si quis eos apud se tenere deprehenderetur.

1564 Hardingi exemplum secuti sunt alij Theologi complures, in primis *Thomas Dormannus*, & *Ioannes Martialis*, post autem *Hugo Heskinus sacræ Theologiæ Professor, Ioannes Rastellus, Nicolaus Sanderus, Gulielmus Alenus, Thomas Stapletonus & Robertus Poyntzeus*: qui omnes, vbi occasio tulit, eundem Pontificis Romani primatum & confessi sunt egregiè, & rationibus tum è sacra scriptura, tum ex authoritate Patrum, & vsu rerum petitis, vehementer corroborârunt. Quod argumẽtum *Thomas Stapletonus* omnium copiosissimè tractauit in eo libro quem omni & eloquentia & doctrina refertum contrà *Hornum Pseudoëpiscopum Vintoniensem*, edidit. Hæc non esse omittenda hoc in loco putaui, vt aliæ nationes scirent, non Angliam vniuersam ita recessisse a Romani Pontificis obedientia, quin optimi quiq; & doctissimi viri adhuc persistant, ac in æternum permansuri sint in sancta Sedis Apostolicæ communione atq; obseruantia. Quam Sedem in hoc exilio nostro benignam sanè matrem experti sumus, vt verè appareat, hanc esse, ac manere prorsus eandem, quæ olim fuit, cùm ad eam veluti ad Catholicæ cõmunionis portum cõfugerunt *Athanasius*, & *Petrus Alexãdrinus*, cæteriq; Episcopi Catholici per Vãdalos ex Africa eiecti. Proprium enim petræ ac rupis solidæ est, alios minores lapides mole sua sustentare, ac locum vbi securè quiescant, præbere.

Qui autem pro Apostolicæ cathedræ Principatu confitendo, vel in vinculis domi, vel in exilio foris, partim vsque ad mortem perstiterunt, partim vsque ad hodiernum diem detinentur, hi sunt:

1605. Edmundus Bonnerus, Londinensis,
1606. Ioannes Vitus, Vintoniensis,
1607. Cuthbertus Tonstallus, Dunelmensis,
1608. Oglethorpus, Carleolensis,
1609. Pateus, Vigorniensis,
1610. Baynus, Lichfeldensis,
1611. Thurlebeus, Elyensis,
1612. Polus, Petroburiensis,
1613. Burnus, Bathoniensis,
1614. Scottus, Cestriensis, in exilio defunctus.

} Episcopi Angli aut in vinculis, aut exilio vita defuncti.

1615. Hethus, Eboracensis Archiepiscopus,
1616. VVarsonus Lincolniensis,
1617. Troblefildus, Exoniensis,
1618. Thomas GoldVVellus, Asaphensis, Romæ exulat.

} Episcopi Angli adhuc in custodia detenti, aut exules, sed superstites.

1619. Richardus Creueus, Archiep. Armacanus,
1620. Mauritius, Archiepiscopus Cassclensis,
1621. Gulielmus VValsius, Medensis Episcopus,
1622. Thomas Leurus, Darensis,
1623. Thomas Ternanus, Rossensis,
1624. Redmundus, Episcopus Alladensis.

} Episcopi Hiberni aut vincti, aut exules.

Ioan-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

est, corpus Christi esse in cælo: mentitur, qui dicit, corpus Christi non esse in cælo: verùm qui dicit, corpus Christi esse in Eucharistia, non negat idem esse in cælo. Potest igitur Deus facere, vt vtrumque simul sit verum.

Ha-

Doctores Catholici.

posse concedis, cùm ille sit vtriusq; operator: nihil affers, cur necesse sit, te credere, aut hanc Domini orationem (*Hoc est corpus meum*) esse impropriam, aut corpus Christi verè non adesse sub specie panis. Tu verò credis, non adesse Christi corpus substãtialiter in Eucharistia. Cur ita credas interrogatus, ais, Christum in cælis commorari. Si tua ratio necessaria est: qui commoratur in cælis, non potest in Eucharistia præsens fieri, etiamsi Christus ipse dicat, hoc, quod in terris comeditur, corpus suum esse, & id corpus suum, quod pro nobis datur, quod per Apostolum suum docet a nobis comedi, vt *mortẽ eius commemoremus*, quod etiam *qui manducat indignè, reus est corporis Domini, quoniam non dijudicat corpus Domini.* Hæc enim omnia demonstrant, substantiale corpus Christi verè manducandum in Eucharistia dari: vt sanè, si possit Deus id præstare (quid ni autem possit?) omnino credendum sit, eum id præstitisse. Si ergo (vt dixi) tu affers necessariam rationem, cur aliter, quàm nos, credas: dicis profectò, non posse Deum facere, vt corpus, quod in cælis commoratur, eodem tempore in Eucharistia substantialiter manducetur. Aut igitur negas omnipotentiam Dei, aut nihil omnino dicis. Quapropter vtcunque verbo id dissimules, tamen reipsa putas, non posse Deũ facere, quod nos eum fecisse, & perpetuò facere, credimus. Relicto igitur Beza, conuerto me ad Petrum Martyrem, qui fatetur ingenuè, Deum non posse facere, vt corpus Christi, quod commoratur in cælis, eodem momento præsens fiat in multis altaribus & locis. Huc, huc Satanæ consilia tendunt, vt Dei nomen blasphemetur, vtque omnipotentia summi numinis denegetur. Certè aliter nos docent scripturæ sacræ, aliter Symbolum Apostolorum. *Credo* (inquit Ecclesia) *in Deum patrem omnipotentem.* Angelus etiam Domini (Lucæ 2.) loquens de re omnium maxima (*nempe quòd Dei Filius Deus manens fieret homo*) *Non erit impossibile* (inquit) *apud Deum omne verbum.* Item Christus ait (Lucæ 18.) *Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.* Quibus verbis significat, Deũ posse facere, *tum vt camelus transeat per foramen acus* (quod tamen apud homines ex his rebus est quæ fieri non possunt) *tum vt diues ingrediatur in regnum calorum.* Præterea, Christus natus est clauso vtero virginis, & ingressus ad discipulos clausis ianuis. Itaque Augustinus (in epist. 3.) *Ipsa virtus* (inquit) *per inuiolata matris virginea viscera, membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra iuuenis introduxit.* Hæc ille. Cùm igitur per omnipotentiam Dei duo corpora (Christi & ianuarum) ita in eodem loco substiterint, vt neutrum naturam suam amiserit, & tamen secundùm nostram philosophiam vtrumque eorum vt suam quantitatem, ita locum separatum habere debuerit: clarum est, Deum posse de rebus, falua ipsarum natura facere, quę nostrum ingenium comprehendere non potest. Vnde Augustinus (lib. 9. de Gen. ad liter. c. 17.) ait: *Potestas Creatoris potest de omnibus rebus naturalibus facere aliud, quàm eorum quasi seminales rationes habent.* Deus igitur efficere potest, tum vt idem corpus sit in distantibus locis, tum vt plura corpora sint in vno loco, tum vt corpus aliquod seruetur extra omnem locum, sicut totum vniuersum seruatur, extra quod nihil corporale aut locale est, à quo fulciatur. Atque hæc in genere dicta sint. Quod verò ad Eucharistiam attinet, corpus Christi nec sine loco ibi est (quia locum habet sub speciebus panis & vini, quas ad tempus per miraculum sustentat absque sua mutatione, sicut diuinitas immutabilis in se manens naturam Christi humanam sustentat) nec ibi locum tenet respondentem propriæ ac visibili suæ quantitati, quam in se perpetuò habet (secundùm illam quippe in cælo tantùm suam habet extensionem) sed in Eucha-

Marginal: Idem Ferdinã. — 1560. Idem Pius 4.

1625. Ioannes Hamiltonus, Archiep. S. Andreæ,
1626. Iacobus Beton, Archiep. Glasconensis,
1627. Gulielmus Cheisolne, Episcop. Dumblanensis,
1628. Ioannes Leslie, Episcopus Rossensis,

} Episcopi Scotiæ sedibus eiecti.

1629. D. Feknamus monachorũ D. Benedicti Abbas, in carcere adhuc agit,
1630. Mauritius Chaceus Carthusianorum Prior cum suis omnibus Brugis in exilio agit.
1631. VVilsonus Carthusianorum de monte Gratiæ Prior,
1632. Catharina Palmera Monialium D. Brigittæ Abbatissa cum Hugone Huberto eiusdem Ordinis generali confessore, ac reliquis fratribus & sororibus suis locum exilij sui prope Antuerpiam in Brabantia sortitur,
1633. Elisabetha Cresnera Monialium D. Dominici Priorissa cum suis apud Brugenses agit,
1634. Franciscani per inferiorem Germaniam dispersi in exilio agunt,
1635. Richardus Shelleus ordinis D. Ioannis in Anglia Prior cum fratre suo Iacobo eiusdem Ordinis milite, in exilio agit,
1636. Georgius Dureius Dunfermlemensis Abbas Scotus,
1637. Abbas etiam de Neuhall, Scotus.

} Religiosorũ Ordinũ Archimandritæ & Priores tum Angli, tum Scoti ob fidẽ suis sedibus pulsi.

1638. D Henricus Colus, Ecclesiæ Londinensis,
1639. D Edmundus Stuardus, Ecclesiæ Vintoniensis,
1640. D. Reginaldus, Ecclesiæ Exoniensis,
1641. Robertsonus, Dunelmensis,
1642. Setholandus, Vigorniensis,
1643. D. Ioannes Ramrigius, Lichfeldiensis,
1644. D. Ioannes Harpsfildus, Nordouicensis,
1645. Henricus Iolitfus, Bristoliensis,
1646. D. Iohannes Boxollus, Vindelisoriensis,
1647. Daniel, Herfordensis,
1648. Petrus VVhitus, VVaterfordiensis,
1649. Thomas Moetanus, Corcensis,
1650. Dauid Hutle, Iemlacensis.

} Decani cathedraliũ in Anglia Ecclesiarum.

1651. D. Nicolaus Harpsfild, Cantuariensis,
1652. D. Dracottus, Eboracensis,
1653. Richardus Petreus, Bokingamiæ,
1654. D. Chedseus, Middelsexiæ,
1655. Maruinus, Surriensis,
1656. Fitz Iacobus, Bathonensis,
1657. D. Albanus Langdalus, de Levvis,
1658. Taylerus, Cicestriensis,
1659. Hodsonus, Lincolniensis,
1660. Ioannes Hansonus, Richmundensis,
1661. Robertus Perceuallus, Cestriensis,
1662. Robertus Monensis, in VVallia,
1663. Luttrellus, Archidiaconus Medensis in Hibernia,
1664. Thomas Chone, VVaterfordiensis, ibidem.

} Archidiaconi vel vincti, vel exules.

Belserus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Ferdinand.
1562	Idem Pius quartus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreses connexæ cum Sacramentariorum doctrina de Eucharistia.

219. De Molinæo.

b Vide vt hæresis hæresim pariat. Nam cùm nos vtamur exemplo Christi clauso virginis vtero in mũdum exeuntis, ad corporis Christi præsentiam in Eucharistia facilius persuadendam; illi negant, Christum clauso virginis vtero natum esse, id quod authore etiam Bucero Molinæus affirmat in tertiam vnionis Euangelicæ partem, vbi dicit: *Iesum nascentem adaperuisse vuluam Mariæ.* Quæ hæresis in persona Iouiniani ante annos mille & penè ducentos cõdemnata fuit.

c Eôdem pertinet, quòd Caluinistæ passim negant, Christum intrasse ad discipulos (Ioan. 20.) per ianuas clausas. Caluinus in institut. c.18. §.26. putat, Christum sua virtute patefecisse ianuas, sibique cedere iussisse. Petrus Martyr addit, fortè non per ianuas, sed aliunde Dominum posse dici ingressum. Brentius ex ista re asserit, corpus Christi post resurrectionẽ fuisse incircũscriptum & vbique; & ob id ibi discipulis apparuisse. Tam malè sibi constant hæretici, vnum hoc agentes, vt veram fidem vno consensu velut caudis colligatis oppugnent, cùm alioqui vulpium istarum capita lõgè inter se disiuncta sint.

c Qui-

Doctores Catholici.

ristia per substantiæ modũ adest, quo panis ipse, cuius substantia in Christi corpus iam conuersa est, ibi ante conuersionem fuerat. Itaq; præter Dei omnipotentiam blasphemè ab hæreticis traductam, verè etiam dicimus, corpus Christi non esse in pluribus locis per suam visibilem ac propriam quantitatem, quam in cęlo tenet; sed esse quodammodo in pluribus locis, quia est sub pluribus panis & vini speciebus, quæ species naturaliter sunt in pluribus locis. Et in hoc stat miraculum, quòd corpus Christi species panis & vini sustentat, velut quantitatẽ ad tempus ascitam, propter vtilitatẽ nostrã. Quo in sensu Chrysost. dicit in lib. 3. de dignitate sacerdotali: *O miraculum, ò Dei benignitatem! Qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertractatur.* Et in c. 9. ad Hebræos, homil. 17. *In multis locis offertur Christus, hic plenus existens, & illic plenus, vnum corpus.* Hæc ille.

Christum clauso virginis vtero natum esse.

b Isaias c.7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* In quibus verbis Ambrosius (in epist. 81.) notauit, Prophetam dixisse, non modò *concepturã*, sed & *parituram virginem.* Quæ autem parit virgo, non aperit vuluam in partu. Alioqui secundùm ea quæ de ventre inspiciendo Prætor edixit, Maria post partũ virgo non esse deprehenderetur. Ezechiel etiam ait: (c.44) *Porta Orientalis, per quam Deus Israel ingressus est, clausa erit, & non aperietur.* Porta verò, per quam Redemptor in mundum intrauit, (auctore Ambrosio ibidem) est B. Maria. Chrysostomus etiã in homil. de Ioanne Baptista: *Da potestæ Dei, quia de virgine natus sit, & tamẽ ipsa virgo fuerit virgo post partum. Porta hæc* (Ezechielis 44.) *semper clausa erit, & non aperietur.* Augustin. de ciuitate Dei (lib. 22. c. 8.) profitetur, *se credere, Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum.* Hieronymus in 44. Ezech. *Pulchrè quidam per portam clausam Mariã virginem intelligunt, quæ & ante partũ, & post partũ, virgo permansit.* Deniq; Ecclesia nõ solùm credit, verùm etiã publicè canit in laudem Mariæ: *Post partũ virgo inuiolata permansisti.* De qua eius perpetua virginitate Hugo de sancto Victore librum edidit.

Christum per clausas ianuas ad Apostolos intrasse.

c Hilarius lib. 3. de Trinit. *Quæro, per quas clausæ domus partes sese corporeus intulerit. Omnia sunt obserata. Sed ecce, assistit medius, cui per virtutẽ suã omnia sunt peruia. Nihil cedit ex solido. Neque per naturam suam aliquid, tanquã lapsu insensibili, ligna & lapides admittunt. Corpus enim à sese non deficit, vt se resumat ex nihilo, & vnde qui assistit in medio est? Extra rationem humanam est veritas facti.* Ambros. in Lucam lib. 10. c. 24. ait, *Christi corpus, clausis omnibus, per inuia septa corpo-*

1664. Belserus, collegio D. Ioannis in Oxoniensi Academia,
1665. Elius, eius successor in eodem collegio,
1666. Slithurstus, collegio S. Trinitatis,
1667. Henricus Henshaus, Lincolniensi collegio,
1668. D. Georgius Bulloeus, collegio S. Ioannis in Cantabrigia,
1669. D. Ioannes Yongus, collegio Penbrukensi,
1670. Edmundus Cosin collegio S. Catharinæ,
1671. Thomas Peeok, collegio Reginæ,
1672. Gulielmus Taylerus, collegio Christi,
1673. Thomas Redmannus, collegio Iesu,
1674. Thomas Bayleus, collegio de Clare,
1675. Laurentius Vausæus, collegio Mancestriensi,
1676. Gulielmus Martialis, Aulæ S. Albani,
1677. Ioannes Smithæus, collegio regali in Oxonio,
1678. Hodgesonus, collegio Reginæ in Oxonio,

} Studiosorũ collegijs vel in Oxonio, vel in Cantabrigia præfecti, partim vincti & vita defuncti, partim exules.

1679. Hillus, Ecclesiæ Cantuariensis Canonicus.

1680. Ardenus,
1681. Mauritius Clenok,
1682. Palmus,
1683. D. Setonus,
1684. D. Mortonus,
1685. Henricus Bouel in Ecclesia Suthvvellensi eiusdem diœcescos.

} Ecclesiæ Eboracensis,

1686. D. Thomas Darbisherus,
1687. VVillertonus,
1688. Cosinus,
1689. Moruinus,

} Ecclesiæ Londinensis,

1690. Thomas Hidus,
1691. Langrigius,
1692. Bilsonus,

} Ecclesiæ Vintoniensis,

1693. Saluinus,
1694. Dantonus,
1695. Tutinus,
1696. Nicolaus Marley,

} Ecclesiæ Dunelmensis,

1697. D. Faucetus,
1698. Robertus Mannerus,
1699. Gulielmus VVilsus,
1700. Thomas Villerus,

} Ecclesiæ Lincolniensis,

1701. Thomas VVilsonus,
1702. Gulielmus Colinvvod,

} Ecclesiæ Cestriensis,

1703. D. Heskinus, Cancellarius,
1704. D. Thomas Hardingus, Thesaurarius,
1705. Ricardus Dominicus,
1706. Dauid Povvellus,
1707. Faulerus,

} Ecclesiæ Sarisburiensis,

} Canonici cathedralium Ecclesiarum, ob Sedis Apostolicæ primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini | Pontifices Romani | Imperatores

Hæretici & Pseudoprophetæ.

⁴ Quidam etiam Sacramentarij non credunt, Christi corpus clauso tumulo, verùm tunc demum surrexisse, quando Angelus Domini reuoluit saxum à monumento.

Hæreses Protestantium circa perceptionem Eucharistiæ.

* Aiunt, nemini licere, Eucharistiam absq; alijs simul participaturis, percipere; alioqui communionem illā non esse, quam solus quispiam capit. Quasi verò agatur de corporali, & non potius de mystica & spirituali communione, quæ tamen sollennius exercetur, si corporalis conuentus spirituali fructui respondeat.

Incerti-

Idem Pius 4.

Doctores Catholici.

corporibus, inoffensa cōpage insertum esse. Augustin. in lib. de agone Christiano, c. 24. *Contra naturam huius corporis videmus corpus Christi per clausa ostia intrare. Omnia enim possibilia sunt Deo: de corpore suo fecit quod voluit.* Chrysostom. homil. de Ioanne Baptista: *Qui intrauit per ostiis clausis, verè corpus erat.* Hieronymus lib. 1. in Iouinian. *Si clausis ingressus est ostijs, quod humanorū corporū natura non patitur, ergo & Petrū, & Dominū negabimus vera habuisse corpora, quia ambulauerunt super aquas, quod cōtra naturā est?* §. Nō igitur aut patefaciendo fores, aut ingrediendo aliūde, hinc miraculum operatus est Dominus, sed (vt verbis Cyrilli vtar, lib. 12. in Ioan. c. 53.) *Clausis foribus repentè Dominus omnipotentia sua, natura rerum superata, ingressus est ad discipulos. Nullus quærat, quomodo clausis ianuis corpus Domini penetrauit: de omnipotente filio Dei hæc conscribuntur.*

⁴ *Angelum non putemus* (inquit Hieronym. ad Hedibiam q. 6.) *idcirco venisse, vt aperiret sepulchrum Domino resurgenti, & reuolueret lapidē: sed postquam Dominus resurrexit, hora qua voluit, & quæ nulli mortalium cognita est, indicasse quod factum est, & sepulchrū vacuum reuolutione lapidis & sui ostendisse præsentia.* Augustin. de tempore, Serm. 130. *Quomodo de sepulchro exire nō posset, qui ex incorruptis matris visceribus saluæ virginitate processit? Fefellit custodes, exiluit de sepulchro, apparuit discipulis, ianuis non apertis. Inde clausus exijt, huc exclusus intrauit.*

Eucharistiam ab vno solo participatam verè communicationem esse tam cum Christo, quàm cum Christi membris.

* Cùm iam antè probatum sit, corpus & sanguinem Christi verè adesse antequā sacramentum sumatur; non est dubium, quin Sacerdos verè conficiat sacra mysteria, etiamsi nemo adsit, modò verba Christi ad elementa panis & vini rectè adiungat. Id igitur demum restat examinādum, an mysteria percipi ab vno solo possint, siue sit Sacerdos, seu laicus. Eucharistia dicitur κοινωνία, seu communio (vt Damascenus tradit lib. 4. de fide orthod. c. 14.) *quia communicamus per ipsam Christo, & participamus eius carne & diuinitate, & quia communicamus & vnimur inuicē per illam.* Hæc Damascenus. Duplex igitur communionis ratio spectanda est: vna, vt cum Christo capite nostro; altera, vt cum membris etiam Christi vniamur. Neutra verò istarum aut perit, aut imminuitur, etiamsi Eucharistiā soli perceperimus. Cùm enim & species granorum tritici, ex quibus panis confectus est, multitudinem fidelium in vnum corpus coalescentiū satis exprimat, & sub illa specie Christus ipse adsit, qui totius vnionis fons & origo solus existit, nec corporea, sed spiritualis communio sit quam quærimus, eaq; non in societate quapiam visibili, sed in animo per fidem & dilectionem in cordibus nostris diffusam efficiatur: vtique tum verè cum Christo, membrisq; Christi communicamus, etiamsi nullus nobiscum exterius communicet, tum eandem interiorem & spiritalem nostram communionem satis clarè exterius designamus, per speciem panis ex multis granis cōfecti, quam corporaliter sumimus. Non est autem dubium, quin Serapion (apud Euseb. lib. 6. c. 36.) solus communicarit, *puero exiguam quandam Eucharistiæ partē ad eum deferente, & madefactam in os senis infundente.* Quem cōmunionis accipiēdæ modum

1708. Ioannes Bicardikus, 1709. Edouardus Craffordus, 1710. Gilbertus Burnfordus, 1711. Ægidius Capellus, 1712. Ioannes Hemingus, 1713. Huchinsonus,	Ecclesiæ Bathonensis.	Canonici item cathedralium Ecclesiarũ, ob Sedis Apostolicæ primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.
1714. Bemundus Cancellarius, 1715. Edouardus Godsaluus, 1716. Thomas Stapletonus,	Ecclesiæ Cicestriensis.	
1717. Thomas Nutom, 1718. Ioannes Blaxtonus, 1719. Gualterus Muggus,	Ecclesiæ Exoniensis.	
1720. Richardus Ludbius,	Ecclesię Herefordensis.	
1721. Harcottus,	Ecclesiæ Nordouicẽsis.	
1722. Gulielmus Dalby, Cancellarius Ecclesiæ Bristoliẽsis.		
1723. D. Richardus Smithæus, 1724. D. Treshamus,	Ecclesiæ Oxoniensis.	
1725. Morganus Philippus, Præcentor Ecclesi. Meneuensis.		

Non sic autem res accipienda est, velut hi soli Ecclesiarum cathedraliũ Canonici, quos hoc in loco ascripsi, ob Sedis Romanæ cõfessionem patria, opibus, libertate aut vita priuati fuerint. Nec enim dubito, quin alij præterea valde multi hanc laudem meriti sint. Sed illos ego recensui, quos aut ipse noueram, aut ab alijs hac dignitate motos esse, acceperã; Presbyteri verò Parochiales, & alij clerici, qui ob retinẽdæ Sedis Apostolicæ communionem, vel in vinculis defũncti, vel adhuc vincti, vel in exilium ire coacti sunt, multò difficiliùs enumerari possunt. Sed tamen ne ordo ipse, si penitus prætermittatur, iniuriam sibi factam existimet: eos hic adiungam, de quibus me audire contigit.

1726. Edouardus VVilliamsonus, 1727. Gulielmus Sotton, 1728. Gretus, 1729. Hartus, 1730. Ioannes Cubbidgus, 1731. VVoddus, 1732. Ionsonus, 1733. Ramscius, 1734. Georgius London.	Presbyteri in carcere aut defuncti, aut adhuc detenti, ob primatus confessionem.

Clemens

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Inconstantia Lutheri, de vnius aut vtriusque speciei necessitate.

Tam Lutherani quàm Zuingliani & Caluinistę dicunt, iam nemini licere, alteram Eucharistiæ speciem sine altera sumere, quia Christus vtramque simul instituit & tradidit. Sed quidnam Christus instituerit, ij nunquam rectè scire possunt, qui deserta Ecclesia, in qua Christi Spiritus habitat, Christi fidem in Antichristi Synagoga exquitunt. Vt autem liquidò appareat, quanta cum inconstantia hoc ipsum, quo de agitur, Luterus docuerat, sciēdum est, eum ab initio scripsisse ad Bohemos, *Christum de vtraque specie nihil tanquam necessarium præcepisse.* Debere igitur illos *pacem Ecclesiæ sectari, nec de Sacramenti speciebus contendere.* Deinde in articulis per Leonem Papam cōdemnatis affirmauit, *Bohemos ob vtriusque speciei vsum schismaticos quidem esse, non tamen etiam hæreticos.* Tum autem oprauit, vt libet vtriusque speciei vsus non quidem à priuatis, sed in concilio generali decerneretur. Itaque in captiuitate Babylonica: *Non hoc* (inquit) *ago, vt rapiatur vtraque species, quasi necessitate præcepti ad eam cogamur.* Et paulo antè: *Non peccant* (inquit) *in Christum, qui vna specie vtuntur. Pulchrum videretur, si generalis concilij statuto, cuique suum arbitrium re-*

Doctores Catholici.

modum *Dionysius Alexandrinus Episcopus* ante annos mille duceros ritè factū duxit, atq; adeò collaudauit. Ac idem omnino dicendū est de ijs omnibus qui Eucharistiā à Sacerdote in Ecclesia acceptam, domū portabant, eandemq; secūdùm quod ipsis videbatur, absq; vlla sollenni fratrum conuocatione, capiebant. de quibus vide *Cyprianum in Oratione de lapsis.* Fateor quidem, pleniorem extare intimæ cōmunionis fideliū significationem, quoties plures simul de ijsdem mysterijs participant. Verum ita vrgere visibilem & externum cōmunicandi modum, vt neges, ad mēsam Domini omnibus & singulis fidelibus propositā eū accedere iure posse, qui alium eodem loco & tempore communicaturum non inuenit: hoc profectò satis ingenuū & liberale nō est. Vsq; eo enim à seruiture legis, hoc est, ab externis & corporalibus cærimonijs liberati sumus, vt nihil in mundo, quod extra nos est, profectum nostrum spiritualé impedire possit. Vnde illud verum est verbū quod D. Chrysostom. doctissimè explicat: *Nemo læditur nisi à seipso.* In potestate autē alterius esset, me lædere, si ego morrem Domini per mysteria, quæ Christus ad eam rem instituit, ideo commemorare, & cū Christo per Eucharistiam magis magisq; vnire non possem, quia nemo alius aut vellet, aut etiā hoc tempore posset, mecum ad Domini mensam accedere. Sed quid argumenror? Vtrum per solā Eucharistiam cum Christo & Ecclesia connectimur? An non idipsum per Baptismum rite acceptum efficitur? Etenim *in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus,* 1. Cor. 12. Nunquid igitur nemo baptizabitur, nisi & alij pluresadsint, qui simul cum illo Baptismū percipiant? Demq; in cærimonia Paschatis (Exod. 12.) non nisi rot personas conuenire necesse fuit, quot sufficere possent ad vescendum agnum. Nunc autem vnus homo solus potest sufficere ad vescendum agnum, quia *panis quem frangimus, est communicatio corporis Domini,* hoc est, totius agni. Non est igitur necesse, vt plusquā vnus ad agnum noui Testamenti vescendum cōueniat. Nam (vt Eusebius Emisen. dicit in hom. 5. in Paschate) *tantum est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Licet igitur plenior & sollennior sit Synaxis, quando plures simul comedunt: fas tamē est vel vni soli in participandis mysterijs vti iure suo.

Alterius speciei participationem ei sufficere ad salutem qui Eucharistiam non consecrat.

Ex causis permultis manifestè intelligimus, Christum in Eucharistia instituēda non eo animo fuisse, vt quenquam, præter illum qui Eucharistiam cōsecrasset, ad vtramq; speciem sumendam obligari vellet. Ac primùm in 6. c. Ioan. (quemadmodum in libello

1735. Clemens Burdettus,
1736. Edmundus Hargattus,
1737. Thomas Dauys,
1738. Gregorius Bellus,
1739. Laurentius VVebbus,
1740. Robertus Painus,
1741. Nicolaus Langrigius,
1742. Richardus Adamus,
1743. Ioannes Peritonus,
1744. Thomas Cranus,
1745. Richardus VVodlock,
1746. Richardus Iacobi,
1747. Thomas Haukins,
1748. Crocus,
1749. Grangerus,
1750. Gulielmus Giblettus,
1751. Coquus,
1752. Hugo Tenant,
1753. Thomas Palmerus,
1754. Thomas Arkinsonus,
1755. Pilus,
1756. Colinus,
1757. Redus,
1758. Durstonus,
1759. Edouardus Chamberus,
1760. Simon Bellostus,
1761. Kingus,
1762. Rogerus Bobettus,
1763. Robertus Ionus,
1764. Ioannes Fezardus,
1765. Gulielmus Shepardus,
1766. Richardus Bishop,
1767. Ioannes Bervvikus,
1768. Martinus,
1769. Antonius VVilkinson,
1770. Courtmillus,
1771. Richardus Prattus,
1772. Gulielmus Aikinsus,
1773. Heivvardus,
1774. Harperus,
1775. Iosephus,
1776. Ioannes Feltonus,
1777. Stephanus Markus,
1778. Ioannes Oliuerius,
1779. Gulielmus Greshoppus,
1780. Thomas Kirtonus,
1781. Edouardus Blumbrogus,
1782. Henricus Alvvayus,
1783. Ioannes Rastellus,
1784. Cuthbertus Vauxeus,
1785. Edmundus Brunus,

Presbyteri beneficijs suis exuti, aut in exilio degentes, ob primatus Romani confessionem.

Georgius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

reliniquitretur. At non longè post in formula Missæ. VVittenbergensis: *Simpliciter* (inquit) *iuxta institutũ Christi vtraq; species & petatur & ministretur. Concilia nec morari, nec audire volumus in his quæ manifestè sunt Euangelij. Quin amplius dicimus*, inquit: *Si quo casu conciliũ propria auctoritate id statueret aut permitteret:*

Doctores Catholici.

bello ea de re duobus abhinc annis edito planissimũ feci) de sacramento Eucharistiæ agens, vt quodã in loco ait, *Nisi manducaueritis carnem, & biberitis sanguinem filij hominis, non habebitis vitam in vobis:* sic etiam ibidem adiungit, *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* & iterum: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ecclesia igitur parem vtrique Dei verbo fidem habens, docet, sanguinẽ sub specie vini tum à quibusdam (illis nimirũ, qui sub vtraq; specie cõsecrant Eucharistiam) necessariò bibendum esse, tum ab aliis (qui tantùm participant de mysteriis) non eadem necessitate sumi oportere. Qui autẽ dissentientes ab Ecclesia; dicũt, neminẽ posse alteram speciem sine altera sumere; fidẽ derogant his Christi verbis, *Qui manducat mẽ; seu hunc panem, viuet in æternũ.* Nam per solã manducationẽ, vitã æternam haberi posse, negant. Deinde, Eucharistia non modò sacramentum, sed multò etiã magis sacrificium est, quod paulò antè manifestissimè probaui. Est autem omne sacrificium sacramentũ, quia rem sanctam significat per sanctum opus quod celebratur: sed non omne sacramentum est etiam sacrificium. Itaq; sacrificia veteris legis fuerunt quidem sacramenta, vtpotè quæ res futuras in Christo (Heb. 9. & 10.) adumbrabant. Iam eius sacramenti, quod simul sacrificium sit, hæc est natura, vt sacrificio semel ritè atq; integrè completo, si partem quamlibet in sacramentum postea sumas; cum sacrificio, non in eo solo quod sumis, verumetiam in toto reliquo, perfectissimẽ communices. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) Eucharistiam cum sacrificiis Iudæorum conferens, *Qui edunt* (inquit) *hostias, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ, communicant cum altari*, seu, cum sacrificio ipso. Atq; inde probat eos qui scientes & prudentes edunt idolothyta, cũ idolorum cultu, hoc est, cum dæmonibus, qui præsident idolis, communicare. Si ergo is qui partem de sacrificata re, prout sacrificata est, capit, cum toto sacrificio communicet: in sacrificio autem Eucharistiæ sanguis Domini & cõsecratus fuerit, & à sacerdote, qui consecrauit, sumptus: ille, qui postea vel minimam corporis Dominici particulam accipit, sanguinis etiã cõsecrati & sumpti fit particeps, idq; secundùm iuris, non humani, sed diuini interpretationẽ & auctoritatẽ. Ex eoque nulla re ad salutẽ suã necessaria caret. Ac nimirum sacrificiũ quod offertur Deo, integerrimum debet esse, ac omnibus suis numeris absolutũ, Malach. c. 1. In sacramento autem, quod hominibus de altari diuino datur, sola participatio, id est, partis tantùm acceptio necessaria est. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) de Eucharistia, vt sacrificium est, agens, dicit, *Panem, quem frangimus, esse* non modò *μετοχὴν* participationem, sed *κοινωνίαν, communicationem corporis Domini.* Calicem etiam, cui benedicimus, vocat *communicationem sanguinis Christi.* Verùm ibidem de iis loquens, qui sacramentum hoc manducant, *de vno* (inquit) *pane omnes μετέχομεν participamus*, id est, partẽ singuli de immolato pane (quod attinet ad speciem panis) capiunt, ac non totum panem qui offertur. Et iterum postea dicit, *nos non posse mensæ dæmoniorũ, & mensæ Domini participes esse.* Itaq; ratio sacrificij habet se, vt communicationem; ratio autem sacramenti, vt participationẽ: & tamẽ per hanc sacramẽti participationem, cum toto Christi corpore oblato, & cum tota immolatione cõmunicamus. Nec enim participationis nomen sic est accipiendũ, velut de spirituali fructu quicquã desit, sed tãtùm quia corporea species tota, quę immolatur, non etiam tota his qui adstant, necessariò impartiatur. Alioqui verò etiã qui

1580. Georgius Storeus,
1581. Gulielmus Smitheus,
1582. Grenvvellus,
1583. Clemens,
1584. Petrus de Southvvarmborough,
1585. Edouardus Taylerus,
1586. Gulielmus VVoddus,
1587. Knightus,
1588. Ioannes Raſtellus,
1589. Ioannes Danſterus,
1590. Hauardus,
1591. Thomas Fremannus,
1592. Philippus,
1593. Ioannes Fuccius,
1594. Antonius Gardinettus,
1595. Ioannes Bradshaus,
1596. Miniuerus,
1597. Robertus Kentus,
1598. Iakſonus,
1599. Henricus Gillus,
1600. Ioannes Redshaus,
1601. Alanus Cheuerie,
1602. Richardus VViſtus,
1603. Leonardus Stopius.
1604. Ioannes Dalus,
1605. Edmundus Lyſterus,
1606. Ioannes Boltonus,
1607. Thomas Hamedinus,
1608. Henricus Pius,
1609. Dauid de Skenthriſt,
1610. Tomſonus,

} Presbyteri item beneficiis ſuis exuti, aut in exilio degentes, ob primatus Romani confeſſionem.

1611. Dauid VVolfius,
1612. Edmundus Tannerus,
1613. Thomas Povverus,
1614. Petrus Dillonus,
1615. Ioannes VVhitus,
1616. Petrus Fitzgerot,
1617. Bernardus Kerulanus,

} Sacerdotes Hiberni, ob primatum vincti, aut exules.

1618. Adamus Kingorn,
1619. Ioannes Gray,
1620. Andreas Gray,
1621. Gulielmus Meldrom,
1622. Iacobus Fynlaſon,
1623. Iacobus Chalmer
1624. Ioannes Chalmer,
1625. Georgius Zong,

} Sacerdotes Scoti, ob primatum beneficiis ſuis priuati, aut exules.

Eos

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

mitteret, tunc minimè omnium nos velle vtraque specie potiri. Imò tūc primùm in despectum tam concilij quàm statuti sui vellemus aut alterutra tantū, aut neutra, & nequaquam vtraq; potiri, ac planè eos anathema habere, quicunque auctoritate talis concilij vel statuti vtraque potirētur. Incredibilis prorsus hæc impudentia est, vt cùm dicat, vtráq; speciem iuxta institutū Christi ministrandam esse; tamen addat, se velle alterutra tantùm, aut neutra vti, si concilium generale vtraque specie vtendum decreuisset. Quo manifestè docet, se

Doctores Catholici.

partem capit, verè cōmunicat & cū toto sacrificio, & cum Deo, cui offertur, & cum corpore Ecclesiæ, pro quo offertur. Tertiò, cùm magna sit concordia inter sacrificia & sacramenta veteris ac noui Testamēti, *omniaq; in figurā cōtigerint illis* (1. Cor. 10. Heb. 9. & 10.) insigniter animaduertendum est, tum quòd sanguis animaliū in circuitu altaris fundebatur, nec aliter eū à quoquā bibi fas erat; tum quòd (Eze. 44.) *in sacrificiis veteribus omnia libamēta ex omnibus quæ offerebantur, sacerdotum erant.* Ex quo nunc etiam intelligimus sanguinem ad altare Domini, hoc est, ad sacrificium præcipuè spectare; nec necesse esse vt à quoquam sumatur, præterquàm ab iis qui ministerio sacerdotali in mysteriis conficiendis funguntur. Quartò, cùm manna olim Iudęis post rubri maris transitum (Exod. 16.) de cælo daretur, vt significaret, nobis quoq; post acceptū baptismum, panē verè cælestem in sacramento Eucharistiæ dandum esse (nam & Augustinus ita eam figuram interpretatur, tractatu 11. in Ioannem:) profectò manna cibi tantùm, ac non etiam potus vllam speciem habuit: ex quo rectè colligimus, rationem Sacramenti perfectè à nobis in vna sola specie accepta impleri; duplicem verò speciem potius ob sacrificiū institutam esse. Quintò, ea est sacramenti Eucharistiæ perfectio, vt qui vnam dumtaxat speciem capit, totam sacrificij non modò vim, sed & substantiam in ea specie capiat. Nam cùm illud, quod accipimus, corpus Christi sit, Christus verò diuidi iam non possit, etiam si panis species in mille particulas diuidatur: tamen (vt ex Eusebio Emiseno homil. 5. in Pasch. veterem quoq; Ecclesiam docuisse, & credidisse, intelligimus) *corpus Domini, sacerdote dispensante, tantū est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Vt iam non modò per interpretationem diuini iuris, verùm etiam per substantiæ totius perceptionem, ille sanguinem quoq; accipiat, qui Domini corpus, quod exangue non est, manducat. Sextò ipsius Christi exemplum & magisterium vnius speciei vsum confirmat. Nam *Christus cùm recumberet cum duobus discipulis* in Emmaunte, (*Luca 24.*) *accepit panē, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerūt Dominum in fractione panis.* Quem locū de Eucharistia intelligunt Chrysost. in Opere imperfect. August. de consensu Euangelist. lib. 3. c. 25. Beda & Theophyl. in quo tamē loco nulla vini facta est mentio; quia nimirū necessitati huius sacramēti, per vnius speciei suppeditationem, satisfit. Septimò, post Domini ascēsionem, fideles discipuli iam nuper baptizati, dicuntur *perseuerasse in doctrina Apostolorum atq; in communicatione & fractione panis, & in orationibus* (*Actor. 2. & Actor. 20.*) *ad frangendum panem vna Sabbatorū conuenisse.* Nec dubitari potest, quin de Eucharistia sit sermo, id quod ex modo & tēpore conuentus celebrati facilè perspicitur. Iā verò si dicas, sub nomine *cōmunicationis & fractionis panis*, alterā quoq; speciem comprehendi, præterquam quòd satis certò scire non potes, verum hoc verè ita sit intelligendum in eo loco, & proptereā tutò in ea sententia non possis acquiescere: tamen quicquid illi fideles egerint, sine cōtrouersia Spiritus sanctus, qui fecit, vt nihil amplius exprimeretur, quàm *cōmunicatio & fractio panis*, non modò pręuidit, vnius speciei cōmunionem eo exēplo cōfirmari posse, verūetiam vt id fieret, prouidere dignatus est. Octauò, vt de Serapionis (apud Eusebiū lib. 6. c. 36.) de

Eos præterea, qui honestum locum in collegiis vtriusque Academię sortiti, & eodem ob fidem Catholicam per hos duodecim annos eiecti sunt, non minus trecentis fuisse, vere dixerim, quos hic singulos recensere nolui, partim ne tædio lectorem afficerem, partim quia difficulter nomina singulorum addiscerem. Quos tamen aut publicè legendo aliis præiuisse, aut insignem literarij honoris gradum quandoque ascendisse intellexi, non putaui prætermittendos.

1833. Nicolaus Sanderus, qui tanquam Regius Professor Ius Canonicum suo iure in Oxonio publicè prælegit, ei loco & muneri ob fidem conseruandam renuntians, & postea sacræ Theologiæ professor factus, hunc librum ad communem vtilitatem conscripsit.

1834. Gulielmus Zonus in Cantrabrigia iuris ciuilis Regius Professor, fidei causa eo officio carere elegit.

1835. Georgius Ethrigius Græcarum literarum in Oxonio Regius Professor, ob fidem & eo munere priuatus & in carcerem coniectus fuit.

1836. D. Babingtonus,
1837. D. Carrerus,
1838. D. Sedgius,
1839. D. Nicolaus Mortonus,
1840. D. Carolus Parkerus,
1841. D. Richardus Hallus,
1842. D. Gaspar Heivvoddus,
1843. D. Gulielmus Alenus,
1844. D. Thomas Stapletonus,
1845. D. Simon Symson, Scotus,
1846. D. Edmundus Hayus, Scotus.

} Doctores S. Theologiæ ob fidem aut beneficiis priuati, aut exules.

1847. D. Ioannes Storæus,
1848. D. Richardus Micheus,
1849. D. Edmundus VVindam,
1850. D. Ioannes Pauleus,
1851. D. Gulielmus Knottus,
1853. D. Audoenus Ludouicus, hodie in Duacensi Academia Regius Professor.
1854. D. Thomas Butlerus,
1855. D. Richardus Vitus,

} Iuris Ciuilis & Canónici Doctores, aut in vinculis defuncti, aut adhuc vincti, aut exules.

1856. D. Ioannes Frierus pater, in carcere mortuus,
1857. D. Ioannes Frierus filius, exulat Patauij,
1858. D. Nicolaus Carrus,
1859. Thomas Vauaserus,
1860. D. Ioannes Clemens, exul,
1861. D. Henricus Blacknodeus, Scotus,
1862. D. Richardus Smitheus,
1863. D. Edouardus Atslous,

} Doctores artis Medicæ, in cõfessione Romani primatus constantes.

1864. Richardus Bernardus,
1865. Guilielmus VVilsus,
1866. Thomas Dormannus,
1867. Richardus Fleming,
1868. Gregorius Bellus,
1869. Ioannes Martialis,
1870. Nicolaus Quemerford,
1871. Gulielmus Pomrellus,
1872. Thomas Darellus,
1873. Ricardus Bristous.
1874. Iohannes VVhitus,
Fremannus,

} Licentiati Theologiæ.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

se malè in despectum concilij Euangelium ipsum violare, quàm vtriq; simul obedire. Habes ergo in hac vna re insigne exemplum & inconstantiæ Lutheri, & superbiæ ac pertinaciæ.

De

Doctores Catholici.

c.36.) de Satyri (apud Ambros. in orat. de fratris obitu) deque aliis eiusmodi singulorum hominũ exemplis, quæ vel apud Gregorium in Dialogis, vel apud Bedam in Ecclesiastica gentis Anglorum historia leguntur, plura non dicam: tam Tertullianus in lib. de oratione quàm Cyprianus in oratione de lapsis testátur, in more Africanæ Ecclesiæ fuisse, vt fideles Eucharistiam de manu sacerdotis acceptam non statim, sed vel *statione primùm absoluta*, tùc demum sumerent, vel etiam domũ secum portarent, atque ad futuras necessitates reponerent. Ac in manibus quidem Eucharistiã portari solitá esse, idẽ Cyprianus docet; adeò vt quidam idolorum sacrificiis maculatus cùm Eucharistiam à sacerdote prius acceptá in manibus se ferre putasset, *apertis manibus nihil præter cinerem inueniret.* Cum igitur fi-

Idem Ferdinandus.

deles de loco sacrificij Eucharistiá manibus acceptam, vel in Ecclesia seruârint, vel domum asportàrint, & in futurum tẽpus reposuerint, nec vini speciẽ eodem modo in manibus ferre, aut etiam diu seruare potuerint: apparet, iam tùc neminem fidelium dubitasse, quin vel in Ecclesia, vel domi semper fas fuerit sub vna specie cõmunicare. Sed quid loquor de priuatis hominibus? Ipse Romanus Pontifex, ac in singulis quibusq; Ecclesiis Episcopus, aut alius quilibet *minister Christi & dispensator mysteriorũ eius*, more maiorũ palá publiceq; apud ipsum altare sub vna specie cõmunicat in die sancta Parasceues, nõ quòd eo die Missam celebret, aut in sacro faciendo sanguinis Dominici consecrationẽ vllo tẽpore prætermittat, sed quòd corpus Domini vnà cum sanguine pridie cõsecratũ, & sub sola spe-

1563 | Idem Pius 4.

cie panis repositũ, in die Parasceues comedit tãtùm, ac non etiá conficit, vino cõmuni adhibito, quod Christi verbis minimè consecratur. Cuius antiquissimę traditionis fit mentio in libello qui inscribitur *Ordo Romanus*, in quem libellum ordinemque, ante annos septingentos Alcuinus, Amalarius Treuerensis Archiepiscopus, & alij nonnulli commentarios scripserunt. Quid, quòd populi etiá fideles qui aderant, in eadẽ sancta Parasceues die corpus Domini sumẽtes, vino simplici, ac non etiam in Domini sanguinẽ cõsecrato vtebantur: vt mirer, qua impudentia tam illustre antiquitatis exemplum ab aduersariis contemnatur. Nonò & postremò, cùm non vsus tantùm publicus Ecclesiæ in die Parasceues communicationem sub altera specie approbaret, verumetiam D. Thomas de Aquino (in p.3. Summæ suæ, q.80. art.12.) generaliter in quibusdá Ecclesiis obseruatum esse doceret, *vt sanguis populo sumendus non daretur*, eumq; vsum laudaret, nec quisquam pius aut Catholicus vel ei consuetudini fidelium Ecclesiarum, vel doctrinæ D. Thomæ contradiceret: ecce quidam Bohemi nuper cœperunt affirmare, quemlibet Christianum etiam infantem & dementẽ, non humano quopiam decreto, (hoc enim euenire posset, vt quondam à magno primùm Leone, & pòst à Gelasio in Romana vrbe decretum esse dicitur ob Manichæos abhorrentes à sanguine, quem negabant Christum verè habuisse) verùm diuino iure ad vtramq; speciem obligari. Quæ controuersia simul ac moueri cœpta est, ei statim restiterunt omnes aliæ fideles Ecclesiæ, & viri cuiusque nationis doctissimi & optimi, donec tandem in conciliis Constantiensi & Basileensi ea doctrina falsa & hæretica fuisse declarata est, *Decreto etiam facto, vt nemini, præter illos qui Eucharistiam consecrarent, sanguinem Domini bibere liceret.* Quæ constitutio in concilio etiam Tridentino confirmatur. Ecclesia enim, vt hanc hæresim de vtriusque speciei necessitate grassantem, non solùm verbo, sed facto etiam fidelium confutaret, rectè iussit, filios suos ob contestandã fidei Catholicæ veritatem, à sanguine Domini sumendo abstinere. Et hanc legem iam aliquot seculis obseruat Ecclesia Dei.

1874. Fremannus, S. Pauli in vrbe Londinensi,
1875. Ioannes Harrisius, in Bristoliensi,
1876. Benedictus, in Sarisburiensi,
1877. Gulielmus Gooddus, in VVellensi,
1878. Plumrreius, in Lincolniensi,
1879. Ioánes Fennus, apud memoriam S. Edmundi,
1880. Ioannes Potzus, in Leicestrensi,
1881. Thomas Iuisonus, in ciuitate Dunelmensi.

} Ludimagistri, ob primatus confessionem officio suo abdicati.

1882. Sebastianus, in cathedrali Ecclesia Londinensi,
1883. Thornus, in merropoli Eboracensi,
1884. Prestonus, in oppido Vindelesoriensi,

} Magistri Musices, officio suo ob primatus confessionem eiecti.

Omitto studiosorum planè maximam multitudinem, qui ob primatus Romani confessionem partim rapti sunt in vincula, partim in exilium acti, partim suis collegiis eiecti. Cæterùm ne soli clerici videantur istam in fide profitenda constantiam tenuisse, commemorabuntur etiam aliquot illustrium laicorum exempla in eodem genere.

1885. Henricus VVrisleius, clarissimus Comes Suthantonensis, ætate iuuenis, fidei confessione aliis natu maioribus tam insigniter prælucet, vt ob eam præcipue rem, licet alia specie obtenta, in custodiam sit missus.

1886. Geraldus Desmoniæ in Hibernia Comes, Catholicæ fidei semper studiosissimus, & propterea hæreticis inuisus, iam diu in vinculis detinetur.

1887. Henricus Parkerus, illustris Baro, Dominus de Morleo, cùm in Anglia fidem Catholicam liberè profiteri non posset, sponte in exilium se contulit, iamque Brugis cum duobus fratribus suis, & reliquo comitatu agit.

1888. Ioannes de Mordant, illustris Baro in vincula ob Catholicam fidem in Anglia coniectus est.

1889. Inclytus Baro Scotiæ Dominus de Seton, cùm Catholicus semper esset, ob eamq; causam Mariæ serenissimæ Scotorum Reginæ, quæ & ipsa fidem Catholicam omni obseruantia colebat, summo studio adhæresceret, captus & in vincula ductus, carceris tædium pluribus annis sustinuit, donec ad postremum Iacobo Spurio interfecto, è custodia liberatus est: à quo tempore iam iterum Reginæ suæ fidele obsequium tam domi quàm foris præstat.

1890. Nobilis Baro de Slan, Hibernus, ob fidei confessionem vincula persæpe sustinuit.

1891. Edouardus VValgrauius, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm ob fidei Catholicæ confessionem in vincula duceretur, atque aliis vinctis tam verbo exemploque suo solatium quàm facultatum suarum largitione opem assiduam ferret, ex fœtore carceris in morbum incidens, martyrij palmam adeptus est.

} Illustres laici ob fidē Catholicam & Romanæ sedis primatum, aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officiis suis & dignitate priuati.

Fran-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1563	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

De Iscariotistis.

a Caluinus in sua vltima admonitione cõtra VVestphalum, & Suenckfeldius in libello de hac quęstione inscripto, negãt, à Iuda Iscariote verum corpus Domini acceptum in cœna Domini. Quod siue ita dixerint, velut Iudas nõn id symbolum acceperit quod cæteri Apostoli, seu quòd non putent, malos veram corporis Domini substantiam capere: vtroq; modo falsum dixerunt.

Doctores Catholici.

Malos accipere in sacramento substantiam, sed non participare in spiritu gratiam corporis Christi.

a Christus discubuit cum duodecim; Matth.26. Iudas erat vnus de duodecim; Matt. 10. Quod Dominus dedit Ioanni & Petro, dedit etiã Iudæ, quia omnibus ex æquo dixit: *Accipite, comedite, hoc est corpus meum: & bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus. Et biberunt ex eo omnes.* (Marci 14.) Cùm ergo inter omnes adfuerit etiam Iudas, vtique ille comedit & bibit idipsum quod Ioannes. Quod etiam Chrysostomus in homilia de proditionę Iudę, atque alibi frequenter docet. Nec Augustin. (in epist. 162.) dubitauit ita scribere: *Tolerat ipse Dominus Iudã, diabolum, furem & venditorem suum. Sinit accipere inter innocentes discipulos, quod fideles nouerunt, pretium nostrum.* Deniq; Apostolus *indignè manducantes panem hunc, & calicem Domini indignè bibentes* (1. Cor. 11.) ait *iudicium sibi manducare & bibere, non diiudicantes corpus Domini.* Fiunt ergo non tantùm æternæ mortis ob sacramentũ aliquod indignè acceptũ, sed fiũt rei *corporis Domini*, ob ipsam eiusdem corporis indignam manducationem. Mali ergo idem Christi corpus ad suam condemnationem accipiunt, quod bonis ad salutem æternã prodest. Nam vt fidem & Ecclesiã cum bonis cõmunem habent, ita etiam percipiunt eadem fidei & Ecclesiæ sacramenta. Sed quemadmodũ eandem charitatem cum bonis cõmunem non habent, ita nec in eodem sacramentorum fructu communicant. Fructus autem Eucharistiæ est, non corporis Christi substantia (quam & Iudęi quondam crucifixerunt, & impij in die iudicij aspicient) sed vnitatis gratia inde promanans; qua fit, vt qui Deo adhæret, vnus spiritus cum eo fiat: quam gratiam mali non participant.

b Officia sacra non nisi vernaculo & vulgari sermone celebranda esse, vt plebs intelligat quod dicitur. Id quidẽ Lutherus nõ docuit.

Sacra officia decentius in sacris, quàm in vulgaribus linguis celebrari.

b Si nulla sacra officia ritè peragerentur, nisi quæ ab astante plebe intelligũtur; summus sacerdos noster Iesus Christus, qui peccatũ nec fecit, nec facere potuit, in summi sacrificij (quod in altari crucis obtulit Deo pro totius mundi salute) celebratione errasset. Tunc enim exclamauit ardentissima prece, & eleuata voce: *Eli Eli lãmazabacthani*: & adeò nõ est, non modò à Romanis, verũ ne à Iudæis quidem intellectus, vt putarent eũ inuocasse Eliam. Desierãt enim Iudæi post captiuitatem Babylonicã Hebræa dialecto vti, & Syriacã potius proprietatem sequebantur. Officia tamen sacra in synagogis Iudæorum passim fiebant in Hebræa lingua, & ea docta (Actor. 13.) vt longè verisimilius sit, officia sacra nec ante captiuitatem à plebe Iudaica potuisse intelligi, quia linguæ vulgares à puritate originis suæ, quæ in solis libris conseruatur, vbique deficiunt. Deinde Apostoli cùm Eucharistiæ celebrationem, itemq; Psalmorũ in sacris officiis decantationem, & lectionem Prophetarum gentibus ad fidem conuersis traderent, (auctore Iustino in Apologia 2.) nũquam tamen has res illis in vulgari lingua peragendas tradiderunt. Nam scripturæ non erant ab Apostolis trãslatæ in vulgares linguas, sed tantùm in Græca lingua fidelibus legẽdę relinquebãtur. Quis autem nescit, in tot ac tantis Asiæ prouinciis innumerabiles interim vulgares linguas extitisse, in quarũ nulla tamen officia sacra fierẽt, vel sacramẽta administrarẽtur?

1892. Franciscus Englefildus, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm ob Catholicæ fidei studium statim ab initio regni Elisabethæ mare transiisset, reuocatus postea domú, elegit potius & patria, & prædiis suis amplissimis carere, quàm a fidei suæ confessione discedere. Cumque domi pupillis Regiis præfectus fuisset (quod munus apud Anglos honorificum in primis & amplum habetur) hoc idem officium domi ademptum foris per hos duodecim annos exercuit, non iam erga regios, sed erga pupillos Dei, quos fouere, & suis opibus pascere nunquam destitit, meque in primis, cùm & ductu eius Angliam ab initio reliquerim, & sumptu eiusdem per hos duodecim annos potissimùm alar & sustenter.

1893. Robertus Peccamus, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm aliquot annis in exilio spontaneo sanctè vixisset, mortuus est Romæ, quò se ob fidem suam confitendam cum manifesto fortunarum omnium domi amittendarum periculo contulit.

1894. Edouardus Carnus, equestris ordinis vir, pro Maria Regina ad Pontificem Romanũ Legatus, post eiusdem Mariæ obitum, recusauit in Angliam tunc schismaticam reuerti, sed Romæ Catholicam fidem tam suo, quàm Catholicorum Angliæ nomine præclarè confessus est vsq; ad mortẽ suam.

1895. Thomas VVhitus, equestris ordinis vir, qui Reginæ Mariç fuerat à supplicibus libellis, illa mortua, fidem Catholicam retinuit, officium publicum amisit. Hic idem vir in illis comitiis quæ sub Elisabethæ regno prima fidem Catholicam reiecerunt, Deum hominesque palàm contestatus est, si hoc æquũ videretur, vt religionem miraculis inchoatam, perpetua grauissimorum Pontificum successione stabilitam, conciliis generalibus auctam & vetustate corroboratam, par esset abrogari ab adolescentibus qui ne barba quidem adhuc potiti essent.

Illustres item laici, ob fidẽ Catholicam & Romanæ sedis primatũ aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officiis suis & dignitate priuati.

1896. Thomas Fitzherbertus,
1897. Thomas Mettamus,
1898. Ioannes Southvvort,
1899. Thomas Stradlingus,

equestris ordinis viri, ob primatus Romani fidem in custodia detenti.

1900. Gulielmus Rastellus, ciuiliũ & criminalium causarum iudex, cùm prius sub Edouardo sexto exulans, vxorem suam Louanij sepeliisset; nunc iterum sub Elisabetha in exilium spontè rediens, Louanij sanctissimè diem suum obiit, & in eodem sepulchro cum vxore sepelitur.

1901. Thomas Copleius, vir tam generis nobilitate, quàm pietatis & doctrinæ laude insignis, cùm in Comitatu Surrensi publicæ paci procurandæ præfectus fuisset; patriam, officium, & patrimonium satis amplum ob Romani primatus confessionem dimisit, iamque in exilio agit.

1902. Thomas Shelleus cùm in Comitatu Hantonẽsi præfuisset paci publicæ, ne si in officio mansisset, primatum abiurare cogeretur, spontè in exilium se contulit, quem tres ipsius filij non ita multo post comitati sunt, quorum vnus etiam in Carthusianorum ordinem se contulit.

1903. Ioannes Gageus, nobilis viri filius nobilis ipse vir, cùm patrem suum iam ætate confectum (qui multis honorum gradibus insigni cum laude in Re-
1904. pub. perfunctus erat) ob fidei Catholicæ confessionem omni honore spoliatum vidisset, honorificæque sepulturæ tradidisset, seipsum vnà cum Margareta prudentissima & castissima vxore sua, cum fratribus, ac reliqua familia in Belgium recepit, malens Deo patre foris in conscientia pura frui, quàm patrimonio amplissimo domi cum timore gehennæ vti.

Ac ne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & heretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

docuit. Nam in formula Missæ VVittenbergensis, facilè passus est, officia in sacra lingua fieri, modò vulgares admiscerentur cantiones.

Doctores Catholici.

Nā si Parthi, Medi, Ælamitæ, & qui habitabāt Mesopotamiā, Iudæā, & Cappadociā, Pontū, & Asiam, Phrygiā & Pamphiliā, diuersas vocū proprietates habuisse, in c.2 Actor. tradūtur, nec tamē Psalmi & Lectiones in officiis Ecclesiasticis vel ex vetere, vel ex nouo Testamento sumptæ, in aliā quàm Græca lingua, & ea nō vulgati, sed vel Attica, vel certè docta ex Apostolorum traditione proponebantur: vtique certissimum est, iam inde ab Apostolorū temporibus officia sacra legitimè potuisse in ea lingua peragi, quam rude vulgus ignorabat. Nam quod Apostolus dicit (1. Cor. 14.) *eum qui lingua loquitur, Ecclesiam non ædificare*: id quidem de lingua partim prorsus peregrina dicit, quæ nō est illius populi apud quem agitur, Presbyteris & Concionatoribus cognita, (ab hac, quoad fieri potest, etiam in sacris officiis abstinendum fatemur) partim de concionibus ad plebem habendis tractat, quas in vulgati lingua semper haberi, vel saltē ab interprete in vulgarem conuerti necesse est: alioqui prorsus inutiles auditoribus il-
Idem Ferdinandus. læ conciones erunt. Verùm officia sacra dedicantur Deo non plebi. *Qui verò loquitur lingua* (secūdùm Apostolū 1. Cor. 14.) *Deo loquitur, mysteria loquitur, semet-
1563 Idem Pius 4. ipsum ædificat*, deniq; *bene gratias agit*. Quòd verò Apostolus addit, *Si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotæ, quomodo dicit Amen super tuam benedictionem, quoniam, quid dicis nescit*) de precibus quidem Ecclesiasticis hoc eum dicere fateor, quas in spiritu, hoc est, in dono linguæ prorsus peregrinæ recitari nollet. Verbi gratia: nollet in Latina Ecclesia Hebrçā, vel in Græca Persicam aut Æthiopicam linguam vsurpari. Deessent enim plerumq; viri periti linguæ illius, qui populo interpretari possent, quid in illis cōtineretur. Secus autem euenit in lingua cōmuni & docta, quā Pastores & doctores populi cōmuniter sciūt. Nam quod Hieron. de Galatis narrat, (in Præfat. cōment. suorū ad c. 3. eius epistolæ) *eos, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriā linguam eandē ferè quam Treueros habuisse*: hoc idē de qualibet ferè alia Christiana & Catholica gente intelligi potest. Habet enim duplicem linguam: vnam cum aliis gentibus communē, (cuiusmodi est in Oriente Græca lingua, in Occidente autē Latina) aliam verò sibi propriam & vulgarem. Hinc Beda in historia gentis Anglorū narrat, Britannos præter quatuor vulgares linguas Britonum, Pictorum, Scotorum, & Saxonū proprias, *vnam eandemq́; veritatis scientiam scrutari & confiteri Latinorum lingua, quæ meditatione scripturarū omnibus* (inquit) *est facta cōmunis*. In illa igitur communi lingua, & nec in peregrina, nec in vulgari, preces Ecclesiasticæ optimè persoluuntur. Ita enim tum sacræ literæ, tum sanctorum Patrum scripta, quæ nō nisi in linguis doctis extāt, perfectius à Pastoribus populi cognoscuntur, & cōmunio cum Ecclesiis aliarum gentium firmius tenetur: & concilia generalia facilius atque vtilius cnëunt: & ignorantia, quæ omnium malorum mater est, à Doctoribus & Prçfectis melius arcetur (cùm alioqui doctiores linguas neglecturi essent) & Deus per linguam communem & doctam honorificentius, quàm per indoctā & vulgarem, colitur: & sua mysteriis reuerentia religiosius conseruatur.

De blasphemia Molinæi.

[1] Molinæus in annotationibus ad vnionē Euangelistarū: Errarūt (inquit) monachi & sacrificuli, doctoresq́ue Papistici, vrgentes meritatum incarnationis, tum

Incarnationem, natiuitatem, tentationes & afflictiones Christi prodesse nobis.

[1] Mortem Christi summè vtilem, atq; adeò necessariam nobis fuisse, credimus & confitemur. Verùm si incarnatio, natiuitas, tentationes & afflictiones Christi nihil nobis profuissent; numquam dixisset Isaias, c. 9. *Paruulus natus est nobis*. Nam si *natus est nobis*, vtiq; profuit nobis natiuitas eius. Nec etiā Apostolus

Ac ne si proprias singulorum laudes conscriberem, ea res infiniti laboris futura esset: deinceps nuda cæterorum nomina proponam, quos ob fidem Catholicam aut carcerem, aut exilium passos esse, aut à locupletissimis testibus accepi, aut ipse cognoui.

1905. Thomas Rousus,
1906. Ioannes Sacheuerellus,
1907. Thomas Roperus,
1908. Ioannes VVestonus,
1909. D Husseus,
1910. Gulielmus Treshamus,
1911. D. Maio,
1912. Michaël Harus,
1913. Dauid Stradlingus,
1914. D. Smithisonus,
1915. Ioannes VVhitmore,
1916. Gulielmus Hough,
1917. D. Curson,
1918. D. Standon,
1919. Petrus Groutus in carcere mortuus.

} Viri nobiles ob fidem Catholicam in custodiam missi.

1920. Ioannes Talbottus,
1921. Humfridus Sheltonus,
1922. Ioannes Lidsus,
1923. Thomas Vachellus,
1924. Thomas Haruæus,
1925. Franciscus Pætous,
1926. Robertus Gybius,
1927. Georgius Chamberlanus,
1928. Simon Norvvichus,
1929. Edouardus Parkerus,
1930. Richardus Shelleus,
1931. Richardus Hopkineus,
1932. Dominicus Vaughanus,
1933. Gerardus Marinus,
1934. Thomas VVottonus,
1935. Gulielmus Seburnus,
1936. Ioannes Digbius,
1937. Georgius Neuellus,
1938. Gabriel Dionysius,
1939. Ioannes Hayvvodus,
1940. Thomas Perdeaxus,
1941. Rogerus Fitzvvilliamus,
1942. Thomas Redmannus,
1943. Robertus Redmannus,
1944. Edouardus Alpertus,
1945. Aplebeius,
1946. Humfridus Sanfordus,
1947. Ludouicus Barlous,

} Viri nobiles, ob fidem Catholicam in exilio degentes.

Qui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

tum natiuitatis, tum tentationum & afflictionum Christi. Nihil hæc omnia proderant nobis, nihil poterant. Sed sola mors Christi, sola à Deo acceptata pro expiatione nostrorum peccatorum, & iure vitæ æternæ. Hæc impudens ille Molinæus.

220, *De Sampsone, seu de Laicocephalis.*

Idem Ferdinandus.

Propriè spectat hæc hæresis ad Anglicanum schisma. Nam illius prouinciæ Pseudoeuangelici primò Henricum eius nominis octauum, deinde filiũ eius

1560 | Idem Pius 4.

impuberem Edouardũ sextum, ac demum Elisabetham feminam appellarũt *summa Ecclesiæ Anglicanæ & Hiberniea capita immediatè post Christũ in omnibus causis & rebus, tam secularibus, quàm spiritualibus.* Quod qui credere & iurato affirmare nollet, primũ conijceretur in vincula, deinde fortunis omnibus, mox etiam vita spoliaretur. In cuius insaniæ cõfirmationem plures libelli ab istis Pseudoprophetis conscripti sunt. Quod malum eò vsque progressum est, vt per litteras Regias iurisdictio Episcopalis & auctoritas visitandi Ecclesias daretur, *durante beneplacito Regis.* Rex etiam, quoties libuit, omnibus omnino Episcopis & Pastoribus interdixit, modò ne in hanc illámve partem, modò ne omninò quicquam cõcionarentur: sed prorsus omnis Euangelij prædicatio per

Doctores Catholici.

stolus dixisset (2. Cor. 8.) *Christus propter vos egenus factus est* (per incarnationem) *cùm esset diues* (per diuinitatem) *vt illius inopia vos diuites essetis:* si nihil nobis profuisset incarnatio eius. *Filium suum vnigenitum misit Deus in mundum* (1. Ioan. 4.) *vt viuamus per eum.* Missus autem est in mundum per incarnationem & natiuitatem: & *viuere per eũ* prodest nobis: ergò incarnatio & natiuitas Christi prodest nobis. *Factus est sub lege* (Gal. 4.) *vt eos qui sub lege erant, redimeret:* profuit ergo nobis humilitas & obediẽtia Christi. *In eo in quo passus est & tentatus* (Heb. 2.) *potens est & eis qui tentantur, auxiliari:* tentationes igitur & afflictiones Christi prosunt nobis. Meritò igitur Ecclesia in Litanijs ad Christũ clamat: *Per mysterium incarnationis tuæ, per natiuitatem tuam, per baptismum & ieiunium tuum, libera nos Domine. Prior tentatus est Christus* (inquit Augustin. in Psal. 90.) *ne nos in tentatione vinceremur. Illi tentatio non erat necessaria. Tentatio Christi nostra doctrina est.*

Laicos, etiamsi Reges sint, non posse cum potestate summa rebus Ecclesiasticis præesse.

Hæresis eorum qui laicos, hoc est, Reges & Magistratus politicos summę rerum etiam in causis Ecclesiasticis præesse volunt, abundè confutata est à me in secundo libro huius operis, c. 2. & 3. Eadem præterea hæresis, Episcopi Roffensis, Thomæ Mori, Carthusianorũ & aliorum complurium testimonijs, ipsorum sanguine consignatis, condemnata est. Hi enim omnes, dum tyrannico Regis Henrici eius nominis octaui edicto in Anglia se opponũt, morte ab illo propter iustitiam affecti sunt. Tertiò, eadem hæresis Mariæ Reginæ sanctissimis operibus & confessione publica ibi profligata est, vbi primùm oriri cœpit. Hæc enim mulier admirabili ope Dei contra totius Regni opes & potentiam ad summum honoris fastigium euecta, recusauit appellari summũ Ecclesiæ Anglicanæ caput, idq; (vt ipsa dicebat) quia viro ipsius necessariò subijcienda erat, nec ratio ferre posset, vt summo capite quicquã superius foret. Quartò eadem hæresis rerum ipsarum euentu diuinitùs patefacta est, & omnibus opprobriis exposita. Nam Henricus Rex, postquam illum honorem sibi sumpsit, in reprobum sensum est datus. Etenim Ecclesias Dei solius nomini consecratas euertit, & bona quæ diuinis vsibus inseruiebãt, lenonibus & meretricibus distribuit, vxorem secundam, viuente prima, bis accepit, legem tulit, eamq; consensu publico totius regni ratam haberi voluit, si quis matrimoniũ de præsenti contraxisset, ac priusquam id carnali copula consummasset, mulierem alteram in vxorẽ acceptã cognouisset, vt secunda hæc mulier eius vxor esset,

Qui autem in Anglia degẽtes, ab omni cum hæreticis communione tam in sacramentis quàm in precibus abstinent; præterquàm quòd infiniti sunt, nec enumerari facilè à quoquam possunt, etiam tutum illis non est, vt hoc in loco detegantur, ne per eã occasionem citiùs eos ad pœnam rapi cõtingat. Cæterùm quia etiam feminæ repertæ sunt, quæ fidem intrepidè vsque ad vincula & mortem confiterentur, nec illas oportet prætermittere.

Mariæ serenissimæ Scotorum Reginæ constantia in fide Catholica tuenda.

1948. Primam in hoc genere laudem Maria, per Dei gratiam, serenissima Scotorum Regina promeretur, quæ ob Catholicæ fidei studium & amorem, à subditis suis hæreticis primùm odio habita, deinde in carcerem iniquissimè conie͡cta est. Cumq; ex illa custodia vnius adolescentis opera, non sine quodam miraculo educta esset; iterum à subditis suis bello petita, & in Angliam fugere coacta, ibi hæreticam immanitatem denuò subiuit, nõ hospes apud hospitem tuta, licet priusquàm in Angliam ingressa esset; fidẽs ei multis verbis & munusculis de securo ingressu data fuisset. Porrò dum in Anglia degit, hæc ei conditio delata dicitur, vt si hæresim, quæ iam in Anglia regnat, sese confirmaturam spondéret, proxima regni hæres in comitiis publicis declararetur. Illa verò Catholicam fidem sibi antiquiorem esse regno suo respondit, verè fortis mulier, & digna quæ à subditis hæreticis tot modis oppressa, Catholicis demum populis præsit. Quamquã sanè maius quiddam mihi esse videtur, pro fide Catholica pati, quàm in fide Catholica regnare.

1949. Nobilis vidua, Domina Iana Dormera, auia illustrissimæ Ducissæ de Feria, cùm patriam suam hæresi occupatã videret, exilium sponte subiens, per hos duodecim annos ita Louanij egit, vt non solùm seipsam à schismate omni contineret, sed etiam pes claudo, oculus cæco, baculus infirmo facta sit, verè mater pupillorum, & viduarum patrona.

1950. Domina VVhartonia,
1951. Domina VValgrauia,
1952. Domina Careva,
1953. Domina Mertama,
1954. Domina Broka,

Virorum insignium equestris ordinis vxores, in vincula ob fidei confessionem conie͡ctæ.

1955. VVilkinsona,
1956. Malena Hetha,
1957. Fremanna,
1958. Ioanna Stubs,
1959. VVilliamsona,
1960. Ioanna Storea,
1961. Dorothea Harrisia, Margaretæ Mori filiæ quondam ancilla, nunc Ioannis Harrisij vxor, quæ & ipsa Moro tunc morti adiudicato obuiam occurrens cũ domina, vltimum ab ipso osculum in hac vita tulit: cuius trũcatum capite corpus paulo pòst dominæ famulata & linteo inuoluit, & sepulchro vnà cum Margareta Clementis officiosè imposuit.

Graues matronæ ob fidem aliquando aut vinctæ, aut exules.

1962. Virgo quædam nomine Sandra, Ioannis Cublei ciuis Herefordiæ filia, cùm annorum ferè quindecim esset, in carcerem à Scoreo Pseudoëpiscopo conie͡cta, in fide permansit vsque ad mortem, cuius causam ex carceris fœtore hausisse creditur.

Illustrium feminarum constantia in fide Catholica tuenda.

Nec tan-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

per vniuersum regnum cessaret, donec Rex Apostolos suos cum noua potestate ad prædicandum mitteret. Hanc hæresim Sampson & Morisonus præcipuè tutati sunt. Sampsonem verò egregiè confutauit Cardinalis Polus in lib. de vnitate Ecclesiæ.

esset, non autem prima: Principes totius Reipub. viros iniustè occidit, vt Ducem Buckingamiæ, Marchionem Exoniæ, Comitissam Sarisburię Cardinalis Poli matrē, aliosque pęnè innumerabiles ex omni genere hominum atq; ordine. Postremò cùm videret mortem appropinquantem, vocatis ad se aliquot Episcopis, sacrilegium & defectionem suam à Sede Romana sponte agnouit, nec tamen aliàs emēdare se aut præterita peccata corrigere, in animum induxit, quàm si honore saluo id facere liceret, hoc est, ita vt neq; restitueret Ecclesijs res ablatas, neq; Pontifici Romano pœnitentiæ causa caput submittere cogeretur. Itaq; vel suo ipsius iudicio condemnatus e vita excessit. Secutus est virum omnibus infamiæ notis inustum filius Henrici octaui Edouardus puer, qui decimum ętatis annum vix dum attingens, atq; ideo sub tutore adhuc agens, tamen summum Ecclesiæ caput paterno more dicebatur. Absurditatem rei notàrunt omnes, emēdauit nemo. Tādem successit puero femina Elisabetha, quæ licet in Ecclesia loqui non debebat, tamen summum Ecclesiæ caput ex more dicta est. Illa verò Mariæ Reginæ exemplo admonita, recusauit quidē capitis titulum, seq; supremam Ecclesiæ in omnibus causis etiā spiritalibus Gubernatricem dici, & iuratò affirmari voluit. Itaq; dū & inuidiā vocabuli declinat, & rem tamē ipsam retinet, se in eadē cum patre dānatione esse, demonstrat. Fallor aūt, nisi grauissimæ adhuc pœnæ illi Regno subeundæ restent ob hæc flagitia tot annis impunè cōmissa & perpetrata.

1561 Idem Pius 4.

221. *De Puritanis in Anglia.*

ᵇ Isti sunt in Anglia pars quædam & secta Caluinistarum, nisi quòd cæteris purio-

Tam loca orationis schismaticæ in veri Dei cultum conuerti possunt, quàm decens aliquis habitus ab ijs retinendus est, qui diuina dispensant.

ᵇ Quod ad locum orationis attinet, etiamsi Catholica religio (quod lōgè secus se habet) à veritate aberrare potuisset; tamen loca orationis ad verum veri Dei cultum rectè conuerti possent. Nam vt certum est, Apostolos post Christi religionem promulgatam, intrasse in Iudæorum Synagogas, idq; *in die Sabbatorum*, id est, in tempora quo Iudæi vacabant orationi. Actor. 13. sic D. Gregorius (li. 9. indict. 4. Epist. 71.) Mellitum Abbatem Augustino Anglorum Apostolo nūciare iubet, *Fana Idolorum destrui non debere. Ipsa* (inquit) *quæ in eis sunt, idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur, Reliquiæ ponantur: quia si Fana eadem bene constructa sunt, necesse est, vt à cultu dæmonum in obsequium veri Dei debeant accommodari.* Hæc ille. Porrò quod ad vestitum sacerdotalem aut ministrorum Christi attinet, Hieronymus in Genesim ex Hebræorum traditione refert, *Primogenitos, qui sub lege naturæ Deo sacrificabant, habuisse stolam sacerdotalem ei proposito destinatam.* De veste autem Aaronis & filiorū eius Sacerdotum, in lege Mosaica (Exod. 28. & 29.) certissimum ius à Deo constitutum est. Paulus etiam vult, omnia *ordine in Ecclesijs fieri*; 1. Cor. 14. & *tam viros nudo, quàm mulieres velato capite orare propter Angelos.* 1 Cor. 11. Licet enim habitus nec solus, nec præcipuè nos Deo commendet; tamen ratio naturalis (quam Apostolus in hoc genere disputationis vrget, 1. Cor. 11.) præclarè monet, vt quorum aut sexus, aut munus est aliud atq; aliud, ij alio atq; alio more vestiti incedant. Primū ob decorem Ecclesię, vt quemadmodum *stella differt à stella in claritate:* sic alius sit Episcopi, alius clerici, alius monachi, & alius laici habitus. Nam & solus Imperator purpuram gestar, & alius est Senatoris, alius militis habitus. nec minus ordinata debet esse Ecclesia Dei, quam Respub. ciuilis: cum ipsa Ecclesia in Canticis

Nec tantùm singuli homines, verùm etiam integræ familiæ domum ac patriam reliquerũt, vt Sedis Apostolicæ vnitatem non desererent.

1962 Quo in numero facilè primas tenet Shelleorũ antiqua stirps & clara cognatio. Eius enim nominis & sanguinis fratres primùm tres, hoc est, quotquot supersunt; deinde alij tres patrueles in exilio voluntario agunt.

1963 Quos in ea virtutis laude comitatus vir optimus & præstantissimus Humfridus Sheltonus, vnà cum vxore, liberis, omniq́ue familia Cameraci agit.

1964 Georgius Tyrellus, cum duobus filijs Angliã reliquit, vt Ecclesię Dei adhæreret.

1965 Gulielmus Stapletonus, cum vxore, liberis & nepotibus ex Anglia exiuit, vt ex Ecclesia Romana & Catholica non exiret.

1966 Ioannes Harrisius, quondam à Secretis insigni martyri Thomæ Moro, cum vxore, liberis & familia eandem crucem sustulit, & insigni cũ patientia portat.

1967 Ioannes Foulerus, qui hunc librum typis excudit, Harrisij filiã in vxorẽ duxit, qui & ipse cum liberis & familia Louanij agit, vir Græcè Latineq́; doctus.

1968 Nec mihi fas est Elisabetham Gulielmi Sanderi patris mei olim vxorẽ, nunc viduam, charissimam matrẽ meam, hac eadem laude priuare, quæ præter me, quẽ Christo ab infantia dedicauit, duas filias sanctissimo D. Brigittæ monaste-
1969 rio tradidit, vbi ambæ laudabiliter degunt, quarum natu maior, Margareta, sub Catharina Palmera, sanctissima eius cõuentus Abbatissa, Priorissæ locũ tenet.

1970 Andreas VVagus, cum vxore & liberis Louanij degit.

1971 Stoteorum familiæ duæ, cum liberis & nepotibus, Louanij agunt.

1972 Ioannem Clementem artis Medicæ Doctorem Græcæ Latinæque linguæ peritissimum, sed fide ac pietate multò insigniorem vltimo loco posui, non quin priorem meritus sit, verùm vt eò diutius in eius memoria posteris commendanda versarer. Tanta enim huius viri atque vxoris eius constantia in fidei Catholicæ negotio semper fuit, vt bis ob eã causam è regno Angliæ sub Principibus Edouardo & Elisabetha exulauerit.

1973 Cui cùm Deus filium quidem vnicum *Thomam Clementem*, virum grauẽ & doctum, filias verò quatuor donasset; omnes tum Græcè Latineq́ue docuit, tũ ex hæretica & schismatica Insula eduxit; duas verò ex filiabus Christo apud
1974 Louanium despondit, quarum altera *Dorothea* apud sanctam Claram sanctis-
1975 simè viuit; altera verò *Margareta* apud sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus iunior, Germanis Angla, ex earundem spontanea electione, insigni cum laude præest.

1976 Cùm verò *Elisabetha VVoodford* sanctissima virgo, & ipsa Angla, tum in eadem domo agat, tum omnium consiliorum Margaretæ particeps sit, nec ipsius nomen mihi licuit hoc in loco præterire.

Integræ familiæ Regnum Angliæ reliquerunt, vt Romano Põtifici adhærerent.

Sed

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

puriores haberi volunt, adeò vt recusent, in ijs locis orare, baptizare, aut conuenire, quæ Catholico ritu consecrata vnquam fuerunt. Cuius factioni Dux alter quidam Sampson mille aureorũ annuis reditibus carere potius elegit, quàm vt (minister Ecclesiæ cuiusdam cùm esset) habitum presbyteri gestare, vel solo sacerdotali pileo indui, in animum induceret.

222. De Goodmanno, seu De mulierum gubernatione.

Idem Ferdinãdus

Idem Pius 4.

1563 Christophorus Goodmãnus, natione Anglus, religione Caluinista, fidem suã ex propria libidine metiens, eo quòd à B. memoriæ Maria Angliæ Regina aliquid eorum quæ merebatur, Geneuæ exulans, pateretur: cœpit docere (ac demum eam doctrinam in libello quodam Anglicè de fratrum suorum sententia edito promulgauit) *non licêre mulieribus ad gubernacula Reipub. alicuius sedere.* Eãque hæresim tum scripturis, tum rationibus à natura petitis, quantum potuit, corroborauit. At postquam, Maria ad cælos migrante, mulier Lutherana, hoc est, Elisabetha regnauit: iam aliud cœpit esse Euangelium, aliaq; fides. Nec tantùm regnare mulier poterat, verũ etiam suprema Ecclesiæ Gubernatrix in omnibus causis etiam spiritualibus esse, & credi, sub pœna capitis & fortunarum omniũ debuit. Itaque Goodmannus iste viuit iam in Anglia

Doctores Catholici.

cum *ordinata castrorum acie conferatur.* Deinde vestitus ipse admonet hominem, ne quid eo indignũ publicè faciat. Præterea decet, vt interno ministerio exterior incessus respondeat. Hinc velatæ sunt Sanctimoniales etiã olim, vt Optatus refert. Imò Dionysius Areopagita Ecclesiast. Hierarch. c 6. meminit tonsuræ monachorum, & mutatæ vestis. Deniq; Basilius Magnus præclarè de hac re disputat in regulis fusius discussis, c. 22.

Mulieres ad Regni alicuius gubernacula sedere posse.

In lege Mosaica (Num. 27.) scriptum est: *Homo cùm mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius trãsibit hæreditas.* Cùm igitur nihil contra eam legem in Euãgelio decernatur, illa eadem lex (quæ inhonesta nõ esse ex eo probatur, quòd diuina aliquando fuit) poterit apud Christianos vel institui, vel instituta tolerari. Ex quo, si Regnum alicubi hæreditario iure ad proximos deferatur (vt apud Anglos fit) in Regno etiã rectè succedit mulier, vbi nullus est masculus propinquior. Quid quòd *Debora Prophetes, vxor Lapidoth iudicabat populũ Dei* post Ahod, Iudic. 4.) ascẽdebátq; ad eam filij Israël in omne iudicium? Regũ etiam tempore *Athalia præfuit annis ferè septem,* 4. Reg. 11. Et post captiuitatem Babylonicam, *Alexandra regnauit annis nouem,* vt Iosephus tradit, Antiquit. Iudaicar. lib. 13. c. 24. Iam verò post Christum *Pulcheria Augusta, defuncto fratre eius Theodosio Iuniore, accersito Martiano, in religione ac pudicitia conuersante, sene videlicet & idoneo viro, dicit ei. Quoniã Imperator mortuus est, & ego te elegi, tanquam bene placentẽ ex omni Senatu: da mihi verbũ, quod custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, & pronunciabo te Imperatorem. Quod illo, sacramento pollicente (accersito Patriarcha Anatolio pariter & Senatu) pronunciauit eum Imperatorem Romanorum.* Hæc habentur apud Paulum Diaconum à Landulpho auctum in fine lib. 14. *Hirene* etiam apud Græcos regnauit cum filio suo Cõstantino. Regnarunt quoq; apud Gallos feminæ, donec Salica lege id interdictũ esset. Neque verò femina potest minus apta imperio esse, quàm puer, quem tamen in omni gente, vbi Regnũ hæreditario iure ad posteros transit, regnare conspicimus. Viri enim prudentes, ex malis minimum eligendũ esse, non ignorantes, minus malè esse iudicârunt, vt Republica per successionem gubernata, puero interdum aut mulieri subsint, quàm vt re ad electionem relata, perpetuæ factiones foueantur & disseminentur.

1577 Sed vt redeam ad Clementem meum, is habuit vxorem *Margaretam* no-
mine, Græcè Latineque ſcientem, nec artis etiam Medicæ ignaram, in omni
1578 autem virtutis genere multò peritiorem: quę quondam apud Thomam Mo-
rum vnà cum reliquis ipſius liberis tanquam & ipſa chariſſima filia, educata
fuerat, ad martyrium properanti cum oſculo & amplexu in via occurrerat: in
qua ſanè familia hæc Ioannis Clementis vxor inſignem animi fortitudinem
pietatemque didicerat, eandemque vſque ad mortem, quam Mechlinię nu-
per obijt, integerrimè conſeruauit. Cui vir eius iſtud monumentum poſuit,
quod in tantæ matronæ memoriam hoc in libro extare volui:

Clementis coniunx hoc Margareta ſepulchro
Dormit, qua nulli charior vlla fuit.
Hac mihi plus quàm quadraginta & quatuor annos
Iuncta fuit, rara norma pudicitiæ.
Gnatos & gnatas docuit Græcè atque Latinè,
Sed magis instituit, iuſſa tenere Dei.
Ex ijs pars nupſit Chriſto, pars altera mundo:
Vtraque ſed viuit, diſpare ſorte, Deo.
Poſthabuit Chriſti fidei patriámque, domúmque,
Auſa peregrino credere membra ſolo.
Margareta vale, mi dilectiſsima coniunx,
Moribus eximijs, & pietate par.
Vos rurſum, pater, & fili gnataq́; valete,
Et pro me aſsiduas fundite, quæſo, preces.

Teſtes iſti, quos ad primatum Pontificis Romani confirmandum iã protuli, non ſunt de plebeia fece ſellulariorum, non milites, non ſcholaſtici auditoriales, non nautæ, tabernarij, cetarij, coqui, lanij, non adoleſcentes ex Monachis diſſoluti. Quidam iſtorum Epiſcopi ſunt, veritatis acerrimi defenſores: reliqui verò Decani Eccleſiarum, Archidiaconi, Canonici, Presbyteri, collegijs præfecti, Theologi, Iuriſconſulti, Medici, ludimagiſtri, denique omnes docti viri & graues, qui non tam verbis nudis loquuntur quàm factis & rebus ipſis clamant: Sic à maioribus accepimus, ſic prædicatum audiuimus, ſic credimus, pro hac Petri cathedra, pro huius Põtificatus primatu, alij vincti ſumus, alij vinctis compatimur, alij bonorum noſtrorum rapinam cum gaudio ſuſcepimus, alij animas in charitate perfecta poſuimus, cognoſcentes, nos habere meliorem & manentem in cælo ſubſtantiam.

Demi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

glia sub mulieris imperio, & ministrum Ecclesiæ cuiusdam agit, studiosus sectæ Puritanorum, vt aiunt.

223. *De Samosatenicis.*

ᵈ Samosatenici negant, apud Ioannem hanc vocem, ὁ λόγος, secundam personam Trinitatis significare.

224. *De Sepulchralibus.*

ᵉ Negant, Christum in anima descēdisse ad inferos, seu ad limbum Patrū, sed tantùm corpore in sepulchro quieuisse. Vnde inferos interpretantur sepulchrum. Imò Beza (in c. 2. Actor.) dicit, *somnia esse, quæcunque apud Patres de limbo Patrum habentur.*

1563 Idem Pius 4.

Doctores Catholici.

Verbum (de quo agitur Ioan. 1.) esse secundam Trinitatis personam.

ᵈ Quid potest esse *Verbum illud, quod erat in principio apud Deum*, quinimò *quod erat Deus, per quē omnia facta sunt, & sine quo factū est nihil*, nisi talis quędam seu ratio, seu mens, seu oratio æterna & viua, quæ nec poterat esse creata, (cùm fuerit *in principio & fecerit omnia*) nec prima Trinitatis persona cum ad alium velut se priorem referatur, cuius verbum vel ratio sit, & apud quem erat: nec tertia Trinitatis persona esse queat, cùm procedat secūdùm intelligentiam Dei Patris instar verbi & rationis, non autem instar volūtatis atq; amoris, vt Spiritus sanctus? præsertim cùm hoc *Verbū caro factum sit, & habitauerit in nobis:* constet autem, non Patrē, aut Spiritū sanctum, sed secundam Trinitatis personam ex Virgine carnem assumpsisse.

Animam Christi descendisse ad inferos.

ᵉ In Symbolo Apostolorum profitemur, Christum nō modò sepultum esse, verùm etiam *descendisse ad inferos.* Iam cum Bezani dicant, idē esse in Symbolo inferos & sepulchrum: nō potest fieri, vt isti melius intellexerint mentęm Apostolorū qui Symbolum condiderunt, quàm ipsi eorundē Apostolorum discipuli: ex quibus Ignatius (in Epistol. ad Trallianos, quæ est 2.) *Christus* (inquit) *descendit ad inferos solus, ascendit vero cum multitudine, & quadraginta dies conuersatus cum Apostolis, assumptus est ad Patrem.* Nec in fideī tantùm Symbolo semper creditum est (apud Athanasium, in Symbolo Ariminensi, & Epiphan. in hær. 60.) Christum in anima descendisse ad inferos: verùm etiam id in 2. ca. Actorum expressè conscriptum esse, Augustinus asserit in Epistola 57. & in Epist. 99. adeò vt concludat in hæc verba: *Quis nisi infidelis negauerit, fuisse apud inferos Christū? &* per inferos non sepulchrū intelligit, sed *Abrahæ sinū*, vt in eo loco aperte declarat.

225. *De Infernalibus.*

ᶠ Aiunt, Christum descendisse vsque ad locum damnatorum, & ibi æternos cruciatus in anima perpessum esse: id quod senserunt Caluinus, Nicolaus Gallus, & Iacob. Smidelin.

Christum cruciatus infernales non esse passum.

Christus (Coloss. 1.) *pacificauit per sanguinem crucis suæ, siue quæ in terris, siue quæ in cælis, recōcilias nos in corpore carnis eius per mortem.* §. Nihil igitur pœnarū ob reconciliationem hominum remansit subeundū post mortem. Nam in cruce Christus dixit, *Cōsummatum est:* significans, dolores finitos esse, quos redemptionis nostræ causa perferendos assumpserat. Alioqui ea reconciliatio fieret non *in corpore carnis Christi*, sed in anima separata iā à corpore, quod inauditū est in Ecclesia Dei vsq; ad hunc diē. Deinde cum Christus (Luc. 23) Latroni dixerit in cruce pendens, *Hodie mecū eris in Paradiso* (qui certe locus est nō doloris, sed voluptatis & gaudii:) quomodo isti dicūt, Christū eo die post expirationē suā ęternos etiā cruciatus perpessū esse? Hiccine Protestātiū Paradisus est?

226. *De Adiaphoristis.*

ᵍ Dicunt, Cærimonias esse res indifferentes, quas siue serues, siue violes, nihil te peccare.

227. *De*

Licet Cærimonia sit res indifferēs, tamē obedire illi qui Cærimonias legitime seruari iubet, nō est res indifferēs.

ᵍ 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quàm victimæ, quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* §. Cum igitur is

qui

De misero exitu Archidiaconi Oxoniensis, qui primatum Romani Pontificis in concione læserat.

Fuit VVritus quidam, vtriusque Iuris Doctor, & Oxoniensis Archidiaconus, qui fidem Ca-
tholicam frigide amplexus, cum nollet post statum Catholicæ religionis in Anglia mutatum,
dignitate sua carere; dum quodam die apud Presbyteros suæ olim iurisdictioni subiectos con-
cionem haberet, incidit in ea D. Pauli verba, quibus ait, *Christum in ædificationem Ecclesiæ, dedis-
se quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores
& Doctores.* Quibus recitatis, de suo (vt tempori nimirum seruiret) intulit, dicens: *De papa hic
1579 verbum nullum auditis.* Quod cùm in extrema cócione prolocutus esset, mox graui morbo cor-
reptus, atque adeò quasi mutus effectus, & à suggestu, non ad prandium, vt constituerat, sed ad
lectum delatus, octauo pòst die è vita excessit: incertumque est, an toto hoc tempore pœniten-
tiam de impia voce egerit, nec ne. Tales sunt eorum exitus, qui vt seculo adulentur, Dei Eccle-
siam deserunt.

Franciscus Forerius Vlyssiponensis ad c. 59. Isaiæ, in illa Domini verba, *Hoc fœdus meum cum
eis: Hoc* inquit Forerius in persona Domini apud Prophetam loquentis *est fœdus meum, quod
ego cum eis ferio, id est, istæ sunt promissiones fœderis, nempe vt non auferat spiritum suum, & mentē
suam à Tesone, id est, ab Ecclesia, non quæ initio fuit tantùm, sed quæ in futurum erit; neque ab ore ip-
sius, à Pastoribus videlicet, & Rectoribus eius, qui tum erant, & successoribus ipsorum in sempiternū.
Hoc summopere necessarium erat, alioqui parum profuisset redemptio. Oportuit itaque vnam esse Eccle-
siam, in qua perpetuo Spiritus Domini resideret, quæ decipi in rebus ad salutem necessariis nequaquam
posset. Et licet ipsi ministri malè viuant, simul tamen iuncti, & quatenus Ecclesiam vnam constituunt,
sensu Domini non destituuntur. Hoc est Dei fœdus, hæ promissiones, quas Lutherani infringere non
1580 poterunt. Nam Ecclesia Romana est, quæ à tempore Apostolorum perpetua Pont[illegible] um serie spiritum
hunc Domini habuit: licet aliqui ex eis perditè viuerent. In qua etiam semper idem fuit sensus, eadem
fides, eadem semper fuerunt Dei verba. Hoc est ipsum fœdus. quod si quis neget, fœdus Dei abnegat &
infringit, & venisse Deum negat. Nempe enim si venisset, & abiisset, & sic rem non disposuisset, ad-
uentus eius parum admodum nobis vtilitatis attulisset, dum quisque sensum suum pro sensu Christi af-
ferret: & tot essent sententiæ quot capita, vt nunc in quibusdam prouinciis magno cum animi dolore,
magno etiam totius Respub. Christianæ malo, experimur. Ad Teson autem referenda sunt verba hæc, &
promissiones ista: de qua præcedenti versu. Quod si ad redemptorem referre velis, idem sensus est. Se-
men enim Christi sunt Apostoli ipsius, & semen seminis eius sunt successores eorum in Ecclesia Catho-
lica & Apostolica: & ob hanc promissionem sancti Patres aduersus hæreticos decertantes, perpetuam
1581 in Ecclesia Romana seriem Pontificum narrant, qui semper eundem sensum habuère: quod in Ecclesiis suis
hæretici ostendere non valent: siquidem negare non possunt, aliud se, aliud Patres suos credidisse: neque
Pontifices, qui ante quinquaginta annos Ecclesias Germaniæ gubernárunt, spiritum illum habuerunt quē
nunc plures ipsorum habent, qui multò alia sentiunt nunc ab illis. At Patres istorum fidem eandem tenue-
runt, quam Apostoli, & successores eorum tenuère, vt ex serie Pontificum, & fidei, & Conciliorum patet.
Ergo non sunt Ecclesia Christi, quæ eundem spiritum, & eadem verba semper habuit. Ita pugnabant cum
hæreticis Patres: ita & nobis nunc agendum est, vt id credamus, quod semper, quod vbique, quod omnes,
& à nouitatibus in fide caueamus, vt fœderis Christi participes simus.*

Franciscus Horantius in locis Catholicis lib. 6. de primatu Romanæ Sedis copiosè dispu-
tans, tandem c. 13. ait: *Cùm scire te non dissimules, Caluine, supremum honorem, Ecclesiasticumq́;
1582 principatum vbique Romanæ Sedi veteres detulisse, ac religiosissimè, summaq́; cum reuerentia de ea fuisse
locutos, vt quæ diui Petri hæres esset; solitis diuerticulis vsus, ad imperium seculare, ad doctrinæ præstan-
tiam, prudentiam, peritiam, & multarum rerum vsum (quæ omnia multum splendoris, non totum, illi Se-
di addidisse, neque volumus, neque possumus negare) non ad Christi institutionem, non ad Euangelii ver-
1583 bum (Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) vt faciunt semper veteres, confugis, cùm etiam opti-
mè noueris, pios & sanctos Episcopos, sedibus suis pulsos, Romam se, veluti in asylum, aut portum quen-
dam, sæpe recepisse, quærentes aut absolui, aut ligari ab eo qui præ omnibus Sacerdotibus vtriusque rei pote-
statem in diuo Petro accepisset. Quid tu ad hæc? Sæpe quidem factum, non negas; eam tamen rem nullius
iurisdictionis in Pontifice Romano signum extitisse, sed quòd hæc Ecclesia non ita duris illis temporibus tu-
1584 multuata fuerit, vt reliqua Orientales, Græca, & Africana. Fuit hoc aliquid, Caluine, sed in eo non sunt
omnia quæ ad auctoritatem illius Sedis pertinebant, quam vno ore Apostolicam, & omnium Ecclesiarum
magistram & parentem vniuersi illi qui Romam confugiebant, imò qui longissimè aberant, apertissimè
nominabant. Vnde itaque habuit Ecclesia hæc, nullis opinionum dissensionibus tumultuari; inde etiam habet
1585 authoritatem & iurisdictionem, tumultuantes cæteras in fide, religione, atque officio retinendi: nempe à
Christo Domino, & à Petri primatu.*

Cunerus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperat. Rom.
1563	Idem Pius 4.	Idem Ferdinandus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

227. *De Michaële Seruetto.*

[h] Seruettus natione Hispanus, religione ab initio Zuinglianus, vtpotè Farelli & Caluini collega, cùm in Africam traijciens Alcoranum didicisset, doctrinam Ecclesiæ, in Mahometismũ transformans, *dicebat, Deum esse vnicam personam, Christum vero negabat duas habere naturas.* Quem Caluinus igni tradendum curauit.

228. *De Trinitariis.*

Exciterunt in Polonia, qui docerent, esse quidem Patrem, esse Filium, esse Spiritum sanctum: *nec tamen debere dici tres personas*, quia sic non loqueretur Scriptura: *multoq́; minus debere dici, Deum esse trinum & vnum, aut vnum in tribus personis.* Sic ab initio locuti sunt. Pòst autem facti audaciores, Athanasij Symbolum vocârunt Symbolum Satanasij: ac Lutherum quidem aiebant tectum Papatus, Zuinglium autem parietes, se verò fundamentum ipsum diruere. Felix certè domus Ecclesiæ Catholicæ, cuius fundamentum est sanctissima Trinitas, parietes corpus Christi præsens in Eucharistia, tectum Papa Vicarius Iesu Christi. Bene fundata est ista domus supra firmam petram.

Hæreses Protestantium & Zuinglianorum de Ecclesia.

[a] Ab initio docuerunt, Ecclesiam esse inuisibilem, eo quòd Deus solus nosset qui essent ipsius. Pòst autem cùm

Doctores Catholici.

qui prudens ac sciens violat cærimonias, non acquiescat, nec obediat mandato superiorum suorũ (sicuti nec Saul obediuit mandato Samuelis: tum ob istum contemptum & superbiam grauiter peccat, tum offendit infirmos. Rom. 14. *Quæ pacis sunt sectemur, & quæ ædificationis sunt, in inuicẽ custodiamus. Malum est homini qui per offendiculum manducat.* Manducare pomum, aut nõ mãducare, quis dubitet rem ex se indifferentem esse? Et tamen quia primi parentes comederunt ex vetito pomo, & illi, & omnis eorum posteritas mortem æternam subit, nisi per Christum ab ea liberetur.

In Deo tres personas, in Christo duas esse naturas.

[h] Christus, qui iussit Apostolos *baptizare omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,* Mat. 28. eo ipso docuit, aliũ esse Patrem, aliũ verò Filiũ, & aliũ deniq; Spiritum sanctum. Dixi aliũ, nõ aliud. Et ideo dictum est, vt baptizarent in trium quidem, non tamen nominibus, sed nomine, quia trium personarũ nomẽ, id est, potestas & authoritas vna est. *Ego* (inquit, Ioan. 14.) *rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis.* Patet igitur vnus est, Filius alter, (& is ex duabus naturis constans, vna hominis qua rogat Patrem, vtpote secundùm quam inferior est Patre (Ioan. 14.) altera Dei, secundùm quam dixit, (Ioan. 14.) *Ego mittã vobis Paracletũ, qui à Patre procedit:* tertius est Spiritus, qui à Patre filioq́; mittitur.

Tres personas rectè dici: Deumq́; esse trinũ & vnũ.

Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) *tres ait esse, qui testimonium dant in cælo, Patrem, Verbum & Spiritũ sanctum, & hos tres vnum esse.* Habemus igitur *Patrem, Verbum, ac Spiritum sanctum,* & *esse tres* & *esse vnũ.* Quem vnum? Vtique vnum Deum, quia *Deus vnus est,* Deuter. 6. Rom 3. Quos verò tres? Nõ certè tres Deos. Quia *vnus Deus,* Ephes. 4. Oportuit igitur nomẽ aliquod excogitare, quo audito, mẽs ita quiesceret, vt saltem ab omni errore & adinuẽtione priuata liberaretur. Itaq; apud Græcos receptũ est, vt Pater, Filius, & Spiritus sanctus dicerentur *tres hypostases;* apud Latinos verò *tres Personæ.* quod vocabulũ etsi tã ineffabili mysterio plenè exprimẽdo non satisfaciat; quia tamẽ in eo sensu, qui verissimè prædicatur & creditur, iamdiu retentum & vsurpatum est, nihil melius aut significantius dici potest, quàm vnum esse Deum, ac tres Personas, vel (quod eõdẽ recidit) Deum esse trinum & vnum. Dum enim constet de re significata, parum refert de verborum forma & modo.

Ecclesiam semper nõ modò esse visibilem, sed etiã illustrẽ & conspicuã, nec obscurari aut latêre vnquã posse.

[a] Si Ecclesia visibilis non esset, quomodo posset peccator aut *denũciari Ecclesiæ* (vt Christus Matt. 18.

MM 4 iubet)

Cunerus Petri, Episcopus Levvardiensis, cùm veram Christi Ecclesiã per quatuor, lectam proprietates à qualibet falsa religione dignosci ostendisset, demum eas proprietates in Ecclesia Romana inueniri sub finem libelli demonstraturus, in hunc modum scribit: Cum Ecclesiam quærenti inexplicabilis occurrat silua conuentuum, vt quæ vera sit Christi Ecclesia, difficile sit imprudentibus agnoscere: oculos paulisper ad maximam & antiquissimam illam, & omnibus
1986 (vt ait Irenæus) cognitam Romanam Ecclesiam, conuertamus, eámq; cum alijs in his prudenter conferamus. Romanam autem dico, non tantùm quæ Romæ est, sed etiam quæ quaquauersus in mundum diffusa, Christi fidem in communione cum Romano Pontifice profitetur. In hac enim eas quas nunc prosecuti sumus, Ecclesiæ proprietates ad oculum sane videre licet: vt nemo prudens de eius authoritate meritò dubitet. Hæc enim vnum Pastorem à Christo sibi
1987 cum certo Episcoporum, Presbyterorum, & ministrorum ordine, per modũ Regni velut acies ordinata se habens, visibile Deo offert sacrificium, mundam videlicet corporis & sanguinis
1988 Christi hostiam: bonos complectitur & malos: semper iam olim à temporibus Apostolorũ, & in toto orbe viguit, sic vt nulla gens vnquam sub Sole ad Christum conuersa fuerit, quæ non huic (velut arbori & viti, ramus & palmes) inserta fuerit, cathedram Petri agnoscit, & perpetua successione primæ Apostolicæ arbori connectitur: & in omni quæstione quæ de fide & religione
1989 exorta est, semper in sua sententia, non partis, sed corporis rationem obtinuit, sibi nunquam in fidei professione deformis, cuius desertione hæreses inter se pugnantes exortæ sunt, miraculis infinitis clara est, neque aliquid in eius doctrina ostendi potest, quod aut cũ aperta ratione, aut Scriptura sacra pugnet. Quamuis apud sapientes etiam certũ sit, nullam quantumuis obscurã Scripturam rationémve illi refragari: vt vir prudens & salutis suæ studiosus, tot in mundo sectas considerans, non dubitet, se huius gremio tutò committere, & in eius societate tranquillè acquiescat. Id quod paulò altius repetito principio sic declarat: Primùm (inquit) nemini dubium esse potest, quin societas hominum, qui Hierosolymis fuerunt cum Apostolis, in quorũ medio fuit Petrus, fuerit vera Christi Ecclesia. Huic societati vna die apposita sunt tria millia, & paulo pòst factus est numerus virorũ quinque milliũ. Deinde ad prædicationẽ Apostolorũ gentes etiã sunt conuersæ, quas omnes in vnũ corpus & ouile Apostoli congregabãt. Petrus tandem venit
1990 Romã, aut si hoc negabitur, saltem Paulus eò venit: (Actor. 28.) vt vel hac ratione Christi Ecclesia potuerit Romana etiã appellari: vt pote cuius populi fides annunciabatur in vniuerso mũdo, Rom. 1. Res enim tota solet à parte notabiliore denominari. Quoniã verò multi hæretici (vt à Christo & Apostolis prædictum erat) ex Ecclesia erant exituri: necesse est, eos Catholicã Ec-
1991 clesiã esse, penes quos corpus prædictę societatis remansit. A quibus alij (vt Simoniani, & Nicolaitæ) sese tanquam partes abruperunt. Petrus verò Simonẽ Magum & cæteros schismaticos
1992 damnauit. Ecclesia igitur Christi fuit illa societas hominum quæ remansit cum Petro, in qua erant Romani. Apostolis verò iam mortuis, Ecclesia Christi cum successoribus Petri perstabat, exeuntibus ab eadem societate Valentino, Marcione, Montano, Manichæo, & Donato: cùm interim varij Pontifices Romani vsque ad Meltiadem continua serie præessent, martyrióque pęne omnes coronarentur. Quorum fidem & authoritatem Irenęus, Tertullianus, Cyprianus, Eusebius, alijq; grauissimi authores & Concilia eximie laudant. Post Cõstantinum verò, ab eadẽ Romana societate defecit Arrius, Macedonius, Nestorius, Eutyches, Iouinianus, Vigilãtius, Heluidius, Petrus Antiochenus, aliaq; eiusmodi monstra, quibus omnibus restiterũt Pontifices
1993 Romani à Siluestro vsque ad Gregoriũ Magnum, quo annorum spatio Concilia & sancti Patres vbiq; primas Pontificibus Romanis in Ecclesia Dei tribuerũt. Nec quisquã in mundo Catholicus fuit, qui non & cum antecessoribus Gregorij, & cum ipso Gregorio Romano communicaret. A Gregorij autem & successorum eius communione recesserunt Mahometani, Iconoclastæ, Berengariani, Petrus Abaylardus, VValdenses, VViclefitæ, Husitę, ac demũ Lutherani, & Caluinistę: cùm interim generalia Cõcilia, grauissimiq; Patres, Isidorus, Beda, Haymo, Ber-
1994 nardus & prouinciæ Christianæ Pontificum Romanorum fidem sequerentur. Nam & Græci
1995 per hæc temporũ spatia recõciliati sunt Ecclesiæ Romanæ, & Romani Põtifices fidẽ Christi in multas gentes propagârũt, Angliã, Germaniã, Noruegiã, Bohemiã, Poloniam, Prussiam. Quòd igitur ante hanc Lutheri commotionẽ, inter tot exorientia schismata, vera Christi Ecclesia ab ipsis Apostolis cõtinua serie, perpetuaq; corporis ad corpus successione remãserit apud eos qui cohęrerent Sedi Apostolicę, manifestũ fecimus. Quæritur nunc ergo, quã Lutherus aliã Ecclesiã inuenerit, postquã hęc ab ipso est oppugnata? Neque enim cùm ipse Romanę Ecclesię per baptismum insereretur, & per professionem, excellentioris vitę generi se Deo consecraret, Ecclesia Christi extincta iam erat. Extabant quidem adhuc reliquię VValdensium, Hussitarum, alteriusque generis hęreticorum, sed nullam horum colluuiem tanti fecit, aut eiusmodi

fuisse

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cùm viderent, nec eam hæresim probabilē esse in se, nec dubitarent asserere, suā synagogam, quæ ab omnibus videbatur, esse Dei Ecclesiam: eò delapsi sunt, vt dicerent, Ecclesiam quidē esse in se visibilem, aliquando tamen ita obscurari, vt penitus perijsse videatur.

Hære-

Doctores Catholici.

iubet) aut is pro *Ethnico haberi, qui nō audiret Ecclesiā?* Aut quomodo futura esset *Domus Dei colūna & firmamentū veritatis* (1. Tim. 3.) *si omnino infirmi & imperiti nescirent, vbi esset?* Aut quomodo *ad montem Domini ascendere possent, vt ibi disceret vias Domini?* vt apud Isaiam legimus c. 2. Certe Christi Ecclesia nunquā caret Pastoribus & Doctoribus (Ephes. 4.) nec etiā qui succedentes Apostolis *doceant & baptizent oēs gentes, quibuscum Christus est omnibus diebus vsque ad finē seculi.* (Matth. 28.) Isti autem Doctores appellātur à Christo *lux mūdi* (Matth. 5.) & *lucerna, non sub modio, sed super candelabrum posita*; id est, præcipuis quibusq; Ecclesiis præpositi, seu in sublimi Ecclesiæ loco constituti) *quæ lucet omnibus qui in domo sunt, atque etiā vt ingredientes lumen videant*; Lucæ 8. *In omnem terrā exiuit sonus* (annūciantiū Christi Euangeliū) *& in fines orbis terræ verba eorū.* Psal. 18. Rom. 10. *Qui aūt docti fuerint,* (Daniel. 12.) *fulgebūt quasi splendor firmamēti, & qui ad iustitiā erudiūt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* De ijsdē Isaias scribit c. 62. *Super muros tuos, Ierusalē, cōstitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuū non tacebunt.* *Nunquid nō sapientia clamitat* (Prouerb. 8.) *In summis excelsisq; verticibus, supra viam, in medijs semitis stans, extra portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur, dicēs: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.* Et Prouerb. 9. *Sapientia misit ancillas suas, vt vocarēt ad arcē & ad mœnia ciuitatis.* *Timebunt* (inquit Isaias c. 60.) *qui ab Occidente, nomen Domini, & qui ab ortu solis, gloriam eius. Hoc fœdus meum cū eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te* (alloquitur Christum; seu Sionem, id est, Christi Ecclesiam) *& verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo & vsq; in sempiternū.* Quid potuit planius dici? Nunquàm defuerūt aut deerūt prædicatores in Ecclesia, qui spiritū Christi habeāt, & veritatem annuncient. Ij sunt *lux mundi*, sunt *lucerna in candelabro posita, quæ lucet omnibus qui vel in domo sunt, vel ingredi cupiunt, tota die & nocte non tacent, clamitant in locis notissimis, in ciuitatibus florentissimis, in capite viarum, in multis gentibus simul, quas etiam baptizant, atque illis mysteria Christi dispensant.* 1. Cor. 4. Nunquam igitur ad vllum temporis momentū tales Pastores aut deesse, aut obscuri esse potuerunt, adeò vt Christus appellet *eos ciuitatem quæ non potest abscondi*: non potest, inquam, abscondi. Quod autem hæretici afferunt de Elia, velut in diebus eius Ecclesia latuerit: nec Elias egit de tota militante Ecclesia (quæ nunquàm latère tota potest) sed de illa tantum egit, quæ fuit in Samaria, cùm interim Ecclesia in Ierusalem & Iudæa minimè latuerit, sed iam tunc florentissima esset: nec etiam egit de gloriosa Christi Ecclesia, sed de sola Iudæorum Synagoga, quæ vmbra tantum fuit præ luce immēsa Ecclesiæ Christi. Vnde (Isaiæ 60.) *vocabunt te ciuitatem Domini, Sion, sancti Israël. Pro eo quòd fuisti derelicta & odio habita* (sub lege, & ante aduentum Christi) *& non erat qui per te transiret, ponā te* (post Christi aduentum) *in superbiam* (id est, in gloriam & magnificentiam) *seculorum, & gaudium in generationem & generationem.* Et antè, *Portæ tuæ aperientur iugiter die ac nocte, non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur.* Cùm autem ista lux, & claritas, & magnificentia, & clamor, & notitia Ecclesiæ neq; dæmones, neq; tyrannos, neq; hæreticos lateat, (nam omnes isti persequuntur veram Dei Ecclesiam, & eandem propugnant *sexaginta viri fortes, & mille clypei pendentes ex ea*, hoc est, Doctores plurimi & Pastores; Cant 3. & 4. profectò qui Ecclesiam Christi latuisse aliquando asserit, tum Scripturis manifestissimis

Maximilianus Imp.

1564 Idem Pius 4.

fuisse credidit, vt ad illam, tanquam vere Christi Ecclesiam, ipse se transferret, sed illos potius ad se transire vellet. Cum neque ipse omnia ab illis prodita, neque illi quæ ab ipso proficiscebãtur, omnia comprobarent: sed vt illi separatim sua, ita hic seorsum propria proposuit. Atque ita nouam confusionem, velut alteram in Occidente Babyloniam condens, ipso nouitatis nomine suos sectatores, & omnes qui ex ipso prodierunt, Ecclesiæ honore ac priuilegijs spoliauit.

Paulus Manutius Aldi filius in Præfatione ad librum Cardinalis Poli de Concilio: *Optimè*
1916 *consuluit Ecclesiæ suæ Deus, atque humano generi vniuerso, cùm in tanta rerum omnium perturbatione &*
extremi iam periculi metu, Vicarium te suum, Pie quarte, inter homines constituit, vt omnibus malis prudentia tua mederetur, nosq́; à summis difficultatibus, vel impendenti potius exitio ereptos, ad summam felicitatem, & optatam antea magis, quam speratam felicitatem traduceres.

Vitellotius Cardinalis in Præfatione ad opera Ioannis de Turre-cremata, ad Pium 4. *Hunc*
librum S. V. dedicandum curaui, cùm opus, in quo de Catholica Ecclesiæ potestate differitur, nulli melius
1917 *conueniat, quam tibi, qui totius Ecclesiæ & omnium Christianorum caput es, rector ac magister, vt Christi*
Vicarius, & Petri successor.

Author libri *de officio pij & Christianæ pacis verè amantis viri: Plerique ex ijs qui sibi ab Euã-*
1918 *gelio nomen sumpserunt, eam partem quæ vetus Catholicorum & Romanæ Ecclesiæ nomen retinet, prorsus*
aspernantur, qua quomodo à schismatis nota eximi possint, non video.

Iacobi Pamelij sententia de primatu, deq́; ordine & modo
eligendi Romanum Pontificem.

1919 Iacobus Pamelius in Annotation. in Epistolam Cypriani 55. *Experientia certè ipsa nos docet,*
hæreses solere ex schismate, id est, separatione voluntaria ab Ecclesia, atque adeò ab Ecclesiæ capite, Romano,
inquam, Pontifice, initium sumere.

Idem in Epistolam Cypriani 52. *Sæpe variatus est mos eligendi Romani Pontificis. Primùm D. Petrus suos successores designauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vsque ad secundũ schisma inter Damasum & Vrcisinum, cleri & populi suffragijs creati sunt, & ab Episcopis, si qui fortè præsentes essent, vt ex hoc loco colligere est. Tum autem in electione Damasi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et primùm quidem in schismate dumtaxat, ad sedandos tumultus, vti à Valentiniano res composita est inter Damasum & Vrcisinum, ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium, & à Theodorico Rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra schisma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eò res paulatim deuenit, vt sine illorum assensu consecrationem suscipere non auderent. Durauit hic mos ad Imperat. Constantinum 3. qui sanctitate Benedicti 2. permotus, permisit liberam, vti antea, potestatem soli clero & populo Romano, eligendi & designandi Pontificis. Postea Adrianus Papa, conuocata ad hoc Synodo Lateran. Episcoporum 153. (quod antea nulli Imperatorum concessum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulsos Italia Longobardos) Carolo Magno concessit. Illi tamen iuri paulo pòst filius eius renunciauit, vt patet 63. distinct. apud Grat. C. Ludouicus. Sic libera denuò fuit Romanis electio & consecratio Papæ per multum temporis vsque ad Leonem 8. Qui cùm ab Othone primo vi & armis in Sede Apostolica collocatus esset; denuò à clero & plebe ad Imperatorem ius omne eligendi Pontificis transtulit. Hoc priuilegio vsi sunt successores Othonis, imò abusi potius ad Henricum 4. vsque. Quare iustissimis de causis iterum reuocatum est id ius ad Romanos à Gregorio 7. etiam paulo ante Pontificatum, occasione sumpta à schismate illo inter Benedictum, Siluestrum & Ioannem, sub Henrico Imperatore 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. & Alexander 2. sine assensu Imperatoris creati sunt. Quod cùm iterum surreptitiè per insidias impetrasset à Paschali 2. Henricus 5. per ipsum Paschalem denuò reuocatum est in Synodo Lateran. Postremo ad solos Cardinales ius eligendi Pontificis delatum est: quod quo tempore cœperit, non perinde constat. Nam etsi à Nicolao 2. tale quoddam statutum promulgatum sit; postea tamen adhuc aliquoties intercesserunt populi & cleri Romani suffragia. Porrò constitutiones de electione in conclaui celebrãda, editæ sunt in Concil. Lugdun. à Gregorio decimo.*

Doctissi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Roman. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreticis non vna, sed duplex est Ecclesia.

[b] Præterea, duplicem Ecclesiam excogitârunt Pseudoëuangelici: vnam, quæ veram doctrinam profitetur, & Sacramentis rectè vtitur, quæ cerni quoque potest, in qua sunt multi verè pij, in qua sunt & quidam hypocritæ, sed exterius in doctrina & Sacramentorũ vsu consentientes: alteram verè piorum ac electorũ, quæ sit columna & firmamentum veritatis, qui cœtus (inquit Illyricus in lib. de sermo-

Doctores Catholici.

stissimis cõtradicit, tum *portas inferi præualuisse* cõtra Christi promissum affirmat, tum se illius obscuræ Synagogæ membrũ esse prodit, de qua Christus dixit (Mat. 24.) *Ecce in deserto est, ecce in penetralibus.* Hæc enim sunt obscura loca Sed quid consulit nobis Christus in ista tentatione? *Nolite* (inquit) *exire, nolite credere,* nolite in desertum exire: nolite ijs credere qui ostendũt Christum in penetralibus. Christus habitat *in domo Dei, quæ fundata est in vertice montium* (Isaiæ 2.) & *eleuatur supra omnes idololatrarũ* & hæreticorum *colles.* Ciuitas eius nõ potest abscõdi (Matth 5.) quia ipse Agnus Dei *est lux mundi* (Ioan. 8.) & ille *prædicatus est gentibus, creditus est in mũdo, assumptus est in gloria* (1. Tim. 3.) *& populi cõfitẽtur ei in æternum, & in sæculum sæculi.* Psal. 44.

Vnicam Christi Ecclesiam (in qua boni & mali fideles continentur) esse columnã & firmamentum veritatis.

[a] In Symbolo Nicæno: Confitemur *vnam, sanctã, Catholicam & Apostolicam Ecclesiã.* Quinimò Christus in Euangelio dixit: (Ioan. 10.) *Fiet vnũ ouile,* (seu grex vnus) & *vnus Pastor.* Præterea Salomõ ait Cantic. 6. *Vna est columba mea.* nec iniuriâ: cùm Ecclesia sit *regnum,* quod profectò non nisi vnum est: sit *virgo, vni viro desponsata,* (1. Cor. 11.) sit *domus Dei, sub vno patrefamiliâs Iesu Christo agens;* 1. Tim 3.) sit denique velut vnũ corpus, quod vni capiti Iesu Christo aptatur (1. Cor. 12. Ephes. 1.) Cum igitur sit vna Ecclesia: quomodo iam dicitur esse duplex? Potest quidem vna eademq; Ecclesia duplicis esse conditionis, vt altera eius pars triumphet, altera militet; vt altera sit sana, & altera morbo affecta. Cæterùm istæ differentiæ non faciunt ipsam Ecclesiam duplicem, sed ostendunt, alia & alia membra eiusdem Ecclesiæ diuerso in statu ad tempus degere, donec malis paulatim à Christi corpore, instar noxiorum humorum, separatis atq; eiectis, soli boni recipiantur in vitam æternam. Sunt, fateor, *mali pisces,* verùm in eodẽ *reti* cũ bonis, Matth. 13. sunt *quinque fatuæ virgines, & quinque prudentes,* verùm neq; illæ seorsum, neq; istæ cõstituunt regnum cælorum seu Ecclesiam, sed *omnes decem simul.* Ita enim Dominus Matth 25. dixit: *Simile est Regnum cælorum decem virginibus, quarum quinque erant fatuæ, & quinque prudentes.* Vnum est Regnum cælorum, quod decem virginibus comparatur: sed virgines illæ, quibus comparatur, non sunt omnes eiusdem pietatis & ingenij. Eodem modo Paulus ait (2. Timoth. 2 *In magna domo sunt vasa quædam in honorem, & quædam in contumeliam.* Sed vasa tantum sunt, quæ distinguũtur: *domus* verò vna, & non nisi vna est. Ineptissimè igitur hæretici distinguũt Ecclesiam, velut ista sit duplex: cùm nihil certius sit, quàm esse vnam Christi Ecclesiam. sed in illa vna Ecclesia sunt etiam mali homines, qui doctrinam vnã profitentur, & Sacramentis ritè vtuntur, clamantes, *Domine, Domine, aperi nobis:* quos tamen Christus minimè agnoscit, quia vestem nuptialem, & oleum in vasis suis, id est, charitatem erga Deum & proximum non habent. Sed quæ tandem causa est, ob quam Pseudoëuãgelici duplicem istã Ecclesiam fingunt? Non alia certè, quàm vt ista ratione, quoties Ecclesiæ Dei authoritate premuntur, id quod obijcienti eis, effugere queant. Si enim dicimus illis, *Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis:* respondent, hoc rectè affirmari de Ecclesia verè piorum, sed non de illa Ecclesia quæ ex bonis & malis consistit, etiamsi ea veram doctrinam profiteatur, & Sacramenta rectè dispenset. At hoc si ita se habet, nihil egit Paulus, quando ad Timo-

1564 | Pius 4. Idem | Idem

Doctissima interpretatio verborum quæ Dominus ad
Petrum locutus est, Matth. 16.

Paulus de Palatio in c. 16. Matthæi, *Ego dico tibi: Tu es Petrus.* Hęc Christi ad Petrũ verba sex
promissiones continent. *Prima: tu es Petrus, id est, vt Sanctes Pagninus & doctissimi interpretes*
2000 *nomen Syriacum accipiunt, Tu es petra, seu robur, & firmitas. Quo colligitur, Pontificatum Petri fore*
firmissimum, & nunquàm defecturum. Paulus enim dicit: Spirituali consequente eos petra: quasi dice-
ret, Iudæos in sua peregrinatione semper petram habuisse comitem: habebunt ergo & Christiani suam
petram, id est, Pontificatum Petri in comitem perpetuum. Philo enim dixit, aquas de petra percussa pro-
2001 *deuntes nunquàm deseruisse Iudæos per desertum. Secundo dictum est: Petra refugium herinaceis. Voluit*
igitur Christus, Sedem Petri fore refugium omnibus iniuriam patientibus. Tertiò, habet Isaias: Attendite
ad petram, vnde excisi estis. Igitur Abraham erat petra, vnde omnes Iudæi excisi erant secundùm carnem:
2002 *ideò iubentur, vt eum imitentur. Ita proponit nobis Dominus alteram petram, Simonem: vnde excisi sint,*
secundùm fidem, Christiani, quem imitari debent. Verbum ergo Domini, Tu es petra, significat, Tu es pe-
tra in seculum duratura: Tu refugium calamitosis: Tu exemplum fidelibus.

Secunda promissio Christi ad Simonem est: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quod hunc
sensum habet. Lapis super quo tota ædificij moles surgit, primus est, & qui super eo lapide non radicatur,
ad ædificium non pertinent. Ita Petrus primus est in ædificio Christiano. Quæ Petri maxima laus est. Item
2003 *qui cum Petro non radicatur, & colligatur, ad ædificium Christianum non spectat. Vt igitur Christus lapis*
2004 *offensionis est, in quem qui credit, non confunditur, qui verò offendit, conteritur. ita Sedes Petri petra est,*
cui qui credit, non confundetur; qui non credit, perit.

Tertia promissio: Portæ inferi non prævalebunt. In portis iudices, consilia, arma, hoc est, authoritas &
2005 *potentia vrbis. Deuteron. 22. Gen. 22. & 24. Iob 41. Nunquam ergo Petrus carebit Ecclesia. Siquidē totus*
infernus non prævalebit aduersus Ecclesiam in Petro fundatam.

Quarta promissio: Tibi dabo claues regni cælorum. Clauis vna, est authoritas docendi (Luc. 11.) Tulistis
clauem scientiæ. altera clauis, est authoritas gubernandi, Isaiæ 22. & Apocal. 1. Ergo cùm Dominus dat cla-
2006 *ues Petro; dat cathedram docendi, dat & imperium gubernandi in Ecclesia. Igitur omnes difficultates de-*
finire, ad eum spectat. Habet enim cathedram, licet ignorantissimus fingatur. Ita habetur in cap. Maiores,
de Baptismo, & 24. q. 1. Canon. Quoties. Similiter addere ministros in Ecclesiam (à Cardinali ad Acoly-
tum) ad Papam spectat, vt ad Eliacim spectabat admittere in templum. Item norma ministerij diuini, al-
taris, Sacramentorum, ad præscriptum Papæ spectat, vt ad summum Ecclesiæ gubernatorē. Latissima sunt
hæ claues, & tam latè patent, quantum patet Ecclesia. Si enim Petro datur cathedra; ergo ipse definiet, quid
2007 *sit de fide, quid contrà hæresis. Definiet, quid sit peccatum, quid contrà sit iustum. Si item Petrus habet Eccle-*
siasticum imperium, eius mandatis (si iusta sint) parendum erit: Meditare verò, quòd Dominus dixit, Tibi
dabo claues regni: indicans, claues esse super humeros, non sub pedibus. Nam Christus habet imperium su-
per humerum suum. Planè qui clauibus in suum commodum abutitur, is sui, non Petri vicem gerit. Sicut
Rex qui propriam, & non communem quærit vtilitatem, non Rex est, sed tyrannus. Rursum nota: non di-
cit, Tibi dabo claues regni terrarum, sed cælorum. Quomodo enim Christus daret (certè quãtum ad vsum)
Imperium terrenum Petro, quod ipse habere nolebat? Dixit enim: Regnum meũ non est de hoc mundo. Scio,
Canonistas Imperatorem terræ facere Papam, nixi quodam testimonio Nicolai Papæ, Tit. de Rom. Ecclesia, c.
1. Sed hanc rem si cognoscere vis, vide cap. Vnam sanctã, de maior. & ob. in Extrauagantibus cõmunibus.

Quinta promissio est: Quodcunque ligaueris, erit ligatum. Et sexta promissio: Quod solueris, erit solu-
tum. Ex dictis habetur, Papam posse excommunicare, ex hoc, quòd ligare potest. Siquidem Cyprianus Epist.
2. tom. 1. per ligare, excommunicare intellexit. Secundò habetur, Papam in foro animæ peccata absoluere,
& ligare. Ita Gelasius Papa in Tomo de vinculo anathematis confessus est. Tertiò habetur, Papã posse Indul-
gentias ex Christi thesauro concedere. Hac enim ratione ab omni pœna, vel ab eius parte pœnitens absoluitur.
Quod si absoluitur, absolutus erit. Quartò habetur, Papã posse ligare pœnitentes, in Sacramento pœnitentiæ,
ad pœnam pro peccatis debitam; quicquid recentiores Theologi dicant: Quod enim ligauerit, ligatum erit.

2008 Idem in Argumento: *Me* (inquit) *ac mea Romana Ecclesia, & doctis iudicijs libentissimè sub-*
mitto.

Hector

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu. Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

212. Pius 5. Alexandrinus Catechismum edidit, & Breuiarium ac Missale reformauit ex Tridentini Concilij decreto.

1566

Item Maximilianus 2.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sermone sacratum literarum) *magis creditur, quàm corporeis oculis cernitur.* Idē Magdeburgenses docent in Centuria 1.c.4.p.171.

ᶜ Helue-

Doctores Catholici.

Timotheum illam epistolā scripsit, dicēs (1.Tim.3.) *Hæc tibi scribo, fili Timothee, vt scias quomodo te oporteat in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis.* Ea igitur societas hominum fuit *columna veritatis*, qua cū Timotheus conuersabatur. Ille verò conuersabatur cum *senioribus, cum viduis, cum coniugatis, cum Iudæis conuersis, cum gentibus, cum presbyteris, cum Diaconis, cum Neophytis, cum dominis, cum seruis*, quos videbat & sciebat. Nam de istis omnibus præcepta suo Timotheo Paulus dat in illa epistola, docens, quomodo conuersetur cum domo Dei, quæ est columna veritatis. Igitur isti ipsi, quorum alij luxuriabantur in Christo, & alij obsecrandi, alijq; arguēdi erant, & fortè alij erant vasa in honorem, alij verò in contumeliam: tamen isti ipsi diffusi per mundum vniuersum consentientes in fide cum fratribus suis erant *columna & firmamentum veritatis.* Ecclesia igitur, quæ columna veritatis dicitur, nō est illa tantùm, quæ constat ex verè pijs, quæq; non cernitur corporeis oculis, sed etiā ea ipsa, quam Timotheus & quilibet alius vir fidelis & audit, & cernit, & nouit, & cum illa conuersatur: quia Catholici omnes illa Ecclesia sunt de qua Paulus loquitur. Nam & mali veritatem Euangelij prædicant in Ecclesia (Matth.23.) etiāsi vel ob *lucrum temporale*, (1.Cor.9.) vel ob *inuidiam & contentionem* (Phil. 1.) id agant. Quid quod à recta ratione alienum est, vt Ecclesia quæ non videtur, dicatur *columna & firmamentum veritatis?* Cui enim vsui veritatem firmaret Ecclesia, si ea interim à nemine videretur? Nam veritas, quæ in sublime erigitur ab Ecclesia, & quæ fundatur & stabilitur in illa, certè & aliquibus spectanda proponitur, & ob infirmiores confirmandos tam stabilem sedem sortitur. Verùm si sedes ipsa non videtur, nec veritas quidem, quæ in ea sede constituitur, videri potest. Nam si dicat quis, Christum in vna persona duas complecti naturas, suadeatque illam esse veritatem, quia Dei Ecclesia illam fidem proponit & sustētat; alius verò dicat, sed ista Dei Ecclesia, quæ veritatem ipsam in se fundatam habet, cerni oculis corporeis non potest, ac propterea nescimus, vtrum hæc veritas, quam tu statuis, à verè pijs sustentetur & defendatur, nec ne: Nónne hac ratione inanis & superuacanea est probatio, quæ ab Ecclesia petitur? Verùm Apostolus (1.Cor.15.) cùm resurrectionem & Christi & mortuorum inde probaret, quia *sic prædicauimus, & sic credidistis*, doceretque *fidem Christianorum inanem esse non posse:* ille profectò veritatem ostendit in Ecclesia visibili fundatam & stabilitam. Visibilis igitur Ecclesia ex bonis & malis consistens, est columna & firmamētum veritatis. Licet quippe nesciamus, qui sint prædestinati: scimus tamen eam Ecclesiam, extra quam nullus potest esse prædestinatus.

ᶜ Heluetij videntes, Illyrici & Magdeburgensium opinionem de Ecclesia duplici non esse Scripturis sacris consentaneam, in confessione edita an. Domini 1566.c.17.fatentur, vt vnum Deum, & vnum mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verùm ipsius membra ita distinguunt,

Ecclesiam Dei semper esse columnam veritatis, nec eam posse Christum deserere.

ᵉ Si verbo Dei, quod absq; omni adiunctione profertur, conditionem, quæ in eodem Dei verbo non exprimitur, adijcere cuiquam licebit; actum est de scripturarum atq; omni Ecclesiastica fide & authoritate. Apostolus (1.Tim.3.) dicit, *domum Dei, quæ est Ecclesia Dei viui, esse columnam & firmamētum veritatis.* Tu de tuo loquens (& propterea mendacium loquens, Ioan.8.) adiungis, Ecclesiam esse colūnam veritatis, si quidem adhæreat Christo: alioqui nō esse mirum, si erret. Atqui Spiritus sanctus, qui dixit, Ecclesiam *esse columnam & stabilimentum veritatis*, non hoc sub cōditione protulit: quia & præuidit, &

 prouidit,

1009 Hector Pintus in Ezechielem, c. 36. *In vrbe Roma constituit diuus Petrus cathedram suam, Deo
ita præcipiente, & Ecclesiam hanc Romanam rexit idem Petrus Apostolorum Princeps, eiusq; successores
summi Pontifices.

Idem c. 44. *Si Deus Synagogæ prouidit, tribuens ei Pontificem maximum, qui vltimam ferret sen-*
tentiam, ne tota corrueret Respublica illa: qui fieri poterat, vt Ecclesiæ non prouideret, quam suo sanguine
acquisiuit, quam admirabili amore prosequitur, pro qua vitam in crucis ara profudit? Thronus ille anti-
quus cathedræ Apostolicæ imaginem gerebat, & supremus ille Sacerdos & iudex summum nostrũ Pon-
tificem adumbrabat, vniuersalem totius Ecclesiæ Pastorem & magistrum, ad quẽ pertinet, controuersias
de fide & religione componere & definire. Si nauis absq; nauclero gubernari non potest, si humanum cor-
pus absq; capite nõ existit, si ouile absq; pastore direptioni committitur, si ciuitas absq; gubernatore euer-
titur, & ad excidium & vastitatem vocatur: qui fieri potest, vt Ecclesia Catholica sit nauclero, capite, pa-
store, & gubernatore destituta, cùm sit nauis, corpus, ouile, & ciuitas supra montem sita, vt literæ diuinæ
testantur? Est igitur confitendum & profitendum, Romanum Pontificem, qui re vero est immediatus
1010 *Christi Vicarius & Petri Apostolorum Principis successor, & totius Ecclesiæ caput, habere supremam*
in Dei Ecclesia potestatem & authoritatem; ad ipsumq; esse maiores & difficiliores causas deferendas,
vt ipse eas definiat, & quæstiones dirimat & absoluat.

Gulielmus Lindanus Episcopus Ruremundensis, in Panoplia, lib. 4. c. 83. *Cùm D. Petrus Apo-*
stolus Romanæ Ecclesiæ Episcopus Romæ 25. annis (ait Hieronymus in Catalogo) cathedrã sacerdotalẽ te-
nuerit; fieri non potest, quin Episcopus illi mortuo succedens in eadem cathedra sacerdotali, in ijs prorsus
1011 *omnibus succedat priuilegiis atq; prærogatiuis, quas dudum ex scriptorum vetustißimorum commento-*
rijs recitauimus, quòd videlicet Romanus Episcopus totius familiæ Christi sit oeconomus, et seruus præ-
positus, vti appellat Cyprianus, totiusq; ouilis Christi pastor atq; caput. Quòd enim Romanæ Ecclesiæ E-
piscopus verè credatur D. Petri Apostoli successor, hinc liquidò efficitur, quòd veteres Orthodoxi scrip-
tores sanctißimi non modò hoc illum nomine appellant, vti Hieronymus: cum piscatoris successore loquor
(epist. ad Damasum) & de Anastasio in Petri cathedra successore (epist. ad Marcum Celed.) vti & Au-
gustinus (epist. 162.) sed illam quoq; indubitatam esse credendam docuêre Christi domum & Ecclesiam,
1012 *in qua Romanus Pontifex præsideret. Romana enim cathedra nota, tanquam cælum Sole, censuerunt ve-*
ram Christi Ecclesiam in hoc mundo & agnoscendam, & à schismaticorum conuenticulis discernẽdam.
Si enim eos percuncteris suis adhuc in scriptis loquentes, vbinam locorum ante annos mille, hoc est, sua æ-
tate, fuerit domus Dei à Christo in terris fundata, veráque Christi Ecclesia Catholica: mox audies, vbi
Romanus Episcopus præest Pastor. Sic D. Ambrosius sua ætate domum Dei totam, à Paulo veritatis fun-
damentũ atq; columnã dictã, Damasum gubernasse testatur, Commẽt. in cap. 3. ad Timoth. 1. D. Hiero-
nymus quoq; hunc eundem Damasum profitetur Petri & fidem & sedem tenere, Epistola ad eum data.
Pòst autem c. 84. & deinceps probat, *Romani Pontificis primatum nõ tantùm ex Episcoporum cuius-*
que nationis ad Episcopum Romanum appellatione, aut improborum excommunicatione, simul & electio-
ne, atque electorum confirmatione, sed ex conciliorum etiam vniuersalium tum approbatione, tum dam-
natione, Episcoporum quoq; vel per concilia damnatorum absolutione, ac eiectorum restitutione, Patriar-
charum denique omnium, post longa cum illo dißidia, reconciliatione.

1013 Gulielmus Eysengreinius Centenario 1. par. 1. distinct. 1. de summis Pontificibus &c. *Doctrina*
est Catholica, sine Papæ auctoritate concilium nullum esse. Idem Pio quinto sub titulo *Pontificis ma-*
ximi Centenarios suos dedicat, & in epistola dedicatoria Christianorum Rempublicam appel-
lat *Petri nauiculam.*

Catechismus Tridentinus de Ordinis Sacramento: *Catholica Ecclesia Romanum Pontificẽ ma-*
ximum totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham semper venerata est. Cùm enim in Petri Aposto-
lorum Principis cathedra sedeat, in qua vsque ad finem vitæ sedisse constat, summum in eo dignitatis gra-
1014 *dum, & iurisdictionis amplitudinem diuinitùs datam agnoscit. Quamobrem omnium fidelium, & Epi-*
scoporum, cæterorumq; Antistitum, quocunque illi munere & potestate præditi sint, Pater, ac moderator;
vniuersali Ecclesiæ, vt Petri successor, Christique Domini verus & legitimus Vicarius, præsidet.

1015 Georgius Ederus in Præfatione partitionum Catechismi Catholici ad Senatum & Acade-
miam Coloniens. *Accedit huc Pontificis nostri, & re, & nomine verè Pij, maximo, nec temerè vnquã*
violanda authoritas: quem vt Principis Apostolorum B. Petri agnoscimus successorem; ita diuinitùs eum
afflictißimæ nunc Ecclesiæ in præsidium quoddam singulare datum esse, minimè dubitamus.

Alanus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anno Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperatores Rom.*

150 — *Idem Pius 3.*

Maximilian. 1. Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

guunt, vt alia triũphent, alia militent. Sed cum ad rem, qua de agimus, hoc est, ad columnam & firmamẽtum veritatis ventum est, ita scribunt: *Non errat Ecclesia, quàm diu innititur petræ Christo, & fundamento Apostolorum & Prophetarũ. Nec mirum, si erret, quoties deserit illum qui solus est veritas.* Illi ergo putant, columnam veritatis errare posse, quia putant Ecclesiam posse deserere Christum.

Doctores Catholici.

prouidit, vt Ecclesia semper adhæreret Christo, vtpote quæ sponsa ipsius est. Iam enim *nõ sunt duo, sed vna caro*, imò & *vnus Spiritus*, quia Deus *Spiritũ suũ in Ecclesiam diffudit abundè per Iesum Christum Dominum nostrum.* Tit. 3. *Et quod natũ est de spiritu, Spiritus est.* Ioan. 3. Ista igitur Christi & Ecclesiæ coniunctio, tã quoad carnem, quã Christus accepit de nostro, quàm quoad Spiritũ, quem nos accepimus de suo (nam *de plenitudine eius omnes accepimus*, Ioã. 1.) perpetua est, nec vllo modo violari aut diuelli potest. *Et sponsabo te mihi in æternum*, ait Dominus ad Ecclesiã, Oseæ 2. Et, Matth. 16. *Portæ inferi nõ præualebunt aduersus eam.* Et Matth. 28. *Ego vobiscũ sum omnibus diebus, vsq; ad consummationẽ seculi.* Et, Ioan. 16. *Cùm venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnẽ veritatem.* Quibus ita constrctis, tam certum est, Ecclesiã errare aut Christũ deserere nõ posse, quàm certum est, Christum fallere, aut mentiri non posse.

Illa igitur Ecclesia Christi, quæ tum visibilis, tum semper illustris apparet, quæq; vna sola est, & ex bonis & malis in hac vita consistit, illa ipsa est columna & firmamentum veritatis, & ideo errare nõ potest. Deinde omnes Euangelici concedunt, electorum Ecclesiam nõ posse Christum deserere. Sed eadem est fides electorum, & eorum qui reprobi sunt, quàm diu manent in vna domo, & in vno ouili (*est enim vnus Dominus, & vna fides*, (Ephes. 4.) certum igitur est, quòd illa Ecclesia Dei, in qua sunt ad tempus etiam reprobi (Gal. 4. sicuti Ismaël est in vna domo ad tempus cum Isaac) non potest à Christo deseri, ne simul cum paleis deseratur & triticum. quod fieri non potest.

[a] Omnes horum temporum hæretici dicunt, veras Ecclesiæ Dei notas esse Ver-

Quæcunq; sunt veræ notæ, per quas Ecclesia Dei cognoscatur, Protestantiũ & Pseudoeuangelicorũ Ecclesias non posse vllo modo veram Dei Ecclesiam esse.

[a] Quia multę sunt hominum societates in mundo, & pęnè semper fuerunt, quæ appellant se verã Dei Ecclesiam: non satis ad propositum accommodatè loquuntur, qui legitimam verbi prædicationem, & legitimum Sacramentorum Christi vsum, pro notis Ecclesiæ Dei adhibent. Nam quælibet congregatio dicit, se vtraque hæc habere & obseruare. Oportuit igitur & illud explicare, quænã sit legitima verbi prædicatio, & quis legitimus Sacramentorum vsus. Nec illud sufficerit, vt dicas, oportere Sacramenta secundùm Dei verbum administrari. Quærimus enim, quódnam sit Dei verbum? Si tu Scripturas profers: primùm dico te omnes non proferre: quia libros Machabæorum, aliosq; multos à Canone Ecclesiastico reijcis, quod antiqua Ecclesia non fecit, vt cõstat ex Canone quem Innocentius, Gelasius, Augustinus & multa concilia olim proposuerunt, de quibus rebus alibi dictum est. Deinde quas profers scripturas, priuata interpretatiõe detorques à vero sensu, quod facere nõ licet, 2. Pet. 1. Tum autem solum scriptum verbum recipis, cùm illud, quod non in codicibus, sed *in cordibus fidelium scribitur*, & ab Apostolis acceptum per manus traditur nobis, sit verissimũ Dei verbum. Hier. 31. Heb. 8. & 10. 2. Thessal. 2. Donec igitur has & alias controuersias, quæ occurrunt, ita expresseris, vt statim appareat, quæ dicatur legitima prædicatio, & quę legitima Sacramenta: nihil attulisti, quo Ecclesia Dei planè ac perspicuè internosci queat. Nos verò successionem & concordiam innumerabilium Episcoporum ab Apostolorum ætate vsque ad hæc tempora, in varijs gentibus non sine ingenti miraculo, per concilia plurima roboratam & continuatam, dicimus esse veram

NN 2 Ecclesiæ

Alanus Copus in Dialogo 1.c.20. *Nos Catholici firmiter asserimus, & omnino contendimus, Chri-*
1016 *stum suæ vniuersæ Ecclesiæ solum Petrum præfecisse, in cuius vicariā potestatem Romani Pontifices suc*
cedunt. Vnam esse Christi Ecclesiam, quæ & inter se, & cum suo Pastore potissimùm in fide consentiat,
cum quo reliqua membra congruere debeāt, omnis humana & diuina ratio postulat. Quare in rebus fidei
controuersis, & eius dogmatis sanciendis, nihil est citra eius consensum, vel certè nihil omnino cōtra eius
sententiam constituendum. (Et pòst:) *Omnia rerum terrestrium & cœlestium exempla ad vnam quan-*
dam in vniuersis rebus originem principatumq́ nos deducunt. In homine certè, quem μικρὸν κόσμον ap-
pellant, omnia corporis membra ad vnum capitis imperium reguntur. Et eam demum optime constitutam
Rempub. Philosophi definiunt, quæ ab vno Principe administratur. Vnde & Homerus: οὐκ ἀγαθὸν πο-
λυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. Et eo demum tempore Christus nasci dignatus est, quo vnius solius Imperio
Romanus orbis gubernabatur. Si diuinus Philosophus, veterum Iudæorum Rempub. à Deo institutā con-
sideremus, quæ sine controuersia typus nostræ fuit: vnus Pōtifex cæteris omnibus Sacerdotibus præerat,
cui non paruisse, capitale fuit. Si inferiora ista nihil nos moueant, quid dicemus ad primum illud, vt phi-
losophi appellant, Mobile, quod suo cursu Solem, Lunam, Stellasq́, secum trahit? Id deniq; in rebus natu-
ralibus verissimum esse constat, vt quo quidq; superius & eminentius sit, eo magis ad hanc vnitatem tē-
dat. Sed altius adhuc erigamur. Inter tot Angelorum millia, singuli suos ordines, & singuli ordines suos
Principes habent. Atq; ita tandem omnia, & cœlestia, & terrestria ad vnū in cœlis Principem & Deū
reuocantur. Quid ergo? Cùm omnia in hac vniuersitate rerum, siue in cœlo, siue in terra, ad originem &
caput quoddam redigantur: solam Christi Ecclesiam, quam suo sanguine expiauit, & quā optimo & pul-
cherrimo ordine constat esse dispositam, tanti boni expertem, & ἀκέφαλον faciemus? Et cùm singulæ fa-
miliæ suos dominos, singulæ Respublicæ suos Principes, singulæ Diœceses suos habeant Episcopos: tota
1017 *Ecclesia suo in terris capite carebit? Vbi est ergo illud in Ecclesia vel Philosophis tam tritum, bonum com-*
mune & latè patens, præstantius & diuinius esse, quàm quod in arctum angustumq́ concluditur. Solem
certè mundo potius, quàm hunc tam pulchrum & necessarium ordinem Ecclesiæ eripi patiemur: quo om-
nia gradatim & ordinatim ad Petri in terris cathedram, tum ad Christum ipsum, & Deum denique
Patrem, tam in terris quàm in cœlis summum Principem decurrunt.

Renatus Benedictus in locorum Scripturæ expositione in c. Matth. 16. *Cùm Christus in cœlos*
conscenderit, nec visibiliter in Ecclesia aliquid ministret, operæpretium & necessarium est, in ipsa esse
aliquem ministrum visibilem, qui eius vices suppleat, & hominibus corporatis corporaliter & sensibili-
ter diuina & sacra per corporata & sensibilia ministret. Talis fuit primus B. Petrus, cui etsi reliqui A-
postoli in Apostolatus vocatione, & verbi Dei prædicatione pares erant; ipso tamen in regenda Ecclesia
inferiores fuerunt. Hoc dilucidum fit ex Actis Apostol. in quibus scribitur, in Apostolorum consessibus,
B. Petrum primùm loqui solitum. quod ita minime fecisset, nisi à Domino in primatum ministerij se vo-
catum cognouisset. Hoc confirmat hic locus, vbi speciatim dictum est ei: Dabo tibi claues regni cœlorum: is
qui scribitur, Luc. 22. vbi ita dicitur: Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua: tu ergo conuersus cō-
firma fratres tuos: vt etiam is qui scribitur Ioā. 21. cap. Vbi postquā eum Christus ter interrogauit, an se
1018 *plus quàm alij diligeret, dixit ipsi: Pasce oues meas, pasce agnos meos. In Ecclesia igitur ex ordinatione*
Christi, quæ est ordinatissima, est quidam primus & præcipuus minister eius Vicarius, quem qui non ag-
noscunt, Christum, qui hanc ipsi delegauit potestatem, rectè agnoscere non possunt. Qui enim missum à
Deo spernit, Deum ipsum spernere, asserit sacra scriptura. Nulla quoq; illorum est ratio, qui dicunt, sum-
mos Pontifices falsò gloriari de tali prælatura, quia dictum est, Tibi, nō autem adiectum est, & succes-
soribus tuis. Nam talis potestas & administratio data est ipsi Petro, non propter ipsum, sed propter Eccle-
siam; quæ cùm duratura sit vsq, in finem mundi, certum est, talem potestatem & administrationem nunc
in ea requiri non minus quàm tempore Apostolorum. Semper enim ouibus opus est pastore, ignaris do-
ctore, & infirmis directore atq; gubernatore. (Et pòst:) *Etsi summus Pōtifex hodiernus successit B. Pe-*
tro in potestate gubernandæ Ecclesiæ, non tamē in Apostolatu. Nec sanè illis calculum meum addiderim,
qui affirmarent, Episcopos nostros non à Papa, sed à solo Christo immediatè mitti & pendere. Etenim si
vnus non sit in Ecclesia minister cui omnes obediant Christiani, & à quo reliqui Christiani mittantur
1019 *& dependeant: non satis sanè video, qua ratione Ecclesia Catholica vna possit dici. Apta est huic proposi-*
to figura quæ præcessit in communicatione Spiritus sancti qui erat in Moyse.

1020 Martinus Cromerus de falsa Lutheranorum religione lib. 1. *Omnes Christiani fuerunt ac de-*
bent esse sub vno Præside & Pastore, non tantùm Christo, sed et Papa Christi Vicario, & successore D.
Petri, cui Christus (Matth. 16.) claues regni cœlorum tradidit, & oues agnosq́ suos (Ioan. 21.) pascē-
dos & regendos commendauit.

Fran-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1567	Idem Pius 5.	Idem Maximilianus 2. Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Verbum Dei legitimè annunciatum, & Sacramenta ritè administrata.

Doctores Catholici.

Ecclesiæ Dei notam: vtpote consentaneam illi Ecclesiæ splendori, quem Prophetas & Euangelia prænunciasse, paulo antè ostendimus. Nec enim vlla res tā mirabilis in mundo vnquā permansit, quàm ista, aut quæ incarnationem Christi certius & insignius cōtestetur. Adeò vt Magdeburgenses etiā inuiti hanc ipsam notam sequantur in historia sua Ecclesiastica; & per illam demonstrent Ecclesiam Dei, ad suam ipsorum inexcusabilem cōdemnationem. Sed his hoc tempore omissis, illud vnum dico: quæcunq; prædicatio verbi, & quicunque Sacramentorum vsus vera Ecclesiæ Dei nota sit, per illam ipsam notam clarissimè probari, quòd Protestantium Ecclesia non sit vera. Nam illi non possunt ostendere, quòd verbum Dei per omnes ætates in multis gentibus fuerit aut bene, aut malè, aut omnino, per aliquot secula secundùm eam fidem quam illi sectantur, prædicatum: nec etiam, quòd Sacramenta vllo modo per omnes ætates in multis gentibus administrata sint, sicuti nunc ab illis ministrantur. Dent mihi gentes aliquot, si non easdem perpetuò, at certè nunc has, nunc illas, modò semper aliquas, quibus prædicatum sit, quæque omni ætate crediderint, & præ se tulerint, *Eucharistiæ celebrationem sacrificium non esse.* Ostendant Baptismū sine oleo, sine signo crucis, sine candida veste, sine exorcizatione, & alijs eiusmodi cærimonijs vllibi in mundo per omnia secula administratum. Dent populum Christianum per omnia secula sine professione sacrarum virginum, & Sacerdotum: quod sine controuersia nunquàm poterunt facere. Fatentur quidem iam illi, Ecclesiam esse, ac semper fuisse visibilem: Pastores in illa & Sacramenta nunquam defuisse, in historia sua Ecclesiastica demonstrant. Sed non ostendunt in tot gentibus Græcis, Latinis, Barbaris, quot ibi recensent, vllam seriem hominum, ac multò minus gentium, quæ Baptismum in Ecclesia per Christi ministros absq; oleo, cruce, sale, & lumine, per omnes ætates, imò per vllas ætates administrauerit. Quid igitur quærimus? Si Ecclesia vera & prædicatione, & Sacramentis indiget, nec isti possint non modò legitimū, sed nec vllum omnino Sacramentorum vsum quem ipsi approbent, proferre: vtique ipsi non possunt vera Dei Ecclesia vllo modo esse.

* Omnes Lutherani, Zuingliani, Caluinistæ, Anabaptistæ, Libertini, Trinitarij vna

Ecclesiam Romanam cum ijs Ecclesijs quæ manent in ipsius communione, veram Dei Ecclesiam esse.

* Si Ecclesia Domini *ciuitas est in monte ædificata, quæ non potest abscondi* (Matth. 5.) *si lucernam in candelabro positam habet, quæ lucet tam omnibus qui in domo sunt, quàm ijs qui domum Ecclesiæ ingredi cupiunt,* Lucæ 8. sine omni controuersia nec fuit vnquàm, nec adhuc est vlla multitudo Christianorum vspiam in mundo congregata, quę iam inde à prima Petri Apostolorum Principis ad vrbem Romanam accessione vsq; in hodiernum diē tam longè ab omni occultatione abfuit, & tam clarè lumē prębuit tùm ijs qui prius essent fideles, tum barbaris gentibus, quæ ad fidem Christianā deinceps conuertēdæ forent, quàm Ecclesia Romana. Et sanè Augustinus contra Faustum Manichæum lib. 13. c. 13. sic habet: *Ieremias docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictam, quæ omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim sedes gloriæ.* Etc. 17. *Propter hos motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus* (inquit Augustinus) *prouidēs ait,* Matth. 5. *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Augustinus igitur tā secundùm Prophetias quàm Euangelia, nō dubitat illā esse verā Christi Ecclesiā, quæ omnibus ita eminet, vt abscondi non possit. Constat verò Ecclesiā Romanā omnibus semper pręluxisse, hodieq; eminere. Nā illius fides ante annos mille quingētos (Ro. 1.) *annunciabatur in vniuerso mundo.* Illius Pontifex omnium Patriarcharum primus vniuersi orbis confessione habitus est in concilio primo Constantinopolitano. Illa Ecclesia nūquam defecit ab Apostolica fide: id quod omnes Ecclesiasticæ historiæ conte-

Francisci Vargæ sententia de primatu Romani Pontificis.

Franciscus Vargas in respõso de Episcoporũ iurisdictione, propositione 4. & deinceps: *Potestas
iurisdictionis externæ, quæ ad politicam Ecclesiæ gubernationẽ spectat, & ad quam hæc omnia (excõmu-
nicare, ab excommunicatione absoluere, dispensare, casus reseruare, indulgentias, & beneficia, atque id ge-
nus alia conferre, leges ponere, statuere, punire, pœna & præmio afficere, tandem Ecclesiasticam hierar-
chiam moderari) pertinent & referenda sunt: ea, dico, potestas non modo à summo Pontifice ad Episco-
1011 pos deriuata censetur, sed in eo etiam tanquam in fonte reposita est, ab eoq́; ad alios, seu per riuulos & ca-
nales quosdam transfunditur, atq; ab eo immediatè promanat; id quod Catholica veritate, plurimis fun-
damentis ac confirmationibus innixi, affirmare cogimur. Primò, quia Petro tanquam Ecclesiæ fundamẽ-
to, quod sibi Christus substituit (Matth. 16.) plenariam pollicitus est clauium potestatem, quam Ioannis
vltimo contulit. Quapropter Petrus, tanquam qui perpetuò futurus erat caput, eam plenitudinem susce-
pit, non modò vt Apostolus, sed vt Christi Vicarius, cuius authoritas permansura erat in eis qui in ean-
1012 dem Sedem succederent. Hoc enim Petrus, quemadmodũ Theologi inquiunt, habuit singulare, tanquã ca-
put, quòd cæteris Apostolis data erat potestas tantùm personalis, non successura scilicet in alios, nisi per
authoritatem Petri. Quò fit, vt etsi Episcopi successores Apostolorum dicantur, illam tamen authoritatẽ
1013 non suscipiant, nisi per Romanum Pontificem Petri successorem: tantum abest, vt potestas iurisdictionis,
quæ politicam Ecclesiæ gubernationem spectat, Episcopis iure proprio absq; summi Pontificis concessionẽ
obueniat. Papa enim in Ecclesia Pastor est, rector & dispensator, quẽ Dominus constituit super familiam
suam: est idem & Princeps, & tanquam Rex, & Imperator. Sic enim Christus rem Ecclesiasticã admi-
nistrari voluit, vt ex ijs Respublicæ formis, quas viri sapientes iustas esse tradiderunt & naturales, non
popularem illam, aut eam quæ dicitur Optimatũ (vt falsò ab hæreticis prædicatur, qui cæteros Episcopos
1014 pares faciunt Pontifici Romano) sed eam tantũ, quæ Regia dicitur, potissimã omnium, & præstantissimã
imitaretur, in qua Imperij summa ad vnum aliquem virtute præstantẽ virum defertur, qui partim iu-
stis legibus; & optima ratione institutus, partim sua prudentia sapientibus etiam viris, si res poscat, adhi-
bitis, ciuitates, ac populos, & rem cõmunem, ac vniuersam deniq; Ecclesiasticam hierarchiam moderetur,
ita vt hæc inferior militans ad exemplar illius triumphantis instituta appareat, dicente Ioanne Apostolo
& Euangelista, Apocal. 21. Vidi ciuitatem sanctã Hierusalem nouam, descendentem de cælo, à Deo pa-
ratam, sicut spõsam ornatam viro suo; & audiui vocẽ magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum
Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cũ eis erit eorũ Deus.
Secundo Apostolis necessario successores ex immediata Christi institutione minimè relinquere teneban-
tur. Verùm quia omnis clauium potestas in Ecclesia erat permansura, ac Christi Vicarius futurus erat
1015 perpetuus, vt statim dicemus: fit, vt per illum, in quo plenissima esse dignoscitur, in alias omnes diffunda-
tur. Inquiunt enim Theologi omnes, quòd Christus non aliter Ecclesiæ, vti bonus paterfamilias, rectè cõ-
suluisset; ni defuncto Petro similis eidem fuisset suffectus alius, atq; alius, & sic deinceps vsq; ad seculi
consummationem. Atqui necessitas hæc relinquendi successores in Petro peculiare quiddam fuit, nõ item
in Apostolis, quamuis eorum loco Episcopos in Ecclesia surrexisse videamus. Tertio, nemo Apostolis vn-
quam in iurisdictione plenaria, quam illi obtinuerunt in totum orbem, successit præter Rom. Pontificem.
Quartò, quòd Episcopi Apostolorũ successores dicãtur, duplici de causa fit: prima, quia sicut Apostoli post
Pentecosten primi erant in Ecclesia Magistratus, sub Petro tamen eorũ Principe, id quod cõsultò semper
repeto, ita decedentibus illis, sub Petro eiusq́; successoribus, primos Magistratus Episcopi in Ecclesia obti-
nuerũt. Secũda est, quia etsi potestas illa Apostolorum plenaria & vniuersalis, tanquam quid extraordi-
narium, Christiq́; peculiari delegatione concessum, ad Episcopos non transierit, & vna cum Apostolis,
ipsis decedentibus, interierit, vt probatum existit, & verissimum esse constat: erat tamen in eis alia Epi-
scopalis potestas, quæ ad successores erat deriuanda; nimirum particularium Ecclesiarum cura. Nam &
singulis Apostolis sua quoq; Ecclesia obuenerunt, dum ad Episcopale munus melius obeundum, vniuer-
sum orbem inter se partiti sunt. In particularibus igitur Ecclesiis cùm in partem solicitudinis Episcopi
tantummodo vocati sunt, successores meritò appellabuntur, sed non eo modo eaq́; dignitate qua Apostoli;
quemadmodum fusius explicabimus. Illi namq; immediatè à Christo eam potestatem acceperunt: at Epi-
scopi non ita, sed per Petrum eiúsque successores. Quintò, est de necessitate salutis tenendum, quòd Ec-
1016 clesiastica Petri & aliorum summorum Pontificum iurisdictio, non ab hominibus fit, sed à Christo Do-
mino immediatè instituta, ob quod etiam Episcoporum & aliorum inferiorum iurisdictio in sua ori-
gine de iure diuino est, sic in genere & communiter loquendo. Christus enim Dominus videns, Ec-
clesiam suam per iurisdictionem in vno tantùm Pontifice existentem, gubernari commodè non posse, vo-
luit quòd in ea plures præpositi instituerentur, quos Petrus eiusq́; successores in partem solicitudinis as-
sumerent, & prout sibi in Domino visum foret, distribuerent; & demum iurisdictionem eis conferrent.*

Dixit

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

vna voce clamant, Ecclesiam Romanam minimè esse veram Dei Ecclesiam.

Doctores Catholici.

contestantur. Illa nũquam caruit Episcopo qui successor Petri esset, quocum cęteri per orbem Episcopi communicarent. Illam Ecclesiam Imperatores Ethnici præ alijs persecuti sunt: eandem Imperatores & Reges Christiani præ alijs coluerunt. Illa gentes plurimas Christo lucrifecit. Illa condẽnauit omnes hæreses, indixit concilia Oecumenica, ijsdemq; præfuit. Ad illam difficillimæ quæstiones omni memoria maiorũ relatæ sunt, eius lucem & splendorẽ nullæ vnquam historiæ Ecclesiasticæ, nulla Chronica tacuerunt. Imò ne Magdeburgenses quidem, qui nihil magis oderunt quàm Ecclesiæ Romanæ primatum, vllam Ecclesiam proferre possunt, cuius splendor cum Romana cõferri vlla ex parte queat. Romana igitur Ecclesia omnibus eminet, & præ cæteris, quæ in terra vnquàm fuerunt, aut sunt, *Sedes gloriæ Domini est.* Illam ergo damnare, nihil est aliud, quàm perpetuũ Dei miraculum in terris, & illustrissimũ Christianæ fidei speculum ac testimonium negare. Quod certè vt fiat, non nisi ab Antichristi spiritu promanare potest.

De Functio.

[Maximilianus 2. Imp.]

[1560 Idem Pius 4.]

[r] Petrũ non fuisse Romæ, Functius in Chronologia sua fabulatur: quod idem Molinæus credit. Lutherus verò & Caluinus in dubiũ id vocari facilè patiuntur, affirmare tamen nõ audent.

Primatum Romanum rectè consistere, etiamsi Petrus Romæ non fuerit.

[r] Petrum fuisse Romæ, tum ex priore ipsius Epistola (c. 5.) secundum Papiæ, Hieronymi, & aliorum aliquot Patrum interpretationẽ, tum ex omni antiquorum testimonio docui suo loco in hoc ipso libro. Illud insigni animaduersione dignũ est, hæreticos aduentũ Petri ad vrbem non ideo negare, quòd ratio aliqua id ipsis persuadeat; verùm quòd ea ratione putant Romani Pontificis primatum euerti posse. Verùm falluntur hac in re. Nam vt Romanus Pontifex creditur esse Vicarius Christi, licet fateamur, Christũ adhuc viuentem Romæ non fuisse; sic idem Romanus Pontifex Petri successor futurus esset in primatu, etiãsi Petrus Romæ nunquam fuisset. Petri enim potestas, supra quem Ecclesia ædificatur, & qui iubetur confirmare fratres, non potest successore aliquo carere, quamdiu fratres in terris confirmandi supersunt. Porrò nec alius quispiam in toto orbe vnquam perinde habitus est Petri successor, ac Romanus Pontifex: & ille semper ita est habitus. Itaque si Petrus Romæ agens certum sibi successorem ex Christi voluntate non delegisset, (quod tamen est factum) certè Ecclesia Catholica vt hodie alios Dei ministros eligit, qui Apostolorum cathedras teneant: sic etiam primum aliquem Episcopum elegisset, qui Apostolorum Principi succederet. Nullum verò vnquam elegit, aut pro Petri successore agnouit, præter Episcopum Romanum. Ille igitur diuino iure primas remansisset, vt hodie tenet, etiãsi Petrus nunquã venisset Romã.

[s] Neq; Papa neq; Episcop⁹, neq; vllus hominum habet ius vnius syllabæ cõstituendæ super Christianũ hominem. Luter. in Capt. Babyl.

[s] Petro dictum est (Matth. 16.) *Quicquid ligaueris in terris, ligatum erit in cælis.* Qui autem ius ligãdi habet, is habet ius constituendi leges, quibus ligentur homines. Nam *cùm lex in homine dominetur* (Ro. 7.) eumq; obliget ad obedientiã (Deut. 17.) quẽ negas ius habere legẽ in te constituendi, negas habere ius illo modo te obligãdi. At Petro generaliter dictum est, *Quicquid ligaueris.* deinde Paulus constituit hanc legem (1. Cor. 7.) *vt coniugem habitare volentem fidelis non dimittat. Ego* (inquit) *dico, non Dominus: Qui resistit potestati* (Rom. 13.) *Dei ordinationi resistit.* est autẽ potestas etiã in Ecclesiasticis præsidib⁹, (Mat. 18. Act. 14. 15. 20. 1. Cor. 4. Heb. 13.) Qui ergo legib⁹ quas illi cõstituẽt, nõ obedierit, Dñm spernit (Luc. 10.) *Quòd si quis non obedierit verbo nostro* (inquit Paulus 2. Thes. 3.) per *Epistolã hũc notate, & nõ cõmisceamini cũ illo, vt confundatur.*

Dixit enim: Pasce oues meas. Quas omnes cùm per se pascere non potuisset Petrus, debuit ex præcepto, vt Domino obediret, alios item vocare cooperatores, & vt sic dixerim compastores, qui in partē solicitudinis acciti, essent illi adiumento. Atq; ita eorum iurisdictio, in genere loquendo, & prout in sua origine, hoc est, in summo Pontifice reperitur, iuris diuini est, non autem particularis illa iurisdictio huius, vel illius sedis, vel persona. Hanc enim Ecclesiastici iuris esse constat, & à Papa profluere atque dependêre. Nam per hominis (hoc est Papæ) *simplicem iniunctionem datur; & ideo tolli potest non solùm vsus potestatis illius, sed & essentia, quam ablatam esse D. Thomas (2.2.q.39.art.3.) affirmat in schismaticis & hæreticis.*

Iudocus Rauesteyn Tiletanus in Confutatione Confessionis ministrorum Antuerpiens. cap.
1027 *23. Pontificem Rom. legitimum B. Petri successorem à Christo institutum esse, non quidem Regem aut Dominū, sed Pastorē vice Christi in Ecclesia, id sacra Scriptura solidè & perspicuè demonstrat. (Matth. 16. & Ioan. 21.) Et hanc potestatem & præfecturam in his verbis datam Pontifici Romano legitimo, vniuersi Catholici Patres iam inde ab Ecclesiæ exordio incunctanter testantur, tam Græci quàm Latini. Hanc autem Ecclesiæ gubernandæ formam sub vno Pastore Christi vices in terris agente præfigurauit Mosaica illa cathedra, ad quam summum Synagogæ iudicium pertinebat, vt pulchrè ostēdit Cyprianus.*
1028 *Similiter hanc formam & œconomiam fuisse ad vnitatem & pacem conseruandam, & ad schismata tollenda, prorsus necessariam, idem Cyprianus, & Hieronymus copiosè declarant.*

Sixtus Senensis in Bibliotheca sancta lib. 6. annotatione 72. *Pastoralis rerum temporalium potestas ea est, quam oecumenicum totius orbis Christiani Pastorem ex pastoralis curæ officio habere decet,*
1029 *pro conseruatione Ecclesiasticæ hierarchiæ, & administratione, ac dispensatione spiritalium Ecclesiæ bonorum. Hanc quidem Romanus Pontifex Apostolico iure, & Euangelico præcepto habere cogitur. Cùm enim ei à Christo mandatum sit, vt veluti vniuersalis Christi ouilis Pastor vniuersum Christi gregem pascat, eiq; claues datæ sint, quibus, ceu ianitor & clauiger cœlestis Regni, oues sibi traditas introducat ad*
1030 *æternam felicitatem: necessarium est, vt Principum, Regum & Imperatorū, qui primariæ sunt Christiani gregis oues, curam gerat, & summa diligentia annitatur, vt eorum dignitates, Imperia, Regna, cæteraq; terrestria commoda seruiant ad illustrandam Christi gloriam, ad propagandum religionis Christianæ cultum, ad firmandam Ecclesiæ quietem, & consequendam æterni regni beatitudinem: in quam, vt in scopum & finem regnandi vltimum, omnia Christianorum Regum regna prospiciunt. Necesse est etiam,*
1031 *vt ipse ingētem & assiduam adhibeat solicitudinem, ne sæcularium Principum negligentia, aut malitia, hæreses, schismata, dissidia, bella, atq; alia his similia inter oues Apostolicæ curæ commissas oriantur; & si exorta fuerint; eius partes sunt, vt Principes Ecclesiasticæ pacis perturbatores primùm paternè admoneat, & iuxta Pauli & Christi legem corrigat, & corripiat: deinde si monita neglêxerint, eos Ecclesiasticis animaduersionibus & censuris coërceat. Quòd si fortè in reprobum sensum traditi, has quoq; contempserint: tunc Pontifex (si tamen id Ecclesiasticæ tranquillitati expedire cognoscet) populos absoluere poterit à iuramento obedientiæ, quo se dominis illis deuinxerant cùm adhuc iustè imperarent: Ei quoque licitum erit, ipsos Dominos, vt incorrigibiles & Ecclesiæ rebelles, Principatuum suorum iurisdictione*
1032 *priuare, & eorum iura ad alios orthodoxos Principes transferre, conuocatis etiam, si opus fuerit, militaribus piorum Ducum ac Regum copiis, ad correptionem rebellantium filiorum. Quod & grauissimi scriptores testantur, olim & sæpe, & iure factum à Romanis Pontificibus.*

Franciscus Sonnius tunc Buscoducensis, nunc Antuerpiensis Episcopus, in Demonstratione errorum confessionis Caluinisticæ: *Triplici vinculo membra Ecclesiæ in fasciculo vnitatis colligātur: vnius & eiusdem fidei confessione* (Ephes. 4. & 1. Cor. 1.) *vniformi sanctorum (id est, eorum quibus*
1033 *Deus sanctificat animas hominum) communione (in Symbolo Apostolorum) sub præsidentia vnius Pontificis, quem Christus familiæ suæ præposuit. Romana igitur Ecclesia cum omnibus appendicibus sibi conglutinatis, fidei vnitate, Sanctorum communione, & consensu in domo Dei est, diciturq; vna, vera, Catholica & Apostolica Christi Ecclesia, quomodocunq; per orbem sit dispersa. Cui vni Christus promisit patrocinium & inconcussam stabilitatem, Matth. 16. & Luc. 22. & Matth. 28. Vnde Christus dixit Petro: (Ioan. 21.) Sequere me, id est, præsideas Ecclesiæ, sicut ego hactenus præsedi. Eadem omnino est pote-*
1034 *stas gubernationis Ecclesiæ in Deo, in Christo homine, & in Præposito Ecclesiæ. In Deo quidem per essentiam, in Christo verò donatione Patris; in Præposito denique, substitutione Christi. Eadem quoq; est in summo Pontifice & reliquis Episcopis. Sed in illo per plenitudinem, & super omnem Ecclesiam, omniaq; negotia eius: quod in donatione clauium regni cœlorum pulcherrima phrasi exprimitur. Nam quis peregrinaturus quopiam, cui committit claues domus suæ, non quidem vnam ac alteram; sed claues simpliciter ac indefinitè, illi plenam, ac omnimodam gubernationem domus commisisse intelligitur. In reliquis verò Episcopis etiam est, sed non cum ea plenitudine. Nulli enim, excepta Petro, dictum est: Tibi dabo claues regni cœlorum: neq; cum ea extensione. Quisque enim in ea duntaxat ditione quæ sibi in sortē venit, potestatem habet.*

Franciscus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Nullam coërcendi potestatem in Episcopis, aut alijs Ecclesiasticis Iudicibus esse volunt.

Doctores Catholici.

De iurisdictione Episcoporũ & coërtione corporali.

[b] Paulus (1.Tim.5.) *aduersus Presbyterum accusationem recipi vetat, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Vbi accusatio instituitur, & testes recipiuntur, ibi est externum & publicum iudicium. Non est autē vel iudicium sine iurisdictione, vel iurisdictio sine aliqua coërcitione. Alioqui contēneretur Iudex, qui supplicium in delinquentē constituere non posset. Nec ad pœnas de quolibet crimine expetendas excommunicatio sufficit, tū quia grauior pœna est, quàm vt semper inferri debeat, tum quia per Iudicem, alijs quàm contumacibus, id est, Ecclesiam non audientibus (Matth. 18.) infligi non potest. Itaq; *vt Christus eos qui domum Patris sui speluncam latronum faciebant, flagello e funiculis facto* (*Ioã. 2.*) *eiecit è templo; vt Paulus Elymam Magum* (*Act. 13.*) *cæcitate corporis verbo solo inflicta percussit;* vt idem Paulus fornicatorem Corinthium (1.Cor.5.) *tradidit Satanæ in interitũ carnis*, id est, ad subeũdam corporis vexationem: ita, sanguinis excepta sententia, quicquid in vlla corporali pœna infligenda ad ædificationem Ecclesiæ cõducit, Episcopis permissum, atq; adeò commissum est, cùm Paulus (2.Cor.13.) dicat, ἐξουσίαν, id est, libertimam & summam potestatem sibi traditam, qua *non parcat*, sed *durius agat*, & *in virga veniat*. 1.Cor.4.

Idem Maximilianus 2.

226. De Kemnitio.

[1] Brentius quidē ante Kemnitium illud omnium acerrimè defendit, singulos obligari, vt suum iudicium adhibeant in discernendo cuiuscunq; doctoris aut concilij etiam Oecumenici doctrinam, nec aliter eam sequi debere, quàm si ipse iudi-

1567 Idē Pius 5.

Quomodo spiritus probandi, aut de fide ac doctrina iudicandum esse videatur.

[1] Censuris & calũnijs Martini Kemnitij egregiè respondit Iudocus Rauesteyn Tiletanus in Apologia quã pro cõcilio Tridētino cõtra Kemnitiũ scripsit. Meo autē iudicio nemo prudenter & rectè iudicat, nisi de eo quod prius cognouerit. *Qui enim prius respondet quàm audiat* (Prouerb. 18.) *stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.* Et Ioan. 5. *Sicut audio*, inquit Christus, *iudico: & iudicium meum iustum est.* Itaq; secũdùm *auditum fidei* (Rom. 10.) iudicare debet qui de fidei causa iudicat. Audire autem oportet non modò Christum (Matth. 17.) & cũ aliquãdo sine scripturis loquētem, & operibus solis aut miraculis de aliqua re testificantem, (Ioan. 5.) sed & discipulos eius (Luc. 10.) & Pastores Doctoresq; Ecclesiæ (Ephes. 4.) & Ecclesiam ipsam (Matth. 18.) præcipuè in concilijs generalibus, quid Spiritui sancto videatur, aperientem, (Actor. 15.) itemque traditiones Apostolicas (2. Thessalon. 2.) & cõsuetudines Ecclesiasticas, (1 Cor. 11.) communemq; vsum populorum (2.Cor. 3.) vbi fideles Corinthij propter externam fidei ac sanctitatis suæ professionem vocantur *Epistola Christi, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Per ista ergo & alia eiusmodi principia debemus de controuersijs iudicare. Cæterùm si de ipsis principijs iudicaremus, (nempe de Christi Apostolorũ omniumq; Pastorũ, aut concilij Oecumenici doctrina) fides omnis tolleretur, & vniuscuiusq; ratio esset prima & summa credendi operandiq; regula. Ita igitur *spiritus probare* B. Ioannes iubet (1.Ioan. 4.) vt tamen ipse regulam præscribat, secũdùm quam eos probemus. *In hoc* (inquit) *cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus, qui confitetur, Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est.* Si ergo modus probandi spiritus non à nobis ipsis sumendus, verùm à Pastoribus Ecclesiæ petendus & accipiendus est (*Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam*, Malach. 2.) is rectè probat spiritus, aut quamcunq; doctrinam, qui per authoritatem Ecclesię prius auditam & cognitã (Matth. 18. & 1. Timoth. 3.) iudicium suum postea moderatur. In ijs igitur quæ ab Ecclesia more maiorum cognoscente & iudicante semel definita sunt, non est opus alio iudicio,

1035 Franciscus Guthmannus de cælibatu sacrorum ministrorum altatis: *Aduerte, Christi Vicarie, quòd potestatem accepisti supra vniuersam Christi familiam, non in destructionē, sed in ædificationem.*

Benedictus Arias Montanus in Michçam, c. 2. pag. 541. *Congregatione congregabo, Iacob, totum te, in vnum reducam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregē in ouili: Hebraicè, quasi oues Bosra. Bosra constantiam siue valentiam significare dicebamus. Valentiam vero Romam vrbem totius orbis quondam Principem dictam prius fuisse, antiqui authores memoriæ prodiderūt. Idem namq; ῥώμη Græcè, quod Latinè Valentia est. Atque hac quidem in parte antiquorum Hebræorum traditionem hactenus recipimus, qui Bosram eandem Romam esse dixêre. Habes autem Romana res maximam atque huic rationi accommodatissimam narrationem. Namq; paruis initijs, hoc est, ab ouium pascuis & caulis, à pastorū casulis, ad totius orbis Imperium in gentilitate excreuit. Deinde verò primus & firmissimis apud gentes fundamentis in ea vrbe iactis, Christiana pietas totum ferè orbem in Euangelij ditionem redegit, atque exiguis initijs ad innumeram multitudinem propagata est. In ea autē primus gregis huius Pastor Petrus*
1036 *Christi Domini vice functus est, succedentibusq́; longa temporum serie Pastoribus, Christianæ disciplinæ ratio ita aucta & illustrata est, vt prima omnium mater Ecclesia meritò appelletur, ad quam totius orbis & gentium omnium Catholica communio referenda sit, in cuius tandem collegium Israëlitas cooptādos esse, Vates hic prædicit. Vnam enim omnium Ecclesiæ communionem & integram sanctitatem esse oportêre, & vates omnes, & ipse summus omnium atque vnicus diuinus Pastor, (vnde cæteris Pastoribus legitimum ius est) testati sunt.*

Anglorum qui ob fidem Catholicam & Romanæ Ecclesiæ primatum arma ceperunt, & adhuc in exilio agunt, nomina & conditiones.

Cùm Apostolica Sedes Elisabetham ab Ecclesia defecisse, totumque Angliæ Regnum eare schismaticum factum esse videret; semel & iterum legatos in Angliam misit, qui gentem illam ad officium reuocarent. Verùm ijs legatis ne aditus quidem ad insulam patuit: tantum abest, vt impetrare aliquid potuerint. Quod cùm ita esset, post decem annorum expectatā, & iam pæne desperatam emēdationem: *Pius quintus Pontifex maximus* ad vnicam, quę tam graui morbo adhiberi poterat, medicinam se conferens, anno Domini 1569. reuerendum Presbyterum *Nicolaū*
1037 *Mortonum Anglum, S. Theologiæ Doctorem*, vnum ex Presbyteris qui pœnitentijs indicendis Romæ præerant, in Angliam misit, vt certis illustribus & Catholicis viris authoritate Apostolica denunciaret, Elisabetham, quæ tunc rerum potiebatur, hæreticam esse; ob eamque causam omni dominio & potestate, quam in Catholicos vsurpabat, iure ipso excidisse, impuneque ab illis velut Ethnicam & publicanam haberi posse: nec eos illius legibus aut mādatis deinceps obedire cogi.

Qua denuntiatione multi nobiles viri adducti sunt, vt non solùm sibi ipsis consulere, verùm etiam de fratribus ab hæreticorum tyrannide liberandis cogitare auderent. Ac sperabāt illi quidem, Catholicos omnes tam pio instituto summis viribus affuturos esse. Verùm etsi aliter, quàm illi expectabant, res euenit, vel quia Catholici omnes nondum probè cognouerāt, Elisabetham iure publico hæreticam declaratam esse, vel quia Deus tam grauem eius Regni defectionē grauius punire decreuerat: tamen illorum nobilium laudanda consilia erant, quæ certo suo eoque felici successu minimè caruerunt. Quanquam enim omnium fratrum suorum animas è schismatis puteo educere non potuerunt, tamen & ipsi fidem Catholicam egregiè confessi sunt, & multi eorum animas pro fratribus (qui summus est charitatis gradus) posuerunt, & reliqui seipsos tum ex hæreseos, tum ex peccati seruitute in libertatem vindicarūt eam qua Christus nos liberauit. Exhortatus fuerat olim D. Bernardus Christianos ad iter Hierosolymitanum. Nec tamen ex illa profectione Orientalis Ecclesia liberata est, sed ij potiùs, qui fratres suos à Saracenorum iugo eripere conabantur, gloriosam ipsi mortem oppetierunt. *Accidit autem* (vt refert Gotfridus monachus Clareuallensis in lib. 3. vitæ S. Bernardi, c. 4.) *vbi primùm de Christiani exercitus dissipatione lamentabilis intra Gallias insonuerat rumor, vt illuminandum Dei famulo filium cæcum offerens pater, multis precibus vinceret excusantem. Et imponens sanctus puero manum, orabat ad Dominum, quatenus si ab eo verbum prædicationis illius exierat, si prædicanti spiritus eius affuerat, in illius illuminatione ostendere dignaretur. Dum verò post orationem, orationis præstolaretur effectum: quid facturus sum? ait puer. video enim. Attollitur illico clamor astantium. Plures enim non modò è fratribus, verumetiam è secularibus aderant, qui vt puerum vidêre videntem, multipliciter consolati, Deo gratias referebant.* Paulo antè verò idem Gotfridus de eadem re præclare scriptum reliquit in hæc verba: *Quòd si placuit Deo, tali occasione plurimorum eripere, si non Orientalium corpora à Paganis, at Occidentalium animas à peccatis, quis audeat dicere illi: Quid fecisti sic?* Quæ verba in eum finem retuli, ne quis ex solo euentu externo rem totam metiatur, cùm multa sæpe diuinitùs ob occultas quidem, sed tamen grauissimas causas fiant, de quibus homines iudicium ferre non debeant.

Nam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

iudicauerit, eam cum Euangelio consentire. Cuius audaciam Kemnitius approbans, non exhorruit duos libros conscribere, quos *Examen decretorum concilij Tridentini inscripsit.*

Doctores Catholici.

iudicio, quàm vt cōferamus causam, qua de agitur, cum doctrina Ecclesiæ: vt si cū illa cōsentiat, approbemus eā; si repugnet, repellamus. Quòd si res eiusmodi proponatur quæ nondum fuerit decisa, tutiùs erit, etiā nostrū iudiciū suspēdere, donec à legitimo iudice decidatur. Si de facto priuato agitur (vtpote, de tentationibus discernendis, verbi gratia, vtrum expediat nuptias contrahere cum hac aut illa, aut simile quippiam facere; præter domesticam deliberationē, sunt etiā *spirituales* in Ecclesia, *quorum consilijs in spiritu lenitatis instruamur*, Gal.5. Ita semper quidē probandi sunt spiritus, sed per media iam prius approbata: nec vnquam aut nostræ tantùm prudentiæ inniti debemus (Prouer.3.) aut ita *pueri sensibus effici* (1. Cor.14.) *vt circumferamur omni vento doctrinæ* (Ephes.4.) *nec doctrinis varijs & peregrinis patiamur nos abduci*, Heb.13. Inuocanti verò & petenti nunquam deerit diuina gratia & auxiliū, Luc.11. *Nemo enim tentatur vltra id quod ferre potest*, 1. Cor.10. Sed tentatio de priuata causa per inuocationem priuatam tolli potest, quia *vnctio nos docet de omnibus*, 1. Ioan.2. Tentatio autem de causa publica (cuiusmodi est fides Christiana & religio) per inuocationem publicam tollenda est, vt sic etiam doceat nos vnctio; sed illa quæ non singulis, verùm toti Ecclesiæ, aut ijs qui pro Ecclesia in nomine Domini conueniunt, promissa est, Matth.16.18. & 28. Luc.22. Ioan.16.

Maximilianus 2. Imp.

1569 Idem Pius quintus.

1570

230. De Vnctis.

ᵃ Anno Do. 1570. in Surria Comitatu Angliæ apud Bāstedium, orti sunt ex Caluinistarum secta sub VVrito quodā duce homines, qui se *Vnctos* appellant. Docet autem, peccare neminem, nisi qui veritatem ab ipsis prædicatam non recipit.

ᵇ Totū nouū Testamētum dicunt rerum futurarū prædictionē esse. Itaq; Christū quem semel venisse non negant, iterū ante diem iudicij rediturum expectant.

ᶜ Cui semel remissa sint peccata, eum non peccare iterum.

ᵈ Doctis viris omnem prorsus fidem abrogant.

231. De Atheis, & eorum generibus.

ᵃ Atheorum alij, velut dissensionū, quæ ob fidē suscipiuntur, nullā omnino partem curant, alij mediā cōditionem sibi ipsis eligunt, alij magis in hāc, quàm in illam partē affecti, tamē simulant, se religionem amare, quam ode-

ᵃ 1. Ioan.1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et 1. Ioā.2. *Qui dicit, se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mēdax est, & in eo veritas non est.* Non igitur scientia vllius rei, sed *obseruatio mandatorum Dei* seruat hominem à criminibus quidem in hac vita, non tamen à minoribus peccatis.

ᵇ Multa in nouo Testamēto res in cęlo futuras pręnuntiant, sed necesse nō est omnia referre ad res futuras. Verū isti per futuras res nō cælū, sed hanc vitā intelligunt, velut iterum occidendus prænuntietur Christus, & iterū sit ædificāda Christi Ecclesia: quibus rectè dicatur: *Nemo potest aliud fundamentū ponere præter id quod positū est*, 1. Cor.3. *Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit.* Galat.1. Christus autem nō redibit, nisi cùm venerit in ea forma qua Apostoli viderunt eum eūtem in cælum; Act.1. Hoc autem fiet, vt destruat Antichristū illustratione aduentus sui; 2. Thessal.2.

ᶜ Apocal.2. Episcopo Ephesi dicitur: *Charitatē tuam primā reliquisti: memor esto itaq; vnde excideris, & age pœnitētiā.* Et 2. Pet.2. *Post agnitā viā iustitiæ quidā dicuntur retrorsum conuersi, velut canes ad suū vomitum.*

ᵈ Daniel.12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

ᵃ Deū esse, ac humanas res curare, id in primis probat, quòd in tam graui, quæ per totum orbē de religione excitata est cōtentione, omnes tamē sectæ nō Christianæ modò, verùm etiā Ethnicæ, & Deū aliquē agnoscūt, & eum propitiū sibi esse rogāt. Cùm enim permulta vera sint, quę vna quęlibet secta docet,

Nam si Deus illam Hierosolymitanam expeditionem, quæ infeliciter successit, tamẽ per miraculum a se profectam esse declarauit: quis nunc, nisi cõsiliorum diuinorum ignarus, dicere au-
2038 deat, illam fidei confessionem, quam nobiles quidam Angli armati ediderunt, a Deo profectam non esse? Certè quidem illud miraculo imputetur necesse est, quòd cùm viri ferè quingenti ex ijs qui arma pro fide sumpserunt, ab hæreticis capti & morte affecti essent, nemo illorum repertus sit, qui aut fidem Catholicam deseruerit, aut belli eius auctores alicuius culpę accusarit. Permulti verò vnitati Ecclesię paulo antè reconciliati, seriò sibi gratulabãtur, quòd è vita prius ipsis exeundum esset, quàm nouo aliquo scelere pacem nuper acceptam maculassent: nec se optare in illo regno diutius viuere, quod ipsum iamdiu in Christo viuere desijsset. Omnes autem sub ipsa morte precati sunt, vt inchoata fidei Catholicæ restitutio feliciter absolueretur.

2039 Inter eos autem facilè princeps fuit Presbyter quidam nomine *Plumtreus*, vir doctus & pius, cui iam ad mortem ducto, cùm vita offerretur, si abiurata fide Catholica, hęresim vellet amplecti, negauit se ita velle in mundo viuere, vt interim Deo moreretur. Quapropter fidem suam intrepidè confessus, mortem in mundo per Dei gratiam pertulit, vt vitam æternam à Christo accipere mereretur.

2040 Nobile etiam martyrium in eadem causa subierunt duo viri nobiles de familia Nortono-
2041 rum, ex quibus alter dicebatur *Thomas Nortonus*, alter verò *Christophorus*. & Christophorus quidem Thomæ nepos erat ex fratre, ille autem huic patruus. Qui ambo nec à fide sua dimoueri, nec vt Elisabetham confiterentur legitimam Reginam adduci potuerunt, etiamsi primùm suspensi deinde adhuc viuentes dissectis visceribus membratim diuisi essent.

Qui autem in Scotiam se incolumes receperunt, fidem Catholicã & Romani Pontificis primatum omnes ad vnum confitentur.

Thomas Perseus, illustrissimus Comes Northumbriæ dum Scoto cuidam se credit, ab illo pro-
2042 ditus, Iacobo Spurio (qui Scotiam tunc præter ius omne occupauerat) deditur, ab eoq; in carcerem intrusus est, vbi vsq; in hodiernum diem viuit, ac valet: Iacobo interim, qui eũ misit in carcerem, per quendam ex Hamletonorum familia è medio subita morte sublato.

2043 Anna Somerseta, clarissima femina, eiusdem Comitis Northumbriæ vxor, cùm diu ab Elisabetha grauissimas persecutiones passa esset, adeò vt nusquam in vniuersa Scotia quiescere permitteretur, tandem in Belgium appulit, vbi nunc Deum pro mariti salute orat.

Carolus Neuellus, illustrissimus Comes VVestmerlandiæ, varijs casibus in Scotia exagitatus,
2044 cùm tandem in Belgium cogitasset, in itinere ipso ad portum quendam littoris Anglicani appulit, in quo certissimum, ne prehenderetur, periculum erat, nisi gubernatorem nauis vi metuque ad vela ventis quàm primùm committenda impulisset: qui nunc Louanij cum reliqua familia sua incolumis agit.

Leonardus Dacrius fortis & Clarus Baro, ex Anglia in Scotiam tardius quàm cæteri exiuit, sed
2045 nunc par in fide profitenda studium adhibens, Mechliniæ cum familia sua degit.

2046 Christophorus Neuellus, } Patrui sunt Comitis VVestmerlandiæ.
2047 Cuthbertus Neuellus,
2048 Egremundus Radcliffus, inclyti Comitis Sussexiæ frater.
2049 Ioannes Neuellus, Equestris Ordinis vir.
2050 Richardus Nortonus, illorum qui martyrium pro fide subierũt, alteri frater, alteri etiam pater.
2051 Thomas Markenfeldus, Ordinis Hierosolymitani Eques.
2052 Georgius Markenfeldus,
2053 Edouardus Dacrius, Leonardi Dacrij Baronis frater, in Scotia adhuc agit.
2054 Ioannes Svvinbornus,
2055 Brianus Palmus, } In Scotia captiui detinentur.
2056 Georgius Smithæus,
2057 Franciscus Nortonus, 2058. Robertus Tempestus, 2059. Gerardus Loderus,
2060 Christophorus Danbius, 2061. Gulielmus Holmes, Presbyter, 2062. Rodulphus Conierus,
2063 Ioannes Trollopus, 2064. Fraucifcus Morus, 2065. Michael Tempestus,
2066 Thomas Ienius, 2067. Marmaducus Blaxtonus, 2068. Georgius Staffordus,
2069 Robertus Heihingtonus, 2070. Gulielmus Nortonus, 2071. Sampson Nortonus,
2072 Georgius Nortonus, 2073. Marmaducus Nortonus, 2074. Gulielmus Slingsbius,
2075 Antonius Nollothus, 2076. Ioannes Thvvingus, 2077. Ingramus Thvvingus,
2078 Iacobus Zvvinous, 2079. Rodulphus Svvinous, 2080. Tristramus Fenicus,
2081 Robertus Carrus, 2082. Cuthbertus Armurerus, 2083. Robert' Colinvvodus.

Insigne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Maximilianus 2. Imp.
1570	Idem Pius 5.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

oderunt: & odisse, quam magis amant. Alij denique apud se constituūt, nullum Deum esse qui res humanas curet, sed omnia vel fato, vel casu regi.

232. De Pacificatoribus in causa fidei.

'Extat liber inscriptus, *de officio pij & Christianæ pacis verè amantis viri, vigente hæresi.* quo in lib ita scriptum est: *Qui Christo capiti & reliquo Ecclesiæ corpori charitatis vinculo cōnectuntur, nullo modo vt schismatici, & ab Ecclesia alieni habendi sunt, etiamsi ab alia Ecclesiæ parte potentiore, & gubernationē obtinente reiecti, & ab eorū cōmunione separati videātur. Hæc de iis tātùm loquor, qui omnibus votis pacem desiderant, & à quibus quadam ex parte communione separantur, fidei tamen & charitatis vinculo coniunguntur.* Itaq; iste putat, eos, qui saluo Apostolorū Symbolo, siue Romanā, siue Lutheranā aut Caluinisticā Ecclesiam frequentant, modò eā Ecclesiā, à quo magis dissentiunt, hæreseos nō dānent, verā Christi Ecclesiā esse.

233. De

Doctores Catholici.

cet: profectò falsum id nunquam esse potest, in quō omnes omnino consentiūt. *Hæreses autem esse oportet* (1. Cor. 11.) *vt qui probati sunt, manifesti fiāt.* Deinde quoties videmus, nouas hæreses pullulare, toties confirmatur Euāgelij veritas, qua Christus (Matth. 24.) prædixit, *exurrecturos Pseudoprophetas, qui seducerēt multos.* Deniq; hoc modo & excitantur ingenia multorum, & pietas augetur, & firmitas Ecclesiæ Christi comprobatur, *aduersus quā inferorum portæ* (Matt. 16.) *nō praualent.* Quantū enim est miraculū, vt inter tot tamq; pugnantes sectas, vna semper eademque maneat Episcoporum series & successio, vna fidelium populorum fides & confessio?

'In hoc primum errat incertus iste auctor, quòd eos qui ob religionis alienæ studium, ab Ecclesia per Episcopos & Præpositos iustè reiiciuntur, nihilominus *charitatis vinculo cum Ecclesia coniungi, pacemq; omnibus modis desiderare posse*, existimat. Quoties enim articulus fidei aliquis in controuersiā vocatur, cùm vtraq; cōtradicentiū positio simul vera esse non possit, si Apostolorum successores exemplo Apostolorum (Actor. 15.) quid in ea re credendum prædicandumq; sit, simul definierint: non potest fieri, vt qui postea se à summi sacerdotis (Deut. 17.) & Episcoporum cum eo communicantium societate separant, ij charitatem seruēt, pacemq; omnibus modis desiderent. *Qui enim superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio,* vt olim iubebatur occidi; sic nunc debet excommunicari, tanquā Ethnicus & Publicanus, *quia Ecclesiā non audit*, Matth. 18. Qualis igitur charitas in Ethnico, talis in hæreticæ doctrinæ sectatore est, vtcunq; sibi videatur amare Ecclesiam, à qua recedit & cuius sententiæ non paret. Deinde ista opinio tollirā cultoribus fidei omnem spiritus feruorem; cùm tamen Deus eum *qui nec frigidus est, nec calidus,* (Apocal. 3.) *euomat,* & tam laudet eum qui facta Nicolaitarum quæ Deus oderat. (Apocal. 2.) odio habuit, quàm eum increpet, qui permisit mulierē Iezabel (quæ se dicebat Prophetam) docere, & seruos Dei seducere. Postremò ista hæresis perturbat & confundit Ecclesiam Dei, ob quam non solùm intimè coram Deo, verùm etiam exterius per confessionem oris ac professionem operis apud homines ab aliis sectis penitus distinguendam olim primò diluuium (Genesis 6.) deinde circumcisio, (Genesis 17.) tum autem Lex Mosaica (Exod. 20.) ac denique templum Salomonis (3. Reg. 3. & 5.) nunc verò Christi sacramenta, & Pastores, Doctoresq́ue Ecclesiæ, velut lucerna in candelabro posita (Matthæi. 5.) constituti sunt & præfecti, vt omnes in eorum *doctrina & cōmunione perseuerent,* (Acto. 2.) *nec omni vento doctrinæ circumferantur*; Ephes. 4. Quapropter qui vel verbis, vel factis ab externa Ecclesiæ communione seipsos separant, nec acquiescunt sanæ doctrinæ: post vnam & alteram correptionem deuitandi sunt tanquā homines subuersi, & suo iudicio condemnati.

Insigne martyrium Ioannis Feltoni pro Pontificis Romani primatu in Anglia susceptum.

Pius quintus Pontifex maximus cùm videret, Elisabetham supremi Ecclesiæ capitis locum in omni Anglia, eiusdemq; capitis præcipuam auctoritatem atque iurisdictionem monstruose sibi vsurpasse, Missæ sacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum, cælibatum, ritusq; Catholicos aboleuisse, libros manifestam hæresim continentes toto Regno proposuisse, impia mysteria & instituta ad Caluini præscriptum, à se suscepta & obseruata, etiam à subditis seruari mandasse, Episcopos, Ecclesiarum rectores, & alios sacerdotes Catholicos suis Ecclesiis & beneficiis eiecisse, ac de illis & aliis rebus Ecclesiasticis in hæreticos homines disposuisse, deque Ecclesiæ causis decernere ausam, Prælatis, clero, & populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, néve eius præceptis sanctionibúsque Canonicis obtemperarent, interdixisse: plerosque etiam in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abiurare, & solam in spiritualibus & temporalibus Dominam agnoscere, iureiurando coëgisse: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum rectores in vincula coniecisse, vbi multi diuturno languore confecti extremum vitæ diem finiuissent: cumque dictæ Elisabethæ animum ita obfirmatum intelligeret, vt non modò pias Catholicorum Principum de sanitate ac conuersione preces admonitionésque contemneret, sed ne sedis quidem Apostolicæ nuntios in Angliam traiicere permitteret: præfatus, dolorem se lenire nō posse, quòd adduceretur in vnam animaduertere, cuius maiores de Repub.
1084 Christiana tantoperę meriti essent, *de Apostolicæ potestatis plenitudine declarauit, prædictam Elisabeth hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq; adhærentes in prædictis, anathematis sententiam incurrisse. Quinetiam prætenso regni prædicti iure, necnon omni & quocumque dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam. Itemq; Proceres, subditos & populos dicti regni, ac cæteros omnes qui illi quomodocunque iurauerant, à iuramento huiusmodi ac omni prorsus dominij, fidelitatis & obsequij debito, perpetuò absolutos, prout illos tunc sententiæ suæ auctoritate absoluit, & priuauit eandem Elisabeth prætenso iure regni, aliisque omnibus supradictis: Præcepitq;, & interdixit vniuersis & singulis Proceribus, subditis, populis, & aliis prædictis, ne illi, eiúsve monitis, mandatis & legibus auderent obedire. Qui secus agerent; eos simili anathematis sententia innodauit.*

Hanc sententiam cùm Pius quintus Romæ typis mandari iussisset, voluissetque, vt earum literarum exempla Notarij publici manu, & Prælati Ecclesiastici, eiúsve curiæ sigillo obsignata, indubitatam fidem in iudicio; & extra illud, vbique gentium facerent: ita diuinitùs comparatum est, vt exemplum quoddam huius declaratoriç sententiæ in Angliam ad Ioannem Feltonum deferretur, virum & generis nobilitate satis clarum, & animi fortitudine multò clariorem. Is enim Catholicæ fidei studio zelóque adductus, cùm pænè desperatam patriæ suæ valetudinem non nisi acerbissima aliqua medicina restitui posse animaduerteret, noluit committere, vt hæc sententia summi Pastoris ciues ac proximos suos lateret. Itaq; anno Domini 1570. in ipso corporis Christi festo, dictam Pij quinti sententiam in ciuitate Londinensi ad fores Episcopi iuxta summum templum publicè affixit. Steterunt literæ in loco publico sub clara luce, pænè vsque ad horam octauam sequentis diei, & à plurimis visæ, à multis lectæ, à nonnullis etiam transcriptę esse dicūtur. Et alius quidem, qui Feltono eas literas affigenti astabat, cùm ex Insula profugeret, admonuit Feltonum, vt sibi quoque per fugam consuleret. Feltonus recusauit id facere, contestatus, se in omnem euentum per Dei gratiam paratum fore. Cùm verò de hac re diligentissimè quæreretur, Ioannes Feltonus tandem apprehensus, dignum se Iesu Christi & primatus ab eo instituti testem exhibuit. Interrogatus enim, quid sibi videretur de his literis, paululum cunctatus, tandem respondit: *Si verè Pij quinti Pontificis maximi literæ essent, meritò sibi eas venerādas videri. Se enim agnoscere, illum esse Iesu Christi Vicarium in terris.* Qu . confessione facta, primùm in vincula du-
1085 ctus, ac deinde in iudicium duodecimuirale productus est, vbi de literarum eiusmodi affixione palàm interrogatus, *Ego* (inquit) *libero vos omni vlteriore solicitudine & labore, meq; fateor hisce literis affigendis operam dedisse.* Mox vbi acclamatum esset, Feltonum esse insignem proditorem, omnium Iudicum sententiis condemnatur.

Die igitur octauo mensis Augusti, ad supplicium trahendus, in ipso carceris vestibulo vestem holosericam, qua induebatur, exuens, ad populum astantem dixit, *se ob fidem Catholicam mori,* eo quòd summi Pontificis primatum confiteretur, negaret verò, prætensam Reginam summum Ecclesiæ caput esse. Móxque in cratem iniectus, coniecit oculos in cælum, & Psalmos Pœnitentiales intentissimo studio recitauit. Vbi ad locum supplicij ventum erat, è crate leuatur: cúmque pauorem mortis aliquem sibi obrepere sentiret, seipsum allocutus: *Quid hoc est* (inquit) *Feltone? An mortem times?* Móxque scalam iussus conscendere, illam ianuam in conspectu habuit, in qua sententiam Pij quinti affixerat, & manu ad illam extenta, *Verè* (inquit) *tibi literæ Pontificis maximi contra prætensam Reginam propositæ fuerunt: & nunc pro fide Catholica*

mori

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
1571	Pius 5. Alexandrinus, de Ecclesia Dei præclarè meritus (id quod tam Gallia testatur, in qua hæresim Zuinglianã repressit, quàm Anglia, in qua fidem Catholicam restituere conatus est) sextum iam Pontificatus anno sedet, cui vitam in hoc seculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant & precantur.	*Maximilianus 2. Imp.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

233. De Henrico Bullingero, seu. De Antichristo.

ꝏ Henricus Bullingerus in Præfatione ad homilias suas in Apocalypsim asseuerat, nullum olim Antichristum in orbem esse venturum, præter eum qui iam in Episcopis Romanis aduenit.

Doctores Catholici.

Pontificem Romanum non esse Antichristum, sed neque Antichristum adhuc venisse in mundum.

ꝏ Christus (Ioan. 5.) ad Iudæos de Antichristo dixit: *Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Iudæi ergo accipiẽt Antichristum, quod ipsum etiam Paulus 2. Thess. 2. insinuat, dicens: *Eo quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio.* Constat verò, nullam gentem in vniuerso mundo vsque adeò ream esse non receptæ veritatis, ac Iudæi erant. Illis igitur præcipuè hic error infligetur, vt credant *mendacio*, id est, Antichristo. At quis ignorat, Iudæos nondum credidisse Romano Pontifici? Deinde Antichristus est vnus aliquis homo, qui apud Paulum vocatur, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος: certus *ille* & singularis *homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius.* Et posteà, ὁ ἄνομος, *ille iniquus.* Per Græcum articulum toties repetitum designatur insignis quispiam, qui à Ioanne (1. Epist. c. 2.) dicitur ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus.* Itaque licet multi sint Antichristi, quia nomen capitis communicatur cum membris ipsius: tamen vnus est dux & princeps omnium. Talem verò vnum inter Episcopos Romanos, qui præter cæteros omnes Antichristus fuerit, ne aduersarij quidem ipsi nominant. Præterea Antichristus non veniet, donec Romanum Imperium de medio tollatur, 2. Thessal. 2. Verùm istud, etsi debile, adhuc tamen aliquod superest. Tum autem *Iesus Christus illustratione aduentus sui destruet illum iniquum.* Itaque ille iniquus in ipso mundi fine, & non antea, reuelabitur. Nam adhuc *mysterium operatur iniquitatis.* Postremò quis credat, Petri successorem, supra quem post Christum ædificata est Ecclesia, cui datæ sunt claues, cuius fides non defectura promittitur, qui fratres suos confirmare, ouésque & agnos, vt plus aliis amans, pascere iubetur: quis hunc fore Antichristum credat, nisi qui Euangelio non credit? Qui negant, Antichristum posthac in mundum esse venturum, sine dubio magni eius præcursores sunt, quia eo ipso corda sua & suorum præparant, vt dum non expectatur venturus, non repellatur cùm venerit, sed excipiatur tanquam verus Dei Propheta, vel potius tanquam Deus ipse. Verùm de hac hæresi velut omnium pessima ac postrema, agetur plenissimè in octauo libro: vbi lectori, si quid præterea requirat quod huc pertineat, abundè satis factum iri arbitror. Nam cùm tota nostra disputatio in hoc opere de visibili hac ciuitatis Dei parte, eiusque monarchiæ ratione fuerit hactenus occupata: non tantùm hæreses omnes obiter attingendæ fuerũt, quæcumque huius Ecclesiasticæ monarchiæ pacem quoquo modo perturbârunt, sed accuratior aliqua requiri videbatur tractatio de capitali illo huius ciuitatis hoste, hoc est, de Antichristo, ac de eius membris, eiusdem sacræ monarchiæ aduersariis sempiternis: Vt quæ pestilentissima tela ab illis in Ecclesiæ summos duces, satanica planè vi ac fraude immittuntur, eadem in auctorum capita, vnde profecta sunt, iure optimo retorqueantur.

mori paratus sum. Interpellârunt eum qui aderant, & admonuerunt, vt veniam à Regina peteret: quibus ille ait, *Non læsi eam. Sed si quem læsi, ab illo* (inquit) *atque adeò ab omni mundo veniam peto.* Ita cùm oculos ad cælum leuaret, ac in Dei manus animam fidelem commendaret, torque in collum iniecto, de scala deiectus est. Vbi cùm aliquantulum pependisset, funis præscindi iubetur, vt viuus adhuc reliqua tormenta subiret. Cui verò id officij commissum erat, nonnihil moratus dicitur, vt pœnæ hominis parceret. Verùm vrgente Magistratu, viuus in terram demittitur. Ibi amputantur virilia, & in ignem propositum coniiciuntur. Tum autem venter aperitur, viscera eruuntur, ipsum cor effoditur, ac neque adhuc finis. Nam & caput præscinditur, & membra in partes quatuor dissecantur. Quo spectaculo, ac præsertim tanta nobilis viri constantia sic animi hominum commoti sunt, vt nulla res æquè aut fidem Catholicam promouere, aut prætensæ Reginæ causam lædere potuerit.

Illustre martyrium Ioannis Storæi Angli pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

1bis Ioannes Storæus ab ineunte ætate in studiis literarum tantas progressiones fecit, vt tum Iuris vtriusque doctor, tum Regius Professor in Oxoniensi Academia fieret. Vbi cùm ad aliquod tempus magna cum laude officio suo functus esset, Londinum euocatus est, vt illius vrbis Episcopo in Cancellarij munere obeundo inseruiret. Erat tunc status rerum Angliæ vsque adeò perturbatus (propterea quòd Henricus octauus, repudiata legitima vxore sua Catharina, in eius adhuc viuentis locum Annam Boleniam supponeret, monasteria euerteret, nobilissimos quosque & optimos viros neci daret) vt Ioannes Storæus & melius sibi & securius consultum arbitraretur, si viueret in ordine laicorum, quàm si ad clerum accederet. Accepta igitur in matrimonium honestissima virgine Ioanna VVatsa, cùm ob fidem, ingenium, doctrinam, eloquentiam, & constantiam celebris apud omnes meritò esset, non difficulter obtinuit, vt quoties publica Regni comitia indicebantur, ipse velut decurio præcipui alicuius oppidi, quod ius suffragandi habebat, sententiam suam in comitiis diceret. Vbi tantam in dicendo grauitatem lepôre quodam orarionis conditam adhibebat, vt inter omnes minotum gentium Senatores facilè princeps habeteтur. Is igitur cùm videret, Henrico iam defuncto, sub impuberis filij Edouardi sexti ætate rem in peius ferri, & à manifesto schismate ad manifestam hæresim deuenire: huic malo summis viribus obsistendum ratus, pro fide Catholica doctissimè constantissimeque perorauit. Qua in oratione audacter libereq́; dixit, iam tunc in regno Angliæ impletum esse verbum illud Salomonis, *Væ regno illi denuntiantis, cuius Rex puer esset.* Offenderat ea oratio certorum Principum animos, qui per impuberis adhuc Regis Edouardi ætatem ex bonis Ecclesiasticis crescendi non paruam spem ceperant: quos cùm sibi valde infestos Ioannes noster haberet, contra morem antiquum, qui summam dicendi libertatem omnibus Decurionibus in publicis comitiis concessit, in custodiam coniicitur. Vnde cùm ægrè tandem liberatus fuisset, tempori cedendum ratus, in Belgium se contulit; vbi cùm vsque ad mortem Edouardi sexti permansisset, regnante demum felicis memoriæ Regina Maria, in patriam reuersus, & hæreticæ prauitatis inquisitor factus, illud munus ita administrauit, vt impurissimis quibusque seuerus iudex, bonis autem non minus grauis, quàm æquus censor videretur. Maria verò ad superos migrante, cùm hæretici, quos publica lege antè cohibuerat, summa rerum potiti essent: in primis Ioanni Storæo mala omnia intentabant, ac in primis nimiam hominis crudelitatem calumniabantur. De crudelitate verò sua id in publicis comitiis Ioannes ipse regnante iam Elisabetha respondit, se nulla in re alia peccasse, nisi quòd omissa radice, nescio quos ramusculos præcidisset, cùm potius debuisset robustissima quæque zizania radicitùs euellisse: quod factum si fuisset, iam (inquit) non tot ac tanta videremus impietatis germina vbique stare, atque adeò florere. Sectarij hoc totum de ipsa Regina Elisabetha, quæ radix peccati fuisse videbatur, dictum interpretantes, ab illo die nouam criminationis materiam tum arripere, tum colligere non destiterunt, donec inuictę constantiæ virum ob fidei Catholicæ libertimam confessionem in vincula coniecissent. Cùm verò aliquot annis in carcere mansisset, quadam die oblatam sibi sese liberandi occasionem videt, arripuit, erupit, ac tam diu in priuatis amicorum ædibus latitauit, donec in Belgium traiceret. Louanij autem cùm esset, diu multùmque ea cogitatione torquebatur, quòd insignem martyrij locum, ad quem Deus eum vocasse videretur, culpa sua amisisset. De hac re sæpius cum vxore, cum amicis aliquando, mecum semel seriò locutus, quærebat, vtrùm liceret ei sese iterum in potestatem hæreticorum tradere, an non? Ego ei non audebam auctor esse, vt in custodiam reuerteretur. Dei enim consilio videri eum esse liberatū, nec satis tutū fore, vt periculum sibimet crearet, quem Deus in tuto collocasset. Ille verò pœnitentiam se acturum professus, locū ei rei aptū apud Carthusianos Louanij delegit, nec recusauit, quo minus in religionem aliquam

aliquam ingrederetur, si vxor eius idem etiam propositum se susceptutam sponderet. Illa conditionem recusante, Storæus tamen in proposito pœnitentiæ agendę ita permansit, vt frequentius apud Carthusianos, quàm domi ageret: cùm ecce, inopia rei familiaris oppressus (præsertim nepote suo, ac nepte ad eum ex Anglia transmissis) cœpit de victu quærendo solicitus esse. Erigebatur eo tempore nouus Magistratus apud Belgas, qui videret, nequid mercatores exportarent in Angliam, aut etiam inde inueherent contra leges a Catholico Rege latas. Hic magistratus cùm Parkero cuidam deferretur, is Ioannem Storæum iurisconsultissimum virum rogauit, vt sibi adesset, consilioque suo & auxilio hominem iuuaret. Admonebant Storæum amici, nequid istiusmodi tentaret: esse enim rem & in se odiosam, & ipsius persona indignam, vt mercium, nescio quarum, explorator haberetur. Ille tametsi nónullis responderet, se ab eo munere alienum fore, tamen lucri (vt videbatur) spe illectus, temperare sibi non potuit, quò minus Parkerum quibus posset modis iuuaret. Audiuit ergo, nauim quandam in Zelandia esse plenam prohibitarum mercium, quam si deprehendisset, magno ea res lucro & Parkero, & sibi futura esset. Hac esca illectus, primò Bergas, inde in Zelandiam se conferens, ad eam nauim delatus est, quæ certorum hominum consilio ad hoc ipsum in insidiis collocata erat, vt simul ac Storæus in eá ingressus esset, vela ventis committeret, hominemque carceri, què sponte reliquerat, non inuitum redderet. Quãquam enim eo tempore nihil minus cogitauit, potiusque alios capturũ se sperabat quàm ne ipse caperetur timebat; tamen postquam Anglia ob oculos proposita, quid actum esset intellexit, Deo gratias egit, qui se iterum martyrij luco restituisset, rogans etiam, vt martyrij locum sibi palmamq; concederet. Quid quæris? hæretici mercatores ingenti gaudio perfunduntur, sibique de suo consilio ac stratagemate supra modũ gratulantur. Catholicos verò maiórne stupor, an dolor teneret, difficile dictu est. Storæus Londinum perductus, primò in Lolhardorum, deinde in Londinẽsem turrim includitur. Quæstio in illum habetur. quid ab initio responderit, ignoramus: id tantùm ad nos perlatum est, nunquam vllum subditum in Anglia tam liberè & confidenter locutum. Negabat enim, se iure in Principis Angliæ, sed potius in Catholici Regis potestate esse.

Anno autem Domini 1571. vigesimo quinto die mensis Maij, productus in iudicium, perduellionis reus peragitur, velut qui coniurationem cum certis viris apud Belgas in ciuitate Antuerpiensi contra Elisabetham iniuisset, religionemque schismaticam, quę iam in Anglia regnat, in Catholicam commutare tentasset. Facta verò pro se dicendi potestate, fori tantùm exceptionem proposuit, negans iudices ipsos vllam in se potestatẽ habere, qui iam non Anglicanæ Principi, sed potius Regi Catholico subiectus esset. Interrogatus verò, vtrum in Anglia natus non fuisset? fatebatur, sed addebat, se iustissima de causa solum vertisse. Nãm & Abrahamũ Patriarcham Dei iussu de terra sua & cognatione olim exiisse, ne peccato idololatriæ, quo tunc Chaldæa tenebatur, inuolueretur: cuius exemplum se imitatum esse, eo quòd videret, patriam suam schismatis ac hęresis peccato implicitam teneri, atque ideo membrum alterius Reipublicæ factum esse. Reges enim defendendi & protegendi populi causa primùm cõstitutos fuisse. Itaque eùm vidisset, Reginam Angliæ adeò ipsum non protexisse, vt pro derelicto potius haberet, atq; adeò ob id solùm, quòd Catholicus esset, iniustè illum persequeretur: eo se animo in Regis Catholici prouincias commigrasse, vt sub ipsius protectione tam sibi quàm fidei suæ consuleret. Inde se primùm dolo malo, deinde aperta vi contra ius omne abreptum esse, nec legibus iam vllis apud illud tribunal rerum sisti. Iudex verò interlocutus est Storæum, nisi quid aliud pro se afferret, statim expertorum esse, non deesse leges quibus in regnu illo condemnaretur. Cùm autem Storæus dixisset, se quod bonum & æquum videretur prolocutum, nec vllo modo posse illius iudicij auctoritatem agnoscere: mox absque vlla criminis vel confessione, vel probatione, non tantùm morti velut contumax addicitur, sed etiam perduellionis nomine iam cõdemnatur. Storæus autem biduo pòst, eùm ad vxorem Louanij agentem scriberet, deque huius sententiæ iniustitia quereretur: significauit, perfacile sibi fuisse, si apud alios iudices actum esset, id quod de coniuratione contra Elisabetham facta obiiciebatur, confutare. Cuius rei testes citabat illos ipsos quibuscum Antuerpiæ hac de re egisse diecbatur. Verùm quia *hoc, quod probè sciret, nescire non posset*, integrum sibi non fuisse, aliter causam dicere, quàm dixisset. Intellexit verò se probè scire, prætensam Angliæ Reginam per declaratoriam summi Pontificis sententiam ob hæresim manifestam omni iure Regni dominioque priuatam esse, ac propterea Magistratum nullum ab illa creatum, eique adhærentem à se agnosci posse, ne fortè ipse etiam eodem anathemate innodaretur. Vt igitur cõnscientiæ suæ consuleret, ac summi Pontificis communionem retineret, sanguinem suum profundere non curauit. Ac nimirum in iisdem literis ad vxorem suam non solùm gratias agebat Deo, quòd in ea causa moriendum sibi esset; verùm etiam vxorem atque amicos omnes congratulaturos ei dicebat, si verè nossent, quanta cum alacritate ad mortem illam properaret, cuius breui compendio septuaginta pænè annorum delicta per Dei gratiam expiaturus esset.

Pridie autem Calendas Iunij cùm præfectus carceris à Storæo quæreret, vtrùm ante obitum suum consilio cuiuspiam ex Dei ministris indigeret: ille postulauit, ne quis profanus & schismaticus introduceretur: se enim cum nullo tali communicaturum esse. Cum Catholico auté Presbytero libenter se colloqui velle. Impetratum igitur est, vt Reuerendus Archimandrita Dominus Fecnamus, qui eodem in carcere ob fidem Catholicam tenebatur, ad illum accederet, qui per totam prope noctem collocuti esse dicuntur de iis rebus quæ ad æternam salutem pertinebant. In ipsis ergo calendis Iunij tantus Dei martyr iniectus crati, ad locum supplicij trahitur.

Inde in currum translatus, fune prius in collum imposito, dicebat se vt moreretur adesse, ac fatebatur quidem gloriosa Dei voluntate factum esse, vt in Angliam subeundi supplicij causa, quod multò grauius peccata sua merita fuissent, perduceretur. Nam alioqui se admonitū non semel, quantum ipsi periculum immineret, nunquam tamen illud prospicere potuisse: nunc autem Deo gratias agere, inimicis ignoscere, cum omnibus hominibus pacem habere, corpusq; suum libentissime carnifici traditurum, vt per breuem pœnam ad æternam gloriam merito sanguinis Iesu Christi aspiraret. Porrò de iniquitate iudicij, quod in illum exercuissent, deq; crudelitatis calumnia, cuius ei notam inussissent, pauca locutus, tandem se mori contestabatur in ea Catholica fide in qua baptizatus fuisset, quæq; illi cum Rege suo Philippo, cæterisque Catholicis Principibus & populis communis esset. Adstantes autem ac præsertim adolescentes admonebat, vt
1087 vnam Ecclesiam crederent, vnum ouile, Pastoremque vnum, & illum D. Petri successoré, extra cuius Ecclesiæ vnitatem seruari nemo posset. Interrogatus autem à Comite Bedfordiæ, vtrum esset subditus Reginæ? Non sum, inquit. Tum Baro de Hunsdeno intulit: At natus es Anglus. Cui Storæus: Nascitur quisque liber, eique tota superficies terræ patet, vt si vno certo in loco habitare non permittatur, alibi tamen possit degere. Tunc quidam ex ministris Anglicanæ synagogæ quæsiuit, vtrum non crederet, Reginam immediatè sub Deo supremum caput esse Ecclesiarum Angliæ & Hiberniæ? Non disputandi causa (inquit Storæus) huc veni. Nec mea negatio
1088 vobis fidem fecerit, aliter se rem habere. Vix hoc dixerat, quin illi, qui aderant, veriti ne grauius aliquid in profanum illum & secularem Reginæ primatum dicturus, aut manifestiùs verum primatum Romanæ Ecclesiæ confirmaturus esset abduci currum iusserunt: atq; ita cùm ad breue tempus fuisset suspensus, viuens adhuc in terram demittitur, præcidūtur genitalia, aperitur venter, viscera eruuntur, caput amputatur, membra dissecantur, ac ne sic quidem excarnificatus immani ac barbaræ spectatorum crudelitati satisfecit.

Aderat inter eos spectator Cæcilius, qui Elisabethæ à secretis est, & præterea Comites duo, ac vnus Baro. Istis ergo cùm talis mors parum acerba visa esset, statim duos libellos ediderunt, in quibus venerandi senis ac sancti martyris reliquias infamiæ notis aspergere conati sunt, vt omnes intelligerent, tantas Ioannis Storæi virtutes fuisse atque esse, vt neque post funera eius ipsorum liuor & inuidia conquiescat. In his autem duobus fortissimorum virorum præclarissimis martyriis hūc librū duxi terminandum. Frustra enim post Dei opera, hominū attexuntur verba.

ARGVMENTVM LIBRI OCTAVI.

QVONIAM *Protestantes nihil frequentius in ore habent, quàm Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum, de quo tam in Daniele Propheta, quàm in Euangelijs, in Epistolis Apostolorum, & in Apocalypsi prædicitur: necesse habui, de Antichristo vberius aliquantò disputare, tum vt D. Petri successorem & Iesu Christi Vicarium huius ignominiosi nominis inuidia liberarem, tum vt ipsos Protestantes eiusdem criminis reos esse ostenderem. Quæ disputatio quatuor partibus constabit. Prima docebit, Papam non esse ipsum Antichristum. Secunda, ne membrum quidem Antichristi Papam esse: quod saltem attinet ad fidem quam docet, ac ad primum sacerdotalis ordinis gradum quem tenet. Tertia declarabit, Protestantes membra esse Antichristi. Quarta demum patefaciet certas rationes, quibus horum temporum hæretici viam expeditiorem, quàm vlli vnquam alij fecerint, Antichristo sternunt. Erit igitur in hoc libro de vera Dei Ecclesia, deque falsa religione, & Antichristi synagoga, tum ad nostrum institutum aptissima, tum ad frangendam hæreticorum audaciam & calumnias confutandas peropportuna disputatio.*

DE VI-

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

SEV, DE ANTICHRISTO, LIBER OCTAVVS.

Quòd sit Antichristus quidam eximius & minimè vulgaris.
CAPVT PRIMVM.

AVDISTIS (inquit Ioannes, Epist. 1. cap. 2.) ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, *quòd ille Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt.* Ergo & vnus quidam eximius, & præterea multi sunt vulgares Antichristi. De illo eximio agitur apud Danielem ca. 7. 8. 9. & 11. apud Matthæum cap. 24. apud Paulum 2. Thessalon. 2. apud Ioannem in Euangelio c. 5. in epistol. 1. cap. 2. & 4. in Apocalypsi ca. 11. 13. 17. & 18. Non potest ergo dubitari, quin eximius quidam sit & singularis Antichristus. Quod cùm nec ipsi Protestantes negent, non est cur in hac re diutius immoremur.

Quid Antichristi nomen significet. CAP. II.

ANtichristus est is qui aduersatur & repugnat *Mediatori Dei & hominum homini Iesu Christo.* Nam vt antequam Filius Dei carnem assumpserat, Angelus ille præfractus, & in omni vitiositate obfirmatus, qui se primùm Deo creatori suo non dubitauit opponere, accommodatè ab Hebræis dictus est *satan*, hoc est, oppositus & aduersarius: sic postquam *Verbum caro factum est*, homo ille, qui subornatus ab eodem satana, palam præ cæteris aperteque Christo ausus fuerit repugnare, appositè in scripturis diuinis nominatur Antichristus: vtpotè qui nō Deo soli, sed etiam Christo Deo & homini hostem se ac inimicum constituit & profitetur. Spiritus est Deus: & satan est spiritus. Ille æternus: hic factus in tempore. Ille creator omnium quæ erant valde bona: hic primùm sui ipsius corruptor, deinde hominum recens iam conditorum supplantator. Quid sit Antichristus

Cùm verò Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, misisset Filium suum in mundū, vt omnes qui crederent in illum, non perirent, sed salui fierent: satan mox omnes ingenij sui neruos intēdit, vt incarnationis Christi mysteriū, quoquomodo posset, irritū redderet. Christus ad procurandam sui Euangelij disseminationem Apostolos & Pastores misit in vniuersum mundum, qui *legatione pro ipso apud omnes gentes fungerentur.* Satan ergo suos etiam administros in omni gente & loco excitauit, qui oues Christi dispergerent, furarentur, & mactarent. Itaq; vt satan suo nomini perfectè satisfaciat, non tantum Deo ipsi, verùm omnibus illis modis quos Deus ad instaurandum hominē adhibet, obstinatè se in æternum opponit. Iam verò quemadmodū inter omnes homines qui Deo viuo & vero seruiūt, vnus ille Christus Iesus singulariter vnctus est, qui *absq; vlla rapina iudicans se æqualem Deo, formam serui accepit*, vt hominem Deo reconciliaret: sic inter omnes satanæ ministros vnus aliquis homo in signis & prodigiis mendacibus se extollet supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Et hic est ille quem propriè vocamus Antichristum. Fateor enim, Antichristi nomen communiter acceptū ad omnes idololatras, hæreticos, pseudoprophetas & impios homines, aut etiā dæmones interdum referri, sicut etiam Prophetæ Dei nonnunquam in scripturis sacris appellantur Christi. Nomen quippe vni personæ proprium, licet ob aliquam mutuæ similitudinis proportionem ad alios sæpissimè extendi soleat: non tamen propterea desinit in illa prima origine sua eximiam & eminentem retinere significationem. Sed quia video, hanc rem in quæstione positam esse: age, diligentius eam examinemus.

Protestantium primus error de illo qui propriè dicitur Antichristus, quem negant, vnum quempiam hominem aut certam personam esse.
CAPVT III.

FAtentur Protestantes, non modò multos Antichristos, verùm etiam vnū eximium præ cæteris esse, cui Paulus & Ioannes hoc nomen propriè vindicent. Verùm non ita hūc vnum eximium accipiunt, tanquam is fuerit aut futurus sit vnus quispiā homo, & persona vna; verùm tanquam sit vna quædam secta, & certa successio hominum, quæ Christo acrius, quàm aliæ omnes sectæ, aduersetur. Sic Illyricus in lib. de sermone sacrarum literarum sub verbo Abominationis docet. *Fuerunt* (inquit) *aliæ abominationes ac idololatriæ innumeræ, omnibus temporibus; sed quæ tantum damni regno Christi dederit, vt hæc* (de qua præ- 2. Thessal. 2. 1. Ioan. 2.

 dictum

dictum est Daniel. 9. Matth. 24. & Marci 13.) *nulla vnquam fuit, nec erit. Aliæ breui tempore, hæc diutissimè regnauit, idq; magna ex parte potenter ac liberè.* Quando, Illyricus dicit, hanc singularē abominationem *diutissimè regnasse*, nec aliam posthac fore, quæ tātum damni regno Christi dedit; profectò nō de vno quopiā homine (nullus enim talis diutissimè regnauit) sed de ordine quodā & professione hominū loquitur. Itemq; Henricus Bullingerus in Præfatione sua in Apocalypsim dicit, *nullum alium Antichristum in orbem venturum esse, præter eum qui iam antè in Episcopis quibusdam aduenit.* Seriem ergo certorum Pontificum vult esse hunc eximium Antichristum. Rodolphus etiam Gualterus Tigurinæ synagogæ minister in homiliis de Antichristo, *irridet eos qui ponunt, certum quendam hominem esse Antichristum.* Iam verò Beza in c. 2. posterioris Epistolæ Pauli ad Thessalonicēses: *Loquitur* (inquit) *Paulus de Antichristo, tanquam de vno quopiam homine, cùm tamen totum Ecclesiasticæ tyrannidis corpus intelligat, quam quisquis occupat, est ille sceleratus de quo hic agitur: sed ita tamen, vt peculiarem aliquam tyrannidem declaret, cui paulatim subseruierunt hæretici, atq; etiam per imprudentiam nonnulli ex sanctis ipsis & orthodoxis Patribus, vt nunc res ipsa patefecit. Itaq; manifestè sunt hallucinati, quicunque de vno quopiam homine putârunt hoc intelligi.* Denique Magdeburgenses (Centuria 1. lib. 1. c. 4. tit. de Antichristo) Antichristum vocant *regnum falsorum Doctorum Christi doctrinam obscurantium.* Et lib. 2. c. 4. pag. 434. & 435. dicūt, *Apostolos docere, Antichristum non fore vnam aliquam tantùm personam.* Sed hæc omnia falsò constituunt, vti iam planum fiet.

Nota impudentiam hominis.

Secundùm fidem Catholicam & scripturas sacras, eximius ille Antichristus, est vna quæpiam persona, & non sedes quædam, vel successio hominum. CAPVT IIII.

CAtholici credunt, illum eximium Antichristum, qui tam significanter à Christo & Apostolis describitur, esse vnum quēdam hominem, qui præ cæteris omnibus Pseudoprophetis Christo se in fine seculorum opponet, quiq; illustratione aduentus Domini destruetur. Quæ Catholica fides certissimo verbo Dei nititur & confidit. Christus enim docens, quid inter se ac Antichristum intersit: *Ego* (inquit) *veni in nomine Patris mei, & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Ille enim alius, qui venit in nomine suo, quiq; ita veniens à Iudæis excipitur, non quilibet Antichristus est (nec enim quemlibet Pseudoprophetam aut hæreticum, imò nullum omnino hactenus Iudæi acceperunt) sed ille eximius & vnicus Antichristus, quem solum Iudæi velut Messiam suum accepturi sunt. De Antichristo enim sermonem esse, tam Græci Patres, quàm Latini, auctores sunt. Irenæus in primis *Dominum ait de Antichristo dixisse: Cùm alius venerit in nomine suo, illum recipietis: alium dicens Antichristū, quoniam alienus est à Domino.* Chrysostomus præterea in homil. 15. in Ioannem: *Quémnā* (inquit) *non in nomine Patris venturum dixit? Antichristū.* Hieronymus etiam in epist. ad Algasiam, quæst. 11. *de Antichristo* (inquit) *loquitur ad Iudæos: Si alius venerit in nomine suo, illum suscipietis.* Cyrillus Alexandrinus (in Ioan. lib. 3. c. 6.) & Theodoretus (in suis Cōmentariis in Danielem) eodem modo illa Christi verba exponunt. Quid quòd hi omnes hunc Euangelij locum conferunt cum illo Pauli ad Thessal. ca. 2. vbi constat, de Antichristo agi? Quia enim Iudæi Christum à Deo Patre secundùm prophetias missum recusârunt agnoscere; *ideo* (vt ait Paulus 2. Thessal. 2.) *mittet illis Deus spiritum erroris, vt credant mendacio non cuilibet*, sed τῷ ψεύδει, videlicet, certo cuidam & insigni mendacio, vtique ipsi Antichristo. Quemadmodum igitur Christus in Patris sui nomine veniens, vna certa persona fuit, quæ homines iustificatos per carnem suam verbo vnitam Deo recōciliauit, sic Antichristus in nomine suo veniēs, vna certa persona erit, quæ homines impios per carnem suam omni diabolica malitiā instructā & à Deo abducet, & diabolo subiiciet. Quod vt planius adhuc fiat, tria hęc, quæ ad salutem nostram in primis pertinent, ante oculos ponamus, *Deum, Christum, & Ecclesiam.* Deo aduersatur diabolus, qui ob id appellatur *satan*, id est, aduersarius. *Christo* aduersatur *Antichristus*: quod ipsum ex nomine illius manifestum fit. Nihil enim aliud est Antichristus, quàm contrarius & oppositus non Deo tantùm, sed etiam Christo. *Ecclesiæ* aduersatur *ciuitas diaboli*, & corpus Antichristi. Deus est Spiritus: & satan in spiritu se opponit Deo. Christus non Deus tantùm & Spiritus est, sed homo & caro. Hinc fit, vt Antichristus, præter malitiam spiritus satanæ, etiam in humana carne vitiorum omnium fomite homini Christo resistere permittatur. Vt ergo Dei Filius præter aliorum hominum ministeria, quibus ab initio mundi vsus est, singularem quandam hominis naturam assumpsit, quā velut instrumēto potentissimo ad nostram salutem procurandam eximiè vteretur: sic idem Deus permittit, vt quoniam impij homines Christum recipere noluerunt, alius quidam homo per satanæ operationem adueniat, in quo dum scelerati omnes confidunt, iustam mercedem impietatis suæ damnationem æternam percipiant. Itaque vt in Christo, sic etiam in Antichristo, & veritas naturæ humanæ, & vnitas personæ statuenda est. Progrediamur nunc ad reliqua.

Ioann. 5.

Lib. 5. cont. hæreses

Alius cur dicatur Antichristus.

Ecclesia

Ecclesia Dei consistit ex Angelis & hominibus sanctis: & diaboli ciuitas ex spiritibus nequam, & hominibus impiis consistit. In Ecclesia Dei ante aduentum Christi, erat cathedra Moysis, & summorum sacerdotum thronus, qui vero Deo mystica sacrificia offerebant. Huic stabili cathedræ diabolus in sua ciuitate opposuit collegia Pontificum, sacerdotum, aruspicum, & augurum, qui diis falsis immolabant. In Ecclesia Christi post ipsius aduentum est *cathedra Petri* & successorum illius firmiter stabilita, qui per incruentam corporis Christi oblationem & participationem annuntiãt veritatem & incarnationis & mortis Dominicæ, in qua sanguinem suum pro nobis effudit. Huic Petri cathedræ à Domino fundatæ, Matth. 16.) diabolus in Antichristi synagoga opponit omnium hæreticorum & irrisorum cathedras (Psal. 1.) qui non Eucharistiam Deo in mortis Domini commemorationem, sed vanitatẽ suam diabolo sacrificant. Atq; isto modo singula respondent singulis; sapientia nempe Dei attingente à fine vsque ad finem fortiter, & disponente omnia suauiter. Iam si ex ista collatione tollas Antichristum ipsum, qui nexus est diabolicæ ciuitatis, & velut sequester inter nequam spiritus & impios homines, à diabolo malitiá, ab hominibus naturam mutuatus: hunc ergo si dicas non vnum quempiam hominem, sed sectam quandam Pastorum, aut sedem thronumq́ue esse Pontificum qui doctrinam Christi oppugnant: cõfundis & perturbas pulcherrimam Dei fabricam, partemq́ue corporis impiorum hominum in capitis locum ineptè substituis. Vis enim Antichristum nõ esse vnum hominem diabolicum, qui vni homini Christo aduersetur, sed potius vnam Pontificum sedem: cùm interim quælibet Pontificum sedes à diabolo erecta secundùm rationem quam Deus in reliquis rebus obseruauit, potius alteri Pontificum sedi per Christum stabilitæ, quàm ipsi Christo deberet aduersari. Nam vt corpus Ecclesiæ, quanquam Christi sit, à persona tamen Christi numero saltem personarũ differt; sic Antichristi corpus, hoc est, Pseudoprophetæ quicumque, in quantumuis sublimi solio sedeant, saltem in personis differunt ab Antichristo, qui caput est omnium Pseudoprophetarum. Negare igitur, Antichristum esse vnicam personã: est illam oppositionem tollere, quam & Apostoli verba indicant, & Christus ipse in Euangelio statuit, dum ait, *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illũ accipietis.* Christus ait, *Si alius venerit.* Quis obsecro *alius?* Nónne alius homo? 2. Thessal. 2. Ioann. 5. Cæterùm tu dicis: Si alia Pontificum sedes, & alia hominum secta venerit. Quid igitur? Vtrum Christus aut sedes quædam, aut secta est? Antichristum quippe sibi ipsi, ac non tantùm sectatoribus suis Christus opponit. Ex vna enim parte ait, *Ego veni:* ex altera, *Si alius venerit.* Ex vna, *In nomine Patris mei:* ex altera, *In nomine suo.* Ex vna: *Non accepistis me:* ex altera, *Illum accipietis.* Nónne vt hæc pronnmina, *Ego* & *me*, personam Christi certam; sic etiam illa, *alius* & *ille*, certam Antichristi personam denotant? Non igitur de serie quadam & successione hominum, sed de vno potissimùm homine agitur, tam ex Christi parte, qui vnus homo est, quàm ex Antichristi, quem etiam vnum quendam hominem futurum esse, credere debemus. Qualis enim Christus est per naturæ humanæ veritatem diuinæ personæ vnitam; talis erit & Antichristus per naturæ simul ac personæ humanæ veritatem à satana omni peccato & malitia instructam. Cùm ergo Christus dixerit, *Si alius venerit, illum accipietis:* si per *alium*, non alium hominem, sed alium thronum, aut aliam sedem intelligas: profectò neque per Christum intelligere debes certum aliquem filium hominis, sed thronum & sedem nescio quam. Atqui Paulus Antichristum vocat non certè sedem, thronum, aut cathedram, aut seriem Pontificum, sed *hominem*. Sic enim scribit (2. Thessalon. 2.) *Nisi reuelatus fuerit homo peccati.* Non dicit, Nisi reuelati fuerint *homines* peccati, sed *homo*. Nec dicit, Nisi reuelata fuerit *series hominum*, aut *certa multitudo Pastorum*; sed nisi reuelatus fuerit ὁ ἄνθρωπος, *ille homo*, id est, vnus quispiam certus homo. Nam & Ambrosius legit: *Nisi reuelatus fuerit homo ille peccati*: vt vim articuli significantius exprimeret.

Atque vt illud obiter attingam: articuli Græci adiectio irritam prorsus Bezæ argumentationẽ facit. Bezæ obiectio. Is enim vt ostendat per hominẽ peccati multos homines, aut corpus quoddã hominum intelligi posse: *Neq; verò aliter* (inquit) *Daniel* (*quicũ hoc in loco mirè consentit Paulus*) *singularibus vrsi, leonis, pardi nominibus multos Reges intelligit in vnum monarchia corpus iunctos.* Atqui, ô bone vir, Daniel neq; multos Reges in vnum monarchiæ corpus iun- Responsio. ctos nominatim vocauit vrsum, leonem aut pardum; neque nominibus illis vrsi, leonis aut pardi (saltem vbi primùm fecit illorum mentionem) articulum apposuit. Sic enim ait cap. 7. *Quatuor bestiæ grandes ascendebant de mari: prima* (ὡσεὶ λέαινα) *quasi leæna: alia similis* (ἄρκτῳ) *vrso: alia quasi* (πάρδαλις) *pardus.* Non dixit, primam bestiam fuisse leænam, nec secundam fuisse vrsum, nec tertiam fuisse pardum: ac multo minus dixit, primam bestiam fuisse *hanc* leænam, aut secundam similem fuisse *huic* vrso, tertiámve fuisse velut *hunc* pardum. Nihil tale apud Danielem repetis. Quod ergo ille per generis aut formæ nomen, cuius est multa sub se complecti, enuntiauit, non immeritò ad multos Reges per quasi

leænam,

leænam, vrſum, aut pardum ſignificatos, referri poteſt. At longè aliter D. Paulus rem hoc in loco expreſſit. Non enim dicit, *Niſi reuelatus fuerit quaſi homo peccati, ſed homo peccati:* nec generaliter & indefinitè *homo*, ſed *ille homo*. Taménne, *cum Daniele Paulus mirè conſentit hoc in loco?* An potius aliter Daniel tres monarchias, aliter Paulus Antichriſtum deſcripſit? Ille illas generaliter deſcripſit, velut communes pluribus: iſte hunc definitè ac perſonaliter deſignauit, velut qui rem vni perſonæ propriam prædiceret. Næ iſti præclarè conferunt ſcripturas, qui res tam diſſimiles pro ſimilibus habent. Verùm vt ad id quod inſtituebamus, noſtra reuertatur oratio: Antichriſtus nec ſemel, nec bis, ſed ſæpiſſimè per huiuſmodi articulos in ſcripturis ſanctis velut indice digito demonſtratur. Etenim apud Matthæum (c.24) appellatur τὸ βδέλυγμα, illa abominatio. Itemque apud Paulum Antichriſtus vocatur ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος, ὁ ἄνομος, & ſecundũ quoſdã ἡ ἀποστασία & τὸ ψεῦδος, *ille homo peccati, ille filius perditionis, ille aduerſarius, ille iniquus, illa defectio, & illud mendacium.* Apud Ioannem verò nominatim ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichriſtus.* Sic
1. Ioan. 2. enim articulũ Græcũ ſignificamus, quia Latini articulũ, qui Græco propriè reſpõdeat, non habent. Quæ autem ſit articuli Græci vis, ipſi Patres Græci optimè fidem facient. Epipha-
Græci articuli vis & poteſtas. nius lib. 1. contra hæreſes, ſecta 9. *Si dixerimus, addito articulo,* ὁ βασιλεὺς, *minimè ambiguum eſt ſignificatum. Nam Rex, de quo quæritur, aut de quo dicitur, aut qui cognoſcitur, aut alicuius imperium habens, per articulum indicatur. Et ſi dixerimus,* θεὸς, *id eſt, Deus, ſine articulo, quemlibet Deum gentium diximus, non Deum verum. Si autem dixerimus,* ὁ θεὸς: *palam eſt, quòd ab articulo verum (Deum) ſignificamus, qui eſt, & cognoſcitur.* Idem præterea ſentit Chryſoſtomus in c. 7. Iſaiæ: *Si de muliere, iuxta communem naturæ legem pariente, fuiſſet ſermo hic: qua gratia id Propheta vocaſſet ſignum, quod quotidie videmus fieri? Sanè ob hoc ſermonem exorſus non ſim-*
Articulus rem ſolam & inſignem notat. *pliciter dixit, Ecce virgo, ſed, Ecce hæc virgo: cum adiuncto articulo,* ἡ, *hæc: nobis inſinuans, rem eiuſmodi eſſe factam, quæ inſignis ſit, & eadem ſola. Nam quòd eadem acceſſio articuli hoc indicet, nec obſcurè, poteſt quis lectione Euangeliorum edoceri. Ad Ioannem enim Iudæi cùm miſiſſent, vt eum interrogarent, Quis es? non dicebant, Tu es Chriſtus? ſed, Tu es* ὁ χριστὸς, *ille Chriſtus? Neque dicebant, Tu es Propheta? ſed: Si tu es* ὁ προφήτης, *ille Propheta? Quorum vnumquodq; eximium per ſe erat & prærogatiuæ ſingularis. Ad id conſignandum etiam Ioannes exorſus Euangelium non dicebat, In principio erat* λόγος, *Verbum, ſed,* ὁ λόγος, *illud, vel ſingulare Ver-*
In Iohan. lib. 1. ca. 4. Vnum & ſolum. *bum, & hoc Verbum erat apud Deum.* Cyrillus etiam ſic ait: *Illud apprimè tenendum eſt, quòd quando diuina ſcriptura nominibus, ſecundùm Græcæ linguæ vſum, articulos præponit, tũc & vnũ, & quod ſolum propriè, atq; verè tale quid dicitur, ſignificat: articulo autem non adiecto, generalius cuncta deſignat: vt verbi cauſa: Multi vocati ſunt dij, ſed quando cũ articulo Græca lingua Deus dicitur, tunc ſolus & propriè Deus deſignatur: cùm verò abſque articulo Deus profertur, qui ad hoc*
Homo cum articulo denotat ſingularem hominem. *gratia vocatus eſt, intelligitur. Sic cùm homo ſine articulo dicitur, homo quiſpiam deſignatur: quando autem articulus accedit, vnicum atq; ſingularem hominem denotat. Ideo videmus, Filium hominis articulo ad vtrumq; nomen præpoſito à Saluatore noſtro proferri, quando ſe ſolum ab infinita hominum multitudine velit ſignificare. Hæc cùm ita ſe habeant, dicant quæſo, quomodo intelligendum eſt, In principio erat Verbum; cùm huic vocabulo, Verbum, articulus ſit adiectus? Non enim poteſt niſi ad vnum Verbum, quod propriè atque verè in principio erat, articulata referri oratio.*

Quòd ſi Patres omnium doctiſsimi tantam eſſe vim articuli Græci iudicarunt, vt vbi is hominis, virginis, aut perſonæ alicuius nomini apponeretur, ibi crederent, omni confuſione ſublata, certũ hominem, certam virginem, aut certam perſonã in Trinitate deſignari: cùm Antichriſtus apud Paulum ita deſcribatur, vt ad minimum quinquies eodem in loco articulus appellationi eius præponatur, dũ dicitur, *Ille* homo peccati, *ille* filius perditionis, *ille* aduerſarius, *ille* iniquus, *illud* mẽdacium: efficitur profectò, vt per Antichriſtum vſq; adeò ſingulari nota deſcriptum non multitudo aliqua ſine vno certo Principe, ſed ſingularis quæpiã
Daniel. 7. perſona intelligi debeat. Quid quòd Deus per Angelum ſuum apud Danielem Prophetam de Antichriſto manifeſtiſsimè loquens, & res geſtas illius velut certi cuiuſdam Principis deſcribens: *Decem* (inquit) *cornua ipſius regni* (Romani ſcilicet) *decẽ Reges erunt, & alius* (nimirũ Antichriſtus) *conſurget poſt eos, & ipſe potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit, & ſermones contra excelſum loquetur, & putabit, quòd poßit mutare tẽpora & leges, & tradentur in manu eius vſque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Iſte alius, qui ſic humiliabit tres ex decem Regibus, & oppugnabit ſanctos, & regnabit tribus annis & ſex menſibus, iſte (inquam) eſt ille vnus & ſingularis Antichriſtus, de quo iam agimus. Atq; ita Daniele interpretantur omnes antiqui doctores, Irenæus lib. 5. contra hæreſes, Hieronymus in 7. c. Danielis, Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 20. ca. 23. Theodoretus in ſuis Commentariis in Danielem. Quis ergo dubitet, illum eſſe vnum aliquem certum hominem, cuius & certa conditio, & regni adminiſtrandi ſpatium, & res geſtæ tam accuratè deſcribuntur? Accedit eòdem, quòd Ioannes Apoſtolus numerum etiam recenſet, quo Antichriſti nomen cõſtabit, Apocal. c. 13.

Faciet,

Faciet, ne quis poßit emere aut vendere, nisi qui characterem, vel nomen bestiæ, vel numerum nominis eius habeat. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum (illius) *bestiæ. Numerus enim hominis est, & numerus eius, sexcenti sexaginta sex.* In eo quòd Ioannes Apost. dicit, *Numerus enim hominis est*; manifestè significat, hominem verum & secundùm naturam eum esse, de quo agit. Non est autē verus homo, qui vnus non est. Nam ille homo qui constat ex multitudine quadam, fictus homo est, & non verus. Vt meritò Beda in eum Apocalypsis locum ita scripserit: *Numerus* (inquit) *hominis est, ne eum putemus iuxta quorundam opinionem vel diabolum esse, vel dæmonem, sed vnum de hominibus, in quo totus satanas habitaturus sit corporaliter.* Hæc Beda. Nomen verò ad hoc imponitur cuiq;, vt à cæteris omnibus per illud dignosci queat. Sic Isaias de Christo dixit: *Et vocabitur nomen eius Emmanuel.* Et Angelus ad Mariam, Lucæ 1. *Vocabis nomen eius Iesum.*

Nomen Antichristi.
Isaiæ 9.

Quemadmodū ergo cæteri Prophetæ ac Apostoli, quibus nomina diuinitùs vel ab initio donata, vel pòst commutata sunt, certi homines fuerūt: sic & ille Antichristus, cuius nomen in Apocalypsi certum esse, & certo quodam numero constare significatur, non persona monstruosa nescio quæ, sed certa & singularis erit. Nam quid aliud significat pronomen αὐτὸς, *ipse*, quod bis ei tribuit Apostolus, quàm vnā & singularem personam? *εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ, ad hoc, vt reueletur ipse in suo ipsius tempore.* Quis, obsecro, est qui vocatur *ipse*, si certus aliquis homo non est? Aut nunquid Platonis ideam nobis proponit Apostolus? Aut quomodo qui nō est, *suum tempus*, atque adeò suum ipsius habet? Aut quomodo tādem est, qui certam personam & substātiam non habet. Iterum etiam Apostolus de eodem Antichristo dicit, *ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, adeò vt ipse in templum Dei, tanquam Deus, sedeat.* Epiphanius in simili sermone contra Noëtum disputans, qui in sanctissima Trinitate negauerat distinctionem personarum, à pronominū quæ personis diuinis tribuuntur, natura illum confutat, dicens: *Longè clarißimum est hoc: Si abiero, ille veniet Spiritus veritatis:* Ego abeo, & *ille* venit. A voce, *ego* & *ille*, significauit *in substantia esse Filium, substantiam habere Spiritum sanctum.* Hæc Epiphanius. Nónne igitur eodem modo significat, Paulus illum hominem certam substantiam, hoc est, certam personam habere, de quo ait, quòd *ipse* in templo Dei sedeat? Quis *ipse*, si non est vnus aliquis homo? Præterea vt Paulus Antichristo pronomen (ipsum) sic eidem Christus attribuit pronomen (illum) dicens: *Si alius venerit in nomine suo, illum* (ἐκεῖνον) *recipietis.* Hæc pronomina certam personam, & non genus aliquod hominum demonstrant. Etenim vt nomina singulis personis tribuūtur, sic pronomina vicem nominum explent. Cæterùm vt à rebus etiam ipsis hoc astruamus: quomodo infert Apostolus, quòd Antichristus *aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, adeò vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus*: nisi talis homo sit, qui nullum alium vel Deum, vel hominem sibi æqualem agnoscat? Nam si plures homines sunt eiusdem conditionis (vtpote plures Episcopi) qui se inter se fatentur æqualis potestatis esse; non iam is de quo agitur, *supra omne quod dicitur Deus, extollitur*, cùm permulti alij (si aduersariis credimus) ex æquo idē ipse Antichristus sint, quorū & quilibet *dicitur Deus, & extollitur supra omne quod dicitur Deus*: & tamen nemo eorum supra alium extollitur, sed se agnoscit vel æqualē alteri, vel etiam posteriorem, si nō officio, tamen ordine temporis. Hæc ineptiora sunt, quàm vt inter se cohæreant. Vnus quispiam singularis sit oportet, qui & *Deum seipsum ostendit*, & simul *extollitur supra omne quod dicitur Deus.* Nam si alter ex ipsius confessione dicitur etiam Deus, illumq; agnoscit consortē suum (vt in iis qui sunt eiusdem ordinis accidit) iam talis homo non extollitur supra omne quod dicitur Deus.

Ipse.
Lib. 2. heresi 36.
Solus & singularis est, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus.

Certè D. Cyprianus dicit, *Antichristum in hominem venire*: Hippolytus in oratione de consummatione mundi ac de Antichristo dicit, *Antichristum de impura muliere sub forma hominis producturum*: Cyrillus Hierosolymitanus describit *Antichristum fore quendam hominem à diabolo inductum, veneficiis, incantationibus & malis artibus instructißimum*: Ambrosius *tres distinguit Antichristos*: vnum, qui sit *satan*; alterum qui sit *quilibet hæreticus*: tertium, *qui ex scripturis disputat se esse Christum.* de quo in c. 2. posterioris Epistolæ ad Thessalonicenses dicit: *Sicut Filius Dei homo natus, sic satanas in homine apparebit.* Chrysostomus in eandem Epistolam scribens, vocat *Antichristum hominem quempiam omnem satanæ energiam adeptum.* Hieronymus de Antichristo agens, *Putemus* (inquit) *vnum esse de hominibus, in quo totus satanas habitaturus sit corporaliter.* Augustinus sic describit Antichristū, vt eum vocet *Principem ipsum, ad quem reliqua hominum multitudo pertinebit, & illum nouißimum Antichristum.* Et iterum ait: *Si de omnibus impiis dici potest* (quòd sint refugæ à Domino) *quātò magis de isto?* Istum igitur Antichristum, de quo potissimùm Apostolus agit, Augustinus non dubitauit, vnum quendam hominē, impiissimū quidem illū, sed tamen vnum esse. Theodoretus in Cōmentariis suis in Danielem: *Sicut* (inquit) *Dominus per humanam naturā apparens, nostræ salutis auctor fuit; ita etiam diabolus, sumpto suæ improbitatis idoneo instrumēto, per ipsum propriā virtutem ostendet.*

Lib. 3. ad Quir. num. 11.
Catech. 15.
In cap. Luc. 21.
In cap. 7. Daniel.
De ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In Iob. lib. 33. cap. 12.

ostendet. Denique Gregorius Magnus: *Antiquus* (inquit) *hostis illum perditum hominem ingreditur, qui specialiter Antichristus nuncupatur.* Nō secus igitur hi omnes antiqui Patres Antichristum semper intellexerunt, vnum certū hominem futurum, quàm Christus ipse vnus fuit. Verùm vt Christus cùm verè sit vnica persona, interdum tamē significat totum corpus Ecclesiæ, cuius caput est: sic interdum Antichristi nomen ad totum corpus impiorum accommodatur, quamuis ipse in seipso vnicus tantùm existat, omnium videlicet eorum caput, qui defecerunt à Deo. Quæ cùm ita sint, necesse est, Protestantes toto cælo errare qui Antichristum ipsum putant certam sedem successionemq́; hominum, ac non vnam præ cæteris, personā esse. Huc etiam accommodari possent alia sanè plurima è sacris scripturis petita quæ postea copiosius explicabuntur.

Secundus Protestantium error de Antichristo, quem viuentibus adhuc Apostolis occultè ortum fuisse dicunt, confutatur. Et quid apud Paulum sit mysterium iniquitatis.

Capvt v.

Opinio Protestantium.

PRotestantes putant, illum singularem Antichristum, de quo agimus, in mundo iam inde ab Apostolorū tēporibus fuisse, etiamsi nondū esset retectus & reuelatus. Itaque Illyricus (in lib. de sermone sacrarum literarum) dicit, per *mysteriū iniquitatis* (2. *Thess.* 2.) *occultam originem Antichristi & incrementa significari*. Et Beza in explicatione methodi eiusdem Epistolæ, dicit, *Thronum aliquem apostaticum prædici erigendum, quem qui occupat, Antichristus sit. Cuius* (inquit) *Apostaticæ sedis prima fundamenta iam ipsius Apostoli temporibus iaciebantur, sed ita, vt homines fallerent.* Porrò idem Beza (in 2. Thess. 2.) *Manifestè* (inquit) *sunt hallucinati, quicunq. de vno quopiā homine putârunt hoc* (quod Paulus de Antichristo scribit) *intelligi, nisi dent mihi quempiam, qui à Pauli sæculo ad diem vsque iudicij superstes maneat.* Hinc apparet, Protestantes putasse Antichristum sub ipso Pauli sæculo in mundo fuisse, etiamsi adhuc lateret.

Prædicti erroris confutatio.

Equidem nunquam negabo, *mysterium iniquitatis*, quod Paulo Apostolo adhuc viuente *operabatur*, ad Antichristum, totius iniquitatis quæ per homines patranda erat, principem & caput, spectasse. Non quòd Pauli adhuc tempore ortus fuerit Antichristus, verùm quia eius operis, quod tunc per satanam fiebat, ea erat natura & ratio, vt ad Antichristum postea venturum necessariò pertineret. Nam satanas qui principatum suum per incarnationem Christi vehementer afflictum viderat & conuulsum, cupiebat quidem & ipse, per alium hominem, cui vim suam omnem potestatemq́ue donaret, regnum Christi oppugnare. Sciebat enim, multum valere apud homines, qui ex carne constabant, carnis humanæ operam & ministerium. Sed quia *Deus ligauerat satanam vsque ad mille annos*, hoc est, conatum eius impediuerat, ne quod facere volebat, efficere posset, donec plenitudo temporis aduenisset, in qua hæc potestas diabolo concedenda erat: propterea quicquid interim per satanam adhuc ligatum & impeditum peragebatur, ad Antichristum quidem informādum & velut parturiendum referebatur, ideoq́ue *mysterium iniquitatis* meritò dictum est, non tamen ipsum Antichristum omnibus numeris suis perfectum adhuc producere poterat, Deo nobis melius prouidente. Nec enim multo ante finem mundi nascetur Antichristus, vti suo loco declarabitur. Nunc dicimus, *mysterium iniquitatis* esse id omne, quod iniquum illum Antichristum non adhuc in rerum natura existentem, sed in Dei præscientia, & in diaboli voto ac desiderio abditum & occultatum præfigurat, & significat iis qui per Euangelicam Iesu Christi doctrinam admoniti, & credunt, Antichristum quandoque venturum, & ne illis imprudentibus obrepat, cauere debent. Quicquid ergo remoratur & impedit Euangelij progressum, quicquid Ecclesiam Christi vel intus, vel foris affligit, quicquid veritati Catholicæ fidei, & morum honestati aduersatur: hoc vtique totum ad *mysterium iniquitatis* pertinet. Quod mysterium, Paulo Apostolo adhuc viuente, operatum esse dicitur, quia iam tum erant & intus falsi fratres, & foris manifesti persecutores, & primùm intus, deinde foris Pseudoprophetæ, *qui ex ipsis Christianis exurgentes, gregi non parcebant, sed discipulos abducebant post se*. Hinc fit, vt quidam ex sanctis Patribus dicant, hæreticos: alij verò, Imperatorem Neronem à Paulo appellatū esse *mysterium iniquitatis*. Itaque D. Ambrosius (in 2. Thess. 2.) *mysterium* (inquit) *iniquitatis à Nerone inceptum est, qui Zelo idolorum Apostolos interfecit, instigante patre suo diabolo, vsque ad Diocletianū, & nouissimè Iulianum.* Quam interpretationem tam Chrysostomus, & Græci pæne omnes, quàm Augustinus, & alij plerique Latinorum sequuntur, & approbant. *Ego* (inquit Theodoretus) *existimo, Apostolum per mysterium iniquitatis significare hæreses, quæ exortæ sunt. Per illas enim multis à veritate abductis, præparat diabolus exitium deceptionis. Eos autem appellauit mysterium iniquitatis, vt qui haberent celatum iniquitatis laqueum. Ipse enim* (Antichristus) *apertè à Deo abducit homines. Quamobrem etiam reuelationem, eius aduentum vocauit Apostolus.* Præclarè annotauit Theodoretus,

Apocal. 20. — Mysterium iniquitatis. — Actor. 20. — Imperator mysterium iniquitatis. — De ciuitate Dei lib. 20. cap. 19. — In 2. Thess. 2. — Hæreses mysterium iniquitatis.

reuelationem

reuelationem opponi *mysterio* apud Apostolum. Nam ipse aduentus Antichristi vocatur ab Apostolo *reuelatio*: quod autem præcedit aduentum eius, dicitur *mysterium*. Nam *mysterium* (inquit) *iam operatur iniquitatis, tantum vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat: & tūc reuelabitur ille iniquus*. Vide quàm pulchrè omnia inter se opponãtur: *Tunc*, &c, *iam*: itemque, *mysterium*, &c, *reuelabitur*: denique *iniquitas*, &c, *ille iniquus*. Ait enim, *mysterium iniquitatis operari iam*: sed *tunc reuelandum esse illum iniquum*. Quasi dicat: Iniquitas quidem Antichristi iam nunc est, sed ille iniquus nondum est. Nam iniquitas Antichristi latet in mente ac proposito diaboli: sed ipse iniquus nondum est in rerum natura: *Iniquus* enim ille personam significat quæ nondum est. Iniquitas verò qualitatem personæ demõstrat, quæ in ipso diabolo iam nunc est, & ab illo cum Antichristo, quando is veniet, communicabitur. Quod verò interim per diaboli suggestionem à quocunque homine contra Dei Ecclesiam geritur, id proprie dicitur *mysterium iniquitatis*, quia typus quidam & figura est iniquitatis illius quam ipse Antichristus multo & abundantius & apertius exercebit.

Cæterum veniamus iam ad illas Protestantiū ineptias quibus dicunt, Antichristum sub ipso D. Pauli sæculo originem quandã occultã & incrementa sortitum esse. Ac sanè si hanc originē occultam vel in sola mente diaboli, vel in solis aut hæreticorū, aut persecutorum figuris, quæ Antichristum vtcunque adumbrabant, constituerēt: aliquam æqui boniq; partem eorū haberet oratio. Sed nunc intelligūr, nullo vnquam tempore aliam fore Antichristi personam, aut alium in rerum naturam aduentum, quàm cuius origo Apostolorū temporibus præcesserit: quod ab omni veritate abhorret. Quomodo alioqui dixit ibidem Apostolus, *Deus mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio?* Non dicit, Deum *misisse* illis, neque etiam *mittere*, sed *missurum esse illis operationem erroris*, id est (vt Oecumenius ibidem annotauit) *illusionem efficacem & seducere potentem*. Sine controuersia efficax ista, & quæ ad seducendum valet illusio, non nisi Antichristus est. *Is enim venit secundùm operationem Satanæ in omni virtute, (seu potentia) & signis & prodigijs mendacibus*. Cùm ergo Apostolus dicat, Deum *missurum esse* ijs qui charitatem veritatis non receperũt, *illusionem efficacem*, hoc est, Antichristum, qui habebit in se vnde incredulos & impios seducere queat: profectò idē Apostolus nunquam ea mente fuit, vt Antichristum suo adhuc tempore missum esse crederet. Quorsum enim diceret, Deum *missurum esse* illum, qui iam antè venerat? Mysterium quidem & typus Antichristi iam venerat, sed ipse Antichristus adhuc *erat mittendus*, & propterea Paulo adhuc viuente, non erat natus aut ortus. Quo semel constituto apparet, quã ineptè Beza illud scripserit: *Nisi* (ait) *dent mihi quempiam qui à Pauli sæculo ad diem vsque indicij superstes maneat*. Qui enim sub Pauli sæculo nondum natus erat, sed adhuc *erat mittendus*, quomodo necesse est, vt ille *à Pauli sæculo vsque ad diem indicij superstes maneat?* Irenęus, qui toto ferè vnius sæculi spatio posterior & iunior Paulo fuit, tamen neque suo tempore Antichristum venisse iudicauit. Sæpius enim de Antichristo loquens, eum vocat *illum qui venturus est*: Et rursus, *Qui aduentet*. Cyrillus Hierosolymitanus (in Catech. 15.) *Expectandus* (inquit) *est ille inimicus: & iam aliqua ex parte cœpit præmittere suos præcursores, vt paratus deinde veniat ad venationem*. Gregorius etiam Nazianzenus, qui post Irenæum duobus sæculis vixit, Antichristum vocat *ignem in expectatione positum, qui superuenturus sit, nostrósque lapsus & morbos in sui principatus occasionem arrepturus*. Nondum certè venerat, qui tanquam *superuenturus expectabatur*. Nec quisquam sanctorum Patrum est, qui non loquatur de Antichristo velut de homine post suam ætatem in mundum venturo, vtpote quem nondū venisse cognouerat. Verba ipsorum hoc in loco proferrem, nisi quod posteà hoc ipsum ita fiet, vt aliud etiam quippiam eadem opera confirmandum sit.

Antichristũ sub Pauli seculo nondum esse ortum.

πέμψει mittet.

Lib 5. cont. hæreses sub fine.

Oratio 3. de Pace.

Tertius Protestantiū error de Antichristo (quē dicunt ante aliquot secula reuelatū fuisse) confutatur: & quãtopere ipsi Protestantes de tēpore in quo reuelatus sit Antichristus, inter se dissentiãt.

CAP. VI.

Cùm reuelatus iam sit homo peccati (ait VVolfangus Musculus in locis communibus de Ecclesia ca. 12.) *qua cõscientia in cõmunione & obedietia illius maneremus? Nec enim culpabilē habet Apostasiam, si Ecclesia malignantiū vnà cum Antichristo deseratur*. Ac eodem modo cæteri Protestantes vna voce passim affirmant, reuelatum ante aliquot secula fuisse Antichristū.

CONFVTATIO.

QVod non modò factū, sed etiam reuelatum, & ante aliquot secula reuelatum esse dicitur: id opinor, ijs quibus reuelatum fuit, obscurum iam deinceps existere non potest. Cùm ergo Protestantes affirment, Antichristi aduentum non modò inceptum, sed præterea iam diu reuelatū fidelibus viris esse: par est, vt certas personas quibus primùm reuelatus, certumque aliquod tempus & locum in quo reuelatus fuerit, demonstrent. Nam vt Christiani frustrà Iudæis dicturi essent, priorem Christi aduentum iam reuelatum esse, nisi tempus & locum in quo, itemque personas quibus primùm reuelatus est,

tus est, manifestè ostenderent ac nominarent: sic Protestantes frustrà contendent, reuelatū esse Antichristi aduentum, præterquàm si personas, quibus, locumq; & tempus, in quo reuelatus est, perspicuè designent. Ac Christus quidem anno quadragesimo secundo Imperij Cæsaris Octauij natus est in Bethlehem Iudæ, ac eadē nocte eodemque in loco (vt de Ma-

Luc. 2. Matth. 2. Matth. 3. ria matre eius, & Ioseph nutricio nihil dicam) reuelatus fuit *pastoribus, qui custodiebant vigilias noctis super gregem suum.* Nec ita multo pòst reuelatus est etiam Magis, qui ex Oriente venerunt. Trigesimo autem anno ætatis suæ incipiente, reuelatus est & Ioanni apud Ior-

Luc 3. Ioan. 2. danem, & per Ioannem reliquæ plebi, & præcipuè Discipulis suis per conuersionem aquæ in vinum apud Canam Galilææ. Dicant nunc Protestantes, quando, quibus, & vbi reuelatus est Antichristus. Ac de loco quidem agetur postea plenissimè, quem Romanæ Ecclesiæ sedem, thronumque non esse, multis argumentis demonstrabo. Nunc videamus de tempore, in quo, deque personis, quibus apparuit. Non enim apparuit aut nunquam, aut nullis,

Nescitur quo tẽpore Antichristus sit reuelatus. si omnino reuelatus est. Quo igitur tempore primùm reuelatus est Antichristus? Si diem aut mensem accuratè non tenent, dicant saltem, quo anno salutis humanæ sit reuelatus. At quomodo id dicent, qui vix, ac ne vix quidem de seculo ipso, annorúmue centuria, in qua reuelaretur, satis inter se consentiunt? Illyricus (in Catalogo testium pag. 3.) *Paulum ait prædixisse, Antichristum venturum inclinante in ruinam Regno Romano: ac tum (inquit) Papa cœ-*

An. D. ferè 450. *pit caput suum efferre.* Constat verò, inclinationem Regni Romani ab Honorij Augusti temporibus cœptam esse ante annos 1150. Itaque secundùm Illyrici mentem Antichristus abhinc annis mille & amplius reuelabatur. Quò etiam spectat, quod ibidem (pag. 4.) dicit, *indicasse Ioannem in Apocalypsi, Antichristum per annos 1260. regnaturum.* Quos enim Scriptura dies vocat, hos pro annis Illyricus accipit. Lutherus verò *in supputatione annorum mundi*, ait, *Gregorium Magnum fuisse vltimum Episcopum Romanæ Ecclesiæ. Nam sequentes fuisse Pontifices Romanæ curiæ.* Et mox adiungit, *Bonifacium tertium impetrasse primatum à Phoca.* Itaque

An. D. 600. insinuat, Antichristum circa annum salutis *sexcentesimum* reuelatum fuisse. Nam eo ferè

An. D. 1000. tempore Phocas imperauit. Idem circa millesimū salutis annum ait: *Finito isto millenario, soluitur nunc Satan: & fit Episcopus Romanus Antichristus etiam vi gladij.* Ex his duobus locis conijcio, Lutherum sentire, quòd Antichristus primū gladio tantùm spiritali armatus fuit anno Domini ferè *sexcentesimo*; quodque idem Antichristus anno salutis nostræ *millesimo* fuit etiam gladio corporali armatus. Itaque Illyricus vult, Antichristum ducentis ad minimum annis prius reuelatum fuisse, quàm Lutherus statuerat.

An. D. 763. Iam verò Henricus Bullingerus, qui diligentissimè hanc rem scrutatus esse videri vult, in suis ad Apocalypsim Homilijs ait, Antichristum reuelatum esse *circiter annum Domini septingentesimum sexagesimum tertium.* Qui certè numerus annorum tum ab Illyrici supputatione toto cælo distat, tum præterea & excedit primam, & non assequitur secundā Lutheri supputationē. Etenim si priorem Lutheri supputationem spectamus, plusquàm totū seculum intercedit inter illam reuelationem Antichristi, quæ Lutheri iudicio circa *sexcentesimū* salutis annum facta dicitur, & illam quæ secundùm Bullingeri mentem *septingentesimo demum & sexagesimo tertio eiusdem salutis anno* facta esse creditur. Iam verò si posteriorem supputationem expendimus: reuelatio Antichristi, quæ secundùm Bullingeri fidem facta est anno Domini *septingentesimo sexagesimo tertio*, pluribus etiam seculis antecedit illam quæ post annum salutis *millesimū* extitisse putatur. Magdeburgenses verò dicūt, *tempus quo durat spiritale Regnum Antichristi* (Apocalyp. 11.) *esse dierum seu annorum mille ducentorum & sexa-*

Tempus incertissimum reuelati Antichristi, quia initium eius cognosci nō potest, nisi cognito prius mundi fine qui ab hominibus cognosci non potest. *ginta, eiusdemq; Antichristi temporalē statum, quo gerit vtrunque gladium, esse annorum 666.* Apocal. 13. Quæ illorum opinio extat in Cent. 1. lib. 2. ca. 4. pag. 438. Primùm distinguunt Antichristi statum *in spiritualem & temporalē.* Deinde in spiritualis status duratione exponenda tam longè absunt ab omni certa fide (quæ tamen in rebus diuinitùs reuelatis deesse nō debet) vt nesciāt, vtrū spiritualis Antichristi status per *dies* mille ducētos & sexaginta, an verò per totidē *annos* cōtinuandus sit. Certè nō paruū inter *diem & annū* est discrimē. Nesciūt ergo isti, vtrū spiritualis Antichristi status temporali diuturnior, an breuior sit futurus.

Atqui temporalem volunt esse *annorum 666.* Spiritualē verò *vel dierū, vel annorū* (prorsus enim dubitant) 1260. Scriptura sacra manifestè vtitur *dierū* vocabulo. (Apocal. 11.) Isti aiūt, *quosdā interpretari dies pro annis.* Et hęc opinio (vt antea etiā dixi) placuit Illyrico. Ita enim scribit in Catalogo testiū, pag. 4. *Indicauit Ioannes in Apocalypsi tēpus quo regnabit Antichristus, nēpe 1260. dies, id est, annos, vt Scriptura sæpe in prophetijs & typis per diem annum notat.* Hæc Illyricus. Vult igitur, Antichristi regnum durare *per annos mille ducentos & sexaginta.* Quod ita si est, vtiq; nec Illyricus, nec alius quispiā vel scire, vel cōijcere poterat, quo primum tēpore Antichristus fuit reuelatus. Nam cùm ex Paulo cōstet, *Antichristū illustratione aduentus Domini abolendū esse*, nesciatur autē, vel quo anno, vel quo seculo quáue annorū centuria Dominus vēturus sit, (nō est enim nostrū, scire tempora, vel momēta temporū:)

efficitur,

efficitur, vt sciri non possit, quo primùm anno seculóue, vel spiritualis (qui secundùm istos durat annis 1260.) vel temporalis Antichristi status (qui durat annis 666.) inchoatus fuerit. Tempus igitur vtriusque status adeò nõ est istis reuelatũ, vt ne conijcere quidẽ possint, quãdo inchoetur. Relinquamus Lutherum, Bullingerum, Illyricum, & Magdeburgenses.

VVolfgãgus Musculus (in locis Commu. de Ecclesia c. 12.) quemadmodũ vult, *Antichristum ante sua tempora fuisse reuelatum*; sic apertè indicat, *sub D. Bernardi seculo fuisse adhuc reuelandum*. Postquàm enim ea D. Bernardi verba (ex Sermone 6. in Psal. 96.) recitauerat (*superest vt reueletur homo peccati*) mox de suo Musculus adiungit: *vnde colligebat* (*Bernardus*) *reuelationem Antichristi esse in propinquo? Ex his videlicet, quæ Romæ palàm non Apostolica, sed Apostatica geri videbat. Imò, non simpliciter geri, sed tanta impudentia in immensum crescere, vt nihil posset aliud esse præ foribus, quàm Antichristianæ sedis reuelatio, quæ & nostra & ætate subsecuta.* Hæc Musculus. Qui certè nõ putat, Antichristũ aut ante D. Bernardi ætatẽ, aut in illa, sed nostra, & ætate subsecuta reuelatũ esse. Vbi fateor, me nescire, vtrũ hæc verba (*ætate subsecuta*) retulerit ad ætatem, quæ D. Bernardum, an verò eam, quæ suam ipsius cõscriptionem subsecuta est. Magis adducor, vt putem, eum loqui de ætate, quæ D. Bernardũ subsecuta est. Non igitur aut Lutheri, aut Bullingeri, aut Illyrici, aut Magdeburgensiũ opinionẽ in ea re secutus est Musculus. Et quomodo Antichristus pro reuelato habetur, cùm quo tempore potissimùm reuelatus sit, illi ipsi nesciant, qui maximè omnium affirmãt, reuelatũ iam diu esse Antichristum? Plures Protestantiũ pugnantes de Antichristi reuelatione sententias colligere facillimum mihi esset, si plures eorum libros aut vacaret, aut liberet euoluere. Nunc satis esse putaui, quòd Illyricus Antichristi reuelationem *in inclinationem Imperij, hoc est, in annum Domini quadringentesimum & ferè trigesimum*: Lutherus autẽ in annũ Domini partim *sexcentesimũ*, partim *millesimũ* reiecit: Bullingerus verò in annum Domini *septingentesimũ sexagesimũ tertiũ*: Musculus post annũ Domini *millesimũ centesimum & ferè tricesimũ*: Magdeburgenses in tempus adeò incertũ, vt tamen statum eius temporalem (qui nunquam obscurus esse potest) voluerint esse *annorum 666.* spiritualem verò *annorũ* 1260.

Musculus putat, Antichristũ reuelatum post an. Dom. 1130.

Itaque cùm isti omnes & Antichristum iam diu reuelatũ esse cõtendant, & ne de seculo quidem, nedum de anno, mense aut die, in quo primùm reuelaretur, consentiant, sed alius aliud seculũ proponat, hic incertũ, ille certũ, hic vnũ, ille aliud, ac tertius etiam aliud: hinc, opinor, nõ immeritò cõcludã, non esse adhuc reuelatũ Antichristũ. Alioqui certissimè tenerentur & tempus reuelationis, & personæ, quibus primũ reuelatus fuit. Ego enim non tantùm quæro, quo tẽpore, sed etiã *quibus personis* ab initio apparuit, aut manifestatus fuit Antichristus. Proferantur aliquot homines quarti, & quod excurrit, aut sexti, aut septimi post Christi natiuitatẽ seculi, aut etiã decimi, qui dicantur vidisse Antichristũ, & eũ pro Antichristo habuisse. Ex tot Græcis, Latinis, Barbaris, qui tũc in mundo fidẽ Catholicã confessi sunt, vel pauci nominẽtur, qui (velut olim Pastores quidã in Iudæa, velut Magi ex Oriente profecti, aut velut discipuli fideles) aut ipsi, aut alij pro ipsis quoquo modo testatũ reliquerint, quòd Antichristus (circa annũ Domini siue quadringentesimũ & eo amplius, seu sexcẽtesimũ, aut integro præcedente, aut etiã subsequẽte seculo, alijsue annis aut seculis superius descriptis) vel ipsis, vel alijs fide dignis testibus apparuit. Si nullũ eiusmodi testimoniũ producitur, si neq; Scriptura sacra, neq; Catholica traditio, neque signatæ tabulæ, neque historia quæpiã probata id cõfirmat: quænã hæc reuelatio est, quã nullus mortaliũ sciatur vidisse? Aut nunc demũ reuelatur nostris Protestantibus, quid ante annos mille, vel etiã octingẽtos atq; eo amplius, factũ fuerit? Nũc igitur primũ, & nõ annis ab hinc mille aut octingentis reuelatus est Antichristus. Tu dicis, eũ fuisse reuelatũ aliquot ab hinc seculis. Dic igitur: Cuinã fuit reuelatus? Vtrùm toti mũdo? An testibus præordinatis? Non toti mũdo. Alioqui omnes Ecclesiasticæ historiæ mentionẽ rei tam nouę, tam stupendæ, tamq́; diu expectatæ fecissent. At nũc apud omnes historias de hac re mirũ est silentiũ. Si paucis tantũ reuelatus fuit, tanto magis opus est, vt hi pauci nominẽtur, vtq́; ostẽdatur auctoritate aliqua graui, hoc ita verè gestũ esse. Nã vt dicas, Antichristũ ante octingentos aut nongentos annos reuelatum esse, & neminem earum ætatum proferas cui reuelatus fuit: hoc quid aliud est, quàm id impudenter dicere, quod verum esse demonstrare non queas? Daniel docet, Antichristum *post decem Reges consurgentem, & tres ex illis humiliaturum, & septem alijs potentiorem futurum.* Si ergo reuelatus iam est Antichristus, reuelati sunt & *decem illi Reges*: & præterea ex illis decem *aliqui tres*, quos Antichristus præter cæteros humiliauit. At quinam sunt isti?

Quibus personis reuelatus fuerit Antichristus, Protestantes neque dicũt, neq; sciũt.

Daniel. 7. Illa certa & reuelata non esse quæ sub Antichristo iam reuelata fiant.

Scio, *Fridericum secundum* in Epistola sua nominasse olim Reges decem, atq; in illis *tres*, qui potissimũ humiliati sunt. Dicit enim, decẽ cornua (seu Reges) esse *Turcas, Græcos, AEgyptios, Afros, Hispanos, Gallos, Anglos, Germanos, Siculos, & Italos, qui Romanas* (inquit) *prouincias possidẽt*. Hęc Fridericus. Qui, nescio, cur *Persas, Arabes, Gothos, Dacos, Bulgaros, Dalmatas, Hũgaros, Bohemos, Polonos, Heluetios, Normãnos, Lusitanos, Cypri, Cretæ, Sardiniæ, Rho-*

di, aliarumq́; insularum Reges & Dominos prætermisit, quos omnes constat quasdã prouincias possedisse, quæ olim paruerant Romanis. Præterea cur Afros velut vnũ Regem enumerat, cùm in Africa & tunc fuerint hodieque sint permulti Reges? Certè Bullingerus (in Apocal. Serm. 76.) *Dalmatiam & Hungariam* inter cornua seu regna illa decem, nõ dubitauit recensere. Cùm igitur nulla ratio proferatur, ob quam credamus, illos decem Reges quos *Fridericus* nominat, potius quàm alios aliquot à Daniele intelligi; adhuc satis apertè reuelatum

Apocal. 7. fuisse nõ videtur Antichristi mysteriũ. Accedit eòdem, quòd *decem Reges dicuntur vna hora* (seu eodem tempore) *potestatẽ accepturi cum bestia.* Verùm Angli nõ vna hora cũ Turcis acceperunt potestatẽ, sed permultis antea seculis: id quod illi nõ ignorant qui versati sunt in historijs. Præterea Bullingerus (in Apocal. Serm. 57. & 61.) ait, per *decẽ Reges* nõ præcisè *de-*

Iren. lib. 5. *cem*, sed in toto genere *multos* Reges significari. At *Irenæus*, & *Hieronymus* in Danielẽ nominatim vrgent numerũ *denariũ*. Vtcunque id se habeat, saltem illud animaduersione dignũ est, aliud *Friderico*, & aliud *Bullingero* hac in re placuisse: cùm tamen in ea re, quæ reuelata est, hoc non debuerit contingere. Qui enim diuinæ reuelationi fidem nõ habet, infidelis est, & à Christi Ecclesia separandus. Deinde quidnam est quod Daniel ait, Antichristũ *tres*

Quinã sint tres Reges. *ex decem Regibus humiliaturum?* Quinam sunt *tres isti Reges?* Aut quomodo, & à quo humiliati sint? Nam neq; hoc post reuelationẽ Antichristi iam deinceps ignorari potest. Fridericus in eadem Epistola respondet, *Siciliæ, Italiæ & Germaniæ regna* esse illa, quæ Antichri-

Daniel. 11. stus coëgerit sibi potissimùm seruire. Atqui Daniel Propheta de Antichristo in typo quodã loquens: *Mittet* (inquit) *manum suã in terras, & terra AEgypti non effugiet: per Libyam quoque & AEthiopiam transibit.* In quibus verbis antiquissimi Patres illa eadem tria regna designa-

In cap. 7. Daniel. ri putârunt, quę Antichristus sibi pręcipuè subijceret. Vnde Hieronymus, *Dicamus* (inquit) *quòd omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt: In consummatione mundi, quando Regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidant, & vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, AEgyptiorum Regem, & Africæ, & AEthiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus. Quibus interfectis, etiam septem alij Reges victori colla submittent.* Si AEgyptus, Africa, & Æthiopia sunt illa regna, quæ Antichristus humiliabit, certè *Fridericus* nõ rectè pro illis supposuit *Siciliæ, Italiæ, & Germaniæ regna.* Imò hinc probatur, Antichristum adhuc sub Friderico nõ fuisse reuelatũ. Alioqui res ipsa docuisset ipsum, quænam fuissent tria hæc Regna.

Sed omissa Danielis Prophetia, conferamus nos ad manifestiora D. Pauli verba. *Is* (2. Thessal. 2.) ait, *aduentũ Antichristi esse in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus.* Vos

Propria Antichristi prodigia nondũ reuelata sunt. dicitis, Antichristũ iamdiu reuelatũ esse. Quæro igitur, *quæ sint prodigia & signa, in quibus venit?* Magdeburgenses (Cent. 1. lib. 2. c. 4. pag. 436.) *Huiusmodi* (inquiunt) *miracula erunt apparitiones animarũ fabulantiũ de Purgatorio, petentiũ pro se Missas celebrari, sanationes morborũ, quæ accident colentibus statuas & voụentibus Sanctis.* O pręclaros Antichristi reuelatores! Illa enim signa & prodigia nobis proferunt, quæ non modò cum alijs Patribus Latinis, verùm

Eccles. hist. lib. 7. cap. 14. etiã cũ Græcis, & illis quidẽ antiquissimis, cõmunia sunt. Quis nescit, quid Eusebius *de imagine Christi scribit, quam mulier ab ipso Filio Dei profluuio sanguinis liberata, ei ex ære statuit, ad cuius statuæ fimbriã, cùm herba propè enata excreuisset, morbis cuiusque generis medicandi vim habebat.* Hæc igitur statua morbis omnibus medicinã faciẽs, nunquid insigne Antichristi fuit? Nã & illa statua edidit signa, morbosq́ue curauit. In Palęstina igitur, nõ in vrbe Roma educatus est Antichristus. Signũ etiã crucis Dominicæ mulierẽ pęne mortuã pristinæ restituit valetudini sub Constantini Magni tẽporibus; vt est apud Sozomenũ li. 2. c. 1. Nunquid & ibi fuit Antichristus? Edessa ciuitas per imaginẽ Saluatoris, quã ipse Abgaro miserat, ab ingenti periculo, & regis Cosroës obsidione liberata est, auctore Euagrio, li. 4. c. 26. Si ergo talia signa sępe in Oriente facta leguntur, quomodo per illa tã crebrò alibi ostensa, certus quispiã ordo Pontificũ Romanorum declaratur esse Antichristus; præsertim cùm tot eius generis prodigia Romæ nõ euenerint, quot in alijs regionibus Christiani orbis? Nã *de apparitionibus animarũ, & Purgatorio plura legimus apud Bedã in historia gentis Anglorũ*, quàm vllus Pontifex Romanus aut fecisse, aut tradidisse cõmemoretur. An nõ igitur quilibet animaduertat, quàm longè à veritate isti absint, qui talia signa enumerãt, vt Pontificem Romanum probent esse Antichristũ, qualia omnibus ex æquo nõ Episcopis tantùm, sed etiã Doctoribus

Cap. 13. Christianis cõueniũt? In Apocal. traditur, Antichristum facturũ esse, *vt ignis de cælo descẽdat in terram in conspectu hominũ.* Quærimus ab ijs qui reuelatum esse credũt Antichristũ, quis Pontificũ Romanorũ hoc præstiterit? Respondet Bullingerus in eundẽ locũ, hoc eos facere, *qui dicunt se dare Spiritum sanctum, qui verè est ignis de cælo descendens.* Optimè. Sed hoc Apostolis quidem accidit, vt dum ij manus baptizatis imponerent, aut etiam Dei verbum prædicarent, caderet Spiritus sanctus super fideles in conspectu hominũ. Actor. 8. 10. & 19. Sed nullus Romanorum Pontificum tale aliquid in conspectu hominũ fecisse legitur. Ta-

le igi-

le igitur signum Protestantes excogitârunt, quod potius Apostolos Christi, quàm Pontifices Romanos demonstret esse Antichristum. Nam quòd Bullingerus eam doctrinam quæ tradit, Spiritum sanctum in Sacramento confirmationis & pœnitentiæ per Christi ministros dari, solius Antichristi doctrinam ait esse, facilè apparet, D. Cyprianum, Dionysium, Ambrosium, Augustinum, omnesque adeò Catholicos Patres, qui Nouatianis & Catharis se opposuerunt, eiusmodi Antichristos fuisse; id quod in libro superiore planum feci. Isti sane per suam ineptissimam opinionē ea tribuunt Antichristo, quæ non minus in quoslibet sanctos Patres quàm in Romanos Pontifices cadunt.

Omittamus iam reliqua, de quibus postea dicendi opportunior se offeret occasio: nunc agemus tantùm de *numero nominis bestiæ*. Nec enim dubiū est, quin postquā reuelatus fuerit Antichristus, & nomē eius, & numerus nominis debeat manifestissimè reuelari, præsertim cùm Spiritus sanctus dicat, *Hic sapientia est. Qui habet intellectū, computet numerū bestiæ. Numerus enim hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex.* Irenæus verò in fine lib. 5. contra hæreses: *Oportet* (inquit) *tales discere, & ad verum recurrere nominis numerum, vt non in Pseudoprophetarū loco deputentur. Sed scientes firmū numerum, qui à Scriptura annuntiatus est, id est, sexcentorū sexaginta sex, sustineant primùm quidem diuisionē Regni in decem; pòst deinde, illis regnantibus, & incipientibus corrigere sua negotia, & augere suum regnum, qui de improuiso aduenerit, regnū sibi vindicans, & terrebit prædictos, habens nomē continens prædictū numerum, hunc vero cognoscere, esse abominationē desolationis.* Ex quibus Irenæi verbis intelligimus, numerū nominis Antichristi latère nō posse, cùm semel apparuerit. At Protestantes cùm dicār, iam sex aut septē secula esse, quòd reuelari cœpit Antichristus, tamen nec adhuc quidē sciūt quod sit nomen bestiæ. Bullingerus sane (tam in Præfatione sua quàm in sermone 61. in Apocal.) ad *postremū dicit, hunc numerū (666.) pertinere ad ostendendum illud tempus quo post conscriptam Apocalypsim Antichristus* (ex ipsius iudicio) *reuelari debuit.* Quod ergo verbū Dei palàm aperteq; dicit, *numerū hominis esse*, id Bullingerus vult esse potius *temporis numerum*, quam hominis. Nam Apocalypsim rectè dicit Ioanni reuelatam esse ad finem Imperij Domitiani, quod accidit post Christi natiuitatē annis ferè 97. quibus si addantur anni *sexcenti sexaginta & sex*, erit annus Domini *septingentesimus sexagesimus tertius.* At mox totum hoc quod ædificauerat, destruens, negat annū Domini *septingentesimū sexagesimū tertiū* accuratè spectandū esse, verùm alios aut non ita multum præcedentes, aut paulo pòst subsecutos, in quibus nescio quid euenisse dicit. Obsecro te, Bullingere, soletne annus aliquis nominatim designari, vt non potissimum is ipse, verùm alius aliquis multò magis considerari debeat? Quænā hæc ratio est? Si numerū aliquē magnū & capitalem, vtpote ex solis *millenis*, aut etiā *centenis* constantem Scriptura posuisset: meritò fortè dixisses, paucorum annorum nullam esse habitam rationem. At nunc non solùm numerantur *sexcenta*, sed & *sexaginta*, & præterea *sex anni*: & tu cùm de ijs annis diuinitùs præscriptis nunc tollas *quindecim aut sexdecim*, nunc rursus addas *septem aut duodecim*, pro tuo libito (sic enim facis, vt tua ratio constare videatur) tamen putas te rectè scindere verbum Dei? Erras, si id credis. An ignoras, quòd qui vnum in ratione numerandi vel demit, vel apponit, totam numeri speciem cōmutat? An oblitus es, Ioannem ita clausisse librum illum Apocalypsis? vt diceret, *Contestor omni audienti verba prophetiæ libri huius: Si quis apposuerit ad hæc; apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis deminuerit de verbis libri prophetiæ huius; auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de ciuitate sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorū.* Quid quòd, si eas historias quæ in illos Domini annos à te positos inciderūt, commemorare vellemus: facillimum nobis esset ostendere, nihil in illis rebus gestum fuisse, quod Pontificem Romanum vel minimo argumento probet Antichristum esse.

Nescitur adhuc Antichristi nomē. Apocal. 13.

Bullingerus omisso numero quem Scriptura posuit, aliū proponit.

Cap. 22.

Verùm non est opus, vt nos futiles Bullingeri nenias confutemus, cùm ipsi Magdeburgenses tā parum huic eius somnio acquieuerint, vt ipsi longè aliter sentiendū esse iudicauerint. Quos enim annos Bullingerus, antequàm reuelaretur Antichristus, præterijsse voluit; hos non nisi ab Antichristi prima reuelatione incipiendos, Magdeburgici putant. Ita enim scribunt in Centur. 1. *Tempus quo durare debeat externus Antichristi status, qui gerit vtrūque gladiū, expressum videtur in numero 666. Apocal. 13.* Nunc si opinionem Bullingeri conferas cum opinione Magdeburgensium: videbis, quàm bellè isti de re (vt ipsi Protestantes dicūt) apertissima, vtpote iamdiu reuelata & cognita, inter se consentiant. Si enim reuelatus est Antichristus circa annum Domini 763. & secundùm Magdeburgenses externus status Antichristi gerentis vtrumq; gladium, durabit annis 666. profectò iam ante annos centum finitus est & extinctus Antichristi status. Nam si ad 763. adiungas 666. hi duo numeri omnino efficiunt annos 1429. Itaq; cùm iam annus salutis 1571. agatur; status Antichristi ante annos centum quadraginta & amplius expirauit. Verùm ipsi Magdeburgenses ibidē dicūt, Regnum Antichristi reuelatum, vsque ad secundum aduentū Christi mansurū, quia Christi ad-

O preclară Protestantiū concordiam! Lib. 1. c. 4. pag. 438.

Pag. 439.

sti aduentu abolendus est Antichristus (2. Thessal. 2.) Igitur Antichristus non circa annum Domini 765. sed multò postea reuelatus est. Nam alioqui ante diem iudicij consummaretur. Ad hanc summam omnia, quæ hactenus dixi, referamus. Prophetiæ omnes, postquã ita impletæ sunt, vt res, de quibus prædictum est, reuelatæ esse statuātur, mox claræ sunt & manifestæ, sicuti perspicue videmus euenisse in natiuitate, morte, & resurrectione Christi, in monarchijs, in vocatione gentium ad fidem in Christum, atq; in alijs eiusmodi rebus. Cæterùm prophetiæ de Antichristo loquentes, nondum ita illustres & perspicuæ euaserūt, vt ipsi Protestantes constituere possint vel tempus certum, in quo primùm apparuerit, vel personas certas quibus ea ætate reuelatus sit, vel quando tria illa Regna humiliārit, de quibus Daniel prædixit, vel quæ signa & prodigia secundùm Apostoli doctrinam ediderit, vel quo nomine secundùm Ioannis Euangelistę prophetiam appellatus fuerit: imò de his omnibus rebus Protestantes inter se in infinitum litigant & contendunt. Non est ergo reuelatus adhuc Antichristus. Quod ipsum certissimis prętereà demõstrationibus euincã, si prius quarrum errorem Protestantium proposuero. Pleraq; enim illorum, quæ ostendent, Pontifices Romanos non esse Antichristũ, ostendent etiam, Antichristũ adhuc nõ esse reuelatũ.

Quartus Protestantium error de Antichristo quem tradunt esse Pontifices Romanos.

CAP. VII.

CVM Protestantes tum ex antiquorum Patrum doctrina, tum ex rebus ipsis didicissent, quantum semper in Ecclesia Christi Pōtificibus Romanis delarum esset, viderentq; tam immobilem petram nullis humanis viribus aut ab initio cōstitui, aut tot seculis continuari potuisse, nec tamen in animum inducere vellent, vt huic Principis Apostolorum præstanti cathedræ, velut à Christo erectæ & stabilitæ, ceruices suas subijcerent: ad id necessariò confugerunt, vt dicerent, hanc Pontificum Romanorum successionem & auctoritatem esse quidem stupendam & admirabilem, sed tamen eam, quæ in Scripturis sacris Antichristo deferenda esse prædicebatur. Hac enim specie diabolus eorum corda seduxit, vt quod plusquàm humani roboris esset, id Satanæ operationi potissimùm tribuerēt. Ac nimirum si hoc eis ante omnia persuasum non fuisset, vix vnquam commisissent, vt ab Ecclesiæ Romanæ fide atque doctrina recederent. Romanos ergo Pontifices Antichristum esse, tradidit Lutherus in supputatione temporum, Illyricus in Catalogo tęstium, Magdeburgenses in Centur. 1. lib. 2. c. 4. pag. 436. VVolfgangus Musculus in Locis commun. tit. de Ecclesia, c. 12. Henricus Pantaleon in Chronologia & Martyrologio, Beza in Annotation. ad 2. Thessal. 2. Rodolphus Gualterus in Homil. de Antichristo, Ioãnes Foxus in Commētarijs rerum in Ecclesia gestarum: Quin etiam Henricus Bullingerus (qui plurimum operæ in hac re posuit) in ipsa Præfatione ad suas in Apocalypsim Homilias, dicit, nullũ alium Antichristum ante seculi consummationem expectandum esse, præter Pontificem Romanum. Quæ insana hæresis nunc, si Deus volet, plurimis argumentis & demonstrationibus confutabitur, si prius quid inter vrbem Romã, Imperiũq; Romanũ & cathedrã Petri, Ecclesiamq; Romanam intersit, explicauero. Multi enim parum animaduertentes harũ rerum differentias, mox vt audijssent Romæ nomen, putārunt, hoc totum quod de vrbe regia dicebatur, ad ipsam quoque Ecclesiam Romanam pertinere.

Etiamsi vrbs Roma ob Imperium Romanum, quod in illa originem accepit, in Apocalypsi dicebatur Babylon, & in ea vel sederint aliquando Tyranni Sanctorum persecutores, vel postea fortè sessurus esset ipse Antichristus; nihil tamen hoc attinere aut ad eandem vrbem iam Imperio spoliatam, aut ad Ecclesiam Romanam & Petri cathedrã, quæ infinito interuallo differt ab vrbe Roma, & Imperio Romano. Vbi etiam insignia quædam Tertulliani & Hieronymi loca de Babylone (cuius in Apocalypsi fit mentio) explicantur.

CAP. VIII.

De reg. iuris cap. 66. EA est natura cauillationis quam Græci σώρειτμα appellant (inquit Iulianus) *vt ab euidenter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea quæ euidenter falsa sunt, perducatur.* Hoc ab exemplo quod nunc de vrbe Roma & Ecclesia Romana proponemus, illustrius

Apocal. 17. fiet. Scriptum est: *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem, & in fronte eius nomen scriptum, mysterium, Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, & vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum Iesu.* (Et pòst:) *Septē capita, septem montes sunt, supra* In Catalog. testium, pag. 4. *quos mulier sedet.* Et ad extremum capitis: *Mulier quam vidisti, est ciuitas magna, quæ habet Regnum super reges terræ.* Indicauit Ioannes in Apocalypsi (ait Illyricus) *locum, vbi præcipuè habitabit Antichristus, nempe Romam: quam tametsi Babylonem vocat, tamen & ipsi Papistæ per Babylonem in nouo Testamento Romam intelligunt. Vt verò minus dubites de qua ciuitate loquatur, addit & hoc indicium, quòd ea ciuitas sit extructa super septem colles, & habeat dominiũ orbis terrarum, quorum vtrumque de Roma tunc verè dictum est.* Hæc Illyricus in eum finem protulit,

protulit, vt ostenderet, *Papam esse ipsum Antichristum*. Bullingerus etiam & alibi sæpè, & in Præfatione ad suas Homilias in Apocalypsim, dicit, *Tertullianum & Hieronymum prophetiã D. Ioãnis in Apocalypsi, quæ ad Babylonem spectabat, omnino de Roma interpretari*. Et hoc isti dicunt, vt insinuent, Romam esse Antichristi sedem: & mox per breuissimam mutationem ab vrbe Roma ad Ecclesiam Romanam, quæ in vrbe Roma ex parte quadam est, disputationem suam perducentes, cauillantur, *Ecclesiam Romanam esse Antichristi sedem*. Explicandum igitur mihi est, quid inter vrbem Romam, seu orbem aut Imperium Romanũ, & Ecclesiam Romanam, Perriq; cathedram intersit.

Paulus Iureconsultus de verborum ac rerũ significatione agens, *Vrbis* (inquit) *appellatio muris, Roma autem continentibus ædificijs finitur*. At Vlpianus ab vrbe Roma ad *orbem Romanum* se conferens, *In orbe* (inquit) *Romano qui sunt, ex constitutione Imperatoris Antonini ciues Romani effecti sunt*. Est igitur & vrbs Roma, & orbis Romanus. *Vrbis* appellatio non excedit muros, *Romæ* autem appellatio vsq; ad continentia ædificia extendebatur: sed *orbis Romani* appellatio tam late patebat, quàm Imperium Romanum. Iam verò *Ecclesia Romana* neque murorum ambitu, nec ædificiorum continentium finibus, nec orbis Imperiiue Romani terminis continetur. Nam & Ambrosius de obitu fratris, & Hieronymus in Apologia aduersus Rufinum, non aliam interpretantur vel Ecclesiam, vel fidem Romanã, quàm quæ Catholica sit. Catholicam verò Ecclesiam constat non solis Imperij Romani finibus concludi, sed multo latiùs patêre. Itaq; Prosper Aquitanicus, *Roma* (inquit) *per Apostolici sacerdotij principatũ amplior facta est arce religionis, quàm solio potestatis*. Itemq; in Carminibus:

Vrbs Roma. Tit. de statu hominum.

Orbis Romanus.

Ecclesia Romana.

De voc. gẽt. lib. 2. ca. 16.

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Relligione tenet.

Leo Magnus Sermone 1. in natiuitate Petri & Pauli: *Petrus* (inquit) *& Paulus sunt viri per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, vt sis gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, & regia per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta, latius præsideres religione diuina, quàm dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius Imperij tui terra mariq; protuleris, minus tamen est, quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod pax Christiana subiecit*. Et pòst: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcẽ Romani destinatur Imperij, vt lux veritatis, quæ in omniũ gentiũ reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mũdi corpus effunderet*. Petrus ergo Romã missus est, nec solius vrbis, nec solius Imperij Romani, sed omnium gentium totius orbis causa, cuius caput Roma tũc erat. Liberatus etiam Diaconus Carthaginensis: *Cùm Siluerius* (inquit) *Papa ob veræ fidei constantiam à Iustiniano cogeretur apud Patarã Lyciæ exulare, venerabilis Episcopus Pataræ venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de tantæ sedis expulsione, multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius à sua sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iussit*. Hæc omnia perspicuè declarant, non modò aliam esse vrbem Romam, Imperiumque Romanum, quàm vel sedes Apostolica, vel Ecclesia Romana sit, sed præterea latius extendi Ecclesiæ Romanæ, quàm Imperij, auctoritatem. Præterea Imperiũ Romanũ (vt à Daniele prædictum est) diuidetur primum in decem Reges, ac deinde prorsus de medio tolletur. Sed cùm Ecclesia Romana sit petra fidei, & Petri sedes; prorsus implebitur quod à Dño de illa dictũ est: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiã meã, & portæ inferi non præualebunt aduersus eã*. Vnde tam Hieron. dicit, *se scire, Ecclesiã ædificatã super petrã Apostolicæ ac Romanæ cathedræ*: quàm August. (in Psal. cõt. partẽ Donati) dicit, *superbas inferorũ portas non victuras Apostolicæ ac Romanæ cathedræ petrã & successionẽ*.

Latius præsidet Ecclesia Romana, quàm Imperiũ Romanũ.

Breuiar. c. 22. Papa est super Ecclesiã mundi totius, cùm multi sint Reges in mundo.

2. Thess. 2.

In Epist. ad Damasum. tom. 7.

Quæ cùm ita sint, videamus iã, queadmodũ intelligenda sint vel quæ Tertullianus, vel quę Hieronymus de Babylone, cuius in Apocalypsi Ioãnis fit mẽtio, locuti sunt. Tertullianus in lib. aduersus Iudæos, & in lib. 3. aduers. Marcion. *Babylon* (inquit) *apud Ioannẽ nostrũ Romanæ vrbis figura est, proinde magnæ, & regno superbæ, & sanctorũ Dei debellatricis*. Vbi tres verissimas causas affert, cur per Babylonẽ Roma intelligi queat. Prima causa est *magnitudo Romanæ vrbis*, quę Babyloni, maximæ omnino ciuitati, ea in parte respõdit. Secunda causa est, *superbia Imperij Romani*, quod etiã adæquabat, imò & antecedebat Regnũ Babyloniũ. Tertia causa est, *persecutio*, quã & olim Babylonij Reges mouebant aduersus Iudæos, veterem Dei populũ; & tam Apostolicis quàm proximè secutis temporibus Romani Cæsares mouebant aduersus Ecclesiã Romanã, & reliquos Christianos. Cùm ergo Roma Babylonẽ retulerit in magnitudine vrbis, in superbia Imperij, & in persecutione sanctorũ Dei; magna ratione adductus est Tertullianus, vt sub appellatione Babylonis Romã apud Ioannẽ intelligi existimaret. Cęterũ si tres istę rationes, ob quas Roma Babyloni similis olim habebatur, iam diu cessârunt; si iam multæ sunt aliæ vrbes maiores & ampliores Romana (vt Mediolanum in Italia, Lutetia Parisiorũ in Gallijs, Colonia Agrippina in Germania inferiore, Cõstantino-

Roma dicitur Babylon ob magnitudinem, superbiam & persecutionẽ quam Ethnici Imperatores aduersus Ecclesiam Romanam & Catholicã commouebant.

polis in Græcia, Caytus in Ægypto, & aliæ alibi) si & vrbs Roma recessit à septẽ montibus, & Romanũ Imperiũ prorsus recessit ab vrbe Roma, & vel superbire, Sanctosque persequi desijt, qua parte cũ Romana Ecclesia in humilitate Christianæ fidei cohæret, vel qua parte in Græcia, in Asia, in Ægypto, sub Turcarum regno superbit, Sanctosque adhuc persequitur, extra Ecclesiam Romanam degit: nónne meridiana luce clarius est, nihil iam ipsius Tertulliani iudicio ad Ecclesiæ Romanæ statũ attinere, quæ D. Ioannes olim de Roma sub figura Babylonis cõscripsit? Satis enim est, tũ ad auctoritatẽ Prophetiæ, tũ ad Doctorũ interpretationẽ tuẽdã, quòd semel Roma, dũ in septẽ mõtibus insidebat, maxima fuit, superbijt, regnum habuit super Reges terræ, sanctorumq; Martyrum sanguine redundauit. Iam verò de montibus in valles atq; in planitiem campi Martij descendit, Imperium in Reges terræ nõ habet, magnitudine mediocri est, Sanctos Dei amat, obseruat, & colit: tantũ abest; vt eos amplius persequatur. Tamẽnne hodie Roma Babylon illa erit quam Ioannes velut sedem Antichristi futuram designauit? Nihil minus. Vbi enim est Imperij superbia, vbi magnitudo Regiæ vrbis, vbi Christianorũ persecutio viget; ibi certe *Babylon*, ibi *ciuitas magna est*, ibi

Quàm diu Roma fuerit Babylon.

mulier illa super populos, gentes & linguas sedet, cum qua Reges terræ fornicantur, & de vino prostitutionis eius ebrij fiũt. Dum ergo Romæ sedit Tiberius Augustus, qui sanctum Dei Iesum Christũ per Pontij Pilati ministeriũ cruci affixit; dum Romæ Nero imperauit, qui Petrum & Paulũ neci dedit; dum Romæ habitabat Domitianus, qui Ioannẽ Euangelistam, Apocalypsis auctorẽ, in Pathmos insulã relegauit; dum Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Diocletianus, & Maximianus Romano Imperio politi, ac in vrbe versati, sanctos Pontifices Romanos & alios Iesu Christi Martyres persecuti sunt: tanto quidẽ tempore vrbs Roma (non tamẽ Ecclesia Romana) Babylon fuit, & sedes ac thronus, qui & Christo iam tunc aduersabatur, & viã sternebat maximo illi & nouissimo Antichristo, qui ex eiusdẽ Imperij iam diuisi brachijs succrescet. Tertullianus igitur, velut exẽplo quodã, quid per Babylonẽ significaretur, declarans, Romã, quæ verè tunc sic erat, vocauit Babylonẽ. Verùm Augustinus totã rei naturam in se perpendens, multo verius & aptius scribit: *Est quædam ciuitas quæ Babylonia dicitur. Ciuitas ista societas est omniũ impiorũ ab Oriẽte vsque in Occidentẽ. Ipsa habet regnũ terrenũ.* Et iterũ: *Omnes qui felicitatem terrenã Deo præferũt, ad vnã illam ciuitatem pertinent quæ dicitur Babylonia mysticè, & habet Regem Diabolũ.*

In Psal. 26. Augustini & Aretæ iudicium de Babylone. In Psal. 61.

In Apoc. 14 Sic igitur de Babylone sentiendũ est, si nolumus in Babylonis definitione falli. Præclarè omnino

In cap. 7. Aretas: *Babylon* (inquit) *hic corruptibilis mundus dicitur, idq; designat dictio magna, quæ subijcitur, Babylon magna venit in memoriã ante Deũ.* Et iterũ: *Cecidit Babylon magna.* Sequitur

Quæst. 11. ad Algasiam. iam, vt D. Hieronymi sententiã de Babylone expẽdamus. Is verò: *Romanũ* (inquit) *Imperiũ ipsi qui imperant, æternũ putant, vnde secundũ Apocalypsim Ioãnis, in fronte purpuratæ meretricis scriptũ est nomẽ blasphemiæ, id est, Romæ æterna.* Purpuratã igitur meretricẽ, in cuius frõte nomẽ blasphemiæ scriptũ est, vocat *Romã*, nõ certè ob Petri cathedrã ibi cõstitutã, sed ob vanã opinionẽ, quã Gentiles velut oraculo deorũ confisi, de imperij Romani æternitate habebãt. Quã interpretationẽ Hieron. hausit ex 18. c. Apocal. Ibi enim Babylõ refertur in corde suo dicere: *Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.* Ac nimirum etiam pueris notum erat, quid apud Poëtam Iupiter promisisset Romanis, cùm diceret,

His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium sine fine dedi.

Cùm igitur illi ciues Romani qui fidem Christi nondum susceperant, palàm præ se ferrent, Romanum Imperium, quod omnium Deorum superstitionem coleret, nullo vnquã tempore delendum esse (Ammianus enim Marcellinus Romam quoq; vocat *æternam vrbem*) Hieronymus tam Danielis prophetia quàm Ioannis Apostoli reuelatione instructus, quemadmodum animaduertit, Romanum *Imperium* esse meretricem magnã, quæ multos Reges & populos vino prostitutionis suæ inebriauerat: sic nullum insignius blasphemiæ nomen in eius fronte descriptum vidit, quàm quod statum suæ illius Monarchiæ immortalẽ atq; æternum prædicabat. Quid autem hoc ad Petri cathedram & fidem Romanam spectat? nisi quòd Protestantes putant, rudem & ignatam plebem, quæ *vrbem Romam ab Ecclesia Romana* discernere non potest, mox audito Romæ vocabulo, id Ecclesiæ fideique Romanæ attributuram, quod non nisi de Romanis idola colentibus dictum erat. *Ecce* (clamãt Protestantes) *Roma vocatur ab Hieronymo purpurata meretrix.* At quæ Roma? Non illa quæ Christum confitetur filium Dei, sed quæ *Iouem* vocat *diuũmq; hominúmque parentem.*

Li. 2. aduer. Iouinian. in fine. Christi confessio facit vt Roma nõ sit Babylon.

Quid quòd ipse Hieronymus hanc ipsam cauillationem grauissimo testimonio suo detegit & reuelat? Sic enim Romam alloquitur: *Ad te* (inquit) *loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione delesti, vrbs potens, vrbs orbis domina, vrbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod diceris. Virtus te excelsam faciat, non voluptas humilem. Maledictionẽ*

quam

quam tibi Saluator in Apocalypsi comminatus est, potes effugere per pœnitentiam: habes exemplum Niniuitarum. Hæc ille. Tantum ergo abest, vt Hieronymus putârit, Romanam Ecclesiā aut Petri Cathedram esse meretricem purpuratam, quę gerit in fronte sua nomē Blasphemiæ, vt dicat potius, *Romam Christi confessione scriptam in fronte blasphemiam delêsse.* Fides enim Christi fecit, vt Roma crederet, suum Imperium breui ruiturum, ac solius Christi Regnum fore æternum. Alibi etiam Hieronymus vrbem Romā ab Ecclesia Romana separans, Marcellam, vt Roma relicta commigret Bethlehem, his verbis inuitat: *Præsepe locus sanctior est Tarpeia rupe, quæ de cælo sæpius fulminata ostendit, quòd Domino displiceret. Lege Apocalypsim Ioannis, & quid de muliere purpurata, & scripta in eius fronte blasphemia, septem montibus, aquis multis, & Babylonis cantetur exitu, contuêre. Exite, inquit Dominus, de illa populus meus: & ne participes sitis delictorum eius: & de plagis eius non accipiatis. Fugite de medio Babylonis, & saluate vnusquisque animam suam. Cecidit enim, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmonū, & custodia omnis spiritus immundi. Est quidem ibi sancta Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum & martyrum, est Christi vera confessio, est ab Apostolo prædicata fides, & gentilitate calcata, in sublime se quotidie erigens vocabulum Christianum.* Sancta est Romana Ecclesia.

Cùm ex his D. Hieronymi verbis perspicuū sit, eum ob solā gentilitatē, quæ in vrbe adhuc suo tempore aliqua restabat, Romā vocasse *Babylonē*, quantoq; longius à gentilitate recedebatur, tanto magis eū iudicasse *deletā blasphemiā, quæ in fronte meretricis inscribebatur:* quo supplicio digni erunt, qui tūc demū aiunt, Romā verè factam esse *meretricē purpuratam*, quando calcata prorsus omni gētilitate, solius Christi nomē ac fidē professa est? Quo enim tēpore Bonifacius Pōtifex (à Magno Gregorio quartus) impetrauit à Phoca Cæsare, vt eliminata idolorū omni spurcitia, Pantheon in sanctæ Dei Genitricis omniumq; martyrum Christi honorem dedicaretur: hoc ferè ipso tempore Protestantes volūt, in vrbe, atq; adeò in Ecclesia potissimū Romana nō extitisse modò, verùm etiā reuelatū fuisse Antichristum. Etenim quoniā Bonifacius tertius ab eodē Phoca petierat, vt Constantinopolitani Patriarchæ, qui se vniuersalē Episcopū scripserat, iniusto conatu represso, *Romana Ecclesia (in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus) omnium Ecclesiarum caput diceretur*: hanc vocē à Catholicis Patribus sæpissimè antea vsurpatā (vt ex libri superioris auctoritatibus cuiuis constare potest) Protestantes vocârunt *blasphemiā in fronte meretricis inscriptā*. Et cùm nouo more hoc dicant, tamen non pudet eos, Tertullianū & Hieronymū huius rei auctores laudare: quasi verò illi Apostolicā Sedē putauerint fuisse Babylonem, aut principatū eiusdem Sedis, blasphemiā in fronte meretricis inscriptā appellârint. Ergóne Tertullianus, *qui Africanis Ecclesiis auctoritatē à Romana præsto esse dixisset*, quiq; *felicem illam, ob doctrinam & sanguinem Apostolorum vocauit*, Babylonem tunc, & meretricem purpuratam adorabat? Quàm clarè, quàm aperte Hieronymus clamat: *Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est?. Super illā petram ædificatam Ecclesiam scio. Et aduersus Rufinum: Miror, quomodo probaueris Italia, quod Roma contempsit; Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit. Scito Romanam fidem, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitam non posse mutari.* Fidem ergo Romanam, Sedem Apostolicam, Petri Cathedrā summo semper honore Hieronymus prosequebatur, nec blasphemiā esse putauit, si ea Sedes omniū Ecclesiarū caput crederetur, quā ipse dixit, *petrā existere, supra quam nō tantū opinaretur, sed sciret, Ecclesiā esse ædificatā*, imò & *domum esse, extra quam Agnus sanctè comedi non potest*, & *velut arcam Noë esse, in qua si quis non fuerit, peribit regnante diluuio.* Quid est autem Petri *Cathedra*, seu *petra* Ecclesiam sustinēs, nisi caput reliqui totius ædificij? Quid est *domus, in cuius cōmunione Agnus necessariò comedendus est*, nisi caput omniū fidelium Ecclesiarū? Quid est arca Noë extra quam non est salus, nisi vna illa Romana Ecclesia, in cuius societate necessariò omnes se continere debent, si ab hæresum diluuio liberari volunt? Tertul. in præscript. aduers. hær. Hieronym. Epistol. ad Damasum. Epi. ad Damasum. Idem est petra & caput.

Cùm igitur Ecclesia Romana semper à Catholicis Patribus habita sit *caput omnium Ecclesiarum*, nec ob primatum Romanæ sedis, verùm ob Imperij Romani superbiam & crudelitatem Roma olim dicta sit *Babylon* & purpurata meretrix: cumq; iam Romanū Imperium ab vrbe Roma penitus alienum sit: certè deinceps Antichristus non Romæ, sed inter Imperij Romani reliquias & fragmēta expectandus est. Ex quibus si aliquis fortè Rex posthac Romam veniret, ibiq; tyrannidem suam exerceret: ea res non magis imputanda erit Sedi Apostolicæ, aut Ecclesiæ Romanæ, quàm Neronis aut Diocletiani persecutio eidem Ecclesiæ olim ascribebatur. Vbicunque enim sederit Antichristus: fides Ecclesiæ Romanæ Sedisque Apostolicæ nec deficere potest, *cùm petra sit, aduersus quam inferorum portæ non præualebunt*: nec obscura esse, cùm & præcipua lucerna sit, *quam Dominus posuit in candelabro, vt luceat omnibus qui in domo sunt: & ciuitas sit in vertice montium posita, quæ non potest abscondi.* Respondere hoc in loco illi alteri Protestantium argumento, quo dictitant, *sessurum in Templo Dei*, & in medio Ecclesiæ Antichristum: hoc est (vt illi rem interpretantur) in Ec-

in Ecclesia Romana: nisi quòd ea res proprium postea locum lõgè opportuniorem sibi vindicabit. Quibus ita dispositis, demonstremus iam solidissimis rationibus, Romanum Pontificem non esse Antichristum.

Prima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus ille insignis, qui vnus tantùm homo est, cùm plusquàm ducenti Pontifices Romani fuerint.

CAP. IX.

IAM antè multis argumentis declaraui (quod tamen hîc repetendum est, vt ad id quod iam instituimus, accommodetur) Antichristum illum insignẽ de quo agimus, vnã certam personam, ac non Sedem quandam aut successionem hominũ esse. Primùm enim

1\. Ioan 5. 1. Ioan. 2. Christo, qui vna certa persona est, & omnium iustorum caput, Antichristus velut aduersarius vnus insignis, & omnium impiorum hominum caput opponitur. Deinde à Ioanne ap-

2\. pellatur ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus*, velut vnus eximius inter multos. Tum autem per articulum hominis nomini appositum ab Apostolo describitur, dum vocatur ὁ ἄνθρωπος

3\. τῆς ἁμαρτίας, *homo ille peccati*. Articulus enim talis, de homine quopiam certo ac singulari sermonem esse, demonstrat. Præterea in Apocalypsi (*c.13.*) proprium nomen habiturus

4\. prædicitur, quod contineat *666*. Nomina verò propria non nisi personis certis & singularibus imponi solent. Quintò, per pronomẽ (*ille*, & *ipse*) tum in Euangelijs, rum in Epistolis

5\. Pauli designatur: quæ pronomina certissimam illius de quo agunt, personam demonstrant.

Ioan 5. 2. Thessal. 2. Sextò, *extollet se* (vt Apostolus ait) *supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*. Non potest

6\. igitur fieri, vt plures consortes habere se fateatur, qui eodem modo sese efferant. Alioqui non extolleret se supra omne quod colitur, quia socij eius futuri essent in eodem superbiæ gradu ex sua ipsius confessione. Cæterùm si nouissimus ille Antichristus creatorem cæli & terræ non agnoscit æqualem sibi: quis putet, eum esse Antichristum illum insignem, qui alios permultos agnoscit tam prædecessores, quàm successores suos in eodem officio? quod certè Romani Pontifices hodie faciunt, ac semper fecerunt. Necessariò solus est, qui tanta superbia effertur, vt supra omne numen se extollat. Denique omnes sancti Patres, Græci,

7\. Latini, Syri, qui per tot secula vel in Oriente, vel in Occidente, vel in Aquilone, vel in Meridie vixerũt, secundùm fidem ac traditionem ab Apostolis acceptam, de Antichristo locuti sunt velut de homine vno: cuius & certam patriam, & certam tribum, & res gestas vni personæ proprias, & regnum breuissimũ, & finem exitumq; subitaneum ita secundùm Scripturas descripserint, vt hæc omnia non potuerint præterquàm ad vnum certum hominem referri. Cùm igitur tot modis constet, Antichristum esse vnam solam personam; Pontifices autem Romani vna sola persona non fuerint, sed series quædam & successio plurium personarũ: vel ex eo ipso efficitur, vt Põtifices Romani minimè potuerint esse ille insignis Antichristus, quem nunc inquirimus. Hanc rationem multo pluribus argumentis cõfirmare liceret, nisi quòd nolo ea quæ ad alium locum pertinent, in hunc vnum accumulare.

Quæ sint causæ aduentus Antichristi: à quarum vltima petitur hæc secunda ratio, quæ demõstrat, quòd Pontifex Romanus non sit, ac neque possit esse Antichristus, quia sancti Patres Romanæ fidei & Ecclesiæ socij, cùm semper maximè fideles fuerint, minimè omnium debuerunt permitti, vt per suæ communionis principem à fide Christi seducerentur, & Antichristi præcursores fierent.

CAP. X.

Causæ Antichristi.

SI hoc optimè scimus, cuius causas certissimè cognitas & exploratas habemus: non abs re erit exquirere, quænam sint causæ aduentus Antichristi. Nam illis primũ perspectis & consideratis, faciliùs postea deprehendemus, vtrum Papa sit Antichristus, nec ne. Causa prima, quæ Antichristum oriri permittit, est Deus iustus & rectus: qui ex ea re tum Satanæ & membrorum eius malitiam, tum Christi potentiam & Ecclesię suæ constantiam manifestabit. Causa verò proxima efficiens & operans aduentum Antichristi, est diabolus: qui per Antichristum efficaciter seducet homines impios. Causa materialis est ipse Antichristus vera hominis natura præditus: formalis verò, est summa impietas & omnis potẽtia diaboli, qua præditus erit; itemq; signa & prodigia mendacia, quibus instruetur & apparabitur. Causa vltima, ob quam permittitur Antichristus ad seducendos homines venire, hæc est, vt ij iustè condemnentur & puniantur qui non receperunt veritatem ipsam Christum Iesum, sed consenserunt iniquitati & crediderunt mendacio. Hæc omnia in posteriore D. Pauli ad Thessalonicẽses Epistola cap. 2. habẽtur. Cùm enim de Antichristo ageret: *Eius* (inquit) *est aduentus secundùm operationem Satanæ* (ecce proximam efficientem causam) *in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis ijs qui pereũt, eo quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati*. Hæc Apostolus. Est autem certissima illa disputatio, quæ ipsas rerum causas inquirit,

quirir, præsertim quoties eas non ex coniectura humana, sed ex Dei verbo addiscit, quod
neminem vnquàm fefellit, aut fallere potest. Ob quem finem veniat Antichrist⁹.
Dico igitur, cum his causis nullo modo cōsistere, vt Pontifex Romanus sit Antichristus:
id quod primùm clarissimè apparet ex fine ipso, qui est potissimus omnium causarum. Per- Status quæstionis.
mittitur Antichristus venire, *vt iudicentur, qui non receperunt Christum Iesum.* Sed ex omni Paulus circiter an.
orbe terrarum nulli homines veriùs receperunt Christum Iesum, quàm ij fideles, qui per- Dom. 50.
manserūt, & adhuc permanent in fide Romanæ Ecclesiæ. id quod statim planissimū faciā. Ignati⁹
Ad nullos igitur minus, quam ad Romanæ fidei socios mitti debuit Antichristus. ad illos an. Do. 100.
verò iudicandos præcipuè mitteretur, si Pontifex Romanus esset Antichristus. Nulli enim Polycar.
magis recipiunt Pontificem Romanū, quàm qui permanent in communione Romanæ Ec- an. Do. 130. Irenęus
clesiæ. Prorsus igitur causæ vltimæ, seu diuinæ iustitiæ, per Apostolum reuelatæ repugnat, an. Do. 150.
vt Pontifex Romanus sit Antichristus. Nihil hîc dubium est præter id vnum, *an socij Roma-* Tert.
næ fidei maximè omnium receperint Christum Iesum. Hoc autem ita confirmo: *Gratias ago Deo* 180.
meo (inquit Paulus ad Rom. 1.) *quia fides vestra annuntiatur in vniuerso mūdo.* Sed in illa fide Orig.
quam Romani ab Apostolis acceperunt, & ipsi vsque ad hodiernum diem, & ij omnes, atq; 220.
ij soli permanent, qui communicant cum fidelibus Romanis: igitur nulli melius receperūt Cyp.
Christum Iesum, quàm socij Romanæ fidei. Quod quidem ita factum esse, ij sanctissimi Pa- 250.
tres affirmant, qui præcipua Ecclesiæ Christi lumina omni ætate non apud Catholicos tan- Syno-
tùm, sed etiam apud ipsos Protestantes habita sunt. dus Si-
Ignatius Apostolorū discipulus in ipsa inscriptione Epistolæ suæ ad Romanos, appellat nuessa-
Ecclesiā Romanā *castissimā, & eam quæ præsidet in loco regionis Romanorū.* Et pòst: *Alios* (in- na cir-
quit) *docuistis: Velim ego ea vt firma sint & rata, quæ docentes præcipitis.* Huic proximus Poly- citer
carpus tam ex animo cōmunicauit cum Ecclesia Romana, vt Eusebius (li. 5. c. 24) dicat, *eū* an. Do. 300.
permissu Aniceti Sacrū ibi peregisse. Hūc secutus Irenæus li. 3. c. 3. dicit, *fidem ab Apostolis annū-* Athana.
tiatā per successiones Episcoporū, & potissimum Romanæ Ecclesiæ peruenisse vsq; ad suam ætatem. an Do. 150.
Tertullianus (in li. De præscript. aduers. hæret.) *E Roma* (inquit) *nobis quoq; authoritas præsto* Amb.
est. Felix Ecclesia, cui totā doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Videamus, quid di- 370.
dicerit, quid docuerit. Origenes eandem Ecclesiā cupiebat videre, *vtpote antiquissimam,* teste Epist. 81. Hier.
Eusebio lib. 6. c. 12. Cyprianus li. 1. Epist. 1. *Ecclesia omnis Romana confessa est. Claruit fides, quam* 380.
de vobis Apostolus prædicauit. Et iterum Epist. 3. *Ad Romanos perfidia non potest habere accessum.* Opt. 390
Concilium Sinuessanum Episcoporum ferè ducentorum (aut etiam, vt alijs videtur, trecē- Lib. 2. cont. Parmenian.
torum) Romanæ Ecclesiæ cathedram appellat *Primam sedem,* eamq; *negat à quoquam iudi-* Aug.
cari. Ad Romanā Ecclesiam velut *ad portū communionis Catholicæ,* tum Athanasius & Petrus 420.
Alexandrinus, tum Paulus & Chrysostomus Patriarchæ Constantinopolitani, atq; alij per- De pecc. orig. cont. Pelag. lib. 2. c. 8
multi Præsules confugerūt. Ambrosius de obitu fratris agens, *Catholicos Episcopos* interpre-
tatur eos, *qui conueniunt cum Ecclesia Romana.* Idem ad Syricium: *Symbolum* (inquit) *Apostolo-* Cyr. 430.
rum Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat. Est Romæ (inquit Hieronymus ad Epist ad Celest.
Marcellam) *ab Apostolo prædicata fides.* Et aduersus Rufinum: *Scito, Romanam fidem Pau-* Prosp.
li authoritate munitam non posse mutari. Optatus gloriatur, se *in communione socium habere Sy-* 440.
ricium Petri successorem. Augustinus *prædicandam in Domino* vocat *Romanorum fidem.* Cyril- Arn.
lus Alexandrinus Nestorium neque condemnare ausus est absque Cælestini Pontificis 460.
Romani authoritate; neque postea voluit eundem indemnatum relinquere, ne vlla in re In Psal. 106.
dissentiret ab Ecclesia Romana, quam Ecclesiam Prosper tam in libro De vocatione Gen- Eug. 510
tium, quàm in carminibus De ingratis vocat *Caput mūdi, ob Petri sedē.* Arnobius Afer, *peri-* Lib. 1. de pers. Vandal.
re sitis eū ait, *qui foras ab Ecclesia Petri exit.* Eugenius Episcopus Carthaginis nullā de fide ad- Prima-
misit disputationē (vt Victor ait) absq; Romanæ Ecclesiæ volūtate, quoniā *ea caput esset om-* si⁹ 540.
niū Ecclesiarū. Primasius in Epistolam Pauli ad Rom. c. 1. *Verè vbique clara est fides Romano-* Proco-
rū. Procopius lib. 1. De bello Goth. *Christianæ fidei disciplinam, si alij vnquam, Romani præci-* pius
puè sunt venerati. Apud Gregoriū quiuis Episcopus à schismate reuersus, *iurat, & sub ana-* An Do. 550. Gregor.
thematis obligatione promittit, se in communione Romani Pontificis semper & sine dubio per- 590.
mansurum. Isidorus in Præfatione ad opus Conciliorum, *nullam Synodum ratam esse agno-* Lib. 10. Indict. 5. Epist. 31
scit, quæ non fuerit Apostolicæ sedis authoritate congregata vel fulta. Centum & viginti quinq; Isido.
Episcopi contra Monothelitas congregati, in Epist. quę extat in Act. 4. sextæ Synodi: *Ve-* 610.
ram (inquiunt) *& Apostolicam confessionem nunc vsq; nobiscum sancta Romana seruat Eccle-* Synod⁹
sia. Osvvy rex (inquit Beda) intellexerat veraciter, *quia Romana esset Catholica & Aposto-* Episco-
lica Ecclesia. Theodorus Studiensis, homo Græcus, in Dogmatica de adoratione sanctarū porum
imaginum: *Tanta est Romanorum fides, vt & illic infracta videatur esse petra fidei, nimirū iu-* 125. an.
xta verbum Domini fundata. Beda in Sermone de Benedicto Abbate Anglicano, ait: *Totius* D. 650
Ecclesiæ caput eximium, Roma per summos Apostolos eminere. Regino in 2. lib. Chronicorum Osvvi
ait, *Petri sedem nunquam ab aliqua heresi aut prauo dogmate falli potuisse.* Miesłao Principe, 670.

Polonia

Lib. 3 hist. Angliæ c. 29. Polonia fidem & Episcopos ab Episcopo Romano petit. Lanfrancus in lib. aduersus Beren-
Theo. gar. ait, *hæreticum esse omnem hominem, qui a Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina*
730. Be- *discordat*. Rupertus Tuitiensis lib. 2. De diuinis officijs c. 22. *Romana Ecclesia super Apostoli-*
da 740. *cæ fidei petram altius fundata firmiter stetit, & tam Græcæ, quàm totius orbis hæreticos semper*
Regino *confutauit*. Bernardus in Epist. 190. ad Papam Innocentium: *Hæc huius prærogatiua Sedis, vt*
890. *ibi non possit fides sentire defectum*. In Concilio Lateranensi cùm mille & penè trecenti An-
Mie- tistites adessent, omnes confessi sunt, *Romanam Ecclesiam, Domino disponente, super omnes*
slaus *alias ordinariæ potestatis obtinere principatum: vtpote matrem vniuersorum Christi fidelium, &*
990. *magistram*. Atque vt semel finiam, non aliud senserunt Concilia Oecumenica, *Lugdunense*
Láfran- *primum, & secundum, Viennense, Constantiense, Florentinum, & nostra ætate Tridentinum.*
c⁹ 1050. Nec in his rebus mihi fidem haberi postulo, nisi & ipsi Magdeburgenses, qui Ecclesiam
Ruper- Christi per omnes ætates in Centurijs suis demonstrare conantur, eosdem illos Patres pro
tus 1100 luminibus Ecclesiæ habeant, quos ego iam fidei Romanæ laudatores declaraui. Quòd si
Ber. nec Aduersarij quidem hos testes pro hæreticis aut falsarijs habere audét, quidni statuamus,
1140. vt eos Dei spiritu præditos fuisse, sic etiam verum de Romana Ecclesia testimonium dixis-
Synod⁹ se? Omnes autem per omnium seculorum generationes contestantur, fidem Ecclesiæ Ro-
magna manæ semper integram & immaculatam permansisse: illam Ecclesiam semper obtinuisse
Latera- principatum super omnes alias: in eius communione permanendum necessariò esse, nec fi-
nensis. dem eius potuisse mutari aut deficere. Quod adeò verum est, vt neque ipsi Protestantes in
1215. tāta hæreticorum serie vllam hæresim ab Ecclesia Christi condemnatam proferre possint,
C. 5. quā Romana Ecclesia vel ad vnā horā publicè defenderit, ac prædicarit. Nec vllus in orbe
Lugdū. terrarum Episcopus, Presbyter, Imperator, populus, aut vir priuatus extitit, qui Catholicus
1245. vel sua vel in ætate subsecuta habitus sit, quin idē & vixerit, & mortuus fuerit in fide & cō-
1272. muniōe Romanæ Ecclesiæ: vt quæ totius Ecclesiasticæ cōmunionis caput & principiū sem-
Vienn. per & vbiq; habita sit. Quæ cùm ita se habeant, fieri nō potest, vt illa Ecclesia quæ Christi
1301. fidem optimè omnium aliarum propugnauit, grauissimè omniū per Antichristi Præfecturā
Cōstā- puniatur: cùm Antichristus non nisi ob eos iudicandos permittatur venire, qui propterea
tien. *credere mēdacio* sinūtur, quia *noluerūt credere veritati*. Atq; hæc sanè est certissima & incon-
1414. cussa huius rei demōstratio. Nā si Romana Ecclesia sedes Antichristi est, Antichristo testi-
Floren- moniū perhibuit Paulus Apostolus Iesu Christi, Ignatius, Polycarpus, Irenæus, Cyprianus
tina martyres Christi, Athanasius, Ambrosius, Hieron. Chrysostom. Augustinus, Cyrillus, Pro-
1438. sper, Isidorus, Beda, Theodorus, Regino, Lāfrancus, Rupertus, Bernardus cōfessores Chri-
Tridē- sti. Et quis erit verus testis pro Christi Ecclesia, si tot ac tanti Patres pro sede Antichristi cō-
tina tra Christum dixerunt tam insignia testimonia? Sed apage has nugas. Cælum & terra trans-
1545. ibunt: Verbum Domini non transiit: sed manet in æternum, quod dixit, se *cum Apostolis esse*
omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Nec vnquàm vel Protestantiū iudicio præ-
clariores Apostolorum imitatores fuerunt, quàm ij quos nunc recensui.

Fidelissimæ Ecclesiæ Antichristus præesse non potest. Non est igitur Ecclesia Romana sedes Antichristi, nec Pontifex Romanus est ipse Antichristus. Nam si Antichristus in vllius Ecclesiæ successione expectari posset, certè debebat potius in Constantinopolitana Ecclesia quæri, quàm in Romana. Etenim cùm Paulus testetur, Antichristū mitti, *vt hi iudicentur qui non crediderūt veritati* (2. Thessal. 2.): cōstet verò ex Ecclesiastica historia, Episcopos Constantinopolitanos ex omnibus qui vnquam fuerūt, Episcopis, *minimè credidisse veritati*: cùm in ea sede præfuerint non modò Arriani, & Eutychiani permulti, sed etiam *Macedonius* Archihæreticus, qui Spiritus sancti diuinitatem negauit: *Nestorius*, qui Christum in duas personas diuisit: *Sergius, Pyrrhus & Paulus*, Monothelitæ: *Ioannes*, qui seipsum primus vniuersalem Episcopum nominauit: multi etiam nuper, qui Spiritum sanctum à Filio procedere, pertinaciter negarunt: profectò vbi maximè abūdauit hæresis & mendacium, ibi potissimùm expectari debebat Antichristus. Verùm licet Antichristus in Ecclesiam sessurus sit, non tamen velut successor cuiusquam sedebit, qui potius efferet se *supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur*. Quò minus euenire potest, vt in Principis Apostolorum Cathedra sedeat, cui plus alijs amāti, & fratres suos cōfirmaturo Christus oues & agnos suos commisit, & quacum omnia Ecclesiæ lumina omni ętate cōmunicârunt, vtpote cum ea Cathedra quæ nunquàm credidit vllius Pseudoprophetæ mendacio, sed semper consensit veritati, & aduersus quam non præualuerunt aliquando inferorum portæ.

Tertia demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia non Satanas, sed Christus Cathedram Petri & primùm Roma constituit, & in æternum custodiuit.

CAP. XI.

VIdimus, finem, ob quem Antichristus venire permittitur, nullo modo cohærere cū ea opinione, vt Papa sit Antichristus. Nam qui cōmunicârunt omni ætate cū Papa, fuerunt præcipua totius Ecclesiæ lumina, quæ minimè omnium permitti debuerūt,

vt ab

vt ab Antichristo seducerentur. Is enim venit, vt non nisi eos qui pereunt, quiq; veritatem non recipiunt, per signa mendacia seducat. Nunc ordo postulat, vt causam efficientem Antichristi ob oculos etiam ponamus. Aduentus ergo Antichristi est *secundùm operationem Satanæ*, (2. Thessalon. 2.) & in Apocal. c. 13. *Draco* dicitur *dedisse illi virtutem suam*, Romani autem Pontificis aduentus non erat *secundùm operationem Satanæ*, sed secundùm Christi operationem. Papa igitur non est Antichristus. *Ecclesia Romana* (inquit Irenæus) *à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo, fundata & constituta est, qui Lino Episcopatum Ecclesiæ administrandæ tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post quem tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens. Huic succedit Euaristus, Euaristo Alexander, ac deinceps Sixtus, Telesphorus, Higinius, Pius, Anicetus, Soter, & nunc duodecimo loco ab Apostolis Episcopatũ habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio & veritatis præconiatio peruenit vsque ad nos.*

Lib. 3 c. 3. Non diabolus, sed Apostoli Iesu Christi fundarunt Ecclesiã Romanã.

Qui verba Irenæi rectè perpenderit, animaduertet, eandem rationem quæ ab ipso ponitur, nostris etiam temporibus valere. Nam vt illa successio Pontificum Romanorum, quæ Irenæi temporibus floruit, vsque ad nos perdurauit: sic in eadem successione *permãsit etiam ea quæ ab Apostolis est, traditio & veritatis annunciatio.* Nec verò vllum tempus nominari potest, in quo quispiam Romanus Põtifex quicquam decreuerit pro Catholica fide habendũ, quod maiores ipsius velut hæreticum aut impiũ abiecissent. Itaq; tam Optatus, quàm Augustinus Pontificum Romanorum seriem ad sua vsq; tempora deducunt, vt ex ea reostendant, quæ sit vera fides & Ecclesia. Idem in suis Chronicis Eusebius primùm, deinde Hieronymus, tum autẽ Prosper, pòst Beda, & demũ Regino, Marianus Scotus, Schafnaburgẽsis, Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, Sigebertus, Gotfridus, Viterbiensis, Trithemius, alijq; permulti fecerunt, quorum nemo Ecclesiam Romanam vllius hęreseos sub vllo vspiã Pontifice accusat. Imò Hieronymus ad Damasum scribit: *Tuæ beatitudini, id est, cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunq; extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Quicunque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Tantum igitur abest, vt Papa sit Antichristus, *vt ille potius Antichristi sit, qui non communicat cum Papa.* Itemq; Augustinus in Psalmo cõtra partem Donati, sic ait: *Venite, fratres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cùm vos videmus præcisos ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Super cathedrã igitur Petri Hieronymus *scit Ecclesiam ædificatam*: & ibi iam sedet Antichristus? Atqui contra petram à Domino constitutam non præualet Antichristus. *Successio Pontificum Romanorum* (inquit Augustinus) *est petra, quam superbæ inferorum portæ non vincunt*: & nunc vicit eam Diaboli filius Antichristus? Ergóne *diuina prouidentia ideo Petrum Romam deduxit*, vt Eusebius testatur, ne Antichristus gloriosa & illustri sede careret, imò vt per Christi & Apostolorum principis nomen, Ecclesiam Dei efficacius falleret ac seduceret? Quæ opinio quid aliud quàm Christo id attribuit, quod propriè diaboli opus est?

Lib. 2 cõtra Parme. Augustin. epist. 165.

Super cathedram Petri ædificatur Ecclesia.

Successio cathedræ Petri est inuicta petra.

Lib. 2. ca. 13.

Antichristus venit *secundùm Satanæ operationem*. Sed si Protestantes verum dicunt; Antichristus venit secundùm operationem Christi, quia venit in illam Sedem, & authoritatem capit ab illa Sede, quã Christus per Petrũ & Paulum Apostolos suos Romæ fixit. Christus igitur secundùm Protestantes est Satanas. O vocẽ horrẽdam, sed necessariò verã, si Papa est Antichristus! Aut dicant mihi: quis Petrũ aut Paulũ deduxit Romã? Nónne Christus? Quis illos Ecclesiam ibi fundare; & Episcopatum constituere iussit? Nónne Christus? Ille enim *cum Apostolis & eorum posteris docẽtibus & baptizantibus omnes gentes erat omnibus diebus* (sicut promiserat) *vsq; ad consummationem seculi.* Ille *candelabra Episcoporum* vel mouit de loco suo, si à veritate deflexerunt, vel immobilia custodiuit, si manserunt in veritate. Cumq; minoris virtutis non sit, quæsita tueri, quàm ea quæ nondum habeas, comparare: profectò vt prima erectio cathedræ Petri necessariò fuit Christi, & non Satanæ opus: sic eiusdem cathedræ confirmatio, & perpetua stabilitas, Christi, & non Satanæ opus est. Qui ergo dicũt, Antichristum sedere in cathedra Petri: vel Christum in Satanam, vel Satanam in Christum conuertunt. Quomodo enim Satanas eripuit Christo illam cathedram, quæ certè semel Christi fuit, & ita fuit Christi cathedra, vt omnium prima in toto orbe haberetur? *Petrus* (inquit Prudentius) *cathedram possidens primam, recludit creditas æternitatis ianuas.* Et *in Ecclesia Romana* (inquit Augustinus) *semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus.* Hanc igitur primam cathedram, hunc Apostolicæ Ecclesiæ principatum Satanas Christo abstulit? Nec in alia Sede vlla, quàm in ipso capite omnium Ecclesiarum, quam Filius Dei per duos gloriosissimos Apostolos insigniter præparauit, Antichristus ipse consedit? Quid est hoc aliud, quàm portas inferorum præualuisse aduersus petram, supra quam Christus ædificauit Ecclesiam? Hoc factum esse credant Protestantes, si Euangelio non credunt.

Matth. 28. Apoc. 2. & 3.

Confirmatio cathedræ Petri est opus Christi.

In Hymno de S. Laurentio. Epist. 162.

QQ Nobis

Nobis non licet, Sedem Christi & Petri, vel Satanæ, vel Antichristo concedere.

Cur Petri cathedra non possit esse Antichristi cathedra.

Prior demonstratio negat, ad illos Ecclesiæ Romanæ socios & obseruatores seducendos potuisse mitti Antichristū, qui omnium optimi & semper maximè Catholici fuerunt. Hæc verò negat, cathedrā Petri aut Satanę opus fuisse, aut à Satana occupari posse, idq; ob multas causas. Primùm, quòd ea cathedra, omniū Catholicorū Patrū iudicio, sit à Christo fundata & custodita, velut petra immobilis aduersus quam non præualent inferorū portę. Deinde, quòd honor & gloria nominis Christi minimè patiatur, vt prima omniū cathedrarum Christi, in manus Antichristi tradatur. Præterea, quòd aliquā doctrinæ mutationē in Ecclesia Romana vnquā extitisse, ex nulla Ecclesiastica historia, quæ digna fide sit, comprobetur. Huc addi posset illa etiam ratio, quòd nullū opus Satanæ tot seculis cōsistere ac valere permittatur, quot seculis, vel Protestantiū iudicio, Ecclesia Romana primatū supra omnes Ecclesias obtinuit. Verùm enim est quod Gamaliel dixit: *Si est ex hominibus consiliū hoc aut opus, dissoluetur.* Ex hominibus autem esse dicitur, quod ex Satana est, qui seducit homines. Cùm igitur cathedra Petri steterit, atq; etiam floruerit per annos mille quingentos, & amplius; quanto sanè temporis spatio nulla vnquam Monarchia immobilis permansit: cumq; nec aduersarij negent, eandem Petri cathedram per annos ad minimū septingentos stetisse, ac floruisse, quot sanè annis neq; Persarum, neque Græcorum Monarchia dominata est: sine omni controuersia nō ex hominibus aut ex Satana est hoc opus, verùm ex Deo; & ideo per homines dissolui non potest. Antichristi verò aduentus est per Satanæ operationem. Papa igitur, qui sedet in illa immobili & firma Petri cathedra, non est Antichristus.

1. 2. 3. 4. Actor. 5.

Ratio dispositionis eorum quæ de Antichristo dicenda restant.

CAP. XII.

EXplicato iam fine vltimo, & proxima causa efficiente aduentus Antichristi: locus ipse admonet, vt illa quæ ad personam, & res gestas tam politicas quàm religiosas huius impij hominis spectant, deinceps nobis ob oculos proponentes, quæramus primùm, quando potissimùm expectandus sit Antichristus: deinde à quibus expectetur: tum autē, vnde originem trahet, quibus initiabitur sacramentis, quo in templo Dei sedebit, quem se dicet esse, quę signa & prodigia edet, quam religionem aut stabiliet, aut euertere conabitur, quantam persecutionem excitabit, & quis demùm ei se opponet. Cumq; de spirituali eius statu ad hunc modum egerimus, deinceps ad secularem eius statum orationem conuertentes, inuestigabimus, cuius ab initio conditionis erit, quibus studijs crescet, quos in bello vincet, deniq; quanto tempore florebit & regnabit. Quæ omnia sic ad propositum quod tractandum iam suscepi, accommodabo, vt ex singulis pęnè rebus demonstraturus sim, Romanum Pontificem non esse illum insignem Antichristum, de quo hanc instituimus disputationem.

Quarta demonstratio, quòd Pontifex Romanus non est Antichristus: quia ille non adueniet, nisi deleto penitus Romano Imperio, quod adhuc stat. CAP. XIII.

1.Thessal.4. CVM Apostolus dixisset, *Nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis* (qui mortui sunt) *in nubibus obuiam Christo in aëra*: Thessalonicenses arbitrati sunt, dum adhuc essent in corpore, Christum in sua maiestate venturum. *Cui errori* (ait Hieronymus) *medetur Apostolus, & exponit, quæ ante aduentum Christi debent præstolari. Nisi* (inquit) *venerit discessio primùm, quod Græcè dicitur ἀποστασία, vt omnes gentes quæ Romano Imperio subiacent, recedant ab eis: nisi fuerit Romanum imperium antè desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet: tantùm vt Romanum Imperium, quod nunc vniuersas gentes tenet, recedat, & de medio fiat, & tunc Antichristus veniet.* Hæc Hieronymus ex mente Apostoli, quo seculis aliquot antiquior Tertullianus, *Est & alia* (inquit) *maior necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiā pro omni statu Imperij, rebusq; Romanis, quòd vim maximam vniuerso orbi imminentem, ipsamq; clausuram seculi acerbitates horrendas comminātem, Romani Imperij commeatu scimus retardari. Itaq; nolumus experiri, & dum precamur differri, Romanæ diuturnitati fauemus.* Quibus verbis quid aliud significat Tertullianus, quā stāte Romano Imperio, nec Antichristū affuturū, nec mundi consummationē adhuc expectandam? Ambrosius etiam in eadem Apostoli ad Thessalonicenses verba scribēs, dicit, *post defectum & abolitionē regni Romani appariturum Antichristū.* Porrò Chrysostomus ibidem ait: *Quando è medio sublatum fuerit Romanum Imperium, tunc veniet Antichristus.* Et iterum: *Quādo istud fuerit destructum Imperium, vacantem Imperij principatum* (Antichristus) *inuadet, & tentabit ad se rapere & hominum, & Dei Imperiū. Quemadmodum enim Regna illa destructa sunt, quæ ante Romanum Imperium fuerūt, vtpote Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis: ita & regnum Romanorum ab Antichristo, & ille à Christo, & postea non amplius obtinebit.* Deniq; Augustinus de ciuitate Dei, lib.20.c.19. *Tātùm qui modò imperat, imperet, donec de medio fiat, id est, de medio tollatur, & tunc reuelabitur Iniquus,*

Quæst. 11. ad Algasiam. Antichristus non venit nisi post Imperium Romanum. 1. Desolatū.

In Apolog. aduersus Gentes.

2. Abolitū. 3. à medio sublatum. 4. Destructū. 5. Vacans.

quus, quem significari Antichristum, nullus ambigit. Omitto cæteros Patres: nam vel hæc testimonia satis sunt, vel nescio quid erit satis.

Hæc summa rei est: antequam Christus secundò aduenerit, veniet primùm *discessio à Romano Imperio*: deinde ipsum Romanum Imperium *de medio tolletur*: tum reuelabitur Antichristus, ac ita demum Christus aderit. Non igitur satis est, defectionem aliquam fieri à Romano Imperio, vt Antichristus adueniat (quod solum tamen Protestantes vrgent, perinde ac si nihil amplius dictum esset:) nisi & ipsum Romanũ Imperium (vt Apostolus loquitur) *de medio fiat*: (vt Hieronymus ait) *fuerit antè desolatum*: (vt Chrysostomus habet) *de medio sublatum fuerit*: (vt Augustinus rem describit) *è medio tollatur*. At hodie Romanũ Imperium non est adhuc e medio sublatum: non igitur adhuc reuelatus est Antichristus, nedum Pontifex Romanus potest Antichristus esse. Si dicas, Romanũ Imperium e medio iam sublatũ esse, quia nullus Imperator iam obtinet Romanam vrbem: licet hac ratione dicas, Honorium non fuisse Imperatorem Romanũ, quia nec ille tunc vrbẽ Romanã obtinuit, quando eam expugnauit Alaricus seu Athanaricus Gothorũ Dux. Imò hac ratione non video quomodo Theodosius, dũ solus Oriẽtis Imperator esset, Romanus Imperator dici potuit, cùm Romanæ vrbi, viuente adhuc Valentiniano Augusto, non imperaret. Cæterùm quis vnquã dubitauit, quin tam Orientis quàm Occidẽtis Imperatores ex æquo Romani Imperatores & fuerint & habiti semper sint? adeò vt Græci per Imperatorẽ Romanũ, verius Orientis quàm Occidentis Imperatorem intellexerint; quod in eorum historijs passim obserues. Vt ergo sit aliquis Romanorũ Imperator, satis est, vt Imperium suum aliqua legitima ratione vel ad aliquem Romanum Imperatorem, qui sociũ in Imperio sibi assumpserit, vel ad populum Romanũ, aut etiam Legiones Romanas referat. Nec semper necesse est, ipsam Romanam vrbem intra Imperij ambitum contineri. Quasi verò si Dux Venetiarum ex ipsis Venetijs ita eijceretur, vt Cretam, Cyprum, Istriam, Patauium, Veronam, Bergomum retineret, propterea Ducatum ipsum vnà cum ciuitate amisisse dici posset. Quanquã enim Regnum aliquod à ciuitate quapiam eximia denominetur, non tamen si expugnetur illa ciuitas, continuò regnum totum amittitur. Testatur hanc omnium scriptorum vsus, & gentium vbiq; omnium consuetudo, Romanum Imperium adhuc stare: quia quotquot res gestas Imperatorum Germaniæ conscribunt, aut eorum mentionem faciunt, siue Græci, siue Latini, seu Barbari sint, pro Romanis Imperatoribus, atque etiam pro Cæsaribus Augustis illos habent: vtpote quos tam Pontifex quàm populus Romanus Imperatores ab initio salutauit, & postea semper ea potestate præditus agnouit. Quapropter cùm secũdum Apostoli verba Antichristus nõ veniat, nisi Romanum Imperium ante fuerit desolatum, & è medio sublatum, cùm iam Maximilianus secundus, more maiorum electus, in solio Cæsarum sedeat: fieri non potest, vt Pontifex Romanus qui hactenus fuit, aut adhuc est, verè sit ille Antichristus, quem omnes Christiani secundùm scripturas, non nisi deleto prius Imperio Romano, reuelandum expectant.

Respõdetur obiectioni Protestantiũ.

Vide Platinã in vita Leonis Papæ 3.

Quinta demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Euangelium nondum est in toto mundo prædicatum. CAP. XIIII.

CHristus ait: *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Cùm ergo videritis abominationem desolationis quæ dicta est à Daniele Propheta, stãtem in loco sancto, qui legit intelligat: tũc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes.* Quanquam nonnulli Patres hæc verba de Hierosolymorũ euersione per Titum & Vespasianum intellexerint: tamen D. Hieronymus testatur, ea *melius intelligi de consummatione mundi.* Quod idem D. Hilarius sensit, vbi etiam dicit, Antichristum vocari *abominationem desolationis*. Prius ergo *prædicabitur Euangelium Regni in vniuerso mundo*, ad redargutionem omnium gentium, quàm abominatio desolationis in loco sancto stet, hoc est, quàm veniat Antichristus. Itaque Theodoretus: *Cùm* (inquit) *didicisset diuinus Apostolus, dixisse Dominum, oportere Euangelium prædicari in omnibus gentibus, & tunc finem futurum, videret autem, adhuc vigere cultum idolorum: dixit, sequens doctrinam Domini, fore, vt prius euertatur superstitio, & impius dæmonum cultus, & vbiq; fulgeat diuina prædicatio, & tunc appareat veritatis aduersarius.* Hoc idem etiã Augustin. tradit: *Dominus dicit in Euangelio, cùm per omnes gentes Euangelium fuerit prædicatum, tunc finem esse venturum.* Porrò in lib. de ciuit. Dei 20. c. 8. & 19. docet, Satanam non nisi in fine mundi soluendum, & hoc futurũ esse in aduentu Antichristi. Non igitur prius venturum credidit Antichristum, quàm Euangelium per omnes gentes prædicatum esset. Item Damascenus: *Oportet* (inquit) *primũ prædicari Euangelium omnibus gentibus, quemadmodum inquit Dominus* (Matth. 24.) *& tunc veniet Antichristus in redargutionem aduersariorum Dei Iudæorum.* Hæc illi. Cùm ergo ante annos septingentos nõdum fuerit Euangeliũ omnibus gentibus prædicatũ, (nam post illud tempus Poloni, Hungari & Prutheni ad fidẽ sunt conuersi) imò cùm Euangelium ne hodie

Matth. 24.

In cap. 24. Matth.

Canone 25. in Matth.

2. Thessal. 2.

De Agone Christ. c. 29.

Lib. 4. de orth. fid. c. 27.

quidem adhuc sit vbique disseminatum,sed iam nunc nouę Indię reuelentur,quarum latissimis prouincijs & regnis aut nunc primùm, aut nondum etiam Christi Euangeliū annuntiatum sit: profectò nec adhuc quidem venit Antichristus,quò minus credi potest, Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum.

Sexta demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus non venit ante ipsam consummationem seculi. CAP. XV.

Matth. 24. Apud Matthæum Christus sermonē de Antichristo & mundi consummatione coniunxit, dicens, *Tunc veniet consummatio. Cùm ergo videritis abominationem desolationis stantē in loco sancto: qui legit, intelligat.* Quasi dixisset: quia in mundi consummatione apparebit abominatio desolationis, tunc prudēter animū aduertat qui hæc legit. Vnde Hilarius appellat abominationē desolationis *indicium secundi aduentus Christi.* Sed omniū clarissimè D. Ioannes hoc ipsum docet: *Filioli, nouissima hora est: & sicut audistis, quia* (ille) *Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt. Vnde scimus, quia nouissima hora est.* Ratiocinatur Apostolus in hunc modū: Antichristus in nouissima hora venit. Sed nunc multi sunt Antichristi: nunc igitur nouissima hora est. *Ipsa nouissima hora* (inquit Augustinus) *diuturna est, tamen nouissima hora est. Horam enim pro tempore posuit nouissimo, quia in nouissimis temporibus veniet Dominus noster Iesus Christus. Sed dicturi sunt aliqui, Quomodo nouissimum tempus? Quomodo nouissima hora? Certè prius veniet Antichristus, & tūc veniet dies iudicij. Vidit Ioannes cogitationes istas, ne quasi securi fierent, & ideo non esse horam nouissimam putarent, quòd venturus esset Antichristus.* Dixerat Ioannes nouissimam horam esse. Cui verbo illud obstare videbatur, quòd ante nouissimæ horæ finē venturus esset Antichristus, qui nondum venisse credebatur. Huic argumento respondet B. Ioānes, dicens, Imò ex eo scimus nouissimam horam esse, quia iam nunc venit Antichristus, non quidem ipse in seipso, sed *nūc multi facti sunt Antichristi* præcursores vtiq; & administri magni illius Antichristi, qui omnium Antichristorum vltimus aderit: & ideo apud Augustinum appellatur, *ille nouissimus Antichristus.* Nam multos illos Antichristos de quibus Ioānes agit, ad *mysteriū iniquitatis* quod Paulus commemorauit, pertinere August. ibidē asserit. Hæc igitur summa rei est: *Antichristus venit in hora nouissima.* Hęc autē hora multas minutas partes habet, in quarū pęnultima venit vltimus & omnium maximus Antichristus. In priore autē eiusdē horæ parte veniunt alij minores Antichristi, ex quorū præsentia intelligitur, horā illam nouissimā inchoatam esse, quæ perficietur in ipsa Domini Iesu gloriosa reuelatione. Itaq; Tertul. *In sepulchris* (ait) *paulisper requiescere habebunt qui in finibus seculi sub vltima ira per Antichristi vim excesserint, et post Antichristi eradicationē agitabitur resurrectio.* Et Theodoretus: *Statuit* (inquit) *vniuersorū Deus, vt appareat Antichristus in ipso tēpore cōsummationis.* Gregorius etiā Magnus: *Diabolus* (inquit) *in vltimis tēporibus illud vas perditionis ingressus quod Antichristus vocabitur, nomē suū longè lateq; diffundere conatur.* Papa verò etsi eum spiritualē statū quē iā tenet, per mille quingētos annos verè tenuerit: tamē ex Protestantiū cōfessione eundē tenuit per septingētos annos & amplius. Papa igitur nō est Antichristus ille, qui solùm in ipsa mūdi cōsummatione reuelabitur. Nec enim mūdus ante aliquot secula consummatus fuisse videri potest.

In Matth. Can. 25.

1. Iohan. 2.

Tract. 4. in 1. Iohan.

De Ciuit. Dei lib. 20. cap 19.

2. Thessal. 2.

Lib. de resur. carnis

In 1. Thess. 2

In c. 18 Iob. lib. 14. c. 11.

Septima demonstratio, quòd Pontifex Romanus neq; fuerit aliquando, neq; adhuc sit Antichristus: quia Iudæi suscipient Antichristum velut Messiam suum, qui Papam eo modo nunquam susceperunt. CAP. XVI.

Audiuimus quando venturus sit Antichristus: nimirū post Imperij Romani desolationem, post Euangelium in vniuerso orbe prædicatum, deniq; in ipso consummationis mundi tempore. Sequitur iam, vt declaremus, qui potissimùm expectent eum. Nec enim venire omnino permitteretur, nisi essent aliqui quorū impietati hoc tam graue supplicium velut merces quædam persolui deberet. Christus autem ad Iudæos dixit, *Egò veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Illum autem qui veniet in nomine suo, Antichristum esse, tum res ipsa loquitur (quia Christū aliū, præter Mariæ filium, Iudæi expectant) tum authores sunt Irenæus, Chrysostomus, Hieronymus, Cyrillus Alexandrinus & Theodoretus, quos antè laudauimus. Addamus iā Cyrillū Hierosolymitanū, qui (Catechesi 12.) *Verum* (inquit) *Christū Iudæi negauerūt, falsum autē ipsi errantes recipient. Qua de re Saluator verè dixit, Si alius venerit in proprio nomine, illum recipietis.* Hilarius etiam ait: *Antichristus à Iudæis susceptus loco sanctificationis insistet: et proprius iste Iudæorum erit error, vt qui veritatem respuerunt, suscipiant falsitatem.* Ecce Iudæorū proprius error est, proprius, inquam, vt Antichristum suscipiant. Ephrem præterea Syrus (in sermone de Antichristo) narrat, *Antichristum præcipuè honoraturum gentem Iudæorum. Ipsi quippe illius præstolantur aduentum.* Ac sanè si rectè Apostolus animaduertit, *illis mittendam operationem erroris, qui charitatem veritatis* (id est, Iesum Christum) *non receperūt vt salui fierent:* cùm inter omnes constet, nullos perinde peccasse in Christo non recipiendo ac Iudæos, qui per Prophetas

Iohan. 5.

In huius libri c. 1.

Can. 25. in Matth. Iudæi suscipient Antichristum.

Præstolantur aduentum eius.

Prophetas tot antea seculis admoniti sunt, vt Christum expectarent, qui locum vbi nasceretur nouerunt, qui prædicantem audierunt, & miracula operantem viderunt: necesse est, vt illi potissimùm meriti sint, qui seducerentur ab Antichristo, quem tanquam Christũ & Messiam suum habituri sunt. Ita enim scribit Ambrosius: *Iudæi verum Christum negauerunt. Vnde consequens erit, vt credant verum esse, qui falsus est.* *Quia enim Iudæi* (ait Theodoretus) *pro Deo vtiq; pugnantes, Dominum tanquam Dei aduersarium cruci affixerunt, maxima impietatis eorum confutatio erit Antichristi præsentia.* Cyrillus verò Alexandrinus tam Christum (Ioan. 5.) quàm Apostolum (2. Thessal. 2.) ait, de Iudæis & Antichristo locutum. Atq; ad postremum ita concludit: *Hæc ratio* (de Antichristo venturo, qui nomini suo cuncta tribuet) *à Saluatore dicta prophetice, tempore suo re ipsa veritatem habebit.* Gregorius etiam Magnus: *Iudæa* (inquit) *erroris sui laqueis capta, pro Christo Antichristum expectat.*

In Luc. li. 10. cap. 21.
Credent Antichristũ esse verũ Messiã.
Decret. lib. 5.
In Iohan. lib. 3. c. 6.
In c. 19 Ioh.
Lib. 31. c. 10

Quemadmodum igitur Christus Iudæis prius, ac deinde per eorum semen & reliquias (Apostolos videlicet ac discipulos Christi) gentibus reuelatus est: sic Antichristus à Iudæis primùm recipietur, ac illorũ viribus copijsq; instructus gentes Christianas oppugnabit. Ad quos enim prius veniret Antichristus, quàm ad Iudæos? Nam Christianæ gentes adeò illum non exoptant, vt metuant potius, ne illis imprudentibus veniat. Idololatræ verò, etsi fortè illum recepturi sunt, tamen quia nullum eiusmodi hominem expectant, vtpote de quo nihil aut parum audierunt, non statim ab initio fidem ei habebũt. At Iudæi & Messiam semper expectârunt, & quia verum Messiam impiè occiderunt, Antichristum pro Messia libentissimè suscipient. Vnde Hieron. *Quia* (inquit) *tacita quæstio poterat moueri, cur concessit Deus Antichristum omnem habere virtutẽ, signa atq; prodigia, per quæ seducantur, si fieri potest, etiam electi Dei: solutione præuenit quæstionem, & quod opponi poterat, antequam opponatur, absoluit. Faciet* (inquit) *hæc omnia, non sua virtute, sed concessione Dei propter Iudæos: vt qui noluerũt recipere charitatem veritatis, hoc est, spiritum Dei per Christum, quia charitas Dei diffusa est in corda credentium: & ipse dicit, Ego sum veritas, de quo in Psalmis scriptum est: Veritas de terra orta est. Qui ergo charitatem & veritatẽ non receperunt, vt Saluatore suscepto, salui fierent; mittet illis Deus non operatorẽ, sed ipsam operationem, id est, fontẽ erroris, vt credant mendacio, quia mendax est ipse, & pater eius. Et si quidem Antichristus de virgine natus esset, & primus venisset in mundum, poterant Iudæi habere excusationem, & dicere, quòd putauerint veritatẽ, & idcirco mendacium pro veritate susceperint. Nunc autem ideò iudicandi sunt, imò proculdubio condẽnandi, quia Christi veritate contempta, postea mendacium, id est, Antichristum suscepturi sunt.* Non Hieronymi tantùm, sed (ipsius iudicio) hæc etiam Apostoli mens est, Antichristum in pœnã præcipuè Iudæorum venire, & ab illis maximè suscipiendum esse. Quod ita si est, cùm longè clarissimum sit, Iudæos nondum suscepisse Pontificem Romanum vt verum Messiã suum, sed illum non secus, quàm alium quemlibet Christianum, imò illum eo grauius, quo sublimior Christi minister est, odisse: clarissimum etiam est, Pontificem Romanum non esse illum insignem Antichristum in id missum, vt qui noluerunt Christo credere, credant mendacio. Aut nunquid aliqui Iudæi Papam crediderunt esse Messiam suum? Certè nec vnus quidem Iudæus à condito seculo Romanum Pontificem pro Messia vnquam habuit. Non est igitur Pontifex Romanus ille falsus Christus, quem in suo nomine venientem Iudæos recepturos esse Christus prædixit. Quæ demonstratio tam certa est, vt ne species quidem aliqua iustæ defensionis Protestantibus relicta sit.

Iudæa expectat Antichristum.
Quæst. 11. ad Algasiam.
Antichristus faciet prodigia propter Iudæos.

Octaua demonstratio, quod Pontifex Romanus non sit Antichristus: quia ille nascitur ex Iudæis, de tribu Dan. quod idem Pontificibus Romanis non accidit. CAP. XVII.

CErtum iam est ex præcedente demonstratione, Iudæos Antichristum velut Messiam suum recepturos esse; Ioan. 5. & 2. Thessalon. 2. Illi autem non recipiẽt aliũ in Messiam suum, nisi quem Iudæum ex Iudæis natum credant. Dixerunt enim, *Christum esse filium Dauid.* Itaque cùm ex genere Dauidis Christum suum expectent, licet confusæ iam sint tribuum familiæ apud Hebræos; tamen saltem Iudæus habendus est, qui ab illis recipietur. Vnde Hieronymus: *Antichristus* (inquit) *nasciturus est de populo Iudæorum.* Quæ res adeò & scripturis sanctis, & rationi rectæ conuenit, vt sancti Patres tribum etiam in sacris literis designatã dicãt ex qua orietur Antichristus. Nec enim Deus patitur illum ex regia tribu Iudæ originẽ ducere. Itaq; D. Irenæus: *Hieremias* (inquit) *tribũ, ex qua veniet Antichristus, manifestauit, dicens: Ex Dan audiuimus vocem velocitatis equorum eius. A voce hinnitus decursionis equorũ eius cõmouebitur tota terra, & veniet, & mãducabit terrã, & plenitudinẽ eius, & ciuitatẽ, & qui habitãt in ea. Et propter hoc non annumeratur tribus hæc in Apocalypsi cum his quæ saluantur.* Hactenus Irenæus. Cui etiã assentitur Hippolytus in oratione de consummatione mundi: *Antichristus* (ait) *certò nasciturus est ex tribu Dan, & veluti Rex tyrannus aciem ex aduerso instructurus est index seuerus ac diabolus. Quemadmodum enim è tribu Iuda natus est Christus: ita nascetur è tribu Dan Antichristus. Nam per omnia seductor ille vult imitari Filium*

Matth. 22.
Antichristus nascetur ex Iudæo.
In cap. 11. Daniel.
Iren. lib. 5.
Antichristus de tribu Dan.
Gen. 49. & Hierem. 8.

 Dei.

De Benedic. Patriarc. c. 7. Gen. 49. Deute. 33. Quæst super Iosue, c. 22.

Dei. Leo Christus, Leo quoq; Antichristus. Ex Hebræis ortus est Christus: hic quoq; nascetur ex Iudæis. Ambrosius etiam dicit, *Antichristū futurum ex tribu Dan, sæuum iudicem, immanem tyrannum.* Deniq; Augustinus: *Cùm Iacob* (inquit) *filios suos benediceret, talia dixit de isto Dan, vt de ipsa tribu existimetur exurrecturus Antichristus.* Cùm ergo tam Græci quàm Latini Patres ex ipsis scripturis eam sententiam hauserint, quòd Antichristus ex Iudæis nasciturus sit, constet verò, Pótifices Romanos nō ex Iudæis, verùm ex gentibus esse natos, & alios quidē ex alijs regionibus, plerosq; verò ex Italis, nec vllus eorum, ac multò minus omnes qui per hos septingentos annos vixerunt, de tribu Dan exurrexerint: profectò ab omni sacrarum literarum sensu abhorret, vt dicamus, Papam esse illum Antichristum, qui potissimùm ad conuincendam Iudæorum perfidiam ex Iudæis natus ad Iudæos mittetur.

Quibus Sacramentis initiabitur Antichristus: seu nona demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus: quia iste circumcidetur, & Sabbata colet, cùm nullus vnquam Papa circumcidi se permiserit, aut Sabbatum ritusq; Iudaicos celebrauerit.

CAP. XVIII.

Ioan. 5. Rom. 2. Iohan. 5. Rom. 10.

SI verè dixit Christus, *Iudæos alium in suo nomine venientem suscepturos esse,* nec illi quenquam pro Messia suscepturi sint, qui non & ex Iudæis originem trahat, & legē eorū obseruet (*in lege enim requiescunt, in scripturis putant se vitam æternam habere, in Moyse gloriantur, & æmulationem Dei habent, licet non secundùm scientiam:*) profectò nec illud potest dubitari, quin Sacramenta quibus primùm initiabitur Antichristus, illi cum Iudæis futura sint cōmunia. Itaq; cùm circumcisio, quę non tantùm ex lege, verùm etiam *ex Patribus est,* omnium Sacramentorum Dei longè antiquissimū sit: non temerè scripsit Ambrosius, *Antichristū ex circumcisione, aut circumcisum venire sperandum esse, vt sit Iudæis credendi illi fiducia.* Eòdem pertinet quod Gregorius Magnus ait: *Quia Antichristus Iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum Legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatum.* Deniq; Hieronymus ita scribit: *Antichristus simulabit se ducem esse fœderis, hoc est, legis & Testamenti Dei.* Nec dicant Protestantes (vt solent) hæc omnia præter scripturas dici. Nam si ex scripturis constat, Iudæos expectasse Messiam omni tempore, atq; adhuc expectare: si non recipient nisi amicum ac studiosum legis Mosaicæ: profectò satis clarè consequitur ex ipsis scripturis, vt Antichristum oporteat *Circumcisionem ac Sabbata colere.* Cùm verò ipse vsus rerum abundè testetur, nullum Pontificem Romanum aut seipsum circumcidisse, aut Sabbata Iudæorum celebrasse, aut alios legis Mosaicæ ritus coluisse: quis non videt, cum scripturis diuinis penitus pugnare, vt Papa dicatur esse ipse Antichristus?

Ambros. in 2. Thessal. 2. Antichristus circumcisus. In Regist. [illegible] 13. Ind. 6. ep. 3. Hieron. in 11. c. Daniel. Iohan. 4.

De studijs & doctrina Antichristi: seu decima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papa non negat, Christum Iesum incarnatum esse, quod tamen Antichristus faciet.

CAP. XIX.

Ioan. 8. 1. Ioan. 2. Cathe. 15. Antichristus hypocrita. Ephrem Serm. de Antichristo. Daniel. 11.

QVicquid ad fidem authoritatémue apud homines, ac pręsertim Iudæos, conciliandā spectat, id non prætermittet Satanas organo huic suo Antichristo tum persuadere, tum inspirare. Et quia *mēdax est diabolus, mendacijq; pater,* & Antichristus etiam *mendax ille* appellatur, ac *in prodigijs mendacibus* venturus dicitur: non est dubium, quin ab initio aget hypocritam, simulabitq; virtutū omniū studia & amorē. Vnde Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit *Antichristum ab initio simulaturum temperantiam & humanitatem.* Nec minus aptè Ephrem Syrus: *Vt omnes* (inquit) *fallere possit falsus atque falsiloquus, humilem se simulabit & blandum, iniustitiam aspernantem, præferentem pietatem, benignū, pauperem, studiosum, speciosum vltra omnem admirationem, placidum, hilarem ad omnes: placere omnibus nitetur, vt citò à populis ambiatur ameturq;.* Ad hanc hypocrisim Antichristi pertinere videtur quod Daniel scribit, eum tam *in concupiscentijs feminarum non futurum, quàm futurum.* Nam (vt eo in loco Hieronymus annotauit) verba Danielis ita sunt posita, vt liceat vtrumq; intelligere. Nam & in corde suo erit in concupiscentijs feminarum, & tamen quia nouit, castitatem magnum quoddā donū esse, simulabit se non esse in concupiscentijs feminarum. Hęc igitur ab initio consectabitur Antichristus. Verùm vbi paululum insinuauerit se, animosq; hominum sibi deuinxerit: tunc demum virus illud suū euomet quod ab ipso diabolo haustum ab ineunte ætate imbiberat. Inuidens enim Christi gloriæ & Christianorum saluti, negabit illum *esse Christum* seu Messiam, qui sub Pontio Pilato crucifixus est, quiq; die tertia surrexit, & iam sedet in gloria Dei Patris. Hic est pręcipuus scopus ad quem Antichristi doctrina tendit, quod ipsum per sanctum Dei Spiritum præuidens Ioannes Euangelista, cùm dixisset, *Audistis, quia Antichristus venit:* Et, *Omne mendaciū nō est ex veritate: quis est* (inquit) *ille mendax nisi qui negat, quòd Iesus non est Christus? Hic est Antichristus qui negat Patrem & Filium.* Et (c. 4.) *Omnis spiritus qui soluit* (seu, qui non confitetur) *Iesum Christum in carne venisse, ex Deo non est. Et hic est* (spiritus) *Antichristi, de quo* (spiritu) *audistis, quòd venit* (potenter in Antichristo ipso) *& nunc iam in mundo est* (per Antichristi membra & præcursores.)

1. Iohan. 2. Antichristus negabit Iesum esse Messiam.

Etenim

Etenim ſpiritus Antichriſti fuit in mundo etiam Apoſtolorum tempore; quia Satanas qui conditus eſt in principio rerum omnium, quiq; Chriſto poſt incarnationem ejus præcipuè inuidet, hunc malitiæ ſpiritum & alijs antè & tandem eximio illi ſuppeditat Antichriſto. Præclarè igitur Hilarius ait: *Hæc interim loquitur planè per aduentus ſui Prophetas ac prauios ipſe ille qui poſtea erit in Antichriſto locuturus: Salutarem fidei confeſſionem his tentamentis nouis inquietans, vt primùm conſcientia noſtræ, qua ita credimus, intelligentiam filij naturalis euellat: deinde ipſum illud quod adoptiuum erit, reliquum nomen excludat.* Docet Hilarius vltimum Satanæ ſcopum eſſe, vt per Antichriſtum Chriſti nomen in vniuerſum excludat: ad quam rem ſuo tempore inſtituendā, non parū adiumenti attulerunt Arriani præcurſores Antichriſti, dum negârunt, Chriſtum eſſe filium Dei naturalem. Sed quod Satanas qui eſt velut anima & ſpiritus Antichriſti, per alios adminiſtros ſuos ſæpè tentauit, hoc multo potêtius efficiet, cùm ipſe ille Antichriſtus venerit, qui non verbis modò affirmabit, ſed operibus etiā prodigioſis conabitur perſuadere, quòd Ieſus Nazarenus non eſt Chriſtus, ſeu Meſſias verus. Ac nimirum niſi Antichriſtus abſq; vllis ambagibus negaturus eſſet, Ieſum Nazarenū in quē tot annis credidimus, illum Meſſiam eſſe de quo Prophetæ prædixerunt, quòd redemturus eſſet genus humanum: fruſtra Iudæi nouum Meſſiam expectarent, quod tamen eos facere, nemo qui aliquid de Iudæorum ſpe nouit, ignorat. Quapropter tametſi in multis alijs rebus Antichriſtus Deo ſe opponet, tamen ob nullam cauſam verius appellatur *Aduerſarius & Antichriſtus*, quàm quòd ipſam Chriſti perſonam & aduentum vniuerſum oppugnabit, negans Chriſtum operatum eſſe redemptionem & ſalutem noſtram.

Lib. 6. de Trinit.

Hæc ratio conuincit, Antichriſtū vere negaturum, quod Ieſus ſit Meſſias in lege prædictus.

Cùm igitur hic ſit proprius Antichriſti ſpiritus, *vt neget Chriſtum in carne veniſſe*: manifeſtum verò exiſtat, Pontifices Romanos tam longè ab hoc ſpiritu & olim abhorruiſſe, & hodie abhorrere, vt non modò confiteantur quotidie in Symbolis Apoſtolorum, Nicæno, & Athanaſij, Chriſtum veniſſe in carne, verùm etiam nunquam receperint, atq; adeò ſemper abiecerint, & deteſtati ſint eas hæreſes, quæ vel diuinitatem Chriſti per Arrianos, vel incarnationē per Marcionitas & Manichæos, vel earundem naturarū vnionem per Neſtorianos, vel perſeuerantiam in cælo per Eutychianos & Monothelitas oppugnârunt; adeò vt nulla Eccleſia in vniuerſo mundo Chriſti aduentum verius, aut ipſa tum verbis, tū ſcriptis, tum Sacramentorum celebrationibus confeſſa fuerit, aut ab alijs cōfitendū curauerit: prorſus cum expreſſo Dei verbo pugnat, vt Romani Pontifices dicantur ipſe Antichriſtus. Hoc enim perinde eſt, ac ſi dicatur: Is qui ritè ſedet in ea Eccleſia quæ maximè omnium confitetur, Ieſum eſſe Chriſtum, quæq; fidem diuinitatis & incarnationis Chriſti præcipuè tuetur, is eſt ipſe idem Antichriſtus qui ſoluit Ieſum, & negat eum in carne veniſſe. O ſtupidā hæreticorum mentē, qui ſeriò dicunt, ſeriò concionātur, ſeriò ſcribunt, repetunt, inculcant, Romanum Pōtificem eſſe ipſum Antichriſtum! Ergóne ipſe Antichriſtus corde credit, ore confitetur, & Sacramentorum frequentatione agnoſcit, Ieſum eſſe Chriſtum? Nec ad rem facit quod, vt ſuam cauſam tueantur, Proteſtantes obtendunt.

Papa confitetur, Chriſtum in carne veniſſe.

Obiectio Proteſtantium in Centur. 1. c. 4. pag. 436.

Scripturæ oſtendunt, quòd illi qui ſedent in templo Dei, hoc eſt, Epiſcopi Romani deficient à fide, & negabunt Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, hoc eſt, ſolū Ieſu Chriſti ſanguinem emundare nos ab omni peccato. (Et pòſt:) quodq; non ſola fide in Chriſtum iuſtificemur, ſed quòd noſtra bona opera etiam aliquid conferant ad ſalutem coram Deo.

RESPONSIO.

Sedet quidem Antichriſtus in templo Dei: ſed nō omnes qui ſedent in Dei templo, ſunt etiam Antichriſtus, aut deficiunt à fide. Nam ſi omnes qui ſedēt in tēplo Dei, deficerēt à fide, iam quis eſſet fidelis, cùm fideles potiſſimùm *ſint templū Dei*, & in eorū cordibus habitet Chriſtus? qui etiam corpus ſuum appellauit *Templum* quoddam, certè non niſi Dei. Quod ſi omnes qui ſedent in templo Dei, neceſſariò non deficient à fide: quàm inepta eſt hæc interpretatio Proteſtantium: *Qui ſedent in templo Dei, hoc eſt, Epiſcopi Romani deficient à fide?* Etenim ſi alij ſedentes in templo Dei (vt quondam Aaron & poſteri eius ſederunt ſuper cathedram Moſis) poſſunt manere in fide: cur non etiam Romani Epiſcopi fidem rectam ſeruauerint, etiamſi ſedent in templo Dei? Non poteſt illa interpretatio certa conſtitui, quę neceſſaria nō eſt: nec eſt neceſſaria, quæ poteſt aliter ſe habere. Sed pergūt Magdeburgēſes: *Negabunt Epiſcopi Romani, Ieſum Chriſtum in carne veniſſe.* Quî ſcitis eos id negaturos? *Scripturæ* (inquiunt) *hoc dicunt*. Quo tandem in loco? Iam citant cap. 17. Apocalypſis de quo dictum eſt antea in huius lib. c. 8. citant. 2. Theſſal. 2. de quo poſtea dicetur. Certè nullibi dicunt Scripturæ, Pontifices Romanos incarnationem Chriſti negaturos. Abſit, vt mendacij accuſentur ſcripturæ ſacræ. Mentitur enim qui dicit, Pontifices Romanos vnquam negaſſe aduentum Chriſti in carne. Ergo vt huic vulneri medicinā faciant Magdeburgēſes, per allegoriam interpretantur verba Scripturarū, & aiunt eos negare, Ieſum Chriſtū in carne veniſſe,

1. Cor. 6.

Iohan. 2.

Matth. 23.

nisse, *qui negant, solum Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato.* Quid ergo? Verû
ipsi dicunt, solum Christi sanguinem absque vlla fide emundare nos? Certè si pretiû ac me-
ritum, cuius vi redempti & mundati sumus, consideramus: vnà cum illis credimus, absque
operum atq; etiam fidei nostræ vel merito, vel pretio nos per solum Christi sanguinê emû-
datos esse. Verùm si modû & rationem aspicimus, qua sanguis Christi (qui solus vi dignita-
Gal. 5. Actor. 15. tis suæ meretur nostram emûdationem) nobis fructuosus euadit: iam & *fide per dilectionem*
Bonorum operum necessitas. *operâte* opus est, *quæ purificet corda nostra, & operibus bonis, quæ Deus præparauit, vt in illis am-*
bulemus, quæ adeò conferunt aliquid ad salutê nostrâ coram Deo, vt *nisi mâdata seruemus,*
Ephes. 2. Matth. 19. & *voluntatem Patris faciamus, & pœnitentiam egerimus, & iugum Christi tollamus super nos, et*
Matth. 7. Matth. 11. *spiritu facta carnis mortificauerimus, & perseueremus vsq; in finem,* vitam æternâ adipisci non
Rom. 8. Matth. 24. possimus. Contrà verò qui *non auditor obliuiosus, sed factor est operis, hic beatus in facto suo erit.*
Iacob. 1. Illa igitur doctrina quæ negat, nos sola fide iustificari, quæq; statuit, opera bona coram Deo
Matth. 25. ad salutê aliquid conferre, adeò non negat, Iesum Christû in carne venisse: vt qui aliter do-
cent, Christo ipsi côtradicant, *qui vitã æternam* ijs reddit *qui esurientes pauerunt, nudos coope-*
ruerunt, & in carcere positos, aut infirmitate aliqua pressos visitarunt. Non ergo negat, Christû
in carne venisse, qui docet, opera bona fidelibus necessaria esse ad ingrediendum in vitam
æternam. Sed ponamus, hanc doctrinam de bonorum operum necessitate (quæ Protestâti-
bus *ad omne opus bonum reprobis* tam grauis videtur) veram non esse; ac illos qui eâ tuentur,
ab æterna vita, quæ incarnationis Christi fructus est, excludere. Verùm qui docet, aut facit
aliquid, ex quo fit, vt incarnatio Christi haud quaquàm ei prosit, idcirco statim ille ipse An-
tichristus est, de cuius aduentu Christus & Apostoli tam solicitè prędixerunt? Nihil minus.
Alioqui iâ inde ab initio mûdi plus quàm mille Antichristi fuissent. Antichristus verò palã,
absq; vllo inuolucro dicet, *Iesum non esse Christû, neq; carnem accepisse, nec verum Messiã esse.*
1. Ioh. 2. & 4. Hoc autem non docet Papa, nec docuit aliquando: Papa igitur non est Antichristus.

De impietate Antichristi seipsum asserentis esse Christum: & vndecima demonstratio, quòd Papa, qui nihil tale de se dicit, imò contrarium vbiq; profitetur, non sit Antichristus.

CAP. XX.

PActum sibi fecisse Antichristus videtur, si tantùm neget, Iesum esse Christum, aut car-
nem de Maria virgine accepisse: nisi etiam seipsum in Christi locû surroget, ac dicat
ipse de se, *Ego sum Christus.* Quod enim alij multi Pseudoprophetæ (vt Simô Magus,
Menander, Manes & alij aliquot) non satis feliciter conati sunt facere, vt seipsos secûdùm
Matth. 24. Christi prædictionê vocarent Christû & Messiã: hoc Antichristus in se ita suscipiet, vt non
diffidat, se egregium aliquod facinus ex ea re perpetraturum. Persuadebit enim Iudæis, se
Ioan. 5. Christum esse, quemadmodum Christus ipse dicebat: *Si alius venerit in nomine meo, illum*
Lib. 5. *recipietis.* Quare Irenæus Antichristum ait *tentaturum, vt seipsum ostendat esse Christum.* Et
In cap. 21. Luc. Ambrosi⁹: *Antichristus* (inquit) *ex scripturis disputabit se esse Christû. Et sciês* (inquit) *Satanas,*
In 2. Thess. 2. *venturum Dominum ad se comprimendum, nomen eius* (id est, Christi Domini) *sibi vsurpabit, &*
vt regnum eius verum videatur, attrahet secum qui simul cum eo pereant. Seipsum (vt ait ibidem
Theodoretus) *Christum nominabit.* Hæc faciet Antichristus. Verùm nemo Pontificum Ro-
manorum dixit vnquam, se Christum ipsum, aut liberatorem humani generis esse; nemo
illorum id ex scripturis probare conatus est: Papa igitur non est Antichristus.

Duodecima demonstratio, quòd Papa, qui mori se & resurgere non simulat, (sicut Antichristus faciet) minimè sit Antichristus.

CAP. XXI.

NOn verbo tantùm dicet Antichristus, Messiam se esse, verùm etiã simulabit, se pro-
Luc. 24. pria Messiæ opera facere, & Prophetarum scripturas, quæ de Messia extant, imple-
re. Cumq; in omnibus veteris Testamêti scripturis mors Christi & resurrectio præ-
dicta sit: Antichristus vt se verum esse Messiam ex operibus ipsis demonstret, mori se finget
Apocal. 13. ac resurgere. Vnde Ioannes in Apocalypsi ait: *Vidi vnum de capitibus bestiæ quasi occisum in*
De ciuitate Dei lib. 20. *mortem, & plaga mortis eius curata est.* Bestia (inquit Augustinus) *ipsa impia ciuitas intelligi-*
cap. 9. *tur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei.* Vnum ergo, seu primum de
capitibus bestiæ, optimè intelligitur ipse Antichristus: qui narratur *quasi occisus*, propter-
ea quòd non verè, sed simulatè morietur. Iam verò *plaga mortis eius curata* dicitur, quia
Lib. 11. Indict. 6. ep. 3. fictæ resurrectionis medicina fictæ mortis vulnus curabit. Hinc non temerè scripsit S. Gre-
gorius, *Antichristû simulaturû se mori & resurgere*, & in suæ resurrectionis honorê facturû,
vt dies Dominicus in veneratiône habeatur. Beda etiã in eundê Apocalypsis locum ita scribit:
Antichristus ad capita regni terreni pertinens, imitatione veri capitis nostri se quasi occisum re-
surrexisse, & pro Christo, qui hoc verè perfecit, suscipiendum audet exhibere. Idipsum Haymo
ibidem affirmat. Quæ interpretatio nec Aretæ quidem Cæsareæ in Cappadocia Episcopo
displicet, etiamsi minus constanter eam proponat. Certè nec affert vllam interpretationem
probabiliorem, & ista ipsa confirmatur ex eo quod mox adiungitur, *Admirata est vniuersa*
terra

terra post bestiam, dicentes, Quis similis bestiæ & quis poterit pugnare cum bestia? Opinio enim resurrectionis Antichristi rapiet homines in stuporem tam vehementem, vt frustra cũ illo pugnaturi videantur, qui non solùm alia sua vulnera, verùm etiam *ipsius mortis plagam curare potest*. Nunquam verò simulauit quispiam Romanorum Pontificum se mori & resurgere: nemo igitur Pontificum Romanorum est Antichristus.

De intolerabili superbia & blasphemia Antichristi extollentis se supra omnem Deum, & decimatertia demonstratio, quòd Papa qui se non extollit supra Deum verum, non sit Antichristus.

CAP. XXII.

IMpius cùm venerit in profundum peccatorum, contemnet, ait Salomon. Et quis magis impius quàm Antichristus? Is igitur cùm & Iesum negauerit esse Christum, & seipsum dixerit Messiam verum esse, eamq; rem Iudæis probari, suamq; doctrinã recipi viderit: prorsus non homines tantùm, sed etiã Deum contẽnet, seq; ipsum (vt Apostolus ait) *extollet supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quanquam enim verus Messias & Christus haberi vult, non tamen Christi humilitatem imitabitur. Nam Christus *venit in nomine Patris sui*, velut à Patre missus, quem se maiorem esse tum ob naturam assumptæ carnis, tum ob rationem originis qua genitus est à Patre, semper & vbiq; agnouit. Verùm Antichristus venit *in suo ipsius nomine*, hoc est, nullum agnoscit principium à quo generatus sit, nullum Deum à quo in carnem sit missus: verùm (vt Chrysostomus ait) *omnem sibi potestatem tyrannicè vindicabit, se omnium Deum profitebitur, se maximum Deorum esse gloriabitur*. Quod ipsum Haymo animaduertens, rectè dicit, *quòd Antichristus supra sanctam Trinitatem se extollet*. Non enim agnoscet saltem Deũ Patrem supra se, in cuius nomine veniat, sed seipsum appellabit principium ingenitum, quod aliundè nõ sit. Ob hanc blasphemiam Daniel vocat Antichristum *impudentem facie, qui contra Principem Principum consurget: & aduersus Deum* (inquit) *loquetur magnifica*. Et in Apocalypsi appellatur *meretrix magna, plena nominibus blasphemiæ, mater illa fornicationum & abominationum terræ*: adeò vt Chrysostomus, & eũ secutus Theodoretus dicant, *nec ipsum Neronem tam perfricta fronte, & impudenter egisse, quàm acturus est Antichristus*: itaq; Neronis persecutionem vocatam esse *mysterium iniquitatis*; aduentum verò *Antichristi* dictum esse *reuelationem*: quia iste suam impudentiam non conabitur tegere aut occultare. Perspicuum verò est, Pontifices Romanos nihil tale de seipsis docere aut sentire, imò passim se agnoscunt *indignos illo ministerio quod illis à Christo impositum sustinent*, peccata Presbyteris & conseruis suis cõfitentur velut Christi ministris, & in eo sese hominibus subijciunt: tantum ab eo absunt, vt se extollãt supra Deum ipsum, aut supra sanctissimã Trinitatem. Quid in hac re tam clara & manifesta habent Protestantes quod dicant, aut obtendant.

Prouerb. 18. 2. Thessal. 2. Iohan. 5. Iohan. 14. Homil. 40. in Iohan. In 2. Thess. Daniel. 8. Cap. 11. Apocal. 17. In 2. Thess. Papa non se extollit supra Deum.

Illyricus in Catalogo testium. pag. 3.

Efferre se supra Deum & eius cultum, Christus ita declarat, *In nomine Christi venire*. Certum autem est, Papam sese pro Vicario Christi venditasse. Matth. 24.

RESPONSIO.

Si quoquo modo in Christi nomine venire, hoc esset efferre se supra Deũ & eius cultum: omnes Apostoli extulissent se supra Deũ & eius cultum. Omnes enim venerunt in Christi nomine, hoc est, velut ab eo missi, virtutemq; & authoritatẽ prædicãdi & operãdi ab eo capientes, *baptizabant, & miracula operabantur in nomine Iesu Christi*. Sed Christus eos appellauit Pseudoprophetas qui nõ quoquo modo venirent in nomine eius, verùm qui præterea venturi essent in proprio nomine, atq; ob id dicturi essent, *Ego sum Christus: & ita venirẽt*, nõ quidẽ in Christi nomine, velut eius Vicarij, sed velut eius hostes, negantes eũ fuisse, aut esse Christũ, aut Messiã verum, quia ipsi potius id essent, sicut Simon Magus dixit. Illyricus igitur planè & falsariũ, & sophistam egit hoc in loco: falsariũ, quia Euangelij verba vitiosè interrupit. Christus enim dixit, *Multi venient in nomine meo, dicentes, Ego sum Christus*. Vnde apparet, Christũ non de illo egisse qui diceret se Vicariũ Christi. Nam is adeò non dicit se Christũ esse, vt nisi alius præter ipsum Christus existeret, is vices eius gerere non posset. Illyricus ergo non rectè fecit, cùm ea Euangelij verba omisit quę declarabant, quẽnã Christus appellaret in nomine Christi venire. Cùm enim tã is veniat in nomine Christi qui legatione pro Christo fungitur, quàm is qui nominat se Christũ seu Messiam: cumq; Christus nõ priorem eius verbi sententiã, sed posteriorẽ reprehenderet: Illyricus in hoc egit sophistam, quòd Papã qui venit in nomine Christi, legatione fungens pro Christo, vult videri à Christo reprehensum esse, cùm Christus non nisi eũ reprehẽderit qui nominat se Messiã. Quid quòd Christus non tantùm egit de Antichristo ipso, verũ etiã de omnibus Pseudoprophetis? Vnde etiã dicit, *multos in nomine ipsius venturos*; Antichristus verò vnus est. Itaq; tametsi is qui extollit se supra Deũ, possit etiã venire in Christi nomine, & dicere se Christũ ipsum esse: tamẽ plus in Antichristo notauit Apostolus, quando dixit illũ se extollere supra omnẽ

Matth. 24. Illyricus verba Euangelij corrupit. 2. Cor. 5. Illyrici calumnia. Matth. 24. 1. Iohan. 2.

qui

qui dicitur Deus. Falsum igitur est, quòd Illyricus dicit, *Christum declarare, quid sit apud Paulum efferre se supra Deum.* Quinimò Paulus Christi verba potius interpretatur. Nam quod Christus breui quadam oratione perstrinxit, dicēs: *Cùm videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat:* hoc Paulus longiore quadam oratione explicauit, cùm ita scriberet: *Reuelabitur homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquā sit Deus.* Nihil enim aliud hæc omnia Pauli verba explicant, q uàm id quod Christus vnico *abominationis* vocabulo significauerat. Præclarè enim Hilarius ait: *Antichristus ex eo dictus est abominatio, quòd aduersus Deum veniens, honorem sibi Dei vendicet.* Duo hic sunt notanda: vnum, quòd *Antichristus venit aduersus Deum:* alterū, quòd *sibi honorem Dei vendicet.* Omnes enim Pseudoprophetæ veniunt aduersus Deum: sed non omnes Dei honorem sibi vendicarunt. Ista propria est Antichristi blasphemia. Papa igitur, qui nec se Messiam asserit, nec se effert supra Deum verum, non est Antichristus.

Matth. 14.

Hilarius in Matth. Can. 2. abominatio.

Obiectio Illyrici in Catalogo Testium, Pag. 3.

Papa maiorem sibi potestatem vsurpat, quàm Filius Dei. Nam Christus se semper Scripturæ subiecit, & dixit, se, quæ faceret & pateretur, facere & pati, vt scriptura impleretur. At Papa dixit, se posse dispensare contra Apostolum & Euāgelistam, posse recta facere praua, & contrà.

RESPONSIO.

In re tam seria, hoc est, in causa fidei & salutis æternæ, non tantùm cauillari, sed etiā prudentē scientemq; mentiri, hoc illius hominis est, qui se Antichristi, hoc est, mēdacij mancipiū malit esse, quàm Christi, hoc est, veritatis seruū & cultorē. Papa *nunquā dixit, se posse recta facere praua,* aut etiā quæ per naturam praua essent, facere recta. Nec sibi vnquā sumpsit, vt dispensaret contra Euangelium Christi, nec se authoritatemue suam scripturis sacris anteposuit. Solet quidem in quæstionem vocari, *Vtrum Papa non possit dispensare contra Apostolum?* Sed nulla est alia eius quæstionis mens aut sentētia, quàm *vtrū non liceat summo Pastori ob iustam & grauem causam aliter aliquando facere, fieriue permittere, quàm Apostolus in re solùm indifferente, ac non simpliciter necessaria præceperit & constituerit.* Verbi gratia: Apostolus dixit, *Iis qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere. Quòd si discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari & vir vxorem non dimittat.* Contra huc præceptum nec Papa, nec quisquam hominū dispensare potest. Itaque Protestantes qui viro dimittenti vxorem suam ob fornicationem permittunt alterā vxorem ducere, peccant contra hoc Domini præceptum: quia cùm in matrimonio, quod ex vtriusq; pari consensu initur, par sit causa viri & vxoris, adeò vt *neuter sui corporis, verùm alter alterius potestatem habeat:* quicquid in matrimonio non licet mulieri, nec viro licere potest. Itaq; Protestātes, qui contra hoc Domini præceptum dispensant, Christo se anteponūt, & ideo Antichristi sunt. Verum Papa in tali re non dispensat, sed mox apud Apostolum sequitur: *Cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Si hæc est Pauli, & non Domini præceptum: certè hoc præceptum ad ius non merè diuinum, sed quodammodo humanum pertinet. De hoc igitur præceptorum genere quæritur, *an Papæ non liceat dispensare contra Apostolū?* id est, contra illud ius quod Apostoli quidem constituerunt, non tamen velut legem Dei, quæ necessariò semper omnes homines obligaret (nunquam enim talia esse possunt hominum præcepta) sed quæ plerumq; maximæ hominum parti vtilia essent, atq; ideo mutari non deberent, nisi ob causam peculiarem, in qua ob alias cōcurrentes causas & rationes æquius foret, illam humanam legē etiā ab Apostolis ipsis propositam mutari, quàm præfractè, vbi hoc ipsum Apostoli fieri nollent, vrgeri, & importunè, ac interdum etiam iniquè obseruari.

Illyrici mendacia.

Quid sit dispensare contra Apostolū.

1. Cor. 7.

Ponamus igitur, Principem Christianū qui magni alicuius regni gubernator sit, vxorem habere infidelem, quę consentit habitare cum illo, cui tamen Principi aliunde offeratur ista conditio, vt si mulierē alterā quæ non minori etiā Regno præsit, in matrimoniū accipiat, illa cum vniuerso Regno suo quod hactenus idola coluit, ad Christi fidem accessura sit. Hic quærimus, vtrū si Pontifex hoc ita verè se habere cōpererit, permittere nō possit isti Principi, vt relicta vxore infideli quæ consentit habitare cum illo, accipiat nouā vxorem, cum tot animarum Christo acquirendarum immensa dote? Hac ergo in re si Pontifex cum isto Principe dispensat, hoc vtriq; appellamus *contra Apostolum,* id est, contra legem humanam ab Apostolo constitutam dispensare. Ego putarem, ipsum Apostolum, si viueret, nolle se difficilem in ea causa præbere. Nam & ipse ibidem dicit, *Christianum huic seruituti subiectum non esse, vt vxorem cohabitare volentem retinere cogatur:* & quādo vxor cōsentit cum illo habitare, ob eam causam nullam nō dimitti, *quia nescit, an eam postea saluam & fidelem facere possit, nec ne.* Si ergo lex ab Apostolo proposita eiusmodi est, vt ob incertam, sed tamē speratam,

Causa in qua videtur contra Apostolū dispensari posse.

Ratio Apostoli præcepti.

vnius

vinus animæ [illegible], nolit vxorē infidelem cum viro habitare consentientem dimitti: certè vbi ea dimissa multò minor spes, & certior foret, infinitas animas Christo lucrifaciendi: contra mentem Apostoli non fieret, etiamsi mulier infidelis cohabitare volēs dimitteretur à Principe Christiano, vt is aliam vxorem ducat, quæ mox & ipsa fidem Christi accipiat, & subditis eādem persuadeat. Præterea vetat Apostolus, *Neophytum fieri Episcopum*. Cōtra hoc præceptum velut non simpliciter diuinum, sed potius humanū, dispensare Pontifex posset, vbi talis Neophytus esset, qui summam vtilitatem Ecclesiæ allaturus existimaretur, nec ab elatione & superbia eius periculum vllum fore appareret. Talis erat D. Ambrosius apud Latinos, talis D. Nicolaus apud Græcos. Certè Lutherus adhuc Neophytus præfuit Ecclesiæ Protestantium, non per Pontificiam, sed per suam ipsius contra Apostolum dispensationem: quod pessimi omnino exempli fuit. 1.Timoth.3.

Quibus ita declaratis, liquidò apparet, totam Illyrici accusationē nihil esse, nisi meram calumniā. Nā Papa nunquā sibi arrogauit vllā potestatē supra Christū, aut supra scripturas sacras, aut supra ius naturale, aut supra constitutiones Apostolicas. Verùm in ijs tantùm causis aliquando ius dixit contra non mētem, sed sonū & speciem verborū Apostoli: idq; ex æquo & bono, vbi Apostoli ius idem dicturi erant, si eodem tempore vixissent, eandemq; causam ritè ac legitimè cognouissent. Quod verò Illyricus dixit, *Christum se scripturis subiecisse*: ille sanè scripturas impleuit, non velut minor illis, (creaturæ enim ipsius illæ sunt, neq; vnquam potest creator sua creatura minor esse) verùm vt appareret, tam Prophetas ipsos à Deo missse, qui res tanto postea tempore gerendas adeò definitè prædixissent, quàm se quoque à Patre missum esse, & cum Prophetis consentire, qui eorum prædictiones tam accuratè præstaret, atq; impleret. Caput erat, quòd Iudæi, *putantes se vitam æternam in Scripturis habere, & sermonem propheticum firmiorem esse*, non poterant sine grauissimo peccato illum reijcere, atque aspernari, cuius verba & facta cum scripturis tam eximiè consentire viderent. Verùm alioqui (vt Chrysostomus & alij Patres præclarè ac sæpe admonent) non tam Christus illa sua vel docuit, vel fecit, quia sic prædixissent Prophetæ, ac ita scriptum esset in sacris literis: quàm Prophetæ illa Christi opera præsignificārūt, quia ille talia facturus erat. Nec enim tā Scripturæ causa fuerunt operum Christi, quàm Christi opera fuerunt causa scripturarum: quia mens diuina, quæ omnium rerum prima causa est, prius opera Christi quàm Scripturas prædestinauit, & has voluit honorificum testimonium futuris operibus Christi præbere. Christus igitur omnia sua fecit, & passus est, *vt scripturas impleret*, non velut subiectus illis, sed velut Dominus illarum, qui eas voluit ostendere fidele obsequium sibi præstitisse. Papa verò subijcitur scripturis, velut Dei organis, quę voluntatem Dei tum continent, tum significant. In cuius rei signum, *reuerenter osculatur Euangelij librum*; quod ipsum Protestantes recusant facere. Sed nihil interim ostenditur, quod probet, Papam supra Deum, aut supra Christum sese efferre: Papa igitur non est Antichristus. An Christus subiecerit se scripturis?

Decima quarta demonstratio, quòd Papa non esset Antichristus, etiamsi falsò diceret, se Christi Vicarium esse: quia ne sic quidem supra Christum sese efferret.

CAP. XXIII.

VVOlfgangus Musculus præclarum aliquid se excogitasse putauit, cùm diceret, *Antichristum esse nō modò illum qui aduersatur Christo, verùm etiā illum qui pro Christo Ecclesiæ sese obtrudit. Nam vt Antistrategos* (inquit) *non is tantùm vocatur qui Duci sese opponit, sed & is qui pro Duce cùm non sit, militibus sese obtrudit & venditat, propterea quòd præposito ἀντὶ Græcis & contra, & pro significat: ita & Antichristus est is, qui & aduersarius est, & Vicarius Christi.* In locis commun. de potestate ministrorum.

RESPONSIO.

Si de quocunque Antichristo sermo esset: non diffitērer, quin is qui præter ius & fas pro Vicario Christi sese obtruderet, Antichristus quidam esset. Verùm nunc non quærimus, quid præposito ἀντὶ Græcis, verùm quid illius eximij *Antichristi* vocabulum Christianis & scripturis sacris significet. In scripturis *Antichristus definitur is esse, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Talem Antichristum negamus Papam esse posse, etiamsi absq; authoritate legitima pro Vicario Christi se gereret: quod tamen eum non facere, in superioribus libris abundè testatum reliqui. Etenim cùm Papa seipsum vocet *Vicariū Christi*, & agnoscat, se ab ipso Christo mitti, & per Petrum Apostolorū Principem, Christi verò discipulum, quicquid habet authoritatis, accepisse: neq; cogitari potest, quomodo talis Vicarius efferret se supra ipsum Christum, à quo se missum profitetur. Veritas enim ipsa dicit, *non esse Apostolum seu legatum maiorem eo qui misit illum.* Cùm ergo Antichristus secundùm scripturas *efferatur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*, atque ideo efferatur etiam supra Iesum Christum, qui Deus vtique dicitur tam in scripturis sacris, quàm in corde & ore fidelium: Papa verò non extollatur supra Christum (quem credit & confitetur Deo Patri consubstantialem esse, ab eoq; suam potestatē se habere agnoscit) & hæc omnia sint tam Iohan. 13. Psal 44. Iohan. 4. Rom. 9. Gal. 1. Heb. 1.

manifesta

manifesta & certa, vt nec aduersarij quidem ea ignorent: certè Papa hæc sentiens & asserens, non posset Antichristus esse, tametsi verè non esset Christi Vicarius. Aliud enim est quoquo modo mentiti, quod tamen Papa non facit, & aliud insignem; illum mendacem esse de quo Ioannes ait: *Quis est ille mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum?* Qui verò nominat se vicarium alicuius, eo ipso agnoscit, illum seipso maiorem esse, in eo saltem munere quod vice illius exercet.

De Antichristo supra maiores suos, imò supra sanctos ipsos, & Ecclesiam vniuersalem sese efferente; & decima quinta demonstratio, quòd Papa, qui hoc idem non facit, minimè sit Antichristus. CAP. XXIIII.

QVI animaduertit, Apostolum docuisse, quòd *Antichristus extollit se supra omnē Deū, & omne quod colitur:* facilè videt, eūdem etiam sese efferre supra maiores suos, supra sanctos, & supra vniuersalem Ecclesiā, quæ certè maior Deo ipso esse non potest. Et hoc videtur esse quod Daniel dixit: *Deum Patrum suorum non reputabit.* Hoc enim tam alienum fuit ab Antiocho Epiphane, Iouē non secùs, ac fecerant patres eius, adorāte: vt necesse sit ad solum Antichristū istud verbum pertinere. Antichristus igitur cū fuerit reuelatus, non habebit vllā rationē maiorum suorū, aut Ecclesiæ quæ ipsius ætatem antecessit: verū, vt in Apocal. dicitur, *blasphemabit tabernaculum Dei, & eos qui in cælo habitant: Deum verò, quē ignorauerunt Patres eius, colet, & Deum Maozim* (vti Daniel testatur) *in loco suo venerabitur.* Seipsum enim tanquam Deum fortissimum venerabitur in eo loco quem in sui nominis honorem eriget, quemq; a se cognominabit. Antichristus ergo nihili ducet quamcunque religionem quæ ab ipso excogitata non sit. Cæterùm in Papa nihil tale notari potest. Imò si qua sedes aut Ecclesia vnquam in pretio habuit maiores suos, & vestigia eorum secuta est: illa sine controuersia Romanæ Sedis & Ecclesiæ propria est gloria: adeò vt Pontifices Romani passim scribant in suis literis, *Prædecessorum nostrorum vestigijs insistentes.* Et certè licet credamus, in re dubia maiorem esse petræ à Domino stabilitæ ac summi Pastoris (pro cuius fide Christus orauit, quemq; fratres suos confirmare iussit) authoritatem & priuilegiū, quàm sit reliquæ militantis Ecclesiæ, quæ saltem recuset eidem summo Pastori obedire; tamen adeò non licet vlli Romano Pontifici maiorum suorum legitima decreta in articulis fidei, aut naturæ præceptis declarandis, mutare: vt si quis id palam facere conetur, atque in ea re authoritatem Sedis Apostolicæ interponere velit, eo ipso iudicandus sit potestate sua excidisse, tanquam deficiens à fide, & ideo infidelis, cui pertinaciter in errore suo persistenti, alius Papa substitui debeat. Multum quippe interest, vtrum dicamus, aliquem esse caput Ecclesiæ tantùm militantis (quod Papæ tribuimus) an verò etiam vniuersalis Ecclesiæ, quæ ab initio mundi, vsque ad finem perseuerat; quod Papæ non damus, sed solius Christi proprium esse credimus. At & hoc, & illud sibi vindicat Antichristus. Papa multos agnoscit sibi æquales: Antichristus neminem. Ille numerat antecessores suos, & vacuum successoribus locum relinquit: hic, neque antecessores, neque successores habet. Ille minor est, nō tantùm Christo, sed etiam Apostolis & Principe Apostolorum, cuius cathedram se tenere in Domino gloriatur: hic non modò nullos Christi Apostolos, verum neq; Christum aliquem, præter seipsum, confitetur. Quapropter si Papa & Deum, & Sanctos, & fidē maiorum suorum necessariò amplectitur (alioqui enim mox desinit esse Papa) cùm Antichristus interim *ne Deum quidem patrum suorum curet*, fidem verò nullam omnino vlli rei deferat: nullo modo fieri potest, vt Papa sit Antichristus.

Daniel. 11.
Apocal. 13.
Papa non contemnit maiores suos.

De Antichristo aspernante idola: & decima sexta demonstratio, quòd Papa, qui re vera Deum verum adorat, ex ipsorum Protestantium confessione Antichristus non sit, quia (licet falsò) tamen illi dicunt, eum colere idola. CAP. XXV.

DE Antichristo Daniel ita scribit: *Eleuabitur, & magnificabitur aduersus omnem Deū: nec quenquam Deorum curabit, quia aduersum vniuersa consurget.* D. Paulus etiam testatur, Antichristum non modò efferre seipsum supra Deum, sed etiam *supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quo verbo significat, Antichristum supra numen omne, seu verum, seu falsum, semet efferre: nec aut verum Deum, aut idolū aliquod adorare, adorandúmue proponere præter seipsum. Quam esse veram Apostoli mentem Irenæus docet, his verbis: *Antichristus existēs Apostata & latro, quasi Deus vult adorari; & cùm sit seruus, Regem vult præconari. Ille enim omnem suscipiens diaboli virtutem, veniet, non quasi Rex iustus, nec quasi in subiectione Dei legitimus, sed impius et iniustus, et sine lege, quasi Apostata, & iniquus, & homicida, quasi latro, diabolicam apostasiam in se recapitulans, & idola quidem seponens, ad suadendum, quòd ipse sit Deus, se autem extollens vnum idolum, habens in semetipso reliquorum idolorum varium errorem, vt hi qui per multas dominationes adorant diabolum, hi per hoc vnum idolum seruiant ipsi, de quo Apostolus in epist. quæ est ad Thessal. 2. ait sic: Quoniam nisi venerit abscessio primū, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur et extollit se, supra omne quod dicitur*

Daniel. 11.
Irenæus in fine lib. 5.
Antichristus vnū idolum statuit, seipsum.

dicitur Deus, aut colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Manifestè igitur Apostolus ostendit aduentum eius, & quoniam extollitur super omne quod dicitur Deus, vel quod colitur super omne idolum. Hi enim sunt qui dicuntur ab hominibus, non sunt autem dij. Irenæo astipulantur cæteri doctores, tam Græci quàm Latini. Hippolytus de consummatione mundi: *Antichristus idololatriam non admittet*. Cyrillus Hierosolymitanus: *idola odio habiturus est Antichristus*. Ephrem in sermone de Antichristo: *Aspernabitur idola.* Chrysostomus: *Antichristus est homo, qui extolletur super omnem qui dicitur Deus, aut numen. Non enim ad idololatriam abducet ille*, sed *ἀντίθεος quispiam erit, quosuis Deos pessumdans, iubebitq́ seipsum pro Deo coli ac venerari.* Hieronymus: *Antichristus cunctarum gentium Deos, siue probatam omnem religionem, suo calcabit pede.* Theodoretus: *Deos, qui vocantur, satanas per Antichristum, falsos esse arguet, quorum ipse falsitatem præteritis temporibus confirmabat.*

Catech. 15.
In 2. Thess. 2.
Quæst. 11. ad Algasiā.
In 2. Thess. 2.

His ita positis: duas potissimùm res inferam. Quarum prior est, Papam non se efferre aduersus Deum verum, sicuti Antichristus facit, de qua re satis antea dictum est. Posterior autem à Protestantium confessione pendet. Illi enim falsò quidem, sed tamen scribunt, Papam non tollere, sed statuere idola quædam, & ea præter seipsum. Quod ita si est, eadem opera confitentur, Papam non esse Antichristum. Scriptura enim solui non potest, quæ tum apud Danielem, tum apud Paulum testatur, Antichristum non permittere idola. *Effert enim se aduersus omnem Deum* (inquit Daniel) *nec quenquam Deorum curabit.* Extollitur (inquit Paulus) *supra omnem qui dicitur Deus, aut quod colitur.* Quòd autem Protestantes fateantur, Papam idola non auersari, sed statuere; passim ex ipsorum verbis confirmatur. Caluinus in institution. *Papistæ* (inquit) *idololatriam habent crassiorem Israëlitica.* Magdeburgenses in Centur. 1. dicunt, Episcopos Romanos *adorare draconem, statuas, & imagines, & horrendam exercere idololatriam.* Beza in sua confessione fidei Christianæ affirmat, Papisticos *cœnam Domini in execrandum idolum* (ò nebulonem!) *commutasse: quod ipsum sacramentum altaris vocent.* VVolfgangus Musculus in explicatione secundi præcepti, vocat *Papistas cultores idolorum.* Cùm ergo tam Lutherani quàm Zuingliani dicant, Papistas idola colere, à Papistarū autem numero Papam non excludant, per idola verò sacramentum altaris, & sanctorum tam inuocationem quàm imagines intelligant (quæ sunt alia, præter ipsum Papam:) necesse est, vt dicant etiam Pontifices Romanos idola quædam, præter seipsos, colere. Verùm scripturæ dicunt, Antichristum non colere, aut colendum proponere idolum vllum, præter seipsum: Papa igitur, secundùm ipsorum Protestantium doctrinam, non est Antichristus. Quid hic respondebunt Protestantes? Vtrum Papam colere idola? Papa igitur non est Antichristus. Mentiuntur illi, cùm dicunt, eum idola colere. Imò simul in duobus mendaciis deprehenduntur. Vno, dum aiunt, Papam idola colere; altero, dum eundem aiunt Antichristum esse. Quicquid enim veritas est, idolū esse non potest, quia idolum est mendaciū & *nihil in mūdo.* Imagines verò Christi & sanctorum, ac multò magis sacramentum altaris, veritatis cuiusdam signa sunt: nec aliter à nobis honore aliquo afficiuntur, quàm vt signa sunt rerū earum quæ tum veræ tum sanctæ sunt. Non potest ergo fieri, vt colentes veritatem, aut signum aliquod veritatis in eo gradu quo signum est, eâdem opera colamus idolum.

An Papa statuat idola.
Daniel. 11.
2. Thessal. 2.
Cap. 8.
num. 30.
Lib. 2. c. 4. pag. 416.
cap. 7.
Idoli natura 1. Cor. 8.

Iam verò non solùm mentiti sunt Protestantes, sed etiā sibiipsis contradixerūt. Nam nec idola præter seipsum potest colere Antichristus, nisi scripturæ nos fallerēt, & Protestantes dicunt, Papam & colere idola præter seipsum, & simul esse ipsum Antichristū. Sed nunc videamus, quomodo effugiant hanc suam contradictionem. Certè corrumpunt scripturas, & ita putant se posse euadere. Sic enim scribunt mendaces historici nostri Magdeburgenses: *Scripturæ ostendūt, quòd efferentur Episcopi Romani aduersus prædicatum Deum, hoc est, corrumpent sanam de Deo doctrinam. Deinde efferent sese etiā aduersus cultus, hoc est, sacramēta à Christo instituta.* Hæc illi. Paulus dixit, quòd Antichristus *extollitur super omnem Deum, aut numen*, vt pleríque Græci codices hodie legūt; vt verò Latini codices habent, *supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Vtraq; lectio eòdem tendit, vt significetur Antichristus efferre se aduersus omnē Deū aut numen. Magdeburgenses verò Paulum interpretantur, tanquam si dixisset: Antichristus extollitur aduersus *eū qui eximiè dicitur Deus*, & aduersus cultū. Ita enim loquūtur: *Aduersus prædicatum Deū, & aduersus cultus.* Græca verò habent, *ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασμα.* Effertur supra omnem qui dicitur Deus, aut numen. Magdeburgenses vertunt, *effertur contra prædicatū Deū & cultum.* Primùm ergo verbū illud *πάντα*, (*omnem*) prorsus tollunt de medio; deinde *λεγόμενον* (qui dicitur) nō referunt ad eum qui vulgo apud Gentiles dicitur Deus, sed potius ad eum qui apud fideles creditur Deus. Itaq; non retinent proprietatē verbi & naturā. Tum autē *θεὸν* (Deum) quæ vox absq; articulo ponitur, & ideo *quēcunq; Deū ex æquo significat*, ita cōuertunt, velut ea vox cū articulo posita Deū, qui solus verus est, solū indicaret. At Epiphanius ait: *Si dixerimus, θεὸς*, id est *Deus, sine articulo, quemlibet Deū gentium diximus, non Deū verum.* Postremò cùm Paulus dixerit,

Contradictio Protestantiū
Gent. 1. lib. 2. cap. 4. pag. 436.
2. Thess. 2.
Verbum è scripturis per Protestantes sublatum.
Lib. 1. cont. hæres. sect. 9.

ἢ σέβασμα, aut quod colitur, illi verterunt potius actiuè, *& cultũ*. Licet enim Græca vox tam venerationẽ ipsam significet, quàm id quod colitur; tamen ex eo quod agitur, apparet, Paulũ voluisse dicere, quòd Antichristus *effert se supra omnem qui dicitur Deus aut numen*. Etenim vt Dei vox nõ respicit actionẽ Antichristi, sed rem supra quam effertur; sic & illud σέβασμα non ita debemus interpretari, velut venerationem alicuius hominis significet, sed potius *rem ab hominibus adoratam & quæ colitur*. Ac antiquus quidem Latinus interpres legisse videtur non πάντα λεγόμενον, sed πᾶν τὸ λεγόμενον, *omne quod dicitur*; quo etiã modo Hieronymus legit in quæst. 11. ad Algasiam. Iam ergo posset etiam repeti vox illa (dicitur) vt intelligamus Paulum docere, quòd *Antichristus effert se supra omne quod dicitur Deus, aut quod dicitur numen*, seu, adorandum. Vtcunq; sit, insignis est Magdeburgensiũ audacia in eo, quòd prætermittũt πάντα omnẽ, & scripturas pro libidine sua corrumpunt, ne quid in illis deprehẽdatur, quod hæreses ipsorũ confutet. Videntes enim, suã doctrinã simul constare non posse, vt & Papam dicant idola præter seipsum colere, & tamen eundem dicant Antichristum esse, qui nõ colet idola: propterea sustulerunt ex Paulo vocem illam quæ maximè proderet ipsorum dementiam, & pro *omnem* qui dicitur Deus, legunt, *prædicatum Deum*: velut illum qui singulariter & solus dicitur Deus. Certè quantum interest inter omnem qui dicitur Deus, & eum qui solus est Deus; tanto interuallo absunt Lutherani à veritate Euangelij.

De Antichristi sessione in templo Dei, & decimaseptima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus (vt multi sanctissimi Patres tradiderunt) sedebit Hierosolymis in templo Dei: cùm Papa nec id fecerit vnquam, nec adhuc faciat.

CAPVT XXVI.

[2. Thessal. 2.] INter cæteras Antichristi blasphemias, illam velut non vulgarem enumerat Apostolus, dum dicit, *cum in templo Dei sedere*. Hoc autem licet variè interpretati sint sancti Patres, nulla tamen eorum interpretatio eò tẽdit, vt Pontifex Romanus ex ea colligi possit Antichristi personam obtinere. Ac prima & omnium maximè obuia est illa sententia, quæ statuit, Antichristum *in templo Hierosolymitano, quod Salomon erexit, sessurum esse velut Messiam Iudæorum, cui templum illud inseruire debuerit*. Irenæus igitur in fine libri 5. contra hæres. *Cùm* (inquit) *Antichristus sederit in templo Hierosolymis, tunc veniet Dominus de cælis in nubibus in gloria Patris*. Et paulo antè: *Hierosolymis templum per dispositionem veri Dei factum est. Ipse enim Apostolus ex sua persona definitiuè templum illud dixit Dei. Ostendimus autẽ & in lib. 3. nullũ ab Apostolo ex sua persona Deũ appellari, nisi eum qui verè sit Deus, Patrem Domini nostri,*
[Irenæus locum sanctũ (Matth. 24) interpretatus templũ Hierosolymitanum.] *cuius iussu hoc quod est in Hierosolymis, factũ est tẽplum, in quo aduersarius sedebit, sicut & Dominus ait: Cùm videritis abominationem desolationis, quæ dicta est per Danielẽ Prophetã, stantem in loco sancto: qui legit intelligat.* Hippolytus in oratione de cõsummatione mũdi ait, *Antichristũ Hierosolymis suscitaturum esse templũ lapideum.* Cyrillus Hierosolymitanus: *Antichristus*
[Catech. 15.] (inquit) *in templo Dei sedet. Quale autẽ templũ dicit? In templo, quod reliquũ est Iudæorũ. Absit enim, vt in hoc id fiat, in quo sumus. Propterea dicimus, vt non videamur gratificari illis. Si enim tanquam Christus ad Iudæos veniet, à Iudæis sanè adorari volet, vt illos maximè decipiat. Studiosissimum se esse ostendet illius templi, vt ipse de progenie Dauid esse videatur, qui templum à Salomone olim extructũ, ipse sit reædificaturus. Veniet autẽ Antichristus in templũ Iudæorum, quando lapis super lapidẽ non manebit, secũdùm Saluatoris prædictionẽ. Cùm enim vel ruina vetustatis, vel prætextu ædificationis, vel quacũq; alia de causa, eiusmodi reliquiarũ templi sequetur dissolutio, ita vt omnes lapides tollãtur, nõ dico de exterioris ambitus lapidibus, sed de tẽpli interioris, in quo erãt Cherubim, tũc veniet ille.* Hilarius: *Antichristus à Iudæis susceptus, loco sanctificationis insistet, vt*
[Can. 25. in Matth.] *vbi sanctorũ precibus Deus inuocabatur, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit. Et quis proprius iste Iudæorũ erit error, vt qui veritatẽ respuerũt, suscipiãt falsitatẽ: Iudæã deseri mo-*
[In 21. Luc.] *net, & transfugere in mõtes, ne admixtione plebis illius Antichristo creditura, vis aut cõtagio afferatur.* Ambros. *Antichristus* (inquit) *sedet iuxta historiã in templo, vt sibi diuinæ vindicet solium*
[In 2. Thes. 2. Quæst. 11. ad Algasiam. De ciuit. Dei li. 20. ca. 19.] *potestatis.* Chrysost. Hieron. August. approbãt eandẽ sententiã, nec à veritate aberrare putãt, *quod Antichristus in tẽplo Hierosolymitano sedebit*, licet alterius præterea interpretationis meminerint. Accedit eòdẽ, quòd in templo Hierosolymitano sæpius velut in figurã Antichristi posita est *abominatio* quædam, nempe Cæsaris imago, quam Pilatus ibi erexit. Itemq; (Chrysostomo auctore) illa quam is ibi statuit *qui vrbem expugnauit*. Præterea *Hadriani equestris*
[In 24. Matt.] *statua, quæ in ipso sancto sanctorũ loco vsq; in præsentem diem* (inquit Hieronymus) *stetit*. Quid, quòd secta etiã impij Mahometis in eodẽ tẽplo non immeritò sedisse dicitur, quia ibi exercetur cultus & superstitio Mahometica? Vt nõ sine graui causa in eodẽ quoq; templo expectari possit Antichristi præsentia, & doctrina. Etenim vt qui fuerat quondã populus Dei per fidẽ verã, nũc factus est per incredulitatẽ diaboli populus; sic nihil vetat, templũ illud quod ab initio Dei erat, nũc ad satanæ ministeriũ cõuerti; præsertim cùm illud exterius templum imago quædã & figura fuerit interioris tẽpli, quod in cordibus fideliũ Deo statuitur. Itaque

si cor

si cot ipsum, quod verũ Dei templũ erat, à Deo ad Antichristũ defecit: quid miri est, si externa etiã structura tẽpli Hierosolymitani cõcedet in locũ prædicationis Antichristi. Vtcũque sit, de hac primùm causa dicamus id quod nostro instituto cõuenit: Si Antichristus in tẽplo Hierosolymitano sessurus est, (id quod tot ac tanti Patres nõ sine magnis rationibus verum existimant) profectò Papa, qui nunquam hactenus in illo Iudaico tẽplo iuxta historiam sedit, nunquam hactenus fuit Antichristus, ac neque adhuc est.

Decimaoctaua demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, etiamsi tẽplum Dei accipiatur pro Ecclesia Dei, quia nullus Pontificum Romanorũ sedit vnquam in templo Dei, tanquam Deus (id quod Antichristus faciet) sed tanquam Dei minister & Vicarius Christi.

CAPVT XXVII.

Qvanquam nemo sanctorum Patrum illam priorem interpretationem velut falsam accuset, quæ statuit, Antichristum iuxta historiam in loco sancto atq; in templo Dei Hierosolymitano sessurum: tamen & alij aliquot aliter Dei templum accipiunt, & Hieronymus *verius arbitratur*, templum Dei apud Apostolum non de Hierosolymitano templo, sed potius *de Ecclesia* accipiendum esse, in qua sedet Antichristus, non velut legitimus iudex, sed velut tyrannus, qui partim dolo, partim vi eum locum occupat. Augustinus etiam rectè admonet, Græce legi, filium perditionis sedere non solùm *in templo*, sed etiam *in templum Dei*, tanquam ipse cum suis membris *sit templum Dei, quod est Ecclesia*. Cùm enim negauerit, veram esse Christianorum Ecclesiam, eum honorem sibi potius ac suis vindicabit, nec alij cuiquam Deo, præterquam sibi, templum aliquod legitimè dedicari posse contendet. Itaque Chrysostomus dicit, Antichristum *iussurum, se in templum Dei collocari, non Hierosolymitanum solùm, sed & in Ecclesias*, quod ipsum etiam Theodoretus sensit. Secundum quam interpretationem Antichristus dicitur sessurus non tantùm in templo Hierosolymitano, sed præterea in quolibet alio templo seu Ecclesia. Vnde Protestantes inferunt, Papam esse Antichristum, quia Papa in *Ecclesia Dei sedet*. Quasi verò quia Antichristus tyrannico modo sedet in Ecclesia Dei, propterea quicunque in Ecclesia Dei quocumque modo sedet, ob id ipsum sit etiam Antichristus. Licebit hac ratione vt Apostolos, & omnes eorum successores appellemus Antichristos, quia illi quoque suo modo sederunt in Ecclesia Dei. Nam *sederunt super cathedras suas*, certè nõ extra Ecclesiam Dei, sed in ea. De his enim qui intus, id est, in Ecclesia Dei sunt, iudicarunt. Deniq; Ioannes in Apocalypsi *vidit sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis*. Quæ verba Augustinus in hunc modum interpretatur: *Non hoc putandum de vltimo iudicio dici, sed sedes præpositorum, & ipsi præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quàm id quod dictum est: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo; & quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo. Vnde & Apostolus: Quid enim mihi est (inquit) de his qui foris sunt, iudicare? Nam de his qui intus sunt, vos iudicatis*. Si ergo præpositi, per quos Ecclesia nunc gubernatur, sedent super sedes suas in Ecclesia Dei: non est continuò Antichristus, quicunque in Ecclesia Dei sedet. Quid ergo est? Vtique Antichristus non tantùm sedet in Ecclesia, sed etiam *sedet ibi vt Deus*. Ita enim Paulus scribit secundùm Græcos codices: *Adeò vt tanquam Deus in templo Dei sedeat, ostentans se, quòd sit Deus*. Nos autem negamus, Papam *ostentare se Deum*, aut *sedere tanquam Deum in Ecclesia*. Sedet enim in Ecclesia quidem, sed vt minister Dei, non *vt Deus*. Hoc verbum (*vt Deus*) aduersarij prætermittunt suo more, quando iniustissimè accusant Papam, qui seipsum non modò ministrum Dei agnoscit, verùm etiam fatetur, se *illo sublimi & excelso ministerio indignum esse*. Antichristus verò apud Paulum appellatur primùm *homo peccati*, vt in vera illius hominis natura peccati etiam malitia inesse intelligatur. Sed cùm hoc videretur esse commune cum multis, pergit Apostolus ad deteriorem ipsius conditionem, & eum appellat *filium perditum*. Sed in quo genere perditum? In eo sanè, quòd *aduersatur*. Et cui, obsecro, aduersatur, nisi Deo, & Christo eius? Sed in quo gradu aduersatur? In omnium pessimo: nimirum *in extollendo se supra omnem Deum & omne numen*. Adeò vt non stet modò, sed etiam *sedeat*, non in aliquo inferiore domus loco, sed *in ipso Dei templo*, id est, in summo fastigio domus Dei: & id non tanquam minister, sed *tanquam Deus*: nec hoc, velut qui verbo tenus simulet se Dei ministrum, & interim re vera Dei honorem ambiat, sed vltro præ se ferens, & signis prodigiisq; *ostentans se quòd sit Deus*. Imò cùm soli Deo templa erigantur: Antichristus templa sibi ipsi eriget: vt præclarè notauit Theodoretus; *Deum Maozim in loco suo venerabitur, & faciet, vt muniat Maozim cum Deo alieno, quem nouit*. Antichristus (inquit Theodoretus) *seipsum appellabit Deum Maozim, id est, fortem & potentem. Illud enim (in loco suo) pro (seipsum) posuit. Eriget enim sibi templa, & argento & auro & lapidibus pretiosis ipsa ornabit*. Certum verò est, nullum vnquam Põtificem Romanũ sibi ipsi tanquam Deo tẽpla erexisse, & ita sedisse in illis, vt diuinitatis honorem ex ea re sibi arrogaret. Itaque si prima cum po-

[Margin notes: Quomodo Antichristus in Ecclesia sedeat. — In templum sedet. — Matth. 23. 1. Cor 5. Præpositi sedent in Ecclesia Dei & iudicant. De ciuit. Dei lib. 20. cap. 9. — ὡς θεὸς — Protestantiũ mala fides. — In Dan. 11. Antichristus sibi ipsi eriget templa.]

ſtremis cōiungimus, Antichriſtus vocatur aduerſarius omnium perditiſſimus, & ſuperbiſſimus, vt qui apertè profiretur ſe aduerſarium eſſe Chriſti, & adeò non eſſe miniſtrum illius, vt Eccleſiam Chriſti velit ſuam ipſius Eccleſiam fieri, eo quòd ipſe non ſolùm velit tacita quadam opinione Deus haberi, ſed etiam rebus ipſis *oſtentet ſe quòd ſit Deus*, ac templa ſuo nomini dedicanda curaturus ſit. Quæ cùm ita ſint, videamus quàm bellè hinc probent aduerſarij, Papam eſſe Antichriſtum.

Illyricus in Catalogo teſtium pag. 3.

Quis alius ſe in Eccleſia Dei extulit, exaltauit & oſtentauit quàm Papa?

RESPONSIO.

Si nemo alius adhuc ſe ita extulit in Eccleſia Dei, vt ſcripturæ ſacræ teſtantur facturum eſſe Antichriſtum: illud nō probat, Papam eſſe Antichriſtum, ſed potius declarat, Antichriſtum nōdum eſſe reuelatum. Papam verò negamus inſtar Antichriſti ſeipſum extuliſſe, quia nimirum non ille ſeipſum, ſed Chriſtus illum extulit, dicens ad Petrum (cui Papa ſucceſſit) *Tu vocaberis Cephas, tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & tu conuerſus confirma fratres tuos, & amas me plus his? Paſce oues meas.* Si ergo negem, Papam in Eccleſia Dei ſeipſum extuliſſe, dicam verò Chriſtum eſſe qui extulerit Papam: ſtatim corruit hæc Proteſtantium fabrica, quá ipſi velut præclarum aliquod opus admirantur & ſuſpiciunt. Sed præterea vt probent, Papam eſſe Antichriſtum, non ſatis eſt dicere, illum *ſe extuliſſe, exaltaſſe & oſtentaſſe in Eccleſia Dei*. Nam hoc etiam Paulus ab aduerſariis prouocatus, fecit. Verùm oportet addere, quòd *aduerſetur* Chriſto, idque in ſummo gradu, videlicet *in extollendo ſe ſupra omnem Deum, & ſedeat in templo Dei tanquam Deus, oſtentans ſe, quòd ſit Deus*. Hæc omnia ſi patefecerint, iam fatebimur Papam eſſe Antichriſtum. Nunc autem non ſolùm dico, nihil omnino adferre Proteſtantes quod Papam conuincat *ſe extuliſſe ſupra omnem Deum, aut ſedere in Eccleſia tanquam Deum*: ſed etiam ipſi probè ſciunt, Papam non ſibi aliquam diuinitatem tribuere aut vindicare. Qui verò non ſedet in Eccleſia tanquam Deus, ille non eſt Antichriſtus. Nec tamen putandum eſt, quòd Eccleſia Dei vnquam habitura eſt Antichriſtum pro vero Deo. Ille enim ſedebit in Eccleſia velut tyrannus, cui omnes fideles & Catholici, præcipuè autem Eccleſia Romana contradicet. Hæc enim eſt petra aduerſus quam non præualent portæ inferorum. Itaque Cyrillus rectè negat, Antichriſtū in Chriſti Eccleſia ſeſſurum, quia videlicet Eccleſia Chriſti quæ in eius fide manſerit, non agnoſcet Antichriſtum pro legitimo iudice.

Galat. 1. & 2. itemq; 2. Corin. 10. 11 & 12.

Catech. 19.

De ſignis & prodigiis Antichriſti: & decimanona demonſtratio, quòd Papa non ſit Antichriſtus, quia nihil ſtupendum & prodigioſum hactenus in eum finem geſſit, quem Antichriſtus præcipuè ſibi proponet.

CAPVT. XXVIII.

QVoniam finis cauſarum omnium præcipua eſt: antequam de ipſis Antichriſti prodigiis loquar, finem ipſum exquiram, ad quem illa prodigia ab Antichriſto diriguntur. Is verò cùm ſe extollat ſupra omnē Deum, atque oſtentet ſe, quòd ſit Deus: liquidò apparet, eum ſigna & prodigia ſua in finem eum operari, vt diuinitatis ſuæ opinionem confirmet. Vnde Ambroſius ait: *Antichriſtus imitabitur Deum: vt ſicut filius Dei diuinitatem ſuam homo natus vel factus ſignis ac virtutibus demonſtrauit, ita & ſatanas in homine apparebit, vt virtutibus mendacij oſtendat ſe Deum.* Pontifex autem Romanus hac in re nihil commune cum Antichriſto habet. Nec enim quiſquam Pontificum Romanorum miracula quæpiam in eum finem operatus vnquam eſt, vt ex ea re Deum ſe credi vellet. Alioqui huius eorum conatus aliquod ſaltem veſtigium aliquando vel ab ipſis editum, vel ab aliis deprehenſum fuiſſet. Nunc autem ne aduerſarij quidem tale aliquid confingere poſſunt, nedum cordatis viris idipſum probabunt. Si quid ergo admiratione dignum Papæ geſſerunt, cùm in eum finem qui potiſſimùm propoſitus fuit Antichriſto, id non geſſerint: nihil hoc ad rem qua de agitur, ſpectat.

In 2. Theſſa. 2.

In quē finē miracula operatur Antichriſtus.

Vigeſima demonſtratio, quòd Papa non ſit Antichriſtus, quia non in alterius nomine Antichriſtus, in alterius verò Pontifices Romani miracula ſua ediderunt.

CAPVT XXIX.

NEgari non poteſt, Pontifices Romanos mirabilia quædam opera interdum feciſſe. Verùm illi omnia fecerunt in Ieſu Chriſti nomine, Chriſtum agnoſcētes earum rerum operatorem, ſe autem miniſtros tantùm eſſe. Tale eſt quod Gregorius Magnus de S. Ioanne Papa narrat, quem refert *ad auream portam Conſtantinopolitanæ vrbis in cōſpectu omniū roganti cæco lumē reddidiſſe, & manu ſuperpoſita oculorū tenebras fugaſſe.* Ille enim Papa Ioannes adeò in Chriſti nomine hoc miraculum fecit, vt etiam pro Chriſti nomine vitam poſtea impenderit. Nam idem Gregor. ait, *Theodoricum Regem Africanum Ioannem Papam iniuſtè iudicando & affligendo in cuſtodia occidiſſe.* Præterea idem Gregorius refert, Agapitum

Dial. li. 3. c. 2

Papa operatur in Chriſti nomine.

Dialog. li. 4. cap. 30

Dial. li. 3. c. 3.

Papam

Papam post Missarum sollênia, *curasse mutũ & claudum in virtute Domini ex adiutorio Petri.* Similia de aliis Pontificibus Romanis alij etiam historici recensent. *Victorem secundum* Lambertus Schafnaburgensis narrat, *tam diu ad orationem cum populo, inter Missarum sollemnia prostratum esse, donec subdiaconus paulo antè à dæmone correptus liberaretur.* Idem Lambertus refert, signa & prodigia per orationes Gregorij Papæ septimi frequentius facta esse. An.D.1014 Idem de illo testatus est & Gulielmus Historicus, Vincentius Gallus, & Martinus Polonus. Celestinum etiam quintum miraculis claruisse, Platina testatur. Sed hi omnes, & quicunque alij Pontifices Romani res mirandas vel viui vel cum Christo in cælis agentes, patrarunt: certè patrarunt eas *in Christi nomine*, quod & inuocarunt semper, & confessi sunt. At verò Antichristus non faciet sua signa & prodigia in nomine Iesu Christi Nazareni. Antichristus nihil facit in Iesu Christi nomine. Quomodo enim hoc faceret, *cùm negaturus sit, Iesum esse Christum?* Cùm ergo Pontifices Romani sub solo Christi nomine omnia sua miracula ediderint, sub cuius nomine Antichristus nihil faciet: ex hac etiam re constat, Papam non esse Antichristum. Magdeburgenses fatentur, Pontifices Romanos miracula sub nomine Christi edere. Sic enim scribunt: 1. Ioã 2 & 4. Cent. 1. li. 2. c. 4 pag 416. *Vt autem his fidem faciant* (Pontifices Romani) *edẽt miracula virtute diaboli, nihilominus sub nomine Christi.* Quòd dicunt Episcopos Romanos *edituros miracula sub nomine Christi:* accipimus quod dant, & verũ esse cõfitemur. Quòd verò addunt, illos ea miracula edituros *virtute diaboli:* negamus, diabolum dare virtutem iis rebus quæ sub nomine Christi fiunt. Hoc enim esset suum regnum destruere, & Christi regnum corroborare. *Si satanas* (inquit Christus) *satanam eiicit, aduersus se diuisus est.* Itaque videant Protestantes, ne *peccent in Spiritum sanctum,* dum miracula sub Christi nomine facta, diaboli virtute fieri dicunt. Matth. 12. Absque omni controuersia satanas nunquam Iesu Christo (cuius vel nudam nominis vmbram ferre non potest) eum honorem deferet, vt sub nomine illius miracula sit editurus. Nam (vt rectè dicit Damascenus) *non pro Christo veniet, sed aduersus Christũ & eos qui sunt Christi: propter quod & Antichristus dicitur.* Libr. 4. cap. 27. Si autem sub nomine Christi miracula ederet, non esset aduersus Christum, sed pro Christo. Nam cùm Ioannes diceret ad Iesum: *Præceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum: ait ad illum Iesus, Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum nos, pro nobis est.* Luc. 9. Christus negauit, illum esse aduersum se qui eiiceret dæmonia in ipsius nomine. Satanas verò est aduersus Christum: igitur in Christi nomine satanas nunquam eiicit dæmonia. Nota. Quod autem satanas non facit in prodigiis edendis: nec Antichristus faciet. Nam in satanæ virtute Antichristus edet prodigia sua. 2. Thess. 2. Papa igitur qui ea miracula quæ facit, in Christi nomine facit, non est Antichristus.

Vigesimaprima demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia Papa non edit miracula per artem magicam in conspectu hominum, vt Antichristus faciet.

CAPVT. XXX.

A*Duentus Antichristi* (ait Paulus) *est in omni virtute* (seu potentia) *in signis & prodigiis mendacibus.* 2. Thess. 2. Potentia verò satanæ, quæ tota conferetur Antichristo, partim venefica est & ementita, non aliqua veritate, sed sola specie constans: triplex satanæ potentia. partim prodigiosa est, quæ occultas naturæ vires non excedit; partim denique tyrannica & violenta est, quæ vim corporibus, non item animis, infert. Quod ad ementitam & fucatam satanæ potentiam attinet, illa talis est, qualem in præstigiatoribus videmus esse. Et in hac quidem tum satanas excellit, tum Antichristus primas feret. Vnde Theodoretus in illa Pauli verba scribens: *Ea* (inquit) *quæ futura sunt, Paulus docet, non fore vera miracula. Talia autem faciunt & præstigiatores. Ostendunt enim aurum quod verè aurum non est.* Ad hoc genus miraculorum Aretas illud refert quod in Apocalypsi de Antichristo scribitur: *Et fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum.* Apocal. 13. Vbi Aretas verba illa (*in conspectu hominum*) sic interpretatur, *intuentium oculos fascinando*, quodque sequitur: *Datum est illi, vt daret spiritum imagini bestiæ, & vt loquatur imago bestiæ:* Aretas putat, imaginem bestiæ re vera locuturam esse, sicuti olim per Apollonium Magum aliosque eiusmodi artifices tum arbores, tum aquæ dicuntur locutæ. Quapropter mystica illa interpretatio, quam Bullingerus & cæteri Protestantes his locis accommodant, vt ea Romano Pontifici quoquo modo conuenire persuadeant, non est propria huius loci, cùm hîc agatur non de spiritali & interna potestate, quam Antichristus nullam habet, sed de illa quæ *in conspectu & auribus hominum* necessariò exercetur, vt per istos sensus externos, opinionem quandam de potestate & diuinitate Antichristi multitudo imbibat. Nunquam verò legitur quispiam Romanorum Pontificum conatus esse, vt ignem in conspectu hominum descendere in terram faceret. Nunquam etiam quispiam curauit, vt imago bestiæ loqueretur. Nunquã præstigiatricem illam artem in cõspectu hominum exercuerunt. Nam si quis fortè illorum curiositate ista priuatim delectatus est; tamen neque *in conspectu hominum*

quippiã eiuſmodi fecit, neq; gloriam inde & famã aucupatus traditur, imò timuit potius infamiam, & ideo lucem fugit. Caput eſt, quòd cùm Antichriſtus artẽ magicam, qua præcipuè vtetur, condemnare non poſſit; tamen inter omnes conſtat, Pontifices Romanos nec vnquam artem magicam & præſtigiatricem approbaſſe, ſed potius eam velut impiam execratos eſſe, & omnes libros qui illam artem docent, inter prohibitos & hæreticos retuliſſe, nec in iſta facultate principes & omnium hominum peritiſſimos habitos eſſe. Certum verò eſt, quòd Antichriſtus omni ſatanæ potentia inſtructus, quicquid faciet, ita illud in ſuo genere omnibus numeris abſoluet, vt nihil poſſit à quoquam mortalium fieri excellentius. Non ita verò excelluerunt Romani Pontifices in arte præſtigiatrice, quam ſemper oderunt & deteſtati ſunt: non ſunt igitur illi Antichriſtus.

Vigeſimaſecunda demonſtratio, quòd Papa qui per ſecretas naturæ vires aliqua prodigia non operatur, non ſit Antichriſtus.

Capvt xxxi.

Altera via & ratio, qua per ſatanæ potentiã prodigia quædã operabitur Antichriſtus, ea eſt, dum occultas rerũ cauſas (quas Angli & dæmones accuratius nouerũt) in lucẽ certis quibuſdam modis producet. Cùm enim diabolus optimè perſpectũ habeat, quàm ſtupendas res illa velut ſecreta naturæ cõtineant, quidq; elementorũ cõmixtiones, & variæ aliarum eiuſmodi rerum ſeminariæ rationes efficere queãt, hãc omnẽ facultatẽ (Deo permittente) Antichriſto ſuo tradet. Atque huc ſanè referri poſſunt illa miracula quæ Sapientes & Magi Pharaonis operati ſunt in illa ſua contentione cum Moyſe & Aarone. Certum quippe non eſt, quòd illi Magi ſolùm præſtigias ſpectantium oculis adhibuerint, cùm

Exod. 7. & 8. ſcriptura dicat, *Magorum etiam virgas in dracones verſas eſſe, & eos quoque aquam vertiſſe in ſanguinem.* Et, *eduxiſſe ranas ſuper terram Aegypti.* Quod autem ſcriptura factum eſſe narrat, difficile eſt, vt nos negemus factum eſſe, aut in ſpecie ſola, & nullo modo re ipſa factum

In quæſt. ſuper Exo. c. 11 eſſe dicamus. Itaque Auguſtin. de iſtis rebus diſputans, *Inſunt* (inquit) *corporeis rebus per omnia elementa mundi quædam occultæ ſeminariæ rationes, quibus cùm data fuerit opportunitas temporalis atque cauſalis, prorumpunt in ſpecies, debitas ſuis modis & finibus.* Qua etiã de re multò latius tractat in lib. 3. de Trin. c. 7. & 8. Hæc autẽ potentia, quæ naturalem ſatanæ intelligentiam non ſuperat, quæq; per eũ Antichriſto cõmunicabitur in ſummo gradu, non ita eſt cõmunicata Pontificibus Romanis, vt ij ſoli vicerint omnes mortales in hac occulta philoſophia. Quin potius Agrippa, & Cardanus, & Paracelſus, ac multi præterea tum Græci tum Latini ſcriptores, vel ſinguli hac in re plus & laborãrunt & profecerũt, quàm oẽs ſimul Romani Pontifices, qui ab ætate D. Petri vſq; ad hunc diem in Eccleſia Romana ſederũt. Itaq; cùm certiſſimum ſit, Antichriſtum in hac prodigioſa facultate omnes qui vſpiam ſunt, aut fuerint, à tergo relicturum; alij verò permulti Romanos Pontifices in hac arte vicerint, imò nullus Romanorum Pontificum vel tenuiter in ea verſatus eſſe reperiatur: ſatis perſpicuè vel inde elucet, Papã non eſſe Antichriſtum. Reſtabat iam, vt de violenta & tyrannica poteſtate Antichriſti agerẽ, niſi quòd in opportuniorẽ locum ea diſputatio differetur.

Vigeſimatertia demonſtratio, quòd Papa qui non intelligit ænigmata inſtar Antichriſti, minimè ſit Antichriſtus.

Capvt xxxii.

Danielis 8. Daniel ait: *Cùm creuerint iniquitates, conſurget Rex impudens facie, & intelligens propoſitiones, ſeu ænigmata.* Quibus verbis docemur, Antichriſtum illa ſeculari ſcientia refertum fore, quam curioſiſſimi quique viri maximè admirantur. Ille enim exponet Virgilianum illud ænigma, & alia eiuſmodi,

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cæli ſpatium, non amplius vlnas.

Horum quippe ænigmatum ſcientia coram hominibus peritum hominem inflat, cùm reuera nihil magnum in receſſu habeat. Cùm verò abundè conſtet, Papam nõ æquare, nedum excellere vel mediocres Grãmatiſtas, aut Philoſophaſtros in hac arte; conſtat etiam, illum non eſſe Antichriſtum.

Vigeſimaquarta demonſtratio, quòd Papa qui miniſtros & tortores miracula operantes non habet, minimè ſit Antichriſtus.

Capvt xxxiii.

Apocal. 13. In Apocalypſi non modò Antichriſtus ipſe docetur ſigna editurus, verùm etiã *beſtia* ſeu multitudo impiorum, quæ paret Antichriſto. Vnde etiã Chriſtus: *Exurgent* (inquit) *pſeu-*

Matth. 24. *dochriſti & pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt in errorem mittantur, ſi fieri poteſt, etiam electi.* Pſeudoprophetæ autem iſti quàquam per ſingula fere ſecula extitiſſe leguntur, in maxima tamen copia ſub Antichriſto erunt: quo tempore etiã tortores ipſi, & carnifices Antichriſti, miracula faciẽt. *Penſemus* (inquit Gregorius) *quæ erit humanæ mentis*

illa tentatio, quando plus martyr & corpus tormentis subiicit, & tamen ante eius oculos tortor miracula facit? Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is qui flagris cruciat, signis coruscat? Talia signa in Romani Pontificis tortoribus (quos tamen nullos habet) non elucent: qui more cæterorum totius Ecclesiæ Antistitum & fidem, quam accepit, prædicat, & sacramenta sollemni maiorum more administrat; nec aut ipse, aut ministri eius, in signorum potentia confidunt. In Iob. li. 32. cap. 11.

Vigesimaquinta demonstratio, quòd Papa, cuius Apostolatus signa omnes naturæ vires longo interuallo superant, non sit Antichristus.

Capvt xxxiiii.

Avdiuimus, cuiusmodi futura sunt prodigia quæ Antichristus operabitur. Videamus iá, qualia sint illa miracula quæ Antichristus operari nō poterit. Nisi enim essēt quædam talia quæ neminé fallere aut seducere possent, nó dixisset Filius Dei, *Ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me; & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Quæcunq; igitur miracula per solam potestaté diuinam supertotius naturæ vires fiunt, ea non potest facere Antichristus, quia is *non venit in nomine Dei Patris*: hoc est, cum aliqua diuina potestate, sed secundùm operationem satanæ in proprio nomine & auctoritate. Quid ergo Pontifices Romani? Vtrùm aliqua miracula operati sunt, quæ solum diuina potestate fieri potuerint? Fecerunt quidem talia nonnulli eorum, vt Ioannes Papa, Agapetus, Gregorius Magnus, & alij permulti. Sed cum mihi iam non sit in animo, singulorum (quibus hæc gratia diuinitùs tributa est) res gestas percurrere, tantum illa recensebo, quæ ad totá Pontificum seriem ex æquo pertinent. Res admiranda meritò visa est sanctis Patribus, quòd duodecim idiotæ neq; armis, neque scientia, neque eloquentia humana prædití, mundo vniuerso persuaserūt, vt diis omnibus, ac superstitioni auitæ, vt luxuriæ, ambitioni, auaritiæ, cæterisque voluptatibus seculi renūtians, in crucifixum crederet, pœnitentiam ageret, per angustam viá intrare cōtenderet, ac deniq; in humana carne Angelicam vitam agens, inuisibilia iis quæ videbantur, anteferret. Si hoc erat solius Dei, & non satanæ opus: quis neget, illos Pontifices Romanos, qui per annos mille quingentos in vinea Domini tá fructuosè hanc ipsam rem ab Apostolis inchoatam, continuârunt, & sartam tectam hactenus tutati sunt, Dei solius, & nullo modo satanæ administros fuisse? Ioan. 5. & 10. 2. Thess. 2. Verum Dei miraculum.

Principio cùm duodecim Apostoli debuerint aggredi vniuersum orbē, caput orbis tunc erat vrbs Roma, ob Imperium potentissimú, quod ibi vigebat. Caput igitur Apostolorú Petrus, ad caput Romani destinatur Imperij; vt cuius Apostolici chori singula membra inferiores quasdam gentes Christo subiicere debebant, eiusdé chori Princeps principé locú suo Domino subiugandú sortitò caperet. Petrus verò etsi cum coapostolo & adiutore suo Paulo præclarissima huius victoriæ fundamenta in vrbe Roma iecerat, nō tamé vniuersam vrbé reliquit Christianá: vt ne putares, Apostolos tantùm, ac non etiam successores eorum Christo hac in causa vtile ministerium præbuisse. Cùm igitur successores Petri eam fidem quæ in vrbe Roma primùm ab Apostolis prædicata est, paulatim semper disseminarint & auxerint, donec vniuersam vrbé, nec vrbé tátum, sed prætereá totú Occidenté & Septentrioné, deturbatis vbique idolis, Christo subiugarent; certumq; sit, nō aliú dedisse incrementú huic operi quá eum à quo primùm diuinitus inchoatum erat: negari non potest, quin latissima hæc fidei Catholicæ per Italiá, Siciliá, Gallias, Hispanias, Británias, Gothiá, Daniá, Germaniamq; omné diffusio & propagatio, quæ Pontificū Romanorū opera potissimú facta est, & conseruata, verú Christi miraculú, & non fictú aut mēdax Antichristi portentú exstat. Romani ergo Pōtifices ministri sunt Christi, & non præcursores Antichristi, multoq; minus ipse Antichristus. Quàm prætereà stupendum illud atq; admirandum est, quòd cúm cæterorú Apostolorú successiones vbiq; defecerint, sola tamé Ecclesia Romana tot seculis immota perseuerás, plusquá ducentos & 30. Pontifices enumerat, quorú neminé aut archihæreticú viderit, aut hæresim aliquá è cathedra Petri docenté audiuerit? aut si fortè quispiam vnus prauú aliquid vel secretò sensisse, ac literis mádasse dicebatur, illú in ea re vel imitata sit, vel patienter vnquá tulerit, sed vsque ad genetis humani, & totius orbis notitiá restiterit semper, ac reclamarit, donec dispersa & prorsus effugata omni erroris nebula, Catholicæ veritatis lux tum in candelabro Ecclesiæ Romanæ palam cōstitueretur, tum inde omnibus qui in domo Dei essent, perspicuè reluceret. Hoccine Antichristi opus aut prodigium fuit? Quid ergo simile Christus fecit? Perpende mihi iam & istud, quòd nullus vnquam illustris Episcopus aut Pastor fuit, vel de Græca olim, vel vnquam de Latina Ecclesia, qui non & vixerit, & mori elegerit in cōmmunione sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Qui tamen omnes ab Antichristo abhorrebant, quia Christum super omnia dilexerunt. Certè consensus ille tot virorum tam insignium non nisi à Spiritu sancto esse poterat, qui facit *vnanimes in domo, & idipsum* 1. Verum Pontificum Romanorum miracula. 2. 3.

idipsum sapere in Domino. Hæc igitur vera Iesu Christi miracula cùm in Ecclesia Romana effulgeant: vereor, ne illi peccent in Spiritum sanctum, qui res tam diuinas non dubitant inter fucata & ementita Antichristi portenta collocare. Nobis autem qui credimus, *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum esse, ac descendere à Patre luminum;* necesse est confiteri, quòd cùm in Ecclesia Romana sit perpetua & nunquam interrupta iam inde ab Apostolis ad nos vsque tam doctrinæ Apostolicæ quàm Pontificum successio, cùm ibi semper fuerit, hodieq; sit donum cóuertendi paganos, cùm nulla vnquã hæresis illic recepta & approbata fuerit: cùm omnes Catholici Patres eandem omni ætate coluerint, & obseruarint: illius Ecclesiæ Pontifices nullo modo possunt esse ipse Antichristus.

Iacob. 1.

Vigesimasexta demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Enoch & Helias nondum restiterunt Papæ, qui tamen Antichristo resistent, cùm is aduenerit.

CAPVT XXXV.

ENoch & Elias prædicuntur adfuturi sub Antichristi temporibus, vt aduersus tẽtationes eius diabolicas populum Dei muniant. Et sanè de Elia manifestæ sunt scripturæ sacræ: *Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniet dies Domini magnus & horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne fortè veniam, & percutiam terram anathemate.* Christus etiam dixit: *Elias cùm venerit primò, restituet omnia.* Vnde Chrysostomus cum dixisset, Antichristum horribilem futurum à potestate, à crudelitate, & ab iniquis mandatis, mox subiũxit: *Ne metuas. In iis qui pereũt, habebit vires. Nam & Helias tum veniet, vt fideles communiat.* Eôdem etiam accomodantur ea D. Ioãnis verba, *Dabo duobus testibus meis, & prophetabũt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.* In quem locum Aretas sic habet: *Fertur ex traditione Præconum Christi, quod inuariabiliter in Ecclesia recipitur, Enoch venturum cum Elia Thesbite. Venient enim ambo, vt protestentur iis qui tunc erunt, ne fallacibus Antichristi signis fidem adhibeant, & in hoc suo testimonio agent ad tempus trium annorum & dimidij. Nam mille ducenti sexaginta dies tantum explent temporis spatium.* Gregorius etiam Magnus, *Antichristi,* inquit, *viam non solùm Elias & Enoch, sed etiam omnes electi arguunt.* Quapropter cùm Enoch & Elias nondũ venerit, ac multò minus Episcopis Romanis se opposuerint: certum etiam est, Episcopos Rom. Antichristũ non esse. Nam quòd Lutherani quidã volunt, Lutherum velut Eliam quendam extitisse, præterquã quòd illi ipsi non credunt, eum fuisse Eliam Thesbitem qui expectatur: etiam Zuingliani & Caluinistæ negabunt, eum fuisse omnino Prophetam aut Apostolum Christi.

Malach. 4. — Matt. 17. — In 2. Thess. 2. — Apocal. 11. — Inuariabiliter hoc recipitur à Catholicis, non autem à Protestantibus. — In Iob li. 32. cap. 16.

Vigesimaseptima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia hæretici, qui sunt exercitus Antichristi, non pugnant pro Papa, sed potius contra illum.

CAPVT XXXVI.

ANtichristus exercitu quodam suo munitur & roboratur, secundùm quod scriptũ est: *Et veniet in multitudine magna, vt cõterat & consiciat plurimos.* Atq; huc sanè pertinet abominatio illa desolationis quę in diebus Apostolorũ velut in typo quodã pręcessit, quando Hierusalem terrena circundata est ab exercitu Romanorum. Quod enim dicitur apud Matthæum: *Cùm videritis abominationem desolationis quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto:* idipsum D. Lucas explicat his verbis: *Cùm videritis circundari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote, quia appropinquauit desolatio eius.* Exercitus ergo Romanus circundans ciuitatem sanctam, fuit typica quædam abominatio desolationis: sed exercitus Antichristi circundans Ecclesiam, est vera desolationis abominatio. *Exercitus autem Antichristi,* ait Chrysostomus, *sunt omnes hæreses.* Imò *omnes,* inquit Ambrosius, *sunt Antichristi qui praua nos interpretatione seducunt, & ideo qui legit intelligat.* Ac sanè Christus ita miscet *pseudoprophetarum* nomen cum *abominatione desolationis:* vt facilè appareat, vtramque rem nõ multum ab altera differre. Itaq; Hieronymus ibidem ait, *abominationem desolationis intelligi posse omne dogma peruersum.* Cùm ergo hæreses atq; hæretici meritò habẽdi sint spiritalis quidã exercitus Antichristi: certè quo quisque longius abest ab hæresibus & hæreticis, eò minus communicat cum Antichristo. Nulla verò Ecclesia in toto mundo nominari potest, quæ sit ac semper fuerit ab hæresibus immunior quàm Romana Ecclesia, quæ nunquam hæresim vllam recepit à Simone Mago vsque ad Martinum Lutherum & Zuingliũ. Romanæ autem Ecclesiæ pastor & rector Papa est. Papa igitur ab hæresi, & ideo etiam ab Antichristo longissimè abest: nedum ipse Papa est Antichristus.

Daniel. 11. — Matth. 24. — Luc. 21. — Exercitus Antichristi. — In opere imperfecto. Homil. 49. — Ambros. in Luc. lib. 10. cap. 21.

De seculari statu Antichristi, & vigesimaoctaua demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Papa non est Rex terrenus, qui oritur ex humili & obscuro loco, vt de Antichristo prædictum est.

CAP. XXXVII.

HActenus spiritualem Antichristi statum vtcunque ex scripturis sanctis decerpsimus. Nunc verò cùm de ciuili & seculari eiusdẽ statu acturi simus, ab eo primùm incipiemus quod scribitur in c. 7. Daniel. *Bestia quarta habebat cornua decẽ. Cõsiderabã cornua, & ecce,*

Antichristus est terrenus Rex.

& ecce cornu aliud paruulū ortū est de medio eorū. Porrò decē cornua ipsius regni decē Reges erūt, & alius consurget post eos. Et c. 8. *Idē Antichristus* appellatur à Daniele *Rex*. Hinc verò colligimus, Antichristū esse Regē terrenū, quia cōnumeratur cū decē terrenis Regibus in quos Imperiū Romanū diuiditur, & in medio eorū oriri dicitur: ideoq; appellatur a Hieronymo *vndecimus Rex*. Papa verò etsi temporale quoddā dominium habet, tamen neque ab origine Papatus sui fuit terrenus Princeps, nec vnquam *Regis* nomen sibi vendicauit, nec territorium ei subiectum appellatur *regnum*, sed *Patrimonium D. Petri*. Deniq; merum Imperium seu gladij potestatem ipse in seipso velut Papa non exercet, verùm per alios exerceri iubet: eo ipso agnoscens illam quoq; seculi potestatem, velut spirituali suæ potestati vtilem & subseruientem non illegitimè per operam aliorum administrari posse. Longè igitur ab eo abest Papa, vt sit aut tantùm, aut potissimùm Rex terrenus, sicuti Antichristus erit. In cap. 7. Daniel.

Vigesimanona demonstratio, quòd Papa qui subitò ad Regnum de obscuro loco non ascendit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXVIII.

PRæterquam quòd Daniel appellat Antichristū *Cornu paruulum*, quia principium regni eius obscurum erit: etiam liber Apocalypsis dicit eum *ascendere de terra*, veluti qui filius terræ ob generis sui humilitatem habendus sit. Daniel etiam sic de eo loquitur: *Stabit in loco eius* (id est, in loco Regio) *despectus, & non tribuetur ei honor regius.* Quæ verba licet Porphyrius de Rege Antiocho voluerit intelligi; tamen D. Hieronymus ibidē ait: *Nostri* (id est, Ecclesiastici scriptores) *melius interpretantur & rectius, quòd in fine mundi hæc sit facturus Antichristus, qui tam humilis erit atq. despectus, vt ei non detur honor Regius.* Præterea Irenæus dicit, Antichristū *de improuiso venire, & regnum sibi vendicare.* Papa verò non ascendit de terra, velut paruulum Cornu, sed potestatem suam de cælo, velut magnus ouiū Christi Pastor per Petrum Apostolorum principem traxit, cui Filius Dei claues regni cælorum dedit. Nec etiam de *improuiso venit*, vtpotè qui iam per aliquot secula Romæ in cathedra D. Petri consederat, priusquàm Patrimonium D. Petri aut dominium aliquod magnum accepisset. Denique nunquam stetit Papa in loco Regio, ac multo minus illo tempore despectus fuit, in quo dominiū temporale primùm obtinuit. Imò semper illum & obseruarunt fideles (vt ex omnium ætatum testimoniis in lib. 7. huius operis declaraui) & timuerunt pagani, etiam Imperatores ipsi, vt constat ex D. Cypriani verbis, quæ etiam ego citaui in lib. 7. sub numero marginali 61. Quid multis? Nihil omnino Pontificibus Romanis cum Antichristo commune est. Daniel. 7. Apocal. 13. Daniel. 11. In fine lib. 5. Lib. 4. ep. 2.

Trigesima demonstratio, quòd Papa qui neque per dolum, neque per vim obtinuit regnum, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXIX.

DAniel ait de Antichristo: *Veniet clam* (seu in dolo) *& obtinebit regnum in fraudulentia, & brachia pugnantis expugnabūtur à facie eius, & cōterentur. Insuper & dux fœderis: Et post amicitias cum eo faciet dolum, & ascendet, & superabit in modico populo, abundantes & vberes vrbes ingredietur.* In quibus verbis secundùm Ecclesiasticos scriptores (vt Hieronymus ibidem attestatur) Antichristus docetur ad regnum aspiraturus partim dolo partim vi. Neutro autem modo Papa Patrimonium D. Petri obtinuit, sed tantùm *ex gratuita Imperatorum liberalitate*, quod nec ipsi Protestantes negant. Neque enim aut bello Pontifex illas vrbes quæ Patrimonium D. Petri dicuntur, ab initio, aut blanditiis & fraudulentia quæsiuit, vti Antichristus dicitur facturus. Nihil igitur eorum quæ Prophetæ de Antichristo scribunt, satis apte in Pontificem Romanum cadit. Daniel. 11.

Trigesimaprima demonstratio, quòd Papa qui tres Reges non deleuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XL.

A *Facie paruuli Cornu tria de cornibus primis euulsa sunt.* Quod Angelus postea sic interpretatur, vt constet, Antichristum *tres de illis decem Regibus* (in quos Romanū Imperium diuidetur) *humiliaturum*. In fine autem capitis 11. Daniel significat, tria illa regna quæ per Antichristum humiliabuntur, esse Ægyptum, Libyam & Æthiopiam. Vnde Hieronymus, *Dicamus* (inquit) *quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt, vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Aegyptiorum Regem & Africæ & Aethiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus.* Papa verò, qui nullos tres Reges, nedum illos Ægyptiorum, Africæ ac Æthiopiæ superauit, non est proculdubio Antichristus. Daniel. 7. In cap. 7. Danielis.

Trigesimasecunda demonstratio, quòd Papa qui septem Regibus potentior non est, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLI.

NOn tantùm tres de Regibus decem Antichristus superabit, verùm etiam septem reliquis potentior erit. Daniel enim ait, *Decem cornua ipsius regni decem Reges erunt, & alius consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus.* Quo in loco Hierony-

mus

mus ex omnium scriptorum Ecclesiasticorum traditione dicit: *Interfectis tribus Regibus, etiam septem alij Reges victori* (Antichristo) *colla submittent.* Non est autem Pontifex Romanus in temporali statu suo (de quo iam agitur) potentior vllis septem Regibus, qui regiones vllas possident, quæ vnquam sub Romano erant Imperio: ac propterea non est Antichristus.

Trigesimatertia demonstratio, quòd Papa qui nunquam in orbe toto velut monarcha terrenus regnauit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLII.

POstquam Antichristus ex decem Regibus qui suberant Romano Imperio, tres deleuerit, ac septem reliquos ad suas conditiones perduxerit: ipse velut nouus Monarcha in orbe toto regnabit. Nā & Daniel eum inter monarchas annumerat: *Roborabitur* (inquit) *fortitudo eius, & prosperabitur, & faciet, & dirigetur dolus in manu eius, & cor suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos.* Et, *Faciet quæ non fecerunt patres eius, & patres patrum eius.* In quæ verba Hieronymus: *Nullus* (inquit) *Iudæorum absque Antichristo in toto vnquam orbe regnauit.* Item D. Chrysostomus Antichristum collocat inter monarchas. Nam *vt Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis destructum est: ita Romanorum ab Antichristo destruendum esse ait, ac denique Antichristum à Christo delendum esse.* Ac sanè iustum Dei iudicium postulare videtur, vt eùm carnales Iudæi semper existimarint, Messiam suum in orbe toto dominaturum, cumque ob illam spem regnum æternum amiserint: iustum (inquam) Dei iudicium videtur postulare, vt illa sua temporali quadam monarchia non priuentur. Nam vt Deus iis qui carnes nimium cupidè flagitabāt, coturnices iratus concessit, licet dum adhuc esca foret in ore illorum, ira Dei deseuiret super eos: sic etiamsi monarchia Antichristi magnam ad extremum pœnam perfidis Iudæis parata sit, tamen vota eorum tot seculis cōtinuata, nō videntur omni effectu suo caritura. Iā verò Pontifices Romani monarchiā temporalem neque expectant, neque exoptant, tantum abest, vt instar Antichristi eandem exerceant.

Daniel 7. 11. & 8.

In 2. Thes. 2.

Num. 11.

Trigesimaquarta demonstratio, quod Papa, qui non persequitur sanctos (vt Antichristus faciet) minimè sit Antichristus. CAP. XLIII.

SAnctos (vt ait Daniel) *tradentur in manus cornu paruuli,* (hoc est, Antichristi) *& sanctos Altissimi conteret.* Et (c. 8.) *interficiet robustos & populū sanctorum secundum voluntatem suā.* Christus etiā ait: *Erit tunc tribulatio magna, qualis nō fuit ab initio mūdi, neque fiet. Denique,* Ioannes dicit, satanā qui per mille annos ligatus erat, *post hoc soluendum de carcere suo: & exiturum & seducturum gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ.* Et c. 13. *Datū est illi bellum facere cum sanctis, & vincere eos.* Si ergo sanctos tam immaniter tractabit Antichristus, ob hoc ipsum quia sancti sunt: non est dubium, quin quo sanctiores erunt, eo grauius illos persequetur. Quos verò post illud tempus, in quo reuelatum fuisse Antichristum Protestantes dicunt, sanctissimos, integerrimos & omniū doctissimos fuisse cōstat, eos nunquam est persecutus Papa, sed duplici potius honore affecit. Hi autem erant *Hilarius Cæsarensis, Beda Venerabilis Anglosaxo, Haymo Alberstatensis, Hildivvinus Abbas S. Dionysij, VValafridus Strabo, Ionas Aurelianensis, Berno Augiensis, Humbertus, Lanfrancus Cantuariensis, Regino historicus, Rupertus Tuitiēsis Abbas, S. Malachias in Hibernia Episcopus, S. Bernardus Claræuallensis, Petrus Abbas Cluniacensis, Petrus Lōbardus, Gratianus, Petrus Comestor, S. Dominicus, S. Franciscus, S. Thomas Cantuariensis, Hugo de S. Victore, Albertus Magnus, Alexander Alensis, S. Thomas de Aquino, S. Bonauentura, Ludolphus Saxo, Baldus Perusinus, Nicolaus Lyranus, Thomas VValdensis, Ioānes Gerson, S. Bernardinus, S. Antoninus Archiepiscopus Florētiæ, Bessarion Episcopus Nicænus, Dionysius Riceltus Carthusianus, Ioānes Roffensis, Thomas Morus, Petrus à Soto, Stanislaus Hosius,* & alij pænè innumerabiles, quorum neminem Papa vnquā persecutus est, sed omni potius obseruantia coluit: cùm tamen si vllos omnino sanctos tyrannide aliqua oppressisset, hos omniū sanctissimos præterire non debuerit. Nam quòd Bonifacius octauus *Fratricellos & Dulcinistas*, ac alij forte Pōtifices Romani alios, qui promiscuos cōcubitus & exercebāt & approbabant, persecuti esse leguntur, nō puro quenquā qui sanctus ipse haberi velit, eiusmodi monstra in sanctorum numero habituros. Certū igitur est, Papam qui sanctos non est persecutus, non esse Antichristum. Ioannem verò Hus & Hieronymum Pragensem non tam Papa quàm Synodus Cōstantiensis Magistratui seculari tradidit: aliosque infinitos Lolhardos, & Sacramētarios, qui nuper in tota Europa ignibus traditi sunt, nō Papa & Episcopi, sed politici magistratus & Christiani Reges neci dederunt. Papa enim vitæ ac necis potestatem in eos qui extra eius territorium degunt, nō habet, nec talē aliquam potestatē Ecclesia vllibi exercet. Cùm igitur Antichristus ob cædē corporalem sanctorum præcipuè infamis habeatur; Papa verò nec sanctos vllo modo persequatur, nec vllos omnino per Ecclesiasticam potestatem suam interficiat: longissimè ab eo abest, vt ipse Antichristus sit.

Cap. 7.

Matth 24.

Apocal. 20.

Trigesima-

Trigesimaquinta demonstratio, quòd Papa qui non prohibet aliquos baptizari, minimè sit Antichristus. CAPVT XLIIII.

AD persecutionem Antichristi hoc vel maximè pertinet, vt non patiatur, baptismum Christi vel paruulis, vel adultis administrari: vnde Hippolytus putat, Antichristi sigillum tale fore, vt quisque cogatur dicere, *Nego baptisma*. Augustinus etiam: *Non nulla* (inquit) *quæstio est, vtrum quando satanas solutus totis viribus sæuiturus est, aliquis, in qua non fuerat, sit accessurus ad fidem? Sed quid fiet de paruulis? Id verò potiùs est credendū, quòd tam fortes erunt & parētes pro baptizandis paruulis suis, & hi qui tunc primitùs credituri sunt, vt illum fortem vincant etiam non ligatum, id est, omnibus, qualibus antè nunquam, vel artibus insidiantem, vel vrgentem viribus.* Hic tametsi Augustinus rectè definit, Antichristum non obtenturum in sua persecutione, quin parentes boni quocunq; modo perducturi sint paruulos suos ad baptismum: tamen manifestissimè significat, Antichristum omni studio, & omnibus viribus atque artibus (quod in se est) curaturum, vt baptismus Christi nullis omnino detur. Ac nimirum quis dubitet, quin is qui aduersatur Christo in summo gradu, supra modum cupiat, vt ianuam ipsam sacramentorum omnium occludat, nemineṁque amplius in Christi Ecclesiam introire patiatur? *Quotquot enim baptizantur, Christum induunt*, & eius nomen in hoc mundo illustre ac gloriosum reddunt. Papa verò nunquam in vlla gente, vllo tempore conatus est impedire, quo minus Christi baptismus quàm primùm & paruulis quandocunque, & adultis post catechismum ritè traditum, administretur. Quid quòd tam Lutherus in homilia de baptismo, & Caluinus in suis Institut. quàm Beza in sua confessione c. 7. fatentur, *Deum noluisse tantum licere satanæ in Papatu, vt baptismum illic aboleret, cùm ibi quoque baptizetur in nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti?* Cùm igitur Protestantes fateantur, baptismum in medio Papatu satis legitimè administratum esse, non sit autem è re Antichristi, vt baptismus in regno ipsius aut legitimè, aut omnino administretur; fieri non potest, vt Papa sit Antichristus.

De ciuit. Dei lib. 20. c. 8.

Cap. 17. num. 10.

Trigesimasexta demonstratio, quòd Papa qui sacrificium Eucharistiæ tuetur, & colit, non sit Antichristus. CAPVT XLV.

QVò propius Eucharistia (quæ Christi corpus est & dicitur) ad Christum pertinet, eo magis necesse est illū qui Christo summis viribus aduersatur, corporis etiam & sanguinis illius sacramentum detestari. Est autem Eucharistia summus noui Testamenti cultus, & sacrificium: vti perspicuè testatur & Christus (qui eam loco veteris agni Paschalis substituit, Luc. 22.) & Apost. 1. Cor. 10. Ibi enim cōfert Eucharistiā cū Iudæorū & gentilium sacrificiis: & 1. Cor. 11. significat, Christianos *conuenire* ad Eucharistiæ celebrationem, velut ad cultum externum, in quo potissimùm se Christianos esse profitentur. Hoc autē fieri solet in sacrificiis publicis. Porrò Daniel prædixit, quòd *in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, & erit in templo abominatio desolationis, & vsq; ad consummationē & finem perseuerabit desolatio.* Et c. 11. *Brachia ex eo stabūt & polluent sanctuariū fortitudinis, & auferēt iuge sacrificiū, & dabūt abominationē in desolationē: & impij in testamentū, simulabunt fraudulenter: populus autē sciens Deū suū, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Et ca. 12. *A tēpore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.* In quibus verbis destructio templi Hierosolymitani & Iudaici cultus ita commiscetur cū totius mundi consummatione, quam illa templi deuastatio designauit; vt vtraque vastitas iisdem verbis simul prædicta sit, quod etiam ipse Christus obseruauit, dum de templi & mundi fine tum ipse velut vno eodemq; sermone disseruit, tum Danielē hæc vtraque simul prædixisse admonuit. Quemadmodum verò Christus Mosaicæ legi finem imposuit, auferens veterem sacrificandi ritum, qui erat imperfectus, & nouum statuens, qui ob exhibitum & repræsentatum Christi sanguinem, vim habet remittēdi peccata: sic Antichristus Euangelio finē imponere conabitur, ablatoq; iugi sacrificio Christianorum, in eius locum abominationem suam execrabilem substituet. Sed quia Christus Mosaicæ legis ritū & cultum nō tam abstulit, vt ne omnino esset, quàm impleuit, vt vmbra in corpus, & figura transiret in veritatem: idcirco templi & cultus Iudaici abolitionum voluit esse perpetuam, cuius desolatio perseueraret vsque ad finem. Quod quidem facilè obtineri potuit, quia destructo semel templo, in quo solo fas erat sacrificium immolare, iam nullus in orbe locus restabat, vbi Leuitica sacrificia ritè incenderentur.

Daniel. 9.

Antichristi brachia auferent iuge sacrificium.

Matth. 24.

Heb. 7.

Cæterum vt legis Euangelicæ robur & firmitas omnibus pateret, permittitur satanæ ac ministro eius Antichristo, triū annorū & sex mensiū liberrima persecutio, intra quod tēpus omnes dolos suos, omnē potentiā & vim exeret contra iugem cultū, quē Christus instituit. *Iuge autem sacrificium* (auctore Theodoreto) *est is cultus qui Deo singulis diebus adhibetur. Is autem in lege talis erat: Hoc est quod facies in altari agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, vnum agnum mane & alterum vespere, decimam partem similæ conspersæ oleo tuso, quod* habeas

In 12. Daniel.

Iuge sacrificium.

Exod. 29.

habeat mensuram quartam partem lini, & vinum ad libandum eiusdem mensuræ in agno vno. In nouo autem Testamento iuge sacrificium, quod offerimus Deo, est corporis & sanguinis Domini sacramentum. Christus enim post agnum Paschalem immolatũ, institura Eucharistia, dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*: id est, Nolite amplius veterẽ agnum

Lucæ 22.

offerre, sed hoc facite quod me iam videris fecisse, vt ea cærimonia meum sacrificium, quod vsque ad mortem immolabo, commemoretis, & velut iugi quodam assiduoq; cultu

Eucharistia sacrificium.

celebretis. Ex eo autem, quòd Eucharistia in locum agni veteris surrogatur, certissimò credendum est, illam quoque sacrificium esse: quia vt nihil in agno vetere excellentius fuit, quàm quòd offerebatur Deo; sic nisi nouus iste cultus oblationem Deo factam in se contineret, illo vetere imperfectior esset. Cùm enim nihil in cultu Dei maius sacrificio intelligi queat (est enim sacrificium nomen summi cultus, qui ab hominibus Deo exhiberi potest) profectò quicquid non est sacrificium, idque publicum & propitiatorium, minus est eo quod hæc omnia in se complectebatur.

Nunc autem si verum amamus, & cultum à Christo institutum, instar Antichristi, odio non prosequimur: Eucharistia nõ modò sacrificij publici vim potestatemque in se complectitur, sed tam excellens & singulare sacrificium est, vt rem ipsam, quæ obtulit se vsque ad mortem pro nobis, & contineat, & offerat Deo in recordationem mortis eius. Et hoc quidem re vera iuge sacrificium est. Nam vetus ille agnus non iugiter & assiduè, verùm per vices & horas, mane ac vespere offerebatur. Cuius rei cultus per ignem, qui nunquam in altari cessauit, continuatus, fecit, vt sacrificium, quod certis tantùm interuallis fiebat, per interpretationem quandam continuum & iuge haberetur, cùm verè ita non esset.

Eucharistia vere est iuge sacrificiũ ratione rei quæ offertur.

Verùm nos talem hostiam offerimus, quæ licet à nobis, sæpius mutatis panis & vini formis, per dierum & horarum interualla immoletur; tamen quia vero diuinitatis igne viuificatur semper & alitur, in se re vera iuge sacrificium semper manet, seipsam in cælo per omnia temporum spatia & momenta vultui Patris exhibens, & semper viuens ad interpellandum pro nobis. A quo enim tempore corpus Christi oblatum est in cruce, manet sacrificium in æternum potens & efficax, sicut & ipse *Christus manet in æternum sacerdos*. Non esset autem sacerdos in æternum, nisi sacrificium in æternum offerret. Ac in cælo quidem cæleste sacrificium offert, nudam veritatem absque vllis inuolucris Deo repræsentans & exhibens. In terris autem, vbi Ecclesia ipsius adhuc peregrinatur, eandem rem offert quam in cælo (*vnicam enim habet oblationem*, quæ in æternum potens perseuerat) sed pro huius vitæ statu, in qua *per fidem, non per speciem ambulamus*, hostia Christi panis

Genes. 14.

& vini figuris tegitur, vt meminissemus, *eum esse sacerdotem in æternum secundùm ordinem Melchisedec*, qui has figuras protulit cùm Abrahæ benediceret, ipsumque rationalem hostiam offerret Deo.

Hunc igitur noui Testamenti cultum, iuge sacrificium hoc, Antichristus quanta potest rabie in terris persequetur: *& brachia ex eo stabunt, qui polluent sanctuarium fortitudinis, & tollent iuge sacrificium:* id est, Principes & Palatinos suos iubebit operam dare, vt nullibi celebretur Eucharistia, nullibi legatur missa, nullibi offeratur corpus & sanguis Domini. Verùm quia noui Testamenti cultus non est ad certum locum alligatus (vt in sa-

1.Cor.11.

crificiis Iudaicis comparatum erat) quod in vno loco non celebratur, in alio celebrabitur,

Irenæus lib.5. in fine.

quodque palàm fieri non potest, fiet ad breue aliquod tempus occultè, *donec Dominus veniat*. Sed audiamus quid in hac re S. Irenæus dicat: *In tempore tyrannidis Antichristi fugabuntur sancti, qui purum sacrificium offerunt Deo, & in dimidio hebdomadis* (ait Daniel) *tolletur sacrificium & lenatio, & in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. Dimidium autem hebdomadis tres sunt anni & menses sex. Quæ à Daniele sunt dicta de fine, Dominus comprobauit Matth. 24.* Si ergo verba Danielis pertinent ad mundi finem, & ad Antichristi tempus: necesse est, vt Daniel prædixerit, *sacrificium purum, quod sancti offerunt Deo*, tribus annis & sex mensibus per tyrannidem Antichristi auferendum esse. Porrò cùm Antichristi potestas non pertingat ad interna sacrificia vastanda, quæ de corde puro in fide non ficta, intus, vbi solus Deus quid agatur videt, castè integreque offeruntur: certè Antichristus non sacrificium cordis, sed illud potius, quod secundùm noui Testamenti ritum ab ipso Christo institutum, externo

Cap. 1.

ministerio publicè in Ecclesia offertur, ablaturus dicitur. Nam quod Malachias *mundam oblationem* vocauit, *quæ* non in sola Iudæa, sed *in omni loco*, per eos sacerdotes qui ex gentibus assumuntur (*Isaiæ 66.*) offertur Deo; id ipsum Irenæus iam appellauit *Purum sacrificium*: & per oblationem mundam seu purum sacrificium nihil aliud intellexit, quàm Eucharistiæ oblationem, quam hodie Missam dicimus. Nolo vt mihi hac in re fides habea-

Lib. 4. cap. 32.

tur, nisi ipse Irenæus hoc ipsum affirmauerit. Sic autem scribit: *Christus suis discipulis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, (non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi,*

nec ingrati sint) eum qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit dicens, Hoc est corpus meum. Et calicem similiter, qui est ex ea creatura quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est, & noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias suorum munerum in nouo Testamento, de quo in duodecim Prophetis Malachias sic præsignificauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu Solis vsque ad occasum nomen meum glorificatur inter gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium purum: quoniam magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens: manifestissimè significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessauit offerre Deo: omni autem loco sacrificium offertur Deo, & hoc purum: nomen autem eius glorificatur in gentibus. Huc vsque Irenæus.

Sacrificium purum.

Si ergo Eucharistia noui Testamenti noua oblatio est, si Malachias eandem appellauit *sacrificium purum*, quod in omni loco inter gentes offertur, & Antichristus dicitur *fugaturus sanctos*, id est, Christianos, *qui purum sacrificium offerunt Deo*; efficitur, vt Antichristus oblationem Eucharistiæ rollat per annos tres & sex menses; vt meritò etiam scripserit Hippolytus in oratione de consummatione mundi: *Tunc*, id est, tempore Antichristi, *Ecclesiarum ædes sacræ instar tugurij erunt, pretiosumq́ corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, scripturarum recitatio non audietur.* Hieronymus verò in cap. 12. Danielis hæc habet verba: *Hos mille ducentos nonaginta dies, Porphyrius in tempore Antiochi, & in desolatione templi dicit completos, quam & Iosephus, & Machabæorum (vt diximus) liber, tribus tantùm annis fuisse commemorant. Ex quo perspicuum est, tres istos & semis annos de Antichristi dici temporibus, qui tribus & semis annis, hoc est, mille, ducentis, nonaginta diebus, sanctos persecuturus est, & postea corruiturus in monte inclyto & sancto. A tempore igitur ἐντελεχισμοῦ, quod nos interpretati sumus, Iuge sacrificium, quando Antichristus orbem obtinens, Dei cultum interdixerit, vsque ad internecionem eius, tres & semis anni, id est, mille ducenti & nonaginta dies complebuntur.* Perspicuè igitur affirmat Hieronymus, quòd Antichristus orbem obtinens, *Dei cultum interdicet per annos tres, ac dimidium.* Theodoretus etiam in suis Commentarijs ad cap. 12. Danielis: *Abominationem* (inquit) *desolationis ipsum vocat Antichristum: mutationē continuitatis vocat Ecclesiastici cultus ordinem ab Antichristi insania & rabie dissipatum & abolitum:* Postremò Chrysostomus (in opere imperfecto) *Antichristus* (inquit) *dicitur abominatio desolationis, quia multas Christianorum animas facturus est desolatas à Deo. Nam antequàm caperēt Romani Hierusalem, in dimidio hebdomadis Christus per suam doctrinam, tulit de medio iuge sacrificium Iudæorum. Nam dicitur tribus annis & sex mensibus docuisse: qui numerus facit dimidium septem annorum, vt illud sacrificium quod iugiter fuerat in vsu, tolleretur de medio, & afferretur sacrificium laudis in voce, & sacrificium iustitiæ in operibus; & sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsque ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaica consuetudo de sacrificijs offerendis nunquam est reparanda. Item in dimidio hebdomadis, hoc est, tribus annis & sex mensibus, hoc sacrificium Christianorum tollendum est ab Antichristo, confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in Ecclesiam intret, aut oblationem offerat Deo.* Sat opinor, testimoniorum audiuimus (recentiores enim Doctores omitto, ne Protestantes putent, nos res nuper excogitatas in medium afferre) quòd Antichristus Christiani cultus, hoc est, Eucharistiæ sacrificium interdicturus sit. Certè quidem Papa non prohibet Eucharistiam, velut noui Testamenti nouam oblationem, offerri Deo; imò summam cultus externi religionem in Eucharistia meritò constituit, constituendamque docet. Papæ igitur opera cum Antichristi operibus nullo modo conueniunt, sed plane contraria sunt.

Danielis Prophetia de auferendo iugi sacrificio non est impleta per Antiochum, sed tantum per Antichristū. Dei cultus interdicitur.

In Matth. homil. 49.

Sacrificium pacis per Eucharistiam offertur.

Trigesima-septima demonstratio, quòd Papa, qui tempora & leges mutare non conatur, minimè sit Antichristus.

CAP. XLVI.

ANtichristus (authore Daniele) *putabit, quod possit mutare tēpora & leges*, hoc est, inquit Hieronymus, *in tantam erigetur superbiam, vt leges Dei & carimonias mutare conetur, religionem cunctam suæ subijciens potestati.* In eandem sententiam Theodoretus ibidem scribit: *Antichristus opinabitur, posse se pietatem, quæ tunc vigebit, funditus euertere, optimámque ipsius Rempublicam commutare. Hoc enim innuit, cùm dixit: Cogitabit mutare tempora & legem, hoc est, eam Rempublicam quæ tunc res administrabit.* Non ergo Baptismum modò & Eucharistiam, sed præterea vniuersum Reipublicæ Christianæ statum Antichristus euertere tentabit. Ac per *tempora* quidem nihil aptius, aut magis propriè intelligi posse puto, quàm dies festos Christianorum, in quibus memoriam natiuitatis Dominicæ, ieiunij quadraginta dierum, passionis, resurrectionis, ascensionis, & Spiritus sancti in Apostolos aduenientis, anniuersaria sollemnitate celebrant. Hæc enim sunt illa insignia *tempora*, quæ ad cultum Dei potissimùm spectant, non quòd dies & annos velut ex quadam su-

Cap. 7.

Tempora.

dam superstitione contra Apostoli præceptum obseruemus, verùm quòd hæc tum significationis sanctæ,rum doctrinæ nostræ, tum etiam mysterij causa ex Apostolorum traditione custodiamus, quemadmodum Augustinus annorauit in epist. 118. Cùm igitur constet, Papam adeò nunquam conatum esse mutare dies festos ab Apostolis institutos, aut Reipublicæ Christianæ statum, aliasúe leges & cærimonias fidelium, vt porius eadem sacra tempora, cærimoniasque omnes rum ipse perpetuò coluerit, tum alijs fidelibus, vt idem facerent, mandârit: nihil à vero alienius cogitari potest, quàm vt Papa sit Antichristus. Nam quòd Protestantes Papam dicunt cærimonias in immensum auxisse, hoc quidem non est, eas quæ olim erant institutæ, mutare, sed potius per nouos ritus, qui adijciuntur, veteres illas magis sanctas & munitas efficere. Non dicitur autem Antichristi proprium esse, vt *adijciat leges & tempora*, sed vt *mutet*; nec vt constituat sacrificium, sed vt *auferat*. Quàm igitur longè abest à cærimoniarum muratione & ablatione, qui nouas instituit; tam longè ab eo abest Papa, vt sit Antichristus. Præterea præcipuæ Christianorum cærimoniæ, quibus tam in Baptismo quàm in Eucharistia celebranda vtuntur, non sunt à Papa vel solùm, vel potissimùm institutæ, sed vel ab Apostolis traditæ, vel à sanctis concilijs decretæ, vt cõstat ex constitutionibus Apostolicis D. Clementis, itemque ex Tertulliano de Corona militis, ex Basilio in lib. de Spiritu sancto, ac denique ex Liturgijs Græcorum, & conciliorum sacris Canonibus. Quem verò statum Reipub. Christianæ Christus & ipse instituit dum viueret, & ad Patrem abiens nobis reliquit (qui solus ipse præfuit Ecclesiæ, dum adesset, ac postea cùm discessurus esset, Petrum suæ visibilis præsentiæ Vicarium constituit, vt capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio) eundem statum Ecclesia Catholica & Romana semper obseruauit, in qua reperitur vnus Pastor, & Episcopus primus, velut alter Petrus, quocum cæteri Apostolorum successores necessariò communicant. Nec igitur tempora, nec cærimonias, nec statum Reipub. Christianæ Papa mutauit, & ideo nec Antichristus est.

Cap. 27.

Trigesima octaua demonstratio, quòd Papa, qui neque Regibus malis, neque mercatoribus impijs gratus vnquam fuit, minimè sit Antichristus.

CAP. XLVII.

Apocal. 18. IOannes in Apocalypsi dicit, *Reges terræ cum Babylone* (quæ sedes & ciuitas Antichristi est, *fornicatos esse, & mercatores terræ de virtute deliciarum eius diuites factos esse.* Et iterum: *Plangent super Babylonem Reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, & in delicijs vixerunt, & negotiatores terræ flebunt super illam, & lugebunt, quoniam merces eorum nemo emet amplius, mercẽ auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & coccini, & omne lignum thyinum, & omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & æramento, & ferro, & marmore, & cinnamomum, & amomum, & odoramẽtorum, & vnguẽti, & turis, & vini, & olei, & similæ, & tritici, & iumentorum, & ouium, & equorum, & rhedarum, & mãcipiorum, & animarum hominum. Et omnis gubernator, & omnes qui in lacum nauigant, & nautæ, & qui in mari operantur, longè steterunt, lugentes & dicentes: Væ væ ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes qui habebant naues in mari, de pretijs eius.* Hic fletus Regum & mercatorum, & nautarum significat fletum non modò hominum istius ordinis, verùm etiam omnium impiorum, qui (vt Beda in hunc locum rectè admonet) *cunctas mundi pompas, & ea quæ vel sensibus corporis suauia, vel externis sint vsibus accommoda, deficere lugent. Species enim metallorum ad visum, odoramenta ad olfactum, vnguenta ad tactum, vinum, triticum, & oleũ ad gustum pertinent. Iumentorum porrò & mancipiorum vocabulo, cætera humanitatis auxilia perire queruntur.* Hæc Beda. Reges autem & mercatores præ omnibus hominibus tum delicias consectantur, tum iniuriam proximis inferunt: Reges quidem, dum immanem sæuitiam exercent, dum bella iniusta inferunt, & tributa iniqua subditis imponunt: mercatores verò, dum & monopolia constituunt, & vsuras exigunt, & merces adulterinas pro veris vendunt; atq; vt vno verbo dicam, dum *volunt diuites fieri*, quos Apostolus ait *incidere in tentationem, & in laqueum*, non quòd nulli sint aut Reges, aut mercatores boni (absit) sed quòd status istorum periculis maximis subiectus sit. Reges ergo & mercatores primi omnium adorabũt Antichristum, partim quia vidẽr eum obtinere diuitias & potentiam seculi (quas res vt ipsi supra modum amant, ita per Antichristum se votis fruituros sperant) partim etiam quia timent ne ab eo spolientur opibus suis, si nimium tardè ad eum confluant.

1. Timot. 6.

Inuestigemus iam, vtrum isti Reges terreni & mercatores cum Pontifice Romano potissimùm negotiati sint, nec ne? Principio constat, Reges omnium hominum postremos ad fidem Christi accessisse. Nam quarto demum post Christum seculo, Euangelium publicè profiteri cœperunt. Deinde omnium grauissimè oppresserunt Ecclesiam Romanam, non modò illi decem primi persecutores, verùm etiam postea Constantius, Iulianus, Valens, Anastasius, Theodoricus, Longobardorum Reges, & Imperatores Constantinopolitani

tani pæne omnes, ac postea etiam Henrici, Frederici, & alij quidam Germaniæ Reges. Ac profectò si temporum superiorum Annales diligenter euoluerimus, facilè videbimus, non nisi optimum quemque Regem & Imperatorem Pontifici Romano vllum honorem sponte sua detulisse; cuiusmodi erant Constantinus Magnus, Theodosius maior, Martianus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ottones primi, & alij eorum similes. Neque magnopere miror, si Reges & mercatores impij minus amant Pontificem Romanum, cùm sciam, leges Pontificias illorum studijs penitus aduersari. Vetat enim Pontifex sub grauissima censura, ne quis Christianorum Principū noua & iniqua tributa subditis suis imponat; nec permittit illis aut dona Spiritus sancti pecunia venumdare, aut bona Ecclesiastica diripere, aut legitimas vxores repudiare, & eisdem viuentibus, nouas ducere. Prohibet etiam, ne mercatores vsuras & monopolia exerceant. Ob quas causas nec tyranni, nec iniusti mercatores amant Papam; qui tamen Antichristum amant, & ruinam eius deplorant: Papa igitur non est Antichristus.

Trigesima-nona demonstratio, quòd Papa, qui non habet nomen, quod contineat 666. minimè sit Antichristus. CAP. XLVIII.

ANtichristus ab humili & obscura origine, primùm blanditijs & simulatione, tandem vi & dolo, postremò autem opinione diuinitatis, eò potentiæ aspirabit, vt prohibiturus sit, ne quisquam emat vel vendat, Apocal. 13. nisi *qui habeat characterem nominis bestiæ, aut nomen, aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiæ, numerus enim hominis est. Et numerus eius, sexcenti sexaginta sex.* Græci autem elementis & literis in numeris suis conficiendis vtuntur. Itaque cùm D. Ioannes Græcè scripserit, verisimillimum est, tale nomen Antichristo fore, quod secundùm morem numerandi Græcorum, contineat sexcenta sexaginta sex. Si autem Romanus Pontifex fuisset Antichristus, cùm is tot seculis Ecclesiæ præfuerit: non difficile sapienti viro futurum erat, vt ostenderet, quódnam esset hoc Antichristi nomen. Si enim designádi hominis causa nomen imponitur, nec in Ecclesia vnquam desit vir aliquis sapiens, qui spiritum Dei habeat (est enim Christus cum successoribus Apostolorum omnibus diebus vsq; ad cōsummationem seculi) vix intelligi potest, quomodo tot seculis ab Antichristi reuelatione nomē eius ne ijs quidem ipsis notum esset, qui dicunt, eum sibi reuelatum esse. Protestantes verò nullum eiusmodi nomen aut ordini vniuerso Romanorum Pontificum, aut cuipiam vni attributum fuisse demonstrant: adeò vt Henricus Bullingerus numerum huius nominis ab homine (cui per Dei verbum adscribitur) ac tempus transtulerit, dicens, Antichristum sexcentis sexaginta sex annis post hanc reuelationem Ioanni factam fuisse reuelatum: & id per huius nominis characterem indicari. Cæterùm & idem Bullingerus, & Illyricus, alijq; Protestantes permulti, licet minus constanter, tamen etiam illud interdum nobis obijcere solent, quod iam sub ipsorum verbis proferam. Matth. 28.

Illyricus in Catalogo, pag. 4.

Ipsum nomen Antichristi (Apocal. 13. Irenæus (lib. 5.) interpretatur esse Latinus, quo disertè Papa notatur. nam is in Latio dominatur.

RESPONSIO.

Irenæus non interpretatur, quòd Latinus sit ipsum nomen Antichristi. Mendax in hac re Illyricus est, sicut etiam in cæteris, *Sed & λατεῖνος* (inquit Irenæus) *sexcentorum sexaginta sex numerū* (habens) *valde verisimile est, quoniam verissimum regnum hoc habet vocabulum. Latini enim sunt, qui nunc regnant. Sed & τειταν prima syllaba per duas Græcas vocales ε & ι scripta, omniū nominum quæ apud nos inueniuntur, magis fide dignū est. Etenim prædictū numerum habet in se, & literarū etiam sex, singulis syllabis ex ternis literis constantibus & vetus & semotum: neq; eorum Regum qui secundùm nos sunt, aliquis vocatus est Titan. Namq; eorum quæ publicè adorantur, Idolorum apud Græcos & Barbaros habet vocabulum: & diuinū putatur apud multos esse hoc nomen, vt etiam Sol Titan vocetur, ab his qui nunc tenent: & ostentationem quandam continet vltionis, & vindictam inferētis, quòd ille simulat, se malè tractatos vindicare. Tale autem, & antiquum, & fide dignum, & regale, magis autem & tyrannicum nomē. Cùm igitur tantum suasionū habeat hoc nomē Titan, tamen habet verisimilitudinē, vt ex multis colligamus, ne fortè Titan vocetur qui veniet: nos tamen non periclitabimur in eo, nec asseuerantes pronuntiabimus, hoc eum nomē habiturum, sciētes, quoniam si oporteret manifestè præsenti tempore præconari nomen eius, per ipsum vtiq; editū fuisset, qui & Apocalypsin viderat.* Huc vsq; Irenæus. Adeò igitur non dicit, quòd *Latinus* nomen sit Antichristi, vt longè potius dicat, quòd *τειταν* sit eius nomen, quanquam neq; hoc ipsum affirmare audeat. Deinde *Latini* vocabulum, nisi per ει diphthōgum scribatur (quod etiam Aretas in Apocalypsin annotauit) minimè continebit numerum sexcentorum sexaginta sex. Propria verò eius vocabuli forma nec apud Græcos nec apud Latinos talis est, vt per diphthongum, sed tantùm per iota scribi debeat.

Tertiò,nullus Pontificum Romanorum vnquam nominatus est *Latinus*. Nam quòd hoc nomen proprium sit, Aretas eum locum Apocalypsis interpretans,clarissimè attestatur his verbis: *Non intempestiuum fuerit exercitij gratia, huc reducere nomina tam propria quàm appellatiua,quæ numerum hunc conficiunt. Propria quidem,vt λαμπέτις,τειτὰν, & à futuro τινῶ (sicut etiam à σπορῶ,σπορὸς) λατεῖνος similiter per diphthongum. Appellatiua verò ὁ νικητὴς, id est, victor: fortassis enim ita seipsum appellabit.* Vt ergo Victor nomen est appellatiuum, sic Aretæ iudicio *Latinus* nomen est proprium. At enim *Papa* (inquit Illyricus) *in Latio dominatur.* Non hoc spectauit Irenæus (Illyrice) quis oppida in Latio constituta moderaretur; sed quis *Imperium orbis terrarum* obtineret. Atque ideo dicebat: *Latini enim sunt qui nunc regnant. Et hoc vocabulum* (Latinus) *habet verissimum regnum.* Si ergo niteris authoritate Irenæi (quod facere videri vis) perpende rationem Irenæi, quæ huiusmodi est. Vbi regnum verissimum est,vbi Reges & Monarchæ degunt, præsertim alieni à Christiana fide, qui etiam acerrimè illam persequuntur: ibi valde verisimiliter quæri & expectari potest Antichristus.& subinfert: *Latini autem sunt qui nunc regnant.* Simulq; addendum est illud ex historia illius temporis,quòd Latini qui tunc regnabant, Christianos acerbissimè affligebant & vexabant. Vnde ex Irenæi coniectura concludas licet, Antichristum inter tales Latinos Reges & Imperatores verisimiliter expectandum esse. Quo ita comparato,nomē hoc (Latinus) potest verisimiliter esse nomē Antichristi. Hæc est ratio Irenæi,quæ illius ætate probabilis vtcunque fuit. Nunc autem cùm tota ratio eius rei commutata sit,cùm Illyricus ad minimum annis mille quadringentis post Irenæum viuat, locumq; Imperij certò sciat esse commutatum,nec iam aut Latinos Monarchiam tenere, aut à fide Christi alienos esse videat,sed tum in ordinem ante plura etiam secula redactos,tum Christiana fide imbutos esse non ignoret; si nunc tamen ex Irenæi mente ostendere conabitur, illum Christianum, imò Christi Vicarium, qui pauca oppida, quæ ex alterius dono accepit,in Latio sanctissimè gubernat,ob nominis Latini iam diu regno exuti nescio quas reliquias verisimiliter, imò verè Antichristum esse: facilius seipsum probabit sophistam & cauillatorem, quàm vlli cordato viro id quod affirmat, persuaserit.

Ratio inuestigandi nominis Antichristi.

Si enim tanquam homines ratione præditi scribere ac disputare, mentemq; aliorum bona fide exquirere debemus; ita nunc ex Irenæi coniectura oportebit argumentari. In Antichristi nomine indagando habenda est ratio eius loci & regionis quæ Imperiū tenet. Nunc autem Constātinopolitanus Rex latissimè imperat, Latini verò vix obscurissima etiam vestigia veteris Imperij retinent: nomen ergo Antichristi potius quærēdum est inter Græcos, quàm inter Latinos;Constātinopoli potius,quàm Romæ; apud Turcos potius quàm Christianos. Papa verò non est Græcus,non Imperator,non Turca: quapropter ne quærendum quidem est Antichristi nomen in Ecclesia Romana, multò minus firmiter statuendum est, ipsum Antichristi nomen in Papam cadere. Quòd autem Bullingerus characterem Antichristi vult esse *vel consignationem fidelium in fronte per manus Episcopi, dum sacro chrismate baptizatos inungit*, vel confessionem Christianæ fidei, quam sacrosancta Romana Ecclesia illibatam semper conseruauit: non videt insanus homo, characterem istum nō tam ad Papam spectare,quàm ad sanctissimos Apostolos,Martyres & Cōfessores,qui iam inde ab initio Ecclesię tum Sacramentum confirmationis agnouerunt, tum fidem communionemq; Ecclesiæ Romanæ & admirati sunt & imitati. Itaq; cùm iste deberet propriā aliquā Romanæ Ecclesiæ notā ostendere,talē profert, quæ sola demōstrat,Papā,quocum omnes Catholici Patres tam in Sacramētis Christi,quàm in fidei cōfessione semper cōmunicarunt,nullo modo posse Antichristum esse. Quantò rectius fecissent Protestantes,si antiquorū Patrum fidem & doctrinā studiose amplexi, dixissent cum Hippolyto, Characterē Antichristi esse, partim vt *lingua sua neget Deum creatorem cæli & terræ,neget Baptisma,neget adorationem à se Deo præstari solitam:* partim verò, *vt manu sua non pingat pretiosam Domini crucem in fronte, aut in vllo membrorum suorū.* Hic est character Antichristi,hoc sigillum: à quo genere characteris cùm Papam abhorrere cōstet, vtpote qui crucem Domini venerandam & in fronte,& in manu pingendam docet: vel hinc etiam patet, Papam non esse Antichristum.

Serm. 61.

Act. 8. & 19.

In orat. de consumm. mundi. Character Antichristi.

Quadragesima demonstratio,quòd Papa,qui plusquam tres annos & sex menses à reuelatione sua Ecclesiæ Dei præfuit, minimè sit Antichristus. CAP. XLIX.

Breue spatium temporis quo Antichristus regnabit, nullo modo patitur, vt dicamus, Pontificem Romanum,qui multo diutiùs in Ecclesia Dei præfuit, Antichristū esse. Primùm Ioannes Apostolus in Apocalypsi ait: *Post annos mille oportet diabolum solui modico tempore.* Verùm quia poterat iterum quæri, quodnam sit hoc *modicum tempus*: alibi Spiritus sanctus eam rem apertissimè explicauit. Daniel enim Propheta ait: *Sanctos in manu Antichristi tradendos per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est,annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses.) Et cap. 9. *In dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium,*

Apocal. 20. modicum tempus.

Daniel 7. Tres anni & sex menses.

cium, & erit in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem & ad finem perseuerabit desolatio. Abominatio desolationis Antichristus est, ipso Christo interprete. Iam verò idem Daniel dicit: *Quousque finis horum mirabilium?* Et responsum est: *In tempus & tempora, & dimidium temporis*: id est, (omnium interpretum consensu) ad tres annos & dimidium. Et pòst: *A tempore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta*: qui dierum numerus non multum excedit annos tres & sex menses. Porrò consentit cum Danielis Prophetia reuelatio Ioanni Apostolo facta: *Atrium quod est foris templum, datum est gentibus: & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.* Menses autē quadraginta duo faciunt annos tres & dimidiū. Et iterum: *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis*: hi etiā dies parum absunt ab annis tribus & sex mensibus. Et c.12. *Væ terræ & mari, quia descendet diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco* (diabolus) *quòd proiectus est in terram, persecutus est mulierem* (Ecclesiam) *quæ peperit masculum. Et datæ sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est, annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses) *à facie serpentis.* Et c.13. *Datum est bestiæ os loquens magna & blasphemias, & data est ei potestas facere menses quadraginta duos.* Si vnquam diuina scriptura diligentiam in vlla re declaranda adhibuit, hoc præstitit cumulatissimè in describendo temporis spatio per quod Antichristus Ecclesiam persequetur. nec enim contenta fuit, vel *modici temporis* appellatione, vel temporis, & temporum, & dimidij temporis spatium semel ponere, nisi & bis, & tertiò eundem numerum repetijsset. Nec in annorum nomine quieuit, nisi etiam ad *menses certos* eiusdem mensuræ ac longitudinis redegisset. Et tanquam parum fuisset, *menses quadraginta duos bis* enumerare; bis etiam ac sæpius *dies* ferè totidem percēsuit, qui & annis, & mensibus responderent. Quid quòd tam breue tempus Antichristi esse Ioannes docuit, vt dicatur *bestia, quæ fuit, & non est?* Quod Irenæus de Antichristo dictum esse annotauit. Nam etsi omne tempus Deo breue sit, tamen vt in Antichristo recapitulatur, & in vnam velut summam colligitur omnis iniquitas: sic breuis duratio status peccati, & facilis mūdi huius transitio per breuissimum hoc regnum Antichristi optimè figuratur: cum alioqui, si multis seculis (id quod Protestantes credunt) regnaret; neque satis significanter figuraretur huius mundi vanitas, & præ magnitudine tētationis *vix salua fieret vlla caro.* Qua in re libet grauissimum Augustini iudicium adscribere: *Si diabolus permitteretur exercere totam tentationem quam potest, in tam longo tempore, & tanta infirmitate multorū, plurimos tales, quales Deus id perpeti non vult, & fideles deyceret, & ne crederent, impediret: quod ne faceret, alligatus est. Tunc autem soluetur, quando & breue tempus erit. Nam tribus annis & sex mensibus legitur totis suis suorumq; viribus sæuiturus.*

Matt. 24. Daniel. 12. Dies 1290. Apocal. 11. Menses 42. Apocal. 17. Matth. 24. De ciuit. Dei lib. 20. cap. 8. Alligatio diaboli. Solutio diaboli.

Vt igitur tempus Antichristi tum re vera ob hominū infirmitatem breue esset, tum breue futurum sciretur, quò per consolationem scripturarum spem habeamus: in scriptura diuina exactè & enucleatè propositi sunt *anni tres & semis, menses quadraginta & duo, dies mille ducenti & nonaginta, tempus breue, dies pauci*, imò *quod fuit*, dicitur *quasi non fuisse.* Denique tam accuratam operā in hac re testificanda adhibuit Spiritus sanctus, vt muniret nos contra spiritum mendacij, quo Protestantes à diabolo seducendos præuidebat. Nam illi tantum hoc studium ac tam explicatam Dei reuelationem nihili facientes, nihilominus dicunt, Antichristum non regnaturum solis tribus annis & semisse, nec solis tribus seculis: verùm *mille ducentis & sexaginta annis.* Ita Magdeburgenses referunt in Centur. 1. Ita Illyricus asserit in Catalogo testium. At Bullingerus ait, *numerum certum pro incerto poni.* Et cùm Christus ipse clamet: *Nisi breuiati fuissent dies illi* (scilicet dies persecutionis Antichristi) *non fieret salua omnis caro, sed propter electos dies illi breuiabuntur*: tamen iste Christo se opponens, & ideo vnus de exercitu Antichristi, dies illos extendit, & longiores in immensum facit. Vult enim tempus Antichristi esse valde multa secula, nimirum ab anno D. 763. aut 767. vsque ad diem iudicij: cùm interim ibidem fateatur, omnes interpretes ab illa diuina scriptura (cap. 11. Apocalypseos) admonitos, non amplius quàm tres annos & sex menses tribuisse regno Antichristi. Quid facias his hominibus? Vident, scripturam nominare non annos modò, sed & menses, & dies, & dies breuiatos, & modicū tēpus; cumq; fateātur, omnes antiquos atq; etiam recentiores Patres eam sententiā secutos fuisse: tamē ipsi ab ea recedunt, ac planè contrariam constituunt, ac defendunt. At *vbi fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ.* Cadauer est Christus & verbum eius: Aquilæ sunt sancti Patres & Doctores. Hi omnes ad Christum congregati docent, Regnum Antichristi duraturum non nisi tribus annis & dimidio. Illa igitur est veritas Catholica, contra quàm portæ inferorum non præualebunt. Ita enim docet Irenæus in fine lib. 5. contra hæreses, Hieronymus in c. 7. Danielis. Augustinus de ciuit. Dei lib. 10. c. 8. Latinus ille Chrysostomus in opere imperf. in

Lib. 2 cap. 4. Pag. 418. Pag. 4. Serm. 46. in Apocal. Sancti Patres docent, Antichristum regnare triennio tantùm & sex mensibus.

Matth. homil. 49. vbi etiam rationem huius tẽporis eam reddit, quòd *vt Christus Euangeliũ studiosissimè docuit annis ferè tribus & dimidio* (nimirum ab anno vitæ suæ trigesimo, vsq; ad Paschatis festum in anno 33.) *sic etiam eadem doctrina eodem spatio temporis vehementissimè per Antichristum oppugnaretur.* Idem porrò de triennio & semisse persecutionis Antichristi docuit Theodoretus in Danielẽ, Primasius, Beda, Haymo, Aretas, & Thomas de Aquino in Apocalypsim, omnesq; adeò Græci & Latini Patres. Quæ cùm ita sint, manifestũ est, falsa esse omnia quæ Protestantes de Pontificibus Romanis garriunt, quos per annos ferè iam octingentos volunt regnasse vt verũ & reuelatum Antichristum. Ac tanto sanè odio in hos Christi vicarios feruntur, vt inuidia occæcati, nihil eorũ videant aut intelligant, quæ tum Christus *de breuiandis diebus Antichristi*, tum Daniel, *de tribus annis & dimidio*, tum Ioannes Apostolus, *de mensibus quadraginta duobus, deq́; diebus mille ducentis & nonaginta cõscribit.* Dicat Deus per prophetã Danielem, dicat Christus in Euangelio, dicat Ioannes apostolus in Apocalypsi, quicquid velint, numerent annos tres & dimidiũ, promittant dies paucos, seu tempus breue, cõputent menses quadraginta duos, aut dies mille ducentos, & sue sexaginta, seu nonaginta, concurrat ratio quantacunq;, & proportio temporis quo Christus prædicauit, consentiant Græci Latiniq; Doctores: tamen si Protestantes aliud quippiam somniauerint, omnia sunt figurata, dies pro annis ponuntur, menses certi pro incertis, & anni paucissimi, pro seculis valde multis. Post annos verò tres & sex menses *Dominus Iesus interficiet* Antichristum *spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Angelus enim apud Danielem: *Iurauit per viuentem in æternum, quòd in tempus & tempora, & dimidium temporis erit finis horum mirabilium.* Quapropter cùm Papa in oculis omnium permultis etiam seculis vltra tres annos & sex menses Ecclesiæ Dei præfuerit; nõ errabit, neque falsi quippiam dicet, qui per viuentem in æternum iurauerit, Papam non esse Antichristum.

Matth. 24. Daniel. 7. & 12. Apocal. 11. & sequent. Cæcitas cordis Protestantium.

Daniel. 12.

Pontificem Romanum, qua Pontifex est, quodq́; ad primatum & Ecclesiæ Romanæ doctrinam attinet, ne membrum quidem Antichristi esse, multò minus ipsum Antichristum.

CAP. L.

QVI ab Ecclesia Catholica defecerunt, quando se authoritate scripturarum ita premi vident, vt non audeant amplius profiteri, *Papam esse ipsum Antichristum*: eò saltem se conferunt vt dicant, Papam esse vnum ex membris Antichristi. Superest igitur, vt ne hoc quidem ita se habere ostendam. Nemo potest simul Christi & Antichristi membrum esse: *Nemo simul duobus dominis contraria præcipientibus seruire potest. Quæ enim societas luci ad tenebras? aut quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?* Papa verò est membrum Ecclesiæ Catholicę, quæ corpus est Christi; non potest igitur Antichristi membrum esse. Quòd autem Papa sit membrum Ecclesiæ Catholicę: plurimis argumentis demõstrari potest. Quicquid enim eximium & singulare vel per Prophetas Dei, vel in noui Testamenti scripturis de Ecclesia Christi prædictum est, hoc totum in Ecclesia Romana (cuius Pastor & Episcopus Papa est) tam perspicuè cernitur, vt necesse sit, aut nullam in terris Ecclesiam Christi per aliquot secula extitisse, quæ scripturarum prædictionibus plenè responderit, aut eam potissimũm fuisse Romanam Ecclesiam. Vt de cæteris hoc tempore taceam, sex egregiæ & singulares prærogatiuæ in scripturis sacris Ecclesiæ Christi assignantur. Prima est eius altitudo & sublimitas: Secunda, eius splendor & claritas: Tertia, eius latitudo & immensitas. Quarta, eius successio & perpetuitas: Quinta, eius vnitas & consensio: Sexta, eius inuicta fides & constantia. Quas omnes prærogatiuas tam excellenter in Ecclesia Romana concurrere affeuero, vt alia nulla Ecclesia cum hac vna in ijs rebus conferri queat, nedum anteferri.

2. Corint. 6.

Ephes. 5.

Sex præcipuę dotes Ecclesiæ Christi.

De sublimitate Ecclesiæ Christi prædixerunt Isaias cap. 2. & Michæas cap. 4. *Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles.* Cùm sciret Propheta, templum Domini fundatum esse in monte Sion, & per templum illud, Ecclesiam Christi præfiguratam esse: meritò dixit, non modò præparandam esse *domum Domini* (quæ secundùm interpretationem Apostoli, *est Ecclesia Dei viuentis*) verùm etiam *montem domus Domini* præparandum esse, idque *in nouissimis diebus*, nimirum in tempore gratiæ; tanquam si dixisset: Præparabitur Ecclesia Christi, & præparabitur etiam mons & sublimitas eiusdem Ecclesiæ. Vbi tandem? *In vertice montium, & eleuabitur super colles.* Quibus verbis Propheta significat, non modò sublimem & in altum erectam fore Christianam religionem, sed prętereà sublimiorem quouis alio cultu futuram. Vulgus enim colebat idola sua *in excelsis & in collibus*. Samaritani *adorabant in monte Garizim*. Iudæorum templum ædificabatur *in monte Moria*. Ad istam igitur consuetudinem Prophetæ respiciens, prædicit præparandum esse *montem Ecclesiæ Christi adeo sublimem, vt stet in vertice aliorum montium, & eleuetur supra colles*, tam Iudæorum quàm gentilium. Itaque idem Isaias alibi quoque ad Apostolos & Sacerdotes loquitur: *Vos autem Sacerdotes Domini vocabimi-*

1. Sublimitas Ecclesiæ.

1. Timoth. 3.

3. Regum 3. Ioan. 4. 2. Paralip. 3.

Isaie 61.

vocabimini: Miniſtri Dei noſtri, dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum ſuperbietis, ſeu exaltabimini. Quo ex locò intelligimus, magnam partem ſublimitatis Eccleſiæ conſiſtere *in exaltatione Sacerdotum* & Epiſcoporum. Hanc etiam ſublimitatem Ieremias Propheta ſignificauit, cùm diceret, *Solium gloriæ altitudinis à principio, locus ſanctificationis noſtræ*, hoc eſt, Eccleſia & cœtus fidelium (qui locus eſt in quo ſanctificamur, dum ibi fidem in Deum & per miniſtros Chriſti diſcimus, & per Sacramenta confitemur) eſt tanquam ſolium ab ipſo exordio ſuo excelſum & ſublime. Denique hoc illud eſt quod Chriſtus in Euangelio ſignificat, dum de *ciuitate in monte poſita* loquitur. Ciuitas enim Chriſti eſt Eccleſia ipſius. Mons autē eſt locus ſublimis & immobilis, in quo Eccleſia Chriſti collocatur. Quis autem eſt iſte mons excelſus & ſublimis, in quo ponitur Eccleſia Chriſti, niſi maxima quæq; & celeberrima hominum multitudo? Ex hominibus enim conſtat Eccleſia Chriſti. *Et in multitudine populi* (ait Salomon) *dignitas Regis*. Maxima verò & celeberrima hominum multitudo in ampliſſimis quibuſq; regnis & florentiſſimis vrbibus reperitur. Cùm igitur nullum Regnum poſt Chriſti aduentum ſublimius Romano fuerit, nulla verò ciuitas in Romano Imperio ipſa vrbe Roma, quæ caput Imperij erat, excelſior cogitari potuerit; quo tempore Chriſtiana religio in vrbe Roma ponebatur, tunc ſingulariter impletæ ſunt Prophetiæ tam Iſaiç & Michçæ, quàm Ieremiæ: quia *præparatus eſt mons domus Domini in vertice montium, & eleuatus eſt ſupra colles. Tunc etiam locus ſanctificationis Chriſtianorum factus eſt ſolium excelſum: tunc ciuitas Chriſti conſtituta eſt in monte*, id eſt, in loco ſublimi. Addamus iam ad iſta, quòd cùm Chriſtus multos haberet diſcipulos, ex quibus elegit ſeptuaginta, quos mitteret ante ſe, cùm prætereа duodecim Apoſtolos haberet, qui coniunctiores ipſi erant quam reliqui diſcipuli; cùm ex ipſis duodecim Apoſtolis Petrum, Iacobum & Ioannem cæteris plus diligeret, imò cùm inter hos tres, Petro claues regni cælorum præcipuo quodam iure promiſerit, eundemq́, plus alijs amantem, & ideo iam ſolum & ſingularem, iuſſerit paſcere oues & agnos ſuos, atq; etiam fratres ſuos confirmare; ob eaſq́; cauſas Petri ſedes cuiuſuis alterius Apoſtoli ſede neceſſariò ſublimior fuerit: addamus iam ad vrbis Romæ ſublimitatem, aliam ſublimitatem cathedræ Petri; vt dum nec mons excelſior ipſo capite mundi, nec ſedes excelſior ipſa Principis Apoſtolorum cathedra, eſſe aut cogitari poteſt; interim certò ſciamus, non poſſe vllibi perfectius impleri Prophetias Iſaiæ, Michçæ, Ieremiæ, atque etiam ipſius Chriſti, quàm in Eccleſia Romana impletæ ſunt. Nam ſi dicas, hanc non eſſe veram Chriſti Eccleſiam, cùm tamen negare non poſſis, quin hæc Romana Eccleſia ſingulari modo *ſit poſita in vertice montium, & eleuata ſuper colles*, profectò nullibi omnino impletæ ſunt illç Prophetiæ: quo nihil abſurdius dici poteſt. Non eſt enim, nec vnquam fuit ſublimior locus in orbe terrarum, in quo Prophetarum oracula perfectius implerentur.

[Margin: Ieremiæ 17. — Matth. 5. — Mons Eccleſiæ. — Ezechiel. 34. — Prouerb. 14. — Vrbs Roma præcipuus mons Eccleſiæ. — Lucæ 10. — Marci 3. — Matth. 17. & 19. — Matth. 16. — Ioan. 21. — Lucæ 22. — Sublimitas cathedræ Petri.]

2\. Diximus de ſublimitate Eccleſiæ Chriſti: ſequitur iam, vt de ſplendore ac claritate eius dicamus. Hanc enim tantam fore Dauid in ſpiritu videbat, vt diceret in perſona Dei patris: *Et thronus* (Chriſti) *ſicut Sol in conſpectu meo, & ſicut Luna perfecta* (id eſt, plena) *in æternum, & teſtis in cælo fidelis*. Thronus etiam Chriſti eſt Eccleſia ipſius, quæ hic promittitur in æternum tam illuſtris fore, quàm Sol aut Luna eſt in plenilunio. Quod ipſum Iſaias tam certum eſſe præuidit, vt poſtquam dixerat, *Sacerdotes & miniſtros Dei exaltandos in gloria gentium*, mox ſubiecerit: *Scietur in gentibus ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus*. Non tantùm igitur ipſi Apoſtoli, verùm & *ſemen*, hoc eſt, ſucceſſores eorum *cognoſcentur*, nō tantùm in angulis & penetralibus, verùm etiā *in medio populorum*: & ita cognoſcentur, vt *omnes qui viderint eos, cogniturі ſint, quòd illi ſint ſemen cui benedixit Dominus*. Et iterum ad Eccleſiam dicit: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Nō vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius deſolata, ſed vocaberis voluntas mea in ea.* Quid argumentor? Ipſe Chriſtus, qui dixit, Apoſtolos *lucem eſſe mundi*, adiecit, *ciuitatem ſupra montem poſitam non poſſe abſcondi*. Quapropter Auguſtinus quærens, *quod ſit manifeſtum indicium veritatis*, ait, *ipſam eſſe Eccleſiam, quæ omnibus eminet & apparet*, quæ propter ſublimitatem omnibus eminet, quæ propter ſplendorem omnibus apparet. Quæ regula multis prætereа ſcripturæ ſacræ locis confirmari poſſet, Prouerb. 1 & 8. Cantic. 1. Matth. 24 Philippen. 2. Si ergo ſplendor & claritas Eccleſiæ ſpectanda eſt, quænam Eccleſia in toto mundo tam illuſtris ac ſplendida ſemper fuit, ac Romana? cuius fidem Apoſtolus dixit *annunciari in vniuerſo mundo: cuius obedientiam diuulgari dixit in omni loco: quam Eccleſiam* Irenæus *omnibus cognitam* eſſe dixit. Nec iniuriâ. *Nam quæ vſquam gentes* (inquit Leo in Sermone de Petro & Paulo) *ignorarent, quod Roma didiciſſet?* Sed quid moror? Verùm ipſe vſus & rerum magiſtra experientia, hoc ita ſe habere, non docuit? Verum Græcia tota Pontificum Romanorum vel nomina, vel doctrinam, vel certamina pro fide ſuſcepta, vel

[Margin: Claritas Eccleſiæ. — Pſal. 88. — Iſaiæ 61. — Scietur in medio populorum. — Omnes cognoſcent. — cap. 62. — Matth. 5. — Cont. Fauſt. Manich. lib. 13 c. 14. — Eccleſia omnibus apparens veritatis index eſt. — Claritas Romanæ Eccleſiæ — Rom. 1. & 16 — lib. 3. c. 3.]

præſidendi ſpatium non tenuit? An hoc ſilent Chronica Euſebij? An Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Euagrius, Nicephorus, Photius, Zonaras, Cedrenus hoc ipſum ignorauerũt? Aut alia vlla Eccleſia in orbe terrarum fuit, cuius origines, progreſſiones, facta, dicta, conſilia tam exactè deſcripſerunt? Imò nunquid ea quæ pertinebant ad Eccleſiam Romanam, omnibus etiam Orientalium rebus geſtis antepoſita non ſunt? Verùm Euſebius de ſucceſſione Eccleſiarum ex propoſito agens, ante omnia non perſequitur Eccleſiæ Romanæ acta & ſucceſſionem? Nam illud certè minus mirum eſt, ſi Hieronymus, Proſper, Gregorius Turonenſis, Paulus Diaconus, Beda, Ado, Regino, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgenſis, Abbas Vrſpergenſis, Sigebertus, Gotfridus Viterbienſis, Platina, Trithemius tes Pontificum Romanorum & primo in loco proponunt, & accuratiſſimè perſpectas habuerunt. Quid quòd ne Proteſtantes quidem in ſuis Annalibus & Chronologijs, Pontificum Romanorum aut vitam, aut decreta prætermittunt? cuiuſmodi ſunt Lutherus, Functius, Pantaleon, Carion, & alij eiuſdem farinæ homines: nihil vt certius eſſe poſſit, quàm nullã in mundo Eccleſiam in ſplendoris & claritatis magnitudine cum Romana cõparari poſſe. Neq; mirum. Ad hoc enim Deus monarchiam potentiſſimam in vrbe Roma erexerat, vt per eam rem ſolum illuſtrius & glorioſius præpararet, vnde Ieſu Chriſti Euangelium maiore cum authoritate in orbem vniuerſum propagaretur. Quod ipſum D. Eucherius in epiſtola ad Valerianum multo latius exponit.

3\. Propagatio & latitudo Eccleſiæ. Gen 22. Gal. 3. Pſal. 2. Ca. 11. & 60.

Poſtulat iam ordo, vt de propagatione etiam & latitudine Eccleſiæ nonnihil ex ſacris literis decerpamus. Deus quidem dixerat Abrahæ: *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* Semen verò Abrahæ Chriſtus eſt. Benedicuntur autem omnes gentes in Chriſto, dum credentes in eum, fiunt membra eius. Eòdem pertinet quod in perſona Dei Patris ad Chriſtum dicitur: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeßionem tuam terminos terræ.* Iſaias præterea clamat: *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aqua maris operientis.* Et iterum: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* In Euangelio etiam Dominus ait: *Oportebat prædicari in nomine Chriſti pœnitentiam, & remißionem peccatorum in omnes gentes.* Et: *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ.* (Actor. 1.) Ac nimirum Paulus *ab Hieruſalem per circuitum vſque ad Illyricum repleuit Euangelium Chriſti.* (Rom. 15.) Iam verò præterquam quòd ex ſcripturis didicimus, gentes quæ Chriſto dantur in hæreditatem, nunquam ita poſſe fidem Chriſti amittere, quin ſemper multæ ſimul eam profiteantur & obſeruent, ſecundùm id, quod (in Pſalmo 44.) ſcriptum eſt: *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi:* etiam Donatiſtæ, qui aliter docebant, hæretici ob eam rem iam olim habiti ſunt. Si ergo Eccleſia Chriſti fidem veram per gentes plurimas diffundere debebat: quæ alia Eccleſia in mundo latius fidem Chriſti propagauit, quàm Romana? (Romana Eccleſia fidem latiſſimè propagauit.) Inde *Alexandria* Euangelium fidemque accepit per beatum Marcum Euangeliſtam diui Petri diſcipulum. Inde Tertullianus (in præſcript. aduerſus hæreticos) fatetur *præſto fuiſſe authoritatem Africanis Eccleſiis.* Inde Italia fidem accepit per ſanctum Apollinarem, Proſdocimum, & Aſprenum. Inde Gallia per D. Martialem, Dionyſium, Maternum, Valerium & Eucharium. Inde Britanni per Damianum & Fugatium ab Eleutherio miſſos. Inde Scoti ſub Victore Papa & Cæleſtino. Inde Hiberni per S. Patricium. Inde Angli per Auguſtinum & Melitum. Inde Germani per Bonifacium martyrem. Inde Friſij per VVillebrordum. Inde Bohemi per Cyrillum, Poloni per Adalbertum, Hungari per Aſtricum, Roxolani per Vilibaldum, Prochorium, & alios; Pomerani per Ottonem Epiſcopum Babinbergenſem. Denique Indorum latiſſimæ gentes fidem Chriſti ab eadem Romana Eccleſia noſtris temporibus, per Franciſcum Xauier, & alios tum de ſocietate Ieſu, tum de ordine beati Franciſci ac Dominici ad eas ab Epiſcopo Romano miſſus, acceperunt; certiſſimum vt ſit, poſt ætatem Apoſtolorum nullam Eccleſiam in orbe terrarum fidem Chriſti tam longè lateque diffudiſſe, quàm Romanam. Neque mirum. Ad hoc enim cæteris prælata eſt Eccleſijs, vt & fidem confirmaret, vbi iam antè ab Apoſtolis fundata fuerat; & diſſeminaret, vbi adhuc ſuperſtitio vigebat; adeò vt eadẽ omnino habita ſit *Romana & Catholica Eccleſia* tum Ambroſio (de obitu fratris) tum Hieronymo (in Apologia aduerſus Rufinum) tum Victori in hiſtoria Vandalica, tum alijs præterea multis Patribus. Nulla igitur Eccleſia verius implet Prophetias de omnium gentium acceſſione ad Chriſtum, quàm illa quæ plurimas gentes ad fidem Chriſti & primum conuertit, & antea conuerſas in ſuo ſinu fouit atque educauit. (Ad Valerianum.) *Putáſne* (inquit Eucherius) *nationes & Regna ob aliud in ditionem ac ius ceßiſſe Romanum, & ob aliud magnam partem generis humani in vnum tranſiſſe populum, niſi vt facilius tanquam medicamentum per corpus vnum: ita per vnam gentem fides infuſa penetraret, & vt capiti ingeſta, velociter ſe per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurriſſet inter crebras et diſcrepantes ritibus linguisq́ gentes; nec tam longè per nouorum ſemper graduum obiecta tranſiſſet. Denique B. Paulus per hunc eundem* (Romanum)

manum) *populum disterminãs fidem, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricũ, Euangelio Christi cuncta replêsse. Quando autem illud inter nationes aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quod nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quòd ad vitam omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus.* Si Regnum Romanum adhuc infidele, tamen dilatando Christi Euangelio tam vtile fuit: quid putamus euenisse, quando in capite eius Regni caput Apostolorum Petrus, vnicam & singularem cathedram suam ex Dei volũtate collocauerat? Nunquid Ecclesia Romana, cuius fides annuntiabatur in vniuerso mundo, minus vtilitatis ad propagandum Christi Euangelium attulit, quàm Imperium Romanum, quod adhuc eidem Euangelio non obedierat?

Quarta Ecclesiæ Christi prærogatiua est successio & perpetuitas eius, de qua Dauid prędixit: *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo in generationem sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli.* Quemadmodum igitur *Dei ordinatione perseuerat dies*, quæ cõtinuo cursu alia alij succedit: sic perseuerat Ecclesia Christi per continuas Pastorum & plebium successiones. Vnde apud Isaiam: *Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodò, & vsque in sempiternum. Si irritum* (inquit Ezechiel) *potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, vt non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, & Leuitæ, & Sacerdotes ministri mei.* Promittitur ergo non tantùm Ecclesiæ in toto genere, sed præterea Leuitarum & Sacerdorum perpetua, & ea tam certa successio, quàm certum est, diem diei succedere, & noctem nocti. Itaque Christus ipse cùm iussisset Apostolos suos *docere & baptizare omnes gentes*, mox adiecit: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.* Si ergo perpetua non Ecclesiæ tantùm, sed Pastorum & Doctorum successio quæritur: quæ vnquam Ecclesia fuit, quæ tam admirabilem vel populorum fidem in eadem ciuitate conspexit, vel Pontificum successionem ab vlla origine traxit, quàm Romana trahit, non à quouis Domini discipulo, verùm ab ipso Principe Apostolorum D. Petro? Huius Ecclesiæ successionem dum adhuc vix duodecim vices impleuerat, testem veritatis Catholicæ citauit Irenæus: eandem Optatus & Augustinus contra Donatistas produxerũt annis ferè quadringentis post Christi ascensionem. Quid ergo nunc dicerent, si post annos mille quingentos vidissent clerum clero, plebem plebi, Pontificem Pontifici, non secus ac diem diei, per omnes mundi generationes inter tot aduersarios, qui Ecclesiam illam oppugnant, fortiter & continenter in eadem semper fide & confessione succedere? Tenuit Augustinum in Ecclesia Catholica & Romana, *successio quadraginta Pontificum iam inde ab ipsa Petri sede.* Et nos ducentorum ac pænè quadraginta Pontificum in eadem sede Petri successio, in eadem Catholica & Romana Ecclesia non tenebit? Quæcunque autem Ecclesiæ per vniuersum orbem fidem & doctrinam Ecclesiæ Romanæ tenent, & sequuntur; etiam retinent in suis cathedris firmas & stabiles Episcoporum successiones. Quæ verò Ecclesiæ (iam non amplius Christi Ecclesiæ) Sedem Ecclesiæ Romanæ contempserunt, (vti Africanis, Asiaticis, & Græcis accidit) illi non possunt eandem Episcoporum continuam successionem demonstrare. nimirum quia non colligunt cum Christo, qui promisit, *vnum ouile futurum, & vnum pastorem.* Extra vnum igitur quicquid est, schismaticum est. Et ideo non miror, si Christus cum schismatica Ecclesia non manet omnibus diebus vsque ad cõsummationem seculi. Cæterùm vt quod agimus, hoc absoluamus, cùm perpetua Sacerdotum & Pastorum series per Prophetas & Christum ipsum velut magna Ecclesiæ dos promittatur; nec sit alia in mundo Ecclesia, quę habet tam insignem vel Pastorum vel plebis successionẽ, quàm Ecclesia Romana: quid aliud est, hanc ipsam Ecclesiam vocare membrum Antichristi, quàm dicere, scripturas omnes laudasse illas dotes, & pro magnis Dei donis commendasse, quæ potissimùm Antichristi propriæ sunt?

4. Successio & perpetuitas Ecclesiæ. Psalm. 88. Psalm. 148: Isaiæ 59. cap. 33. Successione Romanæ Ecclesiæ nihil insignius. Ioan. 10.

Quinta Ecclesiæ prærogatiua est, eius vnitas & consensio, de qua Dauid ait: *Deus in loco sancto suo, Deus qui habitare facit vnius moris in domo.* Et Ieremias c. 32. *Dabo eis cor vnum, & viam vnam, vt timeant me vniuersis diebus.* Et Ezech. 11. *Dabo eis cor vnum.* Denique Actor. 2. *erant perseuerantes in doctrina Apostolorum vnanimiter, & multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna.* Qui diuersa hominum ingenia, mores, linguas, ritus & leges exactè perpenderit; planè videbit, nihil admirabilius in tota Ecclesia esse, quàm quòd in tot gentibus tantopere diuisis inter se, tamen eadem fides velut vno corde creditur à populis, velut vno ore prædicatur à Pastoribus, & velut vna manu à sanctis Doctoribus conscribitur. Porrò hæc vnitas tam insigniter elucet in Ecclesia Romana, vt præterquàm quòd omnes Romani Pontifices vnum semper in Domino sapiunt, (quoties saltem officiũ suum agunt, vel in fidem

5. Vnitas & consensio Ecclesiæ. Psal. 67.

Vnitas & consensio Ecclesiæ Romanæ.

in fidem docendo, vel in causas difficiles ritè atque ordine dijudicando) etiam illi ipsi non minima causa & ratio sunt, vt cæteri omnes populi vnitatem spiritus in vinculo pacis conseruent. Vnde magna Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribens, accusat Dioscorum, eo quòd excommunicationem meditatus esset contra Leonem Papam, *cui vineæ*, id est, Ecclesiæ *custodia à Saluatore commissa erat, & qui corpus Ecclesiæ vnire festinabat.* Ac sanè dum omnes humiliter audiunt vocem Pastoris primi, quem plus alijs amantem, Christus tam ouibus quàm agnis præfecit; omnes velut vnus homo fiunt, & ita necessariò, quod vnitatis & pacis est, cogitant. Quid quòd omnes omnino Christianę gentes, etiam illæ quas Romana Ecclesia minimè ad fidem conuerterat, tamen cum eadem Romana velut cũ prima Sede, quam Christus tanquam immobilem petram constituisset, semper communicarunt? sicuti manifestè constat per Episcopos & Doctores omnium fidelium Ecclesiarum; qui semper & maiores causas ad Sedem Apostolicam retulerunt, & eam solam Synodum pro vniuersali & rata habuerunt, quæ fuisset ab Episcopo Romano confirmata. Quis enim nescit, Irenæum communicasse cum Victore Papa, Cyprianũ cum Cornelio & Stephano, Synodum Nicęnam cum Siluestro, Athanasium cum Iulio, Basilium cum Liberio, Cõstantinopolitanam Synodum, & Hieronymũ cum Damaso, Ambrosium cum S Syricio, Chrysostomum cum Innocentio, Augustinum cum Zozimo & Bonifacio, Cyrillum & Synodũ Ephesinam cum Cęlestino, Prosperum cum Sixto, Flauianum Martyrem & Synodũ Chalcedonensem cum Leone, Synodum septuaginta Episcoporum cum Gelasio, Primasium, Aratorem, & Synodum quintam cum Vigilio, Cassiodorum cum Pelagio, Leandrum & Synodum Romanam cum Gregorio Magno, Synodum centum & quinque Episcoporum cum Martino, Synodum sextam cum Agathone, septimam cum Adriano, octauam cum Nicolao primo, Lanfrancum & Anselmum cum Gregorio septimo, S. Bernardum cum Innocentio 2. & Eugenio 3. Magnam Synodum Lateranensem cum Innocentio 3. Lugdunẽsem cum Innocentio 4. Viennensem cum Clemente 5. Constantiensem cum Martino 5. Florentinam cum Eugenio 4. Lateranensem alteram cum Iulio 2. & Leone 10. Tridentinam cum Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4. Quis etiam nescit, Italiam, Siciliam, Sardiniam, Galliam, Hispaniam, Belgas, Polonos, & magnam Germaniæ partem cum Pio 5. communicare, qui iam in Petri cathedra sedet? Cùm ergo vnitas & consensio multarum gentium in eadem fidei doctrina, fit prorsus admirabile donum Dei, eaque vnitas tam excellenter in Ecclesia Romana reperiatur, vt non modò secum ipsa per omnes ætates consenserit, sed etiam alias gentes in vnum ouile aggregatas, vnius mentis ac voluntatis effecerit; cumq; extra Ecclesiam Romanam nulla sit omnino vnitas aut concordia in causa religionis, sed aliud Lutherani, aliud Zuingliani, aliud Anabaptistæ, aliud Caluinistæ sentiant, imò cùm ante annos mille & pænè ducentos Optatus scripserit, *Schismaticum & peccatorem esse, qui contra vnam & singularem Petri cathedram, in qua vnitas ab omnibus seruaretur, alteram collocaret*; meritò sanè affirmauerim, Ecclesiam Romanam, quæ tantam vnitatis prærogatiuam diuinitùs accepit, Antichristi membrum non esse.

Pontifex Romanus vnit corpus Ecclesiæ. Iohan. 21.

Lib. 2. contra Parmenian.

6\. Postrema Ecclesiæ prærogatiua est, vt vincat semper aduersarios suos, & quo magis deprimitur, eo magis erigat se in altum. Sicut filij Israël quò grauius affligebãtur, *eò magis multiplicabantur & crescebant.* Dauid etiam in persona Ecclesiæ ait: *Sæpe oppugnauerunt me à iuuentute mea, veruntamen non præualuerunt mihi.* Christus enim *velut vir sapiens ædificauit domũ suam super petram, aduersus quam* promisit, *nõ præualituras inferorum portas.* Vnde & Paulus Ecclesiam dixit *esse columnam & firmamentum veritatis.* Porrò tam eximiè hoc etiam omnium in Ecclesia Romana effulget, vt nihil simile in alia quapiã Ecclesia vel vnquam auditum sit. Nam nec alia vlla Ecclesia tãtas persecutiones tã diu sustinuit, propterea quòd deçẽ illi primi persecutores in vrbe Roma degerent, ac non minus molestè audirent (Cypriano teste) *constitui Romæ Dei Sacerdotẽ, quàm leuari aduersus se æmulũ Principem*: nec vlla alia Ecclesia easdẽ persecutiones aut patiẽtius pertulit, aut fortius vicit. Postquàm tyranni omnia tormenta frustra exhauserant, nõ modò non potuerunt efficere, vt vel Romani de fide sua discederent, vel Pontifices in cathedra Petri non sederent; vt potius eorundem Imperatorum filij, quorum patres tantopere humiliauerant Pontifices & ciues Romanos, secundùm prophetiam Isaiæ *adorarent vestigia pedum eorum*, & relicta sede Imperij atq; vrbe regia, imò etiã palatio suo in templũ Saluatoris & in habitationẽ Romani Pontificis dedicato, in alias orbis terrarum regiones habitatum cõmigrarent: & cùm mundi totius Domini Pontificem inermem sede sua non possent abdicare, inermis ille Pontifex sola Christi potentia fretus ipsos Imperatores non solio tantùm, sed & vrbe, & domo exegit. Neget hoc esse miraculũ, qui negare potest, hoc esse factum. Aut si Romam Imperatores iam non tenere, omnibus perspicuum est: dicant, quibus inde armis, quo exercitu, qua vi, & potẽtia pulsi fuerint, prætetquàm Dei voluntate, & ipsius Christi persuasione. Si ergo Christus hoc miraculum operatus

Victrix Ecclesia fides. Exod. 1. Psal. 128. Matth. 7. Matth 16. 1. Timoth. 3.

Ecclesiæ Romanæ inuicta cõstãtia. Lib. 4. ep. 2.

ratus est, vt Romanam sedem charam sibi esse ostenderet: quis es tu, qui nunc eandem sedem audes membrum Antichristi appellare? Quid quòd idem Romanus Pontifex ab Imperatoribus Constãtinopolitanis inultè vexatus, eos etiam absq; vllis armis, Italiæ atq; Occidentis Imperio exuit, cùm solo penè verbo Carolum Magnum Occidẽtis Imperatorem designasset? Non fuit hæc Satanæ aut Antichristi potentia, qui armis potissimùm & fraudibus nititur, sed Christi potius, qui prædixit, *Reges Ecclesiæ suæ ministraturos, gẽtesq; & Regna, quæ illi non seruirent, peritura.* Vnde cùm ijdem Constantinopolitani Cæsares recusarẽt, Ecclesiæ Romanæ in causis fidei seruire, tam ipsi quàm Regna eorũ, sicut à Prophetis Domini prædictum erat, perierunt; nisi fortè non perierint, quæ in manus Turcorum translata sunt. Cæterùm nulla vis terrena præualuit aduersus petram à Domino in Ecclesia Romana stabilitam, multoq; minus vis aliqua spiritualis eandem petram euertere potuit. Ex ducẽtis enim hæresibus, quę velut agmine facto, vt reliqua Ecclesiæ membra, sic potissimùm caput ipsum inuaserunt: nulla tamen vel vi vel minis cogere, vel dolis & argumentis persuadere potuit, vt à Romana Ecclesia in communionem reciperetur. Itaque per annos mille quingentos & amplius, nulla dies, aut etiã hora, nominati potest, in qua ostendatur Ecclesia Romana, hoc est, cœtus ille fidelium cui Pontifex Romanus in vrbe ipsa preerat, vel cum Nicolaitis, vel cum Manichæis, vel cum Arrianis, vel cum Donatistis, vel cum Pelagianis, vel cum vllo alio hæretico in ipsa hæresi communicasse. Quod profectò nulla Ecclesia in orbe terrarum verè de se affirmare potest, præterquam si adhæsit semper Ecclesiæ Romanæ: id quod multas Ecclesias, in Occidente præsertim, fecisse puto: vt Ecclesiam Neapolitanam, Patauinam, Treuerensem, Parisiẽsem, & alias eiusmodi. Nec igitur potestas gladij, nec hæresum, vincere potuit Ecclesiam Romanam.

Isaiæ 60.

Nulla hæresis vicit Romanam fidem.

Iam restat vt videamus, an saltẽ peccata motũ & crimina id effecerint. Ac illa quidem in Pontificibus Romanis minimè defuisse, facilè cõcedo. Pro fide enim Petri, & in eo pro successorum eius fide, non etiam pro charitate, Dominus rogauerat. Cæterùm quantacunque crimina in Pontificibus fuerunt, ea non poterant ita præualere aduersus Ecclesiã Romanam, vt vel publica lege lata, non crimina, sed virtutes haberentur; vel etiã vt Romanorum Pontificum vel successionem in Petri cathedra tollerent, vel authoritatem apud fideles populos imminuerent. Sciebant enim, Dominum dixisse de ijs qui sederunt in cathedra Moysis, *Quæ dicunt facite, quæ autem* (secus quàm dicunt) *faciunt, nolite facere.* O inuictam Sedẽ! quam vis terrena oppugnans, euexit potius, quàm depressit; ad quam externæ hæreses nunquam potuerunt accessum habere, nedum eam opprimere & subiugare: cuius intima viscera licet grauissima interdum crimina corroserint, tamen Iesu Christi manus ita opportunè semper medicinam adhibuit, vt etiamsi homo periret, tam sedes & successio, quàm fides & doctrina incolumis permaneret. Si ergo sublimitas, splendor, latitudo, successio, consensio & victoria Ecclesiæ Christi à Prophetis & Christo ipso vnicè prædicta est, si hæ sunt præcipuæ dotes Ecclesiæ; si Romana Ecclesia fuit semel eximium quoddam membrum Ecclesię Catholicæ, ipso Apostolo id attestante, si eadem Ecclesia locum tam sublimem semper obtinuit, vt mons ille domus Domini, qui in vertice montium constituitur, fuisse videatur, si tam clara semper & illustris extitit, vt tanquam ciuitas in mõte posita nunquã abscondi potuerit; si latissimè diffudit fidem Christi, & in orbem vniuersum prædicatores Euangelij misit, si perpetuam Põtificum seriem iam inde à Petro edit & exhibet, si omnes omnium ætatum Patres & Pastores cum eã necessariò sibi communicandũ esse persuaserunt, si tyrannidem persecutorum, perfidiam hæreticorum, & malitiam vitæ in ipsis Põtificibus Romanis, ac multò magis in alijs omnibus Catholicis vicit ac superauit: quomodo fieri potest, vt quæ Ecclesia tot præcipuas sponsæ Christi dotes præ alijs omnibus obtinet, eadem interim sit membrum Antichristi, & prima Synagogæ diaboli sedes?

Nulla peccata vicerunt Romanam fidem.

Sex Ecclesiæ dotes in Romanam Ecclesiam singulariter cadũt. Rom. 1.

7.

Addamus iam ad sex istas præclarissimas dotes hanc vnam rationem, quæ certè cũ singulis earum, & præcipuè cum quarta communis est: addamus, inquam, hoc vnum, quòd sublimitas illa, quòd claritas, quòd dilatatio, quòd successio, quòd communio, quodq; inuicta fides Ecclesiæ Romanæ per hos mille quingentos annos ita continenter mansit & perseuerauit, vt vel ob ipsam temporis longitudinem prorsus impossibile sit, hanc Ecclesiam esse membrum Antichristi. Gamaliel enim cùm per exemplum *Theudæ & Iudæ Galilæi*, demõstrasset, eas sectas & factiones quæ humano ingenio fuerant excitatæ, subitò perditas fuisse ac deletas: tunc demum de Christi Euangelio sententiam suã intulit, dicens: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: Si verò ex Deo est, nõ poteritis dissoluere, ne fortè & Deo repugnare videamini.* Cùm igitur certũ sit, consiliũ illud & opus quo Papa velut Christi Vicarius in Ecclesia Dei præfuit (etiam ex Protestantium confessione) per hæc septem aut octo secula; ex nostra verò fide, per hæc quindecim secula non fuisse dissolutum: necesse est, vt statuamus, talem præfecturam nõ nisi à Deo fuisse. Cumq; Antichristi membra inde necessariò

Longitudo tẽporis, qua istæ dotes in Ecclesia Romana extiterũt, demonstrat, Papam nõ posse Antichristum, aut Antichristi membrũ esse. Actor. 5.

necessariò sint, vnde ipse Antichristus procedit, certum verò sit, Antichristum venire secundùm operationem Satanæ; Papæ autem primatus, qui tot seculis tanto Ecclesiæ consensu approbatus fuit, non possit à Satana, aut ab humano consilio esse: relinquitur, vt Romani Pontifices non possint membra esse Antichristi.

2 Timoth. 3. Præterea cum Paulus *negauit, eos qui resistunt veritati, amplius profecturos: quoniā insipientia eorum manifesta futura esset omnibus hominibus, sicut eorum manifestata est qui restiterūt Moysi:* 2. Petr. 2. cum Petrus ait, *Pseudoprophetarum perditionem non dormitare.* Quid quòd exitus ipse rerum hoc verbum Domini confirmat? Nulla enim vnquàm hæresis vel Simonianorum, vel Nicolaitarum, vel Cherinti, vel Marcionis, vel Manichæorum, vel Donatistarum, vel Arrianorū, vel Monothelitarum fuit, quæ vel vno seculo, aut etiam quarta seculi parte, ita sterit ac floruit, vt interim nullo Dei aut ministrorū eius externo & visibili opere, dissolueretur? Quomodo fit, vt hæreses nō proficiant. Nam vel ab Episcopis eius loci in quo hæresis orta est, vel certe ab Episcopo Romano, vel etiam à concilio quopiam Prouinciali, aut Oecumenico, vel à Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, statim publice confutata est, atq; anathemate percussa. Percurre omnes omnium temporum historias, & hoc ita esse reperies. Imò ipsi Magdeburgenses hoc ita euenisse, per singulas Centurias docent. Ipsi enim eas personas & quidem insignes recensent, qui mox contradixerunt cuicumq; hæreticæ doctrinæ. Verùm iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus & ipsi Pontifices Romani, & Patres tam Græci quàm Latini docuerunt, *præsidere Ecclesiam Romanā potentiorem esse eius principalitatem: esse cathedram Petri, & Ecclesiā principalem, semper in ea viguisse Apostolicæ cathedræ principatum, caput omnium Ecclesiarum esse, vineæ Domini custodē*, & quæ sunt eius generis: nec tamē eā doctrinā velut hæreticam quisquam hominum olim accusauit, nemo cōtradixit, nemo se opposuit velut murū pro altera parte. Esaiæ 62. Non igitur fuit hæc falsa, nedum hæretica doctrina. Deus enim *cōstituit custodes super muros Ierusalem* (id est, Ecclesiæ) *qui tota die & tota nocte in perpetuum non tacent.* Tacuerunt verò antiqui Patres, nec aut Pium, aut Victorem aut Dionysium Romanū, aut Iulium, aut Damasum, aut Innocētium, aut Leonem, aut Gregorium Magnum hæresis alicuius accusarūt, quos tamē omnes apertissimè primatū sibi vindicasse, in libro superiore demōstraui. Nō igitur fuit, aut adhuc est hæretica doctrina, vt dicamus, Papā esse primū Pastorē Ecclesiæ, & summū Iudicē omniū Christianorū. Quòd si homines potuissent hunc errorē dissimulare, quod tamen ipsum non euenturū, scriptura prædixit; certe Deus non dissimulasset. Esaiæ 62. Ille enim qui sustulit hęreses antiquas, qui Arrianos deleuit, qui Monothelitas extinxit, qui cætera eiusmodi mōstra penitus ex Ecclesiæ finibus exterminauit, nunquā passus esset, hæresim omniū grauissimā (si Protestantes verū dicunt) in medio Ecclesię non modò stare, sed etiā sedere & regnare. Nā quòd Antichristus dicitur in templo Dei sessurus; eius persecutionis dies in breuitatē contrahendos fore, Dominus ipse in Euāgelio promisit, *ne alioquin nō* Matth. 24. 1. Cor. 10. *fieret salua omnis caro.* Apostolus etiā docuit, *Dominum esse fidelē, qui nō patitur quenquā tētare vltra id quod ferre potest.* Si autem hæresis hæc de primatu Pontificis Romani, per quindecim, aut per septem, aut quinq;, aut duo secula sine contradictione authoritatis grauissimæ regnasset: planè fuisset intolerabilis tētatio. Quod enim superat memoriā hominū, quodq; ab omnibus, aut præcipuis quibusq; Ecclesiæ Pastoribus pro vero creditur, & absq; grauioris authoritatis cōtradictione prædicatur; hoc singuli fideles ita sequi & approbare tenentur, vt si falsum sit, eam planè tentationem rudes & indocti ferre nō possint. Verùm vt nihil tale timeremus, muniuit nos scriptura sacra, quæ dicit, *opus diaboli dissoluendum*, nec aliud Actor. 5. aliquo tempore stare, præterquam quod *à Deo constitutum sit ac stabilitum.* Quamobrem si omnes prærogatiuæ Ecclesiæ Christi non modò iam cōueniunt, sed perpetua omnium seculorum serie semper conuenerunt Ecclesiæ Romanæ; absq; omni controuersia Pontifex Romanus, quocum Ecclesia Romana communicat, membrum aliquod Antichristi esse (quod saltem ad fidem & doctrinam attinet) nullo modo potest.

Romanam Ecclesiam, quæ simul Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ membrum fuit, nec amisisse, nec vnquam mutasse fidem suam, & ideo non esse membrum Antichristi.

CAP. LI.

HOc in loco non ago de Romani Pontificis primatu, sed tantùm de communione, quam fideles omnes inter se, ac propterea etiam cum Romana Ecclesia, si & ea fidelis est, habere debeāt. Satis enim mihi est hoc tempore, si probauero, Sedem Romanam agnoscendam esse saltem vt præcipuum quoddam membrum Ecclesiæ Catholicæ. Nec Protestantes negare possunt, quin Romana Ecclesia fuerit aliquando veræ Dei Ecclesiæ præcipuum quoddam membrum. Paulus enim *gratias egit Deo per Iesum Christum pro* Rom. 1. *omnibus Romanis, quia fides illorum annuntiabatur in vniuerso mundo.* Et iterū: *Vestra obedientia* Rom. 16. *in omni loco diuulgata est. Gaudeo igitur in vobis.* Nunc autem nego, Romanos ab illa die in hanc vsque, fidem suam aut Ecclesiam mutasse. Nam si eā mutassent, fieri non potuit, quin

eares

ea res literis eorum proderetur, qui tunc vixissent quando ea mutatio facta esset. Etenim cùm Roma in oculis omniũ posita fuerit, nec vllus vnquàm tam obscurus Pontifex in ea præfuerit, cuius vita & res gestæ nõ sint memoriæ posterorũ mandatæ, cumque mutatio fidei res omnium maxima sit, maximasque turbas cõcitare soleat, nec vlla sit ætas post Christi ascensionem, quæ Scriptoribus Ecclesiasticis non abundauerit; nullus autem omnino mentionem aliquam fecerit de mutatione fidei Romanæ: certissimum id argumentum est, fidem Romanam non aliam nunc esse, quàm Apostolorum tempore fuerit. Vtcúque enim certæ cærimoniæ in Ecclesia Romana mutari potuerint (quod ipsum scripta Ecclesiastica non tacent) certe fides ipsa eadem omni ætate mansit. Ac Irenæus quidem testatur, *Ecclesiam Romanã à duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, conseruasse eam quæ ab Apostolis erat, traditionem*. Tertullianus etiam enumerat Romanam Ecclesiam inter eas quæ sint testes veritatis diuinæ. Cyprianus *principalem Ecclesiam* appellat. Basilius communionem eius adeo non recusat, vt opem ab ea flagitet. Theodosius & Gratianus fidẽ in vrbe Roma à Petro Apostolo vsque ad Pontificem Damasum conseruatam, attestantur. Romanã fidem & communionẽ Hieronymus laudat, Augustinus admiratur, Victor à Catholicis Africę Episcopis retentã docet, Iustinianus Augustus veneratur & cõsulit. Deniq; oẽs Oecumenicæ Synodi, nec solùm quatuor illæ primæ, verùm etiã quinta & sexta, cõmunicârunt cum Romana Ecclesia velut cum ea quæ Catholicã fidem illibatam semper obseruasset.

Lib. 3. c. 3. De præscript. hæret. & aduers. Marc. lib. 4. Lib. 1. Ep. 3. Epist. 12. Cod. de summ. Trinitate. Ad Principiã virginem. Epist. 16. Li. 2 de persecut. Vand. Ad Ioannẽ Papam, Cod. de summa Trinit.

Iam ventum est ad Gregorij Magni atque ad Agathonis Papæ tempora, de quibus, & ijs quæ postea sequebantur, summa contentio esse solet. Nam nec ipsi ferè Protestantes negãt Romam ad eum vsq; diem rectam fidem renuisse. Quæro igitur, vtrùm aut sub Gregorio Magno, aut postea fidem Apostolicam Roma deposuerit, nouamq; sibi assumpserit? Sub Gregorio aut nulla Christi Ecclesia fidem professa est in terris, aut ea cum Gregorio Magno communicauit. Quod ipsum Epistolæ eius docent, quæ cùm ad Ecclesias tam Orientales quàm Occidentales, ac ad omnes propè nationes quæ sub cælo erant conscribantur; vnam in omnibus fidem testantur fuisse, præterquàm quòd Episcopi Constantinopolitani arrogantia reprehẽdebatur, qui se œcumenicum & vniuersalem Patriarchã inscribebat. Cùm ergo solus ille in hac vna re à B. Gregorio dissenserit; aut Episcopus Constantinopolitanus veram fidem in ea causa tuebatur (quod Protestantes nunquam dicent) aut Gregorius ipse veræ Ecclesiæ membrum fuit. Nam nec vlla Ecclesia potuit vnquàm esse, nec alia tunc fuit, præter illam quacum Gregorius Pontifex Romanus consensit. Si ergo tota Christi Ecclesia cum Gregorio Magno communicauit, eaq; semper sit *columna & firmamentum veritatis, quã qui non audit, tanquã Ethnicus & publicanus nobis esse debeat*: videamus, quæ sit Gregorij doctrina & fides. Ac primùm quidẽ ait de sede Romana & sua: *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum caput est*. Et alibi: *Quòd se Byzancenus* (hoc est, Constantinopolitanus Archiepiscopus) *dicit sedi Apostolicæ subyci; si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit*. Præterea testatur, morem Ecclesiæ Romanæ ante sua tempora fuisse, *vt Subdiaconi cum vxoribus non miscerentur*, *ab antiquis prædecessorum suorũ temporibus pallium accepisse Arelatensem Episcopum*: *Claues Apostoli Petri super ægros positas multis solere miraculis coruscare*: Imagines sacras, quæ in Ecclesiis erant, frangi non debuisse. Tum autem de miraculo *per signum crucis* facto, & de *aqua benedicta mirabiliter sanitatem homini læso restituente*, mentionem facit. Refert, Sanctos etiam viuentes in hoc mundo (ac multò magis regnãtes cũ Deo) corda hominũ videre, ijsq; angustã esse omnẽ creaturã: In ipsis quoq; patrocinijs Martyrum nõ tanta *per corpora sua, quanta beneficia per reliquias ostendi*. Agapetũ antecessorem suũ *Missarum sollemnia exorsum, sacrificiũ in cõspectu Dei omnipotentis immolasse*. Quo peracto, ab altari exeuntem corpus Dominicũ in os muti misisse, atque ita linguã diu mutam ad eloquendũ solutam esse. *Sãctimoniales nõ nubere*: *Deum per vestem S. Euticij ante sua tempora dignatũ esse operari, dum ciues eius tunicam leuare, atq; in conspectu Domini cũ precibus offerre cõsueuerant: cum qua dum per agros pergerent exorantes, repentè pluuia tribuebatur*. *Credendũ esse, quod de quibusdam leuibus culpis est ante iudicium Purgatorius ignis*. Quid multis? Plena sunt opera Gregorij rerũ istiusmodi: quas oẽs cùm Protestantes irrideant, non potest quidẽ fieri, vt illorũ Ecclesia cum illa Romana consentiat, quæ sub Gregorio Magno vixit: sed satis est nobis, vt Romana Ecclesia secum ipsa consenserit. Perpendant secum paulisper, Gregoriũ non fuisse vnquã de hæresi aliqua, aut errore in fide vel leuiter suspectũ; eundẽ non egisse virã priuatam, aut cõsuetudinũ Orientalis, ac multò minus Occidentalis Ecclesiæ ignarũ extitisse: cùm *pro explendis* (vt ipse testatur) *Ecclesiæ responsis ad Principem Cõstantinopolitanũ transmissus sit*: & nõ modò antiquorum Patrum libros diligenter legerit, verùm etiam ipse plurimos Pontifices Romanos cognouerit, cũ ijs vixerit, & nõnullis in publico ministerio inseruierit: fuisse summa humilitate, modestia & charitate præditum, adeò vt ipsius diligentia tum *Gothi in Hispania fierent ex*

Anno Domini 600. In Registro. 1. Timoth. 3. Matth. 18. Lib. 11 c. 54. Li. 7. Ep. 64. Lib. 1. Ep. 42. Lib. 11. Ep. 9. Lib. 1. ep. 25. Li. 7. Ep. 109. Lib. 1. Dial. cap. 10. Lib. 2. c. 10. & 33. Ibid. cap. 37. Lib. 3. cap. 3. Dial. L. 3. c. 14. Dialog li. 4. cap. 19. Dial. L. 3. c. 32. Dial. L. 3. c. 30.

Beda in hist. Angl. lib. 1. *Arrianis Catholici, tum Saxones in Britannia ex idololatris efficerentur Christiani.* Tantus ergo
vir in nulla re ab antiquis Ecclesiæ institutis recedens, aut membrum Ecclesiæ Catholicæ
fuit, aut nulla fuit prorsus illis temporibus Ecclesia Catholica. Omnes enim Episcopi & fi-
Gregorius Turonensis lib. 9 historiarum. deles per vniuersum orbem cum Gregorio communicarunt. Porrò nec fingi quidem potest,
Ecclesiam seu plebem Romanam aliter quippiam credidisse, quàm ille prædicauit, cum &
in Pontificem eum elegerit, & semper eum in maximo habuerit honore. Vt autem non an-
te Gregorium, sic nec ab illius diebus fidem Christianam Ecclesia Romana mutauit. Nam
omnes Romani Pontifices cũ tota Ecclesia sua in hunc vsq; diẽ illa ipsa credunt & docent,
quæ ia antea Gregorium docuisse ostendi; quæq́, nuper hæretici falsa & vana esse cõtendunt.
Deinde in omni mutatione fidei, ac in omni defectione ab antiqua & Catholica Eccle-
1. sia hæc solent interuenire: Dux primum aliquis, aut saltem personæ, sinõ ex proprio nomi-
ne, at ex loco, ex certis rebus aut moribus descriptæ, vt olim Simõ Magus, Manichæus, Ar
2. rius, Nestorius, Cathari, Quartadecimani, Cataphryges. Deinde certa sunt dogmata quæ
isti duces defendunt, vt, esse duo principia, vnũ bonũ, alterũ verò malũ: aut, Filium Dei nõ
3. esse Patri consubstantialem, & quæ sunt eius generis. Tum autẽ notissima sunt tempora in
quibus omnes sunt eiusmodi Pseudoprophetæ: vt Nicolaitæ Apostolorũ tempore schisma fe-
cerũt: Marcion autẽ sub Higino Pontifice Romano: Arrius sub Cõstantino Magno, ac eo-
4. dẽ modo in reliquis. Nec vnquàm defuerũt viri Apostolici qui resisterẽt ijs hæreticis. Nam
Tertullian. de præscrip. Hieronym. in Catalog. Petrus Simoni Mago se opposuit, Ebionitis Ioannes Euãgelista. Nouatianis Cornelius Pa-
pa & Cyprianus, Arrio Athanasius, Nestorio Cyrillus, Donatistis Optatus, Pelagianis Augu-
stinus, deniq; omnibus hæreticis Sedes Romana omni ætate fortissime restitit. Collationes
5. etiã, & Synodi semper intercesserũt, postquam Imperatores Christiani effecti, Episcopos
Vide Thomã Waldensem. cõuenire passi sunt. Ita restitit Arrianæ hæresi Nicæna Synodus, Macedonianæ Cõstantino-
6. politana, Nestorianæ Ephesina, Eutychianæ Chalcedonensis. In his tumultibus, insigniores
aliquæ ciuitates aut etiã regiones erant, quæ tã hinc quam inde se alterius dogmatis stu-
diosas, maiore saltẽ ex parte iactitabãt. Ab Arrianis fere Nicomedia & Alexãdria cũ magna
parte Orientis stetit: ex aduerso autem stetit Ecclesia Romana & Mediolanensis cũ reliqua
Epistol. 70. & 74. Italia & Gallia. Basilius enim testatur, *sanam fuisse Occidentis partem, paruãmq. partem fuisse
7. ægrotã præ Catholica Ecclesia per totũ orbem diffusa.* Porrò schismatici ipsi in sectas iterũ ferè
Epiphanius hæres 73. diuidebantur: vt Arriani in tres partes, itemq́ Donatistæ in plures. Caput verò est, quòd pau-
8. ci erant ab initio quicunq; hæretici *præ multitudine vnitatis, a qua* (vt August. ait) *omnes exie-
In Psal. 106. rũt.* Itaq; quo primũ tẽpore ab Ecclesia defecerũt, plures in domo Dei relinquunt, quam post
9. se abducunt. Accedit eodem, quòd D. Paulus de omnibus hæreticis in vniuersum dixit: *Sed
2. Timoth. 3. vltrà non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus.* Et Petrus: *Perditio* (inquit)
2. Petri 2. 10. *eorum non dormitat.* Postremò secundum prophetiam Isaiæ, fideles populi non solum *ter in
In fin. 66. c. Isaiæ. Exod. 23. anno*, vt olim sub lege, verùm etiam *singulis mensibus*, atque adeò *Sabbatis venient*, *vt adorent
coram facie Domini.* Adorare autem coram facie Domini, est, secundum phrasim Hebraicã,
in loco illius nomini dedicato adorare, atque ibi cultum Dei profiteri.
Quibus ita constitutis, si Ecclesia Romana post Gregorij tempus, aut etiam antea, fidem
1. mutauit, atq; ab antiqua & vera Dei Ecclesia defecit; ostendant nobis Protestantes ducem
2. huius mutationis aut defectionis, si non vnum quempiam nominatim, at certe cõgregatio-
3. nem aliquam certi nominis & qualitatis: ostendant dogmata, in quibus à reliquis fidelibus
4. tunc primum dissenserunt: ostendant si non mensem, aut annum, certè olympiadem, aut
5. lustrum, in quo hæc mutatio sit facta. Ostendant, quinam se illis schismaticis pro Ecclesia
6. Catholica opposuerit: quæ disputatio, collatio, Synodus congregata sit cõtra illos; vbi vixe-
7. rint schismatici, vbi reliqui Catholici egerint: in quas iterum sectas dicti schismatici Ro-
8. mani per tot secula discesserint: vbi remansit illa multitudo vnitatis, à qua omnes hæretici
9. exeunt. Ostendant, quod perditio Romanæ Ecclesiæ non dormitauerit, sed quòd ita sit de-
pressa, confusa & euersa propter sectas & hæreses, quemadmodum Alexandrina, Antio-
chena, aut Constantinopolitana Ecclesia. Vel potius ostendant, sic non esse amplius in or-
be Romanos, quemadmodum non sunt iamdiu Manichæi, Arriani, aut Monothelitæ. Po-
10. stremò designent ex tot Basilicis, aut sacris ędibus, quot per vniuersum orbem Christia-
ni prius habebant, vel vnã aliquam, in qua illi fideles Deũ coluerint, qui iam inde à Grego-
rij tempore Ecclesiam Romanam, & alios Episcopos in Romanę Ecclesię communione
manentes, aut hęresis, aut schismatis, aut alicuius erroris accusarunt.
1. Hæc singula in hęresibus quę nostra ętate ortę sunt, facillimè demonstrabo. Lutherus
2. huius factionis dux fuit. Is docuit rem à seculo inauditã: videlicet, Eucharistiam non esse
publicum sacrificium Ecclesiæ Christi, quod per externos Sacerdotes offerri debeat. Item-
Vide Ambros. de pœnitentia. lib. 1. c. 2. & 7 que renouauit antiquas hęreses, vt illam Nouatiani, Presbyteros non posse peccata remit-
tere: illas Aërij, nec orandum esse pro mortuis, nec ieiunandum statutis diebus: illam
Iouiniani,

Iouiniani, virginitatē non esse maioris meriti, quàm coniugalem castitatem. Cœpit verò promulgare has hæreses suas, an. D. 1517. Restitit ei statim Pōtifex Rom. omnesq; Episcopi Occidentis, itemque Coclæus, Eckius, Roffensis Episcopus, Thomas Morus, Caietanus, aliįque propè infiniti viri optimi & doctissimi. & Augustin. ... 3. 4.

Collatio habita est inter Lutheranos & Catholicos Lipsiæ primùm anno 1519. Deinde Augustæ 1530. Synodus contra Lutheranos primùm Romæ habita est sub Leone decimo: deinde Tridenti, sub Paulo tertio, Iulio tertio, & Pio quarto. 5.

A Luthero VVittemberga stetit, & non ita multo pòst Lipsia, itemq; aliæ quędam ciuitates Saxoniæ & Sueuiæ. Pro Ecclesia Catholica steterunt integræ nationes, Italia, Galliæ, Hispaniæ, Polonia, Hungaria, atq; etiā magna pars ipsius Germaniæ, videlicet Austria, Bauaria, Brabantia, Flandria, Hollandia, Frisia, Hannonia, & aliæ prouinciæ vtriusq; Germaniæ. Ex Lutheranis exierunt sexennio ferè post inchoatum schisma, Zuingliani, & ex Zuinglianis postea Caluinistæ, ex illis in Polonia Trinitarij, in Anglia nuper orti sunt Puritani. Et hi omnes schismatici à paruis initijs orti, & radices suas reliquerunt seipsis ... initio diffusiores, & omnes ad vnum comparati cum Ecclesia Catholica (quæ per Italiam, Siciliam, Gallias, Hispanias, Lusitaniam, multas Germaniæ regiones, Poloniam, Hungariā, Heluetios, Corsicam, Sardiniam, Corcyram, Cyprum, Cretam, Græciā, Britannias, Hiberniam, Gades, per Assyriā, Aethiopiam, nouasq; Indias diffusa est, perangusta quædam portio Christiani orbis sunt. Nec enim ad Arrianæ hæresis magnitudinem vel media ex parte factio ista excreuit, quam tamen hæresim Arrianam præ Catholicæ Ecclesiæ (quæ à finibus vsque ad extremos terminos erat) *paruam partem* Basilius appellauit. Lutheranorum secta non profecit, postquàm Zuingliani orti sunt, nec Zuingliani post Caluinistarum originem. Porrò & has, & omnes alias huius temporis sectas Oecumenica Synodus Tridentina euertit, simul ac earum insipientiam toti Ecclesiæ per sapiētissima decreta patefecit. 6. 7. 8. Epist. 72. 9.

Postremò post istarum hæresum promulgationem Catholici per Italiam, Gallias, Hispanias, & per ipsas adeò Germanias in illis basilicis & sacris ædibus Deum publicè, non modò singulis mensibus, verùm etiam singulis Sabbatis, hoc est, festis diebus coluerunt, quas maiores ipsorum in illis gentibus ad honorem Dei ædificauerant. 10.

Cùm igitur tot hęc hæresum & schismatum signa ferè in singulis, & certè in maioribus quibusq; heręsibus reperiantur: iure optimo postulamus, vt aliquot saltē eorum nobis in illa magna Romanæ Ecclesiæ hæresi & defectione (quam fingunt Protestātes) exponātur. Quo enim maior est hæc Romanæ Ecclesię defectio (quæ si vlla est, per vniuersum orbē diffusa est) quóque longiore tempore (nimirum per annos iam propè mille) durasset, si vlla esset: eò plura oportebat eius hæreseos & schismatis signa concurrere. At cùm ea prorsus nulla sint,
1. nec aut nomē seductoris primi, aut dogmata certa nominatim sciantur, nec aut quo primū 2. 3.
tempore, aut quo in loco promulgata sint, nec quæ lumina Ecclesiæ illis restiterint, quæue 4.
Synodi aut collationes ob eam rem factæ sint, ostendi queat, nec quæ ciuitates aut regio 5. 6.
nes Catholicę Romanis aut amicę, aut aduersę fuerint, nec an vlla inde nata sint schisma- 7.
ta, nec denique sciatur, vbinam gentium illi Catholici manserint, à quibus Ecclesia Roma- 8.
na deficeret; eadémque adeò non defecerit, aut cessarit à publico Dei cultu his mille annis, 9.
vt quotidie (quod nulli vnquàm hæresi tam eximiè cōtigit) Idololatras, & infideles, ac bar- 10.
baros non sine miraculorū authoritate ad Christum conuerterit, nouásque gentes occuparit (vt Anglos, Germanos, Bohemos, Hungaros, Flandros, Brabantos, Pruthenos, ac nouissime in diebus istis tam Orietales quàm Occidētales Indos latissimè domināntes) atq; in his gētibus basilicas nouas cū alijs antiquioribus & Apostolicis in cultu Dei cōsentiētes extexerit: prorsus apparet, Ecclesiā Rom. semper mansisse in fide, quā ab Apostolis primū acceptā vsq; ad nostra hæc tēpora illibatā cōseruauit. Quod cū Protestātes nolint cōcedere, nihil est aliud quod hoc in loco respondeāt, quàm errores nostros & superstitiones (quas vocant) nō simul vniuersas in Ecclesiā Romanam inuectas esse, verùm paulatim singulas, dū Pastores Ecclesię dormitēt, irrepsisse, donec omniū animos occuparent, atq; ita pro Catholica fide haberētur. Sed hoc somniū istorū nullo modo potest cū veritate sacrarū literarum, ac promissionibus Dei consistere. Quid enim refert, vtrùm ex errore paulatim obrepente, an ex manifesta hæresi Ecclesię Dei fides corrumpatur, & ita portæ inferi præualeant: cùm Christus in vniuersum dixerit, *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere?* Vtique Spiritus veritatis non manet cum Apostolorum successoribus in ęternū, si omnes Episcopi per vniuersum mundum falsę doctrinę assentiuntur. Omnes autem cum Gregorio Magno, & cū antecessoribus, successoribusque illius communicarunt. Hi populi per Augustinum, per Bonifaciū, per Cyrillū, per VVilebrordum, & alios sedis Apostolicæ legatos cōuersi sunt. Obiectio Lutheranorū. Responsio Catholica. Ioann. 14.

Deinde Spiritus sanctus Ecclesiam suam lectulo Salomonis & turri Dauid comparat. *En* (inquit) *lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiūt ex fortissimis Israël, omnes tenētes gladios,* Cantic. 4.

dios, & ad bella doctissimi. Vniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Per sexaginta fortes plurimi illi Patres ac Doctores Ecclesiæ intelligũtur, qui per singulas ætates etiam dormienti, hoc est, pacificè & quietè agenti Ecclesiæ assistunt, nec id tantum per diē, sed etiā per noctē, idq; ad propellendos *timores nocturnos*, hoc est, superstitiones & occultas hæreses. Nec vnquā imparati sunt hi *fortissimi ex Israël*, sed omnes habent gladios suos in promptu, vt à latronibus & Pseudoprophetis Ecclesiā securā reddāt. Nā (vt etiā sequitur in iisdē Canticis) *Collū sponsæ est sicut turris Dauid, quæ ædificata est cū propugnaculis. Mille* (seu, omnes) *clypei pendēt ex ea, omnis armatura fortiū.* Ex tot propugnaculis & clypeis si nec vnus quidē per tot secula in Ecclesiæ defensionē cōtra ictus hæreticorū arreptus est, ne clypei quidē isti erāt. Atque ita Spiritus sanctus mendacij ab improbis nebulonibus arguitur. Non est enim clypeus, qui corpus nō tegit, ac tuetur aduersus hostes. Sin mille clypei pendebāt ex collo Ecclesiæ, hoc est, si multi viri doctissimi nō obscure latentes sub vestimētis, sed circa ipsum Ecclesiæ *collum* eminentes cernebantur, nunquàm ita potuit somnus cunctis simul Pastoribus obrepere, vt nō aliquis, atque adeò plures vocē Spōsi Christi tum audirent ipsi, tum alijs proponerent. Nam præclarè in hāc sententiā Cyprianus ad Stephanū Pontificem Romanū: *Idcirco enim, frater charissime, copiosum corpus est Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniāt cæteri, & quasi Pastores vtiles & misericordes, oues Dominicas in gregem colligant.* Sed reuertamur ad Prophetas.

Canticor. 4.

Lib. 3 Epi. 13

Cùm Dominus apud Isaiā dixisset, *Quale gaudiū est sponsi super sponsam, tale gaudium esse Dei super Ecclesiā suā:* ne dici posset, hoc gaudiū nō fore perpetuū, quia castitas Ecclesiæ esset quandoq; violanda: *Super muros* (inquit) *tuos, Ierusalem, constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuū nō tacebūt.* Potuitne aliquid clarius dici? Custodes Ecclesiæ nō tacebūt aut die aut nocte. Nec tantū aliqua pars noctis erit, in qua nō tacebūt, sed *tota nocte* nō tacebūt, idq; *in perpetuū.* Et quisquā putat, per aliquot secula tacuisse custodes murorum Ecclesiæ? Aut adeò impudens est, vt Deū in faciē mendacij accuset? Aut fortè Isaias hoc de Christi Ecclesia nō est locutus? Cui ergo dictum est illud, præterquàm Ecclesiæ Christi: *Vocabitur tibi nomen nouū, quod os Domini nominauit, & eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. Non vocaberis vltrà derelicta, & terra tua nō vocabitur ampliùs desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.* At nostri Pseudoprophetæ ita vaticinantur de visibili hac & illustri Ecclesia Christi: *Per mille propè annos non fuisti corona gloriæ in manu Domini, nec diadema regni in manu Dei tui: vocaberis magis derelicta, quàm vnquàm Synagoga vocata est.* Nam illa postquā sub Moyse primùm cœpit, nō nisi per annos septuaginta vocabatur derelicta: tu verò per annos ad minimū septingentos vocaberis, hoc est, verè eris derelicta & desolata. Nec nomē tuū erit *voluntas Dei in te*, sed *voluntas Antichristi Romani in te.* Et terra tua non inhabitabitur, nec Domino cōplacuit in te. Nec est quòd hic dicāt, se nō Ecclesiā Christi, sed Romanā accusare erroris. Nō enim cognita fuit alia Catholica Christi Ecclesia in terris, præter illā Romanā: cùm tamē Ecclesia Christi adeò illustris omni ætate esse debuerit, vt, tanquàm *ciuitas supra montem posita, non posset abscondi.* Quod vt iterum ob oculos ipsis ponam, inexcusabilesq; eos in æternum reddam, vide quem in modum concludam. Si quo tempore verè Magnus ille Gregorius libros Dialogorum perscripsit, eósq; doctrina superstitiosa (vt istis necessariò dicendum est) repleuit, aliqua fuit alia Christi Ecclesia in terris, præter illam quæ cum Gregorio Magno communicauit: eius Ecclesiæ *fortes, qui lectulum Salomonis ambiebant, quiq; velut clypei erant ad collum Ecclesiæ pendentes, de femore suo eduxissent gladios, ac de turre Dauid clypeos,* vt plebem fidelem aduersus Romanæ sedis primatum ac iurisdictionē in oēs Episcopos, atque benedictæ, signi crucis, sacrificij Missæ, Ignis purgatorij, inuocationis Sanctorū, pallij Archiepiscopalis, cælibatus Subdiaconorū in Latina Ecclesia, honoris Reliquiarū, atq; alias eiusmodi falsas superstitiones & erroneas doctrinas, (vt isti dicūt) munirent. Cæterū per totū terrarū orbē nullus opposuit se Gregorij Magni doctrinæ; imò totus orbis Christianus eū summè semper veneratus est & admiratus. Nemo per tot secula vsque ad Lutherū Dialogos illius falsæ doctrinæ accusauit: sed in toto orbe quotquot erant docti & boni, eū laudabāt & prædicabāt, atq; adeò de illius Cōmentarijs in suos libros permulta cōscribebant. Si interrogemus per singula sæcula doctissimos viros & fortissimos propugnatores Ecclesiæ, quid de Gregorio senserint: *Mauritius* primùm Imperator respōdebit, se tanti hominē fecisse, *vt ei adhuc Diacono filiū suū ex sacro lauacro suscipiēdum daret*, atque Episcopatū Romanū, quem Gregorius vehementer fugiebat, inire cogeret. Deinde *Eulogius Patriarcha Alexandrinus diuum Petrum in cathedra Romana vsque ad id tempus per successores suos sedentem in Gregorio agnouit.* Constantinopolitanus quamuis improbè vniuersalem se Patriarcham scriberet, *se tamen Sedi Apostolicæ subiecit.* Anastasius Patriarcha

Isaiæ 62.

Ibidem.

Pseudoprophetarum vox.

Matth. 5.

Cantic. 3. & 4

Gregorius Turonens. lib. histor. 10

Greg. lib. 6. epist. 37.

Greg. lib. 7.

triarcha Antiochenus eum appellauit *Os Domini, & Lucernam, quòd loquendo multis eũ prodesse, multisq́; posse lucere perhiberet.* Quin imò ipse *Gregorius* cũ literas cõmunicatorias simul ad Constantinopolitanũ, Alexandrinũ, Antiochenũ, Hierosolymitanũ Patriarchas scriberet, *Petrum, authore Deo, sancta Ecclesiæ principatũ tenuisse asserit, & quia* (inquit) *corde creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Cõcilia suscipere & venerari me fateor. Quintũ quoque Conciliũ pariter veneror.* Vbi & se cũ tota Ecclesia Catholica, quæ ante illum fuit, cõmunicare fatetur, & (quoad fidem) cum omnibus Patriarchis, qui tũc viuerẽt; quanquam à superbo nomine quod Constantinopolitanus Episcopus vsurpabat, vir humillimus & mitissimus abhorreret. Iam verò qui ætatẽ Gregorij Magni per totius Ecclesię decursum secuti sunt, in summo eũ honore semper habuerũt.

Epistol. 4. lib. 1. Et Ide[m] lib. 3. Epistol. 24.
Rom. 10.

Augustinus Anglorũ Apostolus ab eo in Insulam missus, meritò authorem suæ potestatis agnouit & tutatus est. Gregorius Turonensis eiusdem cũm eo ætatis hoc ei testimoniũ dicit: *Quia Ecclesia Dei absq; rectore esse non poterat, Gregoriũ Diaconum plebs omnis elegit. Hic enim de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, in rebus proprijs sex in Sicilia monasteria congregauit, septimũ intra vrbis Romæ muros instituit: quibus tantã delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianũ præbendũ sufficeret, reliqua vendidit cũ omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit: & qui antè serico contextu ac gẽmis micantibus solitus erat per vrbem procedere trabeatus, nũc vili contectus vestitu, ad altaris Dominici ministeriũ consecratur, septimusq́; Leuita ad adiutoriũ Papæ adsciscitur. Tantáque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, Dialecticisq́; ac Rhetoricis ita erat institutus, vt nulli in vrbe ipsa putaretur esse secundus. Hunc apicem attentius fugere tentans, ne quod prius abiecerat, rursum ei in seculo de adepto honore iactantia quadam subreperet: vnde factum est, vt Epistolam ad Imperatorẽ Mauricium dirigeret, cuius filiũ ex lauacro sancto susceperat, coniurans, & multa prece poscens, ne vnquàm consensum præberet populis, vt hũc huius honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus vrbis Romæ germanus eius, anticipauit nuncium, & comprehenso, disruptis epistolis, consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quòd reperisset locum honoris eius, data præceptione, ipsum iussit institui.* Hæc Turonensis. *Isidorus Hispalensis Episcopus* B. Gregoriũ maiorẽ in modum veneratus est, librosq́; eius in Iob summa cum diligentia conquisiuit. Paulus Diaconus Lõgobardus fatetur, se vitam eius conscripsisse. Beda Monachus ex genere Anglorũ Saxonũ, summum honorẽ ei detulit, vniceq́; admiratus est. Accusasse verò eius doctrinam nec Primasius, nec Damascenus, nec Theophylactus, nec Euthymius, nec Haymo, nec Strab⁹, nec aut Græcorum ante schisma, aut Latinorũ ante Lutheranã hæresim, quisquam legitur. Aluredus Anglorũ Rex Dialogos Gregorij ante sexcentos annos in patriũ sermonẽ conuertit. Ergo Ægyptij, Syri, Græci, Galli, Hispani, Longobardi, Angli, deniq; omnes qui vspiam erant Catholici, Pontificẽ Gregoriũ pro longè optimo & doctissimo suæ ætatis viro habuerunt. Ac sanè post Petri Longobardi tempora, tantũ Gregorio delatum esse constat, vt nullus ei sanctorũ Patrum præferatur. Si ergo D. Gregorius tam impia & superstitiosa scripsit, quàm Protestantes ea volunt haberi, nec ei tamen quisquã se opposuit velut murum pro Euangelij veritate, atque vt errores à fidelium plebe arceret: inde efficitur, vt vel verbũ Dei falso promiserit *custodes murorum Ecclesiæ in æternum*, vel saltem ea fuerit veritas Euangelij, quam Gregorius à maioribus acceptam posteris in libris suis testatam reliquit. Quod cùm ita sit, doctrina Romanæ Ecclesiæ, euius Pontifices per hos mille annos Gregorij fidem & doctrinam retinuerunt, nõ alia nũc est, quã & illius ætate, & ab ipsis Apostolorum temporibus semper fuit. Cùm enim ex tot schismatum & errorum signis nullum omnino in Ecclesiam Romanam cadat, necesse est, illam nunquàm defecisse à Catholica & Apostolica fide, quã ab Apostolis Petro & Paulo primùm didicit. Cùm igitur certissimũ sit, Ecclesiã Romanã illo tempore quo fidem ab Apostolis accepit, & in illorum obediẽtia permansit, Antichristi membrũ nõ fuisse, nec ab illo die in hunc vsq; fidem suã mutauerit; necesse est vt credamus, eandẽ Ecclesiam nec hodie quidem Antichristi membrũ esse. Imò si qua Ecclesia in mundo & Antichristo, & Antichristi mẽbris constanter se opponit, illa est Ecclesia Romana, vt quæ adhæret illius cathedræ cui dictum est à Domino, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Beda in hist. Angl. lib. 1.
Gregorius. Turonens. histor. li. 10.
Altaris Dominici ministerium.
Paulus in vita Mauritij. Beda histor. Anglorum lib. 2. c. 1.
Polydorus Anglic. hist. lib. 5.
Esaiæ 62.

Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Puritanos, Anabaptistas, & alios eiusmodi Sectarios, Antichristi membra esse; idq́; ex eo primùm apparere, quoniam non mittuntur à Deo, sed in suo ipsorum nomine veniunt.

CAP. LII.

HActenus Pontificem Romanum neque Antichristum ipsum, neq; Antichristi membrum esse (quod ad fidem attinet) planum feci. Nunc quia *æquum est, vt quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure vtatur:* non molestè ferre debent Protestantes, si

eos vicissim Antichristi membra esse, patefecero. Ex ea enim re hoc lucri acquirent, vt cùm nouerint, quàm pessimo in loco res ipsorum sint, ad saniorem mẽtem per Dei gratiam redire queant. [2. Thess. 2. Ioan. 5.] Quemadmodum igitur Antichristus ipse non mittitur à Deo, sed *secundũ Satanæ operationẽ in suo nomine venit*: sic Antichristi membra non mittũtur à Deo, sed impellente illos diabolo à seipsis veniunt, sicut scriptum est, [Ierem. 23. Ioan. 10.] *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Et: *Omnes quotquot venerunt ante me, fures sunt & latrones.* Quòd autem Protestantes & Sectarij omnes à Deo non sint missi, hoc vnum abundè probat, quia nullum afferunt idoneum suæ missionis testimonium, quo fidem Ecclesiæ Dei faciant, se diuinitus ad eam esse missos. Cùm enim vnius hominis testimonio, quod in alterum dicitur, vllo modo credi lex vetet; ac multò minus ferendũ sit, vt cuiquam in sua ipsius causa credatur: oportet eum qui à Deo se missum asserit, habere testimonium aut planè diuinum, quod supra naturam sit; aut certè humanum, [Deuter. 17.] *quod stet in ore duorum aut trium testium.* Diuinum testimonium, aut scriptum est, aut non scriptum: quo vtroq; Christus munitus fuit. Nam de vno dixit: [Ioan. 5.] *Scrutamini Scripturas: illæ testimonium perhibent de me.* De altero autem: *Opera quæ dedit mihi Pater, vt perficiam ea, ipsa opera, quæ ego facio, testimoniũ perhibent de me, quia Pater misit me, & qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me.*

Porrò cùm quodlibet horum instrumentorum suffecisset ad fidem de missione Christi faciendam; nihilominus ex abundanti aliud etiam testimonium sibi dici voluit. [Ioan. 1. Ioan. 5.] *Ioannes enim venit, vt testimonium perhiberet de lumine.* Et Christus ipse de Ioanne ad Iudæos ait: *Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati.* Vbi notandum est, Iudæos teneri ex sua ipsorum confessione. [Isaiæ 40 & Malach. 3.] Dum enim miserunt ad Ioannem, cui etiam Scripturæ testimonium perhibebant; non poterant eius testimonium, quem ipsi iudicem elegerant, recusare. [Necessarium esse, vt qui se missum dicit, id ipsum comprobet.] Hæc autem est summa rei: Si Christus ipse non putauit satis esse, vt diceret, se missum à Deo Patre, nisi etiam tam per opera mirabilia, quàm per Scripturas, & præterea per *Prophetæ atque adeo plusquàm Prophetæ*, asseuerationem, se missum esse à Patre suo probaret; quis iam deinceps dubitabit, neminem mortalium pro Apostolo, aut Propheta, aut omnino pro Dei nuntio habendum esse, qui non possit aliquo probato & recepto more fidem facere de sua missione? *Nõ enim semetipsum clarificauit Christus, vt Põtifex fieret, sed qui locutus est ad ipsum.* [Heb. 5.] *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquàm Aaron.* Notum est autẽ, quo modo Aaron in conspectu totius populi à Moyse in Sacerdotem inunctus est.

[Rom. 10.] Quemadmodum igitur *nemo rectè prædicare potest, nisi mittatur*: sic missus esse non putabitur, nisi qui missionis suæ testimoniũ afferat. Quo modo autẽ in Ecclesia Christi, Prædicatores & Pastores mitti debeant, Christus exemplo suo declarauit, dicens ad Apostolos: [Ioan. 20.] *Pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum.* Itaque licet Paulus *non ab homine, neque per hominem, sed per Iesum Christum ad apostolatum* de cælo *vocatus esset*; [Act. 9. & 13.] tamen tum ab Anania *manibus impositis baptizatus est, tum à Prophetis & Doctoribus Antiochenis per impositionem manuum segregatus est ad opus ad quod Christus vocauit eum.* De hac manuum impositione Paulus loquebatur, [1. Timoth. 5.] cũ diceret, *Manus citò nemini imposueris.* Quid, quòd Apostoli seriò cõquesti sunt, quòd *quidam ex ipsis exeũtes, turbassent Ecclesiã verbis, euertẽtes animas fideliũ*, & circũcisionem Christianis præscribentes, [Actor. 15.] *quibus* (inquiũt) *nõ mandauimus*: hoc est, qui à seipsis hoc dixerũt, quiq; vel nõ ab Apostolis omnino, vel certè nõ ad tale quid prædicandũ ab illis missi sunt. Nã hæc ferè sunt paria, vel prædicare sine omni mãdato, vel prædicare aliter quàm is voluerit à quo mandatũ legitimũ accepisti. Ac sanè tantũ abest, ne priuatus quisquã sibi honorẽ sacrũ arroget, vt *Azarias* Sacerdos rectè ad ipsum regẽ (à Deo alioqui constitutũ) dixerit: [2. Paral. 26.] *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino; sed Sacerdotũ, hoc est, filiorũ Aarõ, qui cõsecrati sunt ad huiuscemodi ministeriũ.* [Leo in Ep. 62. ad Max. Antiochenũ.] Porrò nõ tantũ sacrificij oblatio, verùm etiã prædicatio Euangelij sacerdotalis officij pars est, ac ea sanè permagna. Vnde & Paulus [Rom. 15.] *gratiã ait sibi datã esse à Deo, vt sit minister Christi Iesu in gentibus sanctificãs* (seu sacrificans) *Euangelium Dei, vt fiat oblatio gentiũ accepta & sanctificata in Spiritu sancto.* [Li. 10. in 15. ad Rom. ἱερουργοῦντα. Tom. 2. ad Euagrium.] *Per quod* (inquit Origenes) *ostenditur, sacrificale opus esse annunciare Euangeliũ.* Si ergo rectè dixit Hieronymus, *vt sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi in Ecclesia vindicent*: profectò vt in veteri Testamento [Num. 3.] non nisi *Aaron & filij eius constituebantur super cultũ sacerdotij; si quis autem externus ad ministrandum accessisset, mori debebat*: sic etiam in nouo Testamento, si quis vllam partem sacerdotalis muneris aut in ministrando publicè Sacramenta, aut in prædicando Euangeliũ sibi arroget, qui neq; Episcopus, neque Presbyter, neq; Diaconus legitimè creatus sit; is in æternæ mortis certissimum periculum sese inijcit.

Iam verò quemadmodum olim non alij sacerdotes legitimè creati putabãtur, quàm qui ex tribu Leui & familia Aaronis per generis propagationem descendentes, à templi ministerio

nisterio nunquàm postea per schisma defecissent: sic in hoc tempore non alij debent putari
ad prædicandũ cũ authoritate Euangeliũ legitimè assumi, præterquàm si ab Apostolis &
eorũ successoribus in vnitate Ecclesiæ Catholicæ perseuerãtibus ad eum honoris gradũ *per
impositionẽ manuũ* Episcopi alicuius ordinentur, atq; in eiusdem Ecclesiæ pace ac vnitate in
æternũ perseuerent. Hoc enim est quod ait Tertullianus, *Romanã Ecclesiã edere*, id est, per De præscrip. hæret.
publica instrumenta demõstrare, *Clementẽ à Petro ordinatũ*. Quodq; Cyprianus ait, *Domi-* Lib. 1. ep. 6. Matth. 16.
*nũ, cum Episcopi honorem & Ecclesiæ rationem disponeret, dixisse Petro: Ego dico tibi, quia tu es
Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eã, & tibi
dabo claues Regni cælorũ, & quæ ligaueris super terrã, erunt ligata & in cælis, & quæcunq; sol-
ueris super terrã, erunt soluta & in cælis. Inde per temporũ & successionũ vices Episcoporũ ordi-
natio, & Ecclesiæ ratio decurrit; vt Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ
per eosdẽ Præpositos gubernetur.* Itemq; alibi sic scribit: *Christus dicit ad Apostolos, ac per hoc ad* Lib. 4. Ep. 9.
*omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedũt: Qui audit vos, me audit; & qui me
audit, audit eum qui me misit.* Et contrà de hæreticis ait: *Hinc sunt, qui se vltrò apud temerarios* De vnitate Ecclesiæ.
*conuenas sine diuina dispensatione præficiunt, qui se Præpositos sine vlla ordinationis lege consti-
tuũt, qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, quos designat in Psalmis Spiri-
tus sanctus, sedentes in pestilentiæ cathedra, pestes & lues fidei.* Denique Hieronymus scribit: In cap. 1. ad Galat.
Paulatim verò tempore procedente, alij ab ijs quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli, sicut il- Philip. 2.
*le ad Philippenses sermo declarat, dicens: necessariũ autẽ existimaui, Epaphroditũ fratrẽ, cooperato-
rẽ & commilitonẽ meum, vestrum autẽ Apostolum & ministrũ necessitatũ meæ mittere ad vos.*
Ordinationẽ istam & legitimã missionem in Luthero atque in omnibus Sectarijs deside-
ramus. Vos enim (Protestantes) potestatẽ prædicandi Euangeliũ à quo tandẽ accepistis? Vtrũ
à Spiritu sancto, sicut olim Ioannes Baptista? Verùm præterquàm quòd, quis Prophetarum
de vobis prædixerit (quod tamen Ioannes fecit) proferre non potestis: etiam post Christi ap- Ioan. 1.
paritionẽ & consummatã operationem in carne, frustra spiritũ Dei per aliam rationẽ vin-
dicatis, quàm per intermediam Christi carnem, hoc est, per visibiles quosdam modos ordi-
nationum, quales decuit à filio hominis hominibus tradi, Ecclesiasticis Sacramentis ad hoc
ipsum diuinitùs constitutis. Deinde si à Dei Spiritu aut Lutherus aut Caluinus missus est,
oportuit illam missionem, si non per propheticam prædictionem, at certè per miraculũ ali-
quod visibile confirmatã esse, quemadmodum Moyses legationem suam ad filios Israël per Exod. 4.
multa miracula facile probauit. At nihil tale in Luthero aut Caluino vidimus.

Præterea qui mittuntur extra ordinẽ à Deo, nõ possunt in doctrina sua errare vnquã aut
labi. Lutherus verò tam turpiter & fœdè se etiã post publicationẽ nouæ suæ fidei lapsum fa- Vide Præf. Lutheri in Tom. 1.
tetur, vt sæpe optarit, nihil tale à se scriptũ esse, atq; idipsum seriò reuocarit. *Dabis* (inquit)
*hunc errorem, vel (vt ipsi calumniantur) antilogiam, tempori & imperitiæ meæ. Solus primò erã,
& certè ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus. Casu enim, non volũtate nec stu-
dio in has turbas incidi, Deum ipsum testor.* Hæc ipse Lutherus. Postremò si Christũ solũ ex-
cipimus (quem omnis Lex & Prophetæ venturũ & prædicabãt & expectabant, quiq; aduẽ- Lucæ 24. Ioan. 5. & 10.
tum suũ per miraculorum operationem testatus est) nunquàm ab orbe condito Deus misit
aliquem aliũ, qui populum abduceret à solitis & consuetis ritibus, quos ab ordinarijs Pasto-
ribus didicisset. Nec vnquàm Deus per Prophetã aliquem auocauit populum suum à *Sacer-* Deut. 17.
dotibus Leuiticæ tribus, & à templo quod erat in Ierusalẽ. Et meritò. Ipse enim eos consti-
tuerat Pastores gregis sui, populumq; eos audire, & illis obedire iusserat. Lutherus autẽ ita
missus est, si tamen (quòd probari nunquam potest) omnino est missus, vt abduceret nos ab
omniũ Apostolorũ cathedris, ab omnibus Episcopis & Pastoribus qui erant in vniuerso
mundo, ab omnibus Concilijs, ab vniuersali omnium fideliũ consensu & consuetudine: vt
necesse sit, aut nullum fuisse in mundo Christianum Pastorẽ ante Lutheri aduentum, aut
quemadmodũ olim Synagogam ad Christum, ita omnes Christianos ad Lutherũ conuerti
debere, nouãq; ab ipso fidẽ & religionẽ suscipere. Hæc si cũ Scripturis rectè nõ cohærent,
si neq; Propheta de Lutheri aduentu prædixit, neq; ipse miracula edidit, neq; ab Apostolo-
rũ successoribus ritè atq; ordine missus est, neq; in doctrina sua sibi cõstitit, neq; Christianã
religionẽ mutare potuit: profectò non à Deo Lutherus est missus, sed à seipso venit. Nam
quòd à magistratu, aut saltẽ à plebe potestatẽ prædicãdi se dicit accepisse, id fieri nullo mo-
do poterat. Debuit enim authoritate præditus esse Lutherus, quando primùm cœpit præ-
dicare. Illo autẽ die neque magistratus, neq; plebs fidẽ verã profitebatur, si tamen illa fides
vera fuit quã Lutherus postea promulgauit. Plebs enim & magistratus, qui fidẽ alienã à ve-
ritate profitetur, aliũ ad prædicandũ mittere nõ potest. At Lutherus omniũ primus & ma-
gistratũ & plebem ad eam fidem conuertit quã nunc Lutherani verã esse affirmant. Ab il-
lis igitur, quos ad nouum Dei cultum conuertit, authoritatem ita prædicandi accipere non
potuit, quia nec ipsi eã fidẽ habebant, nec alium ad fidem non suam prædicandum mittere

poterant,etiamsi Deus illis potestatem mittendi prædicatores dedisset. Nunc verò non est Magistratus officium,ac neq; plebis cuiusquam,vt *mittat operarios in messem Domini*, sed filiorum Aaron,hoc est,eorum qui ab Apostolis eam authoritatem acceperunt.Cum enim Deus Christum,Christus Apostolos,illi Episcopos & Presbyteros ad hoc opus destinarint; nec omnino sit ouium ipsarum,quæ alieno gubernaculo indigent,sibi pastorem cooptare, sed Domini potius,ad oues suas idoneum pastorem mittere:frustrà vel Magistratui, quem Dominus ipse ouium non ad hoc misit,vel plebi,quæ vnà cum Magistratu, ouium potius, quàm pastorum loco haberi debet,hanc ordinationem vestram arrogatis. Nihil ergo aliud superest,nisi vt Sectarij omnes à seipsis veniant,& ideo Antichristi membra sint; cum interim pontifex Romanus more maiorum electus & consecratus , in cathedra Petri secundùm ordinationem legitimam sedeat,*vocatus à Deo tanquàm Aaron*.

Protestantes Antichristi membra esse , eo quòd cùm ex Ecclesia Romana exiuissent , ad nullam tamen antiquiorem Ecclesiam in terris agentem se contulerint , sed nouam Synagogam erexerint.

CAP. LIII.

1. Ioan. 2. Homil. de Indutib. IOannes Apostolus Antichristos multos , hoc est, magni illius & nouissimi Antichristi mēbra depingens,*Exierūt*(inquit)*ex nobis*. Vnde Augustinus *exire* ait *hæreticorū esse*. Verùm quia Protestantes dicent,se,quando ex Ecclesia Romana exiuerunt , non ex vera Ecclesia,sed ex Antichristi synagoga exiuisse,quanquā perspicuè iam ostenderim , Romanam Ecclesiam secundùm Scripturas sanctas verissimam Dei Ecclesiam esse , & ideo qui ex illa exiuerunt,hæretici habendi sint:tamen vt non cogar amplius quod actum est agere , non tā hoc temporē quærā,vnde Protestātes exierint,quàm quò se cōtulerint. Nā & Antichristus non modò veterē Ecclesiam contemnet,verùm etiā nouam eriget. Lutherus autem (qui dux hæreticorum nostri temporis fuit) etiamsi Romanam Ecclesiam non approbasset;tamen cùm nec ipsi extra omnem Ecclesiam degere, nec nouam condere licuerit:prius debuit veriorem aliam Christi Ecclesiam in terris alicubi degentem vidisse, quàm ex Romana Ecclesia exiret. Tutius enim erat, in Romana manere, quæ aliqua saltem Ecclesia est,quàm aut in nulla omnino Ecclesia esse,aut nouam erigere. Nam & diuus Augustinus cùm à Manichæis fuisset seductus,non prius ex illorum societate exiuit,quàm veriorem Christi Ecclesiam alibi degentem conspexisset. Videns enim Syricium Papam deducere originem suam ab ipso Principe Apostolorum diuo Petro ; videns præterea diuum Ambrosium Mediolanensem Episcopum , & cæteros innumerabiles Ecclesiæ Catholicæ Pastores & Sacerdotes, vnà cum Syricio communicate , (cùm interim Manichæi & nuper orti, & non tam latè diffusi essent) meritò societatem Manichæorum deserendam sibi statuit, vt Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ adhæreret. Cæterùm Lutherus cùm eandem Romanam Ecclesiam , quacum cæteri per Occidentem Episcopi communicabant, deseruisset; ad quos tandem Episcopos & Sacerdotes , qui multas gentes in Christi nomine docerent, & baptizarent, se recepit? Etenim Christus promisit , se *omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis futurum , qui docerent & baptizarent omnes gentes*. Ad quos igitur eiusmodi Pastores & Doctores extra Ecclesiam Romanam officio suo fungentes , iuit Lutherus? Oportuit quidem in multis gentibus post tantam Ecclesiæ propagationem istos Pastores & Episcopos non paucos fuisse. At ego nec vnum quidem noui, quem tanquam *pro Christo legatione fungentem Lutherus adiuerit, ac illius societati sese adiunxerit*. Matth. 28.

Augustinus cùm discessisset à Manichæis,ad Ambrosium se contulit,à quo baptismi sacramentum accepit. Lutherus à Catholicæ & Romanæ Ecclesiæ Presbytero Islebij in Saxonia baptizatus,non quidem Baptismi causa debuit ad aliquem Ecclesiæ Pastorem se aggregare; debuit tamen vel visibili quopiam signo, vel saltem verbo testatum facere ,quòd ab Ecclesia Romana exiens,in hanc alteram Ecclesiam sese aggregaret. Sed cur dico alterā, quæ nulla omnino fuit? Erant tunc in orbe terrarum nonnulli Græcorum,erāt & Æthiopum Episcopi,erant etiam Hussitæ,quanquàm sine Episcopo. Verùm Lutherus cum Græcis neque tatum habuit sacrificium pro defunctis,neque processionem Spiritus sancti à Filio reprobauit. Cum Æthiopibus non recepit circumcisionem: cum Hussitis neque monarchiam Papę admisit, neque magistratum quemlibet,ob quoduis mortale peccatū,officio excidisse dicebat,neque Eucharistiam honoris causa per plateas circumferri posse cōcessit. Imò ipse Lutherus de seipso scribit: *Non rectè faciunt,qui me Hussitam vocant : Non enim mecum ille sentit: Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit monarchia Papæ : hoc tantùm egit,impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ*. Hæc Lutherus,vt videre licet tum alibi,tum apud Roffensem. Lutheri verba de Huss. Articul. 30.

Quod autem de Grecorum , Æthiopum & Hussitarum Ecclesijs dixi , hoc de omnibus

nibus alijs quæ in mundo fuerunt, intelligi volo, quarum nulli Lutherus tanquàm veræ Christi Ecclesiæ se adiunxit; verùm neophytus cùm esset, prorsus nouam Ecclesiam instar Antichristi procreauit. Cogitans enim apud se, quid verbo Dei consentaneum videretur, non dubitauit, spreta qualibet alia Ecclesia, quæ in terris ageret, secundùm ideam in sua mente conceptam & formatam, discipulos colligere, & illis tum verbo tũ exemplo præire, in Ecclesia noua erigenda. Hoc autem est ipsissimum Antichristi mysterium & figura. Porrò quicunque Lutheri defectionem secuti ad eum confugerunt, participes eiusdẽ defectionis facti, cœperunt eo ipso membra esse Antichristi. Ibi erat ab initio Zuinglius, ibi Bernardus Rotman, & Carolstadius, ibi deniq; heretici & Antichristi multi.

Protestantes Antichristi membra esse, quia Christum in deserto & in penetralibus per aliquot secula quærendum fuisse docuerunt.

Cap. LIIII.

SI *dixerint vobis* (inquit Christus) *Pseudochristi & Pseudoprophetæ: Ecce* (Christus) *in deserto est, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere.* Pseudoprophetarum igitur est, docere Christum, post Euangelij sui promulgationem, *in deserto*, aut *in penetralibus* latitare. Verùm quid aliud docent Lutherani & Caluinistæ omnes, qui Ecclesiam Christi *in deserto & in penetralibus*, per tot generationes latitasse affirmant? Est enim Christus in Ecclesia sua quærendus & expectandus, *in qua regnat in æternum.* Si ergo in deserto, in penetralibus aut in latebris quibusdam agit Christi Ecclesia, ibidem agit etiam Christus. Protestantes verò passim docent, Ecclesiam Christi *ad desertum & ad penetralia* redactam fuisse: adeò vt Lutherus negauerit, vel *vnum Episcopum sub Papæ regno* (quod ipse fatetur seculis ad minimum quinq; durasse) *suo officio functum, aut vnum Concilium extitisse, in quo de rebus pietatis tractatum sit. Verùm sub ijs* (inquit) *Deus seruauit suam Ecclesiam, sed vt non diceretur Ecclesia.* Ecclesiam sub Episcopis & Concilijs impijs ita seruari, *vt non diceretur Ecclesia*, nihil est aliud, quam *in deserto & penetralibus* tot seculis latitasse Ecclesiam; quæ tamen à Christo vocatur *Ciuitas supra montem posita, quæ non potest abscondi.* Præterea Isaias prædixit, Ecclesiam Christi semper dicendam esse illius Ecclesiam. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Non vocaberis vltrà Derelicta, sed vocaberis Voluntas mea in ea.* Christus verò hanc prophetiam in Euangelio adimplens, dixit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecclesia igitur Christi*, supra Petrum ædificata, est *nomen nouum, quod os Domini nominauit*: quæ Christi Ecclesia *non vocabitur vltrà Derelicta, nec præualebunt aduersus eam portæ inferi.* Quod idẽ Hieronymus in cap. 62. Isaiæ scripsit: *Nequaquàm vocabitur Hierusalem & Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus*, & quæ sequuntur. Non ergo alia vocabitur Ecclesia Christi, & alia erit, sed quæcunque erit Christi Ecclesia, etiam sic vocabitur.

Christus post promulgationem Euangelij sui non est in deserto aut penetralibus.

Lucæ 1.

Tom. 2. De seruo arbitr.

Lutherus negat Ecclesiã Christi dictã esse Christi Ecclesiam.

Isaiæ 62.

Matth. 16.

Ac dignum sanè omni animaduersione est, Christum eo primùm tempore nomen illud *Ecclesiæ* populo suo imposuisse, quo eiusdem Ecclesię primũ sub se Pastorem designauit, tanquàm si dixisset: *Portæ inferi non præualebunt aduersus meam Ecclesiam, quæ supra Petrum ædificabitur.* Ita, vt vbi hæc duo concurrunt, *Petrus & Ecclesia Christi*; certissimò credamus, *illam Ecclesiam quæ supra Petrum, aut Petri successorem ædificabitur, vinci non posse ab ipsis inferorum portis.* Verùm de his alibi actum est: nunc id solùm vrgemus, quòd Lutherus Ecclesiam veram voluerit multis etiam seculis *in deserto & penetralibus* egisse. Idẽ quoque asserit Beza in Confessione sua cap. 5. §. 9. his verbis: *Accidit plerumque, vt Deus lucis suæ radios quadamtenus occultet, adeò vt nonnunquàm Ecclesia funditùs perijsse videatur.* Et postea dicit: *Fidelium gregem vni penè Deo interdum esse cognitum.* An hoc non est, Christum ad desertum & penetralia redigere? *Deus* (inquit Augustinus in Psalm. 18.) *in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non quæ lateat, non velut operta, ne fortè fiat sicut operta super greges hæreticorum. In Sole posuit tabernaculum suum: quid tu hæretice fugis in tenebras? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? Ipse sponsus posuit in Sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculũ suũ, hoc est, sanctam Ecclesiam suam.*

Beza dicit, Ecclesiã videri nonnunquam funditus perijsse.

At Apologia Ecclesiæ Anglicanæ dicit, *In medijs illis tenebris exoriri primùm cœpisse & lucere radiũ aliquẽ ignotæ tum & inauditæ veritatis, cùm Martinus Lutherus, & Huldericus Zuinglius præstantissimi viri, & ad illustrandum orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Euangeliũ.* Quis non exhorrescat, cùm audit *medias tenebras*, & *ignotam tum inauditámque veritatem*? O desertum hæreticum! ô penetralia Lutherana & Zuingliana! Veritas Christi non potuit esse ignota illis temporibus & inaudita, nisi præualuissent contra Ecclesiam eius inferorum portæ. Nam ille promisit, se *affuturum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*, non cum ijs qui sub modio absconderentur, & prædicarent in deserto & in penetralibus, sed cum ijs *qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Erat Baptismus in Ecclesia

Veritas dicitur inaudita fuisse ante Lutheri errorum.

Romana,

Romana, erat doctrina Euangelij in multis simul gentibus ante Lutheri aut Zuinglij exortum: erat igitur Christus cũ ijs qui docebant & baptizabant multas gentes, perseuerantes in communione sedis Petri, aduersus quam non præualebunt inferorum portæ. Non erat autem Ecclesia illa in orbe terrarum, quæ nunc dicitur Lutherana & Zuingliana, nec sic olim dicebatur; nec baptizabat & docebat multas gentes; sed aut nulla fuit, aut *in deserto & penetralibus* egit. Erat igitur Trophonij specus, aut Antichristi antrum, & nó lucerna illa

Matth. 5.

quam Christus in candelabro posuit, vt luceret omnibus qui in domo sunt.

Protestantes membra esse Antichristi, propterea quòd Lutheranorum, Zuinglianorum seu Caluinistarum nomen ab authoris priuato dogmate impositum habent, quod illos accusat, & ab Ecclesia Christi diuisos esse testatur.

CAP. LV.

Apocal. 13.

CHaracter, quem Antichristus faciet sectatores suos in fronte & in manu habere, non malè intelligitur nomẽ aliquod esse ab Antichristo ipso aut assumptũ, aut impositũ, quo dũ discipuli eius appellantur, se declarabunt doctrinæ ipsius assentire, à Christi autẽ Euãgelio diuisos esse. Quod præuidens Apostolus Paulus, nullo modo passus est, Christianos ne in Apostoli quidem alicuius, nedũ in alterius cuiuspiam proprio nomine gloriari.

1. Cor. 3.

Cùm enim ex Corinthijs alius diceret, *Ego sum Pauli*: alius autẽ, *Ego sum Apollo; Quid* (inquit Apostolus)

Galat. 6.

est Apollo? quid verò Paulus? Ministri eius cui credidistis. Et iterum: *Volunt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur*, hoc est, vt dicantur hunc & illũ circuncidisse, vel-

Iacobi 3.

ut ex ea re plures discipulos acquisierint, & *plures ipsi fiant magistri*: quod ipsum D. Iaco-

Act. 20.

bus vetat. Denique Paulus ad Ephesiorũ presbyteros ait: *Scio, quoniã intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se*. Quis autem veritis; abducit discipulos post se, quàm qui homines tam sui studiosos inuenit, vt in illius verba iurare non dubitent, seq; ab illo cogno-

In Tryphone

minari non recusent? *Sunt* (inquit Iustinus Martyr,) *& fuerunt multi, qui docent dicere & facere impias res & contumeliosas in Deum: cùm tamen in nomine Iesu veniant. Et sunt inter nos distincti cognominibus, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit author alicuius nouæ doctri-*

Nouæ doctrinæ.

næ & sententiæ. Et pòst: *Ex ijs alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniani, alij alio vocabulo quisque à primo inuentore sui dogmatis*. Itemque Irenæus: *Habent* (in-

Lib. 1. c. 10.

quit) *& vocabula à principe impijssimæ sententiæ Simone dicti Simoniani, à quibus falsi nominis scientia accepit initia, sicut ex ipsis assertionibus eorum adest discere.*

Animaduerte, studiose lector, tunc demum sectam esse atque hæresim, cùm fideles præter commune Christianorum nomen, aliud priuatum capiunt, & id non ex certa institutione morum & vitæ (vt fit in Augustinianis & Benedictinis) verùm ex affectu nouæ doctrinæ, quam certus quispiam homo iam primùm inuenit & promulgauit. Ex eoque Protestantes nihil dubitauerim hæreticos affirmare: quòd vt olim ab Arrio Arrianis, sic hodie illis à Luthero nomen imponitur, vt dicantur & verè sint *Lutherani*. Idq; nõ quia modũ quendã arctioris vitæ ab illo præscriptũ sectentur, sed quia nouã eius doctrinam orbi Christiano prius incognitam pro vera & Euangelica venditant. Vnde quod olim Lactantius de

De vera sapientia lib. 4 cap. 30.

alijs hæreticis retulit: *Cùm Marcionitæ aut Arriani nominantur, Christiani esse desierunt*: id in Protestantes perbellè cadit; vt cùm Lutherani aut Caluinistæ nominentur, Christiani esse desinant. Sanè Chrysostomus cùm ad Scripturarum lectionem suos inuitaret, hi autẽ obijcerent, aliter eas ab alijs enarrari: sanctus ille vir daturus regulam, qua certò dignosceremus

In Act. Apo. Homil. 33.

falsos interpretes & doctores à veris: *Vt* (inquit) *manifestius dicam, illi* (hoc est, hæretici) *habent quosdam, à quibus appellantur. Prout enim hæresiarchæ nomen, ita & secta vocatur*. Et pòst de Catholicis ita subijcit: *Nunquid scindimur ab Ecclesia? Nũquid hæresiarchas habemus? Num ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis dux quidam, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreseos dux?*

De Papistarũ nomine.

Ac ne quis opponeret nobis, Papistarum nomen à Protestantibus nuper confictum, (cùm tamẽ nostra fides, ac Papæ authoritas vel ex ipsorũ confessione multis etiam seculis

Non est turpe nominari ab ijs qui gubernant Ecclesiam.

eodẽ nomine antiquior sit:) audiat porrò, quid Chrysostomus ibidem adijciat: *Quod si & nos agnominationem cuiusdam sortimur, sed non vt ab hæresiũ principibus, sed vt ab ijs qui præsunt nobis & gubernant Ecclesiam*. Ecce Papistarum nomẽ antequàm adhuc impositũ esset, excusatur, vtpote quod ab officio eorum qui gubernant Ecclesiã, & nõ à persona quapiam infami tractum est. Officium verò Papæ cùm diuinitus constitutum sit, nulla nos infamia ex ea re afficimur. Addit verò Chrysostomus: *Non habemus doctores super terram: absit. vnũ habemus in cælis. Et illi* (inquit) hoc est, hæretici, *eadem prætexunt*: videlicet se non habere doctorem super terram. Sed respondet doctissimus vir: *Assistit nomen accusans illos.* Auditisne, ô Protestantes, accusari vos perpetuò ab ipso nomine Lutheranorum, atque inde probari, doctorem vestrum super terram, ac non in cælis esse? Nolo ad singula do-

ctrinæ

ctrinæ [illegible] nunc de [illegible] endere: illa suo loco tractata sunt. Id tantum rogo, vtrū vobis probetur Lutheri dogma, an non probatur; cur cū his diuisi vnà cum illo ab Ecclesia Romana? Sin illi vobis probatur, habetis doctorem super terram, quia de terra ortus est Lutherus, nec de sinu Patris descendit, vt Christus; nec ordinariè ad prædicandum missus est, vt Apostoli & eorū successores. Respondebitis (sat scio) Lutherum habuisse dogmata sua de cęlo. Sic enim gloriose iactitat, cōtra Henricū Angliæ nostræ Regem scribens. At hoc si verè ita esset, nunquam ab illo denominationem accepissetis. Illa enim cæleſtis doctrina iam olim mundo per Christum & Apostolos eius tradita fuit; nihil vt opus esset nouo quopiam doctore, qui veterem Ecclesiæ fidem antiquaret, ac nouam introduceret. *Sicubi audieris* (inquit Hieronymus) *eos qui dicuntur Christi, non a Domino Iesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campates; scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso, quòd postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænunciauit. Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & Diabolus de Scripturis aliqua sit locutus, & Scripturæ non in legendo consistunt, sed in intelligendo.* Nec ab hoc tanto clarissimorum Patrum consensu abesse poterat Augustini suffragium. *Quod* (inquit *quærentibus satis est*, *vna est Catholica Ecclesia*, *cui hæreses aliæ diuer, a nomina imponunt, cum ipsæ singulæ propriys vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur.* Cum igitur Protestantes non tantum a Domino Iesu Christo, sed à Luthero, aut Zuinglio, aut Caluino varijs nominibus secundùm sui quisque authoris priuatum dogma, nuncupentur; cumque hæc Lutheranorum & Zuinglianorum priuata vocabula non tam ex libidine aduersariorum, quam ex rei necessitate imponantur, vt doctrinæ singulorum seorsum designentur, adeò vt ipsi Protestātes seipsos inter se his nominibus appellent: non est dubium, quin sub his Sectarum nominibus charactèr quidam & sigillum Antichristi contineatur, quod prodat illos Antichristi membra esse.

Aduersus Lu[illegible] [illegible] propè finē.

De vtilitate [illegible] ad Honoratum, cap 7.

Protestantes Antichristi membra esse, quia spirituale Regnum Christi, quod est Ecclesia, regno temporali subyciendum esse affirmant.

CAP. LVI.

CVM Antichristus *de terra*, imò & *de abysso ascendat*; nihil miror, si terrena spiritualibus interponat: quem illi proculdubio imitantur, qui ex duplice potestate, quam Deus hominibus contulit, quarum vna spiritualis est, quam administrant Episcopi & Presbyteri, altera secularis, quam Reges & Imperatores exercent; secularem spirituali docent preferendam. Quid enim aliud Lutherani & Caluinistæ docent, quando & Brentius (in suis Prolegomenis aduersus Petrum à Soto) & Monhemius (in Dialogo de fide) & apologia Ecclesiæ Anglicanæ affirmant, Reges, Imperatores, ac Magistratum ciuilem tum debere negligentiam Episcoporum & Sacerdotum in Ecclesia expurganda supplere, tum Episcopalibus concilijs præesse, & Episcopos quid agendum sit instituere, tum Episcopos ipsos sua sententia pro hæreticis condemnare, eoſq; de illo gradu Ecclesiæ deijciendos esse censere? An hoc non est, spiritualem potestatem seculari & Ecclesiam Christi, quæ regnum cælorum ac spirituale est, regno teporali subijcere? Nam quòd Reges & Principes Christianos volunt etiam spirituali quadam potestate præditos esse, habent quidem ratione fidei & regenerationis suæ hanc spiritualem potestatem, vt filij Dei nominentur & sint; verùm non habent ministerium pascendi oues, ac multò minus pascendi & regendi Episcopos qui sunt Pastores ouium Christi. Imò ob hoc ipsum quod Christiani sunt, Episcoporum potestati, & clauibus regni cęlorum subiecti sunt; tantum abest, vt ipsi eis fidei ratione Episcoporum iudicijs pręesse, ipsosque Episcopos abdicare magistratu possint. Vnde Athanasius: *Quis* (inquit) *videns Constantium* (Imperatorem) *in decernendo principem se facere Episcoporum, & præsidere iudicys Ecclesiasticis, non merito dicet, illum eam ipsam esse abominationem desolationis esse quæ à Daniele prædicta est? Nam cum circumamictus sit Christianismo, & in loca sancta penetret, & inibi consistens deuastat Ecclesias, abrogans Canones, vi cogens ut sua obtineant: quis vnquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & nō potius persecutionem esse, talemq; persecutionem qualis nec antea fuerit, & qualem fortasse nemo vnquam fecerit, nisi filius illi iniquitatis?* Quid verò dixisset, aut quid potius non dixisset Athanasius, si nostrum hoc seculum attigisset, si non solùm *Angliæ Regem*, sed & [illegible] impuberem, atque adeò Reginam, hoc est, feminam, vidisset *summum Ecclesiæ Anglicanæ caput in omnibus causis, etiam spiritualibus, immediatè sub Christo & dici, & credi, & [illegible] prædicari, & a singulis ciuibus & subditis Anglicanis sub pœna capitis & fortunarum omnium iurato credi & præ se ferri?* Miratur sane Ambrosius, *qualis ille Epi copus sit, qui laicis iussa cerdotale substernit.* Tales autem [illegible] Lutherani & Caluinistici Superintendentes. Sunt igitur Antichristi membra, & ea quidem pręcipua.

Apocal 13.

Lutherani & Caluinistæ [illegible] [illegible] spirituale.

Epist ad solitar vi. am agentes.

Abominatio desolationis.

O abominationem [illegible] [illegible] lationis!

Epist. 32.

Protestantes

Protestantes Antichristi membra esse, quia multas hæreses ab alys Antichristi membris excogitatas, & ab Ecclesia Catholica iam olim damnatas reuocarunt.

Cap. LVII.

ANtiquos hæreticos non minimum robur & præsidium Antichristi extitisse, iam antè ostendi. Cum illis ergo hæreticis qui cõmunicat, necesse est & ipsum de Antichristi exercitu esse, & propterea inter Antichristi membra numerari. Nulla verò secta in mũdo vnquã fuit, quæ tot hæreticorũ placita recepit & approbauit, quot hodiè ab illis rata habentur, qui nuper ex Ecclesia Romana exierunt. Nec iã de omni genere Sectariorũ huius ætatis dicam: hoc quippe esset infiniti laboris. Insigniores tantùm hæreses recensebo, quas iam olim sepultas aut Lutherani, aut Zuingliani & Caluinistæ iterũ ex inferno suscitarũt.

1. Simon Magus (authore Irenæo) *negabat, homines saluari secundum operas iustas.* Negant
Lib. 1. c. 20. hodiè tam Lutherani quàm Caluinistæ, etiam illos qui credunt in Christum, per operas iustas saluari.

2. Idem Simon Magus (authore Clemente) *liberum negabat arbitrium*, quod etiam Mani-
Li. 3. Recog. chæi postea fecerunt. Negat hoc idem Lutherus.

3. Quidam Pseudoapostoli dicebant, *solam fidem sufficere ad salutem*: contra quos Petrus, Ia-
Gal. 5. cobus, Ioannes & Iudas, imò & Paulus scripsit, vt Augustinus testatur in libr. de fide & operibus c. 14. & de vnico Baptismo contra Petil. cap. 10. Hodiè tam Lutherani quàm Caluinistæ dicunt, *solam fidem sufficere ad salutem.*

4. Quidam hæretici sub Ignatij ætatem (teste Theodoreto) *non confitebantur, Eucharistiam*
Dialog. 1. *esse carnẽ Saluatoris, quæ passa est pro nobis.* Hoc ipsum Zuingliani & Caluinistæ nõ cõfitẽtur.

5. Iudaizantes quidam (vt refert Epiphanius) *reiecerunt interpretationem 72.* Reijciunt eam
Lib. de men. pęnè omnes Lutherani & Caluinistæ.

6. Pepuziani *honorabãt mulieres sacerdotio, vt* Augustinus ait. Et Anglicani Caluinistæ sum-
Hæres. 27. mum etiam sacerdotium, atque adeò primatum supra omnes Episcopos Angliæ & Archiepiscopos deferunt cuicunque mulieri apud eos regnanti.

7. Proclus asseruit (apud Epiphanium) *peccatum in renatis viuere, seu concupiscentiam in illis*
Hæres. 64. *verè peccatum esse, nec peccatum radicitùs tolli per Baptismum, sed sopiri per fidem.* Prorsus hæc eadem Lutheranorum & Caluinistarum hæresis est.

8. Nouatianus (vt refert Eusebius) *post Baptismum recusauit tam cæteras cærimonias quàm si-*
Lib. 6. c. 35. *gillo Domini ab Episcopo absignari.* Nouatianum in ea re imitantur Lutherani & Caluinistæ. Præterea Nouatiani omnes negabãt, *Sacerdotes Ecclesiæ & ministros Christi posse illis peccata remittere, qui post baptismum crimen aliquod admisissent.* Testatur hoc Cyprianus lib. 4. Ep. 2. & Socrates lib. 1. cap. 7. Idem ipsum docent Zuingliani & Caluinistæ omnes, & pleriq; etiã Lutherani, Pœnitentię sacramentum negantes.

9. Manichæi (teste Augustino) publicum nullum sacrificium *præter solas orationes* admitte-
Lib. 20. cont. Faust. bant. Consentiunt hac in re cum illis etiam Lutherani & Caluinistæ, qui negant, vllum esse in Ecclesia externum & publicum sacrificium. Manichæi etiam nõ tulerunt vllas Christi externas imagines, id quod ibidem significat Augustinus. Nec eas ferunt Caluinistæ. Manichæi negabant, memorias Martyrum frequentandas, aut eos esse inuocandos. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ negant. Die Dominica ieiunabant illi: audio & quosdam ex Protestantibus hoc factitare.

10. Donatistæ *contemnebant chrisma, fregerunt altaria, vt Optatus declarat.* Quibus in rebus
Lib. 6. imitatores habent Lutheranos & Caluinistas.

11. Donatistæ dicebant, *Catholicam Ecclesiam de orbe terrarum perijsse*, & in sola Africa inter Donati sectam remansisse. Lutherani & Caluinistę dicunt, Ecclesiam de toto orbe perijsse, & nullibi omnino (quoad externam professionem & Sacramentorum legitimã celebrationem) per aliquot secula remansisse. Nam quòd cogitant, aliquos ipsorum similes in antris nescio quibus latuisse, hoc eos nõ adiuuat, cùm nec talem Ecclesiam scripturę nobis depingãt, nec talẽ aliquã fuisse ipsi apertè probent. Sunt igitur hac in re multo peiores Donatistis.

12. Eustachiani (vt constat ex concilio Gangrensi) *contemnebant loca & Basilicas sanctorum*
Can. 5. 6. & 20. *Martyrum.* Contemnunt & Lutherani, ac multò magis Caluinistæ.

13. Constantius Arrianus edixit, *nihil fidei addendum, quod non esset in diuinis Scripturis.* Quod edictum Hilarius in lib. contra eundem Constantium confutauit. Hodie tamen omnes Lutherani & Caluinistæ idem ipsum passim vrgent.

14. Eunomius (auctore Augustino) *nihil cuiquam obesse dicebat quorumlibet perpetrationem ac*
Hæresi 54. *perseuerantiam peccatorum, si eius quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset.* Videant Lutherani & Caluinistæ, si hoc idem non dicunt, quando *fidem solam* iustificare statuunt.

15. Aëtius *negauit, orandum aut offerendum pro defunctis.* apud Augustinum hęresi 53. Negant hoc quoque Lutherani & Caluinistæ.

Iulianus

Iulianus Apostata *Christi statuam deiecit*. Sozomen. lib. 5. cap. 20. Christi etiam statuam deiciunt hodie Caluinistæ. 16.

Iulianus signum crucis despexit, Socrat. lib. 3. cap. 3. despiciunt idem signum Caluinistæ. 17.

Messaliani dicebant, *neque baptismum exscindere peccati radicem* (Theodoretus hæret. fab. lib. 4. *neque Eucharistiam animi sordes expiare, nec in clericorum ordinatione Spiritū sanctum suscipi*. Hoc illud est quod hodie Lutherani & Caluinistæ dicunt, verè manere peccatum in renatis; & sacramenta Christi gratiam non conferre. Imò etiam ordinis vllum esse sacramentum, plerique eorum negant. 18. Damasc. hæres. 80.

Iouinianus dicebat, *Mariam pariendo fuisse corruptã*: August. hæres. 82. Dicunt hoc ipsum Bucerus & Molinæus, &, vt puto, cæteri Protestantes. 19.

Idem Iouinianus (sicut & Heluidius) *æquabat nuptias virginitati*. August. hær. 82. Faciunt idem Lutherani & Caluinistæ. 20.

Iouinianus ieiunia *indicta contemnebat*: contemnunt eadem Lutherani & Caluinistæ. 21.

Omnium in cælo par volebat esse præmium: volunt id quoque Protestantes. 22.

Martianus Nouatianus *permittebat vnicuique festum Paschatis celebrare pro libito suo*. Sozom. lib. 7. cap. 18. Idem permittendum Lutherani docent: quia res indifferens sit secundùm illos, & parui momenti. 23.

Vigilantius *cleri cælibatum, reliquiarum veneratione, sanctorum inuocationem, eleemosynas in loca pia collatas, & votum religionis impugnabat* (vt in lib. Hieronymi aduersus Vigilantium perspicere licet) quæ omnia Lutherani etiam & Caluinistæ impugnant. 24.

Pelagiani *paruulis etiam non baptizatis, promittebant vitam æternam*: Promittunt hoc idem Caluinistæ paruulis qui ex Christianis parentibus nascuntur. 25.

Nestorius *veterum scripta perdiscere dedignatus est*, Socrates lib. 7. cap. 32. Dedignantur & Protestantes. 26.

Xenaias Persa dixit, *Christi & sanctorum imagines non esse venerandas*: quem etiam imitati sunt Iconomachi omnes. Nicephorus libr. 16. cap. 27. Dicunt hoc idem Lutherani & Caluinistæ omnes. 27.

Lampetiani *liberum vitæ institutum etiam in monachis, tam in vestitu quàm in aliis rebus, permittebant*: permittunt idem Lutherani & Caluinistæ. Imò permittunt etiam vt monachi esse desinant. 28.

Mahometani *crucem Christi, seu signum S. Crucis abominantur*, vt est apud Damascenum. Eandem etiam Caluinistæ abominantur. *Deum dicunt omnis mali auctorem esse: Latronesq̃ & veneficos à Deo ad hoc certo consilio destinari*. Notauit Cedrenus in vita Heraclij. Caluinistæ & Bezani idem docent. 29. Hær. 100.

Claudius Taurinensis præter hæresim Arrianam (vt videre est in libro Ionæ Aurelianensis de cultu imaginum) *picturas rerum sacrarum, cruces, reliquias, peregrinationes, inuocationem sanctorum*, velut res minus vtiles cauillabatur. Superant eius impietatem hac in parte Lutherani & Caluinistæ. 30.

Schismatici Græci negabant, vt Spiritus sancti processionem à Filio, sic & *primatum Romanæ Ecclesiæ*: ne si hanc suscepissent, ab hæresi sua recedere *necesse* haberent. Græcorum schisma & hæresim, quoad recessionem à Romana Ecclesia, Luthetani & Caluinistæ imitãtur. Nec tamen eundem exitum timent, in quem Græcos diuinitùs incidisse vident. 31.

Berengarius dicebat, *superesse in altari post consecrationem, substantiam panis & vini*: Idem Lutherani & Caluinistæ dicunt. Sed addebat Berengarius, non adesse Christi corpus. Hoc recipiunt Zuingliani & Caluinistæ, non item Lutherani. 32. Lanfran. lib. aduers. Berengar.

Bogomili (de quibus Euthym. in Panoplia) *baptismum Christianorum, qui per aquam fit, dicebant esse Ioannis baptismum*. Caluinistæ etiam dicunt, non alium esse Christi, quàm Ioannis baptismum. 33. Par. 2. tit. 23.

De Henricianis & Petrobusianis & Apostolicis (contra quos tam D. Bernardus quàm Petrus Cluniacensis scripserunt) itemq; de Paterenis, VValdensibus, Albigensibus, Almarico, Desiderio, Marsilio Patauino, Fratricellis, Lolhardis, Flagellantibus, VViclefistis, Hussitis, quid dicam? Post annos enim mille satanas videtur solutus esse. Et quanquam isti omnes cum Lutheranis & Caluinistis in permultis articulis consentiant, in quibusdam tamen longè aliter docebant; id quod sigillatim ostendi in lib. 7. huius operis. 34. Serm. 66. in Cant. Apocal. 20.

Cùm ergo Protestantes tot antiquas hæreses, quas vniuersalis Ecclesia tam in Synodis œcumenicis quàm alibi sæpissimè condemnauit, absq; vlla verecundia renouauerint; necesse est, aut nullam in mundo Ecclesiam Christi ante hoc tempus extitisse, aut Patres & Doctores antiquos fuisse hæreticos, ac interim illos qui habebantur hæretici, fuisse veram Dei Ecclesiam: aut cùm nihil horum ita se habere potuerit, Lutheranos quoque & Caluinistas non minus hæreticos nunc, & propterea de Antichristi exercitu esse, quàm olim hæretici

fuerunt Simoniani, Sacramentarij, Nouatiani, Donatistę, Pelagiani, Iouinianus, Eunomius, Nestorius, Vigilantius, Heluidius, Xenaias, & cætera huiusmodi monstra.

Protestantes Antichristi membra esse, quia potissimum opus eorum in destruendo & auferendo, non autem in ædificando & stabiliendo versatur, nec tam suum aliquid bonum, quam doctrinæ Catholicorum contradicunt: imò fundamentum doctrinæ ipsorum, sola contradictio est.

CAPVT LVIII.

Daniel. 8. CVm Antichristus non tam ab eo, quod ipse sit, quàm ab eo, cui contrarius sit, appelletur (nihil enim est aliud Antichristus, quàm is qui opponitur Christo) cumq; ob eam causam dicatur *ille aduersarius, illud mendacium, & homo ille peccati*, cumque Daniel dicat, eum *supra quàm credi potest, vniuersa vastare*; quæ omnia declarant, totum Antichristi negotium in eo esse, vt veritatem auferat, mendacium, seu id quod non est, statuat, & peccatum incredulitatis confirmet: inde animaduertere licet, illa etiam potissimùm esse Antichristi membra, quæ potius in euertendo aliena, quàm in stabiliendo sua versantur, imò quorum præcipuum, atque adeò vnicum studium est, contradicere, aduersari, detrahere, id quod est in Ecclesia tollere, & id quod penitus non est, in eius locum supponere. Ego tam in veteribus hæreticis, quàm in iis qui sese Protestantes hodie atque Euangelicos nominant, illud iamdiu obseruaui, non tam promptum huic hominum generi expeditumq; esse, quid ipsi ponant aut firmiter statuant, quàm quid ab Ecclesia Dei firmissimè constitutum audacter conuellant & pertinaciter oppugnent. Neque mirum. Non enim, sicut Catholicis facere in more est, suum aliquid fixum & stabile velut fundamēti loco primùm substernūt, à quo nunquam postea discedāt; imò cuius vi & robore id quod ab aliis aliter docetur, labefactent ac subuertant: verùm ante omnia in nostris euertendis occupātur, atq; ita demum supra quædam nostri ædificij falsò confitta rudera, quæ ipsi opinantur se demolitos esse, sua qualiacúque exædificant; meritò vt scripserit Tertullianus in suis aduersus hæreticos præscriptionibus: *Ipsum opus hæreticorum non de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, vt sua ædificent. Ita fit, vt ruinas potius operentur stantium ædificiorum, quàm extructiones iacentium ruinarum.* Hæc ille.

Opus hæreticorum est veritatis destructio.

Porrò vt ista res per exempli appositionem illustrior fiat, Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt, Christum accepto pane, cùm benedixisset, fregisse, ac dedisse discipulis suis, dicentem, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Supra quod fundamentum ab ipso Christo ritè iactum Catholica Ecclesia Transsubstātiationis doctrinam necessariò ædificat, credendamq; omnibus tum in Patrum libris, tum in Synodorū Canonibus proponit. Cùm enim de verbo Magistri sui, eò præsertim, quòd *faciēdi* atq; operādi maximi sacramenti causa tā seriò cū interposita *benedictione* locutus est, dubitare nullo modo possit; audiat verò, eū dixisse, id quod à discipulis manducatum est, corpus suum esse, & id *corpus, quod pro nobis datum, seu immolatū est*: videat verò, panē ab initio acceptū esse, qui tota substātia & natura disiunctus sit a corpore Domini; sciatque panē triticeū corpus Domini fieri non posse absq; eiusdē panis mutatione: videat verò, eiusdē panis speciē adhuc eandem perseuerare; nec ignoret, Christi corpus vbicūq; exhibeatur & sit, vnicā pro peccatis nostris hostiā esse; omni aurē sacrificio cōuersionem aliquā optimo vtiq; optimā, maximo maximā, & mystico mysticā vnicè conuenire intelligat; Eucharistiæ verò celebrationem, qua mortis Domini vere propitiatorium sacrificium iubetur commemorari, necessariò sacrificium suo modo propitiatorium esse credat; idque secundùm ordinem Melchisedec, in cuius sacrificio panis & vinum adfuerit, cum interim verus panis noster non nisi Christi caro, vinumq; nostrum verum solus Christi sanguis existat: ex his inter se collatis summa ratione concludit, panis accepti solā substantiam vi benedictionis diuinæ, in substantiam corporis Christi cōuersam esse ob cōmemorandam conuersionē illam propitiatoriā in cruce Domini factā, qua & humana vita eius in mortem, & postea conditio mortalis in immortalitatē transiuit. Transsubstātiatio igitur, quā Catholici credunt & docent, fundata est in verbo & facto Domini Iesu, in sacrificij publici natura, quā ex scripturis didicimus, in doctrina maiorū, ac deniq; in fide totius Ecclesiæ. Nō ergo hac in causa ædificat Ecclesia Christi supra id quod non est, verū supra id quod est, supra verbū, atq; adeò supra factū Christi, supra naturā & rationem eius quod agebatur, supra doctrinā Patrū, atq; Ecclesiæ fidē, quorū nihil inane ac superuacaneū esse potest. Contrà verò Lutherus hanc Trāssubstantiationis doctrinā omni studio sibi oppugnandā suscepit. At quo tandem modo? Vtrùm ita, vt prius aliū præsentiæ Christi certiorem magisq; conuenientem modum stabiliret ac poneret? Nihil minus; alioqui tum ipse Lutherus, tum Lutherani omnes illum alium præsentiæ Christi modum velut fundamentum immobile prius fixissent, à quo nunquam postea discessuri essent. Nunc autem neque Lutherus, neque discipuli eius fundamentum aliud in hac quidem controuersia vnquam iecerunt, præter hoc vnum, quo

Transsubstantiationis fundamēt.

Leu. 6. 7. & 1.

1. Cor. 11.

Oppugnatio transsubstantiationis fundamēta.

negant,

ne[illegible] ullum fieri transubstantiationem. Non fit (inquiunt) in Eucharistiæ celebratione transsubstantiatio illa quã Romana Ecclesia statuit & prædicat. Hoc Lutheranæ doctrinæ fundamentum est. Supra hoc fundamentum ædificat Brentius, ædificat Heshulius, ædificat Kemnitius, ædificat Carolstadius, ædificat Svvencfeldius, ædificat Zuinglius, ædificat postremò Caluinus. Quomodo autem isti omnes ædificent, operæpretium est cognoscere.

Posito [illegible] prius fundamento (quòd vera transsubstantiatio nõ fiat) deinde quærunt, quo alio modo Christi corpus adesse [illegible]. Et Brentius quidem Christi corpus ideo in Eucharistia adesse dicit, *quia post Domini resurrectionem vbique sit:* Svvenckfeldius autem, *quia in diuinitatum sit conuersum:* Heshusius vero, *quia per sacramentalem quandam vnionem cum pane coniungatur:* Kemnitius nõ multum curare se ait, quo tandem modo adesse putetur, modò reipsa adsit, saluo ipsorum fundamento, hoc est, absque transubstantiatione. Carolstadius, Zuinglius, Caluinus, Beza, & eorum discipuli omnes constantissimè affirmant, non posse quidē Christi corpus reipsa & corporaliter in Eucharistiæ sacramēto adesse, vt reliqui Lutherani volebãt *quin transsubstantiatio statueretur:* sed tamē se nolle fundamentũ à Luthero positum conuellere. atque ideo cogi, *vt negent, Christi corpus reipsa adesse*, verùm adesse quidem, vel in specie visibili (vt Carolstadius dicebat) vel in signo tantùm, vel in efficacia spirituali. Nam Carolstadius ea Domini verba (*hoc est corpus meum*) ita interpretatus est, vt ad verum & visibile corpus Domini, quod mensæ assidebat, referretur: Zuinglius verò ea retulit ad panem, velut qui significaret absens Domini corpus: Caluinus autem retulit ea [illegible] panem quidem, velut ad visibile signum: ad corpus autem ipsum, velut ad rē ipsam spiritui nostro efficaciter exhibitam. Itaque si quæras quidnam isti omnes ponant; tot sententias eorum inuenies, quot sunt capita. Nec enim aut Zuinglius *vbiquitatem* Brentij, aut Heshusius [illegible] *antiam* Zuinglij, aut Brentius *efficacitatem* Caluini approbabit vnquam. At [illegible] si quæras, quid isti omnes negent, quidve demoliantur & diruant; vna voce, vnoque spiritu cõsentiunt in eo, quod non est quidem aliqua veritas in rerum natura subsistens, sed tantùm est mera negatio & idolum, quod sibi ex errore quodã suo finxerunt; nimirum *quod non fiat in Eucharistiæ sacramento aliqua transsubstantiatio.* Hoc idolum (non esse videlicet, nec omnino fieri vllam transsubstantiationem) isti omnes adorant. Itaq; priusquam scirent, quid ipsis de Eucharistia credendum aut prædicandum esset; prius, inquam, ad illud animos obfirmarũt, vt trãsubstantiationē prorsus tollerēt. Quorsum ista? Certè vt ostēderem, *opus hæreticorũ non nisi opus peccati, opus idoli, opus mendacij esse.* Peccatũ enim, idolum & mendaciũ cùm nõ subsistat in seipso, nec aliud omnino sit, quam boni alicuius damnum & diminutio: necesse est, vt tum circa bonũ aliquod minuendũ auferendũmve perpetuò versetur, tum ex boni tantùm defectu & priuatione agnoscatur. Cõtrà verò quod verũ & bonũ est, vt per se in rerũ natura subsistit; sic in se clarè cognosci, & facillimè demonstrari potest. Quapropter si quod Protestantes docent ac defendunt, verũ bonumq; esset; non primum à negatione inchoaretur, sed ex ipsa veritatis vi & natura liquidò appareret, tum quidnã in seipso esset, tum quo fundamēto niteretur, & cõsideret. Nunc autē si rem vsq; ad fundamentũ retexas, inuenies totũ quod substernũt, non esse rē aliquã, verùm esse rei alicuius iam ante creditæ ac prædicatæ destructionē ac ruinã. Quemadmodum igitur malũ versatur circa bonu, sic hæresis circa veritatē: & vt malũ nihil propriè ponit, sed aliquid de bono primum demit, ac deinde in hominis intelligentia videtur ponere aliquid, cùm in rerum natura nihil vnquam ponat: sic hæresis nihil ab initio aliud molitur, quàm vt partem aliquam Catholicæ veritatis euertat, & ideo semper in veri alicuius negatione fundatur. Post autem dum [illegible] oppugnandæ eiusdem veritatis quærit, videtur quidem [illegible] parum cauto ponere aliquid, sed reuerà ædificat supra id quod non est, quodq; ipsa negat esse: cùm [illegible] omnino ponat vel ædificet, sed tantùm destruere conetur Catholici ædificij partem aliquam. Et hoc illud est quod probat, Protestantes Antichristi membra esse. Nam ille non appellatur ab eo quod est, verùm ab eo cui aduersatur, cui opponitur, & cõtradicit. [illegible] rei consideratio quoniam vtilissima est, alio adhuc exemplo eam illustrabimus.

Catholici rectè credunt, Iesum Christum vni Petro plus alijs amanti agnos & oues [illegible] commendasse, vt illas eodem modo alijs Apostolis eo tempore commendasse, in[illegible] non potuerit. Ratio enim, cur Petro singulariter commendatæ sunt, fuit non solus amor, quo Petrus Christum prosecutus est, verùm ille singularis amor, quo Petrus [illegible], *plusquam reliqui Apostoli* amauit. Simon Ioannis (inquit) *amas me plus his?* Pasce oues meas. Si ob rationem maioris amoris Pastor ouium fuit; vtique Petrus *plus alijs* [illegible] pascendi auctoritatem accepit quam alij omnes. Petrus autem cùm Romam venisset, ibique cathedra posita, martyrium diuino iussu subiuisset, ac successorem [illegible] C[illegible] cooptasset: Ecclesia Dei meritò semper eiusdē Ecclesiæ Romanæ Pontificem pro Petri successore habuit, cui velut plus alijs amanti oues Christi, quæ nec vnquam

In negatione consentiunt Protestantes, non autem in aliqua re ponenda.

Fundamenta primatus Ecclesiastici.

in terris desunt, nec Pastore carere possunt, cum maxime [illegible] au[illegible] æternũ commẽdatæ sint. Fundamentũ igitur Ecclesiastici primatus in am[illegible] Christus erga Ecclesiã suã afficitur, in rei veritate, qua Petrus Romã venit, in omnid[illegible] auctoritate & Ecclesiastica traditione qua Petri cathedrã Romæ po[illegible] succe[illegible] Petr[illegible] Pontificẽ Romanũ esse docent) præclarè opinor, iactũ est & constitutũ. Iã verò Euangeli[illegible] quid tandẽ aiunt? Certè quidem aduersantur, contradicunt & negant, Pontificẽ Rom. totius militantis Ecclesiæ primum sub Christo Iesu Pastorẽ esse. Ne[illegible] sunt etia ex illis qui negent, Petrũ Romã vllo vnquã tempore venisse. Verùm ad illud mihi, obsecro, vt respondeãt, vtrũ hoc ideò negent, quia prius aliquod aliud gubernationis Ecclesiasticæ genu[illegible] a Catholicis populis, at saltem ab ipsis positũ est & stabili[illegible]ũ, ob quod primat[illegible] iste Romani Pontificis cõsistere non debeat; an potiùs ipsum opus constructionẽq; suã a nostri tantũ ædificij supplantatione ordiantur? Cùm autem nondum eò audaciæ venerint, vt dicere audeant, Ecclesiam Christi prorsus inordinatam esse, verùm aliquo visibili modo eam gubernari debere fateantur: debuerunt ante omnia considerare, dempta vnius præfectura, quodnã aliud regiminis genus in Ecclesia Christi ponendum constituendumq; esset. Omitto quòd eiusmodi regimen ab ipsis iam positum & affirmatum, per successionem ab Apostolis ipsis ad eos peruenisse, docere debuerunt. Aut si hoc ostendere non possent, saltem quo primum tempore illud suum Ecclesiastici regiminis genus in monarchiam commutatum erat, planum fecisse illos oportuit. Verum id tantùm iam vrgeo. Si primatus illis displicuit, nec tamen volebant Ecclesiam sine aliquo regimine agere: oportuit prius illud aliud regimen, saltem nunc primùm constitutum fuisse, quàm primatus oppugnaretur. Nunc autem dico nihil tale ab illis factum esse. Primatum oppugnarunt, non quasi obsisterent alij gubernationis formæ etiam ab ipsis positæ, verùm ob hoc ipsum, quia primatus erat. Fundamentum igitur huius hæreticæ machinæ aliud non erat, quàm mera ista negatio: videlicet, *primatus Pontificis Romani à Christo institutus non est*. Supra hoc fundamentum ędificãt schismatici omnes huius temporis. Alioqui Lutherus & Lutherani omnes pro illa Ecclesiastici regiminis forma, quam ipsi iudicassent statuendam, vno consensu pugnassent & contendissent; cùm tamen etsi secundùm varias rerum occasiones de aliis gubernationum modis persæpe agant, nunquam tamẽ in alio fundamento consenserint, quàm quòd primatus Romani Pontificis *non sit* à Christo institutus. Itaque omnes passim summa consensione scribunt aduersus Papatum, sed in aliis gubernationum formis constituendis non perinde consentiunt. Nam Illyricus formam regiminis Ecclesiastici tam in libello suo De Episcoporum electione, quàm de locutionibus scripturæ sacræ, *popularem* esse vult. At Caluinus ad *aristocratiam* potiùs rem trahit. Andreas verò Modrenius etiam *vnum præesse* debere contendit, quem tamen ipsum non vult esse Pontificem Romanum, sed alium ab vniuersali Ecclesia electum. Quid quòd in libris & verbis relictis ad mores Protestantium nosmet conferimus; manifestè reperiemus, eos omnes nihil nisi primatum in vsu & factis quotidianis exercuisse? Quod aliud regimen statuit vnquam Lutherus in sua synagoga, præter primatum? An ipse omnibus suis VVitenbergę non præfuit? An fortè conso[illegible] imperio ferre potuit? An plebẽ sibi præesse passus est? An Carolstadium etiam absente ipso nonnihil innouantem e Pathmo suo rediens de omni gradu non deturbauit, atque in exilium ire coëgit? Quid loquor de VVitẽberga? Vtrùm in toto orbe Christiano sibi primatũ Lutherus nõ vendicauit? An sustinere potuit, vt Zuinglius Tiguri aliud doceret, quàm quod ipse VVitenbergæ promulgasset? An eos, qui suæ doctrinæ cõtradicerent, nõ excõmun[illegible]it? An ipsi Protestantes *contra Saxonicũ illum primatũ* libellos nõ ediderunt? Q[illegible] verbo isti nõ dixerint, se Episcoporũ Episcopos esse, & summos in Ecclesia iudices: tamen reipsa palàm publicèque illa fecerunt, quæ ostenderẽt, eos nullum in terris vel parem, ned[illegible] superiorem agnoscere. De canonicis libris scripturarum iudicarunt soli & singuli, pro[illegible] cui[illegible] visum est. De interpretatione verò & sententia earundẽ, singulos etiam laicos & priuato[illegible] voluerũt iudicandi potestatem habere iure diuino. Verùm ad capita Protestantium reue[illegible]r.

Mortuo Luthero, vtrùm alius VVitẽbergæ, quàm Melanchthon; an al[illegible] quàm Caluinus; aut alius in Regiomonte, quàm Osiander, rerum sacrarum summa[illegible] adm[illegible]strauit? An *Henricus octauus in Anglia solum se caput summum Ecclesiæ [illegible] credi sub pœna capitis non edixit?* An illo mortuo, idem ius Edouard[illegible] rogauit? Nónne hoc ipso tempore *Elisabetha femina eiusdem Ecclesiæ An[illegible] gubernatricem in omnibus causis etiam spiritualibus seipsam scribit, & sub pœna c[illegible] præscribit?* Quod enim aliud regiminis genus hæc omnia [illegible], q[illegible] E[illegible]sticus? Non igitur aliam gubernationis Ecclesiasticæ formam in mo[illegible] P[illegible]testantium vsurpatam videmus, quàm primatum. Quæ cum ita sint, [illegible] ideo tollunt primatum Romanum, tanquam contrarium alij formæ ab ipsis præscriptæ, sed

tantum

Fundamenta doctrinæ Protestantium.

Protestantes non consentiunt in eo quod ponũt, sed tantũ in eo quod negant.

tantùm exercent seipsos in parte quadã Ecclesiastici ædificij labefactanda & destruenda. Hoc autẽ, vt antea declaraui, testatur, illos male operari, mendacius niti, & idola fabricare. Non enim sic argumentantur: Christus instituit democratiam, aut aristocratiam; & ideo primatus non est ferendus. Verùm ita potius; Primatus certissimè non est ferendus: ideo quæramus iam, quod aliud regiminis genus aut institutum videatur, aut excogitari queat. Nam siue democratia sit a Christo instituta, seu aristoctatia, seu vtraque, seu neutra; fine controuersia primatus non est ferendus: alioqui cùm primus Ecclesiæ Pastor nos iudicauerit hæreticos, actum de nobis est. Hoc idem posset per infinita exempla tum antiquarum tum recentium hæresũm demonstrari. Sed nunc summatim percurramus præcipuos quosq; articulos, quibus Protestantes contradicunt. Primam iustificationem per charitatem vna cum fide in cordibus nostris infusam diuinitùs effici, eandem verò iustificationẽ per opera bona certam fieri & augeri, Catholica Ecclesia credit. Protestantes in prima iustificatione *charitatem* prorsus excludunt, ac solam fidem iustificare dicũt. Opera verò nihil coram Deo ad iustitiam cælestem conferre mentiuntur. Charitas (inquiunt) non est vna ex causis primę iustificationis, sed sola fides. Opera fidelem non iustificant magis ac magis, sed sola fides. Vtrobique autem supra meram negationem ædificant suam doctrinam. Eodem planè modo *negant*, iustitiam à Christo infusam nobis inhærere. *Negant*, sacramenta Christi gratiam continere, aut cõferre. *Negant*, baptismũ iis paruulis qui ex Christianis parẽtibus nati sunt, ad remissionẽ peccatorũ obtinendã necessariũ esse. *Negant* Eucharistiæ celebrationẽ (quę vi operis externi & publici necessariò significat, & ideo etiam participat naturam sacrificij crucis) externum tamen & publicum sacrificium esse. Negant hi quidem, adesse reuerà Domini corpus; illi autem adorandum esse, etiamsi adsit: negant, vnam speciem sufficere illi ad salutem, qui non omnino conficit sacrum, sed tantùm participat de Eucharistia. Negant sacrum chrisma conficiendum, altaria erigenda, inuocationem Sanctorum tolerandam (quos etiam mortuos appellant, cùm illi viuant in Christo) reliquias martyrum honorandas, preces pro fidelibus defunctis peragendas, crucis signum, aut Christi, Sanctorumque imagines venerandas, denique multos sacræ scripturæ libros de canone esse negant, conciliorum generalium auctoritatem, & Ecclesiæ visibilis & vniuersalis perpetuam constantiam ac firmitatem negant. Quemadmodum igitur Antichristus Iesum Christum, præter quem nemo aliud fundamentum ponere potest, labefactare & loco suo mouere conabitur; sic interim isti, cùm sint præcursores Antichristi, omnia illa paulatim remouere conantur, quæ tot seculis Ecclesia Christi supra fundamentum ipsum ædificauit; vt cùm Antichristus nihil præter fundamentum superesse videnti, facilius illi sit, hoc ipsum iam quasi nudum & inerme aggredi. Verùm vt aduersus Ecclesiam Christi non præualent membra Antichristi; sic neque Antichristus ipse aduersus fundamentum Ecclesiæ, quod est Iesus Christus, præualebit.

Negationes Protestantiũ sunt fundamẽta doctrinæ ipsorum.

Celeris Protestantium perditio, & breue regnum, quod ratione sectarum ex ipsis quotidie exurgentium obtinent, declarat, eos membra esse Antichristi.

CAPVT LIX.

VT Antichristi regnum (quia violentũ est, & secundũ operationem satanę erectum) non fore diuturnum, iam antè ex Prophetis & nouo Testamento declaraui: sic etiam violenta Protestantium exsurrectio, breuis gloria, & celeris perditio abundè probat, eos Antichristi membra esse. Quemadmodum enim opus quod ex Deo est, dissolui nõ potest; sic quod omnino dissoluitur, ex Deo non fuisse manifestatur. Exurrexit Lutherus circiter annum Domini 1517. Et primo quidem atque altero anno (instar Antichristi) potius dolo & simulata humilitate circumuenire Pontificem Romanum, quàm apertis viribus oppugnare tentauit. Verùm an. Dom. 1519. postquam se tum magnatibus quibusdam, tum nonnullis de infima plebe gratum esse intellexit; subitò cœpit dilatare fimbrias suas, adeò, vt nullũ in terris iudicẽ, nec quenquã seipso maiorem agnosceret. Elatus igitur intolerabili superbia, regnũ sibi in Ecclesia Dei arripuit, & cathedrã schismaticã contra singularẽ D. Petri cathedrã erexit. Cumq; sicut de Antichristo prædictũ erat, *supra quàm credi potest, vniuersa vastaret*, cũ progrederetur, cùm scriberet, cùm prædicaret, ac prosperè illi cũcta succederẽt; vix dũ tres annos & sex menses (in figurã sui capitis Antichristi) cõpleuerat, cùm ecce Zuinglius ipsius Lutheri discipulus, circiter annũ Domini 1522. magistrum suũ Lutherum supplãtauit, & de manibus eius magnã regni malè acquisiti partẽ eripuit. Cùm enim Lutherus doceret, vnà cum substantia panis triticei verã corporis Christi substantiã in Eucharistiã repræsentari & coniungi; Zuinglius negans, veram corporis Christi substantiam aliter in Eucharistia contineri posse, quàm si panis triticei substantia in illam conuerteretur; & tamen trãssubstãtiationem recusans confiteri, asseruit, panem Eucharistię, absentis Domini corporis signum & figurã, non autem ipsius corporis veritatem esse. Qua ex re factum est,

Actor. 5.

Daniel. 8.

vt cùm Zuinglius magnam gregis Lutherani partem secum abduxisset; regnum Lutheri iam in se diuisum stare non posset. *Omnis enim ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit.* [Matth.] Simul atque igitur is qui Christũ diuidere conatus est, ipse quoq; a suis diuidi cœpit; paulatim quotidie labefactatum est & dissolutum eius regnum, donec ad postremum Anabaptistis, Osiandrinis, Svvencfeldianis, Maioristis, Libertinis, Caluinistis, Puritanis, Vnctis, Trinitariis, & aliis atque aliis sectis emergentibus, omnino periret, ac funditus euerteretur. Vix enim vllus iam in Germania locus restat, vbi Euangelium ita prædicatur, vt non permultum à Lutheri præscripto discessum fuerit.

Porrò Zuinglij etiam pars, quam Oecolampadius corroborare nitebatur, per Caluinum & Bezam in tantas angustias redacta videtur, vt haud sciam, an saltem Tiguri salua remanserit. Certè in Galliis, in Anglia, in Scotia, in Polonia nihil obtinet auctoritatis. Iam verò Caluini principatum in Polonia Trinitarij, in Anglia Puritani; & Vncti vsque adeò labefactarunt, vt diu stare nec ille possit. Vidit hoc ipsum Caluinus, & ideo in sua Præfatione ad Catechismum Ecclesiæ Geneuensis, ita scribit: [Caluini vaticinium de suæ sectæ interitu.] *In hac tam horrenda Christiani orbis vastitate necesse est, paucas Ecclesias, quæ Deum ritè inuocant, & eas quidem dispersas, & vndique circumseptas, profanis Antichristi synagogis, hoc sanctæ coniunctionis symbolum dare vicissim & accipere. Quod si hoc adeò est hodie necessarium, quid de posteritate sentiemus? de qua ego sic sum anxius, vt tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus è cælo succurrerit, videre mihi videor extremam barbariem impendere orbi. Atque vtinam non paulo post sentiant filij nostri, fuisse hoc verum potius vaticinium, quàm coniecturam. Quò magis elaborãdum nobis est, vt qualescunque Ecclesiæ reliquias, quæ post mortem nostrã restabunt, vel etiam emergent, scriptis nostris colligamus.* [Ibid.] Hactenus Caluinus. Qui certè non debebat tantopere suæ Ecclesiæ timere, si eandẽ credidisset verã esse Christi Ecclesiã. Is enim de sua Ecclesia securos nos fecit, negans præualituras aduersus eam inferorũ portas. Verum Caluinus dũ & sectas, quæ præcesserant, & quæ post mortem eius exurrecturæ essent, considerabat (nulla enim ædificatio extra petram à Domino constitutam stabilis esse potest) meritò prædixit, eandem vastitatem, quam ipse aliorum sectis intulisset, suæ etiam sectæ reddendam esse, vt impleatur verbum Christi: quo dixit, [Matth. 5.] *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis; & qui gladio percusserat, gladio peribit. Gladius enim & discordiosam linguam* (auctore Augustino) *significat.* [De agone Christiano cap. 29.] Facillimum mihi esset, plures etiam modos enumerare, quibus Protestantium res euertũtur. Proficere enim amplius non possunt, quorum insipientia per summorum Pontificum sententiam, per doctissimorum hominum conciones & libros, per sacrosanctæ Synodi Tridentinæ grauissima decreta, & inuictam auctoritatem orbi Christiano manifestata est. Sed quoniam semper in Ecclesia Dei obseruatum hoc fuit, vt hæretici, qui vnitatem Ecclesiæ primùm violassent, nulla magis ratione subuerterentur, quàm dum ipsi in alias iterum atque alias sectas discederent: idcirco faciendum putaui, vt ostenderem, sequentis cuiusque sectæ originem prioris interitum fuisse. Ita olim perierunt Simoniani, dum *Basilides & Saturninus*, ambo cum essent discipuli Simonis Magi, [Lib. 1 ca. 22. & cap. 18.] *distantes doctrinas* (auctore Irenæo) tradiderunt. Idem Irenæus de Valentini discipulis ait: *Discrepant abinuicem & doctrina & traditione, & qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies nouum aliquid adinuenire; & fructificare, quod nunquam quisquam excogitauit.* Eodem modo Augustinus de Donatistis ait: [Hæres. 69.] *Multa inter ipsos facta sunt schismata, & ab eis se diuersi cœtibus, alij atque alij separarunt.* Et in lib. De agone Christiano: [cap. 29.] *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est; sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Epiphanius etiam declarat, Arrianos *in tres sectas fuisse diuisos.* [Hæres. 71.] Porrò Nestorianos & Eutychianos in duodecim ad minimum sectas abiisse, Nicephorus testatur. Nec verò vnquam hæresis hæresim parere destitit, donec omnia illa schismata in impudentem Mahometis blasphemiam desiisset.

Quis autem non miretur, cùm infinitæ hæreses ex vna & eadem Ecclesia Catholica & Romana exierint, omnes eandem Catholicam & Romanam Ecclesiam oppugnarint, omnes breui tempore à seipsis perditæ atque extinctæ fuerint: tamen Ecclesiam interim Catholicam & Romanam neque discessione earum, neque persecutione ita vel deprimi, vel obscurari potuisse, vt quanquam interdum grauius quàm alias afflicta fuerit, nunquam omnino vel defecerit, vel multis cathedris Episcoporum in multis simul gentibus caruerit, quæ semper fidem veram confiterentur. Pereunt igitur omnes hæreses: sola non perit, sed in æternum floret Catholica & Romana Ecclesia.

Scio, Protestantes hoc in loco mihi oppositurus esse Apostolorũ & antiquorum Patrum inter se dissensiones. Verùm illæ dissensiones partim nõ tam de ipsa fide Christiana fuerunt, quam de Christianorum conuersatione; partim etiam si qua de fide incidit quæstio, *statuerũt vt ascenderent ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem super ea quæstione.* [Galat. 2. Actor. 15.] Atque ita iudicem summum in terris agnouerunt, à cuius sententia vt discederent, fas sibi esse non putabant.

At verò

At verò Protestantes cùm de causa fidei grauissimas lites commoueant, neque alter eorum alteri vnquam cedit, nec ambo ascendunt ad successores Apostolorum, vt audiant quid Spiritus sanctus per illos responsurus sit. Lutherus enim à Zuinglio, Bullingerus a Brētio, VVestphalus à Beza vsque adeò dissentit, vt nemo eorum aut alteri cedere, aut vllum in terris Iudicem summum agnoscere velit. Iraque Magnus Leo præclarè scripsit: *Aliud sunt humana etiam inter Catholicos simultates, aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores.* Sectæ igitur istæ Protestantium pluribus modis demonstrāt, ipsos Protestantes Antichristi membra esse. Primum, quia Deus, *qui est auctor pacis*, non amat dissensiones vllas; maximeq; omnium eas quæ infinitæ sunt, nec vnquam in hac vita per iudicem aliquem decidi possunt, odio habet. Hoc enim ipsum, non acquiescere vllius iudicio, conuincit, pertinacem esse & immortalem hæreticorum superbiam. Talis autem dissensio inter Catholicos inueniri nō potest. Definit enim Catholicus esse, & ex Ecclesia eiicitur, qui recusat Ecclesiam audire. Deinde Protestantiū sectæ ostendūt, eos veterum hæreticorum similes, ac propterea etiam hæreticos esse. Denique proxima quæque secta priorem breui temporis spatio perimit, cum nullæ vnquam sectæ Catholicam & Romanam Ecclesiam extinxerint. Perit autem Antichristus cum suis membris; sponsa verò Christi cum sponso suo regnat in æternum. In Epist ad Anatolium. Matth. 18.

Quod Protestantes per doctrinam ipsorum viam Antichristo præstruant.

CAPVT LX.

Viam alteri præstruit non solùm is qui nominatim edicit, eum breui affuturum, quiq; vt studiose expectetur, & humaniter excipiatur, monet (hac ratione Prophetæ Christo, & infideles Iudæi Antichristo viam præpararunt;) verùm is etiam, qui vel tollit impedimenta quæ alioqui obstarent, vel quoquo modo id agit, quod eius instituto qui aduenier, vsui esse queat. Ac aliter amico, aliter hosti viā sternimus. Hosti sæpe & imprudentes & inuiti; amico aurē imprudentes aliquando, inuiti nunquā. Tametsi ergo probè sciā, Protestantes non adhortari quenquam, vt beneuole suscipiat Antichristum, nec etiam putem, eos prudentes & scientes id agere, quod Antichristi causam commendet; tamen quia certissimò remouent ea impedimenta quæ Antichristo potissimum obstant, vtcunque id vel prudentes, vel inuiti faciant: non immeritò dixerim, eos esse Antichristi præcursores.

Quod autem præcipuè impedit & retardat aduentum Antichristi, est fidei & religionis Christianæ per omnes gentes latissima diffusio & propagatio. Quamdiu enim mundo persuasum est, Iesum Nazarenum esse Christum & Messiam verum; frustra in mundum venturus est Antichristus, quia mundus eum non recipiet. Contrà verò qui diuidit Ecclesiam, qui dispergit oues, qui sacramenta Christi vel mutat, vel tollit, qui Catholicum nomen superstitionis aut idololatriæ accusat; is dum labefactat eas res quæ Iesu Christi aduentum contestatum reddebant, viam vtique Antichristo præparat. Vnde Augustinus præclarè scribit: *Christus venit colligere: tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregauit? Contra Christum ergo venis; Antichristus es.* His ita positis, iam deinceps ostendam, quibus modis Protestātes aduentū Antichristi promouent. Principiò tam Lutherani quam Caluinistæ omnes affirmāt, Antichristum ipsum iam hisce multis seculis in mundo fuisse, nec alium esse, præter Pontificem Romanum. Hæc autem doctrina nemini magis, quàm ipsis Protestantibus nocebit. Dum enim alius Antichristus ab illis neque expectatur, neque timetur, præter Pontificem Romanum; eueniet, vt verus ille Antichristus, qui secundùm scripturas post sublatum e medio Romanum Imperium, in ipso tantùm seculi fine adueniet, Protestantes ipsos penitus incautos oppressurus sit. Quomodo enim caueri potest, quod certò creditur non esse venturum? Deinde tanquam parum esset, Romanum Pontificem vocare Antichristum: insinuant etiam Protestantes, D. Petrum Antichristi velut parentem, auctoremque extitisse. Cæterùm ne istud per calumniam à me confictum videatur, cuiusmodi hoc totum sit, iam inuestigemus. In Ioann. tractat. 6. Primus modus, quo Protestantes viam præparant Antichristo.

Protestantes non obscurè insinuare, quod D. Petrus fuerit fundamentum sedis illius apostaticæ quam ipsi Antichristum vocant; & quàm ignominiosa Christo, satanæq; gloriosa existat illorum opinio de Antichristi sede.

CAPVT LXI.

EO tandem peruenerunt Protestantes, vt affirment, Antichristum (quē volunt sedem quandam & thronum pseudoprophetarum esse) non modò ipsis Apostolorum temporibus ortum, sed pretereа iam diu mundo reuelatum fuisse, & non alium esse, quàm ipsum Pontificem Romanum. Hanc doctrinæ ipsorum viam & rationem si accuratè consideremus; facile videbimus, non alium potuisse huius Antichristi caput & fontem existere, quàm ipsum Petrum Apostolorum principem. Si enim (vt Beza in explicatione methodi 2. Thessalon. 2. versu 6. ait) *iam ipsius Apostoli temporibus prima apostaticæ sedis fundamenta iaciebantur*; apostatica verò illa sedes non alia omnium Protestantium iudicio sit, quàm Apo- Secundus modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo.

stolica Ecclesiæ Romanæ cathedra & sedes; Romanæ verò cathedræ gloria non aliunde quàm à D. Petri primatu deducatur: quomodo potuerút ipsius Pauli temporibus, prima sedis apostaticæ fundamenta iacta esse, præterquam si Petrus, qui primum Romanæ cathedræ in terris fundamentum fuit, huius apostaticæ sedis fundamentū etiam habeatur? Nec enim alius quisquam Pauli temporibus vixit, ad quem Romanæ sedis primatus perinde referri potuerit, ac ad D. Petrum Apostolorū principem. Nam quicquid in mundo vel hæresum, vel schismatū, vel idololatriæ fuit; hoc omne tam longè aberat ab Ecclesiæ Romanæ cathedra stabilienda, vt nihil perinde aut oppugnarit eam sedem, aut ab eadem oppugnatum sit, ac hæreses, idolorum cultus, & omnia schismatum genera. Nunquam enim recepit Romana sedes vel Simonis Magi & Menandri præstigias, vel Nicolaitarum libidines, vel Cherinti & Ebionitarum errores. Fundamenta igitur prima Romanæ cathedræ non alia diabolus, qui Bezæ magister fuit, intellexit, quàm D. Petri Apostolicū primatum, in cuius cathedra videri successisse, hoc tam satanæ gloriosum & illustre, quàm Christo infame & ignominiosum est. Nam cùm diabolus nondum permittatur in ipso Dei templo sedere, & sese ostentare, tanquàm sit Deus: quid interim ei potuit honorificentius contingere, quàm vt prima in toto mundo sedes illi per Protestantes vindicetur? Hoc igitur honoris Protestantes, licet imprudentes, diabolo exhibent, vt Christi suinmā in terris cathe-

Annot. in 2. Thessal. 2. vers. 3. Sanctos inseruire Antichristo, Beza dicit.

dram fingant esse cathedram satanæ, & Antichristi sedem. Ac ne parum hoc videretur, Beza etiam addit, *nonnullos ex sanctis ipsis & orthodoxis Patribus huic Antichristi throno per imprudentiam inseruisse*. Voluit enim diabolus, qui per Bezā loquitur, talem videri thronum suum, qui & à Principe Apostolorum pararetur, & cui Patres orthodoxi subseruirent.

Matth. 24.

Sed cùm nos *Christum venisse in mundum sciamus, vt dissolueret opera diaboli*; nunquam committemus, vt Christi sedem in satanæ thronum conuertamus. Nec enim fieri potest, vt electi seducantur. Seducerentur autem, si Antichristo inseruirent. Id autem video, mentes Protestantium ita à satana præparatas esse, vt omni ex parte fictum illius principatum ornent, ac stultis hominibus commendent. Nam si cathedra Petri sedes diaboli est, *cuius sedis fundamenta iam ipsius Pauli temporibus iaciebantur*: quid præterea tam pulchrum & spectabile Christo in terris relinquitur? Dominus apud Isaiam ad Ecclesiam Christi loquitur:

Isaiæ 60. Cap. 17.

Ponam te in magnificentiam seculorum. Idem Dominus apud Ieremiam ait: *Solium gloriæ altitudinis à principio locus sanctificationis nostræ*. Idem Dominus in Euāgelio dicit ad Apostolos:

Matth. 5.

Vos estis lux mundi, & ciuitas supra montem constituta, non potest abscondi. Quo etiam in loco significat, *se accendisse lucernam, non quidem vt sub modio, sed vt in candelabro eam poneret, quo luceret omnibus qui in domo sua essent*. Idem Dominus in Apocalypsi per Angelum suum

Apocal. 1. & 2.

declarat, *Ecclesias velut candelabra esse, Angelos verò seu Episcopos*, qui præsunt iisdem Ecclesiis, velut *lucernas*, imò velut *stellas esse*, quæ lucent in Ecclesia tanquam in firmamento. Cùm igitur in ciuitate Christi sint Ecclesiæ velut candelabra, sint Episcopi velut stellæ; certissimum autem existat, nullam Ecclesiam vel magis in monte constitutam esse, vel minus abscondi potuisse, quàm Romanam: si eius Ecclesiæ Angelus & Episcopus non modò præcursor Antichristi quidam, sed ipse Antichristus est; si hoc solium gloriæ splendidissimæ, si locus hic sanctificationis Domini, ad satanæ honorem transiit: quæ, obsecro, lucerna in candelabro Christi per tot secula remansit, vt luceret omnibus qui in magna domo Dei

Lib. 3. c. 3. Lib. 1. ep. 3. Epist. 77. Epist. 16. Libr. 2. Epist. 162. Epist. ad Romanorum Dogmatic. de imagin. Conc. 1. Constantinopol.

versabantur? Quæ magnificentia Filio Dei, aut quis honor nomini eius defertur? Aut fuit vspiam in terris vlla Ecclesia vni Romanæ par atque æqualis? quam Irenæus *maximam & gloriosissimam*, Cyprianus *cathedrā principalem*, Basilius *caput vniuersalis Ecclesiæ*, Hieronymus *tutissimum portum communionis catholicæ*, Optatus *cathedram singularem & vnicam*, Augustinus *principatum Apostolicæ cathedræ*, Theodoretus *tenentem gubernacula cuncti orbis Ecclesiarum*, Theodorus Studiensis *Petram fidei* appellat. Si ergo nulla in mundo Ecclesia par est aut vnquam fuit Romanæ; adeò vt Constantinopolitanus Patriarcha nihil optaret maius, quàm vt *post Romanum Pontificem primas teneret*: si Romanum Pontificem tradis Antichristo; quod solium æquè magnificum addicis Christo? Nec magnificūdico solum tam ob splendorem & magnitudinem vrbis, quàm ob Catholicæ fidei confessionem, ob Petri Apostolorum principis successionem, ob hæresum & schismatum extirpationem, atque ob Euangelij tam in proximas regiones, quàm in vltimas orbis terrarum partes propagationem. Tale solium si Christo abstuleris, idemque Antichristo assignaris; audacter dico, fidelem satanæ administrum te esse, Christi verò impium perduellem & proditorem.

Cæterùm ne in solum Bezā hæc mea oratio ferri videatur: Illyricus etiam, qui Ecclesiæ Romanæ gloriam à Petro pendere non ignorabat, tam insolenter atque inuerecundè D. Petri pudenda non modò acerrimè contemplatus ipse derisit, sed etiā deridenda aliis proposuit, mox in ipso *Catalogi testium* initio: vt cùm nihil intemperantius fieri potuisse videatur, tamen id tanquam cumulum ad suam maledicendi libidinem adiecerit, vt & cætera

D. Petri

D. Petri c[illegible]ta impudenter exaggerarit, & eundem noui criminis atque hactenus inauditi homo nefarius iniuste accusarit. *Parum [illegible] acriter pseudoapostolorum peruersitati ac impietati Petrus restitit, qui de Petro tanquam in preceptore, maiorisq́; auctoritatis Apostolo cæteris coram omnibus Ecclesiis gloriabantur.* Ecce & Petrum videri vult *pseudoapostolorũ quasi præceptorem* fuisse, & eum ait *parum acriter illorum impietati restitisse.* Vbi hoc legeras, insignis hypocrita? Quis hoc in Petro notauit vnquam? Parum tibi fuit, vetera immodestè traducere: nisi etiã noua crimina maledicentissime confingeres. Dicis eodem in loco, *Petrum in cogitatione, spe ac cupiditate humanæ potentiæ, quam ex regno Messiæ sperabat, totum fuisse immersum.* Qui hoc scis? Profectò in Euangelio audis, *Petrum reliquisse omnia, & secutum esse Christum.* & tu ais, *totum fuisse immersum in spe ac cupiditate humanæ potentiæ?* Quid si errore quodam ductus, putabat Christum humana potentia vsurum fuisse, ad Euangelij sui promulgationem? An propterea *totus in cogitatione, spe ac cupiditate humanæ potentiæ immersus erat?* Certum est, satanæ consilia eò tendere, vt Petrum velit haberi suum potius, quàm Christi administrum, vtque sedem eius malit sibi quàm Christo dedicari. Illyr. blasphemia in S. Petrum.

Eódem pertinet illa Magdeburgensium velut interiecta suspicio, qua dicunt: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopum diuinitùs constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Certe qui rem certissimam & exploratissimam (qualis est primatus Petri & vniuersalis Ecclesiæ præfectura) sic enunciant, vt vel eam negent veram fuisse, vel Petrum dicant *ipsissimum Antichristum fuisse:* illi parum aut nihil ab eo absunt, vt velint, D. Petrum haberi *pro ipsissimo Antichristo.* His enim gradibus via satanæ & filio perditionis Antichristo callidissime præparatur, si primũ Petri cathedra, deinde Petrus ipse de cordibus Christianorum tollatur, vt ita facilius negetur aut Christus venisse, aut Apostolos in mundum sub duce & præcessore vno disseminandi Euangelij causa misisse. Tollitur cathedra Petri de cordibus Christianorum, si Antichristus in ea ponatur sedere, quod iam permultis Protestantibus seriò persuasum est. Tollitur Petrus ipse de cordibus eorundem, si credatur & ipse vel occultum Antichristi fundamentum, vel *ipsissimus Antichristus* fuisse; quò sanè tendunt Protestantium verba. Sublata verò cathedræ Petri auctoritate, cuius perpetua & nunquam intermissa successio, Christi priorem aduentum & optimè testatur, & diligentissimè propagat: sublata etiam Petri Apostolorum principis eximia potestate, qui primus & Iudæis & gentibus Euangelium Christi prædicauit: quis non postea in dubium reuocabit, an omnino cætera quæ de Christo feruntur, vera sint, nec ne? Qui autem dubitat, paulo momento in deteriorem partem flectitur, vt suspicetur, Christum non venisse, cuius nulla iam vestigia in terris reliqua esse videt. Nam cùm cæterorum Apostolorum successiones iam olim extinctæ sint, si neque Petri & Pauli successio in Ecclesia Romana perdurat, imò si Petrus ipse videatur fuisse aut Antichristus, aut fundamentum Antichristi: quod est præterea solidum & immobile saxum, quæ rupes firma, quæ visibilis petra, cui fideles (qui lapides viui sunt) secure adhæreant. In hac animorum hæsitatione si Antichristus emerserit, signaq́; & prodigia stupenda ediderit, in templo Dei sedeat, ac Deum se ostenter; quis non videt, ingens periculum fore, ne seducantur plerique? Via igitur Antichristo per istas impudentissimas Protestantium calumnias præstruitur. Sed iam pergamus in eo quod instituimus. Cent. 1. li. 2. c. 7. pag. 527. Actor. 2. Actor 10. & 11.

Quibus præterea modis Protestantes viam præparant Antichristo.

CAPVT LXIII.

SAcrificium Eucharistię, quod mortem Christi & necessariò cõmemorat, quia est ipsum corpus datum pro nobis; & nobis commendat, quia insignem Christi erga nos amorem testatur: hoc sacrificium illi prorsus auferunt, eo ipso viam illi sternentes qui negaturus est Iesum esse verum Messiam pro nobis mortuum. *Quando heretici dicunt,* ait Chrysostomus, *vnde patet immolatum Christum fuisse? Præter alia multa, hæc etiam mysteria afferentes, ora ipsorũ consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolũ ac signum hoc sacrificiũ est?* Si ergo sacrificium Eucharistiæ probat mortem Christi: nónne qui hoc sacrificium negat (negant autẽ Lutherani & Caluinistæ) mortem Domini eatenus incertiorem reddit, quia id sacrificium quod mortem eius præcipue testatur, de medio tollit? Præterea ipsum hoc iuge sacrificium ab Antichristo auferendum est, vt paulo antè demonstraui. Nónne igitur singularem Antichristi ministrum se exhibet, qui quod tandem ab Antichristo auferẽdum est, ipse prius aufert, vt ita minus negotij Antichristo supersit? Tertius modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. In Matth. homil. 83.

Accedit eodem, quòd cùm Antichristus baptismum etiam Christi debeat abrogare; Lutherani & Caluinistæ omnes eatenus gratificantur Antichristo, vt interim negent, baptismum Christi radicitus tollere peccata, gratiamve conferre. Quid quòd etiam Caluinistæ negant baptismi necessitatem in iis paruulis qui ex parentibus Christianis procreati sunt? Quod ergo nec paruulis necessarium esse, nec adultis gratiam conferre docetur: id quàm leui brachio velut cæremonia quædam inutilis ab Antichristo remouebitur? Quartus modus.

Iam

Quintus modus. Iam verò vt Antichristus *non curat Deum patrum suorum*, [illegible] ec Protestantes [illegible] rationem habent antecessorum suorum, qui tum Romæ iam inde ab ipso Petro, tum alibi ab ipsis Apostolis ad nos vsque ordine certo & perspicuo successerunt. An hæc [illegible] successio Episcoporum, quæ Christi aduentum mirabiliter confirmauit, a Protestantibus cōtempta, non proderit Antichristo, vt eo citius fidem Protestantibus faciat, se qui [illegible] repentè ouiso exurgit, posse verum Messiam esse? Nam si Lutherus nemini succedens, verùm a seipso veniens *exurrexit*, & nouā fidem subitò prædicauit: si *exurrexit* Zuinglius, & plus diuinæ lucis hausit, veriorq́; Propheta habitus fuit, idemque Caluino & Osiandro accidit: cur non credant etiam istorum discipuli, posse & alium adhuc inopinatò surgere, qui maiores suos contemnens, veritatem nudam hominibus reuelet? Hæc autem ratio de homine in hominem progrediens, viam tandem expeditam Antichristo præparabit.

Sextus modus. Si Antichristus conabitur *mutare tempora & leges*, vt antè declaraui: nónne Lutherus, qui leges Ecclesiasticas omnes contemnere ausus est, qui iuris Canonici libros discipulis suis applaudentibus palam combussit, qui antiquissimas cærimonias baptismi & Eucharistiæ mutauit, qui nouos Apostolos in orbem misit, qui monarchiam Ecclesiæ conuertit in democratiam: nónne iste vir insignis Antichristi præcursor fuit?

Septimus modus quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. Cùm Antichristus Christianæ religionis omnia monumenta aboliturus sit, atq; ob eam causam appelletur *abominatio vastans & desolans omnia*; adeò vt ad stuporem [illegible] homines adducturus præ incredibili exitio & destructione, quam sacris omnibus inferet: ausim dicere, ab orbe condito nunquam fuisse vllam sectam perinde ad euertenda omnia religionis signa deditam, ac hodie Caluinistæ ac Puritani sunt, quorum omnis cogitatio in eo defixa est, vt altaria Christo dicata disturbent, templa Dei subuerrant, sacras imagines confringant, monasteria spoliēt, xenodochia diripiant, scholas publicas dissipent, reliquias martyrum profanent, memorias sanctorum violent, sepulchra mortuorum aperiant, cœmeteria disturbent, cęrimonias tollant, sacramenta irrideant, sacrificium tremendum conculcent. Quid est viam sternere Antichristo, si hoc non est? Dicam, quod plurimis in locis factum non audiui tantùm, sed hisce oculis vidi: Regnante in Anglia Edouardo sexto, vel potius sub impubere adhuc Rege Caluinismo regnante, sacra imago crucifixi Iesu Christi, ex cuius vtroque latere B. Mariæ, & D. Ioannis Euangelistæ imagines collocari solebant, e [illegible] is deiecta est tanquam idolum & id quod [illegible] non vetam designaret, in eiusque locum surrogata sunt *Regia insignia*, ex quorum vtroque latere canis & draco depingebatur. Ita in Christi locum, leonis; in B. Mariæ, canis; in D. Ioannis, draco successerat. [illegible] hoc [illegible] at, Antichristi figuram gerere? Cùm enim Antichristus templa Dei omnibus aliis ornamentis, quæ Christum quoquo modo referunt, spoliarit: tum denique *sedebit ipse in templo Dei*, suamque imaginem adorandam proponet, cui *draco*, id est, diabolus [illegible] potestatem dabit, vt absque vllo impedimento sese ostentet tanquam sit Deus. Hæc sane sunt valde horrenda, sed maius est quod sequitur.

Octauus modus. Cùm Antichristus ab Apostolo dicatur *homo ille peccati*: necesse est illos [illegible] peccati regnum propagant, eo ipso patefacere, se Antichristi non vulgaria quædam membra esse. Protestantes verò non solùm omnia externa rerum sacrarū signa polluunt & [illegible], sed ipsam præterea interirā sanctitatē vel penitus tollunt, vel quibus possunt modis [illegible], lōgè lateq́; diffuso iniquitatis & peccati regno. Quando autem *abundabit iniquitas* [illegible]

Matth. 24. *gescet charitas multorum*: tunc vt certum est Antichristi regnum appropinquare; sic dubitari non potest quin illi sint Antichristi membra, quorum opera potissimum fiet, vt [illegible] abundet iniquitas, & refrigescat multorum charitas. Nunquam verò post primam Euangelij promulgationem adeo vel abundauit iniquitas, vel refrigauit charitas, ac his ipsis [illegible], idque in his locis potissimum, vbi Protestantium sectæ summam rerum occupant.

Cùm enim charitatis sit, dispersa congregare, & congregata vnire, ad [illegible] Domini mandata in his duobus pendeant, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde* [illegible] *proximū tuū sicut teipsum*: imò cum hæc [illegible] duo redigantur ad vnum dilectionis [illegible]

Ioann. 15. Roman. 13. Iacob. 2. ceptum, sicut scriptum est, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut* [illegible] Apostolus dicat *Qui diligit proximum, legem impleuit: plenitudo enim legis est di*[illegible] is *qui vnum de mandatis Domini violauerit, omnium est reus*, [illegible]

1. Ioan. 3. ritate coniunguntur & solidantur, cum præterea Deus, *qui charitas est*, [illegible] mutuam dilectionem, & præterea cum illo per eandem charitatem [illegible], vt [illegible] multorum charitas [illegible] refrigescat, vbi est [illegible] pax & vnitas, [illegible] tentiarum atque animorum diuisio. Constat verò maximam esse [illegible] rum diuisionem, vbi solæ Protestantium sectæ vigent [illegible] sit [illegible] sola C[illegible] prædicatur. Diuisio autem quæ propter fidem diuersam [illegible] & acerbissima.

Cum

Cùm igitur nulla vnquam hæreſis in tot partes abierit, quot ex vna Lutheri ſchola dicuntur produiſſe; adeò vt alij triginta, alij multò plures ſectas enumerent, quæ initio à Lutheri defectione ducto, in Germania & Britannia pullularunt: cumque hæ omnes ſectæ ſeſe mutuò petant & oppugnent, cùm Lutherani Zuinglianos, Oſiandrini Lutheranos, Vbiquitarij ſeu Brentiani Caluiniſtas, Caluiniſtæ Anabaptiſtas & Svvenckfeldianos, Libertini Maioriſtas, Trinitarij hos omnes perſequātur: qui poteſt fieri, vt inter tot diſſentientes de religione ſententias, charitas multorum nō refrigeſcat? Minus enim diligit proximum ſuum, qui credit illum alienum eſſe à Deo, in quo ſolo diligi debet, quàm is qui eandem cum proximo ſuo fidem ac ſpem habet.

Magis igitur eorum qui ab Eccleſia Romana defecerunt, refrigeſcit charitas; quàm Catholicorum inter ſeipſos. Nam qui defecerunt ab Eccleſia Romana, litigant ſine vlla ſpe futuræ vnquam pacis aut conciliationis, quia nullum iudicem audire volunt, cuius ſententia litibus eorum finis imponatur.

Verùm Catholici partim omnes in qualibet fidei cauſa id ipſum ſapiunt; partim, ſi fortè qua in re diſſenſerint, iudicem viſibilem admittunt, nempe Romanum Pontificem, aut conciliū œcumenicū, cuius ſententiæ ſub pœna æternæ damnationis obediendum ſibi eſſe credunt. Itaque cùm nullæ ſint omnino Catholicorum hæreſes, quia nulla eſt eorum pertinax diſſenſio: charitas inter illos minus refrigeſcit, quàm inter Proteſtantes.

Iam quod ad vitam & mores attinet, certiſſimum etiam eſt, minore cum Dei metu Proteſtantes, quàm apud Catholicos agi. Eſt autē *initium ſapientiæ timor Domini.* Et quanquam *perfecta charitas timorem* illum ſeruilem *foras mittat:* tamen vbi timor ille non præceſſit, nec ſubſequi perfecta charitas (quia initio ſuo caruit) nec eum timorem qui nullus erat, foras mittere poteſt. Non eſt autem Domini timor, quoad operationem vllam, apud Proteſtantes; quia ſimul ac in Deum credunt, certò ſibi promittunt, ſe propter Chriſtum ſaluatos, & ſtatim ex prædeſtinatis eſſe, quicquid quantumlibet iniquè delinquant. Quapropter etiamſi fornicētur, homicidia & adulteria committant, blaſphement & maledicant Deo atque hominibus: tamen ſi credant, Chriſtum pro ipſis ſpecialiter eſſe mortuum, ſtatim per eam fidem expiari ſe dicunt à peccatis illis. Timendum ergo id tantùm putant, ne fortè non firmiter credant in Chriſtum. Atqui oportebat non ſolùm de fide, verùm etiam de operibus timere, quia iubemur *operari ſalutem noſtram: operari* (inquam) *in timore & tremore.* Nā Deus Roman. 2.
reddet vnicuique ſecundùm opera ſua. Quod quoniam Proteſtantes non credunt, ideò apud illos abundat iniquitas, & refrigeſcit charitas. Præterea quoniā opera nihil coram Deo, quod æternum ſit, mereri putant: idcirco ſolicitè non operantur quaſi *coram Deo*, ſed tantùm ficte & ſimularè quaſi coram hominibus.

Quò etiā pertinet, quòd ſecretā illam confeſſionē, quæ maximè omniū rerum impediebat regnum peccati, & iniquitatem ſuſtulit, iſti minimè neceſſariā eſſe dicūt. Sancti quidem & perfecti iubemur eſſe, ſicut Pater noſter cæleſtis perfectus eſt, qui ſanè perfectus & ſanctus eſt, nō credendo, ſed faciendo. *Qui enim facit iuſtitiā* (inquit Ioannes) *iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt.* Quòd ſi quis in crimen aliquod incidat, pœnitentiā agere debet, & *contriſtari* 1. Ioan. 3.
ſecundùm Deum, quæ res ſalutem ſtabilem operatur. Nō poteſt verò modus inſignior excogitari, quo de peccato veram triſtitiam ſuſcipiamus, quàm ſi eò vſque fœditatem peccati ma- 2. Cor. 7.
gnitudinemque cōſideremus, vt quicquid in illo contra charitatem Dei & proximi exiſtit, id numero, pondere, menſuraque ſua examinemus, accurateque perſpectum habeamus. Quod vtique eximiè fit, dum verè credimus, nos debere peccata noſtra miniſtro Chriſti apertè ac plenè exponere, vt ab illo & fidele conſilium, & medicinam cæleſtem capiamus, qua nos à vinculis diaboli abſoluat, & Chriſto iterum conciliet. Nam qui Deo ſoli peccata ſua exponenda eſſe ſtatuit, nec facilè tam ſolicitus erit, vt de illorum vel numero vel pondere altè cogitet, quia Deum intima ſua melius ſe noſſe non ignorat, & præterea non abſoluetur omnino à peccatis ſuis, quia miniſtrum reconciliationis à Chriſto datum contemnit, à quo tamen quicquid non ſoluitur in terris, id ligatum manet in cælis. Ioann. 20
Ex iſta particulari confeſſione coram Dei ſacerdote neceſſariò facienda, & dolor verus de peccatis oritur, & verecundia peccanti non inutilis, & ſalutaris accuſatio ſuiipſius, & eius quod ablatum eſt, debita reſtitutio, & cautio maior abſtinendi deinceps à peccatis; &, quod omnium caput eſt, confertur abſolutio ſacramentalis: vt meritò dixerim, nulla vnquam re aut magis reſtrictum eſſe iniquitatis & malitiæ, aut magis dilatatum charitatis & iuſtitiæ regnum, quàm ex hac ſecreta confeſſione, quam Proteſtantes omnino ſuſtulerunt. Quid multis? Quæcunque aut iniquitatem cohibent, aut charitatem promouent, ſiue illa ſint ieiunia, orationes, eleemoſynæ, ac ſacrificium Euchariſtiæ, ſeu pœnitentia, confeſſio, & ſatisfactio: ea omnia irrident & contemnunt Proteſtantes. Vnde fit, vt ſumma ſit apud illos impunitas peccandi, ſumma libidinum laxatio, ſumma iniqui-

tatis

ritatis abundantia, charitatis autem maxima restrictio: necesse vt sit, Protestantes hac potissimùm ex re deprehendi ad Antichristi societatem pertinere.

Nonus modus.

Ex omnibus quæ in hoc mundo testimonium perhibent de Christo, nihil est quod cum Ecclesia ipsius iure conferri debeat. Illa enim sponsa est vnigeniti, vtpote *caro de carne, & os de ossibus eius*. Propter illam sacra omnia instituta, & charismata diuina de cælo in terras demissa sunt. Cùm ergo Protestantes illam Christo eripere conentur, dicentes eam Ecclesiam, quæ in gentibus multis tot iam seculis regnauit, quæ tot Episcoporum cathedras tam stabiles tanto spatio exhibuit, quæ in concilijs œcumenicis toties conuenit, quæque Christum Deum & hominem tanto consensu, tam diu in ouili vno, sub vno Pastore primo confessa est, non esse veram Dei sponsam, verùm aliam nescio quam nuperè terra natam, aut etiam ex abysso crutam, quæ nunquam prius visa, nunquam cognita est; quæ nec gentes multas obtinuit, nec varias Episcoporum cathedras possedit, nec generalia concilia congregauit, nec ouile vnum, aut vnum Pastorem primum in terris habuit, aut etiam habere debuit, quæ perturbata est & confusa, quæ sacrificio publico & sacerdote caret, quæ nec à peccatis verè expiatur, nec iustitiam inhærentem habet, sed verè fœda & deformis, post Christi etiam sacramenta dignè suscepta, perseuerat. cùm ergo Protestantes pulcherrimam illam sponsam Christo auferre, & hanc distortam substituere conentur; dico, eos nihil amplius Antichristo faciendum relinquere, quàm vt Christum ipsum nominatim oppugnet. Etenim cùm sint duo in carne vna, Christus & Ecclesia, & hæc illi testimonium perhibeat, memoriamque eius renouet in vniuerso mundo, secundùm quod scriptum est (Ioann. 15.) *Vos testimonium perhibebitis de me*. &, (Actor. 1.) *Eritis mihi testes vsque ad vltimum terræ*: cumque Ecclesia (Psalm. 44.) Christo spondeat, *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatione & generationem: propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi*: nunc tamen aspectabilem illam atque vniuersalem Ecclesiam à Christi latere diuellere, & aliam inuisibilem ac priuatam pro illa supponere; hoc tantæ vel contumeliæ vel iniuriæ plenum est, vt nihil addi possit, præter illam blasphemiam quæ ipsius Antichristi propria existit, *vt neget Iesum Nazarenum esse omnino generis humani liberatorem*.

Dicebant quidem Donatistæ, *perisse Ecclesiam de toto orbe terrarum, & in sola Donati parte remansisse*. Nunquam tamen eò audaciæ peruenerunt, vt dicerent, Ecclesiam Christi vel vno momento adeò ignotam extitisse, vt omnino videri aut demonstrari non posset. Habebant enim trecentos Episcopos & amplius in Africa suæ factionis; habebant etiam aliquot in vrbe Roma, licet non cum Ecclesia Romana communicantes, vt Optatus annotauit. Verùm Protestantes tam miseram Ecclesiam nobis iam obtrudunt, quæ ante Lutheri schisma nullam habebat in mundo gentem, aut prouinciam, imò nullum templum, aut domum, in qua Christum coleret, nullum Episcopum qui euangelizaret ac præsideret, nullum presbyterum qui baptizaret aut Eucharistiam conficeret, nullum diaconum qui ministraret, nullum hominem qui verbum Dei audiret, qui sacramenta susciperet aut fidem confiteretur.

Miserabilis Protestantium Ecclesia.

Postremò talem Christo Ecclesiam Protestantes attribuunt, vt si (quod valde verisimile videtur) illis adhuc in terra degentibus adueniat Antichristus; necesse habeant confiteri, suam istam non esse veram Messiæ Ecclesiam, ac propterea parati sint nouum Messiam cum noua eius Ecclesiá suscipere. Sic enim ex scripturis cum Protestantibus disputabit Antichristus, vt multa legis & Prophetarum testimonia producturus sit, vnde probet, Ecclesiam Messiæ magnam, illustrem, & conspicuam esse debere. Ac sanè Prophetæ passim testantur de omnium gentium accessione ad Christum, deq; sublimitate & splendore Ecclesiæ Christi. Deinde inferet Antichristus: At talis (ô Protestantes) vestra Ecclesia nec iam est, nec vnquam fuit. Non enim aut iam in Græcia, in Asia, in Syria, in Africa, aut in nouis Indijs cognoscitur, aut in ipsa Germania & Anglia, ante hos sexaginta annos, cognita fuit. Porrò vbi hoc manifestissimum ex Annalibus temporum præteritorum fecerit, mox adiiciet: Romanam Ecclesiam, quæ talis videbatur fuisse qualem Prophetæ describunt, vos ipsi probe nostis, veram Dei Ecclesiam non esse. Ita enim iam diu edocti estis, & ita in hodiernum diem creditis. Aliquam verò Ecclesiam esse debere, omnino fatemini. Venite ergo ad me, & ostendam vobis Ecclesiam quæ nũquam defecit, sed in multis etiam gentibus perpetuò floruit. Iudæi enim iam inde ab euersione templi sui in multas gentes dispersi retinuerunt semper verum sacramentũ circumcisionis. Illi semper habuerunt synagogas & in Syria, & in Ægypto, & in Europa. Illi per tot secula expectarunt Messiam suum & vestrum, qui nunc demum aduenit, qui nunc etiam in gentibus gloriosam sibi Ecclesiam acquiret. Huius igitur Ecclesiæ membra si fueritis, æternam salutem vobis promitto: sin illam recusaueritis, certissimè scitote, vos æternis supplicijs afficiendos esse. Hæc si dixerit

Disputatio Antichristi cum Protestantibus.

nouus

nouus ille Messias, cùm Protestantes negare non potuerint, quin verissimum sit, ipsorum Ecclesiam defendi non posse: aut cogentur ad Romanam Ecclesiã redire (quod faxit Deus) aut ad Antichristum se conferent, *hominem illum peccati, filium perditionis, quem Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Vt autem clarius appareat, quàm difficulter Protestantes hanc Antichristi argumẽtationem effugere queant, quamque absurda sit, & à scripturis aliena cogitatio illa quam de Christi Ecclesia conceperunt: non abs re erit, instituere aliquam hac de re disputationem. Quæro igitur, vtrum Ecclesia Protestantium non sit obscurior & vilior, quàm Iudæorum Synagoga vnquam fuerit, aut adhuc sit? Quoniam autem responsio paulo prolixior erit; age, proponamus breuiter, quod postea pluribus verbis confirmaturi sumus.

Cùm Ecclesia Christi secundùm prophetias debuerit illustrior esse, quàm Synagoga Iudæorum; tamen si Lutheranorum, aut Caluinistarum Ecclesia vera esset, ea fuisset multo miserabilior & fœdior, quàm vnquam Iudæorum Synagoga fuit: quodq; illa Eliæ verba (Ego relictus sum solus) non de regno Iudæ, aut fidelibus qui vspiam essent, sed tãtùm de populo decem tribuum accipienda sunt.

CAP. LXIII.

NEmini vel mediocriter in sacris literis versato ignotum esse potest, duplex omnino esse Testamentum: vnum vetus, alterum verò nouum. Illud per Moysen Synagogæ Iudæorum; hoc verò per Christum Christianorum Ecclesiæ datum est. In vetere Testamento præfigurabatur nouũ: in nouo autem finitur & completur Testamentũ vetus. In vtroq; cùm timor & amor Dei sit; tamen *in vetere timor, in nouo amor præualet.* Illic temporalia bona tanquam carnalibus & paruulis promittebãtur, in quibus occultabãtur etiam æterna: hîc tanquam adultis & spiritualibus promittuntur æterna bona, quibus ornamẽti causa externæ quædam dotes adiunguntur. Ibi non deerant quidam boni & iusti: neq; hîc desunt mali quidam & impij. Iustis omnibus eadem vtrobique fidei charitatisq; interna dona tribuuntur. Earum autem virtutum & donorum causæ instrumentales & Sacramenta visibilia ibi alia erant, & hîc alia sunt. Ibi tot numero, & tam grauia obseruatu secundùm literam, *vt vix quisquam ea posset portare.* Corporali enim labore potissimùm implebãtur, & ideo ad *legem factorum* pertinebant: hic verò tam pauca numero sunt, & ea tam efficacia in conferendo gratiam, vt spiritali potius suauitate, quàm corporali fatigatione impleantur, & ideo ad *legem fidei* pertinent. Licet enim tam in vetere Testamento fides viua, quàm in nouo etiam perfecta opera necessariò requirantur: tamen ibi lex vetus, quæ opera & facta imperabat, fidem viuam simul dare non poterat. Vnde illa *velut pædagogus ad Christum duxit, ipsa verò nihil ad perfectum adduxit:* hîc autem lex noua (quæ per Spiritum sanctum diffusa est in cordibus nostris) *fidem, quæ per charitatem operetur*, gratis ante omnia dans, gratiam faciendi quod iubetur, à Deo per Christum impetrat. Per gratiam verò Christi decalogum seu legem mandatorum impleri pauci olim sciebant, nunc omnes Christiani sciunt: quamuis non omnes rem in opus deducant, *quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras magis quàm lucem.*

[Margin notes: Gal. 4. Heb. 8. & 9. Iohan. 3. 1 Corint. 10. — August. De morib. Eccl. Cathol. lib. 1. cap. 28. — Actor. 15. Rom. 3. — Galat. 3. Hebr. 7. Galat. 5. — Ioan. 3.]

Quæ cùm ita sint, meritò Isaias de hoc nostro acceptabili tempore clamat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Nam & illa non minima est differentia inter vetus & nouum Testamentum, quòd vetus cum vno populo Iudæorum, hoc est, cum posteris Iacob feriebatur; nouũ verò cum omnibus gentibus & linguis feritur, quæ credituræ sunt in Christum. Quantum ergo inter Moysen & Christum, inter legem & gratiam, inter vnam gentem & omnes, inter Palæstinam & vniuersum orbem terrarum interest; tanto maior est & gloria & multitudo eorum qui legem fidei sub Christo, quàm eorum qui legem factorum sub Moyse profitebantur: adeò vt maior hodie sit etiam impiorum gloriatio, quoad externam Sacramentorum participationem, quàm olim iustorum fuit. Nam vetus Testamentum sanguine hircorum & vitulorum confirmabatur, eoq; populus est aspersus: nouum autẽ ipsius Christi sanguine sancitur, idq; nobis etiam in testimonium & *commemorationem mortis Domini* relinquitur. *Bibite* (inquit) *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Nam hoc tantum Sacramentum Deus ad tempus concessit etiam impijs qui in Christi Ecclesia viuunt, non ob ipsorum, sed ob Christi gloriam, cuius fidem profitentur. Quòd si Deus filium, Christus verò sanguinem suum nobis in Sacramento dedit; quid putandũ est de reliquo? Quàm gloriosam illic putabimus fore Ecclesiam, vbi non tantùm Dei nomen (vt olim in templo Hierosolymitano) sed etiã sanguis filij Dei ponitur, & reipsa participatur? Iámne latibula, & desertum, & penetralia, & Ægypti seruitutem, & decies plus quàm Babylonicam captiuitatem expectabimus? Talem enim Christi Ecclesiam fingunt Lutherani: sed non talem describunt Prophetæ, lex & Euangelia. *Parum est* (inquit pater ad filium) *vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob & feces Israël conuertendas?*

[Margin notes: Isaiæ ca. 11. & 60. — Exod. 24. — Isaiæ 49.]

Esaiæ 54. Galat. 4. Rom. 7. Ephes. 5. *conuertendus? Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* Et iterum ad Ecclesiam ex gentibus congregandam exclamat: *Lætare sterilis, quæ non paris; erumpe & clama, quæ non parturis: quia multi filij desertæ magis, quàm eius quæ habet virum. Vir autem Synagogæ lex Mosaica fuit*, at nostræ Ecclesiæ sponsus & vir Christus ipse est. Quantò

Hebr. 1. & 3. ergo Christus Moysi, hoc est, dominus seruo præstat; tantò Christi Ecclesia præ Synagoga illustrior est, & tam intus quàm foris ornatior. Vnde Apostolus de gloria eius ministerij, quod noui Testamẽti proprium est, agens; gloriosam quidem Synagogam in suo genere

2. Cor. 3. te fuisse, non negat; sed obscuram tamen & ignobilem, præ gloria Ecclesiæ Christi. *Quòd si ministratio* (inquit) *mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intẽdere filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur; quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?*

Ne verò totum hoc tantùm de gloria intrinseca, hoc est, de fide, spe & charitate dictum putes; animaduerte, quod agitur de ministerio ipso noui Testamenti, quod externum est.

2. Cor. 4. Ibi enim ait: *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu.* Et postea: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.* De prædicatione ergo ministrorum noui Testamenti agitur, quæ illustrior multò in Ecclesia Christi debet esse, quàm vnquam fuit in Synagoga. Vnde ibidem Apostolus ait: *Epistola no-*

2. Co. 3. Psal. 18. Rom. 10. *stra vos estis scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Hæc est verè noui Testamenti gloria, vt præter intrinsecas animi virtutes, *etiam in omnem terram exeat sonus prædicatorum, & in fines terræ verba eorum*, vtque quod Isaias de Baptismo Ecclesiæ Chri-

Esaiæ 60. sti ait, semper impleatur: *Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim & regnum quod nõ seruierit tibi, peribit.* Cùm igitur vna gens & vnum regnum seu populus vnus perpetuò seruierit Synagogæ, infinitis partibus plures gentes & populi perpetuò seruient Ecclesiæ Christi; nec vnquam cessabit in ea aut clarissima prædicatio, *quæ sciatur ab omnibus hominibus*, aut Ba-

1. Reg. 2. ptismus, per quem iugiter gentes intrent in Ecclesiam. *Loquens locutus sum* (ait Dominus ad Heli) *vt domus tua, & domus patris tui* (hoc est, Sacerdotes Synagogæ) *ministrarent in cõ-*

Qui cõtemnunt Christum, erunt ignobiles. *spectu meo vsque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum.* Et post: *Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem* (hoc est, Christum Iesum, qui per Sadoch figuratur) *qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem* (id est, Ecclesiam, seu ministros noui Testamenti) *& ambulabit* (domus illa) *coram Christo meo cunctis diebus.* Hic ipse Christus opponitur Heli, domúsque seu ministri Christi, domui Heli seu Leuitarum. Isti cessabũt à ministerio, adueniente Christo: at ministri Christi non cessabunt à ministerio noui Testamenti, donec mundus finiatur. Quis hic non videt, Ecclesiam seu ministros noui Testamenti tantò magis præferri Leuitarum ministris, quantò ipse Christus præfertur Aaron sacerdoti aut posteris eius? Ac domus quidem Aaron poterit fortè infidelis esse; ex eóque sacerdotium ab vna familia in aliam, ab Abia-

3. Reg. 2. thar in Sadoch translatum est. At Iesu Christi domus in perpetuum fidelis erit, & *ambulabit coram Christo cunctis diebus.*

Eòdem pertinet, quòd cùm populus Israël à Babylone reuersus inciperet quidem ædificare templum Domini, non videret autem illud in gloria ea quam habuit quando primùm

Aggæi 2. Hebr. 12. à Salomone ædificatum erat; tunc Aggæus Propheta fidelem populum sperato aduẽtu veri Messiæ consolans: *Adhuc* (inquit) *vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, & mare & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domũ istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum: magna erit gloria domus istius nouissimæ, plusquàm primæ, dicit Dominus exercituũ. Et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Si tem propositã rectè perpendas, animaduertes, nõ de materiali domo agi, sed de Christi Ecclesia, quæ spiritualis domus Dei est; vt hic sit sensus Prophetæ: Maior erit gloria Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ fuit, quæ in typum & figuram eius præcessit. Ac sane quis dubitaret, veritatem imagini, ac multò magis vmbræ dumtaxat, præferendam esse?

Si ergo maior est Ecclesiæ quàm Synagogæ externus etiam splendor; nunc restat, vt quãtus fuerit splendor Synagogæ, accuratè perpendamus. At Synagogam constat ab exitu filiorum Israël ex Ægypto incipientem ad Christum vsque ita perdurasse, vt nullum prætererit temporis momentum, in quo populus Dei vel digito demonstrari non potuerit. Vixit enim populus Israël sub Moyse primùm in deserto, mox sub Iosue vsq; ad ingressum in terram Chanaan. Deinde verò in eadem terra sub Iudicibus & Regibus de tribu Iuda, vsque ad captiui-

ad captiuitatem Babylonicam. In ipsa etiam captiuitate egit in Babylone tam apertè, vt nemo vicinorum ignoraret, ibi esse tum Prophetas, tum Sacerdotes, & populum reliquum, qui profitebatur cultum vnius Dei secundum legem Moysis. Imò inde etiam populus redijt vnà cum ordinarijs ducibus suis *Zorobabele filio Salathiel duce Iuda, & Iesu filio Iosedec* [Aggæi 1. & 2. Esdræ 3. & 2.] *Sacerdote magno*. Itemque postea cum scribis, *Esdra & Nehemia*. Porrò à captiuitate vsque ad Christi aduentum semper egit Dei populus in terra Chanaan, primum sub Pontificibus & ducibus, deinde sub Regibus; ita vt Christus iam adueniens non modò in templo Salomonis, tanquam in suo, doceret, verùm etiam diceret, *Salus ex Iudæis est*. Quibus ita posi- [Ioan. 4.] tis, efficitur, vt Synagoga nunquam latuerit, aut cognitionem hominum effugerit à primo exitu filiorum Israël ex Ægypto vsq; ad Christi aduentum, qui nouam ex gentibus Ecclesiam reliquijs Iudæorum inseruit, *condens duos populos in semetipso angulari lapide*. Multo [Ephes. 2.] igitur minus vlla ratione fieri potuit, vt Ecclesia Christi per vllum tempus etiam minimum latuerit, aut cognitionem hominum effugerit ab ipsius primo aduentu, vsque ad secūdum, *in quo reddet vnicuique secundùm opera sua*.

Percurre singulas generationes a Moyse vsq; ad Christum, quod fuit spatium annorum circiter mille quingentorū. In hoc toto spatio nullus mensis aut dies pertransijt, in quo non facillimè ostenderim populum Dei. Nam si quæras de quolibet mense, die, aut hora illius temporis, vbi hoc aut illo tēpore erat Dei populus: respondebo, aut in deserto erat (si de illis 40. annis agatur) aut in ipso ingressu est, aut in ipsa terra Chanaan, aut in Babylone, idque aut sub illo, aut hoc tyrāno, aut nominatim sub hoc iudice, Rege, Sacerdote. Deinde cum multi fuerint & in terra Chanaan, & in Babylone alieni a Deo: facile respondebo, illū esse populum Dei, qui tribum Leui sectatur, qui circa Arcam Dei & Tabernaculum fœderis in terra Chanaan agit, qui templum Salomonis in Ierusalē obseruat: in Babylone verò illum, qui credit & adhæret Iosedec sacerdoti magno ac Iesu filio eius, ac Prophetis *Danieli, Aggæo, Zachariæ, ac scribis Esdræ & Nehemiæ, & duci Zorobabeli*, quiq; profitetur spem reditus [Iere. 25. Aggæi 1.] in Ierusalem secundùm verbum Ieremiæ Prophetæ: *Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedec Sacerdos magnus, & omnes reliquiæ populi vocem Domini Dei sui. Et verba Aggæi Prophetæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos, & timuit populus à facie Domini*. Quare si quis per totum mundum voluisset hoc tempore ad populum Dei se adiungere, ac proselytus fieri, semper liberum erat id facere. Longè igitur magis oportuit hoc idē euenire Christianis, quibus longè maiora & promissa & donata sunt. *Sine pœnitentia enim sunt dona* [Rom. 11.] *Dei & vocatio*. Neq; verò fideles sumus, quia ex præcedentibus operibus hoc meriti sumus, sed quia Deus ita iurauit Patri nostro Abrahæ, & quia propter semetipsum ita promisit & [Lucæ 1. Malach. 1.] compleuit. *Ab ortu enim Solis* (inquit) *vsq; ad occasum magnum est nomen meū in gentibus, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus*. Qui autem statuit, veram Ecclesiam Christi fuisse aliquot seculis ignotam, is minorē infinitis partibus Christi, quàm Moysis gloriam in hoc mundo esse docet. *Moyses enim à temporibus antiquis* [Actor. 15.] *habet in singulis ciuitatibus, qui eum prædicent in Synagogis, vbi per omne sabbatum legitur*. Nam & vsq; in hodiernum diem Moyses legitur in Synagogis Iudæorum. At Christi Ecclesiam ita miseram & miserabilem vos Lutherani & Caluinistæ, cùm sitis Christiani (Iudæis ipsis hac in parte cæciores) proponitis, vt in vniuerso mundo per plura etiam secula non possit nominari ciuitas, vrbs, oppidum, vicus, imò ne domus quidem aut familia vna, etiam nunc hic, nunc illic degens, vbi sciatur populum Dei vixisse, verbum salutis audiuisse, aut Sacramenta Christi secundùm vestram doctrinam accepisse. Hæccine est illa *maior gloria domus* [Aggæi 2. Isaiæ 54.] *secundæ, quàm primæ*; Ecclesiæ, quàm Synagogæ; Christi, quàm Moysis?

Si Protestantes nihil habent æqui boniq; quod respondeant, sed post Lutherum suū ad [3 Reg. 19.] exemplum Eliæ confugiāt, ac illius verbis dicant, *Prophetas, Sacerdotes, Seniores, Reges, Principes, Pharisæos, Sadducæos, omnes Eliæ temporibus errasse & ignorasse*: ex eoq; inferant, potuisse etiam in diebus istis euenire, vt licet multa millia virorum verè fidelium essent, id tamen [Lutherus de Votis mona. tom. 2. f. 297. b.] cæteri fideles ignorarent: huic exemplo sic ego me satisfacturum promitto, vt illos id pudeat protulisse. Recordentur primum, si quid in Synagoga rude, si quid imperfectum, aut [I. Heb 12.] horrendum erat, id in Ecclesia Christi non eodem modo euenire posse. *Non enim accessistis* [Status veteris testamenti.] (ait Apostolus) *ad tractabilem montem, & accēsibilem ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam, & tubæ sonum, & vocem verborum, quam qui audierunt, excusauerunt se, ne eis fieret verbum: non enim portabant, quod dicebatur, & si bestia tetigerit montem, lapidabitur, & ita terribile erat quod videbatur, Moyses dixit, Exterritus sum & tremebundus) sed accessistis ad Sion mon-* [Status noui Testamenti.] *tem, & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cælestem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, et iudicem omniū Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & Testamenti noui mediatorē Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quàm Abel. Videte ne recusetis loquentem*. Et, *lex quidem per Moysem data est, gratia* [Iohan 1. 2. Cor. 3.]

& veritas per Iesum Christum facta est. Nam si ministratia dānationis in gloria est, multo magis abundat ministerium iustitiæ in gloria. Nam ne glorificatum est quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur, in gloria est: multo magis quad manet, in gloria est. Et pōst: *Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu.* Cùm ergo Christus impleuerit legem, idq; quod erat in ea minus perfectum, in sua Ecclesia perfectum reliquerit; (*nam vetera transierunt, & facta sunt omnia noua*) cùm iam is *qui corde credit ad iustitiam, confiteatur etiā ore ad salutem*: etiamsi olim vnus quispiam fidelis de alterius fide nihil sciisset, non tamen inde rectè concludas, hoc idem nunc fieri. Clamat enim Dominus ad Ecclesiam suam ex gentibus congregatam: *Noli timere, quia non confunderis, neq; erubesces.* Et infrà: *Ad punctum in modico dereliqui te* (antequam Ecclesia mea esses) *& in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noë istud mihi est, cui iuraui, ne inducerem aquas diluuij vltrà super terram: sic iuraui, vt non irascar tibi, & non increpem te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miserator tuus Dominus.* Et iterum: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui: nō vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea.* Tum autem Christus ipse inquit, *Ciuitas supra montem posita non potest abscondi: Qui non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Portæ inferi non prœualebunt aduersus eam. Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et domus Dei columna est & firmamentum veritatis.* Quomodo autem vel audire Ecclesiam sub pœna æternæ damnationis iubebimur, vel ea firmamentum veritatis foret, si posset fieri, vt aliquando nos lateret? Itaque tametsi darem Lutheranis, hoc in diebus Eliæ factum fuisse, quod illi obijciunt; tamē ex vmbræ imperfectione velle statum perfectæ veritatis oppugnare, hoc profectò est Christo Moysem præferre, Legemque adhuc non esse impletam contendere.

Math. 5. 2. Cor. 5. Rom. 10. Isaiæ 54. Isaiæ 61. Math. 5. Matth. 18. 16. & 28. 1. Tim. 3.

2. Deinde ne hoc quidem de Elia ita se habet, quemadmodum illi affirmant. Non enim id agit Elias in illis verbis, vt neminem præter se fidelem aut esse, aut à se cognosci dicat. Nam de ijs tantùm qui erāt in decem tribubus, loquebatur; atq; haud scio, an de omnibus illis. Ita enim verba eius extant, velut de solis loqueretur Prophetis in Israël: *Altaria* (inquit) *tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus.* Vtique solus Propheta veri Dei. Nam & ita seipsum interpretatus est antea, cùm ad populū diceret: *Ego remansi Propheta Domini solus, Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.* Quanquam de hoc nihil moror, vtrum de solis Prophetis, an etiam de cæteris fidelibus loquatur, modò id concedatur (quod sanè certissimum est) eum non de omnibus Iudæis aut fidelibus loqui, sed de ijs tantùm, qui erant in Israël, hoc est in decem tribubus, qui aliàs dicebātur Samaria vel Ephraim. Cum enim à diebus Ieroboam ob ambitionem ipsius discessio à cathedra Moysis & à templo Hierosolymitano facta esset, ac propter tyrannidem omnium propè Regum Israël, & maximè Iezabel, pauci fidem perfectè in ea gente confiterentur: tunc Elias conquerebatur, *se relictum esse solum*, vel quòd nullum alium Prophetam, vel etiam quòd nullum alium, aut certè quasi nullum iustum & perfectum, *quem zelus domus Dei comederet*, præter se in Regno Israël cognouerat (inquam) Israël. Nam in regno Iuda non ille solus, sed alij etiam permulti tam priuatim quàm publicè permultos cognouerant, qui templum Dei adirent quotidie, ac sacrum ibi secundùm legem facerent. De regno igitur Samariæ duntaxat Elias agit. Quæ interpretatio certissima redditur per ipsas scripturæ sacræ circumstantias. Nam primùm constat, *Achab filium Amri* fuisse Regem Israëlis, seu decem tribuum: duxisse etiam vxorem *Iezabel filiam Ethbaal Regis Sidoniorum*. Illam autem persecutam esse Eliam Prophetam, & quæsisse animam eius. Vnde factum est, vt de illo Samariæ regno diceret, *Dereliquerunt pactum Domini filij Israël*: filij inquam, Israël, hoc est, decem illæ tribus, quæ, quoniam maior pars filiorum Iacob erant, solæ iam obtinuerunt nomen Israël, cùm aliæ tribus (Leui, Beniamin & Iuda) Regnum Iuda potius à regali tribu, de qua & Dauid fuerat, nominarētur: *Recessit* (*Israël* inquit) *à domo Dauid vsque in præsentem diem.* Deinde cùm Elias dicat, *Altaria tua destruxerunt*; constet autem, altaria in Ierusalem iam nec fuisse destructa, nec potuisse ab Israëlitis destrui, propter tribus illas quæ in fide persistiterunt, quæque pro templo Domini decertabant necesse est, vt Israëlitæ intelligantur illa destruxisse altaria, quæ olim *Abraham, Isaac & Iacob*, cæterique Prophetæ, dum peregrinarentur, exstruxerant. Quod ipsum & apud Eucherium reperitur notatum, & ex ipsis Regum libris cernitur. Cùm enim Elias conuocasset populum in monte Carmeli, vt per miraculum ostenderet, non Baal, sed Dominum esse Deum: *accedente* (inquit scriptura) *ad se populo, curauit altare Domini, quod destructum fuerat.* Ex quo in-

Nota. 3. Reg. 19. 3. Reg. 18. 3. Reg. 12. Nota. 3. Reg. 16. 3. Reg. 19. 3. Reg. 12. 3. Reg. 19. Nota. 3. Reg. 18.

quo intelligimus, fuisse quoddam altare Domini antè extructum in monte Carmeli, quod
Schismatici postea destruxissent, vt nunc Pseudoëuãgelici altaria Domini per omnes, quas
possunt, Ecclesias impiè demoliũtur. Quod olim impunè factũ esse, tam molestũ Eliæ fuit,
vt inde coniecturã faceret, se solũ in Israël relictum esse, qui ab idololatria foret immunis.

Tertiò Elias addit: *Et Prophetas tuos occiderunt gladio.* Vtique id non fecit Rex Iuda, qui
regnauit in Ierusalem. Nam *Asa* (qui aut tunc, aut nõ multo antè regnauit in Iuda quadra-
ginta & vno anno) *fecit rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius, & abstulit ef-* 1.Reg.15.
feminatos de terra, purgauitq́; vniuersas sordes idolorum, quæ fecerant patres eius. Excelsa autem
non abstulit: veruntamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis. Et intulit ea
quæ sanctificauerat pater suus, & vouerat, in domum Domini, argentum, & aurum, & vasa.
Porrò *Achab* regnauit super Israël anno tricesimo octauo Asa Regis Iuda. Mortuo autem 1.Reg.16.
Asa, *regnauit Iosaphat filius eius pro eo. Et viginti quinque annis regnauit in Ierusalem, & am-* 3.Reg.22.
bulauit in omni via Asa patris sui, & non declinauit ex ea, fecitq́; quod rectum erat in conspectu
Domini. Et iterum scriptura dicit: *Fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid* 2.Paral.17.
patris sui primis, & non sperauit in Baalim, sed in Deo patris sui, & perrexit in præceptis illius, et
non iuxta peccata Israël. Confirmauitq́; Dominus regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda mu-
nera Iosaphat, factæq́; sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria. Cumq́; sumpsisset cor eius audaciam
propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno Regni sui, misit
de Principibus suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanaël, & Michæam, vt docerent
in ciuitatibus Iuda: & cum eis Leuitas Semeiam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asaël quoque, & Hæc tam publica doctrina Eliam latere non potuit.
Semiramoth, & Ionatham, Adoniamq́;, & Tobiam, & Thob-adoniam Leuitas: & cum eis Elisa-
ma, & Ioram sacerdotes, docebantq́; populum in Iuda habentes librum legis Domini, & circuibant
cunctas vrbes Iuda, atq; erudiebant populum. Et iterum: *Reuersus est autem Iosaphat Rex Iuda in*
domum suam pacifice, in Ierusalem. Cui occurrit Iehu filius Hanani videns, & ait ad eum: Impio 2.Paral.c.19
præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domi-
ni merebaris. Sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præpara- Bona opera Iosaphat.
ueris cor tuum, vt requireres Dominum Deum patrum tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Ierusa-
lem, rursusq́; egressus est ad populum de Ber-sabee vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad
Dominum Deum patrum suorum. Constituitq́; Iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis
per singula loca, & præcipiens Iudicibus, videte, ait, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudi-
cium, sed Domini, & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscũ, &
cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec persona-
rum acceptio, nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Leuitas & Sacerdo-
tes & Principes familiarum ex Israël, vt iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus
eius. Præcepitq́; eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam
quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cogna-
tionem, vbicumque quæstio est de lege, de mandato, de cæremonijs, de iustificationibus; ostendite eis,
vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes,
non peccabitis. Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præ- Pontifex præsidet.
sidebit: porrò Zabadias filius Ismahel, qui est Dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad Regis
officium pertinent: habetisq́; magistros Leuitas coram vobis. Confortamini, & agite diligenter: &
erit Dominus vobiscum in bonis.

Non temerè tot verba scripturæ sacræ proposui, vt ne Protestantes aut ignorantiam, aut
obliuionem prætexerent, tanquam ignorarent, quot millia fidelium fidem palam profiten-
tium essent in Iudæa tempore Eliæ prophetæ. Ac ne dicant, hæc quidem ita fuisse; ignorasse
verò ista Eliam: illud iam vnum quempiam ex Germanis rogauerim: Tu cùm in Germania
viuas, potésne ignarus esse, quam fidem Italia, te adhuc viuente, profiteatur? hoc est, nónne
probè nosti, vtrùm Italia fidem antiquã, an nouam; Apostolicam, an Lutheranã obseruet?
Ac tu quidẽ ab Italia propius aliquãtò abes. Quid ergo? Putásne in Hispania, aut in Anglia
paulò doctiorem esse quempiam Christianum, qui nesciat quid Romę agatur? Vtrúmne ibi
Lutherus & Caluinus in pretio sint, an excommunicentur? Si homines tam longè dissiti,
non tamen ignorant, quam fidem Italia, quámue vrbs Roma profiteatur; tu putas Eliam
prophetam in Samaria degentem nescisse quid ageretur Hierosolymis? Non sanè tam lõgè
absunt à Carmelo Hierosolyma, quantum est interuallum inter Angliam & Romam, imò
nec quantũ inter Augustã & Romã. Quid dico Augustã? Ne Mediolanum quidẽ, imò nec
Rauenna tam prope abest à Roma, quàm prope à Carmelo Hierosolyma. Deinde nobis for-
sitan non magnæ curæ plerumq; est, quid in Italia geratur. At Elias propheta necessariò de-
bebat solicitus esse quid ageretur Hierosolymis. Oportebat enim *omne masculinũ ter in an-* Exod.23.
no apparere coram Domino Deo suo. Nec dubitari fas est, quin id præceptum impleuerit Elias,
nisi maior aliqua vtilitas & ratio eum impediebat. Cùm ergo tantus Propheta, in loco præ-

Vertim tam vicino, quid in ea vrbe ageretur, ad quá ex præcepto legis ire debebat, ignorare
non poterat: sine omni cõtrouersia Elias optime sciebat, & altaria iam tũ stetisse in tẽplo Sa-
lomonis, regelq; *Asa* primũ, deinde *Iosaphat* rectã fidẽ coluisse, ac demũ Sacerdotes & Le-
uitas magna diligentia legẽ in varijs vrbibus docuisse, idq; adeò, vt vix vllo alio tẽpore tam
insignis professio fidei facta sit. Ac nimirũ Deus mire prouidet, vt cũ vna quapiam ratione
Ecclesia sua deprimitur, eodẽ ipso tẽpore alijs rationibus insigniter erigatur, vt ne tententur
fideles supra id quod ferre possunt. Mortuo autẽ Rege *Iosaphat, Iorã filius eius recessit à vijs*
2.Paral.21. *aui & patris sui, ambulauitq; in vijs Regũ Israël.* Ac tum quidẽ allatæ sunt ei literę ab *Elia Pro-
pheta,* in quibus scriptũ erat: *Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quoniam non ambulasti
in vijs Iosaphat patris, &c. ecce Dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo.* Nónne ex his
verbis liquidò apparet, *Eliã cognouisse vias Regum Asa & Iosaphat?* Nónne populũ quoq; sub
illis Regibus rectè ambulasse significat, cùm *Iorã* accusat, quòd habitatores Ierusalem for-
nicari fecit? Nam si prius passim fornicati essent, nõ tam Iorã fecisset Iudam & habitatores
Nota. Ierusalẽ fornicari, quã eos à fornicatione priore nõ cohibuisset. Ex quo apparet, tũ permul-
ta etiã centena millia fideliũ in Iudæa fuisse, quo tẽpore Elias conquestus est, *se in Samaria
relictũ esse solum*: tum eundẽ Eliã non ignorasse, tot centena millia in regno Iuda & in Ieru-
salem extitisse, cũ in epistola sua laudabilẽ & de rege Asa & de Iosaphat mentionẽ fecerit.
Non ergo de altaribus templi Salomonis, aut de tyrannide aliqua vel Regis Asa, vel Iosa-
phat, sed tantum de tyrannide Achab regis Israël, & Iezabel vxoris eius cõquestus est Elias.
Nec se vel in toto terrarũ orbe, vel etiam in tota Iudęa, sed tantũ in Samaria solum relictum
esse existimauit. Postremò idipsum probatur ex responso Domini ad Eliã: *Derelinquam* (in-
3.Reg.19. quit) *mihi in Israël 7. millia virorum. In Israël,* inquit, tot millia derelinquã. Etenim in Iuda
iam aliquot cẽtena millia (per ministeria tẽpli, per sacrificia, & per apparitiones suas coram
Domino ter quolibet anno) fidẽ vnius Dei profitebãtur. Nam statim vbi schisma & disces-
2.Paralip.11. sio à tẽplo Ierosolymitano per Ieroboã facta est, *Sacerdotes & Leuitæ qui erant in vniuerso Is-
raël, venerunt ad eum* (id est, ad Roboã regem Iuda filiũ Salomonis) *de cunctis sedibus suis, re-
linquentes suburbana & possessiones suas, & transeuntes ad Iudã & Ierusalẽ,* eo quòd abiecisset
Nota illud, Et posteri eius. *eos Ieroboam & posteri eius, ne sacerdotio Domini fungerentur. Sed & de cunctis fratribus Israël
quicunq; dederant cor suũ, vt quærerent Dominum Deũ Israël, venerunt in Ierusalem ad immolã-
dum victimas suas coram Domino Deo Patrum suorũ.* Nõ igitur Iudęa cultoribus legis caruit,
sed tantũ Samaria. Nec Elias hoc voluit aut cogitauit, quòd videlicet se cognouerit solũ fi-
delem in terra. Nouerat enim, Dei templũ in Ierusalem esse, nouerat & Regem Asa, & prę-
2.Paralip.17 cipuè Regem Iosaphat (in cujus diebus hæc dixerat) placuisse Deo illis diebus. Non ille tot
2.Paralip.19 3.Reg.18. millia Leuitarũ, non Michæã Prophetam, non Sacerdotes Elisãma & Ioram, nõ Amariam
Pontificem ipsum idololatriæ accusauit, nec illa vndecies centena & 60. millia, *quæ ad ma-
2.Paralip.17 num Regis Iosaphat erãt,* quæq; ei ministrabant sub 5. ducibus electis (exceptis alijs quos po-
suerat in vrbibus muratis, excepta etiam senũ, feminarum, puerorum & imbellium infini-
ta multitudine) non, inquam, hæc tot centena millia hominũ Elias aut à sua cognitione, aut
à spe in Deum exclusit, qui in fide venturi Messiæ legẽ Moysi ritè in Ierusalẽ obseruabant.
Insani estis Protestantes, si ita de Elia iudicatis. In Samaria ille erat (non in Iuda) cũ illa ver-
3.Regũ 18. ba loqueretur. A Rege Israël, & à Iezabele sibi tunc timebat. Ibi altaria destruebantur, ibi
Prophetæ occidebantur gladio (*nam interficiebat Iezabel Prophetas Domini*) ibi deniq; Do-
minus reliquerat sibi 7. millia virorum fidelium. Quibus ita constitutis, illud tantùm rectè
infertur (si tamen demus, Ecclesiam in hac re Synagoga præstantiorẽ non esse) fieri quidem
posse, vt in vna quapiã parte Ecclesiæ Dei, vel potius in regno quod semel fuerat de Eccle-
sia Dei, nesciatur ab alijs, quinam post schisma factum remaneant fideles, quantumlibet illi
multi sint. Sin ex eo concluseris, posse fieri, vt in tota Ecclesia remaneat quispiã vnus aut al-
ter fidelis, qui nesciat, an vllus alius præter se eiusdem fidei in vniuerso orbe existat: hoc, in-
quam, si concluseris, cæcus es, & à scripturæ sensu toto cælo aberras. Fingamus iam, solum
in VVittenberga fidelem fuisse Lutherum (hoc enim poterat in illo quidẽ oppidulo eueni-
re:) sed vt nullus in toto mundo locus existeret, in quo saltem alij tres fidem veram professi
fuerint vel ante Lutherum natum, vel eodem ipso tempore quo primùm ex Ecclesia Ro-
mana exijt; hoc dico nunquam potuisse accidere, præsertim in Ecclesia Christi, cum neq;
in vetere Synagoga idipsum euenerit. Equidem non negarim, quo tempore in Anglia (post
schisma nostris temporibus inchoatum ab Henrico Rege) Ioannes Episcopus Roffensis &
Thomas Morus gladio cædebantur, potuisse illos cum paucis præterea monachis iustè de
illo regno dicere: *Monasteria tua destruxerunt, & nos relicti sumus soli.* Sic enim videbatur
illis, cùm omnes Episcopi, Presbyteri, Monachi, Nobilesq; laici partim ob vitæ metũ, par-
tim ob spem lucri, adularentur Henrico Regi, ac fidei professionem palam desererent. Sed
tamen credo & illic fuisse aliquot millia, illis quidem viris, non tamen Deo, ignota, quæ re-
ctam fi-

ctam fidem sequebantur. At alioqui nec Morus, nec Roffensis ignorabât, quot prouinciæ, quot respublicæ, quot regna in transmarinis partibus eam fidem publicè profiterenrut, pro qua ipsi mortem subibant. Præclarum est illud Augustini & omni memoria dignum: *Incredibilis est cæcitas hominum, & omnino nescio quemadmodum credi posset esse in hominibus tanta peruersitas, nisi experimento verborum suorum factorumq́; patesceret, vsq; adeò se clausos habere cordis oculos, vt commemorent S. scripturæ testimonia, nec intueantur in factis prophetarũ, quemadmodum intelligenda sint verba prophetarum. Dixit Hierem. Quid paleis ad triticum, vt ipse recederet à paleis populi sui, in quas illa tanta & vera dicebat? Dixit Esaias: Recedite, recedite, exite inde, & immundum nolite tangere: Sed cur ipse in illo populo immunditiam, quam grauiter arguebat, in vna cum eis congregatione tangebat? Legant quanta in malos populi sui, & quàm vehementer ac veraciter dixerit, à quibus se tamen nulla corporali direptione separauerit.* Et pòst: *Isti autem seditiosi & insani, qui defensiones præcisionis suæ quærunt ex oraculis prophetarum, superest vt impietate vesana de verbis Propheticis mores arguant prophetarum.* Hoc animaduertendum est in his Augustini verbis, frustra citari à quopiam, quid Elias dixerit; nisi etiam perpendat, quid fecerit. Ille quidem *se remansisse solum*, verbo dicebat: sed si hoc tam de regno Iudæ, quàm de tribubus illis decem intellexisset; non magis cum Sacerdotibus & Leuitis, cum Asa & Iosaphat Regibus in Ierusalem, quàm cum schismaticis in Samaria communicasset. Nunc autem cõstat, eum ita communicasse cum Asa & Iosaphat, cumq́; Leuitis & Iudæis, qui sacrificabant in templo Salomonis, vt ipse nouum templum non erexerit, aut se Principem alicuius nouæ Ecclesiæ constituerit. Non auocauit populum à templo in Ierusalem, sicuti nũc Lutherus suos Germanos auocauit ab Ecclesia Romana. Non fuit author sectatoribus suis (quemadmodum iam suis Lutherus) vt quoniam Sacerdotes & Leuitæ negligerent cultum domus Dei, propterea desererent illos, & ipsi adhærerent: se enim ostensurum illis verum veri Dei cultũ ex lege Moysis. Nihil tale aut Elias, aut Isaias, aut Ezechiel, aut prophetarum quisquam dixit. Manserunt illi omnes etiam cum homicidis & hypocritis in communione cathedræ Moysis vsq; ad Christi aduentum. *Salus enim ex Iudæis est, & super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite.*

Contra epist. Parmeniani lib. 3. cap. 4. cap. 23. cap. 12. Nota. 2. Paral. 20. Iohan. 4. Matth. 23.

4. Illud postremò dicendum restat in exemplo Eliæ. Demus, eum in tota terra solum se putasse cultorem Dei: tamen illud saltem manifestum est, alios permultos & propè innumerabiles viros ac mulieres cognouisse Eliam, & illum pro vero Dei seruo habuisse. Nam per varia miracula, quæ in orando; primùm, vt non plueret; deinde, vt plueret; quæq́; in resuscitatione filij viduæ fecit, atq; etiã tum in reprehendendo palam Regẽ Achab, tum in profitendo vnius Dei honorem (dum igne cælitus impetrato, offerret coram omni populo bouem in Carmelo mõte) & per binam exustionem quinquaginta militum ad verbum Eliæ; ac per alia eiusmodi opera, quæ alibi ostẽderat: facilè fama de illo percrebuit, vnde poterant ad illum accedere tam de Iudæis quàm de gentibus, quicunq; dederant cor suum vt quærerent Dominum Deum. Si ergo tantopere Protestantibus placet exemplum Eliæ; dent saltẽ in singulis generationibus per hos 800. aut 900. annos (in quibus Ecclesiam Romanam errasse dicunt) dent, inquam, vel vnum hominem tam insigniter per prophetiæ donũ & miracula diuina orbi vniuerso commendatum, quàm iste Elias Iudæis & vicinis gẽtibus commendatus est, vt saltem non desit lucerna vna in Ecclesia Christi. Nos dabimus (vbi volẽt) Episcoporum aliquot centenas cathedras in singulas generationes (à publicato Christi Euangelio, & à cõstitutis semel Ecclesijs) cum quibus cathedris infinita fidelium millia qualibet ætate consentiebant. Illi contrà, dent pro singulis generationibus vnum saltem hominem, qui similis Eliæ cùm fuerit, ipsorum fidem palàm professus esse sciatur; & vltrò sub iugum imus. Et tamen Eliæ vox tantopere istos delectat, vt in ea spem salutis omnem collocasse videantur. Obliti enim Euangelij, quod *ciuitatem super montem fundatam non posse abscondi* apertissimè docet, ad Eliæ solitudinem confugiunt. Et tamen cùm ad rem peruentum est, ne illum quidem vnum, qui similis Eliæ sit, in Ecclesia ipsorum fuisse per singulas generationes demonstrant. Nam quid aliud illæ Magdeburgensium Centuriæ conantur, quàm vt suæ Ecclesiæ seriem patefaciant? Atqui quem vnquam proferunt Catholicũ, qui Christianorum altaria destruxerit, sacrificiumq́ue externum negauerit? nisi fortè Iulianum Apostatam, Manichæos, Arrianos, Aërios, Donatistas, aut deniq; hæreticorum soboles pro Catholicis habent. Cùm Salomon propter idololatriam suam valde peccasset in Deum, iamq́ue Deus constituisset, tam illum quàm Roboam filium eius aliquo insigni supplicio afficere; per Ahiam Silonitem ita locutus est ad Ieroboam: *Ecce ego scindam Regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus. Porrò vna tribus remanebit ei propter seruum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israël: eo quòd dereliquerit me, & adorauerit Astarthen Deam Sidoniorum, & Chamos Deum Moab, & Moloch*

Iacob. 5. 3. Reg. 17. 3. Reg. 18. 4. Reg. 1. Matth. 5. 3. Reg. 11. propter Ierusalem.

propter David. — vt remaneat lucerna. — 3 Reg. 15. — lucerna propter David. — 2. Paralip. cap. 21. 4. Reg. 8.

Deum filiorum Ammon; & non ambulauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, et iudicia, sicut Dauid pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid seruum meum, quem elegi, qui custodiuit mandata mea & præcepta mea. Auferam autem regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem tribus: filio autem eius dabo tribum vnã, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem ciuitate, quam elegi, vt esset nomen meum ibi. Rursus autem cùm Abiam ambularet etiã in vijs patris sui Roboam, nec esset *cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris sui: tamen propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret filium eius post eum, & statueret Ierusalem.* Prætetea cùm *Ioram Rex Israël filius Iosaphat à vijs Dauid, & Asa, & Iosaphat declinasset, populumq́; ad idola exemplo suo alliceret*, atq; adeò filiam Achab in vxorem accipiens, iram Dei contra se vehementer prouocaret: tamen scriptura diuina testatur, *noluisse Dominum disperdere domum Dauid propter pactum quod inierat cũ eo, & quia promiserat, vt daret ei lucernam & filijs eius omni tempore.*

1. Paral. c. 17. — Domus Christi est Ecclesia ipsius. — Magnificatur nomen Dei per Ecclesiæ suæ splendorem. — In perpetuũ.

Quid vobis videtur, Lutherani? Quis maior est, Dauid an Christus? Christũ, sat scio, præferetis. Cui verò maiora promisit Deus, Dauidine, an Christo? Dauidi promisit quidem præclara, sed talia, quæ ipsi non nisi ob figuram eorum quæ in Christo cõplenda erant, promittebantur. Dixit ergo Dominus ad Dauid per Nathan: *Annuncio tibi, quod ædificaturus sit tibi Dominus domum. Cumq́; impleueris dies tuos, vt vadas ad patres tuos; suscitabo semen tuum post te, quod erit de filijs tuis, & stabiliam regnum eius. Ipse ædificabit mihi domum, & firmabo solium eius vsq; in æternum. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea, & in regno meo vsq; in sempiternum: & thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta vniuersam visionem istam, sic locutus est Nathan ad Dauid. Cumq́; venisset Rex Dauid, & sedisset coram Domino, dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, vt præstares mihi talia? Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo, ideoq́; locutus es super domum serui tui etiam in futurum, & fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus. Quid vltrà addere potest Dauid, cùm ita glorificaueris seruum tuum, & cognoueris eum? Domine, propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, & nota esse voluisti vniuersa magnalia. Domine, non est similis tui: & non est alius Deus absque te, ex omnibus quos audiuimus auribus nostris. Quis enim est alius, vt populus tuus Israël, gens vna in terra, ad quam perrexit Deus, vt liberaret & faceret populum sibi, & magnitudine sua atq; terroribus eijceret nationes à facie eius, quem de Ægypto liberarat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum vsq; in æternum, & tu, Domine, factus es Deus eius. Nunc igitur, Domine, sermo quem locutus es famulo tuo, & super domũ eius, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es. Permaneatq́; & magnificetur nomen tuum vsq; in sempiternum: & dicatur Dominus exercituũ Deus Israël, & domus Dauid serui eius permanens coram eo. Tu enim, Domine Deus meus, reuelasti auriculam serui tui, vt ædificares ei domum: & idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. Nunc ergo, Domine, tu es Deus: & locutus es ad seruum tuum tanta beneficia. Et cœpisti benedicere domui serui tui, vt sit semper corã te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in perpetuum.* Si hæc in figuram Dauidi contigerunt, & tamen vsque eò sunt obseruata, vt nulla quantumuis horrenda scelera filiorum Dauid possent hoc Dei promissum dissoluere, ac misericordiam eius auertere, quin de genere ipsius manerent duces secundùm carnem vsque ad Christi primum aduentum: cogitate, quid ipsi Christo & promissum sit per nomen Dauidis, & præstandum in successione

Iohan. 1.

filiorum eius, *qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Et, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est.* Cogitate, inquam, id quod Dauidi & semini eius secundùm carnem contigit: gratiam quidem fuisse, minorem tamen illa quæ Christo & semini eius secundùm spiritum debeatur. Cogitate, quid impio semini Dauidis ob Dei promissionem persolutũ sit; & colligite, quid expectandum sit pio semini Christiano, quod gratiam noui Testamenti pro gratia veteris Testamẽti de plenitudine ipsius Christi accepit, quodq́; veritatem pro vmbra possidet. Peccent filij Dauidis, quantum volent, ædificent excelsa, lucos adeant, idola venerentur, sacrificent filios suos idolis: & tamen duæ tribus eis seruantur, nec viuunt tantùm, sed & regnant in Hierusalem. Oportebat enim *lucernam* in honorem diuinæ promissionis in illa stirpe erigi, vt omnibus testatum esset, Deum nullis peccatis hominum retardari posse, quò minus quod ob redemptionem generis humani, & ob gloriam nominis diuini se facturum prædixit, omnino impleat. Si tantus honor vmbræ habitus est, si Dauidi *lucerna erigitur* etiam inter tantas posterorum suorum idololatrias; futurúmne quisquam putet, postquam Christo

Psalm. 2.

dictum est, *Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula à me, & dabo tibi gẽtes hereditatem tuam,*

& pos-

& possessionem tuam terminos terræ: iam deinceps per aliquot etiam secula nullam Christo *lucernam* in Ecclesia Christianorum erectam fuisse? Notum est, absq; vlla temporis inter- 1.
missione tres tribus, *Iudam, Leui, & Beniamin* ob honorem Dauidis conseruatas esse in professione Legis & fidei, donec venisset Christus, & *ipse erat expectatio gentium*. Et nunc incerti Genes.49. Nota.
erit, per octingentos annos & amplius, vtrùm, non dico tres tantæ tribus, sed vtrum tres homines per tantas ordine generationes Christianam fidem obseruauerint, nec ne. Erat *tem-* 2.
plum insigne per ipsum Dauidem oblatum, & per filium eius ædificatum Domino, vbi nomen Dei honoratum est vsq; ad Christum. Nunc autem nec minima quidem *ædicula* in vniuerso orbe profertur, vbi per octingentos annos Christi nomen secundùm rectam fidem 3.
honoratum sciatur? Erat *vrbs insignis Hierusalem*, vbi posteritas Dauidis ad gubernacula sedit, vsq; dum instaret Christi aduentus, quia scriptum est, *Non auferetur sceptrum de Iuda, &* Genes.49.
Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est. Et nunc ne *pagus quidem minimus* vllibi Deo seruiuit à primo Christi aduentu vsq; ad secundum? Hæc enim omnia Protestantes statuere coguntur, vt nostram Ecclesiam abijciant, & suam euehant.

Erat *arx constituta* super montem Sion in Ierusalem, in qua Dauid habitauit, *& vocauit eã* 4.
ciuitatem Dauid. De qua arce dixit ipse in spiritu: *Virgã virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*; 3.Reg.5.
dominare in medio inimicorum tuorum. Et alius Propheta: *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem*. Et nunc nulla *est arx Christo erecta*, per quam *in medio inimicorum suo-* Psalm.109.
rum dominetur? Nullus est ei si non mons, at vel minimus collis in terra, vnde lex eius Esai.2. Mich.4.
exeat ad eos qui ascendunt ad montem Domini, vt discant vias ipsius? Tota Iudææ regio 5.
facta est à diebus Iosue & Aaron locus, in quo habitarent posteri Iacob, & in quo regnaret familia Dauid: in eaq; regione tam clarè omnibus vicinis atq; etiam remotis quibusdam populis notum fuit, Iudæos habitasse, & circumcidi solitos esse, vnumque Deum absque simulachris aut idolis coluisse; vt eam rem ex gentiliũ libris *Iosephus contra Appionem Grãmaticum* præclarè demonstrarit. Et nunc nulla erit in orbe terrarum vel *minima regiuncula*, Iosephus contra Appionem libris duobus.
vbi à diebus Christi & Apostolorum eius fides Christiana perpetuò conseruata fuisse demonstrari queat? O impudentiam singularem! O stupẽdam cæcitatem! Hoc Protestantes negare Christo, hoc vnigenito, *cuius gloriam vidimus*, tanquam verè vnigeniti à Patre; hoc Iohan.1.
filio Dei figuras omnes perfectissimè complenti: quod in figuram Christi atque Ecclesiæ suæ, Dauidi, templo Salomonis, vrbi Ierusalem, monti Sion, Iudææ regioni tribuere coguntur? Cùm horribile hoc peccatum, quo hæretici omnes, & præsertim Pseudoëuangelici nostri laborant, tota mente reuoluo; mihi videor infinitam ipsorum malitiam velut in re præsenti videre, & ante hosce oculos habere constitutam. Quis enim istorum cordis duritiam & obstinatissimam peccandi voluntatem non suprà quàm credi potest, admiretur, cùm eos cernat, ita gloriam suam Dei gloriæ anteponere, vt malint Christum Ecclesiæ suæ Iohan.5.
gloria spoliare, quam vt ipsi videantur falsam opinionem de religionis negotio defendendam suscepisse?

Errârunt fortitan inuiti ab initio in alijs quibusdam articulis fidei, merentibus hoc alijs ipsorum peccatis, vt à diabolo circumuenirí permitterentur. At verò cùm ad Ecclesię quæstionem semel peruentum est, errare tantùm eos amplius non ausim dicere: hæreticos verò esse, absq; omni dubitatione affirmârim. Cùm enim omnes in scripturarũ tractatione perpetuò versentur, nihil autem omnino in verbo Dei tot ac tãtis tum figuris, tum prophetijs, tum parabolis, tum expressis & perspicuis verbis describatur, ac splendor, gloria, & perpetua successio Ecclesiæ Christi; videmus tamen eos ita contra omnia & Legis, & Prophetarum, & Euangeliorum testimonia suam pertinaciam obfirmare, vt etiamsi non possint vel vnum hominem per singulas generationes, alij etiam vni per vices succedentem nominare, quem certò sciant, & manifestè demonstrent, suæ opinionis antea fuisse; tamẽ velut re bene gesta, in hæresi pergant, libros conscribant, discipulos congregent, & manibus pedibusq; damnationem sibijpsis vltrò accersant. Sed nihil sanè aliud efficiunt, quam vt Antichristi membra se esse prodant; quia vt ille sponsum, sic isti sponsam oppugnant; illi Christum, isti Catholicam Christi & Romanam Ecclesiam.

Lutheranos aut Caluinistas non esse veram Dei Ecclesiam, quia seruierunt aliquando, & ita seruierunt, vt constet, nullam omnino neq; tam diuturnam, neq; tam grauem, neq; tam inopinatam captiuitatem Iudæis vllo tempore ab initio mundi vsq; ad Christũ accidisse, quanta hæc erat, quæ iam per hos septingentos ad minimum annos Christianis accidisset, si Pseudoëuangelicorum congregatio Ecclesia Christi esset.

CAP. LXIIII.

Ecclesia Christi tota nunquam potuit vel ad vnam horam captiua fieri, aut in vlla seruitute detineri. Primùm, quia per adoptionis suæ beneficiũ, quod à Christo accepit, Iohan.8.
libera est; quoniã *veritas liberauit eam. Si enim vos filius liberauerit, tũc verè liberi eritis.* Matth.5.

INam qui propter iustitiam & veritatem patitur persecutionẽ, atq; adeò paratus est animam suam ponere pro amicis suis; ille nullo timore aut pœna cogi potest ad peccatum. Sicut autem *qui facit peccatum, seruus est peccati*: sic *qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est cuius filij nominamur & sumus. Quoniam omne quod natũ est ex Deo, vincit mundum: & hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* Quomodo autem potest victoria ipsa in captiuitatẽ aut seruitutem redigi? Nam si aliquando seruiret, victoria esse desineret. Iudæi quidẽ secundùm carnem rectè poterant in captiuitatem aut seruitutem abduci, proptereà quòd *erãt filij ancillæ, & non liberæ*; Lexq; eorum & sacrificia tantùm externa erant, quæ non nisi certis modis, certisq; temporibus & locis fieri debebant. *Lex autem spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos à lege peccati & mortis.* Lutheranorum autem & Caluinistarum congregatio seruiuit aliquando cum filijs suis, quia fidem suam per annos ad minimũ septingentos, non est professa palam, vel quòd non esset omnino in terris, vel quòd si erat, ob pœnæ timorem tacuit, & se in antris & speluncis continuit. Si non fuit vlla istorum hominum congregatio in terris; vtiq; isti non sunt Ecclesia Christi, quæ nunquam cessauit esse, Christo dicente. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Et Dei genitrix Maria dixit: *Beatam me dicent omnes generationes, & misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Semper igitur erant Christianorum generationes in terris, nec vnquam deerunt cum quibus Christus sit *omnibus diebus.* Si ergo dicitis, vestram congregationem omni tempore in terris fuisse; quæro, quænam antiqua historia de vobis mentionem facit, aut *quam persecutionem propter iustitiam passi estis* ab anno Domini sexcentesimo vsq; ad millesimum? Nam hoc tempus potissimùm nomino, non quòd illis præcedentibus aut sequentibus annis vspiã ante Lutheri apostasiam fueritis, sed quia nolo nunc quæstionem non necessariam tractare, quantum discrimen sit inter vos, & Berengarianos, VValdéses, Hussitas, & alios eiusmodi hereticos. Satis enim mihi est hoc tempore, si ostendo, per ea secula in quibus vos ipsi dicitis, extinctam propè Ecclesiam fuisse, vos veram Ecclesiam esse non posse.

Iohan 8. 1. Iohan 3. 1. Iohan. 5. Rom. 8. Matth. 28. Lucæ 1.

Ab anno igitur Domini sexcentesimo vsque ad millesimum, hoc est, per annos ferè quadringentos, necessariò fateri debetis, vos in luce Reip. non esse versatos. Iam enim sacrificium Missæ (vt & olim etiam) sed iam vestra cõfessione sacrificium Missæ percrebuit. Iam Purgatorium passim apud Latinos creditum est. Imagines in Ecclesia tam Latina quàm Græca sunt collocatæ, & publico secundæ Nicænæ Synodi decreto reuerenter adoratæ. Iam Pontificis Romani authoritas ab vniuersa Ecclesia est agnita vsque ad schisma Græcorum, quos ob eorum obstinatum errorem (in neganda processione Spiritus sancti à filio) neque vos dicetis Ecclesiam Christi permansisse. Ab illo igitur tempore cùm nec ipsi dicere audeatis. vestram fidem in orbe terrarum passim cognitam, & publica professione dominatam esse; restat, vt vestra congregatio vel nulla omnino fuerit, vel certè seruierit. Si enim dominata est; semper fecit vt non latêret, sed potius vt verbis & signis quibuscunq; per flammas & cruces & mortem in cognitionem hominum veniret. Meministis enim scriptum esse; *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Liberam* (inquit Chrysostomus) *petit confessionem, ad maioremq; charitatem nos adducit, & sublimes, atque inuictos esse desiderat; quapropter omnibus hæc præcipit.* Quæ cùm ita sint, quæro à vobis, qua tandem in regione fidem vestram illo tempore confessi estis quo illa cœpit opprimi? Ac debueratis quidem in omni regione quæ sub cælo erat, eam confiteri. *Nam in omnem terrã exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Dicite igitur, vbi confessi estis fidem in Christum publicè? Aut vbi eam ob causam carcerem, vincula, *mortémue subijstis?* Incipite à Gregorij Magni temporibus, aut paulò postea. Nam in ipsis initijs maximè erat Antichristo illi resistendum, quem fingitis tum cœpisse Romanam Ecclesiam occupare. Ostendite vel vnum hominem (qui saltem Catholicus fuerit) in vniuerso mundo per ducentos annos & deinceps à Gregorij Magni seu vita seu morte, qui ob id persecutionem aliquam sit passus, aut martyrij coronã obtinuerit, quòd vel Pontifici Romano restiterit, tanquam per tyrannidem incipienti se vniuersali Ecclesiæ præponere, vel Missæ sacrificium negauerit pro viuis ac mortuis offerendum, & quæ sunt eius generis. Si nulli erant tales, nulla tum fuit Ecclesia vestra; & ideo nec vera est. Si erant, & tacuerunt; damnata est vniuersa Ecclesia vestra, & ob id vera non est. Si erant, & non tacuerunt; producite Annales in quibus id contestatum sit. Quanquam quid opus est Annalibus? Nam si erant qui pro vestri Euangelij veritate se falsæ doctrinæ opposuerunt; iam vicisset fides vestra, iam non præualuissent aduersus Ecclesiam vestram inferorũ portæ, iam tum stetisset pro vobis insignis

Math. 10. In Matth. homil. 35. Rom. 10.

aliqua

aliqua hominum multitudo contra Papam Romanum,& satellites eius quos appellatis;sicuti pro fide Trinitatis, contra Sabellium, & Arrium ; pro persona Christi,contra Nestoriũ; pro duabus naturis & volũtatibus, contra Eutychen & Monothelitas insignis quidam cœtus piorum fortissimè stetit & vicit.

Scitis enim,cõtigisse olim Israëlitis in figura, *vt quanto magis Ægyptij opprimebãt eos, tãto magis multiplicarẽtur & crescerent.* 1.Cor.10. Exod.1. Vos autem à Gregorij tẽpore nõ estis multiplicati. Nam antea dicitis,vos occupasse multas gentes,postea verò cœpisse opprimi & minui. Non ergo eratis veri Israëlitæ, *qui quanto magis opprimebantur, tanto magis crescebant*;quod etiã in Apostolis atq; in primitiua Ecclesia videmus euenisse. Nam *cum fieret quodam tempore persecutio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis, omnesq; dispersi essent per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos, ac Saulus deuastaret Ecclesiam*: eo ipso tempore tum Apostoli perstiterunt vt confiterẽtur, tum *qui dispersi erant, pertransibant euangelizantes verbum.* Actor.8. Videtis, Ibidem. quòd ipsa dispersio causa fuit,cur pluribus verbum Dei prædicaretur. *Et cùm Philippo* (inquit) *euangelizanti de regno Dei credidissent, in nomine Iesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.* Non ergo sic sunt dispersi, velut fidem negaturi, sed velut eam propagaturi ex ea occasione. Vnde *regnum cælorum assimilatur grano sinapis, cuius virtus ac potestas* (inquit Hilarius) Matth.13. Cano.13. in Matth. *tribulationibus & pressuris accenditur. Itaq; licet minimum sit ex omnibus seminibus, cùm seminatur in agro; tamen cùm creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius.* Eôdem etiã pertinet similitudo fermenti,quod licet tã exiguũ sit,vt etiam *abscondatur ab initio in farinæ tribus satis*,aut in quamlibet magnis mẽsuris; tamen vbi farinæ appropinquauerit, *totam massam fermentat. Sic igitur* (inquit Chrysostomus) In Matth. homil.47. *& vos cùm vniti atque commixti ijs fueritis qui vos oppugnant, tunc ipsos superabitis. Et quemadmodum fermentum in farina submersum non deperditur, sed in naturam suam farinam transmutat: pariter* (hoc est,eodem modo) *in prædicatione hac Euangelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi; non enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit.* Non extinguetur fulgor fideliũ. At *vester fulgor*, ô Lutherani, per annos ad minimum quadringentos extinctus est; nõ estis ergo instar grani sinapis, aut instar fermenti,nec instar discipulorum Christi. Non estis ædificati super petram, *aduersus quam portæ inferi non præualebunt. Non estis columna & firmamentum veritatis.* Matth.16. 1.Timoth.3. Nam si quis vobis confisus esset, is vtique, tacentibus vobis & quotidie decrescentibus, perijsset. Longe secus euenit in Ecclesia Romana; in qua *Petrus cùm senuisset,* Iohan.21. *extendit manus suas, & alius cinxit eum, & duxit quò ille* (secundùm naturæ affectum) *duci noluisset. Sed hoc dixit Iesus, significans qua morte* (Petrus) *clarificaturus esset Deum.* Nerone igitur in Petrum & Paulum sæuiente, Petrus manibus in cruce extensis, Paulus autem gladio vitam finiuit. Quæ ex re non parua gloria & fama tum religioni Christianæ, tum Ecclesiæ Romanæ accessit. *Felix Ecclesia* (inquit Tertullianus) De præscr. aduersus hæret. *cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, posteaquàm in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Ego* (inquit Caius contra hæreticos disputans) *habeo trophæa Apostolorum quæ ostendam. Si enim procedas via regali, quæ ad Vaticanum ducit, aut via Ostiensi, inuenies trophæa defixa,* Apud Euse. in histor. lib.2.cap.25. *quibus ex vtraq; parte statutis, Romana cõmunitur Ecclesia. Videtis* (inquit August. Epistol 42. ad Madaur. *simulachrorũ tẽpla partim sine reparatione collapsa, partim diruta, part[illegible]usa, partim in vsus alios commutata. Ipsaq; simulachra vel confringi, vel incendi, vel includi, [illegible]estrui: atq; ipsas huius seculi potestates, quæ aliquando pro simulachris populum Christianum persequebantur, victas, & domitas, non à repugnantibus, sed à morientibus Christianis, & cõtra eadem simulachra, pro quibus Christianos occidebant, impetus suos lezesq; vertisse, & Imperij nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulchrũ piscatoris Petri, submisso diademate, supplicare.*

Nec in ducibus ipsis Petro & Paulo *hæc fidei victoria, quæ vincit mundum*, finem sumpsit. Nam postea persecuti sunt eãdem Romanã Ecclesiam Domitianus, Hadrianus, Traianus, Antonini, Seuerus, Maximini, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maxentius, Iulianus, Cõstantius, Valens, Valentinianus Iunior, & Theodoticus Rex; adeò vt occiderint propè quadraginta Põtifices Romanos, præter innumerabilem plebis Christianæ multitudinem. Sed quid? Nónne vicit Romana fides? Vicit, planè vicit, & regnat vsque in hodiernum diem, nec vllo vnquam momento Christianos latuit. Persecuti sunt eandem Ecclesiã postèa non modò Imperatores Orientis, atque etiam interdum Germaniæ Cæsares; verùm præterea domestici ipsorum, hoc est, tum ciues vrbis Romæ, tùm Presbyteri etiam Cardinales: imò ipsi Pontifices Romani se mutuò persecuti sunt, per viginti quatuor schismata, quæ diuersis Hieronym. in epist. ad Damasum. temporibus in ea Ecclesia contigerunt. Sed quoniam illa cathedra erat petra, super quam Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam (quod & Hieronymus & Augustinus apertè Augustin. in Psal. contra par. Donati, tom.7. docent) non præualuerunt inferorũ portæ. Quis iam, nisi rationis omni propè vsu priuatus, ingens discrimen non animaduertit inter vestram & Romanã Ecclesiam? Illa vicit omnes persecu-

persecutiones, nec vnquam fugit cognitionem fidelium, sed quantò magis oppressa est, tantò magis multiplicata est, & creuit instar *grani sinapis*, ita vt nunc *volucres cæli*, hoc est, Reges & Principes mundi habitent in ramis Ecclesiæ Romanæ, & filij eorum qui persecuti eam fuerunt, *veniant curui ad eam*, & pro matre spirituali eam agnoscant. Vos autem vel nō fuistis olim, vel muti fuistis, & adeò non creuistis per ipsas persecutiones, vt nec vestros persecutores, nec vestros martyres nominare possitis, imò vt nec vnam Ecclesiam aut celebrem, aut obscuram in vniuerso mundo habueritis, in qua conueniretis ad audiendum Dei verbū & ministranda Sacramenta. Nam quantò diligentius Ioannes Foxus, Henricus Pantaleon, & alij quidam ex vestris supplicia collegerunt, quæ nuper ob hæresim & seditionem in vestros constituta sunt; hoc certius est, eos antiqua etiam martyria colligere voluisse, si vel vnum hominem proferre possent, qui ob vestram fidem quippiam olim passus esset. Saltem ostendite de quibus Ecclesijs depulsi estis, vt vel ruinas vestras contemplari liceat. Sed quomodo, quod nusquam factum est, ostendi potest? *Estis igitur filij ancillæ*, & non liberæ. *Ser-*
Nota. *uijstis cum Agar*, & eiecti estis in solitudinem cum matre vestra. Superbijstis quidem nuper contra Saram dominam vestram, & Ismaël vester (Lutherus) factus est aliquis magnus: &
Gen. 21. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, *sed non erit hæres filius ancillæ cum*
Gal. 4. *filio liberæ. Filius manet in domo in æternum*, hoc est, in Ecclesia Dei ab initio mundi vsq; ad
Iohan. 8. finem. *Seruus autem non manet in domo in æternum*, quia nuper cœpit Lutherus congregationi suæ nomen imponere, & iam propè extinctus est, non modò à nobis, verùm etiam à posteris suis, tam Caluinistis & Trinitarijs, quàm Anabaptistis & Libertinis.

Hactenus docui, vel non fuisse vllam, vel certè fuisse captiuam & seruituti obnoxiā congregationem vestram. Iam illud superest, vt ostendam, talem fuisse hanc vestræ congregationis captiuitatem, vt nulla vnquam similis etiā in vetere populo extiterit. Quando enim
1. vnquā fuit Ecclesia illa Iudæorū per tot secula simul oppressa, & sub iugum missa? Deinde
2. nulla vnquam captiuitas veteri Synagogæ contigit, quin de illa populus Dei prius admo-
3. neretur, ac de libertatis restitutione promissionem acciperet. Tum autem liberatio illa non per eum qui errasset aliquando in fide (quod sibi contigisse Lutherus fatetur) sed per homi-
Gen. 6. nem sanctum, & ab ineunte ætate sua fidelem facta est. Nam (vt inde incipiamus) *Noë fuit vir iustus atq; perfectus in generationibus suis, ambulauitq; cum Deo.* Porrò antequam is quingentorum esset annorum, filios Seth (qui vera Dei Ecclesia erant) non legimus corrupisse vias suas. Postea verò quàm accepissent sibi vxores de schismaticis filiabus Cain, *sexcentesi-*
Gen. 7. *mo anno vitæ Noë* disperdidit Deus vniuersam carnem per diluuium, Ecclesiamq́ue suam in pristinum nitorem per Noë restituit. Ita & corruptionis malum non nisi centum annorum spatio durauit, & liberatio per virum iustum & fidelem facta est. Quid quòd etiā hoc ipsum diluuium prædictū est? Nam *cētum viginti anni ad pœnitentiam dati sunt*, cumq́; populus non resipisceret, anno centesimo inundauit aqua diluuij.

Hieronymus in quæstionibus Heb. De ciuit. Dei lib. 16. cap. 13. Gen. 17. Cùm autem periculum postea esset, ne inter Chaldæos vera fides extingueretur (ad illas enim angustias perducta res est, *vt in vna domo Thara* (vt notat Augustinus) *per vniuersum mundum custodita sit plantatio ciuitatis Dei*) *eduxit Deus Abram, & ait; In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ.* Quo satis apertè declarauit, eductionem illius de Vr Chaldæorum significare eductionem gētium de i[illegible]latria sua, nec eas post acceptam semel fidem magis
Gal. 3. eam amissuras, quàm Abram & se[illegible] eius fidem amisit, donec venisset *Christus benedictū illud semen*, in quo omnes qui successionem ab Apostolis accepimus, benedicti sumus. Tam enim fideles erant *Abraham, Isaac, & Iacob*, vt Deus voluerit *Deus illorum* appellari.

Iam verò filij Iacob fuerunt quidem ad aliquod tēpus in Ægypto seruitute oppressi. Vide tamen, quot in ea re victorias retulerint. Primùm ea seruitus prædicta est, vt ne putes inopinatam fuisse. Ait enim Deus ad Abraham, *Suspice cælum, & numera stellas, si potes; sic erit se-*
Gen. 15. *men tuum.* (Tale semen nos sumus, & semper fuimus: tale vos nō eratis ante aliquot annos, sed nec adhuc estis præ nobis) *dictumq́; est ad Abraham: Scito prænoscens, quòd peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos seruituti, & affligent quadringētis annis. Veruntamen gentem cui seruituri sunt, ego iudicabo: & post hæc egredientur cum magna substantia.* Hos verò quadringentos annos non in Ægypto, sed in terra Chanaan maiore ex parte transactos esse, atque non primùm ab ingressu Iacob in Ægyptum numerandos, alibi in hoc libro planum feci. Porrò cùm seruitus vestræ congregationis totis quadringentis annis & multò amplius durauerit, nec tamē Ecclesia Christi potuerit minori curę Deo esse, quàm vetus Synagoga fuit: æquum est vt doceatis, primùm vbi prædictum de illa vestra seruitute sit, deinde vbi liberatio vestra sit promissa, demum quę pœna secundùm scripturam sacram sit sumpta de ijs qui vos tot seculis in seruitute detinuerunt. Postremò cum in Ægypto esset *Ioseph propheta* & filij eius in Dei timore educati, cùm essent nutrices fideles, quibus etiam Deus *domum*, id est, posteritatem ædificauit; cùm præterea Leui & filij eius adessent, qui popu-

qui populum officij commonefacerent, ne penitus obliuisceretur Dei, ac denique Moyses Exod. 3.
de domo Leui ad eos a Deo mitteretur, & seniores filiorum Israël videntes miracula, cre- Exod 4.
derent: exijt domus Iacob ex Ægypto, & ad terram promissionis peruenit secundùm quod Exod. 12.
prædictum erat. vobis autem nihil simile accidisse demonstrare vnquam poteritis.

Post autem cùm in Babylonem populus abducendus erat, quàm perspicuè prædixit Iere- Ierem. 25.
mias? *Seruient omnes gẽtes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. Cumq; impleti fuerint anni septuaginta, visitabo super Regem Babylonis.* Porro dum populus in Babylone erat, licet carnalia sacrificia obire non poterat; tamen *orabat versus Ierusalem*, & habebat Prophetas, Leuitas, Daniel. 6.
Sacerdotes & Scribas, quorum consilio gubernaretur. Ac demum reductus est in patriá *per*
Iesum Sacerdotem magnum, & per Zorobabel filium Salathiel ducem tribus Iuda. Nihil vt hic sit, Aggæi 1.
quod non tum præuisum fuerit, tum per duces ordinarios restitutum. Ac sanè mala præuisa minus feriunt. Nec illa captiuitas ætatem hominis transgressa est, aut religionis obliuionem inuexit. Quid vos simile ostenditis in vestra seruili cõgregatione? Quam prophetiam de tempore seruitutis vestræ proferti ? quos Pastores & Doctores nominatis, qui tempore captiuitatis plebem docerent verbum Dei? Cùm verò expirasset seruitutis tempus, quos ordinarios duces, hoc est, quos Sacerdotes, Prophetas, Pastores & Doctores aut ministros Ephes. 4.
Christi producitis, sub quibus securè populus ad suá patriam & religionem reuersus sit? Vos verò horum nihil habetis, quia veram Dei Ecclesiam non habetis.

Præterea, quæ seruitus totius Ecclesiæ esse potest, quæ per vniuersum orbem propagata est? Cùm enim latius pateant Ecclesiæ, quàm vllius Imperij fines, nec simul vndique persecutio moueatur, & nemo vnus eam partem queat persequi, quæ sub ipso constituta nõ est: vnde nobis persuadetis, totam simul Ecclesiam in captiuitatem aliquando abductam esse?

Quid, quod nouo exemplo Protestantium secta ferro sibi viam apud eos patefecit, qui eam nec prius pacificè didicerant, nec iam armatam audire cupiebant? Imo & subditi apud eos Regibus leges imponunt, eosq; vi ad fidem nouam profitendam, vel certè permittendam adigunt. An vnquam sic propagarunt Euágelium suum Apostoli? Quid in Germania Saxo & Lantgrauius Hessię, quid in Gallijs Condæus, quid in Anglia Viatus, quid in Scotia Iacobus, quid in Flandria Ludouicus & cæteri cõiurati tentarũt: nisi vt partim Lutheraná, partim Caluinisticã religionẽ vi & armis in eas regiones inferrent? Neq; tamen hæc vobis obijcerẽ, si tantum fierent à malis hominibus, & nõ docerẽtur à magistris & Pastoribus vestris. Aliud est, fidẽ, cui omnes obedientiá ab initio pacificè præstitimus, armis postea defendere: aliud per apostasiá abijcere pristiná fidẽ, & aliá per vim stabilire. Illud Regibus & Potestatibus seculi huius faciendum est; hoc neq; Regibus, multo minus Euágelistis conari licet. *Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates,* Ephes. 6.
aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparationem De iustitia
Euangelij pacis. Defendenda (inquit Lactantius) *religio est non occidendo, sed moriendo; non sæuitia, sed patientia; non scelere, sed fide. Illa enim malorum sunt, hæc bonorum: & necesse est bonum in religione versari, non malum.* Cùm autem ex *fructibus suis cognoscitur arbor*, nec alios vno lib. 5. c. 20.
tempore, quàm alio pariat, audacter dixerim, aut prorsus infructuosam arborem vestrá fuis- Matth. 7.
se, aut certe si qui eiusdem sententiæ cũ Lutheranis aut Caluinistis ante hanc ætatẽ in orbe terrarum fuissent; eiusmodi fructus iam olim parituros fuisse, quales nunc protulerunt. Vidissemus igitur iam olim euersas Ecclesias, destructa altaria, missam abrogatam, sanctas virgines e monasterijs eductas passim fuisse ad nuptias, arma in Reges à ciuibus sumpta, contemptos Episcopos, necatos hinc Papistas, illinc hæreticos; audissemus ciuiles Magistratus (etiamsi feminæ essent) capita Ecclesiarum appellatos, concilia œcumenica in nullo pretio habita; duo Sacramenta, non septem: secundas nuptias contrahi viuente vxore prima, quæ ob fornicationem repudiata esset. Denique historiæ atque annales, qui nunc pleni sunt rebus gestis Ecclesiæ vestræ, tunc etiam eiusmodi causis referti fuissent. Quorum quia nihil, vel propè nihil vidimus aut legimus à sexcẽtesimo anno salutis humanæ vsq; ad annũ Domini millesimum; vtique non fuit olim talis aliqua Ecclesia, qualem nunc ostentatis, verùm illa è terra nuper nata est, & ideo in terram propediem reuertetur; cum aut *ij manifestati fuerint, qui probati erant in Ecclesia*, aut ea vitia in Catholicis emendata erunt, in quo- 1. Cor. 11.
rum vindictam hæc Domini flagella in nos missa sunt: aut cùm *id mysteriũ iniquitatis* (quod 2. Thess. 2.
per vos operatur Satanas) consummatum in Antichristo, & spiritu oris Christi destructum fuerit. Et tunc iustificabitur Christus in verbo suo, quod ad primum Pontificem Christianorum dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non* Matth. 16.
præualebunt aduersus eam. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus Lucæ 22.
confirma fratres tuos. Petrus verò cathedram suam Episcopalem in vrbe Roma constituit, in qua vna cathedra (inquit Optatus) *vnitas ab omnibus seruaretur, vt iã schismaticus & peccator esset,* Optat. lib. 2.
qui con-

qui contra singularem cathedrã, alterã collocaret. Quod cùm Lutherus fecerit, vos [illegible] eius exemplum secuti sitis; quomodo à schismate excusari aut ille potuerit, aut vos possitis non video.

Si congregatio Protestantium Ecclesia Christi esset, eam fuisse obscuriorem nõ modo vetere Synagoga, sed etiam ipsa illa dispersione, in qua post Hierosólymorum euersionem Iudæi iam nunc agunt. CAP. LXV.

ABsurda quidem illa sunt, quę iam commemorauimus de Christi Ecclesia infra dignitatẽ veteris Synagogæ deiecta. Sed longè sunt absurdiora quæ sequũtur. Dico enim, illam Protestantium congregationem, quæ ipsis Ecclesia Christi videtur esse, nõ solùm vetere Synagoga, sed hodierna captiuitate ac dispersione populi Iudaici longè miseriorem per secula etiam multa fuisse. Etenim si à vastatione templi per Titum & Vespasianum repetentes, ordine statum populi Iudaici vsq; ad hæc tempora deducamus; facile inueniemus, & semper fuisse in mundo permulta Iudæorum millia, & cultus diuini causa in Syna- Deuter. 4. Psal. 58. gogas proprias omni ætate conuenisse. Nam & Moyses prædixit, Iudæos ob idololatriã *in omnes gẽtes fore dispergẽdos*, & Dauid de illis prædixit in hunc modum: *Ne occidas eos, ne quãdo obliuiscantur populi mei* (aliàs) *legis tuæ. Disperge illos in virtute tua, & depone eos, protector meus Domine.* Eorum verò mentionẽ etiam post Hierosolymorũ euersionem *Iustinus* Mar- In Tryphon. tyr facit, *quorum agros*, ait, *esse desertos, oppida vastata, fruges deuoratas, nec ipsorũ quenquam audere ascendere Hierosolyma.* Ostendit autẽ, eos *non differre à cæteris mortalibus, præterquam circumcisione. Execrari verò solitos in suis Synagogis quotquot in Christũ credunt.* Ergo & erant illis diebus Iudæi, & Sacramentũ circumcisionis celebrabãt, & conueniebãt in Synagogis. Tertullianus contra Iudæos librũ scripsit, in quo disputans cũ ijs Iudæis qui adhuc viuerent, de In lib. aduersus Iudæos. Lege ac Prophetis, ait eos *cœpisse habere locus contribulatos, id est, Synagogas in dispersiones gen- De Idolo: & vanitate. tium.* Habebant igitur Synagogas saltem inter gentes. *Iudæi* (inquit Cyprianus) *dispersi & palabundi, soli & cæli sui profugi, per hospitia aliena iactantur.* Non ergo erant aut illis diebus, In Psal. 58. aut vnquam postea ignoti Christianis. *Iudæi tenent omnino* (inquit Augustinus) *reliquias legis suæ, circumciduntur, Sabbata obseruant, Pascha immolant, azyma comedunt. Sunt ergo Iudæi, non De vera religione c. 6. sunt occisi, necessarij sunt credentibus gentibus.* Et alibi: *Ecclesia Catholica per totum orbem validè lateq́; diffusa omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionem cùm euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus, ad materiam operationis suæ: hæreticis, ad probationẽ doctrinæ suæ; schismaticis, ad documentum stabilitatis suæ; Iudæis, ad comparationẽ pulchritudinis suæ.* His verbis Augustinus significauit, tantam esse *pulchritudinem Ecclesiæ Christi* prę Iudæorum populo, qui tunc extra Iudæã sine sacrificiorum cæremonijs dispersus per omnes gentes agebat: vt ipsa res clamaret, nostram fidẽ esse à Deo, Iudæorũ verò pertinaciã & inuidiam in Christũ, esse à diabolo. At nunc longè aliter se res habet, si tamen Pseudoëuangelicis credimus.

Cùm enim Iudæi viuant vsque in hodiernum diem tum in alijs vrbibus Italiæ, tum Romæ nominatim; & vbicunq; sint, tũ circũcidant infantes suos, tũ in Synagogis conueniant; non possit verò locus vllus in orbe Christiano monstrari, vbi per valde multa secula Pseudoëuangelicorũ aliqua congregatio ante Lutherũ natũ celebrata sit: vtiq; abiectior fuit per aliquot secula (si Protestantibus credendũ est) Ecclesia Christi, quàm vel præsens Iudæorũ Lib. 7. ep. 5. captiuitas & dispersio sit. Quin & Gregorij Magni ætate idẽ ipse fatetur, *permissũ Iudæis e[sse] vt veteres Synagogas suas sine inquietudine possideant*: quod vsque in hodiernum diem ita se habere videmus. Non manent igitur Iudæi, vt testes iam sint fidei nostræ (si tamen Lutheranorum Ecclesia vera est) aut vt per ipsorum miseriam, Ecclesiæ Christi felicitas contestata sit; sed potius vt triumphum de Ecclesia Christi ducant, vtpote quibus in os Luthera- Iudæorũ oratio ad Lutheranos. tanis & Caluinistis dicere licet: Vos docetis, Ecclesiam vestram per annos ferè octingentos fuisse dispersam in multis gentibus, nec id tamen probatis. Fuimus & nos dispersi, cùm partim vixerimus in Africa, partim in Græcia & Asia, partim in Italia, quod nec vos ipsi potestis negare. Sed cùm vos, Lutherani, nullum in illa dispersione vestra locum habueritis, in quo Dei cultum ritu vestro celebraretis: nos proferimus Synagogas nostras in vrbe Venetiarum, in Ferraria, in Mantua, in Alexandria, in Constantinopoli, in ipsa Roma: vt meritò nos liberi simus, vos autem serui; nos ille populus adoptionis, vos autem reprobationis; nos ciuitas in monte posita, vos autem filij tenebrarum, qui nunc demum post tam longum interuallum cœpistis Ecclesias habere, & Sacramenta vestra celebrare. Quid huic Iudæorum orationi respondebunt Pseudoëuangelici? Nihil sane eorum quæ dicũtur, negare possunt. Iudæorum enim Synagogis etiam hodie plurimæ orbis terrarum partes plenæ sunt. Et ante paucos annos non minus in Hispania, Gallia, ac nostra Anglia per[c]rebuerun[t]. Porrò suam Synagogam nec vnam in vniuerso mundo proferre Lutherani possunt, vbi Bapt[ism]a (ipsorum more ac instituto) sine chrismate semper administratum sit, & vbi aut fas nõ fuerit virginitatem vouere Deo, aut necessarium non fuerit dicatam semel vir[gi]nitatem omnino conseruare; vbi altare non fuerit, in quo Eucharistia offerretur. vbi denique, Presbyter

non præ-

non præfuerit, qui Sacramentum ordinis de manu Episcopi accepisset. Tales enim Ecclesias, [Vide Hieronymum aduersus Luciferianos.] vbi chrisma conficitur, vbi vota castitatis fiũt, & vbi sacrificium corporis Christi celebratur, Lutherani non ferunt. At olim cùm aliæ nullæ fuerint, profectò Lutherani sine Ecclesijs fuerunt per omnes gentes, ex eoque nec fuerunt quidem omninò. Nullus enim hominum cœtus, qui Deum quemcunq; coluit, absq; loco sacro, in quo eius cultum profiteretur, tam diu fuit. Erant ergo non solùm antiquis Iudęis, verùm etiam ijs qui adhuc supersunt, infeliciores Lutherani, & longè miseriores. Itáne? Huc reciderũt prophetię de Christi Ecclesia, vt euersis denique Hierosolymis, maior sit splendor & gloria ruinæ Iudæorum (qui ad reliquiarũ quidem fidelium salutem, sed interim ad pertinacium pœnam reseruãtur) [Rom. 11.] quàm florentis Ecclesiæ Christianæ, ad cuius gloriam contestandam Iudæi tam infeliciter dispersi & palabundi agunt? [In epistola ad Dardan.] Hieronymus cùm angustos fines Iudææ (quam tamen totam Iudæi non possidebant) declarasset, id se dicit fecisse, *vt decuteret supercilium Iudæorũ, qui* (inquit) *Synagoga angustias Ecclesia latitudini præferunt.* Quòd si Protestantium congregatio est vera Christi Ecclesia, illius angustiæ per octo aut nouem secula maiores sunt, quàm Iudæorum vllo vnquam tempore fuerũt. Quid enim potest angustius cogitari, quàm vt nec vnam ædiculam demonstrare vos, Lutherani, possitis, in qua Deo seruijstis ante hos quinquaginta annos? *Planè* (inquit Augustinus ad Donatistas & Rogatianos) *& Iudæi,* [Epist. 48.] *Pagani, si tam paucos putarent esse Christianos, quàm pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis; nec blasphemare vos dignarentur, sed & nunquam ridere cessarent. Non timetis ne vobis dicant Iudæi, Vbi est quod Paulus vester Ecclesiam vestram intelligit? Vbi dictum est,* [Gal. 4.] *Lætare sterilis, quæ non paris; erumpe & clama, quæ non parturis: quoniam multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet virum, præponens multitudinem Christianorum multitudini Iudæorum; si Christi Ecclesia est paucitas vestra? Hoccine illis dicturi estis, Ideo magis iusti sumus, quia pauci sumus? Nec attenditis, eos responsuros, quodlibet vos esse dicatis; non tamen estis illi de quibus dictum est, multi filij desertæ, si tam exigui numero remansistis?* Hæc Augustinus.

Cæterum si Donatistas & Rogatianos, qui Africæ, hoc est, tertiæ partis mundi magnam partem iam, cùm hæc scriberet Augustinus, ab annis centum occuparant & impleuerant; quique multò plures Ecclesias, & certè quidem *trecentos Episcopos* & amplius suæ factionis [Apud August. tom. 7. in præfat. breuiculi collationum.] habebãt (vti ex collatione ipsa cõstitit) si tamen illos Episcopos cum plebibus suis præ multitudine Catholicæ Ecclesiæ, quam prophetiæ describunt, exiguum esse numerum, Augustinus iudicauit: quid erat dicturus de Lutheranis, qui nullũ Episcopum in vniuerso mundo suæ factionis habuerant, nullũ presbyterũ, nullã Ecclesiã, in qua conuenirētur aut orãdi, aut prædicandi causa? Nam hoc ad cæteras Protestantium calamitates accessit, vt nulla hæresis tam ab omnibus Episcopis inops & egena esset, quàm ipsorũ est. Arriani sanè acquisierãt sibi multarũ Ecclesiarũ Antistites, adeò vt Synodos decem breui spatio collegerint. Equidem [Athanas. in Apologia.] fateor, mihi verba deesse, quibus animi mei dolorẽ exprimã, esse vllos in mũdo tã sine communi sensu, vt Lutheranos aut Caluinistas illã Dei Ecclesiam existimẽt, quæ à Prophetis, à Lege, ab Euãgelio tam frequẽs, tã celebris, tam pulchra depingitur? Clamat ad Iudęos Augustinus: [Oratione aduersus Iudæos cap. 9.] *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, ab oriente Sole vsq; ad occidentẽ, nõ in vno, sicut vobis fuerat constitutum, sed in omni loco offerri sacrificium Christianorum, non cuilibet Deo, sed ei qui ista prædixit, Deo Israël. Vnde & alibi dicit Ecclesiæ suæ: Et qui eruerit te, ipse Deus Israël vniuersæ terræ vocabitur.* [Malach. 1. Isaiæ 54.] Ad vos autem, ô Lutherani, clamare isti Iudæi possunt: Aperite oculos tandem aliquando, & videte, nobis plures fuisse ab oriente Sole vsq; ad occidentem Synagogas, quàm vobis Ecclesias (re vera semper, ex vestra autem cõfessione) per annos iam ferè mille. Conuertimini ergo ad domum Iacob, & circumcidite carnem vestrã, quia multò verius Ecclesia Dei nos sumus, quàm vos. Nam vnde potius factum putamus, vt in Lituania circumciderent se nuper aliquot Christiani, quàm quòd cùm nullo modo vellent in Romana Ecclesia perseuerare, Pseudoeuangelicorum verò Ecclesiam non antiquam, sed nuper exortam clarè cernerent; Iudæorũ autem perpetuã successionẽ ab initio vsq; ad hæc tempora viderent; non possent autem sine aliqua Ecclesia salutem sperare: in Iudæorum congregatione potissimum sibi acquiescendum esse iudicabant, & propterea circuncisionis signum acceperunt? [Ioann. 5. 2. Thessal. 2.] Huc, huc, ô Protestantes, tendit Euangelium vestrum. Non enim ignoratis, opinor, Iudæos expectare Messiam suum, videlicet Antichristum. Illius autẽ vias oportet per Eliam aliquem, qui præcursoris loco sit, honorificè præparari. Vnde & Lutherus vester non sine magno mysterio, *Tertius Elias* à vobis est dictus. [Lucæ 1. Malach. 4.] Nam vt primus fuit Ioannes Baptista, qui vias Christi in primo eius aduentu præparauit, secundus autẽ ipse Elias erit, qui secundum Christi aduentum præcedet: sic tertius Elias Lutherus est, qui in aduentum Antichristi præcurrens, populum ei tenebrarum præparauit. Non quòd putem, ipsum Lutherum hoc sciuisse (neq; verò solet diabolus quibuslibet enũtiare secreta consiliorum suorum) res tamen ipsa hoc loquitur, quod nunc aperiam. Lutherus à Satana edoctus est,

vt omnes

vt omnes Christianorum Ecclesias per vniuersum orbem apostasiæ accusaret, ac præcipuè
Iren. lib. 3. cap. 3. *Romanam, quæ omnium & antiquissima est, & maxima.* Ac ne si subitò ad Iudęos à Christianis
transiretur, minus multos falleret: in noua Lutheri Ecclesia persistendum ad aliquod tēpus,
Satanas iudicauit, donec ea manifestissimè deprehenderetur, successionē ab Apostolis non
habere, & ideo Ecclesia Christi non esse. Nam tunc pertinaces illi hæretici, qui & nouam
istam congregationem clarè perspiciēt Ecclesiam Christi esse non posse, & tamē ad Romanam
nam Ecclesiam reuerti nolunt, vt ne frustra illam odisse aliquando videantur; nihil putabūt
consultius, quàm vt vniuersam Christi Ecclesiam, Christumq́; ipsum abnegent, ac nōdum
venisse verum Messiam asserant, expectandum verò adhuc esse, donec tandem vnà cum Iu-
2. Thessal. 2. dæis Antichristum ipsum pro Christo suscipiant. Ac nimirum *si reuelabitur suo tempore homo
ille peccati, filius perditionis, qui aduersatur Christo, & extollitur super omne quod dicitur Deus,
ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: si aduentus eius erit secundum operatio-
nem Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis
ijs qui pereunt, eo quòd charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent:* non possit autem re-
Actor. 1. cipi Antichristus, quàm diu creditur ab omnibus gentibus, Christum iam venisse in mun-
dum, eiusq́; rei Ecclesiam suam per omnes gentes diffusam locupletissimum testimonium
esse: profectò qui rectè velit præparare viam Antichristo, ante omnia oportet, vt hanc vni-
uersalem quæ vbiq; diffusa est, Ecclesiam ex animis hominum tollat, vt Christus sine testi-
monio suo primùm in terris relinquatur, ac deinde locus vacuus Antichristo in cordibus
2. Thessal. 2. hominum præparetur, in quo sedeat *velut in templo Dei.* Nam hoc Satanas per paganos, hoc
per Iudæos, hoc per omnes hæreticos, hoc per Mahumetanos, potissimum autem nunc per
Lutheranos & Caluinistas agit: vt antiquam Ecclesiæ Christi memoriam, successionisque
claritatem, quod in se est, auferat, quò plurimis iam de singulis propè articulis fidei, ac prę-
cipuè de vera Ecclesia dubitantibus, ille per falsa miracula sua fidem apud incredulos inue-
niat, & ita velut in vacuam possessionē intrans, leui opera Christū ex animis hominū euel-
lat, seque *extollat supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Nec enim aliorsum spectauit
Dauidis Georgij ratiocinatio illa, qua se verū esse à Prophetis promissum Messiam, Christū
autem impostorem, hoc modo probare nititur. sic enim colligit: Si Christus ille verus fuit
Messias, oportebat vt contra Ecclesiam ab illo fundatam portæ inferi nō præualerent: sic e-
nim promiserat. Iam aurē præualuerunt, sicuti in Papatu manifestum cernimus. Non erat
1. Iohan. 3. ergo ille verus Messias. Hæc ille nebulo. Sed *in hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diabo-
li.* Huic igitur malo occurrens, cùm ipse per naturam firmissima petra esset, promisit *se ædi-
Iohan. 1. Matth. 16. Iohan. 21. Matth. 16. ficaturum Ecclesiam suam supra petram* illā, cui ob eam causam dixerat, *Tu vocaberis Cephas.*
Et iterum: *Tu es Petrus.* & demum: *Amas me plus his? Pasce oues meas: super hanc* (inquit) *petrā
ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Certò igitur sciamus, neminem omnino saluari posse, qui Petrum à Christo Pastorē to-
tius gregis constitutum contemnat, aliumq́; Pastorem extra vnitatem cathedræ Petri quę-
rendum sibi statuat. Fremant Lutherani quantum volent: vt olim *ex Iudæis*, ita nunc ex Ec-
Iohan. 4. Deuter. 17. clesia Romana *salus est.* Nam vt omniū Iudæorū primus Pontifex in templo Hierosolymi-
tano sedebat, cuius imperio necesse erat omnes obedire: sic omniū Christianorum primus
In Chron. Pōtifex (quem Petrū fuisse Eusebius refert) hodie in Ecclesia Romana sedet. Quid multis?
Hieronymus aduersus Luciferianos. Hanc totam disputationem verbis Hieronymi concludam: *Absit vt frustra Deus mortuus sit.
Alligatus est fortis, & vasa eius direpta sunt. Allocutio Patris impleta est: Postula à me, & dabo
tibi gentes hæreditatem tuā: & possessionem tuā, terminos terræ. Apparuerunt fontes aquarum: &
reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In sole posuit tabernaculum suū, nec est qui se abscondat
à calore eius. Deo plenus Psalmista canit: Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorū de-
struxisti. Et vbi, quæso, isti sunt nimiū religiosi, imò profani, qui plures Synagogas asserūt esse quàm
Ecclesias? Quomodo destructæ sunt diaboli ciuitates: & in fine, hoc est, in sæculorum cōsummatione
idola corruerunt? Si Ecclesiā non habet Christus, aut si in Sardinia tantùm habet; nimium pauper
factus est. En, si Britannias, Gallias, Orientē, Indorum populos, Barbaras nationes, & totum semel
mundū possidet Satanas; quomodo ad angulū vniuersæ terræ crucis trophæa collata sunt?* Ex quibus
Hieronymi verbis facilè addiscimus, nihil absurdius esse, quàm vt plures Iudæorū Synagogę,
quàm Christianorū Ecclesię dicantur in mundo vnquā post Christū extitisse. Et tamen tam
Lutherani quàm Caluinistę necesse habēt cōfiteri, plures Iudæorū Synagogas, quā suorum
Ecclesias per valde multa secula extitisse. Quid ergo superest, nisi vt certissimò credamus,
Lutheranos & Caluinistas nō Christi Ecclesiā, sed Antichristi præcursores existere: qui dū
Catholicam Christi Ecclesiam oppugnāt, & Christum interim sine testimonio in terris re-
linquere conantur, viam expeditissimam Antichristo præparant. Ac de Antichristo & eius
membris hactenus dictum sit; ad honorem Christi, & sanctæ Catho-
licæ atque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ.

FINIS.

INDEX
PERSONARVM ET RERVM DE
QVIBVS IN HIS OCTO LIBRIS
POTISSIMVM AGITVR.

cui vineæ

Fratricelli

Iustitia

Nam qui propter iustitiam & veritatem patitur persecutionē, atq; adeò paratus est animam suam ponere pro amicis suis; ille nullo timore aut pœna cogi potest ad peccatum. Sicut au- Iohan. 8. 1. Iohan. 3. 1. Iohan. 5. tem *qui facit peccatum, seruus est peccati*: sic *qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est cuius filij nominamur & sumus. Quoniam omne quod natū est ex Deo, vincit mundum: & hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* Quomodo autem potest victoria ipsa in captiuitatē aut seruitutem redigi? Nam si aliquando seruiret, victoria esse desineret. Iudæi quidē secundùm carnem rectè poterant in captiuitatem aut seruitutem abduci, propterea quòd *erāt filij ancillæ, & non liberæ*; Lexq; eorum & sacrificia tantùm externa erant, quæ non nisi certis modis, certisq; temporibus & locis fieri debebant. *Lex autem spiritus vitæ in Christo Iesu li-* Rom. 8. *berauit nos à lege peccati & mortis.* Lutheranorum autem & Caluinistarum congregatio seruiuit aliquando cum filijs suis, quia fidem suam per annos ad minimū septingentos, non est professa palam, vel quòd non esset omnino in terris, vel quòd si erat, ob pœnæ timorem tacuit, & se in antris & speluncis continuit. Si non fuit vlla istorum hominum congregatio in terris; vtiq; isti non sunt Ecclesia Christi, quæ nunquam cessauit esse, Christo dicente. *Ego* Matth. 28. Luc. 1. *vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Et Dei genitrix Maria dixit: *Beatam me dicent omnes generationes, & misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Semper igitur erant Christianorum generationes in terris, nec vnquam deerunt cum quibus Christus sit *omnibus diebus.* Si ergo dicitis, vestram congregationem omni tempore in terris fuisse; quæro, quænam antiqua historia de vobis mentionem facit, aut *quam persecutionem propter iustitiam passi estis* ab anno Domini sexcentesimo vsq; ad millesimum? Nam hoc tempus potissimùm nomino, non quòd illis præcedentibus aut sequentibus annis vspiā ante Lutheri apostasiam fueritis, sed quia nolo nunc quæstionem non necessariam tractare, quantum discrimen sit inter vos, & Berengarianos, VValdēses, Hussitas, & alios eiusmodi hęreticos. Satis enim mihi est hoc tempore, si ostendo, per ea secula in quibus vos ipsi dicitis, extinctam propè Ecclesiam fuisse, vos veram Ecclesiam esse non posse.

Ab anno igitur Domini sexcentesimo vsque ad millesimum, hoc est, per annos ferè quadringentos, necessariò fateri debetis, vos in luce Reip. non esse versatos. Iam enim sacrificium Missæ (vt & olim etiam) sed iam vestra cōfessione sacrificium Missæ percrebuit. Iam Purgatorium passim apud Latinos creditum est. Imagines in Ecclesia tam Latina quàm Græca sunt collocatæ, & publico secundæ Nicænæ Synodi decreto reuerenter adoratæ. Iam Pontificis Romani authoritas ab vniuersa Ecclesia est agnita vsque ad schisma Græcorum, quos ob eorum obstinatum errorem (in neganda processione Spiritus sancti à filio) neque vos dicetis Ecclesiam Christi permansisse. Ab illo igitur tempore cùm nec ipsi dicere audeatis. vestram fidem in orbe terrarum passim cognitam, & publica professione dominatam esse; restat, vt vestra congregatio vel nulla omnino fuerit, vel certè seruierit. Si enim dominata est; semper fecit vt non latêret, sed potius vt verbis & signis quibus- Matth. 10. cunq; per flammas & cruces & mortem in cognitionem hominum veniret. Meministis enim scriptum esse; *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Liberam* (in- In Matth. homil. 31. quit Chrysostomus) *petit confessionem, ad maioremq; charitatem nos adducit, & sublimes, atque inuictos esse desiderat; quapropter omnibus hæc præcipit.* Quæ cùm ita sint, quæro à vobis, qua Rom. 10. tandem in regione fidem vestram illo tempore confessi estis quo illa cœpit opprimi? Ac debueratis quidem in omni regione quæ sub cælo erat, eam confiteri. *Nam in omnem terrā exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Dicite igitur, vbi confessi estis fidem in Christum publicè? Aut vbi eam ob causam carcerem, vincula, *mortémue subijstis?* Incipite à Gregorij Magni temporibus, aut paulò postea. Nam in ipsis initijs maximè erat Antichristo illi resistendum, quem fingitis tum cœpisse Romanam Ecclesiam occupare. Ostendite vel vnum hominem (qui saltem Catholicus fuerit) in vniuerso mundo per ducentos annos & deinceps à Gregorij Magni seu vita seu morte, qui ob id persecutionem aliquam sit passus, aut martyrij coronā obtinuerit, quòd vel Pontifici Romano restiterit, tanquam per tyrannidem incipienti se vniuersali Ecclesiæ præponere, vel Missæ sacrificium negauerit pro viuis ac mortuis offerendum, & quæ sunt eius generis. Si nulli erant tales, nulla tum fuit Ecclesia vestra; & ideo nec vera est. Si erant, & tacuerunt; damnata est vniuersa Ecclesia vestra, & ob id vera non est. Si erant, & non tacuerunt; producite Annales in quibus id contestatum sit. Quanquam quid opus est Annalibus? Nam si erant qui pro vestri Euangelij veritate se falsæ doctrinæ opposuerunt; iam vicisset fides vestra, iam non præualuissent aduersus Ecclesiam vestram inferorū portæ, iam tum stetisset pro vobis insignis

aliqua

aliqua hominum multitudo contra Papam Romanum,& satellites eius quos appellatis; sicuti pro fide Trinitatis, contra Sabellium, & Arrium; pro persona Christi, contra Nestoriũ; pro duabus naturis & volũtatibus, contra Eutychen & Monothelitas insignis quidam cœtus piorum fortissime stetit & vicit.

Scitis enim, cõtigisse olim Israëlitis in figura, *vt quanto magis Aegyptij opprimebãt eos, tãto magis multiplicarẽtur & crescerent.* 1. Cor. 10. Exod. 1. Vos autem à Gregorij tẽpore nõ estis multiplicati. Nam antea dicitis, vos occupasse multas gentes, postea verò cœpisse opprimi & minui. Non ergo eratis veri Israëlitæ, *qui quanto magis opprimebantur, tanto magis crescebant;* quod etiã in Apostolis atq; in primitiua Ecclesia videmus euenisse. Actor. 8. Nam *cùm fieret quodam tempore persecutio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis, omnesq; dispersi essent per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos, ac Saulus deuastaret Ecclesiam:* eo ipso tempore tum Apostoli perstiterunt vt confiterẽtur, tum *qui dispersi erant, pertransibant euangelizantes verbum.* Videtis, Ibidem. quòd ipsa dispersio causa fuit, cur pluribus verbum Dei prædicaretur. *Et cùm Philippo* (inquit) *euangelizanti de regno Dei credidissent, in nomine Iesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.* Non ergo sic sunt dispersi, velut fidem negaturi, sed velut eam propagaturi ex ea occasione. Vnde *regnum cælorum assimilatur grano sinapis, cuius virtus ac potestas* (inquit Hilarius) Matth. 13. Cano. 13. in Matth. *tribulationibus & pressuris accenditur. Itaq; licet minimum sit ex omnibus seminibus, cùm seminatur in agro; tamen cùm creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius.* Eòdem etiã pertinet similitudo fermenti, quod licet tã exiguũ sit, vt etiam *abscondatur ab initio in farinæ tribus satis*, aut in quamlibet magnis mẽsuris; tamen vbi farinæ appropinquauerit, *totam massam fermentat. Sic igitur* (inquit Chrysostomus) In Matth. homil. 47. *& vos cùm vniti atque commixti ijs fueritis qui vos oppugnant, tunc ipsos superabitis. Et quemadmodum fermentum in farina submersum non deperditur, sed in naturam suam farinam transmutat: pariter* (hoc est, eodem modo) *in prædicatione hac Euangelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi; non enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit.* Non extinguetur fulgor fideliũ. At *vester fulgor*, ô Lutherani, per annos ad minimum quadringentos extinctus est; nõ estis ergo instar grani sinapis, aut instar fermenti, nec instar discipulorum Christi. Non estis ædificati super petram, *aduersus quam portæ inferi non præualebunt. Non estis columna & firmamentum veritatis.* Matth. 16. 1. Timoth. 3. Iohan. 21. Nam si quis vobis confisus esset, is vtique, tacentibus vobis & quotidie decrescentibus, perijsset. Longe secus euenit in Ecclesia Romana; in qua *Petrus cùm senuisset, extendit manus suas, & alius cinxit eum, & duxit quò ille* (secundùm naturæ affectum) *duci noluisset. Sed hoc dixit Iesus, significans qua morte* (Petrus) *clarificaturus esset Deum.* Nerone igitur in Petrum & Paulum sæuiente, Petrus manibus in cruce extensis, Paulus autem gladio vitam finiuit. Qua ex re non parua gloria & fama tum religioni Christianæ, tum Ecclesiæ Romanæ accessit. De præscr. aduersus hæret. *Felix Ecclesia* (inquit Tertullianus) *cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, posteaquàm in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Ego* (inquit Caius contra hæreticos disputans) *habeo trophæa Apostolorum quæ ostendam. Si enim procedas via regali, quæ ad Vaticanum ducit, aut via Ostiensi; inuenies trophæa defixa, quibus ex vtraq; parte statutis, Romana cõmunitur Ecclesia.* Apud Euseb. in histor. lib. 2. cap. 25. *Videtis* (inquit August. Epistol 42. ad Madaur. *simulachrorũ tẽpla partim sine reparatione collapsa, partim diruta, part*[illegible]*usa, partim in vsus alios commutata. Ipsaq; simulachra vel confringi, vel incendi, vel includi,* [illegible]*strui: atq; ipsas huius seculi potestates, quæ aliquando pro simulachris populum Christianum persequebantur, victas, & domitas, non à repugnantibus, sed à moriẽtibus Christianis, & cõtra eadem simulachra, pro quibus Christianos occidebant, impetus suos legesq; vertisse, & Imperij nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulchrũ piscatoris Petri, submisso diademate, supplicare.*

Nec in ducibus ipsis Petro & Paulo *hæc fides victoria, quæ vincit mundum*, finem sumpsit. Nam postea persecuti sunt eãdem Romanã Ecclesiam Domitianus, Hadrianus, Traianus, Antonini, Seuerus, Maximini, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maxentius, Iulianus, Cõstantius, Valens, Valentinianus Iunior, & Theodoricus Rex; adeò vt occiderint propè quadraginta Põtifices Romanos, præter innumerabilem plebis Christianæ multitudinem. Sed quid? Nónne vicit Romana fides? Vicit, planè vicit, & regnat vsque in hodiernum diem, nec vllo vnquam momento Christianos latuit. Persecuti sunt eandem Ecclesiã posteà non modò Imperatores Orientis, atque etiam interdum Germaniæ Cæsares; verùm præterea domestici ipsorum, hoc est, tum ciues vrbis Romæ, tùm Presbyteri etiam Cardinales: imò ipsi Pontifices Romani se mutuò persecuti sunt, per viginti quatuor schismata, quæ diuersis temporibus in ea Ecclesia contigerunt. Hieronym. in epist. ad Damasũm. Augustin. in Psal. contra par. Donati. tom. 7. Sed quoniam illa cathedra erat petra, super quam Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam (quod & Hieronymus & Augustinus apertè docent) non præualuerunt inferorũ portæ. Quis iam, nisi rationis omni propè vsu priuatus, ingens discrimen non animaduertit inter vestram & Romanã Ecclesiam? Illa vicit omnes

persecu-

persecutiones, nec vnquam fugit cognitionem fidelium, sed quantò magis oppressa est, tantò magis multiplicata est, & creuit instar *grani sinapis*, ita vt nunc *volucres cæli*, hoc est, Reges & Principes mundi habitent in ramis Ecclesiæ Romanæ, & filij eorum qui persecuti eam fuerunt, *veniant curui ad eam*, & pro matre spirituali eam agnoscant. Vos autem vel nõ fuistis olim, vel muti fuistis, & adeò non creuistis per ipsas persecutiones, vt nec vestros persecutores, nec vestros martyres nominare possitis, imò vt nec vnam Ecclesiam aut celebrem, aut obscuram in vniuerso mundo habueritis, in qua conueniretis ad audiendum Dei verbũ & ministranda Sacramenta. Nam quantò diligentius Ioannes Foxus, Henricus Pantaleon, & alij quidam ex vestris supplicia collegerunt, quæ nuper ob hæresim & seditionem in vestros constituta sunt; hoc certius est, eos antiqua etiam martyria colligere voluisse, si vel vnum hominem proferre possent, qui ob vestram fidem quippiam olim passus esset. Saltem ostendite de quibus Ecclesijs depulsi estis, vt vel ruinas vestras contemplari liceat. Sed quomodo, quod nusquam factum est, ostendi potest? *Estis igitur filij ancillæ*, & non liberæ. *Ser-*
Nota. *uistis cum Agar*, & eiecti estis in solitudinem cum matre vestra. Superbijstis quidem nuper contra Saram dominam vestram, & Ismaël vester (Lutherus) factus est aliquis magnus: &
Gen 21. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, *sed non erit hæres filius ancillæ cum*
Gal 4. *filio liberæ. Filius manet in domo in æternum*, hoc est, in Ecclesia Dei ab initio mundi vsq; ad
Iohan 8. finem. *Seruus autem non manet in domo in æternum*, quia nuper cœpit Lutherus congregationi suæ nomen imponere, & iam propè extinctus est, non modò à nobis, verùm etiam à posteris suis, tam Caluinistis & Trinitarijs, quàm Anabaptistis & Libertinis.

Hactenus docui, vel non fuisse vllam, vel certè fuisse captiuam & seruituti obnoxiã congregationem vestram. Iam illud superest, vt ostendam, talem fuisse hanc vestræ congregationis captiuitatem, vt nulla vnquam similis etiã in vetere populo extiterit. Quando enim
1. vnquã fuit Ecclesia illa Iudæorũ per tot secula simul oppressa, & sub iugum missa? Deinde
2. nulla vnquam captiuitas veteri Synagogæ contigit, quin de illa populus Dei prius admo-
3. neretur, ac de libertatis restitutione promissionem acciperet. Tum autem liberatio illa non per eum qui errasset aliquando in fide (quod sibi contigisse Lutherus fatetur) sed per homi-
Gen. 6. nem sanctum, & ab ineunte ætate sua fidelem facta est. Nam (vt inde incipiamus) *Noë fuit vir iustus atq; perfectus in generationibus suis, ambulauitq; cum Deo.* Porrò antequam is quingentorum esset annorum, filios Seth (qui vera Dei Ecclesia erant) non legimus corrupisse vias suas. Postea verò quàm accepissent sibi vxores de schismaticis filiabus Cain, *sexcentesi-*
Gen. 7. *mo anno vitæ Noë* disperdidit Deus vniuersam carnem per diluuium, Ecclesiamq́ue suam in pristinum nitorem per Noë restituit. Ita & corruptionis malum non nisi centum annorum spatio durauit, & liberatio per virum iustum & fidelem facta est. Quid quòd etiã hoc ipsum diluuium prædictũ est? Nam *cẽtum viginti anni ad pœnitentiam dati sunt*, cumq́; populus non resipisceret, anno centesimo inundauit aqua diluuij.

Hieronymus in quæstionibus Heb. De ciuit. Dei lib. 16. cap. 14. Gen. 17. Cùm autem periculum postea esset, ne inter Chaldæos vera fides extingueretur (ad illas enim angustias perducta res est, *vt in vna domo Tharæ* (vt notat Augustinus) *per vniuersum mundum custodita sit plantatio ciuitatis Dei*) *eduxit Deus Abram, & ait; In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ.* Quo satis apertè declarauit, eductionem illius de Vr Chaldæorum significare eductionem gẽtium de idololatria sua, nec eas post acceptam semel fidem magis
Gal. 3. eam amissuras, quàm Abram & semen eius fidem amisit, donec venisset *Christus benedictũ illud semen*, in quo omnes qui successionem ab Apostolis accepimus, benedicti sumus. Tam enim fideles erant *Abraham, Isaac, & Iacob*, vt Deus voluerit *Deus illorum* appellari.

Iam verò filij Iacob fuerunt quidem ad aliquod tẽpus in Ægypto seruitute oppressi. Vide tamen, quot in ea te victorias retulerint. Primùm ea seruitus prædicta est, vt ne putes inopinatam fuisse. Ait enim Deus ad Abraham, *Suspice cælum, & numera stellas, si potes; sic erit se-*
Gen. 15. *men tuum.* (Tale semen nos sumus, & semper fuimus: tale vos nõ eratis ante aliquot annos, sed nec adhuc estis præ nobis) *dictumq́; est ad Abraham: Scito prænoscens, quòd peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos seruituti, & affligent quadringẽtis annis Veruntamen gentem cui seruituri sunt, ego iudicabo: & post hæc egredientur cum magna substantia.* Hos verò quadringentos annos non in Ægypto, sed in terra Chanaan maiore ex parte translactos esse, atque non primùm ab ingressu Iacob in Ægyptum numerandos, alibi in hoc libro planum feci. Porrò cùm seruitus vestræ congregationis totis quadringentis annis & multò amplius durauerit, nec tamẽ Ecclesia Christi potuerit minori curę Deo esse, quàm vetus Synagoga fuit: æquum est vt doceatis, primùm vbi prædictum de illa vestra seruitute sit, deinde vbi liberatio vestra sit promissa, demum quę pœna secundùm scripturam sacram sit sumpta de ijs qui vos tot seculis in seruitute detinuerunt. Postremò cùm in Ægypto esset *Ioseph propheta* & filij eius in Dei timore educati, cùm essent nutrices fideles, quibus etiam Deus *domum*, id est, posteritatem ædificauit; cùm præterea Leui & filij eius adessent, qui popu-

qui populum officij commonefacerent, ne penitus obliuisceretur Dei, ac denique Moyses Exod. 3.
de domo Leui ad eos a Deo mitteretur, & seniores filiorum Israël videntes miracula, cre- Exod 4.
derent: exijt domus Iacob ex Ægypto, & ad terram promissionis peruenit secundùm quod Exod. 14.
prædictum erat. vobis autem nihil simile accidisse demonstrare vnquam poteritis.

Post autem cum in Babylonem populus abducendus erat, quàm perspicuè prædixit Iere- Ierem. 25.
mias? *Seruient omnes gëtes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. Cumq; impleti fuerint anni se-*
ptuaginta, visitabo super Regem Babylonis. Porro dum populus in Babylone erat, licet carnalia
sacrificia obire non poterat; tamen *orabat versus Ierusalem*, & habebat Prophetas, Leuitas, Daniel. 6.
Sacerdotes & Scribas, quorum consilio gubernaretur. Ac demum reductus est in patriã *per*
Iesum Sacerdotem magnum, & per Zorobabel filium Salathiel ducem tribus Iuda. Nihil vt hic sit, Aggæi 1.
quod non tum præuisum fuerit, tum per duces ordinarios restitutum. Ac sanè mala præui-
sa minus feriunt. Nec illa captiuitas ætatem hominis transgressa est, aut religionis obliuio-
nem inuexit. Quid vos simile ostenditis in vestra seruili cõgregatione? Quam prophetiam
de tempore seruituris vestræ profertis? quos Pastores & Doctores nominatis, qui tempore
captiuitatis plebem docerent verbum Dei? Cùm verò expirasset seruitutis tempus, quos or-
dinarios duces, hoc est, quos Sacerdotes, Prophetas, Pastores & Doctores aut ministros Ephes. 4.
Christi producitis, sub quibus securè populus ad suã patriam & religionem reuersus sit? Vos
verò horum nihil habetis, quia veram Dei Ecclesiam non habetis.

Præterea, quæ seruitus totius Ecclesiæ esse potest, quæ per vniuersum orbem propagata
est? Cùm enim latius pateant Ecclesiæ, quàm vllius Imperij fines, nec simul vndique perse-
cutio moueatur, & nemo vnus eam partem queat persequi, quæ sub ipso constituta nõ est:
vnde nobis persuadetis, totam simul Ecclesiam in captiuitatem aliquando abductam esse?

Quid, quod nouo exemplo Protestantium secta ferro sibi viam apud eos patefecit, qui
eam nec prius pacificè didicerant, nec iam armatam audire cupiebant? Imo & subditi apud
eos Regibus leges imponunt, eosq; vi ad fidem nouam profitendam, vel certè permitten-
dam adigunt. An vnquam sic propagarunt Euãgelium suum Apostoli? Quid in Germania
Saxo & Lantgrauius Hessię, quid in Gallijs Condæus, quid in Anglia Viatus, quid in Scotia
Iacobus, quid in Flandria Ludouicus & cæteri cõiurati tentarũt: nisi vt partim Lutheranã,
partim Caluinisticã religionẽ vi & armis in eas regiones inferrent? Neq; tamen hæc vobis
obijcerẽ, si tantùm fierent à malis hominibus, & nõ docerẽtur à magistris & Pastoribus ve-
stris. Aliud est, fidẽ, cui omnes obedientiã ab initio pacificè præstitimus, armis postea defen-
dere: aliud per apostasiã abijcere pristinã fidẽ, & aliã per vim stabilire. Illud Regibus & Po-
testatibus seculi huius faciendum est; hoc neq; Regibus, multò minus Euãgelistis conari li-
cet. *Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates,* Ephes. 6.
aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. State ergo
succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparationem De iustitia
Euangelij pacis. Defendenda (inquit Lactantius) *religio est non occidendo, sed moriendo; non sæ-* lib. 5. c. 20.
uitia, sed patientia; non scelere, sed fide. Illa enim malorum sunt, hæc bonorum: & necesse est bonum
in religione versari, non malum. Cùm autem ex *fructibus suis cognoscitur arbor*, nec alios vno
tempore, quàm alio pariat, audacter dixerim, aut prorsus infructuosam arborem vestrã fuis- Matth. 7.
se, aut certè si qui eiusdem sententiæ cũ Lutheranis aut Caluinistis ante hanc ætatẽ in orbe
terrarum fuissent, eiusmodi fructus iam olim parituros fuisse, quales nunc protulerunt. Vi-
dissemus igitur iam olim euersas Ecclesias, destructa altaria, missam abrogatam, sanctas vir-
gines è monasterijs eductas passim fuisse ad nuptias, arma in Reges à ciuibus sumpta, con-
temptos Episcopos, necì datos hinc Papistas, illinc hæreticos; audissemus ciuiles Magistra-
tus (etiamsi feminæ essent) capita Ecclesiarum appellatos, concilia œcumenica in nullo
pretio habita; duo Sacramenta, non septem: secundas nuptias contrahi viuente vxore pri-
ma, quæ ob fornicationem repudiata esset. Denique historiæ atque annales, qui nunc pleni
sunt rebus gestis Ecclesiæ vestræ, tunc etiam eiusmodi causis referti fuissent. Quorum quia
nihil, vel propè nihil vidimus aut legimus à sexcẽtesimo anno salutis humanæ vsq; ad annũ
Domini millesimum; vtique non fuit olim talis aliqua Ecclesia, qualem nunc ostentatis,
verum illa è terra nuper nata est, & ideo in terram propediem reuertetur; cum aut *ij mani-* 1. Cor. 11.
festati fuerint, qui probati erant in Ecclesia, aut ea vitia in Catholicis emendata erunt, in quo-
rum vindictam hæc Domini flagella in nos missa sunt: aut cum *id mysteriũ iniquitatis* quod 2. Thess. 2.
per vos operatur Satanas, consummarunt in Antichristo, & spiritu oris Christi destructum
fuerit. Et tunc iustificabitur Christus in verbo suo, quod ad primum Pontificem Christia-
norum dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non* Matth. 16.
præualebunt aduersus eam. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus Lucæ 22.
confirma fratres tuos. Petrus verò cathedram suam Episcopalem in vrbe Roma constituit, in qua
vna cathedra (inquit Optatus) *vnitas ab omnibus seruaretur, vt iã schismaticus & peccator esset,* Optat. lib. 2.
qui con-

qui contra singularem cathedrā, alterā collocaret. Quod cum Lutherus fecerit, vosq; eius exemplum secuti sitis; quomodo à schismate excusari aut ille potuerit, aut vos possitis non video.

Si congregatio Protestantium Ecclesia Christi esset, eam fuisse ob, curiorem nō modo vetere Synagoga, sed etiam ipsa illa dispersione, in qua post Hierosólymorum euersionem Iudæi iam nunc agunt. CAP. LXV.

Absurda quidem illa sunt, quę iam commemorauimus de Christi Ecclesia infra dignitatē veteris Synagogæ deiecta. Sed longè sunt absurdiora quæ sequūtur. Dico enim, illam Protestantium congregationem, quæ ipsis Ecclesia Christi videtur esse, nō solùm vetere Synagoga, sed hodierna captiuitate ac dispersione populi Iudaici longè miseriorem per secula etiam multa fuisse. Etenim si a vastatione templi per Titum & Vespasianum repetentes, ordine statum populi Iudaici vsq; ad hæc tempora deducamus; facile inueniemus, & semper fuisse in mundo permulta Iudæorum millia, & cultus diuini causa in Syna-
Deuter. 4. Psal. 58. gogas proprias omni ætate conuenisse. Nam & Moyses prædixit, Iudæos ob idololatriā *in omnes gētes fore dispergēdos*, & Dauid de illis prædixit in hunc modum: *Ne occidas eos, ne quādo obliuiscantur populi mei* (aliàs) *legis tuæ. Disperge illos in virtute tua, & depone eos, protector meus Domine.* Eorum verò mentionē etiam post Hierosolymorū euersionem *Iustinus* Mar-
In Tryphon. tyr facit, *quorum agros*, ait, *esse desertos, oppida vastata, fruges deuoratas, nec ipsorū quenquam audere ascendere Hierosolyma.* Ostendit autē, eos *non differre à cæteris mortalibus, præterquam circumcisione. Execrari verò solitos in suis Synagogis quotquot in Christū credunt.* Ergo & erant illis diebus Iudæi, & Sacramentū circumcisionis celebrabāt, & conueniebāt in Synagogis. Tertullianus contra Iudæos librū scripsit, in quo disputans cū ijs Iudæis qui adhuc viuerent, de
In lib. aduersus Iudæos. Lege ac Prophetis, ait eos *cœpisse habere lacus contribulatos, id est, Synagogas in dispersiones gen-*
De idolorū vanitate. *tium.* Habebant igitur Synagogas saltem inter gentes. *Iudæi* (inquit Cyprianus) *dispersi & palabundi, soli & cæli sui profugi, per hospitia aliena iactantur.* Non ergo erant aut illis diebus,
In Psal. 58. aut vnquam postea ignoti Christianis. *Iudæi tenent omnino* (inquit Augustinus) *reliquias legis suæ, circumciduntur, Sabbata obseruant, Pascha immolant, azyma comedunt. Sunt ergo Iudæi, non*
De vera religione c. 6. *sunt occisi, necessarij sunt credentibus gentibus.* Et alibi: *Ecclesia Catholica per totum orbem validè latéq; diffusa omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionem cùm euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus, ad materiam operationis suæ: hæreticis, ad probationē doctrinæ suæ; schismaticis, ad documentum stabilitatis suæ; Iudæis, ad comparationē pulchritudinis suæ.* His verbis Augustinus significauit, tantam esse *pulchritudinem Ecclesiæ Christi* prę Iudæorum populo, qui tunc extra Iudæā sine sacrificiorum cærimonijs dispersus per omnes gentes agebat: vt ipsa res clamaret, nostram fidē esse à Deo, Iudæorū verò pertinaciā & inuidiam in Christū, esse à diabolo. At nunc longè aliter se res habet, si tamen Pseudoëuangelicis credimus.

Cùm enim Iudæi viuant vsque in hodiernum diem tum in alijs vrbibus Italiæ, tum Romæ nominatim; & vbicunq; sint, tū circūcidant infantes suos, tū in Synagogis conueniant; non possit verò locus vllus in orbe Christiano monstrari, vbi per valde multa secula Pseudoëuangelicorū aliqua congregatio ante Lutherū natū celebrata sit: vtiq; abiectior fuit per aliquot secula (si Protestantibus credendū est) Ecclesia Christi, quàm vel præsens Iudæorū
Lib. 7. ep. 5. captiuitas & dispersio sit. Quin & Gregorij Magni ætate idē ipse fatetur, *permissū Iudæis esse vt veteres Synagogas suas sine inquietudine possideant*: quod vsque in hodiernum diem ita se habere videmus. Non manent igitur Iudæi, vt testes iam sint fidei nostræ (si tamen Lutheranorum Ecclesia vera est) aut vt per ipsorum miseriam, Ecclesiæ Christi felicitas contestata sit; sed potius vt triumphum de Ecclesia Christi ducant, vtpote quibus in os Luthera-
Iudæorū oratio ad Lutheranos. nis & Caluinistis dicere licet: Vos docetis, Ecclesiam vestram per annos ferè octingentos fuisse dispersam in multis gentibus, nec id tamen probatis. Fuimus & nos dispersi, cùm partim vixerimus in Africa, partim in Græcia & Asia, partim in Italia, quod nec vos ipsi potestis negare. Sed cùm vos, Lutherani, nullum in illa dispersione vestra locum habueritis, in quo Dei cultum ritu vestro celebraretis: nos proferimus Synagogas nostras in vrbe Venetiarum, in Ferraria, in Mantua, in Alexandria, in Constantinopoli, in ipsa Roma: vt meritò nos liberi simus, vos autem serui; nos ille populus adoptionis, vos autem reprobationis; nos ciuitas in monte posita, vos autem filij tenebrarum, qui nunc demum post tam longum interuallum cœpistis Ecclesias habere, & Sacramenta vestra celebrare. Quid huic Iudæorum orationi respondebunt Pseudoëuangelici? Nihil sanè eorum quæ dicūtur, negare possunt. Iudæorum enim Synagogis etiam hodie plurimæ orbis terrarum partes plenæ sunt. Et ante paucos annos non minus in Hispania, Gallia, ac nostra Anglia percrebuerunt. Porrò suam Synagogam nec vnam in vniuerso mundo proferre Lutherani possunt, vbi Baptisma (ipsorum more ac instituto) sine chrismate semper administratum sit, & vbi aut fas nō fuerit virginitatem vouere Deo, aut necessarium non fuerit dicatam semel virginitatem omnino conseruare; vbi altare non fuerit, in quo Eucharistia offerretur: vbi deniq; Presbyter

non præ-

non præfuerit, qui Sacramentum ordinis de manu Episcopi accepisset. Tales enim Ecclesias, vbi chrisma conficitur, vbi vota castitatis fiũt, & vbi sacrificium corporis Christi celebratur, Lutherani non ferunt. At olim cùm aliæ nullæ fuerint, profectò Lutherani sine Ecclesijs fuerunt per omnes gentes, ex eoque nec fuerunt quidem omninò. Nullus enim hominum cœtus, qui Deum quemcunq; coluit, absq; loco sacro, in quo eius cultum profiteretur, tam diu fuit. Erant ergo non solùm antiquis Iudęis, verùm etiam ijs qui adhuc supersunt, infeliciores Lutherani, & longè miseriores. Itáne? Huc reciderũt propheticę de Christi Ecclesia, vt euersis denique Hierosolymis, maior sit splendor & gloria ruinæ Iudæorum (qui ad reliquiarũ quidem fidelium salutem, sed interim ad pertinacium pœnam reseruãtur) quàm florentis Ecclesiæ Christianæ, ad cuius gloriam contestandam Iudæi tam infeliciter dispersi & palabundi agunt? Hieronymus cum angustos fines Iudææ (quam tamen totam Iudæi non possidebant) declarasset; id se dicit fecisse, *vt decuteret supercilium Iudaorũ, qui* (inquit) *Synagoga angustias Ecclesia latitudini praferunt.* Quòd si Protestantium congregatio est vera Christi Ecclesia, illius angustiæ per octo aut nouem secula maiores sunt, quàm Iudæorum vllo vnquam tempore fuerũt. Quid enim potest angustius cogitari, quàm vt nec vnam ædiculam demonstrare vos, Lutherani, possitis, in qua Deo seruijstis ante hos quinquaginta annos? *Planè* (inquit Augustinus ad Donatistas & Rogatianos) *& Iudai, Pagani, si tam paucos putarent esse Christianos, quàm pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis; nec blasphemare vos dignarentur, sed & nunquam ridere cessarent. Non timetis ne vobis dicant Iudai, Vbi est quod Paulus vester Ecclesiam vestram intelligit? Vbi dictum est, Latare sterilis, qua non paris; erumpe & clama, qua non parturis: quoniam multi filij deserta magis quàm eius qua habet virum, praponens multitudinem Christianorum multitudini Iudaorum; si Christi Ecclesia est paucitas vestra? Hoccine illis dicturi estis, Ideo magis iusti sumus, quia pauci sumus? Nec attenditis, eos responsuros, quodlibet vos esse dicatis; non tamen estis illi de quibus dictum est, multi filij deserta, si tam exigui numero remansistis?* Hæc Augustinus.

Vide Hieronymum aduersum Luciferianos. Rom. 11. In epistola ad Dardan. Epist. 48. Gal. 4.

Cæterum si Donatistas & Rogatianos, qui Africæ, hoc est, tertiæ partis mundi magnam partem iam, cùm hæc scriberet Augustinus, ab annis centum occuparant & impleuerant, quique multò plures Ecclesias, & certè quidem *trecentos Episcopos* & amplius suæ factionis habebãt (vti ex collatione ipsa cõstitit) si tamen illos Episcopos cum plebibus suis præ multitudine Catholicæ Ecclesiæ, quam prophetiæ describunt, exiguum esse numerum, Augustinus iudicauit: quid erat dicturus de Lutheranis, qui nullũ Episcopum in vniuerso mundo suæ factionis habuerant, nullũ presbyterũ, nullã Ecclesiã, in qua conueniretur aut orãdi, aut prædicandi causa? Nam hoc ad cæteras Protestantium calamitates accessit, vt nulla hæresis tam ab omnibus Episcopis inops & egena esset, quàm ipsorũ est. Arriani sanè acquisierãt sibi multarũ Ecclesiarũ Antistites, adeò vt Synodos decem breui spatio collegerint. Equidem fateor, mihi verba deesse, quibus animi mei dolorẽ exprimã, esse vllos in mũdo tã sine communi sensu, vt Lutheranos aut Caluinistas illã Dei Ecclesiam existimẽt, quæ à Prophetis, à Lege, ab Euãgelio tam frequẽs, tã celebris, tam pulchra depingitur? Clamat ad Iudęos Augustinus: *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, ab oriente Sole vsq; ad occidentẽ, nõ in vno, sicut vobis fuerat constitutum, sed in omni loco offerri sacrificium Christianorum, non cuilibet Deo, sed ei qui ista pradixit, Deo Israël. Vnde & alibi dicit Ecclesia sua: Et qui eruerit te, ipse Deus Israël vniuersa terra vocabitur.* Ad vos autem, ô Lutherani, clamare isti Iudæi possunt: Aperite oculos tandem aliquando, & videte, nobis plures fuisse ab oriente Sole vsq; ad occidentem Synagogas, quàm vobis Ecclesias (re vera semper, ex vestra autem cõfessione) per annos iam ferè mille. Conuertimini ergo ad domum Iacob, & circumcidite carnem vestrã, quia multò verius Ecclesia Dei nos sumus, quàm vos. Nam vnde potius factum putamus, vt in Lituania circumciderent se nuper aliquot Christiani, quàm quòd cùm nullo modo vellent in Romana Ecclesia perseuerare, Pseudoeuangelicorum verò Ecclesiam non antiquam, sed nuper exortam clarè cernerent; Iudæorũ autem perpetuã successionẽ ab initio vsq; ad hæc tempora viderent; non possent autem sine aliqua Ecclesia salutem sperare: in Iudæorum congregatione potissimum sibi acquiescendum esse iudicabant, & propterea circuncisionis signum acceperunt? Huc, huc, ô Protestantes, tendit Euangelium vestrum. Non enim ignoratis, opinor, Iudæos expectare Messiam suum, videlicet Antichristum. Illius autẽ vias oportet per Eliam aliquem, qui præcursoris loco sit, honorificè præparari. Vnde & Lutherus vester non sine magno mysterio, *Tertius Elias* à vobis est dictus. Nam vt primus fuit Ioannes Baptista, qui vias Christi in primo eius aduentu præparauit, secundus autẽ ipse Elias erit, qui secundum Christi aduentum præcedet: sic tertius Elias Lutherus est, qui in aduentum Antichristi præcurrens, populum ei tenebrarum præparauit. Non quòd putem, ipsum Lutherum hoc sciuisse (neq; verò solet diabolus quibuslibet enũtiare secreta consiliorum suorum) res tamen ipsa hoc loquitur, quod nunc aperiam. Lutherus à Satana edoctus est,

Apud August. tom. 7. in præfat. breuiculi collationum. Athanas. in Apologia. Oratione aduersus Iudæos cap. 9. Malach. 1. Esaiæ 54. Ioann. 5. 2. Thessal. 2. Lucæ 1. Malach. 4.

I omnes Christianorum Ecclesias per vniuersum orbem apostasiæ accusaret, ac præcipuè
Iren. lib. 3. cap. 3. *Romanam, quæ omnium & antiquissima est, & maxima.* Ac ne si subito ad Iudęos à Christianis
transiretur, minus multos falleret: in noua Lutheri Ecclesia persistendum ad aliquod tẽpus,
Satanas iudicauit, donec ea manifestissimè deprehenderetur, successionẽ ab Apostolis non
habere, & ideo Ecclesia Christi non esse. Nam tunc pertinaces illi hæretici, qui & nouam
istam congregationem clarè perspiciẽt Ecclesiam Christi esse non posse, & tamẽ ad Roma-
nam Ecclesiam reuerti nolunt, vt ne frustra illam odisse aliquando videantur; nihil putabũt
consultius, quàm vt vniuersam Christi Ecclesiam, Christumq́; ipsum abnegent, ac nõdum
venisse verum Messiam asserant, expectandum verò adhuc esse, donec tandem vnà cum Iu-
2. Thessal. 2. dæis Antichristum ipsum pro Christo suscipiant. Ac nimirum *si reuelabitur suo tempore homo
ille peccati, filius perditionis, qui aduersatur Christo, & extollitur super omne quod dicitur Deus,
ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: si aduentus eius erit secundùm operatio-
nem Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis
ijs qui pereunt, eo quòd charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent:* non possit autem re-
Actor. 2. cipi Antichristus, quàm diu creditur ab omnibus gentibus, Christum iam venisse in mun-
dum, eiusq́; rei Ecclesiam suam per omnes gentes diffusam locupletissimum testimonium
esse: profectò qui rectè velit præparare viam Antichristo, ante omnia oportet, vt hanc vni-
uersalem quæ vbiq; diffusa est, Ecclesiam ex animis hominum tollat, vt Christus sine testi-
monio suo primùm in terris relinquatur, ac deinde locus vacuus Antichristo in cordibus
2. Thessal. 2. hominum præparetur, in quo sedeat *velut in templo Dei.* Nam hoc Satanas per paganos, hoc
per Iudæos, hoc per omnes hæreticos, hoc per Mahumetanos, potissimum autem nunc per
Lutheranos & Caluinistas agit: vt antiquam Ecclesiæ Christi memoriam, successionisque
claritatem, quod in se est, auferat, quò plurimis iam de singulis propè articulis fidei, ac prę-
cipuè de vera Ecclesia dubitantibus, ille per falsa miracula sua fidem apud incredulos inue-
niat, & ita velut in vacuam possessionẽ intrans, leui opera Christũ ex animis hominũ euel-
lat, seque *extollat supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Nec enim aliorsum spectauit
Dauidis Georgij ratiocinatio illa, qua se verũ esse à Prophetis promissum Messiam, Christũ
autem impostorem, hoc modo probare nititur. sic enim colligit: Si Christus ille verus fuit
Messias, oportebat vt contra Ecclesiam ab illo fundatam portæ inferi nõ præualerent: sic e-
nim promiserat. Iam autẽ præualuerunt, sicuti in Papatu manifestum cernimus. Non erat
1. Iohan 3. ergo ille verus Messias. Hæc ille nebulo. Sed *in hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diabo-
li.* Huic igitur malo occurrens, cùm ipse per naturam firmissima petra esset, promisit *se ædi-
Iohan. 1. Matth. 16. ficaturum Ecclesiam suam supra petram* illã, cui ob eam causam dixerat, *Tu vocaberis Cephas.*
Iohan. 21. Matth. 16. Et iterum: *Tu es Petrus.* & demum: *Amas me plus his? Pasce oues meas: super hanc* (inquit) *petrã
ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Certò igitur sciamus, neminem omnino saluari posse, qui Petrum à Christo Pastorẽ to-
tius gregis constitutum contemnat, aliumq́; Pastorem extra vnitatem cathedræ Petri quę-
tendum sibi statuat. Fremant Lutherani quantum volent: vt olim *ex Iudæis*, ita nunc ex Ec-
Iohan. 4. clesia Romana *salus est.* Nam vt omniũ Iudæorũ primus Pontifex in templo Hierosolymi-
Deuter. 17. tano sedebat, cuius imperio necesse erat omnes obedire: sic omniũ Christianorum primus
In Chron. Põtifex (quem Petrũ fuisse Eusebius refert) hodie in Ecclesia Romana sedet. Quid multis?
Hieronymus aduersus Luciferianos. Hanc totam disputationem verbis Hieronymi concludam: *Absit vt frustra Deus mortuus sit.
Alligatus est fortis, & vasa eius direpta sunt. Allocutio Patris impleta est: Postula à me, & dabo
tibi gentes hæreditatem tuã: & possessionem tuã, terminos terræ. Apparuerunt fontes aquarum: &
reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In sole posuit tabernaculum suũ, nec est qui se abscondat
à calore eius. Deo plenus Psalmista canit: Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorũ de-
struxisti. Et vbi, quæso, isti sunt nimiũ religiosi, imò profani, qui plures Synagogas asserũt esse quàm
Ecclesias? Quomodo destructæ sunt diaboli ciuitates: & in fine, hoc est, in sæculorum cõsummatione
idola corruerunt? Si Ecclesiã non habet Christus, aut si in Sardinia tantùm habet; nimium pauper
factus est. En, si Britannias, Gallias, Orientẽ, Indorum populos, Barbaras nationes, & totum semel
mundũ possidet Satanas; quomodo ad angulũ vniuersæ terræ crucis trophæa collata sunt?* Ex quibus
Hieronymi verbis facilè addiscimus, nihil absurdius esse, quàm vt plures Iudæorũ Synagogę,
quàm Christianorũ Ecclesię dicantur in mundo vnquã post Christũ extitisse. Et tamen tam
Lutherani quàm Caluinistę necesse habẽt cõfiteri, plures Iudæorũ Synagogas, quã suorum
Ecclesias per valde multa sæcula extitisse. Quid ergo superest, nisi vt certissimò credamus,
Lutheranos & Caluinistas nõ Christi Ecclesiã, sed Antichristi præcursores existere: qui dũ
Catholicam Christi Ecclesiam oppugnãt, & Christum interim sine testimonio in terris re-
linquere conantur, viam expeditissimam Antichristo præparant. Ac de Antichristo & eius
membris hactenus dictum sit; ad honorem Christi, & sanctæ Catho-
licæ atque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ.

FINIS.

INDEX
PERSONARVM ET RERVM DE QVIBVS IN HIS OCTO LIBRIS POTISSIMVM AGITVR.

Fratricelli

Iustitia

Peccatum

FINIS.

Hi libri De visibili monarchia Ecclesiæ, perlecti sunt atq; approbati partim à M. N. piæ memoriæ D. Thoma Gozæo à Bellomonte, partim à M. N. D. Ioanne Molano: quorum vterque & à summo Pontifice, & a Rege Catholico ad hoc officij sunt deputati. Qui & censuras suas his libris subscripserunt, atque autographis proprijs consignarunt in hunc modum:

Thomas Gozæus à Bellomonte, sacræ Theologiæ Professor, collegij Sabaudiæ Præsidens.

Ioannes Molanus Louaniensis, sacræ Theologiæ Professor, & librorum Regius Visitator.